GEORGII PACHYMERIS ANDRONICUS.

Corpus

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

GEORGII PACHYMERIS
ANDRONICUS
PALÆOLOGUS
SIVE
HISTORIA RERUM
AB ANDRONICO SENIORE
In Imperio gestarum usque ad Annum ejus Ætatis undequinquagesimum.

E BIBLIOTHECA BARBERINA
Interprete PETRO POSSINO e Soc. JESU.

ACCESSERUNT EJUSDEM, OBSERVATIONUM LIBRI TRES.

VENETIIS,
EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMÆI JAVARINA.
M. DCC. XXIX.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

GEORGII PACHYMERIS
ANDRONICUS
PALÆOLOGUS

SIVE

HISTORIA RERUM
AB ANDRONICO SENIORE

In Imperio gestarum usque ad Annum ejus Ætatis undequinquagesimum.

E BIBLIOTHECA BARBERINA

Interprete PETRO POSSINO e Soc. JESU.

ACCESSERUNT EJUSDEM OBSERVATIONUM LIBRI TRES.

VENETIIS

EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMÆI JAVARINA

M. DCC. XXIX.

LECTORI.

I DIspungo ecce non vetus Nomen; & quam debere ante hoc Biennium cœperam Partem alteram Pachymerianæ Historiæ, haud nimis sera, si moles æstimetur Operis, solutione, repræsento. Describit ea sex & viginti priores annos Imperii Andronici Palæologi, ab ipsi cognomine Nepote, nec valde concorde Collega, vulgo distingui, Senioris, adjuncto soliti. Est hæc infelicissimi Principatus Imago a nostro Historico formata, magis conditione Argumenti, quam ingenio Pingentis, Parrhasianæ illius similis, qua Plinius [a] testatur, *Demon*, sive Populum, *Atheniensem* ab isto summo Artifice sic adumbratum, ut mores ejus motusque licet inter se se contrarii, simul tamen in Tabula sui sensum cierent; agnosceretque uno intuitu Spectator, eumdem *varium & constantem*, *iracundum & exorabilem*, *injustum & clementem*, *gloriosum & humilem*, *ferocem & fugacem*. Pari siquidem exemplo, dum sincera narratione Noster Andronici Acta exprimit, unum ipsum exhibet, hinc audacissimum Religionis contemptorem, illinc superstitiosissime formidolosum; plerumque solicitum Discordiarum Ecclesiæ componendarum; mox vehementissimum Disturbatorem conciliatæ tot laboribus a Patre pacis Ecclesiarum; Aliquando frugi ac Parcum, statim effusissime Prodigum; semper versutissimum in excogitatione rationum quod vellet efficiendi, numquam non imprudentissimum in electione consiliorum; frequenter supra modum affectantem famam Officiosi erga Domesticos, nec raro ferina impietate debacchantem, violandis sine respectu necessitudinibus Sanctissimis: utiq; qui non modo non sit veritus amantissimi & nimis in ipsum benefici Parentis Memoriam Justis funebribus fraudare; Matrem viduam tyrannicis minis ad Viri ipsius, Patris sui, judicium scripto damnandum adigere; Conjugem Regis Ungariæ filiam, cujus tenerrime dilectæ mortem mollissime flevisset, ex levi suspicione, sepulturæ honore mulctare; Fratrem Porphyrogenitum, circumferre clathrata cavea, & diro carcere ad mortem macerare: verum & horum partem non dubitavit, uti facinora præclara, jactabundis gloriose ostentare Concionibus.

[a] *Hist. Nat. Lib.* XXXV. *Cap.* X.

II. Moribus tam instabilibus Principis unus constantissime respondit perturbatissimus & calamitosissimus universæ Reipublicæ Status. Ærarium exinanitum; semper exhausti Tributis immanibus Populi; interversa Ministrorum quoque Palatinorum auctoramenta; ad mendicitatem redacti pudendam ipsi Ecclesiæ Proceres; Classis funditus neglecta; Arcium limitanearum Præsidia subtracta: Terrestres Exercitus plane dissipati: Inerme Imperium irritatis temere Barbaris objectum, summa tutelæ ac salutis publicæ infidis, feris, Rapacibus Exteris inconsultissime commissa: hinc statim consecutis necessariis effectibus talium caussarum, Vastationibus Provinciarum, Direptionibus Urbium, Deprædatione, Captivitate, Cæde, Fuga Populorum, Desolatione, omnium fando umquam auditarum, tristissima cunctarum latissime in utraque Asiæ Europæque continente Romano subjectarum Imperio Regionum; ipsa vix Urbe Regia, cujus Portubus, cujus Portis, mari Classes Piraticæ, terra latrocinantium infestæ acies Barbarorum impune

ſemper inſultabant, ipſa, inquam, Imperii Sede Conſtantinopoli, vix liberum ſpiritum muro & propugnaculis tutante, inter graſſantem intus famem, ſævientem luem, ſeditionum ferro, face, depræliantium ſanguinarios furores, Terræmotus, dira incendia, & id genus immiſſas divinitus clades; quæ dubitare cives miſerrimos cogerent, utra eſſet minus calamitoſa fortuna, Gementium ne ſub ſervitute Barbarica ſemel Abductorum; an adhuc ſub tecto patrio extremis terroribus Aeſtuantium, &, quo caſu perituri mox forent, cruciabili anxietate incertorum.

III. Tam atrox irati Numinis vindicta quibus tunc ſceleribus provocaretur, diſquiſitum a plurimis anxie, ipſum quoque ſe non diſſimulans ejus abſtruſæ rei ſciſcitatorem curioſum, non ſemel Pachymeres affirmat. Aperiamus hoc nos illis Arcanum, & indigitemus trabem, quam quia infixam gerunt oculis, videre illuſi nequeunt. Relapſio in Hæreſim S. Spiritus proceſſionem e Patre ſimul cum Filio negantem, Repetitum Schiſma, Rebellio iterata in Chriſti Vicarium Romanorum Pontificem, Veſtra Byzantini hoc Opere publicata crimina ſunt. Ne quærite alias iſtarum, ſub quibus gemitis exitialium, tenore continuiſſimo nexarum, aucta ſemper gradibus atrocitate creſcentium cauſas calamitatum, Utcumq; probi, mites, juſti, Principes veſtri videantur, Populus ſatis compoſitus, Clerus gravis, & honeſtus; unum eſt odio in vos Dei concitando vel efficaciſſimum flagitium, pertinax amplexus reprobi Dogmatis, pervicax contemptus Supremæ Eccleſiaſticæ Auctoritatis in Petri Succeſſore Romano Epiſcopo Chriſti ipſius inſtitutione conſtitutæ. Hæc vobis lerna malorum, origo cladium, fons infortuniorum omnis generis unus eſt omnium. Doletis veſtros Exercitus numeroſiſſimos, ductante per ſe ipſo veſtro Auguſto Michaele Juniore, nunc incompoſitis, nec multis, oppoſitos in Aſia Barbaris, nunc in Occidua continente paucis imparatis, extorribus, objectos acie Latinis, terrore fuiſſe conſternatos panico, fuſos, fugatos, profligatos? conſternavit, disjecit, perdidit divina Nemeſis, Hæreſim in vobis & ſchiſma vindicans. An vero ex quo legitimum Antiſtitem, Orthodoxi Dogmatis de Proceſſione S. Spiritus ex Patre Filioque, eruditiſſimum, diſertiſſimum, conſtantiſſimumque defenſorem, Throno Patriarchali Joannem Veccum deturbaſtis, veſtra umquam in ulla vel umbra tranquillitatis conquievit Eccleſia? Non ille quem pro Vecco intruſiſtis Gregorius Cyprius, jactationibus concuſſus aſſiduis, præceps tandem ſede corruit? Non paria paſſus illi ſuffectus Athanaſius? paria Joannes Coſmas? Similia, imo pejora, iterum contra jus faſque repoſitus in recte ablato Patriarchatu Athanaſius idem, vobis inſuper ipſis infeſtiſſimus & abominatiſſimus? Quid memorem ſævas, immanes, rabioſis commiſſas & vobiſcum, & invicem Jurgiis Sectas Arſenianorum, Joſephitarum, Hyacinthinorum, Aliorum, modo Georgii Moſchamparis, modo Marci Diſcipuli Cyprii, modo Andronici Sardenſis, modo Joannis Epheſini, modo Nicetæ Dyrrachienſis, modo Theolepti Philadelphienſis, Partes tuentium? Quis æſtus implacabiliter rixantium? quam immedicabilis furor obnixis irrevocabiliter ſtudiis ſe ſe mutuo infeſtantium? Cælo ipſo, cujus de veſtris Controverſiis judicium illo Atramyttienſi conventu, per quam-

dam superstitiose curiosam Pyromantiam, exploratum iveratis, partis utriusque scriptis sacra flamma concremandis, luculenter declarante: æque omnia vestra conventicula Deo esse, ac Superis exosa.

IV. Sed frustra laboramus admonendis iis, quos voluntaria cæcitas a videndo, quod palam est, prohibet. Nos potius hunc fructum ex hujus Historiæ lectione referamus, ut non dubitandum putemus amplius, quin ad puniendum Græcorum in Oriente Imperantium Schisma contumax, Dogma reprobum, Deus Ottomanorum Potentiam excitaverit. Statim fere atque Andronicus Palæologus Senior compos factus Imperii vires ejus convertit universas ad labefactandam, extirpandamque ab ejus Patre Michaele initam cum Apostolica Sede concordiam, eruperunt a Perside in Christianas Terras tumultuariæ latronum manus. Harum Dux unius, quem Noster *Atmanem* vocat, aliis *Ottomanes* nominatus, ex obscuro, egente, infirmo, inclarescere, ditari, corroborari paulatim non desiit, quoad multis, prout Pachymeres sparsim hic memorat, auctus successibus, prædis locupletatus, Arcibus, Urbibus, Provinciis suæ Ditioni subditis, Prusæ tandem, quam in Bithynia occupaverat, Regnum instituit, circa Christi annum millesimum trecentesimum, Andronici Nostri hujus, in Imperio duodevicesimum. Ottomani qui triginta circiter post annis successit in Regno morienti filius Orchanes, capta Nicæa altera Regia Byzantinorum Augustorum, Nicomediam præterea, reliquasque Tractus ejus Civitates inclytas, tum Mysiam, Lycaoniam, Phrygiam, Cariam, cunctasque ad Hellespontum, & Euxinum Regiones, Romano ereptas suo adjecit Imperio. Cujus etiam adhuc regnantis auspiciis Solimanes Filius, ante Patrem deinde mortuus, in Thraciam trajiciens, Ottomanicis primus Europam armis delibavit. Sic gestum Orchanes annis duobus & viginti Principatum transmisit Amurathi ex se genito, superstiti relicto, qui Callipoli, Hadrianopoli, & subjectis urbi utrique regionibus Romanam minuens arctavit, Ottomanicam adaugens, dilatavit Ditionem. Ex hoc Bajazethes natus Thessaliam, Macedoniam, Phocidem, Atticam, Mysiam & Bulgariam Græcis eripuit. Vicit & abduxit Tamerlanes Bajazethem, sub cujus filiis, Solymane, Musa, Mahomete I. breves velut Induciæ Malorum Byzantinos recrearunt; expectante Deo an resipiscerent: Sed Schismate illic, & Hæresi perseverantibus, novus ultor exurrexit Amurates II. Mahometis Primi Filius, Secundi Pater. Thessalonicam Urbem Maximam expugnavit: Hungaricis Joannis Huniadis, Epirensibus Scanderbergi successibus, retardatus a Constantinopolitano funditus Imperio delendo. Interim enim Clementissimus Dominus ultimum velut experiri conatum voluit Græcos restituendi Catholicæ communioni ac Fidei, congregata circa Christi annum 1440. Sacra Oecumenica Florentina Synodo, in qua Nova Ecclesiæ Græcæ cum Latina tandem est Conciliatio sancita. Verum & ab hac rursus plerisque ipsorum resilientibus, Mahometes II. Amuratis Secundi Successor, & Filius, Constantinopolim vi cepit An. Chr. 1453. & Urbis expugnatæ ruinis obruto Constantino Imperatore ejus nominis Octavo, Palæologorum Andronici Posterorum ordine sexto, sorte ultimo, Imperium Orientale abolevit, manifeste ultus rescissam a Grecis secundam cum Latinis coventionem publice initam Florentiæ, sicut ad prioris violationem in Lugdunensi coalitæ

Concilio vindicandam, excitatus divinitus fuerat in majorum ejus serie continua sextus Ottomanes.

V. Hujus Orbi universo luctuosissimæ Tragœdiæ primus Actus Pachymere docente, in hac, cujus modo Siparium reducimus, Scena velut quadam luditur. Nusquam alibi Principatus istius ΚΥΡΙΑΣ ΔΟΞΑΣ, vota, orsa, destinata, machinamentorum obliquos flexus, fucosas species obtentuum, astutarum arcana molitionum, vafra, eademque cassa plerumque successu, artium illaudatarum tentamenta reperias, descripta candide, patefacta simpliciter, a Conscio & Autopta. Summos modo harum apices Rerum pervolans stringit Gregoras, unus, quod sciam, alius Græcorum tempus istud tractans; idemque non omnium inspector præsens, quippe Junior Pachymere, nec comparandus huic dignitate, & impar judicio; insuper favore nimio in Partes sibi Amici Senioris adversus Juniorem declarato Andronicum, studio erga Barlaamum Hæresiarcham, invidia factionis Acyndinianæ, cujus erat Signifer, licentia obtrectandi Principibus, & Monachis, indelebilibus maledici ac mendacis ab ipsius æquali Cantacuzeno * stigmatibus inuri meritus: denique parum etiam Cantacuzeno deferentium & liberorum omni præjudicio Lectorum æqua sententia notabilis, quod sibi famam fidei, quæ est anima Historiæ, non satis solicite sit tuitus adversus justas suspiciones styli affectibus obnoxii, & ingenii venalis.

* Lib. IV. Cap. XXIV.

VI. Unicum ergo Andronici Actorum testem hunc, Prudens Lector, habe idoneum Pachymerem; nec metue perniciem quæ a narratione felicium scelerum cavenda merito legentibus præscribitur, ne ad imitationem incautos allectent. Magna hic Andronici Senioris, sed vindictæ acris nec dilatæ præsenti velut antidoto, nullo jam periculo cognoscentium, crimina produntur. Exhibetur is fœdifragus, perduellis Christi Vicario, contumax, contumeliosus, ingratissimus Ecclesiæ Apostolicæ Romanæ; sed & continuo idem ostenditur imprudentissimus in omni consilio, infelicissimus in omni cœpto; nulli quamvis imbecillo non succumbens Hosti; nulli non ludibrium adversari auso præbens; impune semper contemptus, cum lucro irrisus; cujus minæ nullum pondus, nullam constantiam decreta, nullam fidem verba, nullum desideria successum habuerint; umbra Imperatoris, larva Principis, scopus sortis adversæ, fœcundus in suum dedecus ac damnum, longævus ad perpetuitatem Miseriæ; Denique, a quo inclinationem ultimam ad exitium irreparabile inclyto decem sæculis Novæ Romæ Imperio datam, omnis jure deplorans, & detestans Posteritas queretur. Hæc, candide Lector, occurrerunt quæ in hoc Tibi limine præfarer. Nam de mea interpretandi ratione, de ordine ac Methodo notandi, eadem quæ in fronte Prioris Partis admonui dicta hic quoque velim intelligi. Vale. Scribebam Romæ pridie Idus Januarii An Chr. CIↃ IↃ CLXVIII.

Facultas Præpositi Gen. Societ. JESU.

Cum Andronicum Pachymeris a P. Petro Possino Nostræ Societatis latine conversum, una cum Tribus ad eam Historiam Observationum Libris ab eodem P. Possino adjectis, Tres ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, potestatem facimus, ut typis mandentur, si iis ad quos pertinet, ita videbitur. Datum Romæ 10. Septembris 1668.

Joannes Paulus Oliva.

Imprimatur, Si videbitur Reverendiss. Patri Magistro Sacri Pal. Apostolici.

M. Episc. Ariminen. Vicesger.

LEgi magna cum animi voluptate, nec ut arbitror sine profectu, alterum hoc Volumen Pachimerii Historiarum, cujus Pars multo maxima versatur in exequenda Defectione Græcorum ab Ecclesia Catholica, cum qua post diuturnum Schisma Lugdunensi Concilio sublatum, viginti fere per annos in gratia fuerant. Voluptati fuit Ingenii Morumque hujus Gentis reputatio, non abhorrentium in proximis hisce de Processione Spiritus Sancti Controversiis, ab iis, quæ per Arrii, Nestoriiq; & Eutychetis tempora, in illa immani de Christi Domini Divinitate, atque Humanitate contentione versata sunt; illa altercandi pertinacia, illa cavillandi verba SS. Patrum vanitas, illa Scripturæ sententias depravandi temeritas; ut quomodo ex Tabulæ cujuspiam habitu, manum Artificis, sic ex Rebus gestis, quæ hic traduntur, earum Auctores facile agnoscas; & Græcos potissimum fuisse pronuncies. nisi quod Oriens primis illis Ecclesiæ sæculis, cum immobilibus Apostolicæ Petræ fundamentis niteretur, non magna Spiritualis sui Aedificii parte, certe non diu nutaverat: mox iis subrutis, universa ejus moles in præceps abiit. Nam quid Ego de impotenti Principum in Sacra Dominatu, deque Vulgi confidentissima in turbanda Religione licentia dicam? Profecto in ANDRONICO alterum CONSTANTIUM; in Pessimi cujusque de Populo & Clero Constantinopolitano audacia, Turbas illas Sirmiensis, Mediolanensis, & Ariminensis Conciliorum intueri licet. Jam vero, ut aliquid propositæ Materiæ attingam; quid tam frigidum, ac tam jejunum, quam quod ad Damasceni Doctrinam, cujus auctoritatem contemnere non audebant, de duplici Spiritus Sancti Processione jactatum est, quarum altera *Extantiæ*, altera *æternæ Explendescentiæ* diceretur; ut præclarus ejus Inventi Auctor, dum Verbis tam grandibus sententiam quam subjiceret, non reperiret, merito a suis per deridiculum sit habitus. Qua vel una in re fructus non mediocris Legenti constat, acres illos mendacii Patronos hæsitantes, perplexos, &, ut cum Augustino loquar, deficientes in Scrutationibus suis, magno conatu magnas nugas agere, intuenti. Hoc autem, ne plura consectando justo verbosior sim, leviter attigisse sufficiat. Illud pro mei Muneris ratione non omiserim admonere Lectorem, ne inter serias auditiones recensendum sibi putet, quæ in Capite XXXII. Libri III. habentur de Nomenclatione Imperatoriæ Virginis. Non enim magis superstitione vacant, quæ Cultu superfluo, quam quæ Cultu falso introducuntur. Cæterum cum omnia fere quæ hic leguntur, studiosis Antiquitatis Ecclesiasticæ mirifice utilia sint; & validissima suppeditent argumenta pro Meliori in Controversiis cum Ecclesia Orientali Causa, Dignum omnino Editione, & studiis curaque Fidelium Librum censuimus, & facultatem ejus imprimendi libenter concedimus

Fr. Hyacinthus Libellus Sac. Palatii Apost. Magister.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

GEORGII
PACHYMERIS
ANDRONICUS PALÆOLOGUS
SIVE
HISTORIA RERUM
AB ANDRONICO PALÆOLOGO
Seniore in Imperio gestarum, usque ad annum ejus ætatis undequinquagesimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis JESU.

LIBER PRIMUS.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

Κεφ. α΄.
Οπως ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τὰ κατὰ τοὺς Τοχάρους διῴκησεν.

Κεφ. β΄.
Οπως ὁ Βασιλεὺς περὶ τῶν κατὰ τὸν Πάπαν ἀπελογεῖτο.

Κεφ. γ΄.
Οπως ὁ Βασιλεὺς τὸν Βέκκον ἀφίει, καὶ τῷ Ἰωσὴφ προσετίθετο.

CAPITA LIBRI PRIMI. Edit. Rom. pag. 1.

CAP. I.
Ut Imperator Andronicus res cum Tocharis composuerit.

CAP. II.
Ut Imperator conventiones cum Papa initas se improbare significans, quod in eas non consensisset, excusaverit.

CAP. III.
Ut Imperator Vecco dimisso, se Josepho adjunxerit.

Edit. Rom. pag. 2.

CAP. IV.
Secessus Patriarchæ Vecci in Panachrantæ Monasterium.
CAP. V.
Restitutio Josephi in Patriarchatum.
CAP. VI.
De mulctis & pœnis, quibus sunt subjecti cum Ecclesiastici tum Laici.
CAP. VII.
Quomodo & quando qui Josephi nomine res administrabant, Ecclesiasticos in communionem receperint.
CAP. VIII.
De celebratis Synodis.
CAP. IX.
De Vecco & causa cur scripserit.
CAP. X.
Ut Veccus citatus in Synodum, adfuerit.
CAP. XI.
Ut Prusam relegatus Veccus fuerit.
CAP. XII.
De Arsenianis, & morbo Josephi.
CAP. XIII.
De morte Josephi & his quæ tunc contigerunt.
CAP. XIV.
Ut Imperator, non reprobans Arsenianos, sed pacis causa liberaliter tractans, Cyprium promovit in Patriarchatum.
CAP. XV.
Inauguratio Patriarchæ Cyprii, & quæ circa eam contigerunt.
CAP. XVI.
De Stella circa meridiem apparente.
CAP. XVII.
De Condemnatione & e gradu dejectione Antistitum in Blachernis.
CAP. XVIII.
De Sanguine, ut existimatum est, e Cælo lapso.
CAP. XIX.
De Augusta Theodora, & Patriarcha Alexandrino.
pag. 3. CAP. XX.
De uxore Terteris.
CAP. XXI.
De Profectione Imperatoris in Orientem.
CAP. XXII.
De Conventionibus Atramytii per ignem initis.
CAP. XXIII.
Ut Sardensis Andronicus delatus Læsæ Majestatis, rejectus ab Imperatore ac dehonestatus fuerit.
CAP. XXIV.
Ut Cotanitza Prusa fugerit.
CAP. XXV.
De Protovestiarii Tarchaniotæ expeditione in Occiduos Tractus.

Κεφ. δ'.
Ἀναχώρησις τοῦ Πατριάρχου Βέκκου εἰς τὴν τῆς Παναχράντου μονήν.
Κεφ. ε'.
Ἀνάβασις τοῦ Ἰωσὴφ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον.
Κεφ. ς'.
Περὶ τῶν διδομένων ἐπιτιμίων ἱερωμένοις, καὶ λαϊκοῖς.
Κεφ. ζ'.
Ὅπως καὶ πότε οἱ περὶ τὸν Ἰωσὴφ εἰς κοινωνίαν παρεδέχοντο τοὺς τῆς Ἐκκλησίας.
Κεφ. η'.
Περὶ τῶν τελουμένων συνόδων.
Κεφ. θ'.
Περὶ τοῦ Βέκκου καὶ τῆς αἰτίας ὅπως ἔγραφεν.
Κεφ ι'.
Ὅπως ὁ Βέκκος μετακαλούμενος εἰς τὴν σύνοδον ἐπεδήμησεν.
Κεφ. ια'.
Ὅπως κατὰ τὴν Προῦσαν ὁ Βέκκος περιορίζετο.
Κεφ. ιβ'.
Περὶ τῶν Ἀρσενιατῶν, καὶ τῆς τοῦ Ἰωσὴφ νόσου.
Κεφ. ιγ'.
Περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ Ἰωσὴφ, καὶ τῶν τότε συμβάντων.
Κεφ. ιδ'.
Ὅπως μὴ ἀποδοκιμάζων τοὺς Ἀρσενιώτας ὁ Βασιλεὺς, ἀλλὰ δεξιούμενος διὰ τὴν εἰρήνην, καὶ τὸν Κύπριον εἰς Πατριάρχην ἀνήγαγεν. Κεφ. ιε'.
Χειροτονία τοῦ Πατριάρχου Κυπρίου, καὶ τὰ περὶ ταύτης.
Κεφ. ις'.
Περὶ τοῦ φανέντος κατὰ μεσημβρίαν ἀστέρος.
Κεφ. ζ'.
Περὶ τῆς τῶν Ἀρχιερέων καθαιρέσεως ἐν ταυτῷ.
Κεφ. ιη'.
Περὶ τοῦ κατενεχθέντος ὡς δῆθεν αἵματος οὐρανόθεν.
Κεφ. ιθ'.
Περὶ τῆς Αὐγούστης Θεοδώρας, καὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.
Κεφ. κ.
Περὶ τῆς γυναικὸς τοῦ Τερτερῆ.
Κεφ. κα'.
Περὶ τῆς ἐπ' ἀνατολὴν Βασιλέως ἐξελεύσεως.
Κεφ. κβ'.
Περὶ τῶν γεγονότων συνθεσιῶν ἐν πυρὶ ἐν τῷ Ἀτραμυτίῳ.
Κεφ. κγ'.
Ὅτι ὁ Σάρδεων Ἀνδρόνικος ἐγκληθεὶς δίκην καθοσιώσεως, καὶ ἀποστρέφεται παρὰ τοῦ Βασιλέως καὶ ἀντιμάζεται.
Κεφ. κδ'.
Ὅπως ὁ Κοτανίτζης ἀπὸ τῆς Προύσης φυγὰς ἐγένετο.
Κεφ. κε'.
Περὶ τῆς ἐπὶ δύσιν ἐκστρατείας τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Ταρχανειώτου.

Κεφ.

Κεφ. κϛʹ.

Ὅτι αἱ τριήρεις τῆς Ῥωμαΐδος κατημελήθησαν.

CAP. XXVI.

Ut Triremes Romaidis neglecta fuerint.

Κεφ. κζʹ.

Περὶ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου, καὶ ὡς ὕστερον κατωρθώθη τὰ κατὰ τὸν Μιχαήλ.

CAP. XXVII.

De Protovestiario: & ut deinde successum habuerint quæ contra Michaelem comparabantur.

Κεφ. κηʹ.

Περὶ τοῦ ἱεροῦ ἄρτου.

CAP. XXVIII.

De Sacro Pane.

Κεφ. κθʹ.

Περὶ τῶν παριστρίων Σκυθῶν ὅπως κατεπολεμήθησαν.

CAP. XXIX.

De Scythis Danubii accolis, ut debellati fuerint.

Κεφ. λʹ.

Ἀξίωσις παρὰ Βασιλέως τῶν σχιζομένων διὰ τὰ τελεσθέντα τέρατα.

CAP. XXX.

Ut Imperator signis tunc editis motus, vehementer institerit, ut discissi conciliarentur.

Κεφ. λαʹ.

Περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ λειψάνου τοῦ Πατριάρχου Ἀρσενίου.

CAP. XXXI.

De reportatione Reliquiarum Patriarchæ Arsenii.

Κεφ. λβʹ.

Περὶ τῶν κατὰ Συρίαν δεινῶν.

CAP. XXXII.

De Cladibus Christianorum in Syria.

Κεφ. λγʹ.

Περὶ τοῦ δευτέρου συνοικεσίου τοῦ Βασιλέως.

CAP. XXXIII.

De secundo Matrimonio Imperatoris.

Κεφ. λδʹ.

Ὅπως μετακληθεὶς ἀνήχθη Βέκκος ἀπὸ Προύσης, καὶ τῆς αὐτοῦ κρίσεως.

CAP. XXXIV.

Ut evocatus Prusa Veccus sit, & de ejus judicio.

Κεφ. λεʹ.

Διάλεξις τοῦ Βέκκου μετὰ τῶν περὶ Γρηγόριον.

CAP. XXXV.

Colloquium Vecci cum Gregorio & ejus sequacibus.

Κεφ. λϛʹ.

Ἄφιξις τοῦ βασιλέως πρὸς Ἰωάννην τὸν ἀπὸ Βασιλέων.

CAP. XXXVI.

Profectio Imperatoris ad Joannem olim Imperio dejectum.

Κεφ. λζʹ.

Περὶ τῆς ἀγγελίας τοῦ πειρατικοῦ στόλου, καὶ μετακομιδῆς τοῦ βασιλικοῦ σώματος.

CAP. XXXVII.

De nunciata incursione Piratica, & translatione corporis Imperatoris.

CAPUT I.

Ut Imperator Andronicus res cum Tocharis composuerit.

Edit. Rom. pag. 4. DEFUNCTO in hunc modum Imperatore Michaele, Filius ejus Andronicus, jam ante coronatus in Augustum & Patri consors Imperii, capessere solus habenas Reipublicæ coactus est; urgente ad id maxime cura Tocharicarum Copiarum; quæ evocatæ e Patria priori tractatu, præsto aderant, paratæ ad Imperatoris nutum. Non enim jam eo progressi persuaderi facile poterant ut Domum vacui redirent. Sanguinaria quippe Gens, & lucrum ac quæstum unice spectans, unde aut e quibus prædas ageret, nihil pensi habebat: neque vel primam mentionem audire sustineret sanæ admonitionis; si quis eis ut cupiditatem justitiæ subjungerent, suadere conaretur: ut periculum esset, nisi occasio eis spoliorum ex terra quadam Extera rapiendorum offerretur; ne ipsi ea sibi Romana regione, inermi tum & ad omnem injuriam exposita, agenda ferendaque magno publico damno conficerent; quippe homines innutriti latrociniis & nullam umquam juris & æqui soliti habere rationem. Tali vice rerum ac periculi publici, destitutus, Parentis obitu, Juvenis Imperator, annos natus quatuor supra viginti, merito ad tantam impendentem rerum molem exhorrescebat. augebantque horrorem domesticæ turbæ Reipublicæ, e Religionis scandalo natæ; unde contigerat Imperatorem ab Ecclesiæ auctoritate jam animo deficere; utcumque corpore ac specie adhuc in subjectione perstaret. Ac negotio quidem tum maxime urgenti Tocharici terroris abunde providit Andronicus, prudenti usus consilio cum multorum aliorum, tum potissimum Muzalonis Theodori, quem Pater in Magni Logothetæ dignitatem, loco Acropolitæ mortui promoverat. Ex hujus igitur sententia cum Tarchaniotem Glabam ex magno Papia & postea Pincerna magnum Conostaulum declarasset, Ducem præficit Tocharis, Romanas copias non paucas circa se habente Michaele Despota, ut eos ex Romanorum terris in Triballos ducerent. non quod magna tunc necessitas Triballici belli esset, sed ut objiceretur unde avaritiam explerent mercenariis accitu Imperatoris ea spe profectis; qui non facile inducerentur ad revertendum vacuis manibus. quare illis prædarum opimarum, spoliorum rapinarumque seges erat alicubi quærenda, in quam famelicorum, ex amicis, si hostes deessent, paratorum lucra congerere, impetus averteretur. Igitur Imperator eos verbis & donis
pag. 5. delinitos, cum Despota magnoque Conostaulo, ac sequentibus unumquemque horum copiis eo quo diximus dimisit, sane volentes, ut in expeditionem ipsis quæstuosam. Inde ipse conscriptas celeriter regias litteras, & mensis tum primum ac temporis appositione consignatas, ad Patriarcham misit; arcanis etiam mandatis commendata Magno Tzausio Papylæ custodia Urbis quam intentissima. Patriarchæ vero nunciabat Imperatoris mortem; ac mox se adfuturum confirmabat: ut jacturam communem ipse præsens indicaret Augustæ; quam utique non oporteret tam acerbi casus indicio turbari priusquam ipse præsto esset qui ei consolationem adhibere convenientem posset. Ac Patriarchæ quidem jam innotuerat quod evenerat. quare is sibi

A ΟΥτω μὲν τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ μεταλλάξαντος, ὁ ἐξ ἐκείνου Ἀνδρόνικος αὐτόθεν τὸ κράτος ἔχων τεταινιωμένος εἰς Βασιλέα, ἐπειλῆφθαι καὶ μόνος τῶν πραγμάτων κατηναγκάζετο. καὶ μᾶλλον, ὅτι τὸ Τοχαρικὸν ἐπιστὰν, ἕτοιμον ἦν, κατὰ τὰς προφθάσας ὁμολογίας ὁρμᾶν, ὅπῃ ἄρα καὶ κελευσθείη πρὸς Βασιλέως. μὴ δὲ γὰρ εἶναι κενοὺς ὑποστρέφειν, αἱμοχαρεῖς γε ὄντας καὶ μόνον ὁρῶντας πρὸ τὸ κερδαίνειν. ὁπόθεν δὲ καὶ τίσι, μηδ' ἐπαΐειν ἔχοντας, ὡς κινδυνεύειν εἰ μή γε σκύλων ἐξ ἀλλοδαπῆς ἐπιβάλλοιντο, ἐπὶ Ῥωμαίους ὁρμᾶν, καὶ γ' ἑτοίμους κειμένους εἰς προ-
B νομὴν, ἀπάγειν τε καὶ σκυλεύειν τὸν σφῶν τρόπον καὶ νόμον, μηδὲν μηδενὸς φροντίζοντας. Τοῦτοι, καὶ νέος ὢν ὁ ὑπολειφθεὶς ἔτη γεγονὼς τέσσαρα πρὸς τοῖς εἴκοσι τὴν ἰκάδε, πρὸς τοιοῦτον ὄγκον ἀρχῆς κατωρρώδει. ηὖξε δὲ τὴν ὀρρωδίαν καὶ ἡ τῶν πραγμάτων σύγχυσις, καὶ ὅτι πολλοῖς ἐπεισφρῆσαν τὸ τῆς Ἐκκλησίας σκάνδαλον ἀποστατεῖν ἐποίει τὰς γνώμας τοῦ βασιλεύοντος, εἰ καὶ τοῖς σώμασι τέως ὑποτετάχατο. Τὰ μὲν οὖν παρὰ πόδας, καὶ λίαν ἐξεθεράπευε, πλείστοις μὲν καὶ ἄλλοις συμβούλοις χρώμενος, μάλιστα δὲ καὶ διαφερόντως τῷ Μουζάλωνι Θεοδώρῳ, ὃν ὁ πατὴρ εἰς μέ-
C γαν Λογοθέτην, τοῦ Ἀκροπολίτου ἀποθανόντος, ἐτίμα. καὶ δὴ ἐκ μεγάλου Παπίου, εἶτα δὲ καὶ Πιγκέρνου εἰς μέγαν Κονοσταῦλον τὸν Ταρχανειώτην τιμήσας Γλαβᾶν, τοῖς Τοχάροις ἐφίστησιν, οὐκ ὀλίγον καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ περὶ τὸν Δεσπότην Μιχαὴλ ὄντος, ἐφ' ᾧπερ σφᾶς ὁρμῆσαι ἔξωπου τῆς τῶν Ῥωμαίων εἰς Τριβαλλῶν, οὐ χρείᾳ τέως πολέμου, ἀλλὰ κέρδους τῶν κεκλημένων καὶ σκύλων, καὶ λημμάτων ἕνεκα, ὡς μὴ κενὴν σφίσι γενέσθαι τὴν ἐκστρατείαν, καὶ μᾶλλον παρακεκλημένοις πρὸς Βασιλέως, ἐξ ὧν καὶ καταδραμοῦνται μισθοφορήσουσιν. Ὁ δ' οὖν Βασιλεὺς τὰ εἰκότα ἐ-
D κείνους καὶ λόγοις καὶ δώροις φιλοφρονησάμενος, σὺν ἅμα τοῖς ἀμφὶ τὸν Δεσπότην, καὶ τὸν μέγαν Κονοσταῦλον ἀπέπεμπεν, ἅμα μὲν προσβαλοῦντας, ἅμα δὲ καὶ κερδανοῦντας ἑτέρωθεν. αὐτὸς δὲ διαταχέων ἄρτι πρώτως μηνολογησάμενος πρόσταγμα, τῷ πατριαρχοῦντι ἐπέστελλε, γράψας δι' ἀπορρήτων καὶ τῷ μεγάλῳ Τζαουσίῳ τῷ Παπύλᾳ, ἐκείνῳ μὲν τὰ εἰς φυλακὴν ἀσφαλεστάτην τῆς πόλεως προτρεπόμενος. τῷ δέ γε Πατριάρχῃ τὸν τοῦ Βασιλέως δηλοποιούμενος θάνατον, καὶ ὡς αὐτὸς ἐπιστήσεται κατὰ πόδας. μηδὲ γὰρ ἂν ἄλλως εἶναι γνῶναι τὴν Αὐγοῦσταν περὶ τῶν συμβάντων, πρὶν ἂν αὐτὸς ἐπιστῇ, κατὰ παραμυθίαν, ὡς δῆθεν τὴν πρέπουσαν. ὁ γοῦν Πατριάρχης ἔτυχε μὲν

καὶ πρὸ τοῦ τὸ δρᾶμα μαθεῖν, καὶ θρήνοις ὡς εἰκὸς τὸν τοῦ Βασιλέως ἀφωσιώσατο θάνατον, μὴ γνωσθὲν ὅλως τοῖς περὶ ἐκεῖνον, ἐφ' ᾧ καὶ θρηνοίη. Τότε δὲ δεξάμενος τὸ τοῦ Βασιλέως πρόσταγμα παρὰ τοῦ Παπύλου, καὶ ὡς εἰκὸς ἐποικτισάμενος, ἐκείνῳ μὲν τὰ εἰκότα κοινολογισάμενος, ἀποπέμπει. τῷ δέ γε συγγραφεῖ παρέχει τὸ πρόσταγμα, ἐρωτῶν εἰ αὐτὸς ἔχοι γνῶναι διαστοχασάμενος, οὗ τινος ἂν εἴη τὸ μηνολόγημα. Ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ καὶ παρείκτο τοῖς τοῦ πατρὸς, ὡς μὴ ῥᾳδίως διαγνῶναι ἔχειν καὶ τὸν εἰδήμονα. ἐκ μόνης δέ τινος ξυσμῆς βραχυτάτης ἐπὶ τῇ παραλλάξει κατανοούμενον, ὑπονοεῖν ἐδίδου τὴν χεῖρα, καὶ γνωρίσασιν ἤδη τὸ σύμβαμα. Τότε καὶ δῆλος μὲν ἦν Πατριάρχης ἀλύων, δῆλος δὲ καὶ παραμυθούμενος, τὰ μεγάλα, παρὰ Βασιλέως ἔχειν ἐλπίζων περὶ τῆς κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς εἰκὸς ἀνυψώσεως, αὐτοῦ γε νύττοντος, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη τοῦ Βασιλέως, πολλή τις οὖσα καὶ θαυμαστὴ, ἐχέγγυον τῶν ἐλπιζομένων εἰς πίστιν ἦν. Ὁ μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦν.

A soli adhuc notam Imperatoris mortem, luctu magno & manifesto, sed cujus causa in obscuro esset, prosequebatur, cum regias a Papyla quas diximus litteras accepit. quibus cum ea qua par erat doloris significatione lectis, quæ tempus exigebat clam collocutus cum Papyla, ipsum dimisit. ac ipsi hujus Historiæ Scriptori forte præsenti traditis quas recens a Juvene Augusto acceperat litteris, percontabatur: ecquid assequi conjectura posset cujus esset ea subscriptio mensis annotatione firmata? adeo enim exacte referebat paternam manum, ut ne periti quidem facile discernerent. una quippe intererat vix observabilis differentia brevissimi puncti sub flexus apicum, ex qua intelligi manus utriusque discrimen posset: ad quod ii fere soli adverterent, qui cognita Michaelis Patris morte, B non alium hujus scripturæ suspicari auctorem quam Filium Andronicum possent. Tunc vero non se lugere solum Patriarcha declaravit, sed & in luctu consolationem accipere. Ex spe nimirum quam ex nota religione novi Principis concipiebat amplissimam evehendarum in majus Ecclesiæ rerum opera Imperatoris: quem ad id non frustra stimulandum a se, benevolentia insignis quædam Andronici in Patriarcham signis jam ante non dubiis declarata suadebat; & quasi certo pignore firmabat securam ejus rei fiduciam.

CAPUT II.

Ut Imperator conventiones cum Papa initas se improbare significans, quod in ea consensisset excusaverit.

Ὁ δέ γε Βασιλεὺς μεθ' ἡμέρας καταλαβὼν C τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐμφανὴς ἦν λογισμοὺς στρέφων καὶ μάλα διανοούμενος περὶ ὧν ἂν καὶ πράξοι, ἐφ' ᾧ τὸ τῆς Ἐκκλησίας σχίσμα συνουλωθείη, κατασταλέντος τοῦ ἀνοιδοῦντος. Τότε δ' ἦν οὐκ ὀλίγης καὶ τυχούσης μελέτης, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναγκαίας ὡς ἐῴκει καὶ προὔργου παντός. ἔτυχε γὰρ καὶ ἡ αὐτοῦ θεία ἡ Εὐλογία, βουλὰς εἰσάγουσα πιθανὰς, καὶ τὰ πολλὰ κατεπείγουσα, καὶ ἄλλως παρακεκινημένον ἐξ ἑαυτοῦ τὸν Κρατοῦντα, τὰ χθὲς καὶ πρὸ τρίτης ἀναλαμβάνειν καὶ τοῖς σχιζομένοις ἀπολογεῖσθαι, ὡς παρὰ γνώμην τῷ πατρὶ συμπράξοι, καὶ ὡς καταγνοίη τῆς πράξεως, ὡς ὑπ' D αὐτοῖς ὅλον γενέσθαι, κἄν τι δικαιοῖεν ἐκεῖνοι παθεῖν αὐτὸν, ἑτοίμως ὑπέχειν τὰς δίκας ὡς ἁμαρτήσαντα. καὶ τῷ μὲν οὕτως ἐδόκει, ὑποποιουμένῳ τὰς γνώμας τῶν σχιζομένων, ὥσπερ ἂν εἰ ἀνερρωγότος βοθύνου ἐξαπιναίως πεσὼν, ἐζήτει παρ' ἐκείνων ἀναλαμβάνεσθαι. Αἱ γὰρ διὰ χρυσοβουλλείων λόγων πίστεις καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς ὅρκοι, καὶ ὁσάττα ξυμβεβήκει τοῖς βασιλεύουσιν, αὐτῷ δηλονότι καὶ τῷ πατρὶ, εἰς τὴν τῆς τελεσθείσης εἰρήνης βεβαίωσιν, οὐκ ἀπεοικὸς πρὸς βοθύνους ἔχειν καὶ φάραγγας παρ' αὐτῷ, οἷς ὀλίσθῳ γνώμης ἐμπεσεῖν ᾤετο. Οἱ δέ γε πρὸς τοῦτο παρακινοῦντες, ἡ Εὐλογία ἦν καὶ ὁ Μουζάλων Θεόδωρος, ἐῴκεσαν μὲν καὶ κινουμένοις εἰς ζῆλον διὰ τὰ πραχθέντα. καί γε ζητοῦντες τὴν τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν κατεφαίνοντο. ἐδόκουν δὲ

At Imperator post paucos dies Constantinopolim appulsus acri cura pungebatur cujus indicium extabat in vultu cogitabundo & sane solicito; anxie videlicet quærens secum, quid ageret; quave ratione assequeretur ut Schisma Ecclesiæ velut hians vulnus, coalesceret; repressis noxiis humoribus quibus tumescens hactenus, coire in cicatricem fuerat prohibitum. In ea momenti non vulgaris & necessitatis (ut apparebat) cui præverti nil deberet, deliberatione versanti Augusto supervenit ejus amita Eulogia plausibile suggerens consilium, magnopereque urgens (quo etiam per se ultro ipse Andronicus propendebat) ut quæcumque nuper circa Pacem Ecclesiarum convenissent rescinderet, irritaque redderet; profitens se invitum Patris auctoritate ad ea probanda tractum, nunc damnare infectumque velle quod perperam egisset; atque adeo Ecclesiæ proceribus qui contraria sentirent, pœnitentem se subjicere; exhibereque paratum ad pœnas omnes subeundas quascumque in expiationem tanti criminis præscribere ipsi voluissent. In hanc ille sententiam concessit. Statimque aggressus adversantium paci delinire infensas in se voluntates, allegavit eis assentabundus & supplex: Esse cur ,, miseratione ipsis & venia dignandus videri ,, posset suus lapsus, qui non tam volens aut ,, sustinere sese valens cecidisset, quam subsidente deorsum absorptus in præceps terra, voragine quadam haustus esset. Nam ,, fidem Papæ datam Diplomatibus aurea ,, bulla munitis, quibus subscribere post Patrem nequivisset ipse recusare; tum juramenta istis addita, cæteraque acta circa hoc ,, negotium Pacis Ecclesiarum utrinque solemnitate tanta stipulatæ, num minusineluctabilem putarent habuisse ad se pertrahendum vim, quam subito casu dehiscens solum ad quamvis molem quæ supra steterit ,, ruina tristissima sternendam? Ignoscerent ,, igitur pro communi humanitate ac suble- ,,

Edit. Rom. pag. 6.

„ vandum venia cenſerent ſe, non tam in- „ firmitate prolapſum propria, quam aliena „ propulſione, cui reſiſtere haud potuerit, „ dejectum in foveam. Ad hanc Andronicus profitendæ præteritorum pœnitentiæ humilitatem deſcendit, auctoribus maxime Eulogia & Theodoro Muzalone: qui quamvis præ ſe ferebant incitari ſe ad ea ſuadenda Zelo Religionis & ſtudio reponendæ in ſtatum optimum perturbatæ, ut ajebant, his novitatibus Eccleſiæ; non fallebat tamen pleroſque rerum tranſactarum memores, & prudentes æſtimatores actionum humanarum, indulgere in hoc utrumque horum iræ odioque in mortuum Auguſtum propriis: cujus actis reſcindendis, & memoria fœdanda, ulciſci ſtudebant, Eulogia quidem exilium quod ejus juſſu pertulerat, in Arcem Sancti Georgii ab illo cum filia Raulis uxore relegata; prætereaque ejectionem Mariæ alterius filiæ e regno Bulgariæ: Theodorus vero Muzalon atrox probroſumque ſupplicium fuſtuarii quod ſub oculis imperantis Michaelis, fratris Leonis manu pertulerat, in pœnam recuſatæ ad Italos legationis. Cæterum ambo in Patriarcham haud dubie fremebant, eique jam non diſſimulanter exitium minabantur, auctorem eum ſibi ferentes malorum omnium quæ ex odio in ipſos Auguſti defuncti redundaſſent.

A τοῖς πολλοῖς προκατειλημμένοι τὰς γνώμας, καὶ κατὰ τοῦ ἀποιχομένου μηνιόντες. οἷς ὅτι ἡ μὲν εἰς τὸ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου φρούριον σὺν ἅμα παιδὶ τῇ τοῦ Ραοὺλ γυναικὶ ἐξωρίζετο. ἐπαύξοντος καὶ τοῦ κατὰ τὴν Μαρίαν συμβάντος τὸ ἔχθος, τὴν θυγατέρα ταύτης καὶ Βουλγάρων Δέσποιναν ὁ λόγος προὐδείκνυ. Ο δὲ ζηλοῦν δόξας, καὶ τὴν εἰς Ἰταλοὺς πρεσβείαν ἀποποιούμενος, ἐνίγε καὶ μόνῳ εἰς τιμωρίαν ἀλλακτῇ τῷ αὐταδέλφῳ ἐχρήσατο Λέοντι τὰς ἐπιφορὰς τῶν ῥάβδων δεχόμενος. συνάμα δ' ἄμφω τὰς αἰτίας πρὸς τὸν πατριαρχοῦντα ἀνάγοντες, δεινὸν κατ' ἐκείνου, ὡς δόξαντες τὴν αἰτίαν εἰληφέναι τῆς ἐπ' ἐκείνους ἀγανακτήσεως.

CAPUT III.

Ut Imperator Vecco Dimiſſo, ſe Joſepho adjunxerit.

Edit. Rom. pag. 7.

IGitur illuceſcente anniverſaria die Chriſti Domini natali, cum illo feſto de more oporteret prodire Auguſtum & myſticum ſacrificium in ſacra æde Palatina ritu ſolemni celebrari, neutrum horum eſt factum. Ac exitus quidem domo & progreſſus in publicum tali die omiſſi ab Auguſto cauſa utcumque plauſibilis ferebatur, luctus ejus ex recenti Patris morte, ob quam adhuc conſternatus ſederet mœrens & lucem fugitans imis in conclavibus domus auguſtæ. Omiſſæ myſticæ oblationis vera erat ratio (utcumque illam ii quos petebat ſuſpicio, negabant; vanos alios comminiſcentes prætextus) vera inquam erat ratio, ne Patriarchæ quem novus Auguſtus exauctorari volebat, neceſſe eſſet in Palatino templo recitari nomen inter ſacra, & ſic eum in novo quoque Principatu tenere poſſeſſionem primi honoris. Erat & aliud quod contrariarum Auguſto defuncto Principes partium iſta liturgiarum in æde ſacra Palatina intermiſſione ſequebantur, id videlicet agentes, ut fraudaretur interim piacularibus officiis ac ſacris anima Principis; & ſic ei quaſi mortuo in hæreſi atque Anathemate, ſuffragia Eccleſiæ, ut inutilia irrevocabiliter damnato, denegari putarentur. hanc enim palam inurere conabatur ignominiam Eulogia memoriæ fratris exoſi, artifici pietate ſpeciem affectans mœroris ultra ſororiæ neceſſitudinis modum exaggerati; quaſi quæ non temporarium corporis ſolum, ſed æternum præterea interitum animi Tartaro irreparabiliter addicti, flere in Germano videri vellet. Quem etiam in ſenſum pertrahere viduam Auguſtam, & nil ei ſperandum de ſempiterna ſalute viri ſui mortui perſuadere conata eſt; præfracte denuntians. Quidquid precum aut piaculorum vel adhiberet ipſa, vel impendi ab aliis curaret ad purgandam animam Imperatoris defuncti, fruſtra omnino fore. Nec parvam ea vox curæ ac doloris acceſſionem Imperatrici ſcilicet obtulit. Unde illa anxia, cum deceſſor, ſucceſſorque Patriarchatus, ad eam ſimul conſolandam conveniſſent, utrumque mœſtiſſima interrogavit, quid ſibi faciendum præſcriberent quo juvari anima Conjugis poſſet? Atque hæc percontatio Auguſtæ non ad Joannem dumtaxat tunc unum Pa-

B ΩΣ γοῦν ἡ τῶν Χριστοῦ γενεθλίων προσήλαυνεν ἑορτὴ, καὶ ἔδει μὲν ὡς εἴθιστο προελθεῖν Βασιλέα, ἔδει δὲ καὶ τὴν μυστικὴν ἐν Ἀνακτόροις ἱερουργίαν τελεῖσθαι. καὶ ἡ μὲν προέλευσις, κατὰ δεῖγμα λύπης, κατωπου τοῦ Βασιλέως ἱσαμένου, οὐκ ἐγεγόνει. τὰ δὲ τῆς μυστικῆς ἱερουργίας ἠπράκτει, μήπως καὶ ὁ εἰς Πατριάρχην ἔτι τελῶν, μνημονεύοιτο, ὃ δὴ κἀκεῖνοι μὲν ἐπείλυον πως, αἰτίας πλαττόμενοι. δῆλοι δ' ἦσαν ἄλλοις, τὰ μὴ ὄντα προφασιζόμενοι. ἡ γὰρ Εὐλογία νόμῳ μὲν συμπαθείας, ἐθρήνει τὸν ἀποιχόμενον. τὸ δὲ πλέον θρηνεῖν προσεποιεῖτο τὴν τοῦ ἀδελφοῦ C διὰ τὸ χθὲς γεγονὸς ἐξαπώλειαν, καὶ τὴν Αὐγοῦσαν θρηνοῦσαν τὸν σύζυγον, ἐν οὐ καλαῖς περὶ ἐκεῖνον ἐλπίσιν ἐποίει, ὡς οὐδὲν ἐντεῦθεν τοῦ ὑπὲρ ἐκείνου πραχθησομένου, κἂν ὅτι καὶ ᾖ, βοηθήσοντος. ὅθεν καὶ τοῖς Πατριάρχαις συνελθοῦσι κατὰ παραμυθίαν, ἐκείνη κατώδυνος οὖσα, τὸ ποιητέον ὑπὲρ τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἐπυνθάνετο. Καὶ πρώτως ἔδειξεν ἐκείνη τοιαῦτ' ἐρωτῶσα τὸ παρὰ τοῦ Βασιλέως βυσσοδομευόμενον. ἐκεῖνος γὰρ καὶ νύκτας ὅλας παρὰ Ἰωσὴφ ἴαυε, καὶ ἀνάγειν ἐπειρᾶτο, οὕνεκα σμικρᾶς πνοῆς, νέκυν τὸ σύνολον ὄντα. Ὡς δ' οἱ περὶ ἐκεῖνον ἐκ τοῦ παραχρῆμα πεισθέντες μο- D νονοὺ κατήπειγον τὴν ἀνάβασιν, οἱ μὲν ὡς ἄν γε τὰ τῆς Ἐκκλησίας δῆθεν καταστήσωσι πράγματα, τοῦ κατὰ τὸν Πάπαν λυθέντος σκανδάλου. Οἱ δὲ ὡς ἂν καὶ πλεῖον τοῦ εἰκότος κατεπαρθεῖεν, καί γ' ἀνακαθάρσεις μὲν Ἐκκλησίας, ἀπομόρξεις δ' ἐκείνων, καὶ ἱερῶν ἄλλων, ἐπιτιμήσεις δὲ καὶ κολάσεις τῶν τῆς Ἐκκλησίας, πείθοντες Πατριάρχην, τελέσειαν. ἦσαν δ' οὗτοι καὶ μᾶλλον ὁ Γαλησιώτης τε Γαλακτίων, καὶ ὁ Μελέτιος, ὃς καὶ Ἅγιος, ὁ ἐν τῇ μονῇ

τοῦ Ἁγίου καὶ δικαίου Λαζάρου κείμενος. ὧν A ὁ μὲν στέρησιν ὀμμάτων, ὁ δ' ἐκτομὴν γλώττης πέπονθεν. ἐπ' αἰτίαις, ὁ μὲν ψευδοῦς, ὡς ἴδοι βασιλέα λέγων ἀζύμοις εἰς ἁγιασμὸν χρώμενον τὴν Ἀνατολὴν διερχόμενος· ὁ δ' ὕβρεως, Ἰουλιανὸν ἄλλον τὸν Βασιλέα εἰπὼν κατὰ πρόσωπον· Ὁ Βασιλεὺς ἔνθεν μὲν ἀποστέλλων τὸν Πατριαρχοῦντα Ἰωάννην, τὴν ἐκείνου ἀπελογεῖτο παρόρασιν, ὡς βίᾳ καὶ ἐξ ἀνάγκης γενησομένην. Τὸ γὰρ ἐκ πολλῶν σκάνδαλον ἀναζεῖν, πεῖθον καὶ τὸν εὔνουν ἀποστατεῖν. αὐτὸν δὲ νέον εἰς ἀρχὴν καθισάμενον, ἀνάγκην ἔχειν τὸ ἀνορμοῦν καταστέλλειν. καί τε τὰς γνώμας καθόσον ἔστι τῶν ὑποδεξομένων B ἐξημεροῦν, πολλοὺς δ' ἀκούειν σχίζεσθαι καὶ μεγάλους προφασιζομένους τὴν τοῦ Ἰωσὴφ ἀναχώρησιν, καὶ τὸ σκάνδαλον, ὃ δὴ πρώϊζά ξυνέβη, οὓς παρορᾶν μηδόλως ξυμφέρειν, νεωστὶ μοναρχοῦντι. Καὶ δὴ καὶ ἐπ' αὐτῷ γε μεγίστην πληροφορίαν ἔχειν ἀγάπης, ἧς ᾔδει τῆς ἀπ' ἐκείνου πρὸς ἑαυτὸν, μὴ μόνον Πατριάρχου τιμὴν, ἀλλά γε δὴ καὶ ζωὴν αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως προεῖσθαι, καὶ τῆς ἐκείνου συστάσεως. ἄλλως μέντοι, μὴ δὲ χολᾶν ἀξιῶν, αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἀγάπην ἣν ᾔδει καὶ τὴν τιμὴν ἕξοντα παρ' αὐτοῦ, εἰ καὶ ἄλλος τῆς Ἐκκλησίας προστήσεται. Καὶ ταῦτα μὲν πέμπων τὸν C Μελιτηνιώτην χαρτοφύλακα καὶ Ἀρχιδιάκονον, θερμῶς τὴν ἀνάγκην ἀπελογεῖτο. ἐκεῖθεν δὲ συνδιανυκτερεύων τῷ Ἰωσὴφ καὶ τοῖς περὶ ἐκεῖνον τὴν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον προκαθίστα ἀνάβασιν.

triarcham, verum ad Josephum etiam, dudum ista dignitate defunctum, directa, primum indicium extitit machinationum Andronici arcanarum, restituere Patriarchali Throno Josephum molientis. Siquidem ille (quod non erat ignotum Augustæ) magnopere nitebatur adducere Josephum decrepita ætate vix spirantem ad denuo capessendum Ecclesiæ regimen atque hoc ut seni moribundo persuaderet replicatis sine fine instantiis, totas apud eum exigebat noctes, in quo illum Partiarii Josephi, Schismatis Duces, non perfunctorie juvabant: quippe ad quorum rationes, & spem rescindendi negotii concordiæ, peraccommodatum id ipsis jure videretur. Ergo cum ad Josephi familiarium flagrantia ejus restitutionis desideria, ægre ac tandem ipsius quoque debilissimi Senis assensus accessisset, statim omnes arrectis animis Factionis pacem latinam non probantis antesignani ultro instare apud Andronicum vehementissime, ne quam moram tam salubri ac necessario, ut ajebant, consilio interponeret. In qua communi opera negotii urgendi suas quique diversas spes & vota variis affectibus consentanea sequebantur. Quorumdam hic unus scopus erat, restituere in pristinum statum res Ecclesiæ, amoto Papæ agniti scandalo. Alii hoc minime contenti, spes immoderatius tollebant, efferreque sese justo altius meditabantur: Destinantes jam tum expiationes Ecclesiæ tamquam recentibus actis pollutæ, purificationes imaginum, & rerum sacrarum aliarum: Denique pœnas graves in Ecclesiasticos qui pacem procurassent aut in eam consensissent, se decerni curaturos confidebant; ea se omnia persuasuros Josepho, si eum Patriarcham iterum haberent, confidentes. Talia præ cæteris mente versabant Galesiota Galactio, & Meletius qui & sanctus vocabatur, in Monasterio Sancti & Justi Lazari residens. Quorum ille quidem excæcationem, hic vero linguæ abscissionem passus erat; in pœnam posterior quidem mendacii quo temere affirmaverat: a se per Orientem peregrinante, visum alicubi Michaelem Augustum Azymis utentem in perceptione Eucharistiæ; Prior autem contumeliæ verbo illatæ, Imperatori ausus in os improperare; esse illum alterum Julianum Apostatam. Cæterum Andronicus Imperator, quam his de causis moliebatur Vecci depositionem quam minima vi posset ac strepitu administrare volens, diligenter apud ipsum excusavit per certos ad hoc allegatos homines: nullo se ad hoc consilium ejus contemptu aut odio impelli; sed periculo Reipublicæ & mera necessitate firmandi novi Principatus. nam effervescere nunc quam umquam æstuosius sopita Patre vivente studia Partium Paci constitutæ adversarum, adeoque invalescere scandalum, ut bonos etiam & natura placidos, nedum impotentes ac præfractos, resilire ac rebellare palam cogat. Abunde magnis agitatum motibus Imperium pervenisse ad se, ut sit ipsi tenera ætate regnum auspicanti omni sedulitate præcavendum, ne novis præterea procellis misceri Rempublicam contingat. Id haud dubie futurum nisi quatenus fas est, a se deliniantur animi multorum inquiete inhiantium mutationi ac turbis. Intelligere se vocibus multorum: efferari plerosque redactione in ordinem Josephi, quem verum adhuc esse Patriarcham autumant, & vi ajunt injusta prohiberi ab exercendo Ecclesiæ regimine; unde ortum contendunt quod nuper extitit scandalum, tranquillitate, si throno ille restituatur, statim ultro reditura. Haud sibi esse tutum in teneris initiis imperii negligere tot istorum ac tam potentum minas, apparatusque novitatum. Exarmandam sibi esse Factionem, demendo prætextu Schismati, si periculum præsentissimum amittendi principatus velit effugere. Plane confidere se ex perspecta Joannis in sese caritate, paratum eum pro sua Imperatoris incolumi securitate non modo Patriarchalem pacisci dignitatem, sed vitam quoque ipsam profundere. nec vero ægre ferre aut indignari debere ipsum quod tam necessariis de causis Throno tantisper cedere cogatur; cui utique Imperator spondeat pari apud se gratiæ loco ac prius, pari existimatione ac dignatione honoris, ubi ad vitam privatam redierit futurum; utcumque alius pro eo Ecclesiæ præfecturam gerat. Hæc per Chartophylacem, Meliteniotem, & Archidiaconum jussit Andronicus a se renuntiari Vecco, solicite necessitatem excusans quæ ipsi tale consilium, ut ajebat, extorqueret invitissimo. Interim ipse magnam noctium partem cum Josepho & ejus studiosis transigens, sedulo consultabat qua optime ratione ille reponi Thronum in Patriarchalem posset.

Edit. Rom. pag. 8.

CAPUT IV.

Secessus Patriarchæ Vecci in Panachrantæ Monasterium.

Edit. Rom. pag. 9. JOannes Porro qui & aliunde rectus esset; quemque præterea satietas jam cepisset Patriarchalis honoris, ut sæpe dictis factisque ostenderat; sperans insuper extiturum ex Josephi restitutione boni quidpiam: (nam quæ contigerunt haud quaquam eventura vivente Josepho, multis ex indiciis licet conjicere) cum & instante Christi festo solemne sacrum facere, &, quod funus Augusti de more flagitabat, parentare ritu sacro Michaeli nuper defuncto tum maxime pararet, cunctis his repente omissis, postridie festi, descendens Patriarchio in Panachrantæ monasterium se contulit, impetratis ab Imperatore abductoribus, ne in Dei judicio locum sponte deseruisse posset argui. Quamquam Imperator Vecci petitioni ejusmodi annuens, videri studuit, non vis inferendæ, sed præsidii causa ei armatos mittere. quia enim palam erat, multos illi e Clero vehementer infensos, haud facile omissuros occasionem proterve illudendi decedenti Patriarchali dignitate; professus Imperator est, eo se dumtaxat ut haberet Veccus qui se ab inimicorum insultibus tegerent, militaris ipsi manus Comitatum addidisse. Et hæc quidem sic gesta sunt sexta & vicesima Decembris die.

A Ὁ Μὲν οὖν Ἰωάννης καὶ ἄλλως εὐθὺς ὤν, ἔτι δὲ καὶ τῆς τοῦ Πατριάρχου τιμῆς ἐπικόρως ἔχων, ὡς πολλάκις καὶ λέγων καὶ πράττων ἔδειξεν. ἐλπίζων δὲ καί τι γενέσθαι τῶν ἀγαθῶν ἐκ τῆς τοῦ Ἰωσὴφ ἀναβάσεως. τὰ γὰρ ξυμβάντα οὐκ ἂν πάντως ξυνέβη ζῶντος ἐκείνου, ὡς ἐκ πολλῶν ἐστιν ὑπονοεῖν. Διὰ ταῦτα ἕτοιμος μὲν ὢν ἐκεῖνος κατὰ τὴν Χριστοῦ ἑορτὴν λειτουργεῖν, ἕτοιμος δὲ καὶ περὶ τῆς τοῦ ἀποιχομένου κατὰ τὸ εἰκὸς μνήμης φροντίζειν, ἀφεὶς τὰ πάντα, τῇ ὑστεραίᾳ τῆς ἑορτῆς κάτεισι, καὶ τῇ τῆς Παναχράντου μονῇ φέρων ἑαυτὸν δίδωσι, ζητήσας παρὰ βασιλέως καὶ τοὺς ἀπάξοντας. B πρόφασιν μὲν ὡς ὑπερασπιοῦντας, ἤν τις τῶν τοῦ Κλήρου ἀπαιδεύτως ἐπ' ἐκεῖνον ὁρμώῃ, τῷ δὲ βαθυτέρῳ σκοπῷ τὴν τοῦ λειποταξίου ἐκφεύγων κατηγορίαν, ὡς ἐκεῖνος ᾤετο, παρὰ Θεῷ κρίνοντι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο εἰκοστῇ ἕκτῃ μηνὸς Σκιρροφοριῶνος.

CAPUT V.

Restitutio Josephi in Patriarchatum.

EJusdem mensis post diem tricesimam, sub vesperam, impositus gestatorio Josephus tantum non exanimis, multis utrinque comitantibus, & certatim acclamantibus faustum reditum, cum hymnis & plausibus hominum, inter increbrescentes præterea tinnitus campani æris, quo in Ecclesiam convocari populus solet, in Ædes Patriarchales reportatur. At Clerici ægre vespertina Hymnodia privatim expleta, cum diluculo de more convenirent in Ecclesiam, obseptum repagulis objectis Templum repererunt: neque enim consuetum coeundi signum ære campano fuerat editum. Ut autem ejus novitatis percontati caussam, audierunt: vetitum esse ipsis ingressum in Ecclesiam Dei, extra stantes, & ibidem persoluto precum Ecclesiasticarum penso, (eam enim festi præcipui, quod in eam diem inciderat, religionem esse statuerunt, ut contra quorumvis interdictum sacra rite obire officia deberent.)
pag. 10. domum quisque recesserunt, ibique quiescentes, expectabant quid futurum esset: non sine anxia inquisitione causæ quæ movisset Interdicti denunciatores ad sic agendum. Illi vero exortu posteræ diei, precationes in primo aditu nondum Sacrati Templi ritu Ecclesiastico pronuntiari solitas, expediebant, ut sic progrederentur ad expiationem loci quem prophanatum rebus in eo nuper actis videri volebant. Mox per quosdam ipsorum, Porticus Exteriores ac peristylia vestibuli, suggestusque in iis sigillatim & columnæ, signaque ac Sacræ imagines, aquæ lustralis aspersione purgabantur quasi a pollutione prius contracta. Minister piacularis cæremoniæ procedebat manu deductus, quippe oculis carens quibus gressus regeret, Galactio; a quo, ubi sacris præsertim iconibus multa infusione lustralis undæ maculam, ut putabat, contractam studiosius eluisset, spectantes etiam poscebant, ut se quoque ipsos labe, si quam susceperant, mundaret.

C Τοῦ δ' αὐτοῦ μηνὸς μετὰ τὴν τριακοστὴν τὸ πρὸς ἑσπέραν, ἐντεθεὶς λίκνῳ ὁ Ἰωσὴφ, μόνον οὐκ ἄπνους, πολλῶν παρ' ἑκάτερα παρεπομένων, καὶ ἐπευφημούντων τὰ προπεμπτήρια, ἐφ' ὕμνοις, καὶ κρότοις ἀνθρώπων, ἔτι δὲ καὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας συναγωγικῶν Κωδώνων, εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἀνάγεται. Οἱ δὲ τοῦ Κλήρου, μόλις τὴν ἑσπερινὴν ὑμνῳδίαν καθ' ἑαυτοὺς ἐκτελέσαντες, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν, καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀπήντων κατὰ τὸ συνῆθες, σφίσιν ἑαυτοῖς ἄβατον τὸν ναὸν κατενόουν, ὡς μὴ δὲ σημάντροις καὶ Κώδωσιν ἠθροισμένοι· ὡς δὲ καὶ τὴν αἰτίαν ἐμάνθανον, προστεταγμένον μὴ δ' D εἰσιτητὸν εἶναι εἰς Ἐκκλησίαν ἐκείνοις Θεοῦ ἔξω που στάντες, καὶ τὰ τῆς εὐχῆς ἐκτελέσαντες. τὸ γὰρ τῆς ἑορτῆς περιφανὲς καὶ παραβαίνειν τὰ σφίσι δοκοῦντα ἔπειθε τοὺς τοῦ Κλήρου. Τέλος ἐπὶ τῶν οἰκιῶν καθεσθέντες, ἐκαραδόκουν τὸ μέλλον, καὶ τί δεῖ νοεῖν τοῖς παραγεγονόσι τὸ πρόσταγμα. Ἐπέφωσκεν ἡ ἡμέρα, καὶ οἱ μὲν ἐπιβατηρίους εὐχὰς ἐσχεδίαζον, ὡς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καθαίρεσθαι προσδοκῶντες. οἱ δὲ ἐτέλουν ἁγιασμοὺς τοὺς δι' ὕδατος, καὶ πρόστωα καὶ ἐξώστρα ἀναστήματά τε καὶ κίονες, ἀλλὰ καὶ τίμιαι εἰκόνες τοῦ μεγίστου νεὼ διὰ τῆς τοῦ ὕδατος ἐπιρρᾶναι τήσεως ἡγιάζοντο. διήρχετο τοίνυν τυφλῷ ποδὶ χειροκρατούμενος ὁ Γαλακτίων καὶ ἐπερράντιζε, καὶ τὸ, ὡς ἐκείνοις ἐδόκει, μύσος τῶν σεβασμίων εἰκόνων, ὑπ' αὐτοῖς ἀπεκαθαίρετο ἁγιάζουσιν. ἐζήτουν δὲ καὶ οἱ ὁρῶντες ἀπολυμαίνεσθαι.

CAPUT VI.

De mulctis & pœnis quibus sunt subjecti cum Ecclesiastici, tum Laici.

ΚΑΙ' δὴ ἄλλα μὲν λαϊκοῖς, ἄλλα δὲ ἱερωμένοις ἐσχεδιάζοντο ἐπιτίμια, καὶ τὰ μὲν τῶν λαϊκῶν, μέλον ἦν ἐκτιθέναι τοῖς μοναχοῖς· καὶ ὡς σφίσιν ἐδόκει, πολλῶν καὶ ὀλίγων ἐτίμων τοῖς προσιοῦσιν, εἰ μὲν ἐπὶ μόνῃ ψαλμωδίᾳ, καὶ ἱεροῦ κλάσματος μεταλήψει τὰ τῆς κοινωνίας εἶχον μετρίοις. εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν θείων δώρων μετοχῇ, ἐπιτιμῶντες τοῖς μείζοσιν. Ἀρχιερεῦσι δέ γε Κληρικοῖς, αὐτοὶ τῷ Πατριάρχῃ ὑποβαλλόμενοι, ἐκείνῳ προσανετίθουν τὰ πρόστιμα. τοῦ δὴ νοσοκομουμένου, αὐτοὶ πράττοντες. ἔστι δ' οὐ κἀκείνῳ τὰ τῆς ἰδίας προσανατιθέμενοι γνώμης, ἐν πολλοῖς ἑπομένῳ καὶ ἄκοντι, καθιστῶν τὴν Ἐκκλησίαν ὡς σφίσι δέδοκτο. ποιναὶ γὰρ βαρεῖαι τοῖς κατά τι προστησομένοις εἵποντο. Ὅθεν καὶ τοῦ ναοῦ πᾶσιν ἐγκεκλεισμένου, τῶν Ἀρχιερέων προσελθόντων ἐφ' ᾧ καὶ μαθεῖν ἐπὶ τίσιν αἰτίαις πράττοιεν ταῦτα, αὐτοὶ τὸν μὲν Πατριάρχην προθέντες ἄψυχον οἷον φόρτον. τὸν δὲ μοναχὸν Γεννάδιον προστησάμενοι, τὰ φρίκης ἐκεῖνα πλήρη ἀπελογοῦντο, ὡς παρηνόμηται μὲν σφίσι τὰ μέγιστα, παραβέβασαι δὲ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. ἐφ' ᾧ καὶ δεινοπαθήσασι ταραχὴ καὶ θόρυβος ἐγεγόνει, καὶ κατεμέμφοντο τοῦ εἰπόντος. Καί γε τοῦ Πατριάρχου διεπυνθάνοντο, εἰ αὐτοῦ θέλοντος λέγοιντο ταῦτα. ὁ δὲ ἀπέσκωπτε τὸν εἰπόντα, καὶ ὡς οἷόν τε τὰ παριστάμενα προσωμάλιζε. Τέλος ἐκτιθεῖσι γνώμην τοῦ Πατριάρχου καὶ ἐπ' Ἐκκλησίας ἀναγινώσκουσιν, Ἀρχιερεῦσι μὲν καὶ Κληρικοῖς τρίμηνον καιρὸν προστιμῶντες, λαϊκοῖς δὲ κατὰ τὸ μέτρον τῆς κοινωνίας, πλὴν ἐπ' ἔλαττον τὰ τῶν ἐπιτιμημάτων τάττοντες. τοῖς δέ γ' Ἀρχιδιακόνοις, τῷ τε Μελιτηνιώτῃ φημὶ καὶ τῷ Μετοχίτῃ, ὅτι πρέσβεις ἐκπεμφθέντες πρὸς βασιλέως ξυνῆλθον τῷ Πάπᾳ λειτουργοῦντι, καί γε συνίσταντο, ἐπείπερ καὶ ἐνταῦθα οἱ ἀμφὶ τὸν Παράστρον Ἰωάννην φρέροι, καὶ αὐτοὶ πρὸς τοῦ Πάπα κατὰ πρεσβείαν σταλέντες, οὕτως ἔπραττον, λειτουργοῦντος τότε τοῦ Πατριάρχου Ἰωσήφ, καί γ' ἀνεκτὸν ἐδόκει καὶ μηδὲν ἔχον πρόκριμα. ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τοιαύταις αἰτίαις ὡς παραβᾶσι τὰ μέγιστα, τελείαν ἐπῆγον καθαίρεσιν.

A SUpplicia hinc alia Laicis, Deo dicatis alia Hominibus raptim indicebantur. Ac in Laicos quidem arbitrium ejus generis Monachis permissum: qui prout ipsis libuerat, magno aut modico taxabant adeuntes reconciliationis gratia. Nempe ut admitterentur ad Psalmodiam, & panis benedicti participationem, mediocre pretium exigebatur. Sin supplex usque ad sacræ perceptionem Eucharistiæ restitui cuperet, majori videlicet id erat collatione promerendum. Episcopos & Clericos, ubi accederent, ad Patriarcham remittebant. qui tamen cum adiri ob morbum non posset, ipsi videlicet tamquam eo convento ex ejus sententia pronuntiabant qua quemque opus esset mulcta pœnave expiationem redimere, & ad quædam senex licet ægre ac subinvitus annuebat ab B illis suggesta; quædam impune ipsi comminiscebantur, & velut a Patriarcha edicta exigebant ipsius nomine: pro gradu communionis quem quisque supplicum ambiret intendentes pœnarum gravitatem. Sic istis arbitratu suo Ecclesiam prætextu restituendi turbantibus, & Templo cunctis clauso persistente; coeuntes Episcopi ministros harum novitatum interrogarunt, quibus de causis talia facerent? Ad hæc illi producto Patriarcha, velut massa exanima, per Monachum Gennadium ejus vice loquentem horribilia; illa intonarunt, quibus defendi quæ egerant putabant: *Gravissimo vos scelere obligastis: sacrum Evangelium violatum est.* Quæ illo vociferante murmur extitit & tumultus abominantis audita Multitudinis, quare, velut de *Edit. Rom. pag.* 11. C fide alieno loquentis nomine, jure se rati dubitare Antistites, ex ipso percontabantur Patriarcha: Ecquid volente ipso talia dicerentur? Ad quæ ille abnuens, etiam eum qui sic erat loquutus objurgavit, convicio pernegans) ex suo ista sensu prolata; tum aliis quibus poterat verbis & modis sedare turbas, & præsentia componere studuit. Tandem scripto conceperunt Patriarchæ de his sententiam, & apud Ecclesiam legerunt; qua Episcopis & Clericis in trimestre suspensio infligebatur; Laicis vero pro modo usurpatæ cum Latinis communionis, congruæ, singillatim ad minima descendendo, indicebantur pœnæ. Archidiaconis vero Meliteniotæ & Metochitæ, quod Legati ab Imperatore missi, celebranti Missam Papæ adstiterant, quamquam pari modo se Constantinopoli Joannes Parastron, & ejus socii Frerii a Papa Legati gesserant, sacrum facienti Patriarchæ tum Josepho, & ipsi assistentes, quo removeri omne a tali facto crimen plerisque videbatur, tamen eam ob causam, ut atrocissimi reis sceleris, perpetuam Dignitatis amissionem irrogarunt.

CAPUT VII.

Quomodo & quando qui Josephi nomine res administrabant, Ecclesiasticos in communionem receperint.

Mensis inde Januarii quinta sub vesperam, cum Templum satis purgassent (urgebat enim imminens Theophaniorum festum) in communionem psallendi Ecclesiasticos assumunt. Absolutis vero hymnis, quoniam oporteret & sanctificationis ceremoniam peragere, conveniunt circa Phialam Ecclesiæ simul illi, & simul & Clerici: una præterea populus, quotquot Græci, quotquot Itali. Ante omnes statuunt cæcum Galactionem Ceremoniæ præsulem: & cum numeroso, & abundanti lumine, datis etiam ipsorum unicuique Italorum cereis, quæ Festi ritus poscebat peragebantur. Hæc isti sic egerunt, Imperatore ipsos cuncta pro libito permittente facere; in eum solum finem, ut quæ nupera illa tempestate turbata fuerant, componerentur. Nam ea dum ferveret, offensum illum indoluisse iis quæ tum fierent, ipso etiam Patri cooperante, norant familiares arcanorum ejus conscii sensuum; & si eos palam non prodebat, nec obluctari contra quam probabat agentibus, conabatur, difficultatibus temporum constrictus. Porro tam qui sic Clericos in societatem sacræ functionis assumpserant; quam alii, Italos spectantes cum cereis adstare, propter quos heri, & nudius tertius Ecclesia expiationibus subjecta, vix tandem multa precum piacularium recitatione patefacta fuerat, somnia se videre, non res intueri quæ vere fierent, putabant. Cæterum prius illud tempus finem acceperat: & hæc hactenus erant acta, nequaquam propaganda in posterum. Nam Imperatoris bono gaudens animus, parati etiam Ecclesiæ Paci procurandæ vitam ipsam impendere, multa ista quæ diximus, utcumque parum sibi probata, fieri siverat, unum unice in scopum intuens, restituendæ populo quietis, dissensionis hebetatis aculeis. Ea illi connivendi causa fuit ad vexationes etiam iniquas; quales erant haud dubie, subjicere piaculis gravibus, velut infandi compertos sceleris, eos qui Latinis communicare coacti fuerant: qui vel si rem in eo nefariam fecissent, excusationem haberent culpæ, quam non voluntate libera, sed adacti necessitate ineluctabili conscivissent. cujus certe qualiscumque peccati alios potius quosvis pœnas exegisse opportuerat, quam eos ipsos qui Principi tunc dominanti gratificantes, vim intulerant ad hoc ipsum faciendum, quod modo ut crimen atrox inexorabiliter ultum ibant. qui uno sane modo excusare poterant violentiam grassationis tunc exercitæ, & piaculum quod alios ad malum adurgendo contraxerant, a se deprecari, si se conjungerent iis quos insectabantur; & in pari aut in pejori se agnoscentes causa, consortium eorum in pœna luenda ultro deposcerent, quos se se recordarentur peccare coegisse. Sed nondum videlicet horum supplicii tempus advenerat. coquebatur enim & his infelicibus malum, tumescentibus, at adhuc utcumque pressis, ultionis in illos destinationibus, eorum ipsorum qui ministris istis ad alios hactenus male mulctandos utebantur: Verbis interim eos lactantes blandis, vel artificio dissimulandi arcanum odium, vel metu Patriarchæ, quem vere sciebant abhorrere ab hujusmodi genere acerbitatis. a qua ipsi moderatione multum aberant; in animo habentes, quamvis adhuc dissimularent, hos qui essent Imperatori obsequuti adigendis ad amplecten-

Edit. Rom. pag. 12.

A Εἶτα μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος πέμπτης ὀψὲ ἱκανῶς τὸν ναὸν καθαγνίσαντες, ἤπειγε γὰρ ἡ τῶν Θεοφανείων ἑορτή, εἰς κοινωνίαν τοῦ ψάλλειν, τοὺς τῆς Ἐκκλησίας παραλαμβάνουσι. καὶ δὴ τελεσθέντων τῶν ὕμνων, ἐπεὶ ἔδει καὶ τὴν τοῦ Ἁγιάσματος γίνεσθαι τελετήν, συνέρχονται μὲν ἀμφὶ τὴν φιάλην τῆς Ἐκκλησίας· ἅμα μὲν ἐκεῖνοι, ἅμα δὲ Κληρικοί, ἅμα δὲ καὶ λαός, ὅσοι τῶν Γραικῶν καὶ ὅσοι τῶν Ἰταλῶν. προϊστῶσι δὲ τὸν τυφλὸν Γαλακτίωνα τῆς τελετῆς ἔξαρχον, καὶ ὑπὸ πολλῷ καὶ δαψιλεῖ τῷ φωτί, δοθέντων κηρῶν καὶ αὐτοῖς Ἰταλοῖς, τὰ τῆς ἑορτῆς ἐτελοῦντο. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα, τοῦ B Βασιλέως ὡς σφίσιν ἤρεσκε, πάνθ᾽ ὑφιέντος πράττειν. ὡς ἂν γοῦν μόνον τὰ τῆς χθεσινῆς καταιγίδος καταστορεσθείη, ἧς χάριν δῆλος ἦν τοῖς ἀμφ᾽ ἐκεῖνον πιστοῖς, καὶ πρότερον ὀδυνώμενος, τῷ πατρὶ συνάρχων τε καὶ συμπράττων, εἰ καὶ μηδόλως ἀντιβαίνειν εἶχε, ταῖς τοῦ καιροῦ δυσκολίαις ἀγχόμενος. Οἱ μὲν οὖν οὕτω συμπαραλαβόντες καὶ τοὺς τοῦ Κλήρου. ἄλλοι δέ γε τοὺς Ἰταλοὺς ὁρῶντες ἱσταμένους μετὰ κηρῶν δι᾽ οὓς χθὲς καὶ πρὸ τρίτης ἡ Ἐκκλησία καθαιρομένη ὑπ᾽ εὐχαῖς ἱλαστηρίοις ἠνοίγετο, ὀνείρους ἐδόκουν ὁρᾶν τὰ τελούμενα, ἀλλ᾽ ὁ τότε καιρὸς ἐξεχώρει, καὶ τοιαῦτα τέως ἐπράττετο. Ὁ C γὰρ Βασιλεύς, νοῦς ὢν ἐκεῖνος φιληδῶν τῷ καλῷ, καὶ τῆς Ἐκκλησίας εἰρήνης καὶ αὐτὴν ψυχὴν προϊέμενος, ἠφίει πολλάττα καὶ παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην γίνεσθαι, μόνῳ τῷ τέλει πιστεύων. ἵν᾽ εἴπως ἐντεῦθεν ὁ λαὸς εἰρηνεύσειε, τῶν τῆς διχοστασίας ἀπαμβλυνθέντων κέντρων. παρ᾽ ἣν αἰτίαν καὶ σφίσιν ἐξεκεχώρητο πράττειν, καὶ τὰ δεινὰ ἐφῆπται, ὡς παραβεβηκόσι, τοῖς κοινωνεῖν ἀναγκασθεῖσιν. ὅπου γε κἂν εἰ κακίας δίκας ὑπέχειν ἐδικαιοῦντο διὰ ταῦτα ἃ δὲ καὶ βιασθέντων ἐπράχθησαν, ἄλλους ἐχρῆν εἶναι τοὺς προστιμῶντας οὐ τοὺς χάριν βασιλικῆς εὐμενείας βιασαμένους, οἳ δὴ καὶ μίαν εἶχον τῆς D μὲν πλημμελείας ἀπολογίαν, τῆς δὲ προστροπῆς ἀποφυγήν, εἰ καὶ αὐτοὶ χωροῖεν ὁμόσε τοῖς βιασθεῖσιν· ἀλλ᾽ οὔπω ταῦτα. ἔτι δ᾽ ὑπετύφετο τοῖς ταλαιπώροις τὸ χαλεπόν, κἂν τέως λόγοις ἡμέροις καὶ τῇ τοῦ Πατριάρχου ἐνστάσει τῆς ἀληθείας συνεκαλύπτετο. τοῖς μὲν γὰρ τῶν ἐσχάτων προστιμᾶν ἐδόκει, ὡς πλημμελήσασι καὶ τὰ ἔσχατα, Πατριάρχῃ δὲ τὴν βίαν εἰδότι, καὶ τὴν πάλαι τοῦ Βασιλέως ἐπίθεσιν, ὡς καὶ καθοσιώσεως τοὺς ἀνθισταμένους ἐγκαλεῖσθαι. καί γε δὴ τὰ τῶν καθωσιωμένων εἰς τιμωρίαν ὑπέχειν, συγγνωστὰ τὰ ἐκ βίας διεγινώσκοντο. πλὴν ἀλλ᾽ αὐτῷ μὲν μέλον ἦν τῶν νοσοκομιῶν· ἐκεῖνοι δὲ τοὺς Ἀρχιερεῖς ὑποποιούμενοι, τὸ πᾶν τῆς

αἰτίας

αἰτίας προσανετίθουν τῷ γε πατριαρχεύσαντι. ὥσπερ ἂν οὐκ αὐτὸς ὤν, ἀλλὰ μὴ καταδεξομένου τὴν τοῦ θρόνου τιμήν· πλὴν τὸ δύσζηλον, ὥσπερ ἀλόγοις οὕτω δὴ καὶ λογικοῖς ἐφῆπται. καὶ διὰ τοῦτο τοὺς μὲν ἄλλους ἀμηγέπη τῶν μώμων ἀνίεσαν καὶ τῆς μέμψεως. πλέον δ' ἐκείνῳ ἐπεῖχον, ὡς ἀδικήσαντι. καί γε αὐτὸν μηδ' ἐν ἐπιεικέσι λογίζεσθαι, σπουδὴν ὤν, πάσης ἀχολίας καθυπερτέρα. Εἰς τί γὰρ ἔδει καὶ κρίνεσθαι καὶ μᾶλλον διὰ τὸ εἶναι ποιμένα, τὸν τοῦ θρόνου καθαιρεθέντα τοῦ πρώτου προτιμηθέντος, κἂν καλῶς εἶχε τῆς γνώμης, κἂν μή, εἰ μή γε αὐτὸν μὲν ἐβούλοντο ἀχρειοῦν, τοῖς λοιποῖς δὲ προστρίβειν ἄγος τὸ μέγιστον; καὶ οὓς τέως εἶχον κατ' ἐκείνου συλλήπτορας, ὡς ὀρθοσεβεῖς σφαλέντος, τούτους καταδικάζειν ὡς κοινωνοὺς ἐσφαλμένου καθύστερον, ὡς καί τινα τότε τῶν ἐχεφρόνων λέγειν, ὁ Ἀδριανουπόλεως δ' οὗτος ἦν ὁ Θεόκτιστος, Ὡς νῦν μὲν εἰς ὄπτησιν τὴν ἐκείνου, ὀβελοῖς ξυλίνοις χρῶνται τοῖς κρίνουσιν. ὕστερον δὲ καὶ αὐτοὶ πυρὶ δοθέντες καυθήσονται· ὃ καὶ γέγονεν ὕστερον.

dam Latinorum communionem Græcis, ut summi sceleris reos extremis subjicere suppliciis. Cum ipsos contra Patriarcha dignos venia duceret; memor vehementi eos tunc regnantis imperio ad id compulsos. Quippe Imperator Michael nihil mitius pœna Læsæ Majestatis reis infligi solita, intentabat iis qui sibi obsequi in iis quæ juberet ad negotium conciliationis Ecclesiarum opportuna, neglexissent. Est autem is tantus, & tam in virum etiam constantem cadens metus, ut merito ei excusandum videretur quidquid ejus instinctu erat factum. Itaque ignoscendum censebat, & quantum in ipso erat benigne infirmos sublevabat condolens. Ejus autem inclementes Ministri, ut sibi obnoxios, & ad quæ tunc agebant adjutores promptos, Antistites haberent, eos simulabant se omni per- *Edit. Rom. pag. 13.* peram prius actorum crimine solvere, quorum universam invidiam in Veccum avertebant, quasi nisi ipse fuisset, haud alium extiturum putarent qui Throni honorem admitteret. (nimirum malus livor ut brutis belluis, ita hominibus quoque ratione præditis obrepit) hinc alios scilicet culpa liberabant, & irreprehensos dimittebant, illum unum, ut totius fontem mali, omnisque Injuriæ auctorem vehementer incursabant. eratque illis unum studium, una cunctis prævertenda reliquis occupatio; in tantum diffamare obtrectationibus, & querelis Veccum, quoad assequerentur, ut ne tolerabilis quidem ac mediocriter malus homo, vel aliqua saltem parte laudis summa vitia redimens, haberetur. nisi enim hoc furore ruerent, quid attinebat Veccum in jus trahere, eo præsertim nomine quod Pastoralem usurparet dignitatem. cum eam Throno dejectus abdicasset, & honorem Decessori reddidisset? An parum hinc manifeste patet, id egisse summo conatu illos, ut hunc summa deformatum ignominia inutilem ad quidvis redderent: & hoc ipsum fundamentum jacerent calumniæ in cæteros, quibus interim parcebant: ut postmodum ipsos, quod homini videlicet criminosissimo utcumque adhæsissent, tamquam hoc ipso attrocissimi manifestos sceleris, piaculis subjicerent maximis: & quos ut rectæ cultores religionis, adjutores adhibuerant ad Veccum, velut a ritu legitimo aberrantem, evertendum, eosdem postea damnarent, quod ei erranti communicassent, & ex illius, cui se alias junxissent, contagione pestilenti, labem ad extremum omni acerbitate luendam in se se traxissent. Quæ causa viro tum prudenti fuit Adrianopolitano Theoctisto dicendi: *Nunc quidem auctores hujus tumultus, uti Episcopis in Synodum ad judicium vocatis, tamquam verubus ligneis ad assandum Veccum; in animo habentes eosdem postmodum, Vecco absumpto, illis iisdem flammis exurere.* Ita ille non vanus vates, ut eventa deinde probaverunt.

CAPUT VIII.

De celebratis Synodis.

Τότε δ' οὖν ὑποποιούμενοι μὲν Ἀρχιερεῖς, ὑποποιούμενοι δὲ παντοίως καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Πατριάρχην Ἀθανάσιον, ἄνδρα πολλοῦ τινος ἄξιον, θρόνους τε προτιθεῖσι δύο, ὃν μὲν κενὸν εἰς τιμὴν καὶ σχῆμα τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὃν δὲ τὸν Ἀλεξανδρείας προκαθεζόμενον ἔχοντα. καί γ' ἑαυτοὺς καθιστῶσιν ἐν δικαίῳ τοῦ Πατριάρχου ἤδη νοσοῦντος, τοποτηροῦντας, Σύνοδόν τε συγκροτοῦσιν Ἀρχιερέων. παρόντος μὲν ἐκεῖσε καὶ τοῦ μεγάλου Λογοθέτου, παρόντος δὲ καὶ Γεωργίου τοῦ Κυπρίου, καὶ τοῦ ῥήτορος Ὁλοβώλου, ἄρτι ἐκ τῆς τοῦ μεγάλου ἀγροῦ μονῆς ἐπιδεδημηκότος τῇ Κωνσταντίνου, καί γε τοῦ μοναχοῦ Θεοδοσίου Σαπωνοπούλου, ὃν ἐν Πρωτονοταρίοις ἔχοντος τοῦ Κρατοῦντος, ὁ μοναχὸς διεδέξατο βίος, καὶ ἄλλων πλείστων προκαθημένων, καὶ τὰ τῶν γραφέντων διευθύνειν ἠβούλοντο, οὐκ εἰρηνικῇ σκέψει μᾶλλον, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἐγκρίνοντες, τὸ δ' ἀπεμφαῖνον διευθύνοντες. Ἀλλ' ὅτι τὰ σκάνδαλα ἤρετο, κἂν καλῶς οἱ γράφοντες εἶχον τῆς

Tunc igitur hujus motores machinæ, omni genere delinimentorum cum cæteros qui aderant Antistites, tum Alexandrinum præ omnibus Patriarcham Athanasium, virum existimationis & auctoritatis maximæ, in suas attrahere partes non inutiliter conati, duos Thronos statuerunt, alterum vacuum, insignibus ornatum Patriarchæ Constantinopolitani Josephi, & quasi eum repræsentantem, quod is morbi necessitate decumbens præesse Synodo nequiret; alterum cui palam præsideret Alexandrinus Athanasius, se autem ipsos, ut Josephi ægroti vicarios, & ejus sensuum nuncios, ac voluntatis executores, in capite Synodi fixerunt. Frequens inde convenit Episcoporum cœtus, præsente ibidem Magno Logotheta, præsente insuper Georgio Cyprio & Rhetore Holobolo nuper ex magni agri Monasterio Constantinopolim reverso: Assidente præterea Monacho Theodosio Saponopulo, qui ex Ordine Protonotariorum Imperatoris in vitam monasticam transierat; aliisque pariter assistentibus plurimis. Delatæ ad hunc conventum Joannis Vecci, & præcipuorum cum illo concordiæ duarum Ecclesiarum Auctorum accusationes sunt; de quibus qui pro Josepho agebant, ferri sententias studebant; non quæ dogma ipsum dijudicarent; & quid, ut secu-

Edit. Rom. pag. 14. rum ad pacem Ecclesiæ tenendum: quid, ut minus probatum, rejiciendum esset, declararent: sed quia causabantur scandalum ortum ex intempestiva ventilatione quæstionum quas inexploratas relinqui præstiterat; contendebant non esse inquirendum, recte ne an secus qui de controversiis nuper motis suas ediderant sententias, scripsissent: verum eos hoc ipso quod dogmata movissent, quod in disputationem prius in usu habita vocassent; quod scripturas replicassent, quod per illos fando auditæ dum recitarentur Patrum auctoritates essent, tamquam perturbatores quietis publicæ, ac gravissimi reos criminis, condemnari satagebant: & obsequentibus quos convocaverant, revera condemnandos curaverunt, ac gravissima quæque animadversionis Ecclesiasticæ exempla in eos ediderunt, quos se ne minima quidem aspersos conscientia Hæreseos, & nusquam a recta fidei declinasse regula, & affirmantes, & paratos demonstrare offerentes, ut atrocium convictos delictorum damnaverunt, pœnisque addixerunt maximis. in quo erat hæc mira procedendi ratio. Libellos ab unoquoque flagitabant quibus exponerent, quid crederent. Prolatis iis, si quid quispiam de Dogmatibus mussitasse videretur, damnabatur; non scriptum, ut ajebant, sed scriptor: Isque idcirco solum quod ea consignasset litteris quæ prava, rectane essent, in medio relinquebatur, extremis Ecclesiasticæ censuræ notis affectus declarabatur. Primus ad cæterorum Exemplum isti se subjecit ignominiæ, quasi remedium canonicæ absolutionis pœnitentiæ professione ambiens, Magnus Logotheta Muzalo: qui simulans se de doctrina nihil præjudicare, frustra erat. Eminebat enim ejus flagrans studium in partes Processionem ex Filio Spiritus negantium. cujus Dogmatis tanto flagrabat zelo, ut flammam spirare videretur. Tamen ille libellum a se prius imperante Michaele palam datum, quo se professus erat idem cum Latinis credere, ultro jam execrans, & comburendum offerens, jurejurando etiam interposito est coram Synodo professus: se se haud ideo flammis hoc scriptum donare, quod sibi esset conscius pravum in eo aut a sana doctrina exerrans quidpiam positum: sed quoniam agnosceret eo ipso se graviter peccasse, quod omnino scribere de dogmate ausus esset; quod de talibus disserere; quod Patrum testimonia de his inquirere, congerere, accommodata & utilia tunc visa ad causam quæ ageretur; licet non

A δόξης, οὐχ ὅπως ἐκεῖνον ἐξετάζειν, ἀλλὰ μόνον ὅτι καὶ δόγματα ἐλαλήθησαν, καὶ γραφαὶ ἀνεπτύχθησαν, καὶ λόγοι Πατέρων εἰς ἀκοὴν ὠτίοις ἐπετέθησαν, μεγίστην ταῦτα παραβασίαν ἡγούμενοι, τοὺς μὴδ' ὅτι καὶ αἵρεσις εἴη γινώσκοντας, ὡς τὰ μέγιστα παραβάντας ἐκεῖνον, καὶ μηδὲν ὀρθοῦ ὅλως παρεκκλῖναι διατεινομένους, λιβέλλους ἐζήτουν πίστεως. Εἰ δ' ἐγρύξε τις περὶ δογμάτων γράψας, οὐ τὸ γραφὲν, τὸν γράψαντα δ' αἰτιώμενοι, καταδίκαις ἐπῆγον ἐσχάταις. καὶ προηγουμένως, αὐτὸς δὴ ὁ τῶν Λογοθετῶν μέγας, ὁ καὶ πῦρ πνέων ὑπὲρ δογμάτων ὡς ἐῴκει, παρεῖχε τὸ σύγγραμμα καίεσθαι, οὐχ ὅτι B ἔσφαλταί οἱ, καθὰ δὴ καὶ αὐτὸς ἐνόρκως ἐπὶ τῇ Συνόδῳ διωμολόγει, αὐτόθεν λογογραφοῦντι περὶ δογμάτων. ἀλλ' ὅτι γράφειν ἐπῄει καὶ συντάττειν Πατέρων ῥητὰ χρήσιμά πως δοκοῦντά οἱ, πρὸς τό τε τελούμενα. Ταῦτα καὶ πολλῶν πρότερον καὶ μεγάλων αὐτοῖς δὴ συγχρησαμένων ἐφ' ὁμοίαις ταῖς ὑποθέσεσιν· ἀλλ' ὅμως ἐπείπερ οὐκ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἐλέχθησαν, ἀλλ' ὅτε δεινόν τι κῦμα καὶ τετρυγὸς κατεστρόβει τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τῆς τῶν πολλῶν ἀνεγέρσεως, ἅμα δὲ καὶ τῷ δοκεῖν περιεῖναί οἱ τῆς δυσσεβείας, οὐχ ὡς ῥητὰ Πατέρων ἐδίδου τὰ συνταχθέντα πυρὶ, ἀλλ' ὡς ἴδιον σύγγραμμα. καθεξῆς δ' C ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸ τοῦ παλαιοῦ μεγάλου Λογοθέτου σύγγραμα, ὁμοίως κἀκεῖνο ἔχον, καὶ ἄλλοις οἷς γράφειν ἐπῄει καὶ μόνον μεμνῆσθαι δογμάτων, ἐπάγοντες μῶμον, πυρὶ παρεδίδουν τοὺς τόμους. Ἐντεῦθεν οὐ δὲ τὸν πατριαρχεύσαντα Ἰωάννην αἰτιῶν ἠφίουν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐκεῖνον αἰτίαις ὑπῆγον αἱρέσεως, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῖς Πατέρων ταῖς ἀληθείαις ῥητοῖς λιχνευσάμενος ἀντὶ λαβὰς διδόναι τοῖς αἰτιωμένοις ὡς εἰκὸς ἐκινδύνευε, καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ταῖς ἐννοίαις τῶν ῥητῶν ἐμβαθύνων ἐπὶ τοῖς ὑπὲρ νοῦν ἀνθρωπίναις διανοίαις παρατολμᾶν. Τὰ γὰρ περὶ Θεοῦ σιωπῇ μᾶλλον ἔχειν τε καὶ τιμᾶν, ἢ λόγοις συνιστᾶν καὶ δεικνύειν πέφυκεν.

ignoraret idem olim a multis, & magnis Viris simili occasione factitatum. Verum quia illa tunc a se non tempore pacis allegata fuissent, at importune oggesta tum cum atrox & vehementissima procella sævis hinc inde fluctibus multorum undecumque insurgentium Ecclesiam ageret ferretque. Ergo quia in eo se religione supervacanea intemperanter elatum, sero tandem pœnitens intelligeret, velle in detestationem ejus erroris igne consumi hoc suum scriptum; non quatenus testimonia continebat Patrum, sed quatenus sui ipsius fœtus esset ingenii. Consequenter scriptum super eodem argumento veteris magni Logothetæ productum, aliaque aliorum, & quibus qualiscumque mentio inesse Dogmatum deprehensa est, universa, ut eo nomine abunde rea, igni sunt tradita. His quasi præstructis ad Vecci causam præjudiciis, ipsum sunt denique aggressi animo infensiori, quippe quem non intempestivæ modo motionis Dogmatum, sed Hæreseos reum peragere studerent. Et erat ille pag. 15. quidem haud dubie ejus affinis de qua modo est dictum, intemperantiæ, nimia curiositate scrutandarum arcanarum veritatum quas scriptis abstrusas Patrum, illic tamquam in sacro quodam operto, ut humano superiores captu, tacite obnoxieque venerari fuerat satius: cæterum ulterius nitebantur ejus accusatores, qui eum ista investigatione impetu concitatum nimio, præcipitasse in Hæresim demonstrare conabantur.

CAPUT IX.

De Vecco & de causa cur scripserit.

Ἐκεῖνος τοίνυν τὸ ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ τὸ A Πνεῦμα παρὰ τῶν Πατέρων λεγόμενον ἐκπορεύεσθαι ἐπὶ τῇ θεολογίᾳ τοῦ Πνεύματος, μὴ τοῦτο μόνον λαμβάνων ὅτι πρόσθεσις καὶ παρὰ τοῖς ἡμετέροις Πατράσι τετόλμηται, ἐπ' αὐτῇ δὴ ταύτῃ τῇ ἀνεννοήτῳ ἐκ Πατρὸς ἐκπορεύσει τοῦ Πνεύματος, ἐφ' ᾧ γε τὴν προσθήκην τῶν Ἰταλῶν ἰᾶσθαι μετρίως ἴσως εἴπερ ἐβούλετο. ἀλλὰ καὶ διδοὺς ἐξετάσεσι, καὶ τὰ ὑπὲρ νοῦν ἐρευνῶν ἀνθρωπίνοις νοήμασιν, ἔλαθεν οὐκ οἰσταῖς αἰτίαις περιβαλὼν ἑαυτόν. Οὐ χεῖρον δ' εἰπεῖν καὶ διασαφῆσαι τό γε ξυμβεβηκός, καὶ τίσι περιπαρεὶς τῶν γραφῶν, οὐ καλαῖς ταῖς αἰτίαις ξυνείχετο, κἂν μόνος ἐκεῖνος μηδενὸς ἄλ- B λου συμπράττειν τολμῶντος, θεολογίας ἄπειρον πέλαγος μικρῷ τινὶ ἀκατίῳ, ἀνθρωπίνῳ νοῒ παραμετρεῖν ἐτόλμα πειρᾶσθαι, τῷ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ζήλῳ, ὥσπερ τινὶ φώσωνι, ὡς ἐκεῖνος ᾤετο, κουφιζόμενος, πιστεύων τοῖς ὀψιγόνοις, ὡς ἔλεγε, κἂν οἱ παρόντες οὐκ ἀπεδέχοντο τὸ ἐγχείρημα. Ἐκεῖνος τοίνυν τὰς τῶν Ἁγίων γραφὰς ἐπιμελέστερον διερχόμενος, τὸ μὲν ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ προχεῖσθαι, ἐκλάμπειν, χορηγεῖσθαι, προϊέναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πολλῶν καὶ πολλάκις λεγόντων, ἐμάνθανε. τὸ δὲ καὶ ἐκπορεύεσθαι, πρώτως μὲν παρὰ τῷ μεγάλῳ Μαξίμῳ ῥηθὲν εὕρισκε. δευτέρως δὲ καὶ πα- C ρὰ τῷ θεολογικωτάτῳ Δαμασκηνῷ, ἐφ' οἷς καὶ τὸν μέγαν Ταράσιον σὺν ἑβδόμῃ πάσῃ Συνόδῳ, ἐπὶ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως πρὸς τοὺς Ἀνατολικοὺς Πατριάρχας, ἀριδήλως κατενόει θεολογοῦντας. Εὑρὼν γοῦν τὸν τῆς Μαρωνείας Νικήταν καὶ χαρτοφύλακα, ὕστερον δὲ καὶ Θεσσαλονίκης πρόεδρον, καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν Βλεμμίδην Νικηφόρον, γραφαῖς συγχρησαμένους εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν Ἰταλῶν ὡς δῆθεν ἀπολογίαν, καὶ Φώτιον αὐτὸν λέγοντα, ὡς καὶ Ἀμβρόσιός τε, καὶ Αὐγουστῖνος, καὶ τρίτος Ἱερώνυμος, οὕτω μετὰ προσθήκης ἐθεολόγουν περὶ τοῦ Πνεύματος. ἀλλ' ὡς Ῥωμαῖοι πάντως καὶ οὐχ ὡς Γραικοὶ ἔγραφόν D τε καὶ ἔλεγον τὴν προσθήκην, τῆς μὲν λύσεως ταύτης, καὶ λίαν ὡς ἀσθενοῦς κατεγίνωσκεν. ὥσπερ ἂν ἦν ἱκανὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα Πατέρα, νῦν μὲν ὡς Γραικὸν μεγαλύνειν, νῦν δ' ὡς Ῥωμαῖον αἱρέσεως γράφεσθαι. Ἱερώνυμον δὲ καὶ Αὐγουστῖνον, τὸν μὲν ὑπὸ Δαμάσῳ παιδευθέντα, καὶ σύγχρονον Βασιλείου τοῦ πάνυ, καὶ μέγαν ἐγνώριζεν, Αὐγουστῖνον δὲ τὸν Ἱππῶνος, καὶ ἐπὶ τῆς ἕκτης Συνόδου, μακαρίας μνήμης ἠξιωμένον καὶ εὐφημούμενον. τὸν δὲ τρίτον Ἀμβρόσιον καὶ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας μεγαλυνόμενον. τὸ γοῦν τὸν Φώτιον οὕτω λέγειν περὶ ἐκείνων καὶ ἀποφαίνεσθαι, οὐκ ἔκρινε συνετόν, καὶ ἄλλως δίκαιόν τε καὶ ἰσχυρόν, ἐκεῖ-

A Nimirum illud quod Patres dum S. Spiritus Theologiam explicant affirmasse constabat, eum *ex Patre per Filium procedere* præterquam eo trahebat, hactenus tolerabiliter, ut Latinorum Additionis, exemplo ausorum paria græcorum Patrum, invidiam minueret: etiam prurigine studii provectus in altiores, easque humanis invias mentibus indagationes divinitatis, litibus se se imprudens non sane ferendis implicuit. quo de toto ejus facto consiliisque ac processu ancipitis cœpti tradere hic aliquid distinctius operæpretium existimo: ut intelligatur, quibus transfixus accusationibus, non justis sane causis, reus sit peractus: qui eatenus tantum culpæ affinis videri potuit; quod solus, nemine alio ipsi cooperari ad hoc auso, Theologiæ immensum Pelagus exigua cimba B humani Ingenii transfretare conari non dubitaverit, studio Pacis, velut quodam velum impulsuro, ut quidem putabat, a puppi vento, provehendus in optatum portum, confidensque, (quod dicere solebat) Posteris certe laudandum suum consilium, si minus id præsens Ætas probare voluisset. Ergo ille Sanctorum scripta attentius perlegens, in horum plerisque sæpe dici observavit Sanctum Spiritum *ex Patre per Filium profundi, explendescere, præberi, prodire. Procedere* quin etiam, primum affirmari reperit a Sancto Maximo, deinde a Summo quoque Theologo Damasceno: quibus consentanee magnum præterea Tarasium cum universa septima Synodo in Confessione fidei ad Orientales Patriarchas, manifeste deprehendit disseruisse. Ad hæc cum insuper invenisset Maroniensem Nicetam, Chartophylacis et- C iam dignitate insignem, ac postea in Thessalonicensem evectum Cathedram, itemque post hunc Nicephorum Blemmidam elucubrasse ac vulgasse scripta testimoniis firmata scripturarum, in defensionem Italorum; ipsumque Photium fateri, Ambrosium Augustinum & Hieronymum processionem Sancti Spiritus ex Patre cum additione *ex Filio* docuisse: cæterum eos Patres ut Romanos, non ut Græcos, additionem comprobasse: hæc Photii exceptio nimium quam infirma Vecco visa est. Quomodo enim videri possit consentaneum, eumdem Patrem nunc ut Græcum magnificare, mox ut Latinum hæreseos accusare? Quos autem & quales Edit. Rom. pag. 16. viros? Primum Hieronymum a Damaso eruditum, æqualem Basilii magni; Deinde Augustinum Hipponensem, a sexta Synodo, quæ D virum illum Beatæ memoriæ prædicat, commendatum. Tertium Ambrosium, cujus etiam apud nos acta in Ecclesia magnis laudibus efferuntur. Ex quibus colligebat nec pudenter, nec prudenter, nec verisimiliter aut ad persuasionem valide, Photium de tantis Patribus ita locutum videri debere. Horum igitur Omnium libris Veccus in manus sumptis acri attentione meditandis quiddam passus est humanitus, indulgens plusculum ambitioso cuidam studio aggregandi se se ad sententiam tam celebrium auctorum: quam in rem hac ætate nullus alius expedire impetum auderet. Ac facile providens, ut tum erant sensus præoccupatarum alia quadam opinione mentium, famam sibi ex hoc facto secuturam ancipitis potius pendulique in præceps, quam laudabilis incœpti, corrogavit ad sui defensionem testimonia diligentius, & labore magno hinc inde longis Sanctorum omnium veterum scriptis inspersas in rem

suam sententiolas congessit. Ac nunc quidem invenit Athanasium dicentem: *Fieri autem non poterat in Trinitatis ordine cognosci Spiritum, non progressive existentem ex Deo per Filium, sed efficienter aut productive, ut loquuntur.* Nunc Magnum Basilium: *posteriorem quidem Origine Filio Spiritum, tradit videlicet vera doctrina.* Rationem porro affirmationis qua Filius Patre, Spiritus Sanctus utroque Origine posterior dicitur, in quibusdam quidem libris disertim expressam, in aliis omissam, aut oblique tantum insinuatam reperit. Alibi Nyssenum invenit in hunc modum distincte tradentem tenendas de Deo sententias, *ut credatur in eo aliud causa, aliud ex causa. Tum ejus quod ex causa existat aliam differentiam intelligimus, ut aliud sit citra medium ex primo, aliud per id quod citra medium ex primo est.* Et rursus in fine Primi Antirrheticorum: *secundus a Patre Filius quod eo ut causa sit. Secundus item a Filio Spiritus juxta causæ rationem.* Alias vero magnum Cyrillum dicentem de Spiritu: *existere ipsum ex ambobus substantialiter, hoc est ex Patre & Filio.* & rursus, *Os quidem Patris* appellantem *Filium* Divinitatem vero Spiritus ita declarantem, *ut per os suam is nobis Existentiam indicet.* Epiphanium quoque deprehendit & multis in libris, & sæpe in unoquoque, eadem affirmantem. Visum igitur Vecco hæc & plura colligere, complectique ac differere scriptis commentariis Theologiam Patrum, ut putabat. Quo duram nimirum illam accusationem Italorum, quæ & in Græcos propter nuper admissam nominis Papæ inter sacra mentionem cum iis communicantes contagione quadam propagabatur, emolliret, aut purgaret prout poterat. Rursus metuens ne audaciæ accusaretur, suis illis de vera Doctrina Dissertationibus addebat horrenda juramenta, quibus studebat persuadere; se nequaquam hæc allegare, ut aut damnaret Nostros, aut defectus argueret; neque quo Latinis tamquam melius loquentibus, spretis suis, se adjungeret. quorum nihil ne prima quidem cogitatione tenus sibi venisse in mentem scribenti, dejerabat. Solum voluisse purgare crimen, non illud proprium Latinorum quo ipsos attentanda additione ad symbolum prolapsos fatebatur, gravissime peccando contra disciplinam, non tamen a Fide aberrando: sed crimen hæreseos, quod si hærere in Latinis putaretur, haud dubie in Græcos quoque cum iis communicantes redundaret. Consuluisse igitur se suis Græcis opera illa, & de iis bene meritum: utique cum sic ostenderit, nihil eos nefarium egisse, quando propter pacis bonum, & veterem rerum Ecclesiæ statum reducendum, consenserant in communionem cum iis usurpandam, quos puros ab omni Hæreseos macula esse constaret. Porro æquivalentiam inter se se, ac promiscuam notionem propositionum *ἐκ ex & διὰ per* maximopere adstruxit, contendens persuadere, quoties eæ tradenda Filii æterni Theologia usurparentur, sic omnino intelligendas tamquam unum idemque ambæ significarent, idque diserte doceri ajebat in Opere cui *sacra Hoplotheca* sive sacrum *armamentarium*, nomen est, qui liber inter authenticos & sanam Ecclesiæ Doctrinam recte declarantes censeri solet. Id ille faciebat quo Italorum Additionem Nostris tolerabiliorem minusque invidiosam redderet. Denique (quod ei culmen audaciæ fuit) cum invenisset summum Theologum Damascenum in Tertiodecimo Theologicorum suorum Capitum dicentem, de Patre: *& per Verbum προβολεὺς productor enunciatorii Spiritus*, intelligens in voce προβολεὺς vim principii & causæ; quin contendens id vocabulum in alio significatu sumi non posse: sicque affirmans Patrem per Verbum principium sive causam Spiritus esse; locum accusationi sui dedit

Edit. Rom. pag. 17.

A νων δὲ τοῖς βίβλοις, προχῶν, καί τι πάθων ἀνθρώπινον, φιλοτιμησάμενος, εἴ γε καὶ αὐτοῖς σφίσι τῆς γνώμης συνάροιτο, εἰ καὶ οὐδεὶς ἄλλος προσαπεδέχετο τὸ ἐγχείρημα, βάξιν παρηρτημένην ἐντεῦθεν οὐκ ἐπαινετὴν δεδιώς. μετιοῦσί τε φιλοπονώτερον τὰς γραφὰς καὶ τὰ παρεγγεγραμμένα τοῖς λόγοις ἐκείνων Ρησίδεια, ἐξ ὅλων λόγων τῶν ἁγίων συνέλεγε. καὶ νῦν μὲν εὕρισκεν Ἀθανάσιον λέγοντα. Ἦν δὲ ἀδύνατον ἐν τῇ τῆς Τριάδος τάξει τὸ Πνεῦμα γινώσκεσθαι, μὴ προοδικῶς ὂν ἐκ Θεοῦ δι' Υἱοῦ, ἀλλὰ ποιητικῶς ὡς λέγουσι. Νῦν δὲ τὸν μέγαν Βασίλειον, Ἀξιώματι μὲν δευτερεύειν τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα, B παραδίδωσιν ἴσως ὁ τῆς ἀληθείας λόγος. τὴν δὲ κατασκευὴν τῆς προτάσεως, ἐν πολλαῖς μὲν τῶν βίβλων κειμένην καὶ ταύτην, ἐν δέ γ' ἐνίαις παρῃρημένην καὶ ταύτην εὕρισκεν. Ἑτέρωθι τὸν Νύσσης Γρηγόριον οὕτω πως διαιροῦντα τὰς περὶ Θεοῦ δόξας. Ὡς τὸ μὲν αἴτιον πιστεύειν, τὸ δὲ ἐκ τοῦ αἰτίου, καὶ ἐξ αἰτίας ὄντος, πάλιν ἄλλην διαφορὰν ἐννοοῦμεν. τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου· τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου. Καὶ αὖθις ἐν τῷ τέλει τοῦ τῶν Ἀντιρρητικῶν πρώτου. Δευτερεύει μὲν ὁ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς αἰτίου, δευτερεύει δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον. C Ἀλλαχοῦ δὲ τὸν μέγαν Κύριλλον λέγοντα, Τὸ ἐξ ἀμφοῖν οὐσιωδῶς ὑπάρχον, τουτέστιν ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ. καὶ αὖθις στόμα μὲν τοῦ Πατρὸς λέγοντα τὸν Υἱόν. Θεολογοῦντα δὲ περὶ τοῦ Πνεύματος, καθάπερ διὰ στόματος τὴν ἰδίαν ἡμῖν ὑποσημαῖνον ὕπαρξιν. Ἐπιφάνιον δὲ καὶ ἐν πολλοῖς καὶ πολλάκις τὰ αὐτὰ λέγοντα κατελάμβανεν. Ἔδοξεν οὖν ἐκείνῳ ταῦτά τε καὶ πλείω συνάγειν καὶ λογογραφεῖν τὴν τῶν Πατέρων θεολογίαν ὡς ᾤετο, καὶ τὸ ἀτηρὸν μὲν τῆς κατηγορίας τῶν Ἰταλῶν, ὃ δὴ καὶ τοῖς κοινωνοῦσι διὰ τῆς ἀναφορᾶς τοῦ ὀνόματος προσετρίβετο, ἐξιᾶσθαι τέως κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ θεραπεύειν ἠβούλετο. Δεδιὼς δ' αὖθις καὶ D τὰς κατηγορίας τῆς τόλμης, ταῖς ἀληθείαις ὅρκους προανετάττετο τοὺς φρικώδεις. ἦ μὴν μὴ ὡς δῆθεν καταγινώσκειν τῶν ἡμετέρων ἢ ἐγκαλεῖν ἐλλείψεως, κἀκείνοις προσκεῖσθαι ὡς κρειττόνως λέγουσιν, ἤ τι τοιοῦτον, καὶ ἐννοεῖν γράφοντα, ἀλλ' ἵνα τέως καὶ μόνον τὸ ἔγκλημα θεραπεύοιτο, οὐ τῶν Ἰταλῶν οὐ μόνον. ἐκείνοις γὰρ κἂν ἐπὶ πᾶσιν ἀφῶνται τῶν ἐγκλημάτων, ἀλλ' οὖν τῷ τολμῆσαι προσθεῖναι τῷ Συμβόλῳ τὴν λέξιν, ἔγκλημα κεῖσθαι τὸ μέγιστον· ἀλλὰ τῶν κοινωνούντων ἐκείνοις, εἰρήνης τρόπον καὶ παλαιᾶς καταστάσεως ἕνεκα. ἀντεπεξῆγε δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ μονογενοῦς, ἐκ, εἰς τὴν διὰ κατὰ τὴν τῶν E προθέσεων ἀντιπεριχώρησιν, ὅπου ἂν καὶ ἐν τοῖς περὶ τοῦ Υἱοῦ τόποις εὑρίσκηται. οὕτω γὰρ φησὶ διδάσκειν καὶ τὴν ἱερὰν Ὁπλοθήκην, βίβλον οὖσαν ἐγκρινομένην ταῖς γνησίαις τῆς Ἐκκλησίας. τοῦτο δ' ἐποίει τὴν τῶν Ἰταλῶν προσθήκην τοῖς ἡμετέροις βουλόμενος ἐξισοῦν. Καὶ τέλος ἡ κορωνὶς τῆς τόλμης, ὅτι εὑρίσκων μὲν

καὶ τὸν θεολογικώτατον Δαμασκηνὸν ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῳ τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ κεφαλαίων λέγοντα. καὶ διὰ λόγου Προβολεὺς ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος, ἐκλαμβανόμενος δὲ τὸ Προβολεὺς εἰς τὸ αἴτιος, μὴ δὲ γὰρ εἶναι τὴν λέξιν ἐπ' ἄλλου σημαινομένου λαμβάνεσθαι, καὶ διὰ λόγου αἴτιον τὸν Πατέρα λέγων τοῦ Πνεύματος, χώραν αἰτίας δεδώκει καὶ οὐ παροπτέας, οὐδέ γε μὴν τῆς τυχούσης, συνδοξάζειν αἴτιον τὸν Υἱὸν, ἐπὶ τῇ ἐκ Πατρὸς αἰτίᾳ τοῦ Πνεύματος. Καίτοιγε τὰ μέτρια γε τοῖς λόγοις αὐτοῦ προσαρθρούμενος, ὅτε τις καὶ ἀντεπῆγεν αὐτῷ τὴν αἰτίαν, ὡς πολλῶν ἐπὶ Θεοῦ λεγομένων, καὶ δὴ καὶ κακίας ἐπιφερόντων ἔμφασιν, τὰ μὲν λεγόμενα ὡς Ἁγίων ῥήματα προσιέμεθα, τὸ δ' ὑπεμφαῖνον, οὐ προσδεχόμεθα. Λέγετε φησὶν, ὦ οὗτοι, Θεὸς τέλειος ὁ Πατὴρ, καὶ Θεὸς τέλειος ὁ Υἱὸς, καὶ Θεὸς τέλειος ὁ Παράκλητος; ἆρ' οὖν διὰ τὸ τρεῖς Θεοὺς ὑπεμφαίνεσθαι, καταῤῥυπαροῦμεν τὴν θεολογίαν; Τέως εἰς ἀποφυγὴν τοῦ ἐγκλήματος, καὶ τρισὶ κεφαλαίοις τὸν ἐπὶ τῇ τῆς ὀρθοδοξίας ἡμέρᾳ ἀναγινωσκόμενον ὅρον ἐπ' Ἐκκλησίας ἐπηύξανε προσιθεὶς, ποιούμενος ὑπ' ἀνάθεμα τρίτον τὸν ἤτοι δοξάζοντα, ἢ αἴτιον, ἢ μετὰ Πατρὸς συναίτιον τὸν Υἱὸν τοῦ Πνεύματος, ἢ συγκοινωνεῖν ἐν γνώσει καταδεχόμενον τοῖς οὕτω λέγουσι καὶ δοξάζουσι. Ταῦτα ἔλεγε, ταῦτ' ἔγραφεν. εἰ δ' ἀνήκει τί φησι τῇ διὰ εἰς τὸν τῆς αἰτίας λόγον, τοῦτο, τόλμημα μὲν λέγειν ἢ ἐννοεῖν. εἰ δέ τις τολμῴη, τὸ ἐκ τοῦ λόγου μὲν ἐρεῖ ἐμφαινόμενον, αἰτίαν δὲ πάντως ἀποίσεται τοῦ τολμήματος. Ταῦτα τὰ κατὰ τὸν Βέκκον ταῖς ἀληθείαις, καὶ πλέον οὐδέν. διὸ δὴ καὶ ἡμεῖς ἐξεπίτηδες τὰ τῆς ἱστορίας κατὰ λεπτὸν ἐπλατυνάμεθα, ἵν' ᾖ δῆλον ὅπως καὶ ἐφ' οἵαις αἰτίαις, ὅσον οὐκ ἤδη ἡ Ἐκκλησία πᾶσα τοῦ κακοῦ παραπολαύειν ἤμελλε. σώφρον ἦν οὖν, κατ' ἐμὴν γνώμην μηδὲν περὶ τούτων κινεῖσθαι. ἀλλ' ὅμως τέως καὶ οἱ ἐκεῖνον ἐποτρύνοντες, αἴτιοι. βουλόμενος γὰρ τοῖς αἰτιωμένοις ἀπολογεῖσθαι, καὶ ἔγκλημα φεύγειν αἱρέσεως, ἔλαθεν αἱρέσει δόξας δικαίως περιπαρείς. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἓν εἶχον κατὰ σκοπὸν, τὸ καθυποκλῖναι τὸν Ἰωάννην τῷ Ἰωσὴφ, καὶ παρ' ἐκείνου πείθειν ζητεῖν συγγνώμην, οἷς ὅτι ζῶντος ἐκείνου, ἐπιβῆναι τοῦ θρόνου τολμήσειε, καὶ τὰ τῆς εἰρήνης μὴ καταδεχομένου, ὡς καὶ ὑποχωρεῖν διὰ ταύτην, ἐκεῖνος μὴ ὅτι γε μόνον τὴν Πατριαρχείαν καταδέχοιτο, ἀλλὰ καὶ γραφαῖς πειρῷτο δεικνύναι τὴν πρᾶξιν ἀνεπιτίμητον. ὅθεν καὶ ὁσημέραι Σύνοδον μὲν ἐντελῆ καθίστων.

A haud sane contemnendæ; cum non levis nec vulgaris error videatur, præter vim principii & causæ quæ in Patre a cunctis agnoscitur respectu Spiritus; etiam Filio attribuere rationem principii, & causæ erga Spiritum eumdem. Nec ille non sentiebat invidiam dicti, quam ut emolliret, moderationis quamdam speciem inserebat, ac velut ad flexum commodum inarticulabat, disputationi alioqui rigidiusculæ, occurrendo ultro ingenio lectoris, ex allegatis Patrum sententiis, ut pronum erat, collecturi: falsam revera, & veteri Ecclesiæ Doctrinæ contrariam esse Græcorum hodie vigentem opinionem, qua Sanctus Spiritus ex Patre dumtaxat ab iis agnoscitur procedens, cum ratio principii & causæ respectu Spiritus attributa per sanctos ipsorum Patres etiam Fi- *Edit. Rom. pag. 18.*

B lio, ex ipso quoque procedere ipsum, juxta Latinorum mentem, demonstrare videatur. Contra hoc enim ille præscribebat: multa de Deo necessario affirmari, sic irrefragabili auctoritate subigente, ex quibus mala de ipso, & neutiquam admittenda, clare consequi appareat. quam ideo consecutionem Orthodoxi non admittunt, cum antecedentia, ex quibus infertur, recipiant. Igitur & nos (Veccus ajebat) hic quoque Patrum diserta testimonia recipimus: sed quod ex his apparet consequi, non recipimus. Instabatque, argumento e Græcis ducto ipsis: An non, inquiens, vos quoque & dicitis & recte dici fatemini, Patrem esse perfectum Deum, Perfectum item Deum esse Filium: denique Paracletum perfectum & ipsum Deum esse? Utrum igitur quia inde tres

C esse Deos videtur inferri, falso isto & respuendo Corollario Theologiam inquinabimus? Hæc ille quæ ad subterfugium Criminis astute ipsum præparare sibi, palam erat. quem etiam ad finem decretum de Fide legi solitum in Ecclesia, die quæ vocatur *Orthodoxiæ*, tribus auxit Capitulis, ei adiungens triplex anathema; In eum qui ut Dogma fidei assereret *Filium esse causam Spiritus*: qui diceret, *Filium esse cum Patre concausam Spiritus*: Postremo qui sciens communicaret, nec adiungi renueret quibusvis ita loquentibus & credentibus. Hæc dicebat, hæc scribebat, illud quoque addens: Si quis inesse contenderit Propositioni *διὰ per*, notionem causæ; audax id dictu cogitatuque fuerit. & quisquis id ausit, affirmabit is sane quod ex Patrum testimoniis videtur consequi: cæterum idem temeritatis

D omnino accusationem, ausi pœnam feret. Hæc plane sunt quæ Veccus circa hoc negotium scripsit, dixit, gessit, & nihil his plus: quæ data opera studui minutatim ac paulo latius Historiæ commendare: ut sit manifestum, quomodo & quibus ex causis in extremum Ecclesia periculum magni mali subeundi venerit. Temperantius autem Veccus, mea quidem sententia, fecisset, si nihil circa hoc movisset: tamen ejus culpæ magnam partem sustinent, qui hoc illi faciendi vehementem impulsum, & quamdam quasi necessitatem imposuerunt. Accurrens quippe is ad justam defensionem Latinorum contra eos a quibus immerito Hæreseos damnabantur, induit se non advertens, & studio elatus, in justas suspiciones ejus labis qua purgare satagebat alios; visus in Hæresim impingere. Atque in præsens quidem qui res istas gubernabant, unum hoc spectabant, ut Joannem Josepho subjicerent volentem: persuadendo illi, ut ab hoc veniam supplex peteret, quod ipso adhuc vivente Thronum conscendere ausus esset: & quod cum videret Josephum adeo ab Ecclesiarum pace abhorrere, ut ne illam probaret, cedere Patriarchatu mallet: tamen ipse vacuum ejus secessu Patriarchale solium non modo non dubitaverit oblatum admittere; sed etiam libris editis conatus fuerit evincere, nihil in ea pace reprehensibile fuisse. Hæc ut ab eo extorquerent, Synodum plenam quam primum studuerunt cogere.

CAPUT X.

Ut Veccus citatus in Synodum, adfuerit.

A PUlſibus ergo crebris Æris Eccleſiæ campani turbam ſimul Advenarum ſibi faventem, urbanum ſimul Populum magno numero convocarunt. Congregandæ multitudinis *Edit. Rom. pag. 19.* hæc factioſa erat cauſa. Sperabant ipſo apparatu Synodi quæ cogi ferebatur ad emendanda quæ perperam acta fuerant in conventione cum Latinis, intellecturos homines e vulgo, ſe deceptos ab Auctoribus conventionis ejus, in impietatem fuiſſe prolapſos, quam nunc expiari oporteret. inde autem confidebant exarſuros eos, & in ſeditionem concitandos adverſus Veccum, quem ejus rei totius præcipuum artificem ſuſpicarentur. quare illum huic invidiæ obiecturi, ardenter petebant, citari rite ac juberi ſe ſiſtere judicandum a Synodo. Crebris igitur Viatorum miſſitationibus Veccus B comparare coram congregatis Patribus juſſus eſt, ad reddendam rationem eorum quæ ſcripſerat: idque dum fieret, interim qui hæc curabant, ſcripta illa Vecci, ut errorum & fraudum plena invidioſiſſime apud Populum traducebant, magnopere oſtentantes, exaggerantesque perniciem illorum. Id Veccus non ignorans cunctabatur obtemperare vocantibus, moraſque innectebat longas ſuo in vadimonium occurſui: non inveriſimiliter allegans: „ manifeſtum eſſe periculum, ne Populus perſuaſus gravi ſe implicatum malo, piaculoque ſubjectum per Pacem cum Latinis initam, furioſe in ejus Pacis auctorem erumperet, cum is primum in conſpectum eſſet datus. Itaque cum non ignoraret, arte Adverſariorum totam ejus negotii culpam in ſe conferri, haud ſibi videri tutum C proficiſci quo vocaretur; diſcerpendo utique a multitudine, cui qui ſe vellent perditum ſiniſtris ante ſparſis rumoribus perſuaſerant, penes ſe unum reſidere cauſam mali omnis. Hæc jure cauſari eum magnus Logotheta intelligens, acri nec inutili opera incubuit ad ſeditionem comprimendam Populi, metu huic admoto ab Imperatore, quem, ſi qua vis fieret, offendendum graviter, & ſevere animadverſurum in violentiæ compertos, denunciavit. Sic ſedato Plebis impetu, Veccum aggreditur, demonſtrans; non eſſe jam quod cauſaretur ullam a ſeditione formidinem, nec ille abnuit venire: cui comparenti ultimus in Synodo locus datus eſt; indeque ut cauſam ille ſedens diceret, ſeſeque purgaret ab objectis circa ſcripta ſua vehementer inſtabant. At Veccus aliud potius quodvis, D quam quod tunc erat, talia purgandi tempus eſſe ſciens, reſpondebat: „ cauſas quibus defendi ſuum ſcribendi conſilium poſſet, ei fuiſſe tempori affixas quod nunc præteriiſſe fatebatur. Scire ſe ſe, qua tempeſtate illa ſcripſiſſet quæ modo in crimen vocabantur, exegiſſe a ſe tunc præſentem rerum ſtatum, ut talia ſcriberet: inique ſecum agi ſi poſt converſionem rerum tantam præſtare nunc cogatur, ea recta eſſe, quæ cum ſuam ab opportunitate rectitudinem ducerent, mutatione quæ incidit, temporum, ſuam quaſi *pag. 20.* Defenſionem amiſerunt. Omittatur ergo crimen modo intempeſtivum, aut in tempus differatur, ejus quod nuper extitit, ſimile. Res quæ tunc gerebantur impoſuiſſe ſibi neceſſitatem ſcribendi quæ ſcripſerit, nemine alio ad id agendum occurrente quod publice intererat ab aliquo fieri. Vocare au-

A Κρότοις δὲ συχνοῖς τῶν τῆς Ἐκκλησίας Κωδώνων ξύγκλυδας ξυμφοροῦντες καὶ πλήθη, εἴπου τις ὡς ἠσέβησαν πύθοι, παρακινησείοντα τὰς ὁρμὰς, καθ' ὧν ἄρα τοῦ ὀρθοῦ παρακινησάντων σφᾶς ὑποπτεύσειαν, καὶ μάλα θερμῶς ἠξίουν τὸν Ἰωάννην καταπέμπεσθαι κριθησόμενον. Συχνῶν γοῦν διαμηνυμάτων πρὸς ἐκεῖνον γινομένων, ἐφ' ᾧ παραγίνοιτο λόγον δώσων τῶν γεγραμμένων, καὶ μάλ' ἐκείνων ἐπιδεικνυμένων τοῖς πλήθεσιν. ἐκεῖνος τὸ ἄλογον τῆς ὁρμῆς τῶν πολλῶν δεδιὼς, ἐπὶ πολύ τε ὤκνει καὶ ἀνεβάλλετο, τὴν ὡς ἐκείνους ἄφιξιν. δήλην γὰρ εἶναι τὴν παρακινδύνευσιν εἰ B πλῆθος ἀσεβῆσαι πεισθείη, ὥστε μὴ μένειν ἐπὶ τοῦ καθεστηκότος τρόπου, ἀλλ' ὅλαις ὁρμαῖς ἐπὶ τὸν αἴτιον τρέπεσθαι. ἀλλ' ὁ μέγας Λογοθέτης ἐμβριθέστερον τὴν τοῦ πλήθους παρακίνησιν καταστείλας, ὡς εἰς αὐτὸν Βασιλέα τοῦ ἐπ' ἐκεῖνον ἀτακτήσοντος δόξοντος ἁμαρτεῖν, καὶ οἱ δηλώσας τὴν εὐτρέπησιν ἀσφαλῆ, οὕτω πείθει παραγενέσθαι. καὶ δὴ τὸν ἔσχατον τόπον ἐλθόντι δόντες, ἐκεῖθεν ἀπολογεῖσθαι καθήμενον κατηνάγκαζον. Ἐκεῖνος δὲ πάντα μᾶλλον εἰδὼς ἀπολογίας καιρὸν, ἢ ἐκεῖνον, τὴν τοῦ γράφειν αἰτίαν, ἐπὶ καιροῖς ἐτίθει, οὓς οὐκ εἶναι τότε διωμολόγει, καὶ πράγμασι ζητοῦσι καὶ ταῦτα, C ἄλλως ἢ ὡς τὸ παρὸν ἔχουσιν. ὧν μετακινηθέντων ἀνάγκην εἶναι καὶ τὰ γραφόμενα προσαργεῖν. αἰτίας γὰρ εἶναι τὰς ἀναγκαίας, δι' ἃς καὶ γεγράφεισαν, μηδενὸς αὐτόθεν ὁρμήσαντος. Τὸ γοῦν κινεῖν λόγους τῶν πραγμάτων ἀπόντων, ἐφ' οἷς ἐλέχθησαν, ὥσπερ τοῖς ἐρωτῶσιν ἔχειν τὸ παρακαίριον, οὕτω τοῖς ἀπολογουμένοις τὸ μάταιον. ἀναγκαῖον δ' εἶναι καὶ μόνον τὴν Σύνοδον ἀποφαίνεσθαι, εἰ ὃν εἰς ἀρχιερωσύνην προσεκαλέσαντο, μή τε μὴν εἰδότα, μή τε μὴν ἀξιοῦντα, ἀργήσαντα τέως λυθέντων ἐκείνων, καὶ τοῦ γνησίου ἀνακληθέντος ποιμένος ἄξιόν ἐστι καὶ αὐτοὶ κρίνουσι, τὴν τιμὴν καὶ ἔτι ἐκεῖ- D νον κατέχειν ἣν εἶχεν ἀρχῆθεν ψηφιζομένων καὶ προσκαλούντων αὐτόν. τὸ δ' ἦν ἄρα εἰπόντος ἐκείνου, τοῖς πολλοῖς ἧλος κατὰ καρδίας. Καὶ ποῦ γε ἄρα φασὶν ἀρχιερατεύσεις γνησίου τέως παρόντος Ἀρχιερέως, ἀνὴρ, καὶ Λίβελλον ἐπὶ πίστει δίκαιος ἐκτίθεσθαι, καὶ πληροφορεῖν ἐξανάγκης τὸ ὀρθὸν τοῦ σεβάσματος; οἱ μὲν οὖν οὕτω παρακρουσάμενοι τὴν ἀξίωσιν ἐμβριθῶς, εὐμενῶς ἄλλως λαβόντες αὐτὸν, ἄγουσι παρὰ τὸν Ἰωσήφ, καὶ μετανοίᾳ ἐξιλεοῦσθαι ὡς δῆθεν δυσμεναίνοντα πείθουσιν, εἶτα καὶ Λίβελλον ἐκτιθέντες εἰς ὁμολογίαν μὲν τοῦ ὀρθοῦ, ἀποβολὴν δὲ τῶν εἴ τι καὶ παρεξελέχθη, καὶ αὐτῆς δὴ τέλος τῆς ἱερωσύνης παραίτησιν, ὑπογράφειν διδοῦσι. καὶ οὕτω τὰ εἰκότα φιλοφρονησάμενοι,

ἀποπέμπουσιν. ὅπερ μαθὼν ὕστερον Ιωσὴφ, τὴν ἐπὶ τῇ παραιτήσει βίαν ὀρθοσεβοῦντος, ὡς οὐ κανονικὴν, ἄδικον ἔκεινεν.

Atem in Examen Sermones bene in tempore prolatos, remotis jam circumstantiis quibus illorum Opportunitas palam monstrabatur, ut in rationem exigentibus inquisitionem habet intempestivam; sic respondentibus conditionem injungit iniquissimam, causæ talis dicendæ, cujus omnis defendendæ conatus vanus ac stultus merito existimetur. Illud solum decidere oportere Patres Synodi præsentis, An non eum quem nec cogitantem nec volentem ad Patriarchatum ipsi vocaverunt, modo redactum in ordinem per illos, & priore in proprium Thronum revocato Pastore, æquum sit, ipsis judicantibus, retinere etiamnum honorem quem illorum antea eligentium, & ad Patriarchatum vocantium suffragiis acceperat? Hæc postrema præsertim Vecci Propositio plerorumque cordibus infixit spiculum: audiebanturque indignantium Voces: *Tu scilicet Patriarchatus honore gaudebis, præsente jam legitimo Patriarcha? Tu, inquam, suspectus Hæreseos, a quo jure, scripto edita fidei professio exigatur, cuique multis argumentis opus sit ad persuadendum te recte ac catholice sentire?* Sic illi repulsa iracunde Vecci postulatione, mitius deinde cum illo agentes, blande perpulerunt, ut sistere se coram Josepho vellet. quo ipso adducto, & persuaso delinire sibi offensum supplici significatione pœnitentiæ: deinde ipsi compositum Libellum, quo professio rectæ fidei conjungebatur cum amolitione suspicionum si quæ in contrarium extarent; quibus ad extremum annectebant Abdicationem Sacerdotii, Vecco ut subscriberet dederunt: atque ita verbis officiisque paulo benignioribus commodiuscule tractatum dimiserunt. quod cum postea Josephus cognovisset, vim illatam homini Orthodoxo, ut dignitatem abdicaret, uti minime Regulis Patrum conformem, injustam fuisse judicavit.

CAPUT XI.

Ut Prusam relegatus Veccus fuerit.

ΟΛίγον τὸ μεταξὺ, καὶ Βασιλέα πείθουσιν εἰς Προῦσαν περιορίζειν, ᾧ τέως καὶ διελύοντο. ἀλλ᾽ ὁ Βασιλεὺς τάξας αὐτῷ καὶ τὸ σιτηρέσιον αὔταρκες, ἐκεῖνον μὲν τοῖς ἀπάξουσιν, ἐπὶ Προύσης ἐκδίδωσιν. αὐτοῖς δ᾽ ἐχρῆτο τῶν ἄλλων ἐνδιαιρήσας, εἴτι ἄρα προτείνειαν, καί γε ἡδέως μὲν ἤκουε μεσιτευόντων. πολλὰ δ᾽ ἐξεπλήρου τῶν ἀναγκαίων ὑπομιμνησκόντων. ἐβεβαίου δὲ καὶ τὰς γνώμας λεγόντων, καὶ προθέσει καρδίας καὶ γράμμασιν, ὧν τὸ μεῖζον καὶ πρῶτον μὴ ἂν ποτ᾽ εὐφήμου μνήμης, μὴ ψαλμῳδίας, μὴ ταφῆς ἀξιωθῆναι τὸν ἀποιχόμενον. Οἱ μὲν οὖν οὕτω ταῦτα. Βασιλεὺς δ᾽ οἰόμενος πραγμάτων ἀπαλλαγῆναι, τὸ πᾶν κατορθοῦν ἐνόμιζε. τὸ δ᾽ ἄρα ἦν ὄνειρος.

B NOn ita multo post idem Imperatori persuadent, ut Veccum, a quo tamen sibi satisfactum præ se tulerant, Prusam exulatum mitteret. Destinavit igitur Imperator qui eum illuc abducerent, assignatis ibi ei pensionibus ad victum sufficientem. Porro istis qui nomine Josephi Ecclesiam curabant, familiariter ad cætera quoque se indulgebat Imperator, admittens quoties vellent, audiendisque illis, & expediendo quodcumque poscerent, perlibenter vacans. quin & cum quidvis pro quolibet intercederent aut peterent, prompte annuens, multaque ex usu præsenti faciens, prout illi fieri omnino debere suggessissent. C Confirmabat autem sententias horum sibi loquentium cum prompta significatione benevoli assensus, tum ubi res posceret, Litteris & Diplomatibus ad earum sanciendum effectum datis. Istorum hisce concessorum a Principe hoc maximum & primum fuit, quod iis suadentibus vetuit: ne signo ullo honorificæ memoriæ, nec justis funebribus cantu Psalmorum rite celebratis, imo ne sepultura quidem Ecclesiastica Pater ejus Augustus nuper defunctus dignaretur. Et hæc illi quidem sic egerunt. Imperator autem propensa ista ad eorum nutus omnes facilitate obsequendi, defunctum se turbis, & magnam in posterum, cunctis compositis, se sibi tranquillitatem confecisse arbitrabatur. Id quod vanum somnium sibi faventis animi fuit.

CAPUT XII.

De Arsenianis & morbo Josephi.

ΟΙ γὰρ Αρσενιάται ἀδείας κἀκεῖνοι λαβόμενοι πείθοντος τοῦ καιροῦ, καὶ πανταχόθεν ὑπεξαναδύντες τῶν φωλεῶν, τοῦ Βασιλέως ἀνιέντος, ὡς κἀκείνους εἰς εἰρήνην ἄγειν ἐλπίζοντος, ὑπέτρεχον τοὺς πολλοὺς καὶ μᾶλλον θαρροῦντες ἐπ᾽ Ανδρονίκῳ τῷ ἀπὸ Σάρδεων, ὃν ὅσον οὔπω ἥξαντα προσεδέχοντο, εἶναί τε τὸν Ιωσὴφ ὑπ᾽ ἀφορισμὸν ἐκ τοῦ Πατριάρχου Αρσενίου διεβεβαίουν, καὶ τὴν ἐκείνου κοινωνίαν μὴ ὅτι γ᾽ ἐκεῖνοι ὡς ἄγος ἐξέ-

D ARseniani quippe, ex mutatione & ipsi temporum fiducia arrepta suas res agendi, undique prodeuntes e latibulis (conniveente Augusto qui hos quadam lenitate adduci ad pacem posse sperabat) multos ambire atque in partes trahere cœperunt. Columen ejus tum Factionis erat Andronicus olim Episcopus Sardium, quem nuperrime appulsum exceperant avide, eoque auctore magnopere freti, fidenter affirmabant, subjacere Josephum anathemati in eum quondam intorto ab Arsenio cum Patriarchatum gereret: ipsiusque ea de causa communionem non modo ut piacu- *Edit. Rom. pag. 21.*

lum vitabant, sed & non paucis ut ab illa se abscinderent persuadebant. Unde multis quotidie ad paucos qui primum apparuerant, se aggregantibus, exiguo tempore in numerum ingentem excrevit Arseniana Factio. Hi tamen quoad Josephus Patriarchatus utcumque possessionem, gravi licet urgente morbo, tenuit, parum apud Augustum valuerunt. Nam cum ex longo compertum haberent qui Josephum sequebantur, irrevocabili Arsenianos in eum instinctos odio; nec superesse viderent conciliationis spem ullam inter partes tam acri dissidio commissas, ut quem alia principem Sacrorum veneretur, altera ne laica quidem communione dignandum Josephum duceret, mature pro sua cætera apud Andronicum auctoritate, eum in contrarium præmunierant, gravium Arsenianos accusantes criminum; metumque intentantes, ne hoc Schisma invalescens, non Ecclesiæ modo, sed Imperio quoque ipsi perniciosissimum ad extremum evaderet: quibus credulus Princeps auditis, in non vulgarem ab Arsenianis cavendi solicitudinem contrahebatur. Postquam vero intendente se gravibus augmentis Patriarchæ morbo, adeo ut æger plane jam defectus viribus, & haud dubie mortem expectans, Patriarchatum abdicaret (cujus abdicationis scriptum rite formatum prodiit) qui ejus nomine res gerebant despondere animos, & diffluere cœperunt. quo fidentius se se jam Arseniani ostentantes, tanto se numero ferebant, ut terrorem Adversariis non parvum incuterent, curamque adderent Augusto necessariam, eos ne sævirent deliniendi. In eam ergo partem ille incubuit, majori quam antea honoris significatione Arsenianos tractans: quo brevi effectum ut hi multitudine longe vincerent Josephi Asseclas. Capita eminebant hujus numerosæ turbæ, ac velut factionis Duces, hinc quidem Joannes Tarchaniota Consobrinus Imperatoris, quippe Marthæ, sororis Michaelis ejus Patris, trium Filiorum natu minimus; cum quo & ejus Sorores Theodosia & Nostongissa: inde autem superius memoratus Hyacinthus. Hi uno consensu præire sibi universis patiebantur Antiquum Episcopum Sardium, qui nomine omnium crebro Imperatorem conveniebat, huic libentius partes illas cedente, atque adeo pro sua ob consanguinitatem gratia admissionem facilem parante Joanne, qui exquisita quadam religionis diligentia, zelo, ut putabat, veriori obsequens, minus in multis probabat, quæ Hyacinthus agebat, haud adeo superstitiose communionem alienorum a secta sua vitans, quam necesse Tarchaniotæ videbatur. unde ab illo & ejus sequacibus plerumque secedens, conventiculum sibi seorsum habebat proprium: nec tamen se plane palam abscindens, ne robur Factionis enervaret: quin pro virili Andronicum Sardensem adjuvans in his quæ in Sectæ utilitatem ac securitatem universæ cum Imperatore transigebat.

Edit. Rom. pag. 22.

A κλινον, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἔπειθον φεύγειν, ὥστε καὶ ὁσημέραι πλείους ἐκείνοις προστίθεσθαι, κἀξ ὀλίγων τῶν πρώτων, πολλοὺς γίνεσθαι. Ἀλλ' ἐφόσον μὲν ὁ Ἰωσὴφ ἀρρώστως ἔχων τοῦ σώματος τῆς Πατριαρχείας ἐπείληπτο, καιρὸν ἥκιστ' εἶχον ἐκεῖνοι πρὸς Βασιλέα. τὸ γὰρ σφῶν ἀκατάλλακτον οἱ τοῦ Ἰωσὴφ ἐκ πλείστου εἰδότες, καὶ ὅτι αὐτοὶ μὲν Πατριάρχην τὸν Ἰωσὴφ εἶχον, ἐκεῖνοι δὲ οὐδ' ἄξιον Χριστιανικῆς ὁμιλίας ἐκεῖνον. καὶ διὰ ταῦτα ἀδύνατον τὴν ξύμβασιν κρίνοντες, προκατελάμβανον Βασιλέα, μαρτυροῦντες σφίσι τὰ χείριστα, καὶ ὡς οὐδ' ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτοῦ βασιλεύοντι, ἐκεῖνοι τὴν B Ἐκκλησίαν σχίζουσι, λέγοντες, φροντίσιν οὐ ταῖς τυχούσαις ἐδίδουν. Ἐπεὶ δ' ἐκραταιοῦτο τῷ Πατριάρχῃ ἡ νόσος, καὶ ἤδη ἐσάπαν ἐκλελυμένος ἦν, ὡς καὶ τὸν θάνατον ἀπεκδέχεσθαι, καὶ διὰ ταῦτα παρῃτεῖτο τὴν προστασίαν, καὶ γράμμα προὔβαινε παραιτήσεως, ὑποῤῥέουσι μὲν οἱ τούτου, εἰς πλῆθος δὲ ξυστάντες ἐκεῖνοι, ὡς καὶ τὸν πάνυ θαῤῥαλέον δεδιέναι καὶ τὴν ἐκείνων ὑποποίησιν ἀναγκαίαν ἡγεῖσθαι, λόγου μείζονος ἀξιοῦσθαι, νεύσαντος ἐπὶ τούτοις τοῦ Βασιλέως, καὶ πολλῷ τινι νικῶνται τὸ πλῆθος τοὺς τοῦ Ἰωσήφ. Ἐξῆρχε μὲν οὖν ἐκείνων, ἔνθεν μὲν ὁ Ταρχανειώτης Ἰωάννης, καὶ τοῦ Βασιλέως C αὐτανέψιος, τῆς γὰρ Μάρθας τῶν τριῶν υἱέων ὕστερος ἦν, σὺν ᾧ δὴ καὶ αἱ ἀδελφαὶ τούτου, ἥτε Θεοδοσία, καὶ ἡ Νοσογγίσα. ἐκεῖθεν δὲ ὁ προδηλωθεὶς Ὑάκινθος. εἶχον δὲ καὶ τὸν ποτὲ Σάρδεων προηγούμενον, ὃς δὴ καὶ πρὸς Βασιλέα συχνὰς προσόδους ποιούμενος. ὁ γὰρ Ἰωάννης καὶ προσγενὴς ὤν, ἀλλ' ὅμως ἐπ' ἀκριβείᾳ μεγίστῃ κατορθῶν τὰ τοῦ ζήλου, ὡς ᾤετο, πλεῖστα τῶν περὶ τὸν Ὑάκινθον κατεγίνωσκε, καὶ τὰ πολλὰ καὶ αὐτῶν ἀπεσχίζετο. Διὰ ταῦτ' ἐκεῖνος τὰ τῆς παῤῥησίας σφίσι προωδοποίει, ὡς ἀσφαλὲς εἰς ὃ καὶ λέγοιεν ἔχουσιν.

CAPUT XIII.

De morte Josephi, & his quæ tunc contigerunt.

INter hæc, mense Martio ineunte, morbo & senio consumptus Josephus obiit, & ejus cadaver in Monasterio S. Basilii sepultum est. At Imperator ab eo expeditus, impetu maximo incubuit in conatum adjungendorum sibi Arsenianorum. Itaque admittens eos in colloquium frequenter, omni ope tentabat verbis demulcere exulce-

D ΕΝ τοσούτῳ δὲ καὶ μηνὸς ἐνισταμένου Κρονίου, νόσῳ τε καὶ γήρᾳ τρυχωθεὶς Ἰωσήφ, ἐκδημεῖ. καὶ ὁ νεκρὸς ἐκείνου τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου εἰς ταφὴν δίδοται. ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς ἀπαλλαγεὶς ἐκείνου, τοὺς Ἀρσενιάτας ὁρμῇ μεγίστῃ ἐπειρᾶτο καταλαβέσθαι.

καὶ δὴ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀνεικῶς πρόσοδον λόγοις ἐπείρα παντοίοις. τὰ γὰρ παρὰ τῶν Ἰωσηφιτῶν κέντρα, καὶ μὴ παρόντων πλήξαντα, οὐλὰς ἐνεποίει, καὶ φόβους καὶ ὑπονοίας, καὶ παντός γε μᾶλλον. διὰ ταῦτα τέως αὐτοῦ γε χάριν τὰ κατὰ σφᾶς ἀνέκρινε, Πάτροκλον δ' ἔδοξεν Ἰωσήφ, τῶν μὲν φαινομένων, δέει τοῦ μὴ σχισθῆναι αὐτοὺς ἀμφ' ἐκεῖνον παροραθέντος ἐκείνου. ὡς δέ τινες ὑπενόουν μεριμνῇ τῇ περὶ αὐτοῦ μεγίστῃ, μὴ τὰ τῆς στεφηφορίας ἐκείνου μωμεύοιντο, δόξαντος ἀνιέρου ὅλως ἐκείνου, καί γε φέροντος ἄγος ἀφορισμοῦ. ὅμως πολὺς ἦν τὰς γνώμας ἐκείνων ὑποποιούμενος τοῦτο μὲν φιλοφρονούμενος λόγοις, τοῦτο δὲ καὶ τοῖς κατὰ σφᾶς ἐδωσίμοις ἀρκούντως δωρούμενος. Οἱ δὲ τὰς μὲν τῆς ὑπονοίας τοῦ Βασιλέως, ὡς εἶχον ἐξεθεράπευον, τὰ δὲ καθ' αὐτοὺς συνιστῶντες ὡς ἐνδίκως, καὶ τρόποις θείας βουλῆς ἐξημμένοις σχίζονται, πρὸς θεοσημείας ἀπεῖδον καὶ τέρατα, καὶ δὴ σφίσι ναὸν εἰς προσευχὴν ζητήσασιν. εἴπου μόνον ἐκ παλαιτάτου τὰ τοῖς ἱερεῦσι νομιζόμενα ἠπράκτουν ἐκεῖ. ὡς μηδὲν ἐπιφέρεσθαι τῶν ἐσύστερον μετὰ τὸν Πατριάρχην πραχθέντων Ἀρσένιον ἄγος, ὡς ᾤοντο, ὁ τῶν Ἁγίων πάντων ναὸς ἐδίδοτο. εὖ μὲν μεγέθους καὶ κάλλους ἔχων, ἅμα μὲν εἰς ὑποδοχὴν τῶν ἀφικνουμένων, ἅμα δὲ καὶ εἰς οὐ μετρίαν παραψυχὴν καὶ τέρψιν, ἐκ παλαιοῦ δὲ κεκλεισμένος, ὡς μὴ δὲ πολλοὺς μεμνῆσθαι ἦν τί που καὶ ἐτελέσθη ἐν τούτοις τῶν ἱερῶν τελετῶν. Ὡς γοῦν ἐκεῖσε συναχθέντες ὑπ' ὀπτῆρσι πιστοῖς, ὡς μὴ λαθών τις εἰσίοι τῶν σφίσιν ἀκοινωνήτων, τὰς συνάξεις ἐτέλουν. καὶ συχνάκις πέμπων ὁ Βασιλεὺς, τοῦ τε τὰ κατ' αὐτοὺς ἐν φροντίσι μεγάλαις ἔχειν παρεῖχε δόκησιν, αὐτοὶ ἐπὶ πλέον θαρσήσαντες, πρὸς τὰ ἐν Χαλκηδόνι πάλαι τελεσθέντα, ὡς ὁ λόγος αἱρεῖ, ἐπὶ τῷ τῆς Καλλιπαρθένου καὶ μάρτυρος Εὐφημίας σώματι, ἀνάγουσι τὴν ἐνθύμησιν. καί γε αὐτοὶ ὑπὸ σώματι Ἁγίῳ πάλαι κατατεθνεῶτος νεκρῷ τὰ καθ' αὐτοὺς, ὡς ἀρεσκείας ἐξημμένα θείας, δεικνύειν ἤθελον, καὶ ἅμα τῷ δεῖξαι ὡς ἤλπιζον, σφίσι προσχεῖν ἠξίουν τοὺς ἄλλους καὶ πείθεσθαι, κἂν ὅτι λέγοιεν τε καὶ πράττοιεν. Πείθεται τούτοις ὁ Βασιλεὺς καὶ σῶμα μὲν τὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ θείου πατρὸς Ἰωάννου αὐτοῖς αἰτήσασι δίδωσιν. ὡς ἂν δὲ μή τι καὶ ῥᾳδιουργηθείη ἐπὶ τοῖς προσδοκωμένοις τέρασιν, ἢ μὴν καὶ ὑποπτευθείη ῥᾳδιουργηθὲν, τόμοις γὰρ ἐπιτεθησομένοις τῷ σώματι, τὰ καθ' αὐτοὺς ἐπιτρέπειν ἠβούλοντο, ἐξαυτῆς Βασιλέως προστάσει, ἐπισκευασθῆναι μὲν ἑτέραν μείζονα θήκην, καὶ σῶμα καὶ θήκην αὐτὴν ἐν ᾗ τὸ σῶμα, χωρήσουσαν. Οὕτω δὲ ταύτην οἵαν τ' εἶναι ἀσφαλισθῆναι καὶ κλεισὶ καὶ σφραγῖσιν, ὡς μὴ δὲ τὸν ἐντεχνότατον κατὰ Δαίδαλον παρεγχειρεῖν μηδοτιοῦν δύνασθαι. αὐτὸν μέντοι παρεῖχεν ἕτοιμον, εἰ προσληφθείη ταῖς τοῦ Ἁγίου χερσὶν ὁ τόμος πρὸς ποσί τε θεὶς τὰ γεγραμμένα πράττειν ἀναμφιβόλως. Ἐν ὅσῳ μὲν οὖν ταῦτ' ἐπράττετο, κἀκεῖνοι νηστείαις

A ratos eorum animos metu & suspicione: quoniam etsi hostes eorum Josephitæ non vigebant jam, nec eos infestabant amplius, tamen quæ ab illis dum rerum potirentur acceperant vulnera, cicatrices adhuc teneras & nec dum satis obduratas reliquerant. quare in iis observandis, deliberandoque, uti se cum illis gereret, perattente, versabatur, sua causa; quippe metuens ne quid turbarent, & ad id prævertendum invigilans. Josephum quod attinet, quamquam, ut a quo nihil jam metueret non anxie curabat: præ se ferebat tamen studium Acta ejus & memoriam tuendi, non vero affectu, sed in speciem: ne Sectarios ipsius, si contemnere illum videretur, a se abalienaret. Aliam quoque nonnulli simulationis hujus causam non inverisimilem suspicabantur, ex cura ductam: ne si prævaluisset Arsenianorum opinio, B Josephi Patriarchatum illegitimum censentium, ut intrusi per vim in sedem jure non vacantem; & præterea, ob anathema contractum, ejus dignitatis incapacis, inauguratio ipsius Andronici in Imperium ab eo facta, irrita videri posset. Verum, utcumque præ se ferens a Josepho se stare, multam sane adhibebat diligentiam in deliniendis, sibique conciliandis Arsenianorum animis; qua blandis eos verbis alloquens, qua large & liberaliter prębens quibus ad victum indigebant. Ponebant & hi vicissim haud segnem in hoc operam, ne sinistris ullis de se Augusti suspicionibus, gratiæ quam benigne ipsis offerebat, periclitari constantiam, aut vim diminui, contingeret: perseverantes tamen fiducia maxima in affirmanda suæ secessionis æquitate: quippe in quam causis justissimis, & non dubia divi- *Edit. Rom. pag. 23.*

C næ indicatione voluntatis, sese asserebant fuisse impulsos: exhibentes se quin etiam ad id signis humana vi superioribus, comprobandum. Verum ut præstare id possent, necessariam sibi esse causabantur Ædem Sacram non pollutam contagione Josephi, Sequaciumque ipsius; qui scilicet Templa omnia quæ tunc Constantinopoli paterent, sacris illegitime attentandis prophanaverant; ut jam in nullo eorum caste ac rite propitiari Numen posset. Assignaretur modo sibi Templum, si quod esset, ubi post expulsum Arsenium nemo fuisset operatus sacris: in eo sese confidere impetraturos, re sacra canonice, religioseque peragenda, ut Deus manifesto miraculo monstraret Arsenii sanctitatem, suæque ipsorum innocentiam Sectæ, rectitudinemque Actorum. Inclinatus Andronicus ad morem iis gerendum, Templum Sanctorum omnium D attribuit, satis capax magnæ multitudinis, magnificeque ornatum, ut in id qui convenirent cum jucundo sensu animi consolationeque non modica dare operam religioni possent; at idem (quod præsertim quærebatur) ex tam longo vacans & clausum tempore, ut pauci viventium recordarentur ullam in eo functionem sacram exerceri se vidisse. Ibi ergo cum suos Arseniani conventus (fidis ad valvas custodibus appositis, ne quis irreperet eorum cum quibus communicare nefas arbitrabantur) cœpissent concursu ingenti celebrare, affectabat iis demerendis intentus Imperator, certos e suis illuc frequenter mittere, qui præsto ipsis essent, & securitatem quam optarent maximam præstarent, ac sibi esse curæ res ipsorum, fidem facerent certissimam. Inde illi aucti animis E polliceri ausi sunt: se miraculo ejus simili quod olim apud Chalcedonem in corpore Sanctæ Virginis, & martyris Euphemiæ ostensum fuisse fama ferret, veritatem suæ Doctrinæ justitiamque Sectæ probaturos. Petebant igitur dari sibi corpus aliquod Sancti dudum mortui, certo confidere se ajentes, demonstraturum per illud Deum: quidquid ipsi egissent, se hactenus volente ac jubente factum: quo viso deinde par esset Adversa-

rios ipſorum Divinæ auctoritati cedere; nec jam amplius, ſicut ad hanc uſque diem fecerant, de innocentia ipſorum, ſanctitateque dubitare. Aſſenſit & his Auguſtus, Sanctique & divini Patris Joannis Damaſceni ſacrum ad hoc experiendum corpus iis tradidit, quia vero Arſeniani jactabant, ſe ſcripta profeſſionem ſuæ ipſorum Fidei, juriumque aſſertionem complectentia ad ſancti corporis pedes poſituros; poſtmodum vero eadem ſcripta e pedibus ad manus Edit. Rom. pag. 24. Sancti divina vi promota repertum iri: ſolicitus Imperator ne fraus interveniret in eo quæpiam; ac (quod ſuſpicatu pronum erat de hominibus ingenti, quæ palam extaret, toto in hoc negotio cupiditate ruentibus) ipſi manu adjuvarent, ut quod ſtudebant, divinitus effectum appareret, hanc ejus periculi præcavendi rationem prudenter iniit. Præter Thecam in qua S. Damaſceni reliquiæ ſervabantur conditæ, intra quam ſuas Arſenianos deponere chartas oportebat; aliam majorem parari arcam juſſit, in quam eadem Theca conjiceretur ſcriptis jam in eam miſſis. Arcam porro exteriorem iſtam ſerris, ſigillis, clavibus muniri curavit ita firmiter, ita contra omnium aſtutiarum dolos impenetrabiliter, ut ne Dædalus quidem, aut ſi quis iſto verſutior, fraudem in eo moliri ullam, attentareve indeprehenſus poſſet. Ingens erat eventus expectatio, Arſenianis jejunando, pervigilandis in Hymnodia noctibus, omni denique ſupplicii ac religionis exquiſitiſſimæ genere, voti effectum apud Superos urgentibus: quando Imperator vel per ſe ſe veritus cœpti ancipitis exitum; vel ab aliquo monitus, quantæ rei aleam jaceret, cum manifeſte conſtaret, ſi cæleſti teſtimonio Arſeniani commendarentur, ſuam ut ab illegitimo & excommunicato Patriarcha facta, evectionem ad Imperium haud dubie vocandam in controverſiam; ſi non & pro inani ac plane nulla reprobandam, revocavit trepide quæ decreverat; & miſit repente qui, reſerari ſacrum loculum, explorarique, ecquid ſitum ſcripturæ illic depoſitæ mutaſſent, omnino prohiberent; ſimul Arſenianis renunciari a ſe juſſit: re melius perſpecta ſibi viſum: expectari reverenter oportere divina Oracula dum ſua ſe ſponte proferant, „ non impatienti curioſitate prælicenter ab irrumpentibus in adyta exquiri. hoc enim eſſet a co„ gitationibus potius noſtris quam a Dei provida ſapientia, conſilium in dubiis incidentibus pe„ tere. Dudum eſſe cum videmus ceſſaſſe divinum Numen a crebra editione mirabilium ſigno„ rum; audivimuſque a Doctoribus Sacris cauſas plane idoneas cur expediat talia promiſcue „ non oſtendi, vera jam religione per Orbem late diffuſa, ſatiſque ſtabilita, cui ſpargendæ „ ac fundandæ talia olim, quando id conveniebat, fuiſſe conſtat utiliter adhibita. Sufficiat „ nobis habere ſcripturas Patrum quibus manuduci ad mores probos, & ad intelligendum „ quid Deo cordi ſit a nobis fieri, ſatis erudiri poſſumus. Nam & Diviti ſcimus illi apud „ Evangelium poſcenti, ut mortuus aliquis ad vivos rediens, Fratres ſuos admonitum mittere„ tur, divinitus reſponſum: habere illos Moſem, & Prophetas; a quibus admoneri, doceri„ que ſufficienter valerent. In hunc modum repreſſis ab incœpto audaci Arſenianis, cautior Andronicus in poſterum, ut in Juſtiorem, ſuæque ſecuritati accommodatiorem, ſtudioſius propendit Joſephitarum Sectam: ſic tamen, ut Arſenianam haud prorſus reprobare videretur; quippe quam numero prævalidam haud quaquam contemnendam, in ſeque temere irritandam merito duceret, acri ſemper & anxia in eam ſolicitudine intentus.

A καὶ προσευχαῖς παντοίαις προετελοῦντο, καὶ παννυχίσιν ὑμνῳδίαις ἐσχόλαζον, ὁ Βασιλεὺς κἂν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ, κἂν ἄλλου γε ὑπομνήσαντος, περὶ ἑαυτοῦ, ὡς ἔδοξεν, ὑπονοήσας, μήπως καὶ ἐπ' αὐτῇ Βασιλείᾳ, καὶ τῇ περὶ ταύτης ζητήσει, καὶ ταῦτα γὰρ ἐλέγετο ζητεῖν ἐκείνους, ἀμφισβητεῖν προαχθεῖεν, καί γ' ἐπὶ τοῦτ' ἀδοξήσας, ἀναλαμβάνει τε τὰς ὁμολογίας ἐξαίφνης, καὶ πέμψας, ὀστράκου φασὶ μεταπεσόντος, διακωλύει τοὐγχείρημα, τὸ τῶν πολλῶν κακυπονόητον ἀναστέλλων. εἰπὼν πρὸς αὐτοὺς, ὡς εἴπερ μὴ ἐπιτρέπειν ἐννοίαις ἡμετέραις τὰ πράγματα ἀξιοῖμεν, ἀλλὰ τὴν θεόθεν ζητεῖν συμ-
B βουλὴν, τὸ γὰρ οὔπω καὶ ἄξιον, ἀργεῖν μὲν ἀνάγκη ἐκ παλαιοῦ τὰ σημεῖα, τῆς εὐσεβείας πλατυνθείσης, ἔχειν δὲ τὰς γραφὰς τῶν Πατέρων, ἐξ ὧν καὶ χειραγωγουμένους, τὰ κατ' ἀρέσκειαν τοῦ θείου πλεῖν. Τοῦ γὰρ πλουσίου ζητοῦντος ἐξαναστῆναί τινα καὶ διδάξαι τοὺς ἀδελφοὺς, ἔχειν ἐκείνους Μωσέα καὶ τοὺς Προφήτας λελέχθαι, ὡς αὐτῶν ἱκανῶν ὄντων, πείθειν τε καὶ διδάσκειν. Οὕτω μὲν οὖν ἐκκρουσθέντων τῆς ἐγχειρήσεως τῶν Αρσενιατῶν, ὁ Βασιλεὺς μᾶλλον τῷ μέρει τοῦ Ιωσὴφ, ὡς εὐθυτέρῳ προσκείμενος, οὐ δὲ τοὺς Αρσενιάτας καθάπαξ ἀπεδοκίμαζε. Τὸ γὰρ περὶ ἐκείνους πλῆθος παρεῖχε καὶ σφῶν ἐπὶ μᾶλλον φροντίζειν.

CAPUT XIV.

Ut Imperator, non reprobans Arſenianos, ſed pacis cauſa liberaliter tractans, Cyprium promovit in Patriarcham.

Mediam itaque inter utriuſque offenſionem Factionis ingredi viam conſtituit; ita ut neque Arſenianos contriſtaret, & Joſephitas tamen amplecteretur, quæ hi cuperent permittens fieri. Cupiebant vero illi nihil minus quam totius, ut verbo dixerim, transformationem Eccleſiæ. Eligit igitur in Patriarcham oriundum e Cypro Georgium, virum doctrinis innutritum, quem commendaret Joſephitis a Joſepho Patriarcha benedictio accepta. Quippe illum pag. 25. ad functionem Primarii Eccleſiaſtis Palatinæ Concionis, conſueta ſacris ritibus tali occaſione bene precandi formula palam a ſe delegatum, certo charactere ſuæ approbationis,

C Τῷ τοι καὶ τὴν μέσην ἐγνωκὼς βαδίζειν, ὡς μὴ τ' ἀνιᾶν τούτους, κἀκείνους δέχεσθαι, τῷ τὰ ζητούμενα παρ' ἐκείνων συγχωρεῖν γίγνεσθαι. Τὰ δ' ἦσαν πάντως, ἡ τῆς Εκκλησίας ὡς εἰπεῖν μεταποίησις. ἐκλέγεται μὲν εἰς Πατριάρχην τὸν ἐκ Κύπρου Γεώργιον, ἄνδρα λόγοις ἐντραφέντα, καὶ σφραγίδα τοῦ Πατριάρχου Ιωσὴφ φέροντα, τὸ τοῦ πρωτοαποστολαρίου εἰς Ανακτόρων ἐπιφερόμενον σέμνωμα, κἀντούτῳ δὲ δόξας Ιωσηφίτας μὲν ἐκ τῆς σφραγίδος ὑποποιούμενος, Αρσενιάτας δὲ τῷ μὴ κατὰ τὰ

διατεταγμένα τῷ Ἰωσὴφ ἐπὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ συγχωρεῖν γίνεσθαι, καὶ λίαν ἐξευμενίζειν εἰς εἰρήνην ἐλπίζων, Ἀρχιερεῖς μὲν ἐκείνους καὶ τὴν παρ᾽ αὐτῶν ἐπὶ τῷ πατριαρχεύσαντι ψῆφον, μὴ δι᾽ ἴκταρ εἰς νοῦν βάλλων. ἀψηφίστως δὲ πάλιν ἀνάγειν μὴ εὐπρεπὲς δοκιμάζων καὶ εὔσχημον. μᾶλλον μὲν οὖν τῇ πράξει καὶ εἰς καιρὸν προσιστάμενον, τινὰς τῶν δοκούντων ἐκλεξάμενος, καὶ τούτους καθ᾽ ἕνα, ἅμα μὲν αὐτοῖς τὴν βουλὴν ἐκοινοῦτο, πληροφορῶν ὡς εἶχε, καὶ τὸ σφίσιν ἐς αὖθις ἀκίνδυνον, ἅμα δὲ καὶ ὡς ψῆφον τὴν ἀπ᾽ ἐκείνων ἐκχώρησιν ἐλογίζετο ἐφ᾽ οἷς καὶ τὴν τοῦ ἀπὸ Σάρδεων Ἀθανασίου, ἐπ᾽ τουῦ Ἀνδρονίκου γνώμην δεξάμενος, ὃν δὴ καὶ εἰς Πατέρα ἔταττε γράφων ὁ Βασιλεύς, κἀντεῦθεν τὸ τῆς ἀποτεύξεως τῆς Πατριαρχείας, ἐκείνου τὰ πολλὰ τεχνιτεύοντος, ἐπὶ τούτοις ὡμάλιζεν. Ὡς δὲ αὐτὸν δὴ τὸν Πατριάρχην ὕστερον καθυποκλένειν εἰς εὐλογίαν τὴν παρ᾽ ἐκείνου. οὐ χρείᾳ μᾶλλον ἢ κολακείᾳ καὶ ὑποποιήσει σφοδρᾷ καὶ ἀφύκτῳ, τὸ ἱκανὸν ἔχειν καὶ βέβαιον ἐπὶ ταῖς ψήφοις ἐπίστευσεν. Ἐπεὶ δ᾽ ἔδει καὶ τελεῖσθαι τὰ μείζω ὡς εἴθιστο, οἱ δ᾽ Ἀρχιερεῖς ὠβελλίζοντο. ὢ πῶς γὰρ οὔ; ὅπου γε καὶ εἰς ψήφους μόνας οὐκ ἠξιοῦντο, τῷ τινι Ἐπισκόπων Κοζύλης, πεμφθέντι κατὰ χρείαν πρεσβείας ἐκ δυτικῶν, καὶ ἀχράντῳ δόξαντι ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσι πάλαι, ὡς ξένῳ μάλα τῶν ἡμετέρων, γλυκὺς ἀγκών, ὃ δὴ λέγεται. τινὲς γὰρ, ὡς ἐλέγετο, ἦσαν οἳ καὶ τοῦτον ἐσάπαν εἰδότες, τῷ μεγάλῳ Κηρίῳ Φιλίππῳ, περὶ τοῦ καὶ φθάσαντες ἱστορήκαμεν, καὶ ζῶντι ἱερατικῶς ἐκδουλεύοντα, καὶ σφαγέντος, ἐπὶ χρυσέου πίνακος προκειμένης τῆς κεφαλῆς, οὕτω δόξαν τῇ συζύγῳ φραντζαίνῃ, τὰ τῶν ἐπιτελευτίων ὕμνων εἰς μνήμην ἐπιτελοῦντα, τὰ τῆς τελετῆς τοῦ Πατριαρχεύοντος ἐγχειρίζουσιν, ὃ δὴ καὶ τοῦ αὐτοῦ Κρονίου μηνὸς παραλαβὼν ἐκεῖνον εἰσάγει τὴν τοῦ Προδρόμου τῆς πέτρας μονὴν σὺν ὀλίγοις τισὶ, καὶ ναὸν εὑρόντες ἐπ᾽ ἀμπελῶνος, ἀργὸν ὡς ἐδόκει κἀκεῖνον ὄντα, ἐκεῖσε τὰ εἰκότα τελέσας, μοναχὸν μὲν ἐκ λαϊκῶν ἀποδείκνυσι, Διάκονον δ᾽ ἐξ Ἀναγνώστου χειροτονεῖ. τῆς δ᾽ αὐτῆς ἡμέρας καὶ Πατριάρχην ὁ Βασιλεὺς ἐκεῖνον προβάλλεται. ἐντεῦθεν ἐκεῖνον ἐκκεχωρημένον ἔχων διὰ προκοπῶν ἐνεργεῖν τὰ οἱ προσήκοντα, τὸν τοῦ Ἀκακίου, ἀνδρὸς εὐλαβοῦς, καὶ τὰ πολλὰ συντετημένου, καὶ ἐπὶ τοῖς χθὲς πραχθεῖσι δόξαντος ἀμφιγνωμονεῖν, μαθητὴν Γερμανὸν εὐλαβῆ γε κἀκεῖνον ἐσάπαν, καὶ τὸ ἦθος ἁπλοϊκὸν, ὡς καὶ ἐν πνευματικοῖς ταχθέντα τῷ πατριαρχεύσαντι, ἅμα μὲν σὺν τῷ Κοζύλης πρόεδρον Ἡρακλείας τῆς κατὰ Θρᾴκην, καὶ χειροτονητὴν ἑαυτοῦ ψηφίζονται, ἅμα δὲ τῷ Ἐπισκόπῳ προτρέπεται, οὔπω τοῦ καιροῦ σχεδιάζοντος, εἰς Μητροπολίτην χειροτονεῖν, καὶ ὁ τῆς παλαιᾶς Εἰρήνης θεῖος ναὸς, πολλὰ καταπλυνθείσης πρότερον τῆς ἱερᾶς καὶ μυστικῆς τραπέζης, καί τισιν ἁγιασθείσης εὐχαῖς, τὴν ἐκείνου εἶδε χειροτονίαν. αὐτὸς

A ac favoris Josephus, dum viveret, insignive- rat: unde hoc promovendo, non dubiam inire sea Josephi sectariis gratiam sentiebat Imperator. Qui tamen idem eo demereri Arsenianos se putabat, & proniores ad assensum in reconciliationem sperabat reddere, quod componi res Ecclesiasticas juxta Josephi decreta non sineret. Porro a sic decreta sibi Cyprii electione liberis Antistitum committenda suffragiis longissime Andronicus abfuit, ac ne prima quidem deliberatione tenus, ejusmodi, quippe nimium anceps, & exitu dubium, consilium admisit. Aliunde tamen secum reputans evectionem privati Hominis in Patriarchalem Thronum, citra qualiacumq; jus ad talem electionem habentium suffragia, tentatam, omni carituB ram apud Populum ratæ auctoritatis specie; ut rei vitium, quam quomodocumque cœptam usu tandem, ac tempore convalituram confideret, quantum ad impune inchoandum necesse videretur, occultaret in principiis; quosdam ex Electoribus, faciliores videlicet, & flexibilioris ad nutum indolis, ex cætera vitæ consuetudine speratos fore, singillatim evocatos edocuit quid pararet, omni asseveratione confirmans nihil ipsis damni proprii ex hac, publicis alioqui rationibus necessaria, Georgii promotione metuendum: petere idcirco magnopere, sibi ut ad illam commodare ne gravarentur, si minus disertum assensum, saltem tacitam conniventiam, ultra enim hanc, & usum in præsens, & apud se meritum pleni suffragii habituram, aliud se modo non quærere: viderent quantulo C esset contentus; nec dubitarent nullo suo labore, nulla invidia, immortaliter sibi obstringere Principem; Hac arte cum alios ex Antistitibus, ne sibi obstarent, adstrinxit, tum in primis ex Sardensi olim Andronico, nunc tædio suo magno adhuc monachum Athanasium, quem non intactum cupiditate Patriarchatus, quo se in præsens exclusum Throno, alterius in eum evectione, levius ferret, præoccupavit astutus Princeps, gratissimo ipsi deferendo, scriptis etiam litteris, titulo spiritualis Patris. erat in eo cum præsens honoris fructus, tum spes in posterum crescendi: quo utroque delinitus ambitiosus animus, inquietudinem composuit ad tempus, & machinari nova desinens, securitatem quam captabat in usum obvium præbuit Augusto: qui ut eadem ansa teneret hominem, ne is prius quam esset rebus commodum, fuco animD adverso resiliret, gnaviter in simulatione studendi Andronico perstitit, adjuvante ipso pro se quoque, postquam est Patriarcha creatus, Cyprio; dum se inclinare sustinuit usque ad Eulogiam ab eo accipiendam, non usu alio, quam adulandi,& tanto strictioribus fictæ honorificentiæ vinculis gloriosum Monachum causæ, ac partibus alligandi. Inde porro abunde se faventium suffragiorum ad tuto peragendam Cyprii promotionem habere ratus Andronicus, ubi progredi ad majora, ipsamque Ordinationem adoriri tempestivum est visum, nullius Orientalium Antistitum ad tale ministerium operam probavit (nec erat sane consequens ad ejus illos ab Augusto consecrationem adhiberi, quorum ne suffragia quidem ad electionem dignatus fuerat requirere) sed functionem illam detulit E Episcopo Cozyles ex Occiduis Tractibus legationis causa nuper appulso, & quod peregre vixisset in summa disjunctione a rebus nostris, nulla contaminato contagione piaculorum, quæ ex Actis antehac Constantinopoli, plerique illic degentium aut contraxerant, aut contraxisse putabantur. Erat is homo præterea gratificari quidvis poscentibus facilis, & juxta tritum adagium, dulcis cubitus, quem videlicet ad quidquid ex usu foret placide sequacem flecteres. Nonnullis enim, quibus fuerat anterior ejus vita plane perspecta, notum

Edit. Rom. pag. 26.

erat, Magno eum Domino Philippo, de quo alias narravimus, & viventi operam Sacerdotalem grate, atque obnoxie navasse: & ad ejus occisi propositum in aureo disco caput, quod sic ejus Conjugi Phrantzænæ visum esset, sacra funebria, pronunciandis hymnis, quibus mortuorum memoriam prosequi fas est, rite peregisse. Hic igitur commissam sibi designati Patriarchæ ordinationem auspicaturus, mense Martio susceptum eum introducit cum paucis in Monasterium a Prodromo & Petra nominatum, ubi Templo in vinea reperto, in quo & ipso apparebat rem divinam ex longo fieri desiisse, in eo consuetis ceremoniis Monachum, ex laico instituit Cyprium; moxque Diaconum e Lectore ordinat. Eadem porro die eumdem Imperator declarat Patriarcham. Hinc jam Patriarcha, qui multorum suasionibus inductus, certum, ac plane constitutum haberet, non alium adhibere ad sui consecrationem, quam eum, de quo inter omnes constaret, longe alienum esse ab omni specie piaculi, quale plerique Antistitum contraxisse mutuis flagrantium factionem insimulationibus culpabantur, discipulum Germanum filium Acacii Viri Pii, & valde circumspecti, qui se in palam nuper actis quasi neutrum habuerat, assensum in partem utramvis sustinens, & utrique, quantum dumtaxat satis erat ad securitatem, favens; hunc quoque ipsum multa religionis existimatione commendatum, præterea ita moribus simplicem, ut eum ille, qui Patriarchatum nuper gesserat Spiritualibus accensuisset; hunc, inquam, quasi, de quo nulla esse posset cujusquam plausibilis exceptio, in sui Ordinatorem præparavit; eligens eum, suffragante in id pariter Cozyleno, in Præsulem Heracleæ Thraciæ. Post quod Episcopo mandavit, ut eum confestim, (res enim moras non ferebat) in eam sedem rite Metropolitam ordinaret. Isti functioni delectum est Antiquæ Irenes divinum Templum, cujus sacra, & mystica mensa multis prius purgationibus expiata, & certis sanctificata precibus, Germani novi Heracleensis inaugurationem vidit. Hic porro vicissim promotorem suum Cyprium, primum quidem Sacerdotio initiavit, deinde in Celebri Palmarum festo, cooperante Antistite Cozyles, Patriarcham ordinavit. de qua ordinatione non erit abs re, quædam hic distinctius referre.

A δ' αὖθις κἀκεῖνος πρῶτον μὲν ἱερέα, εἶτα δὲ κἀν τῇ λαμπρᾷ ἑορτῇ τῶν Βαΐων, Ἀρχιερέα τὸν Πατριάρχην χειροτονοῦσι, οὐ χεῖρον δὲ μικρὰ καὶ περὶ τῆς χειροτονίας διαλαβεῖν.

CAPUT XV.

Inauguratio Patriarchæ Cyprii; & quæ circa eam contigerunt.

LUstrata primum est precibus, & piacularibus ritibus Maximi Templi Sacra Mensa. Congregati deinde sunt circa designatum Pontificem Schismaticorum Sodales, viri Sacrorum rituum rudes, qui sibi vice omnis Ceremoniarum peritiæ sufficere putarent, quo uri, ac quasi tabescere videbantur, zelum. documento fuit, quod confecrationis Pontificalis quam celebraturi convenerant, ordinem ignorabant funditus: sed ne sacri quidem altaris, ac divini Sacrificii functio quo pacto exerceretur, tenebant: ut propterea periculum esset ne despiceretur, & ut præpostere sedula, ludibrio esset illa exquisita observatio; quippe cujus accuratissima diligentia ne id quidem teneret, sine quo irrita jure censeri posset, quam moliebantur, ordinatio. Illorum autem obnixum studium ad eum scopum tendebat ut Clerici arcerentur a sacra illa ceremonia; ac ne quivis illorum, quantæcumque alioqui dignitatis, vel visu procul usurpare quidquam ea occasione gerendorum posset. Coegit tamen eos mera necessitas defungendi utcunque ministerii adhibere unum saltem aliquem e Clero gnarum Ordinis Sacrorum, cujus ductu, admonituque regerentur; præsertim in ea parte, quæ præcipua, primariaque; sed eadem Arcanis, & perplexe multiplicibus constans ritibus, intra ipsa penitus agitur adyta. Adsciverunt igitur Ecclesiarchum, qui partim ipse faceret, partim ipsis suggereret quæ quove pacto fas erat tali occasione fieri. Ac sic in præsens sibi satis cautum putaverunt, ut omissa licet parte consuetarum circumstantiarum, negotium tamen ipsum subsisteret, quantum ad ratam auctoritatem esset satis. Omnes ergo, præter unum, Clerici, prorsus exclusi Templo sunt, dum in eo Patriarcha consecrabatur: quando & modestiam ostentare miram Logotheta ipse Magnus affectavit, dum nemine licet Ædis sacræ ingressum prohibente, ultro velut se indignum admissione in Sacri conscientiam reputans, extra procul stetit, ex adverso Templi Ostii foribus obductis clausi, demissis

Edit. Rom. pag. 27.

B Ἠγνίστο μὲν εὐχαῖς τε καὶ ἁγιάσμασιν ἡ τῆς μεγίστης Ἐκκλησίας ἱερὰ τράπεζα. συνήγοντο δὲ περὶ τὸν χειροτονηθησόμενον, οἱ δὴ καὶ τῶν σχιζομένων συγκατεκλίνοντο, ἄνδρες πρὸς μὲν τὰ τελούμενα ἀμαθεῖς, δόξαντες δὲ τῷ ζήλῳ προσετηκέναι. μαρτύριον δὲ τὸ μὴ δ' εἰδέναι μηδόλως μὴ ὅτι γε χειροτονίας τάξιν, ἀλλ' οὐδ' αὐτὴν τὴν τοῦ βήματος, ὡς καὶ κινδυνεύειν διὰ ταῦτα παροραθῆναι τὴν ἐκείνων ἀκριβῆ παρατήρησιν. ἐκείνοις γὰρ ἦν ὁ σκοπὸς, ἀπείργειν Κληρικοῖς, μὴ παρεῖναι, μηδ' ὄψιν προσβάλλειν τοῖς τελουμένοις, κἂν ὅστις καὶ εἴη. ἡ δ' ἀνάγκη τῶν πραττομένων ὡς διοδοῖντο τὰ τῆς τελετῆς ἀμήγεπη ἕνα τῶν τοῦ Κλήρου προσληφθῆναι, C καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀδύτοις τὸ μέγιστον, τὸν Ἐκκλησιάρχην ἔπεισεν, ἐφ' ᾧ ξυνεπιλαμβάνειν σφίσι καὶ πράττοντα καὶ διδάσκοντα. καὶ οὕτω μὲν ἐκείνοις ἀποχρῆν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐδόκει, εἰ παραβάντες τὸ μέρος, τὸ καθόλου διαφυλάττοιντο. οἱ δὲ τοῦ Κλήρου τῆς Ἐκκλησίας μὲν τὸ παράπαν ἐξεκλείοντο, ὅπου γε καὶ αὐτὸς ὁ μέγας Λογοθέτης, μηδενὸς κωλύοντος, ἀλλ' αὐτός γε κείνων τὴν ἀπουσίαν ἑαυτοῦ ἀξίαν τοῖς τελουμένοις, μακρόθεν ἐπεζυγωμένης τῆς πύλης ἱστάμενος, μόλις ἑώρα καὶ τῷ ὑποσταλμένῳ τοῦ ἤθους, τὸ ἀνάξιον παρεδείκνυ. D ἄνω δέ που τῶν κατηχουμενείων παραδυόμενοι, ὀπτῆρας εἶχον τοῦ μὴ παρακύψαι μὴ δ' ἰδεῖν τὰ πραττόμενα. Ὡς ἐντεῦθεν κωλυθησομένου δῆθεν τοῦ μὴ δυναμένου ὑπέχεσθαι τῷ ἀξίῳ, τῆς τῶν συμπαρόντων ἀναξιότητος χάριν δὲ ἀγαθότητα Πνεύματος. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ τῆς τε-

λετῆς διελύετο, καὶ τοῖς προηγιασμένοις ἄρτοις, ὡς ταῖς τρισὶν ἡμέραις τῆς μεγάλης ἑβδομάδος ἀρκέσουσι, τὸ τῆς Ἐκκλησίας πυξίον ἐνικανοῦτο, ὁ Πατριάρχης πρὸς Βασιλέα αὐτόθεν ἀπήντα ἐκτελέσων μετ' ἐκείνου τὴν ἑορτὴν κατὰ τὸ σύνηθες. Οἱ δὲ καὶ αὖθις τῶν ἱερῶν συνάξεων ἐξεκλείοντο, παρ' οὐδὲν θεμένων τὰς τοῦ Ἰωσὴφ προσιμήσεις. Ἐπέφωσκεν ἡ δευτέρα καὶ τοῖς μὲν τοῦ Πατριάρχου ὁ ναὸς ἀνεῖτο, τοῖς δέ γε Κληρικοῖς ἄβατον τὸ τέμενος ἦν. Ἐπέστη ἡ τρίτη καὶ τὰ αὐτὰ διεπράττετο, ὡς δ' ἡ τετάρτη παρῆν, καὶ ἤδη συγχωρεῖν ἔμελλον σφίσιν, ἐπεὶ οὐκ ἦν συμφωνεῖν ἐκείνους ἐπὶ τοῖς δόξασι, ἀλλ' ἀμφιγνωμονοῦντες ἐπὶ πολύ, ὡς καὶ παρελθεῖν τῆς προηγιασμένης τελετῆς ὥραν, μόλις στήσαντες ἐφ' ἑκάτερα ὄχλον ἄλλως, καὶ πλῆθος δοκοῦν ἐν ζηλωταῖς ἀριθμεῖσθαι, μέσον ἐκείνων παρὰ θάτερα τῶν ὡραίων πυλώνων παρεῖχον τοὺς τῆς Ἐκκλησίας διερχομένους, προσπίπτειν καὶ συγγνώμην αἰτεῖν, καὶ οὕτως ἀξίους νομίζεσθαι τῆς συνεκκλησιάσεως. Ἅμα γοῦν τὰ τῶν ἑσπερίων ὕμνων ὑπὸ σκότῳ τελέσαντες, παρεδόντες τὴν λειτουργίαν, οὐκ οἶδα διὰ τὸν καιρὸν μὴ ἐκχωροῦντα, ἢ μᾶλλον διὰ τὸ μὴ δικαιοῦν ἔτι ἁγιασθῆναι τοὺς συγχωρηθέντας τῷ ἱερῷ κλάσματι, ὡς ἡ ὑστεραία ἔδειξεν, ἐπ' οἴκου ἀπελύετο ἕκαστος. Ὡς δὲ τῆς ἱερᾶς καὶ μεγάλης πέμπτης ἐτελεῖτο ἡ λειτουργία, καὶ αὐτοὶ συμπαρῆσαν, ἐκεῖνοι θέλοντες σφίσι παραλογίσασθαι τὸν ἁγιασμόν, πέμψαντες κρυφηδόν, ἐξ ἀγορᾶς λαμβάνουσιν ἄρτον, καὶ κλάσαντες εἰς λεπτά, μηδὲν εἰδόσι, μετεδίδουν ὡς ἱεροῦ ἄρτου κλασμάτων, ὃ δὴ καὶ γνωσθὲν ὕστερον οὐκ εἶχον ὅτι ἐξ ὑπερτέρας ἀνοίας καὶ γένοιντο. Ὅμως δὲ πρὸς τὰ ἐς αὖθις ἐλπιζόμενα, οἰστὸν κἀκεῖνο ἐδόκει, καὶ φέροντες, τὰ τῶν κακῶν προσεδόκων μείζω οὐ τόσον τοῖς παροῦσι διὰ τὴν πεῖραν, ὅσον τοῖς προσδοκωμένοις διὰ τὴν ἐλπίδα ἐξανιώμενοι. Τὸ γὰρ παρὸν λυπηρόν, ἐπιστὰν ἀνθρώποις φύσιν ἔχουσι φέρειν καὶ τὰ ἀνύποιστα, λυπεῖ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ ἀνιᾷ τὸν πειραθέντα τῶν δυσχερῶν, τῇ δὲ παρὰ τῶν πολλῶν παραμυθίᾳ, ἐκλύεσθαι πέφυκεν· ἐλπιζόμενον δὲ δυσδιάθετον τὴν φροντίδα τῷ πεισομένῳ παρέχει. Ταῦτ' ἄρα κἀκείνοις τὸ παρὸν τῶν κακῶν ὡς ἐνὸν φέρουσι, δεινὴν ἐλπίδα τὸ ἐπελευσόμενον ἦγε, καὶ οἰστὸν ἐδόκει τὸ ἐπιστὰν πρὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος λυπηροῦ. Ἦν ταῦτα, καὶ ἡ Κυρία ἐπέστη τῶν Ἑορτῶν, καθ' ἣν ἔδει καὶ συνδεῖσθαι τοὺς τῆς Ἐκκλησίας, Χριστιανούς γε ὄντας, ἀγάπης φιλήματι. Καὶ δὴ προσεκαλοῦντο μὲν Ἀρχιερεῖς, προσεκαλοῦντο δὲ Κληρικοί, καὶ τῆς ἐπὶ τῇ πρώτῃ καὶ Κυρίᾳ δευτέρας συναχθέντας ἅμα φιλήμασιν ἁγίοις ὡς ἥ τε ἡμέρα παρῄνει καὶ τὸ χρεὼν ἤπειγε, τὴν πρὸς ἀλλήλους συνιστῶν ἀγάπην.

A etiam in terram oculis, & humili habitu quasi præseferens agnoscere se jure arceri, quippe indignum, ac prophanum, & justam animadversionem boni consulere. Ne qui autem in superioribus Vestibuli Odeis, quæ Catechumenea vocabantur, forte delitescentes furtivis illinc delibarent obtutuum conjectibus, quæ tunc in Templo gerebantur, aderant qui hoc vetarent speculatores ibi locati, neminem per crates, aut fenestras demittere oculos in Ecclesiam sinentes: ut quos videlicet in officio spontaneæ, a sacris, quibus erant indigni, absentiæ, non contineret suæ ipsorum modesta reputatio labis, & verecundia pœnitentes decens, eos denunciatio Custodum, &, nisi audirent, vis utique addenda, prohiberet a temerandis procaci aspectu Sacris: in quorum B usurpationem irrumpere haud par, fasve esset noxæ inexpiatæ sibi conscios; præsertim exemplo admonitos aliorum paris affinium piaculi, quos viderent æquo animo ferre sui ab iis exclusionem. Ubi vero peractum mysterium est, & sacra pyxis Ecclesiæ tribus est præconsecratis instructa panibus, quot ad tres Hebdomadæ Majoris dies, quibus non nisi ex præsanctificatis sacra fieri fas est, erant ex recepto usu necessarii, Patriarcha quidem ad Imperatorem recta inde se contulit, celebraturus cum eo, de more, festum. At Clerici nihilominus sacris Synaxibus excludebantur, a nihili ducentibus sanctiones Josephi Patriarchæ nuperi, utcumque & ipsas pœnarum Ecclesiasticarum injunctione firmatas. Illuxit secunda Hebdomadæ dies, qua item familiaribus novi Patriarchæ permissus ingressus in Templum est, Cle- C ricis vero prohibitus. Supervenit & tertia, qua & ipsa similiter est actum. ut vero quarta dies adfuit, qua decrevisse videbantur remittere jam Clericis Interdicti pœnam, nec eos de cætero Sacris arcere: verum ad hoc prius ab ipsis exigebant certum assensum ad quædam ipsis placita, quem cum plerique Clericorum non statim expedirent, sed deliberabundi, verentesque consultarent, quidam etiam clare abnuerent, in his altercationibus hora legitima sacri ex præsanctificatis tali die celebrari soliti præteriit. Sero tandem, re in conventionem adducta qualemcumque, dispositis magno numero in duplicem seriem altrinsecus a dextris, & sinistris Portæ speciosæ iis e populo sibi obnoxio, qui zelo majori sensa, decretaque ipsorum amplecti putabantur, patefactis foribus præbuerunt D aditum extra stantibus, cum eo ut in limine procidentes, veniam poscerent, sicque digni deinceps admissione in Synaxes judicarentur. Dum hæc fierent Hymni vespertini decantabantur, quibus absolutis, nocturnis jam tenebris, dimissa Ecclesia est, sacra Liturgia, quæ juxta receptum ritum ea die fieri debuerat, præterita: haud scio an quod ejus hora, ut dixi, esset elapsa; an potius, quod qui modo in Templum introduci cœperant, nondum satis purgati antiquis piaculis viderentur, ut sacro fragmento impertirentur: quam ultimam suspicionem veriorem adstruit id, quod postridie actum est. Igitur tunc quidem omnes in hunc modum ad sua quisque recesserunt. Cum vero luce postera solemne Sacrum Feriæ quintæ Hebdomadæ Majoris celebraretur, præsentibus jam cunctis, quippe sine discrimine admissis universis, qui rei præerant frustrari communione reconciliatos pridie, sine ipsorum sensu, quod ita decreverant, studentes, panem e foro clam allatum, & sectum in frustula iis ignaris tamquam Sacri panis particulas distribuerunt. quod cum illi deinde rescivissent, immane quantum indignati efferatique sunt. Verum ita in ruinam res ipsorum incumbebant, ut reputantibus quid verisimiliter in posterum timerent, tolerabilia existimari præsentia, utcumque acerbissima, par esset. Ferebant igitur, ut poterant, & durabant se ad patientiam graviorum, acrius inquietati formidine impendentium incommodorum, quam sensu jam appulsorum. Nam malum præsenti vi pungens homines natura expositos incursui longe magis atro-

Edit. Rom. pag. 28.

cium malorum, contristat quidem, & cruciat pro conditione mortalitatis ei subjectum caput; non tamen sine levamento consolationis ejus, quæ ex consortio multorum paria tolerantium offerri miseris solet: quæ autem imminere in posterum calamitas creditur, acriori fere cura, & nullius temperato admistione solatii dolore æstuantes angit animo, & ærumnosius sauciat. quare istos his, quæ nunc patiebantur utcumque tolerandis pares, exanimabat atrox expectatio sequentium, & minas futuræ miseriæ sæviores ad se excruciandos experiebantur, illo ipso quo tum maxime vexabantur infortunio. Inter hæc evolutis Sanctioris Hebdomadæ feriis, Princeps solemnitatum Dominica Resurrectionis illuxit, qua ex more oportebat Christianos omnes, nedum Ecclesiæ Ministros pacis invicem, & caritatis osculo mutuam profiteri germanitatem. Convocantur ergo Antistites, convocantur & Clerici; Omnesque secunda post primum Paschæ Festum die sanctis inter se osculis, prout tempus, & officium poscebat, suum pro se quisque in cæteros fraternum amorem declarabant.

Edit. Rom. pag. 29.

CAPUT XVI.

De Stella circa meridiem apparente.

Sed quæ tunc fiebant, nihil nisi mimus videlicet erant, & quasi e Scena ostentata ridicula fictio: id quod indicare visa est apparitio præter solitum diurnæ stellæ, quam periti rerum talium Sidus Saturni fuisse contendunt: ut interim omittam visum cuidam tunc Episcopo per somnium oblatum hujusmodi. Videbatur ipsi, considentibus cunctis in majori Synodo, repente longum illum subselliorum ordinem inopinatissime confringi, corruereque indecenter universos, & sic humi jacere, vertentes in se se miserationem multorum spectantium. Sed de stellæ phænomeno distinctius referamus. Media igitur die, lucente sole sub initium Aprilis, quando vernum cardinem iniens sol, purior, quam prius cernitur, discussis nebulis, ac nubibus hybernis, Astrum Saturni clare Cælo medio emicuit scintillans: scintillans, inquam, etsi enim non me fugit de planetis negari, scintillare ipsos propter terræ viciniam majorem: tamen ille tum quidem scintillabat: sive quod forte in apogeo vel apside summa suæ sphæræ positus, eam supra cæteros planetas omnes attigisset a globo terreno distantiam, quæ ad scintillationem respectu e terra cernentium sufficeret; sive tali tempore conspectum ex accidenti scintillare contigerit: quod scilicet intuentium oculi Solis prope fulgentis perculsi radiis, & sic coacti nictare, scintillationem visæ stellæ tribuebant, quæ ipsorum infirmitati trepidantium ex vi plena jubaris solaris, verius imputaretur. utcumque sit, hoc quidem ostentum in omen aliqui trahebant prosperum, quippe qui significari augurarentur, exorituram ipsis felicem lucem, tenebris cunctis, & caliginosis offuciis errorum, ac factionum procul abigendis, fausto ac salutari regimine Patriarchæ, qui nunc Ecclesiæ gubernacula capesseret. contra Sapientiores, portendi eo signo maximorum virorum abolitionem in nihilum; & ipsius dignitatis qua floruisset hactenus ipsorum Ecclesia, corruptionem, atque interitum ominabantur; vaticinantes opinor verius. dum celsissimi planetæ exaltationem summam, minari verticibus eminentissimorum capitum; gelu vero tetricum Saturnii sideris, sibi communiter denunciare tristitissimas hyemes calamitatum, quarum rigore glaciali mox congelascerent, interpretabantur: id quod statim est eventibus probatum.

A Ἦν δὲ ἅμα γέλως καὶ εἰρωνεία τὸ τότε πραχθὲν, ὃ δὴ καὶ ἀστὴρ, ὃν Κρόνον οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ λέγουσι παρεδείκνυ, ἵνα μὴ λέγω καὶ τὸ καθ᾽ ὕπνους δόξαν τινὶ τῶν Ἀρχιερέων, ὡς ἅμα καθεζομένων ἁπάντων ἐν Συνόδῳ μείζονι, συντετρῖφθαι μὲν ἐξαίφνης τὸν μακρὸν θρόνον ἐκεῖνον. ἅμα δὲ πάντας κατὰ γῆς ἀσχημόνως ἐρρίφθαι, καὶ οὕτω κεῖσθαι ἕλκοντας τὸν ἀπὸ πολλῶν ἔλεον. Ἀλλ᾽ οἷον τὸ τοῦ Ἀστέρος. Μεσούσης γὰρ ἡμέρας, τοῦ Ἡλίου λάμποντος, μηνὸς Βοηδρομιῶνος ἱσταμένου, ὅτε τὴν ἐαρινὴν τροπὴν παρελαύνων Ἥλιος, καθαρώτερος ἢ πρότερον δείκνυται, τῶν χειμερινῶν νεφῶν διαλυομένων, κατ᾽ Οὐρανὸν μέσον
B ἐπεφώσκει στίλβων, εἰ καὶ μὴ στίλβειν οἱ Πλανῆται διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι λέγονται· Ἀλλ᾽ ὅμως ἐκεῖνος, τοῦτο μὲν τῆς κατ᾽ αὐτὸν σφαίρας ὑψώματι, τοῦτο δὲ καὶ τῷ τὰς τοῦ Ἡλίου ἀκτῖνας δεχομένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῷ κατ᾽ αὐτὰς ἀρρωστεῖν περιχύματι, εἴπερ καὶ ἐξ ἀτονίας τὸ στίλβειν, καθόσον ἦν ἔστιλβεν. Οἱ μὲν οὖν ἐν ἀγαθοῖς ἔταττον τὸ σημεῖον. Περιλάμψαι γὰρ σφίσι τὸ τῶν ἀγαθῶν φῶς μέλλειν, καὶ πᾶν σκοτῶδες καὶ ἀμαυρὸν ἀπελαθῆναι, τῇ τοῦ Πατριαρχεύσαντος παρουσίᾳ. Λόγιοι δὲ ἀνδρῶν μεγίστων ἀφανισμὸν, καὶ τῆς κατὰ σφᾶς τιμῆς φθορὰν ἐνενόουν,
C κρείττω μαντευόμενοι· τὸ γὰρ Ἀστέρος ὕψωμα τῷ μεγαλείῳ τῶν ἀνδρῶν παραβάλλοντες, τὸ κρονικὸν καὶ ψυχρὸν αὐτοῖς ἐνετίθουν, ὡς πηχθησομένοις τῷ κρύει τῶν συμφορῶν, ὃ δὴ καὶ κατὰ πόδας ἠκολούθει.

CAPUT XVII.

De condemnatione, & e gradu dejectione Antistitum in Blachernis.

Τῇ γὰρ δευτέρᾳ ἑβδομάδος μετὰ τὴν Ἀναστάσιμον, ἣν δὴ καὶ Διακαινήσιμον λέγουσιν, ἐκτίθεται μὲν δόγμα Βασίλειον, κατασκευάζεται δὲ ὁ τέως μοναχὸς Ἀθανάσιος εἰς Ἀρχιερέα Ἀνδρόνικον, τάττεται δὲ καὶ γράφεται Σάρδεων, καὶ εἰς πατέρα τοῦ Βασιλέως. Ὡς δ' ἐγώ τινων ἤκουσα, ἀνδρῶν μὴ οἵων τε ψεύδεσθαι, καὶ δικαίῳ Θεοῦ, οὐ παρ' ἄλλων, ἀλλ' αὐτὸς παρ' ἑαυτοῦ ἑαυτὸν φημίζων, καὶ λέγων, φυλάττεσθαι γὰρ παρὰ τῆς προνοίας, ἐφ' ᾧπερ ἐκδικῆσαι τὸ θεῖον τοῖς ἀνιέροις ἐπεξιόντα. καὶ τό γ' ἐλεεινὸν καὶ ξένον, τὸ ἐπ' ἄλλοις μὲν τοὺς ἐγχωροῦντας ἐφιέναι ταῦτα γίνεσθαι, ἐπ' ἄλλοις δ' ἐκεῖνον τὰς ἐκδικήσεις ποιεῖν ἑτοιμάζεσθαι. Ἐκείνοις μὲν γὰρ ἦν θελητὸν τὰ χθὲς καὶ πρὸ τρίτης ἐπὶ τοῦ Πάπα πραχθέντα, κατὰ Κανόνας τέως, ὡς κἀκεῖνοι ἔλεγον, ἀξιοῦντες μετιέναι καὶ καθιστᾶν. ἐκείνῳ δὲ τὰ πάλαι ξυμβάντα διὰ τὰ εἰς τὸν Ἰωάννην παρηνομημένα τὸν υἱὸν τοῦ Λάσκαρι Βασιλέως, καὶ τὴν τοῦ Πατριάρχου παρόρασιν Ἀρσενίου, διὰ τὴν ἐκείνου ζηλοῦντες παραθεώρησιν. καὶ τρίτον τὴν ἑαυτοῦ ὑποχώρησιν, ἐφ' οἷς δεῖν εἶναι κἀκείνους ξυνέπεσθαι, Ἀρχιερεῖς γε ὄντας, καὶ τῷ Πατριάρχῃ συναίρεσθαι σὺν αὐτῷ τῆς σπουδῆς, μὴ μέντοι ἀθετεῖν ἐκεῖνον, καὶ ἄλλον ζητεῖν, καὶ αὐτὸν μὲν παρορᾶν ζηλοῦντα, ἀντεισάγειν δὲ τῇ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ, τὸν Χαλαζᾶν, ἐφ' οἷς καὶ παρακεκνισμένος, τοῖς μὲν καθ' αὐτὸν ἐχόλα καὶ παλαιοῖς, ὅσοι δὴ καὶ περιῆσαν εἰσέτι, ὅμως δ' ἐπειλύων τὴν γνώμην, κοινῶς ἐπεξῄει πᾶσι. τοίνυν καὶ πρόσταγμα μὲν ἐκτίθεται Βασιλέως, αὐτὸν μὲν εἰς Πατέρα τάττον ὡς εἴρηται. τὰ δέ γ' ἐκείνῳ δόξαντα βεβαιοῦν. ἀντιπροσωποῦντες δὲ τῷ Κρατοῦντι, οἱ ἀμφὶ τὸν Στρατηγόπουλον πέμπονται Μιχαήλ. ὃς ἐσαῦθις καὶ τῷ τοῦ Πρωτοστράτορος τετίμητο ἀξιώματι. τόπος δὲ τῆς ἐκείνων συνάξεως συμπαρόντος καὶ Πατριάρχου ὁ τῆς Βαχερνῶν τῆς Θεοτόκου ναός. ἦν δὲ σὺν ἄλλοις κἀκεῖνο προστεταγμένον, τὸν κατά τι τοῖς δόξασιν ἀντιστησόμενον, ὡς ἐπὶ καθοσιώσει κρίνεσθαι. Προκάθηνται τοίνυν ἅμα μὲν Πατριάρχης, ἅμα δὲ καὶ ὁ Σάρδεων, καὶ οἱ ἀμφ' ἐκεῖνον τῶν σχιζομένων παμπληθεῖς ὅσοι, οἱ τοῦ Βασιλέως ἑτέρωθι, ἔκδικοι τῶν πράξεων προσεκάθηντο. Οἱ μέντοι γε Ἀρχιερεῖς μετακεκλημένοι εἰσήγοντο κριθησόμενοι. καὶ πλέον οὐκ ἦν ἐκεῖσε τὸ ἀκουόμενον, ὅτι μὴ ἀχθήτω ὁ δεῖνα, καὶ κατὰ πρόσωπον ἡ κατηγορία ὡς παρηνόμησεν. ἦσαν δ' οὖν καὶ τῶν μοναχῶν οἳ δὴ καὶ παρίστων, ὡς ἐδιώχθησαν. καὶ εὐθὺς ὁ μὲν κρίνων ἀρθήτω, οἱ δὲ, τὸ, ὁ ἀσεβὴς ἐπίλεγον, οἱ δὲ τῶν τοῦ Παλατίου χειρῶν καὶ ποδῶν ἡμμένοι, μετ' ἀτιμίας ἐξῆγον σύροντες τῆς κατακρι-

A Nam feria secunda Hebdomadis, quam *Diakinesimam* vocant, statim sequentis post diem Resurrectionis, Proponitur edictum Imperatoris; & qui fuerat eatenus Monachus Athanasius in Antistitem Andronicum transformatur; idemque non modo decernitur, & scribitur Episcopus Sardium: sed & in Patrem, ac confessionum Imperatoris Arbitrum legitur. Quamquam audivi equidem a Viris omni mendacii exceptione, aut suspicione, propter summam religionem, remotissimis, haud hosce illi titulos ab aliis delatos; verum usurpatos, palamque jactatos ab ipso se se arroganter ostentante; dum etiam prædicabat, se videlicet a Providentia servatum ultorem læsi olim divini Numinis per Acta nefaria, quibus debitam nunc tandem sua opera rependi pœnam oporteret. In quo & miserum, & inopinatum erat, illos B qui & ipsi tempori cesserant, ac consequenter affines erant ejusdem culpæ si qua erat, tam iniquo discrimine partiri sortes unius cum ipsis alioqui classis hominum, ut alios quidem ex iis pœnæ secum immunes esse vellent; in alios sævum hunc iratumque immitterent vindicem. Nam istis quidem placebat, ea quæ heri, ac nudius tertius de Papa constituta fuerant, uti contra canones, quemadmodum ipsi loquebantur, attentata, retractare, ac reformare in statum pristinum: hic autem ardente incumbebat studio ad ea immisericorditer punienda, quæ olim publice peccata criminabatur, primum quidem in exauctoratione Joannis, filii Lascaris Augusti; deinde in deturbando e Sede Patriarchali Arsenio, quod is amotum a successione Imperii legitimum Heredem inique ferret; C postremo in suo ipsius ad vitam monasticam, e Pontificali gradu, descensu, ad quem se coactum fuisse, quoniam illa non probaret, querebatur. Atqui utriusque temporis quæcumque demum erat invidia pariter moderatores nunc arbitrosque rerum, ac quosvis alios gravabat. unde isti manifeste contra sua ipsorum in hoc exempla, & præjudicia ruebant, tam severam parari ultionem permittentes, & volentes participibus paris secum criminis, se autem ipsos æquum ducentes extra omnem animadversionis aleam securos, & dominantes florere. An non enim hos, si, ut videri volebant, zelo movebantur, dumtaxat ob violatum agnitione primatus Papæ jus Byzantinæ sedis, satis fuerat in hoc ipsum experrecto cooperari, & obsecundare Patriarchæ, Græcos utique ac Constantino- D politano Patriarchatui subjectos Antistites? quid igitur attinebat, quasi ei diffisos, alium quærere; velutque illum in ordinem redigere, altero suffecto? nihil quippe minus agere sunt visi, dum Cyprium quantumvis acri studio satagentem emendare nuper acta, contempserunt; ac pro eo Ecclesiæ Chalazam imposuerunt, irritatum hominem, & longa succenso mora odio flagrantem, ad persequendas pene obliterati querelas temporis, & si qui supererant jam senes conscitæ olim in juventute, quam ipse vocabat, culpæ, in eamdem pariter cum juvenibus & recentius lapsis, pœnæ communis, ejusque atrocis, sortem durissimam compingere; nudata modo, cum primum per tempus licuit, immanis propositi sententia. Sed ut querelis omissis rem exponamus ipsam, proponitur, ut dictum est, palam Edictum Imperatoris, Chalazam titulo Spiritualis Augusti Patris honestans; ac quidquid ipse decrevisset, ratum

Edit. Rom. pag. 30.

pag. 31.

esse jubens. Delegatur præterea qui personam Imperatoris repræsentaret Michael Strategopulus, qui postea Protostratoris dignitate ornatus est. Locus autem conventui, cui & ipse adfuturus Patriarcha esset, Deiparæ Templum assignatur in Blachernis situm. Erat autem & hoc præter cætera statutum, ut quisquis adversaretur qualicumque istius Synodi decreto, reus Læsæ Majestatis ageretur. Præsidebant porro simul quidem Patriarcha, simul autem Sardensis, una cum plurimis eorum qui occasione damnationis, & secessus Arsenii sese dudum a communione cæterorum absciderant. Assidebant ex adverso Regii Ministri missi ad exequendam inexorabiliter quamcumque Synodus decerneret Reorum ob Acta nuper, & olim, tunc vituperabilia visa, peragendorum, vindictam. Tunc qui accusabantur Antistites singillatim causam dicturi, citati nominatim introducebantur. nihilque ibi audiebatur aliud, nisi: ducatur hic, aut ille. Mox cuique in faciem dica impingebatur violatarum Legum. Plerique Accusantium Monachi erant, summam criminis in eo ipso constituentes, quod, ut querebantur, persecutionem ab his injustam passi essent. Subito Judex, torve Reum intuens, tollatur, ajebat; nempe impius, & malo dignus, acclamabant Assessores. Quas ad voces Imperatorii qui aderant Satellites, condemnatum vinctis manibus, & pedibus ignominiose trahebant foras; Monachis interim Accusatoribus partim magna voce diris devoventibus damnatos, partim manus sævas non abstinentibus a pulsandis miseris, & sacris eorum Penulis, quas indigne gestari ab iis exprobrabant, contumeliose discerpendis. Dum ea per illam Hebdomadam ita gererentur, nemine retia undique tensa crudelitatis vindictæ inhiantis effugere valente, haud obscuris indiciis deprehendebatur, iniquo hæc animo Patriarcham ferre. At is, utcumque ringebatur mœrore, ac indignatione intimis, cernens quæ fierent, sequebatur tamen præeuntes assentiens in speciem ipsorum Placitis; cæterum clam damnans, & detestans immania decreta: adeo ut privatim apud fidas aures non dubitaret, illorum Synodum vocare, Conciliabulum sceleratum. Denique cum eos, qui se ultro non sisterent, trahere frustra repugnantes per Ministros Imperatorios cœpissent, incessit eos cupido Theodori quoque Cyziceni coram se in Reorum subselliis videndi. quare Satellitibus, ut eum abducerent mandarunt. Porro ille non comparere certus, quam potuerat tutissime se absconderat, in Prodromi Monasterio, procellam sub tecto dum detonaret opperiens. Causa huic, & aliis declinandi vadimonii non tam erat judicii periculum, & damnationis, aut de gradu dejectionis ignominia, quam metus contumeliarum intolerabilium, quibus se coram illic a vilissimis homunculis dehonestandos, prius expertorum acerbitatem illam exemplo didicerant. Igitur Missi a Synodo corripuerunt repertum in latebris Theodorum. at ille obluctans resistebat; ut Lepas Petræ, sic Monasterio inhærens. Lictores trahendo impares, sociis adhibitis vim ingeminabant; quam sæpius auxerunt, aliis, atque aliis accitis. quorum inter summa ope conantium, & ad invisum tribunal raptantium infestas manus, elapsus ille, Templi adyta subiit, & inviolabili, ut putabat, sacræ mensæ asylo potitus, inde per Ecclesiasticos Ministros quorum eo penetrandi jus est, denunciabat satellitibus, se neutiquam, quidquid contra molirentur, inde abscessurum. quare illi, die in his frustra consumpto, coacti sub vesperam redire re infecta, ut Synodo renunciarunt, quod evenerat, perculsus qui ut judex sedebat, nempe, ait, inanis circa Cyzicenum longi temporis opera, otium inutiliter consumpsit, multis cæterorum absolvendis causis suffecturum. & his dictis surrexit, præscripta Patriarchæ formula quam tenere deberet in aliis pari exemplo puniendis. Ita post eos, qui vexati, maleque mulctati præsentes fuerant, reliqui, ut contumaces, in absentia damnantur: hoc uno benigne agere in hos visis feris illis Arbitris, quod acerbitates contumeliosissimarum incomitiationum in præsentes exercitarum, remisere; loco movere non comparentes, citra ignominiosam ipsorum adstantium traductionem, contenti.

Edit. Rom. pag. 32.

A τοῦ, τῶν δὲ μοναχῶν οἱ μὲν ἐδίδουν μεγαλοφώνως τῷ ἀναθέματι. οἱ δὲ καὶ προσαπτόμενοι ἰταμώτερον, διέσχιζόν τε μανδύας αὐτῶν καὶ διετίθεσαν τὰ δεινὰ ὡς ἀναξίως δῆθεν φορούντων. Τούτων οὔπω τελουμένων τῆς ἑβδομάδος ἐκείνης, καὶ μηδενὸς ἐκφυγεῖν δυναμένου τὰς ἄρκυς τῆς τιμωρίας, ὁ μὲν Πατριάρχης δυσαρεστῶν ἦν, ὡς ἐδόκει, καὶ τὸ πλεῖστον πραττομένων διαπεφωνήκει, ὅμως δ' εἵπετο, καὶ τοῖς δόξασι κατετίθετο. κρύφα δὲ, καὶ πονηρὸν συνέδριον τὴν ἐκείνων Σύνοδον καλεῖν οὐκ ἀπώκνει. Τέλος, ἐπεὶ καὶ τοὺς μὴ ἑκουσίως ἀπαντῶντας, πέμποντες καὶ ἠμένοντας ὑπὸ βασιλικοῖς ὑπηρέ-
B ταις ἔφερον, ζητοῦσι καὶ τὸν Κυζίκου Θεόδωρον. ὁ δὲ τῇ τοῦ Προδρόμου μονῇ ὡς εἶχε παραδυόμενος, ἐπειρᾶτο διαφεύγειν τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν. οὐ γὰρ τὰ τῆς καθαιρέσεως ἐκείνοις τόσον ἦν ἐπαχθῆ, ὅσον τὰ τῆς ἀτιμίας, ἣν παρωνδηπατῶν ὑφίσαντο. Καὶ δὴ πέμπουσι τοὺς ἀπάξοντας, ὁ δ' ἀντέτεινε καὶ ἀντέσπα, καὶ ὡς λεπὰς πέτρας, τῆς μονῆς εἴχετο. Ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἐπισυνάπτουσι τοῖς προτέροις, καὶ αὖθις ἄλλους, καὶ κατηνάγκαζον τῆς μονῆς ἀποστάντας, τῷ κατὰ σφᾶς ἐπιστῆναι συνεδρίῳ. Ὡς δ' οὐκ ἦν ὅλως πείθεσθαι, καὶ βίαν ἐκεῖνοι προσάγειν ἠβούλοντο, αὐτοὺς προκαταλαβὼν εἰσέρχεται τὰ ἄδυτα τοῦ ναοῦ, καὶ
C ὡς ἱερᾷ ἀσυλίᾳ τῇ μυστικῇ τραπέζῃ χρώμενος, ἐκεῖθεν ἀντιπέμπειν τοὺς ἀπειροῦντας μὴ ἐξελθεῖν, μή τε μὴν ἀφικέσθαι κἂν ὅτι καὶ πράττοιεν. Ὡς γοῦν ἀνεσόβητο μὲν ἡ πεῖρα τοῖς ὑπηρέταις, ὑπέστρεφον δὲ κενοὶ πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας, τῆς ἡμέρας ἐν τούτοις τελεσθείσης, ἐπαλαστήσαντα τὸν ὡς κριτὴν καθεζόμενον, εἰπεῖν. Ὡς ἡ πρὸς τὸν Κυζίκου ἀσχολία, πλείστας ἐπὶ τοῖς λοιποῖς πράξεις ἤργησε, καὶ μηδὲν προθέντα, ἀναστῆναι. Κανόνα θέμενοι καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς τῷ Πατριαρχοῦντι, ᾧ δὴ στοιχεῖν ἂν ἐκεῖνος, τὰ ὅμοια ὡς τοὺς ἄλλους διάθοιτο. οὕτω μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς προτέροις καὶ τῶν λοιπῶν ἐρήμην κατακριθέντων, τοῦτο πλέον ἐχόντων τὸ μὴ μετ' ἀτιμίας καθαιρεῖσθαι. πρὸς ἓν τοῦτο συμπαθῶν φανέντων τῶν καθαιρούντων.

CAPUT

CAPUT XVIII.

De Sanguine, ut exiſtimatum eſt, e Cælo lapſo.

ΜΗνὸς ἐνστάντος Πυανεψιῶνος, καθ' ὃν εἰς τέλος ἅπαν δένδρον, καὶ πᾶν ἐκ γῆς ἀνατέλλον πεφύλλωτο, ψιάδες αἵματος οὐρανόθεν ἐφέροντο. ὅσαι μὲν εἰς γῆν ἔπιπτον, τοῖς χώμασιν ἐπιλυόμεναι μηδεμίαν παρέχουσαί τισιν αἴσθησιν, ὅσαι δὲ φύλλοις, ἢ πέτραις, ἢ ἱματίοις κατερράδατο, ἐπιμιαίνουσαι τὰ δεχόμενα, ἀκριβῶς παρισῶσαι τὴν φύσιν. Ἐμοὶ μὲν οὖν ἀναμφιβόλως φάσκειν διὰ ταῦτα συμβῆναι κἀκεῖνα, οὐ πίστιν ἔνεστιν ἀκριβής. ἱστοροῦντι δὲ λέγειν καὶ ταῦτα κἂν ἐκείνων κἂν ἄλλων ἕνεκα γένοιτο, οὐκ ἀπᾶδον οἶμαι δοκεῖ, ἄλλως μέντοι γε ἐκεῖνοι ταῖς Ἐκκλησίαις ἀντιστηκώσαντες, κατὰ τρόπον τὰ τῆς Ἐκκλησίας ὡς εἶχον διΐθυνον, B τυραννοῦντες οἷον εἰς τὰ πολλὰ τούτων, καὶ τὴν βασιλικὴν ἡμερότητα, ἑνὸς καὶ μόνου τὰ πάντα καταπροϊεμένου, τῆς κοινῆς ὁμονοίας καὶ καταστάσεως, ὡς ὑπέσχοντο.

A INeunte Majo Menſe, quo arbor omnis, & quidquid e terra oritur, fruticat, guttæ ſanguinis e Cælo deſtillarunt. Harum quotquot in terram inciderunt, aut exſuctæ bibula ſuperficie, aut naturali, nec plane abſimili ſoli ſubrubentis colore confuſæ, ſui ſenſum ad oculos non pertulere, ſed inobſervatæ vanuerunt. Quæ vero foliis frondentium plantarum, quæ petris, quæque velis, ac textu veſtium ſunt exceptæ, uti diſcolore macula pingentes ſubjectam materiam, clare ſui naturam animadvertendam præbuere. Id oſtentum utrum a Deo ſit immiſſum ad ejus ſignificandam de rebus, quæ tunc gerebantur ſententiam, haud equidem definire certo, affirmareve auſim. quod autem Hiſtorici officium exigit, non diſſimulabo: viſum quibuſdam hoc pertinere, tum ad ea, quæ modo retulimus, B tum ad alia, quæ pari immanitate tunc a rerum potentibus impune deſignabantur, Acta reprobanda. quaſi ſcilicet ille cruor vice naturalis pluviæ demiſſus e nubibus, adumbraret intruſionem violentam novorum Antiſtitum in ſedes per vim ejectorum. utcumque ſit, iſti certe, dum ſuo arbitratu, ad Eccleſiam, ſicut videri volebant, componendam tam vehementi incumbebant opera, tyrannica in multis graſſari licentia non immerito cenſebantur: abutentes manſuetudine Imperatoris, qui vana ſpe inductus ab illis facta pacis, ac concordiæ plene reſtituendæ, ſi agere ipſos quæ vellent, ſineret; cuncta in eorum arbitrium projecerat, effectum exoptatiſſimum, & promiſſum publicæ tranquillitatis bene quovis emendum pretio ratus, & e tali conniventia prudenter, ut ipſi videbatur, expectans.

Edit. Rom. pag. 33.

CAPUT XIX.

De Auguſta Theodora, & Patriarcha Alexandrino.

ἈΠῄτουν μὲν οὖν καὶ τὴν Αὐγοῦσταν Θεοδώραν, Λίβελλον μὲν πίστεως, ἀποβολὴν δ' ἔγγραφον τῶν χθὲς γεγονότων. ἀσφάλειαν δὲ καὶ τοῦ μή ποτε ζητῆσαι περὶ τ' ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐφ' ᾧπερ ἐν ψαλμῳδίαις ταφήσεται, καὶ τὸ ἐπὶ τούτοις ἆθλον, ὡς ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας φασὶ βασιλικῶς σὺν τῷ υἱῷ μνημονεύοιτο. ἀπῄτουν δὲ καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον, ὁμογνωμοσύνην μὲν ἐπὶ τοῖς καθαιρεθεῖσιν, ἀποβολὴν δὲ καὶ αὐτὸν τῶν πραχθέντων, ἐπεὶ ταῖς αἰτίαις ταῖς προρρηθείσαις, φθάσας συγκεκοινώνηκεν. ὡς ἂν καὶ αὐτὸς δηλονότι, τὰ ὅμοια κατασφαλισάμενος, ἐν τοῖς διπτύχοις τοῖς Πατριάρχαις συμμνημονεύοιτο. τῷ γὰρ Ἀντιοχείας Θεοδοσίῳ τῷ Πρίγκιπι, λεληθὸς μὲν δέος ἐμπίπτει μὴ καί τι δράσωσι τοῦτον τῶν ἀβουλήτων, φανερῶς δ' ὑπερηφάνει καὶ ὑπερεώρα τῶν πραττομένων. ἀμέλει τοι καὶ πέμψας, τοῦ Βασιλέως μὴ εἰδότος παρῃτεῖτο κατὰ Συρίαν, καὶ ἄλλῳ παρεχώρει τοῦ θρόνου. Ἔτι γὰρ ἐσώζετο μὲν Τρίπολις, ἐσώζετο δὲ ἡ κατὰ Συρίαν Πτολεμαΐς, πρὶν δὲ Βηρυτὸς, καὶ Σιδὼν, καὶ Τύρος, καὶ τὰ Παράλια, τῆς Ἰταλικῆς ἀρχῆς κραταιοτέρας οὔσης τῶν Αἰθιόπων. οἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης δεξάμενοι τὴν παραίτησιν, κοινῇ ψήφῳ τὸν

C SEd ut ad Synodi Acta redeamus, in his & illud eſt. Ab Auguſta Theodora Fidei libellum exegerunt: prætereaque, ut ſcripto dato ſe renunciare profiteretur Conventioni Eccleſiarum & Obedientiæ Papæ paulo ante publice admiſſis: Sancte denique polliceretur, ſe numquam petituram perſolvi Viro ſuo defuncto juſta funebria, decantatione Pſalmorum, & cætero Eccleſiaſtico ritu celebranda. Harum rerum merces oſtentabatur, honos commemorationis nominis ejus in Eccleſia, inter Sacra conjungendi cum nomine Imperatoris ipſius filii. Ab Alexandrino item Patriarcha poſtularunt Athanaſio, ut aſſenſu comprobaret ſuo damnationem, & dejectionem e gradu privatorum ſuis Sedibus Antiſtitum: inſuper ut ipſe quoque diſerte declararet: pro irritis & perperam decretis ſe habere, quæ nuper in cauſa Papæ D ac Conciliationis Græcæ cum Latina Eccleſiarum ſtatuta fuiſſent. Hoc poſtremum ab eo petendi cauſa fuit, quod is propter rationes a nobis ante memoratas, communicaſſet cum iis qui illa egerant. Addebatur, hac dumtaxat conditione, ſi hæc ſcripto, & chirographo firmaret, ei tribuendum, ut e ſacris Diptychis nomen ejus inter cæteros Patriarchas memoraretur. At Antiochenus Patriarcha Theodoſius Princeps, occulto tactus metu, ne quid hi gravius in ſeſe conſulerent, exterius tamen præſeferebat, haud ſibi probari, ſed nec ad ſe quidquam arbitrari pertinere, quæ fierent. Ergo aſpernabundus, & ſpecioſe ſecurus, conſcriptam abdicationem Patriarchatus, Imperatore inſcio, Antio-

chiæ reliquit, ipſe in Syriam migrans; ubi Latinorum in poteſtate multæ tum adhuc, & magnæ Civitates erant, Ptolemais, Berytus, Sidon, Tyrus, oraque illa maritima univerſa, in qua Itali adverſus Opes Aethiopum ſuum egregie Imperium tuebantur. Clerus porro Antiochenus Abdicatione Principis accepta, concordibus calculis Patriarcham creavit Hagio-Symeonitem Arſenium, Virum præclara Sanctimoniæ ſpecie venerabilem, quem ſtatim Conſtantinopolitani agnoſcentes in communionem admiſerunt, pronunciato palam ejus e Diptychis nomine. Poſtmodum tamen, fama ſparſa, communicaſſe ipſum cum Rege Armeniæ ab Eccleſia diſciſſo, minime ſumpto ad inquiſitionem veri ſpatio, cupide mulctarunt honore iſto, & e ſacris tabulis ejus nomen expunxerunt. Contigit autem ipſum ſub hoc tempus e vivis cedere. quem eſt credibile, ſi vel modicum ſuperfuiſſet, ad cauſam dicendam Conſtantinopolim venturum. Cæterum Antiſtites ad ei ſucceſſorem eligendum congregati duas in ſententias ſciſſi ſunt. Cilices quippe Pompejopolitanum Dionyſium, Syri vero, Cyrillum Tyrium in Patriarchatum vocaverunt. inter quæ deliberante ac trepidante Dionyſio, præoccupavit Thronum Cyrillus, & in eo firmatus prævaluit. Igitur Alexandrinum hic Conſtantinopoli degentem nullo admodum doloris affecit ſenſu, quod inter Patriarchas non recitaretur nomen ejus: ſocietas enim in pari ſorte multorum privatam ipſius moleſtiam levabat. neque ſpes illi oblata iſtius honoris adipiſcendi, magnum habuit illicim; præſertim quod caro emenda proponeretur; exacta in id comprobatione inconvenientium Actorum Synodi præſentis: quorum quin ſe fundum, & auctorem ferret, ac conſequenter eorum invidiam in ſe ſuſciperet, quia talia gerentibus communicaret, vitare non poſſe, facile videbat.

Edit. Rom. pag. 34.

A Ἁγιοσυμεωνίτην καθιστῶσιν Ἀρσένιον. ἄνδρα τὸ σύμπαν ἁγιοπρεπῆ καὶ σεβάσμιον, ὃ δὴ καὶ τέως μὲν οἱ ἐνταῦθα δεξάμενοι ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἐκοινώνουν ἐκείνῳ τῆς μνήμης διπτύχων. ὕστερον δὲ αἰτίαν ἔχοντα ἐκ φήμης ἠκούσης ὡς οὔπω συμβὰν τῷ Ῥηγὶ τῆς Ἀρμενίας τῆς ἐπὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκοινώνησε στάσεως, μηδὲν ἀναμείναντες συνεξετάζειν τὸ γεγονὸς, εὐχερῶς ἐξαιροῦσι τοὔνομα. ἐκείνου δὲ μὴ δ' ἐς βραχὺ περιγενομένου. ἴσως γὰρ ἂν καὶ ἀπήντα πρὸς τὴν κατηγορίαν εἰ περιῆν, οἱ Ἀρχιερεῖς ἀμφιγνωμονήσαντες, οἱ μὲν κατὰ Κιλικίαν τὸν Πομπηιουπόλεως Διονύσιον. οἱ δὲ ἀμφὶ Συρίαν, τὸν Τύρου Κύριλλον καθι-
B στῶσι. καὶ τοῦ Διονυσίου κραδαινομένου, φθάνει προκριθεὶς ὑπὲρ ἐκεῖνον ὁ Κύριλλος. Τὸν γοῦν Ἀλεξανδρείας ἐνταῦθα παρόντα, οὔτ' ἠδύνατο μὴ τοῖς ἄλλοις συμμνημονεύεσθαι. τὰ γὰρ τοῖς πολλοῖς συμβεβηκότα τὸ καθ' αὐτὸν λυπηρὸν ἀπέκρυπτεν. οὔτε μὴν τὸ ἀξιοῦσθαι μετέχειν σφίσι τῆς μνήμης ἔθαλπε. τὰ γὰρ παρὰ τὸ πρέπον πραχθέντα, οἷς κοινωνεῖν ἦν γεγονότα, συγκάταινον περιΐστατο.

CAPUT XX.

De Uxore Terteris.

VErum his adhuc in deliberatione verſantibus, contigit inſtauratio fœderis inter Imperatorem, & Terterem. Is in Regnum Bulgariæ poſt Aſanis inde receſſum, ut alias diximus, evectus, religioni ſe ducere profitens, tenere in contubernio ſororem ejuſdem Aſanis, quam, repudiata contra fas priore legitima conjuge, duxiſſet; nec ferre amplius, ut ajebat, valens ſe ab Eccleſia ſui Regni Sacrorum exortem eo nomine cenſeri, atque a communione rejici, miſit ad Imperatorem, qui hæc ipſa exponerent, & paratum ſe ſe ad pacem cum eo ſanciendam aſſirmarent ea conditione, ſi veram ſibi ſuam, quæ Nicææ detinebatur, uxorem redderet. Ad quæ Imperator annuens, eductam cuſtodia mulierem ad Terterem remiſit; pactus, ut is viciſſim Sororem Aſanis ad ſe remitteret, quod & factum eſt. Moxque, cum jam Aſani ſpes nulla eſſet recuperandi Regni Bulgarici, cujus in poſſeſſione validiſſime firmatus appareret Terteres, optimum factu putavit Imperator fœdus cum hoc icere, utique parum ad manum habens Romanarum copiarum alacrium ad pugnas, & ad rem bene gerendam cum tam vicino ſtrenuoque hoſte promptarum ſatis. Convenit ergo cum Bulgaro: Aſani, juxta pacta prius a Patre cum eo inita, dignitatem Deſpotæ Romaidis, in qualemcumque Regni amiſſi compenſationem, tribuens

C Ἀλλὰ τούτων ἀνηρτημένων καὶ ἔτι, ὁ Βασιλεὺς τοῦ Τερτερῆ, ὃν δὴ Βασιλέα Βουλγάρων ὁ λόγος ἐδείκνυ, τοῦ Ἀσὰν ἐκεῖθεν ἀναχωρήσαντος, πέμψαντος καὶ ἀξιοῦντος περὶ τῆς γυναικὸς, τὴν γὰρ τοῦ Ἀσὰν αὐταδέλφην ὡς παρανόμως συζευχθεῖσαν ἀπέστεργε, καὶ ἄλλως ὅτι καὶ τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας μὴ παραδεχομένης αὐτὸν ἐν ἁγιασμοῖς, ὡς ἔλεγε, περὶ τὴν σύζυγον ἀνομήσαντα. ταῦτα τοῦ Τερτερῆ διαμηνυομένου, καὶ τὰς ἐσαῦθις ἀγαπῶντος σπονδὰς, ἀποστείλας ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἀγαγὼν τὴν γυναῖκα Νικαίαθεν, ἐκεῖ γὰρ καὶ συνετηρεῖτο, ἀπολύει πρὸς τὸν Τερτερῆν, πέμψοντα κἀκεῖνον
D αὐτίκα τὴν τοῦ Ἀσὰν ἀδελφὴν, ὃ δὴ καὶ γέγονε. καὶ τὸ ἐντεῦθεν, ἐπεὶ ἀδύνατον ἦν τὸν Ἀσὰν βασιλεύειν Βουλγάρων, κραταιωθέντος ἤδη τοῦ Τερτερῆ, ἐκείνῳ μὲν σπένδεται. τὰς γὰρ δυνάμεις τῆς Ῥωμαΐδος, πολεμησειούσας ἐκλείπειν. τὸν δ' Ἀσὰν κατὰ τὰς προτέρας συνθεσίας τοῦ πατρὸς, Δεσπότην Ῥωμαΐδος ἀποκαθίστησιν.

CAPUT XXI.

De Profectione Imperatoris in Orientem.

ΑΥτὸς δὲ ἔμμονον μέριμναν ἔχων τῆς περὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὁμονοίας καὶ καταστάσεως, δι' ἣν καὶ ταῦτα πάντ' ἐπράττετο. Ἡ γὰρ τῶν Ἀρσενιατῶν ἐπισύστασις πολλή τις οὖσα, καὶ καθεκάστην πληθυνομένη, ἠρεμεῖν οὐκ εἴα. ἀπάρας τῆς Κωνσταντίνου, ἐπ' Ἀνατολῆς ἤλαυνεν. ἐπισκήψας καὶ Πατριάρχῃ σὺν τοῖς λοιποῖς, ὅσοι τε περὶ τὸν Πατριάρχην ἦσαν, καὶ ὅσοι τῆς ἐναντίας μοίρας ἐκεῖσε περί που τὰς ὑποπλακίους Θήβας, ἀπαντᾷν τὴν ταχίστην ὑπὸ βασιλικαῖς τριήρεσί τε καὶ ἐφοδίοις, ὡς ἐκεῖ κινηθησομένων τῶν ὅλων. οὐκ ὀλίγον γὰρ καὶ περὶ τῶν χθὲς πραχθέντων ἀνέζη τὸ σκάνδαλον. καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ τῶν παρ' Ἰωσὴφ, ἢ καὶ παρὰ τῶν ἀμφ' **A** ἐκεῖνον πραχθέντων παραβεβασμένων, αὐτοὶ **B** ζηλοῦντες ἐντεῦθεν, καὶ τὴν τῶν Ἀρσενιατῶν παραδοχὴν ὑποπτεύοντες, τοῖς παθοῦσιν ἐπωκτίζοντο, καὶ ἄδικα πάσχειν διωμολόγουν. Διὰ ταῦτα καὶ συνόλους ἐκεῖ ὁ Κρατῶν συνῆγεν, ὡς ἂν ἐντελοῦς γεγονυίας τῆς συνελεύσεως, τὸ ποιητέον ἀπὸ κοινῆς τῆς σκέψεως γένηται. καὶ δὴ συνελθόντων, καὶ τῶν εἰκότων προνοοῦντος σφίσι τοῦ Βασιλέως, ὡς διαχειμερεῦσι περὶ τὸ Ἀξαμμύτιον, ἀργήσας πάμπαν τῶν ἔξωθεν δουλειῶν ὁ Κρατῶν, σχεδὸν τὰ περὶ τοῦ πῶς ἂν οἱ Ἀρσενιάται τοῖς πραχθεῖσι συγκατανεύσειαν εἰρηνεύσαντες, διεσκέπτετο. **C** Συνήγοντο τοίνυν, ἔνθεν μὲν οἱ περὶ τὸν Πατριάρχην, οἷς συνῆν τὰ πλεῖστα καὶ ἡ Εὐλογία, καί γε αἱ θυγατέρες αὐτῆς, ἥτε Θεοδώρα, καὶ ἡ ἐκ δυτικῶν Ἄννα, ἡ καὶ Βασίλισσα, ἄρτι τότε κἀκείνη κατὰ φήμην τῶν γεγονότων ἀναχθεῖσα πρὸς Βασιλέα, καὶ ὁ ῥηθεὶς μέγας Λογοθέτης ὁ Μουζάλων τὰ πολλὰ παρὰ Βασιλεῖ δυνάμενος. καί γε τιμηθεὶς καὶ τῇ τῶν μεγιστάνων χρυσοκοκκίνῳ καλύπτρᾳ, καὶ παρὰ τὴν τοῦ προσόντος αὐτῷ ὀφφικίου τάξιν, ἐκεῖθεν δὲ οἱ ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον μοναχοὶ, οἷς συνηριθμοῦντο καὶ οἱ χθιζὰ παθόντες, καὶ τυφλωθέντες, Λάζαρός τε ὁ Γοριανίτης, καὶ ὁ Περιστέρης Μακάριος. ὁ γὰρ Λεπενδρηνὸς Ἀθανάσιος ἐκ τῶν **D** παλαιῶν ζηλωτῶν ἦν καὶ μεγάλων, οὐκ ὀλίγοι δ' ἦσαν σὺν τούτοις, τοῦ Βασιλέως ἐνδόντος ἀνέδην φαίνεσθαι πάντας, καὶ ἐκ τῶν λαϊκῶν καί γε τοῦ Παλατίου, οἷς δὴ καὶ συγκαλούμενος ὁ Βασιλεὺς ἐν ἡμέραις τεταγμέναις τῆς ἑβδομάδος ἑκάστης ὡμίλει, ἔχων παρ' ἑκάτερα καὶ τοὺς τοῦ Πατριάρχου, καί γ' ἐπεῖρα δι' ὅλης τῆς τεσσαρακονθημέρου συμβιβάζειν καὶ συνενοῦν ἀμφοτέρους, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τῆς κοινωνίας συμπλήρωσιν, ἀλλ' οὐκ ἔπειθεν, ὁτὲ μὲν παρακαλῶν, ὁτὲ δ' ἐλέγχων, καὶ πᾶσι τρόποις ὑποτρέχων καὶ δουλαγωγῶν γνώμας ἀπανθρωπισθείσας οἷον τῷ χρόνῳ, καὶ ὑπό τισι

HAc cura soluto Imperatori, acrior alia, & perseverantior altius insidebat animo, *Edit. Rom. pag.* 35. concordiæ tandem in Ecclesia bona fide statuendæ: quam unice ad rem, etsi cuncta, quæ nunc maxime fierent referebantur; tamen nihil admodum hactenus esse profectum apparebat. Ergo solicitum tali causa Principem cessare in inquisitione ulteriori mediorum ad finem tam necessarium, cum minime fineret, flagrans plusquam umquam, & pollens numero, inque dies augescente multitudine succrescens Arseniana Factio, movens Andronicus Constantinopoli, versus Orientem tendit, præscripto Patriarchæ cum suis, aliisque Antistitibus, cunctisque pariter qui partes his adversas tuerentur, ut sibi quantocius circa Hypoplacias Thebas frequentes occurrerrent, imperatoriis eo deferendi triremibus, quas copiosissimis, & quantævis implicitorum isti causæ hominum multitudini, vel si nemine dempto universi accurrerent, suffecturis, ad hoc ipsum instrui commeatibus jusserat. ut tam multos, tamque varios convenire unum in locum Imperator vellet, inde erat quod studenti perfectam Ecclesiæ restituere concordiam, necessario faciendum videbatur, ut multiplicium auctores Sectariive Factionum una consulerent, fuisque singuli allegatis juribus, ac votis, communi consensu cuncta componerent. Nam non exigua in plerorumque animis adversus nuper initam cum Latina Ecclesia, Romanoque Pontifice conventionem fervebat offensio, tertiæ prætextus plausibilis coitionis; eo jam damnosioris, quod duabus dudum antea conflatis, commissisque, ac per acria nunc maxime discidia grassantibus, in mali cumulum supervenerat. Nondum quippe resederat oblocutorum Josephi contra ejus, quam vocabant, intrusionem in Patriarchatum, & Acta, ut ipsi jactabant, multis nominibus illegitima, murmurationes, favore comprobatæ plurimorum. Vigebat item his fronte adversa comparata & flagrantibus infesta jurgiis Arseniana Conjuratio. Nec Josephitarum tamen in Arsenianos insense certantium non quædam in iis concordia erant studia sensaque. ut enim utrique sese invicem æmulatione inquietissima suspectabant: & urebat præsertim Josephitas, minime jam dissimulata, necnon magnam rebus ipsorum securim infligens, Imperatoris erga venerantes Arsenii memoriam indulgentia; quæ ne usque in plenam ipsorum admissionem comprobationemque proficeret, verebantur: ita utrisque ex æquo parum placebant *pag.* 36 quæ sæva, immaniaque a modo in Ecclesia Dominantibus decerni, gerique cernebant: palamque ambæ partes miseratæ sedibus dejectos Antistites, injuste ipsos sibi videri passos talia, conspiratione non dubia profitebantur. His tot tam variis ac perplexe conplicatis una mederi studens Imperator opera discidiorum Ecclesiam misere discerpentium causis, universos seducto in loco unum cogere in cœtum utile putavit: fore autumans, ut sic collato consilio, viam communiter aliquam inirent confessionis adeo publice necessariæ firmandæ. Cum igitur omnes Atramytii convenissent, ubi cunctis ad victum in totam hyemem necessaria large Imperator providerat; ipse interim sepositis Civilium negotiorum curis; atque a quotidianis quoque cæteris Principatus functionibus feriari, quoad hæc expedisset, volens, unice in propositum incubuit Ecclesiæ pacandæ. Cujus negotii principium ab Arseniatarum reconcilia-

tione ducendum ratus, totum ferme studium ad hanc procurandam vertit. Congregantur ergo hinc quidem Patriarcha, & huic adhærentes, quibuscum frequens versabatur Eulogia, nec non hujus Filiæ, Theodora videlicet, & quæ occiduis e Tractibus ad harum famam rerum recens in Comitatum accurrerat Anna, cui & nomen Reginæ tribuebatur; præterea quem memoravimus Magnus Logotheta Muzalo, plurimum apud Imperatorem valens, a quo in gratiæ singularis indicium honoratus fuerat facultate gestandi tegmen capitis auro, & cocco textum; proprium insigne Megistanum, & decus excedens meritum, ac gradum istius quod gerebat officii. Altera ex parte comparebant Hyacinthus cum manu Monachorum conjurantium secum. His connumerabantur gravia nuper passi, excæcatique Lazarus Gorianites, & Macarius cognomine Columba. Nam Lependrenus Athanasius ex antiquis Zelotis erat, atque adeo inter eos magnus. Non pauci autem ad horum se partes aggregabant, Indulgentia Imperatoris, cuique ad audiendum profiteri libere sensus arcanos, faciente animum. unde plena fiducia concepta, ipsi jam sortis infimæ plebeii; ipsi Palatini, quibus utpote peculiariter auctoratis obsequio Principum, minus quam cæteris licere videbatur Acta ipsorum improbare, minime tunc profiteri dubitabant sua in partes, ac memoriam Arsenii a Michaele Augusto relegati, studia incensa, Hos simul omnes idem, qui convocaverat Imperator, statis quavis hebdomade diebus per totam alloqui Quadragesimam perseveravit, apparens in Conventu, adsistentibus hinc inde sibi Patriarcha cum suis, & summo conatu in id incumbens, ut quam efficacissimis orationibus persuaderet eis concordiam, & communionem invicem. Sed cum modo moneret, modo argueret, interdum rogaret, aliquando minaretur, nihil non denique moveret; neque ad extremam dicendi, agendive, quæ ad id facerent contentionem sibi quidquam reliqui faceret, frustra tamen semper fuit; haud ulla ratione arteve mitigare valens efferatas inveteratis odiis mentes, obnixe in proposito utrinque perstantium; nec nisi signis divinitus editis cessuras se fe profitentium, aut persuaderi contraria creditis hactenus, passuras. sic enim apud se se disserebant: verti suam ipsorum in hoc existimationem, & famam Sectæ: nec, si verbis tantum, & rationibus humanis de tam constanter hucusque affirmata sententia dimoverentur, vitare ipsos posse, quin jure viderentur, arbitraria solum præfracti animi contumacia, sine argumento, fundamentove auctoritatis idoneæ, antiquis adeo inflexibiliter placitis hæsisse.

A θεόθεν σημείοις ἐθελούσας, καὶ μόνοις, καθυποκλίνεσθαι. Τὸ γὰρ οὕτω πεισθῆναι λόγοις καὶ παρελθοῦσ εἰρηνεύειν, ὑφεικότας τόσης ἀκριβείας, δεικνυόντων εἶναι γνώμης αὐταρεσκούσης, καὶ τὰ τῆς πρὶν ἐνστάσεως ὑπελάμβανον.

CAPUT XXII.

De Conventionibus Adramytii per ignem initi.

Itaque rati sic excusari dumtaxat posse præteritam pertinaciam; si non nisi signo manifesto divini contrarii judicii, palam ostenso, veterem persuasionem remisisse dicerentur; ultro provocabant ad prodigia, qualium ad coarguendas, aliter ac res erat opinantium, humanæ ratiocinationibus mentis indeprehensibiles allucinationes, usum extitisse olim in veteribus rerum Ecclesiasticarum monumentis celebrem, se se observasse meminerant. In quo adeo sibi favebant, larga propriorum æstimatione meritorum, ut suam inter, & Sanctorum quorumque hominum sortem nihil discernendum autumarent; & cum idem utique qui olim, nunc quoque polleret Deus, dubitandum non putarent quin ipsis intrepida fiducia poscentibus, paria suæ supremæ indulgeret experimenta potestatis iis, quæ in sibi carorum quondam, & spectatæ sanctimoniæ hominum gloriam mirabiliter patrare, sibi duxisset gloriosum. Hoc igitur & audacter, & magnifice jactabant, permittere se rem Deo: declaraturum haud dubie ipsum mira cujuspiam editione portenti, favorem in causam ipsorum suum, ea evidentia, cui neutrius Partis quantavis obniti pertinacia sustineret. Non displicuit Imperatori propositio. Ergo is (utcumque Patriarcha suspectam haberet ancipitem novitatem, & ei palam cooperari, facinus se dignum haud duceret) in istam cum Arsenianis conditionem cupide convenit: ut hi quidem primum scripto prolixe commentario mandarent suas de Adversantibus querelas, ac quibus eos purgari piaculis juberent, post quæ suscepta, bona fide ipsos in communionem non gravaturi essent admittere: Josephitæ contra volumini pariter otiose concinnato committerent defensiones suas, quibus Arsenianorum objecta refellerent. Tum pyra succenderetur tanti ardoris, qui con-

Edit. Rom. pag. 37.

B Ὅθεν καὶ πρὸς τὰ πάλαι τοῦ Θεοῦ σημεῖα, οἷς δὴ ἐνεθαυμάζοντο τοῖς ἁγίοις ἀπέβλεπον, καὶ ὥσπερ εἶναι τὸν αὐτὸν νῦν τε καὶ πάλαι, οὕτως ἀεὶ καὶ τὰ σημεῖα μὴ διακρινομένων μόνον, ᾤοντο γίγνεσθαι, καὶ τέρασι Θεοῦ ἐζήτουν ἑαυτοὺς ἐπιτρέπειν, ὡς ἐκείνοις ἑψομένων πάντως καὶ ἀμφοτέρων, οἷς δὴ καὶ Θεὸς ἐμφανεῖ ἀρεσκόμενος. Καὶ δὴ αὐτοὶ μὲν καὶ Βασιλεὺς (οἱ γὰρ ἀμφὶ τὸν Πατριάρχην, ὡς ἐδείκνυον, ἀπηρέσκοντο, ὥστε μὴ φανερῶς συμπράττειν) τὰς συνθεσίας ἐπλήρουν. αἱ δέ γε συνθεσίαι· αὐτοὺς ἀνὰ μέρος συνθῆναί τε καὶ γράψαι οἱ ὅσα σφίσι προσιστάμενα τοῦ εἰρηνεύειν C ἐδόκουν. ἐκείνους δ' αὖθις ἕτερον τόμον συντάττειν, καὶ δηλοῦν ἐφ' ὅσον εἶχον ἐγκαλούμενοι παρ' ἐκείνων ἀπολογεῖσθαι, καὶ ἅμα πῦρ ἐναύσαντας, οἷον τ' ὂν συντῆξαι καὶ τὸν Ἀδάμαντα, ἐνιέναι, κἂν μὲν ὃς φυλαχθείη, καὶ μίαν, καὶ ἀμφοτέρους τοῦ ἀβλαβεῖ διατηρηθέντι, τιμὴν, ὡς ἐπὶ τούτῳ δεικνύντος τοῦ Θεοῦ τὴν ἀρέσκειαν. εἰ δ' ἀμφοτέροις διαλυμανεῖται τὸ πῦρ, καὶ αὖθις συνιέναι καὶ εἰρηνεύειν, ὡς ἐν πυρὶ γεγονυιῶν τῶν συνθεσιῶν ἁπασῶν. Ἦν ταῦτα, καὶ Βασιλεὺς μὲν ὁλκὴν παρασχὼν ἀργύρου ἐξ ἀφνειοτάτης χειρός. καὶ τί γάρ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν Βασιλείαν προεῖτο ἄν, ὡς ἐδόκει, τῆς εἰρήνης ἐ- D κείνων, τὸν πυροδέκμονα λέβητα, ἐκέλευσεν ἀργυροτυπεῖσθαι. αὐτὸς δὲ ἐπεὶ καὶ ἡ μεγάλη καὶ ἁγία Ἑβδομὰς ἐφειστήκει, ἡμέραν ἔχουσαν τὸ πλέον τοῦ μεγαλείου, καὶ πρὸς τῇ Ἀναστα-

σίμφ ὄσαν, εἰς τὴν δοκιμὴν ἐκείνην ἐπίπαττεν. ἡ δ᾽ ἦν ἡ τοῦ μεγάλου πάντως Σαββάτου. καθ᾽ ἣν συναχθέντες ἅμα, πρότερον πολλὰ τὸ Θεῖον περὶ τῶν προκειμένων λιτανεύσαντες, ὑπὸ τοῖς ἁπάντων ὀφθαλμοῖς, παρόντος ἐκεῖ καὶ τοῦ Βασιλέως, εὐλαβῶν χερσὶν τοὺς τόμους ἐπίστευον. Οἱ δὴ καὶ πᾶσαν ὑπονοίας αἰτίαν ὑποτεμόμενοι, ἐμβάλλουσι τῷ πυρὶ τοὺς χάρτας. θεοκλυτούντων ἐκείνων, καὶ τὰ θεοφιλῆ ποτνιωμένων, ἐφ᾽ ᾧ προχεῖν τὸν Θεὸν, καὶ ἐμφανίσαι τὴν οἰκείαν βούλησιν, τὴν μακρὰν σφῶν ταλαιπωρίαν δυσωπηθέντα· Ὡς γοῦν ἐνεβλήθησαν, καλάμη ἦσαν πρὸς κάμινον καὶ ἀμφότεροι. καὶ τὸ πῦρ οὐκ ἠγνόει τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, καὶ συνεπτυσμένων ἀραρότως ἐπελαμβάνετο, ὥστε καὶ μιᾶς, ἢ καὶ δευτέρας ὥρας, σποδὸν γενέσθαι καὶ ἀμφοτέρους. τότε γοῦν τελέως ἀποκαραδοκήσαντες, τρόπου τῶν τόμων, ὥσπερ ἐκεῖνοι πυρὶ, οὕτως οὗτοι Βασιλεῖ ἐνεδίδουν, καὶ δῆλοι ἦσαν ὑποκλινοῦντες τῷ Πατριάρχῃ. Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς διαχυθεὶς οἷον ἐκεῖθεν, ὡς τιδράσαι τῶν θαυμαστῶν (θαυμαστὸν γὰρ ἐδόκει γνώμας ἰσχυρὰς ἐν ἀκαρεῖ μαλαχθῆναι) ὡς ἤδη τὸ ὅλον κατωρθωκὼς ἐξ αὐτῆς λαφυραγωγηθέντας προσάγειν τῷ Πατριάρχῃ ὡς εἶχεν ὥρμα, καὶ κρυμώδη καταvίφοντος, ἠφρόντισει, καὶ λαβὼν ἐκείνους ἅμα πεζῇ βαδίζων, ὀψὲ Σαββάτου τῷ Πατριάρχῃ παρίστησιν. οἱ δὴ καὶ αὐτόθεν προσιόντες, εὐλογίας τε μεταλαγχάνουσι, καὶ ἱεροῦ μεταλαμβάνουσι κλάσματος, δῆλοί τε ἦσαν ἐξ ὧν ἔλεγόν τε καὶ ἔπραττον, πάντ᾽ ἐῶντες, ἐφ᾽ οἷς τὸ πρῶτον ὡς ἰσχυροῖς ἐξ ἀνάγκης μεγίστης ἐσχίζοντο. ἐπέφωσκεν ἡ ἡμέρα, καὶ τὸ θερμὸν ἐκεῖνο καὶ ἔντονον πρὸς εἰρήνην ψυχροῦσθαι καὶ καταχαλᾷν ἤρχετο, καὶ ὡς κατασοφισθεῖσι σφίσιν ἑαυτοῖς προσεῖχον. ἐν ἀφανεῖ δὲ τέως τὰ τῆς μεταβολῆς ἔχοντες, κτῆμα γὰρ εἶναι πειθοῦς τὴν εἰρήνην, ἀλλ᾽ οὐ τύχης ἐκεῖνον. μόλις καὶ ἐς ἐκείνης ἡμέρας ἑσπέραν, ὡς ἀφυλάκτως ἐμπεσόντες, ἐν δεινῷ τιθέμενοι ἔμενον, πρωΐας δὲ πλὴν ὀλίγων, πάντες παρεκεκίνηντο. Ὁ γοῦν Κρατῶν ἐπεὶ ἔγνω τὸ πᾶν εἰργασμένος μάτην, συνάγει τε τοὺς προὔχοντας καὶ δημηγορεῖ. καὶ τὸν μὲν Πατριάρχην, ἔσω που παραβύσας ἐστολισμένον στολαῖς ἱεραῖς, προσέταττεν ἠρεμεῖν. αὐτοῖς δὲ στρέφων οἷον διττὰ, καὶ τεχνιτεύων, ὡς ἦν πρὸς τὰς ἐκείνων διπλόας ὅπως ἂν ἔχοιεν γνώμης τὸν πατριαρχοῦντα διεπυνθάνετο. τοῖς δὲ μὴ ὁμολογεῖν μὲν ἐκεῖνον Πατριάρχην, ὁ παρ᾽ ἐκείνου ἁγιασμὸς καὶ ἡ Εὐλογία προσίστατο. ὁμολογεῖν δὲ, τέως δ᾽ ἔχειν ἄττα καὶ λέξειαν σκανδάλου παρεκτικὰ οἷς δὴ καὶ πολλοὶ προσκρούοντες, τὴν ὁμόνοιαν ἀπαναίνοιντο, εὔσχημον δοκοῦν, ὅμως ἀμφοτέρωθεν περιΐσταντο καὶ ἐξέφευγον. ὡμολόγουν δὲ τέως τὸν Γρηγόριον Πατριάρχην. τοῦτο γὰρ ἦν ἐκείνῳ, καὶ τὸ ἐκ Γεωργίου μοναχικὸν ὄνομα. καὶ εὐθὺς ἀπροόπτως παρασὰς ἐκεῖνος πάνυ τοῦ Βασιλέως οἰκονομήσαντος. καὶ αὖθις ἀκούσας ὡς Πατριάρχης λέγοιτο, ἐπεγ-

A sumendo vel adamanti par pene futurus videri posset: & in eam scriptura utraque conjiceretur. Si una ex his vi flammæ consumpta, illæsa altera perstaret: superstiti, ut divino testimonio probatæ, universi acquiescerent, & Sectæ a qua esset scripta, veritas & innocentia cum veneratione debita, & prompta executione præscriptorum agnosceretur. Sin utrumque volumen æque ignis exureret, tunc quoque velut abolitis Divino jussu dissensionum causis, concordia syncera iniretur, & flamma usæ arbitra, pacatis jam animis, in Societatem ambæ Partes coirent intimam, atque in tempus omne durabilem. Sub hæc pactis ita firmata sanctissimis, Imperator cælesti experimento pretiosum apparandum instrumentum ratus, magnum argenti pondus conflatori dedit, ex quo lebes formaretur ignis sacri receptaculum. quid- B ni vero? qui totum ipsum, pene dixerim, Imperium in spem conciliationis longe sibi optatissimæ libenter profligaturus videretur? destinavit præterea tanti momenti ceremoniæ diem omnium sacerrimam, hoc est, quoniam major jam Hebdomas institerat, Sabbatum ipsum Sanctum, Paschæ festorum Principis Vigiliam: *Edit. Rom. pag. 38.* Tali ergo luce congregatis cunctis, propitiato longis communiter orationibus Deo, ut cœpta fortunare dignaretur: tandem universis inspectantibus, ipso præsente Augusto, Piorum hominum, & neutri parti suspectorum manibus volumina utrinque consignantur. Ea illi, quod bene verteret, in ignem jaciunt. intendentibus preces cum maxime, per summam fiduciam, Arsenianis, & quasi Deum admonentibus: adesse tempus declarandi sui numinis in gratiam C ipsorum zeli pro ejus gloria tandiu frustra tabescentis: ac longissimas miserias patientissime pro veritate toleratas, clarissima sui favoris, qui calumnias humanorum errorum cunctas dilueret, significatione consolandi. Hæc illis orantibus, stipula in fornace ambo pariter libri fuere. nihil utriusvis respectu acris suæ virtutis remisit flamma. & quamquam pro modulo Lebetis, haud multum prunarum erat, atque uutrumque codicem, pro suo quæque pars studio, sedulo complicatum, & compactum, validis insuper involucris sepserat, protexerat; tamen una, alterave hora nihil ex utroque nisi cinis superfuit. Hic jam confusi frustrata expectatione, Arseniani præsertim, imitati suas chartas, ut illæ igni, sic ipsi Augusto cesserunt: Et fidem pactorum reposcenti, ostenderunt: haud se recusaturos subjici deinceps, atque obtem- D perare Patriarchæ. Quo successu incredibiliter exultans, gratulansque Imperator (miram quippe rem divinitus interpretabatur factam: quod tam invicta, tam annoso velut callo indurata pertinacia, momento emollita, resolutaque cerneretur) veluti jam voti vix sperati plene compos, festinavit victoriæ suæ quasi manubias ac spolia Patriarchæ sistere. eademque hora, etsi tum forte contigit asperam desævire tempestatem, ninguidis floccis cælo passim hyemante depluentibus, per nives & gelu pedes viam mediam emensus, eadem Sabbati Sancti vespera, Patriarcham adit, eique Arsenianos offert; qui supplices admoti, Eulogias ab eo, & sacri panis fragmentum accipiunt: plane, ut tum apparebant, significantes renunciare se pristinis persuasionibus, & vero tandem agnito E dedoctos, cuncta illa superiora, quæ pro necessariis abscindendi sese ab Ecclesia causis habuerant, remittere ac velle oblivisci bona fide. Cæterum vix posteræ inde diei sol exortus illuxerat, cum horum studium illud in pacem pridianum cœpit languescere. Ne sibi esset illusum transacta retractantes verebantur; ac tantam sui, nictu properatam oculi, mutationem admirati: nullis sibi argumentis, nisi casus eventu fortuiti, tam alte insculptas ani-

mis evelli potuiſſe perſuaſiones querebantur ; ſero jam agnoſcentes ſcilicet : doctrinæ ſolidæ, non ſortis inſtabilis, talem par fuiſſe effectum exiſtere. Ægre ad ejus diei veſperam novorum Edit. Rom. pag. 39. iſtiuſmodi ſenſuum qualiſcumque diſſimulatio pervenit. urebat quippe penitus & inquietiſſime, ut indicia erumpentia vix tenerent, agitabat ſuperbos animos memoria imprudentiæ, qua ſe incaute objeciſſent periculo ruinæ, in quam & præcipitaverant. Larvam tamen ea utique luce non depoſuere. Poſtridie, præter paucos, univerſi palam motu ingenti reclamarunt. Imperator ubi fruſtra ſe laboraſſe intellexit, convocat Capita ipſa Sectæ, & orationem ad eum cœtum habet. Sed antequam dicere aggrederetur Patriarcham Pontificali ornatum cultu præſto eſſe jubet, expectantem in vicino conclavi. Arſenianos ipſe interim implicare callide conatur ; anceps quæſitum, ad eorum utrinque pervias ambiguitates opponens. Percontatur videlicet ex iis : quid de Patriarcha, qui nunc talis vocetur, ſentiant ? Ecquid eum tali revera dignitate, cujus nomine dignetur, agnoſcant præditum ? Hærebant in expediendo reſponſo. Hinc enim durum videbatur, & parum conſequens, profiteri ſe illum pro Patriarcha non habere, a quo ipſi volentes Eulogiam, a quo Euchariſtiæ participationem admiſiſſent. Tribuere illi confeſſione quoque ſua honorem cujus a cunctis ferret titulum ; excipere tamen, aliqua in eo ſe culpare, quæ quia multos offenderent, ejus interim communione abſtinendum putarent, minus quidem apparere improbabile : cæterum ab hoc quoque proferendo, alternantibus metu ac pudore tardabantur ; & deliberationi concludendæ ſpatium cunctando, ac tergiverſando captabant. Ad extremum, ne nihil dicerent, illud unum reſponderunt : haud negare ſe ſe Patriarcham eſſe Gregorium. nam hoc Cyprio, ex Georgio mutatum, cum profeſſionem in præparatione Patriarchatus aſſumeret Monaſticam, nomen inſederat. Tum enim vero patefactis repente juſſu Imperatoris valvis, coram adfuit prope diſpoſitus in latebris Cyprius : & audiſſe ſe, præfatus, agnoſci ab Arſenianis Patriarcham, jure illius poteſtatis uti velle addidit, in hominum ſibi ſubjectorum rebelli defectione caſtiganda. Sic ingreſſus, perfidioſam infractionem conventorum vehementer objurgavit, haud hominibus ipſos, ſed Deo mentitos, increpans : intorſit ſub hæc excommunicationis in contumaces fulmen ; eo terrore, non perfrictæ plane frontis, nec nullius religionis homines, Hyacinthum præſertim, & Lependrenum, reducendos ad frugem, & in fide pactorum confirmandos opinatus. In quo eum ſpes fefellit ſua. nam unde illos revocandos ad ſubjectionis officium credidit ; inde ſunt ad defectionem urgentius impulſi. palam ergo rebellarunt, ſpretis minis anathematis inflicti. Perſtiterunt nihilominus ab iis ſe abſcindentes, quidam, pleriſque ſe jam ſtatutis acquieſcere profeſſi, exigentes & hi tamen ; ut quæ ex antea promiſſis nondum impleta cauſabantur, dura ſane quædam & Eccleſiæ gravia, executioni mandarentur. ut nimirum ſuſpenderentur ab Ordinum exercitio, quicumque Joanne Vecco Patriarchatum gerente ordinati fuerant ; ſive illis ipſe per ſeſe manus impoſuiſſet, ſive alii nutu, & auſpiciis ipſius, dumtaxat intra urbem Conſtantinopolim. nam iis qui alibi ſic fuiſſent inaugurati, correptis objurgatiſque, poſt tempus aliquod reſtitutionem in uſum Ordinum, legitimamque Sacerdotii functionem annuebant. Perſecutoribus vero (Perſecutionem vocabant ſi quis vel monendi gratia compellaſſet aſperius, aut Proditoribus delatoribuſque ipſorum cooperatus eſſet) pœnam ſanciri utique volebant ſuſpenſionem irrevocabilem in tempus omne ; ſive ii intra Urbem, ſive extra reperirentur aut degerent. Cæteris e Clero caſtigatis, remiſſionem dejectionis e gradu poſt aliquam pœnitentiam relaxabant. ſic tamen, ut provectionem in ſuperiorem Ordinem non concederent, quantumvis deinceps in virtute profeciſſent. His ſtatutis, & in ſcripta relatis, ad ſua ſe quiſque receperunt.

A καλεῖν μὲν αὐτίκα σφίσι τὴν ἀποστασίαν, καὶ τὴν τῶν συνθηκῶν παράβασιν, ὡς οὐκ ἀνθρώποις διαψευσαμένων, ἀλλὰ Θεῷ. ἐπιφέρει δὲ εὐθὺς τὸν ἀφορισμὸν, ἄνδρας εὐλαβεῖς διὰ ταῦτα οἰηθεὶς προσάξασθαι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον, καὶ τὸν Λεπενδρηνὸν, οἳ δὴ καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπεσύροντο. Τὸ δ᾽ ἄρ᾽ ἦν μᾶλλον ἐκείνοις πρὸς ἀποστασίαν παρότρυνσις, καὶ ἀφίσαντο, μικρὰ τῶν ἀφορισμῶν ἐκείνων φροντίσαντες. ἐπέμειναν δὲ καί τινες, οἷς δὴ ὡς πᾶσιν ἠσμένιζον. ἀπῄτουν δὲ κἀκεῖνοι τὰ ἐπὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ δεινὰ, ἃ δὴ πολλοῖς ἐμπλησθέντων τῶν προσώπων ἐλείφθησαν. τὰ δ᾽ ἦσαν χειροτονίαν μὲν πᾶσαν B τοῦ Ἰωάννου ἀργεῖν, κἂν αὐτὸς ἦν ὁ χειροτονητὴς, κἂν ἐκ προτροπῆς ἐχειροτόνουν ἕτεροι. πλὴν ἐπὶ τοῖς ἐντὸς τῆς μεγαλοπόλεως, τοῖς δ᾽ ἐκτὸς ἐπιτιμηθεῖσι κατὰ καιρὸν ἀνίεσθαί τε καὶ ἐνεργεῖν. διώκταις δὲ (διωγμὸν ἐκάλουν, κἄν τις καὶ τοῖς διαφόροις ἔγρυξε παραινῶν, ἢ μὴν μετιὼν προδόταις, καὶ συνεργοῦσι) πρόστιμον εἶναι τὴν εἰς ἀεὶ ἀπραξίαν, κἂν ἐντὸς εὑρίσκοιντο κἂν ἐκτός. τοῖς δ᾽ ἄλλοις τῶν Κληρικῶν ἐπιτιμηθεῖσι, τὴν λύσιν δίδοσθαι· πλὴν μὴ ἐς μείζω προκόπτειν βαθμὸν, κἂν ἐς ὁπόσον προΐοιεν ἀρετῆς. Ταῦτα τάξαντές τε καὶ γράψαντες, ἐπανήεσαν.

CAPUT XXIII.

Ut Sardensis Andronicus delatus Læſæ Majeſtatis, rejectus ab Imperatore, ac dehoneſtatus fuerit.

pag. 40. CÆterum ut olim apud Lampſacum, Lucem fulguris detegentem inſidias Barbarorum ſtatim ſecuta dicitur vis ultrix fulminis, ac flamma, qua ſunt iidem hoſtes abſumpti : ſic & nunc divina Juſtitia, non longum, aut alias plerumque conſuevit, ſpatium interpoſuit inter culpam, & pœnam Auctoris horum malorum & artificis præcipui, quondam Antiſtitis Sardenſis ; cujus ductu impulſuque hactenus narrata, licet non intereſſet coram ipſe præſens, geri atque ad-

C ΟΥ μὴν δὲ πρὸς τοὺς κατὰ Λάμψακον καὶ ἡ δίκη ἐπὶ μήκιστον χρόνου ἀργὸς ἦν, ὡς εἴθιστο τὰ πολλὰ διαμέλλουσα. ἀλλὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν τοιούτων, τοῦ ἀπὸ Σάρδεων, κἂν οὐ παρῆν, πραττομένων, παλίμπους οὖσα ἐξ ὑπερτέρας περιέστη χειρός. καὶ δὴ παρὰ μαθητοῦ αὐτοῦ, τοῦ Μοναχοῦ προσαγγέλλεται Γαλακτίωνος, χεῖρίστα καὶ φρονῶν καὶ λέγων κατὰ Βασι-

λέως. ὡς δὴ καὶ ὑποπτευθεὶς τὰ μέγιστα πρὸς A πολλὰ, δίκαις καθοσιώσεως καθυπάγεται. τὸ δ' ἐντεῦθεν ἁπάσαις τε λοιδορίαις περιβληθεὶς, καὶ ἐλεγμοῖς τοῖς εἰκόσιν, ὅτι καὶ Μοναχὸς ὢν, οὐκ ἔφριξεν, ἀθετήσας τὸ σχῆμα, καὶ πρὸς τὸν τῶν Ἀρχιερέων μεταπηδήσας βαθμόν. καὶ τὰ δεινὰ παθὼν ἐκ πολλῶν, τέλος πυγμαῖς τε καὶ ὠθισμοῖς ἀνάρπαστος γεγονὼς, ἔξω που τοῦ κοινοῦ συνεδρίου παρέρριπται. ὅτε καὶ ὁ Λαρίσσης Νίκανδρος τῆς Ἰωάννου χειροτονίας ὢν, καὶ διὰ τοῦτο παρ' ἐκείνου καθαιρεθεὶς, ἐκεῖσε παρὼν, καί γ' ἀτίμως ἐκεῖνον ἐκριφθέντα θεώμενος, λαβὼν μοναχικὸν ἐπιτύμβιον, μεθ' ὅσου μυκτῆρος καὶ χλευασμοῦ ἐπιτίθησιν. Ὁ δὲ πρὸς B τοῦτο μόνον ἐν ἑαυτῷ γεγονὼς (τὰ γὰρ πλεῖστα, ἔξω νοὸς ἦν) ἐρρίπτει τε παρευθὺς ἐπισχὼν τὴν καλύπτραν ἐκ σφενδονῶν, καὶ ταῖς ὀξείαις βολαῖς τοῦ Ἡλίου γυμνὴν ἐδίδου καθυπακούειν τὴν κεφαλήν. Ὁ δὲ καὶ αὖθις ἀναλαμβάνων ἐπετίθει. καὶ αὖθις ἐκεῖνος ἀπέρριπται. καὶ τοῦτο πολλάκις γεγονὸς, γέλως ἤρετο παρὰ τῶν παρόντων, καὶ χλεύη καὶ ἐπιτίμησις οὐ μικρά. οἱ δέ γε προσεκτικώτεροι, ἀνάγοντες τὸν νοῦν, πρὸς ἅπερ ἐκεῖνος ἐποίει τοὺς Ἀρχιερεῖς πρότερον, ὁμοίαις δίκαις ὑποβαλλούσαν ἐκεῖνον κατενόουν τὴν πρόνοιαν.

A ministrari palam erat. Hunc ergo, quem impune hactenus peccantem, quasi præteriisse dissimulans cælestis censura videbatur, converso strenue vestigio, rediens, severo supercilio revisit, alteque sublatæ manus ictu immedicabili afflixit immiserabilem. Nam cum a Galactione quodam ejus Discipulo Monacho delatus ad Imperatorem esset, tamquam pessima in eum machinans, & loquens; is indicio tali ad suas cæteras gravissimas suspiciones adjuncto, plane persuasus, pravum esse istum, ac sibi capitaliter infestum hominem; pœnis eum Perduellium, & læsæ Majestatis Reorum, addixit. Ergo in os proscissus conviciis, & per omnes contumelias quibus incomitiare compertos scelerum, ac deprehensos in flagranti vindicta insultans solet, ignominiosissime traductus a passim exprobranti- B bus, quod suscepta professione Monastica, non esset veritus dehonestare sacrum habitum ambitione insolenti, qua in gradum Antistitum insilire rursus, seque intrudere affectasset: tum progredientibus verbis ad verbera, pugnis, plagisque multorum manus certatim inferentium contusus; ad extremum raptatione dira tractus extra consessum, longe inde projectus est: quando Larissensis Nicander, qui, quod fuisset ordinatus a Joanne Vecco, Chalatzæ opera motus loco fuerat, forte hic præsens, & suæ auctorem ignominiæ ignominiosissime vicissim ejici haud invitus cernens, paratum ad meditatam irrisionem cucullum Monachi, Chalatzæ dum se coram asportatur, capiti obiter injecit. Hoc punctus aculeatissimæ subsannationis stimulo, velut expergisci Chalatza visus est, cum ad cætera hebes obtorpuisset. Sensu igitur sic demum recepto, rejecit maximo statim conatu insigne invisæ professionis: sed dum superimpositum ei, quem prius gestabat, proprio Antistitum Pileo, Monachicum operculum cupide excutit, arreptis simul forte laciniis, fundæ figura hinc inde pendentibus, Calyptræ, hanc quoque simul abjiciens, nudum jam verticem solaribus acriter urentibus exposuit radiis; quo Nicander viso, iterum Caputium ingessit, iterumque illud sine mora Sardensis excussit. Tertio & sæpius idem ludicrum certamen inter ambos frequentatum est, magno adstantium risu; ambitionem Pseudoantistitis Monachi, extrema in calamitate perdurantem effusa cachinnatione traducentium. Interim dum Prudentiores quique, reputantes Acta nupera Chalatzæ, Providi Numinis æquum judicium venerabantur, quo supplicia, quibus hic paulo ante subjecisset immeritos Antistites, merito nunc retorta in ejus ipsius agnoscebant caput. *Edit. Rom. pag. 41.*

CAPUT XXIV.

Ut Cotanitza Prusa fugerit.

Ὁ Μέντοι γε Κοτανίτζης τὸ σχῆμα φέρων τῶν C μοναχῶν, κἂν τῇ τῆς Περιβλέπτου μονῇ ἀσκῶν, ὑποκρινόμενος δὲ καὶ πᾶσαν ἁπλότητα, ὡς ἐκ ψυχῆς ἀγαπήσας τὴν πολιτείαν, καὶ ταύτῃ συναποθανεῖν αἱρούμενος, καὶ τοιαύταις ἀπάταις τοὺς μοναχοὺς ὑπελθὼν, πείθει ἐφεῖναι τούτῳ, καταλαβεῖν τὴν ἐν Προύσῃ μεγίστην μονὴν, ἣ δὴ ἀφιγμένος, ἐκεῖθεν τεχνιτεύει τὴν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα δραπέτευσιν. Γράφει γὰρ δι' ἀπορρήτων, ἐνασχολουμένου τοῦ Βασιλέως τοῖς ἄλλοις, καιρὸν εὑρηκὼς τὸν ἁρμόδιον, καὶ ἁλιὰς ἐνήρης παρὰ τῶν οἰκείων εὐτρεπισθεῖσα, ἵππους φέρουσα πέμπεται. Καὶ δὴ προσισχούσης αἰγιαλῷ τῆς νεὼς, οἱ ταύτην D ἄγοντες, δηλοποιοῦσι τῷ Κοτανίτζῃ τὴν ἄφιξιν, καὶ ὁρισθείσης νυκτὸς, αὐτοὶ μὲν τῷ τείχει τῆς μονῆς ἅμα καὶ πόλεως ἐφιστῶσι τοὺς ἵππους. ἐκεῖνος δὲ ὑποχαλασθεὶς σχοίνῳ, καὶ ἐπιβὰς ἵππου, καταλαβὼν τὸν αἰγιαλὸν, αὐτονυχεὶ ἀνάγεται, καὶ τὴν φυγαδείαν ὡς εἰκὸς διατίθεται.

C At Cotanitza susceptum, ut in loco retulimus, habitum Monachi adhuc gerens, in Peribleptii Monasterio egregie Religionem simulare instituit: præferens tali vitæ consentaneam simplicitatem, omnibusque contestans indiciis, ex animo acquiescere se asceticæ professioni, in eaque usque ad spiritum extremum perseverare plane decrevisse. Sic suorum sibi parato favore Sodalium, facile ab iis impetravit, ut bona Moderatorum gratia, in Maximum Prusæ Monasterium se transfire paterentur. Huc porro ille translatus, agere vafer opportuno loco, quod dudum coquebat, cœpit; suam nimirum in Patriam, ac familiarem Larem fugam machinari. Scripsit enim arcano per fidissimos nuncios suis Domesticis, quæ ab ipsis fieri volebat, tuto jam admini- D stranda, quando Imperator diversissimis intentus, ad sensum inopinatissimæ molitionis adversurus mentem, timeri haudquaquam posset. Cognatis ergo Cotanitzæ tali articulo non cessantibus, comparuit brevi Prusæ Piscatoria remis instructa equos advehens, qua littori appulsa excendentes vectores Cotanitzæ necessarii, clam hominem conventum ad fugam invitant. Condicta inde nocte isti Muro Monasterii, qui ab ea parte idem cum muro urbis erat, cum equos admovissent, descendit ipse fune demissus e pinnis mœnium, equoque conscenso, abundante ad iter quod ad mare restabat, noctis ad id lectæ tempore, littus tempestive attigit, naveque exceptus, velis de cætero remisque servientibus, abiit.

CAPUT XXV.

De Protoveſtiarii Tarchaniotæ expeditione in Occiduos Tractus.

EA fuga nunciata gravem incuſſit Imperatori dolorem ex ſolicitudine, qua reputans Cotanitzam gnavum & exercitatum bellis hominem, paratum inſtrumentum res novandi facile futurum Michaeli Joannis Ducæ Occiduorum Tractuum Sebaſtocratoris filio, ſtrenuo & inquietæ indolis Juveni; de Cotanitza quidem, quamvis ſuſpectos merito habebat eos, quorum alias damnis publicis ſpecimen dederat, ardentes ad rebellionem impetus, intentiorem in tempus aliud curam diſtulit: ſtatim autem occurrendum ratus erupturis haud dubie proxime in apertum bellum Michaelis, pro ejus & ætatis & ingenii fervore, conſiliis, anxie inquiſivit, ecquid illi poſſet utile præoccupando vel arcendo commiſci. Secum tandem ac cum aliis deliberato negotio, tentandum putavit animum, ſpecie cum ea conſultandi, Annæ Reginæ conſobrinæ ſuæ; quippe ex Eulogia natæ Patris ſui ſorore. Nec Anna cunctata eſt animum & ſtudium accommodare votis Imperatoris. Reputans enim ſecurius quæſtuoſiuſque ſibi fore, Auguſti propinqui demereri gratiam cooperando ad depreſſionem ferocis adoleſcentis e Viri ſui fratre Notho geniti, a cujus & ipſa præcipiti natura malum impendere ſibi nec modicum nec longe differendum intelligebat: quam potuit aſſeverantiſſime ad fidem promiſſi faciendam Andronico confirmavit: daturam ſeſe pro viribus operam, & ad id fiducia quam neceſſitudo affinitatis ſibi erga natum ex Germano mariti ſui tribueret, perite uſuram, ut callide circumventum ſuſpectum Juvenem & redactum in poteſtatem, tuto ad Imperatorem mitteret. Hujus incœpti promovendo ſucceſſui, decrevit Andronicus Exercitum alio prætextu in Occiduos Tractus itinere terreſtri mittere, præpoſito ei ſummo Duce Protoveſtiario Tarchaniota; quem juſſit uſque ad Demetriadem cum Copiis progredi, bellumque illic ducere, occupando quantum terrarum poſſet, ac manus Hoſtium obvias fundendo; interimque, quod arcanum & præcipuum deſtinatum erat, expectando dum captum dolo Michaelem Anna, juxta condicta, ipſi tranſmitteret. His in hunc modum clam conſtitutis Imperator, Annam primum cum pace, & honore dimiſit: ac quem poſt illam mittere Protoveſtiarium parabat, quo penitus ſibi prius devinciret, atque ad fideliter ſtrenueque rem gerendam tanto certius obſtringeret, exquiſitis omnis generis affecit honoribus: adeo ut ipſa quoque ſe illum inſignitum Cæſaris dignitate polliceretur. quod is audiens, modeſte repoſuit: vix ſe quidem umquam tali dignum faſtigio futurum; cæterum tum minus inconvenienter tanta cumulandum gloria, cum edito aliquo in magnum uſum Romanæ Rei memorabili facinore conſecutus foret, ut non gratis, ſed in præmium navatæ operæ in eum apicem videri evectus poſſet. Quæ porro erant procincto ad hanc expeditionem Tarchaniotæ neceſſario numerandæ pecuniæ, eas petierat ille quidem ex publico promi ærario, quemadmodum apud ſuos deinde familiares affirmavit; verum iis quibus tunc Imperator utebatur conſiliariis ſatius viſum, eam ſummam ex nova collatione conficere. Edictum ergo eſt, ut quicumque penſiones annuas e Fiſco acciperent, earum penſionum decimam in hujus exercitus ſumptum conferrent. quod cum ſtatim eſſet exactum; videbatur quidem parcitum Plebi, rejecto in Proceres talis vectigalis onere. cæterum contra contigit. Nam Summatum quiſque pro poteſtate a ſibi ſubditis expreſſit, quantum in id ſolvendum fuit. Magnum igitur inde contractum pecuniæ numerum auferens Protoveſtiarius, cum numeroſis copiis celeriter ad Demetriadis viciniam ſe contulit, terra exercitum ducens.

Edit. Rom. pag. 42.

A Ὅπερ μαθὼν ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἐν δεινῷ ποιησάμενος, ἐπεὶ καὶ τὸν Ἰωάννου τοῦ Δούκα καὶ δυσικοῦ Σεβαστοκράτορος υἱὸν Μιχαὴλ, πολλὴν δραστηριότητα ἔχειν ἐμάνθανε, τοῦ μὲν τὸ θερμουργὸν ὑπονοῶν, ὅμως εἰς καιρὸν ἐτίθει τὴν περὶ αὐτοῦ σκέψιν. τοῦ δὲ τὸ αὐτίκα δραστήριον, τὰ πολλὰ ὑποπτεύσας, ὡς ἐσομένου πολεμίου ἀπαραραιτήτου πρὸς ὃ δὴ καὶ ὁρμήσειε, λόγους τε κινεῖ περὶ τούτου, καὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτανεψίᾳ συσκέπτεται Ἄννῃ τῇ Βασιλίσσῃ. Ἡ δ᾽ ἐκ τῶν δυνατῶν τῷ Βασιλεῖ χαριζομένη, καὶ γειτονοῦν κακὸν ἑαυτῇ ὠθοῦσα, ὡς εἶχε καθυπισχνεῖτο, παντοίως τὸν ἀνεψιὸν μετελθεῖν, B καὶ μηδὲν ἀνεῖναι δουλαγωγῆσαι, καὶ ὡς δυνηθείη ἐκεῖνον περιχεῖν ἀφύκτως εἰς χεῖρας, καὶ πέμπειν τῷ Βασιλεῖ. Συνέταττε δὲ καὶ δυνάμεις ὁ Βασιλεὺς ἀφιξομένας συνάμα τῷ Πρωτοβεστιαρίῳ Ταρχανειώτῃ πρὸς δύσιν πεζῇ, καὶ τῇ Δημητριάδι ἐπιμιξομένας, ὡς καταχεῖν μὲν ὁπόσον καὶ τῷ ἐκ δυνηθεῖεν νόμῳ πολέμου καὶ μάχης, ἕτοιμον δ᾽ εἶναι λαμβάνειν πεμπόμενον παρὰ τῆς Ἄννης εἰ καταχεῖν εὐοδοῖτο τὸν Μιχαήλ. Ταῦτα τάξας τε καὶ κυρώσας ὁ Βασιλεὺς, τὴν Ἄνναν, μετ᾽ εἰρήνης ἀπέπεμπε καὶ τιμῆς. αὐτὸς δὲ παντοίως ὑποποιούμενος τὸν Πρωτοβεστιάριον, καὶ τιμᾶν αἱρούμενος τοῖς μεγίστοις, C ὡς καὶ τῷ τοῦ Καίσαρος ἀξιώματι σεμνύνειν καθυπισχνεῖσθαι, πρὸς τὴν δύσιν ὥρμα. Ὁ δὲ μόλις ἀξίωμα μὲν ἔλεγε τότε λαμβάνων διδόντος, ὅτε καὶ αὐτὸς ἄξιόν τι Ῥωμαίοις ἐπεξεργάσεται κατόρθωμα, ὡς μὴ δωρεὰν, ἀλλ᾽ ἆθλον λαμβάνειν. Τότε δὲ χρείας ἐνούσης χρημάτων, αὐτὸς μὲν ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμιείου, ὡς αὐτὸν διαβεβαιοῦσθαι πρὸς τοὺς οἰκείους ὕστερον, ἐζήτει τὰ χρήματα. Ἡ δὲ περὶ τὸν βασιλέα βουλὴ ἐκ κοινῆς συγκροτήσεως συλλέγεσθαι ἐδικαίου, ἡ δ᾽ ἦν τὸ τῆς προνοίας, τῶν ἐχόντων προνοίας, δέκατον. ὃ δὴ καὶ συνήγετο μὲν, ὡς δῆθεν ἐκ τῶν δικαίων τῶν Δεσποτῶν. τὸ πᾶν δ᾽ οἱ παροικοῦν- D τες ἀπετίννυον δυναστευόντων ἐκείνων, συναχθέντων μὲν μεγάλων χρημάτων ἐντεῦθεν. Ταῦτα λαβὼν ὁ Πρωτοβεστιάριος ἅμα πλείσταις δυνάμεσιν, ἐπὶ Δημητριάδος, καὶ τῶν ἐκεῖ ταχέως ἐξώρμα, πεζῇ τὰς δυνάμεις ἄγων.

CAPUT

CAPUT XXVI.

Ut Triremes Romaidis neglectæ fuerint.

ΤΟ δὲ ναυτικὸν, ὁ ἐκείνου γαμβρὸς Ῥαοὺλ Ἀλέξιος ἦγε περί που τὰς ὀγδοήκοντα ναῦς, σὺν ᾧ δ' αὐτῷ καὶ ὁ μέγας Στρατοπεδάρχης Συναδηνὸς, ὃ χρήσιμον ἐδόκει τὰ μέγιστα τότε ναυτικὸν τοῖς Ῥωμαίων πράγμασιν, εἰ καὶ μετὰ τὴν ὑποστροφὴν οὕτω δόξαν καταμελεῖτο, ὡς ζημιοῦν πλέον, ἢ συνοῖσον κατὰ καιρούς. Ὑπενοεῖτο γὰρ καὶ ταῦτα, καὶ πρὸς τὸ πιστεύειν ἦσαν τινὲς οἷς ἤρεσκε τὸ οὕτω πεπρᾶχθαι. ὡς ἔπειγε τὴν Ἐκκλησίαν ἐν ἀταραξίᾳ καταστῆναι ξυνέβη, Βασιλέως σπεύσαντος, πᾶν ἐντεῦθεν πολέμιον συσταλῆσαι τότε καὶ ἀπρακτήσει τοῦ Θεοῦ νεύοντος. ἐκεῖθεν δὲ καί τινες τῶν βασιλικῶν ἀρχόντων καὶ βουληφόρων βουλὰς εἰσῆγον, πολὺ μὲν τὸ ἀντερετικὸν εἶναι, πολὺ δὲ τὸ κατὰ τὰς ναῦς μισθοφορικὸν, ὧν ἐκείνων μὲν τὰ τέλη τῷ δημοσίῳ ταμιείῳ καταβαλλόντων, χρημάτων εὐπορεῖν πολυβδάλλουσαν Βασιλείαν, καὶ τούτοις κατὰ σπονδάς τε καὶ συνθεσίας, ἀκονιτί τε καὶ ἀπραγμόνως διαφέρειν τὰ τῆς ἀρχῆς. Ταῦτ' ἐκεῖνοι πείθοντες, Βασιλέα, οὐκ ἐνιδόντες καὶ πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρχῆς τῶν Ῥωμαίων, ὡς οὐχ οἵας τ' οὔσης ἀρχῆθεν τοῖς οἰκείοις ἐμμένειν, ἀλλὰ ζημίαν ἡγουμένης, εἰ μὴ καὶ ἄλλα προλάσβοιτο, καὶ ὅτι τῆς Κωνσταντίνου κρατούσης, καὶ νήσους ἐχούσης. ἀδύνατα δίχα τριήρεων ἄρχειν, καὶ ταῦτα τοῦ Ἰταλικοῦ ἐξ ὅτι πλείστης κορύζης ἀνεγηγερμένου πρὸς ἀνάληψιν, ὧν χθὲς καὶ πρὸ τρίτης ἐκείνων ἦσαν, καὶ τῇ ἀρχῇ τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῶν τριήρεων προσεκτήθησαν. Ταῦτα Βασιλεὺς μὲν ὡς εἰκὸς ξυνεώρα ἱκανῶς ἔχων, καὶ πρὸ τῆς ἐς ἅπαν ἡλικίας τῆς ἐς μάλιστα βασιλικῆς ἐπιστήμης, καὶ τῶν νεῶν εἴχετο. Ἀλλ' ἐνίκα τὸ μόρσιμον, καὶ τοῖς λέγουσι πείθειν ἦν. καὶ τὸ εἰρηνικὸν δὲ τοῦ καιροῦ, συνυποκλινομένων καὶ τῶν λοιπῶν Βενετικοῖς τε καὶ Γεννουΐταις, ἐκ ποδῶν μάλιστα, καὶ τοῦ Καρούλου γενομένου, εὐδιάθετον τὴν γνώμην ἐτίθει. Οἱ μὲν οὖν τὰς ναῦς παρειδόντες, ἐνῆκαν ἐκείναις χρόνον ἱκανὸν καὶ μόνον δίχα τοῦ συνεργοῦντος, εἰς φθορὰν λογιζόμενον. τὸ ἐπὶ ταύταις ἀποτεταγμένον στρατιωτικόν τε καὶ μάχιμον παρ' οὐδὲν ἔχοντες, τοῖς μὲν βαναύσας τέχνας μεταχειρίζειν ἐφῆκαν, εἰς ἀποστροφὴν, ὁπόση τις ἐκεῖθεν δυνατὴ ἦν, τοῖς δὲ καὶ αὐτομολεῖν τοῖς ἐχθροῖς, ὥστε συνάμ' ἐκείνοις, πειρατῶν τρόπῳ, τὴν Ῥωμαίων κακοῦν. Τότε δὲ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου ἐξορμῶντος, πολύ τι πλῆθος εἵπετο ἐπὶ δύσεως. Καὶ δὴ προσβαλὼν Δημητριάδι, ἐκεῖ συνέταττε τὰς δυνάμεις, οὓς μὲν πέμπων εἰς σκῦλα καὶ ἁρπαγὰς, οἷς δ' ἐπὶ ἀνοικοδομεῖν τῶν ἐκεῖ χρώμενος πολισμάτων, ἀποκαραδοκῶν, καὶ τὴν τῆς βασιλίσσης πρᾶξιν ἐπὶ τῷ ἀνεψιῷ Μιχαὴλ, ὡς λέλεκται, καὶ πρῶτον αὐτῷ τῶν

A NEgligebatur enim classis, qua cursus in eas partes fieri commode potuerat. Præerat illi ejusdem Tarchaniotæ gener Alexius Raul, octoginta circiter naves habens. cum hoc erat Magnus quoque Stratopedarcha Synadenus. Ac quamquam satis apparebat, perutilem Romanis rebus esse maritimam potentiam: tamen post conversionem rerum quæ capessente Imperii habenas Andronico facta est, ea curari oscitantius cœperat, prævalentibus consiliis opinantium, recte lucrifieri sumptum istum posse, quod plus damni, ut ajebant, quam commodi, ex instructis impensa maxima classibus Reipublicæ proveniret. Allegabant ad hoc persuadendum non argumenta illi quidem satis valida, at ne verisimiles quidem conjecturas, sed suspiciones fere meras. tamen hæc pronis B accipiebantur auribus, & quod deerat verisimilitudini rationum, studia gratiosorum apud Augustum & voluntates proprio isthuc propendentes impetu, supplebant. quorum etiam audiebatur oratio, ex Actis Imperatoris, & contentione qua ad res Ecclesiæ componendas incumberet, augurantium; inutilem deinceps Classem fore: Deo sic videlicet remuneraturo zelum sibi gratum Principis, restituendæ in integrum Religioni tam solicite intenti, ut nutu ejus disjicerentur omnes infensæ molitiones oppositarum nostræ Continenti Gentium, & nulla de cætero vis ab iis foret inferenda, quam ad propulsandam usum habere possent aliquem copiæ navales. His primo magis non reprehensis quam, probatis, deinde, quodam quasi successu impunitatis increbescentibus, fiebat ut etsi nondum publico decreta consilio foret dimissio C exercitus maritimi, tamen in deliberationibus de sumptu in Rempublicam faciendo, si qui præcipuorum Imperii Ministrorum commendare se providæ parsimoniæ specie volebant, tum pronissime audirentur cum dicerent; supervacaneum ali numerum Remigum, mercede conductam in naves militiam Exterorum in nimiam excrevisse multitudinem. cujus duplicis generis hominum, si priores quidem vectigalia, ut cæteri suæ sortis, ærario imperata solverent: hi vero exauctorati militia gravare Rempublicam impendio stipendii desinerent: fore haud dubie ut Fiscus multiplici refectus hinc inde sumptus, nec largis erogationibus exhaustus, abundaret pecunia, qua perite Princeps utens, facile Hostes exarmaret, stabiliretque securum otium subditis citra pulve- D rem ac pugnam, conciliandis prudentes conventionibus ac pactis, quibus certius quam victoriis strepitu ac discrimine quæsitis, salus quiesque publica, quantum ad felicem Imperii cursum optandum esset, firmaretur. Talia cum isti disputarent, non statim quidem probabant Andronico; qui & usu jam quodam Principatus, & indole, pro ætate, regnandi artium capaci, animo præterea gloriæ avido, ac servare illibatum Imperio Romano suum antiquum decus, prout posset, certo; satis utique sentiebat, ad splendorem imperantis Orbi Civitatis, nec non ad defensionem Insularum objectarum incursibus Gentis Italicæ, partim avitis odiis, partim ira recenti curaque recuperandi nuper amissa, in nostras semper injurias armatæ, maxime opportunum esse præsidium Triremium: tamen nescio quo fato sensim prævaluit, utcumque non creditum, nec firmis nixum rationibus consilium; seu Divinæ Providentiæ deprimere res nostras statuentis

Edit. Rom. pag. 43.

pag. 44.

vis ineluctabilis hæc fuit, ſeu Principis & Principatus Miniſtrorum, ſupine indormiens fiduciæ præſentis tamquam duraturæ in ævum omne Pacis, improvida quædam & gravibus olim luenda damnis ſocordia. Videbant: tunc, nimirum, obnoxie quieſcere Latinum omne nomen; nec quemquam ex Italis, magis quam Venetos & Genuenſes, qui tranquilliſſime in Terris Imperii degerent, adverſus dominantem Conſtantinopoli Auguſtum hoſtilia machinari; ſublato ſcilicet e medio Carolo, cunctos ad id incitare dum viveret ſolito. Hinc ſubrepſit uſu quod ratio non probaverat, ut compendium fieret ſumptuum in claſſem tuendam impendi ſolitorum; dumque ſic agitur quaſi conſtaret, lucro accreſcere publico quidquid ſubtraheretur rationibus navalis apparatus, ſenſim deventum eo eſt, ut Romana Claſſis non flammis illa quidem uno momento abſumenda traderetur; cæterum permitteretur abolenda tempori; & nulla in navium, quibus illa conſtabat, tuitionem aut reſtaurationem parte curæ impenſa, tantum dumtaxat relinqueretur duratura, quanto erat opus ſpatio, ut naves omnes mero neglectu putreſcerent, aut ſoluta compage abolerentur. Iſtud poſtea contigit, hoc prævorſum ac repræſentatum maturius eſt. Claſſiarii milites multi ac fortes, nec parum exercitati præliis, ſpreti omnes, mulctatique ſtipendio, partim ad artes ſe ſe conferre mechanicas, quibus victum quærerent, partim ad Hoſtes transfugere ſunt coacti, quorum inde ductu piraticis incurſibus rem oramque noſtram infeſtarunt. Tamen hoc quo de ſcribimus tempore, plurimi horum in pedeſtres centuriati copias Protoveſtiarium ſunt ſecuti, expeditionem in Tractus occiduos ducentem; qua is progreſſus Demetriadem uſque, ibi conſtitit, Copiaſque in manus diviſas, partim excurrere, ac e vicinis Hoſtium terris prædas agere, partim reſtaurare oppida Romanæ ditioni incurſionibus deformata hoſtilibus juſſit: ipſe interim opperiens, ut dictum eſt, effectum promiſſorum Reginæ Annæ, & ſimul illa in ſuos laqueos incautum induxiſſet Michaelem Leviri ſui filium, ſibique juxta condicta tradidiſſet; correpturus tutoque perducturus ad Auguſtum. Hæc quippe vera erat moræ cauſa, cui ſpecioſe obtendebatur quam dixi labefactatorum injuria vel temporis vel belli mœnium reparatio; cujus primum ſpecimen fuit, quatuor & viginti lignearum turrium in circuitu Demetriadis uno die perfecta extructio; quibus & foſſa præducta duplex eſt, aqua inſuper e mari vicino in utramque derivata. quibus deproperatis ad tutelam operis, intra id vallum ſecure jam eſt ſolidorum e ſaxo mœnium per otium ædificatio curata. In his diu ſuum Exercitum Protoveſtiarius occupatum habuit, nihil admodum interea negotii Hoſtibus faceſſens.

A ἔργων, πύργοις ξυλίνοις αὐθημερὸν εἰς εἴκοσι καὶ τέσσαρας ποσουμένοις περιβαλέσθαι Δημητριάδα, διχῆ τε περιταφρεῦσαι, καὶ ὕδωρ ἐκ θαλάσσης ἐνεῖναι τοῖς τάφροις, καὶ οὕτως ἀνέδην καὶ κατ' ὀλίγον κτίζοντα ἀνεγείρειν λίθοις τὸ πόλισμα. Διὰ ταῦτα καὶ ἀνοχὰς ἐποιεῖτο, καὶ ἀεργὸς πρὸς τοὺς ἀντιπάλους ἐφαίνετο.

CAPUT XXVII.

De Protoveſtiario; & ut deinde ſucceſſum habuerint quæ contra Michaelem comparabantur.

Edit. Rom. pag. 45.

CÆterum in Romanorum Caſtrorum Milites longam tali loco & opere trahentes moram, gravis incubuit calamitas peſtilentis morbi; quo multi ſunt brevi ſpatio necati. Lue quippe per contagia graſſante, ac corrupto magis magiſque cæli tractu ſævam augente vim, frequentatis in momenta funeribus, inexpleta Libitina feritate bacchabatur, fœda ſtrage cadaverum late cuncta conſternens; adeo nec ipſis parcente Principibus clade, ut Protoveſtiarium quoque ducem ejus exercitus ſupremum Peſtis extinxerit: quo ſublato Reliquiæ Copiarum, nulla re geſta tanto apparatu, & expectatione digna, inglorie reverterunt. Poſtea tamen ipſa per ſe Regina, cooperante pro virili Conjuge ipſius Nicephoro, dolis aggreſſa Michaelem, unam illi fallendo efficaciſſimam reperit machinam, ſpecioſum oſtentatæ affinitatis nomen. ubi enim promitti ſibi Michael audivit nuptias Regiæ Virginis Nicephori Deſpotæ & Annæ Reginæ Filiæ; & tam ſplendidi ſponſionem Matrimonii, utriuſque ſibi Puellæ Parentis juramentis ſanctiſſimis firmari, facile ſe ſperatorum Socerorum poteſtati permiſit: imprudens qui non reputaverit, quam eſſet incredibile, velle revera Deſpotas collocare Legitimam hæredem Nothi filio; nec vereri maculare avitam Nobilitatem admiſtione ſpurii generis. Verum Juvenis ambitione præceps ne ſuſpicione quidem prima tenus tam juſtum admittens metum, cæca fiducia in laqueos ſe induxit. dans quippe ſe in manus inſidiantium Propinquorum, vinctus ab iis & grandi eſt Imperatori pecunia venditus, qui eum ad ſe adductum in tuta quidem, libera tamen cuſtodia tenuit, variis ipſum remiſſionibus & ſignificatione honoris delinire ſtudens. adeo ut etiam Sororis propriæ filiam ex Aſane natam in matrimonium ipſi promitteret. Sed

B ΤΟῦ γοῦν καιροῦ τριβομένου, νόσος ἐμπίπτει τῷ στρατιωτικῷ βαρεῖα πάντη, καὶ αὐτουργὸς τοῖς πολλοῖς θανάτου. βαρείας γὰρ χεῖρας ὁ λοιμὸς ἐκείνοις ἐφῆκε, καὶ ἐπασσύτεροι ἔθνησκον· Τέλος δὲ καὶ αὐτὸς ὁ στρατηγὸς Πρωτοβεστιάριος, νόσου γέγονε παρανάλωμα. κἀντεῦθεν οἱ περιληφθέντες μηδὲν τῶν γενναίων πράξαντες, ὑπανεζεύγνυον. ὕστερον δὲ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἡ βασίλισσα συνάμα τῷ ἀνδρὶ Νικηφόρῳ, δόλοις ὑπελθόντες καὶ ὅρκοις, ἐξαπατήσαντες τὸν Μιχαὴλ, ὡς γαμβρὸν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἀξόμενοι, μηδ' αὐτὸ τὸ κεκωλυμένον ἐκ γένους ὑπονοήσαντα, ὑπὸ χεῖρας ποιοῦνται, καὶ C τῷ Βασιλεῖ, συχνὰ τῶν χρημάτων λαβόντες, πέμπουσι δέσμιον, ὃν ὁ Βασιλεὺς ὑπὸ φρουροῖς, καὶ ἀνέσεσιν ἔχων, ἐτίμα. καὶ τὴν ἀνεψιὰν τὴν τοῦ Ἀσὰν θυγατέρα εἰς γάμον δὴ κατηγγύα. Ἀλλ' ἐκεῖνος πολλάκις μὲν ἐπεχείρησε φεύγειν, τοσαυτάκις δέ οἱ ἐμποδὼν ἔστη ἡ τύχη, καὶ ἡλίσκετο παραυτίκα, ὥστε καὶ φυλακαῖς δίδοσθαι διὰ ταῦτα. Οὗ δὴ καὶ μίαν φυγὴν τὴν ὑστέραν μετὰ χρόνους συμβᾶσαν καθ' εἱρμὸν τοῦ λόγου καὶ διηγήσομαι· Ἀπεδήμει μὲν οὖν ὁ Βασιλεὺς εἰς Θεσσαλονίκην, ὡς αὐτίκα κατὰ καιρὸν ἐροῦμεν. κατείχετο δὲ οὗτος ἐν φυλακαῖς, σὺν αὐτῷ δὲ ἦν καὶ ἡ αὐταδέλφη τούτου, ἣν δὴ παρὰ πατρὸς τοῦ Ἰωάννου σεβαστοκρατοῦντος δεξάμενος Τερτερῆς ὡς μνηστὴν τῷ υἱῷ Οσφεντισθλάβῳ, ἔτι ἐν ἀνηβότητι οὖσαν, ἐπειδὴ αὐτὸς τὰς πρὸς Βα-

σιλέα σπουδὰς ἠγάπησε, συνάμα τῇ τοῦ Ἀσὰν ἀδελφῇ, καὶ αὐτὴν ἐς Βασιλέα πέμπει. ἦν οὖν σφίσι μία ἡ φυλακή. οἳ δὴ καὶ τῷ Ἔρρῃ ἐξ Ἐγκλίνων ὄντι συνάμ' ἑτέροις καὶ τρίτῳ παιδὶ, εἰς φυλακὴν ἐπιτετράφατο. Ὑπέρχεται γοῦν ὁ Μιχαὴλ τὸν Ἔρρην ὑπισχνούμενος γαμβρὸν ἕξειν ἐπ' ἀδελφῇ ταύτῃ ἢν δραπετεύσειαν. εἰσὶ δ' οἳ λέγουσιν, ὅτι καὶ πορνικῶς ἐκείνῃ ὁ ἐξ Ἐγκλίνων συνήρχετο, τὰ πιστὰ τῆς ἐπιγαμβρείας ἐντεῦθεν λαμβάνων. ἦν γοῦν ὁ Ἔρρης καὶ τῶν λοιπῶν φυλακῶν ἐπιστάτης, καὶ πολλοὺς ἀνὰ χεῖρας ἔχων, πιστὸς τὰ πολλὰ δοκῶν βασιλεῖ. Δελεάζεται τοίνυν ὁ βάρβαρος, μείζοσιν ἢ καθ' αὐτὸν ὑποσχέσεσι, καὶ κατανεύει τὴν πρᾶξιν. Καὶ δὴ δ' ἐξεπίζεται μὲν παρὰ τῶν οἰκείων τοῦ Μιχαὴλ (οἳ δὴ καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ διάγοντες, ὑπούργουν ἐκείνῳ τὰ ἀναγκαῖα) ἁλιὰς ταχυναυτοῦσα, καὶ ἄνδρες ἐρέται μισθοῦ τοῦ μεγάλου οἱ τέως αὐτάρκεις, καὶ ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἐκεῖνοι μὲν τῇ κατὰ δύσιν θαλάσσῃ προσχόντες σταθήσονται. αὐτοὶ δὲ τῆς φυλακῆς ἐκβάντες ἐπιστήσονται, ἐς τὸ ἀκριβὲς τάττεται. Κἀπειδὴ δύ' ὄντας οὐκ ἦν καταγωνίσασθαι τοὺς λοιποὺς, οὐδὲ γὰρ πᾶσιν ἔκπυστος ἦν ἡ βουλὴ μερίζουσιν ἐκείνους ὡς ἐπὶ πράξει πέμποντες, καὶ καθ' ἕνα ὑποδεχόμενοι κτείνουσι, τοῦ δευτέρου μὴ εἰδότος τὸ τῷ προτέρῳ συμβάν. Οἶκτος δὲ σώζει τὸν παῖδα καὶ μόνος, συμποδίσαντές τε καὶ ἐπαγκωνισάμενοι, καί γε δεσμὸν ἐμβαλόντες τῷ στόματι ἀφιᾶσιν. Ἐκεῖνοι δ' ὡς εἶχον ὑπὸ κλεισὶ τὴν φυλακὴν σφραγίσαντες, ὡς μὴ ἐκκυλισθὲν τὸ παιδίον, ἐμφανὲς πρὸ καιροῦ τὸ δρᾶμα ποιήσειεν, ὑπὸ πρώτας φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐξίασι. τῷ γὰρ Ἔρρῃ ὥσπερ αἱ φυλακαὶ, οὕτω καὶ αἱ τῆς πύλης τῆς ἐκεῖ κλεῖδες ἐπιτετράφατο. ὡς ἂν δὲ μὴ δόξῃ δόλος τὸ δρώμενον, ἐκεῖνος κάπωθεν τοῖς φύλαξιν ἐκφωνεῖ, διυπνίζων δῆθεν πρὸς τὴν τῶν κατεχομένων φυλακήν. ὡς αὐτοῦ γε τάχα ἐν ἀπορρήτοις δουλείαις σχολάζοντος. καὶ γὰρ τινὲς ἰδόντες, οὐδὲν ἄλλο ὑπενόουν τότε ἢ ὅτι ὁρισθὲν πρὸς Βασιλέως δι' ἀπορρήτων, αὐτὸς οἰκονομοίη τὰ προσταττόμενα, καὶ τοὺς ὁρισθέντας ἐκφέρει νυκτὸς ὅπου ἂν καὶ προστάσσοιτο. Ἐκεῖνοι δὲ τὰς φυλακὰς ὑποδραμοῦντες, ὑποβαίνουσι τῆς νηὸς καὶ ἦν αὐτοῖς ὡς καὶ πᾶσι γνωσθέντος ὁ νοῦς ἐν ἐλπίσιν ἀναμφιβόλοις, ὡς οὐδὲν ἐμποδὼν ἐσεῖται, δυοῖν ἢ καὶ τριῶν ἡμερῶν τῇ Εὐρίπῳ προσχεῖν, καὶ τῶν τῆς φυγῆς ἀνεθῆναι φόβων, τῆς ἀδελφῆς κυριευούσης τῆς νήσου. Ἀλλ' ἡ παλίμπους περιΐστατο δίκη, καὶ τὰ τῶν φονευθέντων αἵματα, δεσμὸς ἦν τὴν πρόσω πορείαν κωλύων, ἄρρηκτός τε καὶ ἄλυτος. Ἀντιπνεῖ γὰρ ἐξαίφνης πνεῦμα βίαιον νότου, ὡς καὶ τὰς ἐλλιμενιζούσας ἐξοκέλλειν ἐκ βίας, καὶ ἄνεμος ἐμποδὼν ἔστη παρανομήσασιν. Οὐ γὰρ μίαν ἢ καὶ δευτέραν ἡμέραν ἠπλόει ἐκ βιαίων νότων τὸ πέλαγος, ἀλλ' ἐφ' ἡμέραις, μέχρις ἂν ἐκεῖνοι κατὰ τὴν Ῥαιδεστὸν ἐξοκείλαντες ὑπὸ χεῖρα γένοιντο τοῖς τυχοῦσι. Καὶ ταῦτα μὲν μετὰ χρόνους πέπρακται.

A placando feroci animo injuria proditionis irritato, nullæ ſatis aut blanditiæ præſentes, aut oſtenſæ in poſterum gratiæ fuerunt. Involvens ſe irrevocabili contumacia Michael totus ſtabat intentus expediendæ per fugam furtivam libertatis. At crebri ejus elabendi conatus adverſa ſemper fortuna ſucceſſu caruere, retracto ipſo quoties evaſerat, & vinculis reddito, quæ in longa poſt hoc tempora ſemper invitiſſimo hæſerunt. Unam hic ego ejus, quamquam aliquot ab hinc annis, poſtremo tentatam fugam, argumenti cognationi ſeriem temporum poſthabens, referam. *Edit. Rom. pag. 46.* Profectus erat Theſſalonicam Imperator, ut mox ſuo tempore narrabimus, relicto Michaele ſub cuſtodia, cujus in ſocietatem propria ipſi Soror acceſſerat, tali occaſione. B Diſſidens ab Imperatore cauſis quas diximus, Bulgariæ Rex Terteres, Joannis Sebaſtocratoris Patris hujus Michaelis firmare ſe fœdere curaverat, deſpondenda ſuo filio Oſphentiſthlabo filia ipſius, quam & ad ſe tranſmiſſam adhuc impubem domi habuit. Verum ſecurius deinde rebus ſuis Terteres reputans pacem, uti retulimus, cum Imperatore facere, ſponſalibus cum filia Sebeſtocratoris abruptis, puellam una cum Sorore Aſanis ad Imperatorem miſit, quam is eidem quo Michael tenebatur frater Virginis Carceri mandavit. Erat ambobus cuſtodiendis Præfectus Erres quidam, ſic vocatus, oriundus ex Enclinis. Huic ſuberant duo milites, quibus tertius acceſſerat puer adminiſter, ætatis teneræ. Venit in ſpem Michael eluctandi tam exigui pręſidii ſi attrahere in partes Erren Præfectum potuiſſet. C Ergo in id incumbens, multis hominem ambivit precibus, promiſſo etiam ipſi conjugio Sororis in præmium operæ quam eis in libertatem aſſerendis contuliſſet. Sunt qui dicant delibatum jam tum uſum iſtius oſtentati connubii præſumpta inter deſtinatos Sponſos ſtupri licentia, nec inſcio nec invito Michaele, qui nihil penſi haberet, vel tam turpi ſibi pignore tanto certius oppignerare fidem Enclinenſis in repręſentanda quamprimum promiſſa ſolutione captivitatis exoſiſſimæ. Hujus rei facultatem non parvam habebat Erres, quod præterquam, ut dixi, ſummum ejus cuſtodiæ arbitrium obtinebat, etiam ejus fidei ſecure acquieſcebat Imperator. quare quid poſſet ſentiens, facile ad oſtentatum honorem tanto ſuperioris ſua ſorte affinitatis arrexit animum, & facturum ſe quod rogabatur prolixe recepit. D Age, venitur ad apparatum negotii. conferuntur conſilia cum libertate fruentibus Amicis neceſſariiſq; Michaelis. Hi, quod opus erat, navem clam comparant, remigio & comeatu cætero largiter inſtructam, haud parvo in hoc ſumptu facto. condicitur hora qua occiduo maris littori lembus paratus admoveretur, excepturus e Cuſtodia elapſos: qui ut tuto exirent, cætera erat Erri diligentia curandum. obſtabat duorum, de quibus dixi, ſubſervientium ipſi Satellitum præſentia, quorum tentare fidem communicato arcano, anceps nimis periculoſumque videbatur. Decretum, quod longe apparebat tutius utrumque occidere. Nec difficile fuit injunctis miniſteriis disjunctos conficere ſingillatim infelices. Puerum ſola ætatis miſeratio ſervavit. Sufficere viſum eſt pedes lacertoſque adoleſcentuli E aſtringere validis vinculis. Sic igitur eum, vinctis etiam, ne vociferari poſſet, faucibus, dimiſerunt: exeuntes ſub primam *pag. 47.* noctis vigiliam, & clavibus, quas habebant, diligenter occluſo carcere, ne Puer ſeſe torquendo foras prorepens præmature indicium fugæ faceret. Sic eductis Erres captivis duobus, inclamavit voce contenta reliquis intus Satellitibus, quaſi excitaturus tum forte dormientes, ut vigiliam ſe utique abſente intenderent. valiturum hoc non fruſtra credidit ad diſcutiendas ſuſpiciones obviorum,

tali hora notum Imperatoris Miniſtrum tendere ad littus cum duobus eductis cuſtodia cernentium. Itaque non aliud in mentem venit forte occurrentibus, niſi mandatum arcanum quoppiam Erren tali tempore exequi, & vinctos quo eſſet juſſus tranſportare. Per hanc ſpeciem etiam, quas pertranſire oportuit, nocturnorum Vigilum cuſtodiis eluſis, inobſervati incolumeſque omnes navem expectantem conſcenderunt, optima ſpe geſtientes feliciſſimi ſucceſſus; nec dubitabant quin, ut initia ſe dabant, cunctis ad votum fluentibus, biduo triduove appellerent Euripum, atque apud iſti dominantem Inſulæ Sororem ipſorum, miſerarum anxiæ fugæ formidinum & longi carceris ærumnarum unice ſecuri, tranquillam de cætero vitam agerent. Verum intervertit ſucceſſum cruenti cœpti perſequens Homicidas cæleſtis ultio. Sanguine ſcilicet miſerorum quos incautos oppreſſerant, clamante ad Deum, & remoram injiciente fugitivis ineluctabilem. Vix altum tenuerant, cum eis in adverſum tam vehemens auſter incubuit; ut adhuc tenentes portum naves, in illa ipſa tuta ſtatione concuteret: ac, quo momento aura inopinatiſſime reflavit, qua perſeverantia duravit, tantum non clare appareret; ſceleribus fugientium infenſum Cælum, receptus ipſis ſecuri negare facultatem. Non enim uno alterove die intractabile violentiſſimis auſtris mare horruit, ſed pluribus continue diebus, quoad infelix navigium ſuſtinendo impar rejectum ad Rhædeſti oram, ibi forte inventis Auguſti Miniſtris, quos vehebat fugitivos in manus tradidit. Hæc poſtquam, ut indicavi, poſterius geſta, ex occaſione præoccupavimus exponere, reſumere ordinem eventuum, & ad ea quæ deinceps fieri contigit, eadem qua tranſacta ſunt ſerie referre ſermonem debueramus: Piget tamen hinc diſcedere non impoſita longo negotio clauſula. Addatur ergo qui lentis diu dilatus intervallis tandem ſupervenit, noviſſimus & plane tragicus fabulæ Actus. Octavum jam in cuſtodia infelix Michael annum expleverat, cum neceſſariis ipſius, crebris legationibus Imperatorem urgentibus, & magna pollicentibus, ſi miſerum tantiſper vinculis ſolutum ad ſuos redire permiſiſſet: Auguſtus non ille quidem præfracte negavit, aut omnem ſupplicibus impetrandi aliquando quod peterent ſpem abſcidit: Verumtamen nec plane annuit: ſed verbis placidis & exorabilis ubi maturum foret animi quadam humana ſignificatione conditis, anxie ſolicitorum vota delinivit. Has Michael Andronici tergiverſationes & artificioſas, ubi cognovit, deteſtatus moras, conſilium init & cœptu & eventu potius deſperatiſſimum ac peſſimum, quam ullo aſtutiæ ingenio commendabile. Cum enim in Turri ſervaretur Palatinis admota ædibus intra quas ipſe diverſabatur Imperator, viſus ſibi eſt generoſum aliquid facturus, ſi flammis ſuo carceri ſubjectis, ipſius quoque inviſi Principis contiguum incenderet domicilium. Nocte igitur intempeſta, prius obſeratis diligenter Carceris valvis, ignem injecit in ſtruem lignorum aridorum quam ante congeſſerat, ſpecie habendæ ad manum materiæ neceſſariæ foco cubiculi longum in tempus alendo, prout rigor Brumalis tempeſtatis requirebat (nam hæc circa Decembris medium acta ſunt) Flamma rapto fomite celeriter pyram obviam amplexa, luculentis horæ ſpatio inclareſcens auctibus, per erumpentes e tecto intra quod cœperat, fumoſos immiſtis ſcintillis globos, uſque ad ſenſum extra degentium in proximo indicia ſui pertulit. Rem in primis, adhuc, commodum, vigilans Auguſtus animadvertit: ac raptim, pro inſtantia periculi, ſatellites quotquot ad manum fuere, juſſit accurrere ad carcerem, non pœnas inflicturos Incendiario, quem adhuc quis eſſet neſciebat; ſed incendium ipſum extincturos. Ante omnes ad juſſum evolavit Eunuchus Carbas nomine, tentatiſque foribus, ubi munitas impenetrabiliter ſentit, ſecuribus effractas cum feris ſimul ipſis ac vectibus ſubruit, obſtaculaque amolitus intro irrumpit. Vix limini pedem injecerat, cum adverſus irruens Michael enſem ei adigit in viſcera, repetitiſque bis terve ſimilibus plagis miſerum ſternit exanimem. Ad facinoris atrocitatem ſubitis, ut fit, clamoribus momento divulgati, confluxere ſtatim plurimi; & inter hos Cohors Securigerorum excubare ad Regiam ſolita. Hi cruento ſpectaculo perculſi auctorem cædis nefariæ, ira omnem miſericordiæ ſenſum obruente, crudeliter ſecuribus conciderunt. Talem nactus finem eſt Filius Joannis Sebaſtocratoris, quem longe diſſentanea mollitiei principalis educationis ſepultura ſic mortuum excepit, humo temere injecta obiter, contemptimque tumulatum loco prophano extra Urbem, prope paludem quæ dicitur, argentea. Hæc prolata velut in ſpecimen ſint vanitatis pomparum humanarum. quæ recte quis æſtimans, non plus reputet claritati natalium opumque ac titulorum illuſtrium ſplendori, quam umbris prorſus inanibus fidendum.

Edit. Rom. pag. 48.

A τῆς δ' ἀκολουθίας διδούσης τοῦ λόγου ἐνταῦθα προανατέτακται. ἡμῖν δὲ ἰτέον πρὸς τὰ ἑξῆς. ἔμπης δὲ προθετέον καὶ τοῦτο σφίσιν, ἐπικοινωνεῖ γὰρ τοῖς προανατεταγμένοις. Ὀγδόου γὰρ ἐκ τούτου χρόνου διανυθέντος, καὶ τῶν οἰκείων αὐτοῦ δὲ ζητούντων τοῦ πρεσβεύεσθαι παρὰ Βασιλέα, καὶ καθυπισχνεῖσθαι τὰ μεγάλα, εἰ μόνον ἀνεῖτο τῶν φυλακῶν καὶ πρὸς αὐτοὺς γένοιτο· ὁ μὲν Κρατῶν ἀνήρτα τὰ περὶ τούτου, καὶ λόφοις οἰκονομίας, οὔτε πάμπαν ἀνήνατο, οὔτε μὴν κατένευεν ἐς τὸ παντελές. Τὰς γοῦν τοιαύτας ἀναβολὰς μανθάνων ἐκεῖνος, βουλὴν βουλεύεται κακίστην μᾶλλον ἢ συνετήν. ἐγγειτο-
B νῶν γὰρ τῶν Ανακτόρων ἐγκεκλεισμένος ὅπου δὴ καὶ Βασιλεὺς ᾤκει, ἔγνω πῦρ ἐνιέναι τοῖς οἴκοις, ὡς δῆτι γενναῖον ποιούμενος, τὸ εἰς τοιοῦτον ἀναῤῥίπτειν κίνδυνον. Καὶ δὴ νυκτὸς ἀωρὶ κάγκανα ξύλα ἑτοιμασάμενος, ὡς δῆθεν θερμαίνοιτο, χειμῶνος γὰρ ἐπράττετο ταῦτα, περὶ που Σκιῤῥοφοριῶνος τὰ μέσα, ὅς ἐστιν ὁ Δεκέμβριος, τὰς θύρας τῆς εἱρκτῆς ἀσφαλισάμενος ἔνδοθεν πῦρ ἐνίησιν. ὃ δὴ καὶ τῆς ὥρας καταταχῆσαν, ἐξῆπτε, καὶ τοῖς ἐκτὸς δῆλον ἦν, φθάνει δὲ καὶ Βασιλέα, ἀγρυπνοῦντα ἔτι, τὸ γεγονός. καὶ ὃς τοὺς ἀμυνουμένους οὐκ ἐκεῖνον, ἀλλὰ τὸ πῦρ εἰς κατάσβεσιν ἀπέπεμπε. Καί τις
C τῶν ἄλλων ἐκτομίας Κάρβας λεγόμενος προφθάσας, ταῖς θύραις προσήραττεν ὡς ἀνοίξων, ὡς δ' οὐκ ἦν ἀνοίγειν ἠσφαλισμένας, ἀξίναις τὰς θύρας αὐτοῖς μοχλοῖς καὶ βαλανάγραις ἐξετίναξεν. Οὔπω δὲ καλῶς ὁ Εκτομίας ἔφθη, οὐδ' ἐπιβεβαὼς, κἀκεῖνος ἔνδοθεν τῇ μαχαίρᾳ προσυπαντᾷ, καὶ τοῖς σπλάγχνοις ταύτην ἐμβάλλει, καὶ αὖθις ἄλλην, καὶ τρίτην ἐπὶ ταύταις, καὶ νεκρὸς ὁ πληγεὶς αὐτίκα, καὶ εὐθὺς πολλοὶ μὲν ἐσυρρύησαν. τὸ δὲ πελεκυφόρον τάγμα Βασίλειον, ἀγαιόμενοι τῷ συμβάντι, πελέκεσιν ἐκεῖνον ἀνηλεῶς κατακτείνουσι, καὶ τὸν οὕτως ὑπὸ τρυφῇ τραφέντα ἔξω που ἐκβεβλημένον
D κατὰ τὴν ἀργυρᾶν λεγομένην εἰκαίως πῶς καὶ ὡς ἔτυχε θάπτουσιν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, εἰς δεῖγμα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ ὅτι σκιαῖς μᾶλλον ἢ τούτοις πιστεύειν ἄμεινον.

CAPUT XXVIII.

De Sacro Pane.

A Ἐπηλήθευσε δὲ τοῖς τότε τετελεσμένοις καί τι συμβάν. φοβερὸν μὲν ἰδεῖν, φοβερὸν δ' ἀκοῦσαι. οὗ δὴ καὶ ἄλλος ἄλλό τι ἂν αἰτιάσαιτο, καὶ ἄλλο ἄλλος, οὐθεὶς δ' ἂν οἶμαι εὔστοχον θείη τὴν κρίσιν. κἂν πολλὰ κἀμοὶ προσερευνῶν. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; εἰς δὲ τὰ ἔσχατα τῆς σοφίας αὐτοῦ τίς ἀφίκετο; φησὶν ὁ Ἰώβ. τὸ δ' αὖ ἐκ τοῦ παρεικότος ἐπὶ τοῖς θείοις τοιαῦτα γίνεσθαι λέγειν ἢ καὶ δοξάζειν, οἷα δὴ καὶ ἐροῦμεν, μανίαισιν ὑποκρέκει, φησὶ Πίνδαρος. ἐμοὶ δ' ἅπαξ ἐμαυτὸν καθεικότι εἰς ἀγγελίαν τῶν γενομένων, ἥν που καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς γέγονεν, οὐ δικαίως ἂν καὶ παραιτητέον εἴη ὅτι λέγοιμι. νέμει γὰρ τὸ θαρρεῖν ἡ ἀτρέκεια. Καὶ οὐδὲν χεῖρον B οἶμαι ὑπὸ τῶν ἀκουσόντων ἂν πάθοιμι λέγων, ὧν ἐμαυτὸν ἴσως δράσαιμι μὴ εἰπών. ἐκεῖθεν μὲν γὰρ δόξαν ἀποίσαιτ' ἄν τις τοῦ πάντ' ἐπέχειν ἐκ φιλαυτίας τοῖς τότε ξυμβᾶσι, καί γ' ἀνάγειν πρός ἕν τι τὸ μὴ κατὰ τρόπον ἐκεῖνα καὶ τἀσφαλὲς πεπρᾶχθαι. ἐντεῦθεν δὲ ἀλλ' εἰ μὴ τί γε πλέον, τὸ γοῦν ἑκόντα παρατρέχειν τὸ ξυμπεσὸν ἐκ δαιμονίου οἶμαι προνοίας, ῥυπαίνοιτ' ἂν ἡ κατ' ἱστορίαν ἀλήθεια. τοιγάρτοι καὶ τοῦτο πρὸ τοῖς ἄλλοις λεγέσθω. δεῖγμα μὲν φέρον Θεοῦ προνοίας, πρὸς ὅ, τι δὲ φέροι, ἢ παρελθὸν ἢ ἐσόμενον ὡς εἰκὸς ἀγνοούμενον. Ἡμέρα μὲν οὖν τῆς Τυρινῆς κυριώνυμος τότ' ἐφίστατο. ἐκάλει δὲ C τὸν ἐπ' Ἐκκλησίας ἱερουργοῦντα τὸ συνῆθες. τὸ δ' ἦν, τὸ προηγιασμέναις ἀναφοραῖς τὸ ἱερὸν πυξίον ἐς ὅτι μάλιστα ἐμπιπλᾶν κατὰ χρείαν τῶν τεταγμένων λειτουργιῶν. Ἐπεὶ γοῦν τετέλεστο μὲν ἡ τῆς ἱερᾶς θυσίας ἀναφορά, ἀνεπτύσσετο δὲ τὸ πυξίον ἐφ' ᾧ τοὺς ἱεροὺς Ἄρτους τεθῆναι, εὕρηταί τις εὐθὺς ἐντὸς τῶν προηγιασμένων ἀναφορά, ἣν δὴ καὶ εἴκασέ τις ὁρῶν μίαν τῶν τριῶν ἐκείνων εἶναι, ἣν καὶ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τετράδος μέλλουσαν ἀναφέρεσθαι, συμβὰν τότε, καθὼς λέλεκται, μὴ τὰ τῆς ἱερᾶς τελεσθῆναι θυσίας, διὰ τὴν ἐπ' Ἐκκλησίας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν παροιωνδηποτοῦν ὀψὲ τῆς ὥρας γεγο- D νυῖαν συγχώρησιν, ἐκεῖσέ που ἀφεθεῖσαν τῆς πράξεως, κεῖσθαι συνέβαινεν. Ἡ δ' ἠχρείωτο πάμπαν καὶ σέσηπτο, ὡς μὴ δ' εἰκόνα φέρειν ἄρτου, μὴ ὅτι γ' ἄρτον καὶ ἀμηγέπη φαίνεσθαι, ἀλλά τινα τύπον θρυμμάτων μελάνων θηριακῆς, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου σκευάσματος. Τρόμος οὖν ἰδόντα παραυτίκα λαμβάνει τὸν ἱερέα, καὶ ὅ, τι πράξοι, οὐ δὲ γὰρ ἦν ἐκεῖνον ἐνοῦν εἰς κατάληψιν τοῖς προσφάτοις, διενοεῖτο. καὶ τὸ πρᾶγμα φοβερὸν ἔδοξεν, οὐ παθὸν τόσον, ὅσον φανέν, ἐπείπερ τὰ τῆς εὐθετήσεως ἠμηχάνηται. Τοίνυν καὶ εἰς κοινὴν θέαν προὐτέθει, καὶ τὸ ποιητέον, μεθ' ὅτι πλείστης ἐζητεῖτο τῆς εὐλαβείας. Ἀλλ' ὃ ἦν, καὶ ἐδόκει, καὶ

A Hoc porro, ut ad intermissa me referam, tempore, tetro, & portentoso experimento deprehensum est, ex vero convenire sacris nostris vulgo eis attributam appellationem τῶν τετελεσμένων; sed ea rariori notione qua ista interdum vox pollutum, & contaminatum designat quidpiam. Contigit quippe res visu quidem horribilis, auditu quin etiam infanda: cujus aliam alii causam ubi quantavis contendendo perscrutatione quæsierint, aut vel argutissimis nixi conjecturis assignarint; haud tamen certo judicio definiant, vel quo per homines contractus casu, vel quo Dei consilio permissus, fœdus hic & infaustus eventus fuerit. *quis enim cognovit sensum Domini? aut quis*, ut Job ait, *usque ad ultimos ejus sapientiæ pervenit terminos?* Nam mera fortuiti temeritate occur- B sus, citra ullam certos sequentem fines Numinis cuncta regentis providentiam, fieri cernique qualia mox referam, qui diceret aut existimaret; hujus equidem vel affirmationem, vel sententiam ausim dicere, juxta Pindarum: haud longe a furore discrepare. Mihi utcumque insuavis accidit commemoratio istjusmodi monstrorum inauspicatæ mentionis, non est tamen liberum, ex quo istam ultro necessitatem subii, suscepta professione qualescumque res gestas exponendi, ab his scripto mandandis abstinere. in quo intrepide affirmandi facit animos evidentia testatissimæ veritatis: nec deterret, verisimiliter excepturus narrationem meam, quidam horror Auditurorum ex me casum dictu fœdum; qualia delicati genii Lectores, haud fere citra indicia fastidii, & quasi abominabundi transmiserint. Etenim dum re- C puto rem attentius, facile sentio: impelli me ad idem conspirantibus in unum, hinc respectu judiciorum alienorum, hinc proprii officii præscripto. cum nec utique me fugiat; culpari ab Eruditis Historicos si quos deprehenderint, indulgere privato gustui, damno memoriæ publicæ, accommodanda narratione ad certam adamatam ipsis concinnitatis fucosæ speciem; quam quoad confecerint, nihil pensi habeant dissimulare, ac detorquere in subjecto argumento, si quid isti formæ reluctari contumacius viderint; nec dissimulare possim convicia conscientiæ, quid meum a me munus exigat, monentis; edicentisque quadam inexorabili severitate censuræ, me si conscio silentio involverim quod nunc divino haud dubie nutu contigit, maculam, si nihil aliud, inusturum quamdam D Historicæ veritati. quare illud ante omnia dicatur, divinæ quidem Characterem Providentiæ præferens; de quo tamen prudenter æstimetur: ignorari quid tandem vel respiciat præteritum, vel auguretur ac portendat eventurum. Dominica illuxerat proprio vocabulo dicta *Tyrine* a casei tunc adhuc usu permisso; qua ritus consuetus vocabat Sacerdotem ad præparandas in sacra pyxide tot oblationes consecrati panis, quot ad celebrandas juxta morem instantes Liturgias ex præsanctificatis oportebat. ubi ergo est, incruenti Sacrificii peracta functione, aperta pyxis ad collocandos intra eam consecratos panes, inventa intus quædam apparuit ex præsanctificatis oblatio, quam quis intuens suspicaretur unam ex iis esse, quæ anno superiori feria quarta hebdomadæ majoris cum offerri debuisset, oblata minime fuerat, ut indicatum est superius, propter recessum Ecclesiasticorum ex Ecclesia, qualibuscumque de causis præver-

Edit. Rom. pag. 49.

sum ceremoniæ debitæ tali diei; ac propterea ibi fuerat relicta, neglectaque ad hoc usque tempus: quo spatio corrupta scilicet, ac plane jam putris, destinatis inepta usibus fuerat reddita; quippe quæ ne speciem quidem retineret panis: sed formam quamdam haberet fragmentorum atrorum Theriacæ, aut similis alterius confectionis ejus generis. Diriguit visu repente inopinatissimo Sacerdos, & tremore totius corporis horrorem ac æstum animi declarans, incertus quid ageret, hærebat. Neque enim miscere se putabat posse veterem illam particulam cum recentibus, quasi, ut, hæc sic illa offerri percepturis posset, & Sacrificio ex præsanctificatis celebrando digna hostia censeri. cum ergo ad spectaculum tam deforme, ad tam anceps utrinque periculum, arcente hinc & inde metu, & tamen agendi necessitate cunctari prohibente, diu deliberabundus expediret nihil; denique adhibuit circumstantes ad consilium, vocatisque ostenso quod videbatur, quid opus facto videretur, suggerere ne gravarentur, summa contentione demississime oravit. statim occurrebat cunctis factu optimum fore, si fragmen sacri panis mucidum illud & vetustate alteratum Sacerdos edendo consumeret: vacuoque jam vasi, a se modo consecrata recentia inderet. Sed tam tetra erat ejus species, ut tantum imperare stomacho celebrans se negaret posse, ac ne summis quidem labris adeo rancidum frustum omnino sustineret attingere. Absolvi tamen Sacrificium non poterat, nisi statueretur circa hoc quidpiam, & quomodocumque amoveretur inde nauseabilis ista Eucharistiæ Sacræ portio. Inita denique via est magis utique necessaria quam decens, ad quam sponte Sacerdos multo angore cruciatum animum tandem advertit. divinæ nimirum providentiæ permittendam putavit consumptionem ultimam illius fragmenti sacri, seponendo illud in seductum locum, qualia in Sacrariis parari antiquus Ecclesiarum usus obtinet: *Furnum Sanctum* nostri vocare consueverunt, alveum, cavernæ forma, sub Sacris adytis cavatum, quo sacrarum rerum ævo aut situ marcentium inutiles reliquiæ, reverenter, quantum fas est, condantur. In id conceptaculum putrefacta particula caute honesteque reposita, ibi videlicet quoad aboleretur remansura, expeditus utcumque Sacrificus est, per intricati perplexitate nodi, qualitercumque sic defungens.

Edit. Rom. pag. 50.

A πρέπον ἦν τὸ πει̃ρον τῆς παραλλαγῆς, οὐκ ἐδίδου γίνεσθαι. καὶ δὴ πρὸς τὴν μετάληψιν ὀκνῶν ὁ ἱερεὺς, οὐ προσίετο. Θεῷ δ' ἀναφέρειν ἄλλως οὐκ ἦν μὴ μεταλαβόντα τὰ δῶρα. καὶ ἔνθεν μὲν φόβος, ἐκεῖθεν δ' ἀπορία τοὺς θεωμένους διεμερίζετο, οὐκ ἔχοντας ὅτι καὶ πράξειαν. Ὁ γοῦν φόβος τὰς σφῶν γνώμας συνέστελλε πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἄγων βουλὴν, τὸ τὸν ἱερέα κἂν ὅ, τι, καὶ πάθοι, προσήσεσθαι τὸ φαινόμενον. τοῦ δὲ μηδόλως προσιτὸν ἐκεῖνο νομίζοντος μηδ' ἄκροις ὡς εἰπεῖν χείλεσι τὸ παράπαν ἡ ἀπορία παρατολμήσασα ἐσχεδίαζε μηχανὴν, πολὺ μὲν τῶν ἀξίων ἀποδεῖσαν, ἀναγκαίαν δ'

B ἄλλως ὑπὲρ πᾶν ἕτερον, ὃ δὴ καὶ συννοήσειέ τις πώποτε. Θεῷ μὲν οὖν ἄρα τῶν τιμίων καὶ ἱερῶν ἐκείνων μέλειν εἰκὸς, καὶ ἔμελε πάντως, ἐκεῖνον δὲ τότε, ὁ τοῖς τοιούτοις ἀφιερωμένος τόπος ἐκ παλαιοῦ, ὃς δὴ καὶ ἰπνὸς ἅγιος λέγεται, ὁσίως ἐπιῤῥιφέντα, ὁσίως δέχεται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

CAPUT XXIX.

De Scythis Danubii Accollis, ut debellati fuerint.

Illa porro tempestate nubes Scytharum e circumdanubianis collecta Tractibus, quo animo, quave occasione, incertum; numerum fere implens capitum decies millium, transcursa Bulgaria, vicinisque isti regionibus vaga direptione vastatis, ad Jugum exterius consedit; non ibi haud dubie quietura: sed procellam minans irruptionis barbaricæ, e finitimis Macedonia vel Thracia prædas mox, quas ajunt, Mysorum, abacturæ. Præerat tum forte Mesembreæ circumsitisque terris auctoritate Ducis summi Curopalates Umpertopulus, vir & probitate gaudens, & prudentia ornatus. Hic fretus Religione Imperatoris, qua oppigneratum ejus armis divinum favorem crederet, quas sub se habebat modicas copias committere statim cum quantacumque istorum multitudine minime dubitavit, eo successu, ut virtus numerum vinceret, & pauci longe pluribus cladem inferrent multo maximam. Siquidem plerisque Scytharum gladio cæsis in acie, permultis aliis vicino amne haustis, qui rari effugerunt, ignari locorum per calles avias quanta maxima poterant pedum pernicitate ferebantur, tristi tum primum experimento edocti: expertem consilii turbam consilio certius quam fortitudine superari. His Imperator cognitis, primum ingentes gratias egit Deo pro ea, cujus præsens & illustre documentum isto eventu dederat, benevola protectione Imperii: deinde Curopalatæ virtutem, majorem in modum admiratus, multis cum nec parum splendidis remuneratus est donis: Dignitatem ejus augens, non solum

C Τότε δὲ καὶ νέφος Σκυθῶν παριστρίων ἐπισυναχθὲν, οὐκ οἶδ' ἐκποθεν, καὶ ἐκ ποίας τῆς ἀφορμῆς, εἰς δέκα σχεδὸν χιλιάδας ποσούμενον, διελθὸν τὴν Βουλγάρων γῆν, καὶ τὰ πέριξ πολλὰ ληϊσάμενον, κατὰ τὸν ἔξω ζυγὸν γίνεται. Καὶ δὴ προσδόκιμον ἦν ἐκδραμούμενον, καὶ τὰ τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης λείαν ποιῆσον τὴν τῶν Μυσῶν ὑμνουμένην. Ἔτυχε δὲ τότε τὰ ἀμφὶ τὴν Μεσέμβρειαν κατέχων ἄρχοντος τρόπον καὶ στρατηγοῦ, ὁ Κουροπαλάτης Οὐμπερτόπουλος, ἀνὴρ ἀγαθωσύνῃ χαίρων, καὶ εὐβουλίᾳ κοσμούμενος, οἷς δὴ καὶ συμπλακεὶς ἐξαίφνης, θαῤῥήσας τῇ τοῦ Βασιλέως θεοσε-

D βείᾳ, ὀλίγοις ἐπάγων, πολλοῖς τοῦ προτερήματος ἐγεγόνει. ὡς τοὺς μὲν ἔργον μαχαίρας γεγονέναι, τοὺς δὲ καὶ ἀποπνιγῆναι κατὰ τὸν ἐκεῖ παραῤῥέοντα ποταμόν. Ὀλίγοι δ' ἐκ πολλῶν διαδράντες, μὴ δ' ὅπη γῆς χωροῖεν εἰδότες, τὰς δυσχωρίας διεκπαίοντες, ἢ ποδῶν εἶχον ἔφθογγον, ἄρτι πρῶτον μαθόντες, ὡς ἄβουλον πλῆθος, εὐβουλίᾳ μᾶλλον ἢ ἀνδρείᾳ καταγωνίζεται. Ταῦτα μαθὼν ὁ Βασιλεὺς καὶ πρῶτον μὲν δοξάσας τὴν θείαν ἀντίληψιν, εἶτα δὲ καὶ ὑπερθαυμάσας τὸν ἄνδρα, πολλοῖς δωρεῖται, ὀφέλλων τὴν ἐκείνου τιμὴν, οὐκ ἀλ-

λαγαῖς μόνον ἱματίων, ἀλλὰ χρυσῷ, καὶ ἵπποις αὐτὸν δεξιούμενος, ἐφ' οἷς καὶ τὴν τοῦ μεγάλου Παπίου δωρεῖται τιμὴν, ὡς ἆθλον ἀρετῆς καὶ τρόπαιον ἄξιον.

A pretiosis Vestibus, sed & auro & equis, quorum illum magnifica largitione honoravit; accumulans super omnia munus amplissimum Magni Papiæ, quod in præmium virtutis, & dignum tam illustri victoria Trophæum, contulit.

CAPUT XXX.

Ut Imperator signis tunc editis motus, vehementer institerit orando adhortandoque, ut discissi conciliarentur.

Βασιλεὺς δ' ἐπιστὰς τῇ πόλει οὐ καθάπαξ ἠφίει τοὺς σχιζομένους τῆς Ἐκκλησίας. ἀλλὰ τρόπῳ μετεχείριζε τὴν ἐκείνων ὁμόνοιαν. ὅθεν πέμπων, ἔστι δ' οὓς καὶ προσκαλούμενος, πολὺς ἦν δεικνύων διὰ φροντίδος ἔχων τὰ ἐκείνων μὴ δεχομένης παραίτησιν. καὶ μᾶλλον ὅτι τέρατ' ἄττα τελούμενα κατεμάνθανεν, οἷά τ' ὄντα, καὶ τὸν λίαν θαρροῦντα δεδίττεσθαι. Ἐχόμενα γὰρ τοῦ περιπύστου νεὼ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, ἔν τινι δημοτικῷ οἰκήματι, ἐν τοίχῳ τῆς Θεοτόκου εἰκὼν καθιστόρητο, καὶ ἡ εἰκὼν ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις ἐδακρυῤῥόει, ἀμάρας ἐξ ὀφθαλμῶν χέουσα, ὥστε καὶ σπόγγοις τὸ ἐκρέον συνάγεσθαι. ἐλθόντος δὲ καὶ αὐτοῦ Βασιλέως, ἅμα μὲν κατὰ προσκύνησιν, ἅμα δὲ καὶ κατὰ θέαν τῶν τελουμένων, καὶ προσαγὲν ἀσφαλισθέντος τοῦ οἴκου βεβαίως, τὰ αὐτὰ ἦν καὶ πάλιν τοῖς πρότερον. καὶ αὖθις ἐν τοῖς Χαρσίου, αἷμα τῆς εἰκόνος τοῦ λαμπροῦ ἐν μάρτυσι λάμποντος Γεωργίου δαψιλῶς ἀνέβλυζε. Ταῦθ' ὁρῶν ὁ Κρατῶν δεισιδήμων ὤν, ὡς τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν, περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ εὐλαβὴς, φόβον οὐ μικρὸν εἶχε, μήπως Θεῷ δοκοῖ ἐκείνοις προσέχειν, αὐτὸς ἐπ' ἄλλοις ἔχοι τὸν νοῦν, καί γ' ἔξω τοῦ θείου θελήματος διαπράττοιτο. Ὅθεν καὶ συγκαλῶν παρεκάλει, καὶ ἰδίᾳ καὶ φανερῶς, καθιστῶν συνόλους λαῶν, γενέσθαί ποτε τῆς εἰρήνης ἠξίου, καὶ ἀπιδεῖν πρὸς τὴν τῆς Ἐκκλησίας ὁμόνοιαν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθεν. ἦν γὰρ ἐκείνοις φανερῶς προστισάμενον τὸ τοῦ Ἰωσὴφ μνημόσυνον, καὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ᾤοντο λέγοντες, ῥύπασμα, κοινωνούσης ἀφορισμοῖς. ἀφορισμὸν δ' ἔλεγον, τὸν τοῦ Ἀρσενίου πρὸς Ἰωσήφ. οὐκ οἶδα δὲ καὶ τὰ ὡρκωμοτημένα πάλαι, μὴ λαβόντα λύσιν, ὃν δὴ ἔχειν λύειν ἐγκεχωρημένον παρὰ Ἀρσενίου τὸν Ὑάκινθον λαβόντα τὸν θρόνον διεβεβαίουν. μέρος ἦσαν καὶ ταῦτα συμβαλλόμενον πρὸς τὸ ῥύπασμα. εἰ δὲ καὶ τὸ κατὰ τὸν Πάπαν προσετίθουν τρίτον, μὴ τοῖς πρότερον ἱκανούμενοι, ἔστω καὶ τοῦτο. Καθ' ἃ δὴ πάντα αὐτοὺς ἀθιγεῖς ὄντας καθάπαξ τῶν ῥυπασμάτων, αὐτοὺς καὶ τὴν διόρθωσιν δικαίους εἶναι πράττειν. ἄλλως δὲ μηδ' ὁπωσοῦν καταδέχεσθαι τὴν ὁμόνοιαν.

A Reversus in Urbem Imperator neutiquam indormiit negotio conciliandorum Ecclesiæ qui se ab ea disciderant; nec iis quæ semel erat eo in genere conatus, tamquam exonerandæ suæ conscientiæ sufficientibus, acquievit; sed velut rem quam omni ratione confectam vellet, ac quantovis emendam bene pretio duceret, eorum concordiam urgere infatigabiliter instituit. Itaque nunc missis ad eos certis hominibus, interdum ipsis ad se vocatis, multus erat in demonstrando: haudquaquam se admittere ipsorum excusationes, nec pertinacem probare recusationem. Ad hoc autem sic agendum magis magisque incitabatur nunciatis sub id tempus prodigiis; talibus sane quæ vel præfidens summeque audax ingenium terrore percellerent. Nam in privata quadam domo contigua inclyto B Templo divinæ Sapientiæ, depicta in pariete Deiparæ Imago multis diebus lacrymas emisisse ferebatur, fontes uberes fundens ex oculis, adeo ut spongiis collecta liquoris copia congregaretur. Contulit eo se Imperator, qua venerandi religione, qua curiositate cognoscendi; post quod cum ejus jussu prohibitus esset eo concursus, obserato diligenter conclavi, fluxus tamen lacrymarum, plane ut prius, perseveravit. Rursus in Ædibus Charsiæ, sanguis ex effigie splendide illustris inter Martyres Georgii, copiose manavit. Hæc Imperator videns, homo natura, ut verum fatear, paulo formidolosior in talibus, metum haud modicum concepit, ne forte Deus per hæc indicaret, minime sibi probari, quod Princeps Ecclesiæ pacandæ cura remissa, interim aliis attenderet. unde etiam secuturum videlicet erat, ut quæcumque susciC peret, aversi causa ista Numinis favore destituta, male succederent. Tali solicitudine instinctus, vocat, congregat, alloquitur singillatim, palam adhortatur, plebem etiam densam in hos conventus admittens; nec indignum se reputans, humillimos etiam ambire, admonendo, suadendo, rogando quemque, pro se ne gravaretur ad Pacis negotium conferre; miserarentur Ecclesiæ scissuras & his resarciendis modicum quid impendere privatarum ne cunctarentur rationum. Ita ille. Sed surdis ea cuncta canebantur. obnixi perstabant Arsenitæ in his in quæ palam convenerant, haud se umquam cessuros nisi satis ipsorum arbitratu adversa Pars purgaret labem; ut rebantur, contractam, primum admittenda in Sacris commemoratione Josephi; deinde anathemate communiter ab Ecclesia contracto ex contagione Josephi ejusdem, quem excommunicatum, ut putabant, quod non solum communione dignata, sed velut Patriarcham fuisset venerata, maculam ipsius in se attraxerat. Suberat & forte alia ex clam constitutis & jurejurando quondam sancitis inter ipsos, causa obscurior. nempe conjurasse Arsenianos aliqui ferebant, numquam se bona fide inituros cum adversariis concordiam, nisi Hyacinthus, quem sibi substituisset vicarium injuste detrusus Arsenius, in Patriarchalem evectus Thronum, ligatos anathemate, legitima demum absolutione reconciliaret sacris. ut ut de hac fama sit, haud plane ad liquidum explorata, tertiam certe agnitam jam publice objectabant Ecclesiæ labem, admissi Principatus Papæ; cujus piaculi cum esset in confesso ipsos unos fuisse prorsus expertes, solos haberi debere ipsos idoneos, qui modos id purgandi præscriberent. Id ni fieret, haud se se omnino umquam in Pacem conventuros.

Edit. Rom. pag. 51.

pag. 52.

CAPUT XXXI.

De Reportatione Reliquiarum Patriarchæ Arsenii.

HArum rerum apud Imperatorem urgendarum pro Arseniatis cæteris, cura incumbebat quibusdam ipsorum, satis ad hoc gratiosis, quod ii manus, ut dictum est, apud Atramyttium, dedissent, Augustoque datam fidem soli adhuc ex omnibus servarent. His causam reliquorum agentibus plurimum Augustus favoris impertiebat, quod per eos, speraret alios trahendos. Per istos igitur interpretes Arseniana factio cum referre plurimum ad summam sui status reputaret, reportari Arsenii cadaver e Proconneso in Urbem, id ab Andronico petere instititit. Erat hæc perartificiosa, & valde astuta petitio; quippe quæ fronte prima nihil præferens periculosius, ea erat tamen qua concessa recusare Josephitæ non possent, quin & Pseudo-Patriarcha, & vero perculsus Anathemate Josephus agnosceretur. cum enim reportatione ossium Arsenii e loco exilii, quo ejectus fuerat in Metropolim sui Patriarchatus, verum ipsum, etiam dum exularet, atque adeo ad mortem usque, fuisse Patriarcham declararetur, palam erat Josephum, qui eo vivente locum ipsius tenuit, nihil nisi sedis invasorem alienæ, per vim intrusum videri, & dici posse: & quod ab eodem Arsenio ante suam ejectionem interminatione anathematis prohibitus idem Josephus fuisset, Imperatori peccata confitenti absolutionem impertiri, quod hunc tamen fecisse nihilo secius constaret; manifestum indidem apparere: Josepho, dum sedi præesset, excommunicationem adhæsisse. Præjudicia ergo præcipuorum causæ suæ capitum in hac Arsenii reliquias reportandi facultate dolose latentia captabant, cum hanc per suos ab Andronico postularent, qui tamen præoccupatus studio ingenti pacificandæ quomodocumque Ecclesiæ, & illectus spe blandiente, se per istam concessionem nulli, ut videbatur, admodum
Edit. Rom. pag. 53.
rei damnosam, exarmaturum omnem reliquam ejus Sectæ contumaciam, & Arsenianos jam universos, delinitos inani honore celebrium exequiarum ejus a quo nomen ducerent, plane se habiturum in potestate, conjuncturumque pro voto cæteris, facile annuens, permittere se translationem dixit: cum eo tamen, si prius declararetur; verum non esse, quod aliqui jactabant, vetuisse Arsenium antequam in Proconneso diem suum obiret, ne suum umquam ibi mortui corpus inde tolleretur; ac si quis id alio transferre attentasset, excommunicationi subjaceret. Verum istam haud difficulter Arseniani exceptionem submoverunt, adhibitis rei consciis testibus idoneis probantes; haud umquam tale aliquid ab Arsenio vetitum, vel minis anathematis sancitum; sed fictum eum rumorem a Matthæo quodam discipulo ipsius, qui cum prope sepulcrum Patriarchæ statione sibi commoda, perstare in totam vitam cuperet, eam fabulam excogitaverit, & sparserit, quæstuoso ipsi, sed inanissimo commento. His ita declaratis, pleno jam in rem sibi optatissimam Imperatoris assensu avide Arseniatæ arrepto, expediunt strenue cum instructissima remigio Triremi Theodorum Manuelitem in Proconnesum: qui paucis diebus, navigatione usus prospera, Constantinopolim rediit, honore, ac veneratione consentaneis referens Arsenii Cineres peregre dudum extincti. Præsto fuit iis excipiendis ipse primum Imperator, universo Senatu comitante, convenit ad id ipsum Patriarcha cum Episcopis, &

A ΗΝ μὲν οὖν καὶ τῶν Ἀρσενιατῶν τισὶν εἰρηνεύσασιν, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ κατὰ τὸ Ἀτραμμύττιον συνελθοῦσιν ὡς εἴρηται, ἐσπούδαστο ταῦτα. ἦν οὖν ποτε καὶ σφίσιν ἔφεσις ἐπὶ τοῖς προτέροις ἐκείνοις ἀνακομίζειν τὸ σῶμα τοῦ Ἀρσενίου ἐκ Προικονήσου. οἱ δὴ καὶ αὖθις Βασιλεῖ προσανέφερον καὶ ἠξίουν. Ἦν δὲ καὶ σκέμμα τι βαθὺ καὶ γενναῖον ἐν τούτοις ἦν, ὡς ἔδειξεν ἀξιοῦσι. ὁ γὰρ ὡς ἀδίκως ἐκβληθεὶς ἐπὶ τὴν προτέραν τιμὴν ἀναγόμενος, εἶχε δηλοῦν ἐντεῦθεν τὸν Ἰωσὴφ ἐπιβήτορα. ᾧ δὴ καὶ ἀφορισμὸς προσετρίβετο, ὡς ἔλεγον, παρ' ἐκείνου, ὑπορρεῖν τὰ κατ' ἐκεῖνον τελέως ἐδίδου, ἂν παρὰ τοῖς
B αὐτὸν ἐκεῖνον θαυμάζουσιν. Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς πρὸς τὸ τῆς Ἐκκλησίας ὅλως ἀφορῶν εἰρήνην, ὡς τοὺς ὁρῶντας πιστεύειν, προκαταλαμβάνων γὰρ καὶ τοὺς ἄλλους ἐντεῦθεν. τὸ γὰρ σφίσιν ἰσχυρὸν προτεινόμενον, ἡ ἐξορία τοῦ Πατριάρχου ἦν, δι' ἣν ὑπήγοντο τοὺς ἄλλους ἀδίκως ἐκβεβλημένου, ὃ δὴ καὶ προαναστέλλειν ἠβούλετο τῷ πρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ τὴν ἐκ τῆς μετακομιδῆς τοῦ σώματος τιμὴν γίνεσθαι, παραχρῆμα νεύει πρὸς τὴν ἀξίωσιν. ἦν δὲ μόνον εἰς τοῦτο τῷ Βασιλεῖ προσιστάμενον, τὸ φθάσαι λεχθῆναι παρά τινων, ὡς ἀφορισμὸς ἐπίκειται παρ' ἐκείνου, τοῖς ὁτεδήποτε τὸ σῶμα μετακο-
C μίσουσι, παρ' ὃ καὶ μόνον ἕτοιμος ἦν ἐκ τοῦ παραχρῆμα τῇ καταγωγῇ τοῦ σώματος τὸν ἐξορισθέντα τιμᾶν. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο παρὰ τῶν εἰδότων ἐλέγετο, ὡς ψευδῶς ἐλέχθη, καὶ ὡς ἐπλάσθη παρὰ τοῦ μαθητοῦ ἐκείνου Ματθαίου τὸ φημιζόμενον, τῷ τόπῳ προσμένειν μετὰ τοῦ σώματος θέλοντος, εὐθὺς ταχυναυτοῦντες ἐν Ἐνήρει, οἱ ἀμφὶ τὸν Μανουηλίτην Θεόδωρον ἑτοιμάζοντο. οἳ δὴ καὶ ἡμερῶν ὀλίγων ὑπὸ προσηκούσῃ τιμῇ καὶ αἰδοῖ ἀξίᾳ, μετ' εὐπλοίας πάσης, τὴν Κωνσταντίνου καταλαμβάνουσι. Καὶ τότε ξυνέρχεται μὲν Βασιλεὺς ξὺν πάσῃ συγκλήτῳ, συνέρχεται δὲ Πατριάρχης σὺν ἅμ'
D Ἀρχιερεῦσι, καὶ τῶν Κληρικῶν, ὅσοι μετ' ἐκεῖνον εἰρήνευον, καὶ λαὸς ἅπας τῆς πολιτείας, οἱ μὲν προσκληθέντες, οἱ δὲ καὶ αὐτόκλητοι, καὶ τὰ τοῦ Εὐγενίου καταλαβόντες, θήκην μὲν ἐκείνην, πέπλῳ τῶν καλλίστων περικαλύπτουσι, καὶ χερσὶ, ἱερῶν ἀνδρῶν κατὰ τὸ προσῆκον πιστώσαντες, καὶ ὑπὸ φωσὶ δαψιλέσι καὶ θυμιάμασιν, ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς καὶ εὐφημισμοῖς τοῖς πρέπουσι πεζῇ βάδην, τὸ μέγα καὶ ἱερὸν τέμενος τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας καταλαμβάνουσι, καὶ σφίσιν ὥσπερ αὐτοῖς οἰκειοῦν τὸ τῶν Ἀρσενιατῶν βουλόμενοι σέμνωμα, ὡς καὶ τοῦ Πατριάρχου κοινωνοῖς φανεῖσι, καὶ συλλειτουργοῖς ἄντικρυς, ἐπενδύοντο μὲν τὰς ἱερὰς ἐσθῆτας. πρὸς τῷ τελεῖν δὲ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ὄντες, τῶν ἀντιφώνων ψαλλομένων,

A μένων, στολὴν καὶ τὸ σῶμα τῶν ἱερῶν ἐπενδύσαντες, χερσὶν Αρχιερέων φερομένῳ συνεισοδεύουσιν. εἶτα πρὸς τῷ συνθρόνῳ δόξαντες ἐπικαθιζάνειν, τὰ τῆς ἱερᾶς τελετῆς συνεπλήρουν εἰς τέλος, πρὸ τῆς ἱερᾶς τραπέζης ἱσαμένῳ τῷ σώματι. Εντεῦθεν καὶ περὶ τὰ δεξιὰ τοῦ βήματος τῷ κιβωτίῳ ἐνθέντες ἱςῶσι, κλεισὶ καὶ σφραγῖσι τὴν ἐκ τῶν Αρσενιατῶν κλοπὴν, ὡς ἐνῆν φυλαττόμενοι, καὶ τρίτης ἑκάστης ἑβδομάδος πρὸς τιμὴν τῶν ὁδηγῶν κατ' ἔθος λαοῦ συντρέχοντος, κἀκεῖνο ὑπανοιγόμενον, τοῖς προσιοῦσιν ἄνετον ἦν. ἐν ὑςέρῳ δὲ χρόνῳ ἡ Ραούλαινα Πρωτοβεςιάριασα ἐν τῇ τοῦ Αγίου Ανδρέου μονῇ τοῦ τῆς κρίσεως, ἱερὸν B οἶκον εἰς κάλλος ἐξησκημμένον καὶ μέγεθος ἀνιςᾷ. καὶ ἐπεὶ σπουδὴν εἶχεν ἐκείνη πρὸς τὸν Πατριάρχην, ὡς τῶν τυχοῦσαν, καὶ ζῶντα καὶ τελευτήσαντα, ἀξιοῖ Βασιλέα καὶ λιπαρῶς δέεται δοθῆναι τὸ σῶμα τῇ κατ' αὐτὴν μονῇ, ἐφ' ᾧπερ ἀποτεθῆναι τῷ παρ' αὐτῆς ἀνεγερθέντι ναῷ. Ο δὴ καὶ γέγονεν, ἑτέρας ποτὲ συςάσης κατὰ τὸ εἰκὸς πανηγύρεως, καθ' ἣν Βασιλεὺς τε Σύγκλητος, καὶ τῶν ἱερωμένων σχεδὸν οἱ πάντες, οὐ δὲ τῆς λαώδους λειπούσης μοίρας ἐκεῖθεν πεζοποροῦντες τὴν τιμὴν ἐπλήρουν τῷ Πατριάρχῃ, οὐκ ὀλίγα τοῦ Βασιλέως καταβαλόντος τε τὰ τῶν πόνων ἐφόδια.

A cunctis Clericis, qui hujus communionem amplectebantur; Populus quoque, ac Cives plane omnes, partim evocati nominatim, partim ſponte occurrentes. Quæ univerſa multitudo ubi locum ab Eugenio nomen nactum attigit, Theca quidem qua Arſenii cadaver claudebatur, velo e pulcherrimis delecto contecta eſt, tum qui ceremoniam curabant, feretrum manibus ſacrorum hominum rite conſignatum, multiplici facum lumine, ac thymiamatum ſuffitu, inter hymnorum, canticorumque modulationes, acclamationibuſque decentibus, lento, & gravi paſſu ad ſacrum uſque Templum Dei ſapientiæ, proſequentibus cunctis, perduxerunt; certante, ut apparebat, pro ſe unoquoque, ſtudium in memoriam, tamquam veri demum ipſorum Patriarchæ oſtentare; ut ne ipſis quidem B in hoc cedere Arſenianis videri vellent. Adeo ipſi etiam qui vel intime Patriarchæ nunc Eccleſiam regenti adhærerent, eique ad nutum inſervirent, ſumptis ultro ſacris ſtolis contendebant inter primos cooperari venerationi Arſenii, ſacra in ejus honorem liturgia rite celebranda: qui etiam dum Antiphonæ cantarentur, corpus ejus ornatu indutum patriarchali, cum manibus Antiſtitum in Thronum ad conſeſſum Patriarchæ portaretur, eo uſque dum illuc eſſet illatum, comitati ſunt, moxque relato inde, atque ante ſacram menſam repoſito, juſta cætera funebria, prout ritus poſcebat perſolverunt, nulla parte ceremoniæ omiſſa, *Edit. Rom. pag.* 54. Tum illud Arculæ a dexteris Altaris paratæ indentes, clavibus eam ſigilliſque munierunt, caventes ſcilicet, ne id Arſeniotæ furari attentarent. Deinceps porro tertia quaque feria cujuſvis hebdomadæ, ad venerationem Angelorum in via ſalutis Ducum, populo de more concurrente, reſerabatur Arca depoſitum Arſenii continens, idque omnium viſere ſtudentium liberis obtutibus exponebatur. Aliquanto poſt tempore Raulæna Protoveſtiariſſa, in Sancti Andreæ Monaſterio a Judicio cognominato, ſacram Aedem exquiſito artificio elaboratam exſtruxit. ac quoniam non vulgari ea Mulier ſtudio ſe amplecti Patriarcham illum quoad vixit, & poſtquam deceſſit, ſemper oſtenderat, conſentanee huic noto ejus affectui, enixe oravit Imperatorem, ut dari juberet Arſenii corpus ſuo iſti Monaſterio, honorifice ſcilicet ab ea deponendum in iſto erecto a ſe templo. quod cum impetraſſet, ita factum eſt; idque apparatu & pompa non minus, quam in priori Translatione magnificis. Nam tunc quoque congregato cœtu magno, iterum per Urbem ſupplicatio proceſſit: Auguſto ipſo, ac Senatu, nec non Eccleſiaſticis ferme omnibus, nec minori, quam antea Populi multitudine, ordinato & lento inceſſu funus perhonorifice proſequentibus; quam in celebritatem non modicum etiam ſumptum Imperator fecit, artificibus, qui qualemcumque ad id contuliſſent operam, larga de ſuo ſtipendia perſolvens.

CAPUT XXXII.

De Cladibus Chriſtianorum in Syria.

Τότε καὶ τὰ κατὰ Συρίαν ἐπράττετο πάνδεινα. Ο γὰρ τῆς Βαβυλῶνος Σουλτὰν πρὸ χρόνων λαβὼν Αντιόχειαν, καὶ εἰς ἔδαφος κατερείψας, ἀφῆκε τοῖς μετ' ἐκεῖνον ἀκήρυκτον ἔχειν μάχην μετὰ τῶν Ιταλῶν, τῶν τὴν παραλίαν οἰκούντων ἐκ παλαιοῦ. Οθεν καὶ ἐπὶ τῶν τότε καιρῶν ςρατολογησάμενοι Αραβες, ἢ μὴν Αἰθίοπες, πρῶτον μὲν αἱροῦσι τὴν Τρίπολιν, καὶ ἡβηδὸν τοὺς ἐν αὐτῇ κατασφράττουσι, καὶ αὐτὴν δὴ τὴν πόλιν ἀνατρέπουσιν ἐκ θεμέθλων. ἔπειτα καὶ τὴν πολυπληθῆ Πτολεμαΐδα τὰ ὅμοια δρῶσι, καὶ πᾶσαν τὴν Παραλίαν ἐξανδραποδισάμενοι τὰ θαυμαςὰ τῆς Συρίας ἠφάνισαν. καὶ ἔδοξε τὰ ἡμέτερα τέρατα ἐπ' ἐκείνοις φανέντα τε καὶ τελειωθέντα. δάκρυα γὰρ ἐκεῖνα καὶ αἵματα πρὸς τὰ μακρὰν ἡμῶν ἀνεφέροντο, ἀποπεμπομένων τὰ φοβερὰ ἡμῶν ἑτέροις, τοῖς μὴ ὅτι γ' εἰς πεῖραν, ἀλλ' οὐδ' εἰς θέαν δυναμένοις

C Circa hoc tempus graviſſimæ Syriam calamitates afflixerunt. Nam Babylonis Sultan capta olim, & ſolo æquata Antiochia, internecinum in Italos oram Syriæ maritimam obtinentes bellum, odiis perpetuandum hæreditariis dudum tranſmiſerat. cui per hæc tempora obſequentes Arabes, aut potius Æthiopes, primum quidem expugnata Tripoli, omnes in ea repertos puberibus majores interfecerunt, urbemque ipſam a fundamentis everſam ſolo æquarunt. Idem poſtmodum fecerunt: & Populoſiſſimæ Ptolemaidi: & ora univerſa maritima ſubacta, mancipatis in diram ſervitutem Chriſtianis ejus incolis, præclarum illum & mirificum florentis hactenus Syriæ ſtatum exciderunt. Viſaque ſunt noſtra illa, quæ nuper memoravimus, portenta, clades iſtas indicaſſe: lacrymaſque illas, & cruorem ex Imaginibus fuſa, longe alio reſpexiſſe; ac velut in longinquas a nobis fuiſſe amandata terras, in iis explenda malis quorum non dicam experientia, ſed ne conſpectus quidem aut e vicino ſenſus ad nos pertingeret: uti nec illis ipſis viciſſim Gentibus, quæ nos ur-

gebant adverſa, nota erant; abrupto a nobis invicem commercio. Id quod ubi eſt animadverſum, valuit ea obſervatio ad relevandam in noſtris mœſtitiam ex minis ſignorum iſtiuſmodi conceptam. Recrearunt illi ſcilicet animos, & bene ſperare perrexerunt, ubi compertum, & re ipſa demonſtratum apparuit: haud veram eſſe pervulgatam opinionem illam, qua ſibi hactenus homines perſuaſerant: eventa ſignificationum funeſtarum illis omnino in locis extitura, in quibus prodigia clades minantia fuiſſent edita.

A μόνην τῶν ἰδίων κακῶν ἡμῖν κοινωνῆσαι. τὸ δ' ἦν ἄρα παραψυχὴ καὶ κακῶν ἀνάρτησις, γνωσθέντος παθοῦσιν. Ὡς ὅπου τὸ τῶν δεινῶν σημεῖον, ἐκεῖ ξυμβαίνει καὶ τὸ ἀποτέλεσμα γίγνεσθαι.

CAPUT XXXIII.

De ſecundo matrimonio Imperatoris.

Edit. Rom. pag. 55. AT Imperator cum ex Anna Ungara duos ſuperſtites haberet filios, Michaelem, & Conſtantinum, priorem quidem jam in Imperii conſortium evectum regio, uti collegam & ſucceſſorem deſignatum, cultu honorabat: minorem alterum in Deſpoticæ dignitatis inſignibus educans. At Michaelis quidem ſupremæ poteſtatis participatione cum certa ſpe ſucceſſionis ornandi, Auctor Avus ipſius Michael fuerat, qui poſt nunciatam Annæ nurus mortem, afflictiſſimum eo caſu Andronicum non parum recreaverat, filio ejus parvulo ſibi cognomini conferendis inſignibus Imperii, eumdemque ut collegam Auguſtæ poteſtatis promulgando jam nunc, & agnoſci colique ab omnibus jubendo. Cæterum illa ipſa cauſa fuit, cur in ſecundas nuptias aliquam maximorum Regum filiam ſibi petendam Auguſtus non duceret. Cum enim naſcituro e ſecundo conjugio filio deſtinare Imperium, alteri jam oppigneratum ſucceſſori nequiret, non erat æquum ad gignendos privatos, conjugem e ſummo rerum humanarum adſciſcere faſtigio. Elegit igitur Irenen, e Dynaſtis quidem dumtaxat minoribus quos Marceſios, ſive Marchiones appellant; cæterum neptem Regis Hiſpaniæ, quam bonus bonam, nec minus moribus probatam, quam genere illuſtrem, rite uxorem duxit; coronante, ipſam, & ubi Mater eſt facta, in Auguſtam ſolemniter inaugurante Gregorio.

B Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς υἱοὺς ἔχων ἐξ Ἄννης τῆς ἐξ Οὔγγρων δύο, Μιχαὴλ τε καὶ Κωνσταντῖνον, τὸν μὲν Βασιλικῶς ἀνῆγε, καὶ ὡς τῆς Βασιλείας διάδοχον ἐθεράπευε. τὸν δὲ Κωνσταντῖνον εἰς Δεσπότην ἔτρεφε. τῷ μέντοι γε Μιχαὴλ καὶ ὁ Πάππος αὐτοῦ Μιχαὴλ τῆς εἰς τὴν Βασιλείαν καταστάσεως ἦρχε, καὶ ὡς Βασιλέα παρεῖχε κηρύττεσθαι, ὡς οὐ μικρὰν παραψυχὴν τῷ πατρὶ διὰ τὸν τῆς Δεσποίνης ἀλύοντι θάνατον. παρ' ἣν αἰτίαν καὶ τὸ ἐκ Ῥηγῶν τῶν μεγίστων κῆδος κατὰ δεύτερον συνοικέσιον μὴ ἔχων ὅλως περιποιεῖν ἑαυτῷ, ὡς ὑπ' ἀρχὴν πάντως ἐσομένου τοῦ ἐξ αὐτῶν, τὴν C ἐκ Μαρκεσίων Εἰρήνην. καί γ' ἐκγόνην τοῦ Ῥηγὸς Ἰσπανίας, ἀγαθὸς ἀγαθήν, οὐχ ἧττον τὸ γένος ἢ τοὺς τρόπους, ἄγεται, Γρηγόριος δ' ἦν ὁ Ταινιώτης, καὶ τὰ στέφη ἡ Αὔγουστα καὶ μήτηρ ἐδέχετο.

CAPUT XXXIV.

Ut evocatus e Pruſa Veccus ſit, & de ejus judicio.

CUm vero Pruſæ declaratus Præſul fuiſſet Nicolaus quidam ex olim emeritis coquinæ imperatoriæ miniſtris, qui Neophyti nomen tractum ex Monachis, ad quos e Palatina familia tranſierat, ad Thronum Eccleſiæ pertulit: hanc enim iſti, frequentandis talium aſſumptionum, utcumque aliis minus probatarum, exemplis, jam ſibi quaſi regulam fecerunt, ut pro gradu ad Epiſcopalem dignitatem eligatur ſuſcepta in eum finem humilitas profeſſionis monaſticæ. ac qui hodie coram Deo, & Angelis in ſpontaneam ſe obedientiam abjecerit, oppigneraſſe hoc ipſo infulas ſibi, & jure promeruiſſe videatur craſtinam in Epiſcopatum promotionem: quod reprehenſioni obnoxium qui cenſeant, multi ſunt. Huic igitur novo Pruſæ Antiſtiti viſum eſt factu optimum, inſignire auſpicia ſui Sacerdotii quadam inuſitata ſignificatione zeli ſui adverſus nuper admiſſam uſurpatamque Papæ pag. 56. inter Sacra commemorationem. Indicit ergo communiter univerſis certi numeri dierum abſtinentiam ab eſu carnium; in expiationem videlicet tanti criminis: quam importuni jejunii moleſtiam pertæſi Pruſæenſes, dira, ut fit, imprecabantur auctori talis commemorationis, incommodiſſimo nunc ipſis piaculo luendæ. Occurrebat autem in quem hoc nomine ſtomachum erumperet relegatus, ut dictum eſt, apud Pruſam Vec-

D ἘΠεὶ δ' ἐπὶ τῇ Προύσῃ ἐπικεκήρυκτο πρόεδρος ὁ ἐξ ἀμαγειρεύτων Νικόλαος, μετονομασθεὶς ἐκ μοναχῶν εἰς Νεόφυτον. καὶ τοῦτο γὰρ κανὼν ἐτίθετο παρ' ἐκείνοις, εἰ καὶ μὴ ἔχων κατὰ τοὺς ἄλλους τὸ ἀπαραίτητον, τὸ σήμερον μὲν ἱστᾶν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ Ἀγγέλων, καὶ τὰς συνθήκας ἀπαιτεῖν τῆς μοναχικῆς τάξεως. εἶτα τὸν εἰς ὑποταγὴν ταχθέντα, τὴν αὔριον εἰς Ἀρχιερέα χειροτονεῖν. ὃ δὴ καὶ αὐτὸ ἐδόκει πολλοῖς ἐπιλήψιμον, καταλαβόντι τὴν λαχοῦσαν τῷ ἱερεῖ, ἔδοξε καινόν τι ποιεῖν παρὰ τὰ πραχθέντα διὰ τὸ χθεσινὸν τοῦ Πάπα μνημόσυνον, καὶ δὴ κοινῇ προστάσει ἐφ' ἡμέραις τισὶν ἀπέχε- E σθαι τῶν κρεῶν, ὡς πρόσιμον τοῦ ῥυπάσματος. τὸ δ' ἦν βαρὺ Προυσαίοις δόξαν, τῷ αἰτίῳ τῶν χθὲς συμβάντων ἐνίπτοντες κατηρῶντο, καὶ μάλα οἱ ἐνεφόρουν ὕβρεις· Ὁ δ' ἦν, δι' ὅν, ὡς ἔλεγον, ἔμελλον νηστείαις προσιμᾶσθαι καὶ κακουχίαις. τοῦτ' ἀκουσθὲν Βέκκῳ, πολὺ γὰρ ὑφεῖρπε, πάντες ἀναφανδὸν ἐλοιδόρουν, καὶ οἱ ἐκείνου ἔξω διάγοντες, κατὰ πρόσωπον ὠνειδίζοντο, οὐκ ἀνεκτὸν ἐδόκει, οὐδ' ὥστε καὶ

ἐνεγκεῖν φορητὸν, ὅθεν καὶ θυμὸν ἀναλαμβάνει μείζω, καὶ ἐπὶ μέσης σταθεὶς τῆς μονῆς μεγίστης αὐλῆς, ὡς παρὰ πάντων ἀκούοιτο, τῷ μὲν τῆς Προύσης καὶ λίαν καταφρονητικῶς ἔχειν, ὡς ἀμαθεῖ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ, αὐτόθεν ἐῴκει, τῷ δὲ Πατριαρχοῦντι Γρηγορίῳ, καὶ λίαν τοῖς λόγοις ἐπεῖχε. Καὶ τί παθόντες, ἔλεγεν, ἐμὲ μὲν τὸν παρὰ Ῥωμαίοις, καὶ ἐκ Ῥωμαίων γεννηθέντα τε καὶ τραφέντα, συχναῖς περιβάλλοντες λοιδορίαις, ἔπειτα φεύγετε, ἄνδρα δὲ παρ' Ἰταλοῖς γεννηθέντα τε καὶ τραφέντα, καὶ οὔπω ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐταῖς στολαῖς καὶ γλώττῃ πρὸς τὰ ἡμέτερα παρεισφρήσαντα, εὐφημοῦντες δέχεσθε; εἰ δὲ δογμάτων ἕνεκα λέγετε, Βασιλεὺς προσκαλείτω, καὶ συναχθέντων ἁπάντων, ἀκουέτω τὸ φρόνημα, κἂν δόξω κακῶς φρονῶν, ξυνετῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν γραφῶν κρινόντων καὶ συλλαβῶν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἵνα τί λόγοις ἀμαθῶν καὶ βαναύσων ἑπόμενοι, ἐμοὶ τὰ χείριστα περιάπτετε; Ταῦτ' ἔλεγε Βέκκος ἀναφανδὸν, καὶ δῆλος ἦν, θέλων καὶ Βασιλεῖ προσαγγέλλεσθαι. ὃ δὴ καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἐγεγόνει. κοινῇ τε τῷ σκέψει κατάγεται, καὶ τῇ μονῇ τοῦ Κοσμιδίου προσίσχει τῆς νηὸς ἀποβάς. ὥριστό τε ἡμέρα τῆς διαλέξεως, καὶ Σύνοδος ἱερῶν ἀνδρῶν, παρόντος καὶ αὐτοῦ Βασιλέως, ἀνὰ τὸν Ἀλεξιακὸν Τρίκλινον γίνεται. παρῆν μὲν οὖν ὁ Πατριαρχεύων Γρηγόριος, παρῆν δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος, ἀῤῥώστως ἔχων τοῦ σώματος, κλινοπετής τε καὶ ἐπὶ σκίμποδος. συνῆν δὲ καὶ πᾶσα τῶν Ἀρχιερέων ὁμήγυρις. ἦσαν δὲ καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μοναχοὶ πλεῖστοι, καὶ τῶν λαϊκῶν οἱ ἐλλόγιμοι, ἐφ' οἷς προὐκάθητο Βασιλεὺς, καὶ ἀμφ' ἐκεῖνον ἦσαν ὅσοι τε τῶν μεγιστάνων καὶ τὸ τῆς συγκλήτου ἅπαν περιφανές· ἦν δὲ καὶ ὁ μέγας Λογοθέτης, τὰ πρῶτα τῶν συνηλεγμένων, συνάμα Πατριάρχῃ, ἀναδεξάμενος τὰ τῆς διαλέξεως, ἐπὶ τούτοις ὁ τῆς Ἐκκλησίας Ῥήτωρ, ὡς δὴ καὶ τῶν διαλόγων κατήρχετο.

A cus: qui populari odio tali se objectum calumniæ sentiens, & convicia non ferens quibus, ubicumque appareret, proscindebatur petulantia plebeculæ in os ipsi exprobrantis: esurie se macerari culpa ipsius; maledictaque impotenter accumulantis, non in eum solum, sed & in ejus familiares, quoties in publicum prodirent. Eam Veccus contumeliam nec tolerabilem, nec sibi dissimulandam ratus, stans aliquando medius in impluvio Monasterii maximi, ut ab omnibus exaudiretur, clara voce Prusæum, tamquam Ecclesiasticarum imperitum rerum, libero contemptu reprehendit: in Patriarcham quoque Gregorium non parcius invectus: *Qui, malum, vos transversos error agit*, inquiens, *aut quæ malesuada urget væsania opprobriis conscindere, lacerare rabiosis dicteriis, ac tam aspernanter aversari me Romanum hominem e novæ Romæ Civibus natum, ibidemque educatum: interim dum pro Patriarcha veneramini, plausuque, & acclamationibus honoratis Cyprium advenam, in* B *ea latinæ ditionis Insula e Latinis genitum cultu adhuc, & linguæ sono istius peregrinitatis signa hic quoque clara præferentem? Quod si non personarum præjudicato discrimine, sed zelo religioso Dogmatum in istam vos iniquitatem abripi causamini: age convocet cœtum Imperator, & nos audiat pro causa disputantes: Scripturisque allegatis & sententiis Patrum veterum, suffragia Sepientium corroget, sicque statuatur de negotio, non invidiosis tumultibus, sed tranquilla disceptatione, more majorum, decidendo. dum hoc quidem in mora est, quorsum plaustra in nos plebejæ dicacitatis effunditis vestram ipsorum traducentes inscitiam, nec rudium sellulariorum indoctis judiciis veremini stultam credulitatem addicere.* Hæc Veccus palam proloquens, haud dubitabat quin cito ad Imperatorem deferrentur, C hoc ipso animo id agens. nec sua eum spes fefellit. statim quippe admonitus Augustus, Prusa Veccum accersit. neque is cunctatus nave ad Cosmidii Monasterium appulsa, eo exscendit. Dicta hinc dies Colloquio. coit Synodus Ecclesiasticorum, præsente ipso Principe, in Triclinium Alexiacum. Adest Patriarcha Gregorius: Alexandrinus quoque Athanasius, quod forte tunc ægrotaret, decumbens in lectulo portatur. Ordo universus Antistitum convenit; nec Clerici desunt; nec plerique Monachorum, nec Laicorum quique lectissimi: His præsidebat Imperator circa se habens summatum Primores, & Senatus capita ipsa, ac columina. In primis eminebat Logotheta, suas in colloquio, simul cum Patriarcha, partes obiturus. Prima omnium vox extitit Ecclesiæ Rhetoris Veccum in hæc verba compellantis.

CAPUT XXXV.

Colloquium Vecci cum Gregorio, & ejus Sequacibus.

ΡΗΤΩΡ.

ΚΑΙ ἵνα τί φησιν ὦ οὗτος ὑγιῶν οὐσῶν καὶ ἔτι τῶν σῶν συλλαβῶν, ἐφ' οἷς ὡμολόγεις ἐσφάλθαι, καὶ συγγνώμην ἐζήτεις, καὶ παραίτησιν ἐποιοῦ, σήμερον ἀναλαμβάνεις τὰ ὡμολογημένα, καὶ ἀδικεῖσθαι διϊσχυρίζῃ, ὥστε καὶ τοιαύτην δὴ καὶ τοσαύτην συγκροτηθῆναι τὴν παροῦσαν Σύνοδον;

ΒΕΚΚΟΣ.

Ὅτι, φησὶ, λόγους Πατέρων εἰπόντες, καὶ λόγον ἀπαιτούμενοι περὶ τούτων, ἡμεῖς, ἄλλον μὲν εἰδότες καιρὸν τὸν τῆς ἐκείνων ἀναπτύξεως, ἄλλον δὲ τὸν τότε παρόντα, εἰρηνεύειν θέλοντες μόνον,

D

RHETOR.

QUorsum heus tu, salvo adhuc, & extante libello supplicationis tuæ, quo erraise te confessus, veniam poscebas, renunciabasque Dignitati; hodie resumis quæ rite stipulatus abdicaveras, & iniuste actum tecum, sero tandem contendis; Principesque coegisti hanc talem tantamque causæ isti cognoscendæ congregare Synodum? Edit. Rom. pag. 57.

VECCVS.

Quia quam memoras abdicationem non eo quo credere quidam videntur fecimus animo. vexationem quippe dumtaxat intempestivam per illam voluimus redimere: minime autem, ut vos putatis, præjudicare quidquam circa dogma. Itaque invidia inde in

nos conflata quod Patrum dicta probando protulissemus, cum eo nomine causam tumultuose juberemur dicere; nos reputantes in illis fluctibus concitationis popularis locum haud fore tranquillæ indagationi veritatis, aliudque ab hoc expectandum tempus, quo istæ Dogmaticarum controversiarum perplexitates utiliter evolverentur, cunctis omissis, ea quæ dicis fecimus, sponte Honorem abdicantes. Non tamen per hoc ansam præbere arbitrarie insultantibus volentes, reos nos erroris peragendi, & impingendi nobis crimen Hæreseos.

PATRIARCHA.

Hic Patriarcha Gregorius sermonem occupans: quis autem, inquit, horum qui sunt circa te de dogmate sensus est? erant quippe cum Vecco, quondam Archidiaconi Meliteniotes Constantinus, & Metochita Georgius.

ARCHIDIACONI.

Qui sic continuo, responderunt: siquidem bona fide vis quid de Spiritus Sancti processione sentiamus ex nobis discere: quam de hoc dogmate sententiam & corde credimus, B & ore profitemur, hæc eadem est quam quivis consueta formula fidem de Deo suam profitens exprimit, cui & Nos hæremus, perstare in ea certi usque ad extremum spiritum. Sin autem quæris sententiam de hoc Patrum, quam non contrariam esse contendimus Symbolo fidei, sed explicationem potius & declarationem verborum Symboli, reperimus in scriptis authenticis Spiritum Sanctum *præberi*, *dari mitti*, *prodire ex Patre per Filium*; interdum & a quibusdam Patrum dici, *procedere*. ait autem & de Patre Magnus Joannes Damascenus esse illum, *productorem per Verbum enunciatorii Spiritus*. in voce autem *productoris* principii activi notionem agnoscimus. Causam igitur non dicimus Filium in sua ex Patre processione, Sancti Spiritus; ac neque concausam; quin & anathematizamus & rejicimus sic loquentem. Sed Patrem causam per Filium, Sancti Spiritus dicimus, quandoquidem vocabulo προβολεὺς *productor*, principii activi significatus subest.

Edit. Rom. pag. 38.

MAGNUS LOGOTHETA.

Et quomodo, heus vos, non facitis Filium in processione ex Patre causam S. Spiritus, quandoquidem per Verbum causam ejus profitemini Patrem? ostenditis enim ex his, quæ dicitis, haud quaquam futurum fuisse ut Pater produceret Spiritum Sanctum, nisi generaret Filium; ex quo apparet veram causæ proprietatem Filio convenire respectu Spiritus.

ARCHIDIACONI.

Ad ea illi, vitandi absurdi quod inferebatur hanc rationem iniere. dixerunt: multa esse in tota explicatione Divinæ Trinitatis, quæ si quis metiatur angusto modulo rationis naturalis, & ad libram exiguitate sua tam magnis rebus ponderandis imparem, examinare, utique apparenter inferant absurdum, & Deum dedecens quidpiam. An non enim, exempli gratia, dicimus: Pater est perfectus Deus, Filius item perfectus Deus, Spiritus quoque Sanctus & ipse perfectus Deus. Unde quis non videt apparere, inferendam, admittendamque, quam tamen respuimus, Deorum Trinitatem. Similiter cum dicimus, genuit Pater Filium, nonne videmur dare Ario ansam affirmandi, intercessisse momentum aliquod aut punctum temporis medium inter generantem, & genitum. Verum hoc tamquam blasphemum aversamur, cum illud unde in speciem consequitur, tamquam orthodoxum teneamus. Sic igitur in præsenti quoque controversia facimus, stantes intra terminos religionis, & profitentes quidem quod diserte scriptis authenticis expressum cerni-

A ἀφέντες τὰ πάντα, ταῦτ' ἐπράττομεν. οὐ μὴν δὲ καὶ ὥστε τοὺς βουλομένους ἐργολαβεῖν, καὶ περιάπτειν ἡμῖν αἱρέσεως ἔγκλημα.

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Καὶ τὸν λόγον ἀναλαβόντα τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, καὶ τό γε τὸ δοξάμενον, φάναι, τοῖς ἀμφὶ σέ; ἦσαν γὰρ σὺν ἐκείνῳ καὶ οἱ πάλαι Ἀρχιδιάκονοι, ὅ τε Μελιτηνιώτης Κωνσταντῖνος, καὶ Μετοχίτης Γεώργιος.

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Οἱ δὲ, εἰ μὲν τὴν ἁπλῶς θεολογίαν βούλει μαθεῖν, καὶ τὴν δόξαν, ἣν καὶ καρδίᾳ πιστεύομεν, καὶ ὁμολογοῦμεν στόματι, αὕτη ἐστὶν, ἣν ἅπας θεολογεῖ, ἣ καὶ ἡμεῖς ἐμμενοῦμεν μέχρι καὶ αὐτῆς τελευταίας ἀναπνοῆς. Εἰ δὲ ζητεῖς καὶ τὴν τῶν Πατέρων, ἣν οὐκ ἐναντίαν φαμὲν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως, ἀλλ' ἀνάπτυξιν καὶ διασαφήνησιν μᾶλλον τῶν κειμένων ἐν τῷ Συμβόλῳ, δ' εὑρίσκομεν ἐν γραφαῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, χορηγούμενον, διδόμενον, ἀποστελλόμενον, προερχόμενον ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ. ἔστι δ' οὗ καὶ παρ' ἐνίοις τῶν Πατέρων, ἐκπορευόμενον. λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Δαμασκηνὸς Ἰωάννης, καὶ Προβολεὺς διὰ λόγου ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος, Ταυτὸν δὲ τὸ Προβολεὺς, τῷ αἰτίῳ γινώσκομεν. Αἴτιον οὖν οὐ φαμὲν τὸν Υἱὸν ἐπὶ τῇ ἐκ Πατρὸς προόδῳ τοῦ Πνεύματος, οὔτε μὴν συναίτιον, ἀλλὰ καὶ ἀναθεματίζομεν καὶ ἀποβαλλόμεθα τὸν οὕτω λέγοντα. τὸν δὲ Πατέρα αἴτιον δι' Υἱοῦ τοῦ Πνεύματος λέγομεν, ἐπείπερ τὸ Προβολεὺς εἰς αἴτιον ἐκλαμβάνεται.

Ο ΜΕΓΑΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ.

Καὶ πῶς ὦ οὗτοι, φησὶν ὁ μέγας Λογοθέτης, οὐ ποιεῖτε αἴτιον τὸν Υἱὸν ἐπὶ τῇ ἐκ Πατρὸς προόδῳ τοῦ Πνεύματος, ἐπείπερ διὰ λόγου αἴτιον ὁμολογεῖτε τὸν Πατέρα τοῦ Πνεύματος; δείκνυται γὰρ ἐξ ὧν λέγετε, ὡς οὐκ ἂν ὁ Πατὴρ προὔβαλε Πνεῦμα, εἰ μὴ Υἱὸν ἐγέννα. τὸ δ' ἐστὶν ἐμφαινόμενον αἴτιον.

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

D Τοὺς δὲ θέλοντας ἐκφεύγειν τὸ ὑπονοούμενον ἄτοπον, φάναι. Ὡς πολλὰ ἐπὶ τῆς θεολογίας λέγονται, ἃ δὴ μικρῷ τῷ λόγῳ τὰ μεγάλα σταθμώμενα, ἐμφαίνουσί τι ταῖς χαμερπέσιν ἐννοίαις, καὶ ἄτοπον ὅλως καὶ μὴ πρέπον Θεῷ. οὐ λέγομεν, τέλειος Θεὸς ὁ Πατὴρ, καὶ τέλειος Θεὸς ὁ Υἱὸς, καὶ τέλειος Θεὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; οὐχ ὑπονοεῖται τριθεΐα τὸ συναγόμενον. οὐ λέγομεν ἐγέννησεν ὁ Πατὴρ τὸν Υἱόν; οὐκ ἀναζῇ Ἄρειος, ἐννοῶν ῥιπὴν καὶ ἄτομον χρόνου μέσον τοῦ γεννῶντος καὶ τοῦ γεννωμένου. Ἀλλὰ τὸ βλάσφημον ἀποφεύγομεν. Ἱστάμεθα δὲ τοῖς ὅροις τῆς εὐσεβείας, καὶ τὸ τῶν Γραφῶν ὁμολογοῦντες, καὶ τὸ κακεμφαῖνον οὐ παραδεχόμενοι. Ἐντεῦθεν ὁ Μοσκάμπαρ Γεώργιος Χαρτοφύλαξ ὢν τῆς Ἐκκλησίας τότε, νόθον ἔλεγε τὸ ῥητόν. Ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ὁ μέγας Λογοθέτης ἀγ-

χι χῶν κεφαλιῶ, ἵνα μὴ πυθοίατο ἄλλοι, καὶ πῶς ὢ οὗτος, φησὶν, ἰσχυρῶς λέγειν δόξομεν, ὅπως ἀπολογούμενοι; ἐπεὶ ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ἱερᾶς Ὁπλοθήκης κατὰ ῥῆμα κεῖται τὸ ῥητὸν, ὡς Ἁγίου ῥητὸν, καὶ τοῦ μεγάλου Δαμασκηνοῦ.

A mus; quod ex iis videtur absurdum sequi, repudiamus, ac repellimus. Hic Moscampar Georgius, qui tunc erat Ecclesiæ Chartophylax, spurium & suppositititium esse affirmavit, istud attributum Damasceno testimonium. Verum ad ejus aurem capite proxime admoto, ne alii audirent, Magnus Logotheta insusurravit. Et quomodo, inquiens, proferre ad evincendum efficacia videbimur, tam infirma defensione utentes? quandoquidem hoc dictum a te rejectum ut apocryphum, diserte ac syllabis totidem extat in sacra Hoplotheca, libro ut scis auctoritatis omni exceptione majoris, adjuncto etiam clare nomine Magni Damasceni, ejus Auctoris.

Ο ΜΕΓΑΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ.

B Ἀλλὰ τρανῶς πρὸς τοὺς ἀντιλέγοντας, ἔλεγεν, ὡς δέχομαι μὲν τὸ ῥητὸν Ἁγίου εἶναι, πλὴν οὐχ ὁμολογήσω τὸ Πνεῦμα διὰ Λόγου τε καὶ Υἱοῦ τὴν αἰτίαν ἐκ τοῦ Πατρός. οὕτω γὰρ καὶ παραβολώτερον εἴποιμι, τῶν ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ λεγόντων τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι, παρόσον ἐκεῖ μὲν τῆς αὐτῆς προθέσεως ἐπὶ τῆς κειμένης καὶ τοῖς δυσὶ, κἂν κατὰ τὴν ἰσοτιμίαν τῶν ὑποστάσεων τὸ ταυτὸν τῶν προθέσεων κείμενον, τὸ ἀτηρὸν τῆς τόλμης, ἀμηγέπη πέφυκεν ἐπειλύειν. ἐνταῦθα δὲ τὸ διάφορον τῶν προθέσεων, διάφορον καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως ἐργαζόμενον, διαφορὰν παραστήσει μεγίστην, ἐπὶ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς προόδου τοῦ Πνεύματος, τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων, ὡς ἄλλην μὲν αἰτίαν εἶναι τὸν Πατέρα, ἄλλην δὲ τὸν Υἱόν. οὗ τί ἂν εἴη χεῖρον; οὕτως εἰπόντος, καὶ ἰσχυρὰ πάνυ δόξαντος λέγειν, ἐκείνους μὴ δυναμένους ἀπολογεῖσθαι πρὸς ταῦτα, μόνον λέγειν,

MAGNUS LOGOTHETA.

Quibus submisse immurmuratis, sublata jam voce Archidiaconos Logotheta intuens: Admitto, ait, testimonium, & sancti esse vere Damasceni agnosco: cæterum non assentiar: Spiritum per Verbum & Filium originem ex Patre trahere. Sic enim dicens audacius loquerer, quam ii qui affirmant, ex Patre & Filio Sanctum Spiritum procedere. quoniam in hoc Latinorum dicto communio Præpositionis *ex* pariter adaptatæ Patri, Filioque ad æqualitatem Hypostasum inter se adstruendam magis quadrans, audaciæ invidiam nisi plane diluit, emollire certe plurimum potest. In alia vero sententia dum Spiritus *ex* Patre *per* Filium asseritur procedere, illa diversitas præ- C positionum Patri Filioque accommodatarum emphasim nescio quam absonam differentiæ immiscet uni simplicique Processioni Sancti Spiritus ex Thearchicis Hypostasibus, velut subindicans aliud esse S. Spiritus Principium activum, Patrem: aliud ejusdem Principium activum Filium: quo quid pejus damnabiliusque dici potest? *Edit. Rom. pag. 58.*

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Καὶ τί πρὸς ἡμᾶς λέγεις ταῦτα; λέγε πρὸς τὸν εἰπόντα. καὶ εἰ μὲν, κενοφωνεῖν οἴει τὸν Δαμασκόθεν. εἰ δὲ τὸν λόγον δέχῃ, ἵνα τί ἡμεῖς ἐν αἱρέσει κατηγορούμεθα, εἰ ταῦτά σοι πράττομεν, καὶ τὸν λόγον καὶ αὐτοὶ, ὡς Ἁγίου λόγον τιμῶμεν;

ARCHIDIACONI.

Sic Magno Logotheta locuto, & valide ac ineluctabiliter a cunctis existimato disputasse, Archidiaconi nihil quod contra sententiam hiscerent idoneum in promptu habere visi, hoc dumtaxat de auctoritate reposuerunt: quid ad nos ista dirigis? refer potius ad Auctorem dicti contra quod disputas, quem agnoscis, D & magni æstimas, Joannem Damascenum. Hunc incesse, ac temere locutum pronuncia, quod dici necesse est, si quam a te modo audivimus, admittitur oratio. Sin id quidem attentare haud sustines; & tanti Patris verecundia erroris suspicione liberandam censes Orthodoxisque accensendam, genuinam, & citra dubium legitimam Joannis e Damasco sententiam; cur nos Hæreseos accusamur, quod paria tecum, & testimonium a te quoque pro vero agnitum Sancti Damasceni honoramus?

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τιμᾷ τὶς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ὁ Πατριάρχης φησὶ, λέγων μείζονα τοῦ Υἱοῦ τὸν Πατέρα; ἀλλ' οὐχ ἱκανὸν τοῦτο καὶ μόνον, εἰ μὴ καὶ ὀρθῶς ἐξηγοῖτο τὸ θεοπαράδοτον λόγιον. Τί γοῦν εἰ καὶ ὑμεῖς δεχόμενοι τὸ ῥητὸν, στρεβλοῦτε τὴν ὑπονόησιν; ἄλλως τε δὲ καὶ ἀλληλένδετά εἰσι τὰ τῶν Ἁγίων ῥητὰ καὶ ἀλληλόπλοκα. ἐπεὶ καὶ ἐξ ἑνὸς καὶ ἁπλοῦ Πνεύματος διαφόρως ἐρρέθησαν. Δεῖξον τοίνυν τὸν λόγον τοῦτον, ὃν ὑμεῖς λέγετε συγκροτούμενον καὶ ἐξ ἄλλων. εἰ δ' οὐκ ἔχετε, καθὼς ἄρα οὐδ' ἔχετε, τί ἄλλο βούλεται ἡ τοιαύτη περινόησις, εἰ μὴ στρεβλοῦν τὸ ῥῆμα πρὸς διάνοιαν ξένην τῆς κοινῆς τῶν Πατέρων ἐννοίας καὶ ἀπεμφαίνουσαν; Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Πατριάρχου, καὶ μάλα γενναίως ἐνστάντος, ἐκεῖνοι πρὸς τὸ δεύτερον ἀτονήσαντες, πρὸς τὸ πρῶτον ἀπελογοῦντο.

PATRIARCHA.

Honorat quis (inquit hic Patriarcha) sacrum Evangelium, admittens in eo vere dici Majorem Filio Patrem. Sed hoc non sufficit, nisi recte ac sensu Catholico exponat, juxta E Majorum Traditionem, illud ipsum oraculum. Quare igitur vos admittentes Damasceni testimonium, rectam ejus interpretationem pervertitis? Præsertim cum sint invicem nexa, & mutuo implicata Sanctorum effata; utique cum ex uno & simplici Spiritu differenter efferantur. Ostendite igitur hanc quam profertis Patris unius sententiam, conflari confirmarique ex aliis quoque. Sin id non potestis; ut revera non potestis; quid aliud est vestra ista obtrusio dicti obscuri, & ancipitis, quam detorsio veri effati ad sententiam alienam a sensu Patrum, atque a Catholica dissonam regula?

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Τὸ μὲν τοῦ Εὐαγγελίου ῥητὸν αὐτὸν, λέγοντες, ἰδίαν ἔχει παρὰ τῶν Πατέρων τὴν ἐξήγησιν πρόσφορον, καὶ κακῶς πάντως, ὁ μὴ ταύτην δε-

ARCHIDIACONI.

Talia, quæ Archidiaconos valide urgebant, Patriarcha cum dixisset, illi secundæ ejus Orationis parti nihil habentes, quod objicerent, adversus priorem sic se tutari sunt ag-

gressi. Atqui Evangelicum, inquientes, dictum quod memoras, o Bone, legitimam habet, & Erudito cuivis obviam traditam a Patribus expositionem, quam qui non receperit, palam se damnabilem præbeat: Effatum autem quo de agitur, aliquid significet oportet, utique a recto non aberrans. quale autem id

A χόμενος· τὸ δὲ προκείμενον τοῦτο ῥητὸν, ἐξ ἀνάγκης σημαντικὸν ἐννοίας ἐστί. δείκνυε τοιγαροῦν τὴν ἐξήγησιν, καὶ ἡμεῖς ἑψόμεθα, εἰ δ' οὔ, ἀλλὰ σὺ λέγε, ἐπεὶ τὴν ἡμετέραν οὐ παραδέχῃ, καὶ ἀκουσόμεθα.

demum sit, ostende-sis, & Damasceni admissum a te testimonium, prout debet intelligi, enarra. Sequemur expositionem quam probam attuleris. nec recusare potes quin interpretationem proferas tuam, cum nostram rejicias. loquere igitur, audimus.

PATRIARCHA.

Dictum hoc (Patriarcha reponit) satis illi exponunt qui dicunt: Spiritum Sanctum ex Patre procedere.

ARCHIDIACONI.

Et quis non ita sentit? inquiunt: hoc & nos amplectimur, in hac fide salutis spem fundamus.

MAGNUS LOGOTHETA.

Si hoc recipitis, ait Magnus Logotheta, quid illud aliud obtenditis?

ARCHIDIACONI.

Propterea quod, respondent illi, tempus poscebat ad Pacem Gentium conciliandam, talia proferri.

VECCUS.

Veccus hic resumpto sermone, siquidem ita vultis, ait, silentio deinceps premendum erit hoc dictum, cui a vobis magnæ audaciæ nota inuritur. cæterum ex hoc hactenus allegato, post silendo, hunc saltem obiter, jure opinor nostro, fructum legimus, ut in ea quæ impingitur nobis accusatione perversionis Sacrorum Dogmatum, minor incumbat in posterum necessitas defensionis; quippe satis excusatis auctoritate quam allegamus. Atque hic Veccus Muzalonem intuens: commoda, oro te, mihi brevem attentionem, Domine mi, Magne Logotheta. Te enim video (nec palpum obtrudendi gratia loquor) te, inquam, novi dialecticis in disserendo uti regulis, & accommodate ad veri dijudicationem disputare. Hic Logotheta concitate interpellans: ne aduleris, ait. cui Veccus, absit id quidem. moxque pergens subjunxit: Etsi equidem multum vereor assimulare conari quæ ulla satis exprimi similitudine nequeunt; cum mihi tamen videar verbis insistens Patrum, & intra eorum exempli auctoritatem, quasi cis antemurale solidissimum, tuto ac secure stare ac loqui, non dubitabo uti comparationibus, quas illi adhibuere ad divinas utcumque emanationes adumbrandas. Afferunt hi videlicet solem, radium, & lucem; rudes utique imagines nullo pingi simulacro valentium Processionum Beatæ Trinitatis: afferunt rursus oculum fontis, aquam, & fluvium. Sicque harum effigie formarum, divinarum Trium personarum, quoad licet humano captui, insinuare speciem satagunt. Ecce,

Edit. Rom. pag. 60.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἐκεῖνοι τὸ ῥητὸν, φησὶν ὁ Πατριάρχης, ἐξηγοῦνται, οἳ δὴ ἐκ Πατρός φασι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι.

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

B Καὶ τίς οὐ φρονεῖ τοῦτο; φασίν. τοῦτο καὶ ἡμῖν ἀγαπητὸν, καὶ Σωτηρίας ἐλπίς.

Ο ΜΕΓΑΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ.

Καὶ εἰ δέχεσθε τοῦτο, ὁ μέγας Λογοθέτης φησὶ, τί ἐκεῖνο προβάλλεσθε;

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Ὅτι καιρὸς ἀπῄτει εἰς ἐθνῶν εἰρήνην, τὸ ταῦτα λέγειν, φασί.

ΒΕΚΚΟΣ

Νῦν δὲ, φησὶν ὁ Βέκκος, εἰ μὲν βούλεσθε, σιγητέον ἡμῖν τὸ ῥῆμα πολὺ τὸ τολμηρὸν ἔχειν δοκοῦν. εἰ δ' οὔ ἀλλὰ παραβασίας περὶ τὰ ἱερὰ ἐγκαλουμένοις δόγματα, αἰτία ὡς οἶμαι

C μείων ἀπολογεῖσθαι. Καὶ δὴ πρόσχες μοι Κύριέ μου φησὶ μέγα Λογοθέτα. σὲ γὰρ ὁρῶ (καὶ οὐχ ὑποτρέχων λέγω) διαλεκτικοῖς κανόσι χρώμενον καὶ κατὰ τὸ προσῆκον διαλεγόμενον. Ἀλλὰ μὴ θώπευε, ἐγκόψας φησὶν ἐκεῖνος. Μὴ γένοιτο ἔφη, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ἐξεικονίζειν τὰ ἀνεικόνιστα, φόβος μέγας. τῶν δὲ Ἁγίων λεγόντων ἕπεσθαι, ἐχόμενος πάντως τοῦ προτειχίσματος, ἀσφαλῶς ἕξω, ἐς ὅτι καὶ λέξω. ἥλιον, ἀκτῖνα, καὶ φῶς, τῶν ἀνεικονίστων εἰκόνα φέρουσι. καὶ αὖθις, ὀφθαλμὸν πηγῆς, ὕδωρ καὶ ποταμὸν, οὐχ οὕτω λέγουσιν ἐπὶ τῆς μακαρίας Τριάδος οἱ Θεολόγοι Πατέρες; ἰδοὺ

D γοῦν ἥλιος καὶ ἡ ἀκτὶς προσεχῶς ἐξ αὐτοῦ, δι' αὐτῆς δὲ πρίν τι καινὸν παρεμπεσεῖν νόημα, καὶ αὐτὴ τὸ φῶς ἐξ ἡλίου. ἆρ' ἡ ἀκτὶς, ἢ ὁ ἥλιος αἴτιον; συντίθεται μοι τὸν λόγον καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος λέγων, τοῦ δὲ ἐξ αἰτίας ὄντος, τουτέστι τῶν αἰτιατῶν, πάλιν ἄλλην διαφορὰν ἐννοοῦμεν. Τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου.

ajentes, Sol & radius continue ex ipso. per radium porro priusquam quisquam novus intercidat sensus, & ipsum lumen ex sole. Utrum igitur radius, an sol luminis causa? Adaptat hunc mihi sermonem Nyssenus Gregorius dum ait: *Ejus quod ex causa est, (hoc est, causatorum) rursus aliam differentiam intelligimus. aliud enim est continue ex primo; aliud per eum qui est continue ex primo.*

PATRIARCHA CUM SUIS.

Ad quod Patriarcha cum suis, interpellantes occurrerunt: Tunc, ajentes, non confiteris, Spiritum Sanctum continuum Patri esse, sicut & Filium? quis autem audire sustineat, Filium quidem continuum Patri, Spiritum vero locali quadam separatione distare? O absurditatem! si enim Dominus dicit: Ego in Patre, & Pater in me: convenit utique nos eadem de Spiritu quoque dicere. Siquidem Orthodoxe sapere volumus: credere nimirum, Spiritum esse in Patre, & Patrem in Spiritu; rursus Spiritum in Filio, & Filium in Spiritu. An non hæc ita se habent?

E ΟΙ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ.

Πρὸς ὃν ἐκεῖνοι, καὶ οὐχ ὁμολογεῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσεχὲς τῷ Πατρὶ, ὥσπερ καὶ τὸν Υἱόν; Καὶ ποία ἂν ἀκοὴ τὸ τοιοῦτον παραδέξαιτο; εἰ ὁ μὲν Υἱὸς προσέχεται τῷ πατρὶ, τὸ δὲ Πνεῦμα τοπικῇ τινι διεχείᾳ διΐσταται; τῆς ἀτοπίας. εἰ γὰρ ὁ Κύριος λέγει, ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί. Ἀλλ' οὖν εὔλογον τὰ αὐτὰ λέγειν καὶ περὶ τοῦ Πνεύματος, εἴπερ ὀρθοδοξεῖν βουλόμεθα, τὸ Πνεῦμα ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Πνεύματι. καὶ αὖθις ἐν τῷ Υἱῷ, καὶ ὁ Υἱὸς ἐν τῷ Πνεύματι, ἢ οὐ ταῦθ' οὕτως ἔχει.

ΒΕΚΚΟΣ.

A Βέκκος, καὶ φησίν. προσεχὲς μὲν ὁμολογεῖν τοῦ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα, ὅτι καὶ ἀδιάστατον. Ἐπεὶ καὶ τὸ φῶς προσεχὲς τῷ Ἡλίῳ, ἔτι γὰρ ἔχομαι τῆς εἰκόνος, τῶν λίαν εἰκότων ἐστὶ, καὶ οὐ διαμάχομαι. προσεχῶς δ' ἐννοεῖν τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὁ λόγος οὐ δίδωσι τῆς διαφορᾶς. τὸ μὲν γάρ φησι προσεχῶς, τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς. ὑμεῖς δὲ τοπικὰς διαστάσεις, ἢ μὴν καὶ χρονικὰς ἐμβάλλοντες, συνάγετε πάντως τὸ ἄτοπον. τὸ γοῦν γεννᾶσθαι καὶ τὸν Υἱὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἀπόῤῥοιάν τινα καὶ διέχειαν τοπικὴν ἔξοδον δίδωσιν ἐννοεῖν. ἀλλὰ τὸ ἀδιαστάτως προσκείμενον, καὶ τὸ ἐξ ἐκείνου εἶναι δηλοῖ τὸν B Υἱὸν, καὶ τὸ ἐκείνῳ, καὶ αὖθις εἶναι οὐκ ἀφαιρεῖται. οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ Πνεύματος νόει μοι, ἢ μᾶλλον ἐπὶ τῆς εἰκόνος ὁ λόγος γινέσθω, ὡς ἂν ἀσφαλέστερον λέγοιμεν. ἀκτῖνα λέγομεν ἐξ Ἡλίου, ἀποτομὴν ἐξ ἐκείνου ταύτης οὐκ οἴδαμεν. φῶς λέγομεν δι' αὐτῆς ἐξ Ἡλίου, καὶ τὴν μεσιτείαν ἐννοοῦμεν, καὶ τὸ προσεχίζεσθαι τὸ φῶς τῷ Ἡλίῳ, διὰ τὴν τῆς ἀκτῖνος μεσιτείαν οὐκ ἀπαρνούμεθα. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπιφέρει ὁ Ἅγιος τῆς τοῦ Υἱοῦ μεσιτείας, καὶ αὐτῷ τὸ μονογενὲς φυλαττούσης, καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς τοῦ Πατρὸς χέσεως μὴ ἀπειργυκῆς.

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

C Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Βέκκου, ὁ Ἀλεξανδρείας αὐτόθεν ἀπὸ τοῦ σκίμποδος πρὸς αὐτόν. Ὡς ἡμεῖς τῆς Ἐκκλησίας κρατοῦμεν τὰ δόγματα, ἃ καὶ παρελάβομεν, ταῦτα δὲ λέγειν οὐκ ἐδιδάχθημεν. Εἰ μὲν οὖν πλατικῶς ἐκράτει ταῦτα ἡ Ἐκκλησία, οὐκ ἂν καὶ ἡμᾶς ἐξ ἀνάγκης διέλαθεν. Ἐπεὶ δὲ ἁπλῶς τὴν πίστιν καὶ ἀπειέργως ἔξομεν τὰ τῆς πίστεως δόγματα, οἷς ἄρα καὶ συνανετράφημεν. Τί γοῦν ἰσχυρίζεσθε εἰσάγειν ἐν Ἐκκλησίᾳ Θεοῦ, παρ' ὃ παρελάβομεν λέγειν; γενέσθαι δὲ τῆς εἰρήνης, τὰ πολλὰ ταῦτ' ἀφέντας, ξυμφέρει.

ΒΕΚΚΟΣ, ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Οἱ δὲ, ἀλλ' ἐγκαλούμεθα αἱρέσεως, Δέσποτα. D

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑΣ.

Καὶ ναί φησι, τὸ συνιστᾶν θέλειν ἀσυνήθες, κἂν ἀσφαλὲς ᾖ, αἵρεσις ἂν λογισθείη, ὃ δὴ καὶ ἐατέον παρακαλῶ, τῆς κοινῆς δόξης γεγονότας, καὶ φανερᾶς, καὶ τῆς εἰρήνης, ὃ δὴ καὶ ξυμφέρει, καὶ ταῦτα τοῦ ἁγίου Βασιλέως μεσολαβοῦντος.

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Καὶ ὁ Πατριάρχης εὐθὺς πρὸς αὐτούς. ἀλλ' ὑμεῖς φατὲ ἰσοδυναμεῖν ἐπὶ τούτοις τῇ Ἐκ τὴν Διὰ, ὡς τοῦ ἁγίου λέγοντος. τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, ὃ δὴ καὶ ποῖον τρόπον ἀμαθίας οὐ παρελήλυθεν; ὅπου γε καὶ ἡ ἀδολεσχία μείζων καὶ προφανής. Εἰ γὰρ ἐκ τοῦ προσεχῶς, πῶς ἐκ τοῦ πρώτου; εἰ δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, πῶς ἐκ τοῦ προσεχῶς; Ὁρᾶτε εἰς ποῖα ἀρκύσματα πίπτετε, τὴν θεολογίαν καταῤῥυπαίνοντες.

VECCUS.

Ita, respondit Veccus, fateri, inquam, continuum Patri Spiritum utique indistantem, nam & lumen continuum Soli est (hæreo quippe adhuc in similitudine) consentaneum est maxime, non repugno. sentire autem continuum ex Patre Filium, ratio non concedit differentiæ. Nam Gregorius de Filio quidem ait: esse illum continue ex Patre, de Spiritu vero; esse per eum qui continue ex Patre est. Vos vero locales distantias, aut spatia interjicientes temporum, absurditatem omnino inducitis. Enimvero generari Filium ex Patre, cum solum auditur, præbet quidem animo nescio quam speciem quasi effluxus, & localis egressionis distantiam inferentis. Sed corrigitur imaginatio cum additur, indivulse indistincteque generari: vere sic ex Patre significans esse Filium, ut simul in Patre sit; nec enim esse ex, aufert esse in. Sic & mihi ratiocinare de Spiritu. Aut potius ad similitudinem superius adductam referatur sermo; ut securius loquamur. Radium dicimus ex Sole, & tamen abscissum ex sole quidpiam non existimamus esse radium. Lumen dicimus per radium esse ex Sole. & mediationem intelligimus, & continuari lumen Soli per radii mediationem non negamus: propterea, & addit Sanctus hæc verba: *Filii mediatione, & ipsi unigeniti proprietatem servante, & Spiritum a Patris relatione non arcente.*

ALEXANDRINUS PATRIARCHA.

Hæc cum dixisset Veccus, Alexandrinus Patriarcha ex lectulo in quo jacebat, sic est eum allocutus. Nos Ecclesiæ Dogmata mordicus tenemus, prout ex traditione accepimus. Ita vero loqui non didicimus. Si autem explicite talia tenuisset Ecclesia, nos utique non laterent. Quoniam igitur simpliciter Fidem, & citra curiositatem, habemus, simpliciter habebimus & Fidei dogmata, quibus scilicet innutriti sumus. quid igitur nitimini inducere in Ecclesia Dei licentiam loquendi præterquam accepimus? Dare autem se Paci, multis istis prætermissis, expedit.

VECCUS, & ARCHIDIACONI.

Atqui, responderunt Veccus cum suis, accusamur Hæreseos, Domine. *Edit. Rom. pag. 62.*

ALEXANDRINUS.

Et quidem merito, reposuit Alexandrinus. nam appingere Dogmati Ecclesiastico insuetum quiddam, etiam securum foret, Hæresis utique reputetur. Quod ut facere desinatis, magnopere auctor vobis sum. & ut vos redigatis ad sententiam communem, palamque manifestam; sicque in pacem conveniatis, quemadmodum expedit. Præsertim Sancto Imperatore sequestrum se Paci huic conciliandæ adhibente.

PATRIARCHA.

Hic Patriarcha ad Veccum, & Socios. Nempe vos dicitis ejusdem esse potestatis in his Patrum testimoniis præpositiones ἐκ ex: & διὰ, per: ita ut, cum S. Gregorius dicit de Spiritu. *Hic vero per eum qui continue ex primo est.* Vos jure vestro putetis, nihil ab eo discrepando, posse dicere: *ex eo qui continue ex Primo est.* quod quidem ultra quem inscitiæ non excedit modum? ubi enim plus clare deprehendatur nugatoriæ loquacitatis, quam in ejusmodi oratione: quæ simul & ex primo esse & ex eo qui continue ex primo est, eidem tribuit? Quam qui admittunt quid respondebunt interroganti: si ex primo est, quomodo ex eo qui continue ex primo est? videte in quas vos perplexitates induitis, Theologiam conspurcantes.

VECCUS CUM SUIS.

A Fatemur temeritatem & veniam poscimus; qua & digni videri possumus, quatenus non levi prurigine novitatis, aut jactabundæ curiositatis instinctu in ista volentes incurrimus, sed spe ingentis operæ pretii pertracti: quod ista sola ratione putabantur, vetera & perniciosa discidia dudum infestarum invicem Ecclesiarum Græcæ Latinæque, posse componi. Cum enim in eo cardo litigii verteretur, quod in explicando divinarum emanationum Dogmate Latini præpositione *ex* uterentur, Nos vero præpositione *διὰ*, quæ ipsis valet *per*, manifestum est, non fuisse aliam controversiæ finiendæ rationem, utrisque in præjudicata sententia obnixe perstantibus, quam demonstrando: recte, hac duarum vocularum synonymia, conciliari Partes ambas; & in unam Orthodoxi dogmatis, B locutiones specie discrepantes adaptari sententiam. Quid autem? An hoc agendo nefariæ a tota fide ac religione Catholica defectionis crimen conscivimus? An commeruimus ut Hæreseos manifestæ damnaremur? num tanta est invidia procuratæ sic pacis, ut & nostram ordinationem ideo rescindi fas fuerit, ut Sancta contaminata declarari; ut sacrum ipsum Chrisma, quod nostra esset benedictione sanctificatum, abjici ut prophanum, conculcarique debuerit? Atqui a Vobis quoque in modo de divinis emanationibus loquendi offensum est quidpiam, ut ostendemus. Num propterea vos a nobis pro excommunicatis vitari par est? num & nos labis ejus conscios religio subigit abrumpere hoc colloquium & communionem vestram, tamquam anathemate percussorum, aversari: ac sic omnem conciliandæ concordiæ spem viamque præcedere?

ΟΙ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΒΕΚΚΟΝ.

Ὁμολογοῦμεν τὸ παρατόλμημα, καὶ συγγνώμην αἰτοῦμεν. Οὐ δὲ γὰρ αὐτόθεν ἡμῖν ἡ ὁρμὴ τοῦ ταῦτα λέγειν ἐκ ματαίας ὀρέξεως, ἀλλ' ἦν τὸ παροξῦναν αἴτιον, τὸ δ' ἦν νομιζομένη τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν διχονοίας διάλυσις. ὥστε ἐκείνων μὲν χρωμένων τῇ, Ἐκ, ἡμῶν δὲ τῇ, Διὰ, προστιθέντων καὶ ἀμφοτέρων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τῆς θεολογίας τόπου, οὐκ ἄλλως ἔχειν συμβιβάζειν, εἰ μὴ οὕτω λέγοιμεν. Τί δαὶ διὰ τοῦτο παραβασίας ἐξ ὁλοκλήρου, καὶ ἐφ' αἱρέσει κριθείημεν; ὡς ἀθετεῖσθαι μὲν χειροτονίαν, καταπλύνεσθαι δὲ τὰ Ἅγια, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τελεστικὸν ἅ- B γιον ἀθετεῖσθαι μῦρον, καὶ παραρρίπτεσθαι, ὅτι ἡμῖν τετέλεσται; ἐπείτοι γε φασὶ καὶ ὑμῖν, παραβέβασταί τι θεολογοῦσιν, ὡς δείξομεν, ἆρ' οὖν διὰ ταῦτα, ἀφέντες ὑμῖν ἐγκαλεῖν, τὸ πᾶν ἀφανίσομεν;

PATRIARCHA CUM SUIS.

Edit. Rom. pag. 63. Hic Patriarcha cum suis e Vecco requisivit: ubi & quibus in verbis erratum a se foret? Statim Veccus Chartam e sinu prolatam ostendit. quam cum illi legissent, suam negarunt; & non modo quod erat in ea scriptum, sed & ipsum pene scripti auctorem, quicumque foret, sub C detestatione anathematis abominati sunt. Hic Moscampar, qui sibi erat conscius se scripsisse, nec inficiari sustinebat manifestam rem; suam eam scripturam fassus est; quod eam exarasset, est conatus excusare. Quo Veccus audito, renidenti, ac spirante multam gratiam vultu Patriarcham intuens, Expectabamus nos quidem (inquit per urbanissimam facetiam) te hoc scriptum pro tuo agniturum. nunc si non tuum illud, sed hujus est, prout fatetur ipse, Pulex quispiam plaustro insidens, nec incitare, nec reflectere aut sufflaminare currus utique ruentis impetum valeat (Hæc Veccus dixit, lepide alludens ad nomen aliud Chartophylacis Moscamparis. erat enim vir ille binomius) cæterum, subdidit, cognosceremus libenter quam tu huic pœnam inflicturus sis, manifesti jam erroris in Dogmatis expressione comperto. Hoc D loco cum varii varia dixissent, nec reperiret exitum frustra productus sermo, resumens Veccus, sic intulit. Sequar quo vos præire votis video, quaque vultis occurro. En ego quoque quam desideratis, cujus causa satagitis, nemine remissius pacem amans, proponam simpliciter, si permittitis, & verbis fuci expertibus, meam super hac declarabo sententiam. Nos quidem testimonia Sanctorum cum invenissemus, negotiis quæ tunc tractabantur exigentibus, opportune protulimus, ut secura & plane Orthodoxa. Et, ut eum qui dixerit: Spiritum Sanctum ex Patre procedere, suscepimus, & suscipimus pro recte sentiente loquenteque: hoc enim Salvator docuit, hoc Synodus sancivit: idem & nos quotidie symbolo recitando profitemur: sic nec illum aversari fas putamus qui dicere voluerit: E Spiritum ex Patre per Filium procedere. quidni enim & hunc recipiamus, qui Synodi Septimæ universæ auctoritatem in hoc sequatur? Itaque nos haud dubitemus, si quis sit qui disertis testimoniis Sanctorum Patrum honorem non habuerit, hunc temeritatis damnare. En igitur hic hodie adsunt Patriarchæ, adsunt Episcopi, una est Clerus universus, nec non Monachi religiosi,

ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ.

Καὶ τῶν, εἰπόντων, καὶ ποῦ, καὶ ἐπὶ τίσιν ἡμῖν παραβέβασται; ἐκείνους ἐκβαλεῖν εὐθὺς χάρτην καὶ ἐμφανίζειν. καὶ τοὺς αὖθις ἀναγνόντας ἀρνεῖσθαι, καὶ ἀναθεματίζειν τὸν λόγον. σχεδὸν C δὲ καὶ αὐτὸν τὸν γράψαντα. ἀλλὰ τὸν Μοσχάμπαρα ἰδόντα, ὁμολογεῖν ἑαυτοῦ τὸ σύγγραμμα εἶναι καὶ ἀπολογεῖσθαι πειρᾶσθαι. ἐφ' οἷς ὁ Βέκκος, μεθ' ὅσου εἴποι τίς ἂν τοῦ χαριεντισμοῦ, ἡμεῖς μὲν προσεδοκῶμεν, σὸν εἶναι, πρὸς τὸν Πατριάρχην φησίν· εἰ δὲ μὴ σὸν, ἀλλὰ τούτου, ὡς καὶ αὐτὸς ὡμολόγησε, ψύλλα τις ἐπικαθίσασα τῷ τῆς ἁμάξης ῥυμῷ, οὔτ' ἀνασπᾶν, οὔτε κατασπᾶν ἔχει τὴν πείρινθα. Τοῦτο δ' εἶπε, διωνυμουμένου τοῦ Χαρτοφύλακος. πλὴν εἰδοίημεν ἄν φησιν, ὁποῖα τὰ ἐπιτίμια ἐπάξεις τῷ παραδογματίσαντι. Ἐπὶ πολὺ γοῦν τριβομένων τῶν λόγων, τὸν Βέκκον αὖθις ἐπενεγκεῖν, ἢ βού- D λεσθε κἀγὼ τῆς εἰρήνης ὢν ἐραστὴς, γνώμην οἴσω, ἁπλῶς καὶ ἀπεριέργως τοῖς λόγοις χρώμενος; ἡμεῖς μὲν οὖν τὰ τῶν Ἁγίων ῥητὰ ἐπὶ καιρῶν εὑρόντες ζητουμένων, ὡς ἀσφαλῶς ἔχοντα ὀρθόδοξα προσηκάμεθα. καὶ τὸν μὲν ὁμολογοῦντα ἐκ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι, καὶ ἀπεδεχόμεθα, καὶ ἀποδεχόμεθα. λόγος γὰρ τοῦ Σωτῆρος, καὶ τῆς Συνόδου. καὶ ἡμεῖς καθεκάστην οὕτως ὁμολογοῦμεν. Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ λέγοντα ἐκπορεύεσθαι, ὡς Συνόδῳ πάσῃ τῇ ἑβδόμῃ ἑπόμενον ἀποδεχόμεθα καὶ αὐτόν. τὸν δέ γε μὴ τιμῶντα τὰ τῶν Ἁγίων ῥητὰ, τόλμης γραφόμεθα. Ἰδοὺ γοῦν E σήμερον, πάρεισι μὲν Πατριάρχαι, πάρεισι δ' Ἀρχιερεῖς, καὶ Κλῆρος ἅπας, καὶ μοναχοὶ εὐλαβεῖς, καὶ τῶν λαϊκῶν οἱ ἐλλόγιμοι. θέλω καὶ ὀρθοδοξοῦσιν ὑμῖν κοινωνεῖν, καὶ κοινῶς ὅπως δήποτε τοῦ ὀρθοῦ σφαλεῖσι, τὴν μεθ' ὑμῶν καταδίκην αἱροῦμαι παρὰ Θεῷ κρίνοντι, ἢ μόνος τὴν ἡμετέραν ἀσφάλειαν. τὸ γοῦν ὑμᾶς ἐμὲ ζη-

τεῖν

τεῖν τε καὶ ἀναγκάζειν, καὶ τοὺς μετ' ἐμοῦ ἀποβαλέσθαι δόγμα Πατέρων, οὕτω δὴ παλαιὸν, καὶ παρὰ πολλῶν λεγόμενον. ὑμᾶς δὲ μηδὲν περὶ τούτων φροντίζειν, οὔ μοι δοκεῖ ἔχειν τὸ εὔλογον. ἔστι γὰρ καὶ ἐμοὶ εὐλάβεια, μήπως παρασφαλῶ τοῦ ὀρθοῦ. Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ τὴν κατ' ἐμαυτοῦ γνῶσιν ἀφεὶς, ὅλως ὑμῶν γίνομαι, καὶ διδασκάλοις ὡσανεί τοι χρῶμαι· ὑμεῖς προηγεῖσθε, κἀγὼ ἕψομαι πράττουσιν. ἐκτιθέσθω τόμος, καὶ ἀποπεποιήσθω τὸ δόγμα, καὶ ἀποβεβλήσθω τὸ δι' Υἱοῦ, εἰ βούλεσθε, κἂν μὴ ἕψομαι καὶ αὐτὸς, καίτοι γ' εἰδὼς Πατέρων ῥητὰ, καὶ μέγαν ἐπηρτημένον τῆς παροράσεως κίνδυνον, αὐτὸς αἰτίαν ἕξω, εἴτε τὴν πεισμονῆς, εἴ τε τὴν καὶ αἱρέσεως. θέλω γὰρ σὺν ὑμῖν πᾶσι καὶ δικαιωθῆναι καὶ κατακριθῆναι. εἰ δ' ὑμεῖς μὲν διευλαβεῖσθε τὴν πρᾶξιν. ἡμῖν δ' ἐπιφορτίζετε τὴν ἀποβολὴν, εὔλογον εἶναι πάντως, ἵνα μὴ καὶ ἀναγκαῖον εἴπω, ὑμῶν διευλαβουμένων καὶ διαμελλόντων, καὶ ἡμᾶς δεδιέναι, μή πως παρασφαλεῖσιν ἡμῖν καὶ μόνοις τὰ τοῦ κινδύνου περιστήσεται.

& e Laicis quique lectiſſimi. Volo & vobis Orthodoxe ſentientibus communicare, & cum iiſdem vobis ſi forte communiter quacumque ratione a recto deflexiſtis, pœnæ omnis ac-noxæ, qua hoc nomine a Deo judicante afficiamini, conſortium ſubire paratus ſum. Cæterum quærere vos a me, & nos omnino ad hoc cogere, ut abjiciamus Dogma Patrum adeo antiquum, ab adeo multis aſſertum; Vos autem nullum habere velle reſpectum rationum allegationumque noſtrarum, nec omnino reputare, quam validis defenſionibus objecta repellimus, haud mihi videtur æquum eſſe, aut conſentaneum moderationi in iis neceſſariæ qui bona fide dirimendis controverſiis Pacique conciliandæ dant operam. Nempe ad hoc utrinque cedere quidpiam tractantes convenit. Cedo autem ego, etiam ad vivum reſecans, etiam vim faciens proprio ſenſui. Ineſt porro & mihi religioſus metus aberrandi a recto dogmate. Tamen ecce proprium abdicans judicium plane veſter fio, Diſciplinæque me veſtræ ſubjicio, docilem en me habetis auditorem, ducite Magiſtri quo lubet credulitatis paratæ diſcipulum. Edatur Tomus, reprobetur dogma, rejiciatur, ſi ita vultis, ex declaratione divinarum emanationum mentio proceſſionis Spiritus Sancti ex Patre per Filium, niſi ſequar & ipſe (utcumque conſcius contrarii Patrum effati; nec ignorans quam magno periculo auctoritas tanta negligatur) ipſe culpam habebo; ſive temerariæ perſuaſionis, ſeu etiam Hæreſeos. Volo enim vobiſcum communiter omnibus & juſtificari, & condemnari. Sin vos tenet verecundia, ne reprobare dicta Patrum audeatis: & in nos deoneratis facti ejus invidiam; ita ut quam per vos refugitis decernere abrogationem doctrinæ a Sanctis clare traditæ, nobis attentandam injungatis, ajo meo jure, ac contendo, conſentaneum rationi eſſe, ut non & factu neceſſarium dicam, timentibus ac cunctantibus in re tanta vobis, nos quoque metuere, ne forte poſtmodum in eo quod citra veſtrum exemplum privata fiducia incœperimus, aberraſſe a recto atque offendiſſe deprehenſi, ſoli luamus inconſultam audaciam, in exitium, quod vos ſapientius timuiſtis, immiſerabili ruina præcipites lapſi.

Edit. Rom. pag. 62.

ΟΙ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ.

Ἀλλ' οὐ γεγράφαμεν ἡμεῖς, φασιν, οἱ περὶ τὸν Πατριάρχην ἀπολογούμενοι. ὑμῖν γέγραπται καὶ κεκίνηται. ὑμῖν καὶ ἀποβλητέον ταῦτα. καὶ τί γε τὸ ἐμποδὼν, οἱ περὶ τὸν Βέκκον, ἐθαῤῥεῖτε φασὶν, ὅπου καὶ ἀδελφοὺς προσλήψετε θεραπεύσαντες. ἀλλ' οὐκ ἔπειθον λέγοντες. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τραχυνθέντος κατ' ἐκείνου τοῦ Πατριάρχου, ὡς καὶ ὕβρει διαλοιδορήσασθαι, τὸν Βέκκον παροξυνθέντα, ἐκείνῳ μὲν εὐφυῶς ἐπιπλῆξαι. πρὸς δὲ τὸν Βασιλέα ἐπιστραφέντα, μεγαλοφώνως εἰπεῖν μεθ' ὅρκου, ὡς εἰ μὴ αὐτὸς ἐξέλθοι τοῦ Πατριαρχείου, οὐκ ἄν ποτε τὸν τῆς Ἐκκλησίας καταστορεσθήσεσθαι κλύδωνα. Καὶ οὕτως εἰπόντος, ὀργῇ ληφθέντα τὸν Βασιλέα, ἐξαναστῆναι. καὶ τί δαὶ, φάναι, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας δεινοπαθήσαντα, Οὐκ ἀρκεῖ τὰ πρότερα, ἀλλὰ καὶ πάλιν τὴν Ἐκκλησίαν ταράξετε; καὶ δυσὶ περιβαλεῖτε πολέμοις, ἔνθεν μὲν ταῖς τῶν σχιζομένων προσβολαῖς, ἐκεῖθεν δὲ καὶ ταῖς παρ' ὑμῶν αὐτῶν, ὡς εἰπεῖν, ἐνευκαιρίαις, ὥστε κινδυνεύειν τὴν μίαν καὶ ἄῤῥηκτον Ἐκκλησίαν καθ' αὐτῆς στασιάζουσαν, ἐν τῷ ἐσθίειν τοὺς αὐτῆς ἀλλήλους δαπανηθῆναι, ὑπὲρ ἧς αὐτὸς ὁ Χριστὸς τὸ οἰκεῖον αἷμα ἐξέχεε. Ταῦτα καὶ πλείω τούτων εἰπὼν, δῆλος ἦν ἀλύων, μὴ εἰς καλόν τι μηδ' εἰς συμφέρον, ὃ δὴ καὶ προσεδόκα, καταληξάσης τῆς διαλέξεως. Τότε δὲ, ὥσδέτις ἂν εἴπε πρὸς πλησίον ἄλλον, ὢ πόποι, ἦ μέγα δὴ τὸ ταῦτα κινεῖν, καὶ ζητεῖν συνιστᾶν τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ἕκαστον. ἱκανὸν ὂν εἰ διαλυθέντος τοῦ κατὰ τὸν Πάπαν σκανδάλου, καὶ τ' ἄλλα πάντα συνδιαλύοιτο. νυνὶ δὲ ἀλλ' ἕκαστος

PATRIARCHA CUM SUIS.

Hic Patriarcha cum ſuis ut argumentationis, qua urgebantur, Vecci, vim a ſeſe depellerent: Atqui nos, inquiunt, iſta non ſcripſimus; nos iſta libellis editis non indidimus teſtimonia. Vos hæc allegaſtis, a vobis illa ſunt mota. Vos proinde ſolos abjicere ac revocare talia oportet. Ad ea Veccus: quid autem impedit quominus & vos, ait, audeatis occupare, quæ præſcribitis, & exemplo præire, magno utique operæpretio: quando ſic Fratres vobiſcum aſſumetis, adjungetiſque jam per vos curatos ab eo, quo laborare illos erroris aut culpæ morbo cauſamini. Verum hæc dicentes Veccus, & qui ab eo ſtabant, non perſuaſerunt Patriarchæ, qui potius efferatus inſtantia eorum, ſtomachum acriter in Veccum erumpens, nec contumeliis abſtinuit: quibus & hic irritatus, haud ſedatiora repoſuit: ac poſtquam (magis tamen ingenioſe quam acerbe) comi libertate ſatis caſtigavit hominem, ad Auguſtum converſus, clara inclamavit voce, jurejurando etiam dictum confirmans, ne umquam ſperaret procellam qua modo turbaretur Eccleſia, ſedandam, niſi qui nunc Patriarchalem inſidebat Thronum, inde amoveretur. Quo talia vociferante, excandeſcens Imperator exurgenſque: En, ait, quem fructum referimus gravium pro Eccleſia laborum! non ſufficiunt vobis priora: ſed & rurſus Eccleſiam turbabitis, duplici eam diſtrahentes bello: hinc quidem per vos objectam inſultibus Schiſmaticorum, inde autem veſtris, ut leviſſime dicam, importunitatibus jactatam, ut periculum eſſe videatur, ne una, indivulſe cohærens ſibi, ſecum jam tumultuans, & ſuos ſeditionibus committens, dum illi ſe mordent invicem, ipſa conſumatur, pro qua ipſe Chriſtus proprium ſanguinem effudit. Hæc & plura his Auguſtus locutus, haud obſcure ferebat ſibi moleſtiſſimum accidere, quod hic congreſſus longe contra quam ſperaverat, in nihil nec privatim honeſtum nec communiter utile deſineret. Hu-

pag. 63.

jusmodi tum gesta quis intuens, merito in susurrasset in aurem Socio: Heu me! an magnum hoc quidpiam, movere ista, & quærere suam quemque statuere justitiam, cum æquum esset, sublato jam de Papa scandalo, cunctas pariter reliquas controversias componi? nunc autem suam unusquisque justitiam quærens, ad Dei justitiam non perveniet umquam. Ita illi mussitabant. quo vero res tandem eruperit in progressu referemus. Veccum porro & socios soluto conventu Cosmidii Monasterium excepit, cæterum illic sub fida habitos custodia: quos & dimittens Imperator, ut se ad pacem inclinarent, orabat; & omissa pugnacitate jura propria tuendi, mallent degere secure gratia fruentes ipsius; sin id nollent, exilia & ærumnas ipsis infligendas comminans. non enim se passurum aliter, quam prout fuisset ordinatum, fieri. porro ipsos coopertos infamia male perituros, nisi hactenus actorum pœnitentia concepta, conferrent animum ad pacem. Talia cum sæpe significasset Imperator, &, si audire vellent, prospera esset cuncta pollicitus, illi nec metu tristium adducti, nec promissis lætorum emolliti sunt, obdurantes se adversus utraque; seque paratos exhibentes ad quidvis mali subeundum quod infligere ipsis voluisset Imperator; ut qui omnino constituissent, quamlibet potius acerbitatem libenter perpeti; quam ullo cum iis fœdere coire, qui se isto modo condemnassent; qua eorum declarata obstinatione spem nullam relinquente resipiscentiæ in posterum, magis est in ipsos magisque concitatus Imperator: & nihil habens reliquum, cuncta frustra expertus, quo se speraret posse illorum animos mollire, tandem exiliis ipsos damnare constituit. Jubet itaque nave deportari in Arcem a dextris ingredienti sinum Astacenum sitam, cui nomen a Sancto Gregorio est, ubi conclusi sub custodia Celtorum, cui præerat unus ex Imperatoriis excubitoribus, relicti sunt, sine ulla interim provisione pensionis ad victum: inopia diu frustra præstolata necessarium ab Imperatore subsidium; quoad aliquanto posterius proficiscens in Orientem Patriarcha Athanasius, & ad Helenopolim fretum trajiciens, misit ad eos Magnum Logothetam, postea Protovestiarium creatum, qui Vecco quidem centum aureos, Meliteniotæ vero quinquaginta donavit. Nam tertius Metochita propter morbum deportatus inde jam ante in suam Domum fuerat, jussu Imperatoris.

A τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητῶν, τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην, οὐ φθάσειε πώποτε, ὡς ἐκεῖνοι. τὸ δ' ἐς ὅ, τι προῆλθε, προϊόντες ἐροῦμεν. ἐκείνους μὲν οὖν τότε τῆς Συνόδου διαλυθείσης, ἡ τοῦ Κοσμιδίου εἶχε μονὴ, πλὴν ὑπὸ φρουροῖς καὶ φυλακαῖς προσηκούσαις, οὓς δὴ καὶ πέμπων ὁ Βασιλεὺς, εἰρηνεύειν ἠξίου, καὶ πᾶσαν δικαιολογίαν ἀφέντας, διάγειν ἀνέδην, καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ εὐμένειαν ἔχοντας. εἰ δ' οὖν ἀλλ' ἐξορίας προσηπείλει, καὶ κακουχίας ἐπαξομένας σφίσι. μὴ δὲ γὰρ εἶναι ἄλλως, ἢ ὡς ἐτάχθη γίγνεσθαι. αὐτοὺς δὲ φήμην κακὴν ἔχοντας παραπόλλυσθαι, εἰ μή γε μετανοήσαντες τῆς
B εἰρήνης γένωνται. Ταῦτα τοῦ Βασιλέως συχνάκις διαμηνυομένου, καὶ ἀγαθὰ προτείνοντος, ἐκεῖνοι, οὔτε πρὸς δέος τῶν λυπηρῶν προήχθησαν, οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἀγαθῶν ἐπαγγελίας ἐμαλακίσθησαν. διισχυροῦντες δὲ πρὸς ἀμφότερα, ἑτοίμους ἑαυτοὺς παρεῖχον, πρὸς ὅ, τι δόξει τῷ Βασιλεῖ, ὡς ἐκεῖνο μᾶλλον πεισομένους ἡδέως, ἢ τοῖς οὕτω καταδικάζουσι πεισομένους. Ἐπὶ μᾶλλον δὲ πρὸς αὐτοὺς ὁ Βασιλεὺς παρωξύνετο ἀνενδότως μένοντας τὸ παράπαν, πάντων δ' ἀπορηθεὶς τῶν μαλάττειν ἐχόντων ψυχὴν, τέλος ἐξορίαις δικαιοῦν ἔγνω. καὶ δὴ πρὸς τὸν κατὰ δεξιὰ εἰσπλέοντι τὸν Ἀστακηνὸν κόλπον φρούριον, τὸ
C οὕτω πως τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπιλεγόμενον, προστάσει πλῷ χρησαμένους ἀπάγεσθαι. οὗ δὴ ἐγκλεισθέντες, ὑπὸ φρουροῖς Κελτοῖς, καί τινι τῶν ἐκ προκοιτούντων τῷ Βασιλεῖ, ἀφεῖντο, ὅσα τὰ εἰς χρείαν τῶν ἀναγκαίων ἀπρονόητοι. οὐδὲν πλέον ἀπονάμενοι Βασιλέως, ὅτι μὴ μετὰ καιρὸν ἐπ' Ἀνατολῆς ὁρμῶντος Πατριαρχοῦντος Ἀθανασίου, τόν τε κατὰ τὴν Ἑλενόπολιν περαιωθέντος πορθμὸν, καὶ τὸν μέγαν Λογοθέτην ἐπ' αὐτοὺς πέμψαντος, ὃν καὶ εἰς Πρωτοβεστιάριον ἀνεβίβασεν. ὁ μὲν ἑκατὸν χρυσίνοις ὠνικανοῦτο· ὁ δέ γε Μελιτηνιώτης πεντήκοντα. ὁ γὰρ τρίτος ὁ Μετοχίτης, διὰ νόσον προκατήχθη ἐπὶ τὰ οἴκοι ἐκεῖθεν, Βασιλέως προστάξαντος.

CAPUT XXXVI.

Profectio Imperatoris ad Joannem olim Imperio dejectum.

Edit. Rom. pag. 64.

Sed me præterierat quod paulo prius contigit, Imperatorem videlicet ex Urbe profectum se contulisse ad Arcem Nicetiatarum Daccibyzam; ibique custoditum Joannem Cæcum perofficiose salutasse, excusasseque ut potuit, ac multis benevoli affectus significationibus, exhibitionibusque honoris mitigare tentasse injuriam ipsi a Patre atrocissimam illatam. ut sic videlicet ex circumscripto quondam nefarie Pupillo Principe eliceret voluntariam juris sui cessionem, & consensum in Imperium ipsius Andronici; quo consensu, quod forte ipsi ad legitimam Principatus possessionem deerat, utcumque suppleretur, & rata in posterum redderetur omnique animi religione, ac scrupulo libera sua in dignitatem Augustam successio. Quo impetrato, large vicissim assigna-

D Ἀλλ' ὅ με παρῆλθε μικροῦ πρότερον γεγονὸς, Βασιλεὺς τῆς πόλεως ἐξεληλακὼς, προβάλλει τῇ τῶν Νικητιάτων τῆς Δακιβύζης φρουρίῳ, καὶ τῷ τυφλῷ Ἰωάννῃ συμμίξας, φιλοφρονεῖταί τε τὰ εἰκότα, καὶ τὸ εἰς ἐκεῖνον παρὰ τοῦ Πατρὸς γεγονὸς, αὐτὸς ἐπειρᾶτο μαλάττειν τῇ ὑποπτώσει, ὥστε καὶ συγχωρηθῆναι παρ' ἐκείνου, καὶ οἷον κραταιωθῆναι πρὸς τὸ βασιλεύειν ἐξ ἀγαθοῦ σκοποῦ, καὶ χρηστῆς διαθέσεως. Αὐτὸς δὲ τῶν εἰς τρυφὴν ἐκείνῳ καὶ ἄνεσιν προνοήσας, ἀπαλλάττεται τὴν ταχίστην. τότε δ' ἐπιστὰς ἐκείνοις ὁ Πρωτοβεστιάριος, Ἀθανασίου Πατριαρχοῦντος, περὶ οὗ μετ'

ταῦτα ῥηθήσεται, τὰ μὲν προγεγονότα καὶ διεμάλαττε, καὶ πολὺς ἐφαίνετο τοὺς ἄνδρας θωπεύων τε καὶ ὑποποιούμενος, καὶ δὴ τῆς πολλῆς μὲν ἐκείνους φρουρᾶς ἀνῆκε, φρουροὺς δ' ἀφῃρεῖτο, ἔστι δ' οὓς καὶ ἐνήλλαττε, καὶ ἀγαθὰς ὑπέτεινε τὰς ἐλπίδας. καὶ τὴν παρὰ Βασιλέως ἠγγυᾶτο εὐμένειαν. ἔπειτα καὶ αὐτῷ Βασιλεῖ, καταχθέντες τοῦ φρουρίου, ἀσμένως πάντι καὶ φιλοφρόνως ὡμίλησαν. ὡς γὰρ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Γρηγορίου ἀπεδοκιμάζοντο, ὡς καὶ αὐτὸ μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, καὶ ἤδη διὰ ταῦτα ἔνσπονδοι ἦσαν, τὸ πᾶν τιθέντες ἐπὶ τοῖς ἐν Θεῷ, βραβευούσης ἀληθείας, διαγνωμονήσουσι λογίοις οὖσιν ἅμα καὶ εὐλαβέσι, τάξας Βασιλεὺς τῆς αὐτῶν συνελεύσεως καὶ καιρὸν καὶ τόπον· τὸν μὲν μετ' οὐ πολύ, τὸν δὲ τὸ Λοπάδιον, ἐκεῖσε γὰρ ἐξήλαυνεν, ἐλευσομένου καὶ τοῦ τρίτου τοῦ Μετοχίτου, καθὼς καὶ ἠξίουν, μετ' εὐμενείας τῆς πρὸς ἐκείνους ἀναχωρεῖ. Ἔθαλπε γὰρ καὶ τούτους καὶ τὸν Πρωτοβεστιάριον, τὸ συμβὰν περὶ τὸν Γρηγόριον, καὶ ἐλπίζειν ἐπῄει σφίσι τὰ πρὸς εἰρήνην. τοῖς μὲν γὰρ ὁ πόνος ἦν ὀβελισθείσης τῆς αὐτῶν ἐξηγήσεως, ἐπεὶ καὶ ἡ τοῦ Γρηγορίου κατεγνώσαι. καὶ ὅπου ἂν ἐκεῖνος τετάξεται, καὶ αὐτοὶ πάντως ταχθήσονται. ἐπεὶ καὶ ἄμφω εἰς Θεοῦ μυστήρια παρακύψαντες, ὀρθὸν οὐ κατέλαβον. καὶ τοῖς μὲν οὕτως ἐλπίζειν ἐπῄει. ὁ δέ γε Πρωτοβεστιάριον ᾤετο, ὡς ἐκ ποδῶν γενομένου τοῦ δυσμενεῖν πιστευομένου, καὶ ταῦτα σφίσι παθόντος, αὐτοὶ ῥᾳδίως πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὁμονοήσουσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον. τότε δ' ἀπαχθέντων ἐκείνων εἰς ἐξορίαν, ὅσον μὲν τὸ ἀπ' ἐκείνων, ὁ Βασιλεὺς ἠφροντίσει, καὶ ἐν ἀνακωχαῖς ἦν, δόξας τὸ ἐνοχλοῦν ὑπεξαγαγών.

A tis exauctorato Principi abunde suffecturis ad lautum victum cultumque cæterum, etiam delicatum, impensis, celeriter inde se recepit. Post hoc demum ita factum, Protovestiarius, mittente Athanasio Patriarcha, de quo & ejus promotione post hæc dicetur, Veccum & ejus Socium in Carcere convenit. Hic igitur novi Patriarchæ Athanasii Legatus duos captivos exules consolari modis omnibus, & priorum ipsis ærumnarum delinire tristitiam sategit: ne blanditiis quidem & assentationibus, quo illos demereretur, abstinens: angustias quoque custodiæ laxavit, custodumque quosdam amovit, alios placidioribus mutavit; melius etiam sperare in posterum jubens; imo ipsis spondens non vulgaris apud Imperatorem locum gratiæ. Quin & deinde B educti carcere atque ad Augustum admissionem nacti, cum ab illo sunt honorifice accepti, tum & ipsi vicissim multa cum significatione veri affectus fiduciæque liberæ venerati sunt. Mutata jam quippe scena illa priori, & Gregorii, quo Patriarchatum gerente damnati fuerant, reprobatis placitis (quod quemadmodum evenerit, paulo post dicemus) facile fuit deponere illos offensionem, & pristinæ placiditati se se reddere. Ex tunc igitur depositis simultatibus e conflictu dissensionum ortis, plane jam fœderati erant, profitentes se in his judicio acquieturos virorum Religione, ac doctrina præstantium, qui coram Deo, ad amussim Dominantis veritatis, de Theologicis controversiis incorrupta rectitudine censerent. Unus deerat reconciliationi absolvendæ ipsorum cum Imperatore congressus: C Hujus Imperator ipse tempus, locumque constituit. diem quidem admissioni assignans mox fere adfuturam: Lopadii autem, quo tendebat, jubens Veccum, & Meliteniotem sibi occurrere, una cum tertio Methochita (nam & hunc sibi adjungi petierant) Excepit ibi simul omnes Imperator læto vultu, lætosque dimisit cum significatione benevolentiæ. Et hos nimirum, & Protovestiarium recreaverat, & animaverat ad bene de Pace sperandum, quod circa Gregorium evenerat. Nam nec Veccus cum suis laborabat adeo de nota expositioni ipsorum inusta, ex quo jam videbant æque damnatam expositionem Gregorii: nec recusabant in eumdem cum illo referri ordinem, paulo curiosius scrutari ausorum mysteria divina, non sine quadam a recto aberratione. Protovestiarius vero sic opinabatur; ubi amotus e medio fuisset is cui se exosos Veccus & Socii credebant, & quidem sic amotus, ut paria iis, quæ prius illi passi fuerant, & ipse pateretur, facile ipsos cum Ecclesia consensuros. Sed hæc in antecessum hic prælibavimus e multo posteriori memoria. In hoc enim nunc tempore narrando versamur, quo post Colloquium publice in Synodo habitum Vecci cum Patriarcha, Veccus ipse cum sociis relegatus, & arctæ custodiæ mandatus est; quibus in hunc modum exterminatis levari solicitudine Imperator visus est; remissionique se dare, quasi tranquillitatis jam cujusdam compotem, amandatis e conspectu iis qui turbas ciebant.

Edit. Rom. pag. 65.

CAPUT XXXVIII.

De nunciata incursione Piratica, & translatione Corporis Imperatoris.

Τοῦ δέ γε πειρατικοῦ κατὰ θάλασσαν πλεονάσαντος, ἐπεὶ τὸ ναυτικὸν παντελῶς ἀπήρτητο, ἔτι δὲ καὶ τὴν Σκυθικοῦ ὁρμὰν ἠγγελμένου, ὁ γὰρ Τερτερῆς οὐχ οἷός τ' ἦν, οὐχ ὅπως ἄλλοις οὐδὲ ἑαυτῷ προσαρήγειν, πέμψας ὁ Βασιλεὺς τοὺς μὲν πρὸς θαλάσσῃ κατῳκηκότας, ἕτοιμον θήραν προκειμένους τοῖς πειραταῖς, ἐνδοτέρω γῆς ἀναστέλλειν προσέταττεν. ὡς ἐντεῦθεν ὑπεκδραμουμένους τὸ χαλεπόν. τοὺς δὲ τὴν μεσόγαιον Θρᾴκης τε καὶ Μακεδονίας κατῳκημένους, ἐπεὶ καταδραμουμένους ᾔδει,

D Piratico porro latrocinio ubique per mare impune crebrescente, quippe sublato metu omni Romanæ Classis, funditus, ut dictum est, neglectæ; ideoque omni passim maritimo commercio cessante; sed & nunciato trepide tumultu erupturientium e suis finibus Scytharum, quibus intercludere se in Romanam Ditionem transitum posse, adeo Terteres diffideret, ut an sibi ipsi ac Regno proprio ab eorum insultibus tuendo par esset futurus, dubitaret. Imperator præcavendum ratus, ne Piratarum rapacitas quæstu saginaretur littoralium prædarum; horum rapinis expositos Maris accolas recedere in

interiora præcepit, ut ita periculo se subtraherent. Eos porro, qui sedes habebant in Mediterraneis Thraciæ, ac Macedoniæ, quoniam sciebat haud dubie incursandos a minantibus irruptionem in eas partes Scythis, nisi quis prohiberet, intercludendo hisce Barbaris in eas Regiones transitu, cujus rei nulla tunc spes apparebat; quam solam iis consulendi reliquam rationem habuit, ea usus est: edicens ut confugerent in Arces illorum Tractuum, iisque res, personasque periculo rapinarum obnoxias, concluderent, utcumque satis norat haud adeo munita, tamque validis insessa Præsidiis castella ista esse, ut multam iis securitatem sponderent. De Blachis eadem illi occasio solicitudinem admovit. Erat id genus hominum vagum, incertis errans sedibus, sed ea tempestate late fusum per tractus a suburbiis Constantinopoleos usque ad Bizyam, & ultra, pertinentes; per quæ loca jam multiplicati supra modum, suspecti merito erant, ne mox irrupturis (quod expectabatur) Scythis vires haud modicas adjungerent, in partes eorum, vitæ similitudine, ac forte originis communione tracti: quippe quorum non facile numerabilis multitudo ferebatur, Juventutis ad laborum patientiam duratæ incommodis educationis haud mollis, quippe in locis, ubi libenter degunt, asperis. nec deerant opes e proventu Gregum, & armentorum, quæ numerosa in lætis pascuis alebant: postremo nec inexercitati habebantur militaribus functionibus, quarum non rudimenta solum ponere soliti erant quotidianis Venatibus ferarum; sed experimenta etiam edere, crebris nec infelicibus contra viros armatos certaminibus. Huic periculo prævertendo factu optimum putavit Gentem istam ex occidua continente in Orientalem transferre, collocareque trans fretum in Ora Byzantinæ adversa Civitati: sed & insuper extenuare mulctis, & extorsionibus opes illorum, ne conscii virium propriarum, sui numero, & annonæ copia superbirent. utrumque strenue factum. hinc enim maximis affecti damnis sunt, immanium acerba exactione tributorum: & immisericorditer coacti sedes trans Hellespontum ferre. quod illis omni contributionis injuria molestius contigit. Nam & occasione transmigrationis, festinatæ præsertim urgentibus implacide satellitibus, plerasque comparatarum longa mora, ubi vixerant, non parvi pretii rerum, quas transportare haud erat facile, partim perdere, vel sponte relinquendo, vel rapinis opportunitate utentium furum, partim damnose vendere alieno tempore, vilissimo pretio, cogebantur. Accedebat quod rigore hyemis qua est hæc peracta translatio, magnam, & miseram stragem edi contigit, cum hominum, infirmioris præsertim ætatis, tum teneræ pecudum sobolis; unde damnum ipsis gravissimum est factum; ac neutro genere novo Cælo assuescere valente, mortibus in dies increbrescentibus, consilium necessarium obtrusum pluribus eorum, redimendæ singillatim magna pecunia facultatis repetendi natalis soli, extra quod se suasque familias vix posse vivere, ipsa eos experientia docebat. Sub hanc, & alia cura incessit Andronicum, reputantem; in ea regione quam mox vastandam incursione Scythica metus erat nimium verisimilis, jacere corpus Michaelis Augusti Patris sui: quod apparebat rapaces Barbaros a nullo facinore, quod quæstuosum putarent, abhorrentes, violaturos, & asportaturos inde, ut eo scilicet nomine a Defuncti memoriam colentibus pecunias exprimerent. Ex quo alterum duorum in se redundaturum esset incommodum; ut aut ingentem superbo arbitrio avarissimorum latronum profligare auri numerum deberet redimendo Patris corpori, aut insignis sibi foret subeunda infamia neglecti officii tam pii, Augustis Reliquiis Christiani Principis, qui sibi vitæ atque Imperii Auctor extitisset, in potestate prophanæ, impiæque Barbariei ad Ludibrium relinquendis. Huic occursurus Malo, quos ad Patris tumulum ei custodiendo præfecerat, iis ut statione decederent indulsit. Primus erat horum Spado Eonopolites, Magnus idem Drungarius: qui & inde rediens Hieromonachum Athanasium circa Gani Montana commorantem, uti prius Porphyrogenito commendaverat,

Edit. Rom. pag. 66.

A τὰς ἐξελαύνοντας ἣν μή τις κωλύοι, ὃ δὴ καὶ ἀδύνατον τηνικάδε κατεφαίνετο, τοῖς ἐκεῖσε φρουρίοις, οὐ πολὺ τὸ ἀσφαλὲς ἔχουσιν, ἐναπέκλειε. τὸ δέ γε Βλαχικὸν, ὃ δὴ σχεδὸν ἀπὸ τῶν ἐξωτέρω τῆς πόλεως ἐς Βιζύην καὶ πόῤῥω, εἰς πλῆθος ἀριθμοῦ κρεῖττον ποσούμενον παρατέτατο, ἔθνος δυσχωρίαις χαῖρον, καὶ βοσκήμασι προσανέχον· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ μάχαις εἰθισμένον ἀνδρῶν ὑποπτευθὲν εἰς αὐτομολίαν, ὡς τοῖς ἐξεληλακόσι καὶ αὐτὸ προσαπεσόμενον, μετοικίζειν ἐπ' Ἀνατολῆς ἔγνω, κατὰ τὴν τῆς Βυζαντίδος ἀντιπεραίαν, πλὴν καὶ ταπεινοῦν ζημίαις· μή πως ἄρα καὶ ὑπερηφανοῖεν, πλή-
B θει τε καὶ δυνάμει θαῤῥοῦντες. καὶ ἔνθεν μὲν ἐζημιοῦντο τὰ μέγιστα, ἔνθεν δὲ μετῳκίζοντο ἀνοικτὶ, οὐχ ἧττον ζημίας. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τὴν μετοίκησιν λογιζόμενοι. ζῶα γὰρ ἐκεῖνα, καὶ κτῆσις πᾶσα, τὰ μὲν, ὤνια προὔκειντο τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ καὶ τὸν τόπον ἀλλάξαντα καιρῷ χειμῶνος καὶ τότε, παντελῶς διεφθείροντο. κτῆσις δὲ τούτων, ἡ μὲν διηρπάζετο, ἡ δέ γε καὶ περιοῦσα, κακῶς παραπώλλυτο. ὥστε μὴ οἵους τ' εἶναι ἐγχρονίζειν ἐκεῖ. ἀλλὰ τοῦ κακοῦ παραδραμόντος, αὐτοὺς καὶ αὖθις τὴν ἰδίαν ἀπολαμβάνειν, συχνῶν χρυσίων καταβολαῖς ἐξωνησαμένους τὴν κατοικίαν. Τότε δὲ δείσας καὶ πε-
C ρὶ τῷ τοῦ Βασιλέως σώματι ὁ Κρατῶν, μὴ ἐξελθόντες οἱ Σκύθαι, καὶ τὸν τόπον καταδραμόντες, σὺν πολλοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο λαβόντες, ἣν μή τις πολλοῦ ἐξωνοῖτο, ὡς αὐτοῖς δόξοι, βασιλικὸν σῶμα πωλοῦσιν, αἰσχύνωσι καὶ λυμήνωνται, πέμψας, τοὺς μὲν περὶ ἐκεῖνο φυλακῆς τοὺς ἐκεῖ, ἀνίει, ὧν πρῶτος ἦν ὁ Εκτομίας Ηονοπολίτης, καὶ μέγας Δρουγγάριος, ὃς καὶ τὸν ἱερομόναχον Ἀθανάσιον κατὰ τοῦ Γάνου ὄρη ἐκδιατρίβοντα, πρότερον τῷ Πορφυρογεννήτῳ συστάθεντα, παρ' οὗ γε καὶ πλεῖστα εὐηργέτητο, τῷ Βασιλεῖ συνιστᾷ. τὸ δέ γε σῶμα προστάσσει φέροντας, τῇ κατὰ Σηλυβρίαν τοῦ Σωτῆρος
D μονῇ, ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ αὐτῇ λάρνακι καταθεῖναι, καὶ τὸ μὲν οὕτως ἀνακομισθὲν, τοῦ Βουλγαροκτόνου Βασιλέως ἑτέρωθεν, ὃν ἐκ τοῦ Ἑβδόμου παρημελημένον μεταγαγὼν ἐκεῖνος, ἐκεῖσε πάλαι κατέθετο, τίθεται καὶ αὐτός. ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς τὰ περὶ τοῦ Ἀθανασίου μαθὼν, ὅσα δὴ καὶ ἀρετῇ χαίρων, καὶ μᾶλλον πείθοντος τοῦ καιροῦ, τὴν τοῦ μεγάλου οἱ λογαριαστοῦ παλαιὰν προσνείμας μονὴν, παρ' ἑαυτῷ εἶχεν, ὁσάκις ἤθελεν. εἰ γὰρ καὶ προσυνέστη τῷ Πορφυρογεννήτῳ, καὶ παρ' ἐκείνου μεγαλοπρεπῶς ἐθεραπεύετο, ἀλλὰ καὶ Βασιλεῖ προσαχθεὶς ὕστερον οὐδὲν ἧττον τῆς παρ' αὐτοῦ εὐμενείας ἐτύγχανεν.

a quo maximis est beneficiis affectus; sic Imperatori quoque obtulit, in ejusque gratiam insinuavit. Mandavit autem eis ut secum ablatum sui Parentis Imperatoris cadaver Selybriam deportarent, ibique apud Monasterium Salvatoris in ejus Templo deponerent, ut erat, ipsa conditum Arca quæ recens mortuum exceperat. Sic Translata ossa Michaelis collocata sunt e regione Sepulchri Bulgaroctoni Augusti, cujus neglectos & irreverenter habitos cineres olim ipse Michael ex Hebdomo illuc transferri ibique tumulari curaverat. Cæterum auditis Andronicus Imperator, quæ multa, pleraque de Monachi Athanasii laudibus, Eonopolita memoravit, qua captus admiratione tantæ virtutis, qua sibi talem virum in his dissensionum Ecclesiæ procellis non inutilem fore autumans, eum prope ad manum habere voluit; ideoque habitationi ejus assignavit situm in Vicinia vetus Monasterium, quod Magni Logariastæ dicebatur, unde illum facile quoties luberet ad colloquium posset accersere. id quod crebro deinde factitans, reliquit incertum comparantibus; ab utro Fratrum Athanasius exquisitius coleretur, amaretur ardentius; Porphyrogenito-ne Constantino, qui eum prius assiduum apud se habens, magnifice honoraverat; an Augusto, qui eumdem sibi postmodum admotum nihilo inferiori est gratia dignatus. Edit. Rom. pag. 67.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

GEORGII PACHYMERIS
ANDRONICUS PALÆOLOGUS
SIVE
HISTORIA RERUM AB ANDRONICO PALÆOLOGO
Seniore in Imperio gestarum, usque ad annum ejus ætatis undequinquagesimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis JESU.

LIBER SECUNDUS.

E lit. Rom, pag. 68.

CAPITA LIBRI SECUNDI.

CAP. I.

Quomodo & quas ob causas Tomus a Patriarcha Gregorio compositus fuerit.

CAP. II.

pag. 69. *Ut sumpto Veccus in manus Tomo invenerit in eo quæ accusaret: & ut cœperit insurgere.*

CAP. III.

De Excartophylace; & ut accusatus fuerit Tomus.

CAP. IV.

De Marco; & ut Antistitum exarserit scandalum.

CAP. V.

De Patriarchis Alexandrino & Antiocheno.

CAP. VI.

Secessio Patriarchæ Gregorii e Patriarchio.

CAP. VII.

De Gregorio, ut ab eo petita abdicatio sit.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΒΙΒΛΟΥ.

Κεφ. α΄.

Πῶς ϗ ἐπὶ ποίαις αἰτίαις ὁ τόμος τοῦ Πατριάρχῃ Γρηγορίῳ συντέθειται.

Κεφ. β΄.

Οτι εἰς χεῖρας λαβὼν τὸν τόμον ὁ Βέκκος, κατῃτιᾶτο ϗ ἀνταίρειν ἤρξατο.

Κεφ. γ΄.

Τὰ κατὰ τὸν ἐσκαμματισέντον, ϗ ὅπως κατῃτιᾶτο ὁ τόμος.

Κεφ. δ΄.

Τὰ κατὰ τὸν Μάρκον, ϗ ὅπως ἀνήφθη τὸ τῶν Αρχιερέων σκάνδαλον.

Κεφ. ε΄.

Τὰ κατὰ τοὺς Πατριάρχας τόν τε Αλεξανδρείας, ϗ τὸν Αντιοχείας.

Κεφ. ς΄.

Αναχώρησις ἐκ τοῦ Πατριαρχείου τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου.

Κεφ. ζ΄.

Τὰ κατὰ τὸν Γρηγόριον ὅπως ἀπῃτεῖτο παραίτησιν.

Κεφ. η'.

Ὅπως συναχθέντες οἱ Ἀρχιερεῖς κατὰ τὸ Παλάτιον, ὡμολόγησαν τὸν Γρηγόριον ὀρθόδοξον.

Κεφ. θ'.

Λίβελλος παραιτήσεως ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Γρηγορίου.

Κεφ. ι'.

Ἀναχώρησις τοῦ Πατριάρχου πρὸς τὴν τῆς Ἀριστίνης.

Κεφ. ια'.

Ὅπως τὸν τόμον τοῦ Γρηγορίου ἐπειρῶντο διελθεῖν.

Κεφ. ιβ'.

Περὶ τῶν σχιζομένων, καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Κεφ. ιγ'.

Περὶ τοῦ Ἀθανασίου ὅπως εἰς τὸ Πατριαρχεῖον προέβη.

Κεφ. ιδ'.

Ὅπως τὰ κατὰ τὸν Ἀθανάσιον λαληθέντα ἐξητάζοντο.

Κεφ. ιε'.

Περὶ τῆς προβλήσεως Ἀθανασίου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον.

Κεφ. ιϛ'.

Περὶ τῶν ὑπηρετῶν μοναχῶν τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου.

Κεφ. ιζ'.

Θάνατος τοῦ Πατριαρχεύσαντος Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου.

Κεφ. ιη'.

Ἐξέλευσις τοῦ Βασιλέως πρὸς Νύμφαιον.

Κεφ. ιθ'.

Τὰ κατὰ τὸν Πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον.

Κεφ. κ'.

Περὶ τοῦ μοναχοῦ Σάβα.

Κεφ. κα'.

Ὅπως οἱ Κληρικοὶ, ἔπειτα δὲ καὶ Ἀρχιερεῖς, ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ ἐσκανδαλίσθησαν.

Κεφ. κβ'.

Ἀναχώρησις τοῦ Ἀθανασίου ἐκ τοῦ Πατριαρχείου.

Κεφ. κγ'.

Τὰ ἐν τοῖς ὀστράκοις παρὰ τοῦ Πατριαρχεύοντος γεγραμμένα.

Κεφ. κδ'.

Παραίτησις ἔγγραφος τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου.

Κεφ. κε'.

Περὶ τῆς πυρπολήσεως τῆς μεγάλης ἀγορᾶς τῆς πόλεως.

Κεφ. κϛ'.

Περὶ τοῦ μετὰ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος κήδους τοῦ Βασιλέως.

Κεφ. κζ'.

Τὰ περὶ τοῦ ἱερομονάχου καὶ πνευματικοῦ τοῦ Βασιλέως Κοσμᾶ.

Κεφ. κη'.

Ψῆφος τοῦ ἱερομονάχου Κοσμᾶ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Καὶ περὶ τοῦ μοναχοῦ Γρηγορίου.

CAP. VIII.

Ut congregati Episcopi apud Palatium, palam declararunt, Orthodoxum esse Gregorium.

CAP. IX.

Libellus abdicationis Throni a Gregorio datus.

CAP. X.

Secessus Patriarchæ in Monasterium Aristinæ.

CAP. XI.

Conatus adhibitus ad correctionem Tomi a Gregorio editi.

CAP. XII.

Rursus de illis qui ab Ecclesia se absciderant.

CAP. XIII.

De Athanasio, ut in Patriarchatum sit electus.

CAP. XIV.

Ut expensa fuerint quæ varie, hinc in vituperium, inde in laudem, de Athanasio erant dicta.

CAP. XV.

De Promotione Athanasii in Patriarchatum.

CAP. XVI.

De Ministris Monachis Patriarchæ Athanasii.

CAP. XVII.

Mors Expatriarchæ Gregorii Cyprii.

CAP. XVIII. Edit. Rom. pag. 70.

Profectio Imperatoris Nymphæum.

CAP. XIX.

De Porphyrogenito Constantino.

CAP. XX.

De Monacho Saba.

CAP. XXI.

Ut apud Clericos primum, deinde apud ipsos etiam Episcopos, graviter Athanasius offenderit.

CAP. XXII.

Recessus Athanasii e Patriarchio.

CAP. XIII.

Scriptum quod Patriarcha vasis inclusum testeis reliquit.

CAP. XXIV.

Cessio scripto expressa Patriarchæ Athanasii.

CAP. XXV.

De incendio magni Fori Civitatis.

CAP. XXVI.

De Affinitate Imperatoris cum Protovestiario Muzalone.

CAP. XXVII.

De Hieromonacho & Confessario Imperatoris Cosma.

CAP. XXVIII.

Concursus Suffragiorum in Electionem Hieromonachi Cosmæ in Patriarchatum; & de Monacho Gregorio.

CAP. XXIX.

Communis conventus causa condemnatorum ab Imperatore celebratus.

CAP. XXX.

De eo qui Lachanæ nomen usurpavit.

CAP. XXXI.

Mors Protovestiarii.

CAP. XXXII.

De promotione Præfecti Canicleo in primariam curam Principalium negotiorum: deque Imperatoris invicta quorumvis tolerantia laborum.

Κεφ. κθʹ.

Κοινὴ συνάξις γεγονυῖα περὶ τῶν κατακριθέντων τῷ Βασιλεῖ.

Κεφ. λʹ.

Τὰ κατὰ τὸν ὀνομαζόμενον Λαχανᾶν.

Κεφ. λαʹ.

Θάνατος τοῦ Πρωτοβεστιαρίου.

Κεφ. λβʹ.

Περὶ τῆς τοῦ Κανικλείου ἐπὶ τοῦ μέσου ἀποκαταστάσεως, καὶ τῆς τοῦ Βασιλέως εἰς ἅπαν καρτερίας.

CA-

CAPUT I.

Quomodo, & quas ob causas Tomus a Patriarcha Gregorio compositus fuerit.

Τὰ μὲν κατὰ τὸν Βέκκον οὔπω τετέλεστο. μελίσσης δὲ τρόπον, ἐνεικὼς τὸ κέντρον, ἀπήλλαττε. σφίσι μέντοι φροντὶς ἦν οὐ μικρὰ, ὅπως κατ' ὀρθόδοξον νοῦν τὸ τοῦ Δαμασκόθεν Πατρὸς ῥητὸν ξυμβιβάσειαν, ὡς μή τε κατὰ Βέκκον ἐξηγουμένους φρονεῖν, μήτ' ἔξω πάλιν τῶν ὑπονοουμένων φέρεσθαι. Τὸ γὰρ κατὰ τὸν Μοσχάμπαρ καὶ αὐτοὺς λέγειν ὡς νόθον δὴ τὸ ῥητὸν, καὶ ὡς ἔν τισι τῶν βίβλων οὐ φέρεται τὸ κεφάλαιον, οὐ ξυνετὸν ἐδόκει. Προσίστατο γὰρ ἡ τῆς ἱερᾶς Ὁπλοθήκης βίβλος φέρουσα καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ἀνάγραπτον, καί γε τὸν γεννήτορα μαρτυροῦσα, πλὴν οὐκ ἔχουσα πλέον εἰς θεραπείαν, ἢ τὸ προφέρειν ἐν ταύτῃ τὸν Κομνηνὸν Μανουὴλ Βασιλέα, ὡς οὐκ ἐξ Υἱοῦ, ἀλλὰ διὰ Λόγου τε καὶ Υἱοῦ ὁ Θεολογῶν ἀπεφήνατο. Εἶχε δέ τι καὶ ἄλλο εἰς τὴν κατὰ τῶν ἀμφὶ τὸν Βέκκον συνηγορίαν, τοῖς ἀντιλέγουσι συναιρόμενον, καὶ ὅπλον ἄντικρυς ἰσχυρὸν, ὃ συναπολέσθαι ἀνάγκη ἦν, ὀβελισθέντος τοῦ κεφαλαίου. φησὶ γὰρ ἐκεῖσε ὁ Ἅγιος, Ἐκ τοῦ Υἱοῦ δὲ τὸ Πνεῦμα οὐ λεγόμενον, ὃ καὶ ἀμφήκες ξίφος ἐδόκει. τοῦτο μὲν Ἰταλοῖς, τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἐκείνοις συνηγοροῦσι, τοῦ μεταμείβειν τὴν πρόθεσιν. εἰ γὰρ ἅπαξ τὸ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἀπηγορεύεται, ἀποκέκλεισται πάντως καὶ ἡ διὰ τῆς ἀντιπεριχωρήσεως τῶν προθέσεων θεραπεία τοῖς Ἰταλοῖς. Τὸ γὰρ τοῦ μεγάλου Μαξίμου, ὅπερ ἐκεῖνος πρὸς Μαρῖνον φησὶν, ὡς δῆθεν συμμίξας τοῖς Ἰταλοῖς, καὶ μαθὼν ἐξ ἐκείνων τὸν νοῦν τῆς προσθήκης, τὸ, ἐξ ὧν οὐκ αἰτίαν τὸν μονογενῆ σφᾶς ἀπέδειξαν τοῦ Πνεύματος λέγοντας. ἀλλ' ἵνα τὸ δι' αὐτοῦ προϊέναι δηλώσωσι, καὶ ταύτῃ, τὸ συναφὲς καὶ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας παραθήσωσιν. ὅπου καὶ δυσὶ κεφαλαίοις ἐκείνων, ἐπιλαβέσθαι τοὺς τῆς Ἀνατολῆς πρὸς Μαρῖνον παρίστησι. Τὸ γοῦν τοιοῦτον ῥητὸν ἀντιπεριχώρησιν τοὺς προθέσεων φέρον οὐδόλως ἐδέχοντο, ὧν μὴ τῆς ἐπιστολῆς ἐξολοκλήρου εὑρισκομένης ἐν βίβλοις, ἀλλά τι μέρος ἐκείνης περὶ τῶν δύο κεφαλαίων διαλαμβάνον, ἐφ' οἷς οἱ τῆς Ἀνατολῆς τῶν Δυτικῶν ἐπελάβοντο. Ἑνὸς μὲν καὶ πρώτου, τοῦ μὴ τὴν ἁμαρτωλὸν σάρκα ἀναλαβεῖν τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον τε καὶ Υἱὸν, ἀλλὰ τὴν πρὸ τῆς παρακοῆς τοῦ Ἀδὰμ ἀναμάρτητον. Δευτέρου δέ γε ὡς αἰτίαν τοῦ μονογενεῖ προσαπτόντων ἐπὶ τῇ Ἐκπορεύσει τοῦ Πνεύματος. ὧν τὸ μὲν ἓν καὶ πρῶτον συνόλως ἠρνήσαντο. τὸ δέ γε δεύτερον, τοῦτο δὴ τὸ προκείμενον, ἐθεράπευον. ὡς εἰ καὶ λέγοιεν ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα, οὐκ αἴτιον πάντως φρονοῦσι τὸν μονογενῆ, ἀλλ' ἵνα τὸ συναφὲς καὶ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας παραστήσωσι. τὴν γοῦν τοιαύτην ἀντιπεριχώρησιν τῆς προ-

A Hunc finem Res Vecci habuere. porro is in præscriptum exilium abiens, more Apis relicto in vulnere aculeo recessit. Adversariis etenim suis acrem reliquit curam inquirendi, qua ratione in Orthodoxum explicari sensum posset Damasceni Patris dictum, ita ut neque Vecci expositioni assentiri viderentur; & tamen ipsi suspiciones effugerent, quibus ipsorum doctrina ex apparenti cum sententia tantæ auctoritatis conflictu apud Eruditos laborabat. Nam quod inde Moschampar effugium tentaverat, affirmando subdititium esse hoc Damasceni capitulum, ut pote quod in quibusdam ipsius operum Exemplaribus non extaret, haud prudenter allegari apparebat ex eo, quod id sine ulla dubitatione legebatur in Libro dudum præjudicatæ apud omnes auctoritatis, cui titulus erat *Sacra hoplotheca*: ubi inter alia Patrum Testimonia, nomine Auctoris diserte adjecto, totidem plane syllabis recitabatur, sine ulla alia emollitione, nisi quod ibidem attexebatur exceptiuncula Comneni Manuelis Augusti submonentis: Non dici a Damasceno Theologiam explicante procedere Spiritum *ex Filio*, sed *per Filium & Verbum*. Habebat autem, & aliquid hic Damasceni Locus adversus Vecci petitam ex illo defensionem, ejus adversariis opitulans, telum omnino validum, sed quo erat necesse etiam ipsos confodi, ac lethali plaga confici, qui veru configere, ac pro spurio rejicere hoc capitulum tentarent. Ait nimirum ibidem Sanctus: *Ex Filio autem Spiritum non dicimus*. Quæ verba plane ancipitis instar gladii, duplici quasi mucrone pariter utrosque transadigunt, hinc quidem Latinos, illinc iis patrocinantes adstruenda æquivalentia, & promiscua mutabilitate præpositionum *Ex* & *per*. Si enim semel improbatur *processio ex Filio*, excluditur omnino, qua Latini magnopere nituntur ad sui excusationem, synonymia particularum istarum, & notio utrivis conveniens eadem, planeque pro libitu permutabilis. Nam quod S. Maximus, qui, utpote versatus cum Italis, didicisse ab ipsis potuerat quid ex mente ipsorum significarent verba quæ addiderunt Symbolo, sic scribit ad Marinum, de Latinis agens: *Ex quibus non se ostenderunt affirmare Unigenitum esse causam Spiritus, sed ut hunc per illum prodire declararent, ac sic cohæsionem intimam immutabilitatemque essentiæ adstruerent*. Hæc verba ex eo loco sumpta sunt in quo refert S. Maximus, reprehendi Latinos ab Orientalibus in Capitulis duobus. Hoc inquam testimonium S. Maximi, clare inferens æquivalentiam præpositionum duarum, exceptione falsi submovebant, plane respuentes ut supposititium. Istam quippe ad Marinum Epistolam negabant reperiri integram in Exemplaribus Operum S. Maximi, sed partem dumtaxat ejus aliquam, duo Latinorum a Græcis accusata capitula memorantem. Quorum prius hoc erat. *Non peccatricem carnem assumptam fuisse a Dei Verbo, & Filio; sed eam, quæ esset peccati expers ante inobedientiam Adami*. Alterum autem: *quo tribuebatur Unigenito ratio causæ in processione Spiritus*. Ac primum quidem illud omnino negabant. Secundum vero expositione temperabant in hunc modum: Etsi dicerent *ex Patre Filioque Spiritum* procedere, non tamen hujus causam agnoscere Unigenitum, sed ita loqui, ut cohærentiam

Edit. Rom. pag. 73.

pag. 74.

B

C

D

intimam, & immutabilitatem essentiæ adstruerent. Quod verba porro attineret illa quibus affirmabatur æquipollentia, & synonymia Præpositionis *ex* cum *per*, quoniam fragmentum Epistolæ in quo illa legebantur, non accensebatur legitimis scriptis illius Sancti Doctoris, sed spurium, & affictum putabatur, decreverunt neutiquam admitti oportere, & pro indictis habenda. Solo utebantur Damasceni Patris effato illo, quo is negabat se *dicere Spiritum ex Filio.* Quæ verba sibi faventia, quia videbant capitulo eodem contineri, quo alia illa a Vecco jactata; ac consequenter periclitari ne rejicienda essent ut spuria, si capitulum illud reprobaretur; Illud se recipere dixerunt, ac pro vero Sancti Patris scripto venerari: Cæterum expositionem quærere qua reliqua illa duriora mollirent, & ad sensum Catholicum recti dogmatis adaptarent. Quam in rem constituerunt Tomum scribere, ac doctrinam sacram fusius explicare. Erudito igitur existimato Patriarchæ, (& revera ille doctrina supra multos excellebat) scriptionem Tomi demandarunt, quam perenne apud Posteros monumentum fore putabant, & religionis ipsorum in rectitudine dogmatis tenenda, & erroris Adversariorum, qui scilicet a fidei regula declinassent. Admissa susceptaque Patriarcha provincia, Tomum validum composuit, tot illa singillatim expendentem capita motarum controversiarum; in quo haud molliter carpebat Adversarios, & diserte reprobabat abjiciebatque, ut sanæ doctrinæ contraria, asserta ipsorum. Conscriptus is Tomus prius in Ecclesia lectus hoc modo est. Conscendens quis in Pulpitum, inde unoquoque capitulo recitato, ejus continuo damnationem pronunciabat voce late sonora, expressis nominibus eorum quos sic loqui, & sentire ajebat. Post hæc ipse

Edit. Rom. pag. 75.

Imperator rubrica subscripsit: deinde Patriarcha; tum ordine Præsules. Ad Clerum subinde ventum. Nam & Ecclesiasticorum secundi Ordinis firmari subscriptionibus Tomum volebant: Imo ab his præcipue cupiebant approbari, quoniam non vana, uti ajebant, suspicio erat, horum non paucos a Doctrina Tomo exposita abhorrere. Quocirca exprimendum ab his existimabant mature consensum in decreta communi calculo Antistitum. at non facile id negotium usu deprehensum est. Præter enim paucos, quos & observatum est ex iis fuisse, qui secessionem prius fecerant. Omnes cæteri Clerici prima statim interpellatione de subscribendo, plane ostenderunt, se inflexibiliter obfirmatos ad negandam sive subscriptionem, sive aliam quamvis novam declarationem suæ de his sententiæ. Neque de hac inductione animi blanditiis deduci ullis, ac ne minis quidem dimoveri potuere. Causam recusandi validissimam ducebant ex asperitate nuper in ipsos exercita, dum fuere sacris exclusi, tantaque ignominia traducti, prout narravimus. Si enim, ajebant, cum nec benignis invitationibus omnis generis, nec comminationibus, ne inflictis quidem pœnis gravibus perpelli antea potuissemus ad subscriptione ulla nostra roborandum quidquam ex iis, quæ publice statuebantur; tamen secuta postmodum conversione rerum, tam atrocibus suppliciis luimus meram conniventiam, his ipsis judicantibus & immisericorditer exequentibus judicata; quid non metuere longe dirius debemus, postquam altero reciprocante dissensionum fluctu, rescindi hæc quæ sciscuntur cœperint? Neque enim hæc firmiori durationis inconcussæ spe, aut certioribus ratæ auctoritatis auspiciis inchoari, quam priora illa primo statim eversa motu Orbis Reipublicæ solita instabilitate rotantis. Multos hæc observare de censoriis speculis, multos clam insidiari, coorituros infeste in accusationem Tomi hu-

A θέσεως, ἐπεὶ οὐκ ἐνεκρίνετο τοῖς γνησίοις τοῦ θείου Μαξίμου, τὸ τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης τεμμάχιον, ἀπαράδεκτον ἔγνωσαν ἔχειν. μόνῳ δ' ἐχρῶντο τῷ τοῦ Δαμασκόθεν Πατρὸς, τῷ Ἐκ τοῦ Υἱοῦ δὲ, οὐ λέγομεν. ὃ δὴ συνεξαιρεῖσθαι τῷ κεφαλαίῳ, καὶ σφόδρ' ἐκινδύνευε. Διὰ τοῦτο καὶ δεχόμενοι τὸ κεφάλαιον, καὶ ὡς Ἁγίου τὴν λέξιν ἔχοντες, τὴν θεραπείαν ἐζήτουν, κατὰ τὸ ὀρθὸν τοῦ δόγματος, καὶ τόμον γράφειν ᾑροῦντο, καὶ λογογραφεῖν, τὴν εὐσέβειαν. σοφῷ γοῦν δοκοῦντι τῷ Πατριάρχῃ, καὶ ὑπὲρ πολλοὺς ταῖς ἀληθείαις ὄντι, τὴν τοῦ τόμου γραφὴν ἐπέτρεπον, στήλην μὲν εὐσεβείας ἔσε-
B σθαι νομιζομένην, καὶ τῆς τῶν παρεγκλινάντων δῆθεν κακίας τοῖς ὀψιγόνοις. καὶ δὴ τὴν πρᾶξιν ὑποστὰς ὁ Πατριαρχεύων, γενναῖον τόμον συντίθησι, τοσοῖσδε κεφαλαίοις, ἅμα μὲν ἐπειλημμένος τῶν λεγόντων, ἅμα δὲ καὶ τούτους οὕτως ἔχοντας ἀποβαλλόμενος. Τοῦτον ἐπ' Ἐκκλησίας πρότερον ἀνεγίνωσκον, καὶ ἐπ' ὀκρίβαντος ἀναβάς τις, καθ' ἕκαστόν τε κεφάλαιον, τὴν ἀποβολὴν ἐδήλου μεγαλοφώνως κατ' ὄνομα τῶν οὕτω λεγόντων καὶ δοξαζόντων. Μετέπειτα δὲ αὐτὸς Βασιλεὺς διὰ κινναβάρεως καθυπέγραφε, εἶτα δὲ Πατριάρχης, καὶ ἐφεξῆς οἱ Ἀρχιερεῖς. ἐπὶ δὲ τοὺς τῆς Ἐκκλησίας ἐλθόν-
C τες, ἐπεὶ κἀκείνους ὑποσημαίνεσθαι τὸν τόμον ἠβούλοντο, καὶ μᾶλλον ἐκείνους ὡς ὑποπτευομένους, ὡς ἔλεγον, εὐθὺς ἀνενδότους εὕρισκον, καὶ ὡς εἶχον ἐνισταμένους. Πλὴν γὰρ ὀλίγων, καὶ τούτων ὅσοι τυχὸν καὶ σχιζόμενοι πρότερον, θερμοὶ συλλήπτορες ἦσαν τῶν ὕστερον οἱ λοιποὶ πάντες, οὔτε θωπείαις καθυπήγοντο, οὔτ' ἀπειλαῖς ὑπεκλίνοντο, ἀλλ' ἰσχυρὸν ἦν σφίσιν εἰς ἀπολογίαν τὰ χθὲς τελεσθέντα. εἰ γὰρ μηδὲν ἑκουσίως, οὐδ' ἀρεσκείαις πάσαις, ἀλλ' ἀπειλαῖς καὶ κολάσεσιν ὑπογράψαντες, τοσοῦτον ἐπειράθησαν τῶν δεινῶν, ἐκείνων κρινόντων. καί γε πειρῶνται, καὶ ταῦτα μὴ δ' ἐπὶ δόγμασιν
D ὑπογράψαντες, τίνες γένοιντ' ἂν αὖθις, εἴγε δόξοι τισὶ, πολλοὶ δ' οἱ λοχῶντες, καὶ τὸν τόμον καταιτιάσαιντο; Καὶ εἰ ταῦτα γένοιτο, τίς ἂν ἐξελέσθαι ἡμᾶς, φασι, δυνατὸς τῆς ἐκείνων κρίσεως; ταῦτα τοῖς τῆς Ἐκκλησίας λέγουσι, πολλοὶ μέν τινες ἦσαν ἐκεῖνοι γινόμενοι, τὴν διαφορὰν ἀντεπάγοντες τῶν πραγμάτων, καὶ πρὸς τὴν ὑπογραφὴν ἐρεθίζοντες. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον συχνὰς προσβολὰς ποιούμενοι, εἰς ὑποψίαν ἐμβάλλοντες, ὧν οὐκ ᾔδεισάν ποτ' ἐκεῖνοι, τοῦ κοινοῦ συνεδρίου ἀπήλαυνον, καὶ ὡς ἐχθροὺς ἔκρινον. Οἱ δὲ τὴν μετ' ἐκείνων ὁμιλίαν, τοιαῦτα ζητούντων τε καὶ λεγόντων, ἐρημίαν
E οἰόμενοι, τὴν δ' ἐρημίαν τὴν ἀπ' ἐκείνων, οἷον ἀσφάλειαν, περιήρχοντο πλανῆτες. ἐστερημένοι μὲν τιμῆς, ἐστερημένοι δὲ προσόδου πάσης, καὶ τὸ εἰκαῖον τῆς διατριβῆς τῆς κατ' αὐτοὺς τάξεως ἀνθαιρούμενοι. Ὡς δὲ καὶ αὖθις προσεκαλοῦντο καὶ ἀνεκρίνοντο, καὶ πάλιν αὖθις, καί γε Μῶνον σφίσι, καὶ τὸ τοῖς προτέροις προσκεῖσθαι δοκεῖν, κἀκεῖ τὸν νῦν ἔχειν

ἐπῆγον ὡς ἔγκλημα μέγιστον. οἱ μὲν οὐδ' οὕτως A ἤθελον ὑποκλίνεσθαι, ὑπόνοιαν ἀνυπόστατον προτιμῶντες προφανοῦς ὀῤῥωδίας, μὴ ἀκριβῶς εἰδότες, ὅτι καὶ ὑπογράψοιεν. ἦν γὰρ ἐν τῷ τόμῳ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ τοῦ ῥητοῦ τοῦ θείου Δαμασκηνοῦ ἐξήγησις, οὕτως ἔχουσα. Εἰ δὲ καὶ παρὰ τῷ θεολογικωτάτῳ Δαμασκηνῷ, τῷ διὰ λόγου εὕρηται Προβολεύς, οὐ τὴν εἰς τὸ εἶναι καθαρῶς τοῦ Πνεύματος πρόοδον, ἡ λέξις δηλοῦν βούλεται, ἀλλὰ τὴν εἰς ἀΐδιον ἔκφανσιν. τοῦτο δ' ὅ,τι σημαίνοι, οὐκ ἔχειν εἰδέναι ἔφασκον, καὶ τὴν διαφορὰν ἐζήτουν μαθεῖν, τῆς τ' ἐς τὸ εἶναι προόδου, καὶ ἀϊδίου ἐκφάνσεως, ἵνα τὴν μὲν τῶν λέξεων ἀποβάλλονται, τὴν δ' ἐνστερνίσονται. εἶναι γὰρ B αὐτοῖς δοκούσας τὰς λέξεις ταυτοδυνάμους, τήν τε εἰς τὸ εἶναι πρόοδον, καὶ τὴν εἰς ἀΐδιον ἔκφανσιν. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες, εἰς τέλος ἀνθίσταντο. ἔνιοι δ' ἀσφάλειαν παρ' ἐκείνων ζητήσαντες ἔγγραφον, ἦ μὴν ἀσφαλῶς ἔχειν τῆς θεολογίας τὴν λέξιν καὶ αὐτοὺς ἐκείνους, εἰ μὴ παρ' ἀνθρώποις, ἀλλά γε παρὰ Θεῷ κρίνοντι, τὸν λόγον ὑπέχειν, οὐ Πατριάρχην μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἀρχιερεῖς, τοὺς εἰς διδασκάλων τεταγμένους ἀξίαν, ταῦτα ζητήσαντες καὶ λαβόντες, ὑπέγραφον.

jus simul aura ipsis benignior afflaverit: a quorum severissima damnatione quis satis potens nos protegeret, si nos chirographo reos tenerent, & nominum ultro suffragio nostrorum munitum a nobis exosum istum sibi Tomum cernerent? Talia Ecclesiasticis causantibus, non deerant quidem sibi Partiarii Patriarchæ, quin multis ostendere conarentur, latam inter hæc ad quæ subscribenda invitarentur, & illa ob quæ tacite transmissa mulctati graviter essent, discrepantiam intercedere: moxque acriter a se decretorum subscriptionem flagitarent. Verum illis cœpta se se pertinacia involventibus, & omnes eludentibus conatus, ipsos quomodocumque inflectere ad sibi optata contendentium, hi desperantes iratique, ad extremum gravibus eos ex suspicione criminationibus detulerunt, & quæ a conscientia cogitationeque ipsorum procul semper abfuerant appingentes, communi eos consessu abegerunt, & hostium habendos loco judicarunt. Illi vero convictum colloquiumque hominum talia loquentium, & poscentium quavis tristiora solitudine ducentes; quin & in solitudine inventuros se asylum securum ab istorum importunissimis insultibus sperantes, circumibant errabundi deserta loca; privati dignitate, spoliati proventu omni, tamen illam ignominiosam nuditatem, & neglectum hoc obscurumque vitæ genus, splendori quantovis ex honorum cum istis consortio præhabentes. Post aliquam in his ærumnis moram, emollitos experientia malorum arbitrati qui ejecerant, rursum eos vocatos, ecquid resipuissent, interrogabant. Ac cum crebris percontationibus istiusmodi unam semper eamdemque invictæ indicem constantiæ responsionem opponerent, adesse tempus extremæ denique iis expugnandis admovendæ machinæ qui hactenus frustra tentarant rati: denunciarunt minaciter ipsis; viderent etiam atque etiam quid agerent, quove ruerent. Non enim tam pertinaci recusatione parendi solam eos inobedientiæ culpam incurrere, sed indicium præbere idoneum criminis multo gravioris. Hinc scilicet apparere persistere adhuc illos in iis quæ statuta dudum nuper rescissa fuerant, & cum se recedere ab iis, redireque ad professionem antiquam significassent, falso id simulasse, voce dumtaxat pravis decretis renunciantes, quibus nunc adhuc cum maxime toto animo hærerent. Quæ res quantæ invidiæ quantique esset periculi, æstimare ipsos maturo judicio par esse. Ne hæc quidem illis inflectendis valuere. Audita quippe comminatione ista ultima, declararunt malle se subjacere innoxios suspicioni fundamento carenti, quam apertum horrorem manifesti delicti ultro consciscere, iis subscribendo quæ ignorarent. Erat enim inter alia in Tomo qui subscribendus ipsis obtrudebatur quædam Expositio sententiæ prius memoratæ Divi Damasceni, sic se habens. *Si vero a Summo Theologo Damasceno reperiatur dictus Pater Sancti Spiritus* προβολεὺς *productor per Verbum: haud plane ista locutio significare vult Sancti Spiritus processionem in extantiam, sed in æternam exsplendescentiam*. Hoc autem quid sibi vellet, nequaquam se capere ajebant. quærebantque monstrari sibi discrimen *processionis, & æternæ exsplendescentiæ*, ut sic earum vocum alteram abjicerent, alteram amplecterentur. Nunc enim plane apparere ipsis ista vocabula mutuo æquipollentia; nec plus minusve significare quidquam *processionem in extantiam*, quam *processionem in æternam exsplendescentiam*. Ultimum hoc fuit responsum plerorumque ex his, fixum indicans propositum in quo ad finem usque perstitere. Quidam alii ad pacta descenderunt. declarato enim se quod poscebantur facturos, dummodo sibi prius Patriarcha & Episcopi scriptam cautionem darent, qua in suum ipsorum caput omne periculum ambiguæ dictionis averterent; ita ut si quid ea sanæ de Deo Doctrinæ revera contrarium sonaret, fraudi id non foret sibi, qui aliena tracti auctoritate istam locutionem approbassent: sed ejus rei tota culpa, si minus apud Homines, certe apud Deum Judicem, imputaretur auctoribus, & suasoribus istius Approbationis, quippe Doctoribus Ecclesiæ, atque in Magistrorum communium dignitate constitutis. His data in manum est quam petebant Syngrapha. qua accepta, subscripserunt.

Edit. Rom. pag. 76.

CAPUT II.

Ut sumpto Veccus in manus Tomo invenerit in eo quæ accusaret; & ut cœperit insurgere.

Ὀλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ εἰς χεῖρας γεγονὼς ὁ τόμος τῷ Βέκκῳ, παρέκνιζεν ἀντιξύειν τὸν ξύοντα. καὶ δὴ κἂν πολλοῖς μὲν ἄλλοις τοῦ τόμου ἐπελαμβάνετο. Ταύτην δὲ μάλιστα τὴν ἐξήγησιν μὴ καλῶς ἔχουσαν τῆς ἐννοίας, ἐπειρᾶτο δεικνύειν. ὡς ἢ μὴ ὁμωνυμιζομένου δῆθεν τοῦ Προβολέως, καὶ ποτὲ μὲν εἰς αἴτιον

C Breve in medio spatium, & perlatus Tomus in manus Vecci, pupugit irritabilem, ac facile perpulit ad reciprocandam cum lacessente contentionis serram. Ac multa ille quidem, & alia in Tomo reprehendebat: sed præsertim incusabat expositionem in eo traditam sententiæ Damasceni, vitium ejus demonstrare hunc in modum satagens. Sive enim, ajebat, singulari & unica contentum notione non est vocabu-

lum *Προβολεὺς productor*: ſed aliquando quidem in Principii activi ſignificatu uſurpatur, aliquando autem nihil aliud ſonat niſi datorem, ſuggeſtorem, & ſimpliciter præbitorem: Sive una eſt & ſimplex vocis iſtius poteſtas, æque in utrovis caſu neceſſe eſt fateri: unum idemque ſonare ambas illas locutiones; videlicet, *proceſſionem in extantiam*, & *proceſſionem in æternam exſplendeſcentiam*. Sicque plane recidere in irritum omnes Cyprii conatus, cum in idem manifeſte concurrant quæ ille fruſtra diſtinguere contendit. Hæc erat Vecci argumentationis ſumma ſcripto prolixiori declaratæ. quod ille ſcriptum cum ad quoſdam ſibi adhærentium miſiſſet, diſperſum ab illis eſt, & judiciis expoſitum Lectorum ad liquidum explorare ſtudentium veritatem recti Dogmatis, quorum ſe cenſuris ſuam diſputationem ſubjicere Auctor profitebatur. Cæterum jam tum cum hæc Veccus inchoavit, non latuit Adverſarios ſuper hoc illum argumento commentari quidpiam. Sed cum opinarentur, iræ dumtaxat in eo ipſum obſequi, nec aliud oſtenſurum id agendo niſi rabioſam pruriginem viciſſim pungendi eos a quibus ſe confoſſum doleret, carituram auctoritate rebantur iſtam ejus ſcriptionem; ideoque negligendam rem totam putarunt; ſecuro inanis ſtrepitus indormiſcere contemptui, ſtatuentes ſibi porro unice licere. Hæc Patriarcham cum ſuis ne interpellare, aut impedire a ſcribendo Veccum curarent, tenuit fiducia, qua ſe falſos poſtea ſenſerunt. Nam Vecci Commentarius per Urbem Conſtantinopolim clam ſerpens, cupide lectus a plurimis eſt, & pleriſque aculeum infixit, contrahentibus animum pro ſe quoque, qui legebant aut legentibus aures dabant, dum arcana ſolicitantur cura, ne perfunctorie tranſmittentes rem accurata conſideratione dignam, temere præjudiciis acquieſcerent, in iis quæ per ſe ipſos expendiſſe diligenter par fuerat; committerentque ut ſe ipſos ſero poſtea culpare cogerentur negligentiæ ſupinæ. Oportere ſiquidem æquum arbitrum otioſe cognoſcere quæ dicuntur ab utrovis diſceptantium, explorareque, ecquam veriſimilitudinem forte majorem ejus oratio cui minus favetur, præſeferat. Alioqui paſſuros quod deprehenſis in medio duorum certantium contingit, ut ipſi ex alieno jurgio proprium in ſe ſe periculum attrahant. Hac ergo religione inſtincti Lectores diſſertationis contra Tomum Patriarchæ a Vecco editæ, ſingula ejus folia expendebant judiciis acribus; maxime cum plerique reputarent, haud ſe proprio ſenſu re clare perſpecta ipſa, & ejus evidentia ſecuritatem dante ſubſcripſiſſe, ſed fretos auctoritate ſcribentis, ſcripto acquieviſſe.

Edit. Rom. pag. 77.

A ἐκλαμβανομένου, καὶ ποτὲ δὲ εἰς δότην καὶ χορηγόν τε καὶ ἁπλῶς παροχέα, ἢ εἰ μᾶλλον ἁπλοῦν τὸ, Προβολεὺς συμπρεῖσθαι, μιᾶς ἐννοίας δηλωτικὰς εἶναι ἀνάγκη καὶ ἀμφοτέρας τὰς λέξεις, τήν τε εἰς τὸ εἶναι πρόοδον, καὶ τὴν εἰς ἀΐδιον ἔκφανσιν, καὶ οὕτως εἰς ταυτὸν συντρέχειν ἐκείνῳ, τὸν εἰς δῆθεν διαφερόμενον. τοῦτο γράψας καὶ πέμψας τισὶ τῶν αὐτοῦ, παρεῖχε τὴν περὶ τούτων κρίσιν τοῖς ὀρθῶς ἐξετάζειν ἐθέλουσιν. Οὐ μὴν δὲ, ἀλλ' οὐδ' ἐκείνους ἐλελήθει πάντως, τοιαῦτα γράφων ἐκεῖνος, ὀργὴν δὲ ταῦτα καὶ μόνην τέως καὶ τοῦ ἀντιλυπεῖν ὄρεξιν ᾤοντο εἶναι καὶ ἠφρόντιζον, ὡς καταμελοῦν
B γράφοντος. πολὺ δ' ὑφεῖρπε τοῦτο ἀνὰ τὴν Κωνσταντίνου. περὶ μὲν τοῦ καθ' αὐτὸν ὑποστελλομένου τῶν ἀκουόντων ἑκάστου, ὡς μὴ δοκοῖεν ἀφ' ἑαυτῶν μέμφεσθαι. δεῖν δὲ καὶ ὡς ἐνὴν προσέχειν λεγόντων, μή πως ὁ λόγος ἔχοι τὸ πιθανὸν, καὶ μέσον δυοῖν ἐριζόντοιν, αὐτοὶ κινδυνεύοιεν. ἔφερε δὲ πολλοῖς νοῦν ἡ τοῦ Βέκκου ἀντίρρησις, καὶ ἐφιλοκρίνουν ἀκριβῶς τὴν ἐξήγησιν, καὶ μᾶλλον ὅτι οὐδ' αὐτοί γε οἱ ὑπογράψαντες, ἐπ' ἀσφάλειαν ὑπέγραφον, ἀλλὰ τῷ παρ' ἐκείνων ἐπερειδόμενοι γράμματι.

CAPUT III.

De Exchartophylace, & ut accuſatus fuerit Tomus.

QUiddam porro quod contigit circa Exchartophylacem (nam Moſchampar paulo ante, & ceſſerat officio, & a Patriarcha ſe removerat, quibuſdam offenſiunculis averſus; conſortem quoque ſimultatis ſecum habens & Quinqueccleſienſem) auxit utriuſque in Patriarcham odium. Hi cum ſe haud pares cernerent ipſi palam oppugnando Patriarchæ, ad Tomi accuſationem animum appulere, uti ad rem eo faciliorem, & ſucceſſus pronioris, quod plauſibili prætextu obtendebatur, officii quo quivis Chriſtianus, præſertim Eccleſiaſticus, tenetur ſummo, quærendæ omni ratione ſecuritatis in dogmate, excutiendique, & explorandi in eo genere accuratiſſime quidquid quovis nomine ambiguum, vel minimam dubitationem movet: hoc præjudicio vulgo receptæ opinionis haud immerito ſperantes lucrifacturos ſe ſuſpicionem iracunde ruentium in ultionem exoſi capitis: & perſuaſuros, ſtudio ſe potius religioſo Orthodoxæ doctrinæ declarandæ, ad diſcuſſionem commentarii ſuſpecti accedere. Flagrante igitur adhuc invidia quam recens editio paſſim lectæ confutationis Vecci Tomo Patriarchæ conflaverat, & trepidantibus cum maxime Cyprii ſequacibus in fama ejus titubante ſuſtinenda, inſurgentes & iſti gla-

pag. 78.

C ΣΥμβὰν δέ τι καὶ περὶ τὸν ἐσκαμματισμένον Χαρτοφύλακα. (ὁ γὰρ Μοσχάμπαρ καὶ προαπέστη, ἅμα μὲν ὀφφικίου, ἅμα δὲ καὶ Πατριάρχου, μικροψυχήσας ἐπί τισι, καὶ διὰ ταῦθ' ἑπόμενον ἑαυτῷ καὶ τὸν Πενταεκκλησιώτην εἶχεν) ἐπέρρωσε κἀκείνου τὴν περὶ τὸν Πατριάρχην δυσμένειαν, καὶ γ' οὐχ οἷοί τ' ὄντες αὐτῷ διαμάχεσθαι, πρὸς τὸν τόμον ἀπεῖδον, δόξαν ἀσφαλείας δογμάτων, μὴ κενὴν διαφορὰν παρὰ πολλῶν ἀποίσεσθαι προνοούμενοι, καὶ δὴ παρασπαίρουσαν ἔτι ὁρῶντες τὴν παρὰ τοῦ Βέκκου τῷ τόμῳ μέμψιν, τοῖς γεγραμμένοις ἐπιφυέντες καὶ οὗτοι, τὴν μάχαι-
D ραν ὤξυναν. Ὁρμαῖς γοῦν παρακροτηθέντες μείζοσι, καὶ τοὺς δοκοῦντας προκαταλαμβάνουσι τῶν Ἀρχιερέων, ὧν καὶ μείζους καὶ πρῶτοι, ὁ Ἐφέσου τ' ἦσαν Ἰωάννης ἔτι ἀπὼν, ὁ Κυζίκου Δανιὴλ, καὶ ὁ Φιλαδελφείας Θεόληπτος, ὃς δὴ καὶ παρὰ τῷ μεγάλῳ Λογοθέτῃ πολλὴν καὶ μεγάλην εἶχε κατὰ πληροφορίαν τὴν οἰκειότητα. ὃ δὴ καὶ μέχρι μέν τινος

καὶ αὐτοὶ διερχόμενοι τὰ τοῦ τόμου, οὐ προσαπεδέχοντο τὴν ἐξήγησιν. Τὸ γοῦν ταυτίζειν τήν τε πρόοδον, τήν τ' ἔκφανσιν, καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν γράψαντα καταμέμφεσθαι, ὡς ταῦτα τῷ Βέκκῳ δοξάζοντα, οὐκ ἐκεῖνον ξυνετὸν, οὐδ' ἄλλως εὔσχημον, καὶ εἰς ἀπολογίαν εὐπρόσωπον. δοκεῖν γὰρ τοῖς πολλοῖς ἐντεῦθεν ἐπὶ κακίαις εὐθύνειν τὸν Βέκκον, καὶ οὐ διὰ δογμάτων παραβασίαν, οἷς ὅτι καὶ αὐτοὶ ἀληθείας ἀνάγκῃ συνελαυνόμενοι, τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ θεολογοῦσι, καὶ ὃ φεύγειν ἔδοξαν βασκανίας χάριν, τοῦθ' ὁμολογοῦσιν ἀληθείας ἕνεκα. Τὸ γοῦν οὔπω τὸν τόμον καταιτιᾶσθαι, οὐκ ἔγνωσαν δεῖν. τὸ δ' ὅτι τὸ Προβολεὺς ὄνομα, ἰδιοτρόπως παρὰ τῶν Πατέρων ἐπὶ τοῦ αἰτίου τοῦ Πνεύματος παραλαμβάνεται, ὥσπερ καὶ τὸ Γεννήτωρ ἐπὶ τοῦ αἰτίου τοῦ μονογενοῦς Λόγου, αὐτὸς ὁμωνυμήσας, ἐπὶ τῆς ἁπλῶς ἐκφάνσεως ἐξελάβετο, καὶ οὐκ ἐπὶ τῆς αἰτίας τοῦ Πνεύματος καθαρῶς, ἣν καὶ πρόοδον λέγων τὴν λέξιν ἀπέφασκε, τοῦτ' οὐκ ἠρίουν ἀκαταιτίατον, καὶ παραβασίας ἐκεῖνον ἐντεῦθεν δογμάτων ἐγράφοντο. Τὸ μὲν οὖν ὑπ' ὀδόντα παρὰ τούτων καὶ ἔτι ἐφεῖρπε· τὸ δὲ καὶ ἀναφανδὸν λέγειν πρὸς πάντας, αἱ ἐπὶ τῷ τόμῳ ὑπογραφαὶ σφῶν, οὐκ ἐπέτρεπον. Ἐζήτουν οὖν εὐπρεπῆ καταστῆσαι τὴν κατηγορίαν, καὶ δεῖξαι τὸν Βέκκον, Νέσον ἄλλον ἄντικρυς· ὃς δὴ καὶ μετὰ θάνατον, τὸν μέγιστον Ἡρακλέα κατηγωνίσατο. καὶ ταχὺ παρέσχεν αἰτίαν, οὐκ οἶδα, εἴτε γ' ἡ τύχη, εἴτε μὴν τὸ δαιμόνιον μήνιμα.

dium acuerunt, vehementique ingruente impetu, præoccuparunt, traxeruntque in partes præcipuos quosque Antistitum. quos inter eminebant Ephesinus Joannes, adhuc absens, sed expectatus Constantinopoli, Cyzicenus Daniel, & Philadelphiensis Theoleptus, qui & apud Magnum Logothetam summa & gratia & auctoritate pollebat. His cunctis sat multa Tomi lectione introspectam Cyprii sententiam expendere aggressis, ea minime placebat: nec admittendam Damasceni expositionem judicabant. Haud tamen alioqui consentaneum ac plausibile putarunt, criminari eo nomine Auctorem Tomi, quod male negaret idem plane valere *processionem*, & *exsplendescentiam*, cum ex ipsa ejus doctrina satis clare sequeretur, synonyma prorsus esse ambo ista vocabula; unde posset efficaciter involvi Patriarcha in damnationem Vecci idem ipsum asserentis, nec fugere posset, quin si aberraret in hoc Veccus a recto dogmate, paris & ipse compertus erroris teneretur. Verum ne hac illum parte urgerent ea ratione avertebantur, quod multi sentiebant Veccum culparum contra disciplinam, non autem erroris adversus Fidem rectam Reum esse; quippe qui quod affirmaret, idem necessario dicendum esset cuivis Theologo, Trinitatis mysterium, sicut oportet, explicanti. Prout manifeste apparuisset ex eo quod quicumque illum pervicacia potius quam zelo veritatis oppugnassent; ubi vicissim redigebantur ad necessitatem explicandi quid de mysterio eodem ipsi sentirent, declinare non poterant quin verbis similibus & eamdem sententiam exprimentibus uterentur: ita ut unde ipsos arguendi prurigo retraxisset, eodem veritas compingeret. Aliam igitur inire viam decreverunt impugnandi Tomi, culpantes videlicet, quod cum vox Προβολεὺς *productor*, proprie usurparetur a Patribus ad significandum Principium activum Sancti Spiritus, sicut vox *Genitor* ab iisdem adhibetur ad designandum Principium activum unigeniti Verbi: tamen Scriptor Tomi vocis Προβολεὺς significatum retulisset ad simplicem exsplendescentiam, non autem ad emanationem Spiritus Sancti e vero Principio activo. quam emanationem vocabulo *Processionis* exprimens, & *processionem* ab *exsplendescentia* distinguens, haud dubie adimeret voci Προβολεὺς *productor*, notionem ipsi tributam a Patribus, emanationis ut e principio activo. quod nihil minus esse contendebant, quam defectionem a fide Catholicæ Doctrinæ; & ob hoc dicam Apostasiæ Tomi auctori jure impingi censebant. Hæc eorum sub dente tunc mussitantium arcana murmuratio aliquandiu clam serpens, timidis dumtaxat grassata susurris est. Nam accusationem mendosi scripti suscipere publicam, prohibebat verecundia magnorum nominum Tomo in testimonium approbationis subscriptorum. Exquirebant ergo secum modum, & opportunitatem indagatum ibant tuto plausibiliterque defungendi delatione tot muniti auctoritatibus Tomi, demonstrandique Veccum, similem illius e fabulis Nessi, quem ferunt a morte sua Magnum Herculem vicisse, ipsa sui damnatione causam exitii suo Judici ac Censori attulisse. Nec diu abfuit quin occasionem ipsis id agendi commodissimam seu casus, seu Divina suggereret ultio. *Edit. Rom. pag. 79.*

CAPUT IV.

De Marco: & ut Antistitum exarserit scandalum.

Μοναχὸς γάρ τις, Μάρκος τοὔνομα, ἐκ γένους ἐξωτέρου Ῥωμαίων ὢν, καὶ πρὸς λόγον φιλοτιμούμενος, συνήθειαν ἔχων ἐκ τοῦ πάλαι πρὸς Πατριάρχην φοιτᾶν αὐτῷ καὶ διδάσκεσθαι. Τότε δόξαν ἐκείνῳ, οὐκ οἶδ' ἀπόθεν, συνιστᾷν αὐτὸν ἐκ λογογραφίας τὰ δόγματα, γράψας, ὡς δῆθεν τὰ εἰς ἀντίρρησιν, ἐμφανίζει τῷ Πατριάρχῃ. ὁ δ' ἀνὰ χεῖρας λαβών τε καὶ διελθὼν, καί τισιν ἐπιστήσας, καὶ ὡς εἰώθει πάλαι ποιεῖν διδασκάλου τρόπον, χερσὶν οἰκείαις τινάττα διορθωσάμενος, ἀποδίδωσιν. ἐντεῦθεν ὁ Μάρκος λαβὼν τὰ πιστὰ, ὥς τις εἶναι δόξας, καὶ ὑπὲρ δογμάτων γράψας, τὸ γρα-

Monachus enim quidam, Marcus nomine, haud genere Romanus, homo doctrinarum studiis deditus, consuetudinem ex longo habens ad Patriarcham ventitandi, danda ipsi docenti opera, circa hoc tempus, nescio quo aut cujus instinctu, applicuit animum ad commentarium de Theologicis tunc agitatis controversiis scribendum: confutandorum scilicet eorum gratia quæ a sui Magistri Adversariis jactabantur. Id opus ubi elucubravit, Patriarchæ obtulit, qui percurrens, ut cæteras solebat Discipuli scriptiunculas, quædam in hac quoque minus sibi probata, manu propria correxit, & sic emendatam reddidit. Marcus quidquid intactum in sic recensito suo commentario reperit, pro usquequaque probato habens; & sibi non parum gratulans quod tam multa

inoffense commentari potuisset; opus suum ad certam gloriæ spem festinata editione vulgavit: eique commendandæ præfatiunculam addidit docentem, visum a Patriarcha & ubi opus fuit emendatum id scriptum fuisse priusquam ederetur. Eunte per manus novo libro, movit quosdam quod in eo annotarunt, tradi etiam clarius quam in Tomo Patriarchæ, damnabilem illam restrictionem notionis in voce Προβολεὺς qua Principii activi significatus, contra manifestam Patrum auctoritatem ab ea excluditur; quo animadverso præclaram se nactos sunt gavisi opportunitatem oppugnandi minore invidia in Discipulo Magistri: cui negare jam integrum non esset, se plane ita sentire; utique cum alia quædam corrigens in scripto Discipuli, illud ut suæ congruens sententiæ, ulla configere animadversionis nota omisisset. Quare quod perplexum & subterfugiis astute paratis ambiguum, griphi, ut quis dixerit, ritu Patriarcha ænigmatice in Tomo occultasset, profecto jam teneri deprehensum palam simpliciter illud diserteque declarante, fusa liberaque, nec ullis allegabilium excusationum offuciis insidiose munita scriptione Auditoris ejus Marci, quam approbans Patriarcha paucis immutatis, quid de notione verbi Προβολεὺς vere sentiat clare monstraverit. Cupide igitur arrepto Theoleptus Marci Monachi Commentario Magnum adit Logothetam, Virum & cætera eruditum, & in disquisitionibus Theologicorum dogmatum, ingenti securæ veritatis indagandæ zelo cum versari solitum, tum hoc ipsum ostentare multitudini gaudentem. Huic ostendens Commentarium Marci, mendosum locum indigitat, accuratoque sermone vitium ejus ac perniciem Orthodoxæ veritati nefarie oppositam demonstrat. Tum e Logotheta percontatur: ecquid ipse cum Marco sentiat, doctrinæque tam corruptæ acquiescat? Negavit enimvero ille statim, volumenque abjiciens, clare professus est, se id totum reprobare ut malum & temerarium. qua in expressione indignationis suæ adversus audacem novitatem, exardescenti, suo more, ferventius Logothetæ, opportune arrepto Philadelphiensis tempore, Tomum a Patriarcha editum obtulit, ex eoque illa verba legit, quæ similem damnatæ jam in Marci libro pravitati, sententiam, si recte intelligerentur, continebant; quod sic re ipsa se habere efficaci oratione declaravit. Hic Logotheta, velut apertis sibi oculis, prius non animadversam intuens labem, aspectu resiliit, verbique insidiis opertum malum, cum primum agnosceret detestari se professus, maximæ Patriarcham inscitiæ damnavit. Nec abfuit, quin propagata ea res in notitiam multorum, brevi ad aures Imperatoris perveniret, qui & ipse in sensum arcane pravum verborum Tomi ambiguorum, facile tot jam agnoscentium admonitu, penetrans, Multosque ac magnos viros cernens in culpando Tomi loco clarius a Marco expressam obscurius adstruente sententiam, unanimi assensu convenire, decrevit eum oportere congrua emendatione in sensum Orthodoxæ doctrinæ quam accommodatissimum reformari. Non enim esse consentaneum, qui alios defectionis a vera fide accusarent, ejus ipsius teneri convictos criminis; atque adeo isti malo curando id adhibere pro remedio, quod ipsum esse malum deprehenderetur. Talia dum primo mussitarentur, deinde sensim increbescerent, haud diu potuere occultari Patriarchæ. Audiit cito rem totam, & quid pararetur intelligens, in contumeliæ non tolerabilis parte numeravit, se tanta ex tam multo Theologicæ doctrinæ existimatione subnixum accusari aberrationis a Dogmate Orthodoxo; ejusque, ut sui quidem Adversarii persuadere conarentur, longe gravissimæ ac turpissimæ. Quare ad hunc tali indignatione præoccupatum cum venissent qui rogarent, ut ipse corrigeret quod in Tomo ejus vitiose scriptum erat, præfracte negavit agnoscere se quidquam in suo Tomo quod emendari opus esset, de petitione insuper illa ipsa, uti de irrogata sibi contumelia, conquerens, iraque ex fastu non modica sæviens. Sic repulsi qui Patriarcham adierant, Imperatori renunciarunt; non modo pravæ contra fidei dogma persuasionis; sed addita

Edit. Rom. pag. 80.

A φὲν ἐνεφάνιζε τοῖς πολλοῖς θαῤῥούντως, προσιθεὶς, ὡς καὶ Πατριάρχῃ ἐμφανίσειε τοῦτο, καὶ ἐκεῖνος τινὰ διορθώσειεν, ἐγκαθιστῶν ἐντεῦθεν τὰ τῆς ἐκδόσεως. Ταῦτα λαβοῦσί τισι, καὶ μαθοῦσιν ἐκεῖθεν, ὡς καὶ αὐτὸς ὁμωνυμίζει τὴν λέξιν τὴν, Προβολεὺς, ἄφυκτον ἔχειν τὸν Πατριάρχην ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ ἐδόκει· εἶναι γὰρ κἀκεῖνον ταῦτα φρονοῦντα, οἷς ὅτι λαβὼν εἰς χεῖρας τὰ γράμματα καὶ διεξελθὼν, ἄλλα μὲν διωρθώκει, καὶ οἰκείοις γράμμασι διεσήμηνε τὴν διόρθωσιν, αὐτὴν δὲ τὴν λέξιν ἀκαταιτίατον εἴασεν. ὥστε τὸ ἐν τῷ τόμῳ γρῖφον, ὡς ἄντις εἴπῃ, καὶ τὸ τῆς γνώμης γλαφυρόν τε καὶ B ὕπουλον, ἐν τῷ τοῦ Μάρκου παραγυμνῶσαι, καὶ δεῖξαι γράμματι. Ταχὺ γοῦν τὸ τοῦ Μάρκου γράμμα λαβὼν ὁ Θεόληπτος, ἐπιστὰς τῷ μεγάλῳ Λογοθέτῃ, ἀνδρὶ λογίῳ, καὶ περὶ τὴν τῶν δογμάτων ἐκκαιομένῳ, ὥστε πολλοὺς πιστεύειν, ἀσφάλειαν, ἐκφανίζει, καὶ μεθ᾽ ὅσης εἴπης τῆς ἐπιστάσεως διεξήρχετο. καί γε προοικονομησάμενος τὸ κακόδοξον ἐκ πολλῶν, εἰ οὕτως ἔχοι καὶ αὐτῷ ξυνδοκοίη, διεπυνθάνετο; καὶ τὸν, ὁμολογεῖν παραυτίκα, καὶ καταῤῥιπτεῖν τε καὶ ἀποβάλλεσθαι, ὡς κακῶς ἔχον καὶ τολμηρῶς τὸ σύμπαν. Ταῦτ᾽ ἐκείνου διειλαβουμένου περὶ τὰ γράμματα, ὡς τὸ μέγιστον ἔχοντα σφάλμα C περὶ τὰ δόγματα, τὸν Φιλαδελφείας αὐτίκα τὸν τόμον ἐξενεγκεῖν, καὶ τί γε ἄλλο φάναι δοκεῖ σοι πρὸς ταῦτα, τὸ παρὰ τοῦ Πατριάρχου λεγόμενον, ἐπέστησε. κἀκεῖνος εὐθὺς τῇ λέξει, καὶ τὰ αὐτὰ ὡμολόγει, καὶ ἀγνοίας τὸν Πατριάρχην μεγίστης ἐγράφετο. καὶ τὸ πρᾶγμα δῆλον τοῖς πολλοῖς γεγονὸς, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν βασιλικῶν ἀκοῶν ἄνεισιν. Ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπιστήσας τοῖς λεγομένοις, καὶ πολλοὺς καὶ μεγάλους βλέπων τοὺς καταιτιωμένους, δεῖν ἔγνω διορθοῦν τὸν λόγον, πρὸς ὅ, τι καὶ δόξοι τὸ εὐσεβέστατον. μὴ δὲ γὰρ εἶναι καλὸν, αὐτοὺς ἄλλοις ἐγκαλοῦντας παραβασίας περὶ τὰ δόγματα, ἐνέχεσθαί D γε καὶ τούτοις, καὶ κακῷ τὸ κακὸν ἰᾶσθαι δοκεῖν. Ταῦτα τοῖς περὶ τὸν Πατριάρχην οὐκ ἦν ἀγνοεῖν, ἀλλὰ κἀκεῖνος ἀκούει τὸ δρᾶμα, καὶ οὐκ ἀνεκτῶς ὑβριοπαθῶν εἶχεν, εἰ τοιοῦτος ὢν ἐν λογίοις καὶ τοιοῦτος δοκῶν ἐν δογμάτων ἐπιστήμῃ, παραβασίας καὶ αὐτὸς ἐγκαλεῖτο, καὶ τῆς μεγίστης, ὡς ἔπειθον. Ὅθεν καὶ ἀξιούμενος διορθοῦν τὸ σφαλὲν, αὐτὸς ἐν δεινῷ ποιούμενος, τὸ σφάλμα ὁμολογεῖν ἐν τοῖς αὐτοῦ γράμμασιν οὐκ ἐπείθετο, ἀλλὰ καὶ προσωργίζετο ὑπερηφανῶν. τὸ δ᾽ ἐντεῦθεν προσιόντες βασιλεῖ πεισμονῆς ἐνεκάλουν. καί γ᾽ αἱρέσεως, καὶ ἀπεχίζοντο κατ᾽ ὀλίγον ἐκείνου, ὡς μὴ ἀγνοίᾳ δῆθεν καὶ ξυναρπαγῇ περιπεσόντος, ἀλλὰ καὶ γνώμῃ.

huic pervicacia etiam Hæreſeos compertum eum teneri; deincepſque ſenſim plurimi ab ejus communione ſe abſcindebant, ut hominis non ignorantia ſcilicet lapſi, aut in raptu mentis alio attentæ cæco per lubricum impulſu in ruinam præcipitati; ſed certa ſcientia, fixaque animi pertinacia errorem amplexantis ſuum.

CAPUT V.

De Patriarchis Alexandrino & Antiocheno.

ΤΟ γὰρ πρὸ τοῦ, ἤπειγον τούτους, τοιούτους εἶναί τε καὶ φαίνεσθαι. τὰ δ' ἦσαν, πρῶτον μὲν, τὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου, ὃν πολλοῖς ὑπῆγον τοῖς χαλεποῖς πρότερον, μέχρι καὶ αὐτῆς ἐξορίας πειράσαντες τὴν δεινότητα τῶν κακῶν, ἐφ' ᾧ τὸν τόμον καθυπογράψειε. κἂν ἐκεῖνος μετὰ πολλὰς ἐπηρείας, τὸν μὲν τόμον, ὡς μὴ δοκιμάζειν ἔχων, ὡς ἀλλοεθνὴς, καὶ τῶν ἡμετέρων δογμάτων ἀξύνετος, ὁ τοσοῦτος τὴν γνῶσιν παρεθεώρει, ἄλλην δέ τινα ὁμολογίαν ἐξ ἑαυτοῦ ἔγραφε καὶ ὑπέγραφεν, αὐτὴν δὴ τὴν τῶν Ἁγίων καὶ κατημαξευμένην, μηδὲν τὸ ἀσαφὲς, καὶ ὑπονοούμενον ἔχουσαν. Δεύτερον τὸ κατὰ τὸν Ἀντιοχείας Ἀρσένιον, πῶς μόνον ἀκουσθὲν συσταθεὶς ἐπ' Ἐκκλησίας τῷ Ρηγὶ Ἀρμενίας, τὰ ἔσχατα κατεγνώσθη, καὶ τῶν διπτύχων ἐξεβάλλετο. καὶ Βασιλέως, ὅτι τε τὸν Πατέρα δόξαντα περὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἁμαρτεῖν, ἄταφον ἀφῆκε καὶ ἀμνημόνευτον· καὶ ὅτι τὴν προτέραν σύζυγον, τὰ ὅμοια περὶ τὴν εὔφημον μνείαν ἔδρα, καὶ τρίτον τὴν μητέρα, ὅτι εἰ μὴ καὶ αὐτὴ τὸν τῆς πίστεως δέδωκε Λίβελλον, οὐκ ἂν εἰς κοινωνίαν ἐδέξατο. πολλή τις ἦν ἡ κατὰ τοῦ Πατριάρχου μέμψις, ὅτι δόξας σφαλῆναι, μὴ διορθῶτο, ἀλλ' ἰσχυρογνωμονοίη, καὶ μῶμον προστρίβεσθαι θέλοι τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἁπάντων μῶμον τὸν χείριστον. Ὑπέρρει γοῦν διὰ ταῦτα ἡ πρὸς ἐκεῖνον τοῦ Βασιλέως διάθεσις, καὶ οἱ κατ' ἐκείνου ἴσχυον πλέον καὶ πλέον ἔτι, μέχρις ἂν καὶ τοῦ δηλωθέντος Ἀθανασίου παραγγείλαντος καὶ συμβουλεύοντος δῆθεν τὴν ὑποχώρησιν. ἐκοινοῦτο γὰρ καὶ τούτῳ τὴν γνώμην ὁ Βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς ἐπεδεδόκει πρὸς ταῦτα, ὥστε ὑποστῆναι τὴν πρὸς ἐκεῖνον ἄφιξιν ἐφ' ᾧ ξυμβουλεύοι.

HÆc Patriarchæ contumacia ut cunctis videretur intolerabilior, faciebant, quæ paulo prius in ſummæ dignitatis auctoritatiſque perſonas ſeveriſſime in hoc genere agi omnes viderant. In recenti quippe memoria verſabatur quam nulla fuiſſet habita ratio virtutis, doctrinæ, gradusque conſpicui, quibus Conſtantinopoli peregrinans eminebat Athanaſius Alexandrinus Patriarcha, cum illum Eccleſiaſtici, volente Imperatore, vehementiſſime urſerunt ad ſubſcriptionem Tomi, graviſſimis inflictis recuſanti pœnis, uſque ad ipſam ejectionem in exilium. quibus ille minis maliſque non pertractus quidem prorſus eſt eo quo impellebatur; tamen acerba plurima perpeſſus, tandem aliquo modo ſatisfacere curavit, allegata excuſatione plauſibili: *haud ſuum eſſe hominis longe a ſua Eccleſia vitam peregre privatam actitantis, ſcriptum Præſidis ejus Urbis in qua ipſe hoſpes degeret, judicio ſuo ſubjicere, quod facturus videretur, ſi ſuum, illi a ſe lecto ſubſcribere nomen attentaret, in ſignum ſententiæ de ipſo ſuæ: præſertim cum probare librum inexploratum nemo ſanus deberet: explorare autem, aut quantum par erat expendere tam multa in Tomo ſcripta, otii ac facultatis non eſſet ſuæ; quoniam alibi educatus, uſus ac ſenſus proprios Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ minus perſpectos haberet quam ad iſtud examen foret neceſſe. quod unum recte poſſet, daturum ſe ſcriptam profeſſionem ſuæ fidei*, quam & exhibuit, edidítque ſubſcriptam a ſe, Sanctorum dictis congruentem, ac trita gradientem via, nihilque obſcurum aut ſuſpicioni obnoxium habentem. Adjungebatur eo, quod pari acerbitate conſultum adverſus Arſenium Antiochiæ Patriarcham nuper fuerat. qui auditus ſolum, conſenſiſſe in negotio Eccleſiæ cum Rege Armeniæ, ultimæ ſtatim damnationi ſubjectus, & eraſus e Diptychis fuiſſet. Tertium denique celebrabatur Eccleſiaſticæ conſtantiæ in tali cauſa domeſticæ Pietatis victricis, luculentum exemplum. Siquidem Andronicus ipſe Auguſtus Parentem proprium erraſſe in Eccleſiæ cauſa judicatum, inſepultum, & officio memoriæ mortuis reddi ſolitæ mulctatum dimiſerat. quin & priorem ſuam conjugem pari funeris, & mentionis in ſacris, ſimili ex cauſa, honore privaverat. Denique Matrem ipſam ſuam non niſi dato ab ipſa libello fidei, in communionem admiſerat. Talia reputantibus, & paſſim jactantibus, multa cunctis oboriebatur contra Patriarcham indignatio, in acres ipſius reprehenſiones erumpens: quod is palam erraſſe deprehenſus, emendari recuſaret; ac ſua pertinacia labem inureret Eccleſiæ, labemque omnium peſſimam. Refrigeſcebat his de cauſis ardens prius Imperatoris in eum affectus, & adverſariorum ejus magis quotidie magiſque potentia creſcebat. eo quidem uſque, ut modo memoratus Athanaſius ipſum adiens, auctor ipſi fieret Patriarchalis dignitatis ultro abdicandæ. Id porro Alexandrinus non per ſe auſus, Imperatoris ſuaſu ſuſcepit. nam Andronicus ſuum illi ejus rei deſiderium communicaverat. cui ille in re tali obſequendum ratus, ſuſtinuerat convenire Patriarcham, &, quod haud gratum ſciret fore, ſponte conſilium obtrudere.

Edit. Rom. pag. 81.

CAPUT VI.

Seceſſio Patriarchæ Gregorii e Patriarchio.

ἈΠειπὼν ἐκεῖνος καὶ ἀποναρκήσας τοῖς ὅλοις, ἐν μιᾷ τῶν κυριωνύμων ἡμερῶν, ὁμιλίαν λαλήσας πρὸς τὸν λαὸν, ὡς πολλοὶ ἐπισυνέστησαν κατ' αὐτοῦ, καὶ ὡς μὴ οἷός τ' εἴη ἀντέχειν, εἷς πρὸς πολλούς. καὶ ταῦτα, καὶ τῶν Ἀρσενιατῶν εἰρηνεύειν ὑπισχνουμένων εἰ καὶ αὐτὸς ἐξέλθοι, καὶ τέλος, ὡς κατὰ δοκι-

AVerſatus ille quidem eſt inviſam propoſitionem, nec ſe obſequuturum recepit. cæterum fractus animo & diffidens rebus ſuis, quadam die Dominica, Homilia ad populum perorata, qua queſtus eſt, multos inſurrexiſſe adverſum ſe, nec reſiſtendo parem eſſe, utique unum comparatum plurimis. Velle igitur cedere: ac cum Arſenianos jactare audiret, pacem ipſos amplexuros ſi amoveretur e medio Gregorius, cupe-

pag. 82.

re probare an vera dicerent, ideoque ſecedere tantiſper, animo dumtaxat explorandi quid ſint acturi. jam nunc plane denuncians: niſi illi promiſſis ſteterint, & Eccleſiam turbare deſierint, rediturum ſe ſe, & quidem iratum & ultorem, feræ inſtar ad eos incurſandos erumpentis. Tantum effatus exiit, & ſe Hodegorum Monaſterio abiens condidit: non tamen ut functionibus prorſus inde cunctis abſtineret Patriarchalis poteſtatis, quin & convenientibus ad eum Partis ejus Antiſtitibus ac Clericis, Synodi ab iis celebrabantur, & judicia exercebantur; adeo ut paulatim totam Cyprius Eccleſiæ adminiſtrationem, ut ante, reſumeret; quippe qui nec poſſeſſionem amiſiſſe videretur, memorari adhuc inter ſacra ſolitus. cæterum offenſio erga illum publica per hanc ſeceſſionem nulla ex parte minuebatur. quin auctæ potius brevi turbæ ſunt, adventu in Urbem Joannis Epheſini, quem abſentem jam fuiſſe præoccupatum tractumque in Partes adverſantium Gregorio, diximus. Inter hæc ſcrupulus quidam angebat Imperatorem, dubitantem: an ſacra quæ adjuncta Gregorii Patriarchæ publica commemoratione celebrarentur, ſibi ad ſanctificationem prodeſſent. Propter hoc, & alia inſuper multa ſub id tempus occurrentia invidiæ in Gregorium inflammandæ apta, captato ejus Inimici tempore, nomen ejus in Synaxibus ſilentio preſſerunt: & ab ipſo abdicationem petierunt, ut ad digni electionem in ejus locum rite inde procederent. Hoc rerum articulo Cyrillus ex Tyri Epiſcopatu in Patriarchatum Orientalem Antiochiæ poſt Arſenium, translatus, vir religioſus, quietis amicus, plenus Eccleſiaſtica gravitate, Conſtantinopolim advenit, quod illum ut faceret cogebat neceſſitas ratæ reddendæ Promotionis ſuæ, haud aliter firmam auctoritatem habituræ propter tranſitum ex uno Throno in alium, cujus inde gratiam impetrari oporteret. quamquam tunc non impetravit ille quidem. Verum poſt annos octo rediens, vix, promiſſionibus datis, ſe neutiquam in ulla re cum Armenis conventurum, quando in eorum ditione degeret, rebus Syriæ jam perditis, denique admiſſus eſt, & hic vitam exhauſit. Is igitur circa tempus cujus modo acta referebamus, Conſtantinopolim appulſus, cum propter eminentem ſuper alios dignitatem eximie honorandus viſus fuiſſet, aſſignando ei apud Hodegos diverſorio, recedens inde Patriarcha Gregorius in Hoſpitium Sancti Pauli in Latro tranſmigravit, illucque ſe abdidit.

A μασίαν ἐξέρχεται, ἐπειπὼν, ὡς εἰ μὴ γ' εἰρηνεύσειαν τῇ αὐτοῦ ἀποστασίᾳ, ἐπιστησόμενος αὖθις, καὶ ὡς θὴρ ἐκείνους καταδραμούμενος, ἔξεισι, καὶ τῇ τῶν Ὁδηγῶν μονῇ φέρων ἑαυτὸν δίδωσιν. οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ ἀπρακτεῖν τελέως, ἀλλὰ καὶ συνεισβαλλόντων τῶν περὶ ἐκεῖνον Ἀρχιερέων, καὶ Κληρικῶν, Συνόδους τε γίνεσθαι, καὶ κρίσεις ἀποκαθίστασθαι, καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ αὖθις οἰκονομεῖσθαι, μνημονευομένου καὶ ἔτι. ἀλλ' οὐ δὲ καὶ τὸ ἐπ' ἐκείνῳ σκάνδαλον κατεστέλλετο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐλθόντος καὶ τοῦ Ἐφέσου Ἰωάννου, ὃν καὶ μακρόθεν οἱ κατ' ἐκείνου προκατελάμβανον, μεῖζον ἤρετο, καὶ ὁ Κρα-
B τῶν ἐν διχονοίαις ἦν εἰ μνημονευομένου ἐκείνου, αὐτὸς ἁγιάζοιτο ταῖς θυσίαις. Διὰ τοῦτο καὶ πολλῶν μεταξὺ συμβάντων, χώραν ἔχοντες οἱ κατ' ἐκείνου, τὸ τούτου ὄνομα ἐν ταῖς συνάξεσι κατεσίγαζον, καὶ παραίτησιν ἐζητοῦντο, ἐφ' ᾧπερ καὶ τὸν ἄξιον προχειρίσαιντο. ἀλλ' ἐν τοσούτῳ καὶ ὁ εἰς Πατριάρχην Ἀντιοχείας ἐπ' Ἀνατολῆς ταχθεὶς ἀπὸ Τύρου Κύριλλος μετ' Ἀρσένιον, ἀνὴρ εὐλαβὴς, καὶ ἡσυχίας φίλος, καὶ πλήρης Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, τῇ Κωνσταντίνου ἐπιφοιτᾷ, ὃν ἔδει πάντως ἐλθόντα τὸ κῦρος ἐντεῦθεν λαβεῖν, ἐκ μεταθέσεως ἀναβιβαζόμενον, κἂν τότε μὴ δεχθεὶς, ὕστερον
C μετὰ χρόνους ὀκτὼ, μόλις καὶ ὑποσχέσεις δοὺς, ἦ μὴν μὴ κατά τι Ἀρμενίοις συνέρχεσθαι, ἐν τῇ ἐκείνων διάγοντα, ἐπὶ τὰ κατὰ Συρίαν ἠφάνιστο, προσεδέχθη, κἀνταῦθα τὸ βιοῦν ἀπεπλήρωσεν. ὡς γοῦν ἐπιδημήσας οὗτος τῇ Κωνσταντίνου τῷ τότε, ὑπὲρ ἄλλους ἐν τοῖς τῶν Ὁδηγῶν κατοικεῖν προυτιμᾶτο, ἀπάρας ἐκεῖθεν ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος, τῷ τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ ἐν τῷ Λάτρῳ μετοχίῳ μετοικισθεὶς δίδοται.

CAPUT VII.

De Gregorio, ut ab eo petita abdicatio ſit.

Edit. Rom. pag. 83.

IBi erat altercans cum Epiſcopis, & Imperatorem accuſans; quod ſe quem aſſumpſiſſent ſapientem & honorabilem creditum, ac præterea orthodoxe ſentientem, nunc non modo ignominia afficerent, ſed & ipſi pretioſum decus orthodoxe ſentientis auferrent. Inter hæc quiritanda totus incumbebat in ſcriptitandas confutationes accuſationum quæ Tomo a ſe edito intentabantur. Iſtarum omnium Apologiarum unus erat ſcopus demonſtrare; quam juſta occaſione, quam recto animo ipſe a principio ſcribere aggreſſus eſſet; tum docere, quam innocens & ab omni macula immunis ſententia latuerit ſub quibuſdam in ſuo Tomo obſcure poſitis verbis ambigueque perplexis; quæ quidem ultro fatebatur, niſi eo modo quo nunc exponebat, declararentur, neceſſario in Vecci ſententiam incidere. Hæc ita diſputans, petebat dari ſibi ab iis quos compellabat, Antiſtitibus videlicet & Auguſto, teſtimonium omni auctoritatis firmitate ad fidem plenam munitum, quo illi profiterentur: plane ſe comperiſſe Gregorium Patriarcham haud umquam in Dogmate orthodoxo titubaſſe. Hujus teſtimonii diplomate accepto, ſe viciſſim daturum pollicens rite conſcriptam Throni ceſ-

D ΚΑὶ ἦν ἐκεῖ διαφιλονεικῶν πρὸς Ἀρχιερεῖς καὶ Βασιλέα ἐπικαλούμενος. Εἰ λαβόντες αὐτὸν σοφόν τε καὶ ἔντιμον νομιζόμενον, προσέτι δὲ καὶ ὀρθοδοξοῦντα, οὐχ ὅπως ἀτιμοῖεν ἐκεῖνον, ἀλλὰ καὶ προσαφαιροῖντο, τὸ ἐπὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ σέμνωμα. Καὶ δὴ καὶ ὡς εἶχε γράφων τὴν ἐπὶ τῷ τόμῳ τῶν κατηγορουμένων ἐπίλυσιν, ὅπως γράψοι τὴν ἀρχὴν, καὶ ὅπως φρονοίη, καὶ ὡς μὴ οὕτως ἐξηγοῖντο, ἀνάγκη πᾶσα εἰς τὴν τοῦ Βέκκου γνώμην ἐμπίπτειν. Ταῦτα λέγων, ἠξίου διδόντας αὐτοὺς τὸ ἐπὶ τῷ ὀρθοδόξῳ οἱ βέβαιον καὶ ὁμολογοῦντας ἀντιλαμβάνειν παρ' ἐκείνου τὴν τοῦ θρόνου παραίτησιν. Τοῦτο οὖν ἐκείνοις λαβύρινθος ἄντικρυς δυσδιέξιτος. εἰ γὰρ ὁμολογοῖεν ὀρθόδοξον, ἡ ἐπὶ τῇ παραιτήσει ἀξίωσις, οὐχ ὅπως ἄδοξος, ἀλλὰ καὶ τυραννικὴ κατεφαίνετο. Ἀντηξίουν γοῦν διὰ ταῦτα κἀκεῖνοι τὸν Βασιλέα κρίσει ἐπιτραπῆναι τὰ κατ' ἐκεῖνον. Καὶ εἰ μὲν

δ'ρε-

εὑρεθείη ἀπὸ κοινῆς σκέψεως τὸ ἀσφαλὲς ἐφ' οἷς ἔγραψεν ἔχων, τελεῖν καὶ αὖθις εἰς Πατριάρχην ἐκεῖνον, εἰ δέ γ' ἐξελεγχθείη ἐμπεσὼν εἰς σφάλμα δογμάτων, αὐτὸν μὲν ζητεῖν ἐν μετανοίᾳ συγγνώμην, καί γε λαμβάνειν· αὐτοὺς δ' ἀφέντας ἐκεῖνον δικαίως, καὶ τίς γὰρ ἐντεῦθεν παραιτήσεως χρεία; ζητεῖν τὸν ἄξιον. ἐδέξατο τὸν λόγον ὁ Βασιλεὺς, καί γε πέμψας, παρεδήλου τῷ Γρηγορίῳ τὰ παρὰ τῶν ἀντιδικούντων λεγόμενα. ὁ δὲ καθάπαξ δεινὸν ἡγούμενος, εἰ καὶ αὐτὸς ὁ δοκῶν ὑπὲρ ἄλλους, ἐπὶ τῇ παραβασίᾳ ἁλίσκοιτο δόγματος, ἐδέχετο τὴν ἀξίωσιν, καὶ ἕτοιμος ἦν ἀπαντᾶν εἰς κρίσιν. ὅθεν καὶ ὥριστο μὲν ἡ ἡμέρα, ὥριστο δ' ὁ τόπος, ὁ δ' ἦν τὸ μέγα τοῦ Βασιλέως παλάτιον. ἐτάττοντο οἱ κριταὶ, οἱ κατηγορήσοντες ἡτοιμάζοντο· οἳ δ' ἦσαν οἱ σχισθέντες ἐκείνου, ὅσοι τε τῶν Ἀρχιερέων, καὶ ὅσοι τῶν Κληρικῶν, τὰ πάντ' εὐπρεπῆ. ἔδει δὲ συνελθεῖν καὶ μόνον. ὡς δ' ἡ Κυρία παρέστη, καὶ ἀπαντᾶν ἔδει εἰς ταυτὸν πάντας, αὐτὸς συνάμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πρωϊαίτερον ἑτοιμασθεὶς ἔφιππος σὺν ἐφίπποις, πρὸς τὸ παλάτιον ἀπαντᾷ. καὶ που ἱστάμενος ἔξω ὡς ἔτυχεν ἔχων, δήλην τῷ βασιλεῖ τὴν σφετέραν ποιούμενος ἄφιξιν, ἀπαντᾶν τὴν ταχίστην καὶ κριτὰς καὶ κατηγόρους ἠξίου. Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς σοφώτερόν τι καὶ βαθύτερον ἐννοῶν, ὡς γεγονυίας τῆς διαλέξεως, οὐδὲν ὅλως χωρήσει κατ' ὀρθὸν τὸ πρᾶγμα· ὡς θάτερον ἀμφοῖν γενέσθαι, ἢ ἐκεῖνον φανέντα κακὸν ἡσυχάζειν, ἢ ἐκείνους διαβολεῖς ὁμολογεῖν, ἀλλὰ παραμένειν τε αὖθις τὸ σκάνδαλον, φύσεως ἐχόντων τῶν λόγων λόγοις μάχεσθαι, ὡς πραγμάτων καὶ μόνων εἶναι τὴν ὁμολογίαν τῆς φύσεως, ὡς ἔχουσι φαινομένων καὶ μὴ ὡς λέγονται, ταῦτα σκοπήσας, καὶ μᾶλλον ὅτι τοῖς καταβαλοῦσι, οὐκ εἰς ἀσφαλὲς πάντῃ περισταίη ἂν τὸ πραχθὲν, ὡς εἰς ὀβελισμὸν ἀγομένοις διὰ τὴν τοῦ χειροτονητοῦ παραβασίαν, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ τὸ ἐπισφαλὲς ὁμολογοῦντες ὑπέγραψαν, οὐκ ἐκεῖθεν εἰς συμφέρον γενέσθαι τὴν κρίσιν. ὅθεν τε πέμψας, ἀπήρτα τὴν διαδικασίαν. καὶ γὰρ καὶ οἱ ἀντίθετοι τούτῳ, εὐφυῶς ἀπεκρούοντο τὰ τῆς κρίσεως, οὐκ εἰς συμφέρον ἔσεσθαι τοὺς λόγους, πολλῶν κινηθέντων διαβεβαιούμενοι, ἔπειθον δὲ Βασιλέα πέμπειν καὶ ἀξιοῦν παρέχειν λίβελλον παραιτήσεως. Μὴ δὲ γὰρ εἰς συμφέρον ἔσεσθαι τὴν ἐξέτασιν, αὐτοὺς δ' ἐντεῦθεν ὁμολογεῖν εὐσεβῆ, καὶ μηδένα τὸν δισταγμὸν ἐπὶ ταῖς σαῖς φησι φέρειν δόξαις, μόνον δὲ σκανδαλισθῆναι διὰ τὸ τοῦ Μάρκου γράμμα. ὃ καὶ αὐτὸς σὺ φθάσας πολλάκις ταῖς ἀποβολαῖς δέδωκας, ὡς παρὰ τὸ ὀρθὸν συντεθὲν τῆς κοινῆς δόξης τῆς Ἐκκλησίας, καὶ διὰ ταῦτα δίκαιον εἶναι Βασιλεῖ τε πείθεσθαι τὰ χρηστὰ συμβουλεύοντι, καὶ εἰρηνικῶς ἀπαλλάττειν, ταῦτα πολλάκις διεμηνύετο, ἀλλ' οὐκ ἔπειθε, καί γ' ἐπὶ πολλοῖς καὶ τὸν τότε Κοιαίστορα Χοῦμνον, καὶ τὸν συγγράφοντα σύναμα πέμπων ὁ Βασιλεὺς, προσέταττε λέγειν καὶ ἀξιοῦν τὰ αὐτὰ παρ' αὐτοῦ. Τυραννεῖσθαι γὰρ τῇ

A sionem. Id istos labyrintho inclusit inextricabilis perplexitatis: secum utique reputantes, postquam eum sine dubitatione orthodoxum declarassent, flagitationem abdicationis Throni pudendam ipsis & tyrannicam apparituram. quare aliam expeditiorem viam rati sequendam Antistites, Imperatorem orabant, ut judicium rite institui de causa fideque Gregorii fineret, permittendo eum liberis Synodi suffragiis; quibus si absolveretur, & post accuratam explorationem scripta ejus ab omni pravæ doctrinæ suspicione aliena reperirentur, confirmaretur sane in antiqua possessione Patriarchalis dignitatis, & Throno insidere, ut prius, pergeret: sin clare convinceretur incidisse in errorem circa dogmata, tum ipse in Pœnitentium ordinem re-
B dactus veniam posceret, & impetratam acciperet; ipsi autem jam tum ejus obedientia rite soluti (nam quæ tandem in eo casu necessitas abdicationis foret?) quærerent alibi dignum qui Throno subrogaretur. Admisit propositionem Imperator, & missis ad Gregorium certis hominibus, ei significavit quid ejus Adversarii poscerent. Hoc ille cognito, qualemcumque arripiendam occasionem putans turpissimæ inustæ suo prius late inclyto nomini labis semel eluendæ, prompte admisit quod offerebatur, paratissimumque se exhibuit vadimonio sistendo. Dies inde dicta judicio est, designatusque locus, Magnum Palatium Imperatoris. Nominantur Judices, Accusatores comparantur. Erant hi quotquot ex Episcopis & Clericis se palam a Gregorio abscinderant. Parata cuncta e-
C rant, in procinctu proximo conventus. Adest statuta dies, qua congregandi omnes in loco expectabantur. Universos prævertit Patriarcha cum suis, mane jam tum primo eques ipse cum sociis item equitibus ad Magnum Palatium expeditus occurrens. Ac ubi primum Palatinos Ministros reperit, consistens, nunciare jussit Imperatori suum adventum, rogareque a se, ut Judices quamprimum & Accusatores coire suos vellet. Verum Imperator re attentius considerata, mutaverat sententiam. Repetens enim memoria successum similis colloquii cum Vecco habiti, ex quo nihil utile ad pacem Ecclesiæ provenisset, facile intelligebat haud majorem expectari debere conventus hujus fructum. Alterum enim necessario secuturum: ut aut Gregorius peccasse judicatus, indeque redactus in ordinem, privatus viveret; aut ipsius palam
D innocentia perspecta, ejus Adversarii infamiæ ac pœnis calumniatorum subjacerent. Utrumvis autem contingeret, mansurum nihilominus Ecclesiæ scandalum, nec remissius sævitura rixantium jurgia: cum sermones opponere sermonibus, & natura promptum, & usu ac licentia infinitum sit. Siquidem ubi res ipsæ, quæ controversias palam exhibitæ finirent, non proferuntur nisi larvatæ formis, quibus eas differentium oratio fucavit, nulla spes restat litium finiendarum, quibus inexhausta humanæ linguæ loquacitatis scaturiginem semper suggeret æterno profluvio suffecturam: una sola, sed dudum ubique desperata, conditione certæ pacis inter homines proposita; si posset effici, ut de rebus prout revera sunt, non prout pinguntur dicendo, judicaretur. Denique Ad-
E versariorum Gregorii, hominum sibi carorum, causa & periculo maxime Imperator movebatur ad vitandam aleam judicii, de homine quem ipsi Patriarcham fecissent, cujus Tomo subscripsissent, instituendi. Nam hoc secundum Accusantium spes ac vota damnato, statim apparebat, errasse illos & pessime Ecclesiæ consuluisse, qui suis temere suffragiis suspectæ doctrinæ virum in Thronum evexissent, unde postea deprehensa ejus a Fide recta defectione, dejiciendus necessario fuisset: apparebat & erroris ob quem is

Edit. Rom. pag. 84.

Edit. Rom. pag. 85. damnatus esset haud fuisse immunes eosdem, ut pote qui verba illa suspecta, sub quibus latuisse hæresim postmodum ipsi agnovissent, sua festinassent suscriptione inconsultissime firmare: quo utroque nomine, quin pœnas Ecclesiæ deberent, non videretur posse dubitari. His secundis cogitationibus de priori tunc consilio detractus Andronicus, cum misisset qui judicii apparatum disjicerent, haud multum ii repugnantes invenerunt Accusatores Patriarchæ. Hi enim suum quoque ipsorum in tali causa verti periculum intellexerant. Veriti ne motis, ut fit, ea occasione multis, aliquid detegeretur, quod grave ipsis damnum accerseret. Confirmarunt ergo cupide Imperatorem in nova sententia judicii omittendi, auctoresque illi fuere, mittendi ad Gregorium qui libellum abdicationis Sedis ab eo poscerent, prætextu ipsius famæ consulendi. cum enim sint ancipites judiciorum exitus, videre profecto ipsum quam foret sibi turpe damnari; victoriæ autem incertæ fructum certum jam nunc citra certamen offerri; promittebant quippe, simul ab eo accepissent cessionis syngrapham, se vicissim illi testimonium authenticum daturos, quo is plane orthodoxus, & ab omni pravæ doctrinæ suspicione alienus, declararetur: culpa ejus demum omni redacta in non valde pudendam negligentiam permittendæ editionis Commentarii Marci Monachi, in quo sero tandem, quod & ipsum aliquoties constabat fassum, deprehendisset quædam non usquequaque ad Ecclesiasticæ rectitudinis normam exacta. Delegati ab Augusto qui hæc cum Gregorio agerent, sæpe illum in istam sententiam sunt allocuti, sæpe adhortati ad obsequendum Imperatori salutaria ipsi suadenti, pacateque ac secure defungendum invidioso, & præcipiti negotio. Sed surdo semper cecinerunt. quoad conficere quomodocumque rem Augustus volens, post multos alios id frustra conatos, duos ad extremum misit, Chumnum Quæstoris tunc officio fungentem, & cum eo hujus Historiæ Scriptorem. Hos jussit & differere denuo, & orare a se instantius eadem illa superius memorata: prætereaque de novo addere: hactenus se tyrannica quadam vi amoris in Gregorium sui prohibitum a necessario Reipublicæ pacandæ, sed illi parum decoro, remedio adhibendo, & potius passum esse jactari Ecclesiam factionum fluctibus, quam inducere potuerit animum ad permittendam Adversariis Gregorii traductionem ipsius nimis ignominiosam: at fixum semper in eo perstitisse, ut salvo Patriarchæ honore publicæ offensioni satisfieret; ac non aliter quam illo vere orthodoxo declarato, scandalum tolleretur rixarum nunc flagrantium causa. quocirca enixe nunc ultimum rogare, ut fœdus inire in eam conditionem velit; id omnino futurum, si ultro ac voluntarie Patriarchatu cedat. Hujusmodi fuit postrema Gregorio perlata denunciatio Imperatoris, jam pertæsi tam gravem tamque diuturnam perturbationem multorum. Verum hæc ille tunc audiens, multus fuit in deploranda sua sorte, perinique secum agi conquerens; quem sui Adversarii publice quidem infamarent, ut manifeste compertum Hæreseos, clam autem ut orthodoxum agnoscere se dicerent, & communione amplecti. Tum sic orationem conclusit, ut omnino se velle, eaque tantum lege conventurum bona fide in concordiam, danda Sedis abdicatione, affirmaret; si prius congregata Civitate universa, Senatu cum Imperatore præsentibus, nec inde absentibus delectis ex universo Monachorum ordine, Testimonium conscriberetur, quo universi unanimi consensu declararent, esse Gregorium plane immunem a labe omni ac suspicione pravæ Doctrinæ.

A εἰς ἐκεῖνον ἀγάπῃ ἐπὶ τῷ μέχρι τόσου τὴν Ἐκκλησίαν κυμαινομένην περιορᾷν, ϗ μηδὲν ἐφεῖναι τοῖς κατ' ἐκείνου, ὥστε ϗ πλέον τι παρὰ τὸ εἰκὸς ἐκκηρύττειν, ἀλλ' ὀρθόδοξον ἡγεῖσθαι πείθειν, ϗ ἑτοίμως σπένδεσθαι, τοῦ σκανδάλου παραιρεθέντος. τὸ δ' ἔσαι πάντως εἰ μετ' εἰρήνης παραιτεῖτο. Ταῦτ' ἔλεγε Βασιλεὺς, ἀπειρηκὼς ἤδη πρὸς τὸ τῶν πολλῶν σκάνδαλον. Ἀλλ' ἀκούων ἐκεῖνος τότε, πολὺς ἦν ἀλύων, εἴπερ ἀναφανδὰ μὲν ἐφ' αἱρέσει τοῦτον διεκωμῴδησαν, κρύφα δὲ, ὡς ὀρθοδοξοῦντα δέχονται. Διὰ τοῦτο ϗ τὸ ϗ τὴν ὁμολογίαν ἐζήτει ταύτην κοινῇ παρ' αὐτῶν γενέσθαι, συναχθείσης τῆς πολιτείας, ἅμα Συγκλήτῳ ϗ Βασιλεῖ. μὴ δὲ τῶν ἐκκρίτων μοναχῶν ἀπόντων.

CAPUT VIII.

Ut congregati Episcopi apud palatium palam declararunt Orthodoxum esse Gregorium.

ID cum ille ita quæreret ut ab hoc dato, statim se abdicationem rite conscriptam vicissim daturum polliceretur, magna est & perplexa instituta deliberatio, disquirentium: ecquid expediret morem illi gerere. Ea occasione qui semel a Gregorio se absciderant, rursus ab invicem scissi sunt, divortiis abrepti factionum: quibusdam non sustinentibus declarari eum orthodoxum: quod id nihil minus esse dicerent quam confirmare in pag. 86. Patriarchali Throno quem dejectum inde omnes vellent. quis enim non videret, simul purgata esset pravæ doctrinæ labes, quæ sola allegaretur ratio depositionis ejus, perstiturum illum quam optimo jure, in dudum accepta potestate; suffragantibus vel invitis ejus Adversariis, & pœnas sic luituris imprudentiæ qua ejus exauctorandi viam illam inivissent, quæ ad ipsum in Sedis possessione ineluctabiliter corroborandum una esset omnium aptissima? Itaque illum haud dubie deinceps Patriarcham tanta illa usurum potestate ad eos ulciscendos qui se accusassent; quos miseros e loco superiori pro

B ΤΑῦτα ζητοῦντος ἐκείνου ὡς αὐτίκα ϗ τὴν παραίτησιν δώσοντα, σκέψις ἦν μεγίστη, καὶ σχίσμα μέγα μεταξὺ τῶν ἀπ' ἐκείνου σχιζομένων ἐγένετο. τῶν μὲν μὴ δ' ἀνεχομένων ὁμολογεῖν ἐκεῖνον ὀρθοσεβῆ, ὡς εἰ ὁμολογοῖεν, παραυτίκα ἐγκαθιστᾶν τῷ θρόνῳ ϗ ἄκοντας, ϗ τοῦ αἰτίου λυθέντος, αὐτὸν ἔχειν τοῦ ἀποτίσαι, ϗ ἐπιτιμᾶν ἀδικοῦσι, ϗ τῆς ἀξίας ἐπιλαμβάνεσθαι. ἦσαν δ' οὗτοι οἱ περί τε τὸν Ἐφέσου, ϗ τὸν Κυζίκου. οἳ δὴ ϗ μᾶλλον δεῖν ἔλεγον κρίνεσθαι τὸν Γρηγόριον, ϗ σφᾶς τὸ ἀποβησόμενον δέχεσθαι, μηδ' ἐπιλύειν τὴν κάκην, μὴ δ' ἄλλα κεύθοντας, ἄλλα βάζειν, οἰκονομοῦντας. Τῶν δὲ τρόποις οἰκονομίας νευόντων ὁμολογεῖν εὐσεβῆ τὸν Γρηγόριον. ὃς μὴ δ' ἐκ τοῦ τόμου τόσους σκανδαλισθέντας, ὅσον ἐκ τοῦ τοῦ μοναχοῦ Μάρκου γράμματος, μόνον ἐκεῖνον ἕτοιμον εἶναι ἠξίουν παρέχειν τὸν τῆς παραι-

πήσεως Λίβελλον. καὶ ἤθελον τοῦτο, εἰ οἷόν τ' ἦν πληροφορεῖν καὶ γράμμασι τὸν Γρηγόριον. Ὁ δὲ πέμψαντος τοῦ Βασιλέως, λόγοις ἐπληροφόρει Θεοῦ ἐναντίον, ὡς ἔλεγε, μὴ φθάσαι τούτους ὁμολογεῖν ἐκείνῳ τὸ σέβας, κἀκεῖνον διδόναι τὸ τῆς παραιτήσεως ἔγγραφον. Οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἐφέσου οὐ δόλως οὔτε τὸν λόγον ἐδέχοντο, οὐδὲ τὸ πρᾶγμα δὲ ἄσχημον ἐκεῖνον. οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλαδελφείας καὶ μάλα τὸν λόγον ἔνορκον εἶχον ὡς ἐναντίον γίνεσθαι λεγόμενον τοῦ Θεοῦ, κἂν μεταβάλοι τὴν γνώμην ἐκεῖνος, αὐτοὺς ἔχειν τοὐντεῦθεν δύναμιν καθαιρεῖν, ὡς ἐπιορκίας ἁλόντα διεβεβαίουν. τῶν γοῦν περὶ τὸν Ἐφέσου τε καὶ Κυζίκου, μηδόλως καταδεχομένων τὴν κοινωνίαν ἐκείνην, ἀλλὰ κρίνειν θελόντων, ὃν εἰδέναι ἔλεγον ἁλισκόμενον. ὁ Βασιλεὺς πρὸς ἐκείνους λέγων καὶ μὴ πείθων, ἐπεὶ ἑώρα ἀνασοβουμένην τὴν θήραν, ἐπὶ τῷ μηδὲν τὰς προφορὰς παύεσθαι, μιᾷ νυκτῶν συγκαλέσας, καὶ περὶ τῶν προκειμένων οὐκ ὀλίγα διεξελθὼν, τέλος μὴ πειθομένοις, ὀργίζεται σκληρότητα σφίσιν ὀνειδίζων καὶ ἀνοικονομησίαν, ὡς ἀναταράσσειν ἀεὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὀρεγομένοις καὶ ἀνεγείρειν κλύδωνας, μήπω κατευνασθέντας τέλεον. κἀκείνους μὲν καὶ ἄμφω ἀπὸ προσώπου ποιεῖται, ἐπισκήψας σφίσι μετ' ἐμβριθείας, ἐγκλεισθῆναι τε ταῖς καταμοναῖς καὶ ἀπροΐτους μένειν, ἕως οὗ ἀποκαταστάντος Πατριάρχου τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὰ κατ' αὐτοὺς ἐξετασθήσονται, καὶ μᾶλλον τὰ κατὰ τὸν Ἐφέσου. Ἐπεί γε καὶ ἔφθασε γράψας Ἀσιανοῖς κατὰ Γρηγορίου τὰ χείριστα. Καὶ τοὺς μὲν οὕτως ἀποπεμψάμενος ὁ Κρατῶν, τοῖς σὺν ἐκείνοις μονωθεῖσιν ἐμβριθέστερον προσφερόμενος, πειθηνίους τε παραυτίκα δείκνυσι, καὶ συνενοῖ τοῖς λοιποῖς. οἳ δὴ καὶ κατὰ τὸ μέγα Παλάτιον συναχθέντες, παρόντος μὲν Βασιλέως, παρούσης δ' ἁπάσης Συγκλήτου, καὶ Κλήρου καὶ Μοναχῶν σχεδὸν ἁπάντων, καὶ λαώδους οὐκ ὀλίγης μοίρας, συνόντων καὶ αὐτῶν δὴ τῶν κατὰ Γρηγορίου τὴν ἀρχὴν ὁρμησάντων, σταθεὶς ὁ Φιλαδελφείας Θεόληπτος, πολλῶν τῶν κατὰ Γρηγορίου στομάτων μία γλῶσσα γίνεται, καὶ ἀνακηρύττει παρόντα τὸν Πατριάρχην ὀρθόδοξον, ἅπαν δ' ἐκείνου ἀποστασίαν, τῷ τοῦ Μάρκου γράμματι ἀνετίθει, ὡς ἐκεῖθεν ἀνεγηγερμένων τῶν ταραχῶν. οὗ δὴ καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου ἀποβληθέντος, ἐκείνους μηδένα ἔχειν τὸν δισταγμὸν ἐπ' αὐτῷ, τοῦ μὴ ὀρθόδοξον ἔχειν διωμολόγει. Ταῦτα λέξας τε καὶ πλατύνας ἐπὶ τῇ ἡδείᾳ τῶν ἄλλων ἱστώντων ἐν σιωπῇ, καταπαύει τὸν λόγον.

A libitu incursaret, iræ obsequens, & iis ipsos subjiciens suppliciis, quæ proprius illi dolor, in memoria recenti traductionis suæ, juste injustis delatoribus posse imponi suaderet. Auctores hujus sententiæ Ephesinus & Cyzicenus Antistites, multos quisque sibi adhærentes trahens. quorum audiebatur omnium unanimis oratio: ventilari omnino Ecclesiastico debere judicio causam Gregorii, permittique suffragiis peritorum, recte ille nec ne circa Dogma sentiret? nec reformidandum litis exitum. sese enim eventus qualiscumque jam nunc sibi periculum deposcere. Præstare quippe illud longe, quam dissolutissima ratione plagam incuratam fasciis solvere; alia conscie celantes, alia effutire, denique fucum vanarum excusationum inexcusabilibus actis & scriptis appingere. Huic B opposita ex adverso invalescebat opinio multorum; compositionis viam quæri oportere contendentium; nec aspernandam videri conditionem oblatam. caveri enim satis posse certitudini promissæ cessionis: qua satis constituta, quid tandem mali esset consolari Gregorium, dando illi quod petebat testimonio: cum satis constaret, non tam ex ejus Tomo scandalum multorum ortum, quam ex scripto Marci Monachi? Exhiberet se modo Gregorius paratum dando abdicationis libello ubi testimonium acceperit; &, si queat ab ipso impetrari, fidem in id suam scripto rite consignato jam nunc obliget. tum fane consulatur ejus famæ, conscribendo quale postulat sanæ suæ doctrinæ testimonio. Compellatus igitur a missis ab Imperatore ad hoc ipsum Gregorius de promisso abdicationis dando, ille ad id scripto concipiendum C haud promptus, omni verborum asseveratione, *coram Deo*, sic enim est locutus, confirmavit; Non prius ipsos edituros scriptum quo sibi decus incorruptæ in Dogmate fidei assererent, quam ipse vicissim rite conscriptum abdicationis Patriarchatus libellum daret. Hoc relato responso, Ephesinus, & qui ei adhærebant haud acquiescendum arbitrabantur, multaque allegabant ob quæ nec tutum nec honestum id esse contenderent. Philadelphiensis contra cum suis, illam interpositam a Gregorio Dei mentionem in pollicendo, pro vero juramento interpretantes, satis eam promissionem videri debere affirmabant. quippe a qua si resilire postea Gregorius tentaret, statim, uti perjurii compertus, legitime dejici Patriarchatu, & canonice deponi posset. Perstabant ni- *Edit. Rom. pag.* 87. D hilominus Ephesinus & Cyzicenus in contraria sententia; contendentes, nulla ratione tam merito hæreseos suspectum hominem, crimine nondum purgato in qualemcumque communionem debere admitti, necessariumque omnino pertendentes causam ejus cognosci: ac nihil se præverti passuros judicio, quo certum jam haberent eum pravæ doctrinæ manifeste convincendum. Egit cum his Imperator, & sermone accurato est conatus illos ab hac pertinacia deducere: sed profecit nihil. unde angebatur animo, feram in casses mox inducendam intempestivis male cautorum Venatorum abigi clamoribus dolens, infinitumque duci tumultuosissimarum rixarum funem, ferens ægerrime. Hac instinctus solicitudine ad ambos hos Præsules nocte quadam vocatos copiosissime instantissimeque de toto negotio disseruit, ostendens: quam conveniret unicam istam oblatam arripere conventionis ansam. Ac cum nihil ab illis impetraret, excandescens, exprobravit durissimam utrique pervicaciam; increpans, esse illos compositionis inimicos, Pacis hostes; cupere jactari æternis contentionibus Ecclesiam, novasque ciere tempestates, veteribus nondum plane compositis. Sic iracunde objurgatos facessere a conspectu suo jussit: minacissime suis imperans, irent, abducerent contumaces, abderentque disjunctos invicem in separatas custodias, prohibito quorumvis ad eos accessu. Ita utrumque servarent quoad præposito Ecclesiæ Patriarcha novo, causæ ipsorum legitimo judicio subjicerentur: maxime autem Ephesini, qui jam litteras fœdissimæ obtrectationis in Gregorium plenas Asianis inscriptas edidisset. His in hunc modum a se dimissis Imperator, sequaces ipsorum vehementi adortus impetu, absentia jam Ducum infirmiores facile deterruit, pertractosque in sententiam, cæteris adjunxit: quibus apud Ma-

gnum coactis Palatium, præsente Imperatore, præsente universo Senatu, Clero insuper & Monachis fere omnibus, Laicæque multitudinis non exigua parte, nec non iis ipsis qui primi contra Gregorium sæve coorti fuerant, una considentibus, tot prius apertarum in Gregorium buccarum unam se ferens linguam Theoleptus nomine omnium declaravit: quem viderent coram adesse Patriarcham, eum plane inculpatum circa fidem & orthodoxum esse: quidquid autem circa eum offensionis extitisset publicæ, secutæque ex hac ab illo secessionis, totum esse imputandum Commentario Marci, qui procellarum ea occasione concitatarum unica origo, causa primaria fuisset. quem Commentarium cum jam palam ipse Patriarcha rejecisset, nullam restare de recta ejus fide, inoffensaque doctrina dubitandi rationem. quare illum omnes pro recte sentiente pleneque orthodoxo se habere, profiteri. Ea cum dixisset, & de industria fusius explicasset; cunctis in silentio perstantibus, finem loquendi fecit.

CAPUT IX.

Libellus abdicationis Throni a Gregorio datus.

AT Gregorius gratiis Imperatori, & universis qui convenerant prolixe actis, cunctis perofficiose vale dicto, inde abiens, diem posteram formando per otium promissæ cessionis libello impendit, sic ad verbum se habenti: *Me in Thronum Patriarchalem, & in hanc excelsam Principalis Sacerdotii dignitatem, non mea ipsius promoverunt studia, nec meorum suffragationes Amicorum: sed conscendi, ut Deus solus novit. Postquam autem est hoc factum, atque* (Edit. Rom. pag. 88.) *annum jam sextum, & quod excurrit, in hoc sum sacro ministerio versatus, omnia eo mea facta dictaque retuli, ut scandalum passos & ab Ecclesia divulsos, ad pacem reducerem, ipsique unirem. Sed studium hoc meum, in contrariam ac ego volueram, partem acceptum est; ita ut aliqui clamarent: numquam successuram istam optatam pacem, nisi ego Patriarchatu relicto, e medio abirem. Non sustinui hærere in loco, sic commissam infestis factionibus cernens Ecclesiam: sed, optabilius id ducens, malui fœderatos Ecclesiæ & invicem videre illos qui prius offensi dissidebant, quam perstare in possessione, gaudereque honore tam illustris Principatus. Itaque ad assequendam horum ipsorum in Deo pacem, & animabus nocentium cessationem scandalorum, cessionem facio Throni & Principatus Patriarchalis, Dignitatisque non tamen Sacerdotii. nam hoc, miserante me Deo, servabo mihi per quantum superest vitæ spatium: quoniam propter solam multorum pacem, & horum reconciliationem cum Ecclesia, facio talem cessionem: nec mihi sum conscius fecisse quidquam, quod me arceat Sacerdotio. Quocirca de reliquo licet, cum Dei beneplacito, alium eligi Patriarcham, qui Thronum in hunc Patriarchicum & principatum Sacerdotii evehatur; qui Deo adjuvante, ut rite juxta Canones ordinatus Patriarcha, & legitimus Sacerdotum Princeps, disjunctas Ecclesiæ partes redigere in unum ac coagmentare poterit. Eveniat id utinam miserationibus Magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi exorati Purissimæ Dominæ nostræ Virginis & Dei Matris ac omnium Sanctorum precibus.* His plane verbis conceptum hoc scriptum, idque nulla prorsus subscriptione firmatum, Gregorius ad suam fidem liberandam offerens, manifeste visus est, non tam voluisse bona fide abdicare, quam asserere sibi Thronum; & astu quodam præparare facultatem resumendi postmodum honoris; quando scilicet, mitigatis Hominum odiis, &, quæ tunc flagrabat, invidia paululum remissa, opportunam occasionem esset nactus iterum exercendæ, numquam vere ut putabat, amissæ potestatis. Nisi enim hoc callide ageret, utique illum oportuerat consuetam illam ad Scripti calcem apponere formulam: Ego, de quo agitur in libello, subscripsi; prætereaque certam, & non ex incerti eventus conditione suspensam commemorare abdicationis causam. Nunc non aliud allegans, cur cedendum loco putaret, nisi spem conciliandæ isto modo dissidentium Pacis, relinquebat si-

A Ὁ δέ γε Γρηγόριος Βασιλεῖ συνταξάμενος, καὶ τοῖς συνειλεγμένοις, καὶ τὰ εἰκότα δεξιωσάμενος, ἐκεῖθεν ἀπαίρει, καὶ ἐπὶ σχολῆς τῇ ὑστεραίᾳ συντάττει τὸν τῆς αὐτοῦ παραιτήσεως Λίβελλον, ἔχοντα ἐπὶ λέξεως οὕτως. Ἐμὲ προὐβίβασαν εἰς τὸν θρόνον τὸν Πατριαρχικὸν, καὶ εἰς τὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης Ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα οὔτε αἱ ἐμαυτοῦ σπουδαὶ, οὔτε τῶν ἐμῶν φίλων συνάρσεις, ἀλλ' ἀνῄειν, ὡς οἶδε μόνος Θεός. ἐπεὶ δὲ τοῦτο γέγονε, καὶ διετέλεσα ἔτος ἕκτον ἤδη καὶ πρὸς, εἰς τὸ δὲ τὸ λειτούργημα, πάντα ἐποίουν καὶ ἔλεγον, ὥστε καὶ τοὺς σκανδαλιζομένους, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποδιϊ- B σταμένους, εἰς εἰρήνην ἀγαγεῖν, καὶ ἑνῶσαι αὐτῇ. Ἀλλὰ τὸ σπούδασμα τοῦτο, εἰς τοὐναντίον ἢ ἐγὼ ἐβουλόμην προέβαινεν, ὥστε καὶ ἐβόων τινὲς, ὡς οὐκ ἂν ἡ εὐκταία αὕτη εἰρήνη γένοιτο, εἰ μὴ ἐγὼ τὸ Πατριαρχεῖον καταλιπὼν, ἐκ τοῦ μέσου γενοίμην. Οὐκ ἠνεσχόμην ἐπὶ χώρας μένειν, οὕτως ἐναντίως ὁρῶν τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἔχοντα. Ἀλλ' ἠγάπησα μᾶλλον σπενδομένης τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλήλοις τοὺς σκανδαλιζομένους ὁρᾷν, ἢ ἐμαυτῷ τὴν τοιαύτην κατέχειν ἀρχήν. ἐνθέντοι, καὶ διὰ τὴν αὐτῶν τούτων ἐν Θεῷ εἰρήνην, καὶ τὴν τῶν ψυχοβλαβῶν σκανδάλων ἀργείαν παραίτησιν ποιοῦμαι τοῦ θρό- C νου τοῦ Πατριαρχικοῦ, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Πατριαρχικῆς καὶ τοῦ ἀξιώματος, οὐ μέντοι γε καὶ τῆς ἱερωσύνης. Ἐπεὶ ταύτην ἐλεοῦντος με τοῦ Θεοῦ, φυλάξω ἐμαυτῷ διὰ βίου παντός. ὅτι καὶ διὰ μόνην τὴν πολλῶν εἰρήνην, καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν ἕνωσιν, ποιοῦμαι τὴν τοιαύτην παραίτησιν, οὐ μὴν ὅτι ἐμαυτῷ σύνοιδά τι πράξαντι ἀπεῖργον τῆς ἱερωσύνης ἐμέ. ἐνθέντοι καὶ ἔξεσι τοῦ λοιποῦ σὺν εὐδοκίᾳ Θεοῦ, ἄλλον ἐκλέξασθαι Πατριάρχην, καὶ εἰς τὸν θρόνον τὸν Πατριαρχικὸν, καὶ τὴν Ἀρχιερωσύνην ταύτην ἀναβιβάσαι, ὃς ἂν καὶ ὑπὸ Θεῷ συμμάχῳ καὶ βοηθῷ, ὅσα καὶ D Κανονικὸς Πατριάρχης, καὶ γνήσιος Ἀρχιερεὺς εἰς ἓν τὰ διεστῶτα τῆς Ἐκκλησίας μέρη συνάγειν καὶ ἐπισυνάπτειν δυνήσεται. καὶ γένοιτο τοῦτο οἰκτιρμοῖς τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δυσωπουμένου ταῖς τῆς παναγνοῦ Δεσποίνης ἡμῶν Παρθένου καὶ Θεομήτορος, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων πρεσβείαις. Ταῦτα γράψας, οὐ μὴν δὲ καὶ ὑπογράψας οὐδ' ὁτιοῦν.

A δῆλος ἦν συνεχῶς ἑαυτοῦ τὸν θρόνον, καὶ εἰς καιρὸν τῆς τιμῆς ἑαυτοῦ προμηθούμενος, τοῦ μηδ' ὑπογράψαι. ἔδει γάρ, τό, ὁ χρηματίσας γράψε, μή τε μὴν αἰτίαν θεῖναι τῆς παραιτήσεως ἄλλην, ἢ τῶν σχιζομένων εἰρήνην, ἧς μὴ προβάσης ἄντικρυς, ὡς ἐπίστευεν, αὐτὸν τὴν Ἀρχιερωσύνην ἔχοντα, αὐτὸν εἶναι καὶ αὖθις τὸν Πατριάρχην, ἐκ τοῦ ἀκολούθου ξυνέβαινεν. Ὁ γὰρ ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ ἀκαταιτίατος, ἐπὶ δὲ μόνῃ προφανεῖ αἰτίᾳ τὴν τιμὴν παραιτούμενος, δῆλον ὡς τῆς αἰτίας μὴ προβάσης, αὐτὸς ἂν εἴη καὶ πάλιν, θέλων μόνον, ὁ τὴν τιμὴν ἀναλαμβάνειν ἄξιος. οἱ μέντοι γε περὶ τὸν Βασιλέα, καὶ μᾶλλον ὁ τὰ πάντα κυκῶν Θεόληπτος, B μόνον ὅτι γράμμα παραιτήσεως παρὰ τοῦ Γρηγορίου ἐδέχοντο, χάριν ἔχον ἐκείνῳ, ὡς ἤδη τὸ πᾶν λαβόντος, καὶ τοὺς ἄλλους ἔπειθον μὴ πολυπραγμονεῖν, μὴ ζητεῖν πλέον μὴ τὴν ὑπογραφὴν ἀπαιτεῖν. ἀρκεῖσθαι δὲ καὶ μόνῳ τῷ γράμματι οἰκειοχείρῳ γε ὄντι, καὶ γ' ἀπαλλαχθέντας οὕτως, ἐκέλευον ἀγαπᾶν. Γρηγόριος δὲ καὶ τοῖς ἐκ μακροῦ δυσμεναίνουσιν ἑαυτῷ, πέμπων συγχώρησιν διηλλάττετο· καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις καὶ δῶρα προσαπέστελλεν, ὅσους ἄρα τῶν Κληρικῶν ἐκ σκανδάλου τοῦ τότε δυσαμένους ἀφῃρεῖτο τὰ σιτηρέσια.

bi astute jus ad sedem integrum, si, quod omnino futurum opinabatur, ne post suum quidem discessum certamina Factionum quievissent. quidni enim tunc, qui diserte alioqui professus esset haud se renunciare Sacerdotio quo nulla meruisset culpa privari, legitimum sibi patere ad sedem reditum contenderet; eamque pro libito, nemine jure obstante, resumeret; hypothetica cessione, cujus patrata conditio non sit, possessionem non abdicatæ absolute dignitatis, prorsus abrumpere non valente, quam ad tempus dumtaxat successus expectati suspenderit? Verum Imperator, & maxime cuncta tunc miscens Theoleptus, quomodocumque adepti quam tam anxie cupiverant Abdicationem Patriarchæ, captiosa ne illa esset, an vera, parum pensi habentes, qualis erat cumque pro sufficientissima satis accepere; gratias etiam ei qui dederat agentes. quin & iis quibus fraus suboluerat persuaserunt, ne suspicionibus curiose indulgerent, ne plus quærerent, ne subscriptionem postularent; sed satis esse ducerent simplex scriptum, cum id propria Patriarchæ manu fuisse constaret exaratum. Sic omnes qui ad ipsos expostulatum eo nomine venerunt Imperator & Philadelphiensis acquiescere jussos, dimiserunt. Gregorius autem iis qui secum ex longo tempore simultates exercuerant, missa injuriæ condonatione reconciliatus est. Aliis etiam dona adjecit: nempe Clericis, qui, quod offensi nuper exorto scandalo, secessissent, male mulctati fuerant, ablatis quæ prius præberi consueverant, alimentis.

Edit. Rom. pag. 89.

CAPUT X.

Secessus Pat. iarchæ in Monasterium Aristinæ.

C Τῷ δέ γε Ἡρακλείας Γερμανῷ, καὶ τῷ Προύσης Νεοφύτῳ, οὓς δὴ καὶ καθεῖλεν ἐπ' αἰτίαις, τὸν μὲν Γερμανόν, ὅτι σκανδαλισθεὶς ἐπ' ἐκείνῳ, τοὺς λογισμοὺς τὴν ἀρχὴν ἐκείνου δεξάμενος, καὶ τελέσας εἰς Μοναχούς, καὶ πατρὸς ἐπ' ἐκείνῳ τάξιν ἐπέχων, τὰς ἐξαγορείας παρελογίζετο, τοῦ ἐξομολογουμένου μὴ ὁμολογήσαντος, ὡς ἐκοινώνει τοῖς προτέροις, οὐχ ὅπως εὐχῶν καὶ ψαλμῳδιῶν, ὡς ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ Ἁγίου κλάσματος ἄρτου, μαθὼν παρ' ἄλλων ἐς ὕστερον, Ἀρχιερεὺς Πατριάρχην, ἐγγράφως ἀφώριζε. Νεόφυτον δὲ ὡς συνυπογράψαντα, καὶ ὁμογνωμονήσαντά οἱ ἐκείνοις τότε ὑπερηφανῶν ὡς ἀμαθέσιν, D ἐνδυμενιζόμενος ὕστερον, πέμπων ἐλάμβανε τὴν συγχώρησιν, καὶ ἀντισυνεχώρει. καί γε τῷ τοῖς Ἀριστίνης μονυδρίῳ, ἐχόμενά που κειμένῳ τῆς τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ ἐν τῇ Κρίσει μονῆς, ἐκεῖ γὰρ Πρωτοβεστιάρισσα Ῥαούλαινα συνῆγεν, ἐξ ἑαυτῆς περιθάλπουσα τὰ μεγάλα, φέρων ἑαυτὸν δίδωσι.

Heracleotæ vero Germano & Prusæo Neophyto quos exauctoraverat: Germanum quidem, quod cum initio sensus suos ac partes fuisset amplexus, etiam evectioni cooperans, admittendo ipsum ad præviam Patriarchali ordinationi Monasticam professionem; qua functione obeunda, Patris erga se necessitudinem induerat: idem tamen postmodum a priori judicio, susceptoque Patris officio, ingenti offensione resiliens, cavillatus confessionem a Gregorio Monachi habitum accipiente de more factam, non fuisse integram; quoniam is, prout postea certis auctoribus comperisse se ajebat, inter cætera peccata confessus haud fuisset; se iis qui polluti habebantur, piaculis palam antea contractis, communicasse, non solum precibus, & Psalmodiis cum iis communiter celebrandis; sed & sacri Panis fragmenti participatione ab iis admissa: eum jam Patriarcham, ipse Episcopus, scripto edito excommunicaverat. Neophytum autem: quoniam in his Germano consenserat, & libello excommunicationis ab eo in Patriarcham intortæ subscripserat. His, inquam, Episcopis duobus, quos quando ista primum contra se attentarant, superbe ut imperitos traduxerat; nunc ultro placatus, allegatis ad eos conciliatoribus pacis, veniam a se in illos Actorum petens impetravit, vicissimque ipsis libenter accipientibus obtulit remissionem injuriarum quibus ipsum læsissent. His peractis se abdidit in Monasteriolum Aristinæ dictum contiguum Monasterio Sanctæ Andreæ in Crisi, viciniam in talis delectu loci sequens Protovestiariæ Raulænæ in eo S. Andreæ Monasterio degentis, a qua Gregorius benigne fovebatur, large de suo subministrante quæ illi opus erant.

CAPUT XI.

Conatus adhibitus ad correctionem Tomi a Gregorio editi.

Edit. Rom. pag. 90.

A IMperator his defunctus curis, cum animadverteret gliscere interim ac late serpere arcanum murmur de flagitio, quod Tomi mendose scripti temere probanda editione, vulgo consciturn putaretur: haud quaquam tolerandum diutius statuit teri manibus inemendatum, ut erat adhuc, volumen istud, & impune pro inoffenso securoque circumferri. Ergo conventus indicit delectis in eos viris Spiritu viventibus, & sapientibus. Hos jussit simul omnes explorare acri examine Tomum per se solum, hoc est destitutum præsenti patrocinio auctoris & defensoris sui Gregorii. Horum cœtuum primus haberi cœperat apud Magnum Palatium: verum Imperatore jam illic cum universis qui vocati fuerant sedente, terræmotus ingruens concilium trepide dissolvit, negotio abrupto. Post hæc in Regia Blachernarum iterum congregati, B accuratius de re tota consultarunt, aliis hoc, aliis illud censentibus: quoad continuis dierum multarum altercationibus in nullum concordis de istius scripti correctione sententiæ desinentibus finem, tandem convenerunt in plane tollenda enarratione Loci Damasceni: præstabilius ducentes inexpositum relinqui testimonium illud, quam eo exponendo veritatem Dogmatis & publicam quietem, adducere in periculum.

Βασιλεὺς δὲ τῶν τοιούτων ἀπαλλαγεὶς, πολλοῦ τοῦ κατὰ τὸν τόπον ὑφέρποντος πλημμελήματος, οὐχ οὕτως ἠξίου ἐᾶν ἀδιόρθωτον. καὶ συνόδους συνεκρότει, καὶ πνεύματι ζῶντας σοφοὺς συνέλεγε, καὶ κοινῇ σκέψει μονωθέντα τὸν τόμον τοῦ βοηθοῦ, ὁ δ' ἦν Γρηγόριος, προσέταττεν ἐξετάζειν. Καὶ πρῶτα μὲν κατὰ τὸ μέγα Παλάτιον συνάμα βασιλεῖ συναχθέντων, σεισμὸς ἐνσκήψας ἐξαίφνης τὸν σύλλογον ἐκεῖνον καὶ τὴν σκέψιν διέλυσεν. εἶτα κατὰ τὰ τῶν Βλαχερνῶν ἀνάκτορα καὶ αὖθις συνήγοντο, καὶ ἐπιμελέστερον διεσκέπτοντο. καὶ οἱ μὲν, τά, οἱ δὲ τὰ, ἐπὶ πολλαῖς ταῖς ἡμέραις διαφιλονεικοῦντες, καὶ λέγοντες. Τέλος, ἐπεὶ οὐκ ἦν συμφωνεῖν ἐπὶ τῇ τοῦ γράμματος διορθώσει, ὑπεξεῖλον τέλεον τὴν ἐξήγησιν. κρεῖττον ἡγησάμενοι μὴ ὅλως τὸ ῥητὸν ἐξηγεῖσθαι, ἢ ἐξηγουμένους ἀναρρίπτειν κίνδυνον.

CAPUT XII.

Rursus de illis qui ab Ecclesia se absciderant.

C HIs porro sic transactis Imperator, rursus multus erat in deploranda ferendaque impatientissime secessione Arseniatarum, & totum se addebat in conatum procurandæ, si fieri posset, conciliationis ipsorum & rejunctionis cum Ecclesia. Fovebat ejus in eo genere spem, quod tunc, commodum, dissidere illos inter se se ferebatur, in factiones discissos duas: quarum numerosior ducem sequebatur Hyacinthum: Pauci alii Auctore Joanne Tarchaniota fluctuantes conflictabantur scrupulis subtilium cavillatiuncularum: unde in morosas aliorum sugillationes erumpebant; culpantes eos in plurimis; ac quod Hyacinthiani haud ita pridem Deum in igne invocassent, *Pyrsolatrarum* illos probroso traducentes scommate; ipsorumque commercium tam superstitiose declinantes, ut communiter irrevocabili decreto statuissent, illos ne brevi quidem alloquio dignari. D quoniam enim novæ per ignem explorationi subjicere (quod isti fecerant) ea quæ semel constituta, scriptis essent maturo consilio commissa, non imprudens solum, sed etiam impium Joannes putabat esse; non minus æqua sibi causa videbatur ab Hyacinthi nunc Parte se abjungere, quam qua prius Arseniani pariter omnes ab Ecclesia secessissent; pariter quippe nunc quoque sibi cavendum, ne perseverando in communione cum illis, comprobaret quod agebant, & ita ejus culpam in se susciperet. Succensuit Joanni hoc nomine Imperator, eumque despiciens, deportari jussum in Insulam Castello Celes inclusit. Nunc autem viduatam abdicatione Gregorii cernens Ecclesiam, tempus aptum novo reconciliationis dudum abscissorum Arseniatarum tentamento ratus, abduci ad se mandat e carcere Joannem, & prope Palatium Bla-

pag. 91.

Τούτων δὴ γεγονότων οὕτω, Βασιλεὺς καὶ αὖθις πολὺς ἦν ἀλγῶν ἐπὶ τῇ διαστάσει τῶν Ἀρσενιατῶν, καὶ ἅπας ἐγίγνετο εἰ οἷόν τε συμβιβάζειν αὐτοὺς, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἑνοῦν. ἔτυχον γὰρ καὶ αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς στασιάσαντες, ὡς δύο μοίρας γενέσθαι. τοὺς μὲν πλείους ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον, ὀλίγους δὲ ἐν τῷ Ταρχανειώτῃ Ἰωάννῃ σαλεύειν, ἀκριβολογουμένους ὑπὲρ ἐκείνους τὰ πλεῖστα, καὶ ὅτι χθὲς καὶ πρὸ τρίτης ἐν πυρὶ ἐκάλουν Θεὸν, οἱ ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον, πυρσολάτρας ἐκείνους ἀποκαλοῦντας, κἀκείνων σχίζεσθαι μέχρι καὶ αὐτῆς προσλαλιᾶς ἐγνωκότας. καὶ γὰρ ἐν πυρὶ δοκιμάζειν τὰ παρὰ τῶν Γραφῶν διωρισμένα, οὐχ ὅπως ἀμαθὲς, ἀλλὰ καὶ ἀσεβὲς ὁ Ἰωάννης οἰόμενος, ἀπεσχίζετο μὲν καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρότερον. ἀπεσχίζετο δὲ καὶ αὐτῶν δὴ τῶν περὶ τὸν Ὑάκινθον, ὡς μὴ συναινέσων, κἂν ὅτι ποιοῖεν. Διὸ δὴ καὶ παρὰ Βασιλέως, ὡς τὸ εἰκὸς, παρορώμενος, τῷ τῆς Χηλῆς φρουρίῳ ἐξορισθεὶς, ἐγκαθείργνυτο. Τότε τοίνυν τῆς Ἐκκλησίας κεχηρωμένης, πειρᾶν ἐθέλων τῶν σχιζομένων ὁ Βασιλεὺς εἴπου σφᾶς καὶ δυνηθεὶς εἰρηνεύσειε, πέμψας κατάγει τὸν Ἰωάννην, καί που πλησίον τῶν τῆς Βλαχέρνας Παλατίων, ἐν τῷ πάλαι ἁρματοφυλακίῳ ἐν ἐλευθερίᾳ κατέχει, ἐνδοὺς ἐκείνῳ καὶ οἷς ἰδίοις εἶχε συνοῦσι, συνεῖναί τε καὶ συνομιλεῖν. Καὶ δὴ γνοὺς συνάγειν ἀμφοτέρους καὶ ἐρωτᾶν τὰ πρὸς εἰρήνην, πρότερον ἀκροβολισμοῖς τισιν

ἐπειρᾶτο τοῦ Ἰωάννου. ἐν μιᾷ δὲ καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον πέμψας, μέγαν παρ' ἐκείνῳ δὴ τῷ Ἰωάννῃ δοκοῦντα, ὡς αὐτοῦ πρὸς Βασιλέα λέγοντος, μανθάνειν τὸν Βασιλέα, καὶ τῷ Πατριάρχῃ τοὺς λόγους πληροφορεῖν. Πέμψας οὖν διὰ ταῦτ' ἐκεῖνον, διεμηνύετο τὰ δοκοῦντα, ἅμα τε προστάσσων καὶ ἀξιῶν ὁμονοεῖν σφᾶς ἀμφοτέρους, καὶ οὕτως εἰς ἓν κατὰ γνώμην συναχθέντας τοὺς σχιζομένους, συναχθῆναι καὶ κατὰ τόπον, Συνόδου κοινῆς ὑπὸ Βασιλεῖ γινομένης, ὀρέγοντι καὶ αὐτῷ δεξιάν, εἰ τὰ δυνατὰ καὶ ἄλλως ξυμφέροντα λέγοιεν, βραβευθῆναι τι τὴν εἰρήνην ἐντεῦθεν, εὐδοκίᾳ Θεοῦ, εἰ καὶ αὐτοὶ θέλοιεν. Εἶναι γὰρ ἐν μέσῳ καὶ Θεὸν τῶν ὁμονοούντων, καὶ ζητοῦσιν εἰρήνην ὄντα τῶν μακράν τε καὶ τῶν ἐγγὺς, καὶ σφίσι ταύτην διδόναι, καὶ μᾶλλον ὁπότε τις μὴ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ τὴν ἐκείνου δόξαν ζητοίη. Ταῦτα καὶ πλείω λέγουσι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀλεξανδρείας, οὐδὲν ἦν ἀκούειν, εἰ μὴ στροφὰς αἰνιγμάτων, καὶ διωρείας πραγμάτων, καὶ ἀλλάττα, οἷς ἄρα οἱ τὸ παρὸν ἀποκρουόμενοι, καὶ πρὸς τὸ μέλλον τὰς ἐλπίδας ἀναρτῶντες χρῆσθαι εἰώθασι. πέως δὲ καὶ Συνόδους ὁ Βασιλεὺς συγκροτῶν, τὸ ἐκείνους, μὴ ἔχοντα εἰρηνεύειν πρὸς ἀλλήλους, ἑαυτῷ εἰρηνεύειν πειρᾶσθαι καὶ ἀμφοτέρους, ἀδύνατον ἔκρινεν· ἀλλὰ καὶ ἀδυνάτοις, τὸ δὴ λεγόμενον, ἐπεχείρει διὰ τὴν πρὸς τὴν ὁμόνοιαν ζέσιν, καὶ πολλοὺς καθ' ἑκάστην συνέλευσιν ἐξελίττων λόγους, οὐδὲν ἤνυε τὸ παράπαν. τοῦ μὲν Ἰωάννου, καὶ λίαν ἀπεγίνωσκε τότε, καὶ μᾶλλον Βασιλειῶν κατακριθέντος. ὥστε κἂν μιᾷ τῶν συνελεύσεων, ἐς μέσον ἐμφανισθῆναι χειρίδας ἐμμαργάρους κοκκίνας, καὶ ἀλλάττα, ὡς δῆθεν σημεῖα βασιλικά. ἃ δὴ παρά τινι τῶν αὐτοῦ εὑρεθέντα, τὴν ἀναφορὰν τῆς κατηγορίας, πιστὴν ἐπ' ἐκείνῳ παρεῖχε. καὶ διὰ ταῦτα φυλακῇ καὶ πάλιν δοθέντος κατά τινα χειρίστην ὑποψίαν μηδὲν ἐκείνῳ προσήκουσαν. Τοῖς δὲ περὶ τὸν Ὑάκινθον, κηδεμονικῶς ὡς δῆθεν προσήγετο. ὥστε καὶ ἐφεῖναι οἱ ἵππον παραχῶν τῶν καλλίστων, συχνὰς προσόδους πρὸς Βασιλέα ποιεῖσθαι, καὶ ὑπὲρ τῶν δεομένων ἀναφέρειν τε τὰ εἰκότα, καὶ λύσεις πολλῶν ἐργάζεσθαι. Ἐπείτοι γε καὶ αὐτὸς Βασιλέα ὑπέσαινεν, ἑαυτὸν μὲν λέγων εἰρήνης φίλον εἶναι, καὶ ἕτοιμον εἰρηνεύειν. χρῆναι δέ καὶ τοὺς ἄλλους ὑπέρχεσθαι, ἐφ' ᾧπερ καὶ ἐντελέστερον εἰρηνεύοιεν. Ἰωάννην δὲ καὶ δυσθανατᾶν, καί γ' ὑποκεῖσθαι, καὶ παρὰ τῶν ἰδίων καταγνώσει, οὓς καὶ αὐτοὺς θεραπεύειν δεῖν. καὶ οὕτω τὸ τοῦ Κολοιοῦ παθεῖν ἐκεῖνον, τῶν ἀλλοτρίων ἐψιλωμένον πτερῶν, εἶναι δὲ καιροῦ ταῦτα, καὶ ἐπιστήμης ἀπαιτούσης μακροθυμίαν, τὰς ἐκείνων ἀτασθαλίας καλύψουσαν, ὡς κατὰ καιρὸν ἐνδωσόντων. Ταῦθ' Ὑάκινθος λέγων, περιεβουκόλει τὰς ἐλπίδας τῷ Βασιλεῖ, ὥστε καὶ τὴν τοῦ Μωσελὲ μονὴν, ἐκείνοις ἀνεῖναι, καὶ θαρρεῖν τὴν ἐκείνων ὁμόνοιαν οὐκ εἰς μακρὰν γενήσεσθαι. Ἀλλ' ἦν ταῦτα πάντ' ὄνειρος ἐντυπούμενος τὰ ἀνύπαρκτα. ἀμέλειτοι κἀκείνους μὲν, ἐπεὶ πολλά-

A chernarum in veteri Armamentario collocat in libera custodia, permittens illi cum suis Amicis & familiaribus congressum colloquiumque quam crebrum & prolixum vellet. Habens autem Augustus in animo reducere in consensum ambas prius factiones Arsenianæ sectæ; ac tum ab iis sua opera conciliatis, impetrare, ut bona fide inire rationem pacis cum Ecclesia firmandæ vellent: ante omnia velitationibus quasi quibusdam explorare Joannis animum tentavit, allegato etiam ad ipsum quadam die Alexandrino Athanasio, quod ex quodam Joannis ad se dicto Imperator intellexisset, magnæ hunc ab ipso haberi auctoritatis Virum, & a quo facilius quam alio quovis persuaderi sibi rem prius non creditam fineret. Athanasius ergo missu Augusti profectus ad Joannem omnia commemoravit quæ apta putavit ei ad-
B ducendo ad redintegrandam cum Hyacinthi parte gratiam, quo postea concors jam unaniminiter Secta universa, coram plena Synodo certum in locum congreganda, depositis adversus Ecclesiam simultatibus, dextras adfuturo illic Imperatori, in pacem longe ipsi desideratissimam darent; spe certa ingentis inundæ ab illo gratiæ, si votis sensibusque ad communem utilitatem accommodatis, pacem denique universalem, Deo volente, Augusto auctore conficerent. Esse quippe in medio duorum consentientium invicem & petentium, Deum; qui se idem dicat esse (prout & vere sit) Pacem eorum qui longe, & eorum qui prope sint: paratum hanc illis dare, maxime quando quis non propriam, sed illius gloriam quæsierit. Hæc & his similia plura ubi disseruis-
C set Alexandrinus, nihil pro responso aliud audivit quam contortas obliquitates ancipitium dictorum, dilationes petitæ rei, quas obtendi negationi præcisæ astute dissimulatæ satis appareret: effugia denique istiusmodi, quibus vitata in præsens exosa necessitate concludendi salutare quidpiam, spes in incertum infinite inanes extenderentur: quo genere ludificandi quando urgentur a Potentibus, Pertinaces infirmi solent uti. Imperator etsi, cum excidisse se vidisset primo conatu procurandæ Pacificationis privatæ Arseniatarum, quam sibi gradum futuram ad universalem cum Ecclesia speraverat; satis videbat quam desperandum esset, adduci eos posse ad consentiendum secum, quibus persuadere nequivisset ut inter se se convenirent: tamen præ flagranti quo æstuabat desi-
D derio Pacis, ne ab impossibilibus quidem, quod dici solet, aggrediendis temperandum existimans, Synodis frequentibus collectis, coram accitos Arsenianos, efficacissimis alloquiis, & nullum non ad id utile varie argumentum versantibus, invitare ad concordiam diu quotidie non destitit. Sed cum nihil omnino proficeret, pertæsus denique, iræ in nodum negotii Joannem habenas laxavit: maxime postquam ad pervicaciam adjunxisse Imperii affectationem deprehensus & convictus idem est: productis in medium, quodam ex solitis conventu, manicis coccineis margaritarum intextu ornatis, & quibusdam id genus insignibus characterem fastigii principalis habentibus, quæ penes quemdam ex ejus domesticis reperta, fundamentum suspicionis in eum pessimæ eo justius dederunt, quo cætera ejus contumacia proniorem
E de illo faciebat pravæ in omni genere voluntatis fidem. Hoc igitur e medio amoto, & ob causam jam invidiosissimam, quamquam si per se sola spectaretur, nec verisimilem, nec quidquam ad illum pertinentem, iterum in carcerem conjecto, delinire, si posset, Hyacinthum Imperator instituit, admissione ipsum crebra & perbenevola honorans; attributo ipsi etiam, quo ad se ventitare facilius posset, equo ex pulcherrimis; libenter quo-

Edit. Rom. pag. 92.

que audiens quæ proponeret aut posceret, multorumque pro quibus rogaret causas ad ejus votum expediens, solvens vincula. Nec suas in hac scena desiderari patiebatur Hyacinthus partes. Respondebat enim gratiæ Augusti, prout oportebat ejus alendæ augendæque cupidum, venerabundo semper vultu, verbis obsequiosis, arte assentationis vafra fucum obducens facile credenti quod valde optaret Principi. memorabat videlicet; se quidem Amicum Pacis esse; & paratum ad reconciliationem statim amplectendam: moram autem unam sibi esse necessariam declarandi sui in concordiam assensus, curam adducendi eodem cæteros; quorum multi arte ac patientia sensim pelliciendi erant, ut abhorrentem a fœdere ac consensione genium vincerent. His, quo certius deinde constantiusque Pactis conventis starent, indulgendum esse spatium, celando interim quod jam nunc fixum in animo haberet. De Joanne, ajebat; male illum mori cupere hominem irrevocabilis in ruendo cæcitatis; ne suis quidem probatum, quos pertæsos morum ejus, & ferendo defessos, operæpretium foret ab
Edit. Rom. pag. 93. eo abducere; brevi sic passuro ignominiam Gracchuli, plumis, quas commodato acceperat, ereptis, in fœda deprehensi & irrisi nuditate. Mora industriaque ad id opus esse, sed longanimitate inprimis & invicto robore Patientiæ, quæ multas interim eorum ineptias devoret, flagitia etiam occultet, dissimulando præteriens; non parvo longæ tolerantiæ pretio, si tandem eo perducantur, ut inflecti se sinant ad schismaticam pertinaciam in tempore remittendam. Talia differebat Hyacinthus spe sic inani lactans credulam Augusti mentem; favoremque ipsius magis sibi magisque ac suis asserens. Pignus ejus haud contemnendum fuit quod Monasterium a Mosele nomen habens eis indulsit; præque se jam tum tulit certo confidere, universæ Arsenianæ sectæ plenam cum Ecclesia concordiam post non multum extituram. Sed hæc nihil demum aliud erant, quam merum somnium, formas temere nectens insociabiles in unum, non nisi fabulose conflabile, coitione naturarum se se invicem excludentium spectrum. Et sensit tandem Augustus se operam perdere. Itaque post sæpius admissos auditosque & honoris favorisque indiciis exquisitissimis frustra cultos Primores Arsenianorum; adeo quidem ut iis inter ipsos qui excæcatione puniti olim fuerant, venientibus ad se assurgeret, & beatos illos, cicatricibus istis virtutis ac constantiæ ipsorum indicibus, prædicaret; adhortans subinde ipsos ne vetera decora recentibus maculis obtegerent: hoc est, ne quem ingentem & valde laudabilem tunc monstrassent cum illa sunt passi, pro Deo & rebus divinis zelum, ad extremum corrumperent defectionibus ab Ecclesia ipsius, hoc est, quam ipse in integrum restituisset. denique nihil se proficere videns, omnes dimisit. de cætero consultans, cum in concilio Procerum ac Senatorum, tum etiam in Antistitum & Ecclesiasticorum cœtu, quisnam vocandus videretur ad regimen Ecclesiæ post Gregorium. At interim Arseniani necquidquam se vexabant, instar prosequentium ardenter quorum assequendorum nec spes nec facultas ulla sit. Instabant videlicet apud Synodum, ut declararetur: Josephum, nec verum nec legitimum fuisse Patriarcham. Postulabant præterea damnari dogma Ecclesiæ quo S. Spiritus *ex Patre per Filium procedere* affirmatur: deinde contendebant, crebra & severa instituenda de Sacerdotum ordinationibus judicia, quibus hæc quidem admitteretur, illa rejiceretur; difficili & perodioso discrimine. Denique alia quædam flagitabant perplexitatem inextricabilem summamque difficultatem primo ipso auditu præferentia. Sed omnes omnium istarum petitionum absurditates in unum quasi fascem congessisse visi sunt, cum quadam die in concilio dixerunt: se Evangelice ac Canonice res Ecclesiæ composituros, si tota earum administratio, annuente Imperatore, ipsis permitteretur: cohorrescentibus ad sonum ipsum hujusmodi verborum cunctis, dum horum admonitu subjiciunt animis tetram speciem malorum quibus Religio exponeretur talibus Moderatoribus commissa: a quorum imprudentium æque ac vehementium inconsultis ausibus jure metueretur, ne super recentem Ecclesiæ statum procellam immitterent eo periculosiorem, quo sine prævio ingruens fremitu, exitium minis præverteret; nave surdis undis obruenda prius quam sonitu intumescentis maris excitati nautæ artem expedire ac conatum possent ad vim frangendam fluctus infesti. Igitur his, ut dictum est, Synodus dimissis, communiter de Patriarchæ Electione consultabat.

A κις προσμίξας, καὶ τιμαῖς μεγίσταις δεξιωσάμενος, ὥστε καὶ τοῖς τυφλοῖς ὑπεξανίστασθαι προσιοῦσι, καὶ μακαρίζειν τὰ πάθη, καὶ παρακαλεῖν μὴ καλὰ καλύπτειν κακοῖς, τὸν ὑπὲρ Θεοῦ καὶ τῶν θείων ζῆλον, ταῖς τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας ὑποστασίαις, τέλος ἀφίησι. σκέπτεται δὲ μετὰ κοινοῦ συνεδρίου καὶ ἱεροῦ, ὁποῖος ἂν καὶ κληθείη εἰς προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας μετὰ Γρηγόριον. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ ἀκίχητα διώκειν ἐῴκεσαν ἄντικρυς, ἀθετεῖν μὲν ἀξιοῦντες τὸν Ἰωσήφ, ἀθετεῖν δὲ καὶ δόγμα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐκ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι, Ἀρχιερεῖς δὲ φιλοκρινεῖν, καὶ ἱερωσύνην, τὴν μὲν προσ-
B ίεσθαι, τὴν δ' ἀποπέμπειν, καὶ τινὰ τοιαῦτα πολὺ τὸ δυσχερὲς καὶ εἰς ἀκοὴν ἔχοντα μόνην, μιᾷ τινὶ συμφοροῦντες ἀξιώσει καὶ λέγοντες, ὡς Εὐαγγελικῶς τε καὶ Κανονικῶς τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν διαθῶνται, εἴγ' ἐπ' ἐκείνοις τὰ πράγματα γένοιντο, Βασιλέως νεύσαντος. οὗτοι δὲ μεγαλάττα τῶν κακῶν ὑπειδόμενοι, πρὸς τῷ ἀτόπῳ τῶν ὑπονοουμένων κατωρρώδουν, μή πως ἐπὶ νεαρᾷ καταστάσει τῆς Ἐκκλησίας, κωφὸν κῦμα πραγμάτων ἀναταράξειαν. ἐνθέντοι κἀκείνων ἀφειμένοι, κοινῇ περὶ τοῦ Πατριάρχου κατεσκέπτοντο.

CAPUT XIII.

De Athanasio ut in Patriarchatum sit Promotus.

ANte omnia, ut mos est, Tres suffragiis communibus elegerunt, quorum unus prælatus cæteris Patriarcha fieret. Primus trium fuit Gennadius, qui olim electus in Episcopum Primæ Justinianeæ, & electione admissa; deinde longo tempore peregrinatus, denique recusaverat, aut abdicaverat. Alter Jacobus vir simpli-

C KAὶ δὴ ψηφίζονται τρεῖς γε κατὰ τὸ συνηθες. πρῶτον μὲν εἰς Γεννάδιον, ὃς δὴ καὶ ἐπὶ τῇ πρώτῃ Ἰουστινιανοῦ ψηφισθεὶς, καὶ τὴν ψῆφον δεξάμενος, ἐπιδημήσας καὶ ἐγχρονίσας, ἔπειτα παρῃτεῖτο. Δεύτερον τὸν Ἰάκωβον, ἄνδρα τοὺς τρόπους ἁπλοϊκὸν, καὶ ἀλα-

βείας πλήρη, τὴν τῶν κατὰ τὸν Ἄθω προστασίαν πεπιστευμένον. Καὶ τρίτον τὸν Ἀθανάσιον, ὃν δὴ καὶ κατὰ τὰ ὄρη τοῦ Γάνου ἐνδιατρίβοντα, ἐκ τῶν χωρῶν τῶν κατὰ τὴν Ἀδριανούπολιν τὴν γένεσιν ἔχοντα, τοῦ Ἠνοπολίτου Βασιλεῖ συστήσαντος ἀνὰ τὴν Κωνσταντίνου τότε διάγοντα, Βασιλεὺς ἐν τοῖς πρώτοις τῶν γνωρίμων ἔταττε. Διαμηνυθέντος δὲ τοῦ πρώτου, καὶ τὰ πολλὰ καταναγκασθέντος, ἐπεὶ οὐκ ἐπείθετο, περὶ ἀμφοῖν τῶν λοιπῶν προσώπων, ἡ κρίσις τοῦ Βασιλεῖ ἐνεδοίαζε, καὶ τὰ ζυγὰ τῆς ἀρεσκείας ὑπὲρ τὸν δεύτερον πρὸς τὸν τρίτον ἔκλινεν. κἀντεῦθεν προσκληθεὶς Ἀθανάσιος, οὐκ εὐθὺς καὶ αὐτὸς ἐνεδίδου, ἀλλὰ τὰ καθ' αὑτὸν, πρὸς τοιοῦτον ὕψος ὑπεκορίζετο. Τέως δὲ, βίᾳ τοῦ δοκεῖν Βασιλέως, καὶ τῆς Συνόδου, κατανεύει, καὶ τὴν πρόσκλησιν δέχεται. Ἦσαν δ' εὐθὺς τὰ προοίμια ἀλλάττα παρὰ τὰ φθάσαντα. πεζῇ γὰρ ἠβούλετο διέρχεσθαι τὰς ὁδοὺς, ἔνδυμά τε τραχὺ φέρειν καὶ βλαύτας εἰκαίως αὐτουργημένας ὑποδεδέσθαι, καὶ ἐν παντοίᾳ λιτότητι διαζῆν. Πλὴν οὐ διὰ ταῦτ' ἐζητεῖτο. οὐ γὰρ ἐνδυμάτων καὶ βλαυτῶν ἦν καὶ αὐτουργίας τὸ ὡς δεῖ ποιμαίνειν· ἀλλὰ ψυχῆς εὖ ἐχούσης πρὸς τοῦτο, ἀγάπην χωρούσης Χριστοῦ, δι' ἧς τὸ κατὰ Χριστὸν ποιμαίνειν ἐγγίνεται. Εἰ φιλεῖς με γὰρ Πέτρε, φησὶ, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, οὐκ ἄλλο δὴ πάντως ἢ εἰς Χριστὸν ἀγάπη. ἢ τὸ αὐτὴν δὴ τὴν Χριστοῦ ἀγάπην ἔχειν ἐν τῇ ψυχῇ· Ἀγάπη δὲ Χριστοῦ, τοῦ δοῦναι τὴν ψυχὴν καὶ ἀποθανεῖν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἔτι μενόντων ἁμαρτωλῶν. τοῦτο δ' αὖθις τὴν πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας συμπάθειαν παρίστα. Τίς γὰρ ποτὲ τὸ οἰκεῖον μέλος νοσοῦν θεραπεύων, οὐχ ἠπίως ἀφεῖται, καὶ ἱλαρῶς ἐκείνῳ προσφέρεται, κἂν ζέῃ σκώληκας; τίς δὲ καὶ θριαμβεύσειε τὸ ἐλάττωμα ἑαυτοῦ, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον κατανοουμένου ὑπεραπολογοῖτο; τὸ γὰρ οἰκεῖον πιέζει πᾶν, κατὰ Πίνδαρον. Καὶ Χριστὸς μὲν, ὅτι καὶ μόνον ἐσμὲν Χριστοῦ, καὶ τὸ αὐτὸ φέρομεν Ἅγιον ὄνομα, μέλη ἐκ μέρους λογίζεται, σαπροὺς τοῖς πλημμελήμασιν ὄντας. Ἡμεῖς δὲ ὑπερηφανησόμεθα καὶ καταγνωσόμεθα τῶν ἀνθρώπων, δίκαιοι ὄντες, ἁμαρτωλῶν, καὶ ἀνέγκλητοι, ἐχόντων ἐγκλήματα; καὶ τὸν μὲν κολάσωμεν, τοῦ δ' ἐπιπλήξωμεν; τὸν δ' ὑποπτεύσωμεν, καὶ μὴ ὄντα τῶν κακῶν πολλάκις ὡς ὄντα κατακρινοῦμεν; καὶ κατορθοῦντας μὲν, οὐκ ἀξίως ἐπαινεσώμεθα, ἀποβλέποντες πρὸς τὸ ἡμέτερον ὑψηλὸν, σφαλέντας δὲ, ὡς μικροὺς, μετέλθωμεν ἀναμάρτητοι; Χριστὸς δὲ παραχωρεῖ, καὶ ὁ τῶν μαθητῶν πρῶτος πίπτει, καὶ ὁ μετὰ ταῦτα τῆς οἰκουμένης φωστὴρ, διώκτης πρότερον γίνεται, καὶ κολαστὴς εὐσεβῶν, καὶ ἁλιεῖς μὲν καὶ τελῶναι, εἰς μαθητείαν παραλαμβάνονται, πρὸ τοῦ φανῆναι πάμπαν κακοί. ἐπὶ Παύλῳ δὲ χάρις παραχωρεῖ καὶ ὑποστέλλεται, ὡς ἂν μετὰ τὸ φανῆναι κακὸς, καὶ διώκτης, καὶ τιμωρὸς τῶν Χριστοῦ μαθητῶν ἀπαραίτητος, τό τ' ἐκείνῳ λάμψῃ τὸ φῶς, καὶ γνῷ ματαίως διώκων, ὃν ὡς Θεὸν ὕστερον προσκυνεῖ. Τί δαί· Ἀλλὰ τοῖς μαθηταῖς

A cium morum & plenus religionis, cui Monachorum Montis Atho præfectura credita fuerat. Tertius Athanasius quem in Monte Gano commorantem, oriundum e regionibus Adrianopoli circumsitis, ab Eonopolita Imperatori Constantinopoli tunc degenti commendatum, hic in primis atque intimis familiarium habuit. Primus autem admonitus de sui electione, & multum ut promoveri se pateretur, oratus, cum persuaderi non potuisset, reliquum inter duos alios judicium in arbitrio Imperatoris versabatur: cujus voluntas secundo præterito, magis in tertium inclinavit. Vocatus igitur Athanasius, neque ipse confestim acquievit: aliquandiu persistens in detrectando tanti fastigii ascensu. tamen ad extremum vim, ut videri voluit, quasi quamdam sibi ab Imperatore ac Synodo illatam non sustinens, auctoritate tanta per- B tractus ad assensum, annuit, vocationemque admisit. Mox procemia cœpere cerni speciei ac cultus Patriarchæ designati, satis a Præcedentium consuetudine diversa. Pedes enim iter facere instituit, vestemque ferre asperam, & calceari crepidis rudi ac subitaria ipsius opera consutis denique in omni vitæ parte infimam tenuitatem, & vilitatem affectare. Cæterum non ob hæc quæsitus fuerat. non enim in vestitu ac crepidis manu propria deproperandis, sacri Pastoris recte fungi officio, situm est. Sed ad hoc animus requiritur idoneis ei curationi sensibus & affectibus instructus; Christi præsertim instinctus caritate, quæ præcipue modum ac vim inspirat Gregis Ecclesiæ juxta Christi Spiritum pascendi. Nam *si amas me Petre*, inquit, *pasce oves meas*. Non aliud nimirum ejusmodi officium plene absolvit, C quam Amor Christi, aut ipsam Christi caritatem in anima habere. Christi autem caritas ea est qua ille dedit propriam animam & mortem subiit pro nobis, cum Peccatores adhuc essemus. quod rursus compassionem in peccantes insinuat. quis enim proprium membrum curans, non id placide contrectat, non blande ac benevole illud fovet, etsi vermibus scateat? quis maligne traducat, & publico insultans ludibrio propinaverit sui membri, hoc est, suum ipsius vitium; quod potius, si quo forte casu in alienam notitiam emanaverit, excusare solicite debeat? Nam propriæ quemque rei cura & sensus angit, juxta dictum Pindari. Ac Christus quidem, eo solum quod Christiani sumus, & ferimus sanctum ipsius nomen, membras nos & partem sui reputat, putridos licet sceleribus; nos autem D superbia turgebimus, & arrogantis supercilii sæva censura immisericorditer damnabimus homines, Justi, ut nobis videmur, peccatores; non accusati, accusatos? & alium quidem pœnis subjiciemus acribus, alium probris proscindemus? alium temere suspectabimus, & cum re ipsa minime sit malus, tamquam malum præcipiti judicio infamabimus? Et eos quidem qui recte fecerint, non prout digni fuerint laudabimus, velut indignum nostræ fastigio celsitudinis ducentes, ad cognoscenda æstimandaque aliena merita descendere: si quid autem illi offenderint, sic rigide acerbeque puniemus; plane tamquam labis nos expertes omnis, ac ne capaces quidem peccati essemus? Atqui Christo permittente, primus ejus Discipulorum cadit. Et qui postea fuit E Illuminator Orbis universi, Persecutor prius & vexator Piorum extitit. Cumque alii Apostoli partim ex humili Piscatoriæ artis exercitatione, partim e sordida professione quæstuosæ publicanorum functionis in Discipulos assumpti fuerint, priusquam omnino mali apparerent: uno in Paulo quasi se initio contrahens locumque concedens malitiæ gratia, non prius illum ea luce circumdedit quæ mundum late totum illustraret, quam idem fuisset deprehensus homo plane ma-

Edit. Rom. pag. 94.

pag. 95.

lus, persecutor & ultor inexorabilis Discipulorum Christi. Tunc inquam illum circumfulsit illa de Cælo lux, cujus ad radios agnovit, frustra se oppugnare, quem mox adoraturus ut Deum esset. Quid autem postea? num Paulus ita conversus primi sui erroris indicia obruens, & conscientiam dissimulans, suis se Discipulis quasi semper innoxium venditabat; ingrate celans beneficium curatricis sui gratiæ? minime. Sed prædicat potius, & magnificat misericordiam. Hæc Christus: hæc a Christo electi: Christus, ut legem sanciret misericordis caritatis: Apostoli, ut divinæ beneficentiæ indulgenda primis ipsis scelerum venia specimen ostentarent, quo spes excitaretur criminosis, remissionis assequendæ. Longe aliter Athanasius hic, & quos sibi secum similes habuit, sapiebant. quorum hæc erat horribilis oratio: *districte plectantor quicumque peccant. His indulgere quidpiam si qui forte miserantes voluerint, statim immisericorditer damnantor. utrique tunc tantum ad pacem admittantor, quando explevisse piaculorum præscriptorum numerum, & exhausisse usque ad fæces amarum calicem, istis ipsis jam plene satiatis videbuntur immanibus arbitris, qui eos pœnis subjecerint acerbissimis.* His ego ut plane contrarie sim affectus, profitebor hic equidem: laudabiliter an secus, cujusvis esto judicium: Ejusmodi vitii (si vitium est) qualemcumque invidiam, eadem qua fateri non dubitavi, subire audacia paratus. Cunctis in Christum credentibus divinam patere benignitatem confido. nullius, quem vere scelerum pœniteat, salutem despero. Mihi metuo uni ne misericordiæ gratia excludar. ne omnibus apertus mihi soli coarctetur pacis aditus, horreo, contrahens animum ad divini judicii terribilem aleam, ne in irrevocabilem mei damnationem, juste, quidquid egero, inferendam funeste desinat. Huic tamen æstui consternatæ metu mentis aliquam a spe divinæ misericordiæ consolatiunculam instillo. Nam quod esse rem Christi me scio, ab eodem ipso puniri me, ad veniæ pertinere viciniam autumo; & omen indidem traho appropinquantis gratiæ, unde pœnæ præsens acerbitas ingruit. Talia mihi ego ipsi, cui minus favere judicando quam aliis soleo; cum tamen votis in spem audacibus augurer, multo scilicet magis bene opinabor de statu ac conditione cæterorum; nec putabo de quoquam desperandum quantorumlibet atrocissimorum comperto facinorum, quin ei ad salutem pateat reditus, modo ei nec ducis ad rectum iter fidelis pia desit opera, nec intimus flagitiose perpetratorum ab ejusdem serio pœnitentis animo dolor absit. Tantum esto hactenus dissertum a prælibante jam hinc memoriam secutarum postea ex fero acerboque Athanasii rigore turbationum, quæ Dei Ecclesiam concusserunt. Sed nondum ista.

A ἐκεῖνος ἀποσεμνύνεται, καὶ τὴν εὐεργεσίαν κρύπτει τῆς χάριτος; οὐδαμῶς, ἀλλὰ κηρύττει καὶ μεγαλύνει τὸν ἔλεον. Ταῦτα Χριστός. Ταῦθ' οἱ Χριστοῦ. ἐκεῖνος μὲν ἵνα νομοθετήσῃ τὸ συμπαθές· οὗτοι δὲ, ἵνα τὴν εὐεργεσίαν ἐφ' ἑαυτοῖς πρώτοις δείξωσιν. Ἀλλ' οὐ, φασὶν οἱ περὶ ἐκεῖνον, ἀλλὰ κολαστέοι οἱ ἁμαρτάνοντες, ἀλλὰ καταγνωστέοι οἱ σφίσι συμπαθοῦντες. Τότε δέ γε καὶ προσδεχέσθωσαν, ὅτε καὶ τοῖς ἀξίοις προτιμοῖντο, καὶ ὡς ἐκείνοις δοκοίη, πικρῶς καὶ ἀναλγήτως τιμωρουμένοις. Τὸ δ' ἐμὸν εἴπω πάθος, καὶ εἰ μὲν ἐπαινετὸν, εἰ δ' οὖν ἔχων φερέτω τὴν μέμψιν. Πᾶσι μὲν πιστοῖς τὴν θείαν φι-
B λανθρωπείαν ἐξαπλουμένην κατανοῶ, καὶ οὐδενὶ τῆς σωτηρίας ἀπογιγνώσκω, γνησίως μετανοήσαντι. μόνῳ δ' ἐμαυτῷ τὴν τοῦ ἐλέους χάριν συστέλλω καὶ τρέμω τὴν θείαν κρίσιν, ὡς ἐπενεχθησομένην δικαίως, κἂν ὅτι ποιοίην, πλὴν ἐξ ἐλέους καὶ πάλιν θαρρῶ, καὶ τὸ Χριστοῦ ὄντα παρ' αὐτοῦ καὶ κολάζεσθαι, φιλανθρωπίας ἥγημαι πέλαγος. Τοῦτο πολλάκις κατ' ἐμαυτὸν ηὐξάμην οὐδενὶ τῆς σωτηρίας ἀπογινώσκων, κἂν τὰ φαυλότατα ἐξαπράξηται. μόνον ἡ πρὸς τὸ καλὸν ὁδηγία ἔστω, καὶ ἡ ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς μετάνοια. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἶπον, ὅτι τὸ σκληρὸν τοῦ περὶ ἐκεῖνον ἦθος καὶ ἀτενὲς. πολλαῖς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν ταραχαῖς περιέβαλεν ὕστερον. Ἀλλ' οὔπω ταῦτα.

CAPUT XIV.

Ut expensa fuerint quæ varie, hinc in vituperium, inde in laudem de Athanasio erant dicta.

Edit. Rom. pag. 96.

QUod huic convenit tempori, illud est: ut primum audita Athanasii designatio in Patriarchatum est, multi prodeuntes e suis, veluti, quique cavis ac latebris, varia de illo proferre in vulgus, & sibi, ut ajebant, comperta dicere pro testimonio cœpere: multa illi parum faventia, quæ ad sua ferme capita referebantur; nimirum pertinaciam propriorum sensuum legibus parum exemplisve deferentem, & immisericordem feritatem. Hujus in specimen memorabant, jussum ab eo excæcari Asinum, quod nescio quid damni Monachorum horto, comedendis oleribus, intulisset. Plura contra per ejus studiosos ambitiose jactabantur de virtute ipsius & apud Deum gratia, miraculorum etiam testimonio probata. quo in genere narrabant: quadam ipsum die fasce olerum ex horto lectorum facto, eum in Monasterium ferendum Lupo imposuisse, qui obedienter, Sancti videlicet hominis, imperata fecerit. Sed fucus hæc erant, & lusus in nomine, prout est postea compertum. Ministro enim exportandis Donium oleribus usus erat homine, cui nec pri-

C Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀκουσθὲν ὡς ἐς Πατριαρχίαν ἐκεῖνος ἐψήφιστο, πολλοί τινες ἐξαναδύντες τῶν καθ' αὐτοὺς φωλεῶν, οἱ μὲν πολλά ττα τῶν ἀχαρίτων ἐκείνῳ προσεμαρτύρουν. Καὶ τὸ πλέον εἰς αὐτονομίαν καὶ ἀσπλαγχνίαν· ὅτι καὶ ἐξ ἐπιταγῆς ὄνῳ ποινὴν ἐπιθείη, τῶν ὀμμάτων τὴν στέρησιν, δόξαντι ἀδικῷ περὶ τὸν τῶν λαχάνων κῆπον τοῖς μοναχοῖς. Οἱ δὲ, καὶ ὡς θαυματουργὸν ὡμολόγουν. Ὅτι τε ἐν μιᾷ λάχανα συνάξας, λύκον εὑρὼν ἐπιτίθησι ταῦτα, ἐφ' ᾧ οἱ τοῦ κήπου συναίροιτο, ἐπιτάξας ἀπάγειν εἰς τὴν μονήν. Ἦν δὲ ὁ λύκος ἄνθρωπος, εἰ καὶ παρελογίζοντο λέγον-
D τες, ὡς ὕστερον ἔγνωστο. καὶ ὡς πεμφθέντος ἐκείνῳ παρά τινος ἀπὸ μελισσείου κηρίου, αὐτός τε φάγοι καὶ γλυκανθείη τὸν φάρυγγα, εὔξαιτο δὲ τὸν γλυκασμὸν καὶ τῷ πέμψαντι. Καὶ ὡς αὐτὸς ἐντεῦθεν ὁ πέμψας ἐξ ἐκείνου

A καὶ ἐς ἡμέρας ἀνὰ στόμα τὴν γλυκύτητα περιφέροιτο· τῆς εὐχῆς ἐκείνῳ τόπον ἀποπληρωσάσης κατὰ στόμα τοῦ μέλιτος. Ταῦτ' ἐκεῖνοι μὲν ἔλεγον. Τὸ δέ γε τοῦ ἀνδρὸς ξένον καὶ ἄηθες, καὶ ἀμφοτέροις ἀνὰ μέρος πολλοῖς πιστεύειν ἐδίδου. ὅτι δὲ καὶ ἀσκητὴς, ἐκ τῶν εἰκότων ὑποτοπάζοιτο, καὶ ἀκριβὴς περὶ τὰς ἐντολὰς νομίζοιτο, μάρτυρες ἦσαν οἱ ἐκείνῳ φοιτῶντες, νήλιποί τινες, καὶ ὠχρίαι, καὶ κατεσκληκότες, καὶ γυμνοὶ, καὶ ἀπέριττοι, μὴ πολλὰ λαλοῦντες, μὴ περιττὰ ὁμιλοῦντες, κατηφίαι τε καὶ τὰς γνώμας ἀπαραίτητοι, καὶ ἀμείλικτοι τοῖς πᾶσι φαινόμενοι. ἃ καὶ δεῖγμα τ' ἦσαν σαφῆ τῆς τοῦ διδάσκοντος ἀκριβείας, καὶ τοῦ περὶ τὰς ἐντολὰς δεισιδαιμο- B νήματος. Ταῦτα λεγόμενά τε καὶ φημιζόμενα, φθάνουσι καὶ ἐς βασιλικὰς ἀκοάς. Ο δὲ πολλὰ μὲν εἰδὼς, καὶ ἐφ' ἑαυτῶν ψευδῆ λαλοῦντας ἀνθρώπους, ἐκ βασκανίας κινουμένους δῆθεν, καὶ παθῶν ἄλλων ὧν ὁ βίος ἐμπέπλησται, μαρτύριον δὲ, τὸ μηδένα λέγειν ἐκείνου ἰδιωτεύοντος. Τέως δὲ καὶ τὰ περὶ ἐκείνου σκοπῶν λεγόμενα, καὶ ἀντιβάλλων τοῖς ἀγαθοῖς τὰ κακὰ, καὶ συνετῶς κρίνων, ὡς εἴπερ εὑρεθεῖεν ἀληθῆ τἀγαθὰ, ἀνάγκη πᾶσα συναφανίζεσθαι τὰ κακὰ, παρυποστάσεις ὄντα, ἐκ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀπουσίας, ὡς μὴ ἅμα τοῦ αὐτοῦ οἴκου, καὶ φῶς καὶ σκότος χωροῦντος. συνάξεις ἐπιτελέσας κοινὰς, εὑ- C ρὼν τοὺς τἀγαθὰ λέγοντας, καὶ τὰ πιστὰ λαβὼν παρ' ἐκείνων, ὡς μαρτυρησόντων ἐνόρκως, αὐτίκα διαλαλεῖ τῷ λαῷ κοινῶς περὶ τούτων. Καὶ πρῶτον μὲν τὴν κακίαν ὡς ἐκ τοῦ πονηροῦ δείκνυσι, καὶ τὸν κακὸν θησαυρὸν, ὅθεν αἱ κατὰ ἀνθρώπων διαβολαὶ, θριαμβεύει. Επειτα δὲ καὶ παρ' ἑκάτερα στήσας τὰ ἀγαθὰ μαρτυρήσοντας, προσέταττε λέγειν ἐκείνους ἃ δὴ καὶ συνοίδασι περὶ τἀνδρὸς ἑαυτοῖς. Οἱ δὲ τοσοῦτον πιθανῶς ἔλεγον, προσηθέντες καὶ ὅρκους τοὺς ἐπὶ πίστει τοῦ Βασιλέως, καὶ δὴ καὶ τοὺς συνήθεις ἄλλους, ὥστε θαυμάσαι μὲν πάντας, τὸν δέ γε μέγαν Λογοθέτην, καὶ γραφῇ δοῦναι ταῦτα πεισθῆναι.

mo nec soli *Lycus* sive *Lupus* nomen obtigerat. Addebant: cum ei quidam e propriis alveariis favos dono recentes transmisisset, Athanasium melle degustato, imprecatum beneficii auctori, ut ista ipsi suavitate fauces imbuerentur. cujus voti vim statim & diu inde ille senserit; mellei saporis continuam in ore per dies aliquot dulcedinem, scilicet, expertus. Hæc illi quidem ferebant. cæterum inusitatum & novum in hoc viro vitæ ac cultus genus varie reputantes trahebat multos in diversam credulitatem contrarie assertarum de illo rerum, prout quosque favor aut odium moverat. utrisque tamen fere consentientibus in sibi persuadendo: esse illum ascetam Disciplinæ austeræ, ac rigidum observatorem Mandatorum. quod quidem etiam adstruebat squallor & durities assiduorum apud illum, macrorum quorumdam, pallidorum, attritorum laboribus & nudos artus frigori exponentium hominum. quorum passim percellebat oculos horrida species, admiratione severæ in omni cultu paupertatis, cogitabundi silentii, parsimoniæ verborum in defungendo quam brevissime necessario sermone, tristis aspectus, irrevocabilis quamvis in partem inclinaverat sententiæ, implacidæque ac spirantis acerbitatem per omnia conversationis. Hæc fama didita per ora omnium, ad aures quoque Imperatoris pervenere. Is *Edit. Rom. pag. 97.* pro sua multarum jam rerum longo usu visarum experientia, facile suspicabatur, multa ex iis quæ pro suo quisque affectu adversus Athanasium dicebat, livoris, odii, similiumve perturbationum qualibus vita hominum plena est, instinctu fingi vulgarique. Vel inde argumentum ducens, quod cuncta hæc nunc demum vocato ad Patriarchatum objicerentur, nemine quoad in privata vita perstitit, ulla tali de re culpare Athanasium audito. Ingressus tamen considerationem hinc inde allegatorum, & comparans bonis mala, denique prudenter judicavit; si quæ ferebantur de illo bona, vera reperirentur, necessario prorsus ab eo abesse deprehendenda quæ imputarentur illi mala: quippe cum hæc veram subsistentiam non habeant, sed bonorum quibus opponuntur absentiam exprimant, forma loquendi negationes instar subsistentiarum proponente; uti nec domus eadem lucem ac tenebras simul teneat. Ergo cum ex iis convocatis qui Athanasium laudabant, bona reperiret ei, ab ipsis tribui, etiam affirmando cum juramento, se vere & ex certa scientia loqui, persuasus quod volebat, ad populum de hoc argumento disseruit: primum ostendens, malitiam affingi exosis ex malo obtrectantium animo; lateque in hoc campo ejus oratio exultavit, magnifica declamatione traducens memoratum Evangelio thesaurum malum humani cordis, unde falsæ ac calumniosæ in homines criminationes proferantur. Deinde productis & ex adverso constitutis iis qui bona de Athanasio testabantur, jussit illos quæ comperta de illo haberent, dicere. hi tam copiose ac verisimiliter illum prædicarunt, repetitis etiam, quibus jam fidem talium Augusto fecerant, juramentis, & adhibitis aliis eodem, quibus vulgo uti consuevere qui studiose dicunt ad persuasionem, efficacibus formulis, ita cunctos in sententiam traxerunt, ut Athanasium qui aderant pro viro plane mirifico suspicerent: & Magnus Lototheta induci se sineret ad ea quæ de illo splendide ferebantur, scripto complectenda.

CAPUT XV.

De Promotione Athanasii in Patriarchatum.

D Οὕτω δὴ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς ἐπὶ κοινῶν συνάξεων λαληθέντων τῶν κατ' ἐκεῖνον, ἐπειδὴ ἔδει καὶ παρὰ Βασιλέως προβάλλεσθαι, ὑποτεμνόμενος ὁ Κρατῶν ἐκείνῳ τὸν κόπον, ἐν τῷ μεγίστῳ Παλατίῳ κατὰ τὸν Ιουστινιάνειον Τρίκλινον, ὃν ὁ νέος Ιουστινιανὸς ἐδομήσατο, ἔξαιτον ὄντα καὶ μέγαν καὶ θαυμαστὸν, λέχειον ὄντα τοῖς κατὰ πύλας εἰσιοῦσι πρώτως, καὶ ἄνωθεν

In hunc modum cum semel & iterum in Conventibus locuti de Athanasio fuissent qui ei favebant: nec quidquam jam desiderari videretur, nisi ut tam dignus omni honore vir in destinatum ei Thronum ab Imperatore promoveretur, compendi facere illi Augustus idem studens moram & molestiam in locum ei functioni solitum eundi, ceremoniam istam fieri voluit apud Magnum Palatium in Triclinio Justinianeo, quod Justinianus Junior exstruxerat. Aula hæc est

insignis, ampla, mirificeque ornata, oblique apparens primas protinus valvas subeuntibus, a summo fastigio, sine ulla interpositione mediæ contignationis, ad imum uno ductu pertinens, muris hinc inde speciosissime incrustratis, strato quoque pari magnificentia pavimento splendida; elegantiæ plane incomparabilis: quod postea ædificium vetustate inclinatum in ruinam, superingruente denique in pronam ævi quassu partem austro vehementi, procubuit strage ingenti concidens: ita ut hodie intuentibus locum, ne vestigia quidem aut reliquiæ superstites ullius in eo solo, nedum tam illustris structuræ illic olim erectæ, indicium faciant. In hoc ergo tunc stante Triclinio congrua tali functioni magnificentia Promotionem in Patriarchatum Athanasii Augustus celebravit. quod fieri dum inciperet, auspicio statim haud prospero terra non sine fragore contremuit: & puer quidam circa Neam excussu corruens, graviter ex casu est periclitatus. quarta porro & decima die mensis Octobris, promotus jam Patriarcha pedes se contulit ad Divinum Templum, ac paulo post est ordinatus. In ea functione deprehensum solitum signum est, quo declararetur hunc Patriarcham ante mortem Throno deturbandum. Etenim quieto Cælo, nullisque aetem ventis cientibus, fenestræ quæ ex circum per gyrum alte dispositis, sedile inaugurati superne spectabant, dum hymni sacri complerentur sponte concussæ sunt. Observabant curiose hoc ipsum an fieret Clerici omnes; quorum, ubi re vera sic factum, animadverterunt, nemo dubitavit, quin & hic Athanasius dejiciendus sede foret adhuc vivens, minimeque perducturus ad tumulum Patriarchalem Dignitatem. Sic quippe meminerant prædicatam similem fortunam in ordinationibus quinque retro Patriarcharum Arsenii, Germani, Josephi, Joannis, & Gregorii; quibus in cunctis omen sponte motarum dum inaugurarentur imminentium sedi fenestrarum, secuta deinde suo tempore ipsorum e Throno expulsio sanxisset, ac ratum verumque nec temere captatum fuisse demonstrasset. Tunc igitur fores ac specularia fenestrarum illarum, tranquillo licet a ventis aere, minime dubio, sed multorum undique intentorum concordibus aspectibus clare signato concussa motu sunt. solusque præsentis Imperatoris reverentia linguas tenuit, ne quod oculi vidissent, invicem percontarentur & indicarent. Ut autem Caracalus Nicomediensis Jugum sancti Evangelii posuit, & jam visuri omnes essent divinam, quæ ex primum obvio libri sacri versu ducitur, futuri præsagitionem (nam & hinc quoque augurium in sortem fortunamque inaugurati, multorum credulitas trahit. licet non sit necessario cum eventu connexa ista præsignificatio) inauspicatæ mentionis, quippe supplicium pœnasque damnatorum innuens, sententia, in sacro apparuit Evangelio, his expressa vocibus: *Diabolo, & Angelis ejus*. quod abominans qui primus vidit Nicænsis, conatus est quantum potuit abscondere. & inversis libri foliis, aliam paginam aperuit; ex qua hoc primum in oculis incurrit: *Et volucres cæli requiescunt in ipso*. quod & ipsum longe abhorrens a mysterio quod tunc celebrabatur, est visum. Ergo cum & hoc dissimulare cuperent, obstare nequivere quominus in notitiam emanaret. sed sinistris augurationibus compescendis, illud vere admonuerunt. non debere hec trahi ad fixam opinionem infausti successus hanc ordinationem excepturi: non quod hæc vellent dicere, casu evenisse. casus enim a divinorum celebratione mysteriorum longe abest: verum innuebant oblique alia quædam ejus generis omina vulgi sermone trita quæ eventu caruisse viderentur. unum erat horum quod ferebatur, olim in Arsenii consecratione primum occurrisse dictum Evangelii: *stridor dentium*. grave utique infortunium intentans. quam tamen significationem in Arsenio, utcumque malis exercito, impletam, vita ejus, etiam post exauctorationem, ad mortem usque satis quieta declaret. Cæterum si ejus qualiscumque oraculi minæ in ipso perpetratæ Arsenio non sunt: videri tamen in communibus illis inde secutis

Edit. Rom. pag. 98.

pag. 99.

A ἕως κάτω διήκοντα, λαμπρὸν μὲν τοίχοις, λαμπρὸν δ' ἐδάφει, καὶ περιττὸν τὸ κάλλος, ὃς τῷ χρόνῳ παρεγκλιθεὶς ἐπὶ θάτερα, νότου βιαίου πνεύσαντος ὕστερον καταπίπτει, ὡς μηδὲ εἰ ἦν οἶκος ἐκεῖσε πάλαι καὶ τοῖς ἰδοῦσι γνωρίζεσθαι. Κατὰ τοῦτον τοίνυν τὸν Τρίκλινον, ἱσταμένου τότε, τῆς τάξεως γεγονυίας, μεγαλοπρεπῶς καὶ ὡς ἔδει Πατριάρχην προβάλλεται. εὐθύς τε κλόνος οἷον ἐπισημαίνει τῇ γῇ. καὶ παῖς τις κατὰ τὴν νέαν πεσὼν, κινδυνεύει τῷ πτώματι. Τετάρτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ μηνὸς Ἐλαφηβολιῶνος ὁ προβληθεὶς, πεζῇ καταλαμβάνει τὸ θεῖον τέμενος, μικρὸν δ' ὕστερον καὶ χειροτονεῖται. γίνεται δὲ
B καὶ τότε σημεῖον συνῆθες. Νηνεμίας γὰρ οὔσης, τὰς πρὸς τῷ στασιδίῳ φωταγωγοὺς μέσον ἐκ τῶν κατὰ κύκλον ἀπῃωρημένων, ἃς πᾶς τις τῶν ἐν Κλήρῳ ἐπ' ἐκβολῇ Πατριάρχου σημεῖον εἶχεν, ἅμα γὰρ ἐκεῖναι, τελουμένων τῶν ὕμνων, ἐσείοντο, καὶ ὁ βλέπων ἐκβολὴν κατενόει τοῦ τότε Πατριαρχεύοντος. καὶ γέγονε ταῦτα, ἐπ' Ἀρσενίῳ, Γερμανῷ, Ἰωσὴφ, Ἰωάννῃ, καὶ Γρηγορίῳ, ταύτας τότε ξυνέβαινε σείεσθαι. καὶ πολλοῖς βλέπουσιν ἐξητάζετο τὸ τελούμενον, εἰ καὶ μὴ ἐς προὖπτον Βασιλέως ἑστῶτος, διεπυνθάνοντο. Ὡς δ' ὁ Καράκαλος Νικομηδείας τὸν ζυγὸν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου ἐτίθει, καὶ ἤδη τὸν
C θεῖον θεᾶσθαι χρησμὸν ἔμελλον (φέρουσι γάρ τι κἀκ τούτων ἐπὶ τοῖς τελουμένοις οἱ πολλοὶ πίστεις, κἂν οὐκ ἀναγκαία ἡ ἐπισήμανσις) τὸ εἰς κόλασιν ἀπόφημον ἐν τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ ἐνεφανίζετο. Τὸ δ' ἦν, τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ᾧ δὴ καὶ προσαλγήσας πρῶτος ἰδὼν ὁ Νικαίας, ἐπειρᾶτο καθόσον ἦν συγκαλύπτειν, καὶ μεταλλάττων τὰ τῆς βίβλου φύλλα καρπὸν ἐνέφαινεν ἕτερον. Τὸ δ' ἦν, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦσιν ἐν αὐτῷ. ὃ καὶ αὐτὸ πολὺ τὸ ἀπεμφαῖνον ἔχειν ἐδόκει πρὸς τὰ τελούμενα. τέως τὸ πρῶτον, καὶ λαθεῖν σπουδάζοντες οὐκ ἐνῶδουν συγκαλύπτειν, ἀλ-
D λὰ τὸ ἀληθὲς διεφημίζετο. Οὐ μὴν δὲ καὶ εἰς κατάγνωσιν ἄγειν τὰ τελεσθέντα ἐντεῦθεν. κατὰ τύχην μὲν, οὐ λεγόντων ἐκβῆναι. πόρρω γὰρ ἡ τύχη τελουμένων θείων πραγμάτων. Ἄλλο δέ τι ὑποδηλοῦν τὸ λόγιον κατὰ τὸ λοξὸν πιστευόντων. ἃ δὴ πολλὰ τοιαῦτα, καὶ ξυμβεβήκασι, βρυγμὸν λέγουσιν ἐκβῆναι τῷ Ἀρσενίῳ, ἀλλ' ὁ χρησμὸς, ἐπ' αὐτῷ μὲν οὐδ' ὁτιοῦν ἐπληροῦτο ὡς ἔδειξεν· ἐπὶ τὸ τοῖς κοινοῖς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ λίαν. ὅπου γε καί τις, ὡς λέγεται, θεοφόρος ἀνὴρ, ἀκουσθὲν ὡς Ἀρσένιος ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας κατέστη, εἶπεν· Ἀρσένιος ἀρχὴ σκανδάλων, τῇ ἀρχῇ συμβαλλομένου ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ ὀνόματος. Διὰ τοιαῦτα καὶ ἐν πληροφορίᾳ, τῇ προσηκούσῃ τὸν Πατριάρχην, καὶ Κλῆρος, καὶ λαὸς ἅπας ἐδέχοντο.

perturbationibus Ecclesiæ, abunde vim sævam tristis sui significatus exhausisse. quo pertinet quod vir quidam illorum temporum Deo plenus, ubi audisset Ecclesiæ regimini præfectum Arsenium, exclamasse dicitur *Arsenius initium scandalorum*. præsaga videlicet allusione ad priores duas litteras Nominis, *Arsenius*, quæ item vocabulum quo *initium* græce designatur, inchoant; itemque ad tertiam ejusdem nominis litteram, quæ prima est in voce *scandalum*. His tunc & observationibus actorum, & interpretationibus observatorum consentaneæ fuere expectationes & arcana auguria mentium, cum quibus sic inauguratum Patriarcham Clerus & Populus exceperunt Athanasium.

CAPUT XVI.

De Ministris Monachis Patriarchæ Athanasii.

A Ὀλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ ἐπεισφρέουσι τούτῳ ὑπηρέται, Μοναχοὶ ποθὲν ἔξωθεν. καὶ οἱ μὲν ἐκτὸς, οἱ δ' ἐντὸς, ἐκεῖνα ποιεῖν οὐκ ἀπώκνουν, ἃ δὴ πνευματικῶν μὲν ἀνδρῶν οὐκ ἂν εἴποι τὶς, τέως δ' ἀνθρώπων καὶ μετρίων τὸ παράπαν ἦσαν οὐκ ἄξια. πολλοῖς γὰρ, Μοναχοῖς δὲ μάλιστα, καὶ λίαν ἐπεῖχον. καὶ ἡ πρόφασις εὔλογος, ὡς ἀδιαφοροῦσιν ἐξ ἔθους, καὶ τὰς τῆς ἑβδομάδος νηστίμους, καταλύουσι μὲν εἰς διφαγίαν, καταλύουσι δὲ καὶ εἰς οἶνον πολλάκις καὶ ἔλαιον, καὶ παραρτύμασι χρῶνται, καὶ παρὰ τοὺς πολλοὺς τρέφονται, καὶ ὡς χρήματα τινὲς ἔχοιεν. καὶ τοσοῦτον ἐφιλοκρίνουν ταῦτα, B καὶ ποιναῖς ἐξεκόλαζον, ὡς μὴ μόνον τοὺς ἀδιαφοροῦντας δεδιέναι, καὶ τρέμειν τὴν ἐκείνων ἐπιστασίαν, ὡς εἰ μόνον προσαγγελθεῖεν, κολασθησομένους τὰ μέγιστα, ἀλλὰ καὶ τὸν δοκοῦντα προσεκτικώτατον. Καὶ ὅπερ ἐπὶ τοῦ σκορπίου φασὶν, ἐκ τῆς ὀπῆς ἐξιόντα, μηδὲν εἰδέναι ὅπη τὸ κέντρον προσβάλοι, ἀλλ' εὐθὺς ἐνιέναι πᾶσι, καὶ φυτοῖς, καὶ πέτραις, καὶ ζώοις, καὶ γῇ, τὰ αὑτοῦ πράττοντα. οὕτω κἀκείνοις ἄντικρυς ἦν τοὐπιτήδευμα, ἐνιεῖσι πικρίαν οἷς ἐπισταῖεν διὰ τὴν τοῦ Πατριαρχοῦντος ἐπὶ πᾶσιν, ὡς ἐδόκει, ἀκρίβειαν. Ἐκείνῳ τὸ εὑρεθὲν χρυσίον κατάγνωσις, τούτῳ τὸ τῶν ἱματίων καινὸν, C ἄλλῳ τὸ δυσὶ χιτωνίσκοις ἢ καὶ τρισὶ χρῆσθαι, ἄλλῳ ὅτι ὁ Σταυρὸς ἐξ ἀργύρου, ἢ μὴν καὶ χρυσίου, καὶ ὅτι πολυτελὴς κατεσκεύασθαι. ἄλλῳ ὡς τὸ μαχαιρίδιον εὖ ἤσκηται; καὶ ἄλλῳ ὡς λελεύκωται τὸ χειρόμακτρον; ὡς ἐλούθη οὗτος; ὡς ἐκεῖνος ἀπερραθύμησεν; ὡς φίλοις ἐχρήσατο; ὡς ἀσθενήσας ἰατρῷ προσῆλθε; Καὶ τίς ἂν τὰ αἰτιάματα ἀριθμήσειεν, ἃ δὴ καὶ ὡς ἐπὶ σκηνῆς τοῦ βίου τῶν ταλαιπώρων ἀνθρώπων ἡ τληπαθὴς φύσις ὡς ἐφόλκια ἐπισύρεται; οἷς ἐκεῖνοι ἐπιφυόμενοι, κατωνείδιζον, καὶ ἐτίμων, καὶ περιέσυρον, καὶ φυλακαῖς ἀπαρακλήτοις δικαιοῦν οὐκ ἔληγον. ἦν δή που καὶ ἀπὸ μόνων ἐξέλεγον χρήματα, ὡς ὕλην παθῶν ὑποσπῶντες D ταῦτα, καὶ τὸ πῦρ τῆς ἐμπαθείας ἐντεῦθεν ἀπομαραίνειν δικαιοῦντες. εἰ δὲ καὶ ταῖς χερσὶν ἐκείνων οἱ σπινθῆρες, ὡς ἔδοξαν, ἐνεσποδίζοντο, ἡράκλεις, τοῖς ἄλλων, ὅ φασιν, ἰατροῖς, εἰ ἕλκεσιν ἔβρυον. ὅμως μέντοι μῖσος οὐκ ὀλίγον ἐντεῦθεν σφίσι παρὰ πολλῶν ἐνέτρεφε, καὶ ἄσπονδος μῆνις, καὶ κατεστύγουν ἅπαντες, ἐκείνων σπευδομένων μόνων, οἷς δὴ καὶ ὡς ἰδίοις ἐχρῶντο. πολλοῖς δὲ καὶ πληγὰς ἐνέτεινον

A Brevi posthæc convenerunt ad eum quasi ministraturi, externi Monachi nescio unde profecti, quorum hi quidem palam, alii clam ea facere non dubitabant quæ spiritualium esse Hominum nemo dixerit: utpote quæ ne iis quidem qui tolerabilem dumtaxat mediocritatem in vita profitentur officii, & aliquatenus moderatis, ulla ratione convenirent. In multos, præsertim Monachos, sæve grassabantur: eo plausibili prætextu, quod eos causarentur licentia relaxasse disciplinam, nec jam more Monachorum antiquo vivere. etenim quibus quavis hebdomade diebus indictum olim sit jejunium, iis hos nihilo secius bis comedere; & quidem sæpe vino & oleo adhibitis: præterea condimentis uti, ac ritu vesci Sæcularium: quosdam etiam ex ipsis pecunias habere. In hæc tam severe odiosissimas inquisitiones & rigida judicia, B scrutandis inhianter ac cupide libellis, indiciisque Delatorum, exercebant, ut non tantum qui revera mollioris quam status posceret monasticus sibi essent diætæ conscii, timerent horrerentque illorum animadversionem, certi, si solum quomodocumque insimularentur a quoquam, ab his, statim se se pessime mulctandos; sed nec si quis videretur in eo genere vel circumspectissime se gerere, securum se putaret. Horum siquidem indiscriminatim omnibus intemperies infesta minabatur; plane ut scorpium ajunt e cavo prodeuntem, exertum caudæ lethalis aculeum æque cunctis intentare rebus obviis, plantis, saxis, animantibus, nullo delectu respectuve, quod suum est agentem: hoc est, innatæ obsequentem libidini, quibuscumque quam potest maxime nocendi. Sic istis C hoc studium, hæc occupatio, ac quasi professio una erat, immittere acerbitatis suæ virus, in omnes quibus præerant potestate quam ipsis communicabat Patriarcha, quem cum appareret summam omnis officii diligentiam velle ab unoquoque exigi, eo plus se ab illo inire gratiæ putabant, quo immitius desævissent in delatos aut mediocrium culparum, aut rerum, si clementi arbitrio censerentur, ne culpæ quidem affinium. quotidianarum hæ ferebantur damnationum causæ: aureus in hujus Monachi peculio repertus: novum alter deprehensus induisse pallium: duabus alius tribusve uti tunicis compertus. quin & si observaretur gestare quispiam argenteam aureolamve Cruciculam, statim ut sumptuose splendidus notabatur. Sed & usque ad has minutias morosissima censura descendebat. En hic quam elaborato affabre D cultello utitur? Alter ille mantili quam candido manus tergit? ut iste lautus nitet? ut fracto alius & deside languescit habitu? ut Amicis solicite obsequitur? ut cum ægrotaret Medicum adiit? Et quis istiusmodi criminationum ineptissimarum ineat numerum? nam in iis omnibus quas, velut in scena, infelicium hominum ærumnosa natura solatio urgentium necessitatum sarcinas vitæ subsidiorum trahit, insidias inhumani satellites collocabant odiosarum explorationum: e quibus exurgentes in deprehensos, stomachabantur, objurgabant, mulctabant, prehendentes immisericor-

Edit. Rom. pag. 100.

A diter, prehensos ignominiose trahentes in custodias tristissimas, ubi sine spe impetrandi laxamenti, sine ullo temperamento indultæ consolatiunculæ vel minimæ, miseri contabescerent, nulla quantumvis longa tolerantia malorum, crudelium istorum insatiabilem explente feritatem. Nec singulos vexasse Monachos contenti, Monasteria ipsa, opibus & pecunia tollendis, exhauriebant: materiam cupiditatum everrere se se inde zelo Disciplinæ dictitantes, quo, fomite scilicet detracto, avaritiæ (sic enim loquebantur) plus nimio flagrantis ardorem minuerent; cujus tamen ignis favillæ in manibus ipsorum, scintillis luculenter intermicantibus, cernebantur. ut liceret exclamare tritum illud: *heus vos, aliorum medici, scatetis ulceribus!* His, prout erat verisimile, ingens adversus istos odium in animis omnium æstuabat, iraque fer-B vebat implacabilis, detestantium cunctorum tam diram acerbitatem; unis dumtaxat illis in fide velut fœderis cum his perstantibus, quibus quasi domesticis & interiori necessitudine familiaribus ipsi utebantur. cumulabat oleum in flammam invidiæ, quod ne temperabant quidem manibus & fuste, plagis interdum contundentes quos deprehendisse in culpa sibi videbantur: hoc ipsum ostentare ad sui gloriam gaudentes, quod inde intellecturos omnes confiderent, quanta in ipsorum animis exardesceret vis divini zeli, quæ cohibere istas nequiret eruptiones in subitas & nullo respectu tardatas castigationes perperam actorum. Mœsta hinc omnia metu solicito, æstu animorum inquietissimo, videres: plerisque, dum & indignitatem præsentium, & perniciem imminentium cum C horrore reputant, usque ad desperationem efferatis. crescebatque in dies malum dum nihilo secius Monachi quo per præceps incubuerant ruentes, novis subinde, frequentandis, simulatione aut prætextu exactæ religionis, inhumanæ acerbitatis exemplis, pervertebant confundebantque passim omnia. ut esset jam illic præsens species Ecclesiæ & Urbis, plane qualem Anaxagoras origines mundi describens fuisse affirmabat, naturæ partium mixtim ac temere coacervatarum, ante Mentis, quæ ordinem intulit, accessum. Talia Ecclesiastici cum cernerent, pleraque quidem improbabant taciti, & secum æstimantes ut nimia & immania damnabant. ac cum arbitrati, Patriarcha multa horum inscio fieri, eum adeuntes indicarent quæ maxime intolerabilia credebant; nempe contra ecclesiasticam lenitatem, etiam vim ac verbera D per feros ejus Ministros plurimis crudeliter inferri; quod pro sui atrocitate omnes existimarent, præter mentem & citra notitiam ipsius ab istis attentari: ille inexpectatissime rem comprobans, etiam ultro monitores increpabat, ut hebeti ad mali sensum & detestationem animo: apparere vel inde, ajens, callum obductum religioni ac zelo ipsorum, qui aspectu culpabilium defectuum tam parum offenderentur. si enim horrore quo par fuerat ad occursum prave actorum commoverentur, ipso utique mali odio, ad boni ipsi oppositi, nempe castigationis qua emendatur, honestatem agnoscendam perducendi fuerant: nec temere ut nimium culpaturi supplicium, quod ex comparatione ac commensuratione cum peccato quod punit, justum esse ac moderatum recte censentibus intelligitur. His Patriarcha objurgationibus insperatissimis istos Ecclesiæ primores qui eum admonituri conveniebant a se abigens, omnem jam sibi apud eos demebat excusationem ab opinione ignorantiæ rerum quæ fiebant, & totam in suum caput attrahebat invidiam: nihil pensi quidquam habens dum palam ostentaret eo plane se spectare ac recta ferri, ut e medio tolleret, radicitusque extirparet, omnino qualemcumq; seu veram seu apparentem, disciplinæ remissionem, vulgo *indifferentiam* vocatam, quam ex longo putabat obrepsisse, propter spiritualium Præsidum incuriam; insolitam vero se se jam tueri quadam auctoritate ex præjudicio consuetudinis. contra quod rite atque ordine sui Ministri tenderent; plausibili usi prætextu, puniendis inexorabiliter, quæcumque deferrentur, aut se ultro in animadversionem offerrent, transgressionibus antiquæ disciplinæ,

Edit. Rom. pag. 101.

A βαρείας ἁμαρτεῖν δόξασιν, ἀπὸ ζήλου δῆθεν καὶ ἀκριβείας, τὸ ἀπαραίτητον ἐπὶ πᾶσιν δεικνύμενοι, καὶ ἀσυγκατάβατον. ὡς πάντας μὲν εἶναι ἐν φόβῳ καὶ ἀγωνίᾳ, τοὺς πλείστους δὲ καὶ ἐν καταγνώσει λογίζεσθαι. Πάντα δ' ἀνέτρεπον καὶ συνέχεον, διὰ τὴν νομιζομένην ἀκρίβειαν, κατὰ τὰ Ἀναξαγόρεια χρήματα. Οἱ δέ γε τῆς Ἐκκλησίας ὁρῶντες, τὰ πλεῖστα μὲν καθ' ἑαυτοὺς κατεμέμφοντο, ὑπομιμνήσκοντες δὲ καὶ τῷ Πατριάρχῃ προσαναφέροντες, ὅτι πολλοὶ παρὰ τῶν ἀγρίων ὑπηρετῶν πληγὰς ἀνηλεῶς ἐλάμβανον, ὡς δῆθεν τὰ πολλὰ μὴ δ' εἰδότι, κατεγινώσκοντο, ὡς ἀταλαιπωρήτως ἔχοντες περὶ τὸ κακόν. ὥστε τῷ μὴ B τὸ κακὸν ἐκτόπως μισεῖν, μὴ δὲ τὸ καλὸν τοῖς αὐτοῖς ὑποδέχεσθαι μέτροις. ἦν γὰρ ὡς ἐῴκει ὁ σκοπὸς τῷ Πατριαρχεύοντι ἐκ μέσου θεῖναι τὸ ἀδιάφορον, εἴτε ὂν, εἴτε δοκοῦν, ἐκ παλαιοῦ ἐπεισφρῆσαν, διὰ τὴν τῶν πνευματικῶν προστατῶν, ὡς ᾤετο, ἀτημελησίαν, ἢ καὶ συνήθειαν. ὅθεν κἀκεῖνοι ἐπειλημμένοι προφάσεως διπροσώπου, τοιαῦτ' ἔδρων, ἣν πού τις αἰτίαν, ἀδιαφορίας εἰλήφει. Τέως δὲ περὶ τὴν τοιαύτην αἰτίαν, οὐκ ὀλίγοις καὶ αὐτὸς ἐνεπικραίνετο τὸ ἀδιάφορον ὀνειδίζων. μὴ κρίνων οἶμαι, ὡς μέσον κακοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ τὸ ἀδιάφορον κείμενον, πρὸς ἑκάτερον ἐναντιοῦται τῶν ἄκρων. καὶ εἴγε C πρὸς τἀγαθὸν κακὸν νομίζεται, ἀλλ' οὖν καὶ πρὸς τὸ κακὸν, ἀγαθόν. καὶ ἀγαπητὸν ἂν μετριοπαθοῖμεν, μὴ τοῦ ἀπαθοῦς ἐφικνούμενοι. αὐτὸς δ' ὑπὸ κανόνι τῇ φαινομένῃ ἰδίᾳ ἕξει, εἴτε καὶ γνώμονι, τὰ τῶν ἄλλων ἤθελεν ἀπευθύνειν. κἀντεῦθεν καὶ οἱ πολλοὶ διυπνίζοντο, καὶ ἐν ὑπονοίαις ἦγον μεγίσταις τὸν ἀπευθύνοντα. ἦν δ' ἐκείνοις τὸ ἐφορμοῦν, πρῶτον μὲν τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀτηρὸν καὶ πρὸς ἅπαν δυσέντευκτον, τοῖς μὲν ἐξ ἀρετῆς δοκοῦν, τοῖς δ' ἐκ γνώμης ἐμφύτου. τοῖς δὲ καὶ ἐκ συνηθείας τῆς πρὸς τὴν ἄσκησιν καὶ μονώσεως. Ἅπαν γὰρ δύσοιστον τὸ μὴ σύνηθες. εἴτε δέ γε καὶ ἐπὶ τοῖς ὅλοις κρυπτόν τε D καὶ ἀφανὲς, καὶ ψάλλοντος, καὶ ἐσθίοντος, καὶ κατὰ μόνας διάγοντος, ὥσπερ ἤσκητό τε καὶ εἴθιστο. Ὅμως, τὸ γὰρ τῆς ἀνάγκης ἐστὶν ἀδήριτον, τὴν σκληρὰν ἐκείνην, καὶ ὡς ἐν σιδηρᾷ ῥάβδῳ διέφερον ποίμανσιν. οἱ μὲν εὐγνωμονέστεροι, σφίσιν ἑαυτοῖς τὴν αἰτίαν προστρίβοντες. ὅσοις δηλαδὴ μὴ ἦν ἐν νῷ τὰ τῶν ἄλλων κρίνειν, ἀλλ' εἰς ἑαυτοὺς νεύειν, καὶ ἑαυτοὺς κατὰ τὸ προσῆκον κατανοεῖν. εἰ δὲ καὶ ἀλλήλους κατανοεῖν, εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ μόνον, συγχωροῦσι τέως τοῖς γιγνομένοις. ἀλλ' οὐ περιεργαζομένοις τοὺς ἐργαζομένους, κἂν ὅτι ποιοῖεν. τοῖς δὲ καὶ πολυπραγμονεῖν ἐπῄει, καὶ ἀνταμύνεσθαι πάσχουσι, καὶ λαμβάνειν λόγους ἐξ ἄλλων, πιθανοὺς ἄλλως ἐκ τῶν εἰκότων, ὡς ἀγνῶτος πολλοῖς ὄντος ἐκείνου διὰ τὴν ἐπὶ τῇ ἀσκήσει μόνωσιν.

quarum mentio soleret indifferentiæ vocabulo molliri. Ac esse in isto judicio concordes Patriarcham & ejus Satellites ex eo palam extabat quod ipse quoque per se non paucos obvios contristabat amaris dictis, indifferentiam ipsis exprobrans: non intelligens, quantum arbitror, Indifferens in Boni & Mali medio positum; e varia sui comparatione cum extremis contrarias utrinque ducere qualitates; ut malum censeatur collatum Bono; vicissim autem, ubi cum Malo componatur, bonitatis aliquam induat speciem. Unde ille moderate sapientium vulgo probabilis sensus est: præclare agi nobiscum, in hoc vitæ labilis statu haud pertingere valentibus ad plane imperturbabilem tranquillitatem, si mediocribus dumtaxat perturbationibus agitemur. Porro ille propria illa sua quam præ se nusquam dissimulans ferebat, rectitudine rigidæ virtutis pro norma utebatur, ad quam omnino volebat exæquare mores omnium; & quidquid in quovis ab ea declinaret, dirigere. Non poterat sic agens, non pungere crebro plurimos, qui sensu excitati evigilabant in suspicaces importuni Censoris observationes; explorantes ecquid in eo deprehenderent quod jure vicissim carperetur; & valde suspectantes non frustra id se quæsituros. Huic cœpto ut instarent, magis eos in dies magisque impellebant nova subinde feritatis ejus & admissionum inhumanissimarum exempla extantia, relatuque vulgata. quæ licet aliqui moderatiores excusarent, partim virtuti tribuentes, partim innatæ inclinationi ac genio austeræ indolis; denique alii totam ejus acerbitatis culpam imputarent diuturnæ assuetudini hominis a puero in secessu ac solitudine versati; ac ne nunc quidem in vita exposita congressibus (quod omne insolitum ægre toleretur) a latebris ac silentio repetendis subinde temperanti. Animadvertebatur enim nunc quoque affectare in omnibus secretum, vitareque, quantum poterat, arbitrorum conscientiam; solus psallere, solus comedere, clam & arcano, prout ascesi longa insueverat, cuncta vitæ officia transigere. Tamen non nisi adacti magna vi necessitatis, quam nemo valet eluctari; durum illud, & velut in virga ferrea regimen ferebant. quo in communi sensu gravis omnibus incommodi elucebat exquisitior Æquitas quorumdam sibi unis mali causam imputantium. Nempe sic dudum statuerant non arrogare sibi judicium rerum ad alios spectantium: sed in se ipsos attentionem mentis omnem vertere, sibi cavere atque invigilare promovendis ad rectum, unice securos aliorum: nisi quatenus, suadente sic conditione eorum quæ gerebantur, observare se invicem proderat ad provocationem caritatis: minime vero ubi non appareret fructus ejus inspectionis alius quam solatium curiositatis prurientis in otiosam & figendi locum aculei quærentem explorationem factorum alienorum: Plerisque interim haud se intra fines paris modestiæ continentibus: verum & curiose indagantibus quæ suspectaverant: & ulcisci conantibus si secus quam vellent tractarentur: & qua serere ipsos, qua sparsos ab aliis accipere liberos de his sermones; & judicia verisimilibus innixa conjecturis, pleraque Athanasium traducentia; pro funditus ignaro Artis Hominum regendorum, quam in solitudine ascetici secessus discere haud potuisset.

Edit. Rom. pag. 102.

CAPUT XVII.

Mors Expatriarchæ Gregorii Cyprii.

ΤΟύτων οὕτως ἐχόντων, ὁ μὲν Πατριαρχεύσας Γρηγόριος νόσῳ πολυημέρῳ κατεργασθεὶς, ὡς δέ τινες ἔλεγον, καὶ διὰ τὴν παρόρασιν ἐκ μικροψυχίας, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ τὸν βίον. καὶ τὸ μὲν ἐν ψαλμῳδίαις θάπτειν, κατὰ τὸ εἰκὸς ἐδίδου. τὸ δ' ὡς Ἀρχιερέα, ὥσπερ δὴ κἀκεῖνος ᾤετο τὴν ἱερωσύνην παρακατέχων, συχνοὺς ὁ Κρατῶν ἀποστέλλων ἀπέλεγε, καὶ τῇ αὐτανεψίᾳ ἐπέσκηπτεν ἐπιτάττων, ἥ τις ἦν Ραούλαινα, μή τι τοιοῦτον ἐπιτελεῖν, ὃ δὴ καὶ γίνεται.

A HIs ita se habentibus, Expatriarcha Gregorius languore dierum multorum exhaustus, ut antem quidam ajebant, ægritudine animi confectus inde nata, quod ex olim tam honorato, tam se hodie contemptum cerneret, paulo post vivere desiit. Ejus exequias psalmorum cantu de more celebrari concessum est: at eum sepeliri ut Patriarcham, quod sperasse ipse videbatur dum in cessione Sacerdotium retinere voluit, omnino vetare se per crebros ad id missos nuncios significavit Imperator: & suæ consobrinæ Defuncti perstudiosæ Raulænæ, diserte interdixit, ne quid tale attentaret. privato ergo elatus est funere.

CAPUT XVIII.

Profectio Imperatoris Nymphæum.

ΑΥτὸς δὲ φθάσας ἐπ' Ἀνατολῆς, τὸν Πορφυρογέννητον ἀποστείλας, ἔχοντα καὶ τὴν συνοικοῦσαν ἐκ τῶν τοῦ Ραοὺλ κατὰ γένος, ἐξεληλακὼς, ἐπ' Ἀνατολῆς ὥρμα. καὶ διελθὼν τὰ τῆς Βιθυνίας μέρη, καὶ ὅσα πρὸ μικροῦ ἐῤῥέθη, ἐπί τε τῷ Βέκκῳ καὶ τοῖς λοιποῖς εἰργασμένος, τῷ Νυμφαίῳ ἐφίσταται, φέρων καὶ τὸν Μουζάλωνα πρὸς τῷ τοῦ μεγάλου Λογοθέτου σεμνώματι, καὶ Πρωτοβεστιάριον κλειζόμενον. οὗ δὴ καὶ σκηνώσας ἐκεῖθεν τὰ κατ' Ἀνατολὴν διοικούμενος, ἐσκέπτετο καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ Μιχαὴλ, ἐπαγαγεῖν ἐκείνῳ ἐκ τοῦ Ρη-

B IPse porro Augustus, misso prius in Orientem Porphyrogenito secum uxorem ducente, quæ & ipsa erat ex Raulis stirpe, secutus ipse quoque, versus Ortum movit. Transgressusque partes Bithyniæ, ac iis obiter, quæ paulo ante memorata sunt, cum Vecco reliquisque, transactis, Nymphæum pervenit comitem habens Muzalonem, super antiquum honorem Magni Logothetæ, nova Protovestiarii dignitate decoratum. Hinc Imperator fixo Augustali, attendere inde ordinandis orientalium rebus Tractuum instituit: simulque incubuit in curam conficiendarum nuptiarum Michaelis Filii, cui sponsam legerat Regis Apuliæ filiam, ex Balduini Filio, & Filia Caroli natam. Hæc Æcaterina pag. 103.

nuncupata, per Avunculum filium Caroli, materteram habuit filiam Regis Hungariæ, quæ matertera item erat Michaelis ejuſdem Auguſti junioris ex hujus ſorore geniti. quare illa conjugium iſtud duorum ſibi e ſororibus nepotum, pro ſe, quantum poterat, urgebat. quocirca etſi Michaelem ut ſe abſente Urbi præeſſet Conſtantinopoli Pater reliquerat; tamen Italos hujus conciliatores matrimonii ad ſe inde accitos, Nymphæi ſplendidiſſime tractavit, ingentes in eos honorandos ſumptus faciens; negotiumque cura tanta & ſtudio capeſſens, ut parum ab ultimo aſſenſu, atque adeo a celebratione ſponſalium res abeſſe videretur. Nam & legati Regis Apuliæ magnopere ut fœdus fieret inſtabant; & utile id dignumque Auguſto conjugium paſſim omnes cenſebant. Votis iſtis multam ſecuturi eventus ſpem addebat multis ſignis declarata Imperatoris in eam affinitatem propenſio: ut Itali ejus negotii Tractatores præciperent jam animo gaudium ſucceſſus, ut ſe dabant indicia, certiſſimi. Itaque cum paulo poſt hæc contigiſſet hujus Hiſtoriæ ſcriptorem Nymphæum venire, Illi ab Imperatore, cui ad prandium ſedenti circumaderant, petiere, per eum ut ipſis liceret, hominem quem ſcirent ab Urbe recentem interrogare ut valeret Auguſtus Junior, ubi diverſaretur, quibus aut remiſſionibus aut occupationibus diem exigeret? Annuens Auguſtus juſſit, & percontari eos quæ volebant, & reſpondere ad quæſita Hiſtoricum. ac mox illis quærentibus, & hoc quæ neceſſe erat, hoc eſt bona proſperaque referente, apparebat mirifice delectari audientes Italos, & ad gratias Deo agendas excitari.

A γὸς Πουλείας τὴν συνοικήσουσαν, ἡ ἐκ τοῦ υἱοῦ τοῦ Βαλδουΐνου καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Καρούλου, Αἰκατερίνα, ἥ τις καὶ ἐπὶ τῷ πρὸς μητρὸς θείῳ τῷ υἱῷ Καρούλου, θείαν εἶχε τὴν τοῦ τῆς Οὐγγείας Ῥηγὸς θυγατέρα, θείαν οὖσαν πρὸ μητρὸς καὶ τῷ Βασιλεῖ Μιχαὴλ, ἥ τις καὶ τοὺς γάμους δυοῖν ἀδελφοῖν ἀνὰ μέρος κατήπειγεν. ὅθεν καὶ αὐτὸν μὲν ἐπὶ τῆς πόλεως καταλείπει ὁ Βασιλεύς. τοὺς δέ γε τῷ κήδει μεσιτεύοντας Ἰταλοὺς, ἐπήγετο πρὸς τὸ Νύμφαιον, συχνὰ καταναλίσκων καὶ προσφιλοτιμούμενος. νεύων ὅλος εἰς τοῦτο, καὶ μόνον οὐ καὶ συνδέσμους τῶν ἀναγκαίων ποιούμενος. ἐπὶ πολὺ γὰρ καὶ προσελιπάρουν B ἐκεῖνοι, καὶ συμφέρον παμπληθὲς ἐδόκει, καὶ Βασιλέως ἄξιον τὸ συνάλλαγμα. ὑπέτεινε δὲ καὶ χρηστὰς τὰς ἐλπίδας ἐκείνοις ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἐνησμένιζον τοῖς μέλλουσιν ὡς ἐξ ἀνάγκης ἐσομένοις. Ὅθεν καὶ τοῦ συγγραφέως τῷ Νυμφαίῳ ἐσύστερον ἐνδημήσαντος, ἐκεῖνοι μαθόντες πολίνηθεν ἐλθόντα, ἀξιοῦσι Βασιλέα ἐπ' ἀρίστῳ καθήμενον, ἐρωτᾷν ἐφεῖναι, ὅπως ἔχοι τῶν ὑγειῶν ὁ νέος Βασιλεὺς, καὶ ὅπη καὶ τίσι διάγων ἐνασχολεῖτο; καὶ δὴ προσέταττε Βασιλεὺς ἐκείνοις τε πυνθάνεσθαι, καὶ τούτῳ διδόναι τὰς ἀποκρίσεις. καί γ' ἐφ' ἑκάστῳ τῶν λεγομένων ἀκούοντες, ἐπεὶ καὶ χρηστὰ ἐξ ἀνάγκης ἠγγέλλοντο, προσαποδεχόμενοι, δῆλοι ἦσαν εὐχαριστοῦντες Θεῷ.

CAPUT XIX.

De Porphyrogenito Conſtantino.

CÆterum undetrigeſimo Menſis Junii die, quo ſanctorum Apoſtolorum feſtum celebratur, altero currente anno ex quo Imperator caſtra illic habebat, contigit quod mox referam, multarum in poſterum Porphyrogenito Conſtantino initium calamitatum. Quoniam ut in feſto tali ex more oportebat convenire Magnates apud Imperatorem; ſimiliter autem & circum Auguſtam conventum Matronarum fieri: adfuerunt ea cauſa cum aliæ plurimæ ac maximæ, tum prænobilis Anus Strategopulina, quæ ex Joannis Ducæ olim Imperatoris fratre nata, deinde nupſerat Conſtantino Strategopulo, a Filio Joannis, dum is imperaret, excæcato. Hæc tunc, quod admiſſionis ad Auguſtam hora nondum venerat, extra conſidens, dum intro acciretur, expectabat. quando eodem advenit Conjux Porphyrogeniti, comptu apparatuque deliciarum ac pompa cætera præſtantem ejus decente Dignitatem, multo anteambulonum, multo comitum, nec minore Aſſeclarum ambitu. Ubi vero ea prope ad materteram, aut potius ad proaviam, acceſſit (nam hujus Avia paterna Strategopulinæ Neptis ex fratre fuerat: quamquam hæc quidem ex fratre Imperatoris, dignitate Sebaſtocratore, erat genita, ejus vero Avia, quæ fuit conjux Protoveſtiarii Raulis Alexii, ex ipſius altero Germano). Quando igitur admoventi jam ſe proxime Fratriæ Imperatoris Vetulam e ſella oportebat aſſurgere, debito ei honore quæ ſecundum ab Auguſta obtineret Dignitatis locum, illa ſuæ auctoritate ſubnixa ſenectutis, & coram femina præterquam tanto juniori,

Edit. Rom. pag. 104.

C Τῆς δ' εἰκοστῆς ἐνάτης μηνὸς Μαιμακτηριῶνος, καθ' ἣν καὶ ἡ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἑορτὴ τελεῖται, διετείας τρεχούσης ἐστρατοπεδευμένῳ τῷ Βασιλεῖ, γίνεταί τι τοιοῦτον, ὃ δὴ καὶ κακῶν ἦρξε μεγάλων τῷ Πορφυρογεννήτῳ Κωνσταντίνῳ. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ ἑορτὴ ἦν καὶ ἔδει συνάξεις μὲν τῶν μεγιστάνων πρὸς Βασιλέα, προσόδους δὲ καὶ τῶν ματρωνῶν παρὰ τὴν Αὐγοῦσαν γίνεσθαι, ἀπήντων μὲν καὶ ἄλλαι πλεῖσται καὶ μέγισται, ἀπήντα δὲ καὶ ἡ εὐγενὴς γραῦς Στρατηγοπουλίνα, ἡ τοῦ Ἰωάννου μὲν τοῦ Δούκα καὶ Βασιλέως ἀδελφιδῆ, Κωνσταντίνῳ δὲ τῷ Στρατηγοπούλῳ, τῷ καὶ ὕστερον τυφλωθέντι παρὰ τοῦ D υἱοῦ καὶ Βασιλέως, συνοικήσασα. Ἐπεὶ δὲ οὔπω καιρὸς ἐκάλει εἰσελθεῖν πρὸς τὴν Αὐγοῦσαν, ἐκείνη ἔξω που καθῆστο τὴν πρόκλησιν ἀναμένουσα. ἀλλ' ἐφίσταται καὶ ἡ τοῦ Πορφυρογεννήτου σύζυγος ἁβροσύνῃ καὶ χλιδῇ πρεπούσῃ ὑπὸ προπομποῖς τε πλείστοις καὶ ὀπαδοῖς. ἐπεὶ δὲ τῇ θείᾳ ἢ μᾶλλον καὶ μάμμῃ προσήγγιζεν, ἡ γὰρ πρὸς πατρὸς ἐκείνης μάμμη αὐτανεψία ταύτης ἦν, εἴπερ αὕτη μὲν ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Βασιλέως, καὶ τὴν ἀξίαν Σεβαστοκράτορος ἐγεγέννητο, ἡ δ' ἐκείνης μάμμη ἐκ θατέρου τῶν ἀδελφῶν. ἣ δὴ καὶ τῷ Πρωτοβεστιαρίῳ συνῴκει τῷ Ῥαοὺλ Ἀλεξίῳ. ἐπεὶ γοῦν προσεγγίζουσῃ

ζούσῃ ἔδει τὴν γραῦν καθέδρας ὑπεξανίστασθαι, κατὰ τὸ προσῆκον τὰ δευτερεῖα πρὸς τὴν Αὐγοῦσταν φερούσῃ· ἐκείνη τοῦτο μὲν γήρᾳ, τοῦτο δὲ καὶ ὡς δῆθεν παιδί, καὶ ἐκγόνης καταφρονήσασα, οὐδ' ἴκταρ ὑπεξανίστατο, παραιτησαμένη πρὸς ἐκείνην μόνον, καὶ γῆρας προβαλλομένη, καὶ τὴν τοῦ γήρως ἀσθένειαν. ὑβριοπαθεῖ τε παραυτίκα ἐκείνη καὶ ἀκάθεκτος ἦν τὴν ὀργήν, εἰ Βασιλέως οὖσα νύμφη, καὶ ἀνδρὸς ὑπὲρ δεσπότας σύζυγος, οὐδὲν τῶν ἀξίων ἐπιτυγχάνει, παρὰ προσγενοῦς μὲν Βασιλέως, ἀλλά γε καὶ ἰδιώτιδος νομιζομένης, ἐκ τοῦ τὸν ἐκείνης σύζυγον ζῶντα μηδενὸς ἐπιβῆναι ἀξιώματος. τρέπει τε τὴν ὀργὴν εἰς λύπην, καὶ κλαυθμοῖς τε καὶ ὀδυρμοῖς ἀφωσιοῦτο τὴν δεινοπάθειαν. Τοῦτο γεγονός, τὸν ἐκείνης οὐκ ἔλαθε σύζυγον. Ο δὲ φιλότιμος ὢν καὶ αὐτός, ἔτι δὲ καὶ τοὺς λογισμοὺς ἐπικλασθεὶς ἐκ τῶν θρήνων τῆς γυναικός, ἀντιλυπεῖν μὲν τὴν γραῦν, παραμυθήσασθαι δὲ τὴν ἰδίαν ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνην ὕβρεως ἐδικαίου. Καὶ δὴ ἐκείνην μὲν οὐκ εἶχέ τι διαθέσθαι ἀνήκεστον, εὐγενῆ τε οὖσαν, καὶ μάμμην λογιζομένην τῷ Βασιλεῖ. εἶχε δ' οἰκεῖον ἐκείνη Κωνσταντῖνον Μαυροζώμην ὠνομασμένον, ᾧ δὴ καὶ συγχρῆσθαι κατὰ κοίτην κρυφίαν ἐλέγετο. Καὶ τοῦτο δὴ μᾶλλον ἦν, τὸ δοκοῦν ἐκείνῳ σοφόν, ἐφ' ᾧ ἀτιμουμένου ἐκείνου, ἡ κατ' ἐκείνης ὑποτρέχουσα βάξις, ἐκ τῶν δυνατῶν θριαμβεύοιτο. Πέμψας γοῦν αὐτίκα καὶ περιέχων τὸν ἄνθρωπον, μηδὲν τῶν πραχθέντων εἰδότα, γυμνοῖ τε πάμπαν ἀτίμως, καὶ κατὰ πᾶσαν ἀγορὰν θριαμβεύειν τοῖς οἰκείοις προστάσσει. ἅμα δὴ καὶ πληγὰς δεινάς τε καὶ πλείστας ἐντείνουσι. Τοῦτο γινόμενον καὶ ἀνενεχθὲν Βασιλεῖ, πολὺς ἦν ἐκεῖνος, τὴν τόλμαν ἐν δεινῷ ποιούμενος, καὶ ἀχθόμενος τὰ μεγάλα εἰ αὐτοῦ Βασιλέως ἐνδημοῦντος, μηδὲν μηδενὸς ἐκεῖνος ἐπιστραφείς, ταῦτα πράττοι καὶ ταῦτα παρὰ τοιαύτην αἰτίαν. ὅμως τοὺς θυμοὺς κατασχών, προσέταττε τὴν ταχίστην, καὶ μόλις μέν, ἀλλ' ὅμως νικησάσης τῆς ἐξουσίας, ἐλευθεροῦται ὁ τιμωρούμενος. Εντεῦθεν καὶ μῆνις μετὰ χόλον ἐντετήκει τῷ Βασιλεῖ, καὶ δεινὰ ἔστρεφε, πῶς ἂν ταπεινοίη τὸν ὑπὲρ τὰ μέτρα κατεπαιρόμενον, εἰς ἑαυτὸν ἀνάγων τὸ γεγονός, καὶ τὴν τοῦ καταφρονεῖσθαι δόξαν ἐν δεινῷ ποιούμενος, καὶ ἀπὸ προσώπου ἐποίει τὸν ἀδελφόν, καὶ ἀπόντος κατημέλει, καὶ προσιόντι, ὀφθαλμοὺς ἱλαρότητος οὐκ ἐδίδου, καὶ συνιππαζόμενος, τὴν ἐγγύτητα ἀφῃρεῖτο, καὶ ἣν ἐξ ἐγγύονος εἶχε τῆς ὁμιλίας πρότερον, δόξαν, προσεποιεῖτο παρακατέχειν. Αξιωματικώτερον γὰρ κἀκεῖνος ταῖς ἀληθείαις τῶν πραγμάτων ἐφήπτετο. πολλοῖς μὲν τοῖς ὑφ' αὐτὸν θεραπεύουσι. πολλῷ δὲ τῷ συναγομένῳ πλούτῳ, καὶ τῇ χλιδῇ ἐντρυφῶν. ὑπὲρ γὰρ ἑξήκοντα χρυσίου χιλιάδας, αἱ οἰκονομίαι τούτῳ ἀπεκληροῦντο παρὰ πατρός. καί γε σκοπὸς ἦν, εἰ πλείω καὶ ἐς ἑκατὸν ἐπαυξεῖν. καὶ μεγάλοις ἀνδράσιν ἄρχουσι τοῖς ἐκ τοῦ Παλατίου εἰς θεραπείαν ἐκεῖνον

etiam quasi materno sibi jure obnoxia, quippe Neptis suæ filia, adeo se demittere, supervacaneum nec se dignum ducens, ne minimum quidem assurrexit: inverisimilem frigide allegans excusationem infirmitatis, quasi eniti paulisper ad istam venerationis exhibitionem præ debilitate senii nequiret. Tulit impatientissime haud assueta contemptui mulier eam negationem deferri sibi solitæ reverentiæ; iræque magno æstu commota est, indignans se Nurum Imperatoris, Viri uxorem Despotas ipsos dignitate præcellentis, nihil æquum impetrare a Matrona, cognata quidem Imperatoris, cæterum nihil supra privatam conditionem eminente, quod vir ejus dum viveret ad nullius fastigium Dignitatis ascenderat. Mox iracundia in ægritudinem transeunte, querelis & planctibus dolorem suum declaravit. Non latuit id quod acciderat Virum ipsius; qui præter ambitionem propriam, lamentis etiam Uxoris inflammatus in desiderium ultionis, modos secum exquisivit ægre faciendi Vetulæ, ea ipsi reponenda contumelia quæ acri sui sensu Strategopulinam alte vulnerans, vel compensaret vel consolaretur molestiam qua cum ipse tum conjux fuissent ex ejus contemptu contristati. Ac in ipsum quidem protinus exosum caput iram expromere non potuit, reveritus personam nobilitate sua tutam, & affinitate Principis commendabilem tam arcta, ut Aviæ ipsam dignatione Augustus prosequeretur. Verum cum esset huic Minister Domesticus oppido carus, Constantinus Maurozomas nomine; quo viro ad fœda obsequia secretarum libidinum Anus abuti ferebatur: percallide se facturum credidit, si Amasio Mulieris quam oderat insigni dedecore traducendo, non solum ipsi cordolium ex malo Dilecti grave incuteret; sed & clam jactatam popularibus susurris obscœnæ cum hoc famulo consuetudinis infamiam, frequentandis de hujus dehonestatione sermonibus eventilaret ac latius spargeret, maximo suspectæ flagitii tam pudendi Principalis Matronæ ludibrio. Confestim igitur immissis in Maurozomam nihil minus expectantem robustis e suo satellitio lictoribus, corripi miserum ac spoliari jubet, totoque foro fœde nudatum, multis insuper ac gravibus plagis inflictis, ignominiosissime traduci. Vulgata momento rei fama, perlatoque ad Imperatorem quid familiares Porphyrogeniti jussu ejus palam attentassent, enimvero motus ille non parum est, indignans vehementer nihil reveritum præsentiam Imperatoris, tantum esse ausum Porphyrogenitum. Tamen compressa in præsens ira, misit celeriter qui Maurozomam imperarent dimitti liberum; quod, ægre quidem, tandem tamen, prævalente auctoritate summa, perfectum est. Hinc jam post primam illam eruptionem excandescentiæ, constans offensæ voluntatis aversio Augustum abalienavit a Germano: versareque animo suasit consilia deprimendi ejus quem supra modum videbat efferri; suam quippe in contumeliam redundare interpretabatur audax ejus factum: & eo, quem animi Principum ex opinione proprii contemptus sentiunt acerrimum, dolore penitus stimulatus, in ulciscendi cupiditatem incumbebat. Primum igitur a conspectu Fratrem amovit, diuque absentem se negligere funditus ostendit; ac ex intervallo rursus se offerentem, haud lætis aspexit oculis. Denique cum equitanti Augusto germano admovere se ille de more tentaret, sui viciniam ademit, procul eum ablegans: in quo non parum hominem pupugit, sic exclusum voti effectu, quo enixe affectaverat, resumendo in comitatu fratris Augusti loco proximo, sibi asserere existimationem, cujus in possessione diu fuerat, familiaris cum eo consuetudinis, & grati ac liberi congressus; tenendis, quas multas habebat,

Edit. Rom. pag. 105.

clientelis utilem · Nam revera splendidius etiam quam pro secundo a supremo Imperii apice, potestatis gradu, obnoxiorum addictorumque sibi variis nominibus hominum numero affluebat: partim domestico sibi ministerio famulantium, partim statis exhibitionibus officii, continuam devotionem testantium; quorum illos salariis, hos pensionibus ac largitionibus sibi alligabat: ad has & cæteri principalis cultus & luxus necessarias expensas affatim hauriens pecuniæ, ex uberrimis illi attributis a Patre annuis censibus, summam aureorum sexaginta millium explentibus: quos etiam idem ejus Parens Michael augere usque ad centum annua millia statuerat, nisi præmatura mors destinata intervertisset. quia vero jussu ejusdem Augusti sui Patris gratuitis is obsequiis etiam magnorum Aulæ Ministrorum utebatur, quorum in
Edit. Rom. pag. 106.
mercedes abunde auctoratorum palatinis stipendiis, sumptum non faceret, necessario eveniebat, ut qui multum acciperet, parum expenderet, acervos opum domi constructos intueretur: e quibus si donativa clientibus largiretur, quod interdum faciebat, insimulabatur ambitionis: & quod superbe videretur venerationem uni summo debitam principi, a sibi obnoxiis exigere, suspiciones imperanti movebat, tamquam haud contentus sua sorte, majoribus inhiaret. His de fratre curis, quas recens ejus facinus, audaciam indicans subesse dedignantem, intendebat, inquiete agitatus Imperator, per noctes assidebat Protovestiario longo tum forte renum dolore decumbenti. quo morbo sane difficili, & remediis viso ipsis ægrescere, cum ille prohiberetur Augustum adire, consiliis ejus tribuentem plurimum, ipse ultro ad eum quotidie ventitabat Imperator, cum alia referens, quorum expeditio urgebat, negotia publica, tum, quæ maxime illum solicitum habebat, istam efferentem se se immodestiam Germani, & supra cancellos exilientem fastum. De hoc deliberantes facile in unam sententiam ambo convenerant, deprimendi hominis, & ejus tumorem contundendi, repulsis, rejectionibus a congressu, & aversione vultus in occursibus, neglectu præ se ferendo ejus & ad eum attinentium, nec præsentem curando, nec requirendo absentem, ac pari contemptu sive adesset, sive abesset cunctam ejus mentionem transmittendo. His uno tenore aliquandiu continuatis, opinabantur posse mitigari ferociam Juvenis, & ad patientiam subjectionis inflecti. Sic agentem secum Imperatorem quodam tempore Porphyrogenitus expertus, studuit ejus iram placare crebris & humilioribus solito ad eum accessibus, egregiaque simulatione obsequii, quæ pœnitere ipsum declararet culpæ ob quam gratia exciderat, & profundiori demissione emendare velle id quod isto erga se frigore castigaret Imperator. Ac quo ad scopum eumdem impetrandæ a fratre Augusto veniæ certius perveniret, misit ad Protovestiarium qui eum a se rogarent, ne gravaretur Imperatorem orare ut ira remissa sibi ignosceret, si quid subito abreptus indignationis impetu, fecisset inconsulte, miseratus humanum imprudentiæ lapsum, nec inexorabiliter in pœnitentem errati, sævire pergens. Dum his utrinque actitandis tempus teritur, versabatur Nymphæi Patriarchæ Monachus Sabas, & consuetis obsequens intemperiis haud cessabat multa multis gravia importune ac perperam agere; connivente ad quidvis Augusto, quod forte nec æquum nec honestum judicaret, obstare se iis quæ a Patriarchæ Ministris fierent: & religioni duceret, impedire ne successum haberent res ad restitutionem disci-
pag. 107.
plinæ & correctionem multorum abusuum pertinere passim creditæ. Plane quippe persuasus erat Imperator, quæcumque Sabas ageret, Patriarchæ voluntate fieri; prout decla-

A ὑπέπαττέ οἱ, καὶ διὰ τοῦτ' ἐκεῖνος πολλὰ μὲν προσόδων ἔχων, ὀλίγα δ' ἐξαντλῶν, εἰ μή που εἰς τὰς κατ' εὐεργεσίαν φιλοτιμίας, ὃ καὶ αὐτὸ εἰς ὑποψίαν ἔκειτο μείζω, πολλοῖς ἐνετρύφα καὶ ὑπερηφανεύετο εἰς ὑποταγὴν τὴν ἐς Βασιλέα πρέπουσαν. Ταῦθ' ὁρῶν Βασιλεύς, καί γε τῆς ἐξ ὑπογυίου ἐκείνης συμβάσης αἰτίας χάριν παρακεκινισμένος, διενυκτέρευέ τε μετὰ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου ἐν νόσῳ πολυμερεῖ κειμένου, τῷ νεφρῷ γὰρ πολυωδύνοις πόνοις ἐβάλλετο, καὶ οὐδὲν ἦν τὸ εἰς θεραπείαν προσαγόμενον, ὅπερ οὐ προσεζημίου τὸν πάσχοντα. καὶ διὰ τοῦτο μὴ οἷάπερ ὄντι αὐτῷ τῷ Κρατοῦντι τὰς προσόδους B ποιεῖν, τούτῳ προσιὼν Βασιλεὺς ὁσημέραι περὶ τῶν κοινῶν συνεφρόντιζε. Τότε τοίνυν ἐκείνῳ συνὼν, διεπονεῖτο τὴν τἀδελφοῦ καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ὑπέραλσιν, καὶ ταπεινοῦν συμφέρον ἀμφοτέροις ἐδόκει. τὸ δ' ἦν τέως ἀποπροσποιήσεσι, καὶ ἀποστροφαῖς, καὶ τῷ μηδὲν τῶν ἐκείνου φροντίζειν, κἂν παρῇ, κἂν ἀπῇ. οὕτω γὰρ ὑπομαλάσσειν τὰ ἤθη, καὶ πρὸς τὸ δουλικώτερον ὑποκλίνειν ᾤοντο. Ἐκεῖνος δὲ ταῦθ' ὁρῶν Βασιλέως πράττοντος, συχναῖς τε προσόδοις, μᾶλλον πρὸς Βασιλέα ἢ πρότερον θεραπεύειν προσεποιεῖτο, καὶ τῇ παιδεύσει καθυποκλίνεσθαι δοκεῖν ἤθελεν. Ὅθεν καὶ πρὸς τὸν Πρωτοβεστιάριον πέμπων, ἠξίου καὶ αὐτὸν προσ- C λιπαρεῖν Βασιλέα, μὴ χολᾶν, κἄν τι καὶ ἐκ συναρπαγῆς ἐπράχθη, νικήσαντος τοῦ θυμοῦ, συμπαθεῖν τε καὶ μὴ ὀργίζεσθαι. Ἐν τούτοις οὖν τοῦ καιροῦ τριβομένου, καὶ τοῦ Πατριαρχεύοντος Μοναχὸς Σάβας ἐκεῖ παρὼν, καὶ τὰ συνήθη τῆς ἀτασθαλίας ἔργα διαπραττόμενος οὐκ ἀνίει, Βασιλέως ἐπὶ πᾶσιν ἐφιέντος, μὴ κρίνοντος ἴσως πρέπον, μηδ' ἄλλως εὔσχημον, ἐμποδὼν ἵστασθαι τοῖς παρὰ τῶν τοῦ Πατριάρχου πραττομένοις, λόγοις εὐλαβείας, καὶ τοῦ μὴ δοκεῖν ἐμποδίζειν τοῖς εἰς διόρθωσιν τῶν πολλῶν νομιζομένοις. ἃ γὰρ ὁ Σάβας ἔπραττε θέλημα τοῦ Πατριάρχου ὅλως ἡγεῖτο, ὡς αὐτὸς D ὕστερον ἔφηνε πρός τινα τῶν Ἀρχιερέων ἀπολογούμενος. ἐκείνου τῷ Βασιλεῖ λέγοντος, ὡς εἰκὸς ἦν ἂν ἐμποδίζεσθαι παρ' αὐτοῦ Βασιλέως ὄντος τὸν Πατριάρχην, εἴπερ ἐβούλετο· αὐτὸς ἀπελογεῖτο, ὡς οὐκ ἄξιον Πατριάρχην, ὡς Τζυκανδύλην Νικήταν, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο ὄνομα ὑποκοριζόμενος, ὁ δ' ἦν ὁ τοῦ Παλατίου ἐλάχιστος, παρὰ Βασιλέως προσάσσεσθαι. Ὡς γοῦν οὔπω ταῦτα, καὶ ὁ Μοναχὸς Σάβας, συνήθης ὢν ἐκείνῳ, πιστὸς ἐν πολλοῖς κατεφαίνετο, ἀκούσας, ὡς ἔλεγε, παρ' ἐκείνου, Βασιλεῖ προσήγγελεν, ὡς δῆθεν πρὸς αὐτὸν λέγοντος ἐν ἀπορρήτοις τοῦ Πορφυρογεννήτου, ὡς ἅμα μὲν E Βασιλεὺς ἐπιδημήσει τῇ Κωνσταντίνου, ἅμα δὲ τὸν Πατριάρχην ἐκβαλὼν, τὸν Μοναχὸν Κοσμᾶν ἀντεισάξειε. Τότε γοῦν καὶ μᾶλλον ὁ Βασιλεὺς ἐξηγρίαινεν, εἴ γέ οἱ ἐκπολεμῶν ἐκεῖνος καὶ αὐτὸν Πατριάρχην ψευδόμενος. τοὺς οἰκείους ἐκείνῳ ὑποποιούμενος, καὶ ὑποψίας οὐκ ἀγαθὰς συνέλεγεν. Ὀλίγον τὸ μετα-

A ξὺ καί τινες τῶν ἐκείνου, Βασιλεῖ προσιόντες, μεγάλ᾽ ἄττα καὶ εἰς ἀπιστίαν τὴν κατὰ Βασιλέως φέροντα, λέγειν τε καὶ φρονεῖν ἐκεῖνον, συνάμα Πρωτοστράτορι Στρατηγοπούλῳ διανυκτερεύοντί οἱ προσήγγελον, καί γ᾽ ἐλέγχειν σφᾶς ἑτοίμους ἑαυτοὺς παρεῖχον ἀναδεχομένου τοῦ Βασιλέως. Ταῦτ᾽ ἐκεῖνοι μὲν ἔλεγον, ἐδόκουν δὲ πάντως ἐκ τῶν γινομένων, καὶ τὰ τῆς κατηγορίας πιθανὰ τοῖς ἀκούουσι. Διὰ ταῦτα δὴ πολλὴν καὶ μεγίστην πρόνοιαν ὁ Κρατῶν ποιούμενος, τοῦ τε λαθεῖν ἐκεῖνον ἐφ᾽ ᾧ προσκαλεῖτο, τοῦθ᾽ ἁλῶναι, καὶ μή τι καὶ νεωτερισθείη παρ᾽ ἐκείνου ὡς ᾤετο, πέμψας ἄγει παρ᾽ ἑαυτῷ τὰς δυνάμεις, καὶ τοῖς οἰκείοις πᾶσιν, ὑπ᾽ αὐγὰς Ἕω B ἐπήγγελε κατὰ τὸ Παλάτιον συναθροίζεσθαι. καὶ τότε περιπλήθουσαν ἀγορὰν, πέμψας, προσκαλοῖτο, τὸν ταῖς κατηγορίαις ἐνεχόμενον, μηδὲν ἀκριβῶς εἰδότα. ὃν καὶ διαταχέων παραγενόμενον, ὁ μὲν Βασιλεὺς εὐθὺς, μὴ οἷός τ᾽ ὢν κατέχειν τὰς κατ᾽ ἐκείνου ὀργὰς, ἅμα μὲν ἐκεῖνον, ἅμα δὲ καὶ τὸν Στρατηγόπουλον, μετ᾽ οὐ πολὺ καὶ τοῦτον τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι καταγνωσθέντα, ὀνειδισμοῖς τε καὶ προπηλακισμοῖς ἔβαλλε. Καὶ τί παθόντες, ὦ οὗτοι, παρούσης καὶ πάσης τῆς Συγκλήτου, ἐβόα, καὶ κακῶν κάκιστοι, αὐτοὶ τοσαῦτ᾽ ἔχοντες ἀγαθὰ παρ᾽ ἐμοῦ, τὸ εἰς ἀναβολὰς ὀφθῆναι πρὸς τὸν εὐεργέτην κακοὶ, C οὐ μόνον θέσθαι προεθυμήθητε, ἀλλ᾽ ἐξ αὐτῆς ὁ μὲν, Δεσπότου καὶ αὐταδέλφου, ὁ δὲ, πρότερον μὲν αἰτίου τοῦ καὶ ἔτι βλέπειν τὸν ἥλιον, ὕστερον δὲ καὶ εὐεργέτου, τοιαῦτα καταμεμελετηκότες ἐλέγχεσθε; Τοῖς δ᾽ ἀρνουμένοις πάμπαν, καὶ τοὺς ἐλέγχους ζητοῦσιν, εὐθὺς οἱ κατειπόντες παρίσταντο, καὶ ὡς ἦν ἐκείνοις ἰσχὺς ἅμα καὶ εἰς σπουδὴν πρόθεσις, ἤλεγχον. Αὐτίκα τοίνυν οἷα φιλεῖ ἐπὶ τοιούτοις γίνεσθαι, θροῦς ἦν. τῶν μὲν ἐκπληττομένων, τῶν δὲ καὶ συγούντων, ἄλλων δὲ καὶ πλέον τοῦ εἰκότος κατά τινα θεραπείαν παρακεκινημένων, καὶ λέγειν, καὶ πράττειν. Τέλος, τοὺς μὲν τὰς ἐκείνων οἰκίας πο- D λυόλβους οὔσας, καὶ μᾶλλον τὴν τοῦ Πορφυρογεννήτου καθέξοντας ἀποστέλλει, αὐτοὺς δὲ, τὸν μὲν φυλακαῖς ἐδίδου, τὸν δ᾽ ἀδελφὸν συγκλείσας ἑνὶ τῶν κατὰ τὰ παλάτια βασιλικῶν οἰκημάτων, ἐν ἀσφαλεῖ καθείργνυσι. προνοίας δ᾽ ἐκείνας καὶ ἀγέλας, καὶ ἀποθήκας παντοίων εἰδῶν, καὶ χρυσὸν, τὸν μὲν ἐν νομίσμασι κεκομμένον, τὸν δ᾽ ἐν ἐκπώμασιν εἰργασμένον, καὶ ἄργυρον, καὶ πέπλα παντοδαπὰ, τῷ κοινῷ ταμιείῳ προσανετίθεντο καὶ ἡ χλιδὴ ἐκείνη καὶ περιφάνεια, μιᾶς ὥρας, σκηνὴ καὶ παίγνιον ἦν. καὶ θαῦμα ἦν τοῖς ὁρῶσιν ὄγκος τοσοῦτος τρυφῆς, καὶ οἰκίας τοιαύτης φιλοτιμία, μή δ᾽ αὐτῆς βασιλείου κατὰ πολὺ E λειπομένης, πῶς ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὸ μηδὲν κατήντησε, καὶ τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα καὶ τέως περίπυστα, πνευσάσης δυσχεροῦς καὶ τελχινιώδους αὔρας, κατέσβεσο. Καὶ ταῦτ᾽ ἐπράττετο Κρονίου μηνός. ὅτε καὶ πολλοῖς μὲν τῶν τοῦ Παλατίου, οὐκ ὀλίγοις δὲ καὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἀσυνθεσίας πρὸς Βασιλέα ἔγκλημα, δι᾽ ἐκεῖνον ὡς δῆθεν

ravit ipſe poſtea cuidam Epiſcopo, excuſans quod facere Sabam quæ vellet, fineret. Ac cum repoſuiſſet Epiſcopus, utcumque iſta juſſu Patriarchæ gererentur, tamen debere ipſum, utpote Imperatorem, non permittere Patriarcham imprudenter ruere, etiam ſi vellet. Ad ea Auguſtus unum illud in ſui defenſionem allegavit: *Atqui conveniens non eſt Patriarcham pariter ac Tzycandelam Nicetam* (hoc ipſum enim nomen contemptim protulit hominis notæ vilitatis, atque adeo Palatinorum omnium infimi) *Imperatori ſubjici*. Cum ea igitur ſic ſe haberent: & Monachus Sabas crebro Imperatorem alloquens multis ei ex vero nunciatis, opinionem ſibi apud eum ſynceræ fidei paraſſet; detulit is ad Auguſtum eumdem, audiſſe ſe e Porphyrogenito id ſibi, ut rem arcanam, indicante: Imperatorem, ſimul Conſtantinopolim pervenisſet, ejecturum Throno Patriarcham, & Coſmam Monachum in ejus locum promoturum. Hoc vero audito magis exacerbatus Imperator eſt; indignans armari adverſum ſe irritarique a fratre Patriarcham falſis indiciis confictarum rerum, ac inſuſſurratione calumniarum iſtarum demereri eum ſibi familiares ejuſdem ſtudere: in quo illum ſpectare invaſionem Imperii non inanis videretur eſſe ſuſpicio. Non multum ab hoc tempus effluxerat, cum aliqui e familiaribus Porphyrogeniti ejuſdem Auguſtum adeuntes ei noctu nunciarunt; magna illum quædam & ad rebellionem, ut apparebat, ſpectantia loqui & machinari cum Protoſtratore Strategopulo; ac, ſi annueret Imperator, paratos ſeſe ad eos convincendos exhibebant. Hæc illi quidem dixerunt. magnam autem veriſimilitudinis ſpeciem ex cæteris quæ palam geri cernebantur, eorum accuſatio apud audientes obtinebat. Propter iſta cuncta decrevit Imperator Porphyrogenitum comprehendere, accitum ad ſe poſtridie. ad quod duo quædam in primis curanda ſibi putavit: prius ſic haberi rem arcanam, ut nulla ratione ſuſpicari Prophyrogenitus poſſet quare vocaretur: alterum, habere ad manum eas copias, quibus ille, ſi forte repugnare prenſantibus conaretur, reſiſtere nequiret, nec liber effugere. Juſſis ergo convenire ad ſe prætorianis cohortibus, & edicto Domeſticis cunctis, ut ad Palatium præſto eſſent ſub crepuſculum auroræ, Forum univerſum armatorum multitudine complevit. Tunc miſit qui ſibi ſiſterent eum qui accuſatus fuerat, nihil certo ſcientem de cauſa ob quam vocaretur. quo celeriter adducto, uti & paulo poſt Strategopulo, in ambos ut jam prædamnatos iram non continens, ſtomachum erupit, opprobriis utrumque ac conviciis proſcindens: his eos compellans verbis voce contenta, Senatu adſtante univerſo: *quæ, malum, heus vos in tranſverſum abripuit vecordia, Malorum peſſimi, ut tot a me bonis acceptis non ſatis habentes, quod ipſum erat vituperabile, tardi apparere in referenda largitori gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis rependere, tam atrocia convicti fuiſſe machinati! hic quidem in Dominum eumdemque Germanum fratrem, ille autem in eum cui primum debet quod adhuc ſolis lumen videat; deinde qui ei beneficium vitæ ſervatæ, donis ultro adjectis cumulavit*. Ad hanc inopinatiſſimam invectivam cum ambo pro ſe quiſque pernegarent ſe conſcios, ne dum convictos ullius in Imperatorem meditati ſceleris, & proferri, quæ purgare refellendo ſe paratos ajebant, accuſationis argumenta poſcerent; ſtatim adfuerunt qui eos detulerant, & pro ſua quiſque facultate ac ſtudio, convincere inficiantes ſunt conati. Dum hæc geruntur, prout ſolet in talibus, murmur increbuit tumultuariis ſuſurris, quos ab iſta ſpectantibus partim verus affectus exprimebat favoris aut odii varie propenſi in accuſatores vel in reos: partim artificioſa ſimulatio

Edit. Rom. pag. 108.

& cura quæstuosa hos aut illos demerendi, pro ratione ambitæ gratiæ vel formidatæ offensionis, longe ultra sensum intimum in demonstrationes affectatas agendo dicendove prodiens. Tandem Imperator misit qui Domos utriusque bonis refertas exhaurirent, cunctis in fiscum redigendis; præsertim autem Porphyrogeniti. ipsorum autem alterum quidem publicis custodiis tradidit: Fratrem vero suum uno e regiis Palatii conclavibus inclusum securo præsidio servatum detinuit. Pensiones autem ejus illas, & greges, Apothecasque omni genere pretiosarum oppletas specierum; Aurum præterea partim signatum in nummis, partim factum in vasis ac poculis, similiter & argentum velaque ac vestis varii textus ac formæ, ingentis pretii, cuncta in ærarium conferuntur: Tantusque ille apparatus deliciarum, luxus illud regii choragium & speciosissimus conspectus, horæ unius scena in ludibrium fuit: non parum admirantibus qui cernerent, tantam vim delicatæ supellectilis, ac voluptariæ copiæ, unam in Domum non regnantem, (quæ tamen in hoc regnatrici vix cederet) congeri potuisse: & tam exaggerato isti cumulo dissipando, tollendo, exportando tantulum spatium suffecisse. adeo nihil ita splendidum, ita illustre lateque inclitum fulget, quod pestitenti afflatu malignæ auræ obscurari ac penitus extingui brevi tempore non queat. Gesta sunt hæc mense Martio: quando & Palatinis multis, & non paucis Ecclesiasticis crimen Majestatis impactum est, Porphyrogeniti causa, quasi ei beneficiis obstricti, etiam ad affectationem Imperii favissent. Erat enim revera vir ille profusus in largiendum ut qui maxime: multosque sibi ea devinxerat beneficentia; non tamen ut convinci posset plus istos ei rependisse quam gratum & mutuum amorem: minime autem factiosum studium velificandi spebus ejus usque ad consciam conspirationem in ambitiosa vota Principatus usurpandi; qualia mente versasse illum nondum demonstraverant qui detulerant. In communi porro suspicione sacris hominibus & laicis, diversa utrorumque sors fuit. Nam illis quidem, quos dixi, Palatinis plurimis munifice a Porphyrogenito donatis, ignoscendum judicavit Imperator: ajens, plus quidem illum fuisse largitum quam gradus ejus ferret, eos tamen quibus dedisset, cum Megistanes essent nobilitate ac merito præstantes, dignos fuisse qui tantum acciperent; neque illam nimiam videri debere mercedem obsequii quo se homini non imperanti Proceres tam illustres inclinare sustinuerant. In Ecclesiasticos, non eos solum quos donis cultos a Porphyrogenito constabat, sed universim & indiscriminatim omnes, dira Monachi Sabæ grassatio incurrit, aptam scilicet arripientis opportunitatem commissum sibi negotium agendi, hoc est, exercendæ plausibiliter in illum pridem exosum sibi Ordinem inexplebilis immanitatis suæ, specioso nunc prætextu zeli laudabilis pro Imperatoris salute ac statu. eos igitur pariter cunctos uno crimine involvit, infidos & clam infensos Augusto, nominans.

A βασιλειῶντα ἐφῆπται. ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις ὁ ἀνὴρ ἐς ἄκρον φιλοδωρότατος, καὶ πολλοὺς συνηπήγετο τοῖς φιλοφρονήμασιν, ὥστε καὶ ἀγαπᾷν εὐεργετουμένους. Οὐ μὴν δὲ, ὥστε καὶ συνειδέναι οἱ, ἢ δὴ συμβούλεσθαι, ἃ δὴ ἐκεῖνος εἰδὼς καὶ βουλόμενον, ὡς οἱ κατ᾽ ἐκείνου λέγοντες δεικνύειν εἶχον ἐξηλέγχοντο. Τοῖς οὖν τοῦ Παλατίου, πολλοῖς τισιν οὖσι τοῖς παρ᾽ ἐκείνου εὐεργετουμένοις, συνεγνωμόνει ὁ Βασιλεύς. ὑπὲρ ἀξίαν μὲν τοῦ διδόντος, ἄξια δὲ τοῖς λαμβάνουσι τὰ διδόμενα κρίνων. Ἐκεῖνον μὲν γὰρ ἀδελφὸν Βασιλέως ὄντα, τοσούτοις δωρεῖσθαι, ὅσοις μὴ δὲ Βασιλέα σχεδὸν εἰκὸς ἦν αἰτίας ἐ- B ποιεῖτο δῆθεν. τοὺς δέ γε λαμβάνοντας μεγιστᾶνας ὄντας, εἰ καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον ἐλάμβανον, ἀλλ᾽ οὖν δικαίους εἶναι τοιαῦτα καὶ τόσα λαμβάνειν, ὑποκατακλινομένους ἐκείνῳ, ἐκ τῶν εἰκότων ἐδικαίου. τοῖς δὲ τῆς Ἐκκλησίας μὴ ὅπως τοῖς ἐξ ἐκείνου εὐεργετηθεῖσιν, ἀλλὰ καὶ ξύμπασιν αἰτίας ὁ Σάβας ἐπειλημμένος εὐσχήμονας, ὡς δῆθεν κατ᾽ ἐκείνων καὶ ὑπὲρ Βασιλέως ζηλῶν, καὶ πρὸ τοῦ τοῖς πᾶσι κακοποιὸς, ἀνέδην τε δύσνους ὠνόμαζε.

CAPUT XX.

De Monacho Saba.

Edit. Rom. pag. 109.

Ergo singillatim obiens, irruebat in Œconomias illorum; partim sequestrans & detinens nondum solutos proventus, partim jam perceptos repetens; quod eos diceret jure illis fruendi excidisse perduellionis crimine conscito, cujus ipsos pro plane convictis & rite damnatis haberet. Hæc videntes & patientes Clerici, intime scilicet ringebantur. non tam ipsa Accusationis invidia conturbati (quamquam erat bene consciis, & viam ejus purgandæ nullam habentibus, molestissima) quam quod ejus effectus jam ante damnationem tristissimos sentirent; privati jam nunc bonis propriis; quæ præsens experientia intolerabilium damnorum, dolore ipsos pungens acerbissimo, impediebat ne contempta falsæ calumniæ vanitate, consolationem eam caperent, quam in mali perpessione mediocris, sua prudentibus virtus suggerit. quare fluctibus mœroris jactati maximis, nec quo se verterent reperientes, postquam aliquandiu in illa ærumna incerti animi, quasi desperato remedio sese discruciantes, tacite gemuerant, tandem confugere ad Patriarcham decreverunt, rati eum illorum quæ gererentur ignarum, simul cognovisset intentatam Ecclesiæ calumniam,

C ΚΑὶ διϊὼν ταῖς οἰκονομίαις ἐκείνων ἐπέχρα, παρακατέχων καὶ ἀπαιτῶν τὰς προσόδους, ὡς ἂν ἐκείνων καθωσιωμένων, ἅπερ τοῖς Κληρικοῖς μανθάνουσι πόνος ἦν. οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ ἀποφυγεῖν τὴν κατηγορίαν δύνασθαι. ὃ δὴ καὶ πλέον τοῦ τούτους στέρεσθαι τῶν οἰκείων ὀδυνᾷ, καὶ οὐκ εἶχον τὴν κατηγορίαν διαθέσθαι, καὶ ἐν μετρίοις ποιήσασθαι. ὃ δὴ καὶ μεγάλως τοὺς τοιούτους ἐκύμηνε, καὶ οὐκ εἶχον ὅτι καὶ πράξειαν. καὶ ὡς ἄν γε τῇ λύπῃ καθοσιώσαντες ἑαυτοὺς, ἐν ἀπόρῳ ἦσαν. Τέλος, ἀποφυγὴν μίαν ἔγνωσαν τῆς κακίας, τὴν πρὸς D τὸν Πατριάρχην καταφυγὴν, ὡς αὐτίκα τῷ μαθεῖν, ἐν δεινῷ ποιησομένου κἀκείνου, τὴν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας διαβολήν. Ἐλθόντος τοιγαροῦν καὶ τοῦ Σάβα, συνελθόντες ἐνεκάλουν τὸ πάθος, καὶ ὡς οὐκ ἀνεκτὴν ἐτραγῴδουν τὴν συμφοράν. καὶ τί παθὼν, ὦ οὗτος, ἔλεγον, παρόντος κἀκείνου, τοιούτοις τοὺς τοῦ Κλήρου

περιβάλλεις δεινοῖς; δέον τὸν μὲν ἐπ' αἰτίαν κείμενον κρίνεσθαι, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀθώους τοῦ ἄγους μένειν. Τοῦ δὲ μηδὲν ἀπολογουμένου τῶν εἰς λόγον κειμένων, ἀλλὰ κύκλῳ περιβαλλομένου, αἰτίας μηδὲν προσηκούσας μηδοπωσοῦν, τέλος, ἠξίουν Πατριάρχην ἀμύνειν ἀδικουμένοις τὰ ἔσχατα. Ὁ δὲ, οὐκ οἶδ' ὅπως ψυχρὸς ἐπὶ τούτοις, κατεφαίνετο καὶ ἀκίνητος. Ὡς δὲ πολλάκις οἱ τοῦ Κλήρου ἐπέκειντο καὶ προσελιπάρουν, ὁ δ' ἄφωνος ἦν, καὶ τῷ μήτι λέξειν ἔχοντι ἀκριβῶς ἐῴκει, τέλος ἐκκλίνων τὴν ἐκ τῶν πολλῶν βίαν, ἀπέπεμπε κατειρωνευσάμενος τὴν τιμωρίαν τῷ κατειπόντι, τὴν τοῦ Πιλάτου πρὸς Ἰουδαίους φωνὴν ἐπειπὼν παραδιδόντος εἰς σταύρωσιν τὸν Δεσπότην· Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε. Τοῦτο ἐπῆλθε μὲν ἐκείνῳ ἐκ τοῦ τυχόντος εἰπεῖν, ἀγνώστῳ πολλοῖς διαθέσει ψυχῆς. Τοῖς δὲ καὶ λίαν δόξαν βαρὺ, παρώξυνε τὰς ὁρμὰς, καὶ προσλυποῦντες καὶ οὗτοι, ἐσχίζοντο, ὥστε μήτε συνέρχεσθαί οἱ, μήτε μὴν συνεύχεσθαι, Βασιλεῖ προσανατιθέντες τὴν περὶ τούτων ἐκδίκησιν. Βασιλεὺς δὲ τῆς νόσου κατεπειγούσης τὸν Πρωτοβεστιάριον, ὡς μηδ' ἀναπνεῖν ἐώσης τοῖς πόνοις, σκέψει καὶ βουλῇ τούτου, τὸν Χοῦμνον Κοιαίστορα Νικηφόρον εἰς μυστικὸν ἀνάξας, ἐπὶ τοῦ μέσου καθίστησι, προσνείμας αὐτῷ κοινωνὸν, οὔπω γὰρ ἐκείνῳ καὶ μόνῳ ἐθάρρει, καὶ τὸν ἐπὶ τῶν δεήσεων Γλυκὺν Ἰωάννην. Καὶ δὴ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐπιφερόμενος καὶ τοὺς κατακρίτους, τὸν ἀδελφὸν ἐν κλουβῷ, εἱρκτῇ φορητῇ τις εἴπῃ, τὸν δὲ Στρατηγόπουλον δέσμιον, ἐξελθὼν Νυμφαίου εἰκοστῇ ὀγδόῃ Μαιμακτηριῶνος, τὴν μεγαλόπολιν εἴσεισιν. Ἦν οὖν τοὐντεῦθεν κωφή τις ὀργὴ παρὰ Βασιλέως τοῖς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ μὲν ἐπαγόμενον ἔγκλημα δύσνοια· αἱ δὲ πρὸς τοῦτο κατασκευαὶ, αἱ ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου σφῶν ἦσαν ὑποστολαὶ, ὡς κακῶς δῆθεν τὴν τῆς δυσνοίας αἰτίαν, ἣν καὶ παρὰ τοῦ Σάβα κατηγόρητο, δυσχερανόντων. ὥστε καὶ μιᾷ συναγαγὼν ἐκείνους, ἔκ τινων ὑποπτευομένων, τὴν κατὰ πάντων συνίστα δύσνοιαν, περιποιούμενος δῆθεν ἐντεῦθεν τῷ Πατριάρχου θεράποντα. Θάλασσαν γὰρ συνόλην, καὶ ἀποῤῥοὴν ἐκείνης παραδειγματίζειν, ὡς φύσιν ἔχοντος τοῦ παντὸς ἐκ τοῦ γεύματος οἷον ἐστὶν ἐκείνῳ γινώσκεσθαι. εἶναι δὲ καὶ τούτους οὐ πάντας, ἀλλ' ἔκ τινων ἴσως ὑποπτευομένων τοὺς πάντας ὑπάγεσθαι ταῖς αἰτίαις. Ἦσαν δὲ ταῦτα δεσποτικὰ μᾶλλον ἢ ἀληθῆ, θέλοντος θεραπεύειν τὸν Πατριάρχην.

improbaturum & ægre se ferre declaraturum. Captato igitur tempore quo Sabas ad Patriarcham venerat, simul & ipsi accedentes, questi graviter sunt de malis quæ paterentur, & invidiose exaggerata communis calamitatis atrocitate, ad ejus præsentem auctorem conversi Sabam, *quæ Te, malum* (inquiunt præsente Patriarcha) *in Nos incitant intemperiæ? quam ob causam Clericos indiscriminatim universos, sine ulla innocentis aut noxii differentia, pœnis subjicis, cum palam æquitas postulet, si quis nostri Ordinis culpæ affinis aut jure suspectus est, de hoc judicium institui; alios quos nullum criminis urget indicium, quietos in fruitione suæ famæ integræ relinqui?* Ad ea Sabas, multa parum ad rem facientia, nihil admodum quod clare ipsum absolveret, aut tam vehementium actorum acerbitatem excusaret, reposuit. Unde a Patriarcha magnopere Clerici contenderunt, ut satis jam compertam hominis improbitatem grassari ne fineret in diram oppressionem innocentium, sed tempestiva eam castigatione coerceret. Tales ille preces audiens, frigidus nescio quare immotusque perstabat: ac cum illi ardentius urgerent, perseverabat tamen in silentio; haud in expedito, ut apparebat, habens quid diceret. Tandem, velut vi cuidam multorum simul incumbentium impar eluctandæ, paulisper inflexus, Verbis Pilati ad Judæos Christi necem deposcentes, vindictam ipsis calumniatoris ipsorum Sabæ ironice permittere visus est: *accipite ipsum vos*, inquiens, *& crucifigite*. Hanc ejus vocem, incertum quo ex sensu profectam animi, audiri tunc contigit. qua graviter offensi, aut potius incredibiliter efferati, quos sic eluserat, absciderunt se ab eo, congressuque ipsius in posterum, atque omni precum ac sacrorum cum illo communione segregarunt, dolorem testantes suum querelis gravibus, & ultionem tam insignis iniquitatis ab Imperatore præ se ferentes expectare. At Augustus, totus, ut dictum est, e Protovestiarii consiliis pendens, prohibitus libero aditu familiaris oraculi, cruciatibus renum acerrimis ne ad momentum quidem respirare jam illum sinentibus, Ægri commendatione ipsius Quæstorem Nicephorum Chumnum ad Dignitatem Mystici promotum in partem arcanæ fiduciæ adscivit, deliberationibus hunc quoque quotidianis consultorem admovens. ac cum nondum speraret sufficere moli rerum unum illum posse, Joannem præterea cognomento Glycyn petitionibus supplicum referendis præpositum huic adjutorem tribuit. quibus provisis, hoc ipso anno, ducens secum condemnatos, Fratrem quidem in Lectica clathrata (carcerem portatilem dixeris) Strategopulum autem vinctum, duo de tricesima Junii die Constantinopolim ingreditur. Ibi eum coquere animo apparuit surdum quemdam in Ecclesiasticos rancorem; erumpentibus subinde iræ ultricis indiciis dissimulationes eluctantem. Causa odii obtendebatur studium in iis rerum novarum & cogitatæ Defectionis crimen: cujus in argumentum rapiebatur eorum a Patriarcha secessio. Hanc enim interpretabatur ortam ex indignatione deprehensi delatique per Sabam indicii occultarum quas ipsi machinarentur in se molitionum. Itaque illis quadam die convocatis locutus est in sententiam apprime congruentem sensibus Sabæ, & isti Patriarchæ Ministro gratificantem. palam enim ostendit; signa quædam minus constantis in se fidei, in quibusdam ipsorum observata, sese in omnes extendere; atque universum pariter Ordinem reum peragere aversæ a se voluntatis, defectionisque cogitatæ. Dixit videlicet: Aquæ rivulo e mari ductæ dum gustu salsugo deprehenditur, certo argumento colligi, cujus demum saporis sit mare ipsum totum: quod natura ferat eamdem in stilla deprehendi sensu qualitatem, quæ universum ex quo illa est libata, liquorem inficiat. quare licet æque de singulis ipsorum non extarent argumenta propria quemque insimulandi, recte tamen ei cunctos suspicioni subjacere, quæ in quibusdam residere cerneretur. Talis quædam audita tunc est Imperatoris oratio: Domini sane potius supercilium infensi, quam æqui Judicis, veritatem delationum exquirentis, sedatum arbitrium præferens. Sed tanti erat demereri Patriarcham, comprobandis ejus Ministri Actis, quorum se ipse auctorem non obscure ferret.

Edit. Rom. pag. 110.

CAPUT XXI.

Ut apud Clericos primum, deinde apud ipsos etiam Episcopos graviter Athanasius offenderit.

ET processurum fuerat haud dubie in diuturniorem gravioremque Clericorum vexationem hoc ita declaratum Imperatoris in eos odium, nisi alia quædam a Saba ruere qua cœperat pergente, temere attentata, quæ licet præsertim in Clericos intendebantur, tamen redundabant etiam in Episcopos, hos movissent ad cognoscendum de negotio; unde contigit Imperatorem quoque turbari, ac titubare in proposito quod ostenderat, qualiacumque Patriarchæ ac ejus Ministrorum Acta tota Imperii auctoritate defendendi. Moti ergo Episcopi, quod jam usque ad ipsos, ut est dictum, Sabæ grassationes pertingere cœperant, consilio inter se habito decreverunt convenire Patriarcham, repetereque ab eo rationem eorum quæ nova & ab usu legibusque Ecclesiæ abhorrere visa gererentur. Ut enim Medici non esse pœnas infligere languentibus, sed medicinam adhibere opportunam morbis illorum abigendis; ita nec officium Antistitis in plectendo atque ulciscendo situm, verum in curandis & ad frugem emendationis revocandis, qui peccarunt. His sic in conventu stabilitis Patriarchæ indicant, cupere Antistites simul congregatos ipsum alloqui. assignatus ad hoc locus est in Ædibus magni Ecclesiarchæ, quo cum venisset Patriarcha, considentes Episcopi, ex eo se velle audire dixerunt, quas ob causas ea quæ Sabas attentabat, fierent: non enim esse illa Ecclesiastica, sed tyrannica Acta? His dictis adjunxerunt expositionem vexationum quibus Sabas ferret ageretque miseros Clericos, & in Ecclesiasticum Ordinem universum clam, palam, intus & extra immaniter acerbeque grassaretur. Ea ille audita sic prorsus tamquam nihil ad se pertinerent, negligere funditus visus est: addens & conquerens talia ab illis memorari prætextus secessionis a se faciendæ quærentibus. quare supervacaneum se arbitrari curam ullam sumere objectionum istiusmodi diluendarum. His Episcopi multa reposuerunt quibus ei persuadere conarentur, æqua & consentanea se poscere: sed cum nihil profici animadverterent, ipso inflexibiliter in duritie perstante, clare ipsi denunciarunt: cogi se officio ad se ipsos a tam inconvenientium actorum omni participatione removendos. Neque enim se posse justæ censuram reprehensionis ulla excusatione fugere, si perseverando in communione cum iis qui sic inordinate ac temere operarentur, tam improbabilibus factis approbationis suæ apponere calculum viderentur. Sub hæc Gennadius & Sylæota Imperatorem privatim conventum graviter monuerunt: non debere ipsum finere res tam suspectæ novitatis indiscussas socordi tolerantia transmitti. quin ejus esse officii succurrere Præsulibus, nihil æqui a Patriarcha, quamvis justa & recta postulent, impetrantibus. Nec enim in illos cadere exceptionem idoneam suspicionis, quasi Patriarchæ parum faveant; quem utique ipsi promoverunt, suis eum suffragiis & honorificis testimoniis ad summæ quam obtineret Dignitatis adeptionem commendantes. cæterum eadem fide qua tum quæ in eo laudarent, prædicarunt, modo commemorare quæ in eo postmodum desiderari deprehensum sit. prodi enim cursu temporis latentia prius hominum

Edit. Rom. pag. 111.

pag. 112.

A Κἂν ἐπὶ πλέον τῆς ἀπὸ Βασιλέως διὰ ταῦτα ἐπειρῶντο ἀγανακτήσεως. Εἰ μὴ καὶ ἑτεράττα πραχθέντα, Βασιλέα μὲν ἐθορύβει. Ἀρχιερέας δ' ἐκίνει ζητεῖν αἰτίας, καθ' ἃς ταῦτα πράττεται, ξένα τῶν τῆς Ἐκκλησίας νόμων δοκοῦντα. Μή τε γὰρ ἰατρὸν χρῆναι τιμωρεῖν, ἀλλ' ἰατρεύειν τὸν πάσχοντα, μήτ' Ἀρχιερέα κολάζειν, ἀλλὰ θεραπεύειν τὸν ἁμαρτάνοντα. διὰ τοῦτο καὶ συναχθέντες κοινῇ σκέπτονται, καὶ διαμηνύειν ἐκείνῳ, καί γε διαπυνθάνεσθαι, ἥψαντο γὰρ τὰ δεινὰ καὶ Ἀρχιερέων, ἐγνώκεσαν. Τὸ δὲ μήνυμα, καθημένων ἐν τῷ Ἐκκλησιαρχείῳ, ἐφ' ᾧ σφίσιν ἐφείη
B συνελθεῖν ἐκείνῳ, ἐρωτῆσαι τε καὶ μαθεῖν πῶς ταῦτα πράττοιντο; μὴ δὲ γὰρ Ἐκκλησιαστικὰ εἶναι, ἀλλὰ τυραννικὰ τὰ πραττόμενα. Ταῦτα λέγοντες, προσετίθουν καὶ τὰ πραχθέντα, ὅσα τὲ ἔξω, ὅσα ἐντὸς ἐπράττοντο. Τὸν δ' ἀκούσαντα τὸ παράπαν μὴ δὲ φροντίσαι, ἀλλὰ σκήψεις τοῦτ' εἶναι φάναι ἀποστασίας τῆς ἀπ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τὸ μὴ δὲ δίκαιον ἐγνωκέναι πρὸς τούτους ἀπολογεῖσθαι. Ὡς δὲ καὶ αὖθις πειρῶντες οὐκ ἔπειθον, διϊστᾶν ἑαυτοὺς ἐκείνου ἐδικαίουν καὶ οὕτοι. τὸ γὰρ τοιούτων πραττομένων συγκοινωνεῖν, μὴ ἔχειν λόγον ἀπολογίας τοῖς μεμφομένοις δικαίως. ἔπειθον δὲ καὶ οἱ περί τε τὸν
C Γεννάδιον, καὶ τὸν Συλαιώτην, Βασιλέα μὴ ἐᾶν ἀνεξέταστα ταῦτα, ἀλλ' ἐπαρήγειν Ἀρχιερεῦσι καλῶς λέγουσιν. αὐτοὺς γὰρ εἶναι πάντως τοὺς τὸν εἰς τὴν Πατριαρχείαν ἀναγόμενον χρησταῖς μαρτυρίαις συστήσαντας· αὐτοὺς δὲ καὶ πάλιν διαγινώσκειν ὡς ἐπιχωλαίνοι ὁ μαρτυρηθεὶς, οὐ φαῦλος ἐπ' ἄλλοις τῶν ποίμανσιν. μὴ δὲ γὰρ πάντα πᾶσι διδόναι Θεόν. Ταῦτ' εἶναι Θεοῦ, ὡς πάντας εἰδέναι. καί γε πολλάκις τὸν κατὰ τὸ ἠθικὸν οὐκ ἀπόβλητον, κατὰ τὸ οἰκονομικὸν ὑποσκάζειν, καὶ αὖθις ἀριστεύοντα ἐπὶ τούτῳ, μὴ φθάνειν τὴν ἐπὶ τῷ πολιτικῷ ἀρετήν. ἀναστέλλεσθαι δὲ τὴν κακίαν, καλὸν καὶ προσῆκον εἶ-
D ναι, πλὴν ἐντὸς μέτρων καὶ νόμων Χριστοῦ. νόμον δὲ Χριστοῦ πάντως εἶναι τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. ἐκεῖ δὲ ζητούντων τῶν μαθητῶν ἐξ οὐρανοῦ καταγαγόντας πῦρ ἀφανίσαι τοὺς ἀπειθοῦντας, εἰπεῖν τὸν Δεσπότην, ὡς οὐκ οἴδατε ποίου Πνεύματος ἐστέ. τὸ γὰρ καλέσαν ἐκείνους Πνεῦμα, κἂν μήπω οἴδασι, πλῆρες ἀγαθωσύνης καὶ φιλανθρωπίας, καὶ συγκαταβάσεως πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἀλλ' οὐ τιμωρίας καὶ ἀγανακτήσεως καὶ κολάσεως. Ταῦτ' ἐκείνων λεγόντων καὶ ἀμφικλινῆ τὸν Βασιλέα ποιούντων, καιροῦ δραξάμενοι οἱ κακῶς ἔκ τινων αἰτιῶν ἔχοντες ἐκείνῳ, ἐθορύβουν· καὶ γράφοντες κατηγορίας ἀτόπους ἐδίδουν, καὶ ἀνέδην λοιδορίαις μονωθέντα τῶν

πολλῶν περιέβαλλον. ὥστε καὶ μιᾷ ἱσταμένου ἄνω που, καὶ τῶν ὕμνων ἐξανυθέντων, ἐπευλογοῦντος κατὰ τὸ σύνηθες, τινὰς ἐκείνου κάτωθεν ἱσταμένους κράζειν, καὶ ἀπόφημα κατ' ἐκείνου λέγειν, ὡς ἂν πλέον τοῦ εἰκότος διὰ τὸ μῖσος καταυθαδιζομένους.

A vitia; & occasione negotiorum naturas perspici. Sic eos intellexisse hunc qui dotibus ad Ecclesiæ gubernationem alioqui aptis instructus sit, in quibusdam ejus multiplicis officii claudicare partibus. nimirum non omnibus omnia Deum dare. cunctis quippe notum esse, dona esse Dei Dotes ejusmodi. Itaque sæpius animadverti, eum cujus mores non improbentur, haud æque inoffense procedere in gubernatione Domus propriæ. rursus egregie fungentem suæ regimine familiæ, civilibus deinde curationibus admotum, minime parem administrandi Magistratus industriam probare. Improbitatem coerceri, honestum sane ac conveniens esse; verum id fieri debere intra limites Legum Christi. Leges autem Christi omnino esse sacrum Evangelium. Illic autem legi: Discipulos aliquando ignem e Cælo devocantes qui sibi non morigeros consumeret, a Domino audisse: nescire ipsos cujus spiritus essent. Nam qui vocarat ipsos Spiritus, licet hoc adhuc ignorarent, plenus benignitatis, humanitatis, accommodationis ad lapsos in culpam, Spiritus est, non autem ultionis, indignationis, severitatis inexorabilis. Tali oratione cum hi duo ambiguum fecissent Imperatoris animum, captato tempore qui aliis etiam de causis exosum habebant Patriarcham, turbare liberius ceperunt, datis accusationum errores ipsi absurdissimos imputantium libellis: tum eumdem locis a concursu seductis occurrentem probris palam conviciisque proscindentes. Eoque res processit, ut ipso quadam die e loco sublimi perfectis hymnis populo de more bene precante, succlamantes aliqui maledictis eum lacerarent fœdissimis: odio, postquam ultra modum exarserat, in justo audaciorem impudentiam prorumpente.

CAPUT XXII.

Recessus Athanasii e Patriarchio.

Ἐπεὶ γοῦν Ἀθανάσιος ἔγνω μονωθεὶς καὶ τὰς αἰτίας ἐξ αὐτοῦ τε καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ὡρμημένας, τὰς δὲ λοιδορίας ἀπὸ πολλῶν συμβαινούσας, ὡς καὶ κρίσιν θέλειν ἄγειν, καὶ οὐκ ἀνυστὰ οἱ γένοιτο εἰ βούλοιτο τὴν τιμὴν κατέχειν. μὴ δὲ γὰρ ἐντεῦθεν εἶναι τὸν εἰρηνεύσοντα ἢ καὶ προσέξοντα, καθυφίει καὶ ἄκων τῆς προστασίας. οὐκ ὀλίγοι γὰρ καὶ τῶν χθὲς καὶ πρὸ τρίτης τῶν ἰδίων παρὰ τῶν ἐκείνου στερηθέντων, ὁμοῦ συμφρήσαντες, διεφόρουν ἄρδην τὰ ἴδια. Οἱ δὲ καὶ τοῖς σιτῶσιν ἐπεχείρουν, καὶ κατεγέλων, καὶ ἐπετώθαζον, ἀνέδην τε κατηρῶντο καὶ ἐπεφήμιζον. ἄλλοι δὲ καὶ λίθους ἔβαλον, φανέντος ἐκείνου. τόσον τὸ μῖσος. καὶ κατεσύγουν οἱ πλείους, αὐτὸς δὲ γνοὺς ἐντεῦθεν, καὶ εἰς κρίσιν ἀπαξιούμενος, ὡς τοῖς δοκοῦσι μᾶλλον ἐδόκει, Βασιλεῖ διαμηνύεται· ἀποστεῖλαι μὲν τοὺς τὸ Πατριαρχεῖον ἀναδεξομένους, ἀποστεῖλαι δὲ καὶ τοὺς διακομίσοντας κατὰ τὴν ὁδὸν, ὡς μὴ κινδυνεύοι. ἐν τοσούτῳ δὲ σχεδιάσας βιβλία δύο. τὸ μὲν ἓν, τῆς αὐτοῦ παραιτήσεως, θάτερον δὲ πολλάττα περιέχον, καὶ ἰδίας κατὰ τὸν βίον συστάσεως χάριν, καὶ καταρῶν τῶν ὡς δῆθεν κατ' αὐτοῦ ἀποφημισάντων, ὁ μίμησιν ἀναδεξάμενος τοῦ Χριστοῦ, τὸν μὲν ἐν ἀφανεῖ κρύπτει ἐν κορυφῇ κίονος τινὸς τῶν κατὰ τὰ ἀριστερὰ εἰσιοῦσι κατηχουμενεῖα τοῦ μεγάλου νεὼ ἱσταμένων ὑπ' ὀπὴν περιστερεῶνος, δίκην φωρὸς, ὡς μή τις εἰδοίη προμηθευσάμενος, κλίμακά τ' αὐτὸς προσερείσας, καὶ ἐπιθείς. πλὴν οὐ γυμνὸν τὸν χάρτην, ἀλλὰ δυσὶν ἐκπώμασιν ἐμβαλὼν, ὑπογραφῇ ἰδιοχείρῳ καὶ βούλλῃ μολιβδίνῃ τὰ γράμματα ἐξασφαλισάμενος, τετρήνας σπαρτίῳ περισφίγξας, ὡς μή τινι ἐπιβουλευθείη τῶν λυμαντήρων, ἐς μακρὰν ἐκεῖ κείμενος. θάτερον δὲ τὸν τῆς παραιτήσεως πέμπει πρὸς Βασιλέα, ἀξιῶν τὴν ταχίστην, τούς γε τὴν ὁδὸν ἀσφαλῆ οἱ θήσοντας ἀποστεῖλαι. εἶχον δ' ἐπὶ λέξεως ὁ μὲν ἐν τοῖς ἐκπώμασι χάρτης, τάδε.

B Postquam ergo se Athanasius destitutum a plerisque intellexit; aversionis causas ex se suisque ortas; odia vero infensorum sibi plurimorum usque ad contumelias & convicia prorumpere: remque ad judicium spectare: quo haud dubie coorientes undique accusationes vocent. satis patere, si vel summo conatu connitatur retinere Patriarchatum, in tali offensione animorum, ac rerum perturbatione, frustra fore. Nam orto certamine, omnes in unum dimicaturos, ne attendente quidem ullo, aut saltem audire sustinente, nedum in pristinæ communione Pacis perseveraturo quoquam. His persuasus rationibus, diu reluctatum appulit tandem animum ad cogitationem abdicandæ, quam tenere nequiret, & si maxime cuperet, sacræ Præfecturæ. Nempe jam non pauci eorum quos nuper ac paulo ante Mi- C nistrorum ipsius violentæ grassationes pensionibus & sacerdotiorum fructibus mulctaverant, palam ablata repetebant: ac facta manu paribus injuriis irascentium, vim apertam intentantes, auferebant quæ sua dicerent. quidam etiam prædia frumentariosque agros quorum fuerant possessione pulsi, concursu & factione invadebant; inter hæc irridentes, dicteriis traducentes, maledictis quoque incessentes, diris denique, nullo metu aut respectu, devoventes Patriarcham & suos. in tantam licentiam excesserat popularis odium, lassata diuturnis injuriis plerorumque patientia, in furorem, conspiratione multitudinis ineluctabiliter sævientem, exardescens, impunitate necessaria, securitate summa. Itaque Athanasius sentiens haud procul abfore, quin corripe- D retur sistendus Tribunali (Nam causam ejus Ecclesiastico judicio disceptari, non ignorabat Primores cupere) Occupavit significare Imperatori, se ab ipso petere, ut mitteret, quibus Patriarchales Ædes, iis abscessurus, consignaret, quique illum quo recessurus esset itinere tutum ab incursu infesti Populi præstarent. Interim ipse duos libellos deproperavit, quorum uno Dignitatem abdicare videbatur; alter multa complectens partim vitam ejus anteactam jactabunde commendabat: partim in obtrectatores iram expromebat minis & diris, sane impotentius quam professum imitatorem Christi mansuetudinis deceret. Et hunc quidem e duobus libellum ipse furtim abscondit loco abstrusissimo, intra foramen eorum simile in quibus Columbæ nidificare amant, sito supra verti-

Edit. Rom. pag. 113.

cem columnæ cujuſpiam in Catechumeneis,ad lævam introeuntium, ſtantis. Notabilis porro eſt quam in hoc adhibuit ſolicitudo:primum chartam non ſimplicem & authenticis deſtitutam reliquit ſignis; ſed manu rite propria ſubſcriptam,bulla inſuper plumbea munivit: tum vaſis duobus teſteis incluſit invicem obverſis; quorum labra pertuſa funiculis inſertis apte commiſit, ut eam undique ab injuria omni protegerent. Sic conditam, ſcala ipſe muro applicita, conſcenſaque, manu propria depoſuit in memorato prius loco; velut illic cuſtodiendam in ſeram memoriam Poſteritatis. Alium abdicatorium Patriarchatus libellum, miſit ad Imperatorem, orans ut quam primum ad ſe deſtinaret ſecuros per viam deductores, quibus a vi defenderetur. Hæc ambo ſcripta hic ponam, incipiens a prolixiori fictilibus indito: cujus hæc fuere verba.

CAPUT XXIII.

Scriptum quod Patriarcha Vaſis incluſum teſteis reliquit.

Duo quædam apparuerunt ad dejectionem Eccleſiæ, quæ ad ejus ſcilicet utilitatem excogitata fuerant, ex inſidiis gaudentium talibus. Unum quidem venire Veccum ad colloquium; tamquam mox ſic damnandum & convincendum. quod fieri non poterat, furente Populo, & dulce mixtum amaro exhibentibus illis & loquentibus. Alterum quando Hyacintho eſt permiſſum per Romanam ubicumque Ditionem convocare contra Eccleſiam quos invenit, non rectæ conſcientiæ, non legibus Dei innutritos, ſed agyrtas triobolares quoſpiam, idoneos Eccleſiæ Chriſti deſtruendæ, abolendiſque cunctis ejus Traditionibus, per inconſultam audaciam, calumniam & contumeliam, ad quæ ingens illi habebant robur. Porro nunc malis illis duobus, tertium, quantum licet conjicere, in cumulum ſuccreſcet. quod & propter multitudinem noſtrorum peccatorum, noſtra contigit die, & in Nos militavit. Eccleſiæ quippe Chriſti, quibus ipſe novit judiciis, cura nos accepta, haudquaquam ſecure potuimus diſciſſos ab Eccleſia Chriſti & ei contumelioſos punire; neque immunditiarum, adulteriorum, fornicationum convictos reprimere. Ignoravimus autem Patriarchas poteſtate utentes ſua fuiſſe obnoxios reddendæ talium actorum rationi, iis ipſis quos in lapſibus deprehenſos correxerint, & ſimilibus, jus impune uſurpantibus vocandæ ad ſuum Examen eorum adminiſtrationis. cum tamen quos hodie videmus civiles exercere Magiſtratus, minime ſubjaceant judiciis ſubditorum in iis quæ vi acceptæ poteſtatis egerint: etiam quando vel malitia vel ignorantia, contra jus & æquum temere quidpiam attentarunt Sed heu, vis ingens malorum meorum! ne noſtram quidem longe ſublimioris ordinis Eccleſiaſticam auctoritatem ad æqualitatem ſaltem conditionis cum politica tanto inferiori adſpirare patiuntur. Unde autem iſta nobis acciderunt, ignotum multis eſt: at non Deo. Nam qui auſus eſt Deo dicere; Zelus Domus tuæ comedit me; *idem & hoc ſubjunxit:* & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me. *Nec enim noſtrorum iſta ſunt Delictorum ultio ac mulcta; quo nomine Deo gratias reddimus. Sed & hæc in nos intorta ictum tela non perferunt: adeo ut injuriis licet tantis appetiti, nullam tamen injuriam patiamur: quoniam qui ſe ipſe non læſerit, nemo potis eſt lædere. Verum Eccleſia & contumeliam patitur & detrimentum. quodnam vero detrimentum? Nimirum e Monachis & Monialibus, cæteroque Chriſtiano Populo, complures, partim perſuaſi rationibus, & electione ducti propria, partim terrore addito miniſq; pœnarum, vi compulſi quadam, ſe ſe in melius converterant ſanctimoniamque reſpexerant, quos velut turbo ferus, ac procella in tranſverſum dira ingruens, hæc in Nos contumelia, de curſu dejecit & rurſus avertit in priora. Ejus porro injuriæ pernicies, unde nobis dolendi cauſa eſt, non in famæ & exiſtimationis noſtræ jactura conſiſtit; non in contumelia tam licenter graſſantium, ut & lapides quos in nos jacerent tulerint,*

Edit. Rom. pag. 114.

Δύο τινὰ ἐφάνη πρὸς καταβολὴν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ὠφέλειαν δῆθεν αὐτῆς ἐπινοηθέντα, ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν ἐπιχαιρόντων τοιούτοις· ἓν μὲν, τὸ τὸν Βέκκον ἐλθεῖν εἰς τὸ διαλεχθῆναι, καὶ τάχα καταγνωσθῆναι καὶ ἡττηθῆναι. ὃ ἀμήχανον ἦν, τοῦ λαοῦ μεμηνότος, καὶ τὸ γλυκὺ πικρὸν ἐχόντων τε καὶ λεγόντων. δεύτερον, ἦν ἵνα τῷ Ὑακίνθῳ ἐξεχωρήθη ἁπανταχοῦ τῆς Ῥωμαίων προσκαλεῖσθαι κατὰ τῆς Ἐκκλησίας οὓς δὴ εὕρισκεν οὐ συνειδήσει, οὐ νόμοις Θεοῦ τεθραμμένους, ἀλλ' ἀγυρτώδεις καὶ τριωβολιμαίους τινὰς, καὶ ἱκανοὺς καταστρέψαι τὴν Ἐκκλησίαν Χριστοῦ, καὶ ὅσα παρέλαβον ἀλόγῳ θράσει, καὶ διαβολῇ, καὶ ὕβρει ἐν οἷς εἶχον ἐκεῖνοι τὸ ἰσχυρόν. Καὶ ἔτι ὡς ἔοικεν ἔμελλε τοῖς δυσὶν ἐκείνοις κακοῖς, καὶ τρίτον ἀναφυῆναι. ὃ καὶ διὰ πλῆθος ἡμετέρων ἁμαρτιῶν, τῇ ἡμετέρᾳ συνέβη ἡμέρᾳ· καὶ καθ' ἡμῶν ἐστρατεύσατο. τῆς γὰρ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, οἷς αὐτὸς οἶδε κρίμασι τὴν φροντίδα δεξάμενοι, οὐκ ἐξησφαλίσθημεν τοῦ μήτε τοὺς χωριζομένους τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ καὶ ὑβρίζοντας αὐτὴν τιμωρεῖν, μήτε τοὺς ἀκαθαρσίαις, μοιχείαις τε καὶ πορνείαις ἑαλωκότας ἀναχαιτίζειν. ἠγνοήσαμεν δὲ ὅτι καὶ οἱ Πατριαρχεύοντες τοιαύτας εὐθύνας ὑπέχουσι παρὰ τῶν ἐπὶ σφάλμασιν αὐτῶν εὐθυνθέντων, καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων εἰς ἃ διῳκήκασι. Καὶ ταῦτα μὴ δὲ τοῖς ἐνεργοῦσι σήμερον τὰ δημόσια, τοιαύτας ἐν οἷς ἐνήργησαν ὑπεχόντων εὐθύνας, ὅσα ἢ κακοτρόπῳ γνώμῃ, ἢ καὶ ἀγνοίᾳ κατὰ τοῦ δικαίου πεπαρῳνήκασιν. ἀλλ' ὢ τῶν ἐμῶν κακῶν, ὡς μὴ δὲ κἂν ἴσα τούτοις ἐξισωθῆναι καὶ τὰ ἡμέτερα. Καὶ εἰ καὶ πόθεν ταῦτα ἐπῆλθεν ἡμῖν, ἄδηλα τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οὐχὶ τῷ Θεῷ. Ὁ γὰρ εἰπὼν παρρησιασάμενος πρὸς Θεὸν, ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με, εἶπε, καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε, ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. Οὐ γὰρ ἡμετέρων ταῦτα σφαλμάτων ἀντέκτισις, καὶ χάρις Θεῷ· ἡμεῖς μὲν ἀδικούμενοι οὔπως ἀδικούμεθα· ὅτι τὸν μὴ ἑαυτὸν ἀδικοῦντα, οὐδεὶς δύναται παραβλάψαι. ἡ Ἐκκλησία δὲ πάλιν ὑβρίσθη καὶ ἐζημίωται· τίς δὲ ἡ ζημία; τῶν Μοναχῶν καὶ Μοναζουσῶν, καὶ λοιποῦ χριστωνύμου λαοῦ, τῶν μὲν λόγῳ, τῶν δὲ καὶ βίᾳ βλεψάντων πρὸς τὸ σεμνότερον, ὡς καταιγὶς ἀγεία ἀθρόον ἐπεισπεσοῦσα, ἡ καθ' ἡμῶν ὕβρις, πρὸς τὰ πρότερα

τέρα ἔστρεψε. ἡ δὲ ὕβρις καὶ τὸ αὐτῆς λυπηρὸν, τὸ μὴ κατὰ τῆς ἡμῶν ὑπολήψεως μόνον, καὶ τὸ λίθους κρατῆσαι βαλεῖν ἡμᾶς καὶ ἀναθεματίσαι, καὶ ὅσα σωματικῆς ὕβρεως ἐπειπεῖν, ἀλλ' οἴμοι καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ σεβάσματος. Διὸ καὶ φημὶ, εἰ σύνοιδα ἐμαυτῷ πορνείᾳ, ἢ μοιχείᾳ ἢ ἀρρενομανίᾳ ἑαλωκέναι, καὶ εἰ ἐφρόνησα πώποτε, ἢ φρονῶ, ἢ φρονήσω ἀλλότριον φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μου, ἀνάθεμά μοι ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ἡ μερίς μου σὺν τῷ προδότῃ, καὶ τοῖς τὸν Κύριόν μου σταυρώσασιν. Εἰ δὲ ὀρθῶς καὶ πιστῶς με λατρεύοντα καὶ φρονοῦντα, καὶ ἀποβαλλόμενον ἐκ ψυχῆς ὃ μὴ δοξάζει ἡ Ἐκκλησία μηδὲ παρέλαβε, συκοφαντῆσαι οὐκ ἔφριξαν γλῶσσαι λέγειν μαθοῦσαι κακὰ, ὅσοι καὶ οἵτινες εἶεν, ἔχω αὐτοὺς καθὰ ὁ Κανὼν, καὶ ἀπὸ τῆς ζωαρχικῆς Τριάδος ἀφωρισμένους. Ὅτι δὲ βιασθέντες, ἀλλ' οὐ βιάσαντες ἐτέθημεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐλπίδι εἰρήνης καὶ ὠφελείας κοινῆς, οὐ προέβη δὲ κατὰ τὰς ἐλπίδας ὅσον διῳκήσαμεν, οὔπω συμφέρον ἡμῖν κατεφαίνετο, μάρτυς Θεὸς, καὶ ὃ μὴ ὡς κακὸν, ἀλλ' ὡς πρέπον ἐπράττομεν. Πλὴν, εἰ ἐν ᾧ μέτρῳ μετροῦμεν, ἀντιμετρηθησόμεθα, τὴν τούτων διάκρισιν ἀνατίθημι τῷ Ἁγίῳ Βασιλεῖ καὶ τοῖς Ἀρχιερεῦσι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ εἴτε ἀποδοχῆς, εἴτε εὐθύνης κριθῶμεν, στέργομεν. καὶ ὡς ἐκ Θεοῦ τὴν τῶν τούτων κέλευσιν ἐκδεχόμεθα. ἕτερον, εἰ καὶ ὁποῖον ἐστιν ἑκάστου τὸ ἔργον τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δηλοῦσθαι, χάριν τῆς δυσφημίας, ἣν ἐξήμεσε καθ' ἡμῶν ὁ διάβολος, λέγομεν. Εἰ σύνοιδα ἐμαυτῷ πορνείᾳ, ἢ μοιχείᾳ, ἢ ἀρρενομανίᾳ ἑαλωκέναι· καὶ εἰ ἐφρόνησα πώποτε, ἢ φρονήσω ἀλλότριον φρόνημα, καὶ ἀπᾷδον τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου μου. καὶ εἰ μὴ ὡς οἱ Ἅγιοι Μαθηταὶ, καὶ Ἀπόστολοι τούτου παραδεδώκασι, καὶ οἱ διάδοχοι τούτων θεοφόροι Πατέρες, ἰδικῶς καὶ συνοδικῶς. καὶ εἰ μὴ ἅπαν ἑτερόδοξον φρόνημα, ὃ μὴ παρέλαβε καὶ κρατεῖ ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ παραπέμπω τῷ ἀναθέματι, ἀνάθεμά μοι ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ἡ μερίς μου σὺν τῷ προδότῃ καὶ τοῖς τὸν Κύριόν μου σταυρώσασιν. Εἰ δὲ ὀρθῶς καὶ πιστῶς με λατρεύοντα καὶ φρονοῦντα καὶ ἀσπαζόμενον καὶ κηρύττοντα, διαβολαῖς μέ τινες τοιαύταις διέβαλον, ὅσοι καὶ οἵτινες εἰσιν, ἐκκήρυκτοι τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ, καὶ ἀλύτῳ ἀφορισμῷ, τῷ ἀπὸ τῆς ζωαρχικῆς καὶ μακαρίας καὶ ἁγίας Τριάδος ἡ μετριότης ἡμῶν ὑποβάλλει αὐτοὺς, καὶ ἀρᾷ ἀναθέματος, καὶ τὸν τούτοις παρασυρέντα εἰς τὸ βλάψαι καὶ ἀδικῆσαι με. Ὡς δὲ τοῖς ἀδίκοις καὶ βλασφήμοις αὕτη ἀρὰ παρὰ Θεοῦ, οὕτω καὶ τοῖς φειδομένοις τὴν γλῶσσαν, καὶ ἀλήθειαν ἀγαπῶσι καὶ λέγουσιν, ἡ τοῦ Θεοῦ εὐλογία καὶ σκέπη περικυκλώσοι, καὶ ὧδε καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐν τοῖς ἐκ πώμασι, καὶ ἐν ἀποκρύφῳ τεθέντα ἃ δὴ ὁποῖα μὲν καὶ ὅπως ἔχουσιν, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν παρασυρέντα, ὅστις ἂν καὶ εἴη ὑπ' ἀνάθεμα ἄγειν. καὶ εἰ σύστασις ταῦτα ἀπαθῶν τρόπων, εἴτε καὶ μὴ,

A *& anathematizaverint; cæteraque accumulaverint genera omnia ſenſibilium contumeliarum: ſed heu me (nam hoc cor vulnerat) in Religionis ipſius damnum maximum tempeſtas iſta redundavit. Quare Ajo: ſi mihi ſum conſcius Fornicationis, aut Adulterii, aut nefariæ in mares libidinis; ſi ſenſi umquam aut ſentio, aut in poſterum ſentiam alienum quidpiam a ſenſu Eccleſiæ Chriſti Dei mei, anathema mihi ſit a Chriſto; & pars mea cum Proditore ac Crucifixoribus Domini mei. ſin me recte ac fideliter ſervientem & ſapientem; rejicientemque ac reprobantem ex animo quod non ſentit Eccleſia neque accepit, calumniari non horruerunt linguæ doctæ maledicere, quicumque & qualeſcumque fuerint, habeo ipſos, juxta Canonem, pro ſegregatis a Vitæ auctore Trinitate. quoniam vero coacti, minime autem nos ipſos per vim intrudentes, regimini*
B *Eccleſiæ ſumus impoſiti, ſpe pacis & utilitatis communis: Non ſucceſſit autem ſecundum ſpem* Edit. Rom.
quantum in ea adminiſtratione geſſimus. Nihil pag. 115.
autem geſſimus (teſtis ſit Deus) niſi quod expedire nobis viſum eſt: & quod non ut malum, ſed ut decens a nobis fieret. Cæterum, an qua menſura menſi ſumus, eadem remetiatur nobis, judicium arbitrio Sancti Imperatoris & Epiſcoporum coram Deo permitto: & ſive abſolvamur, ſive damnemur ab iis, acquieſcimus; & ut a Deo profectum eorum qualecumque mandatum accipimus. Aliud. *Etſi quale ſit cujuſque opus, die illa declaratum iri, credimus: tamen quoniam ajunt quoſdam ſcandalizari propter maledicentiam quam evomuit in nos Diabolus; Dicimus: ſi conſcius mihi ſum incidiſſe in fornicationem, adulterium, aut nefariam in mares libidinem: ſi ſen-*
C *ſi umquam aut ſentio, aut ſentiam alienam ſententiam & abhorrentem ab Eccleſia Chriſti Dei & Domini mei; & niſi ut ſancti Diſcipuli & Apoſtoli ejus tradiderunt, & ſucceſſores horum Deiferi Patres, privatim & Synodice; & niſi omnem heterodoxam Doctrinam, quam non accepit nec tenet Eccleſia Chriſti, reſpuo ſubjiciens anathemati, anathema mihi ſit a Chriſto, & pars mea cum Proditore, & Crucifixoribus Domini mei. ſi vero recte ac fideliter me miniſtrantem & ſentientem, & amplectentem, & prædicantem, calumniis me talibus diffamarunt, quicumque ac qualeſcumque ſint, Extra cenſum habentor Eccleſiæ Chriſti: & inſolubili excomunicationis nexui, a vitæ auctore, beata, & Sancta Trinitate mediocritas noſtra ipſos ſubjicit, diriſque anathematis, & eum qui talibus tractus fuerit ad lædendum & injuriis afficiendum me. Ut autem*
D *injuſtis & blaſphemis hæc maledictio a Deo eſt, ſic et linguam continentes, et veritatem amantes et loquentes, Dei benedictio ac protectio circumdabit, & hic & in futuro.* Hæc quidem erant in chartis intra pocula fictilia conditis; & in cavo abſtruſo depoſitis. in quibus, quo eum quoque qui etiam vi pertractus ad adverſantium ſibi partes fuerit, quicumque tandem ſit, anathemati ſubjicit; id ad humanæ probitatis Chriſtianæque manſuetudinis rationes ſatis accommodatum nec ne fuerit, cenſendum relinquo viventibus in Spiritu & Domino ſervientibus. Illud ſcio: ſcriptum hoc, poſtea repertum vulgatumque (ut poſtmodum dicetur) accuſationibus in ejus Auctorem antea jactatis fidei momentum addidiſſe, ut jam non immerito traductus ille ac
E injuſte infamatus videretur. Aliud etiam ſcriptum concinnavit, ſtatim ad Imperatorem miſſum, hæc ad verbum continens: *Deo & poſt Deum verbis fidens ex Deo auctoritatem ducentis Majeſtatis tuæ, Eccleſiæ regimen capeſſivi. in quo adminiſtrando ſi quiſpiam ſuccenſuerit gubernationem meam ad quod cuique placeret obnoxie accommodatam non fuiſſe; teſtis idem ſit Deus, melius non ſentiebam. quandoquidem vero Chriſtus Eccleſiæ ſuæ et Imperii te conſti-*

ruit curatorem, ut utraque ad ejus beneplacitum dirigas: in conspectu loquor Domini mei Jesu Christi; etsi peccator sum, tamen factum a me quidquam non memini a Sacerdotii regulis abhorrens. Si vero aliqui insurrexerunt contra me, dicentes quæ ad deformandum contumeliis doloreque pungendum hominem pertinent, & sunt qui credunt ista, imputent licet in idoneas meæ depositionis causas ea ex his quæ volunt: si passus injuriam fuero, in die illa justificabor. abdicationem enim reputo illegitimam, & hoc quidem meum judicium est. quoniam vero cum tremente justificationes Dei Imperatore loquor, si jubes, voluntati meæ renuncio, & Deo permitto tuæque ex Deo auctoritatem habenti majestati, res meas, ut quod ipsi, Deo placitum videatur & animæ meæ salutare, conferre, consulere, cooperari mihi digneris, ut anima mea divinæ beneficentiæ fiat particeps, similiter cum ex Deo data majestate tua. At huic quidem libello, ut fieri par fuerat, non subscripsit. Priori tantum propria manu suum nomen apposuerat. Sic enim ad ejus calcem legebatur. *Athanasius miseratione Dei Archiepiscopus Constantinopolis Novæ Romæ, Oecumenicus Patriarcha.* Ferebatur & aliud præterea quiddam scriptum in illa priori arcana charta, quod haud scio an non additum posterius fuerit ab Athanasii fautoribus: nempe hoc: *si quid præterquam hic scripsi me facturum, egero, irritum habeo, quippe contra meam voluntatem & mentem actum: etiam si ipsam scripto significavero abdicationem.* utcumque sit, his ita scriptis, prius quidem illud in occulto abdidit, memorato jam munitum modo. ipse vero solum secundum libellum Imperatori cum misisset; nec inde quod forte speraverat auxilium, ac protectionem offerri sibi videret. quin potius jam præsto adesse submissos illinc cerneret, qui se nocte profecturum per viam defenderent, & alios, qui quas suo discessu vacuas relicturus mox foret Patriarchales Ædes, susciperent custodiendas; intellecto ex his, persuasum Imperatori, utilem futuram Patriarchæ depositionem perturbationi publicæ pacandæ; cum aliud non posset se ipsum intempesta nocte ultro dedit Missis ad se abducendum. Cum his ad oram Maris loco ab Eugenio denominato contiguam progressus, ibi piscatoriam pariter omnes conscendunt navem; & in portum *ceras* dictum invecti, ad Cosmidii Monasterium perveniunt. Nocte illic transacta, misit Athanasius ad Imperatorem Cessionem suam, sic ad verbum habentem.

Edit. Rom pag. 116.

A εἴδειεν ἄν, οἱ πνεύματι ζῶντες, καὶ τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες, ὅμως ὕστερον εὑρεθέντα, ὡς μετ' ὀλίγον ῥηθήσεται, ἱκανῶς αἰτίαις δικαίαις ὑπῆγον τὸν γράψαντα. ἕτερον δὲ γράμμα σχεδιάσας πρὸς τὸν Βασιλέα ἀπέστειλεν, οὕτω κατὰ ῥῆμα διαλαμβάνον. Θεῷ, καὶ μετὰ Θεὸν τοῖς λόγοις θαρρήσας τῆς ἐκ Θεοῦ Βασιλείας σου, τὴν Ἐκκλησίαν ἐκράτησα. εἰδ' ἐγκαλοῖ μοι καὶ τίς, ὅτι μὴ κατὰ τὸ ἀρέσκον ἑκάστῳ διῴκησα, μάρτυς αὐτὸς Θεὸς, κρεῖττον οὐκ ἐφρόνουν. Ἐπεὶ δὲ Χριστὸς τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ καὶ τῆς Βασιλείας, σὲ κατέστησε φροντιστὴν, ἰθύνειν πρὸς τὸ ἀρέσκον αὐτῷ, ἐνώπιον λέγω τοῦ Κυρίου μου
B Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰ καὶ ἁμαρτωλός εἰμι, ἀλλὰ πρακτικῶς οὐκ ἐπίσταμαί τι ἀπεῖργον κατὰ Κανόνας ἱερωσύνης. Εἰ δέ τινες ἐξηγέρθησαν κατ' ἐμοῦ λέγειν ὅσα εἰς ἀνθρωπίνην ὕβριν φθάνειν καὶ παραλύπησιν, καὶ εἰσὶν οἱ πιστεύοντες ταῦτα, θέτωσαν εἰς καθαίρεσιν ὅσα ἐκ τούτων καὶ βούλονται, καὶ εἰ ἀδικηθῶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δικαιωθήσομαι. τὴν γὰρ παραίτησιν λογίζομαι ἀκανόνιστον, καὶ αὕτη μου ἡ διάκρισις. Ἐπεὶ δὲ πρὸς τρέμοντα τὰ δικαιώματα Θεοῦ Βασιλέα λαλῶ, εἰ κελεύεις, τὸ θέλημά μου ἐῶ, καὶ ἀνατίθημι τῷ Θεῷ, καὶ τῇ ἐξ αὐτοῦ Βασιλείᾳ σου τὰ ἐμά. ἵνα ὅπερ αὐτῇ θεάρεστον δόξει, καὶ τῇ ψυχῇ μου σωτήριον, εὐεργετήσῃς, καὶ συμβουλεύσῃς, καὶ συνεργήσῃς μοι.
C ἐν οὕτω παρὰ Θεοῦ χαρισθῇ τῆς εὐεργεσίας τὰ ἴσα τῇ ἐκ Θεοῦ Βασιλείᾳ σου. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, κατὰ τὸ εἰκὸς, οὐχ ὑπέγραψε, τὸ δέ γε πρότερον οἰκειοχείρως ὑπεσημειώσατο. εἶχε γάρ· Ἀθανάσιος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. ἦν δ' ἔτι φερόμενον καὶ ἄλλό τι ἐν κρυπτῷ γράμματι, ὅπερ οὐκ οἶδα, εἰ προσετέθη ὕστερον παρὰ τῶν ἐκείνῳ προσκειμένων, ὡς κἂν εἴ τι ποιήσω παρὰ ταῦτα, ἄστοργον ἔχω, καὶ ἔξω τῆς ἡμετέρας γνώμης, κἂν αὐτὴν ἐγχαράξω μου τὴν παραίτησιν. Τέως ταῦτα γράψας, τὰ μὲν ἐν ἀφανεῖ τίθησι τὸν εἰρημένον ἑξα. σφαλισάμενος τρόπον, αὐτὸς δὲ τὸ πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ μόνον ἐξαποστείλας, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἐκεῖθεν, καθὼς ἴσως καὶ οἱ ἤλπιστο, ἡ βοήθεια καὶ τὸ ἀντιλῆφθαι. ἀλλ' ἤδη μᾶλλον οἱ νυκτὸς ἐξελευσομένου κατὰ τὴν ὁδὸν δεφενδεύσοντες ἀπεστέλλοντο, καὶ ἄλλοι οἱ τὸ Πατριαρχεῖον ἀναδεξόμενοι, γνοὺς ἐντεῦθεν ἴσως καὶ τὴν τοῦ Κρατοῦντος γνώμην, ὡς οὕτω τὰ καθ' ἑαυτὸν δοκιμάζοντος εἰς συνοῖσον εἰ ἐκσταίη, παρακεκινημένων τῶν ὅλων. οὐ δὲ γὰρ ἐχώρει ἄλλως γίνεσθαι, ἀωρὶ τῶν νυκτῶν δίδωσιν ἑαυτὸν τοῖς ἀπάξουσι. Καὶ πρὸς τῇ κατὰ τὰ Εὐγενίου γεγονότες θαλάσσῃ, ἁλιάδος τε ἐπιβαίνουσι, καὶ τὸν λιμένα τὸ κέρας εἰσπλεύσαντες, τὴν μονὴν τοῦ Κοσμιδίου καταλαμβάνουσι. κἀκεῖ τὴν νύκτα προσμείνας, στέλλει πρὸς Βασιλέα τὴν αὐτοῦ παραίτησιν, ἔχουσαν ἐπὶ λέξεως οὕτως.

CAPUT XXIV.

Cessio Scripto Expressa Patriarchæ Athanasii.

Ἐπειδήπερ λυσιτελείας χάριν κοινῆς εἰς τὸν Πατριαρχικὸν ἀνήχθημεν θρόνον, καὶ διὰ τὴν τοῦ χριστωνύμου λαοῦ εἰρηναίαν κατάστασιν καὶ κυβέρνησιν, ἀπέβησαν δὲ τὰ πράγματα εἰς τοὐναντίον, καὶ παρ' ἐλπίδα τὴν ἡμετέραν, καὶ τῶν βιασαμένων ἡμᾶς, ὡς ἐντεῦθεν κριθῆναι ἡμᾶς τῷ λαῷ ἀδοκίμους καὶ παραιτητέους, καὶ ἀδιακρίτους, ἄλλως τε δὲ καὶ ὡς ἀσθενεῖς καὶ ἁμαρτωλοί, καὶ ἀνίκανοι, καὶ οὐ δὲ ἄξιοι λειτουργείας τοιαύτης. Διὰ τοῦτο παραιτούμεθα καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς μετὰ τῆς Ἀρχιερωσύνης, καὶ εἴ τι ἠγνοήσαμεν, ἢ καὶ διεπραξάμεθα ἔξω τοῦ πρέποντος, αἰτοῦμεν συγχώρησιν. καὶ ὑμᾶς ὁ Κύριος συγχωρήσοι, καὶ τὸ συμφέρον παρέξει, καὶ κυβερνήσει ἀμφοτέρους, καὶ ποιμένα ὄψεται τὸν ἁρμόδιον, πρεσβείαις τῆς Θεομήτορος. εἶχε δὲ ὑπογραφῆς· τὸ Ἀθανάσιος ὁ χρηματίσας Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Ταῦτα τὰ τῶν γραμμάτων, ταῦτα τὰ τῆς παραιτήσεως Ἀθανασίου. οἷς ἐννοήσειέ τις τὸ ἐμφαινόμενον τοῦ γράφοντος ἐμπερίσκεπτον. Καὶ τέως, τί βούλεται, τὸ οὕτως ἐφρόνουν; καὶ αὖθις, κρεῖττον οὐκ ἐφρόνουν, μάρτυς Θεός; τοῦτο καὶ καταποντιστὴς οἶμαι νηὸς εἴπη, ὃς αὐτοβούλως καὶ αὐτονόμως κινδύνῳ περιβάλλει τὴν ναῦν, ὡς κρεῖττον οὐκ ἐφρόνουν. Ἀλλ' εἴποι ἄν τις πρὸς αὐτόν. Ἀλλ' ἦσαν μεθ' ὧν ἂν καὶ συνεβουλεύσω, ὅτι οὐ δὲ μόνος, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν κυβερνᾶν ἐτάχθης. Ἀλλὰ τὸ παρόν, ἐκρίθην γάρ, φησί, τῷ λαῷ ἀδόκιμος, καὶ οὐ τοῖς Ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας Μοναχοῖς, λαοῦ δ' ἀποδοκιμασία τί ἂν ἰσχυρὸν ἔχοι εἰς Πατριάρχου παραίτησιν; παραιτούμεθα δὲ καὶ αὐτούς φησι, μετὰ τῆς Ἀρχιερωσύνης. Οὐ θρόνον καὶ τιμὴν παραιτεῖται, ἀλλὰ λαὸν ἄτακτον καὶ ἀπειθῆ. Πότερον δὲ τὸν λαὸν συνάμα τῇ Ἀρχιερωσύνῃ παραιτεῖται, ὡς παραιτεῖσθαι δὴ καὶ ἀμφοτέρους, ἢ λαὸν παραιτεῖται μετὰ τῆς ἐνούσης αὐτῷ Ἀρχιερατικῆς ἰσχύος καὶ καταστάσεως, ὡς εἶναι καὶ αὐτὴν ἰσχυρὰν καὶ εὔλογον τὴν ἀποβολήν. Τί δὲ βούλεται καὶ τὸ ἁρμόδιον λέγειν; εἰ μὴ πάντως τὸν τὰ πάντα τῷ λαῷ συγκαταβησόμενον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως τῷ ἱστοροῦντι, καὶ παρακαίρια λέλεκται. Τοῦτο δέ τις καὶ μόνον παρατηρήσειεν, ὅτι τέσσαρσιν ἐνιαυτοῖς τὴν Ἐκκλησίαν κατέχων, αὐτὴν σχεδὸν ἡμέραν εἶδε τῆς ἐκβολῆς, ἣν δὴ καὶ τῆς ἀναβάσεως ἔγνωκεν. ἣ τις καὶ Ἐλαφηβολιῶνος ἑκκαιδεκάτη ἦν. ὅτε καὶ ὁ μέγας Λογοθέτης τὸν ἴδιον λόγον καταγνοὺς οἷον ἐκ τῆς τῶν πολλῶν βλασφημίας τῶν ἐν ἐκείνῳ γεγραμμένων, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ὁ Λύκος ὁ τῶν Λακάνων, ἄνθρωπος

A *Quandoquidem utilitatis communis gratia in Patriarcham promoti Thronum fuimus, & ad pacificum Christiani Populi statum ac gubernationem: successerunt autem res in contrarium, præter spem nostram & eorum qui nos ad istam præfecturam admittendam coegerunt; adeo quidem ut inde contigerit censeri nos Populo improbabiles, rejici dignos, ineptos & frivolos. cum etiam nos & ipsi sentiamus imbecilles, peccatores, insufficientes, nec pares ministerio tali, propterea abdicamus & nos ipsos cum sacerdotio; & si quid ignorantes omisimus aut fecimus extra quam decuit, petimus veniam, & Vobis Dominus ignoscat. ac quod erit conducibile præbebit, & gubernabit ambos, & Pastorem providebit accommodatum; precibus Deiparæ*. Subscriptio hæc fuit. *Athanasius qui fuit Archiepiscopus Constantinopolis Novæ Romæ, & Oecumenicus Patriarcha.* Edit. Rom. pag. 117.

B Hæc in libellis, hæc in abdicatione Athanasii fuere, quæ si quis penitius introspexerit, quamdam non bene dissimulatam scribentis astutiam animadvertet. nam quid sibi vult illud: *sic sentiebam* & rursus, *melius non sentiebam* (*Deus sit testis*)? Hoc &, puto, queat dicere, qui navem demerserit, quod eam propria voluntate ac judicio, temere discrimini objecerit: *melius non sentiebam*. Verum respondeat ei quispiam: at erant cum quibus consultares, quandoquidem non solus, sed cum multis gubernare jussus es; sed in præsens; judicatus sum enim, ait, Populo improbabilis. Non dicit Episcopis & Ecclesiæ Monachis. Populi porro ac laicorum improbatio quid validæ ad Patriarchæ depositionem causæ habeat? Pergit. Abdicamus autem ipsos, inquit, cum Sacerdo- C tio. Non Thronum aut Honorem abdicat, sed populum inordinatum & inobedientem. utrum autem populum pariter & Sacerdotium abdicat, sic ut æque ambo ista abdicentur; An populum abdicat, sive reprobat vi & auctoritate permanentis in se Archiepiscopalis Potestatis ac status, quo per hunc modum efficax rata & firma evadat ejusmodi reprobatio. quid & hoc autem sibi vult quod ait Pastorem post se deligendum, *accommodatum*? nisi occulte innuit exposci talem qui Populo quidvis gratificari & indulgere sit paratus. Sed hæc a me forte otiosius, quam tempestivum Historico erat, disputata fuerint. Unum tamen ad ea illud non de nihilo quis observans adjunxerit, sic exacte quadriennium in Patriarchatu Athanasium explevisse, ut eamdem fer- D me initi relictique Regiminis Ecclesiæ numeraverit diem sextamdecimam Octobris. quando & Magnus Logotheta vanitate deprehensa Encomii quod ex tunc de Athanasio auditis honorificentissimum scripserat, suum illud scriptum, pœnitens credulitatis, igne abolevit: quod eum maxime puderet, ibi pro miraculo celebrasse, portata jussu Athanasii olera ex horto Domum a Lupo, ex quo postea certo compererat: Lupum illum fuisse hominem ita nominatum, non autem, uti persuaderi sibi siverat, bestiam notæ feritatis isto designari vocabulo solitam. pag. 118. Cæterum Imperator accepto cessionis Athanasii libello, non putavit curiosius insistendum scrutandæ ambiguitati captiosarum, quibus erat concepta, sententiarum & vocum. Sed hic quoque solitam suam animi rectitudinem, & abhorrentem a temere movendis nihil profecturis & præsenti noxa perniciosis Ecclesiæ

controverſiis, moderationem ac prudentiam ſecutus; cum ſibi tum aliis perſuaſit temperandum ab indagatione odioſa profundorum Senis ſenſuum ſub illa verborum aſtutia utcumque latentium; in lucro ponens quod is in pace receſſiſſet, nec intereſſe arbitrans quo id ille artificio vel dolo exequi ſtuduiſſet. Nam majori ſtrepitu cauſam iſtam ventilare, Judicii deſideratiſſimi a multis, Odio in Athanaſium vehementi & juſto flagrantibus, celebratione permittenda, tumultuoſius fore negotium providebatur, quam expediret ad quietem, plus ſatis aliunde jactatarum, Eccleſiæ ac Reipublicæ. quare ſatis habuit ſine ſtrepitu Expatriarcham proprio rurſus nocturna deductione recludere Monaſterio, ubi cum aliis familiaribus multis aſceticam per otium nullo interpellante exerciturus porro eſſet pro ſuo more diſciplinam. Epiſcopis vero commiſit inquiſitionem idonei qui præficeretur Eccleſiæ Præſulis.

A παρὰ τοῦ ἀρχῆθεν εἰπόντος ἐλέγετο, πυρὶ παρεδίδου. Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς δεξάμενος τὴν παραίτησιν, διά τε τὸ τῆς ἰδίας γνώμης εὐθὺ, καὶ τοῦ μὴ θέλειν κινεῖσθαι τὰ μηδὲν ὀνήσοντα, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον Ἐκκλησίαν βλάψοντα, καὶ διὰ ταῦτα τοῖς γεγραμμένοις μὴ δ' εἰς βάθος προσχὼν, καὶ τοὺς ἄλλους πρὸς τοῦτο πείσας, ἀγαπητὸν ἡγησάμενος, εἰ μετ' εἰρήνης ἐξίσαται. οὐ δὲ γὰρ συνέφερεν, ὡς ἐῴκει, κινεῖσθαι τὰ κατ' ἐκεῖνον καὶ κρίσει δίδοσθαι. τῶν πάντων δι' ἔχθους δικαίου, ὡς ἐδόκει, ἐχόντων τὸν ἄνθρωπον. Ἐκεῖνον μὲν τῇ ἰδίᾳ μονῇ καὶ πάλιν νυκτὸς ἐξαποστείλας ἐγκαθιστᾷ, ὅπου σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πολλοῖς οὖσι, ἐπὶ χρόνοις ἀσκεῖν ἀπρόϊτος ἔμελλε τὰ συνήθη. τοῖς δέ γε Ἀρχιερεῦσιν ἐφίησι τὸν τῆς Ἐκκλησίας ζητεῖν προστησόμενον.

CAPUT XXV.

De incendio Magni Fori Civitatis.

DUobus priuſquam hæc fierent, annis, contigit incendium in Urbe Fori magni. (omitto interim duo alia incendia quæ apud tranſmarinum ſuburbium Galatam Gregorio Patriarchatum gerente acciderant). Circa medium igitur Novembrem, ſub tempus illud veſperæ quo primis tenebris accenduntur faces, intra Magnam Civitatem, ipſo in meditullio Fori, a Porta quæ regia dicitur, malum exortum eſt. Inde omnia per circuitum corripiens ineluctabili ruens impetu vorax ignis, domos illas refertas omnis generis mercium ipſa nocte abſumens plane redegit in cineres: ut nudi effugerent qui illic habitabant. Nudi autem non divitiis ſolum & ornatu, ſed ipſis
Edit. Rom. pag. 119. corpori tegendo neceſſariis veſtibus: nihilque plus mane reliquum cerneretur, quam teſtæ fractorum laterum, & clavi qui tabulas ac tigna commiſerant, ferreæ materiæ privilegio a vi flammæ ſervati. Priori omni ſpecie plateæ illius pulcherrimæ, in campum informi congerie conſtratum, ad lugubre ſpectaculum converſa. Id quod Imperatori Nymphæi tunc degenti nunciatum admirationem incuſſit non modicam, & curam exquirendæ occultæ mali originis; ut multis inde diebus, ubi quis Byzantio veniret, ſolicite interrogaret, quo modo & qualibus e cauſis tanta clades extitiſſet? Non enim a tenui orta principio ſenſim, ut fere fit, ea peſtis invaluerat, ſed quantum intelligi conjectura potuit, variis ſimul ex partibus rapida velocitate ignis exurgens, mediam momento comprehendens Urbem, multa ornatiſſima ædificia, multas in iis opes conditas voravit; minanſque nihilo mitiora remotioribus, non prius ſtetit, quam in Angiportus via media fruſtra diremptos tranſiliens, nihil in illis cui adhæreſceret reperit, provida induſtria viam præcludere malo graſſanti ſatagentium prius manu everſis & congeſtis in late confuſam ſtragem prudenter enim illi curaverant redimere pernicioſius damnum, ultro accerſendo ac præoccupando leviori; ſicque ſubtrahenda materia voraci elemento; quod ſi paſtum inveniſſet illic quo inſilierat, auctas ex eo vires haberet ulteriora incurſandi, & ad cuncta continenter rapaciſſimis acciſa dentibus exſorbenda in numquam explebilem ingluviem. Alia quoque inita utiliter ratio eſt demendi flammæ pabuli, docente ipſa calamitatis expe-

B Τέως δὲ πρὸ τοῦ ταῦτα γενέσθαι δυσὶ πρότερον χρόνοις, καὶ ἀφίημι τὰ κατὰ τὴν περαίαν τὴν δυτικὴν, ὡς καὶ ἅπαξ καὶ δὶς ἐνεπρήσθη, οὔπω συμβὰν, ἐπὶ Γρηγορίου Πατριαρχοῦντος. ἀλλ' οὖν κατὰ μῆνα μεσοῦντα Μουνυχιῶνα, ὑπ' ἀφὰς λύχνων, ἐντὸς τῆς μεγαλοπόλεως, ὅπου τὸ τῆς ἀγορᾶς μεσαίτατον, ἀπὸ τῆς βασιλικῆς λεγομένης πύλης ἄρχεται τὸ δεινόν. καὶ πάντα τὰ κύκλῳ περιλαβὸν τὸ παμφάγον καὶ ἀνυπόστατον πῦρ, οἰκίας ἐκείνας πλησθείσας παντοίων τῶν εἰς πραγματείαν εἰδῶν, αὐτονυχεὶ διανεμηθὲν, ἠμάθυνε τὸ
C παράπαν. ὥστε καὶ γυμνοὺς ἐκφυγεῖν τοὺς ἐνῳκημένους, μὴ ὅτι γε πλούτου καὶ περιουσίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐνδυμάτων, καὶ μηδὲν πλέον ἐγκαταλειφθῆναι πρωΐας, ὅτι μὴ κεράμων κατεαγότα ὄστρακα, καὶ ἥλους σφίσιν ἐνειλημμένους, ἀφέτους τῶν ξύλων οἷς συνεχόντες εἴχοντο. Καί γε τὸ τῆς ἀγορᾶς κάλλος, ὡς πεδίον ἀφανισμοῦ κατεφαίνετο. ὃ μὴ δ' αὐτὸν Βασιλέα λαθὸν τῷ Νυμφαίῳ ἐν διατρίβοντα, ἐποίει θαυμάζειν, καὶ ἐφ' ἡμέραις ζητεῖν, εἴπου τις Βυζαντιόθεν παραβάλλοι, ὅπως καὶ ἀφ' οἵων τῶν αἰτιῶν γέγονεν; οὐ γὰρ ἐπ' ὀλίγον ἐπιδραμὸν, ἀλλ' ὅσον εἰκάσαι τ' ἄν τις, καταχῆσαν καὶ αὐτὴν μέσην τὴν πόλιν ἐν
D ἀκαρεῖ περιλήψεσθαι, πολλῶν μὲν οἴκων κάλλη, πολλὰ δ' ἐν αὐταῖς ἀποτιθέμενα δαρδάπτον, καὶ τὰ δεινὰ τοῖς πόρρωθεν ἀπειλοῦν, οὐ πρότερον ἔστη, πρὶν ἂν ἀμφόδοις περιπεσὸν, εἰς πλάτος ἐνδούσαις, χειροποιήτως τῶν ἐχόντων φθασάντων καταβαλεῖν καὶ προαρπάσαι τὴν ὕλην, ἐκεῖσε φθάσαν οὐχ οἷόν τ' ἦν ἐκπηδῆσαι καὶ τῶν κατ' ἀντικρὺ, παμφάγοις ἐπιδράξασθαι τοῖς ὀδοῦσιν. Ἐπεὶ γὰρ πάντα τὰ κύκλῳ φρέατα ἐξαντλήσαντες οὐκ ἀποχρῶν εἶχον τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν τοιαύτην ῥύμην πυρὸς, ἐκείνοις μὲν τὸ

τὸ λοιπὸν ἀντὶ ταμιείων ἐχρῶντο. κἂν πού τι καὶ ἀφήρπαζον τοῦ πυρὸς, ὁμόσε τούτῳ χωροῦντες, καὶ τοῦ λαβεῖν τι ἐν δευτέρῳ τιθέμενοι τὴν παρακινδύνευσιν, εὐθὺς κατὰ τούτων ἐῤῥίπτουν, καὶ ἐμπωμάτιζον. Αὐτοὶ δὲ τῷ μὲν ἅπαξ ἁλόντι οὐκ ἔχοντες προσαμύνειν, προκαταλαμβάνοντες δὲ τὰ ἐξωτέρω κείμενα προανῃροῦντο καὶ μετεκόμιζον. καὶ οὕτω τὴν τροφὴν τοῦ πυρὸς ἐκποδὼν ποιοῦντες, τῇ ἀτροφίᾳ τὸ θηρίον ἀσθενέστερον ἀπειργάζοντο. Κἀντεῦθεν μόλις κατ' ὀλίγον ἐξασθενοῦντος περιεγένοντο, οὐχ ἧττον τῶν παλαιῶν ἐμπρησμῶν καὶ αὐτοῦ τὴν ἰδίαν μνήμην καὶ εἰς τὸ ἐπιὸν καταλείψαντος. Ἀλλὰ καὶ αὖθις συνελθόντες οἷς ἐκεῖνα διέφερον· καὶ μόλις γυμνὰ μόνα τὰ ἐδάφη γνωρίσαντες ἀπό τινων ἀμυδρῶν σημείων δαψιλέστερον ἐποικοδομοῦνται, Βασιλέως ἀπόντος. ὥστ' ἐπὶ μόναις ἀκοαῖς ἐκείνου τὸ πάθος στῆναι, οὐ μὴν δὲ καὶ αὐταῖς ὄψεσιν. ἐφίσταται γὰρ ἀνοικοδομηθεῖσι λαμπρότερα, καὶ ἁλμυρὰν ἀκοὴν αἱ πότιμοι τῆς ὄψεως ὀπωπαὶ ἰδόντος μεθ' ἱλαρότητος ἀπεκλύσαντο.

A rientia mali partem in remedium vertere. Nempe cladis auctarium fuit defectus aquæ igni coercendo tam necessariæ: exhaustis quippe jam cunctis quæ illic erant subterraneis conceptaculis liquoris. cæterum hoc ipso animadverso qui satagebant, puteis ipsis cisternisque jam vacuis, uti apothecarum vice cœperunt iis custodiendis quæ apta maxime nutriendo incendio, flammæ præripere potuerant, ea cuncta per ora hiantium cavorum devolventes, & ubi congerendo expleverant, imposito, materiæ ignem non timentis, operculo, tegentes. in quo eam adhibebant prudentiam, ut quæ jam ignis comprehenderat, frustra ei extorquere non conantes, ea quibus se nondum per circuitum admoverat, diligenter raperent, non sine periculo cominus accedere audentes: iisque amotis, quasi per escæ subductionem, monstrum B helluatione largiori magis indomitum evasurum, velut inedia castigatum infirmius reddebant. atque ita sensim debilitato, ægre ac vix tandem præpollere valuerunt. Nec sic tamen affecuti, quin magnam & late illustrem hic quoque uti cæteri priores, funestus Rogus, in tempus posterum memoriam relinqueret. quamquam cito rursus coeuntes Domini absumptarum ædium, & certatim emoliti strues cineris ambustorumque ruderum, solum ubi sitæ illæ fuerant non sine difficultate e signis tenuibus conjectura solerti agnoscentes, impigre repo- *Edit. Rom.* suerunt non minus operosas nec inferioris prioribus elegantiæ moles, per absentiam Imperatoris; adeo *pag.* 1 o. ut is tandem Urbi redditus, gratularetur solo sibi aurium indicio constare notitiam incendii, nullo jam oculis superstite sui vestigio sensibilis: ob strenue restauratam speciosioribus etiam ædificiis omnis retro ruinæ jacturam; cunctam plane jam amaritiem tristis auditus, dulci læti conspectus, magnificentius universa reposita monstrantis, voluptate diluente.

CAPUT XXVI.

De affinitate Imperatoris cum Protovestiario Muzalone.

Αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου καὶ μεγάλου Λογοθέτου κήδους συνάλλαγμα ποιησόμενος, ὥστε τὸν τοῦ Βασιλέως αὐτάδελφον Θεόδωρον εἰς γάμον ἀγαγέσθαι τὴν τοῦ Μουζάλωνος. Ἐπεί γε κατεγγυημένης οὔσης τῆς κόρης, συνέβη τι ἐκ νοθείας πρός τινα τῶν ταύτης συγγενῶν φερούσης ἀμφισβήτησιν τῆς ζητήσεως, εἰ κεκώλυται τὸ συνάλλαγμα, συνῆγε μὲν Ἀρχιερεῖς, συνῆγε δὲ καὶ τοὺς τοῦ Κλήρου λογίους, καὶ συνάμ' ἐκείνοις καὶ Πατριάρχην, ἐκεῖσε ὄντος καὶ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου. Οὐ δὲ γὰρ ἡ νόσος εἴα μακράν που τῶν ἀνακτόρων κατασκηνοῦν, ἀλλ' αὐτό που διόλου ἔν τινι τῶν βασιλικῶν οἰκημάτων. Ἐκεῖ τοίνυν συναγομένων, αἱ σκέψεις ἐγίνοντο, εἰ ἐγχωρεῖ πορνείας ἐκείνης προβάσης, συνίστασθαι τὸ συνάλλαγμα· καὶ ἐπεὶ τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὐδ' ὅλως ἐδόκει, ὁ Βασιλεὺς ἀγάλλειν ἐθέλων ἐκεῖνον, ᾧ δὴ καὶ συνεργῷ καὶ Συμβούλῳ πρὸς πάντ' ἐχρᾶτο πρακτικωτάτῳ, τὸ ἀμφίβολον παρεικὼς, τῷ μὲν ἀδελφῷ τὴν τοῦ Πιγκέρνη Λιβαδαρίου θυγατέρα ἐκ Πρωτοβεστιαρίου ἐξευγενιζομένην πάππου, συνεζεύγνυ πρὸς γάμους. τὴν δὲ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος, τῷ ἰδίῳ παιδὶ Κωνσταντίνῳ κατηγγυᾶτο. Ἀλλ' οὔτε ὁ Κωνσταντῖνος Δεσπότης ἦν πω ἐξ ἀξιώματος, μόνῳ δὲ τῷ υἱὸς Βασιλέως εἶναι περιφανῶς ἐκλείζετο. Οὔτε μὴν ὁ Πρωτοβεστιάριος ζῶν

C Eam hilaritatem festi sui reditus in Urbem ex Incendii calamitate pristino splendori restitutam, insignire Imperator voluit luculento sui affectus in Protovestiarium & Magnum Logothetam Muzalonem pignore: honore videlicet Regiæ Affinitatis; qua illum aggressus admovere Familiæ Augustæ, licet cœptis intervenisset obstaculum ingens, gratiæ constantis abundantia quidvis eluctatus, denique quod destinaverat perfecit. Ac principio quidem sub hoc tempus Filiam Muzalonis Fratri suo despondit Theodoro. Verum celebratis jam sponsalibus, cum inopinatissime Puella deprehensa esset uterum gerere, consanguinei cujusdam incestu vitiata, Quæstio nata est, utrum illo flagitio fieret irrita desponsatio? & ecquid nihilominus liceret ulterius usque ad Nuptias procedere? Isti disceptandæ controversiæ D congregavit Episcopos Imperator, eodem etiam adhibitis Doctioribus e Clero, ipsoque Patriarcha, præsente quoque Protovestiario, qui propter morbum ventitare ad Palatium e longinquo non valens, jussu Augusti ad manum habere quem assidue consuleret studentis, ferme in Ædibus Regiæ vicinis, aut in parte Domus ipsius Augustæ, solebat habitare. Cum igitur in ipso Ægroti Muzalonis diversorio, coram eodem sententiæ super proposito quod dixi argumento rogarentur; illæque in contraria distraherentur, quibusdam ajentibus, negantibus aliis; Imperator consolari cupiens adeo sibi carum & fidum hominem, quo administro & consiliario peritissimo ad cuncta utebatur, disceptatione in ambiguo relicta, Fratri quidem conjugem dedit Pincernæ Libadarii filiam, cui nobilitatis præcipuæ commendationem afferebat, quod ex Avo illam Protovestiarii Dignitate conspi-

cuo constabat esse prognatam: Filiam vero illam ipsam Protovestiarii, licet corruptam, jam nunc promisit se desponsurum Constantino proprio Filio. qui nondum quidem Despotæ appellatione honorabatur, cæterum eo solo quod Imperatoris erat Filius, inter Primos Aulæ, consentaneo tantæ nobilitati splendore, fulgebat. Fuerunt hæ nuptiæ necessario dilatæ, quod obducendum Puellæ vitium mora saltem quadam, & si quo modo posset, obliterandum videretur. *Edit. Rom. pag. 121.* Itaque Protovestiarius morbo pertinaci morti sensim admotus, durare usque ad ejus matrimonii consummationem non potuit: tamen affinitatis tam amplæ sola licet spe ac certa expectatione præcepit gaudium; in eoque vitam absolvit. Eo mortuo rite celebratum id matrimonium est, & quidem Constantino jam ad Despotæ Dignitatem evecto; quod minime consecutus Theodorus fuit. quantumvis ejus Mater valde cupiens isto decoratum nomine hunc quoque Filium videre, instantissimis ab Augusto suo item Filio contenderit precibus, ut fratrem eo honore dignaretur. At numquam impetravit. Non quod erga matrem obsequium Imperatori deesset; sed quoniam in hoc quidem obstabat Religio Pietati. Casus enim quidam prius tulerat, ut (nescio qua occasione) juraret Imperator, se numquam Theodoro dignitatem Despotæ collaturum. Quare metu consciscendi perjurii, constans perstitit in hoc ei titulo negando. Cujus vice oblatam Sebastocratoris dignitatem Theodorus non admisit. Ac propterea nulla insignis Principalis potestatis appellatione mansit. Sola conspicuus nomenclatione Filii, ac Fratris Augustorum, & Romanorum Desposyni. Quasi dicas Romaniæ Dominantibus Prognati, Cognatique, ac tam arcto nexu, quadam imbuti summæ contagione Potestatis.

A εἶδε τοὺς γάμους, ἀλλ' ἐν ἐλπίσι μόναις καὶ προσδοκίαις ἐτελεύτα τὸν βίον. Τὸ δέ γε εἰς τέλος ἐξέβη προβληθέντος καὶ Δεσπότου τοῦ Κωνσταντίνου, οὗ δὴ ὁ Θεόδωρος οὐκ ἠξίωτο. ἐκεῖνον γὰρ καὶ λίαν ἡ μήτηρ ὀρεγομένη Δεσπότην κατιδεῖν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ Βασιλέως φημισθέντα, καὶ πολλὰ τὸν υἱὸν ἀναγκάζουσα, οὐκ ἐτύγχανε τῆς ἐφέσεως. οὐχ ὅτι ἦν τῇ μητρὶ ἀπειθὴς ὁ Κρατῶν, ἀλλ' ὅτι τὸ εὐλαβὲς καὶ θεοσεβὲς διεκώλυεν. Ἔφθασε γὰρ ὁ Κρατῶν οὕτω συμβὰν, ὅρκοις ἀπειπεῖν αὐτῷ τὸ ἀξίωμα, καὶ διὰ τοῦτο τηρῶν τὴν ὁρκωμοσίαν, οὐκ ἤθελε Δεσπότην ἐγκαθιστᾷν. διδόντος δὲ διὰ ταῦτα B τὸ Σεβαστοκρατορικὸν ἀξίωμα, ἐκεῖνος οὐ κατεδέχετο. κἀντεῦθεν ἀγέραστος ἦν, ὅσον ἐξ ὀφφικίου καὶ ἀξιώματος· Μόνῳ δὲ τῷ Βασιλέως μὲν υἱὸς, Βασιλέως δ' ἀδελφὸς, εἶναί τε καὶ κεκλῆσθαι, καὶ τῶν Ῥωμαίων Δεσπόσυνος, ἐκλεΐζετο.

CAPUT XXVII.

De Hieromonacho, & Confessario Imperatoris Cosma.

QUoniam vero Ecclesia Præside egebat, & qui ei videretur idoneus muneri quærebatur, repertus in Urbe quispiam Monachus, nomine Cosmas, est, Sozopoli genus trahens, qui aliquot annis cum uxore vixerat, & vitam sacerdotalem privatim exercuerat: sed conjuge dudum dimissa monasticam elegerat professionem, quam simul cum fratre, & filio suscepit. Hic postea in Urbem adveniens, in Monasterio Imperatoris, cui Archistrategi, a Sancto, cui est dicatum, cælestis militiæ Principe, nomen est, cum alia exercuit ministeria, tum Ecclesiarchæ officio functus est. Senex is erat prosperæ valetudinis, specieique venerandæ, vir mansuetus, modestiæ in omnibus, compositique citra tumorem ac fastum animi necnon mitissimæ clementiæ specimen præferens. Tempore illo facta ingenti offensione Græcorum cum Latinis Pacis, cum Imperator in proprium Monasterium certos homines misisset, jussos explorare cujus essent sententiæ Monachi; denunciato cunctis, fore ut permanere in loco sinerentur ii solum qui voluntati Augusti suam subjungerent, qui contra sentirent, statim ejicerentur, inter parere recusantes Cosmas hic fuit. Unde post longam voluntariam custodiam, cujus ærumnas una cum pariter inclusis fortiter tulit, precibus Alexandrini Patriarchæ liberatus, secessit in cellulam solitariam, quam sibi prius in proprio paraverat prædio, apud Insulam maris illius, ibique habitavit. *pag. 122.* Frequens versabatur in iis locis Magnus tunc Conostaulus Tarchaniota Glabas (quem & postea Protostratorem Imperator fecit) quod huic procurationem rerum per eos Tractus suarum idem Augustus commiserat. Is per istam occasionem visum illic Cosmam, probitate viri captus, cum & alias Monachorum amans & virtutis esset, miro amplexus amore est, affectu in illum ejus intimo ac vehementi, qua donis

C ἘΠεὶ δὲ καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τοῦ προεστησομένου ἔδει, ἐζητεῖτο ὁ δοκῶν ἄξιος. εὑρίσκετό τις ἀνὰ τὴν πόλιν Κοσμᾶς Μοναχὸς, ἐκ Σωζοπόλεως μὲν τὸ γένος ἕλκων, ἐπὶ χρόνοις δὲ καὶ συζύγῳ συζήσας, καὶ βίον ἱερατικὸν ἰδικῶς ἐξηνυκὼς· ἣν δὴ καὶ πάλαι καταλιπὼν, μονάζειν αἱρεῖται, συνάμ' ἀδελφῷ καὶ παιδί· Καὶ δὴ καὶ ἐς πόλιν ὕστερον καταντήσας, ἐν τῇ τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Βασιλέως μονῇ, ἄλλας τε διακονίας ἐξήνυε, καὶ αὐτὴν δὴ τὴν τοῦ Ἐκκλησιάρχου. Οὗτος εὔγηρως ὢν καὶ πραῢς ἀνὴρ, καὶ τὸ σύνολον ταπεινός τε καὶ ἥμερος, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τὸν τοῦ σκαν- D δάλου, ἐπεὶ καὶ πέμπων ὁ Βασιλεὺς μαθεῖν ἤθελε τοὺς τῆς οἰκείας μονῆς ὅπως ἐπὶ τοῖς πραττομένοις γνώμης ἔχουσι, καὶ ὁποῖοι μὲν οἱ τῷ θελήματί οἱ προσκείμενοι, ὡς προσμενοῦντες τῇ μονῇ καὶ ἔτι· ὁποῖοι δὲ καὶ ὅσοι οἱ ἐναντίως ἔχοντες, ὡς αὐτίκα τῆς μονῆς ἀπελαθησόμενοι, μέρος γίνεται καὶ οὗτος τῶν ἀνθισταμένων, καὶ μετὰ χρονίαν ἑκούσιον φυλακὴν, ἐν τῷ συγκαρτερεῖν τοῖς ἐγκλείστοις, μεσιτείαις τοῦ Ἀλεξανδρείας ἀπολυθεὶς, τὸν πρῴην καιρὸν, ἔχων ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ κελλίον μοναχικὸν ἐν νήσῳ τῆς θαλάσσης ἐκείνης, ἐκεῖ κατασκηνοῖ. Ὁ μέντοι γε τηνικάδε μέγας Κονοσταῦλος ὁ Ταρχανειώτης Γλαβᾶς, ὃν καὶ Πρωτοστράτορα ὁ Κρατῶν μετὰ ταῦτα ἐποίει, πολὺ τοῖς τῇδε τόποις ἐνδιατρίβων, καὶ γὰρ ἐπετέτραπτό οἱ τἀκεῖ πρὸς Βασιλέως, ἰδὼν

κἀκεῖνον, ἄλλως τε καὶ φιλομόναχος ὢν καὶ φιλάρετος, ἐνησμένιζε τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἤθει, καὶ οἷον συντακεὶς αὐτῷ κατά τινα διάθεσιν, πολλοῖς τισιν ἐδωρεῖτο καὶ ἐκυβέρνα οἰκτιρμοῦ τρόποις καὶ χάριτος. Εἶτα καὶ Βασιλεῖ ἀπαγγέλλει τὰ περὶ τούτου, καὶ οἱ ποιεῖται τὸν ἄνδρα ἐράσμιόν τε καὶ ποθεινὸν ἰδεῖν. Διὰ ταῦτα καὶ ἄγων συνίστησί τε αὐτῷ Βασιλεῖ, καὶ τὴν ἰδίαν μονὴν τὴν τῆς παμμακαρίστου Θεοτόκου, εἰς χεῖρας δίδωσιν. Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς καὶ λίαν ἐνησμένισε τῷ ἀνδρὶ καὶ οἱ ἀγαπήσας τὸ ἦθος, ἐν πνευματικοῖς ἔταττεν αὐτὸν πατράσι, καὶ ἀπεδίδου τιμὴν τὴν προσήκουσαν. μαρτύριον δὲ, ἐπὶ τῇ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσαντι Βασιλεῖ, μιᾷ τῶν Κυριωνύμων ἡμερῶν οἱ τοῦ Κλήρου προσῆλθον, καὶ κατὰ ναὸν ἐν καιρῷ λειτουργίας στάντες, ἀπένεμον τὴν προσκύνησιν, διάφοροι ὄντες Πατριάρχῃ τότε διὰ τὰ προειρημένα. ὁ Βασιλεὺς αὐτοῖς προσποιούμενος τὴν ὀργὴν διὰ ταῦτα, τὸν Μυστικὸν πρὸς τὸν συγγραφέα πέμψας, ἐζήτει μαθεῖν περὶ σφῶν παρ' αὐτοῦ, Τί παθόντες οὗτοι, ὅπως ἀνέδην προσῆλθον, μηδόλως ξυνιέντες ὡς ὑπ' ὀργὴν κεῖνται, τοῦ Πατριάρχου ἀποστατήσαντες; τοῦ δ' ὑπὲρ ἐκείνων ἀπολογουμένου· Ὡς οὐκ αὐτόθεν ἦλθον, ὦ Δέσποτα, ἀλλὰ τῷ σῷ πατρὶ προσελθόντες Κυρίῳ Κοσμᾷ, παρ' ἐκείνου τὴν πληροφορίαν ἔχον, ὡς συσυμπάθηται παρὰ τοῦ κράτους τοῦ σοῦ. Αὖθις πάλιν ἀνταποστείλας τὸν αὐτὸν Μυστικὸν, ἄλλα τε πολλὰ προσεμαρτύρει ἀγαθὰ τἀνδρὶ, καὶ ὡς ἀποθανόντος αὐτίκα, εἰ μὲν Ἐκκλησία θέλοι τε καὶ τιμῴη ὡς Ἅγιον, καὶ αὐτὸν ἐν πρώτοις τὴν ἐκείνων ἀποδέχεσθαι γνώμην διομολογεῖ, καὶ τιμᾶν τοῖς προσήκουσιν. Εἰ δ' οὐ δοκιμάζοι τοῦτο ἡ Ἐκκλησία, αὐτὸν καὶ αὖθις τῆς αὐτῆς εἶναι γνώμης, καὶ μεγαλύνειν τὸν ἀπελθόντα, καὶ τιμᾶν ὡς Ἅγιον. Τόσον ἐπληροφορεῖτο, ὡς ἐδόκει, Βασιλεὺς ἐπ' αὐτῷ. Ὡς γοῦν συνελθοῦσι τοῖς Ἀρχιερεῦσι περὶ Πατριάρχου ἡ ζήτησις ἦν, τὸ μὲν καὶ αὖθις καταναγκάζειν τὸν Γεννάδιον δοκοῦντα πρὸς τοῦτο χρήσιμον, καθάπαξ ἀπειπάμενον τὴν Ἀρχιερωσύνην, οὐκ ἔγνωσαν εὐπρεπές· Ἄνδρα δὲ ζητεῖν ἐφ' ᾧπερ ὁ Βασιλεὺς πεπληροφόρηται, τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐνόμιζον. Καὶ λοιπὸν, οὐδένα εὕρισκον τοῦ Κοσμᾶ ἀξιώτερον, καὶ ἄλλως ἁρμόδιον τῷ καιρῷ. Μετὰ γὰρ χειμῶνα, ἡδὺ τὸ ἔαρ, καὶ μετὰ ζάλην, ποθεινὴ γαλήνη εἶναι τοῖς πλέουσιν, καὶ μετὰ τρικυμίας καὶ ζάλας πραγμάτων, καὶ ἠθῶν σκληρῶν ἀνωμαλίαν καὶ κάκωσιν, μαλακὸν ἦθος καὶ ἥμερον, αὐτόθεν ἀπόδεκτον. ὅθεν καὶ μιᾶς γεγονότες γνώμης, τοῦτον ψηφίζονται. Ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ ταῖς ἀληθείαις, πλὴν ἑνὸς τοῦ ἀμηχέπη φιλοκερδεῖν ἐξ ἁπλότητος καὶ ἰδιωτείας, ἀλλ' οὐκ ἐκ πάθους ἐντετηκότος ψυχῆς, τ' ἄλλα προτιμήκων τῇ ψήφῳ. Τὸ γὰρ συμπαθὲς, ὅπερ καὶ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον λέγουσιν, ὑπὲρ τ' ἄλλα τῆς ἐκείνου ψυχῆς μεθ' ἱκανῆς ἁπλότητος ἐπιπολάζει.

A plurimis, qua significationibus omnis generis miserationis gratiæque se prodente. Idem porro Imperatori subinde cum multa de hoc viro præclara prædicaret, favorem in eum & ejus videndi desiderium incussit. quare ductum illum secum ex Insula in Urbem Magnus Conostaulus, Imperatori obtulit, impenseque commendavit. moxque in manus ipsi tradidit proprium Monasterium Beatissimæ Deiparæ. Cæterum Imperator multum delectatus Cosmæ humanitate ac probis moribus, eum spiritualibus suis Patribus accensuit, congruumque isti dignitati honorem ac reverentiam exhibuit. Hujus indicium sit, quod cum ad recens reversum Constantinopolim Imperatorem quadam Die Dominica, in Templo Liturgiæ tempore accessissent ii e Clero, qui ob causas prius memoratas a Patriarcha B dissidebant, illumque stantes venerarentur: Imperator ipsis se palam infensum ferens, Mystico ad hujus Historiæ Scriptorem misso, percunctatus de ipsis ex eo est: *Unde hi tantum auderent, nec se coram apparere vererentur, cujus indignationi se subjacere non nescirent, ob ipsorum defectionem a Patriarcha?* Illoque sic ipsos excusante: *Non sine auctore, Domine, istam fiduciam sumpserunt; sed prius convento Patre tuo Domino Cosma, persuasi ab eo sunt, ignovisse jam ipsis Majestatem tuam:* Hoc responso per Mysticum relato, per rursus missum eumdem Mysticum, multa in laudem viri congessit: in his illud: Si Cosmas statim „ moreretur, & Ecclesia volente, coli eum „ pro Sancto contingeret, se in primis com- „ probaturum Ecclesiæ sententiam; & de- „ C votionem in eum suam religiosis rite offi- „ ciis testaturum. Sin Ecclesia cunctaretur sa- „ cros ei decernere honores; se tamen in „ proposito perstare magnificandæ talis de- „ functi memoriæ, & ea, quæ Sanctis tribui- „ tur, veneratione prosequendæ. Tantum ei „ viro tribuebat Imperator, & tam certa erat opinione præoccupatus insignis cujusdam ejus sanctimoniæ! Ceterum congregatis Antistitibus, & quem eligerent in Patriarcham disquirentibus, haud visum conveniens, quem alioqui aptum ei muneri haberent, postquam id semel oblatum recusaverat, iterum solicitare Gennadium. At in primis necessarium, virum ad hoc quærere, quem magnificaret, cuique plurimum Imperator fideret. Neminem autem ista quidem nota insigniorem Cos- D ma reperiebant: quem præterea videbant accomodatum tempori: esse quippe post hyemem ver dulce; post tempestatem exoptari navigantibus serenitatem: sic post procellas fluctuantium negotiorum, post morum immanium malignam acerbitatem, mite temperamentum humanæ, clementisque indolis, ipsa requiri conditione præsentium rerum. Quare uno cuncti consensu Cosmam designant Patriarcham. Dignum revera tali judicio, locoque, quippe in quo laudes inter omnis generis plurimas unus emineret nævus attentioris ad lucrum cupiditatis, nec illius vitio imputabilis impotenter affixi studio habendi, avareque fordidi animi; sed parum circumspectæ simplicitati. Prona quidem ad compatiendum infelicibus miseratio, qualem Deo erga homines inesse peculiarem ajunt, ejus viri Animæ cum idonea mistura simplicis sinceritatis innatabat.

Edit. Rom. pag. 123.

CAPUT XXVIII.

Concursus suffragiorum in Electionem Hieromonachi Cosmæ ad Patriarchatum; & de Monacho Gregorio.

Hoc ubi perlatum ad Imperatorem est, approbavit ille, ut par erat, electionem, indicataque re Cosmæ, invitavit eum ad capessendum delatum honorem. quo statim annuente apparari promotio est cœpta. Jamque constituta dies aderat, paratis ad ceremoniam omnibus. Erat autem quidam Monachus Gregorius in Pantepoptæ Monasterio, qui quid pararetur audiens a suo Præposito Luca, haud credidit nuncio; pertendens non Cosmam sed Joannem vocatum iri qui proxime foret ad Patriarchatum promovendus. in eoque tam fixus erat, ut, qualescumque quorumvis in contrarium molitiones casuras in irritum plane affirmaret. Eam ille persuasionem e libris, opinor, hauserat, non ex ulla divina revelatione. Apparatu nihilominus rei decretæ procedente, cum jam illuxisset dies dicta; & Cosmas promovendus duceretur; perstabat instantius Gregorius cœptum successurum pernegans; ac ne fieri quidem posse, intrepide ajens, ut hic quamdiu Cosmas permaneret, Patriarcha crearetur. statim igitur, velut lapsu, quod ajunt, tegulæ, ipsa die Joannes transnominatur. sive id præterea nomen ille antea, sed paucis notum, ferret; seu cognitam Georgii offensionem placare designatus voluit facili mutatione nominis. Audito Lucas, qui præsens aderat, vocari nunc Joannem, qui prius Cosmas audiebat, accurrit nunciatum Gregorio miram catastrophen. Tunc vero Gregorius, magis credens ipse fatidicis quas legerat litteris, quam persuadere aliis satagens, reliqua subjunxit ibi a se reperta. (Edit. Rom. pag. 124.) nempe tot illum annos in Patriarchatu futurum: nec vitam in ea dignitate clausurum. Atque hæc prædixit senio confectus, & morti vicinus. At Cosmas accepto, ut erat solitum ab Imperatore, pastorali baculo, honoratur & Dibambulo: Kalendisque Januarii ordinationem accipit. Inde illo aggresso Regimen, & omnem in administratione negotiorum mansuetudinem exhibente, cuncta Ecclesiæ membra & partes quas heri & nudiustertius flans ex adverso vehemens procellosus turbo dissociaverat ab invicem, passimque disjecerat, adaptabantur & componebantur. Non tamen ita ut Ecclesiastici pace plena fruerentur. Quibusdam eorum, quasi ex concussu nuperæ jactationis, adhuc instabiliter nutantibus: Aliis ægre ferentibus, presbyterii dumtaxat tenus provehi homines ipsorum Ordinis, summumque quem sperare honorem possent, definiri consessu cum Antistitibus communi, intra cancellos, & participando cum iisdem sacro Altaris ministerio: in occasionibus ulteriorum promotionum despici Clericos, unorum rationem haberi Monachorum. His solis Episcopatuum suffragia currere. Moderatius tamen singuli communem universis molestiam ferebant, ut cuivis tolerabile censetur vulgatum in multos pariter malum, & quantumvis acerbus per se putetur, nec ferendus dolor, consortio sociorum, & paritate conditionis omnes æque prementis, aliquid amittere vulgo creditur innatæ gravitatis, ac consolatione nonnulla leniri. Hac isti usi, & se ipsos in pace continebant, & tranquillitatem pro se publicam, ab aliis inquietandis abstinendo, juvabant. Deo permittentes curam rationum, ac jurium suorum, quadam etiam, præsertim initio, mutationis in melius blan-

A Ταῦτα μαθὼν ὁ Βασιλεὺς, ἀποδέχεταί τε ὡς εἰκὸς τὴν ψῆφον. καὶ προσαλεῖται μηνύμασι, καὶ εὐθὺς κατανεύει, καὶ πρὸς τῷ προβληθῆναι ἦν, καὶ ἡ κυρία παρῆν, καὶ πάντ' ηὐτρέπιστο. ἦν δέ τις Μοναχὸς Γρηγόριος ἐν τῇ τοῦ Παντεπόπτου μονῇ, ταῦτ' ἀκούων παρὰ τοῦ οἰκείου ἡγουμένου Λουκᾶ, τὸν λόγον οὐ παρεδέχετο. Μὴ δὲ γὰρ Κοσμᾶν, ἀλλ' Ἰωάννην ἐντεῦθεν μέλλειν γενέσθαι, κἂν ὅτι γίγνοιτο, μὴ εἶναι τὸ βουλευόμενον ἀνυστόν. Τοῦτο δ' ἔλεγεν, ἐκ βίβλων ἔχων, οἶμαι, ἀλλ' οὐκ ἔκ τινος θειοτέρας μυήσεως. Ὡς γοῦν πάντ' ηὐτρέπιστο, καὶ ἡ κυρία ἐπέστη, καὶ ὁ μὲν προβληθησόμενος ἤγετο· **B** Ὁ δὲ Γρηγόριος ἐνστατικῶς τὴν πρᾶξιν ἀπέλεγεν, ὡς εἶναι τῶν ἀδυνάτων Κοσμᾶν μένοντα τοῦτον Πατριάρχην γίνεσθαι, εὐθὺς ὀστράκου μεταπεσόντος, φασὶν, αὐθημερὸν Ἰωάννης μετονομάζεται, οὐ γνωσθὲν τισὶ πρότερον ἢ εὐφημουμένου τοῦ προβληθέντος. Τότε παρὼν ὁ Λουκᾶς, καὶ ἀκούσας, τέθηπέ τε εὐθέως, καὶ ἀπελθὼν ἐξαγγέλλει τῷ Γρηγορίῳ τὸ δρᾶμα. καὶ τότε ὁ Γρηγόριος πιστεύσας μᾶλλον τοῖς γράμμασιν, ἢ πείθειν ἄλλους σπεύδων, καὶ τὰ λειπόμενα προσετίθει, καὶ ὡς τόσους χρόνους Πατριαρχεύσει, καὶ ὡς οὐ τῇ τιμῇ ἐπαποθανεῖται, καὶ ταῦτα γέρων ὢν καὶ πρὸς τῷ θανάτῳ, προέλεγεν. **C** Ἀλλ' ἐκεῖνος τὴν ποιμαντικὴν βακτηρίαν λαβὼν παρὰ τοῦ Κρατοῦντος ὡς εἴθιστο, τιμᾶται καὶ διβαμβούλῳ. καὶ πρώτῃ Ἑκατομβαιῶνος μηνὸς τὴν χειροτονίαν δέχεται, ἐντεῦθεν ἐκείνου πᾶσαν ἐνδειξαμένου τοῖς πράγμασιν ἡμερότητα, τὰ τῆς Ἐκκλησίας μέλη καὶ μέρη, ἃ δὴ χθὲς καὶ πρὸ τρίτης διῃροῦντό τε καὶ διΐσταντο ἐξ ἀντιπνοίας κυμαινούσης σφόδρα, συνηρμολογοῦντό τε καὶ καθίσταντο. οὐ μὴν δ' ὥστε καὶ τοὺς τῆς Ἐκκλησίας τελείαν ἄγειν εἰρήνην. τῶν μὲν ἐπισχομένων τέλειον διὰ τὴν χθεσινὴν ἀκαταστασίαν. τῶν δὲ, εἰ καὶ εἶχον τούτους ἐντάξει τοῦ βήματος καὶ συλλειτουργοὺς, περιορωμένων **D** ἐν μείζονι προκοπῇ, τῶν μοναχῶν προτιμωμένων ἐν ψήφοις ἀρχιερότητος. Ὅμως γε μέντοι, τὸ γὰρ κοινὸν οἰστὸν, κἂν τῶν λυπηρῶν λογίζηται καὶ ἀνύποιστον, διέφερον τὴν ὀδύνην μετρίως, καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν εἰρηνεύοντές τε καὶ γαληνῶς ἔχοντες, Θεῷ προσανετίθουν τὰ καθ' αὐτούς· Ὁ γὰρ Κοσμᾶς οὗτος καὶ Ἰωάννης, ἔτι μὲν ἐκτὸς ὢν τῶν πραγμάτων, καὶ ἰδιωτεύων ἐφ' ἅπασι, τὸ ἐπὶ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας τελούμενον, ἄδικον ἔκρινε καὶ παντάπασιν ἀκανόνιστον. καὶ δῆλος ἦν ὡς ἐῴκει, εἰ αὐτὸς ἐπισταίη τοῖς πράγμασι, λύσων τὴν καταδίκην, ὡς ἱεροῖς ἀνθισταμένην Κανόσι, καὶ καιρικαῖς ἀναφυσιωθεῖσαν ἀνωμαλίαις.

λίαις. αἷς δὴ καὶ τὸ καθεστηκὸς παράστεσθαι πέφυκε, φύσιν ἔχοντος τοῦ κακοῦ, μὴ μόνον ἐκεῖνο μένειν κακὸν, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἐπιφύεσθαι. ἐπ᾽ αὐτοῦ δὲ γεγονὼς τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων, ἄστρασι τὰ κατ᾽ ἐκείνους ἐῴκει μετρεῖσθαι, συνυπαγόμενος τοῖς λοιποῖς. ὅθεν καὶ πολλάκις τινῶν ἐπικλαιομένων ἐπὶ Συνόδου, καὶ τὴν κωφὴν καταδίκην ὀδυρομένων, ἐκεῖνοι μὴ ἔχοντες ὅπη ἂν σῶσι καὶ ἀπερείσωνται, τὰ γὰρ τῶν Κανόνων καὶ θεσμῶν τῶν Πατέρων, προσίσατο ταῖς βουλήσεσι, καὶ ἔλεγχος σφίσιν ἦσαν, ἐπήρειδον τὰς πράξεις τῷ Βασιλεῖ. αὐτοὶ μὲν, τῶν κειμένων καταρραθυμοῦντες Κανόνων, τῷ δέ γε Κρατοῦντι τῆς παραβασίας ἐχρῶντο καὶ τὸ δυνατὸν προτειχίσματι.

diente spe: inde orta, quod Cosmas, hic modo Joannes, priusquam admoveretur negotiis, & privatam in cunctis vitam ageret, morem istum in Ecclesia receptum, provehendi Monachos in Episcopatus, Clericis exclusis, iniquum judicabat, & plane contrarium Canonibus: præque se ferebat, si umquam præficeretur administrationi rerum, huic præjudicio derogaturum, ut sacris opposito Regulis, & iniquitate conflato turbulentorum temporum, per quæ solent vel solide stabilita concuti, labefactatisque legitimis usibus, sensim ingeri abusus: mali natura haud se continente intra sese, sed erumpente, ac propagante labem propriam in depravationem prius rectorum, ad quæ adrepere potuerit. Quamquam hæc quidem ipsis in irritum fiducia recidit. Nam Cosmas ubi cœpit res Ecclesiasticas administrare, velut astris inductam, & fatali necessitate, quam privatus improbaverat, consuetudinem retinuit, ac torrente quasi tractus exempli, decessorum & ipse in hoc quoque vestigiis insistere perrexit. Unde sæpe multis in Synodo deplorantibus tacitam illam reprobationem Clericorum, & de tam injurioso talis Ordinis neglectu quiritantibus, qui rebus præerant, haud habentes ubi consisterent: quod omnem ipsis excusationem præcludebant, Canones, & scita Patrum, palam adversantia nuperis, hodiernisque actis, ac decretis ejus generis; cui pares ferendæ non erant, invidiam in Augustum conferebant; eo sub obtentu secure jam indormientes ipsi manifesto neglectui, frustra jacentium in chartis antiquis Canonum; quorum minas velut omnes, & incursus eludebant, quantum poterant, nomine Imperatoris quasi vallo illis quodam, ac propugnaculo objecto. *Edit. Rom. pag. 125.*

CAPUT XXIX.

Communis conventus causa condemnatorum ab Imperatore celebratus.

Τότε καὶ Βασιλεὺς Κρονίου μηνὸς ἐκστάντος οὐκ οἶδα, εἴτε παρὰ τῆς μητρὸς καὶ Δεσποίνης, ὡς ἄδικα πράξας πρὸς τὸν Κάσιν παρακνιζόμενος, εἴτε μὴν καὶ προφανεῖ θέλων θεῖναι Ῥωμαίοις τὸν ἐκείνου πρὸς ἑαυτὸν δόλον καὶ τρόπον, συμπάντας ἀγορὴν δὲ καλεῖ. καὶ ἐν τῷ Ἀλεξιακῷ Τρικλίνῳ προκαθίζεται μὲν αὐτὸς, συνεδριάζουσι δ᾽ οἱ ἐν τέλει Ἀρχιερεῖς τε καὶ Κληρικοί. παρίσταται δὲ καὶ τῶν τῆς πολιτείας ὅσον περιφανές τε καὶ ἔκκριτον. καὶ δῆλα τά τε κατ᾽ ἐκεῖνον καὶ τὸν Στρατηγόπουλον γίνονται. καὶ τὸν μὲν ἐμφανίζειν εὐπρεπὲς οὐκ ἐδόκει, τὸν δέ γε Στρατηγόπουλον ἐπὶ τοῦ μέσου παραστησάμενος, τὰ κατ᾽ ἐκείνων ἐκείνει, ὡς ἐλεγχθεῖεν, τὰ καὶ τὰ λέγοντες, καὶ τὰ βουλευσάμενοι. κἀντεῦθεν δικαίαν ἢ μᾶλλον καὶ συμπαθῆ, τὴν κατ᾽ ἐκείνων παρίστα ψῆφον.

Tunc porro Imperator sub initium mensis Martii, haud scio an quiritationibus Matris Augustæ, inique actum ab eo cum Fratre causantis, stimulatus; an alioqui sua interesse ratus cognosci a Romanis clare quæ Constantinus Despota suus Germanus, & cum eo conspirans Strategopulus, fraudulenter in se fuissent, ingrateque machinati; universos in Cœtum communem vocat. Atque in Alexiaco Triclinio, præsidet quidem ipse, assident autem ei, qui Magistratus Ecclesiasticos primarios gerebant, Episcopi, & Clerici. Adstabant lectissimi, & illustrissimi quique Civium. Ibi recitantur, quæ Despota, quæ Strategopulus essent deprehensi clam moliri. Ac illum quidem haud conveniens est visum producere. In solo Strategopulo in medium adducto, tota est communis utrique convictio peracta. Oppositis ei scilicet irrefragabilibus argumentis, & testimoniis, coactus est recognoscere, quid rerum novarum movere studuisset, quibus esset indiciis conjuratio detecta, quæ verba utriusque a fidis delatoribus excepta, quæ arcana consilia certo fuissent explorata. His Imperator demonstrandis, id videlicet assecutus est, ut quæ prius quibusdam videri severa potuerat amborum damnatio ac pœna, jam pro gravitate criminum lenis, ac moderata censeretur.

CAPUT XXX.

De eo, qui Lachanæ nomen usurpavit.

Τότε καί τις τῶν Βουλγάρων ἔκποθεν φανεὶς αὐτόματος, Λαχανᾶν τε ἑαυτὸν ἐπιφημίζει, καὶ δῆλος ἦν πραξείων κατὰ τῶν ἐχθρῶν, εἰ Βασιλεὺς ἐπιτρέποι, τὰ μέγιστα. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον, καὶ αὐτὸν ἐθορύβησε Βασιλέα, εἰ ὃν εἶχον πεφονευμένον παρὰ Νογᾶ τοῦ τῶν Τοχάρων Ἄρχοντος, τοῦτον βλέπουσι ζῶντα, καὶ τὰ μεγάλα περὶ αὐτοῦ φανταζόμενον.

Ea tempestate Bulgarus quispiam alicunde sponte prodiens, se Lachanam esse illum dudum ibi celebrem jactavit; ostentans etiam sese Imperatori, ac paratum offerens ad aggredienda in hostes, si permitteret, maxima. His Imperator auditis, turbatus primum est admiratione inopinatæ novitatis. Haud capiens quo casu, quem satis constabat a Noga Tocharorum Principe fuisse jam pridem interfectum, is non vivus modo conspiceretur, sed magna etiam polli-

ceri de se, ac cogitare auderet? Quare data prius opera, ut hunc hominem certo productum loco Maria Patruelis sua curiose inspiceret, ipsa non observata, ex ea deinde percunctatus est, ecquid esset is revera Lachanas: in quo falli talis utique mulier nequiret, uxor olim veri Lachanæ, ex quo conceptam peperisset filiam. Quæ cum, non modo esse istum Lachanam negasset, sed etiam affirmasset, nihil prorsus in eo se observasse Lachanæ simile, haud parum suspectum Imperatori, & iis qui sub eo res curabant, hunc reddidit Barbarum. Unde cum hunc observassent ad affectationem subitæ, ac vehementis excandescentiæ, qui erat unus ex characteribus indolis Lachanæ, haud satis a quamlibet conante tamen expressus, adjungere simulationem astutam phanaticæ pietatis, quo & ille in primis artificio valuerat: & hic non impari successu, ista potissimum illecebra multorum in se levium hominum spebus se vanis efferri sinentium expectationem, & studia vertebat; non de nihilo veriti, ac prævertendum rati, motum aliquem multitudinis insanæ, sequi Ducem hunc quocumque ducere paratæ, Barbarum Impostorem comprehensum custodiæ dederunt, hoc ipso satis reum, & pœna dignum, quod esset manifeste deprehensus simulare personam alienam, fraudemque illam ad nihil, nisi damnosum, ac periculosum quieti publicæ pertinere appareret. Id ut magis tunc necessarium consilium, præcautioque videretur, faciebat conditio illorum temporum, & miser status regionum Orientalis Limitis, Persarum incursionibus agi ferrique solitarum. Infelices enim illi frustra imploratis aliis undecumque præsidiis, ad famam istius velut novi ostensi vindicis, cupidissime animos arrexerant; more usitato imbecillitatis humanæ, cui conflictanti periculis extremis, si verum auxilium non supetat, falsa noxiaque avide arripit; & si quid præsertim superstitionis quodam obtentu, Numinis ac Cælo missæ novitatis speciem præferat, velut e machina Deum excipit. Itaque in illo gemitu, ac consternatione quotidianarum a Persis grassationum, audientes existere aliquem, qui se divinitus missum diceret, ad hostes Imperii delendos & eodem adjungentes vaticinia quæpiam inter ipsos vulgata, polliceri simile aliquid visa: magnopere optabant dari Ducem sibi qualemcumque istum Lachanam; & carcere detineri cum audissent, multis, & solicitis precibus Imperatorem fatigabant, ne divinitus destinatum malorum extremorum ipsis remedium invideret, neve diripi se, impuneque spoliari miserrimos sineret, defensore cælitus ostenso, inique arcendo a juvandis, quibus aliud nusquam appareret cladium, & calamitatum extremarum effugium. Hujusmodi preces per multos subinde missitatos a Populis illorum Tractuum ingestæ Imperatori, & ab eo, consiliis quæ dixi mordicus hærente toties rejectæ, cum nullo fine invidiosissime ingeminarentur; gliscere tque jam murmur, & plebs illa fremeret; non modo se, a quibus par esset, non protegi; sed promptis sibi ad bellandum, hostesque repellendos, arma Ducem, se suaque suo periculo laboreque propugnandi copiam, ac veniam facilem negari. His concussus, reputare secum cœpit Imperator, & „ Consiliariis proponere: Etiam Medicos desperatis ægris usum remedii permittere, quod sibi „ profuturum ipsi, quamlibet insane, sperent. „ Quid ergo tantum mali fore, si flagitantibus „ hisce Populis indulgeatur, quod perdite cupiunt? Quin & ut mira nonnumquam acci„ dunt, & casu res interdum melius, quam con„ silio geruntur, forte successurum non impros„ perum quidpiam. nam validas vires extremo „ afflictis morbo non raro ipsam adjicere „ phrenesim, & probare inopinato eventu „ interdum infirmos se revera potuisse; quod

Edit. Rom. pag. 126.

pag. 127.

A ὅθεν καὶ τῆς ἰδίας αὐτανεψίας Μαρίας, τῆς καὶ τοῦ Λαχανᾶ συνοικησάσης πάλαι, ᾧ δὴ καὶ παιδίον θῆλυ ἀπέτεκεν, δεικνὺς ἐξ ἀδήλου ἐπυνθάνετο, εἰ αὐτὸς εἴη ταῖς ἀληθείαις ὁ Λαχανᾶς; τῆς δὲ μὴ ὅπως ἐκεῖνον εἶναι, ἀλλ' οὐ δὲ τὸ παράπαν ἐοικέναι οἱ διαβεβαιουμένης, ἐν οὐ καλαῖς ὑπονοίαις εἶχον τὸν βάρβαρον. ὡς δὲ καὶ αὐτὸς, ζάκοτός τις φαινόμενος, οὐκ ἄντικρυς οὐδ' οὕτως ἑαυτῷ περιετίθει τὸν Λαχανᾶν εἰ καὶ λέγοιτο, ἀλλ' ὅμως εὐλάβειάν τινα περὶ τὸ θεῖον ὑποκρινόμενος ἐδίδου τισὶν ὁρῶσι τὰ μέγιστα περὶ ἑαυτοῦ φαντάζεσθαι, ἐκεῖνον μὲν ἐν τηρήσει εἶχον, καὶ φυλακαῖς ἐδίδουν, B τὴν τῶν πολλῶν ἐλπιδοτρίβησιν ἐπ' αὐτοῦ ἐντεῦθεν ὑποτεμνόμενοι. μὴ δὲ γὰρ ὅλως εἶναι βάρβαρόν τε καὶ πλάνον κατανοούμενον ἀγαθόν τι ποιεῖν. Πολλοὶ δ' ἐπ' ἐκείνῳ, οὐχ ὅπως ἀκούοντες ἐλπιδοκοπούμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐλπίδας ἱστάντες, τοῖς γὰρ πονοῦσιν ἐσχάτως ἐκ τῶν παρόντων εἰς θεραπείαν μηδὲν βοηθουμένοις καὶ οἷς ἤλπισαν, ἅπτεσθαι καὶ τῶν ἁπλῶς δοκούντων χρησίμων ἀνάγκη, καὶ μᾶλλον, εἰ ξένα τινὰ εἴη καὶ μὴ συνήθη τὰ προσαγόμενα. οὕτως ἐκεῖνοι κακούμενοι τοῖς ἐχθροῖς, ἤδη δὲ καὶ αὐτοὺς ἐκείνους Πέρσας μανθάνοντες, ὡς εἶεν ὀῤῥωδοῦντες τὸν βάρβαρον φημισθέντα C σφίσιν, ἔκ τινων τῶν παρ' αὐτοῖς μαντειῶν καὶ πρὸς τὴν ἀπ' ἐκείνου βοήθειαν ἀφεώρων, καὶ καθικέτευον ἀπολυθῆναι τοῦτον, καί γ' ἐκχωρηθῆναι κατὰ τῶν ἐχθρῶν μετὰ Ῥωμαίων ὁρμᾶν. τὴν γὰρ πρὸς αὐτὸν ὀῤῥωδίαν, ἣν εἶχον οἱ βάρβαροι, εἰς θάῤῥος τὸ ὑπὲρ ἑαυτῶν ἔχοντας, ἑτοίμους εἶναι μετ' αὐτοῦ καὶ προκινδυνεύειν, καὶ μηδὲν ἐλλείπειν τῶν ὅσα καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ πράττοι, μετὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τὸ θαῤῥεῖν ἔχων. Ταῦτ' ἀκούων καὶ Βασιλεὺς, καὶ ὁσημέραι περὶ τῶν ἰδίων πονῶν, ἐπὶ νοῦν τινὰ ἔρχεται, ὅτι πολλάκις καὶ ὃ δὴ ἰατρὸς τῷ κάμνοντι ἀπηγόρευσεν ὡς αὐτίκα τεθνηξομένῳ D εἰ προσενέγκαιτο, τοῦτο κατὰ τὸ λεληθὸς ὁ νοσῶν προσενεγκάμενος ἐξ ὀρέξεως, παράλογον εὗρε τὴν θεραπείαν. καὶ ἡ μὲν τέχνη οὔπω ἐλέγχεται φαύλη τις οὖσα, τὸ δὲ συμβὰν ἔκ τινος τυχηρᾶς προσπαθείας ὠφέλησε, τοῦ σφοδρῷ τῆς ὀρέξεως ἀναῤῥωσθείσης, ὡσανεὶ κατὰ τῆς νόσου τῆς φύσεως. τί γοῦν φησιν, εἰ καὶ Λαχανᾶν μὴ ὄντα, μὴ δέ τινα ψῆφον περὶ ἑαυτοῦ διδόντα τὸν βάρβαρον, ὅμως φοβερὸν μὲν τοῖς ἐχθροῖς δόξαντα, χρήσιμον δὲ καὶ τοῖς κακουμένοις; αὐτὸν ἀπολύοι, καὶ ἐπιτρέποι στρατεύειν, καὶ μᾶλλον ἐξ ἐγγύονος πείρας ἐν τῇ τῶν Ἀλιζόνων γῇ κατὰ Σάγγαριν. ταῦτα διανοηθεὶς E καὶ μετὰ τῶν οἰκείων σκεψάμενος, ἀπολύει, προσετοιμάσας ἐκείνῳ καὶ τὰ καθήκοντα. οὗ δὴ καὶ ἐξελθόντος ὡς εἶχε, καὶ μόνον τῆς ὁδοῦ ἁψαμένου ἅπας συνεκινεῖτο καὶ ὁ πόῤῥω καὶ ὁ ἐγγύς. καὶ οὐδὲν ἦν εἰκάζειν, εἰ μὴ αὐτῆς οἰκουμένης καὶ γῆς μετακίνησιν. οἱ γὰρ ἐπὶ τῶν γεωργικῶν ἔργων, καὶ σκαπάνης οὐ πλέον εἰδότες, καὶ τοῦ κεντρίσαι τὸν βοῦν, καὶ

A ποιμένες θρεμμάτων καὶ ἄγροικοι ἐκεῖνοι· τὰς οἰκείας χώρας ἀφέντες, καὶ αὐτὰς γεωπονίας, ἐν ῥάβδοις μόναις καὶ ταῖς καλαύροψιν, αὐτόματοι κατεφαίνοντο στρατιῶται, καὶ ὁπλῖται ἄοπλοι, καὶ συντάξεις ἀσύντακτοι, τὸ ὑπὸ Λαχανᾷ τετάχθαι, εἰς θάῤῥος μέγα τοῦ νικᾶν ὅπου φανεῖεν σὺν αὐτῷ θέμενοι. Ἀμέλει τοι καὶ ἡμερῶν ὀλίγων περὶ ἐκεῖνον, ἄπειρον πλῆθος συνῆκτο ξυγκλύδων, μὴ πολέμων εἰδότων, μὴ παρατάξεως. τὸ τῆς παροιμίας αὐτόθεν πληρούντων. Ὅτι γλυκὺς τοῖς ἀπείροις ὁ πόλεμος. οὐ δὲ γὰρ ὡς πολεμήσοντες ὥρμων, οὐδ᾽ ὡς προσβαλοῦντες ἐχθροῖς, ἀλλ᾽ ὡς σκύλων ἐπιβαλούμενοι, καὶ παίζοντες μᾶλλον ἢ B σπουδάσοντες. Ἡ μὲν οὖν ἐκείνων ὁρμὴ περὶ τὸν νέον στρατηγὸν, τοιαύτη τις ἦν, ὡς μὴ δὲ στῆναι πληθουμένους, οὐ κατ᾽ ὀλίγον, ἀλλὰ τρόπον πυρὸς κατ᾽ ἀναλογίαν τὴν πολλαπλάσιον. ὡς ἅμα μὲν ἐξιέναι σὺν πολλαπλασίοις τούτων δίκην ῥυάκων ἐπιῤῥεόντων τῶν ἀγροίκων ἐκείνων καὶ βουκαίων καὶ βοωτῶν. Τοῦτο μαθὼν Βασιλεὺς, καὶ περὶ τοῦ λαοῦ δείσας μή τι πάθοι προσβαλὼν ἀσυντάκτως καὶ ἀμαθῶς. εἰ δ᾽ οὖν ἀλλὰ καὶ μή τι νεωτερισθείη ἐπιτυχόντων, πέμψας εἰς αὐτὸν μετακαλεῖται τὸν βάρβαρον. καὶ ἐλθόντος, ἀποχειροτονεῖ παραυτίκα τὸν στρατηγὸν, καὶ ἐν τῇ πρεπούσῃ τηρήσει εἶναι προστάσσει. τὸ δ᾽ ἀμαθὲς ἐκεῖνο πλῆθος καὶ ἄλογον, ἅμα διασκεδασθὲν τὴν ταχίστην ἐλύετο, καὶ τὰ οἴκοι ἕκαστος κατελάμβανεν.

A cum ante factum se posse dicerent, mentiri aut delirare putabantur; summa contentione quæ sequi solet impotens desiderium licentiam diu negatam rei tentandæ tandem nactum, cuncta obstantia perrumpente. Scimus falsum hunc Lachanam planum, ac nebulonem esse: Quid tamen noceat eum exposcentibus concedere? Eat, pugnet, volens volentes contra Persas hoc ipsum, ut audio, formidantes ducat: si temeritas præter spem felix fuerit, hostium cladem lucro apponemus; sin, quod est verisimilius, vincetur, & ipse imposturæ, & qui temere accersiere, inconsultæ cupiditatis pœnas luent; eventu non usquequaque nostris rationibus incommodo: utcumque res ad extremum cadet, constituto nobis interim fructu præsenti talis consilii, eo ipso, quod hoc homine Halizonibus Amnis Sangaris ac- B colis, Persarum Limiti finitimis, Duce, prout flagitant, imponendo, & e difficultate, quæ nunc urget, explicabimur, & invidia nos exonerabimus ingenti. Hæc cum suis locutus Imperator, Pseudo-Lachanam, præparatis, quantæ sufficere sunt visæ, instructum copiis, emittit. At ecce vix se ille in viam dederat, cum motus illarum Gentium extitit maximus. Concurrebant ad eum passim omnes vicini juxta, & longinqui, trepidatione, ac tumultu tanto, ut Mundus universus concuti, & terra ipsa funditus commoveri videretur. Opere rustico Agricolæ, ac Pecuarii relicto, qui nihil nisi ligonem, quo terram fodiebant, nisi stimulum, quo boves increpabant, tractare antea didicissent, pugnas nunc, & acies fremebant, virgasque, ac peda vice hastæ, aut lanceæ gestantes apparebant subitarii velites, genus novum militiæ inermis, acies sine ordine, sed fiduciam victoriæ certam, auguriumque non dubium trahebant ex eo solo, quod militarent auspiciis desideratissimi Ducis sui Lachanæ. Conflatur momento turba innumerabilis trudentium se mutuo, ac prævertere certantium; festinantium cunctorum ad novi Ductoris signa. Nusquam verius vetus illud verbum: *Dulce bellum inexpertis*. Plane rudes omnis bellicæ artis, ab aratris, atque a caulis Convenæ, ludibundi prælia meditabantur, aut potius spoliis, prædisque inhiabant. Non stare intra vallum, non tenere locum, non servare ordinem scire, quo cuicumque quandocumque libuerat ferri temere. Quo ritu scintillæ volitant, huc, illuc, ante, retro, a lateribus, illinc, inde inquietissime vagari. Torrentium instar confluere in condictum, statim inde cursu reflexo, qua pronum erat elabi. Hos ita tumultuari crebris Imperator nunciis factus certior: & si ad manum res veniret, cladem, ac stragem Populi exitialem aliquam metuens: sed nec satis securus de fide Barbari Agyrtæ, qui si ad defectionem a Principe Plebem illam inconditam vocaret, morigeris ad quidvis esset usurus, mature præcavendum incommodum ratus, accersitum ad se, adductumque mature Pseudo-Lachanam exauctorat, tutaque teneri custodia jubet. Quo vulgato, confestim temeraria turba dispersa est, pro se quoque suum mapale, villamque, ac familiare repetente stabulum. *Edit. Rom. pag.* 128.

CAPUT XXXI.

Mors Proto-vestiarii.

C ΕΝ τοσούτῳ δὲ καὶ ὁ Πρωτοβεστιάριος τῇ πολυημέρῳ νόσῳ κατεργασθεὶς τῶν νεφρῶν, οὐδὲν γὰρ ὧν ἐπενόουν εἰς ἰατρείαν οἱ θεραπεύοντες ἱκανὸν εἰς τὴν κατὰ τῆς ἀῤῥωστίας ἀνταγώνισιν ἔδοξεν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον προσεζημίου τὸν πάσχοντα, ἀφεὶς τὰ πάντα, καὶ αὐτὴν τὴν κοσμικὴν ὀφρὺν καὶ σκηνὴν, τὸν Μοναχὸν ὑποδύεται, καὶ ἃ κατὰ τῶν ταλαιπώρων Κληρικῶν ξυνέπραξέ τε καὶ ξυνεβούλευσεν, ὡς δῆθεν ἐκ ζήλου, αὐτοῖς ἐκείνοις παροῦσι διωμολόγει, μετανοῶν, καὶ ἐζητεῖτο παρ᾽ αὐτῶν τὴν συγχώρησιν. Αὐτὸν δ᾽ ἐπὶ τοσοῦτον ὁ πόνος ὠδῖνα καὶ ἔθλιβεν, ὥστε καὶ τὸ ζῆν ἐκείνῳ ποιεῖν ἀβίωτον. κἂν πού τις τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἐκ τῆς ἀρτηρίας ἐπισκέψεως μετὰ βραχὺ τὴν τελευτὴν ἐπηγγείλατο, εὐεργέτης ἐκ τοῦ παρα-

INter hæc Protovestiarius longo renum dolore sensim consumptus interiit. cum quidquid ei medicando comminisci qui eum curabant, conferreve potuissent, adeo non par fuisset eluctandæ vi languoris, ut eam potius exasperare, plusque ægro nocere visum esset. Quando ille pertæsus humanæ vanitatis, & scena mundanæ arrogantiæ quam sit inanis, intelligens, ea despecta Monachi habitum induit: & vexatos injuste se auctore ac cooperante miseros Clericos recolens, ipsis illis præsentibus, ea se imprudentis instinctu zeli egisse dixisseque pœnitens est fassus; veniamque ab ipsis petiit. Porro dolores laborantem tanti, ac tam vehementes cruciabant, ut ei vivendi tædium afferrent: & quicumq; ipsi explorata forte arteria Medicus, finem propinquum ominaretur, indicium renidenti vultu acciperet, debitoremque se illi pro gratia ferret, melius etiam de se merituro, si repræsentare quod præsagiebat, & ad

voti effectum, quo cito diſſolvi cupiebat, licite cooperari potuiſſet. His igitur renum atrociſſimis tormentis confecti exanimatique tandem Protoveſtiarii, cadaver deportatum Nicæam eſt, in Monaſterio illic Tornicii condendum, ubi, ducto a conjuge dotali Patronatu, ſepulturæ jus habebat.

A σχεδὸν ἔδοξε λέγων καὶ προμηνύων, οὐ πράττων, οὐδ' ἐργαζόμενος τὴν ἐκείνου ἀπαλλαγήν. Τόσος ἦν ὁ πόνος, καὶ ἡ τῶν νεφρῶν ὀδύνη τῷ πάσχοντι, ὥστε καὶ μετ' οὐ πολὺ μεταλλάξαι, καὶ τὸν νεκρὸν Νικαίαζε κομισθῆναι. ἐν τῇ τοῦ Τορνικίου μονῇ, κατά τι κτητορικὸν ἀπὸ τῆς συζύγου δίκαιον ἐνσορευθησόμενον.

CAPUT XXXII.

De promotione Præfecti Canicleo in curam primariam principalium negotiorum, deque Imperatoris invicta quorumvis tolerantia laborum.

IN hunc modum ſublato de medio Protoveſtiario, miniſterium quod ille geſſerat publicæ gubernationis, Imperator univerſum in Myſticum tranſtulit: quem & non multo poſt Canicleo præpoſuit, ipſo cum paucis Conſiliario ad pleraque & Adminiſtro utens: haud hunc, vel hos, eo conſilio ſibi admovens, ut haberet, quorum principales curas pro ſe obeuntium, vicarii fiducia laboris, ſecurius ipſe vacaret, remiſſionibuſque ſe dederet, ſed iis ipſe adjutantibus pro virili collaborans, auctoritate Principis, tolerantia, & duritia non Privati modo, ſed (pene dixerim) Plebeii. Adeo molliciem nobilitatis omnem, deliciaſque rejecerat. Menſa nempe ipſius regia, cujus accubitu quotidie aliquos e primariis Senatores honorabat, haud erat homerica illa lautior, qua priſcus Agamemnon

Edit. Rom. pag. 129.

Perpetui tergo bovis excipiebat Amicos.

Adeoque regium ejus generis luxum contempſerat, ut ne civili quidem, & qualem non plane pauperes e Plebe, ferme conſectantur, epularum eleganti diligentia, ſibi miniſtrari libenter ferret; copiam in eo moderatam quoque, & a profuſione remotam, abdicans: interim dum dies totos perdurans jejunus, pedibus inſiſteret incumbens operi, monſtranſque indefeſſum fortis propoſiti robur. Revera ipſo (quod ajunt) adamante durior in jungendo dies noctibus, continua ſtatione, irremiſſa contentione, citra laxamentum ullum lotionis, aut cibi: quin ubi ſic ſæpe ad multam noctem a primo diluculo ſatagens, ac plane alimenti expers perveneraat, tunc cœnæ præhabens nocturnam, ſi ejus hora venerat, Hymnodiam. nam hanc conſueverat una cum domeſticis celebrare Sacerdoribus: ea conſtantia, ut eam ſemper, quantumvis paratæ, ac neceſſariæ corpori curationi anteferret. Nec raro accidit, ut poſtquam ſic die in jejunio ac labore continuo tranſacta, hymnodia in epularum locum imputata, incœnatus decubuerat; rurſus poſtridie tenore pari diem duceret, ventrem jam biduo prorſus impaſtum ad profundam differens veſperam. Nihilque vel tunc niſi vulgare, ac protritum guſtans. Et id citra multam ſignificationem appetentiæ: ut veſci, aut non veſci, arbitrarium quidpiam, nec magni, utrum utri præoptaretur, diſcriminis, aut momenti, quod ipſum quidem ſpectaret, a ſe vel tunc exiſtimari, præſeferret. Nimirum conſpirabat ad hoc ei laborioſiſſimæ frugalitatis decus excellens aſſerendum, cum ferrea corporis habitudine, adamantina virtus animi. Quibus ambabus inter ſeſe velut quadam æmulatione commiſſis, & utra utram duritie indomita vinceret, certantibus, fiebat, uti nec ulla famis aut vigiliæ injuria ejus valetudo læderetur; nec ullo tædio ingratarum occurſu viciſſitudinum aut importunitatum, vel minimum concuteretur robuſtiſſima & apprime in ſolido fundata mentis imperturbabilis conſtantia. Ab hoc præſertim tempore inchoatam, aut frequentiori uſurpatione ſtabilitam miram iſtam vitæ duritiem in longam inde perſeverantiſſime pertulit ætatem, prorſus abdicanda voluptate omni, atque mollitie. Quantumvis receptum olim fas ac morem Palatini in curam Auguſtorum miniſterii per id abrogari contingeret.

B ΕΚεῖνος μὲν οὕτως ἀπεβίω, Βασιλεὺς δὲ τὸ πᾶν τῆς τῶν κοινῶν μεσιτείας, ἐπὶ μόνῳ ἐτίθει τῷ Μυστικῷ, ὃν καὶ οὐ μετ' οὐ πολὺ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου καθίστα, αὐτῷ γε σὺν ὀλίγοις συμβούλῳ πρὸς τὰ πολλὰ καὶ συνεργῷ χρώμενος, οὐδὲν ὅσα τῶν πρὸς τρυφὴν προσποιούμενος, ὅπου γε καὶ αὐτὴν βασιλικὴν τράπεζαν, ἐξ ἧς ἦν γεραίρειν ὁσημέραι βουλευτάς τε καὶ ἀριστεῖς (νώτοισι γὰρ καὶ Ἀγαμέμνων βοὸς διηνεκέσι, τὸν ἀριστεύσαντα γέραιρε) καὶ αὐτὴν παρ' οὐδὲν ἐτίθει, δημωτικὴν τρυφὴν δυσχεραίνων, καὶ τραπέζης ἐλευθερίαν ἀποπροσποιούμενος, στάσει τε καὶ νηστείᾳ ὁλοημέρῳ προσκαρτερῶν, οὕτω δοκοῦν ἔκφερε πόνου, φρονήματος. C Ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις ἐπὶ τούτοις καὶ αὐτὸν νικῶν τὸν Ἀδάμαντα τὸν τῆς παροιμίας, ὡς ἀλουτεῖν, καὶ νηστεύειν, καὶ καρτερεῖν, νύκτας τε καὶ ἡμέρας ἰσάμενος, καί που καὶ ὅλην ἡμέραν ἐξαγαγὼν, φροντίσι κοιναῖς καὶ ἀσχολίαις φερούσαις τί χρήσιμον, καταλαβούσης νυκτὸς, πρὸ ἔργου τὴν πρὸς Θεὸν ὑμνῳδίαν ποιεῖσθαι, ἣν συνήθως εἶχε σὺν ἱερωμένοις τελεῖν, ἀνωτέραν πάσης ἀνέσεως, καὶ ὀψὲ τῶν νυκτῶν ἐν ἴσῳ τίθεσθαι τότε τραφῆναι καὶ μή. ἀλλ' εἰς τὴν ἐπιοῦσαν καὶ πάλιν νυκτὸς ἀριστᾶν, ὅτι γε τύχοι. Ἡ γὰρ τοῦ σώματος εὐεξία συμπλακεῖσα τῇ γνώμῃ, D οὔτε τῶν ἐθελουσίων τῆς καρτερίας χώραν ἐδίδου βλάπτειν τὸν καρτεροῦντα, οὔτε τῷ ἀκουσίῳ τῆς ἀνάγκης λυπεῖν παρεῖχε τὸν καρτερεῖν ὀρεγόμενον, ἑκατέρας συγκροτούσης θατέραν εἰς μιᾶς συμπλήρωσιν ἀρετῆς, ὡς μήτε τὸ ἐνδεὲς διὰ τὴν εὐεξίαν λυπεῖν, μήτ' ἀηδὲς εἶναι διὰ τὴν γνώμην τὸ σπουδαζόμενον. οὕτω μὲν οὖν ὁ Βασιλεὺς ἐντεῦθεν ἀρξάμενος, καρτερικῶς διέφερε τὸ βιοῦν, συνόλην τρυφὴν καὶ βλακείαν ἀποπροσποιούμενος. εἰ καὶ βασιλικὸν καὶ ἀρχαῖον ἀθετεῖσθαι συνέβαινε νόμιμον.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

GEORGII PACHYMERIS

ANDRONICUS PALÆOLOGUS SIVE HISTORIA RERUM AB ANDRONICO PALÆOLOGO

Seniore in Imperio gestarum, usque ad annum ejus ætatis undequinquagesimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis JESU.

LIBER TERTIUS.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

Κεφ. α'.

Στεφηφορεία τοῦ υἱοῦ Βασιλέως Μιχαήλ.

Κεφ. β'.

Προβολὴ παρὰ Βασιλέων εἰς Δεσποτείαν τοῦ υἱοῦ Ἰωάννου.

Κεφ. γ'.

Ὅπως νεαρὰ προβαίνει βασίλειος νομοθεσία περὶ τῶν χειροτονιῶν.

Κεφ. δ'.

Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Δεσπότου Νικηφόρου καὶ τῆς πρὸς Βασιλέα ἀξιώσεως.

Κεφ. ε'.

Περὶ τοῦ ἐπὶ τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ κήδους, καὶ περὶ τῶν εἰς τοῦ σαλέντων.

CAPITA LIBRI TERTII. Edit. Rom. pag. 130.

CAP. I.

Filius Imperatoris Michael coronatur.

CAP. II. pag. 131.

Promotio ab Augustis facta in Despotæ dignitatem, Joannis Andronici Imperatoris Filii.

CAP. III.

Qua ratione Novella Imperatoria de ordinationibus, perlata promulgata fuerit.

CAP. IV.

De Morte Despotæ Nicephori: ut petitum ab Imperatore fuerit, ut ejus filius Augustus Junior filiam mortui Despotę duceret conjugem.

CAP. V.

De affinitate ab Impèratore filii Michaelis nuptiis contracta; deque missis ad tractandum id negotium legatis.

CAP. VI.	**Κεφ. ϛʹ.**
Nuptiæ Imperatoris Michaelis.	Γάμος τοῦ Βασιλέως Μιχαήλ.
CAP. VII.	**Κεφ. ζʹ.**
Ut rursus Imperator tentaverit reducere ad concordiam schismate discissos; & ut quiete pacem colerent, petierit.	Ὅπως συνῆγεν ὁ Βασιλεὺς τοῖς σχιζομένοις πάλιν, καὶ εἰρηνεύειν ἠξίου.
CAP. VIII.	**Κεφ. ηʹ.**
De Debilitatione Reipublicæ e dudum invalescentibus corruptelis necessario secuta.	Περὶ τῆς κατὰ ἀνάγκην ἐξασθενήσεως τῶν κοινῶν.
CAP. IX.	**Κεφ. θʹ.**
De Philanthropeno & ejus Rebellione.	Περὶ τοῦ Φιλανθρωπηνοῦ καὶ ἀποστασίας αὐτοῦ.
CAP. X.	**Κεφ. ιʹ.**
De Protovestiarite Libadario, ut is Philanthropenum in suam potestatem redegerit.	Περὶ τοῦ Πρωτοβεστιαρίτη Λιβαδαρίου, καὶ ὅπως περιεγένετο τοῦ Φιλανθρωπηνοῦ.
CAP. XI.	**Κεφ. ιαʹ.**
Ut deditus Philanthropenus fuerit.	Ὅπως παρεδόθη ὁ Φιλανθρωπηνός.
CAP. XII.	**Κεφ. ιβʹ.**
Quomodo & quando Imperator audierit de Rebellione.	Ὅπως καὶ ποτε ὁ Βασιλεὺς ἤκουσε τὰ τῆς ἀποστασίας.
CAP. XIII.	**Κεφ. ιγʹ.**
De faustis nunciis: & Imperatoris ad Deiparam gratiarum actione.	Περὶ τῶν ἀγαθῶν ἀγγελιῶν, καὶ τῆς πρὸς τὴν Θεοτόκον τοῦ Βασιλέως εὐχαριστίας.
CAP. XIV.	**Κεφ. ιδʹ.**
De Persis qui cum Philanthropeno fuerant.	Περὶ τῶν περὶ τὸν Φιλανθρωπηνὸν ὄντων Περσῶν.
CAP. XV.	**Κεφ. ιεʹ.**
De seditione Genuenses inter & Venetos coorta; deque Terræ motu.	Περὶ τῆς γινομένης στάσεως μεταξὺ Γενουϊτῶν καὶ Βενετικῶν. καὶ περὶ τοῦ γεγονότος σεισμοῦ.
CAP. XVI.	**Κεφ. ιϛʹ.**
De supplicatione & Imperatoris concione.	Περὶ τῆς λιτανείας, καὶ τῆς τοῦ βασιλέως δημηγορίας.
CAP. XVII.	**Κεφ. ιζʹ.**
De Constitutione aurea bulla firmata circa Judices & Judicia.	Περὶ τοῦ χρυσοβουλλείου λόγου διὰ τοὺς κριτὰς καὶ κρίσεις.
CAP. XVIII.	**Κεφ. ιηʹ.**
Edit. Rom. pag. 132. *De Irruptione Venetorum in Genuenses Urbis inquilinos.*	Περὶ τῆς ἐπελεύσεως τῶν Βενετικῶν κατὰ τῶν ἐν Πόλει Γενουϊτῶν.
CAP. XIX.	**Κεφ. ιθʹ.**
Ut Imperator accito ad se duce Classis Venetæ legationem Venetias miserit.	Ὅπως ὁ Βασιλεὺς καταπεμψάμενος τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν πρεσβείαν στέλλει.
CAP. XX.	**Κεφ. κʹ.**
De Incursione Genuensium in Venetos qui erant in Urbe.	Περὶ τῆς τῶν Γενουϊτῶν κατὰ τῶν ἐν τῇ Πόλει Βενετικῶν ἐπιθέσεως.
CAP. XXI.	**Κεφ. καʹ.**
De Legatione ad Venetos ob hoc missa.	Περὶ τῆς εἰς Βενετικοὺς πρεσβείας διὰ ταῦτα τοῦ Βασιλέως.
CAP. XXII.	**Κεφ. κβʹ.**
De jacto Tomo in quo scriptæ erant accusationes quædam: & ut de iis se purgarit Imperator.	Περὶ τοῦ ῥιφθέντος τόμου ἐν ᾧ ἐγέγραπτο κατηγορήματά τινα. καὶ περὶ τῆς τούτου ἀπολογίας τοῦ Βασιλέως.
CAP. XXIII.	**Κεφ. κγʹ.**
De mota in Philadelphiensem criminatione.	Περὶ τοῦ κινηθέντος κατὰ τοῦ Φιλαδελφίας ἐγκλήματος.
CAP. XXIV.	**Κεφ. κδʹ.**
De Chartis in occulto reconditis: & ut eæ sint inventæ.	Περὶ τῶν ἀποτεθειμένων χαρτίων καὶ ὅπως εὑρέθησαν.
CAP. XXV.	**Κεφ. κεʹ.**
De Tarchaniota Joanne, ut in Orientem dux exercitus missus fuerit.	Περὶ τοῦ Ταρχανειώτου Ἰωάννου, ὅπως κατ᾽ ἀνατολὴν στρατηγὸς ἀπεστάλη.

Κεφ. κϛ'.

Περὶ τῶν κατὰ τὰ βόρεια Τοχάρων καὶ τοῦ Σφεντισθλάβου.

Κεφ. κζ'.

Περὶ τοῦ κήδους τοῦ πρὸς Τυκταῒν τοῦ Βασιλέως.

Κεφ. κη'.

Περὶ τοῦ ῥαγδαίου ὑετοῦ, καὶ τῶν τότε συμπεσόντων.

Κεφ. κθ'.

Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Λαζῶν Ἰωάννου, καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Βέκκου.

Κεφ. λ'.

Περὶ τοῦ Κράλη Σερβίας καὶ τοῦ Κοντανίτζη.

Κεφ. λα'.

Περὶ τοῦ πρὸς Κράλην Σερβίας ἐπὶ τῇ θυγατρὶ κήδους τοῦ Βασιλέως.

Κεφ. λβ'.

Περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς δεσποσαίου, πῶς Σιμωνὶς ἐκλήθη.

Κεφ. λγ'.

Περὶ τοῦ μεγίστου χειμῶνος.

CAP. XXVI.

De Tocharis septentrionalibus & Sphentisthlabo.

CAP. XXVII.

De affinitate cum Tuctaine ab Imperatore contracta.

CAP. XXVIII.

De Imbre vehementi & iis quæ tunc contigerunt.

CAP. XXIX.

De morte Principis Lazorum; deque obitu Vecci.

CAP. XXX.

De Creale Serbiæ, & Cotanitza.

CAP. XXXI.

Ut Imperator Crali Scerbiæ propriam Filiam desponderit.

CAP. XXXII.

De nomenclatione Imperatoriæ Virginis, cur fuerit, Simonis, *appellata.*

CAP. XXXIII.

De maxima hieme.

CAPUT I.

Filius Imperatoris Michael coronatur.

Edit. Rom. pag. 133.

A Quoniam vero erat Imperatori Filius jam ultra puberem adultus ætatem Michael, non incongruum neque indecens Andronicus Pater arbitratus eſt imperiali eum inſignire diademate. recte iſtum honorem huic præſertim deferendum ratus qui ſpeciminibus aſſiduis multæ pietatis & proborum morum, plenam ſibi fidem feciſſet Indolis præſtantis. Copioſe igitur & ſplendide ad eam pro dignitate celebrandam ceremoniam cunctis comparatis, diem ei auſpicatam elegit eam quæ recurſu anniverſario conſecratur memoriæ Primi Chriſtianorum Imperatoris Conſtantini, a cujus principatu libere florere, prius tyrannice oppreſſa, noſtra ſancta Religio incepit. Prima ergo ſupra vigeſimam Maii menſis die, convenerunt in Templum Divinæ Sophiæ Proceres ac Magiſtratus cuncti, domus Auguſtæ B Miniſtri omnes, Univerſus ordo Civium, cumque his quantum in Urbe militarium copiarum fuit; ne ipſis quidem in eo cœtu deſideratis Conſtantinopolitanæ Civitatis Inquilinis Italis, nec aliis ejus Gentis qui ex Apulia venerant, & in Comitatu perſtabant, tractantes Matrimonium Æcaterinæ neptis ex Filia Caroli Regis, cum eodem Michaele Andronici Auguſti Primogenito, cujus Princeps legationis Syrperus nominabatur. Inchoata ſolemnitas eſt a pridiana veſpera, a qua Clerus univerſus cum omnibus Monachis pervigilium in auroram perduxerunt, continua Hymnodia ad lumen ingentis numeri funalium aut lampadum: adſtante in Superiori Odeo, unde cantum Hymnorum audiebat, Imperatore. Sub diluculum omnibus congregatis, & Populo qui certatim undique concur- C rerat, totam quam late patet Auguſteonis mediam aream ita complente, ut ex arcte invicem appreſſis conſtipatæ multitudinis corporibus unum quoddam vaſtæ molis, portentoſæ formæ mirum animal innumeris ſimul linguis loquens conflatum fuiſſe videretur. In oculis tam numeroſi conventus omnis generis Hominum, ſeptis ac cancellis longi Triclinii amotis ne obex intuentibus forent, Primarii Magiſtratus Adoleſcentem regium Scuto impoſuerunt, ſublimemque oſtentantes circumtulerunt, clara voce Imperatorem acclamando. Inde inter ſacra ſolemnis Liturgiæ myſteria, ſimul ipſe Patriarcha, ſimul Epiſcopi, & quotquot intra Cancellos Altaris locum habent, ad ſingulas Ceremoniæ partes quibus fas & mos eſt Imperatori be- D ne precari ac benedicere, filium ſimul cum Patre in talis appellationis & honoris delatione conjunxerunt. quibus peractis conſcendit Ambonem Imperator, conſcendit & Patriarcha; cumque his ambobus tertius novus & Junior Auguſtus, poſt Patrem ungendus. atque hic inter ſplendidas & illuſtres ceremonias coronat quidem Filium Imperator, adjutante Patriarcha, ac coronæ dum imponitur partem tenente; ungit autem eumdem Patriarcha, ſacri ei affuſione unguenti participationem Imperii conferens. Hinc Pæanes, acclamationes, gratulationum & feſtorum cantuum omne undique genus audiri. Nec defuit jactus ſolitus devinctorum in lini ſegmentis nummulorum, procedentibus Auguſtis, quos poſt omnia, ſpecioſa Prætorianorum præeuntium & circumſtantium deductos pompa, Magnum Palatium excepit.

A Ἐπεὶ δ' ἀντίπαις ἦν ὁ υἱὸς Μιχαὴλ ἤδη τῷ Βασιλεῖ, καὶ τὸν ὑπὲρ τὸν ἔφηβον ἤλαυνεν, οὐκ ἀπεικὸς ἡγεῖτο οὐδ' ἀπρεπὲς ἄλλως, μὴ Βασιλικῶς ταινιοῦν. Καὶ ταῦτα καὶ τοσήνδε πληροφορίαν ἐπὶ τῷ ταινιώσοντι κεκτημένος. Ὅθεν καὶ ἐξαρτύεται μὲν τὰ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ χρείᾳ προσήκοντα, ἀποχρώντως λίαν καὶ φιλοτίμως. Καιρὸν δ' ἡγησάμενος πρέποντα ἡμέραν τῆς μνήμης τοῦ Πρώτου ἐν Χριστιανοῖς Βασιλέως, μᾶλλον δὲ καὶ σφίσι τῆς ἐλευθερίας ἄρξαντος Κωνσταντίνου, ἐν ταύτῃ, καὶ τὰ τῆς στεφηφορίας τῷ υἱῷ ἀπεπλήρου. Καὶ εἰκοστῇ πρώτῃ Πυανεψιῶνος μηνὸς κατὰ τὸν τοῦ B Θεοῦ Σοφίας νεὼν συναχθέντων ἁπάντων, ὅσον ἦν τῶν ἐν τέλει, καὶ ἄλλως καὶ ὑπηρετικὸν Βασίλειον, ὅσον τῆς πολιτείας, καὶ ὅσον τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, οὐ δ' αὐτῶν ἀπόντων τῶν κατὰ τὴν πόλιν Ἰταλῶν· ἔτι δὲ καὶ τῶν ὅσοι κατὰ χρείαν πρεσβείας ἐπεδήμουν τῇ Κωνσταντίνου, καὶ αὐτῶν δὴ τῶν τὸ ἐπὶ τῇ Αἰκατερίνῃ κῆδος μεσιτευόντων, οἳ δ' ἦσαν οἱ ἀμφὶ τὸν Συρπέρον λεγόμενον, τὸ μὲν Ἱερατικὸν πᾶν καὶ μοναχικὸν, ἀφ' ἑσπέρας παννύχιον ὑπὸ δαψιλέσι φωσὶν ἀπετέλουν τὴν ὑμνῳδίαν, ἄνωθεν τοῦ Βασιλέως ἱσταμένου καὶ ἀκροωμένου τῶν ὕμνων. ὑπ' αὐγὰς δὲ συναχθέντων, καὶ τὴν τοῦ Αὐγου- C στεῶνος αὐλαίαν πληρούντων ἐς τόσον, ὥστε καὶ εἰς μίαν ἁρμογὴν καὶ συνέχειαν ξύμπαντας ξυνεπτῆχθαι ζῶον φαινομένους ἓν, εἰς πλάτος ἐνδιδὸν ἀλλόκοτόν τι καὶ ξένον, μυρίαις χρώμενον γλώσσαις. Τούτων οὖν ἁπάντων συναθροισθέντων, περιαιρεθέντων δὲ καὶ τῶν τοῦ τρικλίνου Μακρῶνος Δρυφάκτων δίολου, ὡς καθαρὸς παρὰ πάντων θεῷτο ὁ εὐφημούμενος, ἐπ' ἀσπίδας τε τὸν νέον οἱ ἐν τέλει καθιζάνουσι, καὶ μετέωρον αἴρουσι, καὶ ἀνευφημοῦσι τρανώτερον. Εἶτα καὶ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν τελοῦντες, ἅμα μὲν αὐτὸς Πατριάρχης, ἅμα δ' Ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ τοῦ βήματος πάντες, ἐφ' ἑκάστῳ τῶν τελουμέ- D νων, καὶ τῷ υἱῷ κατὰ τὸ εἰκὸς συναφωσίουν τὰ πρέποντα τῷ πατρί τε καὶ Βασιλεῖ. Καὶ δὴ τελεσθέντων ἐκείνων ἄνεισι μὲν ἐπ' ἄμβωνος ὁ Κρατῶν, ἄνεισι δὲ καὶ ὁ Πατριάρχης, συνάνεισι δὲ σφίσι, καὶ ὁ εἰς Βασιλείαν μετὰ τοῦ πατρὸς χρισθησόμενος. καὶ μετὰ λαμπρῶν καὶ περιφανῶν τῶν τελετῶν, στέφει μὲν Βασιλεὺς τὸν υἱὸν, συνεπιλαμβανομένου τοῦ στέφους καὶ τοῦ Ἱεράρχου· χρίει δ' ὁ Ἱεράρχης τῷ θείῳ μύρῳ τὸν τῆς Βασιλείας συμμετασχόντα, καὶ παιᾶνες ἐντεῦθεν καὶ εὐφημίαι καὶ πᾶν χαριστήριον. Ῥιπτοῦνται δὲ περιερχομένων τῶν Βασιλέων, καὶ οἱ συνήθεις ἀπόδεσμοι. Καὶ τότε μὲν τὸ μέγα Παλάτιον μετὰ περιφανοῦς τῆς δορυφορίας, αὐτοὺς ὑποδέχεται.

CAPUT II

Promotio ab Augustis facta in Despotæ dignitatem Joannis Andronici Imperatoris Filii.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ταύτης μετακαλεῖται μὲν Πατριάρχας ὁ Βασιλεὺς, μετακαλεῖται δ' Ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς τοῦ Κλήρου, καὶ Μοναχοὺς, καὶ τὸ τῆς πολιτείας ὅσον καθαρόν τε καὶ ἔκκριτον, καὶ δὴ κατὰ τὸν Μανουηλίτην Βασιλικὸν Τρίκλινον, ἔγνω συνάπτειν πανήγυριν. Καὶ τὸν υἱὸν ἀγαγὼν Ἰωάννην, ὃν ἐκ τῆς Εἰρήνης ἔσχε νέον ἔτι τελοῦντα, εἰς Δεσπότην προβάλλεται, συνεπιλαμβανομένου τῆς δεσποτικῆς στεφάνης τοῦ στέφους Βασιλέως καὶ Αὐτοκράτορος. Καὶ οὕτως ἐκεῖθεν, καὶ ἐς Βλαχέρνας προερχομένων τῶν Βασιλέων, ἐρριπτοῦντο μὲν καὶ αὖθις τοῖς δήμοις ἀπόδεσμοι· πολὺς δ' ἐξ ἁπάντων κρότος, καὶ συμμιγὴς ἤρετο εὐφημία, καὶ μεγαλυνόντων τοὺς Βασιλεῖς. Ἐντεῦθεν καὶ ἐζητεῖτο πρὸς Βασιλέως παρὰ τῆς Ἐκκλησίας δοθῆναι τὸ ἐπὶ τῷ νέῳ στεφθέντι, ὅσον δὴ καὶ αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ζητήσαντος πέπρακτο.

A Postera hujus die vocat Patriarchas Augustus Senior, vocat & Episcopos, Clerum quoque ac Monachos, tum e Civibus illustriorem ac lectissimum quemque. Ad hos in Augustum Triclinium Manuelitendictum iterata & hesternæ contigua Panegyri congregatos, producit Joannem Filium quem ex Irene susceperat, puerum adhuc, eumque, cooperante ac despoticæ coronæ dum capiti adderetur latus alterum tenente, Juniore Augusto, Despotam creat. Sub hæc inde procedentibus ad Blachernas Augustis panniculi rursus infertis nummis ligati sparguntur in plebem, multusque e cunctis plausus & mixta increbuit acclamatio, intextis Principum laudibus. Hinc jam incubuit Imperator ad exposcendam ab Ecclesia confirmationem evectionis in Imperii consortium Filii, ejus parem quæ sibi olim in Principatus pariter collegium assumpti, a Patre fuisset impetrata.

CAPUT III.

Qua ratione Novella Imperatoria de Ordinationibus perlata & promulgata fuerit.

Τὸ γὰρ ἐξ αὐτῆς τόμον γενέσθαι, καὶ δι' ὑπογραφῶν συνήθων ἀσφαλισθῆναί οἱ τὴν Βασιλείαν, καὶ τῷ κατεξαναστησομένῳ δῆθεν εἴπου τις καὶ εἴη, εὐθύνας ἀφορισμῶν ἀλύτων καὶ ἀρῶν ἐπιτίθεσθαι, ἑαυτῷ μὲν γεγονὸς παρὰ τῶν τότε ἐς τὸ ἀκριβὲς ἠπίστατο καὶ ἐδείκνυ. Ἠξίου δὲ καὶ τῷ υἱῷ, ταῦτα παρ' αὐτῷ γίνεσθαι ὡς οὐ καινόν τι καὶ ξένον, ὡς ἔλεγεν, ἐχούσης τῆς ἀξιώσεως. Ταῦτα μὲν Βασιλεὺς λιπαρῶς ἠξίου. Ἀλλ' οὔτε Πατριάρχην, οὔτ' Ἀρχιερεῖς ἔπεισεν. ἀλλὰ τὸν μὲν τόμον γενέσθαι καὶ ἀσφαλισθῆναι τῷ στεφθέντι τὴν Βασιλείαν, αὐτόθεν ἕτοιμοι ἦσαν πράττειν, τὸ δὲ καὶ ἀραῖς περιβάλλειν καὶ ἀφορισμοῖς Χριστοῦ τῆς μερίδος χωρίζουσι, τὸν εἴ τίς ποτε καὶ κατεξαναστάίη τοῦ Βασιλέως, οὐκ ἐδικαίουν ὅλως. Ἀποχρῶντα γὰρ εἶναί οἱ τὰ ἐκ τῶν νόμων πρόστιμα εἰ ἁλῴη, ὡς μηδὲν ἐντεῦθεν, καὶ τὸ βιοῦν βιωτὸν ἔχειν, τοῖς ἐκ νόμων καθυπαχθέντα ποιναῖς. Μὴ δίκαιον δ' εἶναι πρὸς ταύταις, καὶ ἀνδράσι συμπαθείας φίλοις διεγνωσμένον, καὶ τῆς μερίδος ἐκεῖνον χωρίζεσθαι τοῦ Χριστοῦ. Καὶ καλὸν μὲν Βασιλεῖ προσεῖναι τὴν συμπάθειαν πλεονέκτημα. τέτακτο γὰρ αὐτῷ δηλαδὴ μὴ ἑκουσίῳ γνώμῃ ποινηλατεῖν ποτὲ, τὸν ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις ἁλόντα, ἀλλ' ἄλλως εἱρκταῖς, καὶ ταῖς ἐκεῖθεν κακουχίαις δὴ καὶ δημεύσεσι κατὰ τρόπον τοῦ πλημμελήματος δικαιοῦν καὶ κολάζειν. καλὸν οὖν

B Nimirum præclare meminerat, & hoc ipsum referens, ad exempli præjudicium urgebat, Andronicus; simul ipse a Patre declaratus consors Imperii fuisset, expeditum statim a Patriarcha ac Synodo, riteque munitum subscriptionibus, cæterisque authenticis formulis, Diploma emanasse, quo tum novo Augusto possessio Principatus jure quam optimo firmabatur, tum si quis umquam rebellare in eum resque moliri novas deprehensus foret, diris devovebatur insolubilium anathematum, & quotquot infligi possunt ab Ecclesiastica potestate, subjiciebatur pœnis. Istius similem nunc quoque Constitutionem edi, magnopere nitens causæ paritate, idque ut rem æquam & jam solitam jure quasi suo repetens, enixe orabat Imperator: sed nec Patriarcham nec Episcopos promptos ad nutum aut satis faventes reperit. C Illi ad Constitutionem quidem statim publicandam, qua recens Coronato Juniori Augusto securam in omne tempus Imperii possessionem assererent, paratos se ultro exhibebant; subjicere autem Christianorum quemquam diris & anathematibus, & membra Ecclesiæ ab ejus corpore abscindere ob rebellionem si qua cogitaretur in Principem, & parum consentaneum, & supervacaneum videri sibi, excusabant. „ Esse enim Imperatoribus abunde magna a „ sanctionibus legum, Dignitatis ipsorum „ tuendæ præsidia; utique exauditis passim „ & formidatis minis tam atrocium pœnarum in eos qui ab ipsis defecerint, ut per- „ spectum quivis habeat, sibi talis criminis „ comperto, vitam amplius haud vitalem fore. „ Quid ergo aut opus aut fas esse, accumulare super hæc comminationes extremi o- „ mnium spiritualis mali, nempe separationis a „

Edit. Rom. pag. 135.

„ Christo, per eos infligendæ qui ex officio professionis, lenitatis partes sustinent, & nihil spirare nisi clementiam & benignitatem debent? Tolerari in Imperatore posse, minus interdum mansuetudinis præferre; cui gladius ad ultionem a Deo datus sit, & officium impositum improbos scelerum convictos meritis suppliciis mulctandi, spoliationibus bonorum, carceribus, cruciatibus, aliisque id genus malis pro delictorum modo. Sed quod Imperatori armato honestum est, minime decere Sacerdotes. Matrem dici Ecclesiam, & esse; hoc autem ei nomen extorserit, qui sævitiam injunxerit, quocumque nomine. Suadet illa semper & præcipit omnibus, procurat etiam a Deo, quantum potest, in solatium miserorum compassionem & misericordiam; quam indecens ergo sit non facere illam quod profitetur, quod postulat, quod jubet: & e visceribus maternis diras, & imprecationes proferre novercales? Adversus hæc frustra diu luctatus Augustus Senior, ut tandem sensit irritum se voti, ac desperavit posse vincere inconcussam ad extremum Patriarchæ Antistitumque constantiam, cœpto denique abstitit, & sensum repulsæ dissimulans, præ se tulit totam eam rem jam insuper habere. Itaque Diploma quoque illud ipsum quod offerebatur, velut illibenter concessum & necessitate quadam expressum, aspernatus, confidere se dixit suffecturam Filio Collegæ jam suo & successori designato, religionem jurisjurandi qua fuissent ei omnes obstricti, divinumque Numen Legum a se statutarum vindex, ad quasvis ab eo injurias Rebellium arcendas. Cæterum sub hoc securæ fiduciæ obtentu, penitus exulceratum applicuit animum indagandis modis ulciscendæ istius Ecclesiasticorum in se duritiei, ægreque vicissim iis faciendi: qui sibi rem, ut putabat, honestam & facilem petenti, gratificari tam præfracte recusaverant. Erat tum aliquid in usu Ecclesiæ vulgari positum, quod obnoxium censuræ videretur. Quoties nimirum ordinabatur Episcopus quispiam, solebat is distributione sportularum, & spargenda largitione munerum passim per omnes qui ad istam ceremoniam, palam ab universis Ecclesiæ Ministris ex more simul exercitam, quidquam operæ suffragationisve contulissent, pro rata parte cujusque officii ac functionis definito pretii donativorum modo. Id vero cœpit Imperator Simoniacæ insimulare corruptelæ, Clerum universum alloquens, & non leniter exprobare, sic ab iis reddi summi collationem Sacerdotii venalem. In ea oratione magnifice vectus est, rei turpitudinem exaggerans, pudoremque plerisque incutiens, unde Antistitum nonnulli haud dubie confusi, ne & ipsi possent argui lucro sordido præhabuisse sanctitatem, assentiri se Augusto recta monenti declararunt; & emendationi abusus intolerandi cooperari promptos ostenderunt. His paucis exceptis, contra steterunt plures cæteri, magno consensu propugnantes permissam, ut contendebant, sacris legibus, & plane innoxiam consuetudinem antiquam. Jura esse illa vetera & provide statutas ab ipsa Ecclesia mercedes sustentandis in varia functione sacrorum rituum Ecclesiæ Ministris; quibus illi destituti, quotidiano carerent victu, nec possent de cætero vacare divino cultui & administrationi Sacramentorum, splendore congruo, & assiduitate ad Populorum utilitatem necessaria, celebrandis. quare periculum subesse speciosæ isti Reformationi propositæ, gravissimi scandali, & pene defectionis ab avita Religione, per haud dubie secuturam inde Sacrorum cessationem, in Ecclesiam invehendi. Hæc & multa talia nequidquam istis allegantibus, ac se perstituros ad extremum in sententia monstrantibus, institit nihilominus Augustus qua cœperat; & rite Novellam promulgavit, qua severe prohibuit omnem omnino largitionem occasione Ordinationum faciendam, ad minutissima ac tantum non ad cereos quantulicum-

Edit. Rom. pag. 136.

A εἶναι καὶ ἐπαινετόν, τὸ πραχθὲν Βασιλεῖ. οὐ καλὸν δέ, οὐδ' εὐπρεπὲς ἄλλως, αὐτὸν συμπαθῶς ὅσον ἐπὶ τούτῳ τοῖς πταίουσιν ἔχοντα, ἀσυμπαθῆ καταναγκάζειν τὴν Ἐκκλησίαν γίνεσθαι, καὶ μᾶλλον αὐτὴν διαφερόντως τὸ ξυμπαθὲς πρεσβεύουσαν. Ὡς γοῦν ἀπετύγχανεν ὁ Κρατῶν, καὶ πᾶς ἐς δικαιολογίαν λόγος ἐντεῦθεν ἠπράκτει, τῆς τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Ἀρχιερέων νικώσης ἐνστάσεως, τοῦτο μὲν καὶ ἄκων ὑπερετίθετο, καὶ τὸ δοκεῖν ὑπερηφάνει, μὴ δ' αὐτὴν ἐκείνην ἣν ἑτοίμως εἶχον διδόναι τομογραφίαν, ὥς τι τῶν ἐξ ἀνάγκης θελητῶν προσιέμενος. συνεξακεῖσθαι γὰρ καὶ τῷ παιδί τε καὶ διαδόχῳ κατὰ τὸ εἰκὸς τὴν ὡς ἑαυτὸν ὁρκωμοσίαν τε καὶ ὑπὸ Θεῷ καὶ τοῖς ἐκείνου νόμοις ἀσφάλειαν. αὐτὸς δ' ὡς ἐῴκει παροξυνθεὶς ἐφ' οἷς ἀξιῶν
B ἀπετύγχανεν, ἄλλως ἀντιξύειν ἔγνω τοὺς ἀπειθοῦντας, ἀπρεπὲς καὶ ἄλλως τὸ κατὰ συνήθειαν πραττόμενον διακινῶν. Τὸ δ' ἦν, τὸ τὸν ἐπὶ Ἀρχιερωσύνῃ χειροτονούμενον, κανοῖς τισι καὶ δόσει λημμάτων τοὺς χειροτονοῦντας δωρεῖσθαι. Καί γε δὴ Κληρικῶν ἕκαστον, διὰ τῶν προσόντων αὐτοῖς ὀφφικίων δικαιοδοσίαν ὡς εἴθιστο. Σιμωνιακὸν γὰρ ἀπεκάλει τὸ πραττόμενον πάθος, καὶ ὤνιον χρημάτων κινδυνεύειν τὴν χειροτονίαν ἐντεῦθεν λογίζεσθαι. τοῦτ'
C εἰς μέσον προτείνων, πολὺς ἦν δοκῶν καταιδεῖσθαι, καὶ τὸ ἀπερισκέπτως γινόμενον ἐκφαυλίζειν, καὶ εἰς κρῖμα μεῖζον γίνεσθαι. τινὲς γοῦν, οἷς δὴ καὶ ἦν διευλαβεῖσθαι δοκεῖν, Ἀρχιερεῖς ὄντες, καὶ οὗτοι καὶ τὸ κέρδος τοῦ ἀσφαλοῦς ἐν δευτέρῳ δοκοῦντες τίθεσθαι, συνήρουν τῆς γνώμης τῷ Βασιλεῖ, καὶ τὰ εἰκότα συνέπραττον. Οἱ πλείους δὲ καὶ παρ' ἐκείνους ξύμπαντες, καὶ παλαιὰν συνήθειαν προβαλλόμενοι, καὶ νόμους περὶ τούτων λέγοντας, καὶ δικαιοδοσίας, ἐκ παλαιοῦ ὀφφικίων, οὐκ ἐνεδίδοσαν. Εἰ δ' οὖν ἀλλὰ παραβασίαν τοῖς κειμένοις ἐφεδρεύουσαν, καὶ ὄλισθον ἐντεῦθεν ἀνηρτημένον, ὡς εἰκὸς διεγί-
D νωσκον. Καὶ ὅτι πόρον ζωῆς ἀναγκαίας τοῖς Κληρικοῖς ἀποκεκλεῖσθαι ξυμβαίνει. Καὶ πολλὰ ἄττα τοιαῦτα λέγοντες τοῖς ἀπεροῦσιν εἰς τέλος ἐῴκεσαν. ἀλλ' οὐκ ἤνυον. Διὸ καὶ νεαρὰ προβαίνει νομοθεσία, καὶ ἐπ' αὐτοῖς μόνον οὐκ ἀκριβολογημένων κηροῖς, ὁπόσοι καὶ οἷοι ἔσονται, οἷς ἡμμένοις ἐπὶ τῇ τελετῇ τῆς χειροτονίας χρήσαιντ' ἂν οἱ τῶν παρόντων ἱερωμένοι. Ἣν δὴ Νεαρὰν ὑποσημαίνεται μὲν Πατριάρχης, ὑποσημαίνονται δ' Ἱεράρχαι, καὶ πάντες, πλὴν δυοῖν, τοῦ τε Σμύρνης καὶ τοῦ Περγάμου, συγκάταινοι γίνονται. πλὴν τὸ πᾶν τῆς ἀκερδείας, οὐκ ἐπὶ τοῖς ὑπογράψασιν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς Κληρικοῖς πίπτει. Ὡς ἄλλους μὲν ἐμπεδωθῆναι ταῖς ὁμολογίαις, ἄλλους δὲ καὶ ἄκοντας τὰς ἐκείνων ὁμολογίας ἀποπληροῦν.

que ponderis, quibus uti Sacerdotes ordinationibus aſſiſtentes conſueverant, deſcendens. Huic Novellæ ſubſcripſit Patriarcha, ſubcripſerunt & Epiſcopi tandem omnes, præter duos Smyrnenſem & Pergamenum. Cæterum damnum univerſum a ſubſcriptoribus in Clericos recidit, ſtatis hactenus penſionibus hac nova præſcriptione deinceps fraudatos. adeo ut alii quidem aſſenſum in legem novam ſubſcriptione ſuum teſtati ſint; alios, quorum nec impetratus nec requiſitus aſſenſus eſt, totum incumbens legis pondus, quantumvis invitos & gementes inutiliter, gravarit.

CAPUT IV.

De morte Deſpotæ Nicephori; & ut petitum ſit ab Imperatore, ut ejus filius Junior Auguſtus, Filiam mortui Deſpotæ duceret conjugem.

A Ἀλλὰ φθάνει καὶ ὁ ἐν δύσει Δεσπότης ὁ ἐξ Ἀγγέλων Νικηφόρος τελευτῆσαι τὸν βίον, ἐπὶ δυσὶν ὑπεξουσίοις τέκνοις. παιδί τε ἄρρενι ἀτελεῖ τῷ Θωμᾷ, καὶ θυγατρὶ προφερούσῃ τὴν ἡλικίαν τοῦ ἄρρενος τῇ Ἰθάμαρ, καὶ ἡ ἐκείνων μήτηρ Ἄννα, καὶ τῆς Εὐλογίας θυγάτηρ, ἐκ ποδῶν γεγονότος καὶ τοῦ Σεβαστοκράτορος Ἰωάννου, τὰς ἐπιτροπὰς τῶν τε παίδων καὶ τῆς τοπαρχίας ἔχουσα τοὺς τοῦ Ἰωάννου παῖδας δύο, τὸν Δούκαν τε καὶ τὸν Ἄγγελον. τὸν γὰρ Κομνηνὸν Μιχαὴλ φθάνει κατασοφισαμένη αὕτη δόλῳ, καὶ ἐπιχοῦσα, καὶ παραδοῦσα τῷ Βασιλεῖ. Γυνὴ ἀπόλεμος φύσει, ἄνδρας, καὶ πολέμοις ἐσχολακότας, ἐκτόπως ὑπώπτευε, B καὶ περὶ τοῖς παισὶ, καὶ τῇ ἀρχῇ ἐδεδοίκει. ὁ γὰρ σφῶν πατὴρ Ἰωάννης ζῶντα τὸν Νικηφόρον, νόθος γνήσιον, τὰ πολλὰ τῶν ἐκείνου προσαφαιρούμενος ἐζημίου. Διὰ τοιαῦτα καὶ οὐκ ἀνυστὴν ὅλως βουλὴν ἐβουλεύετο. ἔγνω γὰρ ἀποστέλλειν πρὸς Βασιλέα, καὶ λιπαρεῖν μὲν αὐτὸν λιπαρεῖν δὲ Πατριάρχην καὶ Ἐκκλησίαν, παριδεῖν νόμους κειμένους, καὶ τῇ ἀνάγκῃ συγκαταβῆναι ἐχούσῃ μέγα τὸ χρήσιμον, ὥστε τὸν νέον Βασιλέα γαμβρὸν ἐκείνῃ γενέσθαι, καὶ πᾶσαν χώραν καὶ ἑαυτὴν, καὶ παῖδα, ὡς ἀρχαῖα ἐλλείμματα Ῥωμαΐδος ἐγχειρίζειν χαίρουσαν· Ὡς εἰ καὶ αὐτῇ ἐπ' ἐκείνοις τόσα λαβεῖν ἔμελλε. C Τὸ οὖν συνάλλαγμα, ὃ συνιστᾶν ἤθελεν, ἐκτὸς ἦν βαθμοῦ καὶ ἐξ αἵματος, καὶ παντός γε μᾶλλον ἀπεκωλύετο. ὅθεν καὶ τῷ μὲν Θωμᾷ, τὸ Δεσποτικὸν ἀξίωμα ζητήσασα καὶ λαβοῦσα. τὴν δ' ἐντεῦθεν ἀσφάλειαν ἀπελπίσασα, πρὸς Ἰταλοὺς ἀφορᾷ, καὶ τὸν ἔκγονον τοῦ Καρούλου ἐπιγαμβρεύεται Φίλιππον, οὐκ ὀλίγα τῶν τῆς χώρας, καὶ πόλεις ἐς προῖκα δοῦσα τῇ θυγατρί.

Ante hoc tempus contigerat in Occiduis Tractibus obitus Deſpotæ Nicephori, *Edit. Rom. pag. 137.* ex Familia cui ab Angelis nomen, dudum illic dominante. Is moriens duos reliquerat, nondum per ætatem ſui potentes, Liberos, marem adhuc impubem Thomam, & paulo adultiorem illo puellam Ithamarem vocatam. Sublatus etiam de medio fuerat Nicephori Frater nothus, Joannes Sebaſtocrator; cujus pupillos duos, Ducam & Angelum, Anna vidua Nicephori Eulogiæ Andronici Auguſti Amitæ Filia, tutelari jure curabat; & ipſos & Toparchiam eorum eo nomine in poteſtate habens. (Fratrem enim horum majorem Comnenum Michaelem, jam antea circumventum & dolo comprehenſum ipſa Imperatori tradiderat). Hæc porro pro natura mulierum imbelli, formidoloſa tumultuum, cum recordaretur quot & quantis Joannes Sebaſtocrator Nicephorum virum ſuum damnis affeciſſet (nempe hic quoad vixit Frater fratrem, ſpurius legitimum, infeſtis e vicino incurſionibus inquietans, multas ex eo prædas egerat, nonnullas etiam ditionis ejus partes illi ereptas ſuæ adjunxerat) Fortunam & genium bellicoſæ familiæ, ne ſibi ſuiſque olim liberis infeſta pernicioſe forent, metuens, jam nunc adverſus id periculum præmunire propriam domum valido Imperatoriæ affinitatis præſidio ſtuduit, offerenda in ſponſam Michaeli Auguſto Juniori ſua Filia Ithamare. Non ignorabat adverſari huic Matrimonio Eccleſiaſticas ſanctiones, quod ſexto conſanguinitatis gradu Ithamar Michaeli admoveretur: tamen opinata poſſe fieri, ut politica ratio ſcrupulo e religione ducto prævaleret: & ſpes ingens iterum adjungendi Romano, unde abſciſſus olim fuerat, Imperio dotalis Puellæ Principatus, perſuaderet Andronico quæſtuoſam ſuper leges Eccleſiæ conniventiam, vehementer cum apud Imperatorem, tum apud Patriarcham & cæteros Eccleſiæ Proceres, inſtitit, ne tam utile ac neceſſarium Reipublicæ negotium, verecundia pene ſuperſtitioſa canonicarum præſcriptionum, omitti disjicive paterentur. Oſtendebat autem, ad tanto alliciendos eos potentius, daturam ſe operam, ut non ea ſolum pars ditionis Nicephori Deſpotæ viri ſui, quæ ſuæ Filiæ Ithamari competeret, harum nuptiarum beneficio Romano Imperio rejungeretur; ſed & reliquum Thomæ Filii, & Pupillorum Joannis Sebaſtocratoris Patrimonium, in quod jam utrumque plenam ipſa exerceret poteſtatem, ſe ſe procuraturam quibus facile poſſet ac plane vellet modis, ut ſub jus Imperatoris reverteretur. Rem inſuper tam pellacis ex ſe plauſibilitatis, eo ambitu ac ſtudio, adurgens, quaſi non offerret aliis illa, ſed ſibi poſceret; ac ex *pag. 138.* iſto conjugio proventuras ſperaret, tam amplas iſtas opimaſque Provincias. Fruſtra hic tamen ejus omnis conatus fuit, Imperatore ac Patribus Eccleſiæ in conſtanti averſione inconceſſæ affinitatis perſeverantibus. Quare Anna hinc dejecta, petita impetrataque Thomæ ſuo Filio deſpoticæ collatione poteſtatis, alio ſpes ſuas vertit; finitimorum ex alia parte Italorum opes reſpiciens. Filiam videlicet Philippo Caroli nepoti dedit conjugem, non exigua ipſi Terrarum & Urbium paterni Principatus Parte dotis nomine attributa.

CAPUT V.

De Affinitate ab Imperatore Filii Michaelis nuptiis contracta, deque missis ad tractandum id negotium Legatis.

Hinc jam Augustus incubuit in conatum congrui aliunde, nec ullis exceptionibus obnoxii conjugii Filio efficaciter strenueque procurandi. Ac primum quidem Hieromonachum Sophoniam, virum sapientem & solertem, in Apuliam misit, ut spes ejus generis inde ostensa ecquid succedere ad votum posset, experiretur. Plus ibi morarum quam speraverat Sophonias reperit. fuit enim illi eundum ad Papam, ad quem tamen litteris ab Imperatore scriptis, prout oportuerat, non fuerat instructus. Nec latuerat Andronicum quam opportunæ ad expeditionem negotii tales litteræ forent: sed quia scribere Papæ non posset nisi eum Sanctissimi Titulo ipsa in Litterarum inscriptione cohonestaret, crimen se consciturum, si id faceret, putavit, quod ita qui observantiores Religionis habebantur, de hoc ipso consulti responderant. Quia ergo multis ex locis aliis Regiæ Virgines ad has nuptias certatim offerebantur, uti a Regibus hinc Cypri, inde Armeniæ, has e vicinia ultro in manus occurrentes longinquioribus illis & diu expectandis præhabuit: ea etiam ad id motus causa, quod si curam obstinaret in quomodocumque conficienda Appula affinitate; Papæ Romani, a quo ea penderet, subeundum sibi, quod aversabatur, fastuosum supercilium videret. Constituit igitur omissa cogitatione Italici conjugii, cum altero modo memoratorum Regum de nuptiis Filii convenire. Principio uti ad id Ministro voluit Athanasio Alexandrino Patriarcha, post Athanasii alterius e Patriarchatu dejectionem, Rhodo Constantinopolim reverso. Nam vexationis ab acerbitate Constantinopolitani Athanasii in Ecclesiasticos grassatæ, sua pars Alexandrino quoque obtigerat Athanasio. Causa inter eos dissidii fuerat Lauræ Archistrategi Monasterium, & aliud item Monasterium Magni Agri dictum, quæ ambo Ecclesiæ Alexandrinæ attributa in gratiam ejus Præsulis Athanasii, ab Imperatore Michaele fuerant, diplomatibus Bullarum aurearum firmitate quam securissima munitis. (Edit. Rom. pag. 139.) Ægerrime id tulit postea succedens in Patriarchatum Constantinopolitanum Athanasius; ac Magni quidem Agri Monasterium Alexandrino abstulit: in alio vero illo Lauræ, memorari suum inter sacra ibi celebrata, nomen exegit. ac cum in hoc eludi se putaret ambiguitate nominis, quod tam ipse quam Æmulus Alexandrinus, pariter Athanasius vocaretur, præstare sibi cautione idonea ejus incolas Lauræ Monachos coegit; cum Athanasium in sacro pronunciarent, non Alexandrinum, sed se, mentibus ipsorum obversari; late vagam libertatem mentium intra suæ infinitæ cupiditatis sic coercere gyros volens. Istiusmodi tædio tricarum Alexandrinus Constantinopoli recedens, Rhodum se contulit; ubi reperta quam quærebat pace, tranquille, quoad Athanasius Throno cessit, est fruitus. Tunc igitur illum reversum, & per tempus aliquod moratum in Evergetæ Monasterio, Imperator pro dignitate gesturum quodcumque illi munus imponeretur, propter auctoritatem qua venerationi erat omnibus, hunc ratus virum, legationem ei demandat ad Reges; præsertim autem ad Armenium, ut inde sponsam Juniori Augusto duceret. quo assentiente, magnificeque inde ipsi para-

A Ὁ δὲ Βασιλεὺς πρέποντα γάμον τῷ παιδὶ παρεσκεύαζε. Καὶ τὸν μὲν Ἱερομόναχον Σοφονίαν, ἄνδρα σοφόν τε καὶ συνετὸν, ἀποπέμπει πρὸς Πούλειαν, τὸ κινούμενον κῆδος διαπρεσβεύσασθαι. Ὡς δ᾽ ἐν τῷ μεταξὺ ἀπελθὼν περιήργει. ἐδέησε γὰρ καὶ εἰς Πάπαν ἐκεῖνον γενέσθαι, κἂν οὐχὶ πρὸς ἐκεῖνον γράμμασιν ἱκανοῦτο τοῖς ἐκ Βασιλέως, οἷς ἔδει Ἁγιώτατον γράφειν τὸν Πάπαν, καὶ κρῖμα τὸ μέγιστον γίνεσθαι, ὡς τοῖς ἀσφαλέσι τὴν πίστιν ἐδόκει. πολλοὶ δ᾽ ἦσαν οἱ προσλιπαροῦντες ἄλλοθεν. ἔνθεν μὲν ἐκ τοῦ ἐν τῇ Κύπρῳ Ῥηγὸς, ἔνθεν δὲ καὶ ἐξ Ἀρμενίων, τὰ ἐν χερσί τῶν προσδοκωμένων ποιούμενος περὶ πλείονος. Καὶ ἄλλως τὴν B ἀπὸ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης ὑπειδόμενος ὑπερηφανίαν, τῆς φροντίδος ἐκείνης ἀπαλλαγεὶς, ἔγνω ἐπὶ θατέρῳ τῶν ἀξιούντων τὰ τοῦ κήδους συστήσασθαι. Καὶ δὴ πρῶτον μὲν τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον, ἐκ Ῥόδου καὶ αὖθις τῇ Κωνσταντίνου ἐπανελθόντα μετὰ τὴν ἐκβολὴν Ἀθανασίου. ἥπτετο γὰρ κἀκεῖθεν δεινὰ καὶ αὐτοῦ. Τὸ δ᾽ αἴτιον ἡ τῆς Λαύρας τοῦ Ἀρχιστρατήγου μονὴ, καὶ ἄλλη ἡ τοῦ μεγάλου Ἀγροῦ, τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας δοθεῖσαι παρὰ Βασιλέως Μιχαὴλ εἰς χάριν Ἀθανασίῳ, ἀσφαλέσιν ἐμπεδώσεσι χρυσοβούλλοις. ὃ δὴ καὶ τὰ πολλὰ ὠδύνα ἐς ὕστερον τὸν Πατριαρχοῦντα Ἀθανάσιον, C καὶ τὴν τοῦ μεγάλου Ἀγροῦ προσαφῃρεῖτο. ἐπὶ δὲ τῇ τῆς Λαύρας ζητῶν τὸ μνημόσυνον ἑαυτοῦ. ἐπεὶ ἐς ταυτὸν τῷ ὀνόματι συντρεχέτοιν, καὶ Ἀθανάσιος ἐμνημονεύετο, τοὺς Μοναχοὺς κατηνάγκαζεν ἀσφαλίζεσθαι, ἐφ᾽ ᾧπερ ὅτε λέγοιτο καὶ ἀκούοιτο τοὔνομα, φέρειν αὐτοὺς ἐπὶ νοῦν τὸ αὐτοῦ, καὶ μὴ τοῦ Ἀλεξανδρείας, πλάτος νοὸς ἀκαθέκτου συστέλλειν ἐθέλων διὰ τὴν αὐτοῦ ὄρεξιν. Καὶ διὰ ταῦτα ἀπάρας εἰς Ῥόδον, τὸ βιοῦν μετ᾽ εἰρήνης διῆγε. Τότε τοίνυν τοῦτον ἐπανελθόντα, καιρὸν ὅσον διαγαγόντα ἐν τῇ τοῦ Εὐεργέτου μονῇ, D ὁ Βασιλεὺς αἰδοῦς ἄξιον οἷς ἂν ἐπισταίη κρίνων τὸν ἄνδρα, πρεσβείαν στέλλεται δι᾽ αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ῥῆγας, τὸ δὲ πλέον πρὸς τὸν Ἀρμένιον, ὡς ἂν ἐκεῖθεν νύμφην ἀγάγῃ τῷ Βασιλεῖ. Ἐπεὶ γοῦν ὁ ἀποστελλόμενος συγκατέθετο, καὶ πάντα μεγαλοπρεπῶς ἑτοιμάσθησαν, τὰ πρῶτα μὲν, ἐξ οὐρίας ἔπλει ὁ Πατριάρχης ἐπὶ τριήρεως ἀσφαλοῦς, συνεπαγόμενος καὶ τὸν Μοναχὸν Ἐκτομίαν Νεόφυτον. Ὡς δὲ περί που τὴν Φώκαιαν ἦσαν, πειραταῖς περιπίπτουσιν. οἳ καὶ περισχόντες αὐτοὺς, φόρτον ἐκεῖνον διεφόρουν, καὶ τούτους παρακατέχειν, ὡς ἀποδοῖντο, ἠβούλοντο. Ἀλλ᾽ ἐξαίφνης φαίνεταί τις φορτὶς πλήρης ἀγωγί-

μων κατὰ τὸ πέλαγος. ἧς δὴ καὶ φανείσης μακρόθεν, περὶ τὸ ἐκεῖθεν κέρδος οἱ Πειραταὶ λιχνευσάμενοι, ἀφιᾶσι μὲν πρὸς τῷ λιμένι, ἅμα αὐτῇ τριήρει τοὺς περὶ τὸν Πατριάρχην. ἀφιᾶσι δὲ καὶ τὸν περιττὸν φόρτον ἐκεῖνον, καὶ ὡς προσμενόντων ἐλπίσαντες (τὸ γὰρ τοῦ Πατριάρχου σχῆμα σφᾶς ἔπειθε, μὴ τὸν ἀγεννῆ δρασμὸν ἐννοεῖν) ἀπτέρῳ τάχει καὶ προθυμίᾳ ἐπὶ τὴν φανεῖσαν ὥρμων. τῶν δ' ἀπ' ὀφθαλμῶν γεγονότων, εὐθὺς κακὸν ἐλπισμὸν περὶ ἑαυτῶν οἱ περὶ τὸν Πατριάρχην ἔχοντες εἰ ἐπιστεῖεν καὶ αὖθις, δρασμὸν ἐννοοῦσι. Καὶ δὴ τῆς νηὸς ἀποβάντες ὡς εἶχον μόναις στολαῖς καὶ βλαύταις, ᾗ ποδῶν εἶχον, φεύγουσιν ἀνὰ κράτος, πάτον μὲν ἀνθρώπων ἀλεείνοντες, ἀτρίπτοις δὲ δυσχωρίαις, τὸ μὲν καὶ θελήσει, τὸ δὲ καὶ τῷ μὴ εἰδέναι ὅλως τῶν τόπων. μόλις μετὰ τὴν πολλὴν τῶν ποδῶν ἐπὶ θάμνοις καὶ πέτραις πρόσκρουσιν, ἐπί τι φρούριον διασώζονται. Ὕστερον δὲ καταλαβόντες οἱ Πειραταὶ, ἔγνωσαν ὅλως σεσοφισμένοι παρ' ἑαυτῶν, ἢ μᾶλλον τῆς προνοίας, ὡς ἄν τις εἰκάσειε. τέως δὲ λαβόντες καὶ ναῦν καὶ φορτία, ἐχώρουν. Ὁ δὲ Βασιλεὺς τὰ περὶ τούτων μαθὼν, καὶ ὡς εἰκὸς προσαλγήσας, ἄλλους εὐτρεπίσας ἐκπέμπει. οἳ δ' ἦσαν, ὅ τε ἐπὶ τῶν δεήσεων Γλυκὺς Ἰωάννης, καὶ ὁ τῶν Ἀγελῶν Λογοθέτης ὁ Μετοχίτης Θεόδωρος. οἳ δὴ προσχόντες πρῶτον τῇ Κύπρῳ, καὶ τῷ Ῥηγὶ προσμίξαντες, εἶχον μὲν ἐκεῖνον αὐτίκα, ἐφ' οἷς ἐζήτουν πειθήνιον. ἓν δὲ καὶ μόνον ἐκεῖνος προσιστάμενον ἐγνωκὼς τῇ πράξει ἤθελε κἀκεῖνος ἐξημεροῦν. τὸ δ' ἦν, τὸ ὑπὸ βουλῇ καὶ θελήσει τῆς κατὰ Ῥώμην Ἐκκλησίας τὸ συνάλλαγμα διαπράττεσθαι. Ταῦτα δ' ἦσαν χρόνου καὶ τριβῆς δεόμενα. ἀλλὰ προστεταγμένον αὐτοῖς καὶ παρὰ τοὺς τῆς Ἀρμενίας ἄρχοντας ἀπαντᾶν. ἐκείνων πρῶτον προσλιπαρούντων περὶ δυοῖν ἀδελφαῖν, ἐφ' ᾧπερ ὡς βούλονται χρήσαιντο, μὴ δὲ γὰρ ἔχειν προτέραν προτιμᾶν εἰς τὴν τῷ Βασιλεῖ πρέπουσαν κήδευσιν, ὡς προτιμωμένης μιᾶς, καὶ θατέραν ἕπεσθαι. Ἐκεῖσε γοῦν γεγονότες οἱ πεμφθέντες, καὶ ἀμφοτέρας ἄγουσι. τὴν μὲν τῷ Βασιλεῖ οἱ συνοικήσουσαν. τὴν δ' ἄξιον εὑρήσουσαν τὸν νυμφίον. Ὡς δὲ πλῷ χρωμένων, κίνδυνος ἐφίσταται τῇ προτέρᾳ, χαλεπῆς ἐνσκηψάσης νόσου, προσίσχουσί τε τῇ Ῥόδῳ, καὶ ὅσα ἦν νόμος τελέσαντες ἐπ' αὐτῇ, κατὰ συνήθειαν ὀρθοδόξου πίστεως, τέλος, ἐξομοσαμένην τἀκείνων, χρίουσι μύρῳ καὶ ἁγιάζουσι, κἀντεῦθεν τῆς νόσου ῥαϊσάσης, ἀπάραντες Ῥόδου, τῇ Κωνσταντίνου προσίσχουσι. καὶ παρὰ τῷ τοῦ κέρατος τέλος πρὸς τῷ Κοσμιδίῳ προσχόντων, οὐδὲν ἦν εἰς φιλοτιμίαν, ὅπερ οὐκ ἔπραττεν ὁ Κρατῶν, εἰς τὴν τῆς Δεσποίνης ὑπάντησιν. Καὶ τέλος, ὑπὸ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τῇ πομπῇ εἰσαχθείσης, λαμπρῶς καὶ περιφανῶς ἐπὶ τῇ προτέρᾳ Μαρίᾳ, καὶ τοὺς γάμους ηὐτρέπιζε.

ta Regiæ legationis ſupellectile ac Pompa, firma & bene inſtructa triremi, vento a puppi proſpero flante Patriarcha ſolvit, ducens ſecum Monachum Eunuchum qui Neophytus vocabatur. Verum hi circa Phocæam in Piratas incidunt; qui redactis iis in poteſtatem, quæ ipſorum nave ferebantur, opes diripiebant, decreverantque detinere ipſos ut prodere ac reddere cogerent ſi quæ pretioſiora recondiderant. Ecce autem Latronibus ei curæ defixis, apparuit in mari oneraria, multis, quantum æſtimari a procul intuentibus poterat, conferta mercibus. Tracti ergo aviditate certæ ac uberioris prædæ Piratæ, Triremem in Portu linquunt, & in ea Patriarcham cum illa copioſa ſupellectili, arbitrati e gravitate viri, permanſurum ibi eum dum redirent, nec inducturum in animum, qui equos non haberet, pedibus ut vilis & ignobilis quiſpiam, exſcenſu in terram facto diffugere. Tali fiducia, quanta maxima velocitate valuere impetum in viſam onerariam faciunt. His ſic a conſpectu amotis, Patriarcha cum ſuis pejora metuentes ſi rurſus ſub rapaciſſimorum hominum arbitrium venirent, expedire fugam ſtatuunt, triremique raptim deſilientes in littus, in ſtolis ut erant ſinguli, ac crepidis, ut quiſque maxime pedibus valuit, curſu quam incitatiſſimo fugam arripiunt, tritas & veſtigiis ſignatas declinantes ſemitas, aſpera & invia loca ſectantes, partim conſilio, ne deprehenderentur, partim ignorantia locorum. Ita poſt multam ad ſtirpes & ſaxa obvia pedum offenſionem, in quamdam ejus Tractus munitiunculam ſalvi pervenerunt. Reverſi Piratæ ſpe ſua ſe deluſos ſero doluerunt: quamquam in hoc verius quiſpiam conſulentis innocentibus oppreſſis providentiæ beneficium divinæ, quam humanæ in latronibus imprudentiæ caſum agnoverit. Ut ut ſit abducta cum onere Triremi Piratæ abierunt. Re Imperator cognita, miſeratus, ut par erat, infelices; alios ad idem Legatos inſtruit & mittit. Magiſtrum videlicet Libellorum Joannem Glycyn & Agelarum Logothetam Theodorum Metochiten. Hi primum in Cyprum appulſi Regeque adito, facilem eum ad poſtulata repererunt. In uno ſolum quod minus legatis arrideret obfirmatum ſe Rex Cyprius oſtendit; quo ipſo adminiſtrando ſe recipiebat effecturum, ut id cum quam minima Græcorum offenſione ſuccederet. Id autem erat, approbante ac volente Eccleſia Romana hoc Matrimonium peragere. Sed hæc indigebant tempore ac mora. Interim legati, quod & in mandatis habebant, ad Principes Armeniæ tranſierunt. Illi pro una, duas etiam obtrudebant e Rege prognatas ſorores, ultroque inſtabant, ambas accipere ne gravarentur, & Imperatori ſiſtere, utra magis placuiſſet electuro: ſui enim ipſorum judicii non eſſe, alteram alteri præferre, quas paris invicem dignationis ac meriti haberent. Collocutis inter ſe ſe Legatis, haud repudianda conditio viſa eſt. Utramque igitur volentes Germanam abducunt; quarum utique una Juniori Auguſto nuberet; alteri dignus ſponſus, haud illic defuturus, quæreretur. Inde cum inter navigandum prior Regiarum Virginum gravi correpta morbo periclitari viſa eſſet, ei commodius curandæ in Rhodum Inſulam forte obviam exſcendunt. Ibi eam præter quam fomentis recrearunt opportunis, Religionis etiam elementis, ac ſacris, juxta morem Orthodoxæ Fidei, myſteriis initiatam, ejurato ritu patrio, ungunt chriſmate ac ſanctificant. tum morbo jam liberam & priſtino redditam vigori, Rhodo ſolventes Conſtantinopolim perducunt. ubi prætervectam littus quod *Ceras* aut *Cornu* vulgo dicunt, & ad Coſmidium appellentem, ea magnificentia occurſus, ſplendoreque apparatus excepit Imperator, quantus maximus poſſet ac ſpecioſiſſimus vel Dominæ jam & Auguſtæ exhiberi. Sic primo exſcenſu ſalutatam, invectamque in Urbem comitatu ſuperbiſſimo eamdem majorem natu duarum Virginum, cui nomen Mariæ fuit, ad proxime celebrandas cum Filio nuptias impenſe præparare inſtitit.

Edit. Rom. pag. 140.

CAPUT VI.

Nuptiæ Imperatoris Michaelis.

Vidit istam plane regiam & splendidissimam Augustarum nuptiarum ceremoniam sextadecima dies Januarii. Minorem porro novæ Augustæ sororem, cui erat domo allatum *Theophano* nomen, & ipsam sacro inunctam oleo, atque appellatione Matris Augusti Senioris honoratam, ut *Theodora* ex *Theophano* vocaretur, postea despondenrunt in partibus occiduis Joannis Sebastocratoris Filio, cui ut commune cum Patre Joannis vocabulum, ita & Sebastocratoris Dignitas a Patre derivata pariter illum & ejus germanum honorabat. quorum amborum maximus natu frater Michael custodia in Urbe detinebatur. Ad hunc igitur rite stipulatis sponsalibus pactis, cum dote in numerato multorum Talentorum, missa Constantinopoli Junior hæc Theodora est. Verum in itinere mortua, Thessalonicæ sepulcrum invenit.

Edit. Rom. pag. 141.

A Καὶ εἶδε τὴν λαμπρὰν ἐκείνην καὶ βασίλειον τελετὴν, ἡμέρα ἑξκαιδεκάτη Ἑκατομβαιῶνος μηνός. τὴν δέ γε ὑστέραν Θεοφανὼ, καὶ αὐτὴν τῷ θείῳ μύρῳ χρισθεῖσαν, καί γε τιμηθεῖσαν τῷ τῆς μάμμης τοῦ νέου Βασιλέως καὶ Δεσποίνης ὀνόματι, Θεοδώρα γὰρ ἐκ Θεοφανοῦς μετεκλήθη, μετὰ καιρὸν, τῷ τοῦ δυτικοῦ Σεβαστοκράτορος Ἰωάννου παιδὶ Σεβαστοκράτορι καὶ αὐτῷ ὄντι (καὶ ὁ ἀδελφὸς γὰρ οὕτως ἐξ ἀξιώματος ἐφημίζετο, τοῦ Μιχαὴλ κατὰ πόλιν ἐγκεκλεισμένου) ἑτοιμάζουσι μὲν πέμπειν ὡς νύμφην, καὶ ὑπὸ πισταῖς ὁμολογίαις μετὰ προικὸς πολυταλάντου οἴκοθεν ἔπεμπον. ἀλλ᾽ ἐν τῷ μεταξὺ τελευτήσασαν, ἡ Θεσσαλονίκη δέχεται.

CAPUT VII.

Ut rursus Imperator tentaverit reducere ad concordiam Schismate discissos; & ut quiete pacem colerent, petierit.

Hinc jam novo conatu tentavit Arseniatas Augustus, sperans ad concordiam nunc posse allici, mansuetudine ac passim probata morum suavitate Patriarchæ, nemini facessentis molestiam, sed quantumvis secta disjunctos studiisque infestos, modesta placiditate tolerantis. Ad convocatos ergo Factionis Arsenianæ Primores orationem habuit hortatoriam ad pacem: eo fidentius indulgens spei operæ navandæ, quod jam secum habebat traductos ad suas partes ex illa secta tres ex ejus columinibus; suum Avunculum Raulem, & cæcum Isaacium, nec non hujus sororem Protostratorissam, quos quidem omni delinire indulgentia studiose ac perseveranter satagebat: adeo ut, quod iis id gratum nosset, Protostratorem Andronicum Palæologum, qui propter olim orta Ecclesiæ scandala conjectus in carcerem, ibi jampridem obierat, anniversaria memoria splendide honoraret: coram his ad congregatum Arseniatarum quoque reliquorum cœtum „ verba Imperator faciens, primum est omni„ bus blanditus; non condolere se solum ob „ mala diu multa tolerata significans, sed & ul„ tro nec parce commendans probatum in ple„ risque longanimi patientia gravium ærumna„ rum per annos plures invictum robur animi: „ quod & se admirari demonstrabat, & eos hoc „ ipso nomine plurimi facere; tantum orare, „ idque civiliter citra imperium ac fastum, ut „ pacate de cætero viverent: abunde quippe „ præcessisse scandalorum quæ tot ac tales viros „ in transversum actos everterint. Hæc & alia paris sententiæ plurima cum Andronicus apud Arseniatas fusa oratione memorasset ad finem impetrandi ab iis, ut turbas ciere desinerent, non plus profecit quam si cantilenam surdis modularetur, aut cæcis innueret. Vetera hi nimirum illa sæpius decantata rursus obtendebant juris argumenta ipsorum & firmamenta causæ. in qua illos obfirmabat pertinacia rursus ipsis, nescio unde orta remissione simultatis, reconciliatus admixtusque Hyacintus. His compertis Imperator frustra se contendere intelligens, Arseniatas quidem cæteros dimisit, etiam atque etiam jussos quiescere.

pag. 142. Hyacintum reddi custodiæ præcepit ibique teneri clausum. At Tarchaniota educto carcere pacato in cæteris usus est; etsi non est is Ecclesiæ adjunctus; permittens Dominæ suæ conjugi, ut faveret illi, prolixe gratificaretur, in iis quæ rationi consentanea vellet aut posceret.

B Ἐντεῦθεν καὶ αὖθις τῶν Ἀρσενιατῶν ἀπεπειρᾶτο ὁ Βασιλεὺς, εἰρηνεύσειν κἀκείνους ἐλπίζων ἐκ τῆς πρὸς πάντας εἰρήνης τοῦ Πατριάρχου, ἔν τισι γνώμης ἤθεσι, μάχης ἁπάσης καὶ φιλονεικίας ὑπερτεροῦσιν. ὅθεν καὶ συνάγων ὡμίλει, καὶ εἰρηνεύειν ἠξίου. Εἶχε γὰρ καὶ τὸν αὐτοῦ θεῖον τὸν Ῥαοὺλ καὶ τυφλὸν Ἰσαάκιον συνάμα τῇ ἀδελφῇ Πρωτοστρατορείσσῃ ἀποσπάσας τῆς ἐκείνων ξυμμορίας ἐν εἰρήνῃ παντοίᾳ, καὶ περιέθαλπε θαραπείαις ἁπάσαις. ὥστε καὶ τὸν ἐν εἱρκτῇ τὸ πάλαι τελευτήσαντα Πρωτοστράτορα τὸν Παλαιολόγον Ἀνδρόνικον, διὰ τὰ προγεγονότα τῆς Ἐκκλησίας σκάνδαλα ἐτησίαις μνήμαις,

C ἀξιοπρεπῶς τιμᾶν, κἀκείνων ἄλλως τε τὰ πάθη τιμῶν, τε τὴν πολυετῆ κακουχίαν θαυμάζων, ἠξίου μόλις καὶ εἰρηνεύειν. μὴ δὲ γὰρ εἶναι λοιπὸν τὸ ἀποχρῶν, εἰς τόσων καὶ τοιούτων ἀνδρῶν σκάνδαλον. Ἐπεὶ δὲ πολλὰ λέγων κενὴν ψάλλειν ἐῴκει, καὶ διανεύειν τυφλοῖς, ἐκεῖνα καὶ πάλιν προβαλλομένων, ἃ δὴ τε πρότερον προεβάλλοντο. εἶχον δὲ πάλιν ἔκτινος μικροψυχίας συμβάσης καὶ τὸν Ὑάκινθον ὅλως μεθ᾽ ἑαυτῶν, τούτους ὁ Κρατῶν ἀφίησι παραγγείλας ἡσυχάζειν. τὸν δ᾽ Ὑάκινθον αὖθις ἐγκλείει τῇ φυλακῇ. Τὸν μέντοι Ταρχανειώτην τῆς φυλακῆς ἐξαγαγὼν, εἰρηνικὸν εἶχεν ἄλλως, εἰ τε μὴ ἐπ᾽ Ἐκκλησίαν συνήγετο, ἐφεὶς καὶ τῇ συζύγῳ Δεσποίνῃ, εὐμενῶς οἱ ἔχειν καὶ θεραπεύειν, ὡς αἱροῖτ᾽ ἂν ἐκεῖνος τὰ εἰκότα.

CAPUT VIII.

De Debilitatione Reipublicæ e dudum invaleſcentibus corruptelis neceſſario ſecuta.

A TA' μὲν οὖν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐς ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐς τὸ δὲ τέλους κατευωτήκει. τὰ δὲ τῆς Ρωμαΐδος ἐξηθενήκει τέλεον. πλεονέκτημα γὰρ ἡμῖν ἐγένετο τοὺς παρόντας χρόνους, μισθοῦ τοῖς μεσιτεύουσι καὶ λημμάτων τὰ πολλὰ πράττεσθαι. Τοῦτο πολλοῖς μὲν τοῖς ἐς ἀρχὴν εὐδοκίμοις ἢ μὴ καταδεχομένοις καταβάλλειν, πολλῷ γὰρ οὐχ ἥκιστα τοῦτο, ὅσῳ καὶ ἀξιοῦσι λαμβάνειν, εἰ μὴ δυναμένοις ἴσως ἐκώλυε τὰς τιμάς. ἄλλοις δὲ παῤῥησίαν ἐδίδου διδοῦσιν, ὡς ἕξειν ἐλπίζουσι. δεύτερον ἐπὶ τούτοις καὶ τὸ ἐλλιπῶς τὰς ἀποτεταγμένας ἀποδίδοσθαι ῥόγας τοῖς ἐν ταῖς ἄκραις, ἡγεμόνων τὸ πλέον κακότητι, θελόντων τοῖς ἐντεῦ- B θεν ὑπερημέρως πάντι διδομένοις στρατεύεσθαι, ὡς κερδαίνοιεν. Ταῦτα δὴ ἐπὶ ταὐτὸ συναχθέντα. τὸ γὰρ τοῦ Βασιλεύοντος εὐσταθὲς, καὶ τὸ πρὸς κρίσεις τε καὶ κολάσεις συμπαθητικόν τε καὶ ἥμερον, μέγα τι τὸ κακὸν καὶ οὐκ οἰστὸν ὅλως τοῖς παθοῦσιν εἰργάζετο. Τέως δ' ὡς εἶχεν ἡ τοῦ Βασιλέως ὁρμὴ, τῆς δυνάμεως ἐνούσης ἔτι τῶν νεύρων, τὰ δ' ἦσαν τὰ χρήματα, πέμπων τὰς τῆς ὁλομελείας κινήσεις τῆς Ρωμαΐδος εὐρωστοτέρας ποιεῖν οὐκ ἀπώκνει. Κατ' ὀλίγον δὲ τὸ δεινὸν ἐπαῦξον, ἀνέστελλε πεμπομένων καὶ τῶν εἰς κεφαλὰς ἀξίων. καὶ ὡς οἷόν τ' ἦν σφίσιν ἀντεχόντων προσκει- C μένων καὶ τῶν ἐκ Κρήτης μαχίμων ταῖς τοπικαῖς δυνάμεσιν, οὓς Κρήτηθεν προσχωρήσαντας Βασιλεῖ, ὡς μὴ καταδεχομένους τὴν ἐκ τῶν Ἰταλῶν ἐπικράτειαν, ἐπ' Ἀνατολῆς κατοικίσας, καὶ ῥόγαις ἐτησίοις ἀποτεταγμέναις ἐξικανῶν, ὡς πιστοῖς συμμάχοις ἐχρῆτο. ἦν δὲ συχνὸν τὸ τῆς συνδοσίας, διὰ τὴν σπάνιν τῶν χρημάτων, ὡς ἔλεγον ἀνέδην τελούμενον. τὸ δ' ἦν ὡς ἐῤῥέθη τὰ πρότερα, τὸ τῆς ἐφ' ἑκάστου προνοίας δέκατον. Πλὴν καὶ οὕτω σφῶν ἐκνοσφιζομένων, ἡ ζημία τοῖς παροίκοις περιΐστατο. καὶ ἐπεβαρύνοντο μὲν οἱ ταλαίπωροι, οὐκ ᾔδεισαν δὲ ὅπῃ καὶ ἐς τὸ παντελὲς ἔμελ- D λον βαρυνθῆναι. ἢ γὰρ ἂν εἰ πάντως ᾔδεισαν, ἅπερ πάσχειν μετὰ μικρὸν ἔμελλον, καὶ πάντα τὸν βίον καταπροοῖντ' ἂν ἀπαιτούμενοι.

A IS ſtatus ad hanc diem Eccleſiaſticarum rerum fuit: Politicarum autem longe peſſimus: Republica Romaniæ extremam jam in debilitatem redacta. Cauſa fuit abuſus ex facili, pellacia lucri utrinque præſentis, inoleſcens per hæc tempora, mercede ac donis emendi quidvis quiſque vellet e Principe a Primariis ejus in regimine Miniſtris. Ob hoc multi alioquin apti Magiſtratibus gerendis, a Republica arcebantur; quod non inducerent in animum ſumptum facere: vulgo ſcilicet hominibus natura pronioribus ad accipiendum, quam ad dandum. Vice porro Proborum gnavorumque ſic excluſorum functionibus publicis per tales utiliſſime gerendis, ſubintrabant eo non tam induſtrii Actores quam Avari mercatores, profligata in id quæſtuoſe modica pecunia licen- B tiam ſibi parantes impune corradendi quo damnum large compenſarent. Alter fons enervationis Imperii fuit, parſimonia plene ſolvendarum ex fide penſionum, quæ Præſidiariis Arcium in limite ſitarum olim ſtatutæ fuerant, in mercedem operæ militaris adeo illic ad communem tutelam neceſſariæ. Hæ maligne nunc ſuppeditabantur, avaritia Præfectorum erogationi pecuniæ publicæ quorum apponebatur lucris quod per aſtutas fruſtrationum artes diffundenda prætextibus vafris ſolutionis die. miſeris militibus ſubtrahebatur pretium ſudorum ac ſanguinis. His duobus malis ne in unum coeuntia exundarent, in perniciem publicam unum eſſe poterat efficax remedium ab Imperatoris auctoritate ſumma, ſi is delato corruptelarum quas memoravimus indicio, ad eas coercendas addu- C ci potuiſſet. Sed ne hoc contigeret aut ſperaretur, obſtabat immobilitas ejus, a tenore dimoveri allegationibus ullis neſcia, huicque adjuncta ſegnities caſtigandi, noxiæ lenitatis indulgentia fræna laxans ſceleribus, & metum adimens peccantibus; unde malum immane quantum ingens, nec jam amplius tolerabile oppreſſos ab impune graſſantibus urgebat. Inter tanta incommoda ſuſtinebat ſe erectum utcumque ac ſtantis ſaltem ſpeciem oſtentans, corpus Imperii, quoad intus ei non defuit, quaſi ſanguinis copia, ac nervi velut quidam pecuniæ abundantis per illud commeantes, unde interim vegetabatur ac ciebatur; haud ceſſante, pro ſua ſtrenuitate, Auguſto ad omnia impigre occurrere. Ad extremum quin etiam, ſed jam ſero, auctis ſenſim in molem inſuperabilem malis, opponere nimis diu omiſſam ſeveritatem eſt conatus; *Edit. Rom. pag. 143.* D & publica incommoda retorquere in capita auctorum, meritis eos ſubjiciendo ſuppliciis, tentavit. Utebatur ad hoc cum aliis quas habebat ad manum copiis, tum præcipue Cretica militia præſidiariis Provinciarum admixta. Nam multos e Creta Inſula, ſervire Latinis illic jam ineluctabiliter prævalentibus non ſuſtinentes, Imperator in Tractus Orientales invitatos; in locis ſuæ ditionis collocaverat, penſioneſque iis decreverat annuas, fida illorum utens in bellis opera. Verum ut hæc illis ſtipendia ſummas in immanes excreſcentia conficerentur, contributiones erat neceſſe ſubditis acerbiſſimas indicere: qui quantumvis non falſo quererentur de pecuniæ raritate in iis partibus dudum per erogationes immodicas exhauſtis, tamen quod nullam excuſationem neceſſitas admitteret, nihilominus pendere quantum exigebatur cogebantur. Inſtituta prius fuerat, ut diximus, collatio decimarum e penſionibus, quas quiſque ſtipendia merentium, aut iis legitimo tempore factis, emeritorum, percipere annuas e publico ſoleret. Sed cum jam longo hauſtu exinanitis & enervatis exprimi quod opus erat nequiret, ad Patres familias & quoſvis privatæ rei dominos onus devolvebatur. Hi miſeri ſupra modum gravabantur. Neſciebant autem futurum, ut tandem funditus opprimerentur, exaggeranda continuis auctibus mole ponderis. Si enim iſtud prævidiſſent, utique præſtabilius duxiſſent fundum victumque ſemel totum condonare poſcentibus, quam aſſiduis exſuctionibus carpi paulatim abſumique uſque ad lethalem extabeſcentiam.

CAPUT IX.

De Philanthropeno & ejus Rebellione.

Cum igitur ob eas quas diximus causas nulla aut perinfirma essent Arcium Præsidia limitanearum, adeo ut non solum quæ ad Mæandrum jacent loca, quæque jugo illi contigua sunt, sed interiores etiam regiones crebris Persarum incursionibus vastatæ desolarentur, prius memorati Protovestiarii Tarchaniotæ secundus natu filius Alexius Philanthropenus dictus ex Avo materno, illo omnium primo Protosebasti dignitate honorato, Pincernæ ipse Imperatoris titulo insignis, Asiæ quam minorem vocant, itemque Lydiæ, ac Celbiani usque ad ipsum mare Dux declaratur; Protovestiarita Libadario Terris ac Tractibus circa Neocastra sitis Præsidente. Pincerna porro multo jam tempore talem Præfecturam gerens; habens etiam in potestate Creticam militiam & universas Tractus orientalis copias quocumque iret circumducens, cœpit, ut fit, placere sibi, seque circumspicere, conscientia Juvenilis indolis, strenuitatisque militaris, cui etiam illa faveret prosperis arridens successibus celebrata veteribus Fortuna. Loquamur hic quoque cum vulgo: & illam cui Scipiones, Crassi, Cæsares; cui Themistocles, Timothei, Cleones, accepta sua præclara facinora tulerunt, quæque non minus quam Dii cæteri Templis arisque colebatur; istam inquam, quamcumque vim dici fas est, suffragatam Philantropeno fateamur; dum partim præliis secundis atque victoriis, partim, idque frequentius, quadam dexteritate prudentis industriæ, largitionibusque in tempore in hostes juxta & Amicos profundendis, Rem sane is Romanam per illos orientales Tractus restituit, quadamtenusque securam reddidit; Nostrorum impetus rabie quadam odii erga Romanum regimen, ad excutiendi obsequii subinde conatum erumpentes, infringens, Barbarorum vero, qua sui metu, qua fidei ac civilitatis exhibitione, partaque ex his apud eos reverentia, ferocitatem mitigans, ausus que irrumpendi debilitans. Ac ditioni quidem nostræ subjectas gentes ne jugum excuterent non sola vi tenebat: Sed comitatis ac liberalitatis deliniebat illecebris, dum aliquid in iis benemerentes adauget honoribus ac promovet; dum animos addit audentibus bonaque spe confirmat: dum denique non solum quam quisque manu pepererit prædam, ipsi propriam relinquit; juste quæsitum eripiendis Hosti spoliis virtutis fructum cuivis integrum condonans: sed præmia insuper ex suo recte factorum ultro accumulans. His ille artibus multa sibi gloriosa, nec minus quæstuosa, perfecit; ista virtutis cum fortuna societate, successus plerisque in Hostile solum incursionibus eos nactus, quibus multam Persarum opulentiam in suam manum potestatemque redigeret. Inter alia ejus acta hoc in specimen memorabimus. Munitio erat prope Meladunium, dicta *Duorum Collium*, olim nostra, nunc Hostium insessa præsidio, illa, opinor, ipsa quæ vocabulo *Didymii Milesiorum* olim celebris fuit. Eam ille armis subegit hoc modo. Sciebat primariam uxorum Salampacis Persæ, illo jam mortuo illic servari, cum Thesauro Gazæ peregrinæ opumque omnis generis ingenti. Et situs & structura & præsidii numerus sic Arcem illam defensabant, ut vi bellica expugnari haud posse judicaretur. Experiendam ergo artem ratus, Mulierem missis arcano litteris ac nunciis pellicere tentavit, se illam conjugem ducturum pollicens. Sed cum id frustra diu fieret, fœmina Connubii talis mentionem aspernante, interim explorata dux loci natura, ani-

Edit. Rom. pag. 144.

A Τῶν γοῦν ἄκρων κακουμένων, ὡς μὴ μόνον τῶν κατὰ Μαίανδρον, καὶ τὰ τῷ ζυγῷ ἐκείνῳ προσήκοντα, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ἐντὸς ἐξαφανιζομένων ἐξ ἐπιδρομῶν συχνῶν τῶν Περσῶν, ὁ τοῦ προρρηθέντος Πρωτοβεστιαρίου τοῦ Ταρχανειώτου δεύτερος παῖς, ὁ Φιλανθρωπηνὸς ἐκ τοῦ πρὸς μητρὸς Πάππου Ἀλέξιος τοῦ πρότερον εἰς Πρωτοσεβαστὸν τιμηθέντος, Πιγκέρνης τῷ Βασιλεῖ τιμηθεὶς, τῶν περί τε τὴν Ἀσίαν τὴν μικρὰν καλουμένην, ἔτι δὲ Λυδίαν, καὶ Κελβιανὸν μέχρι καὶ αὐτῆς δὴ τῆς θαλάσσης, ἡγεμὼν ἀναδείκνυται, τοῦ Πρωτοβεστιαρίτου ἔτι Λιβαδαρίου τῶν περὶ τὰ Νεόκαστρα καθηγεμονεύοντος. Ὁ γοῦν Πιγκέρνης ἐπὶ χρόνοις τὴν ἡγεμονίαν ἔχων, ἔχων δὲ καὶ τὸ Κρητικὸν, B καὶ τὰς κατ' Ἀνατολὴν ἁπάσας δυνάμεις ἐπιφερόμενος, φύσεώς τε τάχει, καὶ σπουδῇ στρατηγίᾳ πρεπούσῃ, συναιρομένης καὶ τῆς παρὰ πολλοῖς λεγομένης τύχης, λεγέσθω γὰρ καὶ τοῦτο, καθωμιλημένον τοῖς παλαιοῖς, καθ' ἣν Σκηπίωνές τε καὶ Κράσσοι, καὶ Καίσαρες, ἔτι τε Θεμιστοκλεῖς καὶ Τιμόθεοι, καὶ Κλέωνες ἠνδραγάθουν, καὶ τύχης ὡς καὶ Θεῶν ἄλλων ἱερὰ ἀνιδρύοντο, τὰ κατ' Ἀνατολὴν καθίστα τε καὶ προσησφαλίζετο. τὰ μὲν καὶ μάχαις καθ' ἃς ἐνίκα, τὰ πλεῖστα δὲ συνέσει, καί γε φιλοδωρείᾳ, πρός τε τοὺς ἐχθροὺς ἅμα καὶ πρὸς τοὺς φίλους. τοῖς μὲν ὑποκόπτων τὴν κατὰ C τῶν ἡμετέρων λύσσαν, καὶ καθιστῶν τὸ πολέμιον ἡμερώτερον· τοῖς δὲ τὰς τιμὰς ἐπαύξων, καὶ τὰς προθυμίας ἐπιρρωννύων, μὴ μόνον ἐφιεὶς ἑκάστῳ κερδαίνειν ὅπερ ἐς χεῖρας ἐκ τῶν ἀλλοτρίων σκύλων ἐτύγχανε γεγονός· ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ προστιθεὶς τὰ πλεῖστα, τὸν ἐκ τῶν ἐχθρῶν πλοῦτον ἢ μετὰ τύχης ἀρετῇ, εἰς χεῖρας ἦγεν ἐκείνῳ. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις, καί τι φρούριον πρὸς τὸ Μελανούδιον τῶν δύο βουνῶν, πάλαι μὲν ἡμέτερον, τότε δὲ τῶν ἐχθρῶν, ὃ πάλαι οἶμαι τὸ Μιλησίων Διδύμιον ἐφημίζετο, ἔτυχε πολέμῳ κρατήσας τοιῷδε τρόπῳ. Ὡς γὰρ ἡ πρώτη τῶν γυναικῶν τοῦ Σαλάμπακι D Πέρσου, ἐξ ἀνθρώπων ἐκείνου γεγονότος, ἐκεῖ πεφύλακτο. τεθησαύριστο δὲ καὶ πλοῦτος παντοδαπός, τὸ μὲν πολέμου νόμῳ τοῦ φρουρίου περιγενέσθαι, ἀδύνατα τέως εἶχεν, ἔγνω δὲ σοφίσασθαι τὴν γυναῖκα. ὥστε καὶ πέμπων ὡς δῆθεν ἐν ἀπορρήτοις, ἀγαγέσθαι ταύτην σύζυγον ὑπισχνεῖτο. ὡς γοῦν πολλάκις πέμπων οὐκ ἔπειθεν, ἐπισχὼν τοὺς τῆς λίμνης παράβους, συνδεῖ σχοίνοις, καὶ ξύλα μέγιστα ἐνιεὶς ἐπ' ἐκείνων, κατασκευάζεται μόσυνας. τὰ δ' ἄλλα πλοῖα πληρώσας, πολεμιστὰς ἐν τούτοις Ἑλεπόλεις ἱστὰς καὶ μαχόμενος. οὐ δὲ γὰρ κατὰ τὸ τυχὸν καὶ αὐτὸς παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐκλεί-

λεύζετο, ἀλλ' ὀνόματος ἐπέβαινεν. ἅμα μὲν φοβεροῦ, ἅμα δέ γε καὶ ἐρασμίου, ὡς καὶ πολλοὺς προσχωρεῖν, καὶ ἐπ' ἐκείνῳ ἀγαπᾶν τάττεσθαι. αἱρεῖ μὲν οὕτω τὸ φρούριον, πλοῦτον δ' ἐκεῖθεν οὐ ῥᾳδίως ἀριθμητὸν περιβάλλεται. τοῖς δ' ἰδίοις, ἀλλά γε καὶ τοῖς προχωροῦσιν εὔπορον καθίσῃ τὸν βίον. Ὅθεν καὶ πολλοὶ ὑπ' ἐκείνῳ δεδουλωμένοι ἔχαιρον, καὶ ὑπ' αὐτῷ τεταγμένοι ἦσαν, καθ' ὧν περ καὶ προσαχθεῖεν, ὡς κατ' ἀγάπην ἅμα γυναιξὶ μετῳκημένοι καὶ τέκνοις. Ἐντεῦθεν καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἀγαπήσαντες, οἱ ἐπ' ἐκείνῳ ταττόμενοι, καὶ μᾶλλον οἱ Κρητικοὶ, ἤρξαντο θεραπεύειν καὶ τρόποις καὶ λόγοις, ὑπὲρ ὃ προσῆκεν ἐκείνῳ, καὶ εἰς ἀποστασίαν τὴν ἀπὸ Βασιλέως ὑπέκνιζον. Ὁ δὲ νέος ὢν, ἄλλως καὶ φυσηθεὶς ἐκ μεγίστου φρονήματος, τὰ μὲν πρῶτα τοὺς λογισμοὺς κραδαινόμενος, πολὺς ἦν προσλιπαρῶν Βασιλέα, τῆς ἀρχῆς μετατίθεσθαι. ἀλλ' οὐκ ἔπειθεν. οἶδα δ' ἔγωγε γνοὺς τῷ πυθέσθαι τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ ἡμῖν ὁμιλοῦντος, καὶ περὶ ἀμφοτέρων τῶν αὐταδέλφων λέγοντος. καὶ ὥς τι τῶν εἰς ἔπαινον τιθεμένου μέγαν, τὴν τἀδελφοῦ περὶ θατέρου κρίσιν τὴν τῆς ἀρχῆς παράλυσιν ἐπισπεύδοντος. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος μὲν καὶ ὑπὸ μεσίταις ἐζήτει τῆς ἀρχῆς ἀφεθῆναι, καὶ πολὺς ἦν εἰς τοῦτο δεόμενος, ὁ δὲ πρῶτος τῶν σεβαστῶν, καὶ ἀδελφὸς, ἐκείνου δυσωποῦντος ἀκούων, περιήλγει καὶ κατεμέμφετο, καὶ αὐτοῦ κατέναντι Βασιλέως, ἀπιστίας ἐγγὺς τὸ πρᾶγμα ἔκρινεν, ἣν τις κατασταθεὶς εἰς ἀρχὴν, πρότερον ἢ Βασιλέα ἀφ' ἑαυτοῦ κινηθέντα κελεύειν, αὐτὸς ζητοίη καὶ προσαναγκάζοι τὴν ἄφεσιν. Βασιλεὺς τὸν λόγον ἀποδεξάμενος, ἐπὶ σχολῆς περὶ ἀμφοτέρων πρὸς ἡμᾶς λέγων, ἐκείνου μὲν τὴν ὑπὲρ τοῦ ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν ἱκεσίαν ὑπεδήλου. τούτου δὲ τὴν κρίσιν ἐθαύμαζε, λόγῳ δεικνὺς, ὁπόσον οἶδεν οὗτος ὑπὲρ ἐκεῖνον, τὸ πρὸς τοὺς Βασιλεῖς παρὰ τῶν ἐν τέλει κατὰ τὸ εἰκὸς ὀφειλόμενον. Τὰ πρῶτα γοῦν οὕτως ἐκεῖνος οἰκονομεῖν ἔγνω τοιούτους λογισμοὺς ἀποκρούσασθαι. Ἐπεὶ δὲ ἡ ῥανὶς ἠνδελέχει, ὥστε καὶ τὴν πέτραν, τὸ τοῦ λόγου, κοιλαίνειν ἔχειν, καὶ οἱ ἀμφ' ἐκεῖνον μετέωροι πρὸς καινοτομίαν ἦσαν, μεῖζον ἢ κατὰ στρατηγὸν θωπεύοντες. καὶ τέλος, τὴν ἀπὸ τοῦ Βασιλέως τινὲς τῶν ἐκείνου ἀποστροφὴν οἷον καὶ εἰς τὸ μετέπειτα ἐπλάττοντο κάκωσιν, ἐν δεινῷ τιθεμένου λέγοντες τῶν τοσούτων χρημάτων σωρὸν ὡς αὐτοῦ μὲν δέον ὂν τὰς δυνάμεις ἱκανοῦντος ῥόγαις, ἐκείνου δὲ νοσφίζεσθαι βουλομένου τὴν δι' ἐκείνων τῶν ἐχθρῶν προνομὴν, φρόνημα ἐντεῦθεν νεανικὸν καὶ πλέον ἐξ ἀνδραγαθίας φρονήματος ὑποκατακλίνειν πρὸς ὅπερ ἤθελον ἤρξαντο, καὶ ἀδοξεῖν ἐποίουν, ὡς οὐδὲν τὸν Δεσπότην ὄντα. Συνῆσαν αὐτῷ καὶ μονάζοντες, ὁ μὲν φιλίως ὁ Τάρχας ἐκ δύσεως, τότε δὲ τῆς τῶν Σανίδων μονῆς καθηγούμενος. ὁ δὲ προσγενῶς, ὁ Ἀκροπολίτης Μελχισεδὲκ, θεῖος ὢν τῆς αὐτοῦ

Tom. II.

A madvertit paludis ad Arcem restagnantis quædam esse certis locis, hisque ad muros satis admodis, emissaria excavatis profundius alveis, quos alte defixa hinc atque inde tigna, simul indicarent munirentque. Has ille corrivationes stagni, missa manu, occupavit; capitibus tignorum altrinsecus extantibus, validis inter se se funibus devinctis tabulata imposuit, quibus deinde pro solo, Turribus, unde in muros pugnaretur, sustinendis, est usus. His excitatis in suggestum molibus, imponit machinas subruendis aptas propugnaculis; navigiaque stagno cætero plena militibus immittit, quæ quantum possent admoverent se munitioni, quaque vi valerent, aut jaculando præsidiariis petendis, aut obsidionali supellectili muris tentandis, negotio servirent. Sic aliquandiu pugnatum exigua spe, si
B Arci firmitati parem Præsidiarii repugnandi con- Edit. Rom.
stantiam jungerent. Sed robur eorum partim ad- pag. 145.
miratione ac terrore quodam ducis ipsos oppugnantis, cujus fama supra vulgarem modum inclyta celebrabatur; partim favore ac amore quem plerisque virtus illius humanitasque passim prædicata inspirabat, remissum emollitumque sensim est, prout multorum est ad illum transfugiis declaratnm cuivis conditioni præoptantium tam amabilis ducis auspiciis militare. Sic ille ista munitione potitus, & illa non facile numerabili pecunia illic, ut diximus, condita, in suam redacta potestatem, munifice usus tum suis ab antiquo militibus splendide remunerandis, tum iis quoque ipsis qui recens ad ipsum transfugerant, præmiandis liberalissime; ut inde jam utrisque suppeteret quo commode copioseque deinceps viverent. Ista porro liberalitas incredibili-
C ter illi affectus & studia pariter omnium conciliabat; nemine non gaudente subesse regimini tam humani, ac munifici ducis; promptissimeque parato ad quidvis citra exceptionem ullam jussu ejus ductuque aggrediendum. Itaque gregatim ad illum concurrebant undique non singuli solum, sed suas quisque familias uxores ac liberos trahentes, ut ejus fortunam sine alio respectu sequerentur. quod si hoc Indigenæ patriis ultro relictis factitabant sedibus; multo scilicet idem affectabant studiosius extorres jam Cretenses: qui patriam in exilio se reperisse arbitrati, talis oblato præsidio Patroni, certatim omni obsequio factorum verborumque toti erant in ambienda viri gratia: obsequiosius haud dubie, quam privato Advenas in Imperatoris ditione se se addicere fas foret: adeoque cupidum Juvenem non obscu-
D re invitantes ad supremam invadendam potestatem; atque ab Imperatore deficiendum. Nec surdo ista, quamquam dissimulanter initio cunctanti, canebantur. Hinc enim consiliariis utens ad periclitandum acribus, generosa indole, flore ætatis, felicitate successibus probata, summa sibi quæque despondere audebat; inde tamen retardabatur magnitudine incœpti. Quare spatium deliberationi captans, & sorte nascituris imminens opportunitatibus, petere interim ab Augusto institit, ut se ab illa Præfectura, quam sat diu gessisset, amoveret, alioque traduceret: quod minime impetravit. Quin & hæc sequiorem in partem accepta in Aula petitio est; prout mihi contigit intelligere e Michaele Augusto Juniore, familiari per id temporis colloquio. Referebat ille mihi, laudans & prædicans magnopere sapiens Protosebasti (Frater hic
E erat Philanthropeni, de quo agimus major) de hoc ipso facto, judicium. Is comperto Germanum suum minorem semel iterum & sæpius, adhibitis etiam eodem Amicorum officiis postulasse, ut sibi potestas abrogaretur, ægre id ferre se ostendit; ac coram Augusto haud parce vitu-
peravit inconsultam, ut ajebat, petitionem pag. 145.
fratris, quæ non multum abesse ab infideli- „ tate videretur. An non enim cum fide at- „ que obsequio Imperatori a subditis debito „

Q

„ pugnare, præfectum ab illo functioni cuipiam „ non expectato Principis motu proprio, id per „ ſe agere, vehementer inſtando, extorquere- „ que modis omnibus conando, ut vel inde ubi „ eſt amoveatur, vel promoveatur alio; qua- „ lium rerum plenum arbitrium liberæ Principis „ voluntati relinqui ab omnibus par ſit; una in- „ diſcuſſæ & e nutu obnoxie pendentis obe- „ dientiæ ſibi gloria relicta. Eam Protoſebaſti „ orationem a ſe auditam multis verbis de germano utroque nobiſcum diſſerens Auguſtus Junior laudabat; factum Minoris reprobans; Majoris prudentiam admirans, ac videlicet eo nomine illum huic longe præferendum cenſens: qui unus callere ſe oſtenderet, quod ſit Gerentium Magiſtratus erga Principes officium, qua indifferentia ſubjacere voluntatibus eorum, nulla propriæ inclinationis ratione habita, debeant. Nec vero hæc idem aliis ſolum dixit, Fratri cuja res vertebatur, frater tacuit. Monuit eum litteris in eamdem ſcriptis ſententiam, & eſt magnopere hortatus, tales ut a ſe ſe procul cogitationes repelleret. Sed efficaciores apud hunc erant Familiarium & clientum ſuorum aſſidue ipſi adulantium voces Hi e ſpebus plerique ambitioſis inhiabunde ſuſpenſi, cum nullum finem facerent inculcandi ei ſuas laudes, illumque inflandi opinione ingenti ſuæ potentiæ ac meriti, ſenſim evenit, ut quemadmodum, quod ajunt, crebro per longum tempus ſtillæ illapſu, Petræ etiam excavantur, quantumvis duræ, ita hiſce aſſiduis ad altiora, quibus ſe dignum duceret, quærenda, levium hominum impulſibus, denique ille commoveretur, cum præſertim ad eum pervertendum ſpes cum metu conſpiraret. Nam iidem qui ampla illi defectionis oſtentabant præmia, timores, ni ea ſtrenue captaret, intentabant a tunc potentibus Rerum atroces; quippe hos ipſi clanculum invidere fingebant, graveſque in poſterum parare calamitates. Ægre videlicet ferre Imperatorem hujuſque Miniſtros ajebant, quod Philanthropenus tantam illam tot felicibus incurſionibus congeſtam ex hoſte prædam, erogationibus & donativis, quibus ſuos milites locupletaret, totam effunderet; nihil ex ea ærario inferret. Sic undique circumventum tumidi muneribus fortunæ & virium conſcientia ſubnixi Juvenis animum, paulatim inclinare quo volebant mali conſiliarii cœperunt; tanto ingenerato illi contemptu Imperatoris, ut eum pro humunculo nihili ac ſuę dominationi potentia ſuſtinendæ, impari haberet. Cooperabantur ad iſtiuſmodi ſenſus talemque perſuaſionem in Philanthropeno confirmandam & quidam Monachi. Tarchas videlicet ipſi Amicus; ex occiduis ori- *Edit. Rom. pag. 147.* undus Tractibus, tunc autem Monaſterio Sanidum Præfectus, & ex ejuſdem conſanguineis Acropolita Melchiſedech Patruus ipſius uxoris: Hi quantum poterant Philanthropenum ad cito expediendum Rebellionis conſilium urgebant: memorantes inconſtantiam Fortunæ, & ea conſiderata cavendum ipſi ajentes, ne quæ impenſe faviſſet hactenus, mala in poſterum ei ab infenſo haud dubie Imperatore graviſſima cuderet, quorum una eſſet prævertendorum a ſeque amoliendorum ratio, larvam exuere quamprimum, & ſervitii jugum excutere. Incumbebant in idem vehementer concordia exercitus univerſi, ductorumque ac militum fere quotquot in illis Caſtris cenſebantur ſtudia. Apud hos omnes magno in odio Imperator, & ejus Familiares erant. Paſſim de illis murmurabant, indignantes ſuis ipſorum laboribus, periculis continuis ac miſerrimis ærumnis emi tranquillam fruitionem vitæ affluentis omni honore ac rerum copiis uſque ad luxum, hominibus ignaviſſimis: qui ne tanti quidem ducerent profiteri beneficium, & infeliciſſimis militibus hoſtium intra limitem incurſum, ſuorum objectu corporum intercludentibus, ſaltem verbo teſtari, ſe non-

A γυναικὸς, πρὸς ἐκεῖνον ἔχοντες, οἳ δὴ μὲν ὡς εἶχον κατήπειγον τὴν ἐγχείρησιν. πολλὰ γὰρ ἔλεγον φθάσαι παρουργήσασαν τὴν τύχην, εἰ πού μὴ αὐτὸς προλαβὼν, τὰς ἀπὸ τοῦ Βασιλέως ὀργὰς ὑποτέμοιτο. Τὸ δέ γε στρατιωτικὸν ἅπαν, καὶ παρακεκινημένον ἦν, καὶ πρὸς ταραχὴν μετέωρον, διὰ μίσους τοὺς περὶ τὸν Βασιλέα ποιούμενοι, καὶ φανερῶς τὰ τῆς μεταβολῆς ἠβούλοντο, διαγανακτοῦντες, εἰ αὐτοὶ μὲν διὰ πόνων χωροῦντες, καὶ τῶν ἐς ἀεὶ κινδύνων, ἑτέροις τὴν ἐξουσίαν χαρίζονται. ἐκεῖνοι δ' ἐν ἀνέσει τρυφῶντες, μὴ δὲ χάριν εἰσομένοις ἐῴκεσαν, ὧν δὲ πεπόνθασί τε καὶ πάσχουσι παρ' B αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον καὶ τῶν ἀποτεταγμένων κωλύονται. καὶ προσερχόμενοι κατὰ στίχας, πλέον ἐθεράπευον τοῦ εἰκότος, καὶ ἀξιώτερον ἄρχειν αὐτὸν παρὰ τοὺς ἄλλους ἐδικαίουν, καὶ προσηνάγκαζον, ὀλίγα Βασιλέως, καὶ τῶν τοῦ Βασιλέως φροντίζοντες. εἶναι γὰρ σφίσιν ἐκ πολλῶν τὸ βουλευόμενον, ἀνυστόν, καὶ μᾶλλον τελῶν τῶν ἰσχυροτάτων, τοῦ τε τὸν λαὸν πάντα ζημίαις βαρούμενον καὶ συνδόσεσιν, εἰς ἀποστασίαν ἕτοιμον εἶναι, τοῦ τε πάντας εὐμενῶς πρὸς αὐτὸν ἔχειν, ὅσοι δὴ καὶ ὑπ' αὐτῷ στρατεύονται. καὶ τρίτον, τοῦ καὶ παμπληθοῦς εὐπορεῖν Περσικοῦ, ἀνδρῶν οὐκ ἄλλον εἰδότων, ἢ τὸν αὐτοὺς C αὐτομολήσαντας, καὶ ὑποδεξάμενον, καὶ ὡς εἰκὸς θεραπεύσαντα. εἶναι δὲ καὶ εἰς χιλιάδας ποσουμένους, μαχίμους ξύμπαντας, ἑνὸς ἐξημμένους βλέμματος τοῦ σφᾶς ἄγοντος. Ταῦτα λέγοντες κατεμάλασσον τὴν ἐκείνου γνώμην, μετεωριζομένην ἤδη πρὸς ἀρχῆς ὄγκον, καὶ φανερῶς ἀποστατεῖν ἔπειθον. Τότε τοίνυν τόσους ὁρῶν ἐκείνους τολμήματος γέμοντας οὐ μετρίου, καὶ ταῖς ὑπὲρ τοῦ ζῆν εὐμαρῶς ἐλπίσι σπερχομένους, πρὸς μὲν τὸ τῆς ἐγχειρήσεως μέγεθος, καὶ λίαν ἄτολμος ἦν, καὶ ἐπιεικῶς κατορρώδει, τῇ δὲ κατὰ σφᾶς ἀλογίστῳ θράσει, ἐν ἐλπίσιν ἦν ταῖς μεγίσταις, καὶ ἀπεθάρρει τὸ τόλμημα. Ἀλλ' ὅμως πεῖρα θέ- D λων μαθεῖν καὶ τὴν τῶν λοιπῶν γνώμην, καὶ εἰ πάντες πρόσκεινται τοῖς αὐτοῖς, συναγαγὼν εἰς ταυτὸ συνόλους, καὶ σταθεὶς ἐπὶ μέσων, πλεῖστά τε κατετείνετο, ἐξ ὧν παρεῖσα τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην, καὶ τὸ δημοτικὸν ἐφ' ἅπασι, τήν τε ὑπὲρ τῆς τῶν Ῥωμαίων μετὰ σφῶν αὐτοῦ σπουδὴν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἐν ἀνέσει καὶ τρυφῇ διαγόντων, τοὺς περὶ τὸν Βασιλέα λέγων, οὐχ ὅπως ἀποδοχὴν, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἀποστροφὴν, καὶ ἐπαιτιάσεις μυρίας μηδὲν προσηκούσας. ὥσπερ ἂν αὐτὸς μὲν ἐτρύφα τοῖς πράγμασι, καὶ σὺν ἅμα κατεβλακεύετο. ἐκεῖνοι δ' ἐπόνουν καὶ κατεγήρων τοῖς E κράνεσι καὶ μάχαις ταῖς κατ' ἐχθρῶν παρεβάλλοντο. δοκεῖν γὰρ ἐκείνους μὴ χαίρειν ἐπὶ τοῖς σφῶν κατορθώμασιν. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀδημονεῖν καὶ ἀλύειν, ὡς κακὰ πάσχοντας. παρ' ὧν καὶ τι προσδοκᾶν εἶναι τῶν ἀγαθῶν, τοῖς ὁσημέραι ταλαιπωρουμένοις, ὅπου γε καὶ οὐκ ἀγαθὰς τὰς ἀπ' ἐκείνων πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμέ-

ὑὰς φήμας, φόβον τὸν ἔσχατον ἐμποιεῖν συμβαίνει, ὡς διαπραττομένοις τὰ χείριστα; ταῦτα δ' εἶναι μὴ μόνον πολλῶν φθονούντων ἄλλων, καὶ Βασιλέως αὐτοῦ, μηδὲν ἐπαΐοντος πρὸς τὰ παρ' αὐτῶν. οὗ δὴ μὴ συνηδομένου, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ἄν τις καὶ συλλογίσαιτο, ἔλεγε, κατορθοῦσιν ἡμῖν, σφαλεῖσι γε πάντως, τίς ἐλπὶς ὑπολέλειπται; Ταῦτα λέγων, καὶ τὰς δυνάμεις καταδημαγωγῶν, τῶν καὶ βαθυτέρων ἅπτεσθαι, καί γ' ἐμφανεστέραν τὴν αὐτοῦ γνώμην ποιεῖν ὡς ἀποστατησείοντος σὺν αὐτοῖς εἰ βούλοιντο. οὕτω γὰρ ἂν καὶ τοῦ λοιποῦ εὐμαρῶς διάξειν, εἰ καθ' αὐτοὺς πονοῦντες, αὐτοὶ τῶν κινδύνων τὰ ἆθλα καρπίζοιντο, εὐθὺς καὶ ἔτι συνείρων τοὺς λόγους, καὶ τῶν κρατούντων τὰ πολλὰ καθαπτόμενος, ὡς μὴ δ' οἵων τ' ἐσομένων ἑαυτοῖς ἀμύνειν μηδὲ βραχὺ, ἐκείνων ἀποκλινάντων, ὑπερηφανῶν ὅλως καὶ μεγαλιζόμενος ἐν τοῖς πράγμασιν, ἐκείνους εὕρισκε παραυτὰ πειθηνίους ἐς τόσον, ὥστε καὶ βοᾷν ἀπεντεῦθεν, καὶ πολλάττα λέγειν ἀπόφημα κατὰ Βασιλέως, ἀποπροσποιουμένους τὴν ὑπ' ἐκείνῳ δουλείαν, καὶ ὑπ' αὐτῷ τάττεσθαι θέλοντας. ὅθεν καὶ ἀλλήλους παρακροτήσαντες, ὡς οὐδὲν ὧν ἔγνωσαν μεταβληθησόμενοι, αὐτὸν καὶ τὴν ἡγεμονίαν δέχεσθαι κατηνάγκαζον. ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ γε καὶ τεθνηξομένων ἁπάντων, εἰ εἰς ἀνάγκην τινὰ κατασταῖεν, καὶ τοῦτο συμβαίη. μὴ δὲ γὰρ ἔχειν ἐντεῦθεν ὅλως ἀφηνιάσαντας, ἀμφιγνωμονεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, ἀλλ' ἀξιοῦν ἐρρωμένως καὶ τοῦτον στῆναι τοὺς λογισμοὺς, καὶ μηδὲν τῶν ὅσα φέρειν τοῖς καθ' αὐτὸν ἀρωγὴν ταῖς ἀμφινοίαις καταπροΐζεσθαι. μὴ δὲ γὰρ δίκαιον, αὐτοὺς μὲν ἐκ τοῦ παραχρῆμα, ὅλαις ἰδίαις αὐτῷ προσρυῆναι, καὶ αὐτοῦ μόνου ἔχεσθαι, καὶ ἢ θωπείαις, ἢ φόβοις, ἕτοιμον εἶναι ἐνδιδόναι τε καὶ ὑποχαλᾶν. τοῦτο γὰρ ἰδεῖν τινὰς καὶ ἐπὶ τῶν ἐνοχλούντων βάρος τὸ προστυχόν. εἴπερ οὐχ ἅμα πάντες ἐρρωμένως οὐδ' ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀνωθεῖεν ἐνστάσεως, ὡς κινδυνεύειν εἴ τινες καθυφεῖντο, ἐντεῦθεν πάσχειν τὰ ἔσχατα ξύμπαντας. μέγαν δ' εἶναι καὶ τοῦτον οὐχ ἧττον τὸν ἆθλον, καὶ κοινῆς τῆς ἀπὸ πάντων δεόμενον κατὰ τὸ προσῆκον ἐνστάσεως. Ταῦτα λεγόντων τε καὶ τῷ πιστῷ κατὰ σφᾶς θάρρει διδόντων, εἴκει μόλις ἐκεῖνος, καὶ τὸ τῆς ἡγεμονίας ἀναδέχεται ὄνομα. καὶ δῆλος ἦν ἐντεῦθεν ἐκ πολλῶν ὧν ἔπραττε, στρατηγίαν φέρων, καὶ ἀρχὴν ἀνυπεύθυνον. Οὔπω δὲ, ἢ παρασήμοις, ἢ μὴν ὀνόματι ἀπεθάρρει κλεΐζεσθαι. καί τοι τὰ πολλὰ παρὰ τῶν προὐχόντων ἐν τῷ στρατῷ βιαζόμενος: ἐξουσιαστικώτερον δὲ τῶν πραγμάτων ἐπείληπτο. καὶ οὐδὲν ἐδόκει οἱ ἐξ οὗπερ ἂν καὶ ὠρρώδει, οὐδ' ἄλλοις ὑπακούειν ὅλως τὸ ἀπὸ τοῦδε ὑφίστατο, ἀλλ' αὐτὸς ἡγεμὼν ἐν πᾶσι, καὶ παρὰ σφίσι, καὶ ὅπη παρῄει. Ἐφείλξαν γὰρ τότε καὶ οἱ περίοικοι τὴν ἐπισύστασιν, καὶ μᾶλλον ὅτι τὸ Περσικὸν πολὺ ἦν· οἷς δὴ καὶ πιστοῖς ἐχρῆτο. καὶ παρασπίζουσιν ἀπεθάρρει, καὶ μόνον κε-

A nihil debere. quamquam videri tolerandum si gratiam benemeritis omitterent reddere, nisi, quod ingrate crudeliterque actitabant, benefactis maleficia rependerent, stipendia & pensiones militantibus olim constitutas, avare ac maligne intervertentes. Istius modi pleni turbidis sensibus Tribuni ac Centuriones passim totis ordinibus manipulatim turmatimque sequentibus ad Philanthropenum quotidie itabant, honores ei quæ ipsius fastigium excederent, deferentes, eisque multo videlicet digniorem affirmantes ipsum, quam istos alios, qui tamen hos sibi eximie reservari ducerent æquum. Addebant his vim pene quamdam supremę dignitatis arripiendæ, deficiendique ab Imperatore palam; nihil ejus, quippe imbellis debilisque, nec inertium & pariter imbecillium ipsius Ministrorum, quantumvis exarsuras his auditis iras se se curare de-
B clarantes. Secessioni enim ab iis suæ defectionique sustinendæ, ac citra omne improsperi successus periculum tuendæ, tria sibi adesse fortissima præsidia, primum aversionem a regimine præsenti & pronitatem in res novas universi Populi, tributis exactionibusq; sine fine immanibus exhausti. Alterum favorem ac benevolum studium in Philanthropenum omnis hominum generis, præsertim autem sub signis ejus merentium. Tertium denique ingentis multitudinis Persarum virtute illius ac liberalitate devinctorum, paratorumque ad nutum sequi quocumque duxerit. Horum, aiebant, multa millia fortissimorum & bellis tritorum hominum, expectare ab eo signum promissi, simul innuerit, transfugii. His ille auditis emolliebatur scilicet, ac volens patiebatur detorqueri se in pravum a rectitudine Edit. Rom.
C debiti a subdito Principibus officii. Atque hinc pag. 148.
quidem dum studia, dum vota, dum alacritatem se ad imperium vocantium, & spes in eo vitæ in posterum lætæ collocantium tot virorum fortium circumspicit reputans, facile proliciebatur ad palam rebellandi concipiendam audaciam. Rursus in eo cogitati molem Imperii, negotii, aleam, incœpti magnitudinem æstimante, adeo elanguescebat prior ille impetus, ut horrore non dubio tentari nimiaque constringi formidine videretur. Ergo inter istos æstus alternos, hinc spei alienis suggestionibus obtrusæ, illinc metus propria circumspectione admoti, libratus ipse licet momentis utrinque paribus, & incertus adhuc consilii, ut saltem aliorum quorum minus eminerent studia, sententiam experimento deprehenderet arcanam; probaretque num o-
D mnes unanimiter sui milites in propositum sui, quidquid aggrederetur, sequendi ad extremum conspirarent; vocatis in concionem militarem simul cunctis, stetit altior in medio, plurimaque disseruit, magnopere incumbens ad demonstrandam suam in omnes caritatem, miteinque ac popularem per omnia imperandi rationem; verum præterea studium in Rem Romanam cum suum tuum ipsorum, quod perspiceret; glorians etiam & gratulans utrisque communiter, quod tam longe abessent ab assentando illis otiosis, qui vitam in remissione ac luxu transigerent (sic Imperatorem & apud eum assiduos traducebat) ut succenserent iis libere, suamque ab ignava ipsorum segnique mollitie aversionem minime dissimularent. Atque hic effusus licenter est in criminationes innumeras Regentium, parum aut nihil pertinentes ad rem: causans Im-
E peratorem quidem defungi ludibunde negotiis, suam ex his unice oblectationem captando; cumque familiaribus Regiminis Ministris indormire supine curis publicis; neutris pensi quidquam habentibus bene an secus Populo esset, dum suarum ipsis constaret certa ratio fruitioque voluptatum. *Non quippe interim*, addebat, *vice ipsorum laboramus; nostra sub galeis capita canescunt. Nos in acie stamus; nos prælia cum Hostibus facimus. utinam istis, qui fructu nostra-*

rum ærumnarum deliciantur, gaudere saltem dignantibus allato victoriarum nostrarum nuncio. Invident enim contra nobis sterile illud ipsum decus, & iræ prætextus quærunt ne gratiam debere videantur. Itaque nostris successibus auditis æstuare ipsos doloribusque stagna intimi cognovimus edere: quin & queri tamquam injuriam passos, unde intelligitis quam mercedem heroicorum ab his expectare facinorum debeamus. Verum hoc ipsum certius quotidiana experientia nos docet, nihil inde aliud accipere solitos nisi novorum injunctiones laborum, imminutiones stipendiorum veterum, subtractiones alimentorum; denique minas sortis in posterum etiam pejoris. Fidis enim Amicorum indiciis discimus, aut deferri aut delata simulari gravia in nos illuc crimina, de quibus dum isti deliberant, nobis quid aliud sit reliquum, quam in tristi expectatione pœnarum sævissimarum trepidam anxiamq; vitam ducere, utique mox pessima passuris, ea solum de causa, quod fecerimus optima? Neque hi magis in nos ingratissimi sensus Ministrantium illic & rebus gubernandis Præfectorum, quam ipsius sunt Principis. Primus ille & maxime omnium invidet nobis, ille implacabiliter nos odit. Ille avide omnes sinistros de rebus nostris undecumque rumores accipiens, ad quasvis defensiones, innocentiæ nostræ patrocinantium, aures habet inexorabiliter occlusas. Videte autem, quam ab eo, qui felicium nostrorum contra hostes successuum nullam umquam acquiescentis animi lætitiam ac gratulationem ostenderit audiens, offensionis si qua marte, ut solet, vario in bellis inciderit sperare veniam possimus. Super hæc plura congessit iræ in Imperantes concitandæ militum & contemptui eorumdem ingenerando accomodata, quo sic exploraret certius quid illi animi haberent, quantumque in studiis illorum ac fide erga se constanti, collocare fiduciæ non imprudenter posset. Eo enim, ut diximus, consilio hanc erat ingressus orationem, ut intimam adstantium eliceret sententiam, arcanasque nudaret voluntates, id quod haud dubie consecutus

Edit. Rom. pag. 149.

„ est. Illo enim ultra jam indicata pergente me-
„ morare de contemptissima inertia duorum Au-
„ gustorum, de administrantium res sub istis in-
„ consulta socordia, de inopia & imbecillitate
„ illius, sola jam specie vanaque majestate anti-
„ qui nominis perstantis Principatus, qui ne mi-
„ nimo quidem contra insurgentis cujusvis incur-
„ sui, sustinendo, ne dum repellendo ulciscen-
„ dove par omnino sit futurus: cumque his ex
„ adverso magnifica de se prædicans adjungeret;
„ suam artem bellicam, suam felicitatem, suo
„ ductu toties victricium, robur numerumque
„ gloriose jactaret copiarum: adeo multitudinem
„ commovit ut e concione voces erumperent
consonæ universorum, partim Imperatori mala
multa dicentium & imprecantium, partim illi
„ de solio detruso Philanthropenum subrogari
„ jubentium. Hunc enim se deinceps unum a-
„ gnoscere, uni velle servire, pro uno promptos
„ esse periclitari, unius, quovis duceret, quid-
„ quid præciperet imperia exequi, nutum sequi;
„ ejus denique unius auspiciis usque ad mor-
„ tem, si sors ita tulerit, fortiter oppetendam
„ pugnaturos. Unum a suo Duce vicissim petere;
„ ne dimidiate rem tantam agat. Ne nomen
„ Augusti recusando, aut insignia Imperii palam
„ assumere cunctando, respicere Imperantium
„ gratiam & receptum apud eos veniæ sibi retro
„ providere videatur. Metum ac suspicionem
„ suis se pro eo in extremum dantibus discrimen
„ militibus demeret; ne Aulæ in posterum aut
„ delusus fallacibus promissis, aut minis inani-
„ bus deterritus, se subtrahat, suosque deserens,
„ sibi consulat. destitutosque, qui tantam se-
„ mel aleam ejus causa jecerint, iis prodat ipsis
„ quorum, ut ei gratificarentur, odia in se
„ provocaverint. Communi Ducis ac militum
„ conspiratione, insolubili nexu, indivulsa,

A λούειν τὴν ὡς συνδραμουμένοις αὐτίκα, καὶ κατὰ τὸ ἐκείνου δρασείουσι θέλημα. ἀπέσβεστο τοιγαροῦν ἐκεῖσε τὸ Βασιλέων ὄνομα, παρὰ μόνον τὸ εἰς περισυρμὸν μεμνῆσθαι καὶ λοιδορίαν. αὐτὸς δ' ἦν ἐκείνοις καὶ ἄρχων, καὶ ἡγεμὼν, καὶ Βασιλέως φέρων, εἰ καὶ μὴ ὄνομα, ἀλλ' ἀξίωμα. καὶ ὅσων τῶν ἐκεῖ φρουρίων ὡς ὕπαρχος Βασιλέως ἐπείληπτο πρότερον, ταῦτ' ἀποστείλας τοὺς καθέξοντας, ὑφ' ἑαυτὸν ἄλλως καθίστη, ὡς δεσποτικῶς τούντεῦθεν ἄρχοντα. Ἦν δέ που καὶ μοναῖς παραβάλλῃ, πολλαὶ δ' αὗται καὶ μέγισται, οὐ βασιλέως τὴν ὄνομα τὸ μνημονευόμενον, ἀλλ' αὐτοῦ γε καὶ μόνου κατά τι κράτος ἀρ-

B χοντικὸν, καὶ αὐτοδέσποτον ὄνομα. Ἀφ' ὧν καὶ πολλὰ δεσποτικῶς ἀφαιρούμενος, τοῖς στρατιώταις παρεῖχεν, ἀσμένως τῶν ἐχόντων κατατιθεμένων παρ' αἰτίαν ταύτην, ὅτι τοιούτοις καιροῖς ἐμπεσόντες, οὐ τὰ προσήκοντα τοῖς καιροῖς ἔπασχον, ἀλλ' ἄσκυλτοι διέμενον καὶ ἀτάραχοι. Πρῶτον δ' ἦν ἐκείνου στρατήγημα, τὸ, ἐκεῖ που τὸν ἀδελφὸν τοῦ Βασιλέως Θεόδωρον διατρίβοντα, ἀποστεῖλαι τοὺς καθέξοντας. ὃν δὴ καὶ καθέξοντες, τῷ κατ' Ἔφεσον φρουρίῳ φέροντες ἐγκατέκλεισαν. ἔπειτα τὴν στρατείαν ἀναλαβὼν, συνεωσμένων σφίσι παρ' ἐλπίδα καὶ τῶν πραγμάτων, ἐν τοῖς

C κατὰ Νύμφαιον τόποις ἅμ' ηὐλίζοντο. Καὶ δὴ συνεκρότει μὲν τοὺς ἱππεῖς, καὶ φιλοτιμίαις ἠγάλλε πάσαις. τοὺς δέ γε πεζοὺς ἐπιβήσας ἵππων, ἱκανοὺς ὁπλίτας ἐξητοιμάζετο. ἀφεώρα δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἀλλαχόθι ἡγεμονεύοντας. Καὶ ἐσκόπει, πῶς ἂν αὐτῶν περιγένοιτο. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων, ἀμελῶς εἶχεν, ὡς αὐτίκα, ἢ χερσὶ ἢ λόγοις προσαξόμενος. περὶ δέ γε τοῦ Πρωτοβεστιαρίτου Λιβαδαρίου, ὅσον συνεγγὺς εἶχε τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἡγεμονίαν ἐν τοῖς παρὰ τὰ νεόκαστρα, καὶ Λυδίαν πᾶσαν καὶ Σάρδεις αὐτὰς, τοσοῦτον καὶ διὰ φροντίδος πλείονος εἶχεν ἑλεῖν. Εἰ καὶ ἄλλως ὑπερηφάνει, οὐδὲν τἀκείνου οἰό-

D μενος, δίκην δὲ πτωκὸς ἐλπίζων ἐκεῖνον χειρώσασθαι. Ἀλλ' ἔδειξε ταῦτα διὰ βουλῆς ἔχων, ὡς ὅπου Θεὸς ἀντιπράττει, καὶ ὁ διώκων βραδὺς φθάνει καὶ τὸν ὠκύτατον, πᾶσα δ' ἰσχὺς μάταιον συνέσεως ἀμοιροῦσα· ἐκεῖνον γὰρ καὶ βλέπειν ἤθελον, ἐν βασιλικαῖς ἀξίαις οἱ συλλαμβάνοντες, ὡς ἐντεῦθεν ἀναρρίψαντας κίνδυνον, ὅλως ἐμπεδωθέντας ὅλαις ἐνεργεῖν προθυμίαις, καὶ ἐπαποθνήσκειν τῇ ἐγχειρήσει βούλεσθαι. Τὸ δ' ἦν ἐν ἀναβολαῖς τὸ τόλμημα, ὡς δοκεῖν διευλαβεῖσθαι καὶ ἀμφιγνωμονεῖν, καὶ τὸ μὲν παρὸν, στέργων, πρὸς δὲ τὸ μέλλον ἀποσκοπῶν. ἐκείνους μὲν ἐθεράπευε παντοίως, καὶ

E χάριν ἐδόκει εἰδέναι μὲν τῆς εἰς αὐτὸν σπουδῆς χάριν, ἑαυτὸν δὲ παρεξῆγε τῶν μεγίστων ὀνομάτων. οὐκ εὔελπις ἀραρότως ὢν ἐπὶ τῷ τέλει, ἀλλὰ καὶ λίαν δυσελπιστῶν. Καὶ αὐτὸς μὲν οὕτω διττὰ στρέφων, τὸν καιρὸν ἐζυγοστάτει. Καὶ τὸν μὲν παρόντα ὡς εἶχεν ἐξεθεράπευε, τὸν δὲ μέλλοντα ὑφορᾶτο. καί γε ἀπολογίαν ὑπολελεῖφθαι ἄν τι προσκρούσοι, προὐνόει. Τοῖς

δέ γε Κρητικοῖς, καὶ μᾶλλον τῷ σφῶν ἐξηγουμένῳ Χορτάτζῃ, τοῦτ' ἀσφαλὲς οὐκ ἐδόκει τέως· αὐτῷ γὰρ εἶναι καὶ ἐς αὖθις μεταγνόντι, παραιτεῖσθαι πρὸς Βασιλέα, καὶ ὑπ' ἀσφαλείᾳ τῇ ἐοικυίᾳ, ἔστι δ' οὐ καὶ ὑπὸ μεγίσταις χάρισιν, εἰς χεῖρας ἑαυτὸν ἐγχειρίζειν τοῖς πρὸς τὸν Βασιλέα ἀξιοῦσι. σφίσι δ' εἶναι τὸν κίνδυνον ἄφυκτον πάντως οὐκ ἔχουσιν, ὅπῃ ἂν τῶν τῆς ἀποφυγῆς τόπων ἐκσταῖεν καὶ ἀπεραίσαιντο. Καὶ ταῦτα μὲν ὁρώντων τὰς τοῦ Ἡγεμόνος ἀναβολάς, ὁ νοῦς οὐκ ἔξω τῶν εἰκότων ἀπεσχεδίαζε, καὶ ἐν ὑπονοίαις μεγίσταις ἐποίει εἶναι.

A quidquid blandum aut sævum undevis occurrerit, utrorumque societate rem egere quam susciperent; facilem concorditer incumbentibus: dubitante aut respectante quidquam ullo corrumpendam. Magna præmia proponi; sed quæ magno & perfecte unanimi nisi conatu petantur, haud proventura sint. Talia vociferantibus & instantissime urgentibus cedens Philanthropenus, tandem nomen Imperii assumit. itaque cepit ex hoc agere, ut proprio, nec ex ullo jam alterius nutu suspenso, regimen administrare arbitrio præ se ferret. Nondum tamen titulum Augusti vel Insignia Imperii admisit: quantumvis hoc eum ut faceret præcipui Ductores ordinum omni ope cogere tentarint. Tamen, ut dixi, auspiciis cuncta suis unius gerere deinceps instititit: eaque libere ac palam se se auctorare potestate, quam, ut nulli hominum acceptam ferret, ita ejus usus reddendæ cuiquam rationi minime obnoxius videri vellet. Hæc per illos limitaneos Tractus tum novitas vulgata, magnam passim consternationem attulit. Cohorrescebant haud dubie Periti rerum omnes, & minis malorum quæ ex tam potenti conjuratione in Romanum Imperium eruptura jure timerentur, usque ad desperationem salutis publicæ conturbabantur. Maxime cum reputarent, præter exercitum tam numerosum ac fortem, præsto esse Philanthropeno paratas ad nutum, & signum modo veniendi expectantes validissimas e Perside copias; quibus ad Rebellium Factionem aggregatis, ubi reperturus, unde petiturus speraretur Imperator quantum erat necesse virium idonearum, ut posset in tempore obsisti? Extincta in iis locis erat auctoritas omnis Imperii, nomenque Augustorum non nisi ad ludibrium & contumeliam memorabatur. Unus Dux, unus Princeps Philanthropenus celebrabatur; penes quem summa Imperii usu ipso residebat; utcumque ille non dum titulum aut insignia Imperatoris assumpsisset. Arces limitis illius, quas fiduciario hactenus jure, uti ab Augusto commissas tenuerat, quo jam sibi proprie assereret, deductis inde veteribus Præsidiis, novos imposuit e sibi fida militia custodes. In Monasteriis, quæ obiter occurrerent (sunt autem in illis Tractibus multa & maxima) omitti jubebat inter sacra solitam mentionem Augustorum, suumque ut nemini subjecti Principis memorari nomen mandabat nullo audente detrectare. quid enim contra hiscerent inermes Ascetæ adversus edictum tanto circumfusi exercitu Ducis, qui se dominum omnium, ne sacris quidem exceptis, re ipsa probabat, multa passim e Cœnobiis auferens quæ militibus largiretur; Monachis quæcumque poscebantur libenter tradentibus; dum reputabant, pro conditione temporum parvas istas & tolerabiles haberi debere jacturas, iis utique qui ut ipsi locis perinfestis, adeo turbulenta tempestate, inspoliati hactenus, in statu satis tranquillo perseverarent. Primum porro, postquam rebellaverat, Philanthropeni bellicum facinus fuit, mittere qui comprehenderent Theodorum Imperatoris fratrem, in vicinia tum forte commorantem, quem in Arcem deportatum ad Ephesum sitam ibi custodiri clausum jussit. Hinc protrusis jam ultra quam primo destinaverat rebus, haud amplius dissimulandum cunctandumve ratus, assumptum exercitum in loca Nymphæo circumsita duxit, ibique in stativis habuit. Ipse interim augendo præsertim equitatui intentus, quam amplissimis conditionibus equites undecumque invitabat. Equo etiam attributo non paucis eorum quorum virtutem pedestri militia probarat, e quibus Cataphractorum validos ordines confecit. Circumspicere tum cepit Præfectos finitimarum Regionum, & secum modos exquirere cujuscumque ipsorum subigendi. In his primus occurrebat Protovestiarita Libadarius, quem præoccupare eo solicitius studebat, quo viciniora ille obtinebat loca, Terris circa Neocastra sitis, Lydiæque universæ, ac ipsis Sardibus Præpositus. quamquam hunc quidem sui opinione prætumidus contemnere solebat, ac nihili ducere: non dubitans sperare se se illum instar lepusculi capturum. Sed tam audacis consilii diversissimus eventus demonstravit, quamlibet strenuos, cum horum Deus cepis adversatur, a Tardis ac lentis etiam, qualis Libadarius Philanthropeno videbatur, facile capi prævertique; quod vis consilii expers mole ruat sua. Atque istum quidem primum videre in acie cupiebant qui Philanthropeno auctores fuerant supremæ potestatis arripiendæ. Periclitandum statim, & nulla mora interposita cum hoc Imperatorio duce qui prope staret oppositus aleam prælii jaciendam contendebant. Hinc omnino initium ducendum; promptosque se in id ad fortissime pugnandum ponendasque, si res posceret, in certamine animas ardentibus studiis ferebant. At tam alacres & impatientes otii militum impetus, mira ducis cunctatio, variis prætextibus, frustrabatur: quæ res acrem plerisque suspicionem movit: dubitare adhuc Philanthropenum nec certum consilii, opperiri si quid auræ afflaret ab Aula prosperæ, quæ suæ illic restituendæ fortunæ ansam commodam offerret. In eam partem interpetrabantur in homine ambitionis notæ tam pertinacem recusationem Augusti nominis, cujus vim ipsam ac potestatem invasisset. Inde profecto apparere non plane depositam illi spem reconciliandæ cum Imperantibus gratiæ, cujus intuitu pertimuisset nimis invidiosos titulos, & rem integram, imminens tempori, servare studuisset: suis rationibus, quantolibet sibi subjectorum detrimento, consulere certus, ubi occasio daretur. Tali eum animo præsentia tenere, futuris inhiare: nec velle, si quid offenderit, plane sibi occlusum ad Principis gratiam regressum. Penitissime omnium in eam cum suis ingressus suspicionem est, unus e præcipuis defectionis suasoribus ductor Cretensium Cortatzes. Huic Patria extorri, peregre precario, unde nullum pateret effugium, degenti, acrem admovebat curam nimis verisimile periculum extremi nec evitabilis exitii, si, quod pronum factu erat, & clam parari res ipsæ monstrabant, Philanthropenus opera Cognatorum multum in Aula potentium, crimen Rebellionis excusatione necessitatis, quasi vim eo propellentium ducum ac militum Exercitus nequivisset eluctari, apud Principes purgaret; veniamque ea scilicet conditione impetraret, si perfidiæ suasores dederet. Tum illum in majori etiam quam antea gratia & potentia futurum: Sibi miserrimis luendum omne scelus capite ac sanguine ultimaque pernicie, relinqui. His ille cogitationibus æstuans quo mentem appelleret, anxie in omnem partem explorabundus inquirebat.

Edit. Rom. pag. 150.

CAPUT X.

De Protovestiarite Libadario, ut is Philanthropenum in suam potestatem redegerit.

Edit. Rom. pag. 151.

A Liunde Libadarius casu inopinatissimo perculsus, & vehementer Imperatori, a quo se honoratum gratus meminerat, saluti prætereа publicæ ac summæ rerum a tam potenti Factione metuens, in magna tum solicitudine tum incertitudine consilii jactabatur: secum anxie disquirens, ubi reperiret, unde aut quando colligeret, armaret, quantas præsens usus poscebat satis firmas & exercitatas Copias, quæ tanto exercitui conjuratorum jam procincto ad prælium cum spe victoriæ opponerentur? Videns porro quam esset necesse perniciosis principiis sine mora obstare, ægre licet, tamen efferebatur in propositum occurrendi contra strenue, acieque cum Rebellibus decernendi. Sed istam, antequam plene desideret, sententiam gravissime undique in considerationem incurrentes rationes diluebant. Reputabat enim apud se:
„ Philanthropenum, sepositis etiam, quas sub
„ signis numeraret, plurimis & prævalidis Ro-
„ manis copiis; cum solis quos secum duceret
„ Auxiliaribus Persis cæteraque peregrina mili-
„ tia, facile posse repellere quosvis suorum ac
„ suos impetus; quin & debellare, delereque,
„ quantum ipse in expedito militum haberet;
„ ita ut sui ne primum quidem conspectum com-
„ paratorum ex adverso Philanthropeniano-
„ rum, ne dum vim atque incursum laturi vide-
„ rentur. atque id, etiamsi numeri solius habe-
„ retur ratio; nec quidquam extraordinariæ
„ fortitudinis in iis cogitaretur quos ultro aggre-
„ dientes rem maxime formidolosam & arduam,
„ hoc ipso supra modum audaces, & in primo
„ certamine totam exprompturos ferocitatem
„ temerarii quo ruerent furoris, certo deberet
„ expectari; utique cum esset ipsis perspectissi-
„ mum, quanto suo periculo primis congressi-
„ bus vincerentur. Itaque cum universim juxta
„ leges disciplinæ militaris officium providi du-
„ cis sit, numquam objicere in discrimen aleam-
„ que prælii exercitum numero & genere capi-
„ tum non talem qui Hostibus contra objectis
„ par futurus sustinendis verisimiliter speretur;
„ manifestum esse quanta sua imprudentia ordi-
„ nare in campo certaminique offerre quas du-
„ ctaret Copias auderet; quæ nec multitudine
„ pares, nec animis ac pugnacitate comparabi-
„ les hosticis forent, & numero superioribus, &
„ rabie quadam ac desperationis instinctu, extre-
„ mam vincendi contentionem prima quavis
„ occasione adhibituris. Accedebat quod sui

pag. 152.

„ numquam nisi in Barbaros educti, usu nullo va-
„ lerent civilis belli. Esse autem in Philanthro-
„ peni Castris præcipuum robur Legionum Ro-
„ manarum, quarum una cum Persis & aliis Au-
„ xiliaribus cæteris ruentium in nostros; præter-
„ quam pauciores, etiam inexercitatos ferendis
„ incursibus pari secum armorum genere uten-
„ tium, quis non videat ineluctabilem impetum
„ fore, clademque ac internecionem ultimam
„ inde certo secuturam exercitus, quo uno nite-
„ retur spes tunc universa salutis Imperii ac Rei-
„ publicæ? Igitur aliam omnino a commissione
„ armorum audaciaque confligendi, ineundam
„ sibi esse belli hujus administrandi rationem.
„ Arte nempe ac prudentia grassãdum: nam hęc
„ machina, Ferociæ, Multitudini, & temera-
„ rio furori una utiliter opponitur. & quis scit
„ an non stratagemate debellem quem marte a-
„ perto frustra tentarem? Atqui si minus debel-
„ lavero, totamque istam formidandæ coitionis

A

Ἑτέρωθεν καὶ ὁ Πρωτοβεστιαρίτης τὸ ξυμπεσὸν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα μαθὼν, τῷ Βασιλεῖ καθοσιούμενος, ὡς παρ' αὐτοῦ τιμηθεὶς, ἐν φροντίσιν ἦν, καὶ περὶ τοῖς ὅλοις ἐδεδίει. Ποῦ γὰρ εἶχεν ἐκεῖνος ἀναῤῥιφθέντος τοσούτου κινδύνου, πρὸς τόσον στρατείας ἀντιστῆναι πλῆθος; Εἰ δ' οὖν ἀλλ' εἰ καὶ συμπλοκὰς ἐνενόει μόλις. ὁ γοῦν ἐντεῦθεν κίνδυνος οὔπω συστᾶσαν τὴν περὶ τούτων ἔννοιαν ἔλυε. χωρὶς γὰρ τῶν ἐκ τῆς Ῥωμαΐδος δυνάμεων, τὸ περὶ ἐκεῖνον Περσικὸν μόνον καὶ ξενικὸν, ἀποχρῶν εἶναι πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν εἰς ἀνταγώνησιν ᾤετο.

B ὥστε μὴ δ' ὑποστῆναι τούτους φανέντων ἐκείνων. Ἄλλως τε δὲ καὶ φοβερῶν τοιούτων ἁψαμένους ἐκείνους, εἰκὸς εἶναι, καὶ ὑπὲρ τὸ δέον ἀνδρίζεσθαι, ὡς τῆς ἥττης ἐχούσης καὶ κίνδυνον. δεῖν δ' εἶναι καὶ τοὺς ἀντιπάλους τοιούτους, ὡς ἴσως ὑσμίνῃ τὰς κεφαλὰς γίνεσθαι, ἀλλὰ ξυμβαίνειν μὴ εἶναι τοιούτους ἐξαναγκαίων. Καὶ μάλισθ' ὅτι πολέμοις ἐμφυλίοις ὁμόσε χωρεῖν, οὐδ' οἴδασι τὸ παράπαν. Ἔγνω γοῦν ἄλλως τὰ πράγματα μετελθεῖν, καὶ θράσει, καὶ πλήθει, καὶ παραλόγῳ φρονήματι, ἓν ἀντιστῆναι τὸ μέγιστον συνέσιν, ὡς ἴσως οὕτω καὶ ἐξανύσων κἂν οὐ τὸ σύμπαν ἀλλά τι καὶ μερικόν. Καὶ αὐτίκα,

C στέλλει μὲν τοὺς ἀγγελοῦντας τὸ συμβὰν πρὸς τὸν Βασιλέα, στέλλει δ' ἐν ἀποῤῥήτοις καὶ πρός τινας τῶν Κρητικῶν, οὓς ᾔδει δοκοῦντας, ὧν ὁ Χορτάτζης προέφερεν, ἀμνηστίαν τε κακῶν παρὰ τοῦ Κρατοῦντος σφίσι γενέσθαι διομνύμενος, καί γε προσφιλοτιμηθῆναι τὰ μέγιστα, ἣν ποῦ καὶ στραφέντες μεταβουλεύσαιντο. καὶ εἰς συμπλοκὴν δῆθεν παραστάσει πολέμου, παραδοῖεν τὸν ἀποστατήσαντα. δόξειν γὰρ ἐντεῦθεν καὶ ἀγαθοὺς, καὶ πρὸς Βασιλέα πιστοὺς, καὶ ἐς ὅτι μὲν καὶ πέπρακτο, ἀκουσίως ἀναγκασθέντας καθυπαχθῆναι τῇ τοῦ καιροῦ ῥύμῃ, μὴ ἔχοντας ἀντιτείνειν, καὶ τοσοῦτον πλῆθος,

D εἰς μεταβολὰς παρακεκινημένον ἐπισχεῖν. Τὸ δὲ παρὸν τέως ἐνστάντος καιροῦ, καὶ ἀνδρῶν φανέντων ἀντιστησομένων τοῖς γεγονόσι, καὶ αὐτοὺς ἑτοίμους μετακληθέντας, τὴν ἀρχῆθεν πίστιν ἐμφαίνειν, τῷ συνεργεῖν τοῖς ἀνθισταμένοις εἰς ἅπαν. αὐτὸν δ' ἐκείνους ἀναδέχεσθαι, μὴ ὅπως παθεῖν τι πρὸς Βασιλέως τῶν ἀνηκέστων, ἀλλὰ καὶ εὐεργεσίας εὑρεῖν. Ταῦτα τοὺς ἀμφὶ τὸν Χορτάτζην ἀκούσαντας, ἐπιπλεῖστόν τε γνωσιμαχῆσαι, καὶ ἐς βουλὴν θέσθαι, ἐς ὃ τὸ ἀκίνδυνον ἑαυτοῖς σφίσι περιποιεῖν. τὸ δ' ἦν, ὡς εἰ μὲν βιασαμένων ἐκείνων τὸν στρατηγὸν, αὐτὸς χωροίη καὶ ἐς τὰ μείζω, ὥστε καὶ ὀνόματι εἶξαι, καὶ παρασήμοις συνήθεσι, τότε καὶ αὐτοὺς τὰ

A πιστὰ λαβόντας, ὡς εἰς τέλος ἀνθεξομένῳ παρακινδυνεύειν. Εἰ δὲ μὴ βούλοιτο ταῦτα πράττειν, αὐτοὺς τὴν παρακινδύνευσιν παντὶ τρόπῳ διεκφυγεῖν πειρᾶσθαι, ἐπ' αὐτῷ καὶ μόνῳ τὰ τοῦ κινδύνου τρέψαντας. Ὡς λέγοντες τοίνυν οὐκ ἔπειθον, ἀλλ' ἑώρων τοῦτον καταλαζονευόμενον τῶν φανησομένων, καὶ ὕβρεσι πλύνοντα τὸν πρὸς αὐτὸν ἀντιπαρατάττεσθαι ἀκουόμενον, ὡς αὐτίκα κατ' ἐκείνου λαφύξοντα. Τούτοις καὶ γὰρ παραθαρρύνειν ἐδόκει τὰς ἐκείνων ὁρμὰς, οὐδὲν πλέον ἤθελεν ἀναδέχεσθαι, ὑπολαβόντες ἐκεῖνοι ἐν σκέψει γίνεσθαι ταῦτα, καὶ εἰς καιρὸν μεταγνώσεως ἀποκεῖσθαί οἱ βούλεσθαι, ὅγε καὶ αὐτῷ μὲν ἴσως ξυνοίσει, σφίσι δὲ περιστήσεται μόνοις εἰς κίνδυνον, πρύμναν τε κρούονται, τὸ τοῦ λόγου, καὶ πρὸς τὸν Πρωτοβεστιαρίτην τὰς γνώμας ἀνταποκλίνουσι, καὶ πίστεις λαβόντες ἅμα, καὶ δόντες ἐξ ὅρκων φρικῆς μεστῶν, καίγε καὶ ἀντιδόσεσιν ἱερῶν ἐγκολπίων, ἦ μὴν παραδοῦναι τοῦτον ἐς χεῖρας ἐκείνῳ ἀκονιτὶ, φανέντι καὶ μόνον μετὰ τῶν συντάξεων. B Δέος γὰρ μή τι καὶ παρακινδυνευθείη τοῦ Περσικοῦ, οἷς καὶ μᾶλλον ἐθάρρει ἐπεισπεσόντος. Ταῦτ' ἐν ἀπορρήτοις πράξαντες, ἐκαρτέρουν τὴν ὑποψίαν ἐξ ἅπαντος ὡς εἶχον ἐκκλίνοντες.

A molem uno velut ictu sic dejecero; sperare certe licet partem ejus me carpturum, & deruendo aliquid de cumulo, quod supererit debilius, faciliusque superatu redditurum. Ita subductis rationibus consilii duos expedit uno tempore fidos homines, alterum qui Rebellionem Philanthropeni & irruptionem in Nymphæum, res nondum in Aula cognitas, Augustis nunciet: alterum qui primores Cretensium Philanthropeno militantium, & in his præcipuum ipsorum clam a se conveniat Chortatzen, illis indicet. polliceri Libadarium & polliciti fidem sanctissimo jurejurando adstruere paratum, se se ipsis ab Augusto impetraturum non solum oblivionem & veniam delicti, sed præmia insuper ingentia, modo inducerent in animum, quod facile mox stantes in acie possent, comprehendere Rebellionis Auctorem, sibique B dedere. Sic appariturum pertractos eos in defectionem aliena vi: quod soli tam multis in scelus incumbentibus obsistere nequivissent, etsi maxime cuperent. Frigere quidem istam vulgo excusationem, & pro tralatitia contemni, ubi ex Reis auditur deprehensis in facinore, nisi eam irrefragabile testimonium fulciat facti opportuni. Hujus se ipsis facultatem occupandi præsidii offerre. Movere se in Philanthropenum, & copiam ei quamprimum velle prælii facere. Ordinatis in campo Copiis, ante commissionem, circumsisterent ducem, sibique prehensum traderent. Documento id certissimo futurum minime assensos vera voluntate consiliis rebellionis Cretenses; utique qui cum primum potuerint, fidem in Augustum tam luculenter constantissimam Perduelli prodendo monstraverint. Istiusmodi perefficacis evincendæ causæ ipsorum argumenti, si materiam sibi, quod in promptu haberent, subministrare non omitterent, sancte spondere se se, ac quovis pignore firmare religionem pacti ultro velle, victricem defensionem innocentiæ ipsorum se peroraturum apud Augustos, & præter purgationem Suspicionis in eos omnis, largissimas cunctis ipsis ac singulis a Liberalissima Principum gratia remunerationes procuraturum. His Chortatzes & Primi Cretensium in arcano auditis, seriam statim de re tota secum ipsis deliberationem sunt ingressi. Multo illic pugnatum conflictu sententiarum, ut cunctis in fine appetendo salutis securitatisque communis egregie conspirantibus; ita quibus illas viis, & utra in Partium invicem infensarum certius constituerent, varia conjectura certantibus plerisque. Tandem consensu omnium sedit: profunde dissimulato a Libadario indicio, adire de novo Philanthropenum, magnopereque instare, ut nomen & insignia sumat Imperii. Si persuaderi se sineret, tum fortunam ejus ad extremum sequerentur; sin obstinaret in renuendo constantiam, hoc ipso intellecturos machinari eum *Edit. Rom.* suam cum Aula reconciliationem, quam pernicie sibi adhærentium sanciturus sit, paciscenda pro *pag. 153.* spe illinc veniæ, opimarumque mercedum, facili conditione deferendi condonandique ac pro se supponendorum iræ ultionique Principum, illos ipsos miseros quos in culpæ societatem ipse auctor sceleris traxerit: quare tunc minime debere dubitare, aut ulla religione cunctari, quo minus quam possint efficacissime prævertant exitiosissimum sibi facinus; suis illum artibus petendo, vertendaque strenue in caput ingratissimi deceptoris pernicie, quam in sibi stulte credulos surdis molitionibus cudebat. Hanc summam consiliorum digressi a secreto colloquio Proceres Cretensium, statim in rem contulere. Adorti primum Philanthropenum, allegarunt: instante prælio, videri opportunum firmandis animis suorum, semel exuere Ducem exercitus talis, quæ adhuc ipsi residua hærere videretur, speciem nondum satis ejurati servitii. Incitamento id cunctis qui ejus auspiciis rem gererent efficacissimo ad quidvis perrumpendum, futurum: quod se pro vero jam Augusto pugnare meminissent: segnius, si hoc forte absit, circumspectiusque dimicaturis. Ad ea ille præcise negavit se quod peterent acturum. Vetuit deinde, quod præ se tulerant, de prælii eventu esse solicitos. Primo enim ipso conspectu se se difflaturum paucas illas & imbelles inertis imperitique Adversarii copias, ipsum vero mordicus discerptum voraturum; quem proinde idipsum metuere debentem, nihil minus quam insanire appareret, dum sibi non dubitaret occurrere, ultro in perniciem incurrens. Talia isti de se thrasonice jactanti, indulgentique arrogantissimis minis, & Æmulum probris conviciisque laceranti, vale dicto Chortatzes cum suis, prora, quod dici solet, inhibita, cursum in contrarium torserunt. Protovestiariten clam adeunt. promptos se ostendunt pacisci quod petebat. In id fides utrinque juramentis & imprecationibus, utri fallerent, horrificis firmatur. Sacra quin etiam Amuleta de collo cuique, ut mos est, in sinum pendula, invicem permutant: ea pro certissimo habituri pignore irrevocabiliter fixæ in promissorum exhibitione voluntatis. Ejusmodi religione se se Cretenses obstrinxerunt ad comprehendendum in ipso primo procinctu Prælii, ordinata jam utrinque acie Philantropenum Ducem suum, eumque Libadario tradendum. Ea res condicebatur in id potissimum temporis momentum, nondum commissi, sed solum parati certaminis, quod si ulterius expectaretur, periculum erat ne Persæ qui plurimi & manu strenui Philantropeno militabant, destinata eventu frustrarentur: iis se verisimiliter aggregaturo, quibus maxime fideret, Duce, simul initium pugnandi factum esset. Id quo præverteretur, oportebat, volitantem eum adhuc ante aciem, & singulos Ordines ad rem bene gerendam adhortantem, ubi ad Cretenses quoque id acturus venisset, ab iis circumsisti abducique quam minimo tumultu, haud dum plane intelligente quid gereretur, Exercitu reliquo, ac propterea quieturo. Horum sic stipulatorum, in summa dissimulatione Cretenses occasionem exequendorum expectabant, solicite declinantes quidquid suspicionem rei quæ parabatur, movere vel minimam cuivis posset.

CAPUT XI.

Ut deditus Philanthropenus fuerit.

A Condicta mox dies adfuit, postera ejus ipsius qua fuerat in ea quæ diximus conventum. Libadarius collectas in unum e Lydia universa secum copias ducens, recta Nymphæum versus, ubi Rebelles castra muniverant, movit. Erat Nymphæi Turris a Porphyrogenito, dum ibi degeret, exstructa. In eam Philanthropenus a se occupatam, uxorem cum Filio & pecunia inclusit, præsidio ad horum custodiam idoneo imposito. Libadarium porro audiens contra se tendere, primum ægre credebat, mox ingeminatis ad fidem jam non dubiam indiciis, vehementer admirari se monstrabat temeritatem hominis, qui adversus tot ac tales apparere in armis, ac cum minis vincendi ferre se obvium auderet. Jussas tamen ad occursum expediri copias, ipse armis strenue sumptis cataphractus & juveniliter se ostentans prorsum agebat, ingenti fiducia successum jam nunc quasi certum animo præcipiens,& visu se primo debellaturum sperans. Ecce autem directa hinc & inde acie, prælibari jam incipiente primoribus utrinque velitatiunculis pugna, non obliti promissorum Cretenses, simul Protovestiarites apparuit e medio suorum eminens agmine: anxie ille quidem circumspectans; & dum instabilitate reputanda militiæ vænalis, fraudum operta subveretur, haud sine cor vellicante acri metu fidem promissorum operiens, confestim Chortatzes cum suis armati ut erant in equis alius aliunde concurrentes Philanthropenum circumundique funduntur: & ei extortis hi fræni habenis, quidam ense detracto, imperiosius jam alii equo desilire jubent. Sero tum sensit miser quid pararetur, & irritum expedivit impetum suorum se Persarum auxilio tuendi. Nam oppressus in conatu, proturbatusque summa vi, despondit animum: & vinctum se raptari ad Protovestiariten ingratiis est passus; cui humilis e prius tumido, mutus e modo jactabunde loquaci, velut fera in paratos compulsa casses, inhianter expectanti Venatori deditur. Sic Philanthropeno in tutissimam dato custodiam, Cretenses iidem juncti copiis Libadarii, in ejus Exercitum casu perculsum inopinato, incerteque primo titubantem, mox dispergi cœptum, vi tota irruunt; & irrevocabiliter incumbunt in persequendos passim Consternatos, cursu varie intento, prout spes flexerat, latebras & casus extremi effugium anxie captantes. Infelicissima conditio Persarum fuit. Hi procul a Patria, intercluso ad propria regressu, insperato destituti Præsidio Ducis cujus fiducia Potentiæ, ut crediderant, fundatissimæ, in Hosticum secure penetrarant: ubi eum cujus unice opibus nitebantur, repente miserabilem, irreparabili oppressum clade, insolubilibus innodatum vinculis clarissime viderunt, diu inopes consilii quo se verterent non habebant. Unde nec consistere, nec fugere valentes, in vestigio trucidabantur. Alius hoc, alius illo, alter alio prehenso, prout libuerat abutebatur, mactantes, captivos abducentes, vulnerantes, mutilantes, excæcantes, spoliantes, expilantes: quibus varie casibus magna parte absumpta, expedito tandem fugæ consilio Persæ reliqui,cursum domum versus quibus viis potuere, tenuerunt. Paucis sic contigit vitam tueri, reliquis occisis: quoniam Protovestiaritæ milites cædendo jam fessi, in lucro ponendum censuere, Hostes per se ipsos quas direpturi venerant terras, reditu ad sua liberas linquere. Nam & victores metus subibat, in tam inopinati gaudio successus, subitæ conversionis

Edit. Rom. pag. 154.

A Ἀλλ' ἐπέστη καὶ ἡ Κυρία. ἡ δ' ἦν ὑστεραία. Καὶ ὁ μὲν συνηθροικὼς τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις ἐκ Λυδίας, ἐφίσταται τῷ Νυμφαίῳ, ὅπου καὶ οἱ ἀποστατοῦντες διῆγον. ὁ δὲ τὸν αὐτόθι πύργον, ὃν ὁ Πορφυρογέννητος τῇδε διάγων ᾠκοδομήσατο. τοῦτον τοίνυν κατέχων, καὶ γυναῖκα καὶ παῖδα καὶ πράγματα ἐκεῖ συγκλείσας τε καὶ ἀσφαλισάμενος, πρῶτον μὲν τὴν ἐκείνου ἀκούων ἄφιξιν, καὶ λίαν ἐν θαύματι τῷ μεγίστῳ ἐτίθει, πῶς ἂν καὶ τολμῴη χωρεῖν ὁμόσε τοσούτοις τε καὶ τοιούτοις. ὅμως θαρρῶν ἐπὶ τοῖς ὅλοις, ὡς αὐτίκα φανεὶς τὸ πᾶν ἐργάσαιτο, παραγγείλας καὶ τοὺς ἄλλους ὁπλίζεσθαι, B αὐτὸς τὴν ταχίστην ἐξοπλισθεὶς, καὶ κατὰ τοῦ φανέντος τὰ πλεῖστα νεανιευσάμενος, ἔξεισι. Καὶ δὴ ἀφ' ἑκατέρου μέρους σταθεισῶν τῶν δυνάμεων, καὶ ὅσον οὔπω μελλουσῶν συμπλέκεσθαι ὥστε καὶ ἀκροβολισμοὺς ἀμφοτέρωθεν γίνεσθαι, οἱ Κρητικοὶ τοῦ συνθήματος οὐκ ἠμέλουν. Ἀλλὰ φανέντος τοῦ Πρωτοβεστιαρίτου, δεδιότος καὶ ἔτι περὶ τοῖς ὅλοις, μή πως ἀπάτῃ καὶ δόλῳ χρήσαιντο οἱ τέως καθυπισχνούμενοι προδιδόναι, οἱ ἀμφὶ τὸν Χορτάτζην αὐτίκα, οὕτως ὡς εἶχον ἔφιπποί τε καὶ ὡπλισμένοι, ἀθρόως ἄλλοθεν ἄλλος περιστάντες τὸν ἡγεμόνα, οἱ μὲν ῥυτῆρας, οἱ δὲ καὶ σπάθην ἐπέχουσιν, οἱ δ' ἐμβριθέστερον C ἀποβαίνειν τοῦ ἵππου ἐκέλευον. Ὁ δὲ γνοὺς τὴν ἐπιβουλὴν αὐτίκα, θαρρῶν τοῖς Πέρσαις, ἐπεχείρει μὲν ἀμύνεσθαι. καταπαχούμενος δὲ τὸ παράπαν ἀπηύδα, καὶ συσχεθέντα τοῖς ἀμφὶ τὸν Πρωτοβεστιαρίτην, ἕτοιμον θήραμα, ταπεινὸν τὸν σοβοῦντα πρὸ τοῦ, καὶ ἄφωνον τὸν πολλὰ λέγοντα παρεδίδουν. Οἱ δ' ἐκδραμόντες ἐκ τοῦ ἐξαίφνης, ἐπεὶ τὸν ἀποστατοῦντα ἐν ἀφύκτοις εἶχον, τοὺς περὶ ἐκεῖνον διασκεδαννυμένους ἤδη, καὶ μόνον ὅπῃ σωθήσεται ἕκαστος ἀφορῶντας, ἀμεταστρεπτὶ κατεδίωκον. Τὸ δὲ Περσικὸν ἄρτι πρώτως μεταβολὴν πραγμάτων ἰδὸν, καὶ τὸν ἕως τότε μέγαν δοκοῦντα καὶ D φοβερὸν, ἐν ἀφύκτοις, ἐλεεινὸν, δέσμιον, οὐκ εἶχον πῇ τράπωνται. Ὅθεν μήτ' ἀνθίστασθαι, μήτε φεύγειν οἷοί τ' ὄντες, μένοντες κατεκτείνοντο. Ἄλλος δὲ τοῦτον, ἄλλος ἐκεῖνον, καὶ ἕτερος ἄλλον καταλαμβάνων, καθότι καὶ δόξειεν ἐκείνῳ ἑκάστῳ ἔπραττον, κτείνοντες, δεσμεύοντες, αἰκιζόμενοι, ἐκτυφλοῦντες, τὰς οὐσίας δημεύοντες, ἐδόκει ἀσφαλὲς τοῖς Πέρσαις, αὐτόθεν χωρεῖν πρὸς τὰ οἴκοι, καὶ ἀπεδίδρασκόν τινες ὡς ἠδύναντο, τῶν λοιπῶν κτεινομένων. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Πρωτοβεστιαρίτην, καὶ μᾶλλον ἕρμαιον τὴν ἀποχώρησιν λογιζόμενοι, ἑκόντες ἠφίεσαν. οὐ δὲ γὰρ εἶχον ἐλπίζειν ἐπὶ τῷ προτερήματι, καὶ οὔπω προχωρησάντων σφίσι τῶν πραγμάτων κατ' εὐτυχίαν

A χίαν μεγίστην. ἀλλὰ τὰ ἐν χερσὶν ἀπολύειν, εἴ τινες παρακινηθεῖεν, καὶ ἐξ ἀντιστροφῆς ἐπιπέσοιεν, ᾤοντο. Ταραχὰς ἦν βλέπειν ἐκεῖ φοβερὰς, καὶ πανικὰ δείματα, συγχυθέντων τῶν ὅλων. Ταῦτά τοι καὶ περὶ τοῖς ὅλοις δεδιὼς ὁ Πρωτοβεστιαρίτης μήπως καὶ ἐκ χειρῶν αὐτῶν διαρπασθείη τὸ θήραμα. δεινὴ γὰρ τοὺς πολλοὺς ὥπλιζεν εὔνοια. Καὶ τὰ καθ' αὑτοὺς ἀφέντες, ἐκεῖνον ἀπωλοφύροντο. τὸ Περσικὸν δὲ μάλιστα καὶ παρακεκινῆσθαι ἐδόκει, ὥς τι πράξειεν γενναῖον, ἔγνω τὸν θέμεθλον ὑποσπᾶν, καὶ τὸ συνέχον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι, καὶ οὕτω τοὺς φόβους λύειν, οὓς ὕπαρ ὠνειροπόλει. Τὸν γοῦν μυρίον πλοῦτον συλλέξας, καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς B δῶρα, τύχης παίγνιον ἀφῃρηκὼς, τέλος, Ἰουδαίοις ἐκτυφλοῦν παραδίδωσι. Καὶ ὁ μὲν τετύφλωτο, πολλάττα δυσωπήσας, καὶ περὶ θατέρου τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλ' οὐ πείσας τὸ παράπαν. Οἱ δὲ τῶν ἐκεῖθεν φόβων ἀπολυθέντες, τοῖς λοιποῖς ἐπεχείρουν, καὶ ἔδρων μὲν σὺν τοῖς Μοναχοῖς, καὶ ἄλλως τὰ ὅμοια, ἀπηνῶς φλοιδοῦντες τοὺς ὀφθαλμοὺς, τοὺς δὲ καὶ βίους ὅλους ἀφῃροῦντο, καὶ σχήματι ἐκδικήσεως τῆς πρὸς τοὺς Κρατοῦντας, ἑαυτοῖς ἐξεδίδουν τὰ χρήματα.

in pejus rerum: & fortunæ in vix ſperabili felicitate vim celerrimam experti, lubricam ejuſdem & in utrumvis ancipitem mobilitatem, ne quid repentinæ cataſtrophes, qua erecti deprimerentur, facili & ſibi ſolito rotæ gyro convolveret, ſapienter veriti, ſpatium & libertatem fugæ miſeris illis militiæ Perſicæ reliquiis concedi debere putaverunt. Talis quædam reputatio periculorum a ſuſpecta ſortis inſtabilitate velocium, Protoveſtiariten quoque ipſum ad cautius quam humanius de Captivo protinus ſuo ſtatuendum perpulit. Cum enim in illa tumultuoſa trepidatione confuſarum rerum panicis unoquoque terriculis turbato, ipſe Dux facti Protoveſtiarites, quem & pro Magiſtratus officio & pro ſuæ ipſius ſtudio ſalutis acrior incitabat ſolicitudo præcavendi, ne qua vice alterna fluctuationis reciprocantis, hinc quidem reponeretur in ſicco naufragus; inde ipſe qui demerſerat, e Portu in gurgitem dejiceretur; ſemel defungendum ratus difficili cuſtodia nobiliſſimi Rei, ſubnixi clientelis, & neceſſitudinibus multis validiſque plurimorum, & horum quæſtuoſas ſpes ambitioſaque ſtudia trahētis ad ſuam calamitatem miſerandam, ut certa deſperatione conatus averteret quiddam pro ejus liberatione audere paratorum, cum plurium e Romanis ſuis, alieniſque nondum plane diſſipatis, tum Perſarum prorſus omnium, quorum adhuc integra ſtabat acies (nam eorum, quam occupavi memorare conciſio, paulo poſt contigit) decrevit ſemel eruere fundamentum ipſum Philanthropenianæ factionis, amolirique omne obſtaculum publicæ tranquillitatis, & quæ ſe vigilantem inquietabant ſomniabilia quædam ſpectra inanium terriculorum uno ictu disjicere. Igitur occupato illo ingenti acervo pecuniarum ac gazæ omnigenæ, quem Philanthropenus ex longo congeſtum in turri de qua dixi condiderat, ipſum qua virtutis merito qua ſortis dono varie partis opibus exutum, & ad meram redactum nuditatem, fortunæ ludibrium, Judæis excæcandum tradidit. Sic ille orbatus luminibus, poſtquam infeliciſſimus ſe demiſiſſet ad infimas, ſed ad extremum irritas preces, alterius ſibi ſaltem oculi donandi. Tunc ſecuri victores in Rebellium cæteros liberius ſævire. Atque aliis quidem, etiam Monachis quos memoravimus, ſuaſoribus defectionis, pari feritate oculos eruerunt. Aliis facultates & vitæ ſubſidia ademerunt univerſa, ſibique adjudicarunt, præda per hunc modum opima potiti, & plauſibili obtentu vindicandæ injuriæ Principum, ſuæ ipſorum avaritiæ large gratificati.

Edit. Rom. pag. 155.

CAPUT XII.

De fauſtis nunciis: & Imperatoris ad Deiparam Gratiarum actione.

D Ἐπράττετο μὲν οὖν ταῦτα, μηνὸς Σκιρροφοριῶνος περὶ τὰς Χριστουγεννίου ἡμέρας. Ἑκατομβαιῶνος δὲ πρώτῃ ἔφθασαν οἱ πρὸς τὸ ἀγγέλλειν πεμφθέντες. οἳ καὶ ὡς οὐδὲν πλέον εἰδότες, οὐ κατάλυσιν ἀποστασίας, ἀλλ' ἀρχὴν μᾶλλον καὶ σύστασιν ἤγγελλον. Καὶ θόρυβος ἦν αὐτίκα, καὶ θυμὸς καὶ ἀθυμία τὴν ἀγγελίαν ἐμερίζετο. ἐθυμοῦντο μὲν γὰρ, ὅτι νέος ὢν ἔτι, καὶ παρ' αὐτῶν ἀναχθεὶς, τοιούτοις ἐπιτολμῆσαι ἠνέσχετο, τὰς πρὸς τοὺς Βασιλέας πίστεις παρ' οὐδὲν τιθέμενος. ἠθύμουν δ' αὖθις τὸ θερμουργὸν ἐκείνου καὶ νέον ὑποτοπάζοντες, καὶ ὡς ἔργον ἔσται τὸ μέγιστον, μὴ ὅτι γε καταλύειν εἰς τέλος μαχομένους, ἀλλὰ καὶ ἐξημε- E ροῦν τέως μετιόντας ὑποποιήσεσιν. Ὅθεν καὶ δοκούσης ἔτι τῆς ἀποστασίας συνίστασθαι, δεινὰ ἐποίουν. καὶ τὸ πᾶν ἐν ἐκείνοις κράτος καταλύεσθαι ᾤοντο· καὶ ὡς ἀφαιρεθέντες καὶ τῆς ἀρχῆς πλέον, καὶ περὶ τοῦ λειπομένου ἐφρόντιζον. Καὶ δεινή τις κατειλήφει κατήφεια τὰ ἀνάκτορα. Καὶ δὴ φανέντος καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Πρωτοσεβαστοῦ, τὸ πᾶν τοῦ θυμοῦ ἐπ' ἐκείνῳ δαψιλέστερον

HÆc geſta ſunt menſe Decembris, circiter natalitias Chriſti ferias. Kalendis vero inſecutis Januarii, miſſus, ut dictum eſt, a Libadario Nuncius Conſtantinopolim pervenit. Indicavit is non exciſam jam, quod poſt ejus diſceſſum contigit; ſed quod ſolum ſciebat, modo conflatam & ſe incipientem exerere Philanthropeni rebellionem. Ad eum nuncium primo ſtatim tumultuatum auditu eſt; & Principum animos ira & metus diviſit. Indignabantur hominem adhuc adoleſcentem, ab ipſis educatum, ipſorum beneficiis evectum, tam mature tam ingrate, tantum audere ſuſtinuiſſe; fidei quam deberet Imperantibus nulla ratione habita: Aliunde metuebant a fervida indole manu prompti Juvenis; & ſuis rem totam momentis æſtimantes, facile providebant ardui fore negotii, præferocem & bello hactenus felicem Ducem tanto ſuccinctum exercitu, non dicam pugna frangere, tot ipſius internecione copiis delendis; ſed vel mitigare conditionibus amplis offerendis, & blanditiis ad gratiam revocare. Quare valere tum adhuc & cum maxime flagrare ſeditionem illam opinantes; non ſolum quorſum erumperet, verebantur: verum & factum imaginantes, quod ne fieret horrebant, ſpecie triſtiſſima turbabantur erepti jam ipſis Imperii; ſuique nunc Auguſtorum, mox etiam de vitæ ac ſalutis, ſi quæ de-

Edit. Rom. pag. 157.

pag. 156.

jectis solio forte superforent, miserrimis reliquiis, ab extrema pernicie periclitantium. Talium indiciis terrorum pictas per Palatium facies videres, pallidas & mœsto tetricas silentio, nisi quando novi Perduellis tot malorum Auctoris Frater Protosebastus appareret. in hunc enim, quasi nacti scopum dignum in quem arcanæ rabiei, non jam frustra in aerem perdenda tela conjicerent, stomachosissime invehebantur, minis conviciisque debacchantes. Tandem tamen experiri mitiora timore ignavo subigente, desperato Martis aperti præsidio, conditionum oblationibus amplarum, & tractationibus blandis pellicere ad se se ac reconciliare conari Rebellem, opportunius duxere. Consilium ergo inierunt destinandi quamprimum ad eum Legatos. Electi ad id Cæcus Raul Isaacius & Protovestiarissa Theodora. His,correpto navigatione quam celerrima itinere, conferre se citissime ad Philanthropenum jussis,datum in mandatis est;offerre ipsi ab Imperatore primum oblivionem ac veniam defectionis, tum etiam Cæsaris dignitatem,& tanto sustinendo titulo cõgruas e fisco pensiones polliceri: modo ille vicissim ostenderet bona fide se resumpturum benevolum in Augustum animum; & ad id quod initio professus fuerat obsequium,rediturum.

A ἐξ ἐκείνου, καὶ ἀπειλαῖς καὶ ὕβρεσιν ἔβαλλον. ὥστε καὶ καθ' ὑποκειμένου τὰ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ὀργῆς γίνεσθαι, καὶ μὴ κενὰ τῷ ἀέρι δίδοσθαι. τέλος, τὴν πρὸς ἐκεῖνον ἀπογνόντες μάχην, χρησταῖς ὁμολογίαις καὶ δεξιώσεσιν, ὑποκατακλίνειν ἑαυτοῖς τὸν ἀποστατήσαντα ἐβουλεύοντο, καὶ σφίσιν ἐδόκει διαπρεσβεύεσθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸ τάχος. Καὶ πρὸς τὴν πρεσβείαν ἐξελέγοντο, ὁ τυφλὸς Ῥαοὺλ Ἰσαάκιος, καὶ ἡ Πρωτοβεστιάρισσα Θεοδώρα. Ἦν δὲ σφίσι τὸ ἀνακείμενον, πλῷ χρησαμένους, καὶ ἐπιστάντας, συγγνώμην τὴν παρὰ Βασιλέως ὑπισχνεῖσθαι, καὶ τὸ τοῦ Καίσαρος ἀξίωμα ἐπαγγέλλεσθαι, καὶ πρεπούσας οἰκονομίας τῷ ἀξιώματι, εἰ μόνον μεταπεισθείη πρὸς τὴν τοῦ Βασιλέως εὔνοιαν, καὶ τῇ ἐξ ἀρχῆς καθυπαχθείη δουλείᾳ.

CAPUT XIII.

De faustis nunciis: & Imperatoris ad Deiparam Gratiarum actione.

VErum a primo defectionis indicio nondum sexta dies tota effluxerat: cum ecce adveniunt felices nuncii, debellatum ab aliquot jam diebus, totamque Rebellium factionem funditus disjectam deletamque memorantes. Ex his dum tempus percontabantur gestæ quam narrabant rei, comperiebant ipso momento quo minax ipsos & tristis perculisset fama, jam tum quietem turbis & terrori securitatem successisse. Eosque qui illic res Principum curabant, tunc plenæ victoriæ gratulatione ac gaudio fruitos, cum hic ipsi acri tam formidolosi motus solicitudine angerentur. At Imperator totam successus tam læti felicitatem acceptam Dei Matri referendam judicans, grateque prædicans, se prout speraverat præsens potentissimæ Patronæ auxilium experto, sic uno ictu oculi tam arrogantem illum Perduellium fastum depressum, debere se putavit ei soli gratias reddere. Simul igitur faustum nuncium accepit, & credidit, indidem ubi erat e Palatio, pedibus totam emensus viam, cum Procerum ac Prætorianorum quos circa se habebat, ordine gradiente multitudine, ad Hodegorum Monasterium pervenit: & coram sacra imagine stans, solita eam primum est adoratione veneratus; mox supplice ac teneri affectus indiciis plena oratione pronunciata, gratias ad extremum pro recenti beneficio munificentissimæ largitrici quam potuit amplissimas retulit: demississima prostratione corporis, grati significationem exprimens animi, & subjungens: „Ipsius se potissimum, post Deum, unius Imperium & Ecclesiam in manus deponere; ab „ipsa sola sperantem dignam utriusque gubernationem proventuram. Ea verbis conceptis religiosissima demissione profatus, iterataque ad extremum devinctissimæ in ævum omne tam insignis hujus datrici muneris professione voluntatis; conscenso equo in Palatium rediit. Protovestiaritæ vero diploma gratulatorium expedit, cui præcellentis cujuspiam quo esset eum supra plerosque alios evecturus promissionem inseruit Muneris, in rem haud multo post deductam; nam advenienti ei Constantinopolim, Magni Stratopedarchæ dignitatem contulit, honorariis adjectis in remunerationem præstantis exhibiti erga se studii.

Edit. Rom. pag. 157.

Ἀλλ' ἐξ ἐκείνου οὔπω παρῆλθεν ἡ ἕκτη, καὶ ἀγαθαὶ ἀγγελίαι καταλαμβάνουσιν, ὡς τὰ τῶν ἀποστατούντων καὶ παρ' ἡμερῶν διαπέπρακται, καὶ κατὰ λεπτὸν ἐρωτῶντες ἐμάνθανον, τότε τὰ δεινὰ σφίσιν ἀγγέλλεσθαι, ὅτε παῦ-
B λαν εἶχον τὰ λυπηρά, καὶ ὅτ' αὐτοὶ περὶ ἐκείνων ἐφρόντιζον, τότ' ἐκείνους ἐπιτεπλεσμένῃ τῇ καταμύσει τῶν χαλεπῶν συνηδύνεσθαι. ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς τὸ πᾶν προσνέμειν δεῖν κρίνων τῇ Θεομήτορι, καὶ ὡς αὐτῆς βοηθοῦ πιστεύων φανείσης, τὸ τῶν ἀποστατῶν οὕτως ἐν ἀκαρεῖ κατελύθη φρύαγμα, δεῖν ἔγνω καὶ μόνῃ ταύτῃ ἀπονέμειν τὰ χαριστήρια, καὶ ἅμα τῷ τὰς ἀγγελίας δέξασθαι καὶ πιστεῦσαι, αὐτόθεν ἐξ ἀνακτόρων πεζῇ τὴν ὁδὸν διεξεληλυθὼς ἅμα
C τῇ περὶ αὐτὸν τάξει, τὴν τῶν Ὁδηγῶν καταλαμβάνει μονήν. Καὶ κατέναντι τῆς σεβασμίας εἰκόνος σταθείς, ἀπονέμει μὲν κατὰ τὸ εἰωθός, τὴν προσκύνησιν, λιπαρὰν τὴν ἱκεσίαν ποιούμενος· ἀπονέμει δέ γε καὶ τὴν εὐχαριστίαν μετὰ θερμῆς ὑποπτώσεως. αὐτῇ γε μετὰ Θεὸν λέγων καὶ Βασιλείαν καὶ Ἐκκλησίαν εἰς χέρας τιθέναι, καὶ παρ' αὐτῆς καὶ μόνης ἐλπίζειν ἀξίαν γε τὴν διοίκησιν καὶ ἐπ' ἀμφοτέραις. Ταῦτα ποτνιασάμενος, καὶ τὰ εἰκότα εὐχαριστήσας, ἐπιβὰς ἵππου, ὑπανεζεύγνυ πρὸς τὰ Ἀνάκτορα. Τῷ δέ
D γε Πρωτοβεστιαρίτῃ πρόσταγμα χαριστήριον σχεδιάζεται, καὶ τιμῆς ὑπερτάτης ἐπὶ πολλοῖς ἄλλοις φέρον ὑπόσχεσιν. Ὃ δὴ καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀπεπλήρου, τῷ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσαντι, μέγαν Στρατοπεδάρχην ἐτίμα, καὶ τιμαῖς τῆς ὑπὲρ ἑαυτοῦ σπουδῆς χάριν ἠγάλλεν.

CAPUT XIV.

De Persis qui cum Philanthropeno fuerant.

A ΕΝτεῦθεν καὶ πόνος ἦν Πέρσαις ἡ τῶν ἰδίων παντελὴς ἐξαπώλεια. οὓς δὴ ἐκεῖνος μὲν ἐπ' Ἀνατολῆς ἦγεν αὐτομολήσαντας. οἱ δ' ὕστερον ἐλθόντες σὺν ἅμ' ἐκείνοις κακῶς διετίθουν τὴν χώραν. σκοπῶ δὲ, εἰ καὶ μὴ παρὰ τὴν τοιαύτην παντελῶς ἐρημωθῆναι τὰ κατ' Ἀνατολὴν ξυμβέβηκεν ὕστερον· ἐκείνων τοῦτο μὲν πονούντων ἐφ' οἷς ἔπαθον, τοῦτο δὲ καὶ ἀκριβῶς τοὺς τόπους μαθόντων· προσέτι δ' ἐκλελοιπότος καὶ ὃν εἶχον διὰ φόβου τὸ πάλαι καὶ θαύματος, ὡς καὶ ἄλλως καταφρονοῦντας, ἀνέδην ἔχειν ἐκθέειν, καὶ τὰ μέγιστα ζημιοῦν, καὶ σὺν αὐτοῖς ἄλλους ὥσπερ κύνας ὡς οτραγηκότας λιχνεύσασθαι. καὶ οὕτω κατ' ὀλίγον τῇ Ρωμαίων B ἐπέχοντας. ἄλλην ἐρήμην δεῖξαι, τὴν ἀπ' Εὐξείνου Πόντου μέχρι καὶ τῆς κατὰ Ρόδον θαλάσσης, κατά τε μῆκος καὶ πλάτος διέχουσαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον.

A DEinceps Persæ suorum irritati casu Civium, qui Philanthropeni accitu intra orientalem eo ducente deprehensi limitem: internecione, ut diximus, deleti a Romanis fuerant, cum hoc ipsum e paucis eorum fuga in Patriam reversis cognovissent; his se se magno reliqui numero jungentes, ira & cupiditate incensi cladis istius ulciscendæ, fines Romanos infestis irruptionibus vastabant. Hinc magna ex parte consecutam puto, quæ paulo post miserrima contigit Orientalium desolatio Tractuum. Barbaris prædonibus, primum stimulante memoria eorum quæ passi erant, dirius immaniusque sævientibus; deinde parta, dum Philanthropeno militarent, locorum notitia, ad nocendum exitiosius utentibus: ad hæc nullo jam metu retardatis; quod idem ille Dux quem unum timuerant, cujus vim experti & mirati B felicitatem, prius a nostro limite tentando repressi aliquatenus fuerant, longe illinc, nec rediturus umquam, aberat: postremo, plurimis, ut fit, aliis ad hos se canibus aggregantibus spe participandæ semesorum rosionis ossium: maxima, inquam, manu famelicorum omnis generis latronum unguem infigente ulceri; ac certa jam impunitate securam, Genti omni præsidio nudatæ avarissime crudelissimeque insultandi, passim exercente licentiam. Sic cunctas singillatim ejus Tractus Regiones ista pervagata Pestis, denique in vastum desertum vertit, quantum terrarum a Ponto Euxino ad mare Rhodium in latum ac longum patet. Verum hæc postea.

CAPUT XV.

De Seditione Genuenses inter & Venetos coorta: deque Terræ motu.

C ΤΟτε δὲ διαφορᾶς ἐνστάσης μεγίστης μεταξὺ Γεννουϊτῶν καὶ Βενετικῶν, ὡς πᾶσι πάντας δι' ἔχθρας εἶναι, καὶ κακὸν ἀλλήλοις ἀπάντημα γίνεσθαι, καὶ ναυσὶ πλέοντας καὶ ὁδοιποροῦντας πεζῇ, οὐκ ἦν ὅλως καιρὸς, καθ' ὃν οὐκ ἠκούοντο, ἢ Γεννουῖται τὰ χείριστα διαπεποιηκότες Βενετικοὺς, ἢ Γεννουΐτας Βενετικοί· ὅλας ναῦς αὐτάνδρους καταποντίζοντες, καὶ χρήματα, τὰ μὲν ἀφαρπάζοντες, τὰ δ' ἀφανίζοντες, ὡς καὶ πᾶσαν μεσιτείαν, καὶ αὐτῆς τῆς κατ' αὐτοὺς Ἐκκλησίας, εἰς εἰρήνην ἀγούσης ἀπρακτεῖν τὸ παράπαν, καὶ λόγους κενοὺς εἶναι τοὺς σφίσι τὰ τῆς εἰρήνης εἰσηγουμένους· D Πρώτην μὲν οὖν ἦγε Μαιμακτηριὼν, καὶ Βασιλεὺς τρισὶν ἡμέραις πρότερον τοῦ Κωνσταντίνου, ἐξεληλακὼς πρὸς τὴν χηλὴν τὸ ἀμφιθαλάσσιον φρούριον ἤλαυνεν. Ἔτι δὲ πρὸς τοῦ Δαματρύϊ ἐσκηνοῦ τὸ ὑπηρετικὸν προσμένων, καὶ ὅσοις ἦν αὐτῷ ἕπεσθαι, καὶ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς ἑσπέρας περί που τὸ μεσονύκτιον, σεισμὸς ἐμπίπτει μέγας, κατὰ τοὺς τῶν ζώντων σωμάτων σφυγμοὺς. οὓς μᾶλλον καὶ δεινοὺς οἱ περὶ τούτων γράψαντες λέγουσιν, ὡς κάτωθεν διιέντας καὶ ὑποσπῶντας θεμέλια. Τόσος γοῦν ὁ τότε, ὥστε καὶ μηδένα ἔχειν μὴ παλαιὸν μὴ νέον εἰδέναι, μὴ ὅτι γε μείζω, ἀλλ' οὐδ' ἴσον πώποτε. τινὲς δὲ τῶν ἤδη γεγηρακότων

C TUnc porro flagrabat cum maxime discidium gravissimum quo erant inter se Genuenses & Veneti commissi. Nullus horum non quemlibet illorum, & vicissim, acerrime oderat: sævas quoque istas & internecinas inimicitias in omni occursu mutuis quam immanissime invicem nocendi conatibus, exercebant. Omni pene momento audiebatur, aut mari navigantes, aut terra iter agentes, vel Genuenses a Venetis, vel a Genuensibus Venetos, pessime mulctatos. Naves totæ incursu infesto mergebantur: Res & pecuniæ partim raptæ auferebantur, partim corruptæ peribant. Multi frustra, etiam e Præsulibus ac Sacerdotibus Ecclesiæ ipsorum, reconciliare inter sic infensos gratiam tentaverant. omnis semper tractatio conventionis in irritum cesserat: ac nec mentionem quidem D pacis ullam a concordiæ suasoribus jam audire sustinebant. Cæterum Kalendis Junii, cum triduo ante Imperator Constantinopoli egressus Chelen versus iter iniisset (erat hæc Arx mari circumflua) & adhuc ad Damatryn tabernaculis fixis expectaret partem illam Palatinæ familiæ quam illuc sequi se se præcedens jusserat: vespera primæ diei Mensis, circa noctem mediam, Terræ motus coortus est ingens; quassa tellure ad formam pulsuum artericorum in vivis corporibus, alterna contractione ac dilatatione micantium. quod genus terræmotuum qui de illis scripserunt, maxime noxium ac formidabile esse tradiderunt; utpote quo ipsa quasi fundamenta Orbis penitus evoluta convellantur. Tantus autem is qui tunc extitit, fuit; ut nemo Juvenis aut Senex quamlibet vage peregrinatus, quantævis vetustatis per ætatem multum provectam memor, parem illi se umquam

Edit. Rom. pag. 158.

aut uspiam sensisse, nedum majorem, posset affirmare. Quidam tamen qui ultra vulgarem modum senuerant, Prisco illi Terræ motui, qui per excellentiam magnus appellatur, hunc quadam ex parte comparabilem putabant: nam & in hoc similiter ut in illo contingebat plerumque per diem & noctem, proferri debiliori succussu quasi sensim elanguescentis reliquias spiritus. Adeo ut septima decima Mensis Julii, concussiones hic quidem essent productiores tempore, remissiores vero impetu: in oriente vero majores & vehementiores præcedentibus. Grassari autem id malum cœpit a Pergamo per media Chliara procedens usque ad ipsius Persidis Partes: hiante multis locis solo, alicubi etiam aquas ex intimo foras propellente; Arcis ad Chliara sitæ fundamentis ipsis eversis, Templis quoque ac aliis ædificiis specie ac soliditate celebribus, prostratis. Primo porro hujus Terræmotus in hæc loca impulsu multæ moles excelsæ, quæ suam firmitatem longo statu probaverant, conciderunt, multæ novæ structuræ dejectæ sunt. Septa vero late patentium arearum & siccorum sine cæmento dispositu saxorum sublatæ circum maceriæ, cumulatim unaquæque in latus procumbebant. ut eas qui strues cernerent, de industria comportatos apteque digestos lapides in usum artificis muros illic moliturі, opinari jure possent. Duo tamen ædificia ingentia suis ruinis vehementiam motus ostenderunt. Sanctorum etenim omnium Templum, quod eatenus inconcussum steterat, licet in eo nihil omissum ad tuenda sarta tecta necessarium diceretur, miserabilem passum labem est, eminentibus fastigiis duobus, quorum unum aræ maximæ superstructum fuerat, alterum umbilico incumbebat, tristi casu deturbatis. quæ autem illic visebatur ænea statua Sancti Militiæ Cælestis Imperatoris, insistens basi rotundæ, ad pedes habens Michaelem Augustum Urbis simulacrum sustinentem manibus, habitu offerentis sancto sibi cognomini Archangelo, ejusque custodiæ commendantis Civitatem; Talis, inquam, statua, capite dejecto minuta est: & in ipsi subjecta, species Civitatis e manibus Augusti concidit, utroque in terram devoluto. Consternata sensu primo tam diræ calamitatis universa Urbs, diluculo concurrit ad Templum maximum, ubi vacabat propitiando precibus Deo. At Imperator extra urbem tunc repertus, ut diximus, & quantum id mali esset intelligens, timuit ille quidem Civitati universæ ne absorberetur; plus tamen de Templo maximo solicitudinis ostendit, submittens pluries hora qualibet alios super alios, in loca unde longe conspicua Magni Templi moles esset, qui subinde referrent ecquid adhuc staret. Tandem egressum ex Urbe suum infaustum e tam funesto augurio reputans; reverti eo decrevit, & postridie mane freto trajecto regressus est, perculsus vehementer, ac quasi attonitus, ultionemque, ut erat, divinam agnoscere se id flagellum profitens.

Edit. Rom. pag. 159.

A τῷ κατ' ἐξοχὴν λεγομένῳ μεγάλῳ ἐκεῖνον παρείκαζον. οὕτω γὰρ καὶ τοῦτον ἐφ' ἡμέραις πλείσταις ἐπισυμβαίνειν, καὶ πλειστάκις τῆς ἡμέρας ἢ καὶ νυκτὸς, προφαίνειν κατὰ μικρὸν τὰ τοῦ πνεύματος ἐγκαταλείμματα. Ὥστε καὶ Ἀνθεστηριῶνος ἑπτακαιδεκάτῃ ἐνταῦθα μὲν πλείω τὸ τοῦ χρόνου μῆκος γενέσθαι, μαλακώτερον δὲ τῇ δυνάμει· ἐν δὲ τῇ Ἀνατολῇ καὶ μείζω τοῦ φθάσαντος καὶ δεινότερον. Ἐνέσκηψε δὲ τὸ δεινὸν τότε ἀπὸ τῶν περὶ Πέργαμον διὰ Χλιαρῶν μέσων καὶ ἐς αὐτῆς Περσίδος μέρη. Ὡς διαστῆναι μὲν πολλαχοῦ τὴν γῆν, ἐκβλύσαι δ' ἐνιαχοῦ καὶ ὕδατα, ἀνατραπῆναι δὲ καὶ τοῦ κατὰ τὰ Χλιαρὰ φρουρίου θεμέλια, καὶ ναοὺς καὶ οἴκους, τῶν B περιπύστων καταπεσεῖν. Τοῦ γοῦν πρώτου σεισμοῦ καὶ καθ' ἡμᾶς μεγάλου ἐνσκήψαντος, πολλὰ μὲν ἀναστήματα τῶν κατὰ τὴν πόλιν κατέπιπτον, ἐκ παλαιοῦ τὸν ἑδρασμὸν ἔχοντα, πολλαὶ δὲ καὶ τῶν νέων οἰκιῶν κατηρείποντο. τοὺς δέ γε τῶν αὐλαίων θριγκοὺς, οἳ καὶ ἐκ ξηρῶν συνίσταντο λίθων, κατὰ σωρείαν ἕκαστον, εἶδέ τις κείμενον ὅμοιον, ὡς ἂν ἐπισωρευθέντων ἄλλοθεν ὁ τεχνίτης τοὺς τοίχους ἔμελλε συνιστᾶν. Δύο δ' ἔργα τῶν μεγάλων πεσόντα, τὴν βίαν ἐσήμηνε τοῦ κινήματος. Ὁ γὰρ τῶν Ἁγίων ἁπάντων ναὸς ἐς τότε συνεστηκὼς, καὶ μηδενὸς C τῶν ἀναγκαίων λειπόμενος, ἐλεεινὴν θραῦσιν πάσχει, καὶ πτῶσιν τῆς ὀροφῆς, ὅση τε περὶ τὸ βῆμα, καὶ ὅση περὶ μέσον ἀνῳκοδόμητο. Καὶ ὁ ἐκεῖσε χαλκοῦς Ἀνδριὰς τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ὁ ἐπὶ κιονώδους μὲν ἐρηρεισμένος τοῦ ἀναστήματος, ἐς πόδας δ' ἔχων τὸν ἄνακτα Μιχαὴλ, τὴν πόλιν φέροντα, κἀκείνῳ προσανατιθέντα, καὶ τὴν ταύτης φυλακὴν ἐπιτρέποντα, ὁ τοιοῦτος οὖν Ἀνδριὰς, καὶ ἡ ἀνὰ χεῖρας τοῦ Βασιλέως πόλις, ὁ μὲν τὴν κεφαλὴν ἀφαιρεῖται, ἡ δὲ τῶν χειρῶν τοῦ Κρατοῦντος ἐξολισθαίνει, καὶ πρὸς γῆν ἄμφω πίπτουσι. Τούτων οὖν συμβάντων, ἡ μὲν πόλις πᾶσα ὑπ' αὐγὰς ἡμέρας, τῷ D μεγάλῳ νεῷ προσδραμόντες, ἱκεσίαις ἐχόλαζον καὶ λιταῖς. Ὁ δέ γε Βασιλεὺς εὑρεθεὶς ἔξω τῆς πόλεως, ὡς εἰρήκαμεν, καὶ τὸ δεινὸν ἐννοήσας ὁποῖον, ἐδεδίει μὲν, καὶ περὶ τῇ πόλει πάσῃ μήπως καταποθῇ. Ἐδεδίει δὲ μᾶλλον καὶ περὶ τῷ μεγάλῳ ναῷ, ὥστε καὶ συχνοὺς τῆς αὐτῆς ὥρας πέμπειν, ὡς γνῶσιν μακρόθεν ἰδόντες εἰ ἵσταται. τέως δὲ καὶ τὴν ἔξοδον οὐκ ἀγαθὴν ἐντεῦθεν οἰωνισάμενος, ὑποστρέφειν ἔγνω, καὶ ἀντιπεραιοῦται πρωΐας, ἐκθαμβούμενος οἷον, καὶ μήνιμα θεῖον, ὅπερ καὶ ἦν, τὸ δεινὸν ἐκεῖνο ποιούμενος.

CAPUT XVI

De Supplicatione, & Imperatoris concione.

HÆc illi cura studium injecit acre Numinis, quantum ex se posset, propitiandi; iis nimirum emendandis quæ ad suum ipsius proprie officium spectarent. Officium autem Imperantis vel primarium ducebat, providere ut Jus diceretur sine

E ΤΑῦτ' ἄρα καὶ ἔσπευδε θεραπεύειν ἀφ' ἑαυτοῦ θεῖον, ἐφ' ὡς καὶ δίκαιον ἔχειν ἡγεῖτο. δίκαιον δὲ Βασιλείας, τὸ περὶ ταῖς κρίσεσι δίκαιον καὶ ἀδέκαστον, μηδὲν παραπε-

θραυσμένον ἢ δώροις, ἢ χάρισιν, εἴπερ καὶ τιμὴ Βασιλέως, κρίσιν ἀγαπᾷ. ἐδόκει δὲ τοῦτο καὶ παροράσθαι τοῦ τέως, ἔκ τινος ἀμελείας ἢ καὶ δωροδοκείας τῶν κρινόντων, ὡς αὐτὸς ᾤετο. καὶ δὴ λιτανείαν παραγγείλας παντὶ τῷ λαῷ, συνέρχεται καὶ αὐτὸς ἅμα Ἄρχουσι, πολλοῖς ἄλλοις, ὡς πολλάκις εἴθιστο, καὶ Πατριάρχῃ μὲν καὶ Ἀρχιερεῦσι τὰ ἑαυτῶν ἐφῆκε ποιεῖν, εὐχὰς ἐκτενεῖς δηλονότι καὶ ψαλμῳδίας καὶ ἄλλ᾽ ἅττα, οἷς τὸ θεῖον ἐξευμενίζεσθαι πέφυκεν. Αὐτὸς δὲ σχεδιάσας δημηγορίαν πρέπουσαν τῷ καιρῷ, παρακατέχειν βουλόμενος ἐκ τοῦ σύνεγγυς τοὺς συνειλεγμένους, μέχρι καὶ τοῦ Ἱπποδρομίου τὴν λιτανείαν περιορίσας, ὡς χωρήσοντος B ἅπαντας, κατεναντίον ἱσταμένης τῆς Εἰκόνος τῆς Θεομήτορος, μακρὰν καὶ διωλύγιον τῷ λαῷ κατετείνετο τὴν δημηγορίαν. ὑποδηλῶν μὲν καὶ μήνιμα θεῖον τὸ γεγονός, παραπτόμενος δὲ καὶ αὐτῶν, ὡς ἀμελῶς διαγόντων καὶ ἀνεπιστρόφως ἐχόντων πρὸς νόμους θείους καὶ δικαιώματα. τὸ πᾶν μέντοι γε εἰς ἀδικίαν συγκλείων, ὡς μὴ οὔσης κατὰ τὸ προσῆκον τῆς ἐφ᾽ ἑκάστῳ κρίσεως. ἧς δὴ καὶ αὐτῷ μέλειν Βασιλεῖ γε ὄντι, ὡς εἰκὸς ἔκρινεν. ἔνθεν τοι καὶ τοὐντεῦθεν καθυπισχνεῖτο συντάττειν λόγον χρυσοβούλλειον περὶ κρίσεως. καὶ δικαστὰς ἐκλέξασθαι, ἔκ τ᾽ Ἀρχιερέων, ἔκ τ᾽ ἄλλως ἱερωμένων, C καὶ ἐκ τῶν συγκλητικῶν, ὡς συμποσοῦσθαι τοὺς πάντας εἰς δώδεκα. οἷς δὴ καὶ ὁρκωμοτήσασιν, ἢ μὴν ἀδωροδοκήτως καὶ ἀπροσωπολήπτως τὰς κρίσεις ἐκφέρειν, ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς αὐτοῦ Μητρὸς καὶ Δεσποίνης, ἄχρι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τυχόντα, πιστοῖς χρήσαιτ᾽ ἂν Κριταῖς κατὰ τὰ ἀνάκτορα, καὶ πλεῖσθ᾽ ἄλλα παραινέσας, ἀπέλυε τὸν λαόν.

A iniquitate, citra personarum acceptionem, nusquam infractum donis aut gratia. Siquidem, *Honor Regis judicium diligit*. Verebatur porro ne paulum dormitasset in hoc hactenus: & quadam indulgenti conniventia corruptelas Judicantium, haud puras a muneribus manus ad tribunal afferentium, transmisisset. Edit. Rom. pag. 160. Supplicatione igitur cuncto Populo indicta, convenit & ipse cum Principibus & multis aliis, ut erat plerumque consuetum. Ac Patriarchæ quidem & Præsulibus quæ ipsorum erant muneris reliquit; preces videlicet continuas, Psalmodias & id genus cætera, quibus placari Deus solet. Ipse autem post ceremoniam præsto sibi adesse peroraturo concionem volens, de industria præscripsit processuro supplicandi causa Clero & Populo terminum Hippodromium; locum & satis patentem capiendæ multitudini; & quod esset ex adverso alte conspicuæ Imaginis Deiparæ, ad periculum temporis & pompæ talis religionem accommodatum. Ibi longam & verbosam ad populum explicuit orationem. Demonstrans iram Dei se se minis plagisque declarantem; reprehendens autem ipsos, ut negligenter viventes, & nullo respectu Legum Sanctionumque divinarum administrare pro libitu quidlibet solitos. Ultimam concionis partem ad conquestionem de non exacta usquequaque ad normam legum Juris dicundi ratione contulit; causans, haud constare Judiciis, quo passim modo exercerentur, omnes numeros convenientis unicuique rectitudinis, ac severæ gravitatis, quæ nihil desiderandum nihil notandum animadversionibus æquæ censuræ relinqueret. Istius modi abusuum aut reprehensibilium omissionum emendationem ad suam proprie, quippe Imperatoris, curam pertinere merito judicabat. Quare jam inde se sancte polliceri dixit, formaturum riteque promulgaturum Constitutionem Imperialem aurea Bulla munitam, qua formam Judiciorum ordinaret. Electurum se Judices ex Episcopis, & aliis Sacerdotibus, prætereaque ex Senatoribus, quorum numerus omnium ad duodecim redigeretur. His jurejurando interposito pollicitis, se sine munerum admissione, sine personarum acceptione, æque de summis & infimis judicia laturos, a Domina sua Matre, usque ad quemlibet de vulgo vilissimum, fidis integrisque in Palatio Judicibus usurum. Hæc cum disseruisset, admonuissetque insuper de aliis plurimis, Populum dimisit.

CAPUT XVII.

De Constitutione aurea bulla firmata circa Judices & Judicia.

Ὀλίγαις δ᾽ ὕστερον ἡμέραις, καὶ ὁ χρυσοβούλλειος μὲν συντάττεται λόγος. οἱ δ᾽ ἐκλέγονται πρόσφοροι, καὶ σύναξις πάλιν αὖθις, κατὰ τὰ τῆς Δεσποίνης ἀνάκτορα γίνεται, τῇδε τότε τοῦ Κρατοῦντος σκηνοῦντος. καὶ δημηγορεῖ Βασιλεὺς τὰ εἰκότα. καὶ ὁ χρυσοβούλλειος λόγος ἀναγινώσκεται. προέβη δὲ καί τισιν ὅρκος τῶν δικαστῶν. ὅσοι δὲ καὶ ἐκ τῆς Συγκλήτου πείρᾳ νομικῇ καὶ συνέσει προφέροντες, ἐκλελέχατο. καὶ φοβερὸν καθίσατο δικαστήριον μεγάλῳ τε καὶ μικρῷ, ἐπίσης τὰς κρίσεις ἐκφέρον, εἰ καὶ μὴ ἐς μακρὰν διετέλεσεν. ἀλλὰ κατ᾽ ὀλίγον, κατὰ τὰς τῶν μουσικῶν χορδῶν κρούσεις, ἐξησθενηκὸς διαπεφώνηκε.

D PAucis post diebus promissa superius Constitutio conscripta & aurea bulla munita est. Idonei quoque delecti sunt Judices. Tum novus rursus indicitur Conventus ad Dominæ Regiam. nam forte tunc ibi degebat Imperator: qui orationem ad congregatos rei quæ agebatur accomodatam habuit. Post eam legitur Constitutio auro bullata. pag. 161. Datum etiam a quibusdam Judicum verbis conceptis jusjurandum est. In id sane Collegium quicumque e Senatu peritia usuque legum ac prudentia eminebant, sunt electi. Constitit inde inclytum & peccantibus terribile Tribunal, sine ullo respectu pro solo rerum merito de cunctis statuens, & judicia ferens æquissima, sed non diu duravit. Nam velut chordis evenit Citharæ, plectri aut digitorum attritu sensim extenuatis, aut relaxatis, tandem exurdescentibus; ita istius novi Areopagi quasi Chori Musici suavissimus concentus, remisso sensim tenore primum elanguescens, haud longo inde processu plane dissolutum obmutuit.

CAPUT XVIII.

De Irruptione Venetorum in Genuenses Urbis Inquilinos.

Exiguo post ista tempore, die vicesima secunda mensis Julii, Veneti longis navibus quinque ac septuaginta Hellesponto trajecto, improviso Constantinopolim appulerunt. Dies erat Dominica, cum illi summa confidentia & quam minacissimo tumore fastus italici ad oram ipsam murorum Urbis invecti, adversum eo loci maris fluxum remis eluctantes, promovebant. Imperator primo mane cum suis equo conscenso exstans in funda Hippodromi, Navium appulsum speculabatur. Inferius ductores militarium Ordinum Magnus Domesticus Joannes, Sennacherimus, & Angelus armati cum suis quisque manipulis & Cohortibus, ultro citroque intra muros & ipsi discurrebant, intenti ad occurrendum quacumque Naves molirentur exscensum: Nam quo consilio illæ ingruerent haud dum perspectum erat satis: & periculum erat ne infestæ venirent, calamitatem Urbi aliquam dolo malo machinantes. Itaque Portæ clausæ Civitatis, validis ante quamque dispositis præsidiis armatorum, custodiebantur: uno juxta Monasterium Sancti Lazari ostiolo patente. Per id posticum emissus ab Imperatore quidam est ex illustribus Venetis, qui tunc forte legationis causa, in Comitatu reperiebatur, jussus occurrere suis illis Classis adventantis Ducibus, & ex ipsis rescifcere quorsum venirent. Sed ii nihil responsi dignati sunt reddere; quin ille ipse missus apud eos mansit: detentus ne vi, an ultro sic volens, incertum: cæterum in hanc partem pronior suspicio, suspectos vehementer, reddebat alios quoque, qui tunc per Urbem varie sparsi degebant, Venetos, ne pariter cuncti conspirassent & ex compacto rem gererent: quos ideo comprehendi custodiisque teneri necessarium est visum. Classis porro Veneta dum remigio provehebatur, conspicata in tantum non contigua vicinia naves quasdam longas Genuensium, in eas infesta se convertit, assequi affectans. at illæ habiliores motu, onereque leviores, velocitatis fiducia majoris remis aliquantum inhibitis, velut expectantes constitere; tum ut Venetæ jam prope accesserant, incitantes cursum, latiori se quam quo prius abstiterant intervallo disjungebant: ibique rursus consistentes, iterum ad sequendum invitabant, similiter eludendas ubi accedere tentassent Venetas Triremes. quod cum iterum ac tertio esset factum, Veneti se frustra in eo contendere cernentes, iis omissis Portum Ceras dictum navibus complerunt. ac non repertis apud Peræam Genuensibus (Hi enim prævifo Venetorum in se incursu, enixe Imperatorem oraverant, ut se cum mulieribus ac liberis rebusque cæteris ipsorum intra Urbem admitteret: idque Imperator, quod jam esset manifestum eos a Venetis infestis peti, coactus fuerat permittere; regionemque circa Blachernas illis ad effugium concesserat: ibique jam Genuenses iidem, munito, ut potuerant, littore, navibus quibusdam suis demergendis, quarum objectu prohiberent Hostium exscensum, se suaque pro viribus parati stabant propugnare) non repertis, inquam, domi, quos quærebant, Inimicis Veneti; ac ne aliis quidem apud Peræam ullis (nam & Romani qui domos Galatæ habebant, convasata ipsi quoque supellectili, se intra Urbem receperant) igne injecto in ædes Italorum, eas flamma consumpserunt. in quo stultæ impotentiæ vituperationem in se traxerunt; frustra intume-

Edit. Rom. pag. 162.

A Τότε δὲ μετ' ὀλίγον, εἰκοστῇ δευτέρᾳ τοῦ Ἀνθεστηριῶνος μηνὸς, Βενετικοὶ μακραῖς ναυσὶ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα τὸν Ἑλλήσποντον διελθόντες, ἐξαπιναίως τῇ Κωνσταντίνου προσβάλλουσι, καὶ ἡμέρα Κυριώνυμος ἦν, ὅτ' ἐκεῖνοι μὲν προσελθόντες ἐν χρῷ τῶν τῆς πόλεως τειχῶν, μεθ' ὅτι πλείστης κορύζης Ἰταλικῆς καὶ φρυάγματος, πρὸς τὸ τοπικὸν ῥεῦμα ἀντωθοῦντες ταῖς κώπαις ἀνήγοντο. Βασιλεὺς δὲ πρωϊαίτερον ἐπιβὰς ἵππου σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ἐν τῇ τοῦ Ἱπποδρόμου σφενδόνῃ ἱστάμενος, τὴν τῶν νεῶν ἀναγωγὴν κατεπώπτευε. Κάτωθεν δὲ οἱ περὶ τὸν μέγαν B Δομέστικον Ἰωάννην, τὸν Σεναχηρεὶμ καὶ Ἄγγελον τῆς στρατιώτιδος τάξεως, ὡπλισμένοι διέθεον εἴσω καὶ αὐτοὶ τοῦ τείχους, ὅπου ἂν αἱ νῆες προσβάλλοιεν, ἐννοίας οὔσης. οὐ γὰρ εἶχον ἀκριβῶς εἰδέναι τὴν ἄφιξιν, μή τι πῶς καὶ τῶν δεινῶν ἐπὶ τῇ πόλει καταπανουργεύσαιντο. ὥστε καὶ τὰς πύλας ἐγκεκλεισμένας, πολλοῖς ἔνδοθεν τοῖς ὁπλίταις διατηρεῖσθαι, μιᾶς δὲ κατὰ τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Λαζάρου, πυλίδος ἀνοιχθείσης, κατ' αὐτὴν ἐξελθεῖν τὸν ἀπὸ Βασιλέως πρὸς ἐκείνους σταλέντα περιφανῆ τινα ἄνδρα Βενετικὸν κατὰ χρείαν πρεσβείας ἐνταῦθ' εὑρισκόμενον, ὡς ἐρωτῆσαι, καὶ μαθεῖν ἐφ' ᾧ C παραγένοιντο, ἐκείνους, καὶ τὸν Ἀπόστολον παρακατασχεῖν, καὶ μηδὲν ἀξιῶσαι τῶν εἰς ἀπόκρισιν. Παρ' ἣν αἰτίαν καὶ μᾶλλον τοὺς κατὰ τὴν πόλιν Βενετικοὺς ἐν δειναῖς ὑποψίαις ἄγοντες, φυλακαῖς διετήρουν. Ἐκεῖνοι δὲ τότε, ὡς προσελῶντες ἀνήγοντο, νῆας μακρὰς φανείσας Γεννουϊτῶν ἐγγύθεν πλεούσας ἐπέσπευδον τὴν πρὸς ἐκείνας. Ἀλλ' αἱ μὲν ἐλαφραὶ οὖσαι θαρροῦσαι τῇ ταχύτητι, ἐπ' ὀλίγον προσέμενον, καὶ πλησιαζόντων ἐκείνων, αὐτοὶ ταχυναυτοῦντες, πολλῷ πλέον ἢ πρότερον, ἀπεῖχον διάστημα. Τοῦτο δὶς καὶ τρὶς γεγονὸς, ἐπεὶ ἑώρων πονοῦντες ἀνήνυτα, ἀφέντες ἐκείνους, D πληροῦσι νεῶν τὸν λιμένα τὸ κέρας. καὶ Γεννουΐτας μὲν οὐ κατὰ τὴν περαίαν καταλαμβάνουσι. τὴν γὰρ τῶν νηῶν ἐκεῖνοι προεγνωκότες ἔφοδον, προσλιπαροῦσι Βασιλέα, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, καὶ παῖδας, καὶ πράγματα ἐντὸς πόλεως δέξασθαι. φανερὰν γὰρ ἐπὶ σφᾶς εἶναι τὴν ἔφοδον, οἷς δι' ἀνάγκην Βασιλεὺς γίνεται κάταινος, καὶ τὸ κατὰ Βλαχέρνας μέρος σφίσι δίδωσιν. ὅπου νῆας ἰδίας βυθίζουσιν ὡς φυλάξοντες, αὐτοὶ δὲ τὴν ἐκ τῆς ἰδίας χειρὸς ἕκαστος πρὸς τὸ συμβὰν παραμυθίαν ζητῶν, τῆς εἰς τὸ δυνατὸν οὐκ ἠμέλουν σωτηρίας. Διὰ ταῦτα κἀκείνους κακοῦν οἱ ἐπιόντες οὐκ ἔχοντες, σκευαγωγησάντων καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῆς Περαίας, πῦρ ταῖς τῶν Ἰταλῶν οἰκίαις ἐνιε-

A σαν, καὶ κατεπίμπρων τέλεον. κἀκεῖνοι μὲν τοῦ κατεπαίρεσθαι τῶν ἐντὸς, ἀπειροκαλίας αἰτίαν εἶχον, ἐπιμαινόμενοι τοῖς ἀψύχοις. οἱ δ' ἐντὸς τέως ἀνάνδρων ἔφερον σχῆμα κατεπτηχότες ὑπὸ τοῖς τείχεσιν, οὐ δ' ἐς τοσοῦτον αὐθαδείας ἐξώκειλαν, ὥστε καὶ συγκείμενον παρὰ Βασιλέως ἀρχῆθεν τοῦ δεξαμένου τὰ γένη, ὥστε διαφορᾶς ξυμβάσης αὐτοῖς ἐκτὸς, ἔνδοθεν μὲν τῶν τῆς Ἀβύδου στενῶν, ἔνδοθεν δὲ τοῦ Φάρου, οὕτω κατὰ θάλατταν μάχεσθαι. Τὸ μέσον δὲ τούτων, πάσαις ἄβατον μάχαις, ὥς τι τῶν ἀφοσιωμένων καὶ ἱερῶν καὶ ἀμφοτέρους διατηρεῖν, αὐτοὶ ἐκ φρονήματος κατεπαρθέντες μείζονος, παριδόντες καὶ τὰ συγκείμενα, B ἐντὸς αὐτῆς τῆς Βασιλέως οἰκίας, κατὰ τῶν ἱκετῶν τῇ Βασιλείᾳ πολέμους ἐξέφερον. Καὶ διὰ ταῦτα Βασιλεὺς μισήσας τὴν σφῶν ἔπαρσιν, ἐφίησι καὶ Ῥωμαίοις Γεννουΐτας προσαμύνειν, καταστᾶσιν εἰς πόλεμον. ὅθεν κἀκεῖνοι μὲν ἐξερχόμενοι, καὶ ἰλαδὸν συντταττόμενοι, διεμάχοντο γαίηθεν τοῖς ἐκ τῶν νηῶν. Τὸ δὲ τοῦ Βασιλέως στρατιωτικὸν, ὅσον ἦν ἐν πεζοῖς τε καὶ ἐλαφρὸν, ἐκ τειχῶν προκύπτον τόξοις βάλλοντες καὶ σφενδόναις, τοὺς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐκάκουν, καὶ τὰς ἐμβολὰς σφῶν ἐποίουν ἀσθενεστέρας. Ἤδη δὲ καὶ πετροβόλον μηχάνημα διεκίνουν, ἐκεῖσε τοῦ Βασιλέως ἔξω βελῶν C ἱσταμένου καὶ βλέποντος. καὶ μεγίστοις τοῖς ἀπ' ἐκείνου λίθοις τὰ τῆς ἡμετέρας νεὼς κόρυμβα, ἣν ἐκεῖνοι κατεῖχον πολεμοῦντες ἐκεῖθεν κατὰ τοῦ τείχους, κατέφλων πέμποντες, καὶ τῆς ὁρμῆς τοὺς ἄνδρας ἀνέστελλον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐς ὀψὲ ὁ πόλεμος διετείνετο, καὶ ἅπαν τὸ παρ' ἐκείνων μηχάνημα ἔργων ὑστέρει, καὶ οὐδὲν ἤνυόν τε, ἐκ μανίας ἀπαλλάξαντες πλείστης, ὅτι καὶ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι τούτοις ἐπῄεσαν, στραφέντες αὐθημερὸν, πῦρ ἐμβάλλουσι καὶ ταῖς τῶν Ῥωμαίων οἰκίαις, καὶ καταφθείρουσι τέλεον. δι' ὅλης μὲν οὖν νυκτὸς, τὸ πῦρ ἐνέμετο τὰς οἰκίας, φλεγομένοις δ' ἐπανέτειλεν ἡ ἡμέρα. D Αὐτοὶ δὲ τάς τε ναῦς προσελάσαντες, καὶ τοῖς θυρεοῖς φραξάμενοι, μάχην στερρὰν ἐγείρουσι Γεννουΐταις. οἱ δὲ τὰς ἐμβολὰς καὶ πάλιν δεχόμενοι, ἀπημύνοντο. ἕως καί τινα τῶν ἐν μεγιστᾶσιν ἐκείνων βάλλοντες φονεύουσιν. καὶ διὰ ταῦτα ψυχρότεροι τῆς ἐλπίδος ὑποχωρήσαντες, ἀνακωχήν τε τοῦ πολέμου ἐδίδουν, καὶ κατ' αὐτοὺς ἦσαν.

scentes quod locum cepissent a nemine defensum, & ignavo furore sævientes in res inanimas. uti & vicissim Genuenses inertis indignique Viris fortibus timoris dedecus tulerunt; non ausi stare in vestigio tuerique focos ac lares; sed relictis inglorie familiaribus tectis, sub umbram tutelamque Murorum, ut metu attoniti, convolantes. Majus porro crimen erat Venetorum, attentata contra fidem dudum Imperatori datam intra fines vetitos incursio. Siquidem ab initio convenerat, quando est utrique isti Italorum generi permissum libera in Urbe ac per hos tractus exercere commercia, ut si quid inter eos contraheretur rixæ, committere pugnam invicem non possent, toto maris spatio quod patet inter Abydi fauces & Pharum. sed extra hunc locum utram vellent in partem navalibus suis præliis æquor quærerent: medium illud intervallum immune belli, certisque quietum induciis haberent. Cujus religionem conventionis cum hodie palam insolenti elati confidentia violare Veneti non vererentur, intra ipsam pene imperialem domum Augusti supplices quærere ad pœnam ac cædem ausi, merito iis propterea iratus Imperator, Romanis permisit ut Genuenses defenderent, cumque iis contra fœdifragos Assultores in armis starent. Itaque uti Genuenses armati ac longa serie ordinati per littora, in naves Venetas jaculabantur; ita quantum in urbe tum fuit imperialium copiarum, peditatus præsertim ac levis armaturæ, prominentes, e mœnibus arcubus ac fundis Venetos per foros suarum navium extantes eminus petebant; non levi eorum damno: debilitabantque haud dubie impetus accedere ac terra potiri conantium. Jamque & machinam movebant jaculatricem petrarum, & despectante Imperatore, qui alte quodam in fastigio extra jactum tuto stabat, Aplustria navis nostræ qua Veneti occupata contra nos pugnando utebantur, vastis ictibus saxorum per ballistam e muro emissorum, contundebant: sicque vim reprimebant irruentium. Quoniam vero producto inde ad vesperam certamine, omnis eorum machinatio irrita cedebat, nec proficiebant quidquam; necessario recedentes fera in Romanos instincti rabie, quod ab iis se repulsos videbant, eadem die repetentes, qua vacua potitos diximus, Galatam, ut illic prius domos Genuensium incenderant, ita nunc pariter & Romanorum ædes inflammarunt, durante per noctem totam, & necdum extincto quando sequens dies illuxit, incendio. Ipsi vero remigio promotis ad partes Blachernarum, ubi stare Genuenses norant, navibus, protecti corpora scutis oblongis, vi summa nituntur irrumpere. Sed Genuensibus strenue resistentibus, & e munitionibus quas ad aditus paraverant, fortissime prohibentibus exscensum; acre prælium exarsit in longum durans; donec unus quispiam e Primoribus Venetorum, telo jactus a Genuensibus misso moriens concidit. Eo casu ablata successus spe & refrigerato pugnandi ardore, cedentes retro Veneti, belli quasdam inducias fecerunt, subductis extra ictum quiescentes navibus.

Edit. Rom. pag. 163.

CAPUT XIX

Ut Imperator accito ad se duce Classis Venetæ, Legationem Venetias miserit.

Τότε καὶ Βασιλεὺς πέμψας τὸν εἰς κεφαλὴν πεπηγμένον ἐκείνοις, μετακαλεῖται, μεθ' ὅτι πλείστης τῆς ἱλαρότητος, καὶ ὑπὸ τῇ προσηκούσῃ ἀσφαλείᾳ σὺν ἑτέροις καταλαβόν-

E Tunc Imperator invitatum ad colloquium, fide securitatis abunde facta, ducem supremum Classis Venetæ, vultu maxime hilari ac summam præferente fiduciam excepit cum magno aliorum comitatu venientem. His Augustus haud

parce exprobravit inconſultos auſus; & cujus manifeſti tenerentur fœdifragæ in ſuam majeſtatem temeritatis, contra dudum ſtabilita invicem pacta perfidioſe graſſatæ increpavit crimen. Hujus etiã diſtinguens gradus. Nam & nefariũ fuiſſe incurrere infeſtos ipſos in loca Imperatoriæ ditionis, adeoque in partes Urbis regiæ ubi ſuo permiſſu ac ſub protectione Imperii Genuenſes habitarent. Cæterum ſuper illud per ſe immane facinus, non dubitaſſe ipſos
Edit. Rom. pag. 164. Romanorum quoque ipſorum, cum quibus pacem haberent, ſitas apud Galatam domos incendere, furoris profecto cumulum, & omnem jam excedens modum protervæ perfidiæ piaculum fuiſſe. Ad ea Præfectus Claſſis Venetæ cum multa excuſare dicendo conatus eſſet; nihil memorare valuit quo ſatis purgaret inſolens factum; efficeretque ut aliud audientes judicarent, quam ſe ac ſuos egiſſe in eo perperam, & contra omne fas graſſatos. Tamen Imperator ex tunc putavit legationem ad eorum Senatum deſtinandam: ipſis libenter admittentibus & delectum ad id legatum in ſuas eo deferendum accipientibus naves. Fuit ille Antiſtes Cretenſium Nicephorus; quem fore Venetis gratum eo nomine putavit Imperator, quod cum jam ipſis ſubeſſet Creta inſula, Epiſcopum loci ſuæ ditioni ſubditi libenter illi apud ſe viſuri merito ſperarentur. Hic porro Nicephorus electus quidem & rite ordinatus Epiſcopus Cretæ fuerat; ſed a ſua Eccleſia procul degebat, propter dominantes in ea Italos. His profectis Imperator prout par erat indignatus ob hoſtiliter invaſam tanto ſui contemptu & deletam incendio Galatam, Venetis Inquilinis Urbis, quos, ut eſt ante dictum, comprehendi jam juſſerat, mulctam indixit pecuniariam, ſummæ octoginta millium nummorum conficiendam ex oppignerari ſtatim juſſis omnium ipſorum bonis, qua reſarciretur damnum combuſtarum illic domuum, vel ad Italos vel ad Romanos pertinentium. Nam & Italorum domos juxta pacta cum iis a ſe inita, defendere ſe debere judicavit. Videtur quoque mihi cauſa eadem, dolor inquam & indignatio animos pungens recordatione inflammatarum a Venetis ædium, concitaſſe poſtmodum Genuenſes ad inſurgendum in eos ipſorum qui tunc erant in Urbe, & eoſdem ſæva incurſione opprimendos.

A τι, ὠνείδιζέ τε τὰς παραλόγους ὁρμὰς, καὶ τὴν τῶν συγκειμένων τῇ Βασιλείᾳ μετὰ τούτων παραβασίαν, εἰς φανερὰν ἐτίθει αἰτίαν, Τὸ δὲ καὶ πῦρ ἐνιέναι Ῥωμαίων οἰκίαις παττομένοις ἐν φίλοις, ὑπερβολὴν μανίας ἔκρινεν. Ὁ δὲ πολλὰ ἄττα πρὸς Βασιλέα λέγων τε καὶ ἀπολογούμενος, οὐδὲν πλέον τοῦ κακῶς δόξας πράττειν καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἀπηνέγκατο. ὅμως δ' ἐξ αὐτῆς πρεσβείαν μὲν στέλλει πρὸς τὴν ἐκείνων συναγωγήν. αὐτῶν γε λαβόντων ἐπὶ τῶν ἰδίων νεῶν τῶν εἰς πρεσβείαν ταχθέντα. ὁ δ' ἦν ὁ Κρήτης Νικηφόρος, ἀνὴρ γεραρὸς καὶ τίμιος. καὶ διὰ πολλὰ μὲν προκριθεὶς
B εἰς τοῦτο, πλέον δὲ καὶ ὅτι ὡς οἰκεῖον δῆθεν Ἀρχιερέα ἔμελλον βλέπειν Βενετικοί. Κρήτη γὰρ ὑπὸ τούτους ἦν, ἧς ἐκεῖνος Ἀρχιερεὺς ἐπικεκήρυκτο, εἰ καὶ πόρρω διῆγε ταύτης, διὰ τὴν τῶν Ἰταλῶν ἐπικράτειαν. Αὐτὸς δὲ Βασιλεὺς εἰς ἀγανάκτησιν τὴν πρέπουσαν προηγμένος, καὶ μάλιστα διὰ τὴν τοῦ καταφρονηθῆναι δόξαν, ἐπισχὼν τοὺς ἐν τῇ πόλει Βενετικοὺς, ἱκανοῖς χρήμασι, μέχρι δὴ καὶ εἰς χιλιάδας ὀγδοήκοντα ἐνεχύραζε, τῶν πυρποληθεισῶν οἰκιῶν χάριν, ὅσαι τε Ἰταλῶν κατὰ τὴν Περαίαν ἦσαν, καὶ ὅσαι Ῥωμαίων. Καὶ γὰρ καὶ τὰς τῶν Ἰταλῶν χρεὼν ἦν διαφυλάττειν, διὰ
C τὰ συγκείμενα Βασιλεῖ τε καὶ σφίσι. δοκοῦσι δέ μοι καὶ Γεννουῖται τῆς αὐτῆς χάριν αἰτίας ἐς ὕστερον τῶν ἐν τῇ πόλει κατεπαρθῆναι Βενετικῶν.

CAPUT XX.

De Incurſione Genuenſium in Venetos qui erant in Urbe.

Eodem quippe anno, Menſe decembri deſinente, rixa ex vulgari & nihili offenſiuncula exardeſcente, concitati adeo mutuoque hortatu ad arma conſternati Genuenſes ſunt, ut quantumvis intercederet pacemque conciliare pro virili curaret tunc forte in urbe præſens Rex Armeniæ, apud utroſque ſacrorum communione gratioſus; quippe cum Freriis Italis vivens. Iſto inquam ad hos a vi diſſuadendos nequidquam omnia tentante, in paucos plurimi, in mites & obnoxios feri ſævique, impetum facientes: ipſis etiam obſtare naſcenti tumultui conatis Imperatoris Miniſtris & Magiſtratibus, cedere compulſis, in auſa nefaria proruperunt, auxiliaribus uſi zelo ac furore; quos recurrens memoria nuper actorum inflammaret. Strictis ergo ruentes enſibus & Aprorum inſtar dentes ad cædem acuentium frendentes, miſeros ipſis ſe
pag. 165. inclinantes, & in extrema neceſſitate humillime ſupplices, crudeliter ipſa die plurimos obtruncant, intra domos ipſorum ritu victimarum jugulantes. Initio enim facto a Bajulo eorum, quem e Tecto ſub quo clauſus tenebatur præcipitantes, membratim conciderunt, in alios inde ubicumque inventos pari ſunt immanitate invecti. tanta ſic edi-

D Τοῦ γὰρ αὐτοῦ ἔτους, μηνὸς Σκιρροφοριῶνος λήγοντος, ἔκ τινος εἰκαίας αἰτίας παρακροτήσαντες ἑαυτοὺς, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ῥηγὸς Ἀρμενίας τυχόντος ἐν πόλει. ὃς δὴ καὶ κατὰ Φρερίους Ἰταλοὺς διῆγε. Τὰ πλεῖστα γοῦν καὶ αὐτοῦ δυσωποῦντος καὶ μεσιτεύοντος, πλεῖστοι ὀλίγοις, καὶ ἡμέροις ἄγριοι ἐπιθέμενοι, δυναστεύσαντες καὶ αὐτὴν τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, τολμῶσι τὰ ἀνοσιώτατα πράττειν, θυμῷ τε συστρατιώτῃ χρησάμενοι καὶ ὀργῇ, ἐκ μνήμης τῶν χθὲς συμπεσόντων, σπάθας τε γυμνοῦσι καὶ συῶν τρόπῳ ὀδόντας θήξαντες, ἄνδρας ὑποκλινομένους σφίσι, καὶ λιπαρῶς ἐξ ἀνάγκης
E δεομένους μεγίστης, ἀνηλεῶς αὐθημερὸν κτείνουσιν, ἐντὸς οἰκιῶν κατασφάττοντες, ἱερείων νόμῳ. Ἀπὸ γὰρ τοῦ σφῶν Μπαΐλου ἀρξάμενοι ὃν ἐγκεκλεισμένον ἀπὸ τέγους χαλασθέντες κρεανομοῦσι, τοῖς λοιποῖς ὅπου τύχοιεν ἐπιτίθενται. ὡς καὶ συχνοὺς ἅμα τεθάφθαι, καὶ γενέσθαι τὰ μνήματα πολυάνδρεια. τῶν γοῦν ἐπι-

ἐπιφανῶν οὕτως ὀλωλότων ἀνδρῶν, οἱ ἐλλελειμμένοι βάναυσοί τινες ὄντες καὶ σκυτοτόμοι, καὶ κιβωτῶν τέκτονες, καὶ πάσης ἄλλης ἐπήβολοι τέχνης, τότε μὲν ὑπὸ σκότον δύντες, τὸ ξίφος ἐκφεύγουσιν. ὕστερον δὲ διὰ δέους ὄντες, μετοικεῖν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν, καὶ τὴν τοῦ γένους συναγωγὴν, ἔγνωσαν.

A & temere sparsa strage, ut singularibus cadaver quodque mandare sepulchris per nimiam copiam non liceret. multa necessario coacervata in unam foveam communi tumulo cumulabantur. Sic igitur illustrioribus quibusque Venetorum in Urbe degentium absumptis, reliqui opifices ferme viles, Sutores, Coiarii, Fabri arcarum, illiberaliumque istiusmodi professores artium, tunc quidem abditi tenebris, gladium fugerunt; postea urgente metu, repetere Patriam seque ad suæ Gentis recipere convictum, factu necessarium putarunt.

CAPUT XXI.

De Legatione Imperatoris ad Venetos ob hoc missa.

Ὁ Γὰρ Βασιλεὺς ἅμα μὲν τῷ ταῦτα γενέσθαι, δι' ἐννοίας γενόμενος, μὴ αἰτίαν σχοίη, ὡς συμπράξειε δῆθεν, πρέσβεις ἐκλεξάμενος, τόν τε Μοναχὸν Μάξιμον τὸν Πλανούδην, καὶ τὸν Ὀρφανοτρόφον Λέοντα, ἄνδρας ἐλλογίμους καὶ συνετοὺς, ἐπ' Ἀκουϊλίας ἀπέστειλεν, ἀπολογούμενος τῷ κοινῷ συνεδρίῳ τούτων, καὶ παριστῶν τὸ οἱ ἐπὶ τοῖς τετελεσμένοις ἀναίτιον. Οἳ καὶ παραγεγονότες, ἐν χρῷ κινδύνου κατέστησαν, τῶν προσγενῶν τῶν φονευθέντων σφίσιν ἐπαναστάντων. Μόλις δὲ τοὺς περιόντας οἰκείους ζητήσαντες, καὶ λαβόντες, περὶ τῆς μετὰ τῶν Ῥωμαίων εἰρήνης τῆς νῦν ὡς πάλαι, καιρὸν ἐτίθουν βουλεύεσθαι. Οὐ μὴν δὲ καὶ πρέσβεις ἀντεπέστελλον τότε. ἀλλὰ δι' αὐτῶν περιαλγῶς ἐξωνειδίζοντο Βασιλεῖ τε καὶ Ῥωμαίοις, ὅπως ἐντὸς χειρῶν ἐκείνων τοιαύταις συμφοραῖς μὴ χωρουμέναις τῷ ἐκείνων ἔθει τοὺς οἰκείους οἱ ἐχθραίνοντες περιέβαλον. Τὰ μέντοι γε πράγματα τῶν Βενετικῶν καὶ σφοδρότερον ἀνταπῄτουν. Τὰ δ' ἦσαν, ἃ φθάσας ὁ Βασιλεὺς ἀντὶ τῶν πυρποληθεισῶν οἰκιῶν ἐνεχύραζεν, ὡς οὐχ οἷόν τε τῶν σπονδῶν γενήσεσθαι, εἰς ἀνανέωσιν ἤδη κειμένων, ἐξηνυσμένων τῶν τῆς προτέρας εἰρήνης καιρῶν, εἰ μὴ ταῦτα γένοιτο. Βασιλεὺς δὲ καὶ ἔτι ἀπρὶξ εἴχετο τούτων, οὐ κατὰ χρείαν μᾶλλον, ἢ τὴν τοῦ δικαίου δόξαν, ὑπερηφανῶν ὅλως, ὡς ἐκείνων καὶ μᾶλλον αὖθις τῆς πρὸς Ῥωμαίους δεηθησομένων εἰρήνης.

B At Imperator simul hæc in hunc modum acta cognovit, solicitus ne culparetur quasi cooperatus ad istam cædem Genuensibus, Monachum Maximum Planudem: & Præfectum Orphanotrophii Leonem, viros insignes ac prudentes, propterea que judicatos idoneos huic recte fungendæ legationi, Aquilejam jussit se conferre, purgareque illic apud Senatum Venetorum Imperatorem suum ab omni suspicione approbationis aut conscientiæ rerum a Genuensibus violenter actarum. Eo illi cum pervenissent in maximo periculo fuerunt, cognatis & consanguineis eorum qui occisi fuerant, ulcisci suorum cædem ipsorum nece contendentibus. Ægre tandem prævaluit vitæ horum parcendi consilium, cura maxime recipiendi permutatio- C ne cum hisce, quos sui generis adhuc reliquos teneri Constantinopoli sciebant. quibus repetitis receptisque, legatos dimiserunt nullo responso dignatos circa propositionem pacis inter Imperium & Venetos veteris nova invicem conventione firmandæ. Ista enim de re se postea deliberaturos dixerunt, ubi esset ipsis ab Imperatore satisfactum circa quædam quæ ab ipso poscerent. Quibus tamen ipsi exponendis legatos vicissim Constantinopolim mittere non curarunt. Sed per duos missos illinc eodem revertentes primum dolenter exprobrarunt Imperatori & Romanis, quod crudelitatis immanioris quam mores ipsorum & civilis institutio capere ac ferre posse viderentur, exercitæ ipsis sinentibus in supplices ipsorum, quos protegere jure hospitii & promissi patrocinii fide debuerant, ma- D nifestos & facto gloriantes auctores in suis manibus ac potestate impune vivere permitterent. Deinde Bona suorum pro mulcta indicta in compensationem damni combustarum ædium sequestrata, magnopere, ut relaxarentur, institerunt: negantes nisi hæc fierent, se posse consentire in renovationem olim icti cum Imperio, in certum tempus jam prorsus elapsum, fœderis. quibus auditis Imperator obfirmavit se in consilio negandi quod petebatur, non magis præsentem utilitatem, quam jus ipsum, quo niti se in his certo existimabat, sequens: contemnens autem omnino Venetorum minas; quos priores opus habituros rursus stabilita cum Romanis pace, & ad idipsum orandum, rationibus ipsorum adigentibus, ultro descensuros confidebat.

Edit. Rom. pag. 166.

CAPUT XXII.

De jacto Tomo in quo scriptæ erant accusationes quædam, & ut de iis se purgarit Imperator.

Τῆς μὲν τοῦ Βασιλέως περὶ τὴν Ἐκκλησίαν κηδεμονίας, πολλὰ καὶ ἄλλα τὰ δείγματα. εἰ καὶ τὰ κατ' αὐτὴν πράγματα,

E Quam cordi essent Imperatori res Ecclesiæ, ac quam solicito ille studio pacem ejus tranquillitatemque procuraret, multis varie per hanc Historiam sparsis intelligi

potuit exemplis. Cæterum quæ tunc Eccleſiam turbabant ſcandala, Hydræ inſtar illius memoratæ in fabulis, fœcundo ſubinde naſcentium capitum pullulabant fœtu; quibus utique vincendi opus omnino erat Hercule ſecante & urente Jolao. Herculem in Imperatore Andronico repereramus; qui ei opportune cooperaretur, quæſitus diu eſt, nondum autem inventus Jolaus. quid ergo mirum ſi ſolus ipſe, licet operæ non parcens negotium non abſolveret ſecando, ad quod numquam hebes deprehenſus eſt ejus gladius; gladius inquam, ſpiritus, hoc eſt, acris cura in omnem intenta occaſionem Eccleſiæ quovis modo conſulendi laboranti. At quid queror adiutorem hoc agenti defuiſſe Auguſto, cum, quod eſt indignius, multos in eo paſſus adverſantes ſit? Mitto diſciſſorum ab Eccleſia, partim machinationes in eum ſubdolas, partim eruptiones palam vehementes: diſſimulo frigidas gratias ipſorum ejus ope reconciliatorum Eccleſiæ; quorum haud pauci vel non bona fide uſi beneficio, vel, non ſatis grato animo, ſtudium æqua proportione merito rependentes, ita pacati erant, ut in pace titubarent, ambigui inter utrumque, & ad omnem auræ flatum inquietudine obnoxia mobiles. Hujus generis cuipiam imputaverim quod tunc contigit modo a me narrandum. Faſciculus chartarum, ſive Tomus, aut potius, ut vocari ſolet, *famoſus libellus*, in manus Imperatoris venit, unde aut per quos allatus, neſcio: cæterum multa criminationum amplectens capita. Ea refellere volens Imperator, & oppoſitis defenſionibus idoneis ineluctabiliter evincere, nihil in iis niſi vanum & calumnioſum eſſe (erant autem illic quædam ſatis aculeata in ipſum Auguſtum, quæque illum haud leviter pungerent) ſcripto committere confutationem ordine ſingulis objectis occurſuram, non judicavit opportunum, pluribus de cauſis. Voce viva ſatius habuit rem exequi, & habiti præ oculis Libelli, partes, poſt quamque recitatam, dicendo evertere ſingulas. Id adeo in hunc modum geſtum eſt. Convenerant in Cœtum peramplum Epiſcopi, Clerus, Monachi, Populus. Imperator Procerum medius conſidens, Libelli famoſi capita omnia retexuit; & unumquodque illorum diluit victrici defenſione; re ipſa oſtendens, efficaciorem eſſe in tempore, ac non raro felicius adhiberi ſuavem perſuaſionem fretæ rationibus eloquentiæ, quam imperioſam vim armatæ majeſtatis; maxime quando (ut nunc videri auctor ſcripti clancularii volebat, ipſo illo malitioſo ſui celandi artificio) metuunt, qui queruntur aut accuſant, ne jus & æquum ſuarum ſcilicet allegationum, tyrannica vi quadam opprimatur ſubnixæ faſtu Poteſtatis audire tranquille dedignantis, & ſuperbe obterere paratæ quidquid quantumvis probabile, præjudicatis ejus erroribus quivis auſus fuerit opponere. Scriptor Libelli quis fuiſſet, in obſcuro manſit: ſeu ſuæ illi vilitatis conſcientia lucem fugere, qua traducendus ad ludibrium fuerat, ſuaſit: ſive, quod indicavi, artificis ſcelus fuit, affectare cura iſta latendi ſpeciem timoris; quæ ſuſpicionem impingeret dominantibus arrogantiæ injuſtæ, minis ac ſupercilio deterrentis ſubditos a libera prolatione veritatis. Adverſus quod ſapienter utique Auguſtus, ſepoſito tantiſper terrore majeſtatis, & velut ſolio deſcendens, æquo in campo, meræ rationis armis, calumniam aſtu graſſantem debellavit. privatæ defenſionis eloquentia omnem opinionem ſui ſiniſtram audientium eximens animis; & damnum plene reſarciens qualecumque maledica illa ſcriptio famæ ſuæ intuliſſe potuiſſet.

Edit. Rom. pag. 167.

A ὕδρα τις ἦν ἡ μυθολογουμένη, καὶ πολλὰς σκανδάλων ἀνέφυε κεφαλάς. ἔδει δὲ πάντως τοῦ Ἡρακλεῖ τέμνοντι, καὶ ἐπικάοντος Ἰολάου. ἀλλ' ὁ μὲν Ἡρακλῆς ἦν οὗτος, Ἰόλαος δὲ ὁ καὶ ἄξιος συνεργὸς ἐζητεῖτο μὲν, οὐχ εὑρίσκετο δέ. Διὰ τοῦτο καὶ οὐκ ἦν ὅλως μόνος τὰς τομὰς διοδεῖν, εἰ καὶ μὴ τὸ ξίφος τῆς φροντίδος ἠμβλύνετο. Καὶ ἀφίημι τὰς παρὰ τῶν σχιζομένων ἀφανεῖς τε καὶ φανερὰς ἐπιτεχνεύσεις, ψυχρῶν χαρίτων παρὰ πολλῶν κατατιθεμένων αὐτῇ, ὡς εἰρηνεύειν μὲν, οὐ μὴν δὲ καὶ παγίως ἔχειν πρὸς τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἀμφικλινῶς, καὶ ὡς ἔτυχεν. Ἀλλ' οἷον τὸ τότε. σφά-
B κελος γὰρ γραμμάτων καὶ τόμος, ὃ δὴ λέγεται φάμουσος, εἰς χεῖρας τῷ Βασιλεῖ γίνεται. Τὸ μὲν ὅθεν καὶ παρὰ τίνων οὐκ οἶδα. Τέως δὲ πολλάττα φέρων αἰτιάματα. Τοῦτον βουληθεὶς ἀνατρέπειν ὁ Βασιλεὺς, καὶ λόγους φέρειν παλαίοντας (ἥπτοντο γὰρ ἐπιεικῶς κἀκείνου τὰ αἰτιάματα) τὸ μὲν γραφαῖς τὴν ἀντιλογίαν ἐπιτρέπειν γίνεσθαι, ὡς ἄν γε κατὰ ῥῆμα τὰ τῆς ἀνασκευῆς γίγνοιτο, οὐκ ἐδοκίμαζε τέως πολλῶν αἰτιῶν ἕνεκα· αὐτὸς δ' ἔγνω προκαθίσας, συναγωγῆς κοινῆς γεγονυίας, καθ' ἓν ἀναγινωσκόμενον ἀνατρέπειν. καὶ γέγονεν οὕτω. Καὶ δὴ συνάγονται μὲν Ἀρχιερεῖς, συνάγονται
C δ' οἱ τοῦ Κλήρου, καὶ Μοναχοὶ, καὶ λαὸς, καὶ Βασιλεὺς ἅμα τοῖς ἐν τέλει συνεδριάσας, ἕκαστον κεφάλαιον τοῦ τόμου, οὐκ ἀγεννῶς διέλυεν. ἔργῳ δεικνὺς, ὡς πειθὼ κρείττων βίας, καὶ μᾶλλον ὅπου καὶ τὸ τῆς ἐξουσίας ὑφορᾶσθαι πέφυκε πρὸς τὴν τοῦ κρατεῖν ἰσχὺν συμβαλλόμενον. καὶ ὁ γράψας ἀφανὴς ἦν, τὴν οὐδενίαν τάχα καὶ τὸ μὴ ἐπί τισι ἰσχυρίζεσθαι τῇ ἐκ τῆς ἐξουσίας ὑποπτευομένῃ βίᾳ καλύπτειν οἰόμενος. Βασιλεὺς δ' ἐμφανῶς ἀντέλεγε προτιθεὶς τοῖς πᾶσιν εἰς κοινὸν τοὺς λόγους· τὴν μὲν ἀνάγκην τῆς ἐξουσίας, ἐν μέρει τιθεὶς· τῇ δὲ πειθοῖ προσάγεσθαι θέλων ἐκ περιουσίας πολλῆς τὸν ἀκούοντα.

CAPUT XXIII.

De mota in Philadelphienſem Criminatione.

TAli conſilio non nunc primum Imperator uſus eſt. Prius enim, Patriarchatum gerente Athanaſio, aliud ſimiliter exoriens caput ſcandali pari ſapientia diſtrictæ in tempore dictionis amputavit: oratione ad conventum prudenter habita, qua, velut maligne tumeſcens ægri corpo-

D ΤΟῦτο καὶ πρότερον ἐπὶ Ἀθανασίου Πατριαρχοῦντος ἐποίει, καὶ κεφαλὴν ἄλλην σκανδάλου σοφῶς ἀπέκοπτε, καὶ λόγοις ἐπὶ κοινοῦ λεχθεῖσιν, ὥς τισιν ἐπῳδαῖς τὸ ἀνοιδοῦν κατεμάλλαττε. Σοφοῦ γὰρ ἰατροῦ πρὸς τὸ-

μῶντι πήματι, τομὰς ἐπάγειν, πρὸς δ' αὖ ὑφιέντι τῆς ἀνοιδήσεως, προσηνέσι φαρμάκοις ἐκ τῶν λόγων καταστέλλειν πειρᾶσθαι, καὶ μηδὲν διδόναι τῇ ἐκτήξει πάροδον. Καιρὸς δὲ συνάπτειν τοῖς παροῦσι καὶ τὸ ἧττον ἐγγίζον, διὰ τὴν τῆς ὑποθέσεως γειτνιότητα. Κεκίνητο λόγος τῷ Βασιλεῖ περὶ τοῦ κατὰ τὴν Βαβυλῶνα Σουλτὰν διευλαβουμένῳ πως, ὅπως εἰς ἀδελφότητα γράφοι τὸν ἐχθρὸν τοῦ Σταυροῦ. καὶ τὸ πρᾶγμα ἐπιεικῶς τῶν ἀτόπων ἐδόκει, εἰ καὶ συνήθες ἦν ἐξ ἀρχαίου, τοῖς εὐσεβῶς βασιλεύουσιν. οἷος οὖν ὢν ἐκεῖνος πρὸς τοιαῦτα διευλαβούμενος, τὸ γὰρ πατέρα γράφειν οὐκ ἀξιοῦντα τὸν Πάπαν, διὰ τὸ δῆθεν ἐσφάλθαι, εἰς ἀδελφοὺς τάττειν μὴ ὅτι γε ἄθεον, ἀλλὰ καὶ ἐχθρὸν τοῦ Χριστοῦ, πόνος ἦν οὐ μικρὸς ἐκείνῳ. κοινοῦταί τισι τῶν Ἀρχιερέων παροῦσι τὸ σκέμμα, καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ συνειδότος ζητεῖ. καὶ ὃ μὲν ἔλεγεν ὁ δὲ ἄλλος ἄλλό τι τὰ εἰς θεραπείαν τοῦ συνειδότος ἀπεσχεδίαζεν. Ὁ μέντοι γε Φιλαδελφείας Θεόληπτος θέλων θεραπεύειν Βασιλεῖ τὴν συνείδησιν, ἀνεκτὸν ἀπὸ γραφῶν ἐπειρᾶτο τὸ πρᾶγμα δεικνύειν. Καὶ τί γέ φησι τοῦτο δεινὸν, εἰ καὶ τοῖς δαίμοσιν, οὐχ ὅπως ἄνθρωποι πάντες, ἀλλὰ καὶ Χριστιανοὶ ἀδελφίζουσιν; τὴν γοῦν ἀνάγκην γίνεσθαι χάριν, νίκα τῇ συνέσει. ὅπη δὲ τοῦτο καὶ γέγραπται. υἱοὶ μητρός μου ἐμαχέσαντό μοι, λέγει ἡ ᾀσματίζουσα. υἱοὺς δὲ μητρὸς τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ, ὁ Νύσσης ἐξηγεῖται τοὺς δαίμονας, ὡς ἂν ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς αἰτίας, ἡ δ' ἐστὶν οἶμαι ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης. ἀρχή τις γενομένη τοῖς μὴ οὖσιν εἰς ὄντωσιν, τούτους τε κἀκείνους, ὡς ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς προῆχθαι καὶ ποιητοῦ. τοῦτο ἴσως καὶ κατὰ τὸ τυχὸν τῷ εἰπόντι παρέρριπτο. ἐξ εἰκότων δὲ γέγονε μέγα, καὶ εἰς σκανδάλη πρόφασιν ἱκανόν. Ὁ γὰρ Δυρραχίου Νικήτας τὸν λόγον ἀκούσας, οὐκ ἀνεκτὸν ἀκοαῖς εὐσεβέσιν ἡγήσατο πάμπαν, εἰ δαιμόνων ἀντικειμένων Θεῷ ἄνθρωποι ὑπήκοοι τῷ Χριστῷ, καὶ υἱοθετηθέντες Θεῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος, ἀδελφοὶ λέγοιντο. Γνησίοις γοῦν διὰ ταῦτα, τὸν εἰπόντα βλέπειν ὄμμασιν οὐκ ἠνέσχετο· ἀλλὰ πολλοῖς διελάλει τὸν λόγον, καὶ βλασφημίαν τοῦτον οὐ μετρίαν ἐκρινε. Ταῦτα πολλοῖς μὲν ἐπῄει χλευάζειν, καὶ τὸν λόγον ἐπιεικῶς ὡς ἰὸν πικρίας καὶ ὄφεων ἀποστρέφεσθαι. Ἐπέπυστο δὲ καὶ Βασιλεὺς πλατυνομένου τοῦ λόγου, καὶ ὡς εἰκὸς περιαλγήσας, καὶ τῶν πραγμάτων καταστενάξας, εἰ μὴ μόνον τοῖς σχιζομένοις, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς ἡνωμένοις, τὰ τῶν ἰδίων χλευάζονται, Σύνοδον συγκροτεῖ, καὶ διαλαλεῖ πᾶσι τὰ τέως λεχθέντα, καὶ ὡς ἦν κατὰ τὸ εἰκὸς τοὺς λόγους διευθετεῖ, ἐκβάλλων ὑποψίαν ματαίαν ἐκ καρδιῶν ἀνοήτων ἐνσκιρρουμένην ἤδη τῷ Θεολήπτῳ. Αὖτις δὲ πειράσας κακοῦν τὸν τὴν τοῦ σκανδάλου πυρκαϊὰν ὑπανάψαντα, αἰδοῖ τοῦ ἀνδρὸς εἴργεται. Τὸ μὲν διὰ τὴν ἐκείνου κατάστασιν. ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις εὐλαβὴς

Tom. II.

A ris tuber, blanda excantatione præmollivit, ne mora & neglectu inflammatum, in ulcus perniciosum erumperet. Periti quippe Medici est, uti a sævius æstuante rigidiusque distenta ferrum ac sectionem non abstinere vomica; ita ubi dolor remissus, duritiesque tumore laxato remollescens, spem fecerint non inutiliter tentandæ curationis blandioris, indulgere medicamentis lenioribus unguentorum ac cataplasmatum, quorum ope benigna prævertatur dira necessitas rumpendi exitum ustione ac cruenta Chirurgia, intus bullienti, &, nisi foras extrahatur, membrum corrupturæ Saniei. Placet istud quoque a nostro tunc editum Principe provida moderationis exemplum e prætermissa memoria decursi narrando retro temporis re- B tractum, hic ponere; si minus ordine gestarum rerum ad hunc Historiæ locum pertinens; genere tamen & similitudine argumenti non prorsus ab eo alienum. *Edit. Rom. pag. 168.* Cum incidisset Imperatori ex usu præsenti necessitas dandi litteras ad Sultanem Babylonis; etsi exigebat, antiquo more, Augustorum præcedentium, etiam religiosissimorum, exemplis probato, vulgaris Epistolarum istiusmodi formula, ut fratris titulus in Inscriptione poneretur, tamen eum sua peculiaris quædam, delicatiorque religio, cunctabundum in eo tenebat, scilicet verentem, ne indignum nefastumque jure videretur, Hostem Crucis ab Imperatore Christiano fratrem salutari. urebat acriori sui sensu hic animum scrupulus, quod quasi penitius adigeretur adprimente conscia memoria nuper a se omissæ, in C occasione non minus urgente, scriptionis litterarum ad Papam, ea solum de causa, ne Patris ex consuetudine titulum epistolæ præfigere cogeretur: quod inducere in animum nequiret, eum Patris appellatione dignari, quem erroris autumaret cuipiam affinem. Ex cujus facti præjudicio prona erat in præsentis solutionem dubii consecutio; utique cum multo appareret inconvenientius, hominem non solum Atheum, sed & Hostem Christi manifestum ab Imperatore Christiano fratrem, quam ab eodem Patrem, Romanum Pontificem vocari. Ergo haud valens sic imperare stomacho cuidam suo proprio fastidiosiusculæ religionis, ut tantum absurdæ indecentiæ vel exorbere sustineret, vel speraret posse concoquere: æstum hunc ipsum animi forte præsentibus aperuit Episcopis; si quid huic morsui conscientiæ sedando D accomodatum in promptu haberent, proferre ne gravarentur, exorans. Ad eam provocationem cum alii alia dicerent, & variis ex tempore pro se quisque allegandis quasi hebetare satagerent aculeum quo alte infixo pungebatur nimium tenera pene superstitiosi conscientia Principis; Philadelphiensis Theoleptus palmarium se putavit e sacris oraculis argumentum reperisse quo evinceret, licitam istam nec ulli obnoxiam censuræ haberi debere loquendi ac scribendi formulam. Ejus hoc e canonicis scripturis adstruere conantis, hæc ferme fuit oratio. *Quid enimvero tantum piaculi sit, Babyloniæ Sultanem Fratrem nominasse, si Sancto Spiritu qui sacros libros dictavit, Auctore discimus, malis ipsis Dæmonibus non tantum Homines omnes, sed etiam Christianos* E *fraterna quadam necessitudine conjungi? vincat ergo ratio inanem metum: & cum res exigat conveniri Sultanem litteris; & harum inscriptionem oporteat talem esse qualis jam olim exemplis Principum piorum & usu hactenus continuo informata est, detur opera ut quod necessario faciendum est, fieri libenter appareat: alioqui enim non haberet gratiam meriti, quod vi expressum quadam & extortum ab invitis videretur. Locus Scripturæ quo fretus hæc loquor, hic est: Sponsa in Cantico sic ait:* Filii Matris Meæ pugnaverunt contra me: *Ibi Nysse-* *pag. 169.*

nus Sponsam quæ sic loquitur, esse docet Ecclesiam Christi. Hæc a Matris suæ Filiis oppugnari se queritur, hoc est, eodem interprete, a Malis Dæmonibus: qui Matris ipsius Filii dicantur, quoniam tam Ecclesia, quam Dæmones ex eadem causa & Principio sint orti, divina nimirum Bonitate creatrice universorum: per cujus fecundam beneficentiam cuncta ex nihilo in extantiam protracta sunt. Hæc omnes bonos juxta malosque Angelos aut Homines uno pariter cunctorum Patre ac conditore genuit. Talia minus forte præmeditatus quasi Philadelphiensis projecit in medium: quæ gravis statim scandali & invidiæ in eum occasionem sunt visa præbuisse plausibilem. Hoc enim audito Dyrrachiensis Nicetas, haud tolerabilem piis auribus orationem censuit, qua Rebellium Deo Dæmonum Christo subjecti Homines a Deo per baptismum in Filios adoptati, fratres dicerentur. æquis igitur oculis spectare sic locutum non sustinuit: sed & verbis continuo plurimis impiam, ut putabat, mentionem aversatus, ei suo judicio blasphemiæ non mediocris notam inussit. Ducti non pauci auctoritate Nicetæ, amaris irrisionibus Theoleptum traducebant; ejusque sententiam nihilo moderatius quam pestem & venenum viperinum aversabantur. Cæterum Augustus, qui orationes utriusque contrarias præsens plene auribus hauserat: ubi quod inde per populum in Philadelphiensem murmur gliscceret postea cognovit, ægre, ut par erat, novæ super tot alias offensionis exortum tulit; & miseratur sortem publicam, quod jam non solum schismate abrupti cum perstantibus in Ecclesiæ unitate contenderent: sed hi quoque jurgiis mutuisque ludibriis committerentur, convocata Synodo disseruit de suborto Dyrrachiensem inter Philadelphiensemque certamine; hujusque verba in sententiam exposuit commodam, omnem ab eo minus sanæ doctrinæ aut reprehensibilis novitatis suspicionem inanem amoliens; imo animis jam multorum inolitam stirpitus avellens. Atque ille, quo ferebatur ruens studio ad extinctionem invidiæ temere in Theoleptum accensæ, facile obiter incitaretur in impetum, ægre vicissim faciendi ejus reprehensori Nicetæ qui, face rogo subjecta, causa incendii fuisset: nisi ab isto eum conatu cohiberet, primum pudor Viri, multa gravitate ac religione venerabilis; nec tam in hoc ipso malignitate ulla, quam zeli quadam imprudentia prolapsi: deinde metus; ne qualem ex Traductione Philadelphiensis offensionem formidarat publicam, talis tantaque, ac nec minus vel periculosa vel noxia, e Dyrrachiensis impugnatione sequeretur.

A ὁ ἀνὴρ, καὶ οὐ κακουργίᾳ ἀλλ' εὐλαβείᾳ παρακεκίνητο. τὸ δὲ καὶ διὰ τὸ ἀρκεῖσθαι θέλειν μέγα τὸ σκάνδαλον, ἐκ τοῦ τὸν ὑπομνήσαντα κινδυνεῦσαι.

CAPUT XXIV.

De chartis in occulto reconditis: & ut eæ sint inventæ.

SUb hæc gravis quidam anxiæ religionis æstus vehementer agitavit animum Joannis Patriarchæ, occasione quam hic referam. Quidam e familia illius Adolescentes, Septembri Mense, Pullorum columbinorum in nidis capiendorum cupiditate, prout illa fert ætas, instincti, Catechumenea scrutabantur, locum in Templi Magni parte superiore ad lævam ingredientibus, cavis per muros passim hiantibus pertusum, eoque cum istarum nidificio volucrum, tum ludicro aucupio vacantium opere urgentiori Puerorum, opportunum; quippe ubi, sine laciniosо apparatu venatoriæ supellectilis, retium aut calamorum visco perlitorum, manu cominus nuda Columbulos adhuc implumes in nativis cubilibus prehenderent. Dum huic inhianter studio intenti, cuncta illic foramina rimantur, unus ex ipsis observato supra columnam altiorem cavo, scalis illuc admotis evectus, Pullos quidem, ut volebat, reperit & cepit: sed idem ulterius quoque conspicatus, nescio quid ibidem profundius repostum, manu attraxit vasa duo testea commissa invicem: tum curiositate puerili quid illic lateret scrutans, chartas repertas & ipse legit & sociis ostendit. Erant eæ quas diximus tali loco ab Athanasio abdicationem Patriarchatus meditante abstrusas, quibus simul quæ inarata fuerat dirarum anathematumque terricula, non sine horrore quodam Pueri viderunt, dubitantes quid iis facerent, post aliquam deliberationem consenserunt, deferenda ut erant ad Patriarcham cuncta; moxque re illi, prout contigerat, narrata, fictilia cum inclusis chartis obtulerunt. His Patriarcha in manus sumptis, attenteque perlectis, plane intellectam rem totam, referre ad Imperatorem statuit, in quem potissimum intenta intortaque illa imprecationum horribilium fulmina existimabat. Misso igitur ad eum suo fratre Methodio, rogavit ne gravaretur venisse ad se, quoniam ipse ad Palatium tendere tunc quidem insuperabili obstaculo prohiberetur: haberet autem quæ cum ejus Ma-

Edit. Rom. pag. 170.

B ΔΕινὸν δὲ πάθος ἐντεῦθεν εἰσῄει τὸν Πατριάρχην Ἰωάννην, καὶ ἤλυε δεινῶς δι' εὐλάβειαν ἐξ αἰτίας τοιᾶς δε. Τινὲς γὰρ τῶν ἐκείνου, οἷς νέοις οὖσι ζωγρεῖν ἐπῄει περιστερῶν νεοσσοὺς νεοκομουμένους ἐν τοῖς κατηχουμενείοις, ἐφίστανται καὶ τῷ κίονι, ἔνθα τὰ δηλωθέντα τῶν γραμμάτων ἐκπώματα ἐν κρυφῇ κείμενα ἦσαν. Γαμηλιὼν δ' ἐνειστήκει μὴν καθ' ὃν ταῦτ' ἐπράττετο. ἐν ἀριστεροῖς τοῖς εἰσιοῦσι, κατηχουμενείοις τοῦ περιωνύμου ναοῦ. καὶ ἐπεὶ περιστερεῶν ἦν τῇδε, καὶ ἔδει οὐκ ἰξοῖς καὶ λίνοις, ἀλλὰ χερσὶ καὶ μόναις νεοσσοὺς ἀπτῆνας αἱρεῖν, C κλίμακά τε ἐπιτιθεῖσι, καὶ εἷς ἀναβὰς ἐκείνων, νεοσσοὺς μὲν ἐκείνους ὑπὸ χεῖρας εἶχεν. ὑπεφαίνετο δ' εὐθέως καὶ τὸ ἐν μυχῷ τῆς ὀπῆς κείμενον. Τὸ δ' ἦν, τὸ συνεπτυγμένον τῶν ἀρῶν ὄστρακον, ὡς δ' ἀναπτύξαντες κατεμάνθανον ὅ, τί ποτ' ἦν ἐκεῖνο, ἐν θαύματι ὡς εἰκὸς ἦσαν, καὶ διηπόρουν ὅτι καὶ δράσουσι. τέως δ' ἀπαγγέλλειν μὲν Πατριάρχῃ, ἐγχειρίζειν δὲ καὶ χάρτας καὶ ὄστρακα ἔγνωσαν. Ὡς γοῦν εἰς χεῖρας ὁ Πατριάρχης εἶχε, καὶ κατενόει τὸ δρᾶμα, προσαναφέρειν ἔγνω τὰ περὶ τούτου καὶ Βασιλεῖ, ὅτι καὶ οὐδένα ἄλλον, ἢ αὐτὸν ὑπενόει τὸν παρασυρέντα, καθ' οὗπερ ἦσαν καὶ αἱ ἀραί. D καὶ δὴ τὸν ἀδελφὸν πέμψας Μεθόδιον, ἠξίου Βασιλέα παραγενέσθαι οἱ, μὴ δὲ γὰρ ἔχειν ἀπαντᾶν παρ' ἐκεῖνον. ἀπήγγελε δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, ὡς ἔλαθον ἐπὶ τοσοῦτον φρικτῶν ἀρῶν εὐθύναις ὡς οὐκ οἴδασιν ἐνεχόμενοι. καὶ ὡς ἀπεναντίας τῆς πάλαι περιστερᾶς, λύσιν εὐαγγελιζομένης κατακλυσμοῦ, ἡ ἐπὶ τοῦ

A κίονος ἐκείνη φαίνεται, παρ' ὅσον οὐκ εὐλογίας, ἀλλὰ κατάρας καὶ ἀφορισμῶν μίνυτρα γέγονε. Καὶ τὸ χείριστον, ὡς τότε μὲν ὁ δέων, Πατριάρχης ἦν, καὶ τὴν τοῦ δεῖν ἐξουσίαν τοῦ πνεύματος ἔφερε· νῦν δ' ὁ καὶ ἴσως λύειν μέλλων εἰ τέως καὶ λύοι, ἐστερημένος τῆς τοῦ λύειν ἐξουσίας εὑρίσκεται. Καὶ διὰ ταῦτα ὡς πολλῆς τῆς δυσκολίας οὔσης, χρὴ κοπιᾶν, ἔλεγε, καὶ συμβουλεύειν τὸ ποιητέον, ὡς ἐμβραδύνουσιν ἴσως μὴ σφίσιν ἀκίνδυνον ὄν. Ταῦτα Βασιλεὺς ἀκούσας, διελαβήθη τέως τὴν πρᾶξιν, καὶ πρὸς τὸν λόγον ἐθορυβήθη, καὶ ὡς εἶχεν εὐθέως παρὰ τὸν Πατριάρχην γίνεται. Ὡς δὲ τὰ γράμματα εἶδε, καὶ ὅπου κείμενα, καὶ ὅπως B εὑρέθησαν πέπυστο, ἐν ἀπόρῳ ἦν, καὶ τὸ ποιητέον ἐσκόπει. τὸ γὰρ Πατριάρχην Ἀθανάσιον δέοντα ἀξιοῦν ἰδιωτεύσαντα λύειν, οὐχ εὕρισκεν αὐταρκές. Ὅθεν καὶ συνέρχεται μὲν σφίσιν ἐκ προσταγῆς ὁ Ἀλεξανδρείας, συνέρχεται δὲ ὁ τῆς Ἐφέσου Ἰωάννης, οὔπως ἀργῶς τῆς τιμῆς ἔχων, συνῆσαν δὲ καὶ τῶν Ἀρχιερέων οἱ παρεδρεύοντες, καὶ κοινῇ σκέψει τὸ πρᾶγμα ἐδίδοσαν. Κοινῶς οὖν κατέγνωσαν ἅπαντες, καὶ τῆς πράξεως τὸν πράξαντα ἐν οὐ καλαῖς ὑπονοίαις ἦγον. Οὐ γὰρ ἄλλο τι, ἀλλ' ἑαυτοῦ καὶ πάλιν περιποιεῖν τὴν τιμήν, ἀφύκτους οὕτω, καὶ ταῦτα ὃν οὐκ ἐχρῆν δεσμοῦντα. Τέως γε μέντοι, τοῖς μὲν ἐδόκει αὐτὸν ἀξιοῦν λύειν, τοῖς δὲ ἀλλ' ἀδύνατα C ἀξιοῦν, καὶ ἄλλως ἀπᾴδοντα κατεφαίνετο. εἴπερ ἰδιώτης ὢν καὶ τῆς ἱερατείας γεγυμνωμένος, ἄλυτα λύοι. τοῦ γὰρ εἶναι καὶ τὸ σκέμμα τοῦ πεπραγότι. Διὰ ταῦτα ἑτέροις ἐδόκει, καὶ μᾶλλον τοῖς ἀκριβέσι, μὴ δ' ἀξιοῦν ὅλως τὴν λύσιν, ἀλλὰ κρίνειν ὅπως ἐν ἀδήλῳ τὰ φρικτὰ πράξεις, καὶ εἰς ἀπολογίαν καθιστᾶν ὑπὸ Ῥωμαίοις πᾶσιν, ὅπως καὶ ποίοις Κανόσιν ἑπόμενος, ἀνθρώπους Χριστιανοὺς ἀφορίσειε, μηδὲν γινώσκοντας, καὶ οὔπω συνελᾶν αὐτὸν ἐκεῖνον καταγινώσκειν τῆς πράξεως. Ἧς δὴ καταγνωσθείσης καὶ παρ' ἐκείνου, προκατεγνωσ- D μένος πάντως καὶ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας Κανόσι, μὴ λύσιν ἄλλην ζητεῖν. Τὰ γὰρ δικαίως καὶ ὑπὸ Κανόσι δεδεμένα, ἐκεῖνα καὶ λύεσθαι, εἶναι ἀνάγκην· τὰ δ' ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατα μόχθον περιττὸν ἄλλως εἶναι καὶ ζητεῖν λύεσθαι. Εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτίκα καὶ Πατριάρχην εἶναι Σύνοδον, εἰς λύσιν τὴν ἀπὸ τῶν Κανόνων δικαίαν ἀξιοπίστους· αὐτὸν δὲ καὶ μᾶλλον ὑπ' αἰτίας δικαίας ἀχθέντα, κανονικῶς εὐθύνεσθαι. τὸ γὰρ ἑαυτὸν συνιστᾶν, ὑπονοηθέντα τὰ χείριστα, ἐν ὅρκοις τε καὶ ἀραῖς ταῖς καθ' αὑτοῦ, τίνα λόγον ἔχειν, εἴπερ καὶ τοῦθ' ἱκανὸν εἰς τελείαν τῶν ἐγκλημάτων ἀποφυγήν; οὐκ ὀμνύειν E γὰρ, ἀλλ' ἀποτρίβεσθαι τὴν κατηγορίαν διὰ πιστῶν παραστάσεων, εὔλογον. Τὸ δὲ τοὺς κατειπόντας, ἢ τοὺς συναρπαχθέντας ἀραῖς ὑποβάλλειν, ποῦ δίκαιον, καὶ ὅλως κανονικὸν καὶ τῶν νόμων τῆς Ἐκκλησίας; Βασιλεὺς δὲ σοφώτερόν τι ποιῶν, ὡς ἐδόκει, καὶ ἀεὶ τὰ ἐς εἰρήνην αἱρούμενος, συνεβούλευε πέμπειν

jestate coram & statim tractari oporteret: nempe ut quamprimum communiter viderent, quo se possent pacto expedire diris vinculis horrendorum anathematum, quibus hactenus ignorassent se teneri constrictos. Declaratum autem hoc nunc ipsis indicio columbæ, quæ longe diverso a sacris celebrata litteris, nuncia diluvii cessantis, augurio, non pacem ac benedictionem ut illa, sed piaculares nodos terribilium excommunicationum e columnæ fastigio eminens denunciaret. atque ita quidem (quod erat pessimum) ut simul doceret eum qui laqueos istos atroces nexuerat & intenderat; tunc cum id egit fuisse Patriarcham, hoc est minime dubiam ligandi habuisse potestatem: nunc autem privatum degere; nec clavem amplius tenere qua possit carcerem pandere in quem ipsos antea conjectos incluserit. quæ cum ita sint, acri opus esse deliberatione quæ vias mature investiget extricandæ perplexitati lethalium & fauces stringentium nodorum, quorum cassibus hærere implicitus, ne ad momentum quidem sustineat qui gravitatem periculi urgentis, aut potius præsentis exitii perniciem ea expendat Christianæ prudentiæ trutina qua quisque præhabere quibuslibet rebus debeat statum Animæ, ac salutis æternæ rationes. His Imperator auditis haud parum conturbatus ad Patriarcham accurrit, lectisque libellis, & ubi, quove casu, reperti fuissent, cognito, disquirebat anxio incertoque consilii animo, quem iniret modum his se se angustiis explicandi. Nam recurrere ad Expatriarcham & merum nunc Monachum Athanasium, ut solveret quod ipse dum esset in Dignitate nodaverat; præter cæteram intempestivitatem, etiam inutile vanumque videbatur, deficiente jam in ipso ad istud potestate. Accersitus ergo jussu Augusti raptim est Alexandrinus Patriarcha; vocatus pariter Ephesinus Joannes, licet citra usum Pontificalis in eam Ecclesiam auctoritatis, titulo dumtaxat tenus esset Episcopus. Cæteri quoque quotquot forte tunc in Urbe reperiebantur Antistites rogati similiter concurrerunt. Hi deliberatione communiter inita super negotio proposito, primum magno consensu detestabantur factum, & facti auctorem graviter incusabant, malæ mentis extantia iis scribendis & abscondendis chartis indicia trahentes ad lævas de ipso suspiciones: quasi artificio isto Igandi quæ nemo præter ipsum posset solvere, ambitioni velificatus propriæ, necessitatem imponere studuisset sui restituendi in eum unde invitus descendisset Thronum. Circa definitionem ejus quod facto esset optimum illo articulo rerum, quidam defungebantur consulendo: ut Athanasius Libellorum Scriptor adiretur, ab eoque peteretur absolutio censurarum in iis inflictarum. His alii repugnabant contendentes, præterquam absonum, etiam irritum, id fore; nam & esse inconveniens insidiatori astuto, postquam ejus dolos deprehenderis, fraude quæsitum ultro tribuere successum; quod fieret nunc conveniendo Athanasio, quem ideo clam scripsisse hos libellos intelligimus, ut redire nos ad se se cogeret: & vel si annueret is quod rogaretur, frustra ille tentaret, nos vane speraremus: utique cum sit indubitatum; Homini Pontificali nudato potestate, jamque supra privatum quemlibet nihil habenti, facultatem non inesse solvendorum anathematis nexuum. Propter hæc Aliorum, & quidem eorum fere qui Juris Canonici consultiores putabantur, hæc erat sententia: nihil in præsens de solutione anathematis curandum, sed citandum ad tribunal Ecclesiæ Athanasium; ibique ab illo exquirendum, quas ob causas, & juxta quos Canones Christianos homines nullis minis prævviis admonitos, & funditus ignaros, illiga-

Edit. Rom. pag. 171.

re horribiliter excommunicationum diris, clanculario scripto tentaverit? Auditis deinde quæ ille respondebit; &, quod allegare nihil nisi frivolum poterit, facile mox redargutis ac convictis; rite ipsum condemnandum ad fatendum in publico conventu Romanorum: se perperam ultra quam debuerat aut potuerat, dum illa scriberet, egisse. Hinc omnes pro plane frustraneo, & nullius roboris habebunt, id quod ipse qui fecit, se contra fas, sine legitima potestate attentasse confessus palam fuerit. Unde cunctis apparebit, non esse opus absolutione ulla. Siquidem ea tantum canonica solutione indigent, quæ rite ac canonica auctoritate sunt ligata. Si qua prædamnata canonibus & ab initio cassa irritaque fuisse constet; ea quærere quemadmodum solvantur, supervacaneus sit labor. quin vel si fingatur periculum subesse quodpiam ne valida sit & vere liget excommunicatio sic lata, nec sic tamen opus fuerit ad eum recurrere qui tulerit: quoniam quando Patriarcha contra Canones peccat, Patriarchalem adversus eum potestatem Synodus obtinet. cui propterea jus plenum competit; tum absolvendi a censuris temere ab eo latis, tum etiam illum ob idipsum canonice judicandi & pœnis subjiciendi meritis. Neque in subjecto casu quidquam suffragari Athanasio posse ad amoliendas a se, quarum causam præbet justam, suspiciones pessimas, quod sibi horrenda, si fallat, imprecans, alienum se ab omni crimine pejerat: non enim juramentis & execrationibus istiusmodi, sed idoneis argumentis ac testimoniis, criminationes impactæ sunt purgandæ, juxta receptum & rationi consonum morem. Multo autem esse pejoris exempli, quippe a Sacris Regulis & Legibus Ecclesiæ intolerabiliter exorbitans, quod hic fecit Athanasius, diris anathematum in solos rite torquendis scienter peccantes, & proterve contumaces, subjicere se ajens etiam eos qui abrepti aliena seductione, prolapsique per imprudentiam impegerint. Hæc utcumque veri similiter ac sapienter ita isti disserebant: tamen Imperator in securiorem semper partem incumbere, dum quomodocumque dubitatur, solitus, circumspectius & ad pacem Ecclesiæ accomodatius consulturum se putavit, si decerneret, ut fecit, mittendos ad Athanasium certos Homines, qui ab eo quærerent, ostensis illi, quos ille scripsisse diceretur, Libellis, an re vera eos, & cur, quove consilio scripsisset? & num in eadem nunc, qua olim fuisset ad scribendum impulsus, sententia & voluntate perstaret? Ad hoc electi sunt Præfectus Caniclei Chumnus & Cyprianus Chartophylax. qui postquam Athanasio convento Imperatoris & Synodi mandata rite exposuerunt; ille confestim est fassus, & se illa scripsisse, & pusillanimitate ac mœrore fracti animi, quibus tunc agitaretur, male pertubatum id egisse: sese ideo illa & fuisse a principio irrita putare, & nunc, quantum posset aut opus esset, cassa velle. *Et utinam*, addidit, *Chartæ istæ quæ hunc tumultum concitarunt, numquam in eo ub delitescebant loco repertæ, numquam extractæ illinc essent.* Ita tunc ille: ne sic quidem perspicacioribus fidem faciens sinceræ ac veracis professionis. *Oportuerat enim* (ajebant rigidioris supercilii Censores) *agnovisse simul & declarasse submissius propriam in eo facto culpam, veniamque poposcisse, si rectus & simplex sic loquenti suberat animus Athanasio; & re vera, ut videri volebat, per meram ægri animi delirationem ad ea scribenda fuerat impulsus. Ex hac enim profecto facti sui tam atrocis sera ista nunc demum eaque tam frigida improbatione, satis intelligi, spectasse illum in eo longe plus quam modo præseferat. atque adeo*

Edit. Rom. pag. 172.

pag. 173.

A καὶ ἐρωτᾷν Ἀθανάσιον, καὶ τὰς χάρτας δεικνῦντας πυνθάνεσθαι, εἰ αὐτὸς πράξειε, καὶ ὅπως πράξειε, καὶ εἰ τούτοις αὖθις ἐμμένοι; Ἐκλέγονται τοίνυν πρὸς τὴν Ἀποστολὴν δοξάσης τῆς βουλῆς, ὁ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου τε Χοῦμνος, καὶ ὁ Κυπριανὸς Χαρτοφύλαξ. οἳ καὶ συγγεγονότες ἐκείνῳ, τὴν ἀπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Συνόδου, ὡς ἐχρῆν, διαμήνυσιν ἐποιήσαντο. Ὁ δ' αὐτίκα καὶ ὡς αὐτὸς γράψειεν ὡμολόγει, καὶ ὡς ἐκ μικροψυχίας τότε ποιήσειε, μὴ μὴν δὲ καὶ ἄλυτα ἔχειν, ἀλλὰ καὶ αὖθις αὐτίκα λύειν. εἰ καὶ οὐκ ἐξεγένετό φησι καὶ τὰς χάρτας ἐκεῖθεν ἐπανελέσθαι ἐπεισπεσούσης τῆς ταραχῆς. Ταῦτ' ἔ-
B λεγε μὲν ἐκεῖνος, ὑπενοεῖτο δὲ τὰ μὴ ὄντα λέγων. ἔδει γὰρ ἐμφανίζειν, οἱ δοκιμάζοντες ἔλεγον, καὶ ζητεῖν συγγνώμην, εἴπερ εὐθύτης ἠκολούθει τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ μὴ ἐμπεριασκεψία καὶ βαθύτης ὕπουλος, ὡς ἂν εἰς καιρὸν τὰ φοβερὰ καὶ φρικώδη προαναπεπακὼς, ἀξιοῖτο λύειν, ἀναλαβὼν τὴν τιμὴν ἣν παρῃτεῖτο, σκοπῶ δὲ εἰ μὴ διὰ ταῦτα τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ αὖθις παρεισήχθη, διὰ τὴν πλείστην περὶ τὰ θεῖα τοῦ Βασιλέως εὐλάβειαν. ὃν καὶ ἄφυκτον εἶχε δεσμεῖν, ὡς δῆθεν παρασυρέντα. Τότε δὲ ἐπεὶ καὶ ἕτοιμον ἦν γράμμασι πιστοῖς ἐγχαράξαι τὰ τῆς ἀπολογίας, ὡς καὶ ἀπῄτητο, λαβὼν χάρτην, οἰ-
C κειοχείρως τὰ πλεῖστα τὰ δ' ἔγραψεν. Ἐμοὶ συνέβη Πατριαρχεύοντι, πολλοῖς καὶ πειρασμοῖς ἐμπεσεῖν. Καὶ διὰ τοῦτο ἐξ αὐτῆς τῆς καταχύσεως με ὀδύνης καὶ πικρίας παρακινηθεὶς, γράμματα ἐξήνεγκα βάρος ἀφορισμοῦ, καὶ λοιπῶν ἐπιτιμίων κατ' αὐτῶν ἔχοντα τῶν θλιψάντων με καὶ λελυπηκότων. Ἐγνώρισε δ' ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπιτιμηθέντων οὐδεὶς, οὔτε περὶ τῶν εἰρημένων γραμμάτων, οὔτε περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐπιτιμίων. Εἶτα αὐτὰ μὲν τὰ γράμματα ἐν ἀποκρύφῳ τινὶ καὶ παντελῶς ἀδήλῳ τόπῳ τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ ἁγίας Σοφίας ἀποτεθέντα, ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ καὶ διέμεινε φυλατ-
D τόμενα. Ἐγὼ δὲ ἐπεὶ τοῦ θρόνου ἀναχωρῆσαι, καὶ τῆς Πατριαρχικῆς πάσης προστασίας παραίτησιν ἠβουλήθην ποιήσασθαι, καὶ ἡσυχάζειν πάλιν κατ' ἐμαυτὸν ὡς καὶ πρότερον, εὐθὺς καὶ τὸ σύμπαν τῶν γεγραμμένων ἐκεῖνο βάρος ἐξ αὐτῆς ψυχῆς διαλύσας, ἠθέτησα· Συγχωρήσεως πάσης τῇ τοῦ Θεοῦ πάσῃ μεταδοὺς Ἐκκλησίᾳ, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀνωτέρω, ὡς εἴρηται, θλίψαι ἡμᾶς καὶ παραλυπῆσαι σπουδάσασιν. Οὐ γὰρ ἦν οὔτε τῆς τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς, οὔτε τῶν ἐκείνου νόμων καὶ παραγγελμάτων, οὔτε ψυχῆς φόβον ὅλως ἐχούσης αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔννοιαν τῆς μελλούσης κρίσεως ὁμοῦ καὶ ἀνταποδόσεως, ἀκατάλ-
E λακτον τὴν ἔχθραν τηρεῖν, καὶ ἀντὶ κακῶν ἀντιδιδόναι κακὰ, οὔτε μὴν ἐπαρᾶσθαι κατὰ τῶν ἐπηρεαζόντων, εὔχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν Θεοῦ σαφῶς καὶ λέγοντος καὶ προστάσσοντος. Διὰ ταῦτα καὶ γράμματα μὲν ἐκεῖνα πάντα τὰ τῆς μικροψυχίας, μᾶλλον δὲ πᾶσαν τὴν αὐτοῖς ἐγκατατεθεῖσαν βαρύτητα τοῦ ἀφορισμοῦ τε καὶ τῶν ἐπιτιμίων, ἐκ ψυχῆς πάσης ἀπεβαλλόμην, πᾶσι

τοῖς ἐπιτιμηθεῖσι καθαρὰν διδοὺς τὴν συγχώρησιν. Ὥστε δὲ καὶ ἀναλαβέσθαι τὰ τοιαῦτα γράμματα καὶ ἀφανίσαι, ἠμελήθη παρ' ἡμῶν, καὶ οὔτε ἐλάβομεν, οὔτε ἠφανίσαμεν. εὑρίσκονται οὖν ἀρτίως, καὶ δίδονται εἰς χεῖρας τοῦ κρατίστῳ καὶ Βασιλεῖ μου καὶ Αὐτοκράτορι. παρ' οὗ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἐρωτήσεως γενομένης, αὐτῶν δὴ τούτων τῶν γραμμάτων ἕνεκεν, οὐδὲν ἕτερον ἢ αὐτὸ τὸ ἀληθὲς εἰπόντες ἐπληροφορήσαμεν. οἷον ὅτι οὐ νῦν πρότερον τὴν γνώμην μεταβαλόντες, καὶ τὴν ἐπιτίμησιν λύοντες πᾶσι καθαρῶς συγχωροῦμεν, καθ' ὧν αὕτη γέγονεν. ἀλλ' ἤτοι καὶ πρότερον ἐξότε δηλονότι τῶν Πατριαρχικῶν θρόνων ἀναχωρῆσαι ἠβουλήθημεν, εὐθὺς καὶ τῆς πρὸς πάντας ἔχθρας ἀπέστημεν. μηδεμίαν πρὸς οὐδένα φανερὰν ἢ κεκρυμμένην ἔχοντες ἄμυναν, καὶ τοὺς εἰρημένους ἀφορισμοὺς, καὶ λοιπὰς ἐπιτιμήσεις, ἀπὸ τότε εὐθὺς καταλύσαντες ἠθετήσαμεν. καὶ εἶχε ταῦτα, ἐπ' ἀληθείας οὕτως. Ἵνα δὲ μή τινι τῶν κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἁγίας Ἐκκλησίας ἐπιχειρούντων, καὶ ταύτην βουλομένων διαταράττειν, πρόφασις ποτε γένοιτο, κακῶς μὲν παντάπασι καὶ ἀδίκως, γένοιτο γοῦν μετὰ τοῦ πονηροῦ ζητοῦντι τὰ σκάνδαλα. Τούτου δὴ χάριν καὶ τὰ παρόντα γράμματα, Θεοῦ αὐτοῦ κατενώπιον κατὰ τῶν πρώην ἐκείνων, ὡς ἔφημεν, γεγραμμένων ἐξεθέμεθα. Δι' ὧν καὶ πάλιν οὐ συγχώρησιν μόνον πᾶσαν πᾶσιν ἀπονέμομεν τοῖς, ὡς εἴρηται, ἡμῶν ἔτι Πατριαρχευόντων ἐπιτιμηθεῖσι, λόγοις ἢ γράμμασιν ἡμετέροις τισὶ φανεροῖς ἐν τῷ παρόντι γεγενημένοις, ἢ ἐν τοῖς ὕστερον τῶν χρόνων δήλοις ἐσομένοις, ἀλλὰ καὶ εἰρήνην, καὶ τὴν κατὰ Θεὸν ἀγάπην μετὰ πάντων τούτων κυροῦμεν, οὐδενί τι τῶν ἁπάντων ὡς ὑπ' αὐτοῦ δῆθεν ἠδικημένοι, ἔχθραν, ἢ ὀργὴν, ἢ βάρος τὸ τυχὸν ἀποταμιεύοντες. καὶ εἴ τις δή ποτε τὰ λεχθέντα γράμματα, καὶ οὐ βάρους μετέχοντα, ἢ ἕτερα κἀκεῖνα ἡμέτερα εἰς ταραχῆς πρόφασιν κατά τινων τῶν κοινωνούντων τῇ Ἐκκλησίᾳ προβαλέσθαι θελήσοι, καὶ παράσων προβάλλοιτο, τοῦτον ἐπάρατον καὶ μὴ ἀνεύθυνον εἶναι βουλόμεθα, ὡς ἰδίαν μὲν πληροῦντα κακίαν, ἀφορμὴν δ' ἡμᾶς οὐκ ἀληθῆ, ψευδῆ δὲ παντελῶς προβαλλόμενον. Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ. ἰνδ. ιά. Ἦν δὲ καὶ τοῖς γράμμασιν ὑποσήμανσις αὕτη. Ἀθανάσιος ἁμαρτωλὸς, ὁ χρηματίσας Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης. Ἀθανασίῳ μὲν οὖν, οὐδὲν ἐλάττων τῶν ἄλλων αἰτία καὶ αὕτη προσπεσοῦσα, τοῦ δόξαι οὐχ ἧττον βαθέως ἢ ῥᾳδίως ἐργάζεσθαι μείζων παρὰ τοῖς κατ' ἐκεῖνον ἐπιτηροῦσιν ἔδοξεν ἑαυτῆς, ἔκ τε τοῦ καὶ αὐτὸν ὁμολογεῖν τὸ προσῆκον Χριστιανοῖς, ὡς οὔτε τῆς τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς, οὔτε τῶν ἐκείνου νόμων καὶ παραγγελμάτων, οὔτε μὴν ψυχῆς, φόβον ὅλως ἐχούσης αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔννοιαν τῆς ἀνταποδόσεως, κακὰ ἀντὶ κακῶν ἀποδοῦναι. Εἰ δέ τι ἄλλο ἀπὸ Χριστοῦ ἀφορισμῶν μεῖζον κακὸν ταῦτα ἐπ' αἰτίαις τισὶν, ὁ θέλων κρινέτω. Τέως γε μὴν,

A *astu profundo mentis improbæ reipsa machinam in illis latebris struxisse, quæ in tempore prolata, terrore diro anathematismorum horribilium, concuteret, quem his obnoxium formidinibus norat, animum Imperatoris; eumque metu isto induceret ad se in Throno reponendum, unde ingratiis ac vi coactus descendisset. facile autumans nihil pacisci recusaturum Augustum pro spe infirmæ ac supra modum delicatæ conscientiæ pacandæ. quem ideo terrere nominatim & damnationi a se in omnes intentatæ diserte involvere studuisse videretur, dum inter alia clare professus est, se non solos eos excommunicare, qui scientes peccassent, verum illos etiam qui aliena seducti fraude imprudenter vertracti fuissent in qualemcumque participationem initorum contra se consiliorum.* Hoc fuit multorum de isto Athanasii responso judicium: nunc cætera reddamus. B Ab eo sic locuto, perrexerunt exquirere Legati. Num hanc ipsam quam verbo ipsis expressisset excusationem istius sui facti, paratus esset, si rogaretur, ad eorum cuja intererat, notitiam & satisfactionem scripto complecti? Ad ea ille chartæ confestim arreptæ, hæc, quæ licet pluscula hic referam, illevit: *Mihi contigit Patriarchatu fungenti in multas tribulationes, multas tentationes incidere. Harum subito & vehementi pertractus sensu in amaram habitudinem exacerbatæ mentis, scripsi litteras, anathemata gravia, censurasque id genus atroces in eos qui me vexaverant & læserant, habentes: quarum notitia censurarum nemini eorum in quos illæ intorquebantur oblata ulla est; ac ne indicium quidem cuivis factum, vel istarum ipsarum litterarum, vel piacularium noxarum quas continebant.* C *Hæ deinde litteræ in quodam abstruso & prorsus ignoto loco Magni Templi Sanctæ Dei Sapientiæ depositæ, ibidem custoditæ permanserunt. Ego vero postquam Throno cedere, & omnis Patriarchalis Præfecturæ abdicationem volui facere, quiescereque rursus apud me sicut prius, statim totum illud scriptorum onus, ex ipsa anima diluens abrogavi, veniam omnem universæ Dei impertiens Ecclesiæ; & ipsis qui superius, ut dictum est, vexare nos & lædere studuerant. Non enim fuit memoris mandatorum, legum ac commendationum divinarum Animi; ac omnino metum habentis ipsius Dei, & futurum judicium simul ac retributionem certa persuasione reputantis, implacabile odium servare, & pro malis mala rependere. Neque diras imprecari iis qui mihi nocuerant: cum pro talibus orandum Deus clare dicat & jubeat.* D *Propter hæc litteras illas ex pusillanimitate & ægritudine turbati animi profectas, præsertim vero cunctam ipsis inditam acerbitatem anathematis & piacularium noxarum ex toto penitus animo rejeci; cunctis quos subjicere pœnis istiusmodi volueram, plenam synceramque indulgens veniam ac pacem. Itaque merus fuit casus oblivionis, quod nobis in mentem non venerit, resumere inde litteras illas & abolere, prout constitueramus Sed quia negligentia quædam nostra ne resumeremus & aboleremus obstitit, secutum inde est, ut modo illæ reperirentur, darenturque potentissimo Domino meo Imperatori, qui cum circa istas a nobis scriptas litteras interrogari nos curasset, nihil aliud, nisi quod revera erat, respondentes affirmavimus: nimirum, non nos nunc primum mente mutata, solvere quamcumque memoratam il-* E *lic censuram, ac plane syncereque condonare universis in quos intendebatur, pœnam noxamque omnem ejusmodi; sed multo antea, jam tum scilicet quando decrevimus Patriarchali Throno cedere, confestim omnem in omnes, offensionem deposuimus; nullam adversus ullum manifestam aut ocultam habentes malevolentiam aut cupiditatem ultionis: memoratasque excommunicationes & cæteris irrogationes pęnarum, ex tunc statim abolentes, abrogavimus. Sic illa ex vero se habue-*

Edit. Rom. pag. 174.

runt. Ne autem ulla inde male affectis erga Sanctam Dei Ecclesiam & turbare illam studentibus occasio aut praetextus umquam existat id conandi (quod quidem perperam & injuste facerent, cooperantes maligno quaesitori scandalorum) hujus rei gratia praesentes litteras, intuitu Dei praesentis, adversus illas, ut diximus, a Nobis prius scriptas, edidimus per quas etiam rursus, non veniam solum & absolutionem omnem impertimus iis qui, ut dictum est, a nobis Patriarchatum gerentibus subjecti censuris quibuslibet fuerant, verbis aut litteris nostris quibusdam nunc publicatis, ac quibuscumque aliis secuturo, si forte tempore, quomodolibet publicandis: contra quas pacem hic & in Deo caritatem aeque omnibus firmamus & sancimus nostram, nemini omnium, tamquam ab eo videlicet injuria affecti, odium, iram, aut rancorem ullum, acerbitatem qualemcumque gravem aut levem designantis aut infligentis vindictae, reposita velut in laesae mentis sinu servantes. Quod si quis, quicumque tandem fuerit vel praedictas nostras litteras, omni, ut declaratum est, auctoritatis pondere carentes, vel alias quaslibet pariter nostras in praetextum turbarum contra quoslibet e communicantibus Ecclesiae proferre voluerit, & re ipsa turbans protulerit, hunc maledictum & obnoxium reddendae facti hujus rationi esse volumus; tamquam qui propriae obsequens malignitati, non veram nobis, sed omnino falsam intentionem impingat. Mense Septembri. Indictione XI. Suberat autem hisce litteris haec subscriptio. *Athanasius Peccator, qui fui Patriarcha Constantinopolis novae Romae.* Ex hoc ultimo scripto Athanasii, qui res ejus censoriis oculis observabant, nihilo minus validum quam ex ullo superius animadversorum pravitatis ipsius indiciorum, argumentum duxerunt ad judicandum: vafrum esse illum ac subdolum, minimeque bonae fidei ac syncerae in agendo simplicitatis hominem. Nam ne Acta ejus ista quae nunc purgatum ibat, ignorantiae aut caecitatis ex perturbatione praesenti, cadentium in viros etiam bonos errorum, excusationibus a malignitatis nota vindicarentur, obstabat, quod ipse nunc ultro fatebatur: scire se se ac prae oculis mentis habuisse, *quid Christiani officium posceret; quid Dei mandatum, quid ejus leges, & denunciationes praescriberent: praesto etiam sibi adfuisse Dei timorem ac cogitationem expectatae retributionis:* quibus omnibus rebus prohiberetur *mala pro malis reddere*. His plenus sensibus, qui tamen quoscumque sibi quibuslibet de causis adversatos exitio longe omnium maximo, separationi scilicet a Christo, quantum fuit in ipso, subjecerit, indicet qui volet num ex mera imprudentia subreptioneque turbatae tumultu mentis prolapsus in prima illa scriptione fuerit? An non potius atroci vindictae cupidine, furoreque impotenti chartis expressas istis execrationum horrendarum conceperit furias? ut ut de his fuerit, nunc quidem ille utcumque satisfecit. Etenim confitendo, quantum in speciem satis foret, se se non postea demum quam renunciaverat Patriarchatui; sed jam tum antequam Throno cederet, damnasse ac matura poenitentia revocasse quidquid perperam egisset clancularia scriptione & arcana depositione chartarum modo inventarum, omni plane metu solvit quamlibet timidos, nec suspicionem ulli quantumvis superstitioso reliquit ullam contractae a se aut sibi adhuc haerentis ex ista horribili scriptura piaculi cujuscumque. Unde in praesens securitate cunctis reddita, omnis, quae ex hoc casu extiterat, est commotio sedata.

A κἂν τοῦ ὁμολογεῖν, ὅσον τὸ δοκεῖν, ὡς οὐκ ἐν χρόνῳ τινὶ, ἀλλὰ καὶ αὐτίκα ἐπ' αὐτοῖς μεταγνοίη γράμμασι· καὶ λύειν ἐθέλοι καὶ ἀφανίζειν αἱροῖτο, ἃ τέως ἔδεέ τε καὶ ἠσφαλίζετο.

CAPUT XXV.

De Tarchaniota Joanne ut in Orientem dux Exercitus missus fuerit.

CAEterum Imperatori acrem admovebant solicitudinem commoventes se se hinc quidem Tochari, quotquot boreales Tractus insederant; inde autem Triballi, ad id utentes Cotanitza, qui postquam a nobis transfugisset, adjungens se Crali Serbiae, latronis ritu incursans confinia depraedabatur. Accedebat ad haec Orientalium quoque regionum
Edit. Rom. pag. 175. miser status, e nuperis illis turbis adhuc graviter laborantium. His, prout res poscebant, procurandis, cum videret Imperator opus esse Duce strenuo & prudenti, quem & ad auctoritatem expediret ex sibi consanguinitate intimis, legere; non putavit habendam rationem contumaciae qua Joannes Tarchaniota, superstitione hactenus inflexibili, haerebat affixus schismati, ad eum caeteris dotibus tali Praefecturae aptum, inde propterea excludendum: maxime cum reputaret, per istam hunc occasionem ab Urbe amotum, minus quam dum ibi foret schismaticis profuturum: interim autem, qua valebat consiliorum sapientia, dexteritateque ac fide in agendo, si ei ministerio adhiberetur, utiliter serviturum Reipublicae. Igitur omissis in praesens quibus eum solebat incessere criminationibus, quasi non cessaret Ecclesiam turbare suo in segregum factionem pertinaci studio; quin & liberam ei facultatem tribuens in sua de Religione qualicumque sententia pro libito deinceps persistendi, assumptum eum & paucis qua pecuniis, qua copiis instructum in Orienta-

B Βασιλεῖ δὲ καὶ αὖθις φροντὶς ἦν οὐ μικρὰ, παρακεκινημένων ἔνθεν μὲν τῶν Τοχάρων, ὅσοι δὴ καὶ ἐπὶ Βορείοις τοῖς μέρεσιν ἔκειντο· ἐκεῖθεν δέ γε τῶν Τριβαλλῶν χρωμένων τοῦ Κοτανίτζῃ. Ὃς δὴ καὶ ἀποδρὰς ἐντεῦθεν προσρυεὶς τῷ Κράλῃ Σερβίας, λῃστορος τρόπον, καταθέων τὰ πρόσχωρα ἐληΐζετο. Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς Ἀνατολῆς οὐ καλῶς ἐχόντων, ἐκ τῆς προτέρας ἐκείνης συγχύσεως. Ταῦτά τοι καὶ Βασιλεὺς, ἀνδρὸς σπουδαίου ὁρῶν δεόμενον τὸν καιρὸν καὶ στρατηγοῦ, ἅμα μὲν ξυνετοῦ τῶν τοιούτων, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐγγιζόντων αὐτοῦ πρὸς αἵματι, παριδὼν τὴν ἐπὶ τοῦ
C σχίσματι μικρολογίαν τοῦ Ἰωάννου, καὶ ὡς αὐτὸς μὲν, ἥκιστ' ἂν διὰ τὸ σχίζεσθαι βλάψειεν, ὀνήσειε δὲ τὸ κοινὸν διὰ τὴν εὐβουλίαν, καὶ τὸ ἐπ' ἔργοις σπουδαῖον, εἰ προσληφθείη, διανοούμενος, αὐτίκα αὐτὸς ἐγκαλεῖν ἐκείνῳ τὴν πρὸς Ἐκκλησίαν διαφορὰν, ὡς εἶχε δὲ τῆς γνώμης καὶ πάλιν ἐάσας ἔχειν, προσλαβὼν, ὀλίγοις τισὶν ἐφοδιάσας καὶ χρήμασι καὶ στρατεύμασιν, ἐπ' Ἀνατολῆς ἐκπέμπει. Ὁ δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἀναδεξάμενος, πᾶσαν σπουδὴν ἐνδείκνυται καθιστᾶν μὲν τὰ τῇ-

δε μέ-

τὰ μέρη· θεραπεύειν δὲ καὶ Βασιλέα ταῖς καθ' αὑτὸν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν οἰκονομίαις καὶ διοικήσεσιν. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, καιρῶν πολλάκις λαβόμενοι, καὶ προσηῦξον τὰς οἰκείας προνοίας, καὶ ἀργῶς εἶχον ἐκ τοῦ δώροις καὶ δεξιώσεσιν ὑπέρχεσθαι τοὺς ἡγεμονεύοντας· Ἄλλοι δὲ πολλάκις καὶ σφῶν ἀξιώτεροι, ἐκλελοιπυιῶν τῶν κατὰ σφᾶς οἰκονομιῶν τὴν ἀπορίαν εἶχον, καὶ προαιρούμενοι, τοῦ στρατεύεσθαι κώλυμα. Καὶ ἦν ἀμφοτέρωθεν τῷ κοινῷ ζημία, καὶ ἡ ἀνισότης αὕτη ἐδέετο ἐξισώσεως· Αὐτὸς τὰ μεγάλα θαρρῶν, ὡς πιστῇ γνώμῃ καὶ καθαρᾷ πρὸς Βασιλέα πράττοντι, οὐδὲν ἂν προσαίη τῶν ὅσα καὶ εἰς ἐμπόδιον εἴη, μεταγγίζειν ἔγνω πρὸς τὰ κοινὰ τὰ πληρέστατα. Καὶ οὕτως ἐξισοῦν τοῖς ἀνδράσι καὶ τὰς ὁρμάς, ἐξισῶν τοῖς πράγμασιν. Ἐντεῦθεν καὶ στρατὸν μὲν συνίστα πλέον, νῆας δ' ἐξητοιμάζετο, καὶ διττὰ στρέφων· ἔνθεν μὲν κατὰ γῆν, ἐκεῖθεν δὲ κατὰ θάλατταν, δινυμάχιζε, καὶ καλῶς ἠκούετο πράττων, καὶ Βασιλεῖ ἀπόδεκτος ἦν, εἰ καὶ τῷ Πατριαρχοῦντι Ἰωάννῃ, ἡ ἐκείνου στρατηγία διὰ μεγίστης ἀγανακτήσεως ἦν, καὶ πολλάκις προσαναφέρων Βασιλεῖ, προσωνειδίζετο, εἴγε ἀνὴρ στρατηγοίη, οὐχ ὅπως μηδὲν εἰδὼς τιμᾶν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ πολλαῖς τοὺς αὐτῆς πλύνων ὕβρεσι. Βασιλεὺς δὲ τῇ παρ' ἐκείνου θεραπείᾳ ἐνειλημμένος, ὡς αἱ συχναὶ πίστεις εἶχον, λογισμῷ διδοὺς πλέον, ἢ ὀργῇ διὰ τὴν ἐκ τοῦ Πατριάρχου ἀναφοράν, οὐδὲν περαίνειν κατ' ἐκείνου παρεῖχε τοὺς κατ' ἐκείνου λέγοντας. Ἀλλὰ καὶ προσάντως μᾶλλον ἐδέχετο τὰς ὑπομνήσεις, τὴν ἐπὶ τοῖς πραττομένοις σταθηρότητα βασιλικωτέραν κείνων, παλιμβολίας καὶ ἀστασίας ἐπὶ τοῖς δόξασι. Πλὴν μετὰ καιρὸν ὡς ἁρμόζειν αὐτίκα λέγειν ἐπιτίθενταί οἱ τινές, τῶν ὅσοι καὶ τῶν οἰκονομιῶν τὸ πλεῖστον προσαφῃρέθησαν προφάσει μὲν τῇ εἰς Βασιλέα πίστει χρησάμενοι· Οὐδὲν δὲ ἧττον ἑαυτοῖς ἀμύνειν ἤθελον, παραλελυπημένοι οἷς προσαφῄρηντο, καὶ τῷ Θεολήπτῳ Φιλαδελφείας προσελθόντες, τὰς πρὸς Βασιλέα πίστεις ἠθετηκέναι τὸν Ἰωάννην ἔλεγον, καὶ δῆλον εἶναι, ἐξ ὧν γε καὶ πράττοι, τὸν τῆς ἀποστασίας κύβον ἀναρρίπτειν ἀρξάμενον. Ταῦτα λέγοντες ἔπειθον, καὶ μᾶλλον εἰς τὴν κατ' ἐκείνου ἀπέχθειαν ὡρμημένον πάλαι, ἅτε καὶ αὐτὸν κατ' ἐκείνου τὰ πολλὰ μωμούμενον, καὶ σὺν σφίσι τὴν πρὸς ἐκεῖνον, ἦν δ' ἐπὶ τοῦ πυργίου τότε, ἠπείγοντο. Ὁ δὲ προγνοὺς τὴν τῶν ἐπιόντων ἔφοδον, καὶ ὡς ἐπὶ κακῇ προϋπηρμένῃ φήμῃ, εἰ καὶ ψευδὴς ἦν, ἀπαντῶσιν ἤδη, θραύεται τὴν ὁρμήν. Καὶ εἰσελθὼν τὴν ἐκεῖσε μονὴν τοῦ ἐν μάρτυσι μεγίστου Γεωργίου, τὴν τοῦ Διὸς Ἱεροῦ πάλαι, τοῦ ἀσφαλοῦς ἑαυτῷ προὐνόει καὶ οἱ μὲν ἐπιστάντες ἔξωθεν, ἐπιζυγωθεισῶν τῶν πυλῶν τῆς μονῆς ἐσπουδασμένως τὰ τῆς κωφῆς ἐκείνης κατηγορίας συνέπλεκον, καὶ οὐκ ἂν ἔλεγον Ἰωάννην περαιτέρω τῶν ἐντολῶν τῶν

A les Tractus misit. At ille accepta Præfectura, omne studium ostendit, tum in restituendis illis misere afflictis Partibus, tum in demerendo Imperatore, suique apud eum antiquis suspicionibus purgandis, solida exhibitione gratorum ipsi obsequiorum, fida prudentique administratione commissi sibi muneris, qua se dignum probaret honore ac beneficiis collatis. Hinc quoniam militum plurimos videbat, corrasis, per opportunitates in quas avide imminebant, divitiis maximis, inde segniores ad laborem fieri, propterea quod quamlibet cessarent, & officio deessent, impune se laturos confiderent, ob sibi paratam crebris muneribus, prout illis erat in tam pingui fortuna facile, Ducum suorum gratiam; aliunde autem fortes bellatores, quod minus attenti ad lucrum forent, non superfluis modo quæ
B impenderent in dona, sed etiam necessariis, unde sibi consulerent, carentes; eo ipso tardiores ad militandum reddebantur, inopia insuperabile strenuitati quamlibet bene animatæ obstaculum objectante; incommodo utrinque in damnum Publicæ Rei redundante maximo: inæqualitates istas, sibi, prout erat ante omnia necesse, mutua compensatione decrevit exæquandas: ita ut ex abundantia superflue opulentorum transferendo, quod satis esset, in egestates inopum: nec illi redundanti copia torperent; nec hi necessariis destituti languere ac militiam refugere cogerentur. Tantæ huic ac tam cunctis prævertendæ Rei tum suscipiendæ fiduciam, tum exequendæ facultatem præbuit, conscientia præcipue fidelis erga Imperatorem studii, & hujus certæ sibi bene-
C volentiæ fiducia secura. Inde porro, quod palmarium fuit ad præsentem usum, id est brevi consecutus, ut exercitum conflaret satis numerosum ad classem simul maritima militia complendam, castraque terrestribus abunde instruenda copiis: qua utraque fretus potentia, navibus uno tempore multis egregie armatis, terra uno consilio marique, rem non impigre solum ac prudenter, sed feliciter etiam gerere cito auditus est, successibus, quemadmodum fere fit, fortunæ, sapientiæ consiliorum respondentibus. Hinc faustis de illo increbescentibus nunciis magis magisque confirmabatur in suo de eo judicio Imperator, impensiusque, favere Ministro tam utili pergebat: eoque obfirmatius rejiciebat continuas adversus Tarchaniotam expostulationes Patriarchæ Joannis,
D qui concoquere haud umquam valens, honorari præfectura tali hominem adeo non bene affectum erga Ecclesiam, ut plerosque Ecclesiasticorum probris conscindere non desisteret, querelis ea de re assiduis, nec sine stomacho, Augustum inquietabat: qui tamen nihil his motus, quod præsentibus iisque; certis experimentis fidelis utilisque sibi Tarchaniotæ obsequii, plus quotidie plusque obligari se sentiret ad benevolam in eum gratamque voluntatem, sic aures nequidquam accusanti Patriarchæ dabat, ut animum Reo servaret, rationique amplius quam iræ tribuens, irritos reddebat omnes ipsi nocere satagentium conatus: libenter contra benigneque excipiens, quidquid ab eis faventibus suggereretur. Denique judicans id ejusmodi esse negotium in quo magis Imperatorem regia insistere constantia se-
E mel cœptis, quam instabili desultoriaque modo ajentium, mox negantium consiliorum levitate fluctuare par foret. Cæterum periclitatus hic aliquando a suis oppugnatoribus fuit: quod etsi evenit aliquantum post hoc tempus in quo narrando versamur, tamen hic propter materiæ connexionem, referre occupabo. Conflata in eum est factio militum eorum, quos, ut dictum est, superflue divites, parte opum redundante mulctaverat, qua indigentes

Edit Rom. pag. 176.

cæteros juvaret. Hi studio synceræ in Imperatorem fidei, moveri se simulantes; cum revera concitarentur dolore imminutæ ipsis pecuniæ, ad impotentem cupiditatem ulciscendi, molestæ ipsis, quantumvis æquæ ac publice salutaris, distributionis auctorem; Theoleptum Philadelphiensem conveniunt Episcopum, eique deferunt: manifestum videri ex iis quæ Tarchaniota ageret, meditari eum defectionem ab Imperatore, omniaque sedulo comparare ut mox contra illum palam insurgeret. Facile id illi persuaserunt Antistiti, male jam antea in Tarchaniotam affecto; quippe a quo contumeliose se quoque traductum, & irrisum reprehensumque meminisset. Ergo & hic Ducibus seditionis immixtus, infesto cum illis impetu ad Tarchaniotam, uti hau dubie rebellionem machinantem, coercendum aut comprehendendum vadit. (Edit. Rom. pag. 177.) Erat tunc is in Turri quadam, ubi de coitione præmonitus & imparem se, loco tali, tantæ sustinendæ impressioni ratus, illinc se proripiens in Vicinum Maximi Martyris Georgii Monasterium fugit, ejusque foribus occlusis vim eorum fama prænunciatam opperitur. Fuerat illic olim Jovis Templum, Christiano deinde ritu expiatum, & in honorem Sancti Martyris Georgii dedicatum. Eo ingressum, ibique obductis secure foribus tutum seditiosi Tarchaniotam audientes, nihilo secius facta manu Monasterio se admovent, & extra, ut erant, magnis vocibus fictam illam cogitatæ perduellionis calumniam oggerunt, Falso illum jactasse vociferantes: „se dum ipso spoliaret, Augusti mandatis obsequi. Longe quippe ultra voluntatem ac destinationem omnem clementissimi Principis, istam ejus perfidiosi ac rapacissimi Ministri violentam in se grassationem processisse. Nec dubium videri quin hoc ipse, id agendo, spectasset, ut se a militia per istam intolerabilem spoliationis injuriam depulsis, præda ipsis extorta seditiosos auctoraret, quorum sibi sic obnoxiorum fida opera uteretur, ad rebellionem quam moliretur, in Imperatorem exequendam. Ad hoc plane pertinuisse illam affectatæ popularitatis speciem, illas ex alieno largitiones, illas effusiones in vilissimum quemque pecuniæ injuriis conflatæ, rapinis extortæ: ut melioribus debilitatis, pessimis armatis, haberet perduellis ad manum quorum lacertis ac mucronibus Augustum oppugnaret; Augusto qui ipsum defenderent, deessent. Inde adeo suam hanc quam intentarent Rebelli haud esse injustam vim. Pia sanctaque in Hostem Patriæ se se arma induisse: nec jam privatas ultum ire contumelias quas sint ab ipso perpessi, sed tyrannum execrabilem justo bello persequi.

A παρὰ Βασιλέως προεληλυθέναι. Τὸ δ' ἦν, τὸ τὴν αὐτῶν ὑπαλλάττειν στρατείαν. Εἰ μή γε καὶ τῆς εἰς Βασιλέα καταφρονήσεως ἄρχειν ἐγνώκει. Τὸ δ' ἦν ἄντικρυς καταδημαγωγία, ὡς ἐντεῦθεν τὴν κατ' αὐτοῦ σφῶν ἰσχύειν ἐπίθεσιν. Καὶ πρόβλημα ἦν αὖθις ἰσχυρὸν τῶν κατ' ἐκείνου λοιδοριῶν, ὡς δικαίως ἐπεξιοῦσιν. Ὁ δ' ἔνδοθεν ἀφ' ὕψους τοῦ τείχους ἑωραμένος, πρὸς τὴν κατηγορίαν ἀσφαλῶς ἵστατο, καὶ τῷ Ἀρχιερεῖ προσωνείδιζεν, ἀνοίας κρίνων, εἰ συμπεπεισμένος τοιούτοις ἀνδράσι ποιεῖν τὰ ὅμοια ἔγνω παραγεγονώς, τὸν μηδὲ σκιὰν ἀπιστίας εἰδότα. Βασιλεῖ γὰρ καὶ μᾶλλον φυλάττειν πίστιν, καὶ βεβαίαν φέρειν τὴν εὔνοιαν. B Αὐτῷ δὲ τοὐντεῦθεν, καὶ μᾶλλον μηδ' ὡς Ἀρχιερεῖ προσέχειν, εἰ τὴν πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν τοῦ σχίσματος αἰτίαν ἀπέχθειαν. Ὁ δὴ καὶ Βασιλεὺς οἶδε, καὶ συγχωρεῖ αὐτὸς τοῖς οὐκ ἔτ' οὖσι κατὰ Βασιλέως αἰτιάμασι συμπλέκειν ἐθέλοι καὶ τοῖς ἐπιοῦσι συμπράττειν φόνον μηδὲν προσῆκον, διὰ τὴν τῆς συνειδήσεως καθαρότητα. Ταῦτα λέγων, ἀντετεχνᾶτο κἀκεῖνος, καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ μάρτυρος φέρων, ἐπευφήμει τοὺς Βασιλεῖς. Καὶ λοιπὸν, ἄπρακτον μὲν ἦν αὐτοῖς τὸ ἐγχείρημα, συνεῖναι δ' ἐκείνοις ἥκιστα ἀσφαλὲς ἐδόκει. ὅθεν καὶ πᾶσαν ἀφεὶς ἐνοχλὴν C προστρέχει τῷ Βασιλεῖ, τῇ πολυανδρούσῃ πόλει Θεσσαλονίκῃ ἐνδιατρίβοντι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον, καθ' ὃν καιρὸν τὰ οἱ στρατηγοῦντι πεπονημένα ἐσπουδασμένως τῆς τῶν ἐκεῖ πραγμάτων κατορθώσεως χάριν ἀθετηθέντα, καὶ εἰς οὐδὲν λογισθέντα παρὰ τῶν ἐς αὖθις πεμπομένων, πολλὴν τὴν λύμην ἐνέδοσαν γίνεσθαι· ὑπερημέρων μὲν καὶ τῶν μισθοφορικῶν γινομένων στρατιώταις, παρὰ τῶν κατ' Ἀνατολὴν συλλεγόντων χρήματα· ἐλλελειμμένων δὲ καὶ τῶν πλείστων ἐκ τῆς τῶν προὐχόντων περὶ αὐτὰ σφετερίσεως, καὶ τῶν πολεμικῶν ἐντεῦθεν ἀμελουμένων, κατὰ τὸ εἰκὸς, πράξεων.

Talia seditiosos vociferantes despectans e summis Muri pinnis Tarchaniota, suæ defensionem innocentiæ cum ipsorum accusatione insolentiæ conjunctam ex tuto disertus perorabat etiam ultro Philadelphiensem increpans, quod eum non puderet Sacrosancta insignem dignitate sanguinariis se latronibus ducem ad scelus ferre. *Omittite*, *heus vos*, inquiebat, *si quis pudor est*, *mendacem jactationem vestræ in Augustum fidei*, *qui non studio erga Principem syncero*, *sed odio adversus fidissimum ipsi ministrum Ducum vestrum sævo nefarioque concitamini. Rebellionis quam fingitis ne umbra quidem aut prima cogitatio conscientiam maculavit meam. Fidem Imperatori servo integram, nunc maxime; in cujus obsequium affectu devotissimo nemini concedo. Te vero*, Theoleptum intuens, *numquam Episcopi, quod falso geris, compellabo nomine, aut debita isti gradui veneratione prosequar. ista dudum commercia inter nos abrupit vetus de Religione discidium. Dudum est cum tu me Schismaticum, ego te prophanum censeo. Hæc tuæ a me, quam nihil moror, aversionis vera causa est: nec ipsa ignota Principi, cujus te zelo dignitatis & formidine periculi moveri mentiris. Tolle fraudes, amove confictionem vanissimi criminis: fatere te contra officium Ecclesiasticæ lenitatis sitientem mei sanguinis, ab iniquissima minimeque verisimili suspicione, tuæ immani crudelitati obtentum quærere, interim dum, quod monstrum in Sacerdote sit, cruentis te Sicariis immiscens, quantum potes cooperaris ad cædem hominis, puræ omni labe conscientiæ veraci testimonio innocentissimi*. Talia locutus, ut infestis machinationibus Invidiæ suas contra ipse quoque artes opponeret, sublata in manus alteque ostensa imagine Martyris, acclamare salutem Imperatoribus Patri & Filio, faustaque ambobus precari omnia clara voce sæpius ingeminans institit. Sic illo seditionis impetu repulso, facile intelligens haud tuto diu se posse consistere in tam infensorum sibi hominum contubernio, ad Augustum in frequentissima Thessalonicensium urbe tunc degentem (nam hæc, ut admonui, posterius sunt gesta) Thessalonicam, inquam, ad Andronicum se inde proripuit. quo quidem tempore, intento unice Imperatore præsentibus curandis, & Imperii vires fere universas impendente constituendis illis in quibus tunc versabatur Occiduis tractibus, contigit brevi perire fru-

ctum omnem operæ a Tarchaniota prudenti suæ Præfecturæ functione Reipublicæ navatæ. Nam qui huic successerunt ab Augusto submissi ad regendas orientales Provincias, quæ ille malis publicis emendandis opportuna sapienter excogitaverat, funditus neglexerunt, quorum salubritas institutorum ex gravi pernicie, quam sensim in desuetudinem abeuntia, moxque nihili habita, sui abolitione contemptuque in Rempublicam attraxerunt, sero potuit perspici. Nam cum stipendia non amplius ad diem militibus solverentur, ab iis, qui vectigalibus per illos Tractus exigendis erant Præpositi, quod pecunia publica rapinis ipsorum & ipsis conscioruin imminuta, nequaquam ad id sufficeret, dilapsis propter inopiam Præsidiariis, functiones illic omnes militares cessaverunt, totusque sine ulla custodia Orientalis limes Hostium Barbarorum liberis incursionibus condonatus in prædam est. *Edit. Rom. pag. 179.*

CAPUT XXVI.

De Tocharis Septentrionalibus, & Sphentisthlabo.

Περὶ δέ γε τῶν βορείων Τοχάρων. Οἱ A γὰρ κατ' Ἀνατολὴν, τὸν Καζάνην εἶχον, ὡς αὐτοὶ φαῖεν ἂν Κάνιν, ὃς δὴ καὶ ἐκ Χαλαοῦ τε καὶ Ἀπαγᾶ τὸ γένος κατῆγε. Περὶ γοῦν ἐκείνων ἄξιον ἄνωθεν διελθεῖν. Ὁ τοίνυν Νογᾶς, περὶ οὗ καὶ πρότερον ἐῤῥέθη, πεμφθεὶς ἀρχῆθεν παρὰ τῶν ἐκ γένους ἀρχόντων, οὐκ ἄρχων ὢν, ἀλλ' ὑποστράτηγος σφῶν, πεμφθεὶς οὖν μεθ' ὅτι πλείστης δυνάμεως ἐπὶ τῆς κατὰ βοῤῥᾶν περαίας, ἵνα τὰ διάφορα ἔθνη, πάλαι μὲν Ῥωμαίοις ὑπήκοα, ὕστερον δ' ἁλούσης τῆς Κωνσταντίνου καθ' αὑτὰ ὄντα, καὶ τοπαρχίαις τισὶ μεριζόμενα, ὡς ἐρήμων καταδραμούμενος, ἐπιστὰς τοῖς κατὰ σφᾶς B δέει μόνῳ χειροῦται, καὶ ὑποκλίνει Τοχάροις αὐτονομούμενα πρότερον. Ἅμα γοῦν τοσούτων ἐθνῶν ἦρξαν, καὶ ἅμα πολυανδροῦντα τόπον ἰδόντες, καὶ ἀρετῶσαν τὴν πρὸς πάντα τὰ ἀναγκαῖα, ἑαυτοῖς ὑποποιοῦνται τὰς χώρας, καὶ καθ' αὑτὰς ἦσαν. Ὡς καὶ τῶν ἄνω Τοχάρων, οἷς καὶ τὸ ἄρχειν ἐπιόντων, καὶ τὸ κράτος ζητούντων, ἐκεῖνος συνέσει τε, καὶ τῷ καθ' αὑτὸν πλήθει περιεγένετο. Τοῦ λοιποῦ ἀνέδην ηὐτονομοῦντο, καὶ τὸν ἄνω Εὐξείνου τόπον, ἀρχοντικῶς ἐκαρπίζοντο. Ἦν γοῦν ταῦτα ἐπὶ καιροῖς, καὶ τῷ τοῦ Βασιλέως κήδει ὁ Νογᾶς ἠγλαΐζετο. ἐπεὶ δὲ πολλῶν C ἐκποδὼν γεγονότων, οἷς δὴ καὶ τὸ ἄρχειν ἐκ γένους προσῆν, ὁ Τουκταΐς ἐγκαταλέλειπτο, καὶ ἤδη γεγηρακότι τῷ Νογᾷ ἐφειστήκει, καὶ εἰσβολῆς στεῤῥᾶς γεγονυίας περὶ τὴν κατὰ κράτος, καὶ ὁ Νογᾶς ἔπιπτε. Τὰ μὲν κατὰ τὸν τόπον γεγονότα ἐκ τῶν ἐνεστώτων πολέμων καὶ τῆς συγχύσεως, καὶ ὡς ἠρήμωτο μὲν χώρα πᾶσα, καὶ ἄνθρωποι διεφθείραντο, ἐκεῖθεν δ' οἱ λελειμμένοι πρὸς τὰ ὧδε μετῳκίζοντο, καὶ ὅλα νηῶν πληρώματα καὶ φορτία ἄνθρωποι ἐγεγόνεισαν, ἰδίας ἱστορίας χρῄζει, καὶ οὐ τῆς τυχούσης πρὸς ἀγγελίαν γλώττης. τέως δὲ περιγεγονὼς ὁ Τουκταΐς, κύριος τῶν τόπων κατέστη, καὶ τὸ Τοχαρικὸν D ὑπ' ἐκείνῳ γίνεται, ὀλίγων τινῶν προσμεινάντων τοῖς ἐκ τῆς Ἀλάκκης τοῦ Νογᾶ υἱέϊ Τζακᾶ τοὔνομα, οἷς δὴ καὶ ἐθάῤῥει ἐκεῖνος, ἐπιὼν τὴν Βουλγάρων. Ὁ γὰρ Τερτερῆς καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς ἀπειλῆς τοῦ Νογᾶ φυγὼν προσεχώρει τῷ Βασιλεῖ, καὶ περίπτου τὴν Ἀνδριανοῦ διῆγε.

Tom. II.

De Borealibus porro Tocharis (nam Orientales Principem, sive, ut ipsi loquuntur Kanin, agnoscebant Cazanem, qui ex Chalau & Apaga deducebat genus). De illis, inquam, qui Septentrionales obtinebant Tractus, est quod modo repetito paulo altius principio narremus. Nogas igitur, de quo est superius a nobis dictum, missus olim a Principibus Gentis non Dux ipse Supremus, sed præfectus copiis auctoritate vicaria, cum exercitu numerosissimo in obversæ Asiæ continentis Boreales partes irruptionem fecit. Sedes illic habebant Gentes variæ olim Romanis subjectæ; sed post captam a Latinis Constantinopolim, sui juris factæ, divisæque in plures Toparchias singillatim debiles, nec uno in commune consilio utentes, nullam idoneam irruentibus Barbaris opponere defensionem potuerunt; quare ad primum statim incursum metu ipso debellati, facili citra certamen vincentibus præda cessere. In illa felicitate insperati successus animadvertens Nogas cum suis, habere se sub manum frequentissimas & confertas populo regiones; easdemque soli uberis, & omnium vitæ tuendæ utilium feracis, non amplius precaria potestate iis præesse sunt dignati, aut Ducum veterum a quibus erant ad istam expeditionem destinati, nutum respicere curarunt. Proprio illas nullique obnoxio subjectas Imperio Nogas habuit; ac repetentium jus suum antiquorum Principum Gentis Tocharicæ, querelas conatusque, partim elusit ambiguitate responsorum & fictarum ad tempus promissionum industria solerti; partim ubi aperta vis intentata est, opposito numerosissimarum copiarum repulit. Nec ita multo post, quasi firmato jure possessionis longi præscriptione temporis, sine controversia regnavit: pleno jam nec revocato a quoquam in dubium dominio Superiores Euxino Ponto regiones obtinens. Is status illic diuturno spatio rerum fuit: quando ad cæteram Nogæ claritatem accessit haud parum eum illustrans affinitas cum Michaele Augusto contracta, cui gener factus est nuptiis Filiæ Euphrosynes. Interim multis mortuis eorum quibus sorte natalium successio ex genere competebat Imperii a quo Nogas defecerat, reliquus ex ea stirpe Tuctais, jus avitum recuperare tentavit, suscepta in eum expeditione eo successu, ut jam senex Nogas prælio victus ingenti, inter cruentissimam suorum stragem ipse in acie confossus occubuerit. Quo bello quæ magna multaque, ac memoria in primis digna contigere, desolatis terris illis universis, mortalibusque omnis ætatis innumerabilibus varie ferro, fame, fuga consumptis; ita ut eorum exiguæ reliquiæ, paucis huc navibus deportarentur, hæc, inquam argumentum esse possent justæ Historiæ, nec indisertum ad idoneam sui expressionem *pag. 178.*

T ij

requirentis Scriptorem. Perstitit Tuctais in Terris quas victoria suas fecerat, cum iis quos eo duxerat, quosque illic repererat Tocharis Nogam alias secutis; nam & hi maxima ex parte victori se subjecerunt, paucis dumtaxat fidem olim Nogæ promissam servantibus hujus filio, quem ex muliere Alacca vocata, susceperat, Tzacæ nominato. His Tzaca fretus viribus in Bulgariam irrupit, a Rege tunc destitutam suo. Nam qui regnarat illic Terteres, jam antea minis adhuc viventis Nogæ territus confugerat ad Imperatorem: quo non auso eum admittere, ne repetituro mox Nogæ supplicem prodere cogeretur, metu iram ejus & arma in se se concitandi, miser interim Terteres, alicubi circa Adrianopolim latitans degebat. At Tzacas cum his quas dixi copiis in Bulgaros irruens subjicere hos sibi tentabat, jus quoddam ad Regni ejus successionem ab uxore trahens: habebat enim in matrimonio Terteris filiam. quare ut eam spem magis firmaret, tantoque ad se alliceret efficacius gentem Bulgaricam, Osphentisthlabum sibi adjunxit uxoris suæ fratrem, ejus apud populares ob stirpem regiam grati profecturo sibi favore confidens assequuturum esse, ut Regnum sponte istud universum suæ ipsius ditioni cederet. Erat hic Osphentisthlabus egens quidem per se se pecuniæ; cæterum abundantia nobilitatis inopiæ subsidium invenit. Cum enim forte incidisset in Pantoleontem quemdam de Plebe hominem, sed felici negotiatione longi temporis opes nactum ingentes, facile persuasit obscuro & privato regiis natalibus præfulgens Juvenis, ut oblatam secum affinitatem longe omnibus præhabendam conditionibus duceret. Carens liberis Pantoleon, Puellam sibi consanguineam, *Enconen* nomine, e Mancuso quodam natam, & olim e Sacro Baptismi fonte susceptam ab Euphrosyne Nogæ conjuge, ac inde ab illa more majorum filiæ loco habitam, destinaverat hæredem. Hanc sibi adoptatam, toto in dotem imputato Patrimonio, libentissime conjugem dedit petenti Osphentisthlabo; *Edit. Rom. pag. 180.* qui repente dives, dotali pecunia, muneratus haud parce plerosque Bulgaros, studia sibi eorum ad suffragationem Principatus eo propensiora conciliavit, quod ipse materno genere Bulgarus (nam Pater ejus Terteres e Comanis erat) naturæ ac sanguinis communione, quæ ad charitatem valet plurimum, Gentis illius affectibus commendaretur. Sequebatur ille interim Tzacæ fortunam, eum ut Dominum venerans, ac videlicet pro intima cum eo, ut suæ sororis viro, necessitudine, præcipuum apud illum gratiæ locum obtinens. Unde intra Ternobum, Urbem regiam Bulgariæ, illum secutus, & ejus regimen primum quasi alienis exercens auspiciis, sensim ad se vim Imperii attraxit. Donec factione jam satis firmata, Tzacam cognationis fiducia securum, improviso adortus comprehendit, tutaque tenuit aliquandiu custodia; tandem Judæis ad cædem ministris usus, clauso in carcere fauces elisit: Joachimum quoque illic Patriarcham, suspectum quasi prodere Bulgariam Tocharis tentaret, præcipitio necavit: atque horum scelerum tantorum præmium repente opimum Bulgariæ totius Dominatum tulit. Cujus paulatim se corroborantibus progressibus, obsistere mature, id e re sua ratus, Imperator studens, arrepta libenter occasione legationis ad se missæ quorumdam Bulgarorum, Constantini quondam ipsorum Regis ex Maria filium in Regem poscentium, & tempus aptum existimantium restituendo huic in Paternum Regnum, quando Res Tocharorum infensorum ipsi, confirmatæ nondum erant in plenum robur, ex concussu belli atrocissimi civilis, cujus utcumque victor

A τοῦ Βασιλέως ἀποπροσποιουμένου τὴν ἱκετείαν, ὡς ἂν μὴ πέμψαντος τοῦ Νογᾶ, αὐτὸς ἐκεῖνον κατὰ τὸ εἰκὸς ὡς προσφυγόντα περιποιούμενος, τὰς τοῦ Νογᾶ ὀργὰς ἐρεθίσειεν. Ὁ γοῦν ἐκείνου υἱὸς Τζακᾶς, τοῦ Νογᾶ ἐκποδὼν γεγονότος, θαῤῥῶν τοῖς περὶ αὐτὸν Βουλγάροις, ἀπέχρα. Πλὴν οὐ δίχα προφάσεως, ἀλλ' ἔχων τὴν τοῦ Τερτερῆ θυγατέρα εἰς σύζυγον ἑαυτοῦ, προσλαμβάνει τε καὶ τὸν ταύτης ἀδελφὸν Ὀσφεντίσθλαβον, καὶ σὺν αὐτῷ Βουλγάρους δουλαγωγεῖν ἤθελεν. Ἀλλ' ἐκεῖνος πένης ὢν, ἀφνειῷ τινι ἀπὸ πραγματειῶν ἀνδρὶ Παντολέοντι προσυχὼν δυσγενὴς ὢν καὶ ἐκ Βα-
B σιλέως, τυχόντι καὶ ἰδιώτῃ ἐπ' Εγκόνῃ Μαγκούσου τινὸς θυγατρὶ, τεκνοποιηθείσῃ πάλαι τῇ τοῦ Νογᾶ Εὐφροσύνῃ ἐκ τοῦ θείου βαπτίσματος, διὰ τὸν πλοῦτον ἐπιγαμβρεύεται. Καὶ τοῖς μὲν Βουλγάροις δόμασι τὰς γνώμας καταδουλώσας, τῷ Τζακᾷ δὲ ὡς Κυρίῳ χρώμενος, τῆς Τερνόβου σὺν ἐκείνῳ ἐπιλαμβάνεται. ὀλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ ἐνδυναμώσας Ὀσφεντίσθλαβος, Βούλγαρος ὢν ἐκ μητρὸς, ὁ γὰρ πατὴρ Τερτερῆς ἐκ Κομάνων ἦν, τέως δέ γε τὰ πλεῖστα οἰκείως πρὸς Βουλγάρους ὑπὲρ τὸν Τζακᾶν δοκῶν ἔχειν, ἐπιτίθεται τῷ γαμβρῷ, ἐπισχὼν δόλῳ, καὶ φυλακαῖς ἀσ-
C φαλέσι δοὺς, ὕστερον Ἰουδαίοις ὑπηρέταις, καὶ οἷς εἰς τὰ τοιαῦτα ἐθάῤῥει χρησάμενος, ἀποπνίγει κεκλεισμένον, καὶ τὸν τῇδε Πατριαρχοῦντα Ἰωακεὶμ κατακρήμνυσιν, ὡς σφᾶς προδοῦναι Τοχάροις τὸ πάλαι ὑποπτευθέντα. Καὶ οὕτως ἐξ ἀλαστορίας τόσης, τῶν ὅλων Κύριος γίνεται. Καὶ κατ' ὀλίγον προβαίνων, κραταιοῦται, εἰ καὶ φθάσας ὁ Βασιλεὺς πρὸ τοῦ ἐκεῖνον ὅλως κραταιωθῆναι, τῶν Βουλγάρων πεμψάντων, καὶ τὸν ἐκ τοῦ Κωνσταντίνου υἱὸν τῆς Μαρίας ζητούντων εἰς Βασιλέα, διὰ τὸ ἐξάντης ἤδη φανείσης Τοχαρικῆς ἐξουσίας γίνεσθαι βούλεσθαι, ἀποστέλλει τὸν Μιχαὴλ, ὃς
D καὶ οὐδὲν πλέον ἔσχε Βουλγάροις ἐπιστὰς, ἢ τὸ ἔξω Τερνόβου περιπλανᾶσθαι, καὶ βίον τρίβειν, ἰδιωτικοῦ μὲν οὐ πόῤῥω, τέως δὲ Βασιλέα ἥκιστα πρέποντα. Ἀλλ' οὕτω μὲν Ὀσφεντίσθλαβος, ὃς καὶ μετὰ χρόνους τοῦ ἰδίου πατρὸς Τερτερῆ πολλοὺς τῶν τοῦ Παλατίου ἀντήλλαξεν. Ὁ γὰρ τῶν Βουλγάρων Σεβαστοκράτωρ Ῥαδοσθλάβος Βασιλεῖ προσχωρήσας, καὶ παρ' αὐτοῦ δὴ εἰς τὸ τῆς Σεβαστοκρατορείας βεβαιωθεὶς ἀξίωμα, γένους ὢν τοῦ πρωτίστου παρὰ Βουλγάροις. Τῷ γὰρ Σμίλτζῳ καὶ ὡμαιμόνει, συνάμα πλείστοις, Ελτιμηρῇ, κατὰ τὸ Κρουνὸν Δεσποτείᾳ τετιμημένῳ, ἀδελφῷ γε ὄντι τοῦ
E Τερτερῆ, καὶ αὐτῇ δὴ τῇ τοῦ Σμίλτζου συζύγῳ, προσβάλλει· Σμίλτζου τοῦ πρὸ ὀλίγου καὶ αὐτοῦ Βουλγάρων ἄρξαντος βουλήσει Νογᾶ, ἀποδράντος τοῦ Τερτερῆ. Εἰ καὶ μετὰ μικρὸν διὰ τὸ κῆδος καὶ τὸν Τζακᾶν προτιμηθέντος τοῦ Ὀσφεντισθλάβου κατὰ τὸν Τζακᾶν, φροῦδος ὁ Σμίλτζος γίνεται. Τότε τοίνυν ἐκ Θεσσαλονίκης παρὰ Βασιλέως ἀποσταλέντες οἱ περὶ τὸν Ρα-

A Ῥοδοσθλάβον, σὺν τοῖς μεγιστᾶσι τοῦ Βασιλέως, Βουλγάροις τοῖς περὶ τὸν Ελτιμηρῆ προσβάλλουσι κατὰ τὸν Κρουνὸν ἰδίως ἄρχοντα, καθ' ὧν αὐτὸς ἀριστεύσας, τὸν μὲν Σεβαστοκράτορα ἐκτυφλώσας, στέλλει παρὰ Βασιλέα πρὸς τὴν οἰκείαν αὐτοῦ σύζυγον, τοὺς δέ γε μεγιστᾶνας Ῥωμαίων Οσφεντισθλάβῳ πέμπει. οὓς δὴ καὶ κατέχων ἐκεῖνος οὐ πρότερον διαφῆκε πρὶν ἂν τοῦ πατρὸς Τερτερῆ παρὰ Βασιλέως ἠμείψατο. καὶ οὕτως ἅμα μὲν ἐντεῦθεν ὁ Τερτερῆς, ἅμα δ' ἐκεῖθεν οἱ μεγιστᾶνες Ῥωμαίων εἰς δέκα καὶ τρεῖς ποσούμενοι ἀπελύοντο. οὐ μὴν δὲ καὶ ἀπολαβὼν τὸν πατέρα ὁ ἐξ αὐτοῦ, βασιλικῆς ἀξίας ἐπέβησεν. ἀλλὰ μιᾷ τῶν καθ' B αὐτὸν πόλεων περικλείσας, ὡς ἧκεν ἡμῖν ἡ πίστις, ἀπραγμόνως ζῆν ἐν τρυφαῖς δὴ καὶ μόναις παρεσκευάκει. καὶ ὁ μὲν Οσφεντίσθλαβος ταῦτα, ἐπὶ νηπίᾳ τῇ ἡλικίᾳ καὶ συνειρχθεὶς τῇ μητρὶ κατὰ Νίκαιαν. καὶ αὖθις ὑπολυθείσης ἐκείνης κατὰ σπονδὰς, αὐτὸς ὁμηρεύσας παρὰ Ῥωμαίοις, ὕστερον δὲ τοῦ Πατριάρχου Βουλγαρίας Ιωακεὶμ πρὸς Βασιλέα πρεσβεύσαντος, κατά τι προσδοκώμενον κῆδος. τὸ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ τοῦ μεγάλου Στρατοπεδάρχου Συναδηνοῦ, πρὸς τὸν πατέρα ἀπολυθείς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον.

Tuctais, & multos amiſerat ſuorum; & regio quam vincendo acquiſierat vaſtata deſolataque in longum adhuc tempus erat: hujus, inquam, invitatione legationis, Michaelem ad Bulgaros, prout poſcebant, miſit. Et pervenit ille quidem in Bulgariam: cæterum haud paratas illic pro voto res reperit: factione quæ illum accerſierat non valente in Urbem eum Regiam introducere. quare Michael tantummodo vagans extra Ternobum, vitam agebat, non multum privata clariorem; certe a Principalis faſtigii ſplendore plurimum deficientem: ac Majeſtati Regiæ minime decoram: rerum illic nihilo ſecius potiente Oſphentiſthlabo; cui poſt tempus inde aliquod contigit redimere Terterem Patrem captivum ab Imperatore detentum, permutatione multorum e Palatinis Auguſti, qui in ejus poteſtatem venerant, caſu quodam hic breviter referendo. Radoſthlabus erat quidam perilluſtris inter Bulgaros, tum dignitate Sebaſtocratoris qua in Bulgaria honorabatur, tum nobilitate familiæ facile illic primæ omnium. Nam Smiltzo, numeroſiſſima in illo Regno cognatione inclyto, intima, cum pleriſque Procerum Gentis, cognatione admovebatur; & Eltimeræ Croni Deſpotæ ſororem in matrimonio habebat, cujus Eltimeræ germanam alteram ipſe Rex Terteres uxorem duxerat. Porro Smiltzus iſte, Regnum Bulgarorum paulo ante obtinuerat, in eo Principatu ſubſtitutus a Noga tranſfugæ ad Imperatorem Terteri: ſed ſolio ceſſerat Tzaca primum prævalente; mox a ſubinſinuante ſe ſe Oſphentiſthlabo, initio quidem Tzacæ, cui parebat, gratia; deinde opibus dotalibus conflata factione Tzacam quoque ipſum dejiciente, funditus everſus, amotuſque e medio fuerat. Hunc ergo Radoſthlabum Imperator poſtquam ad ſe ſe confugientem excepiſſet honorifice, ac ei Sebaſtocratoricam confirmaſſet poteſtatem, idoneum ratus promovendis Michaelis ſpebus, remiſit Theſſalonica, ubi tunc erat, in Patriam cum exercitu cui Duces præfecerat aliquot e ſuo Comitatu Clariſſimos viros. His Bulgariam petentibus primus in armis occurrit Eltimeres ad Crunum, peculiari ejus Ditioni ſubjectum, ut dixi, locum; ubi prælio commiſſo fuſæ Romanæ copiæ & capti Duces ſunt. At Radoſtlabum quidem victor Eltimeres excæcatum ad ipſius Uxorem Theſſalonicæ in digreſſu ab Imperatore relictam, remiſit: Proceres vero Romanos tuto curavit perducendos ad Oſphentiſthlabum, qui hos non prius dimiſit quam pro iis liberatum ab Imperatore Patrem ſuum recepiſſet Terterem. In hunc modum hinc Terteres, inde Romani Principes numero tredecim, mutua commutatione liberati, Patriæ invicem reſtituti ſunt. at non Terteres quidem Regno. Nam Oſphentiſthlabus, quaſi plene defunctus omni erga Patrem Pietatis officio, ipſius vinculis rumpendis, neceſſe nihil putavit, rurſus eum ſibi dempto redimire diademate. Sed, quantum ad nos certa illinc fama perlatum eſt, unam ei Civitatem aſſignavit, ubi quantis vellet circumfluam deliciis, modo privatam & ab omni rerum adminiſtratione feriatam, vitam duceret. Sic regnare perrexit Oſphentiſthlabus, cujus quomodocumque illatæ mentioni, non incommode, quantum arbitror, adjungam prioris ejus fortunæ, ac variorum caſuum compendio collectam inde uſque ab ultima pueritia memoriam. Infans adhuc relegatus cum matre Nicæam, ibi cum ea fuit in carcere, donec illa, una ex conditionibus ſupra memoratæ conventionis, libera remiſſa, ipſe obſes apud Romanos manſit. Poſtea vero ſatagente Joachimo Patriarcha Bulgariæ; qui occaſione cujuſpiam expectatæ affinitatis contrahendæ per matrimonium Filiæ magni Stratopedarchi Synadeni, legatus ad Imperatorem miſſus fuerat, reſtitutus Patri eſt.

Edit. Rom. pag. 181.

CAPUT XXVII.

De Affinitate cum Tuctai ab Imperatore contracta.

C Ο Μέντοι γε Βασιλεὺς τὸν Τουκταῒν ἐπὶ νόθῳ θυγατρὶ τῇ Μαρίᾳ ἐπιγαμβρεύεται. ἣ δὴ καὶ ἁρμοσάμενος ὁ Τουκταῒς, ἐπεὶ καὶ ἔτι τὰ τοῦ Τοχαρικοῦ πολέμου συνεκρότητο, καὶ τὰ κατὰ τὸν Νογᾶν ὡς οὐραῖον παρέσπαιρεν ὄφεως, ἀσχολίαις πολεμικαῖς ἐκεῖνος θέλων ἑαυτὸν διδόναι, καὶ μὴ γάμοις τὸ σῶμα ἐκθηλυνοῦσιν, ἀνταποστέλλει καὶ πάλιν τὴν Μαρίαν πρὸς Βασιλέα. Κἀνταῦθα ἐπὶ χρόνοις ἦν, ἕως οὗ κατὰ κράτος ἐκεῖνον τὸν Τοχαρικὸν ἐχειρώσατο. ὡς μηδὲν τὸ ἀντίξοον εἶναι,

CÆterum Imperator Generum ſuum facere, & tam arcta neceſſitudine devincire ſibi Tuctain ſtuduit, notha ei filia Maria deſpondenda. Accepit oblatum honorem Tuctais, riteque profectam ad ſe Regiam Virginem, in uxorem admiſit; nuptias tamen diſtulit, ea remiſſa unde venerat, quo ad debellatum cum Noga foret. Adhuc enim ille, cladibus licet attritus magnis, velut ſerpens longo corpore crebris afflictus plagis, motu adhuc extremæ caudæ vitam indicans; etiam ad ultimum exurgendi conatum ſe ſe arrigere videbatur; uſum conjugii effœminare viros aptum, & enervare vires corporum, minus arbitrabatur op-

portunum. Quare segregandam a se Sponsam tantisper existimavit, reddiditque Patri filiam, apud eum servandam, donec plena victoria [illegible]um & securitatem attulisset nuptiali celebritati consentaneam. longius id spatium quam utrique voluerant, fuit. Alternis enim reciprocationibus aestuum belli diu anceps utrinque fortuna variavit. Tandem tamen nomen omne rebellium cum Noga Tocharorum, ultima hujus clade succubuit Tuctai; qui simul in hostili prius solo cuncta jam sub se prostrata, nihil adversam contra frontem erigere audens vidit; missis ad Socerum Augustum laureatis victoriae nunciis, admonuit, tempus nunc esse, si ei videretur, commodum, suae sibi remittendae Conjugis; quam nihil cunctatus Imperator, specioso cultu ac pompa, frequenti etiam comitatu, ac Satellitio, perhonorifice deduci ad virum curavit. Hunc in modum Nogas destructus, non modo ultorem passus, ac successorem nactus Tuctain est; sed eumdem habuit imitatorem in genere Conjugii; fideque foederis Romani Nuptiali pignore firmanda. Itaque hic quoque in parti deinceps administratione Regni, Pacis initae nobiscum ferme quantam oportebat rationem habuit.

Edit. Rom. pag. 182.

A ἁπάντων ὑποκλιθέντων. καὶ τότε πέμψας πρὸς Βασιλέα ἀπῄτει τὴν σύζυγον, ἣν δὴ καὶ ἐσαῦθις ὁ Βασιλεὺς ὑπὸ προσηκούσῃ τῇ τιμῇ καὶ δορυφορίαις ἁπάσαις ἐκπέμπει. καὶ ὁ μὲν Νογᾶς ἠφάνιστο, ὁ δὲ Τουκταΐς τὰ τῆς ἐπικρατείας ἐκείνου ὑφ᾽ ἑαυτῷ ποιησάμενος ἔχει, τὰς σπονδὰς διὰ τὸ κῆδος βεβαιοτέρας ἀποταμόμενος.

CAPUT XXVIII.

De Imbre vehementi & de iis quae tunc contigerunt.

Circa tempus quo haec gerebantur, contigit, die nona & vicesima mensis Augusti, qua fere incipit ab aestivo cardine ad aequinoctialem declinare Sol; vehementem ac inusitate copiosum, per totam lucem illam noctemque insecutam devolvi continenter imbrem e nubibus, quae universum, quam latissime patet horizontem minacissima undique caligine obduxerant. Videbamus totam adversam Byzantinae Civitati continentem, aquis ex alto deciduis omni ex parte confluentibus inundatam, vasti ritu fluminis in mare ruere, radicitus evulsas raptantis arbores, una cum implicitis circa ramos earum anguibus, qui operientium jam terras aquarum incursum fugientes, eo conscenderant, nequidquam; in isto quoque asylo deprehensi, partimque suffocati, sensim diluvio crescente. Horum circumvoluta truncis ac ramalibus longa corpora mortua efferri cernebantur: quorumdam tamen extantia undis inter frondes capita spirabant. Casae jam rusticae, messorumque labores, in areis, ut pro anni tempore, tunc erant, struibus manipulorum, nondum grano excusso, cumulatim extantibus, dorso vasti aequoris procul innatantes apparebant; illae undamentis avulsae, compactu tabularum nondum dissoluto, integrae ferebantur, haud cessante impetu, quoad Urbis moenibus unda impactae dissilirent: hi vero, statim soluta, passimque disjecta congerie spicarum, varie digestis per areas acervis triturae opportunitatem expectantium, jam nunc corrupti & irreparabiliter dispersi, temere fluitabant. Spectasses alibi nudas relictas in prona declivitate nativorum collium vites, quarum altricem terram aquae sublabentes corraserant, truncis informibus, & squallidis radicibus e sterili jam glarea reptatim pendulis: quae ne ut arbores majores agmine profluentis pessum truderentur, tenuitas contortae ac flexilis materiae fecerat, eludens aquae inter effluentis rapacem vim, capitibus radicum ad arctas cotium fissuras haerentibus mordicus, fruticemque retentantibus. Constantinopolitanae porro territorium Urbis, partim e caelo recta illuc lapsis aquis, partim aliis ex confluxu incitatorum undecumque verticosorum amnium indesinenter inundantibus, stagnabat late universum; nihil, aut parum, a vicini ponti specie differens. Nam & ipsum altum mare continuo turbidorum fluminum admixtu naturalem ipsi colorem caeruleum si non prorsus amiserat, valde fuscaverat, varia defor-

pag. 183.

B Τότε καὶ Ποσειδεῶνος ἐνάτῃ καὶ εἰκοστῇ, καθ᾽ ἣν ἀπὸ θερινῆς τροπῆς πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀποκλίνει ὁ Ἥλιος, ῥαγδαῖος ὑετὸς κάτεισι ἐφ᾽ ἡμέρας ὅλης γε καὶ νυκτὸς, τῶν ἄκρων τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς ὁρίζοντος ὑπὸ νεφῶν πιεσθέντων. ὥστε καὶ χαραδρωθῆναι μὲν τὸν κατὰ τὴν Περαίαν ἅπαντα τόπον, ἄνωθεν ποθὲν τῶν ὑδάτων ἀθρόων κατερχομένων. δένδρα δὲ καταφέρεσθαι χερσόθεν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ἐφ᾽ ὧν καὶ ὄφεις τὰς κατακλύσεις φεύγοντες, καὶ δένδρεσι συνειλημμένοι ἐκσπασθεῖσι ἐκ ῥιζῶν συνεφέροντο, οἱ μὲν καὶ ζῶντες, οἱ δὲ καὶ ἔτι συνεσπειραμένοι τοῖς τῶν δένδρων κλωσὶν ἐναποψύξαντες. C οἰκίας δ᾽ ἀγρωτίδας, καὶ αἰζηῶν ἀνδρῶν ἔργα, τὰς μὲν ἐξ αὐτῶν ἀνεσπᾶσθαι τῶν θεμελίων καὶ φορητὰς μακρόθεν εἶναι τοῖς ὕδασι, μὴ τῆς φορᾶς ληγούσης, πρὶν ἂν ἀπεσκίφθαι τῷ τείχει τῆς πόλεως, τὰ δ᾽ ἀφανίζεσθαι ταῖς προχώσεσιν. ἀμπέλους δὲ ἐπὶ γυμνοῖς τοῖς πυθμέσιν, ὑποσυρείσης τῆς γῆς ἀμενηνὰς ἵστασθαι, παρὰ τοσοῦτον οὐ καθυπεικούσας τοῖς ῥύαξι, παρόσον ταπεινούμενα τῇ φορᾷ τὰ φυτὰ, καὶ ἀντίστασιν ἥκιστ᾽ ἔχοντα, τριβὴν οὐκ ἐδίδουν τῷ ῥεύματι, ὥστε χονίζειν καὶ ἀνασπᾶν, ἀλλ᾽ εὐθὺς ἐπιρρέειν ἐπὶ τὸ κάταντες σφίσιν ὑποκλινομένοις. Τὴν δὲ πᾶσαν D τῆς Κωνσταντίνου, τὴν μὲν, ἐξ ὧν οὐρανόθεν, τὴν δ᾽ ἐξ ὧν καὶ ἀλλοτρίων ὑδάτων ἐπιφορὰς ἐδέχετο, ἐπικλύσιμον γίνεσθαι. Τὸ δ᾽ ἐπὶ τοσοῦτον ῥαγδαῖον καὶ συνεχὲς κατεφέρετο, ὡς μὴ δὲ καὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν κυανίζειν τῷ φυσικῷ χρώματι, ἀλλὰ ποικίλόν τι τὴν χροιὰν χρῆμα φαίνεσθαι. ὡς πῆ μὲν κοκκίνην ὁρᾶσθαι, ὅσοι οἱ ἐκ Μιλτοπαρείων ὀρέων ῥύακες ἐκβάλλοντες ἔρρεον. πῆ δὲ λευκὴν τῆς κιμωλίας πλεονασάσης, ἀλλαχοῦ μέλαιναν καὶ τεφρώδη, καὶ ὑπόχιρρον, πανταχοῦ δὲ θολερὰν εἶναι διὰ τὴν ἀπὸ γῆς ἐπιμιξίαν, καὶ τὴν τῆς εἰσβολῆς κίνησιν, μὴ δ᾽ εἰς τινα κατάστασιν τὸ κεχρωσμένον ἄγουσαν, ἀλλὰ τὰ πάν-

τα εἰς ἓν ἐκεῖνο τὸ θολερὸν ἐπικρατῶς συναγούσης.

A matione diverſo infectarum cœno eluvionum, hic rubro coloratum, qua e ruffa ſuggeſtis argilla montibus abraſa ſecum terra miſti torrentes incubuerant; illic ſubalbeſcens, quo ſe fluenta exonerabant, per cretoſas ſoli candentis tracta regiones; alibi denique nigrum, ubi liquor reſtagnabat per aduſtos atri & excocti ſabuli provolutus campos: quarum omnium aquarum agitatione rapidiſſima commiſtarum, trudentibus ſe altero in alterum, penituſque inſinuantibus intimo illſu cumulis undarum, & ſuas, ut conferentibus in alios qualitates, ſic viciſſim alienas in ſe trahentibus, exæſtuabat ſpumoſa colluvies, omnigenarum ſordium confluges verſicolore fæce lutulentas, bulliente mixtim vertigine, confundendo deformans, in ſpectaculum ingratiſſimæ viſu fœditatis.

CAPUT XXIX.

De morte Principis Lazorum, deque obitu Vecci.

ΕΝ τούτῳ δὲ καὶ Ἰωάννης μὲν ὁ τῶν Λαζῶν ἀρχηγὸς, ὃν καὶ γαμβρὸν Βασιλέως ἐν τοῖς ἄνωθι ὁ λόγος ἐδείκνυ. ἐπὶ παισὶ δυσὶ τὸ βιοῦν τελευτᾷ. ὧν τοῦ μὲν ἐν τῇ Πατρικῇ καταστάντος ἐξουσίᾳ τοῦ Ἀλεξίου, θάτερον τὸν νεώτερον ἡ μήτηρ Εὐδοκία λαβοῦσα παρὰ τὸν ἀδελφὸν καὶ Βασιλέα κατὰ τὴν πόλιν γίνεται. θνήσκει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ εἰς Πατριάρχην χρηματίσας ὁ Βέκκος, ἐν τῇ κατὰ τὸ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου φρούριον εἱρκτῇ, μηνὸς Κρονίου λήγοντος, αὐτοῦ που ἐν τῇ κέλλῃ εἰκαίως ταφείς. ἀλλὰ τοῦτον μὲν, καὶ διὰ πόνου ὁ Βασιλεὺς ἐποιήσατο, ἐπεὶ, καὶ ὃ συγκείμενον ἦν τοῖς περὶ ἐκεῖνον καὶ Βασιλεῖ, κινηθῆναι λόγους ἐφ᾽ ὧν συντίθεσθαι καὶ εἰρηνεύειν, σοφῶν γε καὶ πνευματικῶν κρινάντων, καὶ μὴ τῶν τυχόντων καὶ ἀλογιστοτέρων, οὐκ ἔφθασε τελεσθῆναι. Τὸν Μελιτηνιώτην δὲ ἐξαγαγόντες ἐκεῖθεν, καὶ τῷ κατὰ τὴν πόλιν Μετοχίτῃ, συνδυάσαντες, ἐπεὶ οὐκ ἦν σφίσιν εἰρηνεύειν, καθὼς ἀπῄτουν οἵ τε περὶ τὸν Βασιλέα, καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ μέγα Παλάτιον κατακλείουσιν, ὅπου καὶ ὁ Ταρχανειώτης Ἰωάννης ἐς ὕστερον κατακλείεται. Τὴν δέ γε ἀδελφὴν Εὐδοκίαν ὁ Κρατῶν ὑποδεξάμενος, καὶ τὰ εἰκότα συνάμα μητρὶ τῇ ταύτης περιαλγήσαντες συμφορᾷ, παρ᾽ ἑαυτοῖς τέως εἶχον. ὡς καὶ αὖθις ἀνταποστελοῦντες πρὸς τὸν υἱὸν, καὶ αὐτῷ δὴ τὰ τῆς ἀρχῆς ὡς οἷόν τε κατασφαλισάμενοι. ἐπὶ καὶ τῷ Βασιλεῖ ὁ παῖς παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπιτέτραπτο.

B HOc interim tempore Joannes Lazorum Princeps, quem generum Imperatoris Michaelis, ducta in uxorem ejus filia, factum, ſuperius oſtendimus, diem ſuum obiit, filiis duobus ſuperſtitibus relictis. Horum altero Alexio in paterni Principatus ſucceſſione conſtituto, Mater ejus Eudocia ſecum alterum ducens filium ad Fratrem Auguſtum in Urbem ſe contulit. Mortuus quoque tunc eſt, functus olim Patriarchatu Veccus, ſub finem menſis Martii in carcere apud Arcem Sancti Gregorii; humatuſque illic in cella modico ſepulcro. Diſplicuit Imperatori non potuiſſe prius fieri, de quo jam convenerat, ut novum colloquium cum Vecco iniretur, quo ejus rationibus auditis, judicio ſapientum & ſpiritualium virorum, non autem vulgarium, ac parum eruditorum, omnes ejus C cum Eccleſia controverſiæ componerentur; ita ut is huic reconciliatus, pacifice viveret. Cæterum Meliteniotem ex eodem eductum carcere, Metochitæ in Urbe diverſanti copularunt. Verum poſtquam eſt depreheſum fruſtra ſperari ut in ea illi conſentirent quæ Imperatoris Miniſtri, & Eccleſiaſtici poſcebant, cuſtodiæ traditi ſunt prope magnum Palatium, ubi & poſtea Joannes Tarchaniota concluſus eſt. Suam porro Sororem Eudociam viduam Principis Lazorum, honorifice benevoleque exceptam Imperator, poſtquam ejus luctui cum ipſe, tum Mater communis amborum, debito miſerationis officio compaſſi ſunt, apud ſe ſe detinuit, remiſſurum ſe illam ad filium in tempore pollicens, cui filio in Lazis, ut dictum eſt, dominanti, omni jam nunc ratione Principatum firmare ſategit Imperator. nam hujus tutelæ Puer ille a Patre commendatus fuerat.

CAPUT XXX.

De Crale Serbiæ, & Coranitza.

ΕΝ τούτῳ τοιγαροῦν ὄντων, δεινῶν μὲν ἔνθεν ὁ Κράλης Σερβίας, ἔνθεν δὲ ὁ ἐκείνου ὑποστράτηγος Κοτανίτζης, καὶ ὁ Τορνίκιος ἠγγέλλοντο τὰ πρόσχωρα δρᾶν. Διὰ ταῦτα καὶ ὁ Βασιλεὺς πολὺς ἦν, καὶ ἅπας ἐγίγνετο, τὸν βάρβαρον ὑπερχόμενος, νῦν μὲν πρεσβείαις, νῦν δὲ καὶ πολεμικαῖς ἐπεξελεύσεσιν. Ἐπεί τοι καὶ τότε τὸν τηνικάδε μέγαν Κονοσταῦλον Γλαβᾶν, τὸν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον ἐκεῖνον, συνάμα στιβαρῷ στρατεύματι, ἐπ᾽ ἐκεῖνον ἐξέπεμπεν, ὡς δὴ πολλάκις προσβάλλων

D HAc vice rerum increbeſcebant graves ad Imperatorem nuncii de incurſionibus hinc quidem Cralis Serbiæ, inde autem hujus Præfecti Cotanitzæ, ac Tornicii, quibus finitimæ illis Partibus Romanæ regiones vaſtabantur. Hinc multus erat Imperator, atque adeo totus, in cura & cogitatione idoneæ inveniendæ rationis coercendorum latrociniorum Barbari, nunc legationibus, nunc militaribus expeditionibus. Siquidem Magnum ea tempeſtate Conoſtaulum, Glabam, illum Dei hominem, cum validis copiis contra Serbum miſit, qui ſæpe confligens, adeo parum profecit, ut victo ſimilior abſcederet. quonmia

Edit. Rom. pag. 184.

illi decretorii prælii copiam non facientes, vitabundi, ac mox coorientes ex insidiis, more latronum, pleraque peragebant: quibus ideo Romanus exercitus unis collectus castris, & quadrata semper procedens acie, haud valebat occurrere, grassantibus manipulatim aut turmatim per loca inde longinqua & fere avia. Quapropter Thessalonicæ Glabas residens, nihil ille quidem omittebat quod posset utiliter consuli ad tuitionem Romanorum finium, sed abire omnia in irritum videns, desperabat posse reprimi impetus Latronum, qui ex tuto irruentes in contiguam prædam, in suas se latebras onusti recipiebant; priusquam indicium irruptionis ipsorum, aut facultas ulla prævertendi eorum impetus satis mature haberetur. Scripsit ergo ad Imperatorem: non aliud sibi videri huic adhiberi posse malo remedium, quam conventionis ac fœderis cum Crale. Idem præterea poscere statum præsentem Orientalis limitis, Persarum incursionibus vastati, ac magnis auxiliis egentis, quæ absque sancita cum Serbis pace omnino colligi, expedirique eo nequeant. Consilium facile probarunt Imperator & ii quos in deliberationibus adhibebat: omnesque consenserunt non bonum solum, sed & optimum factu fore, si certis conditionibus stabiliri concordia inter Augustum & Cralem, redimique securitas, ac quies populorum posset: at quam paratus Imperator erat ad statim tractandam bona fide tam necessariam tranquillitati publicæ cum hoste vicino & potenti pacem, tam cogebat eum metuere, ne id frustra tentaret, nota instabilitas Serbi, proni ad mutationes hominis, & desultoriæ in contraria levitatis. Arctioribus igitur eum sibi adstringendum ad fidem amicitiæ constantis, quam vulgarium conventionum vinculis ratus, tunc tantum sibi certum fore socium Cralem existimavit, si data ei e consanguinitate sua conjuge, civilem pactorum obligationem nodo velut quodam fortiori religiosæ necessitudinis, per nuptialem affinitatem adstrinxisset. Crales autem, & si conjugem jam tertiam in contubernio habebat, expeditus tamen ad novas nuptias videri poterat, quoniam hoc eius connubium per Dei & Ecclesiæ leges cassum irritumque judicabatur. Duxerat is primum ritu legitimo uxorem, cujus postea pertæsus, sine ulla causa idonea illam abjecerat; intrusa in viventis adhuc locum, Joannis in occiduo tractu Sebastocratoris filia. Sed & huic deinde pari levitate repudiatæ remissæque ad Patrem, tertiam, de qua dixi, superinduxerat, Terteris filiam, ex Sorore genitam Asanis, superstite nihilominus prima illa sola legitima conjuge; unde palam erat, ambas has posterius attentatas nuptias, nihil a fœdo pellicatu distitisse. Tunc autem cum hæc Imperator agitaret, acciderat commodum, nunciari mortem illius mulieris quæ prima Crali nupsisset: qua vera comperta, manifestum erat, solutum esse illum ac liberum ad novum rite connubium ineundum. Ergo cum hoc ipsum ei significari curasset Imperator, adjunxissetque, se illi sororem propriam Eudociam Joannis Lazorum Principis viduam, si filiam Terteris, cui nullo esset legitimo devinctus nexu, dimitteret, sociaturum; facilem illum invenit ad splendidæ ipsi atque utilis propositionem admittendam affinitatis. Nam hunc ad istam conditionem cupide arripiendam præter cætera hortabatur metus a fratre majori Stephano, cui cum Principatus Serbiæ, ut primogenito defuncti Cralis, deberetur, exclusus inde is haud justa de causa fuerat: quod nimirum naturali pedum vitio claudicaret. Ac patienter ille quidem, homo natura iners, injuriam ferre videbatur, assignatæ sibi portioni cuidam paternæ Ditionis paca-

Edit. Rom. pag. 185.

A οὐχ ὅπως ἐλύπει, ἀλλὰ καὶ προσηνττᾶτο. ὅτι μὴ δ' ἐκ τοῦ προφανοῦς εἰσβάλλοντες ἦσαν ἐκεῖνοι, ἀλλὰ λῃστείας τρόπον ὡς τὰ πολλὰ μετεχείριζον, καὶ οὐκ ἦν ὅλως ταῖς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεσιν εὐοδεῖν. Διάτοι ταῦτα καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ ὁ στρατηγὸς καθήμενος, εἰργάζετο μὲν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ δοκοῦντα πρὸς ἀνταγώνησιν, ὅμως δ' ἐκ πολλῶν ἀπογινώσκων ἀνδρῶν οἴκοθεν ὡρμημένων περιέσεσθαι, ἅμα τε προβαινόντων, καὶ ἅμα θηρεύειν ἐχόντων τὰ κατὰ θήρας προκείμενα, διὰ ταῦτα καὶ τῶν τοιούτων ἀπογινώσκων, σπονδαῖς τισι χρῆσθαι, πέμπων, συνεβούλευε τῷ Κρατοῦντι, καὶ μᾶλλον B καὶ τῶν Ἀνατολικῶν κακουμένων ὑπὸ τῆς τῶν Περσῶν ἐπιδρομῆς, καὶ χρῃζόντων τῆς ἱκανῆς ἀντιλήψεως. Τότε σπονδαῖς ἀποτεμνομένους εἰρηνεύειν, καὶ Βασιλεῖ, καὶ τῇ περὶ αὐτὸν βουλῇ καλὸν ἐδόκει, καὶ τῶν καλλίστων. Τὸ δὲ τοῦ βαρβάρου ἦθος εὔκολον ὂν πρὸς σπονδῶν συγχύσεις, διαλύων αὐτίκα ἐκ τυχούσης αἰτίας, τὴν ὁμόνοιαν ὕποπτον. ὁ γοῦν Βασιλεὺς κἀνταῦθα ποιεῖν προαιρούμενος, ἐξ ὧν ἀρέσκειεν ἄν, καὶ τῷ γε ὁμορεῖν ἔχοντι ἠβούλετο, καὶ μετ' ἐκείνου, ὡς οἷόν τε εὐορκεῖν, μὴ μέντοι γὰρ ἀρκέσειν πρὸς πίστιν τὴν τοῦ Σέρβου, παλιμβουλίαν ἐκ τῶν δυνατῶν ἔκρινεν C ἄλλως, εἰ μὴ κήδει τῷ κατὰ γάμον συνδέοιτο. ἐκεῖνος δ' εἶχε τὴν τοῦ Τερτερῆ ἐκ τῆς τοῦ Ἀσὰν ἀδελφῆς θυγατέρα, λαβὼν ὑπ' ἀσφαλέσι πίστεσι σύζυγον. εἶχε δ' ἑτέραν πρώην, τὴν τοῦ δυσικοῦ Σεβαστοκράτορος Ἰωάννου θυγατέρα, καὶ πρὸ ταύτης ἄλλην ἣν ἀποστέρξας παρ' οὐδεμίαν αἰτίαν εὔλογον, ἀφεὶς ἐκείνην τὴν νόμιμον πάντως, τῇ τοῦ Ἰωάννου συμπλέκεται θυγατρί. ἀλλὰ καὶ ἐς ἔτι τῆς νομίμου ζώσης, ἀπολύσας ταύτην πρὸς τὸν πατέρα, οὐδὲν συμπεσὸν ὑπὲρ τοῦ ταύτης διαζυγῆναι δίκαιον, τὴν τοῦ Τερτερῆ ἐπηγάγετο. καὶ εἶχε ταύτην, τρίτην ἀπὸ τῆς νομίμου λαβών. ζῶD σα γὰρ ἡ προτέρα, τὰς ἐπιγενομένας παρανόμους ἀπήλεγχεν. Ἐπεὶ ἄρα τοίνυν καὶ μόνον Βασιλεὺς τοῦ βαρβάρου πρὸς σπονδὰς ἤδη κλιθέντος, ἐπεὶ καὶ ἡ προτέρα τεθνηκυῖα ἠκούετο, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε τῇ συνοικησούσῃ, νομίμῳ εἶναι μετὰ τὴν πρώτην ἐδίδοτο, τῶν ἐν τῷ μεταξὺ, ὡς νόθων ἀπηλλοτριωμένων, εἴπερ ἀπολύων τὴν τοῦ Τερτερῆ, Ἐπιγαμβρεύεσθαί οἱ βούλοιτο. καὶ τέως ἐπ' αὐταδέλφῃ τῇ Εὐδοκίᾳ ἤδη κατὰ τὴν πόλιν οὔσῃ κεχηρωμένῃ τοῦ Ἰωάννου. Ὁ δὲ μηδὲν μελλήσας, ἀλλ' ὡς τὰ μέγιστα καὶ ληψόμενος, ἕτοιμος ἦν ἐφ' ὁμολογίαις τε καὶ συνθήκαις τὴν τοῦ Τερτερῆ ἀποπροσποιεῖE σθαι, καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως δέχεσθαι ἀδελφήν. Ἔσπευδε γὰρ τὰς παρὰ τοῦ Βασιλέως ἐλπίδας, καὶ ὡς μεγάλων ἐπιτευξόμενος, ἤθελε τὸ συνάλλαγμα. Ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐκραδαίνετο τοῦ ἀδελφοῦ Στεφάνου, προήκοντός τε τῷ χρόνῳ, καί γε τῷ δικαίῳ προτιμωμένου, εἰ κἀκεῖνος ἐπίχωλος ὢν, καὶ μῶμον φέρων ἐν σώματι. ἔτι δὲ καὶ ἀπραγμο-

σιώῃ

συνὴν συζῆν ἐθέλων, χώραν τὴν ἱκανὴν ἀποτεμόμενος ἑαυτοῦ, τὴν τῆς ἀρχῆς ἀσχολίαν πρὸς ἐκεῖνον ἠφίει, τοῖς παισὶν ἑαυτοῦ τὴν ἀρχὴν φυλάξοντα μετὰ θάνατον. Ὥστε καὶ διὰ ταῦτα, παντοίως ὑπήκτο τοῦ τοῦ Βασιλέως θελήματι, καὶ προσελιπάρει φίλος γενέσθαι καὶ συγγενής. Τὸν δέ γε Κοτανίτζην καὶ λίαν καθυπισχνεῖτο παραδιδόναι. Τὸν γὰρ γαμετῆς προϊέμενον, οὐκ εἰκὸς εἶναι ἀλλοτρίου φείδεσθαι. Τούτοις κατανεύει καὶ Βασιλεύς. Καὶ ἤδη τὴν ἀδελφὴν παντοίως ὑπέρχεται, νόμιμόν τε τὸ συνάλλαγμα βεβαιούμενος. Ἡ γὰρ νόμιμος ἐτεθνήκει, ἣ δὴ ταῖς μὲν ἐπιούσαις περιοῦσα ἔτι, τὸ νόθον εἰργάζετο καὶ παράνομον. Τῇ δὲ ἐφεξῆς ἔκτοτε τελευτήσαντα νόμιμον δίδωσι, καὶ ἄξιον προσέτι ἀξίᾳ. Ἀλλὰ καὶ πολλὰ ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθεν. Ἠβούλετο γὰρ ὡς ἐῴκει ἐκείνη, τῷ ἀνδρὶ φυλάττειν τὰς πίστεις καὶ τελευτήσαντι· καὶ μὴ ὅτι γε Κράλῃ Σερβίας, ἀλλ' οὐδὲ καὶ τούτου πολλῷ μείζονι εἰς λέχος δεύτερον συνιέναι. τὰς δὲ τοῦ Βασιλέως θεραπεύσεις, ἱκανὰς μὲν ἐκείνων ἄλλως καὶ πιθανάς, ἄλλῃ δέ ἴσως, οὐ μὴν ἑαυτῇ, εἰ καὶ πρέπειν ἔλεγε τοῖς μεγέθεσι, στοργὴν πρὸς τὰς συνοικούσας ἀμετακίνητον μᾶλλον, ἢ σκολιὰν πρὸς ἀλλοτρίωσιν. Ὅμως δ' ἐπεὶ, οὐ μέλον ἦν ταύτῃ τοῦ συναλλάγματος, τὸ πρὸς τὰς ἐπ' ἀδόξοις ἀναμνήσεις, ἀταμίευτον ἔχειν τὴν παρρησίαν, περιεστὸν ἐκεῖνο, καὶ ἐσίγα.

A paternæ Ditionis pacate imperitans: cæterum legitimos educans liberos, quibus totam olim cessuram Serbiam confidebat, filiis si quos frater ejus e non justis, quibus erat implicitus, nuptiis gigneret, haud jure valituris, ob natalium defectum, paternæ succedere potestati. Hoc Crales reputans, pretiosam offerri sibi putabat occasionem justi cum Imperatoris germana conjugii, ex quo speraret prolem tum nihil exceptionis habituram, quominus patriam hæreditatem jure cerneret; tum ad hoc ipsum opibus Avunculi Augusti contra quorumvis adversantium obstacula juvandam. quia vero ea solum Imperator conditione matrimonium Sororis Crali obtulerat, si dedere sibi Cotanitzam vellet, statim is prolixe annuit: cur enim in Extero prodendo cunctaretur, qui tam facile, uxoris loco B habitam mulierem abjiceret? Cum sic igitur inter Cralem Augustumque convenisset, communicavit hic negotium Eudociæ Sorori, magnopereque illam oravit, ne gravaretur ratam habere tantæ in commune utilitatis affinitatem. Ac primum impense studuit scrupulum ei omnem eximere. Quod enim Crales uxorem habere videretur, certo constare, meram eam esse pellicem, quam a se procul ablegare, paratissimum se ferret. Unam fuisse vero ipsi matrimonio devinctam primam conjugem, cujus nunc recenti obitu, plane solutus omni vinculo conjugii & juri ad novas nuptias naturali plenissime restitutus, sine ulla cujusquam dubitatione, censeretur. Hæc & in hanc sententiam multa cum audisset Eudocia, respondit: se fidem uni viro C semel datam, servandam etiam cineri putare. Et non modo Crali Serbiæ, sed & cuique quamlibet majori ac potentiori Principi, semper præhabituram umbram ac memoriam Mariti mortui, quam usque ad mortem venerari decrevisset. quæ Imperator allegaret de honestate istarum nuptiarum, & libero jure Cralis ad eas, probo procul omni ac suspicione, celebrandas, haud gravate accipere pro veris: sed nihil talia pertinere ad se, plane certam aspernari conditionem æque omnem qualiscumque, post unum Conjugis funus, hymenæi. de hoc aliæ viderint, si quæ sibi cor sentient alterius, post unam extinctam tædam, Amoris capax. nec dissimulare tamen eamdem se, vel si posset inducere in animum cogitationem genialis thalami secundi, ad hoc fuisse optaturam constantioris in Sponsas affectus Principem, quam is ferretur, de quo secum agerent, Crales, tertio jam videlicet, pro ut ipsi ultro faterentur, compertus reus violatæ conjugalis fidei: cum tamen magis etiam magnas personas, quam capita vulgaria, decere videretur, immutabilis in uxorum amore constantia. quamquam exceptione peculiari submovere quem offerrent Sponsum, supervacaneum esse sibi quidem; quæ semel Sponsos, cujusquemodi forent, omnes, irrevocabili proposito colendæ usque ad ultimum spiritum viduitatis abdicasset.

Edit Rom. pag. 186.

CAPUT XXXI.

Ut Imperator Crali Serbiæ propriam Filiam despondérit.

Ἀπογνοὺς δ' ἐκεῖθεν ὁ Βασιλεύς, τῆς μετὰ τῇ ἀδελφῇ πείρας, τὸν Κράλην Σερβίας ἀδοξότερον, ἢ πρὸς οἰκειότητα τὴν ἐξ ἰδίας θυγατρὸς ἔκρινε, μείζονα δ' αὖθις ἢ καταφρονεῖσθαι. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν καιρὸν τοῦ ἐλλείποντι προσιθεὶς, ἀξιώτερον ἐποίει πρὸς τὴν ἐπὶ θυγατρὶ συζυγίαν. ἦν οὖν πάνυ ἀστεῖον τοῦτο τὸ θυγάτριον, οὔπω τὸν ἕκτον παραλλάττον ἐνιαυτὸν, ἀγαπητὸν μὲν ἑαυτοῦ, ἀγαπητὸν δ' ἐκτόπως καὶ τῇ μητρί. ἐπὶ τούτῳ τὸ κῆδος ἠβούλετο συνιστᾶν, οὐ κατὰ χρείαν μᾶλλον ἢ κατ' ἀνάγκην. Ἤδη μὲν οὖν τὰ πρὸς τὴν συνοικοῦσαν τοῦ Κράλη παρακεκίνητο φίλτρα. καὶ ὅλως ἦν ἐκεῖνος τῆς ἐπὶ Βασιλεῖ πίστεως. τὸ δ' ἐπὶ ταύτην εἰλκισμένον παλινδρομεῖν

D EA Sororis audita oratione Imperator, plane jam desperans, quam non utilem solum, sed & necessariam rebus suis ducebat, cum Serbo affinitatem, per Eudociam posse succedere; cogitavit de illa conficienda per filiolam, quam habebat oppido festivam, nondum sexenni majorem, sibi pariter & Matri longe carissimam. Ac videbat ille quidem, haud esse hunc Dynastam, Gentis non maxime conspicuæ, dignitatis omnino adæquatæ ad honorem Nuptiarum cum filia legitima Imperatoris Romani, præsertim unica: tamen, quod ei deerat ad hoc meriti e proprio splendore, supplendum ac compensandum existimans spe inde secuturi commodi publici, ac metu secuturorum in magnum detrimentum Rei Romanæ, ni sic averterentur, gravium malorum; denique in eam partem inflexit aliquandiu libratam deliberationis lancem:

præsertim cum reputaret defectum istum in Crale claritatis ex pari respondentis nobilitati Augustæ Virginis, necessaria, ob hujus immaturam nuptiis ætatem, matrimonii dilatione, velut expiatum ac quadam tenus purgatum iri: dum sperari posset ista mora illum annisurum commendare se se, ac majoribus meritis, dignum redere tam sublimis excellentia connubii. Ista sibi proposita secunda cogitatione Imperatoris, mirabiliter exarsit Crales in desiderium tam illustris, & spes votaque sua priora excedentis Sponsæ, proque illa nihil continuo pacisci constantissimi jam in designatum socerum Augustum obsequii dubitans, totum se addebat in conatus persuadendæ suæ addictissimæ Imperatori voluntatis, inviolabilis in fide perseverantiæ quantis opus videretur pignoribus firmandæ. Tales a Principe suspectæ hactenus levitatis ingeminari sibi contestationes syncerissimæ, & ab omni periculo instabilitatis, remotissimæ fidelitatis, libenter audiebat Imperator; iisque ut crederet, eo efficacius adducebatur: quod satis intelligebat nullam undelibet offerri Serbo posse conditionem tantam, quæ præponderans commodis ex Imperatorio matrimonio speratis illum eliceret in ullam cogitationem novitatis qua irreparabiliter se corrupturum tam amplas & certas spes, haberet evidentissime perspectum. Quare hoc propensius incubuit in istud, utcumque suis non carens incommodis, consilium talis negotii urgendi, quod & fecit honorificentissima statim destinanda legatione ad Cralem, qua filiam offerebat in locum Sororis; commendando etiam per se incomparabili muneris pretio, tam blandis exquisitæ charitatis indiciis, ut incredibiliter delinitus iis Barbarus statim ultro juraverit æternam cum Imperatore concordiam: ex eoque jam tempore sponsalibus rite utrinque stipulatis, quæ regia virguncula fuerat eatenus *Despoyna*, hoc est dominantium filia vocata, *Gralæna* inde a Sponsi vocabulo nominari cœpta est. Restabant solum executioni mandandæ concepti juratique utrinque a legatis Imperatoris & Cralis conditiones fœderis. Per has erat promissum, iturum in Thessalorum Metropolim Imperatorem, eoque mox ad illum venturum Cralem, præmissa ipsi, quam nunc vice conjugis haberet, Filia Terteris: deditururm etiam eidem Cotanitzam; proque illis vicissim accepturum Augusti filiam, quam Simonidem proprio Romani nomine vocabant; eam in Domo Cralis educandam, usque ad nubilem ætatem; atque ipsum interim & ex tunc, filii necessitudini, & individuæ intimi Amici societati consentaneum gratiæ locum apud Imperatorem habiturum.

Edit. Rom. pag. 187.

A ἐξ ἀσυνηθείας, δεινὸν ἦν καὶ μόνον κατανοούμενον. ἐκλύεσθαι γὰρ ἀνάγκη τὸ πρόθυμον ἀποτυχόντι τῶν ἐλπισμῶν. καὶ τοὐντεῦθεν ἐχθραίνειν μᾶλλον ὑποκινηθέντι, καὶ πρὸς τὰ μείζω μὴ διοδευόμενον. Ταῦτα τὴν Βασιλέως ἔπειθον γνώμην, καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς πραγματεύεσθαι. Καὶ δὴ ὅλον οἰκειοῦται διὰ πρεσβείας τὸν Κράλην, μαθόντα τὴν ἐπὶ θυγατρὶ ἀντὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Βασιλέως συγγένειαν· καὶ ὅρκοι τὸ λοιπὸν προὔβαινον ἐπὶ τούτοις καὶ συνθεσίαι. Καὶ ἡ δεσπόσυνος Κράλαινα ἐπικέκλητο. μόνον δ' ἦν ἀπαντᾷν λοιπὸν κατὰ τὴν Θεσσαλῶν Μητρόπολιν Βασιλέα, ὡς διαπρεσ-
B βευομένοις συνέκειτο, καὶ οὕτως ἐλθεῖν Κράλην, καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ μὲν ἀποστέλλειν τῷ Βασιλεῖ, προδιδόναι δὲ καὶ τὸν Κοτανίτζην, λαμβάνειν δὲ τὴν τοῦ Βασιλέως γνησίαν, ἣν δὴ καὶ Σιμωνίδα ἐκυριωνύμουν Ῥωμαῖοι, καὶ οὕτως αὐτῇ συνοικοῦντα, πλὴν τὸν συναφείας καιρὸν ἀναμένοντα, ἐν παισὶ τετάχθαι καὶ φίλοις γνησίοις τῷ Βασιλεῖ.

CAPUT XXXII.

De Nomenclatione Imperatoriæ Virginis, cur fuerit Simonis appellata.

NOn ab re opinor fuerit, docere hic obiter Lectorem quænam satis insolitatæ hac Regia Virguncula nomenclationis inciderit occasio. Ægre Imperatori fuerat subtrahi sibi præcoci ei fato fœmineos fœtus, in ipso statim extinctos ortu. postquam ergo id iterum, & tertio, totidem elatione præmatura natarum ipsi e conjuge puellarum, passum se Andronicus haud modico dolore meminerat; metuens in hac quoque quarto edita uxoris partu similem acerbitatem casus infesti, libenter accepit consilium a quadam venerabili & talium experienti Matrona suggestum. hæc suasit Augusto, rem usu compertæ a multis in pari calamitate utilitatis, successu secuto vitalium sic reddendorum, qui prius præmori solebant, partuum. Nimirum ut circum ordine disponi curaret Imagines primorum Christi Apostolorum duodecim; singulos harum cuique cereos adderet, paris inter se omnes ponderis & longitudinis exacte invicem dimensæ. Has sacras Icones & his appositas candelas imperaret ei loco circum accensas statui, in quo certi homines orantes pro recens nata puellula psalmos & supplicationum id genus formulas continenti eatenus devotione pronunciare perseverarent, quoad depasta igne cunctorum cera funalium,

Quod hic consilio mulieris fecisse Andronicus dicitur, cognoscendum non imitandum proponitur: olet enim superstitionem anilem.

pag. 188.

C ΟΥ χεῖρον δ' ἴσως καὶ τὴν τῆς ὀνομασίας αἰτίαν εἰπεῖν ἱστοροῦσιν. Ἐλύπει τῷ Βασιλεῖ παίδων θηλειῶν ἀποβολὴ, πρὶν καλῶς καὶ φανῆναι, καὶ τοῦτο ἐπὶ δυσὶ καὶ τρισὶ παισὶ γέγονεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ νεᾶνις αὕτη ἀπεγεννᾶτο, καὶ φόβος δεινὸς ἦν καὶ περὶ αὐτῇ, τὴν τις γυναικῶν ἐμπείρων, ἅμα δὲ καὶ σεμνῶν, βουλὴν εἰσάγει, πλὴν τὴν συνήθη πολλοῖς, καθ' ἣν δὴ καὶ σῴζοιντο τὰ γεννήματα. καὶ ἡ βουλὴ, εἰκόνας τῶν προὐχόντων ἐν Ἀποστόλοις δώδεκα, στήσαντας κηροὺς ἰσομήκεις τε καὶ ἰσοσταθμοὺς, καὶ ἅμ' ἡμμένους, ἀνεκάστην πήξασθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ νεωστὶ γεννηθέντος ἱκετεύειν ψάλλον-
D τας. ἐπέχοντας τὴν εὐχὴν, μέχρι καὶ αὐτῆς δὴ τῆς ἐκ τοῦ πυρὸς τῶν κηρῶν δαπανήσεως. Καὶ ἐφ' οὗ δὴ ὁ περιγενόμενος, τῶν ἄλλων τέως ἀφανισθέντων ἔστη, τούτου καὶ τοὔνομα τῇ ἀρτιγενεῖ τίθεσθαι τοῦ περιεῖναι κἀκεῖνο φυλαττόμενον ἕνεκα. ὃ δὴ καὶ γέγονε τότε, Βασιλέως προστάξαντος, καὶ τῷ Σίμωνι ὁ κηρὸς ἐνελέλειπτο, καὶ Σιμωνὶς ἡ ἀρτιγενὴς παρωνύ-

μως ἐκλήθη. τὴν ὀνομασίαν τοῦ Ἀποστόλου εἰς A φυλακὴν φέρουσα.

hæc pariter univerſa lucere deſiiſſent. obſervandum autem cereum quem poſtremum contigeret abſumi, & ejus ſancti Apoſtoli cujus fuiſſet imagini adjunctus iſte præ cæteris vivax cereus, nomen puppulæ indendum, tali enim omine, uti pignore inde adfuturi patrocinii, ſperari prolem hanc ſuperiorum triſti conditioni eximendam, provehendamque innoxie in ætatis adultæ ſalubritatem. Ea cum eſſent tunc acta jubente Imperatore, & cunctis ſuperſtes ardere ultimus ceſſaſſet admotus Sancti Apoſtoli Simonis Imagini cereus; nomen inde Puellæ *Simonidi* factum eſt; evenitque litatis votis, ut Patrono indigete præſtante infantiles eluctata debilitates, puberi ſe feliciter regia hæc proles admoverit adoleſcentiæ.

CAPUT XXXIII.

De Maxima Hieme.

ΤΟ τε τοίνυν καὶ χειμὼν ἐφειστήκει. Καὶ χειμώνων ὁ μέγιστος, καὶ τῶν ἐξαισίων, καὶ ὃν ἰδεῖν πω καὶ γηράσκουσιν οὐδαμῶς ἐξεγένετο. τόση γὰρ χιὼν ἐπεστίβαστο, ὡς κλεισθῆναι μὲν οἰκιῶν τῶν χθαμαλῶν διεξόδους. Σημείοις δέ τισι καὶ κοντοῖς, τοῖς μὲν στοχαζομένους, τοῖς δ' ὀργάνοις χρωμένους τινὰς ὑπανοίγειν τοῖς ἐγκλεισθεῖσι τὰ δώματα, καὶ ἐπὶ πλείσταις ἡμέραις, μηδένα γῆν ἢ ἰδεῖν, ἢ πατεῖν. ἀλλ' ἐπὶ πεπελησμένης χιόνος ὡς στερρᾶς γεγονυίας γῆς, μέχρι καὶ ἐγγὺς ἔαρος τοὺς ὁδίτας διέρχεσθαι. Καὶ μάταιον εἶναι τὸ ἐφ' ἵππου ὀχεῖσθαι, πλὴν τοῦ καὶ μᾶλλον ἐξολισθεῖν κινδυνεύειν. ταῦτα δὴ καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως ἐπὶ Θεσσαλονίκης ἐκστρατείαν ἐκώλυεν.

B HIc porro annus quo inita eſt cum Crale Serbiæ conventio, inſignis fuit rigore hyemis non ſolum maximo, ſed &, ut ſic loquar, prodigioſiſſimo facile omnium, quotquot annis retro lapſis poſſent vidiſſe recordari, qui longæviſſime ſenuiſſent. Tanti nivium aggeres ſupra omne late ſolum increverant, ut aditus obſtruerent Domuum humiliorum, & ipſa oſtiorum ſuperliminaria excedentes, incertum oculis relinquerent, qua parte ingredi, egredique inde habitatores conſueſſent. Ergo ſignis quibuſdam aut longorum per nivem immiſſionibus contorum inveſtigato ſitu Januæ, quibus erat cura ſuppetias eundi vivis ſepultis, palis deinde ſimilibuſque inſtrumentis purgabant iter ad fores, ut ſic portas patefacerent infelicibus obſeſſis. Alia ratione, quam ita detracta manu nive nemo ſub dio multis diebus terram vidit aut veſtigio preſſit. gradientibus cunctis ſupra gelu concretum, & ad ſtabilitatem ſolidi calcabilis duratam ſuperficiem nivoſi campi, telluri ubique ſuperinducti. Uſque ad viciniam proximam vernæ tempeſtatis iſta ſuper nives incedendi neceſſitas duravit: quo toto tempore dura conditio viatorum fuit, pedibus uti propriis via quamlibet longa coactorum. quippe inſanum fuiſset equi dorſo velle invehi: cum pedites ipſi quantavis ſolicitudine, ac lapſus præcavendi conatu, locum veſtigiis legentes, numquam ſine præſentiſſimo cadendi periculo pedem in lubrico poſsent figere. Hoc aliquandiu incommodum decretæ Imperatori Theſsalonicam verſus expeditionis, diem diffudit.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

GEORGII PACHYMERIS

ANDRONICUS PALÆOLOGUS SIVE HISTORIA RERUM AB ANDRONICO PALÆOLOGO

Seniore in Imperio gestarum, usque ad annum ejus ætatis undequinquagesimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis JESU.

LIBER QUARTUS.

Edit. Rom. pag. 189.

CAPITA LIBRI QUARTI.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

CAP. I.	Κεφ. α'.
Profectio Imperatoris Thessalonicam.	Ἐξέλασις τοῦ Βασιλέως ἐπὶ Θεσσαλονίκης.
CAP. II.	Κεφ. β'.
pag. 190. *De Patriarchæ adventu Selybriam.*	Περὶ τῆς εἰς Σηλυβρίαν τοῦ Πατριάρχου ἀφίξεως.
CAP. III.	Κεφ. γ'.
Quid Thessalonicæ commorans egerit Imperator.	Ὅπως ἐν Θεσσαλονίκῃ διατρίβων ἐνήργει ὁ Βασιλεύς.
CAP. IV.	Κεφ. δ'.
De obsidibus invicem datis ad securitatem Tractatus de affinitate.	Περὶ τῶν ἀντιδοθέντων ὁμήρων διὰ τὸ κῆδος.
CAP. V.	Κεφ. ε'.
Ut exceperit Imperator Cralem Serbiæ.	Ὅπως ὑπεδέξατο Βασιλεὺς τὸν Κράλην Σερβίας.
CAP. VI.	Κεφ. ς'.
De Legatione Venetorum ad Imperatorem Thessalonicæ commorantem.	Περὶ τῆς τῶν Βενετικῶν περὶ τὴν Θεσσαλονίκην πρεσβείας.
CAP. VII.	Κεφ. ζ'.
De Filia Præfecti Canicleo.	Περὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἐπὶ τοῦ κανικλείου.

Κεφ. η'.	CAP. VIII.
Περὶ τῆς ὑποστροφῆς τοῦ βασιλέως καὶ ὅπως εἰσήγετο.	*De reditu Imperatoris & festo Constantinopolim ingressu.*
Κεφ. θ'.	CAP. IX.
Ὅπως ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸ Πατριαρχεῖον παραγίνεται καὶ πείθει ἀνιέναι.	*Ut Imperator ad Aedes Patriarchæ se contulerit, suaseritque ei se reddere functionibus suę Potestatis.*
Κεφ. ι'.	CAP. X.
Περὶ τῶν κατὰ τὸν Ἐφέσου Ἰωάννην.	*De Causa Ephesii Joannis.*
Κεφ. ια'.	CAP. XI.
Περὶ τῶν κατὰ τοῦ Πατριάρχου κατηγοριῶν τῶν Ἀρχιερέων.	*De Accusationibus Patriarchę impactis ab Episcopis.*
Κεφ. ιβ'.	CAP. XII.
Ὅπως πρὸς Βασιλέα ὁ Πατριάρχης ἀπήντα καὶ μὴ κληθείς.	*Ut Imperatorem Patriarcha non vocatus adierit.*
Κεφ. ιγ'.	CAP. XIII.
Ὅπως Μιχαὴλ ὁ Δεσπότης τὴν τοῦ Τερτερῆ θυγατέρα εἰς γάμον ἠγάγετο.	*Ut Michael Despota Terteris Filiam uxorem duxerit.*
Κεφ. ιδ'.	CAP. XIV.
Περὶ τοῦ φαινομένου κατ' οὐρανὸν ἑσπέρας κομήτου.	*De apparente in cęlo ab occasu Cometa.*
Κεφ. ιε'.	CAP. XV.
Περὶ τῆς ἐκλείψεως τῆς σελήνης δι' ὅλου.	*De Lunæ defectione.*
Κεφ. ιϛ'.	CAP. XVI.
Περὶ τῶν προσχωρησάντων τῷ Βασιλεῖ Ἀλανῶν.	*De Alanis transeuntibus in partes Imperatoris.*
Κεφ. ιζ'.	CAP. XVII.
Περὶ τοῦ Βασιλέως Μιχαήλ, καὶ τῆς αὐτοῦ ἐπ' ἀνατολῆς ἐξελεύσεως.	*De Imperatore Michaele, & ejus Expeditione in Orientales Tractus.*
Κεφ. ιη'.	CAP. XVIII.
Ὅπως ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀπέτυχε θήρας πολεμικῆς.	*Ut Imperator Michael rei contra Hostes bene gerendæ occasionem amiserit.*
Κεφ. ιθ'.	CAP. XIX.
Ὅπως οἱ Ἀλανοὶ κατηνάγκαζον τὸν Βασιλέα Μιχαὴλ ἀνεθῆναι τοῦ πολέμου.	*Ut Alani coegerint Michaelem Imperatorem dare ipsis missionem a Militia.* Edit. Rom. pag. 191.
Κεφ. κ'.	CAP. XX.
Ἀναχώρησις τοῦ Βασιλέως ἀπὸ Μαγνησίας.	*Recessus Imperatoris a Magnesia.*
Κεφ. κα'.	CAP. XXI.
Ἀπανάστασις τῶν κατὰ ἀνατολὴν χωρῶν.	*Desolatio Regionum Orientalium.*
Κεφ. κβ'.	CAP. XXII.
Ἀναχώρησις Ἀλανῶν ἐκ Βασιλέως· καὶ τὰ κατὰ τὸν μέγαν δομέστικον Ῥαοὺλ.	*Recessus Alanorum e ditione Imperatoris, & de Actis ea occasione Magni Domestici Raulis.*
Κεφ. κγ'.	CAP. XXIII.
Περὶ τῶν προσβαλουσῶν τῇ Πόλει Βενετικῶν νεῶν.	*De appulsis ad Urbem Venetis navibus.*
Κεφ. κδ'.	CAP. XXIV.
Περὶ τῶν κατὰ τὴν νῆσον Πρίγκιπον τελεσθέντων τοῖς πειραταῖς.	*De iis quę Piratę in Insula Principum egerunt.*
Κεφ. κε'.	CAP. XXV.
Ἧττα τοῦ Ἑταιριάρχου Μουζάλωνος κατὰ Νικομήδειαν.	*Clades Hetariarchæ Muzalonis prope Nicomediam.*
Κεφ. κϛ'.	CAP. XXVI.
Καταφυγὴ τῶν ἔξω πανοικὶ πρὸς τὴν Πόλιν.	*Concursatio rure degentium cum suis omnibus in Urbem confugii causa.*
Κεφ. κζ'.	CAP. XXVII.
Περὶ τῆς τῶν Ἀρχιερέων ἐνοχλήσεως καὶ τοῦ Σηλυβρίας.	*De novis inter Episcopos Turbis, & dicto Selybriensis.*
Κεφ. κη'.	CAP. XXVIII.
Ὑβριοπάθησις Πατριάρχου διὰ τὴν συκοφαντίαν καὶ ἀναχώρησις.	*Indignatio Patriarchę propter calumniam, & secessus ejusdem.*

CAP. XXIX.

Abdicatio Patriarchę Joannis.

CAP. XXX.

De rebus Cuximpacis Tochari.

CAP. XXXI.

Synodicæ deliberationes circa Patriarchæ Abdicationem.

CAP. XXXII.

De Alexandrini ad Joannem accessu & hujus Responso.

CAP. XXXIII.

De Exploratione Arseniatarum.

CAP. XXXIV.

De incendio Imperatori facto Prędictionis & Consilii Athanasii.

CAP. XXXV.

De Conventu Sacrorum Virorum coacto, & Imperatoris Interrogatione.

CAP. XXXVI.

De concione Imperatoris, & profectione ad Athanasium.

Κεφ. κθ'.

Παραίτησις τοῦ Πατριάρχου Ἰωάννου.

Κεφ. λ'.

Περὶ τῶν κατὰ τὸν Κουξίμπαξιν Τόχαρον.

Κεφ. λα'.

Συνοδικαὶ σκέψεις περὶ τῆς τοῦ Πατριάρχου παραιτήσεως.

Κεφ. λβ'.

Περὶ τῆς πρὸς Ἰωάννην τοῦ Ἀλεξανδρείας ἀφίξεως, καὶ τῆς ἀπολογίας ἐκείνου.

Κεφ. λγ'.

Περὶ τῆς δοκιμασίας τῶν Ἀρσενιατῶν.

Κεφ. λδ'.

Περὶ τοῦ διαμηνύματος, καὶ τοῦ λόγου τῆς συμβουλῆς τοῦ Ἀθανασίου.

Κεφ. λε'.

Περὶ τῆς τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν συνάξεως καὶ τῆς τοῦ Βασιλέως ἐρωτήσεως.

Κεφ. λς'.

Περὶ τῆς δημηγορίας τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς πρὸς τὸν Ἀθανάσιον ἀφίξεως.

CAPUT I.

Profectio Imperatoris Thessalonicam.

A Μηνὸς δὲ Ληναιῶνος ἐνεστηκότος ὑπὸ χιόνι ἐκσκιρρωθείσῃ τῇ γῇ, καὶ πάγοις στερροῖς τοῖς ἐκ ταύτης, ὡς καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ἀεννάων ποταμῶν ἐπεχομένων τὸ ῥεῦμα, διὰ τὴν ἐν τῷ βάθει τοῦ ὕδατος πῆξιν, παρ᾽ ἣν αἰτίαν καὶ γῆ συστελλομένη τῷ κρύει, ἐζήμει τὰ φυέντα, καὶ τὰ ἐσπαρμένα παντάπασιν ἠχρειοῦτο, ὀψὲ παρασκευῆς ὑπὸ λύχνων ἀφὰς τῶν κεκοιμημένων κατ᾽ ἔθος μνημονευομένων ἀρχαῖον, ἔξεισιν ὁ Βασιλεὺς, καὶ τῇ Δριπείᾳ ἐφ᾽ ἡμέραις αὐλίζεται. Καὶ ὁ μὲν τέως ἐπεῖχε τὸν ἐς τὸ πρόσω δρόμον, διδοὺς μὲν Δεσποίνῃ ἐνδιακαιρῆσαι τὰ εἰς τὴν ἔξοδον, διδοὺς δὲ Βασιλεῖ Μιχαὴλ σὺν ἅμα συζύγῳ κατὰ σχολὴν B τὰ τῆς ἀπάρσεως ἑτοιμάζεσθαι, καιρὸν δὲ καὶ τοῖς ἀμφὶ τὸν δέσμιον ἀδελφὸν ὑφιεὶς, ἐπεὶ κἀκεῖνον ἀπάγεσθαι ἔγνω, κατὰ τρόπον ὑπεξιέναι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα. Ἰωάννης δὲ ὁ τηνικάδε Πατριάρχης, ἐπεὶ οὐδ᾽ ἀφανῆ ἦσαν τὰ τῷ Βασιλεῖ πραττόμενα, ἀλλ᾽ ἀνάπυστα γεγονότα καὶ τῷ τυχόντι, εἰκὸς ἦν κἀκεῖνον μὴ ἀγνοεῖν. εἰ καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐνδοιαστέρως εἶχε, τὸ δῆλα γίνεσθαι ταῦτα τῷ Πατριάρχῃ, οὐχ ἧττον ἢ καὶ τοὺς τῆς θαλάσσης χόας, ὡς λέγεται, ἐξιὼν ὡς δῆθεν συνταχτηρίους ἀποδώσων τῷ Βασιλεῖ, καὶ τὰ περὶ τούτου κινεῖν ἐν πρώτοις ἐβούλετο. Βασιλεὺς μὲν γὰρ ἐπεὶ πολλάττα τὰ C προσιστάμενα τῷ συναλλάγματι κατεφαίνετο. τότ᾽ ἐφ᾽ ὁρκωμοσίαις τὸν Κράλην φρικταῖς τὴν τοῦ Τερτερῆ προσλαβέσθαι. Τό τε νομίμως δοκεῖν συνεζεῦχθαι, ἥ τ᾽ ἀφηλικίωσις τῆς νεάνιδος, καὶ τὸ φθάσαι Σέρβον, τὴν τ᾽ ἀδελφοῦ Στεφάνου γυναικαδέλφην, εἴτ᾽ οὖν καὶ αὐτοῦ Βασιλέως τὴν τοῦ Ῥηγὸς Οὐγγρίας κόρην, κατὰ χρείαν τοῖς τῆς Σερβίας τόποις ἐπιστᾶσαν, καὶ τὰ μοναχικὰ ἠμφιεσμένην πορνικῶς γνῶναι. Ταῦτ᾽ εἰς ἓν συναγόμενα, αὐτάρκη τῇ πράξει προσίστασθαι, κατεφαίνετο. Ὁ γοῦν Βασιλεὺς διὰ ταῦτα, ἅμα μὲν τὰ πολλὰ θεραπεύων, ἅμα δέ γε καὶ D λογιζόμενος, ὡς εἴ τι καὶ παρασπονδοίη ὁ Κράλης ἐπὶ τοῖς συγκειμένοις αὐτῷ τε καὶ Τερτερῇ, οὐδὲν ἔσεσθαι μῖσος τῇ Ἐκκλησίᾳ, μὴ ἀνάγκην ἐχούσῃ καθ᾽ ἱερὰς τελετὰς, διὰ τὴν ἀμιξίαν, ἐκείνου μιμνήσκεσθαι. Διὰ ταῦτα θαῤῥῶν οἷς ἐλογίζετο, οὔτ᾽ ἐκοινοῦτο τῷ Πατριάρχῃ τὴν πρᾶξιν, καὶ ὅλαις ὁρμαῖς ἐχώρει διασπαραξόμενος τὸ συνάλλαγμα. Πατριάρχης δ᾽ αὖθις ὑβριοπαθῶν ἴσως ὑπερφρονούμενος ἐν τοιούτοις, οἷς καὶ μᾶλλον ἔδει τῆς αὐτοῦ γνώμης. Δοκῶν δὲ καί τι λέγειν ἄξιον, εἰς τὸ καὶ ἑαυτὸν δεικνύναι μετεῖναι τῶν τοιούτων οὐχ ἧττον. Καί τοι γε τῶν ἐνοχῶν ἀνεὶς τὴν τοῦ Κράλη μητέρα, ἀξιώσασαν

A Tandem tamen Mense Februario ineunte proficisci constituit: licet adhuc late horrerent campi una incrustati superficie congelatarum nivium; & perennes ipsi fluvii solidum dorso gressum iter agentibus præberent, propter altitudinem penetrantis in profundum glaciei. quæ vis rigoris arva constringens, gravem omni plantarum generi perniciem intulit; sata vero pleraque funditus corrupit. Tunc igitur vespere Parasceves, quando jam ex More antiquo ad commemorationem mortuorum faces accendebantur, exiit Urbe Imperator, Dripeamque se contulit, ubi ad dies aliquot est commoratus operiens dum se Augusta expediret ad iter, itemque Augustus Junior cum conjuge; tum ut iis quibus curam imposuerat deducendi Constantinum Despotam B fratrem suum in fida obiter custodia (nam hunc in Urbe relinquere tutum non ducebat) quæ erant ad id convenienter administrandum consentanea idoneum providendi spatium daret. At Imperator quidem in his erat. Joannes autem tunc Patriarcha mirabatur celari se ab Augusto de his quæ mente versabat, & quorum executioni se accingebat, consiliis, adeo jam non obscuris, ut ad homines etiam e vulgo eorum essent famæ celebritate indicia perlata. Atqui existimabat ejusmodi ea esse, quæ ad se deferri conveniret: Imperatore contra non magis inclinato ad hæc ipsi communicanda, quam Deum ajunt prodere hominibus curare, quot Metretis expleatur Maris Alveus. In ea solicitudine Patriarcha Urbe prodiit, specie quidem officiose vale dicendi, atque in digressu bene precandi procincto ad iter Augusto: C revera certus ei dissuadere quantum posset filiæ Simonidis cum Serbiæ Principe Matrimonium multis de causis inconveniens. Primum enim, quod exigebatur a Crale, ut proderet Imperatori sororem Terteris, id non videri fieri ab eo posse sine atroci scelere perjurii: quod satis constaret illum fidem isti Mulieri suam horrendis adstrictam adjurationibus dedisse. Nec vero satis exploratum haberi, esset ne irritum Cralis cum ea fœmina conjugium, quod scire se fuisse legitime contractum Mater Cralis affirmaret. Ad hæc Virgunculam quæ huic Mulieri substitueretur, plane videri sexenni ætate connubio intempestivam; Postremo ea ferri sermonibus hominum de portentosis Serbi flagitiis, quæ deterrere Imperatorem deberent a filia ei propria tradenda; utique tam profligati pu- D doris homini, ut fratriam suam germani sui Majoris Stephani uxorem, eamdemque sororem, defunctæ Augustæ Matris Augusti Junioris (erat enim utraque filia Regis Ungariæ) nefarie adulterasse diceretur, ac præterea germanam harum tertiam visendæ causa sororis in Serbiam profectam, licet hæc Monachæ vestitu Religionem profiteretur, minime dubitasse, humanis simul divinisque proculcatis Juribus, propinquam, hospitam, Rege prognatam, Deo Sacram Virginem, stupro tot nominibus execrabili polluere. Hæc cum ex aliis cognorat Patriarcha, tum ex ipsa Cralis Matre, quæ conscia, ut ajebat, impedimentorum insuperabiliter obstantium novo Nati conjugio, ultro ad eum venerat, oratum; ut quæ in hoc genere pararentur, conaretur vi summa disjicere. Nihil horum latebat Imperatorem: tamen idem politicis, quas indicavi, rationibus obsequens, per-

Edit. Rom. pag. 192.
pag. 193.

ſtandum in conſilio putabat: & quia non ignorabat tentaturum Patriarcham revocare ſe a cœpto; & rem antea ei communicare omiſerat; & tunc ne de his ſermonem prior inferret, vitare occaſionem otioſi tum eo colloquii volebat. Ac erat cauſa cur minus neceſſarium exiſtimaret convenire cum Præſidibus Eccleſiæ de rebus hujus Cralis, dynaſtæ videlicet ritus a græco peregrini: quem ideo licet contingeret fieri generum Imperatoris, in ſacris officiis memoraturi nominatim Eccleſiaſtici non forent. Ex quo erat conſequens; ſi forte vel ea ille commiſiſſet, vel in poſterum conſciſceret, ob quæ mereretur anathemati ſubjici, nullam inde ſibi fore occaſionem erubeſcendi e conjuncti hominis ignominia; ob prætereundam tum ipſius in ſacris mentionem. alioqui porro utilitates quas e fœdere cum Serbo proventuras confideret, mala quæ ex perſeverante diſſidio metueret, tanti eſſe ducebat, ut momentis tam juſtæ hinc formidinis, tam amplæ illinc ſpei, nulla cujuſquemodi viderentur in contrarium objecta præponderare incommoda deberent. Totus ergo fixus Andronicus in propoſito affinitatis quomodocumque cum Serbo contrahendæ, ſatiſque aliunde gnarus, paratum ad jurgandum ea de re ſecum Dripeam adventare Patriarcham, per certos ei miſſos obviam ſignificavit, orare ſe: ne gravaretur præcedere Selybriam quo mox ſecuturus ipſe foret; locum enim in quo nunc diverſaretur parum ei excipiendo eſſe opportunum. Fecit Patriarcha quod rogabatur, ac tanto jam amplius cogitandi nactus otium, argumenta mente verſans digerebat, quibus nihil habiturum quod plauſibiliter opponeret Auguſtum arbitratus, ceſſurum omnino abſtiturumque cœptis non dubitabat ſibi blandiens confidere. Interim Auguſtus licet inſtante prima verni jejunii hebdomade ſe impatienter expectari Selybriæ a Patriarcha non ignoraret: nihilo tamen ſolicitus feſtinans, in ſumma quiete perſeverabat Dripeæ morari.

A πρότερον ἐφ' οἷς ἐπὶ τῇ τοῦ Τερτερῆ ἐνείχετο, εὔλογα λέγειν ἐδόκει. Ὡς τοίνυν βασιλεὺς ᾔδει εἰς τοῦτ' ὄντα τὸν Πατριάρχην, προάγει τοῦτον εἰς Σηλυβρίαν, αὐτὸς ἐν Δρίπειᾳ καὶ ἔτι παρακαθήμενος. Ὡς δὲ τῆς πρώτης ἑβδομάδος ἐνστάσης τῶν νηστειῶν, ὁ μὲν Πατριάρχης καταλαβὼν τὴν Σηλυβρίαν, καὶ Βασιλέα προσαπεκδεχόμενος, τῷ τέως ἡσύχαζε.

CAPUT II.

De Patriarchæ Adventu Selybriam.

AT ubi aliquando inde cœpit Selybriam verſus iter intendere, perlento incedens paſſu vix denique veſpera ſabbati eo pervenit. Poſtera hujus die in quam incidit Dominica Orthodoxiæ, per cauſam ſacræ liturgiæ, ut talis diei ritus poſcebat, poſt Meridiem celebrandæ, conveniente in templum illic ſitum ad Monaſterium Salvatoris Auguſto, Patriarcha ejus alloquendi copiam nactus eſt aliquam, ſed talem quæ non fere aliam quam ejus obiter ſalutandi præberet facultatem. Habebat autem duo Patriarcha prolixi cum Imperatore ſermonis argumenta, ut putabat, neceſſaria; quibus explicandis majorem in modum cupiebat otium ſibi commodum concedi. Primum enim conqueri volebat de Præfectura Orientis Joanni Tarchaniotæ attributa, homini palam ab Eccleſia diſciſſo, quique nullum finem, aut modum faceret probris lacerandorum cum aliorum per eos præſertim Tractus Antiſtitum, tum ipſius, ut ajebat, Patriarchæ. Deinde circa deſignatas Simonidis cum Crale nuptias, ut eæ rite, ac cum debita reverentia legum fierent, multa etiam, atque etiam conſideratu digna, quæ ſuggereret, ſibi habere videbatur. Quæ omnia perfecto jam ſacro propoſiturus Imperatori cum acceſſiſſet Patriarcha, ille ut movere jam ſe ad abitum cœperat, perpaucis ei, & perfunctorie locutus, Vale mox dicto ac tot illis erupturientibus ex ore Patriarchæ ſermonibus quaſi valvas obducens, ſolemne digredientium protulit carmen, benedictionem poſtulans, ſicque illum dimiſit. Patriarcha excluſus tempore, ut nullum non intenderet conatum prenſandæ dum liceret occaſionis, ſtitit aliquantulum Auguſtum abeuntem petenda facultate viſendæ Simonidis, eique bene precandi, antequam peregre ad Sponſum abduceretur. quomodo enim non conveniret ſiſti ſibi jam adultam, atque adeo fere admotam tranſitui ad nubilem ætatem a puerili Regiam Virginem, quæ vel ſi aliquanto poſt quintum a primo natali diem Pontifici offerretur, ſerum foret. Hæc oblique jacta eo pertinebant, ut ab Imperatore mutuam quamdam elicerent Matrimonii deſtinati mentionem, ex qua poſſet anſa velut quadam in

Edit. Rom. pag. 194.

B ΒΑσιλεὺς δὲ σχολαίως καὶ κατὰ μικρὸν προσῄει, Σηλυβρίας ὀψὲ Σαββάτου ἐπέβαινεν. ἡ μετ' αὐτὴν μὲν καὶ ὑστεραία, ἡ δ' ἦν ἡ τῆς Ὀρθοδοξίας ἡμέρα, ἐφίσταται, καὶ τότε μετὰ Μεσημβρίαν κατ' ἔθος τῆς ἱερᾶς τελουμένης λειτουργίας, ἐπιμιγνύει τῷ Πατριάρχῃ, κατὰ τὸν ἐκεῖσε νεὼν τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος, καὶ ὅσον ἦν ὁμιλεῖ. Οὐκ ἦν δὲ πάντως τότε προσανα φέρειν Πατριάρχην, ἃ δὴ κατὰ σχολὴν τὴν πρέπουσαν κινεῖν ἠβούλετο. Ὧν ἦσαν δύο τὰ μέγιστα, περὶ ὧν ἐσπουδάκει πλέον προσαναφέρειν, ἓν μὲν περὶ τοῦ Ταρχανειώτου Ἰωάννου, ὅτι γὰρ ὡς ἐπέμφθη τῶν τῆς Ἀνατολῆς μερῶν ἡγεμόνευεν, ὡς οὐ C δίκαιον ὂν ἄλλως, οὐδ' εὔλογον, ἄνδρα τῆς Ἐκκλησίας ἀποσχιζόμενον, καὶ πολλὰ σὺν ἄλλοις καὶ αὐτοῦ Πατριάρχου λιπαρῶς ἐφ' ὕβρεσι καθαπτόμενον, ἐν ἀξίαις εἶναι μεγίσταις ἡγεμονίας, καὶ ἀνέδην κατεπαίρεσθαι τῶν πολλῶν, καὶ μᾶλλον τῶν ἐκεῖσε Ἀρχιερέων, ὡς ἔλεγε. δεύτερον δὲ, τὸ περὶ τοῦ συναλλάγματος. εἶναι γὰρ αὐτῷ πολλάττα τὰ προσιστάμενα, ἃ δὴ καὶ χρῆναι σκέψει διδόναι, καὶ οὕτω τὸ φανὲν ἀσφαλὲς, ὑπ' αἰδοῖ τῶν νόμων καὶ διαπράττεσθαι. Τούτων ὄντων τῷ Πατριάρχῃ διὰ σκοποῦ, ἐπεὶ τὰ τῆς ἱερᾶς τελετῆς τέλος εἶχε, καὶ ἤδη ἀπαίρειν ἐκεῖθεν ὁ Βασιλεὺς ἡτοιμάζετο, D ἅμά τε ὀλίγαττα τῷ Πατριάρχῃ περὶ τῶν ὡμίλησε, καὶ ἅμα ὥσπερ ὑποτεμνόμενος τοὺς λόγους ἐκείνῳ, Εὐλογίαν ἐζήτει, καὶ συνετάττετο. Ὁ δὲ τῷ καιρῷ συγκλασθεὶς, τὸν νυμφίον ἐζήτει βλέπειν καὶ εὐλογεῖν. Οὐ δὲ γὰρ εἰκὸς εἶναι ἄρτι πρώτως μετὰ τὴν ἡλικιῶτιν σχεδὸν μετάβασιν, καὶ οὐ πολλῷ τινι χρόνῳ μετὰ τὰ Ἀμφιδρόμια, μὴ τὸν Πατριάρχην βλέπειν καὶ εὐλογεῖν. Ἠβούλετο δὲ οἱ τὸ

δρᾶμα

δρᾶμα λόγου ἐντεῦθεν ἀνακινηθῆναι τῶν τελουμένων, ἐφ' ᾧ καὶ λαλῆσαι Βασιλέως ἐπισχόντος, ὡς γοῦν φανεῖσαν ηὐλόγει, καὶ ἀμηγέπη τῶν λόγων ἥπτετο, δόξαν ἀναχωρεῖν Βασιλεῖ, διὰ τὸν καιρὸν, θεραπείας ἧς ἔπειγεν ὁ καιρὸς ἀξιῶν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις τὸν Πατριάρχην, τὴν προκειμένην βαδίζειν ἠπείγετο. Ἐκεῖνος δὲ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τῶν προσδοκωμένων ἀποκρουσθεὶς, ἀλύειν ἤρξατο, καὶ μὴ ὑποστρέφειν ἠπείλει, καὶ δι' Ἰωάννην οὕτως ἡγεμονεύοντα, καὶ διὰ τὰ παρόντα, ὡς γοῦν καὶ περὶ τούτων κινῶν τὰς θεραπείας ἤκουεν ἀπαντώσας, οὐδὲν πλέον, ἢ προσαλγήσας, ὅτι συντέμνοντος τοῦ καιροῦ, τῶν καθηκουσῶν ὁμιλιῶν, οὐκ εἶχε τυγχάνειν. Οὐκ οἶδ' εἰ καὶ Βασιλεὺς οὕτως ἐξεπίτηδες ἔπραττε, μὴ θύραν παρρησίας ὑπανοιγνὺς τῷ θέλοντι ἐντυγχάνειν, ἐπεὶ καὶ οὐκ ἦν μεταγινώσκειν αὐτὸν, ἀψάμενοι τῆς ὁδοῦ. Βασιλέα μὲν καὶ οὕτως ἐξαποστέλλει μετ' εὐλογίας. Αὐτὸς δ' ἐκεῖ καταμένειν, ἕως οὗ Βασιλεὺς ὑποστρέψειεν, ἐκεκρίκει. Ἀλγεινῶς μὲν, ἀναύδως δ' ὅμως διαφέρων τὸ ἄλγος. Εἰ δὲ αὖθις ὁ Βασιλεὺς ἅμα Θεσσαλονίκης ἐπέβη, τῶν Ἁγίων ἐγγιζουσῶν ἡμερῶν τοῦ Πάσχα, προφάσει τοῦ τῶν Ἁγίων ἐκεῖνον μεταλήψεσθαι δώρων, εἰ Πατριάρχης ἐφίει, πέμπων εἰς Σηλυβρίαν καὶ τὰ τοῦ ξενῶνος συνήθη νομίσματα προσφιλοτιμούμενος, ἃ δὴ καὶ αὐτὸς μὲν κρυφηδὸν ἀεί ποτ' ἐδίδου, τῷ Πατριάρχῃ δὲ τὸ τέλος εἰς χιλιοστὴν κατ' ἔτος ποσούμενον ἀπεγράφετο. Τότε τοίνυν καὶ ταῦτ' ἀποστέλλων, λόγοις ὡμάλιζε, καὶ τοῖς καθήκουσιν ἤγαλλεν. Ἐκεῖνος δὲ καὶ αὖθις ἐν Σηλυβρίᾳ προσμένων, οὐ πρότερον ἐκεῖθεν μετέβαινεν, ἢ δεινῶς ὀφθαλμιῶν, κατὰ χρείαν τῶν ἰατρευσόντων, ἐκεῖθεν ἀπάρας, πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Κοσμιδίου, μηνὸς Μαιμακτηριῶνος, μετῳκίζετο. Πλὴν Ἀνθεστηριῶνος εἰσπλευσάντων ἑπτὰ μακρῶν νεῶν κατὰ πραγματείαν, καὶ λόγου διαδοθέντος, ὡς κατὰ στόλος νηῶν κατὰ μάχην προσαναβαίνει, δείσας ἐντεῦθεν, τὴν Κωνσταντίνου εἰσέρχεται, καὶ τὴν τῆς Παμμακαρίστου μονὴν κατοικεῖ, ὅπου καὶ ἐπὶ καιρῷ μὲν μετρίῳ ἠπράκτει, εἶτα δ' ἀξιωθεὶς παρά τε τοῦ Κλήρου καὶ τῶν Ἀρχιερέων, τὰς θύρας ἀνοίγνυσι, τοῖς προσόδους παρ' ἐκεῖνον ποιεῖν βουλομένοις, κατά τε κρίσιν καὶ οἵαν οὖν ἑτέραν ἀναδοχὴν Πατριάρχῃ πρέπουσαν.

A disputationem trahi non probatum istud Patriarchæ negotium. Sed elusit hujus artes Augustus. Nam Puella, quod negari non potuit, ei exhibita, & ipso ei solita formula bene precato, prævertens omnem ulteriorem sermonem Imperator, in puncto signum eundi Suis dedit, caussatus urgeri se ut officiis alibi necessariis occurreret. Ac sic verba in ore fari jam incipientis truncavit Præsulis, casu & inopinatissimo huic, & molestissimo. Nam elabi sibi de manibus tamdiu captatam occasionem, quæ sentiret de Joannis Præfecture, deque quod nunc pararetur cum Crale fœdere, Imperatori dicendi, haud tolerandum ratus, tacitis secum ac turbidis æstuans cogitationibus minabatur, haud cessurum se se, nec sic infecto cujus gratia exisset negotio reversurum. Ac licet ex parte videbat B esse verisimilem excusationem allegatam ab Augusto, quod satis appareret tali cum articulo temporis alio trahi vix evitabilibus caussis, non desinebat tamen suspicari, non nihil ab ipso adhibitum studii ad excludendum se commoditate audientiæ cupitæ, & occludendas tali prætextu aures libero quem paratum intelligeret, sermoni, dissuadere conaturo fœdus Serbicum, quasi re amplius non integra, ex quo iter istud eo unice pertinens capessivisset. Ergo sic vale sibi dicentem Imperatorem, multum licet mœrens, & in magno, licet muto ac summa vi dissimulato, mentis æstu relinquens Patriarcha, statuit se inde non recessurum quoad is rediret, faustis tamen eum de more ominibus Thessalonicam proficiscentem est prosecutus, C certus interim ipse ibi manere quoad Imperator reverteretur. Hæsit igitur Selybriæ mœsto silentio rodens arcanum dolorem, utcumque illum, non penitus ignarus occultæ illius curæ, consolari tentavit Imperator. Simul enim pervenit Thessalonicam, misso ad Patriarcham quodam e suis, prætextu veniæ poscendæ, percipiendorum ab alio per ejus absentiam, instantibus tum festis Paschalibus, sacrorum Eucharistiæ donorum, consuetum xenium pecuniæ in hospitalitatem expendendæ obtulit perliberaliter. Eam eleemosynam solitus semper antea fuerat Augustus Patriarchæ manu propria sine arbitris tradere, ad summam annuam mille admodum nummorum ascendentem. Sed tunc quo præsens fungi officio non posset, non modo per D certum vice substitutum sua hominem explevit, verum & munus commendare curavit multa humanitate verborum, quibus ut quam blandissime delinire a se conaretur ægrum Præsulis animum, ei quem destinabat imperavit. Hoc tamen non est assecutus ut in Urbem remigrandi consilium Patriarcha susciperet. Perstitit enim post hoc Selybriæ donec gravi coactus superveniente ipsi oculorum morbo ad commoditatem curationis admovere se Urbi, in Monasterium Suburbanum Cosmidii se transtulit mense Junio; copiam illic faciliorem habiturus Urbanorum medicorum. Cæterum Julio insequenti adventantibus in eam oram septem longis navibus, licet hæ mercaturæ causa veniebant, quia tamen rumor fuit bellum portari classe ista, metu extrusus loco eo parum tuto, ingressus Urbem est, nec tamen Patriarchalibus se reddidit Ædibus, sed in Monasterio Pammacaristi sumpsit hospitium: ubi sat longo tempore clausus cessavit ab omni Patriarchali functione: quoad tandem rogatus a Clero, & Antistitibus fores aperuit, admittens eos qui convenire se vellent, seu judicii causa, sive cujusvis alterius Patriarcham decentis administrationis.

Edit. Rom. pag. 195.

CAPUT III.

Quid Thessalonicæ commorans Imperator egerit.

IMperator Thessalonicæ commorans, quam tum primum urbem viderat, misit qui a se consobrinam Annam salutarent, idipsum illa precata, & quibus potuit officiis promereri satagente Augusti benevolentiam. Misit etiam ad Sebastocratoras (hi enim adhuc in vivis erant) repetens Demetriadem; quam Civitatem antea Protovestiarius occupatam reædificaverat, & ditioni Imperatoris asseruerat; sed hac paulo ante Imperator cesserat in gratiam Theophanus nurus suæ Sororis, dum hujus matrimonium cum altero Sebastocratorum tractaretur. Verum isto conjugio morte præmatura sponsæ, quæ Thessalonicæ ante nuptias diem obiit, intercepto, redditam tali casu juri suo priori urbem istam Imperator reposcebat, missis qui id urgerent legatis; sed eam Sebastocratores sibi solitis artibus petitionem eludebant, non præcise negantes: metuebant quippe vim a vicina Imperatoris potentia, sed tergiversationibus innectentes moras: haud omnino ignorante Augusto fucum sibi fieri, & consueta familiæ isti vulpinatione verba dari: patientius tamen dissimulante, quod sibi conscius alia præcipue de causa expeditionem in occiduos tractus a se hanc susceptam, minus laborandum de his accessoriis putabat, dum principale negotium, quod erat fœdus & affinitas cum Serbo, recte succederet. In hoc igitur potissimum incubuit; missisque qui Cralem urgerent, ab eo expressit, juxta conventa, ut & Cotanitzam & quam eatenus uxoris loco Mulierem habuerat traderet: atque hujus in locum, legitimam uxorem Augusti filiolam acciperet.

Edit. Rom. pag. 196.

A Ὁ Βασιλεὺς δ᾽ ἐν Θεσσαλονίκῃ καθήμενος, τότε πρώτως ἰδὼν ἐκείνην, ἔπεμπε μὲν πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτανεψίαν τὴν Ἄνναν, αὐτῆς γε προσλιπαρούσης καὶ κινούσης τὴν ἀπὸ τοῦ Βασιλέως εὐμένειαν. Ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Σεβαστοκράτορας, ἔτι γὰρ ἐν τοῖς ζῶσιν ἦσαν, προσαπαιτῶν Δημητριάδα, ἣν φθάσας ὁ Πρωτοβεστιάριος καὶ κατέχων ἀνῳκοδόμει, καὶ Βασιλεῖ καθιστᾷ ὑπήκοον. Ἧς καὶ πρότερον Βασιλεὺς καθυφίει διὰ τὸ τῆς Θεοφανοῦς πρὸς θάτερον τῶν ἀδελφῶν κῆδος. Ἐκείνου δὲ κωλυθέντος θανάτῳ τῆς νύμφης κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην, ἀπῄτει τότε πέμπων τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον. B Δημητριάδα γὰρ καὶ πρὸ τοῦ ἑαυτοῦ εἶναι, καὶ τότε δικαίως προσαπαιτεῖν. Ταῦτα τοῦ Βασιλέως διαπρεσβευομένου, ἐκεῖνοι πρὸς τριβὰς ἐχώρουν τὰ συνήθη ποιοῦντες. Ὑπὸ δέος μὲν ὄντες, ὅτι Βασιλεὺς ἐγγὺς ἐφειστήκει, ὅμως δὲ τοῦ συνήθους ἀλωπεκισμοῦ οὐδ᾽ ἢ τότε πάμπαν ἐπελάθοντο. Ταῦτα δ᾽ ἄρα ἐξαγώνια ἦσαν τῷ Βασιλεῖ, ὅτι μὴ δι᾽ αὐτῶν ἐξεληλάκει χάριν πρὸς Δύσιν· προὔργου δ᾽ ἦν τὸ τοῦ Σέρβου, καὶ πέμπων, ἀνελάμβανέ τε τὰς κοινὰς συνθεσίας, καὶ κατηνάγκαζεν ἐγχειρίζειν μὲν Ῥωμαίοις καὶ Κοτανίτζην καὶ τὴν τέως εἰς γαμετὴν οὖσαν. ἀντιλαμβάνειν δ᾽ εἰς γυναῖκα νόμιμον, τὸ τοῦ Βασιλέως θυγάτριον.

CAPUT IV.

De obsidibus invicem datis ad securitatem Tractatus de affinitate.

NOn tamen hæc Crales sine pignore relaxavit. Metuens enim ne si festinaret dare quæ poscebatur, circumveniretur credulitate inconsulta, negatis postea quæ se vicissim accepturum esset pactus; aut etiam in casses se indueret quibus ægre postea extricaretur, respondit: mutua traditione obsidum firmari promissorum invicem fidem oportere; sic enim securius negotium utrinque processurum. ac tenebat hominem cupido magna filiæ Imperatoris certo sibi connubio jungendæ, ex quo quantum, & honoris, & commodi esset in se redundaturum intelligebat: indeque, ut magnopere desideratis anxie timetur, inquieta solicitudine pungebatur, reputans ne forte vana ea spes ostenderetur a Romanis, resilire, ac frustrari se paratis, simul quæ ex ipso concupierant, tenerent. Ea porro de causa petenti Crali, & vicissim offerenti, quibus fidei conventorum caveretur mutuos obsides, annuit Augustus: moxque in medio Bardario amne rite prius celebrata permutatione obsidum utrinque missorum: etiam sine mora processum ad effecta est; Serbo quidem Cotanitzam, & filiam Terteris dedente, vicissimque accipiente ab Imperatore ipsius filiam luxu ornatuque regiis,

C Ἀλλ᾽ ἐκεῖνος δεδιὼς ἴσως μή πως παραλογισθείη τὰς ὁμολογίας, καὶ δῷ μὲν, οὐκ ἀντιλάβῃ δὲ, ἢ καὶ αὐτὸς ἐμπέσοι γε εἰς ἄρκυς ἄπατα, ὑπὸ πιστοῖς ὁμήροις ἐζήτει τὰς πράξεις γίνεσθαι· Οὕτω γὰρ καὶ ῥᾳδίως ποιεῖν τὰ συγκείμενα, εἰ αὐτὸς ἀξίως προσλήψαιτο τοὺς ὁμήρους, ὑφ᾽ οἷς συνηχημένοις ἑτοίμως καὶ αὐτὸς ἀπαντᾷν. Ἑνὸς γὰρ τοῦ τὴν παῖδα τοῦ Βασιλέως γυναῖκα σχεῖν, τὰ πάντα προΐετο. Εἰ δ᾽ ἀστοχείη τούτου ἔκ τινος ἀπάτης, ὡς ὑφεωρᾶτο, ἐπὶ κεφαλαίῳ ζημιοῦσθαι δικαίως ᾤετο. Ὅθεν καὶ ὡς εἶχε κατησφαλίζετο, καὶ λαμβάνειν ὁμήρους διὰ τοὺς αὐτοῦ, ἀντιδιδόναι δ᾽ ὁμήρους διὰ τὴν D τοῦ Βασιλέως παῖδα, ἠξίου τε καὶ ἀντηξιοῦτο, Βασιλέως ἐπὶ τούτοις νεύσαντος. Πέμπονται τοίνυν ἑκατέρωθεν ὅμηροι, καὶ κατὰ τὸ μέσον τὸν ποταμὸν Βαρδάρειον ἀνταλλάττονται. Τοῦ Σέρβου δόντος μὲν καὶ Κοτανίτζην, καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ, ἀντιλαβόντος δὲ τὴν τοῦ Βασιλέως παῖδα, μεθ᾽ ὅτι πλείστης τῆς σπατάλης τε καὶ δορυφορίας πεμφθεῖσαν. Καὶ δὴ καὶ

A παρὰ τοῦ Ἀχριδῶν Μακαρίου τελεσθεισῶν τῶν συνήθων ἱερολογιῶν, τὰς τινὰς προσηκούσας ἐδέχετο, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Κράλης μεῖζον ἢ κατὰ σύζυγον τὴν τοῦ Βασιλέως καθυπεδέχετο. Οὐ γὰρ ὡς εἶχεν ἔφιππος ἠνείχετο ὑποδέχεσθαι, ἀλλ' ὑποπτώσεως σχήματι, αἰδοῖ τῇ πρὸς Βασιλέα, ἀποβὰς τοῦ ἵππου προσερχομένην, ὡς δεσπόσυνον δῆθεν, καὶ οὐχ ὡς σύζυγον, φιλοφρονούμενος ὑπεδέχετο.

satellitio splendido deductam; statimque post, simul ab Achridensi Macario Ecclesiastica Sponsis fuisset rite impertita benedictio solemnis honoribus affectam, non enim illam Crales ut propriam conjugem, sed ut Imperatoris filiam excepit: quippe haud sustinens, in equo, ut tum erat, occurrentem salutare: sed ad primum ejus conspectum, desiliens, & in speciem venerationis infimæ submissus, Imperatori debitum honorem, ejus proli, quantumvis suæ sponsæ, deferendum ratus: potiusque considerandum augustorum natalium splendorem, quam conditionem uxoris, ratione cujus sibi esset ut Viro, juresubjecta. Edit. Rom. pag. 197.

CAPUT V.

Ut exceperit Imperator Cralem Serbiæ.

B TΟτε καὶ Βασιλεὺς κατὰ τὴν πόλιν Θεσσαλονίκην, ἐκεῖνον μεγαλοπρεπῶς ἐθεράπευεν, καὶ δώροις καὶ τιμαῖς ἐφ' ἡμέραις ἠγάλλε, καὶ τοὺς αὐτοῦ μεγιστᾶνας βασιλικῶς ἐδωρεῖτο τοῖς μείζοσιν. Εἶτ' αὖθις καὶ ἀποπέμπει πολυταλάντους ἐκχέας τὰς δόσεις, παρακεκινημένου τἀδελφοῦ Στεφάνου. Ὑπενόει γὰρ κἀκεῖνος ἤδη τὴν ἰδίαν παρακινδυνεύουσιν, ὡς αὐτίκα τἀδελφοῦ μεῖζον ἢ πρότερον κατὰ τὸ εἰκὸς φρονήσαντος, καὶ διὰ τοῦτο ἑσπούδαζε προκαθιστᾶν ὡς εἶχε τὰ καθ' ἑαυτόν· πέμπων συμμαχικὸν Βασιλεὺς, ὡς οἷόν τ' ἦν ὑπέθραυε τὰς ὁρμὰς τοῦ Στεφάνου.

TUnc etiam Imperator Cralem in Civitatem Thessalonicam splendide invectum, exquisitis affecit honoribus; donis, & omni significatione benevolentiæ per dies aliquot dignatus. Proceres quoque comitatus illius muneratus plane regie. dimisit eumdem postea multa pecunia donatum. quin, & auxiliis ipsum prosecutus militaribus est; quibus tueri se a vi & insidiis fratris Stephani posset. Nam Stephanus germanum audiens firmare res suas affinitate Imperatoris, suspicatus id quod erat, ea præsidia contra se parari, & reputans multo deinde infirmiorem statum suum, & spes filiorum fore, ubi fœdere isto ac nuptiis frater ejus Imperatorias sibi opes adjunxisset; delectus habere, ac manum cogere cœperat, haud dubie irruptionem minans, nisi metu suppetias accurrentium Imperii, copiarum coerceretur.

CAPUT VI.

De legatione Venetorum ad Imperatorem Thessalonicæ commorantem.

C TΟτε καὶ Βενετικοὶ ἐκ τοῦ παρασχεδὸν πρὸς Βασιλέα διεπρεσβεύοντο, καὶ τὴν μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνην ἐζήτουν ἀνανεοῦν. Ἤθελε μέντοι καὶ Βασιλεὺς αὐτοὺς δέχεσθαι, ἀλλ' ὅμως μεταξὺ ἀμφοῖν βουλομένοιν, προσίσταντο τὰ ἐνέχυρα, ἅπερ φθάσας Βασιλεὺς ἐκ Βενετικῶν τῆς πυρπολήσεως ἕνεκα προσαφῄρει, ἃ ἐκεῖνοι μὲν ἀπῄτουν, καὶ οὕτως ἤθελον δέχεσθαι· Βασιλεὺς δὲ παρεώρα, καὶ ὡς δικαίων τῶν ἀφαιρεθέντων ἀντείχετο. Βενετικοῖς δ' ἦν ὀρεγομένοις τῆς μετὰ Βασιλέως εἰρήνης, καὶ πλεῖστον ἀφεῖναι τῶν ἐνεχύρων, εἰ Βασιλεὺς καὶ οὕτω σπένδεσθαι καταινεῖ. Ἤδη δὲ καὶ βασιλεὺς ἀγαθοθελῶς ὑπεκλίνετο, κἂν ἐκεῖσε καὶ τὴν εἰρήνην οὕτω καθίστων, ἣν μὴ γε βουλὴ τινῶν τῶν ἀμφ' αὐτῶν μεσολαβήσασα, καὶ γὰρ τὸ κακῶς ἔχειν ξυμπεσεῖν τῶν πραγμάτων ἐκείνοις, ὑπέτεινε τούτοις ἐλπίδα μείζω, τοῦ καὶ οὕτω μηδὲν λαβόντας τῶν ἐνεχύρων, τὰς σπονδὰς ἀγαπᾶν, τὴν τῆς εἰρήνης

EA vice rerum, occasione commorantis in vicinia Imperatoris usi Veneti, legatione ad eum destinata renovari pacem cum Romanis petiere. Nec abhorrebat a conventione Augustus, nisi conditionibus utrinque propositis, moram negotio injiceret, oppigneratio, de qua diximus bonorum ad Venetos Urbis Constantinopolis inquilinos pertinentium, donec mulcta solveretur, Venetis Incendii Galatæ Auctoribus indicta. Ista pignora suis reddi, mulctamque remitti Veneti poscebant; nec aliter in fœdus conventuros se ajebant. contra Imperator mulctam juste inflictam, oppignerationem recte factam tuebatur. pag. 198. Procedente tractatu, apparebat Venetos pacis cupidos, magnam partem oppigneratorum bonorum Imperatori cessuros, modo is, vel modica remissione admovere se postulatis eorum, & consensum in fœdus dare vellet. Propendebat in hanc partem benigne inclinatus Andronicus pacem istam suis quoque rationibus accommodatam ratus, nisi consiliis quorumdam e Suis alio averteretur. Hi causabantur: gravi suo tempore, ac deplorato rerum propriarum statu adactos Venetos, mera necessitate trahi ad cogitationem pacis. quare haud convenire indulgere ipsis

quidquam; utique, pro inexplebilitate cupiditatis successu alitæ, paratis remissione qualicumque justæ oppignerationis quomodocumque impetrata, pro gradu ad spem audaciamque ulteriorem uti. Unam igitur iis, & irrevocabilem conditionem ferendam, ut mera pace contenti, nihil super oppigneratione cavillentur, aut moveri quidquam in re justissime decreta velint. Id consilium tractationem fœderis diremit, Venetis duritie offensis, re infecta revertentibus ad suos.

A πρόβασιν διεκώλυε· καὶ οἱ μὲν ἐντεῦθεν μήπω καταδεξάμενοι ποιεῖν τὰς σπονδὰς, ἄπρακτοι καθυπέστρεφον.

CAPUT VII.

De Filia Præfecti Canicleo.

CÆterum Imperator gratificari studens Chumno Præfecto Caniclei, quo fidissimo ad omnia probatissimoque dudum Ministro utebatur, filiam hujus, cui Pater copiosam plurimorum talentorum congesserat dotem, Alexio Lazorum Principi sororis suæ filio, & Patris testamento suæ tutelæ commendato, cujus mater adhuc erat Constantinopoli, collocare in matrimonio decrevit. conducibile quippe id putabat, cum ipsi Lazo, tum rebus etiam Romanis: &, quo in primis movebatur, sic se optime consulere percaro sibi homini videbat, admovens eum affinitate ista generi regio: ac tanto ipsum certiori firmans pignore in fide, benevolentiaque erga se se. Itaque incumbens toto nisu in negotium optatissimum, eo brevi rem perduxit, ut Puellam dominæ insignibus ornatam, Alexii Lazorum Domini sponsam appellaret. Haud ægre assensa, postquam audiit, Imperatori talia paranti Mater Alexii, adeo ejus probare designationem connubii visa est, ut ultro ad filium parandarum causa nuptiarum ituram præseferret. Verum ille haud in hoc morigerum Avunculo se ac matri præbuit. Sive enim dissuasus a quopiam, seu præoccupatus amore cujusdam e Primoribus Iberorum filiæ, cum hac ad se deducta rite conjugium celebravit. Quo comperto Imperator multus erat in allegandis contra legibus, & jure tutorio jactando, quod ei consanguinitas intima, & Patris, Germanæ suæ viri, ultima voluntas legitime signatis testamenti tabulis dedisset. quare ajebat irritas istas videri debere nuptias; & ut falsi conjuges ab invicem dirimerentur contendebat, nec tamen in hoc jure Imperii, aut vi sæcularis potestatis uti, quod fas non esset, inducebat in animum: sed studebat hoc sententia & Calculo Ecclesiæ decerni. Quare missis ad Patriarcham, & quæ circum ipsum erat, Synodum, certis hominibus qui exponerent, quantum sibi juris daret in eum Juvenem, primum Imperatoria dignitas, deinde consanguinitas intima, & quædam auctoritas paterna, qualem tutori leges in Pupillum tribuunt; ut iis prout par erat consideratis statuerent: cassum, & invalidum id matrimonium esse, quippe temere attentatum ab homine non suæ ad hoc potestatis, citra suum assensum, a quo penderet. Hisce ultro citroque ventilatis, & negotio Synodice tractato, quidam Episcoporum hærentes ut putabant, veræ legum sententiæ, postulatis Imperatoris uti æquis annuendum censebant. At Patriarcha, & plures cum ipso in contrarium obfirmati stabant; eo maxime moti, quod jam ista ex Iberis Puella uterum ex Alexio ferre dicebatur. Cæterum mater Principis Lazorum redire domum cupiens, spem Præfecto Caniclei subostendebat quamdam, quasi eo profecta procuratura præsens esset separationem conjugum solutionemque connubii, quod minus per litteras posset consequi, viva scilicet coram

Edit. Rom. pag. 199.

B Βασιλεὺς δὲ τὸν ἐπὶ τοῦ Κανικλείου Χοῦμνον θέλων ἀγάλλειν ὡς πιστὸν ὑπηρέτην, καὶ ἐφ' οἷς ὑπῆργει τὸν δοκιμώτατον, ἄλλως τε καὶ πολυταλάντους τὰς προῖκας τῇ θυγατρὶ ἑτοιμάσαντα, τῷ κατὰ Λαζοὺς παιδὶ Ἀλεξίῳ, οὗ δὴ καὶ ἀδελφιδοῦ γε ὄντος, ἀπὸ πατρῴων διαθηκῶν ἐπετρόπευεν, ἔτ' οὔσης ἐν Κωνσταντίνου καὶ τῆς μητρὸς, ξυναρμόζειν ἤθελε τὴν τοῦ Χούμνου. Συμφέρειν γὰρ ᾤετο, οὐχ ἧττον ἐκείνῳ, ἢ τοῖς Ῥωμαίων πράγμασιν. Ἐθεράπευε δὲ καὶ τὸ οἰκεῖον τῷ ἀπὸ τοῦ γένους κήδει τιμῶν, ὡς καὶ αὐτὸν τοῖς δυνατοῖς ἐξεταζόμενον. Ἐς τόσον δ' ἐφήρμοττε τὴν βουλὴν C τῇ πράξει, ὥστε καὶ αὐτόθεν δεσποτικοῖς παρασήμοις τὴν κόρην ἐκόσμει, καὶ νύμφην ὠνόμαζε. προσαπεδέχετο δὲ καὶ ἡ μήτηρ ἀκούσασα τὸ συνάλλαγμα, καὶ τῇ βασιλικῇ ψήφῳ συγκατάινος ἦν. Καὶ τοὺς γάμους ἐλθοῦσα ἑτοιμάζειν ἤθελε τῷ παιδί. Ἀλλ' ἐκεῖνος, ἢ πειθόμενος καὶ τοὺς γάμους ἀπαξιῶν, ἢ μὴν καὶ ἄλλως ἐπελθὸν αὐτῷ φθάσας ἔκ τινος τῶν ἐπ' ἐξουσίας Ἰβήρων, τὴν συνοικήσουσαν ἄγεται. Ὁ δὴ καὶ μαθὼν Βασιλεὺς, πολὺς ἦν τοὺς νόμους προτείνων, καὶ τὸ τῆς ἐπιτροπείας δίκαιον προβαλλόμενος. Ὡς γὰρ πατρὸς ἐπ' ἐκείνῳ τάξιν ἐπέχων, ἅμα μὲν καὶ τῶν δια- D θηκῶν, ἅμα δὲ καὶ τοῦ σὺν τῇ Βασιλείᾳ, ἀπὸ τοῦ γένους δικαίου χάριν, ἠβούλετο διϊστάναι τὴν συζυγίαν, οὐ μὴν δὲ καὶ δεσποτικῶς, ἐξ ἐπιτάγματος ἄλλως ἤθελε πράττειν. ἀλλ' οὐχ ἧττον καὶ γνώμῃ καὶ ψήφῳ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅθεν καὶ πέμπων πρὸς τὸν Πατριάρχην, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Σύνοδον, τὸ, ἅμα μὲν Βασιλέως καὶ πατρὸς, ἅμα δὲ καὶ ἐπιτρόπου ἐπὶ τῷ νέῳ προτείνων δίκαιον, ἄκυρον ἀπὸ νόμων ἐπειρᾶ δεικνύειν τὸ συνοικέσιον, καὶ διαλύειν ἠξίου, ὡς παρὰ βουλὴν τὴν αὐτοῦ συνεστώς. Τῶν γοῦν λόγων συνοδικῶς κινουμένων, τινὲς μὲν τῶν Ἀρχιερέων, νόμων ἀκριβείας ἡμμένοι δῆθεν E τῇ τοῦ Βασιλέως θελήσει, ἔγνωσαν ἐκδιδόναι· Ὁ δέ γε Πατριάρχης, καὶ μετ' αὐτοῦ οἱ πλείους, ἀπρὶξ ἀντέτεινον. Καὶ γὰρ καὶ κατὰ γαστρὸς ἔχειν τὴν ἐξ Ἰβήρων ἐξ Ἀλεξίου, ὡς ἤκουον, κατηγγέλλετο. Ἡ μέντοι γε μήτηρ ἐκείνου ἐπανακάμπτειν ὀρεγομένη, ἐλπίδας τοῖς τοῦ Κανικλείου ὑπέτεινεν, ὡς ἥκουσα καταπράξεται μᾶλλον τὴν λύσιν τοῦ συναλλάγματος, ἢ μηνύουσα, αὐτῷ γὰρ προσώπῳ, καὶ μὴ γρα-

φαῖς ἔχειν ἀναπείθειν τὸν παῖδα, καὶ οὕτω ποιεῖν τῷ Βασιλεῖ πειθήνιον, ὡς οὐκ ἄλλως ἐνὸν ἀπειθεῖν. Τῷ τοι καὶ Βασιλέως ἀφέντος, πλῷ χρησαμένη πρὸς τάχει γίνεται. Ὅπως οὖν ἐπανήκουσα πρὸς τὰ ὑπεσχημμένα διετέθη, εἰδεῖεν ἂν οἱ ἐκεῖσε· Τὸ δὲ πρᾶγμα ἔδειξε τὴν ἐπὶ τῷ λύειν ἰοῦσαν, τἀναντία προαιρουμένην, εἰ καὶ τὸ πᾶν τῆς ἀπειθείας ἐπὶ τῷ παιδὶ τέθητο. ἀπεγνωκὼς οὖν ἐκεῖθεν ὁ Βασιλεὺς, ἐπεὶ οὐδ' ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἀναμφίβολος ἡ τοῦ γάμου λύσις τὸ σύνολον ἐλογίζετο, τὴν μὲν κόρην καθάπαξ εἰς δεσποτείαν τιμήσας, εἰς τοῦτ' ἐτήρει καὶ αὖθις. Ἐλπίδας δ' ἐδίδου συζευγνύειν ταύτην Δεσπότῃ γε ὄντι τῷ υἱῷ Ἰωάννῃ. B πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις, καὶ τὸ εἰς προῖκα πολὺ ἦν, καὶ οὐ πόρρω πάνυ τοῦ πρέπειν, καὶ Βασιλέων υἱοὺς ἐπάγεσθαι. Καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς ἐν πολλοῖς ἐδήλου τὴν τοῦ Κουνικλείου προσησόμενος ἐφ' υἱεῖ νύμφην. Ἡ δέ γε μήτηρ καὶ Δέσποινα ἐκ μεγάλου τοῦ φρονήματος ἀπεπροσποιεῖτο καὶ ἀνεβάλλετο. Οὐδ' ἴκταρ ἄξιον κρίνουσα τὸ συνάλλαγμα. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ Βασιλεῖ πολλή τις ἦν ἡ ἐχεμυθία περὶ τῶν τοιούτων, καί που καὶ διμεθόδως πολλάκις παρεγύμνου τὸ βούλημα, τὸ μέντοι γε πρὸς τὴν Πριγκίπισσαν Ἀχαΐας, ἤδη κεχηρωμένην ἀνδρὸς, κῆδος ἀξιώτερον ἔκρινε. Καὶ παρὰ μόνον τὸ τῆς γυναικὸς ἔξωρον, αὐτοῦ γε νεανίσκου ὄντος, καὶ τὸν ἔφηβον παραλλάττοντος ἤδη, ἤθελε συναλλάττειν.

A voce, & vultus verecundia materni, perſuaſura Filio, ut ſe morigerum Auguſto avunculo præberet, quo perduci Juvenem poſſe ullis eminus ſcriptis, miſſiſque mandatis, haud ſatis confideret. Hoc obtentu eblandita Imperatoris aſſenſum in reverſionem ad Lazos ſuam, eo navigavit. qua fide autem poſt reditum promiſſis ſteterit, ſciverint qui quæ illic egit oculis præſentes uſurparunt. Eventa quidem demonſtrarunt, viſam eo proficiſci ad diſſolvendum matrimonium, poſtquam ibi fuit, contraria potius ſecutam: quamquam invidia tota facti in contumacis filii duritiem conferebatur. ſpe igitur inde omni dejectus Imperator, cum nec Eccleſia conſilium expediret declarandi matrimonium hoc irritum, certantibus de validitate ejus ſententiis Patrum, & rem in ambiguo relinquentibus: B qui jam Chumni filiam in honorem privata ſorte altiorem evexiſſet, illiberale putavit redigere immeritam in ordinem, & deſpoticis ſemel ornatam ſpoliare inſignibus. ut igitur ei gradum tueretur collatæ dignitatis, ſpem dedit ſe illam connubio junctum filio proprio Joanni jam Deſpotæ, ad quod ei conſilium præter cætera ipſius Virginis, & hujus Genitoris merita, haud leve momentum addebat, dotis magnitudo multum excedens civilem modum, facileque apud æquos excuſatura enuptionem qua Imperatoris etiam filius ad conjugium Puellæ regia opulentia privatorum natalium fortunam emendantis, inclinari ſe ſiviſſet. Verum iſtam cognationem Auguſti multis ab eo ſignificationibus indicatam, haudquaquam Auguſta probabat, ſpirituum ingentium mulier, dejici e principali faſtigio ſuum filium ad humilitatem, quantacumque divitiarum mole compenſatam, civilis affinitatis, libere atque irrevocabiliter reſpuens. Ad hoc inexpectatum obſtaculum hærebat Auguſto aqua, domeſticum jurgium verenti, prudentique interim, ac patienti de re iſta ſilentio rixam convitiumque declinanti. Cæterum ut arte, ac tempore, melioriſque deſperatione conditionis uxorem ad id ultro volendum quod ipſe cupiebat induceret, propoſuit Joannis matrimonium cum Principiſſa Achajæ jam Vidua: non ignorans ſplendore perſonæ Conjugis ambitioni ſatisfacturum, & ſperans tamen, ubi ad ſtringendum veniretur, rem, ipſa facile paſſura, omittendam, ob grave incommodum longe imparis deſignatorum Conjugum ætatis; Achajæ utique Principiſſa jam effœta, cum Joannes deſpota vix dum primulum pubertatem inviſſet.

Edit. Rom. pag. 200.

CAPUT VIII.

De reditu Imperatoris, & feſto Conſtantinopolim ingreſſu.

Τέως δ' ἐπεὶ καὶ ὑποστροφῆς ἔδει τούτοις τὰ C περὶ τὸν Κράλην διαθετήσασι, καὶ τὰ δυτικὰ ὡς οἷόν τε καταστήσασιν, ἐπαγόμενοι μὲν καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ, ἐπαγόμενοι δὲ καὶ τὸν Κοτανίτζην ἐν τηρήσεσι προσηκούσαις ἔξω που τῆς πόλεως κατεσκήνουν. Καὶ ἡ Κυρία τῆς ὑπαντῆς ἐνειστήκει, ἡ δ' ἦν ἡ μηνὸς Μουνυχιῶνος εἰκοστὴ δευτέρα. ἡ μὲν πόλις πᾶσα καθάπερ τι ῥεῦμα ποτάμιον ἀπὸ διαφόρων πηγῶν τῶν ἰδίων οἰκιῶν εἰς ἓν συνελθοῦσα, ἔξω πυλῶν τῶν τοῦ Χαρσίου ἐχέετο, καὶ φιλοτιμότερον πρὸς τὴν τῶν Βασιλέων ὑποδοχὴν ηὐτρεπίζετο, ἐν δυσὶ χρόνοις ἐγγὺς ἐκδημούντων ἤδη. Καὶ ὁ δῆμος ἅπας διημερεύσας ἐ- D πὶ πολὺ, ὅσος τε Ῥωμαϊκὸς καὶ ὅσος ἄλλος ἐξ ἄλλων γενῶν τε καὶ γλωσσῶν, καὶ μᾶλλον Ἰταλικὸς, σὺν τῷ περιφανεῖ μέρει τῆς πόλεως, καὶ Κλήρῳ παντὶ, καὶ Ἀρχιερεῦσι, μετέωρος ἵστατο, ὅσον οὔπω τοὺς Βασιλεῖς φι-

C Sed jam cum Aulæ cauſa non eſſet Theſſalonicæ morandi perfectis quæ illuc eam attraxerant, fœdere cum Crale, & reſtitutione occiduorum Imperii tractuum in quam optimum pro præſenti fortuna ſtatum, tempeſtivum fuit de reditu in Urbem cogitare. Ducentes igitur ſecum Auguſtus uterque filiam Terteris, prætereaque Cotanitzam, ut locum officiis majeſtatem ex longo reducem decentibus darent, extra Urbem diverſorio apto conſederunt. Dicta hinc dies ſolemni occurſui aderat, ea fuit menſis Novembris viceſima ſecunda, Univerſa Civitas e ſingulis domibus, velut e diverſis fontibus derivatorum in commune confluvium amnium, exundans, in unum effuſa locum extra portam Charſii, ambitioſo æſtuabat apparatu celebrandæ Imperantium exceptionis eo decore, ac magnificentia quæ Principum, e bienni abſentia primum apparentium tamdiu expectatæ præſentiæ, conſentaneam, caritatis fidelium civium, deſiderii præteriti, gaudiique, ac gratulationis præſentis declarationem exhiberent. Magnam illic diei partem Populus Univerſus, confuſe conflata quædam con-

cio e Romanis & Exteris, generum, linguarumque variarum, gentis præsertim Italicæ cum Illustrissima Civitatis parte, Cleroque universo, & Episcopis stabat inhianter intenta in expectatione impatienti exoptatissimi aspectus adventantium Augustorum. Inter has moras frementibus studiis inquietæ multitudinis, quiddam haud scio an non tali occasione plane singulare contigit; nimirum mutua trusione, inevitabili in conferta turba, quidam in forte subjectam incidens foveam graviter periclitatus de vita est. Crediderim id auditum ab Augusto Seniore (nisi quæ alia incomperta mihi causa eum movit) consilium ei suggessisse quod
Edit. Rom. pag. 201. extemplo est secutus, dimittendæ multitudinis, ne qua pronæ in talibus cujuspiam læsionis noxa Clementia Principum offendi, turbarique lætitia fausti reditus posset. Missis ergo præconibus denunciavit Populo: agnoscere se benevolentiam, & tam prolixas significationes devoti affectus gratissimo, ut deberet, accipere animo: cætera se remittere causa ipsorum, & ire Domum quemque nunc jubere: non enim se in urbem invehi velle, nisi post dilapsos ad sua singulos, & familiaribus redditos sedibus. Id cum esset statim fieri cœptum, & sat diu durasset, angustiis ostii tantam multitudinem nisi longa successione densis undis irrumpentium, exhaurire transmittendo non valentibus, purgato denique prorsus suburbano campo, ac cunctis jam dispersis, vix sero diei Augusti cum Palatina familia urbem subiere. Palatio sic redditum Andronicum, ne in sinu pure gauderet fere confectis e sententia per nuperam expeditionem rebus, interpellabat solicitudo de Patriarcha, quem perseverare mussantem in angulo apud Pammacaristi Monasterium sciebat. Allegatis ergo sæpius ad eum idoneis hominibus rogavit ægritudine deposita laxatisque aliquando superstitiosæ mentis miseris angustiis, Patriarchali se Domicilio, ministeriisque se dignis, & sacræ potestatis exercitio redderet: illo semper abnuente acquiescere; & nescio quid perplexum respondente, quo videretur indicare offendi se nuper actis; sed nec meris, ac solis, verum, & aliis quæ magis innueret quam clare designaret: ob quæ addebat, orare se Augustum ne ad se venire gravaretur, convocatis eodem quibusdam e Clero, ac Episcopis eo numero qui sufficere ad justum de rebus gravibus congressum videretur, in eo cœtu se propositurum quid animum ureret prohiberetque a functionibus suæ dignitatis: quibus expositis si Patres censerent ministerium se proprium resumere debere, consiliis ipsorum obtemperaturum: ni id fieret, jam nunc abdicare Thronum & in quiete vitæ reliquum velle transigere.

A λοτίμως ὑποδεξόμενος. Συμβὰν δέ τι τότε, οὐκ οἶδ᾽ εἰ καὶ ἄλλο πρὸς τούτῳ. τὸ δ᾽ ἦν. ὅτι πλήθους ὄντος ἀπείρου, συμποδισθείς τις, ἐμπίπτει τῇ τάφρῳ, καὶ ἐν χρῷ τοῦ κινδύνου γίνεται. ἀκουσθὲν τοιγαροῦν τοῦτο, οἶμαι, ἢ καὶ ἄλλως συμβὰν, Βασιλέα πείθει ἐξαπιναίως ἀποπέμψαι ἐκ μηνυμάτων τὸν λαὸν ἅπαντα, δεξάμενον μὲν τὴν αὐτῶν φιλοφροσύνην ἤδη καὶ εὔνοιαν. πλὴν διασκεδασθέντων τῶν ὅλων ἤθελεν εἰσελαύνειν. οὗ δὴ καὶ γεγονότος, ὡς καὶ ἐπὶ ταῖς πύλαις δυσχερῶς διεκπαίειν, τὸ ἄπειρον πλῆθος ἐκεῖνο, ὀψὲ τῆς ἡμέρας οἱ Βασιλεῖς σὺν τοῖς ἀμφ᾽ αὐτοὺς τὴν πόλιν εἰσίασιν.
B Ἐπεὶ δὲ πάντα τἀκεῖ τῷ Βασιλεῖ κατὰ νοῦν προκεχωρήκει, καὶ μόνον τὸ τοῦ Πατριάρχου διὰ φροντίδος ἦν, ὑπὸ γωνίᾳ καθημένου τῇ τῆς Παμμακαρίστου μονῇ. διὰ ταῦτα πέμπων πολλάκις ἠξίου μικροψυχίας πάσης ἀφέμενον ἀπαίρειν ἐκεῖθεν, καὶ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον μετασκηνοῦν. ἀλλ᾽ οὐκ ἔπειθεν ἀξιῶν πολλάκις. ἐδίδοτο δέ τις καὶ ἔννοια τοῦ ἀλύειν χάριν τῶν γεγονότων, πλὴν οὐ γυμνῶν καὶ μόνων ἐκείνων, ἀλλὰ καί τιν᾽ ἄλλα συμπλέκοντος, ἐφ᾽ οἷς προσελθεῖν μὲν Βασιλέα ἠξίου, προσελθεῖν δὲ καί τινας τῶν τοῦ Κλήρου, καὶ Ἀρχιερέων ὁπόσοι καὶ δόξειαν ἀποχρώντως ἔχειν, καὶ λό-
C γους κινηθῆναι, καὶ οὕτω πως θεραπευθέντα τὸν Πατριάρχην, εἰ ἐγχωροίη, τὴν οἰκείαν διακονίαν ἀναλαμβάνειν, ὡς ἔλεγεν. εἰ δ᾽ οὖν, ἀλλὰ παραιτεῖσθαι, καὶ καθ᾽ ἡσυχίαν τὸ λοιπὸν διαφέρειν τοῦ βίου.

CAPUT IX.

Ut Imperator ad Ædes Patriarchæ se contulerit suaseritque reddere se functionibus suæ Potestatis.

Ne istuc quidem descendere in spem placandi Patriarchæ Imperator recusavit: atque adeo Februarii Kalendis multa nocte cum eo quem poposcerat comitatu præsto adfuit ubi is diversabatur. causa tam solicite obsecundandi desideriis ejus Andronico fuit, quod minime omnium volebat, abdicationem quam Patriarcha minabatur, imputari odio fœderis a se initi cum Crale. Credituros id enim facile plurimos; & statim in famam abiturum: tantam fuisse indignitatem affinitatis ab Imperatore cum Serbiæ Principe contractæ, ut non aliam Joannes Patriarcha dignitatis abdicandæ causam habuerit; quam metum, ne in ea perseverando videri posset id matrimonium probasse, aut tolerabile censere: ex qua opinione ingentem orituram
pag. 102. rerum Ecclesiæ perturbationem providebat. Ejus incommodi prævertendi studio adire Patriarcham Augustus statuit, coramque ex eo cognoscere quid in se culparet: idque fecit moderatione quadam media inter humi-

D Πρώτη γοῦν Λιμναιῶνος, ὀψὲ τῆς νυκτὸς γίνεται τοῦτο. διὰ σπουδῆς γὰρ ἦν Βασιλεῖ τῆς μεγίστης, ἐπὶ τῷ μὴ τηνικάδε παραιτεῖσθαι τὸν Πατριάρχην, καὶ πολλοῖς δόξαι, οὐδενὸς χάριν ἄλλου ἢ τοῦ κατὰ τὸν Κράλην συναλλάγματος παρῃτήσατο. κἀντεῦθεν σκάνδαλον συμβῆναι γενέσθαι τοῖς τῆς Ἐκκλησίας πράγμασι. διὰ τοῦτο καὶ δυοῖν μεταξὺ τῆς τε πρὸς τοῦτον θωπείας, καὶ τῆς δοκούσης αὐτῷ δικαιολογίας ἐναπολειφθεὶς, συνετῶς ὑπήγετο, πρὸς ὅτι καὶ δόξοι Πατριάρχῃ. Παραγίνεται τοιγαροῦν Βασιλεὺς, καὶ τοῖς περὶ τὸν Πατριάρχην συγγίνεται, ἤμην δὲ καὶ ἡμεῖς σὺν ἄλλοις ἐκεῖ. τότε καθίσαντος μὲν Βασιλέως, συνεδριασάντων δὲ καὶ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν, ἐκίνει Πατριάρχης πρὸς Βασιλέα τὰ δοκοῦντά οἱ πρὸς παραλύπησιν, δι᾽ ἃ καὶ ἐγγωνιάζειν

ἐθέλει, καὶ παραιτεῖσθαι καὶ Ἐκκλησίας προεδρείαν, καὶ ἱερωσύνην αὐτήν, εἰ πλέον συναναγκάζοιτο. καὶ πρὸ τῶν ἄλλων τὸ τοῦ Κράλη προετίθει, καὶ τὰ δοκοῦντά οἱ προσίστασθαι ἀνετάττετο, ὅτι δηλαδὴ συνεστὼς κατὰ νόμους γάμος διαλυθείη, καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως ἐκεῖνος, ἠθετηκὼς τὴν ἰδίαν, νηπίαν οὖσαν ἀγάγοιτο. καὶ ὅτι χρυσολογεῖταί τε καὶ ἀργυρολογεῖται τὸ πᾶν, τετιμιουλκημένου μὲν τοῦ χρειώδους ἅλατος, τετιμιουλκημένου δὲ καὶ σιδήρου, συχνῶν δὲ τῶν συνδοσιῶν γινομένων, καὶ τρίτον, ὡς καταφρονεῖται αὐτός, ἀναφορὰς πολλάκις ὑπὲρ τοῦ δοκοῦντος δικαίου ποιούμενος. Ἐντεῦθεν δὲ Βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπὲρ τούτων ἀπολογίαν καταστάς, ἐπὶ μὲν τῷ τοῦ Κράλη συναλλάγματι, οὐκ ὄρεξιν ἰδίαν, καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἑαυτῷ ὄνησιν ᾐτιᾶτο. πολλῷ γὰρ ἥκιστα τοῦτο. ὅσῳ καὶ προσζημιωθείη αὐτὸς τὰ μεγάλα. Κόριον, ὃ ἐκ ψυχῆς ἔστεργε, καὶ ᾧ προσετετήκει καὶ αὐτὸς καὶ μήτηρ, καὶ γάμους ἑτοιμάζειν ἐγκαίρους, τοὺς ἐκ Ῥηγῶν ᾤετο, ἐξ ἀγκαλῶν οἰκείων ἀναρπασθέν, βαρβάρῳ τε καὶ τὰ πάντα ἀστόργῳ καὶ μηδὲν σεμνὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἔχοντι, καταπροϊέμενος. ἀλλ' ἀνδρῶν, καὶ χωρῶν, καὶ πραγμάτων προσηκόντων τῇ Βασιλείᾳ, τῶν μὲν ἀπαγομένων ἀθλίως, τῶν δ' ἐρημουμένων ἐσχάτως, τῶν δὲ σκυλευομένων ἀναποδότως, καὶ αἰχμαλωσίας τοσαύτης τε καὶ τοιαύτης χάριν ταῦτα πράττοι, καὶ παρὰ γνώμην, καὶ παρὰ θέλησιν. Πολλὰ γὰρ καὶ εἰρήνην ἀνύτειν, ὅσα σίδηρος οὐκ ἰσχύει, καὶ σπονδὰς καταπράττειν, καὶ μόλις τὰς ἐκ τῶν γάμων συνεκτικωτάτας οὔσας, καὶ ἀσφαλεῖς, ὅσα μὴ μάχαι καὶ πόλεμος οὐμενοῦν κατεπράξαντο. οὐ μὴν δ' αὖθις καὶ νόμων ἐς ἅπαν ἐκτός, ὡς αὐτὸν οἴεσθαι, πράττειν. Δῆλον γὰρ εἶναι καὶ κανόσι καὶ νόμοις προστεταγμένον, μὴ ἂν ἐγχωρεῖσθαι τὸν νόμιμον ἀγαγόμενον, ταύτην μὲν ἀφεῖναι παρὰ μηδεμίαν αἰτίαν εὔλογον, συμπλέκεσθαι δ' ἄλλῃ. εἰ δέ τις τολμῴη, αἰτίαν μὲν μοιχείας ἀποίσεσθαι τὸν τολμῶντα. τὴν δὲ συνοίκησιν εἶναι παράνομον, ὥστε τῆς πρώτης ἠθετημένης καὶ ζώσης, ὁπόσας τοὐντεῦθεν ἠγάγετο, μὴ ἐγκεκριμένας τοῖς νόμοις μηδ' ἐν γυναιξὶ νομίμοις τάττεσθαι. ἢ οὐ ταῦθ' οὕτω καὶ ἐν ἡμῖν ἔχει, φησὶν ὁ Κρατῶν; Πυνθάνου τοιγαροῦν τῶν εἰδότων, καὶ πιστῶς μάνθανε. ὡς οὐκ ἄλλως ἡμῖν ἐγένετο καταδέξασθαι τὸ συνάλλαγμα, εἰ μὴ τοὺς ὅρκους, τοὺς πρέσβεις προσαπῃτήσαμεν βεβαιοῦν, ἢ μὴν καὶ ἔτι περιεῖναι τὴν νόμιμον, ὅτε τῇ τοῦ Τερτερῆ συνεπλέκετο, καὶ ἄρτι μὴ ζῆν, ὅθ' ἡμεῖς εἰς γαμβρὸν ἐπαττόμεθα. ὡς ἐντεῦθεν τὴν μὲν συμβαίνειν εἶναι παράνομον, τὴν δ' ἡμετέραν εἰ καὶ νηπίαν, ἀλλ' οὖν ἔννομον. καινοτομεῖσθαι δὲ καὶ χρόνον, ὡς οἴδατε ἐπὶ τοῖς βασιλικοῖς κήδεσι. φέρουσι καί τι συνοῖσον πάντως διὰ τὴν ἐκ τῆς εἰρήνης κατάστασιν. Τέως δὲ καὶ οὕτως ἐχόντων ἡμῶν, τῆς ἀπολογίας ἡμῖν μὲν καὶ ταῦτα καὶ πλείω πράττειν ἀνάγκη πρὸς τὸ συμφέρον κοι-

νῶν

A lem demissionem adulationis erga eum obnoxiæ, & justæ suæ defensionis fiduciam securam. Coram Patriarcha igitur cœtu Suorum circumdato adfuit Imperator: adfuimus & nos ibidem cum aliis: moxque ubi consedisset Augustus, circumsedentibus sacri Ordinis viris, exposuit Imperatori Patriarcha quæ sibi displicerent ob quæ hactenus volens in angulo mussaret, porroque paratus esset Præfecturæ, ipsique, si desperatio remedii sic cogeret, renunciare sacerdotio. ante omnia memoravit fœdus cum Crale, in quo quid ipsum offenderet, protulit; criminans legitime contractum prius Cralis conjugium, fuisse nefarie diremptum, & injuste ab eo repudiata Regis Bulgariæ filia, in ejus locum substitutam infantulam, ex Imperatore natam. Addidit ferre se haud posse aggravari Populum tributis sine modo.

B Nullum finem fieri, auri, argenti undique nullo non e rerum genere corradendi. Subjici novis vectigalibus salem communis usus, subjici etiam ferrum; & immaniter istis exactionibus rerum vitæ necessariarum pretium accendi. effundi mox prodige in largitiones crebras quæ avare sint extorta. Tertium his attexuit querelarum caput, contemni se, nec haberi rationem supplicationum pro Clientibus suarum, ubi ex officio interveniens periclitantium causis, patrocinaretur oppressis, & jura destitutorum verisimilia licet, nequidquam allegaret; nullo suæ neglectæ auctoritatis fructu. Adversus hæc Imperator sui defensionem a capite orsus, de Cralis primum fœdere disseruit; nec propria se in id cupiditate tractum, nec utilitates in

C se, suosque privatim redundaturas inde captasse: quin potius sacrificasse se in hoc publicis commodis privatos, eosque tenerrimos, affectus. Filiolam, caput omnium dulcissimum, suas, matrisque delicias, quam in spem splendidissimarum cum Regum maximis nuptiarum educarent, avelli sibi passos e gremio, projicique in manus insociabilis Barbari; nihil in cultu, ac moribus humanum, nihil in ipso principatu magnopere splendidum habentis. Verum eo a se pretio redemptam captivitatem subditorum Imperii, qui misere servitum abducebantur, Provinciarum Romanæ ditionis statum, quæ incursionibus desolabantur; Annonam denique, ac victum subjectæ sibi Plebis, irreparabilibus latronum rapacissimorum deprædationibus spoliari antea solitæ. Tam acerbæ

D oppressionis miseratione motum se se, invitissimum quidem, & inclinationi propriæ summa vi obluctantem, quod habuisset carissimum impendisse, in levamentum alia nulla ratione avertendæ calamitatis; gnarum multa conventionibus effici, quæ bello, ac ferro frustra tententur. Fœderumque beneficio, præsertim ad stabilitatem roboratorum necessitudine nuptiali (nam isto demum glutine firmissime hominum voluntates coeunt) in commune plurima, & maxima, idque tranquille, ac secure provenire commodum, quæ nec sudoribus ac periculis gravissimis laboriosissimarum expeditionum, nec cruore immenso præliorum, parari umquam valuissent. Nec tamen, quod falso argueretur, tantæ ac tam evidentis utilitatis gratia

E quidquam contra leges attentasse. Esse namque manifestum juxta scita Canonum, & Civilium etiam sanctionum, nec licitum, nec integrum Viro esse qui ritu legitimo uxorem duxerit, ea sine ulla causa idonea rejecta, copulari alteri, ac si quis id attentaverit, adulterii teneri; conjugiumque hoc secundum pro illegitimo habendum; ita ut, quamdiu prima sola vera conjux superstes fuerit, quotquot inde duxerit, illegitimas,

Edit. Rom. pag. 203.

,, & pellices potius quam justas uxores fore.
,, An vero ita hæc in nostro casu se habuere?
,, subjecit Imperator: interroga igitur eos qui
,, norunt, & ex vero rem cognosce. Disces,
,, haud prius nos assensos in matrimonium filiæ
,, cum Crale, quam legatorum, prout exege-
,, ramus, inde ad nos missorum juratis testi-
,, moniis comperimus, & fuisse adhuc in vivis
,, legitimam Cralis uxorem quando is filiam
,, Terteris in contuberniũ adscivit; & eamdem
,, jam vivere desiisse, quando nos eum Gene-
,, rum fecimus. Ex quibus est manifeste conse-
,, quens & filiam Terteris nihil nisi pellicem,
,, & nostram, ut cumque infantulam, justam,
,, legitimamque Serbiæ Principis sponsam ex-
,, titisse. Porro quidquid inest novitatis præfe-
,, stinato matrimonio Puellulæ impubis, par
,, est condonari Principibus, qualium connubia
,, in hoc privatam excedunt sortem, quod in-
,, tervallis observationibusque temporum mi-
,, nus addicte, ut scitis, obsequantur. quo in
,, genere si liberis eorum inclinationibus de-
,, fertur; & solum quia ipsis libet, certorum
,, interdum, rituum rigide a cunctis alioqui cæ-
,, teris exigi solitorum, gratia illis egregiæ
,, privilegio dignitatis nullo non ferente fit;
,, quanto iis tunc æquius ignoscatur, quando
,, inæstimabile commodum securæ pacis in
,, longi constantiam temporis fixæ, quadam
,, minus forte usitata præcocitate nuptiarum,
,, Reipublicæ, ni sic facerent, periclitaturæ,
,, imo gravissime laboraturæ redemerint? Re-
Edit. Rom. pag. 204. ,, demerint autem, ut nos nunc, acerbo pre-
,, tio gravis domesticæ jacturæ: & carissimi
,, capitis deplorabili longum impendio, sed hęc
,, nostra regnantium sors; est quibus conditio
,, Principatus, officium ac necessitudinem in-
,, jungit hæc, & plura quantumvis ærumnosa,
,, molestaque, pro communi utilitate subeundi.

Peroravi hactenus serbici fœderis causam, & quid in eo curque fecerim exposui: vestris de integro sententiis permittens, quid nunc circa hoc a me fieri velitis: paratus ad nutum vestrum emendare, ac quoad potero refringere, si quid ibi reprehensibile rationibus idoneis monstraveritis. Nihil excipimus, prompti ad omnia sine ullo privatarum necessitudinum, aut affectuum respectu. Imperanti enim alios Parentes esse, quam leges; filios alios quam Romanos universos, equidem non puto. Hæc locutus Imperator probabilia dixisse visus est, & multorum in suam sententiam assensum traxit; aliud accusationis suæ caput de sale, ac ferro, aliisque auri exactionibus deinde purgavit, ærarii egestatem obtendens, & ineluctabilem

,, bilem necessitatem grandis pecuniæ in res
,, communis utilitatis expendendæ. Ejusmodi
,, quippe negotiorum eam esse naturam ut sine
,, nummorum impendio confici nequeant; se
,, nec aurum plane amare, nec argentum, nisi
,, quatenus juvandæ Reipublicæ vim habeant,
,, expedienda facultate salutarium publice con-
,, siliorum. Justum auri usum se carendo, tristi
,, diu experientia probasse, jampridem coa-
,, ctum pensiones Ministris Reipublicæ olim de-
,, cretas, & ex longo solvi summa fide solitas,
,, detinere; quæ ipsa odiosissima parsimonia
,, cum non sufficiat expediendis quibus status &
,, salus Imperii ematur sumptibus, aliquam u-
,, tique inveniendam extundendæ undecumque
,, pecuniæ rationem. quam autem hanc aliam
,, a collatione subditorum comminisci quis va-
leat? *sed commoveamus age sane* (subjecit) *disputationem, retorto ad memoriam Principatuum retro lapsorum a nostri hodierni experientia, mentis intuitu.* Induxit hic Imperatores antiquos,
,, & maxime Joannem, demonstrans, quantum
,, huic studium fuerit pecuniæ congregandæ;
,, eo quidem usque ut delata ei aliquando quere-
,, la per quosdam convehentium pecuniam pu-

A τόν, εἰ καὶ λυπηράττα ξυμπίπτοιεν, ὡς ἀλγεινὸν καὶ τὸ δε διαφερόντως. Ὑμῖν δὲ προσκείσθω καὶ αὖθις εἰς σκέψιν, καὶ ὃ δόξοιεν ἂν μόνον μετ' εὐλόγου τοῦ αἰτιάματος, συγχωρῶ γίνεσθαι. Βασιλεῖ γὰρ εἶναι ἢ πατέρας ἑτέρους τῶν νόμων, ἢ παῖδας ἄλλους Ῥωμαίων ἁπάντων οὐκ οἶμαι. Ταῦτ' ἔλεγε Βασιλεύς, καὶ ἐδόκει πιθανά τε λέγων, καὶ τὰς γνώμας τῶν πολλῶν ἔπειθε. δεύτερον τὰ περί τε τοῦ ἅλατος καὶ σιδήρου, καὶ χρυσολογιῶν ἑτέρων ἀπελογεῖτο, τὴν χρείαν προβαλλόμενος, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀνάγκην. ὡς οὐδὲν τῶν δεόντων ἄνευ χρημάτων πεφυκὸς ὂν γίνεσθαι. μὴ δὲ γὰρ αὐτὸς B χρυσὸν ἀγαπᾷν, μὴ δ' ἄργυρον τὸ παράπαν, εἰ μὴ βοηθεῖεν χρείαις ταῖς ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων. παρ' ἣν αἰτίαν ἐκλελοιπότων χρημάτων, καὶ ῥόγας συνήθως διδομένας παρακατέχεσθαι, καὶ προσεξευρίσκειν ἀνάγκη πόρους εἰς συλλογήν· ἵνα γοῦν καὶ κινοίμεθα ἔλεγεν. ἐπεῖγε δὲ καὶ Βασιλεῖς ἀρχαίους, καὶ μᾶλλον τὸν Ἰωάννην, ὁπόσην τὴν ὑπὲρ τῶν χρημάτων εἶχε σπουδήν, ὡς ἐγκληθὲν, παρὰ τῶν ὅτι χρήματα εἰσκομίσαντες, οὐκ ἐξαπιναίως παρὰ τῷ αὐτοῦ κοινῷ ταμιείῳ ἐχόντων τὴν ἐνοχὴν προσδεχθεῖεν, ὀργὴν προστρίβῆναι τοῖς μὴ παρ' εὐθὺς δεξαμένοις τόσην, ὥστε καὶ ἑνὸς εἰς Λαζοὺς C φυγόντος, θατέρῳ πληγὰς ἐκ προστάξεως ἐντεινάντων, συμβῆναι τῷ τότε, ἡμερῶν ὀλίγων τεθνάναι. Παρῆγε δὲ καὶ μάρτυρα τῶν λεγομένων, τὸν τότε Λογαριαστὴν τῆς αὐλῆς Ἄγγελον, οὗ καὶ παρευθὺς ἐπὶ τούτῳ οἴκοθεν εἰσκληθέντος, τὸ μὲν εἰσελθεῖν καὶ αὐτὸν εἰπεῖν οὐκ ἐνεχώρει γίνεσθαι. Ὀφφικίῳ γὰρ τετιμημένον, τῶν ἄλλων καθημένων, ἐκεῖνον ἵστασθαι, οὐκ ἐδικαίου ὁ Βασιλεύς. καθέζεσθαι δὲ πάλιν εἰσιόντα, παρακαίριον ἔδοξε. διὸ δὴ καί γε τῷ συγγραφεῖ τῶν τοιούτων, καὶ δευτέρῳ τῶν ἐκ τοῦ Κλήρου καὶ αὐτοῦ τιμίων, παρὰ Βασιλέως ὥριστο, ἐξελθόντας ἐρωτᾷν καὶ πυνθάνεσθαι τούτου, περὶ ὧν ὁ Βασιλεὺς ἔλεγε, καὶ D γέγονε ταῦτα, καὶ ἐμαρτυρεῖτο, τὸ λεγόμενον ἀληθές, πλέον εἰπόντος ἐκείνου, καὶ τὸν τῶν ἡμερῶν ἀριθμὸν, καί γε τὴν τοῦ θανάτου νόσον τῷ τελευτήσαντι. Τέσσαρας γὰρ ἡμέρας, καὶ αἱμόρροιαν ἐπισυμβᾶσαν τῷ αἰκισμῷ τὴν τοῦ θανάτου αἰτίαν προσεμαρτύρει. ἧκε δ' ὁ λόγος καὶ τῶν περὶ τῶν ἀναφορῶν, καὶ μεθ' ὅτι πλεῖστα δὴ τὰ λεχθέντα, ἐφ' οἷς ὁ Βασιλεὺς ἐδείκνυ τὸ πρὸς τὸν Πατριάρχην συγκεχωρηκὸς ἐφ' ἅπασι σχεδὸν ἢ τοῖς πλείστοις, διῄρει τὰ προσαναφερόμενα, καὶ ἄλλα μὲν ἐτίθει τὰ κατ' ἀνάγκην προκείμενα. ἃ μὴ δ' εἶναι δίκαιον παροράσθαι, διὰ τὴν κατὰ τὸ δίκαιον δυσωπίE αν. ἄλλα δέ γε τὰ κατὰ χάριν προτεινόμενα εἴς γε λύσιν, ἐφ' οἷς καὶ ὑπακούοντος μὲν, χάριν εἶναί οἱ, μὴ κατανεύοντος δὲ, μὴ δοκεῖν δικαίως λυπεῖν τὸν ἀποτυγχάνοντα. Συνάπτειν δὲ ταῦτα Πατριάρχην, καὶ ἓν ἡγεῖσθαι τὰ τρόπον ὁρισμάτων μυσῶν, καὶ Λυδῶν διεστάμενα. καὶ διὰ τοῦτο λυπεῖσθαι εἰ ἔν τισιν

ἀσυ-

ἀσυγκάταινος εἴη ὁ Βασιλεὺς, οὐκ ἔχειν τὸ εὔλογον ἰσχυρίζετο. Τέως δὲ καὶ καθ' ὑπόσχεσιν ἐπενέγκας, ὡς εὐμενῶς ἐντεῦθεν καὶ ἀκούοιτο καὶ συμπράξειε. Διαλύειν τε τὴν λύπην ἠξίου, καὶ μικροψυχίας πάσης ἀπαλλαγέντα τῆς τιμῆς ἔχεσθαι. Ταῦτ' οὖν ἐκείνους λιπαρῶς ἠξίου, καὶ τοὺς ἄλλους εἶχε ξυναξιοῦντάς τε καὶ συμπείθοντας, κἀντεῦθεν ὁ Γηραιὸς ἐκεῖνος μαλακισθεὶς, ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις καὶ τὴν γνώμην εὐένδοτος, παροτρυνθεὶς εἰς τοῦτο καὶ παρὰ τῶν ἰδίων, κατανεύει, καὶ Βασιλεῖ ἀξιοῦντι πείθεται, καὶ καθυπισχνεῖται αὐτίκα ἐκεῖ μόνον μείναντα, ὑπ' αὐγὰς τὰς πρώτας, τὸ Πατριαρχεῖον καταλαβεῖν. Γέγονε τοῦτο, καὶ ἡ τῆς Ὑπαπαντῆς ἑορτὴ τὸν Πατριάρχην ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας ὁρᾷ. Ἀλλ' οὐκ ἦν καὶ ἐς αὖθις τὸν τοῦ Τελχῖνος ἠρεμεῖν φθόνον.

A blicam, de negligentia Custodum ærarii, accipere statim eam, & intro recondere differentium, tanta ira exarserit in Ministros duos talis indiligentiæ compertos, ut eorum altero metu supplicii, ad Lazos fuga delato, comprehensus alter tot, tamque gravibus jussu Augusti concisus plagis fuerit, quæ verisimilem opinionem multorum fecerint, ejus obitum paucis diebus post secutum isti flagellationi tribuentium. Rei sic gestæ testem protulit, tunc Logariastem Aulæ Angelum, quod ad hoc ipsum profitendum statim domo accito, cum quædam obstaret inconvenientia ne is intro admissus coram cœtu appareret (quoniam hinc quidem virum Officii honore decoratum, stare aliis confidentibus, haud æquum censebat Imperator, rursus autem sedere ibi eum qui non ad censendum de B negotiis propositis, sed ad brevis responsi statim expediendam redditionem vocaretur, intempestivum videbatur) scriptor hujus Historiæ, & alius e Clero, & ipse ab Augusto magni habitus, jussi ab eo sunt, egredi & foris interrogare Logariastem de iis quæ dixerat Imperator. Factum id est: & Logariastes suo testimonio prolixe fidem adstruxit sinceræ veritatis allegatis ab Augusto: exequens etiam circumstantias numeri dierum & morbi ac modi mortis ejus qui sic obiisse dictus esset. Ajens videlicet quarto die postquam vapulaverat, hunc efflasse animam: nec aliam ei fuisse mortis causam, quam fluxum sanguinis, e plagarum inflictione secutum. Hinc jam ad tertiam Patriarchæ de Imperatore querelam neglectarum suarum pro Clientibus precum processit oratio. Ibi postquam Imperator verbis plurimis ostendit propensissimam suam non in plerisque solum, sed plane in omnibus erga Patriarcham Indulgentiam, distinxit genera supplicationum quæ sibi offerri contingeret. Alias enim necessitatem habere juris stricti, & ea poscere, quæ sine injustitia negari haud possent. Has a se negligi nefas esse ultro confiteri; propter debitam æquitati a Principe reverentiam. Verum alterius quoque generis preces esse minime debitas beneficii nomine, rogantes. In his, ut benigne annuentis liberalitatem Principis ejus imputari gratiæ par est: ita recusatio libertate utentis in renuendo sua, nullam videtur offerre justam dolendi aut conquerendi causam non assecuto quod optarat. Confundere porro Patriarcham, & in unum hæc miscere, non minori alioquin ab invicem intervallo dissita, quam quo Mysorum, ut dici solet, Lydorumque fines distant. ac propterea ægre ferre si quando minus morigerum ad omnia quæ postulat experiatur Imperatorem: in quo plus æquo sibi arrogare ipsum, ac ultra quam recta ratio sineret, appetendo provehi, affirmavit Andronicus, & multis evincere contendit. Subjunxit nihilominus promissionem facilioris in posterum exorabilitatis; ostendens, plane sibi esse decretum, & benigne audire Patriarcham quoties deinceps se adiret, & ei gratificari efficiendo quæ vellet. tantum oravit, ut laxata contractione animi, & omni ægrimonia, suspiciosaque tristitia deposita, resumeret exercitium suæ Potestatis, & honoribus tali Sacerdotio debitis coli se sineret. Hæc lætus renidensque Imperator cum diceret, adjuvantibus pro se quoque cunctis qui aderant, & communi assensu eadem rogantibus, emollitus denique senex est, erat enim re vera flexibilis ad suasiones Amicorum; vir haud præfractæ mentis, nec præjudicatorum pertinax sensuum. Sed & hanc hominis ad æquis acquiescendum pronitatem familiares tunc ejus promoverunt; ipsum, ut persuaderi sibi pateretur quod omnes optabant, adhortantes. Annuit ergo postulatis Imperatoris, & ei promisit: se non plus in quo erat hæsurum loco, quam quantum nox tum intempesta cogeret: primo diluculo in Ædes Patriarchales remigraturum. Nec pollicitis fides abfuit. Nam Postridianum Hypapantes festum Patriarcham ministeriis sacris redditum rursus vidit in Ecclesia. Quamquam ne perpetuum sic restituti officio Præsulis gaudium foret, haud abstitit invidi Dæmonis malignitas denuo conari.

Edit. Rom. pag. 205.

CAPUT X.

De causa Ephesii Joannis.

Ἀλλ' ἔαρος ἐνστάντος ἐντεῦθεν, καὶ τῶν Πασχαλίων διελθουσῶν, ὁ περὶ τοῦ Ἐφέσου Ἰωάννου λόγος κινεῖται. Καὶ Βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ὁμολογῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτεῖν, μὴ δὲ γὰρ εἶναι ἄλλον τὸν καθαιρήσοντα, ἀλλὰ μόνον τὸ σφέτερον θέλημα, διὰ τὸ ἐπὶ τοῦ Γρηγορίου σκάνδαλον, μὴ τοῖς ἄλλοις κἀκείνου συμβαίνοντος, ἐφ' ᾧπερ ὁμολογεῖν εἶναι ἐκεῖνον παρρησίᾳ, μηδὲν σφαλέντα ἐπὶ τοῖς δόγμασιν. Ἔπειτα δὲ τὴν ἐκείνου παραίτησιν δέχεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ὑψίθρονον ὄντα Βασιλεὺς ἐπίτηδες ὑπεχάλα, καὶ τῇ κέλλῃ παρέβυεν. Αὐτὸς γοῦν ἀναλαμβάνων τὴν τιμὴν ἐκείνῳ ἤθε.

C Cæterum vere inde consecuto, & Paschalibus feriis elapsis, causa Joannis Ephesii retractari cœpta est. Ac Imperator quidem ultro pœnitens fatebatur, inique ab se cum illo actum; quippe qui ejus, falso insimulati participationis scandali Gregoriani, eoque adacti ad renunciandam diguitatem, volens abdicationem recepisset, Thronoque sic dejectum cella inclusisset. Quam suam injustitiam, ut quamprimum agnoscebat emendaret, profiteri se nunc palam: Joannem Ephesinum minime assensisse cæteris in pace inita cum Gregorio; neque quidquam erroris contra dogma conscivisse. Tum quod erat tali declarationi consequens, idem Augustus retexere male orsa & restituere in integrum, dignitatique reddere quem perperam ever-

tiſſet, voluit; ultro ei concedens quod iratus abſtulerat; ſuam videlicet benevolam gratiam. Porro Antiſtites (exceptis Philadelphienſi, Smyrnenſi, & tertio forte quodam alio) nihil cauſæ putabant ſupereſſe quominus Epheſinus, reconciliato jam ipſi Auguſto, protinus honorem amiſſum rite ac jure ſuo reſumeret. ad quod cum æquitate ipſa rei movebantur, tum viri reverentia, virtute ac doctrina inſignis; maximeque utilis iis dotibus ad res, ut tum erant, Eccleſiæ componendas vel ſtabiliendas. neque enim rata eſſe, aut omnino valere, quæ Athanaſio Patriarchatum gerente adverſus eum fuiſſent mota. ſed imperfectum, & dilata ſententia pendens adhuc manere judicium; idcirco quod Antiſtitum ſuffragia, ob invalidas objectorum ipſi criminum probationes in incerto hærentium, haud umquam legitimo numero ad ejus damnationem concurriſſent. Atque hi quidem ſic Epheſinum omni crimine liberum, & hoc ipſo reſtituendum Sedi ſuæ, videri debere contendebant. At Patriarcha & Philadelphienſis vehementer obſiſtebant. Erat & tertius Joanni contrarius Smyrnenſis: ſed parum poterat, ipſe ſacerdotio ſuſpenſus, & læſæ majeſtatis citatus reus, ac nondum purgato crimine periclitans. Accerſitus autem fuerat perduellionis ob impertitum Eccleſiaſtica benedictione Malacam quemdam participem & miniſtrum Rebellionis Philantropeni, cujus nomine Smyrnam occupatam tenuerat, poſtea interfectus. Præcipui ergo & efficaciores oppugnatores Epheſini erant Patriarcha & Philadelphienſis. Hi omnino negabant fieri poſſe ut is reponeretur in Throno: ardeſcebatque majorem in modum inter hos alioſque ea de re contentio. adeo quidem ut offenſus jurgio & pertæſus Synodalium rixarum, iterum Patriarcha ſecederet in Pammacariſti Monaſterium: Imperatore mollius agente pro Joanne, metu offendendi Patriarchæ, quem obſervare perſeverabat; cavens irritare hominem: ſed ejus tamen impetus in Epheſinum quam poterat moderatiſſime retundens.

Edit. Rom. pag. 206.

A λεν ἀνορθοῦν. Ἐκεῖνο διδοὺς, ὃ καὶ ὠργισμένος προσαφῃρεῖτο, τὴν εὐμένειαν. Ἀρχιερεῖς δὲ, πλὴν τοῦ Φιλαδελφείας, καὶ τοῦ Σμύρνης, οὐκ οἶδα εἰ καὶ τρίτου ἑτέρου, Βασιλέως λύοντος τὴν ὀργὴν, ἐπὶ τῆς οἰκείας ἔχεμον ἔχειν ἐκεῖνον τιμῆς. τοῦτο δίκαιον δυσωπούμενοι, καὶ ἀνδρὸς ὄντος ἐκείνου τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν λόγον οὐχ ἥκιστα ἱκανοῦ καὶ χρειώδους ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας τὰ μέγιστα. μὴ δὲ γὰρ ὅλως ἰσχύσαι. τὰ κατ᾽ ἐκείνου ἐπ᾽ Ἀθανασίου Πατριαρχοῦντος κεκινημένα, ἀλλ᾽ ἡμιτέλευστον μεῖναι τὴν κρίσιν, διὰ τὴν τῶν Ἀρχιερέων ἐπὶ τοῖς ἀνισχύρως κινουμένοις ἀμφιγνωμόνησιν. Καὶ οἱ μὲν οὕτως ἐδικαίουν τὸν ἄνδρα. B Πατριάρχης δὲ καὶ Φιλαδελφείας (ὁ γὰρ τρίτος ὁ Σμύρνης, ἐγκλήματι καθοσιώσεως ὑπαχθεὶς, ὡς εὐλογήσας τὸν Μαλάκην, Μαλάκης δ᾽ ἦν ὁ ἐπὶ τοῦ Φιλανθρωπηνοῦ τὴν Σμύρνην ἐκείνῳ κατέχων. Ὃς δὴ καὶ πεφόνευτο ὕστερον, ἐκινδύνευε καὶ ἀργὸς ἦν) τέως ἄμφω Πατριάρχης τε καὶ Φιλαδελφείας ἀντέτεινον, καὶ ἕν τι τῶν ἀδυνάτων εἶχον τὸν Ἰωάννην ἀποκαθιστᾶν. ὅθεν καὶ μεταξὺ τούτων μεγίστη φιλονεικία ἤρξατο ἀναφύεσθαι. Ὥστε καὶ ἀπειρηκότα τὸν Πατριάρχην, ἀποχωρῆσαι καὶ πάλιν εἰς τὴν τῆς Παμμακαρίστου μονὴν τὸν τῆς Συνόδου ὄχλον εἰς τοῦτο. Ὁ γὰρ Βασιλεὺς μαλακῶς ἀντείχετο, καὶ Πατριάρχην κατὰ τὸ εἰκὸς ἐφυλάττετο, ὡς εἶχεν ἀποκρυόμενος.

CAPUT XI.

De accuſationibus Patriarchæ impactis ab Epiſcopis.

Patriarcha igitur privatim agente, ac obſeratis pertinaciter valvis neminem eorum admittente, qui aut petendæ interventionis, aut judicii cauſa aditum ad eum poſcerent, Antiſtites contrariæ ipſi factionis aliquid ad rem quam promovebant utile ſe acturos rati, cooperante oblique Epheſino, libellum conſcribunt querelarum in Patriarcham, eumque Auguſtis porrigunt: ita ſe quod conabantur, non ſine ſpe ſucceſſus tentaturos arbitrati, aut extinguere penitus, aut aliquantum debilitare Patriarchæ apud Auguſtum Seniorem gratiam. „ Capita hæc erant querelarum. Quod cum „ bene ordinata diſpoſitio Miniſteriorum ac „ functionum unice requireretur non minus „ in aliis quam in Eccleſiaſticis negotiis, „ unde hanc Patres propriis canonibus com- „ mendaſſent, eam tamen Patriarcha fun- „ ditus negligat. Quæ enim ipſi Synodice „ legitimo ſuffragiorum concurſu decreve- „ rint, ipſe ſolus immutat, & proprio „ reſcripto communiter ſtatutis contraria im- „ perat: Præterea Eccleſias Paſtoribus vi- „ duatas, dilatis de induſtria canonicis „ per ſuffragia electionibus Præſulum ſub- „ ſtituendorum defunctis, ipſe ſibi uſurpat; „ miſſis qui nomine ſuo proventus earum tol- „ lant, & partem horum pro libitu abſu- „ mit, partim iis condonat quos iſtis admi- „ niſtrationibus præfecit. Quin & res Ec-

pag. 207.

C Ἐκείνου γοῦν ἰδιάσαντος, καί γε τὴν θύραν ἀποκεκλεικότος τοῦ μή τινα εἰσιέναι τῶν ἔξωθεν κατὰ χρείαν δῆθεν ἀναφορᾶς ἢ καὶ κρίσεως, οἱ ἀμφιγνωμονοῦντες ἐκείνῳ Ἀρχιερεῖς δόξαντές τι ποιεῖν ἱκανὸν ἐπ᾽ ἐκεῖνον, καὶ τοῦ Ἐφέσου συνεργοῦντος σφίσι πλαγίως, τόμον συντάττουσι μέμψεως, καὶ Βασιλεῖ ἐγχειρίζουσι, τὴν Βασιλέως ἐντεῦθεν ὑποχαλᾶν καὶ ἐκλύειν πρὸς ἐκεῖνον πειρῶντες διάθεσιν. Αἱ δὲ μέμψεις, ὅτι εὐταξίας ἀπαιτουμένης, εἴπερ ἐν ἄλλοις, καὐτοῖς τῆς Ἐκκλησίας πράγμασι. ταύτην γὰρ καὶ τοὺς Πατέρας διὰ τῶν οἰκείων συνιστᾶν κανόνων, κατ᾽ οὐδὲν ὅλως τῷ Πατριαρ- D χεύοντι μεμέληκε ταύτης. Κρίσεις μὲν γὰρ, ἃς αὐτοὶ συνοδικῶς ἀποκαθιστῶσιν, ἐκεῖνος μόνος ἐξαλλάττει, καὶ δι᾽ οἰκείας γραφῆς, τὰ τοῖς δόξασιν ἐναντία, διακελεύεται, καὶ Ἐκκλησίας κεχηρωμένας τῶν προεστώτων, αὐτὸς ἐξεπίτηδες τὰς ἐπ᾽ ἐκείνας ψήφους ὑπερτιθέμενος, πέμπων σφετερίζεται τἀκείνων. Καὶ τὰ μὲν ὡς βούλεται διατίθεται, τὰ δὲ καὶ δίδωσι τοῖς ἐπ᾽ ἐκείνοις καταστᾶσι. τὰ δέ γε τῆς οἰκείας Ἐκκλησίας τῷ σφετέρῳ υἱεῖ

ἐγχειρείσας Εφραὶμ, ὕλην δίδωσι τούτῳ κακίας τοῖς ἐκεῖθεν λήμμασι, μὴ οἰκονόμον κατὰ τὸ συνήθες καθιστῶν, παρ' οὗ δὴ καὶ τὰ τῆς Εκκλησίας διεξάγοιτ' ἂν πράγματα. Καὶ πολλάττα τοιαῦτα γράφοντες, ὑπαίτιον δεικνύειν ἤθελον, τὸν τέως σφᾶς ἀποπροσποιούμενον. Ταῦτα Βασιλεῖ δεξαμένῳ, τὸ πολὺ ἐπῄει καθυφιέναι τῆς διαθέσεως, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ ἀπολύειν παντάπασιν ἔγνω. Αλλ' ἐκείνῳ μὲν ὑφιέναι καὶ ἐνδιδόναι, ἥν πως ἀνακάμπτειν βούλοιτο, μὴ μέντοι γε ὡς τὰ πρῶτα λιπαρῶς ἀξιοῦν καὶ καταναγκάζειν. Ην δ' ἐπανήκοι, δέχεσθαί τε, καὶ οἱ τοὺς Αρχιερεῖς, ὁμονοεῖν πείθειν, ἅμα καὶ τῷ τε αἰτίαματα θεραπεύειν. Τὰ γὰρ τοῦ Αθανασίου κέντρα, τὴν συνήθη ὑπέκνιζε. Μὴ δὲ γὰρ ἔχειν ὅλως αὐτὸν εἰρηνεύειν, καὶ τὰς ἀρὰς λύειν, ἃς οὕτως ἐμπερισκέπτως καθίσῃ, καὶ φρικτῶς ἀφώριζε, μὴ τὸν θρόνον καὶ αὖθις ἀπολαβόντα. καὶ ταῦτα μὴ εἶναι τῷ παρ' αὐτοῦ τῆς λύσεως γράμματι, τὸ Αγιος προσιθέντα κατὰ τὸ σύνηθες, τῷ τοῦ Βασιλέως ὀνόματι. Οτι οὐδ' ἐκεῖνος ἠρέμει, ἐν τοιούτοις καιροῖς τοῦ σκανδάλου, ἀλλὰ τὰς θύρας ὑπανοιγνὺς τῆς μονῆς, πολλοῖς ἐπήρκει πενομένοις ἐκ τῶν τυχόντων. Ην δὲ ἄρα ταῦτα τοῦ μέλλοντος προκέντήματα, καὶ ἡ παλίμπους ἐφήδρευε δίκη, μηδὲν ἐπαΐουσι. Τότε δ' ἦν ταῦτα, οὐ μὴν δὲ καὶ ἐσάπαν τῷ Πατριάρχῃ ἠγνόητο τὰ τοῖς Αρχιερεῦσι πραττόμενα. Διὰ ταῦτα καὶ τὰ τῆς τιμῆς περιποιούμενος ἑαυτῷ, αὐθορμήτως ἔγνω πρὸς Βασιλέα παραγίνεσθαι, καὶ προσώπῳ γνησίῳ ἐντυγχάνοντα διαμηνίζειν τῇ αἰδῷ προσβαλεῖν.

A clesiæ propriæ dispensandas pro arbitrio permittens Filio suo Ephraimo, ansam ei & materiam ad male agendum præbet, occasione lucrorum quæ inde sibi congerit: cum pro more debuisset ejusmodi procurationem Oeconomo ad id lecto commendasse, viro idoneo, cujus fideli & prudenti judicio administratio Bonorum Ecclesiæ recte ac prout decet gereretur. Hæc & multa ejusmodi libellus Episcoporum continebat, quibus studebant reum, aut saltem suspectum, apud Imperatorem reddere Patriarcham, a quo se participatione consiliorum exclusos & quasi abdicatos dolebant. Ea cum accepisset Imperator, remisit ille quidem multum de illo vehementi affectu quo prius Patriarcham amplectebatur: non tamen ut dejicere illum Throno plane decerneret, B quin potius statuit benigna tractatione ipsum & indulgentia pellicere si posset ad resumendum exercitium Patriarchalis potestatis: certus tamen non descendere amplius, uti antea fecerat, usque ad preces humiles, & declarationes quæ possent reluctantem cogere, obfirmatæ ad impetrandum voluntatis: satis existimans nunc fore, si post benignam invitationem, reverti quo vocabatur ultro annuentem, benevole susciperet, eique conciliare adversos Antistites studeret, suadenda iis cum illo concordia, dandaque opera, ut objecta ei crimina justis purgationibus diluerentur. Ne ultra hæc conari nunc quidem curaret, neve abhorreret nimium a mutatione Præsulis faciebant infixi dudum ejus animo & necdum evulsi penitus scrupuli, ex illa fulminatione dirarum atque anathematum C quam Athanasius chartis abstrusis indiderat. coaluerant quidem utcumque vulnera formidinum illarum; non tamen ita ut non interdum cura inde superstitioso Principi supervacanea renascens, obductas quasi refricaret cicatrices; solicitaretque reputantem: haud videri vere umquam expatriarcham illum soluturum quod ligaverat, & horribiles illas execrationes rite legitimeque remissurum, nisi reponeretur in sede, potestatemque reciperet eamdem qua tunc erat præditus cum illa scriberet. Nam declarationem istam qua sedatæ tunc conscientiæ multorum essent, apparere convitio expressam ab invito, nec periculum abesse, quin uti vi extorta, cassa effectu, & nullius esset roboris. Pellucere quin etiam, si quis introspiciat attentius, signa male dissimulatæ talis in ipso Athanasio sententiæ arcanæ. Cur enim ille litteris de hoc editis omisisset Imperatoris nomini consuetum *Edit. Rom.*
Sancti adjunctum apponere, nisi vellet subindicare: haud opinari se illum rite per has ac vere *pag. 292.*
intortorum in ipsum per priores anathematum feralibus vinculis solutum? Quid quæ nunc agere diceretur, an non idem ipsum innuebant? Audiebatur enim, ex quo erant istæ de Patriarcha qui nunc rerum potiretur, controversiæ motæ, suæ prius clausæ cellulæ fores hiare passum esse; admisisse quinetiam clanculum, & subsidiis opportunis populariter demeruisse inopes e Plebe quospiam; quæ indicia essent minime acquiescentis fortunæ præsenti, & Thronum unde excidisset respectantis. Tales curæ intime versantes mentem nimium facilis ad sensum religionis omnem Andronici Augusti Senioris, quasi præludia erant certaminis instantis, & primæ commotiones in proximo insidiantis fine ullo sui sensu vindictæ; at mox erupturæ in nihil minus opinantes, ad restituendum qui ceciderat. Hæc tunc erant: Quid secutum sit, dicetur: quod nunc instat, haud prorsus latuere Patriarcham quæ ab episcopis in ipsum cudebantur. Quare curam ingressus retinendi asserendique sibi Patriarchatus, prævertere decrevit adireque protinus Augustum, ultroque offerendo sui conspectu, citra suspiciosa internunciorum tentamenta, propria coram facie verecundoque diluere congressu quidquid malevolæ delationes animo Principis in se forte offensionis allevissent.

CAPUT XII.

Ut Imperatorem Patriarcha non vocatus adierit.

ΤΑῦτα διανοηθεὶς, ἐπιβὰς ἵππου πρὸς ἑσπέραν, εἰκοστῆς πέμπτης μηνὸς Ελαφηβολιῶνος τῷ Βασιλεῖ πρόσεισιν. Ο δὲ καὶ δέχεται τοῦτον ἀσμένως, καὶ τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνει πρὸς Εὐλογίαν. καὶ καιρὸν οἰηθεὶς ἐκεῖνον εἶναι τῶν σφῶν καὶ ἀμφοτέρων πρὸς τὴν

D AB his sic apud se decretis, equo conscenso, sub vesperam diei vicesimæ quintæ mensis octobris ad Imperatorem se confert: qui & eum benevole excepit, & caput ipsi ad benedictionem inclinavit: ratusque tempus illud esse quo convenienter ambos ipsos ad Palæologorum Monasterium simul proficisci celebrandi illic se-

ſti gratia, eo reipſa ſociati invicem iverunt. Ac quoniam feria numerabatur tertia; quali die ex longo uſu neceſſe erat Imperatorem proficiſci ad Hodegorum Monaſterium venerationis cauſa, quadam inde viæ parte communiter confecta, digredientes, Imperator quidem neceſſarium, uti conſueverat, iter peregit: Patriarcha vero Patriarchali domicilio ſe reddidit: didita jam tum fama viſi cujuſdam divinitus oblati Patriarchæ, quo is motus fuiſſet ad reſumendam, contra quam prius decreviſſet, cum habitationem, tum adminiſtrationem ejus Dignitatis propriam. Jactatum quippe vulgo eſt (& id poſtea ipſe Joannes Coſmas ſcriptis ad Imperatorem litteris affirmavit) ipſi ſuo in ſeceſſu confidenti, palam per vigiliam, non autem in ſomnio, auditam clare vocem Pueri ſuperne adſtantis, ut videbatur, verba iſta proferentem: *Si amas me Petre, paſce agnos meos*, qua ille manifeſto auditu percepta, intellectoque quid juberet: eadem hora omiſſo ſeceſſu prodiiſſe, petiiſſeque Patriarchales ædes; ac plane ſtatuiſſe, numquam inde amplius, quidquid demum accideret, recedere. Tunc porro Epiſcoporum alii quidem Patriarcham ad exertitium poteſtatis redeuntem conſueta ſubmiſſione exceperunt: aliis ſubjicere ſe illi ac communicare præfracte recuſantibus; cujus ſuæ rebellionis cauſas, ut ipſis videbatur, non aſpernandas allegabant. Quod nempe in multis convenire cum ipſis Joannes nollet: ſed velut ſui juris, pro arbitrio cuncta gerendi ſibi & arrogaret & aſſereret libertatem. Innuebant hæc dicentes, negotium Joannis Epheſini, in quo videlicet potiſſimum iſta independentis uſurpatio auctoritatis ab eo affectata emineret. recuſare quippe illum irrevocabili obfirmatione animi, aſſentiri epiſcopis in eo quod de iſto antiſtite agendum ſtatuendumve cenſerent. At Imperator reconciliatæ cum Patriarcha gratiæ fidem exhibere ſignificatione conſtantis in eum reverentiæ cum maxime nunc ſtudens, frequens ad illum itabat, & crebro Epiſcopos accerſens, lenire tumentes ipſorum iras, & reducere ad benevolentiam infenſos ab eo abhorrentium affectus omni cura ſatagebat; pollicens quæ ipſi vellent, efficacius placidis officiis, quam turbulento peragenda impetu: crederent ſibi ſolum, & ſubjici Patriarchæ ſuſtinerent: reſtitutum iri cuncta in integrum; & ſi quid peccatum eſſet, ex voto eorum emendandum. Per hæc illi partim volentes, partim vi quadam imperialis verecundiæ obnixas in contrarium eluctante voluntates, inflexi, vel revera inclinabantur ad obſequium, vel quem recuſare ſummæ rogantis auctoritati nequirent aſſenſum, ſimulabant: tacitis tamen deſtinationibus tempus aliud deſignantes, quo inchoata reſumerent; & quæ perperam acta prius cauſati, nunc Principis gratia tolerare præ ſe ferrent, utique refingi ac corrigi quærerent.

Edit. Rom. pag. 209.

A τῶν Παλαιολόγων μονὴν ἀφίξεως τῆς ἑορτῆς ἕνεκα, συμπαραλαβὼν, συνέρχονται καὶ ἀμφότεροι. Εἶτ᾽ ἐκεῖθεν, ἐπεὶ τρίτη τῆς ἑβδομάδος ἦν, καί γ᾽ ἐξ ἀνάγκης ἐκ πολλοῦ τοῦ Βασιλεῖ ἦν τῇ τῶν Οδηγῶν μονῇ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν παραβάλλειν προσκυνήσεως ἕνεκα, συνιόντες ἅμα, αὐτὸς μὲν τὴν ἀναγκαίαν ὁδὸν ἐξήνυεν, Πατριάρχης δὲ τὸ Πατριαρχεῖον καταλαμβάνει. Διαδοθέντος λόγου, ὡς καὶ αὐτὸς ὕστερον ἐν οἷς πρὸς Βασιλέα ἔγραφε, καὶ τοῦτ᾽ ἐδήλου. ὅτι καθήμενος μόνος ἰδίᾳ ὕπαρ σχεδὸν οὐκ ὄναρ, φωνῆς ἀκούοι παιδὸς ἐπιστάντος, ὡς ἔδοξεν, Εἰ φιλεῖς με Πέτρε, ποίμαινε τὰ
E ἀρνία μου. Παρ᾽ ἣν αἰτίαν καὶ ἐλθεῖν αὐθωρεὶ, καὶ βεβαιοῦν ἔτι, μὴ ἂν ἐξελθεῖν ἐντεῦθεν, εἴ τι καὶ γένοιτο. Τότε δὴ καὶ τῶν Αρχιερέων, οἱ μὲν ἐδέχοντο τοῦτον, οἱ δ᾽ ἀφηνίαζον ἐπ᾽ αἰτίαις ταῖς οὐ τυχούσαις τιθέντες, τὸ μὴ συμφωνεῖν ἐπὶ πολλοῖς σφίσιν ἐθέλειν τοῦτον· Αλλ᾽ οἷον μένειν αὐτόνομον. Υπεκρούοντο δὲ ταῦτα λέγοντες, τὸ κατὰ τὸν Εφέσου Ιωάννην, τοῦ παντός γε μᾶλλον. Μὴ δὲ γὰρ συμφωνεῖν ἐθέλειν, ὅτι καὶ πράττοιεν ὑπὲρ τούτου. Βασιλεὺς τοίνυν τὸ πρὸς τὸν Πατριάρχην τιμητικὸν συντηρεῖν καὶ αὖθις ἐθέλων, συχνάς τε προσόδους πρὸς αὐτὸν ἐποιεῖτο καὶ τοὺς Αρχιερέας
C μεταπεμπόμενος, τὴν τῆς γνώμης σφῶν ἀνοίδησιν ἐξωμάλιζε πολυτρόπως, οἷς δὴ πολυωρεῖν εἶχε τὴν τοῦ Πατριάρχου σύστασιν. προσυπέσχετο δὲ, καὶ ταῦτα γίνεσθαι μετ᾽ εἰρήνης, καὶ διορθοῦσθαι τὸ πλημμελούμενον. Καὶ οἱ μὲν ἑκόντες ἄκοντες, τοῦτο μὲν τῇ παρὰ Βασιλέως βίᾳ, τοῦτο δὲ καὶ τῷ ἀπαραιτήτῳ τοῦ πράγματος ὑπεκλίνοντο. καιρὸν δ᾽ ἐτίθουν καὶ αὖθις ἀνακινεῖν τὰ μεταξὺ κείμενα, καὶ ζητεῖν διόρθωσιν.

CAPUT XIII.

Ut Michael Deſpota Terteris Filiam uxorem duxerit.

INter hæc Michael amiſſa dudum Conjuge priore, quæ Imperatoris ſoror fuerat, ad Filiam Terteris, ſeparatam, ut diximus, a Crale Serbiæ, adjecit oculos, & volens volentem duxit, nihil obſtante Imperatore; Eccleſia vero poſtmodum factum comprobante. Quin & aliquanto poſterius quam hanc connubio ſibi junxerat, cum jam liberos ex ea ſuſcepiſſet, deſpotica illam, qua erat ipſe jampridem inſignitus, poteſtate impertiit; habuitque ex Cralæna Deſpotam Terteris Filiam uxorem; nullis prorſus honorum, qui legitimæ neceſſitudini veræ conjugis deberentur, ſignificationibus excluſam.

D EN τούτῳ δὲ καὶ Μιχαὴλ ὁ Δεσπότης τὴν συνοικοῦσαν πρὸ χρόνων ἀποβαλὼν. ἡ δ᾽ ἦν ἡ τοῦ Βασιλέως αὐταδέλφη, τῇ τοῦ Τερτερῆ κεχηρωμένῃ ἤδη τοῦ Κράλη Σερβίας ἀποφθαλμίζει, καὶ θέλων θέλουσαν ἄγεται, ὑφιέντος μὲν Βασιλέως, ἐφιείσης δὲ καὶ Εκκλησίας ἐν ὑστέρῳ τῶν γενομένων. Ην δὴ καὶ ἁρμοσάμενος ἑαυτῷ, τὸ τῆς Δεσποτείας ἀξίωμα ἔχων καὶ ἔτι, συμμετεδίδου τῆς ἀξίας, καὶ τῇ συνῳκημένῃ ἐκ Κραλαίνης, ἐξ ἧς καὶ παῖδας ἀποτετόκει. καί γε δῆλος ἦν, τῇ τοῦ Τερτερῆ συνοικῶν ὡς γνησίᾳ.

CAPUT XIV.

De Apparente in Cælo ab Occasu Cometa.

KΑὶ τότε ἀςὴρ Κομήτης ἀφ' ἑσπέρας ἐξέλαμπεν. Περὶ οὗ καὶ ἐν τοῖς κατ' ἐμαυτὸν δι' ἐπῶν ὑπέμνησα, οὕτω γράφων. A

Ηδη μὲν φθινοπωρὶς ἰσημερινὴ ἐπέλαυνεν.
Ηέλιος δ' ἔχε παρθενικῆς ἐρατεινὰ πρόσωπα.
Και τότε φαιδρὸς λάμπε Θρήκηθε Κομήτης.
Εκταδίην τε κόμην ἔχεν ἀντολίηνδε ῥέπουσαν,
Εσπέριος δ' ἤυγαζ' ἐπὶ πόσον νυκτὸς ἰούσης,
Αἰὲν ἀπαινύμενος, τὸ πλέον νυῦ, ἢ τὸ πάροιθεν, B
Οσσον ἀνωτερίεσσι διαλλάξεσσιν ἔφωσκεν.
Οὐ γὰρ ἔν' ἀπλανέων κατὰ μοῖραν χῶρον ἐπετμεν,
Αλλά γ' ἑκάςης νυκτὸς, ἀνώτερα εἶχε κέλευθα.
Μέσφα ὑπὲρ πόδισ' αἰὲν ἀνώτερος ἀμφαναβαίνων.
Ενθά οἱ ἄκραι τὰ πρῶτα τρίχες ἐμπεφύασιν.
Η κάμμαραινόμενος μείουρος, καὶ τότε λῆξε.

περὶ τούτου, ἄλλοι μὲν ἄλλως ἀπεφαίνοντο, καὶ ὡς εἶχον γνώσεως ἔλεγον. Οἱ πλείους δ' εἰς κακὸν κοινὸν τὴν ἐπιτολὴν ἐκείνου ἐφοίβαζον. C

Οὐδεὶς (γὰρ) Κομήτης, ὅςις οὐ φύσει κακός φασιν. Εμοὶ δὲ τῇ τῶν ὅλων προσανέχοντι φύσει, καὶ μᾶλλον οἷς ὁ ςαγειρόθεν φιλοσοφεῖ, ἐκεῖνα ἐπῄει λέγειν, περί τε τῆς κινούσης αἰτίας, καὶ αὖθις τῆς τελικῆς, καὶ ὧν προεφωσφόρει ἀποβησομένων, ὅσα δὴ, καὶ τὰ μὲν προὐγεγόνεισαν, τὰ δ' ἔμελλον ἐπιγεγονέναι. ἐξ ἔαρος γὰρ καὶ ἐς τότε, αὐχμὸς παιπαλόεν τὸ πέδον δεικνὺς, ἀμφεῖχε τὴν περὶ ἡμᾶς οἰκουμένην. Ως μηδὲν μὲν ἐκβλαςάνειν ἰσχύειν ὅσα καὶ θέρους εἰώθει βλαςάνειν. πάντα δὲ φρέατα καὶ πάσας πηγὰς, ἀποσβῆναι. Εἶτα δὲ καὶ ἐκνιφίαι, ξηροί τε καὶ ἀπίωεις· λειμῶνες ἐπὶ ὅλῳ μηνὶ καὶ πρόωροι ξυμβεβήκασι. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ συγγράφων, τὸν νοῦν ἐπερείδων τοῖς φυσικοῖς. Ηγνόει δὲ ἄρα, καὶ ὡς μεγάλων ἐκεῖνος κατάρχει κακῶν, οὐ τῷδε ἢ τῷδε μέρει τῶν κατ' Ανατολὴν ἐπεισφρησάντων τόπων, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπιληψόντων τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην ἐκ τῆς τῶν Περσῶν ἐπιθέσεως. D

A TUnc ſtella crinita ab occaſu reſplenduit: circa quam verſibus aliàs a me ſcriptis, opere adhuc apud me condito, ſic ludere memini.

Autumnus luci ac tenebris æquaverat horas:
Oſque ſacrum Erigones Sol annuus hoſpes habebat. Edit Rom. pag. 210.
Cum lætum rutilans e Thracum Parte Cometes,
Cæſariem in Tractus extendere cepit Eoos
Limite ab occiduo procedens ipſe: ſed uſque
Imparibus gyris; dum noctis ſemper omittit B
Amplius heſterno ſpatium, quo ſurgit in alta
Ocyus, et proprior ſummo ſe ſe admovet Axi.
Nam nullius inter fixi comes inſtitit Aſtri.
Nocte ſed unaquaque, viam in ſublime ſupinat.
Illo iterum, primævo ubi fulſit crine, reverſus;
Marcuit hic cauda mutilus deſiitque videri.

De hoc non me fugit alios aliter prodidiſſe: C Ego prout cognovi, hactenus expreſſi. Cæterum plerique, vulgare ſecuti præjudicium trito illo verſiculo celebratum.

Nullus Cometa non ſua indole eſt malus. hujus exortum ſtellæ ad ſignificationem infauſtorum in commune eventuum male ominando detorſerunt. Mihi vero attendenti ad naturam univerſi, ſequentique præſertim diſſerendi methodum a Stagirita Philoſopho traditam, ea ſolum de iſto Phænomeno conſignanda litteris viſa ſunt; quæ ad principium unde eſt ortum, ad locum modumque ac tempus quo deſiit pertinent; non omiſſis iis quæ vel præceſſere vel ſecuta ſunt ejus apparitionem. A verna igitur proxime exacta tempeſtate uſque ad æquinoctium autumnale quo cœpit videri, ſiccitas Gælum noſtrum inſolita torruit, ſquallentes late ac pulverulentos amplectens D campos. unde factum eſt ut nihil eorum quæ germinare per æſtatem terra ſolet, producere illo anno potuerit: perennes vero putei, & vivæ ſcaturigines fontium omnes defecerint. Venti deinde crebri, aridi, procelloſi, auram afflantes ægre ſpirabilem, ſunt orti. Prata toto menſe citius floruerunt, ac maturuerunt fœna. Talia Hiſtoricus ex præſenti naturalium eventuum inſpectione tradere memoriæ potuit. Ignorabat autem tunc, quod rerum eum deinde ſecutarum triſtis experientia docuit: fuiſſe iſtud initium ingentium malorum, quæ non hanc aut illam proprie partem Orientalium regionum; ſed æque univerſam, quam late extenditur, Continentem hanc noſtram oppreſſerunt, undique ingruentia, ex Perſarum in hoc Imperium irruptione.

CAPUT XV.

De Lunæ Defectione totali.

Edit. Rom. pag. 211.

EOdem anno menſe currente Januario, quem Enarratores Aſcræi Poetæ Lenæona dictum Athenienſibus tradunt, non recte, ut opinor, etſi Nos, cum apud ipſos carmen pangeremus, eorum expoſitioni adhæſerimus. Re vera enim quem Romani Januarium vocant, Athenienſes Hecatombæonem appellant. Cum igitur primus Lunæ a novilunio progreſſus cum hoc menſe incœpiſſet, ea plenilunio in deliquium incidit; prout Imperatori prædixerant aſtronomicarum periti rationum. Id nos deliquium noſtris hiſce verſiculis deſcripſimus.

Prima viam ſignant primo veſtigia menſe.
Lunæ Orientis adhuc, facieque bicornis hiulca. B
Crevit ubi, et noctis fere tertia volvitur hora,
Splendente invectam curru caligo repente
Inficit, ortiva paulatim a parte ſubintrans:
Continuam quoad interiit, ſenſim hauſta, per horam.
Atque triente horæ nigra perſtitit. Inde reſumens
Eoo a limbo lucem, tota eluit hora
Noctem de vultu; et pleno rurſum emicat ore. C
Aſtra prout ſpeculans prædixerat ante Magiſter.
Spectavitque oculus quod ab illo audiverat auris.

A Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους, μηνὸς ἐνεστῶτος Ιαννουαρίου, ὃν οἱ Ασκρηθεν ποιητὴν ἐξηγούμενοι, Ληναιῶνα, κατ' Αθηναίους ἔλεγον, οὐκ ὀρθῶς οἶμαι, εἰ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' αὐτοὺς ἐποποιοῦντες, τῇ ἐκείνων ἠκολουθήκειμεν ἐξηγήσει. Ακριβῶς γὰρ Αθηναῖοι, τὸν κατὰ Ρωμαίους Ιαννουάριον, Εκατομβαιῶνα λέγουσι. Κατὰ τοῦτον οὖν θεμέλιον πρῶτον τῆς Σελήνης ἐχούσης, ἔκλειψις ταύτης ξυμπίπτει, τῶν τῆς ἐπιστήμης ξυνετῶν τῷ Βασιλεῖ προειπόντων. Καὶ ἡμεῖς οὕτω πως ἐν τοῖς ἡμετέροις γεγράφαμεν.

Μῆνα δὲ Ληναιῷ πρώτη βάσις ἵστατο Μήνης,
B Η διχόμηνος ἔην, καὶ δὴ φθίνε καλὰ πρόσωπα,
Καὶ τότε νυκτὸς ἐνὶ τριτάτῃ σχεδὸν ἐστεὶκηθεν
Λάμπ' ἐπιδίφριος. αἴφνης δὲ σκοτόεσσα τέτυκτο.
Αρξαμένη τὰ πρῶτ' ἐκλείπειν ἀντολίηθεν,
Μέσφ' ὅλη ἐξαπόλωλεν, ἐφ' ὥρῃ μηδὲν ἐοῦσα.
Ωρης δὲ τρίτον ἔσβη. Ατὰρ ἀπήρχετο φώσκειν,
Καὶ πάλιν ἀντολίηθεν ἐς ὥρην ἔμπλεος φάπτο. C
Τῷ ῥα καὶ ἐς μετέωρα ἐειδώς τις ἔειπε.
Καί γε ἰδὼν θήσατο, ὅς γε προμάνθαν' ἀκούσας.

CAPUT XVI.

De Alanis tranſeuntibus in Partes Imperatoris.

EA quidem anno illo contigerunt. Alanorum vero magnanima gens, capitum numero fere ſedecim millium, quorum plus dimidio bellis apti & exercitati erant, deſtituti a Noga & ab hujus jam ſervitio liberi, poſtquam is in prælio ceciderat, quærebant in Imperatoris militiam tranſire; & adito Epiſcopo Bitzines, ſupplicabant ejus opera perſuaderi Andronico, ut ipſos admitteret. Favebat iſtiuſmodi petitioni præſens ſtatus rerum Imperii. Nam graviter tunc laborabant Orientales Tractus. Quare Bitzinenſi quid Alani peterent referenti cupide Auguſti & qui eis erant a conſilio annuerunt, tamquam occurſu rei fauſtiſſimæ gaudentes, offerri ultro tam opportune nullo ſatis ſtudio quæri, & pretio emi dignum malorum urgentium remedium. Reputabant: fuiſſe hos quaſi Triarios, aut etiam Prætorianos, Nogæ, præcipuum robur Exercitus ipſius, quorum vi ac forti fidelique opera tot illa tantaque perfeciſſet, quibus eſſet ejus nomen inclytum redditum.

pag. 212.

D Ταῦτα μὲν τοῦ ἔτους ἐκείνου γεγόνει. Αλανῶν δὲ μεγάθυμον ἔθνος ὡσεὶ δέκα, καὶ ἓξ χιλιάδας ἰσούμενον ὄν ὧν τὸ ὑπὲρ ἥμισυ μάχιμον ἦν, ἀπολυθὲν Νογᾶ, καὶ τῆς ὑπ' ἐκείνῳ δουλείας ἐν πολέμῳ ἀπολωλότος, ἐζήτουν προσχωρεῖν Βασιλεῖ, καὶ τῷ Αρχιερεῖ προσελθόντες Βιτζίνης, ἱκέτευον δι' αὐτοῦ Βασιλέα σφᾶς δέχεσθαι. ἐνόσουν γοῦν καὶ δεινῶς εἶχον τότε τὰ κατὰ Ανατολὴν, καὶ τοῦ Βιτζίνης τὴν σφῶν ἀγγέλλοντος ἱκετείαν, ἕρμαιον ἐλογίζοντο, ὡς καιρὸν δ' ἐπιστάντων. αὐτοὺς γὰρ εἶναι καὶ τοὺς τῷ Νογᾷ παρασπίζοντας, καὶ δι' ὧν ἐκεῖνος τὰ μεγάλα κατώρθου. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν σφῶν ἄφιξιν, θεόθεν τινὰ μηχανὴν ἡγοῦντο εὐκαίρως σχεδιασθεῖσαν εἰς ἀρωγήν. Γράμματά τε παρ' αὐτοὺς

A βασιλικὰ κατεπέμποντο, καὶ παμπληθεὶ ἐφ' ἁμαξῶν καὶ λαμπήναις προσηυτομόλουν. Καὶ Βασιλεὺς ὅτι πλείστην ἐκ χωρῶν Θρακικῶν τε καὶ Μακεδονικῶν τῶν ἐκείνων παρεσκευάκει σίτησιν. Τοὺς δέ γε Μεγιστᾶνας ἐκείνων εἰσαγαγὼν, καὶ φιλοφρόνως δεξιωσάμενος ἐκ συνδοσιῶν κοινῶν τὰ ἐκείνων ἐτιμήσας ὀψώνια, ἔτι δὲ καὶ ἵπποις ἱκανώσας, ἐκ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν, μάλιστα τοῖς ἱκανῶς ἔχειν σφίσι δοκοῦσι παραδοὺς διασωστὰς Ῥωμαίοις, ἐπ' Ἀνατολῆς ὥρμα. Ἦν δὲ καὶ προστεταγμένον πρὸς Βασιλέως, αὐτοὺς κατοικίζειν τῇδε. Καὶ ἦν ὁ σκοπὸς τῷ Κρατοῦντι καὶ λίαν εὔελπις. εὐάγωγον γὰρ ἐμάνθανεν εἶναι τὸ ἔθνος καὶ εὐπειθές· B πρὸς δὲ πολέμους καὶ λίαν ἀρεϊκόν τε καὶ μάχιμον· Καὶ διὰ ταῦτα κατωλιγώρει σχεδὸν τῶν Ῥωμαίων, ὡς γυναικισθέντων ἄντικρυς, καὶ ἐξ ἀνάγκης μὲν τὰ πολλὰ καταμαλακισθέντων, οὐχ ἧττον δὲ καὶ ἀπὸ κακοθελοῦς γνώμης καὶ προαιρέσεως. Τοῖς δὲ καὶ μᾶλλον ἐθάρρει, ἄρτι πρώτως φανεῖσι, καὶ ἀποδυομένοις εἰς Περσικοὺς πολέμους, τὸ ἱκανὸν παρὰ Βασιλέως ἔχουσιν. Ἐκεῖνοι μὲν, ὡς εἴθιστο πάλαι σφίσι σὺν Νογᾶ πολεμοῦσιν, Οὕτω κἀνταῦθα στρατεύειν ἐζήτουν, πανσυδίην δηλαδὴ, ὡς ἀλλήλοις ἀρήγοιεν κατὰ πόλεμον. Τὰ δέ γε κατὰ τὴν Ῥωμαΐδα πανταχόθεν πράγματα C, μερίζεσθαι τούτους ἐποίει, ὡς μήτ' αἰδῶ παρ' ἀλλήλων ἀπεῖναι σφίσι, μήτε συνασπισμὸν ὑπ' ἀλλήλων τὸν πρέποντα. Τῷ τοι καὶ τοὺς μὲν πλείστους κατ' Ἀνατολὴν ἔπεμπεν, ἄλλους δέ γε τῷ Μουζάλωνι Ἀλιζώνων ἡγεμονεύοντι παρεδίδου. πολλοὺς δὲ καὶ τοὺς κρείττους προσετοιμάσας τῷ υἱεῖ συνεξώρμα καὶ Βασιλεῖ. ἐδέησε γὰρ καὶ Βασιλέως ἐπιστασίας τοῖς κατ' Ἀνατολὴν πράγμασιν. Ἀλλ' οἱ μὲν προεξεληλακότες ἐπ' Ἀτατολῆς ὡς ἤδη τὸ μόνον τὸν κατὰ τὴν Καλλίου πόρον ἐπεραιοῦντο, εὐθὺς ἐχρῶντο τοῖς αὐτῶν ἤθεσι, καὶ τῶν ἀγόντων κατολιγωροῦντες, μεγάλα διετίθουν κακὰ D Ῥωμαίους, λῃστῶν ἐπιόντες τρόπον. Τοῖς μὲν παροικοῦσι τὰς χώρας, κακὸν ἀπρόοπτον ἐφιστάμενοι, τοῖς δὲ συναντῶσι δεινὸν ἀπάντημα γνωριζόμενοι. Οἷς δὲ καὶ συνεσκήνουν, χαλεπὸν γειτόνημα ὄντες, οἷς βοηθεῖν ἀπεστέλλοντο. εὑρόντες δὲ χώρας παντοίων πληθούσας καλῶν, ἐνευπάθουν ἐκείνοις ἁρπάζοντες. μόλις δ' ἀποσωθέντες, πολλῶν ἀποναμένων τῶν δυσχερῶν, οἷς τ' ἐπεστάτησαν, οἷς τε συνήντησαν, ἐμέμνηντο καὶ τῶν συγκειμένων, πλὴν οὐχ ὡς ἔδοξαν ἀπεφάνησαν, ἀλλ' ὑπερηφάνουν μὲν ἡγεμόνων, καθ' αὐτοὺς δὲ ὅσα καὶ βάρβαροι συνιστάμενοι, Ῥωμαίοις πλέον, ἢ E πολεμίοις ἐπῄεσαν. Ἐνίοτε δὲ καὶ δουλαγωγηθέντες ἐκ μεγάλης καὶ προμηθοῦς δεξιώσεως συνελθόντες κατὰ τόπον τὴν Χλώαν σὺν Ῥωμαίοις προσβάλλωσι, καὶ ἀνδραγαθοῦσι τὰ μάλιστα, ἀπαγωγὴν ἱκανὴν, καὶ λείαν προβαλλόμενοι. ἐδόκουν δὲ, λῆμμα μὲν πολεμικὸν ἔχοντες, ἤθεσι δ' ἀνυποτάκτοις, ὡς βάρβαροι,

Tales ergo tali tempore sponte in Romanæ Rei labantis occurrentes auxilium, cum gratulatione accipiendos, sic tamquam (quod dici solet) Deum e machina, censebant: Dei enim profecto benefica providentia tam opportune adveniens expediri subsidium qui non intelligeret, hebetem utique ingratumque videri debere. Statim igitur prolixe ac perhonorifice Imperialibus invitati litteris, & ipsi sine mora cum familiis ac sarcinis, curruum plaustrorumque numero ingenti huc transmigrant. Nec omisit Imperator abunde providere novorum hospitum victui. corrogata enim e Thraciæ ac Macedoniæ regionibus magna frumenti vi, copiosam populo universo ac plebi etiam Alanorum infimæ annonam præbuit. Proceres vero ac Summates Gentis ad se humanissime admissos omni benevolentiæ significatione delinivit; auctoramenta insuper eis decernens annuarum Pensionum ex collatitia pecunia: sed & qui eorum apti equestri militiæ apparerent, iis equos attribuit propriis militibus ademptos; iisdemque inservire nihilominus jussit pedites inermes Romani generis, qui recepto pridem Castrorum usu, præsto adesse præliantibus equitibus debebant, illorumque vulneribus curandis, ac cæteris periculis propulsandis, curam operamque impendere strenuam. Atque hos sic auctoratos in Orientales Tractus misit: dato ministris ad id idoneis mandato, ut ipsis illic domos agrosque assignarent. Destinabat enim talis generis Coloniis istum tueri ac firmare limitem, indulgens spei prolixa fiducia prosperrimi successus. Duabus enim quibusdam fando celebratis & facile creditis Gentis istius dotibus magnopere ad optime sperandum nitebatur, docilitate obtemperandi, & pugnandi fortitudine. Indeque jam Romani Generis fere militiam spernebat, effœminatam illam, & cum otii ac luxus assuetudine corruptam, tum malevolo in Principes affectu infidisque depravatam sensibus, criminans: præcipuum vero, quin & totum fundamentum securitatis salutisque publicæ in tunc primum visis, necdum usu probatis Barbari populi copiis præfestinata credulitate constituens. Hos unos intueri, unis niti, in horum, modo sufficienter alerentur, unice idoneorum debellandæ Potentiæ Persicæ, stipendia congrua, rectissime impendendas Imperii opes ducere. Ad hæc illi vicissim operam spondentes, unum exceperunt circa belli rationem: velle se, uti sub Noga consueverant, in campo, & justa acie rem gerere, quo sibi opitulari invicem possent; non aut clausos Arcibus, aut sparsim discerptos per manus modicas, pugnare. Qua conditione Imperator pro cætero favore facile accepta, partiri eos sibi provincias Imperii laborantes jussit, ita ut idoneo ubique numero militarent: ne aut stimulo carerent mutuæ æmulationis in oculis commilitonum quisque præliantes, aut in certaminum casibus destituerentur subsidio suorum, in eadem scilicet acie stantium, & facto cuneo ad propugnationem occurrere paratorum, quam in partem discrimen ex æstu forte reciprocante Martis varii, aut belli quædam offensio, vocaret. Cum ista cautione trifariam Alanos divisit Imperator. Plerosque videlicet eorum protinus in Orientem misit. Alios minori numero Muzaloni Halizonum Præfecto tradidit. Multos autem eosque lectissimos, & præstare cunctis visos, apud se retinuit reservans in expeditionem, quam parabat in eas partes Michaelis Junioris Augusti: nam præsentiam Imperatoris exercitum per se ductantis status præsens Orientalium rerum flagitare videbatur. Cæterum iis quos præmissos in Orientem duximus, cito mores Barbaros nudarunt, statim fere a freti ad Callipolim trajectu, spretis Ducum manda-

Edit. Rom. pag. 213.

tis mala Romaniæ Populis magna inferentes. Ritu quippe latronum licentissime incursabant cuncta, miseris colonis, per quas transibant, regionum improvisum apportantes infortunium:

A χωόμενοι, ἕξοντες δὲ κατὰ τρόπον, ἐπεὶ τῶν ἄλλων κατωλιγώρουν, ἣν ὑπὸ Βασιλεῖ στρατηγοῦντι γένοιντο.

obviis tristem occursum; in propinquo vero degentibus gravem undequaque infestamque viciniam. Adeo nullo respectu socialium fœderum palam omni hostilis grassationis immanitate agebant ferebant, quibus opitulaturos se venire simularant. Irritabat scilicet præsens copia rapacitatem avidorum, transitu per opimas terras, villas passim domosque vario spoliorum & prædæ genere refertas cernentium, in quæ laxatis cupiditati habenis nulla juris æquique verecundia irruebant, extorquentes quæ placerent, & raptorum intemperantissimo abusu gulæ ac libidini litantes. Non negarim tamen eos novo primulum in Romaniam appulsu, recenti memoria miseriarum quibus essent modo plurimis, & gravissimis defuncti; partim ingruentium in familiares prius eorum sedes, domiciliaque a Noga data; partim in fuga qua inde extrusi per infesta ægre salvi loca transierant, donec tutum in Imperatoris protectione receptum reperirent, quadam brevi constrictos verecundia hospitalis fidei, visos esse pactorum meminisse. Sed cito ad feritatem redeuntes, opinionem modestiæ ipsorum & fiduciam auxilii ex ipsis, dira injuriarum experientia, Populis se deceptos sentientibus excusserunt. Statim enim contumaciter in ductores insurrexerunt; & magis memores communis olim secum barbariei cum Persis, quam contractæ nuper societatis cum Romanis, sæpius sæviusque in nostros, quam in hostes, vi & armis usi sunt. Fuit tamen cum magnis perque blandis inducti delinimentis ad conspirandum cum Romanis, conjuncta nostris opera communem de hoste victoriam ad locum Chenam dictum reportarent, in qua sane non vulgaris enituit ipsorum virtus fortibus factis probata: non sine præmio. Nam & non paucos ea occasione abduxere captivos, & præde haud parum congessere. Cujus fama eventus ad Aulam perlata, valuit ad minuendam infamiam ingratæ Gentis, patientiamque infidæ Societatis quodam nonnullius utilitatis illicio firmandam. Eam inde opinionem Augustis ingressis, infrænes quidem, ferisque moribus Alanos esse vitio barbaræ qua originis, qua educationis: at negari non posse, quin iidem magnis præditi animis & bello fortes sint. Cæterum spem ostendi mitigandæ contumaciæ ipsorum, si pro minoribus quos contemnunt ducibus, alter ipsis Augustorum exercitum per se ductans imponatur. cujus veriti præsentem majestatem, jussa obituri sine recusatione videantur, obedientia quæ nostris satisfaciat, fortitudine quæ hostibus noceat.

CAPUT XVII

De Michaele Imperatore & ejus Expeditione in Orientales Tractus.

Edit. Rom. pag. 214.

Erat Imperator Michael non ille quidem hactenus, ut verum fatear, exercitatus bellis, aut tritus usu præliorum: habuit tamen acrem animum, generosamque audaciam, nec his minorem zelum misericordia succensum patientium tunc extrema Romanorum: quo in genere præclara hodieque conscii memorant, de impetu, quo alacer & ardens in rei gerendæ occasionibus erumpere soleret, adversus quantumvis formidolosa intrepidissime prosiliens. Tunc ergo condicta instante ad prodeundum die; tempestateque invitante idonea ad rem illis regionibus gerendam, expedivit se mature, promptumque ad iter Orientem versus se obtulit, ac simul Pater ejus Augustus Senior proficiscendi signum dedit, alacritate minime degeneri ad id bellum se accinxit. Cum primo igitur vere circa Paschales ferias egressus urbe est, exercitum ductans maxima ex parte barbaricæ Alanorum militiæ constantem, sed & non paucis simul Romanis copiis: sperans autem sibi obiter occursuras, unaque jungendas, conflatas nuper cohortes aliquot, delectibus hic paulo ante habitis; veteres præterea legiones in illis ad quas tendebat provinciis militantes. unde confidens numeroso coactis omnibus & prævalido se præfuturum exercitui, spe plenus optima pergebat, ac sic celeritate magna Orientales Tractus attigit. Stativis autem delectis apud Magnesiam ad Hermum sitam, inde instruxit in Hostem copias, cupidas quidem, ut apparebat, manus conserendæ, sicubi Persæ apparerent. At illi fama perculsi novi magnique Exercitus quem Imperator præsens ductaret, continebant se intra munitiones, nec pugnæ faciebant copiam. Michael ut eos eliceret validas huc illucque missitabat manus: quæ & interceptos ex insidiis subinde quosdam hostium captivos

B Ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς Μιχαὴλ ταῖς ἀληθείαις μὲν πολέμοις οὐκ ἐσχολάκει καὶ μάχαις ἐς τότε. Ὅμως δ' εἶχε καὶ φρόνημα ἐμβριθὲς, καὶ λῆμμα γενναῖον, καὶ ζῆλον ὑπὲρ τῶν κακουμένων Ῥωμαίων οὐχ ἥκιστα, καὶ ταῖς προθυμίαις, ὡς τοὺς εἰδότας λέγειν, ἐσφάδαζεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ καιρὸς ἐφειστήκει ὁ τότε καλῶν αὐτὸν στρατεύειν ἐπὶ τῆς Ἀνατολῆς, ἕτοιμον ἦν αὐτίκα. καὶ ἅμ' ὁ πατὴρ καὶ βασιλεὺς προσέταττε, καὶ αὐτὸς ἐδίδου τὰς προθυμίας οὐκ ἀγεννεῖς. Ἅμα γοῦν ἦρι περί που τὰς Πασχαλίους ἡμέρας ἐξώρμα, πολὺ μὲν βαρβαρικὸν ἐκ τῶν Ἀλανῶν ἐπαγόμενος, οὐκ ὀλίγῳ δὲ καὶ Ῥωμαϊκῷ ἐντυ-C χεῖν ἐλπίζων. Τῷ μὲν, τῷ συνειλεγμένῳ ἐντεῦθεν ἤδη τῷ δὲ καὶ ἐπὶ τὴν ἐκεῖ στρατείαν διάγοντι. Ἐξῄει μὲν οὖν ἐν ἐλπίσι μείζοσιν, ὡς ἐννοεῖν πολλοὺς ἦν, καὶ διὰ ταχέων τοῖς τῆς Ἀνατολῆς ἐφίστατο μέρεσι. Μαγνησίᾳ δὲ τῇ κατὰ τὸν Ἕρμον προσοικήσας, ἐκεῖθεν κατὰ τῶν ἐχθρῶν συνέταττε τὰς δυνάμεις, ὡς πολεμησειούσας αὐτίκα αἵ που φανεῖεν. Τέως δέ γε καὶ ἀποστολὰς ἐποιεῖτο, καὶ προσβάλλοντες κατὰ λόχους ἠχμαλώτιζον, καὶ σκύλοις τῶν πολεμίων οἱ ἡμέτεροι ἐνετρύφων. Τὸ δὲ προφανῶς εἰσβαλεῖν, οὔτ' αὐτοῖς ἦν ἀσφαλὲς, χρωμένων τοῖς ὀχυρώμασι τῶν ἐχθρῶν, οὔτ' ἐκεῖνοι παρεῖχον, ἅπαξ κατὰ φήμην τὴν Βασιλέως ἀνασαλεύοντες καί γε τοῖς ἐρυμνοτάτοις τῶν ὀρέων ἐνδυόντες. Βασιλεὺς δὲ καιρὸν ἐζήτει τὸν εἰς τόλμαν σφᾶς ἐπάξοντα,

πε, ὥστε καὶ τῶν μυχῶν ἀνακύψαι, καὶ προσβαλεῖν ἐθέλειν, καὶ μόλις ἐφειστήκει.

abducebant. Alebaturque modicis hiſce ſucceſſibus, & guſtu ſpoliorum ac prædæ ſic partæ alacritas noſtrorum, augeſcente pariter terrore hoſtium: adeo ut non parum remiſſa, metu Imperatoris, fiducia priore, intimis ſe latebris abruptiſſimorum conderent montium. Inhiante fruſtra interim Michaele occaſioni prælii, voventeque, ut aliquando prodire latibulis auderent, & campo ad æquum certamen ſe credere; id quod illi vix tandem contigit.

CAPUT XVIII.

Ut Imperator Michael rei contra Hoſtes bene gerendæ occaſionem amiſerit.

Ὅτε δὴ καὶ ἅμα κατ' αὐτὸν οἱ πολέμιοι γεγονότες, καὶ συνταχθέντες εἰς πλῆθος ἄπειρον, ἐθάρρουν καὶ αὐτοῖς τοῖς περὶ τὸν Βασιλέα σὺν μεγάλῳ καὶ ἐμβριθεῖ ἐπιέναι φρονήματι. Ἀγγελθὲν δὲ Βασιλεῖ, ὅτι τε κατὰ πλῆθος συνέστησαν οἱ πολέμιοι, καὶ ὅτι μήπω θαρροῦντες προσβάλλειν γνωσιμαχοῦντες μένουσι, βουλὴν βουλεύεται, ἐφ' ᾧ μὴ ἀναμένειν τοὺς ἐπιόντας, ἀλλ' αὐτοὺς ἐπιέναι σφίσι καὶ ἐμπεσεῖν, μή πω θαρροῦσι τὴν συμπλοκήν, ὡς ἂν ἅμα μὲν καταπλήξαντες, ἅμα δὲ καὶ τὴν τῶν θαρρούντων ἑαυτοῖς ὑπόνοιαν θέμενοι, πράξωσί τι γενναῖον. Ταῦτ' ἔλεγε, καὶ μόλις τοὺς ἐφ' ἑαυτοῦ ἡγεμόνας ἔπειθε. Καὶ γὰρ ἔτι ἦν καὶ τὸ Ἀλανικὸν ἀκμάζον, καὶ ἐν ἐλπίσι τοῦ εὐτυχήσειν ἦσαν, καὶ προεθυμοῦντο μεῖζον, ἢ ὥστε δύνασθαι. Ἐπέρρωτο δὲ καὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν πολὺ ὄν, καὶ οὐχ ἧττον καὶ τοῦτο τὰς ὁρμὰς παρεθήγετο, ὑπὸ νέῳ Βασιλεῖ στρατηγούμενον· καὶ ἦν ἐλπὶς τοῖς ὁρῶσι μεγάλων κατορθωμάτων, καὶ παντὸς ἐπέκεινα σφάλματος. Ἐπεὶ τοίνυν οὕτω Βασιλεὺς μὲν ὥρμα, στρατὸς δὲ ξυνώρμα, καὶ ἤδη ἐξιόντες προσέβαλλον, μείζονι καὶ αἰεὶ νέῳ καθάπαξ τῷ λήμματι χρώμενοι, καὶ ἤδη οὐ παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ἦσαν τοῖς πολεμίοις, καὶ προσβαλεῖν ἔμελλον, αὐτίκα ὀστράκου φασὶ μεταπεσόντος, γνωσιμαχοῦσιν ἐκ δέους οἱ ἡγεμόνες, καὶ ἐν ὑπονοίαις ἐγένοντο, οὐ δεδιότες ἐχθρούς, ὡς ἔφασκον, ἀλλ' ὑπὲρ Βασιλέως φροντίζοντες δῆθεν. αὐτοὺς μὲν γὰρ καὶ μόνους λειφθῆναι μάχης, οὐ τόσον δεινόν· Βασιλεῖ δὲ συγκινδυνεύειν τὰ πράγματα, καὶ λίαν παγχάλεπον εἶναι. μὴ δὲ γὰρ ἀραρότως καὶ ἀσφαλῶς τῶν ἐλπίδων περιγενέσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ ἡττηθῆναι. Πλῆθος γὰρ κἂν τοῖς ἐναντίοις εἶναι, καὶ μάχης ἔμπειρον, καὶ οὐκ ἂν ἄλλως θαρρῆσαι φανεροὺς ἐπιέναι, εἴπερ οὐκ ἤλπιζον τὰ μεγάλα. ἀνάπυστον δὲ καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως φήμην σφίσι γεγενῆσθαι, δι' ἣν καὶ μᾶλλον, ἓν δυοῖν εἰκὸς εἶναι ξυμβῆναι, ἢ φοβηθέντας ἐξ ἀσθενείας ἀναχωρεῖν, ἢ θαρροῦντας ἐξ ἐλπίδος μεγίστης φαίνεσθαι. ὃ καὶ φοβητέον ἂν μᾶλλον εἶναι, σὺν Βασιλεῖ καὶ μὴ μόνοις καθ' αὐτοὺς ἐπιοῦσι. Ταῦτα λέγοντες, αὐτοὶ μὲν τῆς ὁρμῆς καθυφίεσαν πάντῃ, ὑπέκλων δὲ καὶ τὰς τοῦ Βασιλέως ὁρμάς, καὶ ἅμα δεύτερος ἐπὶ πρώτῳ, καὶ τρίτος ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἐφεξῆς, φόβους λέγοντες καὶ ὑπονοίας

Edit. Rom. pag. 215.

QUando ſcilicet ultro ad ipſum Hoſtes accedentes, digeſtoque in aciem innumerabili exercitu, magnis animis, & minaci confidentia præ ſe jam ferebant haud dubitaturos in ipſum quantisvis ſuccinctum copiis Imperatorem irruere. Audito per exploratores Michael, conveniſſe quidem Hoſtes numero ingenti, nondum expedire tamen impetum; quin apparere cunctari rurſum illos, & diffidere, incœptique horrore titubare: conſilium momento expedit ſane generoſum, non expectandi dum priores ad ſe ſe venirent Perſæ; ſed præoccupandi ſtrenue deliberabundos adhuc dubioſque ſententiæ: quo ſtatu tanto magis citiuſque percellendi viderentur improviſa audacia exercitus in ipſos undique vi ſumma incurrentis, cui pares ſuſtinendo non futuros veriſimillima ſpes affulgeret; adeoque magnæ rei fortiter ac feliciter gerendæ pretioſam in primis offerri occaſionem. Hæc loquens, ægre probavit Ducibus Romanis quos ſecum habebat. ceſſerunt illi tamen veriti exercitus conſenſum cum Imperatoris voluntate conſpirantem. Nam Alani magna ſpe ſucceſſus ſibi proſperrimi, vigebant: auſurique ac conaturi etiam ſupra vires videbantur. Aliunde Romanæ Copiæ & conſcientia multitudinis, & præſentia Imperatoris, ejuſque florentis ævo juvenilique robore, incredibiliter animabantur ad fortiſſime pugnandum ejus ductu. nec ſpectantes dubitabant quin præclaræ victoriæ opportunitas, citra quodvis periculum offenſionis belli, ſe offerret. Cum eo ſic Imperator, ſic ei conſentiens Exercitus, generoſo impetu ferrentur; jamque omnes e vallo egreſſi procederent: creſcenteque, ut fit, obiter audacia quo propius admovebantur diſcrimini, animis, & alacritate ferociori minarentur: emenſi quin etiam velociter intervallum medium, non propinqui, ſed juncti, ac tantum non mixti Hoſtibus forent: in proximo ipſo denique procinctu, ac quaſi prima libatione prælii, ecce velut (quod ajunt) tegulæ interlapſu, inopinatiſſima converſio. Metu correpti Duces
Exercitus, deliberare denuo & certare „
ſententiis cœperunt. vereri eventum, ſe „
ajebant, nimis ancipitis negotii; nec ſua „
ſcilicet cauſa formidare: ſed conſternari „
horrore diſcriminis, quo vitam ac caput „
Imperatoris periclitari exitialiter cerne- „ *pag. 216.*
rent. Sui quidem ipſorum, utcumque in „
certam perniciem ruerent, tolerabilem pu- „
tare jacturam; ſe ſolis prælio peremptis, „
ſtare nihilominus poſſe Rempublicam: Im- „
peratore ſimul abſumpto ſummam rei ſta- „
tumque Imperii pari caſu videri prolapſu- „
ra. Inſanum ergo eſſe tantam aleam te- „
mere jacere, uno illicio perincertæ ſpei „
cui contrarius fundatiſſimus metus non re- „
linquat locum. Quod enim victoriam ſo- „
mniemus, tantum non jam victi? non vide- „
mus infinitam multitudinem aciei hoſtilis? „
num ignoramus & fortiſſimos, & exerci- „
tatiſſimos bellis illic ſtare milites? Quin „

„ & exploratam ipsis nostram perspicuamque
„ cladem, si nos illis commiserimus, ista eo-
„ rum ipsa quam videmus audacia loquitur.
„ numquam qui prius latuerant tam fidenter
„ prodirent, nisi certa spe magni successus in-
„ citarentur. Nihil ipsos latet rerum nostra-
„ rum. De Imperatore qui contra ipsos veniat,
„ ejusque copiis ac potentia cuncta distinctissi-
„ me novere. Talis indicio famæ plenissime
„ edoctos, & suarum vicissim conscios virium,
„ alterum duorum oportuit facere; aut intelle-
„ cta ex comparatione, infirmitate propria,
„ conflictum declinare: aut indidem concepta
„ minime dubia fiducia magnæ cladis nostræ
„ ingentisque victoriæ ipsorum, alacres ad cer-
„ tum præmium, prout faciunt accurrere; even-
„ tu eo justius nobis formidando, quo, ut di-
„ ctum est, caput ipsum & Augustam personam
„ Imperatoris, eidem nobiscum periculo ca-
„ ptivitatis aut necis implicitam cernimus.

Talia memorantes cum suum ipsi cursum in hostem inhibuere; tum incitatam Augusti Michaelis generose in prælium ruentis alacritatem sufflaminarunt. ubi enim secundus super primum, & duobus tertius, hisque invicem supervenientes plures eadem illa tristia terrorum spectra monentes, & revocantes objectarent, concusso proposito Princeps Junior, recedendi, secumque retro Exercitum trahendi, obtrudi sibi consilium passus est; ignavis præsertim, minus jam dissimulata turpi formidine, palam profitentibus; nec se una cum Imperatore pugnare velle propter ejus periculum; nec solos, illo subducto, quoniam se impares potentiæ Hostium nossent; & Reipublicæ interesse scirent, non modo Augustum ipsum, sed Romanum etiam Exercitum supremo exitio subtrahere: quæ utraque Res pro sui gravissimo momento cunctis prævertenda, confici aliter nequiret, quam Imperatore se ac universas pariter Romanas copias in tutum recipiente. His importunissima inculcatis instantia suasionibus, Juvenis Imperator, utcumque invitus, cessit: & exercitus numero & apparatu nulli non quantumvis arduæ aggressioni par, inglorius omni re infecta Castris est redditus. Luerunt statim atrocibus suis damnis ejus militaris flagitii perniciem omnes Imperio subjecti Populi, sublata inde securitate omni, diris cladibus expositi. Simul enim nunciatum est Persis, ita ignave ac turpiter Imperatorem recessisse, sumpta longe supra priorem licentiam quidlibet jam audendi confidentia, regiones limiti propinquas illas universas incursarunt, usque ad ipsum quem vocant Mænomeni Campum populando; vastandoque obvia cuncta progressi; ac ejus Incolis loci, multis illatis malis, multa onusti præda, positis de Romanis Trophæis, reversi domum sunt. Nec vero de concepto ex tali successu fastu quidquam deinde remiserunt: quin potius magis deinceps
Edit. Rom. pag. 217.
magisque spreto Imperatore Castrisque Romanis, & unice cujusvis inde impendentis ipsis securi metus, palam jam & confidentissime castra metabantur in Terris Romanorum. Et Imperator quidem conclusus intra Magnesiam stabat; Hostes autem quotidie circum vagantes res maximas agebant. Infelix autem Populus partim trucidabatur, partim diram necem fuga miserabili prævertebat. Et hi quidem in vicinas insulas, alii usque in Tractus occiduos, mari trajecto, saluti consultum ibant. Ex quo Persis progressus in mediterranea Romanarum Regionum facilior contigit, ipsis qui domo relicta fugiebant viam insequenti Hosti monstrantibus. Habebant autem affatim annonæ ac commeatuum, potiti cellis horreisque plenis Colonorum sedes copiasque familiares metu mortis deserentium.

A εἰδωλοποιούμενοι φοβερὰς, ὑποστρέφειν ἐντεῦθεν, ὡς μή τε σὺν Βασιλεῖ προσβάλλειν, φαινόμενον ἀσφαλὲς, μήτ' αὐτοὺς γε μόνους καταθαρρεῖν τὸν πόλεμον. πάντα γὰρ δεύτερα ἐλογίζοντο, τοῦ Βασιλέα τε καὶ στρατὸν τόσον, ἐν ἀσφαλεῖ γε περιποιήσασθαι. Γίνεται τοιγαροῦν καὶ μὴ θέλων ὁ Βασιλεὺς τῆς ἐκείνων βουλῆς καὶ στρατὸς οὕτως ἔχων πλήθους τε καὶ παρασκευῆς, μηδέν τι πράξας ὑπέστρεφεν. οὐ μὴν δὲ καὶ ἀκίνδυνα ἦσαν ἐντεῦθεν τοῖς τοῦ Βασιλέως λαοῖς. ἅμα γὰρ ἀγγελθὲν τοῖς Πέρσαις, ὡς ὑποστρέψοι ὁ Βασιλεὺς, καὶ θάρρος λαβόντες μεῖζον, πᾶσαν ἐκείνην τὴν γῆν κατατρέ-
B χουσι, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τοῦ μαινομένου κάμπον ἐκθέουσι. καὶ πολλὰ μὲν τοὺς ἐκεῖ δράσαντες χαλεπὰ, πολλὴν δὲ λείαν περιβαλλόμενοι, ἐν τροπαίοις Ῥωμαίοις ὑπέστρεφον. οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ καθυφεικέναι τοῦ θράσους ἐντεῦθεν. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον κατολιγωρήσαντες τῶν περὶ τὸν Βασιλέα πραγμάτων, φανερῶς ἐπὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐστρατοπεδεύοντο. καὶ Βασιλεὺς μὲν ἐπὶ Μαγνησίας ἐγκέκλειστο. οἱ δὲ πολέμιοι ὁσημέραι περιερχόμενοι, τὰ μέγιστα ἔπραττον. καὶ ὁ λαὸς, ὁ μὲν κατεσφάττετο, ὁ δ' ἀπανίστατο φθάνων. καὶ οἱ μὲν πρὸς νήσους τὰς ἐγγιζούσας, οἱ δὲ πρὸς τὴν δύσιν
C διαπεραιούμενοι διεσώζοντο. ἦν δ' ἐντεῦθεν Πέρσαις, καὶ ἡ ἐπὶ τὰ ἐντὸς προχώρησις εὐμαρὴς, προοδοποιουμένοις οἷον ταῖς τῶν προχώρων ἀναχωρήσεσιν. ἔχουσι δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων αὐταρκῶς ἐκ τῆς τῶν ἀναχωρούντων περιουσίας.

CAPUT XIX.

Ut Alani coegerint Michaelem Imperatorem ipsis missionem a militia dare.

TUnc & Alani quos Imperator habebat secum, desiderare reditum eo unde venerant, cœperunt. Missionemque ab Augusto primum orando impetrare, mox flagitando minandoque extorquere tentarunt.
„ Allegabant: diu se tolerasse militiæ la-
„ bores; quare indigere remissione: quod
„ assueti non essent longo tempore con-
„ tinuatis castrorum ærumnis; soliti an-
„ tea sub Noga cito acie decernere; &
„ post brevem prælii aleam quiescere,

D TΟτε καὶ οἱ περὶ τὸν Βασιλέα Ἀλανοὶ νόστου ἐμέμνηντο. καὶ ἀπολύειν σφᾶς Βασιλέα, πρῶτον μὲν ἱκέτευον, ἔπειτα δὲ καὶ κατήπειγον. ἐπὶ χρόνον γὰρ καὶ προσαλαιπωρῆσθαι, ὥστε δεῖν αὐτοῖς καὶ ἀνέσεως, ἀήθεσιν οὖσι πολέμων ἐπὶ τοσοῦτον πολυημέρων. αὐτοὺς γὰρ Νογᾷ συστρατεύοντας, κατὰ πόδας τοῖς ἀντιπάλοις συμπλεκομένους, ἐπ' ὀλίγον μάχεσθαι, καὶ

τὰ πράγματα καθιστάντες, τὸ λοιπὸν ἐν ἀνέσει τε καὶ τρυφῇ διαζῆν. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ κατατρύχεσθαι μάχαις καὶ ἐκστρατείαις, μήτ' εἰδέναι, μήτε μὴν δύνασθαι. Ταῦτα λέγοντες, δῆλοι τε ἦσαν ἕτοιμοι ὄντες ἀναχωρεῖν, καὶ Βασιλέως μὴ ὑφιέντος, καὶ τοῖς ἐπισχεῖν ὡρμημένοις ἀντιστῆναι. Ταῦτα μὲν μαθὼν Βασιλεὺς, καὶ πολλῶν ἀβουλήτων ἑτέρων αὐτὸν περιστάντων. καὶ γὰρ ἔνθεν μὲν ὅσον ἦν περὶ αὐτὸν Ῥωμαϊκὸν μάχιμον, πεπυσμένοι περὶ τῶν σφῶν οἰκιῶν κειμένων ἤδη εἰς ὄλεθρον, ἀφέντες τὴν περὶ τὸν Βασιλέα στρατείαν, ἀνεχώρουν, τὰ αὐτῶν ἕκαστος περιποιησόμενος. ὁ τούτου τε θεῖος ὁ Ἀσὰν ἐτεθνήκει. ὁ δ' ἕτερος θεῖος αὐτοῦ Μιχαὴλ ὁ Δεσπότης νόσῳ περιπεσὼν, ἀνεχώρει καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ οἴκοι, καὶ τὸ πᾶν ἦν ἐν τοῖς Ἀλανοῖς. τὸ μὲν βιάζεσθαι σφᾶς καιρὸν οὐκ εἶχεν. ὅμως δὲ κατεῖχεν ἐκείνους ἐπὶ ῥητῷ τριμηνιαίῳ καιρῷ ἐφ' ὁμολογίαις ἐνόρκοις, ἢ μὴν ἢ ἱκανοῦν ῥόγαις, ἢ ἀπολύειν ἐντεῦθεν. ἐλπίζων διὰ τῶν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ Βασιλέα γραφῶν τε καὶ μηνυμάτων, πόρον ἐπὶ τούτοις σχεῖν, ἢ μὴν χρημάτων, ἢ καὶ βουλῆς. Βασιλεὺς δὲ μαθὼν ἐν φροντίδι ἦν, τοῦ καὶ τῷ υἱῷ περιποιεῖν τὰ προσήκοντα, καὶ τῷ ἔθνει τὰ ἀναγκαῖα ἐξικανοῦν. οὐ δὲ γὰρ ὅλως ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ἀναχωρεῖν ἐκείνους ἐκεῖθεν. ἀλλ' ἐν τούτοις ὄντος, ἔνθεν μὲν τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄρχονται καὶ αὖθις ταράσσεσθαι. ἔνθεν δὲ τὰ περὶ τὰ τῇδε μέρη ξυμπίπτειν δεινὰ, περὶ ὧν ἐς αὖθις ῥηθήσεται. καλὸν δὲ συνείρειν ἐς τέλος τὰ τῶν Ἀλανῶν, εἰ κἀκεῖνα ἐν τῷ μεταξὺ ξυμβεβήκει, ὡς ἂν ἡ περὶ τούτων ξύμφρασις συνεχὴς ᾖ.

compositis ☉ sententia rebus, fructumque victoriæ quiete secura ac deliciis gustare, tanto vero spatio atteri pugnis & fatigari militaribus excursionibus, nec scire, nec valere. Hæc ita loquebantur, ut satis appareret, paratos eos ad recedendum etiam non permittente Imperatore; & si qui obstare conarentur, vi & armis ulciscendum. Id Michael Augustus intelligens; multis simul aliis contra quam vellet undecumque accidentibus commovebatur. Nam hinc, quantum habebat fortium Militum Romani generis dilabi quotidie videbat: nec teneri poterant quin auditis tristibus undique affluentibus nuntiis, qui suas cuique domos aut jam ab Hoste direptas, aut a vi & incendio proxime periclitantes, indicabant, consternati suppetias accurrerent, insalutato Imperatore deserentes castra; caritate familiarium verecundiam disciplinæ, ac religionem Sacramenti militaris eluctante. Præterea Imperatoris Avunculus Asan in illa militia diem obierat. Alter etiam Avunculus Michael Despota, morbo correptus curationis causa secesserat domum. Hinc totum Castrorum robur situm in Alanis erat: quos omnino abire volentes, vi coercere haud valebat. Arte tamen & blanditiis verborum trimestre cum iis moræ spatium ægre pactus est, jurejurando confirmans, se aut ipsis curaturum isto intervallo pensiones perpetuas, quibus in omnem deinde vitam commode agerent: aut, si minus id posset, rite dimissurum. Per has velut inducias sperabat impetraturum a Patre, ad quem plurimas ejus sententiæ litteras, crebrosque alium super alium nuncios mittebat, facultatem ut sibi aliquam Alanorum retinendorum provideret, vel pecunia submissa, vel consilio aliquo ad id utili suggesto. Et ingressus Senior Augustus in eam serio curam est, subministrandi Filio ea quibus egeret; in primisque conferendi nummorum cæterorumque præmiorum quantum erat necessarium ad Gentem avaram deliniendam tenendamque. Nec enim sine magno Filii & Reipublicæ periculo putabat, recessum inde Alanorum posse contingere. Sed his illum intentum incommodissime interpellarunt novæ acresque solicitudines, primum a rebus Ecclesiæ, quæ turbari denuo ceperunt: deinde ex increbescentibus nunciis cladium calamitatumque atrocium, quibus opprimi nunc hanc, nunc illam Romanæ ditionis, etiam Urbi & sedi Imperii pene contiguæ, partem, subinde ferebatur; de quibus cladibus agemus postea distinctius. Nunc enim uno loco absolvere quidquid Alanos spectat; sepositis tantisper quæ incurrerunt, dum id negotium traheretur, eventis, videtur ad perspicuitatem narrationis aliquanto commodius.

Edit. Rom. pag. 218.

CAPUT XV.

Recessus Imperatoris a Magnesia.

Ἐνοχλακότος τοιγαροῦν τούτοις ὡς ἀναγκαίοις τοῦ Βασιλέως, κύκλῳ τὰ δεινὰ περιέστησαν. ὡς ἐκεῖ μὲν ἄλλους εἶναι τοὺς τὴν Ῥωμαίων κακοῦντας. ἐνταῦθα δ' Ἀμούριον καὶ Λαμίνσην, καὶ Ἀτμάνα, καὶ μυρίους ἄλλους τοὺς ἐπιόντας, οὔπω τοῦ τριμηνιαίου κατατριφθέντος καιροῦ, Ἀλανοὶ καὶ ἄκοντος Βασιλέως, ἀναχωρεῖν ὥρμων. Ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς διὰ ταῦτα, ἐπεὶ οὐκ εἶχεν ἐν Μαγνησίᾳ καὶ ἔτι καθῆσθαι. οὔτε γὰρ προσβοηθεῖν εἶχε τοῖς κακουμένοις, καὶ ἀνία ἦν μὴ ἰσχύοντι. μυρία δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν προσεδοκᾶτο ἡ ἐπιμώκησις. ἄλλως τε δὲ καὶ περὶ ἑαυτοῦ ἐδεδοίκει, τῶν ὅλων ἀνεστατωμένων. ἔγνω καὶ αὐτὸς, πλὴν ἀφανῶς, ἀναχωρεῖν. ἔνθεν μὲν τοὺς τῶν ἰδίων ὀφθαλμοὺς ὑποκλέψας, ἐκεῖθεν δὲ τὰς τῶν

Aversa igitur, ut dictum est, Senioris Augusti attentione a periculo Michaelis Filii pe curas dilationem haud ferentes, indicatarum in horas singulas trepidis undique nunciis necessitatum gravissimarum, quæ regiones Urbi circumsitas urgerent: hinc Amurio, illinc Laminse, inde Atmane, denique innumeris aliunde aliis irrumpentibus, contigit exire diem trimestrium induciarum cum Alanis a Michaele pactarum, antequam Pater ejus iis quæ dixi occupatus, expedire quidquam idonei subsidii consiliive potuisset. Tunc enimvero nihil sibi expectandum ulterius Alani rati, proficiscendi, quantumvis invito Imperatore, irrevocabiliter impetum cœpere. Tali deprehensus rerum articulo Michael, ereptam sibi omnem, & causam & commoditatem videns Magnesiæ amplius hærendi: nec se parem sentiens, aut invidiæ ferendæ querentium se destitutos, opem ab eo e vicinia poscentium miserrime oppressorum a Persis impune volitantibus Romanorum, aut proprio

dolori quo illum intime urebat conſcientia impotentiæ obſiſtendi Hoſtibus, ſuoſque extreme laborantes protegendi: ad hæc providens ſibi mox Alanorum præſidiis nudato intolerabilia imminere circum inſultantium Ludibria Hoſtium, non ſine periculo propriæ quinetiam libertatis ac vitæ, in tam deſperata confuſione rerum illic omnium; decrevit & ipſe inde recedere: cæterum tam occulte, ut & ſuorum intime obſervantium oculos, ſuſpiciones etiam hoſtium falleret. Nocte igitur, & quidem imbribus fœda, itineri fugiens ſe dedit. ſperans beneficio tenebrarum, Suis, inclementia tempeſtatis, Hoſtibus, omnem ſui diſceſſus cogitationem adempturum: quæ tamen ſpes illum fefellit. nec enim Romanos ad extremum, ac ne Hoſtes quidem, tam intempeſta licet hora, ac tam inſuſpicabili tempore, ſe ſe proripere parans, latuit. Igitur ex his qui erant Magneſiæ Romanis: cognita Imperatoris fuga, quotquot expediti, & ad fugiendum parati reperti ſunt, immiſcentes ſe quantum poterant agmini militum viri pariter & mulieres cum parvulis, pedites omnes, quam incitatiſſimo poterant greſſu, præcurrentes equites aſſectabantur. Ac quibus vigor & anhelitus ad curſum peragendum abundavit, ii ſane omnes contentione ac ſudore vitam emerunt. Reliquorum pars defecti animis & viribus, remiſerunt curſum. pars conantes ſupra quam poſſent, medio niſu conciderunt. Nonnullos vis tempeſtatis & frigus extinxit. Quoſdam ſubſequentes conculcarunt. Et erat ærumnoſe anxius in illo diſcrimine ſatagentium labor, in urgentium undique vicinia malorum vitabunde ac formidoloſe ſe circumagentium. quos miſeros ſimul cavere oportebat, ne nocturna trepidatione fugæ confuſiſſimæ turba ſuorum effuſe ruentium dejicerentur, mox equorum ungulis conterendi:

Edit. Rom. pag. 219.

A ἐχθρῶν ὑπονοίας παραλογισάμενος. ὅθεν καὶ ὑπὸ νυκτὶ καὶ χειμῶνι ἐκεῖθεν ἀναχωρεῖ. ἀλλ' οὔτε τοὺς ἰδίους ἔμελλε λήσειν εἰς τέλος, οὔτε μὴν τοὺς ἐχθροὺς ἐν παντελεῖ καταστῆσαι ἀγνοίᾳ τοιαῦτα ποιεῖν βουλόμενος. χρᾶται γοῦν διὰ μὲν τοὺς ἰδίους, διὰ δὲ τοὺς ἐχθροὺς, χειμῶνι, οὕτω ξυμπεσόν. ὅσοι τοιγαροῦν εὔζωνοί τε καὶ πρὸς τὸ φεύγειν προητοιμάσθησαν, τότε συνειλεγμένοι τῷ στρατῷ πεζῇ καὶ βάδην, ἄνδρες συνάμα γυναιξὶ καὶ νηπίοις, παρ' ἱππεῖς ἐσπουδασμένως φεύγοντας, ἔτρεχον, καὶ ὅσον μὲν τὸ εὐτονοῦν ἦν, ὡς εἶχον δρόμῳ καὶ πόνῳ, τὴν σφετέραν ὠνοῦντο ζωήν. οἱ δὲ λοιποὶ, οἱ μὲν B ἐξαπορούμενοι καθυφίεσαν καὶ πόνου καὶ δρόμου. οἱ δὲ παρὰ δύναμιν συνωθούμενοι ἔπιπτον ἐν τῷ μεταξύ. καὶ οἱ μὲν τῷ χειμῶνι ἐναπέψυχον, οἱ δὲ καὶ συνεπατοῦντο. καὶ ἦν τότε πόνος ἀλγεινὸς, τῶν μὲν ἐχθρῶν ἐγγύθεν προσκαθημένων, καὶ ἡμμέναις ταῖς παρ' αὐτοῖς πυραῖς δήλων ὄντων καὶ ἐπιδραμουμένων εἰ θέλοιεν. ἄλλων δὲ, τῶν μὲν ἀπορίᾳ καὶ ἰσχύος ἐνδείᾳ, τῶν δὲ χειμῶνι, τῶν δὲ καὶ φόβῳ, ἔστι δ' οὗ καὶ ταῖς παρ' ἀλλήλων συμπατήσεσι κινδυνευόντων. πολλῶν δὲ καὶ ἐξ ἐφόδου μετόπισθεν, καταχυθέντων. Γέγονε ταῦτα, καὶ περί που ψυχὰς ἑκατὸν, ὡς ἡ πίστις εἶχε, συνέβη κινδυνεῦσαι. αὐτοὶ δὲ μόλις καὶ ἀσυντάκτως σπεύδοντες τὴν Πέργαμον αὐτοτυχεὶ ἐν πλείστῳ πόνῳ καταλαμβάνουσι.

ſimul providere ne in manus inciderent Hoſtium quorum viciniam ignes crebri ex utroque viæ latere monſtrabant; ſigna non dubia Barbarorum non Caſtra ſolum illic aut ſtationes habentium: ſed etiam attentorum ad id quod agebatur; & in fugaces impetum facere, ſi vellent, valentium. Centum fere animas illo diſcrime nocturni curſus periiſſe creditum eſt, quas aut deſtitutio virium, aut vis ſæva tempeſtatis, aut terroris quo conſternabantur vehementia, aut mutua detruſio ac conculcatio neci dederit; aut retro relictas, quod æquare feſtinantium impetum nequirent, incurrentes Barbari ſervituti ſubjecerint. Auguſtus cum ſuis reliquis concitatiſſimo & confuſiſſimo curſu, labore plurimo, vix tandem ipſa nocte Pergamum tenuit.

CAPUT XXI

Deſolatio Regionum Orientalium.

ASſidue igitur ingruentibus malis per nullo jam metu cohibitas incurſiones Perſarum in omnes Pergamo ſuperiores Orientalis limitis tractus, nemo illic fuit qui confideret ſe tutum domi ſuæ poſſe conſiſtere: ſed omnes procincti ad fugam ſtabant: & ut prima quæque aura increpuerat adventantis manus hoſtilis, ſtatim relictis laribus abibant, recedentes alii Pergamum, aut interiores eo terras uſque ad viciniam Atrammytii: quidam & uſque ad mare circa Lampſacum: at plerique omnino diffiſi Continenti, in adverſam Europæ oram, trajecto Helleſponto, ex Aſia tranſibant. Quin nec ibi alii ſe ſecuros rati, ulterius quoque proceſſerunt, maximo quo agitabantur metu, ſuſpectum illis reddente quodcumque tenuerant perfugium. Nec retardabat reſpectus Patriæ, in quam reditum plane deſperaverant. Fiebat autem iſta fuga concitatiſſima feſtinatione curſus, ad quem calcar addebat Imago inſidens periculi & vicinioris, & majoris quam ut ullam relinqueret territis ſecuritatis partem. Erat autem miſerrimum ſpectaculum, videre, cum Alii poſt Alios fugerent, incurrere obiter qui

pag. 220.

C Ὑπὸ μέντοι χρείας καὶ κακῶν ὅσα τοῖς ἀνωτέρω Περγάμου ἐφίστατο, ἀνέδην ἐπιόντων σφίσι Περσῶν, οὐδεὶς ἦν ἐκείνων ὅστις εὔελπις ἐπὶ τοῖς ἰδίοις καθῆστο, ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγκης ἐπιπεσούσης, ἀπάρσεως ἐμέμνηντο πάντες. οἱ μὲν μέχρι καὶ αὐτῆς Περγάμου, καὶ ἐνδοτέρω, περί που τὴν τοῦ Ἀτραμυτίου περίχωρον. οἱ δὲ καὶ ἐγγὺς θαλάσσης περὶ τὴν Λάμψακον. οἱ δὲ πλείους τὴν Ἀντιπεραίαν κατελάμβανον, διαπεραιούμενοι τὸν Ἑλλήσποντον. ἄλλοι δὲ καὶ περαιτέρω προεληλύθεισαν, διὰ τὸ φόβοις κατασεισθῆναι μεγίστοις. καὶ τὴν ὑποστροφὴν ἀπεγνωκέναι τέλεον, καὶ προαπανίσταντο παντὸς βρά- D δους εἰς κίνδυνον ὑπονοουμένου μείζω πάσης ἀσφαλείας. καὶ τὸ χείριστον, ὅτι τοὺς τῶν προαπαιρόντων βίους, οἱ ἐκ παρόδου καταλαμβάνοντες, δεύτεροι τούτων εἰς φυγὴν τρεπόμενοι, οὐδὲν ἧττον καὶ ἀπόρως εἶχον τῶν ἰδίων στερούμενοι. καὶ τὸ πρᾶγμα, ποταμῶν

ἔδοξεν ῥεῦμα, ὃ οὐκ ἔτι τὸν ἴδιον ἔχειν τόπον παρὰ τῶν ἐπιόντων συγχωρεῖται, καὶ ὃ τέως κατείληφε, ταχέως ἀφίησιν ἐξωθούμενον· Καὶ τέλος ἀστατοῦν καὶ πανταχοῦ φέρεται, καὶ οὐδαμοῦ μεμένηκε, πᾶσιν ἐπιβάλλον, καὶ οὐδὲ τισι περικλειόμενον. Κτήσεις δ' ἐκεῖναι, καὶ οἰκίαι, ἔργα σπουδαίων ἀνδρῶν, εἰς οὐδὲν ἐλογίζοντο, ὅπου γε καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιτηδείων, καὶ κατὰ χρείαν ζωῆς ἀναγκαίας καὶ τούτων κατολιγωροῦντες, ἄποροι καὶ γυμνοὶ καὶ ἀνέστιοι, ὅπῃ ἑκάστῳ εἰς σωτηρίαν ἔδοξεν ἀσφαλὲς, ὅλῳ ποδὶ ἀνεχώρουν, μόνοις ἄστρασι τὰ ἑαυτῶν ἐκμετρούμενοι.

posterius transibant, in desertas a primis domos cunctis refertas bonis: quibus tamen frui nequibant, extrusi necessitate fugiendi, & appulsu continuo aliorum diversoriis iisdem utentium ad brevem dumtaxat requiem, qua vires reficerent ad fugam ulteriorem. Qua enim necessitate suas prius domos congesta redundantes copia reliquerant, etiam istas obiter repertas & pariter instructas relinquere cogebantur, inter divitias inopes, & sæpius miseri: quoties videlicet præsentibus avellebantur bonis: & ultro dimittebant paratas opes, metu sævo perniciei atrocis frui prohibente. Eratque res non absimilis in pronum labentium fluxui amnium: quorum undæ priores, quem attigerunt locum tenere proprium nequeunt, propulsæ inde superventu aliarum pone ruentium. Sicque omnes irrequiete jactantur, semper inde repulsæ quo appulerint, eo impulsæ unde mox reflecti sit necesse: omnia tangentes, nihil tenentes, nullo clausæ limite; nullo in littore vagæ instabilitatis finem reperientes. Possessiones vero illæ ac domus claraque opera præstantium Artificum nihili reputabantur. Quod minus erat mirum, cum ipsa victui necessaria copia frugum, & rerum apparatus usui corporis opportunus, ut cumque se oggerens respueretur a consternatis errore necis, aut Barbarici servitii; quos inopes, nudos, sine lare ac tecto errantes, passim videres concitatissimo passu currere quo salutis in tuto collocandæ spes quemque invitaret: cætera cælesti permittentes providentiæ.

CAPUT XXII.

Recessus Alanorum e ditione Imperatoris: & de Actis ea occasione Magni Domestici Raulis.

ΤΟτε καὶ Ἀλανοῖς ἀφεμένοις τῆς περὶ τὴν στρατείαν ὑπηρεσίας, τοῦ συγκειμένου διανυθέντος καιροῦ, διαπεραιοῦσθαι τὸν κατὰ τὴν Καλλίου πορθμὸν ἔδοξε. Καί τοι Βασιλέως ἐντεῦθεν κατὰ πολλὴν σπουδὴν καὶ πέμποντος τὰ φιλοτιμήματα, καὶ πειρωμένου ἐμποδὼν τῆς διαπεραιώσεσιν ἵστασθαι. Ὥστε καὶ ἱκανὸν λαὸν προσαποστείλας ἅμα τῷ μεγάλῳ Δομεστίκῳ Ῥαοὺλ Ἀλεξίῳ, ὃν ἐν ἀκμῇ ἡλικίας ὄντα ὁ Δεσπότης Μιχαὴλ γαμβρὸν ἠγάγετο, τῆς Δεσποίνης Θεοδώρας ζηλωτὸν ἐκτόπως ποιούσης τὸ κῆδος. Τοῦτον ἐξαποστείλας ὁ Βασιλεὺς σὺν δυνάμει πλείστῃ, πρῶτον μὲν κωλύειν προσέταττε τὴν διαπεραίωσιν, εἰ δ' οὐ πείθοι λέγων, καὶ τοὺς ἀπεροῦντας προσαποστέλλων. Ἀλλ' οὖν διαπεραιωμένους καὶ ἵππους ἀφαιρεῖσθαι καὶ ὅπλα. Μὴ δὲ γὰρ δίκαιον εἶναι συνόλως πρὸς τὰς τῶν Βασιλέων διαπειθοῦντας προστάξεις, καὶ μὴ θέλοντας συμπαρεῖναι Βασιλεῖ, οὓς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο καὶ προσηγάγετο, ἵππων ἐπιβαίνειν καὶ ὅπλοις χρῆσθαι, οὕς τε τοὺς οἰκείους ἀφελόμενος, σφίσιν ἐδίδου, καὶ ἃ παρέχων αὐτὸς γυμνοὺς καὶ ἀνόπλους ὄντας, ἱκανῶς ὥπλιζεν. Ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς οὕτως ἐκέλευε, καὶ ὁ ἐπὶ τούτῳ σταλεὶς, οὕτω τοὺς ταῦτ' ἐροῦντας ἀπέστελλεν. Οἱ δὲ ἅπαξ ἀφηνιάσαντες, συμπλέκοντες καὶ προφάσεις, ὡς ἐπὶ χρόνον ταλαιπωρήσαντες, οὐχ οἷοί τ' εἰσὶ παραμένειν καὶ ἔτι, ἀλλ' ἀνέσει δόντες μετρίᾳ, πάλιν ἀπογραφήσονται· Ταῦτ' ἀπολογούμενοι πρὸς ἐκείνους, τὸν πορθμὸν διεπεραιοῦντο. Πλὴν κἀκεῖνοι τὴν ἐφ' ἑαυτοὺς ἐγχείρησιν ὑποτοπάσαντες, οὔτ' ἀνὰ μέρος ἑτέρων, οὔτ' ἐπὶ τὸν συνήθη τῆς ἀποβάσεως τόπον, ὅπου καὶ κατὰ προσδοκὰς ἵσταντο, διεφέξοντες τῶν τέως

TUnc Alani soluti officio militiæ, quod spatio pacto in trimestre moræ sine promissorum exhibitione præterito, liberatam fidem suam arbitrabantur; fretum ad Callipolim trajicere decreverunt. Contra Imperator retinere illos conabatur, missis Constantinopoli sedulitate magna Ministris idoneis, qui & blanditiis verborum, & delinimentis munerum Barbaros quantum possent a transfretandi consilio revocarent. Ac metu ne non id satis efficax obstaculum invisæ ac formidatæ sibi, abire cupientium trajectioni foret, destinavit eodem, quo vim suasionibus misceret, sat magno copias numero; imposito ipsis duce magno Domestico Alexio Raule, quem constitutum in ætatis flore Michael despota Generum adsciverat, ardentibus ad id impulsus studiis officiisque Augustæ Theodoræ, quæ nihil artis industriæque omiserat in ea sibi vehementissime desiderata affinitate peragenda. Huic misso Imperator cum plerisque Imperii copiis, dedit in mandatis, primum quidem: ut allegatis ad Alanos Hominibus tractandi peritis, argumentis precibusque conaretur eorum transitum impedire; sin frustra in hoc essent officia omnia verborum, & missi dissuasores nihil proficerent; saltem illis antequam trajicerent equos eriperet & arma. per enim iniquum esse, nec ulla ratione tolerandum, Barbaros post nomen datum militiæ Romanæ, obtemperare Imperatoribus præfracte renuentes, nec sibi adesse dubio suo tempore volentes, quos magnis ad hoc ipsum in illorum misera fortuna beneficiis auctorasset, abire etiam onustos optima præda, equis invectos, instructosque armis quæ ipsis Imperator, quem desererent, inermibus & inopibus, propriis detracta militibus attribuisset. Hæc erant ad Raulem Andronici mandata. Quibus ille obsequens, qui talia edicerent Alanis misit. At hi mordicus hærentes dudum capto consilio, certique, quod semel excussissent frænum, numquam amplius recipere, prætextus nectebant, excusantes: haud se plene ab Imperatoris militia recedere, sed sibi necessariam post nimis diu continuatos expeditionis labores, brevem requiem captatum seorsum ire, mox refectis per eam viribus ad Augusti signa redi-

Edit. Rom. pag. 221.

turos; tunc arma & equos quæ accepissent cum propriis corporibus iterum in obsequia Romanorum impensuros, quæ ideo sibi relinqui æquum esset. Hæc simul allegabant, simul parabant, usurpabantque transmissionem freti. non illi quidem una omnes palam, aut eodem universi loco (verebantur enim si hoc agerent, ne impetum in eos Romanus exercitus faceret) sed per manus dispersi, & clam ex quibus traijci non erat solitum, aversis a conspectu littoribus solventes: per quæ dispositis agminibus, occasiones transfretandi expectabant, arripiebantque simul se obtulerant. Quam ad rem onerariis multis occupatis, occulte illas complebant, variisque prætextibus dimittebant, obliquis simulationibus reipsa occupantes facere idipsum in quod eblandiri Romanorum obstantium assensum obnoxie conari videbantur. Idque dum maxime sic clanculum administraretur, magna ipsorum pars in armis se ostentabat. non animo (quod quidem præ se ferrent) in apertum certamen veniendi: sed ut obtentu illo ac specie in ordine stantium, tegerent ignominiam arcano præsumptæ furtive discessionis. verum aliunde indignantibus iis qui cum Magno domestico erant, & ignaviæ turpissimæ ipsorum imputatum iri reputantibus, si otiosi testes perfidiæ Barbarorum assiderent, & illud sibi coram tantus exercitus a manu fugitivorum pateretur, infamiam inertiæ, agendo strenue quodres posceret, prævertere statuerunt. Armis igitur assumptis equisque conscensis committere civile prælium cœpere (civile id bellum dixerim, quod etsi Romanos inter & Barbaros; *Edit Rom. pag. 222.* tamen inter eos qui utrinque Romano Imperatori sacramento dixissent, gerebatur) sed quocumque dicendum sit nomine, certamen tunc certe contractum est, velitationibus primo libatum, & sarissarum eminus contrario hinc inde jactu. Hæc videns magnus Domesticus; & tractationem cum hactenus subditis tranquillam, processisse intelligens usque in contentionem invicem infestam, nihil jam minus a vero hostili discidio habentem, contumeliam interpretatus propriam est, quod se coram vices illic Imperatoris gerente, tanta etiam aliunde Dignitate conspicuo, ausi Alani essent non modo detrectare Imperium Augusti, sed & repugnandi conatum expedivissent, telis palam intorquendis, galeatus ut erat, loricatusque ac contum manu tenens, objecit se Alanis, quasi conspectu eos ac nutu solo cohibiturus. Et ille quidem sic se pugnam diremptunm animo ac spe præsumens autumabat. Unus autem Alanorum in occulto imitatur Pandarum, sagittamque in eum jacit; sed alio quam ille successu. Non enim summam dumtaxat, ut Pandarus Menelai perstrinxit telo cutem; sed altam & lethalem penitus in Raulis vitalia plagam pertulit: quo facto perculsa utrinque repressaque multitudo est: hinc quidem Romanis dolore; inde autem Alanis metu consternatis. Atque illos quidem pœnituit lacessivisse Barbaros: illi autem reputantes quantam in aleam res vitasque suas præcipiti eo facto conjecissent, eos qui occasionem, irritando suos, inviso execratoque ipsis facinori præbuissent, cum solicita sui excusatione, apud Romanos accusabant: deducique ad Imperatorem, audirique ab eo dum illata purgarent crimina, quærebant. Hæc ut sic anxie agerent causa ipsis erat gravissima formido, ne hoc illis initium exitialium malorum foret; utique in media Romanorum, quos tam atrociter læsissent, ditione deprehensis. Subibat etiam verecundia ex memoria insignium in ipsos Beneficiorum Augusti: qui cum eos gratuita benevolentia liberalissime excepisset, ac tractasset hospites, sperans mutuam ab iis gratiam: ipsi tam inhospitale inhumanumque scelus illi reposuissent, malis bona compensantes. Itaque missis ad Imperatorem supplicibus legatis, veniam deprecabantur. Romanis interim præsentibus arma quæ repetierant equosque reddentes: exhibentesque se se miserabili specie ex cataphractis inermes, ex equitibus pedites, quoad iterum Imperator ipsos supplices excepit, iis ignoscens. Sed de his hactenus.

A ἀπέβαινον· Ἀλλ' ἅμα πολλὰς φορτηγοὺς κατασχόντες καὶ ἐμπλησάμενοι, δοχμίαζον τὴν ἀπόβασιν, καὶ ἅμ' ἀπέβαινον, καὶ ἅμ' οἱ πλείους ὡπλίζοντο, πλὴν οὐκ εἰς φανερὰν μάχην, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μόνον ἑαυτοῖς περιποιῆσαι τὴν τῆς δοκούσης ἀτιμίας ἀπόδρασιν. Ἀλλ' ἑκατέρωθεν καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν μέγαν Δομέστικον, θέλοντές τι πρᾶξαι, καί γ' ἀτιμίαν καὶ αὐτοὶ ἐκφυγεῖν τὴν δόξῃ δειλίας ἐπιτρίβεσθαι σφίσι μέλλουσαν, ὡπλίζοντό τε καὶ τῶν ἵππων ἐπέβαινον, φιλονεικίᾳ καὶ μάχη τις φυλετικὴ συνερρήγνυτο. Εἰ γὰρ καὶ γένει διέφερον τὰ στρατεύματα, ἀλλ' οὖν ὑπὸ μίαν ἀρ- B χὴν τὴν βασιλικὴν ἤγοντο. Καὶ ἦν ἐμφύλιος ὁ πόλεμος ὅσον εἰκάζειν. Ὅθεν καὶ ἀκροβολισμοῖς ἀλλήλων ἐπειρῶντο, καὶ σαρίτταις ἔβαλλον οἰστεύοντες. Ὁ τοίνυν μέγας Δομέστικος ἴσας ὑσμίνῃ καθισταμένας τὰς πράξεις κατανοῶν, ὑβριοπαθῶν οἷον, εἰ αὐτοῦ παρόντος ἐκ Βασιλέως, ὄντος τοιούτου, αὐτὸν πολεμεῖν πειρῶνται, καὶ ἀντιτείνειν τολμῶσι πρὸς βασιλικὴν κέλευσιν, τὸν κοντὸν ἀνὰ χεῖρας ἔχων, θυρεόν τε φέρων, φορῶν τε θώρακα, ἐμπίπτει τοῖς Ἀλανοῖς, ὡς ἐφέξων μόνον φανείς. Κἀκεῖνος μὲν οὔπω τὴν τῆς μάχης διῳκονόμει καταστολήν· εἷς δ' ἐκείνων ἐν ἀ- C φανεῖ μιμεῖται Πάνδαρον, καὶ οἰστῷ βάλλει, καὶ καιρίαν οὐ κατ' ἐκεῖνον τὴν πληγὴν δίδωσι. Τούτου δὲ γεγονότος, τό, τε πλῆθος ἀνεστάλη· καὶ ἀμφοτέρωθεν, τοῖς μὲν ὀδύνη, τοῖς δὲ δέος περιΐστατο· καὶ τοῖς μὲν μετέμελε τῆς ἐπὶ θατέρους ὁρμῆς· οἱ δὲ ξυνιέντες ὁ ποῖος ἀνέρριπται σφίσι κύβος, τοὺς τὰ πράγματα παρασχόντας, μεθ' ὅτι πλείστης τῆς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους παραιτήσεως, ᾐτιῶντο, καὶ Βασιλεῖ ἐζήτουν ἀπολογεῖσθαι. Ἐδεδίεσαν γάρ, ὡς εἰκός, μὴ σφίσι κατάρξοι τοῦτο μεγάλων κακῶν ἐπὶ μέσης τῆς Ῥωμαίων διάγουσι, καὶ ἅμα δυσωπούμενοι, εἰ Βασιλεὺς μὲν ξενοτροφεῖν ὅσον ἐπ' D αὐτοῖς αἱρούμενος, ἐλπίδος ἀγαθῆς εἴχετο. Αὐτοὶ δὲ τοιαύτας ξενίας ἀνταπεδίδουν, κακοῖς τὸ ἀγαθὸν ἀμειβόμενοι. Διὰ ταῦτα καὶ Βασιλέα μέν, πέμποντες, καθικέτευον· ἐκείνοις δὲ παρεδίδουν καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, καὶ ἀνθ' ὁπλιτῶν καὶ ἱππέων, πεζοὶ καὶ ἄνοπλοι ἦσαν, ἕως πάλιν Βασιλεὺς αὐτοὺς ἱκετεύοντας δέχεται, συγγινώσκων σφίσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

CAPUT XXIII.

De appulsis ad Urbem Venetis Navibus.

Συνέβη δὲ πρὸ τούτων, τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ A πέρυσι, καὶ ἡμέρας ταύτης, προσβαλεῖν τῇ πόλει ἐξ Ἀκυιλίας τριήρεις Βενετικάς. Πλὴν οὐ κατὰ τοιαύτην χρείαν καὶ πάλιν, ἀλλὰ τῶν ἐνεχυραθέντων πραγμάτων, διὰ τὴν τότε πυρπόλησιν, ἕνεκα. οἳ δὴ ἐπεὶ κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην πέμποντες, ἐκεῖ Βασιλέως διάγοντος, οὐδὲν ἤνυον, ἄλλως ἔγνωσαν τὰ περὶ τούτων ἐνεργέστερον μετελθεῖν. Καὶ δὴ τριήρεις μιᾶς πλείους τῶν δώδεκα ἑτοιμασμένοι. Προσθεμένων καὶ πειρατικῶν ἑτέρων ἑπτὰ, τῇ Βυζαντίδι προσβάλλουσι, καὶ μεσημβρίας Σαββάτου φανέντες μεθ' ὅτι πλείστης κορύζης, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν πειρατῶν ἀπήνειαν ἐπαγόμενοι, B τὸν λιμένα τὸ κέρας εἰσπλεύσαντες, καὶ καταντικρὺ τῶν ἀνακτόρων ναυλοχησάμενοι, δεινὰ τοὺς προσχώρους ἐποίουν, καὶ τινι θημωνίᾳ ἐκεῖ που ἱσταμένῃ, πῦρ ἐνιᾶσιν, οὐ τόσον εἰς ζημίαν τῶν κεκτημένων, ὅσος εἰς χλεύην. Βασιλεὺς δὲ τὴν μὲν ἐξ ἰδίων τριήρων ἀντιπαλάμησιν μὴ ἔχων ἀντικαθιστᾶν, τὸ ναυτικὸν γὰρ πρὸ χρόνων ἀπέσβεστο. κἂν πού τινες περιῆσαν, ἔτι ὡς μὴ τοῦ παντὸς καθάπαξ ἐκλείψαντος, κατὰ χρείας ἄλλας ἔτυχον ἐσταλκέναι, ἐν ἀμφιβόλῳ ἦν τοῦ τί δεῖ ποιεῖν. Ὅτε μὲν οὖν εἰς τὴν ἐκείνων ἀποβλέψειε τόλμαν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀλιγωρίαν, οὐ συνῆθες C σφίσι τὸ τόλμημα ὄν, τηνικα καὶ ἀνθίστασθαι ἐδικαίου, καὶ κακῶς πράττειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπιόντας· ἐς ὃ καὶ μαθεῖν σφᾶς ὡς ὑπὲρ τὸ δέον ἐγχειροῦσιν. Ὅτε δ' αὖθις εἰς τοὺς ἀποβησομένους φόνους ἐντεῦθεν, καὶ τὴν ἐν κενοῖς ἀντικατάστασιν, καὶ τὸν ἀναγκαῖον κίνδυνον ἀφορῴη, παντὶ δικαίῳ μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ συνωμολόγει. Μὴ δὲ γὰρ εἰς μακρὰν καὶ τούτους γνωσιμαχήσαντας ἐπεστράφθαι, καὶ ξυγγινώσκειν δέεσθαι. Εἶναι τε καὶ ὀλίγου πόνου τε καὶ δαπάνης ναυπηγεῖσθαι Ῥωμαίους, εἰ μόνον αὐτὸς κελεύοι, κἂν ἦρται δὲ σφίσι τὸ φρόνημα ἐκλειπουσῶν τῶν τριήρεων, αὐτὸν κελεύειν, καὶ συνεστηκυιῶν D ἐν ὀλίγῳ, καταπίπτειν αὖθις καὶ ταπεινοὺς γίνεσθαι. Ταῦτ' ἐννοούμενος, ἀνέστελλε τὰς ὁρμὰς τῶν πολλῶν, οἳ δὴ καὶ ζηλοτυποῦντες οἷον, εἰ οὗτοι κατὰ Ῥωμαίων οὕτως ἐπάρθησαν, καλὸν ἔλεγον γεφυροῦν ἁλιάσι, καὶ φορτηγοῖς ὥς τινας συνδέσμους ἐχούσαις, καὶ τὰς καθαιρεθείσας ἐνταῦθα μεγάλας ναῦς, τὸν τοῦ Γαλατᾶ πορθμὸν, καὶ παρ' ἑκάτερα τοξότας τε καὶ σφενδονήτας στήσαντας, οὕτως ἐπιχειρεῖν τοῖς ἐντὸς συνεβούλευον. Καὶ τὸ βούλευμα ἄριστον κατεφαίνετο. χωρὶς γὰρ τῶν παρ' ἑκάτερα τεταγμένων, καὶ ὅσους αἱ νῆες ἐχώρουν, οἱ ἀπὸ τῶν τειχέων ἱστάμενοι μόνοι αὐτάρκεις ἐδόκουν, ἰοῖς πεμπομένοις, καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν τειχῶν πέτραις,

Contigit autem ante hæc anno huic superiori, sed eodem mense, ac die quibus modo narrata gesta sunt, appellere ad Urbem ex Aquileja triremes Venetas. Verum non ob eamdem quam prius causam oppugnandorum Genuensium; sed animo extorquendæ liberationis Pignorum, quæ dudum Imperator de Venetis Urbis Inquilinis ceperat, quoad mulctam persolverent indictam ad compensationem damni per incendium a Classe tunc Veneta Galatæ immissum, Constantinopolitanis & Genuensibus illati. Etenim Veneti postquam legatione Thessalonicam missa, cum Imperator ibi degeret, nihil profecerant, aliam putarunt ineundam sibi rationem, ei malo efficaciter medendi. Triremibus igitur tredecim paratis, hisque adjunctis aliis septem Piraticis navibus, Constantinopolim invehuntur, & meridie diei sabbati apparentes audacissimo fastu, mixta- *Edit. Rom. pag. 223.*
B que arrogantiæ feritate piratica, Portum *Ceras* dictum ineunt; & e regione Imperialis Palatii statione fixa grassantur hostiliter in circumquaque vicinos ei loco, telisque contiguos: ac illic forte posito manipulorum tritici acervo ignem injiciunt: injuria non tam ob damnum, quam ob ludibrium, & contumeliam acerba. Imperator quas tunc Venetis opponeret triremes proprias non habens; (navalis enim Imperii apparatus dudum neglectus evanuerat. & si quæ naves adhuc utiles ex eo superfuerant, aliis de causis alio missæ, longe aberant) anceps animi erat, quid tali tempore consilii caperet. Atque hinc quidem dum Venetorum audaciam & sui contemptum, ultra quam hactenus consuessent, modo primum progressa reputabat, sane stimulabatur ad vin-
C dictam, & æquum censebat mala malis reponere conari: ut icti discerent ultra fas omne se se temere provectos. Rursus autem dum cædes ex conatu resistendi extituras cogitabat; dum infirmitatis eum suæ conscientia monebat, quam vanas & impares rei tantæ ad manum copias haberet; denique dum ex apparatibus successus augurans, horreret ad imaginem periculi, in quod rempublicam necessario conjiceret, certamine tali tempore cum paratioribus temere tentando, aliam potius quamlibet, quam per vim & arma ejus propulsandæ injuriæ sibi viam ineundam statuebat. Et succurrebant interim ei commodum faventes isti moderationi cogitationes, secum utique, blandiente sibi animo, versanti: brevi extitura inter Navarchos Venetos ex sen-
D tentiarum contrarietate discordia, sponte omnes recessuros, ultroque veniam perperam actorum rogaturos. Nec vero magni fore aut laboris, aut sumptus reficere Romanam Classem. Juberet solummodo ipse, brevi tempore structis instructisque navibus navalem qualis prius fuerat Imperii potentiam metu justo perculsuram audaces exteros; qui uti sic insaniendi confidentiam ex observata Rei maritimæ Romanæ debilitate sumpsissent, sic eosdem visis Augusti jussu reparatis armatisque momento triremibus, tumorem insolentem compressuros, humilesque ac supplices pacem oraturos iterum. His occupatus mentis in spes blandas pronæ bene ominatis sensibus, repressit Imperator impetus multorum, qui generosæ cujusdam æmulationis instinctu, rati rem indignam, nec tolerabilem contumeliam, tantum hos Advenas adversus Romanos efferre se se ausos, ne im-

pune temerariam insolentiam ferrent, optimum factu ajebant congregare Naves omnes piscatorias, onerarias, & majores alias quæcumque tunc circa nostra littora reperirentur, iisque continua serie invicem ligatis velut ponte quodam consternere medium inter Galatam & Urbem fretum: tum dispositis super hinc inde sagittariis, & fundibulariis, telis petere intra jactum inde positas Venetas naves. Hoc illi suadebant; consiliumque apparebat optimum. Nam præter eos qui jam ex utroque littore Venetis eo progressis
Edit. Rom. pag. 224. imminebant, præterque quos modo memorabam, jaculatores e Navibus, vel qui pinnas mœnium superne obtinebant, si tela & petras muralibus ballistis in subjectam Venetam Classem demitterent, vel soli suffecturi videbantur perdendis funditus, planeque ad nihilum redigendis temerariis aggressoribus. Verum Imperator pugnam illam Christianis Gentibus periculosam judicans, nequaquam acquievit; sed remisit potius omnem repugnandi impetum, incertis & sine fide pendentibus deliberationibus indulgens; spatiumque sic Venetis liberum concedens, impune peragendi quod cœperant, Urbi atque Imperio procaciter insultando.

A καταβάλλειν εἰς τέλος, καὶ ἀφανίζειν τοὺς ἐπιόντας. Ὁ δὲ Βασιλεὺς τὴν εἰσβολὴν κινδυνώδη κρίνων χριστιανικοῖς ἔθνεσιν, οὐδόλως ἠφίει, ἐνεδίδου δὲ μᾶλλον ἀναβάλλων, τὰς ὁρμὰς ἐμπιπλῶν.

CAPUT XXIV.

De iis quæ Piratæ in Insula Principum egerunt.

Quod ultra cum illi viderent se haud jam quidquam amplius posse facere, ut instrumentis furoris ipsorum usi Piratis sunt. Hi nocte insecuta ad Insulam Principum appellunt; ibique non solum veteres loci incolas; sed & recens eo advectum sat numerosum e Pelopithiis populum, qui modo manus Persarum effugerat, & illic asylum reperisse se putabat, servituti subjiciunt, rebus eorum omnium direptis. Nec eo contenti miseros in naves tractos a diluculo cœperunt diris minis & cruciatibus urgere, ut pretia redemptionis quanta ipsi præfinissent, solverent: suspendentes, varie torquentes, & trucidare se paratos exhibentes. Hæc fiebant in oculis Romanorum e littore adverso spectantium. Extabatque e mari medio miserabile spectaculum eo artificio a latronibus constitutum, ut a misericordia Imperatoris pecuniam extorquerent, qua infelices illos pœnis ac neci eximeret. Fuit revera admonito de his Augusto peracerbus nuncius, dolorque non vulgaris reputanti deploratissimam horum sortem, qui Persas fugientes in manus Piratarum incidissent, ea sola fiducia tantum audentium quod a Venetis classem in propinquo habentibus protegi se scirent, quippe quibuscum latrocinii societatem inivissent; hominibus tamen, a quibus nihil minus expectari debuisset, si sensum ullum grati animi haberent: utpote qui ab Imperatoribus crebris fuissent beneficiis affecti. At Romani sparsi per littora dum hæc intuentur, horribile spectaculum execrantes, infandam calamitatem incredibili mœrore deplorabant. Quidam etiam eorum in ævi flore manu prompti ruebant ad arma: & Ulysseos, ut ille olim adversus Scyllam, sic illi contra Piratas impetus ostentabant. Cæterum specie tenus sola totus ille auxiliandi ardor eminebat. Nam nostros frustra minantes, & conatu vano consumentes iras, detinebat littus: Piratæ vero in mari solo, ubi erant, capi poterant; per se illi quidem debilissimi omnium, nisi pontus ipsis voce munimenti circumdatus, facultatem fiduciamque daret avaræ crudelitatis in miseros quos tenerent, prout liberet exercendæ. Atque hi quidem sub im-
pag. 225. mani scelestissimorum sævitia gementes, quæ de Scylla feruntur, repræsentabant, manus protendentes ex adversa ripa spectantibus, & luctuosis ejulatibus misericordiam implorantes. Nondum dies totus effluxerat, cum hæc Augusto nunciata expugnarunt misericordem ejus animum, ut conveniret cum illis carnificibus de lytro miserorum quos vexabant; ac statim missis ad Piratas quatuor millibus nummorum, captivos ab iis cunctos reciperet. Quo facto misit ad Præfectum Classi Venetæ, qui a se illi insolentem amen-

B Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὴ ἔχοντες πλέον ποιεῖν ὧν ἔπραξαν, ὡς ὀργάνοις τῆς σφῶν μανίας ἐχρῶντο τοῖς πειραταῖς. Οἱ καὶ αὐτονυχεὶ τῇ Πριγκίπων νήσῳ προσίσχουσι, καὶ οὐχ ὅπως τοὺς ἐν αὐτῇ πάλαι κατῳκηκότας, ἀλλὰ καὶ λαὸν ἱκανὸν ἐκ Πηλοπυθίων, ἄρτι τὰς τῶν Περσῶν ἐκφυγόντα χεῖρας, καὶ τῇδε καταφυγόντα, ἐξανδραποδίσαντες, πράγματα μὲν σκυλεύουσιν, ἀνθρώπους δὲ κατασχόντες ἐν ναυσὶν εἶχον, καὶ ἅμ' ἕῳ, δεινὰ ἐκείνους ἠπείλουν ποιεῖν, εἰ μὴ τὰ τιμήματα ἄξια καταθεῖντο, κρεμαννύντες, καὶ αἰκιζόμενοι, καὶ σφάττειν ἕτοιμοι ὄντες, ἐλεεινὴν θέαν μέσον θαλάσσης ἱστῶντες, καὶ τὰς τιμὰς παρὰ Βασιλέως κατ' ἔλεον ἀ-
C ναγκαῖον λαβεῖν ἐλπίζοντες· Διὰ τοῦτο καὶ πόνος οὐχ ὁ τυχὼν Κρατοῦντι, εἰ φεύγοντες Πέρσας οἱ δείλαιοι, χερσὶ πειρατῶν ἐμπεπτώκεσαν, οὐκ ἄλλως καιρὸν τοῦ θαρρεῖν ἐχόντων, εἰ μὴ ἐξ ὧν ὁμαιχμοῖεν σφίσιν ἑαυτοῖς, οἷς δὴ πολλάκις καὶ βασιλικαὶ συμβεβήκασι χάριτες. Ῥωμαῖοι δὲ παρ' αἰγιαλοὺς ἱστάμενοι, τὴν δεινὴν κατεστύγουν θέαν, καὶ πάθος ἀπωλοφύροντο. Οἱ δέ γε καὶ ἀκμῆτες εἰς ὅπλα ἵεσαν, καὶ Ὀδυσσεῖς, ὡς ἐκεῖνος ἐπὶ τὴν Σκύλλαν, οὕτως οὗτοι τὰς ὁρμὰς ἐπ' ἐκείνους προΐσχοντο· πλὴν κατ' ὄψιν καὶ μόνην τὸ ἀμυντικὸν περιΐστατο. Τοὺς μὲν γὰρ ὁ Αἰγιαλὸς εἶχε σφα-
D δάζοντας τὰς ὁρμὰς, ἐφ' ᾧπερ ἀμύνοιντο, οἱ δὲ παρὰ μόνην τὴν θάλασσαν ἁλώσιμοι ὄντες, καὶ τίνων οὐκ ἀσθενέστεροι; ὅμως ὡς ὀχυρώματι τῇ θαλάσσῃ χρώμενοι, ἐς ὅτι καὶ ἐδόκει σφίσιν τοὺς ἐν χερσὶ διετίθουν. Οἳ δὴ καὶ τὰ περὶ τῆς Σκύλλης εἰκόνιζον, χεῖρας ὀρεγνῦντες τοῖς ἔξωθεν, καὶ θρήνους ἐλεεινοὺς κλάζοντες. Οὔπω πᾶν ἦμαρ τετέλεστο, καὶ Βασιλεῖ ἀγγελλόμενα τὰ δεινὰ ἐνεποίουν οἶκτον. Καὶ δὴ στήσας τιμὴν τοῖς οἰκτροῖς τεσσάρων χιλιάδων χρυσῶν νομισμάτων, τοὺς πάντας εἰλήφει καὶ τότ' ἀποστείλας πρὸς τὸν τῶν νηῶν ἡγεμονεύοντα, τὴν ἀπόνοιαν κατωνείδιζεν καὶ τὴν τόλμαν, οἷς ὅτι παρὸν, πρεσβείαν πέμπειν, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰς λόγους καθίστασθαι, περὶ τῶν κατὰ σφᾶς δικαίων λέγοντας· Οἱ δὲ πειραταῖς μιχθέντες, τὰ λῃστῶν σὺν ἐκείνοις πράττοιεν.

ποιεν. Ταῦτα λέγων τοῖς μηδὲν ἄλλο προτείνουσιν, ἢ τὴν τῆς κοινοῦ σφῶν συνεδρείας πρόσταξιν, ἐπεὶ τοὐντεῦθεν καὶ τούτοις τῶν αἰσχίστων ἔργων μετέμελεν, ἱκέτας τοῦ λοιποῦ ἀντ' ἀντιστατῶν εἶχε. καὶ δὴ πεισθεὶς πρὸς εἰρήνην τοὺς πρὶν ἐχθίστους, εἰ λύοιντο τὰ ἐνέχυρα. τὰς γὰρ σπονδὰς καὶ αὐτοὺς θέλειν, καὶ ἀξιοῦν ἐπὶ ταύταις ἐπιταχθῆναι, λυομένων μόνον τῶν κατὰ τὰ ἐνέχυρα διαμφισβητήσεων. Ταῦτ' ἐκεῖνοι μεταβαλλόμενοι καθικέτευον. καὶ Βασιλεὺς κατένευε, τὰς ἐπὶ χρόνοις σπονδὰς προσιέμενος, καὶ οὕτω πρεσβείαν στειλάμενος, τὰς εἰρηνικὰς ἐπάμετο. πόνος γὰρ ὁ τῶν Περσῶν ἤπειγεν ἄλλος, κυκλούντων ὥσπερ ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν τὴν Ἀνατολὴν ἅπασαν, καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ἄλλοι κίνδυνοι τοῖς ταλαιπώροις Ῥωμαίοις περιειστήκεισαν. τὰ δὲ κατὰ Μεσοθινίαν πᾶσαν καὶ ἀπανέστησαν σφαλέντος τὰ μεγάλα, τοῦ εἰς ἡγεμόνα τούτων ταχθέντος Μουζάλωνος.

A tiam impudentemque audaciam exprobraret; quod cum eum ad viciniam Urbis appulsum, oportuisset legatos ad se mittere, ac quæ haberet de communibus negotiis, & propriis rationibus tractanda exponere: ipse contra ducem se ac stipatorem latronibus dedisset, iis se admiscens, & sævis ipsorum grassationibus cooperans. Hæc Veneti audientes nihil aliud quod obtenderent habuerunt, quam mandatum Senatus ipsorum: mox tamen nonnullo, ut apparebat, pudore confusi, ac pœnitentia correpti turpissimorum Actorum, supplices se deinceps Augusto subjecerunt, qui hactenus Adversarii obstiterant. significarunt se ex modo infensissimis, pronos nunc fore ad bona fide ineundum pacis fœdus, dummodo Pignora liberarentur. Concordiam enim cum Imperio eorum Reipublicæ probari & placere; ac velle se re- B novare illam iisdem quibus olim coaluisset conditionibus ultro subeundis. Unam obstare controversiam de Pignoribus, qua sublata, nihil jam impedimenti futurum sit. Addebant preces ut consentire in remissionem Pignorum Imperator vellet: quod & ab illo impetrarunt, admittente libenter ac suis rebus expetibile ducente fœdus quod illi offerebant in annos plurimos. Misit ergo legationem ad Venetos, quæ de pacis cum iis legibus conveniret; ita tunc cogente calamitate urgentissima tumultus Persici, Barbaris istis cuncta late inundantibus, & Orientem jam totum a mari ad mare, una circum indagine comprehensum tenentibus. Sed & alia aliunde pericula miseris Romanis imminebant. Et Mesothinia quidem universa periisse funditus nunciabatur, Muzalone qui ei præfectus fuerat, gravissima offensione belli prostrato.

CAPUT XXV.

Clades Hetæriarchæ Muzalonis prope Nicomediam.

Μηνὸς γὰρ Ἀνθεστηριῶνος εἰκοστῇ καὶ ἑβδόμῃ περί που τὸν Βαφέα (χῶρος δ' οὗτος περὶ τὴν θαυμαστὴν Νικομήδειαν) Ἀτμὰν συνάμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν εἰς χιλιάδας πλείστας ποσουμένοις ἐπιστὰς αἴφνης. μᾶλλον μὲν οὖν. ἀλλ' ἀναληπτέον τὸν λόγον ἀρχῆθεν, Ἀλῆς γὰρ Ἀμούριος σὺν ἀδελφῷ Νασρατίῳ, τῷ παρὰ Ῥωμαίοις ἐπὶ χρόνοις ὁμηρεύσαντι, τοὺς περὶ τὴν Κασάμονα Πέρσας προσεταιρισάμενος, Ῥωμαίους κακῶς ἐποίει, καὶ τέως περί που τὸν Πόντον καὶ ἐνδοτέρω, πέραν Σαγγάρεως, τὰ τῆς ἀλαστορίας ἐπιδεικνύμενος τῇ καθ' αὑτὸν ἀσφαλείᾳ, ἀπείχετο τῶν ἐπιτάδε, ὠγκώθη δὲ τὰ πλεῖστα ἐκ πλείονος καὶ τῶν ἡμετέρων καθυπερηφανεύετο, ἐξότου τὸν τοῦ Ἀζατίνη Σουλτὰν υἱὸν τὸν Μελὴκ Μασούρ, ἀπεκτόνει προπολεμῶν. ὃς δὴ τῷ πατρὶ συμπεριφέρων ἐφ' ἱκανὸν τὴν πλάνην κατὰ τὰ βόρεια, ἐξότουπερ ἐκεῖνος Αἶνοθεν ἀπελύετο, καθὼς καὶ φθάσαντες εἴπομεν, ἐξ ἀνθρώπων ἐκείνου τῆδε γεγονότος, περαιοῦται τὸν Εὔξεινον, καὶ Θυμαίνῃ προσχὼν, μακρόθεν τῶν Τοχάρων Κάννιν, ὡς αὐτοὶ φασιν, Ἀργάνην δώροις ὑποποιούμενος, ἐντεῦθεν δεσπόζει τῶν τόπων ὡς πατρικῶν κλήρων, καὶ καθυποκλίνει τοὺς προύχοντας τῶν τῇδε Περσῶν, οὓς δὴ Σαξάπας ἐκεῖνοι καλοῦσι. καὶ οἱ μὲν ἑκόντες ἄκοντες ἐδουλοῦντο. Ἀμούριος δὲ ὁ τοῦ Ἀλῆ πατὴρ ὑπελθὼν Τοχάρους, καὶ οὐλαμὸν ἐξ αὐτῶν προσλαβόμενος, ὅλαις ὁρμαῖς ἀν-

C Mensis siquidem Julii die vicesima septima circa Bapheum, (locus hic prope inclytam Nicomediam) Atman cum suis multorum millium numerum explentibus, improviso apparens, & subito irruens. Sed melius fuerit rem aliquanto repetitam altius, a suis retro ducere principiis. Hales Amurius cum fratre Nastratio, qui diu apud Romanos obses fuerat, Persis qui Castamoni parebant in suam societatem tractis, Romanos infestabat. Sed quodam tempore moderatius quam postea. Satis enim habens initio, regionibus circa Pontum, & interioribus ultra Sangarim, licentissime insultare, ferociam illic securissime ostentans suam, abstinebat omni citeriore versus Urbem Tractu. Inflatus tamen deinde est insolentiore confidentia. Resque nostras arro- D gantissime despexit, ex quo *Melec* Masur Asatini Sultanis filium bello victum interfecit. Is *Melec* Patri diu socius longi per Boreales Tractus erroris, postquam ille ex Æno Arce liber emissus est, prout superius narravimus, eo denique mortuo, trajicit Euxinum, & Thymænam appulsus, inde procul Tocharorum Principe, quem ipsi Kanin vocant, (huic tunc proprium fuit Arganes nomen) donis delinito ac in sui favorem tracto, ex eo tempore locis illis, ut paternæ hæreditati, dominatus est; subjecitque sibi qui eminebant illic inter Persas, quos illi *Satrapas* appellant. Ac illi quidem volentes nolentes mancipabantur. Amurius autem Halis Pater cum prece ac promissis ambiisset Tocharos; & validum ex iis Armatorum agmen assumpsisset, toto impetu ad obsistendum Meleco incubuit; adeoque præliis cum eo con- E gressus, non semel illum fudit fugavitque, eoque redegit desperationis rerum suarum, ut decerneret una cum uxore ac liberis supplex ad Imperatorem confugere. Eo consilio profectus Heracleam Ponti, & inde Constantinopolim progressus, quoniam jam ante Impera-

Edit. Rom. pag. 226.

tor se Nymphæum transtulerat, ubi se diebus aliquot e viæ fatigatione refecisset, uxore in urbe relicta, ipse ducem itineris ab Imperatore missum sequens (nam audito Augustus ejus adventu, eum ad se invitaverat) Nymphæum versus iter intendit. Sed cum prope Atrammytium eundo pervenisset, sive alterius admonitu, sive suspicione propria, concepta desperatione prosperi successus istius suæ profectionis ad Augustum, aliquandiu deliberando luctatus, damnavit denique consilium, & cœpto absistere constituit. Captatoque mox tempore, palam questus observari se se curiosius suspiciosiusque a deductore ad se misso, (erat is Abrampax Prothieracarius) quam benevoli Comitis officium posceret, inde noctu aufugit: non tamen nocturni Insidiatoris ritu, vitata comitum conscientia scilicet, verum palam & fidenter; præ se ferens, si quis per vim prohibere conaretur, in eum se statim impetum facturum. Ita rursus ad Persas se recipit; collectaque manu, melioribus quam prius rem gerere cœpit auspiciis. Unde & famæ celebritatem, & majorem priori brevi potentiam adeptus, tantum invaluit, ut & ipsum Amurium plane persuasum, haud suis de cætero rebus fore conducibilem a Meleco rebellionem, perpulerit ad consilium ambiendæ suppliciter ejus gratiæ; ac præmissis delinitum muneribus ultro adeundi cum septem filiis, & ipsi se libenter deinceps serviturum profitendi. His secum Amurius constitutis, quod nihil tali articulo rerum posse utilius sibi consulere putaret, ductis una filiis amploque assectarum comitatu, supplicis ad Melecum transfugit habitu. Melec rancorem veterem animo penitus conditum servans, plusque ad iram veteri memoria injuriarum, quam novis officiis ad benevolentiam motus.

Edit. Rom. pag. 227.

Dona quidem accepit, mala sed cumulavit acerba.

ut enim ægre introductus post præmissa munera, abjectus ad ejus pedes supplex Amurius, volvebatur, ille vetera ejus malefacta protulit, amareque exprobrans, omni eum malo dignum, nec ulla satis excusatione purgabilem declaravit. Tandem extensa utraque manu, scyphum altera vino plenum quasi bibiturus sumens, signum edidit de quo ante cum suis convenerat, ut simul nimirum ipsum cernerent manus diverse jactantem, sicuti e somno expergiscentes solent, ensibus repente strictis conciderent supplices; quod impigre illi a viso statim signo facientes, funestam Amurio & filiis cœnam præbuere. Ex ista tragœdia divina quadam providentia servatus Hales, unus Amurii filiorum dolore iraque ardebat, excarnificati dire Patris cruentam imaginem animo infixam circumferens: ac dies noctesque in cogitatione ulciscendi tam infandi sceleris perstans, nec umquam ab eo conatu sibi partem quietis ullam capiendam censens. Ad hunc finem conciliata sibi manu non modica Persarum, latrocinabatur circumcursans, ac plane præseferens, aut ultionem se capturum de Meleco, aut in ejus rei conatu occubiturum. Cum ergo incursationibus vastat regiones, & omni ratione conferendi cum hoste certaminis occasiones captat, haud impar Meleci ad pugnam audacia, suo hunc fato perurgente, Hali objecit. Committuntur ergo inter se se Hales, & Melec, ferocissimeque invicem petunt, sed Melecum fortuna deseruit. nam ejus equus totis habenis effusus in cursum, pedes anteriores inflexit, sessoremque maximo impetu in genua pronum abjecit; quo statim is a casu, ense confossus interiit. Hic successus *Halem*, nomine jam Patris ad suum addito, *Amurium* quoque vocatum, in magnam confidentiam inflavit. Subitoque inde congregatis magnis

A πέπρατται τοῦ Μελὴκ. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ πολέμους πρὸς αὐτὸν ἐκφέρων, κατετροποῦτο, ὥστε καὶ ἀπηυδηκότα τοῖς ὅλοις, σὺν ἅμα γυναικὶ καὶ ἰδίοις γνῶναι Βασιλεῖ προσχωρεῖν. ὅθεν καὶ τὴν τοῦ Πόντου καταλαβεῖν Ἡράκλειαν, κἀκεῖθεν τῇ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσας, ἐπεὶ Βασιλεὺς ἐς Νύμφαιον ἀπεδήμει, τὴν μὲν σύζυγον τῇδε καταλιμπάνει, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐφ' ἡμέραις ἀνεθεὶς τῶν ἐκ τῆς ὁδοῦ κόπων, ὑπὸ βασιλικῷ ποδηγέτῃ, Βασιλέως προστάξαντος ἀκουσθὲν, τῆς ἐπὶ τὸ Νύμφαιον ἵετο. Ἀλλά που περὶ τὸ Ἀτραμμύτιον γεγονὼς, εἴτε παρ' ἄλλου μαθὼν, εἴ τε μὴν καὶ αὐτὸς ἀποτοπήσας, ὡς οὐκ εἰς καλὸν ἔσεί-
B ταί οἱ ἡ πρὸς τὸν ἄνακτα ἄφιξις, γνωσιμαχεῖ τε αὐτίκα, καὶ καιροῦ λαβόμενος, τοῦ ποδηγέτου, ὁ δ' ἦν ὁ Ἀβράμπαξ πρωθιερακάριος, τὰς πολυωρείας παρενεγκὼν, αὐτόθεν ἐκφεύγει νυκτὸς, πλὴν οὐ νυκτιλόχου τρόπον, παρὰ γνῶσιν τῶν ἐντυγχανόντων δῆθεν. ἀλλ' ἐμφανῶς καὶ θαῤῥούντως, ὡς ἦν τις ἐπ' αὐτὸν ἴοι, αὐτόθεν ἐπεξελευσόμενος, Πέρσαις τε αὖθις παραγίνεται, καὶ λαὸν συναγηοχὼς τῷ περιόντι τῆς φήμης τοῦ προτέρου κράτους καὶ μείζονος ἔχεται. καὶ τοσοῦτον κραταιούμενος ἐνισχύετο, ὥστε καὶ αὐτὸν Ἀμούριον μὴ συνοίσουσαν ἔτι τοῖς καθ' αὐτὸν πράγμασι τὴν
C ἀπ' ἐκείνου ἀφηνίασιν δοκιμάσαντα, γνῶναι σὺν ἑπτὰ ἅμα παισὶ, καθ' ἱκετίαν παραγενέσθαι, καὶ δώροις ἐκμειλιξάμενον, εἶτα δουλεύοντα ἀγαπᾶν. Ταῦτα γνοὺς καὶ δοκιμάσας ξυμφέροντά οἱ, λαβὼν τοὺς παῖδας σὺν ἅμα πλείστοις, ἱκέτου αὐτομολεῖ σχήματι. Ὁ δὲ τοῖς προτέροις ἀπομηνίων, καὶ μηδὲν καθυφεὶς τοῦ κότου, δέκτο μὲν δῶρα, πόνον δ' ἀμέγαρτον ὄφελλεν. ὡς γὰρ μόλις εἰσαχθεὶς μετὰ τῶν δώρων, πρὸ ποδῶν ἐκαλινδεῖτο καὶ καθικέτευεν, ἐκεῖνος τὰ πάλαι προὔφερε, καὶ πικρῶς ὠνείδιζε καὶ ἀπήλεγχε, καὶ τέλος, σκύφον οἴνου λαβὼν ὡς πιόμενος, τοῖς περὶ αὐ-
D τὸν συγκείμενον ὂν, αὐτοῦ τὸ ξύμβολον δείξαντος. τὸ δ' ἦν, ὡς δῆθεν σκορδινιῶντος καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείναντος, αὐτοὺς τὰς σπάθας γυμνώσαντας, κατακόπτειν τοὺς ἱκέτας, ἐκείνου τὸ σύμβολον δόντος, εἰσπηδῶσιν αὐτίκα, καὶ ἀθλίαν θοίνην ἐκεῖνόν τε καὶ παῖδας δεικνῦσι. Τοῦτο τοῦ Ἀλῆ πόνος ἦν, καὶ τῶν συμφορῶν ἡ ἐσχάτη, παιδί γε ὄντι τοῦ κρεουργηθέντος, καὶ ἔκ τινος προνοίας περισωθέντι, καὶ τὸ τοῖς ὁμοίοις ἀμύνεσθαι πάσης ἀσχολίας ὑπέρτερον ἐλογίζετο. ἱκανοὺς δὲ διὰ ταῦτα προσεταιρίζεται τῶν Περσῶν, καὶ τρόπον ληϊστορος περιθέει, ἐμφανὴς ὢν ἢ ἀμυνούμενος, ἢ πεσούμενος. Ὡς
E δὲ κατατρέχων ἠρήμου τὰς χώρας, καὶ τὴν ἀνταγώνισιν ἔσπευδε, τὸ τοῦ Μελὴκ λῆμμα τὸ μόρσιμον ἐρεθίζει, καὶ τοῦτον ἐκείνῳ συνίστησι κατὰ πόλεμον. οὗ δὴ συῤῥαγέντος, σφάλλει τὸν Μελὴκ ἡ τύχη, καὶ ὁ ἵππος ὅλῃ ῥύμῃ φερόμενος συγκάμπτει τὼ πόδε, καὶ τὸν ἐπιβάτην μεθ' ὅτι πλείστης τῆς ῥύμης ἐπὶ γόνυ

συγκαταπασσῷ, καὶ ἔργον αὐτίκα ἀπαθὴς ὁ πεσὼν γίνεται. Ταῦτα τὸν Ἀλὴν ἀπῆρεν εἰς ὄγκον Ἀμούριον, κἀντεῦθεν συνάγων πλείστους, κακῶς ἔδρα τὰ Ῥωμαίων. οὔπω δὲ μάλα δὴ καὶ ἐς τέλος, ἕως οὐ δαιμόνιόν τι μήνιμα (τί γὰρ ἂν ἄλλο καὶ εἴποι τις;) κατὰ Ῥωμαίων ἐφύσησεν, ὃ δὴ καὶ λέξεται. ὡς γὰρ πέραν Σαγγάρεως διατρίβων τοῖς ἀνὰ τοῦτον φρουρίοις ἰσχυρῶς ἀντεκρούετο, ἃ φθάσας ὁ Βασιλεὺς συνῴκισε Μιχαήλ, καὶ σταυροῖς μηκίστοις ἐκ δένδρων ἀξινοκοπηθέντων μεταξὺ κατωχύρωσε, μέχρι καὶ ἐς ἑκατὸν πόδας τὸ ἐντὸς πλάτος ἄβατον καταστήσας, ὡς ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις ἐλέγομεν, καὶ ἦν τῷ Πέρσῃ στερρὸν ἐντεῦθεν τὸ τῆς καταδρομῆς κώλυμα, Κρονίου μηνὸς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ὁ ποταμὸς μετοχετεύεται, καὶ ζητεῖ τὴν παλαιὰν κοίτην. καθ' ἣν καὶ ἡ Ἰουστινιάνειος ποντογέφυρα. ὕστερον δὲ μετοχετευθέντος τοῦ ποταμοῦ, τὸν ἐξ ἐκείνου Μέλανα ὑπεδέχετο, οὐ τόσον ὄντα, ἀλλ' ἱκανὸν τέως καὶ τοῦτον ἐκ βάθους αὐτάρκους τὴν τῶν ἐχθρῶν ἀποκωλύειν ἔφοδον. Τότε τοίνυν ἐξ ὄμβρων ὁ Σαγγάριος πλημμυρήσας, τῆς ἰδίας μεταίρει καὶ αὖθις κοίτης, ἧς ἐκ παλαιοῦ ποτ' ἐκκοιτισθεὶς ἐπελάβετο, καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἀνέτρεχε. Καὶ οὗ μὲν ἀπέστη, περαιοῦσθαι καὶ τῷ τυχόντι παρεῖχεν. οὗ δ' ἐπελάβετο πλημμυρῶν, μὴ ὅ γ' ἐκ τῆς πλημμύρας βάθος ἐδίδου τῷ ῥεύματι, ἀλλὰ καὶ χοῦν ἐκ μιλτοπαρήων ὀρέων κατάγων, καὶ χαράδος ἱκανὸν προσέχων, καὶ πόρον ἐτίθει τῷ περᾶν θέλοντι. Τῷ τοι καὶ οἱ ἐν τοῖς πέραν φρουρίοις συνῳκηκότες, τὴν ξένην ἰδόντες μετάστασιν, καὶ γνόντες ἐν χρῷ κινδύνου γενόμενοι, ἀπανίσταντο. οὐ μὴν δ' αὖθις ἐπὶ πολὺ τὸ σχῆμα τοῦτο τῷ ποταμῷ ἦν, ἀλλ' ἐς μῆνα προχώσας μόνον, ὑπέστρεφε. καὶ ἦν ἡ ἐκ τοῦ παλαιοῦ ἀποχώρησις, καὶ τῆς ἐν τοῖς φρουρίοις φυγῆς, καὶ τῆς τῶν ἐχθρῶν διαπεραιώσεως προφανὴς αἰτία, τῷ περᾶν ἀνεῖσα τοὺς βουλομένους. ἡ δ' ἐξ ὑπογύου ἐς αὖθις ἀνυποστροφή, τοῖς κἂν τούτῳ περῶσιν εὐθέτησε, τῷ περᾶν διὰ τῆς προχώσεως. Ταῦτα γεγόνει ἐκ παραδόξου, καὶ Βασιλεῖ ἠγγέλλετο, ὅτι πλήρες ἐχθρῶν τὸ μεσόγαιον, εἰ καὶ Ἀλῆς Ἀμούριος εἰρήνην καὶ ἐς τόδε σχηματιζόμενος, ἐφησύχαζε τέως, ἀλλὰ τὰ τοῦ Ἀτμὰν, τὰ περὶ τὴν Νίκαιαν κατατρέχοντι ἐσύστερον ἀριστουργηθέντα, καὶ τοῦτον ἐπῆρεν, ἱκανὴν φιλοφροσύνην δόξαντα καταπράττειν τῷ Βασιλεῖ, εἴπερ εἰρηνεύοι μὴ εἰσβαλλόντων ἄλλων. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἁρπάζοι τὰ τοῖς πολλοῖς ἀπαγόμενα. Ἀτμὰν τοίνυν τῶν ἀμφὶ τὴν Νίκαιαν τόπων ἀπάρας, τὸ γὰρ συμβὰν πρότερον τῷ Μουζάλωνι σφάλμα καὶ πλέον ὤγκωσε τοῦτον, τοὺς ὀρεινοὺς διελθὼν Σίφωνας, ἕτοιμος ἦν καταθέειν Ἀλιζόνων. ἀλλὰ πρὶν αὐτὸν εἰσβαλεῖν, πλῆθος ἐχθρῶν συναχθὲν, εἰς ἑκατὸν ποσωθὲν καὶ μόνους περί που τὴν Τελεμαίαν, καταδαρθεῖσι τοῖς περὶ τὸν Μουζάλωνα ἐπιστὰν ἐξ ἀπροόπτου,

A copiis Romanas regiones incursionibus infestabat. Nondum tamen aut multum fidenter, aut valde perniciose; sed dissimulanter & leviter: donec eum divina quædam ultio (quo enim alio quis nomine casum tunc maxime noxium inopinato incurrentem vocaverit?) tumefecit adversus Romanos, quem casum hic referam. Cum enim Hales antehac ultra Sangarim commorans, positis illic arcibus valide repelleretur; quas arces Imperator condiderat Michael, & septo exterius prætento decussatim objectorum ingentium stipitum, ex arboribus securi dedolatis, perite muniverat, spatium ultra munitiones pedum centum, illo antemurali plane invium & inaccessum hostibus faciens, quemadmodum in prioribus libris diximus & erat hoc Persæ ex ea parte insuperabile

Edit. Rom. pag. 228.

B incursionum obstaculum; Martio ecce mense repente fluvius alveum mutavit; repetiitque cubile antiquum, ad quod olim fuerat Justinianeus Pons constructus. Postea traducto inde Sangari Melas alter fluvius successerat; non ille quidem mole aquarum par priori; cæterum satis habens altitudinis ad impediendos incursus hostium. Tunc igitur ex multo imbre redundans Sangaris, cubile iterum mutavit: ex eo quod diu manu deductus occupaverat, in prius recurrens, & eum quidem unde migravit alveum, aquæ pauperem & vado cuivis meabilem reliquit, eum quem inundans repetiit haudquaquam adeo complevit, ut ea transitum excluderet. Etsi enim illuc traxit agmen ingens aquarum, non iis tamen dedit sufficientem profunditatem trajectui peditum & equitum arcendo. Causa ejus rei fuit, quod simul limi plurimum & terræ rubræ

C ex argillosis derasæ montibus invexit. Quæ materia subsidens, aquis late superstagnantibus non alte depressum substravit fundum, qua volenti cuilibet transire pedibus licebat. Hac animadversa mira mutatione qui ulteriores Arces præsidio tenebant; territi, quod se fossa destitutos invadabilis amnis, objectos deinceps incursionibus hostium haud pari ad resistendum numero, certissimo capitis periculo, viderent, stationibus relictis abierunt. Non tamen diu in eo statu Sangaris mansit. sed cum per mensem inundasset magna terræ ac luti vi alveos oblimans, recepit se in eum unde nuper migrarat alveum; quasi ad hoc tantum se movisset, ut Præsidiariis terrorem, quo ad fugam raperentur, incuteret; hostibus contra & fiduciam & facultatem intra nostrum irrumpendi limi-

D tem daret. Nam harum duarum rerum una illa causa fuit fluminis motio; commoditatem cuivis obviam præbens vado transeundi. Sed nec ejus in priorem alveum regressus malo medicinam fecit. Oblimatum enim utrumque, ac pedibus meabilem reliquit fluvium, magnitudine aggeris, ac materiæ per eluviem invectæ. His inopinatissime sic gestis, repente Imperatori nunciatur, plena esse mediterranea Hostium. Nam utcumque Hales Amurius in simulatione quadam pacis se hactenus continens quiescebat, tamen efferri brevi cœpit. æmulatione paulo post secutorum successuum Atmanis, viciniam Nicææ prospere incursantis, non parvum se Imperatori beneficium contulisse reputans, si se in pacis observantia teneret, quamdiu alii in terras Imperii

pag. 229.

E non irrumperent. illud vero exigi a se haud æquum esse, ut prædæ multorum impune aliorum rapinis abactæ, partem ipse sibi non arriperet aliquam. Atman igitur e locis circa Nicæam movens (nam quæ prius Muzaloni contigerat offensio animos illi augebat) transgressus montanos Siphones, paratus erat ad incursandos Halizones. Sed priusquam in illos irrueret, collecta manus Hostium centum solorum capitum non excedens numerum, circa Telemæam, sopitis

ex improviſo ſuperveniens Muzalonicum ſuis, his quidem, ut par fuit tali ſtatu deprehenſis, perturbationem injecit maximam, qua Barbari adjuti, cum alia multa, tum haſtas ipſas decuſſatis impoſitas in valli cratem ſtipitibus auferunt, ut autem receptis e ſubita conſternatione animis Romani manu facta inſecuti fugientes ſunt, illi nota ipſis montium juga tenuerunt, indeque ſecuro jam in loco ſtabiliti, ſagittis noſtros impetebant, undique per circuitum ſuperne jaculantes: tantumque circumventis iis qui ſe inſequebantur, prævaluerunt, ut & ipſum horum ducem comprehenderent, abegiſſentque, niſi quiſpiam e Romana phalange generoſo evectus impetu, vehementem feciſſet impreſſionem in Barbaros, tam fortiter rem gerens, ut disjectis iis, ſuo tantum equo ſauciato, ipſe incolumis liberum captivum reduxerit. Hoc ita geſtum, & late celebratum, magis magiſque incitavit Atmanem; barbarumque in faſtum extulit. adeo enim jam ejus copiæ auctæ numero erant, ut & Perſas alios e regionibus vicinis ad ſe ultro coeuntes, ſocios haberet, & ad incurſionem quolibet promovendam adjutores idoneos. Hoc & Amurio ſuperbiam adjecit, hoc illi perſuaſit fœdus frangere, æmulatione inſtincto avara, qua ei videbatur intolerabile; ſe quidem promiſſæ Imperatori fidei religione vinctum, abſtinere manus a præda Romana; interim dum illam alii longius profecti totam in ſua lucra verterent. Sed quamvis haud ſane ſibi Amurius parcebat, quin quam maxima poſſet rapacitate graſſaretur: tamen exigua videri poterant damna quæ rei Romanæ inferebat, ſi compararentur cum longe gravioribus a potentiori Atmane illatis. Hic enim incœptum urgens & accinctus præſens operi; ſuccinctus etiam novis auxiliis ferociſſimorum latronum, qui ſæva dudum iu nos inſtincti rabie, e partibus Paphlagoniæ recens ad ipſum convenerant, parati animis delere, deſolareque obvia cuncta, nihilque facere reliqui extremæ crudelitati, diripiendis ab- *Edit. Rom.* ducendiſque in ſervitutem plane univerſis Inco- *pag. 230.* lis illorum Tractuum. Hos ille cum ſuis veteribus aggregaſſet copiis, univerſum illic exercitum una ſecum habebat. Oppoſitus illi ſtabat unica tutela Romani limitis Muzalo; qui recenſitis ſuis, collatoque in unum quantum ſupererat Romanarum copiarum, quantum Alanicarum, vix numeratis ſimul Indigenis, ſimul Exteris, duo millia militum explebat. Extremum tamen Muzalonis oculis & animo obverſans periculum Romanæ rei, audaciam ei atque impetum pro aris fociſque decertandi contra plures dabat, haud abhorrentibus a Ducis ſententia pleriſque militum, licet ſuæ conſciis paucitatis. Et habuiſſet iſta fiducia ſucceſſum, viciſſentque, ut plurimi affirmant, ſi aut plane omnes conſpiraſſent in generoſum hoc propoſitum, aut in eo concordes perſeveraſſent: unanimique fortitudine totis viribus & animis in iſtud prælium ruiſſent. Nunc multi ex ipſis, vel innatæ indulgentes ignaviæ, vel refrigerato, ſi quem concepiſſe viſi fuerant, ardore ſtrenue dimicandi, ſegnes ancipiteſque torpebant. In his erant quos adhuc urebat dolor contumeliæ, ut putabant, injuriæque acceptæ, cum equi nummique ipſis erepti Alanis attributi fuerant, quo Romanam militiam periiſſe funditus querebantur, tædiique inde ac livoris pleni, nec conſentiebant cæteris, nec impetum expediebant quidpiam aggrediendi Viris dignum: parque frigus in pugnam protruſi in ipſa acie monſtrarunt. id quod Perſis animadverſum, addebat videlicet illis animos, magnamque facultatem pauciores, eoſque timidos, obterendi tribuebat. Ita male comparato, inter hinc paucos ſibi diffidentes & debiles, illinc plurimos optime animatos, forteſque certamine, prælium com-

A ἐκείνοις μὲν ὡς εἰκὸς ταραχὴν ἐμβάλλουσι τὴν μεγίστην. πολλὰ δὲ λαβόντες καὶ αὐτοὺς τοὺς σαυρωτῆρσιν ὑασοὺς, ὑποστρέφουσιν. ὡς δὲ συστάντες Ῥωμαῖοι, τοὺς ἐπιόντας ἐδίωκον, ἐκεῖνοι τὰ ὀρεινὰ προκαταλαβόντες, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἐντεῦθεν ἔχοντες, στάντες ἔβαλον οἰστοῖς, καὶ κυκλώσαντες ἐτοξάζοντο. καὶ τῶν διωκόντων τοσοῦτον περιγεγόνεισαν, ὥστε καὶ αὐτὸν καταχεῖν τὸν σφῶν ἐξηγούμενον. κἂν ἀπήγαγον, ἢν μή τις τῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος λῆμμα γενναῖον φέρων, στερρῶς ἐμπεσὼν καὶ περιγεγονὼς τῶν ἀγόντων, τοῦ ἵππου μόνου τρωθέντος, ἐκεῖνον ἐξείλετο. Τοῦτο γεγονός τε καὶ ἀκουσθὲν,
B ἐπὶ πλέον παρώτρυνε τὸν Ατμὰν, καὶ ὑπερηφάνει ὁ βάρβαρος. ἐς τόσον γὰρ τὸ περὶ αὐτὸν στράτευμα ἐπληθύνετο, ὥστε καὶ Πέρσας ἄλλους ἐκ τῶν περὶ Μαίανδρον παραγεγονότας, συμμάχους ἔχειν, καὶ πρὸς τὴν καταδρομὴν συλλήπτορας ἱκανούς. Τοῦτο δ' ἦν καὶ τὸ τὸν Ἀμούριον ἐπῆρκός, καὶ πεῖσαν παρασπονδεῖν, ζηλοτυποῦντα τέως, εἰ ὧν αὐτὸς κατὰ τὴν πρὸς Βασιλέα χάριν ἀπέχετο, ταῦτα μακρόθεν ἐσβάλλοντες ἄλλοι, παρακερδαίνοιεν. Ἀλλὰ τὰ μὲν τούτῳ πεπραγμένα μικρὸν ἦσαν, κἂν αὐτὸς οὐκ ἀφίστατο πράττων. τότε δ' Ατμὰν ἐπιστὰς, καὶ ἄγων μὲν τοὺς ἰδίους, ἄγων
C δὲ καὶ πολλοὺς κατὰ συμμαχίαν ἑτέρους ἐξωρμημένους κατὰ λύσσαν πάλαι τῶν κατὰ Παφλαγονίαν μερῶν, ἑτοίμους ἐξαλείφειν τε καὶ ἀπάγειν τὰ πρὸς ποσὶν ἐκ πολλῆς ἰταμότητος, ἐκεῖ που πάντας συνῆγεν. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Μουζάλωνα, ὅσον Ῥωμαϊκὸν, καὶ ὅσον Ἀλανικὸν, ὅσον ἰθαγενὲς, καὶ ὅσον ἔξωθεν, μόλις που περὶ δύο χιλιάδας συνίστατο. ὅμως γε μέντοι τὸ ἐπὶ τῆς οἰκείας μάχεσθαι, πολλὴν σφίσι ῥοπὴν ἐπὶ τῷ τολμᾶν πρὸς πλείστους ὀλίγοις ἐδίδου. κἂν καὶ περιγενέσθαι σφᾶς ξυμβεβήκοι, εἴπερ γνησίαις καρδίαις, ὡς πολλοῖς ἐλέγετο, ὥρμων, καὶ τῆς μάχης ἀντελαμβάνοντο. νῦν δ'
D ἀλλ' ἐρραθυμηκότες οἷον, καὶ νάρκην παθόντες, οὐχ ἧττον ἐκ δυσνοίας, ἢ ἀβουλίας, ἀφῃρημένοι ἐξ ὑπογυίου καὶ ἵππους καὶ χρήματα διὰ τὴν ἐπισυμβᾶσαν τῶν Ἀλανῶν ἕνεκα ἐξ ἁπάντων συντέλειαν, τὰς ὁρμὰς τ' ἐπεκλῶντο, καὶ ἀτολμότερον συνερρήγνυντο, καὶ τοῖς Πέρσαις μεγάλην ῥοπὴν ἐνεποίει. καὶ μᾶλλον ἐτόλμων κατ' ὀλίγων πλεῖστοι. Οὕτω δὲ τῆς μάχης ἀνισουμένης, καὶ πλήθει, καὶ γνώμῃ, πίπτουσι μὲν οὐκ ὀλίγοι, φεύγουσι δ' οἱ πλείους, καὶ τῇ Νικομηδείᾳ ἐγγύθεν οὔσῃ μετὰ περιφανοῦς τῆς τροπῆς διεκπαίοντες, συνεισβάλλουσιν ἀκλεῶς. ἔδοξαν δὲ τότε, καὶ ἐς πολὺ χρήσιμοι
E Ἀλανοὶ πεσόντες πλείους ὑπὲρ Ῥωμαίων. τῷ γὰρ πεζῷ πολλῷ γε ὄντι διδόντες ἄνεσιν εἰς τὸ φεύγειν κλινάσης ἤδη τῆς μάχης, αὐτοὶ μὲν περικυκλοῦντες τοὺς πολεμίους, καὶ ὑπὸ πόδα χωροῦντες, καὶ λέχειοί πως ἐπιτιθέμενοι, περιαργοῦντες ἐπίτηδες, οἰστοῖς ἔβαλλον, καὶ πεζοὺς τοὺς τέως ἱππότας ἐδείκνυον. πεζῶν δὲ νέφος ἐκείνων συνειλούμενον σφίσι καὶ

διεκπαῖον τὰ πρόσω, ἀπεσώζετο. ἐκεῖνοι δὲ τῆς αὐτῶν σωτηρίας τοὺς καθ' αὐτοὺς προβαλλόμενοι κινδύνους, συνεχεῖς ἔπιπτον. Καὶ οὐδὲν ἦν τὸ λοιπὸν, καὶ τὸ νικᾶν Πέρσας, καὶ διασπαρέντας ἄλλον ἀλλαχοῦ, κατατρέχειν τὰ πρόχωρα, τῶν πολλῶν ἐντεῦθεν εἰς ῥᾳδίαν προνομὴν κειμένων, κατὰ πολλὴν ἐρημίαν τῶν κωλυόντων. Ἦρξε τοίνυν ταῦτα, μεγάλων κακῶν ἁπάσῃ τῇ χώρᾳ, ἐπὶ καιροῖς ἀναγκαίοις, τοῖς τῶν καρπῶν συλλογῆς, τῶν μὲν ἀπαγομένων, τῶν δὲ σφαττομένων, ἔστι δ' ὧν καὶ φυγόντων, εἴ τις καὶ προαπανίστατο τῶν δεινῶν, καὶ φρουρίῳ τινὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἐπίστευεν.

A missum est, eo qui expectari debuit, eventu; ut Nostrorum nimirum non pauci caderent, plurimi fugerent: & in Urbem vicinam Nicomediam plane fusi, nec dissimulanter victi, cladis pleni dedecorisque confugerent. Demonstrarunt se occasione ista valde utiles Romanis Alani; quorum utique multi pro salute nostrorum occubuerint. Videntes quippe inclinatam irrevocabiliter ad fugam aciem pedestrem, quæ maxime numerosa erat, spatium ipsi ad vitam in tuto locandam, suo magno periculo ultro adeundo, præbuere. Siquidem desilientes ex equis, & magno animo ad persequendum consternatos erumpentibus, circumfusi Hostibus, eosdemque oblique a lateribus procella telorum impetentes, stare quamlibet invitos coegerunt; plerisque ipsorum, equorum cæde ex Equitibus in peditum ordinem redactis. Unde contigit agmen illud Peditum nostrorum loco motum, & si Equitatus incurrisset, plane periturum, otium suæ saluti prospiciendi, nancisci: empta ipsi commoditate ista pretio sanguinis & vitæ Alanorum; quorum permulti corpora tegendæ nostrorum fugæ obtendentes, transfossi ceciderunt. Cæterum Persæ adeo strenue usi victoria sunt, ut medium nullum intercederet spatium inter cladem nostri Exercitus, & distributionem illorum in manus varias; quæ diverse in multas simul partes Romanæ ditionis irrumperent. Et sufficiebat vel exiguus numerus rei ubique ex ipsorum sententia gerendæ, propter debilitatem & destitutionem in illo limite, interiusque, extremam omnium: nemine jam prorsus uspiam comparente, qui subditos Imperio Romano tueretur. Quare omnes & omnia parata illic præda quibusvis tollere curantibus jacebant. Ingentium hæc igitur fuerunt initia malorum; geminante etiam incommodum importunitate temporis: Quod hæc Muzalonis Clades incidit in æstivam messem; qua tempestate cuncti erant intenti, collectioni & importationi frugum in horrea. Vice cujus hi quidem abducebantur; illi trucidabantur; nisi si qui mala ista fuga matura prævertissent, Arcique alicui obviæ se ac sua credidissent.

CAPUT XXVI.

Concursatio rure degentium cum suis omnibus in Urbem confugii causa.

Εἶδες δὲ τότε καὶ τοὺς ἐνδοτέρω σκευαγωγοῦντας, καὶ οἰκτρὰν θέαν περαιουμένους εἰς πόλιν, ἀπογνόντας ἤδη τὴν τῶν ἰδίων σωτηρίαν, καὶ ὁ πορθμὸς οὗτος ἑκάστης, μυρμηκιὰν ἀνθρώπων καὶ ζώων ἐδέχετο, οὐκ ἄνευ συμφορῶν τῶν μεγίστων, ἀπαλλαγέντων· οὐδὲ γὰρ ἦν ὅστις οὐ τῶν ἰδίων ἀπεθρήνει τὴν στέρησιν. Τῆς μὲν ἀνακαλουμένης τὸν ἄνδρα, τῆς δὲ τὸν υἱὸν, ἢ μὴν τὴν θυγατέρα, ἄλλης ἀδελφόν B τε καὶ ἀδελφὴν, καὶ ἄλλης ἄλλό τι συγγενείας ὄνομα. πάντων δὲ ἐλεεινῶς προκειμένων τῶν μὲν ἐντὸς πόλεως, τῶν δὲ καὶ ἐκτὸς παρ' αἰγιαλὸν εἰκαίως καταστποδουμένων, λείψανα φερόντων καὶ ζωῆς καὶ βίου. Νήπια δὲ καὶ γυναῖκες καὶ C οἰκτροὶ πρεσβύται προκείμενοι ταῖς ὁδοῖς, ἀλγεῖν ἐποίει καὶ τὸν μόνον ἀκούοντα. Πλὴν ἐντεῦθεν, στρατὸς μὲν, τὸ μὲν ξενικὸν περαιούμενον, ἀκλεῶς ὑπέστρεφε, τὸ δ' ἰθαγενὲς καὶ αὐτόχθον, καὶ αὐτῶν οἰκιῶν ἐκκεχωρηκὸς τοῖς ἐχθροῖς, ἐξ ἀναγκαίου ἐζήτει, ὅπηγε καὶ ἀποφυγὰν σωθήσεται. Ἐχθροὶ δὲ τέως πολλῶν ἐμπλησθέντες τῶν ἀνωτέρω ἀνέδην ἐκείνοις ἐνεσπατάλων· ἀπάγοντες μὲν αἰχμαλώτους, ἀπάγοντες δὲ καὶ ζῶα, καὶ λείαν πᾶσαν καὶ αὐτὸν δὴ τὸν καρπὸν τῆς γῆς τὸν ἐπέτειον, ζώοις τοῖς ἐκ τῆς λείας διατιθέμενοι, καὶ ὅ, τι καὶ ἔδοξεν ἀσφαλὲς μεταφέροντες, οὐ μὴν δὲ καὶ τῶν κατωτέρων Νικομηδείας ἥπτοντο. Οὔπω θαρροῦντες ἴσως τὴν εἰσβολήν. Ἐποίει γὰρ ἐκεῖ-

Vidisses tunc citeriores Nicomedia ruris incolas conversata supellectile trepide in Urbem accurrentes: & miserabile spectaculum obviis offerentes, luctu, & planctibus, quibus, uti desperata salute, se miseri cruciabant: cernebaturque quotidie in trajectu illo velut densum formicarum agmen se se trudens terrore, multitudo mixtim hominum & bestiarum. nec quisquam ea ibat non ejulans ac plorans, quod maximis jacturis ægre vitam redemisset. nemine fere non cujuspiam ex intimis amissionem lamentante. Hæc quidem virum abactum aut occisum flens inclamabat; illa filium aut filiam; alia nomen aliud affectus & cognationis proximæ. Cuncti autem miserabiliter in publico jacentes procumbebant, quidam intra Urbem, alii extra per maris littus, in pulvere versantes miseras reliquias vitæ ac spei. Parvuli autem & mulieres, senesque miserandi, strati temere per vias non solum videntes horrendo spectaculo, sed & audientes immedicabili cordolio vulnerabant. Cæterum indidem, hoc est Nicomedia, post cladem memoratam militia quidem extera inglorie revertebatur: Indigenæ vero milites, qui domos suas occupatas jam ab Hoste scirent, ubi deinceps perfugium ad salutem captarent, varie quisque æstuans, necessario quærebat. At hostes corrasis hactenus omnium ulteriorum regionum prædis, iis se, incubantes ingurgitabant, raptis intemperanter abutentes, trahentes captivorum hominum catervas, captivi pecoris greges, armenta, mandras, una cum omnis generis præda, præsertim autem fructu segetum quas anni tempestate maturas collegerant, ex iisque larga manu, quæ multa undique prædando congesserant, jumenta pascebant: denique summa securitate quidquid ipsis placuerat, quo vellent cum-

Edit. Rom. pag. 231.

que transferentes. Non tamen adhuc citeriores Nicomedia tractus attingebant, nondum, ut est verisimile, tuto se illuc irrupturos opinantes. Metuebant videlicet, ne, si proveherentur, ex urbe retro relicta eruptio in ipsos fieret: eademque formidine continebantur, ne suburbia civitatis, tamquam sacra contingere auderent. etsi parum ea res illic degentibus remissionis afferret, continuo utique terrore sollicitis, & quæ nondum patiebantur, sibi tamquam præsentia fingentibus. fruebantur tamen miseri, ut poterant, quiete qualicumque, per istam ita suspensæ incursionis hostilis moram; ac comparatione pariter infelicium multorum se se consolabantur. Neque enim erat melior conditio securiorve status reliquorum per totum Orientem Atrammytium usque, ubi diversabatur Imperator: ulteriora quippe universa, præter Arces munitissimas, Hostibus in prædam exposita jacebant. Longinquiora modo quædam circum Achyraos, & Cyzicum ac Pegas, Lophadiumque, exiguo a mari intervallo, libera supererant. Prusæ quidem ac Nicææ bellum & clades sub ipsas admotæ portas erant, omnibus quæ circum urbes illas fuerant, undique direptis ac vastatis. Dira calamitas nec consolatione levabilis ulla cuncta late occupaverat: universis illis populis paucorum spatio mensium funditus perditis. Ac sicut divinæ fuit iræ justæque Superum in scelera nostra animadversionis, nos pati talia: sic uni cælesti clementiæ ac Misericordiæ Numinis imputari par fuit, inducias illas malorum qualescumque, quæ Barbaris progredi ulterius verentibus, Romanæ Plebi, licet nullo protectæ præsidio adversus eos, si venirent, contingebant; aliquod in extrema clade solatium.

Edit. Rom. pag. 232.

A νοις φοβεῖσθαι τὴν ἐξ ἐγγίονος ἔφοδον, καὶ ὡς ἱερῶν ἀθίκτων, ἔτι τῶν τῆς πόλεως προαστείων ἀπείχοντο. Εἰ καὶ τοῖς τῇδε τῶν δεινῶν προσδοκωμένων, ἀναστολῆς ἔδει, καὶ ὡς ἦν ἀνεστέλλοντο. Οὐ γὰρ ἐνταῦθα μόνον ἦν τὸ δεινόν· ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' Ἀνατολὴν μέχρι καὶ Ἀτραμμυτίου, ὅπου καὶ Βασιλεὺς ἐπεχωρίαζε, τὰ ἀνωτέρω πάντα, δίχα τῶν ὀχυρωτάτων φρουρίων, τοῖς ἐχθροῖς εἰς προνομὴν ἔκειντο. τὰ δὲ προσωτέρω, περί που τὴν Ἀχυράους, καὶ Κύζικον, καὶ Πηγὰς, καὶ Λοφάδιον ὀλίγῳ τινὶ διαστήματι τοῦ ἀπὸ θαλάσσης ἐλεύθερον περιῆν. Προύσῃ δὲ καὶ Νικαίᾳ ταῖς πύλαις ἐ-
B πέχρασε τὰ δεινὰ, ἁπάντων τῶν ἔξω προνομευθέντων, καὶ δεινὸν τὸ πάθος, καὶ ἀπαραμύθητον τὸ συμβὰν, ἁπάντων ὀλίγων ἐξαπολωλότων μηνῶν. Καὶ ὥσπερ θείας ὀργῆς, καὶ μηνίματος δαιμονίου τὸ πάσχειν οὕτω· Οὕτω καὶ θείας ἀντιλήψεως μόνης, καὶ συμπαθείας τοῦ κρείττονος, τὸ τὰ δεινὰ στῆναι, εἰκὸς ἦν ἐννοεῖν.

CAPUT XXVII.

De novis inter Episcopos turbis, & dicto Selybriensis.

Et hæc quidem in hunc modum se habebant, ut hactenus diximus. Episcopi autem perstare quieti non poterant, nec absistere a facessendo gravem Patriarchæ molestiam, Joannis rursus Ephesii & ejus restitutionis causa. Unus autem ipsorum Selybriensis, cui nomen erat Hilarion, grave quodpiam a Patriarcha peccatum retulit; non recens illud quidem, sed tunc patratum, quando Patriarcha idem in Pammacaristi Monasterio, sepositis curis, considebat; idque ajebat haud visum a se, sed ab alio qui vidisset, auditum. verum qui memorabatur auctor, jam erat mortuus; fueratque dum viveret homo contumeliosus & calumniator notus. Crimen porro erat prorsus abhorrens a verisimilitudine omni, merumque mendacium. Præseferebat quinetiam Selybriensis ipse, cum id alterius testimonio referret; se se haud credere. putasse tamen rem qualicumque fide arcano ad se delatam, Imperatori, prout fecit, indicare se debere. Imperator hoc audito, momenti permagni temere moveri negotium judicavit; graviterque tulit id ad se delatum. ac nullam licet fidem delationi adhibens, sibi enixe curandum existimavit, ne ad plures dicti notitia manaret, præterquam indecentis & mentione ipsa infandi, etiam, ut se dabant indicia, mendacis. præverti enim oportere suspiciones multorum æquum censuit; sed &, prout ex consecutis ad extremum apparuit, succensuit delatori: quod e tam levi tamque sublestæ fidei auctore cognitam rem tantam, non modo non contempsisset, ut debuerat, verum etiam, ut deferendo monstraverat, credidisset. Dum hæc ita se haberent, interim Episcopi, quod sibi adversari Patriarcham scirent in negotio Joannis Ephesii, haud cessabant instare circa hoc illi, nec corde syncero cum eo communi-

C Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. Οὐκ ἦν δὲ ἄρα καὶ Ἀρχιερεῖς ἡσυχάζειν, καὶ μὴ δι' ὄχλου μεγίστου τῷ Πατριάρχῃ γίνεσθαι, τοῦ τῆς Ἐφέσου καὶ πάλιν Ἰωάννου, καὶ τῆς ἐκείνου ἀνορθώσεως ἕνεκα. εἷς δέ τις αὐτῶν ὁ Σηλυβρίας, οὗτος ἦν Ἱλαρίων, καὶ μέγα τι κατὰ, Πατριαρχοῦντος ἐφθέγξατο· οὐ τότε πρώτως ἀλλ' ὅτε δὴ Πατριάρχης ἐπὶ τῇ τῆς Παμμακαρίστου μονῇ ἀναχωρῶν τῶν φροντίδων καθῆστο, οὐκ αὐτὸς ἰδὼν, ἀλλὰ παρ' ἰδόντος ἀκούσας, ὡς ἔλεγεν. Ἀπῆν δὲ τῶν ζώντων ὁ φήσας, ἀνάγωγος καὶ ἄλλως ὢν ἐκεῖνος, καὶ ἐπὶ διαβολαῖς γνώριμος. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἔγκλημα ἀ-
D πᾷδον ὅλως, καὶ ψευδολόγημα ἄντικρυς. ὅμως ὁ Σηλυβρίας οὐ πάνυ τι καὶ αὐτὸς πιστεύων, ὡς ἐῴκει λέγων, τὸ τοῦ πράγματος ἄτοπον ἐν ἀπορρήτοις παραλαβὼν, Βασιλεῖ πιστεύει τὸν λόγον. Τῷ δὲ μέγα μὲν ἀκούσαντι ἔδοξε, καὶ βαρέως ἤνεγκε τὸ λεχθέν. Ὅμως δὲ μέντοι καὶ μὴ πιστεύσαντι ἐπῄει φροντίζειν, τοῦ ἐν ἀπορρήτοις διακεῖσθαι τὸν λόγον, ὡς ἄλλως καὶ ἀπρεπῆ ὄντα, οὐ μᾶλλον ἢ ψευδῆ. Διαφυλάττεσθαι γὰρ καὶ τὰς τῶν πολλῶν ὑπονοίας, ἄξιον ἐκεκρίκει. Πλὴν καὶ τοῦ προσανενεγκόντος κατεγνώκει, ὡς τὸ τέλος ἔδειξεν, ὅτι καὶ ὅλως ἐπὶ τοιούτῳ καὶ παρὰ τοιούτου πιστεύσειε λέγοντος. ἦν ταῦτα. Καὶ οἱ μὲν Ἀρχιερεῖς καὶ αὖθις διὰ τὸ τοῦ Πατριάρχου πρὸς αὐτοὺς ἀμφίγνωμον περὶ τῶν κατὰ τὸν Ἐφέσου πραγ-

A μάτων, Πατριάρχῃ ἐπεῖχον, καὶ οὐ καθαρῶς εἰρήνευον. Ἦσαν δ' οἵτινες τούτων, καὶ ὡμογνωμόνουν τῷ Πατριάρχῃ, καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς διεφέροντο. Βασιλεῖ δὲ πάντα τρόπον τὰ τῆς εἰρήνης στέργοντι, οὐκ ἦν ἠρεμεῖν. Ἀλλὰ τὸ μὲν τὸν Ἐφέσου ἀποκαταστῆναι, καὶ προσαπεδέχετο, καὶ συνήργει τοῖς βουλομένοις· τὸ δ' αὖθις ἐκείνου χάριν Πατριάρχην προσαναγκάζειν, οὐ τῶν δεόντων ἐδόκει. Ὅθεν κἂν καὶ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἐφέσου λέγοντας ἀπεδέχετο, ἀλλά τό γε σχίζεσθαι διὰ ταῦτα σφᾶς Πατριάρχου, καὶ λίαν διὰ βάρους ἦγε, καὶ προσωνείδιζε, καί τισιν ἐμβριθέστερον προσεφέρετο. B Σκοπῶ δὲ μὴ Πάτροκλος ἦν ὁ Ἐφέσου, καὶ τὸ τοῦ Αἰνείου ἐσχεδιάζετο εἴδωλον, τῆς βασιλικῆς γνώμης ἤδη κλινούσης πρὸς Ἀθανάσιον, τῷ τὸν Ἰωάννην ἀποπροσποιεῖσθαι, εἰ καὶ ἐν ἀφανεῖ ταῦτ' ἦσαν ἔτι. Ὡς δέ που καὶ τὸ ὑπ' ὀδόντα κεῖσθαι δοκοῦν ἀνάπυστον ἤδη ἤρξατο γίνεσθαι, καί τινες ἀφωσιωμένως πῶς, καὶ ἐπιπολαίως τὰ περὶ ἐκείνου ἠνίσσοντο, τὸ ἐκείνου σχίζεσθαι ἑαυτοῖς εὐπροσωπότερον καθιστάντες. Τότε Βασιλεὺς τὸν πρώτως ὑπομνήσαντα περὶ τούτου ὑπώπτευεν, ὡς καὶ ἄλλοις εἴποι τὸν λόγον, κἂν αὐτὸν μὴ σκανδαλίσειεν ὑπειπὼν, ἄλλοις ἴσως εἰπὼν, μῶμον προσρίψειε. Διὰ τοῦτο καὶ τῇ τοῦ Πατριάρχου θαρρῶν σεμνότητι, C ἐκφαυλίζει τὸν λόγον, καὶ τὸν πρώτως εἰπόντα, δῆλον καθίστησιν· Ἄρρητον μὲν γὰρ εἶναι καὶ ἄπιστον, καὶ λίαν ὠρέγετο, ὡς ἐῴκει. Ὑπολαλουμένου δὲ καὶ παρ' ἄλλων, αὐτὸς ἀναγκασθεὶς, φανερὰν καθίστησι τὴν κατηγορίαν, καὶ ὡς ὑβριστὴν οὐκ αἰτίας ἀνίει τὸν φάμενον. Ἀκούει ταῦτα καὶ Πατριάρχης, καὶ ὡς εἰκὸς δεινοπαθήσας, ἐπεὶ οὐ περιῆν ὁ πρώτως ἐπειπὼν, ὡς ἐλέγετο, αὐτῷ δὴ Σηλυβρίας τὴν συκοφαντίαν ἐπέτριβε, καὶ Συνόδῳ ἐπεγκαλεῖ ζητῶν τὴν ἐκδίκησιν ἑαυτῷ· κἂν ἐκεῖνος ὡς εἶχεν ἐπιλύων τὸν λόγον, ἄλλως ἔλεγεν ἐξειπεῖν.

A cabant. Non tamen ex eorum numero deerant, qui partes Patriarchæ sequerentur, & ab aliis ea causa dissentirent. Quæ cernens Imperator, pro suo antiquo proposito Pacis Ecclesiasticorum omni ratione procurandæ, haud sibi cessandum in hac pacanda discordia putavit; in quo restitutioni quidem Ephesii, quam multi urgebant, non modo assentiri se monstrabat; sed ei ultro promovendæ paratam exhibebat operam. Tamen idem ejus rei gratia vim inferri Patriarchæ, haud decere judicabat. Unde, quamquam libenter audiret quæcumque pro Ephesio allegabantur, molestissime ferebat omnem mentionem discessionis a Sacrorum Principe: & quos audiret eam minari Episcopos, graviter increpabat; etiam exprobratione non abstinens. Non dissimulabo hic tamen B speculationem quamdam meam. quis scit, an capessenti sic Imperatori causam Ephesii, cui sciret adversari Patriarcham, non aliud occultius in mente fuerit? quis, inquam, præstet, non hoc illi prætextum fuisse merum, & velut illud e fabulis ad vanam speciem objectum inane Æneæ simulacrum, ad usum indulgendi conceptæ jam tum arcanæ voluntati reponendi Athanasium in Thronum; quam ad rem sibi videbat fore utilem factionem multorum Antistitum a Joanne nunc Pontifice aversorum, ob Ephesii negatam ab eo restitutionem. Sed hæc omittamus, quæ si jam tum erant, in occulto certe tenebantur. Tunc autem evenit, ut, cujus meminimus, Joannis Patriarchæ crimen, clam olim immurmuratum, enotescere inciperet, & a quibusdam, verecunde quidem, ac quasi C aliud agendo, tamen sic oblique innueretur, ut qui rem compererant, agnoscerent: quod infensi Joanni Episcopi magna arte faciebant, sic sibi plausibiliorem præparantes obtentum ab eo se se discindendi. Istam propalationem rei a se tanto studio celatæ Imperator sentiens, eum qui sibi primus illam indicasset, Selybriensem. violati arcani suspectum habuit: & in eam incubuit partem ut crederet, illum indulgentem prurigini malignæ, aliis quoque manifestasse, quod frustra ei fuisset a se impense commendatum, ne omnino mortalium cuiquam aperiret. Et hunc quidem ipsum coram redarguere levitatis illius haud voluit, nec sine operæ pretio eum irritaret: illum tamen eo nomine apud alios vituperavit: ac fretus gravitate notaque Patriarchæ innocentia, non dubitavit crimen id totum falsæ calumniæ adscribere, conquerendo de eo qui primus vulgaverat, quod luce indignissimum premi tenebris semper oportuisset. Sic Imperator id ipsum quod summe, ut videri voluit, cupiverat, indictum immemoratumque perpetuo sileri, cum susurrari ab aliis intellexisset, publicare ipse coactus est, palam incusans Selybriensem qui prodiderat primus, ut contumeliosum, & Sycophantam. Audiit hæc Patriarcha, & prout par fuit, indignatus, postquam in vivis non supererat qui falsi criminis auctor allegabatur, ipsi Selybriensi Calumniæ dicam impegit: questusque de illo apud Synodum, petiit canonice rem cognosci, vindicarique tantum scelus; excusante illo quantum poterat, haud se malo animo enunciasse sub arcano quod ex alio rescisset. Edit Rom. pag. 234.

CAPUT XXVIII.

Indignatio Patriarchæ propter Calumniam; & Secessus ejusdem.

Παρ' ἣν αἰτίαν, καὶ Βασιλεὺς. Οὐ δὲ γὰρ ἦν ψευδοὺς γράφεσθαι Βασιλέα γε ὄντα, ἐπὶ τοῖς τοιούτοις συκοφαντοῦντα διελέγχειν ἀναγκαζόμενος, ὃ τέως ἀνέκφορον ἠβούλετο μένειν, ἐπὶ πολλῶν ἐξέφερεν, ὅπως, καὶ ὅτε, καὶ τί προσελθὼν εἴπειεν ὁ εἰπών. Τέως δὲ, πολὺς προσετρίβετο ἐντεῦθεν μῶμος, ἀμφοτέρωθεν ἀντιδιατεινομένων. Καὶ διὰ ταῦ-

D HÆc ipsa expostulatio Patriarchæ, querelaque apud Synodum, cum curam Imperatori adjecisset, ne cuipiam minus plene de re tota edocto suspicio forte in ipsum oboriretur, tamquam quod audivisse ex alio ajebat, per se ipse confinxisset, causa fuit diligentius asseverandi delationem ad se factam: eoque magis, ac magis divulgandi quod enixe in arcano manere studuerat, dum scilicet multis solicite inculcat, quis, quando, qua ratione ad se acce-

cens, illud Patriarchæ crimen detulerit: ac scilicet Selybriensem delatorem graviter incusans: qui vicissim dum se apud plerosque purgare satagit, postquam erat contestatus, bono se animo, & sine ulla calumniandi voluntate Augusto sub fide arcani declarasse, quod ipsum non latere publice interesse putaverat, erumpebat in mutuam vituperationem ipsius: qui videlicet secreti religione violata, rem clam auditam, palam enunciasset. Per has contentiones latius sparsum sermone celebrabatur Patriarchæ crimen, non sine gravi ejus infamia: qua ille acriter commotus, nec Imperatoris excusationem admittebat, coactum se ajentis ad proferendum quod tenere occultum debuisset, & in eum maxime qui falsam ei calumniam primus indicasset, infenso erat animo; vindicarique scelus hujus severo Synodi judicio poscebat: utebaturque ad tanto efficacius id judicium urgendum professione sibi facta multorum e Patribus, singillatim affirmantium: non dubitare se, quin falsum & calumniose affictum totum id crimen esset: quod qui dicerent, eos Patriarcha contendebat sensus istius sui veritatem debere sancire, puniendo, ut merebatur, illo qui temere prius effutiisset, id quod ipsi nihil aliud quam atrox falsissimumque maledictum esse judicarent. Ac juste quidem commoveri Patriarcham & suæ famam Innocentiæ suffragiis Synodi stabiliri velle non immerito, fatebantur passim omnes: damnari, prout petebat, pœnisque subjici primum denunciatorem falsi licet ejus criminis, haudquaquam omnes pari consensu censebant æquum. Erant enim qui Reum venia prosequendum contenderent, quoniam non ipse a se tamquam sibi compertum Patriarchæ delictum primus auctor detulisset, neque ejus accusationem instituisset: sed rem arcano sibi cognitam Imperatori credidisset, sub fidi silentii custodia tenendam, ut qui idem existimabat. Cum autem nihilo secius Patriarcha incumberet in propositum Synodalis Judicii adversus Selybriensem urgendi, convocaretque sæpius ea de causa Synodum, & nominatim Episcopos accerseret; horum aliqui conveniebant, promptosque se præbebant ad judicandum condemnandumque Hilarionem: quod contra quam conveniens ac decens fuerat, talia Imperatori dixisset: Alii fictis prætextibus accessum ad Synodum excusabant; eo ipso Selybriensi addentes animum, spemque judicii declinandi facientes. Quod isti cum sæpius agerent, facile intelligendum non imperitis rerum dabant, ulcisci eos in hoc proprium dolorem, & occasionem arripere vicissim ægre faciendi Patriarchæ, in odium ejus duritiei, qua ipsis assentiri recusaret in Restitutione Joannis Ephesini: quare tantum offendebantur, ut facile appareret non procul abesse illos a consilio abscindendi se ab eo. Istas horum tergiversationes ferebat Patriarcha molestissime, adeoque die quadam cum collectæ sibi morigerorum Antistitum Synodo præsidens, aliorum adventum usque ad vesperam frustra expectasset, repente concitato impetu ægri animi, magna iræ dolorisque significatione exurgens abiit, extremum ad præsentes Episcopos prolocutus; de cætero se numquam amplius medium inter ipsos consessurum, quidquid ad se revocandum molirentur; adjecitque, ut quidam audivere, juramentum vulgaribus hisce conceptum verbis: *Per quantum Servus Christi sum, non ero deinceps vobiscum, ni hæc fiant*. hoc est: nisi Selybriensis puniatur. Dies erat quinta Julii mensis, eademque feria sexta Hebdomadis, sive Parasceve Sabbati, quando sic se proripiens e Synodo Joannes Patriarcha, inde paululum in cella commoratus, sub noctem cum familiaribus domo excessit, & in Pammacaristi Monasterium, ubi solitus erat diversari Patriarchio digrediens, migravit; uno dumtaxat alterove suorum in Patriarchalibus relicto Ædibus, qui eas servarent, & Res Patriarchatus procurarent. Atque hæc quidem ille fecit, haud eo animo, ut penitus & irrevocabiliter Patriarchatu cederet: sed, prout jam sæpius usu venerat, sperans, rogarum se iri, & a solicite urgentibus ut redire vellet, ubi non alia conditione assensurum se monstraret, quum si, quæ optabat fierent; fore ut voti compos resumeret usum Potestatis. In hac tamen simulatione recusandæ Sedis uno gradu nunc longius quam antea progressus, post dies aliquot abdicationis formulam conscriptam ad Imperatorem misit, his plane conceptam verbis.

Edit. Rom. pag. 235.

A τὰ Πατριάρχης δεινῶς ὑβριοπαθῶν ἦν. Καὶ οὔτε Βασιλέα προσαπεδέχετο κινοῦντα τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ τῷ πρώτως εἰπόντι κακῶς εἶχε, καὶ Συνόδου ἐζήτει ἐκδίκησιν, εἰ πιστεύειν θέλοιεν, ὡς καὶ αὐτοὶ συκοφαντίαν τὸν λόγον, ὡς λέγουσι, κρίνουσι. Τοῦτοι καὶ τὸ μὲν ζητεῖν Πατριάρχην δίκαια, ξύμπαντες ὡμολόγουν, πρὸς δὲ τὸ καταδικάζειν τὸν λέξαντα, διαμφιγνωμονοῦντες ἦσαν. Μὴ δὲ γὰρ κἀκεῖνον αὐτόθεν ἐκφῆναι τὸν λόγον, μὴ δ' ὡς κατηγορίαν συνθεῖναι, ἀλλὰ Βασιλεῖ πιστεῦσαι, ὥστε μεῖναι καὶ ἐν ἀπορρήτοις οἴεσθαι. Ὡς δὲ πολλάκις ὁ μὲν Πατριάρχης συνιστᾶν βουλόμε- B νος Σύνοδον ἐπὶ τούτοις τοὺς Ἀρχιερεῖς μετεπέμπετο. Ἐκεῖνοι δὲ, οἱ μὲν συνήγοντο καὶ ἕτοιμοι ἦσαν κρίναι, καὶ καταδικάζειν τὸν φάμενον· ὡς οὐκ εὔσχημον ὄν, οὐ δ' ἄλλως εὐπρεπὲς, πρὸς Βασιλέα λέγειν τοιαῦτα. Οἱ δὲ αἰτίας τῆς ἀποφυγῆς πλαττόμενοι, τὴν ἄφιξιν ὑπερετίθεντο, καὶ τῷ Σηλυβρίας ἀγαθὰς ὑπερέτεινον τὰς ἐλπίδας. Ταῦτα δ' ἐποίουν, πολλάκις ἔννοιαν διδόντες, ὡς ἐπαλγοῖεν καὶ οὗτοι, μὴ καὶ Πατριάρχου σφίσιν ὁμογνωμονοῦντος ἐπὶ τοῖς τοῦ Ἐφέσου πράγμασιν· ὥστε καὶ κινδυνεύειν σχίζεσθαι. τότε Πατριάρχης ἐπαλγῶν τοῖς τελουμένοις, ἐπεί γε συνοδικῶς C προκαθήμενος, μέχρις ὀψὲ τῆς ἡμέρας τὴν ἐκείνων περιέμενεν ἄφιξιν, αὐτίκα συντόνῳ ψυχῆς καταστήματι καὶ ἱκανῶς ἐνθέρμῳ, ἐκ λύπης ἀποχωρεῖ, τελευταῖον εἰπὼν εἰς τοὺς τότ' Ἀρχιερεῖς, ἢ μὴν τοῦ λοιποῦ μὴ εἶναι μέσον αὐτῶν, κἂν ὅτι ποιοῖεν· καὶ ὅρκον ἐπιπροσθεὶς, ὡς τινες ἤκουσαν. Ὁ δ' ὅρκος ἰδιωτικῶς πως οὕτως ἐξενεχθείς. Ναὶ ἤμαι δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, οὐ μὴν εἰμὶ μεθ' ὑμῶν, εἰ μὴ τὰ γένοιτο. Τὸ δ' ἦν, εἰ μὴ ὁ Σηλυμβρίας κολάζοιτο. Πέμπτην μὲν οὖν ἦγε τότε μὴν Ἀνθεστηριών· ἡμέρα δ' ἦν ἡ πρὸ τοῦ Σαββάτου Παρασκευὴ, καὶ μικρὸν ἐφησυχάσας τῇ κέλλῃ, πρὸς D ἑσπέραν σὺν τοῖς ἰδίοις μεταχωρεῖ. Καὶ πρὸς τὴν τῆς Παμμακαρίστου μονὴν, ὅπου καὶ εἴθιστο καταμένειν, γίνεται. Ἀφεὶς ἕνα τῶν αὐτοῦ ἢ καὶ δεύτερον, τὰ τοῦ Πατριαρχείου κατέχειν καὶ διοικεῖν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνος ἔπραττεν. Οὐ μὴν δ' ὥστε οἱ καὶ καθάπαξ ἀπαλλάττειν ἔγνωστο. Ἀλλ' ὡς πολλάκις εἴθιστο πράττειν, οὕτω καὶ πάλιν ὑπελαμβάνετο. αὐτὸς δὲ μεθ' ἡμέρας καὶ παραίτησιν σχεδιάσας, πέμπει πρὸς Βασιλέα οὕτως ἔχουσαν ἐπὶ λέξεων.

CAPUT

CAPUT XXIX.

Abdicatio Patriarchæ Joannis.

Δέσποτά μου ἅγιε Βασιλεῦ, καὶ ὑμεῖς Δεσπόται μου ἅγιοι Αρχιερεῖς. Εγὼ τὸ πρῶτον ἁμαρτωλὸν εἰδὼς ἐμαυτὸν, πάντα ἔπραττον ὑπὲρ τοῦ τῆς ἁμαρτίας ῥυσθῆναί με. μᾶλλον δὲ ἔπραττον μὲν ὀλίγα, τὸ πλέον δ᾽ ἐθάῤῥουν εἰς τὸ ἀνεξάντλητον πέλαγος τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, ὅπερ πλουσίως ἐξέχεέ τε καὶ διηνεκῶς ἐκχέει πρός τε δικαίους καὶ ἁμαρτωλοὺς, καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν ὑπ᾽ αὐτὸν κτίσιν. καὶ τούτῳ μόνῳ θαῤῥῶν διήνυον ἡδέως τὸν ἐμὸν βίον. Εἶτα ἀναγκασθεὶς, ὅσα οἶδε Θεὸς, κρίμασιν οἷς οἶδεν αὐτὸς, ἀνήχθην εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον. Ὑβρίσθην μετὰ ταῦτα, ὅσα οἶδε πᾶς ὁ ἐνταῦθα καὶ ἐκτὸς λαός. Ελυπήθην διὰ ταῦτα πολλὰ, οὐχὶ διὰ τὴν ἐμὴν ὑπόστασιν, οἶδε Θεὸς, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς Εκκλησίας ἅπαν πλήρωμα, ἧς Χριστὸς, καὶ διὰ τῆς χάριτος ἐκείνου ἐγὼ κεφαλή. Εἰδὼς τοίνυν, ὡς οὐ τῶν δικαίων ὂν, οὕτως ὑβρισμένον ἀποφέρεσθαι Πατριάρχου ἀξίωμα, ἀναγκασθεὶς ὤμοσα τὴν αὐτοῦ ἀποβολήν. καὶ ἵστημι τοῦ φυλάξαι τοὺς λόγους μου. καὶ ἀποδίδωμι ἰδοὺ τὰς εὐχάς μου, ἃς διέστειλαν τὰ χείλη μου ἐν τῇ θλίψει μου. Παραιτοῦμαι γὰρ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον· Ως ἂν δὲ καὶ μὴ πρόφασις εἰς τὸ ἑξῆς δόξω σκανδάλου, σὺν αὐτῷ, καὶ τὴν ἐμὴν παραιτοῦμαι ἱερωσύνην, τὸ μέγα ὄντως ἐμοὶ χρῆμα, καὶ τοῦ παντὸς ἀντάξιον. Ταῦτα τίθημι γνώριμα τῇ ἐκ Θεοῦ Βασιλείᾳ σου, καὶ τοῖς Δεσπόταις μου τοῖς Αρχιερεῦσι Χριστοῦ, διὰ τῆς παραιτήσεως ταύτης. Δι᾽ ἧς καὶ τελείαν νέμω συγχώρησιν, τοῖς τε ὑβρίσασι, τοῖς τε εἰς τοῦτο συνεργήσασι, καὶ τοῖς προαχθεῖσι τούτοις πιστεῦσαι, καὶ ἵλεως αὐτοῖς εἴη διὰ τοῦτο Θεός. Αν δέ τι συμβῇ εἰς τὰ ψυχικὰ καὶ εἰς τὰ σωματικὰ εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ Εκκλησίαν, ἢ εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, ἀθῶος εἰμὶ τῇ χάριτι τοῦ Χριστοῦ μου. Εἶχε καὶ ὑπογραφὴν τήνδε. Ιωάννης Μοναχὸς, ὁ χρηματίσας Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Ταῦτα γράψας τε καὶ ὑπογράψας, καὶ τῷ Βασιλεῖ ἀποστείλας, καὶ αὐτὰ τὰ τῆς Αρχιερωσύνης ἀπαμφιασάμενος, ἀφησύχαζε τοῖς ἐγνωσμένοις ἐμμένων. Βασιλεὺς δὲ δεξάμενος τὴν παραίτησιν, οὐδ᾽ ἤθελεν ἀναπτύσσειν ἐξ εὐλαβείας ἀλλὰ πυρὶ διδόναι, ἐπεὶ καὶ ἄλλοτε ταῦτ᾽ ἔπραττεν. Επεὶ δ᾽ ἀναγνωσθέντος, τὸν Πατριάρχην ἤκουε λέγοντα, ὡς ὀμόσοι, ἐν φροντίδι μεγίστῃ ἦν καὶ ὅτι περὶ τούτων Αρχιερεῖς ἀποφήναιντο διεσκόπει. Τὸ μὲν οὖν ἅμα δεικνῦναι, καὶ ἐξετάζειν ἐφιέναι, ἐφεστῶτα τῇ Ρωμαΐδι κακὰ οὐ παρεῖχεν. ἡμέρας γὰρ ἑκάστης ἠγγέλλοντο τὰ δεινὰ, καὶ οὐ καθ᾽ ἕν τι μέ-

A *Domine mi ſancte Imperator, voſque Domini mei ac Sancti Antiſtites: Ego primum peccatorem me ſciens, nihil non egi quo liberarem me peccato; aut potius, cum ad hoc multa pro mea imbecillitate egerim, pro rei merito ac difficultate pauca egi. Præcipuam vero fiduciam conſtituens in pelago inexhauſto divinæ benignitatis, quod liberaliter & effudit hactenus, & effundit indeſinenter Deus in Peccatores pariter ac Juſtos; adeoque in univerſas indiſcriminatim creaturas ſuas. Hac fretus ſola, vitam ſuaviter meam exegi. Deinde coactus, prout Deus novit, judiciis quæ ipſe ſcit, evectus ſum in Patriarchalem Thronum. Injuriis poſthæc ac contumeliis ſum affectus* Edit. Rom. pag. 236. *notis univerſo, qui intra, quique extra Urbem eſt, Populo. Ex quibus magno dolore ſum afflictus: non privatæ meæ jacturæ aut ignominiæ cau-* B *ſa (Deus novit) ſed propter damna inde redundantia in univerſum Eccleſiæ Corpus, cujus primum Chriſtus, deinde, per ejus gratiam, Ego Caput ſum. Sciens igitur, nec decens, nec juſtum eſſe, ſic deformatam contumeliis circumferre Patriarchæ dignitatem, coactus juravi me illam abdicaturum, & præſto ſum paratus exequi, quod dixi: reddoque en vota mea quæ diſtinxerunt labia mea, in tribulatione mea. Abdico enim Patriarchalem Thronum: & ne prætextum in poſterum ullum præbere videar ſcandali, meum quoque abdico Sacerdotium, magnum mihi revera, & quantivis decus pretii. Hæc nota facio divinitus electæ Majeſtati tuæ; & Dominis meis Epiſcopis Chriſti; per hanc rite conſignatam Abdicationis formulam: per quam & plenam impertior veniam, tam iis qui me læſerunt, quam qui cooperati eis in me lædendo ſunt, quique abduci* C *ſe paſſi ſunt ad his fidem adhibendam quibus cunctis, opto, propitius condonet hanc culpam Deus. Unde ſi quid ex ea perniciem inferens animabus aut corporibus in Eccleſiam Dei Sanctam, aut in Dei Populum evenire contingat; innocens hujus Ego per Chriſti mei gratiam ſum.*

Hactenus Abdicatio: quæ & habuit ſubſcriptionem talem.

Joannes Monachus, qui eram Patriarcha Conſtantinopolis.

His ſcriptis & ſubſcriptis, atque ad Imperatorem miſſis, ipſis præterea ſponte exutus Patriarchatus inſignibus, quieſcebat, in ſemel decretis perſtans. Hoc ſcriptum accipienti Imperatori impetum injecit Religio quædam animi, non admittendi, nec legendi: ſed prout alias in re ſimili fecerat, inexplicatum igni tradendi. D Tandem tamen ad id audiendum dum legeretur inductus, ubi audivit dicentem Patriarcham ſe juraſſe, in ſolicitudine fuit maxima; & rei judicium permittere ſententiis Epiſcoporum cogitabat. Sed ſimul etiam recurrebat animo, haud eſſe nunc tempus opportunum inchoandæ rei tantæ: malis undique ingentibus in rem Romanam ingruentibus. Quorſum enim communicanda Epiſcopis, & eorum deliberationibus committenda Abdicatione iſta, novo ſe ac permoleſto intricaret negotio, cum undecumque obrueretur trepidis quotidie nunciis indicantibus non unam aliquam Imperii Partem graviſſime laborare; ſed quantum terræ ac maris ditione amplectebatur, totum uno tempore perire. Jam enim Continente univerſa in prædam data; Mare ipſum infeſtari latrociniis cœperat, Tenedo paulo ante a Piratis occupata; qui inde erumpentes, & eo tutum receptum habentes, per continuas graſſationes nihil ſecurum illo pelago navigantibus, & oræ undequaque ma-

Edit. Rom. pag. 237. ritimæ accolis, finebant. Ac quamquam hi latrones deinde veriti, ne non satis ad extremum tuta ipsis ea statio foret, inde sponte recesserant: tamen his modo successerat malum in eodem genere gravius. Etenim quantum Persicarum copiarum in interiora terrarum Imperii penetraverat, ædificatis armatisque navibus Cyclades insulas incursabant, maleque vexabant: & modo Chio, mox Samo, & Carpatho, ipsi quinetiam Rhodo, multisque præter has aliis, cum navibus non paucis infesti appellentes, dudum frequentes Incolis Insulas jam prope desolarant, & inhabitabiles fecerant. Nec vero interim a terrestribus latrociniis cessabatur; aut omnino miserrimis Continentis incolis quidquam vel brevis interspiramenti laborum & terrorum atrocium concedebatur. Sed plane intimum Romaniæ, velut sylva concepto penitus incendio, vi flammæ indomita continue grassantis absumebatur: novæque quot diebus calamitates nunciabantur, curas Imperatoris ad se ab omni alio negotio trahentes. unde is cogebatur inchoatas deliberationes de modo avertendi mala gravissima, recentibus urgentiorum Cladium atque discriminum consternatus nunciis, imperfectas omittere; has mox ipsas infectas pari tristiorum solicitudinum avocatione relicturus. Hic illi deploratissimus Reipublicæ Status difficilem nunc reddebat inquisitionem de rebus Patriarchæ: quare tempus ei aptum accommodatumque negotio quærendum expectandumque judicabat.

A ρος, ἀλλὰ πανταχόθεν, καὶ πανταχῆ συρρέοντα, οὐ κατὰ γῆν μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ κατὰ θάλασσαν. Πρότερον μὲν γὰρ πειραταὶ καταλαβόντες Τένεδον νῆσον, ὡς ἰδίαν εἶχον, καὶ ὁρμητηρίῳ ἐχρῶντο. Κἀκεῖθεν ἀναπλέοντες καὶ πολλάττα τῶν δεινῶν πράττοντες, Τότε δ' ἀλλ' ἐκείνων καὶ ἑκόντων κατὰ φόβον ἀπαλλαξάντων τὸ Περσικὸν ὅσον ἦν ἐνδοτέρω ναυπηγησάμενον, ταῖς Κυκλάσιν ἐπέχραον, καὶ κακῶς ἐποίουν. Καὶ τοῦτο μὲν Χίῳ, τοῦτο δὲ Σάμῳ καὶ Καρπάθῳ, καὶ αὐτῇ Ῥόδῳ, καὶ πολλαῖς σὺν αὐταῖς ἑτέραις οὐκ ὀλίγαις προσβάλλοντες ταῖς ναυσὶ, τὰς τέως ἐνῳκισμένας σχεδὸν ἀοικήτους B εἰργάζοντο. οὐκ ἦν δ' ὅλως οὐδὲ τοῖς ἐν τῇ γῇ τε καὶ ἠπειρώταις ἀναπνέειν τῶν μόχθων οὐδ' ἐς βραχύ. Ὅσον γὰρ ὅσον καὶ δίκην ἀγρίου πυρὸς, τὰ ἐντὸς κατεβόσκοντο, καὶ καθ' ἡμέραν νέαι δύαι ἠγγέλλοντο, καὶ Βασιλέα πρὸς ἑαυτὰς ἀντέσπων, καὶ ἀτελεῖς μετήλλαττον τὰς φροντίδας φροντίδες ἕτεραι. Τὸ μὲν οὖν τὰ τοῦ Πατριάρχου ζητεῖν αὐτόθεν δυσχερὲς ἦν, καὶ ὁ καιρὸς οὐκ ἐνεδίδου. Τέως δὲ καιρὸν ἐζήτει τὸν εὔθετον καὶ ἁρμόδιον.

CAPUT XXX.

De rebus Cuximpaxis Tochari.

Quale minime tunc aderat, quando utique cum maxime, sitæ ad Portas, & his viciniores Urbes ac Terræ a Nicomedia usque ad fretum Thraciam dirimens, Barbaricarum incursionum malis intolerabilibus uterentur. His quoniam mederi bello aperto & commissis æquo campo præliis, male paratus a re militari nequiret Imperator; aliam inire viam statuit Hostes coercendi; utendo videlicet ad id opera Cuximpaxis Tochari. Fuerat hic olim Nogæ familiaris, superstitioni tunc Persarum addictus, adeo ut inter Principes illic Sacrorum Magos, vel in primis ipse numeraretur. Postea Noga extincto, Uxore ac Filiis in navem impositis, vela inde fecit, versus Orientales Persas: sed vento repulsus, incidit in manus Romanorum Heracleam Ponticam obtinentium: ubi non frustra implorata Imperatoris gratia, incolumis liberque servatus, sponte Christianam suscepit Religionem, & cum domo universa baptizatus est. ex quo carus intimusque Augusto cœpit esse. cui tota sagacitate mentis intento disquirendis viis levandarum aut minuendarum quæ cunctos fere sibi subditos opprimerent cladium, quiddam ad hoc percallidum ac solertet excogitatum fore visum est, uti hoc velut hamo ad unum ex infestatoribus Romaniæ Barbaris aut in partes attrahendum aut certe mitigandum, ut moderatius sæviret. Palam igitur permisit, cujus scilicet illi rei clam auctor fuerat, ut Filiam Solymampaxi collocaret, Duci exercitus Barbarorum viciniæ insidentis: ut sic eum necessitudine Generi obnoxium Cuximpaxis habens, deliniret conciliaretque Imperio, cujus ipse partes sequeretur: quod ut constaret manifestius, eumdem affinitate ista jam contracta, Socerum Solymampaxis Regionibus Nicomediæ circumsitis vice sua præfecit Imperator. sperans Solymampaxim caritate Uxoris, ac

pag. 238. (printed beside the line "hoc percallidum ac solertet excogitatum fore")

C ΕΝτεῦθεν καὶ τῶν κατὰ θύρας καὶ ἐγγυτέρω ἐπὶ πλέον κακουμένων, τὰ δ' ἦσαν τὰ ἐκ Νικομηδείας καὶ μέχρι πορθμοῦ Θρακικοῦ. ἐπεὶ οὐκ ἦν μετελθεῖν πολέμῳ τὰς μάχας καὶ τῷ φανερῷ προσβάλλοντας, ἄλλως ἔγνω μεταχειρίζεσθαι τὰ κατὰ τοὺς ἐχθρούς. Καὶ τὸν Κουξίμπαξιν Τόχαρον, ὃς Νογᾷ μὲν ᾠκείωτο πάλαι, τὰ Περσῶν δ' ἔσεβε, καὶ τῶν περὶ ἐκεῖνον Μάγων τὰ κράτιστα ἦν. ὕστερον δ' ἐκείνου ἀπολωλότος, τῷ ἐκεῖθεν πλῷ, πρὸς τοὺς κατ' Ἀνατολὴν Πέρσας χρώμενος ὅσα γυναικὶ καὶ παισὶν, ἐξ ἀντιπνοίας περιπίπτει τοῖς κατὰ τὴν Ποντικὴν Ἡράκλειαν Ῥωμαίοις, καὶ Βασιλέα ἐ- D πικαλεσάμενος, σώζεταί τε, καὶ τὰ Χριστιανῶν αἱρεῖται, καὶ πανοικὶ βαπτίζεται. Κἀντεῦθεν ᾠκείωτο Βασιλεῖ. Τότε τοίνυν Βασιλεὺς κρυπτόν τι καὶ συνετὸν πειρώμενος ἐννοεῖν, κηδεύειν τοῦτον ἐπὶ θυγατρὶ τὸν Σολυμάμπαξιν ἐγχωρεῖ, ὡς δὴ καὶ τῶν πλησίον ἐχθρῶν ἡγεμόνευε, καὶ μετὰ τοῦ τὸ κῆδος προβῆναι, καὶ αὐτὸν ἡγεμόνα τῶν κατὰ τὴν Νικομήδειαν καθιστᾷ, ἐφ' ᾧπερ ἐξ ἀγάπης καὶ συγγενείας, ὄνησίς τις τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι γίνοιτο. κἂν οὐδὲν ἐς τόσον ἡ ἐπίνοια ὤνησεν. Ὁ μὲν γὰρ τὰς ἐπιγαμίας πρὸς τὸ συμφέρον ἐποίει, καὶ ἐπὶ βεβαίαις ταῖς ἐλπίσιν ὥρμει. εἴγε κατὰ συγγένειαν συνεγγίζοντες, ταυτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῖς τόποις ὁ μὲν, Βασιλεῖ δουλεύων, προνοοῖτο Ῥωμαίων. Ὁ δὲ, τὸ κῆδος καὶ τὰς συνθεσίας αἰδούμενος ἀνακόπτοιτο τὰς ὁρ-

A μάς. οἱ δὲ, ὁ μὲν εἰς εἰρήνην ἐνάγων, ὁ δὲ σπενδόμενος, ὅμως τὸ τῶν προχώρων συμφέρον οὐκ ἤνυτον. Μᾶλλον μὲν οὖν διὰ ταῦτα, αἰτίαν καὶ ἀμφότεροι ἀπηνέγκαντο· Ὁ μὲν παρασπονδήσεως τῆς πρὸς Βασιλέα. Ὁ δὲ δυσνοίας τῆς πρὸς Ῥωμαίους. Περιέρχεται γὰρ ἄλλοθεν τὸ κακόν. τὸ δ' ἦν τὸ ἐκ τοῦ Ἀμούρη, ἄλλου Περσῶν στρατηγοῦ, ὃς καὶ καταθέων Μεσοθινίας συχνάκις, τὴν Σολυμάμπαξι χάριν ὡς οὐδὲν ὀνοῦσαν ἀπήμβλυνε. Τὸ γὰρ κατὰ συστάσεις καὶ ἰδίως καθ' ἕνα μάχεσθαι, ἐκ τοῦ μὴ ἕνα εἶναι τὸν κυριεύοντα, ἦν πάντως. Παρ' ἣν αἰτίαν καὶ δυσχερὴς τῷ Βασιλεῖ, καὶ σχεδὸν ἀδυνάτος ἡ τῶν ἐπισυμβαινόντων διόρθωσις ἐνομίζε- B το· Τοῦ μὲν ἔνθεν, τοῦ δ' ἐκεῖθεν ὁρμώντων, καὶ κατὰ γνώμας διαφερόντων, καὶ λαὸν ἀγόντων ἑκάστου, ἐπὶ τοσοῦτον ἀγόμενον, ἐφ' ὅσον καὶ τὸ κερδαίνειν σφίσιν ἐκ τοῦ πολεμεῖν ἔσοιτο. Εἰ δὲ μὴ θέλοιεν πολεμεῖν οἱ προάγοντες, ἑτέρους ζητοῦντα τοὺς ἄξοντας, ὧν καὶ μαχομένων, αὐτοὶ κερδαίνοιεν πολεμοῦντες. Τοῦτο συμβεβηκὸς καὶ τῷ Σολυμάμπαξι, ἀχρεῖον ἐποίει Ῥωμαίοις τὴν τῆς ἀνακωχῆς χάριν, τῶν ὑπ' αὐτῷ στρατηγουμένων τέως ἑτέροις συνιόντων, καὶ τὰ αὐτὰ Ῥωμαίους δρώντων, ὅσ' ἂν κἂν ὑπ' αὐτῷ τὸ πρὶν ἐστρατήγοιντο ἔπραττον. Ἀλλὰ τὰ ἐντεῦθεν ἐπισυμβάντα, εἰρήσεται κατὰ τόπον ἐς αὖθις.

Soceri verecundia, temperaturum a nocendo, saltem tam inclementer, commendatis tam conjuncti sibi Ducis custodiæ Romanis. Hæc Augustus quidem prudenter ita consuluit; cæterum istius providentiæ perexiguus aut nullus in Rempublicam extitit fructus. Etsi enim Solymampaxis matrimonio sibi privatim utili libenter inito, haud invidebat, quin in Romanos quoque pars commoditatis aliqua ex eo redundaret: imo etiam inter icenda pacta nuptialia non dubiam spem fecerat volendi, novæ necessitudinis occasione, conjuncte deinceps, non solum animo, sed etiam loci propinquitate, cum Cuximpaxi vivere, ac pariter cum eo, pro se quoque, consulere Subditis Imperatoris; ut quo tempore Socer ex officio subjectionis palam Imperatori juratæ, commissis ab eo sibi Romanis provideret, eodem ipse, memor affinitatis, & reveritus conventionem factam, reprimeret impetus Barbarorum deprædandæ desolandæque Romaniæ imminentium; & si hæc, inquam, Solymampaxis & ex animo promisisse, & bona fide præstare voluisse visus est: tamen is successus fuit, ut apud nihil inde levamenti sentientes Romanos, infamia uterque laboraret: Socer quidem fœdifragæ perfidiæ erga Imperatorem, Gener autem mali atque infesti nihilo nunc minus quam antea, in Romanos animi. Aliunde porro malum oriebatur, ex altero videlicet Duce Persarum Amuta, qui crebris tunc incursionibus Mesothiniam vastans, gratiam Solymampaxis ut ad nihil utilem in animis Romanorum hebetabat. Ea quippe conditio tunc rerum erat, ut quisque Ducum istorum Barbarorum propriis instructi Copiis, nec ulli communiter Superiori parentes, sua sibi privatim consilia haberent, nec Sociorum vel auctoritas vel exemplum quidquam apud quemlibet ipsorum obtineret ponderis. Quam ob causam difficilis ac fere insperabilis Imperatori censebatur, malorum tunc Imperium inundantium, per istam conventionis cum aliquo ex Satrapis viam, curatio; utique cum nec comprehendi omnes una confœderatione possent; & uno eorum aut altero cessante, alii vel etiam licentius uberiusque, prædarentur. Uno videlicet hinc, alio inde, æmula incessanter rapacitate inhiantibus, consilio usque discordi, & parata semper voluntate, contraria iis quæ Duces alii decernerent sequendi. Militum autem qui sub istorum merebant signis, parta usu licentia castrorum mutandorum, cupidissima prædarum aviditas faciebat, ut ab eo Satraparum quem quiescere viderent, statim ad alium suos ad rapinas immittentem transirent; securi disciplinæ militaris, & unam unice spectantes, quæ sola illis erat bellandi ratio, lucri sibi ex rapto conficiendi commoditatem. id quod tunc Solymampaxi contingens, ut nimirum milites eum sui abstinentem jam a rapinis desererent, transfugerentque ad Amuram in Romania latrocinantem, obstitit quominus sperato ex ejus cum Cuximpaxi societate urgentium ma- *Edit. Rom.* lorum laxamento quopiam Romani fruerentur. militibus ejus per transitum ad alia infesta Roma- *pag. 23?.* niæ castra, malis iisdem Imperii Subditos nunc vexantibus, quibus antea eosdem affecerant, cum nondum conciliati Solymampaxis signa sequerentur. sed quæ indidem alia oriri deinde mala contigit, suo iterum loco referentur.

CAPUT XXXI

Synodicæ deliberationes circa Patriarchæ abdicationem.

Τότε δὲ Βασιλεὺς δεινὸν οἰηθεὶς εἰ καὶ πλέ- C ον ἀφέξοιτο τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν καθιστᾶν, μὴ δὲ γὰρ ἐπ' ἀγαθῷ εἶναι τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι τὸ μὴ ἐν καταστάσει τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι, μικρὸν ἀφέμενος τῶν ἔξω φροντίδων, ἐδίδου καὶ ταῖς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας μερίμναις, ἤδη καὶ πάλιν ἀρχομένης κραδαίνεσθαι. Καὶ δὴ Συνόδους συνῆγε, καὶ ἱερῶν ἀνδρῶν σύνταγμα, ὅσον ἦν ἐξ Ἀρχιερέων, καὶ ὅσον ἐκ Κληρικῶν τε καὶ Μοναχῶν εἰς ταυτὸν καθιστᾶ, συνδιημέρευε τούτοις, τὰ περὶ τῆς παραιτήσεως κατὰ Κανόνας διερευνώμενος. Τότ' ἐφ' ἡμέραις συναγομένων, σχίσμα γεγόνει. καὶ οἱ μὲν Πατριάρχῃ προσκείμενοι, τὰ τῆς παραιτήσεως οὐκ ἐδέχοντο. ὑβρεῖσθαι γὰρ ἔλεγον τοῦ-

Cæterum hac qualicumque rebus Romanis ex fœdere duorum Satraparum remissionis oblata spe, quæ quam vana esset, usu posterius apparuit; inducias urgentium curarum nactus interim velut quasdam Imperator, grave nec committendum sibi putavit, supersedere amplius conatui restituendæ tranquillitatis Ecclesiæ, cujus gliscentes turbationes in Reipublicæ ipsius, ac status politici redundare periculum intelligebat. Impendit igitur brevem illam a sollicitudinibus Imperii requiem in acres curas stabiliendæ Pacis Ecclesiæ, quæ concuti rursus incipiebat: congregavit Synodos, & Sacrorum hominum conventum instituit, quantum ad manum fuit Episcoporum, quantum Clericorum, & Monachorum, in unum cogens. Cum his totos ipse durabat dies, patientissime disquirens, quid juxta Canonas de Patriarchæ Abdicatione statuendum

videretur. Celebratis per dies aliquot iſtiuſmodi conventibus, ſcindi qui coiverant cœperunt in duas potiſſimum ſententias. Nam qui favebant Patriarchæ, Abdicationem ejus haudquaquam admittendam opinabantur: quippe quam „ dicerent invito extortam, juſta impatientia „ graviſſimæ contumeliæ; cujus cum reparationem impetrare diu flagitans nequiviſſet, „ neceſſitate adactus quadam ad illud extremum conſilium non tam venerit, quam vi „ truſus fuerit, renunciandæ Dignitatis. Quare non videri dubium, quin paratus is ſit „ ad reſumendam retinendamque Patriarchalem poteſtatem, ſimul, quod jure poſtulat, „ juſta Calumniatoris damnatione, purgatus „ rite fuerit macula criminis falſo impacti. „ Nec vero quæ verba perturbatio ipſi ægræ „ dolore gravi mentis expreſſit, pro vera juris „ jurandi formula oportere accipi. prolapſum „ in hæc eum acri animi arumnæ ſenſu graviſſimæ æſtuantis angore: non autem, ut ad „ religionem juramenti rite conſciſcendam opus fuerat, libero ſibi conſtantis arbitrii judicio, illa volentem ſcientemque protuliſſe. Contraria his erat factio, Abdicationem ut ratam legitimamque acceptantium, verbaque in ea poſita irrevocabilis juramenti vim certam „ obtinere judicantium. Nam & ipſum id fateri qui ſuum optime ſenſum calluit, in ipſa ſcripto editæ Abdicationis formula Joannem, nominando id *votum a ſe Deo factum quod ſua labia diſtinxerint*. Atque in hoc iſti obnixi ſtabant, contentione certa non cedere, aliis nihilo remiſſius repugnantibus. Nec ſpes apparebat finiendæ altercationis, quæ minus circa Abdicationem ipſam, quam circa verba illa juramenti ſpeciem præferentia exarſerat. Eoque res devenerat, ut quæreretur: num etiamſi forte ſeſe ille obſtrinxiſſet qualicumque juramento, ſolvi ea religione deberet, adigique nihilo ſecius ad reſumendam Sedem? in quo vehementer adverſabantur qui eum rite ac valide renunciaſſe contendebant: nefarium & execrabile cenſentes, ſemel perjurii compertum, Patriarcham deinde & eſſe & nominari. Contra alii Libros replicabant veteres, Hiſtoriaſque allegabant. Et nunc quidem Flavianum producebant, qui poſtquam juraſſet ſe ordinationem non accepturum, eam deinde tamen acceperit: mox etiam tempore Magni Baſilii paria dictum egiſſe Bianorem: Sanctis videlicet Patribus ipſos religione jurisjurandi liberantibus, accomodatione quieti tunc rerum opportuna, & ipſis inſpirata divinitus. Talia utrinque irrevocabili pertinacia contendentes allegabant. atque hujuſmodi jurgiis tempus abſumebatur: quoad vix tandem poſt multam illam altercationem & indefeſſe cunctis præſentis cunctaque attente audientis, cooperantem, prout poterat ad aliquid denique decernendum, deliberationem Imperatoris, cum aliter infinite diſcordes in unum cogi ſententiæ nequirent, conventum aſſenſu cunctorum eſt; mitti oportere qui ipſum interrogarent Patriarcham, quo animo Abdicationem ſcripſerit; quidque mente verſaret cum illa jurisjurandi formam præferentia proferret verba? Eam enim conſtabat inter omnes eſſe ſynceritatem, & ſimplicitatem viri, quæ pignoris loco eſſet idonei: haud aliud ipſum de rebus illi uni ex intimæ admonitu conſcientiæ perſpectiſſimis, de quibus nunc diſceptaretur, reſponſurum, quam quod revera eſſet. Itaque rogarunt Patriarcham Alexandrinum, qui & ipſe in primis ejus conſeſſus ſubſelliis ſedebat, adire ad Joannem ea cauſa ne gravaretur. Addiderunt ei legationis hujus ſocios duos Epiſcopos, Nicephorum Cretenſem, & Arſenium Pergamenum; qui & profecti ad Joannem, ab eo nomine univerſæ Synodi & Imperatoris quæſierunt, quid de Abdicatione ſua, deque verborum, quibus juraſſe viſus eſſet, vera notione ipſe ſentiret.

Edit. Rom. pag. 240.

A τον, καὶ ἀνάγκῃ εἶναι μὴ ἐκδικούμενον, ὑβρισπαθήσαντα, ἐκχωρεῖν αἱρεῖσθαι. Ὥστε καὶ τῆς ἐκδικίας κατὰ τρόπον προβάσης, αὐτὸν καὶ αὖθις ἐπανήκειν, καὶ τὴν τιμὴν λαμβάνειν ἕτοιμον γίνεσθαι. Ὅρκον δὲ μὴ δ' εἶναι τὸ παράπαν, ὃ δὴ καὶ ἀπὸ θλίψεως διεφθέγξατο. ταραχὴν δὲ μᾶλλον λογισμῶν ἐκ ζήλου τινὸς ἀνοιδουμένην, ἐξ ὀλίσθου προαχθεῖσαν γνώμης, καὶ οὐκ ἔκ τινος εὐσταθείας, καὶ μεμεριμνημένου σκοποῦ τε καὶ καταστάσεως. Οἱ δὲ ἀπεναντίας, καὶ τὴν παραίτησιν ὡς λελογισμένην ἐδέχοντο, καὶ τὸν λόγον, ὡς ὅρκον ἄφυκτον ἐκεῖνον. Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸν δὴ ἐπὶ τῇ τῆς παραι-
B τήσεως ἐκθέσει ὁμολογεῖν, καὶ εὐχὴν πρὸς Θεὸν ὀνομάζειν τὸ προαχθὲν, διεσταλμένην τοῖς αὐτοῦ χείλεσι. καὶ διεφιλονείκουν ἐντεῦθεν· οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δ' ἐκεῖθεν τὰ τῆς γνώμης ἔχοντες. καὶ οὐ τοσοῦτον περὶ τῆς παραιτήσεως σφίσιν ὁ λόγος ἦν, ὅσον περὶ τοῦ ὅρκου· Εἰ ἔξεστι τέως παριδόντας αὐτὸν, ἀναγκάζειν καὶ αὖθις Πατριάρχην τὴν ἀρχὴν δέχεσθαι. Καὶ τοῖς μὲν, ἀπώμοτον ὅλως ἐδόκει τὸν ψευδορκίας ἁλόντα, Πατριάρχην τοὐντεῦθεν καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι. Οἱ δὲ βίβλους ἀνέπτυσσον, καὶ ἱστορίας προέτεινον. Καὶ ποῦ μὲν Φλαβιανὸν προσῆγον, ὀμόσαντα τὴν χειροτονίαν μὴ δέχεσθαι,
C καὶ δεξάμενον ὕστερον· Ποῦ δὲ τὸν ἐπὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου Βιάνορα, θεραπευσάντων τῶν Ἁγίων τοὺς ἐκείνων ὅρκους, τρόποις οἰκονομίας καὶ πνευματικῆς καταστάσεως. Ταῦτ' ἔλεγον διαγνωμονοῦντες, καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ χρόνος ἐτρίβετο. Μόλις μετὰ τὴν πολλὴν διαφιλονεικίαν, καὶ τὴν ὑπὸ Βασιλεῖ ἀκροατῇ γε καὶ διαγνώμονι συνδιάσκεψιν, ἐπεὶ οὐκ ἦν συμβαίνειν τὰς γνώμας αὐτῶν, ἅμα πέμπειν καὶ ἐρωτᾶν ἐκεῖνον αὐτὸν Πατριάρχην, ὅπως ἔχοι γνώμης, καὶ ὅ, τι λέγει ἐπί τ' αὐτῇ παραιτήσει, καὶ ἐπὶ τῷ φημιζομένῳ ὅρκῳ. Τὸ γὰρ εὐλαβὲς καὶ ἁπλοῦν τοῦ ἀνδρὸς, ἐχέγγυον εἶ-
D χον, λέγειν ἐκεῖνον, τὰ πάσης ἀποδείξεως κρείττω, ἐφ' οἷς ἄρα διημφισβήτουν ἀλλήλοις. Καὶ δὴ ἠξίουν μὲν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας, ἐκεῖ καὶ αὐτὸν προκαθεζόμενον, τῆς παρ' ἐκεῖνον ἀφίξεως ἕνεκα. Συνέπεμπον δὲ οἱ τοὺς συνεροῦντας, καὶ δύο Ἀρχιερεῖς, τόν τε Κρήτης Νικηφόρον, καὶ τὸν Περγάμου Ἀρσένιον. οἳ καὶ ἐπιστάντες περὶ τῆς παραιτήσεως καὶ τοῦ λόγου, ὡς ἐκ Συνόδου πάσης καὶ Βασιλέως διεπυνθάνοντο.

CAPUT XXXII.

De Alexandrini ad Joannem accessu & hujus responso.

Ὁ δὲ τὸν ἀπόλογον ὅσον ἦν συντεμὼν, γραφῇ σημήνας ἀπέστειλεν. Ἦν δ' ἐπ' αὐτῆς εἰπεῖν τῆς λέξεως, ἔχουσα οὕτως. Δέσποτά μου Ἅγιε Βασιλεῦ. διεμηνύσατό μοι ἡ κραταιὰ καὶ ἁγία Βασιλεία σου, ἡ θεία καὶ ἱερὰ Σύνοδος, μετὰ τοῦ Ἁγιωτάτου Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, καὶ μετὰ τῶν δύο Ἀρχιερέων, ἵνα παραδηλώσω τῇ κραταιᾷ καὶ ἁγίᾳ Βασιλείᾳ σου, ὅπως ἔχω γνώμης περὶ τοῦ συμβάντος εἰς ἐμὲ λόγου. Ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς παραιτήσεώς μου. Καὶ ἔδει μὴ τὸ παράπαν ἀποκρίνασθαί με, τῆς ἐμῆς παραιτήσεως σαφῶς παριστώσης τὴν ἐμὴν βούλησιν· Ἐπεὶ δὲ μόλις νῦν ἐρωτῶμαι, ὡς ἐν βραχεῖ τοῦτο ἀποκρίνομαι πρὸς τὴν ἁγίαν καὶ κραταιὰν Βασιλείαν σου, ὅτι ἐγὼ ἐκ πολλῶν ἤδη τῶν χρόνων ἐθέμην ἐν ἐμαυτῷ, μήτε ὀμόσαι, μήθ' ἕτερον ὅρκον ζητῆσαι, μὴ δὲ ὕβριν μέμψεως ἀξίαν τοῦ στόματος προενεγκεῖν, ἀλλὰ μηδέ τινι καταράσασθαι. Καὶ ἐφυλαξάμην μέχρι τῆς δεῦρο Χριστοῦ μου χάριτι. Πλὴν εἶχον εἰς πληροφορίαν τῶν λόγων μου καὶ παράστασιν, ἁπλᾶ καὶ μὴ βλάπτοντα, μὴ δὲ εἰς ὅρκον λογιζόμενα ταῦτα. Νὰ ἔχω τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, νὰ εἰμὶ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἀποθάνω ἐν μετανοίᾳ. Ὥστε καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ ἐφθεγξάμην ἀπὸ παραλυπήσεως τῶν ἀδελφῶν μου, οὐχ ὡς ὅρκον λογιζόμενος εἶπον, ἀλλ' ἁπλῶς ἔχων ἐκ συνηθείας τοῦτο λέγειν. Τὸ δὲ ἦν· Νὰ ἦμαι δοῦλος τοῦ Θεοῦ, οὐ μὴ εἰ μὴ μεθ' ὑμῶν ὑπάγω. δηλονότι, τό γε νῦν ἔχον, ἀφίσταμαι ἐξ ὑμῶν, οὐχ ὅρκον δὲ τοῦτο ἐλογιζόμην, μαθὼν καὶ ταῦτα παρὰ τοῦ μεγάλου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, λέγοντος ἐν τοῖς ἠθικοῖς αὐτοῦ λόγοις, Ὅτι ἔνθα τὸ νὰ τίθεμεν, οὐχ ὅρκον παραδηλοῦμεν, ἀλλ' ἔνθα τὸ μά. Εἰ δέ τις ἐπιλαμβάνεταί μου τῆς παραιτήσεως, ὡς κἀκεῖσε γράψαντος διὰ τὸν ὅρκον ἐξέρχεσθαι, πρῶτον μὲν λογιζέσθω, ὅτι ἀπὸ ἄκρας παραλυπήσεως γέγραπται, ὡς κἀκεῖ παρεδήλωσα. ἄλλως τε καὶ ἐδόκουν ἀπαλλαγῆναι τῆς Ἐκκλησίας εἰρηνικῶς. Ἐπεὶ δὲ συμβαίνει σκανδαλίζεσθαι τοὺς Ἀρχιερεῖς διὰ ταύτην ὡς μὴ κανονικῶς προβεβηκυῖαν, εἰ μὴ ὁμοῦ γένοιντο ἅπαντες τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, καὶ δέξαιντο τὴν παραίτησίν μου ὅλοι, οὗ ἂν ἔχοι, κἀγὼ τότε τὸ τυχὸν οὐκ ἐρῶ, ἀλλὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκστήσομαι, καὶ ὄψεται Κύριος ἑαυτῷ ποιμένα· κἀμοῦ, εἴγε βούλοιντο, μετ' αὐτῶν συνδιασκεψαμένου περὶ τοῦ νεύσει Θεοῦ τὴν αὐτοῦ κυβερνήσοντος Ἐκκλησίαν. Εἰ δ' ἀπολειφθεῖεν τινὲς τῶν Ἀρχιερέων, ἄχρι καὶ τριῶν λέγω, μὴ δεχόμενοι τὴν ἐμὴν παραίτησιν, μὴ δ' ὡς κανονικῶς προβάσης, ἀποδεχόμε-

A Ille vero quidquid super his respondendum haberet paucis complexus, Scripto consignatum misit hisce ad litteram concepto verbis: *Domine mi sancte Imperator: Denunciavit mihi potens & sancta Majestas Tua, nec non divina & Sacra Synodus per Sanctissimum Papam, & Patriarcham Alexandriæ, & duos Episcopos, ut declararem Potenti ac Sanctæ Majestati tuæ quid sentirem de verbis quibusdam, quæ mihi proferre contigit; itemque de Abdicatione mea.* Edit. Rom. pag.241. *De his opus non erat quidquam omnino responderi a me, cum satis manifeste mentem ac voluntatem meam ipsa exprimat Abdicatio. Quoniam autem nunc ægre tandem incipio rogari, breviter sanctæ ac potenti Majestati Tuæ hoc respondeo: Ego ex multis jam annis constitueram apud me, nec jurare ipse, nec jusjurandum ab alio exigere, neque contumeliam* B *reprehensione dignam ore proferre: sed &, neque cuiquam male precari: & observavi usque in hunc diem Christi mei gratia. Idem tamen ad asseverationem dictorum meorum usurpare sum solitus vulgaris consuetudine sermonis, ut simplicia nec cuiquam noxia, aut juramenti vim habentia, verba hæc;* per quantum habeo misericordiam Dei: per quantum sum Servus Dei: per quantum velim pœnitens mori. *Itaque & illud quod ex animi amaritudine ad fratres meos pronunciavi ejusdem formæ, non ut juramenti vim obtinere reputans, dixi: sed simpliciter prout usu longo loqui assueveram, protuli. Id autem fuit:* per quam Servus Dei sum, non sum vobiscum. *Vado videlicet jam nunc, & abscedo a vobis. Quod equidem juramentum esse minime putavi: persuasus in hoc auctoritate Magni Patris nostri* C *Basilii, dicentis in suis Ethicis sermonibus:* ubi νὰ ponimus, non juramentum significamus, sed tantum ubi μά. *Quod si quis hæc quæ nunc dico refellere conetur ex verbis Abdicationis meæ, in qua clare videor fassus me jurasse; primum quidem reputet, in summa me illud, ex acris sensu doloris, animi perturbatione, prout ibidem indicavi, scripsisse. prætereaque id posuisse quatenus pacate assentientem nec repugnantem cessioni meæ a me deseri putabam Ecclesiam. quod quia secus se habere modo intelligo, cum contigerit scandalizari Antistites ob meam istam cessionem, quam negant canonice factam, illud declaro: Si omnes Episcopi numero quadraginta in meæ admissionem cessionis consenserint, sit sane illa rata, non repugnabo, nec verbum contra hiscam: sed a clavo Ecclesiæ absistam: provide-* D *bitque sibi Dominus Pastorem; a me quoque, si voluerint, ipsis cooperante consiliumque conferente, nutu Dei deligetur qui ejus Ecclesiam gubernet: sin autem his repugnaverint aliqui Antistitum (etiam, inquam, Tres tantum), nec meam acceptare abdicationem voluerint, aut ut canonice actam admittere: Ego cum ipsis scilicet ero, & data mihi a Spiritu Sancto potestate non decedam: simul quidem parcens Animabus eorum qui injuste & irrationabiliter oblocuti mihi sunt: simul providens Ecclesiis, ne funditus pereant, pro veritate Propugnantium abscessu. Passum porro me injuriam a Tua Sancta Majestate, atque ab Episcopis, manifestum est. Octo enim jam elapsis mensibus ex quo sum affectus contumelia, nullam de ea vindictam, unde purgatus ego labe videri possem, exegit Sancta Majestas Tua, neque Synodus. quantumcumque autem inde in dammum Ecclesiæ redundaverit; mihi plane non imputabitur, nec a me hujus repete-*

Edit. Rom. pag. 242. *tur ratio, Hæc ad securitatem a me scripta Potenti et Sanctæ Majestati Tuæ mitto: contingat autem ipsi Dei manu gubernatæ, quanta opus est securitas et tranquillitas, ad consulendum ipsius Ecclesiæ.* Has accipienti litteras Imperatori, venit in mentem suspicari, non hæc ex vera sui animi sententia proferre Patriarcham, sed deferentem suggestionibus quorumdam aliorum, quibus Episcopali dignitate præditis, esset jam commissa contentio adversus eos, qui contrariis in illum studiis ferrentur. Tamen rursus conventu habito, responsum Joannis communicat Synodo: & quoniam videatur qui abdicaverit, pœnitere Abdicationis factæ, quid tali casu sit agendum, ut communiter consulant, orat. Tunc vero exarsit acre, si umquam, certamen: ambabus pro se quaque Factionibus obnixe utrinque instantibus. Studiosis quidem Joannis vehementer asseverantibus; ægri dolore gravi ac perturbati ejus animi, non liberi consilii, verique partum arbitrii Abdicationem esse. ac cum sit professus cum tribus solis Episcopis ejus cessionem non admittentibus stare se velle: cum tot eam rejiciant, retinereque ipsum mordicus in Patriarchatu velint, quanto est æquius credere cum his illum stare. Contra obtendebant Adversarii: verba quæ protulisse Joannem constabat, nihil minus quam verissimum, idque horroris plenum esse juramentum, abunde idoneum, vel si aliud deesset, arcendo a Sacerdotio qui transgressus id sit. In horum sententiam aliquantum propendere Imperator videbatur; cujus rei causa quæ maxime se ostentabat, erat quædam exactior & tutioribus inhærere semper solita religio animi, jurisque jurandi reverentia. Forte tamen suberat occultior ratio, spes quædam ipsi subnata, rei dudum exoptatæ, revocandi Arseniatas ad pacem occasione mutationis Patriarchæ, cujus ansam offerri per hoc commodam, nec sibi negligendam arbitrabatur. Haud parum quippe jampridem cruciabat Imperatorem illorum schisma. Ostenditque adeo paulo post, quam nihil recusare paratus esset, quo eos ad concordiam reduceret. Nisi & aliud in id ipsum movens suspicari licet, item arcano, menti Augusti obversatum, de Athanasio expatriarcha, cujus restitutionem in Thronum an jam tum cogitaverit, in incerto quidem est: non tamen fortasse penitus a conjecturæ verisimilitudine abhorret, eo jam hinc eum dissimulanter collimasse. ut ut sit, altercationibus isto modo in longum tractis, & Episcopis minime inter se se convenientibus, pendebat in ancipiti negotium Abdicationis depositionisve Joannis: nec multiplicatis quantumlibet cœtibus quidquam umquam concludebatur. Quare adhuc commemoratio Joannis fiebat inter sacra. Quin, & ejus Familiares in Patriarchalibus degentes Ædibus, res pro eo velut Patriarcha, administrabant. utcumque prius quam hæc moverentur, missis ipse Joannes per Monasteria, & in ipsam Ecclesiam, certis hominibus, permisisset a sui commemoratione cessari, velut, qui jam rite abdicasset, cessissetque omnino Sacerdotio. Verum illi, quid Synodus & Imperator circa hoc statuerent expectantes, haudquaquam sunt persuasi nomen Joannis reticere.

pag. 243.

A νοι, κἀγὼ μετ' αὐτῶν δηλονότι ἔσομαι, καὶ τῆς δεδομένης μοι παρὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου ἐξουσίας οὐκ ἀποστήσομαι· Ἅμα μὲν φειδόμενος τῶν ψυχῶν τῶν ἀδίκως καὶ παραλόγως κατειπόντων μου· Ἅμα δὲ καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν προμηθούμενος, ἵνα μὴ τέλεον ἀπόλωνται τῇ τῶν ὑπερμαχούντων τῆς ἀληθείας ἀποχωρήσει. Ὅτι δὲ καὶ ἠδικήθην παρά τε τῆς ἁγίας βασιλείας σου, καὶ παρὰ τῶν Ἀρχιερέων, εὔδηλον. Ὀκτὼ γὰρ παραδραμόντων μηνῶν, ἐν οἷς ὑβριζόμην, οὐδεμίαν ἐποίησεν ἐκδίκησιν ἡ ἁγία Βασιλεία σου εἰς ἐμὲ, οὔτε ἡ σύνοδος. Ὅσον δ' ἐντεῦθεν ἐπισυμβῇ B τῇ Ἐκκλησίᾳ, πάντως οὐκ ἐγὼ τὸν ὑπὲρ τούτου ἀποδώσω λόγον. Ταῦτα διὰ τὸ ἀσφαλὲς γεγραφὼς τῇ κραταιᾷ καὶ ἁγίᾳ Βασιλείᾳ σου πέμπω. γένοιτο δὲ αὐτῇ Θεοῦ κυβερνωμένῃ χειρὶ, ὅσον ἀσφαλὲς καὶ ἀτάραχον, τῇ αὐτοῦ πραγματεύσασθαι Ἐκκλησίᾳ. Ταῦτα δεξαμένῳ τὰ γράμματα Βασιλεῖ, ὑπονοεῖν ἐπῄει, ὡς οὐ γνησίας φρενὸς καὶ γνώμης τοῦ Πατριάρχου ταῦτα, ἀλλὰ τινῶν ἄλλων ὑποβαλλομένων, οἷς ἦν ἀμφισβητεῖν Ἀρχιερεῦσιν οὖσιν πρὸς τοὺς κατ' ἐκείνου σπουδάζοντας· Ὅμως δὲ καὶ αὖθις ξυνάξιν καθίσας, τῇ Συνόδῳ τὰ τῆς ἀπολογίας κοινοῦται, καὶ ὅτι C μεταμέλειν δοκεῖ τῷ παραιτουμένῳ τῆς παραιτήσεως, συνδιασκέπτεσθαι ἀξιοῖ. Τότε τοίνυν στερρά τις φιλονεικία καὶ ἑκατέρας τοῖς μέρεσι γίνεται, τῶν μὲν ὑπὲρ ἐκείνου λεγόντων, καὶ μᾶλλον ἰσχυριζομένων, ὡς παραλυπήσεως, οὐ προαιρέσεως ἡ παραίτησις. Καὶ ὅτι εἰ καὶ ἐπὶ τρισὶν Ἀρχιερεῦσι καὶ μόνοις ἵστασθαι βούλεται, τόσων προσκειμένων ἐκείνῳ, πολλῷ γε δικαιότερος ἵστασθαι. τῶν δὲ τούτοις ἀνθισταμένων, ὅρκον εἶναι διατεινομένων τὸν λόγον, καὶ ὅρκον φρίκης μεστὸν, καὶ ἱκανὸν κωλύειν ἱερωσύνης παραβαινόμενον. Οἷς δὴ καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐπιεικῶς ὁμογνωμονῶν ἦν. Τῷ μὲν πλεί- D ονι ὡς ἐῴκει δι' ἄκραν εὐλάβειαν τὴν ἐπὶ τὸν ὅρκον. Τῷ δ' ἀδήλῳ οἶμαι, καὶ σκοπὸν ἔχων τοὺς Ἀρσενιάτας εἰ εἰρηνεύειν δύναιτο, οὐ δὲ γὰρ μικρὸν ὠδύνα τὸν Βασιλέα εἰ ἐκείνων σχίσμα, ὡς ἔδειξε, προσλαβέσθαι. Ἡ μὴν ἄλλως καὶ δι' Ἀθανάσιον, ἄδηλον ὂν ἐς τότε. Τούτων ἐπὶ πολὺ τριβομένων καὶ τῶν Ἀρχιερέων μὴ συμβαινόντων ἀλλήλοις, μετέωρα τὰ τῆς ἀποφάσεως ἦσαν, καὶ οὐδὲν ἤνυτον συνερχόμενοι. Διὰ τοῦτο καὶ ἔτι ἐμνημονεύετο μὲν Ἰωάννης. οἱ αὐτοῦ δὲ τὸ Πατριαρχεῖον διῴκουν κατέχοντες. Καίτοι γε καὶ πρὸ τοῦ ταῦτα κινεῖσθαι, πέμποντος μὲν εἰς μονὰς τοῦ ἔτι Πατριαρχοῦντος πέμποντες E δὲ καὶ εἰς τὴν αὐτὴν Ἐκκλησίαν, Καὶ παύειν τὸ ἑαυτοῦ μνημόσυνον ἐπιτρέποντος, ὡς δῆθεν παραιτησαμένου, καὶ ἀποβεβληκότος τὸ ἱερέα παντάπασι. Ἀλλ' ἐκεῖνοι τὴν ἀπό τε Συνόδου καὶ Βασιλέως ἀποκατάστασιν ἐκδεχόμενοι, κατασιγᾶν οὐδόλως ἐπείθοντο τὸ Ἰωάννου ὄνομα.

CAPUT XXXIII.

De Exploratione Arseniatarum.

A Τῷ μέντοι γε Βασιλεῖ ἔνθεν μὲν ὁρῶντι τὴν ἐπὶ τῷ παραιτεῖσθαι πολλάκις εὐκολίαν τοῦ Ἰωάννου. Ἔνθεν δ' αὖθις ὑπονοουμένῳ τὴν τῶν Ἀρσενιατῶν ἐς ἔσχατον ἀντοχὴν, ὡς οὐ δ' ἂν εἰρηνευσόντων ἄλλως, εἰ μή γε καθ' αὐτοὺς τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα γένοιντο· Καὶ γὰρ καὶ τοῦ Ὑακίνθου ἐξ ἀνθρώπων γεγονότος, ἐκεῖνοι τῇ τοῦ Μωσελὲ μονῇ προσκαθήμενοι, πολλοὺς εἶχον ἐξωτέρω τοὺς σπουδαστὰς, καὶ τοὺς αὐτῶν νεκροὺς, ἴσα καὶ ὁμολογητὰς ἐτίμων, καὶ πολλοὺς ἐντεῦθεν ἐπήγοντο, ἔννοιά τις ἐπῄει, ἤδη καὶ τοῖς λογισμοῖς αὐτοῦ προκαθίσασα, μήπως Θεῷ δοκοῦν τὰ τούτων, ὁ δὲ τὰ πόρρω διώκοι, καὶ ὧν ἴσως B τελεσθέντων, οὐδὲν ὀνήσιμον γένοιτο, καὶ διὰ ταῦθ' ὁδηγοῦν τὸ θεῖον τὴν τοῦ Ἰωάννου πρὸς τὸ Πατριαρχεύειν ἐμποιεῖν ἀρχὴν, δυσχερῶς παραιτουμένου, κἀκ τῆς τυχούσης προφάσεως. Τῷ τοι καὶ γνωσιμαχῶν ὑπὲρ τούτων, καὶ ὅτι ἄλλως ἀνάγκη ἦν, καὶ τρίτον ἐπὶ δυσὶ Πατριάρχην ἐπικηρύττεσθαι, αὐτοῦ γε παραιτουμένου ἤδη, καὶ τὸ ἀπρεπὲς δυσωπούμενος, ἔγνω προκαταλαμβάνειν ἐκείνους, καὶ πέμψας ἐν ἀπορρήτοις, τὴν ἐκ Νοσόγγων Ταρχανειώτισσαν ὁμαιμονοῦσαν τῷ Κομνηνῷ Ἰωάννῃ, καὶ τὰ ἐκείνων ἐξ ἀρχῆς φρονοῦσαν, ἄγει παρ' ἑαυτῷ, καὶ κοινοῦται ταύτῃ τὸ σκέμμα, καὶ πρὸς C ἐκείνους διὰ ταύτης πρεσβεύεται, καὶ ζητεῖ τοὺς ἐκείνων πρώτους, καὶ μάλιστα τοὺς τυφλοὺς, Λάζαρόν τε τὸν Γοριανίτην, καὶ τὸν Περιστέρην Μακάριον, ἐφ' ᾧ καὶ περὶ τούτων σφίσι συνδιασκέψασθαι. Καὶ δὴ ἐφίσταται μὲν ἡ Μοναχὴ γραῦς ἀσμένοις τοῖς Μοναχοῖς. Ἐκλέγονται δὲ παρ' αὐτῶν τοῖς τυφλοῖς συνάμα, οἱ τῶν ἄλλων προέχοντες, καὶ εἰς πέντε ποσωθέντες, ἐξαποστέλλονται. ὧν δὴ καὶ τῆς νυκτὸς ἀωρὶ μηδενὸς ἄλλου συνειδότος, προσόδου πρὸς Βασιλέα τυγχανόντων, οἱ περὶ τούτων κινοῦνται λόγοι. Καὶ Βασιλεὺς οὐδὲν ἄλλο προὐργιαίτερον ἔχων, ἢ ὅπως μὲν τὸ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν D ἀμώμητον σῴζειν, ἐπί τε χειροτονίᾳ δηλαδὴ Πατριάρχου, καὶ τοῖς λοιποῖς. Ὅπως δὲ καὶ Ἀρχιερεῖς περιποιοῖντο ἐν ταῖς τιμαῖς, τὸ γὰρ τοῦ Ἰωσὴφ μνημόσυνον καὶ προπέποτο, πολὺς ἦν ἀξιῶν πρὸς ταῦτα· μή πως φησὶ καταστορεσθέντος μέρους, μέρος αὖθις ἀνασοβοῖτο, καὶ πάλιν ἀναζῷεν τὰ σκάνδαλα, ἀλλ' ὅλη τις καὶ ἐφ' ὅλοις εἰρήνη ἐπιχεθείη τοῖς πράγμασι. Τοῦτο γάρ φησι καὶ τὸ σπουδαζόμενον. Οἱ μέντοι γε Μοναχοὶ τὰ μὲν περὶ τοῦ γενησομένου Πατριάρχου, ὅπως ἂν ψηφισθείη, καὶ ὅπως χειροτονοῖτο, καὶ τίς οὗτος δὴ, καὶ ὁποῖος, τὸν μὲν, ἔχειν, ἔλεγον, καὶ ἐπιεικῶς ἐπὶ τῷ πράγματι ἄξιον. τὴν ψῆφον δ' αὐτοῦ καὶ τὴν χει-

CÆterum Imperatori hinc quidem cernenti facilitatem Joannis in crebras subinde abdicationes prorumpentem: inde autem habenti suspectam inflexibilem ad extremum Arseniatarum pertinaciam, quos appareret numquam ad Pacem adducendos aliter, quam Ecclesiæ regimine penes ipsos posito: (Siquidem Hiacyntho jam mortuo, illi Monasterium Mosele vocatum insidentes, multos habebant exterius fautores; adeo factionis ipsorum studiosos, ut etiam mortuos eorum velut Confessores venerarentur; multosque ea religione ad illas partes implicarent) quædam suborta cogitatio est; aut potius intimis ejus sensibus tacite dudum insidens, per hanc occasionem excitata; an non forte Deo probarentur istorum res: & ipse longinqua persequeretur, quibus forsitan perfectis, nihil ad summam utile contingeret? Et quis sciret, ecquid non fortasse divinitus illa satietas Patriarchatus, & quædam summi honoris nausea sæpe ipsum levi de causa ad tentandam cessionem concitans, Joanni injiceretur? Anceps igitur animi super his, æstuansque alternantibus sententiis, cum necessarium esset tertium duobus adhuc viventibus, Athanasio, & Joanni, Patriarcham superinducere, quoniam hic illi subrogatus jam rite renunciasset; reique indecentiam veritus, præoccupare provocareque ultro ad Pacem Arseniatas statuit; arcanoque accita Tarchaniotissa, ex familia Nostongorum, consanguinea Joannis Comneni; quam mulierem sciebat isti a principio Sectæ adhæsisse, nosseque ipsius intima; ei, colloquio secreto, communicat quid cogitaret; eaque interprete cum Primoribus Arseniatarum agit, cæcis præcipue duobus, Lazaro Gorianite, & Macario Peristera, ut congredi ac deliberare secum de tali negotio vellent. Lætum hunc anus Monacha gratulantibus Monachis attulit nuncium. Eliguntur ab his subito præter ambos cæcos, alii e Sectæ Principibus, omnesque quinque numero mittuntur: quibus intempesta nocte, nemine conscio admissionem ad Augustum nactis, agi de re communi mutuis utrinque sermonibus cœptum est. *Edit. Rom. pag. 244.* In hac Tractatione antiquissimum illud & ante omnia commendatum Imperator obtinens, ut sarta rectaque rerum publice in Ecclesia constitutarum auctoritas maneret, ratis videlicet inculpatisque habendis Ordinatione Patriarchæ, Actisque cæteris; tum nulla movenda Episcopis jam Electis sacratisque status ipsorum controversia, nec intercedendo quominus jure quam optimo in sua quisque Dignitate persisteret (nam de commemoratione Josephi, quæ dudum exarserat contentio, jam evanuerat; deglutitusque omnis de illa re scrupulus erat) in hæc ut consentirent Arseniatæ, multis verbis magnoque studio urgebat. ne si secus fiat, inquiens, *pacanda Parte una, Pars rursus altera perturbetur, iterumque repullulent scandala*; cum nobis curandum sit, ut universalis quædam & universis æquabiliter superfusa, pax cuncta complectatur: huc enim, ajebat, communia, opinor, nostrum omnium spectant studia. Ad ea Monachi dixerunt: De tribus ante omnia in hoc negotio conveniri oportere: primum de persona promovendi Patriarchæ, tum de ipsius Electoribus; postremo de illo a quo is esset ordinandus. Ac virum quidem iis abunde ornatum dotibus, & moribus, qui requirerentur in Pa-

triarcha ad Ecclesiam, prout præsens ejus status posceret, optime regendam, habere se ad manum, plane honore illo dignissimum: cæterum neutiquam fas esse, neque id umquam se passuros, hujus electionem permitti suffragiis Episcoporum qui nunc essent; quippe ad unum omnium contaminatorum vel conscientia & participatione scandalorum his retro annis versatorum in Ecclesia, vel contagione communionis cum Auctoribus aut Approbatoribus eorum; a qualibus etiam electi plerique ordinatique forent, ideo merito universi a jure suffragii in hac electione removendi. Cum enim hæc fundamentum negotii totius quod nunc ageretur haud dubie sit; manifeste apparere, quam sit necesse dare omnem operam ut ea usquequaque sancta & irreprehensibilis sit; ne si exceptionibus reperiatur obnoxia, caduca, & instabilis, utpote in solo mobili fundata, deprehendatur universa structura. Quare omnino esse necessarium, omnes qui nunc habeantur Antistites vacare otiarique nec ejus ullas muneris partes attingere; quoad constitutus in Throno legitimus Canonicusque Patriarcha causas eorum cognoscere, deque iis pro potestate queat decernere. Calculos porro ad hujus electionem se se ac consortes communionis secum ipsis, qui soli nunc ad id sint idonei, daturos. Ordinatorem vero sic designati Patriarchæ putare se accersendum ex occiduo Tractu quemdam Episcopum Marmaritziorum, hominem valde Senem, & ordinationis antiquioris, quam ut infici potuerit labe ulla illaudabilium Actorum posterius palam admissorum; a quorum & ipse hactenus participatione omni se purum custodisse videatur. Adjungebant autem in delinimentum duræ propositionis de suspensione ac redactione in ordinem præsentium Episcoporum, bonas de ipsis spes: indicantes, haud ipsos plane ac in perpetuum exauctorandos, sed judicio legitime mox creandi Patriarchæ, imitaturi scilicet quod olim fecerit Divus Tarasius, restituendos in integrum, dummodo, tantisper dum is foret rite in sede constitutus, ac canonicam de statu, & rebus ipsorum inquisitionem habuisset, usurpatione dubiæ potestatis abstinerent. Cum autem de isto Marmaritziensi gnaros interrogans Imperator, valde inemendatam in multis vitam ejus esse cognovisset; quippe quem satis constaret, pecunia venale Sacerdotium fecisse; præterea, una sacra functione multos simul ordinasse ejusdem in Sacerdotio ordinis; & alia quæpiam ab Ecclesiasticis statutis abhorrentia egisse. Ac nec ejus ordinatio tam certa quam diceret videretur, cum in occiduis, ubi degeret, Tractibus a tempore Magnæ Synodi continuam successionem legitimorum Episcoporum per subinde illic invalescentia scandala fuisse interruptam recte quis possit opinari. Hæc, inquam, ex idoneis audita testibus, cum proposuisset Monachis Imperator; illi nihil horum inficiantes, tantum obtendebant difficultatem inveniendi puros a labe, quæ hoc tempore Ecclesiam urgeret, propter quam æquum censerent conniveri ad ista, iisque ut venia dignis ignosci; quoniam hic vir, utcumque compertus istorum omnium illaudabiliter actorum, tamen unus ex antiqua illa & scandalis anteriori ordinatione superesset; idemque se immunem a communione recens ordinatorum, maculæque plerosque inficientis contagione, custodisse putaretur. Hæc illi dicentes, manifeste deprehendebantur, ultro deficere ab exactione, ut quam affectabant exactionem assequerentur. Porro Imperator, qui semel obfirmasset animum in proposito ipsos quomodocumque reducendi, nihil super his inquirere scrupulosius curavit; sed fidentem & securum examinis ulterioris animum ad rei protinus aggredien-

Edit. Rom. pag. 245.

A ροτονίαν μὴ πράττειν ὅλως ἀπέλεγον τοὺς Ἀρχιερεῖς. Μὴ δὲ γὰρ ὅσιον εἶναι, κατασεσεισμένον ἐξ ἀρχῆς ὑποτιθέναι τὸν θέμεθλον. Ἀλλ' ἐκείνους μὲν ἀπρακτεῖν τὸ πάμπαν καὶ ἡσυχάζειν, ἐς τ' ἂν καταστάντος Πατριάρχου νομίμου, τὰ κατ' αὐτοὺς ἐξετάζοιντο. Αὐτοὺς δὲ καὶ οὓς κοινωνοὺς εἶχον ἑτέρους ψηφίζεσθαι· χειροτονεῖν δὲ τὸν τῶν Μαρμαριτζίων Ἐπίσκοπον προσκληθέντα ἐκ δύσεως, ἄνδρα γηραιὸν μὲν ἤδη, καὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης χειροτονίας. Οὐ δόλως δὲ τοῖς μεταξὺ πραχθεῖσι, κεκοινωνηκέναι δόξαντα. Ὑπέτεινον δὲ καὶ χρηστὰς ἐλπίδας Ἀρχιερεῦσι, λέγοντες. Μὴ τέλεως αὐτῶν ἀφειδεῖν B ἐς ὃ καὶ ἀργοῖεν, ἀλλὰ, κατὰ τὴν τοῦ θείου Ταρασίου πρᾶξιν, περιποιεῖσθαι· Πλὴν ἐκείνων ὅσον ἐκ τοῦ γενησομένου Πατριάρχου, κανονικὴ ἐξέτασις, ὡς εἰκὸς, ἀποδοκιμάσειεν. Ὡς δὲ καὶ περὶ τοῦ Μαρμαριτζίων ἐζήτησεν ὁ Κρατῶν, καὶ πολλὴν ἐν πολλοῖς ἀδιαφορίαν τοῦ ἀνδρὸς κατεμάνθανεν, ὅτι τε χρημάτων ὤνιον τὴν Ἱερωσύνην ποιοίη, καὶ ὅτι συνάμα πολλοὺς χειροτονοίη ἐν μιᾷ ἱερᾷ τελετῇ, τῆς αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ τάξεως, καὶ ἄλλα ττα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ἀπᾴδοντα πράττοι· καὶ μᾶλλον ὅτι ἐκλελοιπότων κατὰ δύσιν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς μεγάλης Συνόδου Ἀρχιερέων διὰ τὰ τῶν C Ἐκκλησιαστικῶν σκανδάλων ἐπάλληλα, ὡς γοῦν ταῦτ' ἀκούων τοῖς Μοναχοῖς προέτεινεν ὁ Κρατῶν, τὴν τοῦ καιροῦ ἐκεῖνοι προβαλλόμενοι δυσκολίαν, καὶ τὸ τῶν φυλαχθέντων σπάνιον ἐπὶ τοιούτοις καιροῖς, παρέλκειν ἔλεγον ταῦτα, ὡς ἄξια συγγινώσκεσθαι. Ἐκεῖνον γὰρ κἂν παντ' ἔχοι τὰ φημιζόμενα, ἀλλ' οὖν τὴν ἐκ παλαιοῦ χειροτονίαν, καὶ τὸ μὴ συγκεκοινωνηκέναι δόξαι τοῖς χθὲς τελεσθεῖσι, καὶ πρώην εἰς τὸ τῆς Ἐκκλησίας σκάνδαλον, ἐς τέλος περιποιεῖσθαι δύνασθαι. Ταῦτα λέγοντες, δῆλοι ἦσαν ἀκριβείας καθυφεικότες, ἵνα ἄρα τὰ τῆς ἀκριβείας πράττειν ἐβούλοντο. Βασιλεὺς δ' ὅμως ἅπαξ διὰ σκοποῦ θέμενος αὐ- D τοὺς προσλαβέσθαι, οὐδὲν ἐφυλοκρίνει πρὸς ταῦτα, ἀπεθάρρει δὲ τὴν ἐγχείρησιν, ἀκριβῶς εἰδὼς, ὅπερ καὶ φανερὸν ἦν, ὡς παρ' αὐτοῖς ἂν εἴη καὶ μόνοις καὶ τὸ ἐπίμωμον δοκοῦν ἐξιᾶσθαι, ἀκριβείας δόξασιν ἐπιλήψεσθαι. Ὡς καὶ διὰ ταύτην ἀρχῆθεν πιστευομένοις κακοπαθεῖν. Τῷ τοι καὶ ὑπὸ πολλῇ πληροφορίᾳ, ἐπ' αὐτοῖς τὸ πᾶν ἐτίθει. καὶ δῆλος ἦν ἐκείνοις προσέξων ὅτι ἂν πράττοιεν. Γράμμασί τε τὰ συντεθειμένα ἠσφαλίζοντο. Καὶ μόνον ἦν τὸ Ἀρχιερεῖς ὁμοφωνεῖν ἐπὶ τῇ τῆς παραιτήσεως τοῦ Ἰωάννου παραδοχῇ. Εἰ δ' οὖν ἀλλ' ὅρκον τὸ λεχθὲν τιθεμένους, ἀποπροσποιεῖσθαι τὴν ἐ- E κείνου ποιμαντικὴν, κἂν αὐτὸς ἀνακαλῆται ἱερωσύνην ἐκ μεταγνώσεως. Οἱ μὲν οὖν συναγόμενοι ἐφ' ἡμέραις ἁπάσαις διημφισβήτουν ἀλλήλοις, καὶ ἀμφεγνωμόνουν περὶ τοῦ Ἰωάννου. οἱ πλείους δὲ καὶ περιφανέστεροι, ὅρκον τιθέμενοι τὸ λεχθὲν, παραιτήσεως μὲν ἐκείνης ἠλόγουν πάμπαν, κἂν ἐμμένῃ ταύτῃ, κἂν μὴ, ἐκ θέ-

A ἐκθέμενος· μὴ δυνατὸν δ' εἶναι αὐτὸν ἱερᾶσθαι τὸ ἀπὸ τοῦδε, μὴ δόντος δηλαδὴ τὰς δίκας τῆς Σηλυβρείας τῆς εἰς αὐτὸν ὕβρεως. Μὴ δὲ γὰρ δυνατὸν εἶναι δίκας ὑπέχειν τὸν μὴ τρόπον κατηγόρου σταθέντα, μὴ δὲ προδήλως ὑβρείσαντα. ὁ μέντοι γε Φιλαδελφείας Θεόληπτος πρὸς τὴν τοῦ Ἐφέσου Ἰωάννου κατάστασιν Συνόδῳ πάσῃ διαμφισβητῶν, τὸ ἐμποδὼν γενέσθαι τὸν Πατριάρχην, ὁμογνωμονοῦντα οἱ περὶ τούτου τῆς οἰκείας γνώμης κατάλυσιν τὸ σύμπαν οἰόμενος, ἀπρὶξ τε ἔχετο τούτου, καὶ τὸ Σηλυβρείας ἐτίθει δικαίας τὰς δίκας τῆς καθαιρέσεως, δι' ἃς ἀπρακτεῖν, καὶ τὸ δοκοῦν εἰς ὅρκον ἐξ ἀναγκαίων ᾤετο. Ἀντέλεγον δὲ πλεῖστοι, καὶ B μάλιστα ταύτης γε καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἕνεκα, σὺν οἷς καὶ Βασιλεὺς ὅρκον ἐκεῖνο μέγιστον τὸ λεχθέν, πλὴν δ' ἀλλ' εἰ βούλοιτο, φησί, Πατριάρχης ἀναλαμβάνειν καὶ οὕτως τὸν θρόνον καὶ τὴν τιμήν, ἕτοιμος εἶναι καὶ πάλιν ἐκεῖνον δέχεσθαι, πιστεύων οἶμαι τῷ τέλει, ὡς οὐδὲν ἂν καταδεξομένου τοῦ γέροντος, ἀντέχεσθαι μωμητῶς, ὅπερ προθύμως ἐξίσατο,

dæ conatum expedivit: ratus, id quod palam erat, fore, ut si quid in his reprehensibile videretur, ejus tota cura & officium purgandi approbandique, solis Arsenianis judicaretur incumbere, quorum utique ex sententia cuncta hæc fierent; hominum alioqui adeo tenacium exactionis severissimæ, ut non alia de causa, quam ne a summo Disciplinæ rigore se vel tantulum remitterent, multa graviaque jam a Sectæ principio fuisse perpessi crederentur; & credi vellent. Quare multa fiducia totum negotium eorum arbitrio permisit; præ se plane ferens approbaturum adjuturumque quidquid agerent: in quæ pacta fides utrinque firmata scriptis est. Restabat solum, ut locus novæ Promotioni, Patriarchæ fieret legitima depositione ejus qui nomen nunc illud ferret. ad quod opus erat convenire Antistites in valida agnoscenda admittendaque Joannis Abdicatione: vel statuendo, jurisjurandi revera vim habere quæ ab eo prolata fuisse verba constaret, declarare illum hoc ipso vere riteque a se rejecisse Pastoralem auctoritatem, utcumque nunc ille sero pœnitens revocare depositum Sacerdotium, resumereque frustra conaretur. Circa hæc congregati diebus singulis disceptabant Antistites inter se. Plerique iidemque illustriores horum, persuasi verba quæ Joannes dixisset, veram juramenti obtinere vim, minime habendam ducebant rationem Abdicationis, quæ ab illo scripta monstraretur, sive in ea permaneret, sive non, qui scripserat. Fieri autem non posse contendebant, ut is post hoc dictum rite fungeretur Sacerdotio, nisi positione conditionis sub qua jurasset, religione jurisjurandi solveretur. Non enim ejerasse absolute Sacerdotium, sed quoad pœnas Selybriensis daret irrogatæ ipsi contumeliæ. itaque punito juxta ejus votum Selybriensi, nihil obstiturum, quominus Joannes legitime in Throno persisteret. Verum conditionem istam poni haudquaquam posse, adjiciebant iidem. Quoniam justum non esset, Selybriensem, qui non palam se auctorem accusationis ostendisset, sed sub fide arcani rem ab alio auditam communicasset, pœnis Calumniatori debitis subjici. At Philadelphiensis Theoleptus, qui circa restitutionem Joannis Ephesini Synodo universæ refragabatur, videns, si removeretur a regimine Patriarcha in hoc sibi contra judicium aliorum assentiens, unicum quo niteretur subtrahendum suæ sententiæ tibicinem; unde illam haud dubie contrariis tot aliorum auctoritatibus succubituram; fixus irrevocabiliter perstabat, in non permittenda exauctoratione Joannis; viam eamdem a plerisque gravioribus initam tenens de jurisjurandi vinculo vere ipsi, sed sub conditione dumtaxat innexo. Cæterum ajebat positu facilem, & salva justitia executioni mandabilem istam conditionem esse. adeoque magnopere urgebat, ut Selybriensis propter temere vulgatum de Patriarcha falsum crimen Episcopatu amoveretur; ac sic voti compos, & nodo susceptæ religionis liber, Joannes Throno Patriarchali redderetur. Huic plerique repugnabant, maxime nitentes ea quam indicavi ducta ex injustitia talis damnationis ratione. Quibus se adjungebat Imperator: veri juramenti, & quidem maximi, in verbis Joannis vim haud dubie agnoscendam censens: nec modum ea defungendi per iniquam Selybriensis oppressionem probans. Addebat idem tamen: Si vel sic Patriarcha vellet Thronum & honorem resumere, paratum se esse rursus admittere. Confidens opinor, nihil ad extremum ex hac professione sua contra spem suam secuturum. Neque enim adductum iri Senem ad recipiendam probrose dignitatem, a qua tam prompte obfirmateque recessisset.

Edit. Rom. pag. 246.

CAPUT XXXIV.

De Indicio Imperatori facto prædictionis & Consilii Athanasii.

D Ἀλλ' ἐν τούτοις τῶν πραγμάτων ὄντων (Θεὸς δ' εἰδείη πῶς ταῦτα καὶ πέπρακτο) Μοναχός τις τῶν εὐλαβῶν δοκούντων καὶ ἐλλογίμων, Μηνᾶς τοὔνομα, Σκωλήκης τουπίκλην, γνώριμος μὲν Ἐκκλησίᾳ, γνώριμος δέ γε καὶ Βασιλεῖ, προσόδους εἰς Ἀθανάσιον τὸν πάλαι Πατριαρχεύσαντα ἐκ συνηθείας ποιούμενος. Οὗτος ὡς Βασιλεὺς ἔλεγε, καὶ πάντες ὡς εἰκὸς ἐπίστευον, μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος πεντεκαιδεκάτῃ, ἡμέρας ληγούσης προσελθὼν Βασιλεῖ, τοὺς ἐπὶ τῶν ἀγγελιῶν ἠξίου, ἀναφέρειν περὶ αὐτοῦ, ὡς ἐρεῖν τι ἔχοντος ἀναγκαῖον. Καὶ οἱ μὲν ἀνέφερον. Βασιλεὺς δὲ σχολάζων ἐπ' ἀναγκαίοις, τότε μὲν ὑπερετί-

Sed cum hoc statu res essent, contigit (noverit autem Deus casu-ne an arte contingerit) ut Monachus quidam ex celebribus fama religionis, & Dotium præstantium, nomine Menas, cognomento Scoleces, de quo & Ecclesiæ & Imperatori notum erat, solere illum ex longo subinde adire, ac visere Athanasium expatriarcham: contigit, inquam, ut hic (prout quidem Imperator referebat, cui omnes, ut par erat, talia narranti credidere) Mensis Januarii die quintadecima sub solis occasum ad Imperatorem accedens, Admissionales rogaret, ut se ad Principem introducerent, habentem aliquid scitu ipsi necessarium nunciandum. Id illi ad Imperatorem detulerunt: qui tunc occupatus negotiis urgentibus, admissionem Monachi distulit, misso tamen ad eum qui juberet expectare, quoad expeditis, quæ in-

Edit. Rom. pag. 247.

ſtarent, audiendo ei per otium vacaret. Menas poſtquam extra velum opperiens, diu inde feriatus conſederat, compellatis rurſum Miniſtris, ut quamprimum admitteretur, inſtitit: verum Auguſto de hoc iterum admonito, perſtante nihilo minus in cœptis; & tantum pollicente, brevi ſe illum vocaturum; ad ea impatiens moræ Monachus: *at quid*, inquit, *proderit me paulo poſt vocari, quando ſcilicet nunciandi utiliter quod novum & urgens affero, tempus effluxerit?* Hoc ejus dictum ſtatim Imperatori renunciatum, curam ſcilicet admovit acrem cognoſcendi continuo quod inopinatum & momenti non vulgaris ad ſe deferri appareret. Ergo is confeſtim introductus ſoli ſolus Auguſto hanc orationem habuit: *Domine mi Imperator, mihi conſuetum eſt ad Dominum Athanaſium certis temporum intervallis itare viſendi cauſa; eo more ad hunc hodie profectus, mœſtum, & cogitabundum præter ſolitum, ac, quantum apparebat, gravi ſolicitudine anxium illum reperi. Unde pro uſu familiaritatis et fiducia quæ mihi cum eo eſt, triſtitiæ cauſam percontatus, hæc ab eo audivi: Iram Dei urbi huic ac populo imminere proximam video: atque utinam iret quiſpiam, nunciaretque meum conſilium Auguſto: cenſere me ſcilicet neceſſarium factu; mitti ab eo confeſtim, ex hac, inquam, ipſa die, per cuncta Monaſteria qui jubeant, pervigilari totas in iis noctes a Sodalibus illorum, ſupplicationeſque continuas fieri, hac expreſſe de cauſa: ut dignetur Deus univerſam hanc Urbem et Regionem præſervare a fame, peſte, terræmotu, ſubmerſione: idque ſedulo agere hodie, cras, et perendie, continenter, quantum fieri poterit, toto illo ſpatio per numquam intermiſſam divinæ opis implorationem inſtando ad placandum Dei Numen. ſi hoc enim ageretur haud ſegniter, ſperarem equidem fore, ut Deus, ira remiſſa, propitius nobis fieret. His ego auditis raptim accurrens ad Heracleenſem Metropolitam, rem ei communicavi. qua ille cognita, vehementer ſtatim urſit meum ad tuam Majeſtatem acceſſum, ut ad eam deferrem quantum a tali viro audivi. adſum igitur et defero. imperet de cætero ac faciat tua divinitus electa Majeſtas, prout ipſi videbitur. Unum admoneo: ſi quantum hujus indicii momentum eſt, tantum ei curæ dignaris impendere, jube jam ex hac ipſa protinus nocte ſupplicationum initium duci, prout, qui prænunciavit malum ingruens, præſcripſit. Me quidem privatim ſine ſtatim quod is præcepit facere; Imperavit enim mihi, ut orarem jam hinc Deum, et alios quotquot noſſem id facere libenter, pios viros ad idipſum invitarem.* Excepit hunc ſermonem placide & vultu benigno Imperator. Ac Monachus quidem ejus Auctor continuo abiit: Imperator mente verſans quod audierat, & ſingillatim reputans minas intentatas, circa peſtem quidem ac famem quæ, ut tunc res erant, non niſi poſt ſpatium aliquod temporis, minime autem hoc

pag. 248.

triduo exiſtere poſſe viderentur, ſolicitudinem remiſit: Terræmotus & ſubmerſio, quæ poſſent confeſtim ingruere, curam illi acrem injecere. Augebat ſuſpicacem metum denunciatio Monachi, dum tam inſtanter increpaverat moras præcautionis neceſſariæ avertendo malo, tamquam imminenti proxime, ac timere præ ſe tulerat, ne nimis jam ſero ſupplicatio inchoaretur. Ob quod ſolicitudo Auguſtum inquietabat, verentem ne forte ſciret aliquid ille diſtinctius de inſtante momento mox ſævituræ cladis: unde tam anxia feſtinatione cum ipſe ad preces recurrere occupaſſet, tum idem ab aliis ut fieri juberet, Auguſto ſuaſiſſet. Talia ſe agitaſſe animo referebat Imperator, aliud opinor innuens quippiam. Nempe primum propendiſſe ſe ad differendam in tempus opportunius, quam quale tunc erat, noctis intempeſtæ, miſſionem miniſtrorum circum Monaſteria ad preces indicendas: quod ſubabſurdum videre-

A θετο τὴν εἰσαγωγήν. Πέμπων δὲ, προσέταττε μένειν, ἐφ' ᾧπερ κατὰ σχολὴν εἰσαχθείη. Καὶ ὃς ἔξω μένων, ὡς ἤδη νὺξ ἦν, καὶ περιαργῶν καθῆστο, μηνύει καὶ πάλιν, καὶ τὴν εἴσελευσιν ἐπισπεύδει. Ὡς δὲ καὶ αὖθις ὑπερετίθετο Βασιλεὺς, καὶ μετὰ μικρὸν εἰσιέναι κελεύσοντος ὑπισχνεῖτο, ἐκεῖνος, Καὶ τί γε, μηνύων φησὶν, ἀνύσομεν διερχομένης τῆς ὥρας, ἀναγκαῖον ὂν λέγειν περὶ ὧν ἀφίγμεθα, πρὶν καὶ ὀψὲ γενέσθαι νυκτός; ταῦτ' εἰπὼν ἔπειθεν ἐκ τοῦ παραχρῆμα, δόξαν τῷ Βασιλεῖ αὐτόθεν καινόν τι ἀκούειν καὶ σπουδῆς ἄξιον. Καὶ εἰσαχθεὶς μόνος μόνῳ τῷ Βασιλεῖ· Δέσποτά μου, ἔφη, καὶ Βα-

B σιλεῦ, ἐμοὶ μὲν σύνηθες πρὸς τὸν Κύριν Ἀθανάσιον ἐκ διαλειμμάτων τινῶν καιρικῶν παραγίνεσθαι. Καὶ δὴ καὶ παραγεγονὼς τὴν σήμερον, κατηφείας εὗρον τὸν ἄνδρα μεστὸν, καὶ πλήρη συννοίας ὅσον εἰκάσαι. Ὅθεν καὶ πρός με λέγων τὸ ποιοῦν τὴν κατήφειαν ἐκ θάῤῥους τοῦ πρὸς ἐκεῖνον ἔχω· Ὀργὴν φησὶ θείαν ἐφειμένην τοῖς ἐνθάδε κατανοῶ· Καὶ εἴθ' εἴ τις ἴοι καὶ Βασιλεῖ ἀγγείλειε τὴν ἐμὴν συμβουλὴν, μοναῖς ἁπάσαις προσάζειν, πλὴν ἐκ τῆς σήμερον, παννύχους τὰς ἐν αὐταῖς, καὶ ἐκτενεῖς ἱκετείας ἐπιτελεῖν, λέγοντες καὶ αὐτὴν τὴν ἐκτενῆ δέησιν, ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι πᾶσαν

C πόλιν καὶ χώραν ἀπὸ λιμοῦ, λοιμοῦ, σεισμοῦ, καταποντισμοῦ, καὶ ταῦτα πράττειν καὶ τὴν σήμερον, καὶ τὴν αὔριον, καὶ τὴν μετ' ἐκείνην, καὶ ἐς ἀεὶ σχεδὸν ἐξιλευμένους τὸ θεῖον διὰ τῆς συνεχοῦς παρακλήσεως. οὕτω γὰρ οἶμαι καὶ Θεὸς ἀνεὶς τὴν ὀργὴν, εὐμενὴς ἡμῖν γένοιτο. Ταῦτ' ἀκούσας ἐγὼ, ἐλθὼν τῷ Ἡρακλείας Μητροπολίτῃ τὸν λόγον ἐκοινωσάμην. Καὶ ὃς παρ' εὐθὺς ἐπείγει μοι τὴν πρὸς τὴν Βασιλείαν σου ἄφιξιν. Ἐφ' ᾧπερ ἀνενεγκεῖν ὅσον παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἤκουσα. Πάρειμι τοίνυν καὶ λέγω, καὶ ὡς δόξει τῇ ἐκ Θεοῦ Βασιλείᾳ σου κελευέτω τε καὶ πραττέτω. Πλὴν εἰ ἐν φροντίδι ποιεῖς τὸν λόγον τῇ προσηκούσῃ,

D αὐτόθεν ἄρχεσθαι τὸ ἔργον κέλευε γίνεσθαι, κατὰ τὴν τοῦ εἰπόντος παραγγελίαν. Κἀμοὶ γὰρ προσέταττε Θεοῦ δέεσθαι, καὶ ἄλλους εἰς τοῦτο παρακαλεῖν εὐλαβεῖς ἄνδρας, ὅσους ἂν καὶ συνήθεις εἰδείην. Δέχεται τὸν λόγον ἀσμένως ὁ Βασιλεύς. καὶ ὁ μὲν Μοναχὸς εἰπὼν, ἀπηλλάττετο. Βασιλεὺς δ' εἰς νοῦν στρέφων τὸ ἀγγελθὲν, καὶ περὶ τῶν φρικωδῶν ἀπειλῶν τοῦ Θεοῦ ἐννοούμενος, ὧν ῥυσθῆναι κατὰ τὸ σύνηθες λέγοντας προσέταττεν ὁ εἰπὼν Θεοῦ δέεσθαι, λιμὸν μὲν καὶ λοιμὸν, ὡς ἐν χρόνῳ καὶ διὰ μακροῦ ξυμβαίνοντας, τῆς φροντίδος ἐξῄρει. Μὴ δὲ γὰρ ἐν τρισὶν ἡμέραις ταῦτ' ἐνσκῆψαι οἷά τ' εἶναι.

E Σεισμοῦ δὲ καὶ καταποντισμοῦ ἀναλαμβάνων ἔννοιαν, δι' ἐννοίας εἶχε τὸν λόγον. Ὑπώπτευε δὲ καὶ τὸ τοῦ Μοναχοῦ μήνυμα, τὴν τοῦ καιροῦ αἰτιωμένου παραδρομὴν, ὡς μὴ δὲ οἷόν τ' ἐσομένου, ὡς ἔλεγεν, ἐντεῦθεν ἀνύσαι, μή πως ἐκεῖνος εἰδώς τι τῶν ἤδη γενησομένων ἔλεγε· Καὶ ταῦτα μὲν Βασιλεύς. Ἐβούλετο δ' οἶμαι ὁ

λόγος, καὶ ἄλλό τι δηλοῦν τὸ κατὰ καιρὸν δηλαδὴ τὰς ἀποςολὰς εἰς τὰς μονὰς γίνεσθαι, καὶ μὴ ἐξώρους ἐσάπαν, ὀψὲ τῶν νυκτῶν τῶν Αποςόλων ἐφισαμένων. Τέως δ' ὅμως ὑπέκνιζε τὸν Κρατοῦντα, καὶ ἄλλό τι βαθύτερον ἐννοούμενον, ὡς αὐτὸς δημηγορῶν ὕςερον ἔλεγε. Καὶ τῷ μὲν Λογοθέτῃ προςάσσει τῶν γενικῶν, πέμπειν ἐπὶ μονὰς τοὺς ἐροῦντας τὴν τοῦ Βασιλέως πρόςαξιν. Εφ' ὦπερ αὐτόθεν παννύχους ἱκεσίας ποιεῖν. Τὸ μέντοι γε καὶ τὴν ἐκτενῆ ὅπως ποιοῖεν, καὶ τί λέγοιεν ἂν προδηλοῦν, πρῶτον μὲν περιττὸν οἷον κρίνων, ἠφίει· εὐθὺς δ' ἐκ μεταμελείας τὸν Λογοθέτην ἀνακαλούμενος, ὡς καὶ αὐτὸς δημηγορῶν ἔλεγε, παράγων κἀκεῖνον ἐπὶ τούτοις μάρτυρα, καὶ τοῦτο προσέταττε παραγγέλλειν τοῖς πεμπομένοις παραδηλοῦν τοῖς Μοναχοῖς. Αὐτὸς δὲ διανυκτερεύων καὶ γρηγορῶν, εἰωθὸς ὂν ἐκείνῳ τὸ ταῦτα ποιεῖν, ὅμως καὶ ἐν ἐννοίᾳ σεισμοῦ ἦν, ὡς ἔλεγεν. Ως δὲ χρόνος παρῆλθε, καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν ἰδίαν μητέρα, τὴν πρόσοδον ποιεῖν κατὰ τὸ συνήθες ἔμελλεν, ἐπισημαίνει παραχρῆμα, ὡς ἐκεῖνον καὶ γνῶναι καὶ λέγειν, σεισμὸς μαλακὸς, ἐπὶ τοσοῦτον δῆλος ὥςε καὶ γνωσθῆναι μόλις τῷ γρηγοροῦντι. Ην οὖν τοῦτο τῷ Βασιλεῖ εἰς δόξαν ἀληθείας τῶν λεχθέντων προοίμιον. ὅμως ἐχεμυθῶν, ὡς ἔλεγε, καὶ πλέον τι τοῦ συμβάντος παρετήρει καὶ ὑπεσκέπτετο. Νὺξ μὲν οὖν ἐκείνη παρῴχετο, καὶ ἡ μετ' αὐτὴν αὖθις, καὶ τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ πρωΐας σεισμὸς προσήρραξε κραταιότερον· Οὐ μὴν δὲ ὥςε καί τι τῶν ἐς κίνδυνον ἐκ τούτου γενέσθαι. Καὶ εὐθὺς ὁ Βασιλεὺς ἐν πληροφορίᾳ ὥρμα γενέσθαι τοῦ ἐκεῖνα λέγοντος, καὶ καθεκτὸς οὐκ ἦν θαύματος καὶ ἐπαίνου ἐκεῖνον τιθέμενος, κἂν τέως τὸ οὔνομα ὑπεκρύπτετο.

A tur tali hora suos aliosque inquietare. Ad hunc tamen respectum vincendum illum denique perpulit cura intime vellicans acrior, prout ipse postea in concione dixit. Quare Logothetæ Genicorum confestim mandavit, destinare sine mora certos ad quæque Urbis Monasteria, qui vigilias ubique ac preces noctibus æquandas auctoritate Imperatoris indicerent. In quo ipso se aliud quoque dubitasse significavit, Nimirum an prima illa supplicationum præscriptione causam nominatim exprimeret ob quam orari vellet? ac primo quidem istud judicans superfluum, omiserat: mox tamen pœnitens, ut concionando est fassus, revocato Logothetæ (cujus rei testem ipsum citabat) imperavit, ut & causam adjungeret, edicens singulorum cœnobiorum Sodalibus, quorum B malorum liberationem a Deo exposci oporteret. Hoc dimisso Imperator ipse in vigilia pernoctans, quod erat & alias solitus facere, potissimum in imagine terræmotus intentati mentem habuit defixam, quemadmodum referebat postea: quoad nocte transacta cum hora illuxisset, qua consueverat Matrem adire salutationis matutinæ gratia, dum ad id se accingit, terra motu concussa, ut dicebat, est, adeo leni, ut vix sensibilis vigilanti esset; quod quasi pignus veritatis denunciati mali, atque adeo ejus procemium Imperatori fuit. Pressisse tamen se id silentio ajebat; & tacita suspensione solicitæ mentis expectasse majus quidpiam ex isto initio. Nox igitur illa sic abiit; & inde alia consequens. ac tandem die septi- C ma decima mane terræmotus erupit vehementior: non tamen ut usque in periculum ruinæ ac noxæ invalesceret. Eo statim experimento convictum se ajebat Imperator, plane jam sine dubitatione incubuisse ad credendum, divina utique prædoctum illustratione fuisse illum qui talia denunciasset: quem propterea valde laudabat, se se præ admiratione non continens: quamquam ejus hactenus ista narrando nomen reticeret.

CAPUT XXXV.

De Conventu Sacrorum Virorum coacto, & Imperatoris Interrogatione.

Διαλαλεῖται τοίνυν πρωΐας πᾶς ἀνὴρ Ιερὸς, Αρχιερεὺς καὶ Κλῆρος, καὶ Μοναχῶν οἱ κράτισοι, καὶ εἰς κοινὴν ὁ Κρατῶν τὸν λόγον τιθεὶς, μετ' ἐπιμελείας πάσης διεπυνθάνετο, τί ἂν καὶ δοκοίη τούτοις ὁ Μοναχὸς (οὔπω γὰρ ἔλεγε τὸ οὔνομα) ὃς περὶ τοιούτων φθάσας ἐδήλωσιν, οὔπω πως διαμηνυσάμενος. Καὶ τοῖς μὲν οὕτως, τοῖς δ' ἐκείνως, ἐπεὶ οὐκ ἦν εἰδέναι τὸ πρόσωπον, ἐδόκει τὰ περὶ τούτων ξυμβλῆναι. Πλὴν ὅτι τις εἴποι, οὔπω γε ἔλεγε, καὶ διηπίςει ἑαυτῷ λέγοντι, μὴ ἔχων ὅπη ςῇ καὶ ἀπερείσεται πρὸς ἀλήθειαν. Οἱ μὲν γὰρ Μοναχὸν τῷ τέως τὸν εἰπόντα μανθάνοντες θείαν τὸ πρᾶγμα πρόῤῥησιν ὡμολόγουν. Εἰ τέως προδήλως καὶ ὡς ἠκούετο ἐποίει. Εἰ γὰρ τινὰ τῶν τῆς σαρκὸς δεσμίων τὸ θεῖον χαρισμάτων ἀξιοῦν βούλοιτο, Μοναχὸν ὑπὲρ ἄλλους

D Postridie mane convocatis Imperator sacris Hominibus cunctis, Episcopis, Clero, Monachorum præcipuis in communem audientiam, ubi, quæ sibi contingerant narrasset, instanter exquirebat ab unoquoque, qualis ipsi esse videretur ille Monachus (nondum enim prodebat nomen) qui hæc antequam fierent & prævidisset, & sic denunciasset? Ad eam propositionem varius erat eorum qui consulebantur sensus: ita tamen ut nemo facile aut sententiam figeret, aut responsum expediret; diffidentibus sibi singulis, nec ubi pedem certi judicii solida in veritate ponerent, reperientibus, quoad ignorarent vatis nomen, cujus personæ ac morum præviam notitiam ad prudenter statuendum de qualitate vaticinii, necessariam putabant. Tantum ex eo quod iste ignotus Propheta, esse diceretur Monachus, quidam argumentum se ajebant capere Divini Spiritus in ista præsagitione versati: quod verisimile censerent, si quem ex mortali devinctis corpore suis Deus afflatibus dignare vellet, segregatum a curis

Edit Rom. pag. 249.

terrenis hominem professione vitæ solitariæ, fuisse ad id præ cæteris electurum. Atqui ne isti quidem secure nimis indormiendum præjudicio admonebant Alii, magnopereque secus suspicando incumbebant ad reprobandam totam rem: quam nec dubitabant appellare: *Operationem Adversarii Spiritus Dei gloriam furantis, ea quæ Deo conveniunt prœripiendo*, ut Magnus loqui solebat Antonius. Non deerant qui humanis Disciplinis ex observatione naturalium Signorum ejusmodi eventus præsciri ac prædici disputarent posse. Omnes tamen requirebant, velut fundamentum certum stabiliendæ de hoc negotio veræ sententiæ, cognitionem personæ ac nominis ejus, quo de quæreretur: rati quamdiu is de facie foret ac vita ignotus, cunctas in eum quamlibet sinistras recte suspiciones cadere. Cæterum (nonnulli ajebant) hac tempestate ad intelligendum dicendumque, B ingruere in Romanos infortunia, & ea quidem omnium quæ fando audivimus, maxima; nec vate, nec Propheta opus habemus; experientia publica id cuique abunde monstrante: in eo solum usus esset & mirus & optabilis Monitoris divinitus afflati, si quis indignationis Dei manifestæ jam in nos, arcanas & nobis noxie ignoratas e Cælo edoctus indicaret causas. Nempe in genere quidem scimus, quotquot imbuti Christianis disciplinis, administrari mundum æqua, & sapienti Providentia, persuasissimum habemus; peccatis utique, qualia quotidie plurima patrantur, iram Dei contra homines armari: quodnam tamen potissimum nostrum crimen hæc sub quibus hodie gemimus flagella ulciscantur, ut incompertum nobis est, ita esset utilissimum doceri. Sic enim, eo C emendando, fons malorum posset obstrui. Consilium sane Deo supplicandi, ut propitiari se sinat & nostri misereatur iis suggestum qui vindictæ divinæ plagis nunc maxime flagrantissimis uruntur; nihil habet mirabile ac prudentiæ vulgaris modum excedens. Agnosci quidem forte posset suspici dignum aliquid & captu superius humano, in eo qui consilii talis inopinatus Auctor exurgeret in medio Populi felicis, & cunctis naturæ ac fortunæ bonis, sine ulla sortis adversæ formidine, florentissimi: qualem accepimus Jonam Prophetam e longinquo ad id profectum, nihil minus suspicantibus & beata copia rerum omnium summa in pace fruentibus, Denunciatorem cladis extremæ, quæ aures solum sine ullo experientiæ sensu perculerit, se se repente objecisse Ninivitis. D Enimvero si quis nobis vero Prophetiæ spiritu se afflari, evidenti experimento fidem faceret; rem utique manifestans humano ingenio inscrutabilem: causam videlicet divinæ in Nos iræ, quæ summum malorum nos urgentium revera malum est, hunc justa quidem admiratione prosequeremur: sed & simul nos beatos reputaremus; quorum scilicet in gratiam ac fructum peculiarem, non autem in propriam sui jactantiam, ejusmodi esset ex alto inspirata prædictione perfunctus. Abscondi vero ipsum, & ex occulto vocem mittere, præterquam indecens, etiam, juxta Testimonium scripturæ, periculosum est. Ac quanto nos plecti justius immissis divinitus cladibus manifestum fieret, ubi declarata per eum nobis culpa nostra quapiam, quæ divinam in nos indignationem concitaret, nos in ea corrigenda segnes essemus; E tanto illi rem tantam, & scitu maxime utilem celanti, siquidem scit; (scire autem ipsum oportet si Propheta sit: nam hoc nomen mereri sola denunciatione rerum quæ a nemine ignorantur, haudquaquam potest) tanto, inquam, isti reticenti quod potissimum publicasse debuerat, gravius imminet periculum rationis ex ipso, a Deo repetendæ male gesti ministerii. Tantum igitur absumus a judicando, istum quicumque est, qui peti nos cælestibus flagellis, quod cuivis est notissimum, denunciat; illud autem tacet, quodnam ob nostrum scelus vulgo incompertum, nec

Edit. Rom. pag. 250.

A ἂν ἀξιῶσι. Οἱ δὲ καὶ ἐναντίου πνεύματος ἀπεκάλουν ἐνέργημα, κλέπτοντος τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν, ἐκ τοῦ τὰ τῷ Θεῷ πρέποντα προαρπάζειν, ὡς τὸν μέγαν λέγειν Ἀντώνιον. Τοῖς δὲ καὶ ἐγχωροῦν εἶναι ἔκ τινων μαθημάτων εἰδέναι τὰ τοιαῦτα ὑπελαμβάνετο· πάντες δὲ ὡς ἐπ' ἀσφαλεῖ θεμελίῳ τῷ τοῦ ἀνδρὸς προσώπῳ ἤθελον ἐποικοδομεῖν τὴν διάγνωσιν. Ὡς αὐτοῦ γε ἀδήλου ὄντος, ἁπάσας ὑπονοίας ἁρμόζειν. Πλὴν τὸ μὲν κῆδε ἐφῆφθαι Ῥωμαίοις ἔλεγον. Καὶ ταῦτα τὰ μέγιστα ὧν ἀκοῇ παρειλήφαμεν, οὔτε μάντεως, οὔτε μὴν Προφήτου εἰπεῖν χρῄζοιεν. Τὸ δὲ καὶ θεόθεν ὀργιζομένου, καὶ ἃς εἴπῃ τις ἂν αἰτίας, πολλῶν γε οὐσῶν, B ἐξαίρομεν μέντοι καὶ ἁμαρτίας τὰς τοῦ καθ' ἕκαστον Χριστιανοὺς γε ὄντας καὶ πρεσβεύοντας πρόνοιαν, εἰκὸς ἐννοεῖν, καὶ εἴ γ' ἐπὶ τούτοις ἢ ἐπὶ τοῦ λιπαρῶς Θεοῦ δέεσθαι συμβουλῆς ὡς εὐμενίζοιτό τε καὶ ἐλεῴη, ἵσταται θαυμαστὸν οὐδέν. Τοὐναντίον μὲν οὖν ἂν θαυμαστὸν εἰ εὐθηνοῦσιν ἐς ἅπαν καὶ οὐδὲν ἔχουσι λυπηρὸν, προέλεγέ τις τὰ φοβερὰ, ἃ ἂν τέως ἀπέβαινον, ὅπου γε καὶ Ἰωνᾶς ὑπωπτεύετο Νινευίταις τρυφῶσι μέχρι καὶ ἀκοῆς, ἀλλ' οὐ πείρας, σταθέντων τῶν λυπηρῶν. Εἰ δὲ τὸ προφητείας ἀξιῷτό τις ἐπὶ τῷ πλέονι τῶν κακῶν, θαυμαστὸς μὲν ἐκεῖνος δόξειεν ἄν. μακαριστοὶ δὲ καὶ ἡμεῖς λογιζοίμεθα, ὡς οὐκ C ἐκείνου ἀλλ' ἡμῶν γε χάριν τῆς προῤῥήσεως γεγονυίας. Κρύπτεσθαι μὲν οὖν ἐκεῖνον καὶ μὴ φανερούμενον ἐκφανεροῦν τὰ θεῖα μυστήρια, πρὸς τῷ μὴ ἔνδοξον εἶναι κατὰ τὴν γραφὴν, καὶ κινδυνῶδες καθίσταται. Καὶ ὅσον ἡμεῖς δίκαι περιελεύσονται κατωλιγωρηκότας δίκαια, εἰ τὰς αἰτίας ἐκεῖνος λέγει τοῦ δαιμονίου μηνίματος· Οὕτως ἐκείνῳ σιγήσαντι τὸ διὰ κηδεμονίαν προρραθὲν, κίνδυνος περιστήσεται. Τὸ δ' ἐπὶ τούτοις ἰσᾶν τὸ θαῦμα μὴ τὰς αἰτίας λέγοντα, καὶ ταύτας οὐ κοινὰς καὶ συνήθεις τῷ κόσμῳ, ἀλλ' ἴσως ἰδίας καὶ καινοφανεῖς ἄντικρυς. μὴ καὶ ἑαυτῷ τις λέγων τοιαῦτα περιποιοίη τὸν θαυμασμὸν, D συναρπάζων μόνον τὴν δόξαν θηρώμενος. Ταῦτα λέγοντες, δῆλοι μὲν ἦσαν παρακινοῦντες τὸν Βασιλέα τὸ πρόσωπον ἐμφανίζειν. Ἐμφανεῖς δὲ καὶ χαίροντες, εἰ κριθείη τῶν τοιούτων ἐκεῖνος ἄξιος, Θεοῦ φιλανθρωπίας ἐντεῦθεν δεχόμενοι σύμβολα. Ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς πολὺς ἐφαίνετο τὴν ἐχεμυθίαν, τὴν τῶν πολλῶν ὑπόνοιαν φυλαττόμενος. Ἤθελε δ' ἐνεχυράζειν τὰς γνώμας τῶν ἀκουόντων. Καὶ ἔτι καθαρὰς γενομένους πάθους, ἵν' οὔπω τὸ πρᾶγμα θαυμάσαντες, ὡς εἰκὸς, παραλλάττειν μὴ ἔχοιεν τὰς ὁμολογίας αἰδούμενοι, ἣν τις ἐν ὑστέρῳ γνωσιμαχεῖν αἱροῖτο μαθὼν τὸ πρόσω- E πον κἂν τούτοις ἡμέρα μὲν ἕως ὀψὲ διηνύετο. νὺξ δ' ἐπελθοῦσα, καλὸν ἡγεῖσθαι καὶ τὸ, νυκτὶ πείθεσθαι καὶ Βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφ' ἐκεῖνον ἔπειθε· Λῦσαι δ' αἰψηρὴν ἀγορὴν μηδὲν, πλέον τῶν ἀκουσθέντων ἔχοντες.

non forsitan insuspicabile; ac ubi manifestatum fuerit, novum appariturum, illa desæviant, admiratione dignum esse: ut contra potius existimemus, illum affectata ista occultatione sui, justam nobis movere suspicionem callidæ quæstuosæque arrogantiæ, examen quidem ac convictionem metuentis, si se jam nunc ostenderet; plausum vero admirationemque popularem suo, ubi maturum fuerit, in vulgus edendo nomini, sub artificiosis istis interim latebris parantis. Hæc illi sic disserentes, haud molles, ut palam erat, se putabant admovere Imperatori stimulos ad proferendam nominatim hactenus dissimulatam personam novi vatis Monachi; gavisuri, si postquam vultu & vita innotuisset, moribus ac sanctimonia dignus reperiretur, quem haud esset incredibile afflatum fuisse divinitus: unde incipientis placari, ac jam benigne faventis rebus nostris Dei, læta possent auguria captare. Verum Andronicus magis magisque obfirmabat animum in astuti perseverantia silentii, non ignorans quam invidiosum esset apud multos expatriarchæ Athanasii nomen, & orituras inde, simul id foret declaratum, in hanc totam ejus prædictionem suspiciones præcavens. Volue- *Edit. Rom. pag. 251.* rat autem isto colloquio tentare, an posset elicere admirationem favoremque audientium quæ narraret erga istud ipsum sic nude propositum vaticinium, sine Auctoris expressione offensiones veteres refricatura; ratus, si hoc consequeretur, habiturum se ista sic declarata in rem abstracte ipsam studia, pro pignore vincendarum a tali sensu præoccupatis privatarum ab Athanasio aversionum: quarum præjudicatis affectibus incitandi videbantur ad reprobandam impediendamque quantum possent ejus restitutionem in Patriarchatum, nisi pudore quodam levitatis, ne resilire dicerentur a semel ostensa sententia, favere nominatim agnito pergerent eidem, quem citra nomenclationem indicatum admiratione se ultro dignatos, applausuque meminissent. His ultro citroque sermonibus die in solidum expensa, nox superveniens, nocti cedere, Imperatori & aliis suasit. Solverunt igitur *celerem*, ut poeta loquitur, *conventum*. hoc est, qui licet tota die durasset, præfestinato dimissus videri poterat, quoniam dirimebatur, infecto, cujus gratia, & voto convocantis Augusti, coiverant, negotio. Nihil enim ultra sonum aure acceptum jactatorum hinc inde verborum domum plerique retulerunt.

CAPUT XXXVI.

De concione Imperatoris & profectione ad Athanasium.

A Ἅμα δ' ἕω συγκαλέσας καὶ αὖθις ὁ Βασιλεὺς, οὐ τούτους μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ ὅσον ἦν τῆς πολιτείας καθαρόν τε καὶ ἔκκριτον, καὶ Μοναχοὺς σχεδὸν πάντας, ἔγνω καὶ πάλιν ἐν κοινῷ τὰ περὶ τούτου δημηγορεῖν. Ὡς τοίνυν τὸ πλῆθος ὁ χρυσοτρίκλινος οὐκ ἐχώρει πολύ γε ὄν, ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ περιπάτου σφίσι κάτωθεν ἱσταμένοις, περὶ ἐκεῖνον τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν ὄντων, καὶ ὅσον Βασίλειον, πολλάττα διεξιὼν, καὶ ὅπως ἐλέγχθη τε καὶ ἐπράχθη ἕκαστον, πάντα κατὰ μέρος διειληφὼς, τέλος, ὑπερθαυμάσας μὲν τὸν ἄνδρα, κρύπτων ἔτι τοὔνομα, ὑπερθαυμάζειν δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς ἐργασάμενος, ἐντεῦθεν ἐξ αὐτοῦ B λόγου, καὶ τῷ ἡτοίμαστο καὶ στολῇ καὶ ζώνῃ καὶ καλύπτρᾳ, καὶ ὑποδήμασιν, ἐξορμᾷ μὲν ἐκεῖνος πεζῇ πρὸς τὸν τέως ἄγνωστον, ἐξορμᾶν δὲ πείθει καὶ τοὺς ἐθέλοντας, οὐ προστάσσων βασιλικῶς, ἀλλ' ἀφιεὶς ἑκάστῳ τὸ αὐτεξούσιον. Πλὴν τῷ εἰς τέλος κεκοπιακότι, μεγάλην καὶ ἀγαθὴν ἐγγυώμενος τὴν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς εὐλογίαν. Ὅσοις δὲ καὶ γέρουσιν οὖσι πεζοπορεῖν οὐκ ἦν, ἐπὶ πηλοῖς καὶ ταῦτα καὶ τέλμασι, χειμῶνος ὄντος, τούτοις καὶ ἵππων ἐπιβαίνειν ἠφίει. καί γε προῆγε σημείοις τισὶ τεκμαιρομένους τὰ τῆς ὁδοῦ· Ταῦτα καὶ τινὲς μὲν τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Μοναχῶν ἔπραττον, D ἄλλοι δὲ πεζοὶ πεζῷ συνωπήδουν τῷ Βασιλεῖ. Τῷ μέντοι γ' Ἀλεξανδρείας, καὶ ἱππεύειν προσέτακτο, καὶ τὸ πρόσωπον ἔγνωστο, καὶ τὰ τῆς ἀξιώσεως λελιπάρητο. Καὶ Βασιλεὺς μὲν ἤλπιζεν ἐκεῖ τὸν ἄνδρα καταλαβεῖν. Ἐκεῖνος δὲ τὴν τοῦ μεγάλου πατρὸς Ἀθανασίου λειτουργίαν σκεψάμενος, ἐπορεύετο ἐπ' οἴκου. Καὶ ἦν ἐντεῦθεν ὁρᾶν ἄπειρον πλῆ-

A Diluculo porro posteræ diei, convocatis rursus Imperator non iis solum, quos pridie allocutus fuerat; sed & e corpore Civium honestissimis ac lectissimis quibusque, Monachis vero ferme universis; decrevit apud hos omnes de eodem iterum argumento agere, non ut heri familiaribus interrogationibus ac promiscuo colloquio; sed perpetua e loco Superiori, tamquam ad concionem, habenda oratione. Cum autem multitudinem sane ingentem aureum Triclinium non caperet, ex Ambulacro se se proferens, habensque circa se quantum erat sacrorum Hominum & Palatini Comitatus, ad stantem inferius confertam Turbam tum alia quædam ad scopum accommodata disseruit, tum prædictionis totius ordinem particulatim exposuit; enarrans ut quidque exploratum atque actum, B demonstrans quam non facili credulitate, sed post certum demum experimentum eventus manifesti, vaticinio sit fides adhibita. tandem in admirationem prorumpens summam præconiaque viri qui talia prævidere præmonereque potuisset (cujus tamen adhuc silebat nomen) in immensum exaggerans, motis jam Auditoribus, & in parem ignoti vatis admirationem tractis, ex ipso protinus sermone (nam ad hoc jam antea stola, zona, tegmen regium capitis, calceamenta præparata fuerant) iter pedes ipse aggressus est ad innominatum illum, invitans ut se qui vellent sequerentur, præcepto non interposito, sed sua cuique libera relicta voluntate. Cæterum cunctis quos laborem istius profectionis perferre ad extremum non piguisset, amplæ mercedis loco despondens magnam & bonam viri ejus admi- D randi benedictionem. Si qui autem senio debiles sequi pedibus nequirent, maxime lutosis, & ut in Urbe tanta per hyemem cœno *pag. 252.* passim lubricis & deformibus plateis, his ut equos inscenderent, permisit. Ita ipse præiens ducebat signis jam e quibusdam conjectantes, quo via dirigeretur. Equis ergo usi sunt Episcoporum & Monachorum quidam, reliqui pedites peditem affectabantur Augustum, qui cum forte Alexandrinum Patriarcham non observaret in turba sequentium,

cujus tamen suffragio comprobari, quæ ferent magnopere optaret: misit ad eum qui & equo juberent uti, & nomen occulti vatis indicarent, & a se diligenter orarent, ne ejus honori adversaretur. Hæc Andronicus sic mandabat deprehendendum adhuc in Palatio, ubi concioni adstiterat, Alexandrinum autumans. Verum ille, prætextu celebrandæ liturgiæ Magni Patris Athanasii, domum versus ire præceperat. Erat deinceps spectaculo constipata circa Imperatorem infinita multitudo

θος περὶ τὸν ἄνακτα, ῥύακας μιμουμένων ποταμοῦ, εἰς ἓν συνιόντων, καὶ προθυμίας ἁπάσαις ἐπεισρεόντων, ὅπως γε προσάξειε Βασιλεύς· Καρτερικῶς καὶ τοῦ Βασιλέως τὴν ὁδὸν στενοχωρούσης, ἕως οὗ τὴν τῆς ὁδοῦ μόλις διενεγκόντες δυσχέρειαν, ταῖς πύλαις ἐπέστησαν τῆς μονῆς, καὶ ἀνεῳγμέναις κατὰ πρόνοιαν ταῖς ἐπὶ χρόνοις κεκλεισμέναις ἐνέτυχον.

momentis singulis increscens se se aggregantibus eodem plenis quasi torrentibus Populi, effusis undique studiis in unum confluentis, pronique delabentis quo demum cumque præcepisset Imperator: perseveranter interim & ipso Augusto gradiente; quoad vix tandem superatis viæ hibernæ difficultatibus, ad Portas Monasterii pervenere, quas & multis retro annis clausas, quadam tunc providentia reseratas ac patentes offenderunt.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

GEORGII PACHYMERIS
ANDRONICUS PALÆOLOGUS
SIVE
HISTORIA RERUM AB ANDRONICO PALÆOLOGO

Seniore in Imperio gestarum, usque ad annum ejus ætatis undequinquagesimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis JESU.

LIBER QUINTUS.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

Κεφ. α'.

Οπως ὁ βασιλεὺς ἅμ' Ἀρχιερεῦσι, καὶ λαῷ ἀπῆλθεν εἰς Ἀθανάσιον.

Κεφ. β'.

Περὶ τοῦ τῶν Ἀρχιερέων ἐπὶ τοῦ Ἀθανασίῳ σχίσματος.

Κεφ. γ'.

Περὶ τῆς εἰς τὸν Ἰωάννην τοῦ βασιλέως ἀφίξεως, καὶ τοῦ ἐκφωνηθέντος ἀφορισμοῦ.

Κεφ δ'.

Περὶ τοῦ θανάτου τῆς δεσποίνης Θεοδώρας.

Κεφ. ε'.

Τὰ περὶ τῆς ἐξελεύσεως τῆς δεσποίνης Εἰρήνης καὶ τῶν γάμων τῶν παίδων αὐτῆς,

Κεφ. ς'.

Συσκέψεις περὶ τοῦ ἐκφωνηθέντος παρ' Ἰωάννου ἀφορισμοῦ.

Κεφ. ζ'.

Περὶ τῆς τῶν Ἀρχιερέων ἐν τῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ναῷ συνάξεως διὰ ταῦτα.

CAPITA LIBRI QUINTI.

Edit. Rom. pag. 253.

CAP. I.

Ut Imperator cum Episcopis & Populo adierit Athanasium.

CAP. II.

De Schismate Episcoporum ob Athanasium.

CAP. III.

De Imperatoris accessu ad Joannem, & ei ab hoc pronunciata excommunicatione.

CAP. IV.

De morte Dominæ Theodoræ.

pag. 254.

CAP. V.

De Profectione ex Urbe Domina Irenes & nuptiis Filiorum ejus.

CAP. VI.

Deliberationes circa pronunciatam a Joanne excommunicationem.

CAP. VII.

De Episcoporum in Sanctorum Apostolorum Templo conventu super his.

CAP. VIII.
De Melita.

Κεφ. η'.
Περὶ τοῦ Μελιτᾶ.

CAP. IX.
Ut Tractus Orientales pessumdati omnes subversique funditus fuerint.

Κεφ. θ'.
Περὶ τῆς τῶν ὅλων διαφθορᾶς καὶ ἐπαναστάσεως.

CAP. X.
De Imperatoris Michaelis primum Cyzicum, inde Pegas recessu.

Κεφ. ι'.
Περὶ τῆς τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ εἰς Κύζικον, εἶτα εἰς Πήγας ἀναχωρήσεως.

CAP. XI.
De Terræ motibus qui contigerunt in Climate Rhodio.

Κεφ. ια'.
Περὶ τῶν γεγονότων σεισμῶν ἐν τῷ διὰ Ῥόδου κλίματι.

CAP. XII.
De Latinis qui vocati advenerunt: & qualia egerint.

Κεφ. ιβ'.
Περὶ τῶν ἐκ προκλήσεως ἐλθόντων Λατίνων, καὶ ὁποῖα ἔδρασαν.

CAP. XIII.
De Michaele Despota, ut suspectus redditus, sit comprehensus.

Κεφ. ιγ'.
Περὶ Μιχαὴλ τοῦ Δεσπότου ὅπως ὑποπτευθεὶς ἐπεσχέθη.

CAP. XIV.
Pugna Catelanorum & Genuensium, & cædes Magni Drungarii.

Κεφ. ιδ'.
Μάχη Καταλάνων καὶ Γεννουιτῶν, καὶ φόνος τοῦ μεγάλου Δρουγγαρίου.

CAP. XV.
De miro apud Magnesiam prodigio.

Κεφ. ιε'.
Περὶ τοῦ κατὰ τὴν Μαγνησίαν τεραστίου θαύματος.

CAP. XVI.
De re bene per solertiam a nostris apud Sardes gesta.

Κεφ. ις'.
Περὶ τοῦ κατὰ τὰς Σάρδεις τῶν ἡμετέρων ἐκ προνοίας ἀνδραγαθήματος.

CAP. XVII.
De Imperatoris Michaelis in Urbem reditu.

Κεφ. ιζ'.
Περὶ τῆς τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ εἰς τὴν πόλιν ἐπανελεύσεως.

CAP. XVIII.
De Incursione Sphentisthlabi in subjectas Hæmo regiones.

Κεφ. ιη'.
Περὶ τῆς καταδρομῆς κατὰ τὸν Αἷμον τοῦ Σφεντισθλάβου.

Edit. Rom. pag. 255. CAP. XIX.
De Condemnatione despotæ Michaelis Angeli.

Κεφ. ιθ'.
Περὶ τῆς καταδίκης τοῦ Δεσπότου Μιχαὴλ τοῦ Ἀγγέλου.

CAP. XX.
De Pace abscissorum Antistitum ob Athanasium.

Κεφ. κ'.
Περὶ τῆς εἰρήνης τῶν ἀποσχισθέντων Ἀρχιερέων διὰ τὸν Ἀθανάσιον.

CAP. XXI.
Rursus de malis ulteriorem Continentem inundantibus, & allatis undecunque tristibus nunciis.

Κεφ. κα'.
Περὶ τῶν καταβάντων τὴν περαίαν δεινῶν, καὶ ἔτι τῶν ὁπηδήποτε, ἐξαγγελία.

CAP. XXII.
Mors Porphyrogeniti.

Κεφ. κβ'.
Θάνατος τοῦ Πορφυρογεννήτου.

CAP. XXIII.
Adhuc de Magno Duce.

Κεφ. κγ'.
Περὶ τοῦ μεγάλου καὶ ἔτι Δουκός.

CAP. XXIV.
De Attaleota & de Magnesiensibus, deque duce Nostongo.

Κεφ. λδ'.
Περὶ τοῦ Ἀτταλειώτου καὶ τῶν Μαγνησιωτῶν καὶ τοῦ Δουκα Νοσόγγου.

CAP. XXV.
De iis quæ Tripoli ad Mæandrum acciderunt.

Κεφ. κε'.
Περὶ τῶν κατὰ τὴν Τρίπολιν τὴν κατὰ Μαίανδρον συμβάντων.

CAP. XXVI.
Adhuc de Magno Duce, & de Attaleota.

Κεφ. κς'.
Περὶ τοῦ μεγάλου καὶ ἔτι Δουκὸς καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀτταλειώτην.

CAP. XXVII.
De Joanne Choerobosco qui & Matzucatus est dictus.

Κεφ. κζ'.
Περὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χοιροβοσκοῦ τοῦ καὶ Ματζουκάτου λεγομένου.

CAP. XXVIII.
Expeditio Imperatoris Michaelis in Partes occiduas.

Κεφ. κη'.
Ἐκστρατεία τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ εἰς τὰ περὶ δύσιν.

Κεφ. κθʹ.

Ἀνδραγαθία κατὰ Γεννουϊτῶν τοῦ τῶν Λαζῶν ἄρχοντος Ἀλεξίου.

CAP. XXIX.

Pugna prospera Principis Lazorum Alexii contra Genuenses.

Κεφ. λʹ.

Τὰ κατὰ τὴν Ἄνναν τὴν κατὰ δύσιν βασίλισσαν.

CAP. XXX.

De rebus Annæ Reginæ in Occiduis Tractibus degentis.

Κεφ. λαʹ.

Ἀπόδρασις Ἀλανῶν ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκός, καὶ ἀνδραγαθία περὶ τὰς πηγάς.

CAP. XXXII.

Fuga Alanorum e Castris Magni Ducis: eorumdemque successus bellicus ad Pegas.

Κεφ λβʹ.

Τεράστιον τελεσθὲν ἁγίας παρὰ τῆς ἁγίας ὁσιομάρτυρος Θεοδοσίας.

CAP. XXXI.

Prodigium Patratum a Sancta Martyre Theodosia.

CAPUT I.

Ut Imperator cum Episcopis & Populo adierit Athanasium

Edit. Rom. pag. 256.

IAnua igitur Monasterii, ubi diversabatur Athanasius quondam Patriarcha, decem jam annis, minus novem mensibus, clausa, quæ inaccessum ipsum & plane solitarium tanto intus spatio permanentem servarat, aperta tunc est; neque id modice ac parce: ita ut trudere se necesse esset atque in angustiis conflictari subeuntem maximo numero Populum: verum sic plane, ut Poetæ cujusdam hemistichium apte huc caderet: *patuerunt ostia tota*. Ac simul Imperator cum Episcopis, præcipuisque Monachorum limen institit, simul Athanasius Cella progressus, indutus læna, Galerum e stipula contextum gestans, bacillo ex ferula gressum fulciens, prodiit eis obviam ad vestibulum; magna jam simul istuc impetu delata Populi parte. Tunc vero primum omnes intellexerunt quis tandem esset ille tot tantisque ab Imperatore præconiis celebratus, tamquam intime admissus in conscientiam altissimorum mysteriorum Dei. Itaque statim omnes ei se se venerabundi prostavere, sine ulla dissimulatione proferentes quæ penitus in animis concepta fovebant in eum studia. Præcipuus in eo extitit ardor Episcoporum Patriarcham eum certatim acclamantium, hortantiumque, ut continuo regimen Ecclesiæ, prioremque resumeret Dignitatem. Nec tamen ii non recordabantur olim actorum, querelarumque illarum ex inclementi austeritate, sub qua tantum gemuissent: sed tristium istorum species hebetatæ die longa, præsenti jam penitus gratulatione delebantur, qua faciles reddebantur eorum animi ad faventer opinandum, vana illa quondam fuisse suspicionum spectra, quibus ipsos in eum concitari contigerat. Quare universi pro se quisque majori capitis parte, reductis pileolis, nudata, benedictione impertiri ab eo supplices petebant. Quod tamen non impetrarunt. Etenim ille senectutem, infirmitatem valetudinis, & deficientes ad talia vires excusans, modeste deprecabatur ministerium: simul tamen ultro recipiens; oraturum se pro ipsis privatim Deum; indeque illis nihilominus instantibus, ea vultus obfirmatione qua rem sibi plane decretam asseverare videretur: edixit, haud aliter omnino se acturum. manum dumtaxat præbuit, quam omnes quasi benedictionem ejus contactu percepturi, reverenter osculabantur. Paulo post quædam ad tempus accomodata prolocutus, beneque
pag. 267. cunctis precatus, dimisit Populum: sed ita ut ansam sibi velut quamdam servaret ad eum attrahendum: jam nunc subostentans, se res ejus enixe in posterum curandas, & desideria solatiaque procuranda suscipere. In quo Senis apparuit astutia major quædam ac profundior, quam ut, qui de ipsius obiter agniti simplicitate minime callida persuasionem induerant, tantum in eo artis ac sagacis industriæ residere potuisse umquam suspicarentur. Præfatus videlicet palam tunc est: scire se se, magnam passim in oppressionem Plebis miseræ injuriarum impune licentiam grassari, Majoribus minores, fortioribus imbecilliores obterentibus; Eo quod tutor inopum existat nullus. Has se sibi partes ultro deposcere, circumventorum a Potentioribus protegendorum. Quæ præsens Imperator statim obnoxie comprobans: ageret sane se libente ac cupiente, reposuit; Id se jam nunc illi, omnium viso ad hoc aptissimo, imponere officium, cogno-

A Τῷ μὲν οὖν Πατριαρχεύσαντι Ἀθανασίῳ, ἡ πύλη τῆς καθ' αὐτὸν μονῆς ἐπ' ἔτη δέκα κεκλεισμένη, μηνῶν δεόντων ἐννέα, ἀπροΐτῳ καὶ αὐτοῦ μένοντι ἐς τοσοῦτον ἤνοικτο τότε. Πλὴν οὐ πεφεισμένως καὶ ὥς τινας πλήθους ὄντος τὰς τῆς εἰσόδου παραβιάσασθαι. ἀλλὰ ποιητοῦ τινος ἦν εἰπεῖν, πᾶσαι δ' ἀνεῴγνυντο πύλαι. καὶ ἅμα μὲν Βασιλεὺς ἐπέστη, καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ τῶν Μοναχῶν ὅσον ἔκκριτον, καὶ ἅμ' ἐκεῖνος τῆς κέλλης ὑπεξιὼν, χλαῖναν τ' ἐνειμένος, καὶ καλύπτραν ἐκ καλάμης ἔχων, καὶ ξύλῳ ἐπερειδόμενος νάρθηκι, ὑπήντα ἐκείνοις κατὰ τὰ πρόθυρα, B πολλῆς τινος μοίρας συνεκπαιούσης, καὶ τοῦ λαοῦ. καὶ τότε πρώτως μανθάνουσιν ἅπαντες, ὅστις ποτ' ἦν ἐκεῖνος ὁ ἐπὶ μεγίστοις καὶ μυστηρίοις Θεοῦ παρὰ τοῦ Ἄνακτος φημιζόμενος, καὶ αὐτίκα πάντες ὑπέκυπτον, καὶ ἀπαμισεύτως τὰς ὁρμὰς εἶχον, καὶ μᾶλλον Ἀρχιερεῖς ἐπὶ τοῦ καλεῖν Πατριάρχην, καὶ προσκαλεῖσθαι ἐπ' Ἐκκλησίαν, καὶ τὰς προτέρας τιμάς. καὶ γὰρ ἦν παρ' ἑκάστῳ μνήμη τῶν πάλαι ξυμβεβηκότων, τοῦ χρόνου τὰ πολλὰ ἐκεῖνα τραχέων καλύψαντος. καὶ ὡς δῆθεν ἐν κενοῖς συμβᾶσιν ἐκείνοις ἐπήλγουν. Καὶ δὴ ταῖς καλύπτραις τὸ πλέον τῆς κεφαλῆς ἀποκαλυπτόμενοι, C μέρος, τῆς παρ' ἐκείνου εὐλογίας ἀπολαύειν ἠξίουν. Ἀλλ' οὐκ ἔπειθον ταῦτα πράττοντες. Ἐκεῖνος γὰρ καὶ γῆρας, καὶ ταλαιπωρίαν, καὶ τὸ μὴ ἐπὶ τοιούτοις δύνασθαι παραιτούμενος προεβάλλετο. Ὅμως Θεόν τε ἱκετεύειν, καθ' αὑτοὺς τὲ ἰδία, καὶ ἅμα παρήγγελλεν, ὡς τὸ δόξαν ἐκείνῳ τοῦτο γίνεσθαι πάντως ἀνάγκην εἶναι. Οὔτε δ' ἐκείνους, οὔτε τινας τοῦ λαοῦ προσιόντας εὐλόγει. Μόνον δ' ἐδίδου τὴν χεῖρα, καὶ ἐν πληροφορίᾳ τῆς εὐλογίας ἠσπάζοντο. Τότε τοιγαροῦν τὰ εἰκότα διαλαλήσας καὶ ἐπευξάμενος, ἀπέλυε τὸν λαόν. Πλὴν καὶ ἀπολυθέντων, τὰ πολλὰ ἐῴκει φρον- D τίζειν. Προδιοικῶν ἐντεῦθεν τὰ κατὰ θέλησιν, βαθέως, καὶ ὡς οὐκ ἄν τις ᾤετο, τῶν ἄλλως ἐκείνῳ προσεχόντων. Πρόφασις δὲ τῆς φροντίδος ἡ πρὸς ἀλλήλους δῆθεν ἀδικία, καὶ τὸ τῶν μικροτέρων τοὺς μείζους κατωφρυῶσθαι. Καὶ ἡ τῶν κρειττόνων πρὸς ἀδικίαν ῥοπὴ, μὴ ὄντος τοῦ τοῖς μικροῖς παρισαμένου, καὶ πολυωροῦντος τοὺς καταπονουμένους δυνάμει κρείττονι. Ἐνθέν τοι καὶ Βασιλεὺς ἐνδοὺς τούτῳ ἀξιωτέρῳ τε φαινομένῳ τῶν ἄλλων, τοῦ ἐπαρήγειν ἀδικουμένοις, ἀνοιγνύναι τοῦ λοιποῦ τὰς πύλας κελεύει, καὶ προσιόντας δέχεσθαι, εἴ τε κατά τινα κρίσιν προσίοι τις, εἴτε καὶ κατὰ μεσιτείαν τὴν πρὸς αὐτόν. Τὸν γὰρ ἐπαλγοῦντα γνησίως ταῖς συμφοραῖς, ἐκεῖνον καὶ γνησίως φροντίζειν

εἰκὸς εἶναι, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν συνασπίζειν τῷ πάσχοντι. Ἦν δ' ἐντεῦθεν ἐξ ἀνάγκης, καὶ προσδοποίησις σφίσι, πρὸς ὅπερ ἄρα καὶ πράττειν ἠβούλοντο, ἃ τότε μὲν ἐπειλύοντο, ὕστερον δὲ καὶ διεφαίνοντο, ὅτε οὐκ ἦν ἀναλαμβάνειν τὰ δεδομένα τινάς. Ὅθεν καὶ ἡμέρας ἑκάστης ἐξ ἑωθινοῦ καὶ ἐς νύκτα, ἀνέδην τὰ πρὸς ἐκεῖνα ποιούμενοι ἄνθρωποι. Οἱ μὲν μετὰ χρείαν ἐγκλητεύοντες κρίσεως, μετακαλουμένου καὶ τοῦ ἀντιδικήσοντος ἐπ' αὐτοῦ, συνόντων καί τινων Ἀρχιερέων, ἐκρίνοντο. Οἱ δὲ μεσιτείας τῆς πρὸς Βασιλέα χάριν ποτνιώμενοι, σφακέλλους γραμμάτων ἐδίδουν. Καὶ ἡ ἑκάστου ἀναφορὰς τῷ Κρατοῦντι ἐνεχειρίζετο. Ἦν δὲ καὶ φροντὶς Βασιλεῖ τοὐντεῦθεν, ἐπεὶ τὰ τοῦ Ἰωάννου καθυφεῖντο τὸ ἀπὸ τοῦδε, καὶ οἱ τέως δοκοῦντες παρίστασθαί οἱ ἔκλινον ἤδη πρὸς Ἀθανάσιον, συμπείθειν Ἀρχιερεῖς, καὶ ἀνάγειν πειρᾶσθαι ἤδη τῆς προστασίας ἐπειλημμένον ἀναδοχῆς χάριν τῆς ἐπ' ἀνθρώποις καὶ κρίσεως. μετελάμβανε γὰρ αὐτὸν καὶ ἡ τῶν λοιπῶν πραγμάτων ἐλπὶς ἀγαθή, ὡς αὐτίκα δὴ χρησόντων εἰ ἀποκαθιστῷτο τῷ θρόνῳ ὁ Ἀθανάσιος. Καὶ Ἀρχιερεῖς συνῆγε, καὶ Κλῆρον, καὶ Μοναχούς, καὶ τὰς μὲν συσκέψεις, εἰ ἀνελθεῖν δέοι παρὰ φαῦλον οἷον ἐτίθετο, πιστεύων τοῖς προτέροις. Οὐδεὶς γὰρ τῶν Ἀρχιερέων ἦν ὅς τις ἂν ἰδὼν καὶ μαθὼν τὴν πρώτην ἐκείνην ἡμέραν, οὐχ ὑποκλίνων τὴν κεφαλήν, ὡς Πατριάρχην ἐδέχετο, καὶ ἤπειγε τὴν ἀνάβασιν. Περὶ δὲ τοῦ πῶς ἀνέλθοι καὶ πότε, εἰ τέως θελήσει, ὡς ἔλεγε, τὸν γὰρ Ἰωάννην ὑπερεώρων καὶ οἱ τέως προσκείμενοι, συνάγων ἠρώτα.

A scendi vexationes tenuiorum, iisque opitulandi. Quare fores de cætero panderet destitutis præsidio passisque calumniam admittendis audiendisque; sive quis afflictus iniquo judicio, restitutionem in integrum postulet: seu imperatoria indigens gratia, suarum ad se precum efficacem requirat Interpretem. Nam qui sic præ se ferat ex animo condolere se infelicium ærumnis, quis eo ad illas sublevandas inveniri queat aptior? Hæc locuto coram omnibus Athanasio, & ad ea tali Augusti responso a cunctis pariter audito, quis non intelligit quanta fuerit Athanasianis facultas addita res ipsorum pro libito promovendi? Atque ista involuta tunc quidem & intorte perplexa subtexebantur: explicata postmodum eadem expanderunt se se, retibus velut quibusdam adeo jam late ac valide compre- B hendentibus cuncta; ut qui fere se captos advertentes, retrahere tentarent, temereque concessa resumere, frustra contenderent. Ex hoc ergo diebus singulis a diluculo ad noctem densi palam concursus omnis generis Hominum ad Athanasium celebrabantur: Aliorum provocantium ab iniquis quibus se circumventos judiciis ajebant: (His subveniebatur statim, Adversariis eorum Judicibusque citatis; & e sententia quorumdam adhibitorum ab Athanasio Antistitum, novo judicio, secundum vota conquerentium, vetera rescindebantur) Plerorumque impetrare quidpiam ab Augusto, intercessione tam gratiosi apud ipsum sequestri cupientium; libellosque ad id offerentium, qualium densi fasces subinde ad Imperatorem deferebantur; ipso libenter su- C mente singulos in manum, & prompte ac benigne expediente. Cursu tam prospero eunte restitutionis Athanasii negotio, adjiciendi ei quamprimum, quod unum ad coronidem adhuc deerat, acris cura subiit Imperatorem. videbat is refrixisse jam apud omnes plurimum gratiam Joannis, nec multum ejus modo neglectissimi respectum obstiturum, quominus ad Athanasium, quo inclinare fautorum Joannis ipsi principes jam aperte cœperant, unanimi cuncti assensu incumberent. Vocatos igitur Episcopos studiose Augustus urgebat, ad rem adeo hactenus provectam plene tandem absolvendam. Inivisse jam Athanasium possessionem Patriarchatus magna ea ex parte istius officii quæ ad judiciorum correctionem, Intercessionemque pro egentibus ope pertineret: ne cunctarentur nomen ei Thronumque Patriarchæ adjicere; cujus Ministerium impleret laboriosiori jam ex parte. Atque ut in eo magis magisque eniteretur, instigabat Andronicum spes quædam curandorum protinus (Dei scilicet ope per ipsi carissimum Athanasium mox ut is Sacris præesset impetranda) tam graviter hactenus laborantis Reipublicæ vulnerum. Ergo haud cessabat convocans Episcopos, Clerum, & Monachos quibus in cœtibus nec vel primo quidem tenus dubio illud in deliberationem vocandum putabat: posset nec in Thronum Athanasius rite ac secundum Canones, sine alia promotione regredi; fretus nimirum nuper a se visis. Observarat enim die illa, qua est agnitus ut vaticinii auctor, & aditus Athanasius, neminem Episcoporum fuisse qui simul illum vidit, non ut Patriarcham demisso capite veneratus fuerit; non ejusdem restitutionem in Thronum urserit. Illud solum consultabat cum Patribus Andronicus, quo pacto, & quando conveniret resumi Patriarchalem dignitatem ab Athanasio, siquidem (hoc enim subdebat) adduci posset ut id vellet. De hoc uno sententias rogabat eorum quos congregabat, plane securus Joannis, quem ab iis quoque, qui hactenus perstudiosi ejus apparuissent, neglectum jam spretumque opinabatur.

Edit. Rom. pag. 258.

CAPUT II.

De Schismate Episcoporum ob Athanasium

Ἀρχιερεῖς δὲ μέχρι μὲν ἐκείνης τῆς πρώτης ἡμέρας, θερμῶς εἶχον, καὶ μηδεμιᾶς προσπαιούσης ἐννοίας οἱ ἀπεναντίας τοῖς λογισμοῖς, ἐκείνῳ καλῶς προσεφέροντο. Εἶτα δὲ καὶ λογισμῶν βασάνῳ διδόντες τὸ πρᾶγμα, οἱ μὲν καὶ αὖθις ἐνέμενον τοῖς προτέροις, καὶ τὰς ἐπ' ἐκείνῳ ῥοπὰς ἀνεπάλλειον. Καὶ προῆγον μὲν παραιτήσεις, ἐφ' οἷς ἐποίει τότε ἀπᾴδουσι.

D Porro Episcopi toto illo primo die flagrantibus cunctorum in Athanasium studiis, & ipsi favorem ostensum, animis nondum contrariarum recursu cogitationum tractis in diversum, tenuerunt. Statim autem post, simul refrigerato novitatis ardore, sedatius reflexere vacuas jam mentes ad serium examen modo actorum, prioribus quidam se se rursus applicuere consiliis, instauraruntque impetus certi propositi ad constantem prosecutionem ante

decretorum. Allegabant igitur contra tumultuose festinatam agnitionem Athanasii uti adhuc Patriarchæ, primum quidem ejus Abdicationem tam justis de causis absurdissimorum ejus Actorum, & expressam & admissam, uti sine dubio legitimam: allegabant & cessationem tam longam ipsius ab usu Potestatis; qua se omnino carere sic professus esset, ultroque agnoscere alium sibi rite deposito canonice suffectum; qui tanto tempore sine ulla status controversia, aut cujusquam dubio, quin verus Pastor esset, Ecclesiam gubernasset. Quem profecto tot jam annis veri Pastoris existimatione Præpositum Ecclesiæ, multisque interim ordinationibus perfunctum, repente nunc albo expunctum Præsulum legitimorum, Mercenariis adscribere, ab æquitate ratioeque videri plurimum abhorrens. Duorum igitur alterum ajebant in confesso haberi esse necesse: aut jus verum Patriarchalis honoris hoc decennio penes Athanasium resedisse; sicque Joannem nihil fuisse nisi spurium intrusumque Patriarcham: aut contra, hunc canonice acceptam, canonice exercuisse Patriarchalem potestatem; ex quo fit manifeste consequens, priorem illum Sacerdotii talis ac dignitatis fuisse tunc penitus expertem. Ad hæc subolere sibi fraudem & malam fidem, ajebant, in ista quæ jactaretur, affectata protectione injuriam passorum. Quæstuosa nempe popularitate artem sic inventam præoccupandæ beneficio multitudinis, & injustæ quæ pararetur intrusionis, factione obnoxiorum corroborandæ. In hunc modum, & sententibus & differentibus Episcopis nonnullis, cum alii persistentes in heri ostensa sententia repugnarent, scindi Antistites in Factiones contigit; his ex adverso affirmantibus: Nequaquam rite fuisse depositum Athanasium, sed injuste & invalide per vim dejectum, legitime semper retenta possessaque Dignitate. Quare illum recte atque ordine nunc vel sero agnosci pro eo qui vere sit, & in erepto inique reponi Throno par esse. Ita potissimum censebant qui se ordinationis honorem Athanasio meminerant debere; iidemque se promptos offerebant ad pœnas subeundas quas ipsis cumque vellet imponere ob alium tamdiu perperam intrusum, pro vero admissum Sacrorum Præsidem. Hæc isti allegabant, quæ cum adversantes alii contentiosius refellerent, magnopere jactanda validissimaque demonstranda Abdicatione Athanasii; cujus etiam causas ex intolerabili regiminis ejus acerbitate ductas invidiose prædicabant, exaggerantes illa supplicia sæve ab eo sumpta de multis, illas exclusiones ab officiis, & sacerdotiis, levissimis plerumque de causis, in plurimos immanissime decretas, quas ob res Ecclesiasticæ lenitati contrarias maxime, justæ illum animadversioni juxta sacros Canones subjici oportuisset, nisi paratum judicium abdicando prævertens, a Patribus pœnæ loco qualemcumque Throni privationem imputantibus, pœnas juste debitas cessione voluntaria lucrifecisset. Talia illi dum commemorant, refricabant scilicet multis adstantium tristem memoriam grassationis olim inhumanæ Monachorum Athanasii Ministrorum in Clericos & Ecclesiasticos omnis generis. Qua cum hinc quidem similium in posterum atrocitatum metu concuterentur, inde autem retinerentur pudore levitatis in tam manifeste declarata recipiendi Athanasii voluntate; quidam mediam ineuntes viam inter contrarias, quas modo retulimus, sententias, tertiam conflarunt Sectam ajentium: Admitti quidem debere Athanasium uti verum Patriarcham, prout professi semel forent, & nunc utique censere: cæterum antequam is resumeret exercitium tamdiu intermissæ potestatis, ca-

Edit. Rom. pag. 259.

A προέτεινον δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τοσούτοις χρόνοις ἀργίαν καθ' ἣς καὶ ἄλλος κανονικῶς καταστάς, ὡς αὐτοῦ γε παραιτησαμένου τὰ τῆς Ἐκκλησίας διίθυνεν, ὃν οὐδὲ δίκαιον εἶναι ἐν τοῖς μισθωτοῖς παρεγγράφεσθαι, καὶ ὡς μὴ γνήσιον ὀβελίζεσθαι, ἐπὶ τοσούτοις ἔτεσι τὴν Ἐκκλησίαν κατέχοντα, καί γε καὶ πλείστας χειροτονίας τελέσαντα. Δυοῖν θάτερον ξυμβαίνειν, ἢ αὐτὸν μὲν δικαιοῦσθαι, κἀκεῖνον ἐν τοῖς νόθοις εἶναι· ἢ μὴν κανονικῶς καταστάντος ἐκείνου, καὶ κανονικῶς ἐνεργοῦντος, αὐτὸν ἐν ἱερεῦσι καὶ Πατριάρχαις, μὴ δὲ τὸ παράπαν λογίζεσθαι· Ἐρραδιουργημένην δὲ καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀδικου-
B μένων ἀξίωσιν ὑπετόπαζον, ὡς αὐτίκ' ἂν καὶ τοὺς συνέχοντας πολλοὺς εἶναι βοηθείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν Κρατοῦντα· Καὶ τὴν τῆς προστασίας τιμὴν ἐρρίζῶσθαι ἐξ ἀναγκαίου συμβαίνειν κἂν μὴ σφίσι δοκοίη. Διχῇ οὖν διαιρουμένων τῶν Ἀρχιερέων, καὶ τῶν μὲν ἠδικεῖσθαι καὶ τότε τὸν ἱερέα κρινόντων, καὶ αὖθις δικαιούντων ἀνάγεσθαι, ὧν τινες εἰ καὶ τῆς ἐκείνου χειροτονίας ἦσαν, ἀλλ' οὖν ὑποσχεῖν εὐθύνας εἰ κἀκεῖνος θέλοι, ἑαυτοὺς ἐδικαίουν. Τῶν δὲ μηδόλως ἀνεχομένων δέχεσθαι, ἅμα μὲν παραιτησάμενον, ἅμα δὲ καὶ ἐπ' αἰτίαις σκληρότητος, καὶ τοῦ πολλοὺς αἰκίζεσθαί τε καὶ ἀποκλείειν,
C αἰτίας ἀνακυπτούσης καὶ τῆς τυχούσης, ὧν ἕνεκα ἦν, εἰ μὴ μεταβάλλοιτο, καὶ κατὰ κανόνας εὐθύνεσθαι. Συνίσταταί τις ἐν τούτοις καὶ τρίτη μοῖρα. οἳ δὴ τὴν μὲν τῆς γνώμης μετάθεσιν αἰσχυνόμενοι, εὐπρόσωπον δ' ἐπὶ ταύτῃ πρόφασιν προϊσχόμενοι, ἐδέχοντο μέν, ὡς καὶ πρίν, τὸν ἄνδρα καὶ Πατριάρχην· πλὴν ἐπ' ἀσφαλείᾳ μεγίστῃ τοῦ μή τι τοιοῦτον τὸ ἀπὸ τοῦδε παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι. Ὡς ἐκείνων ἐλευθέρων ὄντων καὶ δυναμένων Ἀρχιερεῖς καθαιρεῖν ἦν τις ἄρα, καὶ τοῖς Κανόσι πιστεύσειε. Ταῦτα λέγοντες, διεφιλονείκουν ἡμέρας ὅλας, καὶ τὰς γνώμας ὡμονόουν οὐ ξυνέβαινον. Βασιλεὺς δὲ γνοὺς ὡς τὸ
D ἀτηρὸν τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀμάλακτον, καὶ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀσυγκατάβατον, ὃ δὴ καὶ ἀπ' ἀρετῆς ἴσως, τὸ δὲ καὶ πλέον, καὶ ἀπὸ γνώμης εἰκάζειν ἦν, τῆς μὲν τὸ ἀκριβὲς ζητούσης ἐφ' ἅπασι, τῆς δὲ φυσικῶς πειθούσης ἔχειν καὶ τὸ μὴ χρήσιμον, χρήσιμον, ἀλλ' οἷον γενέσθαι τοῦτον ὅσον εἰκάσαι καὶ ἐκ πολλῶν, διετείνετο. μὴ δὲ γὰρ αὐτὸν τόσον, ἀλλὰ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀμαθίᾳ γνώμης τὸ μὴ δέον ἐργάζεσθαι καταναγκάζεσθαι. εἰ δέ γε καὶ αὐτὸς ἀκριβείας ἐπειλημμένος πολλοῖς γινομένης παρὰ τὸ δέον, ἐμποδὼν ὑφορῷτο στήσεσθαι, Βασιλεῖ γε μᾶλλον ἀτηρὸν φανεῖσθαι, πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἐξ ἀνάγ-
E κης πράττειν παραγομένῳ. Πλὴν καταδέχεσθαι μάλα πολλῷ ἀταξαίνοντος τούτου τὰ ἕλκη, ἢ ἄλλως μαλάσσοντος. Ἐμοὶ μὲν οὖν, ἔλεγεν, ἓν ἀναγκαῖον, καὶ αὐτῆς πνοῆς προτιμότερον τὸ Θεοῦ θέλημα γίνεσθαι, κἂν λυπῇ κἂν μή. πλὴν καὶ χαρᾶς ὑπέρτερον πάσης, τὸ κατὰ λύπην ἐκεῖνο, εἰ Θεὸς κελεύοι γιγνόμενον. Διὰ ταῦτα καὶ εἴτι μὲν προὔβη ἀκρι-

βείας τῆς κατὰ νόμους, ἄνετον δόξαν, ἄνετον μὲν, προτενεῖν τὰς αἰτίας ἀνάγκη. αὐτὸς δὲ δοκιμαζέτω, καὶ τὸ δόξαν δέξομαι. εἴτι δ' ἐς αὖθις δοκοῦν συνοῖσον πράττειν ἀναγκαζοίμεθα, αὐτὸς καὶ τότε ἂν δοκιμάσειε, κἂν πολλοῖς οἶδα μὴ συγχωρούμενος λυπηθήσομαι. οὕτω τὸ ἀτηρὸν παρὰ πάντας ἐμοί φησι περιστήσεται. Ταῦτ' ἔλεγε Βασιλεὺς, συνάγων ὡς δῆθεν αὐτοὺς ἐς ὁμόνοιαν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθε. πολλῷ γὰρ ἥκιστα τοῦτο, ὅσῳ καὶ δοκῶν δουλεύειν ἰδίῳ θελήματι, ἀντέχειν παρεῖχε καὶ ἀντισπᾶν σφίσι πρὸς ὅ, τι καὶ λέγοι. Μακρότεροι μὲν οὖν διὰ ταῦτα λόγοι τῆς χρείας ἐγίνοντο, καὶ Βασιλεὺς τὸ ποιητέον διενοεῖτο. ἤκουε γὰρ καὶ πολλοὺς, καὶ τοὺς μεγίστους, τοῦτο μὲν τοὺς ἀμφὶ τὸν Πατριαρχεύσαντα Ἰωάννην. τοῦτο δὲ τοὺς ἀμφὶ τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας, καὶ ὅσους εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Ῥαοὺλ Ἰσαάκιος, ὃς δὴ καὶ τὰ ὄμματα πηρωθεὶς διὰ τὰ συμβάντα πρότερον, καὶ μέχρι καὶ Ἰωάννου ἐν τῷ τῆς Ἐκκλησίας σχίσματι διαμείνας, εἰρηνεύσας ἐν τούτῳ, ἤδη καὶ πάλιν διὰ τὰ προβαίνοντα διεφέρετο. ἤκουε γοῦν τούτους καὶ ἄλλους πλείονας καὶ μεγίστους, τῇ πράξει προσισταμένους καὶ ἀντιβαίνοντας.

A veri Ecclesiæ dira olim passæ ab ejus Ministris, oportere; promissione securitatis quam maximæ ab eo exigenda, neutiquam patiendi, vexari nomine ac auctoritate sua tam injustis indignisque modis Clericos: quoniam injuriæ istiusmodi graviter Patrum Sanctionibus adversarentur, & ab iis qui canonibus crederent, pro justis, & legitimis causis depositionis Antistitum qui in eo conniverent, judicarentur. His Episcopi jam divisi trifariam, pro se quique differendis inculcandisque totos absumebant altercatione infinita dies. Quando, animadverso Imperator, magnam inflictam negotio securim, refricata memoria invidiosissimorum Athanasii, dum Patriarchatum gereret, Actorum, hanc potissimum ægram causæ partem oratione sublevandam ratus, disseruit apud Synodum: haud ire se inficias jure implaci- „
B dum videri, asperumque ac levibus etiam erratis inexorabiliter infestum Athanasii genium: sed mores, quod nemo posset diffiteri, probos esse. atque adeo, quantum niti conjectura indagando liceret; verisimiliter id imputandum virtuti rigidiori & fastidiosæ innocentiæ, vitia in aliis dissimulare non valenti quæ arcet a se se longissime, ac summam æque ab omnibus exactionem requirenti: accessisse ad naturam ita factam vitæ usum a puero, disciplinamque severiorem, tum inde, inolitam inductione animi ad austeritatem indurati; præjudicata quadam assuetudine rigoris, interdum persuaderi sibi sinentis: utile id esse quod tale revera non sit. Atque hic tamen, multis argumentis adstruere solicite Augustus „

Edit. Rom. pag. 260.

contendebat: haudquaquam totam Athanasio vel præcipuam inclementer Actorum, quæ ferrentur, esse culpam adscribendam. magis enim eam verisimiliusque imputari Ministrorum, quibus uteretur, imperitiæ; Hominum quos suus error angustiæque mentis exorbitare interdum a recto, quodque minus conveniret, facere cogerent. Quod si quem tamen (addebat) sibi conscium fragilitatis in culpas quotidianas facile lapsuræ, terreat qualiscumque ista deflecti ab exacto nescia rigiditas Athanasii; uni maxime omnium Imperatori eam videri formidabilem debere, quippe cui sæpe necesse sit ad negotiorum expeditionem urgentium multa tolerare ac facere obnoxia censuræ, a quibus acriter reprehendendis minime temperaturum illum appareat. Cæterum sic animo comparatum esse se, ut premi ab illo aspereque tractari sua ulcera, quam mulceri delinirique ab aliis libentius sit passurus. *Mihi sane*, inquiebat *unum necessarium*, *spirituque*, *ac vita carius est*, *fieri quod Deus vult*, *sive id dolorem inferat*, *sive non*. *Quippe utcumque res cadat*, *toleratus tali causa cruciatus*, *eo ipso voluptate jucundior omni est*, *quod Deo jubente acciderit*. *Quare sicut in tam spissa et multiplici gubernatione Reipublicæ*, *in his præsertim gravium temporum fluctibus*, *offensurum inevitabiliter me aliquid interdum*, *non exaudiendo inter strepitum adversorum casuum interdicta reclamantium legum*, *haud dubie provideo*: *ita me jam nunc profiteor obnoxie paratum ad æquo perferendam animo quantamcumque acerbitatem ejus objurgationum pro indole ac more prorupturi ad increpandum immisericorditer*, *si quid etiam potentior legibus*, *deflectere paulum ab exactione summa necessitas coegerit ineluctabilis*. *Exquirat is exploretque per me licet*; *patiente me utetur exceptore sententiæ censuræque qualiscumque suæ*: *etiam quando* (*quod sæpe accidet*) *probare ipsi nequivero aliquid quod in posterum ratus utile*, *minus potuero vitare quin agerem*. *tunc enim dolebo equidem*, *sed dolorem meum ejusque rigorem obnoxie tacitus perferam*. *Itaque* (addebat concludens) *terreri vos minime convenit austeritate Athanasii*, *cujus mihi potissimum minatur*, *in me maxime unum exerendus intentatur aculeus*. His Imperator allegandis conabatur videlicet Episcopos in concordiam adducere. Sed eo minus persuasit, quo magis apparebat servientem eum voluntati propriæ, trahere ad assentiendum sibi raptareque ipsos omnino decrevisse: ex quo ipsis tanto vehementior resiliendi nascebatur impetus. Hinc longiores quam esset opus de industria sermones a tempus eximere studentibus producebantur: inter quæ Imperator rem ex voto non procedere intelligens, quid facto esset opus, exquirebat apud se. Audiebat enim præter istos quos habebat congregatos secum, multos etiam alios, eosque maximos, restitutioni Athanasii palam obstare. Nempe illos qui ex olim Patriarchæ Joannis Vecci communione ac secta superarant: Alexandrinum quoque Patriarcham; & quotquot sibi adhærentes habebat Raul Isaacius, qui dudum excæcatus, quod Paci Ecclesiarum Michaele Imperante initæ nollet assentiri, usque ad Patriarchatum Joannis in Schismate perstiterat. Sed cum ex eo tempore hactenus pacate acquievisset; nunc rursus quas audiebat attentari novitates improbans, in diversum ferebatur. Horum aliorumque complurium reditui Athanasii ad Thronum manifeste ac fortiter se opponentium numero & auctoritate, illum summo promovens studio, haud dissimulanter terrebatur Imperator.

CAPUT III.

De Imperatoris accessu ad Joannem, & ei ab hoc pronunciata excommunicatione.

Edit. Rom. pag. 261. IN hoc æstu Andronicus animi, eo consilium appulit, ut adeundum sibi Joannem putaret; spe scilicet illius, ob viri facilitatem, quam esset alias expertus, in assensum ad id quod cuperet trahendi. Et favebat huic fiduciæ Augusti, quod recens Joannes ipse, astutius quam capere simplicitas ejus nota videretur, ut postea patuit, simulans aliquam pœnitentiam nuper Actorum, præsetulerat desiderare se conspectum Imperatoris, & missis ad eum Suis, ne ad se gravaretur venire, rogaverat. Præterea tempus ipsum anni vocabat Imperatorem ad ei se sistendum, qui adhuc qualemcumque Patriarchæ speciem teneret. Imminebant quippe dies proxime præcedentes quadragesimam: & ad eam mox inchoandam disponentes, quas vocamus *Tyrophagiæ* ab esu tunc adhuc permisso casei. His ergo concurrentibus ad idem suadendum simul cunctis incitatus, ad Joannem summa voluntate se se Imperator confert. Hic Andronicum, ne sibi constaret post tam manifeste declaratam, de vere depulso e Patriarchatus possessione Joanne, sententiam, nimia quædam verecundia dejecit. Reperiens enim apud Joannem quosdam adhuc ipsi adhærentes Episcopos, ejus, & illorum urgente reverentia prolabens, eo se habitu coram Joanne abjecit, quo paratum se ostenderet ad accipiendam ab eo Benedictionem, si dignaretur impertiri; qualem habere honorem alteri quam Patriarchæ certo mos non erat. Id videns Joannes, *Deus Tibi benedicat, non ego*, Ait: ac nihilominus: Ecquid se verum Patriarcham agnosceret? Quæsivit. Deprehensus Augustus inopinata interrogatione, & sive revera volens ejus benedictionis particeps fieri, sive causæ ac tempori serviens; offensionemque Senis verisimiliter ex negatione secuturam, uti scopo quo aspiraret adversariam, vitans; sive denique bene impensam qualemcumque assentationem reputans, qua gratiam sibi ejus benevolentiamque adjungeret, ut eo deinde hilari promptoque ad favendum uteretur, (cum & alioqui de abdicationis qualitate, valida illa nec ne esset, non suum, sed Episcoporum esse judicium cogitaret) respondens professus est, se pro legitimo Patriarcha Joannem habere. quo Joannes audito, vincula statim induens leoni capto. *Atqui siquidem Patriarcha ego vere sum, mea nondum Ab-*
pag. 262. *dicatione vel probata vel accepta; perseveranteque adhuc in magna Ecclesia & Monasteriis, commemoratione mei nominis, auctoritate Sanctæ Trinitatis excommunicationi majori subjicio eum qui volet Dominum Athanasium in Patriarchali rursus sede constituere*. Ita ille, palam damnans, cum Athanasii lævum animum, qui oblitus tumultuum quos ejus Patriarchatus excitasset, denuo ad Thronum adspiraret, tum Imperatoris fraudem & facilitatem, hanc qua tam leviter homini privato dudum ad Ecclesiæ regimen inepto deprehenso, Patriarchatum detulisset; illam qua post ista in luce meridiana gesta, sibi obrepere astuta dissimulatione tentasset. Ictus autem improviso Imperator, verbo non addito, abscessit: seu pudore deceptionis obmutuerit, in quam præsertim sua se ipse ultro incauta simplicitate induisset: seu defixa mens ejus in modis providendis, vitandæ, quæ inde sequi posset, traductionis, & irrisionis sui, expedire quod in loco diceret non potuit. Et aversionem ille quidem in Joannem concepit tacitam: iram autem, eamque vehementem, haud dissimulanter effudit in tunc illi adstantes Episcopos. quos

A Καὶ διὰ ταῦτα δόξαν ἀπελθεῖν πρὸς τὸν Ἰωάννην, ὅπως ὑποποιήσαιτο, ἐπεὶ κἀκεῖνος βαθύ τι σκεπτόμενος, ὡς ἔδειξεν ὕστερον, Βασιλέα ἤθελε βλέπειν, καὶ πέμπων προσελθεῖν ἠξίου. ἅμα δέ γε καὶ ὁ καιρὸς ἐκάλει. τὰ γὰρ τῆς τεσσαρακοστῆς ἐφειστήκει εἰσόδια, καὶ τυροφαγίας ἦσαν ἡμέραι, ὅλαις προθυμίαις παρ' Ἰωάννην γίνεται. καὶ δὴ ἐπιστάντα παρ' εὑρεθέντων καὶ Ἀρχιερέων ἐκεῖ, ἡ δυσωπία σφάλλει τὸν ἄνακτα. ἡ δ' ἦν πρόσεισι μὲν Ἰωάννῃ, καὶ εὐλαβείας ἡττᾶται τῆς πρὸς αὐτὸν, καὶ ἕτοιμον ἑαυτὸν παρέχει, εἰ ἐκεῖνος εὐλογεῖν βούλοιτο. Ὁ δὲ, ἀλλὰ Θεὸς εὐλογήσαι σε καὶ
B οὐκ ἐγὼ, ἔφη. τέως δὲ καὶ εἰ Πατριάρχην αὐτὸν λογίζοιτο, ἐρωτᾷ. Καὶ ὃς, εἴτε τὴν εὐλογίαν λαμβάνειν θέλων, εἴτε μὴν καὶ διὰ τὸν καιρὸν δυσωπούμενος, ὡς μὴ λυπήσειεν ἀρνησάμενος, εἴτε καὶ τρίτον τὴν ἀπ' ἐκείνου πρὸς ὅ, τι πράττοι, ὑποποιούμενος εὔνοιαν, τὸ ἱλαρὸν καθιστὰς, Ἀρχιερέων γὰρ, οὐ Βασιλέως, εἶναι τὴν ἐπὶ τούτοις ἀπόφασιν, ὁμολογεῖ Πατριάρχην ἡγεῖσθαι τὸν Ἰωάννην. καὶ ὃς ἐν δεσμοῖς εὐθὺς ἐπισχὼν τὸν λέοντα. Καὶ εἰ Πατριάρχης ἐγὼ, φησιν, ὅτι καὶ οὔπω τελέως τὰ τῆς ἐμῆς παραιτήσεως οὐκ ἐδοκιμάσθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν
C πολλαῖς μοναῖς μνημονεύομαι, ὑπ' ἀφορισμὸν τὸν ἀπὸ τῆς ἁγίας Τριάδος ἄγω, τὸν βουληθησόμενον Πατριάρχην τὸν κύριον Ἀθανάσιον καθιστᾷν. Ταῦτ' εἶπε, καὶ προφανῶς κατεγίνωσκεν, ὥσπερ ἐκείνου σκαιότητα, οὕτως ἀπάτην καὶ εὐκολίαν τοῦ Ἄνακτος. οἷς ὅτι τῶν προτέρων ἀμνημονήσας, καὶ τοῖς δευτέροις ἐσαῦθις ἐπιχειροίη. Βασιλεὺς δὲ τοῦτο μὲν αἰδεσθεὶς τὴν φενάκην, καὶ ταῦτα τὴν ἐξ ἁπλότητος. τοῦτο δὲ καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ διαφεύξεσθαι τὴν χλεύην προνοίας οἰκονομῶν, ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν εἰπὼν ἀποστρέφεται. τοῖς δ' Ἀρχιερεῦσι τοῖς τῇδε, ὡς συμπράττειν ὑποπτευ-
D θεῖσι, καὶ λίαν ἐπῆχε, καὶ προσωργίζετο. ἦσαν δὲ ἐκ προκλήσεως τότε παρευρεθέντες τῷ Πατριάρχῃ, ὅ, τε Ἀγκύρας Βαβύλας, ὁ Κρήτης Νικηφόρος, καὶ ὁ Βιτζίνης Λουκᾶς. ὅμως δὲ τὴν φήμην θέλων ἐπανορθοῦν, μή πως δόξοι καὶ ἀδιαστάλτως ἀφορισθεὶς, συγκαλέσας καὶ αὖθις τῇ ὑστεραίᾳ οὓς συγκαλεῖν εἴθιστο, ἐπεγκαλεῖ μὲν τὴν ἀπάτην, ἀπογυμνοῖ δὲ τὸ δρᾶμα. ὑποχαλᾷ δὲ καὶ τῆς ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ προθυμίας. εἰ κἀκεῖνος ἀκούσας, Σαπφείρας καὶ Ἀνανίου τρόπον τῷ Ἰωάννῃ προσέτριβε, δόντι Θεῷ τὴν ἱερωσύνην, ὡς αὐτὸς παραιτούμενος ἔγραφε, καὶ πάλιν ἀναλαμβάνοντι.

illuſioni ſui cooperatos ſuſpectabat. Fuerunt hi autem reperti tum apud Patriarcham Epiſcopi, quod eos ipſe advocaſſet, Ancyranus Babylas, Cretenſis Nicephorus, & Bitzinenſis Lucas. Tamen idem Auguſtus famæ ſtudens ſuæ conſulere, ne plane ac citra exceptionem ullam excommunicatione perculſus iſta videretur, convocatis rurſus poſtridie quos adhibere conſueverat, ſe deceptum eſt queſtus, rem uti geſta eſt, aperuit; de ſtudio autem deinceps illo ardenti declarato erga reſtitutionem Athanaſii, remiſit; utcumque Athanaſius ipſe hoc facto audito, affirmaſſet: paria cum Sapphira & Anania peccaſſe Joannem; ut pote qui datum ſemel Deo Sacerdotium, prout eſſet teſtatus abdicatione ſcripto edita, iterum reſumpſiſſet.

CAPUT IV.

De Morte Dominæ Theodoræ.

A Τῷ μὲν οὖν Βασιλεῖ, ἡ μήτηρ ἐνόσει δεινῶς, καὶ πρὸς ἀναπνοαῖς ἦν ταῖς ἐσχάταις. καὶ ἡ δευτέρα τῆς δευτέρας τῶν νηστειῶν ἑβδομάδος, νεκρὰν τὴν Ἄνασσαν εἶδε. γυναῖκα πολλαῖς κατακόσμιον χάρισι. συνετέθαπτο δέ οἱ καὶ ἐνδεῶν πλῆθος ἄπειρον, οἷς καθ' ἡμέραν ἐπήρκει. καὶ οἱ τὰ τῆς ὁσίας πρὸς τὸ μεγαλειότερον ἐξασκούμενα πρὸς ἑαυτὰ ἐφεῖλκε τὸν Ἄνακτα. καὶ τὰ μὲν τῶν κινουμένων, ἠπράκτει τέως. Ὁ δὲ τὴν ἐκφορὰν μεγαλοπρεπῶς ἐξαρτούμενος τῇ Δεσποίνῃ, αὐτὸς καὶ Μεγιστᾶνες, καὶ Κλῆρος ἅπας, καὶ Μοναχοὶ, καὶ ὅσον ἦν τὸ τῆς πολιτείας συνελθόντες ὑπὸ πολλῷ μὲν καὶ δαψιλεῖ τῷ φωτὶ, καί γε ποικίλαις B ταῖς μελῳδίαις, ἀντηχούντων τῶν γοερῶν θρηνητηρίων τοῖς ᾄσμασι, πολλῇ δὲ τῇ δορυφορίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι, ὡς τὴν πόλιν ἅπασαν γέμειν, ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων, ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων, ἐν καιρῷ νιφάδων τε καὶ βορβόρου ἐξέφερον τὴν νεκράν. οὐ δ' αὐτοῦ Βασιλέως τὰ ἐς τιμὴν ἐλλείποντος, ἀλλὰ σοροῦ μὲν ἐκείνης ἡμμένου, διὰ βορβόρου δὲ πλείστου καὶ ὀλισθηροῦ βαίνοντος, μέχρι καὶ τὴν Λείψη καταλαβόντες μονὴν, ἐφ' ἡμέραις ὡς εἰκὸς ἐτέλουν τὰ τῆς ὁσίας. ἀναγκαίαν ἀσχολίαν ἐπὶ ταύτῃ καὶ Βασιλέως ἔχοντος.

INter hæc Mater Imperatoris ægrotabat graviter; atque adeo extremum jam ſpiritum trahebat. Itaque feria ſecunda ſecundæ jejuniorum hebdomadæ mortuam Auguſtam vidit; mulierem utique multarum complexione gratiarum ornatam: cum qua ſimul ſepeliri ſpes ac vitas proprias multitudo innumera Egenorum, quos in dies alebat, gemens atteſtabatur. Ad funus porro ejus inſigni apparatus magnificentia celebrandum totam Auguſtus animi attentionem vertit. Unde diſtento eo piis curis Parentalium Matri Auguſtæ quo par erat ſplendore adornandorum, Res nuper motæ quodam interim juſtitio remiſſæ quieverunt. Elatum porro Dominæ cadaver eſt ſpecioſiſſimis exequiis, ipſo ejus Filio Auguſto cum Summatibus, Clero univerſo, Monachis, ac toto Civium corpore, pompam ordine longo magnificam trahentibus, ſub multo prælatarum paſſim facum ac lampadum lumine, perſonante late cælo varia melodia, & grato temperamento modulorum diverſæ qualitatis; excitatioribus canticis lugubrium Threnorum ac planctuum mœſtitia reſponſante. Tenebat etiam oculos illuſtris ſpecies numeroſi, & ornati ſatellitii: Urbſque adeo tota redundabat, ſimul fumo, & odore thimiamatum, ſimul ſono confuſo Pæanum, & ſuſpiriorum, nivoſo temppre, ac viis late totis cœno ſordentibus: Auguſto ſane nihil ſuarum partium ad omnem honorificentiam tam cari funeris deſiderari patiente; ſed hærente indivulſe feretro Parentis mortuæ, ac ne uſquam ab eo disjungeretur, per lutum plurimum & lubricum laborioſe procedente: quoad in Lipſæ monaſterium perducta pompa, per dies illic, pro more, aliquot juſta ſunt funebria Defunctæ perſoluta; quam in rem neceſſarium ſpatium, omni negotio poſthabito, longanimi Auguſtus pietate perſeveravit impendere.

Edit. Rom. pag. 263.

CAPUT V.

De Profectione ex Urbe Dominæ Irenes & Nuptiis filiorum ejus.

C Ἀλλ' ἐπέστησαν αἱ Πασχάλιοι. καὶ δόξαν Δεσποίνῃ ἐπὶ Θεσσαλονίκης ἀποδημεῖν, ἐν φροντίσι καὶ διὰ ταῦτα ταῖς ἀναγκαίαις ὁ Κρατῶν γίνεται. Καὶ πρῶτα μὲν τῷ υἱῷ Ἰωάννῃ καὶ Δεσπότῃ τελεῖ τοὺς γάμους. καὶ τῇ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου θυγατρὶ τοῦ Χούμνου, ἀνδρὸς σοφοῦ τε καὶ εὐνοϊκοῦ τῷ Κρατοῦντι διαφερόντως δόξαντος, πρὸ καιροῦ μνηστῇ τῷ Ἰωάννῃ ἐξ ἱερολογίας οὔσῃ, βασίλισσα Δεσπότην εἰς ταυτὸν τὸν υἱὸν ἄγει καὶ διὰ γάμων. ἐδόκει γὰρ ξυνεκδημεῖν τῇ Δεσποίνῃ κἀκεῖνον. Καὶ διὰ τοῦτο, ἔνθεν μὲν διὰ τὸ ἐπὶ Αὐγούστῃ πένθος, ἐκεῖθεν δὲ διὰ τὸν υἱὸν καὶ οἱ γάμοι ἐσχε-

PAſchalibus inde feſtis ſupervenientibus, cum eſſet Dominæ decretum Theſſalonicam proficiſci, ad curanda quæ ad id opus erant, vir ejus Auguſtus animum applicuit. Ante omnia viſum eſt, abſolvere, dudum pactas, ſed nondum perpetratas complexu conjugum, Joannis Deſpotæ cum filia Chamni Præfecti Canicleo nuptias. Erat Chumnus vir Sapiens, & Imperatori cum ex animo benevolus ac fidus, tum eidem viciſſim facile omnium cariſſimus; cujus Filiæ deſponſæ dudum Joanni, Præſentis rite Sacerdotis miniſterio, nunc in Thorum ipſa Mater Auguſta ſponſum eumdem Deſpotam ſuum Filium induxit. Hoc properavit ex voto uxoris Imperator in apparatum Theſſalonicenſis itineris, quod hujus comitem ſecum ducere Filium Joan-

nem Despotam Imperatrix cupiebat. Quare in discrepantes functiones funeris & nuptiarum brevi continuatas discrimine temporis, festinantis animi cura partita, utramque quam arctissimo fas fuit compendio Andronicus expedivit: moras utique non ferente Augustæ in viam procinctæ impetu, quem adurgebat cari capitis impatientia visendi. Filiam illa scilicet Thessalonicam tum recens advenisse cum audisset, ad ejus illic amplexum materno affectu rapiebatur. Paucis ergo post diebus abeuntem, simul egressus aliquantum est comitatus Imperator, provisisque prolixe cunctis quæ ad cæteram ejus deductionem pro dignitate administrandam pertinebant, ipse reversus in Urbem est.

A διάζοντο. Ὡς δ' ἐπ' ἐξόδοις ἡ Δέσποινα ἦν, ἤπειγε γὰρ αὐτὴν ἡ ἐπὶ θυγατρὶ στοργή, ὡς ἐλθοῦσαν ἴδοι καὶ περιπτύξαιτο, ἐφ' ἡμέραις καὶ ὁ Κρατῶν συνεξέρχεται, καὶ κατὰ τρόπον ἐξετοιμασάμενος τὰ ἐξιτήρια, ὑποστρέφει.

CAPUT VI.

Deliberationes circa pronunciatam a Joanne excommunicationem.

AC tunc a multis illis relaxatus familiarium officiorum solicitudinibus, rerum Ecclesiæ pressius urgentiusque tractandarum intermissæ aliquandiu curæ se reddidit. Rursus igitur Conventus, rursus Synodi, rursus consultationes, & sermones, & disquisitiones super Excommunicatione per Joannem intorta; circa quam ante omnia primarium illud controversiæ caput agitabatur: An jus ille ac potestatem excommunicandi habuerit? Habuisse censebant Aliqui: utique cum perstare ipsum in possessione Patriarchatus ex commemoratione nominis ejus, quæ adhuc inter sacra per Ecclesias fieret, appareret: ac respectu quidem Imperatoris quin censura ista valeret, illumque vere ligaret, videri dubium non esse: quoniam Augustus antequam illa proferretur, Joannem ejus Auctorem pro legitimo se habere Patriarcha professus diserte fuerit. Ita Hi. At illi qui Joannem vi Juramenti, quod vere concepisset, Patriarchatu excidisse contenderant, ut sibi jam consentanea loquerentur & agerent, plane affirmabant: Eum neque prius quam excommunicationem pronunciaret, neque in ipso pronunciandi actu, Patriarchali fuisse Potestate præditum. Quare nullam atque irritam istam esse censuram asseverabant. Ducebatur per hæc sine fine contentionum funis: adeo ut pertæsus æternarum dissensionum Imperator, in quodam istiusmodi conventuum scire cupiens cujus esset quisque sententiæ: postquam singulos interrogasset, qui perstare adhuc Joannem in Patriarchali dignitate censerent, sedere una seorsum; qui vero & illud, & præterea excommunicationem ab illo latam ullius esse roboris negarent, simul ex adverso jussit considere: Sic agnitos, & loco discretos eos qui opinabantur carere Joannem Pontificali potestate, congregatos seorsum a cæteris in celebri Templo SS. Apostolorum, deliberare de Athanasio jussit; sperans, post frustra tentatam tot illis superioribus Conventibus viam omnem concordiæ, saltem hos adduci posse ad favendum, sibi hactenus optatæ Restitutioni Athanasii. Ipse interim nihil relinquens intentatum quod proposito serviret, ut molestissimum obstaculum excommunicationis a Joanne prolatæ oppositum negotio amoliretur, tractare cum Joanne ipso de illa revocanda, crebra certorum hominum missitatione non desistebat. in quo operam non perdidit. Emollitus enim Joannes toties iteratis Augusti precibus, prætereaque offensus Episcopis; quibus cum fere communiter sua ipsorum causa Athanasii restitutionem aversantibus, pro se ipse benevole assentiens & consulens, aggerem quo illum a Throno arcerent insuperabilem erexisset, excommunicatione intorquenda in omnes qui eum promovere conarentur; inconsulte ipsi atque ingra-

Edit. Rom. pag. 264.

B ΚΑὶ τότε τῶν πολλῶν ἀνεθεὶς φροντίδων, ὁμόσε χωρεῖ ταῖς τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὖθις μερίμναις. καὶ πάλιν συνάξεις, καὶ πάλιν Σύνοδοι, καὶ συνδιασκέψεις, καὶ λόγοι, καὶ συζητήσεις, προηγουμένως περὶ τοῦ ἐκφωνηθέντος παρ' Ἰωάννου ἀφορισμοῦ, εἰ δίκαιον εἶχε ἀφορίζειν ἐκεῖνος; καὶ τοῖς μὲν ἐδόκει. μέχρι γὰρ καὶ τότε αὐτὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιῶν μνημονεύεσθαι. ἰσχυρὸν δ' εἶναι καὶ ἄλλως τὸ ἐπιτίμιον, Πατριάρχην ἐκεῖνον Βασιλέως ὁμολογήσαντος. καὶ οἱ μὲν οὕτως. οἱ δὲ, οἳ δὴ καὶ πρὶν ἐκείνῳ διὰ τὸν ὅρκον προσίσταντο, ὡμολόγα ἑαυτοῖς δρᾷν ἐθέλοντες, μήτ' ἔχειν C ἐκεῖνον Πατριάρχην καὶ πρότερον, ἢ ὅτ' ἀφώριζε, μήτε τὸν ἀφορισμὸν ἰσχύειν διϊσχυρίζοντο. ὥστε καὶ ἐν μιᾷ τῶν συνάξεων Βασιλέα μανθάνειν αἱρούμενον, οἵτινες τῆς δε τῆς γνώμης, καὶ τίνες θατέρας καὶ πόσοι; ἐρωτᾷν ἕκαστον, καὶ τοὺς τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς γνώμης, εἰς μέρος ἑκατέρους καθίζειν. Ἐκείνοις μὲν οὖν μετὰ τὰς πολλὰς ἐκείνας συνάξεις, συναγομένοις καὶ καθ' αὐτοὺς ἐπὶ τῷ περιωνύμῳ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ναῷ, ἐκέλευε διασκέπτεσθαι. ὡς ἄν γε καὶ συνελθόντες ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ τὸ δοκοῦν πράξαιεν. Δοκιμάζειν γὰρ καὶ μᾶλλον ἐκεῖνον, εἴτε καὶ βούλοιτο τέως. αὐτὸς δὲ συχνάκις ὑπήρ- D χετο διὰ μηνυμάτων τὸν Ἰωάννην. Ὁ μέντοι γε Ἰωάννης, τοῦτο μὲν καὶ ταῖς τοῦ Βασιλέως ἱκετείαις θηλυνθεὶς τέως, ὑβριοπαθῶν δὲ τὸ πλέον ἐπὶ τοῖς Ἀρχιερεῦσιν, ὡς αὐτὸς μὲν συναίροιτο σφίσι τῆς γνώμης καὶ τὸν ἀφορισμὸν ἱσταίη ὡς ἔρυμα. ἐκείνοις δὲ ἐξ ἐθελοκάκου γνώμης προδιδοῦσι τὸ ἔρυμα, ἀτιμοῦν καὶ αὐτὸν ἐπίοι, καταπροϊσαμένοις ἅμα μὲν τὴν αὐτοῦ τιμὴν, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἑαυτῶν ἀσφάλειαν, Βασιλεῖ διὰ ταῦτα κατανεύει, καὶ τὸ αἴτημα ἐκπληροῖ, ἐγγράφως ἐξαποστείλας τάδε. Δέσποτά μου ἅγιε Βασιλεῦ, καὶ ὑμεῖς ἡ θεία καὶ ἱερὰ Σύνοδος, ἥτε Σύγκλητος, καὶ ὁ παρεστὼς καὶ E ἀκούων τοῦ Κυρίου λαὸς, ὅσοι τε ἐν Κλήρῳ καταλέγεσθε, οἱ μοναχικῷ διαπρέποντες σχήματι, καὶ ὁ λοιπὸς ὄχλος. Ἐγὼ παρ' ὀρθοδόξων γονέων γεννηθεὶς, καὶ εὐσεβείᾳ τραφεὶς, πρῶτον μὲν τῆς ἱερατικῆς ἠξιώθην τιμῆς. εἶτα, καὶ τὰ Μοναχῶν τελεσθεὶς, κρίμασιν οἷς οἶδε

Θεὸς

Θεός, εἰς τὸν θρόνον ἀνήχθην τὸν Πατριαρχικὸν, εὐδοκίᾳ μὲν Θεοῦ πρῶτον, ἔπειτα δὲ βουλῇ καὶ θελήσει καὶ γνώμῃ ἐξετασμοῦ πάντων ἡμῶν τῶν προεχόντων ἐν ἀξιώμασι. καὶ ὡς διέπρεψα εὐσεβῶς καὶ ὀρθῶς, οἶδε μόνος Θεός. καυχᾶσθαι γάρ μοι οὐ συμφέρει κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον. Συνέβησαν οὖν ἐν τῷ μεταξὺ σκάνδαλα, ὅσα καὶ ὑμεῖς οἴδατε, καὶ διὰ τὸ μὲν παραβλαβῆναι ψυχήν τινος Χριστιανοῦ, καὶ διὰ τὸ ἐν εἰρήνῃ καὶ καταστάσει εἶναι τὴν Ἁγίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, ὑπεχώρησα καιρὸν τοῦ θρόνου, καὶ ἐν τῷ Κελλίῳ μου περικλεισθεὶς ἐκαθήμην. Ἀμφιβάλλοντι δὲ καὶ δεομένῳ Θεοῦ περὶ τούτων, ἐμφάνειά τις θεία ἐπέστη μοι λέγουσα. Εἰ φιλεῖς με, Πέτρε, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. Πάλιν οὖν διὰ τοῦτο ἀνῆλθον εἰς τὸν θρόνον, ἐπεὶ δὲ καὶ αὖθις ἐκινοῦντο μειζόνως τὰ σκάνδαλα, καὶ ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦτο ὑβρίζετο, πάλιν τῆς καθέδρας ἐξέστην τῆς Πατριαρχικῆς διὰ τὴν εἰρήνην αὐτῆς. Ἐπεὶ δὲ καὶ αὖθις ἐγένετο, ὅσον γινώσκετε, καὶ ἀφορισμὸς ἐξεφωνήθη μοι κατὰ τοῦ ἀναβιβάσοντος ἐπὶ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τὸν Κύριον Ἀθανάσιον, διὰ τὸ δοκεῖν τὴν αὐτοῦ ἀνάβασιν βαρεῖαν πᾶσι καὶ ἐπαχθῆ. Ὑμεῖς δὲ ἀρτίως οὐ δέχεσθε τοῦτον δηλαδὴ τὸν ἀφορισμὸν, ὡς μὴ ἐκφωνηθέντα κανονικῶς, ὡς λέγετε, ἰδοὺ καὶ αὐτὸς ὅσον τὸ τοῦ ἀφορισμοῦ, ἀπολύω, καὶ παντάπασι λελυμένον ἔχω αὐτόν. Οὐ μέντοι τὴν ἀνάβασιν αὐτοῦ εὐδοκῶ. Πῶς γὰρ ἂν αὐτὸν καὶ δέξομαι ὡς Ἀρχιερέα, ἄνθρωπον κατηγορηθέντα, καὶ ὑβρισθέντα καὶ χείρονα ἢ ἐγὼ, μικροῦ δεῖν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ, ἄλλως τε καὶ παραιτησάμενον Ἐκκλησιαστικῶς καὶ Κανονικῶς; Ταῦτα λέγω πᾶσι καὶ διαμαρτύρομαι. εἴτι δὲ συμβῇ μετὰ ταῦτα, ὑμεῖς ὄψεσθε. τὸ γὰρ ἡμέτερον ἅπαν δεδήλωκα. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ τὸ ἴδιον αἷμα δοὺς ὑπὲρ τῆς ἁγίας αὐτοῦ Ἐκκλησίας, αὐτὸς ταύτης ποιήσοι τὸ συμφέρον καὶ εἰρηναῖον, καὶ ἀστασίαστον. Ἡ ὑπογραφή. Ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης.

te illo uti hactenus negligerent, sibique sic justam præberent timendi causam, ne quemadmodum propriam ipsorum securitatem sic, & multo scilicet facilius, suum ipsius honorem, imprudenti, qua ruebant, levitate ad extremum proderent: Imperatori annuit quod poscebat, hoc ad ipsum misso scripto. *Edit. Rom. pag. 265.*

Domine mi sancte Imperator, & vos divina & Sacra Synodus, Tuque Senatus, & qui adstat atque audit Domini Populus, quotquot in Clero censemini, quique habitu insignes Monachico estis, & multitudo reliqua. Ego ex Orthodoxis genitoribus natus ac sancte educatus, prius quidem Sacerdotali dignatus honore sum, postea Monachus factus, judiciis quæ novit Deus in Thronum evectus Patriarchalem fui; gratia primum ac beneplacito Dei, deinde consilio, voluntate, sententia prævio examine perlata vestrum omnium qui dignitate præeminetis. In ea dignitate uti me gesserim pie ac recte, novit solus Deus. Gloriari enim mihi non expedit, juxta Divum Apostolum. Contigerunt autem interim scandala; quot qualiaque, vos scitis: ob quæ, ne quod inde nocumentum inferretur Christiani ullius Animæ; & quo in pace ac statu tranquillo Sancta Dei Ecclesia stabiliretur, cessi ad tempus Throno, & Cellula clausus mea, quievi. Oborta autem mihi in secessu illo dubitatione, an bona ista esset ac Deo probata quies mea; cum quid sibi super eo cordi esset, ut demonstrare dignaretur, Deum orarem; species quædam divina superadstitit mihi, dicens: Si amas me Petre, Pasce oves meas. *Rursus igitur propter hoc redii ad Thronum. Quoniam vero iterum movebantur majorem in modum scandala, & Ecclesia propter hoc afficiebatur contumeliis: secundo e Cathedra Patriarcha descendi, eumdem quem prius, intuens scopum, pacis meo secessu statuendæ. Postquam autem deinde contigere quæ vobis sunt cognita, & excommunicatio pronunciata est a me in eum qui restituere attentaret Throno Patriarchali Dominum Athanasium, quod mihi futura videretur hujus istiusmodi Promotio odiosa omnibus & molesta, vos vero super ista recens excommunicatione consulti, non admittitis illam, tamquam, ut dicitis, non sit canonice perlata. En ego ultro ipse qualecumque est, aut esse potest excommunicationis istius vinculum solvo, revocansque illam, pro relaxata deinceps, neminemque in posterum ligante habeo. Neque tamen in Domini Athanasii regressum ad Thronum de cætero assentior. Quomodo enim ipsum in Pontificem admittam, hominem accusatum, & deformatum ignominia nondum absterfa; denique pejoris ad hoc, quam ego sim ipse, conditionis; adeo quidem ut parum absit, quin de religione ejus æquam dubitandi causam præbeat: præsertim cum super hæc omnia, Patriarchatu ipse dudum ultro cesserit Ecclesiastice, ac Canonice? Hæc omnibus dico et contestor. Si quid vero posthac secus quam fas fuerit accidat, vos videretis. Meum enim sensum plane declaravi. Deus autem Pacis qui proprium pro sancta Ecclesia dare sanguinem non pepercit, ipse quod huic expedit ad pacem et turbarum amotionem faciat.*

Subscriptio. *Abbas Joannes.*

CAPUT VII

De Episcoporum in Sanctorum Apostolorum Templo Conventu super his.

Ἡμέρα μὲν οὖν παρασκευὴ ἦν, πρώτη δὲ μετ' εἰκάδα, ὁ κατ' Ἀθηναίους Μαιμακτηριὼν μὴν ἦγε, καὶ ὁ Βασιλεὺς τὸ γράμμα ἐδέχετο. ὃ δὴ καὶ εἰς προὔπτον μὲν καὶ πασίδηλον οὐκ ἐδείκνυ. Τέως συλλέξας Ἀρχιερεῖς καὶ Κληρικοὺς, τὴν λύσιν ἐδήλου τοῦ ἀφορισμοῦ, παρεμφαίνων καί τισιν ἐξ αὐτῶν

Feria erat Hebdomadæ sexta, quam Parasceven dicimus; prima vero post vicesimam dies mensis Augusti, qui Atheniensibus Mæmacterion est, quando Imperator hoc scriptum accepit. Id statim palam non ostentavit ille quidem, aut notum facere indiscriminatim omnibus voluit. convocatis tamen Episcopis & Clericis, significavit revocationem excommunicationis, & scriptum Joannis qua parte dumtaxat illius *pag. 266.*

relaxationem exprimebat, quibuſdam ex his oſtendit. Exceptionem nimirum ſcripto appoſitam contra Promotionem Athanaſii, ne obeſſet negotio, manifeſtandam non putavit: pronam hinc fluxuram quam urgebat rem arbitratus, ſi tantum declararetur amotio præcipui hactenus ei obſtare viſi palam impedimenti, nimirum excommunicationis a Joanne latæ; quamvis, & alia non minora hoc obſtacula iſti tam merito exauctorati olim hominis redauctorationi opponi, tacite alii ſuſpectantes autumarent. Auguſtus igitur, ea quam dixi ſpe proceſſuræ ſecundo curſu, velut omni remora ſublata, in Epiſcoporum deliberatione, repoſitionis Athanaſii in Sedem, convenire denuo illos omnes ad hoc juſſit, Sabbato, & Dominica inſecutis, apud ſacram Ædem Sanctorum Apoſtolorum: præmonitos, ut nihil jam circa orbem errarent, frivolis allegandis prætextibus; ſed rectas facerent vias concordiæ; idque ut ſummi momenti negotium ſerio tandem capeſſerent: eo quippe res proceſſiſſe, ut moræ amplius nullæ ferendæ viderentur. Fecerunt imperata illi hactenus, ut locum in unum coirent. at tantum illic diſtabant animorum ſenſibus, quantum invicem acceſſerant vicinia corporum: conſenſionis vero nulla jam ſpes aut ratio conciliandæ inter ipſos apparebat. Quod cum Imperator per eo miſſos qui ſucceſſum explorarent, intellexiſſet, quomodocumque abſolvere rem ſtudens, tertia, & viceſima menſis ejuſdem die, hora ipſa meridiana equo conſcenſo in ſacrum Apoſtolorum Templum advenit, ibique multa cum Epiſcopis locutus, ubi clare perſpexit, fruſtra tentari vias omnes eorum in conſenſionem adducendorum, ſumptis ſecum iis qui Athanaſium in Sede repoſitum volebant, relictis vero illic iis quorum erant ſtudia contraria, recta pergit ad Monaſterium ubi Athanaſius degebat, ac eum prout ex tempore licuit Pontificaliter ornatum, ipſe pedes paſſu lento ſub flagrantiſſimo vapore ſolis meridiani, per ſummam, ut tum erat, æſtatem, aerem præ ardore vix ſpirabilem reddentis, cum aſſumptis una quotquot obiter occurrerent Clericis, & ſi qui e Populo confluxerant, in Eccleſiam deduxit. Sic rurſus Athanaſius Epiſcopus, velut e præſtigiatrice quadam machina prævifionis circa futurum terræmotum ab eo, ut putabatur, habitæ, projectus in medium oſtenditur: homo qui ſponte declaraſſet; ſe non poſſe Sacrorum Principatum reſumere. Atque ille quidem aliquando aſſecutus id cujus gratia tot illa quotidie callida inventa ſubtexuerat, etiam ulterius uſque in finem quæ ſibi rebatur opportuna, utcumque facultatem ipſius excederent, aſtutis affectare artificiis, omni ſtudio adhibito, non deſiſtebat: Epiſcoporum vero dimidium, cum quibus & quidam Monachorum eo in ordine præſtantium erant, & Clerici nonnulli, certo conſtituerunt ab ejus communione ſe abſcindere. Poſtera porro inde die Patriarcha Joannes clanculum adornata profectione, ne quid intercederet, quo minus, uti decreverat, inſalutato Imperatore, urbe poſſet exire, una cum ſuis hinc diſcedens, viam Sozopolim verſus inſtitit. Huic exhinc ſolemne fuit quotidie palam conqueri, ſe per vim Eccleſia ejectum, ſe hoc & hoc, ſingillatim exequendo plurima, injuſte perpeti; cauſamque omnium calamitatum quæ Mundum inundarent, abſentiæ ſuæ imputare; præterea Clericis exprobrare, tamquam culpa illorum accideret, ſi quid ſiniſtri evenerat. Idem etiam confidens emendari poſſe, Deo precibus placando, quæ male hactenus ſucceſſerant, quaſi ea in negligentiæ ac luxus pœnam permiſſa divinitus fuiſſent, inſtabat celebrandis communiter Litaniis. Conatus quoque eſt quædam corrigere in formam, ut ipſi videbatur, religioni accommodatiorem, quæ prius more ex longo inolito procedere ſiverat.

Edit. Rom. pag. 267.

A τὸ γράμμα. καὶ τοῦ ἐντεῦθεν, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἄλλο ἐφέξον, ὡς ἐδόκει, τὴν πρᾶξιν, πολλῶν ὑπονοουμένων καὶ ἄλλων κατὰ τὸ λεληθὸς, ὅμως ὡς δῆθεν περιαιρεθείσης τοῖς Ἀρχιερεῦσι τῆς ἐκεῖθεν προφάσεως, Σαββάτου τοῦ ἐπιόντος καὶ Κυριακῆς ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ θείῳ δὴ πάλιν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ περιωνύμῳ ναῷ προσέταττε συνάγεσθαι πάντας, καὶ μηδὲν κύκλῳ περιβαλλομένους ὁμονοίας τρίβους ποιεῖν, καὶ τούτων ἅπτεσθαι, ὡς οὐ τρίβας τοῦ καιροῦ χωροῦντος. Γέγονε τοῦτο κατὰ τὴν πρόσταξιν, καὶ τόπῳ συναγόμενοι, ἀπεῖχον πολλῷ τὰς γνώμας, καὶ ὁμονοεῖν οὐκ ἐδύναντο. Ἐπεὶ οὖν
B πέμπων ὁ Βασιλεὺς ὅτι λέγοιεν ἐπυνθάνετο, εἰκοστῇ τρίτῃ μηνὸς τοῦ αὐτοῦ, περὶ τὸ τῆς μεσημβρίας μεσαίτατον, ἐπιβὰς ἵππου, τὸν θεῖον καταλαμβάνει τῶν Ἀποστόλων ναόν. καὶ τὰ πολλὰ συγγεγονὼς σφίσιν, ἐπεὶ οὐκ ἦν τὸ παράπαν ὁμονοεῖν, λαβὼν ἐκεῖνος τοὺς δεχομένους τὸν Ἀθανάσιον, ἀφεὶς τοὺς μὴ δεχομένους, διϑὺ τῆς μονῆς ἐκείνου γίνεται, καὶ ὡς οἷόν τ' ἦν ἐκεῖνον ἀρχιερατικῶς ἐπισκευασάμενοι, πεζῇ καὶ βάδην ὑπ' ἀέρι πῦρ πνέοντι καὶ καιρικῷ πνίγει, ἅμα Κληρικῶν τοῖς παρατυχοῦσι καὶ τοῦ λαοῦ ὅσος συνείλεκτο, τὴν Ἐκκλησίαν καταλαμβάνουσι. Καὶ πάλιν Ἐπίσ-
C κοπος, ὥσπερ ἐκ μαγγάνου τινὸς τῆς ἐπὶ τῷ σεισμῷ δοξάσης προγνώσεως εἰς τὸ μέσον ῥιφεὶς ἀναφαίνεται, ὁ μηδ' οἷός τε εἶναι τὴν ἱερὰν ἀρχὴν ἀναλαβεῖν προαιρούμενος. Καὶ ὁ μὲν τυχὼν οὗπερ χάριν καὶ τὰ πολλὰ ἐκεῖνα τῶν καθ' ἡμέραν βουλῶν ἐξυφαίνοντο, σπουδαιοτριβῶν, ἐς τέλος τὰ οἱ προσήκοντα, καὶ ὑπὲρ δύναμιν, οὐκ ἀνίει. οἱ δέ γε τῶν Ἀρχιερέων ἡμίσεις, σὺν οἷς καὶ τῶν ἐν Μοναχοῖς δοκούντων τινὲς, καὶ τῶν Κληρικῶν ἔνιοι, καρτερῶς διέγνωσαν σχίζεσθαι. Τῆς δ' ἐπιγενομένης ἡμέρας ὁ Πατριάρχης Ἰωάννης τὰ καθ' αὐτὸν πρὸς τὸ ἀδηλότερον μετασκευασάμενος, ἐφ' ᾧ τῆς
D πόλεως ἐξελθεῖν, μὴ δ' αὐτῷ Βασιλεῖ συνταξάμενος, ἅμα τοῖς αὐτοῦ, ἀπαίρει τῶν τῆδε, καὶ πρὸς Σωζόπολιν γίνεται. Τῷ δ' ἦν ἑκάστης ἐξαλαλεῖν ἐμφανῶς ὡς διωχθείη τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὡς τὸ, καὶ τὸ πάθοι, καὶ πάντων κατὰ κόσμου δυσχερῶν τὴν αὐτοῦ ἀπουσίαν ἐπαιτιᾶσθαι, καὶ τοῖς Κληρικοῖς ἐξονειδίζεσθαι ὡς αἰτίοις, εἴπου τι καὶ ξυμβὰν ἔτυχε, καὶ ἐπὶ Λιτανείαις κοιναῖς θαῤῥεῖν ἐντεῦθεν διορθοῦν τὰ σφαλέντα, ὡς δῆθεν καὶ ἀπ' ἀμελείας καὶ τρυφῆς ξυμβάντα. Ὡς καί τινα διορθοῦν δῆθεν πειρᾶσθαι, πρὸς τὸ δοκοῦν αὐτῷ εὐλαβέστερον. Ἃ δὴ τὸ πρότερον κατ' ἀρχαῖον τύπον εἴα γίνεσθαι.

CAPUT VIII

De Melita.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. Ἐγὼ δ' εἶμι δώσων τοῦ βίου διήγημα, φρικτὸν μὲν εἰπεῖν, φοβερὸν δ' ἀκοῦσαι. Παρέλιπον τὴν συμφορὰν, ὡς μὴ ἄλλοθέν ποθεν ἔχουσαν τὸ ἀποχρῶν, εἰς τὸ ἱστορίαις τοῖς ἄλλοις συνανατάττεσθαι, εἰ μὴ αὐτόθεν ὡς συμφορὰν μόνην ἡγούμην. Κἂν γοῦν καθυφείμην τὸν λόγον, εἰ μὴ τὸ ἔργον φρικτῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ Θεοῦ σύμβολον ἀποφέρεται, καὶ ἅμα τοῦ παθόντος φέροντος οἶκτον, διά τε τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας, καὶ τὸ ἐλλόγιμόν τε καὶ ἐν πολλοῖς ἐπιτήδειον. Νεανίας τὶς ἤδη παραγγείλας εἰς ἄνδρας, Μελίτας τοὐπίκλην, τῷ Πατριαρχεύσαντι Γρηγορίῳ ἐν παισὶ δουλεύσας, καὶ παιδευθεὶς τὰ εἰκότα, ἐν Διακόνοις τῆς Ἐκκλησίας ταχθεὶς, μετὰ τῶν λοιπῶν ἐλλογίμων, ταῖς χρείαις διηκονεῖτο τῆς Ἐκκλησίας μεθ' ὅτι πλείστης τῆς ἐπιτηδειότητος. Οὗτος τὰ μὲν ἄλλα μέτριος ἦν, καὶ παρθενίαν ἤσκει, καὶ εὐλαβείας μετεποιεῖτο, καὶ γλῶσσα πολλοῖς ἦν ἐπὶ δικαστηρίοις συνοδικοῖς, καὶ Βασιλεῖ γνώριμος καὶ Κλήρῳ περίβλεπτος, καὶ τοῖς εἰδόσι ψῆφον φέρων περὶ ἑαυτοῦ ἐκ πολλῶν ὡς προκόψειεν. Ἑνὸς δ' ἡττᾶτο, φιλοτιμίας, δι' ἣν καὶ παρ' ἰσχὺν ἐπιτρέχων, τοῖς μὴ καθ' αὐτὸν ἔτι πράγμασι, συλλέγων ἐξήντλει. Καὶ ἦν ἐκείνῳ τὸ μὲν συλλέγειν, λίαν ἐπίμωμον, τὸ δ' ἐξαντλεῖν ἱκανὸν ἀποκρύπτειν καὶ τὸ τῆς συλλογῆς αἴσχιστον. οὐ μᾶλλον κατανοουμένῳ διὰ τὸν τρόπον τοῦ πορισμοῦ, ὅσον ἐπαινουμένῳ διὰ τὸ τῆς προαιρέσεως εὐμετάδοτον. Τοῦτο πολὺ προβαῖνον, ἐξῆρε τὴν γνώμην εἰς ἀλλόκοτον ἔπαρσιν, καὶ οἰκείαις ἤθελεν ἐλλαμπρύνεσθαι, καὶ ναῷ κατιδίαν χρῆσθαι, καὶ λειτουργοὺς ἔχειν, καὶ φιλοτιμότερον ἐνεορτάζειν ταῖς περιφανέσι τῶν πανηγύρεων. Τούτοις δ' ἔδει πάντως, τῶν ἀναλόγων ἐξόδων. Ταῖς δ' αὖθις ἐχρῆν πορισμῶν ἄλλοθεν, οἱ δ' οὐκ ἦσαν. εἰ δ' ἦσαν, ἀλλ' οὐκ ηὐτάρκουν ἐν ταῖς χρείαις. γίνεται γοῦν ἀγύρτης φιλότιμος καὶ ποριστὴς ἀνελεύθερος, καὶ τῷ πρὸς πολλοὺς οἰκείως ἔχειν καὶ φιλικῶς ἐξ ὧν ἔπραττε, σφίσιν ἐπιφυόμενος ἐκιχρᾶτο, ὡς αὐτίκ' ἀφέξουσι τὰ διδόμενα. Καὶ ὁ μὲν ἐν ἐλπισμοῖς ἦν ματαίοις ἔκ τινων οἰημάτων χειρίστων, ὡς εὐπορήσων πρὸς τὴν ἀπότισιν, τοῖς δ' ἐν ἀνέσει αἱ ἐπ' αὐτῷ φροντίδες ἠώρηντο. Ὅπερ γοῦν ἰδεῖν ἐστιν ἐπὶ ποταμῶν, κατ' ὀλίγον μὲν τῶν ῥυάκων ἐπεισρεόντων ἀδήλως, εἰς ἓν δὲ συναγομένων, καὶ τὸν πληθυσμὸν παρεχόντων τῷ ῥεύματι, καὶ τέλος ἐπισχεθέντων ἐκ λειψυδρίας, ξηρὸς ὁ τέως μετεωρούμενος καταφαίνεται. Οὕτως ἐκείνῳ τῶν πολλῶν συνελθόντων τῶν μιτωμάτων, ὃ δὴ λέγεται, κακὸν ὑφαίνεται φάρος ἐντάφιον.

VErum de his hactenus. Deinceps editurus famæ sum narrationem dictu horribilem, terribilem auditu: quam omissurus equidem fueram, ut casum personæ singularis, nec ex se habentem cur Historiis publicis accenseri jure posse videatur, nisi animadvertissem, præter calamitatem privatam, exemplum in ea reperiri publice utile. Hujus quippe commemoratione, præterquam salubris incutietur horror incomprehensibilium Dei judiciorum, etiam proprium nostræ naturæ officium exercebitur miserationis multis nominibus ei de quo loquor homini debitæ, utique in quo & flos ætatis, & præstantes multæ dotes, dexteritasque agendi non paucis probata experimentis, communem humanitatem ad compatiendum infelicitati ejus stimulant. Juvenis erat in virilem nunc maturescere primum ætatem incipiens, nomine Melitas, Puer olim educatus in familiari Ministerio Gregorii Cyprii Patriarchæ, instructusque iis illic disciplinis, quæ & Domum decerent illam, & ætatem ornarent. hinc inter Ecclesiæ Diaconos ordinatus, una cum aliis ejus ordinis lectissimis, utilitatibus Ecclesiæ serviebat sedulitate ac dexteritate quam maxima. Hinc in cæteris quoque vitæ partibus moderatus, præterquam, abstinens conjugio Virginitatem profitebatur; etiam non parva edebat specimina multæ in res sacras venerationis, & in Religionem Zeli; & qua valebat dicendi vi, multorum causas defendebat in Judiciis Synodicis; Imperatori quoque notus, in Clero conspicuus; denique a cunctis qui eum norant, ipsa specie ac approbatione sui facile votorum saltem tacitorum suffragium eblandiens provectionis ad superiores gradus, quibus abunde dignus putaretur. Tot eminens virtutibus uni succumbebat vitio Ambitionis, qua ultra quam res familiaris ferret excurrens in splendorem haud suæ adhuc fortunæ adaptatum, læva colligebat, quæ dextra effunderet; in quo cum usurparet clam corradendi licentiam valde vituperabilem; tamen adeo plausibilem frequentabat erogationem sic male partorum, ut invidiam avaræ rapacitatis, popularis favor liberali largitione vulgo quæsitus absconderet. nemine vel accipientium beneficia, vel accipere alios gaudentium, tantum animadvertente unde quove pacto congererentur quæ dabantur, quantum quod prompte benigneque donarentur, impense laudabat. Hoc ille vitæ tenore, successu longo mirabiliter in famam proficiens, ea intumuit arrogantia, quæ jam se se non caperet; sed oblita suæ sortis, & Ædes ubi diversaretur habere proprias in primis splendidas vellet, & Templo privatim uti sibi uni addicto, & Ministros illic habere ad nutum obsequentes; ac cum hic sumptu apparatuque ambitioso festa celebraret, illustriores annuarum solemnitatum Panegyres æmulans. Ad hæc magnis omnino erat opus proventibus: quot cum ipsi familiares angustiæ negarent; ac neque nundinationes illæ secretæ, illaudatæque clam suffurandi artes, tantum possent reficere, quantum immanes isti sumptus absumebant; hærebat nebulo videlicet; nec tamen sensu domestici defectus descendere de partæ semel existimationis loco sustinens, obstinate cum maxime perseverabat, utroque in exercitio furacitatis occultæ, ac liberalitatis speciose ostentatæ, simul Agyrtes ambitiosus, & quæ-

Edit Rom. pag. 268.

ſitor illiberalis. Sed & quam ei magnam apud pecunioſos plurimos iſte fucus inſoliti ſplendoris gratiam paraſſet, ea uti non parcebat, poſcendis inde nummis mutuo, quos brevi ſcilicet ſe redditurum promittebat. in quo non erat mirum adeo fidem invenire illum apud præoccupatos magna opinione Copiarum ejus, quam poſſe perſuadere ipſum ſibi: alicunde mox præſto adſuturos aureos montes, unde tot nomina diſſolveret. Dum ſpebus ille hiſce vaniſſimis, Creditores autem non minus inani fiducia reſponſuræ ad diem ſolutionis varie lactati, ſecuritati ſupinæ indormiunt, ecce interim quotidie defluunt haud ceſſantibus jacturis ſolitarum expenſarum iſtæ ipſæ precario corrogatæ opes; atque ut rapido e montibus confluxu torrentium ſtagnantes interdum campi, imbre mox inhibito, ac cælo ſerenato, dilapſoque viis variis humore ſuperfluo, priorem brevi ſqualorem referunt, cito pulverulenti ex non multo ante undantibus; ita iſte Ardelio ubi ſe paulum, quaſi ſuis copiis innatando, jactaverat, arefacto repente gurgite ſiccus in ſabulo hærebat; ex multis illis, quæ perplexe immiſcens dudum implicuerat filis, deprehenſus ad extremum nihil ſibi aliud niſi, quod ajunt, funebrem Syndonem aut mortuale feretri operculum texuiſſe. Poſt Idus ſine ſolutione lapſas, diffuſa nequidquam die, vellit aurem unus & alter Creditorum: Deprehenſa debitoris inopia cæteri admoniti trepide accurrunt, certatim prenſant. Tanto jam clarius intelligitur, non modo unde ſolvat, ſed nec unde vivat, divitiarum oſtentatori ſuppetere. Admiratio primum magna, expectationibus de illo inaniſſimis dudum hiantium; tum rumor & fabula per vulgus, partim irridentium corniculam nudatam alienis plumis, partim pro ſomnio rem habentium, interimque indignantium, ſibi nimis credulis tam improbe illuſum. at quos damnum urebat, & ſera pungebat pœnitentia perditæ infauſta fœneratione pecuniæ, conviciis ſcilicet miſerum inutilibus proſcindebant, ſed quæ multa fieri ſolent in hoc genere, cum ſibi queat quiſque ſubjicere, quid verboſe opus eſt exequi? tractus, elabebatur; repetitus, mœrebat: fateri egeſtatem erubeſcebat, indigna ſe pati traductus querebatur: infamiam, utpote glorioſus, intolerantius ferebat. Tandem fruſtra tentato per interventores Patriarcha, ut ſe in famulorum numerum dignaretur admittere, perculſus ea ultima repulſa, & inexorabili undecumque excluſione ab omni jam humano effugio in extremam deſperationem conſternatus, haud par reſiſtendo fuit diræ impreſſioni inſilientis in ſic afflictum meridiani cujuſpiam Dæmonii. Ergo die trigeſima menſis Julii inſerto in paratum domi laqueum collo, ſuſpendio infelix vitam abſolvit. His de miſero Melita hactenus dictis, nobis jam in cœptæ orbem Hiſtoriæ redeuntibus, ſubtexenda prius expoſitis, conſequentia ſuperſunt: id quod reſumpto paulo altius ſermone mox facimus.

Edit. Rom. pag. 269.

A καὶ τῶν δανείων τέως ἐπεισρεόντων προνοίᾳ μεγίστῃ καὶ τοῦ λανθάνειν, πρὸς καιρὸν ἐντρυφῶν ἐμετεωρίζετο. Ἐνλελοιπότων δ᾽ ἐκείνων, ἔκπυστον ἤδη τὸ κατ᾽ ἐκεῖνον γεγονὸς δρᾶμα, οὐχ ὅπως ἑτέρων ἠυπόρει, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀρχαῖα προσαπῃτεῖτο. καὶ ὁ τέως ἐν ἐλπισμοῖς ὢν, τοῖς μεγίστοις παρὰ πολλῶν ἐξαπαιτούμενος καθυβρίζετο. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὄνειρός τις ἐδόκει σφίσι, τὸ κατ᾽ ἐκεῖνον, καὶ τῆς ἀπατηλῆς μεμελετημένης ὑπολήψεως. Ἐντεῦθεν, καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ συνείρειν; καθελκόμενος ἀπεδίδρασκεν, ἀπαιτούμενος ἠνιᾶτο, ὁμολογεῖν τὴν ἀπορίαν ᾐδεῖτο, ἠναξιοπάθει παραδειγματιζόμενος, B ἀπόλλων τὴν δόξαν, οὐκ εἶχε φέρειν, καὶ τέλος ὑπὸ μεσίταις δεόμενος Πατριάρχου ἐφ᾽ ᾧπερ δοῦλος εἴη πάλιν, καὶ μὴ τυγχάνων τῶν κατ᾽ αἴτησιν, διὰ ταῦτα διαπορεῖ τε τελέως ἐξ ἀθυμίας· Καὶ μεσημβρινὸν ἐκείνῳ δαιμόνιόν τι ἐπιπηδᾷ, καὶ τριακοστῇ Ἀνθεστηριῶνος μηνὸς, ἐπ᾽ οἰκίας ἀψάμενος βρόχον, διαπεφώνηκε. Τὰ μὲν οὖν κατ᾽ ἐκεῖνον τοιαῦτα. ἡμῖν δὲ καὶ τὰ λοιπὰ προσθετέον, ἀναλαβοῦσι μικρὸν ἄνωθεν.

CAPUT IX.

Ut Tractus orientales peſſundati omnes ſubverſique funditus fuerint.

Peſſum inter hæc ruebant, impetu dudum in præceps capto, Tractus Orientales univerſi; ſemperque ex malo in pejus damna publica creſcebant, ita ut quotidie ad Imperatorem advolarent alii ſuper alios triſtium indices caſuum Nuncii, quorum numquam non Poſteriores graviora quam Priores atrocioraque referebant. Quamquam & adeo ſe admovebant nobis Urbem Auguſtam incolentibus dira belli mala, ut ſe cominus ingererent ſpectantibus, ne famæ longinqua memorantis mœſto ſolum aures præconio pulſarentur. Sed & per has acerbæ miſerationis aculeos paſſim infigebant noſtris animis auditæ coram voces, non teſtium alienæ cladis curſim e longinquo profectorum, at planctus ejulatuſque ipſorum diriſſima paſſorum, ſi quis horum minus infelix, ſalvum ſaltem os & loqui adhuc valens, e Patriæ ruinis, latebrarum ac fugæ furtivæ beneficio, ad nos perferre potuiſſet. Medium enim inter nos & Hoſtes unum reſtabat Fretum, quo Byzantium ab Adverſa Continente dirimitur: Caput inquam Imperii, unici anguſtiis Boſphori diſtabat a ditione Hoſtium: at quam ferorum, quam-

pag. 270.

C Ὑπέρρει μὲν τὰ κατ᾽ Ἀνατολὰς ἐς ἀεὶ, καὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον προέκοπτεν, ὥστε καὶ ὁσημέραι ἀγγελίας ἐπ᾽ ἀγγελίαις χείρους ἐπὶ δειναῖς ἀφικνεῖσθαι πρὸς Βασιλέα. Τὰ μὲν οὖν καθ᾽ ἡμᾶς ταῦτα, καὶ ὀφθαλμοῖς ἑωρῶμεν, καὶ τῶν ἑωρακότων, ἢ μᾶλλον δὴ τῶν παθόντων, ἦν τις καὶ λαθὼν διέφυγε τὸ δεινὸν, ἐκτραγῳδούντων τὰ πάθη ἠκούομεν. καὶ ἦν μέσον ἐχθρῶν καὶ ἡμῶν, ὁ πορθμὸς οὗτος διέχων καὶ μόνος, ἀνέδην ἐπεμβαινόντων καὶ χώρας ἁπάσας, καὶ ναοὺς καὶ μονὰς καλλίστας, καί τινα τῶν φρουρίων κακῶς ποιούντων, καὶ πυρπολούντων τὰ κάλλιστα, καθημερινοῖς τε φόνοις τρυφώντων, D καὶ ἀπαγωγαῖς πολὺ τὸ δεινὸν ἐχούσαις, καὶ οἷον οὐκ ἤκουσαι πώποτε. Τὰ δ᾽ ἀνώτερα Βιθυνίας τε καὶ Μυσίας, Φρυγίας τε καὶ Λυδίας, καὶ τῆς ὑμνουμένης Ἀσίας, πλήν γε τῶν πολισμάτων καὶ μόνων, εἰς τέλος διαπεπόρθηκει. Ἀμούριοι ταῦτα καὶ Ἀτμᾶνες, Ἀτῖναι τε καὶ Ἀλισῦραι·

καὶ Μανταχίαι, καὶ Σαλαμπάξιδες, καὶ Αλαίδες, καὶ Αμηραμάναι, καὶ Λαμίσαι, Σφονδύλαι τε καὶ Παγδῖναι, καὶ πᾶν ἄλλο χείριστον, καὶ ἐπίῤῥητον ὄνομα. Οἳ δὴ καὶ προαχθέντες ταῖς τόλμαις, ἔκ τινος ἀλλοκότου καὶ πανικοῦ φρονήματος, δίκην πυρὸς ἀγρίου ἐπελάβοντο πάντων καὶ κατενέμοντο, αὐτῇ δὲ θαλάσσῃ καὶ μόνῃ τοῦ μὴ πρόσω καὶ αὖθις προβαίνειν εἰργόμενοι. Βασιλεῖ δὲ οὐδὲ διωρίαν βουλῆς παρεῖχον ἀγγελλόμενα τὰ δεινά. Καὶ τὸ μὲν γὰρ ἀντιστῆσαι καὶ ἀντιπαράγειν ἐκείνοις στρατεύματα, ἄπορον ἦν. Αἱ μὲν γὰρ Ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις οὐχ ὅπως ἐξησθένουν, ἀλλὰ καὶ προνοίας ἀπολωλεκότες, Ανατολὴν φεύγοντες, ἐπὶ Δύσεως ὥρμων, περιποιούμενοι ἑαυτοῖς μόνον τὸ ζῆν. Ετέρους δ᾽ ἐγκαθιστᾶν ἐπὶ ῥητοῖς γέρασιν, ἀμήχανον ἦν. Θεραπεύειν δ᾽ αὖθις ὁμολογίαις τὸ Περσικὸν, οὔτε τὸ πρέπον ἐδίδου, καὶ ἄλλως ἄπορον ἦν τόσων ὄντων καὶ διαφόρων τὰς γνώμας· Καὶ γ᾽ ἐπὶ τοσοῦτον ἡγεμόνων ἐγνωσμένων τοῖς ἄλλοις, ἐφ᾽ ὅσον σκυλεύειν τε καὶ κερδαίνειν τοῖς ὑποτεταγμένοις ἐξῆν. Ην δέ που καὶ καθυφεῖτο ὁ ἄγων, ἢ δώροις, ἢ χάρισι, ζητούντων ἕτερον τὸν αὐτοὺς ἄξοντα ἐπὶ σκυλεύμοις τε καὶ κέρδεσι. Καὶ διὰ ταῦτα, ἓν τῶν ἀναγκαίων ἔδοξε τῷ καιρῷ καὶ τοῖς ἐφεστῶσι πράγμασι, τὸ περιλειφθὲν τέως, ὅσον ἐν προνοίαις ἐτάττετο, Μοναῖς τε καὶ Εκκλησίαις, καὶ τοῖς Βασιλεῖ παρασπίζουσιν, ἀφεικότας τῶν δεσποτῶν, τάττειν εἰς στρατιωτικὸν, πλὴν καὶ μονοκελλικὸν, ξύμπαντας· Ως ἐντεῦθεν αὐτοὺς ἐκείνοις ὑπὲρ τῶν ἰδίων προσμένοντας μάχεσθαι. Εστέλλετο τοιγαροῦν καὶ παρὰ Πατριάρχου θαλλὸς ἐλαίας ἀναυδήτως τῷ Ανακτι. Οθεν καί τι θαῤῥεῖν εἶχε τῶν ἀγαθῶν ἐκ τῆς περὶ αὐτὸν οἱ μεγίστης πληροφορίας. Τὰ δ᾽ ἦσαν ἐν μόναις βουλαῖς. Οὔπω γὰρ ἐφίσταντο οἷς ἦν ἐπιτεταγμένον ταῦτα πράττειν. καὶ τὸ Περσικὸν πολλαχόθεν ἐπεισβαλόντες, τοὺς μὲν ἔργον καθιστᾶσι μαχαίρας· Οσοι δέ γε καὶ ἴσχυσαν ἐκφυγεῖν, τῷ τῆς Κυζίκου ἐπιτειχισμῷ ἄρτι τότε συστάντι παρὰ τοῦ ἐν αὐτῇ προέδρου Νίφωνος, ἀνδρὸς δραστηρίου καὶ γνώσεως ἐπηβόλου, καὶ οὐ μᾶλλον πνευματικοῖς ἢ κοσμικοῖς ἐντρίβωνος πράγμασι, φέροντες ἑαυτοὺς, καὶ γυναῖκας, καὶ τέκνα, καὶ ζῶα, καὶ ὕπαρξιν ἐγκατέκλεισαν.

que truculentorum Hoſtium! Qui nihil non aggrederentur, nihil non frangerent; qui per omnes agros etiam & villas ſine reſpectu ac diſcrimine ſacri aut prophani, ſanguinaria, & phanatica immanitate baccharentur, Templis ſanctiſſimis, Monaſteriis magnifice ſtructis deformandis: nec Arces ipſos præſidiave prohibebant, quominus ipſis munitionibus vi perruptis pulcherrima his incluſa vel circumſita ædificia vel prædia viſendæ amœnitatis, ferro flammaque conſumerent: qui dies totos cædibus patrandis ludibundi ac gratulantes impenderent: qui non minori crudelitate raptarent infeliciſſimos greges, miſeriorum, quam ſi occiderentur, captivorum omnis ſexus, ordinis, ætatis, calamitate omnium quæ fando umquam auditæ ſunt, maxima. Per hunc modum ſuperiores illæ Regiones Bithyniæ, Myſiæque, Phrygiæ quoque ac Lydiæ, & illius decantatæ Aſiæ, præter urbes munitiores ac majores ſolas, exterminio in futurum omne tempus irreparabili deſolatæ ſunt. Auctores horum Amurii & Atmanes, Atinæ, Aliſyræ, Mantachiæ, Salampaxides, & Alaides, & Ameramanæ, & Lamiſæ, Sphondilæ præterea, & Pagdinæ, cæteraque ſtygia colluvies execrabilium erant nominum. Hi ductores furialium Turmarum, diriori etiam quam vulgo vel barbarum pectus capit, planeque ex orco afflata inſtincti audacia, & ferocia, ritu vento impulſi vehementis incendii, cuncta corripiebant conſumebantque obvia, mari ſolo ne ultra tenderent, retenti. Horum Auſa & Acta nec momento ceſſantibus Imperatorem obruentia nunciis ne breve quidem ſpatium ei ad conſultandum relinquebant liberum. Atque huic quidem exeundi obviam Barbaris, opponendique iis juſtos Exercitus, nulla prorſus facultas aderat. Nam Romanæ Copiæ non debilitatæ tantum erant, ſed fractæ ac deletæ funditus, amiſſis, & Domibus, & ſtipendiis; itaque ex Oriente fugientes, paſſim ordinibus ſolutis, pro ſe quiſque in Occidentem properabant; in lucro ponentes quod ſolum viverent; & pro miſero ſpiritu trahendo nihil paciſci recuſaturi ſervitutis ac dedecoris. Novos habere delectus; præmiiſque promiſſis alios allicere ſub ſigna milites, prorſus ſupra vires erat, cum nec apta militiæ ad manum Juventus adforet & ærarii palam exhauſti concidiſſet fides. Reſtabat, ut vel turpis & damnoſa pax adulando inducendis ad aſſenſum in conditiones nobis probroſas, ipſis amplas, Perſis, quomodocumque tentaretur. At id conſilium, præterquam Imperii honor & Romani nominis exiſtimatio hactenus tam auguſta reſpuebat, etiam quantocumque conatu capeſſeretur, ſucceſſu plane cariturum, palam erat. Quoniam, & tot eſſent tamque diſcrepantibus ſententiis Duces iſti Barbarorum, ut & univerſos pariter una conventione poſſe comprehendi, ſupra ſpem eſſet: & ſi quoſdam tantum demerereris, nihil ageres: milites quippe ipſorum, omnes prædis inhiantes avidiſſime, ab eo quicumque pacem feciſſet, ad alios a quibus raptum latrocinatumque ducerentur, ſe ſe aggregaturi ſtatim forent, & eadem nobis Duce mutato damna illaturi. Hæc cuncta conſiderantibus, unum dumtaxat, grave illud quidem & iniquum, ſed quod ſola victrix legum & jurium ſecura neceſſitas, in extrema omnium Reipublicæ calamitate utcumque tolerabile monſtraret, ſe ſe conſilium offerebat tale quoddam, ut Penſiones quæ adhuc e fiſco ſolverentur omnes omnino quibusvis, Monaſteriis etiam, & Eccleſiis; auctoramentaque adeo ipſa Prætorianorum Imperatorem cuſtodientium; unico ex omnibus excepto quod *Monocellicum* appellant, Dominis nunc & poſſeſſoribus eorum ad tempus cedentibus, verterentur in ſtipendia conquirendorum undecumque militum, quos qui ſic alerent propriis in eos penſionibus translatis, eorum ſibi ſubſtitutorum manibus pugnare, licet domi manentes, & tam neceſſario tempore tueri Rem & publicam & privatam quiſque ſuam viderentur; ſolatio jacturæ, & ad damni patientiam incentivo non modico. Annuere his & probare quod ad ſe attineret quantum erat de Monaſteriis & Eccleſiis decretum, ſignificare viſus Patriarcha eſt, miſſo ad Auguſtum oleæ ramo; nullo verbo addito. id quod pro ingenti qua præoccupatus Andronicus erat Athanaſii exiſtimatione ac reverentia, myſterii loco ab eo habitum, & in eam ſcilicet interpretationem raptum eſt, ut brevi ſecuturam ex hujus effectu conſilii proſperam Pacem, non modico in ſinu gaudio, confideret. Verum hæc haud ultra deſignationem procedebant; abſen-

Edit. Rom. pag. 271.

tibus adhuc illis quibus fuerat iſtius Decreti executio mandata. Interim autem Perſæ undecumque irruentes, quos quidem noſtrorum aſſequi potuere, peremerunt gladio; Alii quibus vires ad fugam non defuere, receperunt ſe ſe intra Munitiones Cyzici, quas recens validas erexerat ejus Urbis Præſes Niphon, vir ſtrenuus & in paucis ſolers, nec in ſpiritualibus magis quam ſæcularibus negotiis uſu magno tritus. Intra hæc ergo Munimenta Romani cum ſeipſos ac conjuges, liberoſque, tum animalia, & reliquias rei familiaris quaſcumque ſubtrahere furori barbarico valuerant, concluſerunt.

CAPUT X.

De Imperatoris Michaelis, primum Cyzicum, inde Pegas receſſu.

PRopter hæc ipſe quoque Imperator Michael non valens amplius ſubſiſtere Pergami, inde movens cum iis, quas circa ſe habebat, copiis, Cyzicum ſe confert: ſed nec ibi moratus eſt, metu expectati etiam illic inſultus in ſe Perſarum. Igitur, & hinc vaſis conclamatis, in Pegas mari adſitum tranſit Oppidulum; ubi deinde dolore ac mœſtitia ob ea quæ acciderant, in morbum incidit gravem, ex quo parum abfuit quin de vita periclitaretur. quin & periclitatus revera eſt: quippe deſperatus a Medicis, niſi præoccupaſſet ſubvenire in tempore Virginis Deiparæ manifeſta miſericordia. Nec alienum, puto, fuerit & hoc quemadmodum ſit geſtum huic Hiſtoriæ inſerere. Jacebat igitur Imperator extrema ſpirans (diceret aliquis) correptus enim deliquio, eorum quæ multa ſatagebant circum Medici, nihil plane ſentiebat. Feſtinabant videlicet Famuli hæc, prout res poſcebat, quamprimum indicare Patri Auguſto. Sed fruſtra conantibus mare obſtabat, tempeſtate tunc adverſa navigantibus in Urbem. Ea cauſa dies aliquot retenti, ægre tandem eluctati obſtacula, appellunt; litteras ferentes quæ lacrymæ potius erant quam litteræ. Narrabant de morbo, qualis eſſet: quot jam cum eo diebus, quot noctibus Æger luctaretur: quibus incrementis, quo intervallo auctus languor fuiſſet; quibus hactenus languens remediis curatus. Super hæc percontabantur quid ſtatueret? ac ſi quid opis Medici Urbani quod Ægro afferrent habere viderentur, cito illos ut juberet occurrere, orabant: periculum enim, ſi cunctarentur, fore, ne quem venirent ſanaturi, reperirent mortuum. Hæc triſtiſſima Imperator audiens, pene confeſtim deſperavit de ſalute Filii: & in horas expectabat mœſtiſſimum de ejus obitu nuncium. Ac Medicos quidem ſtatim miſit: cumque his præcipuos quoque Domeſticorum: maximam ipſe interim fiduciæ partem, aut totam, ut loquar verius, fiduciam in Dei ac laudatiſſimæ Deiparæ miſeratione collocans: (Ita ille factus, ſic erat in ſimilibus ſolitus agere) adeo quidem; ut ſpe certa præcipiens voti ſucceſſum, jam nunc Sacrum in gratiarum actionem pro beneficio a Dei Matre accepto, etſi diei ritus, (quæ Dominica erat Reſurrectionis memoriæ dicata) aliud poſceret, celebrari voluerit. Diu igitur & plurimum Divam veneratus, oleum e lampade quæ Sacro alluxerat, per fidum e Monaſterio Monachum, miſit: reque mox ipſa apparuit, magnificum omnino mirificumque munus languenti donatum. Simul enim illud portans Monachus conſcendit navem, Ægro fieri melius contigit. Priuſquam autem ille appulſus ſe in conſpectum daret, languens hominum opinione tantum non mortuus, felici recreatus ſomnio eſt; per quod ipſi videbatur ſplendide ornata quædam mulier ex parte corporis laborante clavum evellere. Poſt quod experrectus Michael, videte, inquit, intuens adſtantes: ecquid Monachus modo expoſitus in littus, hic adſit ferens Dona Dei-Matris. Illi dum pare-

Edit. Rom. pag. 272.

Διὰ ταῦτα καὶ Βασιλεὺς Μιχαὴλ οὐχ οἷός τ' ὢν ἐν Περγάμῳ διάγειν, ἀπάρας ἐκεῖθεν σὺν ἅμα καὶ ταῖς περὶ αὐτὸν δυνάμεσι, Κυζίκῳ ἐπιφοιτᾷ. Ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖ βραδύνει, δέει προσδοκωμένης τῶν Περσῶν δι' αὐτὸν προσβολῆς. Ὅθεν κἀκεῖθεν ἀπαναστὰς, ἐν Πηγαῖς παραθαλασσιδίῳ γίνεται πόλει. Ὅπη δὴ καὶ ἐς ὕστερον, λύπῃ καὶ ἀθυμίᾳ συσχεθεὶς διὰ τὰ συμβάντα, νόσῳ περιπίπτει βαρείᾳ. καὶ ἐγγὺς ἦλθε τοῦ κινδυνεῦσαι, κἂν ἐκινδύνευε. Τοῖς γὰρ ἰατροῖς ἀπέγνωστο, εἰ μή γε προεφθάκει τῆς Παρθένου καὶ Θεοτόκου προφανὲς ἔλεος. Οὐ χεῖρον δὲ καὶ τοῦτο καθ' εἱρμὸν συνάψαι. Ἔκειτο μὲν οὖν Βασιλεὺς τὰ λοίσθια πνέων, εἶπέ τις. Ἐπείληπτο γὰρ, καὶ ἀναισθήτως εἶχε πρὸς ὅ, τι καὶ ἰατροὶ ἔγνων ἐκεῖνον. Μηνύματα δὲ πρὸς τὸν πατέρα καὶ Βασιλέα ἡ μὲν χρεία καὶ ταχύτατα προσαπῄτει· Ὁ δὲ καιρὸς ἀντέβαινεν, ἀντιβαινούσης θαλάσσης, καὶ ὁ πλοῦς ἐπείχετο. Τέως δὲ δυσχερῶς μεθ' ἡμέρας φθάνουσι, καὶ τὰ πεμφθέντα ἐκεῖθεν γράμματα, δάκρυα μᾶλλον ἦσαν ἢ γράμματα. Ἐδήλουν μὲν οὖν τὴν νόσον, ὁποῖα, καὶ ἐπὶ ποίοις σημείοις, ὅσαι ἡμέραι, καὶ ὅσαι νύκτες ἡ νόσος ἀκμάζει, καὶ τίσι φαρμάκοις παρ' αὐτῶν νοσηλεύεται. καὶ τέλος ὅπως ἔχων κυρεῖ. κἂν εἴ τι βοηθεῖν ἰατροὶ ἔχοιεν, ἀπαιτᾶν ἤπειγον τὴν ταχίστην, ἂν τέως καὶ ἐν ζῶσι τὸν κείμενον καταλήψαιντο. Βασιλεὺς δὲ μαθὼν τὰ πάνδεινα ταῦτα περὶ τῇ τοῦ Βασιλέως ἐδυσελπίστει αὐτίκα ζωῇ, καὶ μετέωρος ἦν ἀκούειν τὸ χαλεπώτατον. Ὅμως πέμπει μὲν αὐτίκα καὶ ἰατροὺς, πέμπει δὲ καὶ τῶν οἰκείων τὰ κράτιστα. τὸ πλέον, εἰπεῖν τ' ἀληθὲς, τὸ ὅλον, ἐθάρρει τῷ ἐκ Θεοῦ καὶ τῆς πανυμνήτου ἐλέει, οἷος αὐτὸς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐῴκει, ὥστε καὶ ἀραρότως ἐπ' αὐτῇ πεποιθέναι, καὶ τὰ διὰ χαριστήρια ταύτης ἐπαγγέλλειν ψάλλεσθαι, κἂν αὐτῇ ἐφιστῶτο ἡ ἀναστάσιμος. Τότε γοῦν καὶ ἐπὶ πλέον ἐποτνιᾶτο, καὶ τῷ ἐκ τῆς φωταγωγοῦ ἐλαίῳ πέμπων, καὶ Μοναχὸν ἐκ τῆς μονῆς φιλοτίμως ἐδωρεῖτο τὸν κείμενον. Ἦν δὲ ἄρα ὁ Μοναχὸς ἀποβὰς τῆς νεὼς, ἀνάνηψις τῷ κειμένῳ καὶ περὶ αὐτοῦ μήπω φανέντος, ὁ ἤδη νεκρὸς, ἐπυνθάνετο ἐξ ὀνείρων αὐτίκα χρηστῶν· καθ' οὓς διεσταλής τις γυνὴ ἧλον τοῦ πονοῦντος μέρους ἀποσπᾶν ἐῴκει· Ἴδετε, λέγων, εἰ Μοναχὸς ἐπ' Αἰγιαλοῦ ἀποβὰς, ἵσταται φέρων καὶ δῶρα τῆς Θεομήτορος· Οἱ δ' ἐπιστάντες,

ἀδεῶς τὸ ἀκουόμενον καθεώρων. Καὶ ἡ ἐπιδημία τοῦ Μοναχοῦ σὺν ἁγίῳ ἐλαίῳ ἐπανάκλησις ἦν τῷ νοσοῦντι, ἐν ὅτι πλείστῳ τῷ θειασμῷ γενομένη μετὰ θαύματος.

A re juſſis ſatagunt, confeſtim quod audierant viderunt. comparentis quippe in puncto Monachi, cum ſancto oleo, adventus plena ſtatim ægrotanti emerſio ex morbo fuit: Deo rem haud dubie adſcribentibus cunctis qui cernebant; & pro facto humana vi majori, mirantibus.

CAPUT XI.

De Terræmotibus qui contigerunt in Climate Rhodio.

Ολίγον δὲ πρὶν ἢ ταῦτα γενέσθαι, Ποσειδεῶνος μηνὸς ὀγδόῃ, σεισμὸς ἐνσκήπτει, κατὰ μὲν τὰ ἐνταῦθα μέρη ἄγνωστος τοῖς πολλοῖς, ὥστε μὴ δὲ σημῆναι τὸν κλόνον· κατὰ δὲ τὸ περὶ Ῥόδου κλίμα, καὶ πρόσω, λαμπρὸς, καὶ τῶν πώποτε μνημονευομένων ὁ χαλεπώτατος. Ὅθεν καὶ Ῥόδος μὲν αὐτὴ πᾶσα ἐς τὸ παντελὲς ἀνατέτραπται. Ἤκουστο δέ γε καὶ περὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ τῶν ἐξ ἴσου ταύτῃ, τὰ πάνδεινα. Κορώνη δὲ καὶ Μεθώνη, καὶ τὰ πολλὰ τῆς Πελοποννήσου, οὐκ ἐλάχιστον δὲ μέρος καὶ Κρήτης, σεισμοῦ γεγόνασι παρανάλωμα.

B PAulo autem prius quam hæc fierent, Auguſti videlicet die octava, Terræmotus extitit, in his quidem Partibus, ſua exilitate pleriſque non animadverſus, eo quod nullo admodum indice ſui proderetur ſtrepitu: circa vero clima Rhodium & ultra, perſane clarus fuit, idemque omnium quos vivi meminiſſent diriſſimus. Unde & Rhodus quidem ipſa tota plane ſubverſa eſt. Audita quoque de Alexandria & locis paris cum ea ſitus, graviſſima per illum iis importata mala, ſunt. Corone vero & Methone ac Peloponneſi pleraque, & non modica pars Cretæ, eodem hoc obiter concuſſa terræmotu, haud ſine damnis fuere maximis. *Edit. Rom. pag. 273.*

CAPUT XII.

De Latinis qui vocati advenerunt & qualia egerint.

ΚΑτὰ τὸν ἐπὶ τούτῳ Γαμηλιῶνα τῆς δευτέρας Ἐπινεμήσεως, εἶδεν ἡ Κωνσταντίνου καὶ τὸν Λατῖνον Ῥοντζέριον, ὡς μὴ ὄφελεν, ἅμα ναυσὶν ἰδίαις ἑπτὰ, καὶ συμμαχικῷ στόλῳ ἐκ Κατελάνων καὶ Ἀμογαβάρων πλείστῳ, εἰς χιλιοστύας ὀκτὼ ποσουμένῳ. Προλαβόντος ἐκεῖνον καὶ τοῦ Φαρέντα Τζιμῆ, καὶ συμποσοῦντος τὸ στράτευμα. Ἀλλ' ὁ μὲν Τζιμῆς εὐγενὴς ἦν, καὶ οὓς ἦγεν ἰδίους εἶχε καὶ ἀκλητὶ παραγέγονε, συμμαχήσων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, εἰ βούλοιτο Βασιλεύς. Πλὴν ἐπὶ ῥητῷ τῷ μισθῷ. Ὁ δέ γε Ῥοντζέριος ἐκ προσκλήσεως ἄνεισιν, ἀνὴρ νέος τὴν ἡλικίαν, γοργωπὸς, ταχὺς εἰς ὅ ῥέψοι, καὶ τὰς πράξεις θερμός. Περὶ οὗ βραχέα βούλομαι προειπεῖν ὡς πέπυσμαι. Εἰ δέ γε τῆς ἀληθείας ὁ λόγος ἐκκλίνειεν, οὐχ ὁ γράφων, ἀλλ' ἡ φήμη τὴν μέμψιν φερέτω. Οὗτος τῇ κατὰ Συρίαν Πτολεμαΐδι, ὅτ' ἐν τοῖς οὖσιν ἦν, καὶ τὸ περίπυστον ἐν πόλεσιν εἶχε, τῷ Τέμπλῳ κατὰ Φρερίους ἐνήσκητο. Ὡς δ' ἐκείνη παρ' Αἰθιόπων ἡλίσκετο, ὡς ἐν τοῖς ἄνωθι λόγοις ἐλέγομεν, καὶ τὰ ἐκεῖ κατέστραπτο, χρήματα νοσφισάμενος τῆς μονῆς, καὶ μακρὰς συσκευασάμενος νῆας, ἐπεῖχεν Ἀγαρηνοῖς, καὶ πειρατὴς βιαιότατος πολλούς τ' ἔχων αἱρετιστὰς, νεωτέρων πραγμάτων ἀντείχετο. Πλούτῳ δὲ καὶ τρυφῇ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὑπερηφανῶν ἐκ τῶν σκυλευμάτων τῶν κατὰ θάλασσαν, τάξιν ἐκείνην τῶν φρερίων καὶ σχῆμα χαίρειν ἐᾷ. Καὶ ἐπὶ ναυσὶ κραταιωθεὶς πλείοσι, τῷ ἐκ τοῦ Μαφρὲ ἀνέκαθεν Θεοδερίχῳ Σικελίαν κατέχοντι, κατὰ

C INſecuto mox Septembri ſecundæ Indictionis vidit (quod utinam non fuiſſet) vidit, inquam, Conſtantinopolis Latinum Rontzerium, appulſum cum propriis navibus ſeptem, & ſociali claſſe copioſa plena militia e Catelanis & Amogabaris, octo millium numerum explente. Præceſſerat hunc Farendas Tzimes, cujus copiæ ejus quem dixi numeri pars erant. Cæterum hic Tzimes nobilis erat; & quos ducebat e ſibi ſubditis armaverat; veneratque non vocatus, auxilio Romanis contra Perſas futurus, ſi vellet Imperator; id tamen certa pacta mercede. Rontzerius vero nominatim evocatus aderat. Vir erat in ætatis flore, terribilis aſpectu, velox quocumque vergeret, ac in agendo ardens. de quo pauca præfari, prout audivi, volo: quæ ſi abhorre- D re a vero reperiantur; non Scriptor, ſed, qua eſt uſus auctore, Fama culpetur. Is apud Ptolemaidem Syriæ, dum illa Urbs ſtaret, & late inclyta celebraretur, inter Frerios Sodales Templi militarem Religionem profeſſus fuerat. poſtquam autem ab Æthiopibus Ptolemais capta eſt, ut ſuperius diximus, & deleta illic potentia Chriſtianorum, Pecuniis clam e ſuo ibi Cœnobio ſubtractis, longas cum paraſſet naves, his infeſtans Agarenos Pirata late formidatiſſimus evaſit: multoſque interim ſponte addictos ſuæ qualicumque firmandæ potentiæ, *pag. 274.* ac certæ ad extremum fidei adeſſe ſibi Aſſeclas ſentiens, novis inhiabat rebus: opes, & dominium ſtabile uſpiam quærens, idque jure an injuria pararetur, haud ſane ſolicitus. Interim autem divitiis & luxu cum comitibus ſuperbiens, abundantibus ad hoc ex præda la- E trocinii maritimi copiis, ordinem illum Freriorum & habitum valere jubet: pluribuſque jam navibus in magnam potentiam firmatus, Theuderico nepoti Manfredi Siciliam obtinenti, & quaſi hæreditaria, illiuſque propria Generis contumacia, adverſus Eccleſiam rebelli, proptereaque bellum acre pugnis commiſſum crebris contra Carolum

habenti, se adjunxit socium, ac certi pactione stipendii, cum quibus præerat copiis auxiliarem ei diu navalibus præliis navavit operam. Postquam autem id bellum cessavit: & nuptialibus conventionibus, qui eatenus invicem infesti bellaverant, pacem fecere (nam Ecaterinam connubio sibi junxit Regis Frater; quem & Papa declarans Imperatorem fine Terra; commovit illi spem Constantinopoleos recuperandæ, ex jure quod scilicet traheret a Sponsa Nepte Balduini) Per hæc pacta cum etiam conciliatus Ecclesiæ Theudericus fuisset, misit ad eum Papa qui dedi sibi ab illo Rontzerium poscerent; a quo is nimirum repetere pœnas vellet conculcati religiosi habitus, & sacræ professionis impie spretæ. At Theudericus, nec honestum nec justum ratus, hominem prodere: qui necessario suo tempore se ipsi utilem probasset; huic quidem satis se relaturum gratiam putavit, si liberum dimitteret, quo tempore se quæri ad supplicium ipse non ignoraret; Papæ quoque satisfacturum, ubi ostendisset: nec foveri a se illum, nec apud se versari. Ergo Rontzerio denunciavit, a se abiret, salutemque alibi quæreret. In his ille angustiis inops consilii melioris, misit ad Imperatorem qui se cum exercitu non modico paratum ad ejus auspiciis rem gerendam, ubicumque præciperet, offerrent; etiamque orarent, ne supplicem aspernaretur, ne ingratum nec inutilem, si admitteret, futurum. Erat revera, qualem & se ferebat ipse, & passim Fama celebrabat, Rontzerius generosi & vere martii plenus animi, miræque (quod in illo eminebat) industriæ in sibi fido ac benevolo tenendo inconditissimo cui præerat genere Latronum, quibus ad flagitia connivens, & arte popularitatis varia obsequens, salva semper auctoritate Imperii; strenuis fortibusque cœptorum quantumvis audacium executoribus plerumque utebatur; celebritatem inde adeptus maximam. Tali conventus legatione Imperator, qui jam ad conducendos mercede milites, summa necessitate adigente, appellere animum cœpisset, pretiosam sibi quasi divinitus offerri occasionem arbitratus, cupide quod se in manum dabat arripuit: missisque, quo fidem promissorum faceret, aurea munitis bulla diplomatibus, ei significavit, se se ipsum conditionibus peramplis, & subjectas ipsi copias auctoramentis idoneis, jam nunc in Romanæ militiæ auxiliares accipere. Venirent modo quam primum, & ipse quidem ductor sibi eximie destinatam Magni Ducis dignitatem cum affinitate splendida, nuptiis neptis propriæ Mariæ Asanis filiæ, iniret; milites vero ipsius ad spem certam magnorum, quibus nulla mora numerandis intercederet, stipendiorum accurrerent; cæteraque omnis generis operæ bello fortiter navatæ haud se desideraturos præmia scirent. Hæc tam pellacia tam prolixe pollicebatur Imperator, quoniam, uti diximus, nullam fiduciæ partem in Romano collocare poterat Exercitu: quod qui ex eo reliqui nuperis cladibus superfuerant, mari trajecto e continenti Asiæ in occiduam omnium inopes delati, passim profugi, adeo viluerant dejectis ignave animis, ut si victum miserum vel infima servitute paciscerentur, præclare secum agi crederent.

Edit. Rom. pag. 275.

A τινα γονικὴν ἀποστασίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀποστάντι, καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολέμους καὶ μάχας πρὸς τὸν Κάρουλον καταστάντι, πρόσεισι, ῥόγαις ταχταῖς βοηθήσων σὺν οἰκείῳ λαῷ. Καὶ ἐπὶ χρόνῳ κατά γε συμμαχίαν συνὼν Θευδερίχῳ, μετὰ τῶν οἰκείων προσεβοήθει. Ἐπεὶ δ' ὁ πόλεμος παῦλαν ἔσχε, καὶ σπονδαῖς ἐπιγαμίοις οἱ τέως πολεμοῦντες εἰρήνευον. τὴν γὰρ Αἰκατερίναν ὁ τοῦ ῥηγὸς ἀδελφὸς εἰς γάμον λαμβάνει, ὃν καὶ εἰς βασιλέα στέψας ὁ Πάπας, καὶ δίχα Τέρας, ἤ τ' οὖν γῆς, ἐπικηρύξας Κράτορα, περὶ τῆς πόλεως ἐκείνῳ τὰς ἐλπίδας ἀνήρτα, διὰ τὴν νύμφην οὖσαν τοῦ Βαλδουΐνου ἐγγόνην. Ἐ-
B πὶ τούτοις καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἱλεουμένης, πέμψας ὁ Πάπας, ζητεῖ τὸν Ῥουτζέριον. Ὁ μέντοι Θευδέριχος οὐ πρέπον γνοὺς, οὐδ' ἄλλως δίκαιον, προδιδόναι τὸν ἐπὶ καιροῖς ἀναγκαίοις φανέντα χρήσιμον, ἐφῆπται γὰρ αὐτόθεν οἱ καὶ τὰ δεινὰ, ὡς τὸ σχῆμα καταπατήσαντι, ἱκανὴν μὲν αὐτῷ φιλοφροσύνην, τῷ Πάπᾳ δὲ πρὸς τὰ ζητούμενα ὕπειξιν ἡγησάμενος, ἀπολύειν καὶ μὴ κατέχειν, μήτε μὲν περιέπειν τὸν ἄνθρωπον, ἐκ ποδῶν ἐπήγγελε γίνεσθαι, καὶ ζητεῖν ὅπου σωθήσεται. Διὰ ταῦτα τοῖς ὅλοις ἀπορηθεὶς ἐκεῖνος, πέμπει πρὸς Βασιλέα, καὶ ἱκετεύει δέχεσθαι. ἔχειν γὰρ καὶ λαὸν ἱκα-
C νὸν συμμαχεῖν ὅπου βούλοιτο Βασιλεύς. ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις, ὡς ἔδοξε, καὶ λῆμμα ἔχων γενναῖον, καὶ πλέος Ἀρεϊκοῦ φρονήματος. πολλῷ δὲ μᾶλλον καὶ τῷ τῆς γνώμης σπουδαίῳ βαθυσκόπῳ, λαὸν δημαγωγῶν ἀπάθαλον, καὶ τούτῳ κατορθοῦν τὰ μέγιστα φημιζόμενος. Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς διὰ τὴν ἀνάγκην ἀρξάμενος ἤδη ξενοτροφεῖν, ὡς ἕρμαιον ἁρπάζει τὸ σύμβαμα, καὶ πέμπων πίστεις ἐκ χρυσοβούλλων, αὐτὸν ἀνεδέχετο, καὶ λαὸν προσεδέχετο, ὥστ' ἐκεῖνον μὲν, τῷ τοῦ μεγάλου Δουκὸς τιμᾶν ἀξιώματι, καί γε καὶ γαμβρὸν ἐπ' ἀδελφιδῇ Μαρίᾳ τῇ τοῦ Ἀσὰν θυγατρὶ καθιστᾶν. Τοὺς δὲ
D γε περὶ αὐτὸν, ῥόγαις ταῖς προσηκούσαις ἐξικανοῦν ὑπηρετοῦντας τὰ κατὰ πόλεμον. Τὸ γὰρ Ῥωμαϊκὸν, ὡς εἴρηται, ἐξηθενηκὸς, καὶ κατὰ Δύσιν διασπαρὲν, παρεώρατο, ζητῶν τοὐντεῦθεν ὅπου δουλώσειε καὶ τραφήσαιτο.

CAPUT XIII.

De Michaele Despota, ut suspectus redditus, fit comprehensus.

QUa ex causa & Michael Despota in defectionis meditatæ suspicionem veniens est periclitatus. Cum enim illum Imperator crebris nunciis ursisset, ut delectu in suis terris habito sibi præsto cum copiis adesset, Dux a se Nicæam mittendus; & ipse multis litteris quoquo versus scriptis, suos nequidquam vo-

E ΠΑρ ἣν αἰτίαν καὶ Μιχαὴλ ὁ Δεσπότης αἰτίαις ὑποβληθεὶς κεκινδύνευκεν. Ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν Βασιλεὺς ἔπει γε τοῦτον εἰς Νίκαιαν, σὺν ἅμα τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ στρατηγήσοντα, ἐκεῖνος δὲ πολλάκις γράψας μετεκαλεῖτο τὸν ἴδιον, κἀκεῖνοι κατερραθύμουν,

θύμουν, διὰ ταῦτα ἔδοξε χρῆσθαι τοῖς Βασιλέως ὡς ὑπηρέταις, ἤδη ἀπολέμοις ἐκ τῆς ἀνάγκης γεγενημένοις. καὶ πέμψας συνῆγε. Πλὴν οὔτε Βασιλέως εἰδότος, καὶ ὅρκους ἀπαιτῶν ἐκείνους ὡς περὶ ἑκατὸν ὄντας, καὶ κρυφηδὸν λαμβάνων, καὶ μέρει διδοὺς πρὸς ἐκείνους. ἦν δ' ὁ ὅρκος, Βασιλεῖ πρέπων οἶμαι καὶ μόνῳ. εἶναι γὰρ τῶν ἐχθρῶν ἐχθροὶ καὶ τῶν φίλων φίλοι, τοῦ τέως Δεσπότου ἐπώμνυον. ὃ δὴ προσαγγελθὲν, Βασιλεὺς καὶ ταῦτα, καὶ ἄλλα πλεῖστα συνηθροικὼς, συνοικοῦντος καὶ τῇ τοῦ Τερτερῆ θυγατρὶ, λιπαρῶς ὑπώπτευε κατ' αὐτοῦ ἀπιστίας μελέτημα. καὶ τὸ γεγονὸς εἰς κρίσιν ἐτίθει, καὶ τὸν προσαγγελλόμενον κατεδίκαζεν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν μικρὸν ὕστερον καὶ ῥηθήσεται. τότε δὲ Βασιλεὺς τοιαύτας ἐδίδου τὰς πίστεις τῷ Ροντζερίῳ. Ὁ δὲ λαβὼν τὰ γράμματα, ὡς ἂν καὶ μέγας τίς δόξοι, οὐχ ὅσους ἀνὰ χεῖρας καὶ μόνους εἶχε, τοσούτους καὶ ἄγειν ἠβούλετο. ἀλλὰ προσφιλοτιμούμενος, καὶ ἄλλους συνῆγε, ταῖς ἀπὸ Βασιλέως ἐλπίσιν ἀναπτερῶν. ὥστε μηδ' ἔχειν αὐτάρκεις ναῦς συνεκφέρειν τὸ στρατολόγημα. μὴ δέ γε χρήματα τόσα, ὥστε καὶ προκαταρκτικὰ διδόναι, ἐπὶ Βασιλεῖ ἐχεγγύῳ τὰ πλεῖστα παρέξοντι. Διά τοι ταῦτα καὶ Γεννουΐταις προσχὼν, ἐπὶ πίστεσιν ἐκίχρατο ταῖς Βασιλέως, ὡσεὶ χιλιάδας εἴκοσι νομισμάτων. τὰ μὲν καὶ λαμβάνων. τὰ δὲ καὶ διὰ τὴν τῶν νηῶν χρείαν ἐκείνων εἰς τὴν τοῦ λαοῦ διαπλωΐσιν προσδεχόμενος. Γαμηλιῶνος μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, τῇ Κωνσταντίνου ἐφίστανται. Καὶ Βασιλεὺς τοσοῦτον λαὸν παρ' ἐλπίδα δεξάμενος, ὅμως τῇ τῆς συμμαχίας ἐλπίδι ἀναθαρρῶν, τοὺς λογισμοὺς κραταιότερον ἵστη καὶ ἀμφοτέραις ἐξήντλει σφίσι τὰ χρήματα, καὶ θησαυροὺς πάντας οὓς ἀνεπίμπλων οἱ πανταχόθεν δασμοὶ, ἐπισχεθέντων πάλαι καὶ αὐτῶν ῥογῶν, καὶ προσοδίων, τοῖς ἐν ἀνακτόροις δουλεύουσιν, ἃ δὴ καὶ Βασιλεῖς ἐξ ἀρχαίου εἰς μισθοὺς ἐτίθουν ἀναγκαίους τοῖς ὑπηρετουμένοις, ἐκείνοις ἐξεκενοῦτο. Ἀλλὰ τὸν μὲν Ροντζέριον εἰς μέγα τιμήσας Δοῦκα, καὶ τοὺς παρ' αὐτοῦ καὶ ἰδίοις μεγαλύνας ὀνόμασι, γαμβρὸν κατὰ τὰς ὁμολογίας καθίστη. ἦν δὲ ἄρα καὶ τοῖς ἐπιστᾶσι πολλῶν φιλοτιμιῶν ἀπολαύειν δεικνύειν τὴν χρῆσιν, ὡς ἂν μὴ ἐν κενοῖς ἐπιστῆναι δόξωσιν. Ἐπάχθησαν οὖν ἐς Κύζικον ἀπελθεῖν. πρὸς γὰρ τὸ ἔχον, τὸν φθόνον ἕρπειν. μᾶλλον δὲ τὴν ἐπίθεσιν, ὡς οἷόν τε διενόουν. κἀκεῖ πολύ τι συναχθὲν πλῆθος, καὶ χρήμασι, καὶ σώμασιν ἱκανούμενον, ἐφέλκειν τοὺς Πέρσας ἀνάγκη. οἷς καὶ δεῖν διὰ ταῦτα κατακεκλεισμένοις συμμαχίας ᾤοντο.

A caſſet ad ſigna ſubditos: quippe hi periculum talis militiæ reputantes, fracti animis ignave cunctabantur obſequi: hos de quibus dixi nuper Imperatoris milites, nunc in ſua ditione fugitivos, explorare aggreſſus, poſtquam in eam, de qua ſignificavi humilitatem conſternatos reperit, occaſionem non putavit prætermittendam eos ſibi ad quidvis obnoxios reddendi. Ergo negotio eis dato ſocios ad ſe clam cogendi, congregatos ex illis circiter centum, arcano alloquens induxit ad ſibi fidem ſacramento in hoc obſtringendam, ut hoſtes hoſtium ſuorum, amici amicorum, ſine ullo reſpectu aut diſcrimine, deinceps forent; ſe quoque ipſum viciſſim protegendi eos promiſſis juratis obligans. Hoc etſi ſecreto actum a Deſpota, ubi fido ad ſe delatum indicio, reſcivit Imperator, contulit eodem aliunde comperta ſigna pluri-
B ma infidi animi ac rebellionem machinantis, quibus magnum ad veriſimilitudinem colorem addebat, quod idem Deſpota conjugem haberet Filiam Terteris, ex genere utique infenſo Romanæ Rei. Quare antequam defectio erumperet, mature prævertendum arbitratus, Dicam Michaeli cogitatæ perduellionis impingit; compulſumque obire vadimonium, cauſa rite cognita damnavit. Sed hoc contigit paulo poſt: & in loco referetur. Nunc eo prælibatum quo indicetur, & hanc mente verſatam Imperatori curam, quando illum a Rontzerio miſſi convenere, promptiorem reddidiſſe ipſum ad adeo prolixe admittenda liberaliterque remuneranda exteri Ducis obſequia. Porro iſtis Auguſti litteris Rontzerius acceptis, curam ingreſſus exiſtimationis tuendæ tantæ quantam
C de ipſo præcepiſſe præ ſe ferebat Imperator, non eos ſolum quos ad manum habebat, ducere ad eum milites voluit; ſed alios præterea evocavit promiſſis magnis, quorum videlicet ſolutionem Imperatori delegaret. Convenerunt ad ſpem oſtenſam Imperialis Gazæ largiter mox participandæ Latini tanto numero, ut nec naves quæ illos caperent, nec pecuniam Rontzerius haberet quæ ſufficeret ad ſingulos vel exigua, quæ vegetaret alacritatem nomina dantium, erogatiuncula ſaltem aſpergendos. Quare appulſus ad Genuenſes, illiſque glorianter oſtentandis Imperatoris diplomatibus fidem in mutuando nactus, viginti circiter millium aureorum cum illis debitum contraxit, quæ ſe ille Conſtantinopoli ſolu- turum pecunia ſibi ſtatim ab Auguſto repræ-
D ſentanda, pollicitus eſt. Cæterum non totam eam ſummam numerato accepit. pars enim in naulum eſt imputata ſuppeditatarum a Genuenſibus navium, quot opus fuere novis Rontzerii delectibus tranſportandis. Sic igitur Septembri, ut dictum eſt, menſe Rontzerius cum claſſe Conſtantinopolim appellit. Quando Imperator tanto præter ſpem auctus exercitu, & ingens in poſterum peregrinæ militiæ operæ pretium expectans, firmato a trepidatione priori animo, largiſſime muneratus eſt Hoſpites, & utraque pecuniam effundens manu, Theſauros quos undecunque corraſa vectigalia compleverant (quorum jam pars nulla diſtrahebatur in auctoramenta veterum Militum, & ſtipendia Palatinorum ex longo decreta Miniſtrorum; omnibus his nuper, ut dixi abrogatis) in horum ſinus exinanivit. At Rontzerium quidem promiſſo inſignivit Ducis Magni titulo, familiares quoque ejus illuſtribus aliis nominibus honorans; denique quod erat etiam pollicitus, affinitate ſibi eumdem admovit intima, nuptiis cum eo neptis ſuæ Mariæ celebratis, quo toto tempore tanta extitit in hos omnes Exteros Andronici munificentia; ut cuivis eorum ad ſtatim accipiendum ab Auguſto donum quantumlibet, alio non eſſet opus, quam iſtius ei deſiderium ſignificare. neque enim ipſorum quemquam vacuis a ſe abire manibus, aut voti non compotem, ſinebat. Ita bene curatis ornatiſque Latinis auxiliaribus expeditio indicta Cyzicum verſus eſt. cujus conſilii hæc erat ratio. Confluxerant Cyzicum, ut dictum eſt, ex tota circum continenti quotquot effugere Romani potuerant Barbaros, opeſque ſuas, in illud Aylum undecumque contulerant: quæ res cum latere Prædatores Perſas non poſſet, veriſimiliter expectabatur eo cunctos ipſos impetum

Edit. Rom. pag. 276.

versuros: nam Avari habentibus inhiant, & in loca congestis opulenta gazis cupida solet rapacitas incitari. Urbi ergo Cyzicenæ plenæ tunc & Divitiis & Hominibus, ideoque vel jam obsessæ, vel mox obsidendæ a Barbaris, mitti suppetias novos hosce Socios placuit.

CAPUT XIV.

Pugna Catelanorum & Genuensium & Cædes Magni Drungarii.

Edit. Rom. pag. 177. His autem pransis paratis in procinctu ad hoc iter, ac Urbe jam egredientibus, ecce superveniunt qui in Urbe erant e Genua Creditores Rontzerii, quos dixi; & hoc exeunte, brevem occasionem rati repetendi debiti, dum intra Constantinopolim is adhuc esset, cum solicitudine ac tumultu circumsistunt hominem, solvi statim quod debebat flagitantes. Cum eos ad Imperatorem remitteret Rontzerius, allegans Imperatoris fide pecuniam acceptam, in ejus obsequia impensam; & numerare ipsum paratum; adirent modo, statim cumulate laturi quod poscerent; Illi hæc effugia rati esse debitoris infidi, ab eo se repetere dixere cui dedissent; cum Imperatore sibi nihil esse negotii: inter quæ ardescente jurgio, ventum ad manus est. Imperator raptim admonitus expedivit confestim opportuna rixæ dirimendæ; seque professus, licet id ante renuisset, summæ a Genuensibus repetitæ debitorem, eos ultro ad satis accipiendum quod vellent evocavit ad se, misso ad id turbasque componendas Stephano Muzalone Magno Drungario Rei navalis. At is tantum abfuit a nimis jam adulta seditione compescenda, ut ipse cum quo vehebatur equo concisus in frusta fuerit ensibus jam cominus dimicantium irrevocabiliterque commissorum. Hinc jam inflammata contentio, in prælium utrinque infestissimum efferbuit: Peregrinis quidem militibus obvium Cosmidii Monasterium occupantibus, eoque utentibus pro Arce, ex qua erumperent, quo se reciperent; Genuensibus autem illic ubi forte sunt reperti per littoralem oram, vallo contra & aggere se se munire satagentibus; certatimque ad id comportantibus Dolia, Scuta prælonga & Tabulas, quibus externe commissis intusque arena congesta roboratis, castra velut sua circum obvallarent: at tum isto quasi muro extemporaneo tela hostium in objecta materia ictum perdentia frustrarentur; tum ex eo superne vicissim jacularentur. quo diu strenue infesteque factitato, cadere utrinque plurimos contigit, quoad tandem exauditis sine fine iteratis ab Imperatore mandatis, sedatus aliquando tumultus est; ac pace facta, Rontzerianæ cum suo Duce Copiæ conscensis navibus hybernatum Cyzicum iverunt. Cyzici ubi fuere, admissi intra muniones, multa miseris illic degentibus gravia, nec mitiora hostilibus fecerunt, pecunias extorquentes, annonam diripientes, uxores civium violare conantes, uno verbo, collectis isthic Romanis, velut emptis mancipi-
Pag. 78. is, superbissimo Dominatu abutentes. tam intoleranda quidem licentia, ut Pharenda Tzimes, pudenda injuriarum indignitate commotus, cum petulantiam intolerandam, frustra Rontzerianos increpando, ac beneficia meritaque in eos Imperatoris commemorando, reprimere sæpe nequidquam tentasset, Barbaris, Duce ipsis proprio assentiente, monita irridentibus, otiosus esse testis immanium scelerum non sustinuerit: sed suas vasa colligere copias jussas, suis impositas navibus domum reduxerit. Quo liberius deinde Rontzeriani tyrannidem intra Cyzici Muros sine interpellatione diram exercuerunt, rapacitati, ingluviei, libidinibus, ad satietatem indulgentes: nec obscure id ferentes, sed famam quoquoversus de his ipsorum flagitiis ditidam securissime contemnentes, frustra ringentibus, & hoc malorum auctario tam sævo, extrema jam consternatione extabescentibus, deploratissimis Romanis. Sed mihi diu pertæso narrationum infaustarum, offertur ecce opportune commemoratio auspicatior, miri apud nos visi prodigii.

A Ὡς γοῦν ἐξηρτύοντο, καὶ ἤδη πρὸς ἐξόδους ἦσαν, ἐπισυνίστανται Γεννουῗται οἱ κατὰ πόλιν, τέως ζητοῦντες τὸ χρέος. Βασιλέα γὰρ ἀπαιτεῖν, ἑτέροις δανείσαντας, οὐκ ᾤοντο δεῖν. Οἱ δὲ τὰ τοῦ χρέους βάρη προσανετίθουν τῷ Βασιλεῖ, ὡς αὐτοῦ γε χρησάμενοι ἕνεκα. Καὶ Βασιλεὺς τέως οὐκ ἀνεχόμενος, ἀλλ' οὖν πρὸς τὸ ἀποδιδόναι κατένευε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ φιλονεικίαν πᾶσαν ὑποτεμνόμενος, ἔπεμπε τὸν Μουζάλωνα Στέφανον, μέγαν Δρουγγάριον τοῦ Πλωΐμου ὄντα, καταστελοῦντα τὸν θόρυβον. Ὁ δὲ τοσοῦτον ἐδέησε τοῦ ταῦτα ποιεῖν, ὥστε καὶ κατεκόπη σπάθαις αὐτῷ γε ἵπ-
B πῳ. Καὶ ἔρις ἐντεῦθεν μεγάλη, μεταξὺ σφῶν ὠροθύνετο. τῶν μὲν ξενικῶν, τὴν τοῦ Κοσμιδίου καταλαβόντων μονὴν, κἀκείνῃ ὡς ὁρμητηρίῳ χρωμένων καὶ μαχομένων. Γεννουϊτῶν δὲ αὐτόθεν κατ' αἰγιαλοὺς, βούτζοις, καὶ τάρπαις, καὶ σανίσιν ἀσφαλισθέντων κύκλῳ. κἀντεῦθεν ὡς ἀπὸ τείχους βαλλόντων τε καὶ βαλλομένων, ὡς καὶ πολλοὺς πεσεῖν ἀμφοτέρωθεν. Μόλις τὸν θόρυβον Βασιλέως καταστορέσαντος, ἐπὶ Κυζίκου εἰς παραχειμασίαν ἀπέπλεον. Ἐκεῖσε δ' ἐπιστάντες, πολλάττα τῶν χαλεπῶν κατεπράττοντο, ἐντὸς τοῦ τείχους καθήμενοι, χρήματα ἐκλέγοντες, βίους ἁρπάζοντες, γυ-
C ναιξὶν ἀνθρώπων ἐπιχειροῦντες, καὶ τῶν ἐποίκων ὅσα καὶ ὠνητῶν κατακυριεύοντες δούλων. Τέως ὁ μὲν Φαρέντα Τζιμῆς, αἰσχυνθεὶς οἷον τὰ δρώμενα, καὶ πολλάκις ἐλέγξας, οἵων μὲν ἀπήλαυσαν Βασιλέως, οἷα δὲ πράττουσι, καὶ μὴ πείσας βαρβάρους ὄντας, καὶ αὐτοῦ κατεξανισταμένου τοῦ ἄγοντος, ἀπαίρειν ἔγνω. Ὅθεν καὶ συσκευασάμενος ἅμα ναυσὶν ἰδίαις, καὶ οἰκείῳ λαῷ, ἐπ' οἴκου πορεύεται. ἐκεῖνοι δὲ καὶ ἔτι τῷ κατὰ τὴν Κύζικον προσκαθήμενοι τείχει, καὶ ταῖς σφῶν αὐτῶν ἐντρυφῶντες ἀπαθαλίαις ὅπῃ καὶ λήξειαν τοιαῦτα πράττοντες, ἦν οὐδεὶς ἀγνοῶν. Ῥωμαίους γὰρ πανταχόθεν τὰ δεινὰ περιέστη, καὶ διεφώνουν πάσχοντες. Ἐμοὶ δὲ λοιπὸν καί τι τῶν θαυμαστῶν καθ' ἡμᾶς τελεσθὲν ἐξειπεῖν.

CAPUT XV.

De Miro apud Magnesiam prodigio.

Φοβερὸν μὲν εἰπεῖν, ἄπιστον δ' ἀκοῦσαι. ᾧ δὴ καὶ αὐτὸς διηπίστησα ἂν, κἂν δὴ αὐτὸ καὶ παρέλιπον, εἰ μή γε πολλοὶ μὲν οἱ εἰπόντες καὶ ἀξιόπιστοι. δεῖγμα δὲ προνοίας ἔχει Θεοῦ, καὶ τῆς περὶ τὸ ἀνθρώπινον ἔτι γένος κηδεμονίας. κἂν ἄλλως βαθέως καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐνεργῶνται τὰ θεῖα βουλήματα. Καὶ ἅμα καὶ Βασιλέως χρηστοῦ δόξαντος δόξαν, Θεοῦ κρίνοντος πάντως μετὰ τῶν ἐπιτηδευμένων καὶ ἐφ' οἷς καὶ μόνοις ἐπιτηδεύουσι, τὸ τῶν ἀνθρώπων σφάλμα, ἢ καὶ κατόρθωμα. Ἤδη μὲν οὖν φθάσαντες ἐδηλώσαμεν, πῶς Μαγνησίας τῆς κατὰ Ἕρμον Βασιλεὺς ἀπαίρει. ταύτης μὲν προέστησαν ἕτεροι, Βασιλέως ἀπηρκότος ἐκεῖθεν. ἦν δὲ καὶ ὁ ἐπὶ τραπέζης Φιλανθρωπηνὸς, ἀνὴρ εὐγενείᾳ καὶ γήρᾳ, συνέσει τε καὶ ἐμπειρίαις στρατηγικαῖς ἐς ἅπαν κοσμούμενος. Ὡς γοῦν τὸ πόλισμα Καστροφύλακι ἐπετέτραπτο. καὶ ἤδη ἐν φυλακαῖς ἐκεῖνος διαγρυπνῶν ἦν ὀψὲ τῶν νυκτῶν, πολλάκις ἡμμένην λαμπάδα, καὶ περιερχομένην τὸ πόλισμα καθεώρα. Τοῦτο δὶς καὶ τρὶς γεγονὸς, ἐννοίας ἐπῆγε τὸν Καστροφύλακα. ὃ δὴ καὶ τοῖς προέχουσι κατὰ τὸ εἰκὸς κοινωσάμενος, κἀκείνους εἰς τὴν ὁμοίαν ἐνῆγεν ἔκπληξιν. Τέως μαθεῖν ἠβούλοντο τί ἂν καὶ εἴη τοῦτο, καὶ πέμπονται μὲν καὶ ἄλλοι κατασκοπήσοντες. οὐδὲν δὲ πλέον τοῦ πραττομένου ἐκείνοις ἀπεκαλύπτετο. Σὺν πολλοῖς δὲ τοῖς ἄλλοις ἀπέρχεται καὶ ὁ τοῦ Καστροφύλακος ἀδελφὸς, ὃν καὶ ἐκκεκωφωμένον ἐκ γενετῆς οἱ πάντες ᾔδεσαν. Καὶ τοῖς μὲν τοῦ συνήθους πλέον οὐκ ἦν μανθάνειν. τῷ δὲ τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο καὶ ἀπόρρητον θέαμα ἐκκαλύπτεται, καὶ ἡ πίστις προσετέθη τῷ καθ' αὐτὸν θαύματι. ὁ γὰρ λαλῶν ἐξ ἐνεοῦ καὶ κωφοῦ πιστόν τε καὶ ἀναντίρρητον ὅτι ἂν εἴποι καθίστα. Βλέπει οὖν ἐκεῖνος προσμένων, οὐ λαμπάδα ἡμμένην, ἀλλ' ἄνδρα βασιλικῶς ἐσταλμένον, τὰς μὲν αὐτῶν φυλακὰς οἷον ἐξουθενοῦντα, αὐτὸν δὲ τὴν τῆς φυλακῆς ἐπιτροπὴν ἔχειν λέγοντα, καὶ ἅμα εἰπόντα ὡς πρὸς ἀκούοντα λέγειν. Καὶ γὰρ ὁ κωφὸς ἤκουε παραυτίκα. προστάσσειν δὲ τὴν φωνὴν, μεγάλῃ φωνῇ τοῖς φύλαξιν ἐπαγγέλλειν, ἐγρηγορότας ὡς ἔνι μάλιστα τῆς σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. Καὶ θαῦμα παραυτίκα ἐπηκολούθει τῷ θαύματι. ὁ γὰρ ἀκούων ἐφ' ὅτι πράξοι ἤδη καὶ φωνῶν ἠκούετο. καὶ ἔδειξεν ἐκεῖνος λαλῶν τε λόγους πιστούς. προσπαίει δὲ πᾶσιν, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ἦν, ἡ τοῦ Βασιλέως ἐκείνου τοῦ ἐλεήμονος Ἰωάννου, καθὼς ἂν ὁ Λυδὸς εἴποι, ἐπιστασία, ἐν ᾗ παρὰ Θεοῦ φυλάττεσθαι ἐπιστεύοντο.

A Quod dicam ita terribile dictu est, ita incredibile auditu, ut nec ipsi diu mihi fidem fecerit; & omissurus, ut rem inverisimilem, fuerim; nisi constans affirmatio & plurimorum & idoneorum testium, tandem religionem incussisset, inofficiosa premendi oblivione Facti, in quo & argumentum extat clarum Divini numinis in res humanas Providentiæ, in nos protectionis (utcumque inscrutabilibus de causis ejus in nos eosdem flagella desæviant) Denique in quo cernitur illustri vindicata documento fama & sanctitas Dominati nobis olim cum clementiæ laude Principis. circa quem libere hominibus varia opinatis & locutis, videtur Deus, cui sunt uni optime cunctorum bona pariter & prava opera perspecta, eum fuisse sibi probatum, illustri voluisse testimonio monstrare. Jam antea narravimus, ut e Magnesia ad Hermum sita B Michael Imperator Junior recesserit. Post ejus discessum, istius Munitæ Civitatis custodiæ præfuerunt alii, quos inter fuit & Mensæ Præpositus Philanthropenus, vir nobilitate, senectute, prudentia, & bellicorum eventuum experimentis, summe commendatus. Cum huic igitur Custodi ac præsidiariæ Duci militiæ credita illa Civitas esset, eaque ille cura fungeretur intempesta excubans nocte, ac vigilias militum explorans, videt ecce plus vice simplici accensam lampadem circumeuntem muros Urbis. Re semel iterumque, ut fortuita, vel aberrantibus illudente oculis neglecta, postquam eadem jam se tertio conspicue ostentat, haud ratus contemnendam, advocatis Ductoribus Ordinum primariis indigitat; eosque in parem secum admirationem manifeste cer- C nentes inducit. Placet cunctis dare operam, ut hoc quid sit addiscant. mittuntur ab his qui cominus accedentes ad id lumen, propius explorent, ac comperta referant. Isti nihil plus admovendo se prope, quam procul intuendo detegebant: solam & ipsi lampadem videntes. Quoad cum multis eo missus accurrit Frater Custodis Arcis, quem mutum & surdum ex ventre matris omnes norant. Atque hujus comitibus nihil supra prius missos conspicari contigit: uni muto illi, mysteriorum quasi valvis reseratis, novum est spectaculum oblatum. Et fides viso per miraculum in Epopta manifestum constitit. Quis enim muto loquenti credere quod affirmabat, cunctaretur? Hic igitur e vicino attentus permanens, clare videt non lampadem ardentem sed virum imperatoriis ornatum in- D signibus, qui præ se ferens diffidere se Custodum Castri excubiis, ut insufficientibus, & languide remissis, se se ajebat ipsum Urbis sibi tuendæ curam assumere, quæ loquens audiebatur a prius surdo: eidemque hactenus etiam muto imperabat ut loqueretur, & quidem voce contenta, admonens Præsidiarios Excubitores, etiam atque etiam vigilias intendere, acriterque prospicere saluti periclitantis Civitatis. Et ecce miraculum miraculo additum. qui enim modo primum audierat sibi præcipientem, nunc etiam, dum jussis obtemperat, semper antehac mutus incipit loqui, clareque Præsidiariis cum a se visa, tum ipsis mandata pronunciat, fidem facile prodigii pignore idoneo impetrans. Nemini porro his præsentium dubium fuit, id quod reipsa verum erat, quin per ista declararetur Joannem illum olim Imperatorem, cognomento Batatzam, optimum Principem & eleemosynarium a largitionibus in pauperes crebris & magnis, merito nominatum, suæ peculiari curæ ac protectioni (quam ἐπιστασίαν Lydus diceret) commissam a Deo custodisse, ac sedulo defensasse Magnesiam Civitatem.

Edit. Rom. pag. 279.

CAPUT XVI.

De re bene per solertiam a Nostris apud Sardes gesta.

ERant porro per hæc tempora res nostræ, Constantinopoli degentium, in summis angustiis. Nam qui extra Urbem in Asiæ continenti Domicilium habebant, plane conscii, ac multis miserrimisque experimentis quotidianarum cædium, quibus passim sterni contribules suos a Persis videbant, manifesto persuasi, nullam sibi vim esse ad obsistendum iis Barbaris, partim in Urbes, aut Arces confugiebant, partim salutem in Insulis quærebant, partim quam poterant longissime se a periculo removentes, in abditis adversæ continentis locis securum effugium trepide captabant. Ipsius autem Magnæ Urbis Incolæ magna intus rerum ad victum necessariarum penuria urgebamur, ob vastatas circum desolatasque regiones, unde ad nos solebat annona conferri. Ad hæc emendanda quantum poterat cura consilioque incumbens Imperator, cum nullam jam spem haberet in Romanis copiis, extera vero auxiliari militia proterva sævaque, eademque haud satis fida uteretur, unde nec acquiescere animo posset: vertit cogitationem ad certius auxilium a Cazane Tocharorum Orientalium supremo Principe (Canin ipsi vocant) Romano Imperio conciliandum. Mittit ergo ad hunc qui fœderis secum conditionem nuptiali necessitudine firmandi offerant, orentque, ut qua valebat auctoritate in Duces Barbaros Romanam ditionem crudelissime vastantes, eis ut ab injuriis desistant imperet, ac ni faciant, ulturum se minetur: sicque succurrere dignetur extreme laborantibus ac pene jam perditis Romanis rebus. Talia Cazanes audiens, haud aspernatus affinitatem est: oblatasque Puellæ, quæ proles naturalis Andronici Augusti putabatur, admittens nuptias, ample ac solemniter promisit, se se coerciturum, & ni parerent, armis repressurum iniquos Grassatores. Hac apud Barbaros per Romaniam impune latrocinantium Duces late Cazanis, cujus potentiam norant, comminatione vulgata, moti omnes sunt, si minus ad continendam, saltem ad moderandam timidiusq; deinceps exercendam sævitiam. Nam a plerisque ipsorum parum istas minas curantibus, simulatione tenus sola nec ea longa, delatum edicto Canis est, absisti a Romanorum infestatione jubentis. Unius inter istos Alaidis paulo forte minus contumacem audaciam hæc denunciatio concussit. Is tunc Lydiam incursans, quasi verteret vetus proverbium, Mysorum e Lydis congerebat prædas. quod dum agit, novi Cazanis cum Imperatore fœderis fama improviso ictus, in quamdam suæ ac suorum securitati consulendi solicitudinem ingressus, hanc prædæ, quam ingentem paraverat, & cui potissimum timebat, in tuto collocandæ rationem excogitavit. Est ejus Metropolis Provinciæ antiqua Urbs Sardes, in qua situ validam & olim munitam Arcem tunc adhuc Nostrorum quidam obtinebant, ab una parte inaccessam objectu impenetrabilium molium, ex altero latere immanibus præcipitiis defensam; cujus ideo etiam a paucis & prodire non audentibus insessæ, Barbari licet numero pollentes expugnationem desperassent. Hujus Alais Præsidiarios colloquio tentavit, rogans; ut quoniam perampla & bifariam divisa munitio erat, Partem unam, quod tuto possent facere, sibi concederent. nam præterquam id sine suo ullo damno facturos, fide illis cavere sanctissima

Edit. Rom. pag. 280.

A Ἦν μὲν οὖν τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ λίαν δεινά· τῶν μὲν ἐκτὸς πόλεως οὐδὲν ὑποστάντων τὴν τῶν Περσῶν ἀνυπόστατον ῥύμην. καὶ διὰ τοῦτο τῶν μὲν φονευομένων, τῶν δ' ἀπανισταμένων, τῶν μὲν εἰς πόλεις καὶ φρούρια. τῶν δ' εἰς νήσους, ἄλλων δὲ καὶ εἰς τὰ κατ' Ἀντιπεραίαν ἀσφαλῆ, ὅπου ἂν καὶ σωθεῖεν βλεπόντων καὶ ὁρμώντων. τῶν δ' ἐντὸς καὶ λίαν ἐνδεῶς ἐχόντων τῶν ἀναγκαίων, διὰ τὴν τῶν ἐξωτερικῶν ἐξαπώλειαν. Βασιλεὺς μὲν οὖν διὰ ταῦτα, ὡς οἷόν τ' ἦν ἀντιπαλαμώμενος πρὸς τὰς τῶν δεινῶν ἐπιρροίας, Ἀλανῶν μὲν ἐκείνων, καὶ τῶν ἰδίων ἀπεγνωκὼς, ἐπὶ σαθροῖς δὲ

B σαλεύων τοῖς ξενικοῖς, πέμπει καὶ πρὸς Καζάνην τὸν τῶν ἀνατολικῶν Τοχάρων, ὡς αὐτοὶ φαῖεν ἄν, Κάνιν. καὶ γαμικὰς ἐπιμιξίας προτείνει, καὶ ἐπαμύνειν προσαξιοῖ, τοῖς τῶν Ῥωμαίων ἐσχάτως ἔχουσι πράγμασιν. Ὁ δὲ καὶ τὴν ἀξίωσιν δέχεται, καὶ τὸ κῆδος, ἐπὶ γὰρ φυσικῇ θυγατρὶ, ἧς αὐτὸς Βασιλεὺς πατὴρ ἐνομίζετο, συνεφώνει, προσαπεδέχετο. καὶ ὑποσχέσεις ἀσφαλῶς ἐδίδου μετελεύσεσθαι τοὺς ἀλάστορας. Τοῦτο φημισθὲν, ὡς εἰκὸς, τοῖς μὲν λοιποῖς ἄλλως ᾠκονομεῖτο ἡ περὶ τὰς συστολὰς σπουδὴ, κἂν ἠφροντίστουν τὸ τέως. Ἑνὶ δὲ τούτων τῷ Ἀλαΐδι τὰ κατὰ τὴν Λυδίαν καταδραμόντι, ὥ-

C στε τὴν λείαν Μυσῶν, οὐ Λυδῶν φανῆναι τἀκεῖ. κατασεισθέντι τῇ φήμῃ τοὺς λογισμοὺς, ἔδοξε προνοεῖν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἰδίοις, τῶν ἐκ φυλακῆς συμφερόντων. Ἀμέλει τοι καὶ τοῖς κατὰ τὸ τῶν Σάρδεων φρούριον ὀχυρὸν ἄλλως ὂν, ὡς παλαιᾶς Ἀκρόπολιν πόλεως, καθ' ἓν ἄβατον μέρος, καὶ τὸ λοιπὸν ἀπόκρημνον, διὰ τὴν παρ' ἐκείνων ἐγκεχειρισμένην ἐπίθεσιν, πέμπων ἐπὶ ῥηταῖς ὁμολογίαις συνέπραττεν, ἐφ' ᾧ τοῦ φρουρίου διαμεμερισμένου μακρῷ τινι τείχει καὶ ἀσφαλεῖ, ἥμισυ μὲν ἐκείνους, ἥμισυ δ' αὐτοὺς ἔχειν. κἀντεῦθεν δεσμοῖς ὁμονοίας συνδεῖσθαι, καὶ ἀνέδην ἐξιόντας, ἐκείνους μὲν τοῖς ἰδίοις

D ἔργοις προσανέχειν ἐξ ὧν διαφήσονται, αὐτοὺς δὲ τὰ οἰκεῖα πάντως ποιεῖν, αὐτῶν μὲν, ὡς εἰκὸς ἀπέχοντας, ἄλλοις δ' ἐπιτιθεμένους ἐξ ὧν κερδανοῦσι, τὸν οἰκεῖον τρόπον καὶ λῃστρικόν. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν τοιαῦτ' ἠξίουν, καὶ λιπαρῶς ἀντείχοντο τοῦ φρουρίου. τοῖς δὲ τὸ μὲν ἀνθίστασθαι, μάταιον ἐνομίζετο, τὸ δ' εὐπειθεῖν, εἰ τὸ μὴ σφίσιν αὐτοῖς ἀσφαλὲς διὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν γειτνίασιν. οὐ δὲ γὰρ ἦν ἀρνειοῖς καὶ λύκοις κοινὰ ταμέσθαι τὰ ὅρκια. ὅμως διὰ τὴν ἐφεστῶσαν ἀνάγκην, καὶ τοῦ ὑβρίζεσθαί τε καὶ καταπείρειν ἕνεκα, ἀνεκτὸν ἐδόκει, καὶ συγκατέβαινον. Καὶ δὴ πολλούς τινας τῶν Περσῶν ὑποδέχονται. σωροὺς δὲ χρημάτων αὐτῶν ὡς εἰκὸς, σὺν αὐτοῖς εἰ δέ τις ἄν. παρὰ τοσοῦτον

οὐ συνοικοῦντες τοῖς εἰσαχθεῖσι, παρόσον τὸ μεταξὺ τεῖχος σφᾶς ἀπ' ἀλλήλων διεῖργε. Κατά τινα δὲ πυλίδα, καὶ συμμετεῖχον ἀλλήλοις ἔνιοι, ὡς ἐλέγετο. Ταῦτα γοῦν ἦσαν ἐπὶ χρόνον, καὶ ἀνακωχὴν τῶν κακῶν κατὰ τὸ φρούριον εἶχον. Ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν τῆς φήμης τῶν Τοχάρων κατ' ὀλίγον ἠσθένουν, καὶ ἤδη θάρρος εἶχον ἐκεῖνοι, καὶ τῶν φόβων ἑαυτοὺς ἀνελάμβανον, οἱ τέως ἱκέται ἑαυτῶν γίνονται, καὶ τῶν προτέρων ἀναμιμνήσκονται, καὶ ἐπιχειρεῖν τοῖς γειτονοῦσι βουλεύονται. Ἦν δ' ἄρα τὸ σόφισμα καθ' αὐτῶν. Ἐξ ἴσου γὰρ καὶ Ῥωμαῖοι ἀντεπιβουλεύειν ἐκείνοις ἔχοντες, πρὸς τοῦτο καὶ διϋπνίζοντο παρ' ἐκείνων, τὸ φθῆναι πρᾶξαι, B παρὰ τὸ παθεῖν κερδαλεώτερον ἡγησάμενοι. Καὶ δὴ προλαβόντες τὴν ἐπιβουλὴν πέμπουσι πρὸς τὸν τηνικάδε τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἄρχοντα, Πριμμικήριον ἐξ ἀξιώματος τῆς αὐλῆς. καὶ νυκτὸς ἐκεῖνος λαὸν ἱκανὸν ἐξετοιμασάμενος, προσβάλλει τῷ φρουρίῳ, καὶ ἐμφανὴς ἦν, τοῖς μὲν προσδοκώμενος, τοῖς δ' ἀπροσδόκητος. Ὅθεν καὶ οἱ μὲν ἀσμένως δέχονται τοῦτον· Τοῖς δ' ἐφίσταται κοιμωμένοις, δεινὸς ὄνειρος, καὶ ἐντεῦθεν διατεθήκει σφᾶς τὰ παγχάλεπα.

A spondebat: etiam contra perjurium, si quod suspectarent, certum haberent præsidium muri firmissimi, quo duæ de quibus est dictum Arcis unius Partes ab invicem discluderentur. Ea nostri audientes, haud illi quidem multum fidebant promissis Barbarorum: cæterum diuturnæ clausuræ, cujus aliter relaxationem non sperarent, affecti tædio; & rerum inopia ex agri circumsiti longa desolatione necessario secuta, graviter pressi; rejiciendam non putarunt qualiscumque conventionis mentionem. Romanis ergo congressum non abnuentibus, ad tractandum pressius descenditur. Proponunt quid vellent Barbari. arcis dimidium concredi sibi postulant, ubi res in tuto suas haberent, unde in hostes erumperent, quo se reciperent; Romani reliquam claustro quamlibet valido sibi certissimam servarent: securique inde prodirent ad agriculturam & commercia, eo innoxie reconderent se ac sua, tranquillis circum cunctis, beneficio præsentis fœderis, & constanti benevolentia novorum Sociorum late per regionem dominantium. Etsi non latebat de his arbitrantes nostros homines, quam infida vicinia Luporum cum Agnis esset; quamque suspectæ induciæ, pollicentium convictum indemnem sibi prope degentibus, interim dum in alios ejusdem secum Gentis ac Generis excurrendi latrocinando, ut solebant, sibi licentiam exciperent: tamen quia, ut indicavi, aquatione & agricultura dudum exclusi, vitæ utilium inopia jam extrema laborabant; stultum esse judicarunt non præoptare exitio præsenti, quantumlibet ancipites, ac duras conditiones turpis etiam fœderis; assentiri se dixerunt. Mox age sane, in rem venitur. admittuntur in Partem Sardensis Arcis Persæ non pauci. Hos a Romanis segregabat murus longus; tamen, ut audio, postico uspiam pervius. stetit hæc aliquandiu Societas, quam conglutinaverat hinc quidem egestas urgens, inde autem metus ingruens; neuter, si se remiserint, diuturni Magister officii. Ergo cum lapsu temporis formido quam minæ Cazanis Alaidi, & ejus Comitibus incusserant, elanguescere cœpisset, redierunt illi scilicet ad ingenium, & prioris instituti memores; secum ipsi statuerunt uti commoditate viciniæ ad spoliandos novos Hospites, supina, ut putabant, fiducia incautos: in quo sua illos opinio fallebat: unde in caput Auctorum fraus perfida recidit. Vigiles enim in sui custodiam Præsidiarii Sardenses, ubi versari Barbaros in apparatu struendarum ipsis insidiarum, & violandi crudeliter hospitii, sensere, præoccupare fortiter agendo, quam ignave cessando injuriam perpeti, utilius arbitrati, clam rogant non longe tunc distantem Romanarum aliquot Ducem cohortium, cui ex dignitate Palatina, Primicerius Aulæ, titulus erat, adesse ipsis ne gravaretur, prævertere proximum insultum perfidorum Hospitum necesse habentibus. Ille idoneo militum numero secum armato, noctu Arci Sardensi se admovet. Statim apparuit utri expectatus Parti, utri adveniret improvisus. nam a Romanis gratulanter acceptus, confestim in sopitos irruens Barbaros, dirum illis somnium portavit, internecione perjuros latrones delens.

Edit. Rom. pag. 281.

CAPUT XVII.

De Imperatoris Michaelis in Urbem reditu.

Ὁ Μέντοι γε Βασιλεὺς Μιχαὴλ ῥαΐσας τῆς C νόσου, ἔτι μὲν παρὰ ταῖς Πηγαῖς ἦν. Καὶ τῷ μεγάλῳ Δουκὶ προσελθόντι ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Κύζικον τῶν ἀμφ' αὐτὸν Κυδοιμοῦ, ἐφ' ᾧπερ κατὰ τὸ εἰκὸς ἀπονείμοι μὲν τὴν προσκύνησιν, ἀπολαύοι δέ γε τῆς θέας Δεσπότου δοῦλος, ἄβατος ἦν ἡ πόλις τὸ παράπαν ἐξ ἐπιτάγματος. Τὰ γὰρ ἐξ ὑπογύου πραχθέντα παρ' Ἰταλοῖς κατὰ Κύζικον, καὶ λίαν ὠδύνα τὸν Βασιλέα, ἀνάπυστά οἱ γεγονότα. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμιλίαν ἀπέστραπται. Ἤδη δὲ καὶ τελείας ἐπιβὰς ὑγείας, συνάμα τῇ Αὐγούστῃ τῇ ἑαυτοῦ, ἐπεὶ καὶ αὕτη συνῆν ἐκείνῳ κατὰ τὰς Πηγὰς ἀπαντήσασα, διαπεραιοῦται κατὰ Δύσιν. Καὶ ἐφ' D ἡμέραις τοῖς κατὰ Δύσιν χωρίοις ἐναυλισάμενος, ἐπεὶ ἔδει καὶ ἐπανήκειν ἐς πόλιν, καὶ ὁ πατὴρ

AT Michael Imperator e morbo recreatus, adhuc Pegis morabatur; quo cum illum veneraturus & obsequia Principi a subdito debita exhibiturus Dux Magnus e Cyzico venisset; sciens Augustus Junior summo suo dolore quantum ille & ejus Itali turbarum modo Cyzici movissent, admittere invisum ex eo sibi hominem noluit, ideoque clausum omnino cuivis teneri Pegarum Oppidum præcepit. Post hæc jam confirmatis plene viribus, una cum sua conjuge Augusta, quæ in occursum ipsi Pegas processerat, in Continentem inde occiduam trajicit: & in villis ejus tractus per dies aliquot diversatus, cum suum differre in Urbem reditum, patre Augusto impatienter urgente, diutius nequiret, tertia, & vicesima Januarii die pervenit Dripeam. Postridie prodit Constantinopoli Imperator Senior, prodit & ejus Comitatus universus; Monachi præterea, & Ecclesiastici universi simul prodeunt; nec lectissimi quique Civium ex Urbe defuere. Medio inter Urbem pag. 282.

& Dripeam spatio Augustorum occursus contigit, iis mutuis significationibus affectus quas inter tam conjunctos post tam longam primum absentiam visentes, existere par fuit. Hinc Michael, velut trophaea referens quispiam, inter multas acclamationes faustas Urbem ingreditur.

A καὶ Βασιλεὺς ἤπειγε τὴν ἐπιδημίαν. ἡμέρᾳ μὲν εἰκοστῇ τρίτῃ Ἑκατομβαιῶνος μηνὸς καταλαμβάνει τὴν Δρίπειαν. Τῇ δ' ἑξῆς ἐξέρχεται μὲν Βασιλεὺς, συνεξέρχεται δὲ καὶ ἅπαν τὸ περὶ τὸν Βασιλέα, καὶ Μοναχοὶ, καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας ἅπαντες συνεξίασιν, οὐ δὲ τὸ τῆς πολιτείας ὅσον ἦν ἔκκριτον, ἐκεῖθεν λείποντος. Καὶ τότε κατὰ τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ Βασιλεὺς Βασιλεῖ συναντᾷ, καὶ χρόνιος φαίνεται, καὶ ὥσπερ τις Τροπαιοῦχος ὑπὸ πολλαῖς ταῖς εὐφημίαις τὴν πόλιν εἰσέρχεται.

CAPUT XVIII.

De Incursione Sphentisthlabi in subjectas Hæmo regiones.

INter hæc Sphentisthlabus Bulgarorum (ut B quis dixerit) Rex sive in ultionem repudiatæ a Crale Serbiæ suæ Sororis, Terteris filiæ, adscitæque in ejus locum filiæ Imperatoris; sive indigne ferens suum intimum affinem Michaelem Despotam, ejusdem nunc Germanæ suæ virum, comprehensum, & custodiæ traditum ab Augusto fuisse propter eas quas diximus causas; sive despectu afflictæ Imperii fortunæ ob nostrarum debilitationem copiarum, in spes ambitiosas elatus, armata manu incursavit Romanas Arces limiti ad Hæmum impositas; easque, paucis exceptis, aut vi cepit, aut conditionibus ad deditionem perpulit. nec his eum fore contentum apparebat, aut temperaturum a tentandis aliis dum ejus mixtam ambitioni barbaricam audaciam tam benigna opportunitas commodissimæ occasionis ad ulterius promovendum invitaret. Imperator isto malorum auctario gravatus, honestum & salutare reputans, impetus in loca illa incitatos Barbari mature prævertere; quibus eum minari regionibus credebat, festinavit submissis strenue auxiliis firmare. Sed & præterea filium Augustum in occiduos destinavit Tractus. quæ interim dum expeditio paratur, suspectans ne se Sphentisthlabo in belli contra Romanos Societatem adderet Eltemeres Smiltzæ Gener, Cruno adsitæ exharchus Regionis, ut pote Sphentisthlabi Patruus (frater enim erat Terteris) alioqui magni habitus a Bulgaris, apud quos Despotæ dignitatem obtinebat, præoccupare illud donis haud parvis studuit: non desperans sic consequi se posse, non modo ne is suas copias in Romanorum damna fratris filio adjungeret, sed ut contra pro Imperio pugnaret. In eam igitur spem bene impensas largitiones ratus, præter munera missa, Eltemeri obtulit annuas e Fisco suo pensiones; adhibuitque ad hoc ei persuadendum Socrum ipsius, uxorem Smiltzæ, neptem ex fratre suam (nam illa ex Sebastocratore nata Constantino erat) quam pro consanguinitate intima secum, & necessitudine quæ ipsi cum Eltemere, utpote genero, intercederet, artissima, in primis idoneam talis sequestram negotiationis fore credidit. In quo ne illa sibi parceret, aut ullam omitteret artem deliniendi Generum, & ab eo eblandiendi quæ volebat Imperator, instigatorem ei submisit mulieris istius fratrem Michaelem Palæologum. His in antecessum ad tutelam illius limitis provisis; expectatur iturus quamprimum illuc Junior Augustus Michael, instruebaturque ac splendide interim adornabatur ista profectio ejus. Ad quod opus fuit nova illi, unde Imperii dignitatem sustineret, assignari a Patre vectigalia: quoniam quæ dudum ipsi in Regionibus Orientalis Tractus attributa fuerant, incursionibus Agarenorum perierant funditus universa. Quare constituit nunc illi Senior Augustus Possessiones in Occiduo Tractu sitas

Edit. Rom. pag. 283.

EN τούτῳ δὲ καὶ ὁ Σφεντίσθλαβος τῶν Βουλγάρων, ὡς εἴπῃ τις Βασιλεὺς, εἴτε διὰ τὴν ἐκ τοῦ Κράλη Σερβίας τῆς ἰδίας ἀδελφῆς διὰ τὸ τοῦ Βασιλέως κῆδος παρόρασιν· Εἴτε δι' αὐτὴν αὖθις, καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ γαμβρὸν τὸν Δεσπότην ἐπεσχημένον ἐξ αἰτιῶν, ὧν ἐλέχθησαν παρακεκνισμένον. Εἴτε καὶ διὰ τὴν τῶν ἡμετέρων δυνάμεων ἐξασθένησιν, τῶν βασιλικῶν καταφρονήσας πραγμάτων, καὶ οἷον τῆς τύχης τῶν Ῥωμαίων κατεπαρθεὶς, ἐξ αὐτῆς ὡς εἶχε κατατρέχει τὰ κατὰ τὸν Αἷμον φρούρια. καὶ πλὴν ὀλίγων, τὰ μὲν κατὰ κράτος ᾕρει, τὰ δὲ καὶ δι' ὁμολογίας προσήγετο. Προσδόκι-C μος δ' ἦν καὶ τοῖς λοιποῖς προσβαλεῖν, εὐκολίᾳ καιροῦ βαρβαρικὴν συμμίξας αὐθάδειαν. Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς ἐπιθήκην καὶ τοῦτο δεξάμενος τῶν δεινῶν, καλὸν ἡγούμενος καὶ σωτήριον, τοῖς ἐκεῖ τόποις τοῦ βαρβάρου τὰς ὁργὰς προκαταλαβεῖν, ἐκείνοις μὲν ὡς εἶχε βοήθειαν πέμπειν ἐπείγετο. ὅμως γε μέντοι καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ Βασιλέα, πρὸς Δύσιν ὥρμα, καὶ τέως αὐτόθεν ὑπονοῶν καὶ τὸν κατὰ τὸν Κρηνὸν ἐξάρχοντα τὸν τοῦ Σμίλτζου γαμβρὸν Ἐλτιμηρῆν. Ὃς θεῖος μὲν ἦν πρὸς πατρὸς Ὀσφεντισθλάβῳ. Τῷ γὰρ Τερτερῇ ὡμαιμόνει. Δεσπότου δ' εἶχε παρὰ Βουλγάροις ἀξίαν, καὶ D διὰ ταῦτα τὴν ὁμαιχμίαν Βασιλεὺς ἀποκρουσάμενος, τοῦ μὴ κἀκεῖνον συνεισβαλεῖν Ὀσφεντισθλάβῳ, ἀλλά γε καὶ προσεπαμύνειν Ῥωμαίοις εἰ δυνατόν· Ἐκεῖνον μὲν πέμψας δώροις ἱκανοῖς ἐπειρᾶτο διεκμειλίσσεσθαι, καὶ προνοίαις ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἀγάλλειν κατεπηγγέλλετο· τῇ γε πενθερᾷ τούτου τῇ τοῦ Σμίλτζου συζύγῳ, αὐτανεψίᾳ οὔσῃ, τοῦ γὰρ Σεβαστοκράτορος Κωνσταντίνου θυγάτηρ ἦν, τὰ μέγιστα προσθαρρῶν, ὡς τὸν γαμβρὸν παραπείσοι καὶ ἐκμειλίξαιτο, πέμψας τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν τὸν Παλαιολόγον Μιχαὴλ, τοῖς ἐκεῖσε τόποις ᾠκονόμει τὰ πρόσφορα. Ἦν δὲ Βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐπὶ τούτοις E προσδόκιμος ἐξελθεῖν. Ἐπεὶ καὶ ἐξηρτύοτο κατ' ἰδίαν τὰ οἴκοι, καὶ βασιλικῶς ᾠκονομεῖτο. Ἀποβαλόντι γὰρ τὰ ἀποτεταγμένα οἱ τῶν προνοιῶν κατ' Ἀνατολὴν ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπιθέσεως προσεκυροῦντο παρὰ πατρὸς τὰ κατὰ δύσιν κτήματα τοῦ Δεσπότου Μιχαήλ· Ὅσοις ἄρα, καὶ ὁ πενθερὸς ἐκείνου Βασιλεὺς

Μιχαὴλ ἐκ δύσεως ἀγαγὼν ὑπὸ φρικταῖς ὁμολογίαις, καὶ τῇ θυγατρὶ συνοικήσας, μεγαλοπρεπῶς ἐπολυώρει, καὶ ὡς γαμβρὸν ἠγάλλε.

A Michaelis Despotæ, quibus illum olim ipsius Socer Michael Augustus Andronici Pater, ex Occidente evocatum conventionibus jurejurando firmatis, & propriæ filiæ noptiis honoratum, ample ac regie muneratus, uti Generum, fuerat.

CAPUT XIX.

De condemnatione Despotæ Michaelis Angeli.

ΤΟ δ' αἴτιον τῆς ἐκείνου ταλαιπωρίας καὶ ἐπιχέσεως, ἤδη μὲν καὶ προανατέτακτο· πλὴν ῥητέον καὶ ἐντελέστερον. Ὅτι στρατιώτας βασιλικῶν ἀλλαγίων, οἳ δὴ καὶ ἀνατολίηθεν ἀποικισθέντες ἐξ ὑπογύου διὰ τὰς καταδρομὰς τῶν Περσῶν αὐταῖς γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἤλυον κατὰ δύσιν διά τινος ἑνὸς ἐκείνων τοῦ Κοτέρτζη, μέχρι καὶ ἐς ἑκατὸν προσεκαλεῖτο, καὶ προσιόντας δεχόμενος κατὰ πόλιν ὤν, ὅρκους ἀπῄτει πίστεως προσεδρείας καὶ ξυναυλίσεως, ὡς σφᾶς εἶναι ἐχθροὺς ἐχθρῶν τῶν ἐκείνου, καὶ φίλους φίλων· καὶ ἀντεδίδου τὰ ὅμοια πρὸς ἐκείνους, τὴν ὁμαιχμίαν προκαθιστάς, πολλάττα διδούς, καὶ μεγάλα καθυπισχνούμενος. C Καὶ ταῦτ' ἐπράττετο παρ' αἴσθησιν πᾶσαν, μὴ ὅτι γε Βασιλέως, ἀλλὰ αὐτῶν δὴ τῶν συνήθων καὶ ᾠκειωμένων αὐτῷ. Ἀλλὰ προσαγγελθὲν παρὰ τῶν ἀμφὶ τὸν Κοτέρτζην, δεινὴν Βασιλεὺς ὑπενόει μελέτην, καὶ ἀπιστίας ὠδῖνα ὑπώπτευε. Καὶ μᾶλλον ὅτι τῆς ἀδελφῆς τελευτησάσης, τῇ τοῦ Τερτερῆ συνοικῶν, ἥτις καὶ ἀλλότριον εἶχε πρὸς τὸν Κρατοῦντα τὸ γένος. Διά τι ταῦτα καὶ μηνὸς Εκατομβαιῶνος μιᾷ, προσκαλεῖ μὲν Πατριάρχην προσκαλεῖ δ' Ἀρχιερεῖς καὶ Κλῆρον, παρόντων καὶ τῶν τῆς Συγκλήτου, συνελθόντων τε καὶ Μοναχῶν, καὶ τῶν τῆς πολιτείας, καὶ εἰς κρίσιν Βασιλεὺς καθιστᾷ τὸν Δεσπότην, πρὸς ὃν καὶ εἰς ἀπολογίαν καταστὰς ἐκεῖνος, πολλὰ λέγων, καὶ κατὰ τῆς κατηγορίας ἀποδιδράσκειν πειρώμενος, τέλος καταδικασθείς, τῷ μεγάλῳ Παλατίῳ ἐγκλείεται. Τρισκαιδεκάτῃ Κρονίου αὐτὸς καὶ γυνή, καὶ τὰ τέκνα, ἃ δὴ ἀπὸ τῆς τοῦ Τερτερῆ ἀπεγεννήσεν. Ἀγέλας δ' ἵππων, καὶ πᾶσαν ὕπαρξιν τὴν ἐκείνου, καὶ κτήματα, τῷ υἱῷ καὶ Βασιλεῖ δίδωσιν, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐκείνου οἰκίαν τῷ Δεσπότῃ Ἰωάννῃ προσνέμει. ὕστερον δ' ἐκεῖθεν ἀποδρᾶναι πειραθείς· γνωσθέν, ταῖς κατὰ τὰς Βλαχέρνας εἱρκταῖς ἐγκλείεται.

B EÆ cur illi nunc ereptæ fuerint, quamve ob causam is comprehensus miserias carceris perferret, jam prius indicavimus: sed & modo idem paulo plenius retexendum. Milites Imperialium Contuberniorum, ejecti nuper, ut diximus, Orientali continente, coactique incursionibus Persarum inde fugere cum uxoribus & liberis, errabant per occiduas regiones. Ex his Michael, usus ad id opera unius eorum, Cotertzæ nomine, ad centum ad se vocatos, cum in Urbe esset, benigne supplices excipiens adduxerat ad sibi clam jurandam clientelam adhæsionemque perpetuam, diserte Deo teste pollicendo, se fore sine discrimine hostes hostium, amicos amicorum ejus. Vicissimque suam illis fidem pariter obligaverat, constituta immutabili societate. C Idque fœdus multis protinus Donis, majoribus in posterum promissis sanxerat. Egerat hæc arcano Despota; vitata diligenter non modo Augusti conscientia, sed & suorum ipsius familiarium ac Domesticorum. Verum ea vel Cotertzes, vel ex ejus comitatu quispiam, cum clam Andronico indicasset, gravem ei suspicionem movit adversus Despotam, velut rebus novis inhiantem parantemque a se deficere. conjecturæ verisimilitudinem addebat magnam, quod idem Michael priori uxore Andronici Augusti Germana mortua, filiam Terteris duxerat, mulierem infensi Domui Augustæ generis. Ob hæc quadam die mensis Januarii vocat Imperator Patriarcham, adhibet eodem Antistites & Clerum, Senatoribus quoque præ- D sentibus; convenerant & Monachi, nec non e Civium ordine permulti. Apud hunc cœtum reus sistitur Michael, Imperatore Judice; jussusque respondere, multa dixit in defensionem sui: nec vitare tamen potuit quin tandem damnatus perpetuo Carceri addiceretur. Die itaque tertiadecima mensis Martii, Michael Despota cum Uxore Terteris filia, & susceptis ex hac liberis, in custodiam apud magnum Palatium datus est. Ejus vero magni Equorum Greges, opesque, ac res familiaris omnis generis; prædiaque ac bona Soli, cuncta in fiscum redacta Imperator Juniori Augusto suo filio donavit: Exceptis tamen ejusdem Ædibus urbanis, quas attribuit Joanni Despotæ. Sic mancipatus æterno Carceri Michael, fugam inde postea tentavit. Sed deprehensus, in ergastula Blachernarum est translatus, securius illic habendus.

Edit. Rom. pag. 284.

CAPUT XX.

De Pace abscissorum Antistitum ob Athanasium.

Κἀντεῦθεν μηνὸς τοῦ αὐτοῦ Κρονίου, καὶ οἱ σχιζόμενοι τῶν Ἀρχιερέων ἀπηυδηκότες οἷον, καὶ πείσαντες ἑαυτούς, μόλις καταμαλακισθέντες τὰς γνώμας, Βασιλέως ὡς δυνα-

E INde hoc ipso Mense Martio abscissi Antistites, pertæsi secessionis, tandemque persuaderi sibi passi ab instante continuo Imperatore, ut finem aliquando turbandi facerent, in festo Palmarum convenientes, pacem cum Athanasio fecerunt. Ale-

xandrinus tamen Athanasius, utcumque crebro ad idem faciendum instigatus ab Augusto, irrevocabiliter in sententia perstitit; nullis conditionibus in concordiæ consilium attrahi, ac vel paululum inflecti se se passus. Quam ob causam Episcopi cogitarunt de nomine ipsius eradendo ex Ecclesiasticis Diptychis; omittendaque inter sacra commemoratione ejus; cum præsertim & ipse putaretur in suis liturgiis Augusti mentionem prætermittere, quod Patriarchæ sibi non probato adhæreret. Nec enim ferendum arbitrabantur, inconcussam ipsi servari tanti possessionem honoris, interim dum ille ne minimum quidem vellet remittere de fastu, quo jam conspirantia cunctorum Antistitum judicia, unus pertinaciter dissentiens damnabat. Hæc inter se locuti, non tamen expedire in executionem impetum ausi sunt: seu spe attrahendi tandem ejus in partes; seu veriti, ne non satis canonica videri posset tanti Patriarchæ tali de causa e sacris Tabulis erasio, cujus nullus circa Dogma error argueretur. Ergo ne quasi tumultuosior venatio feras præpropere abigeret, & novi quidpiam incommodi ex facto ancipiti nasceretur, unde ansam Avulsi adhuc alii suarum roborandarum Partium sumerent, consultius tunc quidem visum, temperamento quodam uti hujusmodi: quo & periculum ejus ignominiæ sic Alexandrino intentaretur, ut re tamen integra, non excluderetur idem aditu resipiscentiæ; nec tamen alea novi damni jaceretur. Decreverunt deinceps solemnes a Patriarcha celebrandas ipso liturgias omittere: in quibus videlicet recitari a Diaconis nomina Patriarcharum Orthodoxorum, cuncto audiente Populo, necesse foret. Vice autem earum, sacro defungi per privatum faciendo Sacerdotem, sine Diaconorum Ministerio. Hoc ita factitari exinde cœpit in Æde Sacra Palatii: hoc idem in Templo Maximo: non profestis solum diebus; sed & in solemnitatibus, etiam populi concursu celebribus. Itaque die ipsa Orthodoxiæ, cum & de more Imperator in Templum advenisset, & densus adesset Populus, Patriarcha non comparuit. Sacerdos autem simplex citra pompam & cantum, nemine, præsertim in turbæ magnæ strepitu, exaudiente quid mussitaret mysta celebrans, sacro utcumque defunctus officio est. Similiter & in festis actum Paschalibus. Eademque arte in solemni quoque paulo post celebrata Sancti Martyris Georgii memoria necessitas nominandi palam e Diptychis Alexandrini lucrifacta est; liturgia in Templo Manganorum, ubi sancto isti honos annuus habetur, submisse peracta.

Edit. Rom. pag. 285.

A τὸν κατεπείγοντος, ἐν τῇ τῶν βαΐων ἑορτῇ τὴν μετὰ τοῦ Ἀθανασίου εἰρήνην ἀφωσιώσαντο. Ὁ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος πολλάκις καὶ αὐτὸς παρὰ Βασιλέως παρακινούμενος, ἀπρὶξ τῆς γνώμης εἴχετο, καὶ οὐκ ἐνεδίδου ὅλως, οὐ δὲ κατένευε τὴν ὁμόνοιαν. Παρ' ἣν αἰτίαν καὶ τοῖς δόξαι τοῦτον, μὴ δὲ Βασιλέως αὐτοῦ μνημονεύειν διὰ ταῦτα, ἤθελον μὲν καὶ αὐτοὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἐκκόπτειν τῶν διπτύχων μνημόσυνον. Δεινὸν ἡγούμενοι, ἣν ἐκεῖνος μὲν οὐδ' ἴκταρ, τὸ τοῦ λόγου, σφᾶς γε προσδέχοιτο, ἐκεῖνοι δὲ καὶ οὕτως ἀξιοῖεν ἐκεῖνον καὶ μνημονεύοιεν. Τέως δὲ καὶ πολλάττα κατ' ἐπήρειαν B αἰτιώμενοι καραδοκοῦντες, καὶ οὔπω τὴν τῆς γνώμης μετάθεσιν. Τὸ μὲν ἀποθαῤῥῆσαι αὐτίκα τὴν τοῦ ὀνόματος ἐκκοπήν. Ὡς ἄλλως ἄτοπον ὄν, μὴ φανείσης ἀξιολόγου αἰτίας, καὶ ἄντικρυς ἐπὶ δόγματι, Πατριάρχου ἀποβάλλεσθαι ὄνομα, μὴ καὶ μᾶλλον, θήρα τις ἀνασοβηθείη, καὶ ἀντιλαβὰς δοῖεν τοῖς σχιζομένοις εἰς κατάγνωσιν· σοφώτερον δὲ ποιεῖν ἐδόκουν, καὶ εἰσέτι διαθετεῖν, ὡς αὐτίκα ἐκκόψοντες, εἰ καὶ ἔτι ἀντέχοι, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ μὴ δέχοιτο πρᾶξιν· Ἡ δ' οἰκονομία οὕτω πως ἦν. Πατριάρχην μὲν αὐτὸν μὴ λειτουργεῖν ὅλως, ὡς ἂν μὴ συλλειτουργούντων κατὰ τὸ εἰ- C κὸς Διακόνων, ὁ Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τῶν διπτύχων συμμνημονεύοιτο. Ἱερεῖς δὲ μόνους ἄτερ Διακόνων ἱερουργεῖν. Καὶ τοῦτο ἐπράττετο μὲν καὶ ἐν ἀνακτόρων, ἐπράττετο δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μεγίστου ναοῦ, καὶ ἄλλαις μὲν ἡμέραις, μάλιστα δὲ δημοτελέσι καὶ ἑορτασίμοις. Ὡς κἂν τῇ τῆς ὀρθοδοξίας κοινοπληθεῖ, ὅτε Βασιλέως ἐνδημήσαντος, καὶ πλήθους ἱκανοῦ συναχθέντος, ὁ μὲν Πατριάρχης ἠπράκτει· Ἱερεὺς δὲ μόνος ἀπερικτυπήτως πάντη καὶ ἀνηκούστως, μηδὲν ἐπαϊόντων διὰ τὸν θόρυβον, τὰ τῆς Ἱερουργίας ἐξέπραττεν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν ταῖς Πασχαλίοις ἐγένετο, ὕστερον δ' ἐσαῦθις κατὰ τὴν D μνήμην τοῦ ἐν μάρτυσι περιφανοῦς Γεωργίου, ἐκκόπτουσι καὶ μνημόσυνον, κατὰ τὸν ἐν τοῖς Μαγγάνοις νεὼν λειτουργήσαντες, ὃς ἀνεῖται τῷ μάρτυρι.

CAPUT XXI.

Rursus de Malis ulteriorem Continentem inundantibus, & allatis undecumque tristibus Nunciis.

Crescebat inter hæc magisque ac magis in dies invalescebat a Persis malum; adeo ut omnis undecumque salutis spes excluderetur; quid enim miseriarum aberat? mitto longinqua. videamus quæ in Portis Urbis gerebantur, in ipso Imperialis Regiæ vestibulo. Navi te illic excendentem, statim a trajecto Bosphoro exciperent pericula extrema spoliationis, captivitatis, cædis, tota, quanta patet, ulterioris continentis latitudine referta latronibus sævissimis, impune quo liberet ruentibus, & ubicumque vellent fixo, tentorio securam habentibus stationem. Atque ii ne tantum

E Ηὔξανε δ' ὁσημέραι καὶ αὖθις τὸ ἀπὸ τῶν Περσῶν δεινόν· ὥστ' ἀποκεκλεῖσθαι πανταχοῦ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας. Τί γὰρ τῶν δυσχερῶν ἀπῆν; καὶ ἐῶ τὰ μακράν. ἀλλὰ τὰ κατὰ θύραν ταῦτα καὶ τῆς βασιλίδος προαύλια. τὰ δ' ἦν· Εὐθὺς νηὸς ἀποβαίνοντι, τῷ τὰ στενὰ τοῦ Βοσπόρου περαιουμένῳ, ὡς ἀφεμένῳ θαλάσσης λαμβάνειν κίνδυνον. Ἀνέδην γὰρ διέτρεχον πανταχοῦ τῆς Περαίας, καὶ κατεσκήνουν ὅπου ἦν βουλομένοις αὐτοῖς. Καὶ ταῦτ' οὐκ ἰλαδὸν στρα-

στρατεύουσιν, ἀλλ' ἀσυντάκτως καὶ κατ' ὀλίγους. A ὥστε κεῖσθαι τὴν Περαίαν τῆς Βυζαντίδος, Σκυθῶν, ὃ δὴ λέγεται, ἐρημίαν, μηδενὸς τολμῶντος φανῆναι, ὅτε συνέβαινε, καὶ παραβολώτερόν τινες διαπράττεσθαι, καὶ ἐκθέειν τολμῶντας, ζήλου τινὸς πείθοντος, ἢ καὶ μᾶλλον ἐνδείας πιεζούσης, τριβομένου τοῦ χρόνου, καὶ τῶν ἐφοδίων σφίσι καταναλωμένων, ἅπερ οἴκοθεν ἀπεφέροντο. τὰ δ' ἦσαν μᾶλλον εἰς κίνδυνον. Ὅθεν καὶ οἱ μὲν ἐκωλύοντο, ἀπειλαῖς τῶν κρατούντων, καὶ φόβῳ σωφρονιζόμενοι. οἱ δὲ τολμῶντες ἣν πού τις προεξέδραμε ἱκανὸς δοκῶν ἄγειν σύντομον, λοχαγὸν τὸν τοιοῦτον εἴποι τις ἄν, καὶ ἐπὶ τὸ παρὰ πᾶσαν αἴ- B σθησιν ἐξήρχοντο. Ὥστε καὶ συνέβαινε ποτὲ μὲν ἀντισχεῖν ὀλίγοις πρὸς πολλοὺς γυμνοῖς καὶ ἀνόπλοις, πολλάκις δὲ καὶ σφάλλεσθαι. Καὶ οὐκ ἦν σχεδὸν ἡμέρα, καθ' ἣν ἢ μὴ τοῖς κατὰ θάλασσαν φρουρίοις προσβάλλοντες ἠκούοντο, ἢ μὴ ἀπάγοντες αἰχμαλώτους, ἢ μὴ φονεύοντες· καὶ μᾶλλον ὅτε καὶ ἱκεσίαις ἐχρώμεθα πρὸς Θεόν, τὸ οἴκτιστον. Διεῖχε δὲ μόνος ὁ πορθμὸς οὗτος. καὶ πολλάκις μὲν μεθ' ἡμέραν ἐφαίνοντο τοῖς ἐντεῦθεν ἀφορῶσι καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς. Κἄν πού δέ τις, ἢ ἐνδείᾳ ἐξαπορούμενος, κἀντεῦθεν ἐλπίζων κερδαίνειν ἐκ τῶν ὑπολελειμμένων ἄλλοις· Ἢ μὴν καὶ κατὰ χρείαν ἑτέραν, C ἢ τοῦ σφετέρου κτήματος ἐπιμέλειαν ἐξορμᾶν ἐτόλμα, αὐτίκα ἢ ἡλίσκετο, ἢ ἐκτείνετο. Καὶ πολλοὺς ἂν εἶδες ἐσφαγμένους, ἢ τετρωμένους εἰς θάνατον. Ἔστι δ' οὗ καὶ κεφαλῆς ἄνευ, καὶ κόρσας ἀναύχενας. Πεπλήθει δὲ τῶν ἀγρομένων ἡ πόλις, καὶ ἐστενοχωρεῖτο τοῖς πανταχοῦ κειμένοις, εἰκῆ τε καὶ ὑπαιθρίοις, πνοῇ ζῆν καὶ μόνῃ πιστευομένοις. Λιμὸς γὰρ ἐντεῦθεν, καί γε λοιμὸς τοὺς ἀθλίους διεμεριζέτην, καὶ οἱ ἀστικοὶ τοῦ κακοῦ παραπήλαυον, καὶ οἱ μὲν αὐτίκα τοῖς δεινοῖς συνείχοντο, καὶ ἄποροι διήεσαν καὶ ἀμήχανοι. Οἱ δὲ ὅσον οὔπω τὰ τοῖς πλησίον συμβάντα καὶ ἑαυτοῖς ἐ- D πιστῆναι ἤλπιζον. Οἱ δὲ μὴ μόνον Χηλῇ τε καὶ Ἀστραβιτῇ, ἀλλὰ καὶ Ἱεροῦ φρουρίῳ προσβάλλοντες, τὰ πάνδεινα διεπράττοντο, ὥσπερ ὑπνώττοντος Βασιλέως, ἢ μὴ ζῶντος. Νικομήδεια δ' ἐξησθένει, λιμῷ τε καὶ ἐνδείᾳ ὕδατος πρὸς τὸ ἀμηχανώτερον μετεβάλλετο. Ἡ δέ γε περίπυστος Νίκαια ἀποκέκλειστο, καὶ τὰς πέριξ χάριτας ἀποκειραμένη, ἐνδείᾳ καὶ αὐτὴ ἐστενοχωρεῖτο. Καὶ νῦν μὲν Βηλόκωμα, νῦν δ' Ἀγγελόκωμα, νῦν δ' Ἀναγουρδῆς, καὶ Πλατανέα, καὶ τὰ Μελάγγεια, καὶ τὰ πέριξ πάντα τῶν ἐνοικούντων ἔρημα γεγονότα, θρήνους ἐφείλκοντο τῶν εἰδότων. Ταῦτα Κρούλλα καὶ Κατοικία E πεπόνθει καὶ χείριστα. Ὡς γὰρ ἀποκέκλειστο μὲν ἡ ἐξ Ἡρακλείου καὶ Νεμικώμεως πρὸς τὴν Νικαίαν, καὶ αἱ παλαιαὶ καὶ συνήθεις δίοδοι εἰς δεινὴν ὑποψίαν καὶ πεῖραν ἦσαν, πολλάκις κινδυνευσάντων· ἡ δὲ κατὰ Κίον κατάσκιος καὶ συνηρεφὴς εἰκαίως πως πολισθεῖσα διεκδρομὴ πρὸς Νίκαιαν ᾤκιστο, οὕτως ἐν φόβῳ

A quidem Armis Romanis impertiebant reverentiæ, ut metu eorum aliquo saltem simulando circumspecte incedere, ire turmatim, servatisve ordinibus curarent: temere vagi manipulis modicis, quam nostri contemptus fecerat, confidentia cursabant. Jamque adeo illæ celebratæ adagiis solitudines Scytharum non alibi verius quam in Ora Byzantinæ Urbis objecta muris, subjecta oculis, reperirentur; nemine illic nostrorum audente comparere, quantacumque necessitas vocaret, etiam urgentis egestatis, eos, qui rure se reliquisse recordarentur quo in Urbe indigebant. qui si vellent aleam jacere brevis excursiunculæ, etiam a Magistratibus prohibebantur; jamquam ad mortem præsentissimam ituri. Quamquam suus quemque satis coercebat metus, vulgatis exemplis prodire ausorum, qui utcumque periti compendiorum, B & captato usi tempore, ubi minime putarant Duci Barbaro cum sua turma in insidiis delitescenti occurrerant, infortunio suo maximo. nec felix in eo genere temeritas quorumdam, qui pauci, & inermes armatorum plurium manus effugisse ferebantur, multum ad similes ausus frequentandos incitabat. rari enim hi casus erant: qualium expectationi non nisi stulti caput committendum ducerent. Nulla porro dies præteribat, qua non audirentur Persæ in aliquam Arcium ad mare sitarum incurrisse, ad cujus Portas aut cædes fecissent, aut captivos prehendissent. idque, Rem miserrimam! iis frequentius diebus accidebat, quas festas, & bene feriatas habebamus supplicationibus rite Deo adhibendis ei propitiando. Cernebamusque ex hoc littore trans fretum angustum, quo C uno a morte protegebamur, equitatum, & peditatum hostilem campo secure adverso potientem. Frustra recognoscente unoquoque dum ex effugio in Urbe captato villam aut rus patrium respicit, loca ubi recondidit qua hic eget, quam nequidquam requirit, annonam, certissimus, si repetere attentet, morte se crudeli audaciam luiturum. Jacebant quippe per agros passim cadavera vel mutila membra sic cæsorum. Quidam ex lethali vulnere neglecti animam agebant. truncum ibi capite corpus: illic faciem a collo abscissam cerneres. Redundabant plateæ Civitatis conferta illuvie fugitivorum ex omni circum Agro rusticorum, deeratque ubi, pedem ambulantes per vicos figerent, solo ubique constrato jacentibus temere corporibus, fessæ, omnium inopis, vix ægre trahendo D spiritu vitæ indicium dantis plebeculæ, sub divo diurnis juxta nocturnisque cæli injuriis expositæ, quam prædæ habebant & inter se partiebantur duo non mitiora Barbaris mala, fames, & lues: incommodo se ad Civium quoque ac tecta intra Urbem habentium infestationem propagante. nam & quosdam invadebant morbi contage propagati: & tanta turba cibos absumens, ne a felicibus quidem & domi copiosis sensum egestatis abstinebat. Præterque humanis animis miserationem inevitabilem in conspectu patientium extrema, etiam sui cuique denunciatio periculi clades alterius visa, fiebat; anxie cunctis expectantibus, in quæ alios jam incurrisse exitia cernebant. Interim Barbari non modo Chelem, & Astrabiten, sed & Arcem Hieri hostiliter aggressi; dira illic exempla feritatis E immanis ediderunt, velut dormiente Imperatore, aut in vivis numerari desito. Nicomedia summe debilitata, fame & aquæ penuria redacta se ad incitas gemebat. Inclyta vero illa quondam Nicæa vix se clausa tuebatur, amœnitatibus undique abscissa circumsitis, angustiis intus & ipsa penuriæ constricta, diris in horas & momenta examinari solita nunciis captorum a Barbaris in vicinia florentium nuper oppidorum, Nunc

Edit. Rom. pag. 286.

pag. 287.

enim illic audiebatur direpta Belocoma, nunc Angelocoma; mox Anagurda & Platanea, & Melangea, subjacuisse sævitiæ Persarum; cunctaque per circuitum Incolis abactis desolata, luctu acerbo incendebant ejus Cives Urbis, famæ subinde indicio de his admonitos. Hæc ipsa & his pejora Crulla & Catœcia passæ ferebantur. perveniebatque omnium notitia Nicæam. quia etsi tritæ olim ad illam Urbem viæ, quæ ab Heracleo, quæque a Nemicomeo frequentari consueverant, tunc prorsus incelebres squallerent, ob exempla passim nota spoliatorum aut trucidatorum in ipsis viatorum, metu jam omnium impenetrabiles creditæ: tamen una libera, & aperta restabat, quæ a Cio tenditur, sylvis densa, & raris sparsa ædificiis; ideoque incursibus latronum, culta & colonis plena quærentium, minus infesta. Hoc itinere affluebant ad Nicæenses nova quotidie argumenta plangendi, aliis super alias, quæ sine fine cumulabantur, cognitis cladibus. Siquidem & similia iis quæ Chalcidensibus & Alizonibus acciderant, patiebantur quoque Berbryces ex Pylis & Pythiis conflato nomine insignes. eademque mox Nicææ narrabantur, perlata illuc via secura, quam hic juvat describere distinctius. Qui in Continentem Asiæ mari exscenderant totam apud Cium diem morati, salutem suam nocti committebant; sic velut isthmum emensi quemdam, ubi pervenerant in latus illic alterum Oræ maritimæ, ad Ascaniam iterum navigatione utebantur, qua littorali Niceæ Portæ appulsi, in eam illac urbem admittebantur. Ostiorum enim terras spectantium usu tunc ultro ea urbs abstinebat reliquorum; sic agere coacta timore imminentium sibi omni ex parte Barbarorum Hostium; a quorum etiam numero & fera potentia indesinenter instantium, ingens erat sane periculum, ne non & hæc ipsam tam attenta custodia satis ad extremum tueri posset. Quod tanti momenti discrimen Imperatori notum, movit eum, quamquam haud valentem occurrere tot aliis simul urgentibus, ad aliquid saltem pro eo proprie conandum. Misit ergo quemdam Siurum, honoratum Titulo Stratopedarchæ Tzancratorum, cum paucis aliis, instructum quadam pecuniæ summa, qua uteretur ad stipendia & auctoramenta militum, si quos illic forte nancisci idoneos qui conscriberentur posset. Hi cum in Catoeciæ Partibus apparuissent, erexerunt animos Populi, & quasi signo salutis elato, effecerunt ut confidere auderent, brevi restituendam illic publicam rem in statum pristinæ securitatis. Sed longe illos opinio fefellit sua, eo mox ipso unde speraverant in occasionem ipsis verso exitii supremi. Animadverso quippe istorum motu Hostes Barbari, ac prævertendum rati, noctu in eos irruerunt cum universo exercitu, in quo circiter quinque millia numerabantur. Horum pars clam ac sine ullo nostrorum sensu insedit vias quæ ad Arcem ducebant. Alii e contraria parte Romanos adorti propellebant fugere coactos Arcem versus, in loca videlicet insidiis suorum præoccupata, quod suspicandi nulla erat nostris ratio; & vel si nossent, ad salutem, tali articulo rerum, foret inutile. Ac milites quidem quotquot Hosti vultum non ignave obverterunt, in vestigio sunt cæsi. vulgus autem innumerabile Mulierum ac Puerorum effuso cursu ad Arcem fugiens, parata præda subsidentibus illic latronibus occurrit. Reliqui nostrorum Militum, ne Castris quidem retentis, cursu vago salutem quæsiere, qui servaturi alios scilicet venerant, pecunia etiam quam ab Imperatore attulerant, amissa. inde igne pulchris ejus Tractus ædificiis injecto, in cinerem Barbari verterunt omnia. Ex hoc belli successu victor revertens Atman cum suis,

Edit. Rom. pag. 288.

A καὶ τότε μεγίστῳ καὶ ὑποψία, τὰ γὰρ αὐτὰ τοῖς Χαλκιδεῦσι καὶ Ἀλιζῶσι, καὶ οἱ Βέρβυκες ἐκ πυλῶν καὶ πυθίων παρωνυμούμενοι ἔπασχον. Καὶ τὴν τοῖς ἀποβᾶσι θαλάσσης κατὰ τὴν Κίον, τὴν ἡμέραν προσκαρτερήσασι, νυκτὶ πιστεύειν τὴν σωτηρίαν, καὶ καταλαβοῦσι τὸ ἐκεῖσε παράλιον, τῷ περὶ τὴν Ἀσκανίαν πλῷ χρῆσθαι. καὶ οὕτω κατὰ τὴν τοῦ Αἰγιαλοῦ πύλην τῆς πόλεως ἀποβαίνουσι, διεκπαίειν εἰς Νίκαιαν. Ἐπεὶ οὐκ ἦν τότε τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι, ἐπικειμένων τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὰ μέγιστα Νικαεῖς ἐκινδυνεύοντο. Διὰ ταῦτα τὸ ὅλον ὁ Κρατῶν ἀναστέλλειν οὐκ ἔχων τῆς συμφορᾶς, πέμπει τινὰ
B Σιοῦρον στρατοπεδάρχην τῶν Τζαγκρατόρων τετιμημένον, συνάμα τισὶ, καὶ μετρίαις ἐξόδοις χρημάτων, ἐφ᾽ ᾧ καὶ ἄλλους ἐκεῖθεν πρὸς τὸ στρατεύεσθαι ἱκανώσειε. Τῶν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Κατοικίαν μέρεσι φανέντων, ἀνατεθαρσήκασιν οἱ λαοί. καὶ ἐμφανεῖς ἦσαν τὸ ἀσφαλὲς ἐλπίζοντες· τὸ δ᾽ ἦν συμφορὰ τούτοις καὶ ὄλεθρος. Ἐπιτίθενται γὰρ παμπληθεὶ νυκτὸς ὡσεὶ πεντακισχίλιοι τῶν ἐχθρῶν. Καὶ τὰς πρὸς τὸ φρούριον ὁδοὺς, λαθόντες πᾶσαν αἴσθησιν, προκαταλαμβάνουσιν. Οἱ δ᾽ ἐπεισπεσόντες ἑτέρωθεν ἑτοίμην ἐδίδουν δῆθεν πρὸς τὸ φρούριον τὴν φυγὴν κατὰ νώτου φεύγουσιν. Οὐδὲ γὰρ ἦν ἐπιδέχεσθαι τὴν
C πεῖραν, ὅπου γε καὶ ὑπειδομένοις οὐκ ἦν ἱκανὰ πρὸς τὸ σώζεσθαι. καὶ τότε οἱ μὲν ὑποστάντες ἐσφάττοντο, γύναια δὲ καὶ παιδάρια πλῆθος μυρίον πρὸς τὸ φρούριον φεύγοντα, ἄγρα ἦν ἑτοίμη τοῖς προκαταλαβοῦσι. καὶ τέλος οἱ τέως τοῖς ἄλλοις προσεπαμύνειν ἀποστελλόμενοι, δρασμῷ μηχανῶνται τὴν σωτηρίαν, καὶ αὐτὰ προσαποβαλόντες τὰ βασιλικὰ χρήματα. Ἔπειτα πῦρ ἐναύσαντες οἱ ἐχθροὶ, τὰ ἐκεῖ κάλλη εἰς τέλος ἠμάθυναν. τότε καὶ Ἀτμὰν ὑποστρέφων σὺν τοῖς ἀμφ᾽ αὐτὸν, ἐπεὶ συνῆσαν σφίσι κατὰ συμμαχίαν καὶ Βηλοκωμῖται, προσλαβὼν ἐκείνους κοινῇ τῶν ἐποίκων Βηλοκώμῃ προσβάλλει, καὶ κατὰ κρά-
D τος αἱρεῖ, καὶ τοὺς μὲν κτείνει, αὐτὸς δὲ μυρίον πλοῦτον ἀθρόων ἐξωβίζετο, καὶ τὰ πιστά οἱ τῆς ἀσφαλείας ἐκ τῶν ὀχυρωμάτων περιποιεῖ. Τούτων ἀπώνατο τῶν δεινῶν καὶ Προῦσα, μόνη περιλειφθεῖσα τῶν ἔξωθεν καλλονῶν, τούτων καὶ Πηγαὶ παραθαλασσία πόλις τῶν δυσχερῶν ἐπειράθη. Τῶν γὰρ ἔξω πάντων συγκλεισθέντων ἐντὸς, ὅσοι καὶ τὸ ξίφος ἔφυγον, ἐντίκτει νόσον λοιμώδη τῷ συνεπτύχθαι λιμῷ καὶ κακοπαθείαις. Ἔτι δὲ καὶ τῇ νόσῳ ἐς ἑκατοστύας ἔπιπτον. Τοῖς δὲ καὶ πρόστιμον ἐτέθη παρὰ Βασιλέως ζημίας εἰς χιλιάδας, ἐπ᾽ αἰτίᾳ τοῦ μὴ τὸν μέγαν δέξασθαι Δοῦκα. Οὔπω τοῦ Βα-
E σιλέως Μιχαὴλ μετὰ τὴν ἐκεῖθεν ἐπάνοδον ἐπαγγείλαντος, καὶ δέει τοῦ μὴ παθεῖν κἀκείνους τὰ τοῖς Κυζικηνοῖς ξυμβάντα, οὐδὲ γὰρ ἀνεκτὰ οὐδ᾽ ὅσον καὶ ὑπονοεῖν δυνατά τ᾽ ἀκεῖ τολμηθέντα ἠγγέλλοντο. Βίοι γὰρ ἡρπάζοντο, καὶ γυναῖκες ὑβρίζοντο, καὶ κόρια διεφθείροντο. Καὶ ὁ μὲν ἔχων εὐθὺς ἐσκυλεύετο, ἀγαπητὸν ἔχων,

εἰ διδοὺς σώζοιτο. Ὁ δὲ μὴ ἔχων, τῇ τοῦ ἔχειν ὑποψίᾳ κατεδικάζετο, καὶ αἰώραις δειναῖς καὶ βασάνοις ἠτάζετο, ἔγκλημα φέρων, τὸ μὴ χρημάτων θέλειν τὴν σωτηρίαν πορίζεσθαι. Πᾶσα δ' ἐκείνων περιουσία οὐ μᾶλλον τοῦ κεκτημένου, ἢ τοῦ καταλαβόντος τῶν Ἀμογαβάρων ἐφαίνετο. Οὕτω γὰρ ἰδιωνυμεῖτο τὸ ἔθνος, τῶν ἐξ Ἀβάρων, οἶμαι, κατάγεσθαι. οὐ μόνον δ' αὐτόχθονες ταῦτ' ἔπαχον, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν Ἀνατολὴ πᾶσα Ῥωμαίων, ὅτι καὶ ὡς προσφυγίῳ χρησάμενοι τῷ ἐπιτειχίσματι, πάντες ἐκεῖ κατέδραμον, καὶ καινή τις ἅλωσις ἦν παρὰ τῶν οἰκείων τοῖς ἀπ' ἐχθρῶν φεύγουσιν. Ἐῶ σωμάτων ἀκρωτηριασμοὺς καὶ φόνους καὶ μιασμάτων φορυτὸν, ἄλλως οἷς οἱ ἀμύνειν ἐπιστάντες, τοὺς ἀθλίους πυργηρουμένους ἐκ πάσης περιέβαλον ἀπηνείας. Ὁ γὰρ σφᾶς ἄγων, τὸ μὲν προθεραπεύειν θέλων ἐκείνους, ὡς τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ πεπιστευκότας· Τὸ δὲ καὶ δεδιὼς τὸν παρ' αὐτῶν κίνδυνον, εἰ αὐτοῦ ἱκανῶς τὰ κατὰ χρείαν εὐρόντος, ὑστερήσαιεν ἐκεῖνοι τῶν ἐλπισμένων, οὐδ' ὁπωσοῦν ἀναστέλλειν εἶχεν, ἀλλ' ἐνεδίδου σφίσι τὰ κατὰ νοῦν πράττειν. καὶ ταῦθ' ἱκανουμένοις καὶ τοῖς ἐκ Βασιλέως σιτηρεσίοις, κἂν οὐδὲν ἔτι κατώρθουν, οὐδ' ὅλως ἔπραττον. Ἀλλ' ἀναληπτέον τὸν λόγον πρὸς τὸ εὐσύνοπτον. Στρατηγὸς ἦν τῆδε Μαρούλης, καὶ μέγας ἄρχων ἐξ ἀξιώματος ἐκλεΐζετο. οὗτος τὰ μὲν πλεῖστα, ἐκείνῳ προσεῖχε, καὶ ἐθεράπευεν ὑποκείμενος. Οὕτω γὰρ καὶ τὸ βασιλικὸν ἐβούλετο πρόσταγμα. Τέως δ' οὖν καὶ τοὺς οἰκείους κακῶς παρ' ἐκείνων πάσχοντας κατῳκτίζετο. Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ συνίστα καὶ περιέθαλπεν. ἧπτο γὰρ κἀκείνων τὸ κοινὸν ἐκεῖνο δεινὸν, καὶ εἰς στρατιώτας τεταγμένους ἔτι, καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐμπειροπολέμους, πεζοὺς καὶ ἀνόπλους καθίστων καὶ τῶν κατ' οἶκον ἐστέρουν, ὡς εἴ τινας ἀγρότας καὶ μετανάστας ἐνθρυπτόμενοι σφίσιν. Οἱ δὲ τῷ τοῦ Κρατοῦντος δέει, καὶ τῷ ἐξ ἐμφυλίων πολέμων νομιζομένῳ κινδύνῳ ὑποστελλόμενοι, ὡς μή τι νεωτερισθείη τῶν ἀνηκέστων, τέως ἐκ βίας ὥρμων, καὶ πολλάκις ἐσφάδαζον ἀμυνούμενοι. Τέλος, τῶν ἐχθρῶν ἐγγὺς ἀγγελθέντων, κατὰ τὸν τοῦ Γουλιέλμου πύργον, οἱ μὲν ἁπανταχόθεν συνάμα τῷ σφῶν στρατηγῷ τῷ Μαρούλῃ, χωρεῖν οὐκ ἀπώκνουν ὁμόσε τοῖς πολεμίοις. Οἱ δ' ἐλπισμὸν μὲν παρεῖχον φανῆναι καὶ ἀμμαχεῖν· Ἀλλὰ τῶν συνήθων ὑμένουν οὐκ ἐλήθοντο. Βραδέως γὰρ ἐζώννυντο, καὶ μόλις ἐκόσμουν τοὺς ἵππους. καὶ προμηθεῖς ἦσαν τοῦ ἀκινδύνου σφίσιν, ὡς φαίνεσθαι. καὶ τὸ βράδος ἐδίδου μεσούντων αὐτῶν τὴν ὁδὸν, κατορθοῦν τοὺς προτέρους καὶ μόνους τὴν μάχην. Ὡς δ' οἱ μὲν ἐστέρουν, οἱ δὲ κατωρθωκότες ὑπέστρεφον, ἐνταῦθά τις εἶδε τὸ τῶν συμμάχων κακόηθες, καὶ ὅτι οὐχ ὡς φίλοις, ὡς εἰκὸς ἦν, ἀλλ' ὡς ἐχθροῖς τοῖς ἡμετέρας προσεφέροντο. Συνίασι γὰρ ἐξ ὑποστροφῆς ἐκείνοις οἱ κατορθωκότες, καὶ δέον ὀνειδίζειν σφίσι τὸ καταβλακευμένον καὶ ἀμελὲς, οἱ δὲ καὶ

A cognito Belocomitas in castris fuisse Romanis, quæ modo deleverant, Belocomam aggrediendi jam ipsam, quippe vacuam præsidiariis, tempus opportunum duxit. Ergo illam, insiliens, vi capit, & ibi repertos interficit. ipse autem immensis opibus ea clausis munitione potitus, prædives inde est habitus. Arcis quippe illius munimentis situ & arte validis, ad quæsitæ pecuniæ custodiam usus, magnos sibi thesauros unde belli ac principatus expediret sumptus, secure conditos ad manum habuit. Harum magna Pars calamitatum in Prusam redundavit; sic nudatam possessione Agri sui, & intra murorum ambitum redactam; nullo deinceps commercio cum suburbanis villis & prædiis, quæ non parum amœna & ornata in territorio habuerat plurima. Clades hæc eadem Pegas afflixit, urbem maritimam. *Edit. Rom. pag. 289.* Cum enim post Bar-
B barorum, quam dixi, victoriam cuncti Pagorum incolæ qui effugere potuerant gladium hostilem, sub mœnium & propugnaculorum ejus oppidi cupide tutelam accurrissent, contigit illic constipari turbam ingentem inopis multitudinis, ex cujus illuvie ac fame corrupti corporibus, cito lues exarsit, qua totæ simul hominum centuriæ cadebant. quorum in cumulum malorum supervenit indicta Pegensibus ab Imperatore mulcta multorum millium nummuum, ob admissum ab illis intra urbem Magnum Ducem. quod ne facerent nominatim vetuerat Michael Augustus junior post suum inde reditum, metu ne & illi paterentur, quæ Cyzicenis accidissent, plane intolerabilia, & omni atrocitate diriora. Nam & res familiaris victusque domesticus miseris civibus auferebatur, & non modo mu-
C lieres aut nuptæ aut puberis ætatis, sed crudæ quoque virgunculæ vix egressæ infantiam libidine immani corrumpebantur. Ac conscius quidem se habere quod daret, ultro largiens flagitantibus, spoliabatur, lucro imputans quod rebus ereptis, vivere fineretur: qui vero nihil se habere, quantumvis vere affirmaret, suspectus mendacii, pœnis subjiciebatur acerbissimis, quoad condita videlicet promeret: suspensus, tractus, cruciabiliter tortus, ab exprobrantibus, merito hæc illum pati, qui salutem nollet pecunia redimere. Quo in toto nefario genere quæstus tam impudens licentia erat istorum Amogabarorum (sic proprie vocabatur ea Gens, inde credo quod ex Abaris originem traheret) ut, quadam velut jam usu parta raptoribus auctoritate prædandi, quidquid quis-
D que quam optimo se putaret jure possidere, id simul apparuerat, sibi quasi legitime quæsitum latro advena confidentissime arrogaret, justeque usurpasse videri vellet. Nec Indigenis hæc solum aut natis Cyzici fiebant; sed sine discrimine pariter cunctis qui e circum universis Ditionis Romanæ Regionibus intra eam, ut est dictum, munitionem, perfugii gratia se se receperant. Præterea mutilationes corporum ac cædes, infandorumque omne genus colluviem scelerum, per quæ, qui defensuri scilicet venerant, miserrimos immanitate furoris extrema undique oppressos obterebant. causa erat Amogabaris hæc frequenter & palam agendi quod impune faciebant; Magno Duce, quem unum venerabantur, ipsis obnoxio, partim grati animi sensu, partim formidine: nam &
E ab illis sponte se ipsi subjicientibus, qua eminebat, potestatem accepisse se meminerat: & si tædium illos sui cœpisset, ne auferrent quod dederant, quin & de se pejora statuerent, metuebat: illam autem videbat & maxime obviam & vehementissimam eos contra se irritandi rationem, si plenus ipse & abundans congestis ab Imperatore Donativis, intercedere ac cavillari auderet, quo minus sui milites sua sibi lucra jure injuriave confice- *pag. 290.*

rent; & quæcumque concupiverant, auferrent. cujus adeo improbissimi quæstus plenissimam ipsis facultatem indulgebat, connivens ad omnia, & quidquid attentassent, ne minimo quidem nutu sibi minus probari, declarare sustinens; ne dum ut coercere increpareque auderet, libere obsequendo pravis cupiditatibus in facinora passim erumpentes odiosissima: aut quoquo modo intercipere speratas ipsis, quantumvis injustas & cruentas prædas. quamquam erat sane cur ii contenti esse juberi recte possent, alimentis large ab Imperatore suppeditatis tam longo jam tempore, quo toto nihil adhuc egissent, nihil etiamnum agerent, quo illa promeruisse viderentur. Sed ut tota rei hujus indignitas pressius sub unum quasi lectoris aspectum colligatur: resumam narrationem paulo superius. Erat ibi Tribunus quidam militaris, Marules nomine; vocabulo ipsi concessæ Dignitatis, Magnus Archon dici solitus. Hic totus erat in observando, obsequiisque demerendo infimis Rontzerio: sic enim ipsum facere Augustus jusserat. tamen idem suos intimos Familiares propriæque cohortis milites a Rontzerianis injuriis affectos miserabatur; consolans quin etiam & deliniens, ut mala in cunctos Cyzici degentes grassantia, ne ipsis quidem exceptis, utcumque privilegio saltem militiæ immunes ab iis esse debuissent, ferrent patientius, neque ad ea vel repellenda vel ulciscenda uterentur armis, quæ publice ipsis tradita gestabant, prout erat pronum factu, viris, quales hi erant, fortibus, & revera experientibus rei bellicæ: quos tamen non vererentur insolentes Advenæ & quæstui, & ludibrio tam petulanter habere, ut eos ipsorum qui equestria stipendia merebant, equis ademptis in ordinem peditum redigerent; armis præterea, si collibuisset, spoliarent; nec a re ipsorum familiari supellectilique domestica abstinerent rapaces manus. Denique omni ludibrii genere nihilo ipsos minori contumelia vexarent, quam si viles Rusticuli, aut profugi exules essent. Hos in tam difficili patientia Ducis sui Marulis assidua monita tenebant, nullum finem facientis inculcandi, quam iniquo animo auditurus Imperator foret rixam quacumque causa inter Romanos & auxiliares copias contractam. Quidvis igitur concoquendum potius injuriæ putarent, quam ad bellum civile descenderent; tali præsertim tempore capitale ac prorsus exitiale Reipublicæ futurum. Nec tamen his semper poterat prævertii quin sub acri sensu contumeliæ præsentis militares interdum animi vim & arma expedirent in vindictam, aut in minas erumperent, incendio ex his scintillis, nisi statim cura Ducis opprimeretur, in magnam perniciem inflammando. Occurrit inter hæc occasio facinoris militaris, certo indicio allato provectorum usque in viciniam Hostium. Hi ad Turrim Guliemi dictam, locum stativis Romanis proximum, accessisse ferebantur. Pronunciatur ergo totis Castris in eos irruptio. Marules cum suis inter primos procinctus adstitit: frustraque diu expectato ut Rontzeriani, qui ad talia segnes occurrebant, expedirentur: dum illi tardi ac lenti solita in omnibus pravitate, moras consulto nectunt, ægre molientes arma, & equos adornantes: quo scilicet periculum incursus primi quosvis potius alios quam ipsos attingeret: Maruliani occasione necessario vocante, strenue hostes invadunt; fusisque iis ac fugatis victores redeunt. Revertentes via media Rontzerianos habent obvios, sero tandem expeditos. Hi enimvero, cum propriam culpare ignaviam deberent, indulgentes maligno livori, de nostris conqueruntur, quod se non expectatis rem gessissent. nec procul aberant ab inferenda vi,

Edit. Rom. pag. 291.

A δεινῶν ἐπειρῶντο, καὶ ὡς ἄλλοις πολεμίοις τοῖς ἰδίοις ἔγνωσαν προσβαλεῖν. ἦν δ' ἐκείνοις τὸ τῆς πείρας σοφὸν, ὡς ἔδειξε, παρακερδαίνειν ἐκ τούτων τὰ λάφυρα. καὶ ὁ μὲν ὑπείκων διδοὺς τὸ ἐκ τοῦ πολέμου κέρδος ἐσώζετο. ὁ δ' ὁπωσοῦν ἀνθιστάμενος, οὐχ ἧττον φιλοκερδὴς, ἢ φιλελεύθερος ὢν εἰ ἀφαιρεθείη ἀνάνδρως τὸ νίκης σύμβολον, οἰκείῳ αἵματι διακινδυνεύσας πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, οὔπως καιρίαν δεξάμενος ἀπηλλάττετο. Τοῦ πεσεῖν εὐκλεῶς τοῦ ἀκλεῶς στερηθῆναι τῶν ἐνάρων, ὡς εἰκὸς, ἀνθαιρούμενος. Καὶ ταῦτ' ἦσαν σφίσι τὰ κατορθούμενα εἰς ἦρος ἐξ Ἀρκτούρου. Οἳ καί τινες ἐξ αὐτῶν, οὐκ ὀλίγη τις

B μοῖρα τῶν ὅλων, οὐκ ἔχοντες πλέον ἐκεῖ ποιεῖν ὧν πρὶν ἔπραξαν, τῶν αὐτοχθόνων φυγῇ χρησαμένων, διὰ τὴν ἐξ ἐκείνων καιρικὴν ἄδειαν, ἱκανὸν ναυσὶ φόρτον νηήσαντες, καὶ μάλλον ἐκ σίτου, καὶ τῶν ἐς τροφὴν ἀναγκαίων, κατὰ πόδας τῶν περὶ Τζιμὴν καὶ οὗτοι ἐξώρμων, ὀλίγα τῶν πρὸς τὸν μέγαν Δοῦκα συνθεσιῶν φροντίσαντες. Τῶν δ' ἄλλων ἀργούντων διὰ παντὸς χειμῶνος περὶ τὴν Κύζικον, πρόφασις ἦν αὐτοῖς τῆς ἀργείας, τὸ τοῦ τετραμήνου πληρωθέντος ἐφ' ᾧπερ ἔλαβον τοὺς μισθοὺς, μὴ καὶ αὖθις ἐξ ἑτοίμου πέμπεσθαι ῥόγας τῆς ἐς νέωτα ξυμμαχίας κατὰ τὰ σφᾶς συμ-

C φωνηθέντα πρὸς Βασιλέως. Διά τοι ταῦτα, ἐρυθριῶν οἷον διὰ τὸ σφῶν ἄπρακτον ὁ αὐτῶν ἐξηγούμενος πρὸς Βασιλέα ταχυναυτεῖ. Καὶ τὰ μὲν ἐκείνων, ὡς οἷός τε ἐπειλύων, μόνα δὲ τὰ περὶ τῶν μισθῶν ἀνενέγκας, καὶ δεηθεὶς, ἔτι δὲ καὶ Ἀλανοῖς ἱκανοῦσθαι θέλων ὡς Ἀρεικοῖς τὰ ἐς πόλεμον. Ἐῴκει γὰρ ἐκείνοις τῷ μὴ δὲ τοῖς ἰδίοις πιστεύοντι. Τὰ μὲν ἐντεῦθεν λαβὼν, τὰ δὲ καὶ ὁρισθεὶς ἐκ νήσων ἐκλέξαι, διαταχέων ὑπέστρεφεν, ὡς ἑτοίμως δεξόμενος, καὶ ἵππους σταλέντας τοῖς Ἀλανοῖς, ὡς ἐζήτητο. Γέγονε ταῦτα. καὶ ὁ μὲν δι' ὅλης τῆς τεσσαρακοστῆς πεῖραν διδοὺς καὶ λαμβάνων

D ἐπὶ τῷ παραμένειν καὶ προθυμεῖσθαι τὸν τὴν ῥόγαν λαβόντα, οὕτω διένεμε τὰ τοῦ μισθοῦ χρήματα. καὶ τοῖς μὲν Ἰταλοῖς διούγγια χρυσοῦ καὶ τριούγγια μηνὸς ἑκάστου ἐπλήρου. Ἀλανοὺς δ' ἕκαστον τρισὶ καὶ μόνοις τοῦ μηνὸς ἐκικάνου νομίσμασι, πρὸς τῷ καὶ ἵππους τισὶ δοθῆναι οὓς ἀπεξεδέχετο, κατὰ τὰ συνθήματα. Ὁ δὴ καὶ μέγαν μεταξὺ τούτων ἀνήγειρε κυδοιμὸν ἐκ φιλαυτίας ἀναρριπισθέντα, ὡς μετ' ὀλίγον ῥηθήσεται. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ἔξαρχον τῶν καθ' αὑτὸν καταστήσας νεῶν οὐσῶν ὡσεὶ δώδεκα, ὃν Ἀμηραλὴν ἡ ἐκείνων διάλεκτος ἐξυμνεῖ, ὁρισμῷ πρὸς τοῦτο καὶ τοῦ Κρατοῦντος, στόλον

E ἐξαρτύσας ἐξ Ἰταλῶν, ἅμα παλλακαῖς αὐτῶν, καὶ παντοδαποῖς πραγμάτων εἴδεσιν ἐκ τῆς χώρας, ὧν ἕκαστος ἐγκρατὴς ἦν, καὶ ὧν ἐξ αὐτῆς λαβεῖν ηὐπόρησεν, ἀνὰ τὰς νήσους ἐκπέμπει, σύνθημα δοὺς ἐκείνοις τὴν σφετέραν αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἄφιξιν, τοῦ καὶ σφᾶς ἅμα προσχεῖν Ἀναίᾳ, καὶ τοῖς ἐκεῖ μέρεσι συμμαχήσοντας. τῶν δ' ὑπολειφθέντων ἀπεπειρᾶτο ἐς ὃ

καὶ κινήσειεν, ἐκ Κυζίκου τέως, δυσαπαλλάκτως, διὰ τὴν ἐκεῖ βλακείαν, τῆς χώρας ἔχοντας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα, Βασιλεὺς δὲ καὶ τὸ τοῦ ἀκούειν τἀκείνοις πεπραγμένα θέλησιν παραιτούμενος, ὡς οὐδὲν ὑγιὲς ἔχοντα μόνην δ' ὀργὴν Θεοῦ τῶν ἁπάντων ἐκείνων ἐπαιτιώμενος, εἶχε μὲν καὶ τὸν τότε Πατριαρχοῦντα συχναῖς παννυχίσι καὶ λιτανείαις, ὧν οὐδ' αὐτὸς Βασιλεὺς πολλάκις ἀπελιμπάνετο, αὐταῖς ἰδίαις εὐχαῖς καὶ κανόσι τὰ τῆς πρὸς Θεὸν ἱκεσίας καὶ παρὰ δύναμιν ἐξανύοντα, τοῦ ἤδη θαρρεῖν ἐξανύττειν χρηστόν τι ἐντεῦθεν. Ὅμως δὲ τὸ πᾶν ἐπ' ἐκείνοις σάλος ὢν ἦν καὶ μόνοις, ὡς αὐτίκα εἰ κινηθεῖεν πράξειεν. B Ἤκουε γὰρ καὶ περὶ Φιλαδελφείας τὰ πάνδεινα, καὶ ὡς Ἀλισύρας σὺν Καρμανοῖς περὶ τὰς τὴν πόλιν, τὰ περὶ αὐτὴν πρότερον χειρωσάμενος φρούρια, λιμῷ καὶ ἐνδείᾳ τῶν ἀναγκαίων, ἐν ἐλπισμοῖς ἐστὶ παραστήσασθαι. Ὁ γὰρ λιμὸς ἤπειγε, καὶ ὄνου μὲν κεφαλὴ, τόσων σίκλων ἐξωνημένη ἠκούετο. Αἷμα δὲ σφαγῆς προβάτου καὶ χοίρου εἰς χρυσοῦν τιμώμενον νόμισμα, πρὸς μικρὰν ἐνδείας παραμυθίαν ἀρκέσον τοῖς ληψομένοις. Διὰ ταῦτα καὶ τῆς μεγάλης ἑβδομάδος καταλαβούσης, Χρονίου μηνὸς λήγοντος, τὴν ἰδίαν αὐταδέλφην τὴν τοῦ Ἀσὰν Εἰρήνην, ὡς πενθερὰν, πλῷ χρησομένην Κυζίκωσε ἀπολύει, οὐδενὸς χάριν C ἄλλου, ἢ τοῦ τὸν γαμβρὸν ἐκμειλιξαμένην ὁρμῆσαι. εἶναι γὰρ καὶ τὸν καιρὸν εἰς ἐκστρατείαν εὔθετον. Ἀκμὴν δὲ ἀλλὰ καὶ στρατιωτικὸν ἐξ ὑπογύου λαβόντας ἔχειν τὰς ῥόγας, καὶ ἐντελομίσθους εἶναι. Ὡς γοῦν μεθ' ἡμέρας ἐπέστη, ἐκείνη μὲν, οὐδὲν ἦν τῶν ἐς ἐξόρμησιν συντεινόντων ὅπερ οὐκ ἔλεγέ τε καὶ ἔπραττε. Ἰταλοὶ δὲ καὶ αὖθις ἐν ὑπερημερίαις τρίβειν θέλοντες τὸν καιρὸν, μάχας ἐμφυλίους ἐκ πολλῆς τῆς ὑπερηφανίας καθίστων, καὶ πρὸς Ἀλανοὺς εἰς διενέξεις ἀκαίρους ἐχώρουν. Παρώτρυνε γὰρ ὁ ζῆλος καὶ Ἀλανοὺς, ὅτ' ἐκείνων τριουγγίοις μηνὸς ἑκάστου ἱκανουμένων, αὐτοὶ ἐν ὀλίγῳ τινὶ ἐμισθοῦντο, D καὶ τῶν ἀπερριμμένων παρ' ἐκείνοις ἐδόκουν. καὶ πρὸς ταῦτα διαφοραῖς τισὶ καὶ ἀπεχθείαις τὰς γνώμας ἐκείνων ἠλλοτριοῦντο. Ὡς γοῦν ἔτυχον μέν τινες τῶν Ἀλανῶν ἀλήθοντες κατὰ μύλωνα, ἔτυχον δὲ κἀκ τῶν Ἀμογαβάρων ἐξ ἀλαζονείας ὄντι ῥητῇ τῇ Ἀλετρίδι ἐπιχειροῦντες, ἐπέβαλον δὲ τὰς χεῖρας καὶ τοῖς ἀλεύροις, ἔρις ἐντεῦθεν καὶ φιλονεικία διὰ λόγων τέως συνίσταται, καὶ Ἀλανός τις, ὡς λέγεται, πρὸς ἐκείνους ἠπείλει, ταῦτα σφᾶς ὅσον οὐκ ἤδη καὶ τὸν μέγαν διαθεῖναι Δοῦκα, ἅττα καὶ τὸν μέγαν Δομέστικον ἔδρασαν. Τοῦτο ῥηθὲν εἰκαίως, οὐκ ἔλαθε, E καὶ ἡ ὑποψία τοῦ λόγου δεινὴν ἐνέτεινε μῆνιν. Καὶ ὡς ἤδη παθὼν ἀκούσας ἐκεῖνος ἠμύνετο. Ἐμπίπτουσι τοίνυν νυκτὸς Ἀλανοῖς, ὀλίγοις πολλοὶ, καὶ εὐπρεπεῖς ἀνετοίμοις. οἱ δὴ καὶ ἐξ αὐτῆς τὴν μάχην ἀναρριπίσαντες, πεφραγμένοι πέλταις, τοῦ καθ' αὐτοὺς ἀσφαλεῖ πίσυνοι· οἱ μὲν κατὰ θύρας τῶν οἰκιῶν, οἱ δὲ

A nisi Marules spolia ipsis ex hoste relata sponte concedendo, prælium civile sapienter prævertisset: suosque sic servasset, qui longe minori numero haud dubie opprimendi, si pugnaretur, fuerant. Non defuit tamen e nostris quispiam tantæ impatiens contumeliæ, qui prius certus quidvis perpeti, quam præmia victoriæ periculo suo parta inertissimis latronibus ultro condonare, dum in eo generoso proposito perstat irrevocabilis, plagam accipit lethalem, decoram necem turpi servituti præhabens. Hæc omnia fuere bellica facinora Rontzerianorum a vere ad Arcturum Cyzici cum tam largo stipendio desidentium. Quando quidam eorum plenos se opibus rapto partis sentientes, nec sperantes posse plura cumulare, quod omnes jam Cyzici degentes exhauserant, & non paucos ex ipsis Indigenis fugere nudos e Domibus exina- B nitis ad quærendum alibi victum miserum compulerant; raptim congestis in naves obvias cum prædis cæteris, tum frumento quantum potuere e privatis apothecis, & publicis rapere, solventes sunt secuti Tzimæ milites, quos ante ab iisse indidem diximus; parum curantes promissa quibus se Magno Duci obstrinxerant, sacramento huic, fide ac perseverantis militiæ dicto. Alii qui æstate illic ignave ac crudeliter transacta, etiam hyemem insequentem ibidem perdurare parati videbantur, quæstuosa scilicet ratione in eam obfirmabantur constantiam. Expectabant enim dum aliud adhuc trimestre spatium transiret, post quod promissa ipsis ab Imperatore stipendia numeranda erant. Tam otiosæ ac flagitiosæ militiæ pudorem ne ipse quidem non concipiens aliquem Dux Magnus, ad *Edit. Rom. pag. 292.* C Imperatorem solicitus accurrit, paratis ad eam purgandam vel excusandam argumentis. Et faciles ille quidem aures Principis reperiens; caussam obtinuit difficilem, & feliciter disertus etiam novas pecunias impetravit in mercedes Alanorum, quorum prædicanda fortitudine, & tali tempore necessitate optimi, ut ajebat, generis militum (Horum hac arte sibi studia conciliatum ibat, propriis jam diffidens copiis, quarum erat conscius contumaciæ, & a quibus magna jam ex parte injussu abeuntibus, destitutus fuerat) evicit ut summa sibi non modica statim ab Augusto ad Alanorum stipendia consignaretur: expedirenturque mandata repræsentandæ mox alterius permagnæ, ex assignatis & ei ad hoc addictis vectigalibus Insularum. Quibus e sententia Rontzerius confectis, velociter rediit Cyzicum, occursurus illic ad D diem dictam, qua die promissos ab Augusto equos, quos Alanis distribueret, accepturus erat, prout petierat. Præstita ista cuncta cum fide sunt: & intra dies quadraginta præfinitos collationi pecuniæ ex Insulis, & præbitioni equorum, cunctis rite, prout promissum fuerat, acceptis, accinxit se Dux Magnus ad solutionem stipendiorum Ac suis quidem Italis partim duas, partim tres auri uncias in menstruam viritim mercedem distribuit: Alanos vero trium dumtaxat nummorum in menses singulos largitiuncula parce ac tenuiter aspersit, equis insuper additis, e suppeditata ejus generis ab Augusto copia. qua inæqualitate mercedis atrocem in se concitavit Alanicæ Gentis invidiam: palam fremente unoquoque istorum, tam vili taxari suas operas, interim dum aliis nihilo laboriosioris tanto uberiora procederent auctora- E menta militiæ: quæ offensio quorsum tandem eruperit, paulo post dicetur. Interea dux Magnus navibus, quas habebat ad manum, numero duodecim, ducem præposuit unum e suis, qualem Magistratum Ameralem vocare sua isti lingua consueverunt; imposuitque in eas ex Italicis plurimos copiis, magno quemque congestarum ex urbe aut agro prædarum omnis generis cumulo instructum, nec non suis singulos

sequentibus concubinis, memorabilibus farcinis navalis Belli. Classem sic ornatam obire primum Insulas jussit, sui quoque ipsius in Asiam trajectus certam fidem dans; atque adeo jam nunc condicens mutuum sui, & ipsorum occursum apud Anæam, simul illos in eum locum contigisset appellere. Reliquas suorum Cyzici diversantes copias inde amovere alioque ut se conferrent persuadere conabatur; ægerrime id audientibus, & e tam molli quæstuosoque hospitio migrationem infortunii loco habentibus maximi. In his sic administrandis Magnus Dux versabatur. Imperator autem nihil minus patiebatur aut volebat quam audire a vera narrantibus quid isti externi milites, aut tanto hactenus tempore tot absumptis stipendiis, aut nunc maxime agerent, ea cognoscere refugiens, quæ afferrent inutilem immedicabilia dolorem: solum agnoscens & obnoxie reputans Dei judicium rebus Romanis inexorabiliter irati. Habebat & Patriarcham paris secum curæ participem, & enixe satagentem placare supplicationibus Divinum numen: ingressique ambo fiduciam videbantur aliquid talium officiorum perseverantia proficiendi. Unde Litaniis continuandis noctes impendente totas Patriarcha cum suis, ipse plerumque aderat una pervigilans Augustus, sic demum se impetraturum successum aliquem prosperum, & divinam expugnaturum misericordiam autumans, si etiam supra vires in ea religione contenderet. Summa porro Rei tunc Romanæ, in his Magni Ducis copiis universa residebat: Ex harum fiducia suspensas trahebat Imperator spes rationesque salutis publicæ: illas, simul se commovissent, ingens facturas operæpretium opinabatur. audiens autem quæ dira miseraque ab Philadelphia nunciabantur: Quam urbem Alisyras cum Carmanis arcta obsidione cinxerat; expugnatisque ac subactis variis Arcibus, quarum ope antea opportunis circum sitarum locis, Philadelphienses liberum cum exteris commercium ad necessariam annonæ importationem sibi servaverant, ad tantam eos jam victus inopiam redegerat, ut caput illic Asini nescio quot siclis vænisse diceretur; certa vero mensura sanguinis ovis aut porci, aureo nummo æstimaretur, & libenter emeretur a bene commutatum tanta impensa ducentibus vel breve ac miserum solatium famis extremæ. Isti sic laboranti civitati promptum allaturas auxilium Rontzerianas copias sibi blandiens autumabat Imperator. Idque ut urgeret, cœpta jam Hebdomada majore sub finem Martii, propriam Germanam Irenen Asanis viduam, nave celeri Cyzicum miserat, ut qua Socrus apud Generum Ducem magnum valere auctoritate credebatur, eum perpelleret ad tam necessariam urbi tali extreme periclitanti expeditionem sine mora capessendam; commemorando & tempestatem esse profectioni aptam, & numerata cumulate stipendia, omnesque recusationis ac dilationis amotas causas. Appulsa illuc post dies aliquot Matrona nihil omisit illa quidem artis ac contentionis in suadendo quod res poscebat, & cupiebat Imperator: verum Itali rursus quærentes prætextus hærendi grato ipsis loco, rixas cum Alanis serebant, irritantes ipsos contemptu & contumeliis; idque intempestive sane agentes, ut bello civili vires absumerent nequidquam adversus hostem comparatas. Erant porro Alani præter cæteram impatientiam injuriarum innatam armatæ Genti, etiam efferati jam livore adversus Italos, ob iniquum discrimen, quo ipsis fuerant in stipendiorum distributione posthabiti. Obversabantur enim illorum animis illæ auri duæ tres-ve unciæ menstruæ mercedis cumulatæ in Italos, dum ipsis tanto minor fuerat pensio taxata. Ea pleni rabie, longe scilicet acrius sentiebant, quæ in omni occursu Latinorum ludibria ab iis & superciliosa despectus signa experiebantur. Tali rerum articulo contigit Alanos quospiam deferre frumentum ad moletrinam quamdam, & molere: in quo dum sunt, superveniunt Amogabarorum aliqui, & consueta superbia molæ usum sibi vindicant, quin & farinæ Alanorum insolentissime manus injiciunt. Jurgium hinc primo verbis commissum. quo procedente, auditæ Alanorum minæ sunt, facturos se brevi Magno Duci, idem quod Magno Domestico fecissent. Excepta & vulgata ea vox magnas suspiciones, magna odia commovit. Magnus præcipue Dux tamquam jam quod intentabatur, sentire cœpisset malum, ira & ulciscendi desiderio flagrabat. Ergo nocturna in Alanos meditato comparata, facta impressio est Amogabarorum, qua in paucos plurimi, in imparatos otiose instructi, denique muniti peltis, & cætera cataphracti armatura, securique telorum, quorum quantacumque vi intorquendorum innoxiam sibi fore aciem credebant, perrumpere aggrediuntur ostia Domorum in quibus Alani diversabantur. Hi malo nec opinantes perculsi subito; defensionem, prout per tempus licet, expediunt; tegulisque dejectis e culminibus ædium, & aliis quæ fors obtulit, ex adverso jaculantur. Volant utrinque tela, nonnullis hinc atque inde cadentibus. Itali denique superiores evaserunt, filio supremi Alanorum Ducis, *Georgi* vocati, juvene in illa Gente inter præstantissimos habito, & bellicis inclyto facinoribus, sagitta icto, ex qua mori eum contigit. Quare multis quoque aliis e sua parte vulneratis, nec paucioribus occisis, Alani tunc succumbentes, sunt cedere coacti. Postridie redintegrata infestis utrinque animis pugna est,

Edit. Rom. pag. 293.

A καὶ ἀποστεγοῦντες τὰς οἴκους, στερρῶς κατηκόντιζον Ἀλανῶν. Οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ τὰς ἀναγκαίας ἑαυτοὺς ἀρτύναντες, ὑφιστάμενοι ἐτοξάζοντο, καὶ ἔπιπτον ἑκατέρωθεν. Ἀλλ' Ἰταλοὶ περιῆσαν, καὶ ὁ τοῦ τῶν Ἀλανῶν ἐξηγουμένου Γεωργοῦς παῖς ἀνὴρ μέγιστα, καὶ τὰς μάχας ἀρεικὰς, σὺν πολλοῖς ἄλλοις πίπτει κατακοντισθείς. καὶ τότε πολλοὶ μὲν ζωθέντες, πολλοὶ δὲ καὶ πεσόντες, καὶ ἄκοντες διελύοντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ καὶ αὖθις καρτερὰ συνίσταται μάχη, τῶν μὲν ὑπερηφανούντων, Ἀλανῶν δ' οὐκ ἀνεκτῶς ἐχόντων τὸν τοῦ πεσόντος οἴκτιστον θάνατον. καὶ τότ' ἀμυνομένοις τοῖς Ἀλανοῖς εἰς τριακοσίους πεσεῖν ὑπῆρξεν, ὡς λέγεται. Καὶ ταῦτ' ἐπράττετο Βοηδρομιῶνος ἐνάτῃ, ὅτε οὐδ' αὐτὸς μέγας Δοὺξ οἷός τ' ἦν ἀμωσγέπως μεταξὺ τῶν μαχομένων φαινόμενος ἀναστέλλειν τὸν πόλεμον. Ὅμως ῥαΐσαντος τοῦ κακοῦ, πολλῶν καὶ περὶ αὐτοῖς δεδοικότων τῶν ἐγχωρίων, τοῦ Γεωργοῦς μεθ' ἡμέρας ἐπιστάντος ἐπὶ ἐξαπεπραγμένοις τοῖς Ἀλανοῖς, πολὺς ἦν ὁ τῶν Ἰταλῶν ἐξηγούμενος δώροις ἐκμειλίσσων τὸν βάρβαρον, εἰ κἀκεῖνος υἱοῦ ποινὴν κατατεθνειῶτος οὕτως ἀκόσμως, οὐκ ἤθελε δέχεσθαι. Ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν κότον εἶχεν ὄφρα τελέσσοι. Ἐπέσῃ Ποντιῶν, κἀκείνους μὲν ἡ Ἀχυράους εἶχε ποσουμένους εἰς χιλιάδας. ὧν τὸ Ἰταλικὸν ἓξ ἦσαν. Ἦσαν δὲ καὶ τὸ περιλειφθὲν Ἀλανῶν πλῆθος ὡς εἰς χιλίους. Τὸ δὲ λοιπὸν Ῥωμαϊκὸν ἦν ὑπὸ τὸν μέγαν ἄρχοντα τὸν Μαρούλην· ὧν ἁπάντων ὁ μέγας Δοὺξ ἐξηγεῖτο, αὐτὸς καθιστὰς τοὺς μισθοὺς, αὐτὸς παρέχων, καὶ τρόπον Αὐτοκράτορος στρατηγοῦ ἄγων καὶ φέρων ὅπῃ καὶ βούλοιτο.

insultationes Italorum superbissimas ferre non valentibus Alanis; præsertim irritatis cæde recenti nobilissimi Gentis ipsorum Adolescentis. Itaque illo æstu iræ ruentes, circiter trecentos Italorum tunc dicuntur peremisse. Fuit dies qua hæc acta sunt, nona mensis Aprilis. quando neque ipse Magnus Dux inter pugnantes apparens, cessareque ab armis omnes jubens, satis auctoritatis habuit ad certamen dirimendum. Tamen composito aut saltem sopito paulo post utcumque dissidio, frementem adhuc palam & filii sui Alanorumque reliquorum cædem se luculentius ulturum minantem quotidie Georgum, multis frustra & verborum blanditiis, & donis delinire sibique reconciliare Dux Italorum conabatur. ille quippe inflexibilis ad omnia, perstabat obnixus in proposito, haud inultam sinendi tam indignam ingloriamque necem, longe carissimi sibi filii. Servavitque istam rabiem penitus animo conditam, quoad in actum tandem erumperet tragicum, suo loco referendum. Super hæc advenit Mensis Majus, & noster exercitus Achiraum tenuit aliquot hominum millibus constans. Italici generis millia sex numerabantur. His accedebant Alani residui admodum mille, reliquum explebant copiæ Romanæ sub Magno Archonte Marule. His pariter omnibus præerat Dux magnus summa & plena potestate; stipendia singulis ipse constituens, idem præbens; denique more Imperatoris absolute Exercitum regentis, ducens universos ferensque quo, & qua libebat.

CAPUT XXII.

Mors Porphyrogeniti.

Τὸν δὲ φυλακίτην Πορφυρογέννητον, ἡ τοῦ μηνὸς πέμπτη, νεκρὸν καθορᾷ. τὸ γὰρ τῆς Κυνάγχης πάθος πάντα μᾶλλον ἐκεῖνον, ἢ περιεσόμενον ἀπειργάζετο. Ὃ γνωσθὲν Βασιλεῖ, σπουδὴ ἦν κατὰ τὸ εἰκὸς πρότερον ἢ ἀπελθεῖν ἑτοιμασθῆναι. καὶ πέμψας, οὐ δὲ γὰρ ἠξίου προσιδεῖν διὰ τὴν καθοσίωσιν, τὰ καθ᾽ αὐτὸν προσέταττεν οἰκονομεῖν ὡς βούλεται. Κἀπειδὴ οὐδὲν ἦν ἄλλό οἱ προὔργου περὶ οὗ διασκέψαιτο, ἢ τὸ ἑτοιμασθῆναι καὶ μὴ ταραχθῆναι, ἀνακαλεῖται μὲν Πατριάρχην. Ἀνατίθησι δέ οἱ τοὺς λογισμοὺς, καὶ τέλος παρ᾽ αὐτοῦ ἀποκείρεται, καὶ Ἀθανάσιος ὀνομάζεται, πάντ᾽ ἐκεῖνα τὰ πρώην, μὴ δὲ λογισμοῖς ἐπιτρέψας· Ὥστε καὶ περὶ τοῦ σφετέρου υἱοῦ ἐρωτώμενος, Βασιλέως πέμποντος, εἴ τι καὶ περὶ ἐκείνου βούλοιτο, προσθέντος καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ, ἐκεῖνον βαρέως ἀπολογήσασθαι, μήτ᾽ αὐτὸν ἔχειν υἱὸν, μήτ᾽ ἐκεῖνον ἀνεψιόν. Καὶ οὕτως αὐτῆς ὥρας ἐφησυχάσαντα, τῇ ὑστεραίᾳ ἀποθανεῖν. Ἡ δ᾽ ἐκφορὰ τοῦ νεκροῦ καὶ λίαν μεγαλοπρεπῶς ἑτοιμάζετο. Κελεύει γὰρ Βασιλεὺς καὶ πλεῖστον ὅσον ἐξ ἱερατικοῦ καὶ μοναχικοῦ τάγματος, ἐξηγουμένου καὶ Πατριάρχου σὺν Ἀρχιερεῦσι, καὶ Κλήρῳ παντὶ συναθροίζεται. καὶ ὑπὸ δαψιλέσι φωσὶ καὶ λαμπάσι, καὶ ψαλμῳδίαις μεσαζούσης ἡμέρας, τῇ τοῦ Λίψη μονῇ παραπέμπεται. καὶ οὕτω λαμπρῶς καὶ πολυτελῶς, μόνον δὴ φέρων εἰς μνήμην τὴν εἰς Χριστὸν δουλείαν καὶ ψιλὸν ὄνομα, κατὰ τοὺς πολλοὺς τοῖς ἐξωτάτω σορίοις ἐνταφιάζεται. Καὶ ὁ μὲν τῇδε καταλύει τὸν βίον, εἱρκτῆς πολυετοῦς τὸν τάφον ἀνταλλαξάμενος, ὡς καὶ πρὸ τοῦ χρόνοις τέσσαρσιν ὁ σὺν αὐτῷ κατακλεισθεὶς Στρατηγόπουλος.

A At Porphyrogenitum, veterem jam carceris hospitem, quinta dies mensis ejusdem vidit mortuum. nam eum anginæ morbus quidvis potius quam superstitem effecit. *Edit. Rom. pag. 294.* Cognito Imperator fratris periculo, studium adhibuit ad procurandum, ut mature ad mortem instantem rite ac pie obeundam, præpararetur. Missisque ad illum ea de causa certis hominibus (nam eum ipse videre, ob condemnationem, noluit) præscripsit quid & quatenus in eo genere administrari ab iis vellet. Quoniam autem Constantinus Porphyrogenitus quo statu erat, privatus libertate, ac mulctatus bonis, nihil aliud de quo deliberare operæpretium esset, habebat, quam præparare animam ad transitum, efficereque ut intrepide morti occurreret. Patriarchæ accersito se permisit totum, quidquid juberet B paratus exequi: a quo denique in Monachum attonsus & Athanasius nominatus est. veteris suæ fortunæ rerumque transactarum, ne prima quidem cogitatione tenus recordari præ se tulit, adeo ut de proprio filio rogatus nomine Imperatoris, ut diceret si quid vellet statuere: cum missus ad hoc recitasset Andronici Augusti verba, juvenem, de quo agebatur Constantino genitum, suum ex fratre nepotem appellantis, graviter responderit. *Nec ego filium habeo, nec nepotem ille.* Quo dicto statim in quietem compositus, postridie decessit. Elatio cadaveris apparatu funebri quam splendidissimo celebrata est. Jusserat enim Imperator, ei ceremoniæ adesse quantum fere in urbe reperiri tunc contigit hominum Sacri & Monastici ordinis, ducen- C te pompam Patriarcha ipso cum Episcopis, & Clero universo congregato. Ab his longa funalium & lampadum ardentium serie, personantibus late viis Psalmorum cantu, media die ad Lipsæ Monasterium deportatus est mortuus. Eatenus splendor ac sumptus regius funeris processit. De cætero pro omni monumento ipsi fuit, professio in morbo ultimo suscepta servitutis Christi, & Monasticum tunc adscitum nomen. quippe vulgaribus extra Urbem tumulis, nihilo speciosius quam privatus e plebe quispiam, est conditus. Hunc ille vitæ finem est nactus; multorum annorum carcerem sepulchro commutans: prout item fecerat quatuor prius annis, damnatus cum eo Strategopulus.

CAPUT XXIII.

Adhuc de Magno Duce.

At magni Ducis Exercitus ingentem sui fiduciam, & audaciam ostentans Germæ se admovet, eo provectus spe certa, deprehendendæ illic multitudinis Persarum & strenue contra illos rem gerendi. Verum Persæ, unico, ut apparuit, famæ hostium incursum nunciantis indicio consternati, fuga incomposita cursuque degeneri, deserta munitione diffugerunt. Quorum Itali fugientium dorsis instantes, multa sunt relictorum ab iis spoliorum præda ditati. Cæterum, si credere oportet, laqueo de more Italorum, necem quibusdam eorum Ductor intulit, non alia de causa, quam quod res suas in Præda Persica agnitas, resumere illic ac sibi vindicare voluissent. Sed quidquid sit de causa facti, de facto quidem satis constat testimonio multorum; Homines videlicet circiter duodecim jussu Ducis magni, sive ulciscentis peccatum quodpiam, sive præcaventis in futurum, & terrore præmunientis suos ne peccarent, strangulatos tunc suspendio fuisse. Quando, & ipsum Ducem istius cohortis, ex qua isti erant, virum inclytum virtute militari, ortu Bulgarum, cui fuerat Dignitas collata Magni Tzausii, Chranisthlabum nomine, quem bello contra Lachanam Michael Augustus Senior olim captum, diuque in carcere constrictum vinculis detentum, longo post tempore Andronicus Imperator emissum custodia, & ea quam dixi ornatum Dignitate, illis diu in Partibus militiæ Ducem habuit. Et hunc, inquam, ut dicitur, Dux Magnus iræ impetu primo a se vulneratum gladio, carnificibus laqueo suffocandum tradidit, finissetque is haud dubie vitam suspendio, nisi multi certatim accurrentes, & precibus infimis & rationibus idoneis, meritisque ipsius ac defensionis argumentis allegandis plurimis, ægre tandem Rontzerium avertissent a proposito talis viri letho informi enecandi. Porro hinc Dux idem Magnus Chliara, & loca ejus viæ cætera pertransiens, ducere festinato copias instituit recta Philadelphiam versus, extreme, ut dictum est, periclitantem. Quoniam autem contigerat aliquanto ante capi Tripolim, Arces quæ circa illam urbem erant necessario pace cum Persis, quibusdam conditionibus, facta, subjectæ ipsis quadamtenus erant, citra tamen admissionem Præsidii Persici, seu potius Carmanici: nam hi cum quibus ista pepigerant Carmani erant, præcipui & fortissimi Persarum, Alysiræ parentes Duci. Verum tali coactarum subjacere servituti Arcium Incolæ, audito adventare Magnum Ducem, eum jam circum Aulacem castris positis morantem legatione missa communiter rogarunt, ut sibi ad rebellandum paratis admoto propius exercitu adesset: se se enim, simul tuto id possent facere, pacta quibus se, summa vi adacti & cedentes tempori, contra voluntatem obstrinxerant Barbaris, rescissuros; & sicut Romani erant, missis ab Imperatore copiis, statim atque illa in vicinia comparuissent, se se palam adjuncturos. Annuit ille precibus supplicum, & ducturum se quo vellent copias promisit, eo libentius, quod ex hoc ipso tam opportune auxilio oblato non parum se confirmari sentiebat ad bene sperandum de successu expeditionis hujus. Ergo tanto se inde alacrius ad conflictum cum Persis comparavit. Qui vicissim per exploratores cognito Magni Ducis contra ipsos moventis adventu obviam illi prodire occu-

Edit. Rom. pag. 295.

A Τὰ δὲ περὶ τὸν μέγαν Δοῦκα στρατεύματα ἐν πολλῷ τῷ κατὰ σφᾶς θάρρει προσβάλλει τῇ Γέρμῃ, ὑπ' ἐλπισμοῖς ἀραρόσι τοῦ πλήθους Περσῶν τῇδε καταλαβεῖν, καὶ τὰ τῆς ἀνδρείας ἐνδείξασθαι. Οἱ δ' ἐκ τῆς φήμης κατασεισθέντες καὶ μόνης, ὡς ἔδειξαν, ἀκόσμῳ φυγῇ καὶ ἀγεννεῖ δρασμῷ ἀφέντες τὸ φρούριον ἀπεδίδρασκον. Οἱ δὲ κατόπιν ἐπιστάντες, ὡς εἶχον τοῖς ἀπολειφθεῖσιν ἐξικανοῦντο. Πλὴν εἰ χρὴ πιστεύειν, καί τισι δι' ἀγχόνης μόρον κατὰ τὸν τρόπον τῶν Ἰταλῶν ἐπῆξεν ὁ ἀφηγούμενος, οὐ παρ' ἄλλό τι, ἢ τὸ θέλειν ἐκείνους περιποιεῖν σφέτερα. Ὁ δὲ εἴτ' ἀμυνόμενος αὐτόθεν, εἴ-
B τε μὴν καὶ τοὺς λοιποὺς δεδιττόμενος καὶ ὑπὸ τοὺς δώδεκα, ὡς ἐλέγετο, ἀπηγχόνησεν. Ὅπου γε καὶ αὐτὸν τὸν σφῶν ἐξηγούμενον, ἄνδρα ἀρεϊκὸν ἐκ Βουλγάρων καὶ μέγαν ἐξ ἀξιωμάτων Τζαούσιον τὸν Χρανίσθλαβον, ὃν ἐκ τοῦ κατὰ τὸν Λαχανᾶν πολέμου ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Βασιλέως ἁλόντα, καὶ δεσμοῖς ἐφ' εἱρκτῆς συνισχημένον, πολλοῖς ὕστερον χρόνοις Βασιλεὺς τῆς εἱρκτῆς ἐκβαλὼν, καὶ τιμήσας τῷ ἀξιώματι, τοῖς ἐκεῖ μέρεσιν ἐπὶ χρόνοις ἀρχηγὸν εἶχε. καὶ αὐτὸν γοῦν τοῦτον, ὡς λέγεται, ἐξ ἑτοίμου τῇ μαχαίρᾳ τρώσας, τοῖς ἀπαγχονίσουσι παρεδίδου. κἂν καὶ τοῦτ' ἐγεγόνει, εἰ μή γε
C πολλοὶ, καὶ πρὸς ἱκετείαν ἀξιόχρεῳ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ὀλίγα προτείνοντες δίκαια, ἐξηρήσαντο. Κἀντεῦθεν Χλιαρὰ διελθὼν καὶ τἄλλα τὴν ἐπὶ Φιλαδελφείας ἔσπευδεν ἐσχάτως, ὡς ἐρρέθη, κινδυνεύουσαν. Κἀπειδὴ ἡλίσκετο μὲν Τρίπολις πρὸ καιροῦ, τὰ δὲ πέριξ φρούρια ἐξ ὁμολογίας διὰ τὴν ἀνάγκην Πέρσαις ὑπέκειντο, ἦσαν δ' οὗτοι οἱ περὶ τὸν Ἀλισύραν Καρμανοὶ τὰ κράτιστα τῶν Περσῶν, πέμψαντες οἱ ἐν τοῖς φρουρίοις κατὰ τὴν περὶ τὸν αὔλακα διατρίβοντι, ἀναγγέλλουσι μὲν τὴν βίαν, προσλιπαροῦσι δ' ἐπαμύνειν, ἀντιπροχωρήσουσιν ἐξ ἑτοίμου, ἣν που φανείη Ῥω-
D μαίοις γε οὖσι, καὶ τῇ τοῦ καιροῦ βίᾳ εἴξασιν. Ὁ δὲ δέχεταί τε τὴν ἱκετείαν, καὶ ἀμύνειν κατεπαγγέλλεται. Οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν θάρρος λαβὼν, οὐκ ὀλίγιστον πρὸς συμπλοκὰς κατὰ Περσῶν ἡτοιμάζετο. πλὴν δ' ἀλλ' οὐ δὲ Πέρσαις ἀνήκουστα τ' ἀκείνου κατέστη. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ μαθόντες, προσητοιμάζοντο, καί που περὶ τὸν αὔλακα συνελθόντες, οὐκ ἄξια μὲν τοῦ πλήθους, οὐ δέ γε τῆς παρασκευῆς ἑκατέρων ἀλλήλους ἔδρασαν. Λέγεται δ' ὅμως τρωθέντος αὐτίκα τοῦ Ἀλισύρου, καὶ εἰς φυγὴν διὰ ταῦτα βλέψαντος, Πέρσας μὲν μετ' ἀκοσμίας καὶ κατὰ τρόπον ἀναχωρεῖν. τοῖς δὲ κατὰ τὸν μέγαν Δοῦκα συναχθεῖσι κατὰ φρήτρας τειχῆ, οὐκ ἦν ἀπάκτως μέγα πᾶσι διώκειν. ἕκαστοι δ' ὁρῶν-

δ' ὁρῶντες ἀλλήλους εἰ προπηδήσειαν, ὅμως τὸ A ὑπὸ τῶν συνήθων ἐνεδρῶν Περσικῶν φόβῳ· Μὴ δὲ γὰρ εἶναι Πέρσας ὄντας ἐκλαθέσθαι τῆς μηχανῆς, ἐπεχόμενοι, ὑφειμένως ἐνέπιπτον, καὶ βάλλοντες κατηκίζοντο. Ὥστε καὶ Πέρσας οὐκ ὀλίγους πεσεῖν. Τέως δ' ἐντεῦθεν ἀναχωρησάντων Περσῶν, Φιλαδελφεῦσι τῶν κακῶν ἄμπνευσις γίνεται, καὶ λιμῷ κινδυνεύοντες σιταρκοῦνται. καὶ πρὸς τὰ δεινά, ἢν πού καὶ ἐπεισφρήσωσιν, εὐέλπιδες ἵστανται. Ἔδοξε δὲ μέγα τὸ ἔργον, καὶ εὐφημίσθη. Μὴ ἄξιον ὂν τοσοῖς δε, καὶ οὕτω παρασκευῆς ἔχουσιν. αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐντεῦθεν τρεμούσῃ καρδίᾳ. Καὶ θάνατος γὰρ ἐκ τῆς πληγῆς τοῦ Ἀλι- B σύρᾳ ἐπεφήμιστο. Τάχει διελθὼν, καὶ ὡς ἔδει κατασφαλισάμενος, ἔρχεται πρὸς τὸ Ἀμούριον.

parunt, promoto exercitu prope Aulacem, ubi eum stativa fixisse ostendimus. Commissum illic inter acies adversas est prælium, segnius remissiusque quam a tam numerosis copiis tanto utrinque apparatu infeste invicem concurrentibus expectari debuerat. Dicitur tamen, vulnerato Alisyra primis statim jaculationibus, ac propterea fugam respicere coacto, retro cessisse quidem Persas, sed militari gradu, & citra confusionem aut solutionem ordinum. Hos ne acrius & longius copiæ Magni Ducis insequerentur, ea causa obstitisse dicebatur: quod hæ trifariam in genera & corpora totidem divisæ (suam enim sibi quique seorsim Itali, Alani, & Romani, quasi separatam aciem habebant.) immiscere se invicem, prout opus erat ad strenue instandum cedentibus, noluere; sed se mutuo intuebantur, operientes si qui priores insilirent, quasi mox & ipsi secuturi. Cæterum ne qui primi expedirent ad hoc impetum, deterruit metus insidiarum, ex nota consuetudine Persarum, subsidere locis tutis, & incaute subeuntes excipere solitorum: quos istius ipsis familiaris artis haud quaquam tali tempore usum omissuros appareret. Itaque caute admodum, & longe dumtaxat in terga cedentium jaculando, insecuti nostri Persas fugientes sunt: quorum sic tamen non paucos interfecerunt. Per hunc modum submotis inde Persis, Philadelphienses respirare a malis, quibus premebantur, contigit. nam iis fame periclitantibus, annona est importata; animusque sic additus, ad, si quæ denuo incurrerent, incommoda longanimiter toleranda, spe similiter adventuri, si expectaretur, subsidii. Magnum id opus vulgo visum: & solutio Philadelphiensis obsidionis ingenti late celebrata plausu est. licet res haud sane sui magnitudine respondens, numero, & apparatui tantarum tantoque instructarum sumptu copiarum. Porro Alisyras cum suis gravi correptus metu, quod eum e vulnere accepto brevi moriturum multorum opinione ac sermone percrebuerat, raptim constitutis quæ opus erant, ad loca cætera quæ in illis Partibus occupaverat, tuenda, Amurio se admovere festinavit, in vicinia castrorum Duci Amicis emendationem offensionis belli, & in præsenti receptus infesti periculo, quam obiter ex obvio poterat securitatem captans.

CAPUT XXIV.

De Attaleota & de Magnesiensibus, deque Duca Nostongo.

Ὁ δέ γε μέγας Δοὺξ ἐπ' ὀλίγον τῇ Φιλα- C δελφείᾳ ἐνδιατρίψας, καὶ ἱκανὰ χρήματα συλλεξάμενος, νόστου ἐμέμνητο. Καὶ δὴ κἀκεῖσε πάντα φρούρια κατασφαλισάμενος, τοῖς κατὰ τὸν Ἕρμον Μαγνησιώταις παραγίνεται. Καὶ τότε ὁ μὲν πρότερον καὶ ἀποστάτης δόξας ἐγγὺς, εἷς τῶν βασιλικῶν ἱπποκόμων, Ἀτταλειώτης τοὐπίκλην. ἅτε παρ' εἴδησιν Βασιλέως, καὶ προσταγὴν, κατασχὼν Μαγνησίαν, καὶ ἰδίαις τισὶ θελήσεσι συνάμα τοῖς αὐτόχθοσι διοικῶν. Μὴ δ' αὐτοῦ τοῦ εἰς κεφαλὴν ὄντος τοῦ Νοστόγγου καὶ Δουκὸς φροντίζων, μὴ δὲ τῆς πρὸς τὴν πόλιν εἰσόδου παραχωρῶν· Ὁ γοῦν τοιοῦτος ἐξελθὼν καὶ λόγοις καὶ ὑποπτώ- D σεσι, παραυτίκα τὸν μέγαν Δοῦκα ἐκμειλιξάμενος, καὶ γαμικῷ κήδει δεξιωσάμενος, ἅμα δὲ δὴ ἐκείνου πιστὸς ἔδοξε Βασιλεῖ, καὶ ἅμα ὅλως ἦν ἐκείνῳ ὑποταττόμενος, καὶ ὑπείκων ἐς ὃ τι προστάξειε. Τῷ γοῦν Νοστόγγῳ Δούκᾳ, ὃν καὶ ἐς μέγαν Ἑταιρειάρχην ὁ Κρατῶν ἔταττε γράφων, Πριμμικήριον τῆς αὐλῆς ὄντα, οὐκ ἦσαν θυμήρη καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀπὸ τοῦ μεγάλου Δουκὸς προσταττόμενά οἱ, εἴτε μὴν καὶ πραττόμενα. Εἴτε οὖν ὑβριοπαθῶν ἐκεῖνος, ἐξ ὧν αὐτὸν οὐκ ἀξίως τοῦ κατ' αὐτὸν μεγαλείου ὁ τῶν ὅλων ἐξηγούμενος προσεφέρετο· Εἴτε μὴν καὶ ὑποπτεύσας ἐξ ἐκείνου, δεινάττα εἰς τινας ἀπαιτήσεις χρημάτων, ἐξ ὧν

Magnus vero Dux paulum moratus Philadelphiæ, nec paucis tamen sibi corrasis illa brevi mora pecuniis, cogitare de reditu tempestivum duxit. itaque Arcibus illius Tractus & numero præsidiariorum, & copia commeatuum, & restauratione, aut adjectione munimentorum abunde ad securitatem instructis, Magnesiam ad Hermum pervenit. Erat ibi tunc magna rebellionis infamia laborans, ac tantum non perduellis declaratus, unus Equisonum Imperatorii stabuli, Attaleota cognomento; qui nec conscio nec jubente Imperatore, occupatam Magnesiam, privato quidem suo quodam moderabatur arbitrio; sed cui ad robur adjungeret consensum arte conciliatum Indigenarum Civiumque Urbis ejus: quam sic adeo sibi obnoxiam habebat; ut nec Nostongi Ducæ illi Provinciæ Præfecti rationem omnino ullam duceret; ne ipsi permitteret ingressum in Civitatem. Hic talis obviam Magno Duci adventanti prodiens, ita eum infimi professione obsequii verbisque supplicibus delinitum sibi adjunxit; necessitudine etiam affinitatis per conjugium inter amborum consanguineos, cum eo contracta, ut repente Attaleota commendatus Imperatori a Magno Duce, omni criminis suspicione liberaretur: volenteque jam Augusto in usurpata potestate persisteret; sed quam acceptam palam ferret Duci Magno; precarioque & parata ad omnes ejus nutus obedientia, in ea se versari administratione profiteretur. Haud grata hæc erant Nostongo Ducæ, quem istis, ut dixi, a se Partibus summa præfectum potestate Imperator, missis etiam nuper diplomatibus, ex Primicerio Aulæ, Magnum Hæteriarcham creaverat: qui etiam contemptim a magno Duce, velut ipsi plane subditus, so-

Edit. Rom. pag. 296.

litus tractari, exercerique imperiosis jussis, velut unus e vulgo quispiam, cum sibi tamen supremam illic auctoritatem ab Imperatore commissam meminisset, tacitus ringebatur; indigna se se pati conquerens, neque pro suæ dignitatis, & natalium merito tractari. Accedebat is metus, cujus argumenta ex idoneis & præsentibus Nostongus ducebat signis, ne a se quoque, sicut a cæteris consueverat, ingentes pecuniæ contributiones exigeret. Ergo & damnum instans prævertere, & ignominiam vel delere jam inustam, vel ne sibi impingeretur in posterum præcavere studens, unam optimam votorum assequendorum putavit rationem, Imperatorem adire quamprimum; si quem modo plausibilem deferendæ Provinciæ nancisci prætextum posset. Favit in hoc ei Fortuna, occasionem brevi offerens ejus viæ probabilem; hanc scilicet: Mittere per id tempus voluit Dux Magnus ad Socrum suam Germanam Imperatoris Constantinopoli tunc degentem, ministrum illi Matronæ in primis fidum, & intime familiarem, Cannaburium; tum ut alia sibi desiderata quædam per eam in Aula conficeret, tum ut uxorem apud Matrem diversantem ad se accerseret. Quia vero per infestas hostilibus incursibus regiones haud tutum incomitato viatori videbat iter fore, Nostongo mandavit, ut eum tuto Deputatorum e sua cohorte in Urbem secure deduci præsidio curaret: quod ille mandatum obnoxie accipiens, quasi ostentando abundantiori studio gratificandi Duci Magno, simul plus quam petebatur dedit, simul aptam captavit opportunitatem id quod sua causa optabat, agendi. Officium quippe deductoris sibi cum prætoria sua cohorte assumens, Cannaburium Constantinopolim perduxit. Quo ipso tempore quidam in ejusdem Nostongi Provinciali Comitatu Scribæ ministerium exercens, cum decrevisset nescio qua re offensus, ab exosi sibi Domini servitio recedere, & ipse iter Urbem versus clam arripuit. Itaque ambo pari consilio, licet invicem ignari, furtivis profectionibus Constantinopolim pervenere. Ubi Nostongus inspecto rerum statu, cum minime speraret probare se Imperatori posse, manifestis in favorem Magni Ducis præoccupato affectibus, quas veras habuerat causas e Provincia injussu discedendi, haud tutum sibi putavit confugere, ut destinaverat, ad ipsum, & audientia poscenda, ejus potestati se permittere. Quare ad Patriarcham se confert, asyli jure securus illic futurus, & eodem idoneo reconciliationis sequestro ad Augustum usurus. Scriba qui prior in Urbem, expeditius via emensa, pervenerat, lactatus spe inani cujusdam, quam attulerat, acceptæ a magno Duce ad Caniclei Præfectum Epistolæ, qua cum declarari credidisset; se legitimas habentem causas abnuendæ ulterioris moræ in obsequio Nostongi, a quo indignis modis tractaretur; auctoritate superiori Ducis Magni, a famulatu Magni Hetæriarchæ rite fuisse absolutum; postquam ea reddita Epistola, promoveri ea via negotium non sensit suum: sive illa perfunctoria commendatio fuisset: sive quamvis accurata, parum apud Præfectum Canicleo valeret, vela secundum auram vertere statuit; Reconciliataque cum Nostongo gratia, societate cum eo ineunda consilii, ad Patriarcham & ipse confugit, parem præ se ferens aversionem a magno Duce. Ibi uterque concordi conatu studuerunt infamare apud Augustum magni Ducis Acta, querelis contra ejus avaram, arrogantem, & tyrannicam Gubernationem libris apud Patriarcham deponendis, quas ille videlicet ad Imperatorem deferret, & pro ea qua pollebat apud ipsum gratia, creditas sibi probatasque, per-

Edit. Rom. pag. 297.

pag. 298.

A συλλέξας καὶ προσηγγέλλετο· Εἴτε καὶ δι' ἀμφότερα ταῦτα, τὴν εἰς τοὔπιον ἀδοξίαν ἐν δεινῷ ποιούμενος. Ἔγνω μὲν, τὴν ὡς Βασιλέα τεχνιτεῦσαι ἀπόδρασιν, ταχὺ δὲ παρέσχε καὶ ἡ τύχη τὴν πρόφασιν. ἣ δ' ἦν. Πέμπεται μὲν παρὰ τοῦ μεγάλου Δουκὸς ἀνὴρ οἰκεῖος τῇ πενθερᾷ οἱ ὁ Κανναβοῦρος πρὸς Κωνσταντινούπολιν. Διά τ' ἄλλα, καὶ ἀξιοῦντος ἀποστεῖλαι τὴν γαμετήν. Ἐπεὶ δ' ἔδει τῆς κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσφαλείας τῷ ἀνδρὶ προμηθεύσασθαι, πέμπει πρὸς τὸν Νοστόγγον παρεγγυῶν ἱκανῶσαι διασώσαις ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ τὸν ἀποστελλόμενον. αὐτὸς δὲ τὰς παρεγγυήσεις δεξάμενος τῷ δοκεῖν καὶ ὑπὲρ

B ἐκ περιουσίας τὰ ἐπεσταλμένα θέλειν πληροῦν, ὡς αὐτὸς ὑπὲρ ἄλλον εἰς χάριν ἅμα τοῖς ἰδίοις διασωσάμενος, ἐτεχνίτευε ἀποφυγήν. Ἐν τούτῳ δὲ καί τις τῶν ἐς γραμματέας ἐκείνῳ τελούντων, ἐπεὶ καὶ αὐτῷ ἐδόκει τοῦ κεκτημένου ἀλλοτριοῦσθαι, ἔνθεν μὲν οὗτος, ἔνθεν δ' ἐκεῖνος, τὴν πόλιν καταλαμβάνουσι. Ἀλλ' ὁ μὲν ἐπεὶ οὐδὲν ἑώρα ἀκίνδυνον ἑαυτῷ διὰ τὴν τῆς ἐνοχῆς παράλυσιν, καὶ τὴν ἐς Βασιλέα προσφυγήν, Πατριάρχου προσφεύγει. Ὁ δὲ γραμματεὺς ἐπιστὰς πρὸ τούτου, καὶ τὰ πιστὰ προσδοκῶν ἔχειν, ἔκ τινος γράμματος τοῦ ἀπὸ τοῦ μεγάλου Δουκὸς, ὡς δῆθεν πρὸς τὸν

C Κανικλείου δηλοῦντος τὴν ἀπόλυσιν, ὡς ἑκούσιος, ἐλπίσιν χρησταῖς ἠωρεῖτο. Λόγος δ' ἦν ἀμφοτέρους συνελθόντας πρὸς Πατριάρχην ἀπολογεῖσθαι διὰ τούτου τῷ Βασιλεῖ, τὴν ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκὸς ἀναχώρησιν, τὰ πολλὰ τῶν ἐκείνῳ πραττομένων, ἀταμιεύτοις παρρησίαις καθαπτομένους. Ἃ καὶ ἀγγελθέντα, οὐχ ὅπως οἱ λέγοντες ἔπειθον, ἀλλὰ καὶ δυσμεναίνειν ἑαυτοῖς τὸν Κρατοῦντα ἐποίουν. Βασιλεὺς γὰρ κακίας, οὐκ ἀληθείας τὰ λεγόμενα κρίνων, καὶ ὑπεκκαύματα φθόνου μᾶλλον ἢ προνοήσεις ἐξ εὐνοίας ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐκείνοις ἐχόλα καὶ ἐξωργίζετο. Τοῦ δ' ἐπὶ τούτοις καὶ

D μετελθεῖν, τοῦ μὲν, οὐκ εἰς ὀλίγα χρήσιμον παρῃτεῖτο· Τοῦ δὲ, τὸ ἀξιοπρεπὲς εἰς τὴν ἀπὸ Βασιλέως παρόρασιν διεκώλυεν. Ἦν δ' ἄλλως ἐμποδὼν πρὸς τοῦτο, καὶ ἡ πρὸς τὸν Πατριάρχην καταφυγὴ τοῦ Νοστόγγου, ὅθεν ᾤετο ἔχειν τὴν ἐσάπαν ἀσυλίαν, τῇ τῆς περιβλέπτου τέως ἐγκεκλεισμένον μονῇ. Ὅθεν καὶ παρὰ τῆς ἀδελφῆς ὁ Κρατῶν πολλάκις παρωξυμμένος, ἀνάπυστα γὰρ κἀκείνῃ τὰ λεχθέντα κατὰ τὸ εἰκὸς ἐγεγόνει, καὶ ὑβριοπαθεῖ τὰ μέγιστα, εἰ μή γε οἱ κατειπόντες ἀξίας τὰς δίκας τίσαιεν, μὴ δὲ προσέξειν ἄλλον τῷ στρατηγῷ, μὴ τῶν φυγάδων ἐκείνων ὑποσχόντων τὰς δίκας.

E Ἀλλὰ τὸ μὲν μονῇ ἐγκεκλεῖσθαι, καὶ ἀπὸ προσώπου εἶναι τῷ Βασιλεῖ, ἀρκετὸν εἰς τιμωρίαν ἔκρινεν, ἐκεῖνο παρ' ἑαυτοῦ καταδικασθέντος, ὅπερ ἂν Βασιλεὺς παθεῖν ἐκεῖνον ὡς πρόσιμον ἐδικαίου, τῆς μονῆς ἀντὶ φυλακῆς οὔσης αὐτίκα, ᾗ δὴ καὶ παρὰ Πατριάρχου ἀποσταλεὶς ἐγκέκλειστο. Τῷ δέ γε γραμματιστῇ ἀπεπροσπάθει, ὡς μὴ ἰδίῳ τὸ συνο-

λον ὄντι, καὶ ὡς ἔκ τινος λατρείας ἐκείνοις ἀναληφθέντι. Δεῖν γὰρ τοῖς τῶν ἀρχόντων ἐπὶ πλημμελήμασι τιμωρίας οὐχ ἧττον κολάσεις ἢ καθάρσεις ὅσας ἰδίοις προσήκειν, εἰ μέλλοιεν οἱ μὲν κολάζοντες κερδαίνειν, οἱ δὲ δεινὰ πάσχοντες ὠφελεῖσθαι, κατὰ τὴν εἰς τοὐπιὸν χρείαν τὸ χρήσιμον παρεξόμενοι. Ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν Νοςόγγος κατά τινα ἐλπισμὸν συμπαθείας, τῆς μονῆς ἀπελύετο, ἡ δὲ τῆς ὀλιγωρίας δόξα καὶ ἔτι ἀναζέουσα ἦν, καὶ δεινάττα τοὺς τῷ μεγάλῳ Δουκὶ προσκειμένους ὑπέσμυχον, εἰ καταφρονεῖτο, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν δοκούντων καὶ ἐν ἀξίαις. Τοῖς γὰρ καιριωτέροις μέρεσιν ὅταν ἐνδῷ πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάγκη συνδιεστράφθαι καὶ τὰ λοιπά, ἣν μή τις ἐπίσχῃ· Τότε Βασιλεὺς πέμψας ἄγει καὶ ἀμφοτέρους· Καὶ δὴ ἡμέρᾳ Κυριωνύμῳ, Μαιμακτηριῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, τοὺς περὶ αὐτὸν παραστησάμενος, παρόντων κἀκείνων, πολὺν μὲν λόγον παρέτεινε δημηγορῶν, τὸ μὲν δοκεῖν καθαπτόμενος τοῦ Νοςόγγου, τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὑπὲρ τοῦ μεγάλου Δουκὸς πρὸς τοὺς μεγιστᾶνας ἀπολογούμενος, ὡς μηδὲν ἀναξίως κἀκ τοῦ παρήκοντος, μήτ᾽ αὐτὸν προβιβασμοῖς τιμῆσαι, τὸν καὶ πρὸ τοῦ μέγαν δοκοῦντα, μήτ᾽ ἐκεῖνον παρ᾽ αὐτοῦ τιμηθῆναι, εἰ ἐπὶ τῶν ὅλων γένοιτο· εἶναι γὰρ καὶ ἀλλαχοῦ οὐχ ἥκιστα ἔνδοξον, καὶ οὐδὲν ὅ, τι λαβεῖν μὴ ἔχοντα. Τέλος, τὸ τοῦ λεοντοκόμου ποιεῖ, καὶ κυνὶ τόν, ὡς δῆθεν, λέοντα ἐκδεδίττεσθαι. Προστάττει γὰρ αὐτίκα, καὶ τὸν μὲν γραμματέα ἐξατιμοῖ κουρᾷ τριχῶν, καὶ γενείου· τὸν δὲ Νοςόγγον τὰ πολλὰ καταψάμενος ἐν δημηγορίαις, τέλος ἀξιωμάτων ψιλοῖ καὶ ἐγκλείει. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπράττετο τῇδε.

A suaderet justas esse. Sed successu ea res caruit. Auditis enim Imperator a Patriarcha quæ Nostongus & ejus Scriba in magno Duce culparent, adeo non est persuasus, ut iram potius non mediocrem in Accusatores ostenderet; hos judicans falso, & prava voluntate, instinctuque maligni livoris; non autem, ut videri volebant, zelo publici boni, & studio benevolo serviendi Imperatori, ad istam calumniosam & mendacem delationem processisse. Ergo in eos palam indignatus; Scribam quidem, ut nihili homunculum & parum utilem, e ministerio amovit: Nostongo, ne pœna ei luculentior infligeretur, sua tanto amplior Dignitas profuit; præsertim cum ne pro potestate coerceretur, subjiceretúrve judicio, asyli jus obstaret, quo ille Periblepte Monasterio inclusus (illuc enim eum Patriarcha miserat) inviolabili utebatur. Itaque B quamquam Soror Imperatoris, Socrus Ducis magni, cognitis quæ contra hunc ab his movebantur, tamquam pro Genero solicita, non cessaret Andronicum irritare adversus duos falsorum, ut ajebat, inventores criminum; magnopere exaggerans rem esse indignam, exemplique in publicum noxii, impune ferre calumniosos sycophantas impudentissimam audaciam: ex qua inulta permanente secuturum esset, ut alii quoque ad licentiam invitati similem, negligerent obedire Duci magno; cujus quam esset fortis & felix bello Reique tunc publicæ necessaria opera, Philadelphiæ liberatio monstraret; etsi hæc, inquam, indesinenter urgeret tam potens & cara Imperatori Matrona; tamen illi non est visum aliud tum quidem Nostongo supplicium infligere: sufficere C quippe interim, ajebat, carcerem, quem is sibi ultro conscivisset, includens se se Monasterio Periblepte: quam se illi custodiam imputare dicebat in partem pœnæ, tamquam indictam legitime damnato. Instantibus autem, posse saltem puniri Nostongum in persona Scribæ sui, qui non diversaretur in Monasterio, huic enim juste infligendum merenti supplicium, in ignominiam & dolorem redundaturum ipsius Domini, cujus exemplo & commodo peccasset: respondebat Imperator, Nostongum nihil ad se pertinere putaturum quid Scribæ isti fieret, quem ad suam vere pertinuisse familiam negaret: in eam quippe irrepsisse haud a se adscitum, sed furtim adhibitum a suis familiaribus mercenaria functione vænalis operæ. Oportere autem, si quando Magistratus, non in propria, sed in aliena castigandi persona sint: in eo capite pœnam constitui quod intimum ipsis & carum sciatur esse: cujusque damnum ac labor ad sensum illorum affectu & compassione propagatum iri non sit dubium. Alioqui contingeret frustrari voto suo Judicem: qui cum pœnas istiusmodi minus ultrices esse quam purgatrices velit, magisque optet emendari per eas in posterum, qui deliquit, quam ipse frui dulcedine vindictæ: istud quod e Reipublicæ utilitate spectat, minime assequeretur, sæviendo in personam indifferentem illi quem primario vult plectere. Sic tunc eludebat Imperator studiosos magni Ducis pœnam Nostongi postulantes. Verum cum accidisset aliquanto post hæc, prodire e suo Asylo Nostongum, spe quadam concepta parciturі facile sibi Augusti, si committere se reum ipsius clementiæ vidisset; dum idipsum Aulæ, ut fit, sermonibus celebratur, animadversum est, magis incumbere judicia Magnatum pleroumque in reprehensionem arrogantiæ Magni Ducis, qui Nostongum magnum Hetæriarcham Dignitate ac natalibus conspicuum hominem, velut de plebe quempiam, contemptim, & imperiose tractasset: quæ gliscens invidia cum Ducis magni fautoribus injecisset curam, quod eum jam contemni ac traduci passim a Proceribus & constitutis in dignitate viris primariis videbant, intelligebant autem sensus & judicia Summatum facile in vulgus quoque serpere; periculumque fore, ni mature occurreretur, ne communibus mox, & unanimiter conspirantibus primorum juxta infimorumque unus odiis objectus, haud par resistendo esset; novis Imperatorem instantiis ad succurrendum isti discrimini perpulerunt. His ille annuens, die quartadecima Junii, quæ fuit illo anno Dominica, adduci coram se se in medio Procerum Aulæ confidente, Nostongum, & Scribam jussit: atque hic longam satis ingressus orationem, specie invehendi in Nostongum, maximam revera sermonis partem consumpsit in purgando apud præsentes Magnates Duce magno, actisque illius & suis erga illum beneficiis vituperationi eximendis. Conatum quippe acrem intendit ad persuadendum: Neque se cumulandis in Rontzerium honoribus liberalitate excessisse; neque illum accepisse a se quidquam quo non deberet judicari dignissimus. quippe qui jam ante quam huc adveniret, magnus fuisset, Classem & copias ductans proprias: quoque hic fuisset insignitus titulo Ducis magni, ejus rem ipsam prius habuisset: alibi nihilominus clarus atque conspicuus, quam deinde apud nos, qui nomen dumtaxat addiderimus possessæ dudum & exercitæ ab illo potestatis, quando illum exercitui Romano præpositum universo magnum Ducem appellavimus. In eam sententiam postquam accurate vehementerque peroravit, conversus ad præsentes Reos, & a Scriba exorsus, in eo facere voluit quod solere ajunt Leonis magistrum, dum cane coram illo verberando, terrere ferox animal satagit. Sic enim Augustus metum admovere Nostongo, Scriba ejus plectendo propter culpam utri-

Edit. Rom. pag. 300.

que communem, volens; huic illic in conspectu cunctorum, ignominiose radi ad cutem pilos capitis & menti jussit. Moxque Nostongum acerba prius nec brevi objurgatione increpitum, denique dignitatibus privavit, & custodiæ addixit. Atque hæc quidem acta in hunc modum sunt.

CAPUT XXV.

De iis quæ Tripoli ad Mæandrum acciderunt.

Operæ pretium quoque fuerit quæ Tripoli contigere, breviter exequi. Hæc Urbs in orientali sita Tractu, Arcium potius quibus circumdabatur ad illum oppositis limitem, quam propriis tuta munimentis habebatur; quoad eam Ducas Augustus ex levi & fortuita capto causa consilio, Urbem antiquam & Piladelphiæ prætentam, armis, propugnaculis, & victus annui provisionibus instruxit: cujus novæ objectu Munitionis, tutiore, ut apparebat, reddita, & extra omne periculum Persicæ invasionis posita Philadelphia; fides jam adhibebatur pronior veteri de illa oraculo jactato, quo in fatis esse ferebatur: eam a primo diluvio in omne deinde consequens tempus numquam fore capiendam. Indidem porro civitati Tripoli claritas accessit, late inclytæ per hoc factæ: nec sui præsidii fiducia curanti Persarum incursiones, quas facile ac ludibunde se repulsuram confideret. Postea late potientibus campo Persis, cunctæ illorum Tractuum munitiones una simul obsidione premebantur, coactis Præsidiariis intra eas se tenere, & agri usu exclusis. Id incommodum diutissime omnium Tripolis pertulit: & plerisque circumsitarum Arcium fame ad deditionem adactis, soli longo tempore restitere Tripolitæ, quoad & ipsi consumptis sensim alimentis, extrema in arcto positi penuria, circumspicere auxilia cœpere; quorum cum e propinquo nulla se spes ostenderet; ad quasdam cum Persis conventiones, malo aliter immedicabili subigente, descenderunt. Pacti enim in tempus aliquot inducias, mutuoque contrahendi libertatem, frumentum ab ipsis traditum Persis, pretio cum fide numerato, accipiebant. Frequentatum id est fat longo tempore commercium, prodeuntibus primum Tripolitanis, & annonam persoluta pecunia foris sumptam intra Urbem importantibus. procedente tamen usu, & ex eo, ut fit, fiducia crescente, permittere ingressum civitatis Persis vitæ subsidia inferentibus non dubitarunt: quæ res in exitium ipsorum vertit. Persæ quippe, per talem causam intra urbem Tripolim crebro admissi, ejus capiendæ cogitationem inierunt. Proditoribusque subornatis, in supina securitate civium fraudem in hunc modum concinnarunt. Magno sarcinarum numero parato quas frumenti venalis esse dicerent; eas asinis aut mulis clitellariis binas hinc inde singulis impositas, ducunt in Urbem, id ipsum ut jam consuetum expectantem. Sed non prius ejusmodi deductores jumentorum in eam viam se dederunt, quam Sociis admonitis, quid intus ipsi agere pararent, quid foris eos tali audito signo facere oporteret; universum exercitum locis urbi proxime admotis clam in insidiis delitescentem relinquerent. Condiderant autem intra saccos quos tritico refertos mentiebantur, crepitacula bellica, tympana nimirum ac tubas, sonoraque id genus instrumenta, quibus solent uti concitandis militibus ad prælium. Sub noctem ea mandra Mannorum onustorum suo quemque, Agasonis vice, Persa milite ducente, in Urbem Tripolim, non modo citra suspicionem ullam, sed & cum gratulatione recepta est. Lætabantur cives augeri se com-

Edit. Rom. pag. 301.

Οὐ χεῖρον δ' ἴσως καὶ τὰ κατὰ τὴν Τρίπολιν διελθεῖν, ὅπως ἐν τοῖς μέρεσι τοῖς κατ' Ἀνατολὴν φρουρίων οὖσα, ἔπειτα ἐκ τῆς εἰκαίας, καὶ τῆς τυχούσης προφάσεως, ταύτην ἀρχαίαν οὖσαν, καὶ Φιλαδελφείας προβεβλημένην, ὁ Δούκας καὶ Βασιλεὺς, καὶ ὅπλοις καὶ σιταρκίαις ἐπετείοις ὠχύρου. Καὶ τὸ τῆς Φιλαδελφείας μόρσιμον, τὸ δ' ἦν, ἐκ πρώτης κατακλυσμῶν, καὶ εἰσέπειτα μηδὲν ἁλῶναι, ὡς εὐφημίζετο, πιστὸν ἐντεῦθεν καθίστα. Διατοι ταῦτα καὶ ἐκυδροῦτο τὸ πόλισμα, καὶ τῶν ἐπιτιθεμένων ἠλόγει Περσῶν. Ἀλλὰ χρόνος τὴν πολιορκίαν ἐμέτρει, καὶ τῶν πολλῶν ὑποκλιθέντων, εἰς μακρὰν ἀντεῖχον οἱ Τριπολῖται. Πλὴν καὶ κατ' ὀλίγον τῇ τῶν ἀναγκαίων ἐνδείᾳ στενοχωρούμενοι, καὶ τῆς ἔξωθεν ἐπικουρίας ἐς τὰ μάλιστα ἔχρηζον. Ἀλλ' ἐπεὶ ἐγγύθεν ἐκ ἦν ἀρωγὴ, ἔγνωσάν τισι συνωμοσίαις ταῖς πρὸς τοὺς Πέρσας τὰ τῆς ἀνάγκης διορθοῦν. Ἀμέλει τοι καὶ πρὸς καιρὸν ἐσπένδοντο Πέρσαις. Καὶ σῖτον ἐκεῖθεν ἐλάμβανον. Καὶ ὁ συνεθισμὸς τῆς ἐμπορείας, μὴ μόνον ἐκείνους ἐξερχομένους ὠνεῖσθαι τὰ ἀναγκαῖα ἐποίει, ἀλλὰ καὶ Πέρσας εἰσερχομένους ἀνέδην τὴν πόλιν, ἀπεμπολεῖν παρεσκεύαζε. Τοῦτο πολλάκις πραχθὲν, ἔννοιαν εἰσάγει Πέρσαις ἁλώσεως. Καὶ προδόταις κοινολογησάμενοι τὰ εἰκότα, ἐν προθεσμίαις πισταῖς, τὰ κατὰ τῆς πόλεως ἐξειργάζοντο. καὶ δὴ σάγμασι πλείστοις τὰ τῶν φορτίων ἐπισκευασάμενοι, τὸ μὲν στράτευμα, ἔγγιστά που ἐνεκρυφίαζον. Ἅμα δὲ πολλοὶ τὴν πόλιν εἰσήεσαν. Σῖτος δ' ἡ ἐμπορεία ἦν, καὶ ἕκαστος τῶν Κανθώνων ζυγάδα φέρων τῶν φορτωμάτων τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἠχεῖα, οἷς ἐκεῖνοι κροτοῦντες τὴν μάχην ἀνάπτουσιν, ἐντὸς συνεπῆγον τῶν σάκκων· καὶ ἀντὶ πιστοῦ, τὸ τοῦ λόγου, σκορπίον οἱ πολῖται δεξάμενοι, ταῖς εὐθυμίαις ἐλπιδοκοπούμενοι, ἐν ἀνέσει ἦσαν. Νὺξ δ' ἤδη περὶ αὐτοὺς ἦν, καὶ ἠγνόουν, καὶ ταῖς ἀγαθαῖς προσδοκίαις ἠώρηντο, ἐν κακοῖς ἀναγκαίοις ὄντες. Ἐντεῦθεν, καὶ νὺξ μὲν ἐκείνη ἐμμέσον μηδὲν ὑπειδομένοις τοῖς πολίταις. Οἱ δ' ἀναλαβόντες ἕκαστος τὰ ἠχεῖα, πολέμου τρόπον ἀνεκυμβάλιζον. Καὶ τοῖς μὲν διυπνισθεῖσιν ἔκπληξις ἐμπίπτει καὶ ἀπορία τοῦ πῇ τραπῆναι καὶ ἐκφυγεῖν· Οἱ δ' ἐπιστάντες ἀπτέρῳ τάχει ταῖς πύλαις, αὐταῖς κλεισὶ καὶ ὀχεῦσι τῇ γῇ προσαρράττουσι, καὶ ἐγγύθεν τοὺς σφετέρους ἑτοίμους ὄντας, συμμαχήσοντας προσκαλοῦνται. καὶ οὕτως αὐτῆς νυκτὸς ἐκ μιᾶς ἐκείνοις ὁρμῆς, τὸ πόλισμα παρεστήσαντος. Ὧ δὴ καὶ Ἀλισύρας ὁρμητηρίῳ ἐς

τὰ μάλιστα χρώμενος, τὰς συνάμα Καρμανοῖς ἐκδρομὰς ὅπη παρείκοι ἐποίουν. Τότε τοιγαροῦν ἐκεῖνος μὲν εὐκόσμῳ φυγῇ τῶν ἀμφὶ τὸν μέγαν ἀπαλλάξας Δοῦκα, τὸ πόλισμα ὑποδὺς, ὅλος ἐν ἀφοβίαις ἦν, καὶ ὑπερηφάνει τὸ σύμπαν.

meatibus & in longi securitatem temporis annonæ diu suffecturæ congerenda copia firmari: miseri autem nesciebant sibi, juxta vetus verbum, obtrusum fuisse Scorpium pro Pipo: gaudebantque & spebus amplis efferebantur, ipsa perituri nocte, cujus jam inchoatæ primordia cœnis & compotationibus, imminentium ignari, celebrabant. Medium inde noctis effluxerat, adeo nihil Tripolitanis suspectantibus, ut securissime passim illic dormiretur. Cum Persæ prætextu ducendi sarcinaria jumenta ingressi civitatem, suis quique arreptis Tympanis aut lituis, quod sociis condixerant signum ediderunt. Experrecti Tripolitæ tam intempesta hora, tam tumultuoso classico, mirari; consternari, quo se verterent, quove suffugium captarent, frustra se contorquendo, anxie quærere. At non interim cessare perfidiosi deceptores. Advolant ad portas Urbis easque confractas securibus, cum vectibus ac seris, humi sternunt: sic per patentia jam ostia, Socios paratos e propinquo introducunt, iisque sibi adjunctis, uno impetu ipsa nocte Urbem munitissimam tamdiu nequidquam ante oppugnatam, in suam facile potestatem redigunt. Usus ea deinceps victor Alisyras est pro receptaculo unde frequenter erumperet, quo se ac sua referret: habebatque ibi Carmanos suos secum, quos ex Arce illa opportune imminente in terras opulentas, quæstuose prædatum emittebat. Contigerunt postea quæ retuli ante de offensione belli, qua Carmani sunt coacti Philadelphiæ obsidionem solvere: quo tempore dux eorum Alisyras sua versus præsidia recedens, lento & bene ordinato gressu, qui fugæ trepidatione, & ignominia careret, frustra insequente magno Duce perveniens jam in tutum, Tripolim suam intravit, ibique omni solicitudine deposita, ferocius etiam & insolentius glorians, minabatur.

CAPUT XXVI.

Adhuc de Magno Duce, & de Attaleota.

Ο Δὲ τῶν ὅλων ἀφηγούμενος στρατηγὸς ἀκίχητα γοῦς διώκων, ὑποστρέψας προσβάλλει τῷ τοῦ Κουλᾶ φρουρίῳ. ἔνθα καὶ ἀπαγχονίζειν ἐφίησι πλείστους, αἰτίας περιβαλών. τοῦτο δὲ φρουρίῳ τοῖς Φοῦρνοις. καὶ οἱ μὲν αὐτὸν, οὐ δὲ τῶν ἦν χθὲς καὶ πρὸ τρίτης προχωρήσαντας κατ' ἀνάγκην Πέρσαις, ταῖς πρὸς ἐκείνοις ὁμολογίαις, καὶ ἔτι ἐμμένειν, φανεισῶν τῶν δυνάμεων, ὑπτίαις δέχονται ταῖς χερσί. καὶ θερμαῖς μεταγνώσεσιν, ἐμφανεῖς ἦσαν τὴν ἀναγκαίαν δυσχεραίνοντες μοῖραν, τῆς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς προχωρήσεως. Ο δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις τῷ δοκεῖν ἀνίει τὰ πταίσματα, τοῖς δὲ δόξασι τῶν λοιπῶν προέχειν, βαρέως εἶχεν. Ὅθεν καὶ τὸν μὲν φύλακα τοῦ πολίσματος, ἀφαιρεῖται τῆς κεφαλῆς, ἄλλους δ' ἄλλως τιμωρησάμενος, ποινὴν ἀγχόνης καὶ πρεσβυτέρου τοῦ τῶν λοιπῶν ἐξάρχου καταψηφίζεται. Ως δ' οὐκ ἦν αἰωρουμένῳ οἱ ἀπερυγεῖν ἀναγκαίως αὐτίκα τὴν πνοὴν, τῶν τις ἐπὶ τούτοις ἐπιτεταγμένων, θείαν ἔνδειξιν ἡγησάμενος τὸ τελούμενον, εἴτε προσαχθὲν, εἴτε καὶ μὴ, κοπίδι τέμνει τὸν βρόχον, καὶ τοῦ κινδύνου τὸν καταδικον ἐξαιρεῖται. Εἶτα Φιλαδελφείᾳ προσβάλλει, καὶ χιλιάδας συχνὰς ἐκεῖθεν ἐκλέγει χρυσίου, ἀδυσώπητον ἐπὶ πᾶσι φέρων τὸ φρόνημα. Επειτα τὰ ὅμοια δρᾷ Πυργίον, καὶ Εφεσον, καὶ τὸν τῆς ἀπαναστάσεως φυγοῦσι, τὸ τοῦ λόγου, καπνὸν, τὸ πῦρ ὑπαντήπτε τῶν πειρασμῶν. καὶ ὁ διδοὺς πλεῖστα μετὰ πολλὰς βασάνους, μόλις ἐσώζετο. Ταῦτα κἀν ταῖς νήσοις, Χίῳ, καὶ Λήμνῳ, καὶ Μυτιλήνῃ ἐπράττοντο. καὶ ὅπου ῥοῖζος χρυσίου, κἂν Μοναχὸς ἦν, κἂν τάξεως ἱερᾶς, κἂν τῶν ἐπιτηδείων καὶ γνωστῶν Βασιλεῖ, δειναῖς αἰώραις ἠτάζετο. καὶ ὁ μακελλικῷ σιτρῷ καὶ κοπίδι πρὸ ὀφθαλμῶν ἀπειλούμενος θάνατος, καὶ τὰ ἐν μυχοῖς

At Nostri Dux Supremus Exercitus, ubi expertus aliquantum vana se ac suos contentione fatigari, Carmanis insequendis, acie perite instructa tuto se se subducentibus, progressu inutili reflexo, admovet copias Arci *Cula* dictæ, quæ Romanorum erat, Persis antea late dominantibus se dedere coactorum. Horum plerosque illic repertos, crimini vertens quod hosti cessissent, aut aliis succensens prætextibus, suspendio necavit. Idem fecit & alii castro, cui *Furni* nomen est. Et illi quidem infelices statim atque se viderunt impune posse a pacta Persis servitute, illorum recessu, resilire, obviis ulnis liberatores suos magni Ducis milites excipiebant, illa satis alacritate declarantes, quam inviti, summa necessitate adigente, pepigissent qualescumque inducias cum Barbaris; cujus facti acrem pœnitentiam monstrabant. Ille autem non æque cunctis ignoscebat: sed quæstuoso discrimine, vulgo quidem inope venia donando, misericordiam ostentabat; præstantiores autem, ut qui rem haberent, & ex quorum nece provenire lucrum posset, inexorabiliter plectebat. Sic custodi illius Oppidi, Præsidii Præfecto, caput amputavit: alios alio pœnæ genere absumpsit: quos inter & Presbytero aliorum ejus ordinis Exarcho, suspendium decrevit. at illi de laqueo pendenti durare longiori quam soleret spatio spiritum contigit: quo animadverso quidam isti functioni præfectorum, ostentum id divinum esse autumans, vel jussus, vel injussus, securi laqueum abscidit, & periculo exemit addictum. Sub hæc Philadelphiam init magnus Dux, & multa inde corradit aureorum millia: quod jam sine ulla verecundia agebat. Itaque similem avaritiæ licentiam Pyrgii, similem Ephesi ostendit; qua fiebat ut horum Incolæ locorum, e quodam veluti fumo incursionis Barbaricæ emersi, in flammam sævissimarum exactionum, tristiori casu se dejectos lugerent. Ista rapacitas exercebatur ita immaniter, ut qui plurima dederat post multos cruciatus, vix salvus permanere sineretur. Talia exempla in Insulas e Continenti transierunt. idem enim passa Chios est, idem Lemnus & Mitylene. Quibus in locis cunctis, apud quemcumque auri copia suboluerat, is seu Monachus foret, seu e sacro ordine; seu ex Palatino auctoratis offi-

Edit. Rom. pag. 302.

cio, ac notis Principi, diris suspendiis torquebatur: ostentabaturque illi mors præsens; *Edit. Rom. pag. 303.* cippo ferali, & securi qua super eo ipsi mox abscindenda cervix foret, coram oculis positis: quoad eo terrore adactus, quos terra condidisset thesauros indicaret. Tunc auro sequestro liberabatur: qui non habuisset, quod proderet, morte miser inopiam luebat. id quod infelici Machramæ apud Mitylenem contigit. Is cum esset e præcipuis Imperatoris Ministris, gratia etiam apud Principem nota late inclytus, domicilium habuerat prope Scamandrum. Sed universa illic circum jam a Persis regione post Idam occupatam, evastata, desolatoque Incolis Tractu, mature abiens & ipse cum multis aliis in Asi Arcem ingreditur; ubi recepto, qui degebant intus, quoniam, & tali tempore Duce sibi opus videbant esse; & satis intelligebant neminem adesse ad id illo magis idoneum, loci Præfecturam deferunt. Accepit ille quod dabant; & sine alia Imperatoris significatione pro Præfecto se gessit illius Castri; nec segnis in eo exequendo fuit officio. Sat longo enim spatio invigilans, & laboriose satagens locum defendit, misereque vexatis circumsiti colonis agri opportuno subvenit auxilio. At postquam aucta jam potentia Hostium, & plerisque illius viciniæ locis vastatis, cominus admovebatur terror mali prorsus ineluctabilis, Machrama cum suis non habentes quod generose agerent, prudenter sibi consulere decreverunt. Fuga ergo se in tutum recipere curarunt: ad quod illis, ut multis aliis, gremium e propinquo benevole patens ostendit Mytilene. Sic tamen ille administratus est transitus, ut non tam jussu ductuque Præfecti, quam privato Assensium quisque consilio migraret: non magnopere Machrama repugnante, qui se precario sine certa Principis auctoritate illic dominari meminisset. Verum multitudinem videns per se sibi consulentem; nec Castrum ab omnibus Incolis desertum, ipse solus cum familia tenere confidens posse; Aso & ipse migravit Mitylenen, prorsus vacuum hunc relinquens locum. Non multis post diebus appulit in Insulam magnus Dux pecuniæ sitiens, cujus extorquendæ, aut invenire aut fingere rationes oportebat. Igitur cum multis aliis Machrama comprehensus vinculis traditur. Ac cæteri quidem, prout quisque aurum in abdito habuit quod daret, varie vitam redemere: in quibus unus, qui pecuniam administrasse publicam dicebatur, quantum ea functione lucro apposuerat proprio, quod aliquot millium summam æquavit, coactus est tradere. In Machramam sententia lata est: videri eum mortis Reum ob Arcem desertam: indulgeri tamen, ut numeratis quinque aureorum millibus, vitam emeret. Defuit huic ad eam summam continuo explendam una centuria nummorum; & paulo *pag. 304.* plus cuidam alteri similiter taxato. Postquam diu frustra vexati quod non habebant nequibant repræsentare, ipsa hora præcipit Magnus Dux alteri in oculis alterius caput abscindi. Expeditur feralis cippus, stat carnifex altera manu tollens gladium, altera ligatos Machramæ capillos tenens, sicque collum adaptans macellario trunco, tam valide apprimendo, ut loco naturali emoveret cervicis vertebras. Ita infelix ictum accipit quo est ei recisum caput. Id spectaculum in alio pariter damnato, vim habuit qualem esse ajunt Medusæ Gorgonis, quam qui vident lapidescunt. Sic enim & hic miser, hausta visu præsenti dira Machramæ nece, commotus adeo est, ut multis lachrymis exoraret Genuenses; sibi commodare ne gravarentur aureos mille, quot ad summam indictam absolvendam deerant: ita est horum misericordia servatus. Paulo prius quam hæc fierent contigerat defectio Ma-

A γῆς κρυπτόμενα, ἐκ τοῦ παρασχεδὸν ἀνώρυττε καὶ ἐδείκνυ. Ὁ μὲν οὖν διδοὺς ἐντεῦθεν ἠλευθεροῦτο, τῇ τοῦ χρυσοῦ ὡς ἀληθῶς ἐτυμότητι. ὁ δὲ μὴ ἔχων πρόσιμον εἶχε τὸν θάνατον· ὃ δὴ καὶ τῷ ταλαιπώρῳ Μαχράμῃ κατὰ τὴν Μιτυλήνην γεγόνει. Οὗτος γὰρ ἐν τοῖς μάλιστα τῶν βασιλικῶν ὑπηρετῶν ὤν, καὶ τῇ οἰκειότητι κλεϊζόμενος, τὰς οἰκήσεις κατεῖχεν ἀνὰ τὴν Σκάμανδρον. ὡς δὲ πᾶσαν τὴν ἐκεῖ χώραν προκαταλαβόντων τὴν Ἴδην Περσῶν, ἐρημοῦσθαι τῶν οἰκητόρων ξυνέβαινε, φθάνει καὶ αὐτὸς σὺν πολλοῖς ἄλλοις, τὸ τῆς Ἄσου φρούριον ὑπεισδῦναι, ᾧ δὴ καὶ ὡς ἀξιωτέρῳ οἱ B ἐκεῖ τῶν ὅλων, ἐπεὶ καὶ τοῦ ἐξηγουμένου, ὡς εἰκὸς, ἐν τοιούτοις καιροῖς περιστάσεως ἔχρῃζον, αὐτούς τε καὶ τὸ φρούριον ἐγχειρίζουσιν. ὁ δὲ ὑφίσταται τὴν ἡγεμονίαν διδόντων ἐκείνων ἀνεπισημάντως ὅσον ἐκ τοῦ Κρατοῦντος. ὅμως καὶ οὕτως ἔχων, οὐκ ἐρραθύμει τοῖς ἐφ' ἑκάστῳ προνοίαις, καὶ ἐφ' ἱκανὸν ἀμφεπονεῖτο καὶ συνεῖχε τοὺς τῇδε πυργηρουμένους. ἐπεὶ δὲ δῃουμένων τῶν ἐξωτέρων, τέλος αὐτοὺς ἔμελλε περιστῆναι τὰ χαλεπὰ, τὸ δρᾶσαι τί γενναῖον οὐκ ἔχοντες εἰ προσμένοιεν, πρὸς φυγὴν ὥρμων καὶ προαπανίσταντο, ἀγκάλας σφίσιν, ὡς καὶ πολλοῖς ἑτέροις, ἐξ ἐγγίονος προτεινούσης τῆς C Μυτιλήνης, καὶ τῷ καθ' αὑτὸν σκοπῶν ἕκαστος, ἠλόγει τοῦ ἄγοντος, καὶ τῆς ἑκουσίου ἀνεῖτο ὑποταγῆς. ἐφ' οἷς μηδὲν ἔχων ἀντιπράττειν, τοῦ πλήθους ὡς εἰκὸς δυναστεύσαντος, συναπαίρειν ἔγνω κἀκεῖνος, καὶ κενὸν ἐντεῦθεν τὸ φρούριον καταλέλειπτο. ἀλλὰ μεθ' ἡμέρας ὁ μέγας Δοὺξ προσίσχει τῇ νήσῳ. καὶ ἔδει πάντως αἰτίας τῶν πορισμῶν, τὰς μὲν, εὑρίσκεσθαι, τὰς δὲ, πλάττεσθαι. σὺν ἄλλοις πολλοῖς καὶ οὗτος τῷ δεσμῷ συλλαμβάνεται. οἱ δὲ ἄλλοι πάντες μίαν τὴν τοῦ κακοῦ λύσιν εἰ προτείνοιεν ἀθρόον τὸ χρυσίον. καὶ τίς δὲ ἄλλος ὃς προσενηργηκὼς δημόσια, τὰ ἐξ ἐκείνων κέρ- D δη, ἐν χιλιάσι καὶ μάλιστα εἰσεπράττετο. τῷ δὲ προετιμᾶτο θανάτου, διὰ τὴν τοῦ φρουρίου κατάλειψιν. εἰ δ' ὠνεῖσθαι βούλοιτο τὴν ζωὴν, εἰς χρυσίου χιλιοστύας πέντε ἡ ἔκτισις ἵστατο. κατηντήκει δὲ καὶ ποινὴ, μέχρι καὶ ἑκατοστύας μιᾶς τῷ Μαχράμῃ, ὡς γοῦν βραδεῖς ἐφαίνοντο οἱ μὴ ἔχοντες περὶ τὴν ἀπόδοσιν, αὐτῆς ὥρας προστάσσει ἐπ' ὄψει θατέρου καρατομεῖσθαι θάτερον τὸν Μαχράμην, καὶ ὁ μακελλικὸς φιτρὸς παρεθὺς, καὶ τὸ ξίφος ἕτοιμον εἰς ἀναίρεσιν, τὰς γὰρ τῆς κεφαλῆς τρίχας ἱμᾶσι δεθεὶς, εἶτα δ' ἐκταθεὶς ἐπὶ τοῦ φιτροῦ, καὶ καρτερῶς πιεσθεὶς, ὥστε καὶ τοὺς σπονδύλους E τοῦ τραχήλου ἐκλυθῆναι τῆς φυσικῆς ἁρμογῆς, οὕτως ἀθλίως καὶ τὴν τομὴν δέχεται. καὶ τὸ συμβὰν θατέρῳ θεασαμένῳ, Γοργώ τις ἦν ἀπολιθοῦσα τὸν δείλαιον, καὶ πικρὸν κλάει καὶ ποτνιᾶται πρὸς Γεννουΐτας, καὶ τὴν ζωὴν χιλιοστύϊ χρυσίνων παρ' ἐκείνων περιποιεῖται. ἀλλὰ μικρὸν ἢ ταῦτα γενέσθαι πρότερον, Μαγνησιώταις ἐκεῖνος τιμὴν ταμιδίων Κυκλωπει-

ον ὡς καὶ αὐτοὺς τὰ ὅμοια δράσων, κἂν ὑπερημέρει τὴν ἔκτισιν, τοῦ πιστεύειν ἐκείνοις πλέον τῶν ἄλλων. καὶ παρὰ τοῦτο ἀποτεταμιοῦσθαι καὶ ἵππους τῇδε καὶ χρήματα, ἃ δὴ ἐκ τόσης ἀλαστορίας συνέλεγε, φθάνει σφαλῆναι προνοίᾳ τῶν οἰκητόρων. Τὰ γὰρ τοῖς ἄλλοις συμβαίνοντα καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον δείσαντες, καὶ μάλιστα προπαθόντες, καὶ ὡς δείγματος τὸ πᾶν προμαθόντες, πρὸς ἀποστασίαν ἀφορῶσι. Τὸ δ' ἦν εὐχερὲς ἐννοῆσαι σφίσιν, ἐκ τοῦ πρὶν καθ' αὐτοὺς εἶναι καὶ διοικεῖσθαι πιστεύοντας τῷ πολίσματι ἕρμαιον εἶναι τούτοις, οὐ θησαυροὺς καὶ μόνον ἐκείνους καὶ ἵππους, ἀλλὰ καὶ πλῆθος μά- B χιμον εἰσελθὸν, καὶ μοῖραν οὐκ ὀλίγην τῶν Ἀλανῶν, καὶ σιτῶνας πλήρεις, οὓς ἐπὶ χρόνον ἀρκέσοντας ὑπελάμβανον. Ταῦτα καὶ τῷ Ἀτταλειώτῃ συνέδοξε, περὶ ἑαυτῷ τὰ μάλιστα δεδιότι, καὶ πίστεις διδόντες τε καὶ λαβόντες ἀλλήλοις καὶ παρ' ἀλλήλων, τοὺς ἐντὸς Ἰταλοὺς, τοὺς μὲν ἔργον μαχαίρας ποιοῦσι, τοὺς δὲ καὶ ἀσφαλῶς καθειργνῦσιν. ἑαυτοὺς δὲ τὰ μάλιστα συγκροτήσαντες, ὡς θανουμένους πάντως εἰ καθυφεῖεν. οὐ γὰρ ἦν ἐλπίζειν ἄλλο, εἰ ὑπὸ χεῖρας τῷ μεγάλῳ Δουκὶ γένοιντο, τὰς πύλας ἐν ἀσφαλεῖ θέμενοι, δῆλοι ἦσαν ἀποστατοῦντες. Ὡς γοῦν ἀνάπυστα γεγόνει τἀκεί- C νων, καὶ οὐκ ἦν καταπέψαι τὴν χολὴν ὄντα Ἰταλὸν, καὶ οὕτως ἀπηνῆ καὶ φρονηματίαν, τ' ἄλλα θέμενος ἐν δευτέρῳ παραλαβὼν τὰς δυνάμεις ἐκεῖσε γίνεται. χρώμενος μὲν καὶ παντὶ τῷ Ἰταλικῷ συμμαχοῦντι. οὐκ ὀλίγον δὲ συνεπαγόμενος καὶ Ῥωμαϊκόν. ἔτι δὲ καὶ Ἀλανοὺς ἐπὶ τὴν μάχην προσβιαζόμενος. Ἑκάστης οὖν προσβάλλων, ἐπολιόρκει, μηχανήματα ἐφιστὰς, καὶ ἑλεπόλεις προσετοιμάζων, καὶ πολλαχόθεν θερμαῖς τισι προθυμίαις, ἐξωτρύνετο γὰρ, καὶ προφανῶς λοιδορούμενος ἔνδοθεν, κατὰ πρόσωπον ἀπεπειρᾶτο τοῦ τείχους. Οὐ μὴν δὲ καὶ οἱ ἐντὸς κατημέλουν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὴν D τοῦ ὕδατος χρῆσιν ἀναγκαίαν οὖσαν, ὀχυροῖς τειχίοις μέχρι καὶ ἐς τὰ Μάκαρος, οὕτω πως λεγομένου τοῦ τόπου, φθάσαντες ἐκρατύναντο. Ἔπειτα τὰς κατ' ὄρος ὑπονόμους μακρόθεν ὑδραγωγοὺς τῶν ἔξωθεν ἀνορυξάντων, ὥστε μετοχετεύειν τοὺς ῥύακας, ἐκεῖνοι παμπληθεὶ στρατεύσαντες διεκώλυον. καὶ ὡς οἷόν τ' αὐτοῖς τὴν ὀχετηγίαν κατησφαλίζοντο. Ἐπὶ τῶν πύργων δὲ πετροβόλα καὶ ἰοβόλα στήσαντες μηχανήματα, καρτερῶς ἠμύναντο καὶ ἀντεῖχον. τέλος τὰ χρήματα ἀπαιτούμενοι, οἱ δὲ μὴ ὅτι γ' ἐδίδουν, ἀλλὰ καὶ προσελοιδοροῦντο, καὶ πικρῶς ἐχλεύαζον. Διὰ ταῦτα καὶ χρόνος μὲν E τῇ πολιορκίᾳ ἐτρίβετο. ἠμελοῦντο δὲ τ' ἄλλα, ὡς μηδ' ἂν ἦσαν οἱ χεῖρα σφῶν ὑπερέξοντες. καὶ οἱ Πέρσαι πάλιν κατὰ λόχους καὶ οὐλαμοὺς ἀνέδην τοῖς ἐρημωθεῖσιν ἐπήεσαν, ἤν τί που τῶν ὑπολελειμμένων ὄναιντο. οὐδεὶς οὖν ἐν χώραις ὑπελείπετο. ἀλλ' ὀλίγοι μὲν ταῖς πόλεσι παρεβύοντο. καὶ οὗτοι ἐκ τοῦ πα-

A gnesiensium a Magno Duce. Huic ille Civitati pro majoribus in se meritis gratiam servabat, qua remuneraturum se Ulyssem Cyclops homericus profitebatur, spondens ipsum a se comedendum Sociorum ultimum; & post expilatas urbes reliquas, hanc etiam exinaniturus expectabatur. quod ipsos non fefellit ejus cives ex cætera viri rapacitate facile præsentientes quid passuri mox forent. Hæc illos provisio ad palam deficiendum a magno Duce incitavit: ex quo accidit hunc perdere prædam ingentem varie corrasam undecumque, cum equorum, tum pecuniæ, quam apud Magnesienses, his fidens plusquam cæteris, custodiendam deposuerat. Hic primus rebellionis fructus magnam adjecit tantum ausis facultatem sustinendi feros impetus in ultionem statim ruituri hominis impotenter B iracundi, quem tam luculenter irritassent. Equos enim & aurum, hoc est instrumenta & nervos belli, ad manum sic habebant: nec deerat numerus virorum fortium, qui e variis eo locis confugerant: in quibus erat Alanicarum copiarum pars non exigua. Accedebat abundantia frumenti plenis horreis congesti ad longi sufficientiam temporis. His simul cunctis in primis animabatur Attaleota, ut non dubitaret se auctorem ferre consilii audacis, quod nisi felix esset ad extremum, impendere sibi certum exitium sciebat. Hoc instinctus metu, peculiarem adhibuit diligentiam in conjuratione corroboranda, stricta invicem, quam firmissime posset, fide Sociorum, communione facinoris ejusmodi, quod omnem cum magno Duce reconciliationis viam abrumperet. Fuit id hostilis grassatio in Italos quotquot sunt intra C urbem Magnesiam tunc reperti: quorum pars gladio cæsi, pars securæ commissi custodiæ sunt. Egit præterea, ut cunctis esset persuasissimum, unam ipsis sitam esse salutis spem in salute non aliunde speranda quam ab invicta & omnino irrevocabili resistendi constantia; certissime morituris si cederent, & quacumque ratione sub magni Ducis potestatem ac manus redigerentur. Sic parati, Portis urbis tuta custodia & munitione septis, sine ulla jam dissimulatione palam declarant: se pro Hoste habere magnum Ducem. Hic simul ejus tanti sui contemptus, fama facti late didita, eam notitiam accepit, quam nulla posset dissimulatione tegere, statim exarsit in nihilo mitiorem iram, quam quali erat verisimile inflammandum hominem Italum, eumdemque supra communem Gentis D modum, crudelem, atque præcipitem. Rapit ergo sine mora, cunctis omissis, suas secum universas copias, Magnesiamque advolat. Erant in eo exercitu Auxiliares Italici generis omnes, Romanæ cum his Militiæ pars non exigua; denique Alani, qui tamen non sponte, sed præsentis Ducis ineluctabili adacti potentia, invitam, & dumtaxat perfunctoriam operam in hoc bellum conferebant. His copiis Dux magnus oppugnationem Magnesiæ adorsus, machinas admovet, turres excitat, cætera instrumenta expugnandarum munitionum ardenti satagens studio adhibet. accendebant enim per se satis inflammatam ejus iram crebra subinde in illum e muris jactata dicteria, irridentium conatus minasque ipsius, quibus homo tumidus impatiensque contumeliæ incredibiliter efferabatur: vanos interim ejus impetus muris nequidquam so- E lidissimis impactos, Magnesiotis, munimentorum apparatuumque conscientia suorum securissime contemnentibus. Strenue inter hæc iidem ad omnes talis temporis accurrebant usus. Itaque cum ne aqua excluderentur, periculum esse animadvertissent, miro valido campum amplexi suburbanum, ubi erat fons perennis, mœnibus annexuerunt, perducta munitione usque ad Macarem, id illic loci nomen est. quin etiam comperto, conari hostes

Edit. Rom. pag. 305.

incidere subterreaneos canales, quibus aqua e monte proximo in Urbem influebat; illuc manu armata succurrentes, abire illos re infecta coegerunt: ac quantum pro præsenti usu licuit, istam quoque sibi aquationem asseruerunt. Turribus præterea ballistas, catapultas, muralesque id genus imponentes machinas, procul saxis telisque jaculandis hostem impigre submovebant. Tentati autem per colloquia, submissis a Magno duce qui compositionis spem offerrent, si pecuniam sibi suam vellent reddere, adeo se alienos a dando quod poscebatur demonstrarunt, ut ultro contumelias ingererent, amarisque irrisionibus talia proponentes subsannarent. Hoc tenore procedebat in longum jam tempus obsidio oppugnatioque irrita. Interim autem a Magno Duce cuncta quæ ad Romanæ contra Barbaros defensionem ditionis erant tali tempore necessaria, funditus ubique negligebantur. & quasi nusquam essent Barbari contra quos utilius auctoratorum Imperatori Militum manus occuparentur, universæ Imperii vires impendebantur Romanis oppugnandis. Hinc, repressi paululum nupero nostri Exercitus successu Persæ, denuo jam sine ullo metu prodibant incursabundi & per desolatas a se ante regiones spicilegium rapinarum faciebant. Si quid ergo rerum aut hominum prioribus latrociniis superfuerat, raptum mancipatumve auferebatur. Et augebant suis damnis istam Barbarorum prædam quidam, e tutis, in quæ confugerant, præsidiis, intempestiva fiducia repetere agros relictos ausi; qui illic deprehensi opprimebantur. quamquam paucos ea imprudentia corripuit: nam sapientiores plerique, etiam vicinarum Arcium aut Urbium non satis sibi tutum asylum rati, in Insulas & adversam Continentem profugerant: indeque sua procul intuentes, ne ad momentum quidem his se rursum admovere sustinebant. commendaruntque hujus prudentiam consilii, eorum infortunia, qui egestate pressi peregre, repetere domo ausi unde illi mederentur, mala sua priora longe gravioribus cumularunt, hostiliter tractati a Persis, qui eos non ut sua requirentes adigente inopia, miserabantur; sed jure puniendos censebant, ut rapientes aliena; quæ nimirum sua ipsi bello & gladio fecissent. quare illos, non secus quam deprehensos in furto flagranti, immaniter cruciantes trucidabant.

A ρείκοντος. οἱ πλείους δὲ σοφώτερόν τι ποιοῦντες, οἱ μὲν εἰς νήσους, οἱ δ' εἰς Αντιπεραίαν ὥρμων, καὶ τὰ αὐτῶν μακρόθεν ἑώρων, προσπελάζειν οὐ τολμῶντες οὐδ' ἐς βραχύ. οἱ δὲ τολμῶντες διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπορίας, αὐτόθεν πάσχοντες τὰ δεινὰ κατεμάνθανον, καὶ προμηθεῖς τοῦ ζῆν ἐποίουν τοὺς ἄλλους, αὐτοὶ πίπτοντες, οὐ γὰρ ὡς πολεμίους σφᾶς οἱ Πέρσαι, ἀλλ' ὡς Κλῶπας ὧν αὐτοὶ διὰ σπάθης ἐκτήσαντο, ἀνὰ χεῖρας πεσόντας ἐτιμωροῦντο, καὶ ἀνηλεῶς ἔσφαττον.

CAPUT XXVII.

De Joanne Choerobosco qui & Matzucatus est dictus

Edit. Rom. pag. 306.

PEr hæc tempora Juvenis quidam genere Bulgarus, cognomento Choerobоscus, a priori opinor professione Pastoris Porcorum, Joannes nomine, bellis quibusdam apud Mysiam, ut quidem ipse affirmabat, exercitatus, audiens quæ in Oriente gererentur; ut nempe solutis ordinibus Persæ passim vagantes per manipulos, tamen prohibente nemine, regiones illic incursarent, concepta rei bene gerendæ fiducia, trecentos sibi sociat, quorum erant quidam armati arcubus, plerique clavas gestabant. Cum his mari se admovens, transfretare in Asiam tentaverat, quo tempore illic erat Junior Augustus Michael. Sed hoc ejus consilio divulgato, qui loca illa cum potestate tenebant, audientes, timuerunt: ne plebs agrestis, militiæ rudis, in certum exitium temere rueret. quamobrem comprehensus ille custodiæ traditur. Sed menses novem carcere conflictatus, inde postea elapsus ad Ecclesiam confugit: ubi remissiorem nactus stationem, prioribus illis cogitationibus se reddit: & clam Ecclesia recedens, mixtam plebis domo profugæ, metu Persarum, multitudinem colligit; cumque his confestim & inopinato mare trajicit. urgebant enim inopes isti necessarium sibi in agros patrios reditum, propter penuriam rerum omnium, qua longo jam tempore premebantur. quare apud se decreverant alterum duorum, aut suis in domibus vivere, aut decore occumbere pugnando. Sic quædam species Exercitus, Choerobosco ductore, formata est. quærebantque avide occasionem experiendi, conflictu cum hoste, fortunam belli. Ac principio quidem plures in paucos irruentes, bene rem gesserunt. Sed sævus hic erat fortunæ ludus, lactantis ipsos ut in fatale pertraheret exitium: passos idem quod urinatores solent, quibus emersisse semel & iterum e gurgite, facit animos ad tertiam tentandam,

B ΕΝ τούτῳ καί τις νεανίας, τὸ γένος Βούλγαρος, Χοιροβοσκὸς τοὐπίκλην, αὐτοῦ ἐπιτηδεύματος οἶμαι τοῦ πάλαι, Ιωάννης, πολέμοις τισὶν ἐνδιατρίψας κατὰ Μυσίαν, ὡς ἰσχυρίζετο, ἀκούων τὰ κατ' Ανατολὴν δρώμενα, καὶ ὡς ἀσυντάκτως οἱ Πέρσαι χωροῦντες, καὶ κατὰ λόχους, ἐρημωθείσας τὰς χώρας, μηδενὸς κωλύοντος, κατατρέχουσιν, ἀναλαμβάνει θάρρος, καὶ εἰς τριακοσίους τὸ ποσῶ προσεταιρισάμενος τοξοφόρους, καὶ Κορυνήτας τοὺς πλείσους, τὸ μὲν πρῶτον πρὸς τῇ θαλάσσῃ γενόμενος, ἠβούλετο διαπεραιοῦσθαι, ἔτι κατ' Ανατολὴν τοῦ Βασιλέως διάγοντος Μιχαὴλ. ἐπεὶ C δὲ ἀνενεχθὲν τοῦτο, ἔννοιά τις ἐμπίπτει τοῖς ἐπ' ἐξουσίαις ἀκούσασι, μὴ λαὸς ἀγροῖκός τε καὶ ἀπόλεμος παραπόληται. καὶ διὰ ταῦτα κατασχεθεὶς ἐκεῖνος φυλακῇ δίδοται. καὶ μῆνας ἐννέα τῇ ἐγκλείσει προσαλαιπωρήσας, ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἀποδρὰς, τῇ Εκκλησίᾳ προσφεύγει, ἐντεῦθεν αὖθις ἐνδιακαιρήσας, τῶν προτέρων ἐκείνων διανοιῶν γίνεται, καὶ τῆς Εκκλησίας κρύβδην ἀποχωρήσας ξύγκλυδα λαὸν ἐκ τοῦ παραυτίκα συναθροίζει, καὶ τὴν ταχίστην συνάμα σφίσιν ἀνεπινοήτως διαπεραιοῦται. οὐ δὲ γὰρ ἦν ἠρεμεῖν κἀκείνους κακουμένους ἤδη τῷ χρόνῳ. καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ ζῆν ἐπὶ τῶν D σφετέρων, ἢ εὐκλεῶς πεσεῖν ἀγαπῶντας. καὶ οὕτω στρατὸς ὅλος γενόμενος ὑπὸ τῷ χοιροβοσκῷ στρατηγοῦντι, πεῖράν τινα ἁρπάζειν τῶν ἐχθρῶν ἐπειρῶντο. καὶ τὰ μὲν πρῶτα, ὀλίγοις

γοις πλεῖστοι παρεμπίπτοντες ἠνδραγάθουν. ἦν δὲ ἄρα εἰρωνεία τύχης σφίσι τὰ δρώμενα, καὶ ἐπήγγελλε τούτοις τὸ μόρσιμον. τὸ τοῦ Κολυμβητοῦ πάσχοντες. ᾧ δῆτα ὁ νόσος οὐκ ἔχει τὰ τῆς σωτηρίας ἐχέγγυα. ὡς γὰρ Κεγχρεαῖς πλῆθος Περσῶν περιΐστατο, καὶ οἱ ἐκεῖσε πολλοί τινες ὄντες ἐκ τῶν κατὰ Σκάμανδρον χωρῶν, διὰ τὴν ἀνάγκην παραβυσθέντες, ἐν κινδύνοις ἦσαν, καὶ βοηθείας ἑτέρωθεν ἔχρηζον, ἅμα τῷ μαθεῖν καὶ αὐτοὶ συνταξάμενοι, ἐκεῖ γίνονται. καὶ ἀνωΐστως ἐπεισπεσόντες ἐκ τοῦ παραχρῆμα, ἔδοξάν τινες εἶναι, καὶ ὑπερέσχον τραπέντων τῶν πολεμίων. καὶ τότε μὲν ὡς εἰκὸς ἀνακωχὰς τοῖς πολιορκουμένοις ἐδίδουν. ὕστερον δὲ συναχθέντες πλείους οἱ Πέρσαι, ἑνὸς κατὰ τούτων ὁρμήματος γίνονται. καὶ ἱππεῖς πεζοῖς μεθ' ὁρμῆς σφοδρᾶς ἐμπίπτοντες, κατὰ κράτος νικῶσι. καὶ τὸν Χοιροβοσκὸν περισχόντες κτείνουσι. πλὴν οὐχ ἅμα τῷ περισχεῖν. ἀλλ' ἐπεὶ περὶ τῆς ἑαυτοῦ τιμῆς τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ προσελιπάρει. Ἔστησαν γὰρ τὴν τιμὴν εἰς νομίσματα πεντακόσια, ὧν λυτροῦν ὑπισχνοῦντο. οἱ δὲ κατημέλουν, ἐκεῖνος Βουλγάρων γλώσσῃ ὥς τινων ξυνησόντων, τὴν γὰρ Ἑλλάδα καὶ καχυπώπτευεν, ὡς πολλῶν ξυνιέναι δοκούντων τῶν ἔξω, τοῖς ἐντὸς διελέγετο. Οἱ λόγοι δ' ἦσαν, ὡς ἰσχυρισομένου κατὰ Περσῶν, εἰ λύσαιντο. αὐτίκα γοῦν τινων ξυνιέντων, καὶ Πέρσαις ἀγγειλάντων, φωρᾶται κακουργῶν Πέρσας. οἳ τὸ καθ' αὐτοὺς δείσαντες, εἰ ἐχθρὸν ἀπαραίτητον λύσαιντο, τιμὴν ἐκείνην καὶ κέρδη ὡς οὐδὲν λογισάμενοι, κτείνουσιν. Ἄλλος δ' ἐστὶ λόγος τούτου πιστότερος, ὡς πεφύλακτο μὲν τότε συνὼν τοῖς ἐχθροῖς. ὕστερον δ' ἀποδρὰς ἐκεῖθεν, πρὸς δύσιν κάτεισι. καὶ τῷ Μιχαὴλ προσελθὼν τιμὴν λαβὼν ἐπὶ Βουλγάροις τῆς σεβαστότητος, ἐπεὶ ἀνόνητα ὅσα κατὰ Τούρκων καὶ Ἀμογαβάρων Ῥωμαῖοι ὥρμων ποιεῖν, ἐκχώρησιν αὐτὸς λαβὼν παρὰ Βασιλέως περί που δὴ καὶ χιλίους συνάξας, πεζὸς σὺν πεζοῖς, ἐπέσχε τοῖς Πέρσαις. καὶ κακῶς ἔδρα περὶ τὰ κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην, οὐ Θεσσαλὸν πάντως, ἀλλὰ Βουλγαρικὸν, καὶ οἷον αὐτῷ σύνηθες. Ἐντεῦθεν ἐκ πολλῆς ἀδείας οἱ Πέρσαι περικαθίσαντες, ἐνδείᾳ ὕδατος αἱροῦσι τὸ φρούριον. καὶ τοὺς μὲν, ὀλίγων ἀποδράντων, ἔργον μαχαίρας ποιοῦσι. τὰ δ' ἐκεῖσε σκυλεύσαντες, πῦρ ἐνιᾶσι, καὶ τὸ πᾶν ἀφανίζουσιν.

A in qua demum pereant, immersionem. Obsidebat ingens numerus Persarum inclusam Chenchreis multitudinem Plebis inopis, quæ populationibus Hostium e regionibus circa Scamandrum coacta eo fugere, extremo tum in discrimine, exterius illato egebat auxilio. Id simul Choerobosco cum Suis est cognitum, illuc advolant, & improviso irruentes, viri esse visi sunt, fusis primo incursu & fugatis Hostibus; unde contigit respirare paulisper obsessos. Verum paulo post congregati majore numero Persæ, uno simul omnes impetu Choerobóscianos adoriuntur, & immissis vi summa Equitibus in Pedites, ipsos internecione delent, circumventumque undique Choerobóscum occidunt; non tamen statim ac cœperunt. aliquandiu enim habitum in vinculis, permiserunt orare Edit. Rom. pag. 307.
B obsessos, ut lytrum pro se solverent, taxatum a Persis summa nummorum quingentorum. Ad ea Chenchreensibus non prompte occurrentibus, & negligere occasionem visis redimendæ tot nummis unius animæ: ipse, cujus maxime intererat, ad eos Choerobóscus succedens sub murum, lingua bulgarica, cujus gnaros esse intus sciebat aliquot (græcæ usum de industria vitavit, nolens intelligi a multis qui se circumstabant, hujus peritis, quæ dicebat) alte pronunciavit ea quæ putabat valitura inducendis iis ad sumptum sua causa faciendum. in his præcipuam habebat vim, quod pollicebatur: se statim ac foret liberatus, insigne aliquod facinus in damnum Persarum editurum. Erant e Custodibus Chœroboscum sub muros producentibus quidam non prorsus ignari linguæ bulgaricæ. Hi nunciarunt Per-
C sis quid Captivus, cujus liberationi pretium constituerant, sponderet. quo illi cognito, haud tanti putarunt quingentos nummos, ut non mallent illos perdere, quam Hostem Persici nominis implacabilem dimittere liberum: præsertim cum ab eo semel tantum victo, sæpius ipsi superati, metuendi causas haberent. Ergo illum interfecerunt. Sic aliqui memorant. tamen aliorum, quibus tutius creditur, diversa de hujus hominis casibus narratio hæc est. Ajunt eum diu detentum a Persis, inventa denique fugæ via, se proripuisse in Tractus Occiduos; ibique oblatum suis Bulgaris, famæ commendatione, & ex ea opinione fortitudinis, ab iis promeruisse titulum ibi usitatum dignitatis, cui a *Sebasto*, sive Augusto derivatum nomen tribuitur. Hoc
D ille insignis honore, Michaeli Augusto Juniori se se offert, tunc in illis Partibus haud prospere contra Turcos & Amogabaros belligeranti. Unde ab illo, quodvis auxilium tali suo tempore opportunum ducente, facile impetrat, ut se peditem mille peditum (tot enim circiter de novo collegerat) ductorem, imperialibus auspiciis contra Persas militare pateretur. At ille sic prætextu armatus Persici belli, regiones Romanas circa Thessalonicam illa sua latrocinali infestavit manu; non, ut Thessalus, se gerens, sed bulgarico plane instituto, & more suo, prædis agendis intentus. Hactenus de illo. Nunc ad Persas redeamus quos in Chenchrearum obsidione reliquimus. Hi deletis Choerobosci copiis quæ suppetias obsessis venerant, & ipso comprehenso, sine ullo jam metu instare conclusis, & omnem ab iis rerum necessariarum arcere importationem perseverarunt: quoad tandem aquæ defectu, potiti Arce, quoscumque illic reperunt, perpaucis elapsis, peremerunt gladio: deprædatique cuncta ibi reposita, flamma tectis subjecta, id Castrum funditus deleverunt.

CAPUT XXVIII.

Expeditio Imperatoris Michaelis in Partes Occiduas.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. ἠδένουν δ' αὖθις τὰ κατὰ Δύσιν, καὶ κακῶς εἶχον

E Sed de his tantum retulisse, sit satis. Res porro interim occiduæ laborabant, & ruebant pessum, Osphentisthlabi Romano Impe- pag. 308.

tio infesti potentia tunc corroborata, inclinato ad ipsum Eltimere. Hi viribus junctis, Hæmo subjecta populabantur, & plerasque illic Romanis Arces, compulsas ad deditionem, capiebant. in his, Ctenia, Rosocastrum, & alias plurimas sibi subjecerant. Jam autem Sozopolis cum circumsitis Pagis, Mesembrea quoque, Agathopolis & Anchialus in proximo stabant discrimine; nec longe a consilio deditionis abesse videbantur. Æstuabat Augustus senior hæc audiens; & hinc quidem ad obviam eundum malo grassanti stimulabatur: inde autem totum ejus ad se rapiebant animum Tractus Orientalis deploratissimæ res. In his angustiis, necessitate ineluctabili cogente, decrevit Filium Imperatorem in Occiduas Regiones mittere; ac præparata prout licuit ea Imperiali expeditione, proficisci eo cum Michaele simul jubet Glabam, e familia Tharchaniotarum, Protostratorem virum, & fortem & belli artium usu peritum, ad hæc præsentis celerisque in ambiguorum occursu consilii, qua ultima dote nunc fere valebat sola; quoniam podagra, qua plerumque infestabatur, ne bellicis operam posset navare facinoribus, prohibebat. Ad juniorem igitur Augustum stativa Bizyæ habentem universæ occidui Tractus Romanæ copiæ edicto undique occurrere jussæ, congregabantur. Sed eæ ubi omnes convenerunt, haud tales sunt repertæ quæ prudenter committi cum Bulgaricis numero superioribus possent. Cum tamen nunciarentur apparere Bulgari circa Sozopolim, & providere tutelæ Urbis summa necessitas Michaelem Augustum subigeret, misit eo tentaturum quantum ex usu præsenti militaris prudentia dictaret, ex Bulgaris Bossilam, Smiltzæ & Radosthlabi minimum natu fratrem. Hic celeriter illuc occurrens, trepidationem injecit non modicam Hostibus; & quotquot ex ipsis obvios habuit, fusis incursu primo fugatisque, etiam persequendo institit fuga trajicientibus Scafidam amnem, ubi eis infortunium occurrit. Pons enim ipsis transeuntibus concidens, flumini & gladio miseros divisit, partim undis haustos, partim cæsos ferro instantium. Hic tamen militantes Romanis Bulgari morem patrium tenuerunt, parcendi hostibus bello captis, eosque illæsos dimittendi. *Edit. Rom. pag. 309.* Abire igitur incolumes passi sunt plerosque, illustrioribus exceptis. ita ut præter eos qui in conflictu pugnantes ciderant, reliqui magno numero, concedentibus victoribus, salvi recederent. Hi rursus manu facta in Agrum Adrianopoleos irruentes, prælio secundo cum nostris facto, præterquam spolia cæsorum diripuerunt, etiam quos vivos potuerunt capere e Romanis militibus plurimos, haud pari ejus qua cum ipsis erat actum, misericordia impertierunt: non enim pepercerunt plerosque occidere. Accidit ea belli offensio nostris rebus perincommoda, fortuna more suo, & marte vario, vices successuum alternantibus. Isti factæ alienissimo tempore jacturæ vehementer Augustus Junior indoluit: ac quoniam per infestam regionem hostilibus incursibus proficiscendum ipsi Adrianopolim erat, necesse habens idoneo copias numero alicunde cogere, multos illic repertos viros fortes & belli experientes, qui olim in Oriente militaverant, conscribere, ac sic exercitum supplere constituit. Verum ii, quod amissis domibus peregre profugi, extrema rerum omnium egestate premebantur, vestiendi scilicet atque armandi, numeratisque auctorandi stipendiis fuere. Ad hoc Augustus quamcumque ad manum habuit, pecunia, expensa, cum longe plura res posceret, ne imperatoriæ quidem supellectili tali occasione parcendum ducens, quæ vasa aurea & argentea extulerat ad familiare ministerium, conflari &

A ἐξ Ὀσφεντισθλάβου, Ἐλτιμηρῆ πρὸς αὐτὸν ἀποκλίναντος. Κἀπειδήπερ τὰ κατὰ τὸν Αἷμον ἐδῄουν, καθ' ὁμολογίας τὰ πλεῖστα ᾕρουν. Κτένια καὶ Ῥωσόκαστρον, καὶ ἄλλαττα πλεῖστα. ἤδη δὲ καὶ τὰ κατὰ Σωζόπολιν καὶ Μεσέμβρειαν, Ἀγαθόπολίς τε καὶ Ἀγχίαλος ἐκραδαίνετο, καὶ τοῖς ἑτοίμως ἐῴκεσαν προσχωρήσουσιν. ἐν ἀπόροις ἦν ὁ Κρατῶν, καὶ προκαταλαβεῖν τὴν ἐς τὰ πρόσω ἔφοδον ἐσπούδαζε. Τὰ μὲν οὖν κατ' Ἀνατολὴν, πρὸς ἄλλοις τὸν νοῦν ἔχειν αὐτὸν οὐκ ἠφίει. ὅμως τῷ τῶν πραγμάτων ἀναγκαίως στενοχωρούμενος, ἔγνω τὸν υἱὸν ἀποστεῖλαι καὶ Βασιλέα. καὶ δὴ παρασκευασάμενος τὰ πρὸς B ἔξοδον, συνεκπέμπει τούτῳ καὶ Γλαβᾶν ἐκ Ταρχανειωτῶν Πρωτοστράτορα, ἄνδρα Ἀρεϊκὸν μὲν καὶ ἐμπειροπόλεμον, τὰ πλεῖστα δὲ τῷ τῶν βουλῶν ἐπηβόλῳ. ἡ γὰρ ποδάγρα προσίστατο τὰ πολλὰ πρὸς τὸ πράττειν δυνάμενον κατορθοῦν. Συνήγοντο γοῦν αἱ δυτικαὶ δυνάμεις περὶ τὸν νέον Βασιλέα προσκαθήμενον τῇ Βιζύῃ. ἀλλ' οὐκ ἐδόκουν αὐτάρκεις πρὸς ἀνταγώνισιν. ὅμως φανέντων Βουλγάρων περὶ Σωζόπολιν, ὁ Βασιλεὺς ἐκπέμπει σὺν ἅμα πλείστοις τὸν ἐκ Βουλγάρων Βοσίλαν, τὸν Σμίλτζου καὶ Ῥαδοσθλάβου ὕστατον ἀδελφόν. ὃς δὴ καὶ διὰ ταχέων ἐπιστὰς, καὶ φόβον ἐμ- C βαλὼν οὐ μικρὸν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν παραυτίκα τρέπει τοὺς ἐπιόντας, καὶ τὸν Σκαφιδᾶν ποταμὸν περαιουμένοις οὕτως ἀκόσμως, δυστύχημα συναντᾷ, καὶ ἡ γέφυρα καταπίπτει. καὶ ποταμὸς ἐντεῦθεν καὶ ξίφος, τοὺς ἀθλίους διεμερίζετο, καὶ φόνος οὐχ ὁ τυχὼν γίνεται. τοῦτο Βουλγάρους ἐτρωύει, καὶ σφίσι σύνηθες ὂν, ἀναιμωτὶ τοὺς ἑαλωκότας ἀπολύειν, χωρὶς μέντοι τῶν ἐπιφανῶν καὶ μεγάλων, ὡς μόνους συμβαίνειν πίπτειν τοὺς ἀνθισταμένους κατὰ τὸν πόλεμον. Οἱ δὲ κατὰ τὴν Ἀνδριανοῦ προσβαλόντες, καὶ τὰ λάφυρα διαρπάζοντες, σφαλέντων τῶν ἡμετέρων τύχης ἀστασίᾳ, καὶ D τῷ ἀλλοπροσάλλῳ τοῦ Ἄρεος, πολλοὺς οὐκ ἀπώκνουν φονεύειν. Ὅθεν καὶ Βασιλεὺς ὑπερπαθήσας, ἐπεὶ ἔδει καὶ ἱκανὰς συγκροτεῖν δυνάμεις, ἐφίστασθαι μέλλοντι τῇ Ἀνδριανοῦ, πολλοὺς μέν τινας ἐκ τῆς Ἕω συνηπείγετο ἐμπειροπολέμους. ἀλλὰ γυμνοὶ τῶν ὑπαρχόντων ἦσαν οὗτοι καὶ ἐνδεεῖς. τούτους γοῦν ἱκανοῦν ἐκ τῶν δυνατῶν προμυθούμενος, τὰ πολλὰ τῶν ἰδίων σκευῶν, ὅσα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἦσαν ἐξειργασμένα, συνοτρυνούσης εἰς τοῦτο καὶ τῆς Αὐγούστης Μαρίας, τὰ γὰρ πλεῖστα ἐκ τῶν αὐτῆς ἦσαν προικώων, ὧν οἴκοθεν ἐπεφέρετο, πέμπει πρὸς πόλιν εἰς νόμισμα ταῦτα κοπῆναι προστάσσων. ὃ δὴ γεγονὸς τὴν ταχίστην, καὶ E στρατὸν εἰς χιλιοστύας, ἐξετοιμασάμενος, ἐπὶ τῆς Ἀνδριανοῦ σὺν πολλῷ τῷ θάρρει σφίσι συνεξορμᾷ. καὶ τὴν Αὐγοῦσταν ἐκεῖ καταλιπὼν, πρότερον τὴν Θεοτόκον ποτνιασάμενος, κατὰ τὸν ἔξω ζυγὸν, ὃν καὶ Ῥωμανίαν λέγουσιν, εἰκοστῇ τρίτῃ Ποσειδεῶνος ἀρεϊκῶς εἰσβάλλει, καὶ τὰ ἀπὸ Ῥαχούβεως καὶ ἐς Στίλβνον, μέχρι καὶ

Κόψεως, τὴν παλαιὰν παροιμίαν ἀνανεούμενος, λείαν Μυσῶν ἀπεργάζεται, καὶ τὸν Ελτιμηρίων ἀποκλείει. αὖθις δὲ τὰ ὅμοια δράσας καὶ ἐφ' ἡμέραις τὴν τῶν ἐναντίων καταδραμὼν, πρὸς Ορεςιάδα ἐπαναζεύγνυσι. Ταῦτ' ἀκουσθέντα ἐκ τῶν πρὸς τὴν Αὐγούςαν Μαρίαν, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Βασιλέως Θεοδώρου γραμμάτων, ἡ ὁμωνυμία τῆς Ρεαχούβεως θόρυβον ἐμποιεῖ Βασιλεῖ. τὸν γὰρ Στίλβνον εἰδὼς ἐκ φημῶν, καὶ τὴν Κόψιν, ἐπεὶ καὶ περὶ τῆς Ρεαχούβεως ἐρωτῶν, ἐγγὺς τῶν ὁρίων Τερνόβου ταύτην ἤκουε κεῖσθαι ἐκ μεσημβρείας, ἡμερησίαν ὁδὸν διέχουσαν, χλεύην ὅλως ὑπελάμβανε τὰ γραφόμενα, καὶ οὔτε συμβαλεῖν εἶχεν εἰς ἓν, τὰ πόῤῥω διεςῶτα, καὶ τόλμαν ὄντως εἰκαίαν, εἰ τοῦτ' ἐπράχθη, καὶ κίνδυνον ἀναγκαῖον τοῖς εἰσελθοῦσιν, ὡς τὸ εἰκὸς ὑπελάμβανεν. ἦν δὲ ἄρα, ὃ καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἠκούετο, ἑτέρα τις ὁμωνυμουμένη Ρεάχουβις, ἣν καὶ ὑποκορίζόμενοι ἄνθρωποι, Ρεαχοβίτζαν ἐκάλουν. Καὶ οὕτω θόρυβος μὲν ἐπέπαυτο, τὸ δ' ἀσφαλὲς τῶν γραμμάτων κατελαμβάνετο. Οὔπω δὲ καὶ Ποσειδεὼν ἐπληροῦτο, καὶ ἐντελεῖς φῆμαι, μήνυτρα καθαρὰ ἐκ τῶν ὑςέρων ἐπαναζεύξαντος, λίαν διεβεβαίουν, ὡς οἱ Βούλγαροι ἔκαμον.

A in nummos ſignari juſſit, ultro ad idipſum adhortante Maria Auguſta ipſius Conjuge, cujus ea pleraque dotalia erant bona, Domo paterna, dum ad Nuptias Michaelis duceretur, elata. Ex his Conſtantinopolim miſſis, & illic cuſis in monetam, confeſtim auctus pecunia Michael, multorum millium exercitu parato, cum hoc Adrianopolim fiducia magna ſe contulit. Ibique Auguſta relicta, prius Deiparam veneratus, in Regionem jugo exteriori ſubjectam, quam & Romaniam vocant, viceſima tertia Auguſti die hoſtiliter incurrit: & a Rachubi ad Stilbnum, hinc uſque ad Copſim, veterem renovans paroemiam, cuncta late prædam Myſorum fecit: Eltimeremque excluſit. Hinc curſu converſo, pari obvia vaſtandi felicitate, alias quoque Hoſtium terras incurſans, ad Oreſtiadem pervenit. Hæc cognita Con- B ſtantinopoli primum ſunt litteris eo Adrianopoli miſſis ab Auguſta Maria, quas ad illam ex ipſo Exercitu dederat Theodorus Michaelis Auguſti Frater. quibus ſic Andronicus Imperator auditis, turbatus parumper eſt; animum dividens in admirationem & ſolicitudinem. Cauſa commotionis fuit homonymia duorum locorum quæ diverſa & ab invicem longe diſſita, uno tamen & eodem Reachubis appellantur nomine. Norat ille ex fama, ubi Stilbnus, ubi Copſis eſſent ſitæ. quoniam autem alium terminum deprædatarum a Michaele Auguſto terrarum memorari Reachubin videbat, & de hac percontans, audiebat propinquum hunc locum eſſe finibus Ternobi Regiæ Urbis Bulgarorum a Meridie, non plus quam diei unius itinere medio, mirabatur tantum ſpatium hoſtilis ditionis uno incurſu vaſtari a noſtris potuiſſe, illudique ſibi ac falſo hæc jactari ſuſpectabat: prætereaque metuebat ne, ſi vera narrarentur, ii nimium intra Hoſtium præſidia progreſſi, audacia inconſulta locum cladi dediſſent, ni propere ſuccurreretur, mox accipiendæ deprehenſis illic unde receptus non daretur. Re autem vera nihil tale peccaverat Michael, proculque a circumventionis periculo aberat. Non enim uſque ad Reachubin Ternobo vicinam proceſſerat: ſed erat procul ab iſta priori diſtans alia Reachubis, quam vel ad differentiam, vel ad ſignificandum hanc illa minorem eſſe, Homines illorum Tractuum diminutiva forma Reachubitzam vocitabant. Hoc poſtmodum comperto, acquievit Imperator: & agnita litterarum fide, gaudium proſperi ſucceſſus animo ſecuro cœpit. Nondum totus menſis Sextilis effluxerat, cum jam fama facti conſtans, & indicia ſyncera, perlata in Urbem plene illic cunctis perſuaſere, graviter a Noſtris Bulgaros premi, laborareque res horum.

Edit. Rom. pag. 310.

CAPUT XXIX.

Pugna proſpera Principis Lazorum Alexii contra Genuenſes.

ΤΟῦ δ' αὐτοῦ ἔτους καὶ ὁ τῶν Λαζῶν ἀρχηγὸς, καὶ τῆς Βασιλέως αὐταδέλφης παῖς Αλέξιος, τῇ δεσποτικῇ σεμνυνόμενος μοίρᾳ, καὶ τὸ Τραπεζήιον ἄςυ κατέχων, Γεννουΐταις γίνεται διὰ μάχης ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. Γεννουΐταις ἦν σύνηθες ἐξ ἀρχαίου κατοικοῦσι τὴν χώραν, ἀπομερίζειν τὰ κέρδη ὧν μετεχείριζον ἐκ Κομμερκίου λεγομένου Ρωμαϊκῶς τοῖς τῆς χώρας ἄρχουσιν. ἐπεὶ δ' ηὐξάνοντο κατὰ πόλιν, καὶ ταῖς ἀτελείαις ἐμεγαλύνοντο, ὥςε καὶ τὴν Αντιπεραίαν τῆς Βυζαντίδος ἀποχαρισθῆναι σφίσιν εἰς οἰκισμὸν, ἅμα μὲν ἀσφαλῆ, ἅμα δὲ καὶ μεγαλοπρεπῆ τοῖς οἰκοδομήμασιν, ἠδόξουν ἐντεῦθεν τὴν ἐκεῖ τῶν φορτίων ἀναψηλάφησιν, καὶ βαρέως ἔφερον τὰς εὐθύνας. εἰ παρὰ Βασιλέως ἀτελείαις τιμώμενοι, τοπαρχοῦσιν ἄλλοις καθυποκλίνοιντο. ὑβρισθέντες τοίνυν ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ κοινοῦ σφῶν συνεδρίου, πρέσβεις πρὸς τὸν Αλέξιον πέμπουσιν, ἀπαιτήσεις τινὰς προτεινόμενοι, αἷς

C EOdem anno Lazorum Princeps, ſorore Imperatoris natus, Alexius, Deſpotica inſignitus poteſtate, & Urbem illic Trapezuntem obtinens, pugnam fecit cum Genuenſibus, tali quadam ex cauſa. Genuenſibus ex antiquo Inquilinis Regionis ejus, erat ſolitum, lucri partem ex commercio quæſiti impertiri loci Principibus. At poſtquam ii aucti opibus Conſtantinopoli numeroque ſunt, & illic immunitatibus donati Tributorum, ſplendore atque opulentia excreverant; eo quidem uſque ut Galatam, adverſum in Orientali continente Byzantio ſuburbium, conceſſu Auguſtorum in proprium ſibi domicilium haberent, ſimul egregie munitum ad ſecuritatem, ſimul magnificis ſuperbe ornatum Ædificiis; ignominioſum deinceps ſibi putarunt, pati am- D plius perſcrutationem Sarcinarum ſuarum, quæ Trapezunte fieret, ad excipiendam inde Principi debitam partem: ac coerceri dum in fraude deprehendebantur, graviter ferebant: indignum eſſe cauſantes, qui tam honorificis privilegiis immunitatis ornati ab Imperatore fuiſſent, eos a minutis Toparchis teneri tamen vectigales & ſubjectos. Hoc ergo injuriæ loco ducentes, pri-

mum ex communi Concilio ipsorum legatos ad Alexium mittunt, quædam postulantes; quibus cum ille haudquaquam assentiretur, statim ipsi simularunt migrare se simul omnes e Laxorum terris numquam redituros velle. Ac quoniam naves ipsorum longæ in Portu stabant, subito per eas omnes præconio edicunt, expedirent se cuncti ad proximum abitum. quam id imperatum celeriter, tam prompte impigreque, ut sine mora parere ur, a singulis opera dabatur. Nihil his motus Lazorum Princeps, abire quidem Genuenses perfacile passurum se ostendit; sive intelligens hæc in speciem ostendi, sive ut ex vero res gereretur, commercium eorum parum curans. Cæterum præfracte institit exigere, prius quam solverent, id quod ipsi pro Sarcinis jam ante ab iis in suam terram illatis, jure hactenus recepto deberetur. Genuenses ad hanc denunciationem Principis, in consuetam ipsis elati confidentiam, facturos quod poscebatur, palam se negabant, retrahebantque interim quantum poterant, merces in naves. Hic enim vero cunctandum amplius Princeps haud ratus, quas habebat ad manum Ibericas copias ad pugnam expedit. Committitur prælium utrinque: volantibusque ultro citroque jaculis, plurimi invicem cadunt. Victoria porro haud dubie vergebat ad Iberos, maloque stabat loco sors Genuensium. Ad extremum incumbentibus vehementius Iberis, Genuenses resistendo impares, & quod secuturum metuebant, præcaventes, ignem injiciunt in exterius suburbium Trapezuntis non ad spem victoriæ, sed quo, si forte trepidantibus ad extinctionem incolis, aliquam inire rationem possent se ac sua in tutum subducendi. Damnum ex hoc incendio immensum Indigenarum extitit, sed longe majus Genuensium. Nam sarcinæ ipsorum confertæ pretiosis mercibus tanta mole ac numero ut naves duodecim (quot in Portu stabant) complere possent, eodem igne consumptæ sunt. Ea clade ac jactura demittere animos coacti Genuenses, Pacis consilia sunt amplexi.

Edit. Rom. pag. 311.

A ἐκείνου μηδόλως συντιθεμένου, ἀναχωρεῖν τῆς χώρας παμπληθεὶ τε καὶ πανομιλεὶ εὐθέως ἐσχηματίζοντο. Κἀπειδήπερ καὶ νῆες μακραὶ σφῶν τῷ λιμένι ἐνώρμουν, τὴν ἀπανάστασιν διεκήρυττον. Καὶ οἱ μὲν ἐκήρυσσον μάλ' ὦκα, οἱ δ' ἡτοιμάζοντο. ὁ δ' ἀρχηγὸς τῆς χώρας, ἀναχωρεῖν μὲν ἠφίει, καὶ ἠφρόντισει τῶν φαινομένων, πλὴν τῆς τῶν φορτίων πῶς μισθίδος ἄνωθεν καταχθέντων, καὶ λίαν ἀντείχετο, ὡς ἐπὶ τῆς χώρας αὐτῷ γεγονότων. οἱ δὲ τῷ καθ' αὐτοὺς καὶ συνήθει φρονήματι, ἐμετεωρίζοντο, καὶ πρὸς τὰ ἐπεσταλμένα ἀντέτεινον καὶ ἀντέπων. Κἀντεῦθεν Ἴβηρας ἔχων ἐκεῖνος, τὴν B πρὸς σφᾶς ἀναθαρρεῖ μάχην, καὶ παραυτίκα ἔρις καὶ πόλεμος ἐξ ἑκατέρων συγκροτεῖται, καὶ ἀλλήλους ἔβαλλον, καὶ συνεχεῖς ἔπιπτον. ῥέπει δ' ἡ νίκη τοῖς Ἴβηρσι, καὶ κακῶν Γεννουῖται εἶχον. τέλος, ταῖς τῶν Ἰβήρων προσβολαῖς ἀντέχειν μὴ ἔχοντες, καὶ πρὸς τὰ ἐφεξῆς δεδοικότες, πῦρ ἐνιᾶσι τῇ ἔξω τῆς πόλεως χώρᾳ, οὐ κατὰ χρείαν νίκης, ἀλλ' ὥστε μόλις τὸ κακὸν ἐκφυγεῖν, θορυβηθέντων τῶν ἀντιπάλων. τὸ δ' ἦν, ζημία μὲν οὐ μέτρῳ ποσουμένη καὶ τοῖς αὐτόχθοσιν. οὐχ ἧττον δὲ, ἀλλὰ καὶ πολλῷ μᾶλλον ἐζημίου κἀκείνους τὸ πῦρ. Φορτία γὰρ ἐκεῖνα δυοκαίδεκα ναυσὶν ἀρκέσοντα πρὸς C τὴν πλήρωσιν, τόσαι γὰρ καὶ προσώκελλον ἐν λιμένι, δαπάνημα γίνονται τοῦ πυρός. καὶ τοὐντεῦθεν ταπεινωθέντες, τὰ τῆς εἰρήνης ἠσπάσαντο.

CAPUT XXX.

De rebus Annæ Reginæ in occiduis Tractibus degentis.

CÆterum neque Anna Regina in Occiduo degens Tractu, neptis Imperatoris, quiete secura, & immunis malorum ab Italis esse sinebatur. Sed ex quo exclusa facultate collocandæ filiæ juniori Augusto Michaeli, propter intimam consanguinitatem inter illum, & se, Caroli Filium Philippum in Generum adsciverat, prout superius memoravimus, assignatis ei Dotis nomine, Urbibus, & Regionibus quibusdam: Philippus idem, & Latini subito voluerant ea sibi loca subjicere, & Italicis contributa Diœcesibus, suis ipsorum impertire sacris, & legibus regere. At eorum hoc studium Anna variis cunctandi eludebat artibus: magnopere præcavens, quod matrimonialibus pactis convenerat, ne omnino sua filia Ithamar, transire ad ritum latinum e græco patrio cogeretur, quod jure futurum metuebat, si Arces ejus & Terræ, semel præsidiis Latinorum tenerentur. Dum sic illa traditionem Urbium differret, Philippo cum suis contra instante; verens Anna ut par ad extremum resistendo esset, auxilia Imperatoris respectabat, in ejus partes inclinans, & ad illum sibi arctius jungendum, conjugium proponens Filii sui Thomæ, cum Filia Junioris Augusti Michaelis; promittens talis nomine Matrimonii Sponso suo filio cessuram easdem Urbes ac Terras, quas doti filiæ Ithmaris addixerat, Genero Phi-

D ΟΥ μὴν δὲ καὶ ἡ κατὰ Δύσιν Βασίλισσα Ἄννα, ἡ καὶ αὐτανεψία τοῦ Βασιλέως, τῶν ἐκ τῶν Ἰταλῶν ἀνεῖτο κακῶν. ἀλλ' ἐπεὶ τοῦ πρὸς τὸν Βασιλέα Μιχαὴλ ἀποκρουσθεῖσα κήδους διὰ τὴν συγγένειαν, τὸν τοῦ Καρούλου υἱὸν ἐπεγαμβρεύσατο Φίλιππον, καθὼς φθάσαντες εἴπομεν, καὶ πόλεις ἦσαν καὶ χῶραι τὰ εἰς προῖκα δοθέντα. οἱ μὲν ἐξ αὐτῆς χειροῦσθαι τὰς πόλεις ἠβούλοντο καὶ Ἰταλικαῖς διοικήσεσι τὰ κατ' ἐκείνας ἰθύνειν. Ἄννα δ' ἐργολάβει καὶ ἀνεβάλλετο, προβαλλομένη τὴν τῆς θυγατρὸς Ἰθάμαρ πρὸς τὰ Ἰταλικὰ ἤθη συγκείμενον ὂν, μὴ μεταπεσεῖν ὅλως βιασθῆναι μετάκλησιν. E Διὰ ταῦτα καὶ πρὸς Βασιλέα αὐτὴ ἀπέκλινε, καὶ τὸν παῖδα Θωμᾶν γαμβρὸν ἐπειρᾶτο ποιεῖν τῷ Βασιλεῖ Μιχαὴλ, ἄξια διδοῦσα τὰ ἕδνα, τῷ τὸν γαμβρὸν ἀποπροσποιεῖσθαι. Ὁ δὲ μηδὲν μελλήσας, μὴ δ' ἐς νέωτα ὑπερθέμενος, στόλον ἀρτύεται, ναυσὶ μακραῖς τέσσαρσι πλείοσι τῶν εἴκοσιν. αἷς δὴ καὶ ἐκπανεγγὺς ναυλοχησάμενοι, τὸν τόπον ἠρήμουν, καὶ ἐν στενῷ κομιδῇ τὴν Ἄνναν καθίστων, ἐπιβοωμένην Βασιλέα,

καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἀρωγὴν θέλουσαν. Ἀλλ' ἐκείνη μὲν καὶ οὕτως ὡς εἶχε κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνταγωνιζομένη, ἐπὶ τοῦ προτερήματος ἐγεγόνει· Τὸ δέ γε κῆδος, καὶ ἐσαῦθις ἤνυστο.

lippo abdicando. Id parari ſimul Philippus ſenſit, haud momento cunctatus, Claſſem ar- *Edit. Rom. pag. 312.*
mat navium longarum plus quam viginti quatuor; e quibus terræ ſibi debitæ appulſis exſcendens, late vaſtabat regiones Annæ ſubjectas ditioni. Unde ipſa in arctas redacta anguſtias, implorare quidem volebat Imperatoris opem, ejuſque validis auxiliis juvari: tamen ſuis ipſa præſentibus ad reſiſtendum prout poterat uſa ſtrenue copiis, ſuperior interim evaſit: rebuſque integris ſervatis, deſtinatam affinitatem, quo prius deſignaverat, tandem perfecit modo.

CAPUT XXXI.

Fuga Alanorum e Caſtris Magni Ducis: eorumdemque ſucceſſus bellicus ad Pegas.

Βασιλεὺς δὲ ἀναγκαίως ἐν ὑπερθέσεσιν ἦν, πρὸς ὅπερ ἂν ἠξιοῦτο διὰ τὰ συμβαίνοντα τῷ σφετέρῳ Κλήρῳ, πολλῆς καὶ μεγάλης τῆς ἐπιμελείας χρήζοντα, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ τὸ ξενικὸν ἅπαν, ὡς μὲν Ἰταλοὶ, ὡς δ' Ἀλανοὶ, ταῖς γνώμαις ἠλλοτριοῦντο, δυσχερεῖς ὄντες πείθειν, καὶ πρὸς τὰ παρὰ Βασιλέως ἐπεσταλμένα καθυποκλίνεσθαι. τῷ μὲν οὖν μεγάλῳ Δουκὶ, τοῦτο μὲν κατὰ Μαγνησίαν, τοῦτο δὲ κατὰ Μιτυλήνην διάγοντι, αἱ συχναὶ προστάξεις, τοῦ ὑπερθέσθαι τὸν πρὸς τοὺς Μαγνησιώτας πόλεμον, καὶ περᾶν σὺν ἅπαντι τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ κατὰ Δύσιν πρὸς τὸν ἀνάκτορα Μιχαὴλ· εἶναι γὰρ καὶ Μαγνησιώτας ὑπηκόους τῇ Βασιλείᾳ, εὐφημοῦντας ὁσημέραι τοὺς Βασιλεῖς, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν παροινίας εὐθύνας εἰς καιρὸν ὑπέχειν δυναμένους, οὐδὲν ἦσαν, καὶ λόγοι τηνάλλως λεγόμενοι, Ῥωμαίους ἀνδρολογοῦντι, καὶ μάλιστα ἐπὶ Μαγνησιώτας, καὶ εἰ μὴ ἀναστατοίη τούτους, οὐ δὲ ζῆν θέλοντι Ἀλανοῖς δὲ καὶ μᾶλλον διὰ τὰ προσυμβάντα κατὰ Κύζικον, οὐκ ἦν ἀρεστὰ τὰ πραττόμενα. Ἀλλὰ πανδημεὶ ὑπὲρ πεντακοσίους ἀφίσταντο. Κἀπειδὴ ἀπείρητο τούτους μὴ περαιοῦσθαι κατὰ τὴν Καλλίου ἐπὶ τὰ σφέτερα, ἀλῆται τόπους ἐκ τόπων ἀμείβοντες, ἔξω που τῶν Πηγῶν σκηνοῦσιν, οἷς Βασιλεὺς πέμπων καὶ ἱκανὰ ἀργύρια, προσέταττεν ὑποστρέφειν. τοῖς δὲ θάνατον τῆς ὑποστροφῆς ἀνθαιρουμένοις συνέβη τῷ τέως ἀνδραγαθῆσαι φανέντων Περσῶν. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν εἰς ἐννεακοσίους ἐποσοῦντο, καὶ τὴν μάχην ὡς εἰπεῖν μετὰ θάρρους εἰσβάλλουσι ἐκ μιᾶς· Οἱ δ' ἐν μέρει συμβαλόντες, ὡς εἰς διακοσίους ποσοῦσθαι, τῶν ἄλλων αὐτῶν ὡς ἐκ πολλοῦ διασκεδασθέντων, ὅμως τοὺς μὲν κτείνουσι, τοὺς δ' αἱροῦσιν, εἰς φυγὴν τραπέντες, αὐτοὶ μηδὲν παθόντες τῶν ἀνηκέστων.

At Imperator Andronicus acribus hinc Eccleſiaſticarum inde politicarum rerum varie ac graviter laborantium, in diverſa tractus curis, in neceſſaria deliberationum incertitudine ſuſpenſus fluctuabat. Nam & Cleri ſui ſtatum, Patriarchæ huic parum æqui, palamque exoſi, auſtero inviſoque regimine turbatum, præſenti ſua & efficaci plurimum indigere providentia videbat: aliunde vero crucem illi figebant increbeſcentes ab Exercitu nuncii, de diſſenſionibus illic Italos inter, & Alanos exitioſe nec revocabiliter commiſſis; quas iterata ſua juſſa ſedare hactenus nequiviſſent, odio in utriſque mutuo extinguente reverentiam Imperii, & contumaciam iratis inflexibilem afflante. Iſtius contumaciæ primum, & maxime moleſtum in Magno ipſo Duce ſpecimen extabat. Nam cum eum jam adhuc degentem Mitylene (quo tempore Magneſiæ ab illo defectio contigit) præciſis, ſed irritis mandatis avertere tentaſſet a conſilio ſtatim oppugnatum eundi Magneſienſes; cumque ex quo intellexiſſet jam eumdem obſidere Magneſiam, non minus inutili conatu retrahere ipſum a tali cœpto ſategiſſet; quam poterat efficaciſſime imperans, ut eo intempeſtivo dilato bello, univerſas quas ſecum habebat copias, trajecto confeſtim mari, duceret in tractus occiduos ad Imperatorem Michaelem; allegans Magneſienſes, utcumque aliter peccaſſent, perſtare tamen in profeſſione ſubmiſſionis ad Imperium, & quotidie Auguſtis, ſuæ in eos obſervantiæ indicibus acclamationibus, bene precari: ejus porro quod perperam egiſſent, commodiori poſſe tempore ab ipſis pœnas repeti. hæc inquam Andronicus Duci Magno, licet inſtantiſſime iterans, ſurdo canebat; adeo quidem obfirmato in propoſito Magneſienſes ulciſcendi, ut ſuas *pag. 313.*
copias ad id inſufficientes deprehenſas, novis Romanorum delectibus augeret: omninoque præſeferret, ſe, niſi deleta illa ſibi rebelli urbe, haud velle vivere. Verum illis quos illic ſub ſignis habebat Alanis, ſubinde reputantibus quid Cyzici paſſi ſſent, minime placebant quæ tunc fierent. Quare hi capto tempore, omnes ſimul, numero quingenti, a Caſtris magni Ducis injuſſu abeunt: & deſperata facultate trajiciendi freti ad Callipolim, ſicque in ſuas ipſorum terras recedendi; vagi, ſtationibus crebro mutandis, huc illucque ferebantur. Eo incerto curſu perlati ad viciniam Pegarum, certo loco extra oppidum Tabernacula fixere. Illic eos conveniunt miſſi ab Imperatore, qui numerata ipſis pecunia non modica, juberent, redire unde fugerant; ac ſigna repetere. at illi ſic parati erant animis, ut mortem obire mallent, quam ſub exoſi & irritati Ducis imperium redire. Interim occaſio illis rei bene gerendæ oblata eſt, quadam forte in illis partibus apparente Perſarum manu: ſatis illa quidem valida, nongentorum videlicet armatorum. cui cum Alani occurrerunt, haud omnes ſimul aderant: ſed ducenti dumtaxat; aliis trecentis, ex quo a caſtris receſſerant, dudum varie diſperſis. Tamen ita opportune ita fortiter in Perſas incurrerunt, ut multos eorum interficerent, reliquos fugarent; & fugacibus inſtando, plurimos eorum caperent; nemine ſuorum aut deſiderato aut graviter ſaucio.

CAPUT XXXII.

Prodigium Patratum a Sancta Martyre Theodosia.

A INter hæc perpetratum est prodigiosum miraculum sanctæ Martyris Theodosiæ, quod equidem horum Historiam Temporum tradere litteris professus, haud citra periculum reprehensionis, & inofficiosi culpam silentii, distincte hoc loco referre omitterem: utique cum Dei opera vulgari, & scriptis sermonibusque celebrari digna sint: nec fraudanda Posteritas rei notitia utilissimæ cognitu, quam nisi audiret me narrante, detrimento afficeretur haud modico. Eadem porro promulgata, certo demonstrabit argumento, invigilare rebus humanis Providentiam divinam: nosque Deo curæ esse, præsenti quasi pignore fidem faciet. Adolescens quidam Constantinopoli surdus annis non paucis & mutus fuit: qua ipsa miseria victum alia sibi ratione parare prohibitus, mercede famulans victitabat; idque non apud unum B permanens constanter, sed subinde mutans Dominos. Locavit is inter alios operam cuidam Pegonitæ nomine, proxime conspicuum Templum Dei-Præconum Apostolorum habitanti. Apud hunc muto Juveni diversanti, sancta Martyr & Virgo per somnum superne apparens se obtulit: eumque omnino jussit ad suam ipsius sacram Ædem cum cera & thymiamate proficisci. Experrectus ille nutu & gestu, prout potuit; visum exposuit Domesticis, ita ut satis illi perciperent; quare ab iis acceptis quæ sancta Virgo afferri mandarat, cum his accurrit ad Templum; illicque sat longo veneratus Divam spatio, & oleo lampadis inunctus, procidens sub pedes juxta morem, supplex Martyri fit. Inde revertenti nescio quid moleste pruriebat in auris intimo. Quare cum subinde illuc immisso indice, non parceret scalpere, C ecce inde inopinatissime decidit forma quædam insecti, vivi, ut apparebat, & alis instructi. Quod cum ille admirans contrectasset cupide, ac mox indulgens naturali odio quo ferimur in infesta, ulcisci noxiam bestiolam elidendo pararet, illud, quidquid erat, confestim ex oculis evanuit. Solatio tamen fuit quod incommoda prurigo, qua in penitissimis auriculæ cavernis importune punctus paulo prius fuerat, vel plane resedisse, vel remissius inquietare videbatur. Qua experientia ejus animus, quodam eventus felicioris augurio, in spem plenæ curationis excitabatur. In hoc gaudio, surdus tamen ut prius, ingressus herilem domum, admonetur, quibus solebat signis a familiari ministerio Præfectis, ut ignem accenderet pani coquendo: jam enim a Pistore farinam afferri mox in massam subigendam. Ille ad focum advolans parendi studio, prunis insufflabat stridule, *sed nec flamma micat, crepitans neque, fulgurat ignis* juxta Poesim, *solus se densa glomerat caligine fumus*. Dum labor sic in longum irritus trahitur, offensus Juvenis contumacia ignis, ad tam crebro intensesque afflatos susurros persistentis surdi, spiritum in verba mutat, erumpitque voces, penitus conceptam iram usitata declarantes indignantium formula. Maledicit enim foco; & magno, ex affectus vehementia, clamore: *numquam ex te possit oriri flamma*, sonore pronunciat. Exaudita cum stupore ingenti a Domesticis vociferatio est. atque ii primo vix credentes auribus, alterum duorum admittendum necessario videbant, ut aut ab igne prolata quam audierant vox esset, aut ab eo articulata homine, quem ipsi mutum certissimo hactenus

Edit. Rom. pag. 314.

A ΕΝ τούτῳ δὲ καὶ τέρας τελεῖται θαυμάσιον τῆς ὁσιομάρτυρος Θεοδοσίας. Περὶ οὗ μὴ λέγειν ἱστοροῦντι καθ᾽ ἕκαστον, ἐμοὶ μὲν κίνδυνος οὐ μικρὸς, τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνακηρύττειν ἄξιον ὂν, ζημία δὲ οὐκ ὀλίγη τοῖς μὴ ἀκούσουσι περιστήσεται. Ῥηθὲν δὲ πάντως καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν ἀκριβώσει, καὶ δεῖγμα τῆς πρὸς ἡμᾶς κηδεμονίας τοῦ Κρείττονος παραστῆ. Νεανίας τὶς ἀνὰ τὴν Κωνσταντίνου, κωφός τε καὶ ἐννεὸς ἐπὶ χρόνοις ἦν οὐκ ὀλίγοις, καὶ τὸ πάθος, καὶ αὐτὸν τὸν πρὸς τὸ ζῆν ἀποροῦντα, θητείας ἐδίδου, δι᾽ ὧν ἐπολυωρεῖτο τοῖς ἀναγκαίοις· Κἂν μὴ μόνιμος ἦν τὴν ἐφ᾽ ἑνὶ δεσπότῃ θη- B τείαν, ἀλλὰ τοὺς δεσπότας ἀλλάττων. Θητεύει γοῦν πρὸς τοῖς λοιποῖς, καί τινι Πηγωνίτῃ τοὔνομα, τοῦ περιφανοῦς που νεὼ τῶν Θεοκηρύκων ἔγγιστα καταμένοντι. Τούτῳ κατ᾽ ὄναρ ἡ μάρτυς ἐφίσταται καὶ παρθένος, καὶ τὴν πρὸς τὸν νεὼν πάντως ἐκείνης σὺν κηρῷ τε θυμιάματι παραγγέλλει ἄφιξιν. Ὁ δ᾽ ἐγείρεται, καὶ σχήματι μόνῳ προσηγηκὼς τὰ ἀγγελθέντα, καὶ λαβὼν ξυνιέντων τῶν ἀκουόντων, προστρέχει τῷ ναῷ, καὶ ἐφ᾽ ἱκανῷ ποτνιᾶται, καὶ τῷ τῆς φωταγωγοῦ ἐλαίῳ χρισθεὶς, πεσὼν ὑπὸ πόδας κατὰ τὸ συνηθὲς, ἱκέτης τῇ μάρτυρι γίνεται. Ἐπαναζευγνὺς δ᾽ ἐκεῖθεν, ἔδοξε τὸ οὖς ἐνοχλεῖσθαι. Πολλάκις δὲ C κνωμένου τῷ λιχανῷ, ἐκπίπτει ἐκεῖθεν αὐτίκα ὡς ἐδόκει ζωΰφιον ἔμπνουν τε καὶ ὑπόπτερον, ὃ δὴ καὶ ἀφωμένου ἐν θαύματι καὶ πρὸς ἄμυναν ἰόντος, ἀφανὲς παραχρῆμα γίνεται. ἔδοξε δ᾽ ὅμως ῥᾷσαι τὸ ἐμφλωρεῦον ἄλλος, καὶ ἐν χρησταῖς ταῖς ἐλπίσιν ἦν. Ἀλλ᾽ ἐφίσταται τῇ οἰκείᾳ ὁμοίως ἔχων καὶ αὖθις τοῦ πάθους. Οἱ μὲν ὡς τὸ πάλαι τὸ πῦρ διένδυον ὑπανάπτειν, φέροντες ἄλευρα. Ὁ δ᾽ ἐμπεσὼν ἐφύσα λιγέως. ἀλλ᾽ οὔτε φλὸξ ὦρτο, οὔτε πῦρ θεσπιδαὲς ἴαχε, κατὰ ποίησιν. Μόνος δ᾽ ὑπετύφετο καπνὸς, καὶ εἰκαίως οὗτος ἐπόνει, καὶ ἐδυσχέραινε. Μετὰ πολλὴν δὲ πεῖραν τοῦ πυρὸς μηδὲν ὑπα- D κούοντος, μετεβλήθη τὸ ἆσμα εἰς λόγους, καὶ φωνὴν ἐκρήγνυσι, ἀρᾶται γὰρ τῇ ἑστίᾳ. ἀρῶται μή ποτε ὑπανάψαι, μὴ δὲ φλόγα τὸ σύνολον ποιῆσαι, μέγα βοῶν ἐκ βαρύτητος. Ὁ δὴ ὡς εἰκὸς τοὺς ἐπὶ τῆς οἰκείας οὐκ ἔλαθεν. Ὅμως δ᾽ ἀκούσαντες, ἐξεπλήττοντο, σφίσιν ἑαυτοῖς διαπιστοῦντες, καὶ δυοῖν ἡγούμενοι θάτερον, ἢ τὸ πῦρ τὴν φωνὴν ἀνεῖναι, ἢ μὴν τὸν τέως κωφὸν, καὶ ὃν οὐκ ᾔδεσαν φωνήν ποτε προϊέμενον. ὡς δὲ πόρρωθεν φωνοῦντες ἀνέκρινον, τίνος ἡ φωνὴ αὕτη, καὶ τὰ λαλούμενα; ὁ κωφὸς ἀκούει, καὶ περὶ ἑαυτοῦ μαρτυρεῖ, ὡς αὐτὸς ἀκούσας ἀνακρινόντων, αὐτὸς ἦν καὶ ὁ τῷ πυρὶ ἰδίῳ ἐπαρασάμενος στόματι, καὶ εὐθὺς ἐπιστάντες, τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο τέρας κατανοοῦσιν,

τὸν λόγον τε διεκδιδοῦσι. Καὶ πᾶσιν ἀνάπυστον τὸ πραχθὲν γίνεται. Εἶτα καὶ πρὸς Βασιλέα φθάνει τὸ θαῦμα, καὶ φέρουσι παρ' αὐτὸν ὁρμαθὲν, παρόντος καὶ Πατριάρχου, τὸν ποτὲ κωφὸν καὶ ἐνεὸν, ὃς δὴ καὶ ἐρωτώμενον, ἀρχῆς ἀπ' ἄκρης τὸ πᾶν ἐξαγγέλλει, αὐτὸς οἰκείῳ στόματι διηγούμενος. Ταῦτα ἄρα καὶ μηδὲν κρίναντος δίκαιον τοῦ Κρατοῦντος σιγῇ παρελθεῖν τὸ δρᾶμα, πάννυχος ἐξ αὐτῆς παννυχὶς τῇ μάρτυρι διαγγέλλεται· Μὴ δὲ αὐτοῦ Βασιλέως ἐκεῖθεν λείποντος. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἐπὶ πλέον οὗτος τὸ σέβας τῷ θαυματουργῷ θέλων φιλοτιμεῖσθαι, τοῖς μὲν ἄλλοις, ἐφῆκε βαδίζειν ὡς βούλοιντο· αὐτὸς δὲ συνάμα Συγκλήτῳ πάσῃ καὶ Πατριάρχῃ, ἀκρόνυχος πεζῇ βαδίζων πρὸς τὸν ναὸν, τῇ Μάρτυρι παραγίνεται.

A noſſent. Ergo procul inclamant: *Cujus hæc vox eſt? quis iſta loquitur?* tunc vero qui mutus eſſe deſierat, etiam ſe non amplius ſurdum eſſe declaravit; auditis enim quæ ex intervallo inclamabantur, apte intelligibiliterque repoſuit; eumdem ſe qui auditu percepiſſet quæ fuerant ipſi locuti, auctorem quoque vocis eſſe cujus ante ſonum ſenſerant, qua nimirum, iræ impatientis æſtu, ore ac lingua propriis foco maledixiſſet. Illico igitur certatim omnes accurrentes, prodigioſum illud miraculum præſentibus ſubjiciunt ſenſibus, ac per viciniam Urbemque differunt. unde momento res vulgata, ad Imperatoris quoque notitiam pervenit. Ad hunc, ſic ſtatim fieri jubentem, præſente etiam Patriarcha, ducitur qui ſurdus, & mutus fuerat. iſque interrogatus, a primo principio rem totam, uti contigerat, ore proprio narravit. B Tam mirabilem eventum haudquaquam Auguſtus æquum cenſens ſilentio premi, agit ſtatim cum Patriarcha, ut pervigilium noctis ſolidæ hymnis, & gratiarum actionibus apud Templum ſanctæ Virginis miraculi Auctoris, impendendæ, indiceretur. Nec inde Imperator abfuit. Quin etiam ut abundantius oſtenderet, quam prolixo animo tam juſte debitum mirificæ Martyri gratulandi venerandique officium perſolveret, permiſſo aliis ut vehiculo aut equo, ad ejus Templum, ſi liberet, geſtarentur, ipſe ſub crepuſculum inſtantis noctis, univerſo Senatu, & Patriarcha comitante, pedibus incedens, ad Templum pervenit, ſanctæque illic ſe ſtitit Martyri.

Edit. Rom. pag. 315.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

GEORGII PACHYMERIS

ANDRONICUS PALÆOLOGUS

SIVE

HISTORIA RERUM AB ANDRONICO PALÆOLOGO

Seniore in Imperio gestarum, usque ad annum ejus ætatis undequinquagesimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis JESU.

LIBER SEXTUS.

CAPITA LIBRI SEXTI. — ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΕΚΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

PROLOGUS. — ΠΡΟΛΟΓΟΣ

CAP. I. — Κεφ. α'.

De Orientalium Tocharorum Kani Cazane. — Περὶ τῦ τῶ Ἀνατολικῶν Τοχάρων Κάνι τῦ Καζάνη.

CAP. II. — Κεφ. β'.

pag. 316. *Oratio Imperatoris ad Schismate discissos; & horum ad illam Responsio.* — Δημηγορία τῦ Βασιλέως πρὸς τὰς σχιζομένους, καὶ ἀπολογία ἐκείνων.

CAP. III. — Κεφ. γ'.

Trajectio Magni Ducis cum Catelanis in occiduam Continentem. — Διαπεραίωσις τῦ μεγάλυ Δυκὸς σὺν τοῖς Κατελάνοις πρὸς Δύσιν.

CAP. IV. — Κεφ. δ'.

De adventu Mpyrigerii Tentzæ Catelani; & de hujus rebus. — Περὶ τῆς ἐπιδημίας τῦ Μπυριγερίυ Τέντζα Κατελάνυ καὶ τῶ κατ' αὐτόν.

CAP. V. — Κεφ. ε'.

Oratio Imperatoris ad Catelanos. — Δημηγορία πρὸς Κατελάνυς τῦ Βασιλέως.

CAP. VI. — Κεφ. ς'.

Indicium Imperatori delatum a Genuensibus adversum Catelanos. — Προσαγγελία πρὸς Βασιλέα κατὰ Κατελάνων τῶ Γεννυΐτῶν.

CAP. VII. — Κεφ. ζ'.

Accessus ad Imperatorem Ducis Magni & pro Mpyrigerio petitio. — Ἄφιξις πρὸς Βασιλέα τῦ μεγάλυ Δυκὸς καὶ ὑπὲρ τῦ Μπυριγερίυ ἀξίωσις.

Κεφ. η'.

Κεφ. η'.

Αἰτία τῆς τοῦ σιτοκριθοῦ συναγωγῆς ἀπὸ Δύσεως.

Κεφ. θ'.

Ἐπισκευασία τῶν κατ' αὐτοὺς Γεννουϊτῶν κατὰ τὴν περαίαν.

Κεφ. ι'.

Περὶ τοῦ Πειρατοῦ Ἀνδρέου καὶ τῆς αὐτοῦ παραδοχῆς.

Κεφ. ια'.

Μετάκλησις παρὰ Βασιλέως Μπυριγερίου Τέντζα.

Κεφ. ιβ'.

Ὅρκοι τοῦ Μπυριγερίου Τέντζα καὶ ἀξιώματα.

Κεφ. ιγ'.

Ἀπαθαλία κατὰ Δύσιν τῶν Κατελάνων.

Κεφ. ιδ'.

Πρεσβεία τῶν Κατελάνων πρὸς Βασιλέα, καὶ ἀπολογία τοῦ Βασιλέως.

Κεφ. ιε'.

Ἀπόδρασις τοῦ μεγάλου Δουκὸς Μπυριγερίου Τέντζα.

Κεφ. ιϛ'.

Ἀποστολὴ τοῦ Βασιλέως πρὸς τὸν ἀπὸ μεγάλων Δουκῶν, καὶ ἐπαγγελίαι τοῦ Καισαρικοῦ ἀξιώματος.

Κεφ. ιζ'.

Ὅρκοι τοῦ Βασιλέως πρὸς τὸν ὃν Καίσαρα καθίστα καὶ ἀποστολαί.

Κεφ. ιη'.

Δημηγορία πρὸς τοὺς συνηλεγμένους τοῦ Ἰταλοῦ Ρουντζέρη, καὶ Καίσαρος μετ' ὀλίγον.

Κεφ ιθ'.

Πρεσβεία καὶ αὖθις τῶν Κατελάνων πρὸς Βασιλέα καὶ τοῦ αὐτῶν ἐξηγουμένου.

Κεφ. κ'.

Κατάστασις τοῦ Πανυπερσεβαστικοῦ ἀξιώματος ἐπὶ τῷ υἱῷ τοῦ Πορφυρογεννήτου.

Κεφ. κα'.

Περὶ τοῦ φαμούσου. καὶ τοῦ τελεσθέντος εἰς τὸν Ἀρμένιον. καὶ δημηγορία τοῦ Βασιλέως.

Κεφ. κβ'.

Ἀνναῤῥησις τοῦ Καίσαρος Ἰταλοῦ.

Κεφ. κγ'.

Ὅπως ἀπῆλθε πρὸς Βασιλέα Μιχαὴλ ὁ Καῖσαρ, καὶ τὰ κατ' ἐκείνου.

Κεφ. κδ'.

Φόνος τοῦ Ἰταλοῦ Καίσαρος.

Κεφ. κε'.

Ὅτι Κατελάνοι ὑποκνισθέντες τὰ κατὰ Δύσιν ἠρήμωσαν.

Κεφ. κϛ'.

Περὶ τῶν διὰ τὸν Αμηραλῆν πραχθέντων.

Κεφ. κζ'.

Περὶ τῶν ἐκ Γεννούας φανεισῶν ιϛ'. μακρῶν νηῶν.

CAP. VIII.

Occasio, & ratio Tributi quod Tritichordeum est dictum.

CAP. IX.

Genuensium apud Peraam habitantium apparatus ad bellum per se, sine Imperatoris cooperatione, sustinendum.

CAP. X.

De Pirata Andrea & ejus exceptione.

CAP. XI.

Imperator Mpyrigerium Tentzam accersit.

CAP. XII.

Juramenta Mpyrigerii Tentzæ & Dignitates.

CAP. XIII.

Flagitia Catelanorum in Occiduo Tractu.

CAP. XIV.

Legatio Catelanorum ad Imperatorem, & hujus ad illos responsum.

CAP. XV.

Magni Ducis Mpyrigerii Tentzæ recessus ex Urbe insalutato Augusto.

CAP. XVI.

Legatio Imperatoris ad Rontzerium qui magnus Dux fuerat, & oblatio Cæsareæ dignitatis.

CAP. XVII.

Juramenta Imperatoris quibus se obstrinxit ei quem Cæsarem constituit, & legatio ad eumdem.

CAP. XVIII.

Oratio Itali Rontzerii qui paulo post Cæsar fuit, ad suos congregatos.

CAP. XIX.

Legatio altera Catelanorum & Ducis ipsorum, ad Imperatorem. Edit. Rom. pag. 317.

CAP. XX.

Filius Porphyrogeniti in Panypersebasti dignitate constitutus.

CAP. XXI.

De libello famoso, deque eo quod mire accidit Armeno; superque illo concio Imperatoris.

CAP. XXII.

Acclamatio Cæsaris Itali.

CAP. XXIII.

Ut adierit Michaelem Augustum Cæsar, & quid eo congressu inter eos actum.

CAP. XXIV.

Cædes Itali Cæsaris.

CAP. XXV.

Ut irritati Catelani Tractus occiduos desolaverint.

CAP. XXVI.

De Actis per & propter Ameralem.

CAP. XXVII.

De Apparentibus e Genua sexdecim longis navibus.

CAP. XXVIII.

De iis quæ geri paulo ante contigit circa Frerios in Urbe.

CAP. XXIX.

Ut Amogabari & Catelani prælio victi sint.

CAP. XXX.

Ut successu infelici Romani pugnaverint.

CAP. XXXI.

Concio Imperatoris de Populi se se inordinate commoventis immodestia; deque fide in Principes novo Civium jurejurando firmata.

CAP. XXXII.

De Pugna Michaelis Augusti cum Amogabaris.

CAP. XXXIII.

De Conclusis Adrianopoli Amogabaris.

CAP. XXXIV.

De Andrea Murisco & ab eo actis.

CAP. XXXV.

De Connubiis cum Smiltzana tractatis.

Κεφ. κη΄.

Περὶ τῶν διὰ τοὺς φρερίους τοὺς κατὰ τὴν πόλιν συμβάντων.

Κεφ. κθ΄.

Οπως Αμογόβαροί τε καὶ Κατελάνοι κατεπολεμήθησαν.

Κεφ. λ΄.

Οπως ἐσφάλησαν κατὰ πόλεμον οἱ Ρωμαίοι.

Κεφ. λα΄.

Δημηγορία τοῦ Βασιλέως περὶ τῆς τοῦ λαοῦ ἀταξίας καὶ περὶ ὅρκων.

Κεφ. λβ΄.

Περὶ τῆς τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ μάχης πρὸς Αμογαβάρους.

Κεφ. λγ΄.

Περὶ τῶν ἐν τῇ Αδριανουπόλει ἐγκεκλεισμένων Αμογαβάρων.

Κεφ. λδ΄.

Περὶ τοῦ Ανδρέου Μουρίσκου καὶ τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων.

Κεφ. λε΄.

Περὶ τῶν κατὰ τῆς Σμιλτζαίνης συνοικεσίων.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἐπάνειμι δ' αὖθις ἐκεῖνα δώσων τῷ λόγῳ, πρὸ ἃ δὴ καὶ αὐτὸς ἐπιεικῶς ἀπορεῖ ἡττώμενος τῷ μεγέθει τῶν γιγνομένων, ὡς εἰρημένον τοῦτο πολλοῖς περὶ ὧν ἕκαστος λέγειν προὐτίθετο, ἐπ' ἐκείνοις μὲν, τέχνης εἶναι τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ εἰρωνεία τοῦ γράφοντος ἀντικρύς· Ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ μόνοις, ἐπὶ τοσοῦτον πιστεύεσθαι τὴν παραίτησιν, παρ' ὅσον καὶ πᾶς εἰδὼς μαρτυρήσει τοῖς γραφομένοις, ὡς μηδὲ σιγῇ τὰ πλεῖστα παρενεγκὼν, καὶ τὸ τοῦ δαιμονίου μήνιμα πᾶς τις ἀναφανδὸν αἰτιᾶται τῶν συμφορῶν, καὶ τὸ τῶν πραγμάτων ἀμήχανον. Οὔπω γὰρ τίς ὤφθη ἑτέρῳ διεξιὼν, καὶ ὁ ἀκούων πικρὰ τῶν πραγμάτων κατασκευάζων, τὸ τῆς θείας ὀργῆς ἄφυκτον θαρρούντως ἀνωμολόγησε καὶ αὐτὴν πᾶσαν ἀπέγνω πρὸς τὴν τῶν πελευμένων ἀντιπαλάμωσιν, καὶ ἰλιγγιῶν πρὸς τοὺς λόγους, ἔδειξεν ἀκοὴν χωρεῖν ὅλως ὡς οὐκ ἐχούσαν, τὰ πολλῷ πλέον μὴ δυνάμενα λέγεσθαι. πλὴν δ' ἀλλὰ, καὶ περὶ τούτων ὅπως ἔσχε διαληπτέον, τὸ τῆς ἱστορίας λεῖπον ὑφαίνοντες.

PROLOGUS.

Edit. Rom pag. 318.

A Refero me rurſus ad Opus dudum ſuſceptum, & traditurus litteris, ad quæ ipſæ, ut ſic dicam, litteræ non mediocriter æſtuent, vinci ſe faſſæ magnitudine dicendorum. Non me fugit, ſimilia plurimos in ſuarum aditu narrationum præfatos. Sed confido, Æquo Arbitro, ubi Argumenta comparaverit, ſubolituram: Hoc ab aliis Scriptoribus arte ac figura dicendi quadam, luſuque ingenii jactari: eumdem autem judicaturum: in his demum ſolis Actis, quæ mihi propoſita ad prodendum in famam ſunt, eo fidem haberi par eſſe proniorem ſignificationibus timoris, quibus ſe Auctor in procinctu operæ, quaſi violenter retrahi a ſcribendi conſilio declarat, quo ipſa perſpecta omnibus, & nullius non hic hodie viventium triſti experientia comperta, graſſantium jam ab annis plu- B rimis in nos malorum atrocitas, ab unoquoque ſuperiora noſtra de his ſcripta legentium teſtimonium elicit clare profitens, cum meam in pleriſque horum enunciandis, ſine diſſimulatione liberam fidelemque diligentiam; tum cladium calamitatumque ipſarum immanitatem eo uſque prodigioſam, ut nemo ſit qui earum cauſam vindictæ irati Numinis non palam imputet; nemo qui contortam obliquitatem tam perplexe involventium ſe ſe in damna noſtra dirorum caſuum, qui vim ineluctabilem tot ſævorum incurſuum Martis adverſi, non jam e libris cognoſcens ſed ſpectans oculis, & dolore intimo ſentiens, non ea inter ſuſpiria & lacrymas effundens in aures obviorum, illis aſſentientibus, agnoſcat, ac fidenter prædicet: utique manifeſto incumbere in nos pondus graviſſimum iræ Divinæ, ea vehementia exitium inferens, cui ſuſtinendæ, ac contra obmoliendo avertendæ, labor omnis ſit inanis & conatus ſtultus. Cui porro ſit dubium, quin tali præoccupatis mœſtitia, ſi quis poſcens audientiam ſe offerat, expoſiturus, quæ geruntur, recuſent, averſenturque; & aures habere tam prolixæ malorum Iliadis omnino capaces negent? Quæ vero audiri præ incredibili acerbitate nequeunt, potiori ſcilicet ratione exiſtimanda ſunt, nec exprimi dicendo poſſe. Verum utcumque iſta ſunt; Me quidem, cui mora non eſt libera debiti ſolvendi, reſumere hinc protinus oportet promiſſam narrationem; ac Partem geſtarum rerum in tempus excurrentem ſubſecutum eventa ſuperius conſcripta, Hiſtoriæ jam ante compoſitæ continuando ſubtexere.

CAPUT I.

De Orientalium Tocharorum Kani Cazane.

Καζάνης μὲν οὖν ὁ τῶν Ἀνατολικῶν Κάνις Τοχάρων, ἐφ' ἓξ ἄρξας ἔτη, καὶ πλεῖστα μνήμης κατεργασάμενος ἄξια, πέντε καὶ τριακοστὸν χρόνον τὸν τῆς ζωῆς τελέσας, ἁρπάζεται. συνεφθίτο δὲ καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ τῶν ὅλων ἐλπὶς, καὶ τὰ δεινὰ ηὔξανε πανταχοῦ, καὶ μᾶλλον ἐπὶ Φιλαδελφείας, ἐπιτιθεμένων τῶν Καρμανῶν. Ἐκεῖνος γὰρ, ἵνα μικρόν τι τῷ λόγῳ προσδιατρίψω, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν παρελθὼν, πρὸς Κῦρον ἐκεῖνον καὶ Δαρεῖον ἑώρα, καὶ τοῖς πραχθεῖσιν ἐκείνοις πάλαι λεγομένοις εἰς ἡδίω τρυφὴν ἐχρᾶτο, ἢ τοῖς τῆς ἀρχῆς σεμνώμασιν ἐξηγάλλετο. Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὸν τοῦ Δαρείου νικητὴν Ἀλέξανδρον, ἐπὶ λογισμῷ ἔστρεφε, καὶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὰς ἐκείνου πράξεις ὑπερηγάπα. Δι' ὧν καὶ αὐτὸς τῶν ἴσων τυχεῖν ἐφίετο, καὶ κλέος ἐπόθει λαβεῖν τοῖς ὁπουδὴ ποτ' ἐπίσημον ἀνδραγαθήμασιν. Ὅθεν καὶ πολλοῖς μὲν ὠγκοῦτο τοῖς παρασπίζουσιν. Ἴβηροι δὲ καὶ μᾶλλον ἐπὶ πολέμοις ἐχρᾶτο. Πλεῖστον μὲν τὸ γενναῖον καὶ ἐκ τοῦ γένους ἔχουσι. Πολ-

C Cazanes igitur Orientalium Kanis Tocharorum cum ad ſex annos imperaſſet, & plurima digna memoria feciſſet, quinto, & triceſimo expleto ætatis anno, rapitur. Periit cum eo ſimul tota quæ arridere cœperat ſpes reſtituendæ Imperio Romano tranquillitatis: & eo qui ſolus poterat, & velle oſtenderat, atque adeo jam cœperat coercere Barbaros ipſi ſubjectos a noſtris regionibus vaſtandis, de medio ſublato, non eo ſolum tenore quo cœperant: ſed augmentis exaggerata gravioribus, mala in nos ubique irruebant: præſertim autem Philadelphiæ, redeuntibus fero impetu ad ejus oppugnationem Carmanis. Cazanes (ut de illuſtri in paucis Principe, brevi digreſſione pauca non indigna ſcitu memorem) principatum iniens, D Cyrum & Darium imitandi ſtudio ſpectabat; Actaque ipſorum olim commendata litteris avide perlegens, plus ex eorum cognitione voluptatis hauriebat, quam e cunctis inſignibus ſummæ qua pollebat poteſtatis. Sed & hos ipſos veteres Perſarum tranſcendens Reges, Alexandrum Darii victorem mente potiſſimum verſabat; & ſuper omne aliud Hiſtoriarum argumentum, res ipſius geſtas ſuſpiciens amabat; ejus ſimilem, qua ſe ille inclytum fecerat, & ipſe aſſequi deſiderans

Edit. Rom. pag. 319.

gloriam; & istius exemplo facinoribus cujusque generis arduis edendis, immortalem sibi famam heroicæ virtutis acquirere. Hinc ille, prout erat consentaneum facere talia meditantem, numquam non speciose succinctus apparebat numerosa, & lectissima Prætorianorum manu: cum bellandum porro esset, Iberis potissimum utebatur, optimo & sibi probatissimo militum genere, quippe quibus præterquam inerat pugnax a stirpe indoles generosaque alacritas periclitandi: accedebat major etiam ab inculpatis amabilitas moribus, quod ii Christianam Religionem pure inoffenseque profiterentur. Quare non ignarus quantum vincendi omen in Crucis signo constitutum esset, cui prosperorum experientia successuum celebrem appellationem Trophæi Christianorum merito peperisset, huic præsertim Ibericæ legioni, pro vexillo labarum Cruce insigne præferenti confidebat in præliis; eam sibi solitus circumdare, & loco Triariorum extremo in agmine secum habere. qua bellandi ratione cum alia gravia Sultani Arabum damna intulit; tum ipsis quoque Hierosolymis hostiliter admotus, parum abfuit ab Urbe illa tanta, cui Sultan Christianis ereptæ dominabatur, expugnanda suæque subjungenda ditioni: id aggressus instinctu maxime gratificandi suis Iberis: quos sciebat ægre ferre, Saracenos Christi Domini hostes vivifico ipsius insistere Victores & insultare Monumento. in quo etsi haud illi contigit perficere quod optabat, tamen haud parum afflixit Sultanis partes, vastans quin etiam Ægyptum, cladesque illic Arabibus non leves inferens; longe pluribus & gravioribus fine dubio damnis illos affecturus, nisi ei, ne penetraret interius, locorum arenis inviis & aquæ inopibus late squallentium insuperabilis difficultas obstitisset. Omitto accensere tanti viri laudibus humilem industriam vilium opificiorum, quibus latissime licet ac splendidissime dominans Princeps perlibenter impendebat propriarum operam manuum; haud ille quidem lucri usus-ve gratia, quasi talibus egeret; sed quod institutione philosophica quadã pulchram existimaret universalitatem istam ad cuncta descendentis, in cunctis eminentis ingenii. Ergo non quisquam illo concinnius Ephippia, Calcaria, habenas equis flectendis, Ocreas, Gladios, Galeas aut id genus militaria capitum tegmina, cuderet, fueret, ex quacumque scitissime materia formaret, nitidissime poliret; remissiones solitus militarium laborum mechanicis istiusmodi artificiis addicere. Jam sensa mentis ejus familiaribus declarata sententiis quam erant in Barbaro inopinata mirandaque! dictitabat: Bene ac sancte imperantis hominis officium, Dei supremi omnium Domini acri affectanda studio imitatione contineri. Sicut enim apud Conditorem universorum discrimen nullum est Romani aut Scythæ, Sarmatæ aut Græci, ac ne Justi quidem vel Injusti, quod largiendi profusionem attinet: utique cum ejus liberali gratia æque in omnes communia beneficia spargantur, pluviarum, tempestatum, solis annuo fungentis gyro; pari quoque penitus affectum indulgentia debere Principem, præstare se indifferentem cunctis subditis necessariorum ad vitæ cultum, & desideratorum unicuique præbitorem, gratis beantem universos. Cæteræ porro Cazanis in rebus ex usu publico administrandis æquitatis specimen extat in re momenti non parvi ad fidem in commerciis servandam, monetæ signatæ probitate. Ab ipso enim auctore celebre habet nomen Cazaneus ille nummus, ex auro cusus exquisitæ puritatis. Nec absimili diligentia in reliquis regiminis partibus versatus, cuncta ubique institutis temperavit laudatissimis; nihil se habere an-

Edit. Rom. pag. 320.

A λῷ δὲ πλέον καὶ ἐκ τοῦ τῶν Χριστιανῶν καθαροῦ καὶ ἀμωμήτου σεβάσματος. Παρ' ἣν αἰτίαν καὶ Σταυρὸν μαθὼν τὸ τῶν Χριστιανῶν τρόπαιον ὄν, οὐράγει σφίσι παρασπίζουσι κατὰ πόλεμον, καὶ πολλάττα δεινὰ τὸν τῶν Ἀράβων Σουλτὰν εἰργάζετο. Ὥστε καὶ αὐτοῖς τοῖς ἱεροῖς προσβαλεῖν Σολύμοις, καὶ ἐγγὺς τοῦ παραστήσασθαι γεγονέναι, καὶ μᾶλλον διὰ τὸ ζωηφόρον μνῆμα τοῖς Ἴβηρσι χαριζόμενος· Ὁμοίως κακῶς καὶ τὴν Αἴγυπτον ἔδρα, εἰ μή γ' ἐκείνῳ τὸ ἐν τῷ πρόσω χωρεῖν τόπων ἀμμῶδες καὶ ἄνυδρον εἰς πολλὰ προσίστατο. Καὶ ἐῶ τὰς αὐτουργίας αὐτοῦ ἐν ὅσαις ἀσμένως ἄρχων ὢν καὶ τῶν ὑπερ- B τάτων, ἐβαναυσίζετο, οὐ κατὰ χρείαν μᾶλλον, ἀλλὰ κατά τινα τὴν ὑφ' αὐτὸν παίδευσιν, ἐφεστρίδας, μύωπας, καὶ ῥυτῆρας ἵππων, καὶ πέδιλα, καὶ μαχαίρας, καὶ ἡμιτύμβια, καὶ πᾶν ἄλλο βαναύσου τέχνης ἐξεργαζόμενος. Καὶ τὰς ἀνακωχὰς τῶν πολέμων, ἀσχολίας τῶν τοιούτων ποιούμενος. ἀλλ' οἷα ἐφρόνει βάρβαρος ὤν, τὸ παράδοξον. Ἡγεῖτο γὰρ εἶναι μίμημα Θεοῦ, τὸν καλῶς ἄρχοντα, καὶ ὁσίως· Καὶ ὥσπερ οὐκ ἔστιν ἐκείνῳ, περὶ Ῥωμαίου καὶ Σκύθου, Σαυρομάτου, καὶ Ἕλληνος, ἔτι δὲ δικαίου καὶ μή, ἀκριβολογεῖσθαι περὶ τὰς δόσεις, κοινῶς εὐεργετοῦντι καὶ ὑετοὺς, καὶ ὥρας, καὶ ἥ- C λιον. οὕτως ᾤετο δεῖν διακεῖσθαι, καὶ τὸν δικαίως ἄρχοντα σὺν ὅλοις τοῖς ὑπ' αὐτὸν, τὰς δωρεὰς διοικούμενον. ἔκοψε δ' ἐξ ἀπέφθου χρυσοῦ καὶ καζάνειον νόμισμα· καὶ πᾶσαν εὐνομίαν ἐνομοθέτησεν. Ἔμελε δ' αὐτῷ καὶ δικαιοσύνης ἐπὶ πᾶσιν, ὥστε μὴ ταύτης ἄλλό τι λογίζεσθαι προτιμότερον. οὗτος αὐτανέψιον ἔχων Τουκταΐν, ᾧ δὴ προσῆκεν ἐκ γένους καὶ ἡ ἀρχή, ἐπεὶ πρὸς θανάτῳ ἦν, καὶ οὐ τοῖς ἰδίοις τρόποις τοὺς ἐκείνου συμβαίνοντας ὑπετόπαζε, παριδὼν αὐτὸν ἔφεδρον εἰς ἀρχὴν ἐκ τοῦ ἀναγκαίου ὄντα, πέμψας μετακαλεῖται τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν, περί που τὰ τῆς Ἰνδίας μέρη σὺν ἰδίῳ στρατεύματι διατρίβοντα, ᾧ δὴ Χαρπαν- D τᾶς τοὔνομα. Ὀρεοκέμον εἴπῃ τις ἂν ἐκεῖνον, οὕτω συμβὰν ἐπὶ τῇ γεννήσει, φανέντος εὐθὺς τοιούτου, ὡς εἴθιστο σφίσι γεννωμένοις ποιεῖν κατά τι νόμιμον, καὶ τοῦτον εἰς ἀρχὴν καταστήσας ἐπὶ τρισὶν ἔτεσι, τὰ αὐτοῦ συνθήματά τε καὶ νόμιμα, ἀπαρεγχείρητα μένειν ἐντολὰς ἐδίδου· Τὸ ἐπίταδε, εἶτα ἄρα καὶ δόξειε, γίνεσθαι παρηγγύα. Τοῦτ' ἀνάπυστον γεγονὸς, ἐπεὶ καὶ κατὰ τὰς ἄκρας αἱ γραφαὶ διεδόθησαν, καὶ ὁ κατὰ τὸν Εὔξεινον ἄρχων Χουτλουχάιμ ἤκουε τὸ συμπεσὸν, διαδέχεται τὴν φήμην ὁ Σολυμάμπαξ Πέρσης, ὃς καὶ γαμβρὸς ἦν ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Κουτζίμπαξι, καὶ οὕτω διαμηνυθέντος E τοῦ συμβάντος τῷ Βασιλεῖ, ὁ τοῦ Καζάνου θάνατος τοῖς ἐκείνου πρέσβεσι κατὰ πόλεις δῆλος γίνεται, καὶ τὸ πένθος σφίσιν αἴρεται μέγα. Ὅμως δὲ καὶ παρακαλοῦνται Βασιλέως πέμψαντος. Πλὴν, ἀλλ' Ἀμούριος καὶ οὕτω καθυπεστέλλετο, οὐκ οἶδα, εἴτε τὸν ἀπὸ τοῦ Χαρπαντᾶ φόβον, τὰς γὰρ τοῦ ἀδελφοῦ συνθε-

σίας ἐκεῖνος τηρεῖν ἤθελεν, ἔτι ὡς εἰκὸς ὑφορώμενος, εἴτε τὴν ἀπὸ Βασιλέως εὐμένειαν προσποιούμενος, καὶ πέμψας, ᾔτει Βασιλέα τὸ τῶν ποταμῶν μεσόγαιον ἀνὰ Σάγγαριν, μεσονήσιον ἐτύμως ὠνομασμένον, ἐφ᾿ ᾧπερ τοῖς ἰδίοις οἰκισθησομένων, τοῖς ἐντὸς οἰκοῦσιν εἰς φυλακὴν κέοιτο. ἀλλὰ τῶν τοιούτων τέως ἀνηρτημένων, τινὲς τῶν ἐκείνου κατ᾿ οὐλαμοὺς διεκθέοντες, κακὸν ἀπάντημα Ῥωμαίοις εἰς τρυγητὸν ἐξιοῦσι τῶν ἠμελημένων κτημάτων ἐγίνοντο. ἦσαν γὰρ ἐντεῦθεν τὰ πρόσιμα τῶν ἑαλωκότων, φωρῶν ἄντικρυς πρόσημα, εἰ γῆν ἣν διὰ σπάθης ἐκτήσαντο ἐκεῖνοι πατοῖεν, καὶ τὰ σφίσιν ἐκ πολέμου περιγεγονότα καρπίζοιντο. διά τοι ταῦτα καὶ μαχητὰς μισθούμενοι ἄνθρωποι ἀποτολμῶντες τὰ θαλάσσης ἐγγὺς ἐπιχειροῦντες δρέπεσθαι, οὐ μὲν ηὐστόχουν καὶ ἀπεκέρδαινον. τὰ πλεῖστα δ᾿ ἐσφάλλοντο, καὶ ἐσφάττοντο. καὶ ταῦτα μὲν ἐκτὸς τῆς Κωνσταντίνου ἐπράττοντο. ἐντὸς δὲ τοῦτο μὲν ἡ πρὸς τὸν Πατριαρχοῦντα τῶν πολλῶν ὑπόνοια. τοῦτο δὲ καὶ ἡ τῶν δυναμένων ἀπληστία, καπηλευόντων καὶ σῖτον καὶ ὤνια, καὶ γὰρ τὰ πλεῖστα καὶ κεχυδαίοντο, αἰσχροκερδείας ἡττώμενοι. καὶ πάντα χρημάτων καταποιούμενοι, πάντα μαλακῶς διετίθουν, καὶ τὰ τῆς πολιτείας δεινῶς ἐκυμαίνοντο. ἀλλ᾿ ἡ μὲν καπηλεία, καὶ λίαν ὠδύνα, ὡς φαίνεσθαι τὸν Πατριάρχην δημοχαριστοῦντα τὰ πλεῖστα, καὶ κατὰ τῶν δυναμένων ὑπὲρ αὐτῶν ὡς ἐδόκει τῶν ἱστάμενον, ὥστε γράμμασι πρὸς τῶν κρατοῦντα παρρησιάσθαι, καὶ ὅρκοις ἰσχυρίζεσθαι, ἢ μὴν, ἣν μή γ᾿ ἡ καπηλεία τοῦ σίτου ἐῷτο, ἀραῖς περιβαλεῖν ἐκ κοινοῦ συνεδρίου τοὺς καπηλεύοντας, καὶ τοῦ λοιποῦ ἐκ μέσου γίνεσθαι. καὶ ταῦτ᾿ ἐπόμνυ, καὶ οὐδὲν ἦν ὅστις παράπαν. ὡς μέρος καὶ ταῦτα τῶν κατ᾿ αὐτοῦ γίνεσθαι, ὅτι ἐπὶ ματαίῳ τὸν ἐξ οὐρανοῦ καταβάντα ἐπώμνυ, τὸ, καὶ τὸ ποιεῖν, ἢ μὴ ταῦτα γένοιτο βούλεσθαι.

A tiquius, aut ducere potius perfecta in omnibus absolutione justitiæ, nulla non actione præ se ferens. Idem morbo se absumi sensim diuturno & incurabili sentiens, curam ingressus sibi parandi e consanguinitate successoris, quod liberis carebat, Tuctainem quem habebat fraterno e genere proximum, quoniam hujus mores ac sensus a suis ipsius abhorrentes certis ex indiciis agnoverat, promovere ad spem Imperii noluit. ac ne ille se mortuo Principatum commendatione generis malo publico arriperet, præcludendum ipsi ad hoc aditum, stabiliendo in solio ipsius fratre, probatioris sibi Juvene indolis, putavit. Hunc igitur, cui erat Carmpantas nomen, accersivit usque ab India, illis in Partibus cum proprio exercitu morantem: eumdemque occurrentem strenue, proprio quodam ipsorum ritu ad Jus legitimæ in B Imperium successionis designavit: erudivit *Edit. Rom.* quin etiam, pro tempore, ad regni quod illi de- *pag. 321.* stinabat rectam administrationem, adeo efficacibus præceptis; ut quasi arte mansuetarii fera cicurata, vel pullus indomitus parere lupatis a Magistro doctus Agasone, brevi tempore plane compositus, & per omnia decessori similis, Imperii candidatus apparuerit; nihil jam minus de se sperandum præbens, quam si Cazanis cretus sanguine, institutisque a pueritia formatus, non autem frater educatus peregre ei decedenti subrogaretur. Hunc talem compertum, nihil ultra moratus, in Principatus possessionem Cazanes misit: enixe vetans, ne toto triennio quidquam in constitutis a se legibus, aut fœderibus, ac toto inchoati regiminis tenore mutaret: post illum terininum suo C illum uti arbitrio, ac libere prout censeret, res gerere permittens. Hæc ita gesta divulgata brevi per Asiam sunt: nec enim ea Satrapas bellum illic gerentes ignorare sinebant litteræ de his ad Arces Romani limitis, quas tunc Persæ obtinebant, Actaque publica cum diplomatibus ista firmantibus, rite missa. Audivit ergo Chutluchaimus qui regionibus ad Euxinum sitis præerat, quod acciderat: excepitque mox rei famam Solymampaxes Persa, Gener Cutximpaxis: unde ad Imperatorem quoque facti notitia pervenit. Secuta post paulo Cazanis mors varie dimissis ex Aula legatis significata per Civitates est, luctum passim ingentem declarantibus Satrapis, quos Imperator, destinatis ad unumquemque sui talis Interpretibus officii, consolari humaniter studuit. Illud tunc non incommode præter spem contigit; Amurium, quem sola Cazanis reverentia paululum antea repressum; haud vanus erat metus eo sublato rediturum ad ingenium, continere se se tamen & Pacis voluntatem præ se ferre: sive a Carmpanta timuit, qui fœderibus a Cazane fratre initis (inter quæ nota erat cum Imperatore conventio) stare se velle declaraverat: sive Imperatoris gratiam ad suos sibi fines utilem affectavit. Missis hc igitur legatis, ab Imperatore petiit; concedi sibi propriis frequentandam Coloniis Interamnam ad Sangarim (hoc est Terram inter flumina conclusam, quam Mesonesium ex eo nominant, quod media inter aquas; undecumque fluentis amnium, velut Insula cingitur) quam sibi suisque habitandam ac custodiendam attribui addicique volebat ab Augusto. Verum interim dum hæc, indeciso adhuc Tractatu, pendent, quidam ex hujus Castris manipulatim quoquoversum excurrentes, hostiliter irruebant in Romanos, istarum velut induciarum fiducia revisere ausos antiquas sedes, quasi ad racemandum post vindemiam, & si quid e suis olim ipsorum rebus prædonum avaritiam fugisset, inde sublegendum. Hos illi comprehensos statutis in Fures pœnis inexorabiliter plectebant. Furtum enim ipsis videbatur esse manifestum, tollere quidquam ex terra quam ipsi ense ac bello propriam fecissent, cui victores insisterent, cujus ideo fructus omnes jure sibi quam optimo quæsitos contenderent, servarique ut Dominis illibatos æquum censerent. Hoc Nostri comperto, conducebant privatis stipendiis milites: cum quibus erumpentes in loca præsertim mari vicina, aliqua e suis quondam agris excerpere tentabant: nonnumquam feliciter, plerumque tamen pessimo successu: intercepti quippe trucidabantur. Hæc extra Constantinopolim fiebant. Intra Urbem porro ipsam Pestes diversæ grassabantur. Prima erat invidia multorum in Patriarcham gliscens, tacitis quidem suspicionibus, & susurris interim exercita timidis: cæterum iis intumescens auctibus, ut brevi erupturam in tumultum appareret. Altera tetrior, inexplebilis videlicet Avaritia Potentum Monopoliis tritici vænaliumque id genus rerum flagellantium annonam. Præoccupabant nimirum emere alimenta & res alias humano victui ac cultui utiles prius quam foro importarentur; quas immani deinde ipsi pretio, quæstu suo improbo distraherent; nihil pensi habentes quo probro suo damnove alieno sordidæ cupiditati obsequerentur. Iidem porro gustu lucri semel capto, Rempublicam quoque ipsam quæstui habebant: suffragia, judicia, munia, sine meriti discrimine ad plus numerantes inflectendo. ita

ut effunderentur omnia temere, nihil fortiter decerneretur, cunctæ obnoxie mollique in gratiam largiri valentium indulgentia, publicæ res adminiſtrarentur. unde neceſſe erat, ſtatum politicum ac ſummam rerum periculoſiſſime fluctuare. Quia vero quod maxime ex his Urbanis malis in offenſionem incurrebat popularem erat iſta plebem miſeram ſtrangulans nundinatio divitum; eam ſibi eſſe exoſiſſimam oſtendit Patriarcha, gratiam Populi ſic colligens, ſeque arte iſta præmuniens contra factionem quam adverſum ſe conflari non plane ignorabat. Intelligens porro, quod Edit. Rom. pag. 322. res erat, coerceri avaritiam iſtorum niſi auctoritate ſuperiorum ipſis & plus potentium minime poſſe: litteras ſuper eo argumento ſcripſit ad Imperatorem liberrimas; in quibus minabatur, juramento etiam interpoſito minas ſanciens, ſe niſi fœda iſta & urbi famem invehentia frumenti præſertim monopolia deſinerent, eorum Auctores e communi Synodi ſententia, diris & anathemati ſubjecturum; nec quieturum donec exterminaretur e Civitate tam pernicioſa corruptela. verum quamquam ille ſe ad ita omnino faciendum, jurejurando conceptis prolato verbis adſtrinxerat; nihil tamen eſt perfectum: ipſo in comminationibus vanis exire in effectum ignavo terrore prohibitis, totum impetum conſumente zeli ambitioſe oſtentati. Quo facto ad cæteras accuſationes ſui, illam addidit graviſſimam perjurii conſciti, ea re quam Chriſto Deo e cælis ad nos delapſo, teſte adhibito promiſerat, minime præſtanda.

CAPUT II.

Oratio Imperatoris ad Schiſmate diſciſſos & horum ad illam reſponſio.

CÆterum Schiſmate dudum avulſos ab Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ communione, nona ſupra vigeſimam Septembris die Imperator congregavit: educto etiam ad hoc Joanne Tarchaniota e cuſtodia, in quam eum, libere prius vivere permiſſum, deinde quod & ipſe Patriarchæ adverſabatur, incluſerat. Hunc ſuo juſſu emiſſum carcere ubi præſentem habuit cum reliquis, alte confidens, ad univerſam Concionem verba fecit, ſedentibus coram, & cæcis Monachis, ad quos potiſſimum uti præcipua columina factionis, & ſummæ auctoritatis a partiariis ipſorum habitos, intendere diſputationis aciem parabat; habens circa ſe hinc quidem Patriarcham, inde autem Epiſcopos & Clericos, univerſo præterea Senatu ac Monachis præſentibus, in eo tam pleno & ſpectabili Conventu hanc vehementem & accuratam Orationem recitavit.

„ Confido equidem, Vobis notum & cunctis eſſe „ hominibus, nihil mihi fore jucundius, nihil a „ me magis optari, quam videre Dei Eccleſiam, „ omni amoto ſcandali prætextu, in Pace plena „ conſtitutam. Ad eum ſcopum, jam tum ex „ quo adminiſtrare Imperium arbitrio meo cœpi, „ nihil non ſtudii & contentionis intendi: poſthabitis huic uni, negotiis, quantumvis urgen„ tibus, cæteris; neglecto fructu voluptatum, „ quarum copia Imperantibus affluit; deſpectis „ etiam naturæ affectibus, & dulciſſimarum ne„ ceſſitudinum reſpectu calcato: emi bene quo„ vis impendio ratus, veſtrum omnium tranquil„ lam in unanimi conſenſione concordiam. Ita„ que, quod me attinet, haud vane gloriaturus „ videor, me, quantum homini fas fuit, in eo „ genere conatum; nihil, inquam, omnium „ quod ad amolitionem ſcandali turbantis hodie „ quietem Eccleſiaſticam, recte ac convenien„ ter conferri poſſet, a me fuiſſe prætermiſſum, „ non temere, ut puto, perſuadeor intimo con„ ſcientiæ teſtimonio: Vos quod ſpectat, mira„ ri plerumque ſubiit, quibus tandem innixi ra„ tionibus perſeveretis ab Eccleſia disjuncti vi„ vere; & qua cæcitate animi lumen ſe verum „ clariſſime ingerens, rebelle nictantibus re„ ſpuere palpebris ultro velitis, irrevocabili con„ tumacia? Quid hic faciam opportunius quam pag. 323. „ Deum alloquar, venerans Sancti Davidis verbis: *Domine inclina cælos & deſcende, tange montes & fumigabunt fulgura coruſcationem & illuminabis ipſos*. (Liceat enim paululum ex„ tremo verbulo a vera Sacri cantici deflectere „ formula) Dei quippe ſolius opus ſit, veſtras „ penitus illuminare conſcientias; hominum „ qui poſtquam elegiſtis Deo vivere, a Deo lon„ ge abeſſe periclitamini, non aliam ob cauſam,

A Τοὺς δέ γε σχιζομένους, ἐνάτῃ μετ' εἰκάδα Γαμηλιῶνος ὁ Κράτωρ συνῆγεν. ἐξῆγε δὲ καὶ τῆς φυλακῆς τὸν Ταρχανειώτην Ἰωάννην, ὃν ἐν ἀνέσει τὸ πρότερον ἔχων, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τῷ Πατριαρχοῦντι προσέκρουε, συνεκλείετο. τότε δ' ἐκβαλὼν, μέρος τοῦ συλλόγου καὶ αὐτὸν εἶχε. καὶ εἰς πάντας προκαθήσας, ἐδημηγόρει. καθημένων καὶ τῶν τυφλῶν Μοναχῶν. πρὸς οὓς καὶ μᾶλλον ὡς ἀξιωτέρους τῶν ἄλλων δοκοῦντας, ἔχων παρὰ θάτερα μὲν Πατριάρχην, παρ' ἑκάτερα δὲ Ἀρχιερεῖς τε καὶ Κληρικοὺς, συμπαρούσης καὶ πάσης Συγκλήτου καὶ Μοναχῶν, μάλα γεν-
B ναῖον καὶ πεφροντισμένον λόγον διεξιών. Ἐγὼ λογίζομαι καὶ ὑμᾶς εἰδέναι, καὶ πάντας ἀνθρώπους, ὡς οὐδὲν ἐμοὶ τῶν πάντων ἥδιον, τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, πάσης περιαιρεθείσης σκανδάλου προφάσεως, εἰρηνεύειν. ἐφ' ᾧ καὶ σπουδή μοι πᾶσα πάρεστιν ἤδη αὐτοκρατήσαντι, πάσης ἀσχολίας ἄλλης καθυπερτέρα. ὑπεριδόντι μὲν καὶ τρυφὴν βασίλειον, ὑπεριδόντι δὲ καὶ θεσμὰ φύσεως. ὥστε καὶ τῶν φιλτάτων προτιμηθῆναι τὴν ὑμετέραν ξυμπάντων, εἰς ἓν συνδρομὴν καὶ ὁμόνοιαν. καὶ ὅσον ἦν εἰκὸς ὡς ἔδοξε καταπέπρακται, καὶ τῶν εἰς σκάνδαλον ἄλογον ἱκανῶν, οὐδὲν παραλέλειπται οἶ-
C μαι. τὸ δὲ καθ' ὑμᾶς, θαυμάζειν με πολλάκις ἐπῄει, τίσι λογισμοῖς ὀχυρούμενοι, τῆς Ἐκκλησίας διΐστασθε, καὶ πρὸς φέγγος οἷον ἀληθινὸν, σκαρδαμύττειν αἱρεῖσθε; εἰ δ' οὖν ἀλλὰ καιρὸς τὸ τοῦ θείου Δαυῒδ ἐξειπεῖν πρὸς τὸν Θεὸν ποτνιώμενον. Κύριε κλῖνον Οὐρανοὺς καὶ κατάβηθι, ἅψαι τῶν ὀρέων καὶ καπνισθήσονται. ἄστραψον ἀστραπὴν, καὶ φωτιεῖς αὐτοὺς, ὡς ἂν μικρὸν παραμείψαιμι τὸ ψαλμῴδημα. Θεοῦ γὰρ μόνου τοῦ τὰς ὑμετέρας συνειδήσεις φωτίσαι, ἀνθρώπων, Θεῷ μὲν βιοῦν προελομένων, Θεοῦ δὲ πόρρω κινδυνευόντων καθίστασθαι, οὐκ ἄλλης αἰτίας χάριν, ἢ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας ὀρθοδοξούσης, καὶ καλῶς ὡς εἰκὸς ἐχούσης ἀπεὶξ ἀποσχίζεσθαι. εἰ δὲ ταύτης σχίζεσθε Καθολικῆς γε οὔσης, εἴπατε πάντως, ἢ

τίνι δὴ καὶ ἐνοῦσθε; μὴ ἔχοντας δὲ λέγειν τὴν κεφαλὴν, ὑμᾶς ἁρμολογεῖσθαι κατὰ Θεὸν πῶς εἰπεῖν εὔλογον, μὴ δ' ἀρίζηλον τὸν σκοπὸν δεικνύντας, πῶς οὐ δίκαιον, πλάνης ἀποίσεσθαι ἔγκλημα; εἴθε δὲ, τοῦτ' ἦν καὶ μόνον, καὶ ἴσως τὰ καθ' ὑμᾶς εἰς δίκαιον ἔλεον περιΐστατο. νῦν δὲ ἀλλὰ δεδοικέναι ἀνάγκη μή πως. ἀλλ' οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος, οὐ γ' ἡ κρίσις κατ' ἄνθρωπον, πολλῷ δὲ μᾶλλον τοῦ Πνεύματος, ἐπεὶ καὶ ὅσα ἅγιοι φθέγγονται πνεύματι Θεοῦ κινούμενοι φθέγγονται. μή πως γοῦν Θεῷ λατρεύεται, καὶ τῶν ἀσφαλεστάτων δοκοῦντες τοῦ τε τῆς Ἐκκλησίας σχίζεσθαι, καὶ τῶν ποιμένων καταλιγωρεῖν, λαθόντες, τῷ ἀντικειμένῳ λατρεύητε Πνεύματι, καὶ κατὰ τοῦτο, μισεῖσθ' ἂν δικαίως; ἢ γὰρ οὐ λέγει ταυτὶ ἀριδήλως, ὁ πρὸς τῇ μαθητείᾳ τοῦ τῷ Χριστῷ ἠγαπημένου, καὶ μαρτυρίῳ τετιμημένος, ὁ Θεοφόρος οἶμαι καὶ τὰ θεῖα σοφὸς Ἰγνάτιος, ἢ βούλεσθε, καὶ ἀναγινωσκομένου τοῦ λόγου ἀκούοιτε. ἵνα τί γοῦν ἄνθρωποι Θεῷ μὲν καθιερωμένοι ἀρετῇ δὲ προσέχοντες, καὶ προσέτι, οἱονεί τινα σύμβολά τινες τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων ἐν τῇ σαρκὶ περιφέροντες, τοσοῦτον κίνδυνον ἀναρρίπτετε; δυοῖν γὰρ ἀνάγκη μόνον, θάτερον αὔταρκες τοιούτου κινδύνου ἡμᾶς ἐξαιρεῖσθαι. ἢ τὸ δεῖξαι ᾗδή τινι Ἐκκλησίᾳ προσεσχηκότες, ἐπ' αἰτίαις εὐλόγοις καὶ κανονικῶς ἡμῶν σχίζεσθε, ἢ τὸ πᾶσαν εἰακότας σμικρολογίαν τῇ ἡμετέρᾳ ταύτῃ δὴ καὶ καθολικῇ ἑνοῦσθαι βούλεσθε. εἰ δὲ τὸ δεύτερον οὐχ αἱρεῖσθε, τὸ πρότερον δείξατε. καὶ εἰ μὴ Ἐκκλησίαν ἔχετε δεῖξαι, ἀλλ' ἢ Ἀρχιερέα τέως εἴπατε. παρ' οὗ δὴ καὶ συνοχὴν ἑαυτοῖς, ὡς μὴ διαρρυῆτε μὴ δεσμὸν ἔχοντες, ἐπικατασκευάζειν διϊσχυρίζεσθε. γέγονέ ποτε τοῦτο, καὶ ἤδη θαρροῦντες δείξατε. εἰ δὲ τὸν μέγαν προβάλλεσθε Μάξιμον, ὡς πολλάκις λεγόντων πυνθάνομαι, ὅτι κἀκεῖνος αἱρέσει τῶν Ἐκκλησιῶν προκατειλημμένων κατ' αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας κινδυνεύων ἀπισχυρίζετο. ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐ πάντες οὐ δὲ τότε προκατελήφθησαν. ἀλλὰ πρῶτος καὶ πρὸ πάντων ὁ τῆς Αἰλίας θεῖος ποιμὴν ὁ Σωφρόνιος, καὶ λίαν ἐκείνῳ συνηγωνίζετο. εἰ δ' οὖν ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν Ῥώμῃ τέως ἐπλώθει τὸ εὐσεβὲς, καὶ οὔπω τῇ Ἐκκλησίᾳ παρεισεφθάρη Ὀνώριος. πρὸς οὓς μὲν εἶχε δικαίως ἀναφέρειν τὴν γνώμην, ὁ τῆς ἀληθείας ὁμολογητὴς, καὶ μὴ ὡς δῆθεν σχισματικὸς δοκῶν, καθολικῆς Ἐκκλησίας εὐθύνεσθαι. εἶτα ἀλλ' οὐ δὲ διαφορὰ ὡς ἐκεῖ δογμάτων ἐνταῦθα. οὐ δέ τι τὶς ἔχει αἰτιᾶσθαι δικαίως τοῦ σχίσματος ἱκανὸν, ὅτι θάτερον ἴσως μέρος φρονεῖ παρὰ θάτερον. καὶ γὰρ καὶ τὸ δοκοῦν ἐκεῖνο, τὸ χθιζά τε καὶ πρωϊζὰ πραχθὲν, οὔπω καλῶς ῥιζωθὲν ἀνέσπασαι, ταῖς ἡμετέραις εἴπω, σὺν Θεῷ εἰρήσεται, προθυμίαις. καὶ ὁ πράξας ἐκεῖνα, κἂν πατὴρ ἦν, κἂν εὐεργέτης, κἂν τῶν φιλτάτων, κἂν ὅτι τὶς εἴποι, εἴτε συγγενείας, εἴτ' εὐεργεσίας ὄνομα, οὐδεμιᾶς, ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν, εἶχεν ὁσίας μνήμης, καὶ ἧς καὶ ὁ τυχὼν Χριστιανὸς ἐτυ-

A quam quod ab Ecclesia recte sentiente, bonaque vivente disciplina, pertinaci discidio separamini. Cum autem ab hac scindimini non dubie Catholica; dicite: cuinam alteri conjungimini? si vero non potestis caput nominare cui adhæreatis, qua quæso verisimilitudine creditis: esse vos membra secundum Deum nexa in unitatem sacri corporis; qua defensionis probabilitate repellitis accusationem erroris, qui scopum quo tenditis certum nequeatis ostendere? Atque utinam una esset ista, quæ jure in vobis culparetur, scopi quem spectatis, Capitis cui hæretis ignoratio; misericordia quippe quam ira tunc dignior, infelix ea vestra cæcitas videri posset. Nunc longe pejus vereri de vobis aliud res ipsa subigit. quamquam equidem non indulgebo suspicionibus; non est meum de talibus loqui: mihi B judicium in hominem non arrogo, maxime in homines spiritu viventes: cum scriptum legam: quæcumque loquuntur Sancti, Dei Spiritu movente loqui. Fas tamen sit admonere & orare Vos etiam atque etiam ut caveatis, ne forte Dei cultores, adeoque istius Ordinis præcipui, securissimique habiti a periculo errandi, re ipsa erretis perniciosissime; ac quod ab Ecclesia scindamini, quodque Pastores contemnatis, non Deo jam, ut putatis & credi vultis, sed quod minime advertitis, ei Spiritui serviatis qui semper infensus, & irrevocabiliter oppositus Deo est: ac propterea justa hominum Deo rite servientium in vos odia vertatis. An non hoc enim diserte periculum intentat, & inculcat monitum, idoneus plane Auctor; quippe qui præterquam Christi C Discipulus, idemque Magistri amantissimus fuisse noscitur; etiam Martyrii morte consummati commendatione dignitatem auctoritatemque obsignavit suam, Deifer videlicet, ac divinorum Sapientissimus Ignatius: cujus hac de re testimonium, quæso, audire ne gravemini, dum legitur Quorsum igitur Vos, homines & Deo consecrati, & studio dediti virtutis; prætereaque Symbola velut quædam Christi perpessionum in carne vestra circumferentes; tantæ rei aleam jacitis, tam præcipiti discrimini non dubitatis vestram æternam salutem exponere? Duorum enimvero alterum video esse necesse præstari a vobis, ut aliqua verisimili fiducia securæ in tali statu conscientiæ niti videamini: Nempe, ut vel demonstretis, cuinam uniamini Eccle- D siæ; quibusque justis & canonicis de causis rite ac more majorum nostram hanc repudietis, vice hujus, isti qualicumque præeligentes adherere alteri? Vel, si id demonstrare non potestis, omisso vanorum obtentu prætextuum, nostræ huic, quippe universali ac vere catholicæ, reuniri velitis Ecclesiæ. Quorum si hoc secundum non eligitis, age sane, Prius illud ostendite. Sin excipitis; Ecclesiam cui devincti sitis monstrare vos non posse; saltem Antistitem cui subestis, indicare ne cunctemini. non enim recusare vobis id quidem fas est. quoniam nisi caput ostenditis cui, uti membra, subnectamini, argumento caretis quo continuitatem probare vestram cum Christi corpore possitis; omninoque fateri cogimini: solutos vos nexu Catholicæ unitatis, velut abscissos artus, nec E jam succum ac Spiritum e vivi compage corporis trahentes, vinculo quippe, quo ei committebantur, diffracto caritatis, exangues & tabi vicinos diffluere. Agite, adstamus parati audire: proferre ne pigeat, si quid habetis ad rem aptum. Fuit ne hoc umquam probatum in Ecclesia exemplum; Hominum paucorum suas sibi res privatim habentium: qui cum ostendere nequirent, cui Ecclesiæ, cui Præsuli communicarent, Christiani tamen Catholicique censerentur? audacter, adjuro

Edit. Rom. pag. 324.

„ vos ; dicite : demonstrate quod est opus , si
„ potestis . Forte magnum & Sanctum Marty-
„ rem allegabitis Maximum ; audire enim e
„ vestris memini , cum responderent , eadem ,
„ quæ nunc interroganti mihi , etiam illum ve-
„ nerabilem Patrem , præoccupatis Hæresi
„ Ecclesiis , sine ulla communione cum quo-
„ quam , privatim Religionem recte coluisse ,
„ testimoniumque catholicæ veritati , vita ne-
„ ci objecta perhibuisse . Adversum hanc exce-
„ ptionem primum ajo : nequaquam esse ve-
„ rum quod ponitis ; omnes tunc Hæresi fuisse
„ præoccupatos . nam primus & ante omnes ,
„ Æliæ Sanctus Pastor Sophronius summa &
„ cunctis manifesta contentione consortium
„ certaminis cum Sancto Maximo suscepit .
„ Deinde tunc adhuc Orthodoxa fidei synceri-
„ tas Romæ florebat : cum nondum fuisset ab
„ Ecclesia deprehensa damnataque labes Ho-
„ norii . Quare non solus utique sibi sanctus ille
„ Christianæ veritatis confessor sapuit ; qui
„ suæ participes Confessionis Romanum , &
„ Hierosolymitanum Antistites , palam utrum-
„ que Orthodoxum , vere potuit citare : sic-
„ que Schismatis , & privatæ , hoc est repro-
„ bæ , Religionis (qualis omnis est catholicæ
„ non conjuncta Ecclesiæ) crimen victrici de-
„ fensione repellere . Præterea , qualis illo
„ tempore inter Ecclesias fervebat diversorum
„ contentio dogmatum , hic hodie nulla est ;
„ neque inter partiarios vigentium nunc inter
„ nos factionum causari quis quidquam juste po-
„ test , quod sufficiat ad evincendum : legiti-
„ mam sibi esse causam abscindendi se a Parte
„ altera , quod illa peccet in professione recti
„ Dogmatis . Nam crimen illud heri & nudius-
„ tertius , hoc est ante annos retro paucos , pu-
„ blice susceptum , admissæ latinæ communio-
„ nis , agnitique supremi Pontificatus Papæ Ro-
„ mani , unde plerisque verisimiliter impingi
„ consciti erroris macula posset , purgatum ex-
„ piatumque abunde nunc est , vestris etiam
„ (fatebor enim nec vos debita fraudabo por-
„ tione laudis) vestris,inquam,in id strenue con-
„ spirantibus , & non parum utiliter adjuvanti-
„ bus studiis . Cujus Auctor rei , quamquam erat
„ meus natura Pater , affectu collatis testato
„ donis , de me optime meritus , mihi carissi-
„ mus , & tam arctis quam quis possit dicere ,
„ vel necessitudinis a consanguinitate ductæ, vel
Edit. Rom. pag. 325. „ gratitudinis ob beneficia , me sibi obstrictum
„ vinculis trahens, tamen , quantum in me fuit ,
„ omni est privatus honore memoriæ ; ac ne il-
„ la quidem quæ nulli negatur e plebe Christia-
„ no , sepulturæ gratia dignatus . Vir licet sum-
„ mus , & Imperator , laboribus exhantlatis ,
„ ærumnis toleratis pro Republica ingentibus
„ commendatissimus , qui nullum in me bene-
„ volentiæ plane singularis omisisset officium ,
„ mei nullam insigniter ornandi occasionem
„ prætermisisset : eo quidem usque , ut sæpe coram
„ multis differens,me sibi prætulerit, & in com-
„ paratione nostrum amborum se mihi esse in-
„ feriorem fateri non erubuerit . Tamen de illo
„ ita decrevi , & quod decreveram re ipsa præ-
„ stiti . vim scilicet naturæ , ac voluntati meæ
„ faciente ineluctabilem , illa Christi denuncia-
„ tione severissima , negantis ; dignum ipso re-
„ putandum qui parentes plusquam ipsum ama-
„ verit . Sed & mater ; cujus nominis affectu
„ quid fando memorari tenerius queat ? Mater ,
„ ajo , mea , & mater talis , tam indulgenter ,
„ ac benevole affecta in me : sed nec , inquam ,
„ ipsa nostra Genitrix , ex quo Imperii liberas
„ habenas tractare cœpimus , Augustæ debitum
„ in Ecclesia consequi honorem prius potuit ,
„ quam litteris & Chirographo proprio palam
„ testaretur , detestationem ante-actorum , &
„ proprii condemnationem sanciret Viri . Pro-
„ cedat oratio & ad priorem meam conjugem ,

A χε παραπήλαυσεν ἀνήρ τε καὶ ἄναξ , φοβερὸς
μὲν ἐχθροῖς , πολλὰ δ' ὑπὲρ ὑπηκόων πονή-
σας τε καὶ παθὼν , καὶ διαφερόντως ἐμοὶ τέως
ἄξιος ἐς ἅπαν εὐνοίας , ὅσον καὶ αὐτοῦ πολλά-
κις καὶ ἐς πολλοὺς λέγων προυτίμα , καὶ τὴν
κατὰ σύγκρισιν ἧτταν ὁμολογῶν οὐκ ᾐσχύνετο .
ἀλλ' ὅμως τοῦτ' ἔδοξε , καὶ τοῦτο γεγόνει . δεινὴ
γὰρ ἡ ἐντολὴ , καὶ ἡ τοῦ μὴ ἄξιον εἶναι τε καὶ λο-
γίζεσθαι Χριστοῦ ἀπειλὴ τὸν γονεῖς ὑπὲρ αὐτὸν
ἀγαπήσαντα . ἀλλ' ἡ μήτηρ , καὶ τί γε εἴποι τις
ἄλλο , ἢ μήτηρ , καὶ μήτηρ τοιαύτη , καὶ οὕτως
πρὸς ἡμᾶς ἔχουσα . ἀλλ' οὐ δ' αὐτή γε πρὶν
τῆς μεθ' ἡμῶν βασιλικῆς μνήμης ἐπ' Ἐκκλη-
B σίας ἔτυχε , πρὶν γράμμασι καὶ ἀσφαλείαις οἰ-
κειοχείροις , τὴν τῶν πρὶν πραχθέντων , εἴπω
δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀθέτησιν , ἐμπεδῶσαι . ἐξή-
κοι δ' ὁ λόγος καὶ εἰς τὴν ἐμὴν προτέραν σύ-
ζυγον . ἣ τις ἐπὶ τοσοῦτον τοῖς τότε πραττομέ-
νοις ἀπήχθετο , ὥστε καὶ τῷ Πρωτοσεβαστῷ τό-
τε Νοστόγγῳ θερμῶς ἐπαρᾶσθαι , κατ' Ἀνατο-
λὴν τῶν πραχθέντων χάριν τοὺς σχιζομένους τὰ
πάνδεινα δρῶντι , καὶ ἕρμαιον ἡγεῖσθαι καὶ πρὸς
αὐτῆς , ὅ , τι συμβαίνει παρ' οὑτινοσοῦν ἐκείνῳ
δεινὸν , τοιαῦτα καὶ οὕτω πράττοντι . ἀλλ' ὅμως
ἐπεὶ μεταξὺ τελουμένων ἐκείνων , ἐκείνη τέθ-
νηκε , καὶ οὔπω τρόποις μετανοίας τὸ τῆς κοι-
C νωνίας ἐκαθήρατο , ὡς μηδὲ τῆς ὁσίας τυχοῦ-
σα , καὶ ὧν ἔδει τότε , τῶν ἐς νέωτα μνημοσύ-
νων ἐπὶ τῆς ἐμῆς αὐταρχίας ἀπέτυχε , καὶ ὁ
ἐπ' Ἐκκλησίας τόμος , ὁ εἰς εὐφημίαν τῶν ὀρ-
θοδόξως βιωσάντων , καὶ μνήμην ὁσίαν κατ' ἔτος
ἐπ' ὀκρίβαντος ἀναγινωσκόμενος , ἄλλων μὲν
Δεσποινῶν ὀνόματα φέρει , καὶ τῶν μὴ κατ' ἐ-
κείνην ἴσως τὰς ἀρετάς . αὐτὴν δὲ μόνην ἐσά-
παν ἠγνόησε , ζῶντος ἐμοῦ καὶ ταῦτα καὶ ἄρχον-
τος . ἤλιε . πλὴν ἐχρὴ λέγειν τ' ἀληθὲς , ἐμοὶ
καὶ τοῦτο ἐκ περιουσίας πέπρακται , καὶ οὔπω τὶς
οἷον οὗτος ὑπομνήσας ἔφθασε , καὶ τὸ ταύτης
μνημόσυνον ἀπεκόπτετο . οὕτως ἐγὼ περὶ ταῦ-
D τα . καὶ ὑμεῖς ταῦθ' ὁρῶντες , πολλάττα κύκλῳ
περιβαλλόμενοι , καὶ ἐς τόδε σχίζεσθε , ἀφορισ-
μὸν τοῦ Πατριάρχου Ἀρσενίου κατὰ τοῦ μετ'
αὐτὸν ποιμεναρχήσαντος Ἰωσὴφ προβάλλεσθε ,
καὶ διαθήκας ἐκείνου προτείνετε . καὶ τὸ δο-
κοῦν εἰς ὑποψίαν δικαίαν τοῦ ὡς δῆθεν πλάσ-
ματος , ὡς ἂν φρονῶν οἰηθείη τις , τὴν τῆς
ὑπογραφῆς δηλαδὴ προχάραξιν , εἰς τὸν τοῦ
ὑπογράφοντος πόνον δακτύλου , ἠθένει γὰρ ἐξ
ἄνθρακος δῆλον ἀνάγετε . τί δαί ; ἔχετ' που καὶ
ἐπί τι δικαίως ἀνάγειν , καὶ τὸ μοχθηρὸν
τῆς γνώμης , καὶ τὸ ἐντεῦθεν ὑποτρέχον φαῦ-
λον τῆς προαιρέσεως ; ὃ δ' ἐκείνῳ τοιαῦτα λέ-
E γοντες ἐκ τοῦ εἰκότως προσάπτετε , ὁ τυχὼν
μεταλλάττων πᾶσιν , ὡς ἔπος εἰπεῖν , συγχω-
ρεῖ . καὶ Πατριάρχης θνήσκων , ἀντὶ συνή-
θως λύειν , δεσμεῖν καὶ μάλιστα εἵλετο ; καὶ
ταῦτα τὸν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἰσάμβος . ἐγὼ
μὲν οὖν καὶ νῦν ἐκείνῳ φέρω τιμὴν , κἂν
πολλοῖς οἶδα ἐκεῖνα λαβὼν παρ' ἐκείνου , ἃ
δὴ καὶ ὀφειλὴν εὐγνωμοσύνης παρ' ἐμοῦ πρὸς
ἐκεῖ-

ἐκεῖνον δικαίαν ἀνταπαιτεῖ. καὶ τὸ μεῖζον, ὅτι καὶ ἐς Βασιλείαν αὐτὴν, ἐμὲ προυτίμα τοῦ μοῦ πατρός. ἐκείνου γ᾽ ἄρχοντος, ἅμα μὲν αὐτὸς τὴν ποιμαντικὴν αἱρούμενος παραιτεῖσθαι, ἐπικεῖνων οὔπω τὴν θεραπείαν ἀξίαν τοῦ εἰς τὸν Ἰωάννην πλημμελήματος. ἅμα δ᾽ ἀξιῶν καὶ τὸν πατέρα τὴν Βασιλείαν ἐκτίθεσθαι. Ὅτι, λέγων, τὰ πρὸς Ἰωάννην καὶ ἀμφοῖν παρῃνώμηνται. αὐτῷ μὲν καθυφέντι τῆς πολυωρείας, καὶ οἷον προδόντι, ἐκείνῳ δὲ τὰ εἰς Βασιλείαν παραλογισαμένῳ. ὡς οὐκ ἐξὸν ἁμαρτόντας ἀρχὴν, ἢ αὐτὸν πνευματικῶς, ἢ ἐκεῖνον, αὐτὴν δὴ τὴν κοσμικὴν ἀρχὴν καὶ Βασίλειον. ἔχειν δ᾽ εἰς ταύτην αὐτάρκη τὸν ἐξ αὐτοῦ, λέγων ἐμέ. ὃ δὴ καὶ ποίαν ὑπερβολὴν ἀγάπης οὐχ ὑποφαίνει; καλεῖν εἰς ἀρχὴν ἔννομον τὸν μηκέτι εἰδότα τελέως τὸν ἄνθρωπον; οὕτως ἐμοὶ πρὸς ἐκεῖνον τὰ τῆς εὐγνωμοσύνης ὀφείλεται. καὶ πόνος ἄλλως ὑπὲρ ἐκείνου τοιαῦτα προβαλλομένων ἀκούοντι. Παύσασθε τοιγαροῦν ἐκεῖνα περὶ ἐκείνου θρυλλοῦντες, τὰ μήτε πραχθῆναι, μήτε τιμὴν λεγόμενα περισώζειν τῷ εἰργασμένῳ δυνάμενα. Ὑμεῖς δὲ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμετέραν ἱερωσύνην ἐν μέρει τίθετε τῶν οὐκ ἀνεπιλήπτων, καὶ οἵαν συνιστᾶν ἀξιοῦτε, ἀδύνατον καθιστᾶτε. Φέρε γάρ, πρὸς αὐτῆς τῆς περὶ τὰ ἱερὰ ἀσφαλείας, εἴτε τῆς ὄντως, εἴτε καὶ ᾗ προσεσχήκατε, εἰ παρ᾽ ὑμῖν τὰ τῆς Ἐκκλησίας γένωνται πράγματα Ἀρχιερέων, ἐπεὶ τοὺς ἡμετέρους τούτους ἀπήρτησθε, ἢ καθ᾽ ὑμᾶς αὕτη καὶ προσδοκωμένη Ἱεραρχία συσταίη; καὶ τίς ἐπὶ τοσοῦτον τῶν προτέρων ἄθικτος διεβίω, δυνατὸς ὢν ἐξ ἀξίας χειροτονεῖν ἱερέας; οὓς γὰρ οἴδαμεν, κοινωνικοὺς οἴδαμεν πάντας. καὶ τριῶν καιρῶν ἐπὶ τοῖς ξυμβεβηκόσιν ὄντων· πρώτου τε, καθ᾽ ὃν τὰ κατὰ τὸν Ἰωάννην, εἶτ᾽ οὖν τὴν Βασιλείαν προέβη. δευτέρου δ᾽ αὖθις καθ᾽ ὃν τὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ τοῦ Πάπα ἐπεισεκώμασαν. καὶ τρίτον τοῦ ἡμετέρου, τούτου δὴ καὶ ὑστάτου καθ᾽ ὃν τὰ πραχθέντα, ὡς ἦν τε καὶ ἔδοξεν ἀπηυθύνθησαν. Οἱ μὲν τοῦ προτέρου ῥέκται, ἐκποδὼν ἐπιεικῶς πάλαι. οἱ δὲ τοῦ δευτέρου, οἱ μὲν, ἐξ ἀνθρώπων ᾤχοντο, οἱ δὲ καὶ τῆς ἐπιτιμίας καθαιρεθέντες, οὔπω δοκοῦν καὶ ὑμῖν πάντως, μένουσιν οὔπω, καὶ ἔτι. τοὺς δὲ τῆς τρίτης ταυτησὶ καταστάσεως, εἰ μὲν δέχεσθε, λόγος ἡμῖν ἐστί γε πρὸς ὑμᾶς. εἰ δ᾽ οὐ δέχεσθε, φορτικοὶ πάντως, ὡς τὰς ἀρχὰς τῆς ἱερωσύνης ἀναιρεῖν πάμπαν ἐσπουδακότες. εἰ δ᾽ οὖν, ἀλλὰ δείξατε, ὃν ἀπὸ παλαιᾶς χειροτονίας ἐν ἀσφαλείᾳ διαβιοῦντα παντοίᾳ πεφυλαγμένων ἔχετε; οἶδα προβαλλομένους τὸν τῶν Μαρμαριτζίων Ἐπίσκοπον πρώην, εἰ καὶ νῦν τετελεύτηκε. περὶ οὗγε καὶ ἐρωτήσας, πολλάττα ἐπιλήψιμα ἔχοντα κατεμάνθανον. οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς πάντως ἀκούσαντες παρ᾽ ἐμοῦ ποτε, ὅτε καὶ ταῖς ἐπὶ τοιούτῳ καιρῷ παρατηρήσεσιν, οὐ προσέχειν δίκαιον ἰσχυρίζεσθε. καὶ ἔγωγε οἶμαι δοκιμάζων ἠμέλουν. ἕρμαιον ἔχων ὅτι γε ἄρα καὶ δοκιμάζητε. καὶ

A quæ licet tam se aversam ostendisset ab iis quæ in causa conciliationis Ecclesiarum eo tempore agebantur, ut Protosebasto Nostongo, ei obsistentes novitati tamquam Schismaticos pœnis affligenti gravissimis per tractus Orientales, ipsa indignans malediceret, palamque execrans diras imprecaretur, nec dubie præ se ferret gratissimum habituram, fructuique imputaturam proprio, quidquid huic talium Ministro injuriarum, mali ac cladis a quoquam inferri contingeret. Tamen ei quoniam diem obeunti suum interim dum illa gererentur, otium aut facultas defuit, eluendi ante obitum legitimæ piaculis Pœnitentiæ maculam latinæ communionis, negata omnino est, a me posterius Imperii compote ea pars exequialium honorum quæ dilata recenti funere, ad tempus B illud pertinebat. Ego, inquam, ubi solus rebus præfui longe carissimæ uxoris acerbo raptæ casu, quicum concorditer vixeram, mulctare memoriam sustinui reliquo debito Parentalium Imperatricibus exolvi solitorum: Ego meam Augustam, tamquam ne sacræ quidem contactu terræ aut Ecclesiastica dignata fuisset sepultura, quasi pro excommunicata passus sum haberi; me sinente, si non etiam jubente, sublata ejus mentio est e Tomo in Ecclesia servato, unde Augustarum in Orthodoxa religione defunctarum recitari de sacro pulpito, & anniversaria commemoratione cum laude prædicari, nomina consueverunt. Itaque alias ex isto Codice Dominas, forte huic impares, nec comparandas splendore virtutum, inde audimus solemni pronunciationis commendatione celebrari, unam ex omnibus Annam meam suavissimam conjugem, vivente, atque adeo regnante me, Teque horum teste, summe Sol, ille liber ignorat. Atque in hoc, (si fateri verum oportet) ulterius me progressum sentio quam exacta officii ratio poscebat. rigidior, inquam, justo fui exemplaque superavi vel supervacanee solicitorum in isto genere; præsertim qui tantam in tam venerandos Manes ultro duritiem consciverim, nemine præcipente. Quis enim tam inhumanus mihi præscribere auderet facinus tam adversum naturali domesticæque pietati? mea igitur libera nullisque suggestionibus ad id inclinata voluntate, memoria defunctæ meæ conjugis ex Ecclesiasticis fuit Tabulis erasa, ut mei erga religionem zeli specimen ederem, ut exemplum monstrarem imitatu salutare posthabendi privatos quoslibet affectus synceritati orthodoxæ professionis, & Paci Ecclesiæ. Vos autem id videntes, multis illis nescio quibus allegandis prætextibus nihilominus obstinatis animum in pertinacia diri Schismatis; obtendentes nescioquam nulli nisi vobis notam excommunicationem a Patriarcha intortam Arsenio in suffectum ipsi Josephum. Profertis autem ejus indices, Testamenti Arsenii Tabulas, nullo tamen ejus chirographo firmatas. Agite vero, cujus tandem coloris fuco satis tegitis a suspicionibus perspicacium, vitium illud in Testamento immane, alienæ subscriptionis? cui putatis emunctioris paulo naris non statim subolere sublestam fidem exceptionis, qua soli sine teste jactatis; ideo per se non subscripsisse Arsenium Tabulis indicibus suæ ultimæ voluntatis, quod digitos tunc innato iis carbunculo impeditos habuerit? Et tam opportunum vestræ causæ instrumentorum scribendi articulorum morbum sperastis assertione una vestra persuaderi potuisse non ignaris rerum; iisdemque reputantibus: quanto mendacii præmio a pertinacissimis malæ causæ defensoribus hæc fingi potuerint? Definite igitur inten-

Edit. Rom. pag. 326.

tare sententiam omnibus ignotam Judicis mortui, cujus incredibilis, & nisi suffragio agniti chirographi fulciatur, irridenda prorsus allegatio est. In quo requiro præterea reverentiam in Arsenium vestram, cui maleficam inhumanamque nocendi voluntatem, etiam in extremo vigentem impingitis halitu. An non enim sentitis, quam sit illaudatum Christiano iram in Adversarios non ad solis tantum, sed ad vitæ totius occasum usque servare inexorabiliter flagrantem; quam inconsequens, virum quem sanctum prædicatis, tam sævum ultorem dicere; quam incredibile Patriarcham notæ lenitatis, quem constat, dum viveret, fuisse solitum se lædentibus ignoscere, tam ferum in ipso mortis puncto fingere, ut contra quam consueverat, ligare tunc mallet quam solvere, constringere animas anathematum vinculis, quam quod facile vivens indulgebat, relaxare constrictas præoptaret? Quem autem tunc ligare, quem diris implicare nexibus? Non aliquem e plebe, sed Ecclesiæ Præsidem? Equidem Arsenio debitorem me filialis reverentiæ, volentem merenti, ut vere sentio, ita grate profiteor. Is enim cum aliis me plurimis sibi beneficiis obstrinxit, tum illo insigniter honoravit judicio, quo æquum sibi videri declaravit, Imperium Patri meo ereptum mihi attribui. Imperabat tunc Pater, & ipse Pastoralem hujus Ecclesiæ curam Patriarchali potestate gerebat Arsenius. Eo tempore flagrante invidia sceleris in Joannem Lascaris prioris Augusti filium commissi, & religione inde Patriarchæ oborta, quasi pars ejus culpæ in ipsum jure conferretur, qui remissione vigiliæ in Pupilli custodia curæ suæ traditi, locum facinori dedisset, ac quasi prodidisset Orphanum; hanc Patri meo expiandi communis peccati conditionem tulit; cederent, inquiens, pariter ambo, ille Imperiali, ipse Patriarchali dignitate, qua se indignos effecissent, ille consciscendo, ipse permittendo immanissimo facinore, quo esset inique ac crudeliter Imperium ereptum innocenti Puero hæreditario illud jure possidenti: ea pœnæ differentia in dispari participatione criminis, ut qui deliquisset atrocius, indulgentius plecteretur. A Patre quippe meo ita se velle abdicari Principatum, ut is in me tranferretur: ipsi Patriarchalis amissio Sedis nulla temperaretur in privatum paciscenda solatium cognati fiducia successoris. En quantum ejus viri studium, quam excellens extiterit caritas in me, adhuc puerulum, & modo infantiam egressum, ut me in legitima Possessione Imperii Romani jam tum constituere voluerit, vix dum hominem, nec rationis perfecte compotem. Unde & vos intelligitis, & ego semper præ me feram, summam ei a me gratitudinem deberi. Quo ægrius nunc a vobis audio ea proferri, quæ famã ejus posthumam maculant. Quare desinite infamare imprudentibus assertis Dilectum, ut prædicatis, vobis, mihi venerabilem, & syncero affectu amatum Antistitem, dum ea egisse tantum Præsulem, quæ virum honoratum haud deceant, effutire non veremini; fide videlicet ac prudentia eadem, qua revocare in dubium audetis, & in rerum exceptioni obnoxiarum numero censere ordinationes Sacerdotum qui in nostra hodie Ecclesia Sacras exercent functiones; in quo vestrum judicium requiro non intelligentium ex istiusmodi cavillatiunculis consequi: periisse funditus e Dei Ecclesia legitimam successionem Sacerdotii, ita ut jam restitui nulla ope queat. Age enim sane, per ipsam adjuro vos illam quam exquisito isto affectatis zelo indubitabilem securitatem administrandorum in Ecclesia Sacrorum, sive quæ nunc uspiam est, sive quam exulem e terris, & in mera

Edit. Rom. pag. 327.

A τάχα ἂν ὑμῖν προσετέθην, τοῦ Ἰωάννου ἤδη τὴν ἱεραρχίαν παραιτουμένου, καθὼς καὶ ὑμῖν ἐπεχείρουν προσέχειν, ὡς ἴστε, εἰ μή μέ τις λογισμὸς ἧκις ἄξιος παροράσθαι πρὸς ἑαυτὸν ἐπισπασάμενος, ἀπῆγέ με τοῦ σκοποῦ. Τὸ γὰρ ξυμπεσὸν εὐθὺς ἐπὶ τῷ τότε μὲν ἀργοῦντι, νῦν δὲ ποιμεναρχοῦντι, ἄξιον ὂν θαυμάσαι, ἀναλαμβάνειν ἐποίει τοὺς λογισμοὺς, μή πως Θεῷ δοκοῦν αὐτὸν καὶ πάλιν ἱεραρχεῖν, ἀμετακινήτων μενόντων τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων, ἀνάγκη παράττεσθαι, εἰ ἄλλως γένοιτο, παρειδὼν ταῦτα, ἐλὼν τε ὑμᾶς, καὶ ἁμαρτάνω πρὸς τῷ μὴ δι' εὐοδωθῆναι τὸ πρᾶγμα κατὰ σκοπὸν, B ὃν ἐτρέχομεν. Ὅθεν καὶ πρὸς ταῦτα παλινδρομῶ. Καὶ ὃν ὁρᾶτε, ὡς δῆθεν θείαν ψῆφον πληρῶν, ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἀξίας ἀνάγω πάλιν, ἄνδρα λιτὸν τὰ πάντα καὶ ἄσκευον, καὶ ἀρετῆς ἐπιεικῶς φίλον. Τὸ μέντοι σε δοκοῦν σκληρὸν, καὶ μὴ ἐσάπαν ἐπικλινές τε καὶ συγκεχωρηκὸς, ἦν καιρὸς ὅτε κἀμοί, μαρτυρήσω γὰρ τ' ἀληθὲς, παρ' ὑμᾶς πάντας οὐδὲν ἐδόκει προσῆκον ἄλλως ποιμένι· Καὶ ταῦτα πνευματικῷ, καὶ οὐδ' ὥς γε ἐπαγωγὸν τῶν πολλῶν καὶ εἰρηνικὸν καὶ τοσοῦτον ὅτι καὶ τοῦ Μοναχοῦ Μηνᾶ τὰ ἀπ' αὐτοῦ πρὸς ἐμὲ λέγοντος, δυσχερῶς εἶχον πιστεύειν, εἰ τοιοῦτος ὢν, οἷος ἔδειξε τότε ἀγλευκής τε C καὶ ἄτεγκτος, τοιούτων ἂν κριθείη θείων ἐννοιῶν ἄξιος· Καὶ πιστεύειν ἀπώκνουν τοῖς λεγομένοις, οἷς ὀργὴν Θεοῦ ἐπικειμένην τοῖς ἡμετέροις εἰδέναι παρεῖσα. Ἀλλ' ὅμως ὁ οὕτως ἔχων, περὶ τούτου ἐγὼ τόσον ἑάλωκα τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως, ὡς ἄλλό τι λογίζεσθαι νῦν συμβὰν ἐπ' ἐμοὶ εἰς τὸ καταλαμβάνειν ὡς δυνατὸν κρίματα θεῖα, ἢ ὅτε παρ' ἄλλοις ἐμάνθανον. Ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ πολλοῖς δοκοῦν ἐλάττωμα τοῦ ἀνδρὸς, προτέρημα μᾶλλον ἐκεῖνον. Τί γὰρ, ἔλεγον, εἰ καὶ Θεὸς φιλάνθρωπος ὢν, τὰ πλεῖστα δικαίως κολάζει, ὡς καθαρτικῆς ἴσως οὔσης καὶ τῆς κολάσεως; ὃ δὴ καὶ φιλανθρωπίας μᾶλλον εἴποι τις μέρος οὐ τὸ D τυχόν. καὶ ὅτι μὲν αὐτεξούσιος ἄνθρωπος πάντως ἔχει χρᾶσθαι τῇ προαιρέσει, καὶ πράττειν τὰ κατὰ γνώμην, πλὴν καὶ νόμος δίδοται, ὁ μὲν φυσικὸς, ὁ δὲ γραπτὸς, καὶ δικαστὴς προκάθηται κρινῶν, ἵν' ὃ μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ τῆς ἕξει τῇ συνειδήσει σωφρονιζόμενος, καὶ ὡς ἀναγκαίῳ χαλινῷ καταγχόμενος, τοῦτο παρὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας παιδευθεὶς μάθοι· Καὶ ὁ μετελθὼν τὸ πλημμέλημα, ταῖς ἀληθείαις εὐεργέτης δόξοι καὶ τιμωρῶν. ἐν δέ γε τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ, καὶ οἱ ἐν ὁδοῖς, καὶ πλατείαις, καὶ ῥύμαις κείμενοι, εἰς τοὺς γάμους τοῦ Βασιλέως εἰσελθεῖν ἀναγκάζονται· Ὡς ἀναγκαίως ἐπικείμενον ὂν τὸ E τῆς ἀνάγκης, εἰ βούλοιτό τις σώζεσθαι· Τί τοίνυν τὸ ὑμῖν ἱκανὸν δοκοῦν εἰς τὸ σχίζεσθαι; τί τε ὃ ἐκκλιτέον ἡμῖν ὡς μὴ καλῶς ἔχον ἥγηται; ὥστε καὶ ἄλλοις παρέχειν σκάνδαλον, καὶ τὸν ἕνα καὶ ἄσχιστον χιτῶνα τῆς Ἐκκλησίας πειρᾶσθε σχίζειν, καὶ ἀμελεῖν ὡς μή τινος κακοῦ γινομένου; εἰδ' οἶον, ἀλλ' ἰδοὺ Πατριάρχης, καὶ

A Ἱεράρχαι, ἰδοὺ Κλῆρος καὶ Σύγκλητος, καὶ Λαός, καὶ Μοναχῶν οἱ λογάδες, καὶ ὅσον ὑμῖν εἰς ἀπολογίαν παρίσταται, εἴπατε. καὶ πρῶτον τῶν ἄλλων, ὁποῖοι καὶ τίνες ἐν Ἱεράρχαις, πρὸς οὓς ἀναφέρειν ἔχετε τὰ ὑμέτερα, ὥστε τούτων ἀποβουκοληθέντων, ἐκείνους δικαίως ἐγκρίνεσθαι; οὐ δὲ γὰρ εἰς ἀπέραντον χωρήσεσθε, οὐ δὲ δίκαιον, οὐ δέ γ' ἑτέραν οἰκουμένην ζητήσομεν, ἐξ ἧς ἐνέγκωμεν Ἱεράρχας τοὺς τῆς ἡμετέρας ἀρχῆθεν Ἐκκλησίας ὡς τὸ εἰκὸς καταστήσοντας. οὐδ' εὔλογον, περὶ τῶν ὄντων ἐρωτᾶν τοὺς μὴ ὄντας. ἀλλ' ἡμεῖς καθ' αὐτοὺς τὰς διαφορὰς δοκιμάσωμεν. ἡμεῖς κρινοῦμεν, καὶ ἐν μέρει ἀντικριθησόμεθα, καὶ μετὰ Θεοῦ καὶ τῶν Πατέρων ζητοῦντες, οὐκ ἂν ἁμάρτοιμεν. B Σὺν Θεῷ δ' εἰρήσεται, τοῦ κοινοῦ συνοίσοντος. τὰ μὲν παρ' ἐμαυτοῦ, ταῦτα. ὑμεῖς δέ, εἰ καὶ συνεκλήθητε πάντες, ἀλλ' οὐ λέγειν πάντες ἁπλῶς ἐπιτρέπεσθαι. ἔξεστι δὲ τῷ ἀξιωτέρῳ τῶν ἄλλων ὑπὲρ ἁπάντων καὶ λέγειν. καὶ οὕτω περιαιρεθείσης τῆς ταραχῆς, κατὰ τρόπον γίνεσθαι τὴν διάλεξιν. Ταῦτα τοῦ Βασιλέως εἰπόντος, οἱ τῶν λοιπῶν προηγούμενοι, καὶ μάλιστα οἱ τυφλοί. Ἡμεῖς, εἶπον, ὦ Βασιλεῦ, ἓν ζητοῦμεν, τὴν κατὰ τρόπον τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν. τὸ μὲν γὰρ κακῶς ἔχειν αὐτήν, καὶ αὐτοὶ μαρτυρεῖτε, καὶ πᾶσιν ἔγνωσται. καὶ ὅτι παραβέβασται μὲν τὰ κατὰ τὸν C Πατριάρχην Ἀρσένιον, ἀδίκως, ὦ δίκη, καθαιρεθέντα, παραβέβασται δέ, καὶ τὰ ἐς τάξιν αὐτήν, καὶ σχεδὸν δογμάτων ἀκρίβειαν, κοινωνούντων οὐ κοινωνεῖν ἄξιον. Ταῦτα κἂν ἡμεῖς μὴ λέγωμεν, ὑμῖν ὡμολόγηται. τὸ μὲν οὖν τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν παρατραπῆναι εὔδηλον ἐντεῦθεν καὶ φανερόν. τὸ δὲ τῆς τῶν σφαλέντων διορθώσεως, εἰ μηδὲν παρορᾶν ἐστιν, ἀλλὰ ζητεῖν ὅπως καὶ ἐπὶ τίσι πέπρακται; τοῦθ' ὑμῖν εἰ κελεύεις ζητητέον. οὕτω γὰρ ἂν ὁπουδήποτε τοῦ θεμέθλου φανέντος, καὶ τὸ ἐποικοδόμημα γνωρισθήσεται. καὶ δὴ ἀρξαμένων λέγειν τὰ προσεχέστερα, ταῦτα δὴ τὰ ἀπὸ τοῦ Γρηγο- D ρίου καὶ καθεξῆς, ὁ Βασιλεὺς ἀνεῖχε τούτους, καὶ πρὸς τὰ ἀρχαιότερα μετεβίβαζε. καὶ τὸν τοῦ ἀφορισμοῦ θρύλλον, ἀπήλεγχε μάταιον. μὴ ὅτι γε τὸν κατὰ τοῦ Ἰωσὴφ ὃν ἐσάπαν ἐθρύλλουν, ἀλλὰ καὶ τὸν κατ' αὐτοῦ Βασιλέως. πῶς γὰρ ἀσφαλὲς εἶναι ἔχειν ἂν ἀφορισμόν, οὗ λειτουργῶν ἐκεῖνος ἐμέμνητο; πῶς δὲ καὶ ἄλυτον εἶναι καὶ χρῄζειν τοῦ λύσοντος, ὃν ὁ δεσμῶν ἐκεῖνος ἐμπράκτως ἔλυσεν; ὥστε καὶ εἰ μὴ ἦν τὸ ἐπιγονός, ἔλεγε τὸ κατὰ τὸν Πάπαν, οὐκ ἂν πάντως οἱ τὴν ἐπ' Ἐκκλησίας εὔφημον μνήμην κεκώλυτο. ταῦτα λέγων, ἐδείγνυ καί τινας ἐξ αὐτῶν κοινωνοῦντας τὸν Ἰωσήφ, καὶ οὐ χωρισθέν- E τας ἄλλως, εἰ μὴ μεθ' ὃ τὰ κατὰ τὸν Πάπαν πέπρακται. ἐτρίβοντο τοίνυν οἱ λόγοι, ἕως ὀψὲ τῶν νυκτῶν. ἦν δὲ τοῖς Μοναχοῖς ὁ σκοπός, καὶ πολλοὺς ἔνθεν κἀκεῖθεν ἡ ὁρμὴ ὑπέκνιζε καὶ ἐθρύλλουν τοὺς περὶ τὸν Πατριαρχοῦντα ἐξουθενεῖν, χρωμένους τοῖς αὐτῶν λήμμασιν, ὅτι τε τὰ κατὰ τὸν Πατριάρχην Ἀρσένιον σφίσιν

positam idea, speculantibus animis intuemini si vere penes vestrum istud Conventiculum residere hujus Ecclesiam temporis; & sectam hanc vestram continuatione non interrupta committi creditis uni Catholicæ per seriem sæculorum inde a Christo, & Apostolis ductæ Religioni, a quibusnam tandem ordinatoribus minime dubiis istos habetis quibus utimini Sacerdotes, quorum successione ac consecratione certa, indubitabilis veritas illius quam tam ambitiose nobis pollicemini, vobis arrogatis, Hierarchiæ demonstretur? qua, inquam, potestate, a quibus nulla suspectis ex causa Episcopis manuum impositionem acceperunt, qui apud vos sacra faciunt Presbyteri, quos unos (si Christo placet, nostris ad Spuriorum rejectis classem, veros esse gloriamini Sacerdotes? Enimvero, quæ istorum ætas est, non video a quibus ordinari Præsulibus potuerint, contra quos non eædem quas nostrorum ordinatoribus opponitis, exceptiones locum habeant. Hoc ut omnium clare subjiciam oculis, Tria tempora distinguo, quorum ambitu comprehendi necesse est canonicas ad sacros Ordines promotiones hodie vigentium vestræ Partis Sacerdotum. Primum illud tempus est quo Joannis tunc Pueri exauctoratio & excæcatio contigit: secundum huic succedens, admissæ perperam communionis Italorum, & commemorationis contra fas inductæ Papæ Romani, cum professione subjectionis nostræ ad ejus spiritualem Principatum. Tertium, & omniū postremum, hoc hodiernum est, quo ista illegitime patrata, prout licuit, & quantum visum est sufficere, per nos emendata, & ad rectam disciplinæ normam, ex illa pravitate reducta sunt. Primo tempore qui ordinandi potestatem habuere, jam pridem desierunt vivere. Secundum tempus quos ex eo vidit numero, ii partim fato suo sunt functi, partim ejecti e sedibus, & honore spoliati nostris judiciis, vestris etiam impense votis suffragantibus, privatim sine sacra potestate, vitam agunt hodieque. neutri horum, aut vestros rite potuerunt ordinare Sacerdotes, aut nostros, si vellemus, possent, non solum quod aliis ipsorum, vita, aliis jurisdictio modo deest: sed etiam, quoniam si vera vestra opinio est, censentium: ex quo depulsus sede vester Arsenius est (quæ depulsio primo tempore contigit) desiisse legitimam in hac Ecclesia potestatem: nullus illorum quantumvis attentaret, vera fungi ordinatione potuit. Restat tempus tertium, status videlicet hic præsens rerum, quo si superesse adhuc putamus in terris certam rite consecrandi Sacerdotes auctoritatem, quæ si desit, Ecclesia nulla est: in nostra hac eam utique, quæ sola, vobis etiam nobiscum. Latinam repudiantibus, habet Episcopos, qui nulli apud vos sunt, in nostra hac, inquam, illam auctoritatem Ecclesia sola agnoscere vos oportet. Quod si facitis jam nobiscum consentitis, jam vobis manus damus, cunctis inter nos controversiis sublatis. Sin pergitis resistere, sin admittere pro veris recusatis nostræ Partis Antistites, jam estis prorsus importuni qui studeatis persuadere: nullum hodie in terris reperiri verum Episcopum: quod qui dicit, sacerdotalis ordinationis exhaurit fontem, & e rebus humanis spem omnem exterminat, videndi umquam ullum hominem canonica impositione manuum ad sacrificandi Jus evectum. Suscipitis, an rejicitis ab existimatione vestra, manifeste intolerabilem absurditatem istam? Atqui ejus a vobis depellendæ una sola est sane impeditissima ratio: in eo sita, ut evidenter ostendatis, super adhuc esse hodie in vivis aliquos Episcopos ex eo tempore quo, ut po-

Edit. Rom. pag. 328.

„ te tribus jam memoratis anteriore, nulla erat de cujusquam ipsorum statu ac potestate controversia. Horum Præsulum veteris & nemini suspectæ ordinationis, si quem forte unicum in arcanis apud vos latebris huc usque custodistis, quæso ne invideatis nobis, ne celetis amplius. Ostendite rem necessariam. Videat in eo per vos monstrato hodierna Ecclesia traducem suæ propagationis ab Antiqua, spem suæ transfusionis in Posteram. Memini vos paulo ante ut talem nominasse Marmaritziorum Episcopum: Sed præter quam quod is quoque finem nunc vivendi fecit; etiam de hoc homine, ego tunc inquisitione habita, multa in vita ejus, atque actis vituperabilia, reperiebam, ob quæ is Episcopali honore indignus merito posset judicari. Nostis ea, & vos, ex me utique illo tempore audita. quando nihilominus perseverantibus vobis in proposito præficiendi hunc Ecclesiæ, & contendentibus recte compensari maculas quorumvis ejus contra disciplinam lapsuum, una illa dote antiquitatis admoventis ipsum indubitato successionis fonti, remisi ego me, acquievique vestro judicio: tanti ducens, quantovis incommodo, & qualicumque indignitate devoranda, demereri vos, & nobis adjungere. Itaque Joanni mox Patriarchatum abdicanti, vestrum Marmaritziensem subrogare, ut scitis, cogitaveram, solo impulsus ad hoc studio vobis gratificandi; fecissemque, nisi per id tempus intervenisset quippiam summa consideratione dignum, quod totam ad se raptam meam mentem ab istius prosecutione scopi necessario abduxit. Cum enim contigisset declarari miro vaticinio statim eventis comprobato insigne meritum & summam apud Deum gratiam ejus viri, qui deposito jampridem Patriarchatu, privatus tunc viveret, religioni duximus non sequi tam evidentem suffragii divini prærogativam, eo in sede reponendo, e qua perperam dejectum ista ipsa prodigiosa significatio monstrabat. præsertim cum præter periculum Dei, ni sic faceremus, offendendi; ad idipsum urgeret status præsens Ecclesiasticarum Rerum: quas novis haud dubie perturbationibus implicandas apparebat, si aliud decerneretur. Reputabam mecum etiam: vel si neglectis iis tanti momenti rationibus, obstinarem animum in obsequendo vobis; frustra quidem id facturum me. per viam enim tot ac tantis difficultatibus obseptam nulla spes allucebat pertingendæ unquam metæ, ad quam communi Vos & Ego cursu nitebamur. Per hæc satis, ut confido, demonstrata æquitate ac necessitate ultimæ hujus Electionis prorsus ineluctabili, refero me ad proponendas vobis dotes conspicuas & quantivis æstimandas viri hujus, quem divinum secutus suffragium in Patriarchali, ut videtis, repono sede. Homo is est plane simplex, fuci & fraudis expers, virtutis admodum amans. Scio videri quidem illum plerisque nunc solitum; olim etiam mihi quoque (fatebor enim ingenue rem veram) austerum durumque, ac irrevocabiliter inflexibilis, emollirique in indulgentiam nesciæ rigiditatis; præfractius omnino quam Pastore, præsertim spiritualem, decere videatur. Fui & ego, inquam, alias in ea vobiscum sententia, requirens in illo accomodatam conciliandę multitudini facilitatem, pacificamque mansuetudinem. qua præoccupatus ab eo aversione cum audirem a referente Mena Monacho, divinitus ipsi revelatam nobis imminentem cladem, ægre sane adducebar, ut crederem: haud fieri posset ratus, hominem asperum, immitis acerbique ingenii, dignum a Deo judicari manifestationibus istiusmodi, eventuum insuspicabilium prudentiæ humanæ. Quare istud vaticinium iram Numinis nobis impendentem intentans,

Edit. Rom. pag. 329.

A αὐτοῖς παραβέβασαι. καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἄγους αἱρέσεως κεκοινώνηκε. τοιούτων ὄντων τῶν φανερῶν λημμάτων, αὐτοὺς ἐπάγειν τὸ ἀναγκαῖον σύμμετρον. τὸ δ' ἦν, μὴ καθῃρημένους ἐκείνων τελέως παρ' ὧν ἦν ἄξιον, τῶν ἀθίκτων τέως. τούτων μεινάντων εἰς τέλος, μὴ δ' ἱερᾶσθαι ἀξίους εἶναι. καὶ ταῦτ' ἐπὶ πολλοῖς καὶ αὐτοὺς παραβάντας, ὡς καὶ πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς πράξαντας. Κανονικοὺς θεσμοὺς ὑπερβάντας, καὶ κακίᾳ μᾶλλον, καὶ ἀμαθίᾳ, ἢ ἀγάπῃ, καὶ ἀσφαλείᾳ ἐνειργασαμένους, ἔλεγον δὲ ὡς οὐ δ' ἔρεισά σφίσι πρὸς Βασιλέα τὸ σύμπαν, δεσπότην γε ὄντα, φυλαττομένοις καὶ B ἄλλως προσκρούειν τῷ κράτει. παρ' ἣν αἰτίαν καὶ τὸ ἡττᾶσθαι ξυμβαίνοι, κἂν τὰ ἐννομώτατα λέγοιεν, ἀλλ' ἀκρίτου ἂν δεῖ τοῖς λεγομένοις κριτοῦ. ὡς γοῦν τὸ δικαιότατον λέγειν, οὐδεὶς ἄλλος πρὸς ταῦτα Βασιλέως ἂν εἴη Κριτὴς ἀξιώτερος, ἐφ' οὗ καὶ ἀμφοῖν μάρτυρος λαλητέον, καὶ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους τὰς ἀμφισβητήσεις διαλυτέον, αὐτοῦ γε Θεοῦ ἐφορῶντος καὶ τῶν αὐτοῦ βραβευόντων νόμων. ταῦτα τοῖς Μοναχοῖς λέγουσιν, ὑποσπᾶν σκοπὸς ἦν, ἦν τις ἀκούοι λεγόντων, τὰ τῆς θρυλλουμένης ἀρχῆθεν καταστάσεως θέμεθλα. ἀλλὰ κενὴν ἐψάλλαττον, τὸ τοῦ λόγου, οὐδὲν ἤνυτον. Διὰ C ταῦτα καὶ θροῦς ἐκ τῶν κατόπιν καθημένων ἠγείρετο. οἳ δὴ καὶ ἀτάκτως συνεπαρθέντες τῷ θρύλλῳ, βοαῖς ἀντήχουν, καὶ βλάσφημα τὰ κατὰ τοῦ Πατριαρχοῦντος (ὡς γε ἄδηλον εἶναι ἐν τόσῳ πλήθει καὶ ταράχῳ, τὸν τὰ τολμηρὰ λέγοντα) ἀνέδην ἐξέρρηττον, διχίτην ἀποκαλοῦντες, καὶ τούτων ἔτι δεινότερα. Βασιλεὺς δ' ἀκούσας, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπὶ τῇ τόσῃ θρασύτητι διαταραχθεὶς, ἐκείνους μὲν ἐξελᾶν αὐτίκα προστάττει. τοῖς δὲ πρωταγωνιστοῦσι, καὶ λίαν ἐπεῖχε καὶ ἐξωργίζετο. ἐν δεινῷ ποιούμενος, εἰ αὐτὸς μὲν καὶ βασιλικῆς ὑφεικὼς ἐξουσίας, καὶ ὄγκου μείζονος, μετ' εἰρήνης σφίσι προσφέρεται, D καὶ πάντας ἐδέξατο τὴν ἀρχὴν εἰσελθόντας, μὴ προστάξας ἀπαντᾶν πάντας, καὶ τόπους τέως παρέχειν, οἷς μὴ ἀπαντᾶν ἀπείρητο, ὡς ὄντος δῆθεν ἐν πλήθει καὶ τοῦ ἀπακτήσοντος. αὐτοὶ δὲ τὸ καθ' αὐτοὺς ὑποστελλόμενοι, πρὸς τοιαύτας ἀτάκτους ὁρμὰς καὶ φωνὰς, ὑφῆκαν ἄλλοις λέγειν τὰ αἴσχιστα. οἷς καὶ ποία τόλμης ὑπερβολὴ ὑπολελεῖφθαι δόξειν, ἀπαυθαδιζομένοις πρὸς Βασιλέα, ὡς ἐγκαθίζοι τοῖον καὶ τοῖον λέχριον ἑαυτοῦ δεξιόφιν ζητῶν εἰρήνην; καὶ ταῦτα πλὴν, ἀλλὰ συγκαθίζειν ἐκεῖνος ἔλεγεν ἑαυτῷ, τὸν μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ὄντα εἰρηνικὸν, καὶ τὸν ἄξιον αὖθις καὶ E θρόνου καὶ προστασίας πνευματικῆς. Ταῦτα λέγων, καὶ πλείονα τούτοις ἐξονειδίζων, ὡς πολλὰ λέγειν καὶ αὐτὸς ἔχων καὶ ἀπελέγχειν, ὡς οὐκ ἀσφαλῶς ἔχοντα ἐφ' οἷς αὐτοὶ σεμνύνονται. ὅμως αἰδοῖ τῶν προτέρων, καὶ τῷ τῆς εἰρήνης ἐφίεσθαι, ἄρρητα πάντ' ἀφίησι, καὶ σεμνοποιούμενος αὐτοῖς, καὶ αὐτὸς συντίθεται. καθίζει καὶ πάλιν τούτους ἐξ ἐπιτάγματος, καὶ

A τὰ τοῦ Πατριαρχοῦντος συνείρει ἐγκώμια, τὰ χθὲς καὶ πρὸς τρίτης συμβάντα κατὰ λεπτὸν διηγούμενος. Τέως τοὺς λόγους κύκλῳ περιβαλλόμενος, καὶ ἕως ὀψὲ τῶν νυκτῶν παρατείνων, ὡς κωφοῖς τὸ παράπαν ἐδόκει διαλεγόμενος, καὶ ἐῴκει τῷ τυφλοῖς διανεύοντι. Ὅθεν καὶ ἀπολύει τούτους, πλὴν μετ' εἰρήνης, ἀξίωσιν ἀπενέγκας, καὶ δεσποτικὴν παρακέλευσιν μᾶλλον, τὸν μὲν λαὸν οὐδὲν ἐπιταράττειν, ἐχόμενα τρίβου τιθέντας σκάνδαλα· αὐτοὺς δὲ καθ' αὑτοὺς μένοντας ἡσυχάζειν, καὶ μὴ ὀρέξει ματαίᾳ, ἀλλὰ πνευματικῇ διακρίσει, ἐπεσκεμμένους καὶ παραπεφυλακότας τὰ πράγματα, ψέγειν τὸ οὓς δεῖ ψέγειν ὀρθῶς, καὶ ἐπαινεῖν αὖθις τὰ B ἐπαίνων ἄξια. Εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἠπείλει τούτοις τὰ δυσφορώτατα, καὶ ὡς σφεῖς αὐτοὶ τοῦ κακῶς καὶ δικαίως κρίνουσιν. Ἐντεῦθεν εἰς τὴν τοῦ Μωσελὲ μονὴν ἐπανιόντες, ἐν εἰρήνῃ διῆγον. ὕστερον δὲ τοῦ Δεσπότου Ἰωάννου τὴν τῆς πόλεως ἀρχὴν ἐπανηρομένου, ἐπ' ὀλίγον τὰ κατ' αὐτοὺς ἐταράχθησαν, ὅτε καὶ τινος Μοναχοῦ Κουβουκλεισίου τὸν νεκρὸν, ὃν αὐτοὶ ὡς ἀδιάφθορον ἐπὶ χρόνοις μείναντα, ἐν ὁσίοις εἶχον, καὶ ὡς Ἁγίῳ προσεῖχον, εἰς τὴν τῆς Περιβλέπτου μονὴν ἐνέγκαντες οἷς ἦν προστεταγμένον, ἔθαψαν. αὐτοῖς δὲ φυλακὰς ἐφιστᾶσι, τοῦ μηδένα σφίσι παραβάλλειν ἀνέδην καὶ παρασυ- C νάγεσθαι τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπεσχισμένους. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τούτους τόνδ' εἶχε τὸν τρόπον.

ut vanum aut gratis confictum aspernabar, diu ei fidem abnuens. Tamen viso postea successu, argumentoque irrefragabili convictus, habitare in illo Dei spiritum, cujus utique solius prophetia eventis patrata donum agnoscendum est, facere non potui quin raperer vehementi quodam erga talem virum studio, præjudiciaque in eum illa priora excuti mihi ex animo sinerem, reputans: ideo mihi forte, indulgentia numinis meam erudientis imperitiam, experiri talia concessum, ut quod hactenus nequiveram, intelligerem: immane quantum extolli supra cogitationes Hominum, Judicia divina, quorum illi non raro suffragiis evehuntur; qui nullum ab humano favore punctum ferunt. unde illud ipsum quod in hoc plerique viro uti vitium damnant, laudi potius adscribendum judicavi. Cur enim, ajebam, hunc vituperem; quod severus in castigando sit: cum Deus, de cujus benignitate dubitare nemo potest; plerumque homines juste puniat? non animo scilicet ipsos perdendi, sed purgandi; quod profecto benignitatis, ejusque non vulgaris, officium est. Quoniam autem sui potens ac liberi compos arbitrii conditus Homo est, expectari aliud non debet, quam exercitu- rum eum in vitæ actu suam istam expeditam in utrumvis eligendi facultatem, & pro- ut judicaverit operaturum. Tantum ei dirigendo lex apponitur, partim naturalis, partim scripta: Arbiterque præsidet, judicans: ut si cui a fraude coercendo naturale singulis inditum propriæ cujusque conscientiæ, vitanda sequendaque distinguentis, haud suffecerit frænum, hujus defectum, externæ potestatis correptio suppleat: discatque censura docente, quod admonente intimo naturæ judicio, visus est non intellexisse qui peccavit; ex quo infertur; castigatorem delicti, revera Benefactoris loco ducendum, etiam cum sævit, ab eo quem merentem corripit. Nam esse hominibus expetibile vi adhibita juvari demonstrat sacrum Evangelium, ubi refert turbam in viis, Plateis, vicisque otiose desidentem, non inhumaniter, sed benefice compulsam intrare ad Regis nuptias; ut sibi necessarium omnes intelligant auxilium admotæ necessitatis, si qui salvi volunt fieri. Quæ cum ita sint, quænam vobis demum idonea persistendi in schismate causa est? Quid excipitis declinare nos debere, malum a vobis inconveniensque judicatum, quo velut amoto vestræ offensionis scandalo, in unum conciliati omnes occurramus? Cur unam, & inconsutilem Ecclesiæ tunicam conamini scindere, eoque facto secure pergitis vivere, quasi nullo vos crimine sic agendo illigetis? Sin vos adhuc ista non movent, age proferte, quo nitamini? En Patriarcha & Hierarchæ; En Clerus, & Senatus & Populus, & lectissimi quique Monachorum: coram his exponite quod ad vestram defensionem utiliter allegandum confiditis. Ante autem omnia, cum vera Ecclesia corpus sine capite esse non possit, ostendite: quibus & qualibus Hierarchis vestram hanc recte subjungi Congregationem autumetis: sed videte ut tales demonstretis, qualibus plena exploratione cognitis haud dubie debeamus, repudiando nostros, ut minus idoneos, accedere. eja, inquam, reperiamus aliquem exitum infiniti jam prope negotii: nullusne terminus jurgiorum sit? Num æquum arbitramini æterno vos irrevocabiliter a Mundo universo abjungi discidio? An alium quæremus terrarum Orbem, unde Hierarchas vobis non fastidiendos adducamus, qui nostram aliquando Ecclesiam non jam amplius dubiæ Ordinationis Presbyteris instruant; ac certa cum Orthodoxa veteri continuatione connectant? Utrum censetis controversiis finiendis conducibile, super statu viventium consultare cum mortuis: & exquirere ab iis qui non sunt, quid judicari de præsentibus debeat? Quin nos ipsi potius decidimus lites nostras, & proferendis utrinque invicem causarum adversarum juribus, judicamus vicissim judicamurque sic conflictu argumentorum extundenda veritate, qua mox visa, consentientes acquiescamus. Audeo polliceri, fiducia non defuturi divini auxilii, si Dei ductu, Patrum auctoritatibus, & exemplis, inquiremus quid opus facto sit: non aberrabimus a scopo, nec diu aberit, quin conveniamus in communiter salutarem, & commodam utrisque sententiam. Hæc ex meo sensu quæ profiterer habui. Vos autem etsi huc convocati, omnes estis, non tamen putatote pariter universos promiscuam habere hic loquendi facultatem. Permittitur autem ei quem præcipue ad id aptum cunctisque præstantem inter vos ducitis, vice omnium quæ cunctis sentitis dicere: ut sic, tumultu, & confusione sublata, rite disceptatio possit institui.

Edit. Rom. pag. 330. *pag. 331.*

Talia locuto Imperatore, Arsenianorum præsentium Primarii, maxime autem cæci. Nos, dixerunt, Imperator, unum quærimus, Ecclesiæ scilicet restitutionem in bonum statum: male quippe nunc habere ipsam, & vos ipsi testificamini, & cunctis notum est. Publice nimirum idque graviter, peccatum est in causa Patriarchæ Arsenii, inique, O Jus fasque! Throno dejecti: peccatum item large aliis quoque occasionibus & modis, tum contra rectum ordinem Disciplinæ, tum fere in ipsam quoque Dogmatum exactam professionem, communicando cum iis a quorum communione ab-

„ horrere oportebat . Hæc , vel ſi nos taceamus , vos ultro ipſi confitemini : ut manifeſtum & „ in confeſſo apud omnes haberi debeat : perverſas & a debita rectitudine detortas eſſe hodie res „ Eccleſiæ . In his porro quæ perperam ſunt acta emendandis ſi nihil negligere oportet ; ſed quærere „ quomodo , & quibus Gubernantibus patrata illa ſint : id nobis , ſi jubes , erit inveſtigan„dum . Sic enim , amoliendis ſupra congeſtis , detecto tandem , ubicumque latet obrutum , cer„to ſolidoque fundamento , tuto ſcilicet inædificabitur : & in ea , quæ ſic conſurget , mole , „ verum inſtar agnoſcetur Eccleſiæ . Sub hæc Arſenianis monachis , retro actorum conſiderationem inchoantibus a citeriori memoria , Geſtorum ſcilicet ſub Gregorio & deinceps , interpellavit eos Imperator , ſic agere prohibens , promovenſque inquiſitionem in antiquiora tempora . Ac primum illos olim tam late graſſatos , tam invidioſe celebratos de intorto ab Arſenio anathemate rumores , fuiſſe vaniſſimos oſtendit : non ſolum quatenus Joſephum , ſed & quatenus Michaelem ipſum per id fuiſſe ſacris interdictos , temere jactabatur . Nam Auguſtum quidem Patrem ſuum qua veri ſpecie affirmari potuiſſe , ſubjacere Anathemati , quo tempore , quoties ſacra Liturgia publice fieret , nominatim idem Auguſtus honorifice memorabatur in Eccleſia , ipſo Patriarcha qui eum excommunicaſſe ferebatur , audiente , ſinenteque ? quo , inquam , colore tum imperiti cauſabantur ; teneri conſtrictum illum dirarum Eccleſiaſticarum nodo , & indigere ſolutoris opera , quem uſu ipſo ac factis , ipſe qui ligaverat , ſolvebat ? Itaque niſi quod deinde accidit , ſuperveniſſet (innuebat concordiam cum Papa initam) numquam omnino ejus in Eccleſia commemorationem honorificam fuiſſe prohibendam , affirmabat . Hæc dicens , indigitabat quoſdam ex nunc inter Arſenianos ſtantibus , qui Joſepho communicaſſent , neque ſe abſcidiſſent prius , quam conventio cum Papa fuiſſet inita . Hujuſmodi ſermonibus tempus terrebatur , uſque ad multam noctem : ardenter incumbentibus in proſecutionem finis ſibi propoſiti Monachis ; mul-

Edit. Rom. pag. 332. tiſque hinc inde e ſectariis ipſorum erupturientibus impetu impatienti in ſignificationes contemnendi præſentem Patriarcham , & ei addictos irridendi , quod ſacram , qua plane careret , poteſtatem in eo deluſi agnoſcerent . Præjudiciis quippe innixi ſuis illis antiquis , irritam omnino fuiſſe contendebant quamlibet Præſulis electionem , factam ab Eccleſia quæ vera eſſe deſiiſſet , ex quo immerentem ejeciſſet Arſenium . Ergo illa conſueta ipſis in Antiſtites Eccleſiæ , confidentiſſime crimina jactabant : gravi ſcilicet ipſos teneri obſtrictos ſcelere , ex quo ab iis violatus , & Throno expulſus fuiſſet Arſenius : Eccleſiam quoque ipſorum , impie admiſſa communione cum Hæreticis , labem Hæreſeos contraxiſſe , qua nunc polluta ſordeſceret : in horum adeo atrocium & patentium purgationem criminum , ſubire illos oportere piacula eluendæ noxæ paria , quæ ipſi præſcriberent : in his illud in primis neceſſarium eſſe , ut omnes qui hodie ſacra tractarent in ſic prophanata Eccleſia , redigerentur in laicorum ordinem : in eo relinquendi uſque in finem , ſine ſpe regreſſus : & novi Sacerdotes ordinarentur ab aliquo ex Epiſcopis hactenus intactis lue quæ in omnes reliquos propagata eſſet , contagione non vitata Latinorum . In ſic corrupta Eccleſia qui fungi ſacris attentarent , ſacerdotio in omne tempus indignos habendos ; præſertim cum aliorum præterea plurium rei ſint criminum : utpote multa egiſſe contra fas comperti , & canonicas paſſim tranſgreſſi præſcriptiones , malitia potius & imperitia ruere in agendo , quam inſtinctu ordinatæ caritatis ſecure operari ſoliti . Subtexebant his tam acerbis aliqua blandiora , deliniendo Auguſti animo , cui quam ingrata quæ loquebantur acciderent , facile ſentiebant . Adjunxerunt ergo : nequaquam jurgari ſe cum Imperatore velle . Abſit hoc quidem . agnoſcere ſe illum venerarique ut Dominum : cavereque diligenter , cum eo in quo reſideat poteſtas ſumma , ſe ſe temere collidere ; utique neceſſario inferiores receſſuros e certamine tali , quantumvis æqua , legibuſque conſona proferrent . Cæterum altercationi quæ utrinque nunc ferveret componendæ , neceſſariam eſſe auctoritatem Judicis , qui judicari ab alio nequiret . Talem nullum juſtius agnoſcendum Imperatore ipſo . Ad hunc igitur ſe omne arbitrium deferre ; unum ipſum profiteri digniſſimum omnium qui judex in hac cauſa ſupremus ſedeat . Coram hoc præſenti cognitore ambæ Partes ſua jura proferant . tantum ut juxta olim ſancitas Eccleſiæ conſtitutiones diſceptentur dirimanturque controverſiæ , Deo teſte mentis oculis propoſito , moderantibuſque judicium totum Dei ejuſdem ſanctiſſimis legibus . His vafre adulatorieque aſtuti Monachi diſſerendis hoc ſpectabant : ut ſi forte Auguſtus ſupremæ in Eccleſiaſticis quoque rebus poteſtatis delatione delinitus , acquieſceret auditis , obtinuiſſe ipſi viderentur quod petebant ; & hoc ipſo ſatis demonſtraſſe : non continuari Eccleſiæ antiquæ vera ſerie ſucceſſionis Hierarchiam præſentem ; & ſic fundamenta præſentis Epiſcoporum , ac Sacerdotum ſtatus , quantumvis hactenus credita & prædicata ſolida , deprehenſa nunc ac perſpecta eſſe inſtabilia ruinoſaque , velut in arena mobili locata . Sed , quod plerumque cæcis uſuvenit , vulgari dicto celebratum , haud iſtis , quam rem palpando prenſabant , arripere , ac tenere contigit . nihil , inquam , ſe proficere , Auguſto & Præſidibus cœtus reclamantibus , intellexerunt . Quare confuſis ipſis , Gregales eorum confertim ſubſiden-

pag. 333. tes , tenebrarum & turbæ fiducia impune laturos temeritatem rati , murmur a tergo inſolens attollere cœperunt , mixtis multorum acclamantes vocibus contumelioſa quædam in Patriarcham ; haud facili diſcrimine , quis cujus eſſet ſonus , in denſi tumultu vulgi ſua freti multitudine , nihil non quamvis impudens vociferari auſi . Vocabant enim eum Euchiten , & aliis atrocioribus conſcindebant probris . Quibus Imperator auditis , prout par erat , audacia turbatus tanta , ejici confeſtim e cœtu talia clamantes , juſſit . Monachos vero modo locutos , & primas certaminis tenentes , quibus ſubjectæ ipſis & faventis turbæ merito imputabatur immodeſtia , gravibus inceſſit verbis , iracunde increpans : & ut facinus indignum exprobrans ; quod , cum ipſe demiſſo humaniter faſtigio Auguſtæ Dignitatis , in æquum , & familiare cum ipſis deſcendere colloquium haud fuiſſet gravatus , ſtudio Pacis procurandæ ; cumque in iſtum conventum intrudentes ſe multos non a ſe vocatos , quin venire prohibitos , metu ejus incommodi quod ſecutum viderent , tumultus videlicet in turba ; tamen indulgens poſtea benevole , cunctis ingreſſum , locumque conceſſiſſet : Ipſi , quos omnia in ſuos poſſe ſatis eſſet notum , petulantiam eorum in motus ſeditioſos & voces improbas erumpere ſiviſſent , contenti ſimulatam in ſe ipſis exhibere modeſtiam , ſub cujus larva delituiſſe protervam contumaciam , hæ nimirum conſciæ ipſis & concordis plebeculæ , ſilentio , & tolerantia probatæ ipſorum , ſi non & nutu concitatæ , voces nefariæ teſtarentur . in quibus quid ad ſummam inſolentiam ſceleſtiſſimi ſibi homunculi reliqui feciſſent , inclamare contra ſe præſentem Imperatorem auſi : eum quem ſibi aſſidentem a dextris adhiberet , in concione ubi modi conſtituendæ Pacis inquirerentur , hominem eſſe pravum , his & illis quæ falſiſſime jactare ora ferrea non eſſent verita , inſigniter deformem maculis ? Atqui ſcirent inverecundi nebulones : non qualem obtrectando pingerent , aſſidere ſe ſibi tali occaſione Virum voluiſſe ; ſed placidiſſimi hominem animi , pacificum inter odien-

tes pacem, denique divinis suffragationibus dignum declaratum qui rursus in Throno præfecturæ spiritualis collocaretur. Hæc dicens, & plura his exprobrans, ubi satis in eos stomachum erupisset; mansuetiori deinde voce vultuque significavit: In causa ipsorum & circa ea quæ disseruissent multa se quæ diceret, quæ argueret, habere; multa menti præsentia in os occurrere, quibus palam evinceret, titubare ac labare illa ipsa quibus, ut certo fixis, secure indormirent, ut omni ex parte tutissimis gloriose, sed vane, ostentabundi se se jactarent. Pudori tamen se velle consulere ipsorum, ac quo eos ad optatæ assensum pacis ea facilius alliceret indulgentia, ultro cuncta silentio premere. Hic in gravem se habitum componens, honorifice ipsos (nam assurrexerant) sedere iterum præcepit. Inde longa exorditur Patriarchæ qui tunc sacris præesset, encomia; Quæcumque nuper accidissent circa causam & modum restitutionis ejus in Thronum, minutim renarrans; aliaque subinde intexens quæ putabat opportuna variis Arsenianorum prætextibus amoliendis, & omni velut ex parte admovendis machinis quibus expugnaret pertinaciam illorum, producto in hoc ad multas noctis horas sermone immorans. Sed surdis omnino visus est canere, aut, ut loquar accomodatius ad sortem eorum quibuscum præcipue agebat, cæcis innuere. Quare tandem illos dimisit, placide tamen ac sine asperitate verborum; tantum in digressu rogans, vel potius pro potestate jubens, ne ulla in re populum turbarent, offendicula ad quæ vulgus posset impingere juxta viam ponentes. Verum apud se manentes quiescerent, & non cupiditate vana, sed spirituali discretione, considerantes & observantes quæ fiebant, vituperarent quos recte oporteret vituperare, rursus laudarent laude digna. Sin aliter facerent, minabatur gravissima quæque; contestans unis ipsis imputanda, judiciis prudentum, & æquorum Arbitrorum, quæcumque ipsis mala eo nomine meritis inferri deinde contingeret. Ex eo tempore cæci Monachi ad Monasterium cui *Mosele* nomen est, re- *Edit. Rom. pag. 334.* vertentes, in pace illic degebant. Post hæc tamen, Despota Joanne Urbis præfecturam gerente, nonnihil turbatæ res ipsorum sunt; quando cujusdam Monachi, qui cubiculo inclusus vitam exegerat, Cadaver longo post mortem tempore incorruptum repertum, ideoque pro sancti hominis, & cultu Religioso digni, spolio ipsis habitum, ad Periblepti Monasterium translatum, illic, quibus id erat demandatum, sepeliere. Tum enim Arsenianis appositi Custodes sunt qui prohiberent accessum liberum ad ipsos eorum qui Synaxes cum ipsis frequentare cupiebant, a Catholica se se abscindentes Ecclesia. Ac res quidem tunc Arsenianæ sectæ in hunc se modum habuere.

CAPUT III.

Trajectio Magni Ducis cum Catelanis in occiduam Continentem.

Ὁ Μέντοι γε μέγας Δοὺξ τὰ πλεῖστα περὶ Μαγνησίαν πονέσας καὶ περικαθήμενος, τὴν πόλιν, καὶ τῷ Ἀτταλειώτῃ ἀντιφερόμενος, καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἀνυστὰ τἀκεῖ, οὐδ' ἴκταρ, τὸ τοῦ λόγου, βάλλοντι, μετὰ τὴν ἐν ταῖς πόλεσι πλείστην ἀλαστορίαν, καθ' ἣν ἐξηργυρολόγει μετ' ἀπληστείας χρήματα ὑποστρέψας αὖθις, κατὰ Μιτυλήνην γίνεται. τοὺς μὲν ἐπὶ τῶν νηῶν ἄγων, τοὺς δὲ πεζῇ κελεύσας ἐπὶ τῆς Καλλιοῦ βαδίζειν. Καὶ ἡ αἰτία, ὅτι Βασιλεὺς γράφων ἐκέλευε τῆς κατὰ Μαγνησίαν μὲν πολιορκίας ἀπέχεσθαι· ἐξ αὐτῶν δὲ παραλαβόντα τοὺς κρείττους, τὴν ἐπὶ τὸν Αἶμον ἰέναι, ὅπου καὶ Βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐστρατοπεδευμένος κατὰ τὴν Ἀνδριανοῦ, ἔνθεν μὲν ἐπεῖχεν Ἐλτιμηρῆ· ἐκεῖθεν δὲ Ὀσφεντίσθλαβον, τῆς ὁρμῆς τῶν ὅρων ἀνεῖργεν ὡς εἶχεν· ὡς γοῦν πολλάκις Βασιλέως γράφοντός τε καὶ ἀποστέλλοντος, ὁ μεταξὺ καιρὸς κατετρίβετο. Τὸ δ' αἴτιον ὅτι καὶ πάλιν μισθοφορίας ἐζήτουν πολυταλάντους, οὐ μόνον ὧν ἔμελλον ἐκδουλεύειν Βασιλεῖ Μιχαὴλ συγγεγονότες κατὰ τὰ ἐπεσταλμένα, ἀλλὰ καὶ ὧν πρὶν ἔπραττον δῆθεν, οὐ ταῖς πράξεσιν, ἀλλὰ μόνῳ δὴ τῷ καιρῷ, κἂν ὁποῖαττ' ἐποίουν, κἂν ἐν ἀνακωχαῖς καὶ ἀργείαις ἦσαν, παραμετρούμενοι τοὺς μισθοὺς, καὶ εἰς ἑκατοστύας χιλιάδων τὰ ζητούμενα συμποσούμενοι, μόλις ἀφέντες Μιτυλήνην, τοῖς κατὰ Μάδυτον αἰγιαλοῖς προσίσχουσιν. Ἅμα δὲ καὶ οἱ πεζῇ διιόντες, τοὺς δρόμους ἱστᾶσι κατὰ τὴν Λάμψακον, κἀκεῖ τὸ σύμπαν ἐνδυναστεύ-

A At Magnus Dux multa frustra circa Magnesiam conatus in ejus obsidione Civitatis, & oppugnatione Attaleotæ qui eam præsidio tenebat; postquam multis suorum amissis successum incœpti desperavit; &, quod dici solet, haud contiguum suo arcui tandem intellexit scopum, ad quem tam crebra dudum jaculatione collineans, ne admovere quidem e propinquo ictum, aut in ejus viciniam perferre potuisset; motis inde castris, post insolenter exercitam in plerisque Asiæ Urbibus pecuniæ avare ac crudeliter extorquendæ licentiam, rursus Mitylenen est reversus. partem quidem suarum copiarum secum ducens in navibus, cæteris vero itinere terrestri proficisci Calliopolim jussis. Causa illi sic agendi fuit, quod scriptis ad ipsum litteris mandarat Imperator, ut omissa oppugnatione Ma-
B gnesiæ, lectissimos, quosque sui Exercitus secum assumens, cum iis versus Æmum tenderet, illic se se adjuncturus Juniori Augusto Michaeli, qui castris ad Adrianopolim considens, hinc quidem Eltimeris, inde autem Osphentisthlabi, erupturientes in damna Romanorum, prout poterat coercebat impetus. Ut hoc impetraretur sæpius scribi, multos mitti ab Imperatore opus fuit, non parva inter istas moras jactura temporis. Prætextus tergiversandi erat solutio petita, nec repræsentata stipendiorum quæ in plurium talentorum immanes summas ascenderent. præterquam enim in antecessum numerari sibi, æquum censebant Ducis magni milites operæ militaris Imperatori Michaeli mox navandæ mercedem: etiam non redditarum ad diem veterum pensionum coacervata retro ingentia
C debita jactabant: solius in stipendiorum solutione habendam contendentes rationem transacti quomodocumque temporis; ac sive illud cessando, sive agendo; in functionibus bellicis, aut in pinguium stativorum ignavis remissionibus esset expensum, nihil

referre ajebant oportere, quominus pari jure auctoramenta ſemel promiſſa procederent; *Edit. Rom.* & ſemper ad diem pendi deberent: qua licentia *pag 335.* computandi ad pluries centenorum numerum millium pecuniæ ſibi ex debito ſolvendæ ſummas exaggerando cumulabant. His utcumque altercationibus ſopitis, Dux Magnus cum ſuis ægre tandem ſolventes Mitylene, vicinis Madyto littoribus appellunt; eodem fere tempore quo qui eorum, ut eſt dictum, pedibus iter agere juſſi fuerant, curſus ſuos Lampſaci ſtiterunt. ubi tota ſimul omnium collecta multitudo cuivis alii Præſidiariorum res illic Imperii Gerentium prævalens potentiæ, arbitrio ſuo univerſa transfretavit, adverſamque occupavit plena poteſtate regionem. Ibi jam quæ iſti dire immaniterque fecerint, extorquendis alimentorum & hoſpitii prætextu (etſi hæc ipſis cura Imperatoriorum Præfectorum benigna copia ex ante ad hoc ipſum juſſu Auguſti præparatis præbebantur) bonis miſerorum Incolarum, non facile eſt verbis exequi; aut orationem ingenio concinnare parem exprimendæ atrocitati graſſationum quas infeliciſſimos illos pati tunc contigit. Recte ſane Plato in Legibus, mercede conductos deſcripſit milites; *Horum*, inquiens, *plerique ſunt audaces, injuſti, contumelioſi, dementiſſimi fere omnium, exceptis quibuſdam valde paucis*. Ac Civi quidem meliorum partium in civili diſſenſione Rempublicam utili opera juvanti, ineſſe atteſtatur idem Philoſophus univerſam complexionem genericarum omnium virtutum: quarum quartam dumtaxat, nempe fortitudinem, mercenariis militibus attribuit, prompte illis quidem ſe exponentibus oppetendæ in bello morti; non tamen virtutis amore, ſed cupiditate mercedis: propterea que facile in multa flagitia prolabentibus, ac temere ruentibus, ut injuſtis, contra juſtitiam; temere quoque quidvis audentibus, ut contumelioſis, adverſus temperantiam, & caſtimoniam: in ſumma, dementiſſimis, quod exciderint prudentia; moderationiſque, ac conſideratæ rationis nihil admodum aut habeant, aut habere curent. Hæc aptiſſime in hos de quibus agimus quadrabant; cum præſertim Latini eſſent; hoc eſt e Gente, & genere nobis dudum ac pene naturaliter infenſo: iidemque ſuæ conſcientia multitudinis (nam octo millium numerum explebant) certi ſe impune quidquid agerent, laturos; quod nulla adeſſet iis par ulciſcendis Romana potentia. Itaque non modo frumentum, & hordeum e villis horreiſque Indigenarum exportabant, & animalia mactabant, & res, equoſque occurrentium rapiebant: & ſi quis contra mutire auderet, pœnam liberæ vocis necem præſentem inferebant: ſed & Incolarum occupatis domibus in mulieres effræni libidine furebant; non aliis Patrum familias tam acerbæ contumeliæ exemptis, niſi *pag. 336.* qui præoccupaſſent quam longiſſime cum uxoribus & liberis fugere; Domo, & re familiari latronibus relicta; ſatis habentes ſuam & ſibi cariſſimorum ſalutem honeſtatemque, bonorum jactura redemiſſe. Horum fama ſcelerum in Michaelis Junioris Auguſti Caſtra perlata, in Ducum ac Militum illic animis omnem ſuſcepti certaminis acrimoniam infregit; adeo ut remiſſo ſtudio Bulgaros vincendi, odia paſſim iraſque ardentes in novos ut multos pejores hoſtes verterent. Tali ferventes æſtu ab Imperatore turmatim convento flagitabant: fineret ſe defenſum, aut ultum ire lares patrios ab injuriis & contumeliis, quas illic conjugibus liberiſque ipſorum Hoſpites tetriores Barbaris inferrent. quos quidem, ſimul occurriſſent, minabatur non ſociorum, quod nomen falſo uſurparent, ſe habituros numero: ſed ut in hoſtes, quales ſe factis oſtenderent, impetum

A σαντες, παασυδὶ τὴν διαπεραιοῦνται, καὶ πᾶσαν τὴν Ἀντιπεραίαν ἐπέχουσιν. Αἱ δ' εὐθὺς ἐξειργάζοντο, καίτοιγε παρὰ τῶν ἐκεῖ ἐπ' ἐξουσιῶν τεταγμένων Βασιλέως κελεύοντος, ἱκανῶν πρὸς ὑποδοχὴν ἐξαρτυθέντων, οὐκ ἔστι λόγῳ διεξελθεῖν, καὶ ἱκανῶς τὰ δεινὰ παραστῆσαι. Εὖ γὰρ καὶ Πλάτων ἐν Νόμοις τὸ μισθοφορικὸν διεσκαριφήσαντο· τούτων οἱ πλεῖστοι, λέγων, γίνονται θρασεῖς, καὶ ἄδικοι, καὶ ὑβρισταὶ, καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἁπάντων, ἐκτὸς δή τινων μάλα ὀλίγων. Τελέαν μὲν καὶ ἐξ ἁπασῶν τῶν γενικῶν ἀρετῶν ἕξιν τῷ ἐν στάσεσι δυναμένῳ πολίτῃ προσμαρτυρῶν· Μόνην δὲ B τὴν τετάρτην τούτων, ἣν δή τις φαίη ἀνδρείαν, ἀπονέμων τοῖς μισθοφόροις, ἐθέλουσιν ἀποθνήσκειν μόνον ἐν τῷ πολέμῳ, οὐκ ἀρετῆς, ἀλλὰ μισθοῦ χάριν. Καὶ διὰ ταῦτ' ἐκ τοῦ ῥᾶστα συχναῖς ἐνεχομένοις ἀπαθαλίαις· Θρασυνομένοις μὲν, ὡς ἀδίκοις κατὰ δικαιοσύνης· Θρασυνομένοις δὲ ὡς ὑβρισταῖς κατὰ σωφροσύνης, καὶ τὸ πᾶν ἀφρονεστάτοις οὖσι, διὰ τὴν ἀπόπτωσιν τῆς φρονήσεως. Ταῦτα δὴ ξυμβεβήκει κἀκείνοις, καὶ ταῦτα γε Ἰταλοῖς οὖσι, καὶ εἰς ὀκτὼ χιλιοστύας ποσουμένοις. Μὴ μόνον δὲ σῖτον καὶ κριθὴν ἐξεφόρουν, καὶ ζῶα κατέσφαττον, καὶ χρήματα καὶ ἵππους τῶν ἐντυγχανόντων ἐξήρ- C παζον, καὶ σφαγὴ ἦν τῶν ἐναντιουμένων τὸ πρόσιμον. Ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἐποίκων καταχόντες οἰκίας, ταῖς γυναιξὶν ἐπεμαίνοντο, ἣν μή τις φθάσας ἀπεδίδρασκε πόρρω ποῦ. τὴν μὲν ἰδίαν ὕπαρξιν καταλείπων· Μόνοις δὲ τοῖς οἰκείοις τὴν σωτηρίαν περιποιῶν. ταῦτα καὶ τοῖς περὶ τὸν Βασιλέα Μιχαὴλ ἀνάπυστα γεγονότα. ἀποκλᾷν συνέβαινε τὰς ὁρμὰς σφίσι τὴν θρυλλουμένην ἀλαστορίαν, καὶ μελέτης πολεμικῆς ἐρραθύμουν. μᾶλλον καὶ ὅσον καὶ Βασιλεῖ προσαναφέροντες, εἰς περιποίησιν τῶν οἰκείων ὑποστρέφειν ἐδέοντο. καὶ πολεμεῖν ἐκείνοις, εἰ φανεῖεν ἠπείλουν, οὐ συμμάχων D τρόπον, ἀλλὰ πολεμίων ἐνδεικνυμένων. Βασιλεὺς δὲ κατέστελλε τὰς ὁρμὰς, καὶ ὡς εἰκὸς παρεμυθεῖτο. πλὴν καὶ πρὸς τὸν πατέρα καὶ Βασιλέα γράφων, ἀπέλεγε πάμπαν τὸν πρὸς αὐτὸν τῶν Κατελάνων διάβασιν, ὡς μαχουμένων αὐτίκα σφίσι Ῥωμαίων, καὶ εἰς ἐμφυλίους καθεστηξόντων μάχας· ἐδήλου δὲ καὶ ὡς αὐτὸς διὰ τὴν σφῶν βίαν καὶ ἐπισύστασιν, ὡς αὐτίκα ἑτοίμων ὄντων ἀναχωρεῖν κἂν αὐτὸς μὴ προστάσσῃ, διὰ χρυσοβουλλείων ὅρκων ἔδωκε τὰ πιστά· Ἢ μὴν ἐπὶ ῥητῷ τινι χρόνῳ δουλεύσαντας ὑποστρέφειν. Οὐ μὴν δὲ, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς Ἰταλοὺς παραδέξασθαι. παντὶ δὲ τρό- E πῳ διακωλῦσαι τὴν σφῶν εἰς αὐτῶν διάβασιν. Βασιλεὺς δὲ, δεχόμενος μὲν καὶ τὰ τοῦ Βασιλέως μηνύματα, ὅμως γε μέντοι καὶ ἔτι ἐπὶ τῷ μεγάλῳ Δουκὶ ἐλπιδοκοπούμενος ὡς ἐπ' ἀγαθῷ Ῥωμαίων δημαγωγήσοντι, ἔφθασε μὲν προαποστείλας καὶ τὴν ἰδίαν αὐταδέλφην, καὶ τὴν αὐτῆς θυγατέρα, τὴν καὶ γαμετὴν τοῦ μεγάλου Δουκὸς, ὥστε καὶ προϋπαντᾷν ἀποβαίνων

τῶν

τῶν νεῶν. Πληροφορούμενος δέ γε καὶ ἐπ' ἐκείνῃ, ὡς καταστέλλειν ἔχοι τὰ πολλὰ τῶν ἀταθάλων ἔργων, ἐκ τῆς πρὸς τὸν γαμβρὸν ἐντυχίας, τὸν καιρὸν ἠργολάβει τέως, καὶ τὸ πρακτέον διεβουλεύετο, κἂν πού τι καὶ τῶν ἀειρημένων ἠκούετο γίνεσθαι, κἂν αὐτὰ παρήρπαζον τὰ δημόσια, κἂν τὴν χώραν ἐξέτρεχον, ἐν καιρῷ ἀρότου. καὶ ταῦτα, ὅτε καὶ πᾶς ἐς νέωτα θερισμὸς, καὶ τὸ τραφῆναι, ἅμα μὲν ξένους, ἅμα δ' ἐποίκους, τῆς Ανατολῆς κακχεκτούσης ἠλπίζετο. Αὐτὸ δὲ καὶ τῶν ἀροτήρων βοῶν οὐκ ἀπέχοντο, ἀνέδην καὶ αὐτοὺς θύοντες. ὅμως τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀγανακτήσεως καθυφίει, καὶ συχνοὺς ἀποστέλλων, οὐ γὰρ ἠρέσκετο τῶν πάντων διαπεραιωθέντων, περὶ χιλίους ἐγκρίνειν διεκελεύετο, καὶ τὴν ταχίστην ἀπαντᾶν παρὰ Μιχαὴλ Βασιλέα, πέμπων καὶ ἱκανὰ πρὸς μίσθωσιν. Τοὺς δ' ἄλλους ἀντιπερᾶν ἐφεῖναι, καὶ ἐπ' Ανατολῆς διατρίβειν. Επεὶ μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν τοσῶν δεῖσθαι, μὴ δ' ἔχειν τρέφειν τὴν Βασιλείαν τοσούτους, εἰ πρὸς καιρὸν ἐλθόντας, παρακληθεὶς ἐδέξατο.

A facturos. Sic accenſos reprimere ac conſolari prout poterat conabatur Imperator. Cæterum idem ad Patrem Auguſtum Seniorem datis litteris, enixe precatus eſt, ne Catelanos uſque ad ſua Caſtra progredi ſineret: diſerte denuncians ſi accederent, haud ſe poſſe prohibere quin ſui Romani Milites eos ſtatim hoſtiliter invaderent; tanto ex acceptis nunciis in eos furore concitabantur: quare rem haud dubie in civile idque internecinum, viciſſim, & illis irritatis, deſituram prælium; ſignificabat etiam ſibi extortum armatis ſuorum precibus, & metu ne ſe desererent, abirentque injuſſu, ſi negaret, jusjurandum Diplomate Imperatorio aurea bulla munito rite conſignatum, quo ſe illos polliceretur, tamquam qui legitimo tempore militarem operam navaſ- B ſent, in domos ſuas regredi Sacramento liberos, paſſurum, ſi umquam ſibi adjungi Latinos ſineret: aut non omni ratione prohiberet acceſſum illorum ad ſua romana caſtra. His Filii litteris Auguſtus Senior acceptis, non tamen abduci potuit a ſtudio quo dudum in Ducem magnum propendebat; nec ſpem abjicere quam in illo conſtituerat, Reipublicæ in meliorem ſtatum ejus ope reponendæ. Præmiſerat autem jam prius quam hæc audiret propriam ſororem Ducis Magni Socrum una cum ipſius filia ejuſdem conjuge in illius excenſuri e navibus occurſum; certo confidens illam, pro ſua quaſi materna in Generum auctoritate ac gratia, facile impedituram magnam injuriarum partem quæ ab ejus copiis in occiduam expoſitis continentem timeri poterant. Ergo, velut ratus expectandos de ſucceſſu iſtius ſui conſilii certiores a Sorore nuncios, re interim integra in medio relicta, cunctabundus ſecum diſquirebat, quid agendum ſibi foret, ſi vera comprobarentur, quæ litteris filii, nondum ſibi plene credita, cognoverat. Nec diu ſcilicet abſuit, quin iteratis, nec jam dubitabilibus indiciis etiam tetriora prius nunciatis afferrentur. Scribebatur enim: ne a publica quidem illic pecunia diripienda temperare Catelanos: eoſdem plane vaſtare ac rapinis exhaurire Regionem, ſegetibus tum forte maturis præmetendis; quæ tam læto proventu adoleverant, ut annona inde expectaretur non Indigenis ſolum, ſed & Advenis ex orientali continente propter Barbaricas incurſiones inculta, eo paſſim confugientibus plurimis abunde alendis ſuffectura. Hanc Exteri milites non modo in præſens peſſundare direque belluari ferebantur, ſed ſpem etiam poſteræ fertilitatis præripere, bobus ubique aratoribus mactandis. Ea rerum indignitate quamquam intime urebatur Imperator, indignatione tamen in præſens diſſimulata, tantum præ ſe tulit: contra ſuam mentem factum, ut univerſus Magni Ducis Exercitus in occiduam continentem ex Aſia trajiceret, miſſis itaque ſubinde variis inſtitit urgere, ut e copiis Madytum appulſis milites circiter mille deligerentur, qui confeſtim Michaelis Auguſti plus eo numero non deſiderantis, ſe ſe Caſtris adjungerent. Mittebatque ſimul pecuniam quanta in horum ſtipendia ſufficeret. alios remitti jubebat unde venerant, & in orientalibus diverſari Tractibus. Addens neque ſe a principio tanta multitudine opus habuiſſe: nec vocaſſe, conſcius haud poſſe hoc rerum acciſarum ſtatu Romanorum Imperium tam multos alere. Etſi ultro ſe offerentes exceperit, ad uſum dumtaxat brevis temporis. *Edit. Rom. pag. 337.*

CAPUT IV.

De Adventu Mpyrigerii Tentzæ Catelani & de hujus rebus.

ΕΝ τοσούτῳ δὲ καί τις τῶν Κατελάνων καὶ αὐτὸς, Μπυριγέριος τοὔνομα, συνάμ' ἐννέα μακραῖς ναυσὶ τῷ τῆς Μαδύτου προσίσχει λιμένι. Ον Βασιλεὺς μὲν οὐ κέκληκεν. αὐτὸς δ' ἐκεῖνος ὁ μέγας Δοὺξ, τὸ μὲν, τοῖς καθ' αὐτὸν ἀκουσθεῖσι παρώτυνε· τὸ δὲ, καὶ γράμμασι καθ' ὑπόσχεσιν μεγίστων καὶ περιφανῶν δωρημάτων ἐκ Βασιλέως, διὰ ταῦτα μόνον ἐκεῖνος ἐπέστη, καὶ ὁ μέγας Δοὺξ σὺν ὀλίγοις παρὰ Βασιλέα γίνεται, οὗ καὶ μεγαλοπρεπῶς εἰσδεχθέντος, μηνὸς Ελαφηβολιῶνος λήγοντος, τὰ πρῶτα μὲν οἱ περὶ μισθῶν ἐκινοῦντο λόγοι, καὶ τετρακοσίας χιλιοστύας νομισμάτων συνεκορύφουν τὰς εἰς ἀπαίτησιν. ὕστερον δὲ καὶ τὸν ἐπιδημήσαντα τέως αὐτὸς συνίστα. Καὶ ὡς γεννάδας εἴη καὶ εὐγενὴς, καὶ ὡς δίκαιον ὑπὲρ ἄλλους τῆς βασιλικῆς εὐμενείας καταπολαύειν. Μεγάλα γὰρ ἐλπίσαντα, καὶ παρὰ μέγαν ἀφιγμένον, οὐκ εἰκὸς εὑρεῖν

C HOc articulo rerum quidam, & ipſe Catelanus Mpyrigerius nomine, cum novem longis navibus ad Madyti Portum appulit: quem Imperator quidem non vocaverat: ille autem ipſe ſæpe nobis memoratus Dux magnus, partim exemplo fama vulgato ingentium ſuorum in quæſtuoſa, & facili Militia lucrorum ad ſpes prædaſque ſimiles tacitus excitaverat: partim etiam, ut eſt credibile, diſerte perſcriptis pollicitationibus maximorum ac perilluſtrium ab Imperatore Donorum, ultro per litteras invitaverat. Sane apparuit haudquaquam inexpectatum illum imparato ſuperveniſſe Duci Magno, ex eo quod ſimul adfuit Mpyrigerius, Dux magnus mora nulla interpoſita, cum paucis ad Imperatorem ſe contulit: res videlicet cum eo ſui popularis D Advenæ tranſacturus, uti ex compacto inter ambos convenerat. Admiſſus ab Auguſto de more ſplendide ſub finem Octobris, ſermonem primum intulit de penſionibus ſibi ac ſuis, ut ajebat, pactæ mercedis nomine debitis, quarum ſummam uſque ad trecenta nummorum millia flagitans accumulabat: orationem de-

inde convertit ad commendandum qui recens advenerat civem suum Mpyrigerium; de cujus generositate, nobilitate, cæterisque dotibus quibus præcipua Imperatoris gratia præ cunctis aliis dignus foret, ubi mira prædicaverat, addebat; cum vir talis magna sperans ad magnum venisset Principem, haud convenire hunc, siquidem tueri gloriam suam, ac famæ non abrogare fidem propriæ velit, tardum aut parcum in ornando illo esse; dareve illi occasionem derogandi existimationi Andronici, testificando: se inferiora iis quæ, juxta de illo procul audita, speraverat, admotum in præsentiam reperisse. præsertim cum idem præcipuo instinctus erga Imperatorem studio accedat, paratus totum se impendere in ejus obsequia, remque imperii publicam manu quantum valet, & consilio juvare: quod ut efficacius & constantius agat, e re videri promovere merentem inter Aulæ Proceres, & in numero Magnatum Augusto assistentium habere: quin (addebat) si audire ac sibi credere inopinatam forte, cæterum veram rem Imperator non gravaretur, ultro se nec falso profiteri: Digniorem haud paulo esse hunc quam ipse fuerit honore ac titulo Ducis magni; quippe qui longo intervallo nobilitate generis ipsi præcelleret. Hac tam accurata commendatione modo appulsi exteri haud multum moveri visus Imperator, frigido responso defunctus neglectim est. Percontatus enim solum: ecquid, & hic accitus venisset? ubi continuo audivit: sponte illum accurrisse fama tractum late sparsa regiæ liberalitatis Andronici, cujus in suo Amico Rontzerio tam splendida specimina extarent: ulterius loquendo non prodiit; ictus videlicet penitus illa immani quam ingressu sermonis Rontzerius poposcerat in mercedem, auri summa.

A τῶν ἐλπισμῶν ἥττονα. Ἔχειν δὲ καὶ αὐτὸν εὐνοϊκῶς τοῖς τοῦ Βασιλέως, ὡς συμπράττειν ὅλῃ καὶ χειρὶ καὶ γνώμῃ, ἕνα τῶν Βασιλέως μεγιστάνων ὡς εἰκὸς καταστάντα, εἰ δέ γε καὶ μανθάνειν τἀληθὲς βούλοιτο, αὐτὸν εἶναι μᾶλλον αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ τοῦ μεγάλου Δουκὸς ἀξιώματι ἀξιώτερον. Ἅτε πολλῷ μείζω τὸ γένος ὑπερηρμένον. Τὰ μὲν τοίνυν περὶ αὐτοῦ Βασιλεὺς ἐν δευτέρῳ εἶχεν, ἐρωτήσας μόνον, καὶ μαθών. Ὅπως καὶ αὐτὸς μὴ προσκληθεὶς παραγένοιτο, ὡς κατὰ φήμην δῆθεν τῆς βασιλικῆς εὐμενείας, καὶ ὧν αὐτὸς προχωρήσας εὗρε. Τὰ δὲ τῶν ἀπαιτουμένων μισθωμάτων αὐτὸν καὶ λίαν ὠδύνα.

CAPUT V.

Oratio Imperatoris ad Catelanos.

Edit. Rom. pag. 338.

UNde, & quadam die gravem obvertens Magno Duci vultum, quasi offensus quod suis tantum pecuniæ flagitaret (sunt qui dicant ex composito hæc acta: & volentem Rontzerium hoc frigore percussum ab Augusto: quo sic videlicet Dux Magnus suis, qui tunc præsentes aderant, se se non solum purgaret a suspicione perfunctorie procurandi res ipsorum: sed etiam commendaret; quasi qui tanto studio Amicis consuleret, ut periculum tali causa excidendi Augusti gratia, subire non dubitaret) nubila, inquam, fronte, infensisque præter morem oculis magnum Ducem suis stipatum Catelanis intuens, sui adversus eos defensionem præsens ipse peroraturus, ut ei audientiam faceret, nutu se admovere jussit quotquot per Aulam aberant longius, densarique plurimos velut in concionem, Senatuque ex adverso collocato, sane prolixam orationem otiose ad finem usque pertexuit, ad ipsos directam Catelanos, plerumque interim de industria Magnum ipsum perstringens Ducem. Sententia Dictionis fuit: Haudquaquam se a principio tantum Auxiliarium numerum optasse: neque ultro appulsos scripto aut nutu significasse admittere se, atque in auctorandorum a se militum censu habere. Indicatum sibi olim de Rontzerio, ipsum mille admodum Peditibus, quingentis Equitibus præesse: hos nec plures ut sibi suppetias adduceret consensisse. quam id verum sit, hodieque cerni posse in Diplomate aurea bulla munito, quo illum evocasset, quo is præcise numerus evocatorum ad se militum exprimitur. Itaque hoc primum injussu & temere factum, ut tanto plures adducerentur. Tamen ubi jam isti adfuere, ne plane irritum illis tantæ viæ laborem faceret, benigne annuisse, ut tantum ad tempus, admitterentur, definitis contenti donativis. Ulterius se deinde tamen quam professus fuerat, indulgendo, & largiendo processisse. nemine quippe illorum, spatio tanti jam temporis, dimisso, plena æque cunctis numerari stipendia curasse. quanta fide

B Ὅθεν καὶ μιᾷ τῶν ἡμερῶν, πρόσωπον ἐμφανήσας βαρύτητος τῷ μεγάλῳ Δουκὶ, ὡς τόσα ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ ἀπαιτοῦντι. εἰσὶ δ' οἳ λέγουσιν, ὅτι κἂν αὐτὸς ὑπέθετο οὕτω τὸν Βασιλέα περὶ αὐτὸν φανῆναι. ἵν' ἅμα μὲν αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτον δόξοι ποιῶν ὑπὲρ τούτων, ἐφ' ὅσον καὶ βασιλικὴν εὐμένειαν, καὶ τὸ τῶν φίλων συμφέρον ἀρνούμενος ᾖν. Βασιλεὺς δ' αὖθις αὐτοῖς προτείνας κατὰ πρόσωπον τὰς δικαιολογίας παραστήσας ὅτι πλείστους ἐκείνους, καὶ τοὺς τῆς Συγκλήτου ἑτέρωθεν, μακρὰ καὶ διωλύγιον κατέτεινε τὴν δημηγορίαν, λέγων πρὸς Κατελάνους ἐς τὰ πολλὰ ἐξεπίτηδες, καὶ C τοῦ μεγάλου Δουκὸς προσαπτόμενος. Μὴ δὲ γὰρ τόσους τὴν ἀρχὴν, μήτ' ἐκείνοις δηλῶσαι γράφοντα, μήτ' αὐτὸν κατανεῦσαι δέξασθαι, ἀλλὰ μέχρι καὶ χιλίων μὲν πεζῶν, ἱπποτῶν δὲ πεντακοσίων, καὶ τοῦτον τὸν Οὐλαμὸν τοῦ στρατεύματος συμποσοῦν, καὶ αὐτὸν ἀκούοντα, κατανεύειν δέχεσθαι. Τεκμήριον δ' εἶναι τῶν εἰρημένων, καὶ τὰ πρὸς ἐκεῖνον χρυσόβουλλα, οὐ μὴν δὲ τόπον περιαθροῖσαι πλῆθος καὶ ἐνεγκεῖν, ἐπεὶ δ' ἐνέγκοι, πείθει δέχεσθαι πρὸς καιρὸν ἐφ' ὡρισμένοις φιλοτιμήμασι. Καὶ διὰ ταῦτα, αὐτὸν θ' ὑπακοῦσαι ἁπαξαπλῶς πάντας ἀγάλλειν τοῖς δώ- D ροις καὶ τοῖς μισθοῖς. Πλὴν ταυτὸν μὲν πρὸς ἐκεῖνον διδόναι τοὺς ἀποδέσμους τῶν χρημάτων ἀπολυπραγμονήτως δικαιοῦν, ὡς ἐκείνους καὶ τὴν ἀρχὴν ἄγοντα. Ἐκεῖνον δὲ διανέμειν ᾧ τινι θέλοι, καὶ ὥς γε βούλοιτο. Ἀλλ' οὐδ' ἄλλον παρ' αὐτὸν τάττειν τὸν ἐκείνους ἄξοντα τὸν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀγόμενον. Καὶ τὸ αἴτιον

A φησὲν, ἵνα τῇ συνήθει καὶ φίλῳ δουλεύμενοι συνεργοὶ μετ' εὐταξίας ἀγόμενοι εἶεν. Ἀλλ' ὡς τόσων καὶ τόσων χρημάτων ἐκενώθησαν θησαυροὶ, τί τὸ γεγονὸς παρ' ἐκείνων, βουλόμενος ἐντρέπειν, ἠρώτα; καὶ τίς ἐπὶ τούτοις ἀντέκτισις; διαχειμασάντων μὲν κατὰ Κύζικον· καὶ μὴ ὅτι γε μηδὲν τῶν ὀνηΐστων πραξάντων, ἀλλὰ καὶ τῶν λίαν λυμαντικῶν; τὰ δ' ἐφ' ἑκάστῃ πόλει καὶ χώρᾳ πραχθέντα μετέπειτα, τοὺς παθόντας αὐτοὺς, στέντορος δίκην οἵους τ' εἶναι δηλοῦν. τὸ δὲ καὶ Μαγνησίαν πολιορκεῖν, καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ περιϊστᾶν κίνδυνον, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον τὸν τῶν Ῥωμαίων κατατρίβειν λαὸν, πῶς ἂν ἡμῖν, ἢ αὐτὸς ἢ ἐκεῖνοι εὐλόγως ἀπολογήσαιντο; ἔλεγεν. B ἓν εἶχεν ἐκείνοις προσμαρτυρεῖν, καὶ οὐκ ἀπεκρύπτετο, τὸ τῇ Φιλαδελφείᾳ ἐκ πολιορκίας κινδυνευούσῃ τὰ μέγιστα, ἐπ' ὀλίγον ὠθῆσαι τὸν κίνδυνον. τί δαί; ἀλλὰ καὶ τοῦτο καὶ μόνον τῶν τοσούτων εἶναι μισθῶν ἀντάξιον, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς λοιποῖς ἀλαστορίαν, καὶ τὸ ἐπὶ ταύτῃ ἀφαιρεῖσθαι κατόρθωμα. νῦν δὲ ἀλλὰ καὶ αὖθις ἐκλεξαμένων χρῄζειν ποσῶν δὲ, καὶ μὴ τῶν πάντων, ὡς μὴ οἵας τ' οὔσης τῆς Ῥωμαΐδος τοὺς πάντας ξενοτροφεῖν, ἀποχρόντως δὲ καὶ ἃ κερτομηθεὶς διακενῆς ἐξήντλησε, τοῦτο γνῶναι θέλει παρὰ τῶν ἀκουόντων τότε. Καὶ τοὺς ἄλλους, οἳ δὴ C οὐ παρῆσαν, τοῦτο γνῶναι καὶ τὸ τούτων ἐξάρχοντα. ὡς μηθ' ὑμεῖς, φησιν, ἀπαιτεῖτε τὰ ὑπὲρ δύναμιν, μήτ' ἐκεῖνος ἐνοχλοίη βύζων ὑπὲρ ὑμῶν. Ταῦτα μὲν, καὶ τὰ τούτοις πλείω Βασιλεὺς ἔλεξεν. ἐκεῖνοι δὲ μηδὲν ἔχοντες ἀντιλέγειν, μόνον κορύζης πλησθέντες Ἰταλικῆς, ὡς δῆθεν παραλογισθέντες, ἐπεῖχον τῷ ἄγοντι.

A id fuerit a se præstitum, scire optime omnium Ducem Magnum, cui plenis saccis sæpe ingentes, nec curiose aut minute numeratas, auri argentique signati summas commiserit, fide curaque ipsius dividendas suis, ea proportione quam, qui nosset cunctos optime, cuique omnes unice fiderent, meritis usibusque singulorum æquam accomodatamque indicasset. Sic se gratificari utrisque arbitratum, temperasse ab alio ipsis præficiendo vel Duce, vel Quæstore, ut ab eodem, cui olim Sacramento dixerant, cujusque dudum imperiis insuevissent, vel descripta commode militarium laborum pensa libentius obirent, vel repræsentata fidelius ad diem acciperent stipendia. Hic acri Rontzerium obtutu figens, quasi ut ipsum pudore confunderet, interrogavit: *heus tu age dic* (inquiens) *quid tot ac tantis effusis in sinus* B *vestros thesauris profecimus? quid pro exinanito toties in lucra vestra Imperii ærario nobis operæ pretii rependistis? Hybernastis apud Cyzicum: at illic quidem, non dicam nihil utile Reipublicæ, sed plurima maxime noxia fecistis. Quæ vero deinde in singulis per quas transistis, in quibus morati estis, urbibus aut regionibus egeritis, facile potest intelligi ex planctibus lamentantium sua Damna Incolarum: stentorea enim, ideoque vel longissime sensibili, de his voce conqueruntur. oppugnatæ deinde crimen Magnesiæ, signis armisque nostris in Subditorum nostrorum, hoc est in nostra ipsorum & Reipublicæ pericula conversis, exercitusque Romani cujus erat alibi adversus Barbaros tam desiderata tam necessaria opera, temere ac flagitiose tandiu in civibus obsidendis vestro jussu ac ductu detenti, quam comminisci um-* C *quam idoneam, quam allegare, vel tolerabilem defensionem, age, poteritis? unius recti ac laudabilis facti testimonium vobis debeo, & libentissime persolvo. profiteor, inquam, ultro ac gratus prædico, navatam a vobis Imperio fortiter, ac feliciter operam, in Philadelphia a Barbaricæ obsidionis malis maximis periculisque liberanda. Quid tum autem postea? an successus hic unicus, tot pensionum tantarumque tam longi temporis mercedum fructus abunde magnus æquusque censebitur? Quem præsertim inficiat at corrumpat licentia & ubique alibi, & in ea ipsa Urbe usurpata rapacissime grassandi; quæ totum præclari per se facinoris pretium ac decus obterat.* Sub ea perorans Imperator rediit ad rem initio propositam; egere se tantum dicens non toto isto numero militum, sed mille circiter e tanta multitudine delectis. neque enim plures per Rei Romanæ, quæ nunc essent angustias ali a se Auxiliarios Exteros posse. Monere rem ipsam publicam jam prope perditam, & cogere, ut modus tandem aliquis adhibeatur infinitis inutilissimisque jacturis, quibus sint hactenus inconsultissime universæ Imperii copiæ profusæ. In hoc testes se Auditores qui coram adessent, velle; perque hos idem indicari absentibus optare: denique istum quem memorarent recens cum novo appulsum exercitum edoceri & diserte commoneri de ista ipsa sua voluntate ac fixa sententia cupere, se plures mille conductitiis militibus in rationes imputari publicas nolle. Desinerent sese ingerere ac velut inculcare supra usum supra opes facultatesque nostras cæteri: bonique consulerent nos non prodire pollicendo ultra quam in numerato aut spe certa nos habere simus intime conscii. *Ne igitur aut vos* (addidit præsentes Catelanos intuens) *exigatis a Nobis quod dare non possumus, aut ille speret quæ si promitteremus fidei nostræ transcenderemus modum. non eum fallimus. de re ut est mature ingenueque præmonemus, ne deceptum se deinde queri possit, aut lites intentare murmurando nobis, quasi ei falsis ostentationibus illuserimus.* Hæc & id genus plura locutus Imperator Concionem dimisit; Catelanis, etsi gemebant in irritum abjisse spes inanes, quod ipsa tamen os obstrueret rerum evidentia, contra quidquam hiscere non valentibus. Quamquam vel sic proprio latini generis fastu turgentes, ringebantur intime, stomachumque in Ducem ipsorum, tamquam ab eo circumventi, murmurantes erumpebant.

Edit. Rom. pag. 339.

CAPUT VI.

Initium Imperatori delatum a Genuensibus adversum Catelanos.

ἘΝ τοσούτῳ δὲ καὶ οἱ κατὰ τὴν μεγαλόπολιν Γεννουῖται πέραν τὰς οἰκήσεις ποιούμενοι, καὶ αὖθις σχόντες, πρὸς τὸ μεγαλειότερον ἐποικοδημησάμενοι, ὥστε καὶ πλείστην ὑπὲρ τὴν προτέραν περιβαλέσθαι γῆν, ἧς ἐπελάβον-

D INter hæc Genuenses qui Constantinopoli degunt, in Urbi objecto ultra fretum suburbio domicilia habentes (& splendida quidem domicilia. Nam ex quo illic sedes obtinuerant, ædificia erant sane magnifica moliti: dilatatis haud modice soli ipsis initio concessis terminis, dum pag. 340.

ſenſim ſubſtructionibus excedunt, pomeriaque promovent: non ſine ſecura per circuitum munitione Valli ac foſſæ perpetuæ) nuncium a ſuis civibus e Metropoli trepidum navibus celerrimis ſtudioſe feſtinatum accipiunt, quo admonentur; ſtrenue armari Claſſem magnam quæ primo vere Conſtantinopolim oppugnatura certo exiſtimetur. Ejus partem periculi ad ipſos quoque pertinere qui lares & familias illic obtineant. Quare pro ſua parte invigilent: ac cum fortunæ ſocietate fœderato ipſis Imperatori ſint conjuncti, quo modo commune ipſis cum eo mox inferendum bellum, collatis pro ſe opibus ac conatibus queant propulſare, mature proſpiciant. Nec ſuſpicionibus niti vanis putent quæ dicerentur: cum iſta qui admonerent ipſis benevoli & prudentes æſtimatores rerum ſignis prope manifeſtis eminere deprehendiſſent. His illi ſic compertis, moram faciunt nullam Imperatoris de re tota edocendi, magnopereque adhortandi, ut partem quæ ipſi competeret negotii capeſſeret: ſe ſe quos alibi natos, benigno illic exceptos hoſpitio prope numero civium haberet Inquilinos; liberiſque ipſorum in ejus jam ditione educatis & adultis, concordi propoſito paratis nullas partes explorandi propulſandique inſultus Hoſtium omittere: quin, & promptiſſimis pro fide Societatis ad omnem quæcumque inſtet in cauſa publica tuenda dimicationem. Inſtare autem, quantum non obſcure appareret, maximam, eoque formidabiliorem quod Proditorum apud nos pro ipſis ſatagentium conſcientia freti externi Hoſtes, faciliorem ſibi de nobis ſpondent victoriam.
„ Nempe (addebant) iſti quos ex Sicilia profectos, Domine, tanto ſumptu alis ductu
„ militantes Ducis Magni Catelani; quique
„ ſe de novo ipſis adjungunt arcano commiſ-
„ ſum cum Hoſte fovent commercium. ſtu-
„ dioſe hinc indicantes quæ geruntur, & in-
„ de viciſſim de omnibus admoniti prout opus
„ cenſent ad ſua nefaria conſilia in commu-
„ ne noſtrum exitium patranda. conſtituunt
„ enim ſic invicem tempora cum Exteræ in-
Edit. Rom. pag. 341. „ curſioni fœderatorum ipſis noſtrorum Ho-
„ ſtium, tum ſuæ ipſorum proditioni oppor-
„ tuna: pollicentes, ſimul illi huc advecti rem
„ gerere cœperint, pro virili & ipſos anniſu-
„ ros, larva obſequii tandem exuenda, & ar-
„ mis palam in nos vertendis. Hæc ſatis con-
„ ſtare ex eo quod, præter modo in portus
„ Imperii appulſam injuſſu, claſſem Mpyri-
„ gerii, alii eodem naviganti ſe ſe parare
„ nuncientur, rurſus hos ſecuturis, & aliis;
„ eo videlicet perfido animo ac ſcelerata ſpe,
„ ut tot ſemel inſidiatoribus ſimulatione ami-
„ citiæ intra noſtra præſidia credule admiſſis,
„ ubi deinde conjuratis ſecum in nos palam ir-
„ ruentibus, ipſi ex compacto conſpirantes,
„ rebellaverint: pares ſimul externis oppugna-
„ toribus interniſque perduellibus una ſuſtinen-
„ dis ac repellendis eſſe nequeamus. En quan-
„ to Rei ſummæ periculo iſtis ignotis Amicos
„ ſe verbo & ſpecie ferentibus, aditum ad
„ noſtra intima pandamus. Nobis enim com-
„ pertum præterea eſt Regis Theuderichi fra-
„ trem nothum cum navibus duodecim vela
„ jam feciſſe ad noſtra littora, quo ſcilicet
„ ſociis jam huc appulſis ſe adjungat, diſſimu-
„ laturus conſilium oppugnandi nos, quoad
„ aliis quoque ſuorum pari noſtra facilitate per-
„ miſſis ei ſe aggregare, ſumma jam ipſi tota
„ conſtet deſtinatarum nobis ſubjugandis co-
„ piarum. His ſic expoſitis magnopere deinde incumbebant ad ſuadendum Imperatori, ut nihil cunctans diſſimulanſve amplius, palam ipſis cooperari Genuenſibus vellet Catelanos, qui ad manum erant protinus paratis bello aggredi, invadereque imparatos adhuc, ideoque ſubactu faciliores. Poſſe jam nunc ſe armare naves quinquaginta. Parem huic numerum ne gravaretur conferre Imperator: aut ſi expeditas tot non habet, pecuniam inſtruendis iis ſuffecturam daret. vel ſi nec in nume-

A τὸ, καὶ ἀσφαλῶς κύκλῳ περιταφρεύσαντες, δέχονται παρὰ τῶν οἰκείων διὰ ταχυδρόμων μηνύματα, ὡς πολὺς ἐξαρτύεται στόλος ἅμα ἦρι προσβαλεῖν τῇ πόλει. Ἐφ' ᾧ παραφυλακτέην σφίσι τὴν προσβολὴν, εἰς κίνδυνον καὶ αὐτοῖς κειμένοις, ὡς τῆς μερίδος τοῦ Βασιλέως οὖσιν, ἐξ ἐμφανῶν ὑποτοπημάτων, ὡς ἐκείνοις ἐδόκει βουλευομένοις. Ταῦτ' εὐθέως ἐκεῖνοι τῷ Βασιλεῖ προσανέφερον, προθέντες, ὡς καὶ αὐτοὶ οὓς ὑποδέξατο ξενικοὺς, καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ ἐπιγεγονότες, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνοις εἰσὶ βουλῆς, καὶ κατασκόπων, οὐ συμμάχων τρόπον ἐπέχουσι· Τοῖς γὰρ ἐκ Σικελίας κρυφηδὸν B καὶ αὐτοὺς συμπράττειν καὶ μήνυτρα δέχεσθαι καὶ λαμβάνειν· Ὡς ἐπὶ καιροῦ ἐκείνοις καὶ αὐτοὺς συμμαχουμένους. Δῆλον δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἄλλους ἀπαντᾶν ἑτοιμάζεσθαι, καὶ αὖθις ἑτέρους, φίλων δεικνυῦντας καὶ τρόπον καὶ ὄνομα. Τὸν γὰρ τοῦ ῥηγὸς Θεοδερίχου νόθον αὐτάδελφον, μαθεῖν ἔλεγον καὶ αὐτὸν συνάμα δώδεκα ἐκπλεῦσαι ναυσὶ, καὶ οὔπω τοῖς τῇδε προσβαλεῖν τρόπον τὸν τοιοῦτον, μέχρις ἂν ἡ ὁλότης φανείη, καὶ ἓν πάντες γένοιντο. ὅμως γε μέντοι καὶ συνεβούλευον, εἰ Βασιλεὺς θέλει συμπράττειν, ἀπεντεῦθεν τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον δέχεσθαι, ἀπὸ τούτων κατὰ θύρας ἀρξαμένους ὡς C προχείρων ὄντων. Ἔχειν γὰρ αὐτοὺς ἐξαρτύειν πεντήκοντα ναῦς. Ἐζήτουν δὲ καὶ Βασιλέα τὰς ἴσας, ἢ μὴν τὰ ἐς πλήρωμα τούτων χρήματα. κἂν μὴ νῦν ἔχει διδόναι, αὐτοὺς τέως καταβαλόντας αὐτὰ, ἐπὶ καιροῦ παρὰ Βασιλέως ἀνταπολαμβάνειν. Μὴ δὲ γὰρ εἶναι αὐτοὺς ἀλλοδαποὺς, ἢ Ῥωμαίους τοὐντεῦθεν. καὶ πόνον εἶναι σφίσι τὸ μὴ φθάσαι προσαμῦναι Ῥωμαίοις πάσχουσι κατ' Ἀνατολὴν, ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ τὰς ἐμπορείας πλουσίας εἶχον, οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τοῦ λοιποῦ συμμαχεῖν ἐθέλειν, καὶ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνεσθαι. ἔχειν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ῥᾶστα ἀποστείλαντας, τὰς τοῦ μεγάλου Δουκὸς ὡς πολεμίους κα- D ταχεῖν ναῦς. καὶ οὕτω προσαρξαμένους, τὰ λοιπὰ ξυμπληροῦν ἐκεῖ προσυπαντῶντας, καὶ στόλῳ παντὶ ἢν φανείη καὶ μὴ ἐῶντας προχωρεῖν προσωτέρω. Ταῦτα Βασιλεὺς ἀκούων διηπίστει τοῖς πλείστοις τῶν λεγομένων, καὶ ταῦτα, ἅμα μὲν φθόνον, ἅμα δὲ καὶ κακίαν συμπράττειν τὴν ἀπὸ τῶν Γεννουϊτῶν ὑπετόπαζε. Καὶ ἡ ἀρχῆθεν σφῶν πρὸς τὸν μέγαν Δοῦκα δυσμένεια, καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν πόλεμος, πίστιν παρεῖχε τὴν ὑποψίαν. Οὐκ οἶδα δὲ, καὶ εἰ τὸ κῆδος τὸ πρὸς αὐτὸν, καὶ αἱ τῶν ὅρκων ἐμπεδώσεις, τὴν βασιλικὴν κατεμάλασσον γνώμην, καὶ οὐ τοῖς κατ' ἐκείνων λέγουσι συνεφέρετο. Ὅμως ἐκείνοις μὲν E εὐχαριστήσας τὰ μέγιστα, ὡς ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων ποιεῖν δοκοῦσι, σιγᾶν ἐκέλευεν. αὐτὸς δ' ὑπισχνεῖτο βουλεύεσθαι περὶ τούτων, καὶ τὸ δόξαν συνοῖσον ποιεῖν.

rato nummi forent: collaturos in antecessum se de suo quæ Augustus commodo sibi tempore postea effunderet. Hunc ipsos sibi solis, modo sic adjutis, ultro deposcere laborem liberandi Romanos ab injuriis quas dudum diras per Orientem a Gente infida paterentur. Hoc debere ipsos eo nomine quod quæstuosis per terras & portus Imperii commerciis rem quotidie augerent: sed vel si nulla causa propria in id impellerentur, solo respectu initi fœderis & caritate hospitii, periclitari pro salute Sociorum velle discrimine quocumque, atque ipsos incursantium injurias ulcisci. Sibi quin etiam esse facillimum (annueret modo Augustus) immissa statim in Naves Ducis Magni quam promptam jam haberent Classe, eas capere detinereque ut hostiles sub tuta custodia; talique initio bellum iis illatum strenue deinceps continuare occurrendo, subeundisque quæcumque inciderent periculis, etiam navalium cum Classe Catelana Præliorum; omnique modo prohibendo, ne quantacumque his admoveri partibus deinceps poterit potentia Gentis istius, proficere nostris damnis, & progressus facere ad oppressionem Imperii queat. Hæc Imperator audiens, vana pleraque & fide indigna censuit: partim invidia, partim fraude, astutoque artificio confingi a Genuensibus talia suspectans. Præbebat ei fundamentum sic opinandi declarata dudum eorum malevolentia in Magnum ducem, jam tum quando ipsum Constantinopoli egredientem rixa cruenta sunt adorti. Haud scio etiam an non multum valuerit ad mitigandum Duci Magno Imperatoris animum, pravasque de illo suspiciones avertendas; conscientia tam arctæ affinitatis qua sibi eum admoverat & reverentia sancte jurati cum eo tali occasione fœderis. His crediderim equidem obseptas Augusti aures quamlibet verisimilibus in tam præjudicatæ gratiæ virum delatis criminibus minime patuisse. Genuensibus tamen idem declaratæ fidei ac benevolentiæ in tam officiose consulendo Rei Romanæ, gratias egit maximas; hortatus de cætero ut in arcano quæ indicaverant, interim haberent. se enim impertita notitia usurum haud segniter in posterum, invigilando prout par esset saluti publicæ: & quæ huc conducerent impigre agendo.

CAPUT VII.

Accessus ad Imperatorem Ducis Magni & pro Mpyrigerio petitio.

Ὁ μέντοι γε μέγας Δοὺξ ἀπογνοὺς τῶν τοσούτων χρημάτων, ὧν παρὰ Βασιλέως λαμβάνειν ἤλπιζεν, εἰς γὰρ τριακοσίων νομισμάτων χιλιοστύας τὸ πᾶν ἐποσοῦτο τῆς ἀπαιτήσεως, ἐπ' ὀλίγοις ἴσα τὰς δόσεις, τὸν θροῦν καταστέλλειν τῶν Ἰταλῶν ὑπισχνούμενος. Ναὶ μὴν καί τινας ἐξ αὐτῶν ἱκανωθέντας μισθοῖς, τῆς πρὸς Βασιλέα Μιχαὴλ ἅψασθαι συμμαχήσοντας. Εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτὸν μὲν καὶ αὖθις ἀντιπερᾶν κατ' Ἀνατολήν. Τὸν μέντοι γε Μπυριγέριον Τέντζαν, ὡς καὶ αὐτὸν ἄξιον ὂν προσδέχεσθαι ὑπὸ μεγίστοις τοῖς ἐλπισμοῖς προχωρήσαντα, συμπεῖσαι παραγενέσθαι, μόνον ὑπ' ἀσφαλείᾳ τῇ προσηκούσῃ, B καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ χρυσοβούλλοις ἔχοντα τοῦ θάρρους τὸ ἱκανόν. ἕτοιμον δ' εἶναι τοῦτον καὶ μισθοφορίαις ἱκανωθέντα τῷ ἰδίῳ συνάμα λαῷ, τὴν πρὸς τὸν νέον Βασιλέα πορευθῆναι σφοδρῶς ἰσχυρίζετο. Ταῦτα λέγων καὶ πλείονα, αἱρεῖ τὴν γνώμην αὐτίκα τοῦ Βασιλέως. Καὶ ἅμα πρὸς μὲν τὸν Μπυριγέριον πίστεις χρυσοβούλλειοι σχεδιάζονται. Αὐτὸς δὲ, τὰ πολλὰ μὲν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τῷ μεγάλῳ Δουκὶ προσνείμας, τὰ πλεῖστα δὲ καὶ ἐκ τῶν τὸν σῖτον συναγόντων κελεύσας ἀναλαβεῖν, μετὰ πάσης εὐμενείας ἐκπέμπειν.

A At Magnus Dux intelligens offensum Imperatorem tantæ in stipendia petitione pecuniæ, desperansque trecenta nummorum millia, totidem enim postulaverat, ab eo posse umquam exprimi; ea in longe minorem contraxit summam. in se recipiens, donativo non magno, nec ægre ab Imperatore pro copia præsenti numerando, se se pacaturum Latinorum murmur, & horum ei plene reconciliaturum voluntates. Nunciavit etiam jam quosdam ex iis, prout Imperator se velle significasset, a se mercede instructos idonea, versus Imperatoris Michaelis Castra, ejus auspiciis militaturos, iter arripuisse. Se vero paratum ostendit, quod id etiam sibi esse cordi declarasset Augustus, cum reliquis in Orientalem redire continentem. Mpyrigerium Tentzam quod attineret, non videri committendum ut vir tantus tam magnis appulsus spebus, irritus remitteretur. Videre saltem sustineret hominem Augustus paratum ejus Majestati se sistere, si præmissa securitate ad id idonea vocetur: hoc est: si dato in manus ipsi Diplomate Imperatoris aurea munito bulla, plena ipsi fiducia contingat honorificæ admissionis & tuti post colloquium receptus. Atque hic vehementer asseverabat paratissimum hunc esse, ductis secum universis quibus præerat copiis, sub Junioris Augusti signa proficisci, rem ejus ductu strenue, gesturum. Hæc & plura istiusmodi Dux magnus memorans assensum in suam sententiam statim rapuit Augusti. Litteræ igitur aurea insignitæ bulla, quibus fides fieret liberi accessus securique recessus, Mpyrigerio expediuntur. Ipse Augustus multis præsentem Magnum Ducem donariis cumulans, pleramque insuper partem vectigalis frumentarii, eidem postmodum mandans attribui, lætum eum ac voti compotem cum omni benignitate dimisit.

Edit. Rom. pag. 342.

CAPUT VIII.

Occasio & ratio tributi quod Tritichordeum est dictum.

Τὸ δὲ τοῦ ἐπισυναγομένου σιτοκρίθου, τοιόνδ' ἦν. Τὰ μὲν γὰρ τῆς Ἀνατολῆς καὶ λίαν ἐξηπορήθη, ὡς μὴ δὲ ἔχειν ἐντεῦθεν

C Tributi porro memorati modo frumentarii quod vulgo σιτόκριτον, quasi diceres *Tritichordeum* appellatum est, hæc origo atque institutio fuit. Vastata incursionibus Bar-

baricis Aſia, & Orientales Tractus univerſi, vacante illic agrorum cultura, extrema victus inopia premebantur. At eodem tempore adverſa Continens Europæ, Macedonia & omnes Occiduæ regiones, meſſibus ſunt uberrimis ditatæ. Non enim, ut fere fit, abundantia vilitatem annonæ induxerat. Sed propter concurrentes eo Aſianos ſedibus extruſos propriis, ita frumentum in ſumma ſegetum ubertate vendebatur, ut annis, vel maxime famelicis conſueverat: unde quæſtus Aratoribus, & Dominis Agrorum cumulatiſſimus redibat. Hoc Imperator animadverſo, locum eſſe credidit indictioni vectigalis novi, quo plurimum egebat, partim ad compeſcendas mercedibus repreſentandis murmurationes contumacium Latinorum, partim ad uſus alios neceſſariorum ſumptuum. Ergo edicit, ut ſinguli Agricolæ menſuram e ſua meſſe non magnam, minime gravi in tanta copia collatione, darent Reipublicæ, eoque modico pretio lucroſiſſimam ſibi facultatem emerent, frumenti ſui atque hordei plauſtris bigiſque, quoquo vellent venditum mittendi. Ad hoc unicuique, modii ſex tritici, hordei quatuor, per loca ſingula pendendi ſunt imperati. Ex hac collectitia annona magno ſtatim divendita, auri argentique ſummas ingentes reddi magno Duci juſſit: iſtoque ſic ſatiato, quietus jam ab ea parte Imperator, Mpyrigerii quoque pro ejus voto, munerandi cogitationem ingreſſus eſt: decrevitque ipſum ad ſe venientem admittere, ea quam ſperare illum norat, honorificentia. Id ut faceret manus injecit Penſionibus quæ Reipublicæ Miniſtris per Tractus occiduos dudum conſtitutæ, quotannis adhuc ſolvebantur. Has tertia parte diminuit. non enim fuit aliud quod arriperet: cum auctoramenta quæ certiſſima prius & præcipuæ conditionis habebantur, ſervientium in Imperiali Domo Palatinorum, jam pridem intervertiſſet. Sed & alium unde iſtam in Mpyrigerium effundendam pecuniam conficeret quæſtum excogitavit ex adulteratione monetæ publicæ, in ſequius detrahenda qualitate ſignati auri. Siquidem cum prius ſub Joanne Duca eatenus corrupta eſſet nummi aurei ſynceritas, ut auri puri dimidium dumtaxat haberet pondus, reliquo e deteriori materia ſubmiſto (qui uſus uſque ad Michaelis tempora perſeveravit) hujus primis annis, recepta e Latinis Conſtantinopoli, cum idem Michael pecunia egeret ad largitiones neceſſarias, præſertim faciendas Italis, recudi monetam omnem auream juſſit, prætextu immutandi notas veteres. nam pro antea uſitatis ſignis Urbem Conſtantinopolim in poſtica nummi facie voluit extare. Verum iſta occaſione detrivit metalli probitatem eo uſque, ut e vigintiquatuor partibus aurei ſolidi, auri dumtaxat puri novem eſſent, quindecim miſturæ ſequioris. Poſt Michaelis mortem, exigua eſt emendatio ſecuta: decem ſaltem partibus auri purgati ad vitioſas quatuordecim adjectis. at nunc iſti ipſi probi metalli particulæ dimidium detractum, ſcoria & retrimento ſuppletum eſt. unde ſecurim infligi magnam fidei commutationum & neceſſario rerum victui aptarum commercio contigit; nec exteris facile importantibus ad nos ſua, nec noſtris invenientibus cui ſuis uſibus redundantia venderent; utique illis haud ſatis accipientibus pro merce proba, pretium adulteratum; & ſuam melioris notæ monetam pari cum noſtra ſic corrupta æſtimatione profligare recuſantibus. Ex quo & difficiliori reddita redemptione captivorum conſeneſcere in hoſtium vinculis infelices in ſervitutem lapſi cogebantur; & intercepta importatione annonæ, fames paſſim invaleſcat.

Edit. Rom. pag. 343.

pag. 344.

A τὴν Βασιλείαν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀνάγκην καταστῆναι ὑπὲρ ἐκείνης ἐκκενοῦν χρήματα. Ἡ δὲ τῶν Μακεδόνων καὶ Δύσις πᾶσα καὶ λίαν εὐφόρησεν· Εἰ καὶ μὴ εὔωνοι οἱ καρποὶ ἐξ αὐτῶν ἀλώνων ἦσαν. Ἀλλ᾽ ὡς ἐν καιρῷ μεγίστου λιμοῦ ὁ σῖτος διεπιπράσκετο, τῶν κατ᾽ Ἀνατολὴν πρὸς Δύσιν μετενηνεγμένων. ταῦτ᾽ ἄρα καὶ Βασιλεὺς πόρους ἐπινοῶν, τοῦτο μὲν, τῶν πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς μισθωμάτων ὑπερηφάνων ὄντων. Τοῦτο δὲ, καὶ τῶν ἐπὶ χρείαις ἄλλαις δαπανημάτων· Τὸ ἀφ᾽ ἑκάστου γεωργοῦ ὀλίγιστον εἰς μείζων ἅμα συμποσοῦν ἔγνω. Καὶ ἀποστείλας, ἀφ᾽ ἑνὸς ἑκάστου τῶν γεωργούντων ὑπὲρ B συγκομιδῆς ζευγίτιδος, σίτου μὲν, μοδίους ἓξ, κριθῆς δὲ, μοδίους τέσσαρας τοπικοὺς προστάσσει πράττειν. Ἐκ τούτων γοῦν καὶ τῷ μεγάλῳ Δουκὶ κελεύσας δίδοσθαι ἀργύρου τε καὶ χρυσίου ἀπεμπολούντων, καὶ ἀνακωχὴν τῶν ἐκείνου σχὼν, τὰ περὶ τοῦ Μπυριγερίου διεβουλεύετο, ὡς αὐτίκα κἀκεῖνον προσηκόντως, καὶ ὡς ἐκεῖνος ἠλπίκει ὑποδεξόμενος. διὰ ταῦτα καὶ τῶν κατὰ δύσιν προνοιῶν ἥπτετο, καὶ τὸ τρίτον ἐκ τούτων ἀφῄρει. Τὰ γὰρ τῶν μισθῶν τῶν κατὰ τὰ ἀνάκτορα ἐκδουλευόντων, καὶ πρὸ χρόνων διεκόπη πάλαι. Ἀλλὰ καὶ τὸ νόμισμα διὰ τὴν χρείαν ἐκιβδηλεύετο. πρότερον μὲν C γὰρ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα, τὸ δίμοιρον τοῦ ταλάντου τῶν νομισμάτων, χρυσὸς ἦν ἄπεφθος. Ὃ δὴ καὶ ὁ ἐξ ἐκείνου διετήρει. ὕστερον δὲ ἐπὶ Μιχαὴλ τῆς πόλεως ἁλούσης, διὰ τὰς τότε κατ᾽ ἀνάγκην δόσεις, καὶ μᾶλλον πρὸς Ἰταλοὺς, μετεγεγράφατο μὲν τὰ τῶν παλαιῶν σημείων, τῆς πόλεως χαραττομένης ὄπισθεν· Καθυφίετο δὲ καὶ παρακεράτιον τὸ ἐκ χρυσοῦ νομιζόμενον, ὡς πεντεκαίδεκα πρὸς τὰ εἰκοσιτέσσαρα γίνεσθαι. Μεταλλάξαντος δ᾽ ἐκείνου πρότερον μὲν, εἰς δεκατέσσαρα περιέστη πρὸς δέκα. Νῦν δὲ, ἀλλὰ καὶ ἐφ᾽ ἡμισείας τὸ ἄπεφθον καταμίγνυται, παρ᾽ ἣν αἰτίαν καὶ δυσπόριστα μὲν ἐκ τοῦ καιροῦ τὰ χρειώδη, δύσωνα δ᾽ αὖθις καὶ ταῦτα, ἣν πού τι καὶ φανείη ἐγίνοντο. Καὶ αἰχμαλωσία καὶ λιμὸς ἦν.

CAPUT IX.

Genuenſium apud Peræam habitantium apparatus ad bellum per ſe, ſine Imperatoris cooperatione ſuſtinendum.

INterim Genuenſes Inquilini Urbis, ut in irritum abiiſſe viderunt ſpes & conſilia prius inita Imperatoris adjungendi ſi-

D Οἱ μέντοι γε κατὰ τὴν πόλιν Γεννουῖται, ἐπειδήπερ, τῶν κοινῶν ἀποτυγχάνον-

βουλευμάτων, καὶ καθ' αὑτοὺς ἠναγκάζοντο A πράττειν, τὴν χαλεπὴν τῆς καρδίας ἐκ τῶν ἀκουσθέντων πήδησιν τῶν ἰδίων, οὐ σιγῇ καὶ ἠρεμίᾳ κατέστελλον. τὸν γὰρ ἀγῶνα, φασὶ, προφάσεις οὐ πάνυ τοι δέχεσθαι, ἀλλ' ὡς αἱ τίτθαι τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παιδίων κινήσει μᾶλλον καὶ μελῳδίαις, ἀλλ' οὐχ ἡσυχίαις κατακοιμίζουσι. πέφυκε γὰρ ἡ ἔξωθεν κίνησις ὑποφερομένη κατακρατεῖν τὴν ἐντός. καὶ οὕτω γαλήνην ἐμποιεῖν τῇ ψυχῇ· Οὕτω καὶ οὗτοι, ἀλλ' ἐπαλλήλοις πράξεσι καὶ κινήσεσι, τὸν τῶν πολλῶν κατέστελλον θόρυβον. Καὶ νῦν μὲν βαθύτερον ἐξεπάφρεσον, καὶ ὡς ὕδωρ ἐκ τῆς θαλάσσης μετοχετεύεσθαι δυνατὸν εἶναι, καὶ τὸ ἀσφαλὲς τοῖς ἐνοικοῦσι παρέχειν. B Νῦν δὲ ἰοβόλα καὶ πετροβόλα ἐμηχανῶντο· καὶ τὰς τῶν οἰκημάτων παρακυπτικὰς ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ τιτάνου παρῳκοδομημένας εἰς ἀσφαλεῖς καθίσων· νῦν συνέλεγον χρήματα ἐκ κοινῆς τῆς καθ' αὑτοὺς συναγωγῆς τῆς συνδοσίας κατὰ καιρὸν ξυμμαχήσουσιν ἀποχρήσοντο. καὶ νῆας, τὰς μὲν εἶχον, τὰς δὲ καὶ ἐξηρτύοντο. τὰς δ' ἅμα ναυμάχοις ἐκ τῶν ἑκασταχοῦ κοινῶν συνεδρίων τοῦ γένους αὐτῶν μετεπέμποντο, καὶ σφισι τὰ πρὸς πόλεμον ἅπαντ' ἐξήρτυντο.

A sibi in Societatem belli communiter gerendi, adversus eos quos machinari irruptionem in Terras Imperii compererant; ac sic privatis sibi opibus consulere coacti, motum subsilientium cordium ex trepidatione quam injecerant fida indicia suorum, indubitatum adventum Hostilis adversus Constantinopolim Classis certo denunciantia, non silentio aut quiete compescebant: neque enim, quod dici solet, certamen instans, acquiescere periclitantem prætextibus patitur. Verum, ut nutrices difficilis somni pueros motu potius & cantilenis, quam immota quiete sopiunt: quia comparatum natura est, ut agitatio interior somnum excludens, externa versatione superetur; eo talis fructu victoriæ quo tranquillitas animæ reddatur: sic & hi agendo, ferendo, susque deque omnia versando, solicitis operationibus, strenuis ultro citroque commeationibus, tumultum interiorem B mentium Vulgi, ex instantis oppugnationis terrore conceptum, delinire conabantur. Ac nunc quidem fossas suo Galatæ suburbio circumdatas, altius excavabant, quo in eas aqua derivari e mari posset; munitioque securior ista ratione reddi: nunc ballistas & machinas saxis telisque longe jaculandis moliebantur: & fenestras Domuum, ad splendorem prius & magnificentiam e latere ac gypso speciose concinnatas, in metuendas hostibus pinnas, & secura propugnacula vertebant: nunc congerebant pecuniæ vim ex communi collatione Coloniæ totius, conducendis in tempore auxiliis externis suffecturam. Sed & ad Naves quas habebant jam instructas, alias incessanter adornando adjungebant: Classiariosque milites sui generis quos iis imponerent, e conciliis suæ Gentis, in circumsitis Insulis ac locis sedes habentibus, corrogabant accersentes: sic nihil omittentes in providendo cuncta diligenter quæ ad belli sustinendi rationem pertinerent.

CAPUT X.

De Pirata Andrea, & ejus Exceptione.

C ΟΤε καί τινα τῶν πειρατῶν Ἀνδρέαν ὠνομασμένον, δυσὶ πειρατικαῖς ναυσὶ καταχθέντα πρὸς Βασιλέα, ὃς οὐκ ὀλίγα μὲν καὶ Βενετικοὺς, Γεννουΐτης ὢν, διετίθει κακωτικὰ κατὰ θάλασσαν· Ὕστερον δὲ καὶ νηῒ περιτυχὼν Περσικῇ, καὶ ταύτης αὐτάνδρου κρατήσας, οὓς μὲν ἀνεῖλε τῶν ἐν αὐτῇ, οὓς δέ γε καὶ ζῶντας καθυπῆγε τῷ Βασιλεῖ, ὡς δῆθεν τὰ ὑπὲρ τούτου φρονῶν, καὶ τοὺς αὐτοῦ τροπούμενος ἀντιπάλους. Τοῦτον Βασιλεὺς μὲν μετ' εὐμενείας δέχεται, καὶ ἀλλαγαῖς ἀγάλλει, καὶ τῷ τοῦ Βεστιαρίου τιμᾷ ἀξιώματι. Βενετικοὶ δὲ δι' ἔχθους εἶχον, καὶ ὧν παρ' αὐτοῦ ἔπαθον, ἀνταμυνεσθαι ὥρμων. Ὅθεν, καὶ νυκτὸς D ἐπεισπεσόντες, πῦρ μὲν τῇ μιᾷ τῶν νηῶν ἐνιοῦσιν ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐναύσαντες, θατέρας ἀποδράσης, καὶ καταφλέγουσι. Τῶν δ' ἐν αὐτῇ οὓς ἑλεῖν ἔσχον, ἀπηνῶς κατασφάττουσι.

C QUo tempore Piratam quemdam Andream nomine, ad se cum navibus piraticis duabus quibus præerat, ultro ut Amicum venientem, benevole Imperator excepit. Is cum esset Genuensis, non pauca Venetis mala, maritimis grassationibus intulerat. novissime autem occurrentem sibi persicam navem expugnatam cœperat cunctis ejus vectoribus potitus, quorum parte occisa, reliquos vivos Imperatori dedit, quasi significans: se pugnæ ejus auspiciis pugnatæ, fructum ac spolia ipsi repræsentare fide Socii. Admisit hominem Augustus omni significatione humanitatis, eum inter alia honorans missis speciosarum Xeniis vestium, & Vestiarii dignitate insigniens. Sed Venetis exosus hic Andreas erat ob gravia quæ ab ipso damna pertulerant. Itaque in ultionis D de illo sumendæ occasionem intenti, noctu in eum improviso irruentes, alteri ejus Navium ignem injecerunt, quam flamma statim totam corripuit & absumpsit: repertosque in ea quos in potestatem redigere potuere, crudeliter trucidarunt. Altera navis Andreæ, fuga matura incolumis evasit.

Edit. Rom. pag. 345.

CAPUT XI.

Imperator Mpyrigerium Tentzam accersit.

E ΒΑσιλεὺς δὲ ὅλος πρὸς τὸ τὸν Μπυριγέριον Τέντζα ὑποδέξασθαι γεγονὼς, συχνοὺς ἀποστέλλων πρὸς Καλλιούπολιν ὅπου γε

E INde Imperator totus incumbens in propositum Mpyrigerii Tentzæ excipiendi, plures misit Calliopolim (quo is Classem appulisse ferebatur) qui eum non invitarent so-

lum, sed suppliciter etiam atque instanter orarent, ad se venire, ne gravaretur: idque ut omni metu deposito fidentius faceret, amplissima promissa diplomatibus conscripta Imperialibus & bullis aureis munita perferenda illi dedit: adjectis quinetiam juramentis, & imprecationibus horrendis, queis caput devovebat suum, ni eum præsentem omni affectus significatione amplecteretur, & prout ejus poscebat sibi nota dignitas, honoraret. ac si quidem apud se manere vellet, continuaturum ei benevoli officia hospitii; sin abire mallet, uti arbitrio suo passurum, & ut discedentes Amicos fas est. Donis propempticis cumulatum, dimissurum. Hæc per intimos sibi alium super alium missos Augu- *Edit. Rom. pag. 346.* stus Mpyrigerio inculcans, denique illi fidem fecit, haud sibi defuturam, si quo vocabatur occurreret, splendidam atque illustrem admissionem. Itaque pignus idoneum tantæ spei, diplomata quæ dixi auro bullata tenens manibus, nihil cunctatus, cum duabus suis navibus Constantinopoli se admovet. Cæterum non statim ac appulit navi exscendit; sed primum per aliquot e suis Imperatorem de suo adventu certiorem facit. ac cum eum subito Augustus, cum conveniente honorificentia invitaret, missis etiam, quibus ad hoc uteretur, Rhedis ac curribus, recusavit ille inflexibili constantia, nihil minus fixus in proposito intra suas persistandi Naves, quam illæ tenaci dente anchorarum fundo devinctæ mordicus hærerent. Tandem rogatus quam securitatem ultra jam datas vellet? Respondit: tum se sibi cautum idonee crediturum, si Filius Imperatoris Joannes Despota in suam prior potestatem veniens, suis navibus detineretur, dum ipse iis relictis Imperatori se sisteret: aliter quam tali obside præsumpto, se sui copiam Augusto facere non posse. His auditis offensus Imperator, & ad ludibrium sui pertinere indignanter reputans, quod homo qui tam vasta maris spatia nemine vocante ultro esset emensus, sola fretus, ut ajebat, procul per famam cognita Imperatoris recta comique mente: nunc tam dudum in intimam provectus viciniam; atque adeo portum tenens Urbis regiæ, non contentus diplomatibus jurejurando confirmatis, etiam obsides, & tales obsides, pacisci æquum duceret, ac nobis tanto emendam sui præsentiam licitaretur: superbi arrogantiam Hospitis contemptu premendam judicans, sine responso, ac quasi re indecisa deliberabundus, multis eum diebus in salo jactari sivit. Quoad tandem instante solemnitate Natalis Christi (nam adventus Mpyrigerii Constantinopolim in medium ferme Decembrem inciderat), convenit denuo per Missos hominem, rogans ut suum jusjurandum satis haberet, aliis insuper multis argumentis urgens ut ne dubitaret sibi fidere. In hæc multa ille contra causatus, vix denique manus dedit assentiens, progressusque in Augusti conspectum magnificam admissionem est nactus; idque continuis aliquot diebus certa hora frequentans Aulam; moxque in sibi adornatum Navium suarum ligatarum anchoris diversorium se recipiens. Eo ad illum Imperator quotidie missitabat ingentem copiam Edulium, quæ ipsi Sociisque saginandis sufficeret. Quam in rem haud modicæ nummorum summæ impendebantur. Quibus illo, ut apparebat, jam aliquantum delinito, & de pristinis remittente fastidiis; quod liberiores ejus hilarioresque frequentatæ Imperatoris coram aditi salutationes declarabant; delectatus Au- *pag. 347.* gustus crebris insuper eum pretiosarum vestium honorabat Donis. Ad quod liberalitatis Principis augmentum, hospitis quoque antiqua contumacia in magis obnoxiam sensim se verecundiam ac venerationem molliente, eo denique ventum est, ut Mpyrigerius se non ab-

A κατάρας ἠκούετο, λιπαρῶς καὶ μετ' ἀξιώσεως μετεστέλλετο. Ἵνα δὲ καὶ θαρρεῖν οἱ παρέχοι, χρυσοβουλλείους ἔπεμπε λόγους, καὶ πίστεις δι' ὅρκων τῶν παλαμναιοτάτων ἐδίδου· ἦ μὴν, παρεόντα μὲν φιλεῖν τοῦ εὐμενῶς ὑποδέχεσθαι καὶ προσηκόντως τιμᾷν· Μὴ θέλοντα δ' αὖθις, εὐμενῶς καὶ μετὰ χρηστότητος ἀποπέμπειν. Συχνάκις ὅσα τοὺς οἰκείους ἀποστέλλων μετεκαλεῖτο. Καὶ δῆλον ἦν τὰ μεγάλα πραξείων ἐκεῖνον εἰ ἐπισταίη. Ὁ δὲ τὰς πίστεις ἀνὰ χεῖρας ἔχων, μηδὲν μελλήσας, ἅμα δυσὶν ἰδίαις ναυσὶ, τὴν Κωνσταντίνου καταλαμβάνει. Πλὴν οὐκ εὐθὺς ἐλῶν τῆς νεὼς ἀποβαίνει. Ἀλλὰ πρὸς B Βασιλέα μὲν ἀποστέλλει, καὶ τὴν ἄφιξιν δήλην καθίστησι. Μετακαλουμένος δὲ μετὰ τιμῆς προσηκούσης, πεμφθέντων καὶ ὀχημάτων, οὐχ ὑπήκουε τὸ παράπαν, ἀλλ' ἀπρὶξ εἴχετο τῶν νηῶν, ὡς αὗται τῶν ἀγκυρῶν ἐν ταῖς ζάλαις. Τέλος ἐνεχυρασίαν τὴν ἀσφαλεστάτην εἰσέπραττεν, οἷαν τ' ἐσομένην παρέχειν τὰ πιστὰ οἱ κατεχομένην ἐν ταῖς ναυσὶ, καὶ τὸν τοῦ Βασιλέως υἱὸν, τὸν Δεσπότην Ἰωάννην, ὅμηρον ἐζήτει λαβεῖν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ τῆς αὐτοῦ παρὰ Βασιλέα ἀφίξεως. Βασιλεὺς δὲ πρὸς ταῦθ' ὑβριοπαθῶν, εἰ πόσην ἀναμετρήσας ἐκ πολλοῦ θάλασσαν αὐτόματος, τῆς εἰς αὐτὸν χάC ριν ἀφίξεως πιστὸς τῆς τοῦ Βασιλέως εὐθύτητι, τότε καὶ ὅρκους λαβὼν οὐκ ἐθάρρει· ἀλλ' ἐφ' ὁμήροις ἤθελεν ἐμφανίζεσθαι, ἐν διωρίαις τίθει τὰ κατ' ἐκεῖνον, καὶ ἐφ' ἡμέραις ἠφίει αὐλίζεσθαι κατὰ θάλασσαν. τέλος, ἐπεὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ γενεθλίων ἡ ἑορτὴ προσήλαυνε, περὶ τὰ μέσα τοῦ Σκιροφοριῶνος ἀφῖκτο, πέμπει γε καὶ αὖθις καὶ ἀξιοῖ τὸ τῶν ὅρκων ὑπόγυον ὡς εἰκὸς προτείνων, καὶ θαρρεῖν τὰ μέγιστα προτρεπόμενος. Καὶ ὃς ἐπὶ πολὺ γνωσιμαχήσας, ἔπειτα πείθεται. καὶ τῷ Βασιλεῖ παραγενόμενος, μεγαλοπρεπῆ τὴν ὑποδοχὴν εὑρίσκει, καὶ ὁσημέραι πεῖραν διδοὺς καὶ λαμβάνων, τῶν D μὲν νηῶν, οὐκ ἀπείχετο, ἀλλ' ὡς καταλύματι ταύταις ἐχρᾶτο, ἐδεσῶν καθ' ἑκάστην ἐμφορούμενος τὴν ἡμέραν, οἷς εἱστία τοῦτον ὁ Βασιλεὺς, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν τὴν εὐωχίαν συχνοῖς νομίσμασιν ἱκανούμενος. ἀνέδην δ' ὅμως τὰς πρὸς Βασιλέα ἐποιεῖτο προσόδους, ἐκινδύνευτο ταῖς συχναῖς ἀλλαγαῖς, καὶ δῆλος ἦν ὑποταχθησόμενος. Τέλος, ἐπεὶ ἡ ἑορτὴ ἐφειστήκει, ἔδει δὲ καὶ αὐτὸν ἕνα ἤδη φανέντα τῆς γερουσίας, ὀφφικίῳ καὶ παρασήμοις τιμᾶσθαι, ὅρκους τῆς ὑποταγῆς παρασχόντα, γίνεται τοῦτο, καὶ μέγας μὲν παραυτίκα κλεΐζεται Δοὺξ, Συγκλήτου πάσης καὶ πολιτείας παρισαμένης. Καὶ τὴν βακτηρίαν, τὸ τῆς ἀξίας λαμβάνει ξύμβολον. Καὶ τοῦτο γὰρ τῷ Βασιλεῖ κεκαινούργητο, ἀργυροχρύσοις βακτηρίαις τοὺς τῆς γερουσίας πρωτίστους ἀξιωμάτων ἐπιβαίνοντας σεμνύνεσθαι. τὴν ἄνω δὲ χώραν λαμβάνει, καὶ ἑορτίοις ἀξίοις παρασήμοις κατὰ Ῥωμαίους στολίζεται, καὶ τὸ σκαραμάγκιον ἐπιθέμενος, κἀντεῦθεν θαρρήσας, ἔξεισι τῆς νεώς. Καὶ ἐφ' ἡμέραις

ἡμέραις ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κοσμιδίου μετὰ τῶν ἰδίων αὐλίζεται· καὶ γὰρ καί τινες ἐξ ἐκείνων, καβαλλαρικαῖς τιμαῖς ἐτετίμηντο παρὰ Βασιλέως καὶ μεγαλοπρεπῶς πεφιλοτίμηντο. ἅπας τοίνυν τοὐντεῦθεν προσκείμενος τῷ Βασιλεῖ, καὶ τὰ πρῶτα τῶν βουληφόρων καὶ κράτιστον ἦν.

horrere declararet a rite profitenda Imperatori subjectionis fide, quam primum is juberet. Id vero ut statim fieret, urgebat festi tantum non jam præsentis, vicinia: quo cum de more oporteret apparere publice adstantem Imperatori Senatum universum cunctosque Magistratus cum insignibus quemque Potestatis suæ; ne huic ceremoniæ deesset novus hic Senator & Magistratus designatus, sed in ea destinati ei officii occapare locum, & ejus insignibus ornatus posset conspici, præfestinanda visa est professio subjectionis ejus ad Imperatorem jurejurando firmata; quippe quæ ad illa quæ dicta sunt, esset necessaria præparatio. Isto igitur ritu prævio perfunctus, statim Mpyrigerius renunciatur Magnus Dux, universo Senatu, & Corpore Civium, adstante, Scipionemque dignitatis ejus accipit Symbolum. Nam & hoc novum Institutum Imperatoris Andronici est, bacillis ex auro argentoque affabre factis honorare primarios Senatorum quo die possessionem ineunt dignitatum ipsis attributarum. Cum hoc ille insigni, præcessionis & primi consessus impertitus honore est, & juxta morem Romanorum propriis Ducis Magni tali festivitate vestibus ornatus prodiit, Scaramangio quoque desuper inducto. Hæc tandem illi fiduciam dederunt, in Urbe Domicilium sumendi, omisso quod hactenus omni vespera repetierat, Navis suæ diversorio. Habitavit enim diebus aliquot in Monasterio Cosmidii, una cum suis familiaribus; quorum aliqui equestrem Dignitatem e manu Imperatoris acceperunt, omnes ab eo magnifice munerati. Inde totus intimus indivulseque assiduus Imperatori novus hic Magnus Dux, primam præcipuamque auctoritatem in Consiliis habebat.

CAPUT XII.

Juramenta Mpyrigerii Tentzæ & Dignitates.

Πλὴν ὅσον τῶν ἀπὸ τούτου πρὸς Βασιλέα τελεῖσθαι μελλουσῶν ὁρκωμοσιῶν ἐπεὶ οἱ φίλον μὲν τοῦ Βασιλέως φίλων· ἀντίπαλον δὲ τῶν ἀντιπάλων, ὡς εἴθιστο, καὶ αὐτὸν ὀμνύναι καθίστασθαι. ὁ δὲ τὸ εὐθὲς τῆς γνώμης ἐξ ἀρχῆς δῆθεν ὑποκρινόμενος, δῆλος ἦν ἐξαίρειν τὸν Θευδερίχον τῶν λοιπῶν πολεμίων. φθάσαι γὰρ καὶ πρὸς ἐκεῖνον ὁρκώσεις πράξαι καὶ οἱ δουλεῦσαι, ὃν οὐ δίκαιον μηδὲν τῶν συγκειμένων αὐτοῖς ἀθετήσαντα εὐθὺς ἀπαρτᾶν, καθάπαξ τῶν φίλων φανέντα καὶ δεσποτῶν. Καὶ διὰ ταῦτ᾽ ἠξίου, αὐτοῦ γ᾽ ἐξαιρεθέντος καὶ μόνου, ἐπὶ τοῖς ὁπουδήποτε ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις, τοὺς ὅρκους προβαίνειν. Τοῦτ᾽ ἔδοξε μὲν ἔχειν καί τι βαθύτερον, ὡς ἐκείνῳ προσκειμένου τοῦ τοὺς ὅρκους ἀπαιτουμένου. Ἔδοξε δὲ κατά τινα θήραν εὐδοξίας γίνεσθαι, καὶ μάλιστα τὴν πρὸς Βασιλέως· ὡς ἐκείνου καὶ μάλα τὸ πλεῖστον φυλαττομένου τὸ πρὸς τοὺς ὅρκους ἕτοιμον, ὥστε καὶ ἀσφαλεῖς προσίστασθαι τοὺς δευτέρους δοκεῖν, διὰ τὸ στεῤῥῶς τῶν φθασάντων ἀντέχεσθαι, ὁμολογοῦντος καὶ ταῦτα τὴν πρὸς τὸν Θευδερίχον φιλίαν. Εἰ γὰρ τὴν πρὸς τῶν πολλῶν εὐδοξίαν τῷ νοῦν ἔχοντι προτιμᾶν, πάρεργον καὶ τῶν εὐλόγων· χρὴ γὰρ πάντως, ὡς Πλάτων λέγει, οὐ περὶ σμικροῦ ποιεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀγαθοὺς εἶναι τοῖς ἄλλοις, ἢ μὴ δοκεῖν. Οὐ γὰρ ὅσον οὐσίας ἀρετῆς ἀπεσφαλμένοι τυγχάνουσιν οἱ πολλοὶ, τοσοῦτον καὶ τὸ κρίνειν τοὺς ἄλλους. Ὥστε καὶ τοὺς σφόδρα κακοὺς, εὖ τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δόξαις διαιρεῖν τοὺς ἀμείνους τῶν ἀνδρῶν καὶ τοὺς χείρονας· Εἰ γοῦν τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δόξαν, ἐπὶ τοῖς πρακτέοις οὕτω δεῖ θηρᾶσθαι, ὡς δοκεῖ Πλάτωνι, πολλῷ γε μᾶλλον τὴν πρὸς Βασιλέως· καὶ ταῦτ᾽ ἐπὶ πίστεων ἐμπεδώσεσι. Διὰ τοῦτο καὶ δέχεται μὲν ὁ Κράτων τὴν ἀξίωσιν. ἄρχεται δὲ μαρ-

CÆterum cum, post illam quam dixi obiter festi causa instantis deproperatam professionem Fidelitatis, oporteret ex more quædam capita distinctius exprimere jurando, ubi ventum ad illud est quo exigebatur a Mpyrigerio, ut juratus sponderet; eosdem se cum Imperatore Amicos habiturum, eosdem Hostes: hæsit ille, libereque respondit; quasi ad mature dandum initio ipso specimen ingenui sui cujusdam simplicisque candoris; respondit, inquam: in eo quod a se exigeret, ut numero Hostium haberet omnes Imperatoris Hostes, necessariam sibi esse exceptionem unam, respectu Theuderichi, si & hunc exosum fieri Augusto contingeret. quippe se illi antiquiori jam esse amicitiæ ac cujusdam subjectionis juramento devinctum; cujus fœderis in conditionibus cum nihil is mutaverit; haud se posse, fide ac Religione integris, ab eo desciscere. Hoc unico segregato, adversus reliquos ubicumque ac quicumque sint omnes, suam partium Imperatoris propugnandarum alacrem devotionem Sacramenti contestatione sanciturum. Non aberat ab his suspicio tectioris, nec forte Romanis innoxiæ, hujus cum illo externo Principe initæ Societatis. Tamen Imperator id in eam potius partem rapuit, ut autumaret Mpyrigerium cupidum Gloriæ, ostentandæ synceritatis studio, & famæ inde aucupandæ voto sic agere. Hinc autem, quod rem attineret ipsam, magis certum augurium duci debere constantis futuræ atque inviolatæ in omnibus quæ sponderet, promissionis ejus. Cur enim non inflexibilitate pari, posteriori hæreret fœderi, ejus quam in priorum conventionum observatione monstraret? non minus ergo illum fidum sibi quam Theudericho futurum. atque in eam sententiam indulgens sibi, differebat largius: Præstantium & egregie prudentum virorum esse, nihil commodi aut emolumenti præhabere gloriæ illustri existimationique inoffensæ. Oportere quippe omnino, ut Plato ait, arbitrari, haud parvo interesse, boni-ne an secus videamur aliis. non enim ut virtutis vera substantia & possessione plerique hominum carent, sic horum de aliis judicantium sententiæ pondere destituuntur auctoritatis omni. quin persæpe rem acu ipsam tangunt, & subtiliter distinguentes speciem a

Edit. Rom. pag. 348.

corpore, vere cum ſenſibus tum ſermonibus diſcriminant Meliores a Pejoribus virorum. Quod ſi, auctore Platone, in rebus publice gerendis, venari auram opinionis etiam popularis convenit; quanto magis non ignoſcendum ſolum, ſed favendum etiam huic ſit, qui non Plebis ſed Principis, & Imperatoris demereri ſibi laudem hoc facto voluerit. quod cum erat in quavis actione probabile, quanto eſt commendandum magis, in ſolemni obligatione ſuæ fidei? Prolixe igitur conceſſit Auguſtus Mpyrigerio, ut unius ejus quam indicaſſet exceptionis conditione fœdus temperaret ſuum. ac deinceps hominem large affecit laude ſimplicis, & minime fucati animi; prædicans eum apud obvios eo nomine. ut facile quam id ſibi alte perſuaſum eſſet, tam prona teſtificatione proderet: atque hunc exiſtimationis locum non alia, opinor, Mpyrigerius apud Auguſtum arte ac facto promeruit, quam iſta, ut dixi, conventis inſerenda exceptione Theuderici.

A τυρεῖν ἐκείνῳ καὶ τὴν περὶ τὴν γνώμην εὐθύτητα, καταλαμβάνων ἐκεῖνον ὡς ἔλεγε. Τοῦτο δὲ καὶ ἀναγκαίως προὔβαινεν, οἶμαι, διὰ τὴν πρὸς τὸν προηγησάμενον σύγκρισιν.

CAPUT XIII.

Flagitia Catelanorum in Occiduo Tractu.

AT Amogabari & Catelani velut eluvies quædam grandinis exitiale ſtrepens, irruentes, omnem quamcumque inſederant, quocumque attigerant, regionem, aut locum, nulli prorſus parcentes, cunctis iis injuriis, & contumeliis afficiebant, quæ auctores ſuos maleficentiſſimos & impudentiſſime violentos oſtēderent: adeo ut aliam Barbaricam Incurſionem multo tetriorem Perſica, occidua Continens ab his pateretur: priori jam orientali illa, ubi cum hac compararetur, haud tam atroci apparente; quinimo viſa tolerabili: eo ſaltem nomine quod ab hoſtibus inferretur; qui & quid alibi feciſſent, & quam prope abeſſent, fama nuncians, incutiebat metum utilem, quo inſtincti quidam fuga mature præſumpta malum evaſere. Hic nulla facultas talis. Amici enim advenire dicebantur, & excepti ut tales, ſe omnium longe immaniſſimos Hoſtium uſu ipſo monſtrabant. Nec minus hi quam Perſæ ad ſtringendum in cædes gladium, ſi quis contra nutum ipſorum hiſcere quidpiam auderet, prompti, ac faciles erant. Ea licentia ubi jam obvia cuncta prædando exhauſiſſent, non invenientes amplius quod raperent. nam ne in ulteriores progrederentur Regiones, metu retardabantur ſuperventuri in ipſos Imperatoris Michaelis cum infeſto exercitu Militum Romanorum, pœnas repeturo ſcelerum quibus tecta hoſpitalia, lareſque ipſorum ac familias, precario excepti Advenæ crudeliſſime, ac flagitioſiſſime vexaſſent. Hoc, ut deeſſet alius talis index periculi, ſua ipſos abunde conſcientia monebat; & rerum, ut tum erant, ex veriſimili confirmabat ſtatus. Itaque diverſam de reliquo ineundam ſibi rerum ſuarum adminiſtrandarum rationem decreverunt.

Edit. Rom. pag. 349.

B ΟΙ μέντοι γε Ἀμογάβαροί τε καὶ Κατελάνοι καθάπερ τι πλῆθος χαλάζης τετρυγὸς ὀλέθριον εἰσπεσόντες, πᾶσαν ἑκάστου ἣν ἐπεῖχον, καὶ ἧς ἐπελάβοντο, οὐδενὸς φειδόμενοι τῶν ὅσα δείκνυσι τὸν εἰργασμένον κακοῦργον καὶ βίαιον· Ὡς ἄλλην τινὰ βαρβαρικὴν καταδρομὴν πάσχειν τὴν Δύσιν, ἀνύποιστόν τινα παρὰ τὴν προτέραν οἰστὴν οὖσαν, καί γε φορτὴν, τὴν ἐπ' Ἀνατολῆς κατὰ σύγκρισιν, ὅσον ἐκείνην μὲν ὡς παρ' ἐχθρῶν οἱ πειρώμενοι λογιζόμενοι. ἔφθασαν καὶ τινὲς τὸ δεινὸν προφυγόντες, τῷ τῶν ἄλλων φόβῳ σωφρονισθέντες. Ταύτην δὲ οὐκ εἶχον ὅπως ἂν καὶ διαλάθοιντο. δεχό- C μενοι μὲν ὡς φίλους τοὺς ἐπιόντας. πειρώμενοι δὲ ὡς παλαμναιοτάτων τούτων ἐχθρῶν. ἐπίσης δὲ καὶ τούτοις κἀκείνοις ἦν τις ἀντιβαίνοι, τὸ ξίφος εἰς ἄμυναν ἦν. Μόλις πολλάττα διαπραξάμενοι, καὶ μηδὲν πλέον ἔχοντες πράττειν. Τῆς γὰρ ἐς τὰ πρόσω καὶ ἔτι ὁρμῆς ἀνεκόπτοντο. Τὸν γὰρ Βασιλέα Μιχαὴλ, καὶ τὰς περὶ τοῦτον δυνάμεις, ὡς αὐτίκα καταδραμουμένας αὐτῶν ἐκ τοῦ εἰκότος, ἢ καὶ ἐξ ὧν ἤκουον μᾶλλον ὑπώπτευον. Ἔγνωσαν ἄλλως μετελθεῖν τὰ πράγματα.

CAPUT XIV.

Legatio Catelanorum ad Imperatorem & hujus ad illos reſponſum.

ERgo congregati in conſilium, & quaſi diffiſi Duci ſuo, res per ſe ſuas agere ipſos oportere rati, Legatos ad Imperatorem mittunt cauſam ipſorum acturos. Horum Oratio principio faſſa eſt: multa ſane damna gravia intuliſſe Catelanos Romanis Regionibus in quas hoſpites venerunt: ſed extremæ id neceſſitatis impulſu ineluctabili feciſſe, quod jamdudum ſtipendiis non ſolutis, aliam vivendi quam e raptu non haberent facultatem. Oſtendebant ad hæc, ſe, ſi deinceps ipſis juſſu Auguſti bona fide ſtipendia penderentur, neminem in poſterum concuſſuros, nihilque niſi emptum debito pretio accepturos a quoquam: prætereaque obedientiam militiæ ſtrenuitatem-

D ΚΑὶ καθ' ἑαυτοὺς γεγονότες, ὡς δῆθεν καὶ τοῦ ἄγοντος κατολιγωροῦντες, Ἀποστόλους πρὸς Βασιλέα πέμπουσι τὰ ὑπὲρ αὐτῶν πρεσβεύσοντας. Πολλὰ μὲν καὶ δεινὰ πρᾶξαι ὁμολογοῦντες τὴν χώραν. πλὴν ἐκ βίας, μὴ τὰς μισθοφορίας ἔχοντες, ἐξ ὧν εἶχον ἂν τρέφεσθαι, τοὐντεῦθεν δὲ ταύτας λαβόντας. Εἰ Βασιλεὺς θέτοι, ἁπλῶς μηδὲν μηδ' ἀπάθαλον πράττειν, ἀλλ' ὠνουμένους δικαίου δόματος διαζῆν ὑπισχνοῦντο. ἑαυτοὺς δὲ παρέχειν ἑτοίμους, ὅπου ἄρα καὶ προσαχθεῖεν ἰέναι, πιστῶς καὶ ὡς ἐχρῆν ἀγαθοῖς ὑπηκόοις, δουλεύσοντας ταῦ-

τε Βασιλεὺς δεξάμενος τὰ μηνύματα, τὸ μὲν ὅσαπερ ᾔτουν διδόναι, οὐδ᾽ ἴκταρ βάλλων, οὐ μόνον ἐδοκίμαζε, δυσχερὲς ὂν καὶ ἄλλως καὶ τῶν ἀδυνάτων ἔγγιστα. δοκεῖν δ᾽ ἀποπέμπειν δεσποτικῶς, δικαίως δοκοῦντας λέγειν οὐ δόξει τὸ σύμπαν. οἷός τ᾽ ὢν μᾶλλον ἐλέγχειν. Τῷ τοι καὶ τοῖς περὶ τὸν μέγαν Εταιρειάρχην τὸν Δούκαν. ἤδη γὰρ αὐτὸν καὶ τῶν εἱρκτοσυνῶν ἀνεὶς ἐπὶ τῆς ἀξίας καὶ αὖθις εἶχεν, οὐκ ἄλλως ἀνεὶς εἰ μὴ τοῦ τότε μεγάλου Δουκὸς θέλοντός τε καὶ μεσιτεύοντος, ὡς ἐπ᾽ αὐτῷ πίπτειν τὴν χάριν. Τότε τοίνυν τοῖς περὶ ἐκεῖνον ἐφίησιν. Ἀλλὰ καὶ λοιποῖς οἵπερ ᾔδεσαν, καὶ σφάκελοι πλήρεις γραμμάτων τῶν ἀτασθαλιῶν ἐκείνων δίδονται. Συνεποσοῦτο δὲ μεθ᾽ ὧν καὶ αὐτὸς κατὰ φιλοτιμίαν ἐδίδου, εἰς χιλίας χιλιοστύας νομισμάτων ἐγγύς. ἃ δὴ καὶ προτείνων τοῖς ἀπεσταλμένοις τῷ Μπυριγερίῳ μεγάλῳ Δουκὶ, ἤδη καὶ συμβούλῳ γ᾽ ὡς τὸ εἰκὸς χρώμενος, προσανετίθει τὰ τῆς κρίσεως δικαιολογούμενα. τούτου ὑπερθαυμάσαντος τὴν δαπάνην. ἐκείνους μὲν οὕτως ἀπράκτους ἀποπέμπει, ὀλίγιστόν τι δοῦναι, πρὸς ὅπερ ἐζήτουν, πολὺ καθ᾽ αὑτὸ ὂν, ἑτοίμως καθυπισχνούμενος, ἂν τέως πέρωσιν καὶ ἐκδουλεύοιεν. Μὴ δὲ γὰρ πάντων χρήζειν. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα ποιεῖν τῆς πρὸς τὸν γαμβρὸν μόνης ἕνεκα χάριτος,

A que in occasionibus pro Imperatore pugnandi constanter exhibituros, prout a fidelissimis expectari fas esset. Talia Imperator placide audire videri voluit. non sane quod vel prima tenus cogitatione in animum induceret, numerare illis pecunias quas poscebant. non enim id pro præsenti Ærarii angustia solum difficile, sed prope supra facultatem vel summe conantis foret. dimittere autem superbo & dominante perstrictos responso, eos qui specie ac verbis supplicum ad se humiles accessissent, haud honestum sibi fore, ac cæteræ comitati consentaneum duxit. Viam ergo inivit mediam illos rationibus placandi, consessumque Amicorum ad futurorum sibi dum hoc ageret, talem quemdam paravit. Ei adhibuit inter alios Magnum Heteriarcham Ducam e longo tum primum edu-
B ctum carcere, ac pristinæ restitutum dignitati, precibus Ducis Magni qui tunc erat, hujus enim id in solidum imputari gratiæ voluit; clare professus, haud se, ni rogasset ille, Ducam fuisse liberaturum. Huic & aliis quibusdam qui satis gnari petulanter & immaniter actorum a Catelanis erant, dari jussit saccos plenos litterarum flagitia ista, cædes, ac rapinas indicantium. His præsentibus, data Catelanis audientia, coram arbitro rerum jam omnium & Ministro consiliorum intimorum Mpyrigerio, novo Magno Duce, exposuit Augustus: quantum in Catelanos vel stipendii, vel extra ordinarii Donativi nomine, pecuniæ hactenus erogasset; facileque demonstravit, cuncta in unum collata fere ascendere in summam millies millium nummorum. His dictis circa nova postulata Catelanorum stiturum se judiciis præsentium ostendit, censerent proferrentque libere quid æquum factu super re tali ducerent, Mpyrigerius maxime, nam hunc demereri honorando præ omnibus studebat. Sed illo nihil aliud quam impensam tantam in Catelanos factam vehementer admirante, nec aliis magis iis faventibus, Imperator, quasi ex Concilii sententia eos vacuos dimisit: addens; paratum se numerare illis aliquid pecuniæ, multo quidem inferius immenso illo quem petissent cumulo; tamen, si per se spectaretur, & ad præsentes compararetur Rei Romanæ publicæ angustias, quod non contemnendum videri posset. Non prius autem istam pecuniam se passurum dari, quam Catelani obtemperassent in prius sibi præscriptis. Erant ea, ut præter circiter mille, reliqui eorum ex occidua quo trajecissent Continente, iterum in Asiam transfretarent. Non enim tanta multitudine in occiduo tractu opus se habere. quin ut quod res erat fateretur, hoc ipsum facere in gratiam sibi carissimi Ducis eorum Rontzerii, quem Neptis suæ Virum, Soceri affectu prosequeretur.

Edit. Rom. pag. 350.

CAPUT XV.

Magni Ducis Mpyrigerii Tentzæ recessus ex Urbe insalutato Augusto.

Τὸν δὲ Μπυριγέριον μέγαν Δοῦκα, καὶ λίαν ἐντεῦθεν ἐκθηριοῖ, ὡς ἔδοξεν, οὐδένας μὲν ἐκείνους, καὶ ὑπὸ μηδένα τὸ γένος γεγονότας δεξάμενος, τοσούτοις ἤγαλλε. Τοῦτο ἑκὼν, τοῦτο δ᾽ ἄκων, αὐτὸς δὲ τοιοῦτος ὢν, καὶ τοιούτους ἄγων μὴ ὅτι γε μὴ δ᾽ ἐγγὺς τούτων, μὴ δὲ τὸ πολλοστὸν σχεῖν ἠλπίκει, ἐξ ὧν ἤκουσεν. ὅθεν καὶ ἀπεντεῦθεν ἐῤῥαστωνεύθη, καὶ πρὸς τὰς ναῦς ἔβλεψε. Καὶ ὡς οἱ τὰ μὲν τοῦ Βασιλέως ὕστερα πάντ᾽ ἦσαν τῶν βουλευμάτων ὧν αὐτὸς εἶχε, κρούσασθαι δὴ, τὸ τοῦ λόγου, πρύμναν καὶ ὑποστρέφειν ἔγνωστο. Κἀκεῖνος μὲν ἀπάρας τὸν κατὰ τὰς Βλαχέρνας ὅρμον, ἐπὶ τῆς πύλης τῆς βασιλικῆς ἐπεπλεύκει, ἀλύων οἷον καὶ τῷ γνωσιμαχοῦντι παρεοικώς. παρακατέχων μὲν τὰ τοῦ ἀξιώματος σύμβολα, παρακατέχων δὲ καὶ βασιλικὰ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ ἐκπώματα περί που τριάκοντα· οἷς δὴ τῇ προτεραίᾳ Βασιλεὺς ἐδέσματα πέμπων ἐγέραιρε. Βασιλεὺς δὲ οὐκ

C Ostenderunt eventa, quod nimirum insuspicabiliter latuit Augustum hæc agentem, Mpyrigerium Magnum Ducem auditis in illo, de quo dixi, concilio, fuisse incredibiliter efferatum. Nempe intime ringens mussitabat apud se, & in fidas occurrentium hæc aures effundebat. En Imperator in hos homines nihili, vilis, & plebeiæ stirpis ad „ se profectos tot centenaria millium nummo- „ rum partim volens, partim metu adactus effu- „ dit. Ego autem tantus genere ac dignitate, „ tot ac tales ducens, non modo nihil adhuc „ accepi quod vel longe accedat ad æqualita- „ tem ejus summæ; sed & ubi summam spei „ mihi propositæ ex promissionibus ac signis „ cæteris rite subduxi, certo intelligo eam „ demum omnem in partem vix multesimam „
D mercedis in Catelanos impensæ redigi. Tali „ penitus indignatione æstuans, cœpit primum „ omittere officia aulica quotidianarum salutationum Augusti, Domi contemptim desidens, nec obscure ferens respectare secessum in naves suas: quod jam utique liquido videret, quam longe infra destinationes consiliorum suorum, & expectationes quæ illum ad Im-

peratorem traxerant, ſucceſſus demum ipſe ac præſens experientia recideret. Ergo, quod ajunt, inhibere remigium, ac retro unde venerat curſum reflectere decrevit. moxque cum ſuis Navibus verſus Blachernas tendens, ipſas Auguſti Palatii præternavigavit Fores: incertitudinem tamen animi præferens quamdam ambiguitatemque ſententiæ; dum hinc quidem quaſi hærens adhuc pactis conventis, dignitatis Symbola ab Imperatore accepta retinet: quin & palatinæ ſupellectilis vaſa partim aurea partim argentea circiter triginta, in quibus ad eum Auguſtus pridie honoris cauſa e menſa ſua edulia miſerat, nondum remiſſa tenebat apud ſe ſe. Porro Imperator audiens, vela facere Mpyrigerium inſalutato ſe, primum, ut rei plane incredibili, fidem abnegabat: ac ubi credidit, diſſimulans, deſtinavit multos qui eum ad Feſtum Luminum, quod inſtabat, ſecum celebrandum expectari a ſe cum inſignibus ſuæ dignitatis, conſueto inter Senatores loco ſeſſurum, officioſe indicarent. Verum hos ſic ad feſtum invitantes, ille irridens eludebat; quam nihili duceret inſignia quæ memorarent dignitatis ab Auguſto data, proterve oſtentans, abutendo coram ipſis per deriſum Scaramangio ut cado, ad aquam e mari hauriendam. quo ſui contemptus in res Imperatoris palam exhibito ſpecimine, Miſſos ejus ſine alio reſponſo a ſe dimiſit. Tunc fuit manifeſtum, averſo eſſe illum ab Auguſto animo: cogitareque plane vel reditum Domum, vel ad ſuum Theuderichum, cujus erat amicitiam tam ſplendide profeſſus, ſibi certiſſimum acceſſum. Cæterum idem in apparatu tumultuario eundi, tres dies & noctes totidem conſumpſit, quo ſpatio remiſit ad Imperatorem aureas ſuas argenteaſque lances. Eo triduo Monembaſiotæ quidam e Miniſtris Maritimis Imperatoris, ſolliciti quod Triremem quamdam prius a Mpyrigerio mercede conductam, is apud ſe haberet, uti apparebat, abducturus, conſilium cœperunt in eum improviſo irruendi; quo ſimul irriſionem Imperatoris ulciſcerentur, ſimul recuperarent navim propriam. Verum eos id agere haud paſſus Imperator eſt; vel adhuc pertinaciter ſperans illius reconciliationem ſecum: vel cladem majorem aliquam metuens: vel denique indulgens innatæ ſibi inolitæque lenitati. Et hac quidem ultima trium cauſarum unice ſe motum in prohibenda aggreſſione Mpyrigerii, credi voluit Auguſtus, affectans ſemper famam manſuetudinis innoxiæ & facilis ad ignoſcendum graviſſimis etiam injuriis, & Humanitatis, qua vim ſeveram recti Judicii ac Juſtitiæ ultricis laudabiliter infringeret. Quas equidem virtutes fateor, recte a Principe impendi culpis excuſandis vere fideliterque ſubditorum. Ille autem has adhibere non gravabatur fovendis tegendiſque manifeſtis Adverſariis, & contumaciſſimis Rebellibus. Nimirum hoc ſpectabat, ut iſtius Defectionis Mpyrigerii omnem a ſe in illum invidiam, tam patienti moderatione averteret; ſperans judicaturos cunctos, nullam a ſe illi occaſionem datam tam ingrate, ac perfidioſe ſe gerendi. Tandem tres illos quos dixi dies moratus in ſalo Mpyrigerius, exorto noctu vento illi propitio, vela faciens ad Catelanos Callipoli conſidentes, ea feſtinatione contendit qua bos famelicus ad Sylvam paſcuam rapitur. Tunc denique Imperator ſenſit manifeſto ſe deluſum: magnaque illa, cui ſecure hactenus indormierat, de Rontzerio tam arcta ſibi neceſſitudine admoto, fiducia labefactari ac concuti cœpta eſt. Nam, neque illum quieſcere, nunciabatur. Nunc Callipolim foſſa munire auditus; nunc ferrea Portus illius repagula frangere; nunc denique magnam animalium cædem facere, quorum ſalitis carnibus naves compleret; nunc immenſam frumenti copiam cogere, & panes ex hoc nauticos ingenti copia parare. Super his & illud ferebatur: majores eumdem ſolito videri Spiritus ſumpſiſſe: reſque jam, non ut alieno ſubjectum Imperio, ſed ut ſupremum Arbitrum gerere. Quibus ex indiciis prona erat ſuſpicio, machinari illum rebellionem; quantumvis id ſtudioſe diſſimularet.

Edit. Rom. pag. 351.

pag. 352.

A εὐθὺς πιστούσας, ὅμως συχνοὺς ἀποστέλλων ἐπὶ τὴν ἑορτὴν τῶν φώτων ἐκάλει, μετὰ τῶν συνήθων παρασήμων τῇ γερουσίᾳ συνεορτάσοντα. Καὶ οἱ μὲν ἐκάλουν. ὁ δὲ συχνὸν μυκτῆρα σφίσιν ἐμφαίνων, ὡς καὶ οἷον κάδδῳ τῷ Σκαραμαγκίῳ καὶ θαλάσσης ἐπὶ γέλωτι χρᾶσθαι, ἀπέπεμπε. καὶ τότε δῆλος ἦν τὰ τοῦ Βασιλέως ἀποστραφείς. καί γε μεμνημένος. Εἰ καὶ μὴ τῶν οἴκοι, ἀλλ᾽ οὖν τῆς πρὸς τὸν φίλον ὑποστροφῆς. Κἀκεῖνος μὲν ταῦτα ἡμέραις ὅλαις τρισὶ καὶ νυξὶν ἴσαις παρυποκλέπτων τὴν ἔκπλευσιν, ἀνταποστείλας καὶ τὰ ἐκπώματα. τῶν τινες δὲ Μονεμβασιωτῶν βασιλικῶν κατὰ B θάλατταν δουλούντων, ἐπεὶ καὶ σφῶν τριήρη παρακατεῖχεν ἐκεῖνος μισθώσας, ὥρμων ἐπεισπεσεῖν ἐξαίφνης. Καὶ τοῦτο μὲν ἐκεῖνον τῆς πρὸς Βασιλέα χλεύης ἀμυνάσθαι. Τοῦτο δὲ καὶ ἑαυτοῖς σφίσι τὴν ναῦν ἀνασώσασθαι. Βασιλεὺς δὲ, εἴτε διὰ τοὺς ὅρκους, καὶ ἔτι ἐλπίζων τὴν ἐκείνου μεταβολὴν, εἴτε καί τι τῶν ἀνηκέστων ὑπονοῶν συμβήσεσθαι, εἴτε μὴν καὶ κατ᾽ ἐπιείκειαν, οὐκ ἠφίει. ἐδόκει δ᾽ ὅμως τὸ πλεῖστον μὴ ἐφιέναι, καὶ τὸ ἐπιεικές τε καὶ σύγγνωμον τοῦ τ᾽ ἐλέου καὶ ἀκριβές τι παρὰ δίκην τὴν ὀρθὴν παραθραύων. ὃ δὴ τοῖς καθαρῶς ὑπηκόοις, καὶ μᾶλλον χρεών. Ο δὲ καὶ τοῖς ἀκρι- C βῶς ἀντιπάλοις ἀπονέμειν οὔμενουν οὐ κατώκνει. Ως ἂν οὖν ἐξ ἑαυτοῦ ἀποτριβόμενος τὸ ἐπίμωμον ἐπὶ τοῖς τοιούτοις. Ο δὲ πάσας ἡμέρας ἐκείνας θαλασσαυλῶν, ἐπεὶ νὺξ ἦν, τυχὼν ἐπιφόρου τοῦ πνεύματος, ὅλος βοῦς ἂν ὕλαν ἐφαίνετο βαίνων, καὶ τῶν κατὰ τὴν Καλλίου Κατελάνων εὐθὺ ἵετο. Τότε δὴ τότε καὶ Βασσιλεὺς ἔγνω προφανῶς χλευασθεὶς καὶ τὰ κατὰ τὸν γαμβρὸν, ἀσφαλῶς οὐκ εἶχε πιστά. Επεὶ μὴ δὲ ἐκεῖνος ἠρεμῶν ἠκούετο. ἀλλὰ νῦν μετὰ τὴν Καλλίου τὰ φρουρῶν, νῦν δὲ σιδηρᾶ δεσμὰ κόπτων, νῦν δ᾽ ἱερεύων ζῶα, καὶ ταρίχη κρεῶν ταῖς ναυσὶ ἐνσωρεύων, νῦν ἄπειρον πλῆθος D σίτου συλλέγων, καὶ μάζας ἐνσκευαζόμενος, κἀπὶ τούτοις μεγαλειότερον τῶν πραγμάτων ἐχόμενος. καὶ δῆλος ὢν ἐκ πολλῶν, τὰ τῶν ἀποστατῶν μεταχειριζόμενος, κἂν οὐκ ἠβούλετο δείκνυσθαι.

CAPUT XVI.

Legatio Imperatoris ad Rontzerium qui Magnus Dux fuerat, & oblatio Cæsareæ Dignitatis.

A Καὶ γὰρ ἅμα μὲν Βασιλεὺς δοκιμάζων ἐκεῖνον, ἅμα δὲ καὶ ὑποποιούμενος, τὸν μέγαν ἄρχοντα πέμπων, ὡς ἦν ὁ Μαρούλης, ὡς μὲν ἐκεῖνον, ὡς δὲ τὴν αὐταδέλφην μετεκαλεῖτο, τὴν κατὰ τὰ φῶτα προτείνων πρόελευσιν. Ἀλλ' ἡ μὲν ἐσκήπτετο νόσον, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι· Ὁ δὲ προφανῶς ἀπέλεγε, καὶ ἠφροντίστει πρὸς τὴν μετάκλησιν. τὰ τῶν Κατελάνων δὲ προύτεινε, καὶ τὰς μισθοφορίας ἀπῄτει, μή πως ἐπαύρει καὶ αὐτὸς, λέγων, τῶν ἀπ' ἐκείνων κακῶν. Ταῦτ' ἤκουε Βασιλεὺς, καὶ αὖθις ἀντέπεμπεν ἀξιῶν λαβόντα, οὐχ ὅσον ἐζήτει, ἀλλὰ τὸ ἱκανὸν, ἐκπερᾶν κατ' Ἀνατολήν. Ὡς δὲ καὶ προφάσεις κύκλῳ περιεβάλ- B λετο, καὶ ὡς οὐ διαχειμερεύουσι κατὰ Δύσιν βούλοιτο, ἀπορῶν αὐτοῦ τῶν ἐπιτηδείων, ἐντεῦθεν Βασιλεὺς τὴν ἐκείνων ἐπισύστασιν, ἣν ὑπώπτευεν ἐκτρεπόμενος, τοῦ μὴ καλεῖν καὶ αὖθις ἀπέσχετο, ᾔδει γὰρ οὐ πείσων, αὐτὸν δ' ἐκ τῶν εἰκότων ἐγνωσμένον τὴν τῶν ἰδίων θεραπείαν τῶν βασιλικῶν ἐντολῶν περὶ πλείστου ποιούμενον, συχνοὺς πέμπων, προσποιεῖν ἑαυτῷ ἐπειρᾶτο. προτεινόμενος μὲν βασιλικὸν ἀξίωμα τὸ τοῦ Καίσαρος, παραδιδοὺς δὲ καὶ πᾶσαν χώραν Ἀνατολῆς, πλὴν τῶν περιφανῶν πολισμάτων, καὶ Αὐτοκράτορα στρατηγὸν καθιστᾶν ὑπισχνούμενος, ἀλλὰ καὶ τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ τὰ εἰκότα ἔλεγε πο- C λυωρεῖν καὶ χρήμασι καὶ δαπάναις, εἰ μόνον τὰ πιστὰ σχοίη, ὡς εὐνοοῖεν τοῖς τῆς Βασιλείας πράγμασι. Αὐτίκα δὲ διαπεραιουμένους ἐπ' Ἀνατολῆς, εἴκοσι χιλιάσι χρυσίου, καὶ τριακοσίοις χιλιάδων μοδίοις τοπικοῖς σίτου δωρεῖσθαι καθυπισχνεῖτο, καὶ τοῦ λοιποῦ μηδὲν ἀνεῖναι καὶ αὖθις τὰ εἰκότα πολυωρεῖν. Ταῦτα συχνοὶ πεμπόμενοι παρεδήλουν. καὶ τούτων προσανετίθουν τὰ πλεῖστα τῇ τοῦ Βασιλέως ἀδελφῇ, ἐκεῖσε ἔτι παρούσῃ καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ αἱ περὶ Φιλαδελφείας πύστεις, μέχρι καὶ τῶν νεκρῶν ἐξ ἐνδείας, καὶ τοῦ πολιορκεῖσθαι, ἅψασθαι κατηγέλλοντο. Οὐδὲν δ' ἐκεῖθεν ἄλλο ἠκούετο, ἢ D αἱ μισθοφορίαι, καὶ ὡς τὸ πλῆθος ἀκάθεκτον ὂν, αὐτὸς κατέχειν καὶ ἄγχειν οὐ δύναται. Καὶ ὡς εἰ μὴ δοθείη τὸ ἀπαιτούμενον, οὐδ' αὐτὸς ἐν ἀσφαλεῖ ἔσται. Καὶ μᾶλλον ὅσῳ τοῖς ἀξιώμασιν ὑπερηφανεύοιτο. Ταῦτα λέγων, δῆλος ἦν ἐκείνοις προσκείμενος, καὶ θηρίου δυσμεταχειριστότερον ἔχων ἦν τις μεταπείθειν ἐπιχειροίη, διὰ τὴν πηγὴν τοῦ πηγὴ φρονεῖν πάντως μήπω κατηρτυμένην εἰς ὑπηκόοις πρέπουσαν τάξιν. Ὡς γοῦν συχνοὶ ἐπὶ τούτοις ἐπέμποντο· ἔδει δὲ κἀκεῖθεν τοὺς μηνύτορας πέμπεσθαι, οὐδεὶς ἦν πρὸς ταῦθ' ἕτερος, εἰ μὴ ὁ οἰκείως ἐξυπηρετῶν τῇ τοῦ Ἀσὰν Καν-

A Credere hoc cunctans Imperator, persuasus & ipse tandem est, ex iis, quæ est ipse per se expertus. Nam partim ut eum explorarct animum Rontzerii, partim ut eum, vel si forte aversum, novis blandimentis deliniret, misit ad illum Magnum Prætorem Marulem, qui suo nomine & Rontzerium ipsum & Augusti Sororem, ejus Socrum, ad Urbem invitaret, prætextu apparendi secum in Pompa Solemnitatis, quæ instabat, Epiphaniæ. Hæc festum luminum vocitari a Græcis solet. Ad quæ, illa quidem excusans morbum, posse se iter facere negavit: ille autem palam renuit, parum se curare invitationem istam ostendens; sub quæ memoravit iram Catelanorum ob repulsam nuperam: petiitque solvi stipendia ipsis debita: ni enim id fieret, haud procul se abesse B a periculo magni ab ipsis mali patiendi. His Augustus auditis, rursus misit rogans Rontzerium, ut satis acciperet non summam quidem integram petitam a Catelanis excedentem facultates, sed quantum suppeditare summo conatu posset, dum eo accepto statim navigaret in Orientales Tractus. Super ea propositione Rontzerius se se contorquens, & circa orbem, quod ajunt, evagans obtentibus quærendis, præcisum responsum obumbrat: non dissimulans hybernare se in occidua Continenti velle, ubi frumentum ad victum non deesset: minime autem transfretare in Asiam; ubi, quo statu res essent, sibi foret ac suis fame pereundum. His demum experimentis inductus Imperator ad suspicandum est, meditari defectionem Catelanos, cujus avertendæ spem haud ratus consti- C tuendam in accersendis ad se Ducibus eorum, quos satis norat minime venturos; aliis sibi putavit adoriendum Rontzerium machinis, haud plane inexpugnabilem Donis honoribusque alias expertus. Per multos ergo ad eum allegatos proposuit: se paratum illi conferre Dignitatem cæsaream, cedereque jam nunc ac plenæ ipsius potestati condonare universum Tractum Orientalem, exceptis celebrioribus Urbibus, ut suo illic arbitrio tamquam supremus Dominus ac Imperator, cuncta administraret: sed & militibus ipsius, se provisurum stipendia & alimenta, modo certis posset de fide ac bono animo illorum erga suum Imperium Romanamque rem indiciis persuaderi. His autem, statim ac trajecissent in Orientalem continentem, viginti se millia nummorum aureorum numerari jussurum, simulque donaturum D trecenta millia modiorum tritici mensuræ locorum illorum; deincepsque in cunctis cæteris sedulo curaturum, ne quidquam ipsis necessarium deesset. Hæc varii, ut dixi, ab Imperatore ad Rontzerium subinde missi nunciabant: pleraque deponentes apud Sororem Imperatoris socrum Rontzerii, eo videlicet consilio ac spe, ut illa præsens pro necessitudine affinitatis, & gratia ex ea, privatim eum impelleret quo Augustus optabat. Hæc tanta offerre ultro ac velut oggerere extero nec ei fido homini cogebatur Imperator multis urgentissimis causis. Nam primo de Philadelphia nunciabatur a Persis arctissime obsessa, cujus liberandæ nulla uspiam alibi spes esset quam in copiis Rontzerii, tantam intus illic grassari famem, ut a cadaveribus mortuorum hominum pro cibo absumendis non temperaretur. Aliunde ab

Edit. Rom. pag. 353.

exercitu Rontzerii nihil aliud niſi ſine fine iteratæ ſtipendiorum flagitationes audiebantur. Ipſe quotidie ſcribebat, haud ſe, vel ſi vellet, poſſe famelicam & deſperatam multitudinem prohibere ne fureret, ac velut faucibus vociferantium conſtrictis querelas ejus minaſque comprimere. quin & denunciare, niſi daretur ipſis quod poſcebant, haud ſe tutum & ſecurum ab horum vi fore. nec ſibi adverſus iſtorum inſultus præſidio futuram ſummam qua eſſet ornatus ab Imperatore dignitatem. quin ea ipſa magis irritari ſeditioſos auſus, vel invidia quadam & comparatione ſuæ cum aliena ſortis: vel opinione, poſſe ſibi procurare quæ velint ab Auguſto, eum quem tanta pollere apud ipſum appareat gratia. Ex quibus a Rontzerio paſſim allegatis certo intelligebatur, vanam omnem ſpem eſſe abducendi eum a partibus ſuorum, privatimque ipſi ſatisfaciendi alia ratione, quam ſimul explendo deſideria Catelanorum. Præſertim cum appareret, judicium arbitriumque intimum Rontzerii nondum irrevocabili propoſito addicta obſequiis Imperatoris, ſed quærere adhuc, & deliberare, ancipitem quo ſe applicaret. Hæc duriſſima neceſſitas quamtumvis invitum adegit Andronicum ad unius hominis gratiam tam caro licitandam. Cum igitur diu non ceſſarent quotidiani ferme ad Aula convenire Rontzerium ſuper his Miniſtri publici; & ei propoſita placerent: oportuit & ab ipſo aliquando reſponſi quidpiam reddi. Quæſitus eſt idoneus ei perferendo: nec alius accomodatior repertus Cannaburio, fidiſſimo famulo filiæ Alanis uxoris Rontzerii. Hic ubi ſæpius talia tractans ultro citroque commeaſſet, tandem hæc conventionis capita ſunt a Rontzerio propoſita. Ut Imperator promiſſorum ſuorum quantam vellet Rontzerius confirmationem ac ſecuritatem daret: ipſe autem Rontzerius viciſſim fidem Auguſto juraret, coram ab illo miſſo ad id Sacramentum exigendum. Juraretur autem ab utriſque ſeorſim in conſpectu venerandæ Imaginis Dei-Matris. Hæc eo cupidius, abruptis tractationis ulterioris moris, ſtatim arripuit Auguſtus, quod interim metus ingens admovebatur, ne formidata conjuratio Catelanorum cum Siculis in apertam Romanorum impugnationem erumperet. Nam Theuderichi frater nothus cum navibus tredecim circumnavigare terras Imperii nunciabatur, incurſaſſeque jam quaſdam Inſulas, atque hoſtiliter vaſtaſſe. nec ceſſare nuncios mutuos, ejus ad Catelanos & viciſſim ad illum Catelanorum. Ultima hæc cauſa fuit tollendi cunctationes omnes, & ſtatim ad fœdus novum jure jurando hinc & inde ſanciendum veniendi.

A ἐπεὶ πολλάκις ἐκεῖθεν ὧδε, κἀντεῦθεν ἐκεῖ παραγένοιτο, τέλος ἀσφαλεῖς ἐφ' οἷς προσέταττε Βασιλεὺς τὰς πίστεις ζητεῖν, ἐφειμένον ἔλεγεν ἔχειν. Αὐτὸν δ' ἐκεῖνον τὴν ἀντωμοσίαν παρέχειν, ἐπὶ προσώπου τοῦ ἀποστείλαντος, γενέσθαι δὲ καὶ τὰς ὁρκωμοσίας ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς τιμίας Εἰκόνος τῆς Θεομήτορος ἐφ' οἷς αὐτίκα τοῦ Βασιλέως κατανεύσαντος, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ὁ τοῦ Θεοδερίχου ἀδελφὸς ἐκ ναυσὶ τρεισκαίδεκα περιπλέειν ἠγγέλλετο, καί τινας κατατρέχειν τῶν νήσων, καὶ ἀνὰ κράτος κακοῦν, πέμπειν τε καὶ πρὸς ἐκείνους, καὶ αὖθις παρ' ἐκείνων λαμβάνειν μηνύματα, τελοῦνται μὲν ὅρκοι.

CAPUT XVII.

Juramenta Imperatoris quibus ſe obſtringit ei quem Cæſarem conſtituit: & Legatio ad eumdem.

Edit. Rom. pag. 354.

AC ex parte quidem ſua rite, in quæ conventum fuerat, juravit Imperator: prætereaque Theodorum Chumnum ſtatim miſit ipſa Cæſareæ poteſtatis Rontzerio tradenda Inſignia ferentem, una cum Diplomatibus bulla roboratis aurea, ad quamvis indubitabilem fidem faciendam. portabat & idem ſecum triginta millia nummorum aureorum: nunciaturus etiam; qui promiſſus numerus frumenti fuerat; eum ſperari jam paratum fore ex collatione nuper indicta. quod ſi quid ſummæ deeſſet, omni ſublata mora conficiendum, mandatis ad id jam promiſſis efficacibus: ne quid obſtet quo minus ſimul Catelani trajecerint in Aſiam, triticum illic quantum eſt pollicitus Auguſtus, confeſtim accipiant. Id ingreſſus iter Chumnus, ſua ſecum reputans, vereri cœpit quo illum eſſet animo excepturus deſtinatus Cæſar, utique fratrem Præfecti Canicleo; cui Rontzerius haud diſſimulanter infenſus, quam poſſet graviſſima machinari mala ferebatur: Cauſam allegans, quod præfectus Canicleo, cujus conſiliis Auguſtus regeretur, impediret ne ſuis militibus debita is ſtipendia redderet; tot ipſe interim ac tantis circumfluens opibus. Ea inſtinctus cura Theodorus, provide ſe acturum judicavit, ſi præmitteret ad Germanam Imperatoris Cannaburium: ſimul ut indicaret quæ ſua ex parte vel egiſſet, vel ageret Imperator ad executionem deſtinati fœderis; ſimul etiam ut exploraret ſibique renunciaret, quo illic ſtatu res eſſent; quantumque opportunus ac ſecurus eo ſuus acceſſus occurſurus videretur. His ita præparatis, ipſe tardo gradu

B ΠΕμπεται δὲ καὶ ὁ Χοῦμνος Θεόδωρος, αὐτά τε τὰ τοῦ Καίσαρος σύμβολα φέρων, καὶ τὰς χρυσοβουλλείους πίστεις, καὶ νομίσματα χρυσίνων χιλιάδας τριάκοντα. Τὰ δὲ τοῦ σίτου προητρεπισμένα ἦν, ὡς ἐλπίζετο ἐκ συναγωγῆς. Εἰ δ' οὖν· ἀλλὰ καὶ τὸ λεῖπον συνάγεσθαι ὥριστο, ἐπὶ τῷ ἅμα σφᾶς δεξαμένους περᾶν κατ' Ἀνατολήν. Ὁ μέντοι γε Χοῦμνος διαπιστῶν, ὅπως αὐτῷ προσενεχθείη ὁ εἰς Καίσαρα προβαλλόμενος, καὶ μᾶλλον ὅτι ἀδελφὸς ἦν τοῦ ἐπὶ Κανικλείου, καθ' οὗ πολλά ττα ἐκεῖνος εἰ δύναιτο ὤδινεν, ὡς ἠκούετο. Εἰ αὐτοῦ τόσον δυσπορουμένης καὶ τόσων, τὸ ὑπ' ἐκεῖ-
C νον στρατιωτικὸν τῶν δικαίων μισθωμάτων στερίσκοιτο, κατά τινα πρόνοιαν πρὸς τὴν αὐταδέλφην τοῦ Βασιλέως προαποστέλλοι τὸν Καναβούριον, ἅμα μὲν δηλώσοντα τὰ πραττόμενα· ἅμα δ' αὖθις δηλοποιήσοντά οἱ τὴν τῶν ἐκεῖ πραγμάτων διάθεσιν. Αὐτὸς δὲ σχολαίῳ ποδὶ κατόπιν προσήλαυνεν. οὔπω δὲ τὸ βραγχιάλιον πεφθάκει, καὶ δηλοῦταί οἱ ἐκεῖθεν μέγιστ' ἄττα ὑποψιῶν μηνύματα, ὡς μὴ προσησομένου τάχα τοῦ Ἰταλοῦ τὸ ἀξίωμα, διὰ τὸν ἐκ τῶν ἀγομένων ὑπονοούμενον, ἢν μή γε τοῖς μισθώμασιν ἱκανοῖντο, παροργισμόν. Κἂν φανείη πάντως οὗτος χρυσίον ἐπιφερόμενος,

δέος μὴ ἀφελόμενος αὐτίκα τοῦτο, κακόν τι καὶ τὸν ἄγοντα δράσειε. Διὰ ταῦτα μαθὼν τοὺς λόγους, ἣ τάχους εἶχε, τῷ φρουρίῳ τῇ Τζίμπῃ ἐγκαταδύεται. καὶ ἐφ᾽ ἡμέραις ἐκεῖ διάγων, ἐπεὶ οὐδὲν προσηνὲς ἀπ᾽ ἐκείνων ἠκούετο, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ δέος οἱ ἦν, μὴ ἐπεισπεσόντες τινὲς ἐκείνων, πρὸς τῷ δρᾶσαι τοῦτον τὰ πάνδεινα, τὸ χρυσίον ἀφέλονται, λαβὼν αὖθις ἐπιφερόμενα, ἄπρακτος πρὸς Βασιλέα ὑποστρέφει. Καὶ ὁ μὲν οὕτω τὴν ταχίστην ἐπάνεισιν. ἐκεῖνος δὲ, πρῶτον μὲν μαθὼν περὶ τῆς Χίου. ἔμελε γὰρ οἱ τῆς νήσου ὡς καὶ ταύτην ἕξειν ἐλπίζοντι. Μαθὼν τοίνυν, ὡς Πέρσαι ναυσὶ χρησάμενοι περὶ που τριάκοντα, τὸν τόπον ἠρήμουν, πέμψας προσαμύνειν ἠπείγετο, καὶ Χῖοι, πλὴν τῶν παραδυθέντων τῷ ἐκεῖ φρουρίῳ, παμπληθεὶς ἀπώλοντο, καὶ ἄλλοι φορτηγοῖς τεσσαράκοντα, παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ πλοῦτον ἐνθέμενοι, καὶ περί που τὴν Σκύρον πλέοντες ἐναυάγησαν.

Cannaburium sequebatur, responsum opperiens. Nondum autem Branchialium Chumnus attigerat, cum fit certior e Castris Rontzerii, cuncta illic sinistris & turbidis suspicionibus misceri, nec videri admissurum oblatam dignitatem Italum, nisi prius suis militibus flagitata stipendia numerarentur, metu ne hos ira vehemens in exitialem seditionem concitaret. neque horum furori deliniendo valde profecturum existimari, quod idem qui Cæsaris insignia Rontzerio afferret, pecuniam etiam portaret in ejus copias dividendam. potius enim hinc timendum verisimiliter putari, ne solita impune quidlibet audere, & ardens avaritia multitudo armata, quem venire audiret pecunia onustum invaderet, ac spoliatum male mulctaret. His Chumnus cognitis summa festinatione in Arcem Tzimpam se abscondit. ubi per dies aliquot moratus, cum eo intervallo nihil mitius e Castris Catelanorum audiretur: quin & metueretur, ne Arcem pars eorum oppugnaturi accurrerent, & se in potestatem redactum crudelissime tractarent, auro ablato: resumens Theodorus quæ afferebat cuncta, infecta re ad Augustum est reversus. Hunc autem reperit intentum Chio recipiendæ; cujus consilii successum præsens occasio sperabilem offerret. Edit. Rom. pag. 355.

Audierat Persas Navibus in eam Insulam triginta exscensu facto, vastare universam. Festinabat igitur eo mittere suppetias Manum idoneam. Cæterum infelices Chii præter paucos arce illic munitissima inclusos, fere universi jam barbarica immanitate perierant. Alii vero qui onerariis quadraginta se, conjuges, liberos, & quantas efferre Domibus potuerant opes, in spem melioris fortunæ commiserant, circa Scyrum naufragium fecerunt.

CAPUT XVIII.

Oratio Itali Rontzerii, qui paulo post Cæsar fuit, ad suos congregatos.

Εἶτα λαὸν ἀθροίσας τοὺς ἐξ ἑκάστης χώρας ἐμφανεστέρους, καὶ σταθεὶς προφανῶς ἔξω που φρουρίου Καλλιουπόλεως, πολλά τε καὶ τολμηρὰ μετ᾽ ἐμβριθοῦς ἐδημηγόρει τοῦ σχήματος, ἀρχῆς ἀπ᾽ ἄκρης τὰ καθ᾽ αὐτὸν συνιστῶν, καὶ τὰς αἰτίας τῶν δυσχερῶν σφίσιν ἐπάγων τῷ Βασιλεῖ. Ὅπως τε γένοιτο τὴν ἀρχὴν, καὶ ὅπως τραφείη διεξερχόμενος, καὶ ὡς πολλοῖς διαγέγονε. τοῖς μὲν συμμαχῶν, τοῖς δ᾽ αὖ πολεμῶν. Καὶ ὅπως τύχης ῥοπῇ καὶ διηνεκεῖ ἀσχολίᾳ οἷς μὲν συμμαχήσων ἐπισταίη, οὐ σφίσιν αὐτοῖς παρεῖχε τῆς μετακλήσεως μέμψασθαι. ὧν δ᾽ ἀποσταίη, μοῖραν οὐ τὴν τυχοῦσαν βοηθείας ἐδόκει προσαφαιρεῖσθαι. Διέξῄει δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν, καὶ ὅτι μετὰ χρόνιον πόλεμον, εἰρήνης τοῖς ἐκεῖ ξυμβάσης, αὐτὸς εἰθισμένον ἔχων μελέταις ἀσχολεῖσθαι πολεμικαῖς, πέμψοι τε πρὸς Βασιλέα καὶ προσαμύναι τῇ χώρᾳ τούτου κινδυνευούσῃ εἰς καὶ αὐτὸς βούλοιτο ἀξιοίη. καὶ μέντοι γε καὶ δεχθείη αὐτὸς βούλοιτο ἀξιοῖτο βασιλικῶν, κῆδος βραβευόντων ἐκ τῶν πρὸς αἵματος καὶ το τοῦ μεγάλου Δουκὸς ἀξίωμα. κἀντεῦθεν ἄξοι ὀλίγους, ἢ ὅσους μετεκαλοῖτο γράφων ὁ Βασιλεύς· Καὶ πολλὰ μὲν πάθοι κατ᾽ Ἀνατολὴν, εἰ καὶ μὴ Πέρσαις συσταλεῖσιν ἐκ δέους, ἀλλ᾽ οὖν τῷ Ἀτταλειώτῃ μαχόμενος, καὶ πολλοὺς ἀποβάλλοι γενναίους ἄνδρας, ᾧ καὶ ὡς ἀντιπάλῳ ἐπέχειν ὁρμῷη. Καὶ ὡς ἐν ὑπηκόοις Βασιλέως λογιζομένου τὸ πάλαι, καὶ ἀφηνιάσαντος

Sub hæc Rontzerius convocatis illustrioribus quibusque ex oppidis ac regionibus circumsitis, in patentem Campum extra arcem Callipolis, stans ipse in loco eminenti, cum alia multa audacissima fastuoso & iracundo gestu ac vultu declamavit, tum hæc, quæ in specimen hic referam. Ab initio vitæ publicæ Actorumque suorum se suaque, magnifice ostentans, eo modo atque artificio a se gesta exposuit, ut culpam cunctorum quæ post suum ad terras Imperii appulsum sinistre contigissent, in Imperatorem conferret. Exorsus nimirum ab ultima pueritiæ memoria, quam claris natalibus, quam splendide fuisset educatus gloriose jactavit: tum his non minus arroganter attexuit, ut perseveranter apud multos fortiterque perstiterit; hos bello adjuvans, illos oppugnans: ut per omnes fortunæ varietates, occupatione continua, iis quidem qui se in auxilium periclitantes accersissent, pœnitendi causam ob se vocatum non dederit; contra vero iis a quibus sit digressus, quam ingens sui reliquerit desiderium, quantoque illi præsidio se nudatos ejus abscessu, experiendo comparandoque, postea senserint. Processit hinc ad sua in Sicilia Gesta; memorans, longo se illic perfunctum bello, ubi deinde inter capita Partium de Pace conventum fuisset, ipsum impatientem otii, laborumque militarium amantem, misisse ad Imperatorem oppugnatum a Barbaris, ostendisseque se paratum ad veniendum ei cum valida manu suppetias. Admisisse oblata cupide Augustum, & litteris properanter remissis invitasse ad se; promissis honoribus quales deferri propriis consanguineis solerent, & Dignitate Ducis magni. pag. 356. Hæc se acceptantem rescripsisse ducturum se parvum aut multum numerum militum, prout Augustus præscripsisset: ex quo autem

juxta condictum appulisset, aggressum se opitulari laboranti Asiæ, extrema bello difficillimo perpessum, tum Persis coercendis, quos metu armorum suorum contrahere se se ac licentiam evagandi frænare coegerit, tum Attaleota, Imperatori subjecto illi quidem olim, sed tunc rebellanti, edomando. Quo in negotio quam nulli operæ aut periculo pepercerit, quot qualesque viros fortissimos amiserit; adhuc se mœrentem meminisse. Novissime palmam belli ejus jam prope confecti sibi ab Imperatore de manibus extortam. Cum enim Perduellem arcta obsidione teneret cinctum sine spe ac facultate evadendi, jussum se instantibus atque increpantibus moras imperatoriis litteris, factione faventium Rebelli expressis, cunctis statim illic omissis, Hellespontum trajicere; cujus adversa in ora, parati stare ferebantur ad usum nostrum, simul illuc appulissemus, Equi, commeatus, & pecuniæ stipendiorum nomine debitæ: ut iis instructi continuo progrederemur ad Michaelem Juniorem Augustum ei operam daturi, bello ad quod stare procinctus dicebatur, contra Mysiam gerendo. Addebat, se ac suos ubi nihil cunctati trajecissent, nihil eorum paratum invenisse quæ promissa fuerant. itaque cum sine fine stipendiorum, quorum dies pridem exierat, solutio elusionibus differretur, necessitate adactos ultima suos milites illa & illa egisse, quæ Imperatorii solerent invidiosissimis apud suos querelis traducere. quos ex æquo æstimare oportebat, cui culpa horum imputanda sit. Si enim juste arbitrentur, reperient totum crimen ad eos pertinere qui milites toties promissa, tam pridem debita mercede fraudantes, in eam egestatem compulerunt, quæ famelicos cogeret obviis copiis rapiendis non abstinere. Sic loquens Barbarus Reum peragere Imperatorem conabatur scelerum omnium quæ sui latrones perpetrassent, omnium damnorum quę illata miserrimis tractuum illorum fuissent incolis. Quin, & eadem impudentia jactantiæ perrexit, sibi quidem ac suis arrogare laudem omnem prospere gestorum: longe vere plura quæ male successerant, & illas offensiones Belli, successusque Barbarorum, unice Imperatoris imprudentiæ, aut parsimoniæ tribuere. non argumentis id ille quidem idoneis evincens; sed consueto Latini generis & fastu & iniquitate in Græcam nationem, eam onerans invidia eorum quæ peccasset ipse cum suis, & eos absolvendo, nos condemnans. Ad extremum intulit. A se nihil suis-ve injuriose actum, quod injuste fraudati stipendiis debitis, redactique ad inlicitas, unde viverent, manu quæsivissent, diripienda in quam vocati fuissent regione. Audire se tamen Michaelem Augustum Romanas circa se habentem copias, minari Exercitum infestum in ipsos immittere. Huic viro, ut Imperatoris filio & Imperii consorti, scire se se nec dissimulare quid deberet. adeoque perstantem in fide debita juratæ illi subjectionis, paratum esse ipsum venerari procidendo ad pedes flexo, & humi posito genu, vel usque ab quadragesimo vestigio; De cætero, si vim inferret, se haud cunctanter repulsurum: nihilque omissurum quod suæ ac suorum expediendæ saluti, necessario adhibendum videretur. Prælii successum in sortis arbitrio fore: Se enim & cadere tali certamine paratum, & quemlibet se contra inferentem occidere. Nec velle suos augurandis eventibus, solicitos esse de Domino. Nam talium cura viris fortibus in discrimine negligenda est, uno proposito vigentibus intrepide pugnandi, ulciscendi intentam ex „ adverso vim. Itaque non committemus, stulta „ salutis objiciendæ periculo formidine, ut inju- „ riæ succumbentes servitutique inique mancipati naufragium in portu faciamus. Hæc & hujus generis plura italæ plena insolentiæ licentissime blaterabat Barbarus, fœda suorum La-

Edit. Rom. pag. 357.

A ἤδη, τῶν πρὸς ἐκεῖνον μὴ ἀφειδείη ἀγώνων. Καὶ τέλος ἐλθὼν τὸ πόλισμα παραστήσασθαι, βασιλικὰς ἐξεπίτηδες διακωλύοντος τὴν παράστασιν δέξαιτο συλλαβὰς ἐπισπεύσας τὴν τοῦ Ἑλλησπόντου διαπεραίωσιν, ὡς αὐτίκα ἑτοίμων ὄντων καὶ ἵππων καὶ πάσης δαπάνης, καὶ μισθωμάτων, ἐφ᾽ ᾧ ἐπὶ Μυσίας πρὸς Βασιλέα Μιχαὴλ παραγένοιτο, μηδὲν προσαργήσαντες. Οἱ δὲ καὶ περαιωθεῖεν ἐπιστάντες, καὶ τῶν μισθωμάτων ὑπερτιθεμένων, τὰ καὶ τὰ πράξειαν. Καὶ ταῦτα λέγων ὁ βάρβαρος, προσῆπτε τὰς αἰτίας τῷ Βασιλεῖ, ὡς ἐκεῖθεν τὸ πᾶν παθόντων ἐκείνων σοβαρευόμενος. B Ἐπὶ τούτοις καὶ σεμνοποιούμενος, εἴτι που καὶ γέγονε δυσχερὲς, εἰς αἰτίαν ἀνάγων εὐσχήμονα, καὶ ὧν τὴν αἰτίαν εἰλήφεσαν Ἰταλοὶ ἐξ ἀλαζονείας συνήθους, εἰς τὴν ἀπὸ Βασιλέως πρόφασιν μεταφέρων, καὶ δικαίας τοὺς εἰργασμένους ἀπολύων μέμψεως, τέλος, προσετίθει· καὶ ὡς οὐδὲν μὲν αὐτοὶ ἀδικοῖεν, ἀποστερούμενοι δὲ τῶν μισθῶν, ἀφαρπάζοιεν κατ᾽ ἀνάγκην τὴν χώραν κακοῦντες. Τὸν μέντοι γε Βασιλέα Μιχαὴλ δυνάμεις περὶ αὐτὸν ἔχοντα Ῥωμαϊκὰς ἀκούειν κατ᾽ αὐτῶν ἰέναι ὡς ἀδικούντων βούλεσθαι. ᾧ δὴ καὶ διὰ τοὺς ὅρκους οἷς πρὸς τὴν Βασιλείαν ἐπώμοτος ἦν, ἐ- C πί ποδα καὶ γόνυ χωρήσειν, μέχρι καὶ ἐς τεσσαράκοντα ἴχνη διεβεβαιοῦ. Τοὐντεῦθεν δὲ καὶ αὐτῷ μελήσειν τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἰδίων, κἂν αὐτὸς πίπτοι, πεσεῖται, κἂν ἐκεῖνος τὸ μόρσιμον. Καὶ τοῦ λοιποῦ μὴ χρῆναι σφᾶς φροντίζειν περὶ Κυρίου. Ὡς ἀναγκαῖον ὂν ἀμύνεσθαι τοὺς ὑπάρξαντας, καὶ μὴ καθυφηκότας τῆς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας σπουδῆς ναυαγεῖν ἐν λιμένι. Ταῦτα, καὶ τοιαῦτ᾽ ἕτερα κορύζης Ἰταλικῆς πλέα σοβαρευσάμενος, τὰ μὲν τῶν Ἰταλῶν κακὰ παρατρέχων, καὶ εἰς αἰτίας μεταφέρων εὐλόγους, ὡς ὑπελάμβανε. τὰ δὲ τῶν Βασιλέων ὑποκοριζόμενος ἀναισχύντως, μᾶλλον ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἰδίοις πιθανὸς, ἢ D τοῖς ἀκούουσιν ἔδοξεν. Οὐ πλείους ἐξ ἐκείνου τῶν δέκα παρῆλθον ἡμέραι, καὶ γνοὺς οἷς οὐκ ἐχρῆν λόγοις ἐξαμαρτὼν, ἢ καὶ τὴν παρὰ τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ δεδιὼς ἐπέξελευσιν. Ἠγγέλλετο γὰρ καὶ ταῦτα, ὡς στρατολογοίη ὁ Βασιλεὺς, κἂν παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ Βασιλέως ἐπείχετο γράφοντος. πρύμναν κρουσάμενος αὖθις, γράμματα πλήρη δουλείας πεπόμφει πρὸς Βασιλέα. Ἀπολογούμενος μὲν αὐτῷ, εἴτι που ἄρα καὶ παρεξελέχθη πικρὸν, καὶ ἄλλως ἀπρεπὲς τὴν ἀπὸ τῶν Ἰταλῶν ἀνάγκην καὶ τὸν ἐκεῖθεν κίνδυνον ὑπονοουμένῳ. Ἀξιῶν δὲ λογίσασθαι μὲν καὶ τὴν καινοτομίαν τῆς χώρας ὁπό- E ση, παρακαταχεῖν δ᾽ ὑπὲρ ταύτης, ὁ πόσον καὶ βούλοιτο, παρ᾽ ὃ καὶ μόνον τὸ λοιπὸν, ἐξ ὧν χιλιάδων ἀπῄτουν διδόναι. κἂν οὐ νῦν τὰς πάσας, ἀλλ᾽ οὖν τὰς πλείους τῶν ὅλων τέως. Ἐπὶ δὲ τῷ λείποντι εἰς διωρίαν προσαναρτᾶν. Εἰ δ᾽ οὖν ἀλλ᾽ αὐτὸς μὲν ἔλεγεν, δοῦλος εἶναι καὶ πάλιν, καὶ τοῖς εἰς τὴν Βασιλείαν ὅρκοις ὑπεύθυνος.

φυνος. ἔχειν δὲ καὶ σὺν αὐτῷ χιλίους τοὺς εὐπειθεῖς. τοῖς δ' ἄλλοις ἂν αὐτοῦ ᾖ βουλομένῳ, μάχεσθαι· ἐπεὶ κἀκείνοις σκοπός, ἢ λαβοῦσιν, ἠρεμεῖν, ἢ μὴ λαβοῦσι τὴν χώραν καταδραμεῖν, καὶ αὐτὸς συνάμα ταῖς βασιλικαῖς δυνάμεσιν ἐπιτίθεσθαι.

A tinorum facinora speciosis, ut putabat, integens obtentibus: Res Imperatorum extenuans deprimensque impudenter: sed eo dicendi successu, ut sibi solum ac suis, nulli autem aliorum qui audirent, probabilia loqui sit visus. Non plures decem ex hac habita concione Dies effluxerant, cum visus est intelligere Rontzerius se se ultra quam fas foret dicendo provectum: sive id illi sua ipsius prudentia suggessit; sive istam inspiravit pœnitentiam metus ab Augusto Michaele; impetum, ut dicebatur, mox in ipsum facturo, & ad hoc Exercitum augente novis delectibus; quamquam litteris Patris ab eo consilio retrahebatur. Ut ut sit, cursu, quod ajunt, reflexo Rontzerius litteras plenas humilitatis, cum obnoxia professione servitutis ad Augustum Seniorem dedit, excusans solicite, si quid ipsi erga ejus Majestatem acerbius, aut alioqui minus dictu conveniens, nupera concione excidisset. Si quid tale foret, sibi summa vi expressum, necessitate deliniendi concitatos in seditionem, in seque adeo ipsum irruere hostiliter paratos feros Italorum animos. De negotio ipso flagitatorum ab his tanto furore stipendiorum, sic nunc sibi videri rem posse confici. Æstimari jubeat Majestas ejus damna nuper illata Regioni prædis rapinisque Catelanorum. Eam summam in stipendiorum retro debitorum partem imputet: eoque nomine retineat ex illis, quæ poscunt nummorum millibus, quantum ex æquo censuerit. Reliquum debitum, repræsentet modo, si non totum, saltem ex parte majore: cæteram solutionem suspendat, pollicendo se in tempore provisurum. se se quod attineret, iterum ex animi sui sententia, verissimo affectu profiteri: subjectum se majestati ejus esse: ac pro jurisjurandi religione obsequentissima voluntate præparatum ad ei serviendum. Habere etiam sibi satis morigeros e suis mille: quos si sit opus & Imperator jubeat, ducere non dubitet adversus alios in contumacia perstantes: & adhuc vociferantes: se si pecuniam quam petunt, accipiant quieturos; sin minus, regionem incursuros hostiliter. Horum ulcisci proterviam conferendo cum his prælio, in animo sibi esse. ubi suarum cæterarum copiarum idoneum ad spem victoriæ subsidium adjungi sibi Augustus jusserit.

CAPUT XIX

Legatio altera Catelanorum & Ducis ipsorum ad Imperatorem.

ΤΑ δ' αὐτὰ ταῦτα καὶ Κατελάνοι πρέσβεις πρὸς Βασιλέως τρεῖς πέμψαντες ἐπὶ διωρίᾳ πεντεκαίδεκα ἡμερῶν, μετ' εὐσχήμονος, καὶ τρόπου τοῦ δοκεῖν καὶ προσώπου διεπρεσβεύοντο. Οἷς δὴ θέλων καὶ αὐτὸς Βασιλεὺς ὑπ' ὄψιν θεῖναι τὰ σφίσι πραχθέντα, καὶ δεῖξαι, ὡς πολλὰ μὲν ἔχον καὶ θέλοντος αὐτοῦ καὶ μὴ θέλοντος, οὐδὲν δ' ἔπραξαν, ὅσα μισθοὺς ἐφέλκεσθαι δύνανται· ἐνάντῃ Κρονίου τοὺς ἰδίους συνεκλησιάσας, παρόντων καὶ τῶν τῆς πολιτείας χρησίμων ἐν κοινῷ, καὶ αὐτὸς ἀρχῆς ἄκρης τὰ κατ' αὐτοὺς διεξῄει. ἐμοὶ δοκεῖ ἀντίτομα τῆς ἐκεῖ δημηγορίας συνεργαζόμενος ἄντικρυς. διεξῄει γὰρ καὶ οὗτος πρὸς τοὺς πρέσβεις, λέγων ἀρχῆθεν τὴν ὑπὸ τῆς Σικελίας τοῦ ἄγοντος σφᾶς ἀξίωσιν, καὶ τὴν αὐτοῦ ἐπὶ τούτοις νεῦσιν καὶ πρόσκλησιν. καὶ ὅτι οὐ τοσούς μετεκαλεῖτο, ὅσους ἦν ἀγαγὼν ἐκεῖνος, καὶ ἀγαγὼν ἠξίου πρὸς καιρὸν δέχεσθαι. Οτι τε διχειμερίζοντες κατὰ Κύζικον, καὶ ἐς ἔαρ οὐχ ὅπως ἐνήργουν κατὰ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ καὶ πολλάττα τὴν χώραν εἰργάσαντο δυσχερῆ. Εἶτ' ἐπισυνῆπτε καὶ τὰ κατ' Ανατολήν. Καὶ ὡς πολλάττα καὶ δεινὰ, οὐ τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ τοὺς Ρωμαίους διατεθείκασι. Καὶ νῦν δὲ διαπεραιωθέντες, ἔλεγε, πολλάττα, καὶ ἀτάσθαλα κατὰ δύσιν πράξειαν. Ων οὐδὲν ἐκ τοῦ εἰκότος αὐτοῦ οἱ ἄπυστον εἶναι. ἐξ ὧν ἱκανῶς ἔχειν τῶν μισθωμάτων, ἦν τις λογίζοιτο σφᾶς. ἅπερ ἄξιον δεινῶς μετελθεῖν. Οὐ μετῆλθεν ὅμως ἀλλὰ καὶ ἄλλα προσφιλοτιμεῖται. Καὶ πρὸς Ανατολὴν πέμπει χώραν ἱκανῶς ἔχουσαν σφᾶς τρέφειν. ἐκεῖνοι δὲ, ἀλλὰ σοβαρευόμενοι ἀπειθοῦσι, καὶ προσέτι προσαπειλοῦσι. μηδὲν ἀκριβῶς εἰδότες τὴν Βασιλείαν Ρωμαίων

B EAdem porro vel his similia Catelani post sumptum quasi ad deliberandum intervallum quindecim dierum, trium e suis legatione ad Imperatorem missa, non sine decora specie submissionis venerabundæ, ac compositæ *Edit. Rom. pag. 358.*
jam mentis, exposuerunt. Quibus volens Imperator ob oculos ponere quæ fecissent; & ostendere, istorum quæ poscerent pleraque jam ipsos præsumpsisse, partim volente, partim nolente se: nihil vero in suum obsequium egisse omnium quæ attrahere mercedem in sedulos ministros ut merentes possunt: nona die Mensis Martii, congregatis in Conventum Palatinis familiaribus, adhibitis etiam eodem e Civium corpore quorum tali negotio præsentia utilis videretur: ipse inde usque ab ultimo res initio repetens, super & Actis, & Postulatis, & meritis Catelanorum exorsus est dicere. Mihi videtur
C opportunum, ejus orationis summam hic in pauca contractam ponere. Principio ergo quid, scribens e Sicilia Dux eorum petierit, utque ipse ac quatenus annuerit, ipsumque vocaverit, memoravit; magnopere observari jubens: se haudquaquam tot accersivisse quot ille duxisset: quos tamen jam adductos, quia durum esset continuo dimittere; precibus Ducis indultum a se, ut ad breve dumtaxat tempus retinerentur. Executus hinc est, ut illi hybernantes apud Cyzicum, ibique ad ver usque adultum diversantes, non modo nihil contra Hostes egerint, sed multa interim gravissimaque damna Incolis ejus Regionis intulerint. Adjunxit his quæ iidem deinde in Tractu Orientali fecissent, ut nimirum injuriis & contumeliis, plurimis, non Hostes, sed Romanos affecerint.
D & nunc quoque trajecto Hellesponto quam sæve ac flagitiose vexaverint occidui Tractus Romanos Habitatores, attexuit: quorum quid quam ignotum inauditumque sibi esse, si opinarentur, vehementer errarent. Atque hæc tot locis ab his corrasa si quis æstimatione rite inita in summam colligat, reperiet haud dubie, plus satis jam eos stipendiorum ac mercedum accepisse. ubi cum indignandi locus esset, quod quæ violenter extorsissent, iterum seditiose minaciterque reposcerent; bis in eodem, idque intolera-

biliter, peccantes: tamen consueta se utentem lenitate, non modo rapta non repetere; sed super hæc offerre donum gratuitum pecuniæ, si se ad modestiam componant, ipsis numerandæ: assignareque regionem in qua commode vivant, provisis jam a se copiosis alimentis, in Orientali continente, quo transfretare ipsos jubeat. Quid ad hæc autem illi? nempe consueta fremunt audacia, & præterquam contumaciter obsequium detrectant, etiam insolenter minari non verentur: non reputantes quale ac quam potens sit Romanum Imperium: quam ipsi facile & triremes fabricare, & fortibus easdem complere Copiis: sicque ostendere quam non egeat auxiliis ipsorum; quippe quod optimo militum genere ita cum vult abundat, ut terrorem sui in dissitas procul Gentes proferre soleat: ut cumque nunc provocata peccatis multorum Dei vindicta, cladibus attritum inopinatis langueat paululum; non sine spe tamen pristini vigoris cito resumendi. Consulant isti ergo rebus suis, & contenti, si sapiunt, donativis ex mera sua liberalitate oblatis, pacate se conferant quo jubentur. Sin furere pergunt, sane sciant, se haud cunctaturum amplius, quod facile queat, rebelles sceleratos pœnis meritis subjicere: nec passurum ut, quod hactenus fecerunt, Hostes se Romanis crudelissimos, nomine Sociorum admissi, perfidiose præbeant. Se se porro facultatesque circumspiciant suas. nec obliviscantur quod palam est, ipsos quidquid habent, quo vivunt & spirant, a Romanis accepisse: Quos dudum fame & egestate perisse necesse fuerat, nisi omnium inopes e Theuderichi Castris Romanum Imperium fomentis recreatos opportunis, incolumes ad hoc tempus perduxisset. Pallidos, exangues, miseras reliquias belli Siculi, nudos vos atque inermes excepimus, omnibus indiciis monstrantes, quam sterilem ac damnosam alibi militiam militaveritis: ex qua utique vobis, quantum apparebat, ne unde quidem in diem posterum vel misere vesceremini, supererat. Nam ita facie luridi, ita vestibus laceri, ita professionis etiam instrumentis vestræ, armis inquam destituti, in littus estis nostrum expositi, quasi e deserto quodam & vasta solitudine in terras demum cultas transiretis. Nunc vero impinguati nostris copiis, otiosi videlicet desident: quin & feroces tumidique, laborum quos ignave vitarunt, mercedes flagitant. Quænam vero eas navanda opera promeriti? Agite quid memorabile gessistis? Quo forti vos facinore manu rem gerendo commendastis? Atqui hostes non deerant, quos ante oculos habebatis, summo vestri contemptu ferentes agentesque late cuncta. Hæccine decora vestra sunt Hominum, si ipsis de se prædicantibus creditur, bellis innutritorum ac præliis? qui si vera memorant, pudere ipsos, quod a pristina virtute tam probrose degeneraverint, deceat, & latebras ignominiæ suæ quærere. atque hi tamen sunt quos audio minari, hostiliter incursuros terras nostræ Ditionis, tamquam regiones nostro subjectæ Imperio præsidiis tutelæ ipsarum invigilantibus careant. Neque cogitant imminere ipsis a tergo Augustum Michaelem, tot ac talibus instructum copiis, quarum ne famam quidem adventantium, nedum impetum ac vim irruentium queant sustinere.

Edit. Rom. pag. 359.

A ὁπόσον ἰσχύει· Καὶ ὡς εὐπετῶς ἔχειν, καὶ τριήρεις ναυπηγήσασθαι, καὶ μαχηταῖς ἐξαρτύσασθαι, μηδὲν δεομένη συμμάχων ἐκείνων, ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτον τὰς δυνάμεις ἀποχρώσας ἔχουσα, ὡς τ' εὐμαρῶς ἔχειν, φόβον καὶ τοῖς μακρὰν ἐμβαλεῖν, κἂν τῶν τέως αἰτιῶν πολλῶν προσίσωνται ἁμαρτίαι. Εἰ τοίνυν ἀγαπῷεν λαμβάνοντες τὰ διδόμενα. εἰ δ' οὖν καὶ αὐτὸν ἔχειν ἀμύνεσθαι, ἀλιτηριώδεις φαινομένους ἀντὶ συμμάχων, εἴ που τοῖς καθεστῶσι παρεγχειροῖεν. Μὴ δὲ γὰρ ἀγνοεῖν ὅλως ὁπόσοις ἐκ τῶν Ῥωμαίων, ὀλίγου ἐνικανώθησαν χρόνου. Καὶ ταῦτ' ἐφ' ἱκανὸν ἐς Θευδερίχου πολέμοις συνεχέσι ταλαιπωρούμενοι, καὶ μηδὲν ἀπονά. μένοι τῶν ὅσα δείκνυσι εὔπορον. B σημεῖον δ' εἶναι, τὸ ἐκεῖθεν ἀπαλλάττοντας, μηδὲν ἐς νέωτα ἐπιφέρεσθαι. Ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἐρήμοις, διάγοντας, οὕτως ἐκεῖθεν φανῆναι γυμνούς τινας καὶ ἀνόπλους. καὶ μὴ δὲ τῶν καθ' ἡμέραν ἐς τροφὴν εὐποροῦντας. Νῦν δ' ἀλλ' ἀργοὶ κάθηνται, καὶ ὑπερηφάνως τὰς μισθοφορίας ἀπαιτοῦσι. Τί καὶ πράξαντες ἀγαθὸν, καὶ μαχητῶν ἔργον γενναίων, τοὺς ἐχθροὺς καὶ ταῦτα ἐγγὺς ὁρῶντες, πολέμοις συντραφέντες, καὶ μάχαις ὡς λέγουσιν, ὧν χάριν ἐγκαλύπτεσθαι δέον. Οἱ δὲ καὶ ἀπειλοῦσι κατατρέχειν τὴν χώραν. Ὥσπερ C ἂν ἔρημος προὔκειτο τοῦ πολυωροῦντος. Καὶ ὡς οὐκ οἴδασιν ὡς κατὰ νώτου τούτοις ὁ Βασιλεὺς, καὶ αἱ περὶ αὐτὸν δυνάμεις, ὧν μὴ ὅτι γε τὴν προσβολὴν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν φήμην προσπελαζόντων ἐνέγκαιεν.

CAPUT XX.

Filius Porphyrogeniti in Panhypersebastica Dignitate constitutus.

HÆc & plura horum prolocutus Imperator, Catelanos, ut de rebus suis secum deliberarent, dimisit. ipse autem proprii Germani Constantini Porphyrogeniti filium, in majorem honorem provehens quam sperare a Patruo verisimiliter potuerat Fratris Filius (significare videlicet, opinor, volens; se Patri hujus Adolescentis mortuo, constans exhibiturum fuisse dum viveret officium benevolentiæ fraternæ; nisi ille se sibi infensum manifestis indiciis monstrasset) ornavit eum, nondum anno ætatis septimodecimo egressum, Panhypersebasti Dignitate. quamquam ei non concessit a principio habitum ejus tituli proprium; sed gilvis eum insignibus honoravit; quæ prætoriæ prius erant Symbola potestatis; ita ut deinceps Prætor ornatum

D Ταῦτα καὶ πλείονα τούτων διαλαλήσας, ἐκείνοις μὲν τὸ σφίσι συνοῖσον, ἀφῆκε βουλεύεσθαι· αὐτὸς δὲ τὸν τοῦ οἰκείου αὐταδέλφου τοῦ Πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου υἱὸν ἀναδοχῆς ἀξιώσας μείζονος ἢ κατ' ἀδελφόπαιδα, ἅμα δηλῶν ὡς τάχα ἂν καὶ τῷ πατρὶ τούτου καλῶς ἐς ἅπαν ἐχρᾶτο, καὶ διὰ τέλους ἠγάλλετο, εἰ μή γ' ἐκεῖνος τὰ πρὸς αὐτὸν ὑφοράθη δύσνους, τιμᾷ οὔπω τελέως τοῦ ἑπτακαιδεκάτου ἐπιβάντα ἔτους, τῷ τοῦ πανυπερσεβάστου ἀξιώματι. Πλὴν οὐ κατὰ τὸ ἀρχῆθεν τῆς ἀξίας ταυτησὶ σχῆμα· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ τῶν Κιῤῥῶν παρασήμοις σεμνύνει. ἃ δὴ τὸ ἐπαρ-

A χίας πρότερον σύμβολα ἦσαν. Ἀξύμβολον ὅσον ἐπὶ τούτοις τοὐντεῦθεν τὸν ἔπαρχον καταστήσας· οὔπω γὰρ πρότερον κἂν δυσὶν ἐπάρχοις, τῷ τε ὑπερτίμῳ καὶ τῷ χαλκεωπύλῳ πεποίηκεν, ἀξυμβόλους καταστήσας σφᾶς. Ὡς ἄξιον ὂν, τὸν ἐγγὺς Βασιλέως ὄντα, καί γε πρὸς αἵματος, λέγων, παρασήμοις τοιούτοις σεμνύνεσθαι. ταῖς δὲ περὶ τὸν υἱὸν καὶ Βασιλέα δυνάμεσι πέμψας προστάττει, ἐπεὶ ἐκείνους οὕτως ἀπέπεμπε, συναχθείσας περί που τὴν Ἄπρω στρατοπεδεύεσθαι, κἂν που συνεξορμῷεν σὺν Ἀπογαβάροις Κατελάνοι, πειρᾶν ἐπέχειν πολέμῳ. Καὶ ταῦτα μὲν ἔπραττε Βασιλεύς, ὁ δὲ τὸν γαμβρὸν ἀφιεὶς ὅλως τῆς προσπαθείας καὶ ἀπαρτῶν B τῆς κηδεμονίας. ἀλλὰ παντοίως προσποιούμενος, καὶ Καίσαρα ἤδη φημιζόμενον, ἐπεὶ καὶ ἡ σύζυγος ἐκείνου, τὰ Καισαρικὰ ἅμα δεξαμένη περιεβέβλητο. Καὶ ταῦτ' ἔπραττε, τῶν πολλῶν διϊστᾶν ἐκεῖνον πειρώμενος. Ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πέμπων πρὸς Βασιλέα διεμήνυετο.

non haberet qui uni ipsi conveniret proprie. *Edit. Rom. pag. 360.* Sic enim, & prius duobus Prætoribus Hypertimo & Chalceopulo fecerat, propriis eos privans insignibus, dum horum usum communicat aliis. Ajebat autem, rationem reddens facti hujus Imperator, videri sibi peculiariter aptum colorem gilvum insigniendis qui gradu ac consanguinitate proxime Imperanti sunt admoti. Jam quoniam providebat a Catelanis, super repulsam, etiam objurgatione a se irritatis aspera, insultum jure aliquem timeri posse, Michaelem Augustum jussit, collectis cunctis in unum copiis circa Arcem *Apro* dictam castrametari: ac si qua erumpere cum Amogabaris Catelani conarentur, vi eos pugnaque cohibere. Atque hæc sic agens Imperator, haudquaquam affinem suum intimum & quasi generum Rontzerium plane abdicabat, aut benevolentiæ curæque quas talis necessitudo posceret, omnino expertem relinquebat: sed e contrario genere omni blanditiarum demulcebat, jam utique pene declaratum Cæsarem; Cæsarea quippe insignia uxor ejus ab Augusto accepta induerat. Satagebat videlicet hac arte a communibus Gentis suæ consiliis Rontzerium abducere; occasionem ejus spei e missis ab hoc arcano ad se nunciis sumens, quibus studiose persuadere conabatur: se devoto perstare in Augustum animo; sed quamdam agendi loquendique adversus Imperatorem simulationem extorqueri sibi metu ac minis suorum, quorum contumaciam tacitus detestaretur.

CAPUT XXI.

De libello famoso: deque eo quod mire accidit Armeno; superque illo concio Imperatoris.

C Ὁ δέ γε Πατριαρχεύων Ἀθανάσιος τὰ πολλὰ παρὰ τοῦ Βασιλέως, συγκροτούμενος, οὐ δὲ αὐτὸς ὡς ἐδόκει καθυφίει τῆς πρὸς ἐκεῖνον θεραπείας, καὶ μᾶλλον ὅτι γε καὶ πολλῶν τῶν δυναμένων Βασιλεῖ συνεῖναι καὶ ξυνεργεῖν εἰς τ' ἀγαθὸν, ἔρημον τοῦτον ποιεῖν συνέβαινε· τοῦτο μὲν ἀποφυγόντων ἑκουσίως ἐκ πόλεως ἑτέρας· Τοῦτο δὲ καὶ αὐτῶν αἰτίαις περιβαλλόντων ἐκείνους, ὧν ἕνεκα καὶ ἀπηρτημένοι Βασιλέως ἦσαν. Καὶ διὰ ταῦτα ὑποποιούμενος τὸν καιρὸν οὗτος, συνεχέσι ἀγρυπνίαις καὶ λιτανείαις περιεσπᾶτο, στῖφος Μοναχῶν συγκαλῶν, καὶ ἱερωμένους, καὶ πλῆθος ἄλλο καὶ πολλὰ ὑπερπαθῶν τὸ δοκεῖν. Συνόδοις ὁλοημέροις μόνος D Ἀρχιερέων, μόνος τῶν προὐχόντων τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς μὲν παραπέμπων ὡς δῆθεν εἰς τὰς λαχούσας· τοὺς δὲ καὶ παρὰ φαύλους τεθέμενος. τὰς ἀμφισβητήσεις. τοῦ πλήθους διαλύειν πειρώμενον. Κἂν ἄλλως κακῶς εἶχε τὸ τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα, τῶν περιφανῶν ἐν ἐνδείᾳ καὶ ἀτιμίᾳ διαβιούντων. Οὐ γὰρ ἐξήλλακτο τῷ ἀνδρὶ τὰ τοῦ ἤθους οὐδ' ἐς βραχὺ καταστάσεως τῆς ἀρχῆθεν, καί τοιγε τοῦ Βασιλέως πληροφοροῦντος, ὅτ' αὐτὸν 'πὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ πάλιν πραγμάτων ἐποίει, ὡς τὸ ἦθος ἐνήλλακται. ὅλως δὲ ἀθώπευτος ἦν καὶ ἄτεγκτος, καὶ ἵν', οὕτως εἴπω, κατὰ τοὺς Κερασβόλους Κυάμους ἀμάλακτος. Θαρὺς μὲν Μοναχοῖς, ἐξαλλάττων καὶ αὐτοῖ τὰ τῶν μόνων τυπικὰ, καὶ μονοφαγίαν δι' ἔτους ἐξα-

Patriarcha porro Athanasius, ut ingenti semper favore, atque applausu Imperatoris honorabatur, ita nec ipse videri volebat ulla vicissim in re cessare quæ ad ei gratificandum obsequendum-ve pertineret. ad quod illum stimulabat maxime solitudo Imperatoris, & destitutio a multis sua causa absentibus, quorum præsentia & opera in tot illis difficultatibus gravissimi temporis juvari potuisset; quibusdam eorum exilium sibi sponte conscifcentibus, recedendo in civitates alias; & iisdem cæteros implicantibus in easdem causas ob quas ipsi ab Imperatore discessissent. Quare Patriarcha congruentem tristitiæ temporum, solicitudinem ostentans, continuis vigiliis & Litaniis Numen propitiando, rerum in præcipiti pendentium ruinas fulcire conabatur. Multus igitur erat in congregandis ad orationem Monachorum coetibus, Sacerdotum quoque ac *pag. 361.* turbæ cæteræ; præ se ferens, ex animo se compati calamitatibus publicis. Quotidianas quinetiam celebrabat Synodos; quamquam solus ipse quidem Archiepiscoporum, solus Ecclesiasticorum Procerum; quippe cum reliquos ipse ab Urbe amandasset omnes; alios quidem ad suas Ecclesias præsenti cura regendas ire jubens; alios delationibus vulgi ad suum tribunal vocatos, secundum Accusantium vota fere judicans, ignominia deformatos cogens declinare conspectum multitudinis, & præ pudore dedecoris inusti, latebras peregre quærere. Reliquum vero Ecclesiasticorum Corpus graviter universum laborabat: Illustrioribus quibusque horum partim inopia conflictatis, partim honore imminuto de gradu splendoris pristini dejectis. Non enim vel ad breve tempus Athanasius immutare quidquam aut remittere de illa morum acerbitate priori Patriarchatu odiosissime exercita curaverat: utcumque, & credidisset Im-

perator, & persuadere aliis spondendo studuisset, quando illum Ecclesiasticis rursus negotiis præposuit, alium plane jam ipsum a primo illo dudum exoso ac formidato, tunc esse factum. Cum tamen is tunc maxime, nullis se verborum officiis delinibilem, prærigidum plane quemdam, &, ut sic loquar, prout de fabis ajunt cornu tactis, nulla coctura emollibilem præberet. Gravem quidem Monachis (quibus ipsum quotidie numerum Psalmorum, & cantus Ecclesiastici, usu Monasteriorum singulorum dudum definiti, modum passim exaggerans mutaret: eisdemque de novo præscriberet, tamquam instituti observationi Monastici necessario annexam, religionem continuati citra intermissionem ullam per totum æque annum jejunii, unica in die refectione contenti. unde fiebat, numquam plane hora prius nona gustare quidquam Monachos; ne in festis quidem Domini, aut ipsis Paschalibus) gravem etiam Clericis, gravem & Laicis, dum omnia omnium ad divinarum, ut ajebat, Justificationum normam, acerbe semper emendans revocat; quali severitate nullum eorum qui omnium confessione haberentur Divinarum legum observatores exactissimi, usum fuisse constabat. Inter hos ille velut inanes contemptim fremitus erecta fronte, quo intenderat gradiebatur, fretus sibi paratissimo, & quo magis pergeret, benignius semper aspirante, favore Imperatoris; quamtumvis interim omnes ringerentur; maxime autem infeniores quique, ægerrime ferrent quæ ab illo videbant fieri: tantumque abessent a dignandis assensu vel approbatione sua ulla ejus Actis, ut mores ipsius in comparatione cum aliis laude omnium celebratis Præsidibus Ecclesiarum, plane sibi videri monstrosos atque horribiles non dissimularent. In eam

Edit. Rom. pag. 362.

alios sententiam adducebat recta æstimatio veræ virtutis: Alii sensu quodam innato, & quasi Genii abhorrentis incitabantur impulsu. nonnullos, nec forte paucos, stimulabant iræ in Athanasium veteres, prioris olim ejus Regiminis injuriis accensæ, quarum memoriam præsens similium experientia refricabat. cujusmodi præjudicia quos insederint animos, iis nimirum facile persuadent; justis se nec reprehensioni obnoxiis moveri odiis, dum eos aversantur, quos tam merito cunctis exosos intelligunt. Verum Athanasius vel ignarus, vel sic tamquam ignoraret securus, adeo flagrantis in ipsum invidiæ, non iis solum quos priori functione Patriarchalis potestatis irritaverat vexando, abscindique a sui communione coegerat, durum indomitumque se præbebat: sed & sine discrimine cunctis aliis, acerbus, austerus, morosus, ac velut mare procellosum, minaci semper apparere pergebat, si non etiam affectabat, terribilis specie. Porro Imperator, non magis illum, quam proprii a principio de illo declarati auctoritatem judicii, constantia perseverabat irrevocabili tueri: nec ei consulendi, ejusque invigilandi securitati providam solicitudinem remittebat. Quoniam vero tam licenter in vulgus spargebantur libelli adversus Athanasium famosi, ut quidam eorum gravia & valde absona continentes, usque ad ipsas Imperatoris pervenirent manus; inventam is occasionem cupide arripuit, Patriarchæ de novo ad populum commendandi, ex causa quam mox exponam. Habebat Urbs inter alios variorum Gentium Inquillinos plures, etiam aliquos Armenos. Horum quispiam relicto suorum ritu nostræ se Catholicæ aggregaverat Ecclesiæ, sacro ad hoc unctus Chrismate; quo nomine magnum in se concitarat odium Popularium suorum; præsertim vero Sororis: adeo ut passim eum cum cæteri consanguinei conviciis proscinderent, quod e religione patria, ad aliam descivisset; tum eumdem ama-

A κειαίμθμος. ὡς καὶ ἐννατίζειν ἀεὶ, κἂν ἐφιστῶτο δεσπόσυνος ἑορτὴ καὶ τῶν Πασχαλίων. βαρὺς δὲ καὶ Κληρικοῖς. βαρὺς δὲ καὶ Λαϊκοῖς. καὶ τὰ πάντ' ἄγων καὶ φέρων εἰς θεῖα δικαιώματα, οἷς οὐδ' ὅλως, οὐδ' οἱ ὁμολογουμένως περὶ τὰ θεῖα ἠκριβωμένοι κατεχρήσαντο. καὶ ἐπορεύετο κραταιούμενος ἐπὶ τούτοις Βασιλέως συγκροτισμοῖς. κἂν πάντες, καὶ μᾶλλον τῶν ἐπισήμων, δυσχερῶς εἶχον τοῖς παρ' ἐκείνου πραττομένοις. τὰ γὰρ ἐκείνου ἤθη πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ἐξαίσια ἦσαν. καὶ οὐδ' ὅλως ἐκείνοις συνέβαινον. τοῖς μὲν ἐξ ἐναρέτου δῆθεν δοκήσεως, τοῖς δ' ἐξ ἐμφύτου γνώμης δοκοῦν.
B τοῖς δ' ἐμπαθοῦς διαθέσεως κατὰ γνώμην τῶν πάλαι. ὁπόθεν δὲ τοῦτ' ἦν ἔξεστι γίνεσθαι τοῦ πείθοντος λογισμοῦ. Αμέλει τοι καὶ μὴ μόνον τοῖς ἀρχῆθεν σχιζομένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἀγλευκὴς ἐδόκει, καὶ ἀτενοῦς ἤθους, καὶ ὅλως δυσπέμφελος. Βασιλεὺς δὲ οὐ μᾶλλον ἐκεῖνον, ἢ τὴν οἰκείαν συνιστῶν οἷον, ὡς ἐῴκει γνώμην, ἐφ' οἷς καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκεκρίκει. οὐδ' ἐς βραχὺ τῆς ἐπ' αὐτῷ πολυωρίας καθυφίει. ἐπεὶ δὲ καὶ φαμωσάττα ῥιφέντα μέχρι καὶ ἐς αὐτοῦ χεῖρας πεφθάκει, δεινάττα λέγοντα καὶ ἀπᾴδοντα, οὐκ ὀλίγην κἀκεῖνος εὑρίσκει σχεδιασθεῖσαν τῷ Πατριαρχοῦντι σύστασιν ἐξ αἰ-
C τίας τοιᾶσδε. Εἶχε μετὰ πολλῶν ἄλλων ἡ πόλις καὶ Αρμενίους ἐποίκους τῶν τις καὶ προεπεφθάκει προσδραμὼν τῇ καθολικῇ Εκκλησίᾳ καὶ Μύρῳ τῷ ἁγίῳ χρισθείς. παρ' ἣν αἰτίαν καὶ ἄλλοις μὲν τοῖς ὁμογενέσιν ἀπόστοργος ἦν, διαφερόντως δέ γε τῇ ἀδελφῇ. Ως δὲ καὶ πικρῶς εἶχον καὶ ἐλοιδοροῦντο τῷ ἀποκλίναντι διὰ τὴν μετάθεσιν, ἐνεπικραίνετο οἱ καὶ ἡ ὅμαιμων, καὶ μέσον τούτων ἔχθρα συνίστατο. ὧν ἐν μιᾷ διαλοιδορουμένων, κἀκείνου προσαπειλοῦντος ἀναφέρειν τῷ Πατριάρχῃ, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ὀνείδη διεγκαλεῖν, εἰς παρευρεθεὶς ἐκείνοις καὶ ἀναξιοπαθήσας οἷον, τὴν ἔγ-
D κλησιν ἐβλασφήμει, καὶ πίστιν, καὶ Πατριάρχην τὸν καταφρονητὴν ὑπεμφαίνων, ὡς ἥκιστα φροντιῶν, εἰ ἐπικαλοίη. Μικρὸν διῆλθε τῆς ὥρας, καὶ ἀποστὰς ἐκεῖθεν, μεταξὺ τὴν ὁδὸν διερχόμενος, παρὰ μηδεμίαν αἰτίαν ἐμφανῆ, ξυμποδίζεται. καὶ πίπτει πτῶμα δεινὸν, καὶ ἔδοξεν ὑποσχὼν δίκας τῆς βλασφημίας, δεινῶς συντριβεὶς τὸν πόδα. Ταῦτα μαθὼν Βασιλεὺς, καὶ ὡς εἰκὸς τὸ πραχθὲν ἡγησάμενος θαυματούργημα, τὸ πᾶν τοῦ παραδόξου τῷ Πατριαρχοῦντι προσανετίθει. δέον ὂν οἶμαι καὶ μᾶλλον Θεῷ καὶ τῇ πίστει, ἣν ἐκεῖνος ἀφρόνως βεβλασφημήκει. καὶ αὐτίκα πρωΐας, σύ-
E ναξιν κοινὴν παραγγέλλει, ἐπιτάττει δ' ἐνεχθῆναι καὶ τὸν καταρραχθέντα, ὡς εἶχεν ἐπὶ τοῦ σκίμποδος. οὗ δὴ καὶ ἐς μέσον τεθέντος, πολλὴν καὶ διωλύγιον διεξῄει δημηγορίαν. συνιστῶν ἐντεῦθεν, ὃν συνιστᾶν ἤθελε. τῶν δ' ἀπ' αὐτοῦ σχιζομένων, καὶ μᾶλλον τῶν ἰδίως ζηλούντων, τὰ πλεῖστα καθήπτετο. κἂν ἐκεῖνοι τὴν γνώμην ἀμετάθετον εἶχον, ἐφ' οἷς

ἀρχῆθεν ἐπιχυρίζοντο. καὶ ἔπασχον μὲν, ἔπασχον δ' ἂν καὶ τὰ μέγιστα εἰ Βασιλεὺς ὑφίει καὶ συνεχώρει. ἀλλ' ἀνεῖχεν ὅλως τὰς ἐπ' ἐκείνοις τῶν ἄλλων ὁρμὰς, τρόποις χρηστότητος.

A rissime ob id ipsum Germana increpare non desineret. Eratque tali ex causa continuum inter eos commissum jurgium. Quod dum die quadam ferventius agitaretur, hinc de more convicianstibus Homini domesticis, inde illo minante, se ad Patriarcham relaturum quæ sibi exprobrarent, & eos apud ipsum accusaturum; repertus illic quidam est, qui, velut rem indignam ratus intentari ipsis auctoritatem alieni Patriarchæ, & judicii ejus periculum denunciari, erupit in maledicta, diris devovens, & Fidem, & Patriarcham istum, quem contemnere se nec nauci facere, aut quid de se censeret, si coram eo citaretur, omnino curare demonstrabat. Nondum huic tota a prolatis verbis talibus hora effluxerat, cum abscedens inde, dum per Urbem ambulabat, ex nulla quæ appareret causa supplantatur, sterniturque humi diro casu, visus Blasphemiæ pœnas pendere, quod eo lapsu pedum illi contritus alter est. Eo Imperator cognito, eventum ex prima statim specie, manifesto miraculo imputans, pro cætera sua admiratione Patriarchæ, prodigium id esse a Deo declarante suum in ipsum amorem & ejus apud se merita mirabiliter patratum, sine ulla dubitatione credidit; verisimilius ni fallor opinaturus, si Fidei ab isto blasphemia violatæ, repetitam sic a Numine ultionem fuisset interpretatus. Postridie igitur mane confestim concionem frequentem advocat. Præcepit autem eo in lectulo deferri eum qui pridie pedem, ut dictum est, fregerat, quo in medio posito, sane longam, & verbosam e superiore Augustus loco effudit orationem, exquisitis evehens præconiis quem volebat commendare, abscissos autem ab eo, aut potius ei privatim invidentes, haud parce omni occasione incursans; frustra id quidem, quantum ad eos de sententia dimovendos pertinuit. Adeo enim quidquid Imperator diceret, nullam vim eorum animos immutandi habuit; ut contra in antiquis adversus Athanasium judiciis, & odiis magis magisque confirmarentur. Et patiebantur illi quidem ab Athanasio multa; multo plura & gravissima passuri si permitteret eum Imperator ad extremum indulgere maligno suo genio. Inhibebat enim ille omnino, & ab illis arcebat, innatæ mansuetudinis instinctu, sævos ferosque imminentium iis perdendis Athanasianorum impetus. *Edit. Rom. pag. 363.*

CAPUT XXII.

Acclamatio Cæsaris Itali.

Ἐν τούτῳ καὶ ὁ ἀπὸ μεγάλου Δουκὸς Ἰταλὸς μὲν τὸ γένος, ταῖς δ' ἀπὸ τοῦ Βασιλέως ὀνομασίαις ὡς γαμβρὸς κλεϊζόμενος, πέμπων πολλάκις πρὸς Βασιλέα, καὶ τεχνιτεύων τὰς σκαιωρίας, τέλος ἀποσταλέντα καὶ αὖθις τὰ τοῦ Καίσαρος σύμβολα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τοῦ ἁγίου Λαζάρου ἐγέρσεως ὑποδέδεται, καὶ Καῖσαρ φημίζεται. δέχεταί τε παρὰ Βασιλέως, καὶ χρυσίου νομίσματα χιλιοστύας τρεῖς πρὸς τριάκοντα. ξυνέκειτο δὲ σφίσι λαμβάνειν καὶ σίτου τοπικοὺς μοδίους ἑκατὸν χιλιάδας, καὶ μέχρι, καὶ ἐς τρεῖς χιλιάδας μαχίμων ἀνδρῶν παρακατασχόντα, τοὺς ἄλλους ἀποπέμπειν, καὶ αὐτίκα περᾶν κατ' Ἀνατολήν. Ἀλλ' ὅμως ἐκ σκαιωρίας καὶ αὖθις οὐχ ὑπελείπετο πρόφασις. ἀλλὰ πολλοὺς μὲν ἀνὰ Κύζικον πέμπει, πολλοὺς δ' ἀνὰ Πηγάς, ἱκανὴν δὲ μοῖραν καὶ τῷ Λοπαδίῳ προσνέμει. Αὐτὸς δὲ καὶ τοὺς περὶ τὸν Μπυριγγέριον Θάλπων ἤδη ἀποστατήσαντα, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν νόθον ἀδελφὸν Θευδερίκου ὑποποιούμενος, τούτοις μὲν μέχρι καὶ Μιτυλήνης τὸν πλοῦν περιώριζεν, ἐκείνους δὲ παρακατεῖχε καὶ προφάσεις ἐπλάττετο. καὶ ἄλλας μὲν, τέως δέ γε τὴν ἔκδηλον, ὡς ἀκαθέκτους ὄντας, οὐ δύναται καθυπάγειν εἰς τὸ οἰκεῖον θέλημα, καὶ ταῦτα μὴ δὲ ταῖς κεχρεωστημέναις μισθοφορίαις ἱκανωθέντας. Ὑπεποιεῖτο δὲ καὶ τὴν τῶν ἑκατὸν χιλιάδων τοῦ σίτου συναγωγήν. καὶ ἀνὰ μέρος μὲν οἱ τοῦ Βασιλέως συνῆγον ἐκ τῆς χώρας ἐκείνῳ τὸν σῖτον, ἀνὰ μέρος δ' ἐκεῖνος τοὺς ἰδίους πέμπων, ἐξεφόρει τὸ συλλεγόμενον. προφάσει μὲν ὡς ἐπιταχύνων τὴν ἀπανάστασιν. τὸ

B Inter hæc, is qui Magnus Dux fuerat, Italus quidem genere, sed qui Generi appellatione ab Imperatore honorabatur, mittens subinde ad Augustum, & fraudum illum suarum artificiis implicans, denique rursus ab eo missa Cæsareæ dignitatis insignia, die qua Lazari resurrectio celebratur, induit; & Cæsar acclamatur. Accepit autem ab Imperatore tria & triginta nummorum aureorum millia. convenerat que inter illos, tradenda præterea illi fore modiorum frumenti mensuræ locis illis usitatæ, centum millia. Ipse autem spoponderat, tria se dumtaxat bellatorum fortium millia e suis copiis retenturum, ac dimissis reliquis, cum illis trajecturum in Orientem. Quibus in cunctis administrandis consuetas adhibebat astutias, variis prætextibus illudens. Nam C ex illis quos se dimissurum promiserat, multos Cyzicum misit, multos Pegas; nec modicam eorum partem Lopadii collocavit. interim ipse Mpyrigerium palam Imperatori rebellem fovebat: & cum fratre notho Theuderichi, ejusque classe piratica familiare commercium habebat, idoneis eos officiis deliniens. ac Siculis quidem illis spatium incursandi maris, usque ad Mytilenem præfinivit; Catelanos autem quos dimissurum se promiserat contra pacta retinens, fictas perfidiæ excusationes obtendebat; cum alias, tum illam jam tralatitiam: haud posse se adigere quo cuperet homines infrænes; qui præsertim debita dudum sibi, nec adhuc repræsentata, stipendia reposcerent. Nec temperabat quin fraudandi occasionem arriperet ex imperata de qua diximus comportatione frumenti, ipsi prius quam transD fretaret in Asiam admetiendi. Ne enim umquam constitutus modiorum numerus plene posset confici, ut quamque illius partem regii Ministri conferri locum in præscriptum curaverant e variis regionibus Tractus occidui, eam statim per a se missos jubebat tolli, exportarique prætextu accelerandæ migrationis Augusto exoptatæ Catelanorum; revera autem quod satis clare pellucebat peritis rerum,

inexplebili suæ indulgens cupiditati, & Romanum imperium licentissime ludificans. Sub hæc ut Imperatorem tanto adstringeret arctius, prout ei erat opportunum ad varios quospiam perplexarum machinationum fines, Socrum suam, & cum ea uxorem gravidam in Urbem ad Imperatorem se conferre jubet, allegaturas ei, quibus scilicet invitus a transfretando prohiberetur, causas plausibiles, a contumacia recusantium id facere militum ductas. Professus etiam discedentibus Matronis: haud se sperare prius posse persuadere Catelanis trajectum; vel cum iis, ut jubebat Augustus, in Asiam umquam transmissurum se se, nisi reversæ confectas impetratasque ab Imperatore referrent militum petitiones, & pecuniam plene solvendis sufficturam stipendiis cunctis retro debitis.

Edit. Rom. pag. 364.

A δ' ἀληθὲς καὶ ὃ μᾶλλον κατενόει, τὰς ἐπιθυμίας ἐμπιπλῶν καὶ καταφρονῶν ἐς ὅτι μάλιστα. ἐν τοσούτῳ δὲ, ἵνα δὴ καὶ πλέον τὸν Βασιλέα ὑποποιήσηται, ἅμα δὲ καὶ κατά τινας ἑτέρας προφάσεις, τὴν μὲν πενθερὰν καὶ τὴν σύζυγον τῷ ἐργαστείῳ βαρουμένην φόρτῳ πέμπει κατὰ πόλιν πρὸς τὸν Κρατοῦντα. περιαργῶν τὴν διαπεραίωσιν ἐκ προφάσεως, ὡς εἰ μὴ ἐπανέλθοιεν αὗται ἐξηνυσμένων καὶ τῶν ἀπαιτουμένων, οὐδ' ὅλως περαιωθησόμενος.

CAPUT XXIII.

Ut adierit Michaelem Augustum Cæsar, & quid eo congressu inter eos actum.

IPse autem sumens secum cohortem amicorum quibus maxime fidebat, numero circiter quinquaginta supra centum, decrevit ad Imperatorem Michaelem Adrianopoli degentem proficisci. specie quasi veneraturus & visurus Principem quem nondum viderat: prætereaque vale ipsi dicturus, stans velut in procinctu transmissionis in adversam Continentem: altiori tamen, quod sagaces suspectabant, ad id impulsus consilio. nimirum ut sic præsens exploraret, quales essent, & an tantum metuendæ Michaelis Augusti copiæ. Haud enim adeo hebes erat Rontzerius, ut prorsus non intelligeret, quod satis eminebat, infensum infestumque sibi ac suis Catelanis istum esse exercitum, quippe fama irritatum immanium injuriarum per quæ illi Romanos, cives ipsorum, quin, & plerosque familiares & consanguineos, avarissime ac contumeliosissime vexassent. Ad hunc ulciscendi præterita scelera impetum, adjungebatur cura prævertendi futuram Rebellionem; cujus mox erupturæ multa extabant indicia pene manifesta. & hanc in partem eminebant Alanorum maxime studia; Persicorumque itidem veterum sub signis Romanis Ordinum, qui Turcopulorum nominabantur. Horum quibusdam præerat oriundus e Bulgaris Bossilas. Alii Præfectis e sua gente sibi propriis parebant. Romanæ vero legiones, quas ductabant Magnus Primicerius Cassianus, & Magnus Hethæriarcha Ducas, munitiora situ Macedoniæ præoccupaverant, jussu Augusti fuga Incolarum, ob metum instantis periculi deserta, & castris circum positis amplexæ locum illum, stativa ibi a diebus jam aliquot habebant, abstinentes quidem a committendo cum Italis prælio; ansam autem illis dantes opinandi, haud omissuros se impetum in ipsos facere, simul quam moliebantur, cujusque suspecti merito erant, defectio in effectum prorupisset. Hæc prudentiores Nostrorum reputantes non fere dubitabant, quin explorandi animum alio fucans Rontzerius obtentu, istum ad Michaelem Augustum accessum affectasset; maxime cum recordarentur certis nuper nunciis auditum: quæcumque in Rontzerii venissent potestatem Arces Tractus occidui, studiose ab eo Catelanis Præfectis fuisse commendatas, attributis cuique ad earum tutelam validis ex eadem gente præsidiis. Octava igitur supra vicesimam Martii mensis dies illuxerat; cum Imperatori Michaeli occasione census militaris apud Exercitum forte tum versanti: Cæsaris adventus ab Asane fratre Cæsarissæ

pag. 365.

B ΑΥτὸς δὲ συμπαραλαβὼν οἷς καὶ μᾶλλον ἐθάρρει, ποσουμένους περί που τοὺς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ἔγνω πρὸς Βασιλέα Μιχαὴλ κατὰ τὴν Ἀδριανοῦ διάγοντα ἀπελθεῖν. προφάσει μὲν καὶ τῷ φαινομένῳ ὡς προσκυνήσων καὶ βλέψων, ὃν ἐς τόδε οὐκ εἶδεν. ἔτι δέ γε καὶ ὡς ἔλεγε συνταξόμενος, μέλλων διαπερᾶν. τῷ δέ γε βαθυτέρῳ, καὶ ἐφ' οἷς ὑποπτεύετο, κατασκοπήσων τὸ περὶ τὸν Βασιλέα στράτευμα. καὶ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνοι πρὸς τὰς αὐτῶν ἀτασθαλίας ἠρέμουν. ἀλλ' ὑπονοοῦντες, τὴν ἀπιστίαν, καὶ μᾶλλον Ἀλανοὶ, καὶ τὸ ἐκ παλαιοῦ Περσικὸν, οὓς καὶ Τουρκοπούλους ὠνόμαζον. οἱ C μὲν περὶ τὸν ἐκ Βουλγάρων Βοσίλαν, καὶ τοὺς οἰκείους Κοσμήτορας. τὸ δὲ Ῥωμαϊκὸν περὶ τὸν μέγαν Πριμμικήριον τὸν Κασσιανὸν, καὶ τὸν Δούκαν καὶ μέγαν Ἑταιρειάρχην ταττόμενοι, τὰ τῆς Μακεδονίας τε ὀχυρὰ διελάμβανον, ἀπανασάντων τῶν οἰκητόρων κατὰ βασιλικὴν διὰ τὸν κίνδυνον πρόσταξιν. καὶ κύκλῳ περιέχοντες τὸν τόπον, ἐφ' ἡμέραις ἐστρατοπεδεύοντο. τοῦ μὲν προσβαλεῖν Ἰταλοῖς ἀπεχόμενοι. ἔννοιαν δὲ διδόντες, ὡς ἐπιθήσονται, φανεροῖς εἰς ἀποστασίαν καταστᾶσιν ὡς ἐκ πολλῶν ὑποπτεύετο. ἦν τοίνυν ἐντεῦθεν καὶ κατασκοπήσεως ὑποψίας ὡς εἴρηται, αὐτόθεν ἀφικνου- D μένῳ, ὅτι γε καὶ ἑκάστῳ τῶν κατὰ δύσιν φρουρίων οἷς ἐπισταίη, ἰδίους ἐκ Κατελάνων ἁρμοστὰς καθίστη καὶ φύλακας. Βοηδρομιῶνος τοιγαροῦν ὀγδόη λήγοντος ἦν. καὶ ἠγγέλλετο τῷ Κρατοῦντι Μιχαὴλ ἡ τοῦ Καίσαρος ἄφιξις ἀνὰ τὴν δεῖξιν ἅμα τῷ στρατῷ διάγοντι. ἀγγελθὲν δὲ τοῦτο παρὰ τοῦ γυναικαδέλφου ἐκείνου Ἀσὰν, θαῦμα ἦν. καὶ πέμψας ὁ Βασιλεὺς ἐπυνθάνετο, πῶς ἂν καὶ παραγένοιτο; εἰ ὁρισθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ Βασιλέως τε καὶ πατρός. εἰ αὐτὸς καὶ γνώμης ἦλθεν αὐτοθελοῦς; καὶ ὃς τὴν πρὸς αὐτὸν μὲν δουλείαν καθωμολόγει. καὶ ὡς προσκυνήσων πάρεστιν. ἅμα δέ γε καὶ κατὰ τὴν προκειμένην ὁδὸν τὴν ἐπ' Ἀνατολῆς αὐτῷ συνταξόμενος. ὁ δ' αὖθις ἀντέπεμπε,

καὶ λόγοις ἐδεξιοῦτο προσήκουσι. τετρὰς ἦν, A τῆς τοῦ Θωμᾶ λεγομένης ἑβδομάδος, καὶ τὴν ἑσπέραν ἀνέσας, Βασιλεῖ φανεὶς καὶ φιλοφρονηθεὶς ὡς εἰκὸς ἀξίως βασιλικαῖς ὁμεστιάσεσι, τὴν μετ᾽ αὐτὴν ἡμέραν συνάμα Βασιλεῖ, τὴν Ἀδριανοῦ εἴσεισι. ταύτην δὲ καὶ τὴν μετ᾽ ἐκείνης ἀγήλας φιλοτησίαις αὐτὸν Βασιλεὺς, παρῄνει τὰ εἰς προσηνείαν διοριζόμενος, ὡς μηδὲν ὅλως τῶν Ῥωμαίων χωρούντων τοιαῦτα ἤθη τυραννικὰ καὶ ἀπόκροτα. ἐκεῖνος δ᾽ ἔτι ἀποδιδὼν τὴν ἀποχώρησιν, οἱονεὶ συνετάττετο, καὶ τὴν παραίνεσιν ἀσμένως ἐδέχετο.

illius conjugis nunciatus est. Hic statim Michael per missos Cæsarem interrogavit, cur quo animo, cujus impulsu veniret? an sponte ipse ad id consilium appulisset animum: & qui sibi obsequium jam rite professus esset, an debitam exhibiturus venerationem, sibi se vellet sistere, valeque dicturus ad mox capessendum sibi præscriptum in Orientem iter? Ad ea ille cuncta obsequiosis humilibusque occurrens responsis, fidem pacifici ac submissi accessus plenam fecit. Quarta erat feria hebdomadæ quam Thomæ nominant. quando sub vesperam admissus ab Augusto Cæsar, cum cæteris utriusque personæ dignitati congruis affectus est honoribus, tum mensæ regiæ communi participatione dignatus. Postridie simul cum Imperatore in Urbem Adrianopolim invectus est: qua & consequenti die omnibus indiciis liberalissimæ benevolentiæ deliniens suum hospitem Michael Augustus, eum interim magnopere hortabatur ad tractandos modestius, ac mansuetius Romanos, libere quinetiam denuncians, fieri non posse ut ii amplius obnoxie quieteque tolerarent tyrannicos istos & rigidos ipsius, & suorum mores. Eam ille admonitionem libenter audire præ se ferens, quasi festinans ad imperatam viam dimitti se postulavit, officiosissime in digressu vale dicens.

CAPUT XXIV.

Cædes Itali Sasaris.

ΟΙ δὲ Ἀλανοὶ ἐθύμαινον κατ᾽ αὐτοῦ, τὸν B καιρὸν ἐπιτηροῦντες, ἔχοντες μεθ᾽ ἑαυτῶν καὶ τὸν Γεωργοῦν, οὗ ὁ υἱὸς κατὰ τὴν Κύζικον ἀπεκτάνθη, καθ᾽ ἃ φθάσαντες εἴπομεν. παρηκολούθουν οὖν τούτῳ σιγῇ ἔνθεν κἀκεῖθεν. δοθέντος οὖν ἐκείνῳ καιροῦ τὴν Αὐγοῦσταν ἰδεῖν μόνον τῶν ἄλλων Ἰταλῶν πάντων ἔξω που ἑστώτων, ἀπερχόμενος καὶ ἤδη τῆς πύλης ἀνοιγομένης τοῦ οἰκήματος ἐν ᾧ ἡ Αὐγοῦστα ἦν, δέχεται καιρίαν τὴν πληγὴν ὄπισθεν διὰ τῶν νεφρῶν παρὰ τοῦ Γεωργοῦ ζητοῦντος τὸ αἷμα τοῦ ἰδίου υἱοῦ. καὶ οὕτω παραχρῆμα πίπτει, ἀνὴρ βάρβαρος μὲν καὶ ἄδικος, καὶ ὡς τὰ πολλὰ φρονηματίας. ἀλλ᾽ οὖν ὀξὺς εἰς πολέμους καὶ C διεγηγερμένος. θροῦς ἐντεῦθεν ἐγείρεται. καὶ οἱ ἀπ᾽ Ἀνατολῆς, ὡς εἰπεῖν, ἐκεῖνον διεσπάραξαν καὶ ἀπερρόφουν τοῦ αἵματος, τῶν ἰδίων μεμνημένοι, οὕτως ὥπλιζεν αὐτοὺς ἡ κακία. ἄραντες οὖν τὸν νεκρὸν ἐκείνου, ἔξω που καταρρίπτουσι. τοῦτο μαθὼν ὁ Βασιλεὺς καὶ μόλις ἑαυτοῦ γεγονὼς, ἠρώτα πρὸ πάντων περὶ τῆς Αὐγούστης εἰ περίῃ. φόνος γὰρ, ὡς ἤκουεν, εἰργασμένος ἐν τῷ αὐτῆς οἰκήματι μή τι κἀκείνη πέπονθεν ἀνήκεστον φοβεῖν ἐπῆγεν. ὡς γοῦν τὰ χρηστὰ μὲν περὶ τῆς Αὐγούστης μαθὼν ἦν, κἂν οἷον ὑπερπαθήσας τοῦ ἀνδρὸς, ὅμως φρόνιμος ὢν προεμυθεύσατο πάνυ σοφῶς, καὶ προσέ- D ταττε μὴ ἐκφανθῆναι τὸ σύμβολον τοῖς ἄλλοις Ἰταλοῖς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν οὖσιν. ἐκείνους οὖν μηδὲν εἰδότας τῶν συμβάντων, σιγῇ κατὰ τὸ πρόσταγμα περικυκλώσαντες, ἐκέλευσαν ὁρισμῷ τοῦ Βασιλέως τὰ ὅπλα εἰς γῆν θεῖναι, καὶ ἀκονιτὶ ἐχειρώσαντο, ταῖς εἱρκταῖς ἀνόπλους ἐγκατακλείοντες, ἐντεῦθεν οἱ Ἀλανοὶ καὶ Ἀνατολικοὶ τοῦ Καίσαρος φονεῖς φανέντι τῷ Βασιλεῖ τὴν τόλμαν ἀπελογοῦντο, ὡς οὐκ ἄλλως οὐκ ὂν μὴ τὸν πολλῶν ἀλάστορα, αὐτῶν δὲ Βασιλέων ἀποστάτην

At Alani qui tum erant in Michaelis comitatu dudum infensi Rontzerio, ejus ulciscendi occasionem observabant; haud lenem ad id instigatorem secum habentes Georgum illum, cujus Filium apud Cyzicum Catelani occiderant, prout superius narravimus. Hunc igitur taciti quocumque se conferret sequebantur. Contigit autem ei poscenti dari horam admissionis ad Augustam, quo erat ipse solus introducendus; Italis quos ducebat comites, procul extra fores Palatii jussis subsistere. Hoc momentum suis consiliis aptissimum Alani cupide captantes, destitutum præsidio suorum Cæsarem, in ipso cubiculi Augustæ aditu a tergo plaga lethali in renibus transfodiunt. auctor vulneris ipse Georgus fuit, pœnas interfecti filii repetens. Eo Cæsar ictu protinus concidit, Homo Barbarus ille quidem, & injustus; magnorum tamen plerumque spirituum altæque mentis; nec non acute providus, expeditique in bellis consilii; ad hæc experrectus & acer in occasionibus rei gerendæ. Strepitu per hunc casum concitato cohors quædam non longe inde distans Militum Asianorum prima quod acciderat cognovit. Hi memores gravium injuriarum quibus Rontzerius suos ipsorum cives popularesque, quin & plerorumque cognatos intimosque affines afflixerat, ea in ipsum irruerunt rabie ut ejus sanguinem ligurire velle viderentur. Discerpserunt ergo moribundum insatiabili furore, atque exangue jam cadaver in locum extra seductum projecerunt. Consternatus isto inopinato tumultu Augustus Michael, primum omnium, quod vim in Augustæ cubiculo factam audiret, de ipsa timuit, ne quid sinistri passa esset. Percuntatusque, ut cognovit salvam esse ipsam; solum trucidatum fuisse Cæsarem, etsi viri casu indoluit, tamen ut erat prudens, prævertendum strenue putavit, ne quid a Latinorum Cæsaris comitum desperata rabie, funestæ commotionis orirecur. Primum accuratissimam dedit operam ne ullum ad eos foris ubi stabant, rei gestæ indicium emanaret: Interimque jussu ejus Prætoriani maximo numero circumdantes illos nihil minus opinantes & funditus ignaros patrati facinoris, jusserunt Augusti nomine arma quæ gestabant humi deponere. Sic eos sine certamine exarmatos & comprehensos universos custodiis incluserunt. Sub hæc danti se in conspectum Augusto Alanorum pri-

Edit. Rom. pag. 366.

mores auctores cædis, & adjutores Asiani, fidenter excusabant factum, jure occisum a se falsum istum Cæsarem ajentes, cum in ultionem rapinarum & flagitiorum quibus Romanos insolentissime vexasset, tum in præcautionem Rebellionis quam perfidiosissime in Augustos machinaretur, prout evidentibus erat indiciis compertum. Interim vero totis trepidabatur Castris, alio alium Michaelis militum passim adhortante ad erumpendum in Latinos morte Ducis ipsorum superatu faciliores futuros. In primis Alani conscensis raptim equis, cum alia manu in istam incursionem feruntur. cujus certior rei Augustus factus, ac veritus non immerito, ne suæ fere universæ copiæ injussu inexplorato solutisque ordinibus ruentes, insidiis exceptæ, aut iniquo uspiam deprehensæ loco, clade aliqua insigni temeritatem privatam damno magno publico luerent, misso post eos solicite Patruo suo Theodoro cum aliis, revocare conabatur; nequidquam id quidem; obfirmatis inflexibiliter cunctis in audaci proposito; præterquam jam plus aliqui præcurrerant, quam ut eos assequi serius egressi potuerint. Itaque in manus aliquas stativaque sparsim posita Italorum inciderunt

Edit. Rom. pag. 367. Nostri; & perculsos eos nacti fama quadam necis Cæsaris, facile fuderunt fugaruntque, Equis eorum abactis, armis & pecuniis direptis. Pleniore autem cunctos jam imbuente Catelanos tristis eventus notitia, momento concurrerunt universi Callipolim, quam sibi arcem ex longo provide in perfugium dubiorum temporum paraverant. Huc primo impetu delati, flagrantis iræ vim sævam in Romanos illic repertos effuderunt, universos trucidantes, nulla vel ætatis teneræ, vel infantiæ misericordia. Deinceps tamen reputantes eos e suis qui Cæsarem comitati euntem fuerant, tum quosdam Constantinopoli degentes, & varias in partes ad tractanda negotia communia dimissos, haud dubie detentum a Romanis iri; quibus permutatione redimendis, utile foret habere Romanos in custodia; quos inde potuerunt capere, incolumes custodierunt. conati etiam per legatos sunt persuadere fratri notho Theuderichi, classem non longe habenti, ut infeste exscendens in terras Imperii se se ipsis adjungeret. Sed propositis hinc inde conditionibus, haud coalescere fœdus inter ipsos potuit. tandemque Siculis infecto Societatis Catelanicæ negotio, libera in fructum cessit incursatio deprædatioque Insularum; Rontzerianis exclusis illa spe, totam fiduciam collocantibus in munitione Callipolitanæ Arcis: in qua, si oppugnarentur, acri atque invictæ se accingebant resistendi constantiæ.

A τὴν γνώμην, ἀνηλεῶς κατασφάττοιεν. ἄλλοι δὲ καὶ μείζοσιν ὁρμαῖς, ἀλλήλους παρακροτήσαντες, καὶ μᾶλλον Ἀλανοὶ, ἐπιβάντες τῶν ἵππων, ἐξέθεον πανταχοῦ, ὅπου ἂν καὶ καταλήψαιντο Κατελάνους. ἀλλ᾽ ὁ Βασιλεὺς μαθὼν τὴν ἐκδρομὴν ὅλην τῶν στρατευμάτων, καὶ δείσας περὶ ἐκείνους, μή πως ἀσυντάκτως ἐκθέοντες ἡττηθῶσι, καὶ εἰς κίνδυνον αὐτοῖς ἡ ὁρμὴ περιστῇ, πέμψας τὸν θεῖον αὐτοῦ Θεόδωρον συνάμα καὶ ἄλλοις, ὑποστρέφειν ἐπείρας· οὐ μὴν δὲ καὶ ἤνυτε τὸ παράπαν. ἀλλ᾽ εὐθὺ ἐξέθεον, τόποις τισὶν ἐφιστάμενοι, Ἰταλοῖς μὲν, οὐ δὲ τῶν ἄπυστά πω σφίσι τὰ τοῦ Καίσαρος ἦ-

B σαν, φόνον ἐπῆγον. ἵππους δ᾽ ἐκείνων καὶ ὅπλα καὶ χρήματα, τοὺς μὲν ἀπῆγον, τὰ δὲ συνέλεγον. φθάνει δ᾽ ἐπὶ τούτοις καὶ τὰ τῆς φήμης ἐντελέστερον. καὶ ἀκαρεῖ ἅμα Κατελάνοι πάντες, τὴν Καλλίου εἰσελθόντες (ἦν γὰρ ἐκ πλείστου κατησφαλισμένον τὸ φρούριον) ἑαυτοῖς μὲν προνοοῦσι τὴν σωτηρίαν. τοὺς δ᾽ ἐν αὐτῇ Ῥωμαίους, παμπληθεὶ κτείνουσι, μὴ δ᾽ αὐτῶν φειδόμενοι τῶν νηπίων. τέλος περὶ τῶν ἰδίων, ὧν τε Καῖσαρ ἐπήγετο, καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ τῶν ἑκασταχοῦ πεμφθέντων δείσαντες μὴ κἀκείνοις κίνδυνος περιστῇ, κατασχόντες τοὺς περιόντας, φυλακαῖς ἐτήρουν. ἔμελλον δὲ καὶ

C τοὺς περὶ τὸν νόθον ἀδελφὸν Θευδερίχου ἐγγύς που ναυλοχουμένους εἰσφρήσεσθαι. ὡς δ᾽ οὐχ ὡμολόγουν περὶ τὰ συμφωνούμενα, ἐκείνοις μὲν ἐφῆκαν κατατρέχειν τὰς νήσους, κωφὴν ἑαυτοῖς συμμαχίαν, καὶ ταῦθ᾽ ἡγούμενοι. αὐτοὶ δ᾽ εἰς στερρὰν παρεσκεύαζοντο μάχην.

CAPUT XXV.

Ut irritati Catelani Tractus occiduos desolaverint.

At neque Michael Augustus in tam ancipiti rerum cardine sibi ac Reipublicæ deerat. Sed induciis, qualibus pro tempore licuit, pausam adeptus belli Bulgarici, magnum Primicerium cum ipsi proprie subjecta parte non modica copiarum, oppugnatum arcem Callipolis misit. Atque ille obsidione amplexus locum, strenue rem adversus inclusos illic & non raro erumpere conantes Latinos gerebat, non sine prospero successu secundorum interdum præliorum. Procedente tamen tempore, ac hinc quidem Romanis longo irriti obsidii tædio languescentibus, Catelani accipiendo subinde illata navibus subsidia suorum adeo jam aucti numero sunt, ut potiri campo inferreque ultro bellum emissis ad Regiones circumsitas vastandas sat validis copiis auderent. Causa ejus incommodi fuit nova Mpyrigerii fraus, qui nota sibi Andronici facilitate iterum in suorum periclitantium gratiam abuti tentavit, eo plane quem speraverat fructu. Post illa enim quæ de illo diximus, & necem Rontzerii,

D Ἀλλὰ μὴν οὐδ᾽ ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ ἠμέλει τὸ σύμπαν. ἀλλὰ τὰ τῶν Βουλγάρων ἐν ἀνακωχαῖς θέμενος, τοὺς ἀμφὶ τὸν μέγαν Πριμμικήριον ἐξορμᾷ, ὃς καὶ περικαθήσας τὸ φρούριον, πολιορκῶν ὡς εἶχεν ἐμάχετο. ἔστι δ᾽ οὗ καὶ κατετροποῦτο. πληθουμένων δ᾽ ἐκείνων, καὶ ἤδη θαρρούντων τὰς ἐκδρομὰς διὰ τὴν κενὴν τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων ἀσχολίαν. ὁ γὰρ Μπυριγέριος περιεβουκόλει τὰς ἐλπίδας τῷ Βασιλεῖ, καὶ πέμπων παρ᾽ αὐτὴν, τὴν δουλείαν, καὶ τὸ ὑπήκοον ὑπεκρίνετο, ὡς ἐν κενοῖς καὶ τῶν φόνων γενομένων, ὡς ἔλεγεν, ἀνακωχὰς σκαιωρῶν ἐντεῦθεν. κατοχυροῦσι μὲν ἐκεῖνοι καὶ αὖθις ἐπὶ πλέον τὸ φρούριον. μακραῖς δ᾽ ἑπτὰ ναυσὶ καὶ ἄλλαις ἐννέα μικραῖς, μάχιμον ἐμβαλόντες λαὸν, εἰς τὸν κατὰ τῶν παραιγιαλίων σκυλεσμὸν

σμὸν ἐκπέμπουσι. καὶ ἐπειδὴ προσβαλόντες μὲν Ἀρτάκῃ ἐπινείῳ Κυζίκου, προσβαλόντες δὲ Προικοννήσῳ, οὐδὲν ἤνυτον, ὑποστάντων στεῤῥῶς τῶν ἐποίκων, τοῦ αὐτοῦ Πυανεψιῶνος μηνὸς εἰκοστῇ ὀγδόῃ, Περίνθῳ προσβάλλουσι, καὶ ἡβηδὸν τοὺς ἐν αὐτῇ κατασφάττουσι. χώρας δ' ἠρημοῦντας παρ' ἑκάτερα, τῶν μὲν ἀπανισταμένων, τῶν δ' ἁλωμένων. Ὧν τοὺς μὲν ἔκτεινον. Τοὺς δ' ἐλαφυροπώλουν. Διὰ ταῦτα νυκτὸς ἀναπεπταμένων τῶν τῆς Κωνσταντίνου πυλῶν, παντοίων ποταμείων ὑδάτων ῥεῦμα μιμούμενον εἰσεχέετο. ὀλίγον καὶ ταῦτα ἐκ τοῦ τυχαίως ἐξ ὧν εἶχον ἐπιφερόμενοι. Καὶ τὰ μὲν ἔξω, αὐθημερὸν ἀπὸ θαλάσσης ἐντὸς ἠπείρου, μέχρι καὶ ἐς πολὺ ἀνέδην τῶν νεῶν ἀποβαίνοντες, ἐπυρπόλουν τὰς χώρας, καὶ τὰ πάνδεινα κατειργάζοντο. Πλείστων ὅσων πυρὸς καὶ μαχαίρας ἔργον γενομένων, τὰ δ' ἐντὸς, σφαῖρος ἦν ἄλλος ὁ Ἐμπεδόκλειος. Οἱ γὰρ κατὰ τὴν Περαίαν πᾶσαν ἐσκευαγώγουν, καὶ ὅσοι νησιδίοις προσῴκουν ἀποδράντες Πέρσας, μίαν εἶχον τὴν πόλιν ἐξ εἰκαίων ἐφοδίων καταφυγήν.

litteris ad Imperatorem missis se ipsi videlicet subjectum, nec a jurata fide obsequii desciscere volentem, vanis verborum officiis exhibuit. tum hujus obtentu auctoritatem consilio addens, commendare instituit Induciarum & conventionis cum Callipolitanis, ut Romanis utiliorem quam apertæ impugnationis, viam; seram enim, & multo emendam Romano sanguine tam munitæ Arcis expugnationem ostendi. Quare ut, quas audiret sine operæ pretio frequentari, cædibus suorum parceret, pacisci utrinque aliquot dierum cessationem a vi suadebat, spem faciens ista mora conditionum digerendarum commodæ honestæque ambabus æque Partibus pacis. Hac ille dolosa negotiatione plus fidei quam merebatur nactus, spatium obsessis Callipoli Catelanis providit ejus Arcis, oppugnatione acri non parum concussæ, reparandæ; inducendisque comeatibus & præsidiis, tutissime firmandæ. Neque his contenti, longis septem navibus, aliisque minoribus novem lectum militiæ imponentes robur, hos ad Accolarum Oræ hinc inde maritimæ Romanorum vastationem immisere. Primi horum conatus fuere oppugnatio Artacæ, quod est Urbis Cyzici navale, & Procconesi, utraque irrita ob fortem Incolarum defensionem. Sorte tamen dispari ejus, Maii mensis octava & vicesima die Perinthum aggressi subegerunt, puberibus illic cunctis interfectis; regionesque in utraque continente illi circumsitas urbi desolarunt. Harum Incolis partim metu fugere compulsis, partim in potestatem redactis, quorum quosdam occiderunt, alios in servitutem vendiderunt. Porro iis quos dixi ex orientali Perintho adversa Continente, cædem ac captivitatem fuga prævertisse, maximo undique numero ex tanta vicinia concurrentibus ad Urbem, cujus ad hoc ipsum Portæ noctu apertæ tenebantur, videres immensam turbam plebis miseræ, velut fluvios auctos torrentibus, influere: pauca inferentes e copia domestica, quantulum nimirum raptim quisque domo fugiens auferre potuerat, terrore consternatus Catelanorum; qui eadem die qua potiti Perintho fuerant, promotis in oppositam Asiæ oram navibus, & ex iis confidentissime militibus in littus expositis, ignem tectis per campos injecerunt. omnique cætera hostilis furoris immanitate in obvia cuncta sævierunt mortalibus plurimis qua ferro qua flamma consumptis. Interiora vero infelicissimæ Asiæ aliam patiebantur, quasi ab illic incluso novo Empedocleo utre, erumpentem tempestatem: a Persis Orientales universos tractus deprædando scrutari pergentibus, & usque in Insulas ad hoc ipsum transmittentibus. Unde tot varie miserrimorum e Continente utraque, e vicinis Insulis, Persarum ab Oriente, Catelanorum ab Occasu sanguinarias manus dimissis Domibus declinantium, unum commune perfugium Urbs erat, ad quam nullo, aut pertenui viatico instructi convolabant.

Edit. Rom. pag. 368

CAPUT XXVI.

De Actis per & propter Ameralem.

Ἔφθασε δὲ καὶ Βασιλεὺς ἕνα τῶν Κατελάνων προσφυγόντα μετὰ τῶν ἰδίων εἰς Ἀμηραλῆν τιμήσας, καὶ ὡς πιστῷ, ὡς ἐκ πολλῶν ἐδίδου δοκεῖν, χρώμενος, ὅτι γε καὶ εἰς Ἕλληνος καὶ γνώμην καὶ στολὴν μετετάττετο. Πολλαῖς δὲ καὶ φιλοτιμίαις πρὸς τοῦ Κρατοῦντος ἐκυδροῦτο ταῖς εὐεργεσίαις. πρὸς τούτοις, καὶ εὐγενεῖ Κόρῃ τῇ τοῦ Παχέος Ῥαοὺλ εἰς γάμον νόμιμον συνῳκίζετο. Τούτῳ Βασιλεὺς ἐκτόπως πιστεύων, ἐξ Ἰταλῶν ἀρτυσάμενος ναῦν, καὶ ῥόγαις ἐξικανώσας τοὺς ἐν αὐτῇ, πρὸς τὸ ἀποστέλλειν, τριηραρχοῦντος αὐτοῦ. Ἔμελλε δὲ ἄρα καὶ ἄλλας κατόπιν ἐκπέμπειν συναμυνουμένας τοὺς ἐπιόντας. ὡς γοῦν συνετάττετο Βασιλεῖ καὶ πρὸς ταῖς ἐξόδοις ἦν, ἀγγέλλεταί οἱ παρὰ τοῦ Κόμητος τῆς νεὼς ὡς Ἀμογαβάρους ὑπὲρ τοὺς πεντήκοντα ὡς εἰκάσαι, κρυφηδὸν ἔχει τῶν καταστρα-

Aliquo autem prius tempore quam hæc fierent, exceperat Imperator Catelanum quemdam cum suis confugientem, & titulo Ameralis honoraverat. Hunc sibi fidum & esse & fore cum aliis idoneis e signis autumabat, tum quod dogma, vestitumque Latinorum Græco mutaverat, in nostrum non modo Sacrorum ritum, sed & cultum civilem se transferens. multis ideo ab Imperatore amoris significationibus affectus, multis ornatus beneficiis; & super omnia prænobili Virgini filiæ Raulis Crassi legitimo matrimonio conjunctus. Isti tot datis tot acceptis mutuæ benevolentiæ pignoribus plane sibi certo, &, prout securissime credebat, constantissime fideli, armatam ex Italis navem, & auctoratos pensionibus idoneis, quos imposuerat ei milites, committere decreverat, præmittereque adversus Hostes Trierarchæ potestate; pollicens se alias illi submissurum naves quibus Piratas & Classes hostiles mare nostrum infestantes coerceret. Dum in hoc apparatu res stabant; & jam procinctus Amerales, tamquam mox soluturus vale diceret Augu-

pag. 369.

sto, ecce huic nunciat, quem vocant Navis Comitem, Magister, & moderator Remigum, se se deprehendisse sub Tabulato Triremis, insidiose, ut apparebat, ab Amerale illic absconditos plus quam quinquaginta Amogabaros armatos. id quod a missis illico exploratoribus incredibilis facti, verissimum repertum, perfidiam Trierarchæ manifestam fecit. Quare is quidem clausus asservatur. Deprehensi vero in latebris milites, quasi ut plenius inquireretur de nondum perfecte cōvictis maligni animi, in custodias & ipsi dati sunt, præter paucos inter primum tumultum elapsos. Ejus rei fama statim per civitatem incredibiliter consternavit Populum, imagine horrendi exitii in quod pene fuisset nimia facilitate credendi Respublica conjecta. Primæ in hoc tumultu partes erant Convenarum, de quibus diximus, illorum vi ac terrore catelanicæ incursionis compulsorum intra Urbem. Hi ut experti immanitatem ejus Gentis, cujus in potestatem tantum non data Urbs fuisset, ejulabant videlicet impotentius cæteris, unos se nimirum omnium scire ajentes quantum haberet perniciei catelanica, quam tantum non incurrissent, servitus: & mœstitiam e vicinia periculi querulam contagione in plebem facili vulgantes, luctus sibi planctusque pariter complorantium simul universorum aggregabant. Hinc procedebatur ad causas mali. nempe ideo exteris necessario rem navalem credi, quod classem dudum Romanam negligentia præsidentium absumi ac funditus destrui siverit. id ni fuisset perperam admissum, haud se his nunc obnoxios miseriis futuros. Hic effundebantur populari licentia in liberam vituperationem administrantium Rempublicam, quam dissolutis perversisque consiliis perditum nimirum irent. Increbrescebat tota civitate gliscens murmur, nec procul a seditione res erat, concurrente, ac vociferante undecumque turba. Quando Patriarcha ejus commotionis indicio accepto, raptim domo ubi diversabatur prodiit, nihil non experiri certus, quo spes esset deliniendi componendique in obsequiosam quietem, efferati jam in tumultum Populi. Ergo, quantum affectare connitendo poterat, popularitatis arte, homo parum ad id natura factus, conciliare sibi gratiam iratæ multitudinis studebat, meridie medio se foro densis & invicem trudentibus cuneis immiscens temere huc illucque cursantium. Ibi convenas præsertim ad se convocat, uti præcipuos ex more tumultuum auctores. Tractosque ad se non paucos in Templum illic forte obvium inducens, prælongam peroravit concionem, prout putabat, accomodatam pacandis animis & seditioni compescendæ. In ea sensus ostentavit majori in parte consentaneos judiciis audientium; pariter ut illi Magistratus in multis culpans. Denique illud ipsum maxime invidiosum querelarum caput, de Classe Romana incuria Regentium pessumdata, haud parce invehens exageransque ventilavit; & ipse affirmans large in hoc, nec non perniciosissime, peccatum, ultroque profitens nullam affulgere spem restituendæ publicæ securitatis, nisi naves, ut olim, Romanæ Romanis instructæ Classiariis mare nostrum ac portus a vi extera tutarentur: libens scilicet audiebat flagrans ira populus eadem quæ sentiret ipse a Patriarcha dici. quo ille ad eum sedandum prompte utens momento gratiæ, disertissime affirmavit ut sancte promisit, omnino curaturum se, ut isti male hactenus gestæ Reipublicæ Parti protinus succurreretur. pro certo igitur haberent, visuros se brevi armatam Romanam classem; quam etiam, ipse, si esset opus, alacriter conscenderet, duceretque adversus infestantes mare Romanum Hostes quin adeo jam nunc te se proficisci ad eam

Edit. Rom. pag. 370.

A μάτων ἐντός· ὃ δὴ καὶ φωραθὲν εὐθέως, τὴν ἀπιστίαν παρεῖσα καὶ τοῦ τριηράρχου. καὶ ὁ μὲν ἐγκέκλειστο. Οἱ δὲ καὶ αὐτοί, οὔπω γὰρ καὶ οὗτοι τελέως ἠγγέλλοντο τὰ δεινά, ἐν τηρήσεσιν ἦσαν, πλὴν τῶν ἀποστάντων ἐκεῖθεν. Ἀλλ' εὐθὺς αἱ πικραὶ φῆμαι κατελάμβανον. ὡς οὐκ ἄλλος, ἀλλ' αὐτοὶ ἐφήμιζον οἱ παθόντες. καὶ θροῦς ἠγείρετο παμπληθής, καὶ θόρυβος ἐκ πάντων, διὰ τὸ φίλοικτον ἵστατο· Καὶ τὴν τῶν Ῥωμαϊκῶν νεῶν κατῃτιῶντο κατάλυσιν. Ὡς οὐκ ἂν πάθοιεν τοιαῦτα, εἰ ὁ συνήθης στόλος περιὼν ἐξηρτύετο. καὶ πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς διελάλουν. τοῦτο γνοὺς Πατριάρχης, ἀπάρας ὡς εἶχε τῆς κα-
B τοικίας ᾗπερ κατῴκει, ἔργον ἔχων τὸ σπουδαιότατον περὶ τὸν δῆμον σπουδαιοτριβεῖν, καί γε τὰ πολλὰ δημοχαριστεῖν, κατὰ τὴν μέσην τῆς ἀγορᾶς μεσημβρίας ἐφίσταται, καὶ ξυγκαλεῖ τοὺς ξύγκλυδας, καὶ οἷς συνήθης ὁ θόρυβος. καὶ ἔν τινι τῶν ἐκεῖ ναῶν καταστάς, μακρὰν κατέτεινε τὴν διαλαλιάν, καὶ καταστέλλειν θορυβοῦντας ἠπείγετο, τὰ πολλὰ συναινῶν ἐκείνοις, καὶ τῶν δυναμένων οἷος ἐν πολλοῖς οὗτος κατῃτιωμένος. Τέλος ἐπεὶ τὸν πολὺν γογγυσμὸν περὶ τῶν νεῶν κατεμάνθανεν, ὡς μὴ οἷόν τ' ὄντος αὐτοὺς ἀσφαλῶς διαζῆν, εἰ μή γε νῆες κατὰ τὸ πάλαι Ῥωμαίοις σύνηθες ἐξαρτύοιντο, γνώ-
C μας ἀγριουμένας ἐξομαλίζειν θέλων, ἁμηγέπη καὶ λόγοις καὶ ὑποσχέσεσι, τινὰς ἐκείνων καὶ τοὺς ἐκδηλοτέρους παραλαβών, ἀναφέρειν καθυπισχνεῖτο. ἔτι δὲ καὶ τὴν ταχίστην ἐξοτρύνειν εἰς τὴν τῶν ἐπιόντων ἄμυναν, πρόθυμον ἑαυτόν. καὶ ὁ μὲν ἐν τούτοις ἦν δημαγωγῶν, καὶ δημοχαριστῶν ἐς τὰ μάλιστα. Εἰ καὶ τὸ ἦθος αὐτῷ ἀμετάβλητον ἦν. Βασιλεὺς δὲ Γεννουΐτας ἠξίου καὶ χρημάτων χιλιοστύας ἐδίδου, ἐς ὅπερ ἐξ αὐτῶν ἐσβήσαντες πολεμαρχικὸν ἐπιθήσονται. Ὁ ξύγκλυς δ' ὄχλος εἰς ταυτὸν γεγονότες, ἐπεὶ τὰ μὲν ἔξω δεινὰ κατηγγέλλοντο, αὐτοὺς δ' οὐκ ἦν ἐκεῖ γενομένους ἀμύ-
D νεσθαι, ἔγνωσαν τοῖς αὐτοῖς τῆς πόλεως Κατελάνοις ἐπιχειρεῖν. οἷς μὲν ἦν συνδιάγειν κατὰ τὴν περαίαν τοῖς Γεννουΐταις οὐκ εἶχεν ἐκεῖ γενόμενοι τιμωρεῖν. Μαθόντες δὲ τηρουμένους τινάς, ἐν οἷς ὁ Ἀμηραλῆς ἐπεφέρετο, κατὰ τὴν τοῦ Παχέος Ῥαοὺλ οἰκίαν, παμπληθεὶ συρρεύσαντες, ἐμβριθῶς ἀπῄτουν ἐκείνους. Ὡς δ' οὐκ ἦν ἐκείνους ἐκ τοῦ ῥᾷστα προδοθέντας ἀναιρεῖν, πῦρ ἐνιᾶσιν αὐτίκα, καὶ οἰκίαν πυρπολοῦσιν ἐκείνην, καὶ πάντα τε τἀκείνῃ διαφθείρουσι, καὶ οὐκ ὀλίγα δεινὰ κατὰ τὴν οἰκείαν τῶν τολμώντων ἐγίνετο. Κατελάνους δὲ μέχρι καὶ αὐτοῦ θανάτου στερρῶς ἀντεχομένους, σὺν πολλῷ τῷ πό-
E νῳ, ἅμα μὲν σιδήρῳ, ἅμα δὲ καὶ πυρὶ καθαιροῦσι, μηδενὸς οἷόν τ' ὄντος τὴν ὁρμὴν ἐπέχειν τοῦ πλήθους. καὶ γὰρ καὶ ὁ Πατριάρχης ἰὼν ἐπιστάς, λόγοις μειλικτηρίοις ἐπειρᾶτο τὴν ὁρμὴν ἀναστέλλειν, ὃς καὶ τὴν παρακινδύνευσιν ὑποτοπάσας, ἄλλως φανεὶς ἐκείνοις τὸ καθυφεῖναι, ἧς ὤ, οἴκοθεν ὥρμα, καὶ πολλὰ ἐλπίζων, καθυπέστρεφεν. Ὥρμων δ' αὐτίκα καὶ ἄλλαις

οἰκίαις ἐπιχειρεῖν, καὶ μάλιστα μεγιστάνων, τοῖς A δημαγωγικοῖς λόγοις τῶν ἐπιστάντων καὶ μᾶλλον παρακροτούμενοι. καὶ παρὰ τὴν τῶν Κατελάνων αἰτίαν ὡς δῆθεν ἐν αὐταῖς κρυπτομένων, ἐχείρουν καὶ οἷς ἄρ᾽ εἶχον ἔκ τινων αἰτιαμάτων μέμφεσθαι.

rem urgendam, istiusque negotii adjutores exposcere quorum eminere studia publicæ salutis in ipsa concione cerneret. Sic ipsa capita turbarum secum abiens abduxit, non mediocri, nec a rigida ejus indole facile sperabili artificio gratiæ vulgi sane in tempore captandæ. Interim Genuenses orabat Imperator, aliquot etiam nummorum millia ultro largiens, ut e suis sibi Navarchis ad id aptum aliquem Classi Romanæ præficiendum darent. Multitudo porro convenarum temere per Urbem vagans, causæ ac fortunæ societate in unum coacta cœtum, querulis se mutuo, ut fieri solet, incendebat vocibus: iterans quæ de vastationibus regionum extra Urbem gravia in horas & miserabilia nunciabantur. Addebant quidam Provinciis perditis Civitatem nunc ipsam, unicum Cladium perfugium, prope a dominatu Hostium abesse. In ea impune versari, indulgenter foveri Catelanos, etiam postquam in flagranti scelere consiliorum opprimendæ Reipublicæ deprehensi modo sint. Haud ægre hinc deventum ad vehemens propositum ulciscendorum manu nefariorum Hostium, Urbisque funesta colluvione purgandæ. Cum autem Catelanorum plerosque receptum apud Peræam inter Genuenses quæsisse cognoscerent, illic tutos a Plebis Constantinopolitanæ vi; at eos certe qui servati intra Urbem contigui suis telis essent, haud inultos dimittendos statuerunt. Hoc impulsi furore, manu magna facta Ædes invadunt Raulis Crassi, ubi apud Socerum Amerales custodiri ferebatur. In eam numero maximo, vociferatione ac impetu væsanis irrumpentes Domum, dedi sibi latentes illic Catelanos flagitant. moxque incertis consilii Domesticis haud sat cito expedientibus responsum, aut potius quod imperabatur exequentibus; igne tectis subjecto Domicilium id totum in cinerem redigunt, multis, interim dum incendium grassatur, crudelitatis, & avaritiæ in direptionibus rerum, & resistere ausorum gravi mulctatione familiarium, editis exemplis. In his Catelani sine spe veniæ pro capite atque anima pugnantes, haud inulti ceciderunt, partim ferro, partim flamma a summa vi annitentibus Seditiosis denique consumpti; nemine jam amplius sustinere aut sistere vim efferatæ multitudinis valente. Nam & hoc conatus Patriarcha, re infecta coactus est redire. Nempe ille successu invitatus prioris suæ concionis, multa sperans, & parata, quæ diceret Domo afferens, Turbæ nunc quam antea sævius furenti ausus occurrere, minime jam familiaribus adstantium obtutibus territus, ac sibi vim ipsi timens, in lucro posuit quod a plebe jam imbuta cruore civili, incolumen regressum humillimis eblandiri valuisset obsequiis. Hinc jam illi velut rerum haud dubie potentes, destinabant direptioni atque incendio alias Domos, præsertim vero Magnatum prout eos Ducum suorum, cuidam Procerum peculiariter invidentium aut alia de causa infensorum, malitiosæ instigationes in eum concitabant, quasi suis in Ædibus Catelanos occultantem; quarum videlicet prætextu scrutandarum, ad eas deinde diripiendas, ac si ferret impetus mox incendendas, occasionis facilitate, prædæ pellacia, securitate impunitatis efferata Plebs impelleretur.

CAPUT XXVII.

De apparentibus e Genua sexdecim longis Navibus.

B

ΚΑν τὸ κακὸν προέβη, εἰ μή γε κατ᾽ ἐκείνην τὴν νύκτα ἐκ Γεννούας μακραὶ νῆες ἑκκαίδεκα, ἐμπορικῶν ἐπίφορτοι προσδοκώμεναι, νότου πεσόντος μετρίου, καὶ παρὰ τὸν τῆς προσδοκίας καιρὸν ἐφίσαντο. τὴν μὲν οὖν τοῖς Κατελάνοις καὶ Αμογαβάροις ναυλοχησαμένοις κατὰ τὸ Ῥήγιον πραττόμενα τὰ δεινὰ, καὶ ὡς φοβεροὶ κατὰ τὸ εἰκὸς δοκοῖεν, νήπια μὲν ἐξ ἀφεδρῶνος ἐς στόμα τοῖς ἰδίοις παλτοῖς ἐμπείρουσιν. ἀνδρῶν δὲ, τοὺς μὲν πυρπολοῦσι τοὺς δὲ καὶ ὡς διαγωγεῦσι χρώμενοι τῶν ἰδίων πλούτων, καὶ ὕστερον κατακτείνουσι, καὶ πάντα ποιοῦσι τὰ χαλεπώτατα. τοῖς μὲν οὖν ἦσαν ταῦτα, καὶ ἐνετρύφων ταῖς συμφοραῖς· Δείλης δ᾽ ὀψίας αἱ τριήρεις τὸ πέλαγος διεκθέουσαι κατεφαίνοντο. ἃς ἐξ ὅτι πλείστου τοῦ ἀποστήματος μόλις ἀποσκοπεύσαντες, ὡς ἰδίαις αὐτῶν φανείσαις. Καὶ γὰρ ἐξ ὧν ἔφθασαν Αποστόλων, πέμψαι ἐκ Σικελίας συνάρσιν ἐξεδέχοντο· Χορείαν εἱλίττοντες ἐπεσκίρτων, καὶ ἕτοιμοι παρευθὺς ἦσαν ὅπερ καὶ ἐκ προῤῥήσεων σφίσιν ἦν, συμβάλλειν τῇ Κωνσταντίνου. ἀλλ᾽ ὡς ἔγγιζον, καὶ τὰ σύμβολα κατεφαίνοντο καὶ δῆλοι, ἦσαν Γεννουῖται συμπλέοντες, τοῦ θάῤῥους μὲν καθυφῆκαν. οὐ μὴν δὲ καὶ τελέως ἀπεγνώκεισαν τὰ χρηστότερα. ἤλπιζον γὰρ ὡς ἐπιμίξασι, προτενοῦσι τὰ τῆς εἰρήνης. ὡς οὐκ ἂν πάντως τὰς καθεκάστην διαπλωϊζομένας νῆας τοῦ γένους αὐτῶν ἀνέτους τε, καὶ

C

ET processisset in maximam perniciem inchoata, & auctorata successu primo væsana licentia Domuum expugnandarum, ni repente nova res apparens, civitatis universæ, ipsiusque concitati populi expectationem & cogitationes in se vertisset. Illa nimirum ipsa nocte in conspectum Urbis se dederunt sexdecim Naves longæ onustæ mercibus e Genua, expectatæ illæ quidem; sed beneficio lenis austri, citius quam sperabatur appellentes. Sub eum temporis articulum Catelani & Amogabari nostris Institoribus apud propinquum Urbi navale, Rhegium dictum, onerariarum stationem habentibus, sævo supervenientes impetu & loco ac præda vi potiti, quo terrorem sui late scilicet spargerent, dira crudelitatis plusquam hostilis exempla ediderunt. Parvulos enim illic repertos, tragulis per podicem in os immissis, velut veru transfixerant: adulteriores autem, ubi prius coegerant proprii humeris res ipsorum ferre quo suam congeri prædam feri latrones volebant, deinde immaniter trucidaverant, cæteraque his consentanea fecerant barbariæ furorem omnis longe superante stygia quadam rabie. Hoc illi tum recens facto, velut glorioso successu lætabantur insultantes calamitatibus nostris; quando primis se noctis intendentibus tenebris, Triremes quas diximus plenis velis pelago adventantes apparuere. quas e longinquo speculantes, per errorem crediderunt suas esse; hoc est fœderatorum ipsis, & suppetias venientium Siculorum. Miserant enim in Siciliam evocatum inde auxilia: & e spatio temporis illam ipsam esse Classem quam ipsorum Legati a sociis impetrassent, persuadebant sibi, credulitate, ut fit, in sui favorem præfestinante. Ergo effusi in gratulationis & gaudii signa, exultabant, choreas-

Edit. Rom. pag. 371.

que implicabant: moxque, simul se illis ex condicto junxissent, oppugnationem infestumque exscensum in Urbem Constantinopolitanam alacres destinabant. Verum ut admotarum e viciniori jam intervallo Symbola Navium intuiti, haud dubie agnoverunt, Genuensium esse quam adnavigare cernererent Classem, multum illi quidem de fastu audacique ferocia remiserunt; non tamen plane desponderunt animos, aut fiduciam prosperi successus omnino abjecerunt. Ingressi quippe in spem sunt, facile constituendæ inter se ac Genuenses Pacis ac Societatis, ubi primum venire cum iis in colloquium contingeret. *Edit. Rom. pag. 372.* Has habebant sic opinandi causas. Primum, quod appareret securitatem navium suarum per hæc maria quotidie commercii causa commeantium, libenter redempturos Genuenses, divinciendis fœdere iis quos posse cernerent infestare ipsas & diripere. Deinde quod jam non plane alieni ab iis forent. nam suorum multos sciebant deprehensos in Urbe, cum exarsit inter se ac Romanos bellum, a Genuensibus Galatæ degentibus, amice benevoleque custodiri, protegique a parata vi Græcorum in ipsos efferatorum. in quo quam sincera fide prolixaque voluntate Genuenses Catelanis faverent, specimen nuper ipsos dedisse illustre. Cum enim ipsi ad suos tali occasione diversantes Galatæ, navem onustam necessariis ad victum destinassent, istamque onerariam contigisset a Romanis interceptam abduci, Galatenses eo facto indignati, misisse e suis qui Imperatorium Navarchum ejus facinoris auctorem interficerent. Qui & re ipsa interfectus ab iis est. Quam quidem ob causam, uti & aliam quæ prius acciderat, de qua mox dicemus, pœnas utique gravissimas irato ipsis plurimum utroque isto nomine Imperatori dedissent, ni mitigatus ejus animus fuisset necessitate rerum & periculo Rei summæ Romanæ, successibus recentibus Catelanorum in extremum adductæ discrimen; nec spem, aut facultatem auxilii ullius aliunde quam a Galatinis Genuensibus habentis. Hæc Augustum coegerunt, compressa iracundia, placatum se ipsis ferre, cohibereque Romanos, qui jam e portubus Urbis adversus Galatenses processerant ulturi necem Navarchi occisi; missis ad eos undique denunciationibus abstinendi a cœpto, abstinendæque a Sociis violentiæ: minis etiam additis atrocium pœnarum in eos qui contra facerent, tamquam suorum mandatorum contemptores. His freti Amogabari occurrunt ultro Classi Genuensi appellenti, eamque uti haud dubie amicam excipiunt. At Genuenses dum obiter per quæ prætereunt Urbis aut vicina Urbi littora, vestigia incendiorum grassationumque hostilium recentissima conspiciunt, admirantes, nosse avebant quid hæc essent, a quibus, & quas ob causas attentata. Cum ipsis inter has cogitationes jam subeuntibus Portum, obvium se ferens Mpyrigerius ille de quo multa superius diximus, Dux tum Amogabaricæ Classis, colloquio cum Navarchis Triremium istarum Genuensium petito, a primis initiis res illic ipsorum quo loco essent originemque & seriem controversiarum cum Romanis suarum exequitur. tum adjungit: hæc quæ mirarentur, a se facta, justam ultionem repetentibus intolerabilium injuriarum quas a Romanis & Imperatore passi essent. in quo ipsos contendebat, adjuvari pro virili a Genuensibus debere; tum quoniam, ut ex multis posset intelligi, earumdem ambo populi Partium, & quasi fœdere inter se devincti essent; tum vel maxime, quia eumdem utrique Adversarium pariter injuriosum & infestum Imperatorem experirentur. Hoc enim se ipsis verissimum nunciare, si forte nondum propter absentiam ab Urbe cognoverint: flagrare nunc cum maxime Andronicum in Genuenses ira maxima, cum aliis causis plurimis accensa, tum præsertim quod opem manu tulerint Freriis, quando illi sede ipsorum, & Cathedra in Urbe per vim expellebantur; Cujus ausi atrocitas tanta, Imperatoris æstimatione judicata sit, ut ab illo is tempore, se palam atque irrevocabiliter infensum, vehementerque iratum degentibus Galatæ Genuensibus ostenderit; adeo quidem ut jusserit iis occludi portas Civitatis, sicque auferri facultatem interdum adeundi, uti antea consueverant, Imperatoris. His aliisque id genus multis ad scopum quo aspirabat accomodatis Mpyrigerius memorandis

A ἀσκύλτους ἐῶσιν, εἰ μή γε σφίσιν ἔνσπονδοι ἦσαν. καὶ γὰρ οὐδ᾽ ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν τυχόντες κατὰ πόλιν παρὰ τοῖς Γεννουΐταις διεφυλάσσοντο. Ὥστε καὶ νηὸς τῶν χρειωδῶν ἐπὶ φόρτων πρὸς αὐτοὺς παρ᾽ ἐκείνων ἀπολυθείσης, ἐπεὶ ἡ ναῦς παρὰ τῶν τοῦ Βασιλέως ἑάλω, Γεννουΐτας ταῦτα δυσχεράναντας, ἀποστεῖλαι τοὺς κτενοῦντας τὸν τοῦ Βασιλέως ναύαρχον· καὶ ἀποκτενεῖν, καὶ δι᾽ ὀργῆς ἐκείνους διὰ ταῦτα γενέσθαι τῷ Βασιλεῖ, κἂν καὶ δίκην ἔδωκαν τὴν ἐσχάτην καὶ διὰ ταύτην, καὶ δι᾽ ἄλλην προηγησαμένην αἰτίαν, περὶ ἧς αὐτίκα λέξομεν, εἰ μή γε τὰ ξυμπεσόντα τὸν κρατοῦντα κατεμάλασσον, ὡς ἐκεῖθεν B τὰ τῆς ἀρωγῆς πλέον ἐλπίζοντα, καὶ σφίσιν ἐξιλεοῦτο. Καὶ ἀμφοτέρωθεν κηρύγματα προὔβαινον συνεχῆ. Ἀνωρμημένων ἤδη καὶ τῶν Ῥωμαίων, μηδὲν ἐπιτολμᾶν κατ᾽ ἀλλήλων· εἰ δ᾽ οὖν ἀλλὰ ζημιοῦσθαι τὰ μέγιστα ὡς καταφρονητὰς τῶν ἐπεσταλμένων. τούτοις θαρροῦντες Ἀμογάβαρει, ἐξεδέχοντο Γεννουΐτας καταίροντας. Ἐκεῖνοι δὲ διερχόμενοι, καὶ τὰς πυρπολήσεις καθορῶντες, ἐν θαύματι ἦσαν, καὶ μαθεῖν ἠβούλοντο τὰ πραχθέντα. Ὡς δὲ προσίσχουσι τῷ λιμένι, ὁ προρρηθεὶς Μπυριγέριος, ὃς δὴ προηγεῖτο τοῦ Ἀμογαβαρικοῦ στόλου, παρὰ τοὺς ἐξηγουμένους τῶν Γεννουϊτῶν ἐκείνων νεῶν γίνε- C ται, καὶ ἀρχῆς ἀπ᾽ ἄκρης τὰ καθ᾽ αὐτοὺς διελθὼν, τέλος, προσετίθει καὶ τό. Αὐτοὺς μὲν ταῦτα πράττειν ἐκδικήσεως ἕνεκα. εἶναι δὲ καὶ Γεννουΐτας ἐνσπόνδους σφίσιν, ὡς ἐκ πολλῶν ἐστι μανθάνειν εἰ βούλοιντο. ἐκείνοις δὲ καὶ βασιλέα χολᾶν, καὶ δι᾽ ὀργῆς ἔχειν μεγίστης, καὶ ἄλλων μὲν πλείστων ἕνεκα. Ἀλλὰ καὶ φρερίοις βοηθοῦντας, ἐκπίπτουσι τῆς κατὰ τὴν πόλιν καθέδρας αὐτῶν, ὑπ᾽ ὀργὴν σφίσι γενέσθαι ξυμβῆναι, καὶ ἀπηρτημένους εἶναι τὸ παράπαν τῷ Βασιλεῖ. Ὥστε καὶ ἐπικεκλεῖσθαι σφίσι τὰς πύλας τῆς πόλεως, καὶ τὴν πρὸς Βασιλέα συνήθη πρόσοδον ἀφῃρεῖσθαι. Ταῦτα καὶ ἄλλα D πολλὰ ξυμφοροῦντα τὸν Μπυριγέριον, τὰς τῶν Γεννουϊτῶν γνώμας μαλάττειν πειρᾶσθαι ἐφ᾽ ᾧπερ καὶ μετ᾽ εἰρήνης ἀπαλλαγοῖεν. Ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι σοφώτερόν τι ποιοῦντες, καὶ τὰ καθ᾽ αὑτοὺς ἀπαρτῶντες, νυκτὸς ἐξ αὐτῆς πέμπουσι πρὸς πόλιν τὸ πᾶν παρὰ τῶν οἰκείων πυθέσθαι, καὶ ὅπως ἐστὶ τὸ μετὰ τοῦ Βασιλέως αὐτοῖς θέλημα; καὶ μία μὲν τριήρης ταχυναυτοῦσα, εὐθὺ τῆς πόλεως ἔπλει, κατὰ πίστιν βεβαίαν, πρὸς τοὺς κατὰ πόλιν Γεννουΐτας.

delinire, atque inflectere in suas partes animos Genuensium conabatur: eo consilio, ut saltem ab iis impetraret, ne vim atque arma in suos verterent. Verum illi haud paulo sapientius arbitrati, minime sibi festinandum in re tanta esse, dilato interim responso, ipsa nocte fidos submittunt in Urbem homines, audituros e Suis, & strenue quid comperissent relaturos, quo esset Augustus in ipsos animo. Præcucurrit ergo Galatam cum his mandatis una Triremium, quæ certam postmodum de vero rerum statu, consultis propriis illic diversantibus civibus, fidem reportaret. Edit. Rom. pag. 373.

CAPUT XXVIII.

De iis quæ geri paulo ante contigit circa Frerios in Urbe.

Ἡμῖν δ' οὐ χεῖρον ἐν τοσούτῳ τὸ περὶ τῶν Φρερίων διασαφῆσαι. Τόπος ἀνεῖτο τῷ δημοσίῳ κατὰ τὴν ἀγορὰν, ὃν καὶ ἀξιώσαντες ἐξωνοῦντο Φρέριοι Βασιλέως προστάξαντος. τὸ δὲ αἴτιον, ἐφ' ᾧ μονή τις συσταίη σφίσι, καὶ φιλοτίμως συνίστατο. Πολλῶν παρ' ἑκάτερα κωλυόντων. Καὶ ἄλλων μὲν ἕνεκα· Μάλιστα δὲ διὰ τὸ τῆς ἀκριβοῦς θρησκείας ζηλωτικόν· παρ' ἣν αἰτίαν καὶ ὁ Πατριαρχεύων ὑποκνιζόμενος τὰς πρίν τε ἀνελάμβανεν ὁμολογίας, καὶ βεβηλοῦν ᾑρεῖτο τὸν τόπον. Ὃ δὴ καὶ δεινὸν τοῖς Φρερίοις ἐδόκει, καὶ ἀντεζήλουν φιλονεικότερον, εἰ μονὴν ἱερὰν ξυσταθεῖσαν τέως. ἐν ᾗ καὶ θυσιαστήριον μὲν ἐπήχθη, καὶ ὕμνος ἱερῶν ἀνδρῶν ἐκτελεῖται, σώματα δὲ τεθάφθαι συνέβη, μεταποιεῖν εἰς κοινὴν καταμονὴν, οὐκ ἀπώκνουν οἱ τέως ζηλοῦντες τὰ θεῖα. ἀλλ' ὅμως τὸ δοκοῦν ἀκριβὲς τοῖς θρήσκοις παρώρμα. καὶ Βασιλεὺς συνεργεῖν ἠξιοῦτο. καὶ ὃς μηδὲν ἔχων ἀντιλέγειν τῷ ἱερεῖ, ηὐδόκει τὴν μεταποίησιν. καὶ τῷ μὲν Ἀμηραλῇ τὸν τόπον ἀποχαρίζετο. τοὺς δὲ φρερίους ἀξίοις ἀποτιμήμασι θεραπεύειν ᾑροῖτο, κἂν αὐτοὶ τὸ παράπαν ἀποστυγοῦντες τοῦ μὴ μεταπίπτειν, προεῖντο καὶ τὴν ζωήν. πλὴν μὲν οὐχ οἷοι τ' ὄντες πρὸς βασιλικὰς ἀντέχειν διαταγὰς, πρὸς μόνον τὸ εὐλαβὲς περὶ τὰ θεῖα τοῦ προστάττοντος ἀφεώρων. καὶ ἱερὰ μὲν ἐκεῖνα, καὶ πᾶσαν τὴν αὐτῶν ἑτοιμασίαν ἀμετάθετον εἰακότες, οὐδὲν ἧττον καὶ περὶ τῶν λοιπῶν οὕτω διατεθέντες, ὡς μηδὲν ἐκεῖθεν τῶν τοῦ ναοῦ μεταθεῖναι, ἠμέλουν ὡς μὴ ἂν μεταθησομένων, ὥς γε σφᾶς οἴεσθαι. Ἐπεὶ δὲ καὶ αὖθις ὁ Κρατῶν ἠνωχλεῖτο, καὶ ἀπαραίτητον κατενόει τὴν βίαν, πέμψας τῷ τῶν Πισαίων Ἐξάρχῳ προστάσσει ἐκ γειτόνων ὄντι συμπαραλαβόντα τοὺς ἐν τῷ καθ' ἱεροῦ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἱερεῖς ἐπιστῆναι τῷ τόπῳ. καί γε τοὺς μὲν περὶ αὐτὸν ἐν ἀξιοπίστοις τετάχθαι μάρτυσιν, ὡς θ' εὕροιεν, καὶ ἃ μεταθεῖεν, μηδενὸς τὸ παράπαν ἐσκυλευμένου. Τοὺς δ' ἱερεῖς εὐλαβῶς ἀναλαβόντας τὰ 'κεῖ κειμήλια, ἐν τῷ τοῦ Κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων μεταθεῖναι ναῷ. ὡς δὲ γέγονε ταῦτα, καὶ ἐπράχθη ἡ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ἄλλων μετάθεσις, οἱ Φρέριοι μηδὲν ἔχοντες ὅ, τι τοῖς ἄλλοις χρήσαιντο, πρὸς τὸν ἐπιστάντα τὸ πᾶν τῆς ὀργῆς ἐξεκένουν. καὶ ἐνεκάλουν πρὸς Γεννουΐτας κατὰ τὴν Περαίαν, καὶ ἠξίουν τὸν καταφρονητὴν ἀμύνασθαι. καὶ ὁ ἐξουσιαστὴς ἐκείνων, τὴν ἐπὶ τούτοις ἄμυναν

A Interea non erit opinor abs re distinctiorem huic loco declarationem inserere negotii Freriorum, cujus factam obiter mentionem in oratione Mpyrigerii modo vidimus. Locus erat vacuus, juris, & usus publici prope Forum, quem cum sibi vendi, Frerii Latini Monachi petiissent, annuente Imperatore soluto pretio quantum convenerat, obtinuerunt. Causa ipsis ejus emendi fuerat, voluntas illic sibi Monasterium condendi: quam in rem statim post soli possessionem aditam, manu atque impensa incumbentes, inter multas licet varie obstare conantium interpellationes, cito ædificium ad fastigium perductum, cunctis etiam ad habitationem & sacrorum functionem opportunis splendide magnificeque instruxerunt. Displicebat admodum ea res Nostrorum plurimis, cum alias ob causas, tum maxime propter B aversionem vehementem qua a ritibus doctrinaque Latinorum abhorrebant, quorum sacræ disciplinæ exercitium in Urbe ostentari publicum, haud concoquere, præ suæ melioris, ut certo credebant, religionis, flagrantiori zelo, taciti poterant. Ergo per hos instigatus Patriarcha, aggredi non dubitavit, spretis rescissisque conventionibus, utcumque assensu Imperatoris roboratis, Latinos Monachos inde pellere, & sacram Ædem more ornatam italo, in qua ritu proprio sacris operarentur, profanare. Id enimvero attentari, Freriis peracerbum nec tolerandum videbatur. allegabantque contra contentiosissime: haud fas esse, Sacrum Monasterium publica auctoritate constitutum, & in sibi peculiarium legum ac ceremoniarum possessione aliquanti jam temporis permisso C usu confirmatum, in quo Altare stet erectum sacrificiis fungendis, in quo a rite consecratis viris Deo laudes Ecclesiastico more cantentur, in quo denique corpora Christianorum defunctorum deposita in sepulturam sint, resecrari rursus, mutarique in vulgare diversorium. atque hæc quæ a nemine possent fieri, minime ajebant convenire ab iis attentari qui studium ferventius erga res Divini cultus profiterentur. pag. 374. Talia illi quamlibet constanter obtendentes, nihil agebant; utique apud hominem, qualis erat Patriarcha, irrevocabiliter, quo intendisset ruere solitum. Ergo is præjudicatis suis indulgens affectibus, & persuasus zelo illo quo ferebatur exactæ religionis, debere se omnino qualemcumque aliam, maxime autem Latinam, a libero exercitio, in loco præsertim tam publico Metropo- D lis sui Patriarchatus, prohibere; urgebat nihilo remissius, quod cœperat, & opem Imperatoris ad perrumpenda quæ amoliri per se ipse nequiret, obstacula implorabat. Pendebat Andronicus ex ejus nutu, nec suo Patriarchæ pro viro eximiæ sanctitatis gratiæque apud Deum maximæ a se dudum culto, negare quidquam aut contra hiscere ulla in re poterat. Itaque amotionem inde Freriorum quam is cupiebat, ipse auctoritate mandavit sua: eam in executione invidiosa moderationem adhibens, ut loci quidem ac soli proprietatem Latinis eripiendi, homini Latino condonaret

Ameralæ; Freriis autem expensas quas in emptionem & ornatum loci fecerant, refundere se paratum profiteretur: quod quidem ipsi recusarunt: nulla se adduci conditione posse præ se ferentes ad cessionem Templi proprii, quo ad extremum defendendo, vitam etiam non dubitarent impendere. Ac videbant illi quidem facile, haud suarum esse virium mandatis Imperatoris obniti. confidebant tamen ex ea quam celebrari audierant Andronici erga res sacras reverentia, nequaquam illum eo usque ruiturum, ut manu rapi ac dispergi juberet sacram Templi Christiani supellectilem. Quare ipsi recusantes, prout jubebantur, res suas alio transferre, sibi spondebant neminem alium ipsis eas invitis loco moturum: Augusto id scilicet præscribere non ausuro. tamque secure indormiebant tali fiduciæ, vasis sacris ac vestibus palam in propatulo relictis assidentes, ut nihil minus quam vim ab Imperatoriis ministris formidare viderentur. Interim qui semel Andronicum ad id negotium capessendum impulerant, non desistentes eidem, ut cœptum absolveret, instare, eo denique perpulerunt Principem, clare jam videntem, numquam latinos Monachos voluntarie cessuros, nec perfici rem citra vim posse, ut Pisanorum Exarcho, ædes incolenti vicinas Latinorum monasterio, mandatum dederit, assumptos e Templo & ipso propinquo Sancti Petri Apostoli Sacerdotes Græcos in Templum Latinorum inducendi: iisque loci præfecturam in perpetuam deinceps tradendi possessionem. Ipsum imperans in censum exactum referre, sub testimonio fide dignorum hominum, tam ea quæ inveniret in Templo Latinorum, quam quæ inde alio transferret, diligenter cavendo, ne quisquam eorum re ulla sua fraudaretur: curare quoque præterea, ut sacram omnem supellectilem in Freriorum Monasterio inventam, & nu-

Edit. Rom. pag. 375. merato acceptam Græci Sacerdotes reverenter deportatam deponerent in memorato Principis Apostolorum Templo. Ut autem hæc facta sunt, & executioni plene mandata Sacrorum vasorum, librorum, vestium, aliarumque id genus translatio rerum, quæ Latinis in usu fuerant, perculsi casu inopinato Frerii, nec quid agerent aliud habentes, totam iram in Exarchum Pisanum qui negotio præfuerat effuderunt. Hunc igitur acerbe conquerentes accusarunt apud Genuenses habitantes in Peræa, orantes ut in contemptorem communis Religionis Sacrilegum pro meritis vindicaret. Existimavit Magistratus Genuensium æquam a se rem peti: præclarumque sibi fore facinus ultionem de Pisano gravem sumere. Submisit igitur Sicarios qui clam circumventum plagis atrocibus cædendo proxime necem adducerent. Non enim certis de causis plane interfici volebat, sed gladio citra mortem vulneribus exarari luculentis. Fecerunt emissarii quod jussi fuerant, & irruentes ex insidiis in nihil minus opinantem Exarchum Pisanorum, tot eum cruentatum ensium ictibus reliquerunt, ut miser a suis e carnificinæ loco cum modica spe vitæ, manibus Domum referretur. Hoc, ut erat, in sui contumeliam intolerabilem factum interpretatus Imperator, continuo Prætorem Galatensium in Comitatu ad res ipsorum curandas versari solitum, apparere deinceps coram se vetuit: ipsisque ad dies aliquot præcepit obserari portas urbis, nec in eam ulli eorum aditum permitti. Hæc sic Augustus egit, sensum quidem injuriæ significans, ejus tamen ultionem nondum exequens; cujus cognitionem reservandam integram putavit novis Magistratibus Galatensium. Nam Respublica illorum concilio quodam publico lectorum e Gente Procerum gubernabatur, cujus erat regimini certum temporis spatium præscriptum. hoc exacto aliud *Communium* (sic enim id Collegium res Gentis administrantium vocabatur) priori succedebat. Cum igitur audisset Imperator instare istius mutationis diem, & mox novos delegatos, abrogato veteribus Imperio, habenas rerum sumpturos in manus, apud hos, ubi Magistratum inivissent, expostulare de Pisani Exarchi oppressione decreverat. Talia porro Mpyrigerius, in ea quam retuli ad Genuenses peregre adventantes oratione cupide ut ansam opportunam arripuerat: alien andis ab obsequio Imperatoris illorum animis, atroque iis inferendum in ipsum odium. Nempe aut nesciebat, aut sciens dissimulabat, placatum ultro jam antea Genuensibus Imperatorem, prolixa perperam actorum impertitis venia, etiam renovandi fœderis instaurandæque societatis, probatas acceptasque ipsis conditiones obtulisse. Id ille strenue præoccupaverat facere, nunciato ipsi adventu sæpius memoratarum e Genua Triremium; & inde orto metu provido imminentium Urbi malorum, si eæ, junctis præsertim cum Classe Catelanica viribus, aperto bello Romanos adorirenter. Itaque navis quam diximus ad explorandum missa, simul appulit Galatam, & missos ad cognoscendum rerum statum exposuit in littus: confestim ii edocti a Moderatoribus Reipublicæ de optima in Gentem ipsorum Imperatoris voluntate: negarunt deliberandum esse amplius, cum ipso-ne an cum ejus Hostibus Amogabaris arma conjungerent. Pro Urbe, quæ ipsis communis cum Romanis quasi Patria esset, sine ulla cunctatione pugnandum esse adversus illius oppugnatores. Hoc nuncio ad Classem operientem foris in salo per celeriter reversam allato Triremim, subito ex ea delegati quidam ad Imperatorem profecti nocte ipsa intempesta, prælucentibus facibus, admissi ab eo perbenigne sunt. eo colloquio constitutum est, Classem Amogabaricam & Catelanicam, nisi ultro eligeret

A τῶν καλῶν ἡγησάμενος, ἐκπέμπει κρύφα τοὺς ἐκεῖνον ἐγγὺς θανάτου ποιήσοντας. κτανεῖν γὰρ οὐκ ἐδικαίουν. Ἀλλὰ σπάθαις σίζειν ἐσχάτως. ἐνεδρεύσαντες τοίνυν ἐξεπλήρουν τὰ τοῦ βουλεύματος, καὶ πολλαῖς τὸν ἄνθρωπον ἐπεισπεσόντες ἐκ τοῦ αἰφνιδὸν, ᾐκίσαντο, ὡς φοράδην οἴκοι μόλις πιστευόμενον ζῆν ἀπαχθῆναι. Τοῦτο Βασιλεὺς εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρων, ἀπὸ προσώπου τ' ἐποίει τῶν Γεννουϊτῶν ἄρχοντα. καίσφιν ἐφ' ἡμέραις ἐπιζυγοῦσθαι, τὰς τῆς πόλεως πύλας προσέταττεν, ἀραρπῶν τὸ πραχθὲν εἰς κρίσιν τοῦ Κομουνίου, μέλλοντος ἑτέρου κατὰ πύστιν ὅσον οὐκ ἤδη τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθαι.

B Ταῦτα Μπυριγέριος τότε, ὃς λαβὴν προὔτεινε σκανδάλου, καὶ ἀλλοτριοῦν τοῦ Βασιλέως τὰς ἐκείνων γνώμας ἐπείρα, μὴ εἰδὼς, ἢ καὶ ἑκὼν παραλείπων, ὡς Βασιλεὺς φθάσας σφίσιν ἐξευμενίζετο. καὶ ξυμμάχους προσελάμβανεν, ἀγγελθέντων τῶν αὐτοῖς πραττομένων. ὡς ἀωρὶ τῶν νυκτῶν ἡ ναῦς ἐπέστη, καὶ ἤδη Γεννουΐταις ἡ τῶν νηῶν ἠγγέλλετο ἄφιξις, προσέτι δὲ καὶ τὸ ποιητέον ἐζητεῖτο, ὡς εὐθὺς ὑποστρεψάντων καὶ κομισάντων τὰς ἀγγελίας, εὐθὺς ἐκεῖνοι παρὰ Βασιλέα ὑπὸ λαμπτῆρσιν ἀφιγμένοι, τὰς ἐκεῖθεν ἐκχωρήσεις ἐλάμβανον. Ὡς εἰ μὲν ὑποκλιθεῖεν ἀντιμαχοῦσιν, εἰ

C δ' ἀνθίσταιντο εὐθὺς πολεμεῖν. καὶ πλήθους συχνοῦ πρωΐας Ῥωμαϊκοῦ, τοῦ μὲν κατὰ τὰς Ἀκτὰς. στησομένου πρὸς ἄμυναν, τοῦ δ' Ἁλιάσι διαποντίου γενησομένου· Οὐ δὲ γὰρ ἀπέβλεψεν, ὡς αὐτὸς μὲν οὐ ποιήσων. πρὸς ἐκείνους δὲ τὸ πᾶν πράξοντας, σφίσι μὲν οὖν τὸ δέος ἦν ἐν χερσὶ, καὶ ὑπέστρεφον.

cedere, acceptisque pacis legibus abire, primo mane junctis viribus Romanorum, & Genuensium oppugnandam. Promisit Imperator cum prima luce apparituras Romanas Copias, partim dispositas per oram Maris, ad jaculandum inde in Catelanos, partim e ripa evectas piscatoriis navibus, ut prælio navali pro virili rem gererent. Nolle quippe se dixit suos otiosos sedere spectatores certaminis sociorum, sed partem ipsos laboris, ac periculi, ut consentaneum erat, pro aris focisque certando capessere. Ab his conventis digredientes ab Augusto legati Genuenses per nocturnas adhuc tenebras, cum funali quisque in manu, regressi ad suos sunt.

CAPUT XXIX.

Ut Amogabari & Catelani prælio victi sint.

Βασιλεὺς δὲ μυρίους ἐξῆλα μεθ' ὅπλων, πορθμὸς δ' οὗτος νηῶν ἐπληροῦτο διαπλωϊσομένων πρὸς Ῥήγιον. Οὔπω δὲ καλῶς ἐπέστησαν οἱ πεμφθέντες, κἀκείνοις ἐξ ἑωθινοῦ στεῤῥὰ συνίστατο μάχη. Τοῦτο μὲν καὶ διὰ τὴν ἐντεῦθεν δήλωσιν. Τοῦτο δὲ καὶ τρόπον ἀνάγκης. τοῦ γὰρ Μπυριγερίου ἀπογνόντος τὰ τῆς εἰρήνης, καὶ μεγάλα χρήματα τοῖς ναυάρχοις καθυπισχνουμένου εἰ ἀφεθεῖεν. καὶ ἤπω σφῶν μαλακιζομένων, οἱ ἐπιβάται ζηλοτυπήσαντες, εἰ μὴ κερδαίνοιεν καὶ αὐτοί, ἀδεῶς πρωΐας ἄρχουσι μάχης. Καὶ πρῶτον μὲν ἀκροβολισμοῖς Ἀμογαβάρους παρακινοῦσιν. Ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ἀνάγκην τοῦ μάχεσθαι καταστήσαντες, κυκλοῦσι τούτους. καὶ πίπτουσι μὲν οὐκ ὀλίγοι ἐξ ἑκατέρων, καὶ τραυματίαι γίνονται πλείους. Ἀλλ' ὑπερτεροῦσι Γεννουῖται, καὶ κατὰ κράτος αἱροῦσι τὰς ναῦς, μιᾶς ἀποδράσης καὶ μόνης. Ὁ γὰρ Μπυριγέριος ὡς ἅπαξ τῷ τῶν νηῶν ἡγεμόνι προσῆλθεν, ἐπειδὴ ἄπρακτά οἱ ἦσαν τὰ προβαλλόμενα, τὸ ἴδιον αἷμα ἐκείνῳ προσανετίθει, καὶ εἰσδὺς τὰ τῶν καταστρωμάτων κατώτατα, ἐκείνων ἄνωθεν πολεμούντων, αὐτὸς ἀπόλεμος τὸ παράπαν ἔμενε. τῆς δ' αὖ ἡμέρας, ἥ τις ἦν τριακοστὴ πρώτη Πυαντιῶνος, σταθηρᾶς ἱσταμένης μεσημβρίας, ἦν ὁρᾶν τὸν πορθμὸν ἀναπλεύσας τὰς τριήρεις ὑπὸ κώπαις καὶ συριγμοῖς. Πλὴν τὰς μὲν μετ' εὐκόσμου στόλου καὶ μειζόνων φρονηματισμῶν, ἐπιῤῥοιζούντων καὶ τῶν συμβόλων ἐκείνων πρὸς ἄνεμον. τὰς δ' ἡττηθείσας, ἀκόσμους, καὶ ἀσυμβόλους. ὑποσαλευούσας μὲν τῷ ῥοθίῳ, ὑπὸ κώπαις μετρίαις· Τρόπον δ' ἐφολκίων ἐξημμένας τῶν προθεουσῶν προτόνοις μηκίστοις, καὶ φερομένας, ἵν' ἂν ἐκεῖναι καὶ ἄγοιεν. Ὡς γοῦν τὴν ἀκρόπολιν ἔκαμψεν, ὁδὸν μὲν ἐκείνην τὴν πρὸς τοὺς οἰκίους ἀπείπαντο. Ἄνω δέ που τὰ μέσα τοῦ ἁγίου Φωκᾶ καὶ ἐπίταδε ναυλοχησάμενοι, ἀπεπαύοντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νῆας μὲν ἐκείνας τὰς ἡττηθείσας, οὕτως ὡς εἶχον αὐτάνδρους πρὸς οἰκείους κατάγουσι, καὶ ἐν τηρήσει ποιοῦνται παντοίᾳ, αὐτοὶ δὲ τῷ Βασιλεῖ προσκληθέντες, τὰ εἰκότα φιλοφρονοῦνται. Καὶ τοῖς μὲν ναυάρχοις τὰ τῶν ἀναβολῶν ὡς εἶχον πρὸς Βασιλέως φιλοτιμότερον μετημφίασο· Τοῖς δέ γε πλήθεσι, τὰ εἰς δαιτὸς φιλοτιμίαν ἐδίδοντο. αὐτοὶ δ' ἐφ' ἡμέραις προσμείναντες. Μή τε τι τῶν σωμάτων, μή τε τι τῶν πραγμάτων δόντες, χρημάτων ἀποδόσθαι ἠβούλοντο. ἀλλὰ καὶ

A Eduxit autem Imperator decem armatorum millia, quos quæ ferebant naves Rhegium euntes tanto erant numero, ut totum hoc maris spatium quo Urbs a Rhegio dirimitur, iis expleri, videretur. Ex parte porro Genuensium, vix dum plene reversis quos ab iis ad Augustum missos diximus, a primo diluculo acer est impetus in Amogabaros factus. Causa properandi fuit, præter allatas a Legatis conventiones cum Imperatore initas; etiam nova necessitas inde orta, quod per noctem Mpyrigerium compererant, desperata cum Ductoribus classis Genuensis pace, tentasse alienare Classiarios ab ipsis. Circumvectum enim Triremes, Navarchos singularum magnæ pecuniæ pollicitationibus delinire studuisse, ut pugna temperarent, navesque alio flecterent. Neque hoc frustra fecisse: B emollire quippe quosdam cœperat. Movit ea res cognita Vectores æmulatione lucri, indignantes videlicet, solis Navarchis certam eamque amplam mercedem constitutam; se prædæ omnis, si prælio abstineretur, expertibus. Quare occupant illucescente vix aurora pugnam invadere. Ac primum jaculationibus Amogabaros excitant. deinde cunctantes tamen, spe videlicet promissæ a Navarchis remissionis, circum amplexi ne elaberentur; naves ipsorum, triremium ambitu suarum, in necessitatem ineluctabilem pugnandi conjiciunt. Cadunt non pauci utrinque, plures autem vulnerantur. Sed Genuenses superant, cunctis hostium, præter unam, quæ effugit, solam, vi potiti navibus. Inter causas cur sint tam facile Amogabari subacti, non postrema forte fue- C rit Mpyrigerii Ducis ipsorum ignavia. Is haud procedere quos instruxerat dolos sentiens, & desperata summa rerum, propriæ saltem consulere saluti studens, adito summo Præfecto Genuensis Classis, ipsi deditionem sui, vitam pactus, fecit. admissusque ab illo, altissimeque sub tabulato navis absconditus, dum in ea superne a discurrentibus per foros militibus pugnabatur, otiose ipse delituit, discriminis plane totius expers. Ejus igitur meridie diei, quæ prima & tricesima Mensis Maii numerabatur, spectaculum Urbi lætum fuit, videre longa serie præter oram maris evectas nostram, victrices pariter Genuensium, & victas captivasque Amogabarorum naves; illas festo insignes ornatu, vexillis speciose volitantibus, non sine sibilo illa leniter impellentis auræ, consonoque remorum plausu; has deformes D luctu, spoliatas insignibus, claudicanti ægre remigio provectas, temereque fluctu impulsas huc illucque: ac vice remulci præcedentibus victricibus annexas, rudentibus prælongis, sicque pertractas quo illæ cumque ducerent. ut autem cuneum Acropoleos flexerunt, rectam illinc tenere ad suos Galatenses recusarunt viam; sed supra evecti circa medium Oræ, sancto Phocæ prætentæ, citraque appulsæ littori, acquieverunt. Postridie Naves quidem illas bello captas cum vectoribus earum ad suos perducunt, & idoneis eas custodiis sepiunt. ipsi vero victo-

Edit. Rom. pag. 376.

Edit. Rom. pag. 377. res accitu Imperatoris ad eum profecti, quibus par erat significationibus honoris & benevolentiæ sunt excepti. Ac Navarchi quidem conspicui fulgebant missis ad quemque illorum ab Imperatore speciosissimis induti vestibus: Vulgo autem Classiariorum jussu ejusdem large in epulas cibaria vinaque præbebantur. In his remissionibus cum dies aliquot transegissent, non tamen emolliri tanta humanitate potuerunt, ut Imperatori quidquam de fructu victoriæ tribuerent, nec partem ullam prædæ ac spoliorum, nec vel ex captivis unum ei donantes. offerebant cuncta illa venalia, non parvo singulis pretio taxato: gratis nihil largituros se profitebantur. Hinc invitante ipsos Imperatore, ut sub pacto mercedis ire militatum adversus Catelanos Callipolim obtinentes vellent; primum de summa pecuniæ ipsis ab Augusto hoc nomine pendendæ, altercatum est: interimque dissensione circa id inter Classis Duces orta, instinctu, opinor, inquilinorum Galatæ Genuensium, qui quodam jam antea, ut dixi, fœdere præoccupati a Catelanis erant: omnes sublatis repente anchoris cursum Lazos versus intenderunt, assumpto secum, cum præcipuis Amogabarogerant, remissa. Restabat inde Imperatori solicitudo pellendorum Callipoli Hostium: quod qua vi quibusve copiis continuo aggrederetur, haud in expedito erat. Intendebat curam, quod auxilia Callipolim tenentibus adventare ferebantur. Audiebatur quinetiam cogitare ipsos de advocandis in subsidium ex opposita Continente Persis. Exercitum quoque navalem cui frater Nothus Theuderichi præerat, mox rursus in nostro mari apparriturum, jactabat fama.

A ὑπὸ μισθοῖς μὲν συνεφώνουν ἐπὶ τοὺς κατὰ τὴν Καλλίου στρατεύειν. Τέλος δ᾽ ὡς ἐδόκουν γνωσιμαχήσαντες διὰ τοὺς ἐκεῖ Γεννουΐτας οἶμαι, ἐξ αὐτῆς, συμπαραλαβόντες καὶ Μπυριγέριον, συνάμα τοῖς πρωτίστοις αὐτῶν, πρὸς τὴν τῶν Λαζῶν ἀνέπλεον χώραν, μίαν μόνην τῶν τριήρεων πρὸς τὰ αὐτῶν ἤθη εἰς δήλωσιν ἀπολύσαντες. Βασιλεῖ δ᾽ ἐντεῦθεν φροντὶς ἦν πῶς ἂν μετέλθοι τοὺς κατὰ Καλλίου, ἐπείπερ καὶ βοήθεια μὲν ἐκείνοις ἠγγέλλετο παραγίνεσθαι. Ἠκούετο δὲ καὶ ὡς Πέρσας ἐκ τῆς Περαίας καλεῖν βούλοιντο. καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν νόθον δὲ τοῦ Θεοδερίχου αὐτάδελφον, προσδόκιμοι ἦσαν καὶ αὖθις φαίνεσθαι. οὐ μὴν δέ.

CAPUT XXX.

Ut successu infelici Romani pugnaverint.

CÆterum Junior Augustus Michael, haud & ipse tali articulo cessabat rerum, aut negligebat bellum Catelanicum. Sed motis ab Adrianopoli strenue castris, progressus usque Pamphylum, inde Magnum Hetæriarcham Ducam, & Magnum Tzauzium Umpertopulum, tertio insuper his addito Bospila, satis, ad rem bene gerendam & numero & apparatu instructos misit adversus Amogabaros Callipolim occupantes. Hi tres imperatorii Duces castris a Branchialio aliquantum ulterius promotis, parati ad acie decertandum stabant, sicubi Hostis apparens pugnæ copiam daret. Porro Amogabari primum studuerant liberare se periculo quod a Callipolitanis genere Romanis, forte a tergo insurrecturis, dum ipsi contra exterius oppugnantes arcem defenderent, timeri jure poterat. Id illi sibi videbantur assecuti, nullo prorsus Romanorum intra Callipolim relinquendo. cunctos enim in sua quemque navicula, superimposita ibidem singulorum re domestica, & pretiosa
pag. 378. præsertim supellectili, salo imposuerunt intra portum, acri jugiter invigilante custodia illi miserandæ plane multitudini, cujus & corpora & opes, præda Dominis crudelibus certa, servabatur. Ab hac jam parte securi, liberos animos ad belli prudenter administrandi rationem indagandam converterunt, tali fraude composita. Extruserunt in agrum quasi temere magnam vim incustoditam pecoris: prope collocato in insidiis peditatu equitatuque suorum fortissimorum militum, optime ad prælium instructis: Oblatus aciei Romanæ conspectus errantis sine apparente præsidio armenti, solvit ordines cupidine lucrandi, traxitque plerosque ad abigendam sibi facilem, ut putabant, & paratam prædam. at in eos sic inordinate discursantes, impetum ex improviso, consurgentes e latebris faciunt Latini equites, duobus hinc inde optime armatis italico arcu stipati, adjutique peditibus; ipsi cataphracti, cum peltis, & tragulis, genere illic telorum usitato, quæ

B ΑΛλὰ οὐδ᾽ ὁ νέος ἄναξ Μιχαὴλ ἠμέλει. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀφεὶς τὴν Ἀδριανοῦ, καὶ πρὸς τῷ Παμφύλῳ γενόμενος, τοὺς ἀμφὶ τὸν μέγαν Ἑταιρειάρχην τὸν Δούκαν, καὶ τὸν μέγαν Τζαούσιον τὸν Οὐμπερτόπουλον, καὶ τρίτον τὸν Βοσπίλαν, ἱκανοὺς εἰς πολέμου ἐξάρτυσιν, ἐπὶ τοὺς κατὰ τὴν Καλλίου Ἀμογαβάρους ἐκπέμπει. οἳ δὴ καὶ ἀπὸ Βραγχιαλίου, ἐστρατοπεδευμένοι, ἕτοιμοι προσβαλεῖν ἦσαν, ἢν που φανεῖεν. Οἱ δὲ τῶν ἐντὸς ἀπαλλαγέντες φόβων· Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοὺς περιόντας τῶν σκυλευθέντων ἐντὸς τοῦ φρουρίου εἴων. Ἀλλ᾽ ἐν τοῖς κατ᾽ αὐτοὺς Καράβοις ἐλεεινὰ φορτία συνάμα τῷ σφετέρῳ
C νησάμενοι πλούτῳ, ἀφυλάκτως εἶχον. τὴν μάχην αὐτόθεν σοφίζονται. Καὶ πλείστην λείαν ἐξελάσαντες ζώων, ὡς ἂν μηδὲν ὑποπτευόμενοι τῶν κακῶν, ἄνετον εἴων. τὸ δ᾽ ἦν ἀπάτη. καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ ἱππεῖς τε καὶ πεζοὶ, ἀγαθοὶ τὴν τῶν ὅπλων ἕξιν, καὶ ὡς ἰδεῖν ἀπρόσμαχοι ἐνεδρεύουσι. Τότε γοῦν τὸ μὲν καθαρὸν τῶν Ῥωμαϊκῶν συνταξέων ἐν ὅπλοις ἦσαν, καὶ τὸν πόλεμον προσεδόκων. Οἱ δὲ πλεῖστοι περὶ τὴν φανεῖσαν λιχνευσάμενοι λείαν, ἐξέθεον ἀσυντάκτως. καὶ εὐθὺς οἱ ἐνεδρεύοντες ἀσυντάκτως ἐς ὅτι μάλιστα καὶ πεφυλαγμένως ἀφώρμων. Παρ᾽ ἑκάτερα γὰρ ἑνὸς ἵπ-
D που δύο πεζοὶ ἐδοχμίαζον, Ἰταλικοῖς τόξοις καθωπλισμένοι. Αὐτοὶ δὲ μετὰ πελτῶν καὶ παλτῶν ἐπιχωρίων δοράτων, ἃ δὴ τὸ παλαιὸν Ἄγγωνες ἐκαλοῦντο, τὸν πόλεμον ἀπεθάρρουν· οἳ δὴ συστάντες, μάχην ἔστησαν κραταιάν. Καὶ πίπτουσι μὲν ἑκατέρωθεν. Τέως δ᾽ ἐπὶ τοῦ προτερήματος γίνονται Κατελάνοι, καὶ μέχρι

καὶ

καὶ Μονοκαστάνου τόπον κατατρέχουσι καὶ φονεύουσιν. ἡ δὲ πίστις ἐπὶ διακοσίοις ἴσα τὸν φόνον, πληγέντων καὶ αὐτῶν ἡγεμόνων. Τότε Βασιλεὺς ἐκ βασιλικῶν ἔξωθεν μηνυμάτων μαθὼν τὸ συμβὰν, ἤλγησέ τε σφόδρα, καὶ ἐν μεταγνώσει ἦν, τοῦ μὴ παντάπασιν μετελθεῖν Γεννουΐτας ἐκείνους, καὶ μισθώμασιν οἷς ἀπῄτουν ἐξικανωσάμενον συμμαχεῖν πείθειν ἐπ' Ἀμογαβάρους, ὡς εἶχον εὐθὺς ὁρμήσαντες. ἀλλ' ὅμως περὶ τὰς δόσεις φειδώ τινα καὶ ὑπερημερίαν ἐνδειξάμενος, νῦν ἐπὶ τοῖς ξυμβᾶσιν ἀλγεῖν. ἐκεῖνοι γὰρ ἐν ἓξ χιλιάσιν ἴσων χρυσίου τὸ μίσθωμα ἀπελθεῖν συνόλως, καὶ μαχέσασθαι τὴν ταχίστην, τῶν περὶ τοῦ Μπυριγέριον ἤδη ἑαλωκότων. Βασιλεὺς δὲ πέμπων, τῷ μέτρῳ μόνῳ ἐπίστευε, συμπληροῦν τὸ τῶν ἀπαιτουμένων ποσόν. ὡς δὲ στήσαντες ἐκεῖνοι ζυγοῖς τὸ διδόμενον ἐδοκίμαζον, καὶ πολὺ τὸ ἔλλειμμα ἦν, ἐξωργίζοντο, καὶ ἄλλως ἐν μεταμέλῳ πως ὄντες, καὶ ἀντεπέστελλον τοὺς μισθούς. Πάτροκλος δ' ἦν τὰ ἐλλείμματα πρόφασις. ὡς γὰρ καὶ ταῦτα Βασιλεὺς ἐπλήρου, καὶ πέμπων ἐξώτρυνεν, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ λόγου τῶν βουλευμάτων κρουσάμενοι, ἰδίας προὔτεινον ἐμπορίας, καὶ πρὸς αὐταῖς ἦσαν εὐθέως, καὶ ἀπηλλάττοντο τὴν ταχίστην. ὁ δὲ Βασιλεὺς τοιαῦτα μαθὼν, τοῖς ἰδίοις παρέβαλε τὰ μισθώματα, καὶ τριήρεις ἐξηρτύετο, ἀναπαλαίειν τὴν ἧτταν αἱρούμενος. οὐ γὰρ ἰσχὺς ἐπιλελείπει τῇ Βασιλείᾳ, ἀλλὰ τὸ τῆς ἀρχῆς τέλειον ἦν, κἂν ἠσθένουν τὰ ὄργανα. καὶ ἀτελεῖς αἱ λόγον ἔχουσαι σώματος στρατιωτικαὶ δυνάμεις, τῆς Βασιλείας λόγον ἐχούσης ψυχῆς τῆς ἐπεισπεσούσης αὐταῖς ἐνδείας ἐφαίνοντο, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ παρεφέροντο. κἂν μικρᾶς κινήσεως εἶχον σφαδάζειν, κατὰ λόγον νεογνῶν ζώων, ἃ δὴ τελείας οὔσης τῆς ἐν αὐτοῖς ψυχῆς, ἀτελῆ τὰ ὄργανα φέροντα. τὴν μὲν κίνησιν πάντως ἐνδεικνῦσι, καὶ τὴν τοῦ κινοῦντος ἐνέργειαν παριστάνουσι. τὰ δὲ εἰκαίως καὶ ὡς ἔχουσι φέρονται, καὶ παραβολώτερον ἄττουσι, καὶ ταῦτά εἰσι τὰ λεγόμενα παίγνια, ψυχῆς τελείας ἐνέργεια ἐν ἀτελείοις τοῖς σκεύεσι.

A veteri nomine *Angones* dicebantur. Hos compoſite circumſpecteque undique irruetes, exceperunt paribus animis raptim coeuntes noſtri. acre inde committitur prælium, cadentibus utrinque multis; ſed victoria Catelanorum fuit: qui noſtros cædendo mactandoque inſecuti uſque ad Monocaſtanum (id loci nomen) ſunt. fama vulgaris, numerum occiſorum e noſtris ad ducentos redigit. Inter vulneratos, Duces fuerunt ipſi. Tunc Andronicus citis a Michaele filio de re tota edoctus nunciis, ſero doluit quod non omnia quæ vellent large pollicitus Genuenſibus, illos omnino ad bellum contra Callipolim ſuſcipiendum perpuliſſet. Intervenerat enim quædam ejus in licitatione petitæ ab his mercedis parſimonia: qua ſublata, ſi quanta popoſcerant pro illa militari opera ſtipendia prompte ac liberaliter donaſſet, B capeſſituros eos ſtatim fuiſſe apparebat arduam iſtam pellendorum Callipoli Amogabarorum Provinciam. Nunc avare ſupputando, quodque ipſum offerebat non continuo expedite numeratum repræſentando, voluntatem ipſis ejus aggrediendæ rei dempſerat; quam ſi tentaſſent, haud eſſet iſta, de qua nunc mœreret, clades ſecuta Romanorum. Petierant Genuenſes expeditionis Callipolitanæ ſine mora ulla ſubito poſt debellatam, & captam Mpyrigerii claſſem adoriendæ prætium ſex millia nummorum. Imperator pecuniæ ad eam ſolutionem ſignatæ parcens, aurum infectum loco monetæ ad ipſos miſerat, cura ſuis data, ut explorato per ſtateram æſtimatoque pondere, ſummam ipſis iſtam conficerent. id lentum penſitandi ac ſupputandi dum negotium C altercantiunculis trahitur: dumque illi queruntur tali commutatione monetæ in maſſam, haud levi intertrimento contrahi ſibi fructum pecuniæ promiſſæ, otium ſcilicet alia cogitandi habuere; ac ſuggerentibus contraria, fautoribus Catelanorum, ut faciliores perſuaſu eſſent, indignatiuncula effecit ipſa illa qua movebantur e diminutione ſperati præmii. Pœnitentes igitur oſtenſæ voluntatis, portatum ad ſe mercedis nomine aurum Imperatori remiſerunt. Prætextus autem merus fuit iſta quam cauſabantur ex mutatione monetæ in maſſam, emergens in damnum eorum jactura. Nam iſtud quidquid foret detrimenti compenſaturum ſe aliunde Auguſtus recepit. miſitque adeo qui ſupplementum hoc repræſentarent, & negotium abſolverent, remoris D omnibus abruptis. at, ut dixi, ſerum id fuit, illis jam alienatis, & in diverſa conſilia deflexis. Ergo ſua obtendentes mercimonia, quorum rationes maturam ipſorum flagitarent profectionem ad Lazos, vacare nunc ſibi aliis attendere præciſe negarunt, confeſtimque ſolverunt. Quo Imperator comperto, in ſuos romani generis deſtinata Genuenſibus ſtipendia impendit, triremes comparans quarum ope damnum cladis acceptæ repararet. Non enim ſummæ Imperii vis ac robur deerat. Sed cum valeret vigeretque quaſi caput Reipublicæ, manus, & actionum tunc neceſſariarum inſtrumenta languebant. Infirmæ inquam militares Romanorum copiæ, quæ velut corpus faciebant, cui erat vice animæ poteſtas Imperantis Principis, nequidquam ipſa operans, & ſatagens, dum conatus illius omnes membrorum Reipublicæ præcipuorum debilitas & defectus reddebat irritos. Debilitas autem apparebat iſta, ubi commovere ſe inciperent. ſtatim enim ſicut animalcula ætatis teneræ, greſſum ante vires moliri audentia, concidebant. Atque ut in hiſce recens natis animantibus ex motu qualicumque illo imbecillo argumentum quidem certum ſumitur inditæ ipſis, & penitus inſidentis animæ, ſuis præditæ facultatibus, ſed quarum exercendarum inſtrumendis adhuc deſtituitur ob fluxam mollitiem nondum roboratorum incremento debito artuum: ita intelligebamus nos ſane, ex motu actuque in varia micantis exorſa Principis, ſubeſſe utique ſpiritum Imperio: cæterum executione recte præſcriptorum, vitio invalide obſequentium corrupta Miniſtrorum, Res ſumma nihilominus in præcipiti pendebat; nihil efficacis remedii malis adhibente publicis illa infirma quaſi palpitatione enervium Reipublicæ membrorum, quæ illo titubante lapſabunde motu greſſum molientia, ſingulis quaſi offenſabant paſſibus, nihilque niſi riſum Hoſtibus movebant; quippe curſitationum aut affectationum ſerio agendi tentatarum a parvulis ſimilia earum quas, *Pægnia*, dicimus, hoc eſt, *ludicra puerilia*; ſpectacula ſui ludibrio viſum oblectantia, dum incepta vana exhibent, necquidquam ſatagentis operari Animæ perfectæ in organis imperfectis.

Edit. Rom. pag. 379.

CAPUT XXXI.

Concio Imperatoris de Populi se se inordinate commoventis immodestia: deque fide in Principes novo Civium jurejurando firmata.

A Nte omnia conspicatus Imperator excitatum in effrænes ausus impetum Populi, sic tum comparati, ut quisquis in pravum Auctor impelleret, additurus eo se se haud reluctanter videretur, prævertendis novitatibus opportunum judicavit militares copias in Urbem inducere. Sed & præter istud quasi frænum plebejæ inditum contumaciæ, Kalendis ipsis Junii, quæ postera illuxit dies a debellatis per Genuenses Amogabaris, Primis convocatis Civium longam explicuit orationem, Acta cum Catelanis excusans sua; demonstransque, ultima se adactum necessitate, ob redactas in extremam infirmitatem Romanas copias, recte ac prudenter (utcumque bono consilio haud par exitus responderit) exteræ supplementa militiæ quæsivisse; mercede conducendis auxiliaribus primum Alanorum, deinde Italorum. Neque id se solum aut primum fecisse; cum & Joannes Ducas Gulielmum quemdam ex Exteris assumptum Romanæ Aulæ Dignitatibus ornaverit; & recentiori memoria Pater suus Michael Icarium, Magni Ducis splendido titulo cohonestaverit. Sane nulla in parte cessatum a se; nec quidquam umquam prætermissum quo sustineri posse labantem Rempublicam, salutemque populi constitui, spes qualiscumque suaderet. Unde non imputari ejus negligentiæ debere ruinas quæ cernerentur rerum: sed iræ primum Divinæ peccata nostra ulciscenti; postea ignaviæ incuriæque Præfectorum negotiis, per quas satis constaret pleraque materiam publico luctui præbentia, fuisse accepta detrimenta. His ubi similia multa subtexuit, tandem eo collegit summam orationis, ut magnopere cunctis præciperet, æstu animorum compresso, quiescere: attendereque suis quemque Domesticis rebus, nec temere se in curam publici regiminis ingerere. Tantum pro virili sic vivere curarent, ut commutatione morum in melius, dignos se prosperiori fortuna, judicio moderantis humana Numinis, redderent; sibi autem, & quibus ad id ministris uti vellet, arbitrium publicæ Rei gubernandæ permitterent integrum, nihil curiose sciscitando super consiliis actorum, aut circa successus in futurum incertos inani divinatione conflictando. Neque in ista se quisque viritim continere modestia satis haberent; verum & si quos initium tumultuandi facere cernerent, contra statim insurgendo cohibere conarentur, in eo promptos adjutores habituri quos ad hoc ipsum introduxisset in Urbem milites. Horum ope fides ipsorum roborata magnam, si quantum par erat anniteretur, a Civitate calamitatem averteret, seditionem, qua multos, diversis temporibus in malorum extrema devenisse Populos, partim ipsi meminissent, partim indicio Annalium e memoria veteri possent repetere. Sic sane haberent; nullam quantumvis cruenti & internecini exteri belli tantam esse perniciem quæ damnis & exitiis civilium certaminum comparata, non reperiatur tolerabilior ac levior. Numquam enim seditiosis conflictibus, aut saluti hominum consulitur, aut tutelæ domuum, ac rerum; sed contra per eos pacis & consensionis civilis, quæ sunt prima fundamenta bonorum

Edit. Rom. pag. 380.

A Τῷ τοι καὶ πρῶτον πέως ὁρμὴν ἰδὼν ἀπαντῆσαι λαοῦ εἰς νεωτερισμοὺς ἐξηγερμένην, ἥν τις καὶ ἀμηγέπη παρακινοίη, εἰσάγει μὲν καὶ στρατιωτικὸν, εἰς τινα δῆθεν ἀνασολήν. ὅμως δὲ καὶ Μαιμακτηριῶνος πρώτῃ, τὸ πρωτεῦον τῆς πολιτείας συναθροικώς. μακρὰν κατέτεινε δημηγορίαν τὰ περὶ τῶν Κατελάνων ἀπολογούμενος. καὶ ὡς ἐξησθενηκυιῶν τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων, ξένους ἀνακαλεῖσθαι ἀναγκασθείη. τοῦτο μὲν, Ἀλανούς. τοῦτο δὲ Ἰταλούς. καὶ ὡς δὲ μόνος καὶ πρῶτος τῶν ξένων δέξαιτό τινα καὶ τιμήσειεν. ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Δούκας Γουλίελμόν τινα προσλαβόμενος, B ἐπ' ἀξίαις ἴσα Ῥωμαϊκαῖς. καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸν Ἰκάριον τῷ μεγαλοδουκικῷ τετίμηκεν ἀξιώματι. καὶ ὡς οὐδ' αὐτὸς ἀνίησι σπεύδων ἐπὶ τῷ σῶς εἶναι Ῥωμαίους. εἰ καὶ θεῖον μήνυμα τὰς ἡμῶν, φησιν, ἁμαρτίας μετέρχεται. καὶ ὡς ἡγεμόνων τὰ πλεῖστα κακότητι παραπόλωλε τὰ πολλὰ ἀμελούντων, καὶ πολλάττα συνυφάνας τοιαῦτα, τέλος ἐφ' ἡσυχίας μὲν αὐτοὺς διάγειν ἐπέταττε, καὶ τοῖς ἔργοις προσέχειν, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν. ἀξίους μόνον ἑαυτοὺς καθιστάντας, ἐφ' ὅσον δυνατόν. αὐτῷ δὲ καὶ τοῖς αὐτοῦ τὰ πράγματα ἐπιτρέποντας, κἂν που καὶ θορυβηθείη, τὴν ἀταξίαν ἀνείργοντας, καθ' C ἣν πολλοὶ δυσχερῶς, ὡς καὶ ἑαυτοὺς ἔχειν εἰδέναι, κατὰ διαφόρους καιροὺς ἀπηλλάχασιν. ὡς μεγίστου πολέμου τῆς στάσεως οὔσης τῆς ἐν ταῖς πόλεσι. καθ' ἣν οὐκ καὶ πραγμάτων, ἀλλ' εἰρήνης εἶναι καὶ ὁμονοίας ζημίαν, ᾗ τὰ πάντα συγχέονται. ὡς γὰρ τὸ ὑφ' ἑαυτοῖς ἐξαπατᾶσθαι πάντων χεῖρον διὰ τὸ καθυ . . . σμικρὸν ἀποστατεῖν. ἀλλ' ἀεὶ παρεῖναι τὸ ἐξαπατῶντα, καὶ πειθοῦς ἀνάγκαις δυσλαγωγεῖσθαι τὸν ἐξαπατώμενος. οὕτω καὶ τὸ ὑφ' ἑαυτοῖς πολεμεῖσθαι πόλιν, δεινότερον, ὡς ἐντὸς τῶν ὑπεκκαυμάτων ὄντων, εἰς βιαίας ἕτοιμα κακίας ἄναψιν. διὰ ταῦτα καὶ περὶ πλεί- D ονος ἐποιεῖτο τὸ τῆς πόλεως ἀστασίαστον, καὶ μᾶλλον ἐν τοιούτῳ καιρῷ, καθ' ὃν τῶν ἐκτὸς ἀνεγηγερμένων, ἐξ ἀναγκαίου καὶ τὸ ἐντὸς συγκραδαίνεσθαι. ὥστε καὶ ὁρᾶσθαι σφᾶς ἀνεγηγερμένους. πρῶτον μὲν τῶν ξυμβαινόντων χάριν, ἐκ τῆς στασιώδους ταραχῆς ἐκείνης, ὡς πακινησειομένων ἐκ τῆς τυχούσης προφάσεως, στρατιωτικὰς εἰσῆγε δυνάμεις κατ' ἀναχαιτισμὸν τῶν προσδοκωμένων θορύβων. τότε τὴν ἐνταυθοῖ σφῶν ἀσχολίαν περιττὸν ἄλλως κρίνων καὶ τῶν ἀναγκαίων ὑπερόριον, ἄλλως ἐγνωκότας σφαλίσασθαι τὴν ὁμόνοιαν, καὶ ἐξ αὐτῆς τοὺς συνειλεγμένους ἐπέταττε χεῖρας ἐπιθέντας τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις, ὀμνύειν ἦ μὴν

πίστιν μὲν φυλάττειν εἰς Βασιλεῖς. πάντα δὲ διχονοίας τρόπον καὶ στάσεως, μήτ' αὐτοὺς ἐνεργεῖν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἤ που καὶ θορυβοῖεν, δυσὶν, ὃ λέγεται, χερσὶν ἀντωθεῖν. καί γε ἀνὰ τὴν πόλιν πᾶσαν ἀνάγκη ἦν τοὺς παρεισελθόμενους. εἶδες ἂν παρερχομένους βασιλικοὺς, καὶ τοὺς παρεισκομένους ὀμνύοντας. καὶ τὰ μὲν ἐντὸς τῆς πόλεως ἐπράττοντο τῇδε.

A omnium, jactura irreparabili facta, universa in confusionem miserrimam veniunt. Ac quemadmodum deceptionum ea longe omnium pessima est, qua quis a seipso decipitur; propter intime atque inseparabiliter admotum decepto Deceptorem: & propter obnoxiam decepti facilitatem ad succumbendum insuspicabilibus adeo cari ac conjuncti Deceptoris fraudibus: ita Belli supra omnia capitalissimum genus est, quo Cives urbis unius invicem committuntur, quod is exardescens furor faces applicet parato intus & congesto fomiti, unde incendium erumpat universa consumpturum. Hæc cum ita sint, præ omnibus cupere se, ac tamquam optabilium maximum summo studio quærere, tranquillum civitatis concordis statum. Qualis cum expeti semper debeat, hoc præsertim maxime necessarium appareat tempore, quo rebus exterius turbatis inevitabile sit, non Urbem pariter ipsam ipso circum undique titubantium Regionum motu ac strepitu concuti; cui si externæ impressioni tumultus interior accedat, palam sit cuncta in præceps irrevocabiliter lapsura. Tam lubrico, & ancipiti momento, se pro vigilandi officio in communis salutis custodiam intentum, cum animadvertisset inquietum quorumdam æstum in impetus summæ rerum exitiales, quin levi prætextu erumperet, vix se se posse continere; necessario advocasse quas cernerent militares intra urbem copias, Bonis præsidio futuras, Levibus ac parum sanis licentiam se se una simul cum omnibus perdendi, fræpaturas. Boni consulerent, quod esset in commune salutariter decretum: & hoc ipsum indicare ne gravarentur, & fidem, quam erga Principes integram animo foverent, profiteri rursum exterius, ea Deo teste confirmanda. Hic prolato sacri Evangelii Codice, singillatim citati cuncti qui aderant, ei manum imponere sunt jussi: sancte jurando, & se se fidem quam deberent Augusto utrique servaturos, & ab omni dissensione ac turba civili, cum temperaturos ipsos, tum alios, si qui forte tumultum inchoarent, utraque, quod ajunt, manu repulsuros. Inde a concione, propagata per urbem confestim totam, eadem renovandi juramenti cerimonia est, Ministris varie Imperatoriis cum sacro in manibus Codice cursantibus, & per omnes plateas ac hominum conventicula quoscumque reperissent ad Sacramentum adigentibus. Hæc tunc intra Civitatem acta. Edit. Rom. pag. 381.

CAPUT XXXII.

De pugna Michaelis Augusti cum Amogabaris.

Ο Δὲ Βασιλεὺς Μιχαὴλ οὐκ ἠρεμῶν ἦν τὴν μάχην. ἀλλὰ πάντα λίθον κινῶν τὸ τοῦ λόγου, ὅπως τὴν ἧτταν ἀνακαλέσηται. οὐ δὲ γὰρ ὑπέμενε τὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εὐγενὲς καὶ ἀνδρεῖον ἀκούειν τε καὶ ὁρᾶν τὰ δεινὰ, ἅπερ ἔπασχον οἱ ἐλεεινοὶ Ῥωμαῖοι ὑπὸ τῶν αἱμοχαρῶν Κατελάνων. Ὅθεν καὶ πάντα λόγον ἀφεὶς ἐπισυνάγει τὸ στράτευμα, καὶ καταλιπὼν τὴν Ὀρεστιάδα, περὶ τὴν Ἄπρω πλησίον κατασκηνοῖ, ὡς ἅμα ἕω προσμίξων τοῖς Ἰταλοῖς. ἐκεῖσε γὰρ πλησίον καὶ αὐτοὶ κατεσκήνουν. τῇ γοῦν ὑστεραίᾳ συνταξάμενος, κατὰ τὸν τοῦ Ἰμέρι λεγόμενον τόπον, Ἀλανοὺς μὲν καὶ Τουρκοπούλους ἐνηγουμέναις συντάξεσιν ἴσα, περὶ τὸν Βοσίλαν τούτους ποιούμενος, ἑπομένους δὲ τοὺς περὶ τὸν μέγαν Πριμμικήριον Μακεδόνας διέταττε, καὶ μετὰ τούτους περὶ τὸν θεῖον αὐτοῦ Θεόδωρον, τοὺς ἀνατολίηθεν ἀπηρκότας, τὸ Βλαχικὸν δὲ καὶ ὅσον ἄλλον ἐκ θεληματαρίων συγκροτούμενον ἦν, καὶ αὐτὸ κατὰ τρόπον περὶ τὸν μέγαν Ἑταιρειάρχην συνταξάμενος οὐραγοῦν, αὐτὸς σύναμα καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ αὐταδέλφῳ τε καὶ Δεσπότῃ, καὶ τῷ Πιγκέρνῃ Σενναχηρεὶμ τῷ Ἀγγέλῳ. οὐ δὲ γὰρ οὐδ' αὐτὸς λαὸν ἄγειν ᾑρεῖτο. ἀλλ' ἀμφιπονεῖσθαι περὶ τὸν Ἄνακτα, καὶ οἱ πολυωρεῖν τὴν ἀσφάλειαν ἤθελεν. οὕτως ἐκεῖνος τὰς συντάξεις ἀποτάξας, τὸ οἰκεῖον ἅπαν καὶ μαχιμώτατον προσλαβὼν, τὸν ὕστατον ἀνεπλήρου σύλλογον. καὶ αἱ μὲν Ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις εἰς πέντε που τέλη τὰ μείζω συμποσοῦντο. αἱ δὲ τῶν ἀντιπάλων εἰς τέσσαρα. ὧν

B AT Imperator Michael haud cunctabatur in apparatu pugnæ quam omnino pugnare decreverat: sed omnem, quod dici solet, movebat lapidem ad nuperam belli offensionem emendandam. Non enim sustinebat nobilis ejus & fortis animus audire ac videre injurias atroces quas miseri Romani patiebantur a Sanguinariis Catelanis. Missis itaque cunctis querelis minisque verborum, cogit exercitum, & Orestiade relicta, circum Castrum Apro dictum, loco illi proximo, figit tentoria, tamquam diluculo commissurus cum Italis prælium. nam & ipsi prope tabernacula habebant. Postridie igitur instructo progressus agmine, ubi ad locum cui nomen est *Imeri* pervenit, copias ordinavit in hunc modum. Alanos & Turcopulos in fronte constituit, Duce illis præposito Bosila. C Post hos Macedonas collocavit, quibus Magnus Primicerius præerat. His subjunxit quos ducabat ex Oriente profectos Patruus ipsius Theodorus. Ultimam in aciem submovit, quantum e Blachico genere, Voluntariisque collectum aderat: ac quantum subesse consueverat Magno Hetæriarchæ, quem ea die curare extrema illa in parte jussit. Ipse Michael fidos hinc inde habebat stipatores Constantinum Despotam fratrem suum, & Sennacherimum Angelum Pincernam. Nam neque hic proprios ducere ordines voluit; sed satagere circa Imperatorem, & ejus saluti ac securitati prospicere maluit. pag. 382. Sic Michael acie instructa, sumpto secum quod habuit fortissimum prætorianæ ac palatinæ domesticæ militiæ, novissimum effecit agmen. In totum Romanæ copiæ D quinque majorum legionum numerum explebant: Adversariorum autem, dumtaxat quatuor, quarum una Persarum fuit (Persas enim Catelani evocaverant) sub hæc acri certamine, manu quoque cominus conserto; hinc quidem Alani, inde autem Turcopuli concurrentes, in primos Catelanorum impingunt

ordines. excepti ab his intrepide ac firmiter; instar turris videlicet persistentibus; nec quantumvis circum assultantes molirentur, vel uno cuiquam vestigio cedentibus. gravi quippe armatura protecti undique corpora, cum suis ipsi securi tegminibus, contemnebant utraque ex parte immissa jacula, tum suorum utrinque dispositorum non defuturis in tempore auxiliis satis fidebant. atque ita sane fortiter obstantes, tuebantur locum. Cæterum qui præcurrerant Turcopuli, & Alani, haud parem primæ illi alacritati vividæ impressionis, urgendi perseverantiam adjunxerunt: sed subito declinantes in partem alteram, speciem fugæ præbuere; facile opinatis, qui spectabant, desperata ipsos victoria cedere. At quibus erat interiore notitia perspectior horum Barbarorum animus, non abs re suspicabantur, meditatam eos ad prælium attulisse voluntatem flagitii militaris palam consciscendi, loco ultro deserendo; quoniam haud persolutis sibi retro stipendiis, gratuita periclitari militia stultum ducerent. Sunt qui addant, emanasse ad sensum eorum, revocatos se se a Tuctaine ipsorum Principe, qui missis ad Imperatorem nunciis, suos ad se remitti postulasset. Erant hi videlicet ex gente Tocharorum Tuctaini subjecta. nec erat obscurum venisse revera legatos ab eo ad Augustum, qui commodatas ipsi olim suas copias repeterent. His illi de causis remittentes impetum, ac sponte languescentes, in obliqua deflexerunt. Hoc ordinatis post ipsos terrorem injecit. unde & hi jam objecti Hostibus, segni ipsi quoque sunt certamine defuncti; aut potius majori ex parte defecti animis detrectabant pugnam. Id Imperator ab extremo, ubi constiterat, ut diximus, conspicatus agmine, & rei summæ discrimen merito metuens, facile vidit ultima se se necessitate adigi ad conatum restituendi manu propria prælii: nec posse defugere quin suum caput, hosti se immiscens, in Martis aleam projiceret. Nec dubitavit, qua erat generositate, quin statim ita faceret. Verum inscendere ad hoc volenti paratum sibi Equum mira res contigit, quam adscribere ostento divino humanarum rationum inverisimilitudo prudenter æstimantes subigit. Equus, simul eum insilire parans Augustus contrectavit, caput excutiens frænum ejecit ore, subtrahensque se se, habenis in Agasonis manu relictis, vage per campum exultabundus ad Hostes transiit. Nihilo tamen secius Michael, equo alio strenue conscenso, arreptaque manu hasta, toto impetu cum paucis ipsum stipantibus, in Amogabaros irruit, obviumque primum Hostium hasta transfixum dejecit; mox item alium ense occidit. Eo puncto temporis duo ex hostili procurrentes acie, Scutis late protecti persicis, & gladio intento, recta Imperatorem petierunt: jamque fere contiguum habebant, &, quod dicitur, in acie novaculæ Michaelis Imperatoris vita versabatur; quando peropportune hinc quidem Pincerna, inde autem Adolescens, ex Ephebis honorariis apparere Augusto solitis, amborum excipientes & in se sistentes impetum, saluti fuerunt in præsentissimum adducto discrimen Principi. Nam in eum ex imperialibus, quæ conspicue gestabat, agnitum insignibus, post duos, de quibus diximus, etiam multi ex Hostibus alii passim & vehementer incurrebant, ictus ingeminantes, quorum aliqui perrupta lorica in corpus ipsum perferebant plagam; utcumque ille varie declinabundus, plerasque petitiones eludere conaretur; obfirmans interim in cœpto constantiam, nec recedendi cogitationem admittens; quoad omni jam ex parte fugientibus Romanis, Princeps ab animadvertentibus extremum ejus periculum viris fortibus,

Edit. Rom. pag. 383.

A ὃ ἦν τὸ τῶν Περσῶν (προσεκάλεσαν γὰρ καὶ Περσικὸν οἱ Κατελάνοι) καὶ δὴ καρτερᾶς γενομένης τῆς μάχης, καὶ ἐκ χειρὸς, ἔνθεν μὲν Ἀλανοὶ, ἐκεῖθεν δὲ Τουρκόπουλοι συνεκθέουσι, καὶ τῇ προηγουμένῃ συντάξει τῶν Κατελάνων προσβάλουσι, καὶ ἰθὺς πύργος ἦσαν ἐκεῖνοι, μηδὲν μηδενὶ καθυπείκοντες, ἐνασφαλεῖς γὰρ ὡπλισμένοι, καὶ τοῖς παρ' ἑκάτερα βάλλουσι πίσυνοι, καρτερῶς ἀντεῖχον, οὐ μὴν καὶ εἰσβάλλουσι πίσυνοι, καρτερῶς ἀντεῖχον, οὐ μὴν καὶ εἰσβάλλοντες οἱ προσδραμόντες, τὸ λοιπὸν ἐκαρτέρουν. ἀλλ' εὐθὺς παρεκκλίναντες ἐπὶ θάτερα, δόξαν παρέχον τροπῆς. τῷ μὲν B φαινομένῳ καὶ οἷς ἑωρῶντο, ὡς δῆθεν ἀπογνόντες τὴν μάχην. τῷ δὲ βαθυτέρῳ καὶ οἷς ὑποπτεύοντο, λειποταξίου ἑκόντες εἶναι γραφόμενοι. οἷς ὅτι μὴ τοὺς μισθοὺς ἱκανούμενοι, μελέτης ἐρρᾳθύμουν πολεμικῆς. εἰσὶ δ' οἳ λέγουσιν, ὅτι καὶ ἀνάπυστον γεγονὸς ἐκείνοις τὸ ἀπὸ τοῦ Τουκταῒ πρὸς Βασιλέα μήνυμα περὶ τῆς αὐτῶν ἀνθυποστροφῆς. δῆλον γὰρ ἦν καὶ ὁ Τουκταΐς ἐκείνους, ὡς ἰδίους καὶ τῆς τῶν Τοχάρων ἀρχῆθεν χειρὸς, ἀπῄτει παρὰ τὸν Ἄνακτα πρεσβευόμενος. διὰ ταῦτα καθυφέντες τὰς ὁρμὰς, ἀρρωστοτέρας εἶχον καὶ ἐδοχμίαζον. ἀλλὰ τοῦτο τοῖς κατόπιν ἰοῦσιν, δειλίαν C ἐμβάλλει. καὶ ἀπροθύμως εἶχον περὶ τὴν μάχην. ὅπερ ὁ Βασιλεὺς οὐραγῶν θεασάμενος, καὶ περὶ τοῖς ὅλοις ὡς εἰκὸς δείσας, αὐτὸς ἠναγκάζετο πολεμεῖν οἰκείῳ σώματι. καὶ γοῦν ἕτοιμος ἦν μετοχετεύεσθαι πρὸς τὴν μάχην. ἀλλ' ὁ πρὸς τοῦτο ἵππος ἔκ τινος δαιμονίου συμβάματος, καὶ ἧς οὐδεὶς αἰτίας ᾔδει, τῶν χαλινῶν ἀνεθεὶς, ῥυτῆρας μὲν εἰς χεῖρας τοῦ ἡνιόχου ἀφίησιν, αὐτὸς δ' ὡς εἶχε κατὰ πεδίου κροαίνων τῶν ἐχθρῶν γίνεται. ἐπιβὰς γοῦν ἄλλου, καὶ λαβὼν ἀνὰ χεῖρας ὑσσὸν, ὅλαις ὁρμαῖς σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν, Ἀμογαβάροις ἐπέρραξε. καὶ ἀρεϊκὸν θάρρος ἔδειξε, παραυτίκα τὸν πόλεμον αὐτουργῶν, καὶ κατὰ πρώτην D εἰσβολὴν ἐκείνην, εἷς ἤρικε τῷ ὑσσῷ προσπαρεὶς καὶ πεσών. καὶ δεύτερος, σπάθης γίνεται παρανάλωμα. ἐν ταυτῷ δὲ δυοῖν ὁρμησάντοιν μετὰ γέρρων εὐθὺ Βασιλέως, ἐγγὺς τοῦ ἐν χρῷ γενέσθαι, τὸν μὲν, ἔνθεν ὁ Πιγκέρνης, τὸν δ' ἔνθεν, νέος τὶς καὶ τῶν βασιλικῶν παιδαρίσκων δέχονται, καὶ τὴν βασιλικὴν περιποιοῦνται ζωήν. πολλοὶ γὰρ ἅτε Βασιλέως ἐκ τῶν σημείων φανέντος, ἐπεισφρήσαντες οὔταζον, ὡς ἐξικνεῖσθαι καὶ κατὰ τοῦ σώματος τὰς πληγάς. κἂν καὶ Βασιλεὺς ἀγχιστρόφους ἐποίει τὰς μετακλίσεις. εἰ μὴ τῶν ἄλλων φυγομαχούντων, αὐτὸς σὺν ὀλίγοις, ἐν ἀναγκαίῳ κινδύ- E νῳ ἦν, καὶ παρακληθεὶς ὑπέστρεφεν. ἀλλ' οἱ μὲν ἐπιστόμευε, οὐκ ἀνῆκαν ἔτι. ὁ δὲ μικρὸν ἀναχωρήσας τοῦ κυδοιμοῦ, δάκρυά τε τῶν ὀφθαλμῶν, οἷα λόγος τὸν Ἀγαμέμνονα, ἔρρει. εἵλκετο δ' ἐκ κεφαλῆς προθελύμνους τὰς τρίχας, τοῖς τῶν Ῥωμαίων ἐποικτιζόμενος πράγμασι, καὶ ὑποστρέφειν ἐσφάδαζε, κἂν οὐκ

εἶχεν ὅλως. ἔλεος δ' ἦν ἐντεῦθεν Θεοῦ, καὶ ἔννοιά τις εἰσῄει τοὺς ἀντιπάλους, ὡς κατ' ἀπάτην ἀναχωροῦσι, καὶ ὡς ἐνέδραις προλοχίζουσιν ἄλλοι, καὶ οὕτως ἀνείργονται τῆς διώξεως. ὅθεν καὶ οὗτοι μὲν τῆς ἐπὶ τὸ πρόσω φορᾶς ἵστανται, ἐκεῖνοι δὲ, ἄλλος ἀλλαχοῦ διασπαρέντες περιεσώζοντο. Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς καταλαμβάνει μόλις τὸ Πάμφυλον. Καὶ δὴ τῆς φήμης διαδοθείσης, οὐκ ἦν ὅς τις τῶν γεωργῶν, ἐν ἀκμῇ καὶ ταῦτα τοῦ θέρους, ἔξω τῆς Κωνσταντίνου ἐναπολέλειπτο· Ἀλλ' ἅμα πάντοθεν μυρμηκιὰν μιμούμενοι, ἐσκευαγώγουν ἐφ' ἁμαξῶν, θέρη καὶ δράγματα, καὶ σωροὺς, χαίρειν ἐῶντες. Τοῖς μὲν οὖν ἐναντίοις, κἂν ἴσων τὰ ὁρμήματα τότε κατά τινα ἐνεδρῶν ὑποψίαν· ἀλλ' οὖν οὐκ ὀλίγα τῶν ἀνηκέστων πράξασι, καὶ τὰ προστυχόντα λῃσαμένοις, ἐπῄει τὴν Ἄπρω περικαθῆσθαι τῶν εἰσδεδυκότων ἕνεκα, καὶ ἐπειρῶντο πολιορκεῖν. Ὡς δ' οὐκ ἤνυτον τὸ παράπαν, ἔγνωσαν ὑποστρέφειν. Ἀλανοῖς δ' ἅπαξ ἀφεικόσι τὴν πρὸς τοὺς βασιλεύοντας εὔνοιαν, σκυλεύειν τὰ ἐν ποσὶν ἔδοξε. καὶ φίλοι μὲν ἐφίσταντο, ἐχθροὶ δ' ἀπανίσταντο. Ταῦτα μαθὼν ὁ Βασιλεὺς, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπαλγήσας τῇ συμφορᾷ, τῷ μὲν υἱῷ τε καὶ Βασιλεῖ τοὺς παρακλητηρίους ὡς εἶχεν ἐνεσχεδίαζε, τὸν δὲ Κουτζίμπαξιν ἀπολύει πρὸς Ἀλανοὺς, ἅμα μὲν ἐκείνους ἐγκαθεστήξοντα, ἅμα δὲ καὶ Τουρκοπούλους δουλαγωγήσοντα. τῷ γὰρ ὁμοεθνεῖ τε καὶ ὁμογλώσσῳ, καὶ ὅτι συνήθης ἦν Ἀλανοῖς ἐν Νογᾷ, καὶ ὅτι τὴν πρὸς Τουκταΐν πρεσβείαν αὐτὸς ἐποιεῖτο, εἰς αἰδῶ πρέπουσαν ὑπηκόοις, ἐπαγαγέσθαι σφᾶς ἐπιστεύετο. Αὐτὸς δ' ἐξ αὐτῆς στρατολογεῖν τε καὶ ἐφορμᾶν, ἠβούλετο μὲν, ἐπείχετο δὲ, ἐξ ἀναγκαίων πολλῶν ἀντισπώμενος. Διὰ ταῦτα καὶ ἀπὸ γῆς μὲν δυνάμεις Ἀποστόλους προσετοιμάζει· οἷς θαρροῦντες οἱ πρόσχωροι, ἀφόβως ἐργάζοιντ' ἂν τὰ τοῦ θέρους. Ἀμογαβάροις δὲ πως ἀνακωχὰς διδοὺς ὡς αὐτίκα καταδραμούμενος συναχθεισῶν τῶν δυνάμεων. ἔπειτα ἐν τρισὶ καὶ δέκα ναυσὶ Γεννουΐτας ἐκ τῶν Λαζῶν ὑποστρέψαντες, συμμαχεῖν ἐπεχείρει πείθειν. Ἀλλὰ τοσοῦτον τῶν βουλευμάτων ἐδέησεν, ὥστε καὶ ἐξ αὐτῶν δύο ναῦς τὰς καλλίστας ἐκπλεῦσαι, ἀγούσας πρὸς Ἰταλῶν ἤθη καὶ Μπυριγέριον. Οἱ δ' ἐν ταῖς λοιπαῖς Γεννουΐται τὸ ἐμπορικὸν προϊσχόμενοι, ἀπαίρειν καὶ αὐτοὶ ἡτοιμάζοντο. Μόλις ἀξιώσεως χάριν ἐκλέγονται δύο, μισθοῦ νομισμάτων ἑξακισχιλίων. Πλὴν ἐπὶ ῥητοῖς, ὥστε ὑφ' ὅρκῳ βεβαίῳ, δύο μῆνας ἐκδουλεῦσαι τῷ Βασιλεῖ, συμπράττοντας τοῖς λοιποῖς, καὶ πολεμοῦντας ἐς ἅπαν, ὡς ἐχθροῖς Βασιλέως τε καὶ τοῦ περιφανοῦς σφῶν ξυνεδρίου. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἐπιλοίποις ἐννέα, ὡμολόγουν τῷ Βασιλεῖ καὶ αὐτοὶ ἐπιστῆναι δωρεὰν, καὶ ἐφ' ἡμέραις προσκαρτερήσαντες, κατά τινα τῶν ἐχθρῶν δειλίαν πρᾶξαι, καὶ ὑπὲρ τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων πειράσασθαι, κἀντεῦθεν ἀναχωρεῖν, κἂν δοκοῖεν, κἂν μή. Ταῦτα διαπραξάμενος Βασιλεὺς, πῶς ἂν τὸ ἐντεῦ-

A qui eum pauci circumstabant, crebro admonitus, ne secum omnia pessum traheret, necessario denique obsequens consilio recessit: insequentibus tunc quoque irremisse hostibus. Vix paulum se hoc cursu a prælio removerat, cum agente ferente generosam ejus mentem immensa miseratione rerum Romanarum, inter lacrymas (quod in re simili de Agamemnone memorant) ex oculis fluentes, etiam crines Capitis vellebat. æstu animi subinde redeunte, ad hosti occursandum iterum impulsus; utique obsecuturus, nisi præter manifestæ in tali fortuna reclamationem prudentiæ, vis quoque arcentium undique Comitum obstaret. Atque hic, miserante nos Deo, vanus hosti victori objectus terror est, insidiarum a nostris positarum, in quas ipsos videlicet pertrahere artificiosa fugæ simulatione cogitarent. B Hæc illos ab ulterius persequendo cohibens causa, spatium Michaeli dedit manus eorum evadendi. Ac Romani quidem cæteri varie dispersi, salutem ubi quisque potuit, quæsiere. Imperator ægre Pamphylum delatus, ibi quievit. Fama Cladis hujus late didita, nullus Agricolarum, etsi summa, ut tunc erat, æstate, vel maxime opera eorum maturis colligendis segetibus rure requireretur, extra Constantinopolim subsistere voluit. *Edit. Rom. pag. 384.* Longis undique agminibus instar formicarum, domesticam supellectilem plaustris impositam præ se agentes, in Urbem ferebantur; securi messium, quas partim in campis non dum desectas falce, partim in Areis, manipulatim in strues congestas relinquebant, condonantes hostibus, & in lucro ponentes, quod barbaricum servi- C tium aut ferrum vel nudi & omnium inopes effugerent. Victores Barbari, ubi satis discusserunt suspicionem insidiarum quæ illos a victos insequendo retardaverat, nec pauca nec levia obviis crudeliter vastandis exempla passim avaræ feritatis ediderunt. Arcis deinde *Apro* dictæ oppugnandæ ex eo ipsis consilium natum est, quod in eam se recepisse multos e prælio cognoverant, unde præda refertam arbitrabantur. copiis ergo admotis, cum egregie repulsi parum proficerent, nec plus ex perseverantia sperarent, soluta obsidione, reverti statuerunt. Interim Alanis semel amissa erga Imperantes benevolentia, passim obvia diripere, ac licenter latrocinari bonum factu visum est. Ergo & isti, cum ut Amici haberentur, hostes se feris maleficiis monstrabant. D His Andronicus cunctis cognitis, & quem par erat ex clade accepta dolorem & sentiens & profitens, Filio quidem Augusto consolatorias quamprimum scripsit: Cutzimpaxim autem dimisit ad Alanos, sperans revocaturum eos ad officium, simul & Turcopulos quoque delinitorum, quibus esset generis & linguæ communione commendatus; Alanis etiam familiaris ex eo jam tum tempore, quo militiæ cum ipsis societatem Nogæ communis Ducis auspiciis habuerat: prætereaque legatione functus ad Tuctainem erat: unde credebatur auctor idoneus futurus suadendæ ipsis emendationis ostendi ab his cœptæ contumaciæ, & reditus ad frugem meliorem, resumendo, quod decet subditos, erga Principes obsequio. Ipse autem Imperator Senior conscribere confestim exer- E citum, & impetum in hostes facere cupiebat quidem, retardabatur autem, necessariis plurimis in diversa trahentibus. Illud continuo expedivit, quod instantius urgebat, propter fugam tali tempore perniciosam ex agris Rusticorum. Paravit videlicet terra submittendas copias, illis dum segetes meterent, & cætera æstate consueta in procuratione annonæ opera exercerent, securitatem allaturas requisitam. Amogabaris inducias velut quasdam indulgebat interim; sed quas breves fore mina-

retur, affirmans se statim atque congregasset copias, in illos infestum incursurum. Post hæc reversos e Lazis Genuenses cum navibus tredecim, ad armorum secum societatem ineundam est pellicere conatus. Sed tantum absuit ne id ei consilium succederet ex voto, ut duas continuo naves omnium optimas viderit expediri ab iis in Italiam, reportaturas illuc Mpyrigerium ad sedes ipsorum. Qui autem supererant in aliis Navibus Genuenses, ad solvendum, & ipsi comparabantur, obtendentes; ita sui mercimonii rationes poscere. Ægre tandem multis precibus in magna parte gratiæ impetratum est, ut duæ naves Imperatori militaturæ segregarentur e Classe reliqua; mercede pacta sex millium nummorum. idque sub conditione diserte stipulata, & jurejurando inviolabili firmata, haud ultra menses duos, illas Imperatori servituras; sed isto bimestri dumtaxat spatio, imperatoriæ istas accensendas classi, navigaturas, & citra exceptionem pugnaturas ullam adversus Catelanos & Amogabaros, uti hostes Imperatoris, & perillustris Senatus ipsorum. Aliorum quæ supererant novem Navium vectores polliciti sunt, substituros se ad dies aliquot gratis; & ad terrorem hostibus incutiendum, speciem præbituros quasi militantium auspiciis Augusti. Quin &, si se interim aliqua offerret occasio rei bene gerendæ, collaturos pro virili operam adjuvandis Romanis. Salva semper integra libertate quando vellent abeundi; sive aliquid effectum jam esset, sive non. His sic transactis Imperator totus erat in disquirenda ratione victoriæ de Hostibus reportandæ.

A Ὅθεν τῶν ἐχθρῶν περιγένηται, βουλευόμενος διεσκόπει.

CAPUT XXXIII.

De Conclusis Adrianopoli Amogabaris.

Edit. Rom. pag. 385. INter hæc ne ipsi quidem custoditi Adrianopoli Catelani circiter sexaginta, quos interfecto Cæsare deditionem vita salva jurejurando pactos, illic carcere conditos diximus, aut prorsus ignorarunt quid Imperatori contra suam ipsorum gentem pugnanti accidisset, aut ea uti notitia ad sibi quoque per se consulendum neglexere. Siquidem cum fama late pervagans fusorum fugatorumque magno prælio Romanorum a suis contribulibus, ad ipsos quoque pervenisset, audacia confestim inde sumpta, sua primum ipsi vincula rupere. Quoniam autem ne sic quidem effugere valebant, turre intra quam erant clausi, cum muris solidissimi operis nec effringi manu facilibus, tum valvis securissime obstructis, ineluctabiliter exitum negante: superato ejus fastigio, ubi subdivale patebat spatium, inde repertas illic petras in nostros deiiciebant, sic studentes prævertere ne descensus ex eo loco ipsorum, in quo quam securissime liceret adornando interim industria magna satagebant; a Custodibus inferne repugnantibus prohiberetur. Verum Adrianopolitanis ad tumultum accurrentibus, juvantibusque Custodes, parum ipsis suus aut prorsus nihil quantuslibet conatus proficiebat. Unde paucis qui dimissi ex alto frustra, undique ambiti, fugere contenderant, denique se se dedere coactis: reliqui pugnare usque ad mortem, qua solent desperati ferocia perrexerunt. Et jaculabantur illi quidem noxie: cæterum undique & ipsi telis appetiti vulnerabantur. Procedente in longum certamine, pertesi moræ cives, strue circum undique materiæ congesta, ignem subjiciunt, ut turrim simul cum ea inclusis, comburuti. exarsit luculentum incendium; cujus involuti licet flammis Amogabari, ne vel minimum quidem de generosa pugnandi audacia remisere. Sed principio quidem exuentes se vestibus, eas in ignem indignabundi, ac velut flammam ferire studentes, jaciebant. deinde paulatim æstu se corroborante consumebantur, ultro in globos flammarum insilientes, postquam mutuis sibi osculis vale dixerant; & signo Crucis manu formato se se muniverant. Duo inter hos Juvenes, & sanguine fratres, & animo, arcte se invicem complexi, generoso pariter & miserabili ausu, se pessum ex alto dejicientes, lapsu statim contriti exspirarunt. Inter adhuc superstites cæteros puer fuit animo, ut cessans solus demonstrabat, imbelli, & quem appareret servitutem turpem letho emptæ libertati, si copia daretur, præferre paratum.
pag. 368.

B Οὐ μὴν δὲ καὶ οἱ ἀνὰ τὴν Ἀδριανοῦ ἐγκεκλεισμένοι Κατελάνοι, περὶ ἑξήκοντα ὄντες, οἳ καὶ, τοῦ Καίσαρος ἐκποδὼν γεγονότος, ἔπειτα ὅρκοις δουλαγωγηθέντες ἐγκατεκλείσθησαν. οὐδ᾽ αὐτοί γε τὸ περὶ τὸν Βασιλέα ἀνάπυστον γεγονὸς, τὸ παράπαν ἠμέλουν. Ἀλλὰ φήμης διαδοθείσης, ὡς κατὰ κράτος ἡττηθέντων τῶν ἡμετέρων, καὶ οἱ τοῦ γένους αὐτῶν μέχρι καὶ αὐτῶν ἴασιν, ἀρήξαντες σφίσι, ῥήξαντες τὰ δεσμὰ, ἐπεὶ ἐκφυγγάνειν οὐκ εἶχον, δυσανοίκτου ὄντος τοῦ πύργου, ἵνα καὶ ἐγκαθίδρυντο, ἄνω που ἀνερρηφότες κατὰ τὸ ὕπαιθρον, ἐκεῖθεν παρακειμένοις πέτραις ἠκροβο-C λίζοντο, καὶ τοὺς ἐπιόντας ἠμύνοντο, σκοπούμενοι καταπίπτειν μετ᾽ ἀσφαλείας. Ἀλλ᾽ οὐκ ἦν οὕτω τὸ παράπαν, τῶν πολιτῶν ἐκείνῃ πῃ περισάντων. Ὅθεν καὶ ὀλίγων φυγομαχησάντων καὶ ἑαυτοὺς παραδόντων, οἱ λοιποὶ μέχρι καὶ αὐτοῦ θανάτου ἐνεργέστερον ἐπολέμουν, καὶ βάλλοντες ἐτιτρώσκοντο. Τέλος, ὕλην παντοδαπὴν συμφορήσαντες οἱ πολῖται, πῦρ ἐνιᾶσιν, ὡς καταφλέξοντες καὶ πύργον καὶ τοὺς ἐν τούτῳ. Καὶ τὸ μὲν, ἤρετο μέγα, οἱ δὲ τῇ φλογὶ ἐνειλούμενοι, οὐδ᾽ ἐς βραχὺ τοῦ ἀτόλμου καθυφείκεσαν λήμματος. Ἀλλὰ πρῶτον περιδυόμενοι ἐσθῆτας, κατὰ πυρὸς βάλλοντες, τὸ πῦρ οἷον D ἠμύνοντο· ἔπειτα κατ᾽ ὀλίγον κραταιουμένου τοῦ φλέγοντος, ἀνηλίσκοντο, ἐς αὐτὸ πηδῶντες ἑκόντες, φιλήμασιν ἀλλήλους ἀφοσιούμενοι, καὶ σταυρῷ φραττόμενοι. δύο δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἀδελφὼ καὶ γένος καὶ γνώμας, στερρῶς περισχόντες ἀλλήλους, καὶ τὰ ἔσχατα περιπτυξάμενοι, ἅμα μὲν οἴκτῳ ἅμα δὲ καὶ ἀρεικῷ ἐπαρθέντες λήμματι, τοῦ πύργου καταπεσόντες, ἐξ αὐτοῦ διαπεφωνήκεσαν. Παῖς δ᾽ ἐκείνοις συνῆν, καὶ ἐπεὶ ἀργὸς ἦν ἐκ φιλοίκτου δειλείας, καὶ δῆλος ἦν μέλλων τὴν αὐθεντίαν, αὐθὺς ἀφειδοῦντες ἐκεῖνοι, καὶ περισχόντες τὸν νεανίαν, ἐρρίπτουν κατὰ πυρὸς αὐθαρσῶς, ὡς οὐχ ἥκιστα σώσοντες ἢ ἀπολοῦντες. Καὶ ταῦτ᾽ ἔδρων ἐξ ἀπογνώσεως τοῦ ὅλως περιγενέσθαι,

οὐ δὲ γὰρ ἐκ τοῦ ἀντιπάλου σφίσι τε καὶ τοσαύτῃ πόλει ξυνέβαινε τὸν ἀγῶνα εἶναι.

A Hunc, haud parcentes illi, circum plures correptum tamquam mori fortiter docentes, in ignem conjecerunt, servare se illum potius quam perdere, quantum ex vultu sic agentium se prodebat, arbitrantes. Huc illos perpulit desperatio salutis, in quam illos conjecerat iniquissima conditio certaminis, a paucis undecumque circumclusis adversus plenam populosamque ipsis infensam temere suscepti Civitatem.

CAPUT XXXIV.

De Andrea Murisco & ab eo Actis.

ΑΝδρέας δὲ Μουρίσκος, ὃν καὶ Βεστιάριον πρὸς Βασιλέως καταστῆναι ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις ἐλέγομεν (οὕτω γὰρ ὁ τῆς δαπάνης χορηγὸς τοῖς ἐπὶ τῶν νηῶν ὀνομάζεται) ὕπαρχος τοῦ στρατιωτικοῦ πάλαι γενόμενος, ἐν δυσὶ ναυσὶ Τενέδῳ προσχὼν καρτερῶς ἐπολιόρκει τὸ ἐκεῖσε φρούριον· Καὶ ἤδη μὲν οὗτος ἐπίδοξος ὡς ἁλώσων ἦν. Γεννουῖται δὲ τυχόντες ἐκ παρόδου, σφίσι τε ἐκοινολογοῦντο, καὶ τὸν ἅπαντα λόγον ἐν τούτοις ἴσων, ὡς εἰ μὲν κατασχεῖν τὸ φρούριον θέλοιεν αὐτῶν μεσολαβούντων, ἀκονιτί γε λήψαιντ᾽ ἄν. εἰ δέ γε τῶν ἐντὸς ἐσάπαν περιγενέσθαι, οὐκ ἂν ἀναιμωτὶ τὸ συνόλον ἀπαλλάξειαν. Καὶ ὅπῃ σφίσιν ἐπιχειρητέα ἐς τὴν πρᾶξιν εἴη, διεπυνθάνοντο. ξυμφέρον δὲ τό γε μετ᾽ εἰρήνης ἀπαλλάχθαι δόξαν, αὐτοὶ τοῖς ἐνῳκηκόσι τῇ νήσῳ ἐπίκοινα βουλευσάμενοι, τὰ μὲν σώματα σφῶν ἐπὶ ταῖς ἰδίαις ναυσὶν ἐπιβήσαντες περιεποιήσαντο· Κενὸν δὲ τὸ φρούριον ἀφιᾶσι. Καὶ μέγα τι ἐφημίσθη τοῦτο, ὡς αὐτὴν Καλλιούπολιν κατασχόντων. ἐς τὸ δε ὅμως καὶ μόνον, ἀπεκρίθη τὸ φημιζόμενον. οὐδὲν δὲ τέως ἐνεώχμωσε, καὶ τὸ περὶ τῆς Αὐγούστης φημισθὲν Εἰρήνης, ἥτις ἐπὶ δυσὶν ἤδη χρόνοις Θεσσαλονίκῃ παραμείνασα, τὰ πρὸς αὐτῆς καὶ τῶν παίδων διῴκει, εἰς ἐπὶ γάμους ὁρμῶσα συμβάσεις. Τὸ δ᾽ ἦν τῶν εἰς τὰ τῇδε ἀπτομένην συμμαχικὸν ἐπάγεσθαι, ἔκ τε Βελεγράδων Ῥωμαίων κατήκοον, καὶ πλεῖστον ἄλλο Τριβαλλικὸν ξενικόν. ἀλλ᾽ οἱ αὐτοὶ ἦσαν, καὶ τὰ αὐτὰ ἔπραττον πάλιν οἱ ἐναντίοι. Τέως δὲ ἐκεχειρία ἦν τῶν πολέμων, ἐξ ἐγγίονος τῶν κατ᾽ Ἄβυδον στενῶν, τῶν βασιλικῶν τριήρεων πλευσῶν, κατὰ κώλυμιν τῆς ἔωθεν τῶν Περσῶν περαιώσεως. Οὓς οὐδ᾽ αὐτοὶ προσεποιοῦντο, ὡς ἐλέγετο, Ἀμογάβαροι. Ἵνα γοῦν δυνατὰ σφίσιν εἴη ἄγειν καὶ φέρειν οὓς φθάσαντες διεπέρασαν, κατὰ τὸ αὐτοῖς ἀρέσκον, τῇ καθ᾽ αὑτοὺς πληθύϊ δουλαγωγουμένους. Εἰ καὶ πολλοὶ τὴν Περαίαν διακατέχοντες, ἰοῖς τιτυσκόμενοι, τῆς ἠϊόνος ἀπεῖργον τοὺς ἡμετέρους, ἤν τι πῃ καὶ ἐγχειροῖεν ὅπῃ παρατύχοι ὁρμίζεσθαι, ἢ ἢ μὴν ὑδρεύεσθαι. Πᾶσαν γὰρ ἠϊόνα διηνεκῶς ξυνέβαινε Πέρσαις κατέχεσθαι. Πλὴν τῶν ὅσον κατ᾽ Ἀτραμύτιον καὶ Φώκαιαν ἦν. Ὃ δὴ τοῦ Μανουὴλ Ζαχαρίᾳ κατείχετο, οὐ τόσον χωρίων ἰσχύϊ, ὅσον τῷ τῶν περὶ ἐκεῖνον Ἰταλῶν ὄντων, εἰς πόλεμον θράσει πεφυλαγμένον. Τῷ τοι καὶ ἀτημελημένας τὰς ἑκατέρωθεν νήσους ὁρῶντες οὗτοι ἐπιμαχωτάτας κει-

B ANdreas autem Muriscus, quem Vestiarium ab Imperatore fuisse constitutum in libris superioribus diximus (sic enim qui præbet expensas his qui sunt supra naves, nominatur) qui Vicarius Summi Præfecti Classis jam pridem extitisset, cum duas quas ductabat naves appulisset Tenedum, arcta obsidione, cinctam fortiter oppugnabat Arcem illic sitam, adeo ut brevi capturus putaretur. Ea forte vice rerum prætereuntes illac Genuenses, cum Obsidentibus sermones contulerunt: hujus ferme sententiæ. Ajebant, si se uti sequestris vellent in tractando cum Obsessis, Arce ipsos citra laborem ac discrimen potituros: sin ad vi expugnandos quos oppugnarent obfirmarent animos, haud sine suo id assecuturus sanguine. Quare percontantes utro modo fieri voti com- C potes mallent, audierunt, quod pronum erat, satius esse ipsis cum pace ac placide rem transigere. Tunc Genuenses colloquio cum Insulæ Incolis habito, facile illis persuasere, ut e loco quem tueri ad extremum nequirent, salvi cum suis rebus incolumesque ultro decederent. Quare illis in suas acceptis naves, vacuam Arcem Obsessoribus reliquerunt. Ambitiosis celebratum famæ præconiis id factum est. adeo, ut qui propenso, ut fit, favore vera fictis cumulabant, etiam adderent, Callipolim a Genuensibus subactam. quod longe a vero abfuit, toto demum Societatis Genuensis operæ pretio ad Arcis unius Tenedensis procuratam deditionem redacto. Nec plus novi subsidii Rebus Imperatoris attulit, rumore jactatus magno apparatus Irenes Augustæ; quæ duobus jam annis Thessalonicæ, suis & filiorum D negotiis ordinandis intenta morabatur; inter quæ non postrema illi cura erat splendidorum utiliumque suæ Domui nuptialium fœderum tractandorum. Hæc porro illic degens dicebatur, inivisse consilium cogendi copias Imperatori submittendas, partim Romanas e subditis Imperio Belegradensibus, partim auxiliares exteras e Gente Triballica. Cæterum hisce spebus cunctantibus, Imperii Hostes iidem qui prius, erant; eademque agere pergebant: nisi quod nunc laxamentum belli contigit modicum, repressa paulisper licentia hostili per admotas propius angustiis faucibus Abydi Triremes Imperatorias, caussa prohibendæ, quæ illic parari ferebatur, trajectionis ex Oriente Persarum: quam ne ipsos quidem cupere, aut sibi utilem putare Amogabaros, E fama erat: veritos ne quibus e Gente Persica evocatis fidis hactenus & obsequiosis auxiliaribus in agendis ferendisque miseris Romanis utebantur, quod majori Gentis alienæ numero circumdati, haud impune sibi viderent fore, si quid attentare per contumaciam auderent; iidem adjuncti suis Popularibus justo exercitu transgressis, obtemperare jam iis dedignarentur, quibus se haud inferiores potentia confiderent. Interea vero cuncta illa Ora littoralis Asiæ persicis longa ordinatis serie præsidiis infessa, infesta sane Nostris erat, si quo appellere, aut aquandi gratia exscendere tentarent, statim repulsis immissione jaculorum. Tantum illa pars littoris quæ ad

Edit. Rom. pag. 387.

Atramytium & Phocæam pertinet, persica militia vacabat: quod eam in potestate haberet sua Manuel Zacharias, non tam locorum munitione, quam fama virtutis Italorum quos ille manu promptos, animisque paratos ad quidvis audendum, secum habere ferebatur. Atque hic idem Manuel cum suis, negligi videntes Insulas utrimque Phoceæ, quam obtinebant, adjacentes, & defectu præsidiorum patere latrociniis expositas, facillime expugnabiles cuivis modo invadere audenti; ac simul intelligentes, si eas occupari ad Hostibus contingeret, haud sibi effugium restare, nec recusare tunc ipsos posse quin servituti succumberent; missis ad Imperatorem Legatis eum orarunt, ut aut ipse provideret iis insulis necessariam securitatem a deprædari eas tentantium incursibus, aut sibi eam ipsis curam committeret, remissis quæ inde Imperiales Ministri solerent exigere, vectigalibus: quibus ipsi usuri essent ad naves armandas prohibendis hostilium Classium in ea littora exscensionibus necessarias. Nimirum jam a multis retro annis Imperator Michael Augusti nunc imperantis Pater istum illis locum dederat alumnis præparationi aptum, quo cum expellendos se viderent, nisi prospiceretur defensioni vicinarum insularum, jure ad Imperatorem recurrebant, ad quem spectaret sua beneficia tueri; ac Clientibus Imperii consulere. Itaque talia postulantes Legati ubi ad Urbem pervenere, facilem ad concedendum quod poscebant Imperatorem repererunt quamquam & horum utcumque decretorum executio tracta dilationibus, pendebat adhuc.

A μένας τοῖς τολμησείουσι ξυμβαλεῖν. Οὐ δὲ γὰρ σφίσιν ἀπόδρασα ἦν τὰ ἐς κίνδυνον σφῶν ἁλωμένων. Πέμψαντες Βασιλέα ἠξίουν, ἢ αὐτὸν ταῖς νήσοις τὸ ἀδῄωτον προνοεῖν, ἢ αὐτοῖς ἐπαγγεῖλαι τὰ ἐς φυλακήν, ἀνέντα καὶ τὰς ἐκεῖθεν εἰσπράξεις, ὧν εἰς ἂν χρᾶσθαι, ναῦς ἐξαρτυομένοις εἰς τὴν τῶν ἐπιτιθεμένων ἀνταγώνησιν· ἐκείνοις γὰρ καὶ πρὸ χρόνου ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ, τὸν τόπον ἐδίδου πρὸς ἐργασίαν συμπτείας ἐπιτηδείως ἔχοντα. οἳ δὴ καὶ τὴν πόλιν καταλαβόντες, Βασιλέως δεομένους ἐτύγχανον, ἐς ὃ πράξαι σφίσι τὸ κατὰ βούλησιν. Εἰ καὶ ταῦτα ἐν ἀναβολαῖς ἦν ἔτι.

CAPUT XXXV.

De Connubiis cum Smiltzæna tractatis.

Hoc porro tempore, quæ uxor olim Smiltzæ fuerat, cum jam ante in Urbem advenisset, prout dictum est superius, de iis quæ tractatura cum Imperatore venerat, ipso assentiente, connubiis convenit. Quod cum rescivisset Osphentisthlabus, qui & ipse instanter, sed frustra, affinitatem sibi cum domo Augusta ex Imperatore quæsierat: desperans jam se tenere suis fidum Partibus Eltemerem posse, quippe quem inclinare versus Imperatorem noverat, ut pote generum Smiltzænæ, duas Arces ex optimis Hyampolim & Lardæam, quas a se Romanis prius ereptas, deinde in gratiæ pignus donaverat Eltemereæ suo Patruo, missis ad eum qui poscerent, certis conventionibus iterum recepit; & præsidiis impositis sibi asseruit. Nec dubitabatur, quin porro pergeret in eo genere conari, vindicando sibi quas posset Romanas Arces illius limitis, tamquam olim ad Bulgaros jure quam optimo pertinentes. Nam illum ad quacumque posset ratione nocendum Romano Imperio, instigabat sensus acer repulsa quam ab Imperatore tulerat ambiens honorem (quem tamen serius est suis postea temporibus adeptus) necessitudinis nuptialis cum domo Augusta. Videbatur autem hæc ita disponens divinum Numen a Romanis quoque Tractus occidui hactenus barbaricæ vexationis immunis, pœnas repetere scelerum ipsis occultorum, quæ, ne sinus quidem animi scrutando, intelligere manifeste poterant, quando, quove modo conscivissent. Quantumlibet urbis Antistites Mancipum & Redemptorum Augustalium ex illa ipsa Gente, concussiones in suos populares, prætextu exigendorum tributorum, avare ac crudeliter exercitas criminaretur, iis causam imputans iræ cælestis; paris ipse tamen, id quod omnes norant, haud expers culpæ, maximæ in Ecclesiasticis possessionibus, & proventibus. Nihil enim jam erat istius generis e prioribus illis depeculationibus reliquum, quod non ipse usurparet; usque ad ipsos dignitatibus Ecclesiasticis sustinendis addictos olim census: adeo ut ad incitas redacti qui sacrorum honorum titulos gererent, obsolescerent prorsus & pudenda

Edit. Rom. pag. 388.

B Τότε καὶ ἡ πάλαι συζυγεῖσα τῷ Σμίλτζῃ, καταλαβοῦσα τὴν πόλιν, ὡς ἐλέχθη τὸ πρότερον, τὰς μετὰ τοῦ Βασιλέως ἐπιγαμίας κατησφαλίζετο. Ἃ δὴ μαθὼν Ὀσφεντίσθλαβος, ζητῶν καὶ αὐτὸς λιπαρῶς κῆδος ἐκ Βασιλέως. Καὶ ἤδη τὸν Ἐλτιμήρην ὑπογνοὺς, ὡς πρὸς Βασιλέα καὶ αὐτὸν ὑποκλινοῦντα, γαμβρόν γε ὄντα Σμιλτζαίνης, πέμψας, δύο φρούρια τῶν καλλίστων, Ὑάμπολιν καὶ τὸν Λαρδαίαν, ἃ δὴ Ῥωμαίους ἀφελόμενος πρότερον, ἐδίδου κατὰ χάριν Ἐλτιμήρῃ θείῳ γε πρὸς πατρὸς ὄντι, δι' ὁμολογίας καὶ αὖθις ἀναλαμβάνει, καὶ φρουροῖς εἰσαχθεῖσι κατασφαλίζεται· C ἐπίδοξος ὢν, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐγχειρήσων. Ἡ γὰρ ἀποτυχία τοῦ βασιλικοῦ πρὸς αὐτὸν κήδους, τὰς ὁρμὰς ἐκείνῳ παρώτρυνεν· Εἰ καὶ ὕστερον καιροῖς ἰδίοις καὶ τοῦτο γεγόνει. καὶ ὡς πάλαι Βουλγάρων ὄντα τὰ χωρία ἐσφετερίζετο. ἐῴκει δὲ τὸ δαιμόνιον, Ῥωμαίους καὶ κατὰ Δύσιν εἰσπραττόμενον δίκας ὧν ἐμφανῶς οὐχ οἷοί τ' ἦσαν εἰδέναι πλημμελημάτων. Εἰ καὶ ὁ τῆς πόλεως ἱερεὺς, τὰς τῶν εἰσπραττόντων ἐργολαβίας ἐπῃτιᾶτο, ὧν οὐδ' αὐτὸς ἐς ἅπαν, ὡς τοὺς πάντας εἰδέναι, οὐ μετὸν ἦν. Καὶ μᾶλλον ἐπὶ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας πράγμασιν. Οὐδὲν γὰρ ἦν ἐλλειφθὲν τῶν προτέρων ἐκείνων, ὅπερ D οὐκ αὐτὸς ἔχων, καὶ αὐτὰ δὴ τὰ τῶν ἀξιωμάτων προνόμια ἀκριβῶς αὐτοῖς ἐνεργούμενα, ὡς ἀπαυανθῆναι τελίως τούτοις καὶ τὰς τιμάς· πτωχῶν μὲν πολυωρίαν προΐσχετο· τιμίους δ' ἄνδρας, καὶ αἰδοῦς ἐπιεικῶς ἀξίους, παρ' οὐδὲν ἔχων, μηδὲν ἐκείνοις ζωῆς προνοῶν (ἀλλὰ καὶ ἀναλγήτως ὡς ἐνῆν προσφερόμενος, ἐκ πικροῦ καὶ ἀτενοῦς ἤθους) πτωχεύειν ἐποίει· ὧ συμφορᾶς οὐκ οἵας τ' ἐνεγκεῖν ἐλευθέρας ὅλως· παν-

πανταχόθι τῆς πόλεως. τῷ γὰρ ἤθει πικρῷ γε ὄντι, ὁ τῶν πάλαι ξυμπεσόντων κατὰ μνήμην σιωπηκὼς εἰκότως, κοινὴν Ἐριννὺν ἄντικρυς ἐποίει τὸν ἄνθρωπον· μὴ δ' αὐτοῦ Βασιλέως ὅλως δυναμένου μεταβάλλειν τὸ ἦθος, εἴπου γε καὶ οἰκτίζοιτο. ὁσημέραι γὰρ ἀναφορῶν πρὸς αὐτὸν γενομένων, οὐδὲν τὸ παράπαν ἤνυετο. καὶ ὡς εἰκὸς κατενοεῖτο, καὶ πρότερον ταῦτα πράττειν θέλων, εἰ καὶ παρὰ πολλῶν καὶ μεγάλων τῷ βασιλεῖ πλησιαζόντων κατεκωλύετο. νῦν δ' ἀλλὰ τῶν μὲν ἐξ ἀνθρώπων γενομένων, τῶν δ' ἐκ ποδῶν ἑκόντων, τῶν δὲ καὶ κατ' ἐπήρειαν ἀπαλλοτριωθέντων καὶ Βασιλέως καὶ πόλεως, αὐτὸς τὸ κατ' ἔθος πικρὸν ὡς εἰκὸς θελητὸν ῥᾳδίως ἐξήνυε, μηδενὸς τὸν κρατοῦντα τολμῶντος νύττειν. καὶ ὥσπερ ἂν εἰ Θεοῦ ἀργοῦντος, κατὰ τὴν δημώδη παροιμίαν, τινὰ πράττονται. οὕτω καὶ Βασιλέως ἀργοῦντος, δικαιωμάτων προϊσχομένων Θεοῦ, οἷς οὐδ' αὐτὸς ἄνθρωπος γεγονὼς ἐχρήσατο, ταῦτ' ἐγίγνοντο. καὶ ὅτι μὲν δι' ἁμαρτίας ἡ παραχώρησις, πρόδηλον. Πλὴν ἀλλ' ὁ πρὸς τὸ κολάζειν κληθεὶς, φοβείσθω τὴν πρόσκλησιν, ὡς οὐδὲν ὅλως τῶν ἀγαθῶν Ἀγγέλων, κολάζειν τοὺς εἰς Θεὸν ἁμαρτάνοντας. ἀλλ', ὡς ἔοικε, μέλον ἦν Θεῷ, κοινῇ καὶ τοὺς ἐντὸς κυρῆσαι τοῖς χαλεποῖς, εἰ καὶ μὴ ὁμοίως τοῖς προτιμῶσιν ἐχρῶντο, μὴ δὲ τὰς κολάσεις ὑφίσαντο τὰς αὐτάς. Ὡς ἐκεῖ μὲν πολεμίων ὄντων τῶν ἐπιτιθεμένων. Ἐνταῦθα δ' ἰδίων. κἀκεῖ μὲν εἰς σῶμα τοῦ κινδύνου περιϊσαμένου. Ἐνταῦθα δὲ καὶ εἰς ψυχὴν διαβαίνοντος. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅπῃ τῷ Θεῷ φίλον ἀγέσθω. εἴθε δέ γε καὶ ἄμεινον. Ἡμῖν δ' αὖθις ἑκτέον τῶν ἐφεξῆς.

A illuvie forderent. Et rapinis ille quidem istiusmodi curam mendicorum alendorum obtendebat. haud animadvertens multiplicare se hoc modo mendicorum numerum; in eumque compingere viros natalium & dotium splendore magna dignos reverentia, quos omni vitæ tolerandæ facultate destitutos relinquebat, ne id quidem solatium indulgens miseris, ut eorum, quas palam cerneret, ærumnis condolere videretur. Crudum enim, & immitem pro sua cætera rigidæ indolis acerbitate, obvertere perseverabat vultum atque obtutum iis ipsis, quos e splendida fortuna, spoliando compulerat ad victum sibi mendicato quæritandum (o contumeliam libere natis & educatis prorsus intolerandam!) passim per vicos plateasque Civitatis. Tantum videlicet abfuerat a minuenda molliendaque vel paululum duB ritie antiqua, ut qua se quondam flagrasse ob eam invidia meminerat eam quasi jam ulcisci studens, indeque accensus indignatione *Edit. Rom. pag. 389.* sæviori, furiam plane quandam & communem erynnin se præberet vice hominis: nec eum Imperator, utcumque calamitates publicas miserans, deflectere ab immani rigore posset: querelis ad hunc quotidie obtestationibusque multorum dira patientium, sine ullo prorsus effectu delatis. Intelligebantque qui statum præsentem rerum cum superiori comparabant prudentius, quod nunc Athanasius licentius quam antea grassaretur, haud esse indicium auctæ nunc ipsius maleficæ voluntatis: sed, cum pari semper ejus atrox animus inclementia ferretur, cohibitum illum quadamtenus antea, præsentia & monitis Magnatum pluC rimorum propria nobilitate ac Principis familiari gratia ipsi quoque verendorum: quales cum modo non adessent, partim morte subtracti, partim voluntario secessu alio delati, partim damnis acceptis alienati a Principe, propterea que sponte Aula & Urbe digressi, ipse nunc solutis omnis respectus habenis, libere totam exerebat innatæ inhumanitatis feritatem: nemine jam qui auctoritate polleret aliqua de his interpellare Augustum audente. Itaque sicut, juxta populare verbum, Deo cessante ac quasi dormitante, quædam aguntur: ita nunc feriante ac connivente Augusto, hæ impune secureque immanitates exercebantur, specioso commendatæ obtentu, exequendarum Dei justificationum, quibus ipse qui sic ageret, quantumvis, ut homo, nihilo quam homines cæteri minus obnoxius, in seipso tamen minime uteretur. Atque hanc illi quidem propter peccata nostra, nos ita conculcandi licentiam ex alto concessam, non est dubium. Cæterum qui ad alios castigandos a Deo vocatur, timeat præjudicium infamis ministerii, peccantium in Deum cruciandorum; quippe ad quod Rei solum, & Mali, non autem Boni adhiberi Angeli consueverint. Verum uti apparet, id curabat Deus, ut Romani æque omnes, imi, summi, Ecclesiastici, Laici, intra Urbem & extra degentes, plecteremur malis, in genere dissimili vix disparis gravitatis; licet foris quidem hæc ab Hostibus, intus a Civibus inferrentur: noxa illic in corpore hærente; hic etiam penetrante usque ad animæ intimum. Sed ista quo Deo visum fuerit aguntor. utinam autem reflectantur in melius. Nostra porro deinceps reddatur opera reliquis, prout sunt gesta, referrendis.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ
GEORGII PACHYMERIS
ANDRONICUS PALÆOLOGUS
SIVE
HISTORIA RERUM AB ANDRONICO PALÆOLOGO
Seniore in Imperio gestarum, usque ad annum ejus ætatis undequinquagesimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis JESU.

LIBER SEPTIMUS.

Edi. Rom. pag. 390.

CAPITA LIBRI SEPTIMI.	ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.
CAP. I.	Κεφ. α΄.
Tractatio de Pace Imperatoris cum Amogabaris.	Μεταχείρησις εἰρηνικὴ τοῦ Βασιλέως πρὸς Ἀμογαβάρους.
CAP. II.	Κεφ. β΄.
pag. 391. *Oratio ad Catelanos ab Imperatore missa.*	Δημηγορία πεμφθεῖσα Κατελάνοις πρὸς Βασιλέως.
CAP. III.	Κεφ. γ΄.
Ut Persæ transfretare rursus in Orientem prohibiti fuerint.	Πῶς οἱ Πέρσαι ἀντιπερᾶν εἰς Ἀνατολὴν ἐκωλύθησαν.
CAP. IV.	Κεφ. δ΄.
Defectio Alanorum & Turcopulorum.	Ἀποστασία τῶν Ἀλανῶν καὶ τῶν Τουρκοπούλων.
CAP. V.	Κεφ. ε΄.
De Libello famoso clam jacto.	Περὶ τοῦ ῥιφθέντος φαμούσου Τόμου.
CAP. VI.	Κεφ. ς΄.
De Madyto, ut capta fuerit ab Amogobaris.	Περὶ τῆς Μαδύτου, ὡς ἑάλω Ἀμογαβάροις
CAP. VII.	Κεφ. ζ΄.
De Mpyrigerio ut Genuam sit abductus.	Ἀπαγωγὴ Μπυριγερίου πρὸς Γένουαν.
CAP. VIII.	Κεφ. η΄.
De Patriarcha Alexandriæ.	Τὰ περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας,

Κεφ. θʹ.	CAP. IX.
Τὰ συμπεσόντα δεινὰ Κυβουκλείοις.	*Quæ mala acciderint Arci dictæ Cubuclea.*
Κεφ. ιʹ.	CAP. X.
Περὶ τοῦ γεγονότος ἐμπρησμοῦ κατὰ τὴν πόλιν.	*De Incendio quod in Urbe contigit.*
Κεφ. ιαʹ.	CAP. XI.
Περὶ τοῦ Ανδρέου Μουρίσκου.	*De Andrea Murisco.*
Κεφ. ιβʹ.	CAP. XII.
Περὶ τοῦ Ρομοφόρτου Λατίνου.	*De Romoforto Latino.*
Κεφ. ιγʹ.	CAP. XIII.
Αλωσις Θυραίων, καὶ τῆς Εφέσου.	*Thyræorum & Ephesi expugnatio.*
Κεφ. ιδʹ.	CAP. XIV.
Αποστολὴ Βασιλέως πρὸς Γέννουαν ὑπὲρ συμμαχίας.	*Legatio Imperatoris missa Genuam ad Armorum Societatem statuendam.*
Κεφ. ιεʹ.	CAP. XV.
Περὶ τοῦ Μελὴκ Ισαάκ.	*De Meleco Isaacio.*
Κεφ. ιϛʹ.	CAP. XVI.
Περὶ τοῦ Πάπα Αλεξανδρείας.	*De Papa Alexandriæ.*
Κεφ. ιζʹ.	CAP. XVII.
Περὶ τοῦ Μοναχοῦ Ιλαρίωνος,	*De Monacho Hilarione.*
Κεφ. ιηʹ.	CAP. XVIII.
Περὶ τῶν ἐκ Γεννούας ἀναχθεισῶν νηῶν.	*De Navibus e Genua appulsis.*
Κεφ. ιθʹ.	CAP. XIX.
Εκστρατεία Αμογαβάρων κατ' Αλανῶν.	*Expeditio Amogabarorum in Alanos.*
Κεφ. κʹ.	CAP. XX.
Καταγωγὴ καὶ αὖθις τῶν ἐς Λάζους ἀναχθεισῶν νηῶν.	*Secundus appulsus in Urbem reducum e Lazis Genuensium navium.*
Κεφ. καʹ.	CAP. XXI.
Ως ἑάλωσαν τὰ κατὰ τὸν Γάνον.	*Ut quæ ad Ganum sunt, capta fuerint.*
Κεφ. κβʹ.	CAP. XXII.
Τὰ κατὰ τὸν Μελὴκ καὶ πάλιν Ισαάκ.	*Rursus de Isaacio Meleco.*
Κεφ. κγʹ.	CAP. XXIII.
Τὰ περὶ τὴν τῆς Εκκλησίας τάξιν συμβάντα.	*Quæ circa Ordinem Ecclesiæ contigerunt.*
Κεφ. κδʹ.	CAP. XXIV.
Τὰ περὶ τοῦ μεγάλου Πριμμικηρίου τοῦ Κασσιανοῦ.	*De Magno Primicerio Cassiano.* Edit. Rom. pag. 392.
Κεφ. κεʹ.	CAP. XXV.
Περὶ τῆς τῶν Ιβήρων συμμαχίας, καὶ ὅπως αὐτῆς ἀπετύγχανον.	*De Societate cum Iberis ab Imperatore tentata, & quomodo ea exciderit.*
Κεφ. κϛʹ.	CAP. XXVI.
Πῶς οἱ ἐχθροί τινὰ τῶν ἀνὰ τὸν Γάνον φρουρίων παρεστήσαντο.	*Ut Hostes quasdam ex Arcibus ad Montem Ganum sitis subegerint.*
Κεφ. κζʹ.	CAP. XXVII.
Πρεσβεία Γεννουιτῶν ἅμα καὶ Βασιλέως πρὸς Αμογαβάρους.	*Legatio Genuensium simul, & Imperatoris, ad Amogabaros.*
Κεφ. κηʹ.	CAP. XXVIII.
Τὰ κατὰ τὴν Βιζύην πραχθέντα.	*De Gestis ad Bizyam.*
Κεφ. κθʹ.	CAP. XXIX.
Ετι τὰ κατὰ τὸν Ισαὰκ Μελὴκ καὶ τοὺς Τούρκους.	*Adhuc de Isaacio Meleco, & Turcis.*
Κεφ. λʹ.	CAP. XXX.
Περὶ τοῦ Φαρέντα Τζιμῆ.	*De Pharenda Tzime.*
Κεφ. λαʹ.	CAP. XXXI.
Τὰ κατὰ τὴν Ρόδον συμβάντα.	*Quæ Rhodi contigerint.*
Κεφ. λβʹ.	CAP. XXXII.
Περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Αμογαβάρων.	*De discessu Amogabarorum.*
Κεφ. λγʹ.	CAP. XXXIII.
Αλωσις τῆς Τρικοκκίας παρὰ Περσῶν.	*Expugnatio Tricocciæ a Persis.*
Κεφ. λδʹ.	CAP. XXXIV.
Περὶ τῶν ἑπτὰ νεῶν τῶν μετὰ Γίδου Αμογαβάροις ἐπιστασῶν.	*De navibus septem cum Gida ad Amogabaros appulsis.*

CAP. XXXV.

Epistola missa ad Patriarcham a Primoribus Ecclesiæ.

CAP. XXXVI.

Ut digressi sint Amogabari cum Turcis, & ad Cassandream in se mutuo concurrerint.

Κεφ. λε´.

Τὸ πρὸς τὸν Πατριαρχοῦντα ἀποσταλὲν γράμμα παρὰ τῶν ἀρχόντων τῆς Εκκλησίας.

Κεφ. λϛ´.

Πῶς διῆλθον Αμογάβαροι καὶ σὺν Τέρκοις, καὶ πρὸς Κασάνδρειαν κατήντησαν.

CAPUT I.

Tractatio de Pace Imperatoris cum Amogabaris.

Ἤδη μὲν οὖν τοῖν βασιλέοιν, τῷ μὲν εἰκοστὸν καὶ τρίτον, τῷ δὲ δωδέκατον Αὐτοκρατοροῦσι ξυνέβαινεν ἐξανύεσθαι. καὶ τὰ μὲν κατ' Ἀνατολὴν καὶ ἐς τόσον ἐνόσει ἐκ τῆς τῶν Περσῶν ἐπιθέσεως, ὥστε καὶ ἀνηκέστως ἔχειν δοκοῦντα παρεῶσθαι τὸ ξύμπαν, καὶ ἀποπροσποιεῖσθαι τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, οἷς οἷοις τ' ἦν ἀκούσιν ἂν ἐξιᾶσθαι. Τὰ δὲ κατὰ Δύσιν, ἔνθεν μὲν Ὀσφεντίσθλαβος, τὰ Ἐλτιμηρῇ κατήκοα, οὐδὲν ἐπιδιαλογούμενος, ὅτι μὴ τὴν ἐς Βασιλέα οἱ ἀπόκλισιν αἰτιώμενος, ἄγων καὶ φέρων τὰ πάντα ἐξεληΐζετο, μὴ δ' αὐτῶν τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀπισχόμενος. ἐκεῖθεν δὲ Ἀμογάβαροι τῷ καθ' αὐτοὺς κρατυνόμενοι θράσει ἐξ ὑπογυίου κατὰ τὴν μάχην διημερήσαντες, οὐδὲν ὅτι τοῦ ἐντὸς ποταμοῦ Μαρίτζης, οὕτω πως ἐπιχωρείως λεγομένου, ἀδεὲς εἴασαν, καὶ ἐν καταστάσει. εὐέφοδος δὲ καὶ ὁ κατὰ Θρᾴκην ἔκειτο τόπος, καὶ τοῖς προσοικοῦσιν ὅσα δὴ καὶ τὸν περὶ ψυχῆς τρέχουσι, κατήπειγε τὸ μεταναστεύειν, τὸ πάντ' ἐρήμ' ἦσαν τῶν ἐνοικούντων, πλὴν οἷς ἀφροντιστοῦσι κινδύνου, σκυλεύειν καὶ φωρείοις ἀποζῆν ἐξ ἀλαστορείας εἴθιστο. Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς Μιχαὴλ τὸ Διδυμότειχον ὑπεισδὺς, οὔ τι ἑκούσιός γε, ἀλλ' οὐκ ἦν ὅλως πρὸς ἡδονὴν τοῖς στρατιώταις ἐπισπέσθαι οἱ ὀκνήσει ἰσχομένοις, τὰς ἐκ τοῦ πολέμου τρώσεις ἐθεραπεύετο. Βασιλεὺς δ' ἀπογνοὺς ἐντεῦθεν τὴν πρὸς Κατελάνους μάχην, ἄνδρας ὅλως δυσθανατῶντας, καὶ τὸ ζῆν ἐν πεττοῖς ὡσανεὶ τιθεμένους, ἄλλως ἔγνω τὰ κατὰ τούτους μεταχειρίσασθαι. Καὶ μάλισθ' ὅτι ἠγγέλλετό οἱ Πέρσας μὲν καὶ αὖθις ἢν νηῶν τύχοιεν, ἀντιπερᾶν ὡρμῆσθαι. Εἶναι δὲ ταύτας, ἢν Βασιλεὺς θέλοι, τὰς Βασιλέως ἐκείνῃ πῃ σαλευούσας, καθ' ὃν καὶ λέλεκται τρόπον. Ἐπεί τοι γε καὶ δι' ὑποψίας Ἀμογάβαροι γινόμενοι, τῆς ἐπὶ τὴν Καλλίου σὺν αὐτοῖς εἰσόδου διεκωλύοντο. αὐτοὺς δὲ Κατελάνους γνωσιμαχοῦντας, εἰς τὴν μετὰ τοῦ Βασιλέως εἰρήνην ῥέπειν, ἤν τις τὰ πιστὰ σφίσι διδοίη. ἔτυχε δὲ καὶ γραμματεὺς τοῦ Καίσαρος, Ἰάκωβος τοὔνομα, ἄλλως ἐπὶ Τενέδου, γραφὰς παρὰ τοὺς ἐν Σικελίᾳ κομίζων, ὃν ἐπαναχθέντα πρὸς Βασιλέα, Βασιλεῖ πληροφορεῖν ξυνέβαινεν, ὡς ἢν μή γε καὶ ἄλλοι προστεθεῖεν σφίσι Σικελίηθεν ἀναχθέντες, τὰς ὁρμὰς αὐτοὶ ὑποκλώμενοι, ἕτοιμοί εἰσιν εἰρηνεύειν. Τὸ γοῦν ἐκεῖθεν ἰέναι τινὰς, ὅσον τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ συνεργοῦντος εἰ ἐπισταίη ἀλόντος ἀνακεκόφθαι. εἶναι δ' ἐντεῦθεν εὐχερὲς αὐτοὺς μετελθεῖν, καὶ τὸ τῆς εἰρήνης προβεβλῆσθαι σχῆμα Βασιλεῖ τὰ μὴ μάχιμα ἐπαγγέλλοντι· πέμπειν δὲ τοὺς πιστοὺς ἐς τὰ μάλιστα σφίσι δόξαντας, καὶ οἷς ἢν ὡς ἥκιστα

A Ambobus jam Imperatoribus, Seniori quidem tertium & vigesimum, Juniori autem duodecimum annum Imperii evolvi contigit. *Edit. Rom. pag. 393.* Quando Regiones quidem Orientales adeo a Persarum incursionibus laborabant, ut velut desperatæ curationis, ac prorsus conclamatæ, negligerentur; & quæ inde tristia nunciabantur, ab iis qui rebus præerant, quasi nihil ad ipsos pertinentia, rejici solerent ad alios si qui uspiam forent, quibus facultas non deesset malis cognitis remedium adhibendi. In occiduo vero Tractu, hinc quidem Osphentisthlabus terras Eltemeræ subjectas, nihil aliud prætexens nisi ejus inclinationem ad Imperatoris partes, agebat, ferebatque, hostiliter diripiens, ac ne Romano quidem abstinens limite: inde autem Amogabari successu nuper pugnæ prospero in audacia confirmati, nihil in regione B quanta patet citra fluvium vulgo Maritzam dictum, aut securum a terrore aut intactum a vi sæva integrumque sinebant. Limes quin etiam finitimæ Thraciæ nullo præsidio munitus ad arcendam horum vim, si vellent irrumpere, expositam eam totam istorum injuriis Provinciam præbebat; cogebatque sui periculi conscios ejus Incolas, certam necem matura fuga prævertere. quod cum strenue fieret a cunctis, vasta & habitatoribus vacua cuncta erant per Thraciam; solis ibi remanentibus, quibus antea periclitari latrocinando solitis, velut familiare institutum nefaria professio placebat rapto ac per scelera vivendi. Porro Imperator Michael Didymoticho, quam Arcem subjerat, clausum se se continebat: haud ille quidem volens: sed erumpere gestientem necessario sistebat, quod C militibus alacritas & animus deerat ipsum sequendi si prodiret. nempe hi fracti animis ob acceptas clades, ignava desidia torpebant; unde is nihil tunc agere aliud valens, accepta bello vulnera per otium curabat. Hoc Augustus Senior comperto, desperavit rem geri a suis manu cum fiducia successus prosperi contra Catelanos posse, homines eo difficiliores occisu, quo se promptius ad necem offerunt. Quod enim nihilo cunctantius vitas in prælio, quam in ludo calculos in aleam jaciant, ut abundant ad quidvis aggrediendum audacia; ita nihil non quod susceperint ista intrepiditate perficiunt. Igitur aliam a periculis aperti Martis ineundam sibi decrevit rationem eorum a se ac suis violentiæ avertendæ. *pag. 394.* Et causæ commodum aderant cur sperari D posset eos non gravate compositionis mentionem admissuros. Primum enim abducendi ab iis auxiliares Persas facultas offerebatur. Siquidem hos novæ sub Catelanis militiæ tædebat. nec dubitabatur quin si copia Navium ad trajectum in Asiam ipsis suppeteret, redituri statim ad suos forent. Posse autem, si vellet Imperator, commodari eis ad istum usum Imperatorias naves, in illo tunc mari, quo dictum modo est, morantes. Adeo autem palam graviterque a Catelanis diffidere admixtos iis Persas fama erat, ut hos illi ab ingressu secum ipsis hactenus communi liberoque Urbis Callipoleos, novissime arcere cœpisse, satis constaret: quin, & de Catelanis ipsis sciri, pugnare illos invicem sententiis de summa rerum suarum: nec paucos ipsorum ad consilium inclinare ineundæ pacis cum Augusto, si ejus secure tractandæ facultas offerretur. Super hæc

isto ipso articulo rerum peraccommodate a spes tales lactandas, contigit capi quemdam apud Tenedum, Jacobum nomine, qui paulo prius a Commentariis Cæsari Rontzerio fuisset, ac post ejus necem missus a Catelanis in Siciliam ad auxilia ipsis illinc evocanda, litteras inde referebat, cum quibus deductus ad Imperatorem est. His ille visis, auditoque captivo, magnopere in hac persuasione firmatus est. Despondere Catelanos animum, nec suis præsentibus fidere viribus satis, ut bellum a Romanis sustinere se confidant posse, nisi externis auxiliis roborentur; qualia cum e Sicilia, unde petierant, intercepto illuc misso tractatore, non expectaturos ipsos verisimile sit, apparere non alienos a consiliis pacis fore. quam in sententiam Augustum Jacobi quoque hujus, intime conscii status ipsorum, affirmatio trahebat, ajentis; sibi commissum uni id negotium fuisse, se jam capto antequam responsis perlatis conveniri de re tota potuisset, fractam hanc prorsus, nec ultra processuram negotiationem esse. Addebat: videri sibi facile jam fore induci Catelanos ad tractandum, disquirendasque communiter utilis utrimque conventionis vias, modo Imperator nec ipsum se propendere ad belli consilia non gravaretur ultro monstrare, missis ad eos hominibus maxime fidis, quorum promissa quin secuturis certo effectibus deinde sancirentur, nulla possent ratione dubitare. Hac Imperator oratione Jacobi penitus in animum admissa, præterquam plene assensus ei est, incubuitque omnino in voluntatem pacificationis cum Amogabaris tentandæ; etiam cogitare cepit de isto ipso talis auctore consilii in ejus exequendi sequestrum & Ministrum adhibendo, quibusdam illi ad hoc additis sociis. Ac peridoneus is quidem, pro peritia Catelanicarum rerum, si par erga res Imperii studium ac fides non deforet, ad ejusmodi negotium futurus videbatur. timere tamen cogebat consanguinitas ejus & intima necessitudo cum Hostibus, ne omnia in favorem suorum unice trahens, aliquod fortasse rei Romanæ grave damnum importaret. Verum contra istam formidinem confirmavit Imperator facile animum, autumans vel aliorum sibi fidissimorum interventu Collegarum, vel cætera sua vigilantia, præcavendum omne incommodum ejusmodi. Minime igitur periculosum arbitratus & hunc in parte legationis ad pacem Catelanis proponendam mittendæ censeri, dummodo sibi fidem ad id recte agendum obstringeret, jus ab eo jurandum exegit & accepit, eoque sic religione præoccupato, deinceps securus, comitem ei adjunxit Coronen quemdam quo latinarum litterarum interprete utebatur. His duobus, tres insuper alii sunt additi, qui omnes mandatis ab Imperatore onerati urgentibus etiam atque etiam negotii commissi quam maxima possent arte atque industria gerendi, confestim itineri se dare, rectaque ad Catelanos celeriter se conferre jussi sunt. Admoverunt se illi Callipoli primum quam proxime tutum fuit: admissique in illic situm Imperatorium Castrum, inde miserunt indicatum Catelanis: habere se quæ ipsis proponerent Imperatoris, a quo mitterentur, nomine: paratos ad ipsos accedere, modo missis obsidibus suæ ipsorum securitati caveretur. Æqua & impetrabilia peti visa sunt. Mittuntur ergo Callipoli postulati obsides, in Castro Romano custodiendi, quoad in potestate Catelanorum missi ab Imperatore perstitissent, in pignus fidei qua nihil ipsos passuros acerbum, Catelani promittebant. Mittuntur & equi quinque pro numero Legatorum, cum militibus totidem, quibus erat mandatum, ut a tergo Imperialium Missorum eodem cum ipsis equo veherentur. Ratio inexpectatæ præscriptionis allegabatur, securitas Legatorum, quos sic custos adhærens ab insultibus forte obviorum hominum sui generis, ab agnitis e veste Romanis haud facile temperaturorum manus, defenderet. Sed prætextus hic fuit. vera enim, ut qui penitius introspiciebant, judicarunt, causa ejus facti erat, ut per affixos ipsis arbitros Legati prohiberentur explorare circumspiciendo percontandoque, statum Callipolis præsentem curiosius, quam tutum tali tempore Catelanis in Arce una illa summam rerum habentibus videretur.

Edit. Rom. pag. 395.

A διαψεύδεσθαι ὑπειλήφθαι. Ταῦτ' ἄρα καὶ Βασιλεῖ τοὺς λόγους ἀποδεξαμένῳ, τῷ μὲν αὐτῷ ἐπιστέλλειν τὰ τῆς εἰρήνης συνάμα καὶ ἄλλοις, διαπρεσβεύσασθαι, ὅσον τῶν ὀνήσεων, τοσοῦτον οὐκ ἐχέγγυον ἐκ τῆς πρὸς τὸ γένος οἱ οἰκειότητος, κατεφαίνετο. ἄλλως δὲ τὰ τῆς γνώμης κατασφαλισαμένου, οὐδὲν ἐμποδὼν ὑπετόπαζε τῷ τούτοις ἐπιχειρεῖν, αὐτοῦ γε πρεσβεύοντος. ὅθεν καὶ ὅρκοις προκατελάμβανε, καὶ σὺν αὐτῷ τὸν τῶν Λατινικῶν Ἑρμηνέα Κορόνην ἐξαποστέλλων ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἰέναι καὶ τὰ τῆς εἰρήνης πειρᾷν ὡς οἷόν τε διαπράττεσθαι. καὶ δὴ παραγενόμενοι, οὐ πολλῷ ὕστερον σφίσι συνάμα
B καί τισιν ἄλλοις τρισὶν, καθημένων δ' ἔν τινι τῶν φρουρίων, καὶ μηνυτῇ χρησαμένων, οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ Καλλιοπόλεως Κατελάνοι ὁμήρους δόντες κατὰ πίστιν τοῦ μή τι παθεῖν ἐκείνους ἀνήκεστον, ἵππους πέντε, πέντ' οὖσιν ἐξαποστέλλουσιν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐς αὐτοὺς γένονται. Πλὴν ἑκάστῳ συνεπωχεῖτο ὄπισθεν ὁ φυλάξων τὸν ἐπιβάτην. τοῦ μὲν δοκεῖν, μή πως ἐξ ἐφόδου τὶς ἐκπηδήσας τῶν Κατελάνων, ἀχαρί τι δράσοι εἰς πρεσβευτήν. τῷ δὲ βαθυτέρῳ, ὡς ἂν μὴ δὲ καιρὸν διδόντες σφίσι προμαθεῖν τι περὶ ἐκείνων ἔκ τινος περιεργίας ἐπερωτήσασι.

CAPUT II.

Oratio ad Catelanos ab Imperatore missa.

ILli introducti hæc dixerunt: Imperator Andronicus, noster quidem Dominus, vester autem vocato, hæc nos „ vobis dicere mandavit. Convenit vi- „ ris Dei vereri justitiam ultro professis, „ Principi autem Supremo maxime, gra- „ tos se præbere bene meritis, non solum „ quoniam ita deliniunt & sibi magis de- „ vinciunt eos quibus rependunt acceptam „ gratiam: sed, vel si præsens fructus ejus

C ΟΙ καὶ ἐπιστάντες, ἔλεξαν τάδε. Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ἡμέτερος μὲν Δεσπότης, σφῶν δ' ὑμῶν Κλήτωρ, τάδ' ἐπήγγειλε ὑμῖν. χρεὼν ἀνδράσι, Θεοῦ μὲν τιμᾷν αἱρουμένοις δίκην, Βασιλεῖ δ' ἐς τὰ μάλιστα, μεμνεῖσθαι χαρίτων δικαίοις οὖσι, μὴ ὅτι βουλομένοις ἂν εἴη σφίσιν, ἀλλὰ καὶ ὅτι συνει-

ἔγκοι ἂν ἐς τὸ μηδὲ ταῦτα σκοπεῖν. Τὸ μὲν γὰρ ἀβούλου καὶ πρὸς τὸ παραυτίκα μόνον ἀφορώσης γνώμης· Τὸ δὲ τὴν εἰς τὸ μέλλον πρόνοιαν, ἀπαμίλλητον οὐκ ἐᾷ κεῖσθαι. Καὶ ὑμῖν τοίνυν, εἰ μὲν τὴν ἀρχὴν τὰ τῶν ἐχθρῶν ἑλόμενοι, ἐς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐσβαλεῖν ἔγνωτε, οὐ δικαίως ἂν νεμεσᾷν ἔχοι τις. μὴ δὲ γὰρ ἀνθρώποις ἀσύνηθες τοῦτ' εἶναι. καὶ μᾶλλον ὅτε καὶ τὰ γένη διαλλάττοιεν, οἷς ἔνι μὲν σπονδαῖς χρῆσθαι, ἔνι δὲ καὶ ὁμόσε ταῖς μάχαις ἰέναι. Ἐπεὶ δὲ ξύμμαχοι προσκληθέντες, τὰ τῶν ἐχθρῶν, ὃ δέον ὂν, ἐκ τοῦ ἐξαίφνης ἀνθείλεσθε, πῶς ἂν μὴ θέλων τὶς ὑμῖν νεμεσᾷν, ἐκφύγοι τὸ νεμεσᾶσθαι; μνήσθητε γὰρ πρὸς ἐκείνους χεῖρας ἀνταίροντες, ὑπὲρ ὧν κινεῖν ὅπλα πρὸς τοὺς σφίσι πολεμοῦντας, μεγάλων ὡμολογήσατε τῶν μισθῶν. Πῶς δὲ δίκαιον καὶ νόμιμον, κειμένων εἴτε θείων, εἴτε καὶ ἀνθρωπίνων, θέσθαι μὲν ἐν ἀλογίᾳ τὰ ὀμωμοσμένα, μεγάλων δὲ χρημάτων, ὧν εἰς ὑμᾶς ἐδαπανήσαμεν, τὰς καθ' ἡμῶν ὁρμὰς ἀντιδοῦναι; Τί δ' ὑμῖν καὶ ἀποκειθείη, ἐς τὸ μετέπειτα ὄνομα; συμμάχους ὀνομάσειέ τις; ἀλλ' αἱρετέα τὰ τῶν ἐχθρῶν ὑμῖν ἔδοξεν. ἀλλ' ἐχθρούς; καὶ τίς ἂν καὶ τίνας μεγάλων μισθῶν ἐπὶ σφετέρῳ πονηρῷ προσκαλεῖσθαι δέξαιτο; ἀλλὰ συμμάχους μὲν τὸ πρῶτον, πολεμίους δ' ἐς ἔπειτα καταστάντας; καὶ τί γ' ἄλλο ὑμῖν τις ἐπικαλοίη δεινὸν, εἰ σύμμαχοι ἐπιστάντες, πολλοῖς καὶ ταῦτα τῶν ἀναλωμάτων, ἔπειτα ἐσπείσασθαι μὲν τοῖς ἐχθροῖς, δι' οὓς προσεκλήθητε, μετ' αὐτῶν δὲ τὴν ἡμετέραν ληΐζεσθε; τί δὲ καὶ ἀπολογούμενοι, χριστιανοὶ χριστιανοὺς τὰ ἀνήκεστα δρᾶτε, τοῦ μὴ ἐς ἀναβολὰς θέσθαι, κακοὶ δόξαι, ὥσπερ αἱρούμενοι; τί γὰρ τῶν κακῶν οὐκ εἰργάσθε; οὐ χώρας ἠνδραποδίσατε; οὐκ ἄνδρας ἐκτείνατε; οὐ νήπια καὶ πρεσβύτας ἀνθρώπους οἰκτροὺς, τὰ μὲν ἀνηλεῶς διεχρήσασθε, τοὺς δὲ πᾶσαν ἰδέαν βασάνων διενεγκεῖν ἀναγκάσαντες, ἔπειτα ἐκποδὼν ἔθεσθε; τί ὑμῖν τοὺς πράκτορας τοσούτων γενέσθαι κακῶν αἴτιον; Καῖσαρ ἀπώλετο. ἀλλ' οὐχ ἡμῶν γε θελόντων, οἶδεν ὁ πάνθ' ὁρῶν ὀφθαλμός· Ἀλλ' οἷς ἐντέτροφε μῖσος τὸ κατ' ἐκείνου, ἔκτινων παλαιῶν μνημάτων. τούτοις καὶ μόνοις αὐτόβουλον εἴργασται τὸ πραχθέν. τὸ παθεῖν οὖν ἐκεῖνον τὰ χείριστα, ὡς οὐχ ἡμῖν μετὸν ὅλως εἰς ζημίας δόκησιν, σφίσιν αὐτοῖς εἰς ἐκδίκησιν περιγράφετε. καὶ μὴν παῖς ἦν ἡμῖν ἡ ἐκείνῳ συνοικοῦσα, ὡς τ' ἂν καὶ συγγνωστέα ἐδόκει, ἦν που τί οἱ καὶ πεπλημμέλοιτο. καὶ τὸ οὕτω τὰ πεπλημμελημένα μετέρχεσθαι, τοῖς τῶν Ῥωμαίων ἔθεσιν ἥκιστα χωρητέα. καὶ τοῦτ' ἦν ἴσος εἰ προὔπτον ἦν τὸ ἀδίκημα. ἦν δὲ μηδὲν ἔχοι τις ἐγκαλεῖν, ὡς καὶ αὐτοῖς ἡμῖν βουλομένοις εἰδέναι ἂν εἴη, πῶς ἂν αἱρετέα ἡμῖν τὰ μὴ ξυνοίσοντα ξυνέβαινεν εἶναι; χωρὶς δὲ τούτων, τοῖς μὲν οὐκ ἔχουσιν ἂν ὅπη τράποιεν, ἦν πού τι τῶν ἀβουλήτων παρά τινων γένοιτο, ἐκείνοις ἂν ξυμβαίη, καὶ παρὰ τὰ οἰκεῖα ἤθη παρατολμᾶν. οἷς γὰρ σφίσιν ἐν στενῷ κομιδῇ

A facti nullus foret; quoniam id esse in posterum conducibile, qui recte judicant præsentium, ipsa eventuum experientia semper deinde suffragante. Porro præsentibus dumtaxat attendere, inertis est animi, & ad boni prosecutionem infirma incertaque languescentis voluntate. Prospectus vero futuri, & verisimiliter expectandorum præsumpta sollicitudo successuum, campum late detegit oculis exploratricis providentiæ, eique longe consulenti nullas umbras aut cæcas latebras quibus suspicio subesse insidiarum possit, nihil obscurum ac non clare perspectum esse sinit. Ac vobis quidem si a principio hostilem in nos animum professis, susceptus deliberate fuisset impetus terras Romanorum manu armata invadendi, queri juste nemo posset. Haud insuetum est etenim homini-**B**bus, præsertim origine divisis, & generum diversorum, dissidere sententiis, committique odiis, arcanosque istos sensus conatibus expromere invicem infestis. Jure quippe communi Genti cuivis licet, aut pacem cum alia colere, aut bello eandem oppugnare. postquam autem ad auxiliandum nobis bellantibus vocati, hostes vos statim injuriis atrocibus, quod nefas est, pollicita socios, monstrastis, quomodo qui vos arguere noluerit, meritam ipse judicii parum æqui, & malo faventis, reprehensionem non incurrat? Conscientiam hic provoco vestram, utique recordantium, vos manus in eos ipsos violentas injecisse, contra quorum hostes arma moturos, magnis in hoc auctorati mercedibus, receperatis. Cui au-**C**tem videri justum queat, & legibus seu divinis seu humanis consentaneum, nullam quidem pactorum juratorum rationem ducere: pro ingentibus autem pecuniæ summis quas in vos impendimus, impetus in nos hostiles rependi a vobis? Quonam vero vos deinceps apto appellare nomine licebit? An Socios quis dixerit? Sed vobis isti vocabulo præeligere acerbitatem hostilis nominis placuit. Hostes igitur vocemus? Sed obstat quod cum nemo utique mercede magna hostes ad sibi nocendum conduxerit: vos accitos a nobis & largis auctoratos stipendiis, hostes dici contra rationem omnem est. Forte distinguens aliquis tempora, prius Socios fuisse vos, deinde mutatis animis factos esse Hostes dicet. Atqui adversum nihil hoc quidem fœdius memorari **D** contumeliam queat. quid enim vobis obiici odiosus vel ab amarissimis obtrectatoribus possit, quam fide vos fracta, quam Amicis oppignoraveratis, maximis in sinus per manus illorum vestros largitionibus effusis, repente depravata voluntate, fœdus quidem icisse cum Hostibus contra quos vocati suppetias eratis, conjuncta vero cum iisdem Hostibus opera, & ira, terras Amicorum ad quos juvandos veneratis, qui ampla vobis numeraverant stipendia, pari furore devastasse. Agite proferte, si quid habetis in excusationem vestram, quo videamini, vel in speciem defendere facinus hoc vestrum, quo Christiani Christianos vehementissimis afficitis injuriis. nisi non recusatis quin statim citra ulteriorem inquirendi moram, crude-**E**les perfidique judicemini, quod esse ultro elegistis. Quid enim mali non a vobis actum est? Nonne vos totas Provincias pueris & mulieribus servitum abductis, viris trucidatis, desolastis? Nonne in iis parvulos & senes invalidos, turbam miserabilem, illos quidem immanissime transfixistis, discerpsistis, hos autem, ut thesauros videlicet proderent, crudelissimis prius tormentis excruciatos, enecastis? quid

Edit. Rom. pag. 396.

„ vos autem impulit ad tam execrabilia patranda? Cæsar periit. Sed nobis quidem haud volentibus. Scit qui cuncta videt oculus Dei. at manu illorum qui longa in eum ex antiquis offensionibus ira in animo nutrita, oblatam veteris doloris ulciscendi occasionem, incautum opprimendo, arripuere. Illi hoc soli facinus proprio consilio, libera voluntate, suscepere; his unis æquum est ejus invidiam criminis adscribi, non autem nobis præterquam inconsciis, etiam illo ipso scelere violatis. Nostrum, inquam, quod inscii, & invitissimis nobis Cæsar passus est, nostrum ipsorum, & quidem grave reputamus damnum. gratum ideo habituri si pœnis per vos, qui potestis, condignis afficiantur Auctores Cædis, nostræ quoque Domui funestissimæ, per quam orbati Genero sumus. Scitis enim nostram fuisse filiam illius conjugem. quæ tam arcta necessitudo facile suspiciones diluit nostræ cujusdam ab eo aversionis ob nonnulla præcedentia diffidia. quis enim cui mores perspecti sint nostri, non facile intelligit, etiam si quid ab illo molestiæ accepimus, paratos magis nos futuros ad venia impertiendum tam intimum affinem, quam præcipites ad rapiendam ex eo perfidia & crudelitate cumulatam ultionem, a qua Romani propria generis lenitas immane quantum abhorret? Hinc patet, neque si manifesta præcessisset in nos Cæsaris injuria, debuisse quemquam suspicari de nobis tantam in eum sævitiam: unde quivis prudens perspiciat, quanto incredibiliorem illam sit consentaneum haberi, cum eo quidem tempore quo Cæsar oppressus est, nullam ei nobiscum intercessisse controversiam, nihil nos quod illi succenseremus habuisse, vobis quoque ipsis, si volueritis inquirere, constare manifesto queat. Sed fingite nos adeo feros, ut sine causa ludibunde in familiarium prorumpamus cædes; etiamne tam imprudentes opinabimini, ut ultro attentemus quæ minime conducibilia, imo maxime damnosa nobis ipsis futura clare provideantur? Cui autem queat esse dubium, gravi nostra pernicie cecidisse Cæsarem, in quo tot spes futuri, tantos effusos in eum ornandum sumptus, tam necessarium gravissimo nostro tempore præsidium Imperii, uno momento perdidimus? Præter hoc, ad plane nos omni suspicione procuratæ necis Cæsari purgandos, efficacissimum apud recte judicantes argumentum sit, quod in istjusmodi immania ruere consilia, eorum est, qui passi a quopiam quod non vellent, quo se vertant non habent, omni destituti facultate desideratæ sibi satisfactionis, aut prosequendæ apud potentiores viis legitimis, aut per se palam justa potestate usurpandæ. Nam tales, urente intus injuriæ dolore, ultra morem interdum ac fas efferri ad conatum quamvis injustæ ultionis, exemplis, quam esset optandum, crebrioribus cernitur: quod hos efferare soleat desperatio, juris aut honoris imminuti alia ratione reparandi. Quibus vero, (qualis nostra Dei beneficio conditio est) Quibus, inquam, Auctoritas & vis ad manum prompta suppetit, contumeliarum, si quas accepimus, legitima, & inculpata ratione vindicandarum, hos nemo sane sapienter æstimans autumaverit, probrosis potius pudendisque, quam rectis & honestis ultro malle modis uti, Rei aut Dignitatis quoquo modo detractæ reponendæ. Maneat igitur ex his evictum evidenter; non nisi per iniquissimam calumniam imputari nobis posse partem aut conscientiam ullam sceleris interficiendo

Edit. Rom. pag. 397.

A τὰ τῆς ἐκδικήσεως, ἐπιχειρητέα καὶ τὰ ἥκιστα ἂν ἐς ἅπαν συνήθη. φέρει γὰρ εἰς καιρὸν ταῦτα τὸ ἀπογνῶναι, καὶ τὸ τῶν δρασειόντων ἀσθενὲς καὶ ἀμήχανος, τὸ δὲ εἰς τὰ συνήθη παραβαίνειν. καὶ ὧν πραττομένων ἡ μέμψις ἐφῆπται, αἰτιάσαιτ' ἄν τις δικαίως. οἷς δ' ἐν ἰσχύϊ τὸ μετελθεῖν, ὡς βούλοιντ' ἄν, τὸ αἱρετὴν αἰσχύνην περιβαλλέσθαι σφίσιν ἑαυτοῖς, πῶς οὐκ ἀβούλητον; τῶν μὲν οὖν πεπραγμένων οὐχ ἧττον ξυγγνώμονας εἶναι χρὴ, ἢ ἐκδικητὰς βούλεσθε γίγνεσθαι, τοὺς οὐκ ἂν εἰ μὴ αἱροῖντο κακοὶ φαίνεσθαι καὶ ἐκ σπονδῶν χεῖρας ζημιωθησομένους τὸ σύνολον. εἰ δ' οὖν ἀλλ' ἐκ τῶν φθασάντων σκε-
B πτέα ἂν εἴη ὑμῖν ὁπόσοις, δέον παρ' ἐχθρῶν πλουτεῖν, ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐξωλβίσθητε. Καὶ ἀφίημι ὅσα ἠλογηκότες τῶν εἰς Ῥωμαίους σπονδῶν καὶ συνθηκῶν ἠνδραποδίσασθαι. ἀλλ' ὁπόσους ἡμῶν αἰδόντων ἢ καὶ ἐκκεχωρηκότων λαμβάνειν ἀπώνασθε. τὸ γὰρ τῶν συμμάχων σχῆμα, καὶ τὸ ἔτι δοκεῖν τῶν ἡμετέρων ὑπερπονεῖν, ὡς λαμβάνοντας διετίθει, τοὺς οὐδὲν ἧττον διδόντας, κἂν τις καὶ ἄκων εἶναι ἐδίδου, προσαφαιρούμενος. τούτων μνήσθητε, καὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς ὁμολογίας αἰδεσθέντες αἷς ἐμπεπέδωσθε, Καίσαρα μὲν πρόφασιν τοὐντεῦθεν ἀπόθεσθε, ἔννοια δὲ εἰσίτω ὅπη γῆς προσκαθήμενοι ταῦτ'
C ἐργάζεσθε, καὶ εἰ ἀκίνδυνα σφίσιν αὐτοῖς τὸ ἐς νῶτα ἔσται, ἡμῖν μὲν γὰρ καὶ ἐς τόδε δόκησιν παρασπονδήσεως, ὡς ἥκισθ' ἡμῖν πρέπουσαν, ἀποκλίνουσι, μαλακώτερον τὰ τῆς μάχης ἐπικεχείρηται. δεινὰ γὰρ τὰ ξυγκείμενα ἀπρακτεῖν πείθει καὶ τὰ δεινότατα πάσχοντας. δὲ πάσχουσιν ἐστὶ καταφυγὴ ἡ τῶν διομωμοσμένων αἰδὼς, ἣν τις καὶ μέμφοιτο. ὑμῖν δὲ ὅποι περιστήσεται τὰ τῆς τόλμης, οὐκ εἰς μακρὰν εἰ μὴ παύσησθε, εἴσεσθε. ἀλλ' ὅμως χρὴ καὶ προαναστέλλειν λέγοντας. οὔπω γὰρ καὶ τὴν τοῦ ἐς αὖθις ἐλελεῖφθαι ἡμῖν λόγον συγγνώμης παρὰ τοῖς τὰ δίκαια κρίνουσι δόξαν ἀ-
D ποισαίμεθ' ἄν, καὶ προσέσται τὸ δίκαιον αὖθις, τὰς δίκας λαμβάνειν, ὑμῶν διδόντων καὶ ἀκόντων, σὺν ἀρήξει θείᾳ προαιρουμένοις, ἐπείπερ ἄρχειν τῆς μάχης οὐ κατοκνεῖτε. δεῖν γὰρ τὴν τοῦ παρασπονδεῖν δόκησιν ἐς ἅπαν ἐκκλίνειν. Ὁ γὰρ ἐπὶ τοσούτης δεινοῖς τὴν ἀρχὴν ἐς εἰρηνικὰς ἀξιούμενος καὶ μὴ θέλων ἐκεῖνος, καὶ τὴν τοῦ παρασπονδεῖν τὴν ἀρχὴν δόκησιν, δικαίως ἂν ἀπενέγκαιτ' ἄν. τοῖς γὰρ ἐπιοῦσι τὸ πρῶτον, οὐ τοῖς ἀμυνομένοις, τὸ ἄδοξον τοῦτο πρόσρημα περιστήσεται, ἣν πού τις ἀδικῶν τὰς συνθήκας τὴν ἄμυναν προσκαλοῖτο. Δυοῖν οὖν ἑλέσθαι θάτερον, ἀναγκαῖον ἴσως καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ τῷ παρόντι καιρῷ πρέποντος, ἢ πάντα λαβόντας πρὸς
E τὰ ὑμέτερα ἐπανήκειν ἤθη, ἢ πάντ' ἔχοντας ἡμῖν προσφοιτᾶν, ὡς ἐπὶ μισθοῖς καὶ αὖθις ἐσομένους, τῇ τῶν Ῥωμαίων ὑπηρετεῖσθαι ἀρχῇ. οὔπω γὰρ κατ' ἄμφω καὶ ἐπὶ βεβαίῳ τῆς κτήσεως συμβαίη ἂν τὰ πάντα κεκτῆσθαι, καὶ τὸ εἰς ἄγαν τὰς σπονδὰς ἠμελῆσθαι, ἥκιστ' ἂν δόξειε. καὶ ὅποι ποτ' ἂν προχωρήσητε, τὴν

της

τῆς ἐν ἀσφαλεῖ συμμαχίας δόξαν οὐκ ἐσάπαν ἀποβεβληκότες εἴητε. Ἐπεὶ τί τ' ἔχειν λόγον ἀφισαμένους ἀμύντορας, ἔπειτα ἐπίκλημ' ὅτι τύχοι προβεβλημένους ἐχθρῶν καθίσασθαι τὰ πικρότατα. Εἰ δὲ καὶ μισθοφορίας ὡς πέπυσμαι προτείνετε, αἰδὼς καὶ μόνον τὸ λέγειν. τίνων σπουδασμάτων χάριν καὶ ποίων καλά γε ἐς Ῥωμαίους καλὰ καὶ δίκαια μεγάλους ἐφέλκειν μισθούς; τὸ πράττειν γοῦν ταῦτα ὁμολογοῦντες, ἐχθρώδεις εἶναι τοὺς ὑπὲρ τούτων μισθοὺς, ὡς σύμμαχοι ἀπαιτήσετε, καὶ ποίαν ἄρα ἀγνωμοσύνης οὐχ ὑπερβαλεῖσθε ὑπερβολήν; ἃ γὰρ ὑπὲρ Ῥωμαίων πεπράχθαι σφίσιν ἡμῖν ἔδοξε, καὶ ὑπὲρ τὸ δίκαιον ἔμμισθ' ἄν, εὕροιτ' ἂν σκοπούμενοι, τὰ δὲ κατ' αὐτῶν πεπραγμένα τοσὸν ἐφέλκειν μισθοὺς δίκαια εἰσὶν ὅσα, καὶ δίκας αὐτῶν ὑπέχειν δίκαιοι ἂν λογισθείητε. Χρεὼν οὖν ἐντελεχέστατα βουλευσαμένοις ὅπη δοκεῖ ποιητέα εἶναι, ταῦθα ἑλέσθαι. ὡς ἡμῖν γε τὸ ἀπὸ τοῦδε λόγος οὐδεὶς πρὸς ὑμᾶς, ἣν πῃ γε ἄλλως ἢ ὡς ἡμῖν ἀνδάνῃ γνοίητε. Οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τοσαῦτα εἶπον. Ἐκεῖνοι δὲ τοὺς λόγους ἐνδεξάμενοι, οὐδὲν ὅτι πρὸς εἰρηνικὰς ἐδόκει σπουδὰς ὑπεκρίνοντο. ἀλλὰ πλήρεις κορύζης Ἰταλικῆς λόγους ἐξέφερον. Καὶ τέλος, ἣν βουλομένῳ Βασιλεῖ εἴη, ἔφασκον, ἐνσπόνδους ἡμᾶς ἀπαλλάσασθαι, παρετέα μὲν τοὺς μισθοὺς ὧν δεδουλεύκαμεν, ἀπολυτέα δὲ καὶ τοὺς ἡμετέρους, τούς τ' ἀλλαχοῦ, καὶ τοὺς κατὰ πόλιν, αὐτούς τε καὶ νῆας, Γεννουίτας πείσαντι. ἐξωνητέους δὲ καὶ τοὺς ἵππους τιμῆς δικαίας· ἔτι δὲ καὶ τὰ ἀνὰ χεῖρας σκῦλα καὶ αἰχμαλώτους. Καὶ οὕτως ἀφέντες ἡμῖν πολεμεῖν, τὴν ταχίστην ἀπαλλαξόμεθα. ὡς ἡμῖν μὴ οὐχὶ τοῦ βίου τὴν ἀρετὴν ἀνταλλάττεσθαι, ἣν αἵρεσιν ἀμφοῖν κέητε, αἰδὼς καὶ πόνος οὐχὶ μικρός. Ταῦτ' εἰπόντες, καὶ τὴν πρεσβείαν ἐξ αὐτῆς ἀποπέμψαντες, ἐρασταὶ πραγμάτων ἀτόπων ἐκτόπως ἦσαν.

Cæsare patrati: vosque nihil fere minus grave, quam quod ulcisci velle videmini, conscituros crimen, si pœnas illius cædis ab iis repetere pergatis, quos in illam consensisse (cum id facere nequiverint, nisi non solum jurata fœdera perfidiosissime violando; sed etiam capitalissima ultro in se ipsos stultissime attrahendo infortunia) perspicuum ratione utenti cuivis est, nullo posse pacto verisimile videri. Nunc ad vos vestraque Acta referre orationem convenit, considerareque ex gestis huc usque, quantum vos, quos ditescere ex damnis Hostium par erat, ex nostris, sociorum, ut loquebamini, vestrorum, e Romanorum, inquam quibus defendendis evocati veneratis, avarissime injuria vestra direptorum prædis spoliisque locupletati hactenus fueritis. Prætereo quæ contra jus fasque usurpastis nulla ratione habita Societatis cum Romanis initæ: illa solum nunc recordari vos velim, quæ nobis conniventibus aut permittentibus accepistis. Diu enim nos verecundia fœderis, & nomen amicitiæ vobiscum, dissimulare coegit, dum rapinæ vestræ narrarentur, judicium doloremque de his nostrum; nosque ita gerere, quasi crederemus, jure acquiri, Sociorum tunc adhuc nomen gerentibus, & militare nostro Imperio visis, quæ illi non a libenter dantibus accipiebant, sed vi aut minis extorquebant ab invitissimis miserrimisque Romanis. Ista, inquam, sola computari a vobis postulo quæ longo illo nostri silentii vestræ licentiæ patrocinantis, tempore, deprædationibus rerum, captivitatibus hominum, in lucra vestra congessistis. Ex his reperietis in eam vos auctos opulentiam, ut & quæstuosissimum vobis fuisse fœdus nobiscum ictum fateri debeatis, & nostræ admirari constantiam fidei, in illo inter tot ac tam vehementes rumpendi causas tam perseveranter observando. Unde patebit manifesto unam allegari causam posse cur deinde palam defeceritis a nobis, quod nihil reveriti antiquas nobiscum conventiones vestras, ultro ac ludibunde vobis prosilire collibuerit in apertum earum & iniquissimum contemptum. Desinite igitur allegare necem Cæsaris. prætextus hic merus & vanissimus est. Illud cogitate potius, in eamque vestra causa curam ingredimini: ubi tandem terrarum confidentes, talia non dubitetis agere. & num vos putetis impune ad extremum tam infanda scelera laturos? nec vestram in hoc genere confidentiam alat experientia successuum parum vobis ex quo nos oppugnatis adversorum. Nondum enim in vos uti totis nostris voluimus viribus, religione adhuc quadam juratæ vobis olim amicitiæ cohibiti. Grave quippe ac turpe adeo fœdifragæ perfidiæ crimen existimamus, ut pro ejus a nobis amolienda vel levi & vana specie, ne maxima quidem damna recusaverimus pacisci. *Edit. Rom. pag. 399.* Remissius ergo hactenus bellando adversum vos egimus, minus reputantes quid vos mereremini, quam quid nos deceret. Deinceps vobis clare denuncio, nulla nos nimis jam a vobis rupti manifeste fœderis verecundia tardabit: atque adeo quantam in perniciem rerum ac capitum vestrorum, vestra ista, nisi ejus temere ruentis impetum sistitis, præcipitet audacia, cito sentietis. Ultimum hoc, ut exitium præverteremus vestrum, vobis si posset fieri ad frugem revocandis, experiri monitum placuit. Quod ipsum pignus habetote nondum prorsus obsepti ad nostram gratiam reditus, si eam vel sera promereri pœnitentia velitis. in quo potestis agnoscere reliquias meæ veteris ægre abrumpentis se a vobis, & adhuc in vos pronæ voluntatis. Quo vituperabilior, judicio æque arbitrantium, vestra censebitur durities, si nunc quoque oblatam a nostra Majestate tam graviter læsa, veniæ tam benignæ conditionem aspernabimini: minusque miseratione digna vestra videbitur calamitas, cum mox, quod Deo juvante faciemus, meritas a vobis pœnas exegerimus, bello jam fine ulla dubitatione justissimo, postquam id primi vos lacessere, nobis ultro impugnandis non estis veriti; nulla sumpta cura, colore saltem, ut oportuerat, aliquo velandæ nefariæ transgressionis pactorum juratorum. cujus ne ulla tergiversatione declinare vobis probrum liceat, utcumque conantibus, extremum hoc ad eam ineluctabiliter evincendam accederet argumentum, e recusatione oblatæ nunc a me, si resipiscere velitis, veniæ, ducendum. Quis enim non eum manifeste reum injuste illati ab initio belli habeat; qui nec idoneam allegare ullam ejus suscepti causam quiverit; & ab iis quos voluntarius impugnet invitatus ad redintegrationem gratiæ, superbe id pergat aspernari? Arma ergo nostra quibus post longam patientiam ultum denique ibimus perfidiam fœdifragæ rebellionis vestræ, nemo tam iniquus reperietur, qui arguere possit infractionis initorum vobiscum fœderum. Nam iis qui primi pacta infringendo vim intulerint, non illis qui vim sic illatam, aut necessaria defensione repellere, aut legitima ultione vindicare sint conati, pro-

„ brosum illud & odiosum fœdifragorum vocabulum adjungitur. totaque invidia malorum & cala-
„ mitatum e tali bello secutarum, iis solis imputatur, quo provocaverunt, violandis injuste con-
„ ventionibus. Quod superest, duarum vobis optionem conditionum fero, quarum alteram eligi a
„ vobis, si rebus vestris in harum præsenti statu consulere salutariter velitis, plane arbitror ne-
„ cessarium. Nempe ut aut prædis quas congessistis vobiscum omnibus ablatis, domos vestras re-
„ petatis aut hæc ipsa ut vobis jam propria spolia servantes, accedatis denuo ad nos, & nova
„ conventione ineunda, sub pactis statutæ mercedis nostris deinceps vos militaturos auspiciis
„ profiteamini. Hoc enim utrovis modo certa vobis, & per nostram jam cessionem justa con-
„ tinget possessio istarum opum injuria partarum: & ignominiosum præterea dedecus neglectorum
„ a vobis fœderum sic purgasse quodammodo videbimini. Quod ni facitis, quocumque vos con-
„ tinget ire, odia in vos hominum concitabit eo prius delata vestræ fœderum transgressionis
„ infamia. Quod si super ista quæ raptu licet acquisita condonare vobis parati sumus, alias
„ etiam, retro videlicet debitorum stipendiorum nomine, pendi vobis e nostro ærario pecu-
„ niæ summas petieritis, quod vos audio velle facere: id profecto adeo pudendum vobis est, ut
„ si vestri vos honoris cura tangit aliqua, sedulo abstinere vel a prima rei talis mentione debea-
„ tis. Enimvero quorum, quæso, recte, factorrm, quorum laborum, cujus operæ, Romanæ
„ Reipublicæ navatæ mercedes reposcitis? An hostilium illarum grassationum quibus vos in Ro-
„ manos usos ipsi quoque fatemini, præmia nunc uti nihilominus Sociis vobis rependi æquum du-
„ citis? quod quam ingrati ac scelerati animi non transcendat hyperbolem? Nam si quid vobis
„ videmini pugnando unquam pro Romanis meruisse, hujus, & ipsi vobis estis conscii justo
„ etiam ampliora stipendia tulisse: ut jam qui recte calculos posuerit, nihil aliud nos debere
„ vobis, nisi pœnas inferre patratorum in nos scelerum, clare perspiciat. Optimum ergo fue-
„ rit, his cunctis attente consideratis, prudenter statuere, quid consilii vobis deinceps capien-
„ dum, in quam agendi viam ab hoc velut cardine deliberationem inflectendam arbitremini.
„ hoc vobis ultimum de his decernendi tempus est. Nam nisi quæ proposuimus accipitis; nul-
„ lam in posterum scitote colloquendi vos nobiscum habituros copiam. Hæc ut fuerant ab Im-
peratore scripta, Legati Catelanis cuncta recitarunt. quibus illi auditis, nihil sane pacati re-
posuere; sed voces Italico fastu, & arrogantia plenissimas. Per quas iracunde ac minaciter
debacchati satis, illud ad extremum pro ultima, & irrevocabili voluntatis ipsorum declara-
„ tione subjecere. Si vult Imperator placatos nos benevolosque e terris suis recedere, persolvat
„ retro debita stipendia pro tempore quo ipsi militando servivimus: emittat custodia liberosque
„ reddat nobis quotquot Nostri ab ipso & suis in Urbe aut uspiam alibi detinentur: naves no-
„ stras a Genuensibus captas, impetratas aut redemptas ex iis qui cœperunt, nobis restituat:
„ Equos nostros quos navigaturi relinquemus, justo numerato pretio emat. Pro præda, & spoli-
Edit. Rom. pag. 400. „ is, quæ in manibus habemus, tum præterea pro lytro captivorum quos servamus, æqua æsti-
„ matione taxatam pecuniam rependat, Hæc ubi fecerit, desinentes bello vos persequi statim
„ abibimus. sin noluerit, sic habeat: in parte magna probri, ac dedecoris pudendi numera-
„ turos nos, si optione oblata, vitæ ignave ac precario servandæ; aut fortiter bellando mo-
„ riendi, vel tantillum cunctaremur in præoptanda saluti virtute. His dictis, dimissaque con-
festim legatione, sua se improbitate involverunt: nihil pensi habentes demonstrare palam, place-
re ipsis quæ prave fecerant, & abundare nefariam voluntatem adhuc pejora faciendi.

CAPUT III.

Ut Persæ transfretare rursus in Orientem prohibiti fuerint.

AD horum porro rationes peraccommodatum mox contigit quippiam, quod modo referam. Qui cum ipsis erant Persæ, in divisione spoliorum fraudati æqua parte fuerant. Cum enim pacti essent prædam partam communiter æqua ipsis & Latinis portione sortiendam: ita ut ex duobus paris pretii. unum ipsis competeret: Itali cavillantes, sibi ut Equitibus plusquam illis plerisque Peditibus in partitione deberi, quantum collibuerat sumpserant; particula dumtaxat, quantulam sat fore, quæstuoso ipsis sibi faventium arbitrio, statuerunt, in Persas Socios, uti nihil plus quam gregarios, aspersa. Sic se injuste ac contumeliose defraudari non ferentes Persæ, de hac injuria, & quibusdam aliis, multum, sed frustra querebantur; surdis, ad omnia, & quidquid læsi obtenderent, susque deque habentibus secure ac superbe Catelanis. Hinc natum Persarum nonnullis consilium, retro se unde venerant, transmare referendi. Ergo cum forte occurrente Navarcho quopiam Romano clam transigunt, ut se taxato naulo, & certis conditionibus in quas utrinque jurejurando dato est conventum, ipsos transfretum innoxie ac fide bona deportaret. Dum sic trajiciunt, medio in cursu navem qua vehebantur Andreas Muriscus invadens occupansque, Romanos quidem in ea repertos servavit; Persas autem, ut quibus nulla ipse Sacramenti reli-

A Ξυνηνέχθη δὲ καί τι ἐπὶ τῷ σφῶν ἐς μάλιστα ἀγαθῷ, ὃ καὶ αὐτίκα ὡς λέξων ἔρχομαι. Οἱ μὲν οὖν μετ' αὐτῶν Πέρσαι, μερῖται τῶν σκύλων ἐκείνοις γενόμενοι, τῆς ἴσης ἠτέμβοντο, καὶ παρὰ δύο ἓν λαμβάνειν ἐδικαιοῦντο, τὰς ἐπίσων ἐν πᾶσι μερίδας τὰ συγκείμενα ἔχοντες. Ἰταλοὶ δὲ ἱππεῖς σφᾶς αὐτοὺς, παρὰ πεζοὺς ἐκείνους τοὺς πλείστους συνέκρινον. Καὶ ἄλλ' ἄττα δικαιολογούμενοι, δεινὰ ποιούντων ἐκείνων, εἰ τῶν ἴσων στεροῖντο, ἠμέλουν ἐσάγαν. ὅθεν καί τισιν ἐκείνων ἀντιπερᾶν ἐδόκει. Καὶ τῷ τινι Ῥωμαίων προστυχόντες, ἐν ῥηταῖς ὁμολογίαις καὶ ὅρκοις συνεφώνουν, αὐτοὶ μὲν διδόναι
B ἄξιον τὸ πορθμεῖον, ἐκεῖνος δὲ ἀκακουργήτως διαπερᾶν. ἀλλ' ἐκ τοῦ αἰφνηδὸν περαιουμένοις ὁ Ἀνδρέας Μουρίσκος ἐφίσταται καὶ μέσον τοῦ πορθμοῦ προτυχὼν, τοὺς μὲν Ῥωμαίους περιποιεῖται, Πέρσας δὲ, ὡς ἂν μὴ ὢν αὐτὸς ἐπώμοτος, ἔργον μαχαίρας ποιεῖται. τοῦτο γνωσθὲν Πέρσαι, τῆς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἤδη ἀφίξεως καὶ λίαν ἀνεργεῖ. Καὶ οὕτως ἐσαῦθις πρὸς Ἰταλοὺς κλίναντες, σὺν αὐτοῖς τὰς Θρᾳκικὰς κατατρέχουσι χώρας. ἀλλ' ὁ μὲν Μουρίσκος Βασιλεῖ παραγεγονὼς,

ἅμα δὲ καὶ τῶν ξ τριήρεων τῆς ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ ἀσχολίας ἀπαλλαγεισῶν, ἐκεῖνος μὲν τὴν τοῦ Ἀμηραλῆ ἀξίαν παρὰ τοῦ Κρατοῦντος λαμβάνει· Ἰταλοὶ δὲ καὶ Πέρσαι, ἐπεὶ οὐδεμία τῶν βασιλικῶν τριήρεων ἐκεῖσε πη προσεκώχελε, τὰ πιστὰ ἐπὶ τοῦ φρουρίῳ τοῦ τῆς Καλλίου ἔχοντες, ὀλίγους τινὰς κατὰ φυλακὴν ἀφέντες, ὅλαις ὁρμαῖς τὰ προστυγχάνοντα ἐξελῄζοντο, ἄνδρας κτείνοντες, τὰς δ' ἐν ἡλικίᾳ γυναῖκας καὶ παῖδας, ἀνοικτὶ ἐξανδραποδιζόμενοι, καὶ χρήματα μυρία συλλέγοντες, ζώων αὐτῶν, καὶ τῶν ὠνίων πραγμάτων παρορωμένων. λήϊα δὲ καὶ θημωνίαι μυρίαι, τὰ μὲν, παρηβηκυίαις ἔφριττον ταῖς ἀθέραις, αἱ δὲ ἀτημελημέναι κείμεναι καθορῶντο.

A gione cavisset, gladio peremit. Nunciatum id Persis reliquis apud Castra Catelanorum similia revertendi consilia versantibus, longe hos deinceps ab ejusmodi cogitationibus avertit, coactosque ad patienter tolerandam qualemcumque conditionem peregrinæ militiæ cui essent insolubiliter impliciti, perpulerunt ad conjungendam denuo cum Italis militarem operam, thracicis communiter regionibus incursandis. Sub hæc Mariscus remissa Triremibus freti custodiendi tædiosa ipsis, ac publice salutari statione, cum iis Constantinopolim rediit, ubi benevole exceptus ab Imperatore, præmium rei bene gestæ Ameralis Dignitatem tulit. Verum Itali ac Persæ recessu animadverso Triremium, quarum ipsis fuerat vicinia terrori; nihil jam deinceps Arci Callipoleos imminere periculi cernentes, paucis suorum, ut jam suffecturis ad ejus custodiam, ibi relictis, effuso impetu obvia sunt cuncta depopulati; viros quidem occidentes, adultas vero mulieres & pueros immisericorditer servitum adducentes, pecuniæ autem immensos congerentes cumulos; adeo ut animalia, & cæteram utcumque magno & facile vendibilia, ultro in manus incurrentia, nec tollere curarent, ditiori pleni præda; qua etiam ex causa segetes in campis maturæ, struesque manipulorum in areis, illæ perire defectu metentium, hæ neglectæ jacere passim cernebantur. Edit. Rom. pag. 401.

CAPUT IV.

Defectio Alanorum & Turcopulorum.

Οὐ μὴν δὲ καὶ Ἀλανοῖς ἑτέρωθεν, ἔτι δὲ καὶ τοῖς ἐξ ὑπογύου Χριστιανοῖς Τουρκοπούλοις, οἳ δὴ καὶ οὐ πολλῷ πρότερον χρόνῳ ἐκ τῶν βορείων Βασιλεῖ προσεφοίτησαν, οὐδ' αὐτοῖς ἀλώβητον διετηρεῖτο τὸ ἔνσπονδον, ἀλλὰ μίαν μὲν εἶχον τὴν γνώμην ἀποστατοῦντες. Ἑκάτεροι δὲ τὰ ὀχυρώτατα κατασχόντες, οὐδὲν ὅπερ οὐ καταθέοντες ἐξηφάνιζον. Καὶ οἱ μὲν Τουρκόπουλοι ἄλλη πη ὀχύρουν τὰς μετοικίας· ὁπόθεν ὡς ἐξ ὁρμητηρίου ἐκθέοντες, δεινὰ Ῥωμαίους εἰργάζοντο. Ἀλανοῖς δὲ Κουτζίμπαξις, καθὼς ἐῤῥέθη τὰ πρότερα, ἐπιστὰς, ἄλλως ἢ ὡς ἐπ' ἀγαθῷ Ῥωμαίων ἢ καὶ ἐπέσταλτο, δόξαν παρεῖχεν ποιεῖν. ἦρξε γὰρ οἱ τοῦ ἐπὶ τοῦ δοκεῖν Ἀλανοῖς ἐκθύμως ἀποστραφῆναι τὰ Βασιλέως. Καὶ δὴ καὶ πιστεύεσθαι ἡ τοῦ Τουκταῒ πρὸς Βασιλέα καὶ περὶ αὐτοῦ ζήτησις, καὶ ἐπεὶ συνάμ' ἐζητοῦντο αὐτός τε, καὶ Ἀλανοὶ, ὡς ἀρχῆθεν τῇ τῶν Τοχάρων ἀρχῇ προσήκοντες, αὐτοῦ γε, καὶ μᾶλλον σὺν ἑτέροις ἄρχουσι παρὰ Βασιλέως πρὸς ἐκεῖνος πρεσβεύοντος. Ταῦτ' Ἀλανοὶ ὡς πρὸς αὐτῶν ἐκ τοῦ τύχης καὶ αὐτομάτου γεγονέναι δόξαν, καὶ λίαν ἀποδεξάμενοι, ὑποποιοῦνται παντοίως τὸν πρεσβευτήν· Καὶ ὁ τέως ἐξημερώσων σφᾶς Βασιλεῖ, ὅλως, ὡς δόξαι, ἐκείνων γίνεται. Καὶ ἐς τοσοῦτον οἰκειοῦται σφίσιν. ὥστε, καὶ ἄλλην τὴν τοῦ πρωτεύοντος ἐκείνων Κυρσίτη ἀδελφὴν ἀγάγεσθαι ἐκσύζυγον. ἡ Ἀλανοὶ τὰς τῆς Νεάδος σκοπιὰς καταλαβόντες, τόπον ἐξαρκῶς ὀχυροῦσι ταῖς κατὰ σφᾶς ἁρμαμάξαις, αἷς δὴ καὶ διεκομίζοντο. γύναια δὲ καὶ παιδάρια, καὶ πᾶσαν ἄλλην περιουσίαν ἐκεῖ συγκλείσαντες, ἐντεῦθεν αὐτοὶ ὡς ἐπὶ βεβαίῳ τῆς ἱδρύσεως, ἐξορμώμενοι τὰ πάνδεινα διετί-

B Aliunde porro neque Alanis, neque Turcopulis recens ad Christianam traductis Religionem, qui non multo ante hæc tempore, e Septemtrionalibus Tractibus ad militiam Imperatoris advenerant, fides & in observatione fœderis initi perseverantia constabat: verum pari utraque Gens consilio, deficit palam a Nostris: & munitissimis locis occupatis, erumpentes inde nihil tutum aut securum per circuitum finebant, incursionibus infestis late cuncta corrumpentes. Ac Turcopuli quidem alibi sibi receptacula munierunt, unde ut ex Arce procurrentes, ingentia Romanis inferebant mala. Alanis vero Cutzimpaxis, ut est prius dictum, superveniens, brevi dedit occasionem opinandi, haud istum cum iis congressum ad procuranda Romanorum commoda, ad quod mittebatur, fuisse

C collatum. Cœperunt enim statim ab hoc audito Alani animosius quam antea partes Imperatoris aversari: præ se ferentes, certo credere jam se, id de quo prius dubitaverant, timide dumtaxat suspicando: persuasum, inquam, plene jam habentes, missum a Tutaine ad Imperatorem Cutzimpaxim ad repetendos suos antiquos milites Alanos, eosque secum postlinio reducendos ad terras Tocharorum ad quos pertinerent, & quorum dudum auspiciis militavissent. Advenisse is nuncius in tempore visus est Alanis, quando eos multis de causis Romanæ Societatis tædium cœperat. Itaque cum rem ipsam exceperunt avide: tum ejus ad se missum negotii Ministrum omnibus demereri officiosæ benevolentiæ declarationibus studuere.

D Nec segnis ille aut parcus fuit in exhibenda mutua gratia. Unde qui ad deliniendos Imperatori exacerbatos Alanorum animos utilis conciliator accessisse sperabatur, brevi totus in eorum transisse partes haud dubiis est compertus indiciis. utique qui eo usque se illis agglutinaverit, ut Sororem Cursitæ primas apud ipsos obtinentis, aliam uxorem duxerit. Hinc jam palam Imperio Rebelles Alani loco potiti situs inaccessi, quem Neadis speculas vocant, eum quantum satis fore visum est, muniunt, plaustrorum quæ pag. 402.

plurima trahebant, continua serie velut vallo circumdatum. Tum inclusis ea munitione mulieribus, & parvulis, cæteraque supellectili; inde ipsi t ex secura sibi ad receptum Arce prodeuntes, omni hostilitatis genere Romanos infestabant: nisi quod parcebant sanguini, minusque cædium edebant. Et hæc videlicet Cutzimpaxis transegisse cum Alanis tandem audiebatur, quamvis necdum credente Imperatore; qui præoccupatus magna opinione fidei ejus viri, ac benevolentiæ erga se syncerae, assentiri non sustinebat talia de illo memorantibus. ad quod aliquid artis etiam ipse adhibebat Cutzimpaxis, spem etiamnum Imperatoris nunciis submissis lactans, & ad quosdam ipsius familiares, defensiones facti sui scriptitans, quibus affirmabat: nihil in hoc actum a se quod in ullum incommodum Rei posset Romanæ redundare. Altera vero ex parte in Orientali Tractu rebellasse Attaleotam palam prædicabatur: ostendebanturque inde allatæ litteræ id citra ullam dubitationem asserentes. Sed id novum vulnus haud multum, ut apparebat, dolebat Imperatori; desperata dudum salute regionum Orientalium, unice intento in Occiduas conservandas. cui eum instantem curæ acriter pungebat quod Exercitum Michaelis Augusti plane illic constabat fuisse dissipatum. quam ob causam ipse Michael crebris & urgentibus litteris Patrem Augustum obsecrabat, ut, quamprimum posset fieri, veniret eo ipse cum exercitu, & circa Rædestum pauloque ulterius castra metaretur. Nec deerat Andronico impetus ad eam expeditionem capessendam, tantum æstuabat animo, unde copias ad hoc idoneas cogeret. Nam quantum in Ærario tum Pecuniæ reperiebatur, haudquaquam ad stipendia justo exercitui numeranda sufffecturum, ex vero affirmabant intime conscii. Restabat spes in voluntaria collatione Civium, qua is defectus suppleretur. Rogati non frustra multi, quod poterant conferebant; dabaturque non indiligens opera colligendis his Symbolis, summæ ad præsentem usum necessariæ conflandæ Sed immane quantum a modo requisito res aberat; itaque totum sensim negotium, tædio curantium & desperatione perficiendi, neglectum evanuit.

θοιεν Ῥωμαίους. μόνον δὲ φειδωλοὶ περὶ τὰς σφαγὰς ἦσαν. Καὶ ταῦτ' ἠκούετο εἰργασμένος Κουτζίμπαξις, εἰ καὶ ὁ Κρατῶν ἐπ' ἐκείνῳ ἔτι πληροφορούμενος, οὐδ' ὅλως τὰ τῆς φήμης παραδεκτέα ἡγεῖτο. Καὶ γὰρ κἀκεῖνος περιεβουκόλει τὰς ἐλπίδας τῷ Βασιλεῖ, ὡς οὐκ ἐπὶ πονηρῷ Ῥωμαίων ταῦτα πράττοι, ἐξ ὧν ἠκούετο πρός τινας τῶν τοῦ Βασιλέως ἀπολογούμενος. Ἐπρώθεν δὲ κατ' Ἀνατολὴν καὶ ὁ Ἀτταλειώτης ἀποστατῶν ἐκηρύσσετο. Καὶ γράμματα ἀφικνούμενα τὴν ἀποστασίαν ἐδήλουν. ταῦτα μὲν οὐ λίαν, ὡς ἐῴκει, ὠδύνα τὸν Βασιλέα, τὰ δὲ κατὰ Δύσιν διὰ φροντίδος ποιούμενος οὐκ ἀνίει. Καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ τοῦ περὶ τὸν Βασιλέα Μιχαὴλ διασκεδασθέντος. Καὶ διὰ ταῦτα μηδὲν ἔχων ἐκεῖνος πράττειν, τὸν πατέρα καὶ Βασιλέα πέμπων ἐξώτρυνεν, εἰ δυνατά οἱ εἴη, αὐτὸν ἐκστρατεύειν ἐκεῖνον, καὶ κατὰ Δύσιν περὶ τοῦ Ῥαιδεστὸν καὶ πρόσω στρατοπεδεύεσθαι. Ὁρμὴ δ' ἦν πρὸς τοῦτο, ὁπόθεν δέ οἱ δυνάμεις συγκροτηθήσονται σκοπουμένῳ. Οὐ δὲ γὰρ ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμιείου ταύτας γενέσθαι ἐπιτελεῖς, διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν, ὡς ἔλεγον, δυνατὰ ἦν, ἡ ἐκ τῆς πολιτείας ἐκαραδοκεῖτο ἐθελουσία συγκρότησις. Ὅθεν καὶ συνεκρότουν οἱ πλείους, καὶ συνελέγοντο χρήματα. ἀλλ' οὐκ ἦν πρὸς τοιαύτας χρείας ἀρκούντων τὸ συναγόμενον, καὶ ἠμελεῖτο τὸ ξύμπαν.

CAPUT V.

De Libello famoso clam jacto.

INter hæc famosus libellus plenus irrisione jacitur. Eum qui jacere ausus est, cum aliter non speraret in manus Imperatoris, quod cupiebat, venturum: ipse furtim in intima Palatii conclavia penetravit, simulans se alium, & in ipso, ubi considere Augustus solebat, Throno deposuit; multam in aditu & recessu, capite videlicet diligenter obnupto, ad latendum curam adhibens. Ut autem eo paulo post, prout erat sæpe solitus, Præfectus cubiculi Chatzices subiit, familiari ministerio sedile Principis adornaturus, in quo solebat esse diligens, incurrit in libellum; quem a non alio quam ipso Augusto relictum illic autumans, & veritus ne arcana contineret quæ minime is vellet cognosci a quoquam, vi curiositati facta, convolutum, ut erat, nec vel conjectu intus oculi liberatum, quam potuit celerrime Imperatori tradidit in manus. in quo ille videri potuit, quasi sedulitate nimia peccasse, scriptum ignotum & forte ingratum reddens Principi, quod ei occultari quietis ipsius interesset; tamquam videliet ab ipso positum; quod nec verum esset, nec sine argumento aut testimonio idoneo credi a prudente Ministro debuisset. Ut ut sit explicato Augustus volumine, & primis raptim oculo versibus decursis; ge-

Edit. Rom. pag. 403.

ΕΝ τούτῳ καὶ φάμουσος τόμος πλήρης χλεύης ἐρρίπτεται. Καὶ οὐ γὰρ ἄλλως τῷ τολμῶντι ῥίπτειν, ὑπείληπτο εἰς χεῖρας δεδόσθαι τὸν τόμον τῷ Βασιλεῖ, ἢν μὴ ἐν αὐτοῖς τοῖς τῶν Ἀνακτόρων ἀλλό τις λαθὼν ἐκτεθείη ἐπὶ τὸν θρόνον οὗ εἰώθει καθέζεσθαι Βασιλεύς. τοῦ ἀμφικεφάλου ὑπεντεθειμένου οἱ πολλὴν τοῦ λαθεῖν πρόνοιαν ποιησαμένου τοῦ θεῖναι τολμήσαντος. Ὡς δὲ ὁ τοῦ κοιτῶνος προκαθήμενος ὁ Χατζίκης εἰωθὼς ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον εἰσίει τὰ τῆς καθέδρας διευθετεῖν φιλοκαλῶν συνήθως τὸν δίφρον, προσετυχήκει τῷ τόμῳ, δόξαν οἱ πρὸς Βασιλέως αὐτὸν τεθεῖναι, ἅτ' ἀπόρρητά τινα περιέχοντα, μηδὲν πολυπραγμονήσας, μὴ ἀναγνοὺς, ὡς εἶχεν ἐξ αὐτῆς, οὕτως ἐγχειρίζει τῷ Βασιλεῖ. Καὶ δὴ ἔδοξε μὲν ἐκ τοῦ παραυτίκα, ἀγνῶτ' ἐγχειρίζων, ξένον τι καὶ φροντίδος ἄξιον ἐργαζόμενος, εἰ ὃν Βασιλεὺς οὐκ ᾔδει τεθέντα, ὡς θέντι οἱ παρέχοι. Τέως δὲ λαβὼν Βασιλεὺς καὶ τὴν ἀρχὴν διελθὼν, τὸ πᾶν τῆς γραφῆς, ὡς ἐκ κρασπέδου τὸ ὕφα-

σμα κατανόει. κἀντεῦθεν μεταξὺ τοῦ θέλειν γνῶναι, καὶ μὴ ὡς τὸ εἰκὸς γιγνόμενος, δεινὰ ἐποίει, καὶ ἐν ἀμηχάνῳ ἦν. εἰ γὰρ πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι φύσει ὀρέγονται, ὡς καὶ τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησις μαρτυρεῖ, τὸ περὶ ἑαυτοῦ, Βασιλέα καὶ ταῦτα ὄντα εἰδέναι. ᾧ ἔνι μὲν καὶ κολακείας ἐνεδρευούσης, παρὰ μηδενὸς ἀκούειν τὰ δοκοῦντα ξύμφορα, ἢν οἱ παρὰ γνώμης ἦεν. ἔνι δὲ τὸ κράτος ἰσχύος ἐξ ἀξιώματος, τὸ θελητὸν ἐσάπαν ἐξομαλίζειν, μηδενὸς ἀντιζῶντος διὰ τὴν ἐκ συνηθείας ὑποστολὴν, τοῦ μὴ δοκεῖν Βασιλεῖ προσκρούειν, πῶς οὐ μανθάνειν κἀκεῖνον τὸ πρᾶγμα γλίχεσθαι παρεσκεύαζεν, τὸν τοιαῦτα τολμῶντα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν παρατηρήσει ἐτίθει, ἀνίχνευον τὸν δεδρακότα.

A nus & argumentum Scripti totum intellexit, velut ex lacinia de panni universo contextu æstimans. Hinc illum acris incessit cupido noscendi Scriptoris, quo in disquirendo cum parum proficeret, indignans, ringensque angebatur. Si enim omnes homines natura scire desiderant, ut, quam ex usu sensuum percipiunt, delectatio testatur: mirum non est Imperatorem tam incensa tunc fuisse punctum curiositate cognoscendæ rei ad se pertinentis intime; hominis qui sibi primus diceret, quæ a nullo umquam audisset. Non enim præsentis voce Auctoris in Principum aures nisi laudes ac præconia perferuntur: circa Thronos utique ipsorum adulatione subsidente, liberasque longe monitiones arcente. dum omnes illic certatim obsecundant Dominantis nutibus, cunctaque sua ad ejus quævis indicia voluntatis, sensa statim & obsequia inclinant; nemine frontem adversam opponere sustinente; aut, quod temerarium & audenti exitiosum censetur, potentiori coram obniti. Ista igitur novitas rerum furtivæ huic inditarum Chartæ Andronicum stimulabat in cupiditatem sciendi quis nam hic tandem esset non modo censor audax, sed etiam amarus irrisor sui. At isto ipso se se indiciis efferente Principis studio, is qui conscius sibi erat ancipitis facti, ad se se cautius scilicet abscondendum incitabatur: quod & ex voto assecutus, omnes se se investigantium indagationes, semper incognitus, elusit.

CAPUT VI.

De Madyto, ut capta fuerit ab Amogabaris.

Οἱ δὲ Ἀμογάβαροι, ὡς πολλάκις ἤδη προείπομεν, ἐκθέοντες, πανταχοῦ καὶ τὰ δεινὰ Ῥωμαίοις τιθέμενοι, περικαθίζουσι φρούριον περὶ τὸν Σιγὸν ποταμὸν, Μάδυτον ἐγχωρίως λεγόμενον. ὀχυρὸν δὲ ὂν ὡς εἰκὸς, οὐ δυνατὸν ἦν αὐτοῖς κρατηθῆναι. πολιορκήσεις δὲ καθ' ἑκάστην ποιοῦντες καὶ μηχανὰς, τὰ πάντα μάταια διεφαίνοντο. ἐπεὶ δὲ μὴ ἀνυστὰ τοῖς Ἰταλοῖς ἦν, λιμῷ τὸ φρούριον ἔγνωσαν πολιορκοῦν. Χρόνου τοιγαροῦν τριβομένου, ὁ λιμὸς ἐντὸς κραταιῶς ἐπήρχετο. ὥστε καὶ τῶν ἀπηγορευμένων τοὺς ἐποίκους ἅψασθαι λόγος. Τέλος γοῦν ἀπορίᾳ συσχεθέντες, ἐφ' ὁμολογίαις τοῦ μή τινας ἤδη φονευθῆναι, ἄλλως δὲ ὡς ἐκείνοις ἀρεστὸν χρήσασθαι, C τὸ φρούριον ἤδη παρέχουσιν. εἰσελθόντες οὖν ἅπαντας ἐξοίκισαν, ἄλλους ἀλλαχοῦ διασπείραντες. αὐτοὶ δὲ ὡς ὁρμητηρίῳ τούτῳ χρώμενοι, ἐξέθεον πανταχοῦ τῆς Θρᾴκης, τὰ πάνδεινα ἐργαζόμενοι.

B At Amogabari, ut sæpius jam antea diximus, quoquo versum excurrentes, & Romanos dire vexantes; obsidione cingunt Arcem Sigo amni adsitam, vulgo Madytum vocatam. Verum hæc adeo munita erat, ut frustra omnis esset oppugnantium labor; utcumque illi quotidianis assultibus, machinis quin etiam adhibitis, nihil omitterent quod ei vi subigendæ posset utile videri. *Edit. Rom. pag.404.* Quare tandem decreverunt, quos expugnare armi nequirent, fame debellare. Diu ergo circumsidentes, omni aditu comeatibus obsepto, eo penuriæ Madytenses redegerunt, ut jam res quoque fœdas, & naturæ humanæ fastiditas, vertere in cibum dicerentur. Processu temporis cum crescente necessitate spes subsidii deficeret, dediderunt se Obsessi, solam vitæ incolumitatem pacti, cæteris omnibus Obsidentium arbitrio permissis. Sic Madyto Amogabari potiti, quotquot illic reperere, foras ejecerunt, alios alio dispergentes. De cætero ex Arce illa valido suorum insessa præsidio erumpentes, cum securi fiducia regressus, omnem late Thraciam assiduis & sævis incursionibus vastabant.

CAPUT VII.

De Mpyrigerio ut Genuam sit abductus.

Ὁ δὲ Μπυριγέριος, ὡς ἤδη προείπομεν, Γεννουΐταις κρατηθεὶς, καὶ εἰς Τραπεζοῦντα ἀναχθεὶς, ὡς αἰχμάλωτος, ἔπειτα πάλιν καταχθεὶς μετ' αὐτῶν, καὶ δύο μῆνας προσμεινάντων τριήρεων δύο μισθοφορίαις τοῦ Βασιλέως ἐπὶ τὸ στενὸν Καλλιουπόλεως. τελεσθείσης δὲ τῆς τῶν δύο μηνῶν προθεσμίας ἀπάγεται μετ' αὐτὸν πρὸς τὴν Γέννουαν. τῶν δὲ Κατελάνων πρότερον τριήρεων πρεσβευσάντων περὶ τούτου, οὐδὲν ἤνυσαν.

D Mpyrigerius autem, ut superius diximus, a Genuensibus captus, & Trapezuntem delatus in vinculis, rursus inde reversis quæ illum portabant navibus, relatus; per duos menses in freto Callipolis perstitit. ubi mercede conductam ab Imperatore, naves duæ Genuenses stationem habuerunt, Illo quod pepigerant spatio transacto, teneri non potuere quin abirent, versus Genuam dirigentes cursum, & illuc perinvitum Mpyrigerium ducentes, Catelanis nequidquam conatis impetrare liberationem ejus. Nam horum ad id missæ legationes ad Navarchos Genuenses, plane successu caruere.

CAPUT VIII.

De Patriarcha Alexandriæ.

A PORRO Imperator inter opem ejus exposcentia undique multa, quibus mederi pro viribus studebat, haudquaquam negligebat curam sui cari Suscepti Patriarchæ Constantinopolitani Athanasii. Ergo ei consulere quam efficacissime cupiens, variis ambiebat officiorum artibus ibi cognominem Alexandrinum Patriarcham, eblandiri ab hoc satagens, ut tandem reconciliari se fineret Constantinopolitano, evectionemque ipsius in Thronum & Acta cætera probaret. Hactenus quippe ille non modo assensus istius promotioni non fuerat, sed & ab illo se palam abscissum tenebat. Verum Alexandrino, invicta in præjudicato usu ac sensu pertinacia, omnes istius generis invitationes eludente, Imperator qui nec alia ratione posset cogere hominem aliunde ac fine suo beneficio Patriarchatu illustris Sedis insi- B gnem; & alioqui vereretur quidquam decernere severius in virum prudentiæ atque ingenii fama percelebrem; ad ultimum illud consilium descendit, eum amovendi ex Urbe, ubi exemplo nocebat, urgendo ut ad suam Ecclesiam quam primum navi se conferret. Ad hoc ille se se expedire haud gravate visus est: convasataque supellectili, quoniam Alexandriæ tunc petendæ copia non fuit, conscensa Triremi veneta solvit Cretam versus. Ibi enim cum esse domum sciret Sinaitæ Monasterio, unde ipse prodierat, subjectam: in ea diversari constituerat. Sed in eo cursu delatus obiter in Eubœam longam, variis illic est casibus jactatus, & occasione horum, erroribus itinerum multis implicitus, quos post paulo referemus. Nec cunctatus est Constantinopolitanus Athanasius discessu Æmuli proficere C quam potuit plurimum. Siquidem quæ Alexandrinus loca Dono Augustorum Bullis aureis sancito in Urbe possederat, nempe Monasterium Archistrategi ad Anaplum, & aliud intra Urbem Christi Evergetæ, continuo invasit; revulsis etiam Alexandrini, quæ abjens concessu Imperatoris impresserat, sigillis; pro iisque sub ipsius signacula substituens; ac Præpositos a se pendentes iis Cœnobiis imponens. Paulo post idem fecit & in Hodegorum Monasterio, per se illud ipse adiens, ipse ordinationis propriæ Præpositum præficiens; quin & de novo illic usurpans, ut, vacante tum forte Antiochena sede, cujus juri Præsulis id erat Cœnobium subectum, suum illic nomen inter sacra recitaretur. Ita ille hic ut alibi jurium securus, pro arbitrio jcuncta dispensabat, quoad posset, ad se trahens, universa, & reditus opimos ad fructum proprium vindicans. Atque hæc quidem sic se habebant.

Edit. Rom. pag. 405.

A Ὁ δὲ Βασιλεὺς πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς εἶχε, καὶ ὡς δυνατὸν ἐσπούδαζε ταῦτα θεραπεύειν, καὶ τὰ τοῦ Πατριαρχοῦντος Ἀθανασίου θεραπεύειν περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο. Διὰ τοῦτο παντοίως μετήρχετο τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον ὁμονοῆσαι τοῖς πραχθεῖσιν ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου. ὁ δὲ οὐ μὴ μόνον συνῄνει τοῖς πραχθεῖσιν, ἀλλὰ προφανῶς ἀπεσχίζετο. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἦν ἄλλό τι ἐκεῖνον δρᾶν καθ' ἑαυτὸν ποιμαιναρχοῦντα, καὶ μᾶλλον δόξαν ἐπὶ συνέσει καὶ ἀγχινοίᾳ ἔχοντα, πρὸς τὰ οἰκεῖα τῆς ἑαυτοῦ Ἐκκλησίας, χρησάμενος πλῷ ἰέναι ἐπείγετο. καὶ ὃς ἐξ B αὐτῆς συσκευασάμενος, ἐπειδὴ οὐκ ἦν δυνατὸν αὐτῷ ἐπ' Ἀλεξανδρείας τῷ τότε, ἐπὶ Βενετικῆς τριήρεως ἐς Κρήτην ἐστέλλετο. ἐκεῖ γὰρ ἔγνωστο αὐτῷ κατὰ τὸ τοῦ Σινᾶ, Σιναΐτης γὰρ ἦν ἀρχῆθεν, παραγενέσθαι μετόχιον. ὅμως γε μέντοι μεταξύ που διερχόμενος εἰς τὴν κατ' Εὔβοιαν μακρὰν, ὁ λόγος εἶχε, κατήντησεν. ἃ δὲ τούτῳ συνέβη περιπλανωμένῳ μετ' ὀλίγον ῥηθήσεται. ὁ δὲ Πατριαρχεύων Ἀθανάσιος τὰς ἐκείνου ἐκ χρυσοβούλλων μονὰς, τήν τε κατὰ τὸν ἀνάπλουν τοῦ Ἀρχιστρατήγου, καὶ τὴν ἐντὸς τοῦ Εὐεργέτου Χριστοῦ χειρωσάμενος, τοῦ Βασιλέως ἀφιέντος σφραγῖδα ἰδίαν, καὶ C καθηγούμενον ἐπ' αὐταῖς καθιστᾷ. ὕστερον δὲ καὶ τὴν τῶν Ὁδηγῶν μονὴν οὕτως ἔδρα, αὐτὸς ἐπιστὰς, αὐτὸς καταστήσας ἐκ χειροτονίας ἡγούμενον, αὐτὸς καινουργήσας, καὶ τὴν ἀναφορὰν τοῦ ἰδίου ὀνόματος, τότε χηρευούσης ποιμένος τῆς Ἀντιοχείας, ὡς ἐντεῦθεν, καὶ τούτων ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἐξουσιάζειν, καὶ τὰ δυνατὰ, καὶ εὔπορα καρπίζεσθαι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως εἶχε.

CAPUT IX.

Quæ mala acciderint Arci dictæ Cubuclea.

POST hæc autem acciderunt mala gravia cuidam Arci Mysiæ in Olympo sitæ, cui Cubuclea nomen est. Cum enim ejus Incolæ acriter oppugnarentur ab Exercitu Persæ Ataris, & in extremum jam periculi venissent, unam sibi superesse spem auxilii viderunt a Lopadio, ubi Macrenus Dux Romanus cum paucis sui generis degebat, habens secum & quosdam Amogabaros, ex his quos olim Cæsar Rontzerius ad id Castrum custodiendum miserat. Orarunt ergo Macrenum legatione supplici, ne se in summo discrimine despiceret, sed quo posset auxilio servaret. Macrenus delectos

D Συνέπεσε δὲ ἐντεῦθεν δεινὰ φρουρίῳ τινὶ κατὰ τὴν Μυσίαν τὴν ἐν τῷ Ὀλύμπῳ τὰ Κουβούκλεια λεγομένῳ. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ, ἐπιθεμένων τῶν περὶ τὸν Πέρσην Ἀτάρην, ἐν χρῷ κινδύνου ἐγένοντο, ἀμηχανοῦντες, μόνον σύμφορον ἐνενόουν τὴν ἐκ Λοπαδίου ἀγωγήν. ἐκεῖ γὰρ διῆγεν ὁ Μακρηνὸς σὺν ὀλίγοις τισὶ, καὶ τοῖς περιοῦσιν Ἀμογαβάροις, οὓς φθάσας ὁ Καῖσαρ ἀπέστειλεν ἐπὶ φυλακῇ τῶν ἐκεῖ. πέμψαντες

οὖν, βοηθεῖν ἠντιβόλουν τοῦ Μακρηνοῦ. πέμπει ἑξήκοντα Ἀμογαβάρους ὡς πιστοὺς τοῖς Ῥωμαίοις, οἵ τινες δὴ παραγεγονότες πρότερον Πέρσαις κατὰ τὸ λεληθὸς κοινολογισάμενοι, καὶ τὰ πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες, ἦ μὴν αὐτοὺς μὲν ἐπ' ἀγαθῷ τῷ ἰδίῳ συμπράξει. ἐκείνους δὲ πρὸς Λάμψακον ὡς περαιωθεῖεν, διασώσασθαι. εἰσελθόντες δὲ τὸ φρούριον οὐδὲν ἦν δεινὸν, ὅπερ εἰς τοὺς ἐποίκους οὐκ ἐποίησαν. καὶ τέλος τοὺς ἐντὸς κατασφάξαντες φύλακας, τοὺς ἐποίκους πάντας ἐξελάσαντες, προδιδοῦσιν ἐπὶ ἀπωλείᾳ τοῖς Πέρσαις τὸ φρούριον. αὐτοὶ δὲ σὺν ἐκείνοις ἁψάμενοι τῆς ἐπὶ Λάμψακον, ἐντυγχάνουσι πλήθει Ῥωμαίων καθ' ὁδὸν ἄλλους ἀλλαχοῦ φεύγοντας. καὶ τούτους ἐξανδραποδισάμενοι, σὺν ἄγρᾳ πλείστῃ καὶ μεγίστῳ ἑρμαίῳ τὸν Ἑλλήσποντον περαιοῦνται.

A sexaginta ex Amogabaris, fidos eos & benevolos Romanis, quales se ferebant, credens, *Edit. Rom. pag. 406.* ire suppetias Cubucleensibus jussit. Hi primum profecti ad Persas, clam cum illis convenerunt, fide data, & accepta, se ingressos in Arcem obsessam pro virili annisuros, ut Persis traderetur: vicissim autem velle perduci Persarum opera se salvos Lampascum, unde trajicere ad suos possent. Ab hoc arcano colloquio intra munitiones Cubucleensium ut socii admissi, nihil immanis hostilitatis omiserunt quo non in miseros longe aliud expectantes indigenas vel inquilinos Loci vario prætextu grassarentur. ad extremum capto tempore, quotquot illic supererant, Præsidiariis occisis, Cives ejectos produnt Persis, ab iis crudeliter mactandos; Arcemque iisdem juxta pacta condonant. Ipsi deducente Præsidio Persarum iter
B ingressi versus Lampsacum, plurimos Romanorum huc illucque fugientes variis obiter locis captos servitum abducunt: ac cum alia diversi generis præda immensa, ingenti potiti sceleris præmio Hellespontum transfretant.

CAPUT X.

De Incendio quod in Urbe contigit.

Ἐντεῦθεν καὶ ἀμφοτέρωθεν ἐστενῶσθαι τὸ Βυζάντιον ἐκινδύνευεν, ἐξ Ἀνατολῆς τε καὶ Δύσεως. ὥστε ἀπόγνωσις καὶ ἀπορία πλείστη Ῥωμαίοις συνέπεσεν. Ὁ δέ γε Πατριάρχης Ἀθανάσιος πρὸς τούτοις καὶ τῷ λαῷ ἐπεγκαλεῖν ἐγκλήματα διηνεκῶς οὐκ ἀπώκνει. ὡς δῆθεν τὰς αἰτίας τῶν συμβαινόντων ἐντεῦθεν ἐπερχομένας ἐκ τῆς τοῦ λαοῦ πλημμελείας. διὸ καὶ συχναὶ λιτανεῖαι παρ' ἐκείνου μετὰ Μοναχῶν καὶ Κληρικῶν καὶ παντὸς πλήθους ἐπετελοῦντο, καὶ συχνάκις ἐπῃτιᾶτο ποῖ μὲν Μοναχοῖς, ποῖ δ' Ἱερωμένοις, ποῖ δὲ Λαϊκοῖς, καὶ πρόστιμα πολλάκις, καὶ φόβους, καὶ ζημίας ἐπιτιθέειν τοῖς ταλαιπώροις, καὶ ἄλλως κακῶς ἔχουσι. καὶ ἐπὶ τούτοις ἦτε φιλενδειξία, καὶ τὸ οἴεσθαι τὴν φθορὰν ξυμβῆναι ἐκ τῆς τῶν προτέρων ποιμένων, καὶ μᾶλλον τοῦ μετ' αὐτὸν Ἰωάννου, ἀτημελησίας, τὸ προσηνὲς καὶ ἀγαθοθελὲς οὕτω καλοῦντος. τὴν δ' ἐς τὸ κρεῖττον ἐπάνοδον ἐκ τῆς αὐτοῦ σπουδαιοτριβήσεως προσδοκᾶσθαι. ὃ δὴ καὶ μᾶλλον εἰς τοὐναντίον συνέπιπτεν, ὡς ἐπὶ τοῖς ὅλοις ἐπὶ τούτου τὰ Ῥωμαίων ἐφθάρθαι, ὅσον εἰς διέγερσιν τοῦ οὕπως αὐτονομοῦντι. ὥστε καὶ ἐν μιᾷ λιτανευούσας κατ' αὐτὴν ἡμέραν ἑσπέρας, ἀπὸ τῆς τῶν κυνηγῶν λεγομένης πύλης, μέχρι καὶ τῆς τοῦ Προδρόμου μονῆς, πᾶσαν τὴν ὑπώρειαν ἐκείνην, τὸ πῦρ ἐπιλαβὸν ἐπημάθυνε, πλοῦτον δ' ἐκεῖνον ὅσον ἐμπορικὸν, καὶ πᾶσαν ἄλλην πολυτέλειαν εὐγενῶν, εἰς τὸ μηδὲν ἀπηκόντισεν. ὃ δὴ καὶ πρότερον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ Πατριαρχείας ἐγένετο. ταύτητοι καὶ διελοιδοροῦντό τινες ὡς διὰ τὴν ἐκείνου λιτανείαν γεγενῆσθαι τὴν τοσαύτην πυρπόλησιν. ὁ δὲ τὴν ἐκείνων πρὸς τὰς ἱκετείας ῥᾳστώνην, καὶ τὸ ἐρραστωνευμένον τοῦ βίου καὶ ἀμελὲς, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τῆς θεομηνίας κατῃτιᾶτο. ὁπότεροι δὲ τοῦ ἀληθοῦς κατευστόχουν, λέ-

C PEr hunc modum Constantinopolis ab utraque parte, Continente orientali & occidua dum premitur, angustias sensim ad extremas periclitabatur redigi; eo plerorumque mœrore Romanorum, ut in summa inopia consilii parum a desperatione ultima abessent. Et erat isto velut quodam unguis in ulcere zelus acerbus Athanasii Patriarchæ, qui nullum faciebat finem incusandi populum, causas, ut ajebat, suis sceleribus Deo præbere non cessantem immittendarum cladium tantarum. In earum porro piacula culparum crebræ litaniæ celebrabantur ab eodem, præsentibus una Monachis & Clericis, cum frequentis Conventu populi. Nec preces indicere contentus, objurgationibus amaris, suppliciisque sæviebat; nunc Monachos criminans, nunc Sacerdotes, nunc Laicos: sæpe terrores iis, mulctas, &
D id genus sensu acria in pœnam, sat aliunde infelicibus imponens. In his ille ferebatur sive ostentandi sui prurigine, sive opinione qua sibi persuaserat; pessum ire omnia propter Priorum Patriarcharum, maxime autem Joannis Cosmæ qui sibi successisset, negligentiam (hoc enim traducebat nomine, ad gratificandum pronam, & benevolam viri ejus indolem) restitutionem autem cunctorum in melius, a sua ista instanti acrique diligentia expectari. Quæ quidem expectatio in contrarium potius *pag. 407.*
vertit: cum hoc ejus demum Patriarchatu Res summa Romanorum prius concussa, plane jam irreparabiliterque conciderit: ipsa etiam hujus secura legum & pro libitu ruente gubernandi forma impulsum ei pro sua parte addente ad ruinam, & in præceps omnia trudente. nec temere rapi forte queat in hu-
E jus rei signum, & specimen fructus istarum litaniarum, quod quadam dierum qua illas ipse præsens magno ambitu obiverat, ferale sub vesperam exarsit Incendium, quo a Porta *Cynegorum* dicta, usque ad Monasterium Prodromi, totus ille Urbis quam late patet frequentissime habitatus Clivus flamma grassante deletus est, redacta in cinerem ac plane perdita illa opulentia illic congesta mercium e longo advectarum, illa magnificentia superbarum Ædium, pariter una cum pretiosissima supellectili splendide in iis diversantium nobilium Familiarum: qualis & antea calamitas sub ejus Patriarchatu contigerat.

Inde non desiere qui Athanasio coram in os ipsi exprobrare non dubitarent : præclaras istas ejus litanias facem fuisse luculentam quæ tantam istam Urbis partem inflammando corrupisset . Quibus ille reponebat, non litanias , sed ipsorum qui sic murmurarent , in ea precatione ac cæteris piis officiis rite persolvendis ac fungendis supinam socordiam , causam incendii fuisse . Addebat impetu hinc capto ardentes invectivas in reliquam eorum dissolutam voluptatibus , & negligentem rerum divinarum vitam , e qua super omne aliud ira Dei vindicis in nos sæviendi causa duceret . Utri horum rem acu tetigerint, definire nequeo . Cæterum occasiones litium ad densius deinceps constipandum Patriarchæ forum hinc extitere . non solum quoniam consumptis Syngraphis & Chartis plurimis apud Ædes igne consumptas Mercatorum , confusæ necessario sunt debiti , & soluti rationes ; sed etiam quia nocte illa plures concurrentes , specie commodandæ operæ exportandis in tutum rebus ab igne periclitantibus , furta multa fecerant ; aliena in Domos proprias portata deinceps ut propria servantes . inde igitur natæ controversiæ Athanasio dijudicandæ veniebant . Nam jus omne arbitriumque Quæstionum forensium ab initio secundi Patriarchatus Athanasio in solidum cesserat , indulgente Augusto : ob eam quidem , ut videri volebat , rationem , quod a notissima ejus abstinentia , puram & nullius suspectam acceptionis munerum expectandam esse jurisdictionem crederet : sed non latebat perspicaces alia occultata profundius istius attributionis causa . Nempe Imperator hominem palam exosum quem a popularis insultibus invidiæ & querelis increbescentibus omnium , ægre tota vi sua defenderet , efficere hac ratione studebat , ut plerique venerarentur & timerent , uti eum a quo supremam auctoritatem obtinente judicandi, suas sæpe pendere fortunas intelligerent . quam spem ipsum quoque apparebat Athanasium sequi, dum assiduitate constantissima usque a primo mane ad noctis crepusculum : turbis se se trudentibus altercantium compressus , sacræ fastigium dignitatis ad cognitionem regularum vilium demittere Pontifex sustinebat : immensa semper Populi lites sequentis multitudine ad Monasterium Magni Logariastæ (ibi enim plerumque degebat) perpetuo eam ob rem afluxu concurrente .

A γειν οὐκ ἔχω, ἀλλ᾽ ἀφορμαὶ τῶν δικαστηρίων τῷ Πατριάρχῃ ἐντεῦθεν ἐσχεδιάζοντο. οὐ μόνον πυρποληθέντων τῶν ἐν ταῖς ἐμπορίαις συμβολαίων γραμμάτων. ἀλλ᾽ ὅτι καὶ πολλοὶ τῆς νυκτὸς, ξυνδραμόντες ἐκείνοις, τὰς οὐσίας τῶν ἀνθρώπων ἐξεφόρουν διαρπάζοντες. ἡ γὰρ πᾶσα κρίσις ἀρχῆθεν τῷ Πατριάρχῃ προσανετίθετο, τοῦ Βασιλέως ἐνδόντος. τῷ μὲν φαινομένῳ, διὰ τὸ καθαρὸν τῶν λημμάτων. τῷ δ᾽ ὑπονοουμένῳ τὸ ἀπὸ πάντων αἰδοῖον καὶ φοβερὸν περιποιοῦντος τῷ κρίνοντι. ὡς ἐντεῦθεν ἐκ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας ὀχλαγωγεῖσθαι τὸν Ἱερέα, ὄχλου μυρίου ἐπὶ τὴν μονὴν τοῦ μεγάλου Λογαριαστοῦ (ἐκεῖ γὰρ ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον διῆγεν) ἰλαδὸν συντρέχοντος.

C A P U T XI.

De Andrea Murisco.

Edit. Rom. pag. 408.

PRius porro quam caperetur Madytus obsessa a Pharenda Tzime , Andreas Muriscus ad ejus viciniam se contulerat , Imperatoris jussu, cum navibus duabus , commeatus, si qua posset , importaturus in Arcem illam alimentorum penuria laborantem . Et hactenus quidem consilium successit , ut , ægre licet , tandem tamen aliquam frumenti copiam Muriscus in id Castrum immitteret . Quo facto cum ad Imbrum recessisset : cognito illic duas adduci Amogabaris e Sicilia naves , harum studio præoccupandarum , eo qua veniebant cursum intendit . Illæ autem inobservatæ , longius quam Nostri crederent processerant . adeoque in fretum jam evectæ prope Callipolim occurrunt improviso non advertenti , & festinanti ulterius Andreæ . Hic forte contigit nautas alterius Murisci navium ultro se admovere Hosti non agnito , quod navem conspicati siculam , illam esse ipsam crederent qua Dux ipsorum Ameralès vehebatur . Haud pari errore delusi Siculi , paratam strenue arripientes prædam , navi Romana sunt potiti : Nostrosque illic repertos occiderunt , præter quosdam qui jactu in mare præcipiti gladii aciem fugerunt , & Navarchum sponte a Victoribus servatum . Hic erat Murisci Patruus . Illi autem quos se in aquam injecisse diximus solo manuum remigio ægre tandem nudis corporibus salvi Tenedum appulsi , rem illic gestam Murisco nunciarunt . prætereaque significarunt , quid siculæ naves oneris haberent ; & , ut remos atque id genus arma nautica , Triremibus scilicet instruendis , apportarent Catelanis . His Muriscus cognitis , simul etiam audiens aliam e missis ab Imperatore na-

B ΠΡὸ δὲ τοῦ ἁλωθῆναι Μάδυτον πολιορκουμένην ὑπὸ τοῦ Φαρέντα Τζιμῆ, ἐφίσταται Ἀμηράλης Ἀνδρέας Μουρίσκος ἀποσταλεὶς παρὰ Βασιλέως σιταρκήσων τὸ φρούριον λειποσιτοῦν , συνάμα δύο ναυσίν . καὶ δὴ ἐπιστὰς, μόλις εἰσάγει τὸν σῖτον. ἐκεῖθεν δ᾽ αὖθις περί που τὴν Ἴμβρον ἐχώρει. ἔτυχε γὰρ μαθὼν ὡς ἀνάγονται δύο νῆες ἐκ Σικελίας Ἀμογαβάροις, καὶ προκαταλαβεῖν τὸν ἐκείνων ἔσπευδε δρόμον . αἱ δὲ ἐξ ἀφανοῦς διαδρᾶσαι καὶ τῷ πορθμῷ ἐπιστᾶσαι κατὰ τὴν Καλλίου, χειροῦνται μὲν ἐξ ἐφόδου θατέραν τὴν τοῦ Μουρίσκου ἑκοντὶ προσχοῦσαν, τῷ τὴν πολεμί-

C αν ὑποτοπάσαι εἶναι τὴν τὸν Μουρίσκον φέρουσαν. οἱ δὲ, ὡς ἕτοιμον θήραν αὔτανδρον περισχόντες τὴν ναῦν , πάντας , δίχα τινῶν τῶν θαλάσσῃ ἀποκοιλάντων, ἔργον ποιοῦσι μαχαίρας, μόνον τὸν Ναύαρχον περιποιησάμενοι . ὁ γὰρ Ναύαρχος θεῖος ἦν τοῦ Μουρίσκου . ἐκεῖνοι δὲ μόλις τῷ σώματι διαπλεύσαντες, τὸ πραχθὲν, ἐπιστάντες Τενέδῳ, ἀγγέλλουσι τῷ Μουρίσκῳ. πλὴν καὶ τὸν τῶν νηῶν φόρτον δηλοῦσιν . ὡς κώπας τοῖς Κατελάνοις διεκομίζοιεν. ταῦτα γνοὺς Μουρίσκος, καὶ ὡς κατάσχεσιν ἐπύθετο καὶ ἑτέρας νηὸς , ἣν προαπέστειλε Βασιλεὺς, δεινῶς ἤλυε, καὶ διενοεῖτο , ὡς ἔδειξε, τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ τὰ μὴ πρόσφορα . ἐπειδὴ γὰρ

αὐτὸς

αὐτός τε, καὶ οἱ ἐκ Βασιλέως πεμφθέντες Ῥωμαῖοι, ἐν δυσὶ καὶ μοναῖς ναυσὶν ἐπώκελλον, τῶν λοιπῶν ἁλωμένων, ἀπάρας σὺν αὐτοῖς ἐκεῖθεν καὶ τῇ Προικοννήσῳ προσχὼν, γυμνοῖ ξύμπαντας τῶν ὅπλων Ῥωμαίους οὓς εἶχεν ἐντὸς συμμάχους, γυμνούς τε καὶ ἀνόπλους ἀφεὶς, ἰέναι τε παραγγέλλει πρὸς Βασιλέα καὶ δηλῶσαί οἱ τὰ γεγονότα. Ταῦτ' ἐπιστάντες ἐκεῖνοι, πλὴν μόλις καὶ μετὰ βίας, Γενουϊτικῶν ἑπτὰ φανεισῶν νεῶν, αἷς θαρρήσαντες καὶ αὐτοὶ συνεκπλέουσι καὶ τῷ Βασιλεῖ ἀγγέλλουσιν, ὡς οὐδ' αὐτὸς Μουρίσκος, εἰ μὴ νῆες ἀρκεταὶ πρὸς ἀντιπαλάμησιν ἐπισταῖεν τῶν ἐναντίων, οὐ πρόθυμος ἂν εἴη τὴν ἐς βασιλικὴν δουλείαν, τὴν πειρατικὴν περιπλάνησιν, καὶ τὰ ἐκεῖθεν κέρδη περὶ πλείστου ποιούμενος. ἀλλ' οὐκ ἀπώνατο τῶν τοιούτων δὴ βουλευμάτων. ἀλλ' ἐπεὶ δύο νῆας ἐξαρτυσάμενος περί που τὸν τῆς Ἑλλησπόντου πορθμὸν, μαθόντες οἱ ἐναντίοι περὶ τούτου, σὺν οἷς Φίλιππος ἀρχηγὸς ἐκείνων, ὅσον τάχος ἐπ' ἐκεῖνον ἐξελαύνον. καὶ περί που τὸν Ἀρτάκην τῶν Κυζικηνῶν ἐπίνειον κατὰ τὸ Ἀλώνιον συμβαλόντες, ἐφ' ἱκανὸν διεμάχοντο, καὶ περιεγένοντο τοῦ Μουρίσκου, τῶν περὶ ἐκεῖνον ἀπειρηκότων. καὶ γίνεται φόνος πολὺς, αὐτοῦ μόνου Μουρίσκου περισωθέντος ἐκ παλαιᾶς φιλίας Φιλίππου. κἀκεῖνος γὰρ πάλαι ποτὲ ὑπὸ Μουρίσκου ἁλοὺς κατὰ θάλατταν πειρατεύοντος, ἔτυχεν εὐμενοῦς. ὥστε καὶ ὠνῆς ἀπεμποληθῆναι μετρίας. διά τοι ταῦτα καὶ αὐτὸς ἐκείνου ὡς ἥκιστα ἔτυχεν ἀχαρίστου. ἀλλὰ μικρῶν τριῶν χιλιάδων χρυσίου ἀπεμπόλησε τοῦτον πρὸς Τένεδον θείῳ ἐκείνου ἐκεῖ παρόντι. Ἀμογάβαροι δὲ ταῖς τόλμαις ἀναθαρρήσαντες, οὐκ ὀλίγους τῶν περὶ Ἀτίνην Περσῶν συμμάχους διεπεραίωσαν περί που χιλιάδας δύο. ἐπιμιξάντων καὶ Ῥωμαίων ἐξ Ἀνατολῆς, ἀθρόον γεγονότες πλῆθος ἐξώρμησαν. καὶ τὰς μὲν δυσχωρίας τοῦ Γάνου καὶ λίαν διεφυλάττοντο. τὰ πέριξ δὲ καὶ διαδραμόντες ἀπὸ γοῦν Καλλίου μέχρι καὶ Τζουρουλοῦ, τὸ ἐντὸς ἅπαν κακῶς διετίθουν, κτείνοντες παμπληθεὶ, ὡς εἰς χιλιάδας πίπτειν, ζῶα καὶ βοῦς ἀροτῆρας ζευγίτας ἀνδραποδίζοντες. καὶ ταῦτα ἐν καιρῷ ἀρότου. ὅτε οἱ μὲν ἐσφάττοντο. ὅσοι δὲ καὶ ἔφθασαν προσφυγόντες, ἐντὸς τῆς πόλεως παρεδύοντο. αὐτοὶ δὲ τὰ μέγιστα τῶν κακῶν εἰργασμένοι, ἐπεὶ ἀποκεκλεισμένην Ἡράκλειαν ἤκουον (ἔφθασαν γὰρ οἱ τῇδε τῷ ἀπογνῶναι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ μᾶλλον παρὰ τῶν ἡγεμόνων ἐξοτρυνόμενοι, καταβαλεῖν μὲν ὅσον ἴσχυσαν τοῦ πολίσματος, πυρὸς δὲ τὰ πάντα θέσθαι δαπάνημα, κατὰ Σηλυβρίαν δ' ἐγκλεισθῆναι) ὡς εἶχον εὐθὺς Ῥαιδεστῷ προσβάλλουσι. καὶ ὅσον μὲν ἐκτὸς προκατέλαβον, ἀνοικτὶ κτείνουσιν, ὡς κεῖσθαι πεσόντας ἐκ τῶν τριῶν Ἐκκλησιῶν μέχρι καὶ αὐτοῦ Ῥαιδεστοῦ παμπόλλους ἀνθρώπων. τὸν δὲ πύργον πολλῶν ἐγκλεισθέντων περικαθίσαντες, ἤθελον ἐξελεῖν. καὶ ἐπεὶ

A vibus captam & ipsam fuisse in gravem dejectus mœrorem est, anxiumque sic animum per varia versans consilia, in eo denique acquievit, quod minime conducibile, ut eventus monstravit, comitibus ipsius foret. Cum enim tam ipse, quam qui sub eo missi ab Imperatore Romani militabant, in duas jam solas relictas, cæteris ab Hoste occupatis, contrusi naves essent, cum his solvens inde Prœconnesum appulsus, spoliat armis Romanos omnes, & nullo instructos viatico dimittit, ire ad Imperatorem jubens, & ei narrare quæ acciderant. Pervenerunt hi tandem ad Augustum: ægre quidem, & diu quæsita in Urbem transfretandi facultate. Sed apparentibus commodum septem Genuensium navibus, exorato in eas ascensu, deportati eo denique, Imperatori exposuerunt quid ipsis accidisset; eique nunciarunt, nolle amplius Muriscum ipsi servire, nisi & naves ipsi darentur idoneo numero ac robore ad pugnandum cum spe verisimili victoriæ contra Classem hostilem mox potentissima futuram: & cædem sibi naves cum plena potestate permitterentur ducendi eas quocumque vellet late per maria ad excursiones piraticas, qualium a se olim actarum lucrum expertus ingens, fraudari eo per causam angustæ ac sterilis circum suburbana littora navalis militiæ, haud se in posterum pati diceret posse. Cæterum non longus huic suorum consiliorum fructus constitit. Nam ex quo renunciavit, quo modo diximus, obsequium Augusto, armatis sumptu suo duabus navibus, in iis dum opperitur in Hellespontо transitum commodum in æquor plenum, ubi more suo ac quæstu veteri piratam ageret, conspicati eas Adversarii, secum habentes appulsas recens e Sicilia naves quibus Philippus quidam præerat, cursum confestim in illas expediunt, & summa celeritate insecuti, deprehendunt circum Artacen Cyzicenorum navale, ubi prope Alonium pugna committitur diu anceps, acriter Murisco resistente; quoad hujus militibus animos despondentibus, Philippus superavit, & cæde ac strage circum Muriscum edita non parva, cum ipsum cepit, tum ambas ejus naves suis adjungens, victor est reversus. Nec quidquam eo tempore vitam Murisco nisi Philippi gratitudo servavit. meminerat hic enim alias se in mari captum a Murisco eodem, Piraticam tunc factitante; tractatum ab ipso humaniter fuisse brevique liberum dimissum, lytro non magno. Ergo parem illi modo gratiam rependere Philippus voluit, non multo post redimi eum apud Tenedum sinens, a Patruo ejus illic forte reperto, tribus aureorum parvorum millibus. Per hunc successum Murisci metu Amogabari soluti, fidentius jam commeantes in Asiam, Persas illic non paucos sub Duce Atina merentes, certis in suas partes conditionibus attractos, freto trajecto ad sua castra deportarunt. Hi cæteris adiuncti, qui jam illic erant, suis popularibus, Persarum fere duum millium numerum explebant. Quibus multi quoque mixti Orientalis olim Tractus incolæ Romani, nunc omnium inopes, eoque qualemcumque oblatam vivendi conditionem amplectentes, copias in formidabilem multitudinem Amogabaricas auxerunt. Hac usi opportunitate in rem suam Duces illius Gentis præterquam saltus, & juga prærupta Montis Gani validis suorum præsidiis insessa, nostris invia fecerunt; etiam ex abundante turba varias conflatas manus quoquo versum emittentes, cuncta quæ circa Ganum sunt, usque Tzurulum sævis incursionibus vastabant, trucidantes passim obvios, ut pluribus cadaverum millibus strati post horum transitum campi apparerent; greges armentaque abducentes, ne bobus quidem arantibus parcendo,

Edit. Rom. pag. 409.

Edit. Rom. pag.410. quos ab opere abstrahebant licet publice utili, & ob anni tempus, opportuno. Hinc magna scilicet consternatio miseræ Plebis per cunctas illas Regiones erat: cunctis qui necem evadere potuerant in Urbem confugientibus; ac, intra eam quoque terrore durante, illic in latebras se abdentibus. Porro Barbari editis immanibus toto illo tractu inauditæ crudelitatis exemplis, ubi se exclusos spe senserunt Heracleæ, prout destinaverant, occupandæ: (quoniam Heracleenses desperatione securitatis, & maxime Præfectis urgentibus, Urbis ipsi suæ quantum manu potuere postquam diruerant, reliquis igne subjecto intra Selybriam se concluserant) toto impetu Rhædestum aggrediuntur. Ac exteriora quidem omnia per circuitum ejus oppidi primo incursu occupant, sine misericordia trucidantes; ita ut a Tribus Ecclesiis ad ipsa usque Rhædesti portas strages ingens obtruncatorum plurium jaceret; Turrim autem numeroso infessam præsidio exorsi oppugnare, utcumque summam in hoc contentionem adhibebant, frustra erant; itaque desperata expugnatione per vim apertam, pellicere Obsessos ad deditionem conditionibus offerendis conabantur; nihilo feliciore incepto. quare omisso vires ipsorum excedente negotio, unde venerant reverterunt.

A ἀδύνατα ἦν σφίσιν αἱρεῖν μαχομένοις, καθ' ὁμολογίας ἐπειρῶντο χειροῦσθαι. ἀλλ' οὐδ' οὕτως εἶχον. ταύτῃ τοι καὶ ἀπογνόντες ὑπέστρεφον.

CAPUT XII.

De Romoforto Latino.

Hac vice rerum Augusta Irene Thessalonica Constantinopolim revertente, ac jam decem circiter diebus eo itinere progressa, sed ea lentitudine qua solent Reginæ procedere, Imperator re audita misit ei obviam qui a se magnopere monerent, ut cursum reflecteret, differretque in Urbem reditum tali tempore ipsi periculosum. Nam ob incursiones hostiles tanta esse perturbatione confusum occiduum tractum universum, ut nulla spes esset illac eam transire secure posse. Porro ipse adversus tam vehementes insultus Hostium quantam poterat opponens contentionem resistendi, postquam cognovisset Turcos in paulo ante ab ipsis occupata Examilii Arce stativa habere, ubi cum iis erat Romofortus quoque Catelanus, Marulem ex Magno Archonte Ducem Exercitus creatum, jussit, attributis ei quantas expedire pro tempore potuit, modicis copiis, circa locum Apro dictum Castris munitis considere. Ad hunc isto hærentem loco Romofortus nunciis clam missis indicat: cogitare se transfugium ad Imperatorem cum iis quos ex sua Gente secum haberet peculiariter obnoxios (nam de Turcis quibus precario præesset, spondere nihil posse) erant autem quos certo confidet se adducturum, circiter ducenti. Sed antequam accederet, cupere se nobili & Rei Romanæ in primis utili facinore specimen & quasi pignus fidei, ac virtutis suæ Augusto dare, Persis omnibus, qui contra Romanos in occidua Continente militarent, funditus delendis. Verum ad hoc egere aliquot millibus nummorum, ut ea pecunia perpelleret Turcos sibi quadamtenus parentes, ad pugnandum in Persas Socios, quod iis ostenso præmio facile persuadendum confidebat, licet a rursus obliganda Imperatori fide adeo videret abhorrentes, ut eo illos umquam assensuros plane desperaret. Accepit credule propositionem Marules, & quo magis inclinarent sic jam affectum Romoforti animum, munera ipsi per submissos ad ulterius tractandum non parva obtulit. His distinctius inquirentibus de summa quam posceret, ille respondebat haud minorem esse debere quinque aureorum millibus, pretio non magno, si cum promissi operæpretii utilitate ingenti compararetur. Facile in hoc conveniebat Marules; sed prius percontabatur qua demum ratione rem quam pollicebatur oppido difficilem, perfecturum se confideret? Ad ea ille: persuasurum se ajebat parti dimidiæ Persarum ut alio abirent, præda quam illic diriperent ostensa, cujus eos sciret avidissimos. iis sic digressis in residuos cum suis cunctis una junctis Latinis, & Turcis improviso ruiturum, interfecturumque haud dubie universos: tum in alios illos similiter moturum, parique exitio paucos nec opinantes affecturum. His ultro addebat, se se, si Marules vellet, in arrham promissæ operæ jam nunc missurum aliquot capita Persarum clam a se occisorum. Ad quod huic assentienti, paulo post adfuerunt a Romoforto capita recens secta quorumdam hominum, quos ipsi fuisse Persas affirmarent, afferentes

pag.411.

B Τότε δὲ τῆς Αὐγούστης Εἰρήνης ἐπαναζευγνούσης ἐκ Θεσσαλονίκης, καὶ σταθμοῖς βασιλικοῖς ὡσεὶ δέκα ἐξανυούσης τὰ τῆς ὁδοῦ, ἀγγελθὲν Βασιλεῖ πέμψας ἀπήγγειλεν ὑποστρέφειν. μηδὲ γὰρ ἄνυστά οἱ πρὸς τὴν ἐπάνοδον εἶναι, τῶν κατὰ Δύσιν πραγμάτων ἐκ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιθέσεως συγχεθέντων. αὐτὸς δὲ ὡς δυνατὸν ἀντιπαλαμώμενος πρὸς τοσαύτην κακίαν, ἔφθασαν γὰρ καὶ τὸ Ἑξαμίλιον, φρούριον οὕτω λεγόμενον, προκατασχόντες οἱ Τοῦρκοι, οἷς δὴ συνῆν καὶ ὁ Ῥομοφόρτος Κατελάνος, ὁ δὲ Βασιλεὺς παραδοὺς δυνάμεις ὅσας ὁ καιρὸς ἐσχεδίαζε. καὶ περί που τὴν Ἄπρω C περικαθῆσθαι διετάττετο. οἷς δὴ ὁ Ῥομοφόρτος ἐν ἀπορρήτοις, ὡς δῆθεν, πέμπων, τὴν πρὸς Βασιλέα ἅμ' ἰδίῳ λαῷ περί που διακοσίους ποσουμένῳ, καθυπισχνεῖτο ἀπόκλισιν. πλὴν χιλιάδων χρυσίου τόσων ἀποσταλεισῶν ἐφ' ᾧ τοὺς περὶ αὐτὸν δουλαγωγηθῆναι, καὶ τοὺς Πέρσας ἀπαξάπαντας προχειρίσασθαι, καὶ εἰς πέντε χιλιάδας τὸ δοθησόμενον ἴσων. Ὁ δ' ἐπὶ στρατοῦ πέμπων σὺν ἄλλοις δωρήμασι, διεπυνθάνετο πῶς ἂν πάντας διαχειρίσαιτο; ὁ δ' ἔφασκέ οἱ, τοὺς ἡμίσεις ἔξω που στεῖλαι, καὶ τοὺς ἐναπολειφθέντας ἐρήμην ἀποκτεινῦναι, κἀκείνους ἐκ διαδοχῆς. ὁ δὲ δεῖγμα τοῦ τοιούD του ἀπῄτει πρὸς πίστωσιν. καὶ δέχεται δὴ κεφαλὰς ἀνδρῶν ἀποσταλείσας παρ' ἐκείνου, ὡς δῆθεν Περσῶν, καὶ ἠπάτησεν ἄν, εἰ μή τις γυνὴ μίαν τῶν κεφαλῶν ἀριδήλως ἐγνώρισεν τοῦ ἰδίου ἀνδρός, ἐξ ἧς τὰς λοιπὰς Ῥωμαίων εἶναι κατὰ τὸ εἰκὸς ὑποτοπήσαντες, πόρρας ἐκείνης ἀπέσχοντο.

qua ſpecie inductus in fraudem eſſet minus cautus Dux noſter, pecuniæque jacturam damno inſuper majori mox ab inſidiis Perſidorum, transfugii obtentu cladem nobis novam molientium, cumulaſſet; niſi forte reperta illic Romana mulier unum e capitibus allatis, ſui viri a Catelanis nuper capti certiſſimo ſibi agnitum, ejulatibus cuncta miſcens, eſſe dejeraret: unde ſuſpicione orta, reliqua quoque capita Romanorum eſſe, malaque fide Romoſortum agere, damnoſus cum deprehenſo jam Proditore tractatus abruptus eſt.

CAPUT XIII.

Thryræorum & Epheſi expugnatio.

Ὁ Μέντοι γε Βασιλεὺς λιμῷ καὶ πολιορκίᾳ καὶ τὰ κατ' Ἀνατολὴν φρούρια ταλαιπωρεῖσθαι πυνθανόμενος, τὸν μὲν λιμὸν, ἐκ τῶν κατὰ πόλιν μεγίστων μονῶν τὸ περιττὸν τῶν σίτων ἐκλέγων, στέλλων τοὺς διακομίσοντας κατὰ θάλασσαν, ὡς ἦν θεραπεύειν ἠπείγετο. τὴν δὲ τῶν Τούρκων καταδρομὴν, τὰ αὐτὰ τοῦ Κάνι τῶν Τοχάρων Χάρμπαντα, ἃ δὴ καὶ τοῦ Καζάνη ἐξαπρεσβευόμενος, ἠξίου, κατὰ συμμαχίαν πέμποντα στρατὸν, ἀναστέλλειν. μικρὸν ὅσον καὶ πρέσβεις ἐκεῖθεν ἀφίκοντο. καὶ ἀγγελίαι ὡς περὶ μ'. χιλιάδας ἀνδρῶν μαχίμων ἤδη καθητοιμάσθησαν. ὧν τὰς κ'. φθάσας ὁ τοῦ Χάρμπαντα αὐτανέψιος ἄγει περί που τὸ Ἰκόνιον, μεθέπεσθαι δὲ καὶ τὰς λοιπὰς οἱ πρέσβεις διεβεβαίουν. εἶναι δὲ μὴ πλέον σφίσι τοῦ μαθεῖν τὴν τοῦ Βασιλέως θέλησιν, ὅπου καὶ ἐπί τινας προσβάλλοιεν ἀμυνόμενοι τοὺς ἀλάστορας. καὶ ὁ μὲν Κράτος ἐν τούτοις ἦν. καὶ δῶρα καὶ πρέσβεις πρὸς ἐκείνους ἐξητοιμάζετο. Ἀγγέλλεται δὲ καὶ φήμη προσρόπαιος, ὡς κατείληπται Ἔφεσος παρὰ τοῦ Περσάρχου Σασᾶν, ὃς γαμβρὸς ἅμα καὶ θεράπων τοῦ Καρμανοῦ Μανταχίου ὢν, ἐκείνου μὲν ἐκ πολλοῦ ἀπεστάτησε. καθ' ἑαυτὸν δὲ δυνάμεις ἄγων, ὑπὲρ ἐκεῖνον ἐκραταιοῦτο. καὶ δὴ προσάλω μὲν παρ' αὐτοῦ, τὸ ἐκεῖσε τῶν Θυραίων φρούριον, λιμῷ πολυημέρῳ τοὺς ἐκεῖ παραστησαμένου. ἐπεὶ δ' αὖθις ταύτης χάριν τῆς αἰτίας ἐξ ὁμολογίας τοῦ μή τι τῶν ἀνηκέστων τοὺς ἀνθρώπους παθεῖν, συγκατείληπται καὶ ἡ Ἔφεσος, σκεύη μὲν ἐκεῖνα τὰ τοῦ ναοῦ ἀφιερωμένα, τοῦ ἠγαπημένου τοῦ Χριστοῦ καὶ Παρθένου, χρημάτων τε ἄπιστον πλῆθος διεφορεῖτο. μετῳκίζοντο δὲ καὶ οἱ πλείους τῶν πολιτῶν ἐπὶ τὸ τῶν Θυραίων φρούριον, δέει τοῦ μή τι παθεῖν ἐκ δόλου τοὺς Περσάρχας ἄχαει, ἐπιθεμένων ἐκείνων, ἣν καιρὸς διδοίη. ἄλλους δὲ πλείστους ἔργον μαχαίρας ἐποίουν ἀνοικτὶ σφάττοντες.

A At Imperator fame & obſidione Arces per Orientalem Tractum laborare audiens, fami quidem ſuccurrere conatus, eſt, frumento ſupra uſum abundante neceſſariume maximis quibuſque Urbis Monaſteriis corrogato, Miniſtris que tradito idoneis, qui illud mari, quo erat opus, deferrent. Turcorum vero incurſionem coercere ſtuduit, miſſis Legatis ad novum Canin Tocharorum Charmpantanem, qui eadem a ſe illum rogarent, quæ jam impetraſſet ab ipſius deceſſore Cazane: nempe ut ſibi ſubditos populos ac Satrapas vetaret Terras Imperatoris Romanorum ſibiAmici ac fœderati, hoſtiliter infeſtare. Ac retulerant paulo ante reduces Legati pronum ſe ad annuendum poſtulatis reperiſſe Charmpantanem. Jamque is adeo audiebatur in eam rem B exercitum conſcripſiſſe non minorem quadraginta millibus exercitatorum bello militum: quorum viginti millia ejuſdem Charmpantanis fratris filius ducere nunciabatur, perveniſſeque jam circum Iconium. Reliquos mox ſecuturos Legati affirmabant. Eſſe porro his mandatum, ex Imperatoris nutu pendere, quidquid ille ſignificaſſet exequendo: veniendo quo vocaſſet, in eos movendo quos indicaſſet e Satrapis ſuo Imperio infeſtis. Dum hæc Imperator audiens & Legatos & munera quæ in occurſum tam opportunis Auxiliaribus deſtinet, exquirit: turbat ecce gratulationem ejus fama ſane feralis, nuncians captam Epheſum a Perſarcha Saſane; qui gener ſimul & ſervus Carmani Mantachiæ cum eſſet, ab illo quidem jampridem defecerat, propriis autem auſpiciis copias ductans, adeo C ſe opibus firmaverat, ut fruſtra jam, ſi tentaret antiquus Herus, retrahere fugitivum conaretur. Atque ab hoc jam antea coacta ad deditionem longa fame fuerat Arx illic ſita Thyræorum. Poſtquam autem pari famis neceſſitate ſubigente, dedita eidem Epheſus quoque eſt, ſub conventionibus tamen prius ſtipulatis, nihil ſævum in deditos ſtatuendi: vaſa illa pretioſiſſima in Templo Dilecti Chriſto, & Virginis Diſcipuli conſecrata, cum opum illic conditarum infinito numero, inde aſportabantur. Tranſlati etiam a Victoribus ſunt in Thyræorum Arcem plerique Civium, metu ne ab iis captato forte poſtmodum tempore in novos Dominos dolo inſurrecturis, Perſarchæ improviſo circumventi moleſti aliquid paterentur. Alios plurimos gladio Perſæ interemerunt immiſericorditer mactantess.

Edit. Rom. pag. 412.

CAPUT XIV.

Legatio Imperatoris miſſa Genuam ad armorum ſocietatem ſtatuendam.

Ταῦτ' ἀγγελλόμενα, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἕτερα ἄττα δεινὰ καθημέραν, δεινῶς ἀλύειν ἐποίουν τὸν Βασιλέα. οὐ μὴν δ' ἐς τέλος κατέπιπτεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὅσον εἶχεν, οὐκ

D Hi tam triſtes nuncii cum aliis aliunde quotidie nihilo lætioribus perlatis, gravi quidem moerore Imperatorem affligebant; non tamen dejiciebant ejus animum, qui perſtabat erectus pertinaci ſpe, nec ceſſabat intendere cona-

tus ad mala undique ingruentia quam posset efficacissime repellenda. Et princeps quidem ejus cura laborabat in excutienda sibi e sinu intestina peste. Urbi minantis e proximo Tumultus, conjuratis simul Amogabaris cum Persis, ad quos memorati prius Turcopuli numero supra mille se aggregaverant. Postquam enim hi Alanos imitati se ab aliis abjunxerant, perstiterunt sic aliquandiu in suo ipsorum arbitrio, nemini alteri obtemperantes; quando multorum opinio non inverisimilis, ut res apparebant; fuit; eos nisi ab Imperatore præoccuparentur promissione stipendiorum quanta ipsi peterent, ad Osphentisthlabum accessuros. id enim fore, revertens ad Imperatorem affirmaverat Cutzimpaxis, quod nomen si græce interpreteris, *Primum Hieromagorum* sonat. Verum Alani certiores facti Turcopulos Calliopolim versus iter intendere, ductis una secum uxoribus & liberis, in eos improviso irruentes, quasi ut gratificarentur Imperatori, paucas e multis mulieres, & pueros sic captos, ad Augustum miserunt. Cæterum adjunctione Turcopulorum Catelani adeo tunc roborati sunt, ut confestim inde nunciarentur, incursando agere ferreque

Edit. Rom. pag. 413.

quidquid in Thracia reliquum erat: Qua perculsi fama Incolæ jam ipsi suburbiorum Constantinopolis, ne illam quidem securam rati stationem, convasantes palam, intra Urbem se condebant. At Imperator multa jam frustra expertus alia, ad hos tam importunos hostes coercendos, appulit denique animum ac consilium mittendi Legatos Genuam, qui suo nomine rogarent, mitti suppetias inde ad se armatam Classem, mercede a se ampla & recte solvenda suis auspiciis militaturam, quam ita tempestive vela facere orabat, ut veris huc initio posset occurrere.

A ἔλληγον ἀντιπαλαμώμενος. καὶ τέως τὸ ἐγκόλπιον κακὸν ὑπὲρ τἆλλα, ἔθελον ἀναστᾶν. τὸ δ' ἦν Ἀμογάβαροί τε καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς Πέρσαι, οἷς δὴ καὶ οἱ ἄνω ῥηθέντες ὑπὲρ τοὺς χιλίους ὄντες Τουρκόπουλοι προσεχώρησαν. ἐπειδὴ γὰρ συνάμα Ἀλανοῖς ἀφειστήκεσαν, ἐκεῖνοι μὲν κατ' αὐτοὺς ἦσαν, καὶ δόξαν ἐκ πολλῶν ἐδίδουν, εἰ μὴ ἱκανῶς πρὸς Βασιλέως μισθοῖντο, ἀποχωρεῖν πρὸς Οσφεντίσθλαβον. Ταῦτα γὰρ Κουτζίμπαξις ἐπανήκων πρὸς Βασιλέα διεβεβαίου. πρῶτος δὲ τῶν ἱερομάγων, τοὔνομα τοῦτο ἐξελληνίζεται. οἱ δὲ Ἀλανοὶ μαθόντες ὡς Τουρκόπουλοι ἀπέκλινον πρὸς Καλλιούπολιν ἅ-

B μα γυναιξὶ καὶ παισὶν, αἴφνης ἐπεισπεσόντες, κατὰ τὴν πρὸς Βασιλέα δῆθεν χάριν, γυναῖκας ἐκ πολλῶν ὀλίγας, καὶ παῖδας περισχόντες, πρὸς τὸν Κρατοῦντα ἀπέστελλον. ταύτῃ τοι καὶ τῶν ἐχθρῶν κρατυνομένων, ὡς καὶ ἐξελαύνειν καὶ κατατρέχειν τὰ λοιπὰ τῆς Θρᾴκης ἠγγέλθαι. οἱ μὲν τοῖς προαστείοις ἐγκατῳκημένοι τῆς πόλεως ἀπαίροντες πρὸς τὴν πόλιν ἐσκευαγώγουν. Βασιλεὺς δὲ καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἐπιχειρῶν ἐφ' ᾧ τοὺς ἐχθροὺς ἐπίσχοι, καὶ πρὸς Γέννουαν πέμπει πρεσβείαν, ἀξιῶν ἐκεῖθεν ἀναχθῆναι στόλον νηῶν κατ' ἐντελεῖς τοὺς μισθοὺς, καὶ ἅμα ἦρι πρὸς τάδε ἀφῖχθαι.

CAPUT XV.

De Meleco Isaacio.

INter hæc quidam e Persis qui in Tractum occiduum trajecerant, Isaacius Melecus, ejus Gentis Satrapa & multos sub se habens, misit clam ad Imperatorem, sine nullo Catelanorum sensu, qui rogarent ut se ipsi conciliari cupientem, & fœdus cum eo inire, admitteret. Offerebat autem, se statim relicturum Amogabarorum partes, & quidquid ad res & rationes Imperatoris expedire intelligeret, pro virili acturum: sive illic ubi erat, si fieri posset, persistendo, sive in adversam cum suis copiis transfretando Continentem. His Imperator auditis, reputans; malis quotidie ingravescentibus, non aliam aliunde spem remedii ostendi (quando ex haustæ opes Imperii facultatem negabant justi Exercitus Rebellibus opponendi) quam a procuranda, si qua posset arte confici, debilitatione atque imminutione Potentiæ hostilis: perlibenter excepit legationem, & remisso ad Melecum Persa quodam fido, ut res tutius lateret, promisit se illi daturum in uxorem antiquioris illius Meleci filiam, adjecturumque dotem amplam: nec in cæteris, quoties foret opus, aut ipse cuperet, suam munificentiam requisiturum. Et procedebat feliciter tractatio Missis ultro citroque quotidie commeantibus; quorum quidam a Meleco nunciavit ipsi videri, posse Turcopulos a Societate Catelanorum abscindi, & dato idoneo fidei pignore, Romanis conciliari, si suæ ipsis Mulieres, quas captas ab Alanis Imperatori deditas dictum est, ab hoc illis redderentur. His facile annuente Augusto, & mulieribus jam missis, deprehenditur ab Amogabaris arcana molitio. Quare Romofortus

C ΕΝ τοσούτῳ δὲ καί τις τῶν διαπεραιωθέντων Περσῶν, Ισαὰκ Μελὴκ, σατράπης ὢν, καὶ πολλοὺς ἄγων, πέμπων πρὸς Βασιλέα κρυφηδὸν παρὰ πᾶσαν τὴν Κατελάνων αἴσθησιν, ἠξίου περὶ σπονδῶν, ὡς αὐτόθεν ἀποστατήσων Ἀμογαβάρων, καὶ ὅσα τοῖς τοῦ Βασιλέως συνοίσει πράγμασι κατὰ τὸ δυνατὸν, ὡς ἔχει, διαπραξάμενος. ἢ γοῦν αὐτόθι μένων εἰ δυνατὸν ἦν, ἢ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀντιπέραν σὺν ἰδίῳ λαῷ γενόμενος. Βασιλεὺς δὲ τῶν δεινῶν ὁσημέραι πληθυνομένων, καὶ μὴ ἐώντων ἄλλο τι βουλεύεσθαι, ἢ τὸ χείρω ποιεῖν τὰ τῶν ἐχθρῶν κατά τινα σύνεσιν. ἄλλως γὰρ ἀντιπράττειν καὶ

D πολεμεῖν οὐδ' ὅλως ἦν, ἀσμένως προσίετο τὴν πρεσβείαν. καὶ ἀντιπέμψας διά τινος Πέρσου, μὴ φωραθείη δῆθεν τὸ μελετώμενον, δοῦναι μὲν εἰς γυναῖκα τὸ τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου Μελὴκ θυγάτριον τῷ Περσάρχῃ καθυπισχνεῖτο, παρέχειν δὲ ὅσα τε κατὰ προῖκα, καὶ ὅσα κατ' ἄλλην φιλοτιμίαν τὰ ἱκανά. ἀλλὰ τούτων ὁσημέραι διαγγελλομένων, καθυποσχέσεις τοῦ καὶ αὖθις προσχωρεῖν τοὺς ἀποστήσαντας Τουρκοπούλους, αὐτοῦ γε συμπράττοντος, εἰ μόνον πέμποιντο αἱ τούτων γυναῖκες, πλὴν μετ' ἀσφαλείας τοῦ μή τι παραβῆναι κατ' ἀπάτην τῶν συγκειμένων. ὡς γοῦν ταῦτ' ᾠκονόμητο, καὶ ἤδη ἐπέμποντο, φωρᾶται τοῖς Ἀμογαβάροις τὸ

δρᾶμα, καὶ Ῥομοφόρτος τὸν Περσάρχην εἰς κρί- A
σιν ἄγει, καὶ ὅσοι συνεμελέτων αὐτῷ τὰ τῆς ἀ-
ποστατήσεως. Τοῖς δὲ μὴ ἔχουσιν ὅλως ἀπολο-
γεῖσθαι, ἓν εἰς ἀπολογίαν προὐτείνετο, τὸ ἀ-
πατᾶν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν θέλειν τὰς συζύγους
τοὺς Τουρκοπούλους, πλὴν ὑπονοηθέντες ἐντεῦ-
θεν τὰς εἰς αὐτοὺς πληροφορίας τῶν Ἀμογα-
βάρων ἀπέλυον. Ὅθεν καὶ ἐξ αὐτῆς ἀντι-
περᾶν ἐγνώκεσαν τὸν Περσάρχην. Αὐτοὶ δὲ
κατὰ νώτου λιπόντες τοὺς Πέρσας, περί που τὰ τῆς
Μαδύτου μέρη, ἔνθεν μὲν ταῖς παρ᾽ αὐτοῖς τριή-
ρεσι χρώμενοι τὸ προστυχὸν ἐληΐζοντο τρόπον πει-
ρατῶν κατὰ θάλασσαν· κατὰ δὲ ξηρὰν ἔθεον παμ-
πληθεί· καὶ προσδόκιμοι ἦσαν προσβαλεῖν καὶ τῇ B
πόλει. Προσετόλμων δὲ καὶ πρὸς Βασιλέα
πρεσβείαν πέμπειν, καὶ ἀξιοῦν διδόναι μὲν τοὺς
μισθοὺς, συνωνεῖσθαι δὲ καὶ τὰ σκυλευθέντα·
καὶ οὕτω μετ᾽ εἰρήνης ἐπὶ νηῶν πέμπειν αὐτοὺς
εἰς τὰ ἴδια. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ᾽ οὐκ ἐχώρουν γίνε-
σθαι, ἄπρακτα τά τῇ δ᾽ ἦσαν. μόναις δὲ ταῖς
πρὸς Θεὸν ἱκεσίαις ἤλπιζον σώζεσθαι. Ἃς συ-
χνὰς ὁ Πατριαρχείων παμπληθεὶς διεπράττε-
το. τέως δὲ καὶ τὸ τοῦ Κοσμιδίου φρούριον, δε-
διότων μὴ ἐπιστάντες κατάσχοιντο, ἐκ μέρους
κατήρρειπτο, καὶ ξενικὰς δυνάμεις ἐκ τῆς Ἰβη-
ρίας, κἀκεῖ γὰρ ἀποστέλλων Βασιλεὺς περὶ συμ-
μαχίας ἠξίου, ἔκ τε Γεννούας ἀπεξεδέχετο. C
Οὐ δὲ γὰρ, οὐ δὲ τὰ ἐντὸς ἐσάπαξ ἀσφαλῶς
εἶχον τῷ Βασιλεῖ. ἀλλ᾽ ἔνθεν μέν τις τῶν ἐ-
πιρρήτων ἐκ Δύσεως, ἱερωσύνης περικτᾶσθαι
δόξας ἀξίωμα. Καὶ πρὸ χρόνων προσχωρήσας
ἐκεῖθεν τῷ Βασιλεῖ, ὁ τοιοῦτος Δριμὺς τοὐ-
πίκλην, ὄνομα θεὶς ἑαυτῷ, ὡς δῆθεν ἐκ τοῦ
γένους τοῦ Λάσκαρι καταγόμενος, ὑπήρχετο
τοὺς πολλοὺς, καὶ τὴν ἐκ Βασιλέως ἀποστα-
σίαν οἰκονομῶν οὐκ ἀπώκνει. Ἔπεμπε δὲ λό-
γους καὶ γράμματα, καὶ πρὸς αὐτοὺς Ἀμογα-
βάρους, τὴν κατὰ Βασιλέως μάχην σφίσι
δολερῶς ὑπανάπτων. Ἐκεῖθεν δὲ ὁ εἰς ἀξίαν
τοῦ Δομεστίκου προχειρισθεὶς τῶν σχολῶν. Ὁ Κα- D
τελάνος δ᾽ οὗτος ἦν καὶ πρώην Ἀμηραλῆς,
συνάμα τῷ ἐκ Δύσεως Μυζάκῃ, ὃν ἐπὶ στρα-
τοῦ εἶχεν ὁ Ἄναξ. πολλά τινα κατὰ Ῥωμαίων
ξυνέρραπτον, πρὸς Ἀμογαβάρους πέμποντες,
καὶ τὴν μάχην ὡς μάλιστα ἐξοτρύνοντες.
Ταύτῃ τοι κἀκείνους φωραθέντας, ποινή τις ἀξία
λαμβάνει τετυχηκότας δικαστηρίου κεκλεῖσθαι
ταῖς φυλακαῖς. Δόξαντας δέ τι κἀκ μέρει τοὺς
σχιζομένους μετέχειν ἐκείνῳ τῶν βουλευμάτων. ἅ-
μα πάντας, πλὴν τῶν μὴ δυναμένων κινεῖσθαι,
μὴ μόνον τοὺς τοῦ Μωσελὲ μονῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς
πόλεως, ξυνέπιπτε μετοικίζεσθαι, καὶ ταῦτα
καιρῷ χειμῶνος καὶ κρύους.

ad judicium Perſarcham citat, eoſque omnes quos defectionis cum eo cogitatæ ſuſpicio contingebat. His cauſam difficilem, exitu ſane ancipiti, dicentibus, cum non occurreret quid aliud veriſimiliter allegarent, in eo conſenſerunt ut affirmarent, non vere deficere ſe voluntate, ab Imperatore retrahere uxores Turcopulorum. Fidem invenit apud Amogabaros plauſibilis excuſatio. atque ita magno defuncti periculo conjurati; Perſarcham Meleco perſuaſerunt velocem in Aſiam trajectum, quem is clam adminiſtrare eo commodius potuit, quod quaſi ſoluti jam cura Catelani, Perſis a tergo relictis circa partes Madyti, hinc quidem Triremibus conſcenſis mare latrocinantes infeſtabant; inde autem terreſtribus copiis late prædabundi regiones incurſabant, ipſi quoque Urbi formidati, anxia eorum expectatione ſolicitæ. Quando & auſi ſunt nova Imperatorem legatione ſuperbe laceſſere: qua petebant: ſolvi ſibi plane ſtipendia retro debita, tum quæ rapta in manibus haberent, alia ipſorum arbitratu taxanda pecunia redimi: iis peractis præberi ſibi ab Imperatore naves, & ſic cum pace in Patriam remitti. Ni hæc fierent internecinum ad extremum denunciabant bellum. Hæc cum admitti nullo modo poſſent, palam erat cunctis, ſpem conventionis nullam ſupereſſe. Quare in ſola fiducia divini auxilii precibus exorandi ſalutis publicæ facultas & ratio pendebat: haud ſegni ad id officium Patriarcha, qui maximis crebro conventibus ſolitas ſuas litanias iterabat. Interim autem periti rerum bellicarum, ut defendi ſatis poſſet Arx Coſmidii verentes, deſeri, & ex parte ſubverti ſuaſere. Imperator autem copias auxiliares ex Iberia, & ab Urbe Genua, unde popoſcerat, expectabat eo cupidius, quo ne interiora quidem Urbis ſat ſibi tuta ſentiebat, propter ſubodoratas quorumdam machinationes Proditorum. Nimirum quidam cognomento Drimys, qui olim famæ parum bonæ, dudum ex occiduo Tractu ad Imperatorem acceſſerat, Sacerdotii dignitatem ſe adepturum ratus, nomen in Urbe ſibi fecerat, jactans ſe ſe ortum e ſtirpe Laſcaris, & multorum ſtudiis ſic ſibi conciliatis, haud ceſſabat quoad poſſet cunctos ad rebellandum adverſus Imperatorem concitare. miſſis quin etiam ad Amogabaros, & nunciis & litteris, eos fraudulentis promiſſis incitabat ad urgendum quod cœpiſſent bellum, & ſumma vi Auguſtum oppugnandum. Aliunde vero in dignitatem Domeſtici Scholarum promotus Catelanus, memoratus pridem nobis Ameralis nomine, conjunctis conſiliis cum quodam ex Occiduo Tractu Myzace, quem alias Imperator Ducem Exercitus habuerat, multa malitioſe contra Romanos miſcebant; Amogabaros, & ipſi ad quam maxime iis nocendum adhortantes. Deprehenſa tandem clare utraque conjuratio eſt. auctoreſque judicio convicti, pœnæ carceris perpetui ſubjecti ſunt. Ac cum inter has ventilandas cauſas quædam indicia manaſſent ſuſpicionem moventia adverſus ſchiſmate diſciſſos quaſi & ipſi Drimy aut Myzaci adhæſiſſent: quotquot ejus factionis non modo in Monaſterio Moſele dicto, ſed & alibi uſpiam intra Urbem erant, iis exceptis qui per ætatem aut morbum, moveri nequiverunt, abire alio coacti ſunt; idque perincommodo tempore hiemis & gelu.

Edit. Rom. pag. 414.

CAPUT XVI.

De Papa Alexandriæ.

Edit. Rom. pag. 415.

NObis vero ne res quidem Alexandrini Papæ reticendæ hic sunt. Erat ille cum suis, ut est a me dictum superius, Euboeæ, conducto illic hospitio diversans, cum vero longo ibi moratus tempore, plane segregatus viveret, communione commercioque omni cum Indigenis constanter abstinens, suspectus esse cœpit, præsertim Freriis zelo Religionis instinctis, quod eum abhorrere a sacris ipsorum cernerent. Hi ergo secum ductis quibusdam e Magistratibus aut Primoribus loci, adeunt hominem; & quamobrem eo venisset, ad quid ibi hæreret, interrogant. Ubi autem nihil exprimere ab eo potuerunt aliud, nisi se ut peregrinum viatorem meritorio interim uti diversorio; quoad expectata sibi adveniat opportunitas itineris quo intenderet prosequendi, ad Ritum illi & res sacras examen transtulerunt: exquirentes quid de ipsorum Ecclesia sentiret? & an probaret quod illic in usu erat, confici Eucharistiam in Azymis? De quo ut sententiam suam promeret vehemente instantia flagitabant. Verum illo pari constantia negante super his pronunciare, illi nihilo minus urgebant, ajentes, nec æquum nec conveniens esse Patriarcham de re ad dogma vel religionem pertinente interrogatum, silere. minabanturque si obstinaret in tacendo, se id interpretaturos in parcem sequiorem. Sic instando ubi dies frustra multos insumpsissent, demum denunciarunt: alterum horum sibi certum esse facere; aut audire quæ vellent ex eo scilicet profitente proba sibi & legitima videri sacra ipsorum; aut ipsum, & ejus una comites vivicomburio punire, tamquam blasphemos in Ecclesiam ipsorum. Ei peragendæ rei dicta dies aderat, conveneratque ad spectaculum jam populus. Tunc Frerii cum Proceribus eadem iterum instantissime a Patriarcha exprimere contendebant. illo pariter solita tunc quoque se involvente pertinacia tacendi, alleganteque, in itinere se esse, non in Synodo, ubi sententiam de dogmate dicere suam deberet. Ergo illi ad comburendum, uti decreverant, recusantem respondere, accingebant jam se se: perfecissentque quod destinaverant, nisi quidam in medio stans admonuisset; damnosum id ipsis & universo ipsorum generi factum videri fore. Nam hominem qui Alexandriæ fuisset in Patriarchalem promotus Sedem, consentaneum esse ex magna illic & potente ortum familia unde non esset dubitandum, quin aut sua sponte aut concitati a viri Cognatis perillustribus Alexandrini, tam crudelem sui Patriarchæ necem, male mulctandis ejus auctoribus, summa vi ulcisci conarentur. cujus rei aut damnorum saltem ingentium Eubæensibus inferendorum, occasio ipsis deesse non posset, nundinantibus his frequenter commerciorum causa, circa Portus, & littora Ægypti. Hæc ille dicens recte monere visus est. totumque illud turbidum consilium momento est instar telæ aranei disjectum. Spatium ergo dierum certorum Patriarchæ præfiniunt, intra quod, nisi e terris ditionis ipsorum excedere, suo periculo ibi moraturum declararunt, nec illi, nisi vades daret idoneos, incolumitatem præstare Magistratus. Ita ille, nihil conatus contra excipere, aut in conquirendis fidejussoribus satagere, post decem dies in quas ipsi solas erat securitas promissa, solvit Eubœa. Deinceps eidem comitibusque ejus per illas oras vagantibus contigit, Thebas

pag. 416.

A Ἡμῖν δὲ οὐ δὲ τὸ κατὰ τὸν Πάπαν Ἀλεξανδρείας σιγητέον. Ἔτυχε μὲν οὗτος συνάμα τοῖς περὶ αὐτὸν κατὰ τὴν Εὔβοιαν, ὡς ἀνωτέρω μοι εἴρηται, παρά τινι τῶν δημοτικῶν μισθοῦ ξεναγούμενος. ἐπεὶ δὲ καιρὸς διῆλθε, καὶ οὐδὲν ὅλως συνέμιξε τοῖς ἐκεῖ, εἰς ὑποψίαν καθίσταται. Καὶ μᾶλλον Φρερίοις ἐκ ζηλοτυπίας διὰ τὸ σέβας. Οἳ καὶ ἐπιστάντες ἅμα καί τινες τῶν δυναστευόντων, τὴν ἐνδημίαν ἀνέκρινον. Ὡς δὲ πλέον οὐκ εἶχον μανθάνειν ἢ τὴν ἐκ παρόδου καταγωγὴν, καὶ τὴν εἰς εὔκαιρον γενησομένην αὖθις ἐκεῖθεν ἀναγωγὴν, τέως περὶ τῆς δόξης ἀνέκρινον, καὶ ὅπως ἔχοι πρὸς αὐ-
B τῶν Ἐκκλησίαν, καὶ οἷς εἰς ἁγιασμὸν χρῶνται ἀζύμοις μετὰ πολλῆς ἠρώτων τῆς ἐπιθέσεως. Ὡς δ' οὐκ ἦν αὐτὸν περὶ τούτων ἀποφαίνεσθαι, ἐκεῖνοι δίκαιον εἶναι καὶ πρέπον Πατριάρχην γε ὄντα λέγειν αὐτὸν τὰ τῆς γνώμης, σφοδρῶς κατήπειγον. Εἰ δ' οὖν ταῖς οὐ καλαῖς ὑποψίαις δοκεῖν ἐνέχεσθαι. Τοῦτο ἐφ' ἡμέραις ποιοῦντες, ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυτον, τέλος, θάτερον δυοῖν ποιεῖν ἐδικαίουν, ἢ λαμβάνειν τὴν ἐξ ἐκείνου περὶ αὐτῶν ὁμολογίαν καθὼς ἦν βουλητὸν σφίσιν, ἢ κατακαίειν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, ὡς περὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν ἁμαρτάνοντας. Ὥριστο τοίνυν ἡμέρα, καὶ λαὸς ἤθροιστο, καὶ λιπαρῶς ἀνέκρινον πάλιν. Ὁ δ' οὐδὲν παρὰ τὰ
C πρότερα ἔλεγεν. εἶναι γὰρ ὁδίτην, καὶ μὴ ἀνάγκην ἔχειν μή τινος συνεστάσης συνόδου λέγειν. Οἱ δ' [?] ἐπεχείρουν κατακαίειν. κἂν καὶ εἰς ἔργον προὔβη τὸ μελετώμενον, εἰ μή γέ τις ἐξ ἐκείνων σταθεὶς, τὴν βουλὴν ἔλυε. Μὴ δὲ γὰρ εἰς συνοῖσον τῷ γένει τούτων γενέσθαι τὴν πρᾶξιν, ἀλλ' ἀνάγκην εἶναι μεγάλου τινὸς τοῦ κατ' Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἱκανὴν συγγένειαν ἔχοντος, ζητηθῆναι τὸν φόνον τούτου, ἀπὸ τῶν ἐκεῖ καταιρόντων τῆς αὐτῶν φύτλης, οἳ δὴ κατὰ χρείαν ἐμπορείας τοῖς κατ' Αἴγυπτον τόποις ἐφίστασθαι μέλλοιεν. Ταῦτ' εἰπὼν, ἔδοξε πιθανὸς, καὶ τὸ χείριστον ἐκεῖνο σκέμμα, ὡς ἀράχνης ἱστὸς
D διελύετο. διωρίαν οὖν ἡμερῶν τῷ Πατριάρχῃ διδοῦσι τῆς χώρας ἐξελθεῖν, μεθ' ἃς εἰ ἐπιμείνοι, δέχεσθαι τὸν κίνδυνον ἐδικαίουν. Ὡς δ' οὐδὲν ὑφίστατο, οὐ δὲ τὴν ἐγγύην ἐδίδου, εἰς δέκα πάσας τὰς ἡμέρας περιιστῶσι [?], καὶ ἀπολύουσιν. Ἀλλ' οὕτως ἀλύουσι τούτοις, ἐπεὶ πρὸς ταῖς Θήβαις ἦσαν, μαθὼν ὁ τοῦ τόπου Ἄρχων, καὶ μέγας οὕτω Φημιζόμενος Κύριος, κακὸν ἀπάντημα γίνεται. καταχὼν γὰρ, εἱρκταῖς παραδίδωσι ταῖς ἀσφαλεστάταις, καὶ τιμῆς διχιλίων νομισμάτων ἠβούλετο ἀποδόσθαι. Ὕστερον δὲ μετὰ καιρὸν χρησίμου φανέντος τοῦ Πατριάρχου τῷ κατέχοντι νοσηλευομένῳ, ἐλευθερία τοῖς κατακλείστοις δίδοται. Καὶ περὶ τὸν Ἀλμυρὸν

δεχθέντες, ἐκεῖ πυ καὶ κατεσκήνουν, δῆμῳ ὢς τῶν τῦ τόπυ Κυρίων αὐτὺς ὑποδεξαμένων. ἡμῖν δ' ἐφεξῆς ἑκτέον τῆς ἱστορίας.

adire, magno ipsorum infortunio. Nam loci Princeps: vulgo dictus, magnus Dominus, securissimæ cunctos traditos custodiæ dimissurum se negabat, nisi nummorum duum millium persoluto pretio. Tandem tamen cum forte accidisset ægrotanti magno Domino nescio quid utilis officii a Patriarcha exhiberi, libertas carceratis data est; in digressu hinc exceptis ab Accolis Almyri: prope quem & ipsi amnem fixis tentoriis manserunt, perlibentibus locorum Dominis. Sed in orbem deinceps nobis historiæ nostræ redeundum est.

CAPUT XVII.

De Monacho Hilarione.

Μοναχός τις Ἱλαρίων, νέος ὢν, καὶ κατὰ τὴν τῆς Περιβλέπτου μονὴν ἐνασκῶν. ἐπεὶ κατ' Ελεγμοὺς ἐγεγόνει πεμφθεὶς ἐπὶ ταῖς τῆς μονῆς χρείαις. Ην γὰρ τὸ κτῆμα τοῖς ἐκείνων μετοχίοις ἁρμόζον· ὁσημέραι τε τὰς ἐκεῖθεν ἐκστρατείας ἑώρα Περσῶν, ὡς πάντα μὲν τὰ ἐκεῖ ληΐζεσθαι, ἐπιχρᾶν δὲ καὶ τοῖς κατ' Ελεγμὺς· καὶ τολμητίας ὢν ἄλλως, καὶ ἐμπειρίαις πολεμικαῖς ὐκ ἀπᾴδων, τὸν ἐκεῖσε συλλέγων λαὸν, καὶ προσβάλλων τοῖς ἐπιοῦσι, Πέρσας κακῶς διετίθει, καὶ τὸν τόπον πολυωρῶν ὐκ ἀνίει. ἀλλ' ἡ πολιτεία δ' εὐθὺς, καὶ ἡ ὀφειλομένη σεμνότης, καὶ ἡ κατ' ἀρετὴν οἰκεία καὶ μόνωσις, πρῶτον μὲν τὸν αὐτῦ Καθηγούμενον, μετέπειτα δὲ καὶ Πατριάρχην πείθει μαθόντα, ἐμβριθῶς, καὶ δι' ἐπιτιμημάτων σφοδρῶν, ἀπείργειν τῆς πείρας τὸν Μοναχόν. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ προσιμᾶν ἐδέδοντο τοῖς μεγίστοις διὰ τὸ τόλμημα, γνὺς ἐκεῖνος, Βασιλεῖ προστρέχει. ὁ δὲ καὶ δέχεται, καὶ τὰ καθ' αὑτὸν διακυβερνᾷ. Οὐ μὴν δὲ καὶ τὸν Πατριάρχην ἐκείτῳ εἶχεν ἐξιλεώζεσθαι. Εν τοσύτῳ τῦ καιρῦ τριβομένυ, καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἀμελυμένων, ἐπισυνίστανται Πέρσαι, καὶ ἐπιθέμενοι αἰφνηδὸν, πλεῖστον φόνον ἐργάζονται. ἐκείνων φυλαχθέντων καὶ μόνων, ὁπόσοι καὶ παρεβύθησαν τῷ φρυρίῳ. Ταῦτα γνὺς Βασιλεὺς, καὶ ἐπαλγήσας τῇ συμφορᾷ, εἶχε μὲν ἀνενέγκαι τὴν αἰτίαν, ἐφ' οὓς καὶ δίκαιον ἦν ἀνενέγκαι. ἀλλ' ὅμως τὸ περιὸν τῆς εὐλαβείας, καὶ ὅτι ἐδόκει ζητεῖσθαι συντήρησις τάξεως Μοναχῶν ἀμελεῖν ἐποίει, καὶ τὰ τῆς θεραπείας ὡς ἐνὴν διεσκόπει. εἰ γὰρ καὶ ἄπρακτα πάντα κατὰ πεπραγμένων ἐφαίνετο, μόλις λιπαρῶς τῶν περιλειφθέντων ἀξιούντων Βασιλέα περὶ τῦ Ἱλαρίωνος, ἐνδυναστεύει τὸ τῆς ἀνάγκης. καὶ πεμφθεὶς ἐπὶ Πατριάρχην, μόλις ἀνίεται. καὶ αὖθις ἐπιστὰς, ὅσον ἦν τὰ ἐκεῖσε διησφαλίζετο. τὸ γὰρ πέριξ ἅπαν, τοῖς Πέρσαις κατείληπτο, καὶ Προῦσα τὰ δεινὰ τὰ πρὸς ἐκείνυς διδοῦσα τέλυς ὀνόματι, σκιὰν εἰρήνης, ὐκ ἐν εἰρήνῃ παρὰ τῶν Περσῶν ἀντελάμβανεν.

Monachus quidam Hilarion florentis ætatis in Periblepteæ Monasterio vitam religiosam exercitans, cum missus Elegmos versus ad curanda illic sita Hospitium & Prædia ad jus modo memorati pertinentia Cœnobii, videret inde, uti quotidie omnia incursionibus Persarum, aspirareque inultos Barbaros usque ad citimam viciniam Oppidi Elegmorum, Juvenis ætate ferox, audax indole, nec militaribus, si adfuisset institutio, functionibus ineptus, collecta Indigenarum manu, secure grassantes aggressus Persas, male illos plerumque mulctabat; sicque locum defendens, intactum injuriis hostilibus præstare pergebat. quando fama rei perlata in Urbem, religionem Præpositis incussit, quasi contra fas sinerent sacræ professionis hominem, alienum a sanctitate sui habitus, a solitudine quam nomine polliceretur, a lenitate instituti suscepti propria, armorum & ductus turbæ militaris exercere ministerium. Ea res ante omnes Præfectum Periblepteæ, mox & de his edoctum Patriarcham movit ad objurgandum juvenem vehementius, severeque sub interminatione pœnarum gravium ei denunciandum, ne ullam deinceps partem bellicæ administrationis attingeret. Haud satis ille se morigerum monitis talibus præbebat, præsenti aliud necessitate suadente. Quare cum intelligeret irritatos ejus contumacia Præposito in eo esse, ut sibi comprehendi jusso acria infligerent supplicia, confugit ad Imperatorem, qui eum libenter admisit, & apud se detinuit, frustra interim satagens ei placare Patriarcham. Dum hæc mora longe ab Elegmis Hilarionem tenet, nemine illic interim tutelæ locorum invigilante; contigit Persas improviso irrumpentes magnam illic cædem facere, trucidatis cunctis qui se abdere intra munitionem sat mature nequivissent. Perculsus atroci nuncio Augustus: cladique indolens, recte quidem potuerat eam imputare culpæ illorum, quorum esset superstitiosa morositate factum, ut tam necessarium præsidium tam extreme periclitanti loco subtraheretur: sua tamen eum religionis abundantia, respectusque monasticæ sanctitatis adeo abhorrentis a tractatione armorum, diu detinuit a vero, & unice utili, malo huic remedio adhibendo. Quæsivit ergo modos alios ejus incommodi levandi. Sed quidquid moliretur, nihil proderat. Interea conclusorum intra Elegmos, solo illic muri objectu vitam tuentium, increbescebant apud Augustum quotidianæ infimæque preces, remitti ad se Hilarionem flagitantium, cui haud amplius invidiæ ferendæ se parem Imperator negans, allegata Patriarchæ ineluctabili potentia victricis legum necessitatis, ægre tandem impetravit, ut eo sinente rediret unde retractus erat Hilarion. Reversus Elegmos ille fiduciam Incolis, securitatem agris, quanta maxima sperari tali tempore poterat, reddidit. nam circumquaque cuncta a Persis occupata tenebantur. Prusa ipsa calamitatibus subacta tributi nomine umbram Pacis pro vera quam ingentibus emere a Persis, numerato immani pretio, mendacibus promissis ostentarant, Pace.

Edit. Rom. pag. 417.

CAPUT XVIII.

De Navibus e Genua appulsis.

AT ecce primo vere Naves longæ circiter novendecim e Genua superveniunt. Verum non quales Imperator per Legatos popoſcerat, bellicas universas; ſed prout deinde consultantes ſuper eo poſtulato Genuenſes, ſuis accomodatius rationibus cenſuerant, onuſtas mercibus, & ad quæſtuoſarum negotiationum compendia inſtructas. Sumptus enim quos abſumeret ingentes numeroſa Claſſis ad bellicos dumtaxat uſus adornata, illi reputantes; veritique inſuper ne vehementer ex longo incumbens Imperator ad pacem cum ſuis hoſtibus qualemcumque quomodolibet faciendam, interim dum ipſi Claſſem ei molirentur, præoccuparet bellum conventione aliqua dirimere: quod ſi accideret, ſuæ illis expenſæ periiſſent, decreverunt, haud ſibi ædificandas de novo bellicas naves: ſufficere quippe ad fidem quam Legatis Imperatoris dediſſent, liberandam, ex præſenti copia ſervientium mercimoniis navium delectas pluſculas eo mittere, quarum pars ubi exoneratæ forent, Imperatori, ſi opus haberet, navaret militarem operam, aliæ notos ipſis, & jam pridem uſu commercii pervios illorum Tractuum adirent Portus. tantum iis impoſuerunt ſimul cum onere majorem ſolito militum numerum. Mandarunt autem Præfectis ita ornatæ Claſſis ſolventibus, ut quando perveniſſent Conſtantinopolim, ſi quidem Imperator ipſorum imploraret auxilium, cunctis aliis omiſſis ſe promptos exhiberent ad eum bello juvandum, pacti quidem de more ſtipendia militibus ab Auguſto pendenda: quæ tamen jubebant moderatius taxari, remittique de conſueta Claſſariorum mercede aliquid in gratiam Imperatoris. Horum auctor conſiliorum & quaſi ſequeſter totius conventionis fuit tunc quidam Spinulus, qui filium Imperatoris Deſpotam Theodorum, Generum jam ſibi, data ei in matrimonium Filia fecerat. Nam Imperator Pater, poſtquam Deſpotam creaſſet Demetrium ſuum filium natu minimum, ſecundum a Joanne, eum in Longobardiam miſerat; Mater autem ad eam ſibi avitam cernendam hereditatem Theodorum prærogativa majoris ætatis cenſens magis idoneum, hunc Theſſalonica recta miſit in Italiam, legitimum hæredem declaratum Bonorum, & Principatus ſui Fratris, ſumpturum illic eo titulo Marcheſii dignitatem. Huic collocaverat Filiam Spinolus: ſed (ut quæ ſecuta ſunt obiter adtexam (præmature is obiit ſine prole maſcula. Unde Marchionatus iſtius Subditi rogarunt Imperatorem, ut ſibi Principem daret e ſuis ex Irene filiis quempiam, nominatim autem expoſcebant Joannem, cui jus, moribus ipſorum, peculiare competere ajebant, ut natu maximo, ad ſuccedendum in locum defuncti abſque prole virili Fratris ſui primogeniti. Id factum eſt poſtea, & Deſpota Joannes illuc profectus, prorſus ſe ad mores & uſum Italorum tranſtulit, eo fructu accomodationis iſtius, ut ea deliniti Longobardi ſe ſe ſub Principis peregre appulſi, velut ſi eſſet Indigena, Imperium ultro inclinarent ſtudioſis obſequiis. Verum hæc poſtea. Nunc autem appulſis, uti dixi, Conſtantinopolim Genuenſibus cum Claſſe Navarchis, nihil fuit antiquius, quam, prout in mandatis acceperant, exquirere quid vellet Imperator, exhibereque ſe ipſi paratos ad prompte agen-

Edit. Rom. pag. 417.

A ΑΛλ' ἰδού γε ἅμ' ἦρι μακραὶ νῆες περί που τὰς ἐννεακαίδεκα ἐκ Γεννούας ἐφίστανται. πλὴν οὐ καθὼς διαπρεσβευόμενος Βασιλεὺς πρὸς αὐτοὺς ἠξίου. Ἀλλ' ὁ μὲν Κρατῶν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τῷ τῆς συμμαχίας μόνῳ μετεκαλεῖτο τὰς ναῦς, οἱ δὲ σκέψει διδόντες τὸ ἀξιούμενον, καὶ τὸ πολὺ τῶν ἀναλωμάτων ἐκλογισάμενοι, ὑποτοπάζοντες δὲ καὶ ταῦτα, μή πως Βασιλεὺς ἐν τοσούτῳ ἄλλως πως τοὺς ἐχθροὺς μετέλθοι, ἢ κατὰ μάχην στρατεύμασιν, ἢ κατ' εἰρήνην χρήμασι, καὶ οὕτως ἄπρακτα σφίσι τὰ καθ' αὐτοὺς φανοίη, πρὸς τῷ καὶ τὰς ἐξόδους παρέχειν τὸν Βασιλέα ἐνέχεσθαι, ἐξοῦπερ καὶ B τῶν ἰδίων ὅρμων ἀπολυθήσονται, ὡς αὐτοῖς ἐστὶ συνήθες, ἐμποριϰὰς ταύτας εὑρόντες πρὸς ταῖς ἐξόδοις, καὶ πλείστῳ λαῷ ἱκανουμένας ἀποστέλλουσι, παραγγείλαντες σφίσιν· εἰ Βασιλεὺς προσκαλοίη συμμάχους, πάσης ἄλλης ἀσχολίας, ἀνωτέραν τὴν συμμαχίαν θέσθαι· ὁμολογήσαντες αὐτοῖς ἐκεῖθεν καὶ τὰς μισθοφορίας τῶν συνήθων ἐλαττουμένας, χάριν τὴν πρὸς Βασιλέα. Συνέπραττε δέ τις ἐκείνοις ταῦτα Γεννουΐτης Σπίνουλος, τὸν τοῦ Βασιλέως υἱὸν καὶ Δεσπότην Θεόδωρον εἰς γαμβρὸν ἤδη λαβὼν ἐπὶ θυγατρί. Ὁ γὰρ Βασιλεὺς καὶ Πατὴρ, τὸν μετὰ τὸν Ἰωάννην πολλοστὸν τῷ χρόνῳ C Δημήτριον, Δεσπότην καταστήσας, εἰς Λαγγιβαρδίαν ἐξέπεμψεν. Ἡ δὲ μήτηρ ὡς μείζω ἐξέκρινε τὸν Θεόδωρον, καὶ ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἀντ' ἐκείνου τοῦτον πρὸς τὸν τοῦ ἀδελφοῦ κλῆρον ἀποκαθίστα, τὴν τοῦ Μαρκεσίου τιμὴν ληψόμενον. ἐπεὶ ἐκεῖνος μὲν ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο. Τὸν δὲ Βασιλέα οἱ ἐκεῖ πέμψαντες ἠξίουν διά τινος τῶν ἰδίων τέκνων, καὶ μᾶλλον τοῦ τῷ χρόνῳ τῶν λοιπῶν προφέροντος Ἰωάννου κατά τινα κληρονομίαν δικαίων, ἐκείνου ἄπαιδος τελευτήσαντος, τῶν κατ' αὐτοὺς ἀντέχεσθαι. ὃ καὶ γεγονὸς ὕστερον, ἐκεῖνοι κατ' Ἰταλοὺς τὸ πᾶν τὸν Δεσπότην μετασκευάD σαντες. οὕτως ἠγάπων ὑποκλινόμενοι πρὸς ὑπακοήν. ἀναχθεισῶν τοιγαροῦν τῶν νεῶν, προηγούμενον τῶν ἄλλων ἐκείνοις ἦν, τὸ τοῦ Βασιλέως μανθάνειν θέλημα, ὡς πράξειουσιν ἃ ἂν αὐτοὺς ἐπιτάττοι. Ὁ δὲ τὴν μετ' εἰρήνης διάλυσιν, εἰ δύναιτο, τέως τῆς μάχης πολέμου ἐτίθει πολλῷ περὶ πλείονος, εἰ καὶ χρήματα δαπανᾶν μεγάλα ξυμβαίη. τὴν μὲν γὰρ ἀναιμωτὶ, τὴν δὲ πολλῶν πεσόντων κατὰ πόλεμον γίνεσθαι. Ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνοι πολλάκις πέμποντες ἠξίουν τὰ κεχρεωστημένα λαμβάνειν καὶ ἀπαλλάσσεσθαι. Τὰ δ' ἦσαν ὡς ἐκεῖνοι ἐβρενθύοντο, περί που τὰς τριακοσίας χιλιάδας τοῦ νομιζομένου χρυσίου. καὶ γὰρ τότ' ἦσαν ἐξ ὑπογύιου, καὶ οἱ πεμφθέντες, εἰς τοῦτο πρέσβεις.

βεις. ὧν δὴ προὐξένουν μὲν Γενουῖται, οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ τὰ τῆς πρεσβείας πρὸς Βασιλέα διηυθέτουν, μὴ δυναμένων ἐκείνων Βασιλεῖ ἐμφανίζεσθαι. Διὰ δὴ ταῦτα προσιέμενος ὁ Κρατῶν τὴν πρεσβείαν, τοὺς μὲν ἐν ταῖς ναυσὶ παρακατέχειν οὐκ εἶχεν ὁρμῶντας πρὸς Εὔξεινον, διὰ τὰ φορτία διαπλωΐζεσθαι. Τέσσαρας δὲ μόνον τριήρεις ἐπὶ ῥητοῖς μισθοῖς παρακατασχὼν, ἐφ' ᾧ διατηροῖεν τὰ τῆς Ἀβύδου στενὰ, ἅμα μὲν κωλύειν τοὺς διαπεραιουμένους Πέρσας, ἅμα δὲ καὶ τὰς πειρατικὰς ἐπέχειν ἤν που φανοῖεν. τὰς δ' ἄλλας ἀπέλυε. πλὴν ἐπὶ ῥηταῖς ἡμέραις εἴκοσιν, ἵν' ἢν μὲν ἐν τῷ μεταξὺ ξυμβιβάζοιντο, εἰ δ' οὖν συμμαχοῖεν τότε καὶ τὰ δόξαντα. καὶ οἱ μὲν ἀπέπλεον. ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐκλεξάμενος πρέσβεις πρὸς Ἀμογαβάρους ἀπέστελλε, τάξας καὶ ὃ ἢν βουλομένοις οἱ δοῦναι χρυσίον, εἰς ἑκατὸν χιλιάδας ποσούμενον. εἰ δ' οὐ πείθουσι, προστιθέναι καὶ πλέον. οἱ γοῦν πρέσβεις ἐπιστάντες, οὐδὲν ἤνυτον. ἔτυχον γὰρ παμπληθεὶ πρὸ ἡμερῶν ἐκεῖνοι τῆς Καλλίου ἐκστρατευσάμενοι. οὐ δὲ γὰρ ἠρέμουν τὸ σύνολον κακουργοῦντες. καὶ δὴ τῆς βουλῆς ἐκείνοις ἐνδοιαζομένης, τοῖς μὲν ἐδόκει διελθόντας τὸ μεταξὺ Βραγχιαλίου καὶ πόλεως, καὶ τὸ οἰκούμενον ἠρημώσαντας, τέλος τῇ πόλει προσχεῖν. καὶ προσκαθημένους ἀπαιτεῖν τοὺς μισθούς. εἰ οὖν λάβοιεν τούτους. εἰ δ' οὖν τὸ δόξαν ἐπιτελεῖν. τοῖς δὲ καὶ μᾶλλον Τουρκοπούλοις διὰ τοὺς οἰκείους αὐτῶν κατεχομένους παρ' Ἀλανοῖς, ἐπ' ἐκείνους πρότερον ἰέναι ἐδόκει. ἱκανῶς καὶ τῶν ἐφοδίων ἐφ' ἁμαξῶν ἔχοντας. καὶ γὰρ καὶ Ἀλανοὶ, ἅπαξ Βασιλέως ἀποστατήσαντες, πέμποντες πρὸ Οσφεντίσθλαβον ἤδη κραταιωθέντα (οὐ δὲ γὰρ Ἀγχιάλου αὐτῆς, ἤδη δὲ καὶ Μεσημβρείας, ἀλλ' οὐδ' αὐτῆς Ἀγαθοπόλεως, καὶ τῶν πέριξ ἀπείχετο. ἀλλὰ καὶ τούτων ἦν ἐγκρατὴς ἐξ ὁμολογίας) ἠξίουν πέμπειν Βουλγάρους, ἤν πη καὶ πρὸς αὐτῶν, ἐρχομένων κατ' αὐτῶν, ὁρμῷεν Ῥωμαῖοι ἐφέξοντας. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἐπὶ χιλίους, ὡς ἡ φήμη εἶχε ποσούμενοι ἐξεπέμποντο. οἷς καὶ θαρρήσαντες Ἀλανοὶ, πολλὴν τῶν ἐκεῖ καταδραμόντες καὶ λῃσάμενοι, πρὸς Οσφεντίσθλαβον προσεχώρουν ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις· ὧν χάριν ὑπεραλγοῦντες Τουρκόπουλοι, οἱ γὰρ αὐτῶν οἰκεῖοι παρ' ἐκείνοις ὄντες συνεξηλαύνοντο, πείθουσιν Ἰταλοὺς καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς Πέρσας, Ἀλανοὺς καταλαμβάνειν πρότερον σπεύσαντας. εἶναι γὰρ καὶ παρ' ἐκείνοις οὐκ ὀλίγην λείαν διεβεβαίουν, ἣν φθάσαντες ἐκ Ῥωμαίων περιεβάλοντο. καὶ τάχ' ἂν αὐτοῖς ἐκ τοῦ ῥᾷστα προσγενήσεσθαι περιγενόμενοι τῶν Ἀλανῶν. Ταῦτ' ἔλεγον Πέρσαι, καὶ ταῖς βουλαῖς περιῆσαν, πλὴν γὰρ τινων ὀλίγων πᾶσαι αἱ γυναῖκες σὺν τέκνοις τῶν Τουρκοπούλων παρ' Ἀλανῶν κατείχοντο. Διὰ ταῦτα ἑπομένους εἶχον καὶ τοὺς λοιπούς· ἀλλὰ καὶ ἱκανοὶ ἐάθησαν. πλὴν γὰρ τινων ὡς αἱ σύζυγοι πρὸς τὴν πόλιν παρ' Ἀλανῶν ἀπε-

A dum quod juberet. Ille non dissimulavit, sic se animatum, ut bellum finire compositione pacata, quam prælio & cruenta victoria, haud paulo expetibilius duceret: etiamsi conventio ista magnis esset pecuniæ profusionibus emenda. rationem a sua naturali clementia sumptam allegabat, quod nimis carum videretur quidquid parari oporteret pretio vitæ hominum multorum, quos in acie prælio commisso cadere foret necesse: propterea que præoptare incruentam, quantumvis aliunde damnosam, pacem. Sic a belli alea tentanda videntes aversum Imperatorem Duces Classis Genuensis; indeque intelligentes, nihil esse quamobrem illic morarentur, orarunt Augustum, ut, si ei videretur, debitis retro Genuensi Reipublicæ pecuniis, sibi jussis eas exigere, recte numerandis, pergere cursu cœpto se sineret.

Edit. Rom. pag. 419.

B Summam porro illam exaggerantes ascendere jactabat ad trecenta millia nummorum aureorum. Et erant in Classe quidam peculiariter delegati ad disceptandas cum Imperatore, si dubitare illum aut cunctari contingeret, prout tunc accidit, rationes hujus nominis. Quare cum Ducibus per internuncios tractantibus (exscendere quippe ac naves ipsis creditas deserere officio & periculo prohibebantur) respondisset Andronicus; plus petere ipsos quam debere se putaret, litis deinceps sequendæ longæ haud sibi esse otium causantes, expositurос se in terram quos hujus proprie causæ instructos Tractatores ducerent, reposuerunt: se vero ipsos quo negotia instantia vocarent, statim vela facturos. Libenter se quos memorarent, Legatos admissurum respondit Imperator:

C ac quos retinere non poterat, festinantes Euxinum versus, ob urgentes opportunitates distrahendarum, quibus oneratas naves traherent, mercium, eo quo intendebant cæteros omnes Navarchos passus est solvere, quatuor exceptis, quos, cum totidem, quas ductabant, triremibus, navaare sibi operam voluit certa mercede constituta, custodiendis Abydi faucibus, & impediendo per fretum Trajectu Persarum; tutaque a Piratis, si qui ea maria infestare tentarent, ora illa præstanda. Cæterum his denunciavit, velle se, abstinere ipsos a vi hostibus inferenda, usque ad diem a præsenti vicesimum; ne tractatum quendam jam institutum Pacis intempestiva forte prælii commissio disjiceret. Post eum terminum, si conventio non coalesceret,

D tum sane arma expedirent, virtutemque monstrarent. Sic pleræque appulsarum Genua navium, quatuor relictis ulterius navigando sunt provectæ. Imperator autem delectos Legatos ad Amogabaros misit, cum mandatis offerendi eis a se, si bello abstinerent, centum aureorum millia: sin ea perpelli summa non possent, potestatem Legatis dabat, ad eam quantum ipsis videretur, plus pollicendo adjungendi. Hi profecti Callipolim Legati, nihil egerunt; non repertis illic, prout speraverant, Gentis primoribus.

pag. 420.

Causa fuit, quod paucis ante diebus plerique Duces cum parte copiarum maxima inde moverant: non enim patiebantur sibi mora ignava perire occasionem, damna, quam possent maxima universis quam latissime paterent subjectis Imperatori terris inferendi.

E Quamquam in summa consiliorum de ratione belli, haud plane consentiebant; quibusdam censentibus trajiciendum ipsis ad eum locum esse qui Branchialium & Urbem interjacet, vastataque dehinc tota illa regione, Urbi denique ipsi copias admovendas: obsidione circumundique munita, mittendos ad Imperatorem qui debita ipsis olim stipendia solvi continuo poscerent; ni faceret, Civitatis oppugnationem minarentur, irrevocabiliter deinde scilicet acturi quod constituerant. Aliis prævertendum

videbatur aliud. Opinabantur enim (in qua maxime sententia Turcopuli erant, propter captivos e suis detentos ab Alanis plurimos) tunc opportunius esse adversus Alanos proficisci; ad quam expeditionem se satis habere commeatum, plaustris secum exportandorum, ajebant. Alani quippe postquam ab Augusto pariter & ab Amogabaris defecerant, communes amborum hostes, inclinare ad Osphentisthlabum Bulgarum, jam satis ut putabant opibus ad ipsos protegendos firmatum, cœperant. Hic quippe Anchialum jam ipsam & Mesembream occupaverat; quin nec ab ipsa temperabat Agathopoli, vicinisque circum illi Pagis, quibus cum maxime subigendis tum intentus erat, aut potius, aut recentissimi ferebant nuncii, cum iis jam universis, & Civitate illa ipsa, tractatu stipulato, de deditione transegerat. Ab hoc igitur Alani, missis Legatis petierunt, præfici sibi Duces Bulgaros, quorum ductu militaturos se spondebant, & prohibituros transitu Romanos, si forte infestas immittere copias in Bulgariam conarentur. Concessum id illis. venerunt enim ad eos ab Osphentisthlabo missi Præfecti, mille admodum, ut ferebatur, milites secum Bulgaros ducentes. Horum adjunctione audaciores jam Alani facti, prodire in campum non dubitarunt, deprædantes subjectam regionem; qua demum late vastata, se cum Uxoribus & Liberis ad Osphentisthlabum contulere. Hujus Alanorum itineris certiores facti Turcopuli, valde doluerunt elabi sibi hostes e manibus, & spem precidi omnem captivos e sua Gente plurimos, & valde caros, quos illi vinctos trahebant, amplius recuperandi. Ergo Italos & Persas secum militantes adeunt, facile fore ajentes, Alanos præda onustos in via longa & difficili notis prævertendo compendiis deprehendere. nec arduum tum fore vincere improviso circumventos; sed & idem quæstuosissimum cunctis ipsis futurum, spolia illa multa & pretiosa quæ Romanis erepta aveherent, amplum victoriæ præmium inter se se divisuris. Ita illi alios quidem spe lucri ac prædæ in suam sententiam non frustra conabantur attrahere: ipsos autem cura potissimum movebat conjugum cum parvulis, quas ferme universas (paucis illis videlicet exceptis quas in Urbem missas diximus) Alani abducebant, ab illa servitute liberandarum. Ergo Turcopulos pro studio acriori præcurrentes, cæteri quoque persuasi subsecuti sunt: non omnes tamen. relicti sunt enim idoneo numero qui Callipolim interim tuerentur & Madytum. Nam & hanc paulo ante fame longa debilitatam, infesto assultu, non sine cæde maxima cœperant; prout est a me superius memoratum.

A στάλησαν τὰς σπονδὰς ἐπικρατούντων ἀποστατήσαντες πρότερον τοῖς λοιποῖς πόνοις διὰ τοὺς οἰκείους, καὶ διὰ ταῦτα προσκεχθεῖσι τούτοις ἑπομένους εἶχον καὶ τοὺς λοιπούς. οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ ἱκανοὶ ἑάθησαν παρὰ τῇ Καλλίου καὶ τῇ Μαδύτῳ (καὶ αὐτὴ γὰρ πρὸ μικροῦ σὺν φόνῳ πλείστῳ αὐτοβοεὶ διὰ τὴν σιτοδείαν ἡλίσκετο, καθάπερ μοι εἴρηται) ἐφ᾽ ᾧ φυλάττοιντο τὰ πολίσματα.

CAPUT XIX.

Expeditio Amogabarorum in Alanos.

DUm hæc ita varie parantur, Romanæ copiæ tanto majori hostilium multitudini se se contra in campo haud valentes opponere, partim sub Duce Marule, partim sub Augusto Juniore, locis se situ inaccessis, valida etiam munitæ circumvallatione continebant. Imperator autem Senior Urbem tenens, emittebat inde qui segetes in agris falci jam maturas, ne prodessent Hostibus, ut opinio erat, adventantibus, corrumperent. quamquam vel si nullus Adversarius veniret, perituræ nihilominus illæ fuerant defectu Colonorum qui colligerent. tanta enim erat rusticæ plebis prioris incursionibus strages facta, ut ex responsis Hostium interrogatorum quot quisque trucidasset, eliceretur: quinque saltem Agricolarum millia, non magno loci & temporis spatio videri ferro hostili cecidisse. Atque istam tunc quidem Imperator belli sustinendi rationem injerat, pro tempore arbitratus consultissimam. Turcopuli autem cum aliis quos ab iis diximus in consilii persequendi Alanos societatem tractos, summa festinatione post eos ibant, commeatibus, & propria cujusque suppellectili plaustris una ductis, impositis. Plaustra porro ista fama erat, quadringentorum numerum excedere. Pervenerant jam Alani præeuntes usque ad confinia & primos ferme aditus Bulgariæ, cum eos qui persequebantur, assequuntur. Ibi prælium sane acre commissum est, Alanis pariter e Plaustris, qualium & ipsi magnam habebant copiam iisdemque pro vallo utebantur, diu fortissime resistentibus. Sed & multi eorum extra munitionem in æquo stantes, ignavo vitæ amori gloriosam eo die mortem præoptarunt. nec ii inulti cecidere. Multi quippe ex Amogabarica quoque

Edit. Rom. pag. 421.

B ΑΜα δὲ τούτοις προσταττομένοις, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἀντιτάττεσθαι τοσούτῳ πλήθει τοὺς ἡμετέρους. οἱ δὴ ἐν μέρει μὲν περὶ τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Μαρούλην, ἐν μέρει δὲ περὶ τὸν Βασιλέα, τοῖς ὀχυροῖς κατεστρατοπεδεύοντο, πέμψας ὁ Βασιλεὺς τὰ πέριξ τῆς πόλεως ἀπανίστα. καὶ ταῦτ᾽ ἤδη καιροῦ δρεπάνου οὐκ ἄπο καὶ θερισμοῦ, οὐ γὰρ ὀλίγον φόνον εἰργάζοντο ἐφιστάμενοι. ὅθεν καὶ φήμη ἦν ἐκείνους αὐτοὺς λέγειν, ἐρωτωμένων παρὰ τῶν ἰδίων, πόσους ἄρα ἐν τοῖς ἐνιαυτοῖς ἐκείνοις πεφονεύκεν ἕκαστος; καὶ λεγόντων· ὡσεὶ πέντε χιλιάδας τοὺς πεσόντας συμποσωθῆναι· καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς, C ταῦτα· ἐκεῖνοι δ᾽ ἐφ᾽ ἁμαξῶν σκευάς τε ἰδίας, καὶ τὰ ἐφόδια φέροντες. λόγος δὲ καὶ ταύτας ὑπὲρ τὰς τετρακοσίας εἶναι, ὅλῳ ῥυτῆρι ὁμόσε τοῖς Ἀλανοῖς ἵεσαν. καὶ δὴ περί που τὰς εἰσβολὰς τῆς τῶν Βουλγάρων ἐπικρατείας καταλαβόντες, μάχην στήσαντες κρατερὰν Ἀλανοῖς, καὶ αὐτοῖς ταῖς καθ᾽ ἑαυτοὺς ἁρμαμάξαις ὠχυρωμένοις ἐμάχοντο, ἀλλὰ πολλοὶ μὲν ἐκείνων στήσαντες, τῆς ἀγεννοῦς φιλοζωΐας, εὐκλεῆ θάνατον ἀντηλλάξαντο. αὐτοὶ δὲ πολλοὺς ἀποβαλόντες, καὶ μᾶλλον τοῦ Περσικοῦ, τέλος, τῇ μάχῃ εὐημερήσαντες, ἐξαναλωθέντων τοῖς Ἀλανοῖς τῶν κούφων βελῶν, κἀκείνων εἰς φυγὴν τραπέντων, πολλὴν λείαν ἐξηνδραπόδησαν. καὶ τὰς ἐν ἡλικίᾳ γυναῖκας, καὶ λάφυρα ληισά-

μένοι, ἐς ἡμέρας ἐλαφυροπόλουν. εἰσβαλεῖν ἐντεῦθεν καὶ ἐς Ορεστιάδα ἐκ τοῦ αἰφνηδὸν ἔγνωσαν. ἵνα γεγονότες, πρῶτα μὲν ἐξ ἀπαθαλίας τόσης, ἀμπέλους μὲν κατέκλων, λήϊα δὲ μήπω παρηβηκότα πικρῶς ἐξεθέριζον. ἐντυχόντες δὲ καὶ τῷ κατ' αὐτὴν ἐμπορείῳ πυρποληθέντι τῇ προτεραίᾳ καὶ παρὰ τῶν ἐποικῶν πρὶν αὐτοὺς εἰσβαλεῖν, καὶ ἐκ τοῦ ῥᾷστα καταχόντες ἐκεῖθεν, κατὰ τοῦ ἄστεος ὡς εἶχον ἠκροβολίζοντο. Ἀλλ' οἱ ἀμφὶ τὸν Πιγκέρνην Ἄγγελον, καί γε τὸν Σκουτέριν Χοῦμνον προτερήσαντες τῆς μάχης, εἰσῆλθον τὸ ἄστυ, καί που περὶ τοὺς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἀπῳχηκότας ἐξ Ἀνατολῆς καταλαβόντες ἐκεῖ, σὺν τούτοις ὡς δυνατὸν, τὴν ἐνδεχομένην ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο, καὶ ὡς εἶχον τοὺς ἐπιόντας ἠμύνοντο. Οἱ δὲ ἐφ' ἡμέραις ὀκτὼ, σφοδρῶς ἐπιτιθέμενοι, οὐδὲν τῆς καθ' ἡμέραν μάχης ὑφίεσαν. ἀπαιτοῦντες δὲ καὶ τὰ Καίσαρος ὀστᾶ, καὶ τοὺς ἔτι περιόντας τῶν Κατελάνων, ὅσοι τῶν ἁλόντων τοῦ Ῥοντζερίου φονευθέντος Καίσαρος κατελείφθησαν, περί που τοὺς εἴκοσιν ἐναπολειφθέντας. εἰ δὲ, καὶ τὸ ἄστυ παραδοῖεν ἔφασκον, μηδὲν ἄχαρι πείσεσθαι. ὡς δ' ἐπὶ μηδενὶ τοὺς ἐντὸς πειθηνίους εἶχον, ἐνεργέστερον ἐπολιόρκουν. καὶ τὰ μὲν πρῶτα, τὴν τοῦ βαρέως οὕτω πύλην καλουμένην, πῦρ ἐνιέντες, πυρπολοῦσιν εἰς τέλος. ὡς δ' ἔνδοθεν καὶ αὕτη τῷ ἐκ πετρῶν τειχίσματι περιεφράγνυτο, ἀμηχανήσαντες, ἑλεπόλεις ἱστᾶσι. καὶ μηχάνημά τι πολιορκικὸν προωθουμένην εὐκινήτως ὑπότροχον κλίμακα, βύρσαις βοῶν δι' ὅλου κεκαλυμμένην ἐξετοιμάσαντες, φέροντες πρὸς τοῖς τείχεσιν ἵστων. καὶ τοὺς ἐπιβησομένους ἐξώτρυνον. ἦν δ' ἐν αὐτοῖς καὶ ὁ Φαρέντα Τζιμῆς σημαίαν ταῖς χερσὶ φέρων, καὶ ἐξ ἄκρας κορύζης Ῥὴξ μὲν Σικελίας φημιζόμενος, εὔελπις ὢν καὶ ἐπὶ τῇ ἁλώσει ὅσον οὔπω τοῦ ἄστεος. Ἐκ χειρὸς τοίνυν καταστάσης τῆς μάχης καὶ ἀνεῤῥιχομένων ἤδη τῶν θερμοτέρων, οἱ ἐντὸς ἀντιπαλαμώμενοι, κίονα μακρὰν ὑπαναβιβασάμενοί τε καὶ προσαῤῥάξαντες ἐκ τοῦ αἰφνηδὸν, τὸ μὲν μηχάνημα κατασπῶσι· πάντας δὲ τοὺς ἐκεῖ μεταχειριζομένους, φθορᾷ προσεπέλασαν. καὶ οὕτω μὲν ἀπογνόντες, τῆς ἀπαναστάσεως ἅπτονται, οὐκ ὀλίγους ἄνδρας ἀρεϊκοὺς ἀποβαλόντες. Κἀκεῖθεν Παμφύλου πειρῶνται. κἀκεῖ τὰ ὅμοια δράσαντες καὶ παθόντες, ἐπὶ τὴν Καλλίου βαδίζουσιν, Διδυμοτείχου καὶ λίαν ἀπέχοντο. καὶ γὰρ ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐκεῖθεν ἐξώρμησε, καὶ περὶ τὴν Μόῤῥαν διέτριβε.

aciæ cæſi ſunt, præſertim Perſæ: nam in hos belli vis major incubuit. Tandem exinanitis pharetris Alanorum, nec iis ſagittas jam, quibus ſunt exercitatiſſimi mittendis, quas in hoſtem jacularentur, habentibus, ſors fieri melior Amogabarorum cœpit, quos feſſi victores, fuga paſſim effuſa verſi Alani ſunt, multam, & opulentam rerum ac corporum relinquentes prædam. qua hoſtes ſublegenda, congregandiſque ac partiendis inter ſe captivis, maxime mulieribus florentis ætatis, dies aliquot inſumpſerunt. Decreverunt inde improviſo adoriri Oreſtiadem, quando eorum tanta extitit rabies, ut toto ejus Urbis territorio vineas diffractis avulſiſque peſſundarent vitibus, ſegetes autem nondum plane maturas, ſic, ut erant acerbæ, demeterent. Irruentes inde in ſuburbium commutationibus rerum venalium addictum, Emporiumque ex eo vocatum, cui pridie Cives ipſi ignem injecerant, ne integrum occuparetur ab Hoſtibus veriti, eo facile potiti, totis inde viribus urbem oppugnabat, telis maxime in propugnatores jactis. At Pincerna Angelus & Scuteris Chumnus paulo prius quam eſſet oppugnatio cœpta, collectis ſecum ferme centum quinquaginta illic repertis ex Orientali continente profugis, cum his, ingreſſi Oreſtiadem, ei tuendæ pro virili attendebant, fortiter repellendis aſſultibus Hoſtium. qui poſt dies octo acerrimæ ſed prorſus irritæ oppugnationis, pelliciendis ad deditionem quos expugnare nequiviſſent, has conditiones offerebant. Redderentur ſibi oſſa Cæſaris Rontzerii, & viginti circiter, quot adhuc in vivis ſervari ferebantur, ex profectis cum eo quando eſt oppreſſus, Catelanis Comitibus: Urbem præterea traderent. Ea ſi fierent, pollicebantur, nemini Oreſtiadenſium quidquam ſe de cætero moleſtiæ illaturos. Ubi autem ſurdos ad omnia Obſeſſos, repererunt: ad vehementiorem ſe oppugnationem accingentes, ante omnia portam cui a *Bary* ſeu, *Gravi* nomen erat igne injecto conſumunt totam, aditu per id oſtium jam patens ipſis libero futuro, niſi Cives præoccupaſſent murum intus e lapide ſtructum ipſis opponere. Hoc illi viſo, deſperantes illac ingreſſum, ac machinas moliendas animum appellunt. Conſtructam ergo turrim intus ſcala perviam, ſubjectis rotis mobilem, & taurino exterius corio undecumque protectam, muris admovent; conſcenſuroſque in illam milites, ac per eam ſumma pinnarum Urbis occupaturos ad rem ſtrenue gerendam, adhortantes & præmia pollicendo, animant. Eminebat inter hos Hortatores Pharenda Tzimes vexillum geſtans manibus, quem arroganti ludibrio circumſtantes Siciliæ Regem prædicabant. Hujus ea cernebatur confidentia contumacis oris, ut facile ſentires, quaſi de jam capta ipſum ſibi Civitate applaudere. Manu igitur ad muri viciniam Machina promota, ac fervidioribus quibuſque jam ſuper eam aſcenſu ſtrenuo ſuperatam ſtantibus, Defenſores muri longam & prægravem ad hoc in id faſtigium ante ſublatam, deorſum columnam devolventes, turrim ſubito caſu afflictam dejiciunt, cunctoſque in ea repertos obterunt: alios quoque univerſos, qui circum magno undique numero ſatagebant, pari ruina involventes. Iſto Amogabari ſucceſſu denique perſuaſi, haud ſuarum eſſe virium expugnationem Urbis talis ſoluta inde obſidione abeunt, non paucis viris fortibus amiſſis. Inde profecti Pamphylum tentant. Sed hic quoque poſt acta ſimilia, paria paſſi, Callipolim iter intendunt, ne prima quidem vicini Didymothichi oppugnandi cogitatione admiſſa: illinc enim erupiſſe cum manu valida, ad eos, ſi eo viam attentarent, priuſquam admovere ſe poſſent, cædendos, Michaelem Auguſtum acceperant, hac ipſa expectatione, circum Morrham confidentem.

Edit. Rom. pag. 422.

CAPUT XX.

Secundus Appulsus in Urbem reducum e Lazis Genuensium Navium.

PRiusquam autem Amogabari Callipolim revertissent, appulere Constantinopolim reduces e Trapezunte ac locis Superioribus Genuensium Naves quas eo profectas diximus. Hæ cum jam essent in procinctu solvendi Domum versus (quoniam Imperator, terrestribus non maritimis egens auxiliis, utique adversus Amogabaros mediterranea vastantes, Genuenses autem exscendere ac bellum terra gerere se negabant posse; eas detinere ad sibi militandum non duxit operæpretium) Duces earum Augustum in digressu salutantes, ei se officiose promptos obtulerunt ad navandam, si quam juberet militarem operam. Ille ostendit gratum sibi facturos, si priusquam vela facerent in Italiam, obiter admoverent se Callipoli, & quæ illic se offerret rei bene gerendæ occasio, captarent. Sibi enim nunciari paucos ibi præsidiarios relictos. & fortasse non magno conatu capi Arcem illam posse. Si quid tale reperiretur, & ipsis brevi tempore facinus edere aliquod memorabile contingeret; tum sane magna apud se gratia, pari sibi ipsis gloria, exiguæ moræ facile reparabili parta dispendio, patriam lucro, & honore auctiores repeterent. Assensi haud illibenter Callipolim infesti tendunt: primoque impetu conantur Emporium Arci proximum incendere. Ac flamma illi quidem eo injecta, etiam navem e multis unam in Portu stantibus, ex parte combusserunt. Sed ardorem instantius urgendi refrigeravit, cædes ab hoste resistente interim facta cujusdam inter ipsos viri fortis, & stirpe prænobilis, vulnus præterea Murisco inflictu Amerali. Tamen deinde Urbem ipsam adorsi oppugnare, territi sunt visa procul nube pulveris ingenti, quod esse indicium putarunt adventantis in ipsos Amogabarici Exercitus universi. Non erat id quidem verum, nam partis dumtaxat cujusdam hostilium copiarum redeuntis Callipolim, istum pulverem fuisse signum, est postea compertum. Tamen hic error desperationem perpetrandi cœpti Genuensibus incutiens, referre pedem coegit, spoliisque non paucis inde ablatis, domum versus cursum reflexere.

Edit. Rom. pag. 423.

A Πρὶν δ' αὐτοὺς ἐκεῖ παραγγεῖλαι, ἐπεὶ καὶ αἱ ἐκ Γεννούας νῆες, ἐκ Τραπεζοῦντος καὶ τῶν ἄνω τόπων καταίρασαι, προσέσχον τῇ Κωνσταντίνου, καὶ ἤδη ἐπ' οἴκου ἔμελλον ἀποπλεῖν. Οὐ δὲ γὰρ ἐδόκει τῷ Βασιλεῖ παρακατέχειν σφᾶς κατὰ συμμαχίαν. αὐτοῖς μὲν γὰρ οὐκ ἦν κατὰ γῆν πολεμεῖν. Ἀμογάβαροι δὲ κατέθεον τὴν μεσόγειον. τέως δ' ὅπερ ἦν αὐτοῖς δυνατὸν, καὶ τῷ Βασιλεῖ χρήσιμον κατεφαίνετο. Βασιλέα τε ἠξίουν ὅπερ ἂν βούλοιτο προστάττειν. Ὁ δὲ ἐκ παρόδου προσχεῖν τῇ Καλλίου προσέταττε πεῖραν προσάξαι, κἀκεῖνοι ὑφίσαντο, παρά τινων εὐαριθμήτων φυλασσομένῃ. B καί τι γενναῖον εἰ δυνηθεῖεν διαπραξαμένους, ἔπειτα ἀποπλεῖν. Ὡς γοῦν προσέσχον, μάχην συστήσαντες, τὸ μὲν ἐμπόριον πυρπολεῖν ἐπιχειροῦσι. Πῦρ δ' ἀνακαύσαντες, καί τινα νηῶν ἐφορμῶσαν τῷ λιμένι καταφλέξαντες τὸ μέρος οὐδὲν πλέον ἤνυσαν. εἶτα καί τινα τῶν ἰδίων εὐγενῆ γεννάδα ἀποβαλεῖν κατὰ πόλεμον, πληγῆναί τε καὶ τὸν Μουρίσκον Ἀμηραλῆν. Ὡς δὲ τὸ ἄστυ ἐπεχείρουν, μοῖρά τις τῶν πολεμίων φανεῖσα, πολύν τε στήσαντες τὸν κονιορτὸν, κἀντεῦθεν δόξαντες εἶναι τὸ σύμπαν τῆς στρατιᾶς, δειλίαν ἐμβάλλουσι μαχομένοις ἐκ τοῦ ἐξαίφνης. Καὶ διὰ ταῦτα, οὐκ ὀλί- C γα καὶ τῶν λαφύρων ἐκεῖνοι λαβόντες, καὶ πρύμναν κρουσάμενοι, ἀπέλυον τὰ πρὸς τὰ ἴδια ἤθη.

CAPUT XXI.

Utquæ ad Ganum sunt, capta fuerint.

AT Imperator rursus tentandos de pace Amogabaros ratus, misit qui eis suadere conarentur, ut accepta pecunia migrarent alio. Sed nihil profectum est. Nam per hos ipsos Legatos renunciari Romofortus Imperatori jussit, frustra illum sperare conventuram sibi umquam cum ipso pacem, nisi prius hæc & hæc faceret. enumerabat autem eadem quæ ante retulimus. Aderant autem & ab Osphentisthlabo ad Romofortum Legati, qui eum ad fœdus secum contra Romanos ineumdum invitarent, oblata in conjugem Osphentisthlabi ejusdem sorore, vidua Tzacæ nuper occisi. ad quæ Romofortus facile consensit. Interim in Urbem reversi qui missi ad tractandum cum Amogabaris fuerant, præter cætera Romoforti responsa, etiam rem obiter compertam Imperatori retulere, Persas videlicet supra quadringentos ex Asia traijcere ut se Amogabaris conjugerent. id quod ajebant congruere cum eo quod coram ipsis Romofortus inter alia jactasset; sibi esse facile quot vellet

D Βασιλεὺς δὲ καὶ αὖθις πέμπων ἐπείρα μετ' εἰρήνης τοῦ λαβεῖν χρήματα ἀπαλλάττεσθαι πείθειν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθε διαπρεσβευόμενος. τοὺς γὰρ αὐτοὺς ἀντέπεμπε Ρομοφόρτος τὴν εἰρήνην ἀπεροῦντας, εἰ μὴ τὰ καὶ τὰ γένοιτο. λέγων ἅπερ δὴ καὶ προείπομεν. ἦσαν δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ Ὀσφεντισθλάβου πρὸς Ρομοφόρτον, σπονδὰς ζητοῦντες, καὶ τὴν ἀδελφὴν Ὀσφεντισθλάβου, τὴν τοῦ Τζακᾶ τοῦ φονευθέντος σύζυγον, ἐγγυωμένους πρὸς γάμον ἐκείνῳ, ὥστε ἔχειν ὁμαιχμίαν κατὰ Ρωμαίων· καὶ τούτοις ὁ Ρομοφόρτος συγκατάινος ἦν. τῶν δὲ τοῦ Βασιλέως πρέσβεων ἐς πόλιν παραγ- E γειλάντων, καὶ ἀγγελόντων, ὡς καί τινες τῶν Περσῶν διαπερῶεν ὑπὲρ τετρακοσίους, καὶ τοῦτο γὰρ ἐβρενθύετο Ρομοφόρτος, ὡς εἴη τὰ δυνατὰ οἱ ὁπόσους θέλοι διαπερᾶν τοὺς κατὰ

Θρᾴκην Αἰγιαλοὺς κατέχοντι. ὡς ἂν μηδὲν μηδ᾽ ὅλως παρὰ τῶν τοῦ Βασιλέως νηῶν κωλυθησομένων, παραυτίκα μοῖρά τις καὶ μάλιστα τῶν Περσῶν εἰς τὰ τοῦ Γάνου στενὰ εἰσβαλόντες, αὐτοβοεὶ τὸν αὐχένα κατέσχον, καὶ πολλὴν λείαν ἐξ Εὐδημοπλατάνου ληϊσάμενοι τοὺς πολλοὺς φονεύσαντες, ἀρτύναντες ἑαυτοὺς ἐντεῦθεν, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἔχοντες ἐκ τοῦ φρουρίου, τοῖς λοιποῖς ἐνεργέστερον ἐπεχείρουν, ἐκεῖθεν καὶ ἕως Ραιδεστοῦ, τὰ πρὸς τὰ ὧδε κατά τε πλάτος Βιζύης καὶ πρόσω, ἅπαντα τὸν τοσοῦτον τόπον ἀνθρώπων παντελῶς ἐρημώσαντες, τοῖς ἐκείνων καρποῖς ἐνετρύφων. Πελάγει γὰρ ληΐων κυματίζοντι προσυγχάνοντες, ἐξ αἰχμαλώτων τοὺς ἀμητῆρας ἐπιστήσαντες, μυρίον διεφόρουν πλοῦτον, ἁμάξαις καὶ ζώοις διακονούμενοι. Βασιλεῖ μὲν οὖν ἐδόκει καὶ βουλευταῖς ἐκ πολλοῦ, πέμπειν διὰ ταῦτα καὶ κατακαίειν τὰ ἄνω καὶ πόῤῥω τοῦ Σηλυβρίας. ἔτι δὲ πολλῶν αἰτιῶν χάριν ὤκνουν καὶ ἀνεβάλλοντο τὴν ἐγχείρησιν. ἐς τοῦτο δ᾽ ἀπεκείθη τό τ᾽ οἶμαι καὶ ὄψις ὀνείρου φανεῖσα τινὶ τῶν ἐκ τῆς τάξεως τοῦ Παλατίου, χρόνοις τρισὶ πρότερον ἢ ταῦτα γενέσθαι. Πέρσαι γὰρ ὀχούμενοι καμήλοις καθ᾽ ἑῷον αἰγιαλὸν ἀπὸ Σκουταρίου καὶ τὸ ἐπέκεινα ἵστασθαι τὸ ὄναρ ἐδείκνυ. ἐξαίφνης δὲ κατ᾽ αἰθέρα τὰς καμήλους πετομένας, καὶ τοὺς ἐπιβάτας φερούσας, πρὸς τὴν ἀντίπεραν γίγνεσθαι. καὶ ταῦτ᾽ ἐπράττετο μηνὸς Ἀνθεστηριῶνος, ὅτε Βασιλεὺς Μιχαὴλ ταῖς σφῶν ἀπασθαλίαις προσκόπτων, ὀλίγους περὶ αὑτὸν ἔχων τοὺς συναναβάντας ἀπὸ Δύσεως ἐκ προσφαίου, πέμπων πρὸς τὸν πατέρα ἐχωρεῖσθαι οἱ τὴν πρὸς ἐκείνους ἀφίππευσιν, εἰ μὴ ἄλλως καὶ αὐτόθεν θέλοι ξυμμαχεῖν, ἐζητεῖτο. Τὴν γὰρ χώραν ἤδη προνενομῆσθαι, καὶ ἄρδην φανερὰν εἶναι ἀπολουμένην, ἢν μή τις ὑπέρσχῃ. ἀλλ᾽ ἡ περὶ ἐκεῖνον ὀλιγοχειρία ἐμποδὼν ἦν καὶ μέλλησις προμηθὴς, σπουδῆς ἐπικινδύνου τὸ τηνικάδε κρεῖττον ἐδόκει, ἄλλο δέ τι μᾶλλον ἐπραγματεύετο.

A Orientali continente in a se possessa Thraciæ littora transportare, necquidquam illud impedire conaturis quantislibet Imperatoris navibus. Hac porro rerum vice Pars quædam Amogabarici Exercitus e Persis maxime conflata, arctis faucibus Gani montis impune penetratis, jugum ipsius primo impetu occupant. & Arce illa, postquam eam sibi, valido præsidio imposito, asserrissent, freti, ad subjectam inde regionem populandam, orsi ab Eudemoplatano, excurrerunt: multos occidentes, prædam immensam corradentes. Quin, & talis loci ad receptum ipsis tuti fiducia, ulteriora palam ausi tentare, inde usque Rhædestum, & huic citeriora, in latum vero usque Bizyam & ultra, totum illum tam vastum Terræ Tractum, nullo ibi hominum vivo relicto, desolarunt; frugibus & proventu B reliquo agrorum, illic sane tunc opimis ipsi se ingurgigantes. Undabant enim pro anni tempore ac terræ feracitate per hos campos immensa visu æquora expectantium falcem segetum, quas sibi Persæ demetere coactis quos magno habebant numero captivis, inæstimabiles inde opes, plaustris & jumentis ibidem usi repertis, avexerunt. Quibus Imperatori nunciatis, decrevit is tandem exequi, quod ipsi dudum jus Consiliarii suaserant, hactenus multis, ut fit, causis Intercurrentibus dilatum. mittendo qui flamma injecta maturas segetes, hosti alioqui profuturas corrumperent, circa Selybriam & longe superius quantum tuto posset fieri. Tunc eventu perpetratum apparuit, præsagum quoddam somnium ante annos retro tres cuidam ex ordine Palatinorum oblatum. Videc rat is inequitantes Camelis Persas ad Orientale littus, a Scuturio ad ulteriora longe loca extensos stare: mox autem subito ferri per aerem volando Camelos cum suis sessoribus eosdem, & in oppositam pervenire Continentem. Acta hæc sunt mense Julio, quando Augustus Michael tot tantarumque cladium suis subditis ipso otiose præsente illatarum convicium non ferens, paucos secum habens qui cum eo nuper ex interiori occiduo Tractu ascenderant, misso ad Patrem nuncio, popoſcit permitti per eum sibi, cum exiguo quem haberet equitatu, in hostes irruere: ni malletipse sibi mature suppetias accurrere. nam serum deinde auxilium fore ubi universa regio, quod si vel tantillum cessaretur, mox futurum apparebat, destructa excisaque irreparabiliter fuisset. Cæterum paucitas comitum Michaelis, obstitit ne ipsi per Andronicum tam periculosa excursio liceret. visum enim sapienter est, cunctandum potius; nec committendum, ut intempestivo generositatis æstu Augustus Junior tantam temere aleam jaceret. præsertim cum in alio quopiam majori præsentium malorum remedio machinando Pater ejus nunc cum maxime satageret.

Edit. Rom. pag. 424.

CAPUT XXII.

Rursus de Isaacio Meleco.

ΩΣ γὰρ ὁ Πέρσης Ισαὰκ, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα, ὃν καὶ τὰ πρότερον ἱστορούμενα τοῖς Ιταλοῖς κατὰ Δύσιν συνόντα, πέμπειν παρὰ τῶν ἐκείνων πρὸς Βασιλέα αἴσθησιν, καὶ σπονδὰς πρὸς αὐτὸν συντίθεσθαι θέλειν, κατά τι γαμικὸν κῆδος τὸ ἐπὶ τῷ τοῦ Μελὴκ θυγατρίῳ, καὶ φωραθέντα μετ᾽ εἰρήνης καὶ αὖθις ἀντιπεραιωθῆναι πρὸς Ιταλῶν σύναμα καὶ τῷ ἰδίῳ λαῷ. Ως γοῦν καὶ αὖθις πέμ-

D ETenim Persa Isaacius nomine, quem superius retulimus, misisse, clam Amogabaris, quibuscum tunc militabat, ad Augustum, qui se ad ejus partes velle transire dicerent, omninoque facturum, si ei, prout fuerat oblatum, uxor daretur Meleci filia, tunc detecto arcano tractatu ab Italis, fugisse inde in Asiam cum suis copiis; is, inquam, ex Orientali Tractu, in quo tunc erat, novos ad Imperatorem miserat nuncios, qui fœderis prius propositi clausulam urgerent, & a se pollicerentur, si hoc fieret,

pag. 425.

acturum ipsum multa Romanæ rei tali tempore valde conducibilia. Inter cætera vero Turcopulos, qui nuper ab Amogabaris deficere conati, perpetrare inceptum nequivissent, per se plane, quo nosset ad id efficaci modo, abducendos ab Hostium Partibus, & Imperatori reconciliandos. Datam quippe ab iis sibi recens fuisse per arcanos internuncios fidem, serviendi Augusto, si per eum ipsis redderentur uxores eorum cum liberis ab Alanis in Urbem missæ. Hæc Imperator audiens, cum facile videret nihil sibi tali rerum statu, expetibilius esse, quam imminui ac debilitari quomodocumque cervicibus imminentes Amogabarorum copias, Isaaci Legatis perhumana responsa reddidit. interimque cum iis Suisque consultabat, quonam optime ac citissime modo, posset id perfici negotium. Non erit autem hic abs re ex retroacta nos memoria repetendo quidpiam, docere, quænam hæc & cujus Meleci filia fuerit, de qua nunc Isaacio isti collocanda tractabatur; quove casu contigerit, educari eam in Urbe & ad mores Romanorum institui. Azatines ille Sultan de quo in Prioribus multa libris scripsimus, Perside adhuc ipsi subjecta perstante, postquam est e medio sublatus Pater ipsius Japhatines, cui Persæ libenter obediebant, gravibus commissus dissensionibus est cum Rucratine suo germano. Vertebatur enim inter ipsos controversia de Principatu, quem hic pertinere ad se contendens, vi etiam armisque vindicabat; inclinans, ideo quod illinc auxilia speraret, in Partes Tocharorum, qui jam invadere Persidem cœperant. Ab his, instructus copiis quæ facile sufficerent ad Fratrem, præsertim imparatum, opprimendum, toto in eum ruebat impetu. adeo ut Asatines suorum hostium vim celeritate quæ cursum omnem suum præverteret se insequentium, effugere aliter nequiret, quam se recipiendo sub tutelam Imperantis tunc Romanis Lascaris. Excepit hic eum benevole, ac quantis par fuit humanitatis & honoris significationibus coluit: non tamen ut putaret illum apud se se retinendum, veritus periculum ex eo imminens Rei Romanæ. Reputabat enim, fieri facile posse, ut jam ante prævalida in Perside Tocharorum factio, Societatis modo cum Rucratine initæ illicio Persis hactenus ei fortiter obsistentibus fucum faciens, ad fictam illos conciliationem attraheret; cujus deinde fiduciæ indormientes ipsos, plane subigeret; ac tum conspirantes Persæ cum Tocharis, prætextu Rucratinis jurium, & specie ulciscendorum qui ejus æmulum hospitio foverent. Romanum e vicino irrumperent limitem, bellum internecinum Imperio moventes. Adhibito ergo Imperator perhumaniter Asatine cum Suis, hortatus eos est ad „ disquirendum inter se se, quid tali rerum car„ dine iniri consilii utilis ad fortunam affli„ ctam extorris Principis sublevandam posset. „ in quo ajebat, non recusaturum se quas„ cumque sibi auxilii officiique ad istud dele„ garent partes, unum modo necessaria ex „ causa deprecari; ne a se petendum existi„ marent, ut residere Asatinem in suo Co„ mitatu pateretur. Exitiale id utrisque, „ ipsis videlicet & sibi, consilium futurum; „ quippe unde secutura provideretur ingens „ calamitas Imperii, cujus opibus ipsi utique „ juvari nequirent, nisi salvum ipsum inco„ lumeque perstaret. His locis, ut tum e„ rant tempora, fateri se se ipsis, exterius „ quasi vallum esse Romanæ securitatis fœ„ dus dudum contractum, hactenus illæsum, „ cum finitima Perside. Hujus infringendi „ manifestum esse, plausibilem obtentum da„ tum iri Rucratini & Tocharis, exoso ipsis „ apud Romanos Principe servando. unde

Edit. Rom. pag. 426.

A πων Ἀνατολίηθεν οὗτος κατήπειγε τὰς σπονδὰς, ὑπισχνούμενος πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τοῖς Ῥωμαίων συνοίσοντα πράγμασιν. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐχθροὺς καὶ πρώην ἀποστατήσαντας Τουρκοπούλους, ἐκ μηνυμάτων τῶν πρὸς ἐκείνους προσάξεσθαι, ἢν μόνον γυναῖκες ἐκείνων ἐπισταῖεν καὶ τέκνα τὰ παρὰ τῶν Ἀλανῶν πρὸς πόλιν ἀποσταλέντα, Βασιλεὺς ἐξάπαντος θέλων τὰς τῶν Ἰταλῶν δυνάμεις ἀρρωστοτέρας ἐγκαθιστᾶν, δέχεται τὴν πρεσβείαν, καὶ φιλανθρώπους τὰς ἀποκρίσεις διδοὺς, πῶς ἂν κατὰ τρόπον ταῦτα καταστήσειε διεσκέπτετο. οὐ δὲ ἡμῖν ἴσως χεῖρον προαναλαβεῖν καὶ δηλῶσαι, B περὶ τῆς Κόρης, τίνος μὲν Μελὴκ θυγάτριον; ὅπως δὲ κατὰ πόλιν ἐν τοῖς Ῥωμαίων ἤθεσι προσέκυρσε διαιτᾶσθαι; Ἀζατίνης μὲν οὖν Σουλτὰν ἐκεῖνος περὶ οὗ ἐν τοῖς προτέροις λόγοις ἐλέγομεν, ἔτι τῆς Περσίδος καθεστώσης, ἐπεὶ ἐκποδὼν ἦν αὐτῷ ὁ πατὴρ Ἰαφατίνης, οὗ δὴ καὶ Πέρσαι κατήκουον, εἰς διαφορὰς μεγίστας πρὸς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ῥουκρατίνην καθίστατο. διημφισβήτει γὰρ τῆς ἀρχῆς ἐκεῖνος καὶ διετέλει μαχόμενος, ὡς καὶ εἰς Τοχάρους ἀποκλῖναι ἤδη τοῖς Περσῶν ἐπιχειροῦντας πράγμασι. καὶ τὰς ἀρκούσας δυνάμεις ἐκεῖθεν λαβὼν, τὰ δυνατὰ τῷ ἀδελφῷ ἐπισφρεῖν. καταταχούμενος δ' ὑπ' C ἐκείνων Ἀζατίνης ἔγνω κατὰ σπουδὰς προσχωρεῖν τῷ προβεβασιλευκότι τῷ Λάσκαρι. Ὁ δ' ἐκεῖνον καὶ ὑποδέχεται προσενεχθεὶς φιλανθρώπως, καὶ τιμᾷ τοῖς προσήκουσιν. οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ παρακατέχειν δεῖν ἔκρινεν, ἀγωνιῶν περὶ τῆς σφετέρας, μή πως ταῖς πρὸς τὸν Ῥουκρατίνην συμμαχίαις, οἱ τέως ἀλλοτρίως τοῖς Πέρσαις ἔχοντες Τόχαροι κατοικειωθέντες, ἐγκρατεῖς μὲν αὐτῶν γένωνται τοῖς Ῥωμαίων δὲ πράγμασι προσβάλλειν ἔχοιεν ἐξεγγίονος, ταύτῃ τοι καὶ τὴν περὶ αὐτὸν συγκαθίσας βουλὴν, ἐπήγγελε βουλεύεσθαι περὶ τῶν προκειμένων, ἑνὸς ἀπισχομένους καὶ μόνου, D τοῦ τὸν Ἀζατίνην παρακατέχεσθαι. τὴν γὰρ βουλὴν εἶναι ταύτην, ἀπίστου μὲν πρὸς Βασιλέα, ἐπὶ πονηρῷ δὲ καὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων Βασιλεύειν προαιρουμένου. ὅμοιον ἄρα ποιοῦντος καὶ λέγοντος, ὥσπερ εἴ τις τὸν θριγγὸν καταλύειν ἐβούλευε τῶν ὀχυρωμάτων καὶ θέλων ταῦτα διατηρεῖν. Ὡς γοῦν οὕτως ἀπείρητο Βασιλεῖ μὴ παρὰ Ῥωμαίοις τὸν Ἀζατίνην κατέχεσθαι, καὶ ἡ βουλὴ συνεφώνει, ἐπανέζευξε μὲν αὐτίκα καὶ αὖθις ὁ προσχωρήσας. οὐ μὴν δὲ καὶ βασιλικῆς ἀπήλαυσε βοηθείας. Ὥστε περιγένεσθαι τοῦ ἀδελφοῦ, ὡς δὲ καὶ αὖθις ἐκεῖνον ἐνεργέστερον ἐπολέμει. καὶ οὐκ ἦν παραμένειν τὸν E ὑστεροῦντα· ἐπεὶ καὶ ἐκποδὼν ἤκουε τὸν Λάσκαριν γεγενῆσθαι, καὶ ἐπὶ τῶν ὅλων καταστῆναι τὸν Παλαιολόγον, ἐχέγγυον ἔχων ἐκεῖνος τὴν πρὸς τὸν βασιλεύσαντα συνήθειαν, προσχωρεῖ καὶ αὖθις ἐκείνῳ τευξόμενος συμμαχίας. Ἀλλὰ πολὺ τῶν ἐλπίδων ἐψεύσθη. Ὁ γὰρ Βασιλεὺς τοῦ πρὸς Τοχάρους κήδους δεύτερα πάντα τὰ τοῦ Σουλτὰν τιθέμενος, τὸν μὲν Το-

χάρων ἄρχοντα Χαλαῦ, τὸ ἐκ σπερμάτων σκοτίων θυγάτριον τὴν Μαρίαν πέμπων, κηδεύει. εἰ δὲ τούτου ἐν τοσούτῳ ἐξ ἀνθρώπων γεγονότος, ὁ Απαγὰς, ἀδελφὸς ὢν ἐκείνου ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τεταγμένος, τὴν Μαρίαν ἠγάγετο. Τὸν δὲ Σουλτὰν κατὰ πόλιν ἔχων ἤδη Ρωμαίοις ἁλωμένην, περιεβουκόλει ἀλλαχόθεν αὐτοῦ τὰς ἐλπίδας. ὁ δὲ μὴ ἀγνοῶν τὰ βουλεύματα, καιροῦ δραξάμενος, ὡς ἐλέγομεν ἐν τοῖς προτέροις, αἴνοθεν φεύγει, καὶ ξὺν Τοχάρεις τοῖς κατὰ Δύσιν, ἅμα δὲ καὶ τῷ τῶν Βουλγάρων ἄρχοντι Κωνσταντίνῳ, τὴν φυγαδείαν διατίθεται, ἀνὰ τὰ τοῦ Εὐξείνου βόρεια. πολλοῖς δὲ χρόνοις ὕστερον, ἐκ ποδῶν γεγονότος ἐκείνου, ὁ ἐξ ἐκείνου Μελὴκ τὸν Εὔξεινον διαπεραιωθεὶς, πρὸς Κασάμονα γίνεται. καὶ ἤδη Τοχάρεις ὑποκλιθεὶς, τὴν πατρικὴν αὐτοῦ καὶ παππῴαν λῆξιν, ἐπανασώσασθαί οἱ διεπειρᾶτο. ἀλλ' Αμούριος ἐμποδὼν ἐγίνετο, καὶ μαχόμενος οὐκ ἀνίει, μέχρις οὗ κατισχυθεὶς ἅμα γυναικὶ ὁ τοιοῦτος παραγεγονὼς πρὸς τὴν κατὰ Πόντον Ηράκλειαν, Βασιλεῖ προσχωρεῖν ἔγνω. καὶ παραγεγονὼς κατὰ πόλιν, ὅπως τὸ ἐντεῦθεν ἐκδημοῦντος τοῦ Βασιλέως τότε πρὸς Νυμφαῖον, αὐτὸς ἀφεὶς τὴν σύζυγον κατὰ πόλιν, ὑφ' ὁδηγοῖς τοῖς τοῦ Βασιλέως τὴν πρὸς ἐκεῖνον διήρχετο φέρουσαν. καὶ ὅπως ἐξ Ατραμμυτίου λαβὼν τὰς βουλὰς ἀπέδρα, καὶ ὅπως τὰ καθ' αὐτὸν διῴκησεν, ἐρρέθη τὰ πρότερα. ὕστερον δὲ καὶ ἡ σύζυγος ὑποστρέφει, ἐκείνου μὲν ἀξιοῦντος, Βασιλέως δ' ἐφιέντος. τὸ δὲ Κόριον ὡς ὅμηρον καταλείπεται. ἤδη μὲν οὖν τὸ τοιοῦτον ἐτέθραπτο κατὰ πόλιν ἐπὶ συχνοῖς τοῖς χρόνοις ὑπὸ βασιλικῷ σιτηρεσίῳ, καθὼς ἄρα ἐστὶ ὁ Μελὴκ Κωνσταντῖνος, τῶν τοῦ Σουλτάνου υἱῶν ἅτερος, καὶ αὐτὸς παρὰ Ρωμαίοις ἐγκαταλέλειπτο. ὃς δὴ καὶ βαπτισθεὶς, ἐκθύμως προσετετήκει τοῖς Ρωμαϊκοῖς ἤθεσιν. αὐτὸ δὲ τὸ τοῦ Μελὴκ ἐκείνου θυγάτριον, μαθὼν Ισαὰκ, Μελὴκ φημιζόμενος καὶ αὐτὸς, πρὸς γάμον καὶ αὖθις ᾔτει. ἐζήτει δὲ καὶ τὸν θεῖον ταύτης Μελὴκ προβληθῆναι πρὸς Βασιλέως Σουλτὰν, κἀκεῖσε καὶ αὐτὸν πεμφθῆναι, καὶ οὕτως υἱοποιηθέντα καὶ αὐτὸν Ισαὰκ Βασιλεῖ, τὰ πρὸς Ρωμαίων κατὰ τὸ δυνατὸν ἐνεργεῖν. ταύτητοι καὶ Βασιλεὺς ἐνασμενίσας τῇ κοινοπραγίᾳ τοῦ Πέρσου, τὸν μὲν Σουλτὰν ἐγκαθιστᾶν τὸν Μελὴκ ἐστὶ θεῖον τῆς Κόρης, οὐκ ἐδοκίμαζε τέως. τὸ γύναιον δὲ, καὶ μεγάλην ἐξετοιμασάμενος προῖκα, σὺν αὐτῷ διαποντίους εἰς Πηγὰς πέμπει. ἵνα δὴ καὶ ἐπήγγελε καθημένους τὰ συμφωνούμενα καθιστάνειν, σὺν τῷ καὶ τῆς πόλεως Πηγῶν τὸν Μελὴκ ἡγεῖσθαι. Πλὴν δ' ἀλλὰ καὶ συχνὰ τῶν ἀκατίων, ἐκεῖσέ πη παρεσκάζετο, διαπερᾶν εἰ θέλοιεν Πέρσας. ὅτε δὴ καὶ περικαθημένων σὺν Πέρσαις τῶν Ιταλῶν τὸν τοῦ Ραιδεστοῦ πύργον, διανοουμένων ἐξελεῖν, καὶ οἱ χρωμένους ὁρμητηρίῳ, τοῖς περὶ τὴν Θρᾴκην πράγμασιν ἐφεδρεύειν, Βασιλεὺς πέμψας τριήρεις δύο, ἐπειρᾶτο μετάγειν ἐκεῖθεν τὴν ἄχρηστον ἡλι-

A clare perspici quam foret hæc imprudens sententia; cujus auctores: Arcem quam invictam & æternum firmam præseferrent cupere, suaderent tamen nudari omni exteriori munimento, & Septi ac Clathrorum accessum arcentium cunctis obstaculis amotis, viam ab ipsis ejus Defensoribus Hosti ultro pandi, æquum ducerent, ad intimum contactum extremi, quo unice tegitur, muri. Tali oratione vel persuasit, vel perpulit Azatinem Augustus Lascaris ad perfugium alibi quærendum. nec tamen continuo discedentem a se, prosequi auxiliis validis destitit; quorum ope, cæteris suis præsidiis adjunctis, fuit deinde cum fratri prævaleret Azatines, & exortum ipsi paternum denuo possideret Imperium. Verum eo iterum ferocius etiam quam olim apparatiusque rebellante, cum stare in recuperato *Edit. Rom.*
B solio nequiret viribus haud dubie Azatines inferior, audiens is, Lascari defuncto, præsidere suprema potestate Romanis rebus Palæologum, fretus quadam contracta sibi cum cum eo quondam adhuc privato necessitudine familiaris amicitiæ, ad novum Imperatorem convolat, quin esset ab eo impetraturus auxilia, non dubitans. quamquam sua illum in hoc quidem large fiducia fefellit. Nam Imperator Palæologus Michael, fœdus cum Tocharis longe Sultanis amicitiæ præoptans, spes hujus & vota, posteriora cuncta suæ isti destinationi habuit. quam eo promovit usque, ut filiam suam notham Mariam Principi Tocharorum Chalaum connubio sociandam miserit: quo inter apparatum nuptiarum fato functo, frater ipsius idemque in Principatu successor Apagas, Mariam
C uxorem duxit. Sultanem porro Michael in Urbe jam e Latinis recepta honorifice secum habens, variis sed vanis astute lactabat spebus: qui ejus artes quo spectarent non ignorans, arrepto, ut in libris prioribus memoravimus, tempore, ex Æno Arce fugit, & deducentibus Tocharis, tum in occiduo militantibus Tractu, simulque Constantino Principe Bulgarorum, tutum nactus est receptum in partibus Borealibus Euxini. Multis vero post annis, isto Azatine mortuo filius ejus Melec Euxino trajecto, Castamone constitit, ubi reconciliatis sibi obsequio Tocharis, favore horum paternam avitamque ditionem recuperare conabatur; obstante vehementer Amurio, cum quo longo & sibi ad extremum infelici, collisus bello, denique victus, Heracleam Ponti cum uxore se contulit: unde confugiendum sibi ad Androni-
D cum Imperatorem statuens, Constantinopolim venit. ubi cognito diversari Nymphæi tum Augustum, conjuge in Urbe relicta, iis se adjunxit quos ad ipsum ad se perducendum certior de illius adventu factus Imperator, ei obviam miserat. ut is dehinc consilio repente capto Atrammytio fugerit, utque inde res suas administraverit, dictum a me jamdudum est. Longo post tempore, uxor ipso postulante, concedente Augusto, ad eum reversa sua est: sed filia in obsidem relicta; hac de qua nunc sermo est, educata hinc in Urbe multis annis, victu ipsi large ab Imperatore suppeditato. Quem ipsum in modum & Constantinus Melec, Azatinis Sultanis alter filius, & ipse relictus apud Romanos, ac volens baptizatus, caritatem in res nostras educatione contraxisse visus est, e-
E jus haud disparem quam conscia origo & affectus e stirpe insolitus, natis civibus erga Patriam inspirat. Istam igitur in Urbe servari Meleci Azatinis nati filiam, Melec ipse quoque dictus Isaacius audiens, in præmium & auctoramentum navandæ quam pollicebatur Imperatori operæ, dari sibi ab eo conjugem petiit: profi- *pag. 428.*
tens talis connubii necessitudine, se deinceps semper sic affixum augusti obsequiis, quasi non in Generum dumtaxat, sed & in Filium ado-

Edit. Rom. pag. 429. ptatus ei foret: iſtiuſque neceſſitudinis officium, ſerviendo quam poſſet efficaciſſime Romanis, expleturum. Rogavit item præterea, ut Patruum hujus ipſius quam in Sponſam optabat Virginis, eum cujus modo meminimus Melecum, Imperator in Sultanis Dignitatem promoveret. Verum Andronicus, de cætero perlibenter admittens propoſitiones Perſæ, haud putavit opportunum eo rerum ſtatu Melecum conſtituere Sultanem. At Puellam ipſam, magna ei dicta dote, una cum iſto ipſo ſuo Patruo, mari perduci curavit Pegas, ubi conſidere ipſos voluit, & ea de quibus inter ſe ac Melecum Iſaacium convenerat, adminiſtrare: quod ut fieret facilius; ejuſdem Pegarum Urbis Præfecturam Meleco attribuit. Sed & naviculæ quamplurimæ ibidem comparabantur, uſui futuræ deportandis ex occidua Continente Perſis. ubi eis, prout ſpondebat ſe facturum, perſuaſiſſet Iſaacius, retro in Aſiam trajicere.

A κίαν· ὡς διαμελλόντων καὶ μόνων τῶν ἐνεργῶν κατὰ πόλεμον. καὶ δὴ ἐπιστᾶσι τοῖς Βασιλέως, ἐμποδὼν ἔστησαν Πέρσαι κατὰ στόμα διακινδυνεύοντες. εἶτα μαθόντες τὴν περὶ αὐτοὺς τοῦ Βασιλέως προμήθειαν, καθυφῆκαν τέως καὶ ἑκόντες φυγομαχοῦσιν ἐῴκεισαν. καταταχήσαντες δ' ἐν τοσούτῳ οἱ τῶν τριήρεων, πολλοὺς τῶν ἀχρήστων ἐκεῖθεν κατάγουσι. καὶ οὕτω διαφορήσαντες, ἐῤῥωστοτέρους τοὺς περικλείστους κατέστησαν. ὥστε καὶ ἐξιόντας ἐκ ποδὸς διώκειν τοὺς ἐπιόντας. οἱ καὶ δυσχρηστούμενοι ἐπὶ τούτοις, τὰ μέχρι Σηλυβρίας καὶ ἐπίταδε κατατρέχουσι, καὶ κακῶς διετίθουν, οἷς ἄρα καὶ ὕστερον συνέβαινε φρουρίοις ἐγκατακλείεσθαι.

Quando latino exercitu, cooperantibus Auxiliis perſicis, circumſidente Rhædeſti Turrim (cujus loci potiundi magna Italos cupiditas inceſſerat, eum ſitu peropportunum ratos ad reliquam cum occupandam excurrendo, tum poſtquam uſurpaſſent, continendam in poteſtate inde Thraciam) Imperator miſſis eo Triremibus duabus, conabatur ex illo præſidio extrahere turbam per ætatem aut ſexum bello inutilem, & alimentorum abſumptione damnoſam, quo illius ſolicito conſortio liberi milites, expeditius & efficacius poſſent, tutelæ Caſtri, cujus foret jactura Romanæ Rei plurimum exitialis, attendere. Ad id exequendum cum ſe admoviſſent littori Trierarchæ Imperatorii, obviam forte habuere illic ad oſtii defenſionem oppoſitam Perſicam cohortem, quæ ſane fortiter exſcendere tentantibus obſtabat: quoad ſignificato in aurem quibuſdam ex illo corpore, ac per eos in alios vulgato, quid ad eos, quo dudum cuperent, transferendos, benevole ipſis pararet Imperator, inflexi illi remiſerunt de repugnandi pertinacia, ultroque; ſed quaſi fugere vi compellerentur, tamen retenta certantium ſpecie recedentes, locum noſtris dedere feliciter exequendi quæ deſtinaverant. Feſtinarunt quippe Triremium Vectores, eo brevi fugæ Perſarum momento, pleramque partem imbellis multitudinis e Rhædeſti extractam Turri, ad ſe ſe recipere, quam avehentes, reſiduos Obſeſſos haud paulo confirmatores ad diutius animoſiuſque reſiſtendum, reliquerunt. cujus novæ alacritatis præſens tunc quoque edidere ſpecimen, acri ſtatim eruptione in Oppugnatores facta; non ſine horum damno. Quibus adverſis Obſidentes irritati ſucceſſibus; ſolatium ſuo dolori quæſiere, manibus late prædatoriis ſpargendis, quæ cuncta uſque Selybriam, ultraque ad viciniam Urbis, cruentis incurſionibus vaſtarent; omnes male mulctando quos reperiſſent ſegniores in mature ſe condendo intra muros Arcium ejus Tractus.

CAPUT XXIII.

Quæ circa Ordinem Eccleſiæ contigerunt.

INterim dum hæc gererentur, Patriarchæ Urbis Athanaſius, quaſi oſtentans, religionis abundantiam, bis & ter in Hebdomade preces celebrabat: graviores quoque ſolito mulctas pœnaſque iis qui offendiſſent quomodolibet, infligens. Quin & eximium ſe quoddam ſublimioris pietatis ſpecimem editurum ratus, Tabulam illam pictam imaginibus Germanorum trium qui Patriarchatum Urbis diverſo tempore geſſerunt, ab eorum ultimo, ex Oreſtiadenſi Sede in Conſtantinopolitanam traslato in monumentum poſitam, ad dexteram ingredientibus per ſpecioſas fores, ſuſtulit, in ejus qui poſuerat ignominiam, cui ſe ferebat eo nomine infenſum, quod is legatione obita, Paci Græcorum cum Latinis conciliandæ fuiſſet cooperatus. Effigiem inſuper Imperatoris Michaelis Palæologi, titulo, & habitu inclyti illius priſci Conſtantini, quam cum idem Germanus dum eſſet Patriarcha, filiorum ſubtextu aureorum exprimi curaſſet, in velo figuræ deſinientis in acumen, id poſtea velum publice appenderat in occidua magni Templi parte, inter duas illic ſitas e porphyro columnas, inde quoque detraxit; ſuæ adverſus utriuſque memoriam, Michaelis videlicet ac Germani, obſequens iræ. Nam hujus quidem opus erat, monumentum iſtud; in illius autem commendationem excogitatum & erectum fuerat a Germano, ſignificare ſtuden-

pag. 430.

B Τούτοις δὲ γενομένοις, ὁ Πατριαρχεύων Ἀθανάσιος ἐπιδαψιλευόμενος οἷον τὰ τῆς πρὸς Θεὸν ἐξοσιώσεως, δὶς μὲν καὶ τρὶς τῆς ἑβδομάδος τὰς λιτὰς ἐποιεῖτο. βαρυτέρας δὲ τὰς προστιμήσεις τοῖς κατά τι προσκόπτουσι διετίθει. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐς πλέον εὐσεβείας ἥκειν δοκῶν, στήλην μὲν ἐκείνην Πατριαρχῶν τῶν τριῶν Γερμανῶν, τὴν ἐπὶ δεξιᾷ εἰσιοῦσι τῶν ὡραίων πυλῶν ἱσταμένην, διὰ τὸν ὕστερον τὸν ἐξ Ὀρεστιάδος μετατεθέντα, ὅτι τῇ πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς εἰρήνῃ αὐτὸς ἐκεῖνος πρεσβεύσας, συνήργησε, κατασπᾷ. στήλην δὲ Βασίλειον ἐκ χρυσονήματος διεσκευασμένην κατ' ὀξὺν πέπλον, ἣν ἐκεῖνος Βασιλεῖ Μιχαὴλ C Πατριαρχεύων ἀνῆπτε, τῶν πρὸς τῇ δύσει μέσον ἐρυθρῶν κιόνων, κατά τε τι κλεισμὸν τοῦ νέον ἐκεῖνον Κωνσταντῖνον φανῆναι Ῥωμαίοις, εἰς τὸ τοῦ πανευκλεοῦς Κωνσταντίνου σχῆμα μεταλλάξας ἵστη. καὶ ἅπερ τῶν προτέρων τιμῆς ἡμερῶν τοῦ Πατριαρχοῦντος, κατὰ σχῆμα μεταλλάξας ἵστη. κατὰ σχῆμα διετηρήθησαν, ὕστερον μεταγνόντων οἷον κατά τιν' ὀλιγωρίαν μετηλλάττοντο, ὥσπερ ὀστράκου μεταπεσόντος. ἐκεῖνος δὲ καὶ θεῖα εἰς τὰ

τὰ πάντα δικαιώματα μιγνύων, τοῖς πολλοῖς ἀνέδην ἀπέχρα, αὐτοπροσκοπίτης ἐγγὺς φαινόμενος. καὶ πᾶς πρὸς τὸν Κρατοῦντα λόγος ἐξ εὐλαβείας ἠπράκτει, καὶ εἰρκταὶ, καὶ καταγνώσεις τοὺς κατά τι προσκόπτοντας διεδέχοντο. τὰ δὲ τῆς κοινῆς Ἐκκλησίας, εἰς ὀλίγον γε περιέστατο· ἐξορισθέντος μὲν τοῦ Ἀλεξανδρείας· ἀλλοτριουμένη δὲ καὶ τοῦ τῆς Θεοπόλεως ἐκ τὴν τῶν Ὀδηγῶν μονὴν, ἣν πω δὴ καὶ καταθῆναί τις ἤλπιζεν. τοῦ δ' Ἱεροσολύμων Ἀθανασίου ἐκ ποδῶν κἀκείνου γενομένου διὰ τὰς ἐκεῖθεν κατ' αὐτοῦ φήμας. ἃς δὴ Βρουλᾶς τις ἐκ Ῥωμαίων, καὶ Καισαρείας τῆς Φιλίππου Ἐπίσκοπος, Βασιλεῖ, καὶ αὐτῷ προσελθὼν Πατριάρχῃ καὶ ἀνενέγκας, πεμφθεὶς σωάμα καὶ τοῖς ἐκ Βασιλέως πρέσβεσι, κατελέγχειν ἠπείγετο. Οἳ καὶ ἐπιστάντες Ἱεροσολύμοις, τὸν μὲν Πατριάρχην ἐξωθοῦσι. Τὸν δὲ Βρουλᾶν παρὰ τὴν τοῦ Βασιλέως θέλησιν, τὸν γὰρ Βασιλέα, ζῆλος μόνος κατήπειγε ἐξετάζεσθαι τὰ ἐγκλήματα, ἐπὶ τοῦ τῆς Αἰλίας θρόνου, φέροντα καὶ ταῦτα μῦσος ἀφορισμοῦ, ὡς ἐλέγετο, φέροντες ἐνθρονίζουσι. Καὶ λοιπὸν ἀπηρτημένου κἀκείνου ὄντος, μόνος ὁ Πατριαρχεύων συνάμα τῷ προσκομίζοντι, ἀπηρτημένου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Θεοπόλεως ἤδη, ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἐμνημονεύετο. Ἀρχιερεῖς δὲ, οἱ μὲν ἀπεδήμουν, καὶ τοὺς ἐπιδημοῦντας ἀποδημεῖν κατηνάγκαζε. τοὺς δὲ τοῦ Κλήρου τιμίους, οὓς δεινῶς ὑφεώρα, τοὺς δὲ προσαφαιρούμενος καὶ τὰ σιτηρέσια ἀπρακτεῖν ἐποίει. ἣν δὲ καὶ τοῖς κατά τι προσκόπτουσιν εἰς αὐτὸν, ἡ ἐκ Βασιλέως ἀποστροφὴ ἀπαραίτητος, θέλοντος ἐκεῖνον εὐλαβείας τρόποις ἐξάπαντος συνιστᾷν. Καὶ πολλοί τινες εἰρκταῖς ἐδίδοντο ὡς μή τέ τινα παράκλησιν ἔχειν, μή τε μὴν ἐκ τοῦ τυχόντος, ἐλευθεροῦσθαι, ὡς καί τινας ἀποδράντας τῶν Μοναχῶν, ἐπεὶ οὐκ ἦν σφίσιν ὅπῃ ἄρα καὶ προσφυγοῖεν, προσφυγεῖν τοῖς κατὰ τὴν περαίαν φρουρίοις, τὸ προτεινόμενον τοῖς διώκουσιν, ἡ κακουχία. Ἵνα γοῦν, ἀλλ' οὕτω σωθεῖεν, καὶ τοῦτο ἦν ἄντικρυς τὸ τοῦ Διοδώρου πατρὸς, τὸ κακοποιεῖν τινὰς βαθέως, ὅταν δικαίωμα θεῖον μίξωσιν. ἀλλὰ γὰρ παράδοξόν ἐστιν, οὐκ εἰ γέγονέ τι τῆς συνηθείας ἔξω. ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν ἐστὶ τὸ γιγνόμενον ἐν ἐλπίσι πρὶν ἢ καὶ γενέσθαι. ἡ μὲν οὖν περὶ τὸν Πατριαρχοῦντα τοῦ Βασιλέως αἰδὼς, καὶ τὸ συγκεχωρηκὸς ἐφ' ἅπασιν ἐκ πληροφορίας οὔτι μικρᾶς ὡς ἐδόκει, ὡς καὶ στολαῖς ἀγάλλειν ταῖς λαμπροτάταις, σωάμα πλείστοις τοῖς εἰς τὸν ναὸν ἀναθήμασιν, ἐς ὅτι πλείστης φιλοθεΐας εἶναι ταῦτα καὶ φιλοκαλίας τοῦ Βασιλέως πιστεύεσθαι, καὶ ὑπακούειν ἑτοίμως ἐς ὅτι δὴ καὶ διαμηνύσειε, καὶ ἀπαντᾶν συχνάκις ἐν ἑορταῖς, ἐξαλλως καὶ πολυταλάντους τὰς στολὰς φέροντα, ἠρεμεῖν ἐκεῖνον οὐκ εἴα, ἀλλ' ὁσημέραι ὑπανοιγνὺς δικαστήρια, τὰς κρίσεις ηὔθετει, ὡς καὶ τύπους ἀρχαίους μεταλλάττειν, κατὰ τὸ δόξαν συμφέρον καὶ εὐλαβὲς, καὶ ἄλλους μὲν καθιστᾷν ἐν ἄλλοις,

A te; Michaelem, Urbe recuperata reparataque quam antiquus Constantinus condidisset; eidem præterea fortitudine ac pietate similem: actis simul & virtutibus promeritum, ut recte in Imperio vocari novus Constantinus posset; præsertim cum Constantini appellationem præsago quodam omine jam olim adhuc puer & privatus accepisset. Atque has quidem Imagines Athanasius toto tempore prioris sui Patriarchatus, & transacto huc usque spatio secundi, stare in loco ac spectari passus erat: nunc autem quasi damnans in hoc se se vituperabilis tolerantiæ, quam emendare pœnitentia par esset, velut fortuito interlapsu tegulæ, statim, mutato consilio, amovendas nunc abscondendasque decrevit. Idem autem, *divinas*, ut loqui solebat *justificationes*, ad promiscuum suæ asperrimæ censuræ in omne, B indiscriminatim, genus & hominum & rerum, odiosissimum exercitium allegans, in obvios æque cunctos sævus, ac respectuum securus irruebat; offendendi occasiones prope studiose, ac data impense opera, quærere visus & captare. Nec erat cuiquam ab eo tali modo vexatorum, in recursu ad Augustum spes ulla posita. Nam hic veneratione sui Patriarchæ constrictus ingenti, partem pietatis vel maximam putabat, in cunctis ei obnoxie morem gerere. Carceres ergo & ignominiosæ damnationes, in quantulocumque deprehensos lapsu, certo ac subito quoslibet excipiebant. Commune porro Concilium Ecclesiæ, ne quis ad id, Synodo coacta, suam referri causam aut querimonias posse confideret, in paucissima redactum capita, pene nullum erat: exter- C minato utique Alexandrino Patriarcha, Antiocheno alienato propter Hodegorum Monasterium, Hierosolymitano quoque, (cui & ipsi nomen fuerat, Athanasius) nuper exauctorato, propter allatas ex illis partibus in Urbem accusationes ejus per quendam Brulam nomine, ex Romanis oriundum, Cæsareæ Philippi Episcopum: qui convento de criminibus quæ deferebat Imperatore, ipsoque Patriarcha, redire jussus unde venerat cum Imperatoris Legatis, ad explorandum coram, ita ne se res haberent uti accusator dixerat, *Edit. Rom. pag.* 430. hi, ut ipsis est visum, plene convicti de veritate delatorum, profecti Hierosolymam, Patriarcham quidem extruserunt sede, Brulam autem in Æliæ Throno collocarunt: per vim id attentantes, & contra Imperatoris voluntatem, qui solo instinctu religiosi, ut putabat, zeli, D delata examinari crimina æquum censuerat: non autem excommunicatum prius hominem, qualis Brulas deprehensus postea est, in sacra illa Sede constitui. Novo igitur etiam ipso Patriarcha Hierosolymorum Brula, propter anathema, suspenso, cum & antea, ut est dictum, suspensi pariter fuissent Alexandrinus, & Theopolitanus, nullius jam alterius e Sacris publice Dipthychis recitabatur nomen nisi Athanasii Constantinopolitani solius Patriarchæ; & qui sacram tunc oblationem celebrabat, Sacerdotis. Episcopi autem versari alias in Urbe soliti, plerique ultro abierant; si qui vero adhuc comparerent, summa vi facessere inde compellebantur. E primoribus vero Cleri, quosdam quidem Patriarcha gravium suspectos habebat crimi- E num; quosdam autem, subtractis alimentis, cessare ab officiorum exercitio cogebat. Tantundem porro erat gratia excidisse apud Patriarcham, & Imperatoris ipsius indignationem incurrisse. Nam quoscumque quomodocumque exosos haberet Athanasius, eosdem Andronicus pietatis suæ putabat esse, irrevocabiliter & immisericorditer persequi. Unde multos passim contingebat in ergastula compingi, & ibidem fine

ulla consolatiunculæ admixtione, citra ullam expectationem aliquando successuræ liberationis; ad desperationem adigi. Unde Monachorum nonnulli ex ista infelici sorte nacti effugium furtivum, cum nullum asylum viderent inter Nostros tutum, profecti ad Frerios in Peræa degentes, eorum protectione utebantur. Atque in his mirum erat, contra omnem justæ ac canonicæ animadversionis formam, non emendationem aut salutem ex hac secuturam Delinquentium videri esse pro scopo propositam punientibus, sed ærumnam ipsam ac miseriam eorum in quos animadverteretur. Quæ si quis suis momentis æstimet, verissimum profecto per hæc comprobari deprehendet illud Diodori Patris antiqui dictum: *Quosdam tum exitiosius nocere, cum animadversioni suæ divinarum justificationum allegationem immiscuerint*. Cæterum mirabile est, non quidem in hoc homine nihil apparuisse secundo Patriarchatu a prioris acerbitate diversum: sed ab iis qui rursus illum talem experti promoverunt, non fuisse provisum, & citra ullam dubitationem priusquam evenisset expectatum, haudquaquam illum ab usu natura, & consuetudine insolito deflexurum. In hoc autem nunc ipsum magis magisque confirmabat insigniter eminens, & continuis se observantiæ favorisque propensissimi quotidie liberalius efferens obsequium promptum ad omnia, veneratioque demississima Imperatoris. Hic enim alta quadam ejus Viri meritorum, virtutum, gratiæque apud Deum intimæ existimatione præoccupatus, summam sibi religiosæ pietatis laudem constituebat in nullo fine aut modo faciendo ipsius officiis, & beneficiis ornandi. Quare illum subinde munerabatur stolis splendidissimis pretiosissimi textus; addebat una, plurima Donaria votiva, quæ circum aras appenderentur, monumenta in Templo conspicua devotionis pariter & magnificentiæ donantis eximiæ; eademque veluti pignora Patriarchæ futura paratissimæ sibi ad nutus omnes, quidquid præcipere aut indicare libuisset, efficacis Augusti voluntatis. Accedebat ostentata studiose ab eodem obedientia in occurrendo quoties a Patriarcha vocaretur ad quaslibet functiones sacras. quod factitabat, præsertim in Festis, cum cura peculiari honorandi invitantem, accedendo ad eum in vestitu ac cultu exquisitissimi splendoris. Ex quibus signis palam demonstratis, cum non magis ipse Patriarcha, quam omnes omnis generis homines sentirent addictissimum & esse, & irrevocabiliter futurum Andronicum Athanasio; inde consequebatur, ut, hinc quidem universi Ordines sub Patriarchæ tyrannide gementes, de mali hujus levamento, quod aliunde quam ab Augusti potestate nequiret expectari, desperarent; ipse autem Patriarcha experientia sui pleni in Principis animum Dominii, non parum in dies, quidlibet attentandi, imperiosiusque ac inexorabilius opprimendi quoslibet, feram licentiam augeret. Itaque haud unquam furorem remittens, horribile quotidie tribunal aperiebat; miseris citandis quos sine misericordia damnaret. in quo pensi nihil habebat, esset quod agebat nec ne a regulis antiquis & forma canonica dissentaneum. confidentissime quippe pro arbitratu innovabat immutabatque cuncta, prout judicabat accomodatum ad quam informatam dudum animo mordicus tenebat, religionis & Ecclesiasticæ disciplinæ prorsus enormem ideam. Igitur alios amovebat, alios præficiebat officiis, citra respectum ullum. Monachos vero severissime cogebat, toto anno jejunare, semel in die, nec hora prius nona comedendo; exceptis Sabatho, & Dominica. Unde multos minus robustæ virtutis imbecillitas humana subigebat in tria quædam non parum abhorrentia ascitis Patrum labi piacula; Primum ad clam usurpandas comestiones furtivas: deinde ad excedendum in his, licentia secreti per tenebras nocturnas, debitæ modum temperantiæ: denique ad irreverenter assistendum mysticis mane celebratis sacrificiis, quæ scilicet nocturnis ingurgitati comessationibus, pleni adhuc crapula obirent. immane quantum indecenti, & a forma Ecclesiastica antiqua degenerante ministerio. Horum tamen Patriarcha securus omnium, pergebat instituta via, cunctos fastidiose despiciens, nemini non stomachose acerbus obvio, benignæ accomodationis legum ad infirmitatem hominum, quam Epiikiam vocant, ne per somnium quidem unquam visus cogitationem ullam admisisse.

Edit. Rom. pag. 431.

A Μοναχοὺς δὲ μονοφαγίαν κατ᾽ ἐννάτας δι᾽ ἔτους ἀσκεῖν, δίχα μέντοι Σαββάτου καὶ Κυριακῆς. Ὅθεν δὴ καὶ τρία ἐκ τοῦ ἀκολούθου τὰ μείζω ταῦτα πλημμελεῖσθαι ξυνέβαινε, πρὸς τὸ καὶ Πατέρων τύπους ἀρχαίους ἀλλάσσεσθαι, οἶμαι, τοῖς ἀμελεστέρας, λαθροφαγίαν, ἀπληστίαν τε καὶ ὑπὲρ τὸ δέον τοῖς ἑστιωμένοις δείλης ὀψίας. Καὶ τρίτον, τὸ παραθεωρεῖσθαι τὰς θυσίας τὰς μυστικὰς τοῖς ὀψὲ σιτουμένοις. ἀγλευκὴς δὲ τοῖς πᾶσιν ἐδόκει καὶ ἄχαρις, τὸ περὶ τοὺς νόμους ἐπιεικὲς μηδ᾽ ὄναρ εἰδώς.

CAPUT XXIV.

De Magno Primicerio Cassiano.

CÆterum Imperator adversis undique ingruentibus qua vi atque industria poterat occurrens, misit in Partes Mesothiniæ Generum suum Cassianum, vocabulo Dignitatis qua insignitus erat Magnum Primicerium dictum, ut res illic laborantes quo posset modo sustentaret. Is cum in Arcibus ejus Tractus aliquanto fuisset tempore moratus, interimque decretum exisset Imperatorii Consilii, quo Agrorum illic Possessores tributa pendere consueta jubebantur, quæ in stipendia militantium in ea Provincia Copiarum expendi deberent: vel demereri volens populum, vel nescio quid aliud secutus; profectum illuc ad id vectigal exigendum Bardalem, com-

B Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς τῷ δυσχερεῖ πανταχόθεν τῶν πραγμάτων ἀντιπαλαμώμενος, πέμπει μὲν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Κασσιανὸν, καὶ ἐξ ἀξιώματος μέγαν Πριμμικήριον, ἀνὰ τὰ μέρη τῆς Μεσοθινίας, ἐφ᾽ ᾧπερ καὶ ὡς ἔχοι ἂν τἀκεῖ καθιστᾷν. ὃς καὶ καιρὸν διατρίψας ἐν τοῖς ἐκεῖ φρουρίοις, ἐπεὶ ἔδοξε τῇ βουλῇ φόρους ἐκλέγειν ἐκ τῶν κτηματικῶν τοὺς συνήθεις, ἵν᾽ εἶεν οὗτοι τῷ ἐκεῖ στρατιωτικῷ εἰς μισθοὺς, ἐκεῖνος ἢ καταδημαγωγῶν τὸν λαὸν, ἢ καὶ ἄλλο τι οἱ δόξαν, τὸν εἰς τοῦτο πεμφθέντα Βαρδαλῆν κατασχὼν, πολλαῖς ταῖς

A πληγαῖς ἱμάσει· καὶ μᾶλλον ὅτι φθάσας Βαρδάλης προσήγγειλε Βασιλεῖ τὰ χείριστα κατ' ἐκείνου, δεξάμενος τοὺς λόγους παρ' ἄλλου, ὡς κῆδος πρὸς τὸν Περσῶν συνιστᾶν αἱρεῖται, καὶ κοινοπραγίαν πρὸς ἐκεῖνον κατὰ τῶν βασιλικῶν πραγμάτων συντίθεται. Ταύτῃ τοι καὶ προσταττόμενος ἀπαντᾶν. ὁ δὲ δυσελπιστῶν περὶ οὗ, τὴν πρὸς τὸν Βασιλέα φέρουσαν ἀναβάλλεται. Προσεταιρισάμενος δὲ καὶ λαὸν στρατιωτικόν, πέμπων καὶ ζητῶν ἀσφαλείας πίστεις πρὸς Βασιλέως, ἄνετος ἠλᾶτο. ἐπεὶ δὲ τῇ Χηλῇ ἑαυτὸν ἐνεπίστευε, καὶ τὰ πιστὰ τῆς ἀσφαλείας ἐκεῖθεν εἶχεν, ὡς ᾤετο, Χηλῖταί B τινες κατὰ πόλιν εὑρεθέντες, συντάττονται Βασιλεῖ, ἢ μὴν καταχεῖν ἐκ δόλου τὸν φυγαδίαν καὶ παραδοῦναι τοῖς ἄξουσιν. Ὃ καὶ γίνεται τὴν ταχίστην. ὡς γάρ τις τῶν Εὐνούχων ἐπὶ τούτῳ ἐπέμπετο, αὐτὸς μὲν ὑπὸ τῶν καταστρωμάτων τῆς νηὸς ἐκρύπτετο· ἐκεῖνοι δέ, ἅτε συνήθεις, εἰσελθόντες τὸ φρούριον, κοινοῦνται τὸν λόγον κρυφηδὸν καὶ τοῖς ἄλλοις· καὶ μεσούσης ἡμέρας μετὰ δεῖπνον ἐπιστάντες ἅμα, τῶν συντηρούντων διεσπαρμένων, περισχόντες δεσμοῦσι, καὶ ἅμα παρὰ τὸν Βασιλέα φέρουσι δέσμιον. Βασιλεὺς δὲ πρὸς ἐκεῖνον μηδὲν ἀξιώσας εἰπεῖν, συνάμα τῷ Κοτανίτζῃ τοῦτον καθείργνυσιν. ἐπεὶ ἔφθασεν ἐκεῖνος γράψας πρὸς τὸν ἴδιον συμπένθερον C τὸν ἐπὶ τοῦ Κανικλείου, ὁμοίαν ἀποστασίαν καὶ τὴν αὐτὴν τῷ Κοτανίτζῃ, εἰ μὴ συμπαθεῖτο, προσαπειλούμενος. Καὶ ἔδοξε μὲν τότε ζημιωθεὶς ὁ Κρατῶν τῶν στρατηγῶν τὸν κράτιστον, ὅμως γε μέντοι φροντίζων, οὐκ ἀνίει οὐδ' ἐς βραχύ, πῶς ἂν διοικοίη τὰ καθ' ἑαυτόν, οὕτω πονήρως ἔχοντα,

A prehensum multis plagis affecit: infensus huic maxime, quod acceperat graviter infamatum se ab eo fuisse apud Augustum; cui Bardales tamquam auditum ex alio retulerat, convenisse jam Cassianum cum Principe Persarum de affinitate inter eos contrahenda, promittente ipso transfugium, & communem operam in oppugnando Imperio Romano. Quapropter accersitus ab Imperatore in Urbem fuerat, & jussus omissis omnibus se sistere. Verum ille vix sperans purgare se satis apud Augustum posset, iter sibi periculosum, moras nectens, primum differebat; deinde postquam vulgus militum beneficiis, & spebus ita demeruisse visus est, ut in omni sibi fortuna fidum fore non temere confideret, jam audacius responsans, misit ad Imperatorem, qui nomine suo peterent, caveri prius ab eo, B fidei pignoribus idoneis, nihil sibi damni ex hoc ad ipsum accessu proventurum: quo denunciato, quasi jam solutus officio parendi, liber securusque vagabatur. Quoniam autem postea impetrato in Arcem insultarem Chelen aditu, exceptus illic est ea benevolentia civium, ut se tutum loco tali de cætero putaret, forte tunc Constantinopoli reperti Chelensium quidam, non dubitarunt Imperatori promittere, freti cognationibus & Clientelis suis, se se dolo comprehensum fugitivum his tradituros, quos ipse ad eum retrahendum mitteret. Et præstitere quod receperant. Cum iis enim ad hoc ire quidam jussus e Palatinis Eunuchis, ubi Navis Chelen appulit, ipse quidem sub tabulato delituit; Chelenses autem ingressi ad Suos intra mu- C nitionem, communicatoque clam Amicis & necessariis consilio, his probantibus, & pro virili juvare promptis, sub meridiem facta manu, Cassiani diversorium petunt. Acquiescebat ille post prandium, nihil minus quam quod parabatur metuens; satellitesque ipsius ac custodes corporis, varie dispersi erant, prout res aut remissiones quemque vocarant suæ. Ergo conjurati Cassianum facile correptum alligant, conjectumque in Navem reversi curriculo in Urbem Imperatori vinctum tradunt. Porro Augustus nullo eum dignatus verbo, in eumdem ubi Cotanitza detinebatur, compegit carcerem: occasione sic agendi ex eo ducta, quod Cassianus ad suum consocerum Canieleo Præfectum antea scribens, minatus fuisset; se, nisi mitius ab Imperatore tractaretur, & suæ haberetur dignitatis ratio, haud minus periculosa, & noxia Rei Romanæ, quam olim Cotanitza, defectione rebellaturum. Existimabatur Cassianus Romanorum tum Ducum omnium scientissimus rei bellicæ. unde pro cætera infelicitate sua Imperatori contigit, talis viri usuram tali tempore perdere. Ille tamen non remittens solicitudinem satagebat, ne ad momentum quidem cessans, in ordinandis qua commodius posset, rebus suis, ita omni ex parte turbatis ac plene deploratis.

Edit. Rom. pag. 432.

CAPUT XXV.

De Societate cum Iberis ab Imperatore tentata, & quomodo ea exciderit.

ΕΝθέν τοι καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἑῴους Ἴβηρας πρεσβείαν στείλασθαι κατὰ συμμαχίαν ἐκ πλείστου διανοούμενος, πέμπει τοὺς συγκαλέσοντας. Ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἕτοιμοι ἀπαντᾶν ἦσαν ἀμισθί, καὶ ἐπὶ μόνοις ἵπποις καὶ δαπάναις ταῖς ἀρκούσαις προσαμύνειν τοῖς Ῥωμαίων πράγμασιν. ὅθεν καὶ μετ' οὐ πολὺ Χατζίκης τὶς τῶν τῆς Ἰβηρίας μεγιστάνων προσελθὼν Βασιλεῖ ἐφ' ᾧπερ καὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους καταστήσαιτο κοινοπραγίαν, ἐπείπερ οὐ συνέβαινον σφίσιν αἱ συμφωνίαι, ἄπρακτος ὑποστρέφει. Τὸ δὲ πρὸς τὸν Χαρμπαντᾶν κῆδος καὶ λίαν ἐξητοιμάζετο. καὶ τὰ τῆς Νικαίας μέρη κακούμενα

D UNde & cum dudum agitasset animo de mittenda legatione ad Iberos Orientales, qua eos ad belli Societatem secum ineundam invitaret: experiendum nunc denique putavit, destinatis illuc qui auxiliares inde copias evocarent. Audiverat enim paratos eos ad Romanis militandum sine stipendio, modo equi solum ipsis, & alimenta, quantum sat esset, præberentur. Tamen cum paulo post Chatzices quidam, unus ex Iberorum Primoribus, ea ipsa de re tractatum venisset ad Augustum, quod de conditionibus fœderis convenire inter ipsos nequivisset, re infecta rediit ad suos. Proniori spe successus, affinitatis cum Charmpantane contrahendæ negotiatio procedebat. adeoque strenue incumbebatur in apparatum destinati connu-

pag. 433.

bii proximum. Urgebant enim ad maturandum nuncii ad Imperatorem appellentes crebri, regiones circa Nicæam bello infestari persico ferentes. Igitur sororem propriam Mariam, quæ titulo Dominæ Muguliorum passim honorabatur, cum idoneo comitatu deduci Nicæam curat: mandans ipsi, ut illic consistens, ex proximo suum cum Charmpantane conjugium promoveret, nec prius quam re perfecta desisteret. tumque daret quam posset operam exarmandæ Persarum in Romanos iræ, ipsisque viri auctoritate revocandis, ab Imperio vexando.

A πυνθανόμενος, τὴν οἰκείαν αὐταδέλφην Μαρίαν τὴν καὶ Δέσποιναν τῶν Μουγουλίων θρυλλουμένην, συνάμα λαῷ τῷ ἀρκοῦντι πέμπει πρὸς Νίκαιαν. ἀπήγγειλε δὲ καὶ αὐτὴν καθημένην τῇδε, καθιστάνειν τὸ πρὸς τὸ Χάρμπανταν κῆδος, καὶ τὰ τῶν Περσῶν δουλαγωγεῖν ὡς οἷόν τε πράγματα.

CAPUT XXVI.

Ut Hostes quasdam ex Arcibus ad Montem Ganum sitis subegerint.

QUi vero in Occidua continente bellum in nos gerebant Turci, haud segnes feriabantur: sed Gani jugo superato, Arcem cui a Sancto Elia nomen est obsidebant; divisisque bifariam copiis, Obsessos utrinque adeo premebant, ut illi tandem longa siti enecti (nam aquæ penuria cogebantur ardori faucium levando, arborum folia lingere, & occisis animalibus ligurire sanguinem; nec alio per dies plurimos potu victitarant, unde & multos mori contigit) decreverint seipsos & Arcem dedere. Sed Persis ob diversitatem religionis se credere veriti, destinato ad Romofortum Christianum Latinum quodam e suis, ostenderunt, si suas admovere propius copias vellet, se suaque ipsius potestati permissuros. Accessit Romofortus, & hujus exercitus, quamquam haud facile, tandem tamen Persicum vi expulit, multa expostulantem & frementem. quod parata sibi præda per socios vocatos extorqueretur e manibus. Tum Romoforto, pacti certas conditiones, utrinque manu sacris Evangeliis imposita juratas, Obsessi deditionem fecerunt. Nec fides tum in Latinis desiderata est. humane siquidem, quod promiserant, tractarunt; & quo transferri poposcerant, tuto perduxerunt. Hoc illectus successu Romofortus, Turrim etiam Rhædesti subjicere sibi voluit. Et huic ergo munitioni copiis admotis longo institit tempore, crebris oppugnans assultibus, at semper irritis. Tandem elata contra super altum aggerem Balista petras in muros per eam jaculabantur diu noctuque, sed nocte frequentius. adeo ut noctis unius spatio centum circiter numerati jactus sint Saxorum prodigiosæ gravitatis, quippe quæ quinquaginta minarum singula fere pondus æquarent. Sed Turris exiguitas interdum per tenebras fallebat collineantium aciem. unde ab utroque latere multa intacto castri corpore cadebant. Nec indemnis Latinis obsidio erat. Nam præsidiarii Turris trecentis plures, audacter interdum in eos erumpebant, maleque mulctabant. Quoad denique debilitati diffisique viribus, & hi sunt compulsi descendere ad pacta, orareque Romofortum, ut certis conditionibus abire se sineret incolumes. Id ille ferociter renuit. indignans enim quod ea obsidione multos suorum amisisset, juraverat, se obsessos, quantumvis vellent rogarent, numquam ad compositionem admissurum. in qua eum maxime sententia firmabat, quod latera videbat obsessæ Turris multis jam locis hiantia ob labes quas petræ muris per balistam impactæ intulerant. unde brevi se vi potiturum Castro sperabat. Quoniam autem pactione constrictus, coactus fuerat cum Præsidiariis Arcis Sancti Heliæ nuper captæ humaniter præter genium se gerere, profecutus etiam præsidio abeuntes, quo

Edit. Rom. pag. 434.

B ΟΥ μὴν δὲ καὶ οἱ ἀνὰ τὴν Δύσιν Τοῦρκοι τὸ παράπαν ἠμέλουν. Ἀλλὰ τοῦ τοῦ Γάνου κυριεύσαντες τόπον, καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Ἡλιοῦ περικαθίζουσι φρούριον, καὶ τοὺς κατ' αὐτοὺς Οὐλαμοὺς δίχα τεμόντες, ἐκεῖ τοὺς ἐντὸς ἐκάκουν. ἕως οὗ συντακέντες ἐκεῖνοι τῇ πολυημέρῳ λειψυδρίᾳ, ὡς καὶ τὰ φύλλα τῶν δένδρων λείχειν, καὶ θύοντες ζῶα ἀποῤῥοφᾷν τοῦ αἵματος ἐπὶ πλείσταις ἡμέραις, πολλοὺς δὲ καὶ ἀποθανεῖν, ἔγνωσαν ἑαυτοὺς προδιδόναι καὶ φρούριον, πλὴν οὐκ ἐθάῤῥουν τοῖς Πέρσαις, διὰ τὴν ἀλλοτρίωσιν τοῦ σεβάσματος· Καὶ πέμψαντες, Ῥομοφόρτον ἐπεκαλοῦντο. καὶ ὃς παρὼν, καὶ βίᾳ μὲν, μόλις δ' ὅμως, οἱ περὶ αὐτὸν τὸ Περσικὸν ἐξελάσαντες, τὰ πολλὰ δικαιολογούμενον πρὸς αὐτοὺς, καθ' ὁμολογίας προσχωροῦντας μετὰ τῶν θείων Εὐαγγελίων δέχονται. Καὶ ὅσον τὸ ἀφ' αὐτῶν φιλάνθρωπον τὴν διαγωγὴν παρέχουσι. Τοῦτο ποιοῦσι καὶ ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Ραιδεστοῦ, ἐπὶ πολὺ γὰρ διετέλουν τῷ φρουρίῳ ποιούμενοι προσβολὰς, ἀλλ' οὐκ ἤνυτον. τέλος καὶ μηχάνημα ἐπιστήσαντες πετροβόλον, νυκτὸς τὰ πολλὰ κατηκόντιζον τὰς βολὰς, ὡς ἐπιῤῥιφῆναι πέτρας περί που τὰς ἑκατὸν, καὶ πολυταλάντους, πεντηκονταμναίας γὰρ τὰ πολλὰ ἔπιπτον. εἰ καὶ διὰ τὸ ἐλάχιστον τοῦ φρουρίου αἱ πλεῖσται ἠστόχουν, καὶ ἔξω ἐπέῤῥιπτον τὰ πεμπόμενα, οὐ μὴν δὲ καὶ ἀζημίωτοι ἔμενον. Ἀλλὰ πολλάκις ὑπὲρ τριακοσίους οἱ ἐντὸς ὄντες, εὐθαρσῶς ἐξελαύνοντες, σφίσιν ἐπέῤῥαττον, καὶ τὰ πολλὰ ἐζημίουν. ἕως οὗ κατισχυθέντες, καὶ οὗτοι προσχωρεῖν καθ' ὁμολογίαν ἱκέτευον, ἀλλ' οὐκ ἔπειθον. ἐπώμοτος γὰρ ἦν Ρομοφόρτος, ἐπεὶ πολλοὺς ἐπέβαλε τῶν ἰδίων, ἢ μὴν καὶ θέλοντας προσχωρεῖν, μὴ δέχεσθαι. Καὶ μᾶλλον τοῦ πύργου σαθρωθέντος τοῖς συνεχέσι τῶν λίθων βολαῖς αὐτοῦ μηχανήματος. Τὸ γὰρ τοῦ ἁγίου Ἡλιοῦ φρούριον χειρωσάμενος, φιλανθρώπως προσηνέγκατο τοῖς οἰκήτορσι, καὶ φρουροὺς ἐμβαλὼν ἐκείνοις, πρὸς Ραιδεστὸν γίνεται, ἐξελεῖν διανοούμενος, καὶ ἀνοικτὶ φονεύειν. Οἱ δὲ προσελιπάρουν θερμότερον, καὶ ἑαυτοὺς παρεδίδοσαν καθ' ὁμολογίας τοῦ σωθῆναι, ἐκ χειρὸς ἤδη τῆς μάχης οὔσης, καὶ τοῦ κινδύνου ἐπηρτημένου. κἂν ἐκινδύνευον, ἢν μή τις τῶν Ἐπι-

σκόπων συμπαρῶν σφίσι, καὶ σὺν αὐτῷ ἄλλοι τὸν βάρβαρον ἱκετεύουσι, μὴ ἂν τόσον ἐργάσασθαι φόνον. ἅμα δέ γε καὶ συμβουλεύουσι, ὡς ἐλέγετο, τοὺς τοῦ βαρβάρου θυμοὺς κολακεύοντες, ὡς εὐθύκτως καὶ ἄλλοι προδοῖεν ἂν ἴσως ταῖς φιλανθρώποις ἐκ φήμης μετεωρισθέντες ἐλπίσι. Ταῦτα λέγοντες, τῇ δεινότητι τῶν λόγων μόλις τὸν βάρβαρον κατεργάζονται. καὶ τὰ μὲν χρήματα ἀφαιρεῖται, γυμνὰ δὲ τῶν ἐνόντων τὰ σώματα καταλείπει, ὥστ᾽ εἰ μὲν μένειν θέλοιεν, κηδεμονίας τινὸς ἀξιοῦσθαι. εἰ δ᾽ οὖν, ἀλλ᾽ ὡς ἔχουσιν ἐξ αὐτῆς ἀπαλλάττεσθαι. προῆγε δὲ τὰς δυνάμεις ἀπὸ ῥυτῆρος ἐλαύνων, καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ φρούρια. φήμη δ᾽ ἵκετο συμπεριάγειν καὶ τὸν Ἐπίσκοπον, Πανίου δ᾽ οὗτος ἦν, καὶ τὰ πολλὰ καὶ αὐτὸν ἐφισάμενον συνεργεῖν τοῖς ἐχθροῖς, ἐφ᾽ ᾧ προδιδοῖεν αἱ πόλεις. καὶ διὰ ταῦτα ὡς εἰκὸς καὶ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκεῖνος ηὐθύνετο. καὶ ἡ δίκη, Πατριάρχου γράμμασιν ἐδηλοῦτο τῷ καταδικασθέντι. ἐκεῖνος δὲ πρὸς τὴν φήμην, καὶ τὰ τῆς ποινίμου δίκης ὑπεραλγήσας, καιροῦ δραξάμενος φεύγει, καὶ τὴν ταχίστην, τῷ Βασιλεῖ παραγίνεται.

secure ad destinatum deducerentur, in Rhædestinis quos oppugnatum inde statim venerat, constituere volebat exemplum illustre sui adversus Romanos odii, cunctis iis immisericorditer necandis. Adversus hoc Obsessi jam redacti ad extrema, infimis precibus certabant, vitam saltem ac miserum spiritum indulgeri sibi, portas statim, si hoc promitteretur, aperturis, suppliciter orantes. Diu surdis ad hæc irati victoris auribus, periclitabantur Rhædestini repulsæ ipsis exitiali subjacere, nisi quidam quem secum habebant Episcopus, & cum hoc alii, pro eis apud Barbarum Deprecatores intervenissent. Hi pro Ecclesiasticæ lenitatis officio, monebant, haud Deo probatum iri, Christianorum per Christianos cædem fieri tantam. Adjungebant: interesse sua ipsius, mansuetudinis apud Arcem Heliæ partam famam hic quoque tueri. Ubi enim non uno jam experimento compertum increbuisset, Lenem & exorabilem Romofortum esse, aliæ Tractus istius Arces facile adducerentur ad ei se dedendas. Ne igitur successus, gloriæ sibi magnæ ac quæstui futuros, intempestivo gratuitæ immanitatis opprobrio corrumperet, tamquam ei benevole consulentes, dum blande obsecrarent, vix tandem eloquentia, & gratia exarmarunt ferociam Viri, persuadendo ipsi, ut spoliatis omni pecunia & supellectili dedititiis, viva solum & libera corpora relinqueret. Impetratum insuper & illud: ut si qui Rhædestinorum manere in loco sub victoris potestate ultro eligerent, illic ut subditi cura dignarentur aliqua; sin aliud mallent, statim quocumque luberet migrare sinerentur. Inde Romofortus pronas ad Fortunæ obvium favorem habenas laxans, circumferebat Exercitum per Arces reliquas finium illorum, subigendis iis imminens, in quo tentando non inefficaci uti opera ferebatur Episcopi cujusdam quem circumducebat. Paniensis hic erat, de quo fama perlata in Urbem est, cooperari eum victoriis Latinorum, suadendo Romanis ejus Tractus, ne se se & quas custodirent Arces aut Urbes, dubitarent iis tradere. In quo culpam admittere merito visus est Ecclesiastica animadversione dignam. Reus igitur citatur litteris ad eum missis Patriarchæ, cum denunciatione, nisi vadimonium sisteret, & satisfaceret, pœnæ canonicæ, debitæ hostium fautoribus, incurrendæ. Hoc ille perculsus nuncio, dolens ob infamiam contractam, & supplicii gravitatem intentati metuens, occasione arrepta, fugit e Castris Romoforti, & festinanter Imperatorem adiit.

Edit. Rom. pag. 435.

CAPUT XXVII.

Legatio Genuensium simul & Imperatoris ad Amogabaros.

Βασιλεὺς δὲ ταῖς ἀπὸ τῶν ξενικῶν ἐλπίσι μετέωρος ὢν τὴν ψυχὴν, ὅμως καὶ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τὰ πολλὰ ἐτεχνᾶτο ὑποσπόνδους ἐκ τιμημάτων προσάγεσθαι τοὺς ἀλάστορας. Γεννουῖται μὲν οὖν οἱ κατὰ πόλιν ἄρτι πρώτως παρὰ τοῦ σφῶν συνεδρίου Ἀββᾶν δεξάμενοι, δηλοῖ δὲ ἡ φωνὴ τὸν ἡγούμενον, ἔχει δ᾽ οὗτος τὴν τοῦ δήμου προστασίαν, ὡς παρὰ Ῥωμαίοις ὁ Πραίτωρ τοῦ δήμου πάλαι, Ἀμογαβάροις ἤθελον διαλλάττεσθαι. οὐ δὲ γὰρ εἶχον ἄλλως τὴν κάτω διαπλωΐζεσθαι κατὰ τὰς αὐτῶν πραγματείας θάλασσαν. ταύτητοι καὶ τὰ τῆς πρεσβείας ὁ Ἀββᾶς ἀνεδέχετο, καὶ Βασιλεῖ γνωσθὲν, ἐπεὶ στρατὸν βάρος ἔχοντα οὐκ εἶχε πέμπειν, ἀλλά τινα τῶν ψιλικῶν ταγμάτων περὶ τὸν μέγαν Ἑταιρειάρχην ἦσαν τὸν Δούκαν, οὓς ἦγεν ὢν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ πρότερον. ἣν πη ποτὲ κρυφηδὸν, καὶ ἐξ ἐνέδρας προσβάλλοιεν. οὐ γὰρ ἦν φανερῶς ἀντιτάττεσθαι. Διὰ ταῦτα οὐκ ἦν ἀποδέχεσθαι Γεννουΐτας πρὸς ἐχθροὺς τῶν Ῥωμαίων εἰρήνην συντίθεσθαι θέλοντας, ἔνθεν καὶ πρῶτον μὲν πέμψας, ἀναστέλλειν ἐπειρᾶτο τὸ βούλημα, ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, εἶναι μὲν καὶ πάλιν οὐδὲν ἧττον

Hoc statu rerum Imperator, etsi exspectatione peregrinæ quam accersere satagebat, militiæ suspensum habebat animum, tamen ex se quoque, si qua posset comminisci, malorum remedia exquirens, non abhorrebat a tentanda de novo reconciliatione ferocium illorum & immanium Amogabarorum; certus non parcere impensis etiam magnis, si largitionibus pecuniæ ad pacis illi consilia inflecti se finerent. Tales mente cogitationes Augusto versante, forte accidit venire tunc primum ad Genuenses Constantinopoli degentes, destinatum iis regendis ab ipsorum Metropolis Senatu Magistratum supremum quem dicunt Abbam, voce præfectum aut Præpositum sonante. Hic præditus auctoritate in populum est ejus simili quam olim apud Romanos Prætor populi habebat. Hujus occasione adventus, consultantes de rebus suis Galatini Genuenses, uno assensu convenerunt, necessario sibi faciendam cum Amogabaris Pacem: aliter enim quam iis per ea loca prævalentibus in compositionem secum adductis, liberas ipsis ac securas non fore navigationes Euxinum versus, ad Emporia illarum Partium e quorum commerciis spes ac rationes Mercaturæ, cui potissimum vacabant, magna ex parte penderent. Eo consensu & rei verisimilitudine ipsius Abbas motus, legationem ei paci tractandæ per se obeundam ad Amogabaros suscepit. Indica-

tum id consilium Imperatori est, tnm maxime, ut dictum est, intento excogitandis modis resistendi Amogabaris. Exercitum enim justum quem iis opponeret, nec habebat ad manum: nec unde cogeret suppetebat. Tantum quidam levis armaturæ Ordines supererant: quos magnus Hetæriarcha Ducas Exercitus totius antequam dissiparetur, Dux, reliquas adhuc habebat, ad usum furtivarum dumtaxat excursiuncularum. haud enim palam ostentare ex adverso frontem tam multis tam paucos belli ratio aut communis prudentia sinebat. Hæc cuncta secum Imperator reputans, primum experiundum putavit, ecquid revocare
Edit. Rom. pag. 436. Genuenses a consilio Pacis Amogabaricæ posset. Misit ergo qui eam dissuaderent; quibus cum esset responsum a Genuensibus: necessariis se causis ad eam tentandam conventionem trahi: nec fraudi eam Romanis aut Imperatori fore, quibus amici & fidi esse ut antea non postquam indemnem in loca ipsis opportuna transitum ab Hostibus Romanorum pepigissent; prout suorum rationes mercimoniorum flagitabant. Post quæ rogati ut saltem jurisjurandi fide interposita caverent, se non adjuturos adversus rem Romanam Amogabaros, aut quidquam hoc toto in negotio acturos, abhorrens ab obsequio Imperatori a se debito, & ad extremum uti hactenus exhibendo: illi haud cunctanter sibi suisque capitibus horrenda sunt imprecati, si secus facerent. Tum demum Imperator procinctum jam ad iter versus Amogabaros Genuensem Abbam, suum quoque ad eosdem legatum instituit: dans in mandatis, ut eorum Primoribus a se offerret pecunias plurimas, honores & præfecturas illustres, affinitates quinetiam; & quidquid a se optare maximum possent, si suorum eos qui vellent Imperatori militare, ut prius, constitutæ pactione mercedis, id libere sinerent facere. His Abbæ commendatis, eum dimittit. interimque sibi quadam expectatione successus ex eo tractatu prosperi blandiens, in quibusdam quasi curarum induciis paulisper acquievit. non tamen placide, obstrepente utique continuo & magis semper magisque increbescente tumultu concursantium trepide in Urbem, Amogabarici belli terrore, Rusticorum, greges armentaque præ se agentium sua. Unde animalibus & plebe inopi cunctæ jam Urbis viæ refertæ visebantur. minuendusque necessario esset pecoris extra pascua macrescentis numerus, ingenti bestiarum esui humano aptarum multitudine in macellis quotidie mactanda. At Abbas multis diebus apud Amogabaros commissa tractando moratus, quod res quidem attineret Genuensium suorum, non sine operæpretio rediit: de pace autem cum Romanis nihil prorsus impetravit; multa, improba, & facultatem modumque omnem excedentia, flagitante Romoforto. Petebat enim, ut ex se ac suis priusquam e locis emigrarent, quæ tenerent, numerata pecunia Imperator oppida, Urbes, Arces singulas; prætereaque quotquot Romani generis captivos in custodiis servarent, redimeret. Jubebat item reddi ad exactum militibus stipendia cuncta retro debita. Ni hæc fierent, denunciabat: se, præter quas jam occupassent Urbes & Arces, reliqua pariter loca subacturos; neque ullum hostilitatis in Romanos exercen-
pag. 437. dæ omissuros genus, atque in istis proposito, & conatu bellandi, ac præliandi perseveraturos ad extremum irrevocabiliter. Similia respondit Madyto, ubi erat, alius Dux Latinorum Pharenda Tzimes, excusans per missum privatim ad Imperatorem se, si mitius, quam Romofortus agere cum Romanis vellet, præterquam in se se potentiorem concitaret, etiam nihil in summa profecturum. Quoniam quæ

A σφᾶς φίλους καὶ Βασιλεῖ καὶ Ῥωμαίοις, ἐφ' οἷς καὶ ὅρκους ἀπαιτούμενοι, τοὺς παλαμναιοτάτους ἐδίδοσαν. ἣ μὴν καὶ αὖθις ὑπὲρ Ῥωμαίων καὶ ὅρκους ἑτέραν βουλὴν ὁ Κρατῶν προσανετίθει τῷ Ἡγουμένῳ. καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ πρεσβείαν πρὸς Ἀμογαβάρους, ἐφ' ᾧ ἐθέλοιεν χρημάτων μεγάλων, καὶ τιμῆς τῆς προσηκούσης καὶ κυβερνήσεως. ὡς καὶ ἀναδοχῆς ἀξιοῦσθαι, τοὺς Βασιλεῖ δουλεύειν θέλοντας, διαλύεσθαι. καὶ ταῦτα προσαναθεὶς τῷ Ἀββᾷ, ἐκπέμπει. καὶ τῇ μεταξὺ διημερεύσει ἀνακωχὴ ἦν. εἰ καὶ ἄλλό τι ἐσκυλαγώγει πρὸς πόλιν. καὶ ὁσημέραι λαὸς καὶ ζῶα ἐντὸς τοῦ
B ἄστεος ἐπληθύνετο, ὡς καὶ τὰ περιττὰ τῶν ζώων σφαγῇ καὶ μακέλλῳ δίδοσθαι. Ἀλλ' ὁ μὲν Ἀββᾶς ἐπιστὰς, καὶ ἐφ' ἡμέραις τὰ τῆς πρεσβείας μεταχειρίζων, οὐδὲν ἤνυσε πλέον, οὔτε ἄπρακτος ὑποστρέφει. πολλά τε καὶ ἀπάθαλα καί γε μὴ οἷα τ' ἂν γενέσθαι ἀπαιτοῦντος τοῦ Ῥομοφόρτου, ἐβούλετο γὰρ καὶ τόπους, καὶ σώματα, καὶ φρούρια ἀπεμπολεῖν πρὸς Βασιλέα μεγάλων χρημάτων. καί γε προσαπῄτει καὶ τὰς μισθοφορίας. εἰ δ' οὖν ἄλλα χώρας ἀποδεῖ λαβόντα κατέχειν, καὶ ἄλλον ἐπιβάλλεσθαι, ὃν ἂν δύναιτο τρόπον ἀντιπάλων, καὶ ἐς τέλος διαμάχεσθαι διετείνετο. Ταῦτα καὶ ὁ κατὰ τὸ Μά-
C δυτον Φαρέντα Τζιμῆς πέμπων ἀπελέγετο. εἰ γὰρ ἡμερώτερον οὗτος παρὰ τὸν Ῥομοφόρτον, τοῖς Ῥωμαίων πράγμασιν, ἐκεῖνος ἅμα Τούρκοις, καὶ τοῖς ἰδίοις, ἔτι δὴ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἀποστατήσασιν ἐξ Ἀνατολῆς. οἳ δὴ καὶ κουρᾷ τριχῶν, καὶ γενείου Ἀμογαβάροις ἐξοικειοῦντο. οὔπω καλῶς τὰς ἀποκρίσεις τοῦ Ἀββᾶ δόντος, διατάξας τὴν στρατείαν, κρότῳ κερῶν μέχρι καὶ τῆς πόλεως ἤλαυνε. καὶ ἦν ἐντεῦθεν βλέπειν σκυλαγωγοῦντας τοὺς ἔξω. καὶ αὐτοὺς δὴ τοὺς ἐν Περαίᾳ κατῳκημένους, ὡς νύκτα καὶ ἡμέραν ἀνὰ τὰς τῆς πόλεως πύλας συνθλιβομένους δυσχερῶς διεκπαίειν αὐτοὺς, καὶ ζῶα παν-
D τοῖα, καὶ πολλοὺς ἀνὰ τὰς τῆς πόλεως κεῖσθαι ῥύμας ἀφεμένους τῶν ἔργων. Τότε ὁ μὲν Πατριαρχεύων ὁσημέραι τὰς λιτανείας ἐντὸς τῆς πόλεως ἐπεδαψιλεύετο. Βασιλεὺς δ' ἐπαμηχανῶν τοῖς φημιζομένοις, ὅτι καὶ οὐκ ὀλίγος ἐπέπρακτο φόνος, οἷς ὑστερεῖν συνέβαινε τῶν ἐπὶ τῆς πόλεως ἅπτεσθαι. αἱ γὰρ δυνάμεις ἐπιλελοίπασιν, ἢ Θεῷ τὴν δίκην ἀνατιθέναι, καὶ παρ' ἐκείνου ζητεῖν τὴν τοῦ ἐκκεχυμένου ἀδίκως ἐκδίκησιν αἵματος. ὅμως δὲ καὶ τὰ δυνατά οἱ πρὸς τὸ παρεστὸς οὐκ ἠμέλει ποιεῖν. τῷ γὰρ Δούκᾳ καὶ μεγάλῳ Ἑταιρειάρχῃ ἐξ ἀξιώματος συχνότερον πέμπων ἐπέσκηπτε,
E κατ' ἴχνος ἠρέμα τοῖς ἀλάστορσιν ἕπεσθαι, ἐπεὶ οὐ δυνατὰ ἦν κατὰ πρόσωπον παντὶ τῷ συστήματι ἀντιτάττεσθαι. ὅθεν καὶ οὗτος μὲν ἐμπίπτων πολλάκις ἐξ ἀφανοῦς, τὸ οὐραγοῦν ἐζημίου. ἐκ δὲ Τζουρουλοῦ οἱ ἐντὸς ἀναθαρσήσαντες, ἀνδρικώτερον προσβάλλουσι Ῥαιδεστῷ, καὶ κακῶς τοὺς ἐκεῖ δρῶσι, πρός τῷ καὶ λείαν ἱκανὴν περιβαλλέσθαι, ὃ δὴ καὶ γεγονὸς δῆλον ὡς

ἔδειξε τοῖς ἐχθροῖς. οἱ δὲ πρὸς τὸ τυχὸν λα- A
βόντες, ὀπισθόπουν τὴν πορείαν πεποίηντο. οὐ
μὴν δ' ἀλλὰ οὐδ' οἱ καθ' Ἕω τῆς Περαίας
Τοῦρκοι καλῶς ἀπηλλάττοντο. ἀλλὰ πολλάκις
προσέβαλον, καὶ πολλοὺς κακῶς ἐποίουν εἰς
τρυγητὸν ἐξιόντας. ὥστε καὶ τοὺς ἐν τῷ Ἱερῷ ἀ-
ναγκαζομένους, ἐπεί ποτε καὶ ἐντὸς ἐκεῖνοι λα-
θόντες ἐγένοντο, εἰ καὶ αὖθις φοβηθέντες ἐξήε-
σαν, οὐχ ἱκανοὶ τὸ πλῆθος ὄντες κατέχειν τὸ
φρούριον, καταβολαῖς τεταγμένων τελῶν τὰς
σπονδὰς ὠνεῖσθαι. τοῖς δὲ καὶ κατὰ τὴν Μηλέαν
ταχυνομένοις, καὶ πολλοῖς ἐν αὐτῷ συστᾶσι,
τὸ ἐκεῖ μαχίμων ἐμπίπτει, καὶ ἐπὶ τοῦ προτερή-
ματος γίνεται. ὡς τῆς αὐτῆς σχεδὸν ἡμέρας, B
φήμας ἀγαθὰς τὸν Κρατοῦντα καὶ ἀμφοτέρωθεν
δέξασθαι. ἔδοξε δὲ ταῦτα τῶν συχνῶν ἐκείνων
λιτανειῶν τοῦ Πατριαρχεύοντος κάρπωμα. καὶ ἦν
ἐντεῦθεν τοῖς γεωργοῦσιν ἐξιέναι κατὰ σπο-
ρὰν τῶν καρπίμων. εἰ καὶ αὖθις ἔνθεν μὲν ἡ
τῶν ἐχθρῶν προσδοκία, καὶ ὁ ἐκεῖθεν φόβος,
ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ κεκωλῦσθαι σπείρειν. οὔπω
τῆς περὶ τὸν Βασιλέα δοκιμασάσης βουλῆς,
ὡς μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἐς νέωτα σπείρειν, ἀργο-
τέρας τὰς ὁρμὰς σφῶν ἐποίει, καὶ οὐκ ἀπεθάρρουν
τοὐμφανὲς τὴν ἐξέλευσιν. Διὰ ταῦτα καὶ τὰ τοῦ
σίτου ἠπράκτουν, καὶ λιμὸς ὁ βαρύτατος ἠ-
πειλεῖτο τοῖς ἡμετέροις. κἂν τοῖς ἐχθροῖς βα- C
ρείας χεῖρας ἐφεῖναι τούτων προσεδόκατο, μὴ
δὲ τούτοις σπείρουσι. πλὴν Ὀσφεντίσθλαβος
μὲν τῆς εἰρήνης ἐδίψα, καὶ κῆδος πρὸς Βασι-
λέα συντιθέναι ἤθελεν. καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν
Πατριαρχεύσαντα Ἰωάννην, ἐκεῖ γὰρ κἀκεῖ-
νος συνεάλω Σωζοπολίταις, μεσίτην πρὸς
Βασιλέα περὶ τῶν ζητουμένων προὐβάλετο. Βα-
σιλεὺς δὲ ὑπερτιθέμενος, ὅμως τῆς ἀνάγκης
ἡττᾶτο, καὶ πέμπων τὴν εἰρήνην ποιεῖν κατὰ τὸ
αὐτῷ βουλητὸν ἐδοκίμαζε. ἐκεῖνος γὰρ ἓν τῶν
θυγατέρων τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ ἐζήτει λα-
βεῖν. ἃ δὲ προὔφθασε τῶν πολισμάτων κα-
τασχεῖν, οὐκ ἀπέλυε μέν, ὅμως γε μέντοι τοῖς D
υἱοῖς καὶ ὁμοζύγοις διενοεῖτο ταῦτα διατηρεῖν.
Βασιλεὺς δὲ ἄλλως θέλων πράττειν τὸ συνάλ-
λαγμα, ἐκεῖνον ἀνέβαλλε. καὶ ἐν τοσούτῳ ἐ-
κεῖνος μετέωρος ὤν, τὸν ἐκεῖσε σῖτον διαπλωΐ-
ζεσθαι καθυφίει, καὶ οὕτω Ῥωμαῖοι ἐσιταρκοῦν-
το. καὶ φάρμακον ἦν τοῦ λοιμοῦ τὸ πραττό-
μενον.

Romoforto propriæ parebant copiæ, triplici genere conſtantes, Turcorum, Amogabarorum, & Transfugarum in ejus caſtra ex Orientali Continente Romanorum (qui tonſura capillorum & raſura barbæ ſe ſe Amogabaris ſimiles fecerant, ut ex ea eſſe Gente viderentur) iſtæ, inquam, adeo numeroſæ ac fortes copiæ, abunde, ſe quantumlibet ceſſante, ſufſecturæ forent ad bellum atrox in Imperatorem continuandum. Vix dum ea triſtia reſponſa redux Abbas Auguſto reddiderat, cum Duces Amogabarorum ordinato Exercitu iter recta Conſtantinopolim pronunciarunt, proceſſeruntque ſtatim, inſtructam promoventes aciem, ſolito lituorum & cornuum cantu. Fama ejus expeditionis momento ſparſa, videre paſſim erat quotquot degebant extra Urbem feſtinatione maxima vaſa colligere, cumque ſuis quoſque ſarcinis trudere ſe in Portas Urbis ægre turbam conſternatorum in fugam capientes. Unde & trajecto multi freto, alii que neque in adverſa ſe tutos Continente rati, aditum tentabant, intra muros Peræ, ſua quoque præ ſe agentes animalia, ac denſe ſimul cum iis confertim penetrabant. ſtrataeque cernebantur viæ paſſim Urbis ac plateæ otioſa jacentium multitudine ruſticorum, intermiſſis agri operibus male illic feriantium. His malis Patriarcha non aliud quam conſuetum ipſi remedium adhibebat ſuarum litaniarum, iis tunc inſtantius quotidie intra Urbem frequentandis. Imperator autem exanimatus diris nunciis (nam cædes obiter feræ crebræque ab Amogabaris factæ memorabantur; una his conſolatiunculа admixta, quod iis ne pervenirent Conſtantinopolim, quo iter intenderant, aliquid obſtitit) his inquam, attonitus Imperator indiciis aliis ſuper alia ingruentibus cladium, deſtitutus copiis, unum quod erat reliquum tenebat, ut Deo ultionem earum injuriarum reſervaret; peteretque ab eo quam ſolus poſſet ſumere vindictam effuſi inique ſanguinis. Non negligebat tamen adminiſtrare ex uſu præſenti, quod poterat. Ducam enim Magnum Hæteriarcham titulo dignitatis vocitatum, crebris admonuit nunciis, ut a tergo ex occulto & protecte veſtigiis Exercitus Amogabarici verſus Urbem tendentis inſiſteret; & quoniam ad ei ſe ex adverſo opponendum vires idoneas non haberet, imminendo a dorſo, quadam illis reſpiciendi cura, moram ſaltem aliquam ac ſolicitudinem injiceret. His ille mandatis obtemperans improviſo, idemtidem carpebat poſtremum agmen ex tuto irruens; qua ratione ſæpe illi contigit non modica inferre Amogabaris damna. Sub hoc tempus qui intra Tzurulum erant ex receſſu exercitus Amogabarici ſumpta fiducia, forti erumpentes manu Rhædeſtum nuper ab hoſte occupatum adoriuntur, & caſtro potiti repertos illic male mulctarunt, haud parvæ præterea compotes prædæ, quam Hoſtes ex rapto congeſſerant. Id nunciatum exercitui verſus Urbem, ut dictum eſt, eunti, novi ejus Ducibus conſilii occaſionem dedit. retrocedendum enim putaverunt, differendamque in tempus aliud oppugnationem Urbis. Interim nec qui Continentem Orientalem dudum infeſtabant Turci vim crudelem remittebant: ſed multis nunc cum maxime aſſultibus tentabant Arces, multoſque cædebant ad vindemiam neceſſario ex Urbibus prodeuntes. Itaque qui Caſtrum dictum Hierum Noſtri tenebant, coacti ſunt pacem facere cum Barbaris tributi pendendi pactione. Quippe Turci clam ſemel in eam Arcem penetraverant, non tamen idoneo numero ad eam occupandam. unde territi retulerunt pedem. Verum hoc eventu Hierenſes admoniti, & de voluntate Hoſtium ipſos invadendi, & de ſua impari eis repellendis, ubi majori multitudine rediiſſent, potentia, optimum factu putarunt cladem certam conventione qualicumque prævertere, ſecuritate vivendi nummorum impendio redimenda. Meleam quoque Arcem qui tenebant Noſtri vicinia Barbarorum aſpere premebantur, plurimis eorum in proximo ſtationes habentibus; ſed quod illic erat robur militiæ Romanæ in eas Perſicas irruentes copias, de iis victoriam retulerunt. Cujus utriuſque ſucceſſus, & Hieri pactione redempti, & Meleæ vi liberatæ, lætos ambos uno die nuncios Imperator accipiens, fructum hunc tandem apparere incipientem eſſe credidit crebrarum illarum Patriarchæ Litaniarum. Inter hæc vero appetente ſementis tempore cultores Agrorum hinc quidem exire Urbe geſtiebant ad neceſſariam rure operam vocati: inde autem eodem Hoſtium terrore, quo fuerant intra Urbem compulſi, ne rurſus eo pergerent unde vix ſalvi evaſerant, pari exitii periculo nunc

Edit. Rom. pag. 438.

quoque illic perdurante, tenebantur. Pendenti sic in ancipiti sententiæ, momentum, in cessandi partem Imperatoris auctoritas addidit. Is enim censens sementem cessuram in commodum Hostium, qui Campi Domini segetes olim maturas essent in potestate habituri, consultius existimavit non periclitari Rusticos de vita in opere sibi & Romanis inutili, Barbaris dumtaxat profecturos. Ita est in hunc annum frumenti satio prætermissa. Nostris inde in magno famis metu versantibus; quam una consolatio temperabat, e spe debilitationis ipsorum Hostium proventu messium deficiente secuturæ. Nam ipsos haud daturos per se operam agris seminandis confidebant. unde fiebat verisimile difficultate annonæ graviter laboraturos. Cæterum Osphentisthlabus Pacem sitiebat: admoveri familiæ Augustæ affinitatis necessitudine cupiens. Ergo habens in potestate Joannem Expatriarcham cum Sozopolitis captum, eum interpretem suorum apud Imperatorem desideriorum misit. Cunctatus aliquandiu ad eam propositionem Augustus est; vincente tamen tandem negandi consilium, necessaria tali tempore minuendorum Imperii Hostium cura, misit qui assensum ad ejus quæsita suum afferrent. Petebat autem dari sibi Conjugem unam e filiabus Michaelis Augusti Junioris. Quæ autem occupaverat Romana oppida reddere abnuebat: causans liberis se ex destinato conjugio suscipiendis, & ipsis ex Imperatoris Domo futuris illa servare. Nec factum, nec facti ratio satis Andronico probabatur: volebatque omnino æquiori conditione contrahi. itaque responso differendo negotium extrahebat, haud tamen spem præcidens. cunctatione Romanæ tunc rei perutili. Nam Osphentisthlabus interim dum pendet in ambiguo conventionis ab ipso tractatæ successus, frumentum quo abundabat Bulgaria inde asportari plenis navibus Constantinopolim permisit. quod præterquam opportunum penuriæ jam illic prementi, subsidium; etiam formidatæ in futurum fami quasi antidotus, ac præsumptum in tempore fuit remedium.

CAPUT XXVIII.

De Gestis ad Bizyam.

A Copias porro suas Amogabari incessanter per Thraciam movebant circumferentes bellum in Arces ejus Regionis quas singillatim oppugnabant. Inter has unam, cui Brysis nomen est, adorti, acri eorum qui erant intus defensione redigebantur ad inopiam consilii: nihil invenientes, quod proficeret ad votum. quin & damnis interim non mediocribus affecti. Erumpebant enim in eos e Castro equites, & plerumque superabant; quod & Juvenes robusti erant, & summa contentione decertabant. Inde igitur recedens Pharenda Tzimes, Bizyam promovit suas copias, Persis obiter adjunctis numerosiores quam ad Brysin steterant. Magnus illic Tzauzius Umpertopulus Equites sub se habebat plures ducentis, sed quibus comparatione tanto majoris multitudinis Hostium, impares se se ad iis æquo campo contra standum sentientibus, B animus haud erat prodeundi. Quare se clausos munitione continebant. Longe diversis vigebat sensibus vulgus Plebis Bizyensis, martium spirans, & impatientiam præliandi cum vincendi fiducia ostentans. Ergo Præsidii Ducem frequentes circumstabant, orantes ut erumpere in Hostem se fineret. Ille deceptus tam alacri significatione audaciæ, simul etiam numero eorum fretus (nam aliquot peditum millia ex his videbat posse confici) armat illos, & ordinat, præposito in fronte armato arcubus Equitatu. ita omnes emittit, pro sua ipsis militari prudentia magnopere præcipiens, ut in lata, quam monstrabat, Crepidine rupis eminentis Hostem operirentur, indeque circumspecte ac vitato quam possent providentissime, circumventionis C periculo, prælium inirent. Ita ille sapienter, sed inutiliter. Illi enim, quasi fato quodam suo perituros in paratum exitium urgente; temere omissa loci superioris securitate, ultro in subjectam, equites simul peditesque, descendentes planitiem, æquo se campo instructæ Hostium aciei objecere. Illic eos expectabant delitescentes more ipsorum in insidiis copiæ Persicæ auxiliares Latinarum. Tegendo tamen dolo turmæ quædam apparebant; in quas simul nostri Equites fecerunt impetum, statim e latebris insidiatores exurgentes horrendam inevitabilis undique periculi faciem ostendere nihil minus

Edit. Rom. pag. 439.

A Τὰς δὲ δυνάμεις οἱ Ἀμογάβαροι ἀεὶ κατὰ Θρᾴκην ἐκίνουν, καὶ τοῖς κατ᾽ αὐτὴν φρουρίοις προσέβαλον, καθ᾽ ὡς καὶ Βρύσει τῇ λεγομένῃ. ἀλλὰ ταῖς ἔνδοθεν ἀντοχαῖς οὐκ εἶχον ὅτι ποιοῖεν. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ προσεζημιοῦντο, ἀφιππευόντων ἐπὶ σφᾶς ἐκείνων, καὶ περιγενομένων πολλάκις τῷ ἀκμῆτας προσβάλλειν καὶ κραταιότερον διαμάχεσθαι. ἐκεῖθεν τοίνυν οἱ ἀμφὶ τὸν Φαρέντα Τζιμῆν ἐπὶ Βιζύης προῆγον, ἅμα Πέρσαις πλείους γενόμενοι. καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν μέγαν Τζαούσιον τὸν Οὐμπερτόπουλον πλείους τῶν διακοσίων ὄντες ἱππεῖς, ὀλίγοι τὴν πρὸς πολλοὺς οὐκ ἐθάρ- B ῥουν ἀφιππεύσιν. ἐν τῷ φρουρίῳ ἐγκεκλεισμένοι παρέμενον. ἀλλὰ τὸ ἐκεῖ πλῆθος λῆμμα λαμβάνει ἀρεϊκὸν, καὶ περιστάντες τὸν ἄγοντα, δῆλοι ἦσαν, εἰ ἐκχωροίη ἐκεῖνος πολεμησείοντες. ὁ δὲ τῷ σφῶν θράσει, καὶ τῇ πολυχειρίᾳ καταγοητευθεὶς, εἰς χιλιάδας γὰρ συνεπλήρουν τὸ πεζικὸν, τοὺς ἱππεῖς συντάξας ἅμα τόξοις ἐξήλαυνε. σώφρων τοίνυν ἦν, τὴν ῥαχίαν κατέχειν, καὶ προμηθέστερον διακινδυνεύειν ἐκεῖθεν ταῖς δυσχωρίαις βοηθουμένους. ἐπεὶ δὲ μοῖρα τις σφᾶς προσῆγεν ἀπολουμένους, ἀφέμενοι ταύτης, ἐπ᾽ ἀγχωμάλου τῆς ἐκεῖ πεδιάδος, ἱππεῖς ἅμα πεζοῖς παρετάττοντο. καὶ C δὴ τῶν πολλῶν προλοχιζόντων τῶν Περσῶν σόφισμα, ἱππεῖς μὲν τὰ πρῶτα ἀπαρράττουσι τοῖς φανεῖσιν. ἀλλ᾽ οὔπω καλῶς ὤφθησαν κατὰ στόμα κινδυνεύοντες, καὶ ὁ λόχος ἐμφανὴς ἦν, καὶ δειλίᾳ συσχεθέντες, ἀνὰ κράτος ὑπέστρεφον φεύγοντες. καὶ μυρίῳ πλήθει προσπαίσαντες τῶν πεζῶν, ἐλεεινῶς, ποιμνίων δίκην, κατέσφαττον, ὡς πεσεῖν πολλοὺς αὐθωρόν. ὅτε καὶ περὶ τῷ φρουρίῳ οἱ ἐντὸς δείσαντες, καὶ γυναῖκας αὐτὰς εἰς ἄνδρας μετασκευάσαντες κατὰ φυλακῶν δῆθεν εἰς δεῖγμα ἐπὶ πύργους ἐφίστων.

ἐφίσων. μέχρις οὗ Βασιλεὺς ἀκούσας, καὶ περιαλγήσας τῇ συμφορᾷ, πέμψας τοῖς προσήκουσι τὸ φρούριον κατωχύρωσεν. ὁ δέ γε Πατριάρχης, καὶ Αρχιερεῖς καὶ τοὺς τιμίους τοῦ Κλήρου ἐκποδὼν ποιησάμενος, καθηγουμένοις Μονῶν ἐχρᾶτο συνέδροις εἰς κρίσεις. καὶ τούτοις μὲν τὰ Εκκλησιαστικὰ συνδιέφερεν. οἷς δὴ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῖς Μοναχοῖς ἅμα Πρεσβυτέροις καὶ τῷ Λαῷ ἑκάστης ἑβδομάδος συνελιτάνευεν, περιτρεμαίνειν ἀξιῶν καὶ περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως, καὶ πρός τε παίδων καὶ γυναικῶν ἵστασθαι δεομένους Θεοῦ. δέησις μέντοι δικαίων, καὶ λαοῦ ἁμαρτία ἀντιταλαντεύειν τὰ ἡμέτερα ἔδοξαν. ὡς ἃ μὲν ἐζημίων, τὸ ἐξ ἁμαρτίας καὶ ζημιοῦσθαι. ἃ δὲ ἦσαν, ἐκ τῆς τῶν δικαίων δεήσεως περισώζεσθαι. καὶ τὰ μὲν τῆς θείας ὀργῆς δῆλα ἦσαν καὶ ἑωρῶντο. ὁπόθεν δὲ καὶ τίσι τοῖς πλημμελήμασιν ἐξεκαίετο, ἐπιεικῶς ἄδηλον ἦν, ἄλλων ἄλλα αἰτιωμένων.

A opinantibus. unde hi subito despondentes animos, retro consternati refugerunt. Iter erat fugæ nullum aliud quam acies conferta sequentium Peditum nostrorum. Per eam ergo incitati fugacium equi dum rumpunt aditum, contigit stipatam multitudinem miserabiliter conculcari. ac velut agnos in Ovilibus Lupo irruente mactari: nam multos ipsa hora primus hic nostrorum impetus occidit: reliquos superveniens hostilis acies delevit. Quo luctuoso perculsi spectaculo qui intra Bizyam stabant, jure metuentes ne victores, arbitrati, nullo jam (quod vere ita erat) præsidio defendi Arcem, eam undique insilientes faciles caperent, istam ipsis demere opinionem studuerunt, mulieribus virili veste indutis & armatis e pinnis procul turrium idoneo tutandæ urbi ostentandis numero. Ea falsa specie lucrifa- B ctum est spatium admonendi de Bizyæ periculo Imperatoris. quo ille audito, & clade videlicet tanta deplorata, submisso novo Præsidio illud oppidum munivit. Patriarcha interim Episcopis, & illustrioribus e Clero quibusque, per artes, & injurias varias, qua ejectis, qua ultro abire compulsis, solus jam reliquus, Præpositis Monasteriorum Assessoribus in Conventibus & juredicundo utebatur, paratoque illorum assensu de rebus cunctis Ecclesiasticis pro libitu statuebat. Cum iisdem greges una trahentibus subjectorum cuique Monachorum, adhibitis simul Presbyteris, & Populo, singulis Hebdomadis Litanias celebrabat; adhortans, ut pro Urbe jam periclitante soliciti, divinam ei opem exorare conarentur; curarent etiam Patres familias excitandis ad idem Domesticis, ut mulieres ipsorum, & liberi pro se quisque in orationibus perseverantes, Deo pariter propitiando intenderent. Cæterum preces justorum & peccata populi quasi paribus, & neutro neutrum exuperantibus momentis quodam in æquilibrio res nostras suspendebant. Ita ut quæ damna quotidie ingruerent, propter peccata inferrentur; quæ adhuc incolumia durarent, precibus Justorum crederentur servari. At gravem quidem in nos flagrare iram Numinis, manifestissimis, & nulli non clarissime perspectis, experimentis constabat. unde autem & quibus sceleribus illa inflammaretur, admodum erat obscurum, aliis alia culpantibus.

Edit. Rom. pag. 440.

CAPUT XXIX.

Adhuc de Isaacio Meleco, & Turcis.

ΤΟτε καὶ Ισαὰκ Μελὴκ, ᾧ δὴ καὶ κατὰ Πηγὰς, πόλιν παραθαλάσσιον, ἡ νυμφαγωγία ηὐτρέπιστο, συγκείμενον σφίσι τοὺς πέραν Πέρσας διαπερᾶν, καὶ οὕτω τοὺς γάμους διατελεῖσθαι, παραλαβών τινας τῶν τῆς αὐτοῦ δυναστείας αἱρετιστῶν, τὰ στενὰ τοῦ Ελλησπόντου ἔδει διαπερᾶν, καὶ αὐτοπροσώπως Πέρσας διαλαγωγεῖν. μέντοιγε καὶ πορθμίου τυχὼν, συνάμα τισὶ διαπεραιωθεὶς, πείθει Πέρσας, καὶ μᾶλλον οἷς αὐτὸς ᾠκείωτο, Αμογαβάρων ἀποστατεῖν. οἳ καὶ θαρρήσαντες παραυτίκα, τοῖς ἄγουσι τῶν Ιταλῶν ἐπιτίθενται, καὶ δόλῳ κτείναντες, ἀνὰ κράτος ἐπ' αἰγιαλοὺς ἐφυγομάχουν, ὡς ταῖς τοῦ Βασιλέως ναυσὶ περαιωθησόμενοι. ὃ δὴ γνωσθὲν, ἐκθυμότερον ἢ ὡς ἔδει ἐλάσαντες Αμογάβαροι, προσβάλλουσι φυγάσιν ἐκείνοις. κἂν τῆς ἐνδήμου μάχης συστάσης, πίπτουσι μὲν καὶ τῶν Ιταλῶν οὐκ ὀλίγοι. ἀλλ' ὅμως ὑπὲρ τοὺς διακοσίους τῶν Περσῶν πεσόντων, κατὰ κράτος σφῶν αὐτοὶ περιῆσαν. ὡς δὲ καὶ αὖθις Πέρσαι πρὸς ἐκείνους ἀπέκλινον, οὐ πρότερον αὐτοῖς ἐνεπίστευον τὰ τῆς συμμαχίας, πρὶν ἂν παραδοῖεν, οὐχ ὅπως τὸν Ισαὰκ Μελὴκ, ἀλλὰ καὶ τὸν σφῶν ἐξηγούμενον Ταχαγτζιάριν, ὡς ἰδίως ἦγε τοὺς Τουρκοπούλους. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τρίτον αὐτὸν τὸν

C TUnc Isaacius Melecus cui ad Pegas Urbem maritimam sponsæ deductio præparabatur, in eo erat, ut juxta conventa Persas ex Occidua Continente in Asiam reduceret, & sic nuptias ipsi promissas in præmium, celebraret. Sincero igitur animo pacta exequendi, fumptis, secum quibusdam magnæ apud Gentem Persicam existimationis viris, quorum auctoritas valitura putaretur, abducendis a Societate Latinorum, Popularibus ipsorum, cum iis occasionem trajiciendi commodam nactus, in littus occiduum ex Asia transfretavit. persuadereque aggressus quod volebat Persis illic militantibus, & sua apud sibi obnoxios, & Comitum apud alios gratia, cito voti compos est effectus: ab omnibus facile impetrans, ut ab Amogabaris deficerent. Id illi confestim audenter D fane funt facere aggressi. Ducibus enim suis Italis insidiati, eos astu circumventos occiderunt. moxque pro se quisque strenuo cursu fugam armati, & ulcisci obsistentes parati, versus maris littora intenderunt, ubi quædam illos opperiebantur Imperatoris naves, quibus tuto in Asiam deportarentur. Id simul atque cognoverunt Amogabari, repente ira ingenti consurgentes institere summa vi fugacibus, deprehensos acri adorsi prælio, cadunt cæduntque vicissim, tandem tamen non paucis suorum amissis, sed Persis longe pluribus, nempe supra ducentos interfectis, haud dubie superiores evadunt; Persasque rursus in suam potestatem redigunt. Hi cum aliud non possent, iterum inclinabant ad militandum Amogaba-

ris, ut antea. Verum ipſos hi admittere ſe velle in ſocios negarunt, aut omnino iis fidere, niſi prius ſibi traderent non modo Iſaacium Melecum, ſed ipſorum quoque Præfectum Tachantziarin, qui proprie Turcopulos ducebat: quin & tertium Iſaaci Meleci germanum, quo maxime viſo ad defectionem inducti putabantur. His traditis, Iſaacio quidem juſſo collum cippo apprimere, caput gladio abſciderunt; nec illum ſolum, ſed & ejus fratrem ferro pariter in cervicem impacto peremerunt: dejectis ſimul in terram capitibus amborum, quod uno tempore fuerat utrique ictus inflictus. Truncos inde ſpoliantes Imperatorium Diploma munitum aurea bulla ſuper humerum Iſaaci pendens ſub veſte reperiunt: quo lecto in eo obſervant nominatim invitatos magnis præmiis propoſitis ad tranſeundum in partes Imperatoris, præter Duces omnes Perſas in occiduo tum Tractu militantes, etiam Tachantziarin. unde injecta cunctis illis ſolicitudo eſt, ſe viritim, ut quiſque optime potuit, a cogitati tranſfugii ſuſpicione purgandi. rationes ergo certatim ad id aptas congerentes allegabant, non prorſus inutiliter. per has enim impetrarunt dilationem cædis: conſentis in præſens Amogabaris in cuſtodias omnes condere ſecuriſſimas. Sic reconciliata ſibi Perſica militia, & ei viciſſim ipſi quoque Latini placati, ac jam denuo fidentes; cum vellent copias contra Tzurulum ducere, Turcopuli negarunt ſe ituros, niſi Dux ipſorum Tanchatziaris prius cuſtodia liberaretur. conceſſum hoc illis eſt. ita ut univerſæ jam copiæ concordes, & ad quidvis uno animo agendum ſatis ipſis paratæ viderentur. Hinc rurſus didita fama eſt, totum illum exercitum recta in Urbem proceſſurum; ex quo nova inceſſit trepidatio Ruſticos ſementis cauſa faciendæ rure hactenus moratos, ut convaſarent ipſi jam quoque, ſeque ac ſua intra Urbis mœnia conditum currerent. Verum Amogabari tunc quidem oppugnationem Tzuruli aggreſſioni Urbis prævertendam, rati, oppido ſe iſti admoverunt, haud quaſi ſperaverant ſucceſſu. Valida quippe Tzurulenſium defenſione repulſi, damna non parva patiebantur. Hic capto tempore Tachantzaris cum pleriſque Turcopulorum noctu aufugit ad Tzarapen Arci Apro dictæ Præfectum curſu contento ſe conferens. Et admiſſus a Præſidiariis intra Caſtrum illum, facta prius idoneis indiciis fide veri tranſfugii ad partes Romanorum. Perſæ autem relicti ad Tzurulum, fuga Turcopulorum cognita, ſubito, & ipſi verſus littora fugiunt, ubi ſtare ſciebant naves Italorum vacuas, quibus vi occupatis trajicere in Aſiam ſe ſperabant poſſe. Hac ipſorum Itali perfidia comperta, retro fugitivos inſequuntur. gratulantibus Romanis, Hoſtes ſuos civili invicem diſcidio commiſſos.

Edit. Rom. pag. 441.

A αὐτάδελφον τοῦ Ἰσαὰκ Μελὴκ ὡς φανέντι οἱ προσεθέντας. ὧν καὶ προδοθέντων, τὸν μὲν Ἰσαὰκ φιτρῷ καὶ ξίφει διεχειρίσαντο, οὐ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτάδελφον, τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν τῷ φονεύειν κατὰ γῆς ἐπαλλάξαντες, ὡς ἅμα τὴν τομὴν γενέσθαι καὶ ἀμφοτέρων. εἶτα δὲ περιδύσαντες, τὸ βασιλικὸν πρὸς ἐκεῖνον χρυσόβουλλον, ἐπὶ μάλης εὗρον ἐξηρτημένον. ὅπερ ἀναγνόντες συνάμα καὶ ἄλλοις τοῖς τῶν κατὰ Δύσιν ἐξηγουμένοις Περσῶν, εὕρισκον, καθ᾽ ὑποσχέσεις εἰ ἀποσταῖεν μεγάλας, καὶ τὸ τοῦ Ταχαγτζιάρη ὄνομα, ἐφ᾽ οἷς ἐκεῖνοι εἰς ἀπόλογον καταστάντες, προφάσεις ἔ-

B πλάττοντο, τὰς σφᾶς ὠφελούσας. ταύτῃ τοι καὶ τὸν φόνον μὲν ἀνεῖχον. φυλακαῖς δ᾽ ἐδίδουν ταῖς ἀσφαλεστάταις. ὡς γοῦν καὶ αὖθις τὰ πιστὰ πρὸς Πέρσας λαβόντες καὶ δόντες, ἔμελλον ἐπὶ Τζουρουλοῦ ἐξελαύνειν, οὐκ ἄλλως συμπροάγειν σφίσιν ἤθελον οἱ Τουρκόπουλοι, εἰ μή γε τῆς εἱρκτῆς ὁ σφῶν ἐξηγούμενος Ταχαγτζιάρης ἀπολυθείη. καὶ γέγονε τοῦτο, μιᾶς γνώμης συνόλων ὡς ἐῴκει γινομένων. ὅτε καὶ δοξάντων εὐθὺ τῆς πόλεως ἐλαύνειν, καὶ αὖθις οἱ ἐκτὸς ἐσκευαγώγουν, οὓς ἡ ἄροτου χρεία παραμένειν κατήπειγεν. ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι Τζουρουλῷ προβαλλόντες, ἐπὶ τοῦ ὑστερήματος ἐγεγόνεισαν,

C τῶν ἐντὸς ἀντεχόντων. Ταχαγτζιάρης δὲ νυκτὸς συνάμα πλείστοις τῶν Τουρκοπούλων ἀπὸ ῥυτῆρος ἤλαυνον πρὸς Τζαράπην ἐπὶ Ἄπρῳ. καὶ προσεδέχθησαν ἐπιστάντες προϋπηργμένων ἐν σημειωμάτων τῶν ὁμολογιῶν τῆς αὐτομολήσεως. οἱ μέντοι γε τῶν Περσῶν ἀπολειφθέντες ἐν Τζουρουλῷ, μαθόντες τὸ δρᾶμα, εὐθὺς ἀνὰ κράτος ἐπ᾽ αἰγιαλοὺς, ὡς διαπεραιωθησόμενοι φεύγουσι, τῷ ταῖς ναυσὶ τῶν Ἰταλῶν χρήσασθαι. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ, καὶ Ἰταλοὶ τὴν χλεύην μὴ ἐνεγκόντες, κατόπιν διώκουσι. καὶ ἔδοξαν ἀγαθὰ ταῦτα Ῥωμαίοις.

CAPUT XXX

De Pharenda Tzime.

pag. 442.

SEd & major iis erat gaudendi cauſa: quod Pharenda Tzimes expectabatur mox in partes Imperii tranſiturus, pellectus ad hoc ab Andronico ingentium promiſſione præmiorum. Atque ille quidem fide, ut apparebat, bona, profectionem ad Auguſtum adornabat ſuam: quando ecce improviſo ſupervenit Mpyrigerius in nave maxima, multos ſecum Equites adducens. Hoc Tzimes appulſo, lentius jam adminiſtrare negotium viſus eſt; conſilio, ut eſt veriſimile, priori novis ſpebus concuſſo. afferebant enim Mpyrigerii Comites, ingentes e Sicilia pollicitationes Theuderici, adhortantis, ut bellum quod ceperant urgerent, miſſurum ſe quippe mox illis au-

D ΚΑὶ μᾶλλον ὅτι καὶ Φαρέντα προσδόκιμος ἦν ἀποκλίνειν πρὸς Βασιλέα ἐπὶ μεγάλαις ταῖς ὑποσχέσεσιν. Ἀλλ᾽ ἐκεῖνος ἤδη προαποιούμενος τὴν προχώρησιν, Μπυριγερίου ἐκ τοῦ αἰφνιδὸν ἐπιστάντος, ἐπὶ μεγίστου Καράβου, καὶ πολλοὺς τῶν ἱππέων ἐν αὐτῷ φέροντος, ἀσθενέστερος μὲν ἐγίνετο ταῖς ὁρμαῖς. ὅστι γε καὶ ἐκ Σικελίας ἐπαγγελίαι πρὸς Θευδερίκου συχναί τε καὶ μέγισται πρὸς ἐκείνους ἦσαν εἰ ἐπιμένοιεν. ὅμως γε μέντοι, οὐ δῆλος ἦν τὰ πρὸς Βασιλέα προϋπηργμένα ἐξαθετῶν. καὶ πέμπων προηγουμένως μὲν πε-

εἰ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀσανίνης, A τὰ πάνδεινα διεμήνυε, προσαγγέλλων. ὡς αὐτὴ πρὸς αὐτοὺς πέμπουσα τὸν οἰκεῖον αὐτῇ Καναβούρειον, ἐξοτρύνει κατὰ Βασιλέως, ἐκ τῶν ὑπὲρ τοῦ Καίσαρος μηνυμάτων πάλαι. ὃ δὴ μαθὼν Βασιλεὺς καὶ ζητήσας, καὶ ἐκ μέρους καταλαβὼν ὃ κατέλαβεν, δι' ὀργῆς ἐποιεῖτο τὴν αὐταδέλφην, καὶ πέμψας ἐνκαθείργνυ τοῖς Ἀνακτόροις, εἰς ἐντελεστέραν ἐξέτασιν τὰ κατ' αὐτὴν ἀναρτῶν. ἐκεῖνος δὲ τοὺς ἀνακομίσοντας αὐτὸν πρὸς Βασιλέα, πέμπων, ὡς δῆθεν ἐζήτει, καὶ δύο ἐπὶ τούτῳ τριήρεις ἐξαπελύοντο. οἳ καὶ ἐπιστάντες ὥρμησαν ἐπὶ τὸν τοῦ Μπυριγερίου κάραβον, ὡς αἱρήσοντες. ἀλλ' ὁ Τζι- B μῆς πέμψας παρεπεποιεῖτο τὴν ναῦν, ἴδιον λέγων εἶναι τὸν ἐν τούτῳ λαόν. μὴ χρῆναι δὲ πολεμεῖν τὴν πρώτην, οἷς καταλλάττεσθαι ἄρχονται. ἀλλὰ σφῶν ἐξελθόντων, προσβαλεῖν εἰ θέλοιεν ἕωθεν. ταῦτ' εἰπὼν ἐξηπάτα. καὶ χηλοὺς, ὡς οἰκείους θησαυροὺς, μετά τινος στιβαδίου ἐξαποστέλλων, τὰ πιστὰ ἐδίδου τοῖς λόγοις, ἐξ ὧν ἔπραττε δῆθεν. ἀλλὰ νυκτὸς ἱκανωθέντος πλείοσι πολεμάρχοις τοῦ Καράβου, τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνῳ σκέμμα τῶν ἡμετέρων μάταιον ἐντεῦθεν ἦν. καὶ οὐκ ἐπεχείρουν τὸ σύνολον. αὐτὸς δὲ ἔδειξε μὴ ὑγιὴς ὢν τὰς πίστεις. καὶ διὰ ταῦτα ὑπόπτως καὶ περὶ τῶν χηλῶν ἔ- C χοντες ἀνοιγνύουσι, καὶ τὸν δόλον εὑρίσκουσι φανερόν. ἄμμος γὰρ καὶ πέτραι τὰ πληρώματα ἦσαν. καὶ οὐδὲν ἦν τὸ παράπαν ἀμφίβολον, τοῦ μὴ φενάκην εἶναι τὸ πᾶν, ὃ ἐκεῖνος ἔλεγέ τε καὶ ἔπραττεν. ὅθεν καὶ κενοὶ πρὸς Βασιλέα ἀπέστρεφον. ἄλλος δέ τις ἐκείνων Φαρεντζανέζας αὐτάδελφος τοῦ καταστάντος Δομεστίκου τῶν σχολῶν, Ἀμογαβάρου καὶ τούτου προσχωρεῖ Βασιλεῖ σὺν πεντήκοντα. ὃν καὶ προσδεξάμενος ὁ Αὐτοκράτωρ, τοῖς προσήκουσιν αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἔστελλεν. ὡς καὶ πρέσβεις ἐκ Ῥόδου ἐξαποστεῖλαι πρὸς Βασιλέα Φρερίους ἐπὶ τοῦ Βασιλέως νηῶν, ἀξιοῦντας ἐκχωρηθῆναι σφί- D σι τὸ φρούριον, ὡς μετ' ἀγάπης οἰκεῖν, καὶ εἰς ὑποταγὴν τοῦ Βασιλέως λογίζεσθαι, μαχομένους ἐκεῖθεν Πέρσαις, καὶ Βασιλεῖ τριακοσίους τῶν ἀρίστων πολεμάρχων συγκροτοῦντας, ὅπου ἄρα καὶ προσαχθεῖεν.

A xilia prævalida. Nondum tamen prorſus larvam Pharenda depoſuit, lactare adhuc Imperatorem pergens ſui propinqui expectatione acceſſus. quin ut hærere cum maxime ſe ſe jam conventis, & Auguſto bene velle, luculentius oſtenderet, indicavit ei per fidos a ſe miſſos: Aſanis viduam ejus Sororem clam ipſi nocere quam poſſet graviſſime. Veniſſe quippe ab illa ad ſe aliosque Latinorum Duces miſſum iſti fidiſſimum Matronæ Cannaburium, ad omnes in Imperatorem concitandos; cui ſe infenſam ferret, ob necem olim illatam Cæſari ſuo genero. Ictus inopinato Imperator indicio, inquiſivit de re; ac partim ita eſſe, ut nunciabatur, comperit. Quare iratus, Sorori, cuſtodiri eam in Palatio juſſit; quoad plenius exploraſſet quidquid hic latebat, de cauſa iſta judicium ſuſpendens. Interim hoc quaſi novo B pignore de fide Pharendæ certus, miſit qui eum ad ſe venire, ut ajebat, cupientem honorifice deducerent. Duæ ad id profectæ Triremes in navigium, de quo diximus, Mpyrigerii forte incidentes, illud expugnaturæ circumſteterant, niſi occurrens Tzimes, ſuos eſſe diceret illius vectores navis; negans idcirco, convenire initium exequendæ reconciliationis a prælio cum reconciliandis conſerendo ducere. Cæterum ſe nocte inde ſuos extracturum. poſtridie mane poſſe illos navem illam jam ſuis amicis vacuam, ſi vellent, capere. Hæc loquens, ut cautius falleret, quaſi ultro dans pignora Romanis ſuæ benevolentiæ ſynceræ, arcas aliquot ſane graves in ferculo conſtipatas quodam, quibus claudi ſuos theſauros diceret, ipſis in Triremi depo- C nendas tradit. Ea illi tanta velut arrha confirmati, nefas putarunt de viri dictorum veritate dubitare. Verum nocte inſecuta Centurionibus aliquot cum manipulis eorum in Mpyrigerii navigium introducti, id ita munitum poſtridie apparuit, ut elapſam ſibi de manibus ejus expugnandi occaſionem, ſero jam Trierarchæ Imperatorii ſentirent; iidemque non ſine cauſa ſuſpectarent fraudem in eo quamdam Pharendæ verſatam. cui ſuſpicioni cum occurreret memoria pignorum datorum, ſubiit quoſdam cura explorandi, quid, lateret in ciſtis traditis. Has igitur ubi aperuiſſent, arena plenas & lapidibus reperiunt. Ergo cubilibus jam ipſis perfidiæ deprehenſis, nihil dubitantes amplius, quin nefariam proditionem, pacificæ conventionis obtentu Tzimes ma- D chinaretur, ſpei ac votorum irriti Trierarchæ ad Imperatorem redierunt. Alius tamen quidam ex iſta Gente Pharentzanezas frater ejus qui conſtitutus fuerat Domeſticus Scholarum, Amogabarus & ipſe; transfugit ad Imperatorem cum ſociis quinquaginta: excepti ab eo cuncti ſunt benevole, ac munifice tractati. unde ſumptis animis Rhodo inhiantes Frerii, ipſis impoſitos Imperatoris navibus Legatos ad ipſum miſerunt, per quos orabant condonari ſibi Arcem ejus Inſulæ, in qua concorditer habitarent, ejus Imperio ſubjecti. quod ſi annueret, offerebant trecentos e ſuis experientiſſimos rei bellicæ, ut non pugnare ſolum, ſed præeſſe aciebus, & ductare exercitus perite poſſent. Hos pollicebantur a ſe ituros ad Auguſtum, & quocumque vellet deſtinare, ad rem contra Perſas manu, & conſilio gerendam, profecturos.

Edit. Rom. pag. 443.

CAPUT XXXI.

Quæ Rhodi contigerint.

NOn tamen hæc illis Imperator assensus est: quin & rursus paratas naves Rhodum misit, pro virili Rhodios adiuvans. Eodem mense Aprili ea die quæ *nova Dominica* vocatur, vetus hospes carceris Meliteniotes moritur, in prima sua, ut & Veccus, permanens sententia; nihil amplius Imperatorem precatus, nisi, ut in aliqua desertarum Insularum cadaver suum sepeliri mandaret. quod & factum est. Nam in Insulam Platen deportatum corpus ejus, ibi est tralatitie humatum. Solus vero in carcere Metochita remansit; nec ipse quidquam adhuc remittens in iis quæ a principio decreverat.

A ΟΥ μὴν δὲ καὶ Βασιλεὺς ταῦτα τούτοις ἐπείθετο. Ἀλλὰ προσεπιμάσας καὶ αὖθις τὰς νῆας, ἐπὶ Ῥόδου πέμπει τὰ δυνατὰ προσαρήγων Ῥοδίοις. Τοῦ δ' αὐτοῦ μηνὸς Βοηδρομιῶνος κατὰ τὴν Καινὴν Κυριακὴν, καὶ ὁ φυλακίτης Μελιτηνιώτης θνήσκει, τῇ ἐξ ἀρχῆς ἐπιμένων γνώμῃ, ὥσπερ καὶ ὁ Βέκκος, μηδὲν πλέον πρὸς Βασιλέως ἀξιώσας, ἢ τὸ ἐπί τινι τῶν περὶ τὴν πόλιν ἀοικήτων νήσων, ἀπαχθὲν τὸ ἴδιον σκῆνος ταφῆναι. Ὃ καὶ γέγονε. Καὶ εἰς τὴν Πλάτην ἐκκομίζεται, καὶ εἰκαίως θάπτεται. Μόνος δὲ τῇ φυλακῇ ὁ Μετοχίτης ἐγκαταλέλειπτο· Μηδὲν καὶ αὐτὸς ἐνδιδοὺς ἔτι ὧν ἐξ ἀρχῆς ἐξείχετο.

CAPUT XXXII.

De discessu Amogabarorum.

Edit. Rom. pag. 441.

AT Amogabari fame vehementer pressi (non enim seminare curaverant) & morientium inde vulgata lue plurimorum fœtorem non ferentes, Rhædesto & Paniis, ac quæcumque ad Ganum tenebant, locis relictis, prono cursu ad Ænum & Megarisium se transferunt. ubi ob penuriam nihilo secius urgentem; coacti aleam jacere certaminis, iniquo etiam loco pugnam lacessendo, ne sic quidem malis suis medebantur, non parvis ab illarum Incolis Partium damnis affecti. Tunc fama increbuit ex opinione verisimili multorum, a viris etiam prudentibus, ubi audierunt, facile credita: Eos velle trajicere Maritzam Amnem; sed quod scirent eum quo magis appropinquaret mari, eo altiori turgere alveo, loca de industria quærentes fonti ejus viciniora, versus Bolerum tendere, ubi quadamtenus vadosus ferebatur; ut eum illic pedibus transirent. Hoc qui circa Tractus illos habitabant, cognito, passim consternati deserebant domos, se suaque abdentes intra munitas Arces; non alio quam maturæ fugæ præsidio tutos se futuros arbitrati a gravissimis malis, quæ ab horum nota crudelitate non immerito timerent. Ita nondum ullis vastata Hostibus Regio, vana trepidatione discursantium huc & illuc Incolarum, eam præferebat speciem, quasi cum maxime a Pabulatoribus magni Exercitus passim diriperetur.

B ἈΜογάβαροι δὲ τὰ πολλὰ τῷ λιμῷ προσταλαιπωροῦντες (οὐδὲ γὰρ σπείρειν ἤθελον) ἅμα δὲ καὶ τῆς ἐκ τῶν θνησκόντων δυσωδίας μὴ ἀνεχόμενοι, Ῥαιδεστὸν καὶ Πανίαν καὶ τὰ τοῦ Γάνου καταλιπόντες, παμπληθεὶ κατὰ τὴν τοῦ Καλλίου γίνονται, ἐκεῖ τοὺς ἐς φυλακὴν αὐτάρκη λιπόντες, ὅλῳ ῥυτῆρι, ἐπὶ Αἶνον καὶ Μεγαρείσιον γίνονται. Ὅπου καὶ ἐξ ἀνάγκης καὶ ἐνδείας προσβάλλοντες, καὶ ῥιψοκινδύνως μαχόμενοι, οὐδὲν ἧττον παρὰ τῶν προχώρων ἐζημιοῦντο. Καὶ πύστις ἦν πιστευομένη ἐνίοις, καὶ τοῖς δοκοῦσι τῶν ἀκουόντων, ὡς τοῦ
C ποταμοῦ τῆς Μαρίτζης τὸ πολὺ τοῦ ὕδατος πρὸς θάλασσαν ἀποπτύσοντος, καὶ βατοῦ πως γενομένου ποσὶ πρὸς Βολερὸν διαπεραιωθήσονται. Ὅθεν καὶ πολλοὶ προφθάνοντες, ἐξῴκουν ἐκεῖθεν, καὶ τοῖς φρουρίοις ἐγκατεδύοντο· Ὡς προνομῆς τύπον ἔχειν, καὶ ὃν τρόπον οὔπω τινὶ προενομευσῶν.

CAPUT XXXIII.

Expugnatio Tricocciæ a Perſis.

Ἐτέρωθεν κατ᾽ Ἀνατολὴν, καὶ μᾶλλον περὶ τὴν Νίκαιαν δυσφόρως εἶχον τὰ πράγματα. τοῦ Ἀτμὰν κλονοῦντος τὰ τῇδε, καὶ μᾶλλον ὅτι ἡ αὐταδέλφη τοῦ Βασιλέως Μαρία, καὶ τῶν Μουγουλίων οὕτω πως Δέσποινα ὀνομαζομένη, ἐπιστᾶσα Νικαίᾳ, ἐξ ὑπερτέρου φρονήματος τὸν Ἀτμὰν προσεφέρετο, καὶ εἰς τὸν Χαρμπαντᾶν ἐπεγκαλεῖν δήλη ἦν ἀπειλοῦσα. καὶ γέγονε ταῦτα. Καὶ μυριάδες τρεῖς ὡς ἡ πίστις εἶχε, περὶ τοῦ τὰ ἑῷα μέρη Περσίδος ἐξεπέμποντο· Καὶ πρὸς Βασιλέα τὰ μηνύτρα ἔφθανον. Καὶ Βασιλεὺς πέμπων ἐπολυώρει σφᾶς συχνοῖς καὶ μεγαλοπρεπέσι φιλοτιμήμασιν. Οὐδὲν δὲ ταῦτα νωθέστερον τὸν Ἀτμὰν ἐποίουν, καὶ περὶ τὰς πράξεις ὡσανεὶ προμηθέστερον. Ἀλλὰ καὶ μᾶλλον παρώτρυνον. ὥστε καὶ Νικαίᾳ προβαλλόντα, ἐκκοπτᾶν μὲν ἀμπελῶνας, ἀφανίζειν δὲ λήϊα, καὶ τέλος προσβαλλεῖν Τρικοκκίᾳ τῷ τῶν Νικαίων ἐπιτειχίσματι· καὶ περικαθήσαντα σὺν πλήθει παντὶ τῷ περὶ αὐτὸν τῶν Περσῶν, πολλὰ μὲν παθεῖν ἐξ ἐκείνων ἀρειμανίων ὄντων, καὶ μᾶλλον ῥυτήρων τόξων ἀρχῆθεν· Τέλος δὲ, τὰς τάφρους οἷς ἐθάῤῥουν, σταυροῖς ἀναχώσαντες καὶ πέτραις, καὶ δένδροις, καὶ χώμασιν, αὐτοὺς παραστήσασθαι, καὶ φόνον μὲν πολὺν ἐξεργάσασθαι· ἑαυτῷ δὲ τὰ πιστὰ δοῦναι, ὥς γε ἐῴκει πρὸς τὴν τῶν Τοχάρων, εἰ ἐπιστᾶσιν, ἐπίθεσιν. θέρους δὲ ἦν ἀκμὴ, καὶ αἱ μὲν τοῦ Βασιλέως νῆες περί που δέκα, μετὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Μαρούλη, πρὸς Θάσον ἐξαπεστέλλοντο. Καὶ γὰρ ἐπιστὰς τῇ νήσῳ Δυσὶ ναυσὶ πρότερον ὁ τοῦ Μανουὴλ Ζαχαρίου πιστοτάτου τῇ Βασιλείᾳ θείου, ἀνεψιὸς ἀπιστότατος, καὶ πειρατοῦ τρόπον ἐπιχειρήσας, αἱρεῖ τὸ φρούριον. Ὁ δὴ καὶ ἀνακτίσας, ὡς ἐχυρῷ ἐχρᾶτο φρουρίῳ, καὶ ἀπὼν, διὰ τῶν οἰκείων κατεῖχε. καὶ διὰ ταῦτα Βασιλεὺς ἐξαποστείλας τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ σὺν ναυσὶ, προηγούμενον μὲν αὐτοῖς, τὴν ἐπὶ τὴν νῆσον προσεδρίαν ἐπανετίθετο, ἐφ᾽ ᾧ καὶ τὸ φρούριον παραστήσαιντο, ἐπέσκηπτε δὲ πολυωρεῖν καὶ πρὸς Αἶνον, διὰ τοὺς Ἀμογαβάρους, ἐπεὶ καὶ οἱ περὶ τὸν Τζιμὴν, ὡς ἐλέγομεν ἐπὶ τὴν Αἶνον γινόμενοι ἐπολιόρκουν καὶ ἐνεργέστερον ἐπεχείρουν. ὥστε καὶ ἀνορύττειν ἐκ μέρους τἀκείνης θέμεθλα. Εἰ καὶ πέτρα συμφύτῳ προσαῤῥάξαντες, οὐκ εἶχον ὅτι καὶ πράττειν. Τέως δὲ καὶ οἱ ἔνδον, ἑνὸς τῶν τέχνην ὀρύττειν ἐχόντων προσφυγόντος ἐκείνοις, ἀνώρυττον ἔνδοθεν ἀντικρύ· καὶ προτερήσαντες αἴφνης τὸ ἀνορυττόμενον προσάξαντες, τοὺς ἔξωθεν ἐκεῖ συνέχον καὶ ἐξηφάνισαν. Σιτηγεῖσθαι δ᾽ ἤθελον, ὅτι καὶ λιμοῦ κινδυνῶδες γίνεσθαι παρανάλωμα. ὅθεν καὶ μικράς τινας νῆας ἑξέτοι

ALiunde per Orientem, & maxime circa Nicæam malo ſane loco res erant: Atmane cuncta illic agente ferenteque. præſertim ex quo ſoror Imperatoris Maria, Muguliorum Domina vocitata, Nicææ reſidens, alto Atmanem deſpicere ſupercilio viſa eſt, accuſaturam ſe illum apud Carmpantanem fidenter comminata. Nec minæ fuerunt vanæ. Nam a compellato per Mariam Carmpantane, triginta, ut fama fuit armatorum millia, ex interiori Perſide verſus Orientalem Romaniæ Limitem miſſa ſunt. cujus indiciis rei mature ad Imperatorem præmiſſis, ſtuduit ille obviam venientibus mittere, qui quam gratus ſibi foret illorum adventus, cunctis demonſtrationibus benevolentiæ, & xeniis magnificis teſtarentur. Sed nihil horum Atmanem terruit, aut ſegniorem ad deſtinata exequenda reddidit. quin & aucto ex his impetu incumbere vehementius ad cepta ſtrenue perpetranda videbatur. Itaque infeſtum exercitum Nicææ admonens, agros primum circum undique vaſtavit; vineis excidendis, ſegetibus corrumpendis; mox oppugnare aggreditur Tricocciam, Arcem in Nicææ vicinia munitiſſimam, & velut Propugnaculum ejus Civitatis. Arcta igitur id Caſtrum, omnibus circum ſuis copiis diſpoſitis, obſidione cingit. Obtinebant eam Arcem Præſidiarii fortiſſimi, & ex longo exercitatiſſimi Arquitæ: unde ab his ſumma vi repugnantibus multa & gravia pati damna milites Atmanis contigit. Tamen hi trans omnia obſtacula pergentes uſque ad Foſſam proceſſerunt profundam & latam, qua Obſeſſi magnopere fidebant. At eam Perſæ decuſſatim connexis e trabibus ſuper eam quaſi pontem ſuſpendentes, tum petras deſuper, arbores, terræ cumulos & ruderum, mole ingenti devolventes, coæquarunt tandem, & per illam ſic conſtratam inſilientes in muros, Tricocciam vi cęperunt, cæde immani repertorum intus edita. Ea in munitione a ſe inſtaurata & præſidio ſibi fidiſſimorum prævalido inſeſſa, perfugium habere ſe tutum ac paratum adverſus omnes caſus belli quod imminere ipſi diceretur a Tocharis ſuppetias Auguſto venientibus, Atman credidit. Æſtas porro erat ſumma: & Imperatoris naves circiter decem, Duce illis præpoſito, qui Exercitui præfuerat, Marule, Thaſum verſus juſſæ ſolverunt. Cauſa mittendi fuit, quod Manuel Patrui vel Avunculi Zachariæ imperio fideliſſimi nepos ex Fratre aut Sorore perfidioſiſſimus, in eam paulo ante Inſulam Piratæ ritu duabus navibus irrumpens, Arcem in ea ſitam occupaverat, denuoque diligentius munitam, ut jam ſuam habebat; abſens quidem ipſe, ſed vicaria ſibi fidorum illic degentium poteſtate regens. Hos ut inde pelleret, & Imperio reſtitueret injuſte uſurpatam Inſulam, quem nominavi, cum exercitu navibus vecto Imperator Ducem miſit. Ille, ut erat juſſus, expoſito in Thaſum milite, illic immorans, Arcem amiſſam recuperare conabatur. Fuerat autem illi præterea imperatum, ut Æni Arcis ab Amogabaris obſeſſæ, quoad inde poſſet,

Edit. Rom. pag. 445.

tutelæ proſpiceret. Nam Tzimes cum ſuis, ut nuper dicebamus, verſus Ænum profecti eam munitionem oppugnabant, omni ope ſubigere ſatagentes; adeo ut cuniculis ſub humum ductis, ipſa ejus penitus emoliri fundamenta contenderent. in quo magnus illis occurrit labor; quod petram

Edit. Rom. pag. 446.

ſubtus perpetuam repererunt ferramentis haud facile forabilem. tamen cum inceptum perſeveranter inſtando proveherent, opportune Obſeſſis accidit transfugere ad ipſos peritum quemdam ſubterraneorum iſtiuſmodi molitorem operum, cujus ſuaſu ductuque, contrarium & ipſi cuniculum effodiunt, quo progreſſi uſque ad Hoſtes cæca illa progredientes via, nec opinato deprehenſos interemerunt, labore ipſorum irrito reddito. Iſtud Obſidentium incommodum aggravabat penuria commeatuum, & hinc metus ne fame perirent. Huic ut obviam malo irent, naviculas expediunt quibus in adverſam Maritzæ amnis delati ripam e Bolero, & agris circumſitis, alimenta corraderent; eiſdem poſtmodum ſcaphis in caſtra ipſorum deportanda. Talem ipſos trajectum adminiſtrantes, forte conſpicati noſtrorum quidam Claſſiariorum e Mari fluminis alveum ingreſſi, ruunt ſtatim cupidi venatores in prædam viſam: quam ne caperent nihil eis magis quam nimia obſtitit aviditas. Si enim lentiori pedetentim progreſſi remigio, Cymbas hoſtiles, quibus fluvium oblique ſecantibus, quippe cum non adverſum recta littus, ſed aliud multo remotius peterent, longus erat per amnem curſus emetiendus, evehi a ripa unde ſolverant, paulo latius ſi iviſſent, deprehendiſſent utique illas in medio, & nec opinantibus ſupervenientes, quaſi retibus undique inevitabilibus concluſas, cum ſuis univerſas vectoribus in ſuam poteſtatem redigiſſent; niſi ſi quæ, nihil profuturo ipſis effugio, in littus impactæ ulterius, vectores ſuos in hoſtilem exponerent regionem, certo perituros, in loco infeſto unde regreſſus ipſis ad ſuos, amne præalto interfluente, prohiberetur. Præpropere igitur ſe ſe noſtri oſtendentes, & ſcaphas inſecuti Amogabarorum nondum emenſas dimidium ſpatium latitudinis alvei, eos impares reſiſtendo coegerunt reſpicere unde ſolverant, & naviculis in ripam a ſuis inſeſſam reflectendis, ſaluti propriæ conſulere. Ita plerique iſto ſunt periculo defuncti: paucis dumtaxat ipſorum, & cymbis aliquot captis per noſtros, qui homines quidem gladio, cymbas autem igne abſumpſere. Inter hæc Gidas quidam e Theuderici dominantis in Sicilia fratre natus, miſſus a Patruo ad Amogabaros eſt, eorum inter ſe ſe, ſi poſſet fieri, conciliandorum gratia. Audierat ſcilicet Theudericus laborare diſſenſione civili Catelanorum Res, dum ſupremum Imperium Partium, plerique ipſorum deferunt Pharendæ Tzimi. Nec pauci alii, Tzime ipſo aſſentiente, ductum Exercitus totius attribuunt Mpyrigerio, qui, ut ſuperius diximus, abductus Genuam, inde neſcio quomodo elapſus, rurſum eo redierat. Diverſe ab his cunctis ſentiebant proprie ſubjecti Romoforto. Hi enim Duci ſuo Præfecturam copiarum univerſam deferri æquum cenſebant; nec ipſi, nec Romofortus, ſubjici Mpyrigerio ſuſtinentes.

A μασάμενοι, ἐς τὸ πέραν κατήπειγον τῆς Μαρίτζης· ἐφ' ὥπερ ἐκ Βολέρου σιταρκοῖντο. Αἷς δὴ καὶ κατὰ θάλασσαν ἐντυχόντες οἱ τοῦ ἐπὶ τοῦ στρατοῦ, ἐπὶ τὴν ἐπ' αὐτὰς ἐπέσπευσαν δίωξιν λιχνευσάμενοι πρὸς τὸ θήραμα. τάχ' ἂν καὶ κατευστόχουν τῆς ἄγρας εἰς τέλος, εἰ γὰρ ὑφεικότων τούτων τῆς ἐλασίας, ἐκεῖνοι ἀνωΐστως, καὶ εἰσέτι τὸν ποταμὸν παρήλλαξαν, καὶ ἐπὶ τῶν πέραν τόπων ἐς ὅσον ἦν ἀποτέρω ἐγένοντο, τάχ' ἂν φθάσαντες οὗτοι ἐντὸς ἀφύκτων ἀρκύων εἶχον ἐκείνους, μηδὲν ὠφεληθησομένους εἰ καὶ τῇ χέρσῳ προσήρραττον, ἀδυνάτου ὄντος ἐπανασώζεσθαι πρὸς τοὺς ἰδίους, διὰ τὸ μεταξὺ ἐκ

B ποδῶν κεῖσθαι τὸν ποταμόν. Νῦν δ' ἀλλὰ λιχνευσάμενοι οἱ ἡμέτεροι, ἐμφανεῖς ἦσαν ἐκείνους καταδιώκοντες πρὶν παραλλάξαι τὸν ποταμόν. Ὅθεν καὶ ἐν στενῷ τῆς σωτηρίας ἐλθόντες, ἐπεὶ οὐκ ἦν σφίσι πρὸ τὰς τοῦ Βασιλέως μάχεσθαι, προσαρράττουσι τῇ ξηρᾷ, καὶ τῇ χέρσῳ πιστεύσαντες ἑαυτούς, τινῶν ἑαλωκότων σὺν ἅμα ταῖς ναυσίν, οἱ πολλοὶ σώζονται. Οἱ μὲν οὖν ἔργον μαχαίρας· αἱ δὲ πυρὸς ἐγένοντο παρανάλωμα. Γίδας δέ τις ἀνεψιὸς Θευδερίκου τοῦ κατὰ Σικελίαν ἐξάρχοντος, ἀκουσθὲν ὡς οὐδὲν ὅλως οἱ τῶν Ἀμογαβάρων ἐξάρχοντες συμφωνοῦντες ἑνὶ τὴν σφῶν ἡγεμονίαν

C πιστεύουσιν· Ἀλλ' οἱ μὲν ὑπὸ τὸν Φαρέντα Τζιμὴν ἐθέλουσι τάττεσθαι. Οἱ δὲ σὺν αὐτῷ τῷ Φαρέντᾳ τὴν ἡγεμονίαν τῶν ὅλων, Μπυριγερίῳ προτρέπουσι· Καὶ γὰρ οὗτος αὖθις ἐπανῆλθε, καθὼς ἐν τοῖς ἄνω λόγοις ἐλέγομεν, οὐκ οἶδα πῶς ἐκ Γενούας ἀποδράς. Οἱ περὶ τὸν Ῥομοφόρτον ταττόμενοι, τῶν λοιπῶν οὐδὲν ἐπαΐουσι. μηδὲν γὰρ αὐτὸν Ῥομοφόρτον τὸ ὑπὸ τὸν Μπυριγέριον τάττεσθαι καταδέχεσθαι.

CAPUT XXXIV.

De Navibus ſeptem cum Gida ad Amogabaros appulſis.

EAs ſe compoſiturum controverſias Theudericus ratus, ſi aliquem e ſua co-

pag. 447.

gnatione, cui nemo ipſorum parere recuſaret, ad Amogabaros mitteret, Gidam hunc ad eos deſtinavit cum quinque longis navibus, vel, ut alii dicebant, Matercam Pharentem proprium filium: ſive revera hic venerit; ſive Gidas ut ſe venerabiliori titulo commendaret, ſe natum e Theuderico ſimulavit; notamque filii Regis iſtius ſibi appellationem ſumpſit. ut

D Διὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος παρὰ Θευδερίκου, σὺν ἅμα μακραῖς ναυσὶν ἑπτά, ὡς ἡ φήμη εἶχεν, ἐξαποστέλλεται. Οἱ δὲ τὸν τοῦ Ῥηγὸς Σικελίας Ματέρκα Φαρέντε ταῦτα πράττειν ἐφήμιζον. Οὐκ οἶδα δέ, εἰ Γίδας ὤν, κατ' ὄνομα κρεῖττον τῶν υἱῶν τοῦ Ῥηγὸς ὑπεκρίνετο. Ὡς ἔξωθεν περιλαλεῖσθαι τὸ τοιοῦτον ὄνομα, κατά τι σέμνωμα μέγιστον.

ὅμως μὲν οὖν ἐλθόντος κἀκείνου, οὐδὲν ὅλως οἱ πάντες συνεφώνουν ὑπ' αὐτοῦ τάττεσθαι, καὶ μάλιστα Ῥομοφόρτος, ὑπερηφανῶν ὅλως καὶ μεγαλιζόμενος, εἰ χώρας ἧς αὐτὸς διὰ σπάθης ἦρξε, καὶ δυναστείαν ἑτέρῳ παραχωροίη ἐξ ὑπογύου φανέντι. καὶ οὐ τῇ τῶν λοιπῶν βουλῇ συνεπήγετο. Ἀλλὰ κατ' αὐτὸν στρατηγεῖν ἠβούλετο. πίστεις τὸν Βασιλέα κατελάμβανον, καὶ ὡς οὐδ' αὐτὸς Γίδας ἔτι προσμένει. Οὕτως ἀσυμφώνως ἐχόντων Ἀμογαβάρων. τέως ἐπόσον ἦν, τοὺς περὶ Τζιμὴν, κατεμάλασσεν ὁ Κρατῶν, μείζοσιν ἢ κατ' αὐτοὺς ὑποσχέσεσι, καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐφάπαξ ἀσυμφωνίαν ἐντεῦθεν συνίστα. Καὶ τὰς καθ' ἡμῶν συνθεσίας τούτων ὡς τὸ εἰκὸς ἀνέβαλλεν. Ὅσον γὰρ ἦν τὸ ἀπὸ μεθόδου καὶ ξυνέσεως οὐδέν οἱ καὶ ἐνελέλειπτο, βαθυσκέμμονι ὄντι, εἰ καὶ δυνάμεσιν ἐνελέλειπτο, ἐπικλᾷν ἐς ὅσον γε, καὶ ἐνδέχετο τὰς τούτων ὁρμάς. Ὅθεν καὶ τὰ κατ' Ἀνατολὴν, οἷον ἐς τριβὰς ἐτίθει, ὡς αὐτίκα ἐφεξόμενος τῶν ἰδίων, ἤν γε καὶ ἐπιεικῶς ὁρμήσειε. τὰ δὲ κατὰ Δύσιν καὶ λίαν ἐπολυώρει, ἐξανασπᾶν ἐφιέμενος, τὸ οἷον κακὸν ἐγκόλπιον. Ταύτῃ τοι καὶ Ἀτμὰν ἐπὶ πλεῖστον ταῖς ἐλπίσιν ἀπαιωρούμενος, οὐδὲν ἦν τῶν περὶ Νίκαιάν τε καὶ Πύθια, καὶ πάντα μέχρι καὶ θαλάσσης, ἅπερ οὐ κατέσχεν.

A ut sit, opinio tunc quidem increbuit, fama late dissipante, advectum his navibus Regis siculi filium. Cæterum spe ista sua Theudericus falsus est. Nam ne huic quidem ab eo misso subjicere se omnes Amogabari voluerunt. Contumacissime inter cæteros id rejecit Romofortus, sublato renuens supercilio, & glorianter disserens: rem esse ne auditu quidem primo tolerabilem, quas ipse arces ac regiones manu ac ferro quæsisset propriis, alienæ hominis modo peregre appulsi obnoxie cedere potestati. Ergo vel si cuncti ad Siculum inclinarent cæteri, solum se, haud acquieturum est superbe professus, nec concessurum ulli quod & meritus, & idoneus teneret, ac tenere porro vellet, supremum in suas copias Imperium. B Horum inter Amogabaros rumor discidiorum perlatus ad Augustum non parvo ipsius solatio est. Nam & hinc intellexit non perstiturum in hisce Partibus Gidam, tanta utique offensum contumelia, & spem inde concepit in partes attrahendi proprias alicujus istorum discordium inter sese Ducum Latinorum, si artibus eo ac promissis anniteretur. Ad id ergo se accingit, fœcundum talium industriarum ingenium illuc applicans; nihilque, ut solebat, sibi reliqui faciens ad summum conatum sustentandæ consiliis & artificiis Reipublicæ labantis, cui subvenire armis & manu nequiret. Submisit itaque certos homines ad Tzimem, qui eum novis ostensis quam magnificentissimis emollire præmiis, ac quasi Attalicis conditionibus, tentarent. in quo sic rationes subducebat, reputans; haud pœnitendam talem fore operam, vel si tractatus successu careret ad extremum. præsentem enim extare incepti fructum, quod sic foverentur simultates jam sibi suspectorum invicem, & fomites inter eos odiorum ventilarentur: qui nunc modus restaret unicus frangendi formidolosam illam, quamdiu conspiraret unanimis, & Romanæ Rei nunc prorsus exitialem Gentis efferæ Potentiam. Hunc negotio ita totum Imperator animum advertit, ut quasi pepigisset cum Persis Orientalem irrumpentibus limitem certas inducias. nihil de illis interim coercendis cogitaret. reputans se postmodum facile recuperaturum quæ occupassent, uti liber jam latino bello, vel modicis illuc expeditionem susciperet copiis. Curæ autem ipsius impendebantur omnes in comminiscendam, si posset, rationem tumultuum tractus Occidui componendorum. Miro enim ardebat desiderio, eximendi sibi velut e sinu propinquum & intime admotum malum. Quo Atman observato spebus elatus majoribus, cunctas jam libere in partes grassationem extendit suam: eo successu, ut nihil circa Nicæam & Pythia, nihil in universis inde ad mare usque patentibus Tractibus, prorsus esset non ab ipso occupatum.

CAPUT XXXV.

Epistola Missa ad Patriarcham a Primoribus Ecclesiæ.

ΟΙ δὲ τῆς Ἐκκλησίας πρωτεύοντες, καὶ ὡς ἤδη προείπομεν, ὑφορώμενοι, οἱ δὲ ἐν οὐδενὶ λογιζόμενοι, καὶ οἱ ἔχοντες οἰκονομίας ταύτας ἀποστερούμενοι καὶ αὐτῶν ὀφφικίων. Ὅταν γάρ τι ἐν οὐδενὶ λογίζηται, κἂν ὀφφίκιον ἔχῃ εἰς οὐδὲν αὐτῷ χρησιμεύει. Ἀλλὰ καὶ τῶν προσόδων ἀποστερούμενοι, καὶ ὀνειδιζόμενοι ἀμέλειαν, καὶ καθ' ἑορτὰς μεθ' ἱματίων ἀπαντᾶν προσταττόμενοι, ἐπιμέλειαν δὲ ζωῆς παρὰ τοῦ Πατριαρχεύοντος οὐδὲ κατ' ὄναρ ἔχοντες. Οὕτω γοῦν πάσχοντες τῷ Βασιλεῖ προσανέφερον, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς προσόδου αὐτῶν. Ὁ δὲ Βασιλεὺς οἷον ἐπικαμφθεὶς, καὶ Πατριάρχην μετακαλεσάμενος, εἰς κοινὴν τοῦτο σκέψιν θέμενος, ἐσκόπουν περὶ τούτου. Ὁ δὲ Πατριάρχης τὴν τῶν

C PRimores autem Ecclesiæ, Alii, uti superius diximus, suspecti, alii *nullo* numero habiti, alii curationibus privati quas prius habuerant, ex quo ipsorum, quorum titulos gestabant, Officiorum jactura sequebatur (ubi enim quis nullo numero habetur, & si obtineat Officium, id nihil illi prodest) sed & reditibus privati, prætereaque objurgati ac lacerati probris; quasi negligerent quæ agere deberant, indeque severis edictis comparere cum vestibus ad celebrationes festorum jussi, victus autem necessarii subministrationem a Patriarcha ullam, ne per somnium quidem habentes; hæc inquam patientes, querelas de his suas ad Imperatorem detulerunt; in eo maxime insistentes, ut sui eis proventus, unde possent vivere, redderentur. Talia Imperator audiens, velut miseratione inflexus quadam, advocato Pa- *Edit. Rom. pag. 448.*

triarcha, communem super his cum eo deliberationem instituit. Allegabat Patriarcha, ne ablatos restitueret Ecclesiasticis reditus, difficultates communium temporum. Demum eo descendebat, ut dari unicuique ipsorum curaret, alii sex, alii octo nummos, proportione habita differentium inter eos graduum Dignitatis. Ad quod contra excipiebat Imperator, nihil hoc esse: nam ne dignam quidem videri tam exiguam summam quæ vel Sæcularibus offerretur: quanto minus sufficiat Ecclesiasticis? Persistens nihilominus Patriarcha in sententia offerri sacris Hominibus persiunculas istas jussit. Sed nemo eorum quidquam tale voluit accipere. Sic istos nihil a priori levatos inopia, cogebat nihilo secius imperiosissimis mandatis Patriarcha intempesta hora; paulo scilicet post noctem mediam, somno abrupto in Ecclesiam occurrere, ibique tam severo silentio toto Hymnodiæ tempore perstare, ut quemvis interim alteri quidpiam insusurrasse pro piaculo acriter vindicando haberetur. Stare autem toto illo tempore jubebat immobiliter erectos, numquam neque in sinistram neque in dexteram vel tantillum inclinato corpore. Sic enim ajebat a Sacris Canonibus præcipi. Hac illi tam arcta constringi disciplina non ferentes, remittebant se se, ac raro conveniebant in Ecclesiam, velutque pro abscissis a Patriarchæ communione se gerebant. At eos ille minacibus missis revocabat litteris; hasque ipsas ad ignominiam illorum in medio coetu Præfectorum Monasteriis (cum his enim suas celebrabat Synodos) jubebat recitari: ostentanda per hunc modum fiducia irreprehensibilis suæ in tam aspero regimine rectitudinis. Hujusmodi diu vexationibus Primores Ecclesiæ fatigati, Epistolam tandem ad Patriarcham mittunt his plane conscriptam verstis totidem. Superiori tempore Dei Ecclesia, Sanctissime Domine & Œcumenice Patriarcha, non invenit has leges, neque ordinationes istas observavit usque ad Te. Sed qui pro tempore Patriarchatum gerebant, & unusquisque Clericorum Sanctæ Dei Magnæ Ecclesiæ, pro virtutis profectu, prærogativam temporis & gradum ætati debitum reperiebant. Nos autem pusillanimitatis nimium querulæ damnamur, & nobis exprobratur gravitas cordium, quod omittentes quærere majora, minora quæramus, & nihil ad animam utilia. Non quærimus nostra, Domine, sed quæ Dei sunt & Ecclesiæ. Hic ordo est Ecclesiæ ac Cleri: quem nos exacte scientes, in eo consenuimus, ad quem uti esse noverant tenendum & alii accessere aggregantes se nobis; eumque usu comprobarunt; haudquaquam idcirco stulti & mali quod mercede sex nummoru toto anno servire abnuerent. Non, per sacras leges quas Patres tradiderunt: sed Gratiæ custoditi virtute omnes illi & Patriarchæ, & Episcopi erant, & Magistri communes, & luminaria Ecclesiasticis, ornati Dignitatibus, venerabiles Imperatoribus & Principibus, pleno ex vi possessæ potestatis, jure præditi constituendi pro libito de rebus & personis Ecclesiæ, cunctis ex eorum arbitrio pendentibus. Et qui variis temporibus præfuerunt Ecclesiæ eos qui e Clero essent, membra sua ipsorum reputabant. Nunc autem quid? Forte obtendere volet quispiam difficultates præsentium tempore, prout sæpe fecit Sanctitas Tua. Verum in Romanorum omnium numero censemur nos quoque: & quo jure quave conditione quisque illorum est, ea & nos esse convenit. atqui haud ita est. Nos enim soli miseri, neces-

Edit. Rom. pag. 449.

A καιροῦ δυσκολίαν προεβάλλετο. Τέλος συνετάξατο δοῦναι ἑκάστῳ ἀνὰ ἓξ τῶν νομισμάτων, ἄλλῳ δὲ ἀνὰ ὀκτώ. Ὁ δὲ Βασιλεὺς οὐδὲν ἔλεγεν εἶναι, ὀλίγοι γὰρ καὶ ταῦτα βιωτικοῖς. ὅμως τούτου γεγονότος, οὐδὲν οὐδεὶς ἐλάμβανεν. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μέσου νυκτὸς ἐγγὺς παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἀπαντᾶν ἠναγκάζοντο, καὶ διὰ μέσου τῆς ὑμνῳδίας ὁμιλῆσαι μηδένα μηδενὶ, μήτε εἰς ἀριστερὰ κλῖναι, μήτε εἰς δεξιὰ, ἀλλὰ ἀκλινεῖς ἵστασθαι, καθὼς ὁ ἱερῶν Κανόνων βεβαιοῖ λόγος. Διὰ ταῦτα γοῦν ἀμελῶς εἶχον, καὶ σπανίως ἀπήντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὡς εἰπεῖν ἀπεσχίζοντο. Ὁ δὲ Πατριάρχης, γραφὰς B ἀποστέλλων αὐτοῖς μετεκαλεῖτο. Καὶ μᾶλλον ἔλεγεν ἀναγνωσθῆναι ταύτας μέσον τῆς συνόδου τῶν ἡγουμένων, μετὰ τούτων γὰρ τὰς Συνόδους ἐποίει, ὡς δῆθεν εὔλογα λέγων. Ἀναγκαζόμενοι οὖν οἱ τῆς Ἐκκλησίας πρωτεύοντες ἀποστέλλουσι γράμμα τῷ Πατριάρχῃ ἔχον ἐπὶ λέξεως οὕτως. Ἄνωθεν ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία, παναγιώτατε Δέσποτα, καὶ οἰκουμενικὲ Πατριάρχα. Οὐχ εὗρε θεσμοὺς καὶ τάξεις ταύτας ἐφύλαττε μέχρι σοῦ. Καὶ οἱ κατὰ καιρὸν Πατριαρχεύσαντες, καὶ εἷς ἕκαστος τῶν τοῦ Κλήρου τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ στοιχοῦν τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῦ χρόνου βαθμὸν C εὕρισκον. ἡμεῖς δὲ σμικρολογίαν καταγνωσθείημεν, καὶ βαρυκάρδιοι ὀνειδισθείημεν, ὅτι ἀφέντες τὰ μείζω ζητεῖν, ζητοῦμεν τὰ ἐλάττω, καὶ οὐδὲν εἰς ψυχὴν χρησιμεύοντα. Οὐ ζητοῦμεν ἡμέτερα Δέσποτα, ἀλλὰ τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Αὕτη ἡ τάξις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κλήρου ἣν ἡμεῖς εἰς τὸ ἀκριβὲς εἰδότες, ταύτῃ ἐνεγηράσαμεν. καὶ καθεκάστην ἄλλοι, καὶ ἄλλοι προήρχοντο καὶ προσεδέχοντο, οὐ μάταιοι ὄντες καὶ φαῦλοι, ὅτι ἓξ νομισμάτων καθ' ἐνιαυτὸν δουλεύειν, ἀπέστησαν. Οὐ μὰ τοὺς ἱεροὺς θεσμοὺς, οὓς οἱ Πατέρες παρέδοσαν· ἀλλὰ τῇ χάριτος φυλαττόμενοι δυνάμει πάντες ἐκεῖνοι καὶ Πατριάρχαι καὶ Ἀρχιερεῖς ἦσαν, καὶ διδάσκαλοι κοι- D νοὶ, καὶ φωστῆρες τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς ἐμπρέποντες ἀξιώμασι, τίμιοι καὶ βασιλεῦσι καὶ ἄρχουσιν, ἔχοντες ἐλευθερίαν προηγουμένως, ὡς δὴ αὐτῶν γινομένων τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἁπάντων. Καὶ οἱ κατὰ καιροὺς τῆς Ἐκκλησίας προστατοῦντες τοὺς τοῦ Κλήρου μέλη αὐτῶν ἐλογίζοντο. νῦν δὲ, ἀλλὰ τί; ἀλλ' ἔχει τίς προβάλλεσθαι τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν, ὡς καὶ πολλάκις ἡ Ἁγιωσύνη σου. ἀλλὰ μετὰ πάντων τῶν Ῥωμαίων καὶ ἡμεῖς, καὶ ὡς ἕκαστος ἔτυχεν ἔχων, οὕτω καὶ ἡμεῖς· ἀλλὰ μόνοι ἡμεῖς δυστυχοῦμεν. Καὶ οὐχ ὅτι ἀπορεῖ ἡ Ἐκκλησία· Ἀλλὰ καὶ εὐπορεῖ, ὅσον οἴδαμεν. Ἀλλ' ὅτι ἀπαιτούμενοι E κατὰ Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς ἀπαντᾶν μεθ' ἱματισμῶν, ἡμεῖς καὶ καθεκάστην σχολάζομεν· Καὶ οὐχ ἁμαρτάνομεν εἰς τοῦτο. Ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς τοῦτο ἀπολογούμεθα. Οἴδαμεν γὰρ τοὺς μεγίστους ἄνδρας ἐκείνους τοὺς πρὸ ἡμῶν, ὧν καὶ τοὺς τόπους ἡμεῖς ἐφθάσαμεν, ὅτι οἶκοι ναοὺς ἔχοντες, καὶ ἱερεῖς τὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν ἐξετέλουν,

λων, ἐσχόλαζον δὲ καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ὡς εἶχεν ἕκαστος δυνάμεώς τε καὶ προαιρέσεως. αἱ δὲ ὑπηρεσίαι ἐκείνων, αἱ τῶν ὀφφικίων ἐκείνων ἦσαν ἐνέργειαι. τοῦ μὲν ὡς Οἰκονόμου, τοῦ δὲ ὡς Σακελλαρίου, τοῦ δὲ ὡς Καρτοφύλακος, καὶ Σκευοφύλακος ἄλλου, καὶ καθ' ἑξῆς τῶν λοιπῶν. ξένον οὖν εἰ ἐκείνων ἀφαιρεθέντες τὰ μὴ προσήκοντα ἀπαιτούμεθα. τέως δὲ καὶ συχναὶ γραφαὶ τῆς ἁγιωσύνης σου εἰς τοῦτο ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς εἰς ὅπερ οἱ Πατέρες ἡμῶν νηπιόθεν ἡμᾶς ἐδίδαξαν, καὶ οἱ παιδαγωγήσαντες εἶτα δὲ καὶ πολυετὴς οὗτος χρόνος, καθ' ὃ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ προσεδρεύομεν καὶ σχολάζομεν μεθ' ἱερῶν ἐνδυμάτων. Ταῦτα ζητησάσης τῆς ἁγιωσύνης σου πράττομεν, οὐ τόσον δι' ἐντολὴν πατρικήν, ὅσον καὶ ἡμῖν αὐτοῖς περιποιούμενοι τὴν τιμήν. ἀληθὲς δὲ ὑπ' ὀλίγον ἠμελήσαμεν· καὶ ἡ αἰτία οὐκ ἀφ' ἡμῶν. ἐπειδὴ ἐπέστη ἡ ἁγιωσύνη σου, ὥσπερ ἂν μὴ εἶχεν ἡ Ἐκκλησία Κλῆρον, οὕτως ἤρξω πρὸς ἡμᾶς διατίθεσθαι, μὴ φροντίζων ἡμῶν τὸ σύνολον, μήτε μείζονος, μήτε ἐλάττονος, καὶ πρὸς τοιαύτην ἀκυβερνησίαν τὰ πολλὰ τῆς προσεδρείας κατημελήσαμεν, ὅτι οὐκ ὀφφικίων ἐνειργεῖτο, οὐ δὲ ἄλλο τι, ἢ πρόσοδος, ἢ τιμή, ἢ ζωὴ ἐκεῖθεν ἐφαίνετο. Διὰ τοῦτο προσεδράμομεν εἰς τὸν κοινὸν εὐεργέτην ἡμῶν τὸν Βασιλέα τὸν Ἅγιον. καὶ ὁπόθεν ἐνεποδίσθη ἡ ἀπ' ἐκεῖθεν εὐεργεσία ὁ Θεὸς οἶδεν. ὅμως διετάξω διδόναι τὸ ἥμισυ τῆς ῥόγας. καὶ ὁ Βασιλεὺς ὀλίγον εἶναι διέκρινεν ἀλλά τι κἂν τοῦτο γίνεται; ἢ ἐν λόγῳ τινὶ ἐσμέν, ἢ ἐν τιμῇ; ὁπόσην δὲ κακοπάθειαν ἔχομεν, ὁ Θεὸς μαρτυρήσει, καὶ οἱ ἐλεοῦντες ἡμᾶς εἶτα τί ἔδοξε τῇ Ἁγιωσύνῃ σου ἡμᾶς ἐπισκέψασθαι, καὶ τοῦτο μετὰ πικρίας. ὀνειδιζόμεθα γὰρ ὡς καιροσκοποῦντες Μαρτίους, καὶ Σεπτεμβρίους. καὶ ἐπὶ τούτοις θρυλλουμένην δόσις τὰ ἓξ ὑπέρπυρα, ἢ καὶ ὀκτώ, αἲ αἲ Δέσποτα. Τί πρὸς ταῦτα διανοεῖται ἡ Ἁγιωσύνη σου. θῦμα μὰ τὴν ἀμ ἀλήθειον, ὅσπερ εἰς ἡμᾶς διαπράττει. ὅτε καιρὸς δόσεως, ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων, ἡ βία, καὶ τὸ δυσχερὲς τοῦ καιροῦ, καμνέτωσαν, ταλαιπωρήτωσαν. κοινὴ γὰρ ἡ δυσχέρεια. ὅτε δὲ καιρὸς δουλείας, ἀπαιτεῖς ἡμᾶς οὕτω δουλείαν, ὥσπερ ἢ ἔχομεν ἱκανῶς τῶν οἰκονομιῶν ἡμῶν. ὅταν δὲ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, πρῶτον ἀμειδὲς ἦθος ἀπροσήγορον λαμβάνομεν. τέως δὲ δέχῃ ἀνεθεῖναι τῶν δυσχερῶν, καὶ τὸν ἅγιον Βασιλέα ἡμῶν. καὶ τότε ἀναδραμούμεθα πρὸς τὸ θεῖον κράτος αὐτοῦ, καὶ ὅπερ ἂν νεύσῃ ἡ ἁγία ψυχὴ τῆς Βασιλείας αὐτοῦ, τοῦτο καὶ γενήσεται. εἰ δὲ καὶ οὕτως ὁρίσῃ δουλεύειν ἡμας, οἱ καταδεξάμενοι προσκυνήσουσι, ἡμᾶς δὲ πλέον οὐκ ἔχομεν λέγειν πρὸς τὴν σὴν ἁγιότητα, εἰ μὴ ὅτι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐγεννήθημεν, καὶ ἐτράφημεν, καὶ ἐγηράσαμεν, καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πάλιν μένομεν, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν ἡμῖν δουλεύσομεν. ἡ δὲ σὴ ἁγιωσύνη οἶδεν ἥτι ποιεῖ, ὅτι καὶ ἐὰν καί τι ἐναπολει-

A sarii victus inopia premimur: neque hoc inde est quod egeat Ecclesia. illa enim etiam abundat, quantum novimus, An id pati merito dicemur, quia requisiti quot Dominicis, & Festis præsto adesse cum vestibus; nos quotidie vacamus? Verum in hoc non peccamus. excusationem quippe facti ejus afferimus, idoneam. Scimus enim viros Magnos, quorum in loca successimus, sacella Domi habuisse, & Sacerdotes qui sacra pro ipsis ministeria & Ordinis ipsorum officia peragerent. inde ipsi vacabant prout vellent: convenientes in Ecclesiam quando dumtaxat cuique videretur, pro viribus & affectu singulorum. Ministeria porro quæ obire per se ipsi publice deberent, Officiorum quorum titulos gerebant, functiones erant. Puta Œconomi illius, hujus Sacel-
B larii, alterius Charthophylacis, aut Custodis sacræ supellectilis. & sic de cæteris. Mirum igitur & novum est, nos istarum dudum commissarum nobis curationum auctoramentis & exercitio privatos, cogi jam ad alia quæ ad nos non pertinent ministeria. Nunc autem crebræ illæ objurgatoriæ litteræ Sanctitatis Tuæ adigunt nos ad minutas observatiunculas, quales a nobis olim parvulis Patres ac Pædagogi scuticæ minis exprimeaant. Atqui jam senuimus, majori ævi spatio in assidua Ecclesiæ Dei celebrandæ & frequentandæ perseverantia consumpto, assistendo quoties oportebat cum sacro vestitu publicis ritibus. Tamen ista insuetata nunc exigente a nobis Sanctitate Tua, paremus, & facimus non
C solum ob reverentiam paterni tui mandati: sed cura etiam honoris nostri, & amore laudis ejus quæ talia præstantibus competit, Verum quidem est nos istam paululum interdum remisisse diligentiam, aliquoties ab his cessando. Sed causa ejus rei a nobis non est, nec nostræ culpæ imputanda. Est autem hæc. Ex quo præest tua Sanctitas, quasi non haberet Ecclesia Clerum, sic te nobiscum gessisti; nullam plane curam ostendens, aut rationem habens cujusquam nostrum, majoris aut minoris. Hæc prætermissio tuæ in nos Providentiæ, cessationem suasit nostrorum obsequiorum, & remissionem assiduitatis in ministrando nostræ pristinæ. quoniam neque ex usu Officii nobis adem-
D pto quidquam emolumenti percipimus, neque aliud undepiam subsidium apparet, stati proventus, aut honorarii nomine, unde vitam toleremus. Propter hoc recurrimus ad communem Benefactorem & Dominum nostrum Imperatorem Sanctum: a quo autem impedita sit quam inde speraveramus beneficentia, Deus scit. Tamen præcepisti dari nobis dimidium pensionis. quod Imperator parum esse judicavit. merito sane. non enim per hoc tam exiguum in meliorem reponi conditionem possumus, aut gradui convenientem nostro recuperare Dignitatem; quin nec a probro in quo sumus ac despectu vindicari. Quanta autem ex inopia extrema patiamur, testari Deus qui novit, poterit; & quidam hominum quibus contigit
E nostras ærumnas introspicere, non sine acri miserationis sensu: Deninde quid ita visum est Sanctitati tuæ animadvertere in nos, idque cum acerbitate. Exprobratur enim nobis quasi avide expectemus Martios, & Septembres, & super his decantata largitio: sex Hyperpyra, vel etiam octo. heu heu Domine, quid super his cogitat Sanctitas tua? mirum est, per veritatem, quod erga nos agit. Dum

Edit. Rom. pag. 450.

pag. 451.

A „venit tempus statæ largitionis, allegatur aut necessitas negotiorum, aut vis, aut difficultas temporis. tum additur, pergant ergo conflictari, perdurent in miseria, communi quippe omnes ærumna premimur. quando autem adest hora ministerii, tunc ita servitium a nobis exigit, quasi ejus auctoramenta & idoneas mercedes, solitas scilicet olim nobis subministrari pensiones, nunc cum maxime haberemus. cum autem occurrimus in sacram ædem, primum torvo vultu, obtutu truculento despicimur. Sed & præclare secum agi Dominus ipse noster Augustus putaverit, si ei fronte forte amœniori excipi contingat. At vovemus nos quidem, ac precamur liberari eum aut saltem levari quibus nunc permitur incommodis. Tunc B enim recurremus iterum ad sacram ejus Majestatem. & quidquid innuerit Anima ejus Sancta, illud fiet. Vel si tam dura ut hactenus servire in posterum quoque nos conditione decreverit, qui hoc ita præscriptum admittent, insuper etiam adorabunt. De reliquo non habemus nunc quid amplius dicamus Sanctitati tuæ, nisi & in Dei Ecclesia nos natos, & educatos fuisse, in eadem etiam senuisse, porroque in ea permansuros usque ad finem, & quoad nostra facultas ac vires ferent, servituros. Tua vero Sanctitas scit quid faciat. nec ignorat, si quid nostrorum proventuum ab hostili adhuc vastatione immune permanserit, tamquam tuum colligi a Procuratore jurium tuorum. Hoc autem num æquum est? Cæterum hoc sal- C tem oramus, ut quoniam quas scriptitas nobis censorias Epistolas, prælegi jubes in plena Synodo, & Fratres nostri Præpositi Monasteriorum suis comprobant suffragiis quæcumque Sanctitati libet tuæ dicere de nobis: nostra hæc quoque recitetur Epistola illis audientibus, & ea intellecta, judicium de causa nostra ferant, ea rectitudine, quæ Christianos decet, nihil tribuentes præjudiciis aut acceptioni personarum. Aliud præterea pungit nos gravius, quod jam tot annis nulla cujusquam facta promotio est. Sic vobis visum est, perferatur & hoc. quo damnum ejus omissionis recidat, Prudens quivis intelligit. Privari autem nos proventibus no-

Edit. Rom. pag. 452.

D strorum Officiorum, & fame emori, quis Canon Ecclesiæ, qui usus Patrum, quæ justitia permittit? Verum & istud quoque toleretur. Tamen ne nostræ ipsi, quod non licet, mortis auctores simus, cursabimus mendicando circum Christianorum ostia, misera panis frusta conquirentes. & nunc lurida mendicabula, eheu! olim Alumni Ecclesiæ, sordidum victum in ostiis Christianorum precario impetrare conabimur, hianti lamentantes ore summam infelicitatem nostram. Oramus autem ut in eo saltem miserrimo statu pacem ex te habeamus quiescentes; nec tuis infestemur litteris, in cumulum tot aliarum, quibus opprimimur, injuriarum. De cætero serviemus nos quidem quantum poterimus: mercedem vero nostram confidimus, si Deus voluerit, nos non amissu- E ros: etiam si tu calamum contritum confringere non cuncteris; & isto hoc ipso ærumnosissimo tempore asperior nobis sis. Atqui non sic oportebat agere hominem qui credi dignus esset a bono & hominum amante instinctus Spiritu. Hæc nos summa vi adacti diximus, nempe ut Romani & in Christo liberi; nec cujusquam obnoxiam respectui libertatem enunciandi

A φθὲν ἢ τῶν ἡμετέρων οἰκονομιῶν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ αὐτὸ περισυνάγει ὁ τῶν σῶν δικαίων ἔφορος. καὶ τοῦτο καλόν; πλὴν δὲ τοῦτο μόνον παρακαλοῦμεν, ὅτι ἐπεὶ τὰς σὰς γραφὰς τὰς πρὸς ἡμᾶς συνοδικῶς προστάττεις ἀναγινώσκεσθαι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ἡγούμενοι ἐπιψηφίζονται ἡμῖν τὰ ἀρεστὰ τῇ ἁγιωσύνῃ σου, ἵνα ἀναγνωσθῇ καὶ αὕτη ἡ γραφὴ ἡμῶν. καὶ ὅτι ἂν διακρίνωσιν ὡς Χριστιανοί. καὶ ἄλλο πιέζει ἡμᾶς δεινότερον τὸ ἐπὶ τοσούτοις χρόνοις ἀπροβιβάστους διαμένειν ἡμᾶς. Ἔδοξε τοῦτο ἡμῖν, καὶ ἔστω. ὅπου ἡ ζημία πίπτει, ὁ συνετὸς οἶδεν. τὸ δὲ καὶ τῶν προσόδων τῶν ὀφφικίων ἡμῶν στε- B ρεῖσθαι, καὶ ἀπὸ λοιμοῦ ἀποθνήσκειν, ποῖος κανὼν τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ποία τῶν Πατέρων πρᾶξις, ἢ ποῖα δικαιώματα δίδωσιν; ὅμως ἔστω καὶ τοῦτο, πλὴν ἵνα μὴ αὐτοφόνται γενόμεθα τὰς τῶν Χριστιανῶν περιτρεχόμεθα θύρας, καὶ ἀπαιτήσομεν, καὶ μολοβροὶ, οἴμοι, οἱ τῆς Ἐκκλησίας τρόφιμοι ἐκ τῶν Χριστιανῶν θυρῶν τραφησόμεθα, πλατεῖ τῷ στόματι ἐκτραγῳδοῦντες, ὡς εἰκός, τὰ ἡμέτερα. παρακαλοῦμεν ἡσυχάζοντες. καὶ μὴ ἐκ τῶν σῶν γραφῶν παροτρυνώμεθα, καὶ ταῦτ' ἀδικούμενοι. τέως δὲ δουλεύειν μὲν μέλλομεν κατὰ δύναμιν, τὸν δὲ μισθὸν ἡμῶν θαῤῥοῦμεν, ὡς εἰ Θεὸς θέ- C λοι, οὐκ ἀπολέσομεν. Κἂν κάλαμον συντετριμμένον κατεάγειν οὐκ ἀποκνεῖς, καὶ τῷ καιρῷ δριμύτερος γίνεσθαι. ἐχρῆν δὲ οὐχ οὕτω τοῦ ἀγαθοῦ καὶ φιλανθρώπου πιστευόμενον πνεύματος. Ταῦτα ἡμεῖς βιασθέντες εἴπομεν. πλὴν ὡς Ῥωμαῖοι καὶ ἐν Χριστῷ ἀπελεύθεροι, οὐ καταδουλούμενοι τὴν ἐλευθερίαν. Καί τοι γε Σευήρου καὶ Ἀντωνίνου ἀσεβῶν Βασιλέων ἀντιγραφαὶ καλῶς ἔχουσαι, καὶ ἐπὶ τοῖς εὐσεβέσι κατέχονται. Ὡς μὴ ἀναγκάζεσθαι παρὰ δύναμιν τοὺς δούλους, κἂν ὅπως δήποτε. εἶτα τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ ὡς ἐπ' Ἐκκλησίας ἱσταμένους ὅλως ἐστηλωμένους εἶναι Θεῷ δεῖ μηδὲν D πρὸς ἀλλήλους, κἂν ἀναγκαία παρεμπέσοι χρεία τὸ οἱονοῦν ὁμιλοῦντας, καὶ τοῦτο ἔπρεπε καὶ ἡμῖν γίνεσθαι Δέσποτα, εἰ κατὰ Μοναχοὺς καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐκεῖνοι ἐνεκκλησιαζώμεθα. ὥστε μὴ καλῶς ἐπιφώσκειν τὴν ἡμέραν, καὶ ἀπολύειν, μὴ δέ τινας τῶν ἔξω προσαπαντᾶν. νῦν δὲ ἐκ μεσονυκτίου ἐς μέσην ἡμέραν ἱστάμεθα, καὶ λαὸς, καὶ πλῆθος, καὶ κώδωνες, καὶ οὐκ ἔστι τὸ ἐνεργούμενον πᾶν προσευχὴ, ἀλλ' ἔστι καὶ καλλιφωνία, καὶ ἀναγνώσματα, καὶ καθέδρα, καὶ ἄνεσις διὰ μέσου. καθ' ἃ ἄλλως μὲν ἔξεστι καὶ λέγειν, καὶ πράττειν τὸ παριστάμενον ὡς ἀναγκαῖον. οὐ δὲ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἄλλους τοὺς οἰκονόμους ἔχομεν, ὡς ἐντεῦ- E θεν ἀπολυομένους, τραπέζαις ἑτοίμαις ἐφίστασθαι. ἀλλὰ τυχὸν ἐκ διαλειμμάτων, κατὰ τὸ εἰκὸς φροντίσομεν. μὴ οὖν κατὰ τὴν ὑψηλὴν ταύτην δὴ καὶ μεγίστην, καὶ τοὺς χθαμαλοὺς ἡμᾶς καὶ βιωτικοὺς ἔχειν θέλε, καὶ εἰς κατάγνωσιν ἀμελείας τίθει τὰ τῆς ἀνάγκης. ἀτονίσομεν γὰρ, πίστευσον. καὶ ἐὰν μέλλωμεν ἐντεῦθεν κατακρίνεσθαι, πλέον μὴ ζητείτω ἡ ἁγιωσύ-

τη σου εἰς ἑτοίμην κατάγνωσιν. καλὸν τάξις, A καλὸν προσευχὴ, καλὸν εὐλάβεια, καλὸν τῶν ἀγαθῶν ἕκαστον. ἀλλὰ τί ταῦτα τοῖς κυμαγωγουμένοις ἡμῖν διὰ τὴν ψύχιν τῆς ἀγάπης, ὡς ὁ Κύριος ἔφησεν; ἕως ἂν τὸ σκάφος σώζηται, τότε χρὴ ϗ ναύτην ϗ κυβερνήτην σπεύδειν πρὸς σωτηρίαν τοῦ κλυδονιζομένου, ὅταν δ' ἡ θάλασσα ὑπὸ τῶν κυμάτων ϗ συμφορῶν περιγένηται, μάταιος ἡ σπουδή. ὅπως δὲ κατήντήσαμεν νῦν, ϗ τὰ ἡμέτερα καλύβια μαρτυρήσουσι. Ταῦτα γοῦν προσαναφέρειν μέλλομεν τῷ Ἁγίῳ ἡμῶν Δεσπότῃ, ϗ Βασιλεῖ. ϗ εἰ μὲν διακελεύει ἡ ἁγία αὐτοῦ Βασιλεία πάσχειν ἡμᾶς τοιαῦτα, ἴσως ὑποστησόμεθα ϗ μὴ B θέλοντες. τοῖς γὰρ ζωῆς, ϗ τιμῆς ἀναξίοις οὐκ ἀποθύμιος οὐδὲ ὁ θάνατος. εἰ δέ τι ϗ φιλανθρωπευθείημεν, χάρις μὲν Θεῷ, χάρις δὲ ϗ τῇ αὐτοῦ Βασιλείᾳ. κεφάλαιον τῶν λόγων. ἢ ὡς κληρονόμους δυσωπήθητε, ϗ φροντίδα θέσθε ὅπως ἐς εἰς τὸ λοιπὸν στρατολογοίμεθα, ταύτην δὲ τὴν πνευματικὴν στρατείαν, εἰ ὀρέγεσθε. πλὴν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον τῆς δυνάμεως, ϗ μὴ ἀναγκαστῶς οὕτω, ϗ μετ' ἐπιταγμάτων μειζόνων. πολλῷ γὰρ ἐλλεῖπον πρὸς τὰς ἐπιταγὰς ἐς τὸ δοθησόμενον οἴδαμεν, ἢ ὡς κατασαπεῖσιν ἤδη τῇ τοιαύτῃ στρατείᾳ, ϗ ἀποτάκτοις τὸ γράμμα δότε τὸ τῆς ἀφέσεως. κἄν τι C ποτε ϗ διδῶτε πρὸς σιτισμὸν, μὴ ὡς μισθὸς λογιζέσθω, ὡς προσαπαιτεῖσθαι μεγάλας ϗ τὰς δουλείας οὐ κατὰ χρείαν τόσον, ὡς οἰόμεθα, ἢ κατ' ἐπήρειαν ἀλλ' ὡς προϋπηργμένων πόνων τε ϗ καμάτων πολυχρονίων ἀντέκτισις. πάντως δέ γε ϗ τὸ ἀπόλεμον γῆρας ἐν τοῖς τιμίοις διὰ ταῦτα θάσαντα.

quæ sentimus, retinentes, Enimvero Severi, & Antonini Gentilium licet Imperatorum, præscripta extant bona, & a Christianis quoque Principibus ut salubria retenta, quibus vetatur ne a servis opera supra vires exigatur, aut cujuscumque sortis mancipia contendere cogantur ultra quam valent. Quæ autem istæ sunt quas allegas Iustificationes Dei, quibus scilicet ut obtemperes, a nobis exigis, ut stemus in Ecclesia erecti, immobiles instar columnæ, defixi, nihil hiscentes ad nos invicem, quantumvis urgens cuiquam inciderit necessitas verbulum socio insusurrandi? utrum & hoc decuit te nobis injungere Domine? Si legibus Monachorum teneri nos æquum censes, sit ita sane; celebremus ergo quo illi ritu Ecclesiasticas vigilias. Ubi primo diluculo dies ceperit albescere, a Choro dimittamur: neminem dum preces nocturnas peragimus sinamus externorum in Templum ingredi. Nunc nobis a nocte media ad meridiem standum est, objectis oculis populi in concursu multitudinis excitæ tintinabulorum sono. nec vero quod tanto continuo spatio in Ecclesia fit, Oratio solum est. Sunt vices illic officiorum. Est quando modulate cantantur quædam: est cum aliquid audiendum pronunciatur a Lectore; est denique sedendi tempus, est & inserta illic contentioni quædam remissio; per quam conceditur dici agique quod præsens forte usus poposcerit. Non enim nos alios a nobis ministros rerum familiarium habemus, quorum opera ubi choro excesserimus, mensas instructas Domi reperiamus. itaque subsecivas e ministerio tam longo particulas liberi temporis, necessariæ curæ corporum recte impendimus. Ne igitur ad tuam istam institutionem vitæ austeræ, sublimis, & longe humanum supergressæ modulum, Nos humi repentes sæculares velis exigere per omnia; & cum severis istis judiciis causas nostra absentium expendens, ne prius nos condemnas negligentiæ, quam necessitatis rationem habueris. Sic enim tibi persuade. utemur & & in posterum ut prius remissione necessaria; utcumque nos eo deinde nomine a te damnatum iri expectemus. Itaque si tibi certum est deinceps ut hactenus infirmitati nihil compati, exere jam nunc mucronem censuræ judicialis in crimina nondum licet patrata: nec aliud quærat tua Sanctitas ad nos jam nunc damnandos ob ea quæ mox cetto, quippe inevitabiliter, peccabimus. Pulcher ordo, bona oratio, honesta religio, nulla non bonarum rerum commendabilis est. Sed quid hæc nobis, vitæ solicitæ ac egentis necessariis, fluctu agitatis, idcirco quod, sicut dixit Dominus, *caritas, refrixit*. Quoad schapha natat adhuc nec depressa nec fracta, nautam, & Gubernatorem, sane convenit satagere, conarique quantum valet ad salutem periclitantis afferendam. Ubi navem Mare obruerit fluctibus, ubi jam vita ærumnis oppressa in profundum absorpta, stulta sit omnis contentio servare quod jam periit, studentium. Quo malorum extrema nunc denique omnium inopia devenerimus, testabuntur tuguria nostra funditus exinanita. e quibus reliquias ultimas absumptæ longa fame vel paupertinæ supellectilis, delaturi sancto nostro Domino Imperatori sumus, in specimen miseriæ infra quam nihil sit. At si quidem sacra ejus Majestas intellecto, ad quas simus incitas redacti, dignos qui patiamur talia, cunctis perpensis, nos judicaverit; acquiescemus animo, utcumque natura repugnante, & sortem boni consulemus, quæ nobis obtigit, pessimam. Nam qui vita & honore indigni judicantur, iis neque mors recusanda est. Quod si aliquid miseratus indulgebit nobis, Gratias primum Deo, mox beneficæ Principis humanitati debitas reddemus. Summam dictorum in hæc colligimus. Si nos ut Ecclesiæ filios participandæ maternæ hæreditatis jus habentes, agnoscitis, curate sultis suppeditari necessaria nobis huic tolerandæ ac continuandæ, in quam dudum scripti sumus, spirituali Militiæ: sed & hujus necessarias functiones, ne arbitrariis aggravetis auctariis. ne plus imponatis, quam ferre possumus: ne imperiis nos acribus & dominante obterentes supercilio, ingenuitatem conculcando deprimatis nostram, in pudendam necessitatem mancipatus servilis. Etenim his quæ præstare nos paratos profitemur, satis scimus haudquaquam debita proportione responsura quæ dabuntur stipendia: ut his esse contenti, debeatis. Quod si nostra, uti effœtorum & ævo enervium jam militum in sacris hisce Castris uti deinceps, opera renuitis, eia igitur dimittite, cedo libellum exauctorationis date, bonam emeritis repræsentate missionem. Si quid sic ablegatis unde victitemus adjeceritis, non ut stipendium reputetur; ex quo ulterioris ministerii onus nobis præstandi, vobis exigendi jus pendeat; unde titulum habere vos putetis iterum nobis acerbe injungendi servitia incongrua, non tam ad usum publicum, ut putamus, ullum, quam ad nostram contumeliam pertinentia. Sed si quo abeuntes donativo consequemini, sit id longorum grata quædam remuneratio laborum: nam & imbelle senium post vitam honorata militia expensam, clementi Ducum judicio, dignum honorario censetur, recordatione certaminum olim exhantlatorum.

Edit. Rom. pag. 453.

CAPUT XXXVI.

Ut digreſſi ſint Amogabari cum Turcis, & ad Caſſandream in ſe mutuo concurrerint.

HÆc deſcribere operæ pretium eſt viſum, ut eſſent vel exiguum ſpecimen ærumnarum quas tunc Eccleſiaſtici ab Athanaſio Patriarcha peracerbas paſſi ſunt. Nobis autem jam hic curſus in portu eſt, & laborem alia noſtrum vocant, Hiſtoria quam ſcribendam ſuſceperamus, in finem deſtinatum aliquando perducta. Verum, ſiquidem accincturi Nos alias ad rerum geſtarum narrationem ſumus, optamus, a Divina benignitate, non deſperantes fieri voti compotes, petimus, ſuggeri nobis felicius, ac ſaltem minus luctuoſum, hoc quod hactenus obtigit, ſcriptionis argumentum. Et ſperabatur hoc articulo rerum quædam in melius commutatio publicæ fortunæ. quæ ſi contigerit, haud retrahemus manum, prompte occurſuri deſideriis revocantium ad provinciam ſemel utcumque geſtam commendandi memoriæ pro modulo facultatis noſtræ, quæ viderimus evenire non indigna notitia Poſterorum. Illiberale quippe, nec conſequens fuerit, nos, poſtquam ultro tædium devoraverimus conſignandi monumentis illa tot expoſita libris hiſce, mundo acerba, Romano Imperio funeſta, Urbi huic noſtræ & Eccleſiæ luctuoſa; proſperiora deinde, quando ſucceſſerint, nolle nec invitatos attingere. Vertat modo, qui facile poteſt, ſcenam hanc feralem, & converſione rotæ meliora Deus tandem propitius, reducat tempora, haud cunctantes occurremus ad fauſta Poſteritati nunciandæ; qualium non ſemper defuturam huic ævo copiam, licet augurari ex perſeveranti ſpe ac fide longanima Imperatoris; cujus haud fractus adverſis animus, & fidenter expectat commutationem ſortis publicæ, & ei pro virili procurandæ ſedulus inſiſtit, nuſquam indormiens; ſed toto conatu generoſæ virtutis infeſtis contra ingruentibus obluctans caſibus. Sane hoc tempore quædam pro triſtitia præteritorum ſatis læta ſermonibus celebrabantur. Nam hinc quidem triginta circiter millia Tocharorum a Charmpantane in auxilium Imperatori miſſa, plane magnam, etiam ſupra quam ſperari veriſimiliter potuerat, Perſis per Aſiam graſſantibus inferre trepidationem ceperant: qua illi perculſi, non ſolum ſe continebant a novis incurſationibus & oppugnationibus tentandis, ſed & multa loca prius invaſa, & quotquot Arces Romanorum ante occupaverant, paſſim relinquebant, ſe ſe intra Olympi montis inacceſſa teſqua, arcto tranſitu, & præruptis hinc inde munita rupibus, recondentes. Ex occidua vero Continente Amogabari nunciabantur, dimiſſis quę tenebant, Maritzam fluvium trajicere, animo per ulteriores illi amni regiones recedendi, quam citiſſime poſſent. in Patrias ipſorum, ut quidem audiebatur, ut autem ipſi dicebant, propoſito invadendi Urbem Atho ſitam in monte cognomine Macedoniæ, ſi tamen ipſis incruente penetrare contingeret anguſtias faucium per quas illuc neceſſa-

Edit. Rom. pag. 454.

A Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, εἰς δεῖξιν μετρίαν τῶν καταλαβουσῶν τοὺς τῆς Ἐκκλησίας παραλυπήσεων. ἡμῖν δὲ πόνος ἄλλως εἰς τέλος τοὺς καταλύσαντες τῆς ἱστορίας λόγους. πλὴν ἀλλ' εὐχόμεθα πάλιν καὶ τὰ βελτίονα. καὶ εἰ Θεὸς βραβεύει, οὐ τὴν χεῖρα ἐφέξομεν τοῦ μὴ προθύμως τὰ τῆς ἐπανακλήσεως καθόσον εὐποροῦμεν συντάττεσθαι. δεινὸν γὰρ εἰ συμφορὰς μὲν ὑπέστημεν γράφειν ταύτας κοινάς, δεινὰς δὲ καὶ τῷ κόσμῳ, δεινὰς δὲ καὶ ἡμῖν, ἀποναρκοίημεν δὲ εἰ Θεὸς διδοίη τὰ καλά, καὶ ταῦτα τοῦ Βασιλέως ἀπὸ τῆς εἰς Θεὸν μεγίστης ἐλπίδος, καὶ πίστεως προσδοκῶντος τὰ βελτίονα, μὴ δὲ αὐτοῦ
B τὸ παράπαν ἐπινυστάζοντος. ἀλλ' ὡς δυνατὸν ἀντιμαχομένου πρὸς τὰ παγχάλεπα. νῦν δὲ ἐπινικῶς φημίζονται καὶ τὰ βελτίω. καὶ ἔνθεν μὲν ὡς ἐγγὺς τρισμύριοι Τόχαροι πεμφθέντες παρὰ τοῦ Χαρμπαντᾶ, μεγάλην, καὶ ὡς οὐκ ἤλπισέ τις, ἀνάστολην ἐργάζεσθαι ἄρχονται τῶν Περσῶν. Ὥστε, καὶ ὅσα φρούρια Ῥωμαίων ἑαλώκεισαν πρότερον, ἀνὰ δὲ τὰ ὀχυρὰ τοῦ Ὀλύμπου παραβυθῆναι. ἐκδύσεως δὲ Ἀμογάβαροι ἀφέντες ἃ κατεῖχον, τὸν ποταμὸν περῶσι Μαρίτζαν, ἐς ὅτ' ἐκεῖ διελθόντες ἀπαλλαγεῖεν, ὡς ἄν τε καὶ δύναιντο, καὶ ὡς μὲν οἴκαδε. Ὡς δὲ ἔλεγον ἐφ' ᾧ προσ-
C βάλλοιεν Ἄθῳ, εἰ πως αὐτοῖς ἀναιμωτὶ τὰς ἐν τῷ μεταξὺ κλεισωρείας διελθεῖν γένοιτο. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ τῆς φήμης. ἐκεῖνοι δὲ ἐπάραντες ἀπὸ τῆς Αἴνου Ῥομοφόρτος σὺν τοῖς Τούρκοις, Μπυριγέριος σὺν Φαρέντα Τζιμῇ καὶ Γίδας, ἔχθραν δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες. ἀλλ' οὔπω μὲν ἀπελθόντες κατήντησαν εἰς Κασάνδρειαν, κἀκεῖ πρὸς ἀλλήλους διετεχνάζοντο. ὁ γὰρ Ῥομοφόρτος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν Τούρκοις ἐχθραίνων ἦν Μπυριγέριον, Φαρέντα Τζιμὴν, καὶ Γίδαν. κἀκεῖνοι σύμπαντες τούτῳ. Ὁ δὲ Ῥομοφόρτος συνεὶς τὴν ἐπιβουλὴν, ἐνέδραις τὴν μάχην ἐπίστευσεν, καὶ πόλεμον προσαρ-
D ράξας κατὰ κράτος νικᾷ. ὡς πεσεῖν μὲν Μπυριγέριον, τὸν δέ γε Φαρέντα ἀκλεῶς ἁλῶναι. εἶτ' αὖθις ἀπολυθῆναι παρὰ τοῦ Ῥομοφόρτου. ὁ δὲ Φαρέντα Τζιμῆς ἀπογνοὺς τοῖς ὅλοις, ὥσπερ τις πλανήτης καὶ αἰχμάλωτος αὐτομολεῖ τῷ Δομεστίκῳ πρὸς Ξάνθειαν, ὃ καὶ μόλις γνωσθὲν περισώζεται. Οἱ μέντοιγε παρὰ τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ πεσόντας προσέπεσον Ῥομοφόρτῳ, καὶ οὕτω πρὸς Θετταλίαν ἀπῇρον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὅπῃ Θεῷ φίλον ἀγέσθω. ἄγοιτο δὲ κατ' ἐλπίδας χρηστάς, καὶ ὡς ἡ τοῦ

Κρατοῦντος ἔχει πεποίθησις. ἡ μὲν τοίγε συνόλη ἱστορία τῶν δεκατριῶν λόγων, περιέχει χρόνους δέοντος μόνου πεντήκοντα. καθ' ὃν καιρὸν καὶ ὁ Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τὸν αὐτὸν τῆς ἡλικίας παρίππευε χρόνον.

A rium eſt iter. Ac talia quidem fama ferebantur. Cæterum illi motis ab Æno Caſtris, Romofortus cum Turcis, Mpyrigerius cum Pharenda Tzime, & Gidas, infenſi licet invicem, junctis nihilominus copiis, communi comitatu Caſſandream pervenerunt. ubi confidentes, pro eo quo clam in ſe ſe mutuo darebant odio, intenderunt animos machinandis in ſibi ſuſpectos dolis. Quoad in vim apertam diſcidium erupit, commiſſis palam factionibus. Nam Romofortus cum ſuis Turcis iram hoſtilem, nec ipſam bene diſſimulatam, coquebat adverſus Mpyrigerium, Pharendam Tzimem; & Gidam: hique viciſſim haud ſatis tegebant voluntatem, Romofortum inſidiis circumventum opprimendi. quod hic intelligens, aleæ martis ſpem credere, atque ancipiti diſcrimine fraudum occultarum, invadendo palam prælio ſemel defungi duxit conſultius. quod & illi e ſententia ſucceſſit. plenam enim de Adverſariis, in eos irruens, victoriam retulit. Adeo ut Mpyrigerius quidem ea pugna ceciderit: Pharenda vero Tzimes, primum ignominioſe captus, poſt a Romoforto liber dimiſſus, deſperata ſumma rerum, ut erro & captivus quiſpiam, ad Domeſticum prope Xantheam transfugerit; a quo ægre agnitus, ſervatur. Qui prælii carnificinæ ſuperfuere, ad partes Romoforti ſe adjunxerunt. Sicque ille cunctos ſub ſe habens unus jam Dux, in Theſſaliam movit. Verum hæc qua Deo cordi fuerit, ferantur. utinam autem illi placeat, ſecundum ſpes noſtras meliora ſibi deſpondere orſas, cuncta dirigere, ac quo vota & fiducia conſtans Principis noſtri dudum incumbunt. Hiſtoria hæc univerſa tredecim librorum, annos complectitur, uno minus quinquaginta: æquæva exacte Andronico Imperatori. nam is quo illa deſinit tempore, pariter unde quinquageſimum ætatis agebat annum.

Edit. Rom. pag. 455.

FINIS. LAUS DEO.

PETRI POSSINI
E SOCIETATE JESU
OBSERVATIONUM PACHYMERIANARUM
Ad Historiam rerum ab Andronico Palæologo Seniore in Imperio gestarum,

LIBRI TRES.

I
GLOSSARIUM
II
NOTÆ
III
CHRONOLOGICUS.

PETRI POSSINI
E SOCIETATE JESU

Ad Historiam rerum

AB ANDRONICO PALAEOLOGO

In Imperio gestarum.

OBSERVATIONUM
PACHYMERIANARUM
LIBER I.
GLOSSARIUM.

In quo & hujus propriæ Voluminis multæ ignotæ dictiones explicantur; & quædam Priori Glossario præterita supplentur.

ΑΓΓΩΝΕΣ.

LIB. VI. Cap. XXX. Αὐτοὶ δὲ μετὰ πελτῶν καὶ παλτῶν ἐπιχωρείων δοράτων, ἃ δὴ τὸ παλαιὸν Ἀγγωνες ἐκαλοῦντο. Telum ejus simile quod Medis olim familiare Xenophon in Cyri Pædia παλτὸν appellavit, cum usurparent postea Bellis contra Græcos, aut alios Populos Orientales, Franci, ἄγγωνα ipsi vocabant: unde & res, & nomen Græcis Recentioribus innotuit. non enim illud τὸ παλαιὸν nostri hoc loco Pachymeris ad ultimam vetustissimæ Græciæ, aut Florentium Athenarum memoriam referendum est, sed ad sæculis aliquot anteriores Pachymere Byzantinæ Græciæ Scriptores. Ex quibus & Svidas, & Eustathius istiusmodi teli descriptionem hauserunt. Prior sic loquitur: Ἀγγωνες ἐπιχώρεια δόρατα παρὰ φράγκοις. quem ut vides Pachymeres descripsit: Francos tantum non memorans, quod Italos ibi ante nominatos iis Synonymos duceret. revera enim a sacrarum præsertim Expeditionum in Terram Sanctam temporibus Asiani Francorum vocabulo transmarinas omnes Europæ nationes comprehendebant. Eustathius quoque ad Odyss. τ sub initium Ἄγγον, lege, Ἄγγων, εἶδος δόρατος φραγγικοῦ οὔτε λίαν μικροῦ φασιν, οὔτε μεγάλου, οὗ τὸ πλεῖστον σιδήρῳ περιέχεται. οὐ κατὰ τὸ παρὰ Λυκόφρονι σίγυμνον, ἐκεῖνο γὰρ ὁλοσίδηρον. *Angon species Hastæ Francicæ neque nimis parvæ, ut ajunt, neque magnæ; quæ fere tota ferro comprehenditur. in hoc dissimilis memorato apud Lycophronem Sigymno: hoc enim telum est totum ferreum.* Videtur Auctor Etymologici existimare nomen hoc ab ἀκοντίζειν ductum. ut quoniam istiusmodi pila non longi manubrii non modo manu quassa vibrataque hostem cominus admotum foderent, sed & habili brevitate ad jaculationem apta, eminus in remotos mitterentur ἄγγωνες dicta sint. Verba ejus Scriptoris hæc sunt: Ἀγγωνες δοράτια οὐ λίαν σμικρά· ἀλλ' οὐδὲ μεγάλα. ἀλλ' ὅσον ἀκοντίζεσθαι ὅπου δέησοι. Sed vanum opinor sit quærere originem vocabuli Francici in lingua Græca.

Edit. Rom. pag. 457.

pag. 458.

Α Γ Ρ Ω Τ Ι Δ Ε Σ.

Lib. III. Cap. XXVIII. *Οἰκίας δ᾽ ἀγρώτιδας καὶ αἰζηῶν ἀνδρῶν ἔργα, τὰς μὲν ἐξ αὐτῶν ἀνεσπάσθαι τῶν θεμελίων, καὶ φορητὰς μακρόθεν εἶναι τοῖς ὕδασι, μὴ τῆς φορᾶς ληγούσης πρὶν ἂν ἀπεσκίφθαι τῷ τείχει τῆς πόλεως. τὰ δ᾽ ἀφανίζεσθαι ταῖς προχώσεσιν.* Casas rusticas ac tuguria æstiva Messorum manipulos in areis terentium, opinor, intelligit: quas a fundamentis avulsas eluvie, & quod fere tabulis ac materia constarent, torrente abreptas significat innatantes aquis; quoad impactæ mœnibus Urbis, allisu dissiparentur. Agi autem potissimum de temporariis tabernaculis circum areas frugibus plenas positis ad custodiam congestarum illic in moles frumenti spicarum, quas excuti, & ex iis granum secerni, opera multorum continenter dierum laborem exigente, oportebat, suadet temporis articulus sub extremum Augustum, & adjuncta mentio *ἔργων αἰζηῶν ἀνδρῶν operum juvenum virorum*, hoc est valentium messorum. *ἔργα* enim universim opera rustica circa fruges vocantur; extenso enim ejus vocis significatu ad fructus ipsos istis laboribus paratos: quo sensu etiam Psalm. CXXVII. 2. labores manuum suarum manducare homines, nempe Agricolæ dicuntur. corroborat autem conjecturam, quod mox Pachymeres in membro periodi respondente his verbis, *αἰζηῶν ἀνδρῶν ἔργα*, subjungit, *τὰ δ᾽ ἀφανίζεσθαι ταῖς προχώσεσι*; disjecta & disperdita ista opera dicens cum molibus, aut metis frumentariis, struibus videlicet aggestis manipulorum tritici ac frugum cæterarum, quæ solent per æstatem in areis extare. Favet his conjecturis Epitome in hunc locum Vaticana, quam vide recitatam in hoc glossario infra verbo *προχώσεις*. quod huc pertinet, admoneo, satis rarum videri vocabulum *ἀγρώτιδες* cum *ω* scriptum. nam vulgo *ἀγρότης rusticus* scribitur. sed fortasse noster ex usitato eadem notione verbo *ἀγροιώτης*, crasi quadam, hanc vocem formaverit: aut etiam in mente habuerit & scriptioni suæ, ut interdum solet, inseruerit locum Poetæ cujusdam. certe hæc cuncta, præsertim vero *αἰζηῶν ἀνδρῶν ἔργα*, poetici styli saporem habent.

Α Δ Η Ρ Ι Τ Ο Ν.

Lib. II. Cap. XVI. *Ὅμως τὸ γὰρ τῆς ἀνάγκης ἐστὶν ἀδήριτον, τὴν σκληρὰν ἐκείνην καὶ ὡς ἐν σιδηρᾷ ῥάβδῳ διέφερον ποίμανσιν.* Vocem *ἀδήριτον* hic usurpat Auctor in no-
Edit. Rom. pag. 459. tione ab Hesychio observata, dum *ἀδηρίτῳ* pro synonymis copulat, *ἄμαχον, ἀκαταμάχητον, invictum ineluctabile.* quare verbum *διέφερον* quod mox subditur, nullum eorum elegantium significatuum hic obtinet, quibus insignitur in plerisque disertorum Operum libris: sed simpliciter sonat, *ferebant.*

Α Λ Λ Α Γ Α Ι.

Lib. VI. Cap. X. *Τοῦτον Βασιλεὺς μετ᾽ εὐμενείας δέχεται καὶ ἀλλαγαῖς ἀγάλλει.* Capite vero sequenti de Mpyrigerio sic scribit: *καὶ ἐκυδυνοῦτο ταῖς συχναῖς ἀλλαγαῖς* Hesychius *ἀλλαγὴν* exponit *ἀμοιβήν.* Sed eam Generalem notionem his nostri locis haud quadrare, nemo non videt. Multo minus contentus quispiã esse possit ea quam Eustathius *παρεκβολαῖς* ad Iliad. ε. pag. 531. Edit. Rom. annotat his verbis; *αἱ γὰρ ἱστορίαι σταθμοὺς οἴδασι λέγειν καὶ τὰς ὡρισμένας, εἴτ᾽ οὖν τεταγμένας, ἐνοδίους ἀναπαύλας τοῖς εἴτε ἱππεῦσιν, εἴτε πεζοδρόμοις, ἃς καὶ ἀλλαγὰς ἔλεγόν τινες* in quam sententiam duo Meursius testimonia allegat; alterum Basilicon Eclog. LVIII. *ἐάν τις παρελάσῃ μίαν γοῦν ἀλλαγὴν, τὸ τετραπλάσιον τῆς τοῦ ζώου τιμῆς διδότω*: alterum e Glossis Veteribus, *σταθμὸς ζῷον δρομικὸν* (forte legendum) *σταθμός ζώων δρομικῶν, ὃς λέγεται νῦν ἀλλαγή.* Verum nihil hinc elicio quod declarationi duorum quæ proposui locorum sufficiat. Reperio *ἀλλαγὰς* præterea, vestes dici speciosiores, ornatus potius in festo aut pompa, quam necessitatis aut usus civilis gratia sumi solitas. Codin. lib. de Offic. Cap. X. num. VII. *ἔπειτα ὁ Πατριάρχης μᾶλλον δὲ οἱ Πατριάρχαι εἰ παρόντες εἰσὶν, ἐνδεδυμένοι τὰς ἀλλαγὰς αὐτῶν* agit de pompa diei Palmarum. Vestes quoque Imperatori eadem solemnitate usitatas num. III. vocaverat *ἀλλάγματα*: uti, & num. IV. vestimenta *τῶν Αρχόντων* Principum, aut præcipuorum Magistratuum apparere cerimonia tali, splendido habitu ex more debentium, *ἀλλάγματα* pariter dixerat. Videtur hæc appellatio derivata e sacris Litteris, ubi vestimenta quædam insigniora comparata potius ad speciem quam ad vulgarem usum חליפות a vero חלף *mutare* dicuntur IV. Reg. V. 5. & 22. Isaiæ vero III. 22. & Zachariæ item III. 4. vocantur מחלצות ad

quæ omnia loca Hieronymus *mutatoria* interpretatur. duobus vero prioribus locis septuaginta Seniores ἀλλασσομένας στολὰς pro חליפות reddunt: Genesis vero xlv. 22. (de quo loco mox agemus) ἐξαλλασσούσας στολάς. Hæc nos movent ut initio propositis Historici nostri locis munera pretiosarum vestium ab Andronico honorandis Hospitibus impensa, dici ἀλλαγὰς putemus. Sane perantiquus mos Principum caros Advenas donativo splendidarum vestium demerendi, jam inde a Josephi Ægypto præpositi temporibus est celeber. ille quippe loco modo memorato Genes. xlv. 22. dum se agnoscendum fratribus præbuit, *singulis eorum* (verba sunt S. Hieronymi vulgatæ Auctoris) *proferri jussit binas stolas. Beniamin vero* (utique germano præ cæteris dilecto) *dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis*. In Historia quoque Augusta Romanos Imperatores munerari solitos pretiosis vestibus quos vellent honorare, de Alexandro Severo refertur a Lampridio, de Probo a Flavio Vopisco. quem olim morem in Aula Constantinopolitana Orientalium Cæsarum viguisse, præterquam hi Pachymeris loci indicant, etiam potest intelligi ex consuetudine Turcarum illic hodie regnantium; quos in admissionibus Legatorum insigniumve personarum, donativis talibus *vestarum*, ut vulgo vocant, passim uti compertum est. Et Andream igitur & Mpyrigerium Pachymeres, dum ἀλλαγαῖς ab Andronico honoratos scribit, significat, donis pretiosarum & speciosarum vestium non semel cultos. Hæc hactenus scripseram quando forte in locum incidi Paraphrastis Vaticani quo declaratur ipsum in eadem mecum de potestate vocis ἀλλαγή sententia fuisse. Siquidem is illa verba Pachymeris Capite xxix. Libri vi. τοῖς μὲν Ναυάρχοις τὰ τῶν ἀναβολῶν ὡς εἶχον πρὸς Βασιλέως φιλοτιμότερον μετημφίαστο sit exprimit: οἱ Ναυάρχοι Γενοῖται τιμῶνται παρὰ τοῦ Βασιλέως ἀλλαγαῖς ἱματίων λαμπρῶν ita ille. in quibus non temere suspicor, vocem quidem ipsum ἀλλαγῶν ex hisce quæ modo tractamus Pachymeris locis accepisse: quid autem ea suo judicio valeret demonstrare studuisse adjunctione ad illam exegetica ἱματίων λαμπρῶν. Non omittatur ad extremum, hinc fortasse originationem duci plausibiliorem posse vocabuli Ἀλλάγιον, ea quam priori nostro Glossario hæsitabundi proponebamus. Quid si enim Ἀλλάγια putemus dicta fuisse Collegia seu corpora militum ἀλλαγῇ simili, hoc est veste utentium? quæ communio facile coalescere inter ejusdem nationis armatos potuit. Certe id convenisse proprio præsertim Imperatoris Ἀλλαγίῳ nominatim ab Acropolita memorato, sive Τάξει, quam idem vocem pro illius alterius synonyma ponit, verisimillime cogitabitur ex usu quoque hodierno distinguendi certo genere coloris, insignis habitus, aut peculiaris Chlamydis certos Ordines Militum, Principi nomine ipso ac singulari delectu addictorum. Post hæc omnia scripta animadverti locum alium huc pertinentem nostri Auctoris, quem vide lib. i. Cap. xxix. sub finem.

Edit. Rom. pag. 460.

Α Λ Λ Η Λ Ε Ν Δ Ε Τ Α.

Lib. i. Cap. xxxv. ἄλλως τε δὲ καὶ ἀλληλένδετά εἰσι τὰ τῶν ἁγίων ῥητὰ καὶ ἀλληλόπλοκα. Ita optime omnium Barberinus Codex, cum Allatianus ἀλληθὲν δεκτὰ scribat; Vaticanus autem ἀλληλενδοτὰ; ille vitiosius, hic propinquius vero. Notum est δετὸν vinctum & nexum sonare, a δέω *Ligo*. Est ergo, ἀλληλένδετον *invicem nexum*, ut sit ἰσοδύναμον τῷ ἀλληλόπλοκα mox posito: aptissima notione ad loci sententiam; ut Lector oculatus statim cernet.

Α Μ Α Γ Ε Ι Ρ Ε Υ Τ Ο Ι.

Lib. i. Cap. xxxiv. Ο ἐξ ἀμαγειρεύτων Νικόλαος. qui vocarentur hoc loco ἀμαγείρευτοι cum foret divinare necessarium in silentio Scriptorum, non occurrit quod verisimilius dicerem, quam quod in Interpretatione posui: sic nempe vocatos eos qui postquam in aliqua Parte Ministerii aut Præfecturæ Coquinæ Palatinæ diuturnam probassent operam, inde emeriti promovebantur in speciosiora officia: ut hic Nicolaus ad Episcopatum. quamquam ne ἀμέσως manus e Culina sordidas ad aras ferret, professione prius monastica purgatus videri potuit, nomen ex ea sumptum, Neophyti, Cathedræ Prusensi honestius inferens. Et si autem in Græcis originibus culinæ hic Palatinæ nulla indicatio est, res tamen ipsa prudenti conjecturam suggerit, talem intelligi oportere, hoc ipso quod culina memoratur. Nam id per se tam vile ministerium nisi e principali Domo splendoris ali-

quid accipiat, obſoletius obſcuriuſque per ſe ſit quam ut in ſcripto publico recte oſtentetur. Præterquam favorem Principum, ſine quo iſte Neophytus non promoveretur in Epiſcopatum Urbis illuſtris, pronum æſtimatu eſt, non alia gratia huic aſpiraſſe, quam ex comendatione intimi Miniſterii olim regnantibus impenſi. Congruit autem analogia, ut miſſionem nactus bonam a coquinariis Imperatori exhibendis obſequiis ſic ἀμαγείρευτος vocetur, ut ἀστράτευτος dicitur qui bonam a militia miſſionem emeruit.

Α Μ Ο Γ Α Β Α Ρ Ο Ι.

Lib. v. Cap. xii: Κατὰ τὸν ἐπὶ τούτῳ Γαμηλιῶνα εἶδεν ἡ Κωνσταντίνου καὶ τὸν Λατῖνον Ροντζέριον ἅμα ναυσὶν ἰδίαις ἑπτὰ, καὶ συμμαχικῷ στόλῳ ἐκ Κατελάνων καὶ Αμογαβάρων. Hæc prima quod meminerim, in hac Hiſtoria mentio eſt Amogabarorum, quos alibi noſter, nempe Lib. v. Cap. xxi. ſic dictos putat quod originem traherent ex Avaris, ſive Avaribus, Borealibus videlicet Aſiæ Populis circa Cauſarum ſedes habentibus. Sed ea Hiſtorici ſuſpicio eſt plane inveriſimilis. quid enim Avaribus Hamaxobiis ex Scythico genere cum hiſce Catelanis eſſe commune potuit ex Sicilia profectis, quo prius ex Hiſpania tranſierant? Plauſibilius hi nomen duxiſſe videri poterant a Promontorio Tarraconenſis Hiſpaniæ quod Ptolemęus Αὔαρον *Avarum* vocatum ſcribit. Reperio apud Marianam Lib. xii. Cap. xvii. de Rebus Hiſpaniæ, *Almogaraves* illic appellatos veteranos milites e gente maurica. Horum multos admixtos Catelanis ſubſidio miſſos Friderico bellum in Sicilia gerenti a Fratre ipſius Rege Aragoniæ arbitror. Et hos bello ſiculo, pace facta terminato, duce Rogerio Brunduſino, quem noſter Rontzerium vocat, Conſtantinopolim veniſſe. Itaque pari licentia qua Fridericum in Theuderichum, Rogerium in Rontzerium, Pachymeres deformat, etiam in *Amogabaris* balbutierit, ſic eos pro *Almogaravis* nominans. Habet ea vox haud dubium linguę Arabicæ Mauris familiaris characterem. Itaque placet, quam vir pereruditus mihique amiciſſimus Dominicus Magrius, e patrii Melitenſis idiomatis uſu & domeſtica notitia ſuggerit, originatio vocis hujus. Ait is Africanos *Algharbi* Melitæ vocari, quod vocabulum *occidentales* ſonat, quoniam ab occaſu Melita Africam reſpicit. inſeritur autem inter primam & ſecundam ſyllabam vocabuli *Algharbi* particula *mo* latinę præpoſitioni *ex* æquivalens, quoties deſignare opus eſt aliquem ex Africa, ſive alia regione occidua profectum. Talis enim illic *Almogharbi* dicitur, hoc eſt *qui ex Africa*, ſive *occiduo tractu* venerit. Nec eſt incredibile ex etymo ejuſmodi in Hiſpania quoque nomen iſtud inoleviſſe. Nam Mauros omnes certum eſt ex Africa trajeciſſe in Iberiam, & ex hujus occiduis partibus in cæteras dominatum extendiſſe. unde iſthic quoque recte *Almogharbi* dici potuerint, aut vocabulo in popularem ſonum detorto *Almogabari* ſeu, prout Mariana ſcribit, *Almogaraves*, Mauri milites ex Africa, & occiduis Tractibus venientes. Poſtquam hæc ſcripſeram, vidi quæ Petrus d'Outremannus noſter in notis ad Cap. iii. Libri ſui, de excidio Græcorum circa vocem, *Amogabari* tradit. Ea nihil mutandum in iis quæ ſupra poſui, ſuadent. Indicandum tamen locum putavi ſtudioſo Lectori, ut eo, ſi ipſi videbitur, adito, eligat ex omnibus pro arbitrio quæ magis probaverit.

Edit. Rom. pag. 461.

Α Μ Φ Ι Δ Ρ Ο Μ Ι Α.

Lib. iv. Cap. ii. οὐδὲ γὰρ εἶναι ἄρτι πρώτως μετὰ τὴν ἡλικιῶτιν σχεδὸν μετάβασιν, καὶ οὐ πολλῷ τινι χρόνῳ μετὰ τὰ ἀμφιδρόμια μὴ τὸν Πατριάρχην βλέπειν καὶ εὐλογεῖν. Perobſcurum de more Auctoris hunc locum qui græca inſpiciet, reperiet, ni fallor. mihi quidem haud parum negotii dedit. quoad omnibus penſatis quam interpretatio exprimit exſculpſi ſententiam. Cæterum ἀρχαιολογία hic notanda in verbo Ἀμφιδρόμια quod noſter ex ſuo mutuatur Heſychio, ſic ſcribente Ἀμφιδρόμια, ἡμέρα ἀγομένη τοῖς παιδίοις, ἐν ᾗ τὸ βρέφος περὶ τὴν ἑστίαν ἔφερον τρέχοντες κύκλῳ, καὶ ἐπετίθεσαν (forte corrigendum) καὶ ἐπετίθουν αὐτῷ ὄνομα ὅτε ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ φίλων δῶρα ἐπέμπετο Paulo diſtinctius Svidas, qui nomen hoc ſingulare fœmininum facit. Ἀμφιδρομία (inquit) τὴν πέμπτην ἄγουσιν ἐπὶ τοῖς βρέφεσιν, ἐν ᾗ ἀποκαθαίρονται τὰς χεῖρας αἱ συναψάμεναι τῆς μαιώσεως, τὸ βρέφος περιφέρουσι τὴν ἑστίαν τρέχοντες, καὶ δῶρα πέμπουσιν οἱ προσήκοντες, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολύποδας καὶ σηπίας, τῇ δεκάτῃ δὲ τοὔνομα τίθενται. Hoc eſt *Amphidromia, quam diem celebrant quintam a natis infantibus, qua purgant manus quæ ob-*

ftetricationi operam dederunt, infantem circum focum geftant currentes, & dona mittunt Propinqui, polypodas plerumque ac fepias: decima vero nomen imponunt. Ex his apparet, cerimoniam veterem aptare ftuduiffe Chriftianis ritibus Pachymerem: & forte is voluit ifto verbo Baptifmi Panegyrim exprimere. Ego tamen conjecturæ docti Lectoris divinationem iftiufmodi relinquens, fatis habui quintam ab ortu diem exprimere, quotam voce ἀμφδρομία, cui fynonyme confonant τὰ ἀμφιδρόμια, defignari, Svidam retulit docentem. *Edit. Rom. pag. 462.*

ΑΝΑΓΩΓΟΣ

Lib. IV. Cap. XXVII. Ανάγωγος ᾗ ἄλλως ὢν ἐκεῖνος, ᾗ ἐπὶ διαβολαῖς γνωριμός Vocis ἀνάγωγος quæ hic ufurpatur notio repetenda ex Hefychio eft, apud quem legimus. Ανάγωγος ὑβριςὴς, ὁ μὴ τῆς δεόυσης ἀγωγῆς τυχηκώς.

ΑΝΑΞΑΓΟΡΕΙΑ ΧΡΗΜΑΤΑ.

Lib. II. Cap. XVI. πάντα δ' ἀνέτρεπον ᾗ συνέχεον διὰ τὴν νομιζομένην ἀκρίβειαν, κατὰ τὰ ἀναξαγόρεια χρήματα Sic duo Codd. optimi concorditer B. & A Vaticanus Interpolator, pro fuo more obfcura tranfiliendi, fic tantum habet: ᾗ πάντα ἀνέτρεπον ᾗ συνέχεον διὰ τὴν νομιζομένην ἀκρίβειαν. Habuit autem in animo hęc fcribens Pachymeres initium celebris Operis ab Anaxagora de Rerum natura fcripti, recitatum a Diogene Laertio in ejus Vita his verbis: Πάντα χρήματα ἦν ὁμȣ̃. εἶτα νȣ̃ς ἐλθὼν αὐτὰ διεκόσμησε. *Omnes res erant fimul. deinde mens veniens ipfas ornate difpofuit.*

ΑΠΟΣΚΙΠΤΩ

Hujus quoque nufquam alibi a tot diligentiffimis Vocabulorum Collectoribus reperti Verbi, aliquam in hoc minus obviorum cenfu fieri mentionem æquum eft; cujus præteritum infinitivi paffivi nofter ufurpat dum fic fcribit, Lib. III. Cap. XXXVIII. μὴ τῆς φορᾶς ληγȣ́σης πρὶν ἂν ἀποσκίφθαι τῷ τείχει τῆς πόλεως. *Non ceffante impetu priufquam illiderentur muro Civitatis.* agit de Cafis Rufticorum eluvione avulfis, & torrente abreptis. Quod verbum vulgo fcribitur σκήπτω alias per ι fcribi folitum non obfcura; veftigia fuperfunt in vocibus inde derivatis, σκίπων, quam Hefychius exponit, βακτηρία, ῥάβδος, & σκιπίον, quam jam olim Latini arripuerunt. Scipionem baculum dicentes. quin, & ipfum, fed ἐπενθέσει τȣ̃ μ auctum reperitur verbum σκίμπτω Hefychio fepius memoratum, nam apud hunc legitur σκίμπτει σκίμπτεται, χαλεπαίνει, ἐρείδεται ἐπιπίπτει & σκίμψαι ἐμπελάσαι. denique ut alia omittam σκιμφθῇ ἐγγίσει προσπελάσει. Bene habet, dicet aliquis; fed τὸ ἀπὸ, τῷ σκίμπτεσθαι præpofitum fignificationem in contrarium vertit. Huic ego fic occurro ut ultro confitear, plerumque ςερητικὸν effe τὸ ἀπὸ in compofitione verborum aut nominum. Sic ἀπανθεῖν eft *deflorefcere* ἀπάξιος *indignus*, ac fimilia paffim obvia fexcenta. in quibus juvat obiter memorare vocem ἀπαρτιτόκος elegantiffime compofitam ab Auctore pulcherrimi Epigrammatis ab eruditiffimo Octavio Falconerio defcripti e bafi marmorea nuper effoffa, & cum notis ejufdem doctiffimis editi. Suftinebat olim ea bafis fignum Æfculapii repræfentans illum ut infantem recens natum: unde primum difticon fic habet:

Τὰν Παιδὸς καλλίςαν εἰκὼ τάνδε Θεοῖο
Πάναιος κȣ́ρω ματρὸς ἀπαρτιτόκω

ἀρτιτόκον hoc eft *recens enixam* Æfculapii modo nati genitricem vere appellare Nicomedes Epigrammatis Scriptor non potuit: quoniam eam fciebat numquam peperiffe; utique non ignorans vulgariffimam & conftantiffime creditam fabulam, qua quęcumque tandem fuerit mater Æfculapii (nam Alii Coronide, Arfinoe Alii natum autumant) prius mortua quam pareret afferitur. ex illius vero ftatim exfecto utero vivum puerum Æfculapium extractum. quare is merito vocatur κȣ́ρος ματρὸς ἀπαρτιτόκω *filius matris non puerperę*; quippe quæ illum dumtaxat alvo conceperit, & formaverit, enixa in lucem numquam fuerit, morte partum præoccupante. Ineft ergo fine dubio in compofitione vis negandi τῷ ἀπὸ: fed non fempernam ad verfum 773. Iliadis β, ubi legitur de Achille Κεῖτ' ἀπομηνίσας, fi annotat Euftathius ἐν μὲν τοῖς ἑξῆς ἀπομηνίσαι τὸν Αχιλλέα ὁ Ποιητὴς ἐρεῖ τȣτέςιν ἀποθέσθαι τὴν μῆνιν. ἐνταῦθα δὲ εἰπὼν ὅτι ἐν νήεσσιν ἔκειτο ἀπομηνίσας Αγαμέμνονι, τὴν ἐπιμονὴν δηλοῖ *pag. 463.*

τ͂ μίω̃ιδος. κεῖται γὰρ ἡ ἀπὸ πρόθεσις ἀργή. ὡς καὶ ὅτε τίς λέγει ὑπομνημονεύειν χάριτος, ἐξ ὃ καὶ τὸ ὑπομνημόνευμα. ὅτω δὲ καὶ τὸ ἀπαντᾶν ἀδιάφορον πρὸς τὸ ἀντᾶν. *In consequentibus dicet Poeta Achillem* ἀπομηνίσαι *hoc est depofuiſſe iram. hic vero dicens quod is in Navibus jacuerit* ὑπομηνίσας *Agamemnoni, perſeverantiam irę ſignificat. Prępoſitio enim* ὑπὸ *hic otioſa jacet, Sicut & quando quis dicit;* ὑπομνημονεύειν χάριτος *recordari ſe gratiæ; unde eſt & nomen* ὑπομνημόνευμα. *Ejuſdem formę ac notionis verbum* ἀπαντᾶν *occurrere; idem valens; ac ſimplex* ἀντᾶν &c. Doctrinam hujus Magiſtri ad rem ego meam conferens ajo, in hoc noſtro verbo ὑποσκίμπτεσθαι, τὸ ὑπὸ, vacare, & idem valere compoſitum ac ſimplex, σκίμπτειν καὶ ἀποσκίμπτειν: niſi ſi quam majoris impetus emphraſim compoſitio adjiciat: ut cum σκίμπτεσθαι ſit ſolum ἐπιπίπτειν *incidere*, ὑποσκίμπτεσθαι ſit vehementer incidere, hoc eſt, ut vertimus, *illidi*.

Α Ρ Μ Α Τ Ο Φ Υ Λ Α Κ Ι Ο Ν.

LIb. II. Cap. XII. ἐν τῷ πάλαι ἁρματοφυλακίῳ nimirum in veteri armamentario. unde confirmantur quæ in Gloſſario priori de notione vocis ἅρμα apud Græcos Poſteriores notavimus: quibus addo teſtimonium Veterum Gloſſarum Juris, ubi legitur: Αρμα παρ᾽ ἕλλησι μὲν, τὸ ζεῦγος βοῶν. παρὰ δὲ ῥωμαίοις τὴν καρῦχαν, σημαίνει καὶ ὅπλον.

Α Ρ Χ Η.

OMiſi annotare in Gloſſario Priori notionem peculiarem vocabuli, ἀρχή uſurpatam To. I. hujus Hiſtorię capite IV. Libri I. ubi ſic ſcribitur: τῆς ἀρχῆς ἐγγύθεν ὔσης ἀνθεξέσης ἑτοίμως πρὸς ἅπαν τὸ ἀντιςησόμενος, ſententia loci exigit. ἀρχὴν hic vocari Aulam, ſive Comitatum Imperatoris, aut Urbem Imperii ſedem.

Α Υ Γ Ο Υ Σ Τ Ε Ω Ν Ο Σ Α Υ Λ Α Ι Α.

LIb. III. Cap. I. ὑπ᾽ αὐγὰς δὲ συναχθέντων, καὶ τὴν τῦ Αυγυςεῶνος αὐλαίαν πληρούντες εἰς τόσον, ὥςε καὶ εἰς μίαν ἁρμογὴν καὶ συνέχειαν ξύμπαντας ξυνεπτήχθαι ζῶον φαινομένυς ἐν &c. Agit de concurſu multitudinis ingentis quæ forum aut Plateam Propyleo Templi S. Sophię contiguam impleverat, ſtudio viſendæ cerimoniæ inaugurationis Michaelis a Patre Andronico in Imperii collegam aſſumendi, & ſolemniter coronandi. A congregata tali occaſione turba confertam ſtipatis corporibus & ſe arcte comprimentibus fuiſſe ait Αὐγυςεῶνον αὐλαίαν; quod utrumque vocabulum declarandum eſt. Incipiamus a priori. Non videtur dubium quin Αὐγυςεὼν forum ſit idem quod Codinus Παρεκβολαῖς περὶ τῶν Πατρίων τῆς Κωνςαντινυπόλεως docet vocatum fuiſſe Αυγυςαῖον a Conſtantino, cum antea ςρατήγιον diceretur: verba Codini ſunt ἐν τῷ ςρατηγίῳ λεγομένῳ φόρῳ ἔνθα ποτὲ οἱ ςρατηγοῦντες τὰς τιμὰς αὐτῶν ἀπεδέχοντο, ἑαυτὸν ἐπὶ λιθίνης ἀνέγραψε ςήλης καὶ τὸν τόπον, ἐκάλεσεν Αὐγυςαῖον. *In Foro ſtrategio dicto, ubi militares Magiſtratus ſuos honores accipiebant, ſuam ipſius ſtatuam lapideæ columnę impoſuit. . . . & locum Auguſtæum nominavit.* Ita Codinus juxta Editionem Georgii Douzæ Anno 1596. aliter tamen eumdem, ut apparet, locum Meurſius recitat, verbo γυςεῖον, ex Codini Originibus Conſtantinopolis, referens: Forum iſtud αὐγυςεῶνα denominatum cum antea γουςεῖον vocaretur, hoc eſt, ὀψοπώλιον. De foro eodem hæc habet Procopius Lib. I. de Ædificiis Cap. II. ἀγορά τις ὑπὸ τῦ Βυλευτηρίυ ἐτύγχανεν ὖσα, καλῦσι δὲ Αὐγυςαῖον τὴν ἀγορὰν οἱ Βυζάντιοι hoc eſt ex Interpretatione Maltreti; *Pro curia forum eſt, dictum Byzantiis Auguſtęum*. Fuiſſe hoc forum, quod Pachymeris narratio exigit, prope Templum S. Sophiæ; ſuadetur ex iis quæ ſcribit Petrus Gillius de Topogr. Conſtantin. II. Lib. XVII. his verbis. *Procopius forum quod Conſtantinopolitani Auguſtęum nominant, declarat ante Regias ſitum fuiſſe Columnis circumdatum. nunc nomen non modo amiſit, ſed ne forum quidem extat, totum fere exędificatum. Regię dudum deletę ſunt. Fuiſſe tamen Auguſtęum ubi nunc cernitur aqua ſaliens, non longe a Sophię angulo ad occaſum vergente, aſſequor ex Stylobata paulo ante extante Columnę Juſtiniani a Turcis ſublatę, quam Procopius tradit Juſtinianum in Auguſteo foro, Zonaras in aula ante Ædem Sophię excitaſſe. Svidas addit Juſtinianum, cum Sophię Templum condidiſſet, purgaſſe aulam, & marmore ſtraviſſe, appellatam prius Au-*

Edit. Rom. pag. 464.

gustum forum: *&c.* Hactenus Gillius. Svidas verbo Αὔγουστος, meminit ὀψοπωλίου εἰς αὐγουστεῖον μετωνομασμένου. Sed videtur agere de loco veteris Romæ sic dicto, nempe de Foro Augusti. Verba ejus sunt: οἱ ῥεγεωνάρχαι καὶ σεβαστοφόρα ἐχόρδουν ἐν τῷ αὐγουστείῳ οἷον ἐν τῷ ὀψοπωλίῳ, εἰς τιμὴν Τιβερίου. τόνδε τοιοῦτον τόπον οὕτως ἐκάλεσαν ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου ita Svidas, continue subjungens; ἔστησε δὲ καὶ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος εἰς τὸ ἀσκεπὲς τῆς δάφνης στήλην τῆς ἑαυτοῦ μητρός ἐξ ἧς ὠνόμασε τὸν τόπον Αὐγουστεῖον. Forte vult significare Constantinum studentem novam quam condebat Romam veteri per omnia similem facere, Fori etiam Augustei, cujus apud antiquam Romam dudum visi meminisset, simulacrum eadem appellatione Byzantii fecisse, & locum prius Strategium vocatum, erecta ibi matris suæ Augustæ statua, Augustæum nuncupasse. Atque hinc forte repetenda ratio fuerit cur Codinus & Procopius forum hoc Constantinopolitanum Αὐγουσταῖον per αι scribant, Svidas vero forum antiquæ Romæ Αὐγουστεῖον per ει. nimirum quod hoc a nomine Imperatoris Augusti appellationem sumsperit, ex quo juxta analogiam formari debuerit αὐγουστεῖον: illud vero ex Augusta Helena denominatum cum αι scribi debuerit. ut ut sit, positæ in hoc Constantinopoli tanto Foro a magno Constantino preter propriam statuam, etiam alterius statuæ matris suæ Helenæ, meminit quoque Codinus loco superius indicato, in quo videtur successio temporis fuisse: ut primo suam matrem honoraverit simulacro illius illic erecto, & loco ex ea nominato: deinde signum quoque se ipsum referens, ibidem extare voluerit. Porro lapsu temporum invaluisse, ut locus prius dictus αὐγουσταῖον, postea ætate Pachymeris vulgo vocitaretur Αὐγουστεών, ex hoc istius Historici testimonio recte, ut opinor, colligimus.

Restat videndum quid αὐλαία idem vocet. αὐλαία Svidę est τὸ τῆς σκηνῆς παραπέτασμα, Proscenium, velum objectum oculis spectatorum, mimis operam dantium. Hesychius præter istam notionem aliam etiam subjicit voci huic, dum scribit: αὐλαία, ἐν αὐλῇ διατρίβοντα. disquiratur ergo quid sit αὐλή: quod vocabulum in hujus ipsius mentione loci usurpant & Zonaras, & Svidas supra citati a Petro Gillio. Athæneus lib. v. δειπνοσοφιστῶν pag. 189. edit. Commelini anni 1597. ad versum Aristarchi.

Ζηνὸς που τοιήδε γ' ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλή

sic disputat de significatu vocis hujus. ἔτι τοίνυν, οὐδ' ἡ αὐλὴ ἁρμόττει ἐπὶ τοῦ οἴκου. ὁ γὰρ διαπνεόμενος τόπος αὐλὴ λέγεται. *Praterea vox* αὐλή *ędibus non congruit. apertus enim perflatusque locus* αὐλή *dicitur.* Notat hunc locum Animadversor Athenæi, censura, ni fallor, parum digna cætero ejus acumine critico. Sic scribit capite 11. Libri v. *Hęc Athenęus: sed quam ista levia? . . . quid enim vetat per* αὐλὴν *& palatium intelligere.* & paulo post: *e contrario affirmamus nos:* Διὸς αὐλὴν *Homerum appellasse, Jovis Palatium. sic enim loqui observamus antiquissimum Poetam, & quod in primis ad rem facit, summum Homeri imitatorem Æschylum, cujus est illud in Prometheo vincto:* ὅσοι τὴν Διὸς αὐλὴν οἰχνεῦσι: Hactenus Casaubonus, quem sane miror id ipsum pro argumento allegare quod ejus causam unice jugulat. Itane vero ex eo quod Homerus & Æschylus Διὸς αὐλὴν memorent, sequitur eos aliam Jovi habitationem assignasse quam qualem αὐλῆς vocabulo exprimi contendit Athenæus, intectam & aura perflabilem? quin potius ex Jovis, qui Aether ipse est, juxta illud Ennii: *Aspice hoc sublime candens quem invocant omnes Jovem*; ex Jovis inquam natura prudens quivis Homeri & Æschyli lector intelligat, tale utique illi assignari diversorium qualis ipse est, sine murorum lateribus, sine tecti fastigio, patens omnem in partem atque perflabile. Quis legens apud Virgilium, *annosasque domos avium*: aut de Aristæo intra fluenta Penei amnis admisso: *Jamque domum mirans genitricis & humida regna:* subjiciat animo ædes ad humanum usum lapide ac cæmento structas, tectas laquearibus: & non potius *domus* vocabulum utrobique accipiendum putet consentanee ad conditiones rerum quarum est illic mentio; volucrum, in ramis arborum; Nympharum, sub aquis degentium? Equidem inde potius suspicor, sola terrarum patentia, superne intecta loca dici ὕπαιθρα, subdialia, sub Jove frigido posita, quod Διὸς *Jovis* ipsius habitaculum ejusmodi esse vulgo existimetur. quare nihil in adductis a Casaubono video quod me moveat ad finem negandam docenti verum significatum vocis αὐλή antiquissimo Grammatico; haud paulo, ut est verisimile, perspectiorem habenti nativam potestatem vocabulorum linguę propriæ, in cujus sit meditatione accuratissime versatus, quam recte credi de ullo recenti queat quantumvis diligenti litteratore. Illud potuerat elegantis Illustrator Athenæi in ejus interprete culpare quod illo Aristarchi versu latine red-

Edit. Rom. pag. 465.

dendo, vocabulum latinum, *Atrium* tamquam græco αὐλὴ ἰσοδυναμῦν adhibuerit. Atrium enim, prout erudite demonstrat Famianus Nardinius in sua Roma Antiqua lib. III. cap. XIII. plane contrariam αὐλῇ, hoc est, ut vidimus, loco ὑπαίθρῳ & sine murorum obicibus perflabili, notionem apud Latinos veteres habuit; significans nimirum partem ædium structis omni ex parte lateribus murorum, & laqueari superne imposito protectam. unde Ausonius in Mosella *laqueati* adjunctum *Atrio* aptat: & Apulejus describendo Atrium Regiæ Psyches, *summa* ejus *laquearia citro, & ebore curiose cavata* sustineri ait, *aureis columnis*. Sed & usus apud veteres attributi Atrio, tectum illud fuisse demonstrant. Illic enim ex Plinio lib. xxxv. cap. II. Polybio lib. VI. Juvenale Sat. VIII. & aliis, Imagines Majorum servabantur, quas in loco æris injuriis exposito non est verisimile relinqui solitas; ex Servio ad primum Æneid. in Atriis cœnabatur, ad quod subdivalis locus, noctu prefertim, ineptus est. Ibidem ex eodem Servio ad XI. Æneid. Senatus interdum habebatur. ibi, ut docet Corippus lib. III. de laudibus Justini minoris, Legati gentium exterarum ab Imperatoribus admittebantur. Illic denique, ut ex concordi Testimonio Evangelistarum Marci, Lucæ, Joannis constat, ignis excitabatur; unde etiam Isidorus vocis etymon repetendum putat, *Atrium* existimans dictum *quasi ab igne, & fumo atrum*, nihil horum commode loco aperto ac perflabili fieret. Sed hæc obiter. ad orbem Instituti redeamus, definiamusque quid αὐλαίας verbo designare Pachymeres, hoc quem tractamus loco voluerit. Equidem non dubito quin is αὐλαίαν ab αὐλῇ, jam expressa notione intellecta, deflexerit, ac studuerit indicare subdivalem aream Augustæi Fori, spatium videlicet extra laterales hinc inde Porticus in medio purum ac late vacuum, quod densa tunc multitudo compleverit.

Edit. Rom. pag. 466.

Α Υ Τ Ο Π Ρ Ο Σ Κ Ο Π Ι Τ Η Σ.

LIb. VII. cap. XXIII. αὐτοπροσκοπίτις ἔγγυς φαινόμενος. agit de Athanasio Patriarcha consueta sibi atque innata morositate cunctos sine discrimine offendere nihil pensi habente. divinanda est origo, & notio hujus vocabuli mihi quidem alibi non lecti. unde autem verisimilius duci putem, quam a προσκοπή Voce Ecclesiastici usus ex Epistolis Pauli notissima. Ad Cor. II. cap. VI. μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπὴν *nemini dantes ullam offensionem*, ex qua idem Sanctus Apostolus appellativum alibi format ἀπρόσκοπος. Ad Cor. I. cap. X. XXXII. ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ. ut ergo significet Pachymeres Athanasium non modo non cavisse ut oportuerat, ne actis a se aliud spectante, bono etiam animo, contingeret aliquos offendi; sed ita se gessisse ut pene videretur de industria quærere ac captare occasiones offendendi omne genus hominnm, eum αὐτοπροσκοπίτην hoc loco vocat.

Β Λ Α Χ Ι Κ Ο Ν.

LIb. I. cap. XVII. Τὸ δέγε βλαχικὸν, ὃ δὴ χεδὸν ἀπὸ τῆς ἔξωθεν τῆς πόλεως ἐς βιζύλην καὶ πόῤῥω, εἰς πλῆθος ἀριθμοῦ κρεῖττον ποσούμενον παρατέτατο, ἔθνος δυχωρίαις χαῖρον καὶ βοσκήμασι προσανέχον οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ μαχαῖς εἰθισμένον ἀνδρῶν &c. Congruunt quæ hic Pachymeres de Gente Blachica scribit, cum iis quæ prius Anna Comnena in Alexiade de Blachis scripserat. lib. VIII. pag. 227. καὶ ὁπόσοι τὸν νομάδα βίον εἵλοντο (Βλάχυς τούτυς ἡ κοινὴ καλεῖν οἶδε διάλεκτος) de quibus juverit videre quæ in nostro Glossario Prime Alexiadis editioni subjuncto pridem annotavimus.

Β Ο Η Δ Ρ Ο Μ Ι Ω Ν.

ETsi semper alibi Pachymeres hoc vocabulo mensem Aprilem indicat: tamen propter rationes a me Lib. III. Obser. cap. VI. n. IX. allatas, necessario dicendum est eum lib. VI. cap. XXIII hoc nomine designasse Martium mensem, nec novum est variare illum in nomenclatione mensium: vide quæ verbo Ανναιών, & verbo Μαιμακτηριών hoc ipso Glossario notamus.

BOTP-

ΒΟΥΤΖΟΝ.

Lib. v. cap. XIV. Γενοῖτων δὲ αὐτόθεν κατ' αἰγιαλοὺς βοῦτζοις, καὶ τάρπαις (forte leg. τάργαις) καὶ σανίσιν ἀσφαλισθέντων κύκλῳ. Quid sint hoc loco βοῦτζα quæritur? puto idem quod βουτζαί & βουτζία, vocabula dudum explicata a Meursio, dolia videlicet vinaria lignea rotunda, qualium liquore vacuorum, & terra oppletorum, usus est frequens in subitis obvallationibus; quas Galli hodie *barricades* vocant: quia dolia vinaria *barricas*, sive, ut solent scribere, *Barriques*, appellant. Italis ejusmodi dolia, *botte* dicuntur: voce proprius accedente ad sonum *Butzi*, cujus significatum obtinet, & fortasse origo est.

ΓΛΥΚΥΣ ΑΓΚΩΝ.

Lib. I. cap. XIV. Γλυκύς ἀγκὼν, ὃ δὴ λέγεται. In hujus enarratione Adagii dissident invicem Grammatici sententiis contrarie commissis. Zenobius cent. II. num. 92. Anonymus Vaticanus cent. I. n. 55. Eustathius ad Iliad. κ. pag. 791. Ed. Rom. contendunt per antiphrasim dici de re molesta. Svidas contra judicat cent. IV. n. 94. sic enim scribit: γλυκὺς ἀγκὼν οὐ κατ' ἐναντίωσιν ἡ παροιμία. ἀλλὰ βουλόμενος εἰπεῖν, ὦ γλυκεῖα ἤδη ἐχρήσατο Πλάτων ὁ κωμικὸς ἐν τῷ Φάωνι. γέρων δ' αὐτῷ ὑπόκειται ἐρῶν αὐλητρίδος, ὦ χρυσοῦ ἀνάδυμα ὦ γλυκὺς ἀγκών. Svidæ Pachymeres accedens, facilem ad quidvis cuivis gratificandum Cozylani Episcopi animum hac formula expressit. *Edit. Rom. pag. 469.*

ΔΕΙΞΙΣ.

Lib. VI. cap. XXIII. ἠγγέλλετο τῷ Κρατοῦντι Μιχαὴλ ἡ τοῦ Καίσαρος ἄφιξις ἀνὰ τὴν δεῖξιν ἅμα τῷ στρατῷ ἄγοντι. Quid sit hoc loco δεῖλης diu quæsivi. nec vulgaris notio ostensionis, vel ostentationis, nec peculiaris quam notat Plutarchus Convivalium sermonum libro VIII. quæstione XV. docens sic vocari speciem aut partem quamdam ὀρχήσεως, *saltationis*, huc quidquam faciunt. Aliquando suspicabar δεῖξις vocatum campum quemdam suburbanum Urbi Adrianopoli, in qua tunc diversabatur Imperator Michael, exercitum, ut solet fieri, in Castris habens suburbanis loco δεῖξις vocato positis, ad quę se ille tum forte contulisset cum nunciatus est adventus Cæsaris, nec abluderet usus præpositionis ἀνά quę sæpe æquivalet latinæ *per* & locum per quem itur denotat. Sic Homerus habet Ἰλιάδ. ξ. χῶρον ἀν' ὑλήεντα *per locum sylvosum*, & alibi ἀνὰ στρατὸν *per exercitum*. Aliorum quoque Scriptorum Classicorum testimonia in promptu. Sed figere sententiam, in conjectura mera non sum ausus donec auctoritas me doceret idonea, locum ita nominatum prope Adrianopolim fuisse. Illud in hoc dubio quod minus inverisimiliter sequerer se unum obtulit novatum in usu vocis hujus hic aliquid agnoscere ex posteriorum militari disciplina temporum. Nempe Franci qui per Asiam Sacri belli causa diu militaverant census militum, quales maxime solvendorum cuique stipendiorum occasione a Duce ipso supremo Rege aut Imperatore celebrantur, *Montres* hodieque vocant, quasi diceres *ostensiones*, quibus scilicet unusquisque militum ad nomen citatus se ostendit atque exhibet. Manifestum autem est, si quis vocem gallicam *montre* græco vocabulo velit reddere non aliud aptius reperturum nomine δεῖξις. Res autem ipsa narrationi aptissime congruit, ut dicatur Imperator ex Urbe in vicina castra census militaris & solutionis stipendiorum causa prodiisse, ibique repertum eum ei nunciatus accessus ad eum novi est Cæsaris.

ΔΕΦΕΝΔΕΥΕΙΝ.

Lib. II. cap. XXIII. ἀλλ' ἤδη μᾶλλον οἱ νυκτὸς ἐξελευσομένου τὴν ὁδὸν δεφενδεύσοντες ἀπεστέλλοντο· *Sed jam potius qui nocte profecturum per viam defenderent, mittebantur.* δεφενδεύειν plane pro *tueri*, *protegere*, *defendere* ponitur. nec nunc primum hoc verbum e Latio transit in Helladem. Glossę Basilicorum. Δεφενδεύεται explicant ἐξκουσεύεται, ἐκδικεῖται. Sed hæc defensio judicialis est Patronorum aut Advocatorum Reos excusantium, aut ab iis crimina objecta refellendo depellentium. Magis huc facit, declaratum iisdem Glossis Vocabulum Δεφένσωρες in hunc modum: οἱ μετὰ τοὺς Κουρσῶρας ἤτοι προμάχους ἐπακολουθοῦντες πρὸς ἐκδίκησιν αὐτῶν. Utitur &

alibi noster hoc verbo, nempe lib. III. cap. XVIII. sub finem sic scribens: καὶ γὰρ καὶ τὰς τῶν Ιταλῶν (οἰκίας) χρεὼν ἦν δεφενδεύειν. *Etenim & domos Italorum defendere Imperatorem oportebat.* hoc est, ab injuria tutas prętare, & vindicare si quid fuisset in eas contra jus factum. Agit de domibus Genuensium Galatæ permissu Imperatoris habitantium: quas cum Veneti flamma injecta corrupissent, mulcta iis per Imperatorem indicta, damnum reparare sunt compulsi.

Edit. Rom. pag. 468.

ΔΙΑΚΙΝΗΣΙΜΟΣ.

Lib. I. cap. XVII. Τῇ γὰρ δευτέρᾳ ἑβδομάδος μετὰ τὴν ἀναστάσιμον, ἣν δὴ καὶ διακινήσιμον λέγουσιν. Legebatur in MS. mendose opinor, τῆς γὰρ δευτέρας, quasi referretur ad, ἑβδομάδος. Quod a recto aberrat. non enim meminit secundæ cujuspiam Hebdomadis, sed feriæ secundæ Hebdomadis Paschalis, quæ feria diem Resurrectionis Domini ἀμέσως sequitur. ita ut in δευτέρα intelligatur ἡμέρᾳ; & dum τὴν ἀναστάσιμον appellat, non ἑβδομάδα subintelligat, sed ἡμέραν aut ἑορτὴν, hoc est Dominicam ipsam Paschæ, quam Vaticanus Paraphrastes vocat hoc loco Κυριακὴν νέαν. Diem nimirum quam fecit Dominus. Græci enim Hebdomadem quæ incipit a die statim sequente diem Paschę, τὴν διακινήσιμον nuncupant; uti & eam quę inchoatur postridie octavæ Paschæ nominant ἑβδομάδα τοῦ Θωμᾶ, quod illi quoque, ut Latini, in Missa Octavæ Paschæ recitent Evangelium in quo narratur Thomę Apostoli correctio & confessio; cujus hebdomadæ Thomæ in hac quoque nostra Historia fit mentio libro VI. cap. XIII. Recte siquidem Jacobus Goar O. P. in Euchologio pag. 933. hęc verba τῇ πέμπτῃ τῆς διακινησίμου, vertit: *feria quinta post Pascha.* ut autem illic πέμπτη feriam, sic hoc loco δευτέρα non hebdomadem, ut monui, sed hebdomadis diem indicat, feriam videlicet secundam, qua fuerit Edictum, de quo hic agitur, promulgatum. Ex his confido apparituram necessitatem emendationis loci hujus a me factæ. Restaret excutienda diversitas scripturæ in voce διακινήσιμος, quam alii, διακαινήσιμος, nonnulli etiam, διακενήσιμος, scribunt. Nos Codicibus adhæremus nostris sic constanter, uti repræsentamus, scribentibus. idque sufficere nunc quidem ducimus. nec enim vacat, aut tanti est, in ratione talis appellationis, aut etymo vocis indagando conflictari.

ΔΙΑΣΩΣΤΑΙ.

Lib. IV. cap. XVI. Ετι δὲ καὶ ἵπποις ἱκανώσας, ἐκ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν, μάλιστα τῶν ἱκανῶς ἔχειν σφίσι δοκοῦσι παραδοὺς διασωσταῖς ῥωμαίοις. Agit de Alanis Noga sublato cui militaverant, ultro se offerentibus Andronico, qui eos velut divinitus missos accepit, summam eis Rei militaris permittens, adsciscens in locum copiarum Romanarum. adeo ut delectis ex isto genere qui equitatu operam navaturi viderentur, detractos propriis Equitibus equos assignaverit: ipsos quoque Romanos horum Barbarorum obsequiis mancipans. Nam cum esset jampridem in Orientali equestri militia usitatum ut Cataphractis Equitibus adessent in præliis quidam pedites, qui eos, si forte, vulneratos aut alio casu periclitantes juvarent servarentque; tales istis ministrare homines Romanos jussit. Hoc genus equestrium ministrorum noster hoc loco διασωστὰς, quasi dicat, *conservatores*, vocat. Δεποτάτους sive διαπωτάτους appellaverat Mauricius recitatus a Rigaltio in Glossario, sic continuo eorum officium describens: οἱ παρακολουθοῦντες τῇ τάξει, καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τραυματίας γινομένους ἀνακομίζοντές τε καὶ περιποιούμενοι. Adjungit hic eruditissimus Rigaltius loca varia Constitutionum Leonis de hoc genere Subsidiariorum multa docentia. Horum in uno ex Constit. III. §. XV. dicitur, Istos Asseclas & adjutores Equitum olim *Deputatos* dictos, Leonis Augusti tempore appellari solitos Σκρίβωνας *Scribones*. In altero ex Constit. XII. §. LII. noto glossam hanc τοὺς λεγομένους δεποτάτους, τοῦτ' ἔστιν, τοὺς ἐπιμελητὰς τῶν ἐν βάνδῳ ζωμένων στρατιωτῶν. Præscribit deinceps ibidem Leo quædam circa numerum & delectum horum Deputatorum, jubens constitui ad omne *signum* (Græce βάνδον, nempe turmam aut Alam Equitum sub uno vexillo merentium, quales Galli *Cornettes* vocant) octo aut decem ex Deputatorum Ordine ἐλαφροὺς καὶ γοργοὺς ἄνευ ὅπλων *agiles, & strenuos sine armis*. qui debeant turmas quibus inserviunt intervallo centum pedum retro insequi, ut in præliis periculose saucios, aut quocumque casu delabentes exequis

pag. 469.

milites colligant, recreent, deportent in tutum. tum iis ſolvi præcipit pro quolibet ſervato milite nummum unum. §. vero 54. Idem Leo imperat, in uſum iſtorum Deputatorum addi Ephippiis militarium equorum ſcalam geminam ad lęvam, ut harum altera Deputatus, quoties opus fuerit ad ſubſidium equitis periclitantis, adjuvari poſſit ad ſcandendum in equum. Verba Leonis ſunt: *πρέπον ἐςὶν ἵνα ὁ Δεποτάτος τὰς δύο σκάλας εἰς τὸ ἀριςερὸν μέρος τῆς σέλλας ἔχῃ.* Addit denique eoſdem Deputatos debere *καὶ εἰς φλάσκια ὕδωρ βαςάζειν διὰ τὰς πολλάκις λειποθυμῦντας τραυματίας*, circumferre aquam in Lagenis unde revocent ad ſenſum Saucios ſæpe ex dolore vulnerum aut jactura ſanguinis deliquium patientes. Obiter obſervo ex hactenus relatis: quod hi *Deputati* Leonis Imperatoris tempore, ut ipſe teſtatur, *Scribones* dicebantur, quæ affinis notionis vox eſt *Actuario*: Satis indicat, & hos ex Actuariorum genere fuiſſe, qui multi, prout oſtendimus in ea voce Primo noſtro Gloſſario, Caſtra olim Romana ſequebantur. ac quod ibi diximus Medicos quoque, Chirurgos & *νοσοκόμυς* univerſos eo vocabulo pariter cenſeri, confirmat Leo idem Auguſtus Conſt. III. §. 15. dum his *δεποτάτυς* Medicorum partes clare tribuit, ſic de illis ſcribens: *οἵτινες παρακολυθῦντες τῇ παρατάξει, τὰς ἐν τῇ μάχῃ τραυματίας γινομένυς ἀναλαμβάνονται ὡς ἰατροὶ καὶ περιποιῦνται.* Hinc iſtos hoc loco noſter vocat *διασωςὰς*, *Servatores*: ſeu *δεποτάτων* vocem uſitatam, quod alienę eſſet originis, vere græca mutans, ut ſolet in nominibus menſium, & occaſionibus ſimilibus. (nam & quas *σκάλας* modo deſcripto loco Leo Imp. dixit, ſtapedas deſignans, Pachymeres lib. v. cap. XXVII. Tomi prioris *κλίμακας* maluit dicere) ſive quod forte tunc ſic uſus invaluiſſet, ut quid *δεποτάτοι* appellati fuerant, tum vulgo audirent *διασωςαί*. Cęterum hos *Διασωςὰς* ſolitos fuiſſe, ſaltem Pachymeris tempore, interdum armari; & militarem præſtare operam tuto deducendis per vias infeſtas viatoribus, docet nos locus ex cap. XXIV. libri v. hujus Hiſtoriæ, ubi refertur. Rontzerium Magnum Ducem cum Magneſia Conſtantinopolim Cannaburium quemdam mitteret, Noſtongo Provinciæ illic Præfecto mandaſſe ut ei *διασωςὰς* e ſuis copiis comites daret; quorum tutus præſidio ſecure iter iſtud conficeret: *πέμπει πρὸς τὸν Νόςογγον παρεγγυῶν ἱκανῶσαι διασωςαῖς ἐκ τῦ ςρατιωτικῦ τὸν ἀποςελλόμενον.* Additque mox Hiſtoricus, Noſtongum oſtendere affectantem abundans gratificandi Duci magno ſtudium, pluſquam rogabatur feciſſe: obiviſſe enim ipſum cum ſuis Prætorianis in officium, & Cannaburium in Urbem perduxiſſe.

Δ Ι Β Α Μ Β Ο Υ Λ Ο Ν

LIb. II. cap. XXVIII. Ἀλλ' *ἐκεῖνος τὴν ποιμαντικὴν βακτηρίαν λαβὼν παρὰ τῦ Κρατῦντος ὡς ἔθιςο, τιμᾶται καὶ διβαμβύλῳ* Quid dicatur hoc loco *διβαμβύλῳ* *Dibambulum* eo mihi diligentius eſt quærendum, quo doctiſſimorum Hominum editæ hactenus de hujus vocabuli notione ſententiæ a vero aberrare, vel ex hoc ipſo Hiſtorici noſtri teſtimonio manifeſte deprehenduntur. Eruditiſſimus Jacobus Pontanus noſter in latina, quam ſine Græco contextu ſolam edidit, Interpretatione Chronici Georgii Phrantzis Protoveſtiarii, lib. III. cap. XIX. pag. 197. edit. Ingolſtad. An. 1604. referens ritum, quo Patriarcha Conſtantinopolitanus ejus dignitatis inire poſſeſſionem erat ſolitus, inter alia hæc habet: *Secundum hæc Patriarcha cum lampadibus ad diababula, ſive Atrium, deſcendebat.* Ita ibi. Recte porro, ut opinor, Meurſius in Gloſſario verbo *Διβάμβυλον*, & ex eo verba ipſa deſcribens Mathias Martinius in ſuo Lexico Philologico, verbo *Monobambulum*, pro *Diababula*, dibambula illo Phrantzę loco reſcribi debere putaverunt. non recte autem, quantum arbitror, gloſſema illud, *ſive Atrium*, pro vera vocis ejus expoſitione receperunt. Sic enim uterque ſcribit: *Μονοβάμβυλον ſimplex conclave Palatii ſecretius in quo congregabatur Clerus Patriarcham novum electurus, Codinus ejus meminit: ὁ δέυτερος ὀςίαριος κρατῶν τὸ μονοβάμβυλον Ante hoc erat aliud, in quod promiſcue conveniebant omnes, qui cuperent ſcire, quem Clerus Patriarcham creaſſet; & illud διβάμβυλον dicebatur.* Ita illi ambo: & hoc continue probant prolato, quem ſupra deſcripſi, Prantzæ, aut potius Pontani, loco. Sed in hoc utrumque falli non diffitebitur, qui attenderit, quam ridicule diceretur a Codino *δεύτερος ὀςιάριος κρατῶν τὸ μονοβάμβυλον*, *Secundus Oſtiarius manu tenens Monobambulum*, Si Monobambulum Atrium eſſet, quale utique *manu tenere* (hoc enim eſt *κρατεῖν*) nemo unus poteſt. Unde manifeſtum eſt ex mente Codini Monobambulum fuiſſe rem aliquam manu geſtabilem. ac paritate argumenti idem erit ſtatuendum de

Edit. Rom. pag. 470.

Dibambulo, quod ejusdem formæ ac generis esse gestamen debuisse; & ratio communis etymi, & series ipsa narrationis Phrantzæ, & ut ad rem meam redeam, hic Pachymeris locus tantum non evidentissime demonstrant. quem enim quæso possent sensum tolerabilem habere verba hæc nostri Auctoris: *Patriarcha Pastorali baculo ab Imperatore accepto honoratur & dibambulo*: si *Dibambulum*, Atrium esset exterius? Quidnam igitur hic significare Pachymeres voluit verbo *Dibambulum*? Idem sine dubio, quod alias clarius expressit, dum refert Lib. II. Tomi prioris Cap. XV. pag. 74. litt. E. solicitos Antistites eo quod Arsenius e Patriarchio in Monasterium sponte profugus, scripto expressam Abdicationem dare rogatus recusasset, ut aliquid haberent scriptæ Cessioni æquivalens, ab eo repeti curasse βακτηρίαν καὶ λαμπαδοῦχον *baculum & Candelabrum*, rati si ea reddidisset per quæ investitus Patriarchatu fuerat, hoc ipso satis indicaturum, Sedi se renunciare; ac liberam Synodo facturum ad novam Patriarchæ electionem procedendi potestatem. Hic necessario de antiqua forma inaugurationis Episcoporum repetendum e monumentis Ecclesiasticis aliquid est. Primum autem admoneo, consuetudinem Ecclesiæ Latinæ, ut in aliis plurimis, sic in hoc a Græcæ usibus discrepasse. S. Bernardus serm. in Cœna Domini: *Variæ sunt* (inquit) *investituræ secundum ea de quibus investimur. Verbi gratia: Investitur Canonicus, per librum; Abbas, per baculum; Episcopus, per baculum & annulum simul.* Ita ille. Ecclesia Græca duo quidem & ipsa conjunctim adhibuit symbola in conferenda electis Pastoribus & Sponsis Ecclesiarum, Episcopalis possessione Dignitatis; quæ similiter responderent duobus memoratis titulis *Pastoris* & *Sponsi*. At in primo dumtaxat cum Latinis Græci convenientes, in posteriori lampadem Sponsis præferri solitam ex Evangelica Parabola, & usu Orientalium Nationum, ad nuptialem ceremoniam accommodatissimam, Annulo prætulerunt; quem tamen Occidentalis ad id potius adhibuit Ecclesia, ut populari forte Gentium Europæarum mori congruentius conjugalis necessitudinis signum. Quidquid porro circa hoc in consuetudine Latinorum fuerit, Asianos quidem Episcopos Lampadis prælatione auspicatos Dignitatem, præterquam indicant quæ alias notavi Lib. II. Observationum Tomi prioris pag. 446. etiam adstruit Codini Locus de Officiis Cap. I. in sexta Pentade: ubi agens de Ordinationibus Episcoporum solitis a Patriarcha celebrari, (id enim indicant illa ejus verba: εἰς τὰς χειροτονίας explicantia quid primus, & secundus Ostiarii proprii sibi quisque ministerii gereret in ea ceremonia) sic scribit: ὁ πρῶτος ὀστιάριον κρατῶν τὰς θύρας . . . , ὁ δεύτερος κρατεῖ τὸ μονοβάμβυλον: Primus videlicet Ostiarius interim dum Patriarcha, aut alii ejus concessu Episcopi, novum Episcopum intra Presbyterium, sive βῆμα, consecrarent, fores Soleæ manu tenebat, ut statim eas panderet atque perfecta intus solitis ritibus inauguratio fuisset. Tunc enim produci novus Antistes, & ostendi Populo debeat. Quia vero prodire is Bemate debebat prævia lampade, ad hanc illi præferendam secundus Ostiarius accinctus stabat, κρατεῖ τὸ μονάμπουλον
Edit. Rom. pag. 471. vel ut alia est lectio, τὸ μονοβάμβυλον, manu tenens gestamen cui erat inserta lampas una. nam μονάμπουλον a μόνη ἄμπουλλα. Quid sit antem ἄμπουλλα docent Aetii verba illa libro VII. ἄμπουλλαν ὑελίνην πλήσας ἐλαίου *Ampullam vitream ubi repleveris oleo*. Est ergo ἄμπουλλα *lampas*, & μονάμπουλον instrumentum portatile cui esset una Lampas indita. Verum ubi Patriarcha Constantinopolitanus inaugurabatur, satis prudens quivis intelligit aliquid illi præcipui honoris supra Episcopos haberi debuisse, nimirum huic prodeunti ad Populum, non μονάμπουλον aut μονοβάμβυλον præferebatur; sed quod noster hic docet Auctor διβάμβουλον. de hoc vocabulo quid nos doceat Codinus, videamus. is libro de Officiis capite X. de festis, dum explicat quomodo pompa instrueretur qua Imperator ad celebrandum Christi natale venire admittique in Ecclesiam solebat, ait: paratum adstitisse *Lampadarium cum dibambulo aureo in manu*; verba sunt Codini: λαμπαδάριος κρατῶν τὸ χρυσοῦν διβάμβουλον. Quid ita vero, nisi quia hunc præire oportebat processuro per Templum Augusto? Quod si ut vidimus διβάμβουλον gestamen erat lampadem unicam insertam habens: quid restat nisi ut διβάμβουλον intelligamus aut *lucernam* fuisse *bilychnem*, qualis meminit Petronius in nuper edito fragmento Traguriensi, aut Instrumentum aliud bifidum in duobus hinc inde protensis ramis geminas lampades ardentes habens. Sane opportunissime ad hanc rem admonet Balsamon: Imperatori, quando in solemnitatibus accedebat ad Ecclesiam, duplicem lampadem præferri consuevisse: Ministrum quoque gestatorem ejus duplicis lampadis, *Lampadarium* vocatum. Igitur quod Codino *dibambulum aureum* dicitur,

Vas est, juxta Balsamonem gemina lampade insigne. Quare his Auctoribus non sane jam reformido falsi dicam inpingere latino Phranzę, *dibambula*, per *Atrium* exponenti. utinam copia inspiciendi daretur archetypi contextus. quæsivi diu & solicite, sed frustra. confido tamen in græca, si uspiam extet, oratione nullam prorsus reperiendam *Atrii* mentionem. & quod Phranzes *dibambula* in plurali posuit, significare puto voluisse gemina Candelabri brachia, quorum suam unumquodque sustineret lampadem. quis enim neget perapte cadere sensum istum in hæc verba: *cum lampadibus ad dibambula*?

Opponi adversus hæc posset ex modo laudato Balsamone; singularem Imperatoris fuisse prærogativam præviis duabus per Ecclesiam incedere lampadibus: qualis nec Patriarchæ, ac ne ipsi quidem Imperatrici tribuebatur. His enim tradit Balsamon singulas tantum præferri solitas lampades. Ad hoc duplex responsio mea est. Prior: non omnia quæ primis auspiciis, ineundæ dignitatis quibusdam magistratibus legitime dabantur, eadem itidem quotidiano vitæ usu tribui. Quot ceremoniæ Imperatoribus, Regibus, Aliis Principibus inaugurandis adhibentur, quas nefas est ultra illum diem repeti? Sic & in Patriarchis Constantinopolitanis institutum fuisse potuit, ut prima dumtaxat ordinatione dibambulo honorarentur: reliqua vita cum prodirent per Ecclesiam non nisi Monobambulum ipsis præiret, ut multis hodie Episcopis primo ingressu in Urbes suas umbellæ honorem dari videmus, qui postea negatur. Altera: satis magnum esse discrimen inter Balsamonis, & Pachymeris ætatem. Nam centum fere annis Balsamon Pachymere antiquior est. Eo autem intervallo multa constat in Magistratuum Ecclesiasticorum & sæcularium prærogativis & honoribus fuisse immutata. Unde pronum est creditu, ab Imperatoribus Schismaticis suum Constantinopolitanum Thronum ad invidiam, & depressionem etiam omnium primi Romani ambitiose attollere certantibus, facile isto spatio concessum, ut cum antea unius Prælatione Lampadis Patriarchę honorarentur, deinceps bilychni quoque lucerna (qui erat antea solis Augustis reservatus honos) ante ipsos portata conspicui ambularent in Ecclesia, tam prima Potestatis usurpatione quam deinceps. Eligat igitur æquus Lector utrum malit.
An ætate quoque Balsamonis Constantinopolitanos Patriarchas in prima confe- *Edit. Rom.*
cratione usos Dibambulo, in reliquo, etiam solemnitatum Magnarum, per Ec- *pag. 472.*
clesiam incessu, Monobambulo contentos: An neutrum dum Balsamon scriberet concessum ipsis; utrumque, aut saltem prius, ante hanc editam a Pachymere Historiam Byzantinis fuisse Antistitibus per suos Principes indultum. Confirmatur prior responsio ex eo quod ait Balsamon, Episcopis præter Patriarcham, & paucos eximie honoratos, ut Cypri & Bulgariæ Archiepiscopos, fuisse cæteris negatam in processu per Ecclesiam, solemnibus etiam diebus, unius prælationem lampadis; qua tamen illos in prima saltem inauguratione fuisse cohonestatos vix potest ob superius dicta dubitari. Quidni ergo sic dicatur de Patriarcha quoque, in prima illi inauguratione Dibambulum concessum, in reliquis cerimoniis Monobambulum dumtaxat. Superest, ut veriloquium vocum istarum *μονοβάμβυλον* & *διβάμβυλον* inquiramus. Puto equidem a latina voce, *obambulus*, deduci: & ut rem ita nomen in Aulam Romæ novæ e veteri migrasse. In Aulam dico: non in Ecclesiam. nam prælationes lampadum Episcopis usque ab Apostolicis in Asia usitatas temporibus scio: Augustis quidem ignem prælatum prius Romæ quam Constantinopoli fateri necesse est; cum jam Commodi ætate solemne Romæ esset ignem Augustis præferri; Herodianus Lib. 1. Λουκίλλα ἦν τῷ Κομμόδῳ πρεσβυτάτη πάντων ἀδελφή· αὐτὴ πρότερον Λουκίῳ Βήρῳ Αὐτοκράτορι συνῴκει.... ἀλλ᾽ ἐπεὶ συνέβη τὸν Λούκιον τελευτῆσαι, μενόντων τῇ Λουκίλλῃ τῆς βασιλείας συμβόλων, Πομπηϊανῷ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐξέδοτο. οὐδὲν ἧττον μέντοι ὁ Κόμμοδος ἐφύλαττε τὰς τιμὰς τῇ ἀδελφῇ. καὶ γὰρ τοῦ βασιλείου θρόνου καθῆστο ἐν τοῖς θεάτροις καὶ τὸ πῦρ προεπόμπευεν αὐτῆς. En Herodianus Augustis Romæ Imperantibus tanto ante Constantinum, & uxoribus eorum ignem quaqua incederent prælatum docet: & (ut hoc obiter admoneam) solus docet; ne miremur ab uno interdum Auctore scripto notata reperiri quædam olim usu vulgatissima; ideoque quod tunc essent notissima litteris scribentium non expressa. Sic fuisse in usu quondam & pretio quemdam honorem *Bisselii* vocatum (quem est verisimile situm fuisse in prælatione *sedis geminę* aliquibus eximie concessa) ex una nuper exscripta, & vulgata constat per virum doctissimum Chimentellium Pisani marmoris Inscriptione; reliquis ea de re vetustatis monumentis silentibus. Unde nec si primus & solus Pachymeres istam

b iij

de qua nunc agimus Dibambuli vocabulo designatam, geminæ lampadis ante Patriarcham Constantinopolitanum prælationem memoriæ prodidisset, mirari prudens Lector, aut suspectam unius habere fidem propterea deberet. Sed quod cœpimus agamus de origine vocis *Dibambulum*. Credo equidem Ministrum qui lumen Imperantibus Romæ præferret vulgo dictum *Obambulum*, quin & instrumento aut vasi quo igni portando uteretur, eamdem quoque appellationem accomodatam usu populari: & translata per Constantinum e Roma Vetere in Novam sede Imperii, nomen idem Latinæ originis Græcis Litteris signatum. Ac cum forte postea excogitati gradus esset in participatione hujus honoris; ita ut fax aut lampas unica ante quosdam portaretur, ante alios duplex, explicatam istam differentiam vocibus græca forma compositis; ita ut instrumentum unicam gerens lampadem *Monobambulum*, geminas habens *Dibambulum* vocaretur. Dicet aliquis commodius *Dibambulum* dictum videri posse quasi *Dibampulum* ab *Ampulla*. mollito, p. m, b. Atqui si hoc esset *Monambulum* ex analogia formari debuisset. Agnoscamus ergo in voce *Monobambulum*, veram tam *Monobambuli*, quam *Dibambuli*, originem Latinum Vocabulum *Obambulum*. Hæc mea circa *Dibambulum* conjectanea, ut soleo meo judicio diffidere, cum aliis discutienda obtuli Viris eruditis, tum Doctissimo & mihi amicissimo Dominico Magrio Theologo Ecclesiæ Viterbiensis: qui rem adeo probavit, ut statim, quæ dudum scripserat in suo Onomastico Ecclesiastico duabus jam editionibus vulgato, quæque in Tertia in qua nunc Prælum laborat,
Edit. Rom. pag. 473. decreverat ponere de notione vocis *Dibambulum* Opinioni Meursii & Martinii consentanea, in meam sententiam refinxerit. Hactenus de his scripseram, cum forte incidit in meas manus Historia Græca Concilii Florentini, auctore, ut nuperus editor vocat, Sylvestro Sguropulo; Alii Syropulum dictum volunt. in hoc ego libro reperi luculentam confirmationem conjecturæ de *Dibambulo* meę, quam tacitam transmittere, prævaricari sit. Narrat is Scriptor cap. XVII. Sectionis III. pag. 62. Cum esset Patriarcha Constantinopolitanus in procinctu desideratæ sibi navigationis in Italiam ad concilium illic celebrandum & concordiam Ecclesiarum statuendam, voluisse, repugnante Syropulo & aliis quibusdam in Schismate & odio Latinorum obfirmatis, portari secum vasa sacra omnia Sanctæ magne Ecclesiæ: Πατριάρχης παρεκελεύσατο ἑτοιμασθῆναι καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη πάντα τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, δυσχεραινόντων δὲ ἡμῶν &c. Ea occasione, cum sacra illa vasa recenserentur in Sarcinas liganda, quæ ipsorum ęvo aut longo usu passa quippiam fuerant, reconcinnata ac restaurata sunt, in quo dum elaborant artifices, contigit offerri eis tria ῥιπίδια. Creygtonus inscite *pyxides* vertit. *Ventilabra* enim illa vox sonat, aut ut Auctor Antiquus vitæ S. Petri Cavensis apud Henschenium die IV. Martii, cap. IV. scribit, *Flabella*. verba ejus hic ponam, quia usum τῶν ῥιπιδίων in sacro indicant: *Cum Teresini in Ecclesia S. Joannis Missa (S. Petrus Cavensis) celebraret, & quidam Flabelli ministerium negligenter exhiberet, lampadem impulit, & oleum super altare fudit.* Erant nempe ῥιπίδια laminæ tenues in Alarum formas extensæ, quæ circa Christi Corpus, dum in altari stabat, a Ministris movebantur. Istiusmodi instrumenta tria e pretioso fusa metallo, sed contusa, aut maculosa; ideoque reparationis egentia, haudquaquam fuere, ut alia in priorem refecta, & elimata figuram; verum in unicum conflata *Dibambulum* ἀντὶ τοῦ ἑδρασθῆναι καὶ εὐτρεπισθῆναι, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ηὐτρεπίσθησαν.... εἰς διβάμβουλον μετεσκευάσθησαν· τῆς μορφῆς τῶν ἑξαπτερύγων ἀποπτάσης ἢ ἀπελαθείσης, εἰπεῖν, ἐξ αὐτῶν. *priori forma in iis sculpta Cherubinorum sex alis instructorum, avolante, aut inde, ut sic dicam, expulsa.* En ergo ex relatione Syropuli, tres laminas argenteas simulacris Cherubinorum cælatas, in unum conflatas *Dibambulum*. Restat videre quid tandem rei esse *Dibambulum* existimaverit, imo certo scierit, & ex publica tunc omnium notitia innuere satis habuerit Syropulus idem. Intelligitur id ex quadam ipsius auguratione inde captata; quam his verbis mox explicat: καὶ ἀντὶ τῇ θείᾳ ἐναποτίθεσθαι τραπέζῃ, ὡς ἱερὸν ἀνάθημα, τὸ δὲ λαμπαδοῦχον περιάγεσθαι ὧδε κἀκεῖσε, καὶ ὡς ἔτυχεν ἀποτίθεσθαι καὶ ῥιπτεῖσθαι προοίμιον, εἶπεν ἄν τις τοῦτο τῆς ὅσον οὔπω γενησομένης παρατροπῆς τοῦ καθαροῦ καὶ ἀκιβδήλου τῆς ἐκκλησίας δόγματος. Hæc sonant. Ex ista conflatione trium ventilabrorum ex argento formis Cherubinorum cęlatorum, in unum Dibambulum, consecutum esse, ut illa materia exciderit honore quo dignata prius fuerat, insidendi sacræ mensæ, & ex ea speciem augustam ostentandi circum venerantibus: dejecta vero fuerit in usum longe viliorem, quippe facta candelabrum huc illucque portabile, & deponi aut projici ubivis solitum.

quam rem Syropulus, qui negotium Conciliationis Ecclesiarum Græcæ ac Latinæ, nec suscipi umquam voluisset, nec perpetratum admisit, in omen rapuit mox secuturæ perversionis puri, & synceri Ecclesiæ dogmatis: qualem evenisse, sancita, unanimi Oriente cum Occidente Consensu, in Sacro Florentino Concilio, doctrina Processionis Spiritus Sancti ex Patre Filioque, hic pertinax in Hæresi, & Schismate Scriptor temere ac blaspheme non veretur affirmare. illud tamen hæc ejus impia divinatio mihi affert commodi, ut ex ea manifeste appareat *Dibambulum* aliud nihil quam λαμπαδῦχον, instrumentum lampadibus gestandis in pompa præferri Patriarchæ solitum, quale is, processuro in Italiam sibi, quo maxime augustam rerum suarum speciem præberet Latinis, curasse ut quam speciosissimum mole ac forma pararetur, hic intelligimus: unde in id unum materia quæ tribus altaris vasis suffecerat, est impensa. Et pertulit revera suum istud sic fusum cusumque *Dibambulum* Josephus Constantinopolitanus Patriarcha Floren- *Edit. Rom.* tiam: idque ibi solemni suo ad Papam accessu ostentare studuit. Audiatur idem *Pag. 474.* Syropulus cap. XXIV. Sect. IV. pag. 99. *εἶτα διεμλωύσατο ὁ Πατριάρχης τῷ Πάπᾳ ὡς βϑλεται ϗ ἰδεῖν αὐτόν, ϗ ἵνα τάξῃ ἡμέραν καθ' ἣν ἀποδέχεται τοῦτο ποιῆσαι. Deinde significavit Patriarcha Papæ, velle se ipsum visere: rogans ut diem admissioni assignaret.* Paulo post *ἐπιστάσης οὖν τῆς ἀποταχθείσης ἡμέρας. cum præstituta dies advenisset.* ait Syropulus Patriarcham inter cætera, quæ ad pompam sui versus Papę palatium processus commendandam providit, jussisse, ut sibi *Dibambulum*, & *Dicanicium* præferrentur: *ἐπέταξε δὲ ἵνα κατέχωσι ϗ τὸ διβάμβουλον ϗ τὸ δικανίκιον ἔμπροσθεν αὐτοῦ.* Est *δικανίκιον Dicanicium* aliquid simile baculis illis aut contis argenteis specie clavarum (vulgo *Massas* vocant) quas præferri videmus S. R. E. Cardinalibus, dum solemniter incedunt. qualium Græcis Patriarchis usitatorum meminit Chronicon Constantinop. his verbis: *ἰδίαις χερσὶ δέδωκεν αὐτῷ δικανίκιον πολλοῦ ἄξιον, ἤτοι ῥάβδον ἀργυρᾶν περικεχρυσωμένην. propriis manibus dedit ipsi Dicanicium magni pretii, sive virgam argenteam circumauratam.* motam vero, pergens Syropulus fuisse refert, Patriarchæ controversiam de prælatione *Dibambuli*, & *Dicanicii*, dicente illi Magno Chartophylace: *ὅτι ἐνταῦθα οὐδὲν ἀνήκουσι προηγεῖσθαι ταῦτα, ϗ εἰ ὁρίσεις, καταλειφθείτωσαν. Hæc hoc loco prægestari nihil attinet. quare, si tibi videtur, relinquantur.* contra tamen tendente Patriarcha, convenit ad extremum, solius Dibambuli prælationem omitti. *ὅμως ἀφῆκε τὸ διβάμβουλον.* Candelabri bifidi prægestatio, tamquam ab usu in Italia recepto nimis aliena, vel aliam quamlibet ob causam, ultro a Patriarcha remissa est, *Dibambulo* domi relicto. Potuit ne clarius adstrui a me prius tradita *διβαμβούλου* notio? Tamen hoc mihi Syropuli suffragium eripere Creygton Interpres conatur: quo successu, videndum modo restat. Ille priori ex indicatis locis Cap. XVII. Sectionis III. pag. 62. verba illa: *τὰ δὲ*) hoc est *τρία ῥιπίδια*) *εἰς διβάμβουλον μετεσκευάσθησαν* sic vertit: *Sed hæ . . . tres pyxides in unam, sed eamdem, & geminam ampullam prodiere* Idem porro in Notis ad eum locum docet: *Dibambylum* esse a latina voce *Ampulla*, sonareque *ampullam bigutturem gemino ore, seu epistomio superne hiantem*. debuerat autem addere quem usum tale vas habuerit; aut quam ob causam ituro in Italiam Patriarcha, instrumentum ejus formæ tam solicite paratum fuerit: tribus etiam sacris ex altari vasis in id conflatis: contentus erroris damnare Gretserum Jesuitam, quod lib. Comment. in Codin. 3. cap. I. p. 217. *Dibambylum cum lampade confundit*. Id vero Gretsero falso imponitur. Is enim ibi tantum dicit: sibi alias non displicuisse *διβάμβουλον* dici *aureum contum cui lampas imponebatur: sed se in alia mente nunc esse*. qui etsi non mutasset sententiam, dici non posset, eum *confudisse dibambylum cum lampade*. aliud enim est *lampas*, aliud *contus gestans lampadem*. quod si contus intelligatur bifidus duos quasi ramos protendens, quorum quisque in summo habeat loculum capiendę lampadi aptum: veram *διβαμβούλου* expressisset Greserus formam: & si audiret suum Syropulum Creygton idem ipse sentire debuerat. Sic enim non laboraret in divinando, quorsum is *λαμπαδούχου instrumenti lampadibus gestandis accommodati*, mentionem vers. 35. faciat, ponens id vocabulum tamquam Synonymum *διβαμβούλου*. At nihil mirabilius est quam quod omnium horum oblitus Creygton, dum capite XXIV. Sectionis IV. pag. 99. iterum illic memoratum a suo Syropulo *διβάμβουλον* interpretatur, *æstivum Papilionem* id appellat. & Notarum pag. 18. hunc locum indigitans, si scribit: *διβάμβουλον in hoc loco omni dubio procul velum significat umbratile Illud enim velum dum ut umbram arceat, a conto longiori supra capitis fastigium explicatur, incurvum & cameratum fornicem re-*

præsentat: *dum rursus ad comum reducitur*, *ventrosam laguneulam aut ampullam*. In his non quæro cur dicatur *Umbella*, sive, ut Creygton loquitur, *æstivus Papilio*, *umbram arcere*, cum *Soli* potius *arcendo* & umbræ faciendæ comparatum ejusmodi instrumentum sit. Illud etiam atque etiam explicare Creygtonum ne gravetur, rogo: qua tandem ratione metallum *trium pyxidum* conflari in unum *æstivum Papilionem*, sive umbellam, potuerit? Sed omnia hæc arbitranda æquo, & erudito Lectori permittantor: interim dum, quæ multa nos vocant alia, prosequimur.

Edit. Rom. pag. 475.

Δ Ι Ω Ρ Ι Α.

Lib. v. cap. ix. Βασιλεῖ δὲ ἐδὲ διωρίαν βυλῆς παρεῖχον ἀγγελλόμενα τὰ δεινά. Videri posset διωρίαν hic dici duarum horarum spatium, sicut *trihorium* (Ausonio Poetæ usurpata vox) tres horas indicat: sed non est ita. Nam Glossæ veteres universim exponunt Διωρία *intercapedo spatium*. & Svidas: Διωρία ἀναχωχή. quod probat adducto statim loco ex quodam, ut apparet, Historico: δόξαν δ' ἐπανεῖναι τὴν πολιορκίαν, καὶ διωρίαν βυλῆς τοῖς στασιασαῖς παρασχεῖν. *cum autem esset visum*, *remittendam oppugnationem Urbis*, *& spatium deliberandi seditiosis dandum*. Ergo & in hac reliqua Historia noster aliquoties διωρίαν pro mora, & spatio, quo cessatur, aut deliberatur, ponit. ut lib. vi. cap. xi. ἐν διωρίαις ἐτίθει τὰ κατ' ἐκεῖνον. utitur & hoc vocabulo S. Abbas Nilus in Epistola juxta Editionem nostram CL. pag. 159. (in Posteriore, & longe pleniore Allatiana est CCXIII. libri iii. pag. 396. inscripta Rodomino: cum in Archetypo unde descripsi Mediceo codice olim legerim ego, & ediderim Rhodonymo.) Ibi ergo hæc loquentem facit Sanctus Pater Peccatorem impœnitentem in Judicio Supremo: οἴμοι πῶς ἑκυσίως ἀπώλεσα τὴν διωρίαν τῦ παρελθόντος χρόνυ! *Hei mihi*, *quod volens passus sum effluere in vanum spatium transacti temporis ad pœnitentiam concessum*!

Ε Γ Κ Λ Η Τ Ε Υ Ε Ι Ν.

Lib. v. Cap. i. οἱ μὲν κατὰ χρείαν ἐγκλητεύοντες κρίσεως. An ἐγκλητεύειν reperiatur apud alium Græcum Auctorem, dicant qui omnes me diligentius legerunt. Mihi, etsi alibi non occurrerit, non fuit dubia ejus notio; utique recordanti ἔγκλητον δίκην vocari litem, de cujus judicio provocatum sit: & forum in quo ex provocatione disceptatur; ἔγκλητον δικαστήριον.

Ε Κ Φ Α Ν Σ Ι Σ.

Lib. ii. Cap. i. verba hæc referuntur ex Tomo Gregorii Cyprii Constantinopolitani Patriarchæ: εἰ δὲ καὶ παρὰ τῷ Θεολογικωτάτῳ Δαμασκηνῷ τὸ διὰ Λόγυ εἴρηται προβολέως, ἐ τὴν εἰς τὸ εἶναι καθαρῶς τῦ πνεύματος πρόοδον ἡ λέξις δηλῦν βύλεται· ἀλλὰ τὴν εἰς ἀΐδιον ἔκφανσιν. Cum sæpius paucis his versibus repetatur vox ἔκφανσις, semel tantum codex noster eam exprimit addito ν, alias ἔκφασις scribens. unde verebar equidem corrigere tot loca indicio unius, nisi animadvertissem Codicem Vaticanum constanter ἔκφανσιν scribere, inde intellexi sic revera scriptum a Pachymere, more utique recepto aliorum, etsi nonnusquam ἔκφασις quoque legitur. Sed majoris momenti fuerit notionem scrutari vocis hujus. vulgo video a Summis Theologis Græca latine reddentibus ἔκφανσιν, ἐκφαντορίαν, ἐκφαντορικὸν πνεῦμα enunciationis significatu declarari. non reprehendo. jure tamen meo visus mihi sum posse hoc nomen ducere ab ἐκφαίνω quatenus sonat *eluceo*, ut ἔκφανσιν recte vertatur *explendescentia*. quod commodius ad subjecti loci sententiam ni fallor accidit.

pag. 476.

Ε Ν Ι Κ Α Ν Ο Ω.

Lib. i. Cap. xxxv. sub finem. ὁ μὲν ἑκατὸν χρυσινοῖς ἐνικανῦτο. Hujus verbi satis in libris quos viderim rari notionem e Paraphraste Vaticano sumpsi, totum hunc locum sic reddente: ἑκατὸν πεντήκοντα χρυσίνυς αὐτοῖς ἐδωρήσατο. Sic ille conjungens quæ Auctor discreverat, centum aureos Vecco, quinquaginta Meliteniotæ suppeditatos memorans. cui quatenus simpliciter donandi significatum vocabulo

bulo ἐνικανῦτο ſubjicit, adhæreo defectu melioris Auctoris; interim tamen ſuſpicans, aſſignationem annuæ pecuniæ iſtas ſummas æquantis, duobus Exulibus in alimenta, & uſus vitæ cæteros præbendæ, iſto vocabulo indicatam a Pachymere: ut dicere voluerit, cum eatenus nihil conſtituiſſet Imperator de victu Captivis duobus ſuggerendo; tunc per Alexandrinum Patriarcham, & Logothetam, ipſis aſſignari e fiſco curaviſſe annuas penſiones, Vecco quidem aureorum centum, Meliteniotæ vero quinquaginta.

ENNATIZEIN.

Lib. vi. Cap. xxi. βαρὺς μὲν ἦν μοναχοῖς.... καὶ μονοφαγίαν δι' ἔτους ἐξακριβούμενος. ὡς καὶ ἐννατίζειν ἀεὶ, κἂν ἐφιςῶτο δεσπόσιμος ἑορτὴ, καὶ τῶν πασχαλίων. Codex optimus Barb. in contextu habet ἐννεατίζειν: ſed meliorem, ut opinor, idem lectionem in margine ſuggerit, ἐνατίζειν pro quo Vatic. ἐννεάζειν exhibet. Nos ad marginalem lectionem probam illud ex duabus aliis contulimus ut τὸ, ν, geminaremus. Cum enim hoc verbum, ut mox oſtendemus, formetur ab ἐννάτη, quod frequentius per duplex, ν, ſcribitur, rectius putavimus ἐννατίζειν quam ἐνατίζειν dici. etſi non fugit ſcriptionem τῆ, ἐνάτη pro ἐννάτη; non modo ut probam defendi ab Euſtathio ad Iliad. β. pag. 223. Ed. Rom. ſed etiam ad Iliad. θ. pag. 712. commendari tamquam λογίοις eruditis uſurpatam, ut dent locum ingenioſç trajectioni litterarum, qua ἔνατον in νέατον mutetur: *nonum* quippe per ἔνατον ſignatum, cum ſit ultimum in numeris ſimplicibus, νέατον idem quoque eſt, hæc enim vox ſonat *noviſſimum*. At mihi quidem haud placet hæc argutia, quæ vocabulum ab origine ſua divellit. Si enim ἔνατον quaſi νέατον dictum eſt, jam hoc numerale nomen a ſuo numero ἐννέα non derivabitur: quod abſurdum videtur. ut ut ſit: ſcriptum a Pachymere ἐννατίζειν cum, ν, duplici, ex ſcriptura contextus, & Vaticani Codicis non temere, ut puto, auguror: exiſtimoque uſitatum in monaſteriis hoc verbum ad indicandam refectionem corporis ſemel in die dumtaxat, nec prius hora ab ortu Solis nona, uſurpatam: quod diebus religioſo jejunio ſacratis tantum, olim fiebat. Nunc vero Athanaſius Patriarcha ita quotidie fieri jubebat μονοφαγίαν δι' ἔτους ἐξακριβούμενος. nimirum qui ad neceſſariam obſervantiam Monaſtici Inſtituti pertinere duceret, toto anno nonniſi ſemel in die comedere, idque non ante horam a meridie tertiam, a Solis ortu nonam, ſic per Monaſteria fieri quotidie jubebat. ὡς καὶ ἐννατίζειν ἀεὶ hoc eſt: ita ut inde ſequeretur, ſemper Monachos hora dumtaxat nona jejunium ſolvere, etiam feſtis Domini, & Paſchalibus. Legitima videlicet in Cœnobiis jam olim, quo die jejunabatur, refectionis hora nona erat; prout demonſtrare poſſem multis teſtimoniis Veterum, niſi eum laborem præoccupaſſet Roſvveidus noſter in Onomaſtico ad Vitas Patrum, verbo *Nona hora* quem vide. In confirmationem hactenus dictorum Noſter hic idem Auctor inferius Lib. vi. Cap. xxiii. quaſi explicans quid prius vocaſſet ἐννατίζειν, ait: Athanaſium coegiſſe μοναχοὺς μονοφαγίαν κατ' ἐννάτας δι' ἔτους ἀσκεῖν: *Monachos jejunare quotidie per totum annum, ſemel tantum in die, idq; non ante horam nonam comedendo.*

ΕΞΑΓΩΝΙΑ.

Edit Rom. pag. 477.

Lib. iv. cap. iii. Ταῦτα δὲ ἄρα ἐξαγώνια ἦσαν τῷ Βασιλεῖ. ὅτι μηδ' αὐτῶν ἐξεληλάκει χάριν πρὸς Δύσιν· πάρεργα δ' ἦν τὰ τοῦ Σέρβου. Etiam ſi vulgo Grammatici ἐξαγώνια dici cenſeant quaſi ἔξω ἀγῶνος, quæ ſint extra certamen, nihil ad cauſam attinentia, ἀπροσδιόνυσα: videor mihi tamen vel ex hoc Noſtri loco non temere ſuſpicari, ſignificari eo vocabulo quæ Latini *Subſeciva* vocant, ultra menſuram rectam excedentia in partitionibus Agrorum. Cum enim Agrimenſio per lineas fiat invicem ad rectos angulos ſectas, ſæpe in campis obliquæ figuræ contigebat abundare ſpatium aliquod extra angulum ἔξω γωνίας, quod ἐξαγώνιον Græci, Latini, ut dixi, Subſecivum vocarent. Sæpe per hæc vocabula utrique tropo quodam indicantes res acceſſorias, nec præcipue intentas, ſed quæ auctarii loco ad primarias accumulentur, ſicut iſtæ ſubſecivæ agri partes alteri confinium Colonorum addebantur. πάρεργα Græci aliter appellant, quibus præcipue intentum deſignans reſpondet τὸ πρέργον, quod & hic noſter uſurpat.

Ε Ξ Α Ν Τ Η Σ.

LIb. III. cap. XXVI. διὰ τὸ ἐξάντης ἤδη φανείσης τοχαρικῆς ἐξουσίας γίνεσθαι βούλεσθαι. Scio ἐξάντην vulgo putari dictum quasi ἔξω ἄτης, *fine noxa*, *incolumem*, *indemnem*. cujus notionis in Phœd. Platonis exempla leguntur. Sed non quadraret ad loci ſententiam interpretatio, quæ iſtis vocabulis hic uteretur. Non enim ideo vocabant Bulgari ad Regnum Michaelem Conſtantini Regis quondam ſui filium, quod ejus cum ſpe ſucceſſus inchoandi negotii tempus nunc eſſe putarent, cum adverſa ſtirpi Conſtantini potentia Tocharorum in Bulgariæ confinio dominantium ſtaret incolumis: ſed id volunt ſignificare; infirmam eſſe modo illam minuſque quam prius formidabilem. unde occaſionem offerri non aſpernandam cenſebant Michaelis in paterni Regni poſſeſſionem reducendi. Nec abludit ab origine ac veriloquio jam indicato vocis hujus hæc ſecunda notio. Nam ἐξάντης ex vi etymi proprie ſonat eum, qui ex gravi noxa primulum emergere incipit, & ἔξω ἄτης eſſe. Itaque votum eſt febre laborantis, & morbo periclitantis ſontico, illo verſu expreſſum quem recitat Etymologici Auctor. Ὦ Ζεῦ γενέσθαι τῆσδέ μ' ἐξάντην νόσου. *Da Jupiter evadere me periculum hujus morbi.* Jam porro ſanus eſſe dicitur, cujus remittens, aut penitus ceſſans febris ſpem rediturae valetudinis relinquit integram. Cujus rei quia ſomnus in acute febrientibus interdum ſignum eſt, diſcipuli dormire languentem Lazarum a Chriſto audientes, ajunt Joan. XI. 12. Κύριε εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. *Domine ſi dormit, ſalvus erit.* Ergo cum, quem Hippocrates ἐξάντην dicit, Galenus ὑγιῆ *ſanum* interpretatur, ſic intelligendum putarim, ut malo defunctum, & febre purum velit dicere. nam & hi dicuntur ὑγιαίνειν, licet ad plenum robur integri vigoris nondum confirmati ſint. Sed adhuc debilitatem imminutarum morbo virium ſentiant. Ac forte more ſuo Heſychii Gloſſas in animo habuerit Pachymeres hæc ſcribens, ubi legerat ἐξάντης ὁ τῆς νόσου ἔξω ὤν. qui autem e morbo recens emergit, debilis videlicet imbecilliſque adhuc eſt. quales tum videri poterant Tocharorum Bulgaris finitimorum opes, utpote qui paulo ante bello inter ſe civili, ducibus hinc Tuctai, inde Noga, ad internecionem uſque conflixerant, ſecuta inde miſerrima deſolatione totius ipſorum regionis: & paucis admodum ipſorum Tzacam fugientem in Bulgariam ſecutis, nuper illic oppreſſis prævalente Oſphentiſthlabo. Unum ſupereſt dubium: cur Pachymeres in ſecundo caſu ἐξάντης ſcribat. nam in primo accipi non poteſt, cum tribus mox adjunctis Edit. Rom. pag. 478. fœmininis genitivis coaptetur φανείσης τοχαρικῆς ἐξουσίας. An error hic agnoſcendus, &, ἐξάντας, reſcribendum contra fidem Codicum optimorum B. & A? (nam Vatic. hoc, de more, omiſit.) An potius exiſtimandum, e nominativo fœminino ἐξάντη, patrium hunc caſum a Noſtro duci; quod vereor ut analogia, & recta grammaticæ ratio permittat.

Ε Π Ι Τ Υ Μ Β Ι Ο Ν.

LIb. I. cap. XXIII. λαβὼν μοναχικὸν ἐπιτύμβιον. agit de Nicandro Lariſſeno irridente Andronicum olim Epiſcopum Sardenſem, poſtea Monachum; ſed per ambitionem e vita monaſtica reverſum ad Dignitates; quibus ſubita converſione Sortis ejectus, multis, quos irritaverat ludibrium debuit; in primis Nicandro iſti ejus opera Epiſcopatu pulſo. qui ut Andronico exprobraret ambitioſam eruptionem e ſtatu monaſtico, monachicum ei ἐπιτύμβιον iniecit, ipſo ſtatim rejiciente. Non reperio alibi hanc vocem. Sed manifeſte docet hic ipſe locus, capitis tegmen Monachorum proprium ſic dictum. unde & cucullum latine reddidi; & mox in repetitione rei ejuſdem, Eccleſiaſticis uſurpatam Scriptoribus pro cuculli ſynonyma caputii vocem adhibui. Videri poſſit cucullum Monaſticum, ideo dictum ἐπιτύμβιον quod cum veſtis ipſa ſit quaſi ſepulcrum Monachi, cucullus extet velut apex ac faſtigium tumbæ.

Ε Σ Κ Α Μ Μ Α Τ Ι Σ Μ Ε Ν Ο Σ.

LIb. II. cap. III. Συμβὰν δέ τι καὶ περὶ τὸν ἐσκαμματισμένον χαρτοφύλακα· ὁ γὰρ Μοσχάμπαρ καὶ προαπέστη ἅμα μὲν ὀφφικίου, ἅμα δὲ καὶ πατριάρχου, &c. quid ſit hoc loco ἐσκαμματισμένος minus mirum eſt ignotum mihi eſſe nuſquam alibi tale

vocabulum nacto; cum ne Vaticano quidem Paraphrastę vocis hujus potestas perspecta fuerit, prout apparet ex eo quod, *ἐσκαμματισμένον* viri nomen intelligit distincti a Moschampare, hujus videlicet in Chartophylacis Officio Successoris: Sic enim ab eo hic locus redditur. *Συμβὰν δέ τι καὶ περὶ τὸν ἐσκεμματισμένον χαρτοφύλακα καὶ Μοσχάμπαρα. ἔχοντες οὖν οὗτοι καὶ τὸν Πεντεκκλησιώτην ἐνεκότουν τῷ Πατριάρχῃ.* Ita ille: tres ponens, ubi satis manifeste duorum tantum Auctor meminit, Moschamparis Exchartophylacis, & Quinqueecclesiensis Antistitis. Nam cum nominasset *ἐσκεμματισμένον χαρτοφύλακα* mox exponens quis is esset, & quam ob causam *ἐσκαμματισμένος* diceretur, Parenthesim inserit qua docet, Moschamparem Officio Chartophylacis, prius quam hæc fierent quibus se narrandis accingebat, decessisse. Hoc ipso indicans *ἐσκαμματισμένος χαρτοφύλακα* hic a se positum pro Exchartophylace, sive Chartophylace exauctorato. quid *σκάμμα* sit, & quid *τὰ ἐσκαμμένα* nemini est ignotum non plane peregrino in Græcorum Librorum lectione. quid autem hic comminisci verisimilius possumus, quam vel finxisse Pachymerem verbum *σκαμματίζειν* ex nomine *σκάμμα*, vel id verbum aut apud Auctorem Nobis incognitum repertum, aut usu vulgari sermonis Byzantini tunc tritum, suæ Historiæ inseruisse. Excogitari porro duplex potest notionis talis huic participio *ἐσκαμματισμένος* hoc loco inditæ ratio. Prior quia Tabularium Ecclesiasticum cui custodiendo præpositus erat Chartophylax, credibile est in loco Septis circumdato fuisse servatum. Septa autem *ἐσκαμμένα*, & *σκάμμα* locus fossa, & vallo circumclusus dicitur. unde *σκαμματισθεὶς*, aut *ἐσκαμματισμένος* dicatur, qui septo Ecclesiastici Archii excesserit jure amisso illic præsidendi post Chartophylacis officium amissum. Est præterea *σκάμμα* magis proprie locus certaminis. Hieronymus ad Pammachium. *Cur tu omissis super quibus pugna est, de Scammate, & loco certaminis egrediens, in peregrinis, & longe alienis disputationibus immoraris?* Sic Sanctus Doctor. ex quo liquet, usitatissimo significatu *σκάμμα* dici septum intra quod certant Athletæ, quod Galli *Champ-clos* vocant. hinc altera ducitur causa cur a Pachymere Moschampar Chartophylax dici *ἐσκαμματισμένος* potuerit. Commiserat enim is se se cum Vecco, in celebri illo colloquio Capite XXXV. Lib. I. narrato, contra eum disputans, sed infelici successu. nam quæ dixit adeo valide sunt a Vecco retusa, ut ab ipso Patriarcha, cui tunc Moschampar militabat, reprobata sint. quare quod victis Athletis, & septo pulsis convenire videbatur *ἐσκαμματισμένος*, sive *ἐξωθέντος ἐκ σκάμματος* vocabulum adaptaverit hic Noster Moschampari. Edit. Rom. pag. 479.

ΕΥΦΥΗΣ.

Lib. I. cap. XII. Tomi prioris sic Pachymeres, causam morbi, quo gravi, & longo laboravit Imperator Joannes Lascaris, indicans, scripsit: *τὸ δ' ἦν, ὡς ἔοικεν, ἐκ ζέσεως φυσικῆς ἐγκαρδίου. ὅθεν οἶμαι καὶ τὸ εὐφυὲς ἐκείνῳ καὶ ὑπὲρ τὸ προσῆκον ἦν.* Hæc ego in hunc modum verteram: *Origo ejus verisimiliter imputabatur naturali effervescentiæ cordis: quam & causam ei fuisse reor ruboris in vultu flagrantis.* Super his edita jam priori Parte illa Pachymerianæ Historiæ, convenit me Vir & dignitate Illustrissimus, & ingenio ac eruditione præstans, idemque humanissimus, ac mei longe supra meritum amans: & mirari se dixit, quod *τὸ εὐφυὲς* quo vulgo ingenium, industria, bona indoles, in Classicis auctoribus signatur, ego ad vultus ruborem contulerim. Huic ego gratiis prolixe habitis, & ex vero significata docilitate mea ad obtemperandum recta monentibus, ostendi quid secutus a nota vocis ejus notione deflexissem. & ille me audito, innuere non est gravatus, sibi satisfactum. Quia vero Eruditis quoque aliis Lectoribus simile quidpiam occursu ejus loci venturum in mentem est credibile: quæ illi respondi, palam hic exponere operæ pretium putavi. Non me latet, *εὐφυὲς* adaptatum homini plerumque sonare *τὸ δεξιὸν τοῦ νοῦ καὶ εὖ πεφυκὸς πρὸς τὸ μαθεῖν*, industriam, & facilitatem quamdam acris ingenii: sed & scio Hesychium *εὐφυῆ* explicare per *ὡραῖον* formosum. formæ autem partem in vultu quis neget ruborem esse? & quid ad formam pertinens *ἐκ ζέσεως φυσικῆς ἐγκαρδίου* *ex naturali fervore cordis*, quam ruborem hic dici existere, verisimiliter comminisci potui? Recte Eustathius ad Iliad. pag. 172. Ed. Rom. *ῥητέον, ὡς διττὴ ἡ φυὴ ἡ μὲν κατὰ τὰ ἐκτός... δεξιότης οὖσα σωματικὴ καὶ εἰς ταυτὸν ἥκουσα τῷ κάλλει ἀφ' ἧς καὶ πρόσωπον εὐφυὲς καὶ αὐτὴ μὲν ἡ κατὰ σῶμα φυή . . . ἑτέρα δὲ κατὰ νοῦν, ὅθεν καὶ εὐφυὴς ὁ εὖ ἔχων εἰς τὸ εἰδέναι.* Vides hic clare distingui du-

plicem vim verbi εὐφυὴς, quarum ad mentis acrimoniam una, ad corporis, ac vultus ſpeciem pertineat altera. juxta priorem nequaquam hic Pachymerem locutum ſuadet, quod ſit inconſequens, promptitudinem ingenii nimiæ ac morboſæ cordis effervеſcentiæ tamquam proprium effectum aſſignare. præſertim cum mox addat rem plane contrariam. nempe: *fuligines ex iſto cordis incendio ſurſum in cerebrum perlatas rationis in* Joanne *Auguſto uſum perturbaſſe*. hæc enim eſt ſententia verborum illorum: οὐ σέγοντος τῦ μορίυ τὸ πάθος, κἀντεῦθεν ἐκτρεπομένυ τῦ εἰκότως, ὡς μηδὲ χρησίμυς πολλάκις ἀναπέμπειν τῷ ἐγκεφάλῳ τὰς ἀναπνεύσεις, &c. Quin & dum reputo Pachymerem lectione antiquitatis plenum, potius in ſcribendo reſpicere quid apud Auctores viderit, quam curare quid minus ipſo tritus in veteri eruditione Lector intellecturus ſtatim ſit, in animo, cum hæc chartæ illineret, habuiſſe ſimul illos Homeri verſus Iliad. δ.

τοῖοί τοι Μενέλαε μιάνθην αἵματι μηροὶ
Εὐφυέες

Simul Plutarchi ex Libro; Πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτῦ προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ, locum hunc de Juvene progreſſo jam in ſtudio virtutis: ἀλλὰ καὶ προσαγορευθεὶς ὑφ' ἑτέρυ ταυτῃ

Edit. Rom. pag. 480. προσηγορίᾳ (φιλοσόφυ) φράσειεν ἂν εὐφυὴς νέος, ὥς' εἰπεῖν μειδιάσας, καὶ ὑποπλησθεὶς ἐρυθήματος, ὅτις τοι Θεός εἰμι, &c. cum in primo cruentam rubedinem, in altero verecundum ruborem faciei, conjuncta cum vocabulo εὐφυὴς videret, illud in ſua ſcriptione poſuiſſe, animo indicandi conſpicuum ardorem vultus flagrantis, qualem in Joanne Laſcari ex cordis inflammatione, ut credebat, ortum obſervaverat.

ΖΕΥΞΙΠΠΟΥ ΦΥΛΑΚΗ.

Lib. VI. Partis Prioris cap. XXXIII. Τῇ τῆς Ζευξίππυ δίδονται φυλακῇ. Agit de Latinis captis ad Bellagrada, quos Conſtantinopolim ductos, & illic oſtentatos Plebi, deinde ait Hiſtoricus in hunc, quem vocant τῆς Ζευξίππυ Zeuxippi carcerem fuiſſe concluſos. Nullum vidi idoneum Auctorem qui fuiſſe Conſtantinopoli carcerem ſic dictum doceat. Procopius lib. I. de Bell. Perſ. pag. 70. Ed. Reg. & lib. item I. de Ædif. pag. 23. βαλανείυ *Balnei publici* meminit quod ὁ Ζεύξιππος vocaretur. Nicepborus item, Calliſti lib. IX. cap. IX. pag. 697. Ed. Pariſ. δημόσιον λυτρὸν περιφανές τε καὶ μέγισον, *publicum lavacrum conſpicuum, & maximum*, τὸν Ζεύξιππον fuiſſe nominatum tradit. Thermas a Severo conditas has ferunt in templo Διὸς Ζευξίππυ Jovis equos jungentis, ſeu curru ſubjunctis equis tracto vehentis, quod Ζευξίππυ vox indicat, fortaſſe ſic dicto, quia tali ſpecie Juppiter olim in eo Templo effictus viſeretur. Ex veteri porro illo Fano vocabulum recentiori Thermarum ædificio ei adjuncto adhæſiſſe apparet. eſtq; id veriſimilius, quam quod alii ſuſpicantur, a Zeuxis Pictoris Tabulis quales illic proſtarent, locum nominatum. Statuis enim, & ſignis fuiſſe videtur inſignior quam tabulis. Vide quę de loci ejus ornatu exquiſitiſſimo collegit e veteribus Petrus Gyllius lib. II. de Topog. Conſtant. cap. VII. ubi prolixum exhibet Catalogum ſtatuarum illic erectarum. Frequentari ſolitum concurſu curioſorum indicat Nazianzenus orat. XXV. ubi Zeuxippum propterea vocat novam Jeruſalem, quod Templo a S. Helena in Calvaria condito, & Nova Jeruſalem vocato, ſplendore ac magnificentia non cederet. Quare ſolus Pachymeres articulo fœm. generis τῆς Ζευξίππυ φυλακὴν dixerit, non plane comperi. Suſpicabar, poſterioribus temporibus, collapſa ævo parte antiquarum Balnearum, (nam ante hos centum annos nulla reſtare veſtigia Zeuxippi, teſtatur Gyllius) rudera in ςοὰν, *Porticum* efformata. juxta quam ſpatiis vacuis ſepto circumdatis multitudo hæc captorum bello Latinorum, quam Urbis ordinarii carceres minus caperent, concluſa tunc fuerit; & hæc a noſtro τῆς Ζευξίππυ (ſubaudi, ςοᾶς) φυλακὴ voca. Sic hodie apud Algerium, ex veteri Jol *cæſaria* deformatum nomen, a Piratis capti cuſtodiuntur in Balneo, *nel bagno*, prout ab Expertis didicimus.

ΖΥΓΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΤΙΘΕΝΑΙ.

Lib. II. cap. XV. ὡς δ' ὁ Καράκαλος Νικομηδείας τὸ ζυγὸν τῦ ἁγίυ Εὐαγγελίυ ἐτίθει. Agit de ordinatione Athanaſii Patriarchæ Conſtantinopolitani. in qua quærendum ad intelligentiam hujus loci, quid ſit J*ugum Sancti Evangelii ponere?* Docet

id nos Ritus Ordinationis Episcoporum apud Græcos, qui extat in Euchologio pag. 302. ubi diserte traditur: completo Trisagio celebrantem Episcopum ascendere in crepidinem Sacræ Mensæ, ibique illi offerri a præsentibus tribus Episcopis Ordinandum, a dextris celebrantis; a sinistris autem adstare Chartophylacem, qui Celebranti chartam offert, in qua Scriptum sit, ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων καὶ τῶν ὁσιωτάτων πρεσβυτέρων, ἡ θεία χάρις ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, προχειρίζεται τὸν δεῖνα τὸν Θεοφιλέστατον Πρεσβύτερον, Ἐπίσκοπον τῆς θεοσώστου πόλεως τῆς δε. εὐξώμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος. Hoc est *Suffragio, & approbatione Dei amantissimorum Episcoporum, & Sanctissimorum Presbyterorum, divina gratia, qua ubique infirma curat, & deficientia supplet, promovet, N. Dei amantissimum Presbyterum, Episcopum a Deo servatæ Civitatis N. oremus igitur pro eo, ut veniat super eum gratia Sanctissimi Spiritus*. ubi chartam hanc Celebrans accepit: Archidiaconus audientiam indicit, clamans: πρόσχωμεν. *attendamus* Mox Celebrans quæ scripta sunt in charta pronunciat, intelligibili cunctis voce. Post quod ut præcepto orandi pro Ordinando pareant, tam qui sunt intra Cancellos Presbyterii, quam qui extra, pariter acclamant: Κύριε ἐλέησον *Domine miserere*. Tunc Celebrans Evangelii volumen explicat & sic apertum imponit capiti, & collo ejus, qui ordinatur, adjutantibus in eo, & aliis Episcopis: Ἀναπτύσσει τὸ Εὐαγγέλιον ὁ Ἀρχιερεὺς, καὶ ἐπιτίθησι τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ τραχήλῳ τοῦ χειροτονουμένου, συνεφαπτομένων καὶ τῶν ἄλλων Ἀρχιερέων. En quid sit ζυγὸν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου τιθέναι, quod hic noster memorat, cerimoniæ ordinationis partem illam obire, qua Sacer Evangelii Codex explicatus ponitur supra caput, & collum ejus qui ordinatur ad modum jugi ζυγοῦ. Porro in Codicis apertura curiosa superstitio captabat omen ex verbis in oculos adstantium incurrentibus visu primo diducti voluminis: cujus vanitatis exemplum hic Pachymeres recitat, prout in ordinatione Athanasii contigit. Edit. Rom. pag. 481.

ΘΕΜΕΛΙΟΝ.

Lib. IV. cap. XV. Κατὰ τοῦτον οὖν (Ἰανουάριον) θεμέλιον πρῶτον τῆς Σελήνης ἐχούσης. quid vocet hoc loco Pachymeres θεμέλιον πρῶτον, exponit mox in versu per illa verba: πρώτη βάσις. Est ergo ex ejus mente θεμέλιον σελήνης πρῶτον primus a Synodo novilunii processus: hoc est νουμηνία, & verum mensis lunaris initium. idcirco autem non otiose id notatur, quod plerumque in mensibus, quales sunt Romani, solaribus contingat, plenilunium, & neomeniam ad menses diversos pertinere. Ostendemus autem Libro harum Observationum III. ubi defectionis hujus lunaris calculos dabimus, contigisse illam die XIV. Januarii Anno Chr. 1302. unde est consequens, νουμηνίαν quæ præcessit hoc plenilunium Eclipticum in ipsas Januarii Kalendas incidisse. Nam XIV. Lunæ die plenilunia fiunt. Exprimere igitur Noster hic voluit Lunæ menstruum cursum allegoria quadam ædificii: quia enim substructionis initium, fundamentum est, Græcis dictum θεμέλιον; recte transferri posse id nomen putavit ad significandum initium motus, quo Luna statim a puncto coitus cum Sole ad novum circuitum se se incitat. Forte autem κυριολογίαν quamdam Auctor posuit in voce μὴν, ut per eam alioqui totum τριακονταήμερον spatium triginta, & si quid excurrit, dierum indicare vulgo solitam, hic proprie intellexerit Kalendas ipsas, sive primam mensis diem: ita ut, cum dicit, μηνὰ δὲ λημαίω πρώτη βάσις ἵστατο μηνὸς indicare, quod dixi, voluerit, mensem lunarem eo anno cum civili paria inchoando fecisse; ac primo ipso Januarii primum inivisse Lunaris periodi diem. quod ex tabulis hodieque Astronomicis verissimum deprehenditur.

ΙΚΤΑΡ.

Lib. I. cap. XIV. Ἀρχιερεῖς μὲν ἐκείνους, καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἐπὶ τῷ Πατριαρχεύσαντι ψῆφον, μηδ' ἴκταρ εἰς νοῦν βάλλων. Iterum Lib. II. cap. XIX. ἐκείνη τοῦτο μὲν γῆρα. τοῦτο δὲ καὶ ὡς δῆθεν παιδί, καὶ ἐκγονῆς καταφρονήσασα, οὐδ' ἴκταρ ὑπεξανίστατο. Hesychius τὸ ἴκταρ, exponit ἐγγὺς *prope* Idem docet Eustathius ad Odyss. Ψ. & uterque recitat usurpatum Platoni 9. de Repub. adagium, οὐδ' ἴκταρ βάλλει, de Jaculatore infelici, qui non solum non ferit scopum, sed ne prope quidem accedit. Ad hanc hujus vocis notionem cogitatam in his locis Pachymeris, interpretationem utrobiq; pag. 482.

meam accommodans, haud aberrasse me ab Auctoris sententia confido. Adjiciam obiter quod in mentem venit, etymon vocis latinæ *instar*, non aliunde videri quam ab hac græca ἴκταρ repetendum. Est ἴκταρ, ut monet Hesychius ἀπὸ τοῦ ἱκνεῖσθαι, quod sonat *prævenire*, ex ea origine accomodatum ad significandam imitationem, seu expressionem formæ, quæ tantum non pervenit, & abest proxime a vera similitudine Archetypi, ut recte instar illius possit haberi. Grammatici, & in his novissime accuratissimus Vossius, frustra ni fallor conflictantur, in extundendo Musis invitis veriloquio vocis hujus e verbo *instare*. Habemus ex eo quod subjicio literam, n, ex ν τοῦ ἱκνέομαι. cappa vero facile credi potest ob Euphoniam sublatum, aut in s emollitum in vocabulo latino *instar*. Sic opinabar. judicent οἱ τοιαῦτα δεινοί. quorum arbitriis obnoxius, & libens stetero. Antequam desino admoneo, tertium uti verbo hoc Pachymerem, Cap. nimirum VII. libri IV. οὐδ' ἴκταρ ἄξιον χρίνασα τὸ συνάλλαγμα de Augusta Matre Joannis Despotæ hujus matrimonium cum filia Chumni Præfecti Canicleo, licet id Andronicus Pater Despotę optaret, impar dignitati filii ducente. Sed & alter occurrit locus lib. VI. cap. XIV. Τὸ μὲν ὥσπερ ἦταν διδόναι, οὐδ' ἴκταρ βάλλων ἐμενοῦ ἐδοκίμαζε. significat: ne prima quidem cogitatione tenus venisse in mentem Imperatori dare Catelanis stipendia flagitantibus quantum pecuniæ popofcerant. Vide etiam Lib. VI. cap. III.

Ι Π Ν Ο Σ Α Γ Ι Ο Σ.

Lib. I. Cap. XXVIII. Ἐκεῖνον δὲ ποτὲ (ἄρτον ἅγιον σεσηπότα) ὅτοις τοιούτοις ἀφιερωμένοις τόπος ἐκ παλαιοῦ, ὃς δὴ καὶ ἰπνὸς ἅγιος λέγεται, ὁσίως ἐπιρριφέντα, ὁσίως δέχεται. vulgata notione ἰπνὸς furnus est, aut etiam fimetum, & receptaculum sordium. Hinc in Ædibus Sacris, locus in quem res sacræ putredine inutiles consumendæ projiciuntur Gręcis ut hic docet noster, ἰπνὸς ἅγιος dicitur. Memini & alicubi legere δεξαμενὴν vocatum. Latini *Piscinam* appellant.

Ι Χ Ν Η Λ Α Τ Η Σ.

Hoc verbum priori a me Glossario tractatum repono, ne Lectorem lateant quæ Claudius Maltretus illic a me scripta legens, de suo contulit ad rem illam „ illustrandam, auro contra non cara. *Texeira* (inquit) Lusitanus in Historia Persidis „ Lib. I. cap. XXXV. meminit Regis cujusdam *Resere Anuxiron* vocati. Is nimirum „ est *Chosroes Anasuranus* tui Symeonis Seth. Addit Texeira ejus Regis tempore „ delatos ex India in Persidem Libros duos Philosophicos, quorum uni nomen fuit „ *Celilah*, alteri *Uvademama*. Unum nimirum librum divisit in duos, pro duplici „ nomine duorum Interloquutorum primæ Dissertationis. כליל *Celilah* apud Schin„ dlerum pag. 861. significat arabice, *Corona*, in voce *Uvademana* primum, v, con„ junctio est ו. Secunda syllabæ *Va* est verbum בא *Va ingressus*, vel quid ex eo de„ rivatum. reliquæ tres syllabæ *Demana* videntur esse a דמה *Dama*, *observavit*, un„ de cum adjuncto נ *Nun heemantico*, nomen formatur significans *Observatorem* „ *Gressuum*, ἰχνηλάτην videlicet ac *Vestigatorem* tuum. Symeon Seth ait initio prim „ Prolegomeni *Chosroen Anasuranum* fuisse filium *Davidis*. Meus Procopius eum„ dem asserit *Cabadis* filium. Liceat suspicari Exscriptores Libri Seth Δαβὶδ pro Καβὰδ „ vitiose posuisse. Nam in tota Historia Regum Persicorum nullus reperitur *Da*„ *vid* dictus. Puto etiam nos errasse in nomine Perzoes trajectione litterarum, cum „ *Perozes* recta scriptio fit. Nam hoc nomen Persis usitatum reperitur: quare cor„ rigendum quoq; puto Amianum Marcellinum lib. XIX. dum *Pirosen* pro *Perozen*, „ ut opinor, scribit. Totum locum ita & legerem, & interpretarer pace doctis-
Edit. Rom. pag. 483.
simi Valesii: Persis Saporem & *Xahan-xa*, & *Perozen* appellantibus, *Regum Regem*, & *Dissipatorem*, supple, Hostium a פרץ *parats* hebræo. unde Baal paratsim dictus locus, ubi *divisi Dominus inimicos Davidis*. II. Reg. v. 20. Hæc Maltretus, quibus addo, quod Amici Florentia scribunt. Nempe illic in celeberrima Ducis Magni Medicea Bibliotheca servari exemplar Græcum hujus ejusdem Libri, cum indicio temporis, quo is est e Barbarica in Græcam translatus lingua. Asseritur enim id factum jussu Alexii Comneni, quem constat Imperium Orientale tenuisse ab Anno Christi 1080. ad 1118. Nec abhorret ab hac Chronologia ętas Symeonis Sethi, quippe quem Illustriss. Leo Allatius Diatriba de Simeonum scriptis pag. 181. floruisse testatur sub Imperatore Michaele Duca: cujus Imperium

cum ab Anno Chriſti 1071. ad 1078. pertinuerit, facile potuit florentis tunc ætatis Sethus vitam ad multos inde annos propagaſſe, & conſequenter diu vixiſſe ſub Alexio Comneno.

ΚΑΒΑΛΛΑΡΙΚΑΙ ΤΙΜΑΙ.

Lib. VI. cap. II. *Καὶ γὰρ καί τινες ἐξ ἐκείνων καβαλλαρικαῖς τιμαῖς ἐτετίμηντο παρὰ βασιλέως.* Agit de Comitibus Mpyrigerii Tentzæ, quorum aliquos docet ab Imperatore Equeſtribus fuiſſe honoribus affectos. Intelligit, opinor, Equeſtrem dignitatem certis formulis, & publica cerimonia ipſis ab Andronico Auguſto honorifice collatam. quod in Hiſtoriis ævi citerioris crebro factitatum a Regibus legimus. Puta cum manu ſua calcaria nobilibus ſibi caris induunt, aut torquem in collum injiciunt, inſigne honorarium equeſtris dignitatis.

ΚΑΚΗ καὶ ΚΑΚΗΝ ΕΠΙΛΥΕΙΝ.

Lib. II. cap. VIII. *Δεῖν ἔλεγον κρίνεσθαι τὸν Γρηγόριον, καὶ σφᾶς τὸ ἀποβησόμενον δέχεσθαι· μηδ᾽ ἐπιλύειν τὴν κάκην, μηδ᾽ ἄλλα κεύθοντας, ἄλλα βάζειν, οἰκονομοῦντας ἀνοικονόμητα.* Ita codex uterque Barberinus, & Allatianus, quæ Vaticanus omittit. In hoc loco notanda præſertim vox *κάκην* cum accentu in priori ſyllaba, longe ideo diverſa a fœminino adjectivi *κακὸς*, quod ſemper *κακὴ*, cum gravi in ultima ſcribitur. Nec Antiquis ignota eſt hæc differentia. Enarrat Heſychius quemdam locum innominati Auctoris, in quo viſebantur hæc verba *τῆς ἐμῆς κάκης*; voci *κάκης*, ut ſynonymam ſubjiciens vocem *κακουκίας* (reſcribe *κακουχίας*) Euſtathius quoque *παρεκβολαῖς* ad Iliad. *ν.* ad illum verſum 634. *Ἦν ἐμὲ λωβήσασθε κακαὶ κύνες* &c agnoſcit vocabulum *κάκη* diverſum a *κακὴ*, ſic annotans: *κάκη γὰρ οὐ μόνον ἡ κακία, κατὰ τὸς περὶ πλάτωνα· ἀλλὰ καὶ ἡ δειλία.* Denique Antiquus Grammaticus Auctor Opuſculi, cui titulus eſt *Ὅσαι λέξεις πρὸς διάφορον σημαινόμεναι, διάφορον δέχονται τόνον.* Inter vocabula pro accentus diverſitate ſignificatum mutantia, recenſet *κάκη*, vocabulum aliud ſonans quam *κακή*. Reſtat nunc ſtatuendum quam huic voci nationem hoc loco ſubjiciat Pachymeres. Alias obſervavi pendere illum ex Heſychio. Heſychius autem, ut modo monui, *κάκην* per *κακουχίαν* exponit. Reſciamus autem licet ex eodem Heſychio quæ ſit apud ipſum vis hujus vocabuli *κακουχία*, inquit ille, *ἀσθένεια ἀμέλεια, ἀθεραπευσία.* Eſt ergo Heſychio *κακουχία*, non quælibet infirmitas, ſed incurata, & neglecta. quid ergo hic ſibi volunt Epheſinus, & Cyzicenus Epiſcopi, negantes: declarandum eſſe orthodoxum Gregorium Cyprium priuſquam judicium ſubjerit: & ſecus facere, dicentes fore, *ἐπιλύειν τὴν κάκην ſolvere plagam incuratam?* Hoc opinor volunt: tam perperam id actum iri; quam inconſulte Medicus Chirurgus vulnus altum nondum coalitum, aut cicatrice obducta perſanatum, ſolveret faſciis, & pro plane curato dimitteret, ac temere jactaret. Hunc ſenſum adſtruunt duæ illæ, quas continuo ſubjungunt, proverbiales item locutiones, *ἄλλα κεύθοντας ἄλλα βάζειν. alia occultantes alia effutire*; & *οἰκονομοῦντας ἀνοικονόμητα excuſantes inexcuſabilia*, quæ in parem ſententiam facile coeunt pro conditione argumenti ſubjecti. *Edit. Rom. pag. 484.*

ΚΑΜΠΟΣ ΜΑΙΝΟΜΕΝΟΥ.

Lib. IV. cap. XVIII. *Καὶ εἰς αὐτὸν τοῦ μαινομένου κάμπον ἐκθέουσι.* campi Latinum nomen Greci Recentiores ſuis litteris eadem notione ſcripſerunt, Exempla dat Meurſius. Nec dubium videtur quin hic de campo quodam, & planitie agatur forte interiore ditioni Romanæ, & diſtante a Limite, uſque in quam tamen licenter excurrendo Barbari penetrarint, quis proprie hic locus inter Orientales Imperii regiones fuerit, & cur *μαινομένου καμπος, furentis campus* appellatus, nondum reperi.

ΚΑΝΙΚΛΕΙΟΝ.

Lib. II. cap. XXII. *Ὃν καὶ οὐ μετ᾽ οὐ πολὺ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου καθίστα.* quid eſſet *Κανικλεῖον* nuſquam ſatis explicatum occurrit. Vereor autem ut poſſim credere Pontano Arcem id & Monaſterium fuiſſe Conſtantinopoli ajenti: Notis ad cap.

XIV. Libri I. Historiæ Cantacuzeni, ubi de hoc ipso Nicephoro Chumno, quem Pachymeres hic ait Canicleo Præpositum fuisse ab Augusto, quemque prius capite XX. hujus Lib. dixerat ex Quæstore creatum ab eodem Mysticum, Cantacuzenus consentanee Nostro hęc scribit: Καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου Νικηφόρος ὁ Χοῦμνος, σοφὸς ἀνὴρ καὶ θαυμάσιος ἐν φρονήσει, πολλῆς τε ἀπολαύων Βασιλέως εὐνοίας τε καὶ τιμῆς. *Et qui Canicleo præerat Nicephorus Chumnus, sapiens, & miræ prudentiæ vir, in primis carus Imperatori, magnique ab eo habitus*. Arcem fuisse Constantinopoli Canicleum vocatam non memini legere; Monasterii ejus nominis meminit obiter Zonaras in Alexio Comneno, dum ait Comnenos Fratres Urbe capta, jam securos evocasse matrem, & conjuges e Monasterio Caniclei in Palatium, verba Zonaræ sunt: Ἤδη δ' ἐν ἀσφαλεῖ γεγονότες οἱ Κομνηνοὶ, καὶ τὴν μητέρα σφῶν καὶ τὰς ὁμευνέτιδας ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Κανικλείου πρὸς τὰ Βασίλεια μετεστείλαντο. Tamen id Monasterium quo abstractas e Templo S. Sophiæ, in quod Asyli jure confugerant, Matronas Comnenorum Botaniates transtulerat, ut idem Zonaras mox ait, Anna Comnena rem eamdem referens Lib. I. pag. 54. vocat γυναικείαν μονὴν τῶν πετρίων, *muliebre Monasterium* Petriorum, quod & ait situm fuisse *prope Ferream* τὴν ἀγχοῦ τῆς Σιδηρᾶς ἐγκειμένην. Suspicor Κανικλεῖον Ædes fuisse in quibus asservabantur Scripturæ publicæ, & ubi expediebantur Imperatoria diplomata: quale Romæ visitur Palatium Cancellariæ. Monasteriumque illud Petriorum proprie vocatum, ex ejus domus publicæ, ac notissimæ vicinia indicatum, & denominatum a Zonara fuisse. Præfectum autem Caniclei vocatum, quem Cancellarium dicimus, cui esset Tabularii Regii custodia, & Chartarum Imperatoriarum Expeditio commissa; amplum jam & celebris in Aulis omnibus splendoris Officium. Auctorem habeo Radevicum Lib. I. de Gestis Friderici Imperatoris cap. XLVII. *Unus*, ait, *de Servis Palatii, Caniclinus videlicet, quem nos Cancellarium dicere possumus*. Sic ille, melius opinor, quam Guntherus, qui metri forte commoditatem secutus, *Caniclinum* interpretatur *Camerarium*.

> *Græci cognominis usu*
> *Hic Caniclinus erat. Nobis Camerarius idem*
> *Esse potest &c.*

Est in eadem sententia Spelmannus in Archęologo, verbo *Cancellarius*, & *Caniclinus*. Videtur idem confirmare Nicetas Lib. II. in Alexio, dum de officio Præfecti Canicleo scribit, existimatum id fuisse summæ apud Imperatorem aut sub Imperatore potestatis. verba ejus sunt: παρὰ Βασιλεῖ δύνασθαι τὰ πάντα οἰόμενος τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ Κανικλείου ὀφφίκιον. Quod cui magis quam *Magni*, ut nos loquimur, *Cancellarii* Officio conveniat, non video. hoc enim qui exercet, mens veluti & manus est Principis. Κανικλείονα uno vocabulo *Canicleonem*, isto fungentem Magistratu virum appellatum affirmat Gregentius. agens enim de quodam *Herba*, probato, & caro Imperatori, qui & hunc e Sacro fonte susceperat; ait eum a favente ipsi Augusto cooptatum in Senatum, & factum ὑπεκκλησιόνα, *Hypecclesionem qualem*, ut addit, *Romani Patricium, & Canicleonem appellant*. ἕνα τῆς Συγκλήτου τοῦτον ἀπέφηνε, ὑπεκκλησιόνα αὐτὸν ποιήσας, ὃν οἱ Ῥωμαῖοι πατρίκιον καὶ Κανικλείονα προσαγορεύουσι. ubi obiter habemus non memoratum alibi Magistratus hujus nomen ὑπεκκλησιόνα. de etymo vocabuli hujus, nisi est a latina voce *Cancelli*, unde *Cancellarium* merito Spelmannus deducit, rationem originis explicans, amplius quærendum puto.

Edit. Rom. pag. 485.

ΚΑΝΙΣ.

Lib. VI. cap. I. Καζάνης μὲν οὖν ὁ τῶν ἀνατολικῶν Κάνις Τοχάρων. De voce Κάνις aut ut alibi Noster scribit Κάνης, dixi quædam Glossario Priori. Iis nunc hæc habeo quæ addam. Animadverti in Chronico Arabico Abulpharagii, unde universam Imperii Tocharorum Mogulici Chronologiã, quatenus ad Pachymerianæ Historiæ illustrationem pertinet, inferius libro harum Observationum III. cap. VII. digeram, animadverti, inquam, duplicem in usu Orientalium Gentium affinis soni vocem fuisse supremæ indicativam Potestatis, quarum altera communis Tocharis cum Præstejannensibus, & Sinensibus, alia Mogulensium fuit propria. Voces hæ sunt *Chan*, & *Kaan*. Priore insignitus legitur qui ultimus ei præfuit Imperio, quod Presbyteri Joannis appellabatur; ex cujus eversione Mogulicum ortum est. Refert enim Abulpharagius, extremum illum *Joannem*, fuisse proprio vocabulo *Ung-Chan* appella-

pellatum. Hunc qui occidit ejusque occupavit Solium *Tamujinus* primum dictus, novo deinde adscito *Gingiz* nomini *Chanis* nomenclationem ut regni indicem addidit Ginhiz-Canes nuncupatus. Hujus filius, & hæres prius vocatus *Ogtai*, *Kaanis* in auspiciis Regni vocabulum accepit, quod & illustre reddidit, gestis rebus, victoriisque clarissimis. Inde factum puto, ut quidam ejus Posterorum nomen illud pro regni insigni usurparent. Dico, quidam, non enim omnes. cum qui Kaani huic ipsi ἀμέσως successit ejus filius Cayuchus, non *Kaanis*, sed *Chanis* appendicem in Imperii notam privato nomini adjunxerit, vocatus constanter Cayuch-chan. Primus qui Cayucho decedenti suffectus est MunkaKaus non *Chanis*, sed *Kaanis* Epitheton adscivit. Munkakao mortuo, & ejus successione incerta propter Kublai, & Aribugę Candidatorum Imperii per duodeviginti annos bella civilia, *Hulacu* frater MunKaKai, missus dudum ab eo, ut pro se præesset Occiduis Imperii Tractibus, cum etsi, numquam rite lectus, aut inauguratus Imperator, haud obtinere videretur verum jus Regni Mogulensium, tamen quia de facto tali potestate fungebatur, ab Abulpharagio aliquando appellatur *Hulacu il Chan*. hoc vero mortuo, ubi legitimis suffragiis Gentis collocatum in Mogulensium Solio AbaKam, Hulacu filium retulit, semper illum deinde *AbaKa-il Chan* AbaKam Chanem nominat; ut emphasim αὐτοκρατορικῆς Monarchiæ in voce *Chan* non dubiam agnoscat. Cazanen deinde, quem Pachymeres celebrat Principum veterum in paucis illustrium ambitiosum æmulatorem, facile crediderim, *Kaanis* secundi suæ Gentis longe Clarissimi Monarchæ, cognomen potius optasse quam *Chanis*, quod in Reges quoque suæ Gentis non laudatissimos vulgatum, & in aliis insuper Populis usitatum noverat. Etenim Sinarum Rex, quem *Kaan* vicit, **Edit. Rom.** & ad necem ultro sibi consciscendam adegit, *Altun-Chan* nominatus traditur. **pag.486.** Hæc cum ita sint, Pachymeres uti & multi alii Scriptores, ex *Caan*, & *Kaan* unicam conflarunt appellationem, Tatarorum, ut putant, peculiarem Principum: cum tamen sit, meo judicio, verisimilius, vocem quidem *Kaan* propriam Gentis Mogulicæ fuisse: *Chan* autem Sinensibus saltem, & Præstejannensibus, fortassis etiam et aliis interioris Asiæ gentium Dynastis, tribui pręterea fuisse solitam.

ΚΑΡΑΒΟΣ.

Lib. III. cap. IX. Ἐπιχῶν ἐῤς τῆς λήμνης Καράβυς, συνδεῖ χοίνοις, καὶ ξύλα μέγιστα ἐνιεὶς, ἐπ' ἐκείνων κατεσκυάζεται μόσυνας. Hesychius Κάραβον a Macedonibus dici ait πύλην. Hæc sola e multis hujus vocis notionibus huc quadrat, dum ea pro natura subjectæ rei significatos putamus exitus Paludis, sive canales certis locis defossos, & hinc inde tignis alte fixis munitos ad aquam corrivandam. Horum capita extantia tignorum primum devenxisse invicem validis funibus Philanthropenus hic narratur, deinde instravisse transversis tabulis, tum hoc plano pro fundo usus Turribus tollendis, e quibus arcem oppugnaret.

ΚΑΡΠΟΣ.

Lib. II. cap. XV. Μεταλλάττων τὰ τῆς βίβλυ φύλλα καρπὸν ἐνέφαινεν ἕτερον. Vox καρπὸς hic in notione qualem alibi nuspiam observaveram ponitur, folii paginam indicans, metaphora nimirum populari, quali vulgo in Gallia scapus Chartæ vocari solet *une main de papier*. Est καρπὸς junctura brachii cum manu ἄρθρον χειρὸς καὶ βραχίονος, ut loquitur Aristoteles I. de Part. Animal. Apparet tamen volam ipsam seu palmam, & mediam planitiem concavę manus καρπὸν etiam dici. Nam Homerus Iliad. Σ. Choreas describens Juvenum cum Virginibus manibus invicem consertis saltantium, tali videtur significatu καρπὸν usurpare dum scribit,

Ἔνθα μὲν ἠΐθεοι καὶ παρθένοι ἀλφεσίβοιαι
Ὠρχεῦντ', ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χεῖρας ἔχοντες.

Si enim alter in alterius Carpo manum habebat, ut ait, non utique brachii juncturam carpum dicit, sed palmam, & volam, qua teneri, & stringi solet manus se invicem saltando trahentium. Habet autem quamdam speciem volæ extensæ pagina: ut fundamentum translationis non desit, usitatę tunc forte vulgari sermone, etsi rarius in libris reperiatur. Aliquando putaram καρπὸν hic reddi posse *articulum*, aut *capticulum* comma scilicet primum in oculos incurrens libro aperto. quod potest interdum esse ex media, aut infima pagina. Sed id dici nequit hoc

loco. Satis enim Noſter indicat omen de quo agit, captari ſolitum ex verbis in capite, ſive principio paginę occurrentibus. alioqui enim non omnes conveniſſent in animadvertendo malo augurio ex verbis iiſdem. fieri enim potuiſſet, ut tres Epiſcopi, qui cum Celebrante cooperabantur in illa apertione, & impoſitione Codicis Evangelici, non in eamdem omnes paginæ partem oculos conjeciſſent. Hæc me cauſæ impulerunt ad *καρπὸν* hoc loco *paginam* interpretandum.

Κ Α Σ Τ Ρ Ω Ν.

AD ea, quæ dudum notavi Gloſſario Tomi prioris *περὶ κάςρυ*, ſive *εἱρκτῆς λήθης*; de caſtello, ſive carcere oblivionis addam hic quę ſuggeſſit Pater Claudius Maltretus Soc. Jeſu, datis ad me poſt illa lecta humaniſſimis litteris.
„ *Dudum* (inquit) *hæc notaveram ad cap. v. Libri* I. *Procopii de Bello Perſico, de Ca-*
„ *ſtello oblivionis*: Hujus Arcis mentionem faciunt in Vita S. Joannis Eleemoſy-
Edit. Rom. pag. 487. „ narii Leontius, & Metaphraſtes apud Bollandum Mens. Jan. Tom. I. pag. 508.
„ et 525. de eodem agunt Cedrenus Ed. Reg. p. 346. Auctor Miſcellæ, Lib. XVII.
„ p. 510. Theophanes p. 220. Agathias lib. IV. Ed. Reg. p. 138. Accuratius cæte-
„ ris Theophylactus Simocatta, cujus verba ad calcem hujus capitis commodius
„ reddam. Simile quoddam habuiſſe Caſtellum videntur Grçci imperante Andro-
„ nico ſeniore. cui Nicephorus Gregoras lib. IX. p. 200. Ed. Baſil. datam fuiſſe di-
„ cit optionem malletne monaſticum habitum induere, aut aliud ſubire malum:
„ quę poſtrema verba aut cædem innuebant, inquit Gregoras, aut exilium, aut *βιαίαν*
„ *ἀπαγωγὴν εἰς τὸ τῆς λήθης φρούριον* violentam abductionem in Caſtellum oblivio-
„ nis. Leunclavius in Pandectis Hiſtoriæ Turcicæ pag. 445. Ed. Reg. n. 128.
„ Caſtellum illud Boſphoro fuiſſe appoſitum ex Gregora conjicit. At nuſquam
„ Gregoras ejus ſitum deſignat. *De Caſtello vero Perſico oblivionis dicto, poſtquam oſten-*
„ *di tragicam Arſacis Hiſtoriam a Procopio narratam, eamdem referri ab Ammiano Mar-*
„ *cellino Lib.* XVII. *Sic notavi ad illa verba mei Procopii*: Arſaçem in Caſtellum
„ oblivionis detrudi. Verba Theophylacti Simoc. quæ me redditurum promi-
„ ſi ſupra, hic accipe ex Lib. III. cap. V. *φρούριον (Γιλιγέρδων ὄνομα αὐτῷ ἐνδοτέρω*
„ *τῆς Μηδικῆς ᾠκοδόμηται ἐν χώρᾳ ἐπιλεγομένῃ Βιζαηῦ, οὐ πόῤῥω Βενδοσαβείρων τῆς*
„ *πόλεως. πρόσεςι δὲ τούτῳ καὶ τις εἱρκτὴ λήθην δὲ ὀνομάζουσι ταύτην οἱ βάρβαροι.*
„ Hinc nos videtur abducere Ammianus Marcellinus cum ait: Arſacem *exter-*
„ *minatum fuiſſe in Caſtellum Agabana.* At hoc ipſum, mea quidem ſententia il-
„ lius eſt carceris nomen ex duobus coalitum cum articulo. Proxime ad origi-
„ nes accedet, qui ita ſcripſerit. *Hagoba-nas*, vel *Hagoba-naſa*. etenim *Gob*, &
„ Chaldaice *goba*, vel *gubba*, quod toties in cap. VI. Danielis occurrit, foveam, &
„ lacum ſignificat. utroque autem vocabulo Scripturæ Sacræ Interpretes carce-
„ rem bene ſeptum, & prææltis parietibus munitum deſignant. Carcer in quem
„ Joſeph conjectus fuit, fovea dicitur Sap. X. 13. a LXX. *λάκκος*: & Gen. XLI.
„ 14. *ὀχύρωμα* munitio. Hæc eſt Chaldaici poteſtas nominis גבא vel גוב alterum
„ vero a verbo נשה progenitum: *oblivionem* ſonat. Originem quoque nominis *Gi-*
„ *ligerdon* mihi videor in eo deprehendiſſe, quod ſubjicit Simocatta, arcem il-
„ lam fuiſſe addictam cuſtodiendis bello captis, quos Rex intentius aſſervari vel-
„ let. *Gili*, vel *Geli* deduco a verbo גלה, quod valet *captivum abduci*. eſt autem
„ *Gerd*, niſi fallor, idem ac *Geder*, latine *Septum*, a verbo, גדר *Gadar* unde nomen
„ *Gades*, & *Γάδειρα* quod Heſychius *περίφραγμα* interpretatur. Subſcribit Avienus
„ Verſ. 914. cum ait:

„ *Barbara quin etiam Gades hinc lingua frequentat:*
„ *Pœnus quippe locum Gadir vocat undique ſeptum.*

„ Ex illo fonte tranſmarino fluxiſſe arbitror voces gallicas *Garde*, *garder* leviter
„ tranſpoſitis litteris, ut fit in ultima parte nominis *Giligerd*, quod niſi me fallit
„ conjectura, *captivorum ſeptum* ſignificat. Hæc verbis totidem Maltretus noſter, cujus ſpecimen Notarum doctiſſimarum, ſed nondum editarum, in Procopium, qui dudum typis Regiis cum ejus accurata, & eleganti interpretatione prodiit, vidiſſe hac occaſione non pigebit Lectores Eruditos.

Κ Α Τ Α Φ Λ Α Ν.

LIb. III. cap. XVIII. *Μεγίςοις τῆς ἀπ᾽ ἐκείνου (μηχανήματος) λίθοις τὰ τῆς ἡμετέρας νεὼς κόρυμβα, ἣν ἐκεῖνοι κατεῖχον, πολεμοῦντες ἐκεῖθεν κατὰ τοὺς τείχους, κατέφλων*

πέμποντες. Nusquam alibi hoc verbum legisse memini. intellexi autem quid significet ex eo, quod Hesychius verbum φλᾶν exponat: μαλάσσει πληγαῖς, *plagis subigere*. Eustathius ad illum versum Iliad. α. Edit. Rom. pag. 488.

καὶ κρατίστοις ἐμάχοντο

Φηρσὶν ὀρεσκῴοισι.

Contendit. ἀττικῆς esse διαλέκτου permutationem θ. in φ. & juxta illam dici φὴρ pro θὴρ: φλάω pro θλάω. quod si recipitur jam patet quid sit, φλάω; *pertundo*, videlicet ac *perfringo*. quare καταφλᾶν hic a Nostro positum istam notionem impetu quodam ex præpositionis adjectione roborabit. ut intelligi debeat expressus vehementissimus ictus qualis erat vasti molaris tormento ejaculati, aut ut hodie suppositis in vicem veterum ballistarum tubis æneis prægrandibus globo ferreo ignea vi fulminato. Vaticanus paraphrastes ignoti verbi quasi contagionem perhorrescens, totam cui erat insertum transiliit sententiam; omnemque ballistæ ac explosorum per eam molarium indicationem conscio silentio absorpsit, sic plerumque defungi solitus.

ΚΑΤΑΤΡΟΠΟΥΜΑΙ.

Lib. VI. cap. XXV. πολιορκῶν ὡς εἶχεν ἐμάχετο, ἔστι δ' οὗ καὶ κατετροποῦτο. Agit de Magno Primicerio jussu Augusti Michaelis Catelanos Calliopolim tenentes oppugnante, non sine aliquo interdum successu prælii secundi, quos illos funderet fugaretque. Non alibi quam apud Svidam reperitur hoc verbum καταστροποῦμαι. Svidas autem notionem ejus non exprimit. Sed tantum accusativo jungi monet. Ex hoc Pachymeris loco habemus: activi esse significatus, & fundere, ac fugare aliquos, recte dici græce κατατροποῦσθαί τινας.

ΚΕΡΑΣΒΟΛΟΙ ΚΥΑΜΟΙ.

Lib. IV. cap. XXI. Καὶ ἵν' οὕτως εἴπω, καὶ τοὺς κερασβόλους κυάμους, ἀμάλακτος. Agit de Athanasio Patriarcha Duritiei immanis, & inexorabilis homine: hunc comparat fabis ex iis ortis, quæ cum in terram a serente jacerentur, bovis cornu tetigerint. tales enim ferebantur adeo duræ nasci, ut nulla coctura ad mollitiem esui opportunam subigi possent. Meminit hujus, ut antiquæ, & celebris Fabulę Theophrastus Lib. IV. cap. XIV. his eam verbis pro superstitione frivola traducens; ὃ δὲ λέγουσιν οἱ πολλοὶ διά τι τὸ καρασβόλον ἀτέραμον γίνεται, μήποτ' ἄγαν εὔηθες σκληρότερος γὰρ ὁ λίθος, πρὸς ὃν πολλάκις προσπίπτει τὰ σπέρματα. κἂν μὴ προσκόψῃ, μηδὲ βουσὶν ἀροτριῷ τις, οὐδὲν ἧττον ἀτέραμον γίνεται. *Quod autem vulgo dicitur: cur cornu contactum incoctile fit? videndum an non rejiciendum pro vano, & nugatorio videri debeat. Durior quippe quam cornu est lapis. in quem sæpe incidunt, dum e manu jaciuntur in terram semina. Et videmus quæ ad cornu non offenderint; ac ne opera quidem boum iis serendis adhibita fuerit, nihilominus incoctilia nasci.* Cæterum ex hoc qualicumque vulgari dicto jam olim invaluit, ut homines immorigeri, & ductu Legum inflexibiles κερασβόλοι dicantur. Plato lib. IX. de Legibus. ἀνεμέσητον δὴ φοβεῖσθαι μή τις ἐγγίγνηται τῶν πολιτῶν ἡμῖν οἷον κερασβόλος ὃς ἀτεράμων εἰς τοσοῦτον φύσει γίγνοιτ' ἂν ὥστε μὴ τήκεσθαι, καθάπερ ἐκεῖνα τὰ σπέρματα πυρὶ, νόμοις οὗτοι καίπερ οὕτως ἰσχυροῖς οὖσιν ἄτικτοι γίγνωνται. Hæc sic vertit Serranus. *Minime indignandum est, si vereamur ne quis civium ita projecta audacia nobis nascatur, vel cornu minabundus atrox nimirum & ferus, ut quasi legumina coctu prædura: ita illi adeo indomito sint, & refractario ingenio, ut vehementissimarum robustissimarumque Legum igne liquefieri, nec perdomari possint.* Ita ille. atqui κερασβόλος non valet hic *cornu minabundus*. Ego locum sic interpretarer. judicium, utra sit melior versio. æquo & perito Lectori permittens: *nec reprehensibile fuerit vereri, ne civis existat nobis quispiam velut cornu contactus, qui eousque indomabilis nascatur, ut sicut illa id passa legumina negant igne posse subigi, sic isti a legum vi quantumvis valida, intacti perdurent.* Hunc locum Platonis videtur potissimum in animo habuisse Pachymeres hæc scribens. *Sed totam hanc rem magis illustrat Plutarchus hoc argumentum quasi ex professo tractans Libro VII. Convivalium sermonum quæstione II. Ac factum quidem ex communi opinione verum ponens, causam ejus comminiscitur minime superstitiosam. Nempe ait: legumina aut semina quæ, ut solet dici, dum in terram jaciuntur in cornua impingunt Boum arantium, non ex eo contactu qualitate affici maligna; qua deinde fiat, ut quę inde germinaverint, duræ cocturæ sint; sed quod ea offensione repercussa alio resiliant quam quo manus serentis destinabat, pag. 489.

in sinum nempe Sulci, ubi statim terra tegerentur, nunc vero in campi superficiem temere effusa, ibi exposita frigori; ac reliquis aeris injuriis relinquantur, unde non nisi sero, & ægre pullulent sequioris etiam naturæ fructus, ac contumaces ad coćturam. De cætero idem agnoscit usitatam inde translationem ad prefracti hominesingenii κερασβόλων verbo designandos. δῆλον γὰρ, inquiens, ἦν ὅτι τῶν σπερμάτων τὰ προσπίπτοντα τοῖς τῶν βοῶν κέρασιν, ἀτεράμονα τὸν καρπὸν ἐκφύειν νομίζοντες, οὕτως τὸν αὐθάδη καὶ σκληρὸν ἄνθρωπον ἐκ μεταφορᾶς κερασβόλον καὶ ἀτεράμονα προσηγόρευον. *Liquet enim, ab opinantibus, ea semina, quæ in boum cornua inciderint, fructum edere durum & coctu difficilem, fuisse inde vocabulo translato, hominem præfractum, & contumacem ateramona, & Kerasbolon dictum.* Ita Plutarchus. Vide etiam hæc eadem confirmantes Plinium, & Svidam. Nam nobis testimoniorum abunde jam est.

Κ Λ Ο Β Ο Σ.

Lib. II. cap. XX. ἐπιφερόμενος καὶ τοὺς κατακρίτους· τὸν μὲν ἀδελφὸν ἐν κλοβῷ, εἱρκτῇ φορητῇ, τις εἴπει. τὸν δὲ Στρατηγόπουλον δέσμιον. Ita Codd. Barb. & Allat. Vaticanus solum habet: ἐπιφερόμενος καὶ τοὺς κατακρίτους δεσμίους τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν Στρατηγόπουλον: vocem κλοβοῦ, ut reliqua solet, quæ non intelligit, omittens. in quo non solum mutilat sententiam Auctoris, sed corrumpit, & pervertit, faciens, ut affirmare Pachymeres videatur, quod potius apparet ipsum studiose negare voluisse: nempe Constantinum Porphyrogenitum a Fratre Augusto vinctum abductum non minus quam Strategopulum. cum inter eos Historicus discrimen habitum ponat hujusmodi, ut Strategopulus quidem ligatus deportatus fuerit, Constantinus vero pro reverentia natalium vinculis quidem caruerit, sed in septo Clathrato, aut cavea, velut carcere portatili, sit gestatus. Considerandа nobis deinceps est vox κλοβός, quam alii κλουβόν, alii κλωβόν scribunt. eam recte interpretatur hic Noster εἱρκτὴν φορητὴν, *carcerem portatilem*, definiens. Est enim, ut Glossæ veteres docent, κλωβὸς *cavea*. unde est diminutivum κλωβίον recensitum a Scholiaste Oppiani inter instrumenta piscatoria. Igitur vehiculum quoddam, aut cellam, vel lecticam gestatoriam clathratam hic significari vocabulo κλοβοῦ apparet, quo tuto deportatus sit Nymphæo Constantinopolim, citra vincula, Porphyrogenitus Septo prohibitus effugere, utcumque catenis liber. Reperio tamen ad mulierum usum, quas clausas haberi ad sexus honorem pertinet, adhibitum carpenti genus κλουβόν, nuncupatum, cancellis videlicet munitum. Id docet Joannes Tzetzes dum Chiliade V. pag. 90. Edit. Basil An. 1545. de Avia sua memorat, pari eam fuisse honore dignatam cum alia primaria fœmina, in eumdem cum illa κλουβόν, hoc est, muliebre carpentum cancellis Clathratum, impositam. Istam enim, ni fallor habet sententiam ille Tzetzis versus.

ἰσοτιμῶν, καὶ τῷ αὐτῷ κλουβῷ συνεμβιβάζων.

Κ Ο Μ Μ Ε Ρ Κ Ι Ο Ν.

Lib. V. cap. XXIX. Γεννουίταις ἦν συνηθὲς ἀπομερίζειν τὰ κέρδη ὧν μετεχείριζον ἐκ κομμερκίου λεγομένου Ρωμαϊκῶς, τοῖς τῆς χώρας ἄρχουσιν Commercium latinam vocem Græcis hoc loco scriptam litteris Auctor adhibet, ex multo scilicet cum Genuensibus Latinis usu Grecis quoque Byzantinis usitatam.

Edit. Rom. pag. 490.

Κ Ο Κ Κ Ο Ι

IN priori Glossario, quod dixi ad hoc vocabulum, confessio potius fuit ignorantię meæ, quam vocis præpositę declaratio. Lux deinde mihi quædam a cęcis affulsit. Conjecturam inde ductam hic obnoxie propono, prudentis judicio Lectoris, & de re ipsa, & de suspicione mea plenum ei arbitrium tribuens. Cum legerem in hac Secunda Historię Pachymerianæ parte, Lib. IV. cap. II. sæpius memorari τυφλοὺς μοναχοὺς, in eam opinionem sum ingressus: eosdem illic significari, qui capite XXIV. Libri VI. Tomi prioris, κόκκοι μοναχοὶ a Pachymere vocantur. certe toto illo capite exempla excœcationum crudeliter multis illatarum congeruntur multa: post quę subdit Auctor sub finem capitis Κόκκους δὲ μοναχοὺς καὶ τοὺς κατ' ἐκεῖνον ἐῶ. ubi relativo ἐκεῖνον indigitari, vel καιρὸν, tempus nimirum prius illud exorientis Arseniani Schismatis, vel ipsum ejus Schismatis causam, aut prętextum Expatriarcham Arsenium, credi poterit. Comparat enim

tacite Hiſtoricus duo tempora, quibus ſimilem impotentiam ſæviendi Michael Imperator oſtenderit: Prius exorientis ſub Patriarchatu Joſephi Arſenianæ Factionis, auctoribus maxime Monachis; in quos ideo impulſu Joſephi, juſſu Augusti, Georgius Acropolita, immaniter graſſatus ulciſcendo ſit, *χαλεπῶς αἰκιζόμενος δαίρων, κρεμαννύων, μαςίζων*, omni crudelitatis, & ignominiæ genere cædens, ac dehoneſtans venerabiles populo profeſſores Vitæ Religioſæ, ex celebri præſertim Monaſterio, Pantepoptæ dicto, quos & poſtquam male mulctaverat, exulatum amandabat. Tunc excæcatos fuiſſe iſtos Anteſignanos Arſenianæ partis, quos convincere, & ad concordiam reducere conatus longo poſt tempore Andronicus eſt, prout refert noſter ejus Hiſtoriæ Lib. VI. cap. II. equidem crediderim, cum id alibi narratum ab eo diſtinctius non legam. Puto autem iſtos tali cauſa, & tempore privatos oculis Monachos, illo cap. XXVI. Lib. VI. Partis Prioris a Pachymere indicatos, populari nomine, quo a ſuis Arſenianis pertinaciter in ſententia hærentibus vulgo appellabantur, *Κόκκοι μοναχοὶ*, cum laude, ac commendatione tamquam Confeſſores celebrari ab his ſolitos. vocabulo videlicet latino *cæci*, ut alia multa per id tempus, græcæ Plebis uſu frequentato, & expreſſo græcis litteris: ut forte legendum illic ſit *καῖκοι*, aut juxta ſcripturam multis Latinorum uſitatam, *κοῖκοι*, quod proprius a *κόκκοι* aberit. *Cæcum* enim per diphtongum œ, a multis Latinorum, vocabulum *τυφλῷ* græco reſpondens, ſcribi in non paucis, hodieque, ut non dicam pleriſque, etiam antiqua exaratis manu, cernitur Libris. Qua occaſione non verebor dicere; forte iſtam emendatiorem, utpote accommodatiorem ad etymum, ſcriptionem eſſe. Video accuratiſſimos Grammaticos multum ſe contorquere in diſquirenda origine vocis *Cæcus*. Iſidorus, Perottus, Decembrius, relati a Voſſio in ſuo accuratiſſimo Etymologico, *Cæcum* per æ ſcribentes a *carendo*, aut *capiendo* dictum autumnat, quod nimirum *careat*, aut *captus ſit* oculis, quod ut longe petitum, nullus non emunctioris paulo naris tranſmittat Lector. Martinius poſtquam a græco *καίειν urere*, cæcum videri formatum propoſuit, ſicut *τυφλὸν* a *τύφω accendo* (neutiquam in hoc ipſi aſſentiente Græco Etymologiſta) deinde longe prudentius fatetur, *cæci* originationem plane cæcam, & occultam eſſe. Quid ſi autem *cœcum* per œ ſcribamus, & ejus ſic ſcripti vocabuli veriloquium accerſamus a græco *κοῶ*, quod eſt *νοῶ*, ut ſit *κοϊκὸς* idem quod *νοϊκὸς*, qui acie ſolum mentis videat, intuitu oculorum carens? Sane Euſtathius *παρεκβολαῖς εἰς Ιλιαδ. ζ.* p. 736. Ed. Rom. vocem comicam *κοάλεμος* exponens, *ἤγουν* (inquit) *ἐν τῷ κοεῖν, ἤτοι νοεῖν ἀλώμενος*. Ergo *κοεῖν νοεῖν* eſt; ut *κοϊκὸν cœcum* primi Latini profecti e Grȩcia, *κατ' εὐφημισμὸν* privatum lumine oculorum vocare potuerint: quaſi ad conſolandam calamitatem hominis principe corporeorum ſenſuum orbati: quo genere ſolatii recreaſſe cȩcum Didymum *Edit. Rom. pag. 491.* Magnus olim Antonius legitur: negans grave illi eſſe debere, quod deſtitueretur inſtrumento corporeo videndi communi homini cum culicibus, & infimis inſectorum, cum mente valeret ȩmulante perſpicacem intelligentiam immortalium mentium. Prȩſertim cum ingenioſiores, & acutiores plerumque cȩteris in operationibus mentis, luce caſſi oculorum, experientia probentur: unde & Democritum ajunt, quo philoſopharetur felicius, ultro ſibi videndi ſenſum ademiſſe. Sed hȩc nimis multa extra rem noſtram. Hoc quippe ſolum ſignificare volui: ſeu vox latina *cœcus* per œ; ſeu *cæcus* per æ ſcribatur; & cujus ea demum cumque ſit originis, mihi videri probabile: Monachos quoſdam paſſim celebres viſu orbatos, a Conſtantinopolitana Plebe, ex frequenti convictu, commercioq; Latinorum multa in ſuam vocabula linguam transferente, *καίκȣς*, ſive *κοίκȣς μοναχȣ̀ς* dictos. idque vulgare verbum expreſſiſſe cap. XXIV. Libri VI. Partis Prioris Pachymerem: licet ejus Librarii, Codicum, quos vidimus, deſcriptores in ejus ſcriptura verbi leviter erraverint, *κόκκȣς* pro *καίκȣς*, aut *κοίκȣς*, ſcribentes. Reperio apud Heſychium *καίλȣς ȣ̓ρανȣ̀ς Ρωμαῖοι* an magis mirum *Cælos* vocem latinam a Græcis ad idem, quod romane ſonat ſignificandum uſurpatam, quam *Καῖκον* ab iiſdem dictum *τυφλὸν*, quoniam ſic Latini vocant. & hic etiam nota abuſum ſcriptionis dum *καῖλον* tamquam ex latino *cælum* græce ſcribitur, quod omnino ſcribi debuit latine, *cœlum*. eſt enim manifeſte a græco *κοῖλον cavum*: ut minus te moveat, ſi quod monuimus, increbuerit uſus ſcribendi *cæcus*, cum ſit rectius, *cœcus*.

Σ Ο Υ Κ Ο Υ Λ Ε Ι Σ Ι Ο Σ.

Lib. VI. cap. II. ὅτε καὶ τινος μοναχοῦ Κουβουκλεισίου τὸν νεκρὸν, &c. agit de honore habito corpori post longum tempus incorrupto reperto cujusdam Monachi quem κουβουκλείσιον dicit, hoc est, ex eo genere, qui exquisitioris religionis causa perpetuo inclusi cella permanebant; qualium cum sit creberrima in Ecclesiasticis Historiis mentio, lucrifacere operam possum demonstrandi tales extitisse, exemplis, quæ passim occurrerent colligendis. Tantum dico quos Inclusos Latini vocant, hic a Pachymere Κουβουκλεισίους dici, quasi clausos cubiculo. Nam Κουβουκλεῖον Græci posteriores, voce a Latinis mutuata, *cubiculum* appellarunt, ut dudum observavit Meursius. Eosdem ἐγκλείστους nominatos, intelligimus ex Epistola S. Abbatis Nili, Libri II. XCVI. in Editione nupera Leonis Allatii τοῦ πάνυ. Ea inscribitur ΦΙΛΟΥΜΕΝΩι ΕΓΚΛΕΙΣΤΩι Ita oportuit in M.S. archetypo legi, nisi error est Typographi: sed ausim quovis pignore contendere, ἐγκλείστῳ, scriptum a Nilo. Agit enim manifeste cum Homine, qui sponte inclusus degeret: quem & arguit, quod parum consentanee tali professioni viveret. describam tantum verba quędam, quæ hoc evidenter probant. Sic incipit: *ὦ γε τῶν ὑμετέρων κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἀριστευμάτων. ὦ γε τῶν ὑμετέρων κατ' ἀρετὴν τροπαίων. ὑπέρευγε τῆς ὑμετέρας κατὰ τὸν ἐγκλεισμὸν ματαίας καὶ σκηνικῆς, καὶ κατεσχηματισμένης διαγωγῆς.* Vides in his claram mentionem ἀναχωρήσεως *secessionis a congressu hominum*, & διαγωγῆς κατ' ἐγκλεισμόν *Instituti vitæ intra clausuram se continentis*. Objurgat autem hunc quod ex fenestella cubiculi intra quod clausus durabat, & trans obducta illi clathra, audiebatur cupidissime, ac loquacissime negotiando tumultuans, quin & iracunde convicians; nonnumquam manus per crates ad pulsandos rabiose obvios emittens, ut ursus e cavea. Verba hæc sunt: *τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θερμῶς ἐμπορευομένων, καὶ τῶν τὰς μυρίας δίκας, καὶ τὰς ποικίλας λογομαχίας ἐν Πραιτωρίοις πλεκόντων, οὐδὲν δοκεῖς διαλλάττειν, πραγματείας παντοίας ἐπινοῶν, κράζων μετ' ὀργῆς, καὶ βρύχων, ἀπὸ τῆς γαλαιάγρας καθυβρίζων, καὶ σκώπτων, καὶ λοιδορῶν, διαμεμφόμενος τοὺς παρατυγχάνοντας· ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ τὰς ἰδίας χεῖρας προσφέρων τῆς θυρίδος, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τύπτων.* Paulo post, hujus
Edit. Rom. pag. 492. cellam inducit lamentantem ob immanitatem, & acerbitatem feri hujus, quem velut in vivario clausum detineret. deinde ipsum affatur: *εἰπέ μοι παρακαλῶ τί κεκέρδακας τῷ οἰκειδίῳ κατακλεισθεὶς dic mihi amabo te quid lucratus es domuncula te includens? τί ὤνησας τὴν σαυτοῦ ψυχὴν, τοῖς τοιχαρίοις τὸ σῶμα ἐγκεκρυφώς; quid profuisti animæ tuæ, corpus tuum intra muros arctos abscondens?* Hæc dubium non relinquunt, quin hæc Epistola inscripta fuerit *Philumeno Incluso*. Porro permagnum jam olim inter Græcos Byzantinos fuisse numerum istorum cellis inclusorum, inde intelligimus, quod Anonymus Scriptor Vitæ S. Mariæ Junioris in Vatic. Cod. 800. qui se vixisse indicat sub Basilio Macedone, circa Christi Annum 875. in duas quasi notissimas, & copiosas species Monachorum genus universum dividat, sic de S. Maria Juniore scribens: *Μοναχοῖς, τοῖς τε ἐν σπηλαίοις, καὶ τοῖς ἐν οἰκίσκοις ἑαυτοὺς ἐγκλείουσιν, ἐχορήγει τὰ πρὸς τὴν χρείαν. Monachis, sive in speluncis, sive in domunculis se ipsos includentibus, quæ opus erant præbebat.*

Κ Ο Υ Μ Ο Υ Ν Ι Ο Ν.

Lib. VI. cap. XXVIII. *ἀναρτῶν τὸ πραχθὲν εἰς κρίσιν τοῦ Κουμουνίου μέλλοντος ἑτέρου κατὰ πύστιν ὅσον οὐκ ἤδη τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθαι.* Scio vocem Κουμουνίου usurpari in Concilio Florentino pro eo, quod gallice dicitur *Communautè* sonans complexionem omnium Ordinum, ac Civium Urbis, ac Reipublicæ cujusvis. quales Collectiones universæ cum nequeant simul intervenire Conventibus, certos homines destinant qui loco ipsarum adsint. & hi vocantur in Actis Florent. Synodi Τοποτηρηταὶ τῶν Κουμουνίων. Hoc loco ea vox videtur significare certum numerum Lectorum suffragiis populi Consiliariorum, qui præscripto spatio temporis præesse Regimini Reipub. debeant. Ait enim Noster Andronicum offensum Genuensibus quod ii quemdam male mulctandum curassent, exclusisse ipsos Urbe; versarique solitum in ejus Comitatu Legatum quemdam, aut Magistratum eorum, a conspectu amovisse. De facto tamen ipso nondum judicando, aut judicari per Genuenses postulando, quod ejus judicium reservaret novo *Communio* hoc est Collegio Magistratuum, delecto ad Regiminis administrationem. Istiusmodi quippe novum

Concilium, aut Collegium præfectorum regimini, jam designatum mox initurum possessionem Gubernationis rerum audiebat.

ΚΤΗΤΟΡΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ.

Lib. II. cap. XXI. Καὶ τὸν Νεκρὸν Νικαίαζε κομισθῆναι ἐν τῇ Τορνικίου μονῇ κατά τι κτητορικὸν ἀπὸ τῆς συζύγου δίκαιον, ἐνσοριασθησόμενον. Agit de corpore Protovestiarii Constantinopoli mortui, quod ait portatum Nicæam, quia jus ibi sepulturæ is haberet dotali ratione partum, uxore ipsius Patronatum in id Monasterium obtinente; quod Majores scilicet ejus, aut ipsa totum, vel ex parte fundassent. Hoc videtur hic dici κτητορικὸν δίκαιον ἀπὸ τῆς συζύγου. κτήτορες Hesychio sunt κτισταὶ *Conditores*, seu, ut vulgo loquimur, *Fundatores*. Unde jus, quod ex *conditu*, sive *fundatione*, Fundatoribus competit, recte κτητορικὸν δίκαιον dici potuit. Sæpe autem Ecclesiastico usu inter alia honoraria, quæ Fundatoribus Ecclesiæ, Monasterii, aut Sacri cujusvis Loci, competunt, est jus sepulturæ in iis locis.

ΛΕΠΑΣ.

Lib. I. cap. XVII. Καὶ ὡς λέπας πέτρας, τῆς μονῆς εἴχετο. Hoc proverbium Tomo Priori a se usurpatum, & illic a nobis declaratum in Glossario; eo aptius, & elegantius hic adhibet Pachymeres, quod istud Prodromi Monasterium a quo se divelli ægre sinebat Theodorus Cyzicenus, fortiter abducere conan- *Edit. Rom.*
tibus obluctans, Petræ cognomen habebat. Idem enim, ut videtur, est cum *pag.* 493.
illo quod superius cap. XIV. Libri hujus, Μονὴ τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας, *Monasterium Prodromi Petræ*, appellatur.

ΛΙΚΝΟΣ.

Lib. I. cap. V. Εντεθεὶς λίκνῳ ὁ Ιωσήφ. λίκνος. vulgo cuna. videtur hic dici genus Lecticæ, aut ferculi, quo gestaretur senex decrepitus. Nempe *Gestatorium*, vox usurpata Svetonio in Claudio: *Solitus in Gestatorio ludere*.

ΛΗΝΑΙΩΝ.

Lib. IV. cap. XV. Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους μηνὸς ἐνεστῶτος Ιανουαρίου, ὃν οἱ ἀσκρηθεν ποιητὴν ἐξηγούμενοι Ληναιῶνα κατ' Αθηναίους ἔλεγον. οὐκ ὀρθῶς, οἶμαι, εἰ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς κατ' αὐτοὺς ἐποποιοῦντες, τῇ ἐκείνων ἠκολουθήκειμεν ἐξηγήσει. ἀκριβῶς γὰρ Αθηναῖοι τὸν κατὰ Ρωμαίους Ιανουάριον, ἑκατομβαιῶνα λέγουσι. Et infra.

Μηνα δὲ Ληναιῶ πρώτη βάσις ἵστατο μηνός.

Habes in his Pachymerem secutum auctoritatem Interpretum Hesiodi, dum carmen apud ipsos pangeret, Januarium vocasse ληναιῶνα quasi sic ille mensis ab Atheniensibus nominaretur: cum revera juxta exactiorem, ut putat, sententiam, Romanorum Januarius, Atheniensibus Hecatombæon dictus sit. Jam pridem in Observationibus ad Priorem Historiæ Pachymerianæ Partem Lib. III. cap. I. demonstravi hanc Historici nostri opinionem, & illi singularem, & falsam esse: nisi solum velit, primum anni Attici mensem ἑκατομβαιῶνα, dictum, quemadmodum primus anni Romani mensis Januarius dicitur. Hoc enim sane verissimum, illud autem falsissimum, Januarium ἑκατομβαιῶνι respondere; ita ut temporibus indicandis alterum illorum vocabulorum usurpari tamquam æquivalens alteri queat, quod constanter, sed singulariter, & mendose, Pachymeres facit. Hic videndum solum est quinam sint illi, quos hic memorat, ἐξηγηταὶ τοῦ ἀσκρηθεν ποιητοῦ *Enarratores Ascræi Poetæ*. Habemus Hesiodum mere græce cum mere Græcis Scholiis, editum Venetiis An. Chr. 1537. opera Victoris Trincaveli, cujus in libri folio LXVIII. ad illum ejus Poetæ versum

Μηνα δὲ ληναιῶνα καὶ ἤματα βούδορα πάντα, &c.

Moscopulus sic annotat: κατὰ δὲ Μηνα τὸν ληναιῶνα, ὅστις ἐστὶν ὁ Ιανουάριος. Folio postea LXXI. Proclus alter Scholiastes varia disputans de vocabulis mensium, propendet eodem. denique folio LXXIII. Joannes Tzetzes diserte scribit, ληναιῶνα. ἤτοι τὸν Ιανουάριον, ὡς ληναιὸς παρὰ Ιωσι καλεῖται. Videmus hinc quosnam innuat Pachymeres, nempe Moschopulum, Proclum, & Joannem Tzetzen. quid significat autem cum se ἐποποιήσαντα κατ' αὐτοὺς memorat? An se cum puer illorum ludum frequentaret, & versus quos recitat de lunari deliquio compositos, ut Scholasticum

Pensum illis Magistris redderet, isti eorum in his opinioni adhæsisse? An potius, cum privatim Hesiodum legens horum adhiberet Scholia, & interim subortus ipsi esset impetus meditandi carmen imitatione Vatis quem commentaretur, obvio argumento Lunaris defectionis, noluisse in eo recedere a sententia Scholiastarum Hesiodi, utcumque minus sibi probata? Suspicari opinor liceret alterutrum, si Moscopulum, Proclum, & Tzetzen eo constaret simul omnes tempore vixisse quo potuisset dare ipsis puer operam Pachymeres in ludo litterario. Cui ne nos implicemus disquisitioni non necessariæ, secundam potius viam tenebimus. nisi si quis malit suspicari, Pachymerem, apud qualescumque Magistros daret operam litteris, quod ii vulgo celebrium istorum Hesiodi Interpretum sententiam eo Poeta enarrando sequerentur, illam dicis causa, & perfunctorie in versibus juxta ipsorum dictata scriptis amplexum fuisse.

Edit. Rom. pag. 494.

ΛΟΓΑΡΙΑΣΤΗΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ.

LIb. IV. cap. IX. Παρῆγε δὲ καὶ μάρτυρα λεγομένων τὸν τότε λογαριαστὴν τῆς αὐλῆς Αγγελον. mox illum ait fuisse ὀφφικίῳ τετιμημένον *honoratum officio*. hoc est magistratu honorifico insignem. Hujus munus Codinus cap. v. num. 84. his verbis exprimit: ὁ τῆς αὐλῆς λογαριαστὴς τοὺς ἐν τῇ αὐλῇ διευρισκομένους πάντας ῥογάτορας, εἰ λείπει τινὶ ἀπὸ τῆς ῥόγας αὐτοῦ, ἢ ἐξεδούλευσεν ὑπὲρ ὧν ἐρογεύθη. hoc est interprete Gretsero Nostro: *Logariastes Aulæ numerat, & computat omnes milites, qui in Aula stipendia merent; & dispicit, numquid alicui de stipendio desit; aut num plene satisfecerit pro stipendio, quod accepit*. meminit hujus officii sæpe alibi Codinus. Erat & alius Logariastes magnus memoratus eidem non semel, ut cap. II. num. 40. Ab hoc prior distinguitur adjuncto Aulæ vocabulo. quod a Codino scribitur cap. v. n. 61. de Logariaste Aulæ τοὺς οὐκ ἔχει τι ὑπερηρέτημα νῦν, *carere nunc functione* facile quadrat in hęc, aut paulo posteriora his tempora, quibus vixisse Codinus putatur sub Cantacuzeno, aut cum illo; hoc est principatu Andronici Junioris, hujus Andronici, cujus Historiam Pachymeres hoc opere tradit, Nepotis, & aliquando Collegæ. Cum enim ex his, quæ sæpe superius noster questus est de neglecta solutione pensionum militibus decretarum, quas ῥόγας Codinus, & alii vocant, intelligatur sensim inductum sub Andronico seniori morem, primum sero nec integre solvendi, quod constitutum militantibus erat; deinde, ut apparet, prorsus negandi; locum amplius non habuit functio Logariastæ Aulæ, si ejus erat, ut est dictum, providere ut integre pensiones istæ pro modo navatæ operæ numerarentur. Potuit tamen nomen, & honor hujus Magistratus retineri, quod hic noster indicat, etsi jam tum forte, si Codinus, cujus ætas est incerta, sub Andronico seniore scripsit, ejus ministerium, ὑπηρέτημα, cessasset.

ΜΑΙΜΑΚΤΗΡΙΩΝ.

LIb. v. cap. VII. Ἡμέρα μὲν οὖν παρασκευὴ ἦν πρώτη δὲ μετ᾽ εἰκάδα ὁ κατ᾽ Ἀθηναίους μαιμακατηριὼν μὴν ἦγε. Cave putes hoc ut aliis locis hujus Historiæ priori nostro Glossario indicatis μαιμακτηριῶνα Junium dici. Repugnat manifeste character ferię. Nam certissimum est annum, quo hic narrata geri contigit, fuisse Christi 1304. qui sine ulla controversia Cyclum Solis numeravit 25. quia vero bissextilis fuit duplicem habuit indicem Dominicæ litteram E, & D. quarum prior usque ad 28. Februarii diem, reliquo inde tempore posterior in usu fuit. Mense igitur Junio, si ejus meminisset hoc loco Pachymeres, oporteret in Kalendario ad latus vigesimæ primę diei litteram B, indicem sextæ feriæ, quando D. primam designat feriam, signari. Atqui contra, ut palam cernitur, D. littera, character videlicet Dominicæ ipsius, vigesimam primam Junii diem insignit. Non igitur de Junio hic sermo. Vidit hoc quisquis est Auctor Paraphraseos Vaticanæ. Nam is etsi alibi semper μαιμακτηριῶνα Junium reddit, sic præter morem hunc locum παραφράζει. ἡμέρα μὲν οὖν παρασκευῇ εἰκοστῇ πρώτῃ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς, &c. Cæterum hic argutior in odoranda vocis μαιμακτηριὼν ancipiti notione, quam felicior in una vera ex pluribus discernenda fuit. Nec enim Julio mensi character hic congruit ut 21. diem littera B, insignem habeat. Nota hæc propria sextilis sive Augusti mensis est, & quidem solius inter omnes anni menses. unde non videtur dubitandum quin quem alibi Ποσειδεῶνα noster appellare consuevit, hoc loco μαιματηριῶνα dixerit.

Sane

Sane ipſe innuit non ex propria ſe hic, ſed ex aliena loqui ſententia; dum hunc menſem non abſolute *μαιμακτηριῶνα* vocat, ſed eum qui juxta Athenienſes ſic appelletur: quemadmodum idem Lib. IV. cap. XV. ſcribit: Januarium, quem nimirum ipſe, ut cap. I. Lib. III. Obſervationum Tomi prioris oſtendimus, Hecatómbæonem judicat debere appellari, Lenæonem juxta Athenienſes, a quibuſdam dici, non recte ſuo quidem judicio: quamquam ipſe aliquando eorum auctoritatem ſecutus fuiſſet. Simile quiddam hic intelligendum, etſi Auctor pro ſuo more obſcure ac dimidiate res exprimendi, clare utique non indicat: Sed abſolute videtur dicere Auguſtum Athenienſibus Mæmacterionem eſſe: cum tamen ſatis appareat id illum non credidiſſe plane ita ſe habere. Etenim ſi ſic cenſeret, non tam ſæpe alibi *Mæmacterionis* vocabulo Junium, Auguſtum vero *Poſideonis* indicaſſet. *Edit. Rom. pag. 495.*

ΜΑΜΑΚΟΥΘΟΣ.

ΔΕύτεραι φροντίδες καὶ φίλων τῶν λογίων ὑπομνήσεις ſuggerunt hic aliquid quod addam ad olim a me notata ad hoc verbum. Occurrit mihi deinde forte legenti Tzetzen hujus enarratio vocabuli Chiliade IV. his verſibus:

Ταυτὸν τῷ βλιτομάμμοντι μαμμάκυτος σημαίνει.
Ητοι μωρὸν συγκρύπτοντα μάμαν τε καὶ τὸν ἄρτον.
Μωρὲ, φησὶ γὰρ προφανῶς, συγκρυπτε τὸ μάμμαν σου.

Origini hic indicatæ vocis *μαμμάκουθος ἀπὸ τῆς μάμμης* conſentanee ſcribit Phavorinus in Lexico: *μαμμάκουθοι ἀντὶ τοῦ μαμμόθρεπτοι*. Henricus Stephanus in Theſauro *μαμμοθρέπτους* dici putat pueros mollius, & indulgentius educatos; quales illi ſunt, qui ab Avia pro ſenum more tenerius nepotulos amante, nutriuntur. Ejuſmodi cum inertes, & voluptarii eſſe ſoleant, hinc adhæſiſſe putat vocabulo *μαμμόθρεπτος* ſimilem diſſolutionis, & *ἀκολασίας* infamiam ei quam Latini uſu antiquo affixerunt verbo, *Nepos*. Ita ille, ex cujus ſententia nullam ſtultitiæ ac hebetudinis mentis, ſed ſolum luxuriei, indicationem contineret vocabulum *μαμμόθρεπτος*; atque adeo non æquivaleret *τῷ μαμμακούθῳ*, prout docet Phavorinus; cui tamen, ut opinor, tutius creditur enarranti ſuæ linguæ origines, quam tanto recentiori Grammatico, quantumvis accurato, Stephano. Multo igitur melior illa vocis *μαμμόθρεπτος* expoſitio eſt quam ſuggerit S. Auguſtinus Concione II. in Pſalm. XXX. ad illa verba verſ. 15. *Ego autem in te ſperavi Domine. Si attendis*, inquit, *adhuc hominem, & eum quæris imitari, & ex illo pendere, adhuc lacte vis nutriri, & fies* Mammothreptus, *quales dicuntur pueri, qui diu ſugunt, quod non decet*. Notum autem eſt experientia, cujus aſſignant cauſam Medici; Pueros qui non ablactantur tempeſtive, adoleſcere bardos ac ſtupidos; & quales deſcribuntur ab Ariſtophane *βατραχοῖς*, fol. 123. pag. 2. Ed. Græca Florentiæ Anni 1525. *ἀβελτερώτεροι, κεχηνότες, μαμμάκυθοι*, ſtulte hiabundi, & ſalivam ore defluere ſinentes, quod I. Reg. cap. XXI. 13. ut inſaniæ ſignum ponitur. Galli hodie vulgari ſermone tales indicant verbo *τοὺς κεχηνότας* exprimente, *Badaux*. Sed de his plus ſatis.

ΜΑΡΚΟΥΤΖΑΣ.

QUod in priori Gloſſario ſuſpicabar *μαρκούτζας* potius quam *μαρμούτζας* legendum Tomi I. lib. IV. cap. XIII. comprobat Maltretus Noſter, cujus e litteris ad me datis hæc deſcribo: in verbo Μαρμοῦτζας præfero tecum exemplaria,
„ quæ *μαρκοῦτζας* ſcribunt: cum ejus vocabuli ſic ſcripti origo arabica faveat ſen-
„ tentiæ illic indicatæ Pachymeris. מר *Mar* enim arabibus *Vir* ſonat, & קצי *Kutzi*
„ longinquus, ſive ex longinquo profectus Advena.

ΜΕΣΙΤΕΥΟΝΤΕΣ. *pag. 496.*

LIb. III. cap. VIII. Πλεονέκτημα γὰρ ἡμῖν ἐγένετο τοὺς παρόντας χρόνους, μισθοῦ τοῖς μεσιτεύουσι τῶν λημμάτων τὰ πολλὰ πράττεσθαι. Ex multis Hiſtoriæ hujus locis, & æqualium Pachymeri Scriptorum, obſervandum ſemel ad hujus, & aliorum intelligen-

tiam locorum, μεσιτεύοντας illa tempestate Constantinopoli dici eos solitos, qui gratia, & existimatione in primis pollentes apud Principem, instrumenta illi precipua regiminis universi erant, cuncta fere per illos, aut eorum suasu interventuve gerenti. Ministros quædam Europæ Aulæ hodie tales, κατ' ἐξοχὴν & antonomastice appellant, functionemque ipsorum absolute Ministerium. Ejusmodi fuit apud Andronicum hujus Historiæ Argumentum primo Theodorus Muzalo Lib. I. cap. I. & II. deinde Chumnus Præfectus Caniclei, Lib. II. cap. ultimo, Lib. IV. cap. VII. & alibi. Quos Pachymeres μεσιτεύοντας, videtur Cantacuzenus, & Phrantzes μεσάζοντας vocare: de quibus vide quæ annotat Pontanus Noster in Prolegomenis ad Phrantzen. Ad ea, quæ hic scribo refingi velim, quæ priori Glossario notavi, verbo μεσάζων. Illud etiam adjungo, unde non parum confirmantur hactenus dicta, eos qui ad istud principale ministerium promovebantur, dici consuevisse ἀποκαταστῆναι ἐπὶ τῦ μέσυ, ut videre est apud hunc Nostrum Auctorem in titulo capitis XXXII. Libri II. ubi τὸ μέσον nomen est Officii hujus: quod illic latine reddidi: *curam primariam principalium negotiorum*.

M E Π E.

DE Mepe Iberiæ memorato in Glossario priori, ex Lib. III. cap. XXI. Tomi prioris sic admonet Claudius Maltretus noster. *Quid si suspicemur Principem* Iberiæ Mepe dictum a Pachymere additione græcis citerioris ævi usitata τῦ μ ante π. Sic enim illi scribunt μπάλλα *palla*, μπαρωνία pro *Baronia* μπασίας Bassa, μποτέσας, Potestas, & alia multa apud Meursium. Potuerit ergo Dynasta Iberorum illis vocari פחה *Peheh*, & contracte *Pe*, quæ vox ducem, ac Principem indicat: & a Pachymere, solemni istorum τῦ μ præpositione, *Mpe* nominari unde vitio Exscriptoris *Mepe* fluxerit.

M O N O K E Λ Λ I K O N.

LIb. V. cap. I. Πλὴν καὶ μονοκελλικόν. quid dicatur hoc loco μονοκελλικὸν libentius discerem quam aggrediar docere. Multa enim diu quærenti, parum quod satisfaceret occurrit. Res ipsa locum totum expendentibus persuadet, hoc μονοκελλικὸν pertinere ad genus προνοιῶν pensionum, seu annuorum censuum e Fisco præbitorum: qualia nunc auctoramenta, gravissimo Reipublicæ tempore, remitti a Jus habentibus ad illa, conferrique ad militem novum conducendum, decrevisse Imperatorem refert Historicus hoc loco: addens tamen exceptum fuisse μονοκελλικὸν quod salvum Possidentibus maneret. Quid aliud suspicer quam ita vocatam partem Pensionum præcise necessariam ad victum diurnum; quo privari Pensionarios utique non oportebat. κέλλα, ex latino, *Cella* penum non raro significat, apothecam quotidiani alimenti. quidni ergo μονοκελλικὸν demensum intelligatur cuique auctoratorum e Fisco descriptum ad alimenta: præter quod istæ plerumque pensiones abundabant ad ornamenta, & minus necessarias expensas. Sæpe legi apud Ciceronem in Verrinis dari solitum a Provincia Magistratibus Romanis ei regendæ missis *Frumentum in Cellam*, aut pecuniam unde id emerent. Hoc est, ut opinor, unde mensam sibi & familiæ quotidianam instruerent. Pensionum igitur Fiscalium quidquid cuique abundaret supra mere necessariam vitæ tolerandæ annonam, conferri ad delectus habendos jussum: sola victui quotidiano sic auctoratorum parte suffectura relicta, quam hic μονοκελλικὸν dici autumem: quod si cui haud placet, aliud suggerat.

Edit. Rom. pag. 497.

M O Υ Γ Ο Υ Λ I O I.

LIb. VII. cap. XXV. Μαρίαν δέσποιναν τῶν Μυγυλίων θρυλλυμένην, & cap. XXXII. αὐταδέλφη Βασιλέως Μαρία καὶ τῶν Μυγυλίων οὕτω πως δέσποινα ὀνομαζομένη. Quos

plerique Latinorum, *Tartaros*; Græci passim, & Arabes *Tataros*, Pachymeres, *Tocharos* (Plinium secutus, qui lib. VI. cap. XVII. inter Scythicas Gentes diserte Tocharos recenset; non longe abludente Stabone, qui Libro XI. eosdem Tacharos appellat) eos dixerat jam Tomo Priori idem Historicus noster, capite V. Libri IV. se se ipsos vocare *Mugulios* consuevisse. *Mogulenses* constanter appellat Gregorius Abulpharagius in accuratissimo Chronico arabice scripto sub idem tempus, aut non multo superius, quam suam hanc Historiam Pachymeres commentaretur. Quin & Aytonus ejusdem ævi scriptor capite XVI. Historiæ suæ Orientalis, quæ latine extat, *Mogli* eosdem vocitatos memorat. quod nomen Leunclavius indicat proprie designasse aliquot singulares Populos (Septem ab Aytono numerantur) communi Tocharicæ, aut Tataricæ Gentis appellatione censitos: ita ut adjuncto quodam inter se discernerentur, quemadmodum in Gothis, Ostrogothis, Visigothis fieri videmus. Nam, ut is Scriptor ait, *Sumogli* dicebantur Accolæ Tatari amnis, quę vox ipsorum lingua *Mugulios aquaticos* significet: ac sic alii aliis differentiis ad notitiam insignibantur. Hujus porro peculiaris speciei Tocharorum quæ Mugliorum vocabulo generalem Tocharicæ, aut Tataricæ Gentis nomenclationem contrahebat, proprium fuit illud Imperium, quod ab anno Christi 1202. per centum, & quod excurrit, annos, late per Asiam, & partem Septentrionalis Europæ magnis victoriarum successibus inclaruit: cujus quia sæpe noster meminit, breve Specimen damus capite VII. Libri III. harum Observationum. Gingizchanes videlicet auctor ejus Imperii ex illa Tocharorum parte stirpem trahebat, ut innuit Abulpharagius, quæ peculiari, *Mogulensium*, appellatione noscebatur. certe, quod idem disertissime affirmat, Mogulensium concordi electione, & delato unanimiter obsequio, idem Gingizchanes primam suam &, ut sic dicam, originariam potentiam accepit, transmisitque in Posteros. Non est incredibile habitasse hos Populos in Regione antiquitus *Megala* vocata; quam in confinibus Mediæ prope Elymaidem collocat Plinius Libro VI. Nat. Hist. cap. XXVI. ubi suspicari licet mutationem irrepsisse aliquam, qualis in translatione ex una in aliam linguam nominum peregrinorum fere semper intervenit. *Mogola* sane aut *Mugula* facile a Græcis omnia ad sui origines idiomatis trahere solitis (ut in *Byrsa* pro *Bosra*, in *Axino*, & *Euxino* pro *Ascenez*, & aliis sexcentis cernimus) in *Megala* potuit deformari, quod ex his, ut alia pleraque, sumpserit Plinius. Equidem arbitror Maximum hodie, ac Potentissimum Imperium *Mogolis*, superstitem istius *Mogolæ* appellationem servare. Ferunt enim illud conditum a Baburxa Magni Tamerlanis Pronepote. Tamerlanem autem se genus a Mogulensibus antiquis Principibus duxisse, haud vane gloriatum, satis est verisimile. Nam etsi hunc vilissimo genere, Patre pecuario, natum in Sogdianis Montibus, Turci præsertim Historici Ottomanicis Principibus adulantes scripserint, ad infamandam ejus memoriam, qui Bajazetem bello victum, ac captum dira usque ad mortem custodia tenuisset: tamen Alhacenus Arabs, qui ei Comes individuus expeditionum omnium adhæsisse dicitur, & ideo merito creditur res ejus præ cæteris perspectas habuisse, in ejus quam scripsit vita, testatur: illum cum inclarescere stupendis facinoribus circa Christi annum 1390. cœpit: non ex privata, & sordida fortuna, *Edit. Rom.*
sed ex avito, quem hæreditario jure crevisset, Samarkandæ Principatu in eam cla- *pag.* 498.
ritatem emersisse: fuisse quippe illum oriundum e Regio Tatarorum, hoc est, Mogulensium, Imperatorum sanguine. quod innuens Bizarus Libro IX. fatetur, a nonnullis in litteras relatum: fuisse Tamerlanem filium (hoc est unum e Posteris) Magni Chami Tartarorum: & diserte Alianabius, & Ahmedus Historici Arabes, ab Eduardo Pocockio laudati in supplem. Chronici Abulpharagii pag. 5. Tamermerlanem e Gingizchane primo Imperii Mogulensium conditore stirpem duxisse affirmant. Porro licet, ut Chalcondiles Libro III. & Heraldus in continuatione Belli Sacri Libro VI. cap. V. docent, mortuo Tamerlane (quod contigit anno Chr. 1402.) vastissimum ejus Imperium brevi discerptum est, infelicitate aut imprudentia successorum ejus; ex hujus tamen stirpe memoratus paulo ante Baburxa, Sadruchi, aut Pajanguris, Filiorum Tamerlanis, nepos, Dynastiam obtinuisse hęreditariam inter Mogoles Gentem Scythicam a Chronologis recentioribus traditur: indeque contractis copiis vicinos primum Parthos, sive Patanas, debellasse, felicibusque inde progressibus usque ad constituendum, transmittendumq; stirpis suæ Posteris Mogolicum hodie Florens Imperium profecisse: adamato, prout suspicatu pronum est, potissimum isto nomine, quod id Gingizchanidum Regum

Majorum suorum olim inclytam vocabulo Mogulensium Principum Potentiam, e veteri repetitam memoria, præsentibus objicerent. Hæc de Muguliorum vocabulo Tocharis a Pachymere tributo hic duxi memoranda: quæ ad illustrandum hunc Nostri Historici locum non parum esse utilia æquus, credo, Lector judicabit.

N A.

LIb. IV. cap. XXVIII. ὁ δ' ὅρκος ἰδιωτικῶς πῶς ὅτως ἐξενεχθεὶς· νὰ ἦμαι δῦλος τῦ Χρισῦ· ὁ μὴν εἰμὶ μεθ' ὑμῶν, εἰ μὴ τὰ γένοιτο. Cum autem dubitaretur an hoc esset vere juramentum, consultus ipse Joannes Cosmas Patriarcha, qui hæc dixerat, quid censeret? respondit in hunc modum eodem Lib. cap. XXXII. ὅπερ ἐφθεγξάμην ἀπὸ παραλυπήσεως τῶν ἀδελφῶν μυ, ὐχ ὡς ὅρκον λογιζόμενος εἶπον, ἀλλ' ἁπλῶς ἐκ συνηθείας τῦτο λέγειν, νὰ ἦμαι δῦλος τῦ Θεῦ, &c. Et antea similia attulerat vulgaris sui usus verba illa: νὰ ἔχω τὸ ἔλεος τῦ Θεῦ, νὰ εἰμὶ δοῦλος τῦ Θεοῦ, νὰ ἀποθάνω ἐν μετανοίᾳ. In his νὰ non videtur plane usurpari in notione hodie trita in vulgari idiomate Græcorum. Nam hujus linguæ Græcæ corruptæ Lexicographi νὰ exponunt ἰδού *en ecce*: sed videtur potius usu quodam peculiari Joannis Cosmæ positum pro ναὶ *utique*, *certe*. Illi autem qui jurasse illum per hæc verba crediderant νὰ pro νὴ videntur intellexisse. νὴ enim ut notum est, lingua veteri græca jurandi adverbium est. Posset etiam videri Cosmas in aliqua ex recitatis formulis, puta illa: νὰ ἀποθάνω ἐν μετανοίᾳ posuisse νὰ pro εἴθε *utinam*.

N E A.

LIb. II. cap. XV. Καὶ πᾶις τις κατὰ τὴν Νέαν πεσών. Suspicabar hic νέαν dici, ut assolet, per compendium subintellecta voce πύλην. Sed deterruit, quod Petrus Gillius ubi Urbis Constantinopoleos Portas enumerat, Lib. I. Cap. XX. nusquam meminit ullius Portæ, quæ νέα *nova* diceretur. Potuit & subintelligi aliud substantivum fœmininum puta μονή, aut ἀγορὰ *Monasterium*, vel *Forum*: sed cum μονὴν aut ἀγορὰν νέαν vocitatam Constantinopoli fuisse alibi non legerim, divinare non ausus, in Interpretatione nomen ipsum Νέαν *Neam* velut loci noti proprium retinui: donec aliud quod sequerer certius occurreret.

Ξ E N Ω N.

Edit. Rom. pag. 499.

LIb. VI. cap. II. πέμπων εἰς Σελυβρίαν καὶ τὰ τῦ ξενῶνος συνήθη νομίσματα προσφιλοτιμέμενος, ἃ δὴ καὶ αὐτὸς μὲν κρυφηδὸν ἀεὶ ποτ' ἐδίδυ· τῷ πατριάρχῃ δὲ τὸ ἔλεος εἰς χιλιοςὴν κατ' ἔτος ποσέμενον ἐπεγράφετο. Videntur hic ξενῶνος συνήθη νομίσματα dici eleemosynæ ab Imperatore suggeri Patriarchæ solitæ, ut eas impenderet in excipiendos hospitio Peregrinos, & in alia Egentium solatia: quam in rem sumptum fere annuum mille aureorum imputari consuevisse rationibus Patriarchæ, ex occasione docet hic Noster. Non omittam admonere, haud recte intellectum hunc locum videri a Paraphraste Vaticano, dum eum sic exprimit: καὶ τὰ συνήθη τῦ ξενῶνος νομίσματα πέμπων ἐποίει γὰρ κατ' ἔτος βασιλεὺς ἐλεημοσύνην κρυφίως, εἰδότος τῦ πατριάρχυ, εἰς χιλιάδας πολλὰς ποσυμένην. Hæc qui contulerit cum contextu Auctoris, facile discrepantias notabit.

O I K O N O M I A I.

LIb. II. cap. XX. Καὶ δὴ ὧν τᾶις οἰκονομίαις ἐκείνων ἐπέχρα, παρακατέχων καὶ ἁπαντῶν τὰς προσόδυς, ὡς ἂν ἐκείνων καθωσιωμένων. Agit de Ecclesiasticis a Saba Monacho vexatis, in quorum eum οἰκονομίας irruisse, detinendo, & repetendo proventus, tamquam illi jure illos percipiendi excidissent crimine perduellionis, in quod illos incurrisse ajebat, habens jam tum ipsos pro convictis, & damnatis. Ex his videtur colligi οἰκονομίας hic vocari, quas vulgo *præbendas*, aut *beneficia* dicimus, jura varia percipiendarum portionum ex reditibus Ecclesiæ certis Clericis, aut Sacerdotibus ratione functionum, aut ministeriorum ipsis demandatorum competentia. Sic opinabar. tamen ne quid præjudicarem, ipsam *Oeconomiarum* vocem interpretando retinui.

ΟΔΗΓΟΙ.

Lib. 1. cap. xxxi. καὶ τρίτης ἑκάστης ἑβδομάδος πρὸς τιμὴν τῶν ὁδηγῶν κατ᾽ ἔθος λαοῦ συντρέχοντος, κἀκεῖνο ὑπανοιγόμενον τοῖς προσιοῦσιν ἄνετον ἦν. Agit de arca intra quam erat conditum Arsenii corpus; quam paulo ante κιβώτιον vocavit, & fuisse repositam dixit περὶ τὰ δεξιὰ τοῦ βήματος *a dextris altaris*, hic autem ait, feria tertia cujusvis hebdomadis, concurrenti de more populo ad cultum Hodegorum, subaperiri consuevisse arculam istam; hoc est ut opinor, modice reserari, ut obtutibus intuentium per rimas, aut clathra, ossa intus reposita paterent, non contrectationi. Hic ante omnia disquirendum est, quidnam hic ὁδηγοὶ dicantur; & quis hic eorum usitatus tertiis feriis Popularis cultus? Cogor micare in tenebris, qui de his in Græcorum Libris nihil invenerim. Diu & attente circumspectis omnibus, nihil verisimilius video, quam solitam feriis tertiis Constantinopoli Plebem veneratum ire SS. Angelos. nam hos ὁδηγῶν indicari vocabulo ex Chrysostomi Liturgia colligo, in qua Diaconus sic voce sublata pronunciat. Ἄγγελον εἰρήνης πιστὸν ὁδηγὸν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ σωμάτων ἡμῶν παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα *Angelum pacis, Fidelem Ducem, Custodem Animarum, & corporum nostrorum a Domino postulemus.* cui respondens Chorus acclamat: παράσχου Κύριε. *Præbe Domine.* Ad hunc locum sic annotat Cabasilas cap. xxxiv. δεχόμεθα περὶ τοῦ φύλακος ἀγγέλου οὐχ ἵνα ἡμῖν τότε δοθῇ. δέδοται γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἑκάστῳ τῶν πιστῶν Ἄγγελος. Ἀλλ᾽ ἵνα ἐνεργὸς ᾖ, καὶ τὰ αὐτοῦ ποιῇ, καὶ φρουρῇ, καὶ πρὸς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ἡμᾶς ὁδηγῇ. *Oramus super Custode Angelo, non ut nobis detur. datus enim est a principio unicuique Fdelium Angelus: sed ut intente operetur, & quæ sui sunt muneris agat. custodiat nempe, ac in rectam nos viam dirigat.* Hæc ibi. Ex quibus patet quam frequens Græcis indicatio Custodum Angelorum *Edit. Rom.*
per vocem ὁδηγῶν fuerit. Est autem & illud antiquæ in Ecclesia traditionis ho- *pag. 500.*
dierno experimento notissimæ, ut feria tertia cujusvis hebdomadis cultui Angelorum assignetur. Existimo igitur solitum Constantinopoli Populum tertiis feriis ad venerationem Angelorum concurrere. quem autem in locum? Indicat hic Pachymeres, concursum hunc factum ad partem dexteram Aræ maximæ in Templo Sanctæ Sophiæ. ibi enim, ut dixit, collocatum fuerat feretrum, aut theca ossium Arsenii quondam Patriarchæ, quam occasione concursus istius tali die solitam relinqui apertam ait. Non vana opinor conjectura fuerit, electum hunc locum, in quo potissimum residere Angelos crederetur, ex eo quod Luc. 1. 11. *Stans a dextris altaris incensi apparuisse Zachariæ Angelus dicitur.* unde in illam tamquam legitimam & Sacris Oraculis declaratam Angelorum Sedem, ac quasi stationem, Populi Angelos venerantis devotio ferretur. quo pertinet dictum Hilarii Can. ult. in Matthæum, affirmantis: significatum scissione veli, quæ in morte Christi contigit, discessum Angelorum a Custodia Synagogæ, & Sacrorum Judaicorum, quibus excubabant ad velum Templi consistentes, hoc est prope altare incensi quod intime admotum velo erat Sancta Sanctorum operienti, ut notissimum est. Verba sunt Hilarii. *Veli honor cum custodia Angeli protegentis aufertur.* Superest ut rationem Lectori reddam emendationis ex conjectura necessariæ. In duobus Codicibus optimis B. & A. (nam V. hunc locum funditus omittit) πρὸς τὴν τῶς ὁδηγῶν scribebatur; quæ sane lectio intricata est. quorsum enim istud τὴν pertinet, aut quam rem indicat, cum nulla occurrat ei generi conveniens a prius aut post memoratis? solent veterum istiusmodi Descriptores Librorum certa vocabula compendiariis notis pingere. multa in hoc utroque talia visuntur, ubi passim ἄνος pro ἄνθρωπος, οὐνὸς pro οὐρανὸς, ut sexcenta omittam similia. Putarim ergo hic τὴν compendiarie scriptum pro τιμὴν, vocabulo jam ad sententiam non incommode quadrante, juxta modo exposita. confirmat hoc alius Nostri Auctoris locus infra Lib. iv. cap. xii. ubi προσκυνήσεως ἕνεκα procedere solitum feria tertia in Monasterium Hodegorum Populum, & ipsum Principem indicat. Verba ejus hæc sunt: εἶτ᾽ ἐκεῖθεν ἐπὶ τρίτῃ τῆς ἑβδομάδος ἦν. καὶ γ᾽ ἐξ ἀνάγκης ἐκ πολλοῦ τῷ βασιλεῖ ἦν τῇ ὁδηγῶν μονῇ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν παραβάλλειν προσκυνήσεως ἕνεκα. Ex quibus vides feriis tertiis solitum Imperatorem, ex more videlicet etiam populari, ad Templum Monasterii Hodegorum, cui, ut licet suspicari, nomen id adhæsisset ex eo, quod illic peculiaris memoria τῶν ὁδηγῶν, hoc est, juxta prius dicta, Angelorum Custodum, celebraretur.

ΟΝΤΩΣΙΣ.

LIb. III. cap. XXIII. ἡ Θεῦ ἀγαθότης ἀρχή τις γενομένη τοῖς μὴ ἦσιν εἰς ὄντωσιν. Sic B. & A. Codd. Vat. totum hoc comma transilit. ὄντωσιν hic apparet a Pachymere dictam ὕπαρξιν *extantiam*, aut ut scholæ loquuntur *existentiam*. Exempla desunt, quę quidem viderim hujus ab aliis usurpati vocabuli. quod si non alibi Noster legerat: viderat tamen certe illa S. Dionysii Lib. de Divin. Nominibus cap. 5. de Deo scripta, ἀρχὴ καὶ μέτρον αἰώνων, καὶ χρόνων ὀντότης. quæ etiam verba idem Pachymeres prolixe declaravit in sua ad eum locum Paraphrasi. Cum ergo nomen ὀντότης ibi reperisset quasi ex verbo ὀντόω; derivato e participio ὢν ὄντος, deductum pari analogia se posse putaverit indidem producere vocabulum ὄντωσις, quod hic ponit.

Edit. Rom. pag. 501.

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ.

LIb. IV. cap. II. ἡ μετ' αὐτὴν καὶ ὑςεραία, ἣν δ' ἦν ἡ τῆς Ορθοδοξίας ἡμέρα, ἐφίςαται. Fuisse hanc primam Dominicam Quadragesimæ diserte docet Philotheus Homilia in 1. Dom. Quadrag. sic scribens: Τῇ κυριακῇ ταύτῃ καὶ πρώτῃ τῶν νηςειῶν ἡ τῦ Χριςῦ ἐκκλησία ἑορτάζειν παρέλαβε τὴν ὀρθοδοξίαν, ἤτοι τὴν ἀναςήλωσιν τῶν σεπτῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων γενομένην παρὰ Μιχαὴλ βασιλέως καὶ Θεοδώρας τῆς τούτυ μητρὸς τῆς μακαρίας βασιλίδος, καὶ τῦ ἁγίυ Μεθοδίυ Πατριάρχυ τῆς Κωνςαντινυπόλεως. *Ista Dominica prima Jejuniorum, Christi Ecclesia suscepit celebrandam Orthodoxiam, sive restitutionem venerandarum, & Sanctarum Imaginum factam a Michaele Imperatore, & Theodora hujus Matre Beata Imperatrice, & Sancto Methodio Patriacha Constantinopolitano.* quod in ea Dominica Codinus Lib. de Offic. innuit recitari solitum adstante Imperatore Synodicum, videtur significare formulam fidei, sive anathematismos in Hæreses a Synodis decretos. quibus consentanee scribit Pachymeres Lib. I. cap. IX. Joannem Veccum Patriarcham addidisse aliquot anathematismos iis qui solebant recitari die Orthodoxiæ. ex quo intelligimus non fuisse necessario illud Synodicum Decretum, aut Canonem Synodi Oecumenicæ, sed potuisse sub id nomen venire Sanctiones statutas in ordinariis Synodis Patriarchę cujusque.

ΠΑΡΑΘΕΩΡΕΙΣΘΑΙ.

LIb. VII. cap. XIII. παραθεωρεῖσθαι μυςικὰς θυσίας τοῖς ὀψὲ σιτυμένοις. Agit de his, qui acerbis jussis Athanasii Patriarchæ inviti coacti jejunare, clam comessabantur: unde consequebatur eos, quod nocte intempesta comedissent, adstare postridianis sacrificiis Saturos, & crudos: in quo erat irreverentia disciplina veteri damnata. vocat ergo noster hic παραθεωρεῖσθαι μυςικὰς θυσίας violari reverentiam mystico sacrificio debitam ex usu veteri, assistentia non jejunorum a nocte media. θεωρεῖν & θεωρεῖσθαι verbum est sacris olim addictum, caste obitas cerimonias, & religiosis præparatum ritibus conspectum mysteriorum exprimens. Hinc in Epistola Platonis, οἱ θεωρῦντες ἐν Δελφοῖς Ministri juxta ritus illic consuetos Apollinis cultui vacantes, & varias functiones religionis ejus proprias, opera consulentibus præsertim Oraculum navanda, obeuntes. unde Thucyd. Lib. V. θεωρεῖν κατὰ πάτρια hoc est, opinor, ritu Majoribus tradito sacra Officia obire, conjungit cum θύειν, & μαντεύεσθαι sacrificare, & Oraculum consulere, aut acceptum edere. Non enim accedo Scholiastę, verbum θεωρεῖν eo loco exponenti θεωρὺς πέμπειν. de quo pluribus disserendi non est hic locus. Porro quando ab indignis, aut non legitimo initiatis apparatu ἐπο⁊ία conspectus mysteriorum, aut contra quam fas est neglecto statuto ritu religiosum aliquod obitur officium, παραθεωρεῖσθαι despici, & quasi pollui Sacra dicuntur. Sic Hesychius exponit παρεθεώρυντο, κατεφρονῦντο. ubi etsi videatur respicere locum Act. Apost. VI. I. tamen latius hoc extendi jure potest; & ad irreverentiam, qua religio violatur, non immerito hic a Pachymere accommodatum est. contemptus enim non dubius est Divinæ Majestatis, præscriptas ab ipso Deo in ejus cultu observationes negligere. Quare Paulus Corinthios tamquam Dei Ecclesiam *contemnentes* καταφρονῦντας, increpat. I. Cor. II. 23. quod in ea, velut in loco prophano comederent: μὴ γὰρ οἰκίας ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τῦ Θεῦ καταφρονεῖτε. Quid autem si suspicemur Pachymerem nostrum cum apud suum

magnum Apollinem Hesychium legisset, loco a me modo descripto, παραθεωρεῖσθαι & καταφρονεῖσθαι ut ἰσοδυναμοῦντα comparari, simulque haberet in animo memoratum Pauli locum contemni καταφρονεῖσθαι Ecclesiam comestione conquerentis, irreverentia qua præsumpto nocte intempesta cibo non jejuni Clerici, aut Monachi aris, dum sacrificatur mane adstarent, παραθεωρεῖσθαι hoc est καταφρονεῖσθαι, despici, contemni Sacras Oblationes criminantem, posuisse? *Edit. Rom. pag. 502.*

ΠΑΡΟΙΚΟΙ.

Lib. III. cap. VIII. πλὴν καὶ οὕτω σφῶν ἐκνδριζομένων ἡ ζημία τοῖς Παροίκοις περιΐστατο. quos hic vocat Pachymeres παροίκους, opponit habentibus προνοίας, quas ab eo vocari Pensiones pendi solitas e publico militantibus, aut aliquam Reipub. navantibus operam, docemus ad id verbum hoc ipso Glossario. Ait enim hic (quamquam intricate, ac perobscure, nam totum hoc præ cæteris caput confuse elliptice tenebricosissime conceptum est) ait, inquam, vel potius utcumque significat, Andronicum, cui magna opus erat pecunia unde stipendia Cretensibus ab ipso in Orientem evocatis & illic fidam ipsi navantibus operam, cum fide repræsentaret, eam indicta Subitorum collatione confecisse. quia vero ejusmodi extraordinariis sumptibus assignata dudum fuerat exactio decimæ pensionum annuarum a stipendia quocumque nomine merentibus: cum jam ii continuata diu ea diminutione mercedis exhausti, enervatique solvendo non essent, onus id devolvebatur ad παροίκους hoc est, ut res ipsa monet, ad privatos patrimonio viventes, aut peculio domestico, sine ullis a Fisco subsidiis. En qui dicantur hoc loco πάροικοι. ego privatę rei Dominos, & Patres familias interpretor.

ΠΑΡΥΠΟΣΤΑΣΕΙΣ.

Lib. II. cap. XIV. Ὡς εἴπερ ὁρισθεῖεν ἀληθῆ τ' ἀγαθὰ, ἀνάγκη πᾶσα συναφανίζεσθαι τὰ κακὰ, παρυποστάσεις ὄντα ἐκ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀπουσίας. Hæc scribens Auctor sine dubio cogitabat illud S. Dionysii Areopagitæ dictum Lib. de Divinis Nominibus cap. IV. pag. 217. Edit. Lanselii, Parisiensis An. 1615. διὸ οὔτε ὑπόστασιν ἔχει τὸ κακὸν, ἀλλὰ παρυπόστασιν. Significat, cum malum nihil sit aliud quam boni privatio, hoc vocabulo, malum, non significari veram extantiam, aut subsistentiam rei cujuspiam, sed quasi extantiam, aut quasi subsistentiam, solo modo loquendi exprimente positiva forma, rem mere privativam. Unde idem Noster Pachymeres in Paraphrasi ad eum Dionysii locum pag. 124. ejusdem editionis, rationem quare Dionysius neget ὑπόστασιν subsistentiam, malo, hanc affert: ἡ στέρησις γὰρ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις unde infert non posse habere virtutem ullam: τὸ δὲ μὴ ὑφιστάμενον, ποίαν ἕξει τὴν δύναμιν; enarret igitur Pachymeres seipsum; & cur παρυποστάσεις vice-subsistentias, ut sic dixerim, ἐκ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀπουσίας vocet κακὰ, declaret iis ipsis verbis, quę non longo intervallo post modo descripta in ejus Paraphasi leguntur: ὅτι τότε ἡ στέρησις παρυφίσταται, ὅτε τὸ ἀγαθὸν ἀπέρχεται, *quoniam tunc privatio quasi subsistit, quando bonum* (cujus est privatio) *abscedit*. unde nihil est solidum, sed forma solidi expressum. ut cum tenebras quis dicit, videtur positivum aliquid dicere: revera autem nihil dicit nisi positivæ rei absentiam lucis.

ΠΕΙΣΜΟΝΗ.

Lib. II. cap. V. Πεισμονῆς ἐνεκάλουν καὶ γ' αἱρέσεως. Ait, Patriarcham Cyprium errorem in ejus Tomo deprehensum agnoscere ac corrigere nolentem, non solum πεισμονῆς, hoc est assensus in errorem contra Fidem, sed etiam αἱρέσεως, contumacis videlicet in ostenso errore pertinaciæ, accusatum apud Imperatorem fuisse; unde apparet voci πεισμονὴ Ecclesiastico usu hanc fuisse subjectam notionem, ut ea designaret adhæsionem male persuasæ mentis ad dogma falsum; quę nondum Hæresis censeretur, nisi postquam admonitus, qui erraverat, obtemperare monentibus, & pravam opinionem revocare abnuisset pertinacia se involvens sua. *pag. 503.*

ΠΕΛΑΓΟΣ.

LIb. II. cap. XIII. Καὶ τὸ Χειστοῦ ὄντα, παρ' αὐτοῦ καὶ κολάζεσθαι, φιλανθρωπίας ἡγῆμαι πέλαγος. Vocem πέλαγος aliud quidpiam a pervagata obviaq; notione hoc loco sonare quisquis intime introspexerit sentiet. Reperio apud Hesychiū πελαγίζειν explicari ἐγγίζειν, πλησιάζειν. ut non temere suspicemur quamdam viciniæ indicationem vocabulo πελάγους hic a Nostro inditam; quam loci sane sententia exigit. quem enim alioqui saporem habeat, dicere Pachymerem se *ex eo quod pertinet ad Christum, ab ipso eodem puniri, benignitatis existimare pelagus?* diceret potius *pignus*. nihil enim ad fiduciæ omen accomodatum habet vox *pelagus*, si vulgari significatu usurpetur. Nimirum a πέλας quod est ἐγγὺς *prope*, aut a πελάζειν, quod sonat *admoveri*, *appropinquare*, videri non immerito potest ductum vocabulum πέλαγος. propterea non plane abhorrens a *viciniæ*, ac *propinquitatis* mentione, huc sane opportuna, quam ideo interpretando expressimus.

ΠΗΛΕΥΣ.

AD ea, quæ Glossario priori circa hoc verbum notavi, quædam in meæ suplementum inscitiæ ab Amicis suggesta hic adjungam. R. P. Joannes Fayonus S. J. viso edito Pachymere scripsit ad me, sibi videri Pachymerem hæc scribentem de Vecci castitate: ῥοπῆς γὰρ εἰς πορνείαν κἂν Πηλεὺς ὦφλεν ἢ ἂν ἐκεῖνος, habuisse in mente locum Aristophanis in nubibus pag. 112. Edit. Basil. ann. 1547. καὶ τὴν Θέτιν δ' ἔγημε διὰ τὸ σωφρονεῖν ὁ Πηλεὺς, in quæ verba Scholiastes multa memorat, quæ castimoniæ insignis Peleo laudem afferunt. Inter alia hoc: Ἀστυδάμεια δὲ ἡ Ἀκάστου γυνὴ, ἐρασθεῖσα Πηλέως, καὶ μὴ πείσασα διὰ σωφροσύνην, συνελθεῖν αὐτῇ, καταψεύδεται αὐτοῦ πρὸς Ἄκαστον, &c. Paulo ante idem Scholiastes eamdem Historiam retulerat ex alio Auctore, qui illam Acasti uxorem ἱππολύτην Hippolyten appellat. quæ verius *Phædra* diceretur, cujus similis castissimum Peleum, uti Phædra Hippolytum pellicere ad adulterium conata, cum persuadere nequivisset, reum ut Phædra Hippolytum, sic Astydamea, vel Hippolyte Peleum attentatæ ipsius pudicitiæ apud virum nimis credulum peregit. unde Peleus ab Acasto inermis expositus feris, feliciori quam Hippolytus sorte, μάχαιραν (ἔλαβεν) ἡφαιστότευκτον, καὶ οὕτως ἔφυγε τὸν κίνδυνον, ensem a Vulcano cusum divinitus accepit, cujus ope periculum effugit. Svidas eamdem rem paulo aliter refert verbo Ἀταλάντη, Hactenus Fayonus Noster, opportune in memoriam revocans, quæ a me alias in Aristophanis Νεφέλαις lecta, funditus animo exciderant. Gaudeo autem mihi hanc qualemcumque oblatam occasionem venerationis, & gratitudinis testandæ meæ erga Virum optimum, & doctissimum, mihique olim amicissimum, quem dum hæc scribo, plenum religiosis mertis, ad meliorem vitam migrasse audio, in longæva, sed omnibus virtutum exemplis commendata senectute. His addit Claudius Maltretus Annotationem Eustathii ad v. 195. Iliad. ρ. λέγει ἡ παροιμία, Πηλεὺς τὴν μάχαιραν ὡς διὰ σωφροσύνην λαβόντος αὐτοῦ καὶ ξίφος θεόθεν, &c. Adagium hoc memoratur a Svida duobus locis V. μέγα φρονεῖ, & V. Πηλεὺς. Priori loco sic scribit: μᾶλλα φρονεῖ μᾶλλον ἢ Πηλεὺς ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ. φασὶ ταύτην ἀπὸ τοῦ Ἡφαίστου γενομένην, δῶρον Πηλεῖ σωφροσύνης ἕνεκα ὑπὸ Ἡφαίστου δοθῆναι, ᾗ χρώμενος πάντα ἐκατόρθου καὶ ἐν ταῖς μάχαις καὶ ἐν ταῖς θήραις. Erasmus hujus Adagii mentionem factam ex Zenobio refert apud Anacreontem, & apud Pindarum. Ego in editis hodie Anacreontis nihil huc pertinens reperi. Pindarus in Nem. Od. IV. memorat ensem Pelei, & calumnias in eum Hippolytes. ejus Scholiastes ad eum locum legi digna scribit. Catullus sub finem Epithalamii Pelei & Thetidos, Domibus castis Pelei domum accenset, dum ait: Edit. Rom. pag. 504.

> *Domos invisere castas*
> *Cælicolæ, nondum spreta pietate, solebant.*

Hæc Claudius Maltretus.

ΠΟΝΤΟΓΕΦΥΡΑ.

LIb. IV. cap. XXV. Ἐκ τοῦ παραχρῆμα ὁ ποταμὸς μετοχέυεται καὶ ζητεῖ τὴν παλαιὰν κοίτην, καθ' ἣν καὶ ἡ Ἰουστινιάνειος ποντογέφυρα. Sic ibi optimus Cod. Barberinus,

nus, tamen habens notatam in margine aliam hujus ultimi vocabuli lectionem πονταγέφυρα vitiosam, & ipsam, sed eatenus ad rectum accedentem, quatenus ex altera errantium Syllabarum duarum mendum sustulit. Scripsit enim sine dubio Pachymeres ποντογέφυρα: quod ut demonstrem, primum pono; haud quaquam imposuisse Justinianum Sangari amni quintuplicem Pontem, nimirum quinque veluti contignationibus sublatum, cujusmodi τριγέφυρα *Pons triplex* antiquissimi, & miri operis, hodieque superstes visitur supra Gardonem fluvium in Gallia Narbonensi, paucis ab Urbe Ucetia miliaribus. non enim si hoc fecisset diligentissimus recensitor omnium ejus Imperatoris Ædificiorum, in proprio de hoc Argumento Opere, prætermissurus fuerat Procopius. Ille autem hæc solum habet Libro περὶ κτισμάτων Quinto Cap. III. Ο μέγας δὲ ποταμὸς οὗτος, ὅνπερ Σάγγαριν καλοῦσι νῦν σφοδρῷ μὲν κατιὼν ἐς ἄγαν τῷ ῥείθρῳ, ἐπὶ μέσης δὲ πεφυκὼς ἄβυσσος, διῃρυμένος δὲ θαλάσσῃ ἶσα, διαγέγονε μὲν τά γε εἰς γέφυραν, ἀνέπαφος πᾶσιν, ἐξ οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι· ἀκάτων δὲ συνδέοντες πλῆθος, καὶ φορμηδὸν αὐτὰς ἀλλήλαις ἐναρμοσάμενοι, ἐνταῦθα διαπορθμεύεσθαι τολμῶσι πεζοὶ, ὥσπερ πότε δέει τοῦ Ξέρξου τὸν Ἑλλήσποντον ὁ τῶν Μήδων στρατός. ἀλλὰ καὶ τοῦτο οὐκ ἀνεπικινδύνως αὐτοῖς γίνεται. πολλάκις γὰρ ὁμοῦ τοῖς δεσμοῖς συλλαβὼν τὰς ἀκάτους ἁπάσας, εἶτα τὴν διάβασιν ἀνεχαίτισε τοῖς τῇδε ἰοῦσι. Βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς γέφυραν αὐτοῦ ἐγκεχείρηκεν ἐποικοδομεῖσθαι τανῦν. ἀρξάμενός τε τοῦ ἔργου ἤδη πολλὴν ἐς αὐτὸ διατριβὴν ἔχει. ὅπερ εὖ οἶδα ὅτι ὑποτελέσει οὐ πολλῷ ὕστερον, τεκμηριούμενος ὅτι δὴ αὐτοῦ τὰ ἔργα συνεπιλαμβάνεται ὁ Θεὸς ἅπαντα, &c. Hæc ille, quæ sic latine sonant ex accuratissima, & pereleganti interpretatione Claudii Maltreti Nostri. *Magnus fluvius, quem hodie Sangarin vocant, cursu violentissimus in medio, profundus admodum, latitudineque æquoreus, numquam post homines natos Pontem subiit: sed scaphis pluribus connexis, tegetisque instar inter se aptis; audent transgredi pedites, ut quondam Medorum Exercitus Hellespontum transiit, Xerxis metuens indignationem. at res non vacat periculo. Nam sæpe flumen scaphis omnibus abreptis cum nexibus, transitum Viatoribus abnuit. Nunc Justinianus Aug. Pontem illi imponere aggressus, acriter in opus incumbit: brevi proculdubio absolvendum: idque ex eo conjicio, quod omnibus illius cœptis manum Deus admovet, &c.* Pontem igitur supra Sangarin ædificare Justinianus aggressus, quando suos de ejus Ædificiis Commentarios Procopius edidit, postea perfecit. Vocatumque illud opus Ἰουστινιάνειος ποντογέφυρα. Cum enim simplex γεφύρας vocabulum, etsi ex origine, si Eustathio credimus, sonare videatur solidum ex lapide, ac cæmento super loca humentia stratum (sic enim ille annotat ex Herodiano, ad Iliad. φ. Κυρίως γέφυρά ἐστι, γῆ ἐφ' ὑγρᾶς Ἡρωδιανὸς λέγει) tamen satis frequenter adhibetur ad exprimendum mobilem contextum tabularum, quo e litore in navim, aut e navi transitur ad littus; moles illæ lapideæ ingentes, quibus magnorum ripæ fluminum fiunt viatoribus perviæ, videntur ad differentiam non simpliciter γέφυραι sed proprie ποντογέφυραι vocatæ. Id Mauritius innuit Lib. II. Strateg. cap. XXI. de Ponte amnibus imponendo, quatenus id ad Imperatoriam ductoris Exercitus curam spectat, præcipiens his verbis εἰ μὲν γεφυρῶσαι χρεία, τουτέστι ποντογέφυραν ποιῆσαι, δέον ἀπὸ τῆς ἰδίας ὄχθης ἄρξασθαι τὰ ἐπὶ τούτων, τουτέστι νάυκλας μεγάλας καὶ ποντυλῶσαι, ἤτοι καταστρῶσαι, πάντων ἐν ἑτοίμῳ ὄντων. En Magister militaris, seu potius Imperatoriæ artis hic precipit; ubi in amnis occursu, quem belli ratio non tantum cum exercitu transgredi, sed etiam per eum viam liberam servare ad regressum suadeat, opus fuerit solida illum mole consternere, quam ποντογέφυραν potius quam γέφυραν (quæ sit extemporaneum quidpiam) vocari ait, inchoare, & apparatum Operis, & opus ipsum a ripa quam Imperator cum exercitu obtinet, non autem ab adversa. Nec movere quemquam debet adversus hæc quod *Ponti* nomen male fluminibus, quæ sola fere Pontes patiuntur, convenire videatur. nam præterquam quod sunt quidam fluvii, ut de modo memorato Sangari Procopius loquitur διῃρυνόμενοι θαλάσσῃ ἶσα, *latitudine æquorei*, ac Ponto similes etiam ex origine ab omnibus quibusque latioribus designandis non videtur abhorrere πόντου vocabulum: siquidem, ut Eustathius admonet ad Iliad δ. πόντος λέγεται ὡς οἱά τις πνόος, ἐκ τοῦ καταπνεῖσθαι ἀνέμοις a verbo πνέω *Spiro* deduci πόντου nomen ait, quod supra æquor aura spiret. Id autem & paulo amplioris alvei amnibus convenire quis videt? quare non repugnaverit etymi ratio, eos quoque Ponti appellatione aspergi, quo jure suum Garumnam Ausonius in Mosella *æquoreum* appellat. Atque hanc ποντογεφύρας notionem longe antiquiorem Mauricii, & Pachymeris ætate non male forsitan quis autumaverit ex antiquissimo apud Latinos usu vocis *Pons* pro γέφυρα. quæ vox videri potest ex

Edit. Rom. pag. 505.

ποντογέφυρα deducta. Hæc quæ timida suspicione protuli, audentius amplecterer, si (quod nec contigit, nec spero) nactus essem idonea testimonia Auctorum græcæ linguæ Veterum ex quibus constaret, jam tum antequam Latinus sermo a Græcis esset originibus productus, ποντογεφύρας vocabulum in usu Græciæ fuisse, ut ex eo ducta existimari posset vetustissima in Latio vox *Pontis*. Interim igitur vulgaribus inhærens veriloquiis autumantium *Pons* dictum quasi *pens* compendio verbi *pendens*, quod spatio subtus vacuo superne impendeat; existimo vocem ποντογέφυρα Græcis tantum ęvi citerioris usurpatam, quibus solemne fuit pleraque tritiora usu Romani Latii vocabula suis exprimere litteris, scriptionibus inserere. cujus consuetudinis non pauca in hoc ipso Scriptore Nostro exempla vidimus loquendi morem, qui tunc erat, repręsentante. ut tot alios omittam, quorum vocabula istius generis tot sunt Lexicis Græcobarbaris, Glossariisque recensita. Itaque ποντογέφυραν, & Mauricius Auctor Strategicorum, & Noster hic ex usu sermonis tunc popularis dixerint, mixta mentione *Pontis*, latinæ vocis, cum antiqua græca γέφυρα ut facilius intelligeretur quid exprimerent a vulgo jam bilingui, ac multa mixtione Italorum assueti patriam antiquam linguam insertis variegare latinis vocibus. Ad extremum hic apponam ex Livio quædam a Lectore non inutiliter conferenda iis, quę de situ locorum istorum, natura Sangarii amnis, & necessitate imponendi ei pontis Noster hoc, quem illustratum hic imus loco scribit. Lib. VIII. IV. Decadis ubi Expeditionem Cneii Manlii Consulis in Gallo-Græcos describit: Sic Livius habet: *Cum ad Sangarium flumen pervenisset* (Manlius Cos. cum Romano Exercitu) *Pontem, quia vado nusquam transitus erat, facere instituit. Sangarius ex Adoreo monte per Phrygiam fluens, miscetur ad Bithyniam Thymbreti fluvio; inde major jam geminatis aquis per Bithyniam fertur, & in Propontidem se se effundit; non tam magnitudine memorabilis, quam quod piscium Accolis ingentem vim præbet.* Ita ille.

Edit. Rom. pag. 506.

Π Ο Σ Ε Ι Δ Ε Ω Ν.

Lib. III. cap. XXVIII. Τότε καὶ ποσειδεῶνος ἐνάτῃ καὶ εἰκοστῇ, καθ' ἣν ἀπὸ θερινῆς τροπῆς πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀποκλίνει ὁ ἥλιος. Quod in priori Glossario admonebam, in prioribus sex Libris hujus Historię desiderari Pachymerianum Augusti mensis nomen, μηνωνικὸν fuit σφάλμα, ut mox dicam. Certe hoc loco Ποσειδεῶνος vocabulo plane *Sextilis*, & *Augustus* Latinis dictus mensis exprimitur. Id demonstrat, non modo quam continuo Auctor adhibet, indicatio tempestatis Anni, qua nimirum *ab æstivo cardine ad ęquinoctialem Sol declinat*: sed clare Vatic. Paraphr. exprimit, sic ibi scribens: Τότε δὲ ἐννάτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Αυγούστου μηνὸς, &c. Memoraverat, & hunc mensem Tomo priori Lib. VI. cap. XXV. Noster, licet ego per oblivionem, uti jam fassus sum, cap. I. Libri III. Observationum scripserim, Augusti Pachymerianum nomen in eo volumine nusquam extare. Sic enim ibi scribit: τότε δὲ Ποσειδεῶνος ἑκκαιδεκάτῃ μετὰ τὴν τῆς Θεοτόκου ἑορτὴν, &c. ibique ambo Codd. optimi adscribunt oræ marginis Αὔγουστος. & Vat. solum id nomen in contextum recipit, demonstratque idem satis, ut alia indicia deessent, quod sextam decimam illam cujus meminit diem illuxisse ait *Postridie Festi Deiparæ* maximi nempe omnium Marię Matris Dei Festi, quod sic per antonomasiam sine addito vocatur, nempe Assumptionis ejus in Cælum, quod Gręci juxta cum Latinis die Augusti mensis quintadecima celebrant. Est tamen ubi Pachymeres a se ipse quodammodo deficiens, & ex aliena, ut opinor, magis quam ex propria sententia, mensem Augustum, non Ποσειδεῶνα, sed μαιμακτηριῶνα κατ' ἀθηναίους vocat, Libri V. cap. VII. In quem locum vide quæ annotamus in hoc ipso Glossario, verbo Μαιμακτηριὼν, & Libro III. harum Observationum cap. IV. numero V.

Π Ρ Ο Ν Ο Ι Α Ι.

Lib. III. cap. VIII. Τὸ τῆς ἐφ' ἑκάστου προνοίας δέκατον dicuntur hic προνοίαι *pensiones*, quæ vel in mercedem operę præsentis, vel in præmium pręteritę merentibus, aut emeritis e publico solvuntur: quales hodieq; ab Italis, & Gallis *provisioni*, *provisions* vocitari audimus. Annotasse jam hoc debueramus in Tomi prioris Glossario. Sępius enim in Historia Michaelis Noster hanc vocem ista notione usurpavit, quæ in Classicis non reperitur Auctoribus. Unum hic e multis in speci-

men locum ponam. Lib. I. cap. IV. προνοίαις δ' ἐκ τούτων τὰς ἐπιδοξοτέρας καὶ οἷς τολμαῖον τὸ φρόνημα γράμμασιν ἱδρῦντο βασιλικοῖς.

ΠΡΟΣΚΟΜΙΖΩΝ.

Lib. VII. cap. XXIII. Μόνος ὁ Πατριαρχῶν σύνταγμα τῷ Προσκομίζοντι ... ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐμνημονεύετο. Contra meam hujus loci expositionem qua προσκομίζοντα *Sacerdotem celebrantem*, interpretatus sum, grave stare præjudicium video hominis utique valde docti, & a me semper cum suo, tum sui Ordinis merito permagni habiti, Jacobi Goaris. Hic enim suis Notis ad Missam S. Joannis Chrysostomi locum, opinor, hunc ipsum tractans, quem hic innuit Pachymeres, referens: in solemni Liturgia tunc, propter expunctos e Sacris Diptychis Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum Patriarchas, solum ex Ecclesiasticis Constantinopolitanum Athanasium σύνταγμα τῷ προσκομίζοντι. *una cum Offerente*; fuisse inter sacra memoratos, per προσκομίζοντα intelligit: *eum, qui hostias & oblatas in Ecclesiam intulit*, & ab eo distinguit *Sacerdotem celebrantem*. Ego vero & unum hic designari per verbum προσκομίζοντα Sacerdotem Sacris operantem contendo, & nominatim, quod hinc constet nuncupari solitum a Diacono, *eum qui* panes ex quibus *oblatæ* fierent *in Ecclesiam intulit*, pernego. Evincique utrumque istud satis clare puto, ex ipsis quæ Goar exponit Sacræ Liturgiæ verbis, nempe hisce: ὁ Διάκονος πρὸς τῇ θύρᾳ στὰς λέγει. τοῦ δεῖνος παναγιωτάτου μητροπολίτου, &c. nimirum Episcopi Ecclesiæ, in qua Sacrum fiebat qualis erat Constantinopoli Patriarcha: mox subdit: καὶ ὑπὲρ τοῦ προσκομίζοντος τὰ ἅγια δῶρα ταῦτα εὐλαβεστάτου Ἱερέως τοῦ δεῖνος: *& pro offerente Sancta hæc dona religiosissimo Sacerdote N.* quis satis atendens unicum hic nomine proprio palam appellari non videat sacrificantem Sacerdotem? Sane si προσκομιδὴ, quod idem P. Goar recte annotat pag. 16. sui Euchologii, est *oblatio perfecta*, nempe illa, quę fit a Sacerdote ad aram faciente panis, & vini mox consecrandi, quid ni προσκομίζων is dicatur, & intelligatur, qui ea rite fungitur? Equidem arbitror, si eum qui antea panem, & vinum, ut essent materia sacrificii in Ecclesiam intulerat, designare Diaconus vellet, non προσκομίζοντα in præsenti eum vocaret, sed in præterito προσκομίσαντα. Hæ mihi causæ confidendi sunt, Interpretationem meam, etsi gravetur auctoritate contraria viri tam præstantis, veritatem suam Æquo, & Erudito Lectori probaturam. Edit Rom. pag. 507.

ΠΡΟΧΩΣΕΙΣ.

Lib. III. XXVIII. Τὰ δ' ἀφανίζεσθαι ταῖς προχώσεσιν. Refertur hoc ad ἔργα τῶν ἀνδρῶν opera Agricolarum: congestas videlicet in areis fruges, quas eluvie abreptas, & disperditas dicit, ταῖς προχώσεσι *cum ipsis molibus*. nempe aggeribus manipulorum pro anni tempestate (erat enim æstas mense utique Augusto) in areis extantium, quas aquæ torrentes dispergendo corruperint. Elegans in hunc locum est epitome Codicis Vaticani tam multa Pachymeris verba in hæc pauca contrahentis θημωνιαὶ δὲ καὶ ἅλωνες αὐτοῖς καρποῖς καταῤῥοῦν ἐφέροντο. In his vox θημωνιαὶ respondet προχώσεσι. Sunt autem ex Hesychio θημωνιαὶ, οἱ σωροὶ τῶν δραγμάτων *acervi manipulorum*. ἅλωνες hic *areæ* pro frugibus ponitur usitata synechdoche contenti pro continente, ut in illis Tertulliani Libro ad Scapulam: *Sicut sub Hilariano Præside cum de areis sepulturarum nostrarum acclamassent, areæ non sint: areæ ipsorum non fuerunt. messes enim suas non egerunt*. expositionis ergo clarioris gratia αὐτοῖς καρποῖς additum. Nam solum ipsum terræ οὐ ἐφέρετο καταῤῥοῦν, sed quæ super illud stabant, spicarum & manipulorum aggeres προχώσεις hic Nostro dicti, aut ex iis excussarum cumuli frugum.

ΡΗΣΕΙΔΙΑ.

Lib. I. cap. IX. παρεγγεγραμμένα τοῖς λόγοις ἐκείνων (Πατέρων) ῥησείδια Sententiolas. diminutivum a ῥῆσις. Ita Gregorius Nyssenus Or. XXII. λεξείδια verba ejus sunt: κατορχεῖ τῷ κρότῳ τῶν λεξειδίων, ἐνσατυρίζων τοῖς ῥήμασι.

Σ Κ Α Ρ Α Μ Α Γ Κ Ι Ο Ν.

Lib. vi. cap. xv. Ὁ δὲ συχνὸν μυκτῆρα σφίσιν ἐμφαίνων. ὡς καὶ οἷον τῷ κάδδῳ σκαρμαγκίῳ κατὰ θαλάσσης ἐπὶ γέλωτι χρᾶσθαι. Quæ multa de Scaramangio, aut Scaramancio Veste Senatoria præcipui honoris Meursius docet, non repeto; nec describo hic alia Nostri Auctoris loca istius quasi paludamenti mentionem facientia: tantum observo: ex hoc loco (cum quæ peculiaris fuerit ejus vestimenti forma nuspiam hactenus legerim) videri fuisse instar penulæ largum, & profundum in summo assutum Caputium habentis, idque ex panno crassiori, nec simplici, ut facile hians perseveraret. Tali enim figura opportunum memorato hic ludibrio fuerit.
Edit. Rom. pag. 508. Nempe Pueri Mpyrigerii, ejus jussu, coram missis ab Imperatore, corpore illius talaris pallii pro fune utebantur, quo ex ora navis ad aquam pertingentes, in mare Caputium immergebant, & id aqua impletum inde velut Cadum, aut Situlam tollebant. quod exprimens Vaticanus Epitomator, sic hunc locum παραφράζει: καὶ τὸ σκαραμάγγιον εἰς γέλωτα, κατὰ θαλάττης ἔβαλλεν. *Et Scaramangium per derisum in mare demittebat.* ubi videtur innuere cucullum præcipue illum instar cadi liquoris capacem, qui summo adhærebat Scaramangio, peculiari jure Scaramangium dici, uti præcipuam ejus partem: Illud enim solum cavum patulum, quippe hauriendo aptum, in aquam ex ora navis demissum fuisse putandum est.

Σ Κ Ο Ρ Δ Ι Ν Ι Α Ν.

Lib. iv. cap. xxv. ὡς δῆθεν σκορδινιῶντος καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείναντος, &c. ita plane omnes Codd. vocem hanc scribunt, quam alibi legere non memini. tantum apud Hesychium reperio. σκορδινᾶσθαι (puto legendum σκορδινιᾶσθαι) τὸ παρὰ φύσιν τὰ μέλη ἐκτείνειν, καὶ στρέφεσθαι μετὰ χάσμης. γίνεται δὲ τοῦτο περὶ τοὺς ἐγειρομένους ἐξ ὕπνου, ὅπου τι χασμώδεις ὄντες, ἐκτείνωσι τὰς χεῖρας. σκορδινιᾶσθαι *significat* præter naturalem modum membra extendere cum oscitatione: ut solent qui e somno expergiscuntur, quando oscitabundi manus extendunt. Ita ille: Ex quo, aut ex communi utrique antiquiorum Scriptorum fonte, sine dubio suum hoc loco σκορδινιᾶν Pachymeres hauserit, etiam extensionem manuum memorans. quam trucidationis exercendæ signum Melechus hic suis instituisse dicitur. Parem cujusdam Quæstoris crudelitatem Epigrammate xxxvi. Libri vii. traducit Martialis.

Σ Π Ο Υ Δ Α Ι Ο Τ Ρ Ι Β Ε Ι Ν.

Lib. v. cap. vii. καὶ ὁ μὲν σπουδαιοτριβῶν καὶ ἐς τέλος τὰ οἱ προσήκοντα καὶ ὑπὲρ δύναμιν οὐκ ἀνίει. Verbum σπουδαιοτριβεῖν alibi non reperi. Sed partim ex originibus vocabuli, partim ex contextu loci, quid valeret hoc loco divinavi. ut & feci alias in ἐλπιδοκοπεῖν, ἐλπιδοτρίβησις, & similibus.

Σ Τ Α Σ Ε Ι Δ Ι Ο Ν.

Lib. ii. cap. xv. Τὰς πρὸς τοῦ στασειδίου φωταγωγούς, &c. est στασείδιον subsellium, aut loculus in quo vel considentes, vel stando innitentes acquiescebant Sacerdotes, aut alii Ministri, vel etiam Laici, dum in Templo Sacris operam dabant. habemus imaginem ejus rei obviam in Templis nostratibus, ubi Chorus est Canonicorum, aut Monachorum. Ibi enim circum disposita magno numero videmus sedilia sic formata, ut aliquando plane in iis sedendo conquiescere, aliquando standi laborem cubitis hinc inde reclinandis, & mole corporis innixu humerorum in dorsum statiunculę non indecore deoneranda, qui longæ vacant Psalmodiæ possint. Est autem inter has sedes speciosior una, & sublimior Præsidis loci, quam hic noster peculiariter indicat, communi licet στασιδίου nomine. Sicuti & Philotheus Patriarcha C. P. in Libello inscripto Διάταξις τῆς ἱεροδιακονίας, ubi sic scribit: εἶτα ὁ Διάκονος ἀπέρχεται καὶ θυμιᾷ τὴν ἁγίαν εἰκόνα τὴν εἰς τὸ στασίδιον τοῦ προεστῶτος καὶ αὐτὸν τὸν προεστῶτα, &c. quæ P. Goar sic vertit: *Tunc Diaconus discedit, & Sanctam Imaginem Superioris sedili superpositam, & ipsum Superiorem incensat.* Igitur στασείδιον cujus hic Noster meminit sedes fuit, in qua stabat Patriarcha Athanasius dum perageretur ceremonia ejus χειροτονίας inaugurationis, sive consecrationis. Erat autem ea fine

dubio Sedes Præſidis loci, ϛασείδιον τȣ̃ προεϛῶτος, certo ſemper loco fixa, cui in Templo Magno S. Sophiæ feneſtræ quædam ſuperne reſponderent: ex quarum ſucceſſu, ſi contingeret, quieto alioqui Cælo, & nullo vento flante, augurium Græci captabant, perſeveraturus-ne Patriarcha qui ordinabatur in ea quam tunc accipiebat poteſtate foret uſque ad mortem, an vivus inde eſſet ejiciendus. *Edit. Rom. pag. 509.*

Σ Τ Α Υ Ρ Ω Τ Η Ρ Ε Σ.

Lib. IV. cap. XXV. ϗ αὐτȣ̀ς ἐν ϛαυρωτῆρσιν ὑσσȣ̀ς. In M.S. legebatur ἐν σαυρωτῆρσιν ὕσσας. Sed voci quidem ὕσσας in margine ſubjiciebatur, ὑσσȣ̀ς; quod ut emendatius ſum amplexus: vocabulum autem σαυρωτῆρσιν, manifeſte mendoſum ex conjectura reformavi in ϛαυρωτῆρσιν: cujus utique origo in aptum huic loco ſignificatum congruens apparet: utcumque verbum hoc apud ullum alium Scriptorem Græcum nondum invenerim. Sunt inquit Heſychius ϛαυροὶ, οἱ καταπεπηγότες σκόλοπες, χάρακες, ϗ πάντα τὰ ἑϛῶτα ξύλα, ἀπὸ τȣ̃ ἑϛάναι ϛαυρȣ̀ς, ἐκ τȣ̃ εἰς τὴν αὔραν ἵϛαϑαι. Hinc ϛαυρόω *vallum*, ſeu *palum figo*. uſitatum Thucydidi Lib. VII. & ϛάυρωσις pro munimento e vallis defixis ab eodem Thucydide alibi Libro eodem poſita; quod Libro VI. ϛάυρωμα dixerat, ſic ſcribens: παρά τε τὰς ναὺς ϛαύρωμα ἔπηξαν. Et Xenophon Lib. IV. Ἑλληνικῶν ϛάυρωμα τ' ἐποιήσαντο ϗ τάφρον. Hinc ϛαυρωτῆρας credibile eſt Pachymeri dicta tigna defixa, & ut ſolet ad operis firmitatem, decuſſatim invicem plexa, impoſitis crepidini ſuperne ad hoſtes, ubi accederent ſubmovendos contis ferro armatis, quos ὑσσȣ̀ς appellat. Appianus in fragmento Κελτικῆς: τὰ δὲ δόρατα ἦν ȣ̓κ ἐοικότα ἀκοντί (lege ἀκοντίοις) ἃ Ρωμαῖοι καλȣ̃σι ύσσȣ̀ς (lege ὑσσȣ̀ς) ξύλȣ τετραγώνȣ τὸ ἥμιϛυ, ϗ τὸ ἄλλο σιδήρȣ τετραγώνȣ, ϗ τόδε ϗ μαλακȣ̃, χωρὶς γε τῆς αἰχμῆς. Significat his verbis, ὑσσȣ̀ς dici jacula in hoſtem mittenda; qualium ſtare copiam promptam ad ſubitos uſus diſpoſitam ſuper vallum oportebat. hujuſmodi jacula ſive haſtas ab accedentibus ad munitionem, dum Præſidiarii dormirent, hoſtibus hic Noſter ablatas ait.

Σ Τ Η Λ Η.

Lib. VII. cap. XXIII. ϛήλην μὲν ἐκείνην πατριαρχῶν τῶν ϛ᾽ ιῶν Γερμανῶν, & paulo poſt ϛήλην δὲ βασίλειον ἐκ χρυσονήματος. Vereor ne præoccupatus vulgaribus notionibus quiſpiam dicat hic mihi παρερμηνείας ſcribat, quod græcum vocabulum ϛήλη cum latino *columna*, vel *ſtatua* non commutaverim. Sed, quæſo quem ſenſum commodum faceret. *columna. vel ſtatua trium Germanorum* aut; *columna, vel ſtatua in velo aureis contexta filis Michaelem repræſentans Palæologum ſpecie Priſci Conſtantini, & titulo novi?* An parum eſt evidens: ϛήλην priori loco Tabulam eſſe pictam imaginibus trium Patriarcharum, qui Germani ſunt vocati: poſteriore autem, effigiem Michaelis Palæologi eo habitu formatam, in textu veli, qui tribui Magno Conſtantino conſuevit? Nimirum ϛήλη a ϛάω & ἵϛημι verbale nomen generaliter quidquid extat, & eminet in proſpectu poſitum ſignificat. unde cippi monumentorum, ac quæcumque faſtigia, & in conſpectum objectæ marmoreæ tabulæ inſcriptæ litteris, frequentiſſime ϛῆλαι dictæ reperiuntur. Itaque cavendum ne ſpecies pro genere Lectori obrepat aſſueto cippos, & columellas in apicibus ſepulcralium molium, aut id genus monumentorum erectas ϛηλῶν nomine intelligere. illa enim ϛῆλαι ſunt, ſed non ſola. pertinet quippe hæc vox latius, tabulas etiam, & vela figuris inſignita in conſpicuo ſtatuta indicans.

Σ Υ Ν Δ Ο Σ Ι Α Ι.

Lib. IV. cap. IV. συχνῶν δὲ συνδοσιῶν γινομένων. Etſi apud veteres Auctores legere συνδοσίας non memini: puto tamen Pachymerem, cujus omnes æque Codices vocabulum hoc loco iſtud exhibent, id in notione *largitionis* uſurpaſſe, quaſi dum a συνδίδωμι *condono*. cui verbo uſu antiquo Latinorum ineſt vis peculiaris indicandi vitioſas profuſiones in Indignos. Cicero Philipp. II. *Apothecæ totæ nequiſſimis condonabantur*. Nec abhorret hic ſignificatus ab hujus loci ſententia. Vituperans quippe Patriarcha conventionem Imperatoris cum Crale, cujus occaſione multa pretioſiſſima munera eidem, & ejus Comitibus magnifice ab Auguſto donata ſuperius Noſter memoravit: facile potuit, ad querelam avare auctorum *pag. 510.*

vectigalium, adjungere cohærentem reprehensionem exhausti ambitiosis profusionibus ærarii.

Σ Φ Α Κ Ε Λ Ο Σ.

Lib. III. cap. XXII. *σφάκελος τῶν γραμμάτων καὶ τόμος ὃ δὲ λέγεται φάμυσος.* quod hic Noster *σφάκελος* scribit videtur idem esse, quod priori Volumine Lib. VI. cap. XXXII. *φακέλλῳ* vocabulo indicavit. fascem videlicet, aut fasciculum, sive fascellum chartarum significans. Laudavimus in priori Glossario Synesium eadem notione *φάκελλον* usurpantem. Reperio apud Dionysium Halicarnasseum Lib. VII. *σφακέλλους φρυγάνων* pro *fasciculis virgultorum* positum. Pachymeres hic neutro genere, & cum unico λ, idem vocabulum pari significatu exhibet.

Σ Φ Ε Ν Δ Ο Ν Α Ι.

Lib. I. cap. XXIII. *Ἐῤῥίπτει τε παρευθὺς ἐπισχὼν τὴν καλύπτραν ἐκ σφενδονῶν.* videntur hic dici *σφενδοναὶ* Laciniæ pendentes e Pontificio Galero funiculis sericis in fundæ modum perplexis inter sese, more etiam hodie Latinis usitato.

Σ Φ Ρ Α Γ Ι Σ.

Lib. I. cap. XIV. *καὶ σφραγίδα τοῦ πατριάρχου Ἰωσὴφ φέροντα.* & paulo post *κἂν τούτῳ τῆς δόξας Ἰωσηφίτας μὲν ἐκ τῆς σφραγίδος ὑποποιούμενος.* Ego hic *σφραγίδα benedictionem* verti. intellexi enim signum crucis manu expressum a Patriarcha Josepho super istum, de quo hic agitur, Georgium, una pronunciata certa verborum formula, qua is electus ad officium Primi Ecclesiastis Palatinæ concionis, (hoc enim sonat *πρωτοαποστολάριος*) rite ad fungendum id ministerium missus fuisset. quia vero talem benedictionem Episcopi non impendunt nisi sibi probatis, & de quorum recta fide, sufficienti eruditione, probis moribus, certi forent, hinc rebatur Andronicus, hunc Georgium gratum, & commendabilem visum iri Josephi Sectariis, quem utique Josephus, ipsi ad concionem dicturo bene precando, bonum, doctum, orthodoxum declarasset. Hic obiter præmuniendus Lector est, ne decipiatur legens apud Meursium vocationem ad Patriarchatum *σφραγίδα* dictam quam & duplicem ariolatur *μικρὰν καὶ μεγάλην* parvam, & magnam, quasi prior *designatio* sit, posterior *confirmatio*: *λῆρος πολύς.* Nec Codinum, quem Asserti fundum laudat, intellexit. Is enim nihil vult aliud, nisi Episcopos qui ordinant, & consecrant Patriarcham, illum in ea functione bis cruce signare, quarum benedictionum prior *parva*, posterior *magna* consueverit vocari. Dicebantur eædem benedictiones *μηνύματα*, ut observavit idem Meursius vero *μήνυμα.* nam *μήνυμα Signum* est & *κατ᾽ ἐξοχὴν Signum Crucis* manu benedicendo formatum, *μήνυμα signum* dicitur, non autem, ut is ibi somniat, *vocatio.*

Edit. Rom. pag. 511.

Τ Α Τ Ε Τ Ε Λ Ε Σ Μ Ε Ν Α.

Lib. I. cap. XXVIII. *Ἐπηλήθευσε δὲ τοῖς τετελεσμένοις καί τι συμβὰν*, &c. quid sit hic *ἐπαληθεύειν τοῖς τετελεσμένοις*, comminisci multum cogitans aliud non potui quam quod interpretando expressi. contigisse tunc nimirum aliquid quo sacra Symbola consecrati, et Verbis Sacramentalibus mutati in Christi corpus panis alia etiam notione, quam illa in Ecclesiis usitata recte vocari *τὰ τετελεσμένα* potuerint, nempe quod finita, et alteratione accidentium ex specie in novam formam corrupta fuerint. *τὸ τελεῖν* videlicet non solum ex usu sonat *peragere, perficere, sacrificare*; sed etiam ex origine *finire, consumere*. unde passivum *τὰ τετελεσμένα* quæ velut propria appellatio speciebus Eucharisticis e sacrificio servatis more Græcorum, tribuebatur, alio sensu tum convenire sic putrefactis, et in informem speciem transfiguratis symbolis Christi Corporis potuit; quatenus nimirum ex nativa, ut dixi, significatione radicis unde verbum istud germinat, sonat præterea *consumpta, corrupta*, ex priori desita jam forma in novam aliam *demutata*. Hæc utcumque dici

verisimiliter poterant: puto tamen aliud Pachymerem dum hæc scriberet spectasse. sui videlicet Hesychii memorem, quod in eo legisset τετελεσμένον τὸ οἷον πρᾶγμα τελεσθῆναι, ἤγουν πληρωθῆναι, ἢ καὶ μεμιασμένον. raram illic indicatam notionem, qua τετελεσμένον μεμιασμένον pollutum, et contaminatum, sonat, hic voluit innuere ignotam non esse sibi.

T E P A.

Lib. v. cap. xii. Ὃν καὶ εἰς βασιλέα στέψας ὁ Πάπας καὶ δίχα τέρας, ἤτ' οὖν γῆς, ἐπικηρύξας κράτορα. Ponitur hic græcis litteris nomen latinum *Terra*, sed cum unico ρ scriptum τέρα. videtur autem hanc vocem retinuisse Historicus, quod vulgaris esset loquendi forma illis temporibus, ut qui Principes Regionum ab aliis possessarum jus sibi vindicantes titulum sumerent, ad differentiam Possidentium *sine terra* χωρὶς τέρας ἤτ' οὖν γῆς, tales appellarentur. puta Rex Hierosolymorum, aut Imperator Constantinopoleos, qualis hic declaratus a Papa Regis Siculi Frater dicitur, jure videlicet dotali e filia Balduini, qui olim imperaverat Constantinopoli, in Sponsam illi juncta tracto. Sed *sine terra*; hoc est citra possessionem ejus Imperii, ab Andronico videlicet detenti.

T Z A Γ K P A T O P E Σ.

Lib. v. cap. xxi. Πέμπει τινὰ Σιῦρον στρατοπεδάρχην τῶν τζαγκρατόρων τετιμημένον. Fuisse per hæc tempora apud Græcos Byzantinos in usu frequenti arcus quosdam peculiaris formæ a Latinis acceptæ, quæ Τζάγγρα, vel Τζαγγρὰς vocabant, intelligimus cum ex aliis locis Scriptorum ejus ævi, tum ex hoc Cantacuzeni Lib. i. Cap. xxxvi. pag. 108. Edit. Reg. τῶν ἐκ τόξων λατινικῶν λεγομένων τζαγγρῶν, ἀφιέντων βέλη, &c. Hujusmodi arcubus qui uterentur Τζαγκράτορες, Pachymere auctore, vocabantur, opinor, ἀπὸ τοῦ κρατεῖν τὰ τζάγγρα *a manu tenendis Tzangris Latinæ formæ arcubus*. Sic etiam hoc vocabulum antea scripserat Nicetas in Manuele Comneno Lib. ii. his verbis a Meursio relatis φραξάμενοί τε, ὡς εἶχον, τὰ τείχη τοξόταις καὶ τζαγγράτορσι. Nicetas idem in Alexio Lib. iii. milites ejusdem generis Τζαγγοτοξότας vocat. Eosdem porro proprium habuisse στρατοπεδάρχην, sicut hic docet Pachymeres, confirmat, bis ejus στρατοπεδάρχου mentionem faciens, Codinus. Sed utrobique mendum est Librarii τζαγγατόρων pro τζαγγρατόρων, (ait Meursius) imo pro τζαγκρατόρων, scribentis. In voce hac interpretanda non debui adhibere Arquitæ, aut Sagittarii vocabula, quæ peculiarem formam armorum hujus ordinis non exprimerent. Retinui ergo tamquam proprium, vulgo tunc usitatum nomen. *Edit Rom. pag. 512.*

T P I B B A I.

Lib. vii. cap. xxxiv. Ὅθεν καὶ τὰ κατ' ἀνατολὴν οἷον ἐς τριβὰς ἐτίθει. Nota est vulgaris potestas vocis τριβὴ duplex. nam & usum exercitatione partum, & moram, aut cunctationem, apud Auctores Classicos sonat. quod utrumque breviter Hesychius expressit, dum τριβὴ, explicat ἐπιτριβὴ ἢ βραδύτης. Sed hic noster plurali numero vocem hanc usurpat peculiari, ni fallor, notione, pro induciis. sententia quippe loci hæc videtur esse: Imperatorem totum intentum Hostibus, a quibus e propinquo molestius urgebatur, reprimendis, inducias interim velut quasdam concessisse Persis per Tractus Imperii Orientalis grassantibus, nihil contra eos moliendo, quoad malo viciniori, & in sinu posito ἐγκολπίῳ mederetur. Suspicor ergo in usu populari Græcorum Byzantinorum fuisse vocabulum τριβαὶ ad significandum, quod Latini *Inducias* dixerunt. Argumentumque ejus sumo ex voce hodie Gallica *Treves*, idem valente, quam puto a Francis occasione Sacrarum Expeditionum diu illic versatis inde relatam in Patriam.

Y Π E P Π Y P O N.

Lib. vii. cap. xxxv. ἡ θρυλλουμένη δόσις ἐξ ὑπέρπυρα. Merito elevat largitionem sex hyperpyrorum, si, quod ex Græco homine fide dignissimo audivi, ὑπέρπυρον nummulus est argenteus quatuor *Aspris* æquivalens. cum autem, ut idem tradebat, *Aspra* non plus singula valeant sex minutis æneis, sive *quatrinis*,

ut vulgo hic Romæ loquuntur, quorum quinquaginta Julium, ſive denarium Romanum, pretio adæquant, intelligitur hyperpyron quatrinos viginti quatuor pendere: hoc eſt, ne ſemijulium quidem Romanum, quem *groſſum* vocant, æſtimatione aſſequi. nam is vigintiquinque quatrinos continet. Uſitatum & aliis Scriptoribus hoc græcæ monetæ nomen, dudum te Meurſius docuerit: ſed quantum ea valeat, ſi credendum duxeris in re Græcorum popularis uſus, homini nato, educatoque in Græcia, unde nos hauſimus, ex hac noſtra teſtimonii ejus recitatione, Lector, diſces.

Φ Α Μ Ο Υ Σ Ο Σ.

Lib. III. cap. XXII. Ὁ δὴ λέγεται φάμυσος. Dudum notavi ad illa verba Annæ Comnenæ Lib. XIII. Alexiadis pag. 377. ed. R. *φάμυσά τινα γράφοντες κατὰ τὴν τοῦ Βασιλέως ἔρριπτον σκηνήν*, & hoc Latinæ ſtirpis vocabulum Byzantinæ Græciæ fuiſſe civitate donatum, jam a temporibus Alexii Comneni; quo minus mirum tanto poſteriorem id hoc loco uſurpare Pachymerem: ex vulgari illic conſuetudine loquendi ſcripta maledica mutuato ab Italis nomine *φάμυσα*, & *τόμους* ſive *λόγους φαμούσους* dicentis.

Φ Ι Α Λ Η Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α Σ.

Lib. I. cap. VII. *συνέρχονται ἀμφὶ τὴν φιάλην τῆς ἐκκλησίας* &c. Φιάλη, ut doctiſſimus Jacobus Goar O. P. obſervavit Notis ad *Διάταξιν τῆς ἱεροδιακονίας* pag. 25. ſui Euchologii, fons erat in Eccleſiis Græcorum *ἐν αὐλῇ τοῦ νάρθηκος* *in Subdivali Area Narthecis*, ultimæ Partis Ædis Sacræ, aquas fundens uſui ad lotionem ingredi volentibus futuras. Colligitur autem ex Balſamone ad Can. LXXVI. Sextæ
Edit. Rom. pag. 513. Synodi, Aream etiam ipſam, in qua fons eſt, uſitata videlicet ſynecdoche, *φιάλην* dictam. Connumerat enim *φιάλας, τοῖς ἑτέροις μέρεσι τῶν θείων ναῶν*, *Phialas, aliis Partibus Sacrorum templorum*, quas omnes utcumque ſubdivales communi *προνάων* nomine comprehendi, ex probatiori multis ſententia tradit. Eſt igitur *φιάλη τῆς ἐκκλησίας*, vel fons ante fores Ædis Sacræ poſitus, vel Area quoq; ipſa Templi Oſtiis prætenta, in qua ſub divo in Concha fons tubulis ductus aquas ſalientes eructat. Imitatos & hunc morem Latinos demonſtrat Paulini locus Epiſt. XXXIII. *In veſtibulo*, inquiens, *cantharum miniſtra manibus, & oribus noſtris fluenta ructantem faſtigiatus ſolido ære tholus ornat, & inumbrat, non ſine myſtica ſpecie quatuor columnis ſalientes aquas ambiens*, &c. De more antiquo lavandi manus extra Eccleſiam ante ingreſſum, vide Epiſtolam S. Nili XXIV. Libri I. Ed. Rom. Typis Barberinis, pag. 9.

Φ Υ Λ Λ Ο Κ Ρ Ι Ν Ε Ι Ν.

Lib. II. cap. II. *ἔφερε δὲ πολλοῖς νοῦν ἡ τοῦ Βέκκου ἀντίῤῥησις, καὶ ἐφυλλοκρίνουν ἀκριβῶς τὴν ἐξήγησιν*. Ita clariſſime exprimit hunc locum Codex optimus Barberinus quem hæc editio præcipue ſequi profitetur. quare aliam lectionem Allatiani *ἐφιλοκρίνουν* pro *ἐφυλλοκρίνουν* legentis, ſilente præſertim Vaticano, qui comma iſtud præterit, poſt habendam duxi: etſi ultro fatear ejus expeditiorem ſenſum eſſe. nam *φιλοκρινεῖν* notum verbum eſt; etiam commode quadrans in ſententiam loci. Sed cum ſciam Pachymerem ab obviis ſæpe refugere, obſoletiora cupide accerſere; arbitror illum raro vocabulo hic uti maluiſſe; & quod Codex omnium emendatiſſimus ſuadet, *ἐφυλλοκρίνουν* poſuiſſe, ut indicaret ſingula folia Diſſertationis a Vecco ſcriptæ excuſſa perattente a Lectoribus fuiſſe. Iterum utitur hoc verbo noſter Cap. XVI. Libri hujus; ubi ſic ſcribit de odioſiſſimis Criminatoribus Aſſeclis Athanaſi Patriarchæ: *καὶ τοσοῦτον ἐφυλλοκρίνουν ταῦτα καὶ ποιναῖς ἐξεκόλαζον, ὡς μὴ μόνον τοὺς διαφοροῦντας δεδιέναι καὶ τρέμειν ἐκείνων ἐπιστασίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν δοκοῦντα προσεκτικώτατον*. hic ſimiliter Barberinus Codex clariſſime ſcribit *ἐφυλλοκρίνουν*. Allatiano in ſuo *ἐφιλοκρίνουν* perſeverante. Vaticano autem ſic locum exprimente: *καὶ τοσοῦτον ταῦτα ἐξετάζοντες ἐξεκόλαζον, ὥστε*, &c. Videtur velle Auctor, totos iſtos fuiſſe in ſtudioſe cognoſcendis Libellis delationum, utcumque nugatoriarum, chartis iſtiuſmodi cunctis avide ſcrutandis. Confirmat hactenus dicta, & alius Noſtri locus Lib. IV. Cap. XXXIII. *Βασιλεὺς δ' ὅμως ἅπας διὰ σκοποῦ θέμενος αὐτοὺς προσλαβέσθαι*,

βέσθαι, ἀδὲν ἐφυλλονέμει πρὸς ταῦτα. *Nihil nimium scrutari, aut curiosius disquirere de his voluit.*

ΧΟΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.

Lib. IV. cap. I. Εἰ καὶ βασιλεὺς ἐν δευτέρῳ εἶχε τὸ δῆλα γίνεσθαι ταῦτα τῷ πατριάρχῃ ἐχ ἧττον ἢ καὶ τὰς τῆς θαλάσσης χοὰς, ὡς λέγεται. Fixit mihi crucem hic locus haud in promptu habenti quid hic essent aut quorsum hunc facerent χοαὶ, seu verius, ut mox ostendam, χοεῖς θαλάσσης - quid divinaverim proponam. Videtur Auctor allusisse Proverbium e sacris sumptum litteris de re quam quis cupiam minime indicare curaverit, ut Deus hominibus quot hydrias, sive aquę mensuras contineat mare. Ante omnia constituendum est vocem χοὰς in accusandi casu plurali significare certam mensuram liquoris. Docet hoc Scholiastes Aristophanis ad illum ejus Poetæ in Comedia Νεφελαὶ dicta locum

----ἓξ χοὰς χωρήσεται.

ubi sic annotat: χοῦς δέ ἐστιν εἶδος μέτρε, ᾧ μετρᾶσι, τὸν οἶνον· ὃ καὶ κλίνεται χοέως πηλέως. ὡς καὶ ἐν ἱππεῦσιν, ἀλλ' ἔνεγκέ μοι ταχέως οἴνε χοᾶ, ἐνταῦθα δὲ τὸ χοὰς, εἰ μὲν περισπᾶται, ἐκ τέτε τε χοεύς ἐστι καὶ ποιητικὴν ἄδειαν· χοῦς γὰρ ὤφειλεν εἰπεῖν, ὡς ἱππῆς, &c. Similiter, & Eustathius ad ὀδυσσ. α. ἐστὶ καὶ ὁ χοεὺς μετρόντι. Vide & illum ad Iliad. ι. ad Iliad. π. & ad Odyss. σ. Hinc sumpsisse hoc verbum Pachymerem est credibile versatissimum hominem in Scholiis Poetarum antiquorum; uti etiam peculiariter ipse significat Capite XV. hujus libri IV. χοὰς ergo μέτρα intellexit. Videtur autem habuisse hæc scribens in animo loca illa sacrarum litterarum, quibus Deus inter ea, quæ sibi notissima incompertissima sunt Hominibus, numerat mensuram maris, numerum scilicet Hydriarum, aut metretarum, quo definitur immensitas undarum ejus. Ecclesiastici I. 2. *Arenam maris, & pluviæ guttas & dies seculi quis dinumeravit?* Græce ἄμμον θαλασσῶν. ubi etsi obvius sensus est probabilis de summa granorum sabuli desperatissima inventu, propter infinitatem omni supputatione majorem: tamen ex comparatione loci alterius III. Reg. IV. 29. *Dedit quoque Deus Salomoni latitudinem cordis quasi arenam, quæ est in litore maris.* Græce καὶ χῦμα καρδίας ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν ubi ἄμμος singulariter ponitur pro vase, ut sic dicam, aut alveo maris in arena ubique cubantis, cui vasi, non autem arenæ granatim sumptæ, convenit χῦμα *latitudo*, quæ illi tribuitur in loco illo. quare in hoc nostro pari notione possumus accipere idem ἄμμε, & arenæ nomen, pro alveo scilicet capacissimo maris universi; in quo, ubi de numero agitur, synecdoche usitatissima continentis pro contento, sicut quando vinum vocatur calix, intelligendum sit agi de mensura liquoris ejus. ita ut dicere quis dinumeravit arenam, sit dicere: quis tenet numerum amphorarum, aut urceorum aquæ, quibus tota expletur capacitas maris? Atque ut illo Ecclesiastici principio Deus ostentat reservatam istam sibi notitiam mensurarum elementi Oceanum implentis: ita in Lib. Job. Cap. XXVIII. 23. istam scientiam se negare hominibus, & sibi ut propriam habere innuit: *Deus intelligit viam ejus* (Sapientię) *& ipse novit locum illius. Ipse enim fines mundi intuetur, & omnia, quæ sub Cælo sunt respicit: qui fecit ventis pondus, & aquas appendit in mensura.* In Græco legerat Pachymeres pro his ultimis verbis ὕδατος μέτρα ὅτε ἐποίησεν. *Aquæ mensuras quando fecit.* En Aquæ mensuras singulari Dei scientiæ imputat. Similiter, & ejusdem Libri Job. cap. XXXVII. inter exprimendum magnifice quid Deus possit, & sciat, quid nequeant, & ignorent homines v. 16. ponitur: *Nunquid ingressus es profunda maris, & in novissimis Abyssi deambulasti?* quæ utcumque numeri mensurarum aquæ diserte non meminere, tamen per præsentiam quasi obeuntis, & curiose lustrantis, notitiæ interioris emphasim habent. Hinc videtur invaluisse proverbialis inter Græcos formula de rebus alicui celatis, tam ea illi esse ignota quam numerum amphorarum liquoris, quo expletur mare: quem ut Deus scire vult solus, nec communicare dignatur hominibus, ita Imperator suum de fœdere Serbico nuptiis conglutinando consilium impertiendum Patriarchæ non putavit.

Edit. Rom. pag. 514.

ADDENDUM VERBO ΚΑΡΑΒΟΣ.

Pag. 25. post illa verba: *arcem oppugnaret*: Non me latebat cum hæc scriberem κάραβον, navem quoque significare. Nam & alibi hanc usurpatam a

Pachymere vocem ſic ſum interpretatus. Ideo tamen mihi minus veriſimile viſum eſt, id vocabulum iſto Cap. IX. Lib. III. a noſtro Hiſtorico in hac vulgari notione uſurpatum, quod naviculas, quantumlibet inter ſe vinctas; innatantes ſtagno, parum ſolidum fundum exiſtimarem poliorceticis machinis ſuſtinendis, prout factum illic narratum exigit. quia tamen exempla non deſunt *μοσύνων*, *obſidionalium Turrium*, & machinarum id genus, *ἑλεπόλεων*, navibus impoſitarum in oppugnationibus Littoralium Arcium; ſi cui prudentiori me Lectori præferenda videretur ſimplicior, & magis obvia loci ejus expoſitio, Interpretationem illam meam in

Edit. Rom. pag. 515. hunc modum refictam hic habeat: Pro hiſce Græcis Pachymeris verbis pagina 122. *ἐπιχὼν, τὰς τῆς λίμνης καράβους, συνδεῖ σχοίνοις, καὶ ξύλα μέγιστα ἐνιεὶς ἐπ᾽ ἐκείνων κατασκευάζεται μόσυνας*; hæc in latina verſione ſubſtituantur: *arreptas, quæ in Stagno repertæ ſunt, cymbas, funibus colligat; & lignis ſuper eas conſtratis maximis, turres in eo Tabulato, & machinas conſtruit.* Atque hanc ingenue fateor, nunc mihi veriſimiliorem videri ſententiam; ex eo præſertim quod Pachymeres ſtatim addat *τὰ δ᾽ ἄλλα πλοῖα πληρώσας*, &c. Iſta enim *aliarum Navium* mentio ſatis indicat, putaſſe ipſum: *καράβους* quoque, quos paulo ante memoraverat, ex eodem *πλοίων*, ſive Navigiorum genere eſſe.

ADDENDUM AD VERBUM ΚΑΜΠΟΣ.

PAg. 23. poſt illa verba *nondum reperi*: etſi repererim in Actis S. Platonis Ancyrani Martyris elegantiſſime Græce ſcriptis, quæ Manuſcripta ſervantur in Bibliotheca Vaticana, fuiſſe prope Ancyram locum, qui Κάμπος vocabatur, in quo Sanctum ejus Martyris Corpus a Chriſtianis ſepultum eſt, ubi & idem amputato capite martyrium conſummaverat. Hæc enim illic leguntur: *τὸ δὲ τίμιον καὶ ἅγιον λείψανον τοῦ μακαρίου Πλάτωνος, λαβόντες οἱ χριστιανοὶ, κατέθεντο ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, τῷ ἐπιλεγομένῳ Κάμπῳ.*

Finis Gloſſarii.

PETRI POSSINI
E SOCIETATE JESU
OBSERVATIONUM PACHYMERIANARUM
AD HISTORIAM ANDRONICI
LIBER II. NOTÆ
AD LIBRUM I. CAP. I.

Edit. Rom. pag. 516. PAg. 10. *Unde contigerat Imperatorem ab Ecclesiæ auctoritate jam animo deficere : utcumque corpore, ac specie adhuc in Subjectione perstaret*. Est hic Imperator quo de agitur sine dubio Andronicus : quem vivente adhuc Patre, cui erat in Imperio Collega, perterritum tumultu Schismaticorum, jam animo defecisse a Patris, & Ecclesiæ auctoritate, Historicus hoc loco docet. Unde intelligatur quam congruam defectionis pœnam tulerit, qui metu turbarum revolutus in Schisma : nullum fere in omnium infelicissimo Principatu, diem vacuum a turbis domesticis, civilibus, bellicis, Ecclesiasticis habuerit, ut ex hujus decursu Historiæ patebit. *Tum Potissimum Muzalonis Theodori, quem Pater in Magni Logothetæ dignitatem, loco Acropolitæ mortui promoverat*. Clarissime hic asserit Pachymeres Georgium Acropolitam Magnum Logothetam vivente adhuc Michaele Palæologo Imperatore fato functum : quod idem cum superiori volumine Lib. v. Capitibus xxvi. & xxxiv. innuisset potius quam diserte affirmasset, mihi non persuaserat, ut in Notis ad illa Capita Lib. ii. Observationum mearum pag. 87. exposui, quæ a me dicta nunc non vellem. Non enim video cur fides negari debeat tam claræ assertioni Historici quæ præsens cerneret scribentis. Induxit me in istum errorem non bene consideratum testimonium Demetrii Raulis, quod in iisdem Notis pag. 76. recito. Sed, quod animadverto nunc sero, in eo non agitur de Georgio Acropolita, verum de Georgio Metochita, quem Demetrius Magnum fuisse Logothetam ibi scribit, quod mihi fucum fecit : & quomodo verum esse potuerit non intelligo, cum vivente Michaele solus, quod ex Pachymere appareat, Georgius Acropolita tali dignitate functus sit : quæ post ejus mortem in Theodorum Muzalonem ab ipso Michale Augusto est translata, prout hic locus docet.

Pag. 11. *Regias litteras mensis tum primum appositione consignatas*. De reservata Seniori Augusto subscriptione *cum appositione* mensis, vide quæ notavimus Glossario priori ad verbum Μηνολογεῖν, pag. 37.

CAP. II.

pag. 517. PAg. 12. *Probrosum supplicium fustuarii*. Vide rem narratam Tomo priori Cap. xxvi. Lib. 6. Pag. 275.

CAP. III.

OBiter hic admonuerim : quæ hoc capite traduntur pagina 12. de fraudata, Schismaticorum odio, anima Michaelis Imperatoris in Romana Communione mortui, subsidio Piacularium sacrorum, & tamquam irrevocabiliter addicta Tartaro, declarata incapaci habenda suffragiorum Ecclesiæ, quæ pro piis in Dei caritate defunctis, non pro Deo exosis, & in suo gravi peccato mortuis offerri consueverunt, satis demonstrare quam falsum sit, quod multi, præsertim Heterodoxi, persuadere sunt conati ; doctrinam in Ecclesia Romana receptam de Purgatorio, a Græcis penitus rejici.

CAP. IV.

PAg. 14. *Ejusdem mensis post diem trigesimam sub vesperam*. Videtur indicare trigesimam primam Decembris diem. ea enim est *post trigesimam*. unde festum, cujus paulo post fit mentio, fuerit Octava Nativitatis, & Circumcisio Domini a vespera pridiana, ut fit, incipiens. Sic inferius cap. vii. quinta Januarii sub vesperam Festum Theophaniorum, aut, ut nos vocamus, Epiphaniæ celebrari cœptum innuitur : dum ibi scribit Historicus pag. 16. datis unicuique cereis peracta fuisse *quæ Festi ritus poscebat*.

CAP. VIII. & IX.

QUÆ in his Capitibus duobus, sed distinctius in ix. de Vecco traduntur, & ejus sententia, declaratione indigent, ut iis species dematur ἑτεροδοξίας. Pronum quippe fuerit non præmunito Lectori, ubi viderit Veccum negantem : Filium esse causam, hoc est Principium, Spiritus, concausam, sive comprincipium cum Patre, denique subjicientem anathemati tam eos, qui ea senserint, ac dixerint, quam qui sic sapientibus, & loquentibus, scientes communicaverint, accusare ipsum prævaricationis in causa suscepta purgandæ ab Hæresis suspicione doctrinæ Latinorum circa Processionem Spiritus Sancti ex Patre Filioque aut potius pudendi lapsus in errorem Græcorum a Latina Ecclesia damnatum, ajentium a Patre solo procedere Spiritum Sanctum : a quibus is tamen culpis longissime abfuit. Animadvertere igitur opus est, Catholica doceri veritate : non esse nisi unum principium S. Spiritus, licet is ex *Patre per Filium*, ut Græci Patres loquuntur, & *ex Patre, Filioque*, ut Latini vere declarantes idem proferunt, procedat. Pater enim, ut essentiam, & naturam Divinam Filio per generationem communicat ; ita eidem Principium spirans, sive spirationem activam tradit. adeo ut quemadmodum eadem numero natura, & essentia divina Patri, Filioque, licet duabus alioqui distinctis personis inest, ita Principium spirans, sive spiratio activa una, eademque numero in Patre generante, in Filio genito reperitur ; unde fit, ut ex unico Principio procedat Spiritus, quantumvis id Principium unicum indistinctum in duabus Personis subsistat identificatum utrique. Unde etiam fit, ut, quod diserte tradit S. Maximus in Dial. cum Anom. Pater S. Spiritum non producat qua Pater est ; Nam Spiritus Patrem non habet : nec Filius S. Spiritum producat, qua Filius est : Filius enim ut Filius solum Patrem respicit : sed tam Pater, quam Filius eatenus tantum producant Spiritum, quatenus identificatum sibi quisque obtinent, & exercent unicum indivisibile spirandi Principium, pag. 518.

quod spiratio activa vocari præsertim in Scholis solet. Doctrinam hanc antiqua cōtinue traditione inde usque a Christo, & Apostolis transmissam, sic disserte Græcis ipsis agnoscentibus, & admittentibus, explicat Concilium Oecumenicum Lugdunense, & ei coram Præsidens Gregorius X. Pont. Max. Decretum id refero prout a Manuele Caleca recitatur, quale illinc ad Græcos missum ipsorum lingua est: Is enim Scriptor Libro contra Græcos Cap. xxxix. Sic habet: Γρηγόριος ἐν τῇ κατὰ Λούγδουνον συγκροτηθείσῃ καθολικῇ συνόδῳ. εὐλαβεῖ καὶ πιστῇ ὁμολογίᾳ φαμὲν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀϊδίως ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, οὐχ᾽ ὡς ἐκ δύο ἀρχῶν, ἀλλ᾽ ὡς ἐκ μιᾶς, οὐ δυσὶ πνεύσεσιν, ἢ ἐκπορεύσεσιν, ἀλλὰ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἐκπορεύεσθαι. τοῦτο ἄνωθεν ὡμολόγει καὶ τῇ αὐτῇ ἐκπορεύεσθαι. τοῦτο ἄνωθεν ὁμολογεῖ καὶ διδάσκει ἡ ἱερὰ καὶ ἁγία Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία, ἡ μήτηρ πάντων τῶν πιστῶν καὶ διδάσκαλος. τοῦτο κατέχει ἡ τῶν ὀρθοδόξων Πατέρων καὶ διδασκάλων τῶν τε Λατίνων καὶ τῶν Γραικῶν ἀληθὴς καὶ ἀμετακίνητος ψῆφος. Hoc est; *Gregorius Decimus in apud Lugdunum congregata universali Synodo: devota, & fideli confessione dicimus, Spiritum Sanctum æternaliter ex Patre, & Filio, non tamquam ex duobus Principiis, sed tamquam ex uno; non duabus spirationibus, aut processionibus, sed una & eadem procedere. Hoc hactenus professa est, prædicavit, docuit; hoc firmiter tenet, prædicat, profitetur, & docet Sacrosancta Romana Ecclesia Mater omnium fidelium, & Magistra. Hoc habet Orthodoxorum Patrum, atque Doctorum Latinorum pariter, & Græcorum vera, & incommutabili sententia*. Ita ibi Gregorius X. statim post indicans: ex ista non satis distincte observata veritate lapsos quosdam in varias Hæreses: Nempe duas istas e contrario oppositas, Dicentium: ex solo Patre procedere Sanctum Spiritum: & Affirmantium: ex Patre Filioque eumdem tamquam ex duobus procedere Principiis. quod utrumque exorbitat a recta fide, hinc ad dexteram illinc ad sinistram ab una vera sita in medio deflectens via. Quia vero hanc secundam Hæresim duo Spiritui Sancto Principia assignantem, Græci Latinis imputabant, & priorem Patri soli ejus productionem tribuentem, Latini vicissim impingebant Græcis, ut ambos, aut errore, aut suspicione istis Gregorius purgaret, prout ad consensionem inter utrosque stabiliendam oportebat, ultro damnat falsas opiniones istas, & ut hæreticas proscribit. Verba ejus Superioribus continua hic describamus. Ἀλλ᾽ ἐπεί τινες διὰ τὴν ἀρρήκτου ταύτης ἀληθείας ἄγνοιαν εἰς ποικίλας αἱρέσεις ὑπωλίσθησαν. ἡμεῖς πᾶσαν ὁδὸν ταῖς τοιαύταις αἱρέσεσι ἀποφράττειν ἐπιθυμοῦντες, τῆς ἱερᾶς συμψηφιζομένης Συνόδου, κατακρίνομεν, καὶ ἀποδοκιμάζομεν πάντας τοὺς ἀρνεῖσθαι τολμῶντας, αἰωνίως ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι Πνεῦμα ἢ προπετεῖ τινι τόλμῃ διισχυρίζεσθαι, τὸ Πνεῦμα ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, ὡς δυοῖν ἀρχῶν, ἀλλ᾽ οὐχ᾽ ὡς ἐκ μιᾶς ἐκπορεύεσθαι. *Sed quoniam per irrefragabilis istius ignorantiam veritatis in varias Hæreses quidam prolapsi sunt: Nos omnem aditum istiusmodi Hæresibus obstruere cupientes, Sacro suffragante Concilio; damnamus, & reprobamus omnes, qui negare præsumpserint: æternaliter Spiritum Sanctum ex Patre, & Filio procedere: aut, qui temerario ausu asseruerint; Spiritum ex Patre, & Filio, tamquam ex duobus Principiis, & non tamquam ex uno, procedere*. Hæc Gregorius X. in Concilio Lugdunensi. Ex quibus apparet quam exacte ad Catholicam veritatem, quamque citra suspicionem favendi Græcorum errori ; tres illos Veccus Anathematismos Formulæ fidei quotannis in Ecclesia die Orthodoxiæ recitari solitæ addiderit. Cum enim anathema dixit ei, qui affirmaret Filium esse causam, sive Principium Spiritus: & ei pariter, qui diceret: Filium esse concausam, sive comprincipium una cum Patre ejusdem Spiritus, intellexit de Principio *quo* sive *formali*, ut loquuntur in Scholis. nimirum *spiratione activa*, quæ cum sit una & eadem indivisibiliter existens in Patre, & Filio, & ab illo huic communicata, dici non potest competere Filio, qua præcise Filius est, quaque Patri relative opponitur, & ab eo distinguitur, *Spirationem activam*, sive rationem Principii respectu Sancti Spiritus: quia secundum istam rationem non distinctus a Patre, sed idem cum illo est: quemadmodum & secundum divinam, quam item ab illo accipit, essentiam, & naturam. ac propter eamdem rationem perperam diceretur *comprincipium Filius Patri respectu S. Spiritus*, si agitur de Principio *quo*, quia indicata *comprincipii* vocabulo dualitas Principiorum simplicissimam identitatem unius spirationis activæ in Patre simul, ac Filio subsistentis videretur excludere. Idque satis indicavit ipse Veccus se ita intelligere, cum sub finem ix. Capitis pag. 21. Græcis objicientibus, ex eo quod ipse cum Latinis affirmaret Spiritum Sanctum ex Patre, & Filio procedere, manifeste sequi Filium dici oportere Principium Spiritus Sancti, aut saltem comprincipium una cum Patre, respondet; non magis rectam hanc esse collectionem: *Pater cum Filio est Principium S. Spiritus: ergo duo sunt Principia S. Spiritus*: quam istam alteram ab omnibus sine dubio explodendam: *Pater est perfectus Deus: Filius est perfectus Deus: Spiritus Sanctus est perfectus Deus: Ergo tres sunt perfecti Dii*: Ita ibi Veccus. quod idem inferius Cap. xxx. Libri hujus repetiit, in disputatione contra Patriarcham Gregorium Cyprium pag. 52. utrobique significans: sicut una unice indistincta individua Divinitas in Tribus Personis distinctis Patre, Filio, & Spiritu Sancto subsistens, non patitur eos tres Deos dici: ita una unice indistincta individua Spiratio activa in Patre, ac Filio existens, non sinere eos dici duo Principia Spiritus Sancti. Eamdem quoque istam unitatem spirationis activæ in Patre licet Filioque distinctis existentis, illa respiciunt quæ refertur a Nostro Historico dixisse sub finem Capitis ix. pag. 21. *Si quis inesse contenderit præpositioni* διὰ *per*, *notionem causæ*, eum jure temeritatis accusandum. Vult enim quando Patres Græci dicunt S. Spiritum a Patre διὰ υἱοῦ *per filium* procedere, cum illa præpositione διὰ *per* indicent communicationem a Patre factam Filio spirationis activæ unius, ejusdemque, omnino negandam esse præpositionem illam διὰ *per* indicare ullam rationem principii Sancti Spiritus, quæ Filio competat, distincta ab ea, quæ inest Patri quamque illi Pater communicat. His ita in universum præstructis ad amoliendam a Vecco suspicionem omnem Hæreseos, quædam alia in Capite ix. restant explicanda nobis.

Pag. 20. τὴν δὲ κατασκευὴν τῆς προτάσεως. Respiciunt hæc locum Hermogenis Lib. 1. de Inventione, ubi κατασκευὴ τῆς προτάσεως dicitur αἰτία, *causa*, sive ratio cur enuncietur, & affirmetur aliquid. Est enim πρότασις *propositio*, enunciatio, affirmatio. quæ cum habere fundamentum aliquod debeat, illud κατασκευὴ dicitur.

Paulo post: παρῃρημένην opponitur τῷ κειμένην. κειμένη cum sit propositio expresse, clare, intelligibiliter, & citra interpretationem visu primo agnoscibiliter posita (nam τὸ κείμενον Textus dicitur Glossemata excludens) sequitur e ratione contrarii, ut παρῃρημένη sit, oblique insinuata, latenter adumbrata. Nec penitus id abhorret a notione usitata τοῦ παραιρεῖσθαι, quæ est, adimere, suffurari, auferre; publicæ videlicet cognitioni subtrahere, hoc est, abscondere: nec nisi per ambages, & conjecturas indicare, aut etiam penitus tollere: unde disjunctivam posui: *aut omissam, aut oblique insinuatam*, interpretans: ne qua me fugiat, νοῦς σκοτεινοῦ Συγγραφέως *sententia Lucifugæ Scriptoris*: eam enim, ne aliquaversum elabatur, sopire undique consulatum est.

Pag. 20. lit. C. Indicit Historicus Veccum purgantem se se a suspicione culpandi Græcos, aut favendi Latinis. in quo ei affingit aliquid, ex suo fortasse sensu, ejusmodi quod non citra injuriam Latinorum sit: qui & in Tractatione prioris istius Concordiæ quæ tempore Michaelis Palæologi in Concilio Lugdunensi coaluit;

& in apparatu secundæ in Concilio Florentino firmatæ, semper defenderunt: se juste ac sine culpa, Verbum *Filioque* Symbolo Nicæno dicto addidisse. cum tamen hic Veccus: graviter in eo peccasse illos, quasi ultro prævaricans, profiteatur. Verba Historici tale Vecco dictum tribuen- *Edit. Rom pag. 520.* tis hæc sunt: δεδιὼς δὲ αὖθις καὶ τὰς κατηγορίας τῆς τόλμης, ταῖς ἀληθείαις ὅρκοις προσανετάττετο τοὺς φρικώδεις ἦ μὴν ὡς δῆθεν καταγινώσκειν τῶν ἡμετέρων ἢ ἐγκαλεῖν ἐλλείψεως, κἀκείνοις προσκεῖσθαι ὡς κρειττόνως λέγουσιν, ἤ τι τοιοῦτον καὶ ἐννοεῖν γράφοντα ἀλλ' ἵνα τέως καὶ μόνον τὸ ἔγκλημα θεραπεύοιτο, οὐ τῶν Ἰταλῶν οὐμενοῦν. ἐκείνοις γὰρ κἂν ἐπὶ πᾶσιν ἀφῶνται τῶν ἐγκλημάτων· ἀλλ' οὖν τῷ τολμῆσαι προσθεῖναι τῷ Συμβόλῳ τὴν λέξιν, ἔγκλημα κεῖσθαι τὸ μέγιστον. En ut Veccus, si Pachymeri credimus, etiam juratus, nimium sane liberaliter, ut non dicam injuste, ac columniose concedat, *crimini subjacere maximo* Italos, hoc est, Latinam, & Romanam Ecclesiam, eo quod vocem *Filioque* apposuerit Symbolo. Hoc visum sibi audisse (ut sensus affectibus serviunt) Schismaticum Historicum, dum huic Vecci, & suorum Græcorum concertationi interesset, facile concesserim: Veccum revera ita locutum, ægre adducar ut credam. Nam prolabi Scriptores studio ac favore causæ propriæ, exemplum in hoc ipso præsens habeo Vaticani Paraphrastis; qui cum hæc dumtaxat, modo a nobis descripta, in Pachymere legisset, ea immaniter amplificans deformavit in hunc modum: ἀλλὰ τέως καὶ μόνον τὸ ἔγκλημα θεραπεύοιτο, οὐ τῶν Ἰταλῶν οὐμενοῦν. ἐκεῖνοι γὰρ χωρὶς τῶν ἄλλων ὧν ἔχουσιν αἱρέσεων, τῷ τολμῆσαι μόνον προσθεῖναι τῷ Συμβόλῳ τὴν λέξιν, μεγάλης αἱρέσεως εἰκότως ἔνοχοι γίνονται. hoc est: *Sed hactenus dumtaxat, ut crimen excusaret* (Veccus) *non utique Italorum. Illi enim, præter alias, quibus tenentur hæreses, vel solo ausu additionis symbolo appositæ unius vocis, ingentis Hæreseos rei jure peracti sunt habendi*. Ita Interpolator Schismaticus, oblitus quam sæpe apud Scriptorem, quem compilat legerit, Veccum omnem lapidem movisse, in eoque summam semper contentionem adhibuisse, ut evinceret: puros omni Hæreseos labe Latinos esse. ut inde inferret, recte potuisse illos in communionem a Græcis admitti, etiamsi forte non satis purgarent invidiam adjunctionis verbi ad symbolum: quæ ut summo jure ageretur, error contra dogma, esse non posset, sed peccatum dumtaxat contra disciplinam, qualia non inducunt obligationem communionis abrumpendæ. ut igitur Historiam quam scriptam præ oculis habebat anonymus Epitomator, affectui privato erga schisma indulgens, in præjudicatam corrupit sententiam: ita suspicari licet, audientem Vecci verba Pachymerem, contendentis, vel si forte afferri nequiret idonea excusatio Additamenti Latinorum ad Symbolum, in quo ipse pugnare odiosius non duceret necessarium ad causam: tamen hæreticæ immunes labis utique ipsos esse, qui in ea, quam tradebant de Processione S. Spiritus etiam ex Filio doctrina non dubie Suffragatores Patres Græcos primæ auctoritatis haberent. Eam ille concessionem, in expressam Latinorum ob additionem ad Symbolum, damnationem augendo perverterit. ut ut sit: equidem satis clare demonstrasse mihi videor propria super eo argumento Dissertatione, quæ extat Lib. II. Mearum Observationum ad prius volumen hujus Historiæ a pag. 80. ad pag. 83. Additionem ad Symbolum recte, ac prudenter factam, nulli esse obnoxiam reprehensioni; ut eam seu Veccus, seu Pachymeres culpare voluerit, frustra sint.

Eodem Cap. IX. pag. 21. καίτοιγε τὰ μέτρια γε τοῖς λόγοις αὐτοῦ προσαρθρούμενος, obnoxie fateor in MS me legisse προσάρχόμενος. sed verbum ignotum, & huic quidem loco ἀπροσδιόνυσον, cum προσαρθρούμενος, mutasse: sententia percommoda, quam interpretatio mea exprimit.

AD CAP. X.

PAg. 22. lit. D. *At Veccus aliud potius quodvis, quam quod tunc erat, talia purgandi tempus esse sciens*, &c. Notentur hæc ad excusandum Veccum si quando in his concertationibus, præsertim in colloquio ejus cum Adversariis infra cap. XXXV. Libri hujus recitato, multa subticuerit ad causam pertinentia, sed quæ si dicerentur, Audi- *pag. 521.* tores præjudicatis mentes affectibus efferarent. Nam talia etsi justa & vera, pacis causa laudabiliter interdum silentio comprimi, intelligitur ex facto S. Gregorii Papæ, qui ut ipse testatur, Synodi V. etsi probatæ sibi mentionem facere supersedit apud eos qui ea offenderentur. Verba Sancti Pontificis hæc sunt ex Epistola XXXVII. Libri Tertii, ad Constantium Episcopum Mediolanensem: *quod autem scripsistis, quia Epistolam meam Theodelindæ Reginæ transmittere minime voluistis, pro eo quod in ea quinta Synodus nominabatur, si eam exinde scandalizari posse credidistis, recte factum est, ut minime transmitteretis*. Mox ubi de ista Synodo Constantinopolitana, a multis quinta nominata, subjunxit, probari eam sibi; addit: *Nos tamen, sicut voluistis ita fecimus, ut ejusdem Synodi nullam memoriam faceremus*.

CAP. XIII.

PAg. 25. lit. A. Πάτροκλος δ' ἔδοξεν Ἰωσήφ. usurpatur hic vox πάτροκλος proverbialiter significatu προφάσεως. qui usus creber apud Annam Comnenam, ut ad ejus Alexiadem in Glossario notavi: sed & apud alios citerioris ævi Græcos Scriptores. trahit originem e versu Homeri notissimo Il. τ.

—— ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες

Πάτροκλον πρόφασιν, σφῶν δ' αὐτῶν κήδε' ἑκάστη.

ad quem locum annotat Eustathius illic a me relatus, abiisse rem eam in proverbium, ut πατρόκλου verbo compendiose signaretur simulatio, qua quis aliqua causa facere se quidpiam studens ostendere, aliud revera sequitur. In eo usu hoc habet singulare noster, quod fere Anna duo continue vocabula πάτροκλον πρόφασιν jungit, Pachymeres hic solum πάτροκλον exprimit. Etiam & illud admoneatur, in hoc ut & in vocabulis crebri usus, manu scriptos antiqua Codices uti compendio. Itaque Nostri Codices B. & A. integri soli (nam Vat. Epitomator hæc ut solet decurtans, ne sententiam quidem loci hujus reddit) πρόκλος pro Πάτροκλος habebant.

CAP. XIV.

PAg. 26. Cur hic σφραγίδα *benedictionem* verterim, causam dico in Glossario. de voce Πρωτοαποστολαρείου, & ejus notione nihil addo ad Meursium.

CAP. XV.

PAg. 29. *Ne qui autem in Superioribus Vestibuli Odeis, quæ Cathecumenea vocabantur*, &c. Totam hujus loci sententiam Abbreviator Vaticanus, vix quintam hujus capitis exhibens partem, etiam in contrarium menti Auctoris deformat sensum. Cum enim Pachymeres manifeste affirmet: ne e Catechumeneis quidem despectandi in Templum facultatem cuiquam concessam, positis ibi ad hoc prohibendum custodibus, ille tamen ait: ἄνω δὲ τῶν Κατηχουμενείων πάντες Βασιλεὺς, καὶ ἄρχοντες, καὶ πάντες λαὸς (forte voluit scribere λαοὶ, vel λαϊκοί) ἑώρων τὰ τελούμενα. *Imperatorem, Principes, & omnem populum inde spectasse Sacra dum fierent*. quod δὶς διὰ πασῶν discrepat a Scriptoris asserto. quare caute legendus hic Epitomator: nec ei sine pignore fidendum in iis;

quæ Pachymeris nomine, ipso plerumque invito, recitat.

Edit. Rom. pag 522.

C A P. XVIII.

PAg. 33. Pro eo quod habent Codd. B. & A. ἀκριβῶς παριστῶσαι τὴν φύσιν de guttis sanguinis clare apparentibus supra vela, saxa, & frondes, Vaticanus habet: ἀκριβῶς τὴν φύσιν ἐχαρακτήριζον, eleganti paraphrasi.

C A P. XIX.

PAg. 33. E regione hujus Capitis in Codice optimo B. hæc alia manu scripta extant: τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνεδρίου κατὰ τῶν ὑποδεξαμένων τὴν εἰρήνην τὴν πρὸς τὸν Πάπαν, ψῆφοι καὶ ἀπαιτήσεις, quæ ostendunt, narrata in hoc capite Acta esse Synodi ejusdem, de qua Historicus Cap. XVII. egerat. Sed cum id non exprimatur in contextu, ego quod κατὰ τὸ σιωπώμενον per se Scriptor intelligi a Lectore voluit, σαφηνείας χάριν indicandum credidi.

Sub finem Capitis significat Pachymeres, negatum ab Athanasio Patriarcha Alexandrino assensum in Acta Synodi, utcumque quæsitum sub interminatione omittendæ, ni daret, commemorationis ejus e Sacris Diptychis. Plane contrarium suo periculo, & nulla fide affirmat Interpolator Vaticanus sic diserte scribens: καὶ πολλῶν λεγομένων, τέλος καθυποκλίνει, καὶ τὰ ζητούμενα ἐκπληροῖ. *Multi ultro, citroque allegatis, tandem* Alexandrinus *dat manus, & quæ postulabantur, exequitur*. Cave credas. negat enim id tantum non diserte oculatus testis Pachymeres.

C A P. XXI.

PAg. 35. Καὶ ἡ ἐκ δυτικῶν Ἄννα, ἡ καὶ βασίλισσα. Cur hæc Anna Eulogiæ Andronici Amitæ filia, Michaelis Despotæ uxor, ut constat ex Tomo priori Lib. III. Cap. XXVII. hic, & alibi βασίλισσα Regina dicta reperiatur, quærendum. An, quod non extaret græce fœmininum vocabulum e verbo Δεσπότης *Despotæ* formatum quo uxores Despotarum insignirentur, βασιλισσῶν eas appellatione dignari usus obtinuerat?

C A P. XXIII.

PAg. 38. Initium hujus capitis quadam inter Codices differentia Scripturæ, & Antiquarii Scriptoris affectata ad rem non valde notam allusione, me torsit. Horum omnium hic reddenda ratio Lectori est. Codex Allatianus ita exhibebat hunc locum. Οὐ μὴν δὲ πρὸ τοῦ κατὰ Λάμψακον καὶ ἡ δίκη ἐπὶ μήκιστον χρόνου ἀργὸς ἦν; Barberinus autem optimus omnium, οὐμὴν δὲ κατὰ Λάμψακον πρὸ τοῦ. Sed ad marginem e regione manu perantiqua sic scriptum habebat: οὐμὴν δὲ πρὸς τοῦ κατὰ Λάμψακον. Hæc videtur sola recta Lectio, quam ideo unam sum amplexus. Operosior fuit inquisitio fabulæ, aut Historiæ, quam Auctor hoc loco innuit, rei ad Lampsacum gestæ. Circumspectis diu omnibus, in hoc tandem acquievi, ut crederem: habuisse Pachymerem hæc scribentem in animo id quod Auctor Etymologici refert verbo Λάμψακο in in hunc modum: ὅτι τοῖς Λαμψακηνοῖς χρησμὸς ἐδόθη ὅπου ἂν αὐτοῖς λάμψῃ, ἐκεῖ πόλιν κτίσαι. ἀστραπῆς οὖν γενομένης, εἶδον τὸν τόπον καὶ ἔκτισαν τὴν πόλιν, Λάμψακον ταύτην προσαγορεύσαντες, καὶ τοὺς πολεμοῦντας αὐτοῖς βαρβάρους, λόχον ποιήσαντας, διὰ τῆς ἀστραπῆς ἰδόντες, κατέκαυσαν. Ita ille. Hic eventus, insidiarum luce fulguris a Lampascenis Urbem molientibus detectarum, & statim immisso igne in suis ipsis latebris incensorum Hostium, videtur quasi proverbiali celebritate relatus ad significationem vindictæ celeris divinitus immissæ, clade post minas non tardante; sed continuo excipiente indicationem primam. Atque haud scio an non inde

pag. 523.

Adrastea Nemesis, sive hic memorata Δίκη, peculiariter apud Lampsacenos culta olim fuerit, cujus velut auspiciis structa illa Civitas fuisset. Strabo videndus Lib. XIII. pag. 648. Ed. Basil.

C A P. XXVIII.

PAg. 45. quid hic esse putem ἐπαληθεύειν τοῖς τετελεσμένοις, videat æquus Lector in Glossario, Verbo τὰ τετελεσμένα, antequam meam interpretationem damnet.

Paulo post τὸ δ' αὖ ἐκ τοῦ παρεικότος &c. τὸ παρεικὸς sonat hic remissum, dissolutum, negligens, quod negat posse convenire Dei sapientiæ, acri semper vigilia intentæ in res, quæ fiunt: & nulli non eventui suum interponenti judicium.

Altero inde versu: μανίαισιν ὑποκρέκει, φησὶ Πίνδαρος. Alludit, quod extat, hodieque apud Pindarum in Olymp. τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν, μανίαισιν ὑποκρέκει.

Non dissimulo, mihi hoc caput & legenti, & interpretanti sæpe tædium obortum ob ἐνήθη δεισιδαιμονίαν Scriptoris, qui tot præfationum anxiarum ambages casui minime miro prætexendas putaverit, æstum animi ostentans aniculæ superstitiosæ potius quam viro, præsertim Theologo, consentaneum. Quare non prolixe solum ignosco Vaticano breviatori, quod verbosas lacinias ridicularum admirationum ex hoc capite recidens, illud in versus paucissimos contraxerit: sed etiam ejus hic quidem judicium laudo, & in ejus gloram totam hanc ejus Epitomen adscribo: ὃ δὲ μέλλω ἐρεῖν (inquit) τινὲς μέγα τι σημεῖον ἐκεῖνον, διὰ τὸ εὑρεθῆναι τὸν ἅγιον ἄρτον ἐν τῷ ἀρτοφορείῳ σεσηπότα. τοῦτο δὲ καινὸν οὐκ ἔστιν εἰ σέσηπτο· κατὰ τὴν τῶν βαΐων ἑορτὴν, ὅτε ὁ Κύπριος Ἀρχιερεὺς ἐτελεῖτο, πεποίητο κατὰ τὸ σύνηθες, προηγιασμένα· καὶ κατά τι σύμβαν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τετράδι, παρελήφθη μὴ τελεσθῆναι τὰ τῆς θείας ἱερουργίας προηγιασμένης. κἀντεῦθεν ἐναπολειφθεὶς ὁ ἅγιος ἄρτος ἦν ἐν τῷ ἀρτοφορείῳ μέχρι καὶ τῆς τυρινῆς εἰς τὸ ἐπιὸν ἔτος. μέλλοντος γὰρ τοῦ ἱερέως κατὰ τὴν τῆς κυριακῆς ἡμέραν, ἐμβαλεῖν τῷ ἀρτοφορείῳ προηγιασμένους ἁγίους ἄρτους, εὗρε τὸν χρόνον διαβιβάσαντα ἅγιον ἄρτον σεσηπότα πάντη καὶ ἀπηχρειωμένον. καὶ τοῦτο μέγα σημεῖον τινὲς τῶν μικροθαυμάστων ὑπέλαβον. *Quod dicturus (ait) sum quidam ingens portentum putaverunt. inventum nempe esse in sacra Pyxide panem consecratum putrefactum. Panem autem longo ævo putrescere minime mirum est. Nimirum in festo Palmarum, quo die inaugurabatur Patriarcha Cyprius, cum de more fuissent consecrati panes ex quibus deinde, quo ritu per insequentem hebdomadam fas est, Sacra ex præsanctificatis dicta celebrarentur, contigit casu quodam feria quarta majoris hebdomadæ Sacrum eo die fieri solitum ex præsanctificatis omitti. unde consumenda per illud, si rite peractum foret, panis consecrati particula in sacra Pyxide relicta est usque ad Dominicam* Tyrinen *vocatam insequentis anni. quæ die cum ad aram Sacerdos faciens, novas consecrati panis particulas indere Sacræ Pyxidi deberet, reperit in ea putrefactum tanti temporis mora, qui et anno superiori fuerat inditus, sacrum panem. Et hoc magnum prodigium quidam parva mirantes putaverunt.* Hactenus hic Breviator, cujus in negotio suscepto tractando securæ libertatis, hoc specimen habe, Lector; in quo si minus fidam Epitomen, certe non immeritam censuram Nostri hoc loco Historici videbis, nec usquequaque improbabis, ut opinor.

C A P. XXXI.

PAg. 49. De Veneratione Angelorum feria tertia cujusvis hebdomadæ a Constantinopolitanis celebrari solita populari concursu ad partem dexteram Altaris Templi S. Sophiæ, vide quæ annoto in Glossario verbo ΟΔΗΓΟΙ.

Edit. Parif. pag. 524.

CAP. XXXII.

PAg. 50. *Elegit igitur Irenen e Dynaſtis quidem dumtaxat minoribus, quos Marceſſos, ſeu Marchiones appellant*. Fuit hæc ſoror Marchionis Montisferrati in Subalpina regione; cui etiam deinde ſine liberis mortuo, filius Andronici ex hoc ſecundo natus conjugio, ut poſtea Noſter docet, jure materno ſucceſſit.

CAP XXXV.

PAg. 53. *Sic magno Logotheta locuto, & valide ac ineluctabiliter a cunctis exiſtimato diſputaſſe*. Cuncti nimirum qui aderant, præter Veccum & Archidiaconos, præoccupatis Schiſmate & errore animis, judicabant de præſenti controverſia. aliter enim numquam *valide, & ineluctabiliter diſputata* cenſuiſſent, quæ Theodorus Muzalo hic refertur protuliſſe prorſus ἀσύςατα, & ſeſe invicem deſtruentia. Duo enim affirmat: prius, ſe agnoſcere pro vera Damaſceni ſententiam a Vecco allegatam, qua is S. Doctor affirmat: *Patrem eſſe productorem per Verbum enunciatorii Spiritus*: Alterum, ſe tamen non admittere: *Spiritum per Verbum & Filium, originem ex Patre trahere*. Atqui citra ullam dubitationem eſt, originem paſſivam ex æquo reſpondere origini activæ. unde qui admittit iſtud aſſertum: *Producit Pater per Filium, Spiritum*: nonniſi cum abſurdiſſima inconſequentia negare poteſt hoc aliud: *Spiritus Sanctus producitur a Patre per Filium*. Quomodo igitur tam manifeſta ἀσυλλογιςία plauſum a cunctis adſtantibus meruit? niſi quod præjudicato ſenſu ſapiebant; & ſimiles habebant labra lactucas. Quam mox adjungit Muzalo dicti ſui rationem: quod nimirum ex ea quam reſpuit doctrina ſequeretur: *Aliud eſſe S. Spiritus Principium activum Patrem, aliud ejuſdem Principium activum filium*, vanam eſſe demonſtrat Doctrina Vecci a Nobis declarata ſuperius Notis ad Cap. IX. hujus Libri, quam is hauſtam ex antiquis Patribus diſtinctius explicatam erat Lugdunenſi Generali Concilio, & Gregorio X. tenebat affirmans, vim ſpirandi, ſive rationem Principii activi reſpectu Spiritus Sancti, unam indiviſibiliter & eamdem exiſtere in Patre & Filio, ab illo huic communicatam. ex quo fieret, ut Pater & Filius unum eſſent Principium activum Spiritus Sancti, non duo: ſicut Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, non tres Dii, ſed unus Deus ſunt.

Sub finem pag. 53. *Talia, quæ Archidiaconos valide urgebant, Patriarcha cum dixiſſet, illi ſecundæ ejus orationis Parti nihil habentes, quod objicerent, adverſus priorem, &c.* Temere judicat Pachymeres Archidiaconos nihil habuiſſe, quod opponerent ſecundæ Parti Orationis Patriarchæ qua is affirmaverat: non poſſe illos demonſtrare: *Teſtimonium Damaſceni conflari, confirmarique ex aliis quoque auctoritatibus Patrum*. Hoc enim illi non omiſerunt facere, quia non poſſent; ſed quia de hoc nunc non agebatur; & ſtatum propoſitæ tunc ad tractandum quæſtionis mutare nolebant. Hic nempe cardo erat controverſiæ loco illo, ac tempore diſceptandæ, rectene Veccus concluſiſſet ex Damaſceni loco, Spiritum ex Patre per Filium procedere ajentis, non eſſe hæreticos Latinos, qui Spiritum ex Patre, & Filio dicerent procedere. ut bona ea judicaretur illatio nihil aliud oportebat, quam verum, & orthodoxum agnoſci a Græcis, & Patriarcha, Damaſceni teſtimonium, & æquipollentiam præpoſitionum *per* & *ex*, quam adeo illi admittebant, ut etiam Muzalo paulo ante profeſſus ſit: audacius affirmari *per Filium*, quam *ex Filio* procedere Spiritum. Alioqui qua fide ſcribit hic Pachymeres Archidiaconos Vecci Aſſeclas non potuiſſe confirmare Damaſceni teſtimonium conſonis auctoritatibus Patrum aliorum, cum idem hoc ipſo Libro ſuperius Capite IX. retulerit pag. 9. lit. B. Veccum Sanctorum Scripta attentius perlegentem in horum pleriſque dici obſervaſſe: Sanctum Spiritum *ex Patre per Filium profundi, exſplendeſcere, præberi, prodire, procedere*. Laudaſſeque in eam ſententiam S. Maximum, Taraſium, Athanaſium, Baſilium, præter Græcos recentiores magni nominis Maronienſem Nicetam, & Nicephorum Blemmidam; ut omittam quos ibidem percenſet Græcis quoque Venerabiles Latinos Patres Ambroſium, Auguſtinum, Hieronymum. quin & mox hoc ipſo Cap. pag. 54. Idem affirmat prolatum a Vecco pro dogmate eodem luculentum teſtimonium Gregorii Nyſſeni. Calumnioſe igitur, & in contumeliam cauſæ Catholicæ Schiſmatici hoc Vecco, & ejus Sociis impingunt: qui utique poterant, ſi ſtatus id præſentis controverſiæ capere, & catholicum Dogma publica diſputatione propugnari, non impactum ipſis falſum crimen privata defenſione refelli res poſceret, poterant inquam effundere congeſtam ipſis longa lectione Patrum, Chreſtomathiam eruditionis orthodoxæ qua manifeſto evincerent, didiciſſe Damaſcenum quæ tradit de S. Spiritus per Filium a Patre proceſſione, ab Antiquioribus Doctoribus Eccleſiæ: nimirum ex Athanaſio Lib. de Humana Natura ſuſcepta Cap. IV. ubi tractans locum Prophetæ Davidis ex Pſal. 35. 10. *Quoniam apud Te eſt fons vitæ*: Sic ſcribit de Davide loquens: οἶδε γάρ παρὰ Θεῷ Πατρὶ ὄντα τὸν υἱὸν πηγὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. *Noverat enim, apud Patrem Filium eſſe fontem Sancti Spiritus*. Ex Didymo Lib. II. de Spiritu Sancto, cujus græcum contextum Veccus habere potuit: nos in ſola quæ extat latina ejus auctore Hieronymo verſione, hæc legimus: ad illa Chriſti in Evangelio Joannis verba: *Non enim loquetur a ſemetipſo: Hoc eſt, non ſine meo, & Patris arbitrio: quia inſeparabilis a mea, & Patris voluntato: quia non ex ſe, ſed ex Patre, & Me eſt. Hoc enim ipſum quod ſubſiſtit, a Patre, & Me illi eſt*. Ex Epiphanio in Ancorato numer. 67. Χριστὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς πιστεύεται Θεὸς ἐκ Θεοῦ, καὶ τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Χριστοῦ, ἢ παρ' ἀμφοτέρων. *Chriſtus ex Patre creditur Deus de Deo, & Spiritus ex Chriſto, aut ab ambobus*. Et antea clarius eodem Libro num. 8. Πνεῦμα Θεοῦ καὶ Πνεῦμα τοῦ πατρὸς καὶ Πνεῦμα υἱοῦ, οὐ κατά τινα σύνθεσιν, καθάπερ ἐν ἡμῖν ψυχὴ καὶ σῶμα, ἀλλ' ἐν μέσῳ πατρὸς καὶ υἱοῦ, ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ τρίτον τῇ ὀνομασίᾳ. *Spiritus Dei, & Spiritus Patris, & Spiritus Filii non compoſitione aliqua, quemadmodum in nobis anima, & corpus; ſed inter Patrem, Filiumque medius ex Patre, & Filio, appellatione tertius*.

Ex Gregorio Nyſſeno Lib. I. contra Eunomium. ὡς συνάπτεται τῷ Πατρὶ ὁ υἱός, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ εἶναι ἔχων, οὐχ ὑστερίζει κατὰ τὴν ὕπαρξιν· οὕτω πάλιν καὶ τοῦ μονογενοῦς ἔχεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπινοίᾳ μόνῃ κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον, προθεωρουμένου τῆς τοῦ Πνεύματος ὑποστάσεως. *Ut Patri conjunctus eſt Filius, & cum ex illo eſſe habeat, non tamen poſterius exiſtit: Sic etiam Spiritus Sanctus proxime hæret Filio; qui ſola cogitatione ſecundum rationem Principii, prius conſideratur ſubſiſtentia Spiritus*.

Ex Cyrillo Alexandrino Lib. I. de Adorat. Ἐστι τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, καὶ μὴν καὶ τοῦ υἱοῦ, τὸ οὐσιωδῶς ἐξ ἀμφοῖν, εἴτ' οὖν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ προχεόμενον Πνεῦμα: *Eſt Dei, & Patris, ſed & Filii quoque, qui ſubſtantialiter ex ambobus, nimirum ex Patre per Filium, profunditur Spiritus*.

Ex Chryſoſtomo in quadam Homilia Tom. V. Edit. Savil. pag. 674. ὁ Σωτὴρ δείκνυσιν ἑαυτὸν πηγὴν ζωῆς, καὶ ὕδωρ ζῶν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. &: ὁρᾷς πηγὴν ὕδατος τὸν Θεὸν, ζῶν δὲ ὕδωρ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. πηγὴ ὕδατος ζῶντος ὁ Πατήρ. ποταμὸς ἐκ τῆς πηγῆς προερχόμενος ὁ υἱός. ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. *Salvator oſtendit ſe ipſum fontem eſſe vitæ, & aquam vivam eſſe Spiritum Sanctum*. &: *vides fontem aquæ Deum; aquam autem vivam Spiritum Sanctum. Fons aquæ vivæ Pater eſt: flumen ex fonte procedens, Filius: aqua fluminis, Spiritus Sanctus*.

pag. 525.

Hæc quæ pauca de multis speciminis hic gratia posuimus, quin & in eamdem sententiam non minus diserta plura, sine dubio potuerant ex Patribus allegare Socii Vecci, quippe quibus diu cum Vecco in Theologiæ Spiritus Sancti perscrutione versatis ignota in hoc genere esse non poterant, quæ fuere ipsi Vecco perspectissima, ut intelligitur ex hujus scriptis, quæ partim edidit Ill. Allatius, partim legit in manu exaratis Codicibus, & ex iis plurima descripsit Petavius Noster in Opere Theologicorum Dogmatum. Sed consulto id omiserunt, quod nunc non erat his locus. agebatur quippe ut dixi, verumne esset crimen Hæreseos impactum Vecco, & Sociis: non autem de Dogmate inquirebatur. & calumnioso artificio Vecci Adversarii eludere conabantur vim defensionis ejus, alio traducenda quæstione.

Edit. Rom. pag. 526.

Pag. 54. & *Ad quod Patriarchæ cum suis, interpellantes occurrerunt: Tunc, ajentes, non confiteris Spiritum Sanctum continuum Patri, sicut & Filium? &c.* Hoc ipsum absurdum Latinis impingit acer Græcorum Hæreseos defensor Gregorius Palamas, contendens: doceri a Patribus, Spiritum Sanctum continue, ac citra medium a Patre procedere. καὶ μὴν (inquit) ἐῤῥέθη ὅ τὸ θεῖον πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἀμέσως. vultque id adstrui versibus quibusdam S. Gregorii Theologi, quibus Filius, & S. Spiritus pariter dicuntur Θεοῦ πατρὸς τὰ δεύτερα ἔχειν: *Secundas a Deo Patre habere*. Sed frustra sunt hi Schismatici. Nam juxta Patrum tam Græcorum quam Latinorum orthodoxam doctrinam, utrumque verum est, & procedere ἀμέσως *citra medium*, a Patre Sanctum Spiritum: & eumdem, δι' υἱοῦ *per Filium*, a Patre produci. Apte conciliat hæc in speciem contraria Ricardus Victorinus Lib. v. de Trinitate Cap. vi. Similitudine ex humanis generationibus adducta: *Procedit namque* (ait) *Persona de Persona quandoque quidem tantummodo immediate, quandoque tantummodo mediate: quandoque autem mediate simul, & immediate*. Exemplum deinde processionis tantummodo immediatæ ponit in Isaaco respectu Abraami. Siquidem Isaacum immediate Abraamus genuit: processionis vero tantummodo mediatæ in Jacobo respectu Abraami. Nam Jacobus Patriarcharum duodecim Pater, mediate tantum ab Abrahamo est genitus, quatenus Filium Abraami Isaacum Patrem habuit, ipse Abraami nepos. Hoc secundo modo vere negatur a Doctoribus Catholicis S. Spiritum *mediate* a Patre procedere. Sed est alia processio immediata simul & mediata, cujus formam Ricardus statuit in generatione Sethi ex Adamo, & Eva. Nam quoniam Eva ex Adamo processerat, utique ex ejus costa formata, Sethi productio per Evam facta, mediata eatenus respectu Adami fuit: verum quia idem nihilominus Adamus per se ad illam generationem concurrit, immediata eadem Adamo extitit. Verba Ricardi hæc funt: *Nam Seth quidem processit de substantia Adæ immediate; utique in quantum fuit de proprio semine: mediate vero, in quantum fuit de semine Evæ*. Talem autem esse ait processionem S. Spiritus ex Patre: mediatam quidem quatenus ex Filio est, quem Pater genuit: simul autem immediatam quoque: quoniam Filius pariter, & Pater Sanctum Spiritum producunt. *Spiritus* enim *Sanctus* (verba sunt Augustini Lib. xv. de Trinitate Cap. xxvii.) *non de Patre procedit in Filium, & de Filio procedit ad sanctificandam creaturam: Sed simul de utroque procedit: quamvis hoc Filio Pater dederit, ut quemadmodum de se, ita de illo quoque procedat*. Hæc Augustinus. quæ quatenus mediata, quatenus immediata Patri sit Sancti Spiritus Processio, luculenter explicant.

Pag. 55. lit. A. *Sentire autem continuum ex Patre Spiritum, ratio non concedit differentiæ. Nam Gregorius de Filio quidem ait: esse illum continue ex patre: de Spiritu vero; esse per eum, qui continue ex Patre est*. Significat his verbis Veccus non posse catholice dici, *dumtaxat immediatam* Processionem Sancti Spiritus ex Patre: dicendam enim esse *simul immediatam & mediatam*. itaque hic τὸ προσεχῶς *continue*, usurpatur *exclusive*, hoc est cum subintellecta negatione *mediationis* ullius. qualis tamen aliqua in Processione Sancti Spiritus a Patre agnoscenda Orthodoxis est, sed quæ non excludat immediatam Patris ipsius actionem in productione Spiritus, at tantum admittat in ea consortium Filii, cui prius ratione Pater ipse communicaverit, & ei per generationem identificaverit, illam ipsam unam, & individuam, quam ipse originaliter, hoc est non aliunde tractam, sed naturaliter identificatam suæ personæ habet spirationem activam, in qua, non solum in natura, & essentia divina, Pater, & Filius unum sunt. Audiatur S. Anselmus hæc eleganter explicans Lib. de Processione Spiritus Sancti: *Constat inexpugnabili ratione Spiritum Sanctum esse de Filio sicuti est de Patre, nec tamen esse de duobus diversis, sed de uno. Ex eo enim quod Pater, & Filius unum sunt, id est ex Deo, est & Spiritus Sanctus, non ex eo unde alii sunt ab invicem. Sed quoniam Deus, de quo est Spiritus Sanctus, est Pater, & Filius; idcirco vere dicitur esse de Patre, & Filio, qui duo sunt*. Cujus ratio est, quia Principium activum Spiritus Sancti, sive spiratio activa, ejusmodi quædam vis est, quæ ut in actum exeat, exigit identificari Personis duabus, quarum una ex altera processerit. unde causam repetit Ricardus Victorinus Lib. v. de Trinitate Cap. vii. cur ordine posterior sit processio S. Spiritus, processione Filii. *Naturaliter* (inquit) *prior est Dualitas, quam Trinitas. nam illa potest esse sine ista, ista vero numquam sine illa. Naturaliter itaque, & Processio prior est, quæ potest subsistere in Personarum Dualitate, quam illa, quæ non potest esse sine Personarum Trinitate*. Hinc intelligitur id, quod innuit verbis supra descriptis Veccus, proprietatem esse distinctivam Processionis Filii a Processione Spiritus Sancti, quod Filius quidem procedat ab uno solo Principio *quod*, & *quo*; ab unica nimirum Persona Divina, Patre; & per unicam generationem activam incommunicabilem alteri personæ; Spiritus vero Sanctus procedat, & procedere exigat, per unicum quidem Principium *quo*, nempe *Spirationem activam unicam* indivise propagatam ex Patre in Filium; tamen a duobus Principiis *quod*; geminis videlicet Personis, quarum ubi prior alteri communicaverit vim propriam spirandi, ambæ conspirantes per unam indivisibilem operationem producant tertiam personam, quæ Sanctus est Spiritus. Atque hæc est illa *ratio differentiæ* quam allegat hic Veccus, eam obstare ajens quominus dici possit Spiritus *continue ex Patre* προσεχῶς ἐκ τοῦ πατρὸς, quod sumpsit ex Gregorio Nysseno in Epistola ad Ablabium, unde totum hunc locum juvat hic descriptum proponere: Τοῦ ἐξ αἰτίας ὄντος πάλιν ἄλλην διαφορὰν ἐννοοῦμεν· Τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς. *Ejus quod ex Principio est rursus aliam differentiam intelligimus. Nam aliud continue ex primo est: aliud vero per illud, quod est continue ex primo*. unde statim infert Nyssenus idem: ὥστε καὶ τὸ μονογενὲς, ἀναμφίβολον ἐπὶ τοῦ υἱοῦ μένειν. Hoc loco μονογενὲς non idem quod latine *unigenitum* sonat, sed, prout erudite hunc ipsum Nysseni locum tractans explicat Manuel Calecas Cap. iii. significat, *id quod unum ex uno producitur*. Verba sunt Calecæ: Καὶ τὸ μονογενὲς ἀναμφίβολον (lege ἀναμφιβόλως) ἐπὶ τοῦ υἱοῦ μένει. μόνος γὰρ ἐκ μόνου, ἐπεὶ μέχρι τούτου ἵστησιν ὁ λόγος τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ τὸ ἰδίωμα. *Monogenis titulus sine dubio Filio proprius manet. Solus enim ex solo est. quandoquidem eatenus orthodoxa doctrina sistit illius existentiæ proprietatem*. Potuerat hoc Gregorius Nyssenus didicisse a Seniore Fratre Basilio, cujus extat ad Fratrem Nyssenum Epistola, in qua hæc leguntur: ὁ δὲ υἱὸς, ὁ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον πνεῦμα δι' ἑαυτοῦ ὅ μεθ' ἑαυτοῦ γνωρίζων, μόνος μονογενῶς ἐκ τοῦ ἀγεννήτου φωτὸς ἐκλάμψας, οὐδεμίαν κατὰ τὸ ἰδιάζον τῶν γνωρισμάτων τὴν κοινωνίαν ἔχει

pag. 527.

τ/ος

πρὸς τὸν πατέρα ἢ πρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον *Filius vero, qui ex Patre progredientem Spiritum per se ipsum, & se ipso notum facit, solus unigeno modo ex ingenita luce resplendens, nullam secundum proprietatem notionum communionem habet cum Patre, aut Spiritu Sancto.* Ex quibus omnibus patet, juxta Doctrinam Catholicam Patrum, Characteristicam esse proprietatem Filii æterni, qua & a Patre, & a Spiritu Sancto distinguitur, *ab uno procedere*, sive, ut loquitur Manuel Calecas, μόνον ἐκ μόνου *solum ex solo* produci. Hoc idem est, quod Veccus ex Nysseno hoc loco vocat: *esse Filium continue ex Patre*: Notionem autem, ac proprietatem pariter distinctivam Spiritus Sancti esse: *produci per eum, qui continue ex Patre est*. hoc est: identificata duabus Personis, & a prima alteri communicata spiratione produci.

Edit. Rom. pag. 528.

Pag. 55. lit. C. *Nos Ecclesiæ dogmata mordicus tenemus ita vero loqui non didicimus, &c.* Responsum est Alexandrini Patriarchæ ex lectulo, sane somniculosum, & oscitabundum: cui merito reponi poterat illud Christi ad Nicodemum Joan. III. 10. *Tu es Magister in Israel & hæc ignoras?* quod autem negat se *ita loqui didicisse*, culpa ejus est, quod scripta Magistrorum non legisset ut debuerat, Patrum nimirum antiquorum, ubi quæ afferebat, Veccus invenerat. Sed longe inscitius hujus dictum refertur pagina mox sequenti lit. A. ubi Schismaticus iste definit: Hæresim reputari τὸ σωιςᾷν θέλειν ἀσύνηθες, κᾂν ἀσφαλὲς ᾖ, *stabiliter velle insuetum quippiam, etsi securum sit*. quo iniquissimo edicto omnes Ecclesiæ Patres, omnes Theologi, omnes Sacrorum Librorum Interpretes in Hæreticorum Ergastula compinguntur. quotus enim quisque illorum non aliquid profert *insuetum*, Idiotis præsertim aut in studio sacræ doctrinæ negligentius versatis; qualem se hic Patriarcha Schismaticus prodit.

Ead. pag. lit. D. *Ubi enim plus clare deprehendatur nugatoriæ loquacitatis, quam in ejusmodi oratione; quæ simul, & ex primo esse, & ex eo, qui continue ex primo est, eidem tribuit?* Verba sunt Constantinopolitani Patriarchæ Gregorii Cyprii; quæ illum ostendunt nihilo aut doctiorem, aut moderatiorem Athanasio isto Alexandrino, quem modo notavimus. Profecto enim, si ex æquo respondente, vel famæ qua celebrabatur, vel dignitati qua fulgebat, esset eruditione præditus, non ignoraret, quæ de immediata simul & mediata processione Sancti Spiritus ex Patre, veteres, ut paulo superius ostendimus, Ecclesiæ Doctores magno consensu tradunt: &, si eam reverentiam Antiquis Patribus tribueret, quam iis a Catholico quovis, maxime autem Episcopis, deferri par est: numquam *nugatoriæ loquacitatis* plenissimam diceret, quam a Sancto Gregorio Nysseno disertis affirmari verbis sententiam fateretur.

Pag. 56. lit. A. *Fatemur temeritatem, & veniam poscimus*. verba sunt Vecci, in quibus vel ironia quædam agnoscenda tacita est, vel permissio necessaria homini causam accusatæ calumniose innocentiæ apud præoccupatos errore incurabili Judices agenti. Videbat ille ruere manifeste, & inconsequenter loqui Patriarcham, sed eo supercilio, ut se revinci non passurum appareret. Frustra igitur contenderet si vindicare a calumnia nugacitatis impacta, usquequaque orthodoxam Nysseni doctrinam conaretur; & interim occasionem perderet se, ac suos ab Hæreseos infamia purgandi. usitatissimum Patronis est reos in Judicio defendentibus, postquam satis refutarunt criminationem aliquam minus ad rem pertinentem, ea non agnita quidem pro vera, sed omissa uti parum curanda, referre se ad caput causæ, hoc aut simili genere loquendi. Verum sit ita sane, ut vultis: tamen vel hoc etiam concesso, extra culpam esse in causæ capite meum Susceptum patet. Talem omnino sensum hæc Vecci habet oratio, ut clare intelligitur ex consequentibus.

Ead. pag. *Hæc Veccus dixit, lepide alludens ad nomen aliud Chartophylacis Moschamparis. erat enim vir ille binomius*. quodnam fuerit illud aliud nomen Georgii Moscampari ne Ill. quidem Allatius in accuratissima de Georgiis Diatriba multa de hoc memorans, prodit. Licet suspicari ex urbano illo Vecci dicto, ψύλλα τις ἐπικαθίσασα, &c. *Psyllum* fuisse cognominatum. Recitat hunc locum pag. 349. Editæ de Georgiis Diatribæ modo laudatus Leo Allatius cum aliqua diversitate tam in contextu Græco, quam in latina interpretatione, cujus hic admonere Lectorem debeo. Illic igitur illa verba ψύλλα τις vertuntur: *culex quispiam*. suspicor mendum Typothetæ, qui c pro p in priori vocabulo posuerit. Facili utique lapsu, qualem Amanuensium Eruditi agnoscunt in loco Plinii Lib. XIX. Cap. X. *Napis culices &c.* ubi ex Theophrasto, quem describebat, *Pulices* Auctor sine dubio posuerat. Sed memoratu dignior in Græcis varietas est. ubi enim clarissime Codex Barbarinus fundus nostræ Editionis, habet: οὔτ᾽ ἀνασπᾷν, οὔτε κατασπᾷν ἔχει τὴν πείρινθα Ill. Allatius, vel ex proprio Codice, quem ad manum modo non habeo, vel ex conjectura legit: τὴν μήρινθον. Arbitrum discrepantiæ Codicum duorum Vaticanum exemplar ferrem; Sed is utramque illam vitavit vocem, hunc locum sic exprimens. ψίλα (scribere voluit) ψύλλα τις ἐπεκάθισε τῷ τῆς ἁμάξης ῥυμῷ, ἥτις οὔτε βάρος φέρει τῇ ἁμάξῃ, οὔτε μὴν ἐλαφρόν τι καὶ κοῦφον. verbosius quam Breviatorem decuit, nec multum eleganter. Ego cur abrogarem fidem meo Archetypo causam non habui, cum proba, & Pachymere digna videatur hæc lectio, utpote quam appareat ductam ex Homero Iliad. ω.

pag. 529.

Αὐτὰρ ὅγ᾽ υἷας ἄμαξαν ἐύτροχον ἡμιονείην
Ὁπλίσσαι ἠνώγει, πείρινθα δὲ δῆσαι ἐπ᾽ αὐτῆς.

Ex Odyss. ο. Καὶ τὰ μὲν ἐς πείρινθα τίθει Πεισίστρατος Ἥρως. quorum locorum ad priorem Eustathius docet: πείρινθα dici τὸ πλινθίον τὸ ἄνω τῆς ἁμάξης, ὅπου τὰ φορτία ἐπιτίθενται. Ad posteriorem autem εἴη δ᾽ ἂν πείρινθα καὶ ἡ πρὸ τούτου ῥηθεῖσα που ὑπερτερία ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν Ναυσι καάμαξην, ὅπερ οἱ ὕστερον, ἐσχάραν καλοῦσιν. ex quibus habemus πείρινθα vocari loculum, aut cistam, sive capsam quandam formæ quadratæ curribus imponi solitam capiendis rebus, quæ vehendæ sint; ὑπερτερίαν & ἐσχάραν aliis dictam. unde satis opinor defenditur nostra, & lectio, & versio. Nec obstat, quod verba ἀνασπᾷν & κατασπᾷν magis convenire videantur μηρίνθῳ *funi*, quam πείρινθι *Plaustri cistæ*. etsi enim *trahendi* notio ex origine ipsis inest congruentior funi tractionis instrumento: tamen non minus frequens est istorum verborum usus ad significandam depressionem, quæ fit aggravando, aut sublevationem, quæ fit minuendo pondus. ut sensus hic sit: Pulicem insidentem tracto cum impetu currui, nec addere, nec detrahere quidquam oneris, sed perinde habere ac si non esset.

Pag. eadem lit. E. *Volo & vobis orthodoxe sentientibus communicare, & cum iisdem vobis si forte communiter a recto deflexistis, pœnæ omnis ac noxæ consortium subire*. Per hyperbolem hæc dici credendum est, & ea fiducia qua, si fierent, quæ fieri non posse qui loquitur intelligit, is se duræ cuipiam objicit conditioni. Similem quandam nonnulli Interpretes appingunt sententiam illis Mosis, & Pauli verbis: *Dimitte illis, aut dele me de Libro*: Exod. XXXII. 32. Et *optabam anathema esse a Christo pro Fratribus meis*. Rom. IX. 3.

Supplendum hic, quod Historicus diserte non exprimit, perlatum a Schismaticis de Vecco, & Sociis Judicium; atque hoc ipsum Colloquium, cum secuta Reorum auditorum condemnatione, Synodum vocatam, cujus acta publicata rite sint. Hujus qualiscumque Synodi exemplar antiquum nactus Jacobus Sirmondus Noster, id communicavit Henrico Spondano Episcopo Apamiensi, qui Summam ejus exhibet in sua continuatione Annalium Baronii ad Annum 1283. num. X. Dicitur illic ista Synodus habita sub Andronico Palæologo Imperatore, & Gregorio Patriarcha, contra Joannem Veccum, & hujus Socios Constantinum Meliteniotem, & Georgium Metochitam, qui Latinorum dogma de Processione Spiritus Sancti profitebantur ab annis octo. Hunc ibi numerum Acta Synodi exprimunt, ex quo illam hoc anno celebratam evincitur, qui, ut Libro Tertio harum Observationum Capite 11.

demonſtrabimus, vere octavus eſt ab inito a Vecco Patriarchatu, & recepta palam (quod ſub idem tempus contigit) Conſtantinopoli communione cum Eccleſia Romana. deinde memorant eadem Acta Pſeudoſynodi, Joannem Veccum jam ante ob eandem cauſam fuiſſe damnatum in quadam Græcorum Synodo; quam apparet eam eſſe, cujus meminit Noſter hoc Libro 1. Cap. x. nam in ea dicunt Veccum, *Libellum reſipiſcentiæ obtuliſſe, quo acquieſcebat damnationi, ac depoſitioni ſuæ*. ſic nimirum appellant, quam extortam ibi Vecco Pachymeres narrat *Subſcriptionem compoſiti Libelli, quo profeſſio rectæ fidei conjungebatur cum amolitione ſuſpicionum, ſi quæ in contrarium extarent, quibus ad extremum annectebant abdicationem Sacerdotii*. Adjungit Pſeudoſynodus Codicis Sirmundiani: Veccum poſtea in priorem ſententiam rediiſſe. Id vero negabat Veccus, qui eo ſcripto ſe revocaſſe fidem prius propugnatam non crediderat, ſed tantum temporis cauſa Throno ceſſiſſe. Sequitur illic ſententia condemnationis in Veccum & duos ejus Socios latæ, cum refutatione capitum doctrinæ illorum de Spiritu Sancto, & iterata deteſtatione factæ Conciliationis Eccleſiarum græcæ, ac latinæ, quam πεπλασμένην οἰκονομίαν καὶ εἰρήνην πολεμίαν vocant. Adduntur in fine ſubſcriptiones, primo Imperatoris rubris litteris: *Andronicus in Deo fidelis Rex, & Imperator Ducas Angelus Comnenus Palæologus*. Deinde Patriarchæ: *Gregorius Miſericordia Dei Archiep. C. P. novæ Romæ, & Oecumenicus Patriarcha*. ſubſcribunt inde 42. Epiſcopi, quorum primus eſt Joannes Epheſinus, & e Clero in Dignitate conſtituti viginti octo. Locus Synodi omiſſus in Cod. Sirmondi, fuit, ut Pachymeres docet, Alexiacum Triclinium in Palatio Conſtantinopolitano.

Edit. Rom. pag. 530.

AD LIBRUM II.

CAP. I.

PAg. 65. *In Libro dudum præjudicatæ apud omnes auctoritatis, cui titulus erat* Sacra Hoplotheca. Hic Liber, quod ſcire hactenus potuerim, non extat. Collectio fuit, ut apparet, Teſtimoniorum e Patribus, per quæ impugnari, & convinci Hæreſes poſſent: eaque ſumma cura, & fide facta: unde illi vulgo præjudicata indubitabilis fidelitatis auctoritas adhæſerit. Ex eo quod paulo poſt hoc loco memoratur, ei operi attexta *exceptiuncula Comneni Manuelis Auguſti ſubmonentis* quippiam ad ſententiam ibi recitatam S. Joannis Damaſceni pertinens, oborta mihi ſuſpicio quædam eſt, quam meo periculo hic exponam judiciis Lectorum Eruditorum. Quid ſi Manuelis Comneni juſſu compilatam, & nomine editam autumemus farraginem iſtam ſententiarum Patrum, quæ pro Armamentario eſſe poſſet Catholicis Theologis ad Heterodoxos impugnandos? Sane talia curandi avitum exemplum Manuel habuit, nepos utique Imperatoris Alexii Comneni, quem ipſius Filia, Manuelis Amita Anna memorat Alexiadis lib. xv. Pag. 490. Edit. Reg. curaſſe Opus componi & edi, argumenti, atque uſus non abſimilis Non erit abs re verba hic Annæ ponere juxta Interpretationem noſtram. ubi egit fuſe de Baſilio quodam Auctore Hæreſis quam vocat, Bogomilorum, quorum Dogmata, & facinora ob turpitudinem referre ſe audere negat, memore verecundiæ mulierem, eamque Principem decentis; ſic continuo ſubjungit: *quæ ſi cui noſſe tanti eſt, conſulere is poterit Librum qui inſcribitur Dogmatica Panoplia, juſſu mei Patris ſcriptum, atque editum. Auctor ejus eſt Monachus Zygadenus nomine, notus Dominæ meæ Aviæ maternæ, & omnibus Deo ſacris Hominibus, Sacerdotibus, ac Pontificibus familiaris. Hunc Summum Grammaticum, eumdemque Rhetorem non inexercitatum: Theologiæ vero, & Catholici Dogmatis præ omnibus ſcientiſſimum, Auguſtus Pater meus ad ſe accerſitum juſſit, digerere ordine in Opus unum cunctas Hæreſes, & unicuique relatæ ſingillatim opponere refutationes Sanctorum Patrum. Poſt omnes denique ſubjungere ultimam hanc Bogomilorum Hæreſim, ejuſque Dogmata, prout ea impius ille Baſilius expoſuerat. Ex hoc Alexii mandato extitit Opus ingens plures in Libros tributum, cui hodieque univerſo adhæret Nomenclatio ab Imperatore primum excogitata, atque indita illa quam diximus Panopliæ Dogmaticæ*. Hactenus Anna. Ex cujus verbis quis prudens non agnoſcat, haud abhorruiſſe a Genio Domus Comnenæ, aut ab indole peculiari Manuelis ſumma ſibi ponere ſoliti in imitatione facinorum omnis generis laudatorum in Avo ſuo Alexio Auguſto, deſcendere in curam concinnandi talis commentarii, & ſuo nomini ejus editionem imputandi. In quo forte non parum illi profuerit prior illa Zygadeni ſcriptio; quam reſectis tantum deſcriptionibus Hæreſum, & recitationibus abſurdarum Aſſertionum, quibus illæ conſtabant; tum Teſtimoniis Patrum a Zygademo congeſtis, in ordinem commodum diſtributis, breviaverit, & proprii nominis auctoritate munitum vulgaverit novo titulo ἱερᾶς Ὁπλοθήκης *Sacri Armamentarii*.

pag. 531.

Ibidem lit. D. *Ait nimirum idem Sanctus* (Joannes Damaſcenus) ex Filio autem Spiritum non dicimus. Ex his Damaſceni verbis, quæ leguntur, hodieque apud illum Lib. 1. de Fide, Capite, ut quidam citant, xII. (Ego in xI. reperio Edit. Baſileenſis anni 1575. pag. 43.) non modo Græci Schiſmatici Antiqui, Macarius Ancyranus, Gregorius Palamas, Joſephus Bryennius, Emanuel Palæologus Auguſtus, Georgius Scholaſticus Monachus, Matthæus Monachus, Maximus Margunius, Gabriel Severus Philadelphienſis, Georgius Coreſius, & paſſim alii, colligunt eum negaſſe S. Spiritus proceſſionem ex Filio: ſed & e Recentioribus Latinis id pro certo admittit Joann. Gerardus Voſſius Lib. II. de Hiſtoricis Græcis pag. 281. quin multo ante vir ſummæ auctoritatis S. Th. Doctor Angelicus, idem conceſſerat in Summa, 1. Parte Quæſt. xxxvI. Art. 2. ubi cum ſibi objeciſſet Argumento 3. hunc ipſum locum Damaſceni, ſic reſpondet: *Ad 3. dicendum: quod Spiritum Sanctum non procedere a Filio, primo fuit a Neſtorianis introductum, ut patet in quodam Symbolo Neſtorianorum damnato in Epheſina Synodo. Et hunc errorem ſecutus fuit Theodoricus* (forte legendum *Theodoritus*) *Neſtorianus, & plures poſt ipſum, inter quos fuit etiam Damaſcenus. unde in hoc ejus ſententiæ non eſt ſtandum. Quamvis a quibuſdam dicatur: quod Damaſcenus ſicut non confutetur Spiritum Sanctum eſſe a Filio; ita etiam non negat ex vi verborum*. Ita ibi S. Doctor. Defendunt tamen hic ab errore Damaſcenum Græci quoque ipſi; ſed Orthodoxi, & alieni a Schiſmate, Nicephorus Blemmida Or. ad Jacobum Epiſcopum Bulgariæ de Proceſſione Spiritus Sancti, Beſſario Cardinalis Epiſt. ad Alexium Laſcarim Philanthropenum; & Oratione Dogmatica ad Synodum Orientalem, Demetrius Cydonius Opuſculo de Proceſſione Spiritus Sancti, Joſephus Methonenſis, & Gregorius Protoſyncellus, contra Epiſt. Marci Epheſii, Gennadius Patriarcha pro Concilio Florentino, quos omnes laudat, fuſiſſime, & eruditiſſime tractans hunc locum Ill. Leo Allatius Lib. II. de Eccl. Occid. & Orient. perpetua conſenſione, cap 11. Horum plerorumque pro Damaſceno reſponſio fere coincidit cum poſtremis S. Thomæ Aquinatis modo relatis verbis. Ajunt ſcilicet & iſti: nequaquam ſequi ex eo quod ſcribat Damaſcenus *ſe non dicere Spiritum ex Filio*, negari ab ipſo iſtud ipſum. quædam enim certa ex cauſa non dicuntur, quæ non negantur tamen. quia verba quæ Hæretici pravo ſenſu protulerint, interdum Catholici verentur uſurpare, ne audita putentur appictam illis per damnatos Auctores adhuc retinere ſententiam. quoniam ergo Eunomius Trinitatis conſubſtantialis Hoſtis S. Spiritum eſſe ex Filio affirmaverat, eo ſcilicet modo id intelligens, quo ipſum ex Patre Filium, & Verbum non conſubſtantialiter procedere ajebat: vitabant Catholici ſimpliciter talem ſententiam efferre,

cui ex late vulgato Eunomii errore, reprobi Dogmatis calumnia hæreret. qua ſola cautione idem Damaſcenus refugit vocare Beatam Mariam Chriſtiparam, licet minime negaret eam vere Chriſtum peperiſſe: tantum ne utens notis verbis Neſtorii, quibus ille Hæreſiarcha blaſphemam ſuam exprimebat opinionem, perſonas duas Chriſto affingentem divinam, & humanam; ſic ut Maria ſolius humanæ perſonæ Mater eſſet: unde illam contendebat Chriſtiparam vocari debere, non autem Deiparam: ne illis inquam iiſdem Damaſcenus verbis utens, videri poſſet minus cautis non
Edit. Rom. pag. 532. ſatis vitare contagionem Neſtorianæ labis: non ſolum iis uti noluerit, ſed etiam, nequaquam ſe ita loqui diſerte ſit profeſſus. Hæc utcumque plauſibiliter allegentur: vera tamen ejus nodi ſolutio eſt, quam ex Beſſarione Epiſt. ad Laſcarim afferunt Petavius Tomo II. Theol. Dogm. Lib. VII. Cap. XVII. num. VIII. & Allatius Lib. II. de Conſenſ. Eccleſiarum, Cap. II. num. X. Nempe ideo abſolute, ac ſine adjuncta Patris mentione, *eſſe S. Spiritum ex Filio*, non dixiſſe Damaſcenum, quod metueret ne ſic videretur agnoſcere in Filio προκαταρκτικὴν αἰτίαν, *Originale principium* Spiritus, quod a Dogmate Catholico abhorret; juxta quod, ut ſuperius oſtendimus Notis ad Cap. VIII. & IX. Libri I. ita ineſt Filio vis ſpirandi, hoc eſt producendi Sanctum Spiritum, ut is illam a Patre acceperit, non ex ſe, quatenus a Patre diſtinctus eſt, habeat. Imo eadem ſimpliciſſime una Patri pariter inſit ac Filio, huic ab illo communicata; ſic ut illa quatenus in Patre eſt προκαταρκτικὴ dicatur, quia illam ex ſe habet a nullo ſibi alio tributam, non item quatenus Filio convenit. hic enim aliunde hauſit, nempe a Patre tribuente per generationem ipſi omnia, quæ habet, præter, *eſſe Patrem*: ac conſequenter ipſam quoque dante in ſe originaliter exiſtentem Spirationem activam, qua ſimul cum Filio per modum unius Principii ſpirantis Spiritum producit. Ergo Damaſcenus cum diſerte profeſſus fuiſſet τὸν Πατέρα προβολέα δι' Υἱοῦ τοῦ ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος *Patrem productorem per Filium enunciatorii Spiritus*, recte recuſavit dicere ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ Πνεῦμα *Ex Filio Spiritum eſſe*, ἁπλῶς & ſine adjuncta Patris, qui ei ex ſe præbitam vim ſpirandi ſimul cum eo exerceat, mentione. Fallitur ergo Pachymeres dum hoc loco ait, iſto Damaſceni teſtimonio quaſi mucrone quodam confodi, cum Latinos Spiritum ex Filio procedere dicentes, tum Græcos iis patrocinantes adſtruenda æquivalentia præpoſitionum *ex*, & *per*. neutros enim revera vel minimum perſtringit iſta χρῆσις ex vero Damaſceni ſenſu declarata.

AD CAP. II.

PAg. 67. lit. C. *Perlatus Tomus in manus Vecci pupugit irritabilem*, &c. Extat hic indicatum Vecci Opus, Editum Tomo II. Orthodoxæ Græciæ; a pag. 215. ad 286. ubi Auctor ſub ipſum principium queſtus: primum hunc Cyprium ad Schiſma Græcorum a trecentis jam annis inchoatum iſto impio ſuo Tomo Hæreſim addere, in tanti auctorem mali fas putans iræ liberæ aculeum exerere, vocat eum pag. 216. κακὸν ἐκποντιον, θῆρα θαλάττιον, ἄγριον κῆτος τῆς Κύπρου ἐπαναστὰν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐνδεδημηκός, οὐχ ἵνα φυγάδα προφήτην ὑποδέξηται, καὶ εἰς ὑπηρεσίαν Θεοῦ διασώσηται· ἀλλ' ἵνα ἐκκλησίαν ὅλην καταπιὸν, ἄφαντον ἀπεργάσηται. *Malum Ponto deportatum, Feram Marinam, Immanem Cetum Cypro erumpentem, & huc peregre appulſum, non ut fugitivum Prophetam ad Dei Miniſterium ſervaret; ſed ut Eccleſiam univerſam abſorbens aboleret*. Inde pergit diſerte, accurate: eleganter, acriter quæ Cyprius mendoſe in Tomo ſcripſerat arguere.

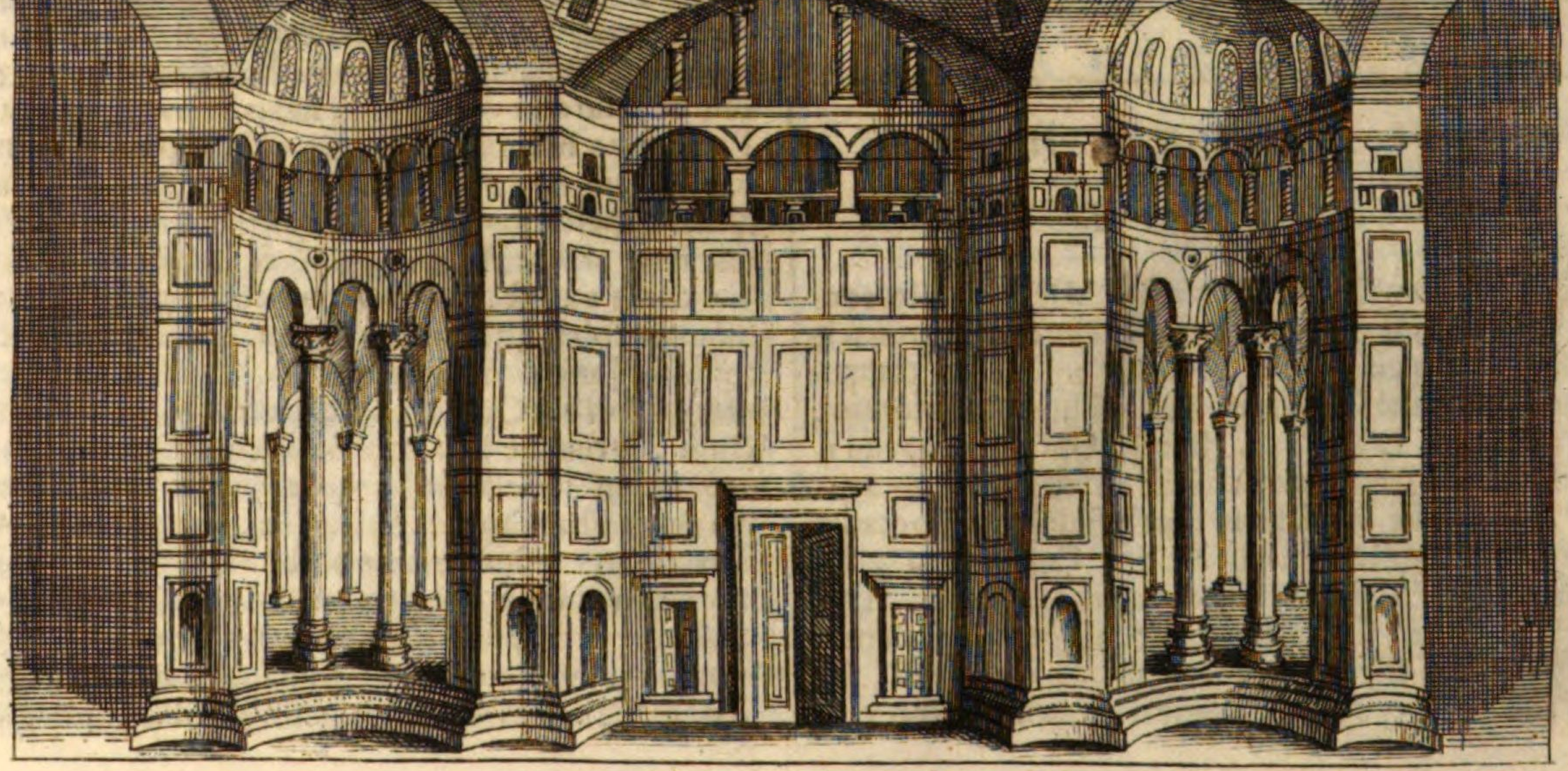
Sed præſertim incurſabat expoſitionem in eo traditam ſententiæ Damaſceni... circa *vocabulum* προβολέως. Juvabit, ni fallor, Eruditum Lectorem Vecci locum, quem his verbis indicat Pachymeres, videre. Reperiet illum Oratione I. in Tomum Cyprii pag. 227. & 228. Tomi ſecundi Græciæ Orthodoxæ ab Ill. Leone Allatio editæ Romæ An. 1659.

AD CAP. III.

PAg. 69. lit. B. Τὸν Βέκκον Νέσσον ἄλλον ἄντικρυς: Vix tanti eſt admonere, comparari hic Veccum poſt damnationem, & ejectionem ſuam, Gregorio Cyprio Perſecutori ſuo graviter, & perículoſe moleſtiam faceſſentem, cum illo ex fabulis notiſſimo Neſſo Centauro, qui dum rapiens Dejaniram eminus telo Herculis transfixus expirat, *pag. 533.* ſuo ſanguine miſto cum veneno Hydræ, quo eſſet tincta cuſpis vulnerantis ipſum jaculi, veſtem infecerit, quam deinde induens Hercules, ex ea perierit. Illud forte opportunius notabitur: ſcribi a Pachymere hoc nomen cum unico *ſigma*: cum tamen & paſſim ab aliis cum duplici ſcribatur: & ita fieri debere doceat Euſtathius ad Iliad. ω.

AD CAP. XV.

PAg. 84. lit. B. *Quieto Cœlo... Feneſtræ, quæ ex circum per gyrum alte diſpoſitis, ſedile inaugurati ſuperne ſpectabant, ... ſponte concuſſæ ſunt*. ut clarius intelligatur hic motus feneſtrarum circum ſuperne imminentium Throno Patriarchali apud S. Sophiam, ex quo, ut hic docet Pachymeres, conſueverant Græci captare augurium eventis comprobatum de fortuna Inaugurati, curavi delineandum proſpectum Interiorem Templi S. Sophiæ ex Imagine ejus perantiqua, perque eleganti, quam reperi in Cod. vetuſto Bibliothecæ Barberinæ. Habes Lector hic ſubjunctam Iconem ejus Proſpectus, in qua Feneſtras hoc loco memoratas facile intelliges eas eſſe e pluribus illic expreſſis, quæ Bemati, ſive Presbyterio in media, & intima Templi parte ſito, circum undique affundunt lucem, & inter has, illas præcipue quæ Throno Patriarchæ ſuperſtabant.

AD CAP. XVI.

PAg. 86. lit. A. ὡς ἀταλαιπωρήτως ἔχοντες περὶ τὸ κακνό. Sic restituimus ex marginali correctione perantiqua: cum ἐν τῷ κειμένῳ utriusque Codd. B. & A. legeretur καλὸν. sed qui penitus introspiciat, manifeste deprehendet, plane contra loci sententiam hic καλόν poni. Et suffragatur Vaticanus Interpolator, qui pro illis: ἀταλαιπωρήτως ἔχοντες περὶ τὸ καλὸν; hæc subdit: τὸ κακὸν μὴ μισοῦντες.

AD CAP. XXII.

PAg. 95. lit. A. Θάτερον δὲ τὸ τῆς παραιτήσεως πέμπει πρὸς βασιλέα. In utroque MS. legebatur πέμπειν. unde Lector quidam, ut fulciret pendentem sententiam in margine adscripsit ἔγνω. Sed expeditior correctio est, extritio abundantis litteræ ν in voce πέμπειν. Vaticanus hæc omittit.

AD CAP. XXV.

Edit. Rom. pag. 534.

PAg. 102. lit. B. *Omitto duo alia, quæ apud transmarinum suburbium Galatam, &c.* Græca sic habent κατὰ τὴν Περαίαν δυτικήν. Requiret quispiam in interpretatione mea quod respondeat voci δυτικὴν. Existimavi me cum *Galatam* dicerem, duas illas voces περαίαν, & δυτικὴν, unica illa explicare. Sive enim Suburbia transmarina Byzantio duo fuere, alterum ad ortum vergens, alterum ad occasum, ex istis hoc solum secundum, in quo Genuenses habitarunt, Galatam dictum reperio: & de hoc solo agere hic Pachymerem existimavit ante me Paraphrastes Vaticanus, a quo hic locutus sic effertur: κατὰ ἀντίπεραν τῆς πόλεως πρὸς τῷ Γαλατᾶ μέρει. Sive unius tantum suburbii duæ distinguuntur Partes ἀνατολικὴ & δυτικὴ, quarum hanc solam incendium corripuerit, ex eodem Paraphraste intelligo propriam appellationem istius περαίας δυτικῆς, *Galatam* fuisse. Hoc sequebar. Si me ratio fefellerit, ignoscat Lector, & corrigat.

AD CAP. XXVIII.

PAg. 106. lit. C. ποιμαντικὴν βακτηρίαν λαβὼν παρὰ τοῦ Κρατοῦντος ὡς εἴθιστο. Hunc morem Orientalium Imperatorum imitari Germani voluerunt, quibus male cum Romana Ecclesia convenit, arrogantes & hi sibi jus investiendi Episcopos traditione Pastoralis baculi; quod ab Hadriano Papa fuisse concessum Carolo Magno, ac consequenter ipsius quoque successoribus, Sigebertus regnanti, & a Romano Pontifice discordi Henrico assentans confinxit, haud dignus fide sine antiquiori teste rem affirmans trecentis prius annis gestam, ut observat Baronius An. Chr. 774. Quid sit *Dibambulum* hic continue memoratum, vide in Glossario.

AD LIBRUM III.

CAP. I.

NArratur simul Assumptio Michaelis in consortium Imperii, simul ejusdem coronatio solemnis; quas tamen diversis contigisse temporibus, & hanc illa toto anno fuisse posteriorem, ostendemus Libro III. harum Observ. Cap. III. quod diem attinet ceremoniæ delectam Maii XXI. ea ipsa hodie in Libris Ecclesiasticis Græcorum memoriæ anniversariæ Magni Constantini, & Matris ejus S. Helenæ consecrata cernitur. Descriptio ritus Coronationis Augustorum Orientalium, quam hic Pachymeres paucis exequitur, satis consona reperietur longiori a Cantacuzeno edita Capite XLI. Libri I. si quis utramque contulerit. Unam observavi discrepantiam, ex qua non inverisimiliter mihi videor confirmare conjecturam modo indicatam de distinctione evectionis ad Imperium, & coronationis in hoc juniori Michaele: ideoque istam differentiam exponam distinctius. Scribit hoc loco laudato Cantacuzenus: Τοῦ μέλλοντος χρισθήσεσθαι βασιλέως ἐπὶ ἀσπίδος καθεσθέντος, ὁ βασιλεὺς ὁ πατὴρ τοῦ ἀναγορευομένου, εἴ γε περίεστι, καὶ ὁ Πατριάρχης, τῶν ἐμπροσθίων μερῶν ἐπιλαμβανόμενοι τῆς ἀσπίδος, τῶν δ' ἐπιλοίπων οἱ ἐν ἀξιώμασιν ὑπερέχοντες, Δεσπόται τε καὶ Σεβαστοκράτορες, εἴπερ εἰσὶν, ἢ οἱ ἐπιφανέστατοι μάλιστα τῶν Συγκλητικῶν, καὶ μετεωρήσαντες ὡς ἔνι μάλιστα αὐτὸν ἅμα τῇ ἀσπίδι, τοῖς πλήθεσιν ἐπιδεικνύουσι τὸν βασιλέα πάντοθεν περιεσταμένοις. Hoc est: *Imperatore inungendo super scutum considente, Imperator Pater ejus, qui acclamatur, si quidem superest, & Patriarcha, anterioribus scuti partibus correptis, reliquas vero tenentibus Magistratibus primariis, nempe Despotis, & Sebastocratoribus, si adsunt, aut Illustrissimis quibusque maxime Senatoriorum, ipsum una cum scuto quantum altissime possunt elevantes inaugurandum Imperatorem, circumfusæ undique multitudini ostentant.* Pag. 535. Ita Cantacuzenus. At Noster in elevatione Scuti nullam Imperatoris senioris operam memorat, totumque id factum in solidum adscribit τοῖς ἐν τέλει *Magistratibus*, non omissurus, ut apparet, Andronici Patris mentionem, si qua in ista functione pars ejus extitisset: sicut paulo infra dum meminit impositæ capiti Michaelis post junctionem coronæ, distincte admonet Patrem ejus seniorem Augustum coronasse jam inunctum Michaelem, *adjuvante Patriarcha, ac Coronæ dum imponitur partem tenente.* Quid hic dicemus? an negligentiæ taxandum Pachymerem? an exquisitiori ceremonia usum in Andronico Nepote inaugurando Andronicum Avum, quam Patrem eumdem in Michaele filio longe carissimo? Nihil horum verisimile putaverim: sed existimo, & unam utrobique observatam formam, & ambos Historicos, quod viderint fide optima narrasse. Tantum animadvertendum: duas functiones una & die, & opera in Andronico Juniore exercitas, Assumptionis in Imperium, & Coronationis; in Michaele, dicta quidem die Maii XXI. alteram dumtaxat, nempe coronationem, cum jam Assumptio anno superiori præcessisset; id quod distincte quidem hic non exprimit Pachymeres, alibi tamen insinuat, vel in titulo Capitis IV. Libri III. ubi Michaelem, jam tum quando Sponsa ei quæri est cœpta (quod longe ante hoc tempus contigit) Augustum Juniorem vocat, vel Capite I. Libri VII. ubi Andronici annum vicesimum tertium cum Michaelis duodecimo concurrisse ait, prout alibi fusius explicabimus, Observ. Lib. III. Cap. III. Non fuisse autem rite assumptum ab Andronico Avo in consortium Imperii Andronicum Juniorem, sed tantum designatione tacita, dum vixit ejus Pater Michael, ut hæredem Imperii a Populo revereitum, non obscure se arbitratum innuit Andronicus ipse Senior, dum, prout narrat Cantacuzenus Libri I. Cap. II. mortuo Michaele Andronici Junioris Patre, vetuit ne juraretur deinceps in hujus nomen, talem ei Patre vivo habitum honorem videlicet existimans, non ut jam Augusto, sed tantum ut Augusti filio, quam appellationem Patris morte perdidisset. Atque hæc primæ Avum inter, & Nepotem discordiæ causa extitit, qua denique composita simul assumptus solemniter in Collegam Imperii simul coronatus Junior Andronicus est, quod a Cantacuzeno Libri I. Cap. XLI. refertur. Idque præstructum, utriusque jam concordis consilio innuitur ad apparatum nuptiarum, quas Junior celebraturus erat cum filia Comitis Sabaudiæ, quam ideo frater ejus (Pater enim objerat) ubi rite Andronico Juniori jam, ut a Legatis audiebat, Imperatori inaugurato despondit, non uti antea quasi sororem natu minorem, & sibi subditam tractavit, sed ei deinceps ultro decessit, sibi Superiorem

illam agnoſceas, & Dominam appellans. ita diſerte memorat Cantacuzenus capite xl. Sane ante hoc tempus nomine dumtaxat tenus, ac præſumptione, citra ullam legitimis celebratam ritibus Aſſumptionem, fuiſſe tributam Andronico Juniori appellationem Imperatoris, & Senior Andronicus demonſtrat dum, referente Cantacuzeno Lib. I. Capite IX. Andronicum eum Palæologum ſimpliciter vocat, & ut principem agnoſci prohibet; & ipſe fateri videtur Andronicus Junior, dum eodem Libro Cap. XXIII. petit ab Avo admitti ſe in conſortium Imperii cum jure ſucceſſionis. Recte igitur cum ſimul aſſumptus, ſimul inunctus ac coronatus. Andronicus Junior fuit, quod narrat Cantacuzenus cap. xli. ſcuti partem anteriorem ipſe Avus Auguſtus tenuit: eo conſueto ritu ipſum evehens in Auguſtam Dignitatem, quod nondum fecerat: quando autem inunctus, & coronatus dumtaxat, jam antea evectus in Imperium a Patre Michael eſt, ſcutum in quo elevabatur, a Patre ſublatum non eſt, prout Pachymeres rem a ſe viſam deſcribens ſignificat. De ſparſis in hac occaſione in populum nummulis intra lini ſegmenta ligatis, quorum hic meminit Pachymeres, vide quæ annotavimus in Gloſſario Tomi prioris verbo Ἐπικόμπια.

AD CAP. II.

Edit. Rom. pag. 536.

PAg. 115. lit. A. *Joannem filium, quem ex Irene ſuſceperat.* Irene Marchionis Montisferrati in Lombardia filia, ſecunda Conjux Andronici Senioris Imperatoris tres ei mares peperit, Joannem, Theodorum, Demetrium. Hoc diſerte docet Cantacuzenus Præfatione ad Hiſtoriam, pag. 5. Ed. Reg. Mortuo ſine Liberis Fratre Irenes Marchione Montiſferrati, cum ad ſucceſſionem Principatus ejus mittendus eſſet aliquis ex Irenes filiis, Pater omnium minimum Demetrium eo deſtinavit, & Deſpotæ titulo honoratum in Longobardiam miſit ad illam hæreditatem jure materno cernendam. Sed Mater Irene, quæ tunc procul a Viro Theſſalonicæ degebat; quæque, ut Pachymeres alicubi timidius indicat, multo autem exertius Gregoras profitetur, rationes in multis ſequens proprias, haud multum obnoxie Mariti placitis ſuas ſubjungere ſolebat voluntates, aptiorem prærogativa ætatis adultioris ad hoc Theodorum autumans, eum ex propinquiori ſtrenue mittens, adventum Demetrii prævenit. Quare Marchionatus Montiſferratenſis poſſeſſionem Theodorus adiit, conjuge accepta Spinuli Genuenſis viri Primarii Filia, ex qua cum prolem dumtaxat fæmininam ſuſcepiſſet, & ſic obiiſſet ſine maſcula ſobole, Monferratenſes Joannem Deſpotam nominatim, ut primogenitum Irenes in Principem petierunt, impetraruntque tandem. Hæc narrat Noſter Lib. VII. Cap. XVIII. ubi & obſervat, hunc Joannem plane ſe accommodaſſe ad mores Italorum, & gratum ſubditis fuiſſe. Propagaſſe hic dicitur longam ſeriem Principum non Schiſmaticorum Domus Palæologicæ, in vera profeſſione Fidei Catholicæ Romanæ.

AD CAP. IV.

PAg. 117. C. *Imperatorem, ac Patribus Eccleſiæ in conſtanti averſione inconceſſæ Affinitatis perſeverantibus.* Erat iſta Affinitas qua de perſonis ſexto inter ſe gradu cognationis junctis, matrimonio copulandis, ſpeciali ad id obtinenda Prælatorum Eccleſiæ venia, tractabatur; ut Auctor Capite ſuperiori declaravit. Atqui, uti Tomo ſuperiori Noſter idem Hiſtoricus Libro VI. Cap. VI. docuerat, ſimilis impedimenti, ſex pariter conſanguinitatis graduum, obſtantis connubio inter Michaelem Occidui Tractus Deſpotam, & Annam Imperatoris Michaelis Filiam conciliando, gratiam fecerant, poſcente Auguſto, qui tunc præerant Eccleſiæ; cum tamen adeo præſens, & præſtans utilitas in rem Imperii ex iſto conjugio non ſperaretur, quam quæ certo apparebat ex hoc ſecutura. Nimirum Schiſmatici nunc potentes rerum affectabant religioſiores apparere Catholicis tunc & Eccleſiæ, & Reipublicæ præſidentibus. atque ut Andronicus ejurata concordia cum Papa, quam ejus Pater ſancte coluerat, videri ſtuduit, hac ſuperſtitioſa omiſſione affinitatis utiliſſimæ Imperio, propter metum inanem, quaſi ejus impedimentum removeri Eccleſiæ auctoritate nequiret, plus ſapere, quam ille, quem meminerat pari occaſione Præſulum Eccleſiaſticorum auxilium imploraſſe: ita Patriarcha nunc ſedens, & ejus Aſſeſſores Antiſtites, omnes Schiſmati addictiſſimi, Joannis Vecci, qui tunc de ſententia Catholicorum ei aſſiſtentium Epiſcoporum Eccleſiaſtica poteſtate relaxaverat vinculum e ſexto cognationis gradu ortum, quo a jure contrahendi matrimonium Deſpotæ Michael Angelus, & Anna Palæologa filia Michaelis Imperatoris arcebantur, factum damnare voluiſſe, ultro fatendo, excedere id vim Patriarchalis auctoritatis. Permittebat autem Deus, qui non raro Factioſos contra Eccleſiam conſpirantes, mutuis inter ſeſe ſimultatibus committit, ſe ſe iſtos vanis hiſce ſcrupulis invicem infeſtare. Nam paulo ſuperius Capite tertio Pachymeres refert; Patriarcham, & Epiſcopos præfracte negaſſe Andronico inſtantiſſime ornanti Conſtitutionem Eccleſiaſticam qua ſub interminatione Anathematis omnes Imperio ſubditi juberentur Michaeli Juniori Auguſto fidem, & obedientiam præſtare: quaſi eſſet ab Eccleſiæ materna lenitate alienum diris in perduelles ſævire: & iſtius in ultionem repulſæ Andronicum eumdem Novellam edidiſſe, qua largitionem Sportularium in Epiſcoporum Ordinationibus uſitatam ex longo Conſtantinopoli, ut ſimoniacam damnabat, & deinceps adhiberi prohibebat; viciſſim urens prætextu quæſito, eos, qui ſe nihilo probabiliori obtentu pupugerant. *pag. 537.*

Ad aſtruenda quæ modo dixi, pertinere puto notam marginalem a Lectore Græco manu ſatis antiqua in ora Barberini Codicis poſitam. E regione ſiquidem illorum verborum: ὥστε τὸν νέον βασιλέα γαμβρὸν ἐκείνῃ γενέσθαι &c. Sic ibi ſcribitur ἵνα μὴ τοιαῦτα καὶ αὖθις συμβαίνοι ὁ τῆς Ῥώμης Ἀρχιερεὺς τὰ τοιαῦτα παραχωρεῖ. quæ opinor ſignificant, caviſſe illos, qui Eccleſiæ nunc præerant, ne imitari viderentur exemplum a Vecco, & aliis Epiſcopis Græcis Romanæ communionis in illo permittendo connubio, de quo Tomo priore Lib. VI. Cap. VI. actum fuerat, præbitum. Cauſam vero cur id diligenter vitaverint, exprimunt verba ſequentia: ὁ τῆς Ῥώμης Ἀρχιερεὺς τοιαῦτα παραχωρεῖ, *Romanus Pontifex talia permittit.* Nempe Auctor Annotatiunculæ ſignificat, ſtudio reprobandi uſum, & conſuetudinem Eccleſiæ Romanæ provectos Græcos Schiſmaticos ad negandam iſtiuſmodi matrimonialium impedimentorum relaxationem; quaſi eam Veccus contra fas attentaſſet, propterea quod Romani Pontificis auctoritatem ſequeretur.

AD CAP. V.

PAg. 119. lit. E. *Ejurato ritu patrio, &c.* Agit de Maria Filia Regis Armeniæ deſtinata Sponſa Michaeli Auguſto Juniori, quam ait opera, & ſuaſionibus Deducentium adductam ad ejurandum ritum patrium. Acri circa religionem diſcidio invicem abhorruiſſe Græcos, & Armenos non ſemel in hiſce Hiſtoriarum Libris Pachymeres innuit. Vide Tomi prioris Caput I. Libri VI. Hujus Voluminis ſecundi Caput XX. Libri III. & Caput XXI. Libri VI. Solitos porro Græcos eos, qui Ritum Patrium cum ſuo mutarent unctione velut initiare quadam, & hic vides a Noſtro Hiſtorico, & infra Libri VI. Cap. XXI. diſerte affirmatum de Armenis: & idem eos uſurpare in Latinis ad Ritum Græcum tranſeuntibus, accipimus e litteris Noſtrorum, hodieque in Græcia degentium.

AD CAP. VIII.

PAg. 121. lit. D *Multos e Creta Insula servire Latinis illic jam ineluctabiliter praevalentibus non sustinentes*, &c. Hos Latinos apud Cretam Insulam armis praevalentes fuisse Venetos indicat Noster infra Lib. VII. Cap. VIII. dum solvisse Constantinopoli Cretam versus Athanasium Patriarcham Alexandrinum nave Veneta testatur. Sed & idem Libro III. Cap. XIX. clare dixerat Cretam paruisse Venetis.

AD CAP. IX.

PAg. 122. lit. D. *Mulierem pellicere tentavit, se illam conjugem ducturum pollicens*. Mirari licet quomodo Philanthropenus offerre conditionem connubii secum huic Mulieri potuerit, quem ex Capite XI. Libri hujus intelligitur habuisse tunc aliam legitimam uxorem, & ex ea filium. An repudiaturum se ostendit antiquam conjugem, ut locum novae daret? An potius cum sciret istam Vi- Edit.Rom. pag. 538.
duam Salampaxis Persae non unam ipsi sed primariam inter plures fuisse uxorem, speravit illam credituram: posse connubium rite iniri cum viro praeoccupato aliis nuptiis? seu, quod innuit Historicus, non ex vero haec, sed astute obtendebantur ad inducendam in fraudem Foeminam Exteram, & sic eripiendam ei, quam tenebat Arcem.

AD CAP. X.

PAg. 129. lit. B. ἀντιδόσεσιν ἱερῶν ἐγκολπίων. De hoc more firmandi pacta per mutuam traditionem Sacrorum Amuletorum e collo suspensorum, videnda quae notavimus Glossario Priori, verbo ἐγκόλπια. ubi geminum huic Cantacuzeni locum Lib. III. Cap. XVII. a παρερμηνείᾳ doctissimi alioqui & accuratissimi, necessario vindicamus Interpretis.

AD CAP. XV.

PAg. 134. lit. A. *Quidam tamen qui decrepitum attigerant Senium, prisco illi Terraemotui, qui per excellentiam Magnus appellatur, hunc quadam ex parte comparabilem putabant*. Puto hic innui Terraemotum, qui Anno Chr. 1202. omnium fando auditorum per Orientem dirissimus contigit, quem Robertus Monachus Autisiodorensis in sua Chronologia, incepisse ait triduo ante Ascensionem, & eo Tyrum, Acconem, Tripolim, &c. magna ex parte concidisse, Hujus antiqui Terraemotus meminisse poterant, cum iste alius de quo Noster agit hoc loco Constantinopoli contigit circiter annum Chr. 1296. quicumque vivebant centenarii, aut paulo centenariis majores. Meminit alterius Constantinopolitani Terraemotus Magni, Scriptor vitae Gregorii IX. Romani Pont. referens cum contigisse Ann. Chr. 1231. quo ait multas domos, & templa Constantinopoli corruisse. At hujus recordari, vel Septuagenarii poterant. Indicat autem Noster, solos eos qui ultra vulgarem modum senuissent, illius Magni Terraemotus potuisse memoriam testari. Quare verimilius forte fuerit hic significari Terraemotum An. 1222. quo Caesarius Lib. X. Cap. XLVII. refert in Cypro Insula duas Civitates Terraemotu fuisse subversas, & in earum altera Episcopum sacris operantem, & circumpraesentem populum, Templi ruina pariter obrutos periisse.

AD CAP. XVIII.

PAg. 137. lit. A. *Siquidem ab initio convenerat, quando est utrique isti Italorum generis* (Venetis, & Genuensibus) *permissum libera in Urbe, ac per hos Tractus exercere commercia, ut si quid inter eos contraheretur rixae, committere pugnam invicem non possent toto maris spatio, quod patet inter Abydi fauces, & Pharum*. Petrus Gillius Lib. II. de Topographia Urbis Constantinopolis Capite VI. existimat Pharum fuisse sitam in Promontorio *Ceras* dicto. De hac Pharo hic agi verisimile videtur. unde crediderim aberrare ab Auctoris sententia Breviatorem Vaticanum, dum hos terminos spatii intra quod digladiari Veneti cum Genuensibus ex pacto cum Imperatore inito nequirent, sic exprimit ἀπὸ τοῦ στενοῦ καλλιουπόλεως μέχρι καὶ τοῦ ἱεροῦ quid vocet ἱερὸν ipse viderit. Fauces quidem ad Callipolim eaedem non sunt cum faucibus, quae ad Seston, & Abydum, sed e Diametro illae sunt invicem oppositae: media inter utrasque Propontide.

AD CAP. XX.

PAg. 138. lit. D. *Rixa ex vulgari, & nihili offensiuncula exardescente*. quod Codd. B. & A. pag. 539.
ἔκ τινος αἰτίας εἰκαίας habent, Vat. exprimit ἔκ τινος μηδαμινῆς αἰτίας, *causa*, vel offensiuncula *nihili*.

Paulo post. *Rex Armeniae... cum Freriis Italis vivens*. Hunc Regem Armeniae Sanutus Lib. III. Par. XIII. Cap. II. Haythonem vocat, & venisse Constantinopolim dicit, eo quod Michael Andronici Filius Sororem suam desponsasset. congruunt haec cum Pachymere, qui superius docuit Regis Armeniae filiam Mariam nomine, Michaelis nupsisse. Explicat autem Sanutus, de quo genere convictus Pachymeres agat, dum ait Hunc Regem cum Freriis vixisse. docet quippe sumpsisse illum habitum Ordinis Minorum S. Francisci, & ut Sodalem horum Patrum, & Fratrem Constantinopoli vixisse; unde sumpta occasione Sebath Haythonis frater Regnum Armeniae occupavit. qui etiam Haythonem deinde captum excoecavit. sed is divino miraculo rursum adeptus usum oculorum, Regni quinetiam compos est factus: & Sebathum Constantinopolim misit, rogans Imperatorem, ut eum illic detineret. Haec ibi Sanutus. Et ex eo fusius Spondanus An. Chr. 1294. num. X. & XI.

AD CAP. XXIII.

PAg. 141. lit. C. Τὴν γοῦν ἀνάγκην γίνεσθαι χάριν νικᾶ τῇ συνέσει. Sic Cod. B. Vat. autem νικὰ γοῦν ἡ σύνεσις τὸ ποιεῖν χάριν τὴν ἀνάγκην. Perobscuri loci ut possit intelligi, primum constituenda scriptura est, puto in voce νίκα, ut in C. B. cum circumflexo in ultima legitur, mendum esse. Non enim est haec tertia persona Indicativi praesentis a νικάω, νικᾷ: Sed secunda persona praesentis imperativi. Itaque acuenda penultima est, ut sit νίκα contractum ex νίκαε. & hujus vestigium scripturae aliquod videri potest praeferre Vat. Cod. dum ultimam acuit in voce νικά, in sede accentus, non in accentu peccans. Sic ad verbum haec sonant: *Vince prudentia, ut necessitas gratia fiat*. Hoc est: cum sit necesse usu jam recepto dare titulum fratris, in litteris, Sultani, ne dubites hoc libenter facere, consideratione scrupulum vincens.

AD CAP. XXIV.

PAg. 143. lit. B. *Quae cum ita sint, acri opus esse deliberatione*, &c. His verbis explicatur aestus animi, quo Patriarcha, & Imperator ex repertis Athanasii scriptis diras intentantibus turbabantur, vano quidem metu. nam quid ex impotenti privati jam hominis iracundia Chartis clancularis timide indita formidari jure poterat? Tamen isti Schismatici, qui dirissima omnium anathemata ultro arcessere in sua ipsorum capita non dubitabant, obedientia Christi Vicario neganda, & dilaceranda Ecclesia, religiosi usque ad superstitionem apparere affectabant, illic trepidantes timore ubi non erat timor, ut dicitur

Psal. XIII. Id, quod illis merito exprobat quidam Prudens verbis hisce ad oram Codicis B. e regione loci hujus adscriptis: ἡ ἀπαιδευσία καὶ ἡ ἀμάθεια τὰ μηδαμῇ μηδαμῶς φοβερὰ φοβεῖται. τὰ δ᾽ ἀληθῶς φοβερώτερα οὐ δέδοικεν. *Inscita, insulsaque stultitia, quæ nulla prorsus ratione metuenda sunt, metuit: quæ autem longe formidolosissima merito censeantur, securo contemptu negligit.* quibus utique illud Christi Matt. XXIII. 24. convenit: *Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes.*

Edit. Rom. pag. 540. Pag. eadem lit. E. *Disquirebat anxio, incertoque consilii animo, quem iniret modum his se se angustiis explicandi.* Ad hæc ille idem Censor marginalis hæc annotat. οὐχ οὕτως Ἀλέξανδρος· ἀλλὰ τὸν Γορδίου δεσμὸν πελέκει ἔλυσεν. *Non sic Alexander: sed Gordii nondum securi solvit.*

A D C A P. XXVI.

PAg. 150. lit. D. Quæ sequuntur in contextu græco post hæc verba: ἀλλ᾽ οὕτω μὲν Ὀσφεντίσθλαβος; sic plane ut hic leguntur in utroque optimo Cod. expressa, inextricabili perplexitate confusa sunt. Nam Noster natura tenebrosus, quoties multa paucis studet cogere, densiori se caligine involvit. Vaticanus Epitomator paulo distinctius hunc locum explicat. Ejus hæc verba sunt: εἶχε μὲν οὖν ὁ Βασιλεὺς τὸν Τερτέρη μετὰ πολλῶν ἀρχόντων αὐτοῦ. καὶ Ῥαδόσθλαβον Σεβαστοκράτορα Βουλγάρων, ἀγενῆ τῶν ἐκεῖ. ἀδελφὸς γὰρ ἦν τοῦ Μίλτζου ὃς ἐβασίλευσε Βουλγάρων βουλήσει Νογᾶ ἀποστάντος τοῦ Τερτερῆ. ἐλθόντος δὲ τοῦ Τζακᾶ, τῆς ἀρχῆς ἐξέβληται ὁ Μίλτζος. τοῦτον οὖν τὸν Ῥαδόσθλαβον εἶχε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς περὶ τιμῆς, καὶ τὸ τοῦ Σεβαστοκράτορος ἀξίωμα βεβαιοῖ. ἀποστέλλεται οὖν ὁ Ῥαδόσθλαβος ἀπὸ Θεσσαλονίκης παρὰ τοῦ βασιλέως μετὰ μεγιστάνων Ῥωμαίων καὶ ἱκανῆς δυνάμεως κατὰ τοῦ Ελτιμήρη ὃς ἦν ἀδελφὸς τοῦ Τερτέρη. νικᾷ γοῦν ὁ Ελτιμήρης τὸν Ῥαδόσθλαβον, καὶ κρατήσας αὐτὸν καὶ ἐκτυφλώσας, στέλλει παρὰ βασιλέα πρὸς τὴν οἰκείαν αὐτοῦ σύζυγον. τοὺς δὲ μεγιστάνας τῶν Ῥωμαίων ἐκράτει, μέχρις ἂν ὁ βασιλεὺς τὸν Τερτερῆ καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ δοὺς ἀνταλλάττει τούτους. Hæc Vaticanus Breviator Pachymeris, qui non meminit memoratæ Auctori δεσποτείας Ελτιμήρη κατὰ τὸν Κροῦνον. ea vox a Pachymere bis posita in altero loco Κροῦρον scribitur. Nos utrobique Κροῦνον scripsimus, quod Cruni loci mentionem apud Geographos reperimus, non autem Cruri Κρούρου. Præterea Epitomator omittit Eltimerem fuisse fratrem non solum Terteris, sed & conjugis Smiltzi, rem diserte expressam a Pachymere. deinde contra hujus auctoritatem affirmat: venisse in potestatem Imperatoris Rhadosthlabum una cum Tertere, hic enim ait sponte illum ad Imperatorem transfugisse ὁ γὰρ Βουλγάρων Σεβαστοκράτωρ Ῥαδόσθλαβος βασιλεῖ προσχωρήσας, &c. deinde asserit Epitomator, ab Eltimere commutatos Proceres Romanos cum Tertere, & ejus Proceribus ab Imperatore detentis, cum Auctor nullam mentionem faciat Bulgarorum Procerum simul ista permutatione liberatorum, sed unius tantummodo Terteris cum Romanis numero tredecim Magnatibus commutati meminerit, ac permutationem ab Osphentisthlabo, ad quem Eltimeres Romanos misisset, factam dixerit. Nos nihil in Græco Pachymeris contextu immutare ausi, sententiam loci, prout divinare potuimus, exprimere sumus conati quam clarissime.

A D C A P. XXVII.

PAg. 151. C. *Notha filia Maria.* Præter hanc filiam Notham Andronicus, & aliam habuit similiter illegitimam Irenen nomine, cujus meminit Gregoras Lib. VII. quam & nuptui deinde traditam ait Joanni Duci Pelasgorum, & Thessalorum principi. Hæc eadem esse potuit, quam oblatam in Sponsam Cazani, Noster inferius indicat; nuptiis, prout apparet, non secutis.

A D C A P. XXIX.

PAg. 153. lit. B. *Mortuus quoque tunc est Veccus*, constantissime perstitisse Veccum usque ad extremum spiritum in semel edita professione Recti Dogmatis de Processione Spiritus Sancti etiam ex Filio, & subjectionis Christi Vicario Romano Pontifici debitæ, præter quam satis indicat Noster Historicus & hic, & quoties de illo agit: manifeste evincit ejus Testamentum instante morte in carcere tot annis pro religione a Schismaticis tolerato, conditum. cujus ideo exemplar nactus beneficio Ill. Allatii, hoc loco illud apponam cum latina interpretatione mea.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΙΩΑΝΝΟΥ.

ΠΟλλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ἐξορίαις καὶ φυλακαῖς τὸν ἴδιον καταλύοντες βίον, εἰ καὶ μηδὲν ἴσως ἕτερον ἔχουσιν, ἐφ᾽ ᾧ ἂν καὶ διαθῶνται. ἀλλ᾽ ὡς ἐν τύπῳ γοῦν διαθήκης τὴν τοῦ ἐγκλήματος ἐξάρνησιν διατίθενται, ἐφ᾽ ᾧ ἄν τις αὐτῶν καὶ τύχοι τὴν ἐξορίαν, ἢ φυλακὴν καταδικασθείς. Εντεῦθεν οἶμαι, οὐδὲν πραγματευόμενοι ἕτερον, ἢ τὸ τῆς κακουργίας, δι᾽ ἣν οἱ πολλοὶ τὰς τοιαύτας καταδίκας ὑφίστανται, ἀποτειβόμενοι ὄνειδος. Εμοὶ δὲ τῷ ταπεινῷ καὶ ἁμαρτωλῷ, τοῦ τε Θρόνου, ὃν τοῖς ἀῤῥήτοις Θεοῦ κρίμασιν ἔλαχον διωχθέντι, πάσας τε μέχρι θανάτου ἐξορίας, καταδικασθέντι καὶ φυλακὰς, οὐ μόνον μέλει, οὐδὲν ἐν χρείᾳ γεγονότι πτωχῆς καὶ πενιχρᾶς διαθήκης, τὸ τούτων μοι παραίτιον ἔγκλημα ἐξαρνήσασθαι. ἀλλὰ καὶ τόσον διὰ σπουδῆς ἡ ὁμολογία, ὅτι καὶ τὴν ἐπιτελεύτιον φθάνων ἀνάγκην, καὶ διατίθεμαι καὶ ὁμολογῶ. Ως γὰρ τοῖς ἄλλοις εἰς ἀποσκευὴν ὀνείδους τοῦ ἐπὶ κακουργίᾳ, τοῦ ἐγκλήματος ἡ ἀπάρνησις· οὕτως ἐμοὶ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἡ ἀπολογία. Επεὶ γὰρ τὸ τὴν ἐκ Πατρὸς δι᾽ Υἱοῦ ἐκπόρευσιν τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, ἐκ Πατρὸς δι᾽ Υἱοῦ ὕπαρξιν φρονεῖν καὶ πρεσβεύειν με, ἔγκλημα ἐλογίσθη, τῆς τοῦ Πατριαρχικοῦ ἐκ-

TESTAMENTUM CONSTANTINOPOLITANI PATRIARCHÆ JOANNIS. pag. 541.

PLerique Hominum in Exiliis, & Carceribus vitam absolventes, utcumque forte morientes nihil habeant quod supremis tabulis cuiquam legent, prætextu tamen, & forma condendi testamenti, luculentam criminis, ob quod addici eos exterminio, ac custodiæ contigit, inficiationem, Codicillo rite ultimo consignant: non aliud, quantum arbitror, inde sibi proventurum potissimum commodum spectantes, quam amolitionem famæ sinistræ, memoriam quoque ipsorum post vitam exhaustam, gravaturæ; qua plerisque hactenus persuasum fit, jure ipsos, ac merito pænis fuisse istiusmodi subjectos; quippe vere reos sceleris ob quod juste, legitimeque damnati fuerint. Mihi contra humili, & peccatori, & Throno, quem ineffabilibus Dei judiciis sortitus fueram, dejecto, & exiliis carceribusque usque ad mortem damnato; nec quidquam in mendica, & misera fortuna quod transmittam hæredibus habenti; haud quaquam scribendi tamen Testamenti consilium innascitur, ut in eo crimen abnegem tantarum mihi calamitatum causam; ejus quippe profitendi, ac quasi glorianter ostentandi, tanto potius studio teneor, ut hac solum gratia obtentum hunc usurpem supremarum Tabularum pro moribundorum consuetudine scribendarum: quo nimirum in iis ultimo, & irrefragabili testimonio confirmem, me in istius professionis irrevocabili constantia usque ad extremum halitum durasse. Nam quæ aliis amolitioni dedecoris est, criminis, cujus habentur Rei, negatio; mihi eadem infamiæ causa esset. propte-

reaque famæ poſthumæ conſulens, illud hic ultro clareque confiteor. Quoniam enim imputatum Mihi vice criminis eſt, quod proceſſionem Sancti Spiritus ex Patre per Filium, & ejuſdem Spiritus ex Patre per Filium extantia crederem, & docerem; ideoque dignus judicatus ſum, qui & e Patriarchico Throno dejicerem, & exiliis, cuſtodiſque uſque ad mortem addicerer, non me illud conſciviſſe, non in eo perſtare inficior, non id a me ut probrum, ut dedecus, amolior; quin ſi cui forte id contumelia dignum pudendumque videatur, Ego ab eo diſſentiens, laudis hoc in parte pono, ac talis quidem opprobrii velut corona quadam redimiri, me non renuo. quorſum enim inficiando repellerem opprobrium, quod ob profeſſionem recti dogmatis, non magis in me, quam in ipſum Chriſtum a communibus utriuſque intorquetur Adverſaris; Nam ſi fieri poſſet aliquod Chriſti opprobrium ſacris affirmari litteris, hoc ego unum præ omnibus eſſe contenderem, ſi ex ſacra doctrina, quod iſti volunt, revera conficeretur. Cæterum in hoc hallucinantur ii, quibuſcum mihi controverſia eſt: quod ipſis, vi argumentorum ex authenticis ſcripturarum, & Patrum teſtimoniis depromptorum, ineluctabiliter preſſis, cum nulla oſtenderetur via declinandi, quin fatenda eſſet, ac pro certo dogmate habenda; Sancti Spiritus ex Patre per Filium proceſſio; aliunde vero cum pari Theologicarum ex ſcripturis ratiocinationum evidentia conſtringi ſe putarent ad affirmandum, proprietatem eſſe Perſonæ Patris hypoſtaticam, originalem Spirationem activam, concordare cum eo nequivere conſortium in ſpirando Filii cum Patre; indeque in frivolam abſtracti cavillatiunculam vanæ diſtinctionis ſunt, qua pernegant idem eſſe *proceſſionem*, & *extantiam*, ac fatentes *procedere* quidem Spiritum ex Patre per Filium, dici tamen vetant, Spiritum per Filium *extare*, Spirationem activam tranſire per Filium fingentes, quaſi per medium, & inſtrumentum inanime in nullo cooperans, ut ea ratione procedens Spiritus conſequens quiddam intelligatur ad Filium ſola cogitatione, cui nihil reſpondeat in re, ita ut proprius Filii Spiritus, verborum tenus, & meri ſoni dicatur, re autem vera alienus ab eo ſit: utpote qui e ſolo procedat, & extet Patre. nulla quippe perſuadeat ratio, Spiritum Filii dici, qui ex Filio non ſit, aut, quod idem eſt, per ipſum ſuam non habeat extantiam. Quoniam igitur duo hæc abſurde, ut vere dicam, & impie aſſerta; nimirum Filium eſſe inſtrumentum miniſtratorium Patri in proceſſione Spiritus, & eundem Spiritum alienum eſſe a Filio, neceſſaria conſecutione demonſtrantur ex his, quæ iſti ajunt, dum Spiritum ex ſolo Patre habere extantiam aſſirmant: ajo ego proceſſionem per Filium, quam arcte ſtringentia Scripturarum teſtimonia fateri cogunt, cum eo quod proprium proceſſioni; eſt, infitiari non valentes ipſos, pervertere in opprobrium Chriſti Proceſſionem ex Patre per Filium. quid enim in opprobrium Chriſti ſtatui pejus poſſit, quam alienare proprium ab ipſo Spiritum, qui gloria ejus eſt, ſicut & ipſe gloria eſt Patris? Et quid rurſus in opp robrium Chriſti decernatur pejus, quam ſi declaretur, & prædicetur eſſe ipſum Miniſtratorium Inſtrumentum Patris? Arianiſmus omnino hæc manifeſtus ſunt. & hunc fugiens ego, non recuſo quod inde in me redundat opprobrium, ſi cui pudenda res, & dedecus inferens, videatur, ſentire, ac prædicare me: Patris per Filium proceſſionem, eſſe item ex Patre per Filium extantiam. Itaque hanc profeſſionem in capite hujus mei Teſtamenti colloco.

Edit. Rom. pag. 542.

pag. 543.

πτώσεως Θρόνου, καὶ τῶν ἐπὶ ταύτῃ ἕως θανάτου ἐξοριῶν καὶ φυλακῶν ἄξιον, οὐ φεύγω τὸ ἔγκλημα, οὐκ ἀπαρνοῦμαι, ὡς μῶμον, ὡς ὄνειδος οὐκ αποσκεδάζομαι· κἄν τινι ἐπάξιον ὕβρεως, ἐγὼ τοιοῦτον ὕβρεως στέφανον ἀναδεῖσθαι οὐκ ἀπαναίνομαι. Πῶς γὰρ ἂν καὶ ἀρνησαίμην ὀνειδισμὸν ἐπὶ δόγματι, ὅπερ καὶ εἰς ὀνειδισμὸν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ οἱ ἀντιλέγοντες ὑμῖν περιτρέπουσιν; εἰ γάρ τινα ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ, φησιν ἡ γραφή, τοῦτον οὐκ ἄλλον ἐγώ φημι τὸν τοιοῦτον εἶναι ὀνειδισμόν. Οἱ γὰρ ὑπὸ τῆς στενοχωρίας τῆς τῶν γραφῶν ἐλέγχου ἀναγκαζόμενοι τὴν δι' Υἱοῦ ἐκπόρευσιν Πατρικὸν εἶναι Δόγμα ὁμολογεῖν, καὶ μηδὲ εἰς τὴν τῆς ἐκπορεύσεως ὁμωνυμίαν ὀρθοποδοῦντες, ὡς ὑπὸ τῆς τῶν γραφῶν στενοχωρίας ἀγχόμενοι, τὴν ὑποστατικὴν τοῦ Πατρὸς ἰδιότητα τὴν ἐκπόρευσιν διατρανοῦσων Ὅμως μέντοι ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἀναχωροῦντες λέγειν τὸ Πνεῦμα ἔχειν τὴν ὕπαρξιν, παντὶ σθένει ἀνάγκης ἀποδεικτικῆς ἀπελέγχονται κατ' αὐτὴν τὴν ἐκπόρευσιν, ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν τὴν ὕπαρξιν, ἣν, ὡς αὐτοί φασιν, ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα ἔχειν τὸ ἅγιον, ὀργανικῶς διήκον αὐτὸ φρονεῖν διὰ Υἱοῦ ὡς ἑπόμενον τούτῳ συναφαίνεσθαι τῷ φρονήματι, καὶ τὸ μέχρι λόγων ψιλῶν ἴδιον Υἱοῦ, ἀληθῶς δὲ ἀλλότριον πρεσβεύειν αὐτοῦ. Ἐπεὶ λόγος ἔσται ὁ πείσων οὐδείς, ἴδιον εἶναι Υἱοῦ τὸ μὴ ἐξ αὐτοῦ, ἤτοι δι' αὐτοῦ. Ὅτι γοῦν τὰ δύο ταῦτα ἔκτοπα ὡς ἀληθῶς ἀσεβήματα, ὀργανική τε ὑπηρεσία τοῦ Υἱοῦ τῷ Πατρὶ ἐπὶ τῇ ἐκπορεύσει τοῦ Πνεύματος, ἀλλοτριότης τε τοῦ Πνεύματος ἐξ Υἱοῦ, ἀναγκαστικῶς ἀποδείκνυται ἐξ ὧν φασιν οἱ ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα ἔχειν τὴν ὕπαρξιν λέγοντες, καὶ τὴν δι' Υἱοῦ ἐκπόρευσιν κατὰ τὴν τοῦ γραφῶν ἐλέγχου στενοχωρίαν, σὺν τῷ ἰδιάζοντι τῆς ἐκπορεύσεως ἀπαρνεῖσθαι, μὴ ἔχοντες, εἰς ὀνειδισμόν, ἐγώ φημι, τοῦ Χριστοῦ τὴν ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐκπόρευσιν περιτρέπειν αὐτούς. Τί γὰρ ἂν εἰς ὀνειδισμὸν Χριστοῦ καὶ γένοιτο χεῖρον τοῦ, τὸ ἴδιον αὐτοῦ Πνεῦμα, ὅπερ ἡ ἀληθής ἐστιν αὐτοῦ δόξα, ὡς αὐτὸς τοῦ Πατρὸς, αὐτοῦ ἀλλοτριοῦν; καὶ τί ἂν εἰς ὀνειδισμὸν Χριστοῦ καὶ γένοιτο χεῖρον τοῦ, ὑπηρετικὸν αὐτὸν πρεσβεύειν ὄργανον τοῦ Πατρός; Ἀρειανισμὸς πάντως ταῦτα λαμπρὸς, καὶ τοῦτον φεύγων ἐγὼ τόν τε ὀνειδισμὸν οὐκ ἀναίνομαι, ἄν τινι αἰσχύνην δοκεῖ, τὴν ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐκπόρευσιν, ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ὕπαρξιν φρονεῖν, καὶ πρεσβεύειν μετὰ τήν τε ὁμολογίαν ταύτην τῆς παρούσης μου διατίθεμαι, οὐ πλοῦτον, οὐ χρήματα, οὔτε κτήματα (πάντα γὰρ συναφῃρέθη τῷ Θρόνῳ) οἰκείοις διανέμων καὶ ἀλλοτρίοις· Τὰ δὲ προσόντα μοι βραχέα καὶ πενιχρὰ, τοῖς ἐν τῇ φυλακῇ συμπαραμείνασί μοι παισὶν, ὧν ὁ μὲν εἰς τάξιν Υἱοῦ μοι λελόγισται, εἰς ὑπηρέτην δέ μοι ὁ ἕτερος, κατὰ τὴν ἐνοῦσάν μοι διαμερίζων ἐπίκρισιν.

Deinde vero ſuprema voluntate ſtatuo, non de divitiis, non de pecuniis, non de poſſeſſionibus (omnia enim iſta ſimul cum Throno mihi erepta ſunt) eas aut Domeſticis dividens, aut alienis: ſed de reculis, quas habeo hic paucis; cunctas Pueris, qui mecum in carcere permanſerunt, quorum alterum loco Filii habui, altero famulo ſum uſus, mei arbitrio judicii diſpertiens.

Joannes humilis miſeratione Dei Archiepiſcopus Conſtantinopolis; propter autem verum Patrum Dogma; videlicet, Proceſſionem Spiritus ex

Ἰωάννης ταπεινὸς ἐλέῳ μὲν Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, διὰ δὲ τὸ ἀληθὲς τῶν Πα-

Pa-

τέρων δόγμα· τὴν ἐκ Πατρὸς δηλονότι δι' Υἱοῦ ἐκπόρευσιν τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, τὴν ἕως θανάτου ἐξορίαν καὶ φυλακὴν καταδικασθείς, οἰκειοχείρως τὴν παροῦσάν μου Διαθήκην γράψας ὑπέγραψα.

Patre per Filium, exilio usque ad mortem, & custodia damnatus; propria manu scriptum præsens hoc meum Testamentum subscriptione firmavi.

Requiret forte aliquis in hoc Testamento Vecci professionem Subjectionis ad Romanum Pontificem. Verum ea satis, ni fallor, innuitur in subscriptione, ubi pro Constantinopolitano Archiepiscopo se adhuc ferens Veccus, quod suam Depositionem merito irritam existimaret, abstinet tamen a titulo ambitiose usurpato ab ejus Sedis Antistitibus Schismaticis, Oecumenici Patriarchæ.

AD LIBRUM IV.

CAP. I.

PAg. 161. lit. A. ὀψὲ παρασκευῆς ὑπὸ λυχνῶν ἁφὰς, τῶν κεκοιμημένων κατ' ἔθος μνημονευομένων ἀρχαῖον. *Vespere Parasceves, quando jam ad commemorationem mortuorum, ex more antiquo, faces accendebantur, &c.* Illa hic memorata consuetudo vetus commemorationem Defunctorum multa facum accensione celebrandi, non ad paulo ante factam Ληναιῶνος ἐνεστηκότος, *ineuntis Februarii* mentionem referenda est; quasi ejus potissimum mensis initio ex more antiquo is ritus observaretur; sed ad indicationem precedentem Vesperæ Parasceves, sive sextæ feriæ; quando jam usu Ecclesiastico Sabbatum postridianum inchoari censebatur. Siquidem cunctis Hebdomadarum omnium sabbatis Ecclesia Græca mortuorum memoriam recolebat. Hoc docet nos Gennadius Patriarcha Libro de Purgatorio sic scribens. ἀκμὴν ἀσύνετοί ἐστε, καὶ οὐκ ἔγνωτε, ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία εὔχεται ἀεὶ ὑπὲρ κεκοιμημένων, καὶ κατὰ πᾶν σάββατον μόνως περὶ τῶν ψυχῶν μνείαν ποιεῖται, καὶ σαββάτῳ ἔτι δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἄγει πανήγυριν περὶ μνήμης ψυχῶν μνείαν· ἐν τῷ πρὸ τῆς Ἀπόκρεω φημι, καὶ τῷ πρὸ πεντηκοστῆς. *Adhuc, & vos sine intellectu estis, & non cognovistis Christi Ecclesiam orare semper pro iis, qui dormierunt: & per omne Sabbatum memoriam facere solitam Animarum. Prætereaque bis in Anno Panegyrim celebrare commemorationis Animarum. nimirum sabbato præcedente Dominicam Carnisprivii, & sabbato ante Pentecosten.* Hæc Gennadius. Annus, quo contigit hoc loco narrata Andronici Thessalonicam profectio, ut infra Lib. III. Cap. VII. ostendam, fuit Christi 1299. qui annus cum numeraverit Cyclum Solis 20. cui competit littera index Dominicæ, D. intelligitur hic memoratam feriam sextam ineunte Februario, in sextum Februarii diem incidisse, fuit ergo talis diei vespera inchoata cõmemoratio Defunctorum mere hebdomadaria, non autem una ex solemnibus Mortuorum Panegyribus, quæ bis, ut ex Gennadio audivimus, in anno ceremonia exquisitiori celebrantur, Sabbato præcedente Dominicam ἀπόκρεω sive, ut cum vulgo loquar, *Carnisprivii* Græcorum; quæ coincidit cum nostra Dominica Sexagesimæ, & Sabbato ante Pentecosten. Nam de Sabbato quidem Pentecostes, satis patet, quam a mense Februario remotum sit. Sabbatum autem Dominicæ Carnisprivii Græcorum, sive Sexagesimæ, illo Anno, Pascha 19. Aprilis habente, fuit dies 21. Februarii, quæ ad Ληναιῶνα ἐνεστηκότα *ineuntem Februarium* nullo pacto pertinet, notum quippe satis, decem tantum primos cujusque mensis dies ista ‛μηνὸς ἐνεστηκότος *mensis ineuntis* apud Græcos appellatione designari; cum qui sequuntur ad 20. μεσοῦντι μηνὶ, *medianti mensi*, reliqui ad finem usque λήγοντι hoc est desinenti mensi tribuantur. Atque hoc ipsum, videlicet ordinariam, & hebdomadariam dumtaxat fuisse hanc Commemorationem Mortuorum, indicat Noster Historicus, dum non πανηγυριζομένων, sed μνημονευομένων hoc loco τῶν κεκοιμημένων meminit. Mentionem porro hic factam accensarum facum quam ego in interpretatione ad Ecclesiasticum usum revoco, non deerit forte qui contendat ad mere civilem referendam fuisse rationem. Enimvero nec

Edit. Rom. pag. 544.

ego ignoro tali plerumque locutione designari tempus vesperæ adultę usque ad jam increbescentes tenebras post occasum Solis: quando ad necessarium videndi usum, intra domos præsertim faces accenduntur. Sed si quis attentius reputet, videbit haud esse verisimile Imperatorem, summa præsertim, & rigida hyeme, horam elegisse profectioni ex Urbe capessendæ, qua nocte ingruente aer magis magisque obscuraretur. Prima ergo pars vespertini temporis, sole ad occasum vergente, sub tertiam horam a meridie, intelligenda est. tali enim tempore recte Imperator cum numerosissimo suo comitatu dare se in viam potuit, reliquiis lucis diurnæ suffecturis ad perveniendum in dissitam paucis milliaribus, ac suburbanam stationem Dripeam. Ibi enim diversorium habebat paratum in noctem insequentem. Non ergo quando Urbe Imperator exivit Sole adhuc lucente civilis necessitatis gratia faces accendebantur; cum longe crepusculum abesset. quare restat, ut id ad ceremoniam religiosam sit referendum, occupari videlicet solita jam tum postridiana commemoratione Defunctorum, accendendis per omnia Templa luminibus. Ad extremum observo: mentionem hic παρασκευῆς non intellectam a Vaticano Paraphraste juxta veram, & usitatam auctori notionem feriæ sextæ. Sic enim hunc locum exhibet: τότε γοῦν παρασκευασθεὶς ὁ Βασιλεὺς ἔξεισι. *tunc igitur paratus Imperator exiit.* Ita ille; translata ad apparatum profectionis, diei Parasceves expressione; quo & valde superficiarie defunctum hunc Epitomatorem apparet; & non valde fuisse peritum Rituum Græcorum, suspicio movetur. Non fuisse mihi tamen illum inutilem, hic ipse grate profitendi locus est. Nam quædam in hoc capite, prout describitur in Codicibus duobus alioquin optimis, diminute ac confusiuscule posita, exertius Vaticanus Paraphrastes, & intelligibilius exponit. quare nonnihil ex illo interpretans adscivi: quod quale sit, ne, cui forte id curæ fuerit, ignoret, verba ejus hic adscribam. Loco igitur eorum, quæ sequuntur, in nostro contextu Græco post illa verba: Ἰωάννης δὲ, &c. usque ad finem Capitis, Vaticanus hæc exhibet: ὁ δὲ Πατριάρχης ἐμαθε τὰ βουλευόμενα παρά τινος, ἔξεισι γοῦν τῷ βασιλεῖ συνταξόμενος, καὶ τὰ περὶ τούτων κινήσων βουλόμενος· πολλὰ γὰρ ἦν τὰ προσιστάμενα τῷ συναλλάγματι· πρῶτον, τὸ ἀπολῦσαι τὴν ἰδίαν γυναῖκα τὸν Κράλην. δεύτερον ἀνήλικον τῆς θυγατρὸς. τρίτον, τὸ ἀκηκόεναι ὡς ἐπιδημήσασαν τὴν Μοναχὴν γυναικάδελφον τοῦ προτέρου ἀδελφοῦ Στεφάνου τοῦ Κράλη, εἰς Σερβίαν ἰδεῖν τὴν ἀδελφὴν, ἢ τις ἦν γυνὴ τοῦ Στεφάνου, ὅστις ἦν καὶ κατεαγὼς τὸ σκέλος· διὰ τοῦτο καὶ ἀφηγμένος ἐζῇ· αὐτὸς γὰρ ἦν δικαιότερος τὴν ἀρχὴν ἔχειν, ὡς πρῶτος ἀδελφός· αὐτὴ γοῦν ἡ μοναχὴ καὶ τοῦ βασιλέως ἦν γυναικαδέλφη ἐκ τῆς τοῦ Ῥῆγος Ουγγρίας· ταύτην οὖν (forte ταύτῃ) πορνικῶς ἠκούσθη συμμιγῆναι ὁ Κράλης ὁ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως λαμβάνων. &c.

pag. 545.

AD CAP. XV.

PAg. 186. lit. A. *Januario, quem enarratores Ascræi Poetæ Lenæona dictum Atheniensibus tradunt.* Sane in Græcis Scholiis hodie in Hesiodum extantibus fol. LXVII. editionis Venetæ Trincaveli Anni 1537. legitur ad illa Poetæ verba, Μῆνα δὲ Ληναιῶνα. hæc Moscopuli Annotatio: κατὰ τὸν μῆνα δὲ Ληναιῶνα, ὅστις ἐστὶ Ἰανουάριος. Infra fol. LXXIII. pag. 2. post medium, Joannes Tzetzes ad eundem locum sic observat: μῆνα δὲ Ληναιῶνα τὸν χοιάκ, ἤτοι τὸν Ἰανουάριον, ὃς Ληναιὸς παρὰ Ἴωσι καλεῖται. Quod autem se Pachymeres alioqui dissentientem in hoc ab iis, tamen dum carmen apud ipsos pageret (οἱ καὶ ἡμᾶς ἐν τοῖς κατ' αὐτοὺς ἐποποιοῦντες) quasi excusat, quod eorum improbatam alias sententiam expresserit, aut indicat se alicujus horum Magistri ludum frequentantem, eos versus conscripsisse; aut si ætas, vel aliud repugnet quominus Joannis Tzetzæ, aut Moscopuli Pachymeres auditor fuerit, dici posset, id carmen ab eo scriptum dum Ludimagistris ope-

ram puer daret, qui Hesiodum ex prius publicatis Joannis Tzetzæ, aut cujusvis alterius expositionibus enarrarent. Dixi & de his in Glossario.

AD CAP. XVI.

PAg. 187. lit. C. ὡς μηΤ' αἰδῶ παρ' ἀλλήλων ἀπεῖναι σφισι. Ultro fateor me in his verbis supplevisse syllabam ἀπ', in verbo εἶναι, quod solum in Codd. B. & A. legebatur, mendo a loci sententia manifeste redarguto.

AD CAP. XXII.

PAg. 19. εἷς δ' ἐκείνων ἐν ἀφανεῖ μιμεῖται Πάνδαρον, ὃ ὀϊςῷ βάλλει. καὶ καιρίαν, οὐ κατ' ἐκείνων, τὴν πληγὴν δίδωσι. Respicit his Auctor rem narratam Iliad. Δ. a vers. 93. ad 154. Ibi Pandarus refertur, inobservatus, & contra fidem pacti fœderis, sagittam in Menelaum immisisse, quæ tamen summam illi duntaxat cutem perstrinxerit leviter. in quo dissimilis fuit exitus utriusque jaculationis. Nam hæc ab Alano pari fraude, perfidiaque attentata, grave revera, & profundum vulnus in Raulis Magni Domestici vitalia pertulit. quo spectant illa Nostri verba ὀϊςῷ βάλλει, καὶ καιρίαν, οὐ κατ' ἐκεῖνον, (nempe Pandarum) πληγὴν δίδωσι. de Pandari enim telo sic Homerus scribit.

Ἀκρότατον δ' ἄρ' ὀϊςὸς ἐπέγραψε χρόα φωτός.

Summam extimamque sagitta superscripsit cutem viri.

Rauli autem Alanus καιρίαν, hoc est altam, & periculosam, si non etiam lethalem infixit plagam.

Edit. Rom. pag. 546.

CAP. XXIV.

PAg. 196. Οἱ δέγε καὶ ἀκμῆτες εἰς ὅπλα ἦεσαν, καὶ ὀδυσσεὺς ὡς ἐκεῖνος ἐπὶ τὴν Σκύλλαν, οὕτως οὗτοι τὰς ὁρμὰς ἐπ' ἐκείνους προΐχοντο. Hæc digitum intendunt in Odysseam μ, ubi refert Poeta vidisse Ulyssem raptos a Scylla discerpi, ac vorari sex e suis sociis, summo dolore suo, quod iis opitulari nullo pacto posset: unde ait.

Οἴκτιςον δὴ κεῖνο ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι
Πάντων ὅσσ' ἐμόγησα, πόρους ἁλὸς ἐξερεείνων.

Non potuit autem noster aptiori imagine repræsentare cordolium Romanorum suos Cives in mari a Piratis cruciari e litore spectantium sine ulla facultate succurrendi.

AD CAP. XXV.

PAg. 197. lit. B. καὶ Θυμαίνη προχῶν, &c. Fuerit hæc Thymæna Urbs, quam Ptolomæus in Galatia collocat: cujus & Arrianus meminit in Periplo. Alii Teuthraniam appellant.

AD CAP. XXVII.

PAg. 203. lit. B. *Inane Æneæ Simulacrum*. Sumptum ex Iliad. ε. v. 449.

Αὐτὰρ ὁ γ' εἴδωλον τεῦξ' ἀργυρότοξος Ἀπόλλων,
Αὐτῷ τ' Αἰνείᾳ ἴκελον, καὶ τεύχεσι τοῖον, &c.

Unde Virgilius Æneid x.

Tum Dea nube cava tenuem sine viribus umbram
In faciem Æneæ, visu mirabile monstrum,
Dardaniis ornat telis, &c

AD CAP. XXXII.

PAg. 209. lit. C. Quæ hic citantur ex Ethicis S. Basilii, inter ea, quæ hoc nomine leguntur in Collectione edita Operum ejus S.P. non reperi. In Epist. ad Amphilochium Can. x. pag. 164. Edit. Paris. An. 1618. quædam de juramento habentur, a causa, & casu hic a Pachymere tractato non omnino abhorrentia.

AD CAP. XXXIII.

PAg. 212. lit. B. ὅτι συνάμα πολλοὺς χειροτονοίη ἐν μιᾷ ἱερᾷ τελετῇ, τῆς αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ τάξεως. Vitio vertitur Episc. Marmaritziensi, *quod multos simul ordinaret ejusdem in Sacerdotio Ordinis una sacra functione*. Hoc est, opinor, quod causa compendii, in Ordinationibus quas, ut ante Historicus retulerat, pecunia venderet, unica impositione manuum multos simul initiaret, errore intolerabili existimans, nihil esse necesse unicuique singillatim ritum illum sacrum adhibere. quod ei festinanti lucri simoniaci gratia, in quamplurimis quam brevissimo tempore ordinandis, id commodum videretur, parum pensi habens quæstuoso se alligare sacrilegio. Ergo ἱερωσύνη *Sacerdotium* hoc loco generatim Ordines majores indicat, puta Diaconatum, & Presbyteratum, & cum *multos* dicit, ejusdem Ordinis *unica sacra ceremonia* μιᾷ τελετῇ ordinasse, significat plures Diaconatus, plures etiam Presbyteratus petitores, non singulis adhibendo sacrum ritum, sed uni pro cunctis, aut super omnes in commune ceremoniam legitimam exercendo, abunde universos pro recte, ac viritim initiatis habuisse.

Pag. eadem lit. E. Καὶ μᾶλλον ὅτι ἐκλελοιπότων κατὰ Δύσιν καὶ τῶν ἀπὸ μεγάλης Συνόδου Ἀρχιερέων διὰ τὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν σκανδάλων ἐπάλληλα. Quænam sit his verbis memorata Magna Synodus postquam *Episcopi defecisse* dicantur in *Occidente*, hoc est, esse desiisse legitimi Ecclesiarum Præsules veræ Ordinationis Charactere insigniti, quæri non immerito potest. mihi non videtur dubium quin hic agatur de Synodo Oecumenica VIII. eademque Constantinopolitana IV. & tempore, & causa Photii celebrata, maxime super controversiis Ignatium inter & Photium. Post hanc cum fraudibus, & mendaciis suis Photius ita Græcos a Latinis alienasset, ut numquam deinceps bona fide universa Orientalis Ecclesia cum Occidentali consenserit, desierunt Oecumenica Concilia in Oriente celebrari, unde ultima fuit Synodus octava inter eas, quæ in Orientalis Imperii celebratæ ditione in commune consulentes concordi assensu Græcos pariter, & Latinos habuere. Finxerunt autem Græci Schismatici, quod refert hoc loco Andronicus addictissimus Schismati, & infensissimus Ecclesiæ Romanæ, ex illo tempore, quo vixit Photius, & est Synodus Oecumenica octava celebrata, desiisse in Occidente veram Episcoporum successionem. De conficta ab impostore notissimo Photio, & a Photianis jactata Synodo, quam isti nomine octavæ venditant: vide Opus ante hos annos sex hic Romæ editum ab Ill. Leone Allatio, hoc titulo. *De octava Synodo Photiana*. pag. 547.

AD LIBRUM V.

CAP. II.

PAg. 224. lit. E. E regione horum verborum ἐμοὶ μὲν, ἔλεγεν, ἓν ἀναγκαῖον, καὶ αὐτῆς πνοῆς προτιμότερον, τὸ Θεοῦ θέλημα γίνεσθαι, &c. quibus Andronicus magnifice jactat: *unum sibi videri necessarium, esseque idem vita, & spiritu carius, fieri quod Deus vult*: legitur in Barberino Cod. annotatum in margine, ἀλλ' ὦ βέλτιςε, αἱ δὲ συχναὶ ζημίαι οὐκ ἂν εἶεν θέλημα. *Atqui, o optime, damna, & infestationes hæ crebræ, non utique fuerint voluntas Dei*. Manus porro qua hæc verba scripta sunt, non minus videtur antiqua quam ipse contextu; cujus scriptura, ut alias observavi, non immerito credi potest æqualis ætati Pachymeris. Itaque non inverisimiliter quis opinetur, hanc censoriam ad hunc locum Notam fuisse appositam ab aliquo eorum Clericorum, quos non raro deinceps Historicus memorat dira perpessos ab Athanasio post restitutionem in Thronum, quam nunc cum maxime moliebatur Imperator.

AD CAP. IX.

PAg. 233. lit. A. ὃ πᾶν ἄλλο χεῖριςον καὶ ἐπίρρητον ὄνομα. Aliquando suspicabar legendum ἐπάρατον. Sed contra stat consensus Codicum. Nec vero est necesse. Nam & ἐπίρρητον ad vituperationem, & execrationis significationem confertur. unde Eustathius ad Iliad. Jota pag. 736. Ed. Rom. τὸ, ἐπίρρητος, exponit: καταρρήσεων ἄξιον, *maledictis dignus*.

Vers. seq. ἔκ τινος ἀλλοκότου ὃ πανικοῦ φρονήματος. Nove hic Pachymeres *Panici* adjunctum, quod vulgo terrori lymphatico, ac consternationi subitæ tribui solet, audaci supra modum, & vi majore, afflatuque velut Numinis concitato impetui adaptat. Sed proclivis est transitus ab activo ad passivum. Furentes videlicet motus, quos Pan Dux, ut Fabulæ ajunt, in Exercitu Bacchi, in suis militibus ciebat; unde illi in improvisos, & vehementissimos insultus erumpebant, metum trepidum in iis, quos peterent, creabant. Nisi forte τὸ πανικὸν generatim causam superiorem humanarum cujuscumque generis per-

Edit. Rom. pag. 548. turbationum indicat. ut æque timor, & audacia, si non spontanea, sed vi divina impressa fuerint, πανικὰ dicantur.

AD CAP. XII.

PAg. 235. lit. C. *Vidit Constantinopolis Latinum Rontzerium*. Hic quem Pachymeres Rontzerium nominat, non videtur esse posse alius a Rogerio Lauria, de quo multa satis splendida narrat Thomas Fazellus, in Opere de Rebus Siculis, Lib. IX. posterioris Decadis.

Paulo post. *De quo pauca præfari, prout audivi, volo; quæ si abhorrere a vero reperiantur, non scriptor, sed qua est usus auctore, Fama culpetur*. Merito quæ deinceps refert de Rogerio Pachymeres habuit ipse suspecta; præstareque fidem illorum noluit. Fuerunt enim, quantum e Latinis monumentis illorum temporum potest intelligi, falsa pleraque; a Græcis videlicet odio in Rogerium suo indulgentibus conficta. Puta, illum fuisse militem e Religioso Sodalitio Templariorum. Deinde illius Religionis habitu rejecto, ac professione impie spreta, piraticam fecisse. Inde exosum Romano Pontifici; & ab eo ad pœnas petitum. Et similia: quorum nec vola, nec vestigium in ejus rebus prolixe a pluribus tractatis, apparet. Imo invenimus literas huic a Romano Pontifice perhonorificas scriptas. Petrus d'Oultremanus Noster in Libro singulari, De Excidio Græcorum, ait: Hunc Rogerium ab Hispanis Brundusinum dici, Germanum vero stirpe fuisse, Filium Ricardi Flori. unde & ipsum Moncada Florum cognominat.

Ibidem. *Præcesserat hunc Farenda Tzimes*. Hic vero nomine dictus est Ferrandus Ximenes, uti nos docet Petrus d'Outremanus Libro modo laudato, auctorem citans Moncadam, qui & paulo inferius, Cap. XIV. memorati a Pachymere Ferrandi e Cyzico recessus, meminit.

Ibidem lit. E. *Theuderico Nepoti Manfredi Siciliam obtinenti*. Agitur hic sine dubio de Friderico Aragonio. cujus ut Noster balbutit in nomine; ita in genere peregrinatur. erat enim gente Hispanus, non Germanus; & non Manfredi Nepos, sed Petri Regis Aragoniæ filius.

Pag 236. lit. A. *Nam Ecaterinam connubio sibi junxit Regis Frater*. Quando Fridericus cum Carolo Rege Neapolis pacem fecit, eamque affinitate firmavit, Anno Christi 1302. qua de re hoc loco agitur, Fridericus ipse non ejus frater, duxit uxorem, non Ecaterinam, sed Eleonoram Caroli filiam. prout ex ejusdem Friderici publicis litteris datis apud Castrum Novum Ann. Chr. 1302. mensis Augusti die 19. ab Oderico Raynaldo in eo Annali descriptis constat. Sed videtur Pachymeres in hoc errandi occasionem sumpsisse, ex eo quod Ann. Chr. 1295. tractatum fuerat connubium Friderici hujus cum Catherina, ex Filia Regis Caroli Neapolitani, & Balduino, qui Constantinopolitanum Imperium amiserat, nata. Id matrimonium vehementer urgebat Bonifacius VIII. Rom. Pont. cujus plures de illo argumento litteras recitat Odoricus ad illum annum. Non successit tamen negotium. & illa Catherina deinde nupsit Carolo Philippi Regis Francorum fratri, Ann. Chr. 1301. quod ipsum alieno loco, prout obiter audierat, visus est commemorare Pachymeres, parum attendens pertineret id nec ne, ad rem, de qua nunc agit. ad Pacem videlicet inter Carolum Regem Neapolitanum, & Fridericum sancitam Ann. Christi 1302. cum jam Anno superiori Carolus Frater Regis Franciæ evocatus in Italiam a Pontifice ut Carolo II. Regi Neap. adversus Fridericum Siciliam occupantem auxiliaretur, conciliante ipso Bonifacio matrimonium injisset cum modo memorata Catherina, imputato in dotem Imperii Con- pag. 549.
stantinopolitani titulo, ad quod Catherina jus e Patre trahebat. Narrat hæc Joannes Villanius Lib. IX. Cap. CV. Jordani Temporum illorum Historici, cujus Opus M. S. servatur in Bibliotheca Vatic. num. 1960. de hac re verba hæc recitat Diligentissimus Odoricus Raynaldus An. Chr. 1301. num. 15. *Mortua Conjuge Caroli* (Fratris Regis Franciæ) *duxit Catharinam, cui jus Imperii Constantinopolitani debebatur. ideo cum Venetis composuit pro Constantinopolitano Imperio recuperando, & venit Romam MCCCI. & a Papa Bonifacio honorifice susceptus, Vicarius, & Defensor Ecclesiæ constituitur, &c.* Satis porro verisimile est Carolum istum, simul Catherinam duxit, sumpsisse titulum Imperatoris Constantinopolitani, collatum ipsi a Pontifice Coronam Imperialem ei tribuente. Id saltem innuere videntur illa continue subjuncta Nostri verba: *quem Papa coronans Imperatorem sine Terra, commovit illi spem Constantinopoleos recuperandæ, ex jure quod scilicet traheret a Sponsa Nepte* (imo Filia) *Balduini*. quid hic dicatur *Imperator sine Terra*, vide explicatum in Glossario verbo TEPA. Verum hæc cuncta, ut dixi, pertinent ad tempus superius pace sicula, cujus occasione Rogerius Catelanos, qui in Sicilia militaverant, volente sua causa Friderico, in Orientem abduxit. De quo audiendus Fazellus Lib. IX. Dec. Post. pag. 477. *Porro Sicilia tot bellorum motibus libera, in Militum Catelanorum Aragonensium, & Siculorum rapinas, & deprædationes incidit. quos Fridericus, ut insulam expurgaret, contra Turcas, qui Constantinopolim infestabant, auxiliares misit.*

AD CAP. XV.

PAg. 239. lit. D. *Nemini porro his præsentium dubium fuit, id quod re ipsa verum erat, quin per ista declararetur, Joannem illum olim Imperatorem cognomento Batatzam, &c. defensasse Magnesiam Civitatem*. Quod hoc facile præsentes crediderint, & Historicus ita esse revera judicaverit; non continuo rem evidentem, & indubitabilem opinor reddet apud judicii severioris viros. Mutus ille, ac Surdus ex utero, miro prodigio repente audiens, & loquens, quid tandem affirmavit? nempe id solum, quod paulo superius positum est: se vidisse *Virum Imperatoriis ornatum insignibus, qui se se ajebat ipsum, Urbis sibi tuendæ curam assumere*. nominavitne hunc Joannem Batatzam? aut visæ sibi Imaginis illius, formam sibi conspectam asseruit fuisse similem? nihil horum. Nam Pachymeres si quid tale dixisset, non taceret. Fundamento igitur caret idoneo hæc quæ exprimitur hoc loco, tum istorum Magnesiæ Præsidiariorum, tum Pachymeris opinatio ipsius. Nam forma Viri Insignibus Imperatoriis ornati, qui magis Joanni Batatzæ convenit, quam Theodoro ejus filio Imperatori ibidem quoque Magnesiæ sepulto, aut, si Constantinopolitos Imperatores laudatæ memoriæ, & in fide Orthodoxa, ac Catholica communione indubitatæ constantiæ quærimus, quam Constantino Magno, quam Marciano, aliisve paris meriti? Nam Joannem Batatzam etsi multæ virtutes commendabant; tamen præter communem Græci Schismatis, & circa S. Spiritus ex Filio Processionem Hæretici erroris invidiam, libido etiam in ætate senili, probrosa deformabat. Vide summum alioqui ejus admiratorem Acropolitam Historiæ suæ num. LII. pag. 56. Ed. Reg. ubi eum infamem amoribus cum aliarum tum Marcesinæ cujusdam Pedissequæ Annæ Alemannæ Augustæ secundæ illius Conjugis, fatetur. Quanto verisimilius credi potuisset, isti muto, & surdo formam Viri Imperatoriis ornati insignibus oblatam repræsentasse S. Archangelum Michaelem Protectorem Christianorum contra Barbaros? Hunc Græci passim Ἀρχιστρατηγὸν appellant, qui Titulus Imperatorem sonans Imperialibus non disconvenit Insignibus.

AD CAP. XVII. pag. 550.

PAg. 242. lit. A. Ad finem hujus Capitis, ubi dicitur de Michaele Augusto Juniore: ὥσπερ τις τροπαιοῦχος τὴν Πόλιν εἰσέρχεται; non tenuit

se libera indignatio Lectoris cujuspiam quin hæc oræ marginali Barb. Codicis allineret; Τροπαιοῦχος ὁ φυγὼν τοὺς ἐχθρούς, ἢ αἴτιος διὰ τὴν ἑαυτοῦ δειλίαν γεγονὼς πάντων δεινῶν; *Itane Trophæum referens, qui tergum vertit Hostibus, & causa fuit ob suam ignaviam omnium malorum!* Alludunt hæc turpissimam Michaelis, & totius Romani Exercitus in ipso procinctu Prælii fugam, superius narratam Lib. IV. Cap. XVIII.

AD CAP. XXIII.

PAg. 253. lit. B. *Amurio se admovere festinavit.* His verbis in Græco B. Codicis contextu respondebant ista: ἔρχεται πρὸς τὸ ἀμμόριον, juxta quæ Ammorium videtur esse loci nomen, in quem se Alisyras victus, & saucius receperit. Sed prælerquam quod mentio non extat Arcis, aut Oppidi sic dicti per hos Tractus; id credi vetat ipse Pachymeres Cap. XXV. affirmans, Alisyram ex fuga se recepisse Tripolim, quam Urbem prius occupaverat. Est sæpius supra, & infra memoratus in hac Historia Dux Barbarus Amurius, hinc est mihi suborta suspicio mendi in hac Scriptura. Pachymeremque scripsisse non πρὸς τὸ, sed τὸν Ἀμούριον. quod, quia ex priori lectione consequitur quippiam Pachymeris narrationi contrarium, ut demonstravi, emendandum putavi, eo quem innui modo.

AD CAP. XXXII.

PAg. 266. lit. C. ἀλλ' ὅτε φλὸξ ὦρτο, ὅτε πῦρ θεσπιδαὲς ἴαχε, κατὰ ποίησιν. μόνος δ' ὑπετύφετο καπνός. Allusit hæc scribendo Pachymeres varios simul miscens Homeri locos. Primum illum Iliad. θ. v. 135.

--- Δεινὴ δὲ φλὸξ ὦρτο θεείου καιομένοιο.

Deinde illum ex Iliad. Δ. v. 216.

--- μέγα δ' ἴαχε θεσπιδαὲς πῦρ.

unde etiam illa paulo superius verba, ἐφύσα λιγέως, sumpserat. Pergit enim ibi Poeta.

Παννύχιοι δ' ἄρα τοί γε πυρῆς ἄμυδις φλογ' ἔβαλλον Φυσῶντες λιγέως,

quibus & istud ultimum de fumo, vel ex suo quodam, vel ex alterius mihi nunc non succurrentis Vatis Poemate addidit.

AD LIBRUM VI.

HUic Libro præter morem Pachymeres peculiarem præfixit Prologum, qui tamen sine proprio titulo in Codicibus est cum Capite I. confusus. Ego distinguendum putavi. Porro non parum laborandum fuit in extricanda nitideque declaranda Auctoris hic præfantis sententia, quam & percepisse me & satis explicasse confido. Causa istius in proloquendo novitatis opinor fuerit, quod aliquo intervallo post hactenus scripta Pachymeres operi se reddiderit: & ei rei dum se accingeret, eventuumque narrandorum atrocitatem reputaret, hac Lectoris præmonitiuncula proludendum putaverit.

Edit. Rom. pag. 551.

AD CAP. I.

PAg. 271. lit. C. *Cazanes, (ut de illustri in paucis Principe, brevi digressione, pauca non indigna scitu memorem)* &c. quæ deinceps pertexit de Cazanis laudibus Pachymeres satis congruunt cum iis, quæ Aythonus, Villanius, Sanutus, & S. Antoninus de illo memorant, quæ vide Collecta apud Continuatores Baronii Henricum Spondanum, & Odoricum Raynaldum, ad annos 1294. 1301. & 1304.

Pag. 272. lit. B. *Cum alia gravia Sultani Arabum damna intulit; tum ipsis quoque Hierosolymis hostiliter admotus, parum abfuit ab Urbe illa tanta, cui Sultan Christianis ereptæ dominabatur, expugnanda,* &c. Hæc Cazanis adversus Sultanem Syriæ expeditio oculatum ab Aythono, qui ei se interfuisse narrat, testimonium habet. Refert is Hist. Or. Cap. XLI. Cassanum Regem Tartarorum Christianum una cum Regibus Armeniæ, & Georgiæ pariter Christianis, expeditione communiter suscepta duxisse contra Melechnazerum Sultanem Ægypti, Syriæ dominantem, Exercitum ducentorum millium, magnam partem Equitum: & occurrentem sibi Sultanem apud Hamam, antiquis Emesam, dictam, cum centum Equitum millibus, & infinita multitudine Peditum, ingenti prælio fudisse, fugereque in Ægyptum coegisse. Idque præsens Aythonus contigisse ait die Mercurii ante festum Nativitatis Domini. Existimat Spondanus ad An. Chr. 1300. n. 1. id referendum ad Decembrem superioris Anni Chr. 1299. quo Cyclus Solis 20. literam Dominicalem D. habuit, cujus indicio cognoscimus Christi Natalem illo anno incidisse in feriam sextam, quare 23. decemb. feria quarta, die ante Christi Natalem tertia, clades illa Sultani contigetit, nisi quis retro eam movere ad Annum superiorem Christi 1298. malit, quo vigilia Natalis Christi dies mercurii fuit. De his disseremus postea Lib. III. harum Obs. cap. VII. num. XIX.

Ibid. lit. B. *Vastans quin etiam Ægyptum, cladesque illic Arabibus non leves inferens; longe pluribus, & gravioribus sine dubio damnis illos affecturus, nisi ei ne penetraret interius, locorum arenis inviis, & aquæ inopibus late squallentium insuperabilis difficultas obstitisset.* Ante omnia Lectori rationem reddo suppletæ a me lacunæ, quæ hic in M. S. archetypis hiabat. Sic enim ibi extat: εἰ μή γ' ἐκείνῳ τὸ ἐν τῷ τόπων ἀμμώδεις καὶ ἀνύδρους πολλὰ προσίσατο. ego inter τῷ & τόπων, duo hæc verba πρόσω χωρεῖν inserenda censui, non sine verisimilitudine confidens, haud longe sic a vera primigenia scriptione abesse hunc ita suppletum locum.

Pag. 273. lit. A. *Curam ingressus sibi parandi e consanguinitate successoris, quod liberis carebat.* Hæc quæ Pachymeres hoc loco de Cazane scribit: caruisse illum liberis, non bene cohærent cum iis quæ Villanius lib. VIII. Cap. XXXV. & ex eo Sanctus Antoninus Titulo XX. Cap VIII. §. 9. ex relatione cujusdam Civis Florentini diu in Perside versati memorant. Nimirum Cassano uxorem fuisse filiam Regis Armeniæ speciosissimam, eamdemque Christianam: ex qua cum ei natus esset filius ita deformis, ut vix humani aliquid habere videtur, Cassanum uxorem quasi compertam adulterii, una cum monstroso, quem ex se negaret editum, fætu incendio perimi mandasse. Sed cum impetrasset a Cassano Mulier ut sibi per eum liceret antequam flammis cum Puero traderetur, confessione apud Sacerdotem purgare animam, & sacram Eucharistiam percipere, filiumque baptizare, contigisse, ut sacro Lavacro tinctus Puer, repente formosissimus evaderet. Quo motus Cassanus non modo revocavit præceps judicium; sed & Christi palam Religionem est amplexus. Ita illi: quæ non innotuisse Constantinopoli, etiam alio ex hac Historia ducto argumento suadetur. Superius enim Libro V. Cap. XVI. scripsit Noster, Andronicum certiorem factum de potentia Cazanis, ut eum sibi adjungeret, offerendam ei curasse filiam suam notham in conjugem, quam & ille propositionem benigne acceperit. *pag. 552.*

Ibid. *Hunc igitur, cui erat Carmpantas nomen, accersivit usque ab India.* Etiam Aytonus Cap. XLV. Hist. Or. & Sanutus Lib. III. Par. XIII. Cap. VIII. diserte affirmant Successorem Cassani fratrem ipsius. Licet Bizarus his posterior, & minus, ubi dissentit, fide dignus, filium Cassano morienti successisse scribat, Libro VIII. Rerum Persicarum. Discrepant tamen hi omnes in hujus nomine a Pachymere, dum Carbandam, seu Carbagandam vocant, quem Noster hic Carmpantam, alibi Carmpantanem appellat. Tradunt autem modo

laudati Auctores istum Cassani fratrem matre Christiana editum, & ipsum Christianum, Nicolai nomen in Baptismo accepisse, perseverasseque in vera Religione, quoad vixit mater; sed ea mortua; quod post annos sex contigit, ad Mahometismum defecisse.

AD CAP. II.

PAg. 275. lit. C. *Sapientissimus Ignatius, cujus hac de re testimonium quæso audire ne gravemini, dum legitur.* χρῆσις S. Martyris Ignatii hoc loco lecta quænam fuerit, non facile divinatu est, quod multæ in ejus Epistolis legantur in eam sententiam qua subjectio Populi ad Episcopum ut necessaria commendatur. Indicabo hic aliquas. In I. Epist. ad Smyrnæos. Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ, ἀκολουθεῖτε, ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ Πατρί· καὶ τῷ Πρεσβυτερίῳ, ὡς τοῖς Ἀποστόλοις.... μηδεὶς χωρὶς ἐπισκόπου τι πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω, ἡ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὖσα, ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ· ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω. ὥσπερ ὅπου ἂν ᾖ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. οὐκ ἐξὸν ἐστὶ χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν, οὔτε ἀγάπην ποιεῖν· ἀλλ' ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, &c. Hoc est ex antiqua Interpretatione Latina; *Nullus sine Episcopo aliquid operetur eorum, quæ conveniunt in Ecclesiam. Illa firma gratiarum actio reputetur, quæ sub ipso est, vel quam utique ipse concesserit. ubi utique apparet Episcopus, illic Multitudo sit: quemadmodum utique ubi est Christus Jesus, illic Catholica Ecclesia. Non licitum est sine Episcopo, neque baptizare, neque Agapen facere; sed quod utique ille probaverit, &c.* Idem Epist. II. ad Polycarpum: Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ ὁ Θεὸς ὑμῖν. ἀντίψυχος ἐγὼ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ. *Episcopo attendite, ut & Deus vobis: Unanimis ego cum subjectis Episcopo.* In III. ad Ephesios: πρέπει ὑμῖν συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ: *Decet vos concurrere Episcopi sententiæ.* Quartæ ad Magnesios hæc sunt in hoc propositum inter alia: πρέπον οὖν ἐστὶ μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ εἶναι ὥσπερ καί τινες ἐπίσκοπον μὲν καλοῦσιν, χωρὶς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσσουσιν. οἱ τοιοῦτοι δὲ οὐ εὐσυνείδητοί μοι εἶναι φαίνονται. *Decens igitur est, non solum vocari Christianos, sed & esse, quemadmodum quidam Episcopum quidem vocant: sine ipso autem omnia operantur. Tales autem non bonæ conscientiæ mihi esse videntur, &c.* In sexta ad Trallesios hæc habet; ὅταν τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσεσθε ὡς Ἰησοῦ Χριστῷ, φαίνεσθέ μοι οὐ κατὰ ἄνθρωπινον ζῶντες· ἀλλὰ κατὰ Ἰησοῦν Χριστὸν, &c. *Quum Episcopo subjecti estis, ut Jesu Christo. videmini mihi non secundum homines viventes, sed secundum Jesum Christum, &c.* Horum aliqua, vel forte omnia, aut etiam his plura, quæ in Ignatianis Epistolis leguntur, crediderim jussisse hic recitari Andronicum. unice enim faciebant ad scopum illi propositum persuadendi Arsenianis, ut Athanasio Patriarchæ se subderent: & eum ex pluribus Ignatii Epistolis quædam allegasse, argumento esse potest, quod nullam nominatim designavit, ex qua verba, quæ audiri voluit, erueret.

Pag. 276. lit. A. *Tunc adhuc Orthodoxa fidei syncerilas Romæ florebat; cum nondum fuisset ab Ecclesia deprehensa damnataque labes Honorii.* Ut superius Schismaticus Imperator persuadere voluit: a tempore Magnæ Synodi, hoc est Oecumenicæ octavæ (aut potius Pseudosynodi suppositæ a notissimo Impostore Photio, quam Photiani pro Oecumenica octava ostentant, & venerantur) defecisse in Occidente veram successionem legitimorum Præsulum, quod Notis ad Cap. XXXIII. Libri IV. refutavimus: ita nunc pari vanitate ait: Sedem Romanam, ex quo deprehensa damnataque labes Honorii fuerit, Orthodoxam esse desiisse; quo nihil, non dicam iniquius, & calumniosius: sed & obtusius, stultiusque dici potuit: ut enim omittam collisionem horum duorum Assertorum; quorum alterum hic ponit: desiisse in Honorio Pontifices Romanos esse Orthodoxos; alterum Capite XXXIII. Libri IV. superius adstruxerat; post octavam demum Synodum, hoc est ducentis annis ab Honorio, desiisse in Occidente veram successionem legitimorum Præsulum; ex quo sequitur Romanos Pontifices totis annis ducentis, & fuisse legitimos Pontifices, & recte ut tales a Græcis ipsis agnitos; cum tamen Orthodoxi non essent: illud modo ajo: satis esse manifestum: Honorii, si quis fuit, lapsum in mera facti hæsisse imprudentia; ad fidem ac dogma minime pertinuisse. Sergius Patriarcha Constantinopolitanus, nondum agnitus pro Hæretico, scripsit ad Honorium Romanum Pontificem An. Christi 632. agitari magno tumultu controversias: *duæ ne an una sola in Christo agnoscendæ essent voluntates, & operationes;* quibus rixis compescendis opportunum interim sibi videri suggerebat, imponi a Pontifice ex æquo utrisque super tali altercatione silentium. Fecit quod rogabatur Honorius; & quia tale consilium eventu noxium Catholicis, commodum Hæreticis deprehensum est, multorum postea querelis, & criminationibus nomen fuit illius, & memoria notata, quasi temere credendo subdolo Hæresiarchæ, qui nondum larvam deposuisset, Hæresi Monothelitarum *fomentum impendisset.* In quo toto quis non videt, ne primam quidem speciem defectionis ab orthodoxa fide apparuisse ullam, aut vel fingi potuisse? An enim silentio ad tempus quibusdam inter se contendentibus indicendo, damnavit aliquid recte assertum, aut prave dictum aliud sancivit? nihil minus. Sileri quippe de re etiam vera, sine ullo veritatis præjudicio, potest; & interdum propter commune bonum expedit. Plura de celeberrima controversia a Viris doctissimis, hodieque eruditissime tractata, dici a me non postulat hic locus.

Edit. Rom. pag. 553.

Pag. 278. ὑμεῖς δὲ ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμετέραν ἱερωσύνην ἐν μέρει τίθετε τῶν ἀνεπιλήπτων. Hic errore Librarii Descriptoris negatio exciderat, quæ, sententia clare flagitante, restituenda fuit, οὐκ ante ἀνεπιλήπτων reposito. Sonat enim ἀνεπίληπτος, ut patet, & Hesychius distincte admonet, ἄμεμπτος ἀκατάγνωστος, *irreprehensibilis, nec reprobari dignus.* cujus contrarium de Sacerdotio Ecclesiæ præsentis Arseniani, ut & hoc loco, & alibi Pachymeres docet, affirmabant; asserentes, videlicet, dubiam saltem, si non manifeste invalidam, ordinationem eorum esse, qui a Patriarcha tunc Constantinopolitanam Ecclesiam regente, sacris initiarentur. Scripsit ergo sine dubio Pachymeres, prout restituimus ex justa conjectura, ἐν μέρει τίθετε τῶν οὐκ ἀνεπιλήπτων:

Pag. 279. παρειδὼν ταῦτα ἐλῶν τε ὑμᾶς. Sunt in hac Oratione perobscura, & ἀσύνθετα *inconnexa* quædam, nisi, quod interdum factum est a me, paraphrasi ex antecedentibus, & consequentibus necessaria divinante suppleantur. In istis perintricatis locus hic fuit, in Cod. Allat. sic scriptus: παρειδὼν ταῦτα ἕλομαί τε ὑμᾶς. Cod. Barb. habet ἕλωμαι. neutra lectio cum sequentibus cohæret. Reposui ἐλῶν τε ὑμᾶς, sententia jam tolerabili.

Pag. 280. ἀλλ' ἀκριτοῦ αὖ δεῖ τοῖς λεγομένοις κριτοῦ. sic necessario reposui: cum in Codd. corrupte legeretur: ἀλλὰ κριτοῦ αὖ, &c. præterquam enim insulsa esset illa nominis κριτοῦ quasi continuata repetitio: manifeste loci sententia exigit, ut sequentia declarant, significare Arsenianos: opus esse ad decisionem controversiæ suæ, Judice supremo, qualem vocant, κριτὴν ἄκριτον, Judicem judicio subeundo non obnoxium, ex cujus sententia provocari nequeat, utpote supra quem alius non sit in terris Judex: & talem istos Adulatores Schismaticos agnoscere Laicum Imperatorem, in causis etiam Ecclesiasticis, & spiritualibus, non pudet. Sed similes habent labra lactucas. Pag. 554.

AD CAP. III.

PAg. 284. ὃ γὰρ καὶ Πλάτων ἐν Νόμοις τὸ μισθοφορικὸν διεσκαριφήσατο. Locus hic indigitatus a Pachymere extat apud Platonem Lib. I. de Legi-

bus pag. 630. Ed. Steph. ubi ſic legitur : *διαβάντες δὲ καὶ μαχόμενοι ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ* (*φράζει Τυρταῖος*) *τῶν μισθοφόρων εἰσὶ πάμπολλοι · ὧν οἱ πλεῖστοι γίνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρισταὶ καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἁπάντων, ἐκτὸς δὴ τινῶν μάλα ὀλίγων.* quod addit mox Noſter , ex Platone, de Cive inter ſeditiones fido , hoc eſt pro Republica fortiter ſtante, & eam ſua virtute, ac ſapientia juvante , videre eſt in verbis, quæ *ἀμέσως* præcedunt modo deſcripta , ubi Athenienſis Interlocutor cum a Clinia Cretenſi expreſſiſſet : videri Tyrtæi verſibus commendari potiſſimum illos , qui bello externo contra Hoſtes Gentis alterius , non autem bello civili contra Cives ſuos , bellicam fortitudinem probarent : ſic reſumit : *ἡμεῖς δέγε ἀρίστους , ἀγαθῶν ὄντων τούτων , ἔτι φαμὲν ἀμείνους εἶναι , καὶ πολὺ τοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γιγνομένους ἀρίστους διαφανῶς. ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν Θέογνιν πολίτην τῶν ἐν σικελίᾳ μεγαρέων. ὅς φησι.*

Πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερύσασθαι
Ἄξιος. ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ.

Τοῦτον δὴ φαμὲν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου πάμπολυ γίγνεσθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ φρόνησις εἰς ταυτὸν ἐλθοῦσα (ἴσ ἐλθοῦσαι) μετ' ἀνδρείας· πιστὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγιὴς ἐν στάσεσιν, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἄνευ ξυμπάσης ἀρετῆς διαβάντες δὲ καὶ εὖ μαχόμενοι, &c. ſuperius deſcripta , quæ illic continue ſequuntur. In quorum Latina Interpretatione verborum (ut hoc obiter admoneam) neſcio quare Serranus mentionem Patriæ Theognidis in Græco diſerte poſitam omiſerit . Cur item non expreſſerit *ἀντίθεσιν* a Platone affectatam Poetæ ad Poetam , dum Tyrtæo prius laudato , Theognin Poetam & ipſum ſic opponit , *ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν Θέογνιν πολίτην τῶν ἐν σικελίᾳ μεγαρέων* , *Poetam autem , & nos teſtem habemus Theognin civem in Sicilia Megarenſium*. Sed ut ad Pachymerem revertar , in hoc ejus contextu duo neceſſario emendavimus . Prius quod ſcriptum erat *Πλάτων ἐννόμως* , pro quo repoſitum *ἐν Νόμοις*. In Opere nimirum inſcripto , *Νόμοι leges* in Libros expanſo XII. aut potius XIII. computata in eum numerum , quaſi Appendice , quam vocat *ἐπίνομιν*. Alterum in illis verbis : *θρασυνομένοις μὲν , ὡς ἀδίκως , κατὰ δικαιοσύνης. θρασυνομένοις δὲ ὡς ὑβρισταῖς , κατὰ σωφροσύνης.* ubi quis non videt illud , *ὡς ἀδίκως* , male reſpondere *τῷ* , *ὡς ὑβρισταῖς* cui *ἀντιτίθεται* ? reſcribendum ergo fuit , *ὡς ἀδίκοις*. Non abſcedam hinc prius , quam & illud obſervarim . *διαβάντας* a Platone hic vocari milites externos (cujus tamen vocis nullum veſtigium in interpretatione Serrani viſitur) quod fere tales in Græciam mari tranſportarentur . *διαβαίνειν* enim eſt trajicere flumen , aut mare . Græciæ autem ſitus erat ejuſmodi , ut ad eam ex exteris Gentibus mari fere veniretur . Porro ex iſto *μισθοφόρων διαβάντων* genere , vel in primis hi erant Ducis Magni milites , e Sicilia , aut Italia ab ipſo deportati , quibus tam implacabiliter Pachymeres iraſcitur in omni occaſione de his agendi . Hic autem etiam contra eos Platonis teſtimonium ſubornat .

AD CAP. IV.

Edit. Rom. pag. 555. PAg. 285. C. *Quidam & ipſe Catelanus , Mpyrigerius nomine* . Exiſtimo *Berengarii* nomen a Pachymere in *Mpyrigerium* deformatum. Nam Occidentalium vocabulis a B, præſertim inchoatis Græci temporum illorum Mp, præponebant . Sic videmus , & ſupra a noſtro Libro III. Cap. 20. & apud Cantacuzenum *Mpajulum* poſitum pro *Bajulo* , ut ſimilia prætereamn ſexcenta . Certum eſt Catelanis valde uſitatum fuiſſe Berengarii nomen . In Collectione Hiſtoricorum , qui res Aragoniæ ſcripſerunt , ſaltem quindecim Catelanos viros illuſtres , qui Berengarii vocarentur memoratos reperio ; quorum aliquem hunc ipſum fuiſſe , de quo hic agitur , crediderim : licet quis ſit ex omnibus deſignare certo non poſſim. Vidi poſt hæc jam ſcripta , Librum Petri d'Outremanni Noſtri de Excidio Græcorum , in quo lego Cap. III. pag. 465. verum & patrium nomen hujus Mpyrigerii Tenzæ , fuiſſe *Berengarius Entenſa*, vel de *Intentiis*; eumque fuiſſe genere Catalanum . Hunc Frantzes Lib. I. cap. VIII. vocat *Piceriotetzam* conflatis in unum , & monſtroſe corruptis vocabulis duobus , *Mpyrigerius Tenza* . Gregoras Lib. VII. pag. 103. proprius ad Pachymerem, hunc Catelanum *Piringerium Tentzam* nominat .

AD CAP. XX.

PAg. 302. E. *ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν κιρρῶν παρασήμοις* . Ita Barb. Codex : Vat. autem : *ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ τῶν κιτρύνων παρασήμοις σεμνύνει* . *τὰ κιρρὰ* gilvi coloris , ut notum eſt , veſtimenta ſunt, medii inter album , & rufum ; melini a melle , quibuſdam dicti . Idem autem videntur exprimere *τὰ κίτρυνα* Vat. Codicis , Vox quippe ea eſt a *κίτρῳ malo citrio* ducta , cujus corticis naturalis color a gilvo , aut Melino non abhorret . Dubito tamen de ſcriptura an non congruentius ad analogiam ſcribi *τὰ κίτρινα* debeat .

AD CAP. XXI.

DE Fabis cornu tactis memoratis hoc Capite , Vide Gloſſarium Verb. ΚΕΡΑΣΒΟΛΟΙ ΚΥΑΜΟΙ.

AD CAP. XXIV.

PAg. 307. lit. D. *Etſi viri caſu indoluit* . Perſuadere hac tota narratione ſtudet Pachymeres , ſolos Alanos ſine juſſu , conſenſu , aut conſcientia Michaelis Aug. Auctores fuiſſe Necis Rontzerii . Phrantzes tamen Protoveſtiarius Lib. I. Cap. VIII. diſerte affirmat : Michaelem Satellitibus ſuis , & ſtipatoribus mandaſſe , ut Rogerium (ſic recte Rontzerium appellat) obtruncarent . Gregoras Lib. VII. pag. 102. ait : cædem illam factam a militibus Michaelis , quod ei iratum illum noſſent , gratam ipſi fore , arbitratis . Idem tamen paulo poſt , non Juniorem ſolum , ſed & Seniorem Auguſtos iſtius facinoris ſuſpicione aſpergit , dum ſcribit : Rontzerium interfectum a Romanis , quod ipſos ejus accerſiti pœniteret . Satis enim patet , non a privatis hunc Romanis , ſed ab Imperantibus accerſitum .

AD CAP. XXVI.

PAg. 309. lit. C. *Catelanum quendam .. titulo Amiralis honoraverat* . Nomen hujus Catelani prodit Outremanus Lib. de Exc. Græc. Cap. III. pag. 466. Fernandez Aones . ubi & eius Socerum , quem *Ῥαοὺλ παχὺν* Pachymeres appellat (nos Raulem Craſſum vertimus) ipſe nominat Radulfum Paqueum . pag. 556.

Pag. 311. lit. A. *In his Catelani ... pro capite pugnantes haud inulti ceciderunt* . Hac ſeditione Oultremannus occiſos memorat Rodericum Perez de S. Cruce , Arnaldum de Moncortes , & Ferrerium de Torellas , a Berengario Legatos ad Andronicum miſſos .

AD CAP. XXXIII.

PAg. 322. lit. B. *Catelani circiter sexaginta*. Superius dixerat, centum quinquaginta Catelanos comitatos fuisse Rontzerium ad Michaelem euntem, tum eosdem illo interfecto captos. Nimirum multi primo tumultu fugerint, multi longi carceris incommodis absumpti perierint, ut nunc tantum sexaginta superessent. Gregoras, & Phrantzes comites hosce Rontzerii liberaliter multiplicant, numero ad ducentos rotundando.

AD CAP. XXXV.

PAg. 324. Quæ hic referuntur de Smiltzæna, hoc est, uxore Smiltzæ, quæ Neptis erat Imperatoris Andronici ex Fratre Constantino Sebastocratore, respiciunt prius narrata a Nostro Historico Cap. XVIII. Libri V. cum quibus ut intelligantur, comparanda sunt.

Ibidem C. *Sensus acer repulsæ quam ab Imperatore* (Osphenthistlabus) *tulerat ambiens honorem* (*quem tamen serius suis est postea temporibus adeptus*) *necessitudinis nuptialis cum Domo Augusta*. Hoc ex occasione Pachymeres attingit ultra metas ejus Historiæ excurrens. Nam sub finem vitæ Imperatoris Michaelis Junioris, quem Libro harum Observ. III. Cap. I. num. IV. demonstrabimus mortuum fuisse Octobri mensi Anni Chr. 1320. tredecim ferme annis post id tempus, in quo Historia Pachymeriana desinit, hic Osphenthislabus Rex Bulgariæ Theodoram alteram Filiarum ejusdem Augusti Michaelis Junioris duxit uxorem, prout diserte testatur Gregoras ipso principio Libri VIII. pag. 129. quam & longe prius petiisse, Noster memorat infra Cap. XXVII. Libri VII. Porro (ut & hoc obiter attexam) quod huic interdum nomini Pachymeres O litteram præmittit, hoc loco, & quibusdam aliis Osphenthistlabum vocans, quem alibi Sphenthistlabum nominat, facit, ni fallor conjecturæ Volfii, Notis ad Gregoram pag. 271. suspicantis, a Græcis *Sphenthisthlabum* scribi nomen a Pannonibus hodie ac Sarmatis *Venceslaum* efferri solitum.

AD LIBRUM VII.

CAP. V.

PAg. 339. lit A. τοῦ εἰδέναι φύσει ὀρέγεται πάντες, ὡς ἡ τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησις μαρτυρεῖ. *Omnes homines natura scire desiderant, ut, quam ex usu sensuum percipiunt, delectatio testatur*. quinque priora hujus commatis verba notissimum sunt, & decantatissimum Aristotelis effatum, ex initio Pri-

Edit. Rom. pag. 557. mi ejus Metaphysicorum Libri. quæ autem continue memoratur a Pachymere ἀγάπησις τῶν αἰσθήσεων, non eam solum, quam in interpretatione expressi delectationem in usu percipiendi objecta per sensus designat, sed præterea, juxta notionem propriam græci verbi ἀγαπᾷν, satisfactionem, & quasi plenam satietatem hominis contenti, desiderare plus non valentis dum fruitur vegeta facultate suorum omnium sensuum. Hanc quietem humanæ curiositatis in usu expedito sensuum, eleganter declarat Cicero Lib. II. Quæstionum Academicarum his verbis: *Ordiamur a sensibus; quorum ita clara judicia & certa sunt, ut, si optio naturæ nostræ detur, & ab ea Deus aliquis requirat, contenta ne sit suis integris incoruptisque sensibus, an postulet melius aliquid, non videam quid quærat amplius*. Hactenus Tullius.

Cæterum (de quo semel admonendus hic Lector est) Codex optimus Barberinus hic deserere nos incipit, crebris in reliquo Libri hujus Lacunis hians, & ubi continuat utcumque scriptionem, interdum irreparabiliter corruptus. unde assutis illi ad calcem supplementis, ex aliis exemplaribus, deligentes attentione magna, quæ probabiliora videbantur, usi sæpe sumus; ex Codice quin etiam illo Vaticano, etsi evagari ab Auctoris verbis libere solito, ubi melius non occurrit, excerpentes, unde sententiam tolerabilem efficeremus.

AD CAP. XI.

PAg. 341. lit E. *Præterquam saltus, & jura prærupta Montis Gani validis suorum insessa præsidiis nostris invia fecerunt*. Postquam hæc erant edita, dubitavi, an non græca his respondentia: καὶ τὰς μὲν δυσχωρίας τοῦ Γάνου καὶ λίαν διεφυλάττοντο. potius significarent, Juga prærupta Gani adhuc a Romanis fuisse custodita. quare Barbari tunc tantum potuerint incursare, quæ circa Ganum sunt. cui opinioni favet quod infra Cap. XXI. tamquam eventum his posterius refertur: arctas fauces Gani Montis ab Amogabaris fuisse penetratas, & Arcem in Jugo positam, captam. Juxta istam sententiam refingi debet mea interpretatio in hunc modum: *Duces illius Gentis, cum saltus, & juga prærupta Gani Montis valide adhuc custodita, tentare non auderent, varias ex abundante turba conflatas manus quoquoversum emittentes, &c.* Hoc indicare volui; etsi adhuc sentiam: non carere penitus verisimilitudine, quam expressi in editis sententiam. Potuerunt enim Amogabari, ne a tergo irrumpentibus Præsidiariis Arcis Gani cæderentur, custodes ipsis angustarum faucium e suis opponere.

CAP. XVIII.

PAg. 348. lit C. *Sequester totius conventionis fuit quidam Spinulus*. Ex Monumentis Genuensium habeo; vocatum hunc Opicium Spinolam, potentissimum Ducem Gibellinorum, Generum Principis Antiochiæ Filii Friderici II. Imperatoris, ut affirmat Constantius Capite CCLVIII. in Historiis Siciliæ. Porro Zurita Tom. II. Cap. XII. & Corius Cap. CLXV. ajunt, Palæologos exquisivisse affinitatem cum modo memorato Opicio Spinola, ut per illum Gibellinos sibi adjungerent, quod idem affirmat Foglieta in Elogiis, & in Tristano Calco Lib. XIX. Cap. CCCCXXIV. qui & ait: ob potentiam Opicii omnes Italiæ Civitates in eo oculos fixisse.

Paulo post. *Qui* (*Spinulus*) *filium Imperatoris Despotam Theodorum Generum jam sibi data in matrimonium filia fecerat*. Hæc filia Opicii Spinolæ Theodoro Palæologo Montisferrati Marchioni nupta, Argentina vocabatur.

Ibid. lit. C. *Præmature is obiit, sine prole mascula*. Agit de Theodoro. Vocem græcam ἄπαις non debui vertere: *sine liberis*: sed, *sine prole mascula*: quoniam Historici Itali affirmant, natam ex Argentinæ Spinolæ, cum Theodoro Palæologo conjugio filiam *Jolantem* dictam, quæ postea nupsit pag. 558.
Aymoni Comiti Sabaudiæ. Videtur hic fuisse filius Amadei IV. cui postea morienti in Comitatu successit: quando, quasi ut ostenderet quam non eum pœniteret affinitatis cum Domo Palæologa contractæ, libentissime consensit in propositam ipsi conditionem sororis suæ Joannæ (quam Græci Annam vocaverunt) Andronico Juniori, Michaelis sæpius hoc opere memorati filio, in Imperii consortium adscito, collocandæ. prout fuse narrat Cantacuzenus Lib. I. Cap. XL. Hujus Annæ sive Joannæ Sabaudæ Imperatricis, nacti e Museo Emin. Card. Francisci Barberini veram effigiem, quam Illustris. & Excellentissimus D. Comes Laurentius Nomius, Primus Præses Cameræ Serenissimi Sabaudiæ Ducis, & ejus olim in Monasteriensi Conventu Legatus Plenipotentiarius, ex Archio Serenissimæ Domus Sabaudicæ deprom-ptam Eminentiæ Suæ misit, ejus hic Ectypum damus.

A D C A P. XXII.

PAg.355.lit.B.*Frater ipsius, idemque in Principatu Successor Apagas*. Filius Chalau Apagas, non frater erat, ut agnoscit ipse Pachymeres Tomo priore Cap. III. Libri III. pag. 99. & in hac secunda Parte Lib.III.Cap. XXVI. pag.149. Idemque attestantur summo consensu Historici Arabes. Vide Librum III.harum ObservationumCap.VII. num.XII.ignoscendum igitur hoc loco est *μνημονικὸν σφάλμα* Pachymeri.

A D C A P. XXV.

PAg.560.lit.A. *Μαρίαν τὴν Δέσποιναν τῶν Μουγουλίων θρυλλουμένην*. Similiter inferius Capite XXXII. *αὐταδελφὴ τοῦ Βασιλέως Μαρία, καὶ τῶν Μουγουλίων οὕτω πως Δέσποινα ὀνομαζομένη*. Carmanptani Successori Cazanis, & novo Kani Tocharorum obtulerat in sponsam Andronicus Augustus Sororem propriam Mariam, & illo acceptante, eandem cum regio Comitatu Nicæam miserat. Hanc ait Historicus vulgo fuisse nominatam Dominam Muguliorum. Sic enim Mogulenses Principes, primariam & præ cæteris nobilem uxorem solebant a cæteris distinguere addito ei *Dominæ* titulo. Id diserte testatur Abulpharagius pag. 429. sui Chronici Arabici, agens de Iingizchano Primo Imperatore Mogulensium cujus uxorem primariam, & nobilissimam *Al Chatun* hoc est, *Dominam* vocatam, proprio nomine nuncupatam fuisse ait *Ovisuntin Begi*. Similiter in aliis, quorum ordine meminit Imperatoribus ejus Gentis, plerumque memorat præcipuam cujusque conjugem, semper illi uni tribuens titulum *Chatun*, sive præposito articulo, *Al Chatun*: quem titulum Eduardus Pocockius Latinus ejus Chronici Interpres, solet exprimere vocabulo *Dominæ*. Maria igitur Palæologa, uti jam nunc primaria uxor Carmpantanis Kanis Muguliorum, a suis Græcis titulum *Chatun* ei a Mogulensibus tributum, sua lingua reddentibus *δέσποτα Domina* Muguliorum vocitabatur, prout his duobus locis Pachymeres affirmat.

Edit.Rom. pag.559.

A D C A P. XXVIII.

PAgina 364.littera A. *ἐπὶ Βιζύης φρούριον*. Bizyam fuisse in mediterraneis Thraciæ, dudum docuerunt Ptolomæus, & Stephanus. *πόλιν* autem eandem, non *κώμην* extitisse, *Civitatem*, non *vicum*; demonstrat Scriptor Anonymus æqualis temporum Basilii Macedonis, qui annis fere quingentis prius Andronico hoc Nostro, Orientale tenuit Imperium; in Vita nondum edita quam græce scripsit Sanctæ Mariæ cognomento Junioris. Servatur hæc in Bibliotheca Vatic. Cod. 800. fol. 230. Ibi autem postquam dixisset Auctor: Mariam cum Viro suo ex Vico quodam, *αἱ Καμάραι*, vocato, ubi Mariti ejus Nicephori Paterna erat Domus, migrasse Bizyam, addit: *ἐνταῦθα ἡ μακαρία τὸν μὲν τόπον ἤμειψεν ἀπὸ κώμης εἰς πόλιν*, &c. *Hic Beata locum quidem mutavit e vico in Urbem*. quam & non multo post, *πολυάνθρωπον* vocat, celebrem, & populosam. quo facit, quod Pachymeres mox dicit: multa millia bellatorum ex ejus Civibus subito conflata.

Paulo post: *Magnus illic Tzauzius Umpertopulus Equites sub se habebat plures ducentis*. Veteri plane instituto Augusti Byzantini præsidio equestri Byziam tenebant; & ejus Præfecturam viris præstantibus committebant. Nam jam ab Anno Christi circiter 880.modo laudatus Scriptor vitæ S. Mariæ Junioris, docet viro ejus S. Mulieris Nicephoro, quod bello Bulgarico fortibus se factis commendasset, in præmium datam esse Turmæ Præfecturam habentis stationem Byziæ. Verba ejus hæc sunt: *τότε τοίνυν ὁ τῆς Μαρίας ἀνὴρ Νικηφόρος ἀριστεύει τοῖς Βουλγάροις μαχόμενος· καὶ ψήφῳ τῶν Κρατούντων εἰς τὴν τῆς Βιζύης τοῦρμαν ἐκπέμπεται*.

Edit. Rom. pag. 557.

A D C A P. XXXIII.

PAg.369. lit. D. *ὁ τοῦ Μανουὴλ Ζαχαρίου πιστοτάτου τῷ Βασιλεῖ θεῖος αὐταδελφός πιστότατος*. Hunc innominatum, e Familia Cataneorum Genuensium Phocæam obtinentium fuisse, pro certo est habendum ex iis, quæ Tomo priori ad Cap. XXX. Libri V. observavimus pag.474.utique cum hic eum Noster

Noster Manuelis Zachariæ qui primus Phocæam beneficio Michaelis Primi Palæologi Imp. accepit ἀνεψιόν, hoc est ex Fratre, vel Sorore Nepotem vocet. Etsi enim vox ἀνεψιὸς aliquando Patruelem significat; tamen hic e Fratre, aut Sorore genitum designare, debet intelligi ex eo, quod ad θεῖον refertur; qua una Græci voce geminam indiscriminatim latinam exprimunt *Patrui*, & *Avunculi*. quare in Interpretatione utramvis disjunctim necessitudinem expressi. Fuerunt sane Catanei, ac Zachariæ diversæ Genuensium Familiæ: tamen, ut a peritis Rerum illarum accipio, crebris Affinitatibus, & Connubiis, ita inter se confusæ, ut potuerit unus, & idem nomine illo duplici, hinc a Patre, inde a Matre ducto, promiscue nominari: præsertim ab Exteris Scriptoribus parum in his ad exactum rem callere plerumque curantibus.

Edit. Rom. pag. 560.

AD CAP. XXXIV.

PAgin. 370. *Eas se compositurum controversias Theuderichus ratus si aliquem e sua consanguinitate mitteret*, &c. circa hanc rem gestam hæc apud d' Outremannum reperio Lib. de Exc. Græc. Cap. 111. pag. 467. *A Friderico Rege Siciliæ, cujus auspiciis pugnare cœperant, missus Ferdinandus Balearici Regis minor Filius, in pace Catalanos ponere nequivit*. Ita ille; quem ergo hic Gidam, aut Matercam Farentem Theuderichi filium vocat Pachymeres, credibilius est fuisse Ferdinandum Balearicum. Quin & fortasse vocabula illa *Materca Pharens*, e *Balearico Fernande*, sive *Ferdinando* deformata fuerint.

Finis Libri II. Observ. Pachym.

PETRI POSSINI
E SOCIETATE JESU
OBSERVATIONUM PACHYMERIANARUM
Ad Historiam
ANDRONICI
LIBER III.
Quæ ad Tempora, & ad Chronologiam pertinent tractans.

CAPUT I.

De numero Annorum, quos hæc Rerum Andronici Historia complectitur. hujus finis quantum absit ab initio Historiæ Cantacuzeni.

Edit. Rom. pag. 561. I. Ante omnia operæ pretium duco figere utrinque metas huic Historię, & ex quo limine procedens, in quem excurrat limitem, definire metiendo, Scribit Noster Cap. 1. Lib. 1. pag. 10. lit. B. Andronicum Palæologum capessentem solum, extincto jam Patre habenas Imperii, *annos natum fuisse quatuor supra viginti:* ac Cap. XXXVI. & ultimo Libri VII. hujus Operis postremi, affirmat desinere hanc Historiam in Anno undequinquagesimo ætatis Andronici ejusdem. unde infertur; Res gestas ann. sex, & viginti, hujus Secundi Pachymerianæ Historiæ voluminis argumentum facere: annos quippe sumimus expletos, ad expeditiorem calculum: id quod citra magni detrimenti periculum posse nos facere, ex iis quę numero mox tertio; de nato circa Juliani anni principium Andronico dicemus, apparebit.

II. Restat explorandum quoti numerentur in Æra vulgari Christiana duo hi anni, qui spatium temporis, in quo explicando hæc Historia versatur, utrinque terminant. Eorum prior quidem unde principium ducitur, cum statim a Michaelis Palæologi Augusti morte inchoetur: & hæc, ut demonstratum est Tomo priore Libro III. Nostrarum Observationum Cap. IX. die 11. Decembris Anno Christi 1282. contigerit; fuit sine dubio Annus idem Æræ vulgaris 1282. sed postrema dumtaxat sui parte, diebus videlicet viginti. Huic anno si 25. solidos addamus, fiet annus Christi 1307. in cujus die undecima Decembris, necesse sit metam defigere ultimam temporis hac Historia descripti. Quia vero in collectione majorum summarum fere minutiæ contemnuntur: haud magnopere repugnaverim, *pag. 562.* si quis malit a Kalendis Januariis Anni Christi 1283. hujus Historię initium ducere, ac finem ejusdem in Kalendis iisdem Anni 1308. statuere, neglectis utrobique viginti diebus, qui supra priorem Epocham abundant, posteriori desunt, ad perfectam plenitudinem.

III. Et commodum ad istam putandi rationem satis apte quadrant anni vitæ

Andronici, quos insigniendo principio spatii narratarum a se hoc Opere Rerum Noster adhibet Historicus. Nam editum in lucem, vel mense Januario, vel Februarii principio Andronicum hunc Imperatorem, dudum collegimus, Lib. III. Observationum ad Tom. priorem Cap. VIII. ex illis Nicephori Gregoræ verbis Lib. X. pag. 214. quibus in Monodia de Andronici ejusdem obitu, affirmat; eum die duodecimo Februarii morientem explevisse annum ætatis quartum supra septuagesimum. *τέταρτον μὲν ἤδη καὶ ἑβδομηκοστὸν ἔτος ἀπὸ γενέσεως αὐτῷ τελευτῶντι ἠνύετο. Quartus, & septuagesimus annus a nativitate ipsi morienti absolvebatur*. Cum autem eum natum definiverimus ibidem, anno Christi 1258. intelligimus ipsum ingressum annum quartum, & vicesimum ætatis, primo sesquimense Anni Christi 1282. cujus anni mense ultimo Patri decedenti solus in Imperio succedens, extremos trahebat menses anni suæ vitæ quarti & vicesimi; post non multos dies vigesimum quintum initurus: ex quo tempore cum annos quinque supra viginti evolvisset, quando ea gerebantur in quibus narrandis desinit hæc Historia Pachymeris, quadragesimum nonum Andronicus vitę annum prope absolverat, quinquagesimum proxime inchoaturus.

IV. Atque hic declarandi locus est, quod obiter dixi Præfatione ad universum hoc Opus, quæ in fronte Partis Prioris proposita, & ad hanc nihilominus extenditur; scripsi autem illic: per hanc nunc prodeuntem Pachymeris Historiam, expleri velut quemdam hiatum publicæ memoriæ a Niceta, & Acropolita, ad Cantacuzenum. id quod non ὁλοσχερῶς accipi, aut resecari ad vivum volui; quasi ἀμέσως, & protinus contigue, initium Cantacuzenianæ Historiæ fini Pachymerianæ committatur. Inchoat Cantacuzenus narrationem suam a morte Imperatoris Michaelis Secundi Palæologi, quem Nepotem Prioris Michaelis Andronicus Senior Michaelis Primi Filius, Secundi Pater, Primogenitum suum Imperii Collegam habuit. Hunc Cantacuzenus primo statim Libri primi capite, diem suum obiisse Thessalonicæ, scribit; *τρίτον πρὸς τεσσαράκοντα χρόνον ἄγοντα τῆς ἡλικίας, ἔτους ἐννάτου πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ὀκτακοσίοις καὶ ἑξακισχιλίοις, δωδεκάτῃ μηνὸς Οκτωβρίου, ἡμέρα πρώτῃ τῆς ἑβδομάδος. Tertium & quadragesimum annum agentem ætatis; anni noni, & vicesimi supra octingentesimum, & sexies millesimum, duodecima mensis Octobris, feria prima Hebdomadis*. Ut anni Æræ Gręcorum ad Æram nostram vulgarem reducantur, perpetua methodo ex illis tollendi sunt Anni solidi 5508. Tali subtractione facta reperietur annus, quo est mortuus Michael, Christi 1321. Sed in his diligenter observare oportet discrepantias initii annorum. Nam Græci annos suos Ærę Mundi a Septembri, sicut & Indictionem, inchoant: nos vero a Kalendis Januarii. Itaque quando per methodum modo indicatam comperimus annum Gręcorum 6829. respondere anno Christi 1321. intelligendum id ex majori dumtaxat parte; non autem ut alter alterum perfecte adæquet. concurrunt enim in octo dumtaxat mensibus, quorum primus Januarius sit. ab hoc enim ineunt Christi anni, quando jam a Kalendis Septembris superioris annus Æræ Græcorum, qui respondere tali Christi anno creditur, inchoaverat. Id nisi quis animadverterit, in hoc ipso, quod tractamus exemplo se lapsum sentiet. Ecce enim ait Cantacuzenus, diem duodecimum Octobris, quo est mortuus Michael, illo anno Æræ Mundi 6829. fuisse Dominicum. Id vero anno Christi 1321. minime convenit. Est enim hic in Periodo Juliana 6034. qui numerus per 28. divisus dat Cyclum Solis 14. ei Christi anno 1321. proprium. Cyclo porro Solis 14. cui Littera Dominicalis, D, competit, duodecimus Octobris dies Lunæ fuit. Nimirum Octobri pręcedentis Christi anni 1320. *Edit. Rom. pag. 563.*
Michael obierat. Nam is annus Cyclo Solis 13. & Littera Dominicali gemina F, E, quia bissextilis fuit, insignitus a mense Martio Litteram E, feriæ primæ indicem habuit. Hæc autem littera duodecimum Octobris diem signat. Unde Charactere Chronologico certa redditur Epocha obitus Imperatoris Michaelis Junioris in Octobrem anni Christi 1320. exacte incidens. Ex quo limine cum procedat Historia Cantacuzeni, caput ejus, a fine Pachymerianę, desinentis, ut est dictum, sub exitum anni Christi 1307. distat spatio annorum tredecim, quod non impedit quo minus populari, & minus scrupoloso numerandi more dici possit, excipi Pachymerianam a Cantacuzeniana, & hanc illi continuari Historiam, sicut Thucidideam Herodotiane succedere multi dixerunt, licet ille proprie ducat initium ab exordiis Belli Peloponnesiaci, quæ competunt anno Periodi Julianę 4283. hæc in Plateensi clade Persarum, Mardonio Duce, & fine Belli Medici deficiat, anno Periodi Julianæ 4235. Intervallo medio inter Epocham utramque annorum 58.

CAPUT II.

Joannis Vecci ejectio e Patriarchatu, Exilium, Carcer, Obitus, suis annis assignantur; tempus definitur secundi Patriarchatus Gregorii Cyprii: denique prioris quoque Patriarchatus Athanasii.

I. JAm demonstravi Libro III. Observationum ad Tomum priorem, Cap. VI. num. IV. Joannis electionem in Patriarchatum Constantinopolitanum, contigisse die 25. mensis Maii Anno Christi 1275. inaugurationem vero ejusdem factam Dominica Pentecostes; quæ incidit illo anno in diem secundam Junii. De hujus e Throno dejectione narrat Noster hoc Tomo secundo Libri Primi Cap. IV. Veccum animadversa mutatione rerum, & propensione novi Principis ad restituendum Schisma, cui obsistere nequiret, ultro abire Patriarchio paratum, expectasse tamen dum a Satellitibus ab Imperatore missis, abduceretur; quos libens secutus est, anno ipso, & mense, quo erat mortuus Michael, concordiæ cum Latinis Auctor, & usque ad obitum defensor. Id gestum postridie Natalis Domini tradit ibidem Historicus. Decembris igitur die 26. Anno Christi 1282. desiit Veccus se pro Patriacha gerere. quare septem solidis annis, & totidem integris mensibus, in ejus dignitatis possessione Veccus perstitit. Sic igitur intelligenda sunt illa Gregorii Cyprii verba de Vecco ab Il]. Leone Allatio descripta Col. 766. Operis de Perp. Conf. πλὴν ὄγδοον μὲν τοῦ κακοῦ τόδε σχεδὸν ἠνύετο ἔτος. ἐς τοσοῦτον δὴ κἀκεῖνος τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς οὐ καλῆς ἐπικαρπίας εἶχεν ἐνίδρυσιν: ut non plane absolverit Veccus in Patriarchatu octavum annum, sed is in cursu fuerit, & majore ex parte transactus, cum est Throno dejectus.

II. Docet capite mox sequenti I. Libri V. Pachymeres, Josephum die Decembris tricesima, eodem anno, iterum in Ædes Patriarchales reportatum. Ostendi priorum Observationum Libro III. Cap. VI. num. III. Josephum e Patriarchio secessisse die undecima Januarii anno Christi 1274. Annis igitur octo, minus duodecim diebus, extra Palatium Patriarchale cum privatam egisset vitam, in id est denuo relatus. Ibi non totis duobus mensibus Patriarcham egit. Nam affirmat Noster Libri I. Capite 13. mortuum fuisse illum ineunte Martio Anni sine dubio 1283. dixerat autem capite præcedenti, eum morbo, & senio gravatum paulo ante Patriarchatum abdicasse, cujus abdicationis scriptum rite formatum prodierit. Oportuit id factum mense Februario ejusdem anni. Quare brevior bimestri secundus Josephi Patriarchatus fuit, quem vitæ finis est secutus paucorum dierum intervallo. *Edit. Rom. pag. 564.*

III. Ad Veccum redeamus. Is mense Januario anni 1283. variis Schismaticorum exagitatus calumniis, &, quod Capite X. narratur, citatus ad Synodum; brevi post ab Imperatore Prusam relegatur. Docet id Noster Capite II. empus non exprimens: sed colligitur ex serie Actorum, id actum sub initium Februarii. Revocatio Vecci e Prusa in Urbem Capite Libri ejusdem primi XXXIV. refertur. Sed ejus tempus divinandum est. Si Codex antiquus ex quo Sirmondus Noster Acta Pseudosynodi qua est, post colloquium Capite hujus Libri I. 35. relatum, damnatus Veccus, quorum Actorum Apographa misit ad Henricum Spondanum, & ad Odoricum Raynaldum continuatores Annalium Baronii, ut illorum uterq; testatur Prior Anno Christi 1283. num. X. Posterior an. seq. n. XLVIII. Si Codex inquam ille integer fuisset, haberemus ex eo tempus, hoc est diem, & mensem celebratæ istius Synodi, quæ statim a Vecci revocatione Constantinopolim e Prusa est habita. unde intelligeremus quo mense talis in urbem Vecci reditus contigerit. Sed ut observat Spondanus, Titulus Synodi in quo tempus ejus, & locus verisimiliter notata fuerant, magna ex parte obliterata in eo Codice fuere.

IV. Restat ergo via unica indagandi finis exilii, quod Veccus apud Urbem Prusam pertulit, ex serie rerum, quæ inter ejus abductionem illuc, & postliminio retractionem intervenisse ab Historico Nostro memorantur. Sunt eæ mors Josephi Cap. 13. Evectio in Patriarchatum Georgii, sive Gregorii Cyprii, Cap. 14. & 15. Profectio Imperatoris in Orientem Cap. 21. & conventiones Adramytii per ignem habitę Sabbato ipso Sancto pridie Paschę, ut Cap. 22. pag. 37. sub finem expresse dicitur. Fuit hic annus Christi 1283. in Periodo Juliana 5996. nu-

meravit Cyclum Solis 4. Lunæ autem 11. qui Pascha assignant Aprilis 18. Fuit ergo dies, qua Arsenianorum, & Anti-Arsenianorum utrorumque ex æquo Schismaticorum, scripta probationis gratia in ignem injecta pariter arserunt, decima septima mensis Aprilis, quem & Sabbatum fuisse oportuit, quoniam 4. Cycli Solaris annus litteram Dominicæ indicem habet C. quæ cernitur in Kalendario notata ad diem sequentem octavam decimam ejusdem Aprilis. Memorantur inde ostentum pluviæ sanguineæ mense Majo, Cap. XVIII. Expeditio Protovestiarii in occiduos Tractus Cap. 25. Exercitus strages ex lue, & Ducis ipsius Protovestiarii mors Cap. XXVII. Consecrati panis in Sacra Pyxide deprehensa corruptio Dominica *Tyrine* vocata, Cap. XXVIII. ubi pag. 46. lit. A. diserte traditur eam particulam putrefactam, fuisse illic depositam anno superiori feria quarta hebdomadæ majoris. Annus ille superior sine dubio fuit Christi 1283. quo cum, ut diximus, Pascha inciderit in diem 18. Aprilis, feria quarta Majoris hebdomadæ fuerit omnino 14. ejusdem mensis. Annus post hunc sequens Christi 1284. Cyclum Solis numeravit 5. & Aureum numerum 12. Hæ notæ Pascha conferunt in diem nonum Aprilis. unde cum Dominica *Tyrine*, eadem cum ea, quam Nos Dominicam Quinquagesimæ vocamus, illo anno bissextili in diem convenerit 19. Februarii, quo mense superioris anni relegatum Prusam Veccum vidimus, liquet istud ejus exilium annuo diuturnius fuisse. Siquidem post illam consecrati panis corrupti reperti mentionem; quæ ante narrationem revocationis Vecci, ordinem, ut apparet, gestarum rerum sequens, interserit Historicus, aliquot facile mensium tempus expleverint. nempe debellatio Scytharum Cap. 29. conatus Imperatoris ad Factiones Ecclesiæ componendas Cap. 30. Reportatio in Urbem Reliquiarum Patriarchæ Arsenii Cap. 31. Clades Christianorum in Syria, seu initium Belli a Sultane Babylonis Latinis Antiochiam, Tripolim, & Ptolemaidem tenentibus illati, cujus secuti posterius ultimi eventus a nostro per occupationem memorantur Capite 32. Denique secundum Matrimonium Andronici Imperatoris, de quo Cap. 33. His cunctis circumspectis, haud temere videbimur affirmare: Evocationem Vecci Prusa Byzantium, Anno Christi 1284. circa mensem Majum, Juniumve contigisse. ipsum vero Synodo tunc habita damnatum, ab Imperatore frustra diu conato eum ad partes trahere, in custodiam Arcis a Sancto Gregorio nominatæ traditum, quod sub finem Capitis 35. pag. 58. docet Pachymeres. Hæc faciunt ne assentiri possim Henrico Spondano, dum Vecci damnationem, sub quam mancipatus est carceri, Anno Christi 1283. tribuit. *Edit. Rom. Pag. 565.*

V. Perstitit quidem Veccus usque ad mortem in ea Arcis San-Gregorianæ custodia, sed conditione non semper eadem. Nam initio durissime habitus est in summa inopia, sine ulla provisione necessariorum ad victum. Ejus incommodi laxamentum aliquod quando, & quomodo acceperit indicat obiter loco non suo Pachymeres, ad calcem modo memorati Capitis 35. cum ait: a proficiscente in Orientem Athanasio jam creato Patriarcha, & fretum ad Helenopolim trajiciente, missum ex itinere in Arcem S. Gregorii Magnum Logothetam, qui Vecco centum aureos, Meliteniotæ quinquaginta donaverit: Metochita Sociorum Vecci altero jam antea propter morbum, in domum propriam relato. Investigemus si qua possumus istius gestę rei tempus. Successit Gregorio Cyprio in Constantinopolitano Patriarchatu Athanasius, nec statim, ac nullo interregno medio, successit. Primum igitur videndum, quamdiu Gregorius in Sede perstiterit. tum quo inde intervallo suffectus ipsi fuerit Athanasius. postremo, Profectionis hujus in Orientem tempus. Primum quod attinet, Gregorius in Abdicatione Throni scripto expressa, quæ recitatur Libri II. Cap. 9. pag. 76. sub finem, ait se annos sex, & quod excurrit, in possessione Patriarchatus perdurasse. Creatio hujus, & inauguratio, Capitibus Libri prioris 14. & 15. narrata, contigit, ut illic innuitur, paulo post Josephi mortem, quam superiori capite demonstravimus sub initium Martii anno Christi 1283. evenisse. Initum porro a Gregorio Patriarchatum ante medium Aprilis, cogit affirmare, quod Historicus cap. 15. pag. 21. memorat, feria jam tum secunda majoris hebdomadæ fuisse Cyprium in plena possessione Patriarchalis Potestatis. Fuit enim illo anno, ut Capite superiori ostendimus, Pascha die Aprilis 18. unde majoris hebdomadæ feria secunda diem Aprilis 12. insederit. quo anteriorem inaugurationem Gregorii fateri necesse sit: ex qua si sex anni pleni, & aliquid pręterea excurrentis temporis numerentur, reperimus ejus abdicationem in Annum Christi 1289. post medium Aprilem con-

ferri oportere. Ponamus ergo licet abdicationem Cyprii, & secessum ejus in Monasterium Aristinæ Cap. x. Libri 11. narratum, mense Majo, aut Junio Anni modo memorati a Christo nato 1289. accidisse. Hinc duo, tresve menses fluxerint in altercationibus, & disquisitionibus a Nostro Historico relatis a Capite 11. Libri ad 15. quo tandem scribitur, Athanasium jam antea electum Patriarcham, die 14. mensis Octobris in Templo rite fuisse ordinatum. Procedit ergo prior Patriarchatus Athanasii a pridie Iduum Octobris anni Æræ Christi vulgaris 1289.

VI. Paulo ante memoratam Athanasii Patriarchæ transmissionem freti ad Helionopolim, & profectionem in Orientem communem illi fuisse cum Andronico Imperatore docet Noster hoc Libro 11. cap. 18. dum Imperatorem se contulisse Nymphæum narrat, & eo itinere Partes Bithyniæ transgressum, ibi obiter egisse circa Veccum, & ejus Socios, quæ paulo ante (nimirum Cap. 35. Lib. 1.) se memorasse ait. quibus verbis innuit Athanasii quidem Patriarchæ nomine Imperatorem Andronicum comitantis; missum Magnum Logothetam ad Veccum: cæterum id totum esse actum instinctu, & jussu Imperatoris. Nec enim erat verisimile, Patriarcham, austerum hominem ac ferum, sponte initurum cogitationem Vecci, & Sociorum ejus, quos pessime oderat homo schismati addictissimus, sublevandorum. Unum hic quamdam male cohærentis, & secum ipsa collisæ narrationis speciem habet, siquidem illo priori loco Capitis 35. Libri 1. affirmat Historicus: Magnum Logothetam, qui ad Veccum ab Athanasio missus est, nondum fuisse Protovestiarium: Capite autem 18. Libri 11. diserte scribit, Andronicum Imperatorem iis obiter cum Vecco transactis, quæ paulo ante diximus Nymphæum pervenisse, comite secum ducto Muzalone, super antiquum honorem Magni Logothetæ, nova Protovestiarii dignitate decorato. Sed hæc facilem conciliationem habent, si dicatur, statim postquam a præscripta sibi profectione ad Veccum Muzalo rediens Imperatorio Comitatui se iterum adjunxit, ab Augusto in ipso itinere, prius quam Nymphæum perveniret, fuisse Protovestiarius declaratus. Nihil ergo causæ est cur istud laxamentum ærumnarum Vecci, non ad illud pertinere affirmemus tempus quo Andronicus ex Urbe regia Nymphæum se contulit, prout Libri 11. Capite 18. memoratur. Explorandum ergo nobis est quando contigerit ista profectio. Narrat Capite superiori Noster Historicus mortem Expatriarchæ Cyprii, & circa ejus sepulturę formam pręscriptiones ab ipso Augusto ad funeris curatores missas, quæ satis indicant non abfuisse tunc illum ab Urbe: Nam si jam tunc peregrinaretur, non tam cito perferri ad eum Nuncii mortis Cyprii potuissent, ut exiguo illo spatio, quod ab obitu ad funus interest, per crebros subinde Missos tam distincte caveret, ne modus excederetur sepulcralium privati hominis honorum. Erat ergo Constantinopoli Andronicus, quando mortuus, & sepultus est Cyprius: & primus post istum notabilis eventus fuerit discessus Imperatoris ejusdem ex Urbe; propterea sequenti mox Capite a Pachymere narratus. Cesserat Patriarchio Cyprius juxta verisimiliter a nobis paulo superius statuta, circa mensem Junium Anni Christi 1289. Post tres, aut paulo plus menses, pride Idus Octobris Athanasius in Thronum evectus est. Novembri, Decembri, Januario insequentibus verisimiliter acciderit, quod Capite Libri 11. 17. refertur, nempe Cyprium gloriæ avidum hominem, cum se tandiu neglectum in secessu ac solitudine doleret, ringi, ac confici ægritudine cœpisse; ex quo ei tædio languor ille multorum dierum extiterit. quo consumptus demum est circiter mensem, ut apparet Martium. Aprili mox insequente, apta regiis expeditionibus tempestate, Andronicus Augustus ex Urbe movens, amœnæ, ac circumductæ peregrinationis metas Nymphæi denique defixerit, eo perveniens sub mensem Junium. Circa Majum igitur Anni Christi 1290. laxata custodia Vecco fuerit, postquam egestatis cum captivitate junctæ incommoda tolerasset annis sex integris a mense videlicet Majo, aut Junio Anni Christi 1284. juxta prius definita num. v. hujus Capitis.

VII. Hac eadem in Orientales Tractus peregrinatione Andronici contigisse prętera oportuit, accessum ejus Dacibyzam, ubi sub custodia tenebatur Joannes Theodori Lascharis Filius, quem Michael Andronici Pater immani fraude circumscriptum Imperio dejecit, & excæcavit. Huc profectum Andronicum narrat Pachymeres Libri 1. Cap. 36. petiisse a Joanne cœco veniam injuriæ ipsi a Michaele Patre suo illatæ, & multis benevolentiæ significationibus, ac donis eblanditum ab eo fuisse cessionem juris ad Imperium sui. Ratio, quæ cogit dicere tunç

Edit. Rom. pag. 566.

id actum, hæc est: Noster illo capite diserte asserit: post conventum ab Andronico Joannem, missum fuisse ab Athanasio jam Patriarcha Provestiarium ad Veccum: quod idem alibi factum affirmat eo itinere, quo Nymphæum se denique, illic diu commoraturus, Imperator contulit. Igitur & hæc eadem via per Dacibyzam Andronico ducta est. Non enim bis Patriarcha Athanasius Provestiarium ad Veccum misit. Recte itaque admonet sub finem Capitis Historicus: hæc se in *Edit. Rom.* anteceſsum hoc loco ex multo posteriori memoria prælibasse. Dicet aliquis: Quare *pag.* 567. igitur Pachymeres ipso initio istius Capitis 36. Libri I. sic loquitur: *Sed me præterierat quod paulo prius contigit. Imperatorem videlicet ex Urbe se contulisse Dacibyzam, &c.* Respondeo: non hæc referenda sunt ad Colloquium Vecci cum Patriarcha Gregorio habitum, toto præcedenti Capite 35. descriptum: sed ad obiter adtextam ad calcem illius Capitis mentionem laxatæ multo posterius Vecci custodiæ, in quam post id colloquium est conjectus. Id ergo tantum illa Capitis 36. prima verba significant: paulo ante quam in sæpius memorata Imperatoris Andronici profectione in Orientem, per missum in Arcem S. Gregorii Protovestiarium, Veccus in paulo tolerabiliorem conditionem tranferretur, aditum Dacibyzæ ab Andronico Joannem Theodori Lascaris Augusti Filium.

VIII. Mors inde Vecci narratur Libri III. Cap. 29. sed quo anno contigerit disquirendum nobis Historicus relinquit. Experiamur ergo, ecquid, sequendis vestigiis rerum ab illo serie continua, qua gestæ sunt, narratarum, possimus certo deprehendere, quantum præcise spatii intercesserit a modo memorata relaxatione acerbitatis in Vecci carcere, ad perfectam ejus, quæ felici demum obitu ei obtigit, liberationem ab ærumnis omnibus. Primum certum est, Andronicum Imperatorem Nymphæi perstitisse spatio plus annuo. Refert enim Noster Cap. 9. Libri II. fuisse eum illic *undetrigesimo mensis* Junii *die quo Sanctorum Apostolorum* (Petri nempe, & Pauli) *festum celebratur*, *altero currente anno ex quo Imperator castra illic habebat*: *διετίας τρεχούσης ἐστρατοπεδευμένῳ τῷ βασιλεῖ*. Cum ergo numero superiori verisimiliter statuerimus Andronicum Augustum pervenisse Nymphæum circa initium Junii Anno Christi 1290. quod illo Cap. IX. Pachymeres memorat dissidium Principum Matronarum contractum occasione Panegyris Apostolorum, contigerit 29. die Junii Anni Chr. 1291. quando jam annum alterum suę apud Nymphæum commorationis Andronicus inchoaverat. Reditus ejus inde in Urbem notatur cap. 20. & assignatur diei duodetrigesimæ Junii, anni videlicet statim sequentis Æræ Christi vulgaris 1293. cum jam reparata fuissent damna incendii, quo biennio ante abdicationem Athanasii ut diserte traditur capite XXV. Forum magnum conflagraverat.

IX. Abdicationis porro modo memoratæ Athanasii tempus satis diserte Pachymeres exprimit, dum Cap. XXXIV. scribit: ipsum *exacte quadriennium in Patriarchatu explevisse*, ita *ut initi*, *relictique regiminis Ecclesiæ eandem ferme numeraverit diem sextamdecimam Octobris*. Alludunt hæc ad prius scripta Cap. XV. Libri II. ubi dicitur; quartamdecimam Octobris diem, primam Athanasio Patriarchatus initi fuisse. pertinet hoc ut dixi num. V. ad annum Chr. 1289. ex quo anni vertentes quatuor in diem 14. Octob. An. 1293. desiere. biduo post Throno cessit Athanasius, gesta Patriarchali dignitate annis omnino quatuor, & duobus præterea diebus. Incendium ergo Magni Fori Anno 1291. sub medium Novembrem evenit cujus ruinæ spatio mensium fere octo, adeo strenue a Civibus reparatæ sunt, ut rediens in Urbem Imperator extremo Junio anni 1292. *gratularetur* quod Historicus ait Cap. 25. extremo: *solo sibi aurium indicio constare notitiam Incendii; nullo jam oculis superstite sui vestigio sensibilis*. Ab hoc loco, quæ narrantur a Nostro Historico serie continua res prout evenere declarante, usque ad Cap. 19. Libri III. quinque fere annorum explent spatium. unde quod scribitur illo Capite 19. mortuum esse Veccum sub finem Martii, ad annum sine dubio pertinet Christi 1298. octo igitur annis post laxatam aliquantulum custodiam, perstans nihilominus Joannes Veccus in carcere, quoniam Imperatori assentiri ad schisma revocanti, constantissime semper renuit, ad suorum, ut sperare licet, præmia laborum a Deo vocatus in Cœlum est. At Meliteniotes, alter ejus Sociorum, non prius quam post decem evolutos inde annos, pari laude commendatus invictæ in Fide Romana *pag.* 568. constantiæ, decessit. tempus sic exprimit Pachymeres Lib. 7. Cap. 31. *μηνὸς βοηδρομιῶνος κατὰ τὴν καινὴν κυριακὴν*, *mense Aprili circa novam Dominicam*. Inter Dominicas Græcorum nullam in horum Ecclesiasticis Libris reperio, quæ proprio

nomine καινὴ *nova* vocetur. Puto sic dictam a Pachymere Dominicam Paschalem, cujus hebdomas διακαινήσιμος illis dicitur. Sic enim aliqui vocem illam scribunt. Fuit ille annus, ut ex serie rerum in Synopsi demonstro, Christi 1308. quo Pascha incidit in 14. Aprilis. Circa illum ergo diem obierit Meliteniotes.

CAPUT III.

Definitur Tempus Evectionis ad Imperium Michaelis Palæologi Andronici Filii, nec non hujus Conjugii cum Maria Filia Regis Armeniæ.

I SCribit Pachymeres Lib. III. Cap. I. cum videret Andronicus Michaelem filium suum primogenitum jam ultra puberem provectum ætatem, & ea edentem specimina bonæ Indolis, morumque proborum, quæ dignum eum augusto fastigio monstrarent, adsciscendum ipsum sibi putasse in Imperio Collegam; ideoque solemnem ejus inaugurationem in Templo Sanctæ Sophiæ a Patriarcha celebrari curasse; quam describit illo Cap. I. Libri III. fuisse illum Patriarcham Joannem Cosmam ex rebus, quæ ante, ac post narrantur, manifestum redditur. unde cum is Ecclesiæ Constantinopolitanæ præesse cœperit, ut Capite sequenti, & in Synopsi Chronologica hujus Historiæ demonstrabimus, kalendis Januarii Anni Christi 1293. non videtur dubium quin statim post illic memorata Michaelis coronatio ministerio Patriarchæ facta die festo Magni Constantini, ad illum quem dici annum pertineat; & ad mensem ejus Majum. Nam ut diserte Historicus memorat, & ex usu etiam hodierno Græcorum, ac Ecclesiasticis eorum Libris, quos editos habemus, patet, anniversaria memoria Magni Constantini, simulq; Matris ejus S. Helenæ, die Mensis Maii vicesima prima recolitur in Ecclesia Græca. unde verisimile est traditione veteri Constantinopoli acceptum, tali die fato functum Constantinum: quamvis Socrates Lib. I. Hist. Eccl. Cap. 26. diserte scribat illum obiisse 22. Maii; ἐτελεύτησε (inquiens) τῇ δευτέρα καὶ εἰκάδι τοῦ Μαΐου μηνός.

II. Ex his sequi videtur Imperium Michaelis Junioris Palæologi a mense Majo Anni Christi 1294. procedere. Sed huic obstat quod Pachymeres Capite I. Libri VII. duodecimum Michaelis hujus annum cum Andronici Patris ipsius tertio supra vicesimum comparat. Cum autem, ut Cap. harum Observationum primo demonstravimus, solus imperare Andronicus cœperit sub finem Anni Christi 1282. unde est consequens, ut Anno Christi 1294. duodecimum is Imperii annum egerit sic manifestum est, si primus Michaelis cum Patris ejus duodecimo concurreret; duodecimum Michaelis ejusdem cum Andronici vicesimoquarto fuisse concursurum. Ergo ut duodecimus Michaelis, Andronici vicesimus tertius sit, promovenda necessario est in annum præcedentem, Christi 1293. Andronici undecimum, Epocha Principatus Michaelis; & fatendum, ante coronationem solemnem, quæ anno Christi 1294. celebrata est, jam illum a Patre adscitum fuisse in consortium Augustæ Potestatis. nec illud prorsus Pachymeres tacuit. nam in titulo capitis IV. Libri III. Michaelem jam tum Augustum Juniorem vocat, cum de ejus Matrimonio tractaretur longe ante adductam ex Armenia Mariam, quam deinde duxit. Credibile igitur est jam a principio anni Christi 1293. Michaelem ab Andronico Patre fuisse Collegam assumptum.

Edit. Rom. pag. 569.

III. Et fit illud sane verisimile ex ætatis mentione qua obiter indicat Historicus invitatum Andronicum, ad Imperatoriæ communicationem Dignitatis filio abunde jam adulto non ultra differendam. Scribit illic videlicet Pachymeres ipso protinus ingressu Libri hujus Historiæ Tertii: ἐπεὶ δ' ἀντίπαις ἦν ὁ υἱὸς Μιχαὴλ ἤδη τῷ Βασιλεῖ, καὶ τὸν ὑπὲρ τὸν ἔφηβον ἤλαυνεν. *Quoniam vero erat Imperatori filius jam ultra puberem adultus ætatem Michael.* ἀντίπαιδες Græcis ἔφηβοι dicuntur Adolescentes annum ætatis supergressi quartumdecimum. Atqui sat longo intervallo provectum ulterius Michaelem hoc tempore oportuit: cum eum, aut anno Christi 1273. aut non multo post, natum fuisse sit verisimile. Nam Andronicus ejus Pater nuptias cum ejus Matre celebravit anno Christi 1272. juxta dudum a nobis constituta Libro III. Priorum Observ. Cap. VIII. Ponamus Christi 1274. aut, quo vix recedi ulte-

ulterius poteſt, 1275. ortum in Lucem Andronici Primogenitum Michaelem: jam ergo quando Andronicus Imperii undecimum, Chriſti anno 1293. numerabat, Michael ſaltem octavumdecimum vitæ annum attigerat. unde cauſa non erat cur differret Pater jampridem decretam ejus Aſſumptionem in Collegam Principatus. Apparet igitur jam tum illo Anno Chriſti 1203. evectum a Patre in conſeſſum Auguſti Solii fuiſſe Michaelem: licet, forte propter nutantem illo Anno Patriarchæ Athanaſii mox exauctorati Dignitatem, differendam Andronicus putaverit Imperatoris ſecum ex tunc Filii celebrem inaugurationem in illud tempus quo novus Patriarcha Joannes Coſmas, in pleno, ac pacifico aliquot jam menſibus perſtitiſſet Exercitio Patriarchalis Poteſtatis, & ad auguſtiorem iſtam ceremoniam reddendam, expectatus eſſet dies Conſtantini Byzantini Imperii fundatoris anniverſaria celebritate inſignis. Nuptiæ deinde ejuſdem Michaelis Auguſti Junioris cum Maria filia Regis Armeniæ, Libro III. Capitibus V. & VI. a noſtro Hiſtorico relatę, ad diem 16. Januarii Anni Chriſti 1296. pertinent, prout ex ſerie rerum in Synopſi monſtramus.

CAPUT IV.

De Joannis Coſmæ Patriarchatu, & reſtitutione Athanaſii.

I. INter Athanaſii Conſtantinopolitani Patriarchę dejectionem e Throno, & reſtitutione in Thronum, Joannis Coſmę Patriarchatus infinditur, multis viciſſitudinibus varius: per quas tamen ſat longo ſpatio duravit. Ejus qua ineuntis, qua deſinentis definire momenta; ſpatiaque totius durationis exacte dimetiri cum eſt hujus Hiſtoriæ callere Chronologiam volenti neceſſarium; tum idem propter confuſionem perplexe miſtarum rerum, Hiſtoricique Noſtri ambiguam alicubi de his affirmationem, haud ſane obvium facileque explicatu fore ſperandum eſt, Lectori præſertim primum ad hæc advertenti, & defungi, ut fere fit, obiter cupido. Hujus Ego ſtudio, ut pro mei ratione officii ſerviam, cuncta hic ejus generis, quam breviſſime, & clariſſime potero exponam.

II. Id agenti ante omnia conſiderandum occurrit, quod a Pachymere ſcriptum extat principio Libri V. Athanaſium Expatriarcham, quando eum die Januarii decima nona Imperator Andronicus cum Epiſcopis, & Populo convenit, tranſegiſſe in illo Monaſterii ſeceſſu annos decem, minus novem menſibus. In eo Aſſerto ſibi egregie conſtat Hiſtoricus; dixerat enim *Lib.* II. Cap. XXIII. & XXIV. Athanaſium, renunciato Patriarchatu, Monaſterio Coſmidii fuiſſe incluſum die 16. Octobris, cum ante annos quatuor die quartadecima menſis ejuſdem, Patriarchatus poſſeſſionem adjiſſet. Erat ille Annus, quo Athanaſius in Monaſterium Coſmidii e Patriarchio migravit, Chriſti Æræ 1293. prout in Synopſi ſubjicimus oculis: alter autem annus, cujus Januarii 19. conventus illic idem ab Andronico Athanaſius fuit, in eadem Chriſti Æra, ſine dubio milleſimus trecenteſimus quartus numerabatur. quia vero nonus annus privatæ commorationis Athanaſii apud Monaſterium Coſmidii evolutus fuerat die 16. Octobris anni præcedentis Chriſti milleſimi trecenteſimi tertii; &, ſi decimus a tali Epocha fuiſſet explendus annus, perſeverare idem clauſus in iſto loco debuiſſet uſq; ad 16. Octobris inſequentis diem, a quo dies 19. Januarii novem fere ſolidis abeſt menſibus apparet, quam ad verum exacte definita Athanaſii in Coſmidii Monaſterio ſecreta habitatio fuerit, ſpatio pręciſo decem annorum, minus novem menſibus.

Edit. Rom. pag. 570.

III. Hæc utcumque non inutiliter in rem noſtram annotata ſunt, non abſolvunt tamen propoſitam de principio, & fine Patriarchatus Joannis Coſmæ quæſtionem. Siquidem is nec inchoavit ſtatim a receſſu Athanaſii in Monaſterium Coſmidii: nec eo momento deſiit, quo Andronicus Athanaſium eumdem ibi convenit. Sed de initio quidem clare tradit Pachymeres Libri II. Cap. 28. kalendis Januarii Joannem Coſmam rite fuiſſe inauguratum Patriarcham. nec dubium ex toto contextu rerum ante ac poſt ibi narratarum eſt, quin iſtæ kalendæ Januariæ fuerint proxime ſecutæ poſt diſceſſum e Patriarchio Athanaſii, & hujus incluſionem in Monaſterium Coſmidii, quam 16. die Octobris, anni Chriſti 1293. contigiſſe vidimus. Maneat igitur pro certo: Joannem Coſmam a Kal. Januariis anni

Christi 1294. Præesse Patriarchali potestate Constantinopolitanæ Ecclesiæ cepisse. Quia vero quando novem annis, & octodecim diebus inde vertentibus, Andronicus Imperator Episcopos, Clerum, & Populum secum ducens Athanasium adiit, nondum manifeste Cosmas abjecerat possessionem Patriarchalis honoris; quem nec ipse Athanasius, utcumque tunc delatum, admisit; & Cosmas postea, ipso fatente Imperatore, adhuc Patriarcha verus, etiam, ut talis anathemati subjecit quemcumque qui moliretur Athanasium in Throno reponere: quærendus alibi est verus, & indubitatus finis Patriarchatus Cosmæ.

IV. Is porro non alibi reperietur, quam Cap. VII. Libri V. ubi refert Pachymeres, Andronicum abscindentem nodum quem solvere nequibat, dum Episcopos in Synodo, sine modo aut spe conventionis, de Abdicatione Joannis Cosmæ, & restitutione Athanasii altercantes videt, assumptis secum iis, qui Athanasio favebant, eum Juris securum, usu, ac facto in Patriarchatus possessione constituisse; multis Episcoporum, & ipso Joanne Cosma nequidquam reclamantibus; & hoc quidem (etsi vi majori cedens Sozopolim in Patriam recessit) verum se adhuc Patriarcham arbitrante. Ex tunc tamen ab Imperatore, ac plerisque Joannes Cosmas haberi pro Patriarcha desiit: & Athanasius functiones ejus Potestatis, (quo jure, quave injuria) Deus scit exercuit. Habemus autem hanc Epocham insignitam Charactere Chronologico, sed propter affectatam a Pachymere quandam in verbo ambiguitatem, indigente declaratione non perfunctoria.

V. Ait nimirum Noster Historicus illo Capite VII. Libri V. diem, quo est ab Andronico Imperatore vi, & manu Throno impositus Athanasius, fuisse vicesimū tertium mensis Atheniensibus Mæmacterionis dicti, cujus primus & vicesimus dies illo anno in Parasceven, hoc est, modo loquendi huic Auctori usitato, in feriam hebdomadis sextam inciderit. Memacterionem alibi Pachymeres constanter, ut in priori observavimus Glossario, Junium mensem vocat. hic autem non uti eum hactenus consueta notione, illud ipsum subindicat, quod non *ἁπλῶς*, & absolute, sed *κατ' ἀθηναίυς juxta Athenienses* istum de quo agit mensem fuisse Mæmacterionem asserit. Sane is esse hoc loco Junius non potest, quoniam, quo hęc gesta esse anno series narrationis fateri cogit, Christi millesimo trecentesimo quarto, cum Cyclus Soli numeraretur 25. cui competit pro mensibus Februarium sequentibus litera index Dominicę D. vicesimus primus Junii dies dominica, non autem feria sexta fuit. nec medetur huic incommodo, postquam illud animadvertisse visus est, Paraphrastes Vaticanus, dum solitus semper alias Mæmacterionem Pachymeris *ἰόυνιον Junium* interpretari, hoc dumtaxat loco *ἰόυλιον Julium* reddidit: nam neque Julii mensis dies vicesimus primus affixam lateri litteram B, habet in vulgari Kalendario, prout oportuerat ut feria sexta censeri posset; sed litteram F., ferię tertiæ indicem quando D, feriam primam, sive diem Dominicam designat. Omnino unus in toto anno est Mensis Augustus, cujus diei vicesimæ primæ littera B, anno tali feriam sextam indicans ad latus appicta cernitur. Hoc igitur ipso mense contigisse oportuit memoratam Cap. VII. Libri V. a Pachymere promotionem Athanasii. ac sane suadet idem ille vehemens Solis flagrantis æstus quo excoctum fuisse Andronicum dum hoc ageret Pachymeres innuit verbis illis, *ὑπ' ἀέρι πῦρ πνέοντι καὶ καιρικῷ πνίγει*, *Sub ære ignem spirante, ac prout tali tempestate solet fieri, pene suffocante trahentes halitum*. quæ nemo non fatebitur, sextili sive Augusto mensi, sub Leonis signo, & Caniculæ sydere longe omnium ardentissimo, eximie convenire.

Edit. Rom. pag. 571.

VI. Idem adstruit ordo gestarum, & a Pachymere memoratarum rerum, quę exacte totum spatium inter diem 19. Januarii, & Mensis August. 21. complent, ut breviter demonstro. Refert Historicus Lib. V. Cap. II. statim a refrigerato primo illo ardore, quo in Athanasii repositionem in Sede, die 19. Januarii passim omnes abrepti fuerant, non paucos Antistitum adversa ei promotioni studia monstrasse. qua contentione durante, addit Pachymeres mox Cap. III. Andronicum diebus Tyrophagiæ, qui proxime quadragenarium jejunium præcedunt, adiisse Jo: Cosmam. Fuit illo anno feria quarta Cinerum dies undecima Februarii. unde illa profectio Imperatoris ad Joannem, aliquo septem dierum undecimam Februarii diem *ἀμέσως* præcedentium contigisse debuit. Narrat postea Historicus, perculsum Andronicum excommunicatione a Joanne, postquam illum ipse verum adhuc Patriarcham agnoverat, in eos intentata, qui Athanasium reponere in Sede molirentur, multum remisisse de studio in eam restitutionem suo. supervenit

his morbus, & mors Theodorę Augustę Matris Andronici, rebus humanis subtractæ feria secunda secundę Jejuniorum Hebdomadę, hoc est, die Februarii decima sexta, ut IV. Capite refertur: significaturque ibidem curas universas Imperatoris ad curandam dum ægrotavit, & postquam fato functa est, magnifico, ac regio funere honorandam Matrem esse conversas. Post Paschales non magno inde intervallo secutas ferias aliæ urgentes domesticorum affectuum solicitudine Andronici animum a cogitando de Athanasio averterunt, cura nimirum adornandæ profectionis Irenes suæ Conjugis Thessalonicam cogitantis, & Nuptiarum Joannis Despotæ sui Filii cum Filia Chumni sui Primarii Ministri celebrandarum: quæ capite quinto memorantur; & facile dies a Pascha quindecim expleverint. Incidit autem illo anno Pascha in diem 29. Martii. Adulto igitur jam Aprile resumptum Ecclesiæ negotium est; & longæ illæ Capite VI. indicatę institui ab Episcopis deliberationes ceptæ circa Excommunicationem a Joanne Cosma coram in os Andronico Augusto intentatam: quibus absumptum Majum mensem, & Junium non temere prudens æstimator ex Historici verbis autumaverit. donec mense Julio, nihil ab iis sibi sperandum Andronicus videns ad exemptionem scrupuli quem ejus animo injeciat molestissimum inopinata illa Joannis Cosmæ comminatio excommunicationis, se vertere statuit; & longo tempore per missos varios eblandiri a Joanne ipso conatus est revocationem anathematis illius; cujus tandem voti compos est factus, in optatam ipsi sententiam edita declaratione remissionis ab eodem impetratæ Joanne Cosma; quam scripturam Imperator accepit feria illa sexta, eademque die vicesima prima mensis Augusti, supra memorata sæpius. unde triduo post, die mensis ejusdem vicesima tertia Athanasium in Sedis Patriarchalis iteratam possessionem Imperator induxit. En ut Successio, & contextus Actorum illius anni, eumdem nos in locum pedetentim ducit, quem procul quasi signaveramus indicio alte se ostentantis Characteris Chronologici; hoc est conjunctionis feriæ sextę cum die Augusti 21. quæ conjunctio cum annum exigat Cyclo Solis 25. insignitum, qualis nullus isto temporum tractu alius est ab anno, qui in Aera Christiana numeratur quartus supra trecentesimum, & millesimum, restat demonstratum: anno Christi 1304. die 23. Augusti desiisse Patriarchatum Joannis Cosmæ; Athanasium autem Constantinopolitanæ Ecclesiæ pręsidere iterum cepisse. Unde consequitur: Joannem Cosmam a Kal. Januariis an. Christi 1294. ad diem 23. Augusti an. Christi 1304. annis novem, septem mensibus, & 22. præterea diebus Patriarchatum tenuisse.

Edit. Rom. pag. 572.

VII. Restat hic definiendus annus eventi notabilis a Nostro Historico relati Lib. III. Cap. XXIV. quod sine dubio ad Patriarchatum Joannis Cosmæ hic a nobis Chronologica ratione definitum pertinet. Refert loco laudato Pachymeres: Pueros quosdam dum mense Septembri nidos columbarum in Cathecumeneis scrutarentur, testas reperisse intra quas Athanasius Patriarchio excessurus scripta quędam incluserat, prout idem narraverat Cap. XXII. & XXIII. Libri II. His sic prolatis Chartis turbatum vehementer Andronicum fuisse propter memoratum illic Anathema ab Athanasio intortum in adversantes sibi. Itaque allegasse certos homines ad Athanasium privatim in Monasterio degentem, qui ex eo rescirent, an & quo animo ista scripsisset. His eum tradidisse scriptum, quo Imperatorem omni exolvit scrupulo. Scriptum autem istud fuisse consignatum nota temporis ait, mensis Aprilis, & indictionis XI. Igitur id contigerit anno Christi 1298. quo certissimum est Indictionem XI. fuisse numeratam Græcis a Septembri anni præcedentis, Latinis a kal. Januariis. Illud hic occurrit incommodum, quod literæ istæ Athanasii declaratrices mentis ejus, mense demum Aprili post inventionem Chartarum absconditarum octavo consignentur cum tota narratio Historici demonstret multo brevius spatium intercessisse inter scrupulum insertum, & evulsum animo Imperatoris. Omnino credo mendum hic esse in duobus alioquin optimis Codicibus Pachymeris B. & A. diserte habentibus *μηνὶ Ἀπριλλίῳ*, & apud unum Vaticanum veram hujus loci extare lectionem. In eo enim legitur, *μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος ιά*. hoc est *Mense Septembri Indictionis* XI. Septembris igitur initio anni Chr. 1297. quo jam Græci Indict. XI. numerare suo more occupabant, repertæ Chartę istæ fuerint: post paucos vero dies eodem mense litteræ Athanasii quas diximus conscriptæ. Fuit autem is annus Cosmę Patriarchatus quartus.

CAPUT V.

De Lunæ defectione totali Constantinopoli visa die 14. Januarii Anno Christi 1302. quam describit Pachymeres Lib. IV. Cap. XV.

I. FUit Joannis Cosmæ Patriarchatus alia quoque conspicuus cœlesti nota, eo hic a nobis pertractanda diligentius, quod ejus consideratio speretur redundatura in non vulgare stabilimentum Chronologicarum hujusce totius Historię rationum. Loco modo indicato, Capite nimirum xv. Libri iv. scribit Noster „ Historicus: eodem anno cujus post Æquinoctium autumnales Cometa præ- „ cedente Capite descriptus apparuerat, Januario currente, eum primus Lunæ a No- „ vilunio progressus simul cum illo mense incepisset, eum Planetam Plenilunio „ in Deliquium incidisse, prout Imperatori prædixerant Astronomicarum periti „ rationum: nempe ita ut obscurari cæperit fere tertia noctis hora, a parte disci „ Lunaris Orientali; paulotimque per horæ spatium caligine subintrante, pror- „ sus intra umbram Luna tota absorpta, nigra perstiterit horæ triente. post quod „ resumens lento progressu, a Limbo Cœli parti Orientali obverso, perditum lu- „ men, tota sensim hora tenebris emergens, pura denique plenum os, ut antea „ lucens ostendit. His fere verbis autor istud Phænomenum exprimit: quotus is annus ab orbe condito, (qua solet interdum uti æra) numeratus fuerit tacens. Consului ego super hoc domesticum oraculum doctissimi humanissimi mihique amicissimi Patris Joannis Baptistę Riccioli Societatis Nostræ, datis ad illum hinc Roma literis circa initium Aprilis Anno Christi 1667. ad eas mutuam ejus Epistolam hic describere operæ pretium duxi.

Edit. Rom. pag. 573.

Epistola Joannis Baptistæ Riccioli Soc. Jesu, an Petrum possinum ejusdem Societatis.

Reverende in Christo Pater.

Pax Christi.

CUm Pachymeres Lib. iv. Cap. xv. narret visam Constantinopoli Ecclipsim Lunæ totalem mense Januario, hora noctis 3. ita ut Luna post horam fe- „ re tota intra umbram telluris immersa fuerit, & emergere visa sit ab umbra post „ horæ trientem, tandemque post horæ intervallum tota emerserit neque vero diem „ neque annum exprimat; sed solum id accidisse tempore Andronici Palæologi re- „ ferat; jubes me, Pater doctissime, & Amantissime, inquirere ex mea Astrono- „ mia Reformata quoto Christianæ Epochę anno talis Ecclipsis contigerit: suppo- „ nisque ex contextu Rerum gestarum, annum hujusmodi consistere inter 1298. „ & 1310. dictæ Epochę. Ut votis tuis obsecundarem, examinavi Plenilunia Ja- „ nuarii omnium prædictorum annorum; & respondeo distincte per tres conclu- „ siones; supponoque pro certo, ex mea tum Geographia, tum Astronomia Re- „ formata, Constantinopoli Altitudinem Poli esse Graduum 42. 56. ejusq; Me- „ ridianum Orientaliorem esse Bononiensi (cui affixę sunt meæ Tabulæ) hora „ min. 20. 26.

I. Conclusio.

„ Inter annos Christi 1298. & 1310. nullus fuit, in cujus Januario fuerit Ple- „ nilunium Ecclipticum, nisi ann. 1301. 1302. & 1303.

„ Ratio est quia, ut Lunæ Ecclipsis sit naturaliter possibilis, Lunę distantia a pro- „ priore Nodorum non debet excedere Gradus 17. 20. ut docui Libro 5. Almage- „ sti Novi. At in Pleniluniis Januarii omnium annorum ab anno 1298. ad 1310. „ demptis annis 1301. 1302. 1303. Luna distitit, a propriore Nodo plusquam „ Gradus 17. 20. ut ex prima Tabella infra scripta liquet. Ergo &c. & ad id „ discernendum sufficit adhibere Plenilunia media.

TABELLA.

Edit. Rom. pag. 574.

Anni vulgaris Epochæ Christi.	*Menses.*	*Plenilunium mediũ Constantinopoli post meridiem.*				*Lunæ locus verus tempore Plenilunii.*			*Nodi ☊ Borei Locus verus.*			*Distantia Lunę a nodo propiore*	
Anni	Menses	Dies.	H.	′	″	Signa	Gr.	Min.	S.	G.	M.	Grad.	Min.
1298		28.	8.	48.	15.	4.	15.	46.	0.	20.	59.	64.	4.
1299	Janua-	17.	17.	37.	29.	4.	9.	35.	11.	22.	13.	42.	38.
1300	rius.	7.	2.	26.	7.	3.	28.	42.	11.	13.	27.	44.	45.
1301		24.	23.	58.	48.	4.	16.	6.	10.	23.	8.	8.	2.
1302	Janua-	14.	8.	47.	26.	4.	1.	26.	10.	4.	22.	2.	56.
1303	rius.	3.	17.	36.	4.	3.	16.	53.	9.	5.	36.	11.	17.
1304		22.	15.	8.	46.	4.	4.	23.	8.	25.	16.	39.	7.
1305	Janua-	11.	0.	57.	24.	3.	25.	7.	8.	6.	30.	48.	37.
1306	rius.	0.	8.	46.	2.	3.	17.	32.	7.	17.	44.	59.	48.
1307		18.	6.	18.	33.	3.	28.	0.	6.	27.	28.	89.	28.
1308	Janua-	8.	15.	7.	22.	4.	0.	9.	6.	8.	39.	68.	30.
1309	rius.	26.	12.	40.	3.	3.	18.	50.	5.	18.	19.	59.	28.
1310		15.	21.	28.	41.	4.	3.	31.	4.	29.	33.	26.	1.

II. *Conclusio.*

„ Ex tribus Pleniluniis Eclipticis mensis Januarii Annorum Christi 1301. 1302. „ & 1303. solum Plenilunium Anni 1302. respondet conditionibus a Pachyme- „ re relatis.

„ Plenilunia enim annorum 1301. & 1303. Januario facta, neque totalem „ Eclipsim cum mora notabili in umbra terræ habuerunt; neque aut initium in „ iis aut medium Ecclipsis fuit circa tertiam noctis horam, sed longe pluribus „ horis post. At Eclipsis Anni 1302. Januarri die 14. fuit totalis, cum insigni „ mora Lunæ in tenebris; & ejus initium fuit prorsus hora tertia noctis Con- „ stantinopoli, ut patebit ex calculo infra scripto: & quoad hoc respondet exa- „ cte relationi Pachymeris.

III. *Conclusio.*

„ Recuperatio luminis post Horæ trientem asserta a Pachymere non fuit vera „ recuperatio luminis radiorum Solis directe Lunam illuminantium: cum Luna „ morata sit revera in umbra Teræ hora 1. 42. 24. Sed ob radios Solis refra- „ ctos rubicunda cepit apparere, licet intra umbram esset, ut plerumque eve- „ nit in Eclipsibus totalibus; juxta ea, quæ Demonstravi in v. Libro Almage- „ sti Novi, cap. v.

Edit. Rom. pag. 575.

CALCULUS

Eclipsis Lunæ totalis cum mora, visæ Constantinopoli Anno Christi MCCCII. Januarii die 14. nocte sequenti.

Altitudo Poli Constantinopoli. Grad. 42. 56.	
Meridianus Constantinopolis Orientalior Bononiensi	Hor. 1. 20. 26.
Tempus æquale Plenilunii post merid.	Hor. 10. 37. 32.
Tempus apparens Plenilunii post merid.	Hor. 10. 25. 20.

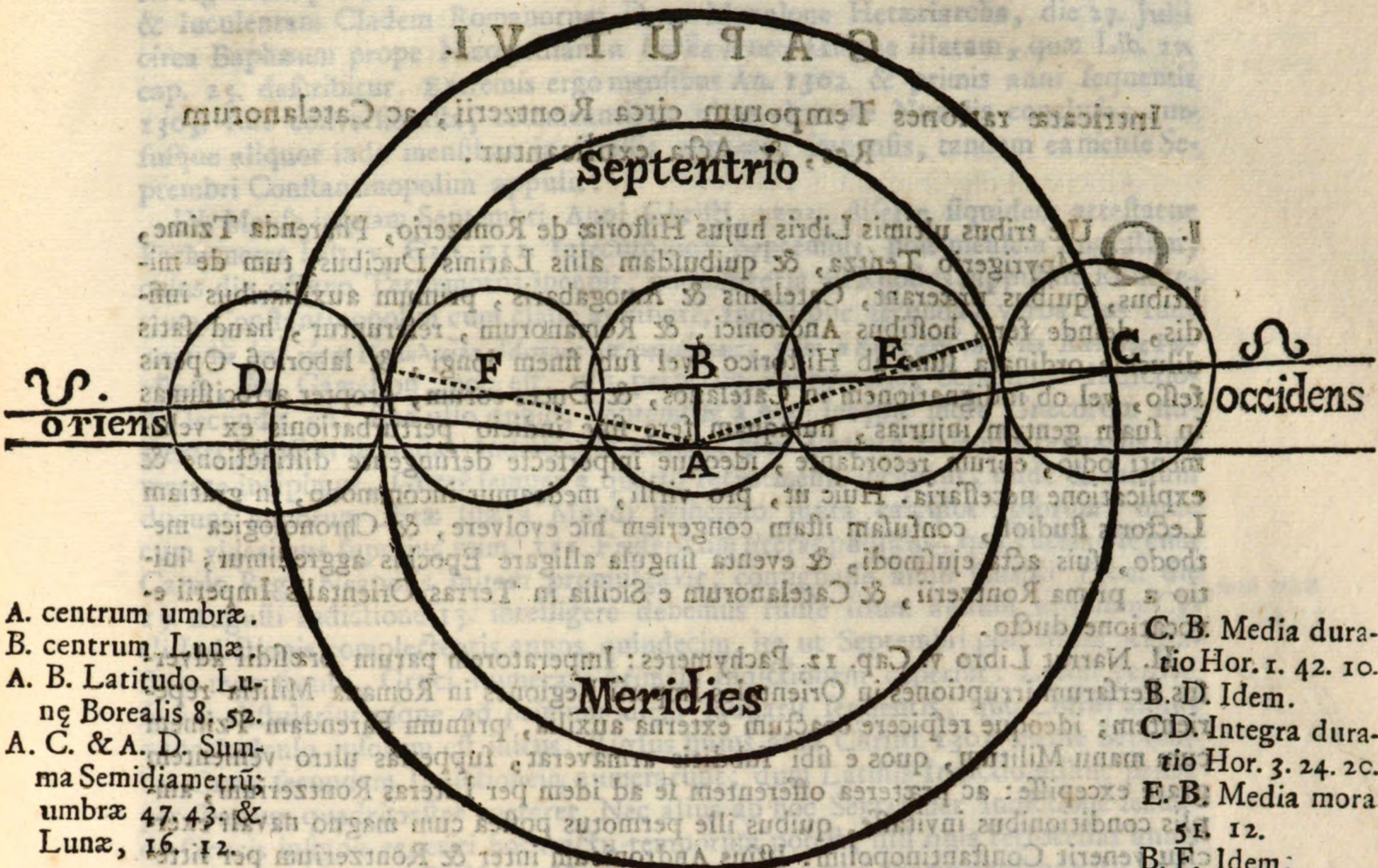
	Signa	*Grad.*	*min. 1.*	*min. 2.*
Solis verus locus in Aquario post Signa	10.	2.	33.	18.
Apogei Solaris locus.	3.	2.	29.	38.
Anomalia Solis æquata	6.	29.	55.	58.
Lunæ locus verus in Leone, seu post signa	4.	3.	33.	18.
Anomalia Lunæ coæquata	5.	29.	14.	44.
Nodi ☊ Borealis Lunæ locus medius	10.	4.	21.	31.
Et Nodi Australis ☋	4.	4.	21.	31.
Distantia Lunæ a nodo Australi	0.	1.	18.	13.
Verus igitur locus Nodi ☋ Australis	4.	4.	15.	46.
Lunæ latitudo maxima	0.	4.	58.	30.
Argumentum latitudinis veræ Lunaris	5.	28.	17.	32.
Latitudo ergo vera, & Borealis Lunæ in medio Ecclipsis, seu in momento Plenilunii	0.	0.	8.	52.
Semidiameter apparens Lunæ	0.	0.	16.	12.
Et Diameter	0.	0.	32.	24.
Semidiameter umbræ correcta in loco transitus Lunæ	0.	0.	47.	43.
Scrupula deficientia	0.	0.	55.	3.
Digiti eclipsati 20. 19. 4.				
Horarius Lunæ motus a Sole.	0.	0.	35.	30.
Scrupula incidentiæ, aut repletionis	0.	0.	63.	21.
Scrupula semimoræ in umbra.	0.	0.	30.	13.
	Dies	*Horæ*	*min. 1.*	*min. 2.*
Semidiurnum tempus Constantinopoli	0.	5.	43.	20.
Initium Ecclipsis in horis post meridiem	14.	8.	43.	30.
In horis noctis sequentis	14.	3.	0.	10.
Initium totalis immersionis post Meridiem	14.	9.	34.	28.
In horis noctis sequentis	14.	3.	51.	8.
Medium Eclipsis, seu plenilunium post Meridiem	14.	10.	25.	20.
In horis noctis sequentis	14.	4.	42.	0.
Initium veræ recuperationis Luminis post Meridiem	14	11.	16.	32.
In horis noctis sequentis	14.	5.	33.	12.
Finis Eclipseos verus post Meridiem	14.	12.	7.	30.
In horis noctis sequentis	14.	6.	24.	10.
Tota mora Lunę in umbra Terræ.	0.	1	42.	24.
Tota duratio Eclipsis	0.	3.	24.	20.

Bononiæ 16. Aprilis 1667.

R. V. Servus in Christo
Joannes Baptista Ricciolus.

pag. 576. Hactenus Epistola R. P. Riccioli, cui ad notitiam perfectam deliquii Lunaris a Pachymere memorati nihil addi potest nisi forte Typus Eclipseos ejusdem, quem a summo Amico talium peritissimo meo rogato delineatum, hic, cum bona R. P. Riccioli venia, ne quid Lector e solitis tali occasione præstari, desideret, apponam.

Typus Eclipseos Lunaris visæ Constantinopoli die 14. Januarii An. MCCCII.

A. centrum umbræ.
B. centrum Lunæ.
A. B. Latitudo Lunę Borealis 8. 52.
A. C. & A. D. Summa Semidiametrũ; umbræ 47. 43. & Lunæ, 16. 12.

C. B. Media duratio Hor. 1. 42. 10.
B. D. Idem.
C D. Integra duratio Hor. 3. 24. 20.
E. B. Media mora 51. 12.
B. F. Idem.
Integra mora Hor. 1. 42. 24.

III. Primus usus hujus deliquii Lunaris est certa indicatio Anni, quo memoratus capite præcedenti Cometa comparuit. Ait Pachymeres eodem anno, quo post Æquinoctium autumnale visus Cometes fuerat, mense Januario conspectam Eclipsim Lunæ. Scribit, & numerat more Græcorum. Hi enim Mundi annos, qua Æra vulgo utebantur, a Septembri mense inchoabant. unde non est dubium quin per Autumnum anni Christi 1301. nova illa crinita stella conspecta in Cœlo fuerit; quin a vernis mensibus ejusdem anni ad finem Septembris prodigiosa illa, quam describit Historicus extremo Capite 14. exarserit Cœlis ariditas, prata, & segetes, plantasque omnis generis adurens; puteos quoque perennes, & vivas uberrimorum fontium scaturigines exsiccans. Denique, quod *inter hæc*, hoc est, circa hoc tempus contractum Historicus memorat Cap. XIII. Michaelis Despotæ cum Terteris Filia a Crale Serbiæ repudiata connubium, ad hunc quoque ipsum 1301. Christi annum haud dubie pertinere putandum est. Et confirmatur idem Charactere Chronologico, quo anterius narrata superiori anno Christi trecentesimo supra millesimum vindicantur. Refert siquidem Pachymeres Capite XII. Patriarcham Joannem Cosmam se contulisse ad Andronicum Imperatorem, & cum eo simul ad Palæologorum Monasterium ivisse die XXV. Octobris, quæ tunc numerata fuerit Feria Hebdomadis tertia. Nempe anno Christi 1300. Bissextili Cyclus Solis 21. litteras Dominicales habet duas, C. & B. quarum posterior cum insigniens 23. Octobris diem, ostendat eam illo anno Dominicam fuisse; demonstrat pariter 25. ejusdem mensis fuisse feriam tertiam. Ac quia cætera eventa tum ante tum post istam Eclipsim ea fere qua gesta sunt serie in hac Historia referuntur eorum ferme omnium verum tempus ex hac cœlesti nota designari posset: quod facili experimento demonstrarem, si tanti esset in iis immorari diutius: Sufficiat, quod in eo genere ad Lectoris solatium conati sumus Capite ultimo hujus Observationum Libri Tertii; ubi pleraque Libris septem Pachymerianæ de rebus Andronici Historiæ descripta sub unum velut aspectum in annos digesta conjecimus. Est tamen ex istis eventis unum paulo intricatius, implicatione casuum, & ambiguis affirmationibus Auctoris, quam ut relinqui a Nobis, evolvere perplexita- *Edi. Rom. pag. 577.*

tacu-

tes chronologicas hoc loco professis, intactum debeat. Esto igitur id argumentum Capitis sequentis.

CAPUT VI.

Intricatæ rationes Temporum circa Rontzerii, ac Catelanorum Res, & Acta explicantur.

I. QUæ tribus ultimis Libris hujus Historiæ de Rontzerio, Pharenda Tzime, Mpyrigerio Tentza, & quibusdam aliis Latinis Ducibus; tum de militibus, quibus præerant, Catelanis & Amogabaris, primum auxiliaribus infidis, deinde feris hostibus Andronici, & Romanorum, referuntur, haud satis dilucide ordinata sunt ab Historico, vel sub finem longi, & laboriosi Operis fesso, vel ob indignationem in Catelanos, & Duces eorum, propter atrocissimas in suam gentem injurias, numquam fere sine indicio perturbationis ex vehementi odio, eorum recordante; ideoque imperfecte defungente distinctione & explicatione necessaria. Huic ut, pro virili, medeamur incommodo, in gratiam Lectoris studiosi, confusam istam congeriem hic evolvere, & Chronologica methodo, suis acta ejusmodi, & eventa singula alligare Epochis aggredimur; initio a prima Rontzerii, & Catelanorum e Sicilia in Terras Orientalis Imperii evocatione ducto.

II. Narrat Libro v. Cap. 12. Pachymeres: Imperatorem parum præsidii adversus Persarum irruptiones in Orientales Imperii Regiones in Romana Militia reperientem; ideoque respicere coactum externa auxilia, primum Farendam Tzimem cum manu Militum, quos e sibi subditis armaverat, suppetias ultro venientem grate excepisse: ac præterea offerentem se ad idem per Literas Rontzerium, amplis conditionibus invitasse, quibus ille permotus postea cum magno navali exercitu venerit Constantinopolim. Istius Andronicum inter & Rontzerium per litteras invicem scriptas initæ stipulatęque conventionis tempus non diserte notatum a Nostro Historico, ex causa, qua inductum ad eam Tractationem Rontzerium ait, divinandum est. Scribit autem ille Rontzerium ex Milite Templi post captam ab Æthiopibus (hoc est Saracenis duce Sultane Ægypti Melec Seraf dicto) Ptolemaidem, ditissimam & munitissimam Urbem Phœniciæ (quod anno Christi 1291. die 18. vel ut alii 19. Maii contigisse, accurate Spondanus illo anno docet, ex Scriptoribus illorum temporum) manu collecta sibi obnoxiorum, quæstuosam aliquandiu per illa maria Piraticam fecisse; partisque magnis opibus, Ducem jam classis validæ, Friderico Siciliam obtinenti (Teuderichum hunc perperam vocat Pachymeres) militarem longo tempore certi pactione stipendii operam navasse, bello quod ille adversus Ecclesiam rebellis contra Carolum gerebat Apuliæ Regem. Cæterum hoc tandem bello nuptialibus conditionibus dirempto, quibus Ecatherina Regis Caroli filia Regis Siculi fratri Collocata sit: Rontzerium hærere amplius in Sicilia non valentem, quod eum Romanus Pontifex dedi sibi puniendum a Rege Siculo poscebat: pactum de quo diximus iniisse cum Andronico.

Edit. Rom. pag. 578.

III. Ita ibi Pachymeres, in rebus quę de alienis terris, aut gentibus obiter memorat, suo more balbutiens. Voluit enim sine dubio illic indicare Pacem factam Anno Christi 1302. inter Carolum Regem Neapolis, & Fridericum in Sicilia dominantem, qua non Ecatherina, sed Eleonora Regis Caroli filia, non Fratri Regis Siculi, sed ipsi Friderico desponsa conjux est, prout Fridericus ipse attestatur in Instrumento Conventionis istius publice per ipsum edito, ad Castrum Novum die 19. Mensis Augusti Anno Christi 1302. Indictione xv. quod totum recitat Odoricus Rainaldus eo Annali, unde manifestum est, ab illo jam tempore institui ceptum esse tractatum inter absentes, hinc Rontzerium, inde Andronicum Imperatorem, de auxiliari classe ab illo ad hunc adducenda. Sane præsens status rerum impellere vehementer Andronicum ad admittendum oblatum auxilium debuit. eo quippe anno Michael Augustus Junior ejus filius, omnes secum Imperii copias ductans tergum inhoneste Persis verterat, fugaque præcipiti se incluserat Magnesiæ, ubi & deserebatur a militibus, & omnium rerum extrema laborabat inopia, cui subvenire Andronicus Pater cum maxime cuperet, ob stacu-

ſtaculis ineluctabilibus prohibetur, prout prius narraverat ipſe Pachymeres Lib. IV. Cap. XVIII. conſequenter inde referens miſerrimam deſolationem omnium Imperii regionum per illos Orientales Tractus ex his ſecutam; præſertim poſt novam & luculentam Cladem Romanorum Duce Muzalone Hetæriarcha, die 27. Julii circa Baphæum prope Nicomediam a Perſis Duce Atmane illatam, quæ Lib. IV. cap. 25. deſcribitur. Extremis ergo menſibus An. 1302. & primis anni ſequentis 1303. fuit converſio iſta, commeantibus ultro citroque Nunciis concluſa; rurſuſque aliquot inde menſibus in Claſſis apparatu impenſis, tandem ea menſe Septembri Conſtantinopolim appulit.

IV. Menſe inquam Septembri Anni Chriſti 1303. diſerte ſiquidem atteſtatur Pachymeres Lib. v. Cap. XII. Inſecuto mox Septembri, poſt menſem Auguſtum, cujus die octavo Terræmotus incępit, quo ſubverſa eſt Rhodus, appuliſſe Rontzerium Conſtantinopolim cum claſſe auxiliari, Indictione ſecunda, verba ejus ſunt *κατὰ τὸν ἐπὶ τούτῳ Γαμηλιῶνα δευτέρας ἐπινεμήσεως, εἶδεν ἡ Κωνσταντίνου καὶ τὸν Λατῖνος Ρουτζέριον*, &c. Gamelion, hoc eſt, uſu perpetuo Pachymeris, September Indictionis ſecundę, eſt, ſine ullo dubio, September a quo incępit more Græcorum numerari Indictio ſecunda. Indictiones autem, quas Latini a Kalendis Januariis numerare incipimus, Græci ſemper a quarto retro menſe inchoant, unde & initium ducunt annorum Æræ ſuæ a Mundi principio juxta calculos ipſorum. unde cum viderimus ſuperius num. III. Fridericum literas publicas, qua Pacem a ſe cum Carolo Rege Neapolis initam promulgavit, conſignaſſe anno Chriſti 1302. die 19. Auguſti Indictione 15. intelligere debemus fuiſſe illum annum ultimnm Cycli Indictionis complectentis annos quindecim. ita ut Septembri poſt illum Auguſtum mox ſecuto, Græci numerare primam Indictionem cęperint: Latini vero id facere diſtulerint uſque ad primum diem Januarii ſequentis, quo Chriſti annus 1303. calculo ipſorum eſt initus. Rurſus hujus anni Chriſti 1303. menſe Septembri Græci ſecundam Indictionem numerarunt; dum Latinis Indictio adhuc prima per ſpatium quadrimeſtre curreret. Nec alius ab hoc September Indictione ſecunda Græcis inſignis reperiri hoc tractu temporum poteſt, niſi quis retrocedat annis quindecim ad annum Chriſti 1288. aut progrediatur pari ſpatio conſequentis temporis uſque ad annum Æræ Chriſtianę 1318. quorum item annorum duorum *Edit. Rom.* menſe Septembri apud Græcos *δευτέρα ἐπινέμησις Secunda Indictio* numerari cępta *pag. 579.* eſt. quam vero eſt manifeſtum ad neutrum illorum Annorum pertinere potuiſſe appulſum Rontzerianæ Claſſis Conſtantinopolim, tam certum haberi debet, illum eſſe aſſignandum menſi Septembri Anni Chriſti 1303.

V. Et ecce hoc Aſſertum tam diſerta Pachymeris affirmatione conſtitutum, contrario ejuſdem teſtimonio evertitur. Scribit ille in hunc modum Capite I. Libri VIII. *Ambobus jam Imperatoribus. Seniori quidem tertium, & viceſimum, Juniori autem duodecimum annum Imperii evolvit contigit, quando, &c.* eventa varia memorat, quę in illum inciderunt articulum temporis, quo Andronici annus Imperii 23. Michaelis autem ejus Filii 12. evoluti erant, hoc eſt, expleti numerabantur, ſequentibus jam inchoatis. Inter alia vero iſtius generis eventa, paulo poſt recenſet incluſionem Michaelis Auguſti Junioris intra Didymothicum, munitam Arcem in qua ſe neceſſario continebat, quod milites Romani, quibus præerat, fracti animis ob acceptas clades, inde progredi, & os Hoſtibus obvertere non auderent. Hoſtes hic non alios intelligere Hiſtoricus, quam Catelanos poteſt. & ipſe ſtatim clare de iis ſe loqui demonſtrat, dum continue ſubjungit; Andronicum experimentis evidentibus perſuaſum, vinci non poſſe marte aperto ſuorum armis Catelanos, alias eorum debilitandorum, aut alliciendorum ad conventiones Pacis, rationes iniiſſe. Clades igitur, quarum Pachymeres hic meminit Romanis militibus Exercitus cui Michael Junior Auguſtus in occiduo Tractu præerat, a Catelanis illatarum, non aliæ fuerint quam quas idem retulit Lib. Cap. 30. & Libri ejuſdem Cap. 32. quorum in priori narrat: Progreſſum contra Catelanos aliquanto poſt necem Rontzerii Cæſaris, Adrianopoli Pamphylum uſque, Michaelem Auguſtum Juniorem, cum toto Romano Exercitu, partem hujus ſub tribus Ducibus, Duca, Umpertopulo, & Boſpila, contra Calliopolim miſiſſe, ubi Catelani, & Amogabari ſuas copias habebant: ſed hi obiecta Romanis armentorum pręda, cum ſic eorum ordines ſolviſſent, immiſſo in diſcurſantes inordinate Equitatu, fuderunt eos fugaruntque, ducentis interfectis, vulneratis ipſis Ducibus Poſteriori autem loco, nempe Libri VI. Cap. 32. Idem Hiſtoricus fuſe deſcribit, commiſſum poſtea a Mi-

chaele Augusto, digestis in aciem universis Romanis copiis, adversus Catelanos prælium, eo successu, ut Romanus quidem Exercitus fugatus, ipse vero Michael fortiter pugnans periclitatus de vita fuerit; & vix denique fuga ipse quoq; servatus Pamphylum primum se receperit; Paulo vero post, juxta ea, quæ deinde Cap. I. Libri VII. noster idem Auctor tradit, Didymothicum se transtulerit; ubi exanimatas metu ex cladibus acceptis Romanas copias, intra muros munitę Arcis continere cogebatur. Id porro si contigit quando evolvebatur, aut potius evolutus jam erat, Annus Imperii Andronici vicesimus tertius Michaelis duodecimus, oportuit sine dubio contingere anno Christi 1306. Tunc enim Andronicus, cui primus a Patris morte Imperii annus fuit 1283. vicesimum tertium Principatus annum absolverat, & vicesimum quartum inchoaverat: Michael vero, cujus primus annus Imperii cum Patris undecimo Christi 1293. concurrit, Principatus duodecimum annum evolverat, decimum tertium iniverat.

VI. Atqui cum hoc quidem constare nequit quod Pachymeres ex publicæ memoriæ conscientia, tamquam certissimum, & a se visum asseverat: Rontzerium Mense Septembri secundæ Indictionis appulisse Constantinopolim. Hoc nunc demonstratur ex serie, ac nexu rerum intervallisque temporum diserte memoratis a Pachymere. Rontzerius Septembri secundæ Indictionis, hoc est An. Chr. 1303. in Urbem appulsus ab Andronico magnifice excipitur; Magnus Dux creatus, uxorem ducit Imperatoris Neptem, Cyzicum in Hiberna missus, in digressu ab Urbe a Genuensibus oppugnatur. Hæc narrata Lib. V. Cap. XIV. facile reliquum anni 1303. expleverint. Igitur circa initium Anni Christi 1304. excepti a Cizycenis Catelani uberi & copioso hospitio, nihil minus cogitarunt, quam cujus causa missi erant, Persas ulterioribus Imperii Provinciis infestos oppugnatum ire. Itaque pestiterunt *a vere* illic *ad arcturum*, ut scribit Pachymeres, hoc est, ab Aprile ad Septembrem, quo mense oritur Arcturus Stella *undecim diebus ante Aequinoctium Autumni*, verba sunt Plini Lib. II. Cap. XLVII. iis verbis significat Historicus universam eos tempestatem aptam expeditionibus in stativis consumpsisse, non tam desidendo, quod ipsum esset flagitiosum; quam deprædationibus, ebrietatibus, extorsionibus, stupris, & nullo non injuriarum maxime intolerabilium genere miserrimos hospites vexando. quæ scelera non ferens Farenda Tzimes unus a Latinis Ducibus, pars militiæ istius, sed non subjectus Rontzerio, at sibi proprie auctoratos milites ductans una cum iis recessit Patriam repetens, ut tradit Pachymeres Lib. V. Cap. XIV. Ea æstate per totam passim Orientalem Imperii ditionem licentissime Persæ Barbari agebant ferebantque cuncta; quod fuse describitur a Nostro Lib. V. Cap. XXI. quare solicitati Rontzeriani, ut suppetias oppressis accurrerent, cum ab aliis tum a Marule Imperatorio Duce, qui cum aliquibus Romanis copiis admixtus Catelanis Cizyci degebat, variis semper prætextibus profectionem differebant. & cum ipse Marules cum Suis, frustra invitato Rontzerio, adversus provectos in viciniam Hostes movens prospere pugnasset, præda quam de Persis ipse, & ejus milites tulerant, redeunti a Catelanis est extorta. Cum propter hæc, & multa talia in Aula nunciata, gravi Rontzeriani infamia apud Imperatorem laborarent, profectus in Urbem sub anni finem (ut videtur) Rontzerius facile omnia credulo, & sibi addicto Andronico purgavit; grandemque ab eo pecuniam accepit in stipendia, ut ajebat, Alanorum, quos etiam admixtos suis Cizyci habebat, expendendam; & promissa ingentis alterius summæ ex collatione Tributorum intra quadragesimum inde diem numerandæ, prout ex fide factum est: sicque onustus Thesauris Rontzerius ad suos rediit circa initium veris an. 1305. ut apparet, mox videlicet, uti sperabat Imperator, eos contra Persas ducturus. verum interim non pauci e Catelanis, convasata in naves prędа quam Cizyci, & locis circumvicinis, Romanos diripiendo, corraserant, domos proprias injussu repetierunt. inde secuta stipendiorum per Rontzerium iniqua divisio est, Italis large donatis, Alanis maligne aspersis imperatoria pecunia. Hinc inter hos & illos ortæ simultates, diu suspicionibus, odiisq; rixisque inter ipsos mutuis exercitæ sunt. per hæc decrectata variis elusionibus in hujus quoque anni æstatem expeditio in Persas est; Catelanis stativa commoda relinquere nolentibus, quantumvis urgente Imperatore; quem maxime premebat obsideri cepta, Alisyræ Persæ Satrapæ Validis copiis, Philadelphia; quod sub Autumnum An. 1305. evenisse crediderim.

Edit. Rom. pag. 580.

VII. Iniit annus Christi 1306. quando solicitus Imperator pro Philadelphia jam acri fame laborante, frustra per Missos, & litteras expertus duobus primis men-

sibus emoliri Cizyco Rontzerium, mense tertio Socrum ejus Irenen, Asanis viduam, Sororem suam, ad eum allegavit nave celeri, quod factum ait Pachymeres Capite 21. *capta jam hebdomada majore sub finem Martii* τῆς μεγάλης ἑβδομάδος καταλαβούσης, Κρονίου μηνὸς λήγοντος Hæc Caracterem certum habent hujus anni Christi 1306. quo Pascha incidit in diem 3. Aprilis nec convenire superiori possunt, qui Pascha habuit, Die Aprilis decima quarta. unde finis martii Hebdomadam Majorem nequivit attingere. Nihil omisit artis, & industriæ Irene ad persuadendum Rontzerio, ut contra Persas tenderet, sed Catelani prætextus quęrebant hærendi loco sibi grato, interimque superbissime insultantes Alanis, in ipsos per jurgia minatos, grassatione nocturna irruunt. unde atroci commissa pugna vincuntur Alani, filio Ducis ipsorum Georgi occiso. sed postridie, quę fuit dies Aprilis nona, vicissim insurgentes Alani, circiter trecentos e Catelanis peremerunt. Placatis utcumq; Alanis, mense tandem Majo procedere cepit Rontzerianus Exercitus e Romanis, *Edit. Rom.* Catelanis, Alanis constans. Hæc ex Pachymere constant Lib. v. Cap. xxi. Cap. *pag. 581.* vero xxiii. Idem memorat, solutam Rontzerii adventu Philadelphiæ obsidionem, commisso ad Aulicem prælio, ex quo vulneratus dux Persarum, & Carmanorum Alisyras matura sibi fuga consuluit, Amurii suarum Partium Ducis Castris se admovens. Ex hoc successu late inclytus Rontzerius, avarissime pecunias a Romanis extorquet, Lib. v. Cap. xxvi. Partem prędæ deponens apud fidam sibi ut putabat Magnesiam, cujus occupatorem Attaleotam Imperatori reconsiliaverat: sed hoc ipso auctore Magnesienses in Rontzerium rebelat. & ab eo totis viribus nequidquam oppugnantur. Alani ex ejus Castris fugiunt. Lib. v. Cap. xxxi. Andronicus multis missis, & literis frustra diu conatus Rontzerium a Magnesiæ oppugnatione avellere, tandem ei persuadet trajectum in occiduum Tractum, ut ibi copias cum prius eo profecto Michaele Augusto Juniore conjungeret. Ergo ille cunctis Romanis Regionibus quaqua transiit vastatis, copias denique traducit partim Mitylene partim Lampsaco Madytum, & in alia Continentis occiduæ loca, ubi Romanos hostiliter Catelani deprædati sunt. Narrat hæc Pachymeres Lib. vi. Capite iii. quæ sine dubio pertinet ad Octobrem, aut Novembrem An. Chr. 1306. quando nondum Andronicus 24. Michael 13. Imperii annum expleverant. undę ultimum id tempus est, quo verum esse potuit illud quod scribit Noster in fronte Libri septimi: *Ambobus jam Imperatoribus, Seniori quidem tertium, & vicesimum Juniori autem duodecimum annum Imperii evolvi contigit*. progressi enim uterque multum erant in anno ille 24. hic 13. sed neuter illum absolverat: desinunt enim anni æque amborum extremo Decembri. Usus ergo repetitione: quadam est dum ista scripsit Pachymeres, & retro ex ea quam tum tractabat memoria resiliit. insignire, ut opinor, volens verum initium *Belli Catelanici* quod si quis recte consideret, ex hoc tempore processit. Etsi enim adhuc Rontzerius, & ejus milites se stipendiarios Imperii ferebant, tamen non dubie apertam defectionem machinabantur, cujus certa indicia Genuenses degentes Galatæ Andronico detulerunt, ut Noster refert Libri vi. Capitibus vi. & ix. & sane res id ipsæ loquebantur. Nam ex hoc præsertim tempore relictæ oppugnationis Magnesiæ, nihil minus contumaciæ in Imperatorem, sævitię in Romanos omnes, Catelani monstrarunt, quam ipsi Hostes Persæ Barbari. Ac quamquam eos Andronicus tractare adhuc ut socios pergebat, ignavo constrictus metu; tamen alter Imperator Michael pro veris eos, quales erant, palam habuit Hostibus, adjungere illos sibi renuens, jubente licet Patre, & irruere in ipsos se paratum ferens, ut docet Noster Lib. vi. Capitibus iii. & xiii.

VIII. Verum quidem est, geri ceptum a Catelanis in Romanos multo apertius, & immanius bellum post necem Rontzerii, quæ anno sequenti contigit. Sed inde aliud non conficitur; nisi, duo quasi fuisse initia Catelanici Belli, quorum alterum ad Autumnum Anni Christi 1306. alterum ad Ver Anni 1307. pertinet. unde credimus Pachymerem cum secundo referendo se accingeret, in ipso limine Libri vii. Prioris Epocham ex retro actis retraxisse, eique mentione conjunxisse eventa multa quorum quædam posterioris erant memoriæ; & non ad annum Andronici 23. expletum, 24. currentem, Michaelis 12. expletum 13. currentem, qui fuit Christi 1306. pertinebant, sed ad sequentem Chr. 1307. quo Andronicus 25. Michael 14. iniverant. Hæc igitur solutio est objectionis superius num. v. propositæ. Concedo secuturum, quod opponitur incommodum submotionis adventus in Urbem Rontzerii retro in Indictionem primam, si Michaelis Augusti du-

plex a Catelanis Clades, & inde secuta ejus intra Didymotichum inclusio in annum Andronici 23. expletum, 24. inchoatum; Michaelis 12. evolutum, 13. initum conveniret. Nego autem id ita esse. & ajo commemorari tempus illud ex Edit. Rom. pag. 582. transacta memoria per anacephalæosim: & ex multis eventis, quæ simul ibi conglobantur, pleraque non illius, esse anni, qui fuit, ut sæpe dictum est Christi 1306. sed sequentis 1307. Nunc cętera quæ ad Rontzerium pertinent, reddamus.

IX. Satis diligens Noster fuit in hujus, & promotione in Cæsaream dignitatem, & cæde non multo post secuta, referendis; adjunctis etiam notis temporis, sed quarum aliqua subobscura est. Tradit Pachymeres Lib. VI. Cap. XXII. Rontzerium ad se missa ab Andronico Cæsareæ Dignitatis insignia induisse, ac rite acclamatum Cæsarem fuisse *die qua Lazari resurrectio celebrabatur*. hic dies in Kalendario Græcorum est Sabatum contigue prędecens Dominicam Palmarum. Porro cum illo anno Chr. 1307. Cyclum Solis 28. Lunæ 15. numerante, Dominica Resurrectionis septiduo serior Dominica Palmarum, inciderit in 26. Martii, Sabbatum Lazari pridianum Dominicæ Palmarum, omnino fuerit 18. Martii dies. Adjungit his noster Historicus Cap. sequenti hoc est, Lib. VI. Cap. 23. novum Cæsarem Rontzerium adeundum sibi putasse Michaelem Augustum Juniorem qui apud Adrianopolim Castra habebat: præmisisseque ideo ad illum Asanem uxoris suæ fratrem a quo ait primum indicium venturi Rontzerii perlatum ad Michaelem *die octava supra vicesimam Boedromionis*. βονδρομιῶνος τοιγαρῦν ὀγδόη λήγοντος ἦν. Boedromion alibi semper a Pachymere dicitur Aprilis mensis. sed ne hic ita intelligatur, prohibet, quod mox addit: *quarta feria post Hebdomadam Thomæ, admissum fuisse ab Augusto Cæsarem*. Hebdomas Thomæ est apud Græcos sine ullo dubio ea quæ sequitur octavam Paschæ, a nobis dictam *in Albis*, aut *quasimodo*: in qua Dominica post Pascha prima Gręci item ut Latini, inter sacra recitant Comma Evangelii ex Cap. XX. Joannis, quo narratur dubitatio Thomæ Apostoli de resurrectione Christi, convicta curataque tactu Sacrorum ejus vulnerum, unde nomen Hæbdomadis Thomæ, contiguis isti Dominicæ diebus, usu Græcorum adhæsit. Manifestum porro est Hebdomadam Thomę illo anno, qui, ut ostendimus, Pascha 26. Martii habuit, sequi non potuisse diem 28. Aprilis: sed neque sequenti anno Christi 1308. nam hoc Pascha in Aprilis 14. incidit. igitur aliud quam Aprilem nomine Boedromionis hoc loco expressit Pachymeres. Nec est novum illum variare in appellationibus mensium, utpote quem certo deprehenderimus, Januarium, quem solet vocare *Hecatombæonem*, aliquando *Lenæonem* appellasse; & Augustum, cui consuevit Posideonis nomenclationem adaptare, semel designasse vocabulo *Mæmacterionis* quo alibi est solitus Junium exprimere. Itaque necessario intelligendum *Boedromionem* nunc Pachymeri Martium dici. cujus die 28. tertia post Pascha feria, monitus de Rontzerii adventu Michael, ubi eum se benevole excepturum declarasset, dedit se hic in viam, & nono ab hoc die feria quarta hebdomadæ Thomæ, primę post Paschalem, admissus est. Fuit ea dies Aprilis quinta. Sexta insequenti Cęsar Rontzerius una cum Augusto Michaele in Urbem Adrianopolim solemni occursu invehuntur. Sed paulo post idem Cęsar in limine cubiculi Augustæ, quam salutatum ibat, ab Alanis, necem Filii Georgi Cizyci a Catelanis patratam ulciscentibus, interfectus est, prout Lib. VI. Cap. XXIV. distinctius narratur.

pag. 583.

CAPUT VII.

Quæ Pachymeres in utraque Parte hujus Historiæ sparsim tradit, de Rebus & Principibus Muguliorum, ex Monumentis Arabicis illustrata, ordine temporum digeruntur.

I. MUguliorum Imperii late per Asiam ab anno Christi circiter ducentesimo supra millesimum, ad millesimum trecentesimum quadragesimum clari; sed, quod jure nonnulli questi sunt, Græcis Latinisque Scriptoribus nimis perfunctoriæ memorati; non facile quisquam alius horum temporum nota per Europam lingua usus Historicus, crebriorem, distinctioremque suis scriptis mentionem inservit, quam Pachymeres hic Noster. Cui propterea illustrando addictam du-

dum habens operam, fugere, salvo officio, non potui, quin illigare certa ratione Chronologica conarer quæ, varie ille ac confuse indicans, passim de Muguliis plurima congerit: ad quod parum utique subsidii in Græcis, Latinisque Historicis reperiens, consulere sum Arabas coactus. Ex his Gregorius Abulpharagius, Christianus auctor, accurati Chronici, nuper ex arabico latinitate donati, atque utroque conjunctim idiomate Londini editi ab Eduardo Pocockio, in hoc de re litteraria optime merito, me quod grate fateor, juvit insigniter. Vixit & scripsit is Chronographus, prout colligitur e variis ejus Operis locis, incipiente dominari Constantinopoli domo Palæologa, sub primis ejus nominis Imperatoribus Michaele, & Andronico Seniore, quorum Acta duorum Pachymerianæ hujus Historiæ Voluminum argumentum sunt: scripsit autem & ad rerum vere gestarum exactam indicationem, & ad temporum ordinationem, quantum ex collatione cum optimis quibusque explorare potui, fidelissime. quare accuratione, quam præstat in iis quæ possunt alieno testimonio coargui, dignus videtur, cui fides secure habeatur in his, quæ affirmat solus.

II. Hic igitur sui Chronici in Arabico quidem contextu pag. 427. in latina vero Interpretatione pag. 280. Ait: Anno Hegiræ 599. cujus initium fuit dies 20. Septembris in Anno Æræ nostræ Christi vulgaris 1202. cœpisse Imperium Mogulensium, desisse autem Imperium Præstejannis sive Presbyteri Joannis- Joannes erat commune nomen Principum latissime quondam Dominantium super Scythas Asiaticos, ad montem Imaum; adeo ut quidam scribant duos & septuaginta Reges ipsis aliquando fuisse vectigales. Christianam autem Religionem sed juxta Nestorii Hæresim, colebant, Crucemque in bellis præ se duplicem ferebant, alteram auream, alteram gemmeam. Huic Imperio qui ultimus præfuit, ut docet Abulpharagius, præter commune Joannis nomen, proprie *Ung Chan* vocatus: cum quemdam, Tamujinum nomine, quo fuerat usus diu, in bellis præsertim, strenuo & felicissimo Ministro, calumniis Æmulorum invisum sibi factum comprehendere aggrederetur, ab eo fortissime repugnante victus ipse, occisusque est. quo tempore quidam inter Mogulenses magnæ auctoritatis, apparuisse sibi Deum affirmans, & declarasse: electum a se Tamujinum in quem Orbis Terrarum Imperium atque in ejus Posteros transferre decrevisse; universam illi conciliavit Muguliorum Gentem; cujus consensu creatus Imperator, a Deo ipso, ut ille quem dixi Phanaticus ajebat, impositum ipsi accepit *Gingizchanis* nomen. Hactenus Abulpharagius, cui satis consentanee Noster Pachymeres priore Tomo Capite IV. Libri V. Legislatorem Tocharorum, qui se ipsi Mugulios nominant, nomen habuisse *Tzincifcanis* asserit, addens eum ex Fabro ferrario ad Imperium evectum. Tum eorum instituta, mores, & Acta fuse memorat: Sedem etiam novi hujus Imperii indicans, Portas Caspias, qui locus in Mediæ, ac Parthiæ confiniis situs est. *Edit. Rom. pag. 584.*

III. Pergit Abulpharagius, referens: Anno Hegirę 600. captam a Latinis Constantinopolim. Est annus Hegiræ 600. in Æra Christi 1203. sed a die dumtaxat decima mensis Septembris Juliani, quam in diem Neomenia Muharram Primi Arabum mensis incidit. Cum autem Nos demonstraverimus Tomo superiore, occupatam a Latinis Constantinopolim fuisse die 12. Aprilis anni Christi 1203. eam Epocham retro trahere aliquot mensibus cogimur, & ad quadrimestre ultimum Anni Hegiræ 599. conferre. ut magnæ illę conversiones duæ, Imperii a Præstejannensibus ad Mugulios translati, & redactæ in Latinorum Potestatem Metropolis Imperii Gręcorum, in unum eumdemque Æræ Arabicæ, quam *Hegiræ* vocant, annum undesexcentesimum convenerint. Anno inde 606. Hegirę, qui iniit 6. Julii Anni Chr. 1209. Gingizchanes Imperio suo subjunxit Regiones Caracathajæ quæ videntur Tartarorum Sinensi Regno confinium. Anno Heg. 610. cujus est initium a Maii 23. An. Christi 1213. Gingizchanes bello indicto Sultani Mohamedi, in ultionem injustæ Necis quorumdam Mercatorum, Urbem maximam Otraram post quinque mensium obsidionem vi cœpit, cum infinita hominum cæde, ut & anno 617. cujus kalendæ in 8. Martii incidunt, Bocharam, & Samarkandam Urbes longe amplissimas, quarum huic præsidio fuisse imposita a Sultane Mohamede centum viginti Equitum millia tradit Abulpharagius. sed his prælio cruentissimo profligatis, dedita & direpta Samarkanda est, triginta hominum millibus occisis, totidem in servitutem abductis.

IV. Anno Heg. 618. ineunte a Februarii 25. Anni Christi 1221. Balkam, Talakanum, & Albamiyanum, reliquas e Chorazani ditione Civitates opulentis-

ſimas & munitiſſimas, expugnavit Gingizchanes; & ad Sendiam amnem acie Jalalodinum vicit: hujus tamen admirans, prædicansq; fortitudinem, quod cum illum vivum ad ſe perduci juſſiſſet, is e ſtrage circa ſe ſuorum intelligens, quare ſibi Hoſtes parcerent, eques fluvium tranavit, & ex eo medio natans converſus, ſagittam eſt ejaculatus in Mogulenſes. contigiſſe hoc ait Abulpharagius menſe Rajebo, qui in Anno arabico menſis Septimus eſt, Ex hoc miro ſucceſſu fortitudinis Jalalodini, natum aſſerens proverbium arabicum, quo dici ſolet: *Vive ad Rajebum, & videns mira.* Ex occaſione hic ponam experimentum conſenſionis Abulpharagii cum Noſtris Chronographis a me cum voluptate obſervatum. Ait: hoc eodem Anno Heg. 618. Sultanem Ægypti Damiatam de Francis recuperaſſe die mercurii, Rajebi 19. poſtquam in ea ſubſtitiſſent Franci annum integrum, & undecim menſes. Vix alius eventus eſt cujus plures & certiores e noſtris ſpectatæ fidei Scriptoribus habeamus auctores. Joannes de Vitriaco, Sanutus, S. Antoninus, Nauclerus, Blondus, Æmilius, & alii, ſumma concordia memorant: Anno Chriſti 1219. nonis Novembris, poſt menes octodecim obſidionis, captam fuiſſe Damiatam ab Exercitu Cruce-ſignatorum; eandem autem Sultani redditam Anno 1221. die Natali B. Virginis Mariæ octavo Septembris. Vides quam exacte tempus detentæ a Latinis Damiatæ definiat Abulpharagius anno uno, & undecim menſibus. nunc inquirendum an pari fide feriam quartam, & 19. menſis Rajebi diem, iſti reſtitutioni aſſignet. Hic 618. Hegiræ annus, Muharrami primi ſui menſis Kalendas, ut dixi, habuit eodem die anni Juliani Æræ Chriſti 1221. qui viceſimus quintus Februarii numeratus eſt. Hinc patet Kalendas Rajebi, Septimi, ut monuimus, Arabum menſis, in diem Auguſti viceſimum primum illo anno incidiſſe. ex die Aug. 21. Si novemdecim dies numeres, pervenies ad octavum Septembris. De quo ſi velis ſcire quota feria fuerit: quære quotus iſto anno numeratus fuerit Cyclus Solis. Fuit annus Chriſti 1221. Periodi Julianæ 5934. Diviſus hic numerus per 28. reliquos facit 26. qui fuit Cyclus Solis hujus anni. Cyclo autem Solis 26. competit littera Dominicalis C. quæ cum in Juliano Kalendario reſpondeat diei quintæ Septembris, oſtendit, illam eo anno fuiſſe primam feriam: ac conſequenter, diem octavam ejuſdem menſis, diem Mercurii, ut Abulpharagius notat, ſive feriam quartam, neceſſario eſſe debuiſſe.

Edit. Rom. pag. 585.

V. Anno Hegiræ 624. cujus Muharram incepit a die 22. Decembris Anni Chriſti 1226. mortuus eſt Gingizchanes primus Imperator Mogulenſium die 4. menſis Ramadani, noni ordine in anno Arabico. Incidit ea mors in autumnum Anni Chriſti 1227. Addit Abulpharagius: imperaſſe illum circiter viginti qunique annis, quod verum eſt: cum, ut vidimus, imperare ceperit Anno Chriſti 1202. Hegiræ 599. Anno inde Hegiræ 626. cujus Muharram incepit a die 30. Novembris Anni Chriſti 1228. congregatis comitiis univerſæ gentis Mugulicæ, ex Teſtamento Gingizchanis, creatus eſt Imperator Ogtaï tertius ejus Filius, qui præ modeſtia per dies quadraginta recuſans, quod ſuos Patruos, aut Fratres natu majores præferendos ſibi diceret; tandem conſenſu victus, ab Utacino Patruo, & Jogtaï fratre majore collocari ſe in Throno paſſus, cognomen ab iiſdem impoſitum *Kaan* accepit. Anno Hegiræ 627. cujus Kalendæ Muharrami occupant diem viceſimum Novembris Juliani Anno Æræ Chriſti 1229. expeditionem ſuſcepit novus Imperator Mogulenſium Kaan in Regem Cathajæ. Cathaja porro quid fuerit, qui ex hoc diſcere auctore idoneo malet, quam e nugacibus fabellis Inſtitorum illudentium credulitati vulgi, non dubitabit amplius quin Sinenſe Regnum hodie in Europa notiſſimum navigationibus Luſitanorum, idipſum revera ſit cum eo quod Aiton Armenus, Paulus Venetus, & ſi quis alii Scriptores Rerum interioris, & maxime Orientalis Aſię, nomine Cathaï ſignificarunt. Docet enim hic Abulpharagius, *Altun Chan* ea tempeſtate Cathajæ Regem in Urbe ſua primaria *Nam Cinc*, ſive ut vulgo alii ſcribunt, *Namquin*, expectaſſe ſucceſſum irruptionis hujus Tartaricæ, miſſo ad arcendos finibus Mogulenſes centum millium fortiſſimorum militum exercitu. Sed has copias a Kaane, numeroſiſſimas per ſe ductante Mogulenſium Legiones, cruentiſſimo fuiſſe prælio deletas alia longe ſperans, inopinatiſſime Altun Chan audivit; inde adeo coſternatus, ut filios & uxores in ſuo ſecum Palatio incenderit, ne vivus in Mogulenſium manus veniret: qui paulo poſt venientes, & Namquinum, & cæteras maximas Cathajæ Urbes ſibi ſubjecerunt. Notiſſimum porro eſt, Namquinum nomen eſſe alterius urbis Regiæ Imperii Sinarum, quam tum fuiſſe captam a Tartaris videri incredibile non debet, cum hac noſtra ętate ſimi-

lem irruptionem Tartaricam in Sinense Regnum contigisse, certissimis Nunciis cognoverimus; qua etiam hæc eadem Namquinensis Civitas capta, & vastata fuisse disertissime traditur; itemque altera Pequinum; ubi deprehensus Sinensium Rex, non minus tragico, quam tunc Altun Chan exitu desperationem ostendit. Nam ne Victoribus ludibrio esset, nubili prius filia obtruncata, se se ipse ex arbore suspendit, Anno Christi 1644. ut legitur in Historia Martini Martinii Nostri Testis pene oculati, hac de re edita, quę & eadem ex ejus ore, & P. Michaelis Boymi item nostri, hic Romæ dum visa referrent audivimus. Sed & Catayum non aliud esse quam Sinam, missus Goa An. Christi 1603. 16. Januarii Benedictus Goez Noster ad hoc ipsum explorandum, trienni peregrinatione clarissime deprehendit, in Urbem Sinensis Regni Suceum sub finem Anni Christi 1605. perveniens. denique idipsum diserte Abulpharagius alibi testatur; nempe pag. 351. hujus ipsius sui Chronici.

VI. Hic cætera breviter Secundi Mogulensium Imperatoris Acta reddemus, eo libentius quod quæ horum proxime occurrunt, illustrandæ huic nostræ Pachymerianæ Historiæ non parum accomodata deprehenduntur. Reversum e Sinensi expeditione Kaanem Abulpharagius memorat, *Batu*, sive Batuo Tusbi fratris sui natu maximi nuper mortui Filio, numerosas, & validas dedisse copias, cum mandato expeditionem suscipiendi in Tractus Septentrionales, & subjugandi Sclavoniam, Alaniam, Russiam, Bulgariam. Hisce obtemperans mandatis Batuus ingentes mortalium strages edidit. nam, ut ibi ait Abulpharagius, cum Kaan proficiscentibus ad hoc bellum militibus edixisset, ut hominum quos quisque occideret aurem dexteram, ad indicium numeri, recisam e cadavere secum auferret, qui ferali huic censui habendo præfecti erant, ducenta septuaginta hominum millita, totidem exhibitarum dextrarum auricularum argumento compererunt neci tradita fuisse. Addit Arabs Chronologus, re bene in Sclavonia gesta, decrevisse Batuum adoriri Constantinopolim, & eo animo in Bulgariam movisse. Sed illic habuisse obvios Francorum Reges, hoc est Duces Latinorum qui tunc Constantinopolim tenebant, qui frequentibus præliis victos Mogulenses *terga dare coegerunt* (verba sunt Abulpharagii) *adeo ut ab his incursionibus reversi Mogulenses, haud iterum ad hunc usque diem Græcorum Francorumve Regiones aggressi fuerint*. Tali narratione multorum annorum bella, & incursiones in varias Imperii Romani Orientalis partes, diverso successu a Mogulensibus tentatas, innui satis apparet: unde non vana conjectura sit, hunc circumminantem Romanis Provinciis Tocharicum tumultum, ab anno circiter Hegiræ 628. ad 638. hoc est ab anno Christi 1230. ad 1240. inquietasse, partim Nicææ Dominantes Græcis Lascarim, aut Batatzam; partim Imperantem Constantinopoli Balduinum ejus nominis secundum. Fortius porro ac felicius restitisse Tocharis Latinos, quam Græcos eo bello, quod forte parum candide Pachymeres dissimulavit, diserte hic affirmat Abulpharagius. ex quo etiam discimus, debuisse Græcos fortitudini Latinorum, victoriis in Bulgaria de Mogulensibus relatis probatæ, recessum Tocharorum ab ipsorum finibus: a quibus bello tentandis, nisi terrore Latinorum cohibiti temperassent, quantum profecturi forent, consternatio Græcorum ad solam mentionem belli Tocharici sæpe, ac fuse a Pachymere memorata satis augurandum præbet. Huc enim sine dubio pertinent, quæ ille Parte Priore Libro II. Cap. 25. narrat de terrore Imperatorum Nicænsium, quoties rumor Tocharorum increbuerat: tum quæ Cap. 28. refert de consternatione Panica Nicææ Urbis ad ortum ex vano murmure irruptionis horum. Videntur autem repulsi metu a Romanis tunc Provinciis Mogulenses incubuisse in Persidem; ubi navasse ipsos operam, Calypha illic dominante victo, & oppresso, narrat ibidem fuse Pachymeres Capite 24. adjungens, hos in Perside belligerantes Tocharos vulgo *Atarios* vocatos. quod nomen forte haud temere suspicetur quispiam, e nomine Ducis ipsorum detortum, ut qui se ipsi *Batuarios* a *Batuo* dicerent, quod hujus auspiciis militabant, Populari corruptione vexatarum ab ipsis linguæ diversæ Gentium, *Atarii* nominarentur.

Edit. Rom. pag. 586.

VII. Interim quę alii Mogulensium Duces alibi agerent exequens Abulpharagius tradit: Anno Hegiræ 633. cujus est initium a die 16. Septemb. anni Christi 1235. captam fuisse a Mogulensibus Carmalisam Urbem maximam in regione Arbelæ, & anno sequenti ipsam Arbelam, post quadraginta dierum obsidionem, magna pecunia taxatam. Anno Hegiræ 635. Christi 1237. ab Augusti mensis die 24. Mogulenses in Bagdadi fines procurrentes, primum acie victi sunt, sed

postea cum novis copiis redeuntes, ad locum Canekinium vocatum, Bagdadensium Exercitum cruento prælio profligarunt. Anno 639. Hegiræ, Christi 1241. a die 12. Julii, Mogulenses Duce Jarmaguno Urbem Arzen Rumam vi ceperunt. Anno Heg. 640. Christi 1242. a kalendis Julii, Mogulenses Sultanem Giattodinum acie vicerunt, ejus Urbes Sivasam & Cæsaream, & Azenganum ceperunt: & his malis fracto Sultani tributum imposuerunt. Anno Hegiræ 643. Christi 1245. a Maii 29. Kaan secundus Imperator Mogulensium vivere desiit. designato prius successore, & accersito ad hoc dum adhuc viveret, Cayuco suo filio: qui in itinere nuncium accepit de Patris morte. Mater Cayuci, dicta *Turacina*, quæ *Chatum*, hoc est *Domina*, sive uxor primaria, Kaanis fuerat, Imperium administravit, donec comitia Gentis universæ convenirent. Anno Heg. 644. Christi 1246. a Maii 19. celebratus est Magnus conventus Principum, & Ducum Mogulensium *tempore verno*, ait Abulpharagius, hoc est, ut opinor, mense Aprili An. Chr. 1247. adhuc currente 644. Hegiræ. His Comitiis Cayucus filiorum Kaanis natu maximus, non sola ætatis prærogativa, aut Patris judicio, sed & præstantium virtutum ac dotium merito prælatus Cubano, & Siramuno minoribus Fratribus, Imperator declaratur; titulusque ipsi additus est Cayuc-Chanis. Hic duos præcipuos Ministros Christianos habuit: quorum alteri *Kada Ko*, alteri *Gin Kai* nomen fuit: quorum favore Episcopi, & Monachi a Cayuc Chane Matre ipsius, universaq; regia familia impense honorabantur. unde contigit adeo illic crescere Christianam Religionem, quantum his verbis Abulpharagius ostendit: *Factumque est* (inquiens) *Imperium Christianum: & magni habitæ sunt Gentes quæ huic Religioni nomen dederunt, e Francis, Russis Syris, & Armenis. ac eo redacti sunt tam melioris notæ quam e Plebe Mogulenses; aliique iis permixti, ut inter salutandum dicerent*; Barech Mor, *quod verbum est compositum Syriacum, sonans:* Benedic Domine. Ad hujus ego Mogulensis Imperatoris Cayuc-Chanis tempora referendum puto quod Pachymeres narrat, Tomo Priore, Capite III. & IV. Libri V. de Noga uno e Ducibus Exercitus quem a Kaane Secundo Imperatore Mogulensium missus diximus in Septentrionales Tractus ad eos subjugandos, præposito cunctis Batuo fratris sui filio, a quibus Sclavoniam, & Russiam fuisse occupatas superius num. VI. hujus Cap. ex Abulpharagio indicavimus. Sed improspere a Mogulensibus tentato Constantinopolitano Imperio, propter acres in ipsos impetus, victoriasque Latinorum Byzantii Dominantium, Battus non ab iis solum, sed & a Græcis lacessendis abstinens, cum præcipua parte copiarum videtur in Persidem primum, deinde ad suos in Orientis interiora recessisse: proxime ad Cayuc-Chanis sui Propinqui Comitatum, relicto in Sclavonia, & Russia, qui parta illic tueretur, Noga. Hic autem, ut refert Pachymeres, cum auctis ex Indigenarum Juventute in suos mores traducta copiis, satis se instructum putaret, ad defendendas suis auspiciis uberes eas fertilesque regiones, ex Præfecto se Principem supremum declaravit, obedientia deinceps Mogulensibus Imperatoribus negata. quam contumaciam diu impune tulit; aut negligentibus eam rem illis, aut non sufficientes rebelli domando copias contra Nogam mittentibus: unde illum in Principatu perfidia quæsito corroborari contigerit, florereque potentia; qua motus Michael Palæologus recuperata Constantinopoli totum Orientale Imperium obtinens, ejus amicitiam, & affinitatem ultro ambierit, data Nogæ in uxorem propria filia Euphrosyne, prout fuse narrat Noster Cap. IV. Libri V. Partis Prioris. ubi possessione diuturna, & crebra prosperitate Successuum, partim in eludendis arte ac dolo, partim in vi repellendis conatibus Dominorum veterum fugitivum repetentium, sensim fuisse confirmatam Nogæ Dynastiam Pachymeres insinuat. Unde non incongrue suspicari licet, ab anno maxime Christi 1250. quo Batuus, ut mox dicemus, negotiis majoribus Reipublicæ Mogulicæ a cura Septentrionalis limitis, avocatus in longum tempus est, cæpisse Nogam res illis suas agere: perseverasseque crescendo semper, quousque duodecim post Annis, anno scilicet Christi circiter 1262. eum talem Imperator Michael judicaverit, cujus affinitas intima, qua tunc eum sibi generum faciens admovit, & honori & præsidio rebus suis futura videretur.

VIII. Anno Hegiræ 647. cujus primus dies fuit sextusdecimus Aprilis Juliani, anno Christi 1249. mortua primum Turacina Matre dilectissima Cayuc-Chanis ipse præ dolore locum mutans, in itinere versus Partes Orientales fato functus est, nono die Rabiæ Prioris, tertii mensis in Anno Arabico, hoc est, die quinquagesimo

Edit. Rom. pag. 587.

pag. 588.

mo septimo a Kal. Muharrami, quæ nota numeri diem Junii undecimum designat. Turbatis eo inopinato casu Mogulensium Rebus, tota cura Imperii ad Batuum e stirpe Gingizchanis natu maximum devoluta est. Is per interregnum regimine in manus sumpto dabat operam congregandis, de more, Gentis *Comitiis*: quæ res ob distantiam locorum, Principumque ac Ducum occupationes in Provinciis, longiores nunc solito moras habuit. In hunc eumdem annum, recte ac consentanee nostratibus Chronologis confert Abupharagius priorem in Syriam, & Ægyptum Expeditionem Sancti Ludovici, quem sono vocis, fama jactata in litteras arabicas conjecto, *Redefrans*, appellat. Ab hoc refert captam Damiatam: tum cætera de illo eadem plane, parique ordine ac nostri exequitur Historici. quæ obiter, ad specimen veracitatis hujus Chronici, tanti fuit indicasse. Anno dehinc Hegirę 648. cujus Kalendæ Muharrami a die Aprilis quinta procedunt in anno Æræ vulgaris Christianæ 1250. evoluto jam biennio a morte Cayuc-Chanis, cernens Batuus frustra se hactenus laborasse in accersendis e longinquo congendisque in legitima comitia Mogulensium Principibus, de consilio præsentium, & assensu absentium per Missos & litteras declarato. MunKaKaum e Gingizchanis stirpe magnis dotibus insignem rite Imperatorem declaravit, adjuncto ei Kaanis titulo. Neque hic tamen prius quam verno tempore anni sequentis, Hegiræ 649. in Solio solemnibus ceremoniis collocatus est. Incępit is annus arabicus a die 26. Martii Juliani in Anno Christi 1251. unde intelligimus auspicia Imperii MunKa-Kai-Kaanis, diei nono Rabię prioris, ut diserte asserit Abulpharagius, affixa, exacte procedere a kalendis Junii Juliani, anno Christi memorato 1251. Videtur hic MunKaKaus Kaan aliquid, quod observare nostra interest, primus innovasse in Regimine Imperii. adscivit enim sibi veluti Collegas e suis fratribus septem, duos natu maximos *Kobla*, & *Hulacu*: quorum priorem in ultimos Orientis fines, Cathajum videlicet, & Sinenses Provincias misit, tuendo illic Mogulensis Imperii limiti; alterum *Hulacu* moderandis occiduis tractibus Imperii ejusdem. hoc est Regionibus, Persidis, Babyloniæ, & aliis Romano Imperio confinibus præfecit suprema potestate: quam multis annis illic exercuit, unde a Pachymere Tomo Priori Cap. III. Libri III. Χαλαῦ *Chalau* (nam ita *Hulacu* vocabulum deformat) Ἄρχων Τοχάρων *Princeps Tocharorum* absolute dicitur: & apud Abulpharagium pag. 337. Consiliarii Caliphę Bagdadi de modo resistendi copiis ingentibus quas *Hulacu* ductabat, deliberantes, eum *Regem præpotentem* vocant. Videtur ad id consilium partiendi cum Fratribus Imperii MunKaKaus kaan descendisse, doctus experientia quam esset difficile tot tam late patentes Provincias unum regere. Anno quippe secundo sui Imperii, Hegiræ 650. cujus Kalendæ Muharrami processerunt a die 14. Martii Juliani in anno Christi 1252. is vix salvus effugerat conjurationem adversum se validam Principum suæ Gentis, post quam oppressam statim refert Abulpharagius destinatos ab eo *Koblam* Fratrum maximum in Partes Cathaïæ, & *Hulacu* secundum ab hoc, in Occiduum Mogulensis Imperii Limitem.

IX. Anno Hægirę 651. cujus primus dies in anno Juliano Æræ Christi 1253. est tertius Mensis Martii, capessivit *Hulacu*, sive *Chalau* commissam sibi anno superiore prę̨fecturam Provinciarum Occiduarum Mogulensis Imperii, ad quas profectus est ducens Exercitum numerosissimum atque lectissimum. Nam e singulis decadibus militum, duos elegit. Suppeditavit etiam ei MunKaKaus-Kaan ingentem apparatum armorum, & machinarum cum Fabris earum. Duxit quoque secum *Hulacu* filium suum natu maximum (*AbaKam*, inquit Abulpharagius) est is sine dubio, quem Pachymeres *Apagam* vocat, & primariam uxorem Christianam *DuKusam* nomine quæ cuncta juvat memorare, quoniam iis, quę de *Chalau* Pachymeres tradit, fidem adstruunt. Annis Heg. 653. & 654. recenset Abulpharagius quædam Acta *Hulacu* satis conspicua: sed parum ad nos pertinentia. unde ad Annum Heg. 655. promovemus gradum. in eo quippe nimis etiam multa ad nos spectantia Abulpharagius memorat. Incępit is annus Arabicus a die 19. Januarii Anni Chr. 1257. unde totus fere cum hoc commensuratur. eo scribit Abulpharagius pag. 334. & deinceps: *Ægrotasse Theodorum Imperatorem Græcorum in Urbe Nicia: interimque vexasse Patricium quendam e suo comitatu Michaelem cognomento Palæologum, quod e quibusdam vaticiniis quæ ferebantur, suspectaret regnaturum: jussisse illum in territorii Thessalonicensis Castro quodam comprehendi, ducique in carcerem a quodam Gadino, qui tamen ei prædixerit Imperium, exequendo nihilominus jussum Imperatoris Theodoris. Hunc addit adducti ad se Michaelis misericordia motum*

Edit. Rom. pag. 589.

eum liberasse, & tutorem parvo, quem relinquebat, filio Calo-Joanni vocato præfecisse. ac paulo post mortuum, in Monasterio Magnesiæ fuisse sepultum. Addit Muzalonis Cædem, Michaelis Palæologi promotionem ad Imperium, circumscriptionem Pueri Calojoannis; ejectionem Arsenii Patriarchæ in Exilium jussu Michaelis, quod is ipsum de Pupilli oppressione reprehendisset: denique accumulat super omnia recuperationem Urbis Constantinopolitanæ, & ejectionem ex ea Latinorum; modum rei gestæ referens, in quo, ut & superius memoratis, quædam non adeo magni momenti discrepantiæ, a Pachymeriana narratione, facile cum deprehendi, tum corrigi poterunt ex collatione cum Libro I. Partis prioris hujus nostrę Historiæ. unum necessario hic emendamus, quod ait spatium temporis, quo Urbs Constantinopolis, tunc Græcis reddita, permansit in potestate Latinorum, fuisse *annorum circiter quinquaginta trium*. Verius quippe Georgius Acropolita, quem descripsimus & recte numerasse demonstravimus Priorum Observationum Lib. III. Cap. IV. num. 3. detentam a Latinis Constantinopolim per annos octo supra quinquaginta affirmavit. Cum ab iis expugnata fuerit Anno Christi 1203. die 12. Aprilis, & Gręcis reddita An. Christi 1261. die 25. mensis Julii. Fraudi nimirum Abulpharagio fuit, quod hæc cuncta, prout simul audierat, uno fasce in annum sui Chronici unicum congessit: quæ si distinxisset, perducturus fuerat ad annum Hegiræ 659. cujus Kalendæ Muharrami cum injerint a die sexta Decemb. Anni Christi 1260. majori sui parte annus ille arabicus cum Juliano in Æra nostra vulgari 1261. concurrit.

X. Ignoscamus autem censeo Abulpharagio culpam istam qualemcumq; confusorum in unum annorum quatuor, quam excusat in homine arabe peregre degente vix evitabilis ignorantia rerum græcarum haud per se magnopere insignium, & locis a commercio abruptis transactarum. cum præsertim eodem tempore mentes ad se omnium per interiorem Asiam raperent, prodigiosi Mugulensis Imperii, sub auspiciis *Hulacu* sive *Chalau*, progressus; nec iis spatium alia longe minora distinctius observandi relinquerent. Nam statim post annum illum Hegiræ 655. (quo ęgrotasse Theodorum Græcorum Imperatorem tradit Abulpharagius, non male ad nostram Chronologiam Tomo priori Cap. ultimo Libri III. Observationum expansam. Etsi enim illic nos Anno Christi 1258. respondente Anno Hegi-
Edit. Rom. pag. 590. rę 656. primam morbi Theodori mentionem posuerimus, quod tunc ingravescere magis cęperit, superius tamen inolevisse non negamus; imo id Historiæ series indicat. Statim inquam post, nempe anno Hegiræ 656. cujus fuit initium dies Januarii octavus in anno Christi modo memorato 1258. Hulacu mense ipso anni primo Muharramo, oppugnavit expugnavitque vi summa Urbem longe maximam Bagdadum, olim Babylonem dictam, Metropolim Regni Calyphæ. quo in ordine redacto, ditioneq; ejus in Imperii Mogulici Provinciam conversa, finitimũ Dynastam Mauselę Dominum, minis territum sibi tributarium fecit: & Astraphum Dynastam, arcis munitissimæ fiducia jugum subire detrectantem, in ipsa illa sua Urbe MihaphareKino, licet inexpugnabili, fame domandum obsideri jussit a suis. Duravit obsidio plus biennio. tandem. An. Hegirę 658. Astraphus plerisque suorum fame absumptis dedens sese, ad Hulacu perducitur, & jussu ejus interficitur. Eodem autem an. Heg. 658. qui cum inceperit a 18. Decembris An. Chr. 1259. usque in Decembrem an. Chr. 1260. excurrit, Hulacu ponte Euphrati imposito trajecit in Syriam, ducens secum formidabiles copias millium quadringentorum, quibus Damascum obiter cępit, Halebum post dierum paucorum oppugnationem, cum cæde innumerabilium illic repertorum, expugnavit. Al Naser Halebi Dominus cum Uxoribus, & Liberis jam ante profugus, captus deinde, & occisus est. Sub hæc a recedente e Syria Hulacu relictus ab eo illic qui Provincię præesset Cetbuga cum decem millibus equitum, prælio victus & interfectus est a Kutuzo Turcomanno Præfecto Ægypti. Eodem anno MunKakaus-Kaan supremus Imperator Mogulensium prælio adversum Regem Sinarum rebellantem commisso, sagitta ictus occubuit. De hujus successione inter duos ejus fratres per annos inde octodecim certatum, est; succumbente denique, & cedere coacto Arigbuga natu minore; & Kublaï præter ætatis prærogativam pręstantibus quoque commendato dotibus, armis etiam prævalente. quo civili tam longi temporis discidio, tanto videlicet certius confirmatus est Hulacu in absoluto Tractuum Occiduorum, quibus præerat, Imperio.

XI. Ergo is ut amissam clade Cetbugę Syriam recuperaret, Anno Hegiræ 659.

qui cepit a die 6. Decembris An. Chr. 1260. & consequenter excessit in partem maximam an. Chr. 1261. ingentem suorum Exercitum eo misit Duce quodam *Gugalcio*, qui cuncta primo adventu facile subegit Halebum usque, plurimis passim obsistentium occisis. Sed cum præpropere ad suos revertisset, supervenientes Ægyptiorum magnę copiæ, Mogulensibus denuo Syriam eripuerunt. Interest nostra hic observare, cujus auspiciis hęc tam felix Ægyptiorum expeditio sit suscepta. De hoc enim non perfunctorie agit Noster Pachymeres Libro III. Cap. 3. IV. & V. Tomi Prioris, res exequens a Michaele Palæologo gesta statim a solemni sua Coronatione, quam accepit ministerio Patriarchæ Arsenii, prout narratur ibidem Capite II. demonstramus autem Lib. 3. Observationem Nostrarum ad eum Tomum Capite IV. & X. eam Coronationem celebratam fuisse Anno Christi 1261. hoc est illo ipso in quo nunc versatur Abulpharagius, eum numerans Hegiræ 659. Scribit igitur loco modo indicato Pachymeres, solicitum Michaelem de sibi stabiliendo recens parto Imperio, quos maxime Potentes circa se Principes videbat, sibi conciliare studuisse. ac facile videntem eminere tunc Opibus inter finitimos Dynastas Chalau Principem Tocharorum, hoc est *Hulacu*, cujus crebro meminit Abulpharagius, & Sultanem Æthiopum, utriusque gratiam ambire officiis legationibusque affectasse. Ea occasione de Sultane Æthiopum memorat: fuisse illum genere Comanum, quæ Regio est prope Pontum Euxinum, hinc olim venditum in servitutem Ægyptio Domino, sua illic industria serviles catenas in regium diadema commutasse. Eundem addit in primis prudentem habitum; & quod in Ægypto natos parum habiles bellicis laboribus videret, emisse Pueros magno numero e Scythia, & aliis Regionibus trans Pontum, quibus apud se nutritis, fortibus deinde militibus utebatur, permittente id commercium, magno rei Christianæ detrimento, Imperatore Michaele. Hinc enim auctum opibus Ægypti Sultanem Latinos Palæstinam occupantes, illinc expulisse. Hæc Pachymeres. quæ multum illustrantur comparatione cum iis, quæ Abulpharagius hoc loco scribit. Ait enim, postquam Kutuzus Turcomannus Ægypti Dominus Cetbugam Mogulensium in Syria Præfectum acie victum occidisset, quod ait contigisse die 27. Mensis Ramadani, Anno Hegiræ 658. hoc est, die 3. Septembris An. Chr. 1260. satis gnarum illum, haud quieturos Mogulenses ab ultione cladis istius reposcenda, properasse in Aegyptum ut copias illic pararet, quibus ipsis obsisteret. Sed eo itinere prope Gazam progressum, a quodam *Baibars* vocato fuisse interfectum; addit hunc *Baibars* conciliatis, & adjunctis sibi copiis quæ Kutuzo militaverant, cum iis ingressum Aegyptum eam occupasse. Tradit ibidem istum *Baibars* servum antea fuisse Magni cujusdam in Aegypto Ducis, cui *BundoKdar* nomen fuerat: unde initio *BundoKdar minorem* nominatum. At postquam Sultan Aegypti factus est, cognominatum a suis fuisse *Rucnodinum Al Malec Al Dhaher*. Eum tamen pergit in sequentibus Abulpharagius vocare BondoKdarem, successus ejus maximos recensens contra Christianos Latinos Antiochiam, & Syriæ maritima obtinentes, quos illinc expulit, ut etiam deplorat Pachymeres Tomo I. Lib. III. Cap. V. culpam earum Cladium ex parte imputans imprudenti avaritiæ Michaelis Palæologi, qui propter quæstum modicum, permittebat e Ponto exportari in Ægyptum Scythica mancipia teneræ ætatis, quæ deinde illic in robustos, & Christianis rebus exitiales bellatores addolescerent. quem igitur Pachymeres e Servo apud Comanos nato factum Aethiopum Sultanem expulisse Syria Latinos Christianos ait, is sine dubio fuit, quem Patrio vocabulo *Baibars* dictum, Domini cui servierat nomine *BundoKdarem* nuncupatum, Abulpharagius docet. *Edit. Rom. pag. 591.*

XII. Referamus nos jam ad res intermissas *Hulacu* sive *Chalau*, & subjectorum ipsi Mogulensium, cum deinceps narratis a Pachymere utiliter comparandas Tradit Abulpharagius: eodem hoc modo indicato anno Hegiræ 659. cujus fuit initium dies sextus Decembris an. Christi 1260. Missum in Syriam ab Hulacu Mogulensium Exercitum Duce Samdagu Christianis favente, obsidione cinxisse Mauselam Urbem, incluso in ea Al Sale ho Syriæ Principe, & copiis e Syria obsessis suppetias venientibus, per longe illis occurrentes Mogulenses circumventis, & occidione deletis, Mauselam cępisse, plurimis in ea repertis occisis, aliis servitum abductis, ipso Principe Al Salheho ad Hulachu pertacto, hujusque jussu interfecto. Hę tantæ Chalau victoriæ moverunt Michaelem Palæologum Augustum ad omni ope satagendum in paranda sibi benevolentia tam Potentis, & pene finitimi Principis. Igitur, quod narrat Pachymeres Lib. III. Cap. 3. Partis Prioris, Le-

gatos ad eum misit, qui ipsum a se salutarent, & ejus amicitiam poscerent, oblata in sponsam propria filia Maria. Incidat Pachymeres venisse a Chalau ad Michaelem mutuam Legationem, qua is significaret placere sibi conditionem oblatam. idem vero distinctius expressum in Abulpharagii Chronico legitur pag. 355. ubi narrata Hulacu morte, de qua mox dicetur, Scribit eum jam antea misisse Legatos Constantinopolim, qui filiam illic Imperantis in uxorem sibi poscerent. Has mutuas Michaelis, & Hulacu Legationes obitas apparet ab an. 661. Heg. ad 667. quorum annorum prior incipit a die 15. Novembris An. Christi 1262. Posterior a 24. aut 25. Octobris An. Christi 1264. Perspecta porro Michael Hulacu voluntate, filiam suam Mariam apparatu magnifico deducendam ad eum strenue curavit per Archimandritam Monasterii Pandocratoris nomine Principem, ex illustri familia Peloponnesiensium Dynastarum, quem ait loco proxime laudato Pachymeres, in eo itinere Nuncium accepisse mortis Chalau; nec tamen re infecta rediisse; sed perduxisse Sponsam illi destinatam ad filium ejus, & successorem Apagam, qui eam sibi junxerit uxorem. Hęc eadem distinctius etiam exprimit Abulpharagius, memorans: Legatos Imperatoris Constantinopolitani, qui hujus filiam Hulacu desponsam comitarentur, ubi Cęsaream pervenissent, accepisse Nuncios de Hulacu obitu: nec tamen ideo retrocedendi consilium inivisse: sed puellam perduxisse ad *Abakam* in Patris *Hulacu* jam Solio Regio locatum; qui eam sibi rite conjugem sociavit. hoc sine dubio pertinet ad annum Hegiræ 664. cujus Kalendæ Muharrami diem insederunt tertium decimum Octobris an. Christi 1265. & quia quæ multa & molis magnę ab Abulpharagio in hunc annum congeruntur, nempe mors *Hulacu*, & aliquo intervallo secuta mors etiam DuKusæ Christianæ conjugis ipsius, tum post hanc Comitia Mogulensium Principum, qui *Abakam* ob perspectam ipsis, ut ait Abulpharagius, ejus *prudentiam*, *sufficientiam*, *eruditionem &c.* liberis suffragiis in Supremum suæ Gentis Imperatorem elegerunt, & subinde ritu ipsorum coronarunt, non videntur posse in primum anni Arabici trimestre facile compingi, verisimilius differimus Auspicia Imperii AbaKæ, hujusque cum Maria nuptias in annum Christi 1266. Observandum hic est *Abakam*, sive ut Pachymeres *Apagam* titulum supremi Mogulensium Kanis rite delatum accepisse, cum ejus Pater tale Imperium exercere satis habens, vocabulo ejus abstinuerit. Hoc eo videri potest mirabilius, quod satis constabat vivere adhuc Kublai qui MunKakao kaani occumbenti successerat in Imperio, Anno abhinc retro quinto, aut sexto, Hegiræ 659. ut paulo superius num. x. retulimus. verum quia, ut ibidem dictum est, Arigbuga fratre minore Kublai successionem sibi Imperii vindicante, bellum inter eos civile conflatum est, quod annos ipsos octodecim tenuit, ac consequenter ad duodecim aut tredecim abhinc annos propagatum est, totum instar Imperii Mogulici ex Orientalibus fraterna dissensione turbatis Tractibus, in Occiduis, & fundata dudum illic Hulacu (qui & ipse MunKaKai Kaanis frater fuerat) domo, & potentia constitit: successioque Mogulensium Principum hinc deinceps a Chronologicis Arabibus est deducta; neglecto Kublai quem tandem prævaluisse Arigbugæ Abulpharagius tradit, & in quadam specie absoluti Imperii aliquamdiu pacifice indicat vixisse: & si qui post in extremo illo limite Mogulensium Kaanum titulum sumpserunt, quos ne mentione quidem dignandos putaverunt aut Noster hic Abulpharagius, aut e quibus supplementum concinnatur hujus Chronici, Al Jannabius, Abulfeda, & Ebn Yusephus, Arabes & ipsi Chronologi. Unde MunKaKao Kaani ἀμέσως continuare possumus AbaKam, numerando eum quartum a Ginzischane, & absolute quintum Imperatorem Mogulensium.

Edit. Rom. pag. 592.

XIII. AbaKas-Chan (sic enim illum nominat Abulpharagius ex quo est inauguratus Imperator) misit ad recuperandam Syriam Exercitum, cui ducem præfecit fratrem suum natu minorem, vocatum *Kulgortai*, *BundoKdaro* Ægypti, & Syriæ Sultane, paulo ante victo & mortuo. Mugulenses ductore Kungortai cuncta statim illic subegerunt, facile progressi Halebum usque, & illa ipsa Urbe subjugata: verum, ut alias fecerant, nimis cito recesserunt: ideo mox coacti eo redire Duce Mungo Timuro, corroborato copiis Regis Armeniæ, prout consequenter illic exponitur distinctius. Sed ego harum rerum, prout in Chronico digeruntur seriem attentius explorans conturbatas paululum deprehendo Abulpharagii rationes. quod equidem, propter in aliis probatam hujus fidem ac diligentiam errori Librariorum in numerorum notas irrepenti libentius imputaverim. Scriptum vi-

delicet legitur pag. 360. hujus Chronici: Anno Hegiræ 679. missum in Syriam Kungortai. Kalendæ Muharrami Anni Arabici istius cadunt in diem tertiam Maii Juliani in Anno Christi 1280. statim post additur: hunc Exercitum Duce Kungortai rem in Syria gessisse hyeme Anni Hegiræ 680. quem inchoasse certum est ea die quæ Aprilis vicesima secunda in anno Christi 1281. numerata est. hic illud primum inopinatissimum occurrit: quod mora solidi fere biennii interiicitur inter initium expeditionis e propinquo susceptæ, & rem per eam gestam. Addit Abulpharagius, Kungortai cuncta peragrata Syria, & usque ad Halebum facile subacta, recessisse, Verum rebellantibus denuo videlicet illic gentibus, missum eodem ab Abaka alium Exercitum quinquaginta millium Anno Hegiræ 681. præposito illi Ductore Munga Timuro fratre suo natu minimo; cui comitem se adiunxit Rex Armeniæ cum propriis copiis. Hi duo simul juncti Exercitus obvios inter Hamam & Hemesam habuerunt Syros simul & Ægyptios prævalidis copiis instructos, cum quibus statim acri, & cruento prælio commisso, nec plane victores Mogulenses, & Armenii, nec tamen prorsus victi fuerunt. Post illum dubium eventum, Munga exercitu in Mesopotamiam reducto, in itinere versus Nisibin Veneno extinctus est. His continue Abulpharagius attexit: eodem anno, nempe Hegirę 681. AbaKam, postquam Hamdani festum Paschæ cum Christianis celebrasset, postridie, die lunæ, convivio exceptum a quodam Persa nomine *Banham*, mistum ab hoc cibis venenum hausisse. ex quo, die martis statim sequente graviter ægrotare cœperit, die mercurii contiguo mortuus sit. Hunc porro diem Mercurii ait fuisse vicesimum mensis Dhul-Hajæ, hic est mensis ultimus in anno Arabum. Habemus in his Characteres duos: Paschæ Christianorum, & feriæ quartæ concurrentis in diem 20. Dhul-Hajæ, quorum neuter anno Hegiræ 681. competit, prout clarissime demonstro. Annus Æræ Christianæ vulgaris 1283. in cujus mensem saltem ultra tertium necessario excurrit annus Hegiræ 681. Aprilis undecimo die anni præcedentis 1282. inchoatus, cum fuerit Periodi Julianæ 5996. Cyclum numeravit Solis 4. cum littera Dominicali, C. Cyclum vero Lunæ, 11. Hæc signa Pascha Christianorum indigitur in die 18. mensis Aprilis, qui dies necessario extra Hegiræ anni 681. fines excessit. Hoc inficiari non poterit qui sciet, quod certum est, annum Arabum Juliano esse minorem diebus saltem decem. unde manifestum est: Si annus Arabicus 681. die 22. Aprilis an. Chr. 1282. iniit, desinere illum debuisse ante 18. Apr. an. Chr. 1283. quoniam a 22. Apr. die ad diem ejusdem mensis 18. non intercedunt dies decem. En ostensum evidenter Pasca Christianorum anni Hegire 681. in mensem Dhul-Hajam ultimum anni Arabici non potuisse convenire. Deinceps pari evidentia demonstro: Vicesimam Dhul-Hajæ diem, eodem illo anno Hegiræ 681. feriam quartam non fuisse. Fuit ille annus arabicus Embolimæus, ac consequenter 355. dierum, & Dhul-Haja mensis ejus ultimus in annis ordinariis cavus, in eo plenus fuit, dies numerans triginta. Tollantur 355. qui est numerus dierum anni Heg. 381. de 365. a die 22. Aprilis An. Christi 1282. incipientibus, ultimus residuorum cadet in undecimum Aprilis An. Christi 1283. hic est tricesimus Ddul-Hajæ; a quo si retro decem diebus promoveas, invenies vicesimum ejusdem Dhul-Hajæ primum Martii, qui dies Jovis & quinta feria, eo anno litteram Dominicalem C. habente, fuit; non autem, ut ait Abulpharagius, dies mercurii, sive quarta feria. *Edit. Rom. pag. 593.*

XIV. His Lector adactus ad fatendum Characteres istos duos Chronologicos, Paschæ incidentis in mensem Dul-Hajam, & feriæ quartæ insignientis vicesimum Dhul-Hajæ diem, minime convenire in annum Hegiræ 681. quæret forte, num in alium conveniant? Non longe abibitur; Ajo aptissime ambos quadrare in annum ἀμέσως pręcedentem, videlicet Hegiræ 680. Hic annus initium duxit a die 22. Aprilis Juliani Anno Christi 1281. Desiit autem die decima ejusdem Aprilis anno Christi sequenti 1282. Fuit annus Christi 1282. Periodi Iulianæ 5995. Cyclum Solis habuit 3. cum littera Dominicali D. Cyclum vero Lunæ 10. Ex his patet Pascha ejus anni occupasse diem 29. mensis Juliani Martii. Hæc dies deesse non potuit quin ambitu mensis Arabici Dhul-Haję in anno Hegiræ 680. clauderetur, quoniam is annus a 22. Aprilis an. Chr. 1281. inchoatus, usque ad 10. Aprilis an. Chr. 1282. protenditur: Dhul-Haja vero ultimus mensis anni Arabici viginti novem postremos ejus anni dies continet, qui cum retro numerati a 10. Aprilis ad 13. Martii perveniant, ibi desigunt Neomeniam Dhul-Hajæ. Prior igitur Character manifeste competit anno Hegiræ 680. nec minus evidenter po-

sterior eidem adaptatur. Nam vicesimus nonus dies Martii, quem fuisse diem Paschæ ostendimus in anno Christi 1282. fuit necessario decimusseptimus Dhul-Haję mensis Arabici, siquidem is incœpit, ut est dictum, a die 13. Martii. Porro ad diem 29. Martii; quę Paschæ Dominica fuit, si tres ferias adjungas secundam, tertiam, & quartam, hanc profecto ultimam residere deprehendes in Kalen. Aprilis Juliani, in quas incidit vicesimus dies Arabici Dul-Hajæ. Ergo vicesimus Dul-Haję Anno Hegiræ 680. fuit dies Mercurii, sive quarta feria: qui erat secundus Chronologicus Character annum, quo est Abaka mortuus, insigniens: quare hunc Imperatorem Mogulensium, non anno Hegiræ 681. ut perperam in Abulpharagii Chronico scribitur; sed præcedenti Hegiræ 680. vivere, ac regnare desiisse tenendum pro certo est. unde quæ proxime antecessisse illic dicuntur ejus obitum expeditiones Mogulensium in Syriam duæ, sic verisimiliter ordinandæ sunt, ut prior duce Kungurtai cœpta verno tempore an. Hegiræ 679. hyeme anni ejusdem terminetur. Postea vere anni seq. Hegiræ 680. nunciata nova Syrorum defectione, eo Munga Timurus Minimus Abakæ frater, cum Exercitu Mogulensium quinquaginta millium moverit, habens præterea secum sociales Armenorum Copias, Rege ipso Armeniæ ductante. Hi simul omnes cum Syris, & Ægyptiis dubio marte inter Hamam, & Hemesam conflixerunt. Inde Munga Timurus se ad AbaKam recipiens, cum in Mesopotamiam pervenisset, ibi ex veneno per fraudem propinato in itinere versus Nisibin extinctus est, eorumdem videlicet insidiis, qui non multo post AbaKam ipsum pari scelere, ac dolo peremerunt. Nam effectus tam gemini recte uni & eidem imputentur causæ, odio quorumdam conjuratorum in AbaKæ domum. At de his pro instituto plus satis.

Edit. Rom. pag. 594.

XV. AbaKę mortuo successit ejus Insidiator Ahmedes & ipse filius Hulacu, sed alia matre natus, ex qua præterquam novercalem in Abakam animum trahere potuit, etiam instinctus videtur ad eumdem AbaKam perdendum odio Christianæ Religionis, cujus cultorem fuisse Abakam clare affirmat Abulpharagius, dum eum celebrasse festum Paschæ una cum Christianis, scribit. Hujus Ahmedis Acta Principatus omnia rediguntur in unam prolixam Epistolam in commendationem Alcorani, & superstitionis Mahometicæ ad Sultanem Ægypti scriptam, quam Abulpharagius recitat. continuo referens, indulgentem Ahmedem dudum concepto in AbaKæ familiam furori, dum Argunem AbaKæ filium studet opprimere, ab eo, & ei studentibus fuisse comprehensum, & custodiæ mancipatum die mercurii Jomadi prioris undecimo, Anni Hegiræ 683. qui incepit a die 20. Martii Anno Christi 1284. Est Jomadi Prior quintus ordine mensis in anno Arabico: cujus Kalendæ a 20. Martii numeratæ incidunt in decimum sextum Julii ejus Christi anni 1284. Bissextilis, cujus Cyclus Solis fuit 5. & littera Dominicalis B. A. unde patet undecimum Jomadi prioris revera fuisse diem Mercurii. talis enim fuit feria, 26. dies Julii, cum undecimo die Jomadi prioris coincidens. Jam tum a clauso in carcere Ahmede cepit Mogulensium consensu imperare Argun titulo Chanis assumpto. nam deinceps *Argun-Chan* est dictus. meminit hujus Pachymeres Libro IV. Cap. 25. Arganen Kanin vocans. Censuerunt autem Principes Ahmedem, ut Cædis AbaKæ-Chanis reum, jure posse interfici; idque auctores ipsi jubendi erant. Verum ille recusavit, satis habens Ahmedem Matri Kungurtai, & hujus filiis dedere, qui eum occiderunt in ultionem paternæ cædis, die 2. Jomadi posterioris, quę dies in feriam item quartam incidit, ut ait Abulpharagius, & verum cernitur. Siquidem Jomadi posterioris, sexti mensis Arabum dies secundus in diem eo anno Christi 1284. cedit sextumdecimum mensis Augusti. cui diei ad marginem adjacet in Romano Kalendario littera d, nota quartæ feriæ, quando, ut tunc, littera feriæ primæ, sive Dominicæ, index est, A. Hic desinit Chronicon Abulpharagii: cui Latinus Interpres perutiliter supplementum attexuit ex Al Jannabio, Abulfeda, Ebn Yusepho, & aliis Chronologis Arabibus expressum, unde hic Mogulensis Imperii extrema tempora, quantum ad rem nostram conferet, reddemus.

pag. 595.

XVI. Argun-Chan Anno Heg. 690. qui a die 4. Januarii Anni Christi 1291. duxit initium, finem imperandi & vivendi fecit, veneno, ut est creditum, sublatus a Judæis, mense Rabia priori: hic tertius est in anno Arabico, & tunc majori ex parte Martio Juliano respondit. Huic successit *Chaichtu*, vel, ut alii scribunt, *Ganiatu*, cui communis cum Argun-Chane Pater fuit AbaKa. Hunc morum improbitate suis exosum factum, Mogulensium plerique facta conjuratione, cujus

Dux fuit *Baidu* filius Targhi fratris Abakæ, fugientem assecuti trucidarunt. Anno Hegiræ 694. cujus Kalendæ Muharrami, diem occuparunt 21. Novemb. in anno Christi 1294. unde mensis Rabia Posterior, quo *Caichtu* dicitur occisus, extremam Juliani Februarii, & priorem Martii partem insedit in anno Christi 1295. Puto extremo Argun-Chanis Principatu cogitatum ab eo de recuperandis Septentrionalibus Europæ Provinciis ultra Bulgariam; quas, ut est superius dictum numero VI. Auspiciis Kaanis, secundi Mogulensium Imperatoris a Batuo subjugatas, Noga eis tuendis a Batuo Persidem versus recedente præfectus, progressu temporis suas fecerat, obsequium Imperatori Mogulio recusans: diuq; prout multis locis Pachymeres significat, istam Rebellionem impune tulit; in ea etiam Michaelis Primi Palæologi Augusti affinitate firmatus, ducta ipsius filia Euphrosyne. Talis ab Argun-Chane suscepti consilii vestigium in fine Abulpharagiani Chronici reperio, ubi scriptum legitur: *Argun-Chanem Imperio sibi stabilito, unicuique filiorum Præfecturam alicujus Regni sui Exercituum commisisse*. Filii Argun Chanis fuerunt Kazanes, Carmpantas, Tuctais. Ex his Kazanes videtur Exercitui, & Provinciæ loco ubi degebat Imperator Propinquæ præpositus. Nam occupato postmodum, ut mox dicetur, a Baidu Imperio, primus qui obsisteret, viciniæ, prout apparet, beneficio extitit. Alii duo Cazanis fratres longius a Patre leguntur amandati. Siquidem Carmpantanem Pachymeres Libri VI. Partis Posterioris Capite I. ait. Exercitum in India duxisse: Tuctainem idem refert Partis ejusdem Libro III. Cap. 26. & 27. longum, difficile, atque anceps cum Noga gessisse bellum, quoad eum jam senem acie postrema victum occidit: funditusque profligavit factionem ejus, restitutis Imperio Mogulensium, prætentis Euxino, ex parte Europæ, Regionibus, quas inde Nogæ rebellio alienaverat, & iis ipse Patris Argun-Chanis primum, deinde Fratris Kazanis auctoritate regendis præsentem impendens operam, cujus tam potentis vicini Andronicus Imperator, Patris Michaelis imitatione, gratiam sibi firmare affinitate studuit, filiam ei Mariam volenti despondendo, quod narrat Noster Cap. 27. Lib. III. Hæc longa Tuctainis bella videntur tenuisse ab anno circiter Chr. 1290. ad 1296.

XVII. Sublato e medio Caichtu successore Argun-Canis, Baidu, qui eum oppresserat, in ejus se solium intrusit. Sed ei obstitit Kazanes Argun-Chanis filiorum, ut videtur, natu maximus, avitum paternumque Imperium sibi armis vindicans. commisso itaque inter Regni candidatos prælio, Baidu proditione suorum victus, & occisus, liberum Æmulo Kazani reliquit Imperium, postquam illud per octo circiter menses occupavit. Contigit mors Baidu mense Dhul-Haja ejusdem anni Heg. 694. hoc est, circa finem Octobris, aut initium Novembris anni Chr. 1296. Hinc procedit Imperium Kazanis, cujus dotes præclaras, Instituta laudabilia, Acta illustria effuse laudans memorat Pachymeres Cap. I. Lib. VI. Res gestæ sic sūmatim perstringuntur in Supplemento Chronici Abulpharagii. An. Heg. 697. qui cœpit a die 19. Octob. An. Chr. 1297. occiso *Niruzo*, cujus proditione Baidu fuerat oppressus *Atabegi* Dignitatem (erat id nomen illustris in Imperio Mogulensi Magistratus) qua Niruzus functus fuerat, transtulit in *Kotlu Sahum*: quem eundem esse suspicor cum *Chutluchaimo* nominato a Pachymere sub finem modo laudati Cap. I. Lib. VI. ubi pag. 320. lit. B vocat χατλεχάιμ κατὰ τὸν εὔξεινον ἄρχοντα. Prætorem Provinciarum Imperii Mugulici ad Euxinum sitarum. Fuerat ista, uti diximus, Præfectura Tuctainis. Quare hinc licet intelligere, circa quartum, aut quintum Principatus Kazanis annum Tunctainem ad fratris Imperantis Comitatum se transtulisse, forsitan eo vocante, ut mores ejus observaret, statueretque an dignus is foret quem Imperii successorem designaret. quæ probatio parum e Tuctainis voto succedens, hunc exclusit Imperio. Scribit enim Pachymeres sæpe indicato Capite I. Libri VI. Kazanem in dubia sua valetudine successioni Regni consulentem, cum mores Tuctainis, quem in propinquo haberet, fratris, suis dissimiles notasset, Carmpantanem alium fratrem ex India, ubi exercitui præerat, evocasse, eumque ad id accurata institutione præparatum, Imperii hæredem designasse. Igitur decedenti ex Partibus Euxino vicinis Tuctaini, suffectum in istarum Provinciarum Regimine Chutluchaimum arbitror, quem illic tali officio fuisse functum quando est mortuus Cazanes, affirmat Pachymeres. *Edit. Rom. pag. 596.*

XVIII. Pergit Continuator Abulpharagiani Chronici Acta Kazanis exequi, scribens: anno 699. moventem cum Exercitu in Syriam Kazanem; cum occurrente sibi Sultane Ægypti, qui vocabatur Al Malec Al Naser Mohammedes, con-

flixisse prælio, eumque fusum in fugam vertisse; dein Damasco potitum: quibus gestis, relicto in Syria Præfecto *KapiaK* vocato, in Regiones Orientales rediisse. Habuit Annus Hegiræ 699. initium a die 28. Septembris anni Christi 1299. quia vero dies, quo acie victus est Sultan Ægypti dicitur illic fuisse vicesimusseptimus Rabiæ Prioris, indicat nota illa diem vicesimumsecundum mensis Decembris ejusdem Christi anni 1299. quod autem addit Continuator Abulpharagiis diem illum fuisse mercurii, haud usquequaque quadrat. Siquidem illo Christi anno Cyclus solis 20. litteram attulit Feriæ primæ indicem D. quæ 22. Decembris diem feriam fuisse tertiam demonstrat. Crediderim mendum irrepsisse in numeros, & pro 27. Rabiæ prioris scribi oportere 28. qui dies fuit 23. Decembris feria 4. Fundamentum mihi sic opinandi est testimonium oculatum Scriptoris illorum temporum Aythoni. Extat hujus Opus titulo Historiæ Orientalis, cujus Capite xli. affirmat: se fuisse comitem Expeditionis quam *Cassanus* (sic enim vocat) *Res Tartarorum* Christianus, una cum Regibus Armeniæ, & Georgiæ pariter Christianis, suscepit in Syriam contra Melechnaserum Sultanem Ægypti Syriæ dominantem, quem & habuit obvium prope Hamam, antiquis Emesam dictam. Ducebat Sultan secum Equitum centum millia cum infinita peditum multitudine. Cassanus autem Exercitum ducentorum millium, magnam partem Equitum habebat. commissum fuisse Prælium inter hos Exercitus Aythonus, qui præsens interfuit asserit, *dies mercurii ante Festum Nativitatis*. Cadit aptissime nota hæc in diem 23. Decembris, quæ illo anno, ut est dictum, feria quarta fuit. Addit Aythonus prælio victum, & fugere compulsum fuisse Sultanem. tum die post victoriam 45. deditam Cassano fuisse Urbem Damascum, in qua Cassanus præfectum pro se Syriæ cum parte exercitus reliquit quemdam Ducem Saracenum ad se a Sultane Transfugam, nomine CapcaKum: cui dedit in mandatis, ut si Christiani ab Occidente venirent, eis Syriam traderet. Sed cum Europæ Principes ire illuc, aut Exercitus mittere neglexissent; CapcaKus rebus suis consulens, impetrata a Sultane Transfugii venia, Syriam illi rursus, expulsis Tartaris, subjecit. Hæc Aythonus de hac Expeditione: quæ quam sint consentanea traditis a Continuatore Abulphagii ex collatione patet. Etenim apud hunc legitur: Agyptios audito Kazanis abitu, reversos in Syriam fuisse, & Capcako in Partes eorum transeunte, Tartaros, qui erant in Syria ea relicta in Orientem contendisse, & Damascum iterum in Ægyptiorum potestatem rediisse.

XIX. Anno Hegiræ 700. cujus initium fuit dies sextusdecimus Septembris in anno Æræ Christi vulgaris 1300. Kazanes secundam expeditionem duxit in Syriam, ait Continuator Abulpharagii: sed cum tribus circiter mensibus in Halebi ditionibus substitisset, re infecta iterum se subduxit. Ita ille. Ad hoc tempus equidem retulerim, quod scribit Pachymeres loco sæpe memorato de Cazane his verbis: *vastans quin etiam Ægyptum, cladesque illic Arabibus non leves inferens; longe pluribus, & gravioribus sine dubio damnis illos affecturus, nisi ei ne penetraret interius, locorum, arenis inviis & aquæ inopibus late squallentium, insuperabilis difficultas obstitisset*. Hactenus Pachymeres: unde licet suspicari vel ipsum Cazanem, vel partem ejus Exercitus, ipso apud Halebum interim morante, Ægyptum tentasse, at ob impedimentum memoratum, cœpto abstitisse. Refero etiam ad hanc secundam expeditionem illa quæ paulo superius idem Pachymeres dixerat: nempe *Cazanem Hierosolymis hostiliter admotum, parum absuisse ab Urbe illa tanta, cui Sultan Christianis erepta dominabatur, expugnanda*. Ita ille. Longe verisimilius quam quidam Latinis Scriptores citati ab Henrico Spondano in Continuatione Annalium Baroni An. Christi 1300. num. 1. qui ajunt tunc a Cassano *Hierosolymam fuisse captam, & Sacris Locis magna veneratione visitatis, restauratis, & dotatis, habitandam concessam Christianis Armenis, Georgianis, cæterisque ex Cypro, & latebris convolantibus*. Nam id, si vere contigisset, non videtur aut ignorare potuisse Aythonus tunc vivens, aut in Historia de his scripta silere voluisse; in qua tamen nihil tale reperitur. Anno dehinc Hegiræ 702. (pergit supplementum Abulpharugii) Cazanes copias in Syriam misit Duce Kotlu Saho, sive ut Pachymeres vocat, Chutlu Chaimo: Primus dies istius Anni Hegiræ 702. fuit vicesimussextus Mensis Augusti in Anno Æræ nostræ vulgaris 1302. Ex his, quæ refert de morbo Cazanis diuturno Pachymeres, necesse est dicere: jam tum illum ægrotasse, atque adeo morbo impeditum a per se obeunda expeditione necessaria, hominem cui maxime fideret vice sua misisse Chultuchaimum, sive illum evocavit e Partibus Septentrionalibus circa Euxinum, quibus eum, in locum Tuctais, sive Tuctainis, fuisse jam antea præ-

Edit. Rom. pag. 597.

præfectum, paulo superius suspicabamur, sive illum adhuc in Officio Atabegi circa se habuit: & tantum post ipsius reditum e Syria, ad istum Septentrionalem limitem destinavit, ne occasione secuturæ brevi (quod præsentiebat) mortis suæ, Tuctais, quem exclusum Imperio volebat ex istis sibi dudum obnoxiis Provinciis opes ducere posset ad negotium Carmpantani, sibi in successione Prælato, facessendum. utrumque sit, utrumque idoneis auctoribus discimus, & bellum in Syria pro Cazane gessisse, illo jam ægrotante, Chutluchaimum; & Cazane non multo post mortuo, eumdem Regionibus circa Euxinum prius a Tuctai possessis præfuisse.

XX. De Successu porro Syriacæ hujus Expeditionis Chutluchaimi, sic breviter Collector supplementi Abulpharagii tradit. Primum Equites decies mille Exercitus Mugulici, a Ducibus Copiarum Ægyptiarum, inter quos fuit Abulfeda, prout ipse testatur in Historia de his scripta, fuisse profligatos: deinde universum Exercitum, fractum, fugatum, & pessumdatum. unde credibile est Chutluchaimum cum reliquiis copiarum revertisse quamprimum ad Cazanem, a quo ingravescere languorem suum sentiente, propter causam supra indicatam missus ad arctoum limitem fuerit. Eodem anno, Hegiræ 702. die 13. mensis Shavalis, ut ait Jannabius, Cazanes est mortuus. Est Shaval decimus Arabum mensis, cujus diem tertium decimum incurrisse oportuit in diem 31. mensis Maii anno Chr. 1303. siquidem, ut est dictum, Kalendæ Muharrami sextumvicesimum Augusti mensis anni superioris insederant. Hinc definire certo possumus controversiam, quæ inter quosdam mox referendos auctores de numero annorum Imperii Cazanis agitatur. Si enim, quod superius num. 17. statuimus, cœpit Cazanes imperare circa initium Novembris Anno Christi 1296. moriens in fine Maii anni Christi 1303. utique sex in Imperio annos explevit, & menses insuper septem. Plus ergo justo spatii Cazanis Principatui tribuit Arabs Chronologus Jannabius, dum eum regnasse dicit *annos octo, & menses circiter decem*. Joannes Villanius Libro VIII. Cap. XV. Sanutus Lib. III. Part. 13. Cap. VIII. & Aythonus Hist. Orientalis Cap. xlv. etsi diserte spatium Regni Cazanis non exprimunt, quædam tamen affirmant unde ultra præscriptos a Nobis limites illud haud paulum excessisse sit consequens. Nempe duo priores ajunt cœpisse illum imperare anno Christi 1294. & Aythonus obitum ejusdem confert in annum Christi 1304. ex quibus inferendum esset, eum ultra novem plenos annos Mogulense Imperium rexisse. Sed de vera Sede Epocharum initi a Cazane Principatus & mortis obitæ, tutius, opinor, creditur Arabibus Chronographis, quam aut Aythono Armeno, aut Villanio, & Sanuto Europæis Scriptoribus: præsertim cum ad Arabum Chronologiam se accommodet Nostri Pachymeris assertio mortuum Cazanem affirmantis, *cum ad sex annos imperasset*, quod si de annis expletis agitur, exactissime scriptum est. Ejus qui Cazani successit nomen sic effert Jannabius: *Giyathoddin Chodabandah Mohammed, filius Argunis, filii Abagæ*. Abulfeda, & Ahmed Ebn Yuseph, propius ad Pachymeris *Carmpantan*. *Chorbandam* hunc Principem appellant. Is post Fratris decessoris funus, die 23. Dhul-Hajæ solemnibus Ceremoniis inauguratus, pro *Chanis* titulo majoribus usitato, *Aljaitu* se dici voluit, quæ vox, teste Jannabio, *Magnum Imperatorem* significat. Vereor ne mendum sit apud Jannabium, ubi Coronationem Carmpantanis die 23. Dhul-Hajæ celebratam, confert in annum Hegiræ 703. hoc est in mensem fere quintumdecimum a Decessoris obitu, quod parum est verisimile: præsertim cum, ut Pachymeres videtur significare, non solum designatus a Cazane adhuc vivente fuerit unicus hæres Imperii, sed & jam tum in possessionem Regni missus. Id me invitat ad credendum eodem quo est Cazanes mortuus anno, sed altero fere post mense, nempe die 23. Dhul-Hajæ coronatum Carmpantanem. Cum autem dies 13. Shavalis, ultimus vitæ Cazanis, fuerit in anno Juliano 31. Maii: oportuit diem 23. Dhul-Hajæ anni ejusdem concurrere cum 29. Julii anni Christi 1303. Vitam, & Principatum produxit Carmpantan usque ad annum Hegiræ 716. quo vivere simul & imperare desiit mensis Ramadanis die 27. cœpit annus Hegiræ 716. a die 26. Martii anni Christi 1216. unde Ramadanis mensis Arabum noni dies 27. coincidit cum die 13. Decembris ejusdem anni Christi 1316. Carmpantani suffectus est *Bahadur-Chan*, puer undecim annorum: quo Imperante quisque Præfectorum Provinciis, eas sibi jure supremo cœperunt usurpare. unde hoc moriente (quod contigit anno Hegiræ 736. qui cœpit ab Augusti 21. Anni Christi 1335.) Bahadur-Chane, inquam, decedente nullus deinceps est creatus Imperator Mogulensium; tanta illa Dynastia in partes

Edit. Rom. pag. 598.

minutas fracta, & penitus dissipata. Hactenus brevem Synopsim dedimus Imperii Mogulici, quod ab anno Christi 1202. ad Annum Christi 1335. per annos 133. sub Imperatoribus undecim, Gingizchane, Kaane, Cayuc-Chane, MunKa-Kao, AbaKa, Ahmede, Argun-Chane, Caichtu, Caxane, Carmpantane, Bahadur-Chane, magnis per Asiam rebus gestis inclaruit.

CAPUT VIII.

Origines Imperii Ottomanici a Pachymere indicatæ distinctius explicantur.

I. UT Regum quibus in interiore Asia commune nomen Presbyteri Joannis fuit, vastum & diu florens Imperium, Mogulici exortu deletum est: ita ipsum Mogulicum magna ex parte in Ottomanicum defecit, rebellione primi hujus fundatoris Ottomani, quem Noster Pachymeres Atmanen nominat, contra Cazanem, & Carpantanem, primum impunita remanente, inde sensim invalescente in justum instar Regni proprii: auctibus postea stupendis usque ad extinctionem Imperii Romani Orientalis, & Regni Mamalucorum in Ægypto, profecturi in terrorem Europæ, cui minatur, hodieque universæ. Hujus Novæ Dynastiæ, quasi cunabula, obiter a Pachymere perstricta, nesciente scilicet in quantam ex his illa molem foret immaniter crescendo surrectura; operæ pretium duxi considerare hic paulo attentius, & Epochas Originum istarum, in principiis parum notabiles, ex inopinato deinde successu, momentum & æstimationis meritum nactas, suis exacte locis figere.

Edit. Rom. pag. 599.

II. Othmanis sive Ottomani genus Historici Arabes deducunt e quodam *Soliman Saho*, quem ajunt circa Annum Hegiræ 611. cujus fuit initium Maii dies 13. in Christi Anno 1214. præfuisse Provinciæ Persis subjectæ, quæ vocabatur *Mahan*. Hic cum a Mogulensium potentia, tunc sub primo illorum Imperatore Gingizchane irruptionibus in omnem partem vehementibus fines dilatante, tueri suam Præfecturam desperaret posse, convasatis, quæ potuit auferre, assumptisque secum qua e Principibus, qua e Populo, qui novas alibi quærere Sedes mallent quam in Patria servire, in Asiam Minorem iter intendit. Sed, dum incerto vado Euphratem trajicit, aquis hausto Solimanshaho, e tribus, qui ejus fugam comitabantur, Filiis, duo Priores *SanKur Zengi*, & *Cun Tugdi*, redierunt in Persidem; Tertius *Ortogrules* ibidem ad ripas Euphratis domicilium fixit: illicque diu moratus tres educavit Filios *Condozum*, *Sarubanum*, & *Othmanem*. Verum cum anguste incommodeque habitarent, Sarubano filio ad Aladinum Iconii Satrapam Legato misso supplex petiit, ab eo assignari sibi locum ubi cum Liberis degeret in terris ipsius ditionis. Annuit Satrapa, & Ortogruli permisit ut cum suis migraret in Regionem sitam inter montes Tumalagi, & Armeniç. *Karajaptag* ei loco nomen fuit, quem insedit Ortogrules tanto numero suorum, ut quadringenta tentoria illic fixa explerent. Rem ibi strenue multis annis, limitem tutans, & auspiciis Aladini Principis Iconiensis feliciter militans, Ortogrules gessit, magni ob hoc ab illo habitus: & desideratus cum fato functus est, quod contigit Anno Hegiræ 687. qui cœpit a die 6. Februarii anno Christi 1288. Heres Ortogrulis Othman fuit, cui ut in Karajaptagi Principatu Patri succederet, prono favore Aladinus indulsit, & eum, quoad ipse perstitit in potentia, beneficiis fovit. Verum Aladino, & annis jam fracto, & opibus diminuto, ut jam amplius armis Mogulensium sub Chalau, & Apaga in istis Partibus prævalentium ac cuncta subjugantium, par sustinendis haud foret, Res sibi suas agere Othmanes cœpit, & propriis auspiciis in Romani Imperii Provincias irrumpere, non prædis solum inde abigendis intentus, sed & Arcibus atque Urbibus ibidem occupandis. quod cœptum cum ei ex voto successisset, expugnatis, & præsidio suorum insessis validis quibusdam Munitionibus, unde Regionum illis adjacentium facile Dominium sibi perpetuum asséreret, Sultanis tum demum Othman, hoc est Supremi Principis, titulum palam usurpavit, Anno Hegiræ 699. cujus Kalendæ Muharram inciderunt in diem 28. Septembris Anni Christi 1299.

III. Hactenus relata de Othmanis primordiis tradunt Arabes Scriptores: cum quibus comparare sparsim de his asserta a Pachymere, ac quam hæc iis apte con-

gruant ostendere, labor deinceps meus sit. Principio repeto quæ in ipso sui Operis limine Noster Historicus Partis I. Lib. I. a Cap. III. ad VI. fuse disserit de Arcibus Limitis Orientalis Romanæ Ditionis contra Persidem: deq; illarum momento ad tutelam Imperii; tum de cura, qua eas amplexi Dominantes Nicææ post amissam Constantinopolim Imperatores Græci, optime consuluerint Reipublicæ numerosis Virorum fortium Præsidiis in eo limite auctorandis, cum largorum stipendiorum fida solutione ad diem, tum assignatione Agrorum in illa vicinia, & concessione prædæ omnis quam ex hostili agro infestis incursionibus possent corradere. *Edid. Rom. pag. 600.* Innuitque ad id adhibitos a Byzantinis Augustis Exteros probatæ virtutis & experientiæ bellicarum rerum; quorum multos illic, qua spoliis ex hoste raptis, qua pensionibus cum fide numeratis, qua fructibus datorum ipsis agrorum, magnas adeptos divitias ait. unde tanto terribiliores Hostibus fierent, ac fortius propugnarent Romanas Provincias, Barbaris procul intra ipsorum terras, vel terrore continendis, vel vi armisque, si erumpere conarentur, retrudendis. Non videtur dubium quin par in contrarium cura fuerit infestorum Romano nomini & Christianæ Religioni Saracenorum Principum, aut Persidem aut vicinas ei limiti Provincias sub sua ditione habentium; inter quos Alodinus fuit Dynasta sedem Imperii habens Iconii, quæ est Urbs Lycaoniæ Primaria. Quare cum apud Arabas Historicos legimus, evocatum ab hoc ex trans-eufratensi regione Ortogrulem cum familia, & inter montes Tumulagii & Armenię, in loco cujus ipsi Toparchiam concesserit collocatum, intelligere debemus illam *Karajaptagam*, Regionem attributam Ortogruli ab Alodino, fuisse confinem Romanis illis modo memoratis Arcibus; & Militiæ illic dudum constitutæ lateque formidandæ stipendiariorum Exterorum Romanis Augustis militantium, oppositam a Sultane Alodino istam Cohortem sequentium fortunam Ortogrulis peregre appulsi Turcorum, qui quadringenta illic Tabernacula complerent. quod si tempus indagemus quo migrasse Karajaptagam e ripa Eufratis ulteriore Ortogrulis familiam Arabes indicant, reperiemus fere convenire in Principatum Joannis Batatzæ qui Nicææ Græcis imperavit ab anno 1228. ad 1255. quo moriens successorem habuit Theodorum filium. Per illa tempora & inde ad receptam e Latinis Constantinopolim, vigentibus, & numero atque alacritate prævalentibus Pręsidiariis limitanearum Arcium Imperii Romani contra Persidem, facile ab illis sustinebatur impetus Barbarorum in quotidianis velitationibus plerumque inferiorum: quoad pessimo consilio suggesto a Chadeno, Michael Palæologus postquam in Imperium invasit, circumscripto Pupillo Joanne Theodori Lascaris filio, ubi se potitum Constantinopoli Latinis erepta vidit, isti *Præsidiarii* Romani limitis vexari fiscalibus calumniis, & ad inopiam redigi, minuique inde cum animis, tum viribus & numero cœperunt, ut observat Pachymeres ibidem. quando potissimum contigisse credibile est, quod Arabes indicant, ut Ortogrules cum suis prospere in Romanos pugnando, laudem ab Alodino, cujus auspiciis militabat, mereretur.

IV. Nec vero istam Ortogrulis, & Filiorum ejus adversus Præsidiarios Romananarum Arcium comparatam operam, & quęsitam in vicinia ex parte adversæ Persidis stationem Pachymeres ipse dissimulat. En ejus vera e Principio Sexti Cap. Libri I. Partis I. *Post hæc Viris fortibus inter Persas, quibus omnis vivendi spes, & conditio in Armis erat, cæteris inclinatis ad Tocharos, qui nuper Imperium Persarum occuparant, Rebellantibus visum opportunum est refugere ad claustra castellaque Montium, & inde vicina incursando, rapto ac prædis victum quærere.* Hæc ille, quæ quin Ortogrulis familiæ conveniant Karajaptagę prope arces Romanas in finibus Persidis collocatæ, negare nemo poterit, qui præsertim attenderit ad hic indicatam ejus aversionem a Tocharis invasoribus Persidis, quibus ne parere cogeretur Soliman-Shahus Ortogrulis Pater, inde, relicta Provincia, fugerat. Addit statim Pachymeres: Pręsidiarios Romanarum Arcium utcumque agris mulctatos, & prædæ parte spoliatos imprudenti avaritia Michaelis Primi e Palæologis Imperatoris, abstinuisse quidem ab incursando fines Hostium, quod antea utilissime fecerat: tamen Arces ipsis commissas fide constanti tenuisse, quamdiu annuæ pensiones ad victum necessariæ præbitæ ipsis e fisco sunt: Has vero ipsis suppeditari desiisse post mortem Michaelis, solo jam Andronico imperante, diserte noster asserit Libro III. Partis 2. Cap. 8. ubi *Alterum fontem enervationis Imperii* fuisse scribit, *Parsimoniam plene solvendarum ex fide Pensionum, quæ Præsidiariis Arcium in limite sitarum olim* *pag. 601.* *statutæ fuerant in mercedem operæ militaris, adeo illic ad communem tutelam necessa-*

riæ. Hæ maligne nunc suppeditabantur, avaritia Præfectorum erogationi pecuniæ publicæ, quorum apponebatur lucris quod per astutas frustationum artes diffundenda prætextibus vafris solutionis die, miseris militibus subtrahebatur, pretium sudoris & sanguinis. ita ille ibi. qui & multis inferius locis significat, non jam solum per Fiscalium calumniosas fraudes, sed edicto ipso ac jussu diserto Andronici Augusti, Pensiones & auctoramenta istiusmodi fuisse interversa. unde necessario contigit Arcium custodiam negligi, ac quasdam ipsarum in Militum ex Parte Persidis contrarias Romano limiti Stationes obtinentium venire potestatem. Sustinuit quodam tempore labem illam, ac Ruinam felix Alexii Philanthropeni per illos Tractus militia, circiter annum Christi 1295. Andronici 13. eo missi cum valida Exercitu, prout fuse narrat Pachymeres Lib. III. Partis II. Cap. IX. Sed postquam is rebellans a Libadario est oppressus, & Persæ, qui sub eo militaverant, male mulctati reversi domum, & causa cladis ulciscendæ, & fiducia nullius satis validę occursuræ Romanæ Potentiæ, Philanthropeno quem unum timuerant, amoto, Arcibus jam cunctis potiti, licentissime in subjectas Imperio Regiones passim inundarunt. Hoc memorat Pachymeres Lib. III. Part. II. Cap. XIV. & cœpisse videtur ab anno Chr. 1297. Imperii Andronici XV. durasse vero fine intermissione, imo cum atrocioribus subinde malorum augmentis, usque ad finem hujus Historiæ, intelligitur ex frequentissimis ea de re nostri Historici querelis, ac Lamentationibus per cunctos fere consequentes hujus Operis Libros sparsis.

V. Ex his patet quam consentanee ad nostræ hujus Historiæ memoriam Arabum Annales referant quod superius exscripsimus, Ortogrulem Othmanis Patrem obiisse Anno Hegiræ 687. qui ex parte coincidit cum anno Christi 1288. inclytum bellicis successibus, de Romana videlicet Persici limitis militia relatis; quippe quę jam tum a recepta de Latinis Constantinopoli, hoc est ab annis retro sedecim, debilitari valde cœperat. Quare succedens Ortogruli Othman filius, aliquot jam tum habuit loca de Romanis manu parta, quibus plura majoraque, postquam annorum plurium continua felicitate ad Paternam Karajaptagæ adjecisset ditionem, Sultanis denique, hoc est Supremi Principis, nomen haud dubitavit usurpare, tueri se illud posse sperans. Hujus primæ ac quasi fundamentalis Epochæ Ottomanici Imperii, sedem ex vero in ordine temporum statuere nostrum est; quod efficere conabimur comparatis Arabum Chronologorum, & Nostri Pachymeris testimoniis. Refert Pachymeres Libro IV. Partis hujus secundæ cap. 25. Atmanem invaluisse Opibus adjuncta sibi manu fortissima Bellatorum acerrimorum e Paphlagonia, & obsistere sibi conatum Muzalonem Romanum Ducem acie vicisse prope Nicomediam Bithyniæ Metropolim, quam inde Urbem velut obsessam campi Dominus tenuerit. Hæc contigisse circa Bapheum prope Nicomediam die vicesima septima Mensis Julii, diserte Pachymeres tradit, annum ex serie rerum verisimiliter affirmamus in Synopsi hunc fuisse, Christi 1299. sequenti 1300. putarim evenisse quod Noster narrat Lib. V. Cap. 21. videlicet quasdam Romanas copias Duce quodam Siuro, ab Imperator ad eam tuendam Provinciam misso, collecta, ab Atmane occidione fuisse deletas; unde victor Atman progrediens Belocomam (verba sunt Pachymeris) *insiliens vi capit, & ibi repertos interficit. ipse autem immensis opibus ea clausis munitione potitus, prædives inde est habitus. Arcis quippe illius munimentis situ & arte validis, ad quæsitæ pecuniæ custodiam usus, magnos sibi thesauros, unde belli ac Principatus expediret sumptus, secure conditos ad manum habuit. Harum magna pars calamitatum in Prusam redundavit, sic nudatam possessione Argi sui, & intra murorum ambitum redactam, &c.* Hæc Pachymeres: quæ satis clare indicant mutationem hoc tempore in Atmane factam, quasi e privato in Principalem statum. *Edit. Rom. pag. 602.* Audiamus jam Arabas. Hi magno consensu affirmant: Othmanem e Toparcha Karajaptagæ & simplici Satrapa, Sultanis seu Supremi Domini nomen adscivisse Anno Hegiræ 699. Hujus anni cum Kalendæ Muharram insederint diem 28. Septembris Juliani in anno Christi 1299. & quam memoravimus e Pachymere Belocomæ expugnatio ad menses æstivos pertinuisse videatur, intelligendum relinquitur regnare Atmanem, sine ulla jam dissimulatione vocabulum imperii palam usurpando, cœpisse Anno Christi 1300. idque in Bithynia ad Urbem Prusam, qua paulo post ei fuisse subjectam tributariæ Pacis nomine, revera deditione ac subjectione plena, innuit Pachymeres dum sic scribit Libro VII. Cap. 17. *Prusa ipsa calamitatibus subacta ingentibus, emere a Persis numerato immani pretio, umbram Pacis, pro vera, quam mendacibus promissis ostentarant, Pace.* Ita ille.

VI. Hæc tamen non eo traho ut existimem Prusam Atmani jam tum Regni principio plene possessam; cum eam quidam Arabum sub finem tantum Vitæ Atmanis, quidam nonnisi post ejus obitum a Filio ejus, & successore Urchane, penitus subjugatam tradant. Verum cum eam Urbem arcibus undecumque a se possessis cinctam, & vectigalem ad libitum haberet, æquo interim animo ferebat ejus se ingressu exclusum, quem sibi, ac suis aliquando, ut res tum se habebant, libere pandendum, certa præsumebat spe. In hoc igitur incumbebat, ut agri ac Provinciæ illius, nempe Bithyniæ universę, sibi Dominium assereret quod consequebatur Arcibus Primariis, & unde Urbium Magnarum salus & securitas penderet, occupandis, & validissimo præsidio tenendis, sicut modo eum vidimus in Belocoma fecisse; in qua Claves Prusæ reperit: uti & Nicæam sibi subjugasse visus est, capta & suis firmissimis copiis infessa Tricoccia. qua de re juvat nostrum hic Pachymerem audire Libro hujus Operis ultimo Capite 33. scribentem in hunc modum: *Circa Nicęam malo sane loco res erant; Atmane cuncta illic agente ferenteque*. Ac paulo post: *Itaque infestum Exercitum Nicææ admovens* (Atman) *agros primum circum undique vastavit, vineis excidendis, segetibus corrumpendis. Mox oppugnare aggreditur Tricocciam, Arcem in Nicææ vicinia munitissimam, & velut Propugnaculum ejus Civitatis. Arcta igitur, omnibus circum suis copiis dispositis, obsidione cingit. Obtinebant eam Arcem Præsidiarii fortissimi. & ex longo exercitatissimi Arquitæ. Unde ab his summa vi repugnantibus, multa & gravia pati damna milites Atmanis contigit. Tamen ij trans omnia obstacula pergentes, usque ad fossam processerunt profundam & latam, qua Obsessi magnopere fidebant. At eam Persæ decussatim connexis trabibus super illa quasi pontem suspendentes, tum petras desuper, arbores, terrę cumulos & ruderum molo ingenti devolventes, coæquarunt, tandem, & per illam sic constratam insilientes in muros, Tricocciam vi ceperunt, cæde immani repertorum intus edita. Ea in munitione a se instaurata, & presidio sibi fidissimorum prevalido insessa, perfugium habere se tutum, & paratum adversus omnes casus Belli quod imminere ipsi diceretur a Tocharis suppetias Augusto venientibus, Atman credidit*. Hactenus Pachymeres, ex cujus triplici modo memorata narratione rerum ab Atmane, ad Nicomediam victo Muzalone, ad Prusam capta Belocoma, ad Nicęam expugnata Tricoccia gestarum, manifestum est habuisse illum in potestate universam Bithyniam, tribus illis primariis ejus Provincię Urbibus, etsi non plene possessis, saltem undique circumdatis & lenta sic obsidione, cum interim pro libito macerandis, & pecunia mulctandis, tum deniq; certissime trahendis sub absolutum integrumque Dominium. Id quod non ipsi quidem obtigit Atmani. Verum illius hæres, & filius Orchanes, quem Cantacuzenus Lib. 3. Cap. 9. statum in quo eum Pater moriens reliquerat, exprimens *Satrapam* Orientalis *Bithynię* appellat: brevi se Bithyniæ totius Principem ostendit Prusa, Nicomedia, & Nicæa plane domitis, postquam huic ultimę periclitanti Suppetias Andronicus Junior accurrens, repulsus & vulneratus in femore recessit. cujus pugnę ac vulneris meminit Cantacuzenus Lib. II. Cap. VII. inde secutam tamen Nicææ deditionē parum candide dissimulans, quam ingenue fatentur Gregoras Libro IX. & Phrantzes Capite XI. Libri I. ut omittam idem diserte affirmantes Arabas Scriptores, inter quos omnes convenit, *Iznicmid* & *IznіK* (sic illi Nicomediam, & Nicæam nominant) ab Urchane Othmanis filio post Patris mortem captas fuisse. Brusiam vero (ita Prusam appellant) quidam illorum Othmani adhuc viventi, alii eo mortuo, Urchani deditam ajunt. Fato vero functum Othmanem omnes ii magno consensu tradunt, anno Hegiræ 726. cujus fuit initium dies 8. Decem. anni Christi 1325. adeo ut mors Othmanis in annum Christi 1326. videatur differenda.

Edit. Rom. pag. 603.

VII. Hactenus dictis liceat mihi per benignum Lectorem Mantissæ loco apponere considerationem duorum veterum Oraculorum, quæ per hæc fuisse patrata eventis, non immerito credi potest. id quod eo minus alienum ab hoc loco forte fuerit, quod eorum alterum est implicatum cum rationibus Chronologicis quibusdam, numeros a nobis hic subductos recto positos calculo adstruentibus. Recitat antiquus Scriptor Zosimus, Historiarum Lib. II. Erythræę, vel Epyroticæ Sybillæ hoc Vaticinium.

Δὴ τότε Βιθυνῶν γαῖαν λύκοι οἰκήσουσι
Ζηνὸς ἐπιφροσύναισι. ταχὺ δ' ἐπιβήσεται ἀρχὴ
Ἀνδράσιν, οἳ Βύζαντος ἕδος καταναιετάωσι.
Tunc Bithynorum Terram Lupi habitabunt
Divino consilio: celeriter autem super veniet (horum)

Principatus
Viris quis Byzantis solum incolunt.

Hujus eventum Prophetiæ conatur Zosimus adaptare ætati Constantini, & restaurationi atque amplificationi per eum factæ Byzantii. quam recte, ipse viderit. non enim satis apparet; quid ista mentio *Luporum Bithyniam habitantium*, cum exornatione Byzantinæ Urbis commune habeat. Dicamus nos licet accommodatius ad speciem veri, per Sibyllam Divino afflatam Spiritu, tanto ante his fuisse prænunciatum verbis exortum Othomanici Imperii a Prædonibus avidis, & Lupina voracitate ac crudelitate præditis, in Bithynia fundati, cui non multo post tempore succumbere deberet Byzantinæ Urbis Imperantis Potentia & splendor, barbaricę deinceps servitutis Jugum gravissimum, & probrosissimum laturę. Græci Byzantini in pœnam impii, & pertinacis ab Ecclesia Romana omnium matre inde usque a Photii temporibus continuati Schismatis, duram a Latinis, Constantinopolim per annos octo supra quinquaginta obtinentibus, servitutem passi fuerant: ex qua profecisse visi sunt, dum ea liberati, Romani Papę Primatum agnoverunt. At ubi Michaele istius concordiæ auctore mortuo, filius ejus Andronicus, pessimo consilio, quæ Pater saluberrime statuerat rescindens, se suosque iterum a Sede Petri contumaciter abrupit, statim Dei ultoris Providentia præparari cępit, sensim in Bithynia concrescere Othomanica tyrannis, a qua diris continenter cladibus flagellati Byzantini, cum minime resipiscerent, sed magis magisque in Hæresi ac Schismate obfirmarentur, vi tandem sæva subacti ab uno ex Atmanis Successoribus Mahomete Secundo, anno Chr. 1453, capitivitatem Babylonica Judæorum eo tristiorem, quod Cyrum nullum qui eam solvat, expectant, ducentis jam & quod excurrit annis, infelicissimi tolerant, fidem ingenti suo luctu sancientes Sybillini, quod retulimus, Oraculi.

VIII. Aliud de his habemus suspicioni fictionis minime obnoxium Vaticinium; quippe quod in Sacro, & Canonico Libro, clarissime legatur Apocalypsi S. Joannis. In ea Novi Testamenti Prophetia, eventa complectente præcipua rerum, quę a Christi Resurrectione, & prima fundatione Ecclesiæ, ad hanc usque diem Dei Regnum attinentes contigerunt, postquam Persecutiones Imperatorum adumbratæ sunt a Cap. XII. ad XX. in hoc jam per symbolum alligationis Satanæ, tempus illud describitur quo Constantinus, victo & occiso Licinio Imperii Romani plene potens, liberalissimis, & quasi triumphalibus Edictis Religionem Christianam studuit ornare. Ista Edicta recitantur ab Eusebio Lib. II. de vita Constantini, a Cap. XXV. ad LX. In horum uno (tria enim sunt) nempe in Rescripto ad Eusebium Capite XLV. descripto, quo imperatur ut Ecclesiæ Christianorm ubique sumptu publico ædificentur, fit distincta mentio Draconis, quem hic Joannes Ligatum memorat. Sic enim illic Constantinus loquitur: νυνὶ δὲ τῆς ἐλευθερίας ἀποδοθείσης, καὶ τοῦ δράκοντος ἐκείνου ἀπὸ τῆς τῶν κοινῶν διοικήσεως, τοῦ Θεοῦ τοῦ μεγίστου προνοίᾳ, ἡμετέρᾳ δ' ὑπηρεσίᾳ ἐκδιωχθέντος, *Nunc autem libertate reddita, & Dracone illo* (Licinium innuit Idololatriæ promotorem) *ab administratione rerum, Dei maximi providentia, & nostro ministerio dejecto.* Contigerunt ista circa Christi Annum 320. Inde per mille annos in plena possessione liberæ pacis intra Imperium Romanum Christiana Religio permansit, nempe usque ad annum Christi 1320. quo tempore, ut vidimus, Othmanes exitiale Christi Religioni fundavit Imperium, fœdissimam Mahumetis Superstitionem Orbe ferme toto propagaturum; ex qua non minus fere Dei Regno detrimentum quam ex invalescente, ac subnixa olim Regum opibus, Idololatria illatum est. Accessit circa idem tempus emergens VVicl*e*fi Hæresis, in Joannem deinde Hus, Lutherum, Calvinum aliosque propagata. Denique circa idem tempus semina sunt jacta longi Schismatis post obitum Gregorii XI. per annos supra sexaginta Romanæ Sedis auctoritatem, qua eatenus Ecclesiasticæ Monarchię salus steterat, perniciosissime labefactaturi. Hæc simul tria mala millesimo vertente post pacem a Constantino datam anno exorientia, solutione prius ligati Satanę, a Sancto Vate designantur. Id vero, quod ad nostram proprie rem attinet, adstruitur ex eo quod Turci Othomanici ab omnibus habentur Originis Scythicæ. Scythæ autem ex Magog secundo filio Japheti memorato Gen. X. 4. propagati haud dubie creduntur. Idem porro Magog Gog quoque dictus per Apocopen, occupata coloniis Lydia, Gyges Græcorum litteris appellatus fuerit. Hinc Plinius Lib. V. Cap. 23. Hierapolim Syrię dictam a Syris *Magog* testatur; nimirum quoniam ea Civitas, ut docet Lucianus Libro de Dea Syria, a Deucalione Promethei,

Edit. Rom. pag. 604.

five Magogi, aut Gogi filio Scytharum auctore sit condita. quæ his adjungit Joannes de Actis Gog & Magog magnam habent cum narratis de Gestis Othomanicorum Principum similitudinem. Primum ait: *congregandos in prælium, quorum numerus sicut arenæ maris*, morem istorum innuens numerosissimos armandi exercitus. Addit *& ascenderunt super latitudinem terræ*. Europa originis Græcæ nomen est ex εὖρος *latitudo*, & ὄψ, ὄπος *terra*, nam hoc vocabulo designatam Cybelen, quę eadem *Tellus*, & mater magna, apud Veteres videmus. unde *inopes* defunctos insepultos qui terra carent, Virgilius in VI Æn. vocat illo versu

Hæc omnis quam cernis inops inhumataque turba est.

Et Ausonius in Mosella, de ossibus insepultorum in Campi superficie jacentium

Infletaque jacent inopes super arva catervæ.

Igitur transitus Othomanidarum in Europam his verbis innuitur. Is primum contigisse ab Arabibus traditur anno Hegirę 758. qui pene totus coincidit cum anno Christi 1357. quippe cum cœperit a die 25. Decembris Anni Christi 1356. Tunc enim jussu Orchanis filius hujus Solimanes *connexis trabibus copias in Græciam trajecit, & anno sequenti cepit Urbem Callipolim*. verba sunt Continuatoris Abulpharagiani Chronici. Quod autem ex Asia in Europam, nempe septentrionalem ad Callipolim *ascendi* dicitur, recte quadrat ad naturalem situm. Nam vere Maro scripsit:

Mundus ut ad Scythiam riphæasque arduus arces,
Consurgit, &c.

Pergit Sacer Vates adjungens de Gog & Magog, hoc est Turcis Othomanicis: *& circuierunt Castra Sanctorum*. voci *Castra* in Originibus Gręcis respondet παρεμβολὴ locum singularem designans. Ego per *Castra Sanctorum* Terram Sanctam, & Hierosolymam intelligo, tot Christianorum sacris expeditionibus, & bellicis facinoribus quæsitam & diu possessam. Hanc Othomanica potentia circumiit ἐκύκλωσαν illinc Aegypto, hinc Asia majori, inde Phœnice Cyproque occupatis, ut jam ne adiri quidem a Privatis causa Religionis, nisi empto ab ipsis transitu, possit. Ultimum Othomanidarum facinus S. Ioannes his verbis exprimit: *& capient Civitatem dilectam*: quænam hæc intelligi possit alia quam Constantinopolis, a Muhamete Secundo An. Chr. 1453. expugnata, & ab ejus successoribus hactenus pro Imperii Othomanici primaria Sede habita? *Dilectam* vocat, quia eam fundator Constantinus, non ut Patriam in qua esset natus amaverit, sed naturali situ & præstantibus ejus Cæli ac Soli dotibus, præ cunctis delegerit & dilexerit, Sedem in ea Romani collocans Imperii, & veteris Romæ splendorem cum novæ Romæ nomine in eam transferens. Ita utraque tam Sybillæ, quam S. Ioannis Prophetia, excidium Urbi Constantinopoli a Domo Othomanica denunciat: hæc vero id illa plus facit, ut tempus invalescentis Othmanidarum potentiæ distincte prodat, millesimum scilicet annum a Pace per Constantinum Ecclesiis data. Deinceps nihil, opinor, Chronologicæ Operæ circa Pachymeris Historiam superest aliud, nisi ut Res hac secunda Parte in ea memoratas, sicut in priori fecimus, suis annis assignatas, & expansas in tabulam, Lectori proponamus; cui rei Caput sequens Operi ultimum impendimus.

Edit. Rom. pag. 605.

CAPUT IX.

Synopsis Chronologica Præcipuarum Rerum hoc Secundo Historiæ Pachymeris Tomo memoratarum; eas assignans Annis suis.

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Martini IV.	Impp. Roman. Andronici.	
1282	2	1	Andronicus Michaeli Imp. xi. Decemb. mortuo succedens, solus Imperare incipit. Lib. 1. Cap. 1. Tocharos a Patres evocatos, in Triballos immittit. Ibid. Sponte propendens in abrogationem concordiæ Ecclesiarum Latinę ac Græcæ Michaelis ejus Patris studio initæ, consiliis præterea Eulogię Amitæ, & Theodori Muzalonis Magni Logothetæ ad idem impulsus, veniam petit quod in eam consenserit. Lib. 1. Cap. 11. Joanni Vecco e Patriarchatu dejecto Josephum dudum exauctoratum substituit. Lib. 2. Cap. 111. 1v. & v.
1283	3	1	Ecclesiastici, & Laici, qui Ecclesiarum concordiæ assenserant, mulctis & piaculis subjecti, vixtandem in communionem recipiuntur. Cap. vi. & vii. Veccus, & alii concordię Auctores in Synodo accusantur. Cap. viii. Veccus condemnatus relegatur Prusam. Cap. x. & xi. Arseniana Factio revalescit. Cap. xii. Josephus moritur mense Martio. Cap. xiii. Georgius Cyprius, nomine in monachatu sumpto Gregorius vocatus, creatur Patriarcha, circa initium Aprilis. Cap. xv. & hujus Observ. Libri iii. Cap. ii. num. v. Mense Aprili Stella Saturni per diem apparet. Cap. xvi. Antistites qui Paci Ecclesiarum consenserant, condemnantur, & gradu dejiciuntur. Cap. xvii. Mense Majo sanguis de Cælo cadit. Cap. xviii. Augusta Theodora renunciare cogitur obedientię Papæ. Cap. xix. Ab Athanasio Patriarcha Alexandrino exigitur damnatio Actorum in causa concordiæ Ecclesiarum. Ibid. Fœdus Imperatoris Andronici cum Tertere, quem pro legitimo Rege Bulgariæ agnoscit. Cap. xx. Sectas Josephitarum, & Arsenianorum Imperator conciliare studet. Cap. 21. Inito inter hos tali conventionis pacto, ut utrique chartas jura ipsorum complectentes in ignem injicerent, & ii superiores agnoscerentur, quorum scripta non arsissent; utrorumque libelli pariter consumpti flamma sunt, contigit id Sabbato Sancto pridie Paschæ 23. Martii, præsente Imperatore. Cap. 22. & hujus Observ. Lib. Cap. 11. num. iv. Perculsi eo successu Arseniani, cum se Patriarchæ Gregorio obedituros promisissent, statim a Pactis resiliunt. Ibidem. Andronicus olim Episcopus Sardensis ex multum gratioso apud Imperatorem, reus læsæ Majestatis peractus, ignominiosissime ejicitur. Cap. 23. Cotanitza Monachus ex Latrone factus, Prusa fugit. Cap. 24. Tarchaniota Protovestiarius mittitur ab Imper. cum

Edit. Rom. pag. 606.

Exer

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Martini IV.	Impp. Roman. Andronici	
			Exercitu in Occiduos Tractus. Cap. 25. Classis Romana negligitur pessimo consilio, & sensim aboletur. Cap. 26.
1284	4	2	Panis consecratus in Sacra Pyxide corruptus, & plane putrefactus reperitur in Magna Ecclesia Constantinopoli, Dominica Grecis *Tyrine*, Latinis *Quinquagesimæ* dicta, die 23. Februarii, Lib. I. Cap. 28. & hujus Observ. Lib. III. Cap. II. num. IV. Imago Deiparę picta in pariete domus privatæ Constantinopoli multis diebus lacrymas fundit. Cap. 30. In ædibus Charsiæ apud eandem Constantinopolim ex effigie S. Martyris Georgii sanguis copiose manavit. Ibidem. Arsenii Patriarchæ dudum mortui reliquiæ in Urbem solemni pompa reportantur. Cap. 31. Sultan Babylonis Christianos Syriam obtinentes bello vexat. Cap. 32. *Edit. Rom. pag. 607.* Andronicus Imperator viduus secundam ducit conjugem Irenen filiam Marchionis Montisferrati. Cap. 33. Veccus Prusa evocatus congreditur cum Schismaticis in Alexiaco Triclinio, & rationem reddit fidei suæ, & Actorum. tamen ab infestis condemnatus, deportatur cum Sociis duobus Archidiaconis, in Arcem S. Gregorii ubi nulla victus provisione, durissima custodia detinentur sex annis integris. Capitibus 34. & 35. Vide præterea Cap. II. hujus Libri Observ. III. num. VI. Ex neglectu et debilitate Romanæ Classis licentia Piratarum increbescente, littorum Accolæ migrare in mediterranea jubentur. Cap. 37. Scythis Danubii accolis incursionem in Thraciam, et Macedoniam minantibus, cadaver Michaelis Imperne ab illis ablatum, redimendum foret postea, ex Allage Selybriam tranfertur. Ibid. Blachi ne se *Scythis* adjungerent, ex Occidua continente in Orientalem transfretare coguntur. Ibidem
1285	Honorii. IV. An. I.	3	Martinus IV. Sum. Pont. Perusii moritur IV. Kalen. Apr. hoc est 29. Martii. Huic suffectus est Jacobus Diaconus Card. e Familia Sabella, qui coronatus est Romę 17. Kal. Maii, dictus Honorius IV. Curopalates Umpertopulus Scythas Danubii Accolas acie vincit, et fugat; in ejus rei bene gestæ præmium Magnus Papias creatus. Cap. 29. Disceptatur inter Ecclesiasticos de allegatis Patrum Testimoniis a Vecco, dum in Colloquio Synodali auditus est; quibus multi non bene satisfactum mussitabant Lib. II. Cap. I.
1286	2	4	Plurimi e Blachis altero ab hinc anno ex Occidua continente in Orientalem transire compulsi, cum et parvuli er greges ipsorum ei Cœlo non assuescerent, quod crebræ utriusque generis mortes testabantur, reditum in priores sedes ab Imperatore pecunia redimunt; Lib. I. Cap. ult.

Edit. Rom. pag. 608.

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Honorii. IV.	Impp. Roman. Andronici	
			Ad sedandos circa Vecci Allegationes multorum scrupulos, negotium datur Tomi scribendi Gregorio Patriarchæ. Lib. II. Cap. I.
1287	3 Sedes vacat.	5	Honorius IV. moritur Romę die Cœnæ Domini: quę fuit 3. Aprilis, ut Spondanus, et Rainaldus recte observant. Illo enim anno, qui Cyclum Solis numeravit 8. Lunæ autem 15. et lit. Dom. habuit E. Pascha incidit in Apr. 6. Vacavit Sedes a Cœna Domini hujus Anni usque ad 22. Februarii anni sequentis, per menses fere undecim.
1288	1	6	Die Cathedræ S. Petri 22. Februarii, creatur Romæ Pontifex F. Hieronymus Ord. S. Francisci, Card. Prænestinus, dictus Nicolaus ejus nominis IV. Tomus anno superiori a Gregorio Patriarcha conscribi cœptus editur, & publice legitur in Ecclesia. Lib. II. Cap. I. Multi e Clericis ei subscribere recusant. Propter hoc varie vexantur. Ibidem, Athanasius Patriarcha Alexandrinus degens Constantinopoli vehementer, sed frustra, urgetur ad subscribendum Tomo Gregorii. Lib. II. cap. V. Arsenius Patriarcha Antiochenus Constantinopoli damnatur, & e Sacris Diphtycis eraditur, quod auditus esset, consensisse in negotio Ecclesiæ cum Rege Armeniæ. Ibidem. Veccus in Carcere scribit contra Tomum Gregorii: & ejus Liber Constantinopoli lectus multorum animis scrupulum iniicit, vitia Tomi detegens. Lib. II. Cap. II. Tomus accusatur a Quinqueecclesiensi, & Exchartophylace Moschampare; insurgunt in eundem Alli quoque. Cap. III.
1289	2	7	Exardescit Antistitum scandalum in Gregorium occasione Commentarii a Marco ejus Discipulo editi, ipso probante Cap. IV. Imperatore Tomum corrigi oportere judicante, Gregorius id facere recusat. Gregorius invidiæ ferendæ se imparem sentiens, Patriarchio recedit. Cap. VI. Tandem Patriarchatum abdicat circa mensem Junium, post transactos in ea Dignitate sex annos, & paulo plus. Cap. IX. Lib. III. Observationum, Cap. II. Corrigitur Tomus Gregorii sublata ex eo expositione sententiæ S. Joannis Damasceni. Cap. XI. Athanasius Monachus e Monte Gano, eligitur & inauguratur Patriarcha, die 14. Octobris. Cap. XV.
1290	3	8	Gregorius Expatriarcha moritur. Cap XVII. Imperator Andronicus ex Urbe se confert in Arcem Nicetiatarum Daccybizam, ubi constodiebatur Joannes Theodori Augusti filius & hæres, olim excœcatus a Michaele Patre Andronici, ab eoque officiose salutato, &

Anni Christi.	Romanorum Pontificum. Nicolai IV.	Impp. Roman. Andronici	
			liberaliter munerato, eblanditur ceſſionem juris ad Imperium. Lib. 1. Cap. 36. *Edit. Rom. pag. 609.*
1290	3	8	Inde idem Andronicus per Athanaſium Patriarcham, quem comitem ducebat, mitti curat ad Veccum, & Socios in Arce S. Gregorii cuſtodito, Theodorum Muzalonem, qui eorum ſublevavit egeſtatem. Lib. 1. Cap. 35. & Cap. 36. Præterea Lib. 11. Cap. 17. Andronicus Veccum, & Socios carcere eductos humaniter admittit, comitate illa præparare illos ſtudens ad amplectendum Schiſma. quem in finem iterum quoque Lopadii eos allocutus eſt. Lib. 1. Cap. 36. ſed tractatu non ſuccedente relinquuntur in carcere, ut intelligitur ex Cap. 29. Libri 111. Imperator collata Theodoro Muzaloni magno Logothetæ Protoveſtiarii Dignitate, Nymphæum pervenit ſub finem Maii. Lib. 11. Cap. XVIII. Ibique ſpatio plus annuo moratur, ut intelligitur ex Cap. ſequenti. Vide & Caput 11. Libri hujus Obſerv. 111. num VII. Conſtantinus Porphyrogenitus Imperatoris frater Nymphæi Auguſti gratia excidit, & dure ac contemptim ab eo tractatur. Lib. 11. Cap. 19.
1291	4	9	Conſtantinus Porphyrogenitus affectati Imperii delatus menſe Martio hujus anni, cuſtodiæ traditur, una cum Strategopulo. Lib. 2. Cap. 19. Conſtantinopoli circa medium Novembrem Forum Magnum caſu exorto incendio conflagrat. Lib. 2. Cap. 25. In reſtaurandas ejus incendii ruinas Cives ſtrenue incumbunt. Ibidem. Athanaſius Patriarcha Alexandrinus injurias ipſi ab Athanaſio Conſtantinopolitano illatas non ferens, Rhodum ſecedit. Lib. 3. Cap. 5. Circa hoc tempus Melec Maſur Azatini Sultanis filius, poſt Patris mortem, auxilio Arganis Tocharorum Kanis, Thymænæ ultra Pontum Euxinum, & locis circumſitis dominatus, magnis deinde cladibus, ab Amurio Satrapa Tocharorum validis copiis adjuto, affectus: ſupplex ad Andronicum Imperatorem cum Uxore ac Liberis confugit. Sed eo Conſtantinopoli non reperto; dum uxore in Urbe relicta Nymphæum ſe ad eum, accitu ipſius, a Prothieracario Imperatoris Abrampace ducitur, offenſus in itinere obſervari ſe deductore curioſius quam ſuæ dignitati conveniret, Adramyttii noctu a Comitatu ſe abjungens, fugit ad Perſas, & horum auxilio Amurium oppugnat. Lib. 4. Cap. 25. Filia ejus in Urbe obſes retenta, illic educatur. Lib. 7. Cap. 22.
1292	5 Sedes vacat.	10	Hoc anno Andronicus Imperator natam ſibi filiam, metuens ne non vitalis eſſet, quod erat aliquoties expertus infelicem in feminis uxoris partum, ſuperſtitioſa cerimonia præmunire ſtuduit ab ejuſmodi periculo, Simonidem eam vocans, ex occaſione eventi narrati. Lib. 3. Cap. 32. *pag. 610.* Nicolaus IV. Romanus Pontifex Romæ moritur circa feſtum Paſchæ, quod incidit illo anno biſſextili, Cycli Solis 13. Lun. 1. in Sextum Aprilis. cum inchoaſſet an-

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Nicolai IV.	Impp. Roman. Andronici	
			num Pontificatus quintum a 22. Februarii, circiter per sesquimensem. vacavit Sedes longo tempore.
1292	5	10	Andronicus Imperator Constantinopolim redit, Fratrem Constantinum in Lectica Clathrata secum ducens, & sic Urbem ingreditur die 28. Junii. Lib. 2. Cap. 20. Magna exardescente in Athanasium Patriarcham invidia, ob ferum ejus rigorem, & immanium ejus Ministrorum sævas in quosvis grassationes, Ecclesiasticis ea causa se ab illo abscindentibus graviter succenset. Ibid. Theodoro Muzaloni longo morbo decumbenti substituere Imperator incipit in cura Primaria Principalium Negotiorum Nicephorum Chumnum. Ibidem. Imperator filiam Muzalonis Fratri suo Theodoro despondet: & iis sponsalibus solutis ob deprehensum in Puella ex incestu prægnante vitium, eandem nihilominus Constantino proprio filio Sponsam destinat. Lib. 2. Cap. 26. Idem Sophoniam Hieromonachum in Apuliam mittens ad ibi tractandum Filii sui Michaelis matrimonium cum Nepte Balduini olim Imperatoris, nata ex Filia Caroli Regis Apuliæ, dare illi noluit litteras ad Papam, ne illum *Patrem Sanctissimum* in his appellare cogeretur. Lib. 3. Cap. 5. Tamen ipse Andronicus postea scribens ad Sultanem Babyloniæ, Fratrem illum vocare non dubitat, auctoribus Episcopis; præsertim Philadelphiensi Theolepto; qui etiam Dæmones malos, Fratres Ecclesiæ in Cantico Canticorum dici, ex quodam Gregorii Nysseni testimonio affirmavit. eo nomine acriter reprehensus a Dyrrhachiensi Niceta; sed excusatus, & defensus ab Imperatore, concione super eo proprie argumento habita. Lib. 3. Cap. 5. & Cap. 23. Circa hoc tempus Tuctais Nogam prælio victum occidit; ac mox desponsam sibi prius Andronici Imper. Filiam Notham, uxorem accipit. Lib. 3. cap. 28.
1293		11	Episcopi, & ipsi quoque a Saba, & aliis Athanasii Patriarchæ Ministris vexati, Clericis ab Imperatore, quod ab Athanasio se abscinderent, inclementer habitis, se palam adjungunt: & primum Patriarcham de suorum excessibus admonent: deinde a negligentis satisfacere communione se abjungunt. Denique per missos ad Imperatorem duos, eum graviter monent, ne Actis inconvenientissimis favorem præbeat. Lib. 2. Cap. 21. [margin: *Edit. Rom. pag. 611.*]
		Mich. Augusti Junioris An. 1.	Ab hoc Anno Pachymeres Imperium Michaelis Junioris Augusti inchoat, comparans 12. hujus annum cum 23. illius. Lib. 7. Cap. 1. unde oportet Michaelem Collegam hoc anno fuisse declaratum; etsi tantum sequenti die 21. Maii a novo Patriarcha coronatus fuerit. Athanasius, scripto data Patriarchatus cessione in Monasterium recedit die 16. Octobris; Annis quatuor, & duobus insuper diebus, Patriarchali dignitate possessa. Lib. 2. a Cap. 22. ad 25. Melec Masur auxiliis Persarum contra veterem hostem Amurium prævalens, eum ad se supplicem venientem, coram ipsius filio Ale crudeliter trucidat. Lib. 4. c. 25. Athanasius Patriarcha Alexandrinus Rhodo Constantinopolim redit. Lib. 3. Cap. 5. Nicephorus Angelus Despota, Occiduorum Tractuum Dynasta, moritur. Lib. 3. Cap. 4.

Anni Christ.	Romanorum Pontificum.	Impp. Roman.	
	Sedes vacat.	Andronici	Kalendis Januariis prima hujus anni die, Cosmas, qui & Joannes alio nomine vocabatur, rite antea electus, consecratur Patriarcha Constantinopolitanus. Lib. 2. c. 28.
1294	Celestinus V.	Andr. 12. Mich. 2.	Tzaca Nogæ filius Bulgariæ Regnum invadit, fugiente Tertere. Lib. 3. Cap. 26. Imperator sub initium Martii Conventum in Alexiaco Triclinio celebrat in quo causas damnati a se Constantini Despotæ fratris sui, & cum eo Strategopuli, exponit, & plerisque approbat. Cap. 29. Quidam Lachanæ dudum a Noga occisi nomen usurpans, ab Imperatore conjicitur in vincula. Cap. 30. Theodorus Muzalo Protovestiarius moritur. Cap. 30. Ei sufficitur in cura primaria Principalium Negotiorum, Nicephorus Chumnus Canicleo Præfectus. Cap. 32. Die 5. Mensis Julii eligitur in Rom. Pontificem a Cardinalibus Perusii congregatis, Petrus de Murrhone, qui ægre honorem admittens, Aquilæ in Vestinis coronatus 4. Kal. Septembris Celestini V. nomen accepit. Sed mox pridie Idus, aut Idibus Decembris Idem Neapoli in publico consessu *Cardinalium* Pontificatum abdicavit, recitata Cessionis ex scripto formula. In cujus locum ibidem electus est Benedictus Cardin. Cajetanus, qui Bonifacii nomen assumpsit.
1295	Bonifacii I VIII.	Andron. 13 Mich. 2.	Bonifacius Papa coronatur Romæ in Basilica S. Petri 17. Kal. Februarias. Andronicus Michaelem Filium, jam anno superiori in Collegam Imperii assumptum, 21. die Maii coronari solenniter curat in Templo S. Sophiæ, opera Joannis Patriarchæ. Lib. 3. Cap. 1. *Edit. Rom. pag. 612.* Ales, Amurius ex Patre cognominatus, Melechum Patris interfectorem, singulari certamine victum occidit. *Lib.* 4. Cap. 25. Joannes Andronici Imperat. ex Irene secunda conjuge primogenitus *filius, creatur* a Patre, & Fratre Michaele novo Augusto, Despota *Lib.* 3. *Cap.* 2. Cum Patriarcha, & Episcopi Augustis petentibus negassent Expeditionem Constitutionis Ecclesiasticæ, qua diris & anathemati subjicerentur qui obedientiam negassent Michaeli Juniori Augusto, in ultionem ejus repulsæ Andronicus Imp. Novellam promulgavit qua distributiones Sportularum ab Episcopo dum consecrabatur Suffragatoribus, & Ordinatoribus suis fieri solitas ut simoniacas damnavit, & in posterum prohibuit. Lib. 3. Cap. 3. Matrimonium Michaelis Augusti cum *Ithamare* filia defuncti Nicephori Angeli Despotæ, ambitum ab Anna Puellæ matre, licet Imperio utile, ob sextum inter destinatos conjuges consanguinitatis gradum, rejicitur. Lib. 3. Cap. 4. Veneti, & Genuenses Constantinopoli se mutuo infestant, implacabilibus commissi odiis. Lib. 3. Cap. 15.
1296	2	Andron. 14 Michael. 3	Michael Augustus Junior *die* 16. Januarii apparatu splendido nuptias celebrat, cum Maria Regis Armeniæ filia, paulo ante Constantinopolim appulsa. Lib. 3. Capitibus 5. & 6. Novus Imperatoris conatus in reconciliandis Eccle-

Anni Christ.	Romanorum Pontificum. Bonifacii VIII.	Impp. Roman. Andronici
1296	1	14 Michael. 3

siæ Arsenianis, irritus. Lib. 3. Cap. 7.

Desperata Cretæ Insulæ adversus Latinos eam acriter oppugnantes defectione, copię inde evocatæ Persis Asiam incursantibus opponuntur. Lib. 3. Cap. 8.

Alexius Philanthropenus Dux Asiæ Minoris ab Imperatoribus declaratus, illic aliquandiu contra Persas limitem Romanum irrumpentes, rem bene ac prospere gerit. Lib. 3. Cap. 9.

Osphentisthlabus Terteris Regno Bulgarię pulsi filius paulatim invalescens; Tzacam colo captum interficit, Joachimum Bulgarorum Patriarcham præcipitio necat. Lib. 3. Cap. 26.

Radosthlabus Sebastocrator Bulgariæ, ejectus inde ab Osphentisthlabo, ad Imperatorem cofugit. ibidem.

Ales Amurius ex paternę cædis ultione clarus factus, collectis copiis, primum bello palam non indicto latrociniis infestat Romanum limitem: deinde cum repentino casu, Martio mense, Sangaris fluvius alveum mutans, Arcium illic Romanarum Præsidiarios, munimento amnis invadabilis objecti hostibus, nudatos, fugere inde compulisset, transgressus in mediterranea, minori jam verecundia Romanos hostiliter infestat; instinctus ad hoc æmulatione Atmanis, alterius Satrapæ loca Nicęæ vicina prospere incursantis. Lib. 4. Cap. 25.

Edit. Rom. pag. 613.

Muzalo Dux Romanorum capitur ab Atmane, sed mox liberatur, Ibidem.

Kalendis Junii Terręmotus ingens & exitiosissimus Constantinopolim & ejus Tractus Provincias concussit, duravit vario tenore usque ad desinentem Julium, damna ejus memorantur. Lib. 3. Cap. 15.

Ea occasione Andronicus Imperator Deo propitiando, supplex cum Populo procedit, & prolixam habet concionem. moxque corruptelas Judiciorum Constitutione Bulla aurea munita, de iis edita, emendare nititur. *Ibid.* Cap. 16. & 17.

Veneti cum 75. longis navibus infesti Constantinopolim adversus Genuenses illic degentes appellunt, die Dominica 22. Julii ingressi Galatam, non repertis illic Genuēsibus, domos eorum incenderunt, Urbemque ipsam variis locis oppugnarunt. & comperto, pugnare pro Genuensibus Romanos, Galatam reversi, Ædes insuper illic sitas Romanorum, flammis absumpserunt. Cap. 18.

Imperator Nicephorum Ep. Cretensem, qui de his expostularet Venetias mittit. interimque Venetis Urbis inquilinis, in reparationem damni per ipsorum Cives illati, mulctam nummorum octoginta millium indicit; oppigneratis in eam summam omnium illorum bonis. Lib. 3. Cap. 19.

Mense Decembri Genuenses Venetos Constantinopoli degentes, initio a Bajulo facto, trucidant: Primores Venetorum Urbis inquilinorum omnes ea carnificina interempti. Vilior ipsorum Plebs, & mechanicarum professores artium, nece primo latebris vitata, deinde clam Venetias recedunt. Lib. 3. Cap. 20.

Ob hæc Andronicus Imperator Monachum Maximum Planudem & Præfectum Orphanotrophii Leonem, Aquilejam misit, sui apud Senatum Venetum purgandi gratia.

Alexius Philanthropenus rebellat, & paulo post captus excæcatur a Libadario Protovestiarite, sub finem

Anni Christ.	Romanorum Pontificum. Bonifacii VIII.	Impp. Roman. Andronici 15	Decembris. Lib. 3. Cap. 10. & 11. Ejus successus fama strenue in Urbem perlata extremis anni diebus, Imperator Deo, & Deiparæ solemniter gratias agit. Lib. 3. Cap. 13.
1297	3	Michael. 4	Andronicus Imperator nactus clam jactum famosum Libellum in quo de multis accusabatur, ad Episcopos, Clerum, Monachos, & Populum convocatos, longam Orationem habuit, qua se purgare ab omnibus objectis solicite contendit. Lib. 3. Cap. 22. Hoc anno mense Septembri, quando jam, more Græcorum, incipiebat Indictio undecima, quam Latini tantum inchoabant a Kal. Jan. anni sequentis Christi 1298. reperta sunt Scripta ab Athanasio, antequam Patriarchatu cederent, composita & recondita; quibus anathema intorquebat in sibi adversantes. Horum Lectione turbatis Patriarcha, & Imperatore, conventus ipse Expatriarcha Athanasius, novum Scriptum dedit, quo illa priora emendabat, aut revocabat. Lib. 3. Cap. 24. *Edit. Rom. pag. 614.* Joannes Tarchaniota mittitur cum exercitu ad limitem Imperii firmandum adversus minas & incursiones Tocharorum, Triballorum, Serborum, & Persarum: quo in negotio, prudenter & strenue versatur. Lib. 3. C. 25. Michael Constantini olim Regis Bulgariæ, & Mariæ Andronici consobrinæ filius, ab hoc mittitur ad recuperandum paternum Regnum: sed factione illic Osphentisthlabi prævalente, exclusus Ternobo, circum errat. Lib. 3. Cap. 26. Diluvium perniciose inundans ex imbre vehementi & longo, die 29. Augusti cadente, videtur hoc anno contigisse, narratum. Lib. 3. Cap. 27.
1298	4	Andron. 16 Michael. 5	Joannes Lazorum Princeps moritur, succedente illi filio Alexio. Lib. 3. Cap. 29. Matrem hujus Eudociam a Viri morte ad Fratrem Andronicum Imperatorem profectam, hic collocare Crali Serbiæ cogitat. Lib. 3. Cap. 30. Joannes Veccus olim Patriarcha, moritur in carcere apud Arcem S. Gregorii, sub finem Martii. Lib. 3. Cap. 29. Eudocia in viduitate perstare certa connubium Cralis Serbiæ recusat. Lib. 3. Cap. 30. Ea spe dejectus Andronicus Imp. cum necessarium putaret devincire sibi Cralem affinitate intima, propriam filiam Simonidem, non multum Sexenni majorem, ipsi offert in sponsam Lib. 3. Cap. 31. Theophano Soror Mariæ conjugis Michaelis Augusti Junioris Theodora nominata in memoriam Matris Andronici sic dictæ, despondetur Joannis Sebastocratoris filio, item Joanni dicto. Lib. 3. Cap. 6. Sed ante nuptias moritur. Lib. 4. Cap. 3. Persæ irritati cæde suorum qui Philanthropeno rebelli adhæserant, universas Orientales Regiones sævis excursionibus desolant. Lib. 3. Cap. 14.
1299	5	Andron. 17 Mich. 6.	Maxima & rigidissima omnium quas homines meminissent hyems primis hujus anni mensibus desæviit.

Anni Christ.	Romanorum Pontificum. Bonifacii VIII.	Impp. Roman. Andronici 17 Michael. 6
1299	5	6

unde contigit destinatam Imperatori profectionem Thessalonicam, necessario differri. Lib. 3. Cap. 33.

Edit. Rom. pag. 615. Tandem ineunte Februario die Parasceves, hoc est feria sexta, quam incidisse oportuit illo anno Cyclum Solis 20. & lit. Dominicæ indicem D, habente, die sexta mensis ejus, sub vesperam Andronicus Imperator Urbe exiens, Dripeam se confert, unde reliquam profectionem adornavit, nonnulla illic mora. Lib. 4. Cap. 1.

Joannes Patriarcha dissuadere Andronico volens conjugium Simonidis cum Clale, Dripeam tendit: sed a gnaro quorsum veniret Imperatore, præcedere Selybriam per missos obviam rogatur. Ibidem.

Selybriæ elusus ab Andronico Joannes, nec permissus quæ volebat de Simonidis conjugio differere, ibi perstare decernit, Imperatore abeunte, nec redire in Urbem, donec ille Thessalonica rediisset. Lib. 4. Cap. 2.

Thessalonica Imp. Andronicus Radostlabum cum Romanis copiis in Bulgariam remittit, unde is pulsus ab Osphentisthlabo fuerat. Lib. 3. Cap. 26.

Eltimeres pro Osphentisthlabo pugnans Radostlabum prælio victum capit, & excæcatum ad uxorem remittit. Ibidem.

Osphentisthlabus Terteren Patrem ab Andronico Imp. custodia detentum, permutatione Romanorum Ducum ab Eltimere captorum redimit; nec tamen ei Regnum Bulgariæ reddit, sed Civitatem attribuit, ubi liber privatus vivat. Ibidem.

Imperator Thessalonicæ, tractatu affinitatis cum Crale Serbię concluso, ab eo Cotanitzam transfugam, & priorem Cralis conjugem filiam Terteris accipit: viciſſimque Crali propriam filiam Simonidem sponsam consignat, puellulam vix octennem Viro prope quinquagenario, & plurium jam uxorum marito; custodiendam videlicet intactam usque ad puberem ætatem (quem tamen Gregoras Libro 7. scribit: festinanda per intemperantem expectandi impatientiam defloratione virguncule, inhabilem illam gignendis postea liberis reddidisse.) Lib. 4. Capitibus 4. & 5.

Venetorum Legatio Andronicum Imperat. Thessalonicæ convenit, petens remitti mulctam Venetis Urbis Constantinopolitanæ Inquilinis indictam, & relaxari oppignerationem bonorum jam dudum factam, propter incendium Galatæ: sed nihil impetravit. Lib. 4. Cap. 6.

Imperator Andronicus frustra conatur conciliare matrimonium Alexii Principis Lazorum, sui ex Sorore Nepotis, & pupilli, testamento Patris, cum Filia Præfecti Canicleo, & irritare jure tutorio prius conjugium ab eodem Alexio; sive Auctoribus Matre aut Avunculo, contractum cum quadam unius e Primoribus Iberorum filia Lib. 4. Cap. 7.

Hinc dejectus, nequidquam tentat eandem Præfecti Canicleo filiam collocare Filio suo Joanni Despotę, matre Juvenis Augusta Irene repugnante. Ibidem.

pag. 616. Die 22. Novembris Andronicus Imper. e Thessalia redux in Urbem Constantinopolim solemni occursu invectus est. Lib. 4. Cap. 8.

Atman Persarum Satrapa, aliis Ottomanes dictus, auctor Domus hodie regnantis apud Turcos, invalescit opibus, adjunctis sibi numerosis copiis ferocium e Paphlagonia Latronum. Lib. 4. Cap. 25.

Joan-

Anni Christ.	Romanorum Pontificum. Bonifac. VIII.	Impp. Roman. Andronici.	
1300	6	18 Mic. 7.	Joannes Patriarcha dolore initæ ab Andronico sine suo consilio noxiæ ac turpis, ut putabat, affinitatis cum Crale Serbiæ, in Pammacaristi Monasterio quasi privatus degit. Lib. 4. Cap. 8. Imperator postquam eum placare per multos a se missos frustra tentasset, denique Kalendis Februarii multa nocte illum ipse convenit, & ei circa tria querelarum de se Capita plene satisfacit, persuadetque ut in Patriarchales remigrans Ædes, regimini Ecclesiæ se reddat. Lib. 4. Cap. 9. Post Paschales ferias Imp. Andronicus palam revocavit latam a se in Joannem Ephesinum sententiam, eumq; declaravit innocentem criminis ob quod falso impactum Throno dejectus & datus in custodiam fuerat. Lib. 4. Cap. 10. Tamen Joannes Patriarcha cum Episcopis Philadelphiensi & Smyrnensi, Joannis Ephesini restitutioni obsistunt. Ibidem. Jurgiis inde exortis offensus Joannes Patriarcha, iterum e Patriarchio in Pammacaristi Monasterium recedit. Ibidẽ. Contra illum Antistites Libellum querelarum plenum Imperatori offerunt. Lib. 4. Cap. 11. Joannes Patriarcha ultro Imperatorem adiens 25. Octobris feria tertia illo anno Cycl. Sol. 21. numerante cum litera Dom. CB. ex ejus voto functionibus Patriarchatus se reddit, quod sibi per Angelum imperatum ajebat. Lib. 4. Cap. 12.
1301	7	Andron. 19 Mich. 8.	Michael Despota repudiatam a Crale Serbiæ Terteris filiam uxorem ducit. Lib. 4. Cap. 13. Hoc anno sub Æquinoctium Autumni Sole, in Virginem ingresso, apparet Constantinopoli Cometa, descriptus a Pachymere. Lib 4. Cap. 14. Prçcesserat exortum Cometæ siccitas insolita, ex qua fontes perennes exaruerunt; unde terrę fructus, & segetes perire funditus *contigit; ventis etiam crebris*, aridis & procellosis, aerem vix spira*bilem reddentibus*. ibid. Alani qui sub Noga militaverant, numero sexdecim millium, in Partes Imperatoris transeunt. Lib. 4. Cap. 16. Missi in Asiam Romanos vexant, & spoliant; tamen juncti copiis Imperatoriis, ad locum Chenam dictum Hostes Imperii egregie vincunt, præda inde non modica ditati. Ibidem. *Edit. Rom. pag. 617.* Circa hoc tempus Atman, sive Ottomanes, Regium nomen sumpsit, & occupata postea Prusa, Regni Sedem *illic* posuit. Is moriens deinde Anno Hegirę, ut tradit Aliannabius Chronologus Arabs, 726. hoc est anno Christi circiter 1327. Urchanem *filium*, Regni in Urbe Prusa recens capta inchoati, re*l*iquit Hæredem. Prusæ obsidionem innuit Pachymeres. Lib. 5. Cap. 21. pag. 296. Expugnationem autem. Lib. 7. Cap. 27.
1302	8	And. 20. Mich. 9.	Die 14. Januarii visa est Constantinopoli Ecclipsis Lunæ horribilis. Lib. 4. Cap. 15. Michael Augustus Junior, primo vere circa Paschales ferias, cum valido exercitu in Orientem movet, & magnam consternationem sui fama Persis injicit. Lib. 4. Cap. 17.

Anni Christ.	Romanorum Pontificum. Bonifac. VIII.	Impp. Roman. Andronici.	
			Persæ tandem eliciuntur ad certamen; sed in procinctu Prælii Imp. persuasus a Ducibus Romanis, ignave pugnam detrectat: unde in contemptum Hostibus venit: a quibus universæ mox illorum Tractuum Romanę Regiones, sęvis & avaris Incursionibus desolatæ sunt. Lib. 4. Cap. 18. & 21.
1302	8	20 Mic. 9.	Muzalo Hetæriarcha Dux copiarum Romanorum in Bithynia, dum Atmani cuncta vastanti se adversum ferens, obsistere nititur, militum Romanorum, tædio, livore ac desperatione ignave pugnantium, degeneri languore vincitur; & vix Alanorum forti opera reliquias fusi exercitus secum intra Nicomediam recondit. Contigit hæc Clades die 27. mensis Julii circa Bapheum prope Nicomediam. Lib. 4. Cap. 25. Tredecim Venetę Triremes cum septem Piraticis Navibus meridie Constantinopolim infestæ invehuntur, portum *Ceras* dictum ineunt, e regione Imperialis Palatii statione fixa hostiliter grassantur, igne ac telis in obvia immissis. sicque Imperatorem cogunt, concedere quod Legatis Venetis Thessalonicæ negaverat, nempe remissionem mulctæ & expignorationem Bonorum occupatorum. Lib. 4. Cap. 23. Eodem tempore Piratæ Insula Principum occupata, cogunt Imperatorem ad redimendos præsenti pecunia Captivos plurimos, quos illic fecerant. Lib. 4. Cap. 24. Clauso Magnesiæ Michaele Augusto Juniore, Alani qui sub eo militabant, missionem petunt. ægre tandem blanditiis verborum trimestre morę spatium ab iis impetratur. Monitus de his Andronicus subministrare Filio ea quibus egeret, cum maxime vellet, nequit Lib. 4. Cap. 19. Quæ impedierunt Andronicum a providendis quæ necessaria erant Exercitui Augusti *Michaelis* fuerunt, præter modo memoratum bellum Venetum, turbæ tunc coortæ Ecclesiasticorum in Urbe, quæ narrantur Lib. 4. a Cap. 27. fere ad finem Libri. *Edit. Rom pag. 618.* Hoc anno inter Carolum Regem Neapolitanum, & Fridericum Dominantem in Sicilia, post bellum diuturnum. pax coaluit, Eleonora Caroli Filia Friderico in uxorem data. Filiam hanc Caroli Pachymeres Æcatherinam perperam vocat; cujus erroris occasione in Notis refero Pontifex Bonifacius eas Nuptias, & Pacem approbat: licet in conditionibus mutari aliquid voluerit. Vide accuratissimum Odoricum Raynaldum hoc anno a numero 1. ad 8. Rogerius Lauria, quem Pachymeres Rontzerium nominat, qui bello precedente Friderico utiliter militaverat, ab Andronico Imperatore, cui se suppetias venturum obtulerat, cupide acceptus, & diplomate Aurea Bulla munito ad spes amplas invitatus, Classem, & Copias parat ad eo proficiscendum. Lib. 5. Cap. 12.
1303	9	And. 21. Mich. 10.	Alani trimestri, quod cum Imp. Michaele pepigerant, spatio elapso, missionem armatis precibus extorquent. Lib. 4. Cap. 20. Imp. Michael, nullo a Patre subsidio interim accepto, Barbaris Satrapis Ale Amurio, Laminse, Atmane ac plurimis aliis ipsum Magnesię clausum circum undique oppugnantibus, noctu inde, perturbatione ac confusio-

Anni Christ.	Romanorum Pontificum. Bonifac. VIII.	Impp. Roman. Andronici.	
1303	9	21 Mic. 10.	ne maxima, aufugit Pergamum Ibidem.

Inde omnes Orientales Imperii Regiones in prædam Barbaris cedunt. Cap. 21.

Alani e ditione Imperii injussu abeuntes, retinere conantem in trajectu ad Calliopolim, Magnum Domesticum Raulem Alexium interficiunt. Cap. 21.

Post hoc, excusantes factum Alani iterum ab Andronico in gratiam recipiuntur. Ibidem.

Patriarcha Joannes Cosmas variis Episcoporum Joanni Ephesio faventium machinationibus clam palam oppugnatus, prout fuse narratur Capitibus Libri quarti 27. 28. 29. ad extremum die quinta Julii, eademque feria sexta (quæ nota est hujus anni Cyclum Sol. 24. cui convenit lit. Dominicæ index F. numerantis) e Synodo indignatus excedens; Patriarchio in Monasterium Pammacaristi migrat; unde postridie scriptam Patrarchatus abdicationem ad Imperatorem mittit.

Imperator trepidis simul undecumque Nunciis turbatus, non unius alteriusve Urbis aut Provinciæ Barbaris succumbentis; sed universi ubique Imperii uno tempore oppressi: utique cum Persę universæ Orientalis continentis sine controversia Domini, mare classibus Piraticis ingressi, Tenedo occupata, inde Chium, Samum, Carpathum, Rhodum subitis exscensionibus deprædarentur, causa Patriarchæ, & deliberationem ecquid valida esset ejus Abdicatio, Episcoporum suffragiis permittit. Ibidem. *Edit. Rom. pag. 619.*

Ipse interim procuranda clam affinitate inter Cuximpaxim Tocharum sibi fidum; & Solymampaxim Ducem Exercitus Barbarorum Nicomediæ minantis, servare illam Urbem satagit, & minuere aliquantulum belli atrocis mala; qua in re non multum proficit. Lib. 4. Cap. 30.

Post Synodicas deliberationes circa Joannis Cosmæ Patriarchæ cessionem, & varias utrimque ista occasione tricas Capitibus 31. 32. memoratas, re adhuc indecisa Imperator, spe attrahendorum Arsenianorum in suas partes ostendit se non abhorrere a promotione Episcopis Marmaritzienfis, ab iis ad hoc nominati, in Patriarcham. Lib. 4. Cap. 33.

Michael Augustus Junior vehementissimis insultibus Persarum resistendo impar Pergamo Cyzicum recedit; ac ne illic quidem se tutum sentiens, Pegas, quæ erat Urbs maritima munitissima, se recipit. Lib. 5. Cap. 10.

Bonifacius VIII. Summus Pontifex moritur Romæ 5. Idus Octob. cum sedisset annos 8. menses 9. dies 18. Eligitur ei Successor 11. Kal. Nov. Fr. Nicolaus Bocasinus Ord. Prędicatorum, Cardinalis Episcopus Ostiensis, qui Dominica sequenti 6. Kal. Nov. vigilia Apost. Simonis, & Judæ; coronatus apud S. Petrum, benedicti nomen assumpsit. hunc IX. inter Romanos Pontifices sic appellatos Spondanus numerat, etsi pleriq; XI. censeant.

Septembri hujus anni, cœpta jam numerari more Gręcorum Indictione 2. Rontzerius cum Exercitu auxiliari Constantinopolim appellit. Creatur, ab Imp. Dux Magnus; & Filiam Asanis ex Augusti sorore natam, uxorem accipit. Mittitur Cyzicum. In digressu oppugnatur a Genuensibus. Drungarius Muzalo missus ab Imp. ad rixam dirimendam, interficitur. Lib. 5. Cap. 14.

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Benedictus IX.	Impp. Roman. Andronici 22.
1304		Mic. 11.

Menas Monachus Cognomento Scoleces, Discipulus Athanasii Expatriarchæ, die 25. Januarii sub Solis occasum, Andronicum Imperatorem adiens ægre tandem audientia impetrata, denunciat ei: dixisse Athanasium se præsente: Iram Dei Urbi, ac popnlo imminere proximam: & cupere se ut statim Augustus juberet per omnia Urbis Monasteria orari, & pervigilari a cunctis toto triduo. Arripiente consilium Augusto statim ipsa nocte mandatæ preces indicuntur. Postridie mane animadvertit Imp. lenem Terræmotum, idque esse initium mali ab Athanasio prænunciati censuit. Deo mox septimadecima Januarii Terræmotus extitit vehementior: non tamen qui usque ad ædificiorum subversionem invalesceret. Tunc non dubitavit, quin revelatum Athanasio fuisset ingruens Urbi periculum; & quin supplicationibus ab eo præscriptis, noxia vis terræmotus debilitata fuisse. unde ipsum tanquam hominem Deo carum suspexit, & in Throno reponere decrevit. Die 18. Januarii convocatis Imperator Episcopis, Ecclesiasticis, & Monachis, disseruit de consilio sibi suggesto, & secuto post hoc eventu, nomen Athanasii reticens. Inde die 19. ejusdem mensis, ad cunctos non solum Ecclesiasticos; & Monachos, sed & Cives convenire jussos, concionem in eandem sententiam habuit, commendans innominatum adhuc illum Vaticinii & Consiliis salutaris auctorem. Tum ex ipsa concione, professus adire se protinus velle Prophetam Beneficum, ut se sequerentur invitavit universos; sicque fere cunctis comitantibus, se confert ad Athanasium, quem primo visu Episcoporum plerique Patriarcham acclamaverunt, ad regimen Ecclesiæ resumendum hortantes; ipso ficta modestia recusante; & tantum petente impetranteque statim ab Imperatore, auctoritatem sublevandi oppressos, unde contigit omnium pene in Urbe rerum supremam potestatem ipsi deferri; cunctis ad illum ex quocumque judicio provocantibus. Narrantur hæc fusius tribus ultimis Capitibus. Libri 4. & 1. Libri 5.

Edit. Rom. pag. 619.

Dissensio exadescit inter Episcopos circa Athanasium, an rite is & prudenter in Throno reponi posset. Lib. 5. Cap. 2.

Andronicus Imperator resistentium Athanasii promomotioni Antistitum eluctari auctoritatem studens, assensu Joannis Cosmæ in eam impetrando, eum adit diebus Thyrophagiæ, qui sunt 7. feriam 4. Cinerum præcedentes (fuit hæc illo anno, 11. Februarii) & ab illo interrogatus, ecquid se putaret Patriarchalem adhuc obtinere potestatem; obnoxie assentiens, audivit: *Atqui, siquidem Patriarcha ego vere sum, mea nondum abdicatione, vel probata, vel accepta; perseveranteque adhuc in magna Ecclesia & Monasteriis commemoratione mei nominis; auctoritate Sanctæ Trinitatis Excommunicationi majori subicio eum, qui volet Domnum Athanasium in Patriarchali rursus Sede constituere*. Lib. 5. Cap. 3.

Theodora Augusta Imper. Andronici Mater moritur feria 2. secundæ jejuniorum Hebdomadæ, Februarii decimasexta; & ab eo magnifice sepelitur. Lib. 5. Cap. 4.

Post Pascha, quod illo anno incidit in 29. Martii, Nuptiæ Joannis Despotæ cum filia Præfecti Canicleo celebrantur. Lib. 5. Cap. 5.

Irene Augusta uxor Imp. Andronici, ex Urbe Thessa-

Anni Christ.	Romanorum Pontificum. Benedictus IX.	Impp. Roman. Andronici.	
			lonicam proficiscitur. Ibidem.
			Melitas ambitiosus Clericus, solvendo impar æri alieno quod immane contraxerat, laqueo se suspendit Constantinopoli hoc anno die 30. Julii. Lib. 5. Cap. 8. *Edit. Rom. pag. 621.*
1304		22 Mic. 11.	Die 8. Augusti Terræmotus incipit, quo Rhodus, Alexandria, Pelopponensi pars magna, & Cretæ Insulæ, misere deformatæ sunt. Lib. 5. Cap. 11.
			Andronicus Imperator de excommunicatione, qua ipsum Joannes Cosmas Athanasii repositionem in Throno meditantem obligaverat, solicitus, disquiri curat inter Episcopos ecquid valida illa nec ne censenda foret: sed illis sine fine aut spe concordiæ diffidentibus, per multos ad ipsum Joannem Cosmam deprecatores missos, tandem Imperator eblanditur revocationem Anathematis illius scripto expressam: quod Scriptum accipit feria sexta, incidente in diem vigesimam primam mensis Augusti. Lib. 5. Cap. 6. & 7.
			Andronicus verbo admonitos Episcopos de relaxatis a Joanne excommunicationis vinculis in eos intentatis, qui Athanasium restituere in Patriarchatum vellent; de illius promotione deliberare jubet Congregatos in Templo SS. Apostolorum. Id illi fecerunt infinite altercando toto Sabbato sequente & antemeridianis horis Dominicæ, quæ fuit dies 23. mensis ejusdem Augusti, cujus ipso meridie Andronicus, intellecto per suos, quos id explorare jusserat, Antistes in factiones scissos numquam conventuros unanimiter videri in restitutionem Athanasii, profectus ad Synodum inde secum arripit Episcopos, qui Athanasio favebant, & cum illis ad Athanasium procedens, hunc Pontificaliter ornatum ipse pedes sub flagrantissimo Sole ad Ecclesiam perducit, & in Patriarchatus possessionem inducit. Lib. 5. Cap. 7.
			Michael Augustus Junior, apud Pegas, quo se receperat, ex diro morbo periclitatus, ope Deiparæ convalescit. Lib. 5. Cap. 10.
			Rontzerius cum suis ingressi *Cizycum diram* ibi tyrannidem exercent. Lib. 5. Cap. 14.
			Joannes Batatza olim Imperator, apparet custodiens Magnesiam, & qui eum videt, antea mutus, loquendi facultatem recipit. Lib. 5. cap. 16.
			Cazanem Tocharorum Orientalium Kanin Andronicus Imperator sibi conciliare studet oblatis filiæ nuptiis: qua ille conditione grate accepta, Edicto jubet Duces Barbaros Romanum Imperium infestantes, ab injuriis cessare; comminans ni pareant se *illos* armis repressurum. Lib. 5. Cap. 16.
			Cæteris Satrapis parum istas minas curantibus, unus Alaïsiis motus, inducias quasdam paciscitur cum Præsidiariis Urbis Sardium; a quibus adjuvante Romano Duce Primicerio Aulæ, Alaïdis copiæ circumventæ, internecione sunt deletæ. Ibidem.
	Sedes vacat.		Benedictus IX. Rom. Pontifex moritur Perusii die 6. vel 7. Julii. Diffidentibus circa Successoris electionem Cardinalibus, plus decem mensibus Sedes vacat. *pag. 622.*
			Rontzeriani a vere ad autumnum flagitiosissime Cyzici desident, Socios vexantes, movere in Hostem detrectantes. Multi eorum, præda e Civibus rapta in naves imposita, fugiunt: quarum rerum excusandarum causa extremis hujus anni mensibus Rontzerius Andronicum

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Sedes vacat.	Imp. Roman. Andronici.	
			adit. ei quæ vult persuadet; magna insuper pecunia donatur. Lib. 5. Cap. 21.
1304		22 Mic. 11.	Ho anno contigit mors Cazanis Kanis Tocharorum memorata Cap. 1. Libri 6. Vide Notas nostras ad illud Caput, & Cap. 7. Libri 5. nostrarum Observationum. Paulum eam præcesserat Carmpantanis Cazani Fratri succedentis Coronatio.
1305		Andron. 23 Mic. 12.	Micael Augustus Junior ex Orientali Expeditione redux die 24. Januarii, solemni Patris & Urbis occursu Constantinopolim ingreditur. Lib. 5. cap. 17. Die 13. Martii Michael Despota perduellionis damnatus perpetuo carceri addicitur. Lib. 5. Cap. 19. Sphentisthlabo Bulgaro bellum Imperio indicente, Andronicus Imp. præsidiis illum limitem firmat: Eltemerem Sphentisthlabi patruum donis præoccupando continere in fide satagit. Denique Michaelem Augustum Juniorem eo destinat, attributis ei Possessionibus Michaelis Despotæ. Lib. 5. Cap. 18. & 19. Manse Martio instanter urgens Andronicus Imper. abscissos ab Athanasio Antistites, ab iis impetrat, ut ei reconciliari velint. unde mox proximo Palmarum festo, quod incidit in 7. Aprilis, convenientes in Templum, Athanasium, ut Patriarcham agnoverunt, cum eo communicantes. Lib. 5. Cap. 20. Solus Athanasius Alexandrinus communicare Athasio Constantinopolitano inflexibiliter respuit. Ibid. Ex universa Orientali continente impune a Persis direpta, concurritur in Urbem Constantinopolim, inde gravatam numero immenso egentium Advenarum. Lib. 5. Cap. 21. Nicæa, Nicomedia, & aliæ magnæ Urbes, circumsitis Arciaus, & suburbanis Pagis in Barbarorum potestatem redactis, obsessæ vix durant. Ibid. Atman in Catoeciæ Partibus Copias Romanas sub Siuro Stratopedarcha, internecione delet. inde Arcem Belocoma dictam, munitissimam & omni apparatu instructissimam occupat: qua prȩda ditissimus evadit. Ibid. Persȩ a Marule Duce Romano ad Turrim Gulielmi dictam cȩduntur: sed parta ex his spolia Catelani victoribus Romanis eripiunt. Ibidem. Horrenda exempla crudelitatis, avaritiȩ, libidinis a Catelanis edita Cyzici. Ibidem. Vigilia Pentecostes, Nonis, sive quinto die, Junii creatur Perusii Pontifex Bertrandus de Agutis Archiepiscopus Burdegalensis, qui sumpsit nomen Clementis V. *Edit. Rom. pag. 623.* Rontzerius sciens se & suos gravi infamia in Aula laborare, quod Cizyci otiose, & flagitiose desiderent, interim dum Hostes impune per Imperii Provincias ejus Tractus volitantes, etiam Philadelphiam Castris circum positis comeatu exclusam, fame ad deditionem compellere conarentur; Constantinopolim sub finem hujus anni proficiscitur, & ibi Augusto allegat, recusasse milites in Hostem tendere propter stipendia non soluta. Hoc intelligitur ex Cap. 21. Libri 8.
1306	2	Andr. 24 Mich 13	Rontzerius hujus Anni primo, vel secundo mense, facile purgatis apud credulum & sibi addictum Imperatorem

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Clementis. V.	Impp. Roman. Andronici.
1306	2	Andr. 24 Mich 13

criminationibus sui ac suorum, grandem etiam ab eo impetravit pecuniam (cujus partem præsens accepit, alterius vero certa promissa intra diem quadragesimum Cyzici numerandæ, prout factum est) qua non solum suis Catelanis, sed Alanis etiam stipendia plene solveret. Lib. 5. Cap. 21.

Cyzici Rontzerius dum pecuniam Imperatoriam suis large, Alanis maligne dividit, causam querelarum, & simultatum inter ambas Nationes præbet. Ibidem.

Irritati Catelani Alanos contemptim tractant, nec vim abstinentes. unde ad pugnam venitur, vincentibus primo Catelanis occiso Georgi Alanorum Primoris Filio: sed postea Catelani trecenti ab Alanis perimuntur die 9. Aprilis. Ibidem.

Alisyras cum Exercitu Carmanorum Philadelphiam arcta obsidione cinctam in extremam famem adigit. Ibidem.

Andronicus pro Philadelphia solicitus, Rontzerium urget, ut cum iis, quas Cyzici habebat, suis & Alanorum copiis eo suppetias accurat. Ibidem.

Sed iis moras adhuc nectentibus, adulto jam Martio, Andronicus Germanam suam Irenem Asanis viduam Rontzerii Socrum; cœpta jam Hebdomada majore sub finem Martii (Pascha enim illo anno fuit 3. Aprilis) Cyzicum proficisci jubet, & illic apud Generum instare, ne tam necessariam expeditionem ultra differat. Ibidem.

Tandem mense Maii, reconciliatis utcumque Alanis, Rontzerius universum Exercitum Achiraum promovit, indeque Germę admovet, quam Arcem fuga Persarum desertam capit. Romani res suas in Præda Persica agnitas recipientes, male a Rontzerio mulctantur. Ea occasione Chranisthlabus magnus Tzausius periclitatur de suspendio. Lib. 5. Cap. 21. & 23.

Constantinus Porphyrogenitus Andronici Imperatoris frater in carcere moritur die quinta Mensis Maii. Lib. v. Cap. 22.

Rontzerius ad Aulacem *prælio* vincit Alisyram quo vulnerato fugiente, Philadelphia *liberatur*. Lib. 5. Cap. 23. *Edit. Rom. pag. 624.*

Antea Tripolis ad Mændrum stratagemate capta per noctem a Persis. Lib. v. Cap. 25.

Magnus Dux Attaleottam occupatorem Magnesiæ, Imperatoris, cui suspectus erat, gratiæ restitutum suæ intimę fiducię admovet. Lib. 5. Cap. 14.

Nostongus Magnus Hetęriarcha, Præfectus *illi* Provincię, injuriis Ducis Magni cogitur, injussu Imperatoris redire Constantinopolim. ubi a Præoccupato in favorem Rontzerii Principe male accipitur, & Dignitatibus privatur. Ibidem.

Dux Magnus ingentes a Romanis pecunias crudeliter extorquet. Lib. 5. Cap. 26.

Magnesia Duce & suasore Attaleotta deficiens a Magno Duce, ab eo summa vi, sed frustra, oppugnatur. Ibidem.

Arx, Chenchreæ, dicta, quo multi Romanorum confugerant, diu a Barbaris obsessa, & auxilio a Choerobosco illato ad breve tempus recreata, siti ad extremum compellitur ad deditionem. Lib. 5. Cap. 27.

Michael Augustus Junior cum exercitu in Tractus occiduos profectus, Regionem Jugo exteriori subiectam,

Anni Christi.	Romanorum Pontificum. Clementis. V.	Impp. Roman. Andronici 24.
1306	2	Mic. 13.

quæ Bulgaris Hostibus parebat, Die mensis Augusti vicesimatertia hostiliter ingressus, late vastat. Lib. 5. Cap. 28.

Alexius Princeps Lazorum Trapezunte prospere contra Genuenses pugnat. Lib. 5. Cap. 29.

Anna Regina in Occiduis Tractibus a Genero Philippo, cui dotales terras dare juxta pacta differebat, bello impetitur. Lib. v. Cap. 30.

Mutus linguę usum subito recuperat intercessione Sanctæ Theodosiæ Martyris. Lib. 5. Cap. 32.

Alani e Castris Magni Ducis fuga elapsi, prope Pegas Persas nongentos, ipsi multo pauciores internecione delent. Lib. 5. cap. 31.

Andronicus Imperator Ducem Magnum ab oppugnatione Magnesiæ, iteratis sępe jussis nequidquam conatur avellere. Ibidem.

Tandem Is in Occiduum, ut jubebatur, Tractum, cuncta in itinere vastans, copias traducit. Lib. 6. Cap. 3.

Cazanes Tocharorum Kanis, Romanorum Amicus, moritur, successore sibi prius designato Carmpantane fratre, quem ad hoc ex India accersiverat. Lib. 6. Cap. 1.

Amurius cum Andronico Imperatore de Pace tractat. Ibidem.

Die 29. Septembris Imperator longam concionem ad Arsenianos pertinaci dudum Schismate a cæteris discissos habet, reducere illos ad consensionem in cassum studens. Lib. 6. Cap. 2.

Edit. Rom. pag. 625. Trajecti in occiduam continentem Amogabari crudelissime Romanos diripiunt, prętextu non solutorum ipsis stipendiorum; & victoriam a se apud Philadelphiam de Carmanis partam fine fine prædicantes. Lib. 6. Cap. 3. Cap. 13. Cap. 14. & Lib. 7. Cap. 1.

Hunc enim puto esse locum Epochæ Libri 7. initio descriptæ. nam revera hoc tempore contigerat evolvi 12. Michaelis, 23. Andronici annum. Etsi enim titulus hujus anni in hoc nostro Indice Mich. 13. And. 24. habet, nihil obstat; quoniam Nos in titulo inchoatos annos ponimus, Pachymeres vero de absolutis manifeste loquitur. Utcumquę igitur Annus 13. Mich. And. 24. in cursu esset, expletos quidem annos numerare non poterant, nisi ille 12. hic 23. Voluit autem, opinor, Historicus illa insolita sibi diligentia, Annorum, quibus Principes imperaverant, exprimendorum, insignire principium Belli Catelanici. Vide dicta superius hujus Libri Chronologici Cap. 6. num. 8.

Genuenses Galatæ degentes Imperatorem Andronicum admonent, parari a Catelanis contra Romanos bellum, expectarique ad hoc auxilia e Sicilia. Sed Imperatore fidem indicio non tribuente, ipsi ad bellum illud propulsandum se comparant. Lib. 6. Cap. 6. & Cap. 9.

Mpyrigerius Tentza Catelanis cum novem longis navibus ad Madyti portum appellit, accitus a Magno Duce, quem is, ut conciliaret Andronico, & auctorari honoribus, stipendiisque suaderet, ad eum accessit sub finem Octobris: & suis quidem militibus trecenta nummorum millia in stipendiorum debitorum solutionem poposcit; Tentzę deinde suffragatus, honorari eum petiit. Imperator tantę pecunię flagitatione perculsus primo assentiri negat; postea tamen, iterum adeunti illum Ronzerio, ac stipendiorum petitionem in summam moderatio-

Anni Christi.	Romanorum Pontificum. Clementis V.	Impp. Roman. Andronici.	
			ratiorem contrahenti, utrumque indulget. Lib. 6. a Cap. 4. ad 8. Andreas Pirata Imperatori militarem operam cum duabus armatis navibus offerens, admittitur. Sed ab infensis Andreæ Venetis altera ejus navium comburitur; ipso cum altera fugiente. Lib. 6. Cap. 10.
1306	2	24 Mic. 13.	Mpyrigerius Tentza circa medium Decembrem Constantinopolim accitu Imperatoris appellit, exscensurum se e navi negans, nisi obsides darentur. tandem persuasus ad festum Christi Natalis exscendere, creatur Dux Magnus, & fidem Imperatori, sed cum exceptione, jurat. Lib. 6. Cap. 11. & 12. Adhibitus inde ad Consilium super petitionibus Catelanorum, ubi audivit ab Imperatore, quantum ipse jam dedisset Catelanis, & quantum adhuc dare paratus esset; queri cœpit, avare secum agi, cui tam pauca, cæterorum comparatione, donarentur. Indeque defectionem ab Imperatore cogitavit. Lib. 6. Cap. 14. & 15.
1307	3	25 Mic. 14.	*Edit. Rom. pag. 626.* Mpyrigerius invitatus ab Imperatore ad comparendum secum simul in festo Luminum, hoc est Epiphaniæ, celebrando 6. Januarij, proterve recusat ire, irridens etiam contemptim concessa sibi ab Augusto insignia honorum: ac tertio post die vela fecit Calliopolim ad Catelanorum Castra, insalutato Augusto, qui eum satis compertum parare defectionem, invadi, detinerique a suis vetuit. Lib. 6. Cap. 15. Imperator videns Catelanos plane certos belli palam Romanis inferendi, quod Genuensibus dudum, & recentius Michaeli Augusto indicantibus credere noluerat: ut id quoquomodo impediret, Cæsaream dignitatem per Legatos offert Rontzerio, qui eam certis ægre tandem conditionibus admittit. Lib. 6. Cap. 16. Theodorus Chumnus portans ab Imperatore ad Rontzerium Insignia *Cæsareæ* Dignitatis, cum Diplomatibus auro bullatis, & triginta nummorum millibus audiens in itinere Catelanos non exequi pacta, & vim ab iis metuens, re infecta redit. Lib. 6. Cap. 17. Insula Chios a Persis capta, direpta vastata est, plerisque Incolarum barbarica immanitate trucidatis. Ibid. Rontzerius apud Calliopolim injuriosam Imperatori & superbe minacem concionem habet. Ib. Lib. 6. Cap. 18. Post decem inde dies litteris ad Andronicum datis Rontzerius, pœnitentiam a se contra illum Actorum & dictorum simulans, & necessitatem ex vi a suis in seditionem concitatis excusans, veniam petit. Lib. 6. Cap. 18. Die nono Martii ad Legationem a Catelanis missam Andronicus, magno cœtu congregato, orationem habet, qua eos officii admonitos, etiam minis deterrere a contumacia tentat. Cap. 19. Andronicus Imperator filium Constantini Porphyrogeniti Fratris sui, Panhypersebastum creat. Lib. 6. Cap. 20. Athanasium Patriarcham ob immanem in omnes sævitiam cunctis exosum, & ideo clam sparsis libellis famosis proscissum, adversus invidiam munire studens Imperator, concionem habet de ejus laudibus; addens exemplum cujusdam Armeni, qui postquam Athanasio

Anni Christi.	Romanorum Pontificum. Clementis V.	Impp. Roman. Andronici.
1307	3	25 Mic. 14.

maledixisset, casu crus fregerat, quod ipse pœnam esse divinitus illatam persuadere conabatur. Lib. 6. Cap. 21.

Inter hæc die qua Lazari excitati per Christum e mortuis Evangelium inter sacra recitatur in Ecclesia Græca, quod certum est fieri Sabato contiguo Dominicæ Palmarum, sive pridie ejus festi, quod illo anno Pascha habente 26. Martii, omnino incidit in 19. ejusdem mensis, ac consequenter præcedens sabatum 19. Martii diem insedit, Rontzerius Cæsaris insignia ab Andronico Imp. ad se missa, cum tribus, & triginta nummorum aureorum millibus, solemniter induit. Lib. 6. Cap. 22.

Edit. Rom. pag. 627.

Rontzerius jam Cæsar, cum 150. lectis e suorum numero, Adrianopolim se confert, salutaturus illic Michaelem Juniorem Augustum, a quo magnifice excipitur. Lib. 6. Cap. 23.

Rontzerius Cæsar ab Alanis interficitur Adrianopoli in ipso aditu cubiculi Augustæ, ad quam salutandam admittebatur. Lib. 6. Cap. 24.

Ejus comites in custodiam tunc dati, postea fuga evadere conantes, obsessi, oppugnati, igne absumpti sunt. Lib. 6. Cap. 33.

Catelani Callipoli, ubi dominabantur, Romanis ibi crudeliter interfectis, obsidentur ab Exercitu Romano, Duce Magno Primicerio: sed obsidione, fraude impetratis induciis, laxata, Arcem illam commeatibus, & præsidiis muniunt: tum aucti copiis Regiones Romanas incursant. Perinthum die 28. Maii vi capiunt, Puberibus ibi repertis occisis. Et eadem die trajecto freto, ignem tectis rusticis per Campos injiciunt, obvios quosque obtruncates, & terrorem Urbis ipsius portis admovent, confugientium in tutum vix capientibus turbam. Lib. 6. Cap. 25.

Cujusdam Catelani ad Imperatorem Transfugæ, quem is Amiralem creaverat, proditio detegitur Lib. 5. Cap. 26.

Inde seditione in Urbe concitata, Plebs quærendorum Catelanorum latentium prætextu, Ædes Civium diripit, & inflammat. Ibidem.

Frerii, hoc est, Monachi Latini, Domo & Templo, quæ consensu Imperatoris intra Urbem habebant, per Athanasium Patriarcham expelluntur. Exarchus Pisanus, qui ei executioni præfuerat, per submissos a Galatinis Genuensibus Sicarios vulneratur. Eam ob rem Andronicus Galatenses Urbis ingressu arcet. Lib. 6. cap. 28.

Andronicus reconciliatur Genuensibus, & appellentes in Urbem longas eorum Naves sedecim contra Classem Catelanam Duce Mpyrigerio Urbi minantem, pugnare persuadet. Omnes, præter unam, Catelanorum Naves in Genuensium potestatem, veniunt. Dux ipse Mpyrigerius capitur. Lib. 6. Cap. 29.

Duo Romani Duces, a Michaele Juniore Augusto, cum parte exercitus, contra Catelanos missi, ab iis in insidias pertracti vincuntur. Lib. 6. Cap. 30.

Plebem in Urbe tumultuantem Imper. Andronicus concione habita, minis, & monitis coercet. Lib. 6. Cap. 31.

Junior Imperator Michael universum Exercitum contra Catelanos acie instructum ipse ductans, vincitur, & de vita periclitatus ægre fugit. Lib. 6. Cap. 32.

Maturæ Segetes in campis, collectæ fruges in areis

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Clementis V.	Impp. Roman. Andronici.	
			& villis a Rusticis undique in Urbem fugientibus relictæ, in prædam Catelanorum cedunt. Ibidem. *Edit. Rom. pag. 628.* Duę naves bellicæ Genuensium magna mercede in bimestrem militiam ab Andronico Imperatore conducuntur. Ibidem.
1307	3	25 Mic. 14.	Andreas Muriscus pro Imperatore Tenedum obsidens, procurata per Genuenses deditione, Arce illa potitur. Lib. 6. Cap. 34. Manuel Zacharias Phocææ imperitans, Insulas illi objacentes, custodiæ suæ immunes permitti, ab Andronico impetrat. Ibidem. Mpyrigerius a Genuensibus captivus in Italiam abducitur. Lib. 7. Cap. 7.
1308	4	Andr. 26. Mic. 15.	Incluso Didymothici Michaele Augusto Juniore, post pugnam adversam, & hinc Osphentisthlabo Bulgaro Romanum limitem vexante; inde Catelanis cuncta infestantibus, Andronicus Imperator de Pace cum Catelanis per Legatos Callipoli tractat, sed frustra; illis conditiones intolerabiles exigentibus. Lib. 7. Cap. 1. & 2. Persæ qui Catelanis militabant, dum iis offensi, se ad suos in Asiam recipientes, trajiciunt fretum, ab Andrea Murisco Imperatoris Navarcho intercepti perimuntur. Lib. 7. Cap. 3. Inde Muriscus in præmium operę creatur Ameralis. Ibidem. Alani, & Turcopuli ab Imperatore deficientes, Romanos impugnant. Lib. 7. Cap. 4. Attaleota in Oriente contra Imperatorem rebellat. Ibidem. Catelani late omnes Romanas regiones populantur. Lib. 7. Cap. 3. Madyto longa obsidione Catelanorum fame laboranti, Andreas Muriscus frumentum importat. Lib. 7. Cap. 11. Paulo post ab Augusto deficit. Ibidem. Madytus tandem ad deditionem compulsa, capitur a Catelanis Duce Pharenda Tzime. Lib. 7. Cap. 6. & 11. Athanasio Patriarcha Constantinopolitano cunctis exoso, Litanias Deo in tot malis propitiando quotidianas celebrante, ferale incendium casu aut Dei nutu preces illas se aversari declarantis sub vesperam exortum, a Porta Cynegorum ad Monasterium Prodromi, frequentissime habitatum, & ditissimum Urbis Tractum in cinerem redigit inæstimabili jactura. Lib. 7. Cap. 10. Athanasius Alexandrinus Patriarcha irrevocabiliter infensus Athanasio Constantinopolitano, ab Andronico Imperatore frustra sæpius conato hunc illi reconciliare, in suam Ecclesiam redire jussus, solvens Cretam versus, defertur in Euboeam, ubi graviter periclitatus a Latinis illic Dominantibus, Thebis deinde conjectus *pag. 629.* in carcerem, tandem Liber emittitur Lib. 7. Capitibus 8. & 16. Mense Aprili, Dominica quæ *nova* vocatur, Meliteniota constans in fide Romanæ Ecclesiæ moritur. Lib. 7. Cap. 31. Cubuclea Arx Mysię in Olympo sita, per Amogabaros Persis perfidiosissime ac crudelissime proditur:

Anni Christi.	Romanorum Pontificum Clementis V.	Impp. Roman. Andronici.
1308	4	26 Mic. 15.

ipsi Lampsacum salvi deducuntur. Lib. 7. Cap. 9.

Turci Arcem Examilii occupant, Duce Romoforto Latino, cujus in Imperatorem adornata proditio detegitur. Lib. 7. Cap. 12.

Arx Tyræorum per longam obsidionem famis necessitate, cogitur se dedere, & post illam Ephesus a Persarcha Saiane capitur: ubi Templum S. Joannis Evangelistæ, opulentissimum sacræ suppellectilis, tali occasione diripi contigit. Lib. 7. Cap. 13.

Viginti millia militum a Charmpantane Kani Tocharorum in Auxilium Imperatori missa, Iconium pervenisse nunciantur. Ibid.

Catelani Turcopulis adjuncti Thraciam universam desolant. Lib. 7. Cap. 14.

Imperator Andronicus auxilium a Genuensibus, Legatis ad eos missis, implorat. Ibidem.

Monachus Hilarion manu & armis adversus Persas feliciter rem gerit; ideo vexatus a Patriarcha, protectus ab Imperatore. Lib. 7. Cap. 16.

Prusa tributum pendere Persis cogitur. Ibidem.

Primo vere naves longę circiter novemdecim Genua Constantinopolim appellunt. Lib. 7. Cap. 18.

Iis uti contra Catelanos negligit Andronicus, spe conveniendi cum illis de Pace: quam ad rem Legatos Callipolim frustra mittit. Ibidem.

Turcopuli juncti Amogabaris Alanos prælio vincunt in finibus Bulgariæ, & multam iis prędam ereptam præmium victoriæ inter se partiuntur. Lib. 7. Cap. 19.

Amogabari ab Orestiade diu necquidquam oppugnata recedere coguntur, multis suorum amissis. Lib. 7. Cap. 19.

Pars Amogabarici Exercitus e Persis maxime conflata, Gani Montis faucibus, & Arce occupatis, subjectam regionem vastat, segetibus maturis demetendis, mense Julio. Lib. 7. Cap. 20.

Alias Arces ejus Tractus Romofortus cum Latinis capit. Lib. 7. Cap. 26.

Isaacius Melecus Persa, Persarum, qui Amogabaris militabant, ab iis abducendorum data Imperatori fide, hoc vicissim ei promittente nuptias filiæ alterius Meleci, Neptis Sultanis Azatinis; deprehensus dum quod erat pollicitus tentat, obtruncatur. Lib. 7. Cap. 15. 22. & 29.

Edit. Rom. pag. 630.

Magnus Primicerius Cassianus contra Imperatorem rebellans, proditus a Chellensibus, ducitur Constantinopolim, carceri mancipatur Lib. 7. Cap. 24.

Societas cum Iberis ab Imperatore, successu irrito, tentatur. Lib. 7. Cap. 25.

Arx Rhędesti dedere se Romoforto cogitur. Lib. 7. Cap. 26.

Imperator, Legatis suis cum Genuensibus ad Catelanos missis, impetrare ab iis pacem nequidquam tentat. Lib. 7. cap. 27.

Romani ad Byziam ab Amogabaris cæduntur. Post eam cladem, ne Arx Byziæ caperetur, mulieres pro viris ostentatæ prohibent. Lib. 7. Cap. 28.

Gravissimæ oppressiones omnium, præsertim Ecclesiasticorum, ab Athanasii Patriarchæ immanitate, describuntur. Lib. 7. Cap. 22. 28. & 35.

Pharendę Tzymis in Imperatorem proditio, specie

Anni Christ.	Romanorum Pontificum. Clementis V.	Impp. Roman. Andronici.
1308	4	26 Mic. 15.

transfugii adornata, deprehenditur. Lib. 7. Cap. 30.

Maria Soror Imperatoris, Sponsa Charmpantani Kani Tocharorum destinata, Nicææ degens, impetratis a Sponso armatorum triginta millibus ut fama ferebat, adventantibus, frustra conatur deterrere Atmanem a Romanis Arcibus Tractuum illorum oppugnandis. Nam ille eo ipso tempore Tricocciam, munitissimum Nicææ propugnaculum, vi expugnat. Lib. 7. Cap. 33.

Tharsi Arcem a Manuele Genuensi, Zachariæ fratris aut Sororis filio, occupatam, missis summa æstate decem navibus, Præfecto Marule, recuperare Imperator nititur. Ibidem.

Ænus Arx Romana, frustra oppugnatur a Latinis, Duce Tzime. Ibidem.

Duces Catelanorum inter se desidentes, ne amisso quidem a Rege Siciliæ proprio filio, consiliari queunt. Lib. 7. Cap. 34.

Tandem ad Cassandream Catelanorum Duces inter se pugnant. Mpyrigerio interfecto, Pharenda Tzime fugato, solus Romofortus rerum potitus, universas Catelanicas Copias in Thessaliam ducit. Libro 7. Cap. 36.

Finis hujus Historiæ, in Anno vitæ Andronici undequinquagesimo desinentis. Ibidem.

LAUS DEO.

OMISSA.

Edit. Rom. pag. 631. Pag. 17. post versum 41. hæc adde.
Post hęc scripta, reperi verbum ἐννατίζειν hoc ipso quem hic exposui significatu, usurpatum a S. Theodoro Studita in Laudatione funebri S. Platonis Monachi, quæ m.s. servatur in Cod. Vaticano 1660. In ea Oratione paulo ante medium referuntur hæc verba Antonii Monachi, qui Discipulus, & minister fuerat S. Platonis dum adhuc viveret: Ἄρτος φησι τῷ Πατρὶ καὶ κύαμος πρὸς λαχάνοις καὶ ἀκροδρύοις, ἡ καθ' ἡμέραν ἐννατίζουσα ἀνέλαιος διατροφὴ, πλὴν κυριακῆς καὶ ἑορτῆς, καθ' ἃς εἰώθει ὁμοτράπεζος εἶναι τῇ κοινῇ ἀδελφότητι. Ubi vides ἐννατίζουσαν διατροφὴν vocari, refectionem hora nona sumptam. Hoc enim totum Testimonium sic latine sonat: *Panis (inquit) Patri, & faba cum Oleribus, ac teneris fastigiis stirpium, quotidianum erant sine oleo alimentum, nona non prius hora sumi solitum; nisi Dominica esset, aut festum: quibus diebus communi cunctis Fratribus mensa consueverat vesci.*

Pag. 30. vers. 41. post illa verba: *quæ opus erant præbebat*, hæc addantur. Huc facit quod S. Theodorus Studita de S. Platone Monacho in ejus pereleganti Oratione funebri, nondum edita, sub finem scribit: μεθ' ἡσυχαστῶν ἡσυχαστὴς ἔννομος, μετὰ καθηγητῶν, καθηγητὴς, ἔνθεσμος, μετ' ἐγκλειστῶν, οὐ μόνον ἐγκλειστὸς, ἀλλὰ καὶ ὑποτακτικὸς, ὃ καὶ σεβάσμιον. ubi clare vides inter species Monachorum ἐγκλειστοὺς recenseri, in quo & obiter notanda toni diversitas, ad quam ut emendatiorem refingi volumus eam qua sumus usi, ἔγκλειστον, cum acuto in antepenultima scribendo;

Quod scripsi pag. 68. non reperiri per Tractus Orientalis Limitis Imperii Byzantini, locum, qui vocetur Ammorium, re melius considerata nunc revoco. Inveni enim apud Theophanem pag. 291. & 292. Ed. Reg. itemque apud Leonem Grammaticum pag. 454. ejusdem Editionis, luculentam mentionem Urbis munitæ *Amorium* vocatæ, sitæque in iis partibus, cujus etiam Ptolomæus meminit. quare fateor non recte emendatum a me fuisse Pachymerem in fine Capitis vicesimi tertii Libri v. ubi pro τὸ Ἀμόριον, reposui τὸν Ἀμύριον. & illa verba: ἔρχεται πρὸς τὸ Ἀμόριον, simpliciter fuisse vertenda: *venit Amorium*. Nam hoc non impedit quo minus verum esse potuerit, quod Capite deinde xxv. ait Historicus Alisyram se Tripolim recepisse. prius scilicet quam in hoc ultimum perfugium pervenisset; Amorii, quę fida ipsi Urbs tunc erat, persequentium vim obiter declinaverat.

INDEX
RERUM MEMORABILIUM,
In VII. Libros II. Partis
HISTORIÆ PACHYMERIS.

A

ABBAS Magistratus Genuensium missus a Senatu ad præsidendum Coloniæ ipsorum apud Peræam. 361. Similem habet potestatem ejus quam obtinebat apud Romanos Prætor Populi. *ibidem*. Suscipit Legationem ad Amogabaros ad pacem inter ipsos, & suos Genuenses conciliandam. *ibidem*. Frustra conatus Imperator dissuadere istam Legationem, tandem ab eodem Abba impetrat, ut pro se quoque pacem cum Amogabaris tractet. 362. Pro Genuensibus facile rem Abbas conficit. *ibidem*. Andronico renunciat, Pacem cum Romanis, nisi durissimis conditionibus, Amogabaros facere nolle. 363
Abdicatio Athanasii credita subdola. 101
Abdicatio Joannis Cosmæ valida necne sit, sententiis certatur. 207. 208
Abrampax Prothieracarius Imperatoris, sive Primus Accipitrum Præfectus. 197
Acacius dum facta est conciliatio Ecclesiarum neutrum se habuit. 28
Adrianopolitani Amogabaros cum turri qua claudebantur incendunt. 322
Aecaterina ex Balduini Filio & Filia Caroli Regis Apuliæ nata, destinata Sponsa Michaeli Andronici Filio. 88. 154. sed negotium disjicitur. 118
Æni Arx oppugnatur a Catelanis. 369. Ex Æni arce fugit Sultan Azatines. 355
Æquivalentia præpositionum *Ex* & *per* in explicatione Dogmatis de Processione S. Spiritus a Vecco adstruitur Testimoniis irrecusabilibus. 20
Agathopolis cum Osphentisthlabo de deditione transigit. 352
Alacca uxor Nogæ, Tzacæ mater. 150
Alais Dux Persarum Romanas terras infestantium Cazanis Kanis Tocharorum edicto id prohibente terretur. 240. Cum Romanis Præsidiariis Arcis Sardium de Induciis, & receptu in eam Arcam innoxio transigit. 245. Postmodum fallere fidem parans, præoccupatus a fraudem animadvertentibus Romanis opprimitur. *ibid.*
Alani ad Imperatoris militiam transeunt. 186. Magni ab eo fiunt, & in Orientalem Tractum liberaliter auctorati mittuntur. 187. Cito Barbaros mores produnt vexandis Romanis. 188. Fortiter se gerunt in quadam pro Romanis pugna ad locum Chenim dictum. *ibidem*. Michaelem Imp. cogunt ad missionem ipsis dandam. 191. Trajicere ad Callipolim parantes, Alexium Raulem id prohibere conantem occidunt. 194. Veniam ejus cædis ab Imperatore petunt, arma, & equos reddentes. *ibidem*. Fortiter pugnant prælio contra Atmanem ductu Muzalonis. 205. Ob iniquam stipendiorum divisionem Rontzerio graviter succensent. 252. Injuriam passi gravem a militibus Rontzerii, ipsum se minantur occisuros. 250. Rontzeriani Alanorum Cyzici hospitia noctu oppugnant. *ibid.* Cæde Filii Georgii Ducis Alanorum a Rontzerianis facta, Alani atrociter irritantur. *ibid.* Fugiunt a Castris Rontzerii oppugnantis Magnesiam. 266. Persas prope Pegas fundunt fugantque. *ibidem*. Cæsarem Rontzerium circumventum interficiunt. 307. In Prælio ab Augusto Michaele cum Catelanis commisso præpropere fugientes, Romanis cladis magnæ causa sunt. 320. Palam deficientes a Romanis, locis tutis præoccupatis, e terris Imperii prædas agunt. 335. Turcopulos hostiliter impetunt, & eorum uxores ac liberos captos, Imperatori, sic se illi reconciliantes, tradunt. 343. Ab his vicissim hostiliter impetuntur. 350. Osphentisthlabo se adjungunt, acceptis ab eo Præfectis Bulgaris. *ibidem*. In confinibus Bulgariæ cruento prælio ab Amogabaris, & Turcopulis vincuntur. 351
Alexius Joannis Lazorum Principis Filius mortuo Patri succedit in Principatu. 153. Recusat ducere filiam Præfecti Canicleo. 166. Ducit uxorem Iberam, frustra conante Imperatore id conjugium irritum decerni. 167.
Alexius Raul Magnus Domesticus mittitur cum copiis ad revocandos Alanos fugere parantes 193. Ab iis lethali plaga vulneratur. 194
Alexius Tarchaniota Protovestiarii filius Philanthropenus dictus ex Avo materno primo Protosebasto. 122. Pincernæ Imperatoris titulo insignitur. *ibid.* Declaratur Dux Asiæ minoris, & Lydiæ. *ibid.* Juvenis strenuus, & bello felix. *ibid.* Prudens ejus & publico utilis gubernatio 122. Liberalitas ejusdem, & comitas. *ibidem*. Arcem duorum Collium dictam, vi ad deditionem cogit, & servatis in ea Salampacis Persæ thesauris potitur. 123. Gratiam sibi apud milites summam liberalitate comparat. *ibid.* Petens se liberari cura Provinciæ, non impetrat. *ibid.* Ob id petitum a fratre majore vituperatur. 124. Inducitur a Monachis ad affectationem Imperii. *ibidem*, & 125. Exercitus infensus Imperatori, & ejus Ministris, vehementer urget Philanthropenum ad rebellandum. *ibid.* Post multos animi æstus tandem seditiosa concione Rebellionem inchoat. 126. Nomen Imperii assumit, sed Augusti titulum, & insignia supremæ potestatis recusat. 126. Jubet inter sacra suum recitari nomen, vice nominis Andronici. 127. Alacritatem Exercitus pugnare pro illo gestientis perniciosa ipsi cunctatione frustratur. *ibid.* Uxorem & filium cum pecunia turre includit præsidio munita. 129. Acie contra Libadarium directa circumventus a Cretensibus hosti deditur. 130. Spoliatus opibus, Judæis excæcandus traditur *ibid.* Frustra ab illis supplex poscit, ut alterum sibi oculum servent. *ibid.*
Alisyras Dux Carmanorum per fraudem Tripolim ad Mæandrum capit 256. Philadelphiam obsidet & dira fame premit. 250. Vulneratus prælio ad Aulacem cum Rontzerio commisso fugit. 253. Tutum in Amurii Ducis Amici vicinia locum quærit. *ibid.* In suam Tripolim se recipit. 256
Alizones vastantur. 246
Aluminis præparationi locus aptus Phocææ Manueli Zachariæ, aut ejus Majoribus a Michaele Augusto datus clientelari jure. 324
Amogabari. Vide, Catelani.
Amuleta sacra de collo suspensa in pignus fidei commutari inter transigentes invicem solita. 129

Amuras Dux Persa crebris incursionibus Mesothiniam vastat. 207

Amurius Halis Pater conciliatis sibi Tocharis Melecum Masurum Azatinis filium multis prælijs vincit. 197. A Meleco postmodum revalescente pacem supplex petens, occiditur. 198

Anagurdis, Persarum sævitiæ subjacet. 246

Anchialus ab Osphentistlabo capitur. 350

Andreas Pirata Venetis multa damna infert. 291 Muriscus cognominatur. 333. 334. Navem Persicam captam Imperatori offert. 291. Ob id honoratur Xeniis, & Dignitate Vestiarii. *ibid.* Una ex ejus navibus a Venetis incenditur. *ibidem.* Arcem Tenedi oppugnat, & in deditionem accipit. 323. Persas ex Occiduo Tractu revertentes in Asiam in Navi captos occidit. 334. In hujus facinoris præmium Ameralis Dignitate honoratur ab Augusto. 335. Madytenibus obsessis frumentum importat. 340. Spoliat Romanos, & ab Imperatoris obsequio recedit. 341. Vincitur navali pugna, & capitur a Philippo Duce Siculorum. *ibid.* Redemptus a Patruo liberatur. *ibid.* In Callipolis oppugnatione vulneratur. 352

Andronicus imperare solus incipit anno ætatis vicesimo quarto. 10. Turbatur animo ob domesticas discordias e Religione natas. *ibidem.* Animo deficit ab auctoritate Ecclesiæ, etsi corpore ac subjectione perstet. *ibidem.* Primum subscribit regias litteras cum appositione mensis. 11. Manum habet in scribendo manui Paternæ simillimam. *ibidem.* Consensum suum in concordiam Ecclesiarum Patre vivente significatum, lapsum & peccatum suum vocat, ejusque excusationes allegans pœnitentiam profitetur. 12. Cum propria sponte, tum consiliis Eulogiæ Amitæ, & Theodori Muzalonis ad pacem rescindendam impellitur. *ibid.* Artificiose dissimulat decretam a se Vecci Patriarchæ exauctorationem. 13. Josephum Expatriarcham reponere in Throno statuit. *ibid.* Excusat apud Veccum id agendi necessitatem. *ibid.* Schismaticorum suasionibus adducitur ad vetandum ne Pater mortuus, quod is Auctor fuisset Pacis Ecclesiarum, cantu funebri Psalmorum, & Ecclesiastica sepultura dignaretur. 23. & 71. Ea de re ipse gloriatur in concione tamquam de heroico facinore. 276. Inter Josephitas, & Arsenianos medium se præbet, neutros plane reprobans, neutris se totum addicens. 26. Cur Georgium Cyprium destinaverit Patriarcham. 27. Summa cura, & arte suffragia Cyprio corrogat, & obstacula electionis amovet. *ibidem.* Andronicum Sardensem vani honoris, & falsæ spei objectu, a cogitatione Patriarchatus avertit. *ibidem.* Episcopum Cozyles cur præ cæteris delegerit, ad faciendum Georgium e Laico Monachum, e Lectore Diaconum. 28. Pacem facit cum Tertere Regnum illi Bulgariæ concedens, & uxorem ejus, quam in carcere detinebat, reddens. 34. Asani titulum Despotæ Romaidis in compensationem Regni Bulgariæ confert. *ibid.* Tribus Factionibus Arsenianorum, Josephitarum, & nondum satis expiatam maculam Latinæ cōmunionis querentium, pacandis conventum indicit. 35. Per totam Quadragesimam statis quavis hebdomade diebus ad Arsenianos conciones habet. *ibid.* convenit cum Arsenianis ut controversiæ ipsorum divino ostento decidantur. 36. Gratulatio ejus magna de reductis ad frugem Arsenianis. 37. Hos statim ut successu combustarum chartarum perculsi assenserunt, ipse pedes cælo ningente ad Patriarcham ducit. *ibid.* Postridie resilientes a pactis ancipiti quæsito implicat. 38. Qualecumque responsum expedientes a Patriarcha Gregorio increpari objurgationibus, & minis terreri frustra curat. *ibid.* Quosdam eorum vix duris aliis conditionibus adducit ad pacis speciem. *ibid.* Multum dolet de fuga Cotanitzæ. 39. Metuens sibi a Michaele Joannis Ducæ Sebastocratoris filio, cum Anna Regina paciscitur ejus proditionem. 40. Ad ejus executionem pacti promovendam Tarchaniotam cum Exercitu, alio prætextu, versus Demetriadem mittit. *ibidem.* Pensionum Decimas in hujus expeditionis sumptum exigit. *ibidem.* Pessimo consilio triremes, & Classem negligit. 41. Michaelem Joannis Sebastocratoris filium fraude propinquorum captum carcere detinet. 42. Motus portentis lacrymas, aut sanguinem fundentium sacrarum Imaginum, Arsenianos reconciliare denuo tentat, sed frustra. 46. 47. Excipit cum Patriarcha Clero & Senatu Cadaver Arsenii e Procconeso reportatum. 48. Aliam ejus translationem e Templo S. Sophiæ in Ædem Sacram Monasterii Sancti Andreæ magno sumptu celebrat. 49. Secundas nuptias cogitans cur Regum filiam non quæsierit. 50. Ducit secundam Conjugem Irenem Marchionis Montisferratensis filiam. *ibid.* Evocat Prusa Constantinopolim Veccum ad disceptandum coram se cum Patriarcha. 56. *et seq.* Joannem Lascaris filium excæcatum adit, & ab eo petita venia, cessionem Juris ad Imperium impetrat. 59. Veccum, & Socios ejus duos benigne excipit. *ibid.* Piratis classem, quam opponeret non habens, maris accolas in mediterranea fugere jubet. *ibid.* Blachos suspectos habens ex Europa in Asiam migrare cogit, eosque dire vexat. 60. Ossa Patris sui transferri Selybriam curat. 61. Suaderi Gregorio per Athanasium Alexandrinum curat, abdicationem Patriarchatus. 71. Judicio decidi causam Gregorii decernit, sed postea timens exitum, rem disjicit. 73. 74. Ab eo per Missos petit, ut Sedi renunciet. *ibidem.* Joannem Ephesinum, & Danielem Cyzicenum objurgationibus, & carcere coercet, quod suis consiliis obstarent. 75. Gregor. Cyprium Orthodoxum declarari solemni conventu curat. *ibid.* Amoto Gregorio rursus sperat, & tentat reconciliationem Arsenianorum. 78. Joannem Tarchaniotam deportatum in Insulam Castello Celes includit. 79. Inde illum transfert in Armamentarium Blachernarum. *ibidem.* Laborat in reconciliandis invicem duabus factionibus sectæ Arsenianæ. *ibidem.* Contumacem in hoc repertum Joannem Tarchaniotam retrudit in carcerem tamquam reum deprehensum affectati Imperii. *ibid.* Hyacintho blanditur, & Arsenianis in ejus gratiam indulget Monasterium Mosele. 80. Nymphæum se confert, ibi attendens ordinandis Rebus Tractus Orientalis. 87. Andronici tolerantia laborum, vigilantia, frugalitas. 130. Petens confirmari decreto Ecclesiæ, & Anathematis minis, evectionem in Imperium Michaelis filii, repulsam accipit a Patriarcha. 115. Ob id ultionem de Ecclesiasticis sumit editione Novellæ de Ordinationibus. 116. Omittit scribere ad Papam Romanum de re sibi optata, ne illum vocare Sanctissimum cogatur. 118. Levitas ejus & facilitas nimia perniciosa Reipublicæ. 121. Cretensi militia utitur. 122. Subditos tributis funditus exhaurit. *ibid.* Philantropeni rebellione audita Legationem ad eum destinat, quæ Cæsaream ipsi offerret dignitatem. 132. Audito nuncio rebellionis oppressæ, eam felicitatem acceptam fert Patrocinio Deiparæ. *ibid.* Supplex procedit pedibus ad Templum Hodegorum, veneraturus illic Sacram Iconem Matris Dei. 133. In Terræ motu Urbi timens in eam revertitur. 134. Supplicatione celebri peracta ad Concionem dicit, adhortans populum ad pœnitentiam. 135. Constitutionem edit de Judiciis: qua Collegium Judicum novum instituit. 136. Nicephorum Cretensem ad Venetos Legatum mittit. 138. Senatui Veneto per Legatos excusat cædem Venetorum Con-

Constantinopoli per Genuenses factam, se prohibere non valente. 139. Criminationes sibi objectas in libello clam jacto, accurate diluit oratione ad populum habita. *ibid.* Fratrem litteris appellare Sultanem hominem Atheum non gravatus, Romanum tamen Pontificem Patrem vocare non sustinet. 141. 142. Conturbatur ob anathema chartis ab Athanasio absconditis intortum. 143. In deliberatione quid de his agendum, tutiorem partem sequitur. 144. Joannem Tarchaniotam Orienti præficit. 146. Osphentisthlabo Regnum Bulgariæ invadenti æmulum submittit Michaelem Constantini Regis Bulgariæ filium e Maria Eulogiæ filia natum. 151. Captos bello Romanos proceres tredecim ab Osphentisthlabo recipit, reddito ei pro iis Patre ipsius Tertere quem captivum detinebat. *ibid.* Crali Serbiæ sororem Eudociam offert Conjugem, & hac recusante, propriam filiam. 154. 155. Thessalonicam iter suscipit ducens secum fratrem Constantinum vinctum. 162. Patriarcham Simonidis cum Crale conjugium dissuadere conantem eludit. 163. 164. Demetriadem in gratiam nuptiarum Theophanus concessam, ea mortua repetit a Sebastocratore. 163. Cralem Serbiæ honorifice excipit. 164. Venetos expignerationem bonorum suorum, & remissionem mulctæ petentes rejicit. 166. Alexio Lazo Sororis filio, cujus se tutorem ferebat, non persuadet ut Chumni filiam uxorem ducat. *ibid.* Reversus in Urbem Patriarcham Cosmam exorat, ut functionibus Patriarchalibus se reddat. 169. 181. Eidem multis rebus offenso diligenter cuncta excusans satisfacit. *ibid.* fatetur se injuste damnasse Joannem Ephesinum, & eum restituere in integrum studet. 181. 204. Accusationes contra Cosmam Patriarcham accipit, & ab eo alienatur. 183. 204. Ei ultro venienti se reconciliat. 183. A Venetis intra Urbem oppugnatus, misere trepidat. 195. Cum iis pacem facere mulcta remissa cogitur. 197. Delato sibi clam per Hilarionem Selybriensem falso Cosmæ Patriarchæ crimine, Indici succenset. 202. Abdicatione Joannis Cosmæ accepta conturbatur. 205. Cuximpaxis Tocharis opera utitur ad frænandas incursiones Persarum exiguo fructu. 207. Dubitat an non Secta Arsenianorum Deo probetur, & sola vera sit. 211. Patriarchatum uni eorum dare cogitat, & nocturnum cum iis ad hoc colloquium habet. 212. Audito & patrari eventis viso vaticinio Terræmotus ab Athanasio Expatriarcha edito, statuit eum reponere in Sede Patriarchali 215. *& seq.* Conciliare studet Episcopos, in admittenda Athanasii repositione in Throno, discordes. 225. Circumvenire Joannem Cosmam astu fatagens, ab eo in verbo capitur, & minis anathematis constringitur. 226. Dissidentibus de Athanasii repositione in Throno Episcopis, partem eorum Athanasio faventem assumens cum his ei Patriarchatum reddit. 231. Auctoramenta etiam Palatinorum, & quævis cuivis etiam Ecclesiastico decreta e Fisco annua stipendia intervertit. 233. Rontzerium operam suam in bello contra Persas offerentem admittit. 236. Eum conditionibus peramplis per Diplomata bulla aurea munita evocat. *ibid.* Nuptias Mariæ Asanis filiæ neptis propriæ ultro ipsi offert, cum Dignitate Ducis Magni. *ibid.* Utramque rem ipsi confert. 237. Turbanti Osphentisthlabo, Patruum ejus Eltemerem opponere studet. 242. Bona Fisco addicta Michaelis Despotæ Tractus Occidui, Michaeli filio suo donat. 243. Eumdem Michaelem Juniorem contra Osphentisthlabum mittit. *ibid.* Michaelem Despotam damnatum, pariter cum uxore perpetuo carceri addicit. *ibid.* Vehementem & accuratam orationem pronunciat ad reconciliandos Arsenianos. 274. *& seq.* Gloriatur a se coactam Matrem propriam ad scripto damnandam memoriam Patris sui. 204. Item se uxorem mortuam Justis funebribus privasse, quod maculam Latinæ communionis non eluisset ante mortem. *Ibidem.* Plurimum se debere Arsenio profitetur, quod se Imperatorem Patris adhuc viventis loco facere voluerit. 279. Athanasii Patriarchæ acerbitatem conatur excusare. 281. Et Josephum & Michaelem Patrem Anathemati subjectos ab Arsenio, negat 282. Indignatur ob seditiosas Arsenianorum voces. *ibid.* Rontzerium, & Catelanos in concione objurgat 287. Indicium a Genuensibus delatum adversus Rontzerium, & Catelanos negligit. 289. E Trtichordeo confectam pecuniam in Rontzerium profundit. 290. Monetam publicam adulterat *Ibidem.* Accersit, & splendide excipit Mpyrigerium Tentzam 291. 292. Cogitur offerre Rontzerio Cæsaream Dignitatem. 298. Jurat in conditiones a Rontzerio præscriptas, illo tergiversante, & paria facere aspernante. 298. 299. Acri & minaci concione Catelanos terrere frustra conatur. 302. Fratris Constantini Filium Panhypersebasti Dignitate ornat 302. Rontzerium licet palam a se aversum omni blanditiarum genere demulcet. 303. Concionem habet super casu Armenii, qui Athanasio Patriarchæ maledixerat. 304. Avare supputatis mercedibus operæ bellicæ Genuensibus dandæ, sero dolet se ipsorum utili societate excidisse. 318. Tumultuantem populum concione castigat, & ad novum jusjurandum adigit. 320. Connivet ad vexationes Ecclesiasticorum per Athanasium Patriarcham immaniter exercitas. 323. Catelanos missis legatis ad pacem invitat. 330. Concione longa illis ad hoc recitari jussa nihil proficit. 334. Purgat se suspicione procuratæ necis Rontzerii. 332. Frumento e Monasteriis corrogato, Arces Orientales fame periclitantes munit. 343. Legatos ad Carmpantanem Kanin Tocharorum mittit. *ibid.* Missis ab illo Auxiliis obvios suos cum donis mittit. 343. 369. Legationem mittit Genuam ad armorum Societatem statuendam. 346. Hilarionem Monachum quod contra suam professionem arma tractaret, quæsitum ad pœnam protegit, & denuo militatum mittit. 347. Athanasio Constantinopolitano nimium indulgens, quoscumque ille invisos habebat affligit. 357. 358. Tractatum de Pace Genuensium cum Catelanis frustra conatus impedire, per ipsos Genuenses conciliari Catelanis frustra petit. 362. 363. Osphentisthlabo affinitatem petenti responsum differt. 364. Bizyam clade accepta periclitantem submisso in tempore præsidio munit. 365. Equitum Hierosolymitanorum Latinorum, quos Pachymeres Frerios vocat, Rhodi Arcem sibi permitti poscentium, & auxilia contra Persas valida pollicentium, preces respuit, & Rhodios contra ipsos juvat. 367. Marulem mittit ad Thasum captam recuperandam, & Ænum obsessam tuendam. 369. Gidam, & Tzimen promissis in partes suas tentat allicere, ut sic saltem dissensiones eorum inter sese rei Romanæ utiles foveat. 371

Andronicus olim Episcopus Sardium, post Monachus, fit Dux cujusdam Patris Arsenianorum, & pro iis apud Imperatorem sedulo laborat. 24. Idem Chalaza cognominatus. 31. Tædio professionis Monasticæ, quam invitus susceperat, Patriarchatum ambit. 27. Pater Spiritualis ab Andronico Imperatore scriptis etiam litteris appellatur. *ibidem.* Quod in Monachismi professione acceperat Athanasii nomen in prius Andronici commutat. 31. In Patrem & Confessionum Imperatoris Arbitrum deligitur. *ibid.* An hi tituli ipsi vere sint delati, quidam dubitant, ab eo usurpatos affirmantes. *ibid.* Iniquitas ejus in puniendis aliis ob ea quæ ipse cum iis pariter fecerat. *ibid.* Præsidens conventui

ad Blachernas coacto sævissime se gerit adversus Antistites, quibus erat infensus. 31. Defertur a Discipulo Galactione ad Imperatorem, ut pessima in eum machinans, & loquens. 39. Pœnis perduellium subjicitur. *ibidem*. Proscissus conviciis pugnis contunditur. *ibidem*. Ejecto ignominiosissime, cucullus per ludibrium injicitur. *ibid.*

Andronicus Palæologus Protostrator conjectus in carcerem ob causam Ecclesiasticam, & dudum mortuus annua memoria honoratur ab Augusto Andronico in gratiam Arsenianorum. 120

Angeli non boni, sed mali cruciandis peccatoribus adhibiti. 325

Angelocoma capitur a Persis. 246

Angelorum veneratio tertiis feriis cujusvis hebdomadæ in Templo S. Sophiæ, concursu frequentari solita. 49

Angelus Logariastes Aulæ sub Joanne Batatza Imperatore, superstes adhuc Imperante Andronico. 180

Anna Eulogiæ filia, Nicephori Despotæ Occidui Tractus uxor, proditionem Michaelis Ducæ, viri sui fratre notho geniti, Andronico Imperatori spondet. 40. Eamdem exequitur viri Nicephori auxilio, captum dolo Michaelem Imperatori vendens. 42. Is cum fratribus fuerat ejus tutelæ commendatus. 117. Matrimonium filiæ suæ Ithamaris cum Michaele Andronici filio conatur procurare. *ibidem*. Sed ob consanguinitatem ea propositio rejicitur. 118. 264. Filiam dat uxorem Philippo Caroli Nepoti. *ibidem*. Assignatas in dotem Urbes & Terras avertere conata, bellum a Philippo patitur, & viribus propriis tolerat. 265. Thomam filium cum filia Michaelis Augusti Junioris connubio jungere cogitat. 264. Idque tandem perficit. 265

Antiochia capta, & solo æquata a Sultane Æthiopiæ. 49

Antonini Imperatoris Rescriptum laudatum de servis non aggravandis supra vires. 375

Apaga filius Chalau avus Cazanis. 149. Memoriæ lapsu dictus a Pachymere frater Chalau. 355

Aquilejæ residet Senatus Venetorum. 139

Archidiaconi Meliteniota & Metochita Vecco adjuncti constanter doctrinam sanam propugnant. 57. & sequen. Ob id carcere, exilio mulctati. 58

Areopagus novus utiliter institutus ab Andronico, cito exolescit. 136

Arganes Tocharorum Kanis Meleco Masuri per dona conciliatur. 197

Armeniæ Principes, duas Rege prognatas Sorores Legatis imperatoris tradunt, ut ex his alteram eligat filio sponsam. 119

Arseniani prodeunt e latebris connivente Imperatore. 24. Ducem sibi præficiunt Andronicum olim Episcopum Sardium. *ibidem*. Adeo numero augentur, ut ipsum Imperatorem terreant. *ibidem*. Dividuntur in duas factiones 23. & 78. Petito ab Imperatore templo non polluto Sacris ab excommunicato Patriarcha, vel ei communicantibus, celebratis, Templum Sanctorum omnium dudum vacans impetrant. 25. Fidenter pollicentur se divino miraculo comprobaturos æquitatem suæ causæ. *ibidem*. Intra datam ad hoc ipsis capsam in qua erat corpus S. Joannis Damasceni Scripturas suas ab ipsis ad pedes Sancti positas, affirmant reperiendas sublevatas usque ad manus. 26. Non permittitur ipsis hæc experientia, verente periculum Augusto. *ibidem*. Arsenianis ex parte tantum Andronicus Imperator favet, simul etiam contrariam Josephitarum Sectam fovens. 27. Arsenianis vehementer invalescentibus placandis conventus indicitur. 35. Arseniani suasionibus Imperatoris crebris, & vehementibus inflexibiliter resistunt, ne videri possint humanis rationibus cessisse. 36. Miracula edi divinitus in suæ Sectæ comparationem sperant, & polliceri audent. 37. Chartas defensiones ipsorum, & accusationes Josephitarum continentes illæsas in Igne perstituras jactant, Adversantium scriptis contrariis flamma statim eadem abolendis. *ibid.* Sed utraque pariter scripta conflagrant. 37. Ea re perculsi Augusto cedunt in Pacem consentientes. *ibid.* Ipsa die facti eos pœnitet, & postridie palam a Pactis resiliunt. 38. Interrogati num Patriarcham Gregorium agnoscant, ubi verbo assensere, a Gregorio e latebris producto increpantur. & minis censurarum frustra tentantur. *ibid.* Multi eorum, in his Hyacinthus, & Lependrenus, intortum in ipsos anathema spernentes, palam contra Gregorium rebellant. *ibidem*. Quidam pactis stantes durissimas conditiones petunt. *ibidem*. Persecutionem vocant quidquid ipsis ingratum fit, aut dicitur; idque crimen gravi pœna castigari postulant. *ibid.* De novo invitanti ad Pacem Imperatori pertinacissime recusant obsequi. 47. Hyacinthum fieri Patriarcham postulant. *ibid.* Impetrant & magno ambitu celebrant solemnem translationem in Urbem Reliquiarum Arsenii. 47. & *seq.* Qui scripta sua igne probanda obtulerunt, Pyrsolatræ dicti. 78. Irreconciliabiliter in factiones divisi, tentantem ipsos inter se conciliare Andronicum eludunt. 79. 80. Ab eo impetrant Monasterium Mosele. 80. Petunt synodice declarari: non fuisse Josephum verum Patriarcham, & S. Spiritum non procedere a Patre per filium. *ibidem*. Volunt ipsis permitti totum regimen Ecclesiæ. *ibidem*. Iterum invitati ad concordiam ab Imperatore, contumaciter resistunt. 120. Mortuo Hyacintho invalescunt opibus, etiam Andronico ad favendum ipsis prono. 211. In nocturno cum Imperatore colloquio omnes qui tunc essent Ecclesiasticos præter se deponi tamquam illegitimos petunt. 212 Marmaritziensem Episcopum vocari ex Occiduo Tractu ad Sacerdotes de novo ordinandos volunt. 212. Hunc etsi non negarent Simoniacum, & aliorum criminum reum, tamen accersendum, & honorandum judicabant. *ibid.* Fictum Arsenii Testamentum producunt. 27. Seditiosis in nocturna concione vocibus Athanasium Patriarcham proscindunt. 282. Custodibus appositis prohibentur Synaxes facere. 283

Arsenii dudum mortui corpus e Proeconeso in Urbem reportatur. 48. Excipitur solemni pompa ab Imperatore, Patriarcha, Clero, Senatu & populo universo. *ibid.* Liturgiæ in ejus honorem celebrantur. *ibid.* Manibus Antistitum in Thronum Patriarchalem portatur. *ibid.* Diu servatur in Templo S. Sophiæ expositum ad venerationem Feriis tertiis Arcula aperta. 49. Translatum inde in Monasterium S. Andreæ. *ibid.*

Arsenius Hagiosymeonita eligitur in Patriarcham Antiochenum. 33. Nomen ejus Constantinopoli e Sacris Diptychis recitatur. *ibid.* Sed mox accusato communionis cum Rege Armeniæ is honos temere abrogatur. 34. Eo mortuo, inter Episcopos ad electionem successoris congregatos fit Schisma, Cilicibus Dionysium, Syris Cyrillum eligentibus. *ibid.*

Arsenius Pergamenus Legatus a Synodo ad Joannem Cosmam. 208

Asan Despota Romaidis creatus in compensationem Regni Bulgariæ. 34

Asan Michaelis Imperatoris Avunculus sub eo militans contra Persas moritur. 191

Astrabite expugnatur a Barbaris. 246

Asus arx Romana fuga incolarum Persis dedita. 258

Atar Dux Persarum, Cubuclea, Arcem in Olympo sitam proditione Amogabarorum auxilio missorum Obsessis, capit. 339

Athanasius Alexandrinus Patriarcha Synodo con-

tra Veccum præsidet. 17. Ab eo postulatur, ut scripto reprobet Pacem Ecclesiarum, & damnationem Antistitum ratam habeat: ni faciat, recitatione nominis e Sacris Diptychis mulctandus. 33. Id facere renuens parum curat quod nomen ejus inter Patriarchas non recitaretur. 34. Interest colloquio Patriarchæ Gregorii cum Vecco, jacens in Lectulo. 56 Tomo Gregorii subscribere recusat. 71. Suadet Cyprio abdicationem Patriarchatus. *ibid.* Ab Athanasio Constantinopolitano Patriarcha vexatus Rhodum secedit. 118. 119. Eo deposito redux in Urbem, mittitur Legatus ad Regem Armeniæ. 118. Spoliatus a Piratis ægre fuga salvus evadit. 119. Legatur a Synodo ad Joannem Cosmam. 208. Imperatorem euntem ad Athanasium Expatriarcham in Sede Constantinopolitana reponendum, comitari recusat. 218. Aliis Episcopis ejus restitutioni acquiescentibus, solus ipse inexorabiliter repugnat. 243. Ob hoc periclitatur de erasione e Diptychis, & ne nomen ejus memorari in Sacro deberet, festa sine solemnibus Liturgiis aguntur. 244. Renuens pertinaciter reconciliationem cum Athanasio Constantinopolitano, urgetur ab Imperatore ad reditum Alexandriam. 338. Cretam versus solvens defertur Euboeam. *ibid.* Euboeensibus Freriis suspectus, ecquid probet confici Eucharistiam in Azymis, rogatur. 346. Ad respondendum vivicomburii minis urgetur. *ibid.* Inde abiens Thebis in custodiam datur. *ibid.* Liber dimissus, prope Almyrum fixo Tabernaculo hospitatur. *ibid.* Suspenditur a Patriarchatu, item ut Theopolitanus, & Æliæ hoc est Antiochenus, & Hierosolymitanus, Patriarchæ; horum nullius nomine e Sacris Diptychis recitato. 358

Athanasius Hierosolymitanus Patriarcha accusatus a Brula Episcopo Cæsariensi, ab eodem se in Thronum ejus intrudente, deponitur. 357. 358

Athanasius Lependrenus ex antiquis zelotis interest conventui Attramyttiensi. 36

Athanasius oriundus e Partibus Adrianopoleos Monachus apud montem Ganum, oblatus primum Andronico per Eonopoliten, & ab hoc laudatus. 60. 80. Multum placet Andronico: qui eum prope se habere volens in Monasterio Logariastæ collocat. 61. Eligitur unus e tribus ad Patriarchatum; ægre visus annuere, dignitatem admittit. 80. 81. Vilem cultum in Patriarchatu affectat. *ibid.* Horribilis ejus oratio. 82. Contrarii de eo sensus, & sermones hominum. *ibid.* Falsa ejus a fautoribus miracula vulgata. *ibid.* Celebratur ejus promotio in Triclinio Justinianeo cum sinistro augurio Terræmotus. 84. Dum deinde ordinatur in Templo, ex motu spontaneo fenestrarum, capitur augurium ejus exauctorationis. *ibid.* Ex occurrentibus apertione fortuita in Evangelio sententiis, omen contra eum eventis congruens sumitur. 84. 85. In Patriarchatu Athanasius utitur Ministris Monachis, sævis & inhumanis. 85. *& seq.* Ignarum se demonstrat Artis hominum regendorum. 87. Magni Agri Monasterium Athanasio Alexandrino Patriarchæ a Michaele Augusto datum, eripit. 119. Eumdem in Monasterii Lauræ pariter dati possessione turbat. *ibidem.* Adeo fit cunctis exosus, ut palam a Populo maledictis impeteretur. 95. Metuens ne traheretur ad judicium, significat se ultro cedere Patriarchatu velle. 97. 99. Scriptum in quo sibi adversantes excommunicat, migraturus absconditum relinquit. 97. *& seq.* In Cosmidii Monasterium abducitur. 100. Cessio ejus scripto expressa. 101. 102. Chartis quas absconderat repertis, graviter de facto incusatur. 143. satisfacit offensioni per scriptum, multorum judiciis astutum. 145. 146. Significari curat Imperatori Vaticinium suum futuri Terræmotus. 214. Patriarchatum ab Imperatore, & Episcopis delatum fingit se recusare. 222. Callide permitti sibi ab Imperatore Judiciorum arbitrium curat. 223. Parte tantum Episcoporum in ipsius restitutionem consentiente, Andronici favore Patriarchatum resumit. 230. Ne a se irrevocabiliter aversum Athanasium Alexandrinum honorare mentione nominis inter Sacra cogatur, solemnes etiam in festis Liturgias omittit. 244. Litaniis celebrandis etiam per noctes crebro vacat. 249. 340. 363. 365. Gravis in eum invidia conflata. 273. Ei levandæ Monopolia frustra conatur tollere. 274. Ab Arsenianis in concione nocturna probris conscinditur. 282. Libelli famosi in eum sparguntur. 304. Implacabiliter in eum ardent odia hominum. *ibidem.* Seditionem populi nascentem sedat, sed ea mox sævius exardescente territus fugit. 311. Bona Ecclesiasticorum occupat. 324. Et eos ad mendicitatem redigit. *ibid.* & 373. Exturbato Constantinopoli Athanasio Alexandrino ipsi infenso, ejus bona cupide invadit 338. Zelo acerbo cunctos vexat. 339. Omne arbitrium quæstionum forensium Imperatoris Indulgentia obtinet. *ibid.* Hilarionem Monachum bellicis contra Persas successibus celebrem, militare prohibet. 347. Germani Patriarchæ memoriæ infensus positam ab illo trium Germanorum tabulam tollit. 356. Velum in quo erat pictus Michael Imperator, specie, ac titulo novi Constantini, a conspectu removet. 257. in Patriarchas, Episcopos, Clericos, omne genus hominum immisericorditer sævit. *ibid.* & 358. 365.

S. Athanasius S. Spiritum agnoscit productive existentem ex Deo per Filium. 20

Atman regiones Urbi circumsitas irruptionibus infestat. 191. Viciniam Nicææ prospere incursat. 200. Accingit se ad incursandos Halizones. *ibid.* Firmatur auxiliis ferocium e Paphlagonia Latronum. *ibidem.* Collectas a Siuro Stratopedarcha Tzancratorum copias delet. 246. Belocomam viris vacuam vi capit edita cæde ingenti. *ibid.* Immensas ibi opes invenit. *ibidem.* Prusam agro exclusam obsidet. *ibidem.* Cuncta circa Nicæam incursionibus infestat. 368. *Minis Mariæ Dominæ* Muguliorum irritatus, impotentius sævit. 369. Tricocciam Arcem munitissimam, Nicææ propugnaculum, vi expugnat. *ibid.* Ejus præsidii fiducia intentatam a Tocharis vim contemnit. *ibid.* Intento Imperatore debilitandis arte, ac committendis inter se se Catelanis, nemine obstante cuncta circa Nicæam, & Pythia usque ad mare occupat. 371

Attaleota Equiso Imperatorii Stabuli Magnesiam occupat. 253. Nostongum Provinciæ Præfectum Magnesia excludit. *ibid.* Sibi conciliat Rontzerium, & per eum gratiam Imperatoris impetrat. *ibid.* A Rontzerio rebellat, prædam ejus apud se depositam rapiens. 304 Italos Magnesiæ repertos partim occidit, partim custodiæ mandat. *ibid.*

Attramyttii conventum Imperator celebrat, ad componenda Ecclesiæ dissidia. 36

S. Augustinus a Sexta Synodo Vir beatæ memoriæ vocatur. 20

Aulax locus, ubi prælio Carmani a Rontzerio vincuntur. 253

Azatines Sultan Persidis Patre Japhatine mortuo de Principatu certat cum fratre Rucratine. 353 Confugiens ad Imp. Rom. Lascarim, eo excusante metum belli a Perside, & Tocharis, redire cogitur Domum. 354. Prævalet Rucratini, & extortum ipsi denuo possidet paternum Imperium. *ibid.* Rursum Rucratine ferocius rebellante, ad Michaelem Palæo-

logum Imperatorem confugit . 355. Diu moratus Conſtantinopoli, fugit ex Arce Æni, & in partibus Euxini Borealibus receptum invenit. *ibid.* Illic moritur. *ibid.*

B

Babylas Ancyranus Epiſcopus exoſus Imperatori. 227

Bajulus Venetorum præcipitatus e tecto, & membratim diſcerptus a Genuenſibus Conſtantinopoli. 139

S. Baſilius Magnus Poſteriorem origine Filio Spiritum ait. 20

Bebryces Pylopithii vaſtantur. 246

Belocoma diripitur a Perſis. 246. Viris vacua deprehenſa vi capitur ab Atmane. 247

Blachi, gens vaga, ex Occidua continente in Aſiam transferuntur, & dire vexantur. 59. 60.

Blachernenſis Synodus dire ſævit in Antiſtites a Monachis accuſatos. 31

Blemmidas. *Vide* Nicephorus.

Bizya a Farenda Tzime cum Exercitu e Latinis, & Perſis mixto obſidetur. 364. Bizyenſes numero aliquot millium in ipſos erumpentes, Perſarum inſidiis circumventi cæduntur. *ibid.* Mulieribus veſte virili e muro oſtentatis tegitur hoſti poſt eam cladem defectus Præſidiariorum. *ibid.*

Boſpilas Dux contra Catelanos mittitur a Michaele Auguſto. 316

Boſſilas Bulgarus Smiltzæ & Radoſthlabi minimus natu frater Dux Bulgarorum pro Romanis pugnantium. 262. Bulgaros Oſphentiſthlabo parentes in Scafidæ amnis tranſitu cædit. *ibid.* Captos ex iis liberos dimittit. 263. In Prælio contra Amogabaros, Alanis & Turcopulis præeſt. 319

Brulas Cæſareæ Philippi Epiſcopus Athanaſium Hieroſolymitanum Patriarcham apud Imperatorem accuſat. 357. Miſſus additis aliis Hieroſolymam ad explorandum, an re vera peccaſſet Athanaſius, ipſo exauctorato, Sedem ejus occupat. 358. Ultra in hoc proceſſiſſe quam fas eſſet judicatus, & jam antea ſubjacuiſſe anathemati deprehenſus, ſuſpenditur. *ibid.*

Bryſis Arx fruſtra oppugnatur a Catelanis, qui damnis abire alio coguntur. 364

Bulgari cæduntur in tranſitu amnis Scafidæ. 262. Viciſſim Romanos cædunt in Agro Adrianopolis. 263

Bulgarorum mos eſt bello captos dimittere liberos. 262. 263

C

Cadaver recluſi Monachi diu poſt mortem incorruptum repertum. 283

Callipolis a Catelanis audita cæde Rontzerii palam in Imperatorem Rebellantibus, occupatur & munitur. 308. Obſidetur miſſis copiis a Michaele Auguſto Juniore. *ibidem*. Impetratis fraude Mpyrigerii ab Imperatore Andronico induciis, liberatur. 309. Ad eam iterum oppugnandam profectos duces Romanos tres, Catelani egreſſi Callipoli ex inſidiis coorientes fundunt, fugantque. 317. Denuo oppugnatur a Genuenſibus rogatu Andronici, ſed fruſtra. 352

Campanarum Eccleſiæ crebris pulſibus Populus in Synodum vocatus, Factioſa aſtutia Schiſmaticorum. 21

Cannaburius Miniſter fidus Irene Aſanis viduæ ſorori Andronici. 298. 299

Capitula tria a Vecco Patriarcha Decreto fidei in Eccleſia die Orthodoxiæ legi ſolito addita. 21.

Caracalus Nicomedienſis jugum Evangelii ponit in Ordinatione Athanaſii Patriarchæ. 84

Carbas Eunuchus Imperatoris a Michaele cuſtodia erumpere conante trucidatur. 45

Carmani Duce Aliſyra Philadelphiam obſident. 250.

Carmpantas, ſive Carmpantanes a Cazane fratre evocatur ab Indiis ad ſucceſſionem Imperii. 272. Ad eam ab illo eruditur. 273. Principatus poſſeſſionem init deceſſore adhuc vivo. *ibid.* Exigitur ab eo promiſſio nihil mutandi per triennium in Regimine. *ibid.* Oratus ab Andronico, ut compeſceret Perſas Imperio infeſtos, quadraginta millium exercitum eo deſtinat, fratris filio cum 20. millibus præmiſſo. 343

Caſſianus Magnus Primicerius gener Imperatoris, Præfectus Meſothiniæ, male illic rem gerens, & proditionis accuſatus revocatur. 358. Negat ſe venturum niſi ei prius caveatur pignoribus idoneis. 359. Proditus a Chelenſibus capitur, & in eumdem cum Cotanitza compingitur Carcerem. *ibid.* Habebatur omnium Ducum Romanorum ſcientiſſimus artis bellicæ. *ibid.*

Catelani Duce Rontzerio Cyzici hibernantes dira crudelis ac ſuperbæ rapacitatis, & infandæ libidinis edunt exempla. 239. 247. Dicti quoque Amogabari, & unde. 47. Vide circa hoc Gloſſarium. Aliqui eorum præda quam Cyzici civibus extorſerant ſecum ablata, militiam deferentes domum redeunt. 249. Soluta obſidione Magneſiæ, itinere terreſtri ſe Lampſacum conferunt. 284. In Occiduam trajecti continentem crudelitatis avaritiæ, libidinis diu edunt exempla. *ibid.* & 285. 294. Pluſquam ipſis deberetur flagitantes ab Imperatore objurgantur. 286. 287. Legationes ad Imperatorem irritas mittunt. 294. 295. 301. 302. 345. Poſt necem Rontzerii improviſo cæduntur a Romanis. 308. Romanos Callipoli repertos occidunt. *ibid.* A Siculis deſeruntur. *ibid.* Accolas oræ maritimæ Romanos ſeptem longis navibus diripiunt. 309. Perinthum magna cæde capiunt. *ibid.* Regiones Urbi circumſitas vaſtant. *ibid.* Catelani Primarii ab Imperatore Ameralis Dignitate, & nobili conjugio honorati, proditio detegitur. 310. Is convictus punitur. 345. Catelani Michaelem Auguſtum prælio vincunt 320. Nihil citra Maritzam amnem intactum, aut ſecurum ſinunt. 329. Miſſi a Macreno auxilio Cubucleenſibus obſeſſis ab Atare Duce Perſarum, crudeli perfidia Cubucleenſes Hoſtibus produnt. 339. Gano ſubjecta depopulantur. 341. Rhædeſtum fruſtra oppugnant. 342. Mare claſſibus infeſtant. 345. Oreſtiadis Territorium rabie ingenti devaſtant. 351. Relicta Oreſtiade Pamphylum fruſtra tentant. 356. A Didymoticho, metu Michaelis prope loco munito confidentis, oppugnando abſiſtunt. *ibid.* Pace ſuperbe recuſata, contra Urbem Conſtantinopolim infeſto exercitu tendunt. 363. Revocantur ab eo incœpto audita clade ſuorum ad Rhædeſtum. 364. Fame propter neglectam ſementem agrorum, & ex ea lue afflicti, migrare ex occupatis prope Conſtantinopolim locis coacti, locum quærunt ubi Maritzam amnem vado trajicere queant. 368. Æni Arcem cuniculis oppugnantes, & petra ſubtus reperta, & contrariis obſeſſorum molitionibus repelluntur. 369. & *ſeq.* Commeatus inopia laborantes e locis ultra Maritzam annonam accerſere fruſtra tentant. 370. Dicuntur Maritzam velle trajicere, ut Atho Urbem Macedoniæ oppugnatum eant. 376. Motis ab Æno caſtris infenſi invicem Duces eorum Gidas, Tzimes, Mpyrigerius, & Romofortus communi comitatu Caſſandream tendunt. *ibid.* Ibi prælio inter ſe cruento concurrunt, quo Gidas, & Mpyrigerius occiduntur, Tzimes capitur, Romofortus victor remaneret. 377

Catechumenea dicuntur Veſtibulum Odei in Templo Maximo, unde proſpectus ex alto in Sacram Ædem patet. 28

Cazanes Kanis Tocharorum e Chalau, & Apaga genus trahens. 149. Oblatas ſibi filiæ Andronici Imper. nuptias admittit. 240. Ducibus Barbarorum Imperii Terras incurſantium ne id faciant, edicit. *ibid.* Cyrum, Darium, & Alexandrum ſibi imitandos proponit. 272. Iberis Chriſtianis potiſſimum in bello utitur. *ibid.* In Crucis ſigno magnum vincendi omen conſtitutum putat. *ibid.* Gravia Sultani Arabum damna infert. *ibid.* Artes etiam mechanicas callet. 272. Deum in gubernatione hominum imitandum cenſet. *ibid.* Cazaneus nummus auro exquiſitæ puritatis ab eo cuſus. *ibidem*. Tuctain fratrem ob parum ſibi probatos ejus mores, ſucceſſione Imperii excludit. *ibidem*. Carmpantanem alium fratrem ex India accerſitum ſibi Succeſſorem deſignat. 273. Moritur poſt ſex annos Imperii quinto & trigeſimo ætatis expleto anno. 271.273

Ceremonia Coronationis Michaelis deſcripta. 114. 115. Ceremonia item promotionis Joannis ejus fratris in Deſpotam. *ibid.*

Chalaza. *Vide* Andronicus Sardenſis.

Chatzices tractans pro Iberis cum Imperatore Societatem armorum, de conditionibus non convenit. 359

Chele Arx mari circumflua. 133. Capitur a Barbaris. 246

Chenchreæ Arx plena Plebe inopi a Perſis oppugnatur. 260. Cæſis auxiliaribus, & eorum Duce obtruncato, ad deditionem ſiti compellitur, & flammis deletur. 261

Chius crudeliter expilatur a Rontzerio. 257. Vaſtatur a Perſis. 299. Chienſes in navibus 40. fugientes naufragio pereunt. 299

Chliara Arx terræmotu a fundamentis everſa. 133. 134.

Choeroboſcus. *Vide* Joannes.

Chriſmate inungebantur, qui ſe ad ritum Græcum adjungebant. 304

Chumnus. *Vide* Nicephorus.

Clades Chriſtianorum in Syria per lacrymas, & ſanguinem ex Imaginibus Conſtantinopoli manantes præſignari creditæ. 49

Clerici inopinate Templo excluſi. 14. Foris ante Oſtium perſolvunt precum Eccleſiaſticarum penſum. *ibid.* Scripta per Joſephi Miniſtros ſententia ſuſpenduntur. 16. Clericorum plurimi Tomo Gregorii Cyprii ſubſcribere recuſant. 66. Cauſas renuendi quas allegaverint. *ibid.* Ob id male mulctantur. *ibid.* Et tamen perſtant in ſententia. 67. Quidam eorum ſubſcribunt Tomo accepta Syngrapha Securitatis, fraudi ipſis hoc non fore quocumque ſucceſſu. *ibid.* Feria ſecunda Majoris Hebdomadæ ſero tandem in Templum admiſſi, ſine Liturgia dimittuntur. 29. Feria quinta communione fruſtrantur, pane profano vice conſecrati iis per fraudem dato. *ibidem*. Adſunt Judicio Gregorium Cyprium accuſare parati. 73. Donis afficiuntur a reconciliato ipſis Gregorio Cyprio. 77. Dire vexantur a Saba Monacho. 92. De illo fruſtra queruntur apud Patriarcham. 93. Imperioſe, ac ſæve tractantur ab Andronico. *ibid.* Spreti, ſpoliati, ſuperbis imperiis oppreſſi ab Athanaſio Patriarcha litteras de iis expoſtulatorias ad eum mittunt, quæ recitantur. 372

Cometa circa æquinoctium autumnale ab occaſu Conſtantinopoli apparens deſcribitur. 184.185

Commercium per monetæ aureæ adulterationem turbatum. 290

Conſtantinus Deſpota filius Andronici Auguſti filiam Muzalonis Protoveſtiarii, corruptam, licet deprehenſam, accipit conjugem. 104

Conſtantinus Deſpota Secundus Andronici filius ex Anna Ungara. 50

Conſtantinus Melec Sultanis Azatini filius Conſtantinopoli baptizatus, & educatus. 355. Hujus in Sultanem promotio recuſata ab Andronico Imperatore. 356. Sed ei ab illo Pegarum Præfectura confertur. *ibid.*

Conſtantinus Porphyrogenitus frater Andronici Athanaſio Monacho Montis Gani multum favet. 61. Præmittitur ab Andronico in Orientem cum uxore ex Raulis ſtirpe. 87. Turrim Nymphæi conſtruit. 129. Maurozomam Miniſtrum Strategopulinæ dire tractat. 89. Inde offenſo Andronico ſuſpicionem movet affectati Imperii. *ibidem*. Opes ejus, Clientelæ, ſplendor. 89. 90. Sabæ Monachi delatione irritatur in Conſtantinum Andronicus. 91. Comprehendi eum jubet palam increpitum, & carceri mancipat. 92. Cuncta ejus bona Fiſco addicit. *ibid.* reportatur in Urbem Lectica Chlathrata. 93. Cauſa ejus, ad ſatiſfaciendum Matri ejus Auguſtæ inique agi cum eo quiritanti, palam cognoſcitur, & is abſens convictus pleno judicio damnatur. 107. Ducitur vinctus Theſſalonicam. 162. Ægrotans in Carcere, cura Imperatoris paratur ad mortem pie obeundam. 251. Totum ſe permittit Athanaſio Patriarchæ, a quo attondetur in monachum, & Athanaſius vocatur. *ibid.* Hujus filius poſt Patris mortem honoratur Panhyperſebaſti dignitate. 302

Corones Imperatorius Interpres litterarum Latinarum miſſus ad Catelanos. 330

Corone terræmotu concuſſa. 235

Cortatzes Dux Militiæ Cretenſis ſuſpectam habet Philanthropeni cunctationem. 127. Paciſcitur cum Libadario Philanthropeni proditionem. 129. Captum Philanthropenum Hoſti dedit. 130

Coſmas Sozopolitanus, primum Sacerdos conjugatus inde dimiſſa conjuge, cum Fratre ac Filio fit Monachus. 104. Eccleſiarchæ officio fungitur in Monaſterio Archiſtrategi. *ibidem*. Recuſans aſſentiri Paci cum Latinis, juſſu Michaelis Auguſti ejicitur Monaſterio, & longam cuſtodiam tolerat. *ibidem*. Liberatus precibus Alexandrini Patriarchæ, ſecedit in Cellulam ſolitariam inſularem. *ibid.* Inſinuatur Imperatori per Tarchaniotam Glabam Magnum Conoſtaulum. 105. Eligitur in Confeſſarium ab Andronico, & hujus commendatione fit Patriarcha. 106. In ſua electione Joannis nomen, aut prius habitum, ſed paucis notum, promit, aut de novo aſſumit, ad ſatisfaciendum vaticinio Gregorii Monachi. *ibid.* In ſua Ordinatione paſtoralem baculum ab Imperatore accipit, & honoratur Dibambulo. 107. Morem evehendi ſolos Monachos ad Epiſcopatus, licet eum Privatus damnarat, in Patriarchatu retinet. *ibid.* Recuſat ſubjicere anathemati Rebelles Imperatori. 115. Subſcribit Imperatori. *ibid.* Subſcribit Imperatoriæ Novellæ, qua prohibentur Sportulæ ab Ordinatis dari ſolitæ Ordinatoribus. 116. De Chartis Athanaſii repertis cum Imperatore deliberat. 143. Moleſte fert non conſuli ſe ab Imperatore ſuper nuptiis filiæ Simonidis. 162. Selybriæ relictus ab Imperatore, quem deducere nequiverat a conſilio tradendi Simonidem Crali, illic iratus ſubſiſtit. 163. Delinitus officioſis ab Imperatore nunciis, Urbi ſe reddit, non tamen Ædibus Patriarchalibus. *ibidem*. A reverſo Imperatore excuſationes factorum, quæ improbaverat audiens, iis placatus Patriarchale officium reſumit. 180. 181. Obſtat reſtitutioni Joannis Epheſini. 182. Pertæſus Synodalium rixarum in Monaſterium ſecedit. *ibidem*. Accuſatur ab Epiſcopis. 183. Metu amittendi Patriarchatum ultro adit Imperatorem, & ei ſe reconciliat. 184. Vocem divinitus editam ait ſe audiſſe Dei jubentis, ut Ec-

clesiæ regimini se redderet . *ibidem* . Oppugnatur ab Episcopis ipso Imperatore iis favente , ob negatam restitutionem Joannis Ephesii . 20 Hilarionem Selybriensem ad Synodum accu t ob prolatum ab eo in se falsum crimen . 204. Indignatus ob non impetratam damnationem Hilarionis , e Patriarchio recedit . *ibidem* . Abdicatione Patriarchatus scripto expressam ad Imperatorem mittit . 205. Quid de Abdicationem sua sentiat , scripto declarat . 208. *& seq.* Imperatorem ad se circumveniendum venientem in verbo capit , & anathematis interminatione turbat . 2 6. 227. Exoratus ab Imperatore revocat anathema comminatorium , quod intorserat . 229. Reposito in Sede Patriarchali Athanasio Sozopolim insalutato Augusto recedit . 230. Captus cum Urbe Sozopoli ab Osphentisthlabo mittitur ab eo ad Andronicnm ad petendam in uxorem filiam Michaelis Augusti Junioris . 364

Cosmidii Arx , metu ne non defendi contra Catelanos posset , diruta , & deserta . 345

Cotanitza e Latrone Monachus e Monasterio Constantinopolitano Periblepti in Monasterium dictum Maximum , Urbis Prusæ se transferri impetrat . 39. Mox inde clam navem conscendens fugit . *ibid.* Triballis junctus Romanos oppugnat . 146. Adjungit se Crali Serbiæ deprædanti Romanam Ditionem . *ibidem* , & 154. A Crale Imperatori deditur . 165

Cozylensis Antistes cur electus ad consecrationem Georgii Cyprii electi Patriarchæ . 28. Homo quidvis cuivis gratificari facilis , ideo dulcis cubitus vocatur . *ibid.* Philippo Magno Domino viventi Sacerdotalem navat operam : & mortuo sacra funebria persolvit . *ibid.*

Crales Serbiæ latrociniis incursat terras Romanæ Ditionis . 146. 154. insidiis , & incursionibus subitis , Exercitus Romani vim eludit . 154. Homo habetur instab lis , & fluxæ fidei . *ibid.* Uxore legitima dimissa duas ei superinducit . 154. Invitatus ab Imperatore ad quartas cum hujus sorore nuptias , conditionem admittit . *ibidem* . Homo habitus profligati pudoris , qui fratris sui uxorem , & virginem Deo sacram Regis Ungariæ filiam vitiasset . 163. Mater ejus quarto illius conjugio frustra obstat . *ibidem* . Filiam Terteris quam habebat pro uxore , Imperatori dedit . 164. Simonidem Imperatoris filiam vix octennem pro ea conjugem accipit . *ibidem* . Cotanitzam Imperatori tradit . *ibid.* Ab Imperatore magnifica exceptione , & donis honoratur . 165

Cretæ pars non modica terræmotu concussa . 235

Cretenses a Latinis domi subacti , peregre militatum in Asiam transeunt . 122. Alexio Philanthropeno beneficiis obstricti ad Imperii usurpationem obsequuntur . 123. Ejus jam Rebellis cunctatione in suspicionem ne ab ipso prodantur adducuntur . 127. Experimentum ejus fidei ultimum capiunt , quo in suspicione sua firmantur . 129. Ducum suorum suasu proditionem Philanthropeni cum Libadario paciscuntur . 129. Philanthropenum in acie circumventum comprehendunt , & Libadario vinctum dedunt . 130

Cubuclea Arx Mysiæ in Olympo sita oppugnatur a Persis . 338

Cula Arx Persis dedita , a Rontzerio recepta . 257.

Cursites inter Alanos Primarius Sororem Cuximpaxi conjugem dat . 336

Cuximpaxis nomen sonat Principem Hieromagorum . 344. Fuit vir Gente Tocharus , Nogæ familiaris , superstitionis Persicæ Antistes . 206. Noga extincto ad Andronicum fugiens , fit Christianus . *ibid.* Auctore Andronico filiam Solympaxi collocat Duci Barbarorum . 286. Non secuto inde quod Romani sperabant laxamento belli , suspicionem incurrit perfidiæ . *ibid.* Mittitur ab Andronico ad deliniendos Alanos , & Turcopulos . 321. 335. Contrarium facit , conjungens se Alanis affinitate nova , & eos in perfidia confirmans . 336

Cypri Rex recusat dare filiam conjugem Michaeli filio Andronici , nisi approbante Ecclesia Romana . 119

S. Cyrillus ait S. Spiritum existere substantialiter ex Patre , & ex Filio . 20. Idem Filium vocat Os Patris . *ibid.*

Cyrillus Tyrius factione Syrorum eligitur Antiochenus Patriarcha . 34. Electum a Cilicibus in eamdem Dignitatem Dionysium Pompejopolitanum in aditu possessionis prævertit . *ibid.* Ut suam electionem ratam haberi curet Constantinopolim venit . 72. Assignatur ei Diversorium in Monasterio Hodegorum . *ibid.*

Cyziceni superbissimo Dominatu a Catelanis oppressi . 239. 240

Cyzicenus Episcopus Theodorus dire vexatus a Schismaticis . 32

D

Dacibyza Arx Nicetiatarum custodia Joannis Cæci . 53

Damascenus . *Vide* S. Joannes Damascenus .

Daniel Cyzicenus Tomum Gregorii vituperat . 69. Dari ei testimonium sanæ doctrinæ , etiam promittenti post illud se Throno cessurum , non permittit . 75. 76. Objurgatus ab Imperatore in custodiam datur . *ibid.*

Debilitatio Imperii sub Andronico unde orta . 121. Eadem descripta expressius . 317

Decretum de Fide in Ecclesia die Orthodoxiæ legi solitum , a Vecco tribus Capitulis auctum . 21

Demetrias Civitas , munita cinctu una die facto quatuor & viginti lignearum Turrium . 42. Eam dat Imperator in partem dotis Theophanus filio Joannis Sebastocratoris Desponsæ . 163. Hac ante nuptias mortua , Civitas repetitur a Sebastocratore . *ibid.*

Despotyvi Dignitas quæ sit . 104

Diakinesima dicta Hebdomada consequens diem Paschæ . 35

Didymium Milesiorum olim dicta Arx , ætate Pachymeris vocabatur Munitio duorum Collium . 122.

Dionysius Pompejopolitanus electus a Cilicibus in schismate in Antiochenum Patriarcham , præoccupatur ab Æmulo Cyrillo , a contraria Syrorum factione delecto . 34

Drymis se a Lascaris familia oriundum jactans , rebellionem contra Andronicum molitur . 345. Convictus addicitur perpetuo Carceri . *ibid.*

Ducas Magnus Hetæriarcha jubetur instare a tergo vestigiis Exercitus Amogabarici Constantinopolim tendentis . 293

E

Ecaterina Balduini Neptis Regis fratri nubit a Papa declarato Imperatori sine terra , cum jure ad Constantinopolitanum Imperium . 236. Hæc eadem alibi vocatur Æcaterina , nempe . 88. 114. 118.

Ecclesiarches vocatus a Schismaticis ordinantibus Patriarcham Gregorium Cyprium , ut ritus quos ipsi nesciebant , doceret . 28

S. Eliæ Arx a Turcis , & Persis obsessa siti laborat . 360. Renuens infidelibus se dedere , Latinis Christianis deditionem facit . *ibid.*

Eltimeres , vel Eltemeres Croni Despota Romanos Duce Radosthlabo acie vincit . 151. Radosthlabum excæcatum remittit , Duces Romanos captos Osphentisthlabo donat . *ibid.* Inclinat ad partes Imperatoris . 324. Idcirco oppugnatur ab Osphentisthlabo . 329

Encone Mancusi filia a Pantaleonte divite Mercatore adoptata , nubit Osphentisthlabo Terteris Regis Bulgariæ filio . 150

Eonopolites Spado Magnus Drungarius unus duorũ cui custodiendum Michaelis sui Patris sepulchrum Andronicus commiserat. 60. Evocatus, Athanasium Monachum, qui postea fuit Patriarcha, secum ducens Imperatori obtulit. *ibid.* Michaelis Augusti ossa Selybriam deportat. 61

Ephraimus filius Cosmæ Patriarchæ, male ab eo præfectus dispensandis rebus Ecclesiæ. 183

Ephesus expilatur a Rontzerio. 257. Capitur a Safane Persarcha. 343. Templum illic S Joannis diripitur. *ibid.*

S. Epiphanius multis locis operum suorum S. Spiritum ex Filio procedere significat. 19

Episcopi ob communionem cum Latinis in trimestre suspensi. 15

Erres custos Carceris promissis, & illecebris corruptus, cum Michaele vincto, cæteris custodibus occisis, noctu aufugit. 43. Austro præter solitum reflante in manus Ministrorum Imperatoris rejicitur. 44

Eubœenses Latini Ritus, diversantem apud ipsos Athanasium Patriarcham Alexandrinum, an probaret confici Eucharistiam in Azymis, interrogant. 346. Respondere nolenti vivicomburium minitantur. *ibid.* Consilio cujusdam, & metu vindictæ, a minis in rem conferendis temperant. 347

Euchita vocatur Athanasius Patriarcha ab Arsenianis. 282

Eudocia Soror Andronici, uxor Joannis Principis Lazorum, viro mortuo se ad Fratrem recipit. 153. Roganti fratri, ut Crali Serbiæ nuberet, negat: uni viro etiam mortuo se fidem velle servare ajens. 155. Conjugium filii cum filia Chumni Præfecti Canicleo destinatum ab Imperatore simulat se probare. 166. Ad id conciliandum profecta ad Lazos, contrarium agit. 167

Eufrosyne filia notha Michaelis Augusti, Nogæ Tochari uxor. 149. Enconem Mancusi filiam e sacro fonte susceptam materna charitate fovet. 150

Eulogia Amita Andronici huic suadet abrogationem Pacis Ecclesiarum. 11. Odii ejus in fratrem ipsius Michaelem Imperatorem mortuum causæ. *ibid.* Conatur persuadere cum aliis, tum Theodoræ Augustæ viduæ Michaelis, Animam Viri ejus esse irreparabiliter Tartaro addictam, nec suffragiis Ecclesiæ posse juvari. 12. Interest Attramyttiensi conventui cum Filiabus Theodora, & Anna Regina. 36

Exarchus Pisanus ob ejectos proprio Monasterio jussu Imperatoris Monachos Latinos, per submissos a Galatensi Magistratu Sicarios proxime necem plagis adducitur. 314

Explendescentia vox conficta a Schismaticis ad eludendam auctoritatem S. Damasceni de Processione S. Spiritus ex Filio. 69

F

Faces accendi solitæ more antiquo ad commemorationem Defunctorum vespere Parasceves. 162

Fames ingens Philadelphiæ, ob quam Asini caput multis siclis venit. 250

Famosi libelli clam jacti. 140. 304. 336

Farendas Tzimes, apud suos dictus Ferrandus Ximenes, cum suis copiis non vocatus venit auxilio Romanis contra Persas. 235. Cyzici cum Catelanis hibernans, injurias horum in Romanos frustra conatur admonendo cohibere. 239. Otiosus scelerum immanium testis perstare non sustinens, inde cum suis recedit. *ibid.* Madytum obsidet. 340. & fame debilitatam insultu cruento capit. 337. 350. Inter oppugnantes Orestiadem Vexillum manu gestans, Rex Siciliæ prædicatur. 351. Duras Imperatori Pacis conditiones proponens, excusat necessitatem sic faciendi. 363. Brysis arcis oppugnationem omittere cogitur. 364. Bizyam obsidens, erumpentes temere Bizyenses insidiis circumvenit, & clade ingenti afficit. 364. Cogitat transitum in Partes Imperatoris, ingentium promissione præmiorum motus. 367. Sed superveniente Mpyrigerio mutans sententiam, tamen perstat in simulatione pronæ in Augustum voluntatis. *ibid.* Defert Imperatori Sororis ipsius, Socrus Rontzerii, proditionem, veram postea ex parte deprehensam. *ibid.* Romanos dolose impedit ne Mpyrigerii navem capiant. *ibid.* & 368. Detegitur ejus fraus, cistis quas ut thesauris graves asservandas Romanis in pignus fidei dederat, plenis arena & lapide refertis. *ibid.* Æni arcem cuniculis oppugnans, soli petrosi natura & obsessorum contrariis molitionibus impeditur. 369. 370. Mpyrigerio e Genua appulso se, & socios subjici boni consulit, Romoforto refragante. 370. Iterum promissis tentatur ab Imperatore. 371. ad Cassandream commisso civili prælio, capitur a Victore Romoforto. 377. Dimissus, a Magno Domestico prope Xantheam supplex admittitur, & servatur. *ibid.*

Fenestrarum Templi S. Sophiæ motus spontaneus tempore Ordinationis Patriarcharum, indicare putabatur eos non perstituros in Dignitate usque ad mortem. 84. Id eventu comprobatum in sex Patriarchis, Arsenio, Germano, Josepho, Vecco, Gregorio, & Athanasio. 84

Fortuna vulgo credita favere Magnis Ducibus. 122.

Forum Constantinopolis incendio deletum. 103. Cito splendidius reficitur. 103

Fratres duo Catelani Turri in qua erant flammis circumdata, invicem complexi se præcipitant. 322. 323.

Fratris titulum ab Imperatore Christiano Sultani Infideli licite tribui, dubitante Andronico quidam censent. 141

Frerii Monachi Latini, fugientes Peræam Græcos Monachos, vexationem Athanasii Patriarchæ in Urbe pertæsos, excipiunt & protegunt. 281. Monasterium in Urbe condunt. 313. Inde pelluntur jussu Imperatoris, suasu Patriarchæ. 314

Frerii Eubœenses in Athanasium Alexandrinum concitantur. 346

Frerii sive Equites Hierosolymitani Rhodi Arcem ab Imperatore frustra postulant. 367

Furni Castrum Persis deditum a Rontzerio receptum, qui deditionis auctores suspendio necat. 257.

Furnus Sanctus caverna sic dicta sub Altari, in quam res sacræ corruptæ projiciuntur consumendæ. 45

G

Galesiota Gallactio excæcatus jussu Michaelis Imperatoris, quod ei improperare in os ausus fuisset: esse illum alterum *Julianum* Apostatam. 13. Ejus pœnæ dolore incumbit in restitutionem Schismatis, & ut in aptum ad illam medium, repositionem Josephi in Throno. *ibid.* In expiatione Templi Ministrum agit piacularis cæremoniæ manu deductus. 15. Sacras præsertim Icones multa infusione aquæ lustralis purgare satagit. *ibid.* Magistrum suum Andronicum Sardensem prodit. 39

Gano monti subjectæ regiones dire a Barbaris vastatæ. 341. Gani jugum occupatur. 353

Gennadius Monachus vice Josephi Patriarchæ denunciat Constantinopolitanis, gravissimam illos incurrisse noxam admittenda communione Latinorum. 13

Gennadius olim Episcopus primæ Justinianeæ, unus e tribus electis ad Patriarchatum, honorem recusat. 80. 81. Imperatorem graviter monet, ne Clericos, & Episcopos contemnat. 94. 95

Genuenses irreconciliabiliter a Venetis dissident. 133. Gravibus eos damnis afficiunt, paria, &

ipsi ab his vicissim patientes. *ibid.* Appulsa contra ipsos Constantinopolim classe Veneta, Galatam deserunt, & in regionem circa Blachernas migrant. 136. Hunc locum strenue contra Venetos tuentur, eosque repellunt occisis multis, & in his Duce primario. 137. In Venetos Urbis Inquilinos crudeli cæde grassantur. 139. Immunitatem exprimere ab Alexio Lazorum Principe studentes, male cum illo pugnant. 264. Igne in Suburbium Trapezuntis injecto, merces proprias magni pretii consumunt. *ibid.* Pacem cum Alexio coguntur facere. *ibid.* Admoniti de apparatu Catelanorum, & Siculorum ad bellum sibi, & Imperatori inferendum, & se ipsos comparant, & Imperatori suadent, ut idem faciat. 288. 289. Renuente Imperatore, ipsi ad bellum per se solos contra Catelanos gerendum sese parant. 29. Classem longarum navium sedecim Constantinopolim appellunt. 311. Frustra tentantur a Catelanis ad favendum ipsis. 312. Monachorum Latinorum propria domo pulsorum injuriam, graviter vulnerato ejus Ministro exarcho Pisano, ulciscuntur. 314. Andronico conceptam ex eo iracundiam comprimenti reconciliantur. 312. Cum Imperatore conspirantes adversus Catelanos, hos prælio navali vincunt, Duce ac cunctis præter unam navibus captis. 315. Invitati ad prosequendum bellum, non acquiescunt, ad Lazos navigantes. 316. Avara Andronici circa mercedes operæ bellicæ licitatione offensi, prætextum inde abrumpendi Tractatus captant. 317. Suadent Tenedensibus Obsessis, ut deditionem Imperatoriis faciant. 323. Suasu Spinuli inter ipsos Primarii, classem auxiliarem æquis conditionibus Imperatori submittunt. 348. Cum classe navium undeviginti Constantinopolim appellunt. 347. Ex his triremes quatuor Imperatori poscenti commodant ad custodiendas Abydi fauces. 349. Reliqua Classis redux e Lazis oratu Imperatoris Callipolim oppugnat. 352

Gregorius Cyprius Synodo contra Veccum præsens. 17. Ad functionem Ecclesiastis Palatini Josephi Patriarchæ benedictione auctoratus, hinc commendationem apud Josephitas trahit. 27. Astuta simulatione se inclinat usque ad eulogiam ab Andronico e Sardensi Antistite, simplici Monacho, petendam. 28. Electus in Patriarcham studiose eblanditis ab Imperatore suffragiis, fit Monachus ex Laico. *ibid.* Mox Diaconus ex Lectore ordinatur ab Episcopo Cozyles. *ibidem*. Denique inauguratur Patriarcha die Palmarum a Germano Heracleensi, cooperante Cozylensi. *ibidem*. In Patriarchatu vocatur ex Georgio Gregorius, quod nomen ei est inditum cum est factus e Laico Monachus. 37. Tempore ejus inaugurationis a Templo Maximo, ubi ea fiebat, omnes qui Ecclesiarum Paci consenserant, excluduntur. 28. 29. Invitus tolerat injuriosas vexationes Antistitum. 32. Blachernensem Synodum, etsi ei palam intererat, clam sceleratum conventiculum appellat. *ibid.* Non probat permitti Arsenianis, ut Sectæ suæ veritatem ostento divino, prout offerebant, comprobare tentent. 36. Ex improviso productus ad Arsenianos resilientes a Pactis, fulmen excommunicationis in ipsos intorquet. 38. Spe dejicitur sic ad obedientiam revocandi Hyacinthum & Lependrenum, qui palam ab eo cum multis aliis rebellant. *ibidem*. Solemni colloquio disputat cum Vecco & Archidiaconis Meliteniota, & Metochita. 57. & *seq.* Ei demandatur scriptio Tomi contra Latinos. 66. Tomum a se scriptum legi palam curat e pulpito cum Anathematismis in aliter sentientes. *ibid.* Firmari Tomum procurat subscriptionibus Imperatoris, & Antistitum. 67. Indignans se suspectum pravæ doctrinæ, Tomum corrigere recusat 70. Ob hoc se ab eo, ut Hæreseos comperto, quidam abscindunt. *ibid.* Patriarchatu cedit secedens in Monasterium Hodegorum. 72. Inde migrat in Hospitium S. Pauli in Latro. *ibid.* Quiritans de Imperatore & Episcopis, Apologias pro se scribit. *ibidem*. Judicii subeundi oblatam conditionem libens accipit, & vadimonium sistit. 73. Consentit in Abdicationem, si detur ipsi testimonium incorruptæ doctrinæ. 74. Id ipsi amplum conceditur. 75. Dat scripto conceptam Abdicationem Throni, subscriptione carentem & subdolam. 76. In Monasterium Aristinæ secedit. 77. Germanum Heracleensem & Neophytum Prusæum ante abdicationem exauctoraverat. *ibidem*. solemniter declaratur Orthodoxus. *ibid.* Eligit hospitium vicinum Raulenæ, cujus benignitate alitur. *ibid.* Condonat injurias Adversariis, dona etiam adjiciens. *ibid.* Moritur, & effertur privato funere. 87. Tempore ejus Patriarchatus duplex incendium Galatam deformavit. 102. Hujus Alumnus Melitas fuit. 231

Georgius Moschampar Chartophylax temere asserit: Spurium esse testimonium prolatum S. Damasceni. 57. Aliud nomen habuit Græco vocabulo, quo Pulex significatur, affine. 58. Chartophylacis officio cedit, abjungens se a Patriarcha. 68

Georgius Dux Alanorum Rontzerium Cæsarem occidit, pœnas repetens interfecti ab eo sui filii. 307

Germa locus ex quo Persæ metu Exercitus Romani fugiunt. 252

Germanus Acacii filius creatur Episcopus Heracleensis ad inaugurandum Patriarchatu Cyprium. 27. Ordinatur in Templo Irenes. *ibid* A Gregorio, quem Monachum fecerat, se abscindit, causans eum non integre confessum. 77. Et ob id eum jam Patriarcham excommunicat. *ibid.* Ideo ab illo exauctoratur. *ibid.*

Gidas e Theuderici Dominantis in Sicilia fratre natus, a Patruo mittitur ad componendas Amogabarorum discordias. 370. Cum quinque longis navibus appellens, a quibusdam Regis Siculi filius vocatur. 371. Ei se subjicere Catelani Duces, præsertim Romofortus, recusant. *ibid.* Discordiis Ducum Catelanorum usque ad civile inter ipsos bellum exardescentibus, ipse iis immixtus cruento apud Cassandream commisso prælio interficitur. 377

Gilva insignia Prætoriæ Dignitatis, Panhypersebasto data. 302

Gilvus color Andronico existimatus aptus insigniendis Augustorum consanguineis. 303

Glabas Tarchaniota Magnus Conostaulus Dux Tocharis præficitur. 10. Dictus Homo Dei, cum validis copiis mittitur ad tuendum Romanum limitem ab incursionibus Cralis Serbiæ. 154. Parum bello proficiens, suadet Imperatori, ut pacem faciat cum Crale. *ibid.* Mittitur Comes Expeditionis Michaelis Augusti Junioris in Partes Occiduas. 262. Peritissimus habitus rei bellicæ, & prompti in ambiguis consilii. *ibid.* Licet podagra laboraret bello creditus utilis propter prudentiam. *ibid.*

Gregorius Monachus successorem Athanasii in Patriarchatu omnino vocatum iri Joannem affirmat. 106. Audiens electum Cosmam, negat fieri posse, ut is sit Patriarcha. *ibid.* Sed Cosma Joannis nomen accipiente, acquiescit. *ibid.* Prædicit quot annos in Patriarchatu perstiturus Joannes Cosmas sit, nec vitam in eo clausurum. *ibid.*

S. Gregorius Nyssenus, Secundum a Filio Spiritum juxta causæ rationem asserit. 19

Gulielmi Turris, locus ad quem Persæ cæduntur a Romanis. 249

Gulielmus quidam a Joanne Duca Imperatore Romanis Dignitatibus honoratur. 318

Ha-

H

HAles Amurii filius, Patre post mortuo Amurius quoque dictus, interfectorem Patris Melecum occidit. 198. Romanas Regiones ultra Sangarim incursat. *ibidem*. Mutante alveum Sangari, facile amnem trajicit, & interiora populatur. 199. Regiones Constantinopoli vicinas infestissime incursat. 191. Ad acrius & apertius infestandos Romano, incitatur æmulatione Atmanis 200. Petit ab Imperatore donari sibi Interamnam ad Sangarim. 273

Heracleenses Urbe propria metu Hostium diruta & incensa, Selybriam migrant. 34

Hieri Arx oppugnatur immaniter a Barbaris. 246 Qui eam tenebant Romani coguntur pacem cum Turcis facere tributi pendendi pactione. 364

Hilarion Episcopus Selybriensis grave peccatum a quodam sibi indicatum Patriarchæ Cosmæ, Imperatori arcano detegit. 202. Eo crimine paulatim in notitiam multorum emanante, illius primus Index Hilarion culpatur. 204. Idem eo nomine a Patriarcha accusatur apud Synodum. 204. Quorumdam ipsum excusantium, officiis impeditur ejus damnatio. *ibid.*

Hilarion Monachus manu collecta feliciter contra Persas pugnat. 347. Prohibitus a Præpositis, & a Patriarcha, militare, nec iis obtemperans, sub tutelam Imperatoris confugit. 347. Necessitate leges eluctante, remittitur ad manu tuendam regionem, quæ illo subtracto prædæ Persis erat. *ibid.*

S. Hieronymus, Photio fatente, Processionem S. Spiritus ex Filio defendit. 19. Idem a Damaso eruditus, & æqualis S. Basilii. 20

Holobolus Rhetor Synodo contra Veccum præsens. 17. In colloquio cum Vecco primus loquitur. 56

Hoplotheca sacra liber magnæ auctoritatis apud Græcos. 20. 65. In eo docetur præpositiones *Ex*, & *Per* in explicando Dogmate Processionis S. Spiritus, invicem æquivalere. *ibid.*

Hyacinthus Dux Arsenianorum in Conventu Atramyttiensi. 36. Coram excommunicatus a Gregorio Patriarcha, id contemnens, in eum palam rebellat. 38. Dux Partis Arsenianorum qui Pyrsolatræ vocabantur, irrevocabiliter ab aliis dissentit. 79. 80. Cum iis reconciliatur. 120. Obstans reconciliationi Arsenianorum ab Imperatore procuratæ, hujus jussu retruditur in carcerem. *ibidem*. Eo mortuo Factio Arseniana nihilominus viget. 211

Hyampolis Arx ab Eltimere Osphentisthlabo reddita, & ab hoc præsidio munita. 324

Hypoplaciæ Thebæ locus indictus ab Imperatore ad conventum. 35

I.

JAcobus Minister olim Rontzerii captus apud Tenedum Imperatori sistitur. 330. Spem Imperatori facit adducendorum ad pacem Catelanorum. *ibidem*. Legatur una cum aliis quatuor ad Catelanos. 331. Recitata ipsis concione Imperatoris invitante ad pacem, nihil proficit *ibid.*

Jacobus Præfectus Monachis Montis Atho, unus e tribus electis ad Patriarchatum. 80

S. Ignatii martyris Testimonia subjectionem Plebis ad Episcopum suadentia. 275. Vide illa descripta in Notis ad eum locum.

Imago Deiparæ Constantinopoli multis diebus lacrymas uberes profundit. 46

Imago S. Georgii martyris in Ædibus Charsiæ sanguinem copiosum mittit. *ibid.*

Imago Urbis Constantinopolis de manibus Statuæ Michaelis Augusti eam offerentis S. Michaeli Archangelo, terræ motu excutitur, & fracta concidit. 134

Imber vehemens, & inundatio inde secuta describitur. 152

Imperator sine Terra quidam a Papa declaratus. 236

Incendium apud Galatam duplex sub Patriarcha Gregorio. 102

Incendium Fori Constantinopolitani. 103

Incendium in Urbe die quo Litaniæ a Patriarcha celebrabantur, exitiale ortum. 340. Ex eo multiplicatæ lites. *ibid.*

Insectum vivum ex aure Surdi excussum evanescit, mox auditum recuperante Surdo. 266

Insula Principum a Piratis occupata, captis, & dire tortis ejus Incolis. 196

Joachimus Bulgariæ Patriarcha, causa tractandi matrimonii missus Legatus ad Imperatorem, Osphentisthlabum puerum obsidem Patri Terteri Regi Bulgariæ reddendum curat. 159. Ab eodem Osphentisthlabo postea Regnum affectante, quod ei obstaret, præcipitio necatur. 150

Joannes Batatza Imperator negligentiam Custodum Aerarii severissime punit. 180. Mirabiliter apparuisse creditur longo tempore post mortem custodiens Civitatem Magnesiam ad Hermum 239. Dum viveret cognominatus est Eleemosinarius ob misericordiam in pauperes. *ibid.*

Joannes Choeroboscus dictus quoq; Matzucatus. 260. Procedens ad bellandum contra Persas in carcerem conditur. *ibidem*. Clam aufugiens in Ecclesiæ Asylum, inde quoque elapsus, coactis copiis in Persas feliciter pugnat. *ibidem*. A Persis victus, & captus interficitur, ut quidam ajunt. 261. Alii fugisse illum e Carcere Persarum, & a Bulgaris Sebastocratorem creatum ferunt. *ibid.*

Joannes cognomento Glycys petitionibus Supplicum ad Imperatorem referendis præfectus. 93. Mittitur Legatus in Cyprum, & in Armeniam. 119

Joannes Ephesinus absens Tomi a Gregorio Cyprio editi Accusatoribus adjunctus. 69. Adventu in Urbem suo turbas auget. 72. Negat dandum esse testimonium sanæ doctrinæ Georgio Cyprio sic se Throno cessurum promittenti. 75. Eidem jurato credi vetat. *ibidem*. Litteras edit plenas obtrectationis in Gregorium. 76. Increpatus ab Imperatore custodiæ mancipatur. *ibidem*. Ab eodem Imperat. injuste a se actum agnoscente, illius in integrum restitutio tentatur. 181. Sed ea a Cosma Patriarcha, & Theolepto *Philadelphiensi* impeditur 182. Iterum urgetur ab Episcopis ejus restitutio Imperatore favente. 203

Joannes filius Andronici ex Irene, creatur Despota. 115. Ducit uxorem filiam Nicephori Chumni Præfecti Canicleo. 227. Dono accipit Ædes Urbanas Michaelis Angeli Despotæ condemnati. 243. Præfecturam Urbis gerit. 283. Præfertur fratri minori Demetrio in successione Marchionatus Montisferrati. 348. Illuc profectus accommodat se ad mores, & usum Italorum. *ibid.*

Joannes Lazorum Princeps moritur. 153

Joannes Parastron missus a Papa Constantinopolim cum Sociis Freriis sacrificanti Patriarchæ Josepho ante reconciliationem assistit. 15

Joannes Tarchaniota Dux Partis Arsenianorum. 25. Abscindit se ab Hyacintho Duce aliorum, qui Pyrsolatræ per scomma dicebantur. 79. Ob id iratus illi Andronicus, deportationem in insulam, & illic carcerem decernit. *ibid.* Transfertur inde in Armamentarium Blachernarum, ubi habetur in libera custodia. *ibidem*. Eludit Athanasium Alexandrinum ad se missum ab Imperatore ad suadendam ipsi reconciliationem cum Hyacintho. 79. 80. Suspectus affectati Imperii male mulctatur retrusus in Carcerem. 80. Præficitur gubernando, ac defendendo Orientali Imperii limiti. 147. Prudenter se ac strenue in ea Præfectura gerit. *ibidem*. Seditione Militum, adjutore, & autore Theolepto impugnatus, fu-

gere cogitur Thessalonicam ad Imperatorem. 148. Iterum inclusus carcere, quod Patriarchæ adversaretur, educitur inde ad colloquium ab Imperatore cum Arsenianis habendum. 274

Joannes Veccus Patriarcha bene sperat de Andronici benevolentia in se, & studio in Religionem. 11. Patriarchio recedit impetratis ab Augusto Abductoribus, ne sponte loco decedere argui posset. 14. Absens accusatur in Synodo. 17. Damnatur tam ipse, quam ejus Sequaces, quod suas sententias de Dogmate controverso protulissent: & quod Patrum circa id testimonia recitassent. 18. Patrum Græcorum asserta de Processione S. Spiritus ex Patre per Filium, & ex Filio, expendit. 19. Theologos Græcos idem sentientes profert. *ibid.* Veccum Hæreseos reum peragere Schismatici frustra conantur. 18. 21. Idem Photium reprehendit, quod de SS. Hieronymo, Augustino, Ambrosio parum reverenter sit locutus. 19. Latinos ab Hæresis nota, quam iis Græcorum quidam propter additionem inurebant, purgare satagit. 20. Præpositiones *ex* & *per*, esse æquivalentes contendit. *ibidem.* Veccus dum esset Patriarcha, Decretum de Fide in Ecclesia die Orthodoxiæ legi solitum tribus Capitulis auxit. 21. Consecutiones ex Principiis fide creditis interdum rejiciendas docet. *ibidem.* Citatus in Synodum, metum a vi multitudinis excusat. 22. Eo periculo amoto coram Synodo comparet, & ultimus sedens causam dicit. *ibidem.* Petens ut pro Patriarcha, uti rite electus, nec juste depositus, agnoscatur, cum probris repellitur. 23. Eum ad abdicationem Patriarchatus vi fuisse adactum Josephus ubi cognovit, improbavit. *ibidem.* Prusam jussu Imperatoris exulatum abducitur, provisis ad victum Pensionibus. *ibid.* Prusæ popularibus contumeliis vexatus Nicolaum Prusæum, & Gregorium Constantinopolitanum palam reprehendit. 56. Petens audiri se coram disceptantem cum Adversariis de Dogmate, ad id evocatur Constantinopolim ab Andronico. *ibid.* Colloquium ejus cum Patriarchis Athanasio Alexandrino, & Gregorio CPolitano, apud Triclinium Alexiacum. 57. & *seq.* Minis & blanditiis frustra tentatus ab Imperatore, ut Schismaticis se adjungeret, relegatur in Arcem S. Gregorii, ibique detinetur sub custodia Celtarum, sine ulla Provisione pensionis ad victum. 58. Tomum Gregorii redarguit. 67. & *seq.* Moritur ibidem in Carcere, & modico sepulchro in Cella humatur. 153

S. Joannis Damasceni Corpus conceditur ab Andronico Imperatore Arsenianis pollicentibus se per illud probaturos evidenti miraculo suæ Sectæ æquitatem. 25. 26. Rem tamen usque ad experimentum procedere, metuens successum Imperator prohibet. 26. Ejus de Processione Spiritus Sancti ex Patre per Filium doctrina expenditur. 19. 20. 65. Dictum ejus de Processione S. Spiritus ex Filio explicatur a Schismaticis expositione perplexissima. 67

Josephitæ dicti qui Josephi famam, & Acta contra eorum Impugnatores Arsenianos defendebant. 26. Consentiunt cum Arsenianis in dijudicatione controversiarum mutuarum per ignem. 36. Utrorumque scripta comburuntur. 37

Josephus decrepita ætate vix spirans, suæ in Thronum restitutioni assentitur. 13. Tantum non exanimis in gestatorio reportatur ad Patriarchales Ædes. 14. Ejus Ministri ipsius vix sententis vice, ac nomine, quæ volunt, decernunt 15. Ipse interrogatus, an talia probaret, negat. *ibid.* Moritur & sepelitur in Monasterio S. Basilii. 24

Irene Asanis Vidua Soror Andronici Imperatoris, Rontzerii Socrus, ad Generum Cyzici degentem mittitur. 250. Pro ejusdem a Nostongo accusati defensione studiose satagit. 255. Invitata in Urbem ab Imperatore, morbum simulans, excusat. 297. Accusatur apud Imperatorem proditionis. 367. Ex parte convicta, custodiri jubetur in Palatio. *ibid.*

Irene Marchionis Montisferrati filia, Regis Hispaniæ neptis, nubit viduo Andronico. 50. Postquam est mater facta, coronatur Augusta a Patriarcha Gregorio. *ibid.* Nuptias filii Joannis cum filia Præfecti Canicleo, Andronico cupiente, ipsa non probans, differri cogit. 167. Tandem in eas consentiens celebrari libens videt. 227. Thessalonicam proficiscitur. *ibid.* Cogit copias in subsidium Imperatoris. 323

Isaacius Melecus Persarum Satrapa Catelanis militans clam cum Imperatore fœdus init. 346. Suspectus inde factus Catelanis excusat, se animo fallendi Imperatorem, cum eo tractasse. 347. Sic purgatus trajicit in Asiam. *ibidem.* Pergit inde tractare cum Imperatore, nuptias Filiæ Meleci Sultanis petens, & reconciliationem Turcopulorum pollicens. 354. 356. Iterum ex Asia in continentem Occiduam trajiciens, persuadet Persis, ut Amogabaros deferant. 365. Traditur Amogabaris, & ei caput abscinditur. 366. Frater quoque ipsius perimitur. *ibid.*

Ithamar filia Nicephori Despotæ Tractus Occidui, & Annæ filiæ Eulogiæ Amitæ Andronici, in Sponsam offertur Michaeli Andronici filio. 117. Sed Episcopis negantibus id matrimonium rite posse fieri inter tam arcta consanguinitate junctos, res successu caret. 118. Nubit Philippo Regis Apuliæ nepoti. *ibid.*

Judæis ad Carnificis ministerium adhiberi soliti. 131. 151.

Juramenti veram vim quæ verba habeant disquisitum a pag. 207. ad 210.

Justinianeus Pons super Sangarim. 199

Justitia Divina in ultionem velox. 39

K

KAnis Tocharorum Cazanes. 149

L

LAchanæ redivivi impostura deprehensa. 106. 107. Is tamen ducere milites contra Persas finitur. 108. Sed mox retractus in custodiam datur. *ibid.*

Læsæ Majestatis pœnis subjicitur Andronicus Sardensis. 39

Læsæ Majestatis Rei habiti qui qualicumque Synodi Schismaticæ decreto adversarentur. 32

Laminses Dux Persarum bello infestat vicinas Urbi Constantinopolitanæ Regiones. 191

Laqueo reos strangulare, Italorum non Græcorum mos. 252

Lardæa Arx olim Romana ab Eltimere Osphentisthlabo reddita, & ab hoc præsidio munita. 324.

Latini Syriæ oram maritimam, & urbes Berytum, Ptolemaidem, Tyrum, Sidonem egregie adversus Æthiopas tuentur. 33

Lazarus Gorionites excæcatus interest Conventui Atramyttiensi. 36. Vocatur ab Imperatore ad colloquium nocturnum. 211. 212

Lebes ingens argenteus ab Imperatore cudi jussus, in quo per ignem probarentur scripta contraria Josephitarum, & Arsenianorum. 36

Legati Andronici Aquilejam missi, de vita illic periclitati, ægre incolumes re infecta revertuntur. 139

Lemnus crudeliter expilatur a Rontzerio. 257

Leo Præfectus Orphanotrophii mittitur Aquilejam Legatus ad Senatum Venetum. 139

Libadarius Protovestiarita Sardibus Præfectus imprudenter contemnitur a Philanthropeno. 127. Gravis ejus cura ob rebellionem Philanthropeni. 128. Cum Cretensibus de ejus pro-

ditione transfigit. 129. Copias Nymphæum versus contra Philanthropenum movet. 130. Eum proditione suorum deditum custodiæ mancipat. *ibid.* Opibus spoliatum excæcari a Judæis curat. 131. In præmium rei bene gestæ honoratur Magni Stratopedarchæ Dignitate, ac donis aliis. 133

Liturgia omittitur die 2. Majoris Hebdomadæ. 29. Post meridiem celebratur die Orthodoxiæ. 163

Lucas Episcopus Bitzyensis iræ Imperatoris objectus. 227

Lucas Præpositus Monasterii Pantepoptæ. 106

Lunæ defectio totalis Constantinopoli visa describitur. 186

M

MAcarius Achridensis benedicit nuptiis Cralis cum Simonide. 165

Macarius cognomento Columba excæcatus interest Conventui Attramyttiensi. 36. Evocatur ab Andronico ad colloquium nocturnum. 211

Machrama innocens crudeliter obtruncatur jussu Rontzerii. 259

Madytus Arx Signo amni adsita munitissima. 337. Fame maceratur obsidentibus Amogabaris. *ibid.* Et horum insultu cæde maxima vi capitur. 350

Magnesia ad Hermum ab Agasone Attaleotta occupatur. 253. Ea excluditur Nostongus illi Provinciæ Præfectus. *ibid.* Rontzerius efficit apud Imperatorem, ut id boni consulat. *ibid.*

Magnesienses Auctore Attaleota contra Rontzerium rebellantes, opes ejus apud se depositas invadunt, Italos partim vita, partim libertate privant. 259. strenue se, ac feliciter contra Rontzerii oppugnationem longo tempore defendunt. 260. Tandem Rontzerio solvere obsidionem coacto liberantur. 283

Manuum diductione signum datum ad perfidiosam cædem. 198

Marcus Monachus commentarium edit a Gregorio Patriarcha suo Magistro approbatum. 70. In eo errores reperiuntur merito imputandi Approbatori Patriarchæ. *ibid.*

Maria filia Regis Armeniæ præ sorore minore eligitur in Sponsam Michaelis filii Andronici. 119. Ægrotans in itinere Rhodum defertur curanda. *ibid.* Ejurat ritum Patrium, & Chrismate ungitur. *ibid.*

Maria Soror Imperatoris destinata Sponsa Carmpantani Kani Tocharorum, & ideo Domina Muguliorum vocata, cum splendido comitatu, & ornatu Nicæam mittitur. 360. Ibi Atmani superbe minata, se illum apud Carmpantanem accusaturam, ferocem animum ad sæviendum vehementius irritat. 369

Maritza fluvius in Occiduo Tractu. 329. locus in eo ad trajectum vadosus ab Amogabaris quæritur. 368

Marmaritziensis unicus non dubiæ Ordinationis ab Arsenianis Episcopus judicatus. 212. Idem licet Sacerdotium vendere compertus, & alia gravia peccare, tamen accersendus, & præficiendus ab his censetur. *ibid.* & 279

Marules Magnus Archon, sibi subditos Romanos milites ægre continet ab ulciscendis injuriis Catelanorum. 248. Frustra invitatis Catelanis ad repellendos Persas, hos ipse cum suis fundit fugatque. 249. Spolia ex Hoste capta Pacis causa Catelanis concedit. *ibid.* Mittitur ab Imperatore ad invitandos in Urbem Rontzerium, & hujus Socrum. 297. Dux Exercitus Romani creatus, decipitur simulatione Romoforti. 342. Fraudem agnoscit. 343. Mittitur ad recuperandam Thasi Arcem a Domino Phocææ occupatam. 369. Jubetur Æni Arci prospicere ab Amogabaris obsessæ. *ibid.*

Matzucatus. *Vide* Joannes Chœrobofcus.

Maurozomas suspectus impudicæ consuetudinis cum Matrona Principe, cui erat Domesticus Minister, ideo male mulctatur. 89

S. Maximi Martyris verba de Processione S. Spiritus ex Filio. 65. Ut supposititia rejiciuntur a Schismaticis. 66. Idem falso dictus nulli Ecclesiæ communicasse vigentibus passim Hæresibus. 276.

Maximus Planudes Legatus missus ad Venetos. 139.

Megistanum insigne Pileus auro & cocco textus ex gratia Magno Logothetæ concessus. 36

Melas fluvius, Sangari vicinus. 199

Melec Masur Azatini Sultanis Filius, Patre mortuo trajicit Euxinum, & Arganeam Tocharorum Kanin sibi conciliat. 197. Satrapas Persarum sibi subjicit. *ibid.* Fusus, fugatusque ab Amurio, ad Imperatorem confugere statuit. *ibid.* In eo itinere mutato consilio ad Persas se confert. *ibid.* Uxor ejus Constantinopoli relicta ad eum revertitur, relinquens apud Imperatorem obsidem filiam, quæ Isaacio Meleco desponsa est. 355. Copiis in Perside contractis feliciter pugnans cum Amurio eum adigit ad ambiendam suam gratiam. 198. Supplicem ad se venientem crudeliter obtruncat. *ibid.* In hujus sceleris ultionem ab Ale Amurii filio occiditur. *ibid.*

Meleæ Arx acriter a Persis oppugnata, felici auxiliarium Romanorum contra Persas pugna, liberatur. 364

Meletius cognomento Sanctus, linguæ abscissionem passus est jussu Michaelis Imperatoris, quod dixisset, visum a se illum uti Azymis in perceptione Eucharistiæ. 13. Ejus pœnæ dolore cooperatur restitutioni Schismatis, & repositioni Josephi in Throno. *ibid.*

Melitas Clericus ambitiosus, æri alieno dissolvendo impar, laqueo se suspendit. 232

Meliteniota, & Metochita Archidiaconi, quod missi ab Imperatore Legati, celebranti missam Papæ adstitissent, Dignitatibus in perpetuum privantur. 15

Meliteniota Socius Carceris Vecco, hoc mortuo, Methochitæ in Urbe diversanti adjungitur. 153. Constans in fide Catholica in Carcere moritur, & sepelitur in Insula Plate. 367

Menas Monachus nunciat Imperatori Vaticinium Athanasii Expatriarchæ. 214. 280

Mesembrea ab Osphentisthlabo occupatur. 350

Methodius Joannis Cosmæ Patriarchæ frater missus ad Imperatorem. 143

Methone terræmotu concussa. 235

Metochita post Meliteniotæ socii carceris mortem, solus in carcere perdurat, nihil remittens de constantia in fide, ob quam ab annis jam vigintiquinque dira perpessus fuerat. 367

Michael Andronici filius adhuc infans ab Avo Michaele Imperii insignibus ornatur. 50. Coronatur Augustus. 114. Uxorem ducit Mariam Filiam Regis Armeniæ. 119. Cum Patre Andronico proficiscitur Thessalonicam. 162. Redit inde cum Patre, & occursu frequentissimo Urbem ingreditur. 167. 168. Expeditione suscepta in Tractus Orientales stativa Magnesiæ ad Hermum habet. 188. Progressus in aciem, ignavis suasionibus Ducum Romanorum coactus, retrocedit summa pernicie Reipublicæ. 189. Alanis flagitantibus missionem dare cogitur. Nocte imbribus fœda cum magna perturbatione fugit Magnesia. 192. Centum suorum amissis vix salvus Pergamum se recipit. *ibidem*. Pergamo Cyzicum, hinc Pegas transit. 233. Pegis periculose ægrotans, mirifice a B. Virgine Deipara sanatur. 234. Discedens vetat, ne Rontzerius intra Pegas admittatur. 247. Rediens Constantinopolim, solemni occursu excipitur. 242. Dono accipit bona Fisco addicta Michaelis Despotæ damnati. 243. Expeditionem suscipit contra Osphentisthlabum. 262. Accepta clade, ad supplendum Exercitum vasa aurea & argentea Imperatoriæ supellectilis conflat, & cudit in

monetam. 263. Terras Bulgarorum hoſtium feliciter incurſat. *ibid.* Caſtris ad Adrianopolim metatis Oſphentiſthlabo, & Eltimeri obſiſtit. 283. Veni..m ad ſe Rontzerium Cæſarem ſplendide excipit. 307 Ejus cædem ægre ferens, comites tamen ejus in cuſtodiam dat 308. Magnum Primicerium Callipolim oppugnatum mittit. *ibid.* Tres alii Duces ab eo miſſi contra tenentes Callipolim Catelanos, ab his cæduntur. 317. Prælio victus a Catelanis de vita periclitatur. 319. 320. Arce Didymoticho clauſum ſe continere cogitur, ignavia militum ſuorum. 329. Modicas copias accurata circumvallatione locis inacceſſis clauſas continet. 350. Circum Morrham caſtris munitis confidens, Catelanos a Didymotichi oppugnandi conſilio deterret. 351. Impeditur a Patre ne cum paucis Equitibus in Hoſtes numeroſiſſimos irruat. 353

Michael Conſtantini Regis Bulgariæ filius e Maria Eulogiæ filia, ad recuperandum paternum Regnum ab Andronico mittitur. 151. Excluſus Ternobo vagus errat. *ibid.*

Michael Deſpota dimiſſam a Crale Serbiæ filiam Terteris ducit uxorem. 184. Ab expeditione Michaelis Auguſti, cui erat avunculus, morbo recedere domum cogitur. 191. Fit ſuſpectus Imperatori ob tentatam fidem Militum. 236. 243. Convictus judicio, publicatis bonis, carceri perpetuo cum uxore addicitur. *ibid.*

Michael Joannis Sebaſtocratoris filius a Nicephoro Deſpota, & hujus conjuge Anna falſa nuptiarum filiæ oſtentatione, capitur 42. Imperatori grandi pecunia venditur, *ibidem*. Fruſtra Imperator conatur ſpe affinitatis ferocem, & injuria irritatum delinire. *ibidem*. Perpetuo carceri addicitur Michael. *ibidem*. Sororem, quam ſecum habebat in carcere carceris Præfecto proſtituit. 43. Cum Erre fugam machinans, duobus militibus fraude occiſis, navem noctu conſcendit. 44. Auſtro pertinaciter reflante in manus Imperatorum venit. *ibidem*. Tædio cuſtodiæ octennis dum ignem ſubjicere turri, qua ſervabatur, ſatagit, deprehenſus interficitur. *ibid.* Idem Comnenus vocabatur. 117

Michael Strategopulus vice Imperatoris præſidet Synodo Blachernenſi. 31

Militum mercede conductorum cum Civibus in uſu belli comparatio ex Platone. 284

Mitylene crudeliter expilatur a Rontzerio. 257

Monachatus non bene ſumptus pro gradu ad Epiſcopatum. 50

Monachi Greci ſevi Accuſatores Catholicorum 31 Toto anno jejunare coguntur ab Athanaſio. 358

Monachis Rebellionis Philanthropeni ſuaſoribus, eo capto, oculi eruuntur. 131

Monaſterium Sancti & Juſti Lazari. 13. 136. S. Baſilii. 24. a Prodromo & Petra nominatum. 28 Prodromi. 32. videtur idem eſſe cum Monaſterio a Prodromo, & Petra nominato, cujus eſt mentio. 28. S. Andreæ a Judicio cognominatum. 49. 77. Coſmidii ſuburbanum. 56 58 163. 238 Magni Logariaſtæ. 346. Hodegorum. 72. 133 Ariſtinæ vicinum Monaſterio S. Andreæ in Criſi. 7. Moſele. 80. 211. 345. Archiſtrategi proprium Imperatoris. 104. Pantepotæ. 106 Lauræ Archiſtrategi. 118. Magni Agri. *ibidem*. Sanidum. 125. Salvatoris Selybriæ. 163. Pammacariſti intra Urbem. 164. Tornicii Nicææ. 129. Lipſæ. 227. Peribleptæ. 347

Monembaſiotæ ulciſci merentem Mpyrigerium ab Imperatore prohibentur. 296

Moneta aurea ſub Imperatore Joanne Duca dimidium dumtaxat auri puri habuit. 290. Juſſu Michaelis Palæologi cuſa novem tantum partes auri puri habuit, quindecim materiæ ſequioris. *ibidem*. In altera ſuperficie figuram Urbis Conſtantinopolis expreſſit. *ibidem*. Sub Andronico cuſa novemdecim vitioſi metalli partes habuit, quinque tantum auri probi. *ibidem*.

Monopolia Tritici, & cæteræ annonæ per avaritiam Potentum Plebem affligunt Conſtantinopoli. 273. Fruſtra ea reprimere conatur Patriarcha. 274

Moſchampar. *Vide* Georgius.

Mpyrigerius Tentza, dictus a ſuis Berengarius de Intenſis, Catelanus, cum novem longis navibus Madytum appellit. 285. Diligenter Imperatori commendatur a Rontzerio. 285. 289 Accerſitur ab Imperatore. 291. Appulſus recuſat navi exſcendere, niſi detur illi obſes filius Imperatoris. 292. Tandem perſuaſus ſe Imperatori credere, magnis ab eo donis honoratur. *ibid.* Jurata Imperatori fide creatur Dux Magnus. 923. Jurans Imperatori eoſdem ſe cum illo hoſtes habiturum, unum Theudericum excipit. *ibid.* Eo nomine pluris habetur ab Imperatore. 294. Offenſus liberalitate Imperatoris in Catelanos, inique ſe cum agi ab eo indignatur. 295. Abire parans ad ſe revocandum miſſis illudit, coram illis Scaramangio abutens. 296. Callipolim Conſtantinopoli, ſpreto Imperatore redit. *ibid.* Obſeſſæ a Romanis Callipoli per dolum ab Imperatore inducias impetrat. 309. Dux factus Claſſis Amogabaricæ fruſtra conatur Genuenſes ſibi conciliate. 311. Coactus pugnare, ipſo initio prælii deditionem ſui facit. 315. Vinctus a Genuenſibus abducitur ad Lazos. 316. Inde reducti fruſtra liberatio tentatur per miſſos ad id a Catelanis ad Genuenſes. 337. Genuam ductus, & ibi cuſtodia detentus, viam nactus elabendi, ad Caſtra Catelanorum Andronicum oppugnantium redit. 370. Diſcordiis inter Duces illorum graſſantibus immixus, commiſſo ad Caſſandream civili prælio occiditur. 377

Mutus & Surdus ex matris utero ſubito ſanatus. 239

Mutus alius & Surdus S. Martyris Theodoſiæ miraculo ſanatus. 266

Muzalo Hetæriarcha Cuſtos Romani limitis in Bithynia. 201. Subita incurſione centum Perſarum circa Telemæam periclitatur. 200 Prælio commiſſo cum Atmane, victus Nicomediam ſe recipit. *ibid.*

Muzalo. *Vide* Theodorus.

Myzaces qui Dux Exercitus Imperatoris fuerat, Rebellionem machinatur. 345

N

NAſtratius frater Halis Amurii diu apud Romanos obſes. 197

Nautica Romanorum potentia imprudentiſſimo neglectu peſſum abit. 42

Neadis ſpeculæ, locus ſitu inacceſſus ab Alanis rebellibus occupatur. 336

Negligentia Cuſtodum Ærarii quam ſevere punita a Joanne Auguſto. 180

Neophytus Eunuchus Monachus comes datus Legato in Armeniam Athanaſio Alexandrino. 119

Nicæa caſtellis circumſitis ab hoſte captis agro excluſa obſidetur. 246

Nicander Lariſſenſis loco motus Chalazæ opera, ejus ulciſcendi occaſionem nactus arripit, miſerum ignominioſiſſime traducens. 39

Nicephorus Blemmidas ſcripta evulgat in defenſionem Latinorum, S. Spiritum ex Patre Filioque procedere ajentium. 19

Nicephorus Chumnus in Dignitatem Myſtici promotus. 93. In locum intimi miniſterii Theodoro Muzaloni ægrotanti ſubſtituitur. *ibidem*. Morte Protoveſtiarii admovetur in ſolidum Miniſterio publicæ Gubernationis. *ibidem*. Honoratur Præfectura Caniclei. *ibidem*. Ejus filia deſtinatur ſponſa Alexio Principi Lazorum. 166. Hoc recuſante ducere, tentatur filiæ Chumni matrimonium cum Joanne Deſpota Andronici filio. 167. Sed Auguſta

Joannis Matre id non probante, negotium suspenditur. 168
Nicephorus Episcopus Cretæ venit Constantinopolim fugiens Latinos Cretæ Dominantes. 138. Mittitur ab Imperatore ad Senatum Venetum. *ibid.* A Synodo legatur ad Joannem Cosmam Patriarcham. 208. Iram Imperatoris incurrit. 227
Nicetas Dyrrachiensis acriter Theoleptum Philadelphiensem reprehendit, quod malos Dæmones Christianorum fratres recte dici asseruerat. 142
Nicetas Maroniensis ex Chartophylace Thessalonicensis Episcopus, Latinos, in causa Dogmatis de Processione S. Spiritus ex Filio, scriptis editis defendit. 19
Nicolaus Monastico nomine dictus Neophytus, Episcopus Prusæ. 49. Zelum Schismaticum ostentat adversus amplexos Romanam communionem. 50. Ob id a Vecco Prusæ exulante palam reprehenditur. *ibid.* Exauctoratur a Gregorio Cyprio Patriarcha. 77
Nicomedia obsessa, fame ac siti premitur. 246
Nogas Dux Tocharorum missus in Boreales Tractus, contra Dominos rebellat. 149. Diu fert impune scelus: confirmatur affinitate Michaelis Augusti, cujus filiam ducit conjugem. *ibid.* Prælio victus occiditur a Tuctai. 150. 152
Nostongus ex Primicerio Aulæ Magnus Hetæriarcha creatus. 253. Per Attaleotam Magnesia excluditur Urbe Provinciæ ipsi commissæ. *ibid.* Imperiose tractatur a Rontzerio. *ibid.* Constantinopolim injussu se confert, prætextu obsequendi Rontzerio. 254. Ad Patriarcham confugit, timens ab Imperatore. *ibid.* Accusare aggressus Rontzerium, in se irritat Imperatorem. 255. A quo Dignitatibus privatus in custodiam datur. 256. Nostongi Scriba coram Domino rasus caput, & mentum, summa ignominia notatur. *ibid.*
Novella Andronici de Ordinationibus quam ob causam ab eo scripta & promulgata. 115

O

ODei Magni Templi vestibulum Catechumenea dictum. 28
Officium veri Ecclesiæ Pastoris juxta Christi præceptum, in quo situm sit. 81
Oleum e lampade ardente ante Imaginem Deiparæ mittitur ab Andronico ad Michaelem filium ægrotantem. 234
Oleo lampadis in Templo Sanctæ Theodosiæ martyris ardentis, surdus & mutus sanatur. 266
Omen sinistrum ex forte aperto Evangelio sumptum in Ordinatione Athanasii Patriarchæ. 84
Omen ex nomine Arsenii captatum a quodam, successu verum deprehenditur. 85
Oracula divina non curiose accersenda, sed reverenter expectanda. 26
Orestias obsidetur ab Amogabaris, postquam omne illius territorium rabie insana vastaverant. 350. Suburbium ejus Urbis facile capitur. *ibid.* Conditionibus ad deditionem frustra invitatur. 351. Porta effracta hostes objecto muro arcet aditu. *ibid.* Turri obsidentium, jactu columnæ obtrita, horum victoriam desperantium recessu, liberatur. *ibid.*
Orthodoxia, quædam Anni Dominica sic dicta, qua Decretum de Fide legi publice solet. 21. In ea ritu proprio Sacra Liturgia post meridiem celebrari consuevit. 163
Osculo pacem invicem dare, solitum inter Græcos die Paschæ. 29. 30
Os Patris Filius vocatur a Gregorio Nysseno. 20
Osphentisthlabus Terteris Regis Bulgariæ filius, infans relegatur cum Matre Nicæam. 151 Matre liberata, obses apud Romanos manet. *ibid.* Procurante Joachimo Bulgariæ Patriarcha Patri redditur. *ibid.* Egens, dotali repente pecunia ditatur, ducta Encone Pantaleontis divitis mercatoris adoptiva filia. 150. Bulgaris materno genere ex his ducto comendatus, regnum in illos affectat. 151. Tzacam Sororis suæ virum, cujus gratia invaluerat, circumventum per Judæos in custodia strangulat. *ibid.* Joachimum Bulgariæ Patriarcham præcipitio necat. *Ibid.* Horum scelerum præmium Regnum Bulgarorum habet. *ibid.* Detentum ab Imperatore Terterem Patrem, permutatione Ducum Romanorum prælio captorum, redimit. 152. Patri liberato civitatem assignat, in qua deliciis affluens, sed privatus, vivat. *ibid.* Arma in Romanos, quas ob causas moverit. 242. Ab Eltimere Arces recipit, & præsidio contra Imperatorem munit. 324. Anchialum, & Mesembream occupat. 350. Cum Agathopoli de deditione transigit. *ibid.* Alanis petentibus Duces Bulgaros mittit, cum præsidio mille militum. *ibid.* Fœdus cum Catelanis facit, data in conjugem Sorore Romoforto eorum Duci. 352. Per Joannem Cosmam Expatriarcham ad Imperatorem Legatum, filiam Michaelis Augusti petit in conjugem. 364. Ad id ab Andronico dilato responso, interim asportari Constantinopolim frumentum e Bulgaria permittit. *ibid.*

P

PAchymeres ad Gregorium Patriarcham ab Andronico Imperatore missus. 74. Promittit ulteriorem hac Historiam, si tempora feliciora succedant. 376
Palmarum die tres præconsecrati panes ad tres Hebdomadæ Majoris dies in sacra Pyxide collocari soliti. 29
Panhypersebasti Dignitas ornatur ab Andronico Insignibus Gilvis, quæ prius fuerant propria Prætoriæ Dignitatis. 302
Paniensis Episcopus Romofortum Rhædestinis placat. 361. Eidem creditus operam navare suadenda deditione Romanis Arcibus, minacibus Patriarchæ Athanasii litteris terretur, & ad Imperatorem se confert. *ibid.*
Panis consecratus corruptus in Pyxide in furnum sanctum projicitur. 45
Pantoleon plebejus felici negotiatione ditatus, filiam adoptivam filio Regis Bulgariæ collocat. 150
Papylæ Magno Tzausio Urbis custodia commendata. 11
Parastron. *Vide* Joannes.
Paschæ festo solebant Græci mutuo osculo invicem pacem dare. 29. 30
Pegæ Urbs maritima, pestilenti lue desolatur. 247. Mulctatur ab Imperatore ob admissum Rontzerium. *ibid.*
Peloponnesi pars magna terræmotu concussa. 235
Pensiones etiam Ecclesiasticorum, & Palatinorum, interversæ. 233
Penulæ Sacræ damnatorum Antistitum discerptæ. 32
Pergamenus Episcopus recusat subscribere Novellæ Andronici de Ordinationibus. 116
Persæ Philantropeni rebellionem secuti, eo capto dire tractantur. 130. Pauci eorum in Patriam fuga salvi perveniunt. *ibid.* His se alii magno numero adjungentes, Terras Imperii sæve incursant, cuncta a Ponto Euxino ad Mare Rhodium late vastantes. 133. Movente contra eos Michaele Augusto Juniore terrentur. 188. Sed eo ex acie retrocedente, aucti animis late cuncta populantur. 190. Post Michaelis fugam nocturnam e Magnesia, longe liberius, & latius vagantur. 193. Continentem universam latrociniis vexant. 205. 259. Mare quoque piraticis

classibus infestant, & diripiunt Insulas. 206. Duces subinde mutant, ab iis qui pacem cum Romanis fecerant, ad alios transeuntes. 207. Dire infestant terras omnes Orientalis Imperii usque ad citimam Urbis regiæ viciniam. 233. 234. Ipsam Urbem Constantinopolim mœrore, trepidatione, miseriis complent. 239. Omnia suburbana, terrore usque ad portas Urbis promoto, desolant. 244. Rusticam omnem plebem intra Constantinopolim fugere, ibique fame ac lue quas in Cives propagant, perire cogunt. 245. Arces multas Constantinopoli vicinas capiunt. 246. Nicomediam, & Nicæam agro exclusas obsident. ib. Chenchreas oppugnantes a Choerobosco funduntur. 260. Post paulo Choeroboscum victum & captum, occidunt. 261. Ab Alanis vincuntur prope Pegas. 266. A Catelanis defraudantur justa parte prædæ. 334. Fugientes e Castris Catelanorum, medio trajectu in Asiam, capiuntur & occiduntur a Murisco Duce Classis Imperatoriæ. ibid. Conjuncta rursus cum Latinis opera Thraciam incursant. ibid. Arcem dictam, Cubuclea, in Olympo sitam oppugnant. 338. Et Amogabarorum proditione capiunt. 339. Persæ in Asia sub Duce Atina merentes in Occiduum Tractum militatum Amogabaris transeunt. 341. Ab Hilarione Monacho vincuntur. 347. Persæ quadringenti ex Asia trajiciunt, ut se conjungant Amogabaris. 352. In Rhædesti oppugnatione militantes Amogabaris, in gratiam Imperatoris pugnandi acrimoniam remittunt. 356. Ab Isaacio Meleco persuasi deserere Amogabaros, Ducibus Latinis, quibus suberant, occisis fugiunt. 366. In fuga deprehensi pugna cruenta vincuntur. ibid. Coacti reconciliare se victoribus, Isaacium & ejus fratrem auctores fugæ ad necem dedunt. 367. Duces Persarum, ex Diplomate Imperatoris quo ad defectionem invitabantur, suspecti Amogabaris facti, conduntur in carcerem. Ibid. Persæ e Castris ad Tzurulum mare versus fugiunt, insequentibus Amogabaris ad eos retrahendos. 366. Per Asiam Romanos oppugnantes, audito adventu Copiarum a Carmpantane contra ipsos missarum, iis quæ ceperant relictis, ad Olympi montis inaccessa confugiunt. 377

Pervigilium celebratum in Templo S. Martyris Theodosiæ, in gratiarum actionem pro Surdo, & Muto mirabiliter curato. 266

Pharendas Tzimes. Vide Farenda.

Pharentzanitzes Amogabarus, cujus frater creatus fuerat Domesticus Scholarum, transfugit ad Imperatorem cum quinquaginta suorum, & ab eo benevole, ac munifice excipitur. 367

Phiala locus sic dictus extra Ecclesias Græcorum. 15

Philadelphia ab Exercitu Carmenorum Duce Alisyra obsessa, fame dira laborat. 250. Liberatur obsidione a Rontzerio. 253. Qui magnam inde pecuniam corradit. 254. 257

Philanthropenus Mensæ Præpositus, Custos Civitatis Magnesiæ. 239

Philanthropenus. Vide Alexius.

Philippus Caroli Regis Apuliæ nepos conjugem ducit Ithamarem filiam Annæ Reginæ. 118. Assignantur ei dotis nomine Urbes, & Regiones. 264. His privare illum Anna moliente, Philippus classe armata 24. Triremium jus sibi suum asserit. 265

Philippus Dux Navium Sicularum Andream Muriscum navali prælio vincit, & capit. 341. a Murisco captus antea, & clementer tractatus, grate illi vicem reddit. ibid.

Philippus Magnus Dominus Sacerdote utitur, qui postea Cozyles Episcopus fuit. 28. Ad Philippi mortui caput in disco aureo propositum sacra funebria peracta. ibid

Photius fatetur S. Ambrosium, & Hieronymum, Processionem Sancti Spiritus ex Patre & Filio docere. 19. Sed excipit, eos ut Romanos, & non ut Græcos, ita locutos. ibid. Hujus exceptionis vanitas demonstratur. 20

Phrantzæna conjux Philippi Magni Domini. 28

Piacula Ecclesiasticis, & Laicis indicta purgandæ communicationi cum Latinis. 15

Pincerna Angelus Oreftiadem fortiter defendit. 351

Planetæ non scintillant: tamen astrum Saturni de die scintillans apparet. 30

Pœna reis læsæ Majestatis debita, iis inflicta, qui contra Ecclesiam delinquerent. 16

Presbyter miro casu liberatus suspendio. 257

Prætoria Dignitas insignibus sibi propriis privata ab Andronico. 303

Primicerius Aulæ, Sardensis Arcis Præsidiarios Romanos, ad Persas ipsis insidiantes opprimendos juvat. 319

Processio, & explendescentia, temere a Schismaticis distinctæ in explicatione Dogmatis de Spiritu Sancto. 69

Prusa locus Exilii Vecco indictus. 23. Villis ejus, & Suburbanis ab Athmane occupatis, obsidetur. 246. Calamitatibus subacta, immani tributo a Persis Pacis umbram cogitur emere. 347

Ptolemais Christianis erepta. 49

Pyrgii Oppidum expilatum a Rontzerio. 257

Pyrsolatræ dicti quidam Arsenianorum, qui probanda per ignem scripta sua dederant. 78

Q

QUæstor Chumnus ad Gregorium Patriarcham ab Imperatore missus. 74

Quinquecclesiensis Moschamparis Socius a Patriarcha Gregorio aversus, ejus Tomum accusat. 68

R

RAchubis nomen unum duo inter se dissita designans loca, ob ambiguitatem, errandi occasionem præbet. 263

Ladosthlabus Sebastocrator Bulgariæ illic nobilitate, & opibus præcellit. 151. Mittitur ab Imperatore, ad quem confugerat, cum exercitu in Bulgariam. 152. Prælio vincitur ab Eltimere, & excæcatus remittitur Thessalonicam. ibid.

Rasio capitis & menti, summæ ignominiæ loco habita. 356

Raulena Protovestiarissa in Ædem sacram a se magnifice extructam corpus Arsenii transferri curat. 49. Degens in Monasterio S. Andreæ in Crisi Gregorium Expatriarcham in Monasterio vicino habitantem liberaliter largiendo juvat. 77. Cupiens Justa funebria Gregorio ut Patriarchæ celebrare, id facere prohibetur ab Andronico. Eadem Theodora dicta, legatur ad offerendum Philantropeno Rebelli Cæsaream Dignitatem. 131

Raul Alexius Classi Præfectus. 41

Raulis Crassi Domus Constantinopoli per seditionem diripitur, & incenditur. 311

Raul Isaacius cæcus destinatus Legatus ad Philanthropenum Rebellem. 132

Reconciliationis gratia pretio taxata per Schismaticos. 15

Redemptio Captivorum per adulterationem monetæ aureæ reddita difficilior. 291

Rex Armeniæ in Urbe cum Freriis Italis degit. 138

Rhædestus oppugnatur ab Amogabaris. 342. Levatur ab Imperatoriis extractione turbæ imbellis. 356. Obsidio Rhædesti solvitur. ibidem. Rhædesti turris oppugnatur a Ro-

moforto. 360. Deditione capitur ab eodem. 361 Recuperatur a Tzurulensibus cum multa hostium cæde, & præda. 365

Rhodus terræmotu subversa. 235

Romofortus Dux Latinorum contra Imperatorem militantium, voluntatem transfugiendi simulat. 342. Fraus ejus detegitur. 343. Cum Ofphentisthlabo fœdus init, accepta in conjugem ejus Sorore. 352. Accersitus ab obsessis in Arce S. Eliæ, Persis qui eos oppugnabant cedere compulsis, istam deditione occupat. 360. Jurata tactis sacris Evangeliis pacta cum fide observat. *ibidem*. Turrim Rhædesti oppugnare aggreditur. *ibidem*. Balista lapides ingentes in eam jaculatur. 283. Multis ibi suorum cæsis indignatus jurat, se numquam obsessos ad compositionem admissurum. *ibidem*. Episcopi precibus exoratus iram remittit, & Præsidiariis Turrim dedentibus vitam indulget. *ibidem*. Invitatus ab Imperatore ad Pacem, durissimas conditiones proponit. 363. Motis ab Æno Castris Cassandream cum Gida, Tzime, & Mpyrigerio, sibi infensis perveniens, eorum compertas insidias vi aperta præoccupans, commisso prælio Gidam, & Mpyrigerium occidit, Tzimem captum dimittit. 377. Ipse solus jam Dux totius Exercitus, in Thessaliam movet. *ibidem*.

Rontzerius, in Italia Rogerius vocatus, cum Classe sociali copiosa Constantinopolim appellit. 235. Dicebatur, e milite Templi, spreta illa professione, ad vitam Piraticam transisse. *ibidem*. Navat operam militarem Theuderico Siciliæ Domino contra Carolum pugnanti. 236. Pace facta, exposcitur ad pœnam a Romano Pontifice. *ibidem*. Incolumis dimissus a Theuderico, Andronico Imperatori suam operam offert. *ibidem*. Æs alienum magnum fide Imperatoris apud Genuenses contrahit. 237. Ab Andronico magnifice exceptus Dux Magnus declaratur, & uxorem accipit Mariam Asanis filiam, neptem Imperatoris. 237. Cyzicum proficiscens cum copiis, antequam Urbe exiret, pugnat cum Genuensibus, acri jurgio creditas pecunias repetentibus. 238. Sedata vix tandem rixa, Classe Cyzicum perfertur. *ibidem*. Ejus milites infanda in Cyzicenos avaritiæ, crudelitatis, libidinis edunt exempla. 239. 247. Cur id illis permiserit Rontzerius. 248. Ea de re se se purgans apud Imperatorem, non modo fidem invenit, sed & novas pecunias impetrat. 250 Fugat Persas ad locum Germam dictum, & multa potitur præda. 252. Multos suspendio necat, quod e præda res suas agnitas repeterent. *ibidem*. Chranislabum Magnum Tzausium gladio vulnerat, & Carnificibus strangulandum tradit. *ibidem*. Alisyram prælio vincit ad Aulacem, & vulneratum cogit fugere. 253 Philadelphiam magna sua gloria obsidione liberat. *ibidem*. In ea Urbe multam pecuniam corradit. 254. 257. Magnesiam veniens Attaleotam ejus Urbis invasorem Imperatori reconciliat. *ibidem*. A Nostongo apud Imperatorem accusatus, per suos impetrat, ut Nostongus tamquam falsus delator plectatur. 255. Arcem Culam Persis deditam recipit, & Romanos in ea repertos suspendio necat. 257. Idem facit in Castro Furni dicto, crudeliter & hic strangulans eos, qui coacti fuissent deditionem facere. *ibidem*. Avara discretione pauperibus parcit, divites morte damnat. *ibidem*. Presbyteris etiam, & Monachis vi tormentorum pecunias extorquet. *ibidem*. Magnesienses Attaleota auctores contra se rebelles, diu acriter, sed frustra oppugnat. 260. Desistere ab oppugnatione Magnesiæ jussus, non acquiescit. 265 Solvere obsidionem, præda magna, & multis militibus amissis cogitur. 183. Successu desperato solvens obsidionem, Mitylenem se confert. *ibid*. Mitylene Madytum transfretat. 284. Mpyrigerium Tentzam diligenter Imperatori commendat. 285. 289. Alienum se ab Imperatore ostendit Callipolim muniens. 297. Invitatus ad Urbem ab Imperatore, palam detrectat ire. *ibidem*. Oblatam ab Imperatore Cæsaream Dignitatem fastidiose admittit, certis conventionibus, in quas utrinque juraretur, exactis. 298. Concionem superbam, & in Imperatorem contumeliosam ad suos habet. 299. 300. Cæsar acclamatur. 305. Ingenti ab Imperatore pecunia donatur. *ibidem*. Interim Imperatori Rebelles fovet. *ibidem*. Fraudibus variis per Socrum, & Uxorem Imperatorem implicat. 306. Adit Michaelem Augustum, & splendide ab eo excipitur. 307. Trucidatur ab Alanis. *ibid*. Cadaver ejus discerpitur & projicitur. *ibid*. Ejus Comites armis exuti clauduntur carcere. *ibidem*. Inde conati erumpere vivi exuruntur. 322. 323

Rucratines Japhatinis Persidis Sultanis filius, ope Tocharorum Azatinem fratrem Principatu pellit. 358. Azatine rursus auxiliis Imperatoris prævalente redigitur in ordinem. *ibid*. Mox ferocius rebellans fratrem iterum fugat. 355

S

SAbas Monachus improba delatione odium serit inter Fratres Andronicum, & Constantinum Porphyrogenitum. 91 Clericos crudeliter vexat obsequens Patriarchæ Athanasio. 93

Sabbatum Sanctum Paschæ vigilia, destinata dies probationi per ignem Arsenianorum, & Josephitarum. 36 37

Salampacis Persæ mortui vidua conjugium Alexii Philanthropeni respuit. 121

Sancti appellatio Imperatoribus tribui solita. 183 184

Sangaris Amnis in antiquo alveo Ponte oneratus a Justiniano. 199 Derivatus postea in alium alveum, novo repente relicto veterem repetit, iter in fines Romanos aperiens Barbaris. *ibidem*. Post mensem iterum manufacto alveo se reddit. *ibid*.

Sanguinis guttæ e Cælo lapsæ mense Majo Constantinopoli in foliis, Petris, & Vestibus clare apparent. 32. Id ostentum quid portenderit? *ibid*. & p. 33. 48

Sanguis ex imagine S. Georgii martyris copiosus manat. 46

Sardensis Arcis Præsidiarii, de pacata intra eam admissione Persarum cum horum Duce Alaide paciscuntur. 240. Animadversa Persarum Hospitum sui opprimendorum voluntate, auxiliis clam accitis a Primicerio Aulæ eos præoccupantes internecione delent. 241

Sasan servus Mantachiæ Carmani adversus Dominum feliciter rebellis, fit Dux Persarum potens. 344. Thyræorum Arcem, & Ephesum deditione subigit, & diripit. *ibid*.

Saturni stella Constantinopoli meridie Cælo sereno mense Aprili clare cernitur. 30. Eadem Stella cur scintillans visa sit, cum Planetæ non scintillent. *ibid*.

Scaramangium insigne Dignitatis Senatoriæ, ad hauriendam aquam in signum contemptus adhibitum. 246

Scipio Symbolum Dignitatis Ducis Magni. 293

Scuterius Chumnus Orestiadem mox oppugnandam cum præsidio ingressus, eam Urbem strenue tutatur. 350. 351

Schytæ Danubii Accolæ debellantur ab Umpertopulo. 45

Securigerorum Cohors ad Palatium Byzantinorum Augustorum excubare solita, Michaelem incendere Carcerem conantem obtruncat. 45

Seditione populi Constantinopoli furentis Domus Raulis Crassi diripitur, & incenditur. 311

Severi Imperatoris Rescriptum a Christianis laudatum de non onerandis nimio labore mancipiis. 375
Simonis, filia Andronici Imperatoris, ab eo cur sic vocata? 155. 156. Despondetur Crali Serbiae, & ex Despofyna Cralaena vocatur. 155. Viro traditur adhuc octennis, & ab eo venerabunde accipitur. 165
Siurus Stratopedarcha Tzancratorum copias cogit contra Persas. 246. Eae mox vincuntur clade magna. ibid.
Smiltzus in Regno Bulgariae substitutus a Noga, pulso inde Terteri. 151. Tzacae Nogae filio praevalenti cedit. ibid.
Smiltzaena hujus vidua ad Imperatorem venit, connubia tractatum. 324
Smyrnensis Episcopus renuit subscribere Novellae Imperatoris de Ordinationibus. 116. Sacerdotio suspensus ob impertitum benedictione Ecclesiastica Malacam rebellem. 182. Obstat quantum potest restitutioni Joannis Ephesini. ibid.
Solymampaxis Dux Barbarorum Romanos oppugnantium, his placatur opera Cuximpaxis Soceri. 207. Sed aliis Ducibus Persis nihilominus saevientibus, perfidiae infamia laborat apud Romanos. ibid.
Somnium praesagum eventu patratum. 353
Sophonias Monachus missus ab Andronico in Apuliam ad procurandum matrimonium Michaelis sui filii cum Aecaterina nepte Balduini, & Caroli. 118. Ire coactus ob id ad Papam Romanum, nihil proficit, quod Andronici litteras non afferret. ibid.
S. Sophronius Hierosolymitanus Antistes consors S. Maximi martyris in certamine cum Haereticis. 276
Sphentisthlabus, Vide Osphentisthlabus.
Spinulus e Primariis Genuae, Theodoro Despotae Filio Andronici Imperatoris, filiam collocat. 348. Procurat Classem auxiliarem a Genuensibus Andronico mitti. ibid.
Spiritus Sancti ex Filio Processio, Patrum etiam Graecorum testimoniis probata. 19. & seq. 57. & seq.
Sportularum distributio Ordinatoribus per Ordinatos a multis Episcopis ut legitima defenditur. 116. Ab Imperatore ut Simoniaca damnatur. ibid.
Statua S. Michaelis Archangeli terraemotu fracta, capite minuitur. 134
Stephanus frater major Cralis Serbiae, verus haeres Principatus. 154
Stephanus Muzalo Magnus Drungarius missus ad rixam Catelanorum, & Genuensium dirimendam, Ensibus cominus dimicantium confossus interit. 338
Strategopulina e Joannis Ducae Imperatoris Fratre nata, non assurgit venienti uxori Constantini Porphyrogeniti. 89. Inde exosa huic, & ejus viro, graves utrique dat poenas. 90
Strategopulus conjicitur in carcerem cum Constantino Fratre Imperatoris. 92. Ejus causa cognoscitur pleno Judicio, quo is praesens convictus damnatur. 107. Moritur in Carcere. 251
Summates expressam sibi odiosa Imperatoris Edicto pecuniam, extorsionibus sibi subditorum supplent. 40
Surdus, & Mutus ex matris utero, subito auditum, & usum loquendi recipit. 239
Sylaeota gravis, & efficax Monitor Andronici. 94. 95.
Synadenus Magnus Stratopedarcha. 41
Synodus celebrata contra Veccum. 17
Synodi Schismaticae ruinosa vanitas per visum cuidam Episcopo demonstrata. 30
Syrperus Princeps Legationis a Rege Apuliae missae ad Andronicum Imperatorem ad tractandum conjugium ejus Filii Michaelis cum Aechaterina Nepte Caroli Apuli. 114

T

Tachantziaris Dux Turcopulorum suspectus Amogabaris clauditur carcere. 366. extorta per Turcopulos sui liberatione, paulo post cum iis ad Tzarapen fugit. ibidem.
Tarasius in magna Synodo Sanctum Spiritum ex Patre per Filium procedere affirmat. 19
Tarchaniota Protovestiarius Exercitui versus Demetriadem ducendo praeficitur. 40. Promissionem Dignitatis Caesareae ea tantum conditione admittit, si contingeret sibi talem honorem magno aliquo facinore mereri. ibid. Sumptus in istam Expeditionem, vacuo Aerario, ex odiosa collatione ad id indicta cogitur accipere. ibidem.
Tarchaniotas Glaba ex Magno Papia Magnus Conostaulus declaratus, Dux praeficitur Tocharis. 10
Tarchaniotissa Nostonga cognata Joannis Comneni, Arsenianae Sectae addictissima. 211
Tarchas praefectus Monasterii Sanidum, Alexium Philantropenum hortatur ad Imperium usurpandum. 125. Eo capto, poenam suasae Rebellionis excaecationem patitur. 131
Templum quasi pollutum communione Latinorum exquisitis caeremoniis expiatur a Schismaticis. 15
Tenedi Arx obsessa, suasu Genuensium deditionem facit. 323
Terraemotus ingens incipit prima die Junii Constantinopoli. 133. Magnas edit strages in Urbe, & alibi. 134
Terteres agnoscitur ab Imperatore Rex Bulgariae. 34. Minis Nogae territus, Bulgaria deserta confugiens ad Imperatorem, circa Adrianopolim latitans degit. 150. Stirpe Comanus erat. 151. Uxore ab Imperatore recepta foedus Societatis cum eo icit. ibid. Captivus detentus ab Imperatore, liberatur opera filii Osphentisthlabi, commutatione cum tredecim proceribus Romanis praelio captis. 152. Liberatus, a filio non restituitur in Regnum, sed in Civitate assignata bonis abundans privatus vivit. ibid.
Testamentum Arsenii sine ejus subscriptione prolatum; ideo suspectum. 277
Thasi Arx a Zachariae nepote Phocaeae Domino occupatur. 369. Ad eam recuperandam Marules ab Andronico mittitur. ibid.
Theoctisti Adrianopolitani prudens praesagitio eventis patrata. 17
Theodora Augusta Michaelis vidua, Andronici Mater, petit a Vecco & Josepho Patriarchis praescribi sibi, quid a se facto esset opus ad juvandam animam viri sui defuncti. 12. Exigitur ab ea ne postulet persolvi viro suo justa funebria 33. Cogitur libello dato profiteri se renunciare conventioni Ecclesiarum, & obedientiae Papae. 33. 71. Ab ea se, Chirographo testatam detestationem Pacis Ecclesiarum, & proprii damnationem viri, filius ejus Andronicus extorsisse, palam in concione gloriatur. 325. Honorem commemorationis in Ecclesia pro ejus facti mercede accipit. 33. 276. Pro filio Theodoro Despotae titulum frustra petit ab Andronico Augusto, praeoccupato religione: nam se id non facturum juraverat. 104 Queritur de carcere Constantini Porphyrogeniti sui filii. 107. Conjugium Alexii Raulis cum filia Michaelis Despotae, summo studio procurat. 193. Moritur, & splendide sepelitur. 227. 228.
Theodorus Chumnus missus ab Imperatore ad Rontzerium ad ei portanda insignia Caesareae Dignitatis, & multam pecuniam, periclitatus in itinere redit re infecta. 298. 299
Theodorus Cyzicenus dire raptatus, ut per vim abstraheretur ex Adytis Templi. 32
Theodorus Despota filius Andronici ex Irene secunda conjuge a Matre mittitur ad cernendam fratris Marchionis Montisferrati haereditatem. 348. Praefertur is Demetrio fratri mino-

minori, quem Imperator ad id miserat, prærogativa ætatis. *ibid.* sine prole mascula moritur. *ibid.*
Theodorus frater Andronici a Fratre numquam impetrat titulum Despotæ. 104. Pro eo titulum Sebastocratoris oblatum respuit. *ibid.* Sola Despofyni Dignitate contentus. *ibidem*
Theodorus Manuelita Corpus Arsenii e Proeconneso in Urbem transfert. 48
Theodorus Metochita Logotheta Agelarum, Legatus in Cyprum & in Armeniam. 119
Theodorus Muzalo in Magni Logothetæ Dignitatem loco Acropolitæ mortui promotus a Michaele Augusto. 10. Odio in Michaelem Imperatorem, & in Veccum Patriarcham concepto incitatur ad suadendum Andronico restitutionem Schismatis. 11. Idem flagranti studio Partem negantium Processionem Sancti Spiritus ex Filio tuetur. 18. Idem comburendum palam offert libellum, quo Ecclesiarum concordiæ assentiri se declaraverat. *ibid.* Tempore inaugurationis Patriarchæ Gregorii Cyprii stat foris ante portam occlusam Templi demissis oculis. 28. Honoratur ab Imperatore facultate gestandi pileum auro & cocco textum. 36. In Attramyttienſi Conventu pro Arsenianorum reconciliatione satagit. *ibid.* In Colloquio Vecci partes agit Adversarii. 58. & seq. Commentarium Marci Monachi reprobat. 70. Scripto complectitur laudes Atanasii Patriarchæ Constantinopolitani. 84. Id scriptum deinde igne abolet, agnoscens se deceptum in falso de lupo cicurato miraculo. 102. Æger in locum suum promovet Nicephorum Chumnum. 93. Honoratur regia affinitate; filia ejus Teodoro Imperatoris fratri desponsa. 103. Et eadem corrupta deprehensa, & ob hoc diremptis sponsalibus, postea Constantino Imperatoris filio in uxorem data 104. Moritur ex longo dolore Renum. 129. Veniam petit a Clericis, quos læserat. *ibid.* fit Monachus paulo ante mortem. *ibidem.* Sepelitur Nicææ in Monasterio Tornicii, jus illic habens dotale sepulturæ. *ibidem*
S. Theodosia martyr noctu apparet Juveni Surdo, & Muto. 266. Ei mirabiliter audiendi, & loquendi facultatem reddit. 267. Ipsi pervigilium in gratiarum actionem celebratur. *ibid.*
Theodosius Princeps, Antiochenus Patriarcha improbans Acta contra Latinos, conscriptam Abdicationem Sedis Antiochiæ relinquens, in Syriam ad Latinos illic dominantes migrat. 33
Theodosius Saponopulus ex Protonotario Monachus, Synodo contra Veccum interest. 17
Theoleptus Philadelphiensis accusat Tomum Gregorianum. 69. In Commentario Marci Monachi errorem invenit, & aliis ostendit. 70 Censet credendum Gregorio *coram Deo* pollicenti se Throno cessurum. 75. Suspectam licet aliis visam abdicationem Gregorii, pro sufficienti habendam censet. 77. Dubitante Imperatore an fratrem posset in litteris appellare Sultanem, hominem Atheum, censet posse, quoniam in Scriptura mali Dæmones vocentur fratres nostri. 141. Ob id acriter reprehenditur a Niceta Dyrrachiensi. 142. Defenditur ab Imperatore. *ibidem*. Militibus adversus Ducem ipsorum Joannem Tarchaniotam Rebellibus se adjungit. 147. Ab eo acriter increpatur audiens quæ merebatur. 148. Obstat restitutioni Joannis Ephesini. 182. Pro Joanne Cosma in Patriarchatu retinendo satagit. 213
Theophaniorum festo Ecclesiastici in psallendi communionem assumpti. 15
Theophano minor filia Regis Armeniæ, Theodoræ novo nomine accepto, despondetur Joanni Sebastocratori cum dote multorum talentorum. 120. In hujus gratiam Imperator cedit Demetriade. 163. Dum ducitur ad sponsum moritur in itinere. *ibidem*
Theudericus, dictus a Latinis Fridericus, Manfredi nepos, Siciliæ Dominans, Ecclesiæ rebellis. 236. In juramento fidelitatis Imperatori facto, excipitur a Mpyrigerio, ut Amicus antiquior. 296. Conjuratio ejus cum Catelanis contra Imperatorem, detegitur, & Andronico indicatur a Genuensibus. 288. 289. Missa classe sub præfectura fratris sui Nothi hostiliter incursat Insulas Imperio subjectas. 298
Thomas filius Nicephori Angeli Despotæ, & Annæ Filiæ Eulogiæ. 117
Thronus vacuus in Synodo loco absentis Patriarchæ Constantinopolitani positus. 17
Thyræorum Arx prope Ephesum longa fame ad deditionem cogitur. 344
Tochari evocati a Michaele Imperatore, ab hujus successore Andronico mittuntur depredatum Triballos. 10. 11. Contra Romanum Imperium commoventur a Boreali Tractu. 146. a Tocharis Orientalibus abscinduntur, Nogæ a Kane rebelli obedientes. 149
Tomus a Gregorio Cyprio editus, magnarum causa turbarum, tandem corrigitur expuncta expositione Testimonii Sancti Joannis Damasceni. 78
Tornicius fines Romanos vastat. 54
Tres suffragiis communibus eligi soliti, quorum unus Patriarcha crearetur. 80
Triballi a Romanis bello impetiti, ut satisfieret avaritiæ Tocharorum. 10
Triclinii Justinianei descriptio. 83. Ejus ruina. 84. In eo celebratur Promotio Athanasii in Patriarchatum. *ibidem*
Triclinium Alexiacum locus colloquii Vecci, & Sociorum cum Patriarcha Gregorio coram Imperatore. 56. Ibi quoque celebratur Judicium Constantini Porphyrogeniti, & Strategopuli. 107
Triclinium Augustum Manueliten dictum. 115
Tricoccia Arx munitissima prope Nicæam, & ejus Urbis propugnaculum ab Atmane vi summa expugnatur. 369
Tripolis ad Mæandrum a Duca Imperatore munimentis firmata. 256. Vetus de illa oraculum. *ibidem*. Diu tolerata obsidione pacificitur cum hoste de innoxia utrinque importatione frumenti. 257. Per eam occasionem ab insidiantibus Carmanis nocturna vi capitur. *ibid.* In eam Alisyras fugatus Philadelphia se recipit. *ibidem*. Tripoli capta Arces vicinæ pacem cum Carmanis faciunt. 252. Sed Rontzerio rogato, ut suas copias admoveret, iterum rebellant. 253
Tripolis Syriæ Christianis Latinis eripitur a Sultane Ægypti. 49
Tritichordeum quod genus tributi sit, & qua occasione institutum. 290
Tuctais e stirpe Imperantium Tocharis, Noga rebelli prælio victo & occiso, Terris ab eo possessis præest. 150. Ante id bellum patratum in nuptias consentiens oblatæ in sponsam sibi Andronici Augusti filiæ Nothæ, consummationem matrimonii usque ad finem belli differt, Virgine jam ad se adducta Patri remissa. 151. Ea bello perfecto tandem ducta, fidum se socium Imperatori constanter exhibet. 152. A Cazane Fratre excluditur successione Imperii. 272
Turcopuli recens ad Christianam Religionem adducti, e Septentrionali Tractu ubi Tocharis militabant, ad militiam Imperatoris transeunt. 335. In Prælio Michaelis Augusti contra Catelanos, fugiunt inter primos. 320. Repeti se a Tuctai Duce ipsorum veteri causantes, palam deficiunt a Romanis, & e tutis receptaculis terras eorum incursant. 335. Catelanis se adjungere parantes, ceduntur ab Alanis. 343. Eorum cum Imperatore reconciliatio tractatur ab Isaacio Meleco. 354. Ducis sui Tachantziaris ab Amogabaris ob suspicionem defectionis clausi carcere, liberationem extorquent. 366. E Tzuruli obsidione fugiunt in locum tutum. *ibid.*

ſtiadi, dejectu columnæ obteritur. 351
Tzacas Nogæ filius Patre occiſo irrumpit in Bulgariam, Regnum illud jure uxoris filiæ Terteris affectans. 150. Circumventus ab Oſphentiſthlabo lævir o, & beneficiis obſtricto, in carcere ſtrangulatur. 151
Tzurulum oppugnatum ab Amogabaris, acriter defenditur. 366. Obſidio ſolvitur, Turcopulorum & Perſarum e Caſtris fuga, & in hos Amogabarorum pugna commiſſa. *ibid.*
Tyrine Dominica a Caſei eſu dicta. 45. Eadem *Tyrographiæ*, vocata. 226

V

VEccus. *Vide* Joannes.
Veneti internecino Diſcidio cum Genuenſibus commiſſi. 133. Claſſe armata ſeptuaginta quinque longarum Navium Urbi Conſtantinopoli ſe admovent. 136. Qui eorum in Urbe habitabant, in cuſtodiam dantur. *ibidem*. Galatam a Genuenſibus habitatam horum receſſu vacuam incendunt. 137. Inducias cum Imperatore pactas violant. *ibidem*. Repulſi ab Urbe, Romanorum quoque Domos apud Galatam flammis abſumunt. 138. Bona horum oppignerantur mulcta indicta octoginta millium nummorum, ſarciendis damnis Incendii. *ibid.* Iidem poſtea cum ſuo Bajulo trucidantur a Genuenſibus. 139. Opifices Veneti vitata latebris cæde, Venetias ex Urbe ſe recipiunt. *ibidem*. Venetorum Senatus queritur per Legatos apud Andronicum de non protectis ſuis in Urbe degentibus contra vim Genuenſium. 139. 140. & remitti mulctam poſtulant. *ibidem*. Legatione Theſſalonicam miſſa fœdus renovari, & mulctam remitti, aut minui petentes, repulſam patiuntur. 166. Eam ulturi cum tredecim Triremibus, & aliis Piraticis Navibus Conſtantinopolim oppugnant, multum intra eam trepidante Andronico. 195. Piratis ſubmiſſis ad Inſulam Principum quatuor millia nummuum ab Imperatore extorquent in Lytrum illic Captorum. 197. Sic impetrant remiſſionem oppignerationis, & Imperatorem adigunt ad Legationem mittendam, fœderis cum ipſis renovandi cauſa *ibidem*.
Veſtiarius, cujus officii nomen ſit. 323
Umpertopulus Curopalates Meſembreæ Præfectus, Scythas Danubii Accolas debellat. 45. Ob id & multis pretioſiſque donis, & Dignitate Magni Papiæ ab Imperatore honoratus. *ibidem*.
Umpertopulus Magnus Tzauſius mittitur contra Amogabaros Callipolim tenentes. 316. Bizyam præſidio ducentorum equitum tenens, Bizyenſes contra obſidentes Catelanos erumpere permittit. 364. Sed ii neglectis ejus monitis cæduntur. *ibidem*.

Z

ZAcharias Manuel Phocææ Dominus lectam Virorum fortium manum ſemper ſecum habet. 324. Petit ab Imperatore ſibi committi tutelam Inſularum. *ibidem*. Hujus Zachariæ ſemper Imperio fideliſſimi Nepos Phocææ imperitans, contra domeſticum exemplum fidem Imperatori frangit, Thaſi Arcem occupans. 369

F I N I S.

LAUS DEO.

INDEX
RERUM PRÆCIPUARUM,
Quæ tractantur in Tribus Obſervationum Libris.

A

ÆSCULAPIUS cur natus dicatur e matre non puerpera. 5. 6
Ahmedis Imperatoris Mogulenſium initia, & finis. 102
Agabana, dictum ab Ammiano Marcellino Caſtrum oblivionis Perſarum. 26. Ejus nominis origo e lingua Chaldaica monſtratur. ibid.
Alanus Raulem feriens quatenus non imitatus Pandarum dicatur. 65
Alhacenus Comes Expeditionum Tamerlanis, & Scriptor ejus Vitæ. 35
Amogabari, quinam & unde ſic dicti. 4
Anaſuranus, ſive Anaxurion cognomen Choſrois Perſarum Regis. 22
Anaxagoræ Libri de rerum natura principium. 5
Andronicus Junior non videtur rite aſſumptus in conſortium Imperii ab Avo ante mortem Patris Michaelis. 60
Andronicus Senior Imperator quo anno, & anni menſe natus, quo item anno, & menſe mortuus. 74
Angeli Græcis Hodegi, viæ Duces, vocati. 37. Honorari ſoliti concurſu Populi Conſtantinopoli tertiis feriis. ibidem. Cur ad dexteram Aræ Maximæ culti. ibid.
Angonis teli Francici deſcriptio. 2
Apagas per errorem dictus frater Chalau, cujus erat filius. 71. Imperator Mogulenſium creatur titulo Abakas-Chan. 100. Hujus mortis annus, & dies characteribus Chronologicis inſignitus, demonſtratur. 101. 102
Aprilis pro Septembri apud Pachymerem perperam poſitus. 83
Arcuum certum genus vocatum Tzangra. 47
Argentina filia Opicii Spinolæ, Theodoro Andronici Filio, Montisferrati Marchioni nubit. 71.
Argun-Chan imperare Mogulenſibus incipit. 102. moritur. 103
Aſpra genus monetæ hodie Græcis uſitatæ, valens ſex minutis æneis, ſive quatrinis Romanis. 47
Aſſenſus in errorem, nondum addita contumacia, non hæreſis, ſed prava perſuaſio, dicitur. 39
Atarii cur vocati milites Mogulenſes in Perſide. 95
Athanaſii prior Patriarchatus quatuor præciſe annorum fuit. 77. Hujus ſecundus Patriarchatus quando incœperit. 83
Athenæus defenſus adverſus animadverſionem Caſauboni. 7. 8
Atrium antiquis non fuiſſe locum apertum, & ſubdivalem, ſed ſuperne tectum, monſtratur. 8
Auguſtæum forum Conſtantinopoli. 6. 7
Auguſtus menſis plerumque Poſideon, nonnumquam Mæmacterion dictus Pachymeri. 32

B

BAburxa Tamerlanis Nepos, Princeps Mogolæ, domitis Parthis, & inde progreſſus in Indiam, Mogolis Imperium fundat. 36
Baculum Paſtoralem Patriarchæ Schiſmatici ab Imperatoribus accipere ſoliti. 60
Bahadur-chan ultimus Imperator Mogulenſium quando imperare cœperit, quando deſierit. 105
Bajazetes victus, & captus a Tamerlane. 35
Baibars e ſervo fit Sultan Ægypti, Domini prioris nomine Bundokdar dictus. 99. Mancipia Scythica teneræ ætatis educans in robuſtos milites, magnas Latinis Clades infert. ibid.
Balſamon centum annis antiquior Pachymere. 13. Ejus aſſertio docentis ſingularem fuiſſe prærogativam Imperatoris præviis duabus lampadibus per Eccleſiam ambulare, cum Pachymere dibambulum Patriarchæ tribuente, conciliatur. ibid. 14
Baptiſmi Chriſtiano ritu parvulis collati Panegyris, cur Amphidromia vocata. 4
Batu miſſus a Kaane Sclavoniam, Alaniam, Ruſſiam Mogulenſi ſubjicit Imperio. 95. Victus a Francis in Perſidem recedit, ubi Calyfam opprimit. ibid.
Benedicti IX. creatio. 123. Mors. 125
Berengarius Entenza Catelanus, dictus Pachymeri Mpyrigerius Tenza, Frantzi Picerioteтza. 70
Biſſellii honor memoratus in marmore Piſano, quis fuerit. 14
Bizya Civitas Thraciæ, in qua Turmam, ſive Præſidium Equitum, Imperatores Byzantini habere conſueverant. 72
Blachi, quod genus hominum fuerint. 8
Bonifacii VIII. Pontificatus initium. 118. finis. 123.

C

CAichtu Imperatoris Mogulenſium principium, & finis. 103
Campus furentis, loci nomen, in Orientali Romanorum limite. 24
Caniclei Præfectura, idem cum Officio Cancellarii. 24
Canicleum non fuiſſe Palatium, aut Monaſterium oſtenditur. 24. Videtur fuiſſe locus in quo expediebantur Diplomata Imperialia. ibid.
Caniclinus, & Canicleonis dictus quem in pleriſque Aulis Magnum Cancellarium appellant. 25
Carmpantas, vel Carpantan, Cazanis frater evocatur ab eo ex India, ut ſibi in Imperio ſuccederet. 68. Hujus initium, & finis Imperii. 105
Carpus Pachymeri paginam ſonat. 25. Significat græce non ſolum juncturam brachii cum manu, ſed etiam volam concavæ manus. ibid.
Caſtra Sanctorum in Apocalypſi quid ſignificent. 111.
Caſtrum oblivionis, carcer, cur hoc nomine vocatus apud Perſas, itemque apud Græcos Byzantinos. 26. Cur id ab Amiano, *Agabana*, a Theophylacto Simocatta, *Giligerdon* vocetur. ibid.
Catelanici belli duplex initium, in unum Pachymeres confundit, utrique tribuens quod alteri convenit. 91
Cathaja eſt Sinenſe Regnum. 94
Catherina Balduini filia Carolo Regis Franciæ Fratri nubens ei titulum affert Conſtantinop. Imperatoris. 67
Cavea Clathrata, carcer portatilis, Clobus dictus. 28
Cayuc-chanis tertii Mogulenſium Imperatoris initium. 96. finis. 97
Cazanis Kanis Tocharorum dotes, & virtutes celebratæ a Chriſtianis Hiſtoricis. 68. quando imperare cœperit. 103. quo annos is Sultanem Ægypti vicerit. 68. An idem liberis caruerit. ibid. Expeditionum ejus in Syriam tempora, & ſucceſſus explicantur. 104 105. Ejus mors & tempus Imperii. ibid.
Celeſtini V. creatio, & abdicatio. 117

Chosroes Anasuranus Rex Persidis a Symeone Seth memoratus a Texeira vocatur *Resere* Anuxiron. 22. Idem Davidis filius perperam dictus, cum Gabadem Patrem habuerit. *ibid* Duo Libri Philosophici, quos is dicitur afferri ex India curasse, unicus liber sunt. *ibid.*
Christiana Religio floret in Imperio Mogulensium. 69.
Chutluchaimus Pachymeri dictus, quem Arabes Kotlu Saum vocant. 103
Civitas dilecta a Gog, & Magog capienda quæ dicatur in Apocalypsi. 111
Clementis V. Pontificatus initium. 127
Codini ætas incerta. 32
Cœci vocabulum scribendum per œ diphtongum. 29. Ejus origo Græca indagatur. 30
Constantinus Magnus Matris Helenæ statuam in Foro Strategio collocat, & ex ea illud Augustæum vocat. 8
Corona Arabice dicta Celila. 22
Coronatio Michaelis Palæologi Junioris ab ejus in Imperium evectione distincta fuisse demonstratur. 60. 80
Cubitus dulcis, Græcum adagium cujus sententiæ sit. 9
Cucullus Monachorum cur Epitymbion vocatus. 18

D

DEbilis ex recenti morbo, cur eo vocabulo a Græcis exprimatur, quod quidam *Sanum* interpretantur. 18
Defendere, latinum verbum græcis litteris expressum. 9
Deputati quod munus habuerint in Equestri militia Byzantina, & quo græco vocabulo a Pachymere significentur. 10. 11
Diakinesima dicta Græcis Hebdomas Paschæ. 10
Dibambulum non est Atrium, ut Meursius & Martinius ex depravato Phrantzis loco, putaverunt. 11. 12. Sic vocari a Pachymere & aliis, instrumentum geminis lampadibus gestandis aptum, ostenditur. 12. *et seq.* Prælatum id Constantinopolitano Patriarchæ demonstratur. 12. 14. Quam ridicule Creygton id *omni dubio procul*, fuisse affirmet, *velum umbratile*, sive *æstivum papilionem*. 15. 16.
Dicanicium quid sit. 15.
Domus Jovis qualis intelligi debeat in versu Aristarchi. 7

E

ECclesiastes Primæ Palatinæ Concionis Protoapostolarius Constantinopoli vocatus. 46
Epitymbium cur Græcis dictus Cucullus Monachorum. 18
Equestres honores ab Imperatore collati qui dicantur. 23
Evangelii Codex Episcopis dum ordinantur imponi tamquam Jugum solitus. 20. 21
Exsplendescentia cur posita pro eo, quod alii Enunciationem vocant. 16

F

FAbæ cornu tactæ quæ dicantur. 27. De iis Platonis, Theophrasti, Plutarchi loci declarati. *ib.*
Facum accensione celebrata Græcis memoria mortuorum. 64. 65
Farenda Tzimes dictus a Pachymere, qui Ferrandus Ximenes apud suos Catelanos vocabatur. 67
Ferdinandus Balearici Regis minor filius ad conciliandos inter se Catelanos e Sicilia missus, frustra in eo laborat. 73
Festa Græcorum a pridiana vespera inchoari solita. 51. 64
Filium esse Principium, aut Comprincipium Sancti Spiritus, quo sensu Veccus neget. 51
Flabella seu ventilabra quam usum in sacro Altari habuerint. 14. Erant laminæ tenues in alarum formam expansæ. *ibid.* Græcis dictæ *Rhipidia*, quam vocem ridicule Creygton Pyxides interpretatur. *ibid.* Tria ex his conflantur in unum Dibambulum hoc est candelabrum bifidum Patriachæ incedenti præferendum. *ibid.* Quam absurde idem Creygton conflata illa fuisse dicat in unum *velum umbratile*, sive *æstivum Papilionem*. 15. 16
Fori magni incendium quo anno contigerit, quo spatio reparatum fuerit. 79
Forum Constantini prius Strategium dictum, deinde Augustæum. 6. 7
Fundamentum primum Lunæ cur dictus a Pachymere primus ejus Planetæ a coitu cum Sole processus. 21
Furnus Sanctus quid Græcis dicatur. 22

G

GAdes ex lingua punica nomen ortum quid ex origine significet. 26
Galata Suburbium transmarinum Occidentale. 60
Garder vox Gallica, unde derivetur. 26
Georgius Acropolita Magnus Logotheta quando mortuus. 51
Georgius Moschampar Psyllus cognominatus. 57
Gestatorium, ut Græcis dictum. 32
Giligerdon nomen Castri oblivionis a Simocatta memoratum, quid ex origine Chaldaica significet. 26
Gilvus color melinus, aliis & citrinus dictus. 70
Gingizchanes imperare Mogulensibus incipit An. Chr. 1203. 94. Ejus mors post 25. annos Imperii. 95.
Gog & Magog in Apocalypsi Turci Ottomanici dicuntur. 110. 111
Gregorius Cyprius quando Patriarcha factus, quando abdicaverit, quo inde intervallo sit mortuus. 77. 78.
Gretserus falso accusatus a Creygtono. 15

H

HAgobanasa carcerem *oblivionis* e Chaldaicis originibus significat. 26
Haytho Rex Armeniæ Constantinopoli Ordinem Minorum Franciscanorum professus. 62. Excæcatus a Fratre Sebatho, visum divinitus recuperat. *ibid.* Regno restituitur redacto in ordinem Sebatho. *ibid.*
Helenæ Augustæ Matris Constantini Statua Foro CPolitani nomen Augustæi tribuit. 7
Historia Cantacuzeni, quo sensu dicatur continuari Pachymerianæ. 75
Historiæ Pachymerianæ Andronici principium, & finis suis annis defixa. 74
Honorii Papæ quicumque fuit lapsus ad fidem, aut Dogma non pertinuit, sed in mera facti imprudentia constitit. 69
Hoplotheca quis liber, a quo compositus & editus fuerit. 58
Hulacu, dictus Pachymeri Chalau, præficitur summa potestate Occiduis Tractibus Mogulensis Imperii. 97. Bagdadum expugnat. 98. Syria potitur, Damasco, & Halebo captis. 99. Moritur. 100
Hyperpyron nummus vulgaris usus apud Græcos hodiernos valet quatrinos 24. 47

I

JAnuarius ex opinione Interpretum Hesiodi Lenæon Athenienfibus dictus. 31. 65
S. Ignatii Martyris testimonia ab Andronico Imperatore in concione producta. 68
Imperatorem Laicum Judicem Supremum Controversiarum Ecclesiasticarum Schismatici agnoscunt. 69
Inclusi dicti Monachi, qui se in perpetuum Cella claudebant. 30. Multi ii fuere. *ibid.*
Indictiones Græci a Septembri numerant. 89

Inſcitia Athanaſii Alexandrini, & Gregorii Conſtantinopolitani Schiſmaticorum Patriarcharum 57
Iniſtar unde dictum. 22
Joanna, quam Græci Annam vocant, filia Aymonis Comitis Sabaudiæ, & Theodori Marchionis Montisferrati, nubit Andronico Juniori Imperatori. 71. Hujus Imperatricis vera effigies. *ibid.*
Joannem Batatzam olim mortuum apparentem Magneſiæ curaſſe ſurdum, & mutum, an jure pro indubitato Schiſmatici habuerint. 67
Joannis Coſmæ Patriarchatus initium, & finis ſuis exacte momentis aſſignantur. 81. 82. 83
S. Joannis Damaſceni dictum: *Ex Filio Spiritum non dicimus*, ad Catholicum ſenſum declaratum. 58.
Jolante filia Theodori Palæologi, & Argentinæ Spinolæ nubit Aymoni Comiti Sabaudiæ. 71
Joſephi Antiquioris ſecundus Patriarchatus quamdiu duraverit. 76
Joſephus Patriarcha Conſtantinopolitanus in Italiam veniens ad Concilium Florentinum, portat ſecum omnia vaſa ſacra Sanctæ Magnæ Eccleſiæ. 14. Sed ex iis tria ventilabra in unum Dibambulum conflari jubet. *ibid.* In Dibambulum cum vellet ſibi præferri eunti ad audientiam Papæ, id facere diſſuaſus eſt. 15. Dicanicium ſolum ante ipſum prælatum. *ibid.*
Irene filia Notha Andronici Senioris primum Sponſa Cazanis, deinde nuptiis non ſecutis, Joanni Duci Pelaſgorum nubit. 63
Irene ſoror Marchionis Montis-ferrati ſecunda uxor Andronici. 55
Iznicmid Arabibus Nicomedia dicta, & Iznik Nicæa. 109

K

Kaan ſecundus Imperator Mogulenſium Regem Cathajæ, hoc eſt Sinarum, vincit, & Urbem Namquin expugnat. 90. Ejus mors. 96
Kanis vocabulum quatenus Tocharorum Mogulenſium Principum proprium, diverſum a Chane, quo Sinenſes, & Præſtejanenſes quoque Principes uſi ſunt. 24. A Cazane id videtur uſurpatum æmulatione Kaanis Secundi Mogulenſium Imperatoris, rebus magnis geſtis præ cunctis inclyti. 25
Karajaptaga primus, & hæreditarius Principatus Othmanis. 108
Kublai Succeſſor Munkakai in Mogulenſi Imperio, bellum civile octodecim annorum cum fratre Arigbuga gerit. 98

L

Laciniæ perplexæ pendentes e Pontificio Galero fundæ Græcis dictæ. 46
Lampſaceni fulguris beneficio ſervati, unde nomen illi Urbi datum. 54
Latitudo terræ ex vi Græcæ vocis ſignificat Europam. 11
Lazari reſurrectio a Græcis Sabato ante Dominicam Palmarum celebratur. 92
Legati Gentium Exterarum ab Imperatoribus in Atrio excepti. 8
Logariaſtes Aulæ quod officium fuerit, & cur miniſterio carere dicatur a Codino. 32
Lunæ Eccliſis ingens Conſtantinopoli viſa 14. Jan. An. Chr. 1302. aſtronomicis calculis demonſtratur. 86. 87. Ejus uſus ad rationes Chronologicas. *ibid.*

M

Malum non ſubſiſtentia, ſed vice-ſubſiſtentia cur dictum. 39
Mammothreptus, quis dicatur, recte explicatum a S. Auguſtino, male ab Henrico Stephano. 33
Marcutzæ vocabuli origo hebraica. 33
Maria Palæologa cur Domina Mogulenſium dicta. 72
Marmaritzienſis Epiſcopus Simoniacus, multos una ſacra functione ordinis ejuſdem ſimul conſecraſſe, quo ſenſu dictus. 66
Martini IV. Rom. Pont. mors. 113
Martius menſis ſemel a Pachymere Boedromion vocatus, cum alias ab eodem Cronius dictus ſit. 9
Meliteniotæ obitus quando contigerit. 80
Mercede conductorum ex Exteris militum cum Civibus comparatio ex Platone. 69
Michael Junior Palæologus Auguſtus, quo anno, menſe, & die mortuus. 75. Hujus evectionis ad Imperium, Coronationis, & conjugii Epochæ demonſtratæ. 80. 81
Miniſtri Status, ut Græcis poſterioribus vocentur. 34
Mogolicum hodie florens Imperium, quando, a quo fundatum, & unde ſic vocatum. 26
Monobambulum vox ex Obambulo formata ſignificans candelabrum unicam facem, aut lampadem geſtans. 14
Monocellicum ex ablatis Penſionibus exceptum quid ſit. 34
Montr Gallicum vocabulum ſignificans cenſum Exercitus, verbo græco expreſſum a Pachymere. 9
Mos firmandi pacta per mutuam traditionem Sacrorum Amuletorum e collo pendentium. 2
Mugulii, aut Mogulenſes Populi Gentis Tartaricæ. 35. Plures ejus nominis. *ibid.* Mogola Patria Mogulenſium Plinio dicta Megala. *ibid.* Muguliorum Domina cur dicta Maria Soror Andron. 72
Munkakaus quartus Imperator Mogulenſium quando cœperit regnare. 97. Prælio adverſus Sinenſes commiſſo ictus ſagitta moritur. 99
Mutatoria veſtimenta quænam dicta veteribus. 2. A Pachymere *allagæ* vocata. 3

N

Nicolai IV. Pontificatus initium. 114. Finis. 116
Nicomedes in Epigrammate cur matrem Æſculapii vocet non puerperam. 5
Nona hora legitimum veſcendi tempus in diebus Jejunii. 17
Nova Dominica interdum Græcis vocatur dies Paſchæ. 80

O

Obambulus dictus Miniſter, qui præferebat ignem Romanis Imperatoribus. 13. Inſtrumentum quo ad id utebatur ſic vocatum. *ibid.*
Octai ſecundus Imperator Mogulenſium, dictus in Imperio Kaan, quando cœperit. 94
Oeconomiæ Græcis dictæ, quas Latini Præbendas vocant. 37
Opicius Spinola Dux Gibellinorum potentiſſimus. 71. Gener Principis Antiochiæ filii Friderici Imperatoris, Socer Theodori filii Andronici. *ibid.*
Orthodoxia Græcis vocata Dominica prima Quadrageſimæ. 38. Ita dicta, quod in ea mos eſſet profiteri fidem Orthodoxam anathematizandis Hæreſibus. *Ibid.*

Ortogrules Otmanis Pater quo anno sit mortuus. 108
Osphentisthlabus Rex Bulgariæ quando sit affecutus diu cupitam affinitatem Imperatoriam, ducenda in uxorem Theodora filia Michaelis Augusti Junioris. 70
Othmanidarum ascensus in latitudinem terræ in Apocalypsi memoratus quid sit, & quando contigerit. 110
Othmanis sive Ottomani genus ex Monumentis Arabum. 106. Sultanis titulum quando sumpserit. *ibid.* Primorum ejus in Romanos successuum occasiones, & tempora. 107

P

PAnici adjunctum non solum terrori sed cuicumque vehementi, ac subito impetui tributum. 66. 67
Patronatus, sive jus ex fundatione competens, ut græce dicatur. 31
Pax inter Carolum Regem Apuliæ, & Fridericum Siculum, quo anno convenerit. 89
Peleus heroicæ castimoniæ exemplis illustris. 40. Pudicitiæ præmium a Vulcano Machæram accipit. *ibid.*
Perozes, mendose scribitur apud Simeonem Seth, *Perzoes*, apud Ammianum Marcellinum, *Piroses*. 22. Id nomen significat *Dissipatorem*, a verbo hebræo *Parats*. 23
Phiala Ecclesiæ quid dicatur Græcis recentioribus. 49
Piscina dicta Latinis locus in Sacrario, ubi corrupta reponuntur, quomodo is a Græcis appelletur. 22
Plaga incurata quomodo græce uno vocabulo dicatur. 23
Pons Justinianeus supra Sangarim quando structus. 41
Pontis nomen unde ductum. 42
Porta Macedonibus Carabus dicta ex Hesychio. 25
Prætextus unde Græcis Patroclus dictus. 53
Principes sine terra Græcis dicti qui titulos Regnorum ab aliis possessorum gerunt. 47
Processio S. Spiritus etiam ex Filio Patrum Græcorum Testimoniis adstructa. 55
Prospectus interior Templi S. Sophiæ. 59
Prusa an & quatenus Othmani possessa, qui Regnum ab ea inchoasse dicitur. 109
Pueri, qui nimis diu lac sugunt, bardi, & hebetes adolescunt. 33
Purgatorii Catholica Doctrina Græcis etiam Schismaticis credita. 51. 65

R

RAul Crassus, aliis dictus Radulfus Paqueus. 70
Redefrans Arabibus dictus S. Ludovicus. 97
Regiæ Psyches Atrium superne tectum laquearibus citro, & ebore cavatis describitur ab Apulejo. 7
Reginæ nomen Despotarum uxoribus tributum. 54
Rontzerius Pachymeris idem cum Rogerio Lauria. 67
Ejus cædes an jubente, aut conscio Imperatore facta. 70
Rubentis vultus homo cur eo vocabulo Græco significetur, quod ingeniosum plerumque sonat. 20
Runcnodinus Sultan Aegypti e Servo, dictus alias Baibars, & Bundokdar. 98. 99

S

SAbbata apud Græcos commemorationi Defunctorum deputata. 61. 65
Sangaris amnis periculosi transitus. 41
Ejus fluvii descriptio. 42
Scaramangius quod genus vestis, cujus usus, quave forma fuerit. 46
Sensuum satisfactio memorata Pachymeri ex Cicerone declarata. 71
Serrani Interpretatio loci Platonis emendata. 69
Sibyllæ Prophetia de Imperio Othmanidarum a Bithynia inchoaturo, & hinc ad Expugnationem Byzantii processuro. 109
Signum Crucis manu formatum ea voce Græca designatur, quam Meursius *vocationem* interpretatur. 46
Sigymnus telum totum ferreum. 2
Silere interdum metu scandali dogmata certissima fas esse ostenditur. 53
Spinola. *Vide* Opicius.
S. Spiritus e Patre, & Filio tamquam ex uno Principio procedit. 51
S. Spiritus Patri continuus quo sensu vere dicatur. 56
Stapedæ Scalæ dictæ. 11
Subseciva, quæ proprie dicantur, & quo verbo ea Græci exprimant. 18
Sumptus in exceptionem Hospitum a Patriarcha C. P. fieri solitus. 37
Symeon Seth qua ætate floruerit. 23
Synodus Magna, post quam defecisse in Occidente vera successio Præsulum falso a Schismaticis jactabatur, quænam intelligenda. 66
Synodus Schismatica contra Veccum a Sirmondo communicata Continuatoribus Baronii. 57

T

TAmerlanes falso infamatus vilitate generis. 35. Ortus e stirpe Gingizchanis Imperatoris Primi Mogulensium. 36. Hæreditarium habuit Principatum Samarkandæ. *ibid.*
Tamuiinus antiquum nomen ejus, qui fundavit Imperium Mogulensium. 93
Tatari Populi Scythiæ ab Amne Tataro, quem accolunt denominati. 34. Tachari Straboni, Tochari Plinio & Pachymeri, Aliis Tartari dicti. *ibid.*
Terræmotus maximus omnium, quorum viventes meminissent, a Pachymere indicatus, quo anno contigerit. 62
Theodorus Andronici & Irenes filius jure materno Marchio Montisferrati. 61. Spinuli Genuensis Gener. 71. Moriens sine prole mascula Successorem habet Joannem fratrem. 61
Theudericus Siciliæ imperans dictus a Pachymere is, quem alii omnes Fridericum nominant. 67
Thomæ hebdomas Græcis dicta quæ sequitur Dominicam in Albis. 92
Thymæna Urbs Galatiæ. 66
Timurus frater Abakæ Imperatoris Mogulensium, expeditione in Syriam suscepta veneno necatur. 102
Treve vox Gallica Inducias significans a Græco verbo recentioris usus ducta. 48
Tuctais Argunis filius, Cazanis frater, Nogam longo bello domat, & Regno spoliat, acie occisum. 103. Evocatus a Cazane, Imperii successione excluditur. 104

V

VAdemana ex originibus arabicis, & hebraicis sonat observator gressuum; quem Seth, *ichnelaten*, hoc est, vestigatorem, dixit. 22
Vallum e doliis vinariis raptim excitari solitum ad usus belli subitos. 11

Vaticinium S. Joannis in Apocalypsi de Imperio Turcorum Otmanidarum. 110
Veccus defensus a calumnia ipsi per Schismaticos impacta, quasi Latinos, aut gravis criminis, aut etiam Hæreseos damnarit ob additionem vocis *filioque* ad Symbolum. 58. Vecci in Gregorium Cyprium acres invectivæ. 59. Ejusdem Patriarchatus quot annorum fuerit. 76. Item Exilium & Carcer. *ibid.* & 76. 77. 78. Veccus cur Nessus dictus. 59. Ejus mors, & testamentum. 63. 64. 79. Quatenus in eo declarata ad Pontif. Rom. subjectio. 64
Venceslaus idem nomen cum Osphentistlabo. 70
Veneti quando Cretam occuparint. 61
Ventilabra, *vide* Flabella.
Ulcus incuratum quo græco vocabulo designetur. 23.
Umbella perabsurde dicta Dibambulum. 474
Unctione quadam initiari a Græcis soliti Christiani ex alio ritu ad græcum transeuntes. 96
Ung chan ultimus Prestejannensium Regum occiditur a Gingizchane. 93

X

Xahan-xa vocatus Sapores Persarum Rex. 23. Ea vox Regem Regum sonat. *ibid.*

Z

Zachariæ Genuenses cum Cataneis per affinitates mixti, & confusi. 72
Zeuxippi Thermæ Constantinopoli, unde sic dictæ, & a quo conditæ. 20. Postea in Porticum, denique in carcerem mutatæ. *ibid.* Cur is locus Nova Jerusalem vocatus. *ibidem.*

CORRIGENTE

D. GEORGIO PATUSSA

ATHENIENSI,

FLANGINIANI SEMINARII

MAGISTRO ET RECTORE.

Bayerische Staatsbibliothek München

Bayerische StaatsBibliothek
Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Georgius

Geōrgiu tu Pachymerē Andronikos Palaiologos Hist. rerum ab Andronico sen. in imperio gestarum usque ad annum eius aetatis 49 ; E Bibl. Barberina ; Accesserunt eiusdem Observationum libri 3 = Andronicus Palaeolgous

Venetiae 1729

2 H.int. 76,11
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10328805-1